
NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
8
33 1
3
ROMA

COMPENDIVM IVRIS CANONICI,

opus excellens omnibus cultui ecclesiastico deseruientibus, ac causidicis, cæterisq; Iusticiæ moderatoribus perq; vtile & necessariũ, Disertissimi Viri Domini PETRI RAVENNATIS vtriusq; censuræ celeberrimi professoris, equitisq; Aurati, in subsidium labilis memoriæ nuperrime promulgatum, In quo ordine congruentissimo per singulos Decretalium/Sexti/ac Clementinarũ titulos decisiue continetur quid ęgregium, & notatu dignum textus glossæ, & Canonũ professores, sub exiguo verborum aceruo depromere voluerunt. Cum ingenti & fertili Repertorio hactenus non viso, Ab Antonio de curte montisacuti Legum licentiato, stilo alphabetico ad faciliorem viam, & pro communi vtilitate elaborato, & inserto.

Vænale reperies apud Galliotum a Prato supra Pontem diue virginis, & in Aula Palatĳ Regĳ, in tertio Pilari.
Anno a partu Virgineo
M.D.XXI.

CVM PRIVILEGIO REGIS

Priuilliege pour ce present liure.

LE Roy nostre sire a dõne & actroye a Galliot du Pre libraire iure de luniuersite de paris priuilliege a terme de troys ans pour imprimer/ & vendre ce present liure Intitule Compendium iuris canonici Petri Rauẽnatis. Et deffend ledict seigneur a tous libraires/ & Imprimeurs du royaulme de France ne imprimer/vendre/ne distribuer ledict liure sil nest imprime pour ledict du pre/iusques a troys ans ensuyuans finiz & accompliz:a compter du iour que ledict liure sera acheue dimprimer/sur paine de confiscatiõ des liures quilz auroient imprimes ou vendus/& damende arbitraire.affin quil se puisse rembourser des fraitz et mises quil luy a conuenu faire a ycelluy corriger & imprimer/ainsy quil appert plus a plain par les lettres de priuillege dõnees & octroyees par le Roy nostre sire audict du pre. Dactees du.xxv.iour daoust.mil.v.c.xx.

Signees des landes.

Verifiees/& enterinees au chastellet de Paris le xviii.iour de Septembre.mil.v.c.xx. audict an

Signees. J.corbie.

Repertorium siue tabula titulorũ compendii iuris Canonici dñi Petri Rauẽnatis Iurisutriusq; docto- ris famosissimi.

Et primo de littera A.

De littera B.

De littera C.

De littera D.

Tabula repertoria secundi libri.

De littera L.

De littera M.

De littera N.

De littera O.

De littera P

Tabula repertoria tertii libri.

De littera Q.

De littera R.

De littera S.

De littera T.

De littera U.

Antonius de curte montacutanus in legibus licentiatus Lectoribus votum pro Salute.

Ropositas nobis ea de causa antiquorū historias sēper fuisse putaui (viri celeberrimi) Quo vel ex aliorum erratis vitam nostraꝫ in melius instituere disceremus: vel animam nostram ex summa luce in extremas caliginosi nostri corporis tenebras lapsam exemplorū imitatione: preclaris dotibus / frugiferis edulijs / decentibusqꝫ phaleris / donarem⁹ / imbueremus / venustaremus / idqꝫ ea de re. Licet enim oēs nostrapte natura ad studia gloria Authore tullio incendamur tamē fa= cilius incendimur atqꝫ flagramus quādo in mētem nobis venit plerosqꝫ propter sua studia gloriosos fuisse. Quo fit vt his emulemur qui ea ha= bent que nos habere cupimus: eosqꝫ pro archetipho habeamus quos ꝑ studia sublimatos audiuimus. Itaqꝫ cū vnusquisqꝫ in ea quam nouit ar= te se debeat excercere. Et nauita de vētis de bob⁹ tractet arator enu= meret miles vulnera pastor oues. Idcirco in hac iuriū hpilosophis etsi ea suapte natura auditores seu lectores attētos reddat et beniuolos / nichilotamen secius ad eā magis illicimur cum ꝓ oculis exēplar seu ar= cethipon habemus: cuius fidei ꝛ auctoritati nō oīa sed pleraqꝫ commit= tamus. Atqui citra aliorū iniuriam paucos vel nullum inueniri posse ra= tus sum cuius doctrine maior sit fides adibenda ꝙ̄ Petro nostro Rauē nati iurium doctori non infimo equitiqꝫ aurato. Cuius nomen licet ad conuocandos iurisconsultorum animos sufficeret longe tamen ꝓ̄stanti= or est scientie eius abyss⁹ lextimabilis Is enī in vtroqꝫ iure omni ex pte perfectus fuit Et plurima ex lratorio suo promptuario penora salubria ꝛ dulcia deprompsit Aureum videlicet iuris vtriusqꝫ alphabetū in quo ordine alphabetico cōplures iuris cesarei ꝛ pontificij materias succite cōpilauit. Alterum est iuris ciuilis compēdium de quo melius est tacere ꝙ̄ pauca dicere vt pote in q̄ ipse duodeci tabularū legē breui laconismo cōplex⁹. Ea ē biblioteca quā solā apud tuliū crass⁹ orator asseruit omniū philosorū bibliotecas auctoritatis pōdere ꝛ vtilitatis vbertate superare Edidit etiam libellum alterum cui compendium feudale nomen indidit opus eximium ꝛ in quo summum iuriscōsultum possis agnoscere. Po= stremam eius lucubrationē non est paruuli nostri ingenij velle celebra= re Compendiū hoc scilicet iuris canonici / vt pote in quo collaudādo pos sēt omnes omniū ꝙꝙ sunt ꝛ fuerunt oratorum vires deficere. In quo etiā ipse seipsum vicit Atque bracteate sub breui verborū cōtextu ordine in= corrupto omnes prope iuris Pontificij decisiones / scribentiumqꝫ reso= lutiones / ꝛ eius cum iure cesareo cōcordātias (prout ex eius lectione / lu= ce clarius cōstat) Descripsit glomerauit atqꝫ irreprehensibiliter conclu= sit. Ad Petrum ergo vos vtriusqꝫ iuris auidi sititores tanꝙ̄ ad bonarū artium asiliū confluite Eum vobis ad imitandū proponite Quod vos facturos certe scio cum ex eius melle labra vestra impugn aueritis atqꝫ ex eius mellifluo fonte dulces aquas hauseritis. Igitur diutinū hoc opus pertinaci studio cura peruigili / pacata fronte quieto aīo lubenter habe= te accipite ꝛ legite. Valete.

Compendium pulcherrimum Iuriscanonici Clarissimi Iuris vtriusque Doctoris et Equitis Petri Rauennatis in quo innumerabilia aurea et elegantia dicta continentur: cum tractatu et disputatione super decimarum solutione.

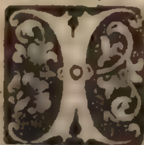
Rubri. de aucto. et vsu pallei.

Quia postulatos/ electos et trāslatos de quibus iam papa dixit/ decet vti palleo si ecclesijs (ad quas assumūtur) dignitas pallei debetur. Ideo ponitur ista Rubrica post illas de hoc palleo. c. dis. per totum/ et in. c. in galliarum. xxv. q. ij. Et palleum est insigne ornamentum Archiepi vel episcopi de corpore beati petri assumptum. Hoc dicitur per ea que habentur in. c. significasti. cum glo. in ver. pasce/ de electiōe: quia per palleum traditur pontificalis officij plenitudo/ de quo etiam in c. antiqua. de priuile. in. c. nisi hoc. eo. ti. vbi ante pallei traditionem nō dicitur aliquis archiepiscopus.

¶ Nota tamē quod de iure palleū nō competit nisi archiepis et superioribus/ sed potest Episcopis ex priuilegio cōpetere: vt patet in. c. cum in iuuētute: de presum. Et nota quod quatuor Patriarche precedunt hoc ornamentum Archiepiscopis sibi subiectis in dic. c. antiqua. de priuile. Alijs cōcedit papa et debet scribi p. E. sm Ioā. An. et est dignitatis: sed pallium per I. est honestatis quod etiam deferre potest laicus. c. suscepimus. de homici. Et dicitur palleum a palleo es quia deferentes debent pre ceteris ieiunijs et vigilijs insistere propter que q̄s pallidus effici cōsueuit. ¶ Et nota quod Archiepus solū intra quālibet ecclesiam sue prouīcie potest vti palleo nō extra. vt in. c. j. eo. ti. nec extra prouinciam etiam si esset consuetudo. c. ex tuarū. eo. ti. quia vtendo talibus insignijs extra prouinciam faceret alteri preiudicium Et nota glo. ij. i dic. c. j. que est notabilis/ que vult quod appellatiōe ecclesie large et stricte accipiatur: put infertur vel non infertur alteri preiudicium. Et nota glo. in. c. ij. eo. ti. quod laicus non debet sepeliri cum vestibus et ornamētis preciosis/ que glo. allegat optimum tex. Et nota glo. fi. i. c. nisi. eo. ti. ad illud quod prima charitas incipit a seipso que allegat pulchra iura. Et nota etiam eandem glo. in fi. cum iuribus in ea allegatis quod si aliquis facit aliquid principaliter in suum commodum licet in consequentiam alius dānū patiatur/ hoc est licitū. et adde tex. in. l. j. §. denique. ff. de aq. plu. ar. Et dies in quibus debet deferre palleum ponuntur per glo. notabilem in. c. ad honorem. eo. ti. et ibi etiam ponitur forma traditionis pallei. Et que requirantur vt archiepus in aliena prouincia possit vti palleo. vide in. c. ex tuarū. eo. ti.

De al ie. iudi. mutan. cā fac.

In isto titulo prouidetur illis in quorū preiudiciū est facta rei alienatio causa iudicij futuri mutandi. Et est sciendum quod hoc edictum: de quo etiam in ti. ff.

a. j.

5

ꝛ.C. fuit inductum ad prouidendum dānificatis ex dolo alienātis rem causa futuri iudicij mutandi/ nam ex quo iudicium non erat inchoatum libere/ quis poterat rem in aliū transferre sed pretor sequēdo equitatem/ ꝛ volendo obuiare fraudi induxit ꝙ si quis maliciose in iacturam illius qui volebat euꝫ conuenire illā rem de qua erat cōtentio seu sperabatur cōtentio trāstulit in alium ꝙ possit agi contra illum alienātem ad omne interesse quod alia pars potest pati ex ista alienatione: vt in.l.j. ꝛ.ij.ff.eo.ti. vñ si non pretendo interesse respectu illius rei quia illaꝫ rem possuꝫ consequi ab eo in quem fuit trāslata non consequor per actionem in factum extimationem rei sed soluꝫ damna extrinseca: puta alienasti librum in Bononia super quo volebam te cōuenire oportebit me nūc ire Bononiam ad vendicandum ꝛ sic faciam maiores expensas quaꝫ hic fecissem cōtra te oportebit me dimittere artem meam et sic sum dānificatus ad hec et similia dāna datur ista actio in factum. sed si nō possem illam rem recuperare ab eo in quem transtulisti tunc consequor per istam actionem extimationem rei quia sum damnificatus etiam respectu rei.l. Item si res. ff.eo.ti. vbi plus dicit tex. no. ꝙ etiam si ille singularis successor vsucepit illam rem propter negligentiam meam in non agendo ꝙ nihilominus possum a te petere estimationem rei: quia tunc teneris mihi ad interesse ratione delicti tui vnde negligentia mea contra illū nō facit cessare delictum tuuꝫ/ ꝛ qualiter res mobilis possit vsucapi cū efficiatur furtiua per cōtrectationem habes glo. mirabilē ſm Bar. ibi in dic.l. Item si res/ que ponit pulchros modos. Et ex his infertur ꝙ per istam actionem in factuꝫ contra te non tollitur rei vendicatio contra possessorem: quia ista cōpetunt ad diuersa. Ex quo colligitur limitatio ad illam regulam ꝙ vbi competit remedium ordinariū non habet locum extraordinariuꝫ. de quo etiam per glo. nota. in.l.fi. C. si aduer. rem iudica. Et quamuis possit agi contra alienantem vtili rei vendicatione iuxta regulam pro possessore/ de reg. iu. in vj. In.l. sin autem. §.j. ff. de rei vēdi. tamē per illam rei vendicationem non est integre satisfactum aduerse pti/ cui forte magis expedit habere rem suam ꝙ̄ habere extimationem/ nam ab isto qui non possidet nō potest consequi nisi extimationem vnde propter interesse qꝺ potest pretendere in eo ꝙ non potest ab isto consequi rem suam datˀ actio in factum ad interesse/ vt notabilit dicit Bar. in.l.j.ff.eo. Et nota glo. magnam in hoc.c.j. que vult ꝙ iste alienans dolose euitat actionem in factum si vult subire iudicium ac si possideret/ hoc tamen notabiliter Bar. limitat in.l. quia etiam. §.fi.ff.eo. ꝙ hoc procedit quādo alienans obligat se sub certa pena ad restituendum illam rem si actor preualuerit in iudicio nam alˀs non esset competenter satisfactum actori/ quia vt supra dictum est forte non contentatur de extimatione rei. Ideo potest agere ad interesse nisi obliget se modo predicto. Et ex hoc dicit notabiliter Bar. ibi ꝙ vbicūqꝫ lex dicit de hac exceptione suꝫ paratus defendere ac si possiderem/ intelligitur ꝙ promittat restitutionem rei sub pena. Et nota ꝙ sicut actor potest agere cōtra reum ad interesse qui maliciose rem in alium transtulit/ eo modo potest agere reus contra actorem qui maliciose iura sua cessit alteri. nam ex quo edictū habet locuꝫ in actore/ sic et in reo/ glo. est

5

nota.in.l.fi.ff.eo.Notat Ab.i hoc c.in fi.licet corrupte alleget. Et nota singulariter quia etiam hoc edictum habet locum contra illos qui res de quibus sperant controuersiam donant in causam piã/qꝛ fit durior conditio aduersarij/quia iudices fauẽt causis pijs ⁊ religiosis personis.l.sunt persone.ff.de religio.tex.est singularis vbi notabiliter per Bar.in.l.quia etiam.§.j.ff.eo.Et nota ꝙ duo sunt ꝓbanda vt habeat locũ actio ex hoc edicto/scilicet ꝙ alienatio sit facta dolo/⁊ ꝙ causa mutãdi iudicij/vnde ex hoc constituitur durior aduersarius/tex.est in.l.item si res.§.idez que fieri.ff.eo.Et qualiter ista ꝓbantur dicas ꝙ alienatio sit facta probatur per ea que habentur in.l.ex hoc edicto.§.alienare.ff.eo.ꝙ fuerit facta causa mutandi iudicij ꝓbatur/si aduersarius sciebat me velle mouere litem.quia forte dixerat per glo.ordi.in.l.fulcinius.§.sed quid latitare.ff.ex qui.cau.in posses.ea.Quis hoc fecerit dolo probatur eoipso ꝙ rem alienauit sub aliquo pacto de re non alienanda/vel accepit preciũ vel aliã rempro eadem.Quis autez sit cõstitutus durior aduersarius probatur per ea que habẽtur in.l.tertia.§.ex quibus.ff.eo.⁊ de istis notabiliter per Bar.in dic.§.idem que fieri.Nota etiã notabiliter ꝙ ideo dicitur causa iudicij futuri mutandi/quia si intelligeretur de iudicio de presenti/hoc edictum esset superfluuz per ti.de litigio.tex.est notabilis in.l.ex hoc edicto.§.j.ff.eo. Si autem iudicio non cepto esset res litigiosa haberet locũ hoc edictum glo.habes singularez in dic.§.j.Nota etiam ꝙ heredem instituendo non dicitur quis alienare dolo vel causa mutandi iudicij/cõfertur enim post mortez ⁊ sic fit ex necessitate/tex.est singularis in.l.ex hoc edicto.§.alienare.ff.eo.Et quia in c.ex parte ponitur materia cessionis actionuz que materia est quotidiana/ideo pro clariori intelligentia faciam in hac materia nõnullas conclusiones pulchras et breues ex multis verbis doctoruz quarum prima est ista. ¶ Cessio actionum que fit in vltima voluntate tenet.l.nomẽ.ff.de legatis.iij. Et si illa actio erat in iudicium deducta/non agit legatarius:sed heres/⁊ quod consequitur restituet legatario si nihil/nihil dabit ⁊ ne fiat collusio per heredem potest legatarius assistere heredi / aucten. nunc si heres.C.de litigio. Si aũt non erat in iudiciuz deducta/aget legatarius vt ibi ⁊ in dic.l.nomẽ.

¶ Secunda est conclusio Cessio inter viuos facta potentiori ratione officij vel precipue dignitatis non valet ⁊ cedens debet priuari causa/tex.est in.l.ij.C.ne lice.po. quod tamen singulariter intelligitur quando talis cessio fit maliciose causa opprimendi aduersarium secus si bona fide / dictum habes singulare Specu.in titu.de cessio.actio.§.j.ver.ꝙ autez dixi/quia iura fundant se super fraude Et hoc dictum approbat Ab.in dic.c.ex parte.vbi ponit exemplum qualiter ex coniecturis potest apparere bona fides/vt quia actio erat indubitata/quia aduersarius confitebatur/nec erat aliqua cõtentio/⁊ potẽtior erat amicus/⁊ sic habes singularem limitationem ad dic.l.ij.

¶ Tertia est conclusio. Si cessio fiat potentiori non ratione officij sed est potentior alio respectu / qꝛ forte nobilior vel ditior/⁊ tũc si est facta cessio ratione mutandi iudicij/potest excludi cessionarius per exceptionem.l.penul.cum ibi notatis.ff.eo.Isto tamen casu non ꝑditur actio/sed debet agere ille ꝗ cessit/punitur tamen in hoc qꝛ non

potest amplius illam actionem cedere nec in ea procuratorem constituere/ sed tenetur prosequi: vt in dic. l. penul. vbi Bar. quod est bene notandum in practica. Et nota quod ista lex est singularis secundum Bar. in l. fi. eo. ti. ¶ Quarta est conclusio. Si cessio actionis fiat non potentiori iam in iudicium deducta ista regulariter nō potest fieri et cedēs incidit in viciū litigiosi/ prout habetur in l. fi. C. de litigi. Et per glo. in c. ecclesie/ vt li. pen. fallit in casibus ibi enumeratis/ in quibus tamen casibus cedens agit: non cessionarius: et commoditas erit cessionarij/ dictū est singulare. Inno. in dic. c. ex parte: quod dictum approbat Ab. ibi. ¶ Quinta est conclusio. Si actio non est in iudiciū deducta tunc regulariter potest cedi ti. donationis/ venditionis/ vel alio ti. l. penul. C. mandati. dummodo non sit simulata: et simulatio presumitur ex modicitate precij. et ideo non potest emi actio pro minori precio quam sit in ea/ nisi habito respectu ad expensas et labores qui fiunt pro re recuperanda secundum Bar. in dic. l. penul. et Bal. in l. ij. C. ne licet po. Presumitur etiam simulatio quando non exprimitur titulus contractus/ vt quia dicitur quod cessit actionē tali: nec dicitur ex qua causa/ notat Inno. in dic. c. ex parte/ et docto. in dic. l. penul. Presumitur etiā simulatio quando actio est pro parte vendita et pro parte donata/ dicta. l. penul. Et isto casu admittitur cessionarius vsque ad quātitatem quam exbursauit/ in reliqua vero parte que dicitur donata/ neuter admittitur: sed perditur actio in ea parte dic. l. penul. Presumitur etiam simulatio quando actio fuit pure vendita et venditor fatetur se recepisse precium/ de precij autē numeratione nō cōstat/ glo. et bar. in dic. l. penul. quia ibi tex. videtur requirere numerationē. Et licet presumatur simulatio ex causis predictis/ fallit tamē in casibus positis in dic. l. penul. in quibus non presumitur simulatio/ et idē in omni alio casu in quo euitatur presumptio redemptionis litium. Et nota glo. singularem finalem in dic. c. ex parte/ quod clericus nunquam debet recipere cessionem a laico siue titulo lucratiuo siue oneroso/ et quod semper presumitur sibi cessio facta in fraudē et causa auaricie/ quam nunquam tradas obliuioni secundum Ab. et illum sequitur Io. an. Adde quod dicit Bar. in l. j. in fi. ff. eo. et nota. per Cy. et bal. in l. qui stirpem. C. de procu. Scias tamen quod Roma. in suo consilio. cccccviij. cōsuluit quod cessio facta clerico non potest infringi / eo solo quod sit facta clerico/ nisi fiat cū fraude et simulate: et ita dicit esse de mente Hosti. et Inno. et ita esse intellectum dic. c. ex parte. et ista opinio mihi non displicet/ pro qua facit dictum singulare Specu. de quo supra. ¶ Et nota quod cessiones actionū sunt odiose: quia presumūtur fieri in preiudicum partis aduerse. Et dum dictum est supra quod presumitur simulatio si pro parte venditur: et pro parte donatur. intellige eidem persone: secus si diuersis vt notat Bar. in dic. l. pe. Et nota quod cessio actionum potest fieri absenti/ glo. habes singularē in l. in cause. §. si ex parte/ in ver. transferri. ff. de procu. secundum Bal. in l. Acceptam. C. de vsu. in l. j. C. de acci. et obli. Et Ange. in l. si inter colonum. ff. de pigno. Intellige tamen interueniēte nuncio vel epistola vel procuratore/ vt est tex. declarans hanc glo. in l. apud iulianum §. vtrū. ff. ad trebel. Et ista est magis communis opinio quando trāstulit in alium iura vt habeat commodum et incommodum : secus in procuratore simplici. l. j. §. fi. ff. de

procu. Nota etiam q cessio actionis non habetur pro solutiõe. glo. habes singularem in. l. legaui / in glo. mag. in fi. ff. de libe. lega. quã allegat Bal. i c. j. de beneficio fratris / quia euentus iudicij / dicitur incertus. Sed queritur / quando ille cui cesse sunt actiones agit / vtrum ante litem contestatem debeat discuti de sua cessione. Et dicas q aut intentat directas z tunc nomine alieno agit. l. plana. ff. fami. hercis. debet eius persona ante omnia legittimari. Sed si intẽtat vtiles suo nomine tunc secus. Ita notabiliter voluit Jacob. butric. quez refert: z sequitur Bar. in. l. j. I fi. C. de actio. z obli. Et ideo cautius facies intentare vtiles tuo nomine Et adde nota. per Bar. in. l. qui stipendia. C. de pcura. z quod ipse notat in. l. nomen in fi. C. q̃ res pigno. obli. pos. qui dixit notabiliter q licet habens vtilem habeat causam ab habẽte directam / prefertur tñ habẽs vtilẽ de quo etiam per Bar. in. l. iij. C. de nouaci.

De arbitris.

Quia arbitri sunt qđ dãmodo iudices cũ assumantur ad cõtẽtiones sedãdas / Jõ papa postq̃ posuit tractatuz de officijs iudicum: posuit etiam in fine libri tractatum de arbitris / in quo tractatur de officio ipsorum arbitrorum / z in quibus potestas eorum versatur. Et scias q regulariter non cogitur aliquis compromittere vt probatur in c. j. eo. ti. quod tamen nõ procedit in arbitris iuris vt in c. suspitionis / de offi. dele. in c. ab arbitris. de offi. delega. in vj. Ergo etiam eodem modo per statutum potest aliquis compelli / cũ statutum sit pars iuris ciuilis. l. omnes populi. ff. đ iuſ. z iu. z ideo in multis locis sunt statuta compellentis agnatos ad compromissum. Et nota q non dicimus proprie sententiam arbitrorum sicut iudicum / sed laudum / z si reperiatur illud procedit largo modo pro quo. l. quid ergo. §. ex compromisso / z quod ibi per Bar. ff. de his q̃ no. infa. z p Ab. in dic. c. j. z in c. ex parte hoc eo. ti. ¶ Et nota singurem glo. in dic. §. ex compromisso q confessio de furto facta coram arbitro non infamat. z nota tex. in auten. decernimus. C. eo. q neq arbitri neq partes debent iurare super compromisso / dicit tamen singulariter glo. in c. non sine hoc eo. ti. in ver. sacramentum / q si fuit iuratum nihilominus seruandum est iuramentum: dummodo arbitrium sit licitum / quam ibi multum notat Ab. pro limitatione illius autentice / z dicit Bal. in dic. autẽ. q quo ad priuilegium actionis vt nõ nascatur actio standum est iuri ciuili sed quo ad hoc vt iurans compellatur ad obseruantiam per censuram ecclesie standum est iuri canonico. Et nota q si arbiter iudicat per sordes vel gratiam cõtra eius sententiam competit exceptio doli / glo. est no. in dic. c. non sine / per tex. optimum in. l. arbitrorum. C. eo. Ex quo colligitur limitatio ad l. diẽ proferre. §. stari. ff. eo. Et sufficit dolus arbitri etiam si nõ interuenit dolus partis aduerse vt est glo. no. in di. l. arbitrorũ. Et nota notabilẽ glo. in dic. c. nõ sine / q̃ est pe. q arbiter seu iudex potest esse testis super gestis a se / deficiente alia probatiõe / ex qua glo. collige generaliter q in defectum probatiõis admittunt testes nõ oĩo ydonei / ad idẽ est glo. in c. cuz dilecti / de elec. Et q̃tum ad illud principale dictum glo. conclude ex intẽ

tione doctorum q iudex seu arbiter non potest deponere super insticia sententie sue/ seu super alio qd videatur fouere factum a se/ secus autem si deponeret contra sententiam suam vel aliud gestuz a se tūc dz sibi credi: qz cessat suspitio / qd tamē intellige: qñ non allegarent turpitudinem propriā/ secus si allegent turpitudinē propriā sed allegāt probabilem errorē: vt sentit Inno. in dic. c. nō sine/ z ibi p Ab. z vide nota. p Bar. in. l. ne in arbitris. C. de arb. Nota glo. singularem in. c. de concilijs. xviij. dis. q dicit q iudex a quo q̄stū ad instructionem cause est idone⁹ testis coraz iudice appellationis. Et nota singularem glo. fi. in di. c. pro intellectu. l. diez proferre. §. stari. ff. eo. q arbitriuz inducens simoniaz est ipso iure nullum. Et idē dicas eadem ratione si induceret vsurariā prauitatem/ qz vbi laudum continet peccatū per partes irremissibile est ipso iure nullum nec habet locū tex. in di. §. stari. z istud videtur fuisse notabilr de mēte glo. in. c. a iudice. ij. q. vj. Si autez laudū continet solū preiudiciū pecuniariuz partiū z iniqtas laudi est notoria/ tunc competit exceptio doli parti qz oīs iniquitas notoria hz dolum presumptū. l. creditor. §. lutius. ff. mā. Sed vbi laudū est dolosuz cōpetit exceptio doli. l. iij. C. eo. Sed vbi non cōstat de euidenti iniquitate non presumitur dolus/ z ita pcedat. §. stari. Nota singulariter glo. in. c. puenit hoc eo. ti. in ꝟ. existere q ecclesie debet succurri: non solū qñ timetur p̄iudicium de iure/ sed etiam de facto. Itez non solum qñ damnū ē de presenti/ sed etiā qñ timetr in futurū. Nota etiam elegantem glo. fi. in di. c. q sol⁹ sacerdos non potest concedere rem ecclesie etam iusto titulo alicui ad vitam suam sine auctoritate superioris. Ad idem tex. iuncta glo. notabili in. §. ppetua. x. q. ij. Nota q in mulierem non potest compromitti. c. dilecti. eo. ti. etiaz cum iuramento vt ibi dicit Ab. ex intentiōe Spe. secus si fieret compromissum tāq̄ in communem amicam z compositricem: vt probatur in. c. quinta vall. de iureiu. Nota pulchrā glo. in di. c. dilecti. in ꝟ. sunt remote/ q papa potest delegare mulieri etiā causam spiritualem etiaz inter clericos/ per tex. notabilem allegatū in glo. Et quia in hoc. c. ē glo. magna que allegatur semper/ an inter clericos z religiosos hēat locū pena. Ideo in ista materia faciam aliquas breues conclusiones. ¶ Prima est. In foro pn̄iali nō habet locū iposit io pene/ glo. est reputata singularz in. c. fraternitas. xij. q. ij. q tñ intellige in pena iponenda p iudicem/ secus vbi pena esset imposita ipo facto/ vt habes exēpluz in committente crimen lese maiestatis vel heresis. c. cum fm leges de hereti. in. vj. l. quisquis. C. ad. l. iulia. maiestatis/ ita notabiliter voluit Ab. in di. c. dilecti. Secūa ē cōclusio/ in foro contentioso si est apposita pena a lege canonica vel ciuili potest exigi et per clericos et laicos. xvij. q. iiij. c. si qs deinceps. z. c. sacrilegiū qz quod fit lege permittente non est peccatum. l. graecus. C. de adul. Tertia est cōclusio In pena consuetudinaria q potest exigi etiam a religiosis. c. dilectus de offi. ordi. itellige tamē de ꝯsuetudine de q in. c. fi. de ꝯsue. Quarta est ꝯclusio/ pena contumacie punitiua potest licite imponi dummō imponēs habeat in hoc potestatē. ordinarius enim potest mulctare l. ij. in fi. ff. de iudicijs. l. j. ff. si quis ius dicēti non obtempe. c. licz. de penis/ d delegato habetur in. c. de causis de offi. dele. de arbitro l. c. cum dilectus. hoc ti. Caueant ta

men iudices ecclesiastici ne causa auaricie penam hanc exigant. vnde bene facient si volunt euitare suspitionez vt conuertant hanc pecuniam in causas pias vt notatur in.c.pro humani.de homici.in.vj. in.c.licet.de penis. Quinta est conclusio / in pena iudiciali illa potest impune exigi de qua in.c.fi.de dolo ɀ contumacia in.c.olim. de iniurijs.in.c. grauis. de restitut.spoli. Sexta est conclo / in pena compromissaria / ɀ illa pot exigi. vt in di.c.dilecti.si tn pars ex toto no posset adimplere laudu propter inopia de equitate canonica non debet exigi: nisi quatenus interest partis. Dictum e notabile Hosti.in di.c. dilecti / p tex.in.c.sua.de penis. Septia e coclo / in pena couentionali illa potest exigi: nisi sit appositain fraudem vsuraru Ar.illo vos.de pignorib⁹ in.l.cum allegas.C.de vsu.ɀ hoc si costet / si aut dubitatur dicas si pena est apposita solutioni quantitatis psumitur in fraude vsuraru apposita / secus si sit apposita pmissioni facti seu super promissione dandi certaz specie: nulla prius pcedente obligatione quatitatis / sed vbi precedente obligatione quatitatis submittitur factu ɀ pena apponitur sup facto ɀ non immediate sup quantitate an psumatur apposita in fraudem vsurarum.ɀ doc. sunt varij / de q per Bar.ɀ alios in.l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.peta.per Bal.in.l.cu allegas.C.de vsuris. per Roma. in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.d v. obliga. Et videtur vera opinio Bar.in di.§.si tibi. que tenuit q non / intellige tamen nisi contrahens esset vsurarius. Et nota singulariter glosam magnam in fi. in c.dilci.dum vult q soluta pena no potest agi vt stetur sententie / quod tamen singulariter limitat nisi fuerit clausula apposita in compromisso vt pena soluta stet in arbitrio qd est singulariter notanduz fm Ab. Et adde notata per glo.in.c.potuit.in ver.bienniu.de locato.ɀ glo. no.vbi per Bar.ɀ alios in.l.ij. C. de iure emphi. Nota singulariter tex.qui semper allegatur in.c.cum tempore.co.ti.q ecclesia exempta non potest renunciare priuilegio libertatis / ɀ hoc colligitur limitatio ad legem / si quis in conscribendo C.de pac.quia hic non tangitur nedu fauor exempti sed etiaz eximentis superioris / qr interest sua non perdere illam immediata subiectione ɀ p hoc addo singulare glo. in cle. penul.de sen.excoi.que est finalis. Et nota etiaz ex isto tex.ɀ ibi per Hosti.q qui no pot alienare re nec super ea libere disponere / non pot etia sup illa compromittere / cu p compromissuz pot sequi alienatio. Et nota regula q sup oibus que quis potest alienare pot copromissuz facere / secus si non potest alienare sine certa solenitate / qr etia non pot compromittere sine illa solenitate per hoc quod habetur per glo. et Bar.in.l.nulli.ff.de trasac. Et fa. tex. iunc. glo.in.l.no solu.C.de predi.mio.quod tamen intellige qn p transactione sequeretur alienatio / secus si res remaneret apud minorem ɀ tutor daret aliquam pecuniam aduersario / ɀ ide dicas in prelato. Et nota q si res non possidetur per ecclesiam vel minore sed p alium illo retinente vel possidente ex causa trasactionis videtur ecclesia vel minor alienare / quod no lz. glo.do tibi singulare in.l. cum hij §.si vni.in ver.transactionis.ff.de transac.qua debes ppetuo memorie commendare fm Bar.in dic.l. nulli. Nota singulariter glo. j. in fi.in dic.c.cum tempore / que voluit q potest compromitti in ordinarium tam de iure canonico q ciuili / Non tamen potest ordinarius iubere / q in se compromittatur.

Ad idem allego pleniorem glo. in §. si quis vero. iij. q. vij. in ver. iudex. Scias q coram arbitris nō habet locum recōuentio/tex. est qui semper allegatur in .c. cum dilectus hoc eo. ti. et ibi ponitur ratio. Et iste tex. non solum procedit in arbitris volūtarijs sed etiam in arbitris iuris vt notant ibi doc. quod tamen ibi limitat Ab. procedere in arbitro iuris electo super certo articulo/ vt super articulo suspitionis: secus si esset deputatus sup tota causa: vt in casu. c. si clericus. xj. q. j. quando episcopus vult mouere litē cōtra subditū suum. Nota singulariter glo. fi. in prin. in dic. c. cum dilectus: q̄ voluit q arbiter potest extendere manum ad non deducta in compromisso/ dummodo ista adhereant expressis in compromisso/ presertim si causa principalis cōmode diffiniri nō potest. Et adde glo. singularem in. l. non distinguemus. §. de offi. ff. de arbi. Et ideo arbiter poterit cognoscere de qualitate rerum expressarum in cōpromisso/ si de illis vertatur dubium. Et nota etiam ex di. glo. q ita demum potest arbiter mulctare ɔtumacem si hoc actū est in ɔpromisso p iura in glo. alle. et aliter nō et parte non ɔparāte committitur pena ac si arbiter ꝓnūciasset et nollet parere. l. diē ꝓfer. §. si quis litigatorū. ff. eo. Et pulchre loqtur Bar. in. l. ij. C. eo. Et nota q tex. in di. §. si qs litigatorum/ probat notabiliter q arbiter non pōt ferre sententiā parte absente/ etiam per contumaciā/ nisi sit actum. Et si sit apposita talis clausula q possit parte absente ꝓcedere/ intelligitur tamen parte citata/ al's laudum esset ipso iure nullum/ dictum est singulare Specu. in ti. de arbi. §. excipitur. ꝟ. sed pōe. et ibi p Joan. an. et idē voluit Bal. in. l. eos. §. apo stolos. C. de appel. et in. l. j. C. de sentē. ex picu. recitan. Nota tex. qui semp allegatur i. c. cum olim. de arbi. q vbi aliqs debet explicare actū cum ɔsilio alterius/ non valet actus nisi reqūer et cōsiliū/ non tamē tenetur sequi/ ad idē tex. in. c. cū in veteri. de elec. limita tn̄ nisi ɔsiliū eēt impēdendum illi qui nō habet integrū iudicium ratiōis/ qr tūc sapit ɔsensum. Scdo limita/ nisi ille qui hz impēdere cōsilium esset particeps illius officij qr tunc consilium sapit consensum vt notabiliter declarat Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exerci. Et si ille qui hz impendere cōsilium nō vult vel est absens/ est text9/ in. c. j. ne sede vacā. in. vj. et per Bar. in di. §. si plures. in. l. si cum dotem. §. eo aūt tempore. ff. solu. ma. et per Ab. i. c. nullus. de iure patro. per illum tex. Et concluditur q si non vult consentire sine causa legitima/ pōt haberi recursus ad superiorē/ vt superior ipse det licentiam vel ɔsensum/ vel q ɔpellat illū ad consentiendum/ de quo etiā per Ab. in. c. q dei. de sta. mona. et in. c. Tue. de cle. non residē. Et nota q de reb9 spiritualibus in laicum non potest cōpromitti. c. ɔtingit. eo. ti. nec pōt etiam incidenter cognoscere vt ibi notabiliter declarat glo. Et nota ibi singulariter glo. q nullus citra papā pōt committere cām spūalem laico/ et q nullus citra papā pōt ꝓstare auctoritatem vt in laicū causa spiritualis cōpromittatur Hoc tamē limita singulariter nisi cōpromitteretur in laicum et in clericum simul. nam tunc propter mixturam clerici tenet compromissum. tex. habes singularem in. c. per tuas. de arbitr. dum tamen interueniat auctoritas superioris: vt ibi. Et nota q arbitrium de re spirituali non est proprie actus spiritualis merito in clericum et laicum potest cōpromitti/ non enim prohibetur laicus ratiōe incapacitatis: sed rōne

honestatis. honestas autem satis conseruatur ex mixtura clerici. Et nota q̄ iudex ordinarius est ille q̄ exequitur sententiam arbitrorum tex. habes notabilem in. l. cum antea. C. de arbi. Et quia glo. penl'. in dic. c. per duas / tangit modum procedendi ex sententia arbitri volo tibi tradere in hac materia nonnullas conclusiones breues. Quarum prima sit ista. Si compromissum fiat simplici ꝛ nudo pacto nulla interueniente stipulatione neq̄ pena neq̄ iuramento ꝛ tunc de iure ciuili non oritur actio neq̄ exceptio. l. diem proferre. in fi. ff eo. ꝓducitur tamen exceptio quandoq̄ si partes hoc egerunt. l. litigatores. §. interdum. ff. eo. Sed de iure canonico cōiter tenetur q̄ ex tali arbitrio potest agi ad interesse secuto arbitrio argu. eorum que habētur in. c. j. de pac. Hoc tamen intellige nisi arbitrium fuerit emologatum tacite vel expresse / nam tūc ex sententia arbitri oritur actio ꝛ exceptio / vnde potest agi pro ipsius executione ac si esset sententia iudicis. textus est in. l. penl'. C. eo. Nota tamē q̄ de iure ciuili expresse emologatio fit quando partes se subscribunt sententie arbitri / dicēdo q̄ istam sententiā approbant l. ne in arbitris. l. cū antea. C. eo. Sed de iure canonico potest sine hac solennitate expresse emologari. Emologatio autem tacita fit ꝑ lapsum decem dierum a tēpore sententie data partium taciturnitate. Secunda conclusio quando fit cōpromissum intercedente stipulatione nulla pena apposita vel iuramēto ꝛ partes promittunt per stipulationem stare sentētie arbitri / ꝛ isto casu vtroq̄ iure agitur ad interesse si non vult acquiescere sententie arbitri hoc tamen limita nisi sentētia arbitri contineret euidentem iniquitatem / de quo supra dictum est: ꝛ tunc talis sententia non pōt emologari ẜm Bar. in di. l. cum antea: quia tūc solum emologatur qñ compromissum fuit factum nudo consensu ita q̄ ex tali sententia nullum competebat remedium. Tertia est conclusio / quando compromissum est factum cum iuramento absq̄ appositione pene: tūc potest peti precise executio sententie nec requiritur alia emologatio vt tenuit Hosti. in di. c. per tuas / quem sequitur Abba. licet Inno. teneat contrarium quem sequitur Anto. de bu. sed verior est opinio Hosti. quia non videtur iure probari dciñ Inno. cum iura mandent iuramenta debere obseruari vt in toto ti. d̄ iureiurando. Quarta est conclusio quando in compromisso fuit apposita pena sine iuramento / ꝛ hoc casu pars contra veniens tenetur soluere penam nec cogitur ad obseruantiam sententie. c. dilec. ī eo. ti. Nec compromissum penale seu sētentia arbitri potest emologari: vt videtur magis communiter teneri per doc. in di. l. cum antea. ꝑ Bar. in. l. ij. ff. eo. Nisi sit apposita clausula rato manente pacto vt ibi. Et non tradas obliuioni notabi. glo. in. c. per tuas. in ṽ. auctorita. q̄ licet auctoritate iudicis delegati sit factum ꝯpromissum: tamen delegatus ipse non potest mādare executioni sententiam arbitri: sed debet recurri ad ordinarium quod est notabile ẜm Abba. qđ tamen singulariter limita: nisi delegatus de cōsēsu partium retineat potestatē exequendi sententiā arbitri ferendā super causa sibi delegata. glo. habes singularem in. c. innotuit. in ṽ. potestate. eo. ti. Et nota q̄ ꝑ mortem alterius compromittētium expirat compromissum. etiam si ante mortē erat cōclusum in causa etiā si non restabat nisi ferre sententiā tex. habes singularē ī. c. ex pte. eo.

9

ti. Et scias q̄ p̄missū pōt firmari datione obsidum vt sic dentur obsides in potestate arbitri vel alteri⁹ detinendi: donec arbitrium ferendum vigore compromissi habuerit effectum. tex. habes notabilem in c. exposita. eo. ti. ꝛ ibi pulchre per glo. in verbo. obsidum. Et nota q̄ vbi non potest transigi/ nō valet cōpromissum/ nam compromissum est quedam transactio. Auten. si vero. C. de iudi. glo. do tibi multū notabilem in di. c. exposita. in verbo compromisit. Ex quo sequitur q̄ si statuto caueretur q̄ inter cōsanguineos fiat compromissum/ intelligitur statutum/ quando petitur compromissum super re dubia. de quo per Bar. in prohe. C. ꝛ i. l. post rem iudicatam. ff. de transac. Hoc tamen intelligit Ab. procedere in arbitratore/ secus in arbitro: valet enim compromissum secundū eum super decisum per sententiam: quia sicut valet sententia contra sententiam in diuersis instantijs vt tenet Bar. in. l. j. C. quando prouo. nō est ne. eodem modo arbitrium. l. j. ff. de arbitis. Adde pro confirmatione illius quod dicit Abbas. Bar. in di. l. post rez iudica. qui loquitur de arbitratoribus. Sed Bar. i. l. eleganter. in prin. ff. de condi. indebi. loquitur de vtroq̄ ꝛ de arbitro et arbitratore: dum dicit q̄ si aliqs cogit̄ ꝯpromittere in arbitros vł arbitratores: ꝛ haberet sententiaz diffinitiuā: nō cogitur compromittere: ꝛ adde q̄ notat Bal. in. l. si diuer. C. de transac. Et nota singulariter q̄ publicatis attestationibus non potest peti compromissum/ dictum est notabile Bal. in. l. j. ff. de transac. ꝛ non potest compromitti de eo de quo est casus legis cū nō sit dubitabile: dictum est notabile Bal. per illum tex. in. l. ancille. C. de fur. Et nota q̄ licet arbitri non possint alijs delegare vices suas si ue sint arbitri siue arbitratores. l. si qs arbitratu. ff. de v̄. obli. tñ pōt a partibus eis dari potestas vt ipi eligant alios arbitros vel arbitratores. tex. est multū notabilis ꝛ mēti tenendus fm Ab. ibi in. c. cum a nobis. eo. ti. Cui adde textuz. in. l. non distinguem⁹. §. q̄situ̅. ff. eo. Et per illū tex. dicit. Bar. ibi reddaris cautus. per istū tex. qn̄ es aduocat⁹ ad dictandū reformationes facias poni q̄ possis/ etiā per alios. Et ratio quare arbitri non possunt alijs delegare vices suas nisi p̄tes ꝯsenserit hec est: q2 p̄tes habuerūt confidentiā de ipsis non de alijs. Et nota q̄ cōpromissum ante latā sententiam finitur morte alterius compromittentiū. tex. est qui semp allegatur in. c. fi. eo. tit. q2 fm glo. cōpromissum est stricti iuris: ꝛ sic nota q̄ instantia cōpromissi nō trāsit in hered̄: de quo etiā in. l. diem proferre. §. j. ff. eo. ¶ Sed q̄d si plures ex vna p̄te cōpromiserint ꝛ vn⁹ eorū decesserit: allego tibi singularem glo. in di. l. di̅c ꝓferre. §. j. q̄ videtur idem dicere: qd̄ tamen limita notabiliter vt ibi per eā. Scias tamen q̄ nō expirant gesta corā arbitro per morte p̄tis sicut expirat cōpromissum: ꝛ sic faciunt fidez corā iudice: de quo in. l. penul. C. eo. ꝛ in. l. fi. C. de testi. Et licet pereat cōpromissum/ tamē effectus iā productus de preterito nō extinguit̄. vnde si fuerit corā arbitris interrupta perscriptio p̄ cōtestationem litis vel alio legitimo modo nō expirat ille effectus licet extingua̅t cōpromissum: vt in dic. li. penl̄. Et nota q̄ ea que dicta sūt supra q̄ expiret cōpromissum per dicta iura non procedunt in arbitratore. dcm̄ est notabile Specu. in ti. de arbi. §. finitur. v̄. q̄d si arbitratus. Et idē Anto. de bu. in di. c. fi. Sed Ab. tenet cōtrarium in puncto iuris placet mihi opinio Ab. ☞ Sed ma

gna est aucto itas Specu.i practi ca: et multos casus iquibus expi spirat cōpromissum ponit Specu. in ti.de arbi.§.finitur.

De arbitris in sexto.

Nota q si arbiter condē net i quidecī et protesta tur q nō intēdit cōsenti re in minorē sūmā tenet tñ snia minoris sūme: cū ista protestatio videatur impossibi lis.glo.habes notabiliē i.c.j.i ver. minori.de arbi.i.vj. Nota q pa pa non potest tollere leges quo ad forū secularem in terris que nō sūt de tpali iurisdictiōe eccl'ie.glo.ha bes notabi.in.c.ij.in ver.ciuil. No ta glo.in di.c.ij.in §.circa.que late disputat quando sunt plures iudi ces ordiarij vel delegati quomodo possit procedere.

De appellationibus.

Nota q appellatio est a iudice ad minorez puo catio: q̄ si est legitīa p nūciatū et iurisdictionē iudicis q̄ ad illā cām suspēdit et ip si⁹ cognitionē ad supiorē trāsfert. et qr q̄dam iura dicūt q appellatio extinguit pronunciatum: aliqua di cunt q suspendit.l.j.in fi.ff.ad tur pilianum.c.venientes.de iureiurā. ideo dicas q extinguit de presenti sed suspēdit respectu futuri tempo ris: nam si simpliciter extingueret non assumeret vires appellante non prosequente.

* Et nota q formalitas appellatio nis est de iure positiuo.l.j.C.de of fi.prefe.pto. Sed ipsa substātia ap pellationis videtur de iure natura li: est enim quedam deffensio seu presidium innocentie.c.cum specia li.§.porro.et.c.suggestum.eo.titu. Fuit enim principaliter inducta ad iniquitatem seu imperitiam iu dicis corrigendam.l.j.ff.eo. Et nota q princeps potest ex certis causis inspectis tollere appellatio nem sicut post duas sententias: vt in ti.C.ne lice.in vna eadem causa Et nota q a rectore alicuius col legij appellatur ad illum cui ipsum collegium est subiectuz: puta ad re ctorem illi⁹ ciuitatis: vt notat bar. in.l.j.ff.de appel. Pro q̄ singulare dictum Innocen.in.c.dilecta.i fi. de excei.prela. Et hoc itellige qñ ipsum corpus est seculare: et ipsius rector est secularis.sec⁹ i ecclesia sticis quia tunc appellatur ad epi scopuz loci.c.romana.§.j.de appel la.i.vj. Sz dubitari potest ad quē debeat appellari quando appella tur a rectore scolarium. Et videt q non valeant statuta prohibentia appellationem: quia hoc est contra canones et contra ius superioris.c. veniētes.de iureiurādo.nisi essent confirmata per papam. Et nota q rector debet esse clericus: propter scholares clericos: quia laicus re ctor non potest habere iurisdictio nem in illis: de quo late per Ab.in c.si diligenti.de fo.compe.p Bar. in.l.fi.ff.de colle.illici.per Baldū in autent.habita.C.ne fi.pro pa.et per Ab.in rubri.de appella. Et di co q si est maior pars clericorum in vniuersitate appellabitur ad epi scopum loci: si autem est maior ps seculariumet rector iudicat de scho lari laico appellabitur ad supiorē secularem: secus si iudicat de scho lari clerico vt notabilit' notat Ab. in hac rubri. Adde glo.singularez in.c.j.de loca. Sed queritur / nun quid possit agi contra iudicem ad interesse pretextu inique sententie Et concludo q sic siue non sit ap pellatum / quia execratur lites si ue succumbens bis appellauit et Et non potest tertio appella-

re. Nec obstabit exceptio rei iudicate: quia ad aliud ꝛ contra alium nunc agitur de quo per. glo. ꝛ doc. in. c. pastora. in §. quia vero de offi. dele. per doc. in. c. sepe. hoc eo. ti. ꝛ vide per Bar. in. l. j. ff. eo. ꝛ in . l. fi. ff. de va. ꝛ extraor. cogni. ꝛ vide Bar. in. l. fi. ff. si. mes. fal. mo. dixerit. Nota glo. in. c. j. hoc eo. ti. in §. famam: quia potest allegari ꝙ ꝗ non prosunt singula multa iuuant. Sunt multe glo. in hoc libro decretalium que hoc probant quas in locis suis non omittam. ¶ Si dubitatur: an de iure canonico temere appellans sit puniendus aliqua pena extrinseca vltra expensas glo. in. c. ad romanam. ij. q. vj. sentit ꝙ sic prout est inductum de iure ciuili. ꝛ eandem opinionem tenent multi doctores in. c. vt debit⁹. hoc eo. ti. Sed glo. iuris ciuilis tenet contrarium in. l. j. ff. a qui. appell. non li. ꝛ Spe. eo. ti. §. nunc dicamus in prin. quia inuenitur hoc solū de iure ciuili: tamen potest cōcludi ꝙ de iure canonico ille qui calūniose appellauit debeat puniri pena extraordinaria: ꝛ poterit conuinci de calumnia ex perspicuis īdiciis. ꝛ pro hoc glo. ordina. in. l. Fulcinius. §. Sed qd sit latitare. ff. ex q̄. cau. in pos. ea. Nam calumnie delictū nō debet remanere impunitum etiam de iure canonico: vt in ti. de calumniatorib⁹ per totū. ☞ Nota pulchram limitationem ad glo. notabilem in. c. generali de elec. in. vj. dum dixit ꝙ transgressor canonis punitur pena depositionis qꝛ istud non procedit in illo qui temere appellat: nam licet trāsgrediatur canones: cum contra ius appellet: tñ non venit puniēdus illa pena. tex. habes singularem in. c. inter cetera. hoc eo. ti. ꝛ hec limitatio colligitur ex dictis Ab. ibi. ¶ Et nota de iure ciuili valet ista appellatio appello ad iudicem competentem Bar. in. l. j. ff. de appel. secus de iure canonico Ab. i dic. c. inter cetera. qui tamen limitat hoc nisi appellaretur a subdelegato delegati papę: quia tali casu non potest ītelligi nisi de iudice delegato: qꝛ de iure canonico talis appellatio inducit incertitudinem: cū possit appellari ad papam omisso medio. c. ad romanā. ij. q. vj. Nota ꝙ est differentia inter obseruantiam religionis ꝛ ordinis vt probatur in. c. ad nostram. eo. ti. nam obseruantia re religionis proprie cōsistit circa id quod continetur in regula illius religionis: obseruantia ordinis cōcernit contenta in constitutionib⁹ ordinis post regulam factū ab illis de illo ordine: seu per superiorem habentem ad hoc potestatem. Nota ꝙ tam appellanti in iudicio ꝗ̄ extra ius dat annum ꝛ ex causa biennium ad prosequendum ꝛ finiendum appellationē: clemē. sicut de appel. Nota pulchram glo. ī. c. cū sit romana. in §. rescis ius. in princi. hoc eo. ti. que voluit notabiliter ꝙ inducie date a lege vel canone possunt iusta causa interueniente a iudice abbreuiari fallit in termino decem dierum dato ad appellādū ꝛ in quadriennio prefixo ad petendum restitutionem in itegrum. Et nota ꝙ est differentia inter terminum datum a lege sine ministerio iudicis: ꝛ terminum datum a lege cum ministerio iudicis. Dicitur eī terminus datus cum ministerio iudicis quando ius disponit certum terminum prefigendum a iudice. Sine iudicis ministerio dicit̄ quādo ius met per se absq; facto iudicis statuit terminum ad faciendū aliquid. Et nota ꝙ iudex non potest minuere vel elongare terminū in preiudicium potestatis superioris. c. ex insinuatione. hoc eo. ti. c. venientes. de iureiurando. Sed quatenus tangit factū ptis tūc bū

potest/licet illud veniat tractādū coraz superiore: dummodo statuat in pertinentibus ad potestatez suā c.cum sit roma.c.personas hoc eo. ti.z pro hoc habes pulchram glo. in dic.ver.rescisus. Et nota ibi notabilem glo.in finalibus verbis quare statuitur talis terminus restringendo terminum iuris / dicit enim propter malitiam appellantium. Scias etiam q appellatio extraiudicialis nō dicitur proprie appellatio: sed dicitur potius quedam prouocatio ad causaz scilicet incipiendam non ceptam.tex.habes multum notabilem in dic.c. cum sit Romanā.quem multum nota pro statutis facientibus mentionem de appellatione/nam in materia odiosa non veniet prouocatio talis.secus in materia fauorabili Et nota q pretextu appellatiōis extra iudicialis que interponitur contra aduersarium nō tenetur aduersarius coram superiore comparere.glo.habes notabilem valde in dic.c.cum sit romana/in verbo nec solent.hoc tamen singulariter limita nisi a iure aliud statuatur/ vt i.c.j.de elec.in vj. Et nota glo. in dic.c.cum sit romana.in ver.manifestus.q in manifestis admittitur appellatio/licet non admittatur in notorijs. Nota q iudex potest citare per familiarem suum. glo.habes singularem in dic.c.in ver. irrequisitum / quod intellige quando constat iudicem illi hoc iniunxisse. Nota q de iure canonico non sufficit probare appellationis pendentiam ad effectuz recusandi iudicem ab eo in alia causa/sed est necesse probare grauamen non solum re ipsa/sed etiam ex proposito: vt pulchre declarat Joā.an.in c.ad hec.eo.ti. Nota q grauatus coram iudice seculari nō potest iniusticiam illam per viam appellationis deferre ad papam.tex.habes notabilem qui semper allegatur in.c.si duobus hoc eo.ti.z ideo singulariter dixit glo.in c.quoniā x.dis.q ab imperatore non appellatur ad papam/dicit tamen singulariter Hosti.in. c.cuz Joh.heremita.de fide instru.q deficiente superiore semper potest ad papam appellari. Et dicit Inno.in.c.licz de fo.compe.q deficiente superiore siue de iure siue de facto/potest papa adiri/hoc tamē singulariter limitat Ab.vt procedat in grauibus z dubijs articulis/allegat singulare dictū Inno.cū i.c.de re iudi. Et nota etiaz singulariter q in terris subiectis temporali iurisdictioni ecclesie: debent etiam inter laicos seruari canones z nō leges ciuiles.data inter eos discordia/ tex.habes singularem in dic.ca.si duobus. Et probat etiam ille tex. q valet consuetudo vt de seculari iudice appelletur ad ecclesiasticū iudicem/z adde nota.per glo.notabilem in.c.si clericus laicum.in c.ex transmis.de fo.compe.vbi valet consuetudo q laicus possit conueniri coram iudice ecclesiastico Et nota singulariter glo.in dicto c.in verbo.nisi cognouerint q citatus non tenetur comparere ad allegandum priuilegium suum si notorium est iudicem non habere iurisdictionem vel habere elidibilē in causa/cui adde nota.per glo.in Clemen. pastoral.§.pisana. de re iudi.in.c.veniēs. de accu. In ista tamē pulchra materia facias istas conclusiones cum queritur: an valeat processus gestus contra absentem cui exceptio legitima competebat: quaruz prima sit ista. Si iudex scit se nō habere iurisdictionē nō valet pcessus nec sup pncipali: nec sup ptumacia vt pbat in hoc c. si duob9 a cōtrario.z p Inno.in c.ij.de dila. ¶ Secunda est cōclusio.si iudex ignorat et etiam pars

11

sens ignorat tunc valet processus contumacie punitiuus. l. si quis ex alie. ff. de iudi. Jo. an. in regula scienti. Sed super principali non valet propter defectuz iurisdictionis/nisi prius pronunciasset se iudicem competentem/ vt notat Inno. in dic. c. ij. & Jo. an. in dicta regula. scienti. Sed si pars sciuerit defectum iurisdictionis in principali/non valet processus sed contumacie punitiuus sic ꝑpter ignorantiam iudicis: quatenus non cōcernit commoduz partis/puta missionem/ex primo vel secundo decreto. Ad hoc quod notat Inno. in dic. ij. ¶ Tertia est conclusio. si iudex habet iurisdictionem sed elidibilem per exceptionis conflictū & hoc iudex scit non tenet processus. Cle. pasto. §. pisana. de re iudi. & notatur per Inno. in dic. c. ij. Si autem iudex sciens habere iurisdictionem ignoret impedimentū tūc siue pars ignorabat siue sciebat tenet processus tam super principali ꝙ super contumacia. vt in dic. c. si duobus. Non enim tenetur pars allegare iura aduersarij/quod tamen singulariter limita nisi dolose subticuisset iura alterius partis qr tunc non tenet processus ad sui cōmodum dic. est singulare. Inno. in c. si. de accu. ẜm Ab. i dic. c. si duobus. ¶ Quarta est conclusio. si iudex habet iurisdictionem sed presenti non competit ius agendi processus non valet: si iudex sciebat hoc/si autem ignorabat non tenet quatenus concernit cōmodum presentis quia fuit in dolo agendi sine actione. ¶ Quinta est conclusio. si iudex habet iurisdictionem nec p̄senti deficit ius agendi sed absens erat tutus exceptione cōtra actionem partis tūc si iudex sciebat impedimentum non debet procedere per supradicta: sed si iudex ignorabat pars autez presens sciebat valet processus contra absentem nisi fuisset in dolo vt supra dictum est. Et quia lapsus biennij non preiudicat appellanti quo minus ex causa legitima audiatur saltem per beneficium restitu. in inte. vt est tex. qui semper allegatur in hac materia in. c. ex ratione. eo. ti. Ideo in hac materia habebis aliquas conclusiones breuissimas. ¶ Prima est ista quia dum dubitatur an impeditus in primo anno debeat habere secundum. Dicas ꝙ impeditus facto proprio iusto impedimē-to debet ipso iure habere secundū annū Auc. ei qui. C. de tē. appel. & in dic. c. ex ratione. & ideo Inno. singulariter in hoc. c. ex ratione posuit exemplum in illo qui propter inopiam nō potuit prosequi appellationem quod singulariter notabis pro illis qui appellant ad curiam romanam & propter inopiam non possunt prosequi infra annum/ si autem fuit impeditus facto iudicis debet restitui de quo per Bar. in auc. item si appellatione. C. de tempo. appel. si autem impedimē-tuz processit ex mixto facto appellantis & appellati vt quia compromiserunt in primo anno & tempus non currit ipso iure/non autem datur secūdus annus Cle. ꝙdiu. eo. ti. Auc. si tamen. C. de tempo. appel. & etiam per expressum consensum appellantis & appellati sine alio compromisso potest cursui tē-poris supersederi/ non tamen per viam prorogationis elongari vel ampliari. Et ratio differentie inter istos casus est: quia si possent ꝓrogare sequeretur absurdum quia partes possent prorogare in mille annos & sic inquietaretur iudex et res publica lederetur partes vexarentur litibus & expens/sed quādo volunt supersedere vt non currat tēpus & sic abstinere a litigijs cessant omnia ista mala & posset se

qui concordia: merito aliud dicendum in propagatione: aliud vt supsedeatur & interum a litigijs cesset quod est notabile pro intellectu Cle. q̄diu & istud colligitur ex nota. per Jo.an. in ti. de appel. §. nūc breuit. ver. istud tamen scias. An. de bu. & Ab. in dic. c. ex ratiōe. Si autem impedimentum processit ex facto appellati non currit tempus vt tenet Inno. in dic. c. ex ratione sed impeditus habebit annu3. Si autem impedimentum prouenit a tertio tunc prius debet dari actio contra ipsum tertium ad interesse & si non est soluendo restituitur cōtra aduersarium vt est glo. notabilis in dic. c. ex ratione. ¶ Secūda est conclusio q̄ si est aliquis impeditus in secundo anno currit tempus & sententia transit in rem iudicatam per lapsu3 biennij vt probatur in. l. fi. & in autē. ei qui. C. de tē po. appel. Sed impedito subuenit per remedium restitutio. in inte. vt colligitur ex nota. per Joh. an. in dic. c. ex ratione. & ibi p Ab. & fiet restitutio vsq3 ad tantum tempus quātū fuit tēpus impedimenti: vt in Cle. prima cum ibi nota. de resti. in inte. ¶ Tertia est conclusio q̄ dato impedimento ita duplicatur terminus hominis sicut terminus iuris / exemplum. iudex dedit mensem ad se presentandum iudici ad quem appellans autem fuit infra mensem impeditus debet habere secundum mensem vt est communis opinio in dic. c. ex ratione quia succedit loco termini iuris. ¶ Quarta est conclusio q̄ arbitrarium est / qualiter probetur impedimentum dic. est notabile Jo. an. in c. j. de dolo & contumatia in vj. fm Ab. in dic. c. ex ratione & Bar. in l. quesitum. ff. de re iudi. dixit si aliquis allegat impedimentum infirmitatis poterit probari per medicos / & etiā ꝓprio iuramēto ipsius infirmi / cum alijs indicijs: vt puta quia facies eius est extenuata qua si hominis surgentis ab infirmitate / poterit etiam probari per familiares hoc casu per. l. consensu. C. de re pu. Ad idem allego Bar. in l. cōtumacia. §. fi. ff. de re iudi. in. l. ij. §. q̄ diximus. ff. si quis cautionibus. ¶ Quinta est conclusio / q̄ si impedimentum fuit in prima parte anni / negligentia in secunda / si negligentia sequens fuit tanti temporis q̄ potuisset infra illud tempus finire appellationem / non debet per impedimentu3 precedens habere secundū annum: quia negligentia sequens habet absorbere illud impedimentum precedēs. hoc est de mente doctorum in dic. c. ex ratione / sed si negligētia precessit & tempus diligentie fuit tātum infra quod potuisset appellationem finire impedimento cessante / deb3 habere secundum annū / non obstāte priori negligentia. Et ratio est quia si impedimentum non fuisset habuisset effectu3 suum / hoc tamē limitat notabiliter Ab. in dic. c. ex ratione / nisi se restrinxisset ad terminum ita artum vt quodlibet impedimētū sufficere posset ad impediendum finē appellationis / quia non est subueniēdum ei qui se multum artauit. l. ij. ff. si quis cauti.

¶ Et si impedimenta sunt interuallata / quia quandoq3 fuit impeditus / quandoq3 negligens multis vicibus. Dicas q̄ si tanta fuerunt impedimenta q̄ infra tempus negligentie nō potuisset finire / habebit scđm annum al's secus / intellige tamen semper q̄ oportet q̄ sua3 diligentiam ostenderit infra tempus impedimenti / quia aliter non posset constare impedimētum prestitisse causam fm Abb. Ex quo singulariter collige q̄ non sufficit probare impedimentum fuisse nisi doceatur q̄ id impedimentum

fuit causa non agendi. et id probat probando tunc temporis diligentiam vt singulariter voluit Inno. in.c.ex trāsmissa.de prescrip. et qd voluit Bar.in.l.ij.§.quod diximus ff.si quis cautio.in.l.comeatus.ff. de re militari. ¶ Sexta est cōclusio q post lapsum anni iudex a quo si sibi aliter de impedimento non constat appellantis potest sententiam mādare executioni/etiā ipso vlterius non citato sm Inno. Si tamen impedimentum in veritate suberat reuocabitur executio per superiorem/videtur tamen q citatio debeat interuenire sm Ab.cuius opinio mihi placet/postq̄ sibi potest cōpetere defensio : als deberet illa executio reuocari in continenti de facto prout de facto fuerit facta.ad hoc glo.singularis in l.si minor.ff.de euic. Nota glo.in c.meminimus.eo.ti.que querit an possit procedi contra illum qui in propria persona iuit ad curiam in partibus coram ordinario vel delegato.et intellige quādo iter arripuit ante literarum notitiā seu cōuentionem de eo factam et tenet opinionem Tan.positā in fine glo. que est magis communiter approbata q non et habet hoc priuilegiū per titulū de peregri.et hoc est semper notandum et memorie commēdandum. Et nota glo.notabilem in.c.sup eo.in ver.termini.que est magis communiter approbata q appellatio ab interlocutoria seu grauamine si est legittima suspēdit iurisdictionem iudicis a quo/respectu totius cause siue causa principalis sit connexa articulo appellationis siue non.i.siue possit terminari questio pricipalis sine illo articulo siue non possit. ¶ Et nota etiam illam glo.in alio quia communiter nō allegatur cū aliis glo. que allega.ad hoc q vacat argumentum a contrario sensu quando resultat prauus intellectus vl correctio aliorum iurium. ¶ Dubitatum est semel. Utrum si aliquis fuit grauatus a iudice in vna gallina an possit appellari: et responsū est q sic. tex.est notabilis in.c.de appell.eo.ti.quia appellatio non est fundata super quantitate grauaminis sed super iniusticia sentētie et iniquitate iudicis.l.j.ff.eo.et ex hoc capias pulchram limitationem ad.l.scio.ff.de in inte.resti.qr illa loquitur in remedio extraordinario:sec9 in ordinario. ¶ Et nota pulcherrimam glo.in dic.c.de appell.q̄ notabiliter declarat per multa exempla que dicatur causa minima et leuis.cui adde glo.in.c. anteriorum.ij.q.vj.in ver.auri.et dictum singulare Bar.in.l.mediterranee.C.de anno.et tribu.li.x.q̄ per illum tex.dixit quem excusari si non facit id ad quod faciendum maior erat sumptus q̄ rei agende vtilitas.et sic excusat prelatus vel tutor si non mouit causam/quando maior erat sumptus iudicialis q̄ vtilitas cause quod est valde notabile.et idem dicas in similibus adde etiam notata per glo.in auten. nisi breuiores.C.de sen.experi.reci.et licet Ab.in dic.c.de appella. dicat q de iure ciuili non appellatur in paruis tex.in dicta auten. nisi breuiores:et videtur ponderare.glo.ibi tamen hoc non videtur verum per tex.in.l.et in maioribus C.eo.et illum tex.summat Bar.sic a sententia lata in qualibet summa et in quacunq causa potest appellari et tex.in dicta auten.non loquitur in materia appellationis nec glo.i dic.c.de appellatio hoc dicit preterea dicit Ab.q in minimis non subuenitur per remedium extraordinariu dicta.l.scio.ergo de iure ciuili subuenitur per remediū ordinariu. ¶ Et non tradas obliuioni singulare dictum Bar.in

dicta auten. nisi breuiores qui voluit q si i compromisso detur potestas arbitris cognoscendi in scriptis vel sine scriptis per hoc videt tur partes velle q eius simplici informatioi et relationi credatur: de quo dicto Bar. ibi multuz gloriatur. Nota differentiam inter canones z leges: qz d iure canonico potest appellari causa ratioabili subsistente ante sententiaz: secus de iure ciuili: regulariter textus est qui semper allegatur in. c. super eo. ij. eo. ti. tamen etiam de iure ciuili in aliquibus casibus appellatur ante sententiam: z qui sunt illi casus notantur in. l. ij. ff. de appella. recipi. in. l. ante senten. C. quorum appel. non recipiantur in. l. intra vtile. ff. de minoribus. Et nota vnum casum singularem z aureum in. c. Quicunqz. xi. q. i. vbi ecclesia habet vnum priuilegium concessum ab imperatore q in quacunqz parte litis possit litigās petere se remitti ad iudicem ecclesiasticū cum munimentis cause: de quo tex. per doctores i. c. nouit. de iudicijs glo. tn̄ in dicto. c. quicūqz dicit illd. c. eē abrogatū: sed Ab. in hoc. c. tz illd priuilegiū nō potuisse reuocari p imperatorē per ea q̄ notat Inno. i dic. c. nouit. Et nota singlarē glo. in. l. i. ff. a quib9 appellari non lz q̄ ponit rōnē. Quare de iure canonico ita appellet a q̄cūqz grauamine secus de iure ciuili qz de iure canonico mitius proceditur: sed ista rō mihi nūqz placuit qz imo hoc videtur durius q litigantes debeāt grauari tot laborib9 z expēsis z lites efficiunt lōgiores cū ad papā possit appellari omisso medio. Et nota ex eo tex. i dic. c. sup eo. q appellatiōe snie itelligim9 de diffinitiua quod ē notabile sm Ab. qui adducit tex. iunc. glo. in. c. cū olim. de testib9. z tu adde glo. ordīariā in. l. i §. biduū. ff. qn̄ appellādū sit. i. tex. iunc. glo. in. l. q iussit. ff. de re iudicata. z tex. in. l. dicere. in principio ff. de arbitris. z ideo dixit singulariter Bal. in ti. de sententia in additionibus speculi q statuta faciētia mentionem de sententia intelligūtur de diffinitiua. Et nota glo. pe. i dic. c. super eo. que ponit quo modo equiparentur appellatio et recusatio quia equiparantur soluz quo ad formalitatē vt sicut in vna requiritur expressio cause legitime. Ita z i alia quasi velit q sicut sine causa non licet appellare ita nec recusare/quo ad alia non equiparantur vt ponūt ibi doctores ex q̄ collige q dato q sit remota appellatio nō intelligitur remota recusatio hodie cuz materia sit odiosa z per oīa nō equiparantur. z licz tex. in dic. c. super eo. probet ꝯtrarium: tamen hodie non ꝓcedit sm Ab. z pro hac opinione allego notabilem glo. quā non allegat Ab. in. l. i. §. fi. ff. a quibus appellari nō licet. z Bar. in. l. fi. C. de sententijs qui approbat illam glo. Probat etiā tex. i dic. c. super eo. q quo ad tempus prefixum iudici inspicitur tempus presentationis: nō aūt dati rescripti qd tn̄ intellige notabiliter vt procedat qn̄ tēpus p numerū dierū mensiū vel annorū est prefixū vt si diceretur causam audias z decidas infra duos mēses: secus si limitatur ad certam diē. puta ifra festū assumptiōis tūc certū est tp̄s currere post dataz z semp labi sm Io. an. z alios doctores. Et nota cautelā tu qui habes rescriptū vt non p̄ntes qn̄ iudex est impeditus ꝓpter absentiā rei vel aliā iustam cām ne tēpus inutiliter labat. Et adde q rescriptū sumit vires ex p̄sentatiōe de quo per doc. in. c. i. et fi. de mutuis petitionibus p Bal. in. l. i. C. vt lite pēdente in. l. postqz liti. C. de pactis. in. l. petēde. C. de tēporibus in integruz restitutiōis

petende in.l.ij.in principio. ff. q quisq iuris. Et nota q dies presentationis rescripti computatur in termio sm Jo.qui facit vnã regulam pulchram q omne temp° regulariter currit de momento ad momẽtum vbi aliud a iure non exprimitur et Ab.hic allegat glosam quam dicit notabilem in Ru.ff.de diuer.tempo.prescrip. q omnia tẽpora prescriptionum regulariter sunt cõtinua/nisi aliud exprimatur et addo textuz in.l.siue pars.C.de dilationibus et Petrũ de ancorano in Cle.j.de restitutione in integrum qui allegat hanc glosam.addo etiam notata per glosam et doc. in autẽtica hodie.C.de appellationibus. Uolo tibi dicere vnum pulchrum et quotidianum tu habes in c.peruenit.de senten. excommuni. sm communem intellectum q ab iniuria leui facta clerico absoluit episcopus.tamen scias q non omnis iuria sine vulneratiõe dicitur leuis.tex.habes singu.in.c.peruenit.hoc eo.ti. Ubi habetur q pro tali iuria habetur recursus ad papam pro absolutione.et ideo recurrendum est ad ea que habentur in §.atrox Institu.de iniurijs/que iniuria dicatur leuis atrox vl'mediocris.ex circunstantijs enim et qualitate personarum hoc deprenditur ¶ Scias q Ab.in.c consuluit hoc eo.ti.ponderat illum textum q iudex ecclesiasticus potest procedere contra adulteros ad vindictam et improbat dictum Jo.an.in.c.fi. de fo.cõpe.in vj.qui voluit q adulteriuz sit de foro ecclesie duntaxat quando agitur ad separationẽ thori/sed vt puto Ab.nõ bene ponderauit istum textum contra Jo.an. quia iste loquitur quando adulterium est notorium:et tunc cum iudex secularis conuincatur de negligẽtia tunc poterit eps procedere cũ eo ipso q factum est notorium et nõ procedit iudex secularis apparet eius negligentia.et pro hoc allego singu.textum in.c.j.de censibus.in vj.in verbo notoria. et quod notãt doc.in.c.nos inter ꝯ purga.cano. Et Ab.allegat alia iura pro sua opinione.sed suo tempore se ostendant quod nõ probant. Nota etiã q Ab.in hoc.c.consulit.ponit pulchram limitationez ad iura que dicunt q in appelatione a diffinitiua non est necesse exprimere causam: quia illud non procedit vbicunq ius prohibet appellationem: quia nunq iudex tenetur deferre appellationi nisi causa legitima in ea exprimatur/allegat notata per Innocen.in.c.pastoralis.§.preterea. de offi dele.et ego in terminis allego pulchram glosam in.c. romana in versi.mãdetur. de appellationibus in.vj. Rogo domini mei vt cõmendetis memorie pulchras glo. quia ille illustrant homines et quãdoq allegamus doctores et glo. ignoramus:et in hoc compẽdio habebitis elegantia dicta glosarum. ¶ Quero an cessante iudicis iniquitate vel eius imperitia possit aliquis appellare. Et respondeo q si quando captus ex ppria ignorantia in prima instantia potest releuari in secunda/habet enim locũ in appellatione illud vulgare dictum/non probatum probabo non oppositum opponam.l.per hanc. C.de tempore appellationis cum Jo.de fide instru. et ideo cessante iniquitate iudicis vel eius imperitia potest appellari ppter causam predictam. ¶ Scias vnuz mirabile q intendentibus in faciliorem exitum cause appellatiõis iurisdictio iudicis a quo non est suspensa dummodo abstineat a cognitione cause appellationis. vnde potest prohibere attentanda de facto et attentata reuocare.textum habes notabilem in.c.cum teneamur.

eo.ti.ex quo notabiliter collige ꝙ appellans adeundo iudicem a quo non super appellatione interposita:sed super innouatis post appellationem non videtur renunciare appellationi. Et adde notabilem glosam in.c.si a iudice.de appellatio.in vj.in versi.teneris. Illud tamen non procedit in delegato qui detulit appellationi:quia ab eo est in totum abdicata omnis iurisdictio.c.cum appellationibus.de appellatio.in vj. ¶Fuit semel questio.an prelatus etiam si esset episcopus possit acceptare legationē principis secularis/ꝛ aliqui allegabant textum in.c.cumparati. hoc eo.ti.in.c.in archiepiscopatu de raptoribus:ꝛ ego dixi ꝙ illa iura loquuntur de rege:sed non audeo fateri ꝙ vnus episcopus debeat assumere legationem vnius ducis/marchionis aut comitis: quia istud videretur esse in dedecus dignitatis episcopalis. Nota textuꝫ notabilem in dic.c.cum parati / ꝙ quis dicitur exhibere presentiam sui vel per se vel per procuratoreꝫ hoc negat Ab.dicens ꝙ scd̃m propriā significationē vocabuli ille dicitur se pn̄tare qui exhibet penitē tiam coporalem/allegat glo. quaꝫ dicit notabilem in clemen.dudum in verbo presentari.de sepul. Et licet hoc dictum sequātur aliqui moderni qui adducunt etiam notata per Ange.in.l.ticius.ff.quib⁹ modis pignus vel ypotheca soluitur. Tñ mihi nūqꝫ placuit ꝑ tex. in di.c.cum parati. qꝛ nō dicit̃ ibi ꝙ debeant se presentare aut ꝓcuratores mittere : sed dicit ꝙ aut per se aut per nuncios se presentent : ergo etiam per procuratorem dicitur quis proprie se presentare. Ad idem est textus in.c. auditis.in fi. de procura. Et allego clarissimuꝫ textum in.c.penul.de postu.prela. vbi solum fit mentio de procuratoribus:ꝛ ibi dicitur ꝙ debent se presentare per ydoneos ꝓcuratores. Et si verbum presentare importaret hoc vt dicit Ab.frustra textus in.c.j.de iudicijs in.vj.diceret personaliter presentari. Nec valet respōsio Ab.quia papa ita expressit in dic.c.cum parati:quia si papa volebat intelligere per verbuꝫ presentare de corporali presentia non expressisset illud quantum ad procuratores:nec est dicendum ꝙ Papa in dubio loquatur per verba inpropria. Nota pulchram glosam in dic.c.cum parati.in ver.nūcius.ꝙ nuncio publico iurato circa citationeꝫ creditur.dicas tamē ꝙ erit arbitariuꝫ inspecta qualitate personarum. Nota singulariter glosam in.c.proposuit in ver.manifeste/ ꝙ in facto notorio non potest iudex recusari tanquam suspectus quod tamen intellige quando pena est a lege determinata / secus si pena esset imponēdo arbitrio iudicis:quia arbitrando posset grauare:ꝛ pro hoc glosa notabilis in .c. super his. de accusatio. Nota singulariter pro cōsuetudine quorundam locorum ꝙ vicarius episcopi quādoqꝫ reddit ius i ecclesia: qñqꝫ in palatio episcopi ꝛ vtrūqꝫ fieri potest.tex. habes singularem i.c. qua fronte.eo.ti. Nota etiā singulariter glo. primā in dic .c. que ꝓbat ꝙ si priuilegiatus excedat/ potest sibi iusticia denegari:ꝛ hoc intellige quādo priuilegiatus delinquit contra subditū alicuius iudicis ꝛ nōvult satisfacere vt sibi postea petenti iusticiā de aliquo subdito vel de eodem possit denegari per iudicem nisi penas satisfecerit qd tamē intellige qñ debitū est liquidū. Nota pulchram glo.i di. c. qua fronte.in ver.accedat. ꝙ peccatum quandoqꝫ est causa accelerandi terminos vite sue. etiam bonitas ꝛ hoc ut innuitur intelligo

bonorum intellige tamen hoc non semper contingere sed quandoqz/ quia si dictuz glo. esset generaliter verum/ null⁹ homo ferme remaneret in mundo/ que glo. etiam notabiliter probat ꝙ in his que non capiunt dilationem non admittitur appellatio: vt puta quia res est tēpore peritura/ per tex. notabilem i l. si. ff. de appel. recipi. ⁊ dicit Ab. ibi nota tu canonista istaz glo. que glo. ēt notabilr̄ ꝓbat ꝙ iudex a q̄ pōt tollere oē id quod tēdit in faciliorem exitum cause appellationis de quo in. c. cum teneamur. hoc eo. ti. Nota singulariter glo. in dic. c. qua fronte. in ꝟ. cautione/ ꝙ absolutio a qualibet excommunicatione fit cum cautione iuratoria/ fallit nisi aliquis sit excommunicatus pro contumacia iudiciali: quia noluit parere iuri: quia tūc requiritur sufficiens cautio cum pignore vel fideiussoribus. Nota singulariter ꝙ vbicumqꝫ ius fulminat excommunicationem propter delictum tunc iudex potest delinquentem excommunicare sine alia admonitione/ tex. est singularis in. c. reprehensibilis. hoc eo. ti. Et ratio est/ quia quando ius excommunicat propt̄ delictū nil noui videtur facere iste iudex. Et nota glo. in dic. c. reprehensibilis. in ꝟ. ammonitione: ꝙ excommunicatio lata sine admonitione tenet. Nota ꝙ vbi id quod est soluendum est pena respectu eius qui debet soluere/ sed respectu illius cui debet solui est interesse/ tūc propter inopiam debentis soluere fit condemnatio in penam corporalem. glo. habes notabilem in dic. c. in verbo. proprium. Nota ꝙ i cōcernentibus decorem christiañe religionis etiam peccato cessante potest papa statuere inter laicos etiā infideles/ textus est notabilis in c. consuluit tertio hoc eo. tit. Scias ꝙ delicta ⁊ mali mores reddūt aliquem īfamē. tex. habes notabilem in. c. de priore. eo. ti. Et nota singulariter ꝙ propter solā infamiam quantūcunqꝫ publicam ⁊ famosam non debet prelatus etiam religiosus remoueri a prelatura/ dūmodo de illa se purgare possit per suū iuramentū/ ⁊ aliorū de credulitate iurantiū prout traditur forma purgationis in. c. quotiens. de purga. canoni. glo. habes multum notabilem in. c. qz nos. in glo. ij. eo. ti. Nota pro statutis vt plurale resoluat̄ in singulare quando ex pluralitate sequitur absonus intellectus: vel iuri contrarius. glo. habes notabi. i. c. accepta. i ꝟ. partes. eo. ti. Memorie commendes ſm Ab. vnum dictum notabile: ꝙ remotio appellationis in certa causa facta nō tollit facultatem recusandi iudicē ex iusta causa/ tex. est nota. i. c. postremo. eo. ti. qui tex. etiam notabiliter probat ꝙ consanguinitas est sufficiēs causa recusandi iudicem delegatū/ ⁊ idem dicas in ordinario ꝓpter similitudinem rationis. Nota tamen singulariter ꝙ si iudex esset equaliter consanguineus vtriusqꝫ partis non posset recusari/ glo. habes nota. in dic. c. postremo. Nota glo. notabilē in. c. cum in ecclesia. eo. ti. in ꝟ. aggrauamine. ⁊ in ver. iniusta. ꝙ in appellatione a diffinitiua nō est necesse exprimere causā: sꝫ sufficit dicere appello ab iniusta sñia/ sec⁹ ab interlocutoria. Nota ēt glo. nota. i dic. c. cū in eccl'ia. in ꝟ. alioquin. vt scias ipsaz allegare ꝙ iudex a quo exequitur sñiam confirmatā. Scias ēt vnū casū notabilē ſm doc. in. c. directe. eo. ti. ꝙ si appellās qui non ꝓsequit̄ redit ad iudicē a quo ⁊ iterū grauat̄ non obstāte prima desertiōe pōt iteruꝫ appellare. Et nota singulariter ꝙ iura dicētia nō licere tertio appellare ꝓcedūt quando quis vult tertio prouocare super eodē articulo ⁊

secus in articulis diuersis. vnde si quis millies grauaretur ī causa super diuersis articulis: millies posset appellare ⁊ duas appellatiões successiue facere super quolibet articulo. glo. habes singularē valde in dic. c. directe. in ver. appellare. hoc etiam intellige secundum Jo. an. in eadem persona: quia ex quo quis bis appellauit ⁊ semꝑ succubuit est presumptio contra eum / iō non auditur tertio appellans: sed alteri parti bene licet duas appellationes facere. ¶Cui adde notata per Bar. in. l. j. C. ne liceat. in vna eademqꝫ causa tertio prouocare. ⁊ in. l. quod iussit. ff. de re iudi. Nota singulariter: ꝙ si sententia excommunicationis est lata sub conditione ⁊ pendente conditione is in quem lata est huiusmodi sententia: efficiatur de alio foro ꝑ trāslationem domicilij: nihilominus ligatus est existente cōditione. glo. habes valde notabilem in. c. preterea. in glo. finali. in fi. eo. ti. quā approbant Jo. an. ⁊ Ab. Scias ꝙ licite iura deducuntur in argumentum. tex. est notabilis in. c. ij. requiris. eo. ti. vnde quotidie adducimꝰ argu. ex tali ca. vel. l. Et debet sic allegari quando illud ius nō ꝓbat aperte intentum allegantis: vbi vero aperte probaret non deberemꝰ dicere argumentū: sed prout habetur in tali. l. vel. c. Nā dicitur argumētū quasi argute ⁊ subtiliter inuētum: cessat enim subtilitas vbi casꝰ est expressus: ad hoc. c. forus. de ꝟ. signifi. Nota singulariter in practica: ꝙ si iudex est ita potēs in loco maxime si est prelatus loci: ꝙ recusans non habet idoneos arbitros in loco: ꝙ potest eligere arbitros ī alio loco: dūmō non sit valde remotus. tex. habes notabilem in di. c. ij. requiris. Et dicuntur ſm docto. valde remoti si distāt vltra vnā dietā: qđ est memorie cōmēdandū ſꝫ Ab. ¶Dubitatum est semel: an sit de substantia ꝙ arbitri super suspitione eligendi sint plures: ⁊ ego allegaui singularem glo. in dic. ca. ij. requiris. in ꝟ. aliqs. ꝙ non: sed sufficit vnus. Nota ꝙ quādo aliquid dicatur fieri in continenti committitur iudicis arbitrio. glo. habes notabilem in. c. an sit. in ver. incontinenti. eo. ti. Nota in practica ꝙ a iudice suspecto non potest recedi per appellationē. Ratio est: qꝛ immediata causa appellandi est ipsum grauamen. c. vt debitus. j. eod. Sed is qui est mihi suspectus me non grauat: debeo eū ergo recusare: ⁊ si recusationem non acceptat/ tunc possum ab eo appellare: quoniam grauat me in non recipiendo recusationē legitimā. tex. est notabilis iunc. glo. in. c. nouit. in ꝟ. debuisset. eo. ti. Non tradas obliuioni ꝙ si statutum facit mentionē de litibus. verificatur tale statutū etiam in contentione extra iudiciali. tex. habes notabilē in. c. sepe. in fi. eo. ti. Nota ꝙ etiam vbi est iuris q̄stio debet pars citari. glo. habes nota. iunc. tex. in dic. c. sepe. in ver. iuris questio. Et ratio est quia forte absenti competit aliqua defensio tendens ad obfuscationem illius iuris: vel etiam allegabit cōsuetudinem in oppositū. Nota singulariter: ꝙ si statuta disponunt super facili probatione habenda / ꝙ illa est facilis probatio: que fit per instrumenta: vel testes presentes: vel confessionem partiū. glo. habes notabi. in di. c. sepe. in ver. questio facti. Non tradas obliuioni singularem limitationē ad. c. consuluit. de offi. dele. vbi habetur: ꝙ iudex potest facere gratiam contumaci ⁊ ipsum expectare vsqꝫ in sequen. diem qꝛ hoc verū: nisi ius sit acq̄situ pti: vt puta: qꝛ ꝑ nō cōpitionē in termino deserta est appellatio: glo. hēs singularē ī di. c. sepe. in ꝟ. ac si per=

peremptorie. Nota q sententia de positionis suspenditur per appellationē: et ideo si prelatus pendente appellatione excōicaret / teneret excōicatio. glo. est notabilis in di. c. sepe. in ver. snia. ad fi. Et ex eadē glo. nota singularē limitationē ad. l. furti. ff. de his q̄ no. infa. vbi habet q appellationē nō p̄sequēs retro efficit infamis si snia īfamabat: actus tñ gesti medio tpe rōne publici officij nō retractant qd est notabile. Nota singulr et memorie ↄmenda ſm Ab. q deserta appellatione ex negligētia appellantis nō cessat officiū iudicis quo min9 possit procedere: et inqrere de meritis cause propter que fuerat appelatū. tex. habes notabilē in. c. cōstitut9. eo. ti. qd tamē intellige vbi iudex ex suo offi. potuisset aliter p̄cedere / sicut est causa electiōis: nā negligentia partis nō debet nocere officio iudicis. Et ex hoc hēs limitationē ad ea q̄ habētur in. l. q̄rta. §. hoc autē iudi. ff. de dā. infec. qz ille tex. loquit in illis q̄ concernūt merū priuatū cōmodū. Nota etiā ex eodē tex. vnū aliud memorie ↄmendādū ſm Ab. q lz legat9 etiā cardialis nō possit se ītromittere de appellatione īterposita ad papā in ipsius appellātis preiudiciū / pōt tñ se īgerere extra iudicialiter vt cām instructā remittat ad papā. Et istud non p̄cedit in alio iudice / est speciale in legato de latere: qz est de collegio ipsius pape Nota et memorie ↄmēda ſm Ab. tex. et glo. notabilē in. c. cōstitutis eo. ti. et est glo. fi. q superior pōt p̄ adiurationez astringere electores vt eligāt ſm deū et cōsciam magis idoneū et vtilē eccl'ie / que adiuratio est loco iuramenti Ex quo infe ras ad singulare dictū q si eps dubitat de patrono qui hz presentare ne p̄sentet idoneū pp preces aliorꝫ pōt illū astingere hoc iuramento / vel tali adiuratione vt p̄sentet magis idoneū et vtilē / ex quo eū de iure ad hoc tenet / pōt superior interponere ptes suas. Nota q sufficit eligere idoneū dato q idoneor inueniat / glo. est notabilis in dic. c. ↄstitutis. in ver. magis vtilez. de quo etiaz per glo. nota in. c. lz. viij. q. j. Si tamē in eodē collegio reperitur magis idoneus / peccanthon eligendo vt concludit Ab. in dic. c. ↄstitutis. Nota q senectus impediens administrationē repellit aliquē a p̄motione. glo. habes notabilem in dic. c. cōstitutis. in ver. īpotentiam / non repellit tamen iam promotū sed debet dari sibi coadiutor / per titulū de clerico egrotāte. Et ex eadē glo. nota q data in reliquis paritate inter eligendos preferendus est ditior seu potētior vt melius consuletur eccl'ie per potentiam seu diuitias istius. Et nota vnū dictum singulare Hosti. qd sequitur Ab. q vbi eccl'ia indiget viro potēti / vtputa quia habet possessiones circa inimicos / vel indiget diuitijs / tūc electio facta de nō potente vel diuite est retractanda quia prelatus non soluz debet esse idoneus sed vtilis eccl'ie: vt singularit er probat in dic. c. cōstitutis. Nota et memorie ↄmēdes tex. notabilem iunc. glo. in verbo periculosum. in. c. ex parte tua. eo. ti. q locus iudicij exercēdi dz eē securus oībus qui sunt venturi ad iudiciuz in fauorem partiū. Ex quo collige q non sufficit q locus sit tutus p̄curatori si non sit tutus etiā domino / vt tenent Hosti. et Ab. Et nota etiā ex illo textu in ver. quotiens. q licet a principio grauatus nō appellauerit tñ si illud idez grauamē īteratur poterit appellare quod est notabile. Et nota vnū dictū singulare qd multū extollit Ab. q si citatio est notorie iniusta. non artat citatū et pōt pars citata omittere

appellationem/ tex.est notabilis i Clemen.pastora.§.pisana.de re iudi.nec tali casu hz locū glo.reputata singularis in Clemen. appellāti de appel.q notoriū debet pponi qr illa glo.pcedit vbi pars esset psens i iudicio z generatur notorie in processu/ secus vbi non tenetur venire:qr nec etiaz pponere quod est notabile. Nota vnū qd est multū notabile ẜm Ab.in.c. significauit.eo.ti.q aliquis pōt habere plura sigilla destiata ad diuersos act9 z sigillū destinatum ad certū actū non facit fidem in alio actu qd tamen limita non procedere si dicat q solitū sigillum non habeatur pre manibus. ideo fuit sigillatum alieno singillo allegat Ab . tex.in. l.si vnus.C.de testamentis. Tu autez allega optima iura in.l.ad testium ff.de testamen.in.§.possint.instituta eo. Nota singula.glo. ẜz Ab.in dic.c.significauit.in ver.ad citationes.q iudex pōt citare aliquē per nuncium priuatum sine literis dādo sibi aliqd signū suuz: vt sic viso signo adhibeatur fides nuncio:ex quo infertur ad illud qd fit quotidie quod excusatur ille qui tradidit aliquid nuncio mittentis viso signo quod tamē limitat Anto. de bu.nisi persona que portat signum potuisset illud verisimiliter subtrahere / item z secundo q procedat quando mittens erat solitus talia signa mittere.z adde textum singularem:z ibi Bar.in.l.si quis vxori §.apud Labeonem. ff. de furtis. Non potest argui de superfluitate vnus doctor qui replicat idem ad varios effectus:textum do tibi notabilem in. c . singnificanti.eo.ti. iunc.c.significanti.de libel . obla. Nota glosam notabilem in.c.ex insinuatiōe.eo.ti.in ver.aduocatus. q non est iusta causa recusandi iudicem licet aduocatus alteri9 partis sit suus commensalis . Scias q materia appellationis extraiudicialis ponitur in . c.bone.eo. ti. z ibi per docto.ponūtur multe differentie inter appellationem iudicialem z extraiudicialem hoc solum sit hic dictum q proprie dicitur appellatio in iudicialibus in extraiudicialibus prouocatio qd est notabile pro dispositionibus odiosis. Item in iudicio causa appellandi debet esse vera . c. vt debitus .infra.eo. Sed extra iudicium satis est q causa sit verisimilis z probabilis: vtputa verisimiliter timui grauari in possessione alicuius rei : licet adhuc non sim grauatus:tamen extra iudicium possem appellare: vt in dicto capitulo bone.z in Clemen. sicut.eodem titulo.z actus gestus cōtra appellationem extraiudicialem est ipso iure nullus/textus est memorie cōmendandus ẜm Ab. in.c. dilecti. eo.ti. ex quo est notandum q sicut non tenet excōmunicatio lata post appellationez iudicialem:ita neqz post appellationem extraiudicialem: z ideo timens iniuste excommunicari vtatur hoc bono remedio appellet etiam extra iudiciuz z suspendet iurisdictionez iudicis. Et nota singulariter ex eodem textu q excommunicatio lata contra itinerantes ad papam ex iusta causa:est nulla : z ideo non solum venientes personaliter ad papam sunt sub protectione pape:sed etiā nuncij euntes pro alijs gaudēt hac immunitate quod est notabile. Et nota q arreptio itineris ad papaz habet vim appellationis si seruantur ea que debent seruari in appellatione / etiam si non dicatur:appello secundum doctores. si autez talia non sint seruata poterit defendi per titulum:de peregrinantibus. Nota glosam in dicto capitulo.dilecti.in ver.facto.in prin

16

cipio que semper allegatur ꝙ plus est aliquid factis demonstrare quã verbis dicere. Et licet glo. alleget multa iura ego allego pulchrum textuz in. l. paulus. non tm̃ verbis ff. rem ratam haberi/et notata per glo. in. l. de quibus in ver. fact(. ff. de legibus. Scias ꝙ materia clau sule appellatione remota ponitur in. c. pastoralis. eo. ti. vbi habetur ꝙ per talem clausulam inhibetur omnis appellatio que a iure exp̃sse non indulgetur ⁊ stante tali clau sula potest iudex a quo exequi sen tentiã q2 appellatio non suspendit suam iurisdictionem. ex quo sequitur vnum multum notabile ſm doc to. ꝙ iudex datus cũ tali clausula potest excommunicare probabiliter appellantem. ergo notabis vnũ casum multuz specialem in quo va let excommunicatio post appellationem probabilem. Et omnis appellatio a iure approbata videtur permissa. c. significante. c. rodolfus. de rescriptis. ⁊ non obstante tali clausula grauatus notorie potest appellare. glosam habes singula. in. c. ex cõquestione. de rest. spolia. quã debes memorie ↄmẽdare ſm Ab. in di. c. pastoral. Et nota semper ꝙ ista clausula operatur quãtum ad iudicẽ a quo/sed nõ q̃tũ ad iudicẽ ad quẽ vt sic deuoluat negocium ad eũ ⁊ superior examiabit an appellauit in casu a iure concesso vel an fuerit grauat⁹ qđ est notabile. Volo dicere vnũ dictũ multuz solẽne. Vbicũq3 appellatio nõ suspendit actum gerenduz si oĩno ille actus est accessorius ⁊ cõsecutori⁹ ad actum gestum non suspensum p appellationem tex. do tibi nota. in dic. c. pastoralis. §. verum. Si tu vis scire quare appellatio non suspendat excommunicationem vide pulchram glosam quaz quotidie allegamus in dicto. §. verum in ver. executionem. Nota ꝙ excommuni cato non est prouidendum in aliquo nisi quando fame periret/ glo. habes valde notabilem in dic. §. verũ in vero subtrahantur in fine. secus est in deposito: quia excõmunicatus potest sibi prouidere petẽdo absolutionem: sed depositus dato ꝙ sit emendatus a crimine non recuperat primum statum merito sibi dispensatiue prouidet ecclesia de aliquibus temporalibus ne in opprobrium cleric. cogatur mendicare: ⁊ quia glo. notabilis in. c. cuz vintonen. de elec. in ver. admiserant. dicit esse prouidendum suspẽso ne cogatur mendicare/illam singulariter limitat Ab. in dic. §. verum. per predicta: vt procedat in suspenso propter crimen / secus si propter contumaciam quia tunc in nullo est sibi subueniendum cũ possint sibi prouidere satisfaciendo. Et nota ꝙ excommunicato interdicitur etiam potestas administrãdi temporalia: ⁊ ideo eius beneficio deputabitur iconomus per superiorem aut vicarius temporalis ſm Ab. qui reprobat Anto. de butenentem contrarium. voluit enim ꝙ excommunicato non subtrahatur administratio temporaliũ licet nullam ↄmoditatez habere possit: sed pro Ab. multum facit tex. in dicto §. verum. in fine. dum vult ꝙ cui cõmunio eccle. interdicitur subtrahatur etiam reddit⁹ ecclesiastici. ⁊ sic non solum quantũ ad cõmoditatez sed etiam q̃tum ad administrationẽ/ ⁊ licet Ab. allegat tex. in. c. veritatis. in fi. de dolo ⁊ contuma. tñ ille tex. non videtur probare q2 reuocat solũ alienatiões factas per excõicatũ. Nota etiã ibi glo. in dic. §. subtrahantur. ꝙ si fuit iniuste excõmunicat⁹ restituuntur sibi fruct⁹ medio tpe pcepti: si aũt iuste non/ sed dñt cõuerti in vtilitatẽ eccle. qđ ẽ notabile. Volo tibi dicere vnum pulchrũ casuz ⁊ notandũ. tu scis ꝙ

renunciatur appellationi per ꝯparitionem coraȝ iudice a quo/ vt in.c. gratū de offi.delega.quid de ꝯparitione facta corā iudice superiore iudicis a quo ad quē nō fuit appellatū/ ꝛ dico ꝙ ideȝ est dicendū. tex.habes notabi.in.c.sollicitudineȝ. eo.ti. Volo etiā tibi allegare vnū dictū singulare Inno. in dic. c.sollicitudinē.ſm Ab.ibi.vbi dicit ꝙ si post inflictū grauamē pars grauata aliquid agat coraȝ iudice puta ꝓducēdo testes potest nihilominus infra deceȝ dies a tempore illati grauaminis appellare:quod tñ intellige qñ non sponte fecit sed iudex prefigit sibi terminū ad certum quid faciendū.ꝛ ꝑ ista distinctione vltra adducta per Ab. allego tex.in.l.si fideiussor.§.si necessaria.ꝛ ꝙ ibi per Bar.ff.q̄ satisdare cogantur. Nota ꝛ memorie cōmenda ſm Ab.tex.in.c.dilectis filijs. eo.ti.ꝙ iudex ecclesiasticus potest repetere subditū suū ab alio iniuste detentū.interest eñ sua ne violetur sua iurisdictio.ꝛ adde ea que habentur in.l.j.§. p hanc .ff. de rei vendi.ꝛ per Inno.in.c.inter quatuor.de maioritate ꝛ obedientia.ꝛ Bal.in.l.non ignorat.C. qui accusare non pñt. Nota etiā ex eo.tex. dic.multuȝ nota.ꝙ superior potest appellare nedū pro se sed pro subditis suis:quod intellige qñ poōt pretēdere aliqđ interesse respectu subditorū. Nota etiam ex eo.tex. vnū pulchrum ꝛ singulare dictum ſm Ab.ꝙ si appellans extra iudicium ꝛ appellatus habēt diuersos iudices potest appellās se subijcere protectione sui iudicis ꝛ ad illū appellare ꝛ appellatio ipsum tuebitur/quod tñ intellige qñ appellans appellat ne turbetur in iure suo ita ꝙ in ꝟitate est reꝰ:qꝛ tūc pōt se submittere protectioni sui iudicis ꝛ ad eum appellare extra iudiciuȝ quod est notabile. Nota etiā ꝛ memorie ꝯmenda ex eo.tex. ꝙ vbi appellatio extraiudicialr̄ iterponitur ex ꝓbabili ꝛ verisimili causa sc3 a iure approbata/reuocātur omnia in ꝯtrariū postmodū attentata/lȝ alr̄ nō probetur veritas cause. Nota singulariter glo.in dic.c.dilec.in ꝟ.Interdictū/ꝙ inferiori prelato citra epm pōt ex consuetudie ꝯpetere potestas interdicē di/nedū ecclesiam maiorē sed totā ciuitatē. ¶ Cōmenda memorie vnum in practica ſm Ab. ꝙ in impetratione lr̄arum in causa appellationis nō est necesse mentioneȝ facere de nominibus iudicum a quibꝰ fuit appellatū: sed satis est dicere in gñe ꝙ iudices q̄bus fuit causa commissa tulerunt sententiam/tex . habes notabilem in.c.oblate.eo.ti. Nota bonū tex. a contrario sensu in dic.c.oblate.in fi.ꝙ de lr̄is surrepticijs non est necesse facere mentionē in secundis quod est notabile.pro quo allegatur glo.in.c.ex tenore.de rescrip.in.c. cum nostris. de conces. preben.in c.suggestum.de iu.patro.ꝛ est multuȝ nota.in practica. Nota glo.notabi.in ꝟ.pars appellata.in dic.c. oblate.ꝙ licet appellās posset qñcunq̄ appellationem prosequi/appellatus vero non potest nimium precurrere/et dicitur nimium precurrere quando non expectat vltimum mensem anni. vel dicas vt ꝑ Bar.in auten.ei qui.C.de tempo. appel. ¶ Si dubitatur/nunquid in appellatione interposita ab interlocutoria vel diffinitiua sit necesse libellum offerre et litem contestari. Recurre ad textum in.c.per tuas.ꝛ ibi per glosam notabilem eo. ti. ꝛ breuiter conclude ꝙ in appellatione ab interlocutoria ad diffiniendum articulum appellationis an iuste vel iniuste fuit appellatuȝ non est necessaria litis contestatio etiam si in prima instantia non fuit facta litis contestatio. Sed in ap-

pellatione a diffinitiua si vtra‑que pars est presens requiritur lit; cõtestatio: si altera pars est absẽs per contumaciam potest procede‑re ad diffinitiuã sine litis cõtesta‑tione: ex quo cõtestatio fuit facta in prima instantia: ꝛ vltra canoni‑stas addo notata per Bar. i. l. fi. §. illud. C. de tẽpo. appel. Nota tñ dcm̃ nota. Bal. in. l. j. C. ne liceat tertio prouocare. ꝙ si partes pro‑cesserunt de concordia: lite non cõ testata: ꝙ valet processus. Scias ꝛ non tradas obliuioni ꝙ quando iu dex procedit contra absentẽ: sup‑plet defectũ illius: iura illius inq‑rendo: ꝛ ideo si reperit sñiam iniu‑stam: debet eam infirmare. glo. ha‑bes notabi. in dic. c. per tuas. in §. liquebit. in fi. Et addo notata per glo. i. l. ampliorẽ. C. de appel. ꝛ ibi Bar. ponit regulã: ꝙ nedũ in cau sa appellatiõis: sed vbicũq; iudex procedit contra absentẽ: supplet ꝑ illo ex officio. Et addo etiã vltra adducta per Ab. Bar. in. l. j. C. de his qui desunt aduocatis ptiũ. Et in auten. qui semel. per illũ tex. in scdo nota. C. quõ: ꝛ qñ iudex. Et iõ nota in practica ꝙ nõ est multu; tutũ appellato prosequi appellati‑onem appellatore nõ ꝓsequẽte: ne retractetur sua sñia que transiuis‑set in rẽ iudicatã per desertionem appellationis. ¶ Nota vnã nota‑bilem regulã: ꝛ nouã in materia ap pellationis: vt nõ valeat appella‑tio iterposita añ sñiam: nisi expres‑sa rõnabili causa: que si esset ꝓba‑ta deberet legitima reputari. tex. est qui semper allegatur in. c. vt de bitus. eo. ti. Et nota vnã glo. nota bilẽ in di. c. vt debitus. in ver. corã idoneo/ que voluit: ꝙ nõ iducatur interruptio prescriptionis per con testationẽ litis corã nõ suo iudice factã. Ad idẽ ẽ glo. i. l. si pater. C. ne de statu defunctoru;. ꝛ idẽ vult Jo. an. qđ tñ intellige ḿm Ab. pro

cedere quando contestatio fuit fa‑cta coram iudice non suo ignoran‑ter: vel quando erat talis iudex cu ius iurisdictio nõ poterat proroga ri consensu partium. Addo etiã no tata per glo. in auten. offeratur. C. de litis contestatione: quã multu; notat Bar. ibi ꝛ istud intelligit es‑se verum in illis casibus in quibus interruptio debet fieri per litis cõ testationem: non in casibus in qui‑bus interruptio fit per solam cita‑tionem de quo pulchre per Bar. in l. accusaturus. ff. de adulteriis. Nota etiam ꝙ docto. in di. c. vt de bitus. ponũt effectus multos clau sule: appellatione remota: de qui‑bus etiam in. c. pastora. supra eo. Et nota singulariter ꝙ secunde li‑tere non reuocant priores etiam fa cientes mentionem de illis: nisi fe cerint mentionem de clausula ap‑pellatione remota in prioribus po sita: ex quo collige generaliter: ꝙ nunq; secunde litere reuocant prio res: nisi faciant specificam mentio‑nem: non solum de literis priorib⁹ sed de qualibet notabili clausula apposita in priorib⁹: per ea que no tant in. c. ex conquestione. de resti‑tu. spoli. quod est multum notabile in practica. Non tradas obliuioni glo. multũ nota. in dic. c. vt debit⁹. in ver. si dicat. quam multum extol lit Ab. ibi que vult ꝙ respectu; de legatorium non faciens mentione; de causa prius cepta coram ordina rio: etiam per solam citationem est surrepticium. Nota etiam glo. no‑ta. in dic. c. vt debitus. in ver. ex ra tionabili. dũ vult ꝙ iudex in dubio debeat conferre cum peritis in iu re. Sed dubitatur nunquid teneat ꝛ Anto. de bu. ex intentione specu latoris in di. c. vt debitus. tenet ꝙ sic: quia si iudex nõ vult deferre ap pellationi potest appellãs sibi sup plicare vt habeat consilium cũ pe ritis: ꝛ si denegauerit, poterit le‑

gitime appellare:sed Ab. tenet cõ trariũ:et eius opinio mihi placet: pro qua vltra deducta per ipsũ ad duco tex.in.c.statutũ.§.assessorez. de rescrip.li.vj.vbi etiã si iudex de legat⁹ nõ sit iurispit⁹tñ nõ cogitur assumere sibi assessorẽ:sz hoc relinq̃ tur sue cõscie. Nota etiã glo.ibi in alio que notabils est:q vbi dubita tur de legitimitate cãe appellandi iudex propter reuerẽtiã superioris debe sibi deferre. Nota ẽt glo.no ta.in di.c.vt debi.in ℣.rõnabiliter. q si iudex est suspectus pti ex ppa culpa ptis/nõ põt recusare vt sus pectus.et idẽ tenet Jo.an.sz Anto ni.d bu.et Ab.tenẽt ꝯtrariũ: quod nõ curandũ vnde processerit suspi tio:dũmodo alis legitme sit suspe ctus pti:et intelligit Ab.dic.glo.et Jo.an.quantũ ad casum.c.vt debi tus.quando solum allegatur suspi tio: quia irrõnabiliter appellauit ab eo:quia iudex discretus non ꝓ uocatur ex appellatione : nisi fm Ab.possit ꝓbari iudicẽ fuisse mi natũ appellanti:bene posset recu sari:quod est nota.fm Ab. Sz ista di.Anto.de bu.et Ab. mihi nõ pla cẽt.:q2 sequeret q si ille cõtra quẽ impetratus est iudex ꝑcuteret ipm nulla lacessit⁹ iniuria posset ipz re cusare tanq̃ suspectũ qd videt ab surdũ:et cõtra notata per Bar.i.l. j.§.cũ quis.ff.de questiõibus.et sic esset in ptã cuiuslibet recusare iu dicẽ qñ vellet vt suspectum. Et nũ q̃ tradas obliuiõi q iudex ad quẽ non habet prius cognoscere de ar ticulo appellationis:sed põt appel latus petere vt omisso articulo ap pellationis cognoscatur de princi pali per iudicem ad quẽ per textũ in.c.cordi.de appell.i.vj.vt tenẽt doc.i dic.c.vt debi.et hoc intellige in papa:et ei⁹legato/sec⁹ in alio su periore:nisi iudex a q̃ detulerit ap pellationi:q2 tũc procedit in q̃libz supiore. Nã p delationẽ fuit trãsfu sa iurisdictio in supiorẽ.c.cum ap pellationibus.de appella.in.vj. Nota glo.nota.in.c.cũ cessãte.eo. ti.i ℣.cõminãdo. q2 q̃tidie allegat q interlocutoria nõ transit in rem iudicatã quo ad iudicẽ per lapsum decẽ dierũ:sed potest illaz reuoca re vsq3 ad sententiã diffinitiuã. sz ad petitionem partis lese non põt reuocare nisi vsq3 ad decẽ dies:et licet sit regula q iudex potest reuo care suam interlocutoriam: tamen fallit in multis casibus ibi positis: per docto.et per legistas in.l.q iussit.ff.de re iudi. Et nota ex glo.dũ dicit.re itegra:q2 si est exactiõi mã data non potest reuocari:nisi parti bus consentiẽtib⁹:vel causa cogni ta de quo p docto in dic.l. q iussit. Nota notabi.glo.in.c.cum specia li.in ver.iuste suspitionis.ex q̃ col lige iudicẽ posse recusari ex cã i iu re nõ exp̃ssa. Nã cãe iuste suspitio nis nõ sũt oẽs i iure expresse: sz iu dex arbitrabit illã iustã:vl. iustã fm alias cãs i iure exp̃ssas : q2 de silbus ad silia ꝓcedẽdũ ẽ.l.nõ pos sũt.ff.de legib⁹. Et nota i hoc.c. vnũ singulare dcm Inno.de q̃ Ab. multum exultat pro limitatione iu rium dicentium sententiam latam contra ius expressum esse nullam: quia procedunt quando ius illud est clarum:et expressuz:secus si sñia posset dici lata cõtra ius:et ex idẽ titate rõnis:q2 tũc potius dicit la ta cõtra ius litigatoris. Nota glo. nota.i di.c.cũ speciali.in ℣. tertiũ. q dispositus in arbitris volũtariis ꝓcedit i arbitris iuris respectu cõ pulsionis faciende per ordinarium loci vt concordent in vnam senten tiam:vel tertium aduocent. Nota tex.et glo.in dic.c.cum speciali.§. porro.in ver.confessione.q non ad mittitur appellatio conra confessi onem:sed dicas sic breuiter:q si in teruenïunt omnia illa que hebent i.l.ij.C.quoz appellatiões nõ reci

18

piantur non admittitur appellatio ita q etiam iudex ad quem non debet illam admittere: quia videtur interposita causa subterfugij: si autem est confessus tantum: & tunc si nullam causam exprimit in appellatione cōfessionis facte offuscatiuam iudex a quo non tenetur deferre appellationi; quia confessio non excusata inducit notorium: & in notorijs non appellatur: iudex tamen ad quem poterit appellationem recipere: & examinare an habuerit legitimam causam appellandi: sed si allegat probabilem causam tūc iudex a quo debet deferre. Et vide optimam glo. in. c. romana. §. si iter de appellationibus in sexto. Et nota singularem glo. in. l. non tantu. ff. de appella. q si est aliquis conuictus an sniaz & ₒfess⁹ p⁹ sniaz pōt appellare q est notabile pro ītellectu di. l. ij. Et nota singularit q si aliqs est tort⁹ ex vehemētib⁹ indicijs: & ₒfitea nō pōt appellare: secus si ex iudicijs non ita grauibus dictum est singulare Bal. in. l. fi. C. de probatio. Nota etiam singulariter q damnatus ex presumptiōe iuris: et de iure non potest appellare dictum est singulare Bal. per illuz tex. in. l. si quis adulteri. C. de adulterijs. Nota glo. notabilē in dic. §. porro. in ver. coram. q vbi iudex tulit sententiam ad instātiam partis: non est necessario citandus in discussione appellationis: & pro hoc est bonus tex. in. c. venerabilibus. post principium de senten. excō. li. vj. pro quo etiam glo. in. c. interposita. §. sane. in glo. fi. l fi. eo. ti. de appellationibus. potest tamen si vult iudex assistere in processu: licet nō sit vocandus: & poterit appellare a retractiōe snie q̄ qdā psūptio ori ₒtra eū ex retractatione snie s3 docto. Nota glo. singularem in di. §. porro. in glo. penultima: quam multum extollit Ab. ibi: q dispositio c. sacro. de sentē. excommunicationis: non est necessario seruanda in religiosis contra suas obseruantias speciales: & hoc dictum glo. credit Ab. procedere vbi regula / seu institio religiosoꝝ: daret certū modū seu ordinē in excōicādo religiosuz vt sciat satis seruare illū ordinē rle: seu ₒstitutiōis ipsoꝝ religiosorum. Cōmenda memorie secundū Ab. vnum pulchrum dictum: q cōfessio aduocati potest reuocari per clientulum: etiam non probato de errore: sed sufficit nuda reuocatio. textum habes notabilem in. c. cum causam. eo. ti. Nota etiam q grauamen re ipsa: licet ex mente non processerit prebet iustam appellandi causam. textus est in dic. c. cum causam. quem memorie commenda secundum Abba. Nota singulariter glo. magnam in dic. c. cū causam. in ver. eadem die. ex qua habes pulchram limitationem ad. l. fi. C. de errore aduoca. vt confessio aduocati possit reuocari vsq3 ad triduum / quando scilicet confessio preiudicat ad merita cause. Sed vbi confessio aduocati preiudicat ad processum. vt quia inducit contestationem litis: & sic precludit viam dilatorijs proponendis: oportet q reuocent illam confessionez anteq̄ faciet aliquid quod solet fieri post litem contestatam: vnde si eadem die certificatus de confessione aduocati: producit testes: vel aliquid aliud quod solitum est fieri post litem contestatam: videtur ipso facto confessionem aduocati approbasse. Nota glo. notabilem: que quotidie allegatur in dic. c. cū causam. an / & quādo in appellatione debeat exprimi causa grauaminis: & si vna causa est expressa an possit prosequi non expressam de qua materia in Clemen. appellanti. eo. ti. Et sup ista glo. cōiter cōcluditur q si appellās nullā cām exp̄ssit: s3

generaliter dicit appello ab omnibus grauaminibus mihi illatis q̄ ex actis colligi possint / talis appellatio non valet nec potest iustificare appellationem/ etiā ex causa expresse nō deducta. ¶ Nota casuz notabilē ꝛ quotidianū ſm Ab. in.c.dilecto.eo ti. ꝙ nō sufficit appellanti dicere ꝙ exceptionem legittimam ꝛ veram proposuit ꝛ appellauit nisi doceat propter exceptionem non admissam appellasse qui tertus etiam probat ꝙ in iudicio non potest appellari a grauamine futuro: etiam sub conditione vt si me grauaueris appello/ debet eī prius expectare grauamen et postea appellare / de quo ibi per Innocen. Scias ꝙ in.c.eo.ti.per glosam.et doc.tractatur an ꝛ quando appellationis causa sit tractanda in curia romana. Et in materia nota vnam singularem decisionez dominorū de Rota decisiōe. xxxviij. quam multum extollit Ab. ibi dicunt eñ ꝙ vbi causa non est de sui natura tractanda in curia si tamen appellās iurat se nō credere ꝙ hēbit iustitie complementum in partibus ex aliqua iusta causa tūc trattabitur in curia Etiam inuito appellato quod est singulare. Nota ꝙ dispositio.c.statutuz de rescrip. in.vj.non habet locum quādo causa temporalis est inter laicos quia etiā pt ꝯmitti laicis vt cōiter videtur ꝯcludi in.c.sua nobis.eo.ti.qd est notabi.ſm Ab. Nota pulchraz glo.in di.c.sua nobis in ℣.iterū.qr est notabil' ad statuta puniētia facientē aliqd iterū/ hñt eñ locū statuta in gemināte actū/ quā tñ glo. intellige nisi ex natura negocij aliter sit dicendū per tex.allegatū in glo. Non tradas obliuioni/ tex. in c.dilecti.eo.ti. ꝙ de appellatiōib⁹ interpositis ad archiepiscopum iure metropolitico potest eius officialis seu vicarius cognoscere/ qa idem est tribunal archiepi ꝛ vicarij sui.c.romana.de appel.in vj. et per illum tex. Ab. ibi format pulchram questionem / an a delegato episcopi possit appellari ad ei⁹ vicarium. Et post multa concludit ꝙ si eps est in loco remoto pōt appellari/ secus si epsest pñs vel ī loco ꝓpinq̄. Nota semp glo.magnaz in dic.c.dilec.que ponit regulaz ꝙ omissis medijs immediatis nō pōt appellari ad superiorem mediatuz ꝛ hoc tā de iure canonico q̄ȝ ciuili qd tñ fallit singul'r ſm glo. qñ non fuit oppositum per partem aduersam ꝛ alij casus ponūtur ibi p glo. ꝛ docto. Scias ꝙ si iudex ꝓcedit ad vlteriora exceptione neglecta licet expresse eam nō repulerit potest ab eo appellari.tex.ē no.in.c. ex pte ī eo.ti. Et non tradas obliuuim sin.dic. Jo.an.in.c. dilcōs. eo. ꝙ si iudex non procedit ad vlteriora. sed supersedet forte causa vexandi excipientem quem forte citat ad audiendū deliberationez suaz ꝙ si iudex tertio humiliter requisitus non pronunciat super ea poterit ex hoc grauamine appellari quod di.multuz notabile Ab.in dic.c.ex pte. Nota ꝙ quandoq̄ȝ fit relatio superiori causa cōsulēdi cū de aliq̄ dubio in iure/ ꝛ isto modo loquitur tex.cuz sua materia in.c. intimasti.eo.ti. Et legiste habent ti.C.de relatio. Et in ista materia vltra tacta per doc. Addo nota.p Bar.in.l.in venditio.§.fi.ff.de bonis auc.iudi.poss. vbi dixit ꝙ si ptes non concordant informādo pūctum questionis mittendum consultori iudex debet formare ad idē Bar. in lege iusiuran.et ad pecunias.§.si de qualitate.ff.de iureiu. Et quod notabiliter voluit Bar. in lege ex illo .C. de appella. vbi dicit ꝙ postq̄ȝ causa est commissa consilio sapientis iudex non debet admittere nouas probationes qd

19

memorie perpetuo commenda. secundum Bar. ibi: adde etiam q no tabiliter voluit Bar. in. l. duo iudices. in fi. ff. de re iudica. Nota pulchrum text. in. c. signifi. iunc. glo. in vbo. prouenire. qui optime probat q interlocutoria data de cosensu partium non potest reuocari altera parte non inuita causa legitima non apparente: et hunc tex. iuc. glo. commenda memorie secundum Ab. et de materia in. c. cum cessante. supra eo. per legistas in. l. q iussit. ff. de re iudi. Nota singulariter: q probationis oblatio: et repulsio exceptionis proposite ipso facto iustificat appellationem a iudice interponenda: itaq sufficiat coram iudice ad quem probare exceptionem legitimam propositam et ipsius probationis oblationem: et q iudex exceptionem: et probationem repulerit: tex. est singularis in. c. interposita. in princi. eo. ti. et istud est regulariter: tamen fallit in quibusdam casibus ibi adductis per doctorem. Et vnum commenda memorie secundum Ab. q talis oblatio probationis iustificat solum appellationem quo ad deuolutionem cause: non autem vt exceptio habeatur pro probata in preiudicium partis aduerse. Et nota secundum doc. q sufficit q excipiens se offerat probaturum incontinenti: quia pro hoc purgatur satis malicia presumpta contra excipientem. Et intelligo breuissimam dilationem. Et nota vnum pulchrum Host. in dic. c. interposi. quod multum extollit Ab. §. sane. q absente appellatore potest appellatus in vltimo mense anni prosequi appellationem: et non erit necesse facere citari appellatorem in partibus personaliter: sed satis est q requiratur in curia. Nam si oporteret citari in partibus posset labi totus ille mensis. Memorie commenda tex. notabil. secundum Abbatem in. c. inquisitioni. eo. ti. q vbicumq in eadem dispositione annectuntur plura negocia separata clausula in medio eorum posita concernit totam dispositionem. Secus duntaxat precedentia: quod valet ad statuta. Et pone exemplum in pluribus negociis in. c. cum venissent. de testib. Nota q ad hoc quod appellatio vnius psit alteri mita requirunt. tex. est qui semper allegatur in. c. penul. eo. ti. Nota singulare dictum Hosti. in. c. fi. eo. ti. q ille tex. procedit etiam si pars dedit causam metui quod est notabile secundum Abbatem. Nota etiam illud dictum in practica secundum doc. in dic. c. fi. q in casu illius capituli non sufficeret notarius cum testibus. Sed debet fieri protestatio in presentia bonorum virorum vel etiam vnius tantum in presentia testium: et in illo. c. fi. ponitur practica quid debeat facere ille qui propter metum non audet appellare coram iudice.

De appellatio. in sexto.

Appellandum est ab interlocutoria in scriptis: siue incontienti quis appellet: siue ex interuallo: sed in diffinitiua: si incontinenti appellatur: sufficit viua voce appellare. Si ex interuallo in scriptis. glo. in. c. j. in ver. interlocutoria. et in. c. appella. in v. inscriptis. eo. ti. Nota q tex. in. c. j. habet locum in quolibet superiori qui potest adiri per viam querele: non solum papa. glo. est notabi. in dic. c. in. ver. ad nos. Traditio apostolorum reuerentialium inducit delationem appellationis: secus in refutatoriis. glo. est in dic. c. j. in ver. exhiberi. Est in electione appellantis ad quem iudicem velit appellare quam

do sunt plures iudices qui possunt adiri viam appellationis. glo. in di.c.i.in ver. petierit. ¶ In appellatione a diffinitiua non requiritur expressio cause. glo. in.c.i. in §. statuit. Sed sufficit dicere appello ab iniqua sententia: ad idem est glo sa in.c.romana.in verbo diffinitiuam.hoc eo.ti. ¶ Nota quod officialis episcopi generalis est ordinarius.glo.in.c.romana.in ver.generaliter. Nota notabilem glo.in di.c.roma na in.ver.citent.an et quando citatus teneatur: vel non teneatur comparere.quia allegatur quod non est de iurisdictione citantis. Nota quod tunc iudex dicitur de causa legitime cognouisse quando partes fuerunt presentes: vel altera per contumaciam absente.glo.in.di. c. romana.in ver. cognitio. ¶ Arbitri iuris debent esse clerici: vt spiritualis iurisdictio possit in illos cadere.glo.in.c.legitima.inver.formam. ¶ Verbum cognoscere includit potestatem decidendi: quando dirigitur ad personam que alias in illa causa posset decidere: glo.in di.c. legitima.in ver.cognoscunt.

¶ Arbitri compromissarii non timent penam.c.i.de re iudi.in.vi.glo. nota. in di.c.legitima. in §.odium. ¶ Appellatur ad legatum omisso medio.glo.in di.c.roma.in §.curiam. ¶ Interlocutoria transit in rem iudicatam si infra.x.dies non fuerit appellatum quod ad pte. glo. in di.c.roma.in ver. interlocutoriam. Licet a sententia diffinitiua quando appellatur non sit necesse exprimere causam: fallit quando appellatur in casu regulariter prohibito. glo.est multum nota. in di.c.roma.in §.mandetur. Et adde questionem tactam per Ab.i.c. ad nostram. de appel.licet non alleget istam glo. ¶ Confessus in iure non auditur appellando: nisi velit allegare se errore facti confessum. glo. in di.c.in §.vl. de quo glo.notabiliter declaratur an confessus possit vel non possit appellare.

¶ Inuenta fuit appellatio vt esset innocentie remedium: non defensio iniquitatis/glo.in.c.cum appellatio. in §.deferendum. Et nota illum tex.qui semper allegatur. quod si iudex detulit appellationi friuole non est de necessitate remittenda causa ad illum. ¶ Delatio appellationis non priuat iudicem deferentem habitu iurisdictionis illius cause. Sed solum exercitium transfert ad superiorem glo.est in di.c.cum appellatio. in §. refutari.et sic si appellatio deferatur poterit de principali causa cognoscere.

¶ Si appellatio fuisset friuola et iudex detulit posset sibi causa delegari/glo.est no.in di. §.refutari.secus si appellatio fuisset legitima secundum Domi.quia ibi est suspectus parti quam grauauit.

¶ Quis dicatur locus non congruus in petendo apostolos habes pulchram glo.in.c.ab eo.in §. loco et debent peti infra triginta dies a die late sententie: quod qualiter intelligatur est glo.in di.c. in §. triginta dies. Dicitur proprie iudicatum quando sententia est lata et talis quod ab illa non possit appellari/glo. est no. in.c.non solum.in §.innouata.

¶ Licet dictio quicquid de sua natura sit vniuersalis nihilominus restringitur quando si intelligeretur vniuersaliter corrigeret alia iura in illa materia loquentia/glo est in di. c.non solum.in ver.quicquid.

¶ Non sumitur argumentum a contrario sensu quando dispositum est contrarium per alia iura/glo.est in dicto.c.non solum. in ver.ante omnia.

¶ Decem dies qui dantur ad appellum sunt vtiles a principio in progressu continui et computabitur tempus de momento in momentum/ glo. est in dic.c.non solum in §. decendium. ¶ Si tu vis scire casus in quibus non appellatur post sententiam vide glo.notabilem in dic.c.non solum.in §.casibus.

¶ Et nota q tex. in dic. c. non solū allegatur semper: an z quando innouata post appellationem reuocent per iudicem appellationis.

¶ Ubi lex vel statutum ponderat scientiam actus respectu certe qualitatis ille non dicitur scire qui scit actum z ignorat qualitatez ponderatam/ glo. est no. in c. cōcertationi. in ver. sciuerit. z tex. in dic. c. cōcertationi allegatur semper q etiā in appellationibus extra iudiciali bus appellari debet īfra decē dies

¶ Nota q cum appellatur a iudice siue in iudicio siue extra semper coram iudice appellādum est/ tex. iunc. glo. in c. apellatio. eo. ti. z ibi glo. in ver. iudici. ponit quasdaz exceptiones ab hac regula.

¶ Nota q non sufficit allegare nisi probetur/ glo est in dic. c. appellatio. in verbo. proponis. cui adde glo. in l. ij. C. q metus causa. z tex. in l. j. in prīci. C. de donationibus. que sub modo glo. primam ī. l. j. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur: glo. est in contrarium in. l. j. §. j. in ver. dicentur. ff. de dolo. Sz intellige vt per Bar. ī extrauagāti ad reprimendam in ver. asserat.

Et nota glo. in di. c. appellatio in di. ver. pponis. qd est tutū q de appel. fiat scripta publica p notariū.

¶ Nota tex. iunc. glo. no. in. c. si a iudice. ver. effectu. eo. ti. q vbi facto opus est verba non sufficiunt. z ideo si iudex tenetur reuocare non sufficit se dicere paratum reuocare: qui tex. allegatur semper q iudex a quo potest citare appellantē ad audiendum reuocationem grauaminis z tenetur cōparere. Quādo episcopus est in capitulo: vt canonicus cognoscitur ex loco vbi sedet: glo. est singularis in. c. a collatione. in ver. prelatus. eo. ti. secūdū Ab. in. c. auditis. de electione. ī. c. postulastis. de concessio. preben.

¶ Nota tu iuuenis quando iura dicunt de apostolis nō intelligas de petro z paulo sed de literis dimissorijs: glo. est in. c. j. eo. ti. in ver. petatur. z ī illis apostolis debet exprimi causa appellationis z causa delationis vel repulsionis. z si iudex requisitus nō traderet: z procederet processus esset inualidus: tex. est q semper allegatur ī. c. vt super. hoc eo. ti. qz tamen intellige: prout habetur in. c. ab eo. eo. ti.

¶ De appellatio. in clemen.

Appellatio z apostolorum petitio/ potest separatim fieri: glo. est in Cle. j. ī ver. appellare. ¶ Nota q triginta dies qui dātur ad petendum apostolos: incipiunt currere ab eo tempore a quo incipiunt currere decem dies appellationis interponende: glo. est in Cle. q̄uis. in §. tempore.

¶ Scias q seruatur communiter q apostoli traduntur expensis appellantis: glo. est nota. in dic. Cle. q̄uis. in ver. oblatos. z vult etiam illa glo. q actor offerat reo libellum suis expensis.

¶ Si iudex dicit se velle apostolos dare infra terminum iuris īfra quem postea appellans comparuit z petijt non tamen iudex ilico dare tenetur: sed potest tenere impeditum appellantem infra terminū iuris/ glo. est nota. in dic. Cle. in verbo. infra. z probat notabiliter ista glo. q si detur dilatio ad producendū īfra certū terminū pōt ille actus expediri in quacūqz pte termini.

¶ Et nota glo. in dic. Cle. in §. denegari. que ponit aliquos casus cōtra iudicem: z aliquos contra appellantem: qui colliguntur ex tex. Et nota illam Cle. q̄uis. quia est pulchra in hac materia de apostolis. Dictio a coniuncta numero dierum excludit illam diem cui adiun

gitur glo. est nota. in Cle. sicut in ver. a dic. ꝛ i illa Cle. habet ꝙ appellans debet infra annū prosequi ꝛ finire appellationem siue sit iudicialis siue extra iudicial' alias iusto ipedimēto cessante cēset deserta
¶ Possunt appellans ꝛ appellat⁹ conuenire vt tempore mortalitatis seu alterius pestis imminentis nō currant tempora appellationi prefixa / glosa est nota. in Cle. quādiu. in ver. vel alias. ex quo singulariter nota ꝙ mortalitas non excusat a comparitione iudiciali.

* ¶ Tacitus consensus appellātis ꝛ appellati non sufficit vt tempora appellationis prosequende nō currant: vtputa si simul ad domicilium redeant requiritur enim exp̄ssus consensus / tex. est notabil' uic. glo. in dic. cle. q̄diu. in ver. exp̄sso
¶ Non obstante dispositione partium in cōtrarium potest iudex supplere vt procedatur in causa appellatiōis in matrimonio spirituali ꝛ carnali ꝛ alijs que desiderant celeritatem / glosa est nota. in dic. Cle. in ver. imminere.
¶ Notorium licet releuet ab onere probandi non releuat ab onere proponendi / glosa est singularis in Cle. appellanti. in ver. alias. quaꝫ allegat Romanus in consilio. lj. p cuius intellectn vide pulchre per Ab. in. c. ex parte. de appellationibus. ꝛ adde notata per Bar. licet nō allegēt hanc glo. in. l. j. ff. de exceptionbus in vltima columna.
¶ Appellatio a diffinitiua potest iustificari ex nouis causis / glosa est notabi. in di. Cle. in ver. nec processus. Duo requiruntur ad iustificandam appellationem ab interlocutoria videlicet ꝙ grauamen precesserit appellationem: ꝛ ꝙ grauamen fuerit expressum in ipsa appellatione / glo est in dic. cle. in ver. et nouis. Appellatio que a principio non tenuit non conualescit licet appellans ꝛ appellatus simul prosequautur ipam / glosa est in cle. si appellans. in ver. deserta.
¶ Si feratur sententia infirmans primam sententiam per iudicē appellationis post lapsum tempus illa sentētia est nulla tanq̄ lata a nō suo iudice glo. est notabil' in di. cle. in ꝑ. appellatus. ¶ Sententia nulla a qua tamen fuit appellatum nō trāsit in rē iudicatam: licet appellatio deserat / glo. ē si. i dicta Cle. Si iudex exceptionē non recipit vel ad vlteriora litis procedit videtur illam repellere: ita ꝙ appellationi locus est / glo. est in cle. si. in ver. repulsione: que etiam glosa probat ꝙ sentētia lata sup perēptoria habet vim diffinitiue.

De accusationibus

Scias ꝙ exceptio ista ꝙ accusator sit illegittim⁹ debet proponi ante litē contestatam cum sit dilatoria vt colligitur ex tex. in. c. j. eo. ti. pro quo est etiam bona glosa in. l. reū. C. de procurato. ꝙ tamen limitat Ab. pcedere in sciente exceptionem / secus in ignorante allegat glo. quam dicit notabileꝫ ꝛ in §. exceptio. iij. q. vj. in. c. ad audiētiā. secundo de rescriptis. cui addo notata per glo. in. l. error. C. de iuris ꝛ facti ignorātia / sed ꝯtra Ab. adduco glo. in terminis in. l. qui p curatoreꝫ dat. §. j. in ver. remisit. ff. de procura. quaꝫ ibi sequitur Bal. ꝛ in. c. pastora. de excep. ꝛ ideo cōcludas sic ꝙ aut fuit diligens inuestigator ante litem contestataꝫ aut non: quia iura vigilantibus subueniunt. l. pupillus. in fi. ff. de his qui in fraudem creditorum. Et nota scd̄m docto. ꝙ si notorium est accusatorē eē indignū oꝫ iudex ex officio suo illū repellere: ꝛ sic limitat lex. iiij. §. hoc autē iudi. ff. de dāno ifec. q2 ista exceptio nō tm̄ ꝯcernit

21

ꝯmodū priuatū:sed honorez iudicis:⁊ ꝯmodū publicū. Nota glo.j. in dic.c.j. que ponit tres q̄litates illegitimitat; accusatoris. de pria q̄litate:scz de criminoso/adde pulchrā glo.in.§.in hoc.ij.q.vij.q̄ declarat in quib⁹ casib⁹ admittentur criminosi ꝯtra criminosos / limita tñ hoc procedere vt ꝑtextu criminis repellat aliq̄s regulariter ab accusando qñ prosequitur vindictam publicam/secus si propriam q: tunc quilibet criminosus admittitur ſm Ab.de q̄litate infanie dicit Ab.allegādo Bar in.l.qui accusare.ff.eo.ꝙ infamis infamia facti de iure ciuili non repellit:quia non reperitur iure cautū/ego autē ꝙ repellatur allego tex.in.l.criminis.C.qui accu. non possunt in ꝟ. integra existimatio. Et quia Ab. pro hac opinione allegat textū in l.his qui reus.ff.de publicis iudicijs vbi condemnatus de crimine admittitur ad accusanduz:⁊ ex cōdemnatione crimīali oritur īfamia facti. dicas ꝙ Ab.male allegauit illum textum:quia ille textus loqtur de infamia iuris:scilicet de cōdemnato de crimine publico:⁊ tamen admittitur ad accusandum suum accusatorez:⁊ quia Ab.in hoc c.j.tangit quis dicatur pauper.adde vltra adducta per ipsuz glosaz reputatam singularem apud legistas in auten.preterea.C.vnde vir ⁊ vxor. ⁊ singularem glo. in.§. sin vero absunt.in ver.substantiam.in auten.de heredi.⁊ falsi.que voluit ꝙ ille dicitur pauper testis qui nō habet tantum in bonis quantum ē in lite super qua testificatur. Nota ꝙ in denunciatione que fit ad penitentiam requiritur ꝙ monitio precedat/secus in accusatione/textus est ⁊ ibi notatur in.c.si quis episcopus.eodem titulo.⁊ monitio debz esse charitatiua:vt crimen emendet. Et nota ꝙ si crimen episcopi exposcit depositionez solus archiepiscopus non audit talem causam sed debet consilinm suorum episcoporū requirere:⁊ potest audire causam/sed nō diffinire:quia solus papa episcopos deponit.iij.q.vj.c.q̄uis. ⁊.c.accusatus. Sed si crimen non exposcit depositionem tunc solus archieps potest cognoscere/vt in.c.sacro.de sentē.excōi.per Jo.an.in.c.vt litigantes.de offi.ordi.in vj.⁊ p Ab in dicto.c. si quis episcopus. Nota ꝙ patroni ecclesie ⁊ parrochiani possunt agere ciuiliter de crimine contra prelatum vt priuetur ecclesia:quia eoruz interest habere bonum pastorem/glosaz habes notabilem:⁊ memorie commendandam scđm Ab.in.c.illa.in verbo de monasterio. eodē titulo. ex quo infertur ꝙ alij laici non admittuntur licet aliqui voluerint cōtrarium. ¶ Scias ꝙ oportet ꝙ sentētia sit certa ex se vel ꝙ possit certificari ex aliqua parte actoruz/vt singulariter vult glosa fi.in fi.i di.c.illa.⁊ hoc requiritur ad validitatem sententie:⁊ adde ꝙ incertitudo temporis non viciat sententiaz vt si iudex diceret: condemno te ad tempus nec aliter exprimeret: textus est singularis in.l.sine prefinito.ff.de penis.intelligitur de decennio:sed aduerte quia ille text⁹ loquitur in criminalibus. Nota ꝙ presumitur contra prelatum detinentem inhonestos familiares.iudicatur enim aliquis ex moribus sociorum.vt notabiliter probatur in.c.nulli.eodem titulo.⁊ adde notabile per glosam in.cap.inter. de purgatione canonica. in ver. familiaritatis.textus:⁊ ibi per angelum in.§. cogitandum. in auten.de monachis. Nota semper glosaz.j. in dicto.c.nulli.ſm Ab.ꝙ licet accusatus in odium sui non possit excipere contra accusatorem de sua indignitate. Judex tamen ex offi-

cio suo hoc potest. pro quo facit q̄ dictum est supra in. c. j. huius rubrice ex intentione doctorum: sed in contrarium allegat Ab. Bar. in l. nō solū. §. si. ff. de iniurijs. vbi tenet q̄ si alicui denegatur audiētia vigore statuti non potest iudex p̄cedere contra offensorem illius ex officio. tamen Ab. tenet cum glosa & reprobat dictum Bartho. & pro dicto Ab. allego bonam glosam in l. falsi. C. de falsis. sed videtur q̄ magis communiter doctores trāseant cum illo dicto Bar. de quo etiam per Bar. in. l. j. §. q̄ autē. ff. de aleatoribus. & ponunt doctores in. l. quesitum. ff. de in ius vocando. ¶ Nota q̄ accusatus de certo crimine qui fuit absolutus de eodem iterum accusari nō potest / textus est qui semper allegatur in. c. de his. de accusatio. quod tamen fallit in duobus casibus qui ibi ponuntur per glosam notabilem. qđ tamen intellige quando quis fuit absolutus in forma iudicij. secus si in foro penitentie / vt ibi notabiliter voluit glosa q̄ quotidie allegatur: quā tamen glosam limitat An. de bu. non procedere quando penitentia fuisset publica: sed Ab. tenet contrarium per multa: sed contra Ab. facit ista glosa dum dicit occulte: & intellige etiam de absoluto per viam inquisitionis: quia succedit loco accusationis / vt per Bar. in. l. si cui. §. eiusdem. ff. eo. ¶ Scias q̄ super notorio p̄cedit iudex nemine accusante / textus est qui semper allegatur in. c. euidentia. eodem titulo. quod intellige in notorio facti permanentis: quia in tali notorio non requiritur accusator: nec probatio de quo est glosa in. c. de manifesta. ij. q. j. In notorio autem facti transeuntis debet procedi ordine iudiciario sm Ab. cui adde notata per Bartholum in l. ab accusatione. §. nunciatores. ff. ad turpili. Et nota q̄ licet notorium non debeat probari: tamen debet proponi / glosa est reputata singularis in Clemen. appellanti de appellationibus. Bar. in. l. j. in vltima columna. ff. de exceptionib⁹. Nota q̄ laicus non accusat clericum regulariter. c. cum p. Manconella. eodem titulo. & ibi bona glosa in verbo laicus / quod intellige criminaliter nisi prosequatur suam vel suorum iniuriam. Item fallit in criminib⁹ exceptis vel lege maiestatis heresis & simonie dummodo moueatur bono zelo non odio. Et nota singulariter ex illo textu sm Abba. q̄ adeo inimici repellūtur ab accusatione / vt etiam contra infamatos non admittantur. etiam in criminibus exceptis qđ commenda memorie scđm Abba. Clericus etiam non potest accusare laicum etiam si non venit imponenda pena sanguinis. quia clericus non debet se immiscere talib⁹ actibus odiosis / quod est notabile scđm Abba. nisi prosequatur iniuriam propriam: & si venit imponenda pena sanguinis debet protestari per ea que habentur in. c. prelatis. de homicidio. in vj. Et nota glosam notabilem que est finalis in dicto. c. cum p. q̄ si infamatus est aduena / qui non potest habere compurgatores statur suo iuramēto cessante probatione. quē glosam notare debes scđm Abba. Vult etiam notabiliter illa glosa in fine q̄ deficientibus clericis potest se purgare cum bonis laicis cui adde etiam aliam glosam notabilem in c. cū in iuuentute. in glosa fi. de purgatiōe canonica. & etiā cum fem is vt ibi: & est pulchra glosa in. c. in decima. xviij. q. ij. Et nota q̄ licet laici non possunt testificari in causa criminali contra clericos: tamen in eorum fauorē possunt / hoc colligitur ex glo. singulari i. c. cler.

rici.lxxxi.distinc. secundum Ab.in dic.c. cum p.pro quo facit lex que fauore C.de legi. Et lex non co minus.C. de procura. Et nota que si testis venit sponte ad ferendum testimonium presumitur inimicus. et per consequens potest repelli ab accusatione / textus est singularis secundum Ab. in dicto.c. cum p.secus si inuitus ferat testimonium: et ideo dixit singulariter glosa.iiij.q.iij.§. Itez in criminali.que testis qui semel perhibuit testimonium in causa criminali potest in alio cã contra eũdem perhibere testimonium. Nota que monachus accusando abbatẽ dicitur procurare vtilitatẽ monasterij: quia iter est monasterij non habere lupum pro pastore: et ideo debet habere expẽsas a monasterio: et totum litigium explicatur sumptibus monasterij. vt est textus/ iunc.glosa notabili que est prima in.c.ex parte. eodem titulo. Intellige etiaz que monachus debet habere a monasterio non solum expensas/ victus: sed etiam pro lite persequenda / vt notabiliter vult glosa fi. in dicto.c. ex parte. Et adde notata per glosam in.l.si instituta.§.penultimo.ff. de inoffi. test.in ver.decerni.que allegat textuz in hoc.c.ex parte.quod tamẽ limita nisi ille monachus haberet aliquod peculium/ tunc non haberet expensas a monasterio vt probat tex.in dicto.c. ex parte a contrario sensu. Et nota glosam notabilem in dicto.c.ex parte.in ver.licet. que monachus existens in studio de licentia superioris potest obligare monasterium vsque ad expensas quas promisit sibi mittere superior. cui adde notata per glosam in.l.sed et iulianus.§.quod dicitur.ff.ad mace. Sciant domini sacerdotes que si celebrant digestione non premissa sunt digni priuatione beneficiorum. textus est notabilis in.c.si constiterit. eodem titulo. quod facit contra illos qui tota nocte stant in potationibus: et postea de mane celebrant: quia presumuntur non ieiuni. Et nota quia glosa ibi notabiliter in ver.dormitione relata ad textũ/ sentit que dormitio sit de substantia digestionis. Et ideo non debet presbyter celebrare dormitione non facta. Dicit Ab.que hoc non est necessarium sed sufficit que digestio sit perfecta. Et allegat Hostien. dicentem que neque itrare tabernã neque celebrare dormitione non premissa fuit causa priuationis beneficij. sed vera causa fuit: quia ebriosus celebrauit quod presumitur quia per totam noctez stetit in potationibus et mane incõtinenti celebrauit: et sic presumitur non ieiunus. Sed aduerte que si aliquis interrogaret me de hoc casu Quidam sacerdos cenauit in taberna et tota nocte absque dormitione lusit ad taxillos absque potatione: et de mane incõtinẽti celebrauit ego indubitãter crederem hunc textũ procedere nũc sua glosa: quia textus ponderat que pernoctauit in taberna nulla premissa dormitione. Nota glosam notabilem in dicto c. si constiterit. in verbo.commendata que commenda ecclesie potest tolli ad libitum nec commendatarius potest de hoc conqueri. quam glosam intellige quando commenda est facta simpliciter/ secus si ad tempus vel ex causa. de quo per glosaz in.c.nemo.de elec.in.vi. Et habes etiam pulchram glosam in.c. qui plures. xxi.q.i. Nota glosam notabilem in.c.meminimus. eodẽ tituo. in ver.tulerit.que ex sola testificatione in causa criminali testis presumitur inimicus: et potest in alio iudicio tanque inimicus repelli: quod tamen intellige secundum Hostiẽ.et Ab. quando se obtulit testimonio sine coactione seu sponte venit/ secus si requisitus: quia tunc mandato iu-

dicis paruit et bonum obedientie excusat ab oi suspitiõe: ꝛ istud dic. Hosti. dicit Ab. eẽ memorie ꝯmẽdandũ/ de quo etiã dictũ est supra. Et aduerte ꝙ non valet dictũ: testis qui se spõte ingerit/ de quo pulchre per Bar. in. l. post legatum. §. his vero. ff. de his quibus vt indi. Nota fz Ab. ꝛ perpetuo memorie commenda textuz in. c. licet in beato. eodem titul. ꝙ in citatione facienda in causa criminali nõ est necesse ꝙ inseratur tenor libelli. vnde fuit citatus ꝙ veniret responsurus obiectis nondum oblato libello. intelligit tamen Ab. textum ꝙ crimina fuerunt expressa in citatione. Bar. autem in. l. inter accusatorem. ff. de pu. iu. dicit allegando istum textuz ꝙ sufficit citare vt veniat responsurus accusationi seu inquisitioni. Et adde vltra deducta per Abb. optimam glosam fi. in cle. §. vt lite pẽ. Et nota per Bar. in extrauagan. ad reprimendam in verbo super dicto crimine. Addo etiam ea que dicentur in titulo de dilatio. Nota singulariter ꝙ si aliquis dixit se accusaturum corã iudice: ꝛ postea desistit/ non potest amplius accusare reum de illo crimine. textum habes singularem de iure canonico in dicto. c. licet. ad idem textum de iure ciuili in. l. miles. §. socer. ff. de adulterio. quod Bar. dicit ibi esse multũ notabile. ¶ Nota glosam in verbo iscriptionem. in dicto. c. licet. que allegatur ꝙ accusator potest ante litem contestatã desistere nec incidit in turpilianum. ꝛ in hac materia pono has breues ꝯclões. ¶ Prima est post litem contestam nullo modo licet desistere: ꝛ etiam ante litẽ contestatam post datum libellum: ꝛ post datum fideiussorem de lite prosequẽda. Et idem ante datum fideiussorem post tamen productionẽ accusatiõis ꝛ citationẽ factũ. ¶ Scḋa est ꝯclusio ꝙ ante citationẽ rei licet desistere. ¶ Tertia est ꝯclusio añ accusationez ꝓpositã/ tñ postq̃ quis minatus est se accusaturũ. licz de hoc dederit libellũ pñcipi vł ꝓsidi: scz ꝙ volebat accusare non ꝙ accusaret: ꝛ tunc indistincte licet desistere: ꝛ ista colliguntur ex notatis per Bar. in. l. quesitum. ff. ad turpilia. ¶ Scias ꝙ discrimina viarum non inducunt iustaz excusationem nõ comparendi. textus est notabilis in. c. veniens. eodẽ ti. qḋ tñ intellige quando est allegatio generalis/ puta propter frigora/ vel quia vie erant lutose. secus si allegaretur discrimen viarum propter legitimum timorem hostium. cle. pastoralis. §. pisana. de re iudiciali c. accedens: vt lite non contesta. ¶ Et nota ꝙ licet procurator non admittatur in causa criminali ad disputandum super crimine. tamẽ admittitur ad proponendũ exceptiones contra non legitimũ accusatorẽ. tex. habes singularẽ i di. c. veniens. quem Ab. dicit se nescire alibi. Et nota glosam magistrã in dicto. c. veniens. in ver. criminali. que ponit regulam ꝙ in causa criminali non potest interuenire procurator: ꝛ cõclude ꝙ si venit imponenda pena capitalis: vt mortis/ vel amissionis libertatis/ vel ciuitatis communiter cõcludit ꝙ non potest ꝓcurator interuenire. si vero venit imponenda pena relegationis. vel citra. potest procurator iteruenire. ista videtur communis opinio de quo p Bar. in. l. penulti. §. ad crimen. ff. de publico. iudi. lz disputationis gratia adducat aliqua in contrariũ. ¶ Et nota vnuz dictum singulare Bar. in. l. pretor in principio. ff. de dã. infec. qui dixit ꝙ si dubitatur an vulnꝰ sit mortale/ poterit interuenire procurator sub conditiõe si apparuerit vulnus non esse mortale: quod est no=

pretatione sue sententie/quam potest facere iudex habens merum imperiuz/est textus singu. in .l. ab executo. e. ff. de appella. et ibi pulchre per Bar. et interpretatio accipitur pro congrua verbo et orationis expositione. ¶ Nota singulariter quod vbi confessio etiam iurata potest retorqueri ad bonum et ad malum. ex quo tamen prima fronte sonat in maluz/debet fieri interpretatio in malam partem: et contra confitentem nisi confessionem excusans / probet illas excusationes. textum habes singularez secundum Abba. in .c. cum dilecti. eodem titulo. Nota ex glosa in ver. responsionem. quod in defectum aliorum admittuntur testes non omnino idonei de hoc dictum est supra in rub. de arbi. in .ij. col. ¶ Nota glosaz in .c. cum oporteat. in ver. consanguineos. eodem titulo. quod in causa criminali non admittitur consanguineus pro consanguineo idem Bar. qui prosequitur hanc materiam in .l. qui. testamento. ff. de test et vsque ad quem gradum repellantur dicas secundum Abba. quod attenditur qualitas affectionis secundum consuetudinem patrie. nam in aliquibus locis affectio stricte durat inter consanguineos vsque ad quartum gradum tantum/in aliis locis durat indifferenter inter omnes eiusdem cognationis. ¶ Nota glosam ad quam fit quotidie remissio que est memorie commendanda secundum Abba. in dicto. c. cum oporteat. in ver. inimicos. que declarat quod sunt inimicitie capitales seu graues et quod committitur iudicis arbitrio que inimicitie repellant/cui adde glosam notabilem in .c. accusatores. iij. q. v. et Bartho. in .l. iij. §. non solum. ff. de adi. le. ¶ Et nota singulariter quod ad repellendum aliquem respectu inimicitie non sufficit quod sit facta reconciliatio dummodo sit recens: quia inimico de recenti reconciliatio non est credendum. textum habes singularez in dicto. c. accusatores. iij. q. v. et quomodo probetur reconciliatio/habes glosam singularem in .§. fi. institu. de iniuriis. Et nota quotidianam glosam secundum Abba. in dicto. c. cum oporteat in ver. per viros idoneos. ¶ Nota quod mitius punitur conuictus de crimine per viam inquisitionis quam per viam accusationis. quia finis accusationum si crimen est / graue est/ vt imponatur depositio ab officio et beneficio. c. super his. c. inquisitionis. eodem titulo. sed mitior pena imponitur si proceditur per viam inquisitionis. et hoc de iure canonico. ex quo infert Ab. ad vnum notabile dictum secundum cum quod condemnatus per viam inquisitionis non efficitur infamis: et isto modo procedunt glose iuris ciuilis que hoc tenent in .l. j. C. de modo mulcta. in .l. iij. §. preterea. ff. de suspec. tuto. et in .l. fi. C. eo. licet Bartholus teneat contrarium. in .l. infamem. ff. de publi. iudi. sed dicas quod ille glose procedunt etiam de iure ciuili in casu legis nullum. C. de testi. Nota glosam notabilem secundum Ab. in dicto. c. inquisitionis. in ver. alioquin. quia ponit vnum modum cognoscendi quando iudex in arbitrariis excedit modum. nam si imponit ordinariam penam/vel maiorem excedit modum. et subdit Ab. adducendo alium modum quando iudex excedit penam consuetam apponi pro tali delicto. allegat notata per glo. quam dicit nota. in .l. hodie. ff. de penis. et nota. in .l. quid ergo §. pena grauior. ff de his qui no. infa. et dicit hoc dictum esse notabile perpetuo: quia arbitrium iudicis in impositione pene restringitur ex consuetudine. Volo tibi dicere vnum dictum singulare. aliquis testis fraudulenter dicit se esse inimicum vt euitet onus testimonii.

24

sensus habet in se tacitam conditionem.

De apostatis.

¶ Nota q est triplex apostosia. glo. est notabi. in. c. j. in ver. in apostasia. et in. c. j. dicitur: q clericus dicitur apostata qui dimisit habitum: et tonsuram: quod tamen intellige nisi subsisteret aliqua rationabil' causa: vt quia est transiturus per loca periculosa: vel alia iusta causa. Et non tradas obliuioni dictum notabile Inno. in. c. fi. de renuncia. q voluit q religiosus recedens inconsulto superiore suo: et non subijciens se alicuius obedientie: vt quia non intrat aliud monasterium: dicitur apostata: quantumcunq retineat habitum: et tonsuram: quia recedit a regula superioris: et venit contra vnum ex substantialibus regule: et istud dictum pro notabili allegat Ab. et tu allega glo. in. c. fi. infra eo. ¶ Et non tradas obliuioni dictum notabile Inno. in dic. c. j. q clericus in minoribus constitutus non perdit priuilegium clericale: licet efficiatur miles: dummodo non exerceat feua. Nota pulchram glo. i c. ij. in ver. religiõis. eo. ti. an: et qñ per ingressum religionis tollatur irregularitas: et nota illum tex. q ceteris paribus facilius dispensat cum intrante religionem quam cum remanente in seculo: et hoc propter penitentiam diuturnam: quam ibi est acturus. ¶ Nota glo. in. c. tue. in ver. tolerandi. in fine. q clericus in minoribus constitutus nõ potest compelli ad reassumendum habitũ: et tonsuram: et q in totum potest renunciare ordini clericali: et adde glo. in. c. a nobis. in ver. blandicijs eo. ti. Nota q ceteris paribus i minori peccato est infidelis nõ cognoscendo fidem quam Christianus q post cognitã retrocessit. tex. est no. in. c. qdã. i fi. eo. ti. Et scias q apostate possunt incarcerari: et affligi: vt habitũ reassumant. tex. est notabilis i. c. nobis. eo. ti. ¶ Nota glo. in. c. fi. eo. ti. que ponit quosdam casus in quibus Papa solus dispensat: et facias regulam q solus papa dispensat contra canones: nisi in casibus in quibus dispẽsatio permittitur inferiori. Nota Inno. in. c. di lect9. de tẽpo. ordi. et Ab. i di. c. fi.

De adulteriis.

¶ Nota q omnis coitus preterq cum vxore est de iure diuino reprobatus: de quo est tex. nota. iũc. glo. in. c. nemo. xxxij. q. iiij. et in dic. c. est etiam glo. que declarat quando dicatur committi stuprum: et est tex. in. l. stuprum. ff. de adul. ¶ Nota c. j. et. ij. quia semp allegantur q stuprans virginem tenetur eam dotare. et ducere in vxorem: et si non vult cum ea cõtrahere vltra dotẽ castigabitur corporaliter: et ista pena pcedit de iure canonico: sz de iure ciuili imponitur alia. de quo per glo. J. in. c. ij. eo. ti. Nota glo. not. in. c. fi. in ver. debet. eo. ti. q verbum/ debet/ importat honestatem: et hoc ideo est: quia materia subiecta hoc ĩportat. Sz i materia ĩdifferẽti importat necessitatem. glo. est notabi. fm Ab. in cle. attendentes. de statu regu. quam nota pro statutis: et in loco suo adducã nonnullas allegationes de hac glosa. Et nota q nõ solum propter fornicationem licitum est vxori dimittere virum/ sed etiã propter omne peccatum carnis vt est communis conclusio in. c. maritis. eo. ti. licet glo. videatur tenere contrarium in. c. omnes. xxxij. q. vij que mouetur per tex. in. c. extraordinaria. xxxv. q. iij. sz ille tex. nõ probat hoc: quia ibi solum dicitur: q si aliquis polluit mulierm extra claustra pudoris non impeditur cõtrahere matrimonium cum eius consanguinea: quia nõ fecit sanguinis

25

commixtionem: τ carnis vnitatem:
τ aduerte quia glo. in dic. c. extra-
ordinaria videtur comprobare cō-
munem opinionem. dum voluit illa
glo. q tex. in dic. c. extraordin. non
haberet locum: si cognouit illam mu
lierem in mēbro non naturali pro-
pter immanitatem criminis. ¶ Nō
tradas obliuioni tex. in. c. significa
sti. eo. ti. vt scias allegare: q tria
mala insurgunt ex publico crimine
sacerdotis. quia aliorū corda ma-
xime laicorum scandalizantur. Se
cundo vituperatur officium: τ or-
do clericalis. Tertio prestatur alijs
materia: τ licentia peccandi. τ pro
bat etiam ille textum. q non pu-
nitur sacerdos reuelans confessio-
nem de consensu cōfitentis. ¶ No
ta singu. q Episcopus potest ex-
communicare adulterum: τ adulte
ram: etiam ex officio. tex. est nota.
in. c. intelleximus. eo. ti. quod est sin
gulariter notandū sm Ab. qui ad-
ducit illum tex. contra Jo. an. i. c.
si. de. fo. compe. in. vj. sed vt in alio
loco dixi videtur: q iura adducta
per Ab. contra Jo. an. intelligi de
beant de adulterio notorio.

¶ Nota glo. notabilē in. d. c. intel-
leximus i ℣. spōtanea. q si vxor spō
te recedit a viro: τ volēs redire nō
admittitur: dicitur spoliata. τ sic pōt
petere se restitui. Nota pulchram
glo. in ℣. euidētia. q ponit duos mo
dos pbandi adulteriū manifestum
Et nota in eo. tex. q sēp allegatur: q
cōtra petentē restitutionē cōiugis
obstat exceptio adulterij notorij:
vel per euidētiā rei: vel p pfessio-
nē Secus si deberet pbari p testes.
¶ Nota glo. no. in. c. fi. q allegatur
ad quasdam questiones. τ maxime
ad illam: an maritus possit ppria
auctoritate expellere vxorem de do
mo propter adulterium: τ conclu
dit: q sic. Si esset publicum. secus
si occultum: contrarium tenet glo.
in. c. ex parte. de sponsali. τ in. c. j.
xxxij. q. j. sed ista glo. videtur veri-
or: τ Ab. tenet: q procedat ēt glo.
si adulterium sit occultū. τ pro ista
opinione allego optimum tex. in. c.
dixit. xxxij. q. j. i ℣. libere dimittatur.

¶ De bigamis

Quia inter ceteras irregu
laritates bigamia nō re
putatur modica/ideo de
illa ponitur. Et si tu vis
scire causas propter quas bigam⁹
non promouetur. vide notabilem
glo. q ponit quatuor causas. xxvj.
dist. in summa. de quo etiam aliqd
per glo. fi. in. c. j. hoc eo. ti. Et sci-
as q bigamus ordinatus in quocū
q ordine ordietur recipit carecte
rem. glo. est notabilis in. c. super eo.
in ver. dispensare. in fine. qd est cō
tra opinionem cuiusdam doctoris
qui dicebat: q bigamus non plus
recipiebat ordinē: q azin⁹. Que
glo. magna etiam tangit: an Epi-
scopus possit dispensare cum biga
mo: τ communiter concluditur: q
non pro hoc. c. j. eo. ti. l. j. Que gl.
etiam tangit an papa possit dispen
sare. τ est communis opinio: q sic.
quia apostolus prohibuit ordinari
non dispensari. Et adde glo. τ do-
mi. in. c. lector. xxxiiij. dist. τ glo. et
Ab. in. c. proposuit. de conces. pre.
Et concludit: q cum apostolus sit
locutus instinctu spiritussancti:
non debet sine causa eius dictum de
strui. ¶ Et nota q sicut matrimo-
nium de iure contra ctum iducit bi
gamiā. ita de facto contractum secu
ta copula inducit penā bigamie. li
cet bigamus non sit. tex. est qui sem
per alle. in. c. nuper. eo. ti. Et nota
q qui contraxit cum virgine licet
ab alio prius fuerit desponsata: bi-
gam⁹ non censetur: vt in. c. debitū.
eo. ti. ¶ Et nota ad inducendum
bigamiam plus ponderatur incōti
nētia per respectum ad mulierem:
quam ad virum. Nam si fuerit
cognita: τ maritus eam ducat: bi-

gamus efficitur. et tamen si vir ante: vel post concubinam tenuisset: et cognouisset bigamus non esset. gl. habes nota. in dic. c. debitum. i v. cognitas. ¶ Sed quero quid de eo qui duxit in vxorē a se primo corruptam: et dic. q non est bigamus: nec prohibetur promoueri. glo. habes notabi. que est fi. in dic. c. debitum. cui adde glo. in. c. j. in ver. contraxerint. de cle. coniuga. in. vj. ¶ Et nota q ille dicitur bigamus q duxit duas vxores. vel vnam corruptam. ex quo sequitur q ille qui habuit plures concubinas non est bigamus. vt in. c. penul. hoc co. ti. et sic surgit mirabile: q plus habet luxuria q castitas. sed ratio est: quia qui matrimonium contraxit peccauit in sacramento. c. j. de quo in d. c. debitū. p q vide glo. i di. c. penl.

De bigamis in sexto.

Sub excommunicatiōe prohibemus nō est canon late snie. glo. ē q sp allegatur in. c. j. in v. anathemate. et in suis locis adducentur plures glo. de hac materia. Si tu vis scire de multiplici puilegio clericali. vide glo. in dic. c. in ver. oī priuileg.

De baptismo.

Ponitur ista rubrica. q baptismus est sacramētum valde necessarium sine quo nemo potest saluari. c. maiores. hoc co. ti. c. firmissime. de consecratione dist. iiij.

¶ Et dicitur etiaz in rubrica: et de eius effectu. quia baptismus habz tres principales effectus. quia primo inducit remissionem peccatorū Secundo tollit damnationis periculum. tertio apperit regnum celeste. potest etiam dici: et quarto: q p baptismum infundantur gratie: et virtutes vt ista habentur per doc. in rub. et in. c. maiores. eo. ti.

¶ Nota q forma baptizandi ponitur in. c. j. eo. ti. qua non seruata nō est baptismus. Nota tamen secundum Inno. q secundum consuetudinem potest induci alia forma. dū modo sit illi equipollens. ¶ Et scias: q si hodie aliquis baptizaret. in nomine trinitatis: vel Christi: non esset baptizatus: vt communiter tenēt doctores in dic. c. j. licet glo. ibi videtur tenere contrarium quod est memorie commendanduz fm Ab. ibi. ¶ Nota tex. qui semp allegatur. in. c. maio. in princi. eo. ti. q magnarū causarum decisio est reseruanda sedi apostolice. ¶ Nota tex. in. dic. c. maiores. §. quibusdam. q etiam in. l. diuina. masculinum concipit femininum: quod memorie commenda fz Ab. Et nota etiam vnum notabilez effectū baptismi: quia per baptismū nedum dimittitur peccatum: sed omnis pena peccati: ita q si infidelis adultus hodie baptizaretur: et ilico decederet: nō sentiret ēt penā purgatorij. tex. habes singularem i. c. fi. de peni. dist. vij. ¶ Tu scis q verba legis intelligunt fm cōmunē vsuz loquēdi. quid de verbis sacre scripture: et dicas: q idez tex. habes singularem in di. §. quibusdam. Et nota casum notabilem in quo amens: et dormiens poterit baptizari: quando scilicet ante dementiam vel somnum: erant in proposita baptizādi. textus est notabilis in dic. c. maiores. in fi. et ibi vide pulchram glo. in ver. perdurare. ¶ Et nota glo. in ver. condicionaliter. q suscipiens ordinem per vim cōdicionalem: non compellitur ad obseruātiā ordinis: fz cōmuniter tenet contrarium per docto. ibi sicut dicitur de baptismo: et sic erit casus notabilis: in quo metum passo nō fuccurretur actione quod metus cau. sed sp miratus fui de ista decisione doct. contra opinionem Io. de

qua in.c.vbi.lxxiiij.dist. ꝛ quam re fert glo.in dic.ver. condicionalit. quia deus non vult nisi militē volū tarium.quia etiam si baptizatus p vim condicionalem nunq̄ ratifica ret illum baptismum : sed semper esset male contentus vsq̄ ad mor= tem de tali baptismo . non posset saluari. Quare debemus dicere ꝙ ordinatus si non vult ratificare il= lum ordinem debeat compelli vi= uere continenter. ꝛ Ab.adducit ꝙ sibi nō succurritur:quia fuit inuita tus ad meliorem vitam: hoc non vi detur verum per tex.in.c. perlatū. quod metus cau.quando est talis metus qui cadat in constātē virū. c.cum dilectus.eo.ti.bene verum est ꝙ non succurritur in spirituali= bus contra dolum.ita loquitur glo sa in dic.c.cū dilectus . allegata p Ab. ¶ Nota vnum nouum secūdū Ab.in.c.debitum.eo.ti.quia nō de bet admitti aliquis ad leuādū de sacro fonte vt sit pater ei⁹ spūalis: nisi sit maior baptizando decem : ꝛ octo annis.nā absonū videtur eum fieri patrē spūalē qui non posset eē carnalis §.minorē.insti.de adop.li cet aliqui voluerit ꝙ sufficiāt.xiiij. anni. Sed reperiuntur m̄lti qui in illa etate non possunt generare. et ideo lex statuit decē ꝛ octo annos: in adoptione.dic.§.minorem. ergo idem debemus dicere ī hac cogna tione spūali. ¶ Scias ēt ꝙ ad sub= stantiam babtismi nō reqrit leuās: sed sufficit ipse baptizans: vt pro= batur in dicto capi. debitum . Le= uans ergo interuenit ad solennita tem actus.nō de necessitate.ꝛ fuit introductus propter paruulos qui nesciunt respondere.c. paruuli. de consecra.dist.iiij. ¶ Et nota vnum quod memorie commenda . secun= dū Ab.quod ponit in di.c.debitū. ꝙ necessitas non facis edificere so lennitatem substantialem. nam ibi habetur ꝙ quis non potest baptisa re seipsum:etiam instante necessi= te. Et scias ꝙ non valet baptism⁹ cum aqua rosata: vel alio liquore: vt notant doctores per illum tex= tum in.c.non vt opponeres. eo.ti. quia Christus fuit baptizatus in iordano:ꝛ sic in elemēto:ꝛ ideo nō sufficeret alius liquor.

¶ De baptismo in clementi.

Nota ꝙ dicuntur matri= ces ecclesie quia rena= scimur per baptismum: qui fit in eis: glo. est in cle.j.in ꝟ.deputati. Primo nolat⁹ cēsetur dignior: vt est pulchra glo. in dic.cle.j.in ꝟ . regum. ꝛ est alia bona glo.in.c.quorūdam. de elec. in.vj.quā pro notabili allegat Ab bas in.c.nicolao.in prin.de appel. in.c.decernimus.de.iudi.in.c.aua ritie.de preben. vbi illam limitat: ꝛ in.c.sedes.de rescrip. Et ex ea= dē glo.collige:ꝙ ī p̄uilegio ꝯcesso contra ius non capiuntur verba ita stricte : vt capi possint . sed debet ex probabilibus coniecturis consi derari tacita mens disponētis: qd̄ singulariter nota:ꝛ idem est in sta= tutis. Et quot modis sumatur pri= ceps.habes pulchram glosā in di= cto ver.regum. quam ibi Cardi. reputat multum singularem : que vult ꝙ appellatione principum nō comprehendantur tyranni:ꝛ decla rat glo.quis dicatur tyrannus: nā est ille qui in republica non iure te net principatum:ꝛ sic cōstitutio lo quens de principe non comprehē dit talem tyrannum . Et nota pul= chram glosam in dic.clemen . in ꝟ. presentiam.dum dicit ex proposito ¶ Appellatione filiorum non veni unt filij naturales : quantum ad commodum:ꝛ quantū ad honores ipsorū glo.est notabilis in dic. Cle men.j.in ver.liberi . quam allegat Ab.in.c.in quibusdam.in fi. de pe nis.ꝛ.l.c.ī presentia.de ꝓbati.pōde

rat glo.tenentem cõtrarium: hanc etiam glo.allegat Bal in.l. libertinum.C.de interdicto matri.

De constitutionibus.

Ota tu iuuenis q cõstitutio proprie est principis.c.cõstitutio.ij. dist. large vero sumitur pro omni iure scripto etiam inferioris: et ita accipitur in hoc ti. Et dicitur constitutio: quasi communis statuitio. c.erit aũt lex.iiij. dist.quia debet esse communis:nõ contra certas personas: vel potest dici a con.quod est simul.quia princeps condit constitutiones de consilio suorum procerum.l. humanũ. C. de legi. Et istud est quando refertur ad cõstitutionem principis. si autem accipitur large. dicitur a con.quod est simul. quia omnes de congregatione simul statuunt.

Et nota glo.in.c.j.in ver.statuta.in fi.q lex consilij nõ obligat ad peccatum contra venientem. Et intellige illam de consilio perfectionis:nisi ratione contẽptus: qr tunc obligat ad mortale peccatum glo.habes multum notabilem ĩ.c. quis autem.x.dist. Consilium autem reuerentie bene obligat.glo.ẽ notabilis in clemen.j.de testi. Nota glo.in ver.ab omnibus.dum dicit subditis:quia potest allegari q verba generalia quandoqz restringuntur: et super ista glosa conclude ex intentione doctorum: q lex positia facta ab habente potestatẽ et iusta:quia nõ sit peccati nutritia debet seruari ĩ foro anime. Fallit tamen in casu quem ponit glo.singularis in.c.fraternitas.xij.q. ij. et in casu singulari posito per Inno.in c.sicut dignum.de homi.et ideo dicit Bar.in.l.vectigalia.ff. de publi.quod non est licitum fraudare gabellas iustas. Bal.in ti. que sũt regalia Ab. ĩ.c.innouamus.de cẽsi.

Nota glo.fi.in dic.c.j. que inducitur ad questionem.factum est cõpromissum: et data est potestas pronunciandi secundum sensum suum quod ĩtelligitur de sensu supposito freno rationis.non autem debet pronunciare secundum voluntatẽ suã. et adde q si cõmittitur iudicio alicuius hoc importat arbitrium boni viri.tex.habes cum glo.notabili in.l.cum pretor.§.non autem.ff. de iudi.in ver.iudicio.et idẽ dicas ĩ his verbis.plus des.tex. habes notabilem in.l.cum filius.§.pater.ff.de lega.ij. Et nota singulariter q si datur arbitrium ei qui alias habet intelligitur de libero: vt verba aliquid importent:dictum est singulare Jo.de Jmo.j.l.filiusfa.ff.de dona. Nota singulariter glo.in ca. cognoscentes.in ver.dispendijs.q statutum non debet porrigi ad preterita:nec respectu damni: vt dãnificet:nec respectu retractatiõis actus:quia actus prius gestus non debet retractari: et sic glo. ponit damnum:et retractationẽ actus:vt diuersa:ex quo videt q retractatio actus non sit pena. Et conclude q aut irritatur actus ratione prohibitionis.et dicitur pena aut ratione omissionis forme. et tunc secus pulchra est doctrina Bal.in.l. non dubiũ.C. de legi. Et nõ tradas obliuioni glo.notabilem.fi.in.dic.c.cognoscẽtes.que allegatur ad mlta. Nota tex.et glo.fi. ĩ.c. trãslato. quia semper allegatur:q de similibus idem debet esse iudicium. Et nota:et memorie commenda dictum Bar.in.l.non dubium.C.de legibus sm Ab.in dic.c.translato.q statutum municipale:et consuetudo possunt ad alios casus ex idemptitate rationis extendi: dummodo casus non habeat legem contariam.

Nota q non valet statutum contra antiquam consuetudinem ecclesie:dũmodo sit alias rationabilem

27

vt singulariter probatur in. c. cum omnes. eo. ti. Nota glo. que semper allegatur in dic. c. cum omnes. i ℣. constitutum. que allegatur ad quatuor: ⁊ primo ꝙ in re communi pluribus vt singulis: non valet quod facit maior pars: sꝫ oportet ꝙ omnes cõsentiant: quibus fit preiudicium. ¶ Secundo ꝙ in rebus collegij valet quicquid facit maior pars collegij: dũmodo fiat ex necessitate: secus si ex voluntate. quia tunc vnus solus potest alijs resistere: qḋ est singulariter notandum. ¶ Tertio ꝙ ad hoc vt valeat dispositio maioris partis collegij: debent vocari absentes. ¶ Quarto ꝙ consensus in rebus collegij debet prestari in communi: non in singulari. illud primum positum in glo. fallit in casu singulari in. c. fi. de his que fi. a maio. parte sm Ab. dum dicit glo. ꝙ debent vocari absẽtes. dicas ꝙ glo. clare procedit in illis qui sunt in loco: sed si sunt extra locum: tũc vocantur in tribus casibus positis per glo. singularem in. c. ij. de testi. in. vj. ⁊ in omni alio casu similis importantie: vt magis cõmuniter cõcludũt doctores ad illud quod quarto loco dicit glo. adde vnam pulchram glo. de iure ciuili. in. l. sicut. ff. quod cuiusqꝫ vni. nomi. que dicit ꝙ si omnes homines ciuitatis eẽnt in platea: ⁊ aliquid facerent non diceretur ille actus factus est ab vniuersitate: sed a singulis. ad hoc enim ꝙ actus dicatur gestus ab vniuersitate oportet. ꝙ more solito cõgregetur collegium: ⁊ ibi fiat conclusio. Et adde etiam vnum tex. singularẽ de iure ciuili: ꝙ vbi tractatur de reformatione alicuius officialꝭ. in ciuitate requiritur cõsens⁹ oĩm nec sufficit maior ps. tex. est fin. in §. ⁊ si qdẽ. in auctẽ. de defen. ciui. l ℣. nullo reluctante. Nota glo. fi. cũ tex. qꝛ quotidie allegaꝭ: ꝙ valet cõsuetudo: ꝙ canonici recipiãt fructus beneficiorũ in absentia. Nota glo. penultimam in. c. que in ecclesiarum. ꝙ vasallus potest acquirere nouum vasallum infeudando sine licentia prioris domini. per iura adducta in glo. dũmodo non infeudet ecclesie: quia tunc fieret deterior conditio prioris domini: ⁊ circa illud quod tangitur in fi. glo. communiter tenetur: ꝙ vassallus possit renunciare feudo inuito dño. dummodo non intersit domini.

¶ Nota: ⁊ commenda memorie sꝫ Ab. tex. in. c. cuꝫ accessissent. ꝙ statuentes possunt recedere a statuto confirmato per sedem apostolicaꝫ. vel aliuꝫ superiorem: ⁊ redire ad ius commune: quod intellige quando statutum concernit fauorem statuentium secundũ Ab. ¶ Nota ẽt vnum pulchrum dictum sꝫ Ab. ex eodem tex. ꝙ per vnum actum contrarium statuto factum collegialiꝭ per statuentes: vel eorum successores / tollitur statutum. ⁊ si tu vis scire qualiter perdatur priuilegium. vide glo. nota. in dic. c. cum accessissent. in ver. contrauenerint. Et nota tex. fin. in. l. j. ff. de nundi. ꝙ priuilegium datum ad faciendũ pdiꝭ spacio decem annorũ: si illo nõ vtatur: ⁊ iõ si princeps dat priuilegiũ. alicui doctorandi: ⁊ nõ vtaꝭ in. x. annis. pditur: qḋ tamẽ intellige qñ potuit vti: ⁊ non curauit. Cõmẽda memorie sꝫ Ab. tex. in. c. cũ m. eo. ti. ꝙ in constitutione de certo nũero ẽt p papã ꝯfirmata: intelligitur clausula nisi redditus ecclesie intãtum crescant: ꝙ pluribus sufficiãt Cõmẽda ẽt mẽorie tex. in dic. c. cũ m. ꝙ clausula solita apponi de stillo curie subintelligitur si nõ fit expressa: ⁊ adde tex. no. in. c. cãꝫ que. de rescri. Nota glo. primã. i dic. c. cũ m. ꝙ canonicus nõ admittiꝭ pro ꝯcanonico ad agendũ sine mãdato nisi sit ꝯiũcta psona. Et nota ꝙ cõiũcte psone nõ põt solui ẽt pri. glo.

habes no.i.l. vero procuratori.ff. de solu.& est pulch.tex.in. l. qui hominez.§.si gener.eo.ti.qd est notabile s̃m Ab. Et tu adde etiã pulc. tex.in.l.cum maritum.C.de solu.

¶ Nota glo.in ṽ.receperint. ꝙ laicus potest habere p̄bẽdã in eccl'ia sed non canoniaz.& sic vult ꝙ licite fiant pro laicis in ecclesia p̄bende & hoc rõne paupertatis/vel alicuius seruitij temporalis. ¶ Nota ꝙ si receptus in canonicum fecit pactum.ꝙ nihil omnino petat ratione canonie.cõmittitur simonia. glo.ẽ no.in dic.c.cum m.in ṽ.nihil percee perint. Nota vnam glo.notabilem ad quam quotidie fit remissio: cum queritur an recepti vltra numeruz debeant habere stallum in choro:& vocẽ in capitulo.q̃ glo.tenet ꝙ nõ: nisi consuetudo esset in cõtrarium in dic.c.cum m. in ver.vltra numerum. Nota glo.nota.in. c. ecclesia sancte marie.in ṽ.personis.ꝙ bõa patrimonialia clericorũ gaudẽt eodem priuilegio cũ bonis ecclesie: sed intellige hanc glo.ꝙ solũ in casibus in iure expressis bõa clericorum gaudẽt eodẽ priuilegio cũ bonis ecclesiarũ s̃m doc.& sũt alie gl'. q̃ adducentur in locis suis. ¶ Nota sin.glo.fi.ꝙ sñia lata cõtra non cõfessum vel non cõuictũ est ip̃o iure nulla. Et nota tex.l dic.c.eccl'ia sancte marie.qui semꝑ allegaꝛ: ꝙ laici non pñt statuere etiã in fauorez ecclesiarũ:& clericorũ:quãdo statutũ est autorisatiuũ: vt q2 de rebus ecclesiasticis disponit p̃cipiendo:seu ꝓhibendo.secus si eẽt mere ꝑuilegiatiuũ.c.nouit. de iudi.

¶ Nota ꝙ doc.& scholares faciũt vniuersitatẽ: vt ꝓbatur in ꝓhemio decreta.in prin. Ab. in.c.ex l'ris. eo.ti.& reprobat glo.i.l.fi.C.de iu. om.iudi.q̃ voluit:ꝙ scholares non faciant vniuersitatem:illam etiam reprobat Bar.ibi.& ideo doctores & scholares in causis cõcernẽtibꝰ totum studiũ faciunt vniuersitatez vnam:ita ꝙ scholares sine doctoribus:nec ecõtra:aliquid facere possunt.& cõclude:ꝙ in tangentibꝰ mere ipsos scholares habent ipsi statuere:in tangentibus mere doctores statuere pertinet ad eos:si aũt imminet certum quid vtrosq3 concernens:debẽt simul conuenire. Et nota dictum notabile qd colligitur ex dic.c.ex literis.ꝙ doc.possunt ex causa priuare doctorem:de collegio. Nota etiam singulariter ex dic.c.ꝙ stillus curie facit ius:& potest allegari in decisionibus causarum ex quo ius non reperitur in contrarium: qd memorie cõmẽda s̃m Ab. ¶ Nota glo.in ṽ.in perpetuum.ꝙ si pena imponitur propter crimẽ itelligiꝛ ꝑpetua. secꝰ si ꝑpꝛ contumaciã: & tu allega tex.in.l.si seruus. C.de penis. Nota ꝙ solius principis est facere interp̃tationẽ necessariam que omnes astringat. glo.habes nota. que sic intelligiꝛ in.c.fi.in ṽ. declaramus. Ultimo no.ꝙ sententia diffinitiua principis lata super causa de qua cognouit:habet vim legis: tex.est qui sẽper allegatur in.l.fi.C.de legibus. sententia tamen interlocutoria principis non seruatur pro lege.glo.est notabilis in.l.iij.C.de legibus.

¶ De constitutionibus in.vi.

Si rescriptũ continet aliquid cõtra ius nõ est rescriptũ: s3 ꝑuilegiũ. glo. est no.in.c.j.in ṽ.noscaꝛ quam allegat Ab in.c. causam. q̃ de rescr. ¶ Ultimũ testamẽtũ valz ẽt si nõ facit mentionẽ de ꝑmo nisi in duobus casibus.glosa est in dic. c.j.in ver.reuocare.

¶ Constitutio continens idem qd ius commune:an dicatur ius cõmune. glo.ẽ no. i dic.c.j.in ṽ.facti.quã allegat Ab.in.c.cum dilectus. de cle.non resi.in consilio.c. septimo. An consuetudo sit rationabilis: vl'

28

non committitur iudicis arbitrio. glo. est notabi. in dic. c. j. in ℣. rationabilia. ¶ Ueniens cõtra statutũ municipale peccat: sicut veniẽs cõtra legem communem: glo. est nota. in. c. vt animaruȝ. in ℣. sentẽtijs. ¶ Statuta faciũt episcopi: ⁊ legati que sunt perpetua: etiam post obitum eorum. glo. est in dic. c. in ℣. statuto. Nota. glo. in ℣. commiserint. in dic. c. ꝙ hoc verbum ⁊ similia possũt esse futuri: ⁊ preteriti tẽporis: quod est vtile: quia leges nõ dant formam preteritis negocijs. Quid sit territorium habes glosã in dicto. c. in ver. territorium.

¶ De consuetudine.

Nota tu iuuenis ꝙ cõsuetudo est quoddam ius moribus illius introductum: qui auctoritate publica legem potest condere ista est diffinitio Jo. an. quã ponit ab. in hac rubri. ¶ Nota casum singu. in. c. j. fm Ab. ꝙ cõsuetudo que infert grauamen ecclesijs debet officio iudicis tolli ⁊ cassari. iste tamẽ tex. non procedit in consuetudine preiudicante successori in prebenda non ecclesie. dictum est singulare Jo. an. in regula nemo potest. fȝ Ab. in di. c. j. ⁊ intellige etiam tex. de magno grauamine fm Ab. i di. c. j. in fi. pro quo est glo. in dic. c. j. Licet Ab. illam non ponderet. ad hoc. Commenda memorie secũdũ Ab. tex. in. c. ex literis. eo. ti. ꝙ hospitalia gaudent eodem priuilegio quo ecclesie: ⁊ de iure ciuili est optimus tex. in. l. omnia. C. de episcopis ⁊ clericis. Nota singularit̃ p intellectu. l. fi. C. de sacrosan. ecclesia. ꝙ licet transferatur dominium non tamen possessio: vt notabiliter sentit glo. in ℣. consuetudinis. ⁊ in ver. signum. in dic. c. ex literis. cui adde notata per glo. ⁊. Bar. in di. l. fi. ad fi. ⁊ casum singularem queȝ ponit Bar. in. l. raptores. C. de episcopis: ⁊ cle. Nota singulariter glo. in dic. ℣. signum. ꝙ quandoqȝ transfertur possessio sine apprehensione corporali per certos actus artificiose inductos iuris dispositione. scias quod est vtile quandoqȝ in facto dubio requirere consiliuȝ a pluribus tam literatis: quam illiteratis: vt est pulchra glo. prima in. c. ad nostram. commenda mẽorie textum fm Ab. in. c. quanto. eo. tit. ꝙ ea que sunt ordinis episcopalis nõ possunt acquiri per inferiorem: ẽt ex antiquissima ꝯsuetudĩe: ⁊ no. glo. nota. ibi in ver. reseruata. ꝙ episcopi non possunt demandare ea q̃ sũt ordinis non epis. Nota singulariter pulchram glo. in. c. cum olim. ĩ ver. preiudiciuȝ. in fi. ꝙ episcopus non potest non pro libito constituere nouam dignitatem: seu nouũ beneficium: in preiudicium aliarum ecclesiarum secus iusta causa interueniente. Nota ꝙ gerens actuȝ cõtra ius pretextu cõsuetudinis praue: ex quo adhuc prauitas consuetudinis non erat per ius declarata non debet puniri tanq̃ȝ legis transgressor: sed debet tollerari pretextu consuetudinis. glo. habes singularem secundum Ab. que est glo. j. in. c. cum venerabilis. Et nota ẽt pulchram glo. in. c. deniqȝ. iiij. dist. que dicit: ꝙ licet praua cõsuetudo excuset quo ad penam huius seculi non quo ad deum quod singulariter nota. Nota perpetuo ꝙ patronus ecclesie etiam tempore fundationis nõ potest disponere de iuribus ecclesie in preiudicium ipsi⁹ episcopi. vnde non potest transferre in alium prelatũ ius confirmãdi sed hoc statuere pertinet ad episcopũ ad petitionẽ patroni. tex. est notabi. in. c. cum dilectus. eo. ti. Nota quia quandoqȝ patroni faciunt contrariuȝ: ⁊ ex eo. tex. collige vnũ singulare dictum quod alibi nõ ita

bene reperitur q episcopus potest in fundatiōe ecclesie ad petitionē patroni transferre in alium ius cō firmandi prelatum illius ecclesie / licet illd ius competat ipsi episco: po: z sic in hoc potest episcopus p iudicare suo epatui. Et hoc intel: lige aū fundationē: qz forte patro nus nollet aliter fundare / sed post fundationē nō pōt fieri nisi cū cau sa / qz iā ɔpetebat ius epatui. iō ta le ius nō pt alienari s3 Ab. l3 An. de bu. tenuit contrarium. sed opi: nio Abba. mihi placet / pro qua fa cit q in querendis potest prelat9 preiudicare ecclesie non in iam ac quisitis. glosa est notabilis in. §. fi. xvj. q. vj. que allegat textum in. l. fi. C. de acqui. possess. Et quod pul chre consuluit Pau. de cast. in cō silio. xj. incipiente in causa presen ti: z hoc videtur fuisse de mēte glo sa in dicto. c. in ver. constitutum. in fine. z ex eodē textu. Nota vnū nunq̄ tradendum obliuioni q ver ba statuti debent intelligi largissi me vel strictissime. Si ita interpre tādo euitatur correctio iuris. No ta glo. j. in dicto. c. que est notabi: lis. q monachus non potest agere p monasterio sine mandato. ¶ No ta quedam pulchra ex glosa in di: cto ver. constitutum. q licet episco pus non possit statuere contra ius commune / illud est verum quando tale ius est in esse productum: z p illud est ius alteri quesitum / secus autem vbi ius non est alteri acqui situm. vt in fundatione ecclesie qd est singulariter notandum. ¶ No: ta etiam singulariter ex eadem glo sa. q episcopus non possit statuere in preiudicium ecclesie inferioris sine consensu capituli: z patroni. si est patronata / quod non reperit alibi sm Ab. ¶ Nota etiam ex eo dem textu vnum dictum perpe: tuo memorie commendandū q sen tentia lata contra ius dubium. Et multipliciter intelligibile non est ipso iure nulla. ¶ Nota glosam in ver. suspensis. q suspensus ab offi: cio non potest exercere iurisdictio nalia nec eligere nec beneficia cō ferre. ¶ Nota glosam pulchraz in ver. nec iuri pro concordia iurium facieda. Scias q ista verba p sue volūtatis libito denotāt liberā vo luntatē non submissam freno rōnis tex. habes nota. in. c. ex parte. co. ti. qd est multum notabile propter statuta. Et nota ibi glosam in §. prodigalitatis que ponit de prodi go auaro z largo. ¶ Nota q cōsue tudo ita demum preualet iuri posi tiuo si est rationabilis z prescripta textus est qui semper allegatur in c. fi. Et quando dicatur irrationa bilis z prescripta glosa ibi in ver. nisi fuerit. hoc declarat que dicit quod vbi consuetudo est contra normam ecclesiastice discipline. vl contra libertatem ecclesiasticam: nō tenet. z finaliter conclude quod est arbitrarium. Et nota q consue do cōtra ius debet esse prescripta spacio quadraginta annorum. Si preter ius sufficiunt decem anni / vt communiter concluditur in pre dicto capitu. finali: z hoc intellige de iure canonico. quia de iure ciui li sufficiunt decem anni vt notatur in. l. de quibus. ff. de legib9. ¶ No ta vnum singulare dictum Bar. in l. j. ff. de legib9. q mulieres nō pos sunt inducere consuetudinē quod dictum est memorie commendan: dum sm Ab. in dic. c. fi.

De consuetu. in Sexto.

¶ Non valet consuetudo contra substantialia actus / glosa est nota: bilis in. c. nō putamus. in ver. offi: ciali. ¶ Ubi consuetudo est cōtra ius requiritur spacium quadragin ta annorum. secus si preter ius: qz tūc sufficit spaciū. x. anoꝝ. glo. est nota. in. c. fi. in ver. cōsuetudo. quā

29

dicit notabilem Ab. in. c. certifica ri. de sepul. in c. de cum sint. de de:
¶ Nota glosam in ṽ. ātiquiores. in dic. c. fi. ꝙ vbi sit mētio de antiquiori de collegio intelligitur tempore non etate.

De corpore viciatis

¶ Quia viciati corpore non promouentur. ideo ponitur ista rub. de quo late. lv. dist. per totum. Et nota ꝙ vicium corporis impedit/ qñ est tale ꝙ scandalum generat in solēniter celebrando. vt probatur in c. j. vel quādo impedit in actu execucionem. de quo in. c. fi. eodem ti. Et no. singulariter ꝙ eps declarabit qñ sit scandalū vel nō/ vt dicūt doc. in dic. c. j. qd est nota. ẽʒ An. de bu. p q̄ videt tex. in. c. ij. eo. titulo. Nota vnā glo. no. q̄ semꝑ allegatur in. c. ij. in ver. visuʒ fuerit. ꝙ ista verba facias / qd tibi videbit intelliguntur de iure iusto: ⁊ sic nō important liberā voluntatē. Nota ꝙ si cōpromittit fieri iudicio alicuius intelligitur de iudicio iuris rectitudine regulato. textum habes notabilem in. c. ex parte. eodem titulo. Et pro declaratione toti⁹ ti. vide pul. glo. magnā in. c. fi. eo. ti. Et no. ꝙ Anto. de bu. in. c. siquit. Refert Inno. dicentem ꝙ curia seruat ꝙ solus papa dispensat cum corpore viciatis. Nota etiam ꝙ Hosti. cōsuluit episcopis ꝙ diligēter videant ⁊ palpent singula mēbra ordinandi: ⁊ qꝛ etiā quidā hñt pedes lignorū consuluit ꝙ illos faciant discalciari ne decipiantur: ⁊ caueāt etiam cui taliꝗ cōmittant.

De cleri. peregri.

Quia inter eos qui ab ordinibus prohibent arcentur ⁊ peregrini: ideo ponitur ista rub. ¶ Et nota ꝙ qñ aliꝗs clericus peregrinus de remotis partibus petit se recipi tanq̄ȝ clericus in ecclesia debet facere fidem cū quinqȝ sigillis episcoporum/ secus si tanq̄ȝ viator velit celebrare / qꝛ vt secreto hoc faciat admittitur. c. j. c. tue. eodem ti. qd tñ itellige qñ de eius ordinatione nō cōstat. nec sufficit iuramētū. c. inter quatuor. eo. ti. qui textus notabiliter probat ꝙ spōtanea oblatio iuramenti est suspecta ⁊ intellige predicta nisi sint bene noti. Et nota glosam notabilē i. c. j. in ver. actibus. que allegans pulchra iura dicit/ ꝙ p actus sequentes presumitur de preteritis.

De causa poss.

Quia dubitari potuisset de ordine adhibendo. cū causa pos. ⁊ ꝓꝑetatꝫ ab eodē vel a diuersis in iudiciū deducuntur: ideo papa posuit hāc rub. ¶ Et scias ꝙ ꝓprietas capitur pro dominio idem est enim dicere causa ꝓprietatis quod causa dominij/ cum discutitur cuius sit res. Dicitur ergo res esse propria alicuius cum habet illius rei dominium. vnde non verificatur in sola possessione quod est notabile propter statuta ꝫm Abba. in. c. j. in. ij. notabili. ¶ Nota tamen textum in l. interdum. ff. de ver. signi. vbi habetur ꝙ qñqȝ verbum possessionis significat verbum proprietatis. ⁊ quandoqȝ dominium pro possessione/ de quo ibi per glosaȝ. ¶ Et nota ꝙ cause habentes aliquam ꝯnexitatem adinuicem debent tractari coram eodem iudice. vt in. c. j. et legiste habent titulū. ff. de q. re. ad eūdem iudi. ea. ⁊ in proprietate ⁊ possessione datur connexitas ratione eiusdem subiecti. nam tā causa posses. q̄ȝ proprietatis versatur circa eandeȝ rem. Secundo datur connexitas ratione faciliores decisiōis: quia ille qui cognouit de possessione facilius discernet causam

proprietatis: et istis respectibus dicuntur habere aliquam communionem: sed alio respectu. quia possessio est ius separatum a iure proprietatis. non dicuntur habere aliquam communionem adinuicem: et sic procedit textus in.l.naturaliter.§. nihil commune.ff.de acqui.pos. vbi dicitur quod proprietas nihil habet commune cum poss. et ista fuerunt incognita doctori Caio contra quem feci clipeum meum. Et scias quod tex.i.c.ij. allegatur semper quod principes etiam non potest procedere parte non citata. et ideo Ab. per multa concludit quod sententia principis lata sine citatione non teneat/ et allegat tex. et ibi Bal.in.l.fi.C. de legi. et sic restringit notata per Cy.in.l.rescripta.C.de preci.impe.offe.sed contra Abba. allego glosam ordinariam in.l.antepen.ff.ex qui. cau. maio. que vult quod princeps potest tollere citationem ex aliqua iusta causa/ et alia circa hoc adduxi in meo libello de potestate pape et imperatoris. ¶ Nota singul. quod eo ipso quod aliquis sciente et paciente eo ad quem pertinet exercet actum qui de facili gratiose concedi non solet. videtur exercuisse intendens vti iure suo: et ex hoc acquirit quasi possessionem exercendi de cetero illud ius. vt notabiliter probatur in.c. cum ecclesia/ perditur tamen possessio seu quasi iurium incorporalium / ex quo excluditur a loco vbi debeat exercere actum vna cum aliis/ et actus ille exercetur per alios/ perdit quasi suam possessionem vt vbi/ ex quo sequitur quod in retinenda quasi possessione iurium incorporalium/ non semper sufficit animus quod est notabile pro limitatione eorum que ponit Innocentius in.c.olim.de restitutio.spol. ¶ Non probant testes deponentes super negatiua. glosa est notabilis in dicto.c.cum ecclesia.in ver. negatiuam. vt si dicant. Martinus non non possedit. clerici non elegerunt/ quia hec negatiua non resultat ab aliquo perceptibili sensu corporis ideo est presumptio contra testes: et talis testis est suspectus de falso secundum Baldum: in capi. j §. si quis per triginta. in titulo. si de feudo fue. controuer. inter do. et agna. et potest dici periurus secundum Innocentium in dicto. capi. cum in ecclesia. Nota glosam in dicto.c.cum semper. in ver.confirmatur. quia ponit effectum vnum confirmationis si electio fuerit inualida/ nam si confirmatus fuit possessionem adeptus: et postmodum spolietur. debet consequi restitutionem. ¶ Nota glosam in ver. restituendum. et conclude quod restitutus plene ad possessionem beneficii vtetur fructibus/ donec eiiciatur / si autem succumbat an debeat restituere. distinguitur sicut in aliis possessoribus an sit bone fidei vel male. Et an fructus extent/ vel non/ de quo in. c. grauis de restitu.spo. Nota glosam finalem que ponit Fallentias ab illa regula. de qua re cognouit pretor de ea pronunciare debet. ¶ Et nota illam dum dicit quando sola cognitio est de mandata. ad idem est glosa in .l.qui procuratorem in princip.ff.de procurato.de quo per Bar.in.l.a diuo pio.§.j.ff. de re iudi. ¶ Nota et commenda memorie secundum Ab. quod si aliquis narrat se spoliatum: et postea concludit generaliter sibi iusticiam fieri quod iudex debet eum interrogare quo iudicio velit experiri. an petitorio: aut possessorio. nam ista clausula potest se referre ad petitorium et ad possessorium vt ponitur i.c. pastoral. per Jo.an. Nota tu iuuenis quod aliud est renunciare aliud concludere in causa. renunciatio enim est cum renunciatur probationibus facti/ vt quia renuncians/ non vult aliud producere in illa

30

causa. Conclusio dicitur proprie quando sic concluditur quod vlterius nec de facto nec de iure quicquam dicatur/ vt notabiliter dicunt doctores per illuz textum in dicto. c. pastoralis. Et adde notata per glosam notabilem in. §. quia vero. i versi. concluserint. in anten. de testibus. Et renunciatio fit per partes/ et conclusio per iudicem. Nam iudex pot. inuitis partibus vel altera earum/ ex quo sunt date sufficientes dilationes et elapse pronunciare esse conclusuz in causa: glosa est singularis in Cle. sepe. prope finem. de ver. significa. ¶ Nota quod si committitur causa proprietatis potest cognoscere de possessione ne continentia cause diuidatur. glosa est notabi. in dic. c. pastoral. in ver. requisitus. ¶ Si vis scire tu canonista de possessorio recuperande adipiscende et retinende. vide glosam notabilez in dicto c. pastoralis. in ver. quod de recuperanda. Scias quod potest cumulari petitoriuz et possessorium siue in eodem libello siue in diuersis. Si tamen non sit conclusum in causa vt in. c. cum dilectus. et in. c. pastoralis. nisi sit aliqua regula impediens cumulationem de quibus per docto. in dicto. c. cum dilectus. et Bartholus in dicto. §. nihil commune. Et non tradas obliuioni vnum fundamentum in hac materia quod proprietas est longe nobilior quam possessio. Et ideo sententia lata super proprietate absorbet effectum sententie super possessione vt notabiliter probatur in dicto. c. cum dilectus. Et succumbens in possessorio potest agere de proprietate/ textus est in. c. cum olim. qui textus etiaz notabiliter probat quod electio seu collatio spectat ad possessorez non ad proprietarium. dum tamen sit bona fide in possessione. vnde cum queritur de ipsius validitate non queritur apud quem sit proprietas. Sed possessio de quo in. c. querelam. de electio. in capitulo consultationibus. de iure patrona. que iura allegantur semper ad hoc. ¶ Nota quod solutio census tantum non probat subiectionem nisi concurrant alie circunstantie vt notabiliter probat glosa in. c. finali. in ver. ad subiectionis: quia solutio census plura significare potest. Et probatio generalis et equiuoca non releuat probantem. et pro hoc Ab. allegat textum notabilem in. c. in presentia de proba. Et notata in. c. pia. de excep. in vj. Et tu allega pulchram doctrinam Bar. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nunc.

De causa possessionis in Clemen.

Appellatione cause beneficialis comprehenditur quelibet questio siue sit de beneficio maiori siue minori dummodo agatur de beneficio respectu tituli. secus si agatur de ecclesia vt de proprietate. glo est in Cle. j. in versi. beneficiali. ¶ Coram iudice appellationis non habet locum reconuentio. glosa est in dic. cle. in ver. per appellationem. Et quod vno iudicio pendente potest illud suspendi et ad aliud redire. vide pulchram glosam in dic. cle. in ver. spoliantis.

De confessis

Quia per confessionem partis aduerse releuatur litigans ab onere probandi non quod confessio sit proprie probatio. sed probationis releuatio. ideo auctor tractaturus de probationibus premisit rubricam de confessis. ¶ Nota quod ad solum dictum confitentis delictum proprium non est alteri infligenda pena. textus est qui semper allegatur in. c. j. eodez titulo. quod tamen fallit in quibusdam casibus ibi po

stis per glosam in ver. confessi. qz in illis facit sufficientem presumptionem ad torturam. Et adde nota per Bar. in. l. repeti. §. j. ff. de q̄sti. per glosam z docto. in. l. fi. C. de accusa. Nota singulariter ꝙ licet confessio incidenter facta non sufficiat ad imponendum penam ordinariaz potest tamen iudex inchoare nouum processum z adducere illam confessionem ad probationem delicti. textus est singularis scđm vnam lecturam. in. c. cum super. eodem titulo. ¶ Et nota ex eodē textu iunc. glo. fi. ꝙ mediator simoniace prauitatis patitur penas ordinarias simoniacorum quod ē memorie commendandum ſm Ab. z ex eodē tex. ꝙ ius dandi vocem tā q̄ spirituale debet esse gratuitum: alr̄s cōmittitur simonia. licet ex sola sua voce nō trāsferat ius. ¶ Tu scis ꝙ cōfessio propria reuocatur ex errore facti ante finitum negocium. l. error. C. de iuris z fac. igno. Quid de confessione iconomi vel cuiuscunqꝫ procuratoris dicas ꝙ idem textus est notabilis in. c. ex parte. eodem titulo. Nota glosam notabilem in dic. c. ex parte. in ꝟ. confessus. ꝙ cōfessio coacta nō valet. z sic est casus in quo metus annullat actū. Et vide ꝙ ponit Bartho. in. l. j. §. diuus. ff. de questio. vbi dicitur ꝙ nō quelibet leuis territio facit videri confessionem factam metu tormentorum. ¶ Nota etiam ex dic. glo. ꝙ confessio facta in iudicio sine causa valet. Et tu adde glosam que non allegatur hic in. l. j. in fi. ff. de interro. actio. requiritur tamen partis presentia ¶ Nota etiam dic. glo. quia ponit multa requisita vt confessio preiudicet. ¶ Nota ꝙ si crimen est notoriū pōt ꝓcedi ad executionē pene absqꝫ alia s\̄nia/ tex. ē mēorie ꝯmendādus ſꝫ vnā lecturā i. l. ict⁹ fustiuz. ff. de his q. no. infa. qđ nota pro

stis qui capiuntur in delictis q̄ statim absqꝫ aliq̄ s\̄nia fustigant̄. Nota fin. ꝙ confessio potest reuocari incontinenti non probando errorē z intelligr̄ incontinenti antequam sit redacta in scriptis. glosa est multuz notabilis in. c. apud misericordem. xxxij. q. j. in. c. cum in positionibus. de iureiurando in vj. hoc tamē notabiliter declara vt per Abba. in dicto. c. ex parte.

De confes. in vi.

Scias si aduocatus docet clientulum falsum respondere/ tenetur aduersatio ad omne damnum quod propter hoc passus est. glosa est prima in. c. primo. ¶ Ille qui facit positiones videtur cōfiteri illud quod ponit predicta glosa in fi. ¶ Dispositio penalis loquens in reo habet locum in actore/ glosa est notabilis in. c. fi. post ꝓ̄stitum. in ver. reus. ¶ Ratione ꝑtis false potest aliquis negare totam positionez. glosa est notabilis in dicto. c. in ver. rationabili.

De clerici. peregri.

Nota ꝙ suspenditur iurisdictio iudicis cōtra peregrinantes ad sedē apostolicam ex aliqua necessaria vel probabili causa/ nisi esset facta preuētio. potest tamē contra tales procedi si non defendantur in partibus admissionez in possessionem ex primo decreto per tex. notabilē in. l. ignorare. C. de rerestitu. mili. quod est nota. ſm Ab. Si autem accedit ex causa voluntaria non suspendit̄ iurisdictio iudicis. sed iputat̄ sibi q̄re nō dimisit ꝓcuratorē z opabit̄ sibi tūc hoc remediū. qz vbi alias in tentando interdictū vn̄ vi habuisset ꝓbare spoliationē ab ipso nouo possessore factā in tentādo remediū hui⁹

31

tituli sufficeret probare ꝙ tempore arrepti itineris possidebat talem rem que nunc reperitur penes tertium: ⁊ ex hoc capite obtinebit ⁊ si iudex procederet contra itinerãtes ex causa necessaria / vel etiã probabili / processus non teneret / immo etiam excommunicatio contra tales proficiscentes non valeret / quod est notabile. de quo pulchre per Innocen. in. c. vt debit⁹. de appella. ¶ Et nota ꝙ clerici ĩuito prelato possunt ire ad curiam pro appellatione prosequenda / vł alia oppressione vitanda. ſm host. licet de honestate debeant petere licentiam. ¶ Et nota ꝙ peregrini dum sunt in peregrinatione nõ possunt capi pro represalijs. Item possunt testari in peregrinatione sine solennitate testium / quia sufficit coram duobus / vt notabiliter probatur in auctẽ. omnes peregrini. vbi per doc. C. communi. de succes. ⁊ ob hanc causam ſm Bar. in dic. autenti. portant insignia. baculũ ⁊ peram. Et nota casum singularẽ iũc. glo. in. l. illud. ff. de offi. presi. ꝙ officialis alicui⁹ prouincie potest excedere fines prouincie peregrinando propter votum soluendum.

De confirmatione vtili.

Quia sentẽtia iudicis vł processus quandoqȝ confirmatur ⁊ dubitatur de validitate vel inualiditate confirmationis / ideo ponitur ista ru. ⁊ vt bene ĩtelligas. ¶ No. ꝙ qñqȝ confirmatio tribuit multuȝ iuris / vt cõfirmatio electionis facta per supiorẽ / nã tribuit potestatẽ administrandi. c. transmissa. de elec. Qñqȝ nullũ ius tribuit / vt est cõfirmatio facta per papã cuiusqȝ rei in forma communi / que solet impetrari ad cautelam ne res videat procedere sine sciẽtia pape vt magis timeatur. Et dicit facta in forma communi quando fit conditionaliter / non cognitio de causa / vt confirmamus tibi possessiones ꝙs iuste possides / vel per similia verba / vel similem formã: ⁊ de hac cõfirmatione est textus iunctus glo. in. c. quia diuersitatem. de conces. prebende. Quedam confirmatio vetus ius consolidat ⁊ confirmat / vt quando fit confirmatio ex certa scientia. Et dicitur ex certa scientia quando totum negocium fuit pape declaratum / ⁊ ipse postmodũ confirmat / ⁊ maxime apponendo clausulam ex certa scientia / ⁊ hec confirmatio peratur plus vel minus secundum subiectum dispositum. Nam si iuste possidebat. operatur vt inferior non possit ampli⁹ de illa recognoscere. scilicet vtruȝ iuste possideat. an ne. Item facit rẽ maioris auctoritas / quandoqȝ operatur maiorem effectum / naȝ si iste iuste non possidebat / incipit iuste possidere / vnde solet papa apponere clausulam supplentes de plenitudine potestatis omnem defectuȝ ⁊ sic inualidum facit validum. c. j. de transac. Intellige tamen ꝙ confirmatio ex certa sciẽtia valet / hoc est verum nisi sit surrepticia / vt est glosa notabilis in. c. j. in ver. ex certa. in fi. vbi per doc. quod intellige quando notorie constat de surreptione. si vero esset probabilis dubitatio non posset inferior cognoscere. Et nota in vna glosa quam semper debes notare ꝙ verum est ꝙ inferior nõ potest cognoscere de validitate confirmati respectu ꝑteritorum. secus respectu eorum que de nouo orta sunt / vtputa si accusatur de crimine propter quod priuari meretur iure confirmato. non est inferiorib⁹ iudicibus preclusa potestas. ⁊ hanc glosam dicit notabilem. Ab. in. c. ad audientiam. hoc eodem titulo. ⁊ in. c. porrecta. eodẽ titulo. ¶ Nota ex textu ⁊ glosa in

c.bone.in ver .tādiu.ꝙ quādo prio res litere sunt nulle.vel saltem exceptione elidibiles.non est necesse in secundis facere mentionem de prioribus.⁊ idem est in literis impetratis ad beneficia.quod memorie commendabis.sunt ⁊ alie glose.quem in suis locis non omittentur. Et nota ex eadem glosa ꝙ vbicunqꝫ plures lecture possunt elici ex vno textu illa amplectenda est que conuenit ru.⁊ sic semper debemus interpetari textum.vt conueniat titulo.sub quo situatus est: ⁊ ex hoc nota vnum modum argumentandi / ⁊ adde glosam in.c. j. de cleri.peregri.in ver.ad presentiam. ¶ Nota singulariter ꝙ nedum dispositio simplex trahitur ad alium casum ex idemptitate rationis:sed etiaꝫ casus exceptus a regula.textus singularis in.c.cuꝫ dilecta.eodem titulo.quod bene nota. Et nota ex eodem textu scđm doc.vnum memorie commendandum.ꝙ ecclesia romana gaudet ꝑscriptione centum annorum tam in rebus mobilibus ꝙ̄ immobilibus. corporalibus ⁊ incorporalibus/ex quo infertur ꝙ vsucapio triēnalis non habet locum contra ecclesiam romanam. Commenda etiam memorie vnum ex eo.tex.ꝙ postꝙ̄ qs succubuit in causa debent oīa priuilegia seu instrumenta decisioni cōtraria lacerari ⁊ corrūpi.ne in futurum possint prestare materiam discordie:⁊ ad hoc potest quis cōpelli: ⁊ vide glosam in dicto. c. in ver. procuratricem.an ⁊ quando mulier possit esse procuratrix.

¶ Et nota ꝙ si confirmatio est facta ex certa scientia.illa verba apposita in confirmatione.confirmamus talem compositionem sicut ꝓuide facta fuit.illud.sicut.exponitur pro quia. sed vbi in confirmatione non est appositus tenori confirmati dicitur in forma communi:⁊ tunc talia verba stant conditionaliter secundum proprium significatum. ¶ Nota tamen secundum doc.in. c.exanimata hoc eodem titulo.ꝙ si papa confirmat simpliciter.nulla clausula apposita. nec tenore iuris confirmati expresso. videtur confirmare ex certa sciētia. nam verbuꝫ confirmo alio non expresso ex sui natura importat vt faciat rem firmaꝫ.hoc tamen limitat Ab.non procedere quando confirmatio esset contra ius:quia in dubio alio non expsso nō videtur referri/vt concedat contra ius: ⁊ ꝓ limitatiōe Abba.adduco Jo. an. in.ca.dudum.de deci. qui dixit ꝙ in dubio princeps non intelligitur confirmare ea que sunt de iure inualida: ⁊ quod voluit Bartholus in l.si constat.ff.de appella. Nota bene ⁊ non tradas obliuioni ꝙ null⁹ citra papam potest valide componere.siue compositionem confirmare. super quantitate decime diminuende. vt ponunt doctores in. c. venerabilis. eodem titulo. Nota singulariter glosam in dicto.c. venerabilis.in ver. infertur. ex qua colligitur limitatio pulchra ad auctē. si quis in aliquo. C. de eden. Nota glosam etiam notabilem in c.finali.ibi.nec.honorem meuꝫ ⁊c. Quia hec glosa siue ratio decidēdi facit ad q̄sti. vtrum papa possit deponere vnū episcopum sine causa.quam late disputat Abbas: et post multa concludit ꝙ non:sed cōtra ipsum adduco glosam notabilem in.c. si gratiose.de restrip. in vſ.per quam dicunt ibi moderni ꝙ papa in titulis beneficialibus habet pro ratione voluntatem: ⁊ ꝙ ad libitum potest prelato auferre titulum beneficialem: sed opinio communis videtur esse cum conclusione Abbatis. ergo non erit semper vera doctrina Cigni: et Bal.in.l.rescripta.C.đ preci.ī pe.

32

offe. quam omnes sequuntur. quod in principe semper ꝑsumat causa.

De cohabita.cle.et muli.

Ex cōsortio mulieruꝫ redditur vita clericorum suspecta de incontinētia. idō ponitur.ru.ista. Nota glosam penul. que semper allegat i.c.j. ꝙ clerici possunt sustentare consanguineos pauperes. dum tamen eos non faciant diuites de bonis ecclesie. ¶ Scias ꝙ appellatione sacerdotis veniunt omnes in sacris ordinibus constituti. vt probatur in.c.ij. quod intellige in materia fauorabili/ secus odiosa: ⁊ ex eodem textu habes ꝙ mulier del inquens cum clerico efficitur de foro ecclesiastico. ⁊ sic potest puniri per iudicem ecclesiasticum. ¶ Nota ꝙ appellatione clericorum veniunt omnes constituti in quacūqꝫ dignitate ⁊ ordine/ glosa est notabilis prima in dicto.c.ij. quā intellige in materia larga. Nota ꝙ iuramentum nunquam est deferendum illi contra quem vehementer presumitur de transgressione. immo deferens peccat. pulcher est textus in.c.clericos. Dixi als ꝙ male faciunt prelati qui immediate ꝑ qualibet causa fulminant sententiam excommunicationis. quia debent primo incipere ab aliis remediis: quia ex frequentia ducitur in contemptum. vt notabiliter probatur in dic.c.clericos. Scias ꝙ cum a iure imponantur varie pene contra clericos concubinarios. est in optione iudicis quam penā imponat: vt declarat Ab.in.c.sicut. eodem titulo. ⁊ pro hoc habes optimam glosam in.c.si autē eodeꝫ titulo. ¶ Fui consultus in hac celeberrima vniuersitate/ vt responderem quid de iure sentirem de illis qui audiunt diuina a clerico notorio fornicatore. an peccent mortaliter vel non/ et multis vicibus respōdi in cathedra ⁊ extra/ nūc aūt in scriptꝫ latissime rn̄debo/ post quā se offert: ⁊ locus ⁊ tp̄s/ ⁊ reperio ꝙ aliqui voluerūt ꝙ monitio prius debeat ꝓcedere/ quia cessante monitione nō videtur ꝙ quis possit habere indubitatam scientiā/ cū possit clericus habere excusationē et mouentur ꝑ tex.i.c.si qui.lxxxj.dist. vbi dicitur ꝙ si maluerint perseuerare in peccato omnes abstineāt: ⁊ ꝑ illū textum in ver. si maluerint. videtur ꝙ sit opus monitione / vt sic appareat de contemptu ⁊ volūtate sua. ⁊ facit textum in.c. si autem.in.c.sicut. hoc eodem titulo. Que iura videntur requirere monitionem: ⁊ hanc opinionem tenuit archi.in.c.si qui. ⁊ in.c.nullus. xxxij.distin. ⁊ lau.ibi ⁊ hug. Jo.de lingna. Et cardinal' in hoc.c.vr̄a. ¶ Alia ē opinio ꝙ absqꝫ aliq̄ monitione debēt oēs a talibus abstinere: ⁊ istā opinionem teneo tāqꝫ verissimam/ quam comprobabo apertissimis iuribus ⁊ auctoritatibus magnorum virorum: ⁊ per consequens apparebit illam esse cōmunem. lꝫ prio Ab.dicit in hoc.c.vr̄a ꝙ ante factum esset consulēda ista secunda opinio. post factum illa ꝑma. sed postea melius considerans vt ipse refert aliter decidit. ¶ Sit ergo ista conclusio ꝙ non solū peccant mortaliter audientes diuina a notorio fornicatore. per sententiam vel confessionem in iudicio sponte factam: sed etiam a notorio notorietate facti. vt quia habet cōcubinam publice. in domo: ⁊ adeo est notoria ista fornicatio ꝙ nulla potest tergiuersatiōe celari. sicut videmus in pluribus clericis qui tenent ita publice concubinas sicut vxores: ⁊ peccant contra facientes: quia veniunt contra preceptum ecclesie. non ꝙ sacramenta non sint vera in se: sed ex contem=

ptu.cõtumacia/et inobediẽtia supe
rioris/vnde in dic.c.si qui.dicitur q
benedictiones talium clericorum cõ
uertũtur in maledictiones. ⁊ p hac
verissima ꝯclusiõe adduco tex.in.c.
vestra.in fine.in ver.nec habet ope-
ris euidẽtiã.iunc.glo.fi.et glo.in.c.
sicut.in ꝟ.suspendatis.eo.ti.et tex.i
c.tua nos.cum glo.in ver.celari. ⁊ i
ver.nõ ex euidentia.q̃ glo.sunt mul-
tũ nota.ad hoc fm Ab.q̃ alle.etiam
glo.nota.i.c.Michael.de fi. presbi.
Adduco etiã de directo tex.in.c. p̃-
ter.in.c.nullus.xxxij.dis.que iura re
quirũt solã euidentiam facti.nõ aũt
q expectetur monitio a supiore. est
etiã tex.aptus.in.c.fi.iunc. glo. fi.
hoc eo.ti.que non potest cauillari.⁊
hãc opinionem tenet glo.in summa
xxxij.dist.⁊ in.c.preter.eadem distĩ.
in ver.constiterat. ⁊Bar.Bri.in.c.
nullus.xxxij.dist.per tex.in dic.c.fi.
⁊ nullibi.nec in textib⁹.nec i tot glo.
reperitur aliquid de monitione. sed
solum requirunt euidentiam facti.⁊
tex.in dic.c.tua nos. probat aperte
q potest esse notorius fornicator si
ne aliqua admonitione. ⁊ istam opi-
nionem tenet etiam glo.in.c.vltimo
xv.q.vltima.⁊ ibi ni fallor est in ter-
minis decisio.q non requiratur ad-
monitio.dicitur enim ibi q non de-
bent layci abstinere a clerico forni-
catore.nisi prius sit reprobatus iu-
dicio sui episcopi.dicit glo. secus es-
se.si esset notorius per tex. in dic.c.
fi.⁊ istam opinionem videtur tenere
etiam glo.in.c. sacerdotes.ij.q. vij.
dum alle.tex. in.c. nullus.xxxij. dis.
ad idem glo.no.in.c. cum non lice-
at.de prescrip.et in istis glos. habe-
tur q subditi possunt propria aucto
ritate recedere ab obedientia prela
ti si est notorius fornicator. allegat
etiam tex.et glo.in terminis.in.c.cõ
sulendum.xxviij.dist.nam ibi proba-
tur sing.in tex.iunc.glo. q notorius
fornicator ꝺbeat laicis abijci.⁊ hãc
opinionem tenent Innocen.Host.
Jo.an.Anton.de Bu.⁊ Ab.in di.
c.vestra.Inno.in.c.si celebrat. de
cle.excom.mini Ab.i. c.fi.hoc eo
ti.An.de Bu.in.c.penul.de biga.
⁊ communiter theologi in.iiij.dist.
xiij.⁊ Seraphic⁹ doctor ibi sãct⁹.
Bonauen.adducit rationes. Pri-
ma est in penam peccati eorum:q ⁊
non sunt digni conficere:⁊ si confi-
ciunt non digni audiri. Secunda
est vt cõfusi de culpa reddeant ad
gratiam:⁊ pro ista ratione allega.
pulch.tex.in.c.preter.in fi.xxxij.di
stin. Tertia est ratio eiusdem sãcti
doctoris:alij retrahantur ab eorũ
imitatione:⁊ pro ista ratione alle-
go etiam pulchrum tex in.c.signifi
casti.de adul. Et eandem opinio-
nem tenet magister Stephanus de
ordine minorum qui allegat etiam
durandum archiepiscopus flor.in
secunda parte tertie partis summe
sue.ti.xxvj.⁊ in suo tractatu de cen
suris dum dicit ista iura esse corre-
cta per quandam nouam constituti
onem:de quo late inferius videbi'
tamen secundũ iura antiqua tenet
istam opinionem:idem ille venera
bilis frater qui fecit supplementuꝫ
pisanelle:⁊ quidam doctor theolo-
gus nomine Rosellus in suo opere
impresso:⁊ quis audebit discedere
a tot apertis iuribus:⁊ a tot decisi
onibus tantorum patrum? ista opi
nio est nedum communis.sed cõmu
nissima:facit tex. in.c.j. de deci.
in.c. sunt nonnulli. xvj. q.j. inver.
tantorum patrum.quibus pericu-
losum est refragari.in.c.ij.de p̃sbit.
non bap.Et vbi doc.discordãt:opi
nio communis tenenda est.tex . est
notabi.i.c.de iudicijs.iij.q.iij. n ꝟ.
in quo plurimi concordant glo.in
capitu.fi.de peniten.distinc.j.in ca
pitu.puto.secunda. q. vij. Abbas
in capitu.Nouimus.de . verb. sig.
⁊ illa est communis quam plures
grauioresq accipiunt.c.in canoni-
cis.xix.distinc.Non obstant moda

iura que requirunt monitionem: qꝛ illa requiritur ad aliũ effectũ: vt in illis patet: immo illa iura possũt retorqueri cõtra illos: quia si in casu nostro esset necessaria monitio. ita legislator expressisset in casu nostro sicut in illis. Non obstat tex. in dicta.c.si qui. quia ille tex. loquitur de clerico condemnato: ꝛ sic de notorio notorietate iuris: ꝛ ita illum tex. intelligit glosator in dic.c.nullus. qui si perseuerat non debet audiri: secus si se emẽdat ad idẽ. glo. in.c.multi.j.q.j. vel dato ꝙ loquatur in notorio notorietate facti non dicit aliquid de monitione. sed vult ꝙ clericus notorius fornicator suspensus a iure. incontinenti recuperat executionem officij quo ad alios si vitam suam emendauerit: nec perseuerauerit in crimine. de quo etiam in.c.si.hoc eo.ti. ¶ Et si deberet interuenire monitio ibi interueniret actus iudicialis: ꝛ sic proprie notorium non oriretur ex euidentia rei: sed potius ex presumptione quia noluerit parere monitioni: et sic esset potius quoddam notorium iuris: ꝙ̃ facti: quia esset artificio iuris inductum. Et est notandum: ꝙ non solum diuina non sunt audienda ab ipsis suspensis: sed nec etiam alia sacramenta ecclesiastica recipienda. item non solum interdicitur istis celebratio misse: ꝛ executio ordinis saccrdotalis: sed etiam executio cuiuslibet ordinis. vnde non possunt legere euangelium: vel epistolam. vt in di.c.preter. ꝛ in dicto c.vestra. vbi per Ab in vltimo notabili. Est ꝛ alia noua opinio ĩ hac materia: ꝙ omnia ista que dicta sũt procedant secundum iur. antiqua. Sed hodie sunt correcta per quandam constitutionẽ nouã ꝑ quã concludũt: ꝙ peccant audientes diuina a notorio fornicatore: nisi prius sit facta publicatio: seu declaratio sp̃elis contra ipõs qua f̃ctã bñ tũc peccant audientes. cuius constitutionis verba dicuntur esse ista. Insuper ad euitanda scãdala: ꝛ pericula multa que consciẽtijs timoratis contingere possunt. misericorditer indulgemus. ꝙ nemo deinceps a communione alicuius sacramentorum administratione: vel receptione: vel alijs quibuscunqꝫ diuinis. pretextu cuiuscunqꝫ censure a iure vel ab homine generaliter promulgate: teneatur abstinere: vel aliquẽ euitare: aut interdictum ecclesiasticũ obseruare: nisi cẽsura vel s̃nia huiusmodi fuerit publicata: vel denũciata specialiter: non obstantibus constitutionibus: ꝛc. saluo si quem pro sacrilega manuum iniectione ĩ clericum sententiam latam a canone adeo notorie constiterit incidisse: ꝙ nulla tergiuersatiõe possit celari. Nam a communione talis volumus abstinere: ꝛ de ista constitutione facit mentionem Archi. flo. in secunda parte tertie partis sue summe. ti. xxvj. Et idem in suo tractatu de censuris. ꝛ dicit illam fuisse editam in consilio constanciensi. sub Martino quito: ꝛ fuisse approbatam in consilio basilien̄si: ꝛ ꝙ copiam eius habuit a Cardinali iuliano: qui fuit legatus: ꝛ subdit ꝙ aliqui dicebant: ꝙ non fuerat acceptata: aliq̃ dicebãt: ꝙ nõ fuerat edita/nisi per quinquennium. sed ꝙ ipse audiuit a duobus probis viris q̃ fuerunt presentes: ꝙ immo fuerat acceptata ꝛ edita: ꝙ esset ꝑpetua. ꝛ ibi multa refert q̃ audiuit de ista constitutione. Ille etiam venerabilis frater q̃ cõposuit cõplemẽtũ pisanelle facit mentionẽ de ista cõstitutione: ꝛ dicit: ꝙ habuit a prefato cardinali. Sed refert alio modo ꝙ̃ archiepiscopus: quia archiepiscopus flo. vult: ꝙ excludatur solũ excõicatus notorius ꝑ iniectiõe manus ĩ clericũ: sed ille dicit: ꝙ excluditur q̃libꝫ notorie excõicatꝰ. ꝫ ista

etiam constitutione facit mentionē Ab.in cle.ij.de sententia excōmu. quem refert quidam clarissimus doctor modernus in.ij.de rescrip. et Ab.refert illā prout refert ille venerabilis vir qui fecit supplementum pisanelle.et per ista multi concludunt: et audacter determināt iura antiqua esse correcta: et quod hodie stante ista noua constitutione est licitum audire diuina a quocunque notorio fornicatore antequam sit denunciatus: vel declaratus. Ego autem hoc in loco quia materia est quotidiana: et periculosa statui late illam examinare: et ostendam hanc constitutionē non esse talem cui debeat fides adiberi ad correctionē iurium et quod aliquis doctor nō debet aliquid determinare vigore ipsius: stantibus solum supra deductis. Et primo considero quod ipsa constitutio est correctoria iuris. ergo sibi fides adhiberi non debet.c.pasto.de fide instru.vbi habetur: quod si dubitatur de aliqua extrauaganti: an sit autē. et sit iuri contraria: secundū illā nihil debet determinari. sed prius debet romanus pontifex cōsul: et pulchre archi.xix. distinctio. in summa: vbi refert aliquos dicentes: quod statim est abijcienda: et dicitur de illa dubitari secundū Inno.quando non est in compilatione approbata. vel nō est sub bulla: et dato etiam quod sit sub bulla etiam tunc posset dubitari an esset generalis: vel particularis respectu certorū locorū: vel personarū. Item potest dubitari quia in litera cōtinentur diuersa vel contraria: per id quod habetur: et notatur in.c.nemo.de elec. in vi.et ibi Bar.fin.i.l.cū plat.ff.de re.iu.quod sententia lata contra talē extrauagantē nō est ipso iure nulla: quia in ea est probabilis ignorantia: quia nō est inclusa in corpore iuris.nec de illa cōstat sub forma autentica. sed omnia ista cōcurrūt in hac allegata constitutiōe ergo non debemus aliquid determinare secundum illā.quod probo: quia in relatione que fit per prefatos doctores reperitur magna discrepantia.nā aliqui referūt quod fuit edita in cōcilio Basiliensi. aliqui in cōcilio constanciēsi. sub Martino quinto. aliqui dicunt illam fuisse solū approbatā in cōcilio Basilien.sed nō editā. Itē in alio est discrepātia: quia aliqui dicunt quod excluditur notorius excōicatus pro iniectione manuū in clericū.aliqui dicunt quod excluditur generaliter quilibet notorius excōicatus.et in hoc facit magnā vim ille clarissimus doctor modernus. Itē in alio est discrepantia: quia aliqui dicebant quod non fuit perpetua. Aliqui quod nō fuit acceptata. et refert archiepiscopus multa solū ex auditu: et ipse refert habuisse vno modo a quodam cardinali qui fuit legatus et ille frater venerabilis qui dicit se habuisse ab eodem cardinali refert alio modo. Et ille clarissimus doctor modernus remittit se ad originale: sed vbi apparet de isto originali.ergo ipsum non vidit. Considero etiā quod glo.in prohe.cle.in ver.de cetero. quasi in simili materia refert varias opiniones.et tandē nō ausus est diffinire.dicēs istud nō est officiū glosatoris: sed conditoris. ita debent facere moderni scriptores vidētes varietates circa talem constitutionem. et sic tollitur obiectio si diceretur quod de ista cōstitutione nō dubitatur: cum tot doctores faciāt mentionē de illa quia respondeo quod allegantibus diuersa et cōtraria nō creditur.l.qui falsa vel varia.ff.de testi. Preterea istud est dubium facti non iuris.ideo non creditur illis maxime ad correctionem iuris. Et pro hoc adduco quod probabiliter voluit Baldus in lege fina.is qui.§.secundo. in lectura antiqua.ff.de pigno. Nam ibi facit mentionem de vna glo.singulari: que dicit ita esse de consuetudine.

34

dicit Bal.oportet tamen probare illam consuetudinem.si ergo Bal. noluit credere glosatori qui est tāte auctoritatis:ergo etiam nos nō debemus credere illis doctoribus allegantibus id quod est facti ad euersionem iuris communis:⁊ idē voluit Bal.in lege consentaneum. C.quomodo.⁊ quando. iu. quicqd dixerit Bar.in.l.de quibus. ff. de legi.quem preceptor meus Alexāder:qui fuit doctor veritatis eleganter reprobat in.l.post dotē. ff. so.ma. per ista dicta.Bal.⁊ p alia per ipsum ibi deducta. etiam si essent plures doctores affirmantes id quod est facti. Et si in dubijs iuris non tenemur credere etiaʒ magno doctori,nisi probet dictum suum.vt nota.dicit archi.i.c. nolite. xi.q.iij.Et cardi.in quodaʒ suo cōcilio dicit ꝙ non.vult credere Jo. an.nisi vrgeat ratio: quomō in his que sunt facti verbis suis tantū debemus credere ad correctioneʒ iuris:nec propter tot varietates potest dici aliquid esse probatum:qr et si archiepiscopus flo.referat se habuisse a duobus probis viris:q fuerunt in concilio:tamen alij:⁊ forte plures qui etiam interfuerāt dicebant contrarium. Et quando reperitur aliqua contrarietas in aliqua lege scripta i corpore iuris:nihil deciditur nisi prius reccurrat ad originale.vt iam factum est: vt dicit Bar.in.l.nemo.ff.de pac.i.l. ea lege.C.de cōdi.ob cau.in. l. si creditor.§.si.ff.de distrac.pig. Fortius quando allegatur vna constitutio que non est inclusa in corpore iuris. Considero etiam ꝙ si illa cōstitutio fuit facta a Martino quinto:iam sunt elapsi octuaginta anni vel circa.⁊ habemus tot doctores illustres ī iure nostro qui scripserūt post illud tempus non memini me aliquem legisse qui in locis ordinarijs ī quib⁹ occurrebat adduxerit hanc constitutionem tanq̄ correctoriam iuris communis:⁊ maxime importantie. reperitur solus Ab.inter iuristas que illā refert in loco extraordinario:⁊ vt video ēt ille clarissimus doctor modernus que multa vidit in iure non allegat aliquem iuristam nisi Ab.qui de illa faciet mentionem.que etiam potuit decipi.nam error facti plerumꝙ prudentissimos fallit.l. ij.ff. de iu.⁊ fac.igno. Considero etiam ꝙ quidam moderni in.c.is qui de sen ten.excom.in.vi.cum ibi beneface ret ad propositum non adducunt illam:⁊ tamen de alijs multis mētionem faciunt. Et consilium meum est in hac causa:quia consulo reuerendis dn̄is episcopis istaruʒ ꝑtiū ꝙ consulant Romanum pontificē de hoc:prout de iure facere debēt. di.c.pastoralis.quo responso habito cessabunt tot altricationes.

Nec obstat vnum ꝙ aliqui dicūt licet illud omittere deberē: quia nō est dignum responsione. dicunt enī ꝙ isto modo illaqueabuntur multorū anime:sed istud dicere nihil aliud est q̄ȝ redarguere iura de iniqtate:contra tex.in.c. erit aūt lex. iiij. dist.⁊ in. c.violatores.xxv.q.j.vbi notabilit̄ dt tex.ꝙ canōes sūt editi instinctu spiritussancti.⁊ ꝙ spiritum sanctum blasphemat ʒ: qui cōtra canones loqui presumat : ⁊ eadem ratione possum⁹ dicere ꝙ ista constitutio noua esset vera : esset etiam iniqua:quod probo:quia videmus per experiētiam que est rerum magistra:ꝙ quotidie multi denunciantur excōicati vel voce: vel per edicta:⁊ tn̄ maior ps hoīʒ ciuitatis nō desinit cum illis cōicare cū in interitu aīarū suaꝝ:quia communicātes excōicatis vel in crimine vel in diuinis:vl' in cōtēptu peccant mortaliter:vt est glo. notabi. in.c.sicut apostoli.xi. quest. iij. vt notāt doc.i.c.sacris.qd me.cau.et

pulchre per archi.in.c.rogo.xj.q.iij.ꝛ ille dicitur cōmunicare in contemptum qui ex certa scientia: ꝛ sine causa communicat. vt notabiliter dicit archi.in.c.excellētissim⁹.xj.q.iij.ꝛ qui in vno peccauerit factus est omniuȝ reus.c.defleat.de regu.iu. ꝛ ideȝ etiam esset post denunciationem clerici fornicatoris: ergo talis constitutio erit iniqua: quia illaqueat animas. Esset ergo vtile religioni christiane supplicare romano pontifici vt tolleret omnes constitutiones que obligant ad mortale peccatum: vt est constitutio de ieiunio: quam nemo aut paucissimi seruant. ꝛ de missis audiendis diebus dominicis: ꝛ de similibus. Item ꝙ dispensaret si posset: ꝙ vitium gule: ꝛ luxurie/ nō obligaret ad perditionem salutis: quia per ista duo vitia maior pars Christianorum tendit in perditionem: ꝛ sic innumerabiles christiani efficerētur sancti: ꝛ quotidie cresceret catalogus sanctorum: quia non illaquearētur christiani vitijs ꝛ per consequens non damnarent ꝛ si illi qui sciunt preceptum ecclesie veniunt scienter contra imputādum est ipsis non constitutioni. qa possūt abstinere a peccato: ꝛ tamē in contemptum obligant se ad penam eternam. Si autem ignorent: ꝛ ignorantia sit iusta: ꝛ probabilis excusantur: ꝛ quando presumatur iuris ignorantia. iurisconsult⁹ dat optimam doctrinam in.l.si adulterium cum incestu.§.j.ff.de adulte. quem tex. notabiliter allegat Barto.in.l.non fatetur.ff.de cōfes. vbi declarat hoc: ꝛ per An. de Bu.et Ab.in.c.fi.de confes. ꝛ sicut puto dedi conueniens responsum de motiuo istorum. Et quia fui requisit⁹ a nonnullis amicis vt presupposita veritate istius constitutionis dicam quid de iure sentiam: statui illis satisfacere: ꝛ dico: ꝙ si in illa cōstitutione: excipitur solum ille qui pro manuū iniectione incidit in excommunicationem: ꝙ nulla possit tergiuersatione celari. ꝙ talis debet euitari absq̧ alia denunciatione: ꝙ idem est in quocumq̧ notorie excommunicato pro alia causa. licet doctor ille modernus videat de hoc dubitare: quod probo sic/ prefatio: et prohemium legis dat nobis intelligere finalem intentionem legislatoris.tex.est melior de iure secūdum Bar.in.l.fi.ff.de here.insti.notat Bar.in.l.j.ff.ad macedo.in.l.cum hijs.ff.de transac.sȝ prefatio illius constitutionis sunt pericula: ꝛ scādala que possunt cōtingere viris timorate conscientie ꝛ sic intentio legislatoris fuit euitatio piculoꝝ: ꝛ scandaloꝝ: ꝛ postea excipit casum notorie excommunicari pro iniectione manuum in clericū.ergo ī casu notorietatis cessāt pericula: ꝛ scandala.que si nō cessarent constitutio esset sibijpsi cōtraria.dum vellet euitare tamen induceret.ergo si notorietas ē causa in illo casu ꝙ esset finalis intentio legislatoris.ergo idem in quocumq̧ casu notorio qui non potest aliqua tergiuersatiōe celari. nec sufficiēs ratio diuersitatis potest reddi.cur in vno casu notorietas facit cessare intentionem constitutionis: ꝛ nō in alijs similibus.nonne vbi est eadem ratio debet esse idem ius ꝛ nō solum constitutio: sed casus exceptus a constitutione extenditur ad alios casus habentes eandem rationem.vt est textus singularis in c.cum dilecta.de confir.vti.vel inuti.quem tex. notabiliter allegat Ab.in.c.ad audientiam.de cle.nō resi.pro hoc etiam glo.singu.apud legistas in.l.j.C.de condi.inde.in ver.iudicati.illa ergo constitutio si vera est voluit prouidere casib⁹ non notorijs.quia tunc bene possūt contingere scandala: ꝛ pericula.

35

In notorijs enim est superflua denunciatio seu declaratio. Et ideo dicit Ab. in. c. cum non ab homie. de iudi. in penul. col. ꝙ vbi factum est notorium non est opus aliqua ꝺ claratione. Et in. c. peruenit. j. de appel. Ad idem allego glo. notabilem in. c. quam sit. de elec. in. vj. ꝗ voluit ꝙ vbi aliquis est a iure priuatus: ipso iure non requiritur aliqua sententia priuata: licet quādo esset dubium requiritur sententia declaratiua. ergo secus si non ess₃ dubium: vt quia esset notoriū. ⁊ domi. in. c. cum secūdū. ꝺ here. in. vj. dicit: vbi factum est notoriū fit executio absq₃ alia declaratione. Et ideo dicit tex. no. in. c. illud. de cle. excom. minist. ꝙ in facto notorio non est necessaria monitio: ⁊ eadē ratione videtur concludendum: ꝙ idem sit in clerico notorio fornicare: ꝙ non fuerit intentio constitutionis velle statuere: ꝙ talis nō debeat euitari ante denunciationem: nec dicatur ꝙ quantum ad notoriū fornicatorem emanauerit illa constitutio ad declarationem opinionum de quibus supra. Quia respōdeo: ꝙ hoc non potest dici postq₃ i specie nihil dicit de notorio fornicatore. Sed si presupposita veritate predicte constitutiones volunt aliqui dicere ꝙ non teneamur vitare in diuinis clericum fornicatorē ante denunciationem factam tunc vellet libenter: ꝙ mihi solueretur vnum enigma. ponamus talem casum qui possibilis est ergo admittendus in die resurrectionis domini quādo magna multitudo populi confluit ad sacerdotem pro eucharistia recipienda. ibi presentant se duo notorij fornicatores. vnus clericus: alter laicus. qui non intēdūt dimittere concubinas. sed pseuerare in tali crimine. ⁊ hoc est notoriū si ista constitutio loquitur de notorio clerico fornicatore. ergo nō tenetur sacerdos prochialis illū euitare in sacramentis: postq₃ non fuit denunciatus: ⁊ sic poterit tradere eucharistiā vigore predicte constitutionis: Et ille laicus expelletur per tex. no. in. c. cū dilectiōe. de cōse. dis. ij. ⁊ quantū scādalū oriat ex hoc cogitēt qui sapiunt: ꝙ de duobus in eodē gñe mali inuolutis in cōspectu ppli cleric⁹ benigne suscipiatur: ⁊ laicus expellatur: ⁊ si dicatur non expelletur etiam laicus si non sit denunciatus notorius adulter. p ꝯstitutionē istā. tūc erit aliud icōueniēs nō mediocre: ꝙ tam vilib⁹: ⁊ turpib⁹ psonis notorijs simul cū bonis personis deṫ eucharistia cōtra tex. in dic. c. p dilectione nec opus est allegare exemplū de iuda. ꝗ nō fuit repulsus a redēptore nr̄o pꝯ̄ssimo. qꝛ ei⁹ peccatū erat occultum. c. non prohibeat. de consе. dist. ij. ⁊ pro solutione istius enigmatis: consulo: ꝙ sequamur ꝯsiliū Jo. glosato. de ꝗ in. l. ij. ff. ad le. ac. ꝙ p solutiōe vadam⁹ ad oraculum apollinis. Et vellē libēter scire ꝗ noīe appellaretur doc. ille ꝗ auderet detīminare romanū pōtifi. posse cōdere legē ꝙ ꝗlibet sacerdos posset tradere eucharistiā cuilib₃ notorio pctōri non disposito se emēdare s₃ pseuerare. qꝛ hoc eēt ꝯ rōnē tex. dic. c. p dile. ꝯtra quā papa nō pōt statuere: ergo ēt stante veritate dicte ꝯstitutiōis non est ita simplr̄ intelligēda: ꝙ velit laxare habenas clici fornicatoris. Cogitēt notoriū ꝗ diligēṫ illi ꝗ aliṫ sētiūt: qꝛ nō ē ita cito precipitanda sentētia. Et p ꝯfirmatiōe eoꝝ ꝗ dcā sūt. addo ꝙ vbi cōtractus est dubi⁹ an. s. contineat in se pctm̄. an nō debem⁹ potius abstinere a tali ꝯtractu: qꝛ in dubio debem⁹ cape ptē mag₃ tutā aīe ēt si illa ps videatur durior respectu corpis. tex. est no. i. c. i ciuitate. ꝺ vsu. iūc. glo. no. i. c. j. ꝺ seru. quā all. ab. i. d. c. i cita. i. iij. no. Et

Illam etiam glo. p notabili allegat Ab.in.c.nauigandi.eo.ti.de vsuris. in versi.in eadē. glo. per quam dixit Ab.in.c.latores.de cleri.excom.mi nist.q in censuris existente dubio fi enda est durior interpretatio respe ctu anime.per illā etiā dixit Ab.in c.estote.in fi.de regu.iu.q in concer nentibus periculū animarū debem9 capere securiorem partē. per illā di cit Ab.in.c.ad audientiā. de homi. in.ij.notabili q vbicunq dubitatur de delicto:debemus eligere illā par tem in qua nullum subest periculum aīaz.per illā dicit Ab.i.c.si. de his qui filios occi.in.ij.nota.q vbi pro babiliter dubitat de peccato debet imponi penitentia: quia vbi agitur de salute anime facimus duriorē in terpretationē.per illā etiā dicit Ab. in.c.cū in partib9.in fine.de v.signi. q sententia interdicti nō debet stricte interptari:sed large:qr venit ad cor rectionem anime.τ securior interp tatio fienda est in cōcernētib9 peri culū anime. p illā etiā dicit Ab.i.c. iuuenis.de spon.in.j.nota.q in con cernentib9 piculū aīe debem9 tene re id qd certius est τ qd sine pericu lo anime explicari potest.τ d hoc est ibi optim9 tex. Hāc etiā glo.al.Ab. in.c.j.de pos.pla. ¶ Ultimo statui extirpare si potero vnū errorē de mē tibus aliquoz in hac materia. dicūt enī aliq vt aurib9 ppriis audiui.nō debem9 euitare notoriū fornicatorē donec est tollerat9. τ sic volūt q no torius fornicator dicatur tollerat9 qn nō est declarat9.hoc est falsū: qr cū sit suspēs9 ipso iure quo ad alios a canone.quō pt dici tollerat9.τ cō tra istū errorē adduco tex. in.c.vsa. et ibi per Ab.in vltio.no.hoc eo.ti. vbi dr. q dr qs tollerari qn non fuit cōdēnat9.nec spōte cōfessus est.nec hz opis euidētiā. adduco etiā glo. in.c.sicut.i v.suspēdatis. eo.ti.τ ibi dicit Ab.no.istā glo.q notorius nō dicit tollerat9.ad idē glo.in.c.pter. in ver.officium.xxxij.dist. τ glo. in c.multi.j.q.j.in ver.spernunt. nam in solutione ꝯrij dicit hic in publi co fornicatore ibi in tollerato. Ro go domini mei carissimi vt non per mittatis intrare capita vestra fan tasticas opiniones:sed vera:τ soli da iuris fundamenta:quia commu niter dicitur:quod noua testa capit lueterata sapit.τ sint aurige vestri tex.τ glo.τ qui adheret glo.imper petuum non potest errare: vt late dixi in libello meo de potestate pa pe: τ imperatoris:τ omnes in iure scribentes bibunt de aqua istorum fontium.nec sine ipsa possunt sitim suam extinguere. Fateor me i hac materia pulchra:τ periculosa mo dum cōpendij excessisse: sed ideo vt qrentibus:τ dubitantibus meli us satisfacere possem: feci etiā vt omnes in partib9 istis intelligerēt q licet sim senex barbatus: tamen quādoq habeo oculos ita acutos vt vltra mōtes videre possim: soli tū deo sit honor τ glia: q etiā bndi catur in oībus donis suis. ¶ Pro declaratione glo.in dic.c.vestra.in v.notoriū.q sp allegat scias:q tri plex est notoriū. Est enī notorium iuris facti.τ psumptiōis. Notoriū iuris sic describitur: est spontanea confessio:clara pbatio:iusta: τ īdu bitata diffinitio:τ irreuocabil. Et nota q dr notoriū iuris. qr in iure oritur.id est ex his q in iudicio fiūt Notoriū presumptionis est qn ali qd ius vehemēter presumit vt in fi liatione pbāda.nā ex coniectur a iure inductis filiatio dicitur noto ria. Notoriū vero facti diffinit sic: est clara:τ famosa locutio ex eui dentia rei surgens que tergiuersa tione aliqua celari non potest. Et hoc notoriū facti est triplex: nā qd dam est notorium facti pmanētis: vt q palatium pconsulū sit in pla tea:τ hoc pprie dz dici notoriū:qn tes nota oīb9 volētib9 inspicere: p

hoc. auten. qui semel. C. quomodo. et quan. iu. vbi habetur: quod vox preconis quia est transitoria non transit in notorium: quia paucis innotescit: sed edicta sic. quia habent actum permanentem. Secundum est notorium facti transeūtis vt si in conspectu populi aliquis fuit occisus: nam potest dici notorium tunc. non autem quod sit notorium nūc et sic intellige quod dictum est de voce preconis. Tertium est notorium facti interpellati. exemplum in eo quod semper est paratus ad mutuādum sub vsuris. nam non semper mutuat: sed īterpellatim: licet posset dici habere actum continuum respectu aptitudinis. Et nūquid ī istis requiratur probatio. dicas quod in notorio facti permanentis non requiritur probatio. c. tua nos. hoc eo. titu. c. euidentia. de accusa. In notorio iuris requiritur probatio: si negatur: et idem ī notorio presumpto c. per tuas. de probati. In notorio facti interpellati requiritur probatio: licet non multum plena. c. cum in diocesi. de vsu. In notorio facti transeūtis requiritur probatio plena: quedam alia dicētur in aliīs locis: et adde nota. per glo. et Bar. in l. ciues. C. de appel.

De cle. coniugatis

IN isto titulo tractatur principaliter Utrum clerici coniugati possint tenere beneficia? Item. an gaudeant priuilegio clericali. et an tenēatur deferre tonsuram. et incidenter tractatur de validitate matrimonij. ¶ Nota glo. notabilem primam in. c. j. quod per contractum matrimonij vacant ipso iure beneficia clerici coniugati: ita quod non est opus renunciatione: vel priuatione: sed ipso facto spoliatur. Et adde glo. in. c. qualiter de cle. non resi. quod intellige etiam si copula non interuenerit. Et nota glosa si. que notabiliter sentit: quod si constitutus in sacris cōtrahat matrimonium de facto venit priuādus beneficijs: sed non est priuatus ipso iure: communiter tenetur contrarium: quod uno sit priuatus ipso facto: sicut si matrimonium tenuisset. Nota glo. in. c. sane. j. in ver. virginem. quod qui duxit vxorē primo a se cognitam: non prohibetur promoueri. Nota glo. in. c. quod ad te. in ver. non valentes. quod consuetus peccare difficile absti et a peccato. et Jo. gerson de contemptu mundi dixit: quod graue est assueta dimittere. Nota glo. in ver. immunditiam. in. eo. c. quod cum vxore propria est castitas et est tex. singularis: quem glo. allegat in. c. Nicena. xxxj. distinc. Nota quod si clericus beneficiatus contrahit matrimonium priuatur beneficio: sed sibi restituitur quod dedit ecclesie. tex. est notabilis in dic. c. quod ad te. et ibi. glo. multum notabilis in ver. redire. ad quam quotidie fit ressmiio. Nota glo. in. c. diuersis fallatijs. in ver. non per te. quando quis possit venire contra factum proprium. et concluditur quod vbi factum de iure nō tenet potest veni re contra. Fallit in casu illius c. quia hoc fuit ibi inductum in penā de quo per legistas ī. l. post mortem. ff. de adop. Nota glo. nota. quod semper allegatur in. c. cum olim. ī ver. votum. quod papa potest statuere quod clerici possint contrahere matrimonium: et esset salubre consiliū secundum Ab. Scias quod non valet consuetudo quod clericus cōiugatus possit tenere beneficiū: tex. est no. vbi per doc. in. c cū decorē. eo. tit.

¶ De cle. coniugatis ī sexto.

SI quis deflorauit virginem: et postea cum ea cōtraxit non prohibetur p

moueri. glosa est notabilis in.c.j.i ver.contraxerũt. ¶ Si aliquis habet rescriptuꝫ ad vaccaturam ꝛ accipiat vxoreꝫ. mortua vxore nõ potest petere prebendam si vaccat. glo. est no. in dic.c. in ver. clericat. ¶ Et nota ꝙ si clericus cõiugat⁹ deferat habitũ ꝛ tõsuram: gaudet ꝑuilegio clericali. de quo in dicto c.j. alias non.

De cleri. non resi.

Hic tractatur qualr clerici sunt priuãdi bñficijs propter nõ residentiaꝫ. Nota tex. in.c.j. q̃ allegatur semꝑ ꝓ notabili ꝙ valet argumẽtũ a ꝯmuniter accñtibus: ꝛ legiste hñt glo. no. in.l. neqꝫ natales. C. de ꝓba. ꝛ.l. cũ dotẽ. C. de iure do. Nota glo.j. in.c. ex gestis. q̃ nota. vult. ꝙ in cõcilio gñali solus habet papa potestatẽ auctorisandi deponendi ꝛ similia faciendi. non autem concilium. sed concilium habet approbare dũtaxat. Et lꝫ Ab. dicat ꝙ glosa nihil allegat pro se potest allegari textus in. c. sacro. de sententia excommunicationis. ꝛ textus in.c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. Et scias ꝙ non solum clerici inferiores/sed etiam cardinales ꝛ episcopi sunt priuandi pp nõ residentiã.c.j.c. ex gestis. ꝛ.c. q̃liter hoc eo. ti. ꝛ addo tex. no. in.c. ex tue. in versi. contra eos. eodem titulo. vbi ſm vnum intellectuꝫ ponitur modus cohercẽdi episcopos ad residentiam. Si tu vis scire q̃t modis capiatur dignitas. vide pulchram glosam in.c. quia nõnulli. in ꝑ. dignitates. Et non tradas obliuioni. ꝙ exercẽtes artem vilem nõ dñt ꝓmoueri ad regimẽ ciuitatis. tex. hẽs multũ. no. in.l. ne q̃s. C. de digni. li. xij. No. glo. iij. cũ tex. i di. c. in ꝑ. puer. ꝙ ꝯferens bñficiũ ei q̃ nõ valet residere venit priuãd⁹ ꝓ illa vice ptãte ꝯferẽdi illð bñficiũ qꝛ ille cui ẽ collatuꝫ dꝫ illð ꝑdere. Et nota ꝙ duo reqrunt vt cleric⁹ licite se absentet a bñficio. ꝑmũ est cã honesta. scðꝫ est licẽtia sui ꝑlati vt no. ꝓbat in.c. relatũ. Et q̃lꝫ platus etiã si nõ sit epũ põt dare istaꝫ licentiã/vt ibi ꝓbat: ꝛ est glo. sin. in.c. cũ ex eo. i ꝑ. epi. de elec. l. vj. ꝛ requirit ꝙ licẽtia sit obtẽta/ꝛ si recusaret põt adiri superior su⁹ vt illũ ꝯpellat. argumento eorũ q̃ habentur in.c. nullus. de iure patro. vbi per Ab. Et nota vnũ pulchrũ dictũ doctorũ in.c. inter eodem titulo. ꝙ potest clericus se absentare sine licentia propter necessitatem subito occurrentem. qꝛ plerunqꝫ tẽpus seu locus patitur licentiam petere. ꝛ ideo dixit singulariter Inno in.c. venerabilem. de elec. ꝙ potest quis venire contra iuramentũ propria auctoritate imminente necessitate ieuitabili. Nota pulchrã questionẽ que potest decidi ex glo. in dic.c. relatũ. in ver. cum effectu. ꝙ si aliquis acceptauit beneficiũ: ꝛ tamen non habuit animum illud retinere. non dicitur iuste promotus. tamen hoc peccatum tollitur ꝑ solam penitentiam ſm Hosti. Ex q̃ singulariter nota ꝙ si aliquis iuuenis acceptat beneficium non ꝙ habeat animum clericandi: sed vt ex eo viuat in iuuentute. si postea penitentia tactus vult vere clericari non tenat dimittere beneficiũ: sed sufficit ꝙ satisfaciat de praua intẽtione/ꝛ tu adde tex. notabilẽ iunc. glo. in.c. ꝯmissa. in ver. mutata. de elec. in vj. De lris cõmendatitũs habes pulchrã glo. in.c. fraternitati. Nota glo. notabi. que semper allegatur in.c. cõquerente. in ver. sufficientia. quod dicatur sufficiẽs beneficiũ. ꝛ ex illo tex. nota singulariter ꝛ nõ tradas obliuioni ꝙ habẽs duo bñficia q̃uis simplicia q̃rũ alterũ sufficit per se ad vitã bñficiati põt legitime altero ꝑuari: ꝛ ideo

37

dixit singulariter glo. in. c. dudum. ij. de elec. in ver. intitulatum. q sine peccato mortali nõ potest qs retinere duo beneficia quãdo alterũ per se sufficit. quando fuerunt sibi collata ratione sui. nõ propter vtilitatem beneficiorum. nec etiaz excusat illum quo ad deum dispensatio. quando fructus beneficiorum conuertit in causam nõ piã. de quo per Ab. in. c. de multa. de preben. Nota glo. fina. in dicto. c. q valet consuetudo q clericus non teneat residere. debet tamen deseruire p vicariũ si ecclesia pateretur graue dispendiũ ex absentia ministrorũ sm doc. Et nota q canonicus qui est i seruitio episcopi pcipit fruct9 beneficij ac si resideret pter distributiões quotidianas/ textus est in c. decetero. Et nota q episcopus potest mittere clericũ ad certã legationem. tu habes in hac materia tres pulchras glo. in. c. quia frater vij. q. j. in ver. obedientiaz in. c. qd ergo. xj. q. iij. in ver. intermitti. i. c. vos autem fratres que est prima xvj. q. j. z dixit notabilem glosaz. j. in. c. quidam monachi. xvj. q. j. q etiam monachus potest mitti p episcopum ad aliquam legationem. Nota q propter non residentiam non debet quis priuari beneficio: sed debet prio moueri q redeat. c. ex parte. c. qualiter. c. inter quatuor. eodem titulo. Et ex illo. c. ex parte. nota singu. q absentans se a beneficio etiam per decennium nõ est puatus ipso facto/ nec videtur illd habere p derelicto. quod est no. z vide ibi glo. j. no. Et nota etiam q ad procedendũ ɔtra nõ residentez nõ est necessaria solẽnis citatõ. nec solẽnis puatio. sed sufficit requisitio seu reuocatio z spoliatio de facto. vt in dict(iurib9. eo em ipso q reuocat9 ex iusta cã nõ redit videt hẽre ecclia p drelicto. glo. ẽ no. j. in. c. qliter. pt tñ etiam supior ferre sententiam priuatiuaz si vult. vt pbat in. c. inter quatuor. Et ex eo. tex. sm doc. nota vnũ memorie cõmendandũ. q absens sine iusta cã nõ dz puari si postea supueniat iustũ impedimentũ nõ redeũdi: etiã si impedimẽtũ accidet post citationẽ/ puniet tñ alr: lz etiã non possit puari. Et no. etiã sm. q vz cõsuetudo q clericus volẽs se absentare non teneatur petere licentiã vt no. dicit Inno in. c. ex tue. hoc eo. ti. qd tñ itellige ex cã z ad tps. alr ɔsuetudo non valeret vt posset vagari. Et scias singulariter in ista materia q superior potest compellere per excommunicationẽ clericum ad residendũ/ z ipsuz nõ puare ecclia / qr forte sua persona est vtilis. tex. est no. in. c. ex tue in ṽ. ɔtra eos. Et non tradas obliuioni sm. tex. in. c. placuit. xxj. q. ij. vbi habet q potest superior clerici absentis petere restitutionẽ ab eo episcopo cuius diocesim itrauit z eũz habitũ poterit punire de absentia aliter qz priuare: z sic habes pulchrũ teperamentũ ad omnia iura hui9 tituli. Et nota q si nescit vbi sit clericus/ tunc debet seruari dispositio. c. ex tue. Et no. singlr sm Jo. an. q in casu illi9. c. vbi reqrit trina citatio p edictũ nõ sufficeret vnica pemptoria/ qd est no. ¶ Et no. vnũ dictũ sm. z aureũ Inno. in di. c. ex tue. q lz bñficiũ non reqrit residẽtiã. tñ si cleric9 vagat p mũdũ põt priuari bñficio: z sic solũ vagatiõis delictũ est sufficiẽs vt possit puari/ qd est ppetuo no. ɔ clericos simplr bñficiatos q vagant p mũduz: z qnqz efficiunt stipẽdarij. Et no. q valet cõsuetudo q clerici se ɔferãt ad studia lraz nõ petita licẽtia a plato: z pcipiãt fruct9 in absentia. qd tñ intellige nisi ecclesia pateretur graue detrimentũ in diuino cultu/ nã posset reuocare non obstante consuetudine: vt no.

doc.in.c.tue.eo.ti. ¶ Volo tibi dicere vnū dictū mirabile/aliquis iurauit residere in ecclesia non est periurus si se absentat pro vtilitate ecclesie/quia habetur pro residente: ⁊ sic iuramentum verificatur in casu ficto/ vt est textus notabilis i.c. ex parte.eodem titulo. vt intelligas tamen. Nota ꝙ ille dicitur residere qui temporibus debitis residet/ non autem debet intelligi: ita amare vt nunꝙ inde recedat.ar.c. nunꝙ.de cōse.distinctione.v. Ab. in.c.ex parte. Et nota glosaȝ in dicto.c.ex parte.in ver.periurium.ꝙ in generali sermone intelligitur excepta persona loquentis. Nota singul.ꝙ episcopus potest habere duos ex canonicis ecclesie ad sibi seruiendum ⁊ eum associandum/⁊ ꝑt illos cogere/textuȝ habes sin.iūc. glo.in.c.ad audientiam.in ver. vt duo.⁊ tales reputantur pro residētibus. Et nota singul.ſm doc.in dicto.c.ad audientiam.ꝙ episcopus cum maiori parte canonicorū pōt statuere tollendo consuetudinem ꝙ canonici teneātur residere quando ecclesia patitur magnuȝ detrimentum in diuinis propter absentiam ministrorum: ⁊ sic propter vtilitatem ecclesie/ immo aliqui volunt ꝙ solus episcopus possit requisito prius consilio canonicorum siue velint consentire siue nō/ ⁊ hoc credo verum:quia consuetudo que incipit esse/multum grauosa ecclesijs est extirpanda per superiorem c.j.de consuetudi. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrū ⁊ q̄tidianū casuȝ/tu scis ꝙ infirmus dȝ hēre fruct⁹ bñficioꝝ:⁊ etiam quotidianas distributiones.c.j.eodem ti.in.vs. hoc ītellige qn̄ sanus residebat vl' diuinis ītererat/aliter nō/ qꝛ infirmitas nō ē causa ꝙ nō resideat.dictū ē sin.doc.in dic.c.ad audientiā ⁊ idē notāt doc.i.c.j.ꝺ cleri.egro. ꝑ q̄ ē optim⁹.tex.quē glo.alle.i ℣. infirmitas.in fi.l dic.c.ad audientiā.in.l.iij.§.stich⁹.ff.de statu.libe. Et no.ꝙ forsitan ista glo. videtur sentire per istū tex.ꝙ famulo infirmo debeatur integrū salariū:etiā pro tēpore infirmitatis.ad idem videtur esse glo.i.c.j.in ℣.egrotādi. de cleri egro.⁊ de iure ciuili ē glo. reputata singularis in.l. arborib⁹ §.de illo.ff. de vsufruc. Sȝ cōmuniter tenetur contrariū.de quo per Bar.i.l.ope.ff.de vsufruc.lega.in .l.si vno.§.itē cum quidā.ff.loca.⁊ per modernos in.l.diem functo.ff. de offi.asses.⁊ per Ab.i.c.j.de cle. egro. Nota etiam singu.ꝙ ex eodē collegio non debent abesse causa studij nisi duo/si volunt gaudere ꝑuilegio studentiū/vt percipiāt fructus in absentia / vt no.doc. in dicto.c.ad audientiam. quod tamen intellige nisi ecclesia non pateretur defectuȝ i ministris/⁊ indigeret viris scientificis:quia tūc tal' nūerus pōt excedi ſm Ab. ibi. Notēt domini clerici ꝙ bñficia q̄tūcunqꝫ simplicia requirūt residentiā de iure cōi/nec sufficit deseruire ꝑ aliū. tex.ē no.in.c.penul.hoc eo.ti. iūc. glo.j. Commenda memorie vnum dic.singu.doctorum.in dicto.c.penul.⁊ nunꝙ exeat mentē tuā ꝙ priuilegium valde nociuū alicui non valet nisi faciat mentionem de hac enormi lesione. Et istud dictum ꝓbat Ab.ratione/ pro quo adduco quod voluit Bal.in titu.de pa.cōstan.in ver.ampli⁹. vbi dixit ꝙ nō est boni principis vnum altare cooperire:⁊ aliō discooperire:⁊ quod voluit idem Bal. in.l.j.§.cum autem.C.de.cadu.tol. Et per hoc dictum potes infringere multa priuilegia que emanant quotidie a romana curia: ⁊ iō liga digito. Nota glo.nota.in ℣. licentiam. in dic.c. que in fi.videtur tenere ꝙ licentia semel concessa durat etiā post mortem concedentis: nisi successor

reuocet ppter lesionez eccle / pro q̃ Ab.allegauit dic.sing. Inno. in c.qd trāslationē.in fi.de offi.lega. ꝛtu alleg i tex. no.ꝛ ibi Domi.i.c. fi. de rescrip.in.vj. Nota ꝙ capellani ꝛ alij bñficiati in eccl'ijs collegiatis non sunt de corpore collegij canonicorū nec vocātur ad tractatus vt est glo.notabilis in ver.assisios/.ꝛ vocantur assisi: quia portāt onus ecclesie/vel etiā dicuntur assassini de quib9 in.c.p hūani.de huiusmodi.in vj.qꝛ occidunt animas canonicorū conducendo eis mulierculas/quod est notabile. Et nota vnam regulam quā ponunt doc. in.c.fi.eo.ti.ꝙ omne bñficiū qd datur in titulum de iure communi requirit residentiam etiam si sit modice estimationis.secus si daretur in stipendium. vt si alicui pauperi datur possessio ecclesie ad vitam. Nota glosaz notabilem in dicto.c. fi.in ver. redierint.q̃ ponit modos quib9 beneficiū habet̃ pro derelicto:ꝛ statim conferri potest absq; alia monitione:ꝛ ibi tangitur ĩ glosa:ꝛ ibi late p doc. an in beneficijs non curatis inducatur vacatio primi per adeptionem secūdi.ꝛ videtur magis communiter concludi ꝙ non per.c.de.multa.de preben. Si tu vis scire exempla cause rationabil'.vide pulchrā glosaz. in fi.ĩ dic. c.fi. Ultimo pro cōfirmatione eoꝝ que dixi in meo libello de potestate pape ꝛ imperatoris:ꝙ iperator possit erigere vniuersitates adduco Ab.in.c.tue.hoc eo.ti.q̃ dicit ꝙ de ꝯsuetudine seruat̃ ꝙ habeat̃ p̃uilegium a papa vel imperatore:ꝛ Cardi.in cle.ij.§.fi.de magis.in. v. q.vbi dicit ꝙ erigere studiū generale spectat solum ad papam vel imperatorem.immo dixit ꝙ inferior ab istis non potest conferre gradum doctoratus.taceant ergo illi qui per vicos ꝛ per plateas exaltant voces suas contrarium affirmantes.cui cum adhuc non discernant volumen decretalium a volumine decretorū.detrahunt potestati Cesarisque est suprema.

De cleri.nō resi.in.vi.

SI quis impetrat ꝙ recipiat fructus in absentia ac si presens esset nō tamē recipiet distributiones nisi dicatur ꝛ interesset officijs glosa est notabilis in.c.j.in ver.affuerint. ¶ Si in constitutione est verbum quod potest denotare tempus preteritū ꝛ futurū.potius ītelligitur de futuro. glosa est notabilis in dic.c.in ver.receperint.item probat illa glo.ꝙ constitutio antiqui iuris declaratoria non trahit̃ ad preterita qñ habet consuetudinem in contrarium hactenus obseruatam. Item probat ꝙ licet constitutio āntiqui iuris declaratoria trahitur ad preterita quo ad dispositionem iuris. non tamen trahitur quo ad penam.quaz constitutio de nouo imponeret:quia quo ad penā videtur noui iuris editoria. Item est ibi glo.ꝙ si est ordīatio in ecclesia ꝙ qui vadit ad talē horā habeat tantum.si canonicus vadit principaliter propter illud lucrū ꝯmittit mentalem simoniam:ꝛ hāc glosam approbat Ab.in.c.consuluisti de cele.mis. in.c. ex parte. de offi. dele. in.c.significatum.de preben.

De cleri.egro.

QUia dubitari poterat nunquid clericis egrotantibus sint prouentus eccl'iastici subtrahendi: idō posita ē ista ru. Et ꝯcludit̃ ꝙ nō ne detur afflictio afflicto. Et nota ex.c.j.ꝙ quilibet clericus dicit̃ miles dei ꝛmilitat in ecclesia. ex quo infertur ꝙ sicut non valet donatio facta concubine per militem seculi vt est tex.no,in.l.ij. C. de.do.inter

vi. et vx. ita nec donatio facta concubine per clericum sm Ab. qui allegat nota. per Bar. in. l. affectionis. ff. de dona. quod est memorie commendandū sm eum. et allega. Bar. in. l. miles. ff. de re iudi. in. l. mulierem. ff. de his. qui. vt indig. et idem in docto. vt per Bar. in dic. l. miles. et per Jo. an. in. c. de his de sepul. Nota tamen singulare q si clericus donaret concubine propter bene merita. et de bene meritis constaret aliter q p confessionem donantis tunc talis donatio valeret. ita egregie cōsuluit Pe. de an co. in consi. cc. xlviij. in fauorem cōcubine cuiusdam sacerdotis. Et scias q relictum factum concubine per illum qui potest cum habeat causam quasi turpem. non videtur relictum in piam causam. dictū est singulare Bal in. l. j. in repe. in. xvij. col. C. de. sacrosan. ec. et sic tale relictū non habebit priuilegia pie cause. No. in hac materia vnam bonam regulam ad cognoscendum an et quando clerico īfirmo vel debilitato debeat interdici sacerdotale officium vel eius pars. sufficit enim omnis causa que reddit ipm debilem ad exercendum illud officium. vel deformem. vt no. probatur in. c. presbiterum. eodem titulo. et sic deformitas sufficit. Et nota glosam singularem in. c. si quis. lv. distinctione que dicit q si clericus est adeo claudus q nequit ascēdere ad altare sine baculo. nō est pmittendus celebrare. secus qn aliter eēt claudus. Et no. q si non potest cleric9 administrare sine scandalo populi. vt q2 est leprosus. tn̄ cū possit retinere ius prelature prouidet de coadiutore nec remouet. vt cōiter concluditur in. c. tua nos. qnq3 nō pt aliqs retinere ius prelature sine scandalo vt quia est erosus populo. tunc debet remoueri. dic. est fin. Inno. i. c. nisi cū pridē. d renū.

s3 supior d3 sibi prouidere de bono cābio. Nota tn̄ q īfirmo ꝯsentiēte pt ali9 īstitui in totū. sed supior decernet alimēta infirmo q̄diu vixerit. ¶ Sed qrit de qtidiana q̄stiōe quid si redditus ecclie nō sufficiunt coadiutori et plato egrotāti. et glo. singu. in. c. de rectorib9. eo. ti. tenet q puidēdū est prio coadiutori. et p lato īfirmo puidebit epūs. sed videtur cōiter ꝯcludi q prelat9 īfirm9 pferatur: et parrochiani compellātur ad subueniendum coadiutori per hoc quod singul. voluit glo. in c. omnis christianus. de consecra. distinctione. j. Et si queratur quis debeat habere administrationem reddituum ecclesie. an prelatus infirmus. an coadiutor. quia iura videntur vario modo loqui in dic. c. de rethoribus. et in dic. c. tua nos. Conclude q si infirmitas impedit administrationem in temporalibus et spiritualib9: et tunc coadiutor habebit administrationem in vtrisq3 et dabit congruam portionem infirmo/ secus si non impeditur administratio temporalium. quia tunc infirmus prouidebit coadiutori/ et de isto coadiutore plures questiones ponit Abbas in. c. fi. eodem titulo. Et nota q datur inuito glo. fina. in c. ex parte.

¶ De cle. egro. in. vi.

Ubi lex reuocat consuetudinē cōtrariā non potest noua cōsuetudo cōtra illā creari qn̄ disponi: in materia cōsuetudine non quesibili/ item ea que sunt reseruata principi in priuilegium sunt prescriptibilia/ glosa est singulari: in c. j. in ver. non obstāte/ illud tn̄ vltimum intellige sm textum in. c. super quibusdam. de ver. significatio. ¶ Legatus de latere nō potest apponere manum in reseruatis sedi apostolice/ est ergo idem dicere pape seu sedi apostolice. textus ē no.

39

innc.glo.in ver.tantundem.in di-
cto.ca. ¶ Ille dicitur delegatus
quando dicitur ꝙ faciat auctorita
te apoſtolica/gloſa eſt notabilis in
ver.auctoritate.de qua gloſa facit
mentionem Ab. in.c. licet.de offi.
ordi.in.c.relatum.de offi.dele.i.c.
in ſingulis.de ſta.mona.in.c.ne re-
ligioſi.de regu. ¶ Mobilia precio
ſa equiparantur immobilibus ꝗ̃tũ
ad alienationem. gloſa eſt in dicto
c.in ver.abſtinentes.

¶ De conceſ. prebẽn.

Nota ꝙ quandoqꝫ prebende
⁊ dignitates conferãtur ſeu
promittũtur anteꝗ̃ vacent: ⁊ quan
doqꝫ ipſe vacantes non conferun-
tur/ſed remanent diu vacantes: idõ
facta eſt iſta ru.in qua prouidetur
tam circa promiſſionem non vacã-
tium ꝗ̃ circa negligentiam in con-
ferendo beneficia vacantia. ¶ No
ta gloſam notabilem in.c.j.in ver.
pellendi.que notabiliter diſputat/
ſi aliquis eſt iniuſte priuatus bene
ficio ⁊ alteri collatum.an ille poſ-
ſit illud retinere cum bona conſciẽ
tia ſi hoc ſciat. Nota vnam regu-
lam que ponitur in.c.ij. ꝙ dignita-
tes ⁊ alia beneficia minora debent
conferri infra ſex menſes. Et po-
teſtas conferendi per negligentiã
deuoluitur ad ſuperiorem vt ibi: ⁊
tale tempus non incipit currere ni
ſi a die notitie vacationis.text⁹ eſt
notabilis in.c. quia diuerſitatem.
Et ibi eſt textus perpetuo notan-
dus.ꝙ non currit impedito impe-
dimento iuris vel facti: ⁊ hoc ideo
eſt: quia eſt ſtatutum in odium ne-
gligentium/⁊ ille textus eſt multũ
ſingularis.⁊ vide gloſam ibi.in ver.
ſuſpenſus.vbi ponitur pulchra li-
mitatio ad iura que dicunt ꝙ om-
nia que procedunt ex culpa alicu-
ius ſunt ſibi imputanda. Et Ab.
hic allegat vnum dictum ſpecu.qđ
dicit valde ſingulare in titulo de
inſtru.edi.§.nũc vero aliq.verſi. Itẽ
ꝙ ſi executor teſtamenti non potu-
it exeq̃ infra annũ nihilomin⁹ de-
uoluit̃ ptãs ad epiſcopũ.⁊ Ab.aſſi
gnat rationem. quia illud tempus
non fuit prefixum in odium execu-
toris/ſed potius in fauorem defun
cti. Et nota vnum dictum ſin. ꝙ p̃-
ſumitur notitia vacationis.quãdo
beneficiuꝫ vacat de iure ⁊ de facto
vt quia nemo erat in poſſeſſione vt
ſingulariter.dicunt domini de Ro
ta deciſione.cc.lv.vt refert Ab.in
dicto.c.quia dicunt tamen nota.ꝙ
ſi habens ius conferẽdi allegat ꝓ-
babilem ignorantiam ſtaretur ſuo
iuramento. ¶ Et nota gloſam no-
tabilẽ in dicto.c.ij.in ver.infra ſex
menſes.que vult ꝙ in caſu iſto non
poteſt mora purgari: ⁊ ratio eſt/ qꝛ
per lapſum huius temporis incon-
tinenti deuoluitur poteſtas ad ſu-
periorem. Et nota ſingulariter ꝙ
iſtud tempus non intelligitur eẽ p̃
fixum habenti inſtituere preſenta-
tum/quia non reperitur tempus a
iure limitatum inſtituere debenti:
⁊ ideo remedium eſt ꝙ recurratur
ad ſuperiorem qui prefigat termi-
num: ⁊ ſi non faciat/ ipſe ſupplebit
quod eſt no.iſta eſt pulchra deciſio
dominorum de Rota quam refert
Abbas in dicto.c.ij. Et nota ſin-
gulariter ꝙ textus in dicto.c.ij. ꝓ-
uidendo de primo ſecũdo ⁊ tertio
gradu deuolutionis / tacite videt̃
prouidiſſe de omnibus gradibus
vſqꝫ ad papam.vnde quilibet ſupe
rior gradatim habet ſex menſes
donec deueniatur ad papam.vt no
tabiliter ꝓbatur in.c.cum noſtris.
eodem titulo in.c.licet.de ſupple.

negligen. prela. tunc. dicto. c. ij.
¶ Nota glosam in. c. proposuit in ver. dispensare. que est multum allegabilis. quia ponit casus in quibus Papa potest dispensare: et in quibus non potest. Et nota quod Abbas in hoc. c. proposuit. allegat unam glosam singularem: et dicit quod totus mundus illam allegat in. c. si papa xl. distinctione. Si peccatum pape est publicum et non vult se emendare poterit deponi. de quo dixi late in libello meo de potestate pape.
¶ Nota glosam que solet multum allegari in dicto. c. proposuit in ver. vacare. quod per sententiam perditur dominium. et legiste habent glosam ordi. in. §. fina. instituta. de offi. iudi. Nota glosam notabilem in dicto. c. quia diversitatem. in ver. communi. que notabi. ponit de confirmatione in forma communi: et ex certa scientia. de hoc dictum est in ru. de confirmatione utili vel inutili Nota singulariter glosam in dicto c. quia diversitatem in ver. preter. quod bona clerici possunt confiscari. propter delictum quod intellige de bonis patrimonialibus. Et nota glosam/ quia facit mentionem de fisco ecclesie. et intellige de ecclesia in qua fuit intitulatus: et si non habebit ecclesiam / episcopus occupabit pro camera secundum Abbatem. Sed tu vide Bal. in auctē. bona damnatorum. C. de bo. dam. Et in ru. C. de privile. fisci. dum dicit quod episcopus non habet privilegia fisci: sed in. l. j. §. fina. ff. si quis ius di. non obtem. dicit quod de consuetudine servatur contrarium. Nota perpetuo secundum Abbatem tex. in dicto. c. cum nostris. quod litere surrepticie impetrate ad beneficia sunt adeo ipso iure nulle quod processus executoris est etiam ipso iure nullus. Non tradas oblivioni secundum Abbatem eundem textum quod in impetratione certi beneficij non sufficit simpliciter facere mentionem quod vacat. si alius est in colorata possessione. quod est no. Scias tamen si illa possessio eēt evidēter iniusta/ hoc non procederet ut singulariter colligitur ex glosa in ver. causa. Et illa possessio non dicitur colorata: sed evidenter iniusta. quando conferens non habet potestatem conferendi. vel si habet privatio est inducta ipso iure ut no. Abbas in dicto. c. cum nostris. in fi. ¶ Nota perpetuo glosam in ver. assignarunt in fi. in dicto. c. cum nostris. que potest generaliter adduci ad questionem. nunquid is cui committitur nudum ministerium / possit pro illius executione exercere censuram. Nota glosam que semper allegatur in ver. de facto. quod litere etiam ad beneficia impetrate non invalidantur ex eo quod non faciant mentionem de prioribus invalidis. Tu canonista quando tu vis scire de possessione que habet plurimum iuris / et minimum facti. et que habet modicum iuris et multum facti. vide glosam notabilem in dicto capitulo. cum nostris. in ver. habet. et legiste habent similem glosam in lege prima. C. de acquirenda possessione. Nota singulariter / et sis cautus / quod si tu dubitas de tua collatione. impetres secundam. nec inducitur renūciatio prime. et poteris uti utraque ad defensionem tuam / textum habes singularem qui sic intelligitur. in capitulo post electionem. eodem titulo. Nota pulchram glosam in dicto capitulo. in ver. resignatione. quod semel occupans beneficium viventis non potest ad illud denuo assumi sine dispensatione pape. quod intellige quando fuit sciens vel fuit in supina ignorantia. de quo in capitulo. j. hoc co

40

dem titulo. per doc. Nota textum qui ſemper allegatur ad hoc in. c. cũ ſup ꝙ paria ſunt nõ excipe vl' excipe: ⁊ non probare. ¶ Nota dictũ mirabile glo. in dic. c. in ver. non extitit. ꝙ crimen confeſſatum iudicio per viam exceptionis etiam in iudicio ciuili eſt puniendu ꝫ de quo per Abbatem in. c. ij. de confeſſ. Nota gloſam in ver. poſſe. an audiatur aliquis allegans turpitudinem propriam. ¶ Nota gloſam in c. literas. in ver. noſcatur ꝙ in eadem eccleſia poteſt eps diſpẽſare circa plura ſimplicia dũmodo ſubſit cauſa diſpenſandi quam gloſam intellige ſm doc. dũmodo illa beneficia ſint difformia. vt canonicatum: ⁊ beneficium alicuius capelle Nota gloſam ſi. in. c. ex parte ꝙ impetrans gratiam a papa nihilominus tenetur ſeruare conſuetudinẽ eccleſie. ¶ Nota etiam gloſa ꝫ l ſo. opponere ꝙ canonicus eccleſie nõ poteſt agere pro iuribus eccleſie ſine mandato. Nota glo. nota. i. c. conſtitutus in ver. conceſſionis. ꝙ eps non poteſt in ſpecie delegare poteſtatẽ conferendi bñficiũ vacaturũ. ſed in gñe: ⁊ ſic delegando ſuam omnimodam poteſtatem dũmõ hoc faciat ſuo vicario generali nõ alteri ſcdm doc. ¶ Volo tibi dicere vnu ꝫ dictum notabile ⁊ memorie commendandu ꝫ ſm Abbatem ꝙ conſtitutio diſponens de dignitatibus ⁊ eccleſiaſticis beneficiis nõ extenditur ad epiſcopatus ⁊ ſuperiores dignitates / vt notabiliter probatur in. c. dilectus. iunc. c. ij. eodem titulo. quod tamen putat ꝓcedere ſolum in odioſis. ⁊ ex hoc notabiliter infertur ꝙ ſi diſpenſatur cu ꝫ inhabili vt poſſit promoueri ad dignitatem. non intelligitur vt poſſit promoueri ad epiſcopatũ quia diſpenſationes ſunt odioſe: ideo reſtringende. c. ſ. ⁊. ij. de filiis preſbiter. in. vi. ¶ Nota ſingulariter ꝙ textus in. c. ij. eodem titulo. procedit etiam in electionibus canonicorum vt detur tempus ſemeſtre. textus eſt ſingularis in. cap. poſtulaſtis. eodem titulo. quod mãda memorie ſm Ab. ⁊ idem in prebendis conferendis. ¶ Scias notabiliter ꝙ patronus non poteſt ꝓmittere preſentationem alicui nec dare in ſpecie alicui poteſtatem ꝑſentandi cum vacabit beneficium / vt eſt textus in. ca. ſi. eodem titulo. dicunt tamen ſingulariter ibi doc. ꝙ patronus poteſt vni dare poteſtatem preſentandi in genere. licet aliud dicatur in epiſcopo / vt dictũ eſt. quia non poteſt niſi ſoli vicario generali hoc committere. ¶ Nota ꝙ textus in dicto. c. ſi. facit mentionem de muliere in dignitate conſtituta ꝙ poteſt habere ius preſentãdi. ¶ Ab. querit qd de muliere priuata: ⁊ dicit ꝙ non meminit ſe legiſſe ⁊ allegat dominos de Rota ꝙ ſic. ſed volo allegare tibi gloſa ꝫ ſingularem in. c. quoniam in veſtituras. xvi. q. vij.

Nota illam vt ſcias allegare.

De conceſ. preben.

SEcundum diuerſas conſuetudines. quandoꝗ epiſcopꝰ ſolus confert beneficia. quandoꝗ cum capitulo gloſa in. c. ſ. in ver. potuit. ¶ Poſt duos menſes a tẽpore publicationis conſtitutionis non eſt licitum allegare ignorantiam. gloſa eſt in dicto. c. in ver. tẽpus. Quando allegatur ſpeciale debet aſſignari ratio. pulchra eſt gloſa in dicto capitulo. in ver. vltimis. hipocrita pronunciat contra ſuos vt videatur iuſtus. gloſa eſt notabilis in dicto. c. in ver. nouimus. ¶ Quando debet fieri preſentatio literarum capitulo quomodo fiet. eſt pulchra gloſa

in.c.si capitulo.in ver.factaz.et ibi dicit glo.quod sufficit citare maiores de collegio. Non est ambiciosum pauperem clericum sibi beneficium impetrare.glo.est in.c.fi.in ver. distinctio.

De conces.preben.in cle

Creditur relationi examinatorum sufficientia promouendi:et fiet examinatio quomodo legat:cantet:et construet. glo. est in cle.j.i ver.reputamus. Decretum pape afficiens:vel irritatiuum afficit etiam ignorantes.glo.in di.cle. in ver.attentari. Quando constitutionis ratio est antiqua extenditur etiam constitutio ad preterita.glo.est no.in ver.censemus. Si aliquis habet gratiam acceptandi beneficium quod vacabit infra mensem:poterit acceptare vacans tempore gratie.glo est nota.in ver.notitia. Habens gratiam cum beneficio acceptandi pot acceptationis actum per procuratorem exercere.glo.est in ver.presenti. Si locus beneficij caret habitatoribus: debet attendi notitia vacationis apud locum vicinorum.glo.est nota.in ver.loco. Imputatur illi qui potuit scire inquirendo vel peritiores consulendo.tex.est nota. iunc. glo.fi.in dic.cle.quia vigilantibus iura subueniunt.l.pupillus. in.fine ff.de his que in frau.credi.

De commodato.

Commodatum est alicuius rei ad aliquem specialem vsum facta concessio:et non translatio. et dicitur commodatum quasi vtentis commodo datum.et ideo commodatum non reuocatur ante vsum completum.capitulo primo. hoc eodem ti.l.in comodato.§.sicut..ff. eo. Et nota: si datur aliquid ad certum vsum/non limitato certo tempore tacite:vel expresse non dicitur commodatum:sed precarium.et potest reuocari ad voluntatem domini.textus est singularis i. l. lucius. ff.de dona. et quando commodatum est factum gratia recipientis tenetur recipiens de leuissima culpa: non de casu fortuito:nisi in tribus casibus qui ponuntur in dict.cap.j.

Et nota quod leuissima culpa est non facere illud quod diligentissimus paterfamilias faceret. tex.est notabilis in.l.in rebus.in prin.ff.co.

Et casus fortuitus est ille cui nullum hominum consilium potest prouidere.et est tex. notabilis in.l. secunda.§.si eodem tempore.ff. de admi.rerum ad ciui.perti.et tex.notabilis in.l.contractus.ff. de regulis iuris.ponit multa exempla. Et nota quod si facta est mora in restituendo:et perijt res commodata: casu fortuito: tenetur commodatarius etiam si eodem modo esset peritura penes commodantem.glo. est notabilis in dic.c.j.in ver. de leuissima.in fi.cui adde glo.que est.ff.in ca. bona fides.de posito. Nota/et memorie commenda:quod si res commodata perditur culpa nuncij illam deferentis:perijt periculo domini: si non potest imputari culpa remittenti in eligendo talem nuncium. tex. est notabilis in.l.argentum. ff. eo. intellige tamen hoc procedere in specie:secus in genere:vt notabiliter per angelum in.l.si finita §. si iam ruerunt.ff.de dam.infec. pro quo tex.singularis.in.l.si quis vxori.§.apud labeonem.ff.de fur.

De conuer.coniuga.

Cias: quod coniugati quandoque intrent monasterium:et dubitari potest de eorum ingressu. ideo pro clariori doctrina fuit facta ista rubrica. Et no=

41

tali coniugati volunt mutare statum:quod potest contingere multis modis : vt si maritus vult esse episcopus:7 tunc oportet q vxor etiam si nō sit suspecta de incōtinentia q intret monasterium: vt ē tex.singula.in.c.sane.eo.ti.7 idem dicas in vxore cardinalis secundū Jo.an.vt iam factum est : si autem velit ad ordines promoueri:debet vxor intrare monasterium: si est suspecta:al's sufficit q voueat continentiam remanendo in seculo: vt in ca.coniugatus.sed si vult intrare monasterium potest altero inuito si commisit adulterium . tex.est nota.in.c.agathosa.xxvij.q.ij. Si autem intrat vnus altero ignorante:potest reuocari ad petitionez alterius ignorantis.7 idem in sciente.7 contradicente. Et idem si sciente:7 dissimulante.c.placet.c.quidam:7.c.consuluit.eo.ti. Et nota singulariter:q in casibus in quib9 potest fieri reuocatio si non est facta in vita remanētis in seculo: nō potest ingressus post mortem illius exire monasterium secundum doc. in.c.j.eo.ti.quia cessat causa que inualidabat illius ingressum.vt probatur in dic.c.consuluit . Si vero vnus consensit in alterius ingressū non tamen emisit votum continentie:iudex ex officio potest illum reuocare:si remanens in seculo est suspectus de incontinētia.glo. est notabilis in.c.vxoratus.hoc eo.ti. et sic erit casus in quo verus religiosus adherebit vxori:7 post mortez cogitur intrare monasterium. si autem consensit in ingressuz alterius vouendo continentiam:si est senex potest licite fieri : 7 sic remanebit in seculo:7 alter perseuerabit in religiōe. cum sit.c.vxoratus.c.ad apostolicam.eodem titulo.si autem remanens in seculo est iuuenis 7 suspectus non debet superior pati:q vnus ingrediatur:sine altero vt in iuribus preallegatis:7in ca. significauit. Et nota q ille qui dat licentiam est persona conscia iuris vt quia nō est mulier:miles:minor: seu rusticus. vel si est talis persona 7 fuerit certiorata: videtur tacite vouere continentiam:7 sic nō reuocaretur igress9.de hoc est pulchra glo.in.c.ex parte:que est prima. Ante copulam potest vnus intrare religionem altero inuito. in. c. verum.in.c.ex publico.eo.ti. Non autem soluitur matrimoniū per susceptionem sacri ordinis : licet caracter imprimatur: vt notāt docto.in dic.c.verum. ¶ Nota semper glo. multum singularem in.c.ex publico.in ver.consumatuz. que semper allegatur:7 inter alia solet allegari:q papa potest dispēsare cuz matrimonio non consumato copula: sed dicas q non potest:nisi ex causa:pro quo singularis tex. in.c. ex parte.ij.eo .ti.de matrimonio autē consumato late per Jo.an.in regula actus legitimi.in mercu. ¶ Nota singula.glo.in cap.vxoratus. in ver.recipiatur.quia ipsa aperit intellectum / fere ipsius toti9 tituli. ¶ Et nota ex glo.casum mirabilē: in quo vnus religiosus habitat cū vxore:7 tenetur reddere debituz: quod prima fronte videtur impossibile:cum continentia sit de substātia religionis. Sed hoc ideo est qr in principio transitus non fuit omnino licitus.simile notat glo . multum singularis in.c.si quis pecuniam.lxxix.distinct. vt si habēs vxorem de facto fuit promotus in papam:tenetur vxorē instante aut relinquere papatū:aut ei tradere debitum:7 hanc glo.pro notabili allegat Ab.in.c.constitutus.hoc eo. ti. ¶ Fuit semel interrogatus de hoc casu maritus:7 vxor simul emiserunt votum continentie:post votū se cognoscunt carnaliter si proles ide procreetur:an sit legitima.

et recordor allegasse dictum singulare Inno.in.c.dudum.hoc codez titu.quod dictum approbat Ab.i cap.charissimus.hoc eo.ti. ꝙ non et ratio est:quia non est amplius matrimonium:quo ad exercitium carnis:ad idem allegaui singularem glo.in.c.ministri.lxxxi.distinct.

Et idem est dicendum si vxor vouisset continentiam marito suscipiente sacros ordines:vel intrãte religionem:quod est notabile. Nota etiam dictum singulare: ꝙ si aliqs ignorante vxore:vel inuita facit se promoueri ad sacros ordines post mortem vxoris tenetur continere: et matrimonium contractum non teneret:vt tenent docto.in capi.placet. ¶ Nota ꝙ heremita potest habere proprium:et contrahit matrimonium.glo.est que semper allegatur in.c.ex parte.ii.in ver.propositum. ¶ Adde ad ea que dicta sunt in rubri. de adul. tex. notabilez in ca.constitutus.hoc eo.tit.qui probat notabiliter:ꝙ per adulterium notorium sine alia sñia priuatur adultera iure seruitutis:quod habebat in marito : et sic propria auctoritate potest deseri adultera a marito.

Ad idẽ est tex.in.c.agathosa.xxvii q.ii. Sed allego tibi glo.que tenet contrarium que est prima in capit. gaudemus.eo.titu. ☞ Tu scis ꝙ dolus in spiritualibus non viciat actum:quia legitur ad meliorem vitam:vt notatur in. c. cum delicti. quod me.cau.tamen consensus mulieris extortus per doluz non valida professionem mariti.tex.est singularis in.c.veniẽs.eo.ti. Tu scis ꝙ bona ingressi transeunt in monasterium.auctẽ.ingressi.C. de sacro san.eccle. Sed quid de aliis iuribus et dicas:ꝙ idez.glo.habes singularẽ in.d.c.veniens.in ver. sponte.et sic monasteriuz potest suscipere defensionem eius pro illis que gessit ante ingressum religionis etiaz co inuito. Tu scis:ꝙ adulteria coniugum mutua cõpensatione tollũtur ☞ Volo tibi tradere vnaz singularem limitationem : quia illa iura procedunt quando vterqz remãsit in seculo.secus si is qui fuit continens intrauit religionem: tũc enĩ non fiet compensatio cũ adulterio subsequenti.glo.do tibi singularez in dic.c.veniens.in ver.sponte.

¶ Nota glo.singula.in.c. dudum. in ver.calore.ꝙ votum calore iracundie factum non obligat Jo.an. tenet contra glo.dicens: ꝙ ingressus religionis:et elemosina: cum in scipsis bona sint: non egent aliqua deliberatione:imo sine deliberatione aliqua illa agens obligatur.ca. sunt qui opes.xvii.q.iiii.vbi est textus multum singularis: ꝙ donatio facta ecclesie tumultuario mentis affectu valet.vnde pretextu mẽtis turbate non potest reuocari. Et aduerte:quia licet Ab.hic videatur approbare dicta Jo. an.tamen in c.literaturam.de voto videtur aliter loqui. Nota sin.glo.in eo.c. in ver.spes.que vult:ꝙ in spiritualibus dolus non viciat per rationez. que ponitur in glo . ¶ Nota ꝙ sicut vxor perdit dotem:si labitur in fornicationem carnalem: ita etiam si labitur i heresim.dcm̃ ẽ sin.do.i.c.fi.

¶ De conuersi.infi.

Hic ponitur de cõuersione cõiugatorũ ad fidem. Nota ꝙ si alter infideliũ coniugũ venit ad fidem altero remanente in errore infidelitatis cõis proles assignatur. conuerso.tex.est notabilis in capi. ex literis.et intellige etiam si esset mater conuersa ad fidem:et sic inuito altero potest illuz perducere ad baptismũ:intellige tamẽ nisi sit doli capax:quia ratione baptismi recipiendi relinqtur sue proprie volũtati. Nota ex eod tex. ꝙ mr vsqz

ad triennium tenetur lactare: ꝛ nutrire filium. post trienniū pater de quo in.l.nec filium.C.de patri.pote.quod tamen singulariter limita. nisi mater sit talis quam non decet lactare filium. dictum est singu. Azo.C.ꝺ patri.pote.ꝛ hoc casu debet lactari expensis patris. ¶ Et nota singula.glo.in dic.c.nec filiū. ꝙ si pater denegat iniuste alimēta filio perdit patriam potestatē. Et dixit sin.glo.in.l.necare.ff.ꝺ libe. agno.ꝙ si filius moreret̄ propter defectum alimentorum pater puniri potest ac si filium proprijs manibus occidisset.ꝛ no.glo. nota.ī di. c.in ver.perducēdus.quia est pulchra in sua materia.

De capel.mona.

In specie hic auctor ponit de domibus religiosis: seu capellis monachorum. Nota vnū mirabile: ꝙ vbi monachi sūt in cōgregatione non est ꝑficiendus cure aliqs monachorū: sꝫ cleric⁹ sclaris. tex. est no.in.c.j.ꝛ tamen ratione cure exercende potest monachus eripi a monasterio: ꝛ ꝑfici ecclesie seclari c.ij.C.quod dci.de sta.mona. ꝛ de ratiōe diuersitatis ibi ꝑ glo.ꝛ doc. ¶ Nota vnū singulare ꝙ vbi in ecclesia est solus presbiter sine collegio.cōfessio solius presbiteri cōtenciose facta preiudicat ecclesie: vt singl'r ꝓbatur in.c.dilectus.eo. ti. ꝛ ꝓ hoc facit glo.fin.in.c.potuit.ꝺ loca.in cle.v. hi q̄ de eta. ꝛ quali. quas pro valde notabilibus allegat Ab.in.c.dudum.ij.de elec. ¶ Nota ex eodē tex.aliud singulare ꝙ licet monasteriū mutet statuꝫ de regularibus ad seculares.remanet tamen subiectum illi cui primo erat.de quo ibi ꝑ Inno.ꝛ doc. ex quo notabiliter infertur. ꝙ si aliquod monasterium exemptum ex defectu monachorū reducitur ad statum secularem: ꝙ remanebit exemptum sicut prius. Et nota vnū dictum singulare doc.in dic.c.dilectus.ꝙ presbiteri capellarum que sunt infra plebanatum alicuius ecclesie: non tenentur confiteri plebano: nec alia sacramenta ab eo recipere: sed subijciuntur episcopo. et ab eo: seu archipresbitero illius loci debēt hec sacramēta recipe de q̄ dicto multum exultat Ab. Nota glo.in ver.confessus.in dic.c. dilectus.ꝙ variata instantia iudicis remanet confessio.ꝛ sic confessio facta in vno iudicio valet īter easdē personas in alio iudicio: licet process⁹ sit null⁹: nihilomin⁹ remanet confessio: vt notat Inno. c. si. de resti. spo. ꝛ ideo dixit notabilit̄ Inno.in.c.qualiter: ꝛ quādo.ij. de accusa.ꝙ valet confessio facta ī iudicio si alia tela iudicij.notet bar. in.l.si ꝯfess⁹.ff.de custo.reo.ꝛ facit singl'are dem Inno.ī.c.ij. de ordi. cogni.ꝙ ꝯfessio facta ī iudicio summario valet ī ordīario. Nota ēt singularem glosam in ver. generetur. ¶ Nota etiam singularem glosam fi.in eodem cap. que vult ꝙ exercens aliqua iura episcopalia soluꝫ possidet ꝛ prescribit ea que exercet: ꝛ non alia: de quo per Barto. in.l.j.§.si quis.ff.de iti.actuq3 priua. ¶ Scias ꝙ rescriptum emanans cōtra ius presumitur aut falsum: aut propter importunitatem nimiam emanasse. vt notabiliter probatur in capitu.ex parte.quod intellige nisi in rescripto fiat mentio de iure cōtrario.ex quo singul. nota.ꝙ omne ius habet clausulaꝫ derogatoriam ad rescripta contraria: vt ad validitatem ipsius sit necesse facere mentionem de iure cōtrario: saltem in genere: de quo in capi.j.de constitu.in.vj. per glo.ꝛ docto. ¶ Nota glosam fi. ꝙ papa dispensat cōtra concilium. et est maior concilio: et adde singulareꝫ

glo.in.c.vbi periculum.in ver.con cilio.de elect.in.vj.dum voluit: q papa solus reuocat constitutiones co ncilij.

De capel.mona.in sexto.

Nota glo.in.c.j.in ver. perpetui. q beneficia non dãtur ad tempus hoc tamen fallit in papa: quia ipse potest im mutare substantialia. Factum a vicario dicitur factum ab episcopo in tantum: q iura loquentia de epi scopo verificantur si actus fiat per vicarium.glo.est notabilis in dic. c.in ver.episcopos.

De censibus.

In isto titulo ponit de quibusdam oneri bus ecclesiaruz. Et nota singularez glo. in.c.j.in ver.absq vl lo seruitio.q ex do te ecclesie soluitur decima si prius illa predia erant tributaria. quam glo.nunq tradas obliuioni secun dum Ab. Nota etiam pulc.glo. in c.secundum canonicã.xxiij. q. viij. q fũdus vbi edificatur ecclesia de bet omnino esse liber.et idem in ci miterio.z idem in agro ex quo per cipitur panis: z vinum pro sacrifi cio conficiendo: z vide in materia tex.in.c.j.hoc eo.ti. Scias q ĩ hoc mundo nemo potest esse accephal9 vt nõ recognoscat saltẽ papã in su periorem. vt probatur in.c. omnis anima.eo.ti.et ideo dixit singulari ter Inno.in.c.bone.ij.de pot. prela.q contra supremam potestatem pape nemo potest prescribere.quia sicut non prescribitur contra deum ita nec cõtra eius vicarium: cuz te neat locum veri dei. Nota tex. iunc.glo.j.i.c.scientes.eo.ti.q ap pellatione presbiteri quandoq cõ tinetur episcopus. Nota q ce cus est miserabilis persona: z si grauat potest habere recursuz ad eccle siã tex.est notabilis cuz glo.in.c.licz. z que dicantur miserabiles persõe habetur in.l.j.vbi per Bar.C.quã do imperator inter pupillos: z vi duas. Nota singula. quia est quoti dianum: q si allegatur prestatio cẽ sus tanti temporis de cuius initio non est memoria.obtinet actor hoc probando: quia est presumptio: q ex cursu tanti temporis ex causa le gitima fuerit census impositus: vt nota.voluit Bar.in.l. cum de in rẽ verso.ff.de vsu.z doc.in.c. perue nit.eo.ti.z est multum quotidianũ: quia multa monasteria ab antiquo receperunt censum ab ecclesijs: et causam prorsus ignorant: possũt eũ defendi modo predicto. Nota tex.notabilem in.c.cuz apostolus. contra scholares qui consumũt re pente id quod sufficit ad victuz lõ gi temporis: oportet q sit causa ra tionabilis: z manifesta: vt episcop9 possit imponere charitatiuum subsi dium.tex.est in.c.cum apostolus ĩ .§.prohibemus. Nota vnum casũ notabilem in quo ecclesia habet iu risdictionem contra laicos: quãdo imponũt noua pedagia citra aucto ritatem iuris.vt est tex.notabilis ĩ c.innouam9. Et adde notata bar. in.l.vectigalia.ff. de publicanis. Nota glo.notabilem in.c.cleri ci.in ver.episcopi.q ex iusta causa potest episcopus imponere nouuz censum ecclesie.ad idem est glosa. j.in.c.significauit.eo.ti.debet tñ se cundũ doc.interuenire cõsensus ca pituli. Nota vnum dictuz singu lare Hostien.in.c.sopite. quod est bene notandum secundum Abba. q religiosus potest esse procurator episcopi. Nota q contra priuilegi um indultum super exemptiõe a ꝓ curatione est presumptio de falsita te: vel q emanauerit inaduerten ter de curia romana.vt est tex. no tabilis iunc.glo.j.c.cum instantia. in ver.non credimus, vnde posset

expectari secũda iussio. ¶ Nota gl. in dic. c. in ver. pregauari. ꝙ clerici pauperes non debent grauari in procuratione: ergo sequitur ꝙ paupertas prodest. Et adde singularẽ glo. in. l. omnes. j. C. de anno. ⁊ tribu. li. x. tex. in. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. presi. in. l. tam dementis. in fi. C. de epis. audi. Et ideo dicit glo. singularis in. c. in primis. ij. q. j. ꝙ iudex debet primo expedire causã pauperis ꝙ̃ diuitis. Ad idem facit glo. singularis in. l. qui filium. §. sabinus. ff. ad trebel. ⁊ iste sunt pulchre allegationes in fauorem paupertatis: triumphent ergo pauperes: ⁊ letentur: quia dicitur Luce sexto. Ue vobis diuitibus qui hic habetis consolationem vestram. ⁊ illud ve denotat damnationez eternam. ¶ Nota ꝙ si aliquis vouet dare certum quid ecclesie: potest compelli ad prestationem: licet clerici ecclesie non fuerint presentes tempore voti: vt notabiliter probatur in. c. ex parte. eo. ti. ⁊ ex hoc infert singulariter Inno. ꝙ si vouit aliquis intrare certam religionem potest compelli per clericos illius ecclesie ad intrandum religionem. ⁊ si vouit in genere potest compelli: vt itret vnã ex approbatis: qđ ẽ notabile. ¶ Uolo tibi dicere vnuz dictum mirabile. Aliquis vouit dare ecclesie certos florenos: ⁊ reperiuntur floreni magni: ⁊ parui valoris: quod debet intelligi de florenis parui valoris: ⁊ sic fit interpretatio in fauorem vouentis: ita mirabiliter probaꝛ in. c. ex parte. qđ est conta iura que dicunt ꝙ est fauẽdum religioni: vt in. l. sunt persone. ff. de relig. ideo nota perpetuo hoc tamẽ singulariter limita: vt nõ procedat quando ex voto debereꝛ calix: vel alia res deputata ad cultum diuinum. tex. habes singularẽ in. l. ticia. §. fi. ff. de auro: ⁊ argento le. Tu scis ꝙ si promitterem tibi triticum in genere. ex quo non apparet de certo genere tritici: nec đ certa quantitate: nulla oritur obligatio. nam dando modicum essem liberatus: vt habetur in. l. triticuz. ff. de ver. obli. ⁊ notatur in. l. cum post. in. §. gener. ff. de iure do. in. l. legato generaliter. ff. de leg. j.

Hoc non procedit de equitate canonica. quia non vitatur talis obligatio: sȝ debet fieri reductio ad arbitrium boni viri. dictum est singulare Archidi. in. c. sunt nonnulli. j. q. j. vnde per arbitrium superioris fiet ea declaratio: ⁊ determinatio. consideratis circunstantijs: ⁊ idez volunt Anto. de bu. ⁊ Ab. in dic. c. ex parte. de quo dicto multum exultat Ab. ibi dicens: ꝙ hoc dictum semper habebit locuz in foro canonico. Nota sin. glo. in. c. cum olim. in ver. instrumẽtis. ex qua habes ꝙ per verba enunciatiue prolata propter aliud possũt probari confines ⁊ adde glo. ⁊ doc. in. l. optimam. C. de ꝯtrahẽ. ⁊ comi. stipu. tu debes scire ꝙ bar. ĩ. l. j. C. đ execu. rei iud. vult ꝙ nõ ꝑcedit ille libell⁹: peto talẽ cõpelli ad solutionẽ: si nõ dicit ꝯdẽnari: sȝ ꝯtra Bar. est tex. sing. in. c. olim. eo. ti. Nota sin. ex eodez tex. ꝙ debitum contractum in quãtitate debet solui secundum monetam que erat tempore contracti debiti: vel si non reperitur soluenda ẽ ipsius estimatio. Et nota bene glosam penul. in dic. c. olim. quia ex ea colliguntur multa notabilia. Quãtumcunqꝫ generaliter episcopus eximat vnam ecclesiam tamen retinet aliqua iura: de quibus per glo. nota. in. c. cum venerabilis. in ver. correctionis. ⁊ ibi plene per doct. ⁊ ab illis non potest eximere ecclesiã. Nota ꝙ si ecc͞lia visitata ẽ ĩpotẽs ad ꝑcurationẽ dȝ p̃lat⁹ illã visitare suis expẽs. glo. est ĩ. c. cũ apostol⁹. ĩ ꝟ. graues. ⁊ ĩ. c. venerabili. ĩ glo. fi. ¶ Et nota secundum doct.

in.c. pcurationes.eo.ti. q poterit episcopus exigere iuramentum de impotentia.

De censibus in sexto.

Nota glo.in.c.j.inver.in scriptis. que enumerat casus in quibus requiritur scriptura quam dicit notabilem Ab.in.c. quia propter.de elec.in.c.ex tenore.de conces.preben.vbi dicit singularem in.c.potuit.de locato. in ca.j.de his que fi.a prela. sine consesu capituli.in.c. j.de procu. Si iura mandant imponi penam debitã intelligitur de pena statuta a iure:aliàs est arbitraria. glo. est in dic.c.j.in ver.debitam. Iura simpliciter loquentia de iudicibus habent locum in delegatis: quãdo est eadem ratio.glo.est in.c.felicis. in ver.officio. Ecclesie:et ecclesiastice persone sunt immunes de iure diuino ab exactione.tex.est cũ glo.notabili in ver.diuino.in capi. quamq allegat Ab.in.c.peruenit. de immu.eccle.i.c.ex parte. de cleri.coniuga. Nota q bona clericorum non gaudent priuilegio bonorum ecclesie:nisi in casibus a iure expressis.glo.est in dic.c.quãq. in ver.ipsarum.quam allegat Ab. in.c.si.de vi.et honestate clericorũ. in.c.ex literis.de pigno. Est licitum recipere a volente: licet non sit licitum exigere.est tamen casus in quo ista parificantur: vt est glo. notabilis in.c.exigit.in §.volente. Nota glo.in.c.j.in ver. accedere.dum dicit.ergo non potest ad se cõuocare. Nota glo.in.c. j.in ver. libere.quia tunc non obstat contradictio.prescriptio:nec appellatio. Si pena non est in iure statuta: imponitur arbitraria.glo.est in di. capi.j.in ver.debitam. Nota glo. in.c.exigit.in fi.in ver.quousq, dũ dicit:q statim sunt absoluti absq alia sententia. Si tu vis scire casũ in quo non possum remittere rem meam: vel mihi debitam.vide tex. notabilem in dic.c.exigit.in fi.iũc. glo.in ver. valitura.

De censibus in cle.

Constitutio loquẽs de religiosis non vendicat sibi locum in aliis. glosa est in cle.j.in ver.religiosi.supple etiam si eadem ratio. alias non haberet dubium. Exempti tenentur ad procurationem legatorum se ap.glo.est in dic.cle.in ver. exemptione. Ille qui est in possessione aliquid percipiendi:debet defendi donec probetur indebitum. glo.est in dic.cle.in ver. legitima. Non valet procuratio per quã tollitur cõpositio debita visitanti.glo.est notabilis i cle.ad nostrã. in ver.compositiones. Nota q boni pastoris est tondere pecus nõ deglutire.glo.in dic.cle.in ver.cõsumit. Non est respiciendum ad dentem equi donati.glo.est in dic. cle.in ver.gratiose. Verbum iubeo est preceptiuum:et obligat ex precepto.glo.est notabilis in cle. presenti.in ver.iubemus. De illis rebus que portantur ad vsum proprium:non soluitur gabella.glo.est in dic.cle.in ver.propriis. Nota singulariter glo.in dic. clemen.in ver.non negotiandi. dum dicitur. q statur iuramento portantis : de qua glos.facit mentionem Abbas in capitu. presentium. de testi.

Forsan tota Italia est interdicta: quia exigitur ab ecclesiis: et clericis vectigal. glo.est singularis in di.cle.in ver.interdicti.et per cõsequens clerici sũt irregulares celebrantes in locis interdict. Nõ dimi-der declarare aliquẽ icidisse i penã.

44

nisi prius eo vocato. glo. est in dic. cle. in ver. constiterit. quaz allegat Ab. in. c. peruenit. de appellati. in cap. cum non ab homine. de iudi. in xij. colū. Licet quis satisfaciat est tamen necessaria absolutio ab excōmunicatione glo. in dic. cle. in ℣. donec. ¶ Ubicumqz aliquis tenet restituere non sufficit: q caueat de restituendo. glo. est notabilis in di. cle. in ver. restituerint.

De conse. eccle. vel altaris.

Quoniam misse non debent celebrari: nisi in locis cōsecratis iō ponitur ista rubrica. et est tex. in. c. missarum. de conse. dist. j. Potest tamen celebrari cuz altari viatico: in loco non cōsecrato de licentia episcopi. vt notat Archi. in dic. c. missarū. q refert: et sequit Ab. in ista rubri. ꝯtra Inno. Sed in contrarium videtur tex. in. c. fi. hoc eo. ti. q immo in loco non consecrato potest celebrari cum altari viatico sine licētia episco. Nec habet obstare motiuum Ab. quia illud procedit quādo aliquis vult facere celebrari cuz altari viatico in loco nō deputato diuino cultui: quia in hoc casu bene requiritur ꝓuilegium. Scias q reconciliatur ecclesia propter homicidia: et vulnera hominum. vt in. c. proposuisti. Et si eēt ꝑpetratū homicidiū sn̄ sanguinis effusione: vt ibi per docto. oportet tamē vt sanguinis effusio sit magna: quia non sufficeret parua. glo. habes singularem in. c. cum illorum. de sententen. excom. Et si tu vis scire in quibus casibus debeat ecclesia consecrari. et in quib⁹ reconciliari: vide pulchram glosā in. c. proposuisti. in ver. reconciliari. Et si dubitatur cuius expensis debeat venire episcopus ad reconciliandum ecclesiam? Et dicas q aliqui tenent q expensis ꝓpriis cū ad hec/ et alia habet redditus episcopatus. Alij tenent: q si ille qui fecit delictū est soluendo. q ille debeat expensas soluere. si non recurrendum ad consuetudinem: et cessāte cōsuetudine: rector: et parrochiani debent procurare episcopum q̄bus omnibus deficientibus episcopus debet venire suis expensis: et ista opinio videtur esse communis in di. c. proposuisti. Et scias q polluitur eccesia: vel cimiterum: si excommunicatus ī ea sepelitur. tex. est notabilis in. c. consuluisti. et idē dicunt singulariter ibi doc. si consecratio fieret per notorium excōmunicatum. Nota singulariter tex. in c. cum sicut. q qui facit ecclesiam consecrari tenetur eam dotare. et nota: quia hoc sepe accidit in constructoribus capellarum: et q2 dos debet esse competens: vide glosaz notabilem ibi: que declarat hoc: et pulchram glo. in. c. nemo. de conse. distin. j. Et ex dictis īhac materia inferas breuiter: q. dos debet esse tanta vt presbiter viuere possit: saltem cumvno ministro: habito respectu ad obuentiones spirituales.

¶ Nota ex glo. fi. in. c. aqua. q papa pōt cōmittere simplici sacerdoti potestatem reconciliandi ecclesiam. Et nota perpetuo pulchram regu. q omnia que sūt iuris episcopalis ex dispositione humana pōt mandare papa simplici sacerdoti. sed ea que ex dispositiōe diuina sūt tributa certo ordini: non potest papa alteri demandare. et ideo dicit singular. glos. in. c. peruenit. xcv. dist. q papa non potest concedere nō sacerdoti vt cōficiat corp⁹. xp̄i. quia ex dispositiōe diuina illud est tributum ordini sacerdotali. Et nota q ecclesia adhuc non cōsecrata gaudet hoc priuilegio vt polluta reconciliari debeat. c. fi. eo. ti. Et nota q in casu isto reconciliatio potest fieri per simplicem sacerdotez

vt nota. vult glo. fi. i dicto. c. fi. Et notate domini mei vt non appelletis ecclesiam interdictam quando est polluta per sanguinis effusionē vel similia. quia non dicitur interdicta sed solum organa clericorū sunt suspēsa. vt est textus in dic. c. fi. ꝛ pro hoc est text⁹ nota. in. c. his qui. de sententia excōmuni. in. vj. Nota in hoc titulo vnum textum q̄ semp allegat̄ ꝛ est memorie ꝯmendandus in. c. quod in dubijs. ꝙ cōpositū ex diuersis assumit naturam simplicis dignioris. ꝛ allegatur ꝙ magis dignum trahit ad se minus dignum. ꝛ ibi vide glo. in ver. cōsecrato. Si tu vis scire de consecratione ꝛ de multis quibus temporibus fieri debeant. vide tex. cū pulchra glosa in. c. ij. eodem titulo.

¶ De conse. eccle. vel altaris in. vi.

SI pollutio fuerit occulta nō dz recōciliari eccl'ia. glo. est nota. in. c. j. in ℣. pollui. quam dicit notabilē Ab in. c. ꝓposuisti. ꝛ in. c. fi. eo. ti. Nota pulchrā glo. in ver. sanguinis. q̄ q̄rit de multis q̄stionibus. ꝛ nota ipsaꝫ dū dicit ꝺ sanguine iniurioso. cui adde questionē tacitā per Bar. in. l. non dubiū. C. de legib⁹. ꝛ Ab. in. c. solite. de maio. ꝛ obe. Nota etiā glo. in ver. seminis quia vult ꝙ si vir cognoscat vxorē in ecclesia ꝙ debeat reconciliari. Item etiam dicit ꝙ intelligitur de de semine humano.

¶ De celebratione missarū.

QUia in eccl'ia cōsecrata misse celebrant̄ ꝛ alia diuina officia dnr̄ ideo facta est ista rubrica. Nota pulchrū dictū ꝛ quotidianū ꝙ p̄sbiter parrochialis licite ministrat sacramēta pegrinis ꝛ hospitibus cōfluentib⁹ ad eccl'iaꝫ suā. vt notabilr̄ probat̄ in. c. j. ex q̄ notabiliter infert̄. ꝙ nō h̄nt necesse ire ad ecclesiam cathedralē. ꝛ habes ibi textum nobabilem un cta glo. j. ꝙ clericus propter occupationes potest in dicendo horas preuenire tēpus. Ex quo infertur ꝙ cessante legitima causa hore debent dici tēporibus debitꝭ. ¶ Nota ex glo. in ℣. succurrere. cum ibi dic. per doc. ꝙ in diebus communibus potest dici missa vsq ad sextam. in vigilijs vsq ad nonam. in quatuor temporibus vsq ad vesperas. ¶ Fui interrogat⁹ sepi⁹ ꝺ isto casu. Cleric⁹ in minoribus est beneficiat⁹: ꝛ est absens ex causa probabili. puta studiorum. et deseruit per vicarium. an excusetur si non dicit horas. Et respondi ꝙ non. vt videtur magis communiter concludi per doc. in dicto. cap. j. postq̄ꝫ est assumptus in sortem domini. Sed quid si clericus non dicit horas an teneatur ad restitutionem fructuuꝫ. Et Jo. Calde. ꝛ Abbas in dicto cap. j. tenent ꝙ sic in foro anime / ꝛ ꝓ hoc allego pulchram glosam in. c. si canonici. in ver. tenebuntur. de offi. ordi. in. vj. Et notent dn̄i clerici ꝙ non omnis infirmitas excusat eos si nō dicunt officiū. vt declarat Innocenti⁹ in dicto. c. j. quia oportet videre an sibi multum noceat. an non tempore talis infirmitatis dicere officium. ¶ Fuit semel vn⁹ sacerdos qui celebrauit vnam missam ꝙ deus perderet vnum suum inimicum. ego dixi ꝙ deberet deponi / quia fuerat abusus tanto sacramento. allegaui glosam singularem in. c. dictum. j. q. j. ¶ Si tu vis scire casus in quibus sacerdos potest bis celebrare in die. vide textū cum glosa notabili in. c. consuluisti in ver. necessitatis. dum tamen in prima celebratione non receperit vinum purificationis. Et ibi vide glosam. j. que notabiliter ponit rationes quare in die natiuitatis de-

45

mini celebrantur tres misse. Et sci as q non bibens vinum nõ potest promoueri ad sacerdotium. glosaz habes singularem in.c. ipsi aposto li.vij.q.vij. Nota glosam magnam in.c.ex parte. pro his q̃ dicta sunt in ru.de accusationibus.q quis dr ieiunus post digestum cibuz. ergo sequitur q non est necessaria dor= mitio. Et nota etiam ibi glosaz in fi. q de substantia sacramenti non est q sacerdos sit ieiun⁹. ¶ Nota tex.iūc.glo.i.c.pul.cum arte.in v̄. sint omissa. quod est presumendum pro his quibus est via ecclesia ab antiquo q ab apostol' vel alijs san= ctis viris sint istituta. ¶ Quis ma gis delinquat an occulte peccans vel publice. vide glo.in.c.de hoie. in ver.grauiora.cui adde glo.nota bi.in.c.nemo.xxxij.q.iiij.in.c.cleri cus.lxxx.distinc. Et nota glo.fi.in dic.c.de hoie.pro his que dixi.s̄.i ru.de coha.cle.z muli. de notorio fornicatore.q est ipso iure suspen= sus quo ad se z quo ad alios.tu po teris illam addere ad ibi dicta.se= cus est scdm glosam in alio notorio criminoso. Et nota etiam singula= rem eandem glosam in fi.q nõ suf= ficit volenti celebrare qui scit se es se in peccato mortali habere ppo= situm confitendi : sed requirtur q prius confiteatur si potest de pre= senti confiteri.quod multi sacerdo tes male seruant:sed ipsi postea vi derint. Et adde etiam glosam no= tabilem in.c. nihil . vij.q.j . Nota glosam in.c.dolẽtes.in ver. sub pe na . q ista verba sub pena suspen= sionis prohibemus . non sunt late sententie sed ferende . sunt et alie glose que in suis locis non omittẽ= tur. ¶ Nota glosaz fina.in.c.sane. q vbi pena iure non est statuta im ponitur arbitrio iudicis. ¶ Nota contra multos sacerdotes qui so= lum ponunt guttam aque in calice quia male faciunt: z contra textum in.c.pernitiosius. eodẽ titulo. De bet eniz vt ibi dicitur poni plus de vino q̃ de aqua. Et illa dictio pl⁹ refertur ad modicam quantitatez l.hec adiectio.ff.de ver. signi . Et nota glosam in dicto.c.q vinuz de lectabilius bibitur q̃ aqua: z q aq̃ facit malum stomachum.ergo seq= tur q cum cereuisia conficiatur ex aqua q facit malum stomachum.

¶ De celebra.missa.in cle.

De honestate non necessita= te tenetur episcopus quoli= bet die audire missam/glosa est no. nota.in cle.j.i ver.cano. ¶ De om ni verbo ocioso sumus reddituri rationez in die iudicij/glo.est in di cta cle.in ver.vana. ¶ Rationabi lis causa exeundi chorum antẽ fi= nez officij est si spiritus esset nimis fatigatus.causa recreationis/ vel si iusta occupatio superueniret.te= xtus est z glosa in ver. rationabil'. ¶ Laici non debent exire ante be= nedictionem sacerdotis in missa . glosa est in dicta cle.in ver.exeun= do. ¶ Vasa z vestimenta z orna= menta ad diuinum cultum debent esse decentia scdm facultates ec= clesie.glosa est in ver.indecentib⁹ ¶ De iurisdictione minorum pre= latorum non se intromittunt dioce sani:nisi in casu negligẽtie: z sic nõ concurrunt cum illis. glosa est no= tabilis in ver.negligentiã. ¶ Ele ctus non consecratus non dicitur episcopus.glo sa est in cle.dignuz. in ver.pontificum. z quia glosa te= net contrarium in cle.j.de fo.com= pe.vide per Abbatem in.c.cam te de rescrip.in.c. transmissam.in. c. venerabilem.de elec.in.c.quanto. de offi.ordi.i.c.tua.de his que fi.a prela. ¶ Monachus institutus in ecclesia seculari non debet. regere ecclesiam scdm officium monasti=

cium: sed clericorum. glosa est in dicta cle. in ver. licite. Glosa in dic. cle. in ver. romane. mentionem facit de cardinalibus ecclesie rauennatis. Nota ex textu in cle. j. z ibi. per Cardina. in. viij. nota. contra scholares tarde ad scholas venientes: vel ante finem exeuntes. qui debent non perfunctorie/ sed diligenti studio suas lectiones audire z earum recordari. §. penultimo. in auten. de questore. z ibi per glosam. Et ideo dixit notabilem glosam in. l. j. C. de tiro. li. xij. q scholaris vagus non efficitur magister. z in. l. vnicuiqz. C. de prepo. sacro. scrini. li. xj. q qui parum studet: parum scit. z ideo dicitur. Nam celeri studio discere multa potes. Et satur non ita bene studet sicut ieiunus. glosa in. §. iocunduz. in auten. de nup. ¶ Nota q infirmus qui nõ potest dicere officium/ debet tamẽ audire si potest: nec tenetur reiterare postq conualuit/ vt declarat Cardina. in dicta cle. j. in secunda expositione. ¶ Adde ad ea que dicta sunt. §. dũ quesituz fuit/ quis procurabit episcopum venientem ad reconciliandum ecclesiam. Cardina. in dicta cle. j. in. xv. q. vbi dicit. q quotcunqz sint diete pro vna cõsecratione vel reconciliatione debetur sibi solum vna procuratio, nam sibi sunt assignati redditus episcopatus/ vt ex illis se sustentet et ãbulet p suã diocesim. Scias q nõ omnes prelati possunt exercere censuram. glosa est in dicta cle. j. in §. exercere.

¶ De custodia euchari.

In hac ru. ponitur d custodia eucharistie z generaliter omnium sacramentorum. Notent illi qui accipiunt rem accommodatam q si ponunt illam sub clauibus non possunt redargui de negligẽtia seu de incauta custodia. vt notabiliter probatur in. c. j. Et non tradas obliuioni consilium sapientis Ecclesiastici. xlij. qui dicit sic. vbi manus multe sunt. claude datum z acceptum omne describe. Et nota glosam in dicto. c. j. in ver. grauari. Si pena non est statuta est arbitraria. Solum instante necessitate deferũtur suppellectilia laicoruz licite ad ecclesiam qua cessante debent remoueri. textus est in. c. ij. Querunt aliqui in hoc. c. ij. quid faciendum sit de vestibus sacris vsu consumptis z respondent q debent comburi z cineres in loco per quem non habetur transitus debent recondi/ vt in. c. altaris. de consecra. distinc. j. quod est notabile contra aliquos clericos qui ex casulis antiquis vel cappis faciunt fieri bursas. vel aliq alia ornamẽta ad vsuz mũdanuz quod est contra regulam. Semel deo dicatuz. de reg. iu. in. vj. ¶ Et nota singularez glosam in. cap. ad nuptiarum. de conse. distinc. j. que vult q ex veste alicuius mulieris vel alterius non debet fieri casula vel aliquis ornatus ecclesie: z de hac glo facit mentionez Cardina. in cle. j. in principio. de cele. missa. in. xiij. notabili. z dicit q male seruatur.

De clandesti. de spõsa.

Qvia quãdoqz puelle subducuntur: z inducuntur ad contrahendum clam parentibus: z de tali matrimonio poterat dubitari: ideo fuit facta ista ru. No. glo. fi. l. c. j. q p vitanda absurditate vel violatione altarum regularum debet dispositio intelligi cum aliquali improprietate. si aliter saluari non potest. Nota q super contractu matrimonij debet credi simplici verbo con

46

trahentium: et habetur perinde tale matrimoniuz ac si ab initio in cõspectu ecclesie fuisset contractum/ textus est notabilis i.c.ij. Ex quo infertur secundum doc. q proles nata ante publicationem est censenda legitima quod est notabile. Si tu vis scire modos clandestini matrimonij vide pulchram glosam in c. cuz inhibitio. in ver. clandestina.

De condi. appo.

Quia conditio apponi potest i matrimonijs et alijs contractibus ideo ponitur ista Ru. Et nota q conditio est quedam adiectio posita vel subintellecta in dispositione suspendens vel resoluens ipsam dispositionem de quo in ru. ff. de condi. et demon. Nota q ista conditio est honesta capiam te in vxorem/ si tale quid mihi donaueris. textus ē notabilis sm Abbatez ibi. in. c. de illis. quem tamen textum intellige et declara per textum singularem l. si ita. §. si tibi. ff. de ver. obli. et qd ibi pulchre per Bar. quem allegat Ab. Cui adde Bar. in. l. si voluntate. C. de. do. promiss. Et nota sin. ex eodem textu. iuncta glosa. fi. qr extenditur. c. is. que desponsa. et sic copula subsequens operatur duo. nam purificat sponsalia: et eodem momento transfundit in matrimonium. Nunq tradas obliuioni glosam que est fi. in. c. veruz. q nō possunt alienari res etiam donate ecclesie si in donatione est appositū pactum vt non possint alienari: et etiam imminente necessitate. et lz aliq teneant ɔtrariū stāte necitate tamen magis cōmunis opinio videtur esse cum glosa/ quam etiam sequuntur moderni in. l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. j. Facias vnam regulam in hac materia/ q omnis conditio a iure non improbata. potest apponi in matrimonio. c. super eo. Et non tradas obliuioni vnam decisionem singularem. et quotidianam. aliqui contraxerunt matrimonium stante impedimento canonico inter eos sub conditione si papa dispensaret. papa dispensauit: nō tamen est matrimonium nisi de nouo consentiat. ex quo sequitur q altero nolente de nouo contrahere non erit matrimonium: et ita tenet Innocentius in dicto. c. super eo. et Car. refert se ita consuluisse: et sequitur Ab. Uolo tibi allegare vnum pulchrum textū in. c. per tuas. vbi nota. probatur q fundās se super vero matrimonio etiam obtinet probando presumptum presumptione iuris et de iure: et nota illum textum: quia quidam excellentissimus doctor in terminis consuluit contrarium. cuius consilia sunt impressa non memor illius tex. per regulam que est q sententia debet eē cōformis libello. l. fi. C. de fidei cō. liber. matrimoniū est eñ multū fauorabile. c. fi. hoc eodē ti. Et nota etiā sing. glo. in dic. c. p tuas. in ver. presumendum. q sponsus non pōt cognoscere spōsaz qui nō trāsfeāt spōsalia i mrimonū: et si ɔtriuz prestetur est vnuz remediuz tm̄ q prius renunciet spōsalib⁹. Fuit semel vnus qui contraxit matrimonium cū ista cōditione. tecū ɔtraho/ si te virginē inuenero talis cōditio tāq turpis reijcitur et remanet matrimonium. glo. habes nota. in dic. ver. presumendum. Uolo q tu cōmendes memorie duas regulas notabiles in materia matrimonij. Prima est q omnis conditio apposita contra substātiam mrimonij vitiat matrimoniū et non vitiatur. Secunda regula oīs cōditio turpis vel īpossibilis q nō est ɔ substātiam mrimonij. fauore matrimonij habet pro nō adiecta. Iste est tex. valde notabil' q semp allegat in. c.

fi. Nota tamen ibi vnum singu. dictum Innocen. quem alij sequūtur quod iste textus procedit quando vterque cōsensit conditioni apposite contra substantiā matrimonij. secus si alter cōtradixit. quia tunc tenet matrimoniū si fuit processum ad consumationē ipsius. et idem dicit fauore matrimonij si alter tacuit. quia habetur pro contradicēte quod est singulare. Et dicit Hosti. quod ista essent sepe ad populum predicanda. Nota etiā fin. glo. j. in fi. dicto. c. fi. dum vult quod vitiatur professio si apposita conditio de tenendo proprium licet aliquid teneāt cōtrariū. vt glo. in. c. solet. xxxij. q. ij. et glo. iuris ciuilis variauit. nā in. l. per seruum. §. j. ff. de vsu et habi. tenuit quod vitiatur ingressus in auten. ingressi. C. de sacrosanc. ecclesia. tenet contrarium Cardi. et Ab. tenent istam glosam Jo. an. tenet contrarium Innocen. et Hosti. in. c. insinuante: que cle. vel vo. Mihi placet opi. istius glo. et addo etiam glo. in. c. ij. de testa. mona. in. §. illud. in aucten. de monachis.

De consu.lepro.

Quia poterat dubitari. an morbus lepre impediat matrimonium contrahendum et dirimat iam contractum ideo ponitur ista ru. et cōclusio est quod impedit cōtrahendum ad instantiam sani si cō tractis sponsalibus superueniat lepra. non tamen dirimit iā contractum c. j. c. fi. eo ti. Et scias quod hoc procedit in quacūque alia deformitate superueniente. quia in obligatione generali de contrahendo matrimonium subintelligitur nisi quicquam turpe superueniat/ textum habes singularē in. c. quemadmodum. de iureiu. Et nota pulchram glosam de iure ciuili. in. l. quod seruius. ff. de condi. ob cau. que voluit quod in qualibet dispositione subintelligitur clausula. rebus manentibus in eodem statu. Et scias quod leprosi licite excluduntur a communione aliorum et ex consuetudine generali: et ex dispositione veteris testamenti et canonum. tex. est notabilis iunc. glosa. j. in. c. j.

¶ Scias etiam quod maritus non potest se absentare diutius ab vxore sua. et quomodo intelligatur diutius hoc committitur iudicis arbitrio/ textus est cum glosa notabili in dicto. c. j. in ver. diutius. ¶ Nota glosam notabilem in ver. sequatur. quod mulier tenetur sequi virum nisi efficiatur vagabūdus quod tamen limitat Ab. quando post contractū matrimonij ē effectus vagabūdus. secus si tēpore cōtracti matrimonij erat. Cui adde in simili nota per glosam notabilem in. l. si pro ea. C. man. . l. eden. C. loca. et notata per Bar. in. l. fi. C. de sponsa. et de hac questione per Bar. in l. meuia. ff. de annu. lega. Et vide pulchram glosam in. c. vnaquequae. xiij. q. ij. in. c. si quis. xxxiij. q. ij. Et nota quod leproso non petente iudex est contētus sola exhortatione: sed si leprosus instat petendo/ vt coniūx teneatur sequi et reddere debitum. tunc iudex debet cōpellere: vt colligitur ex notatis per glo. fi. et doc. in dic. c. j. Et nota singulariter glo. in. c. si vxorem. xxxij. q. v. que vult quod nō tenetur secū assidue morari. Et nota glo. in. c. quoniam. in ver. generali. ad illud quod indiffinita equipollet vniuersali: et quod generalia verba restringūtur Et nota vnū dictū Oldra. quod referunt aliqui doc. quod vbi dispositio cōcipitur per nomina collectiua. tūc indiffinita equipollet vniuersali. vt si dicatur. capitulum fecit sic perinde est ac si fuisset dictum. omnes de capitulo. secus si diceretur. canonici talis ecclesie. quia hoc verificari potest in duobus. in. l. vbi numerus. ff. de testi. Et adde Pe. de anco. et Jo. de Immo. in. c. quāto. de his que fi. a prela. Sed in contrarium facit textus in. c. si canoni

47

ci.de offi.ordi.in.vj.z quod voluit Bar in.l.rescriptum.ff.de pac.

De coniu.seruo.

Hic ponitur an conditio seruilis habeat impedire matrimonium. Et cõcludo ꝙ error conditionis seruilis impedit matrimonium vt in.c.proposuit.vt quando liber contraxit ignoranter cum serua.nisi postea hoc sciens cognouisset illam.secus si seruus contraxit cum libera credens contrahere cuz serua:quia tunc matrimonium tenet. pro quo est glosa notabil. xxix.q.ij. in summa. Tu scis ꝙ audire causas matrimoniales est dignitatis episcopalis/vt est textus singularis in.c.accedentes.de exces. prela. dubitatur vtrum legatus de latere hoc possit in prouincia sibi decreta. Et dicas ꝙ sic.textus est notabilis in.c.si.eodem titulo.Et ex hoc ĩfertur ꝙ legatus de latere cõcurrit cum episcopo in illis q̃ sunt dignitatis episcopalis.adde tamẽ ꝙ causa matrimonialis potest agitari coram vicario episcopi / vt est textus notabilis in.c.fi.de cogna. spi. Nota glosam in dicto.c.fi. hoc eodem titulo.in ver.nec facto.que communiter non allegatur ꝙ in cõtractu matrimonij verba sunt necessaria in valentib⁹ loqui. de quo late in.c.tue.de spon.

De cognatione spirituali.

Ista impedit matrimonium z contractum dirimit. Et nota ꝙ cognatio spiritualis est attinentia proueniens ex sacramenti datione vel ad id detentione. glosa ẽ in capitulo. ſ. in ver. spiritualem. eodem titulo.in.vj. Et duobus tamen tantum sacramẽtis scilicet baptismi z confirmationis contrahit hec cognatio.c.fi.eo.ti.in. vj. Ex cathecismo autem qui fit ante baptismum oritur impedimentum: sz non dirimit.c. per cathecismũ. eo. titulo.in vj.z proprie est ille actus qui fit ante portam per sacerdotez anteꝙ̃ puer admittatur ad ecclesiam ad suscipiendum baptismum. Querit Ab. in hac Rub. in fi. An ista cognatio contrahatur per iudeum:aut per paganum:z tu vltra ipsum allega glo.in.c.in baptismate. de consecra.distin.iiij. Nota ꝙ si tenui filium tuum in baptismo/tu potes etiam tenere meum: z tunc per vtrumqꝫ istorum filiorum est compaternitas inter nos contracta/vt est textus i.c.super eo.z dicit Ab. ꝙ ita respondit in facto. licet aliq̃ de grosseto responderint contrarium. Nota vnã glo.sing.ſm Ab. in dic.c.sup eo.in ver. cõsuetudo/ ꝙ si hodie esset in aliquo loco consuetudo / vt in quinto gradu non possit cõtrahi matrimoniũ: z ex cõtractu generaretur scandalum/ nõ valeret matrimoniũ:z tu adde notata.in.c.quod super. de consang. z affi. Et scias ꝙ coniunx communicat coniugi actiones spirituales z ideo si maritus contrahit compaternitatem extenditur ad vxorem prius cognitam.c.martinus. codẽ titulo. hoc tamen non procedit in concubina vt communiter ibi concluditur per doc. ne ipsa cognatio spiritualis extendatur ad illicituz z fornicariũ coitum/z ego pro hoc allego glosaz notabilem que est fi. in.c.si quis vnus.xxx.q.iiij. quam approbat glosa in.c.ſ.in ver. vxorẽ.co.ti.in.vj.extendit tñ ad filios illegitimos/vt notãt doc.in dic.c. martin⁹.z in.c.ex lris. Nota ꝙ Ab.in.c.fi. vult ꝙ si laicus baptisat instante necessitate ꝯtrahit istã cognationẽ:sed ĩ ꝯtrariũ facit glo. nota.in.c. oẽs.xxx.q.ſ. Vltimo nota vnũ dictũ sing. Hosti.qd ad huc poterit te illustrare. tu scis ꝙ ab opinione communi non est rece

dendu3 in iudicãdo.l.minime.ff.de legi.et dixi.s. in ru.de coha. cleri. et muli. hoc non procedit in causa matrimoniali.qr vbi docto.per suas glo.matrimonium separant/nec allegant casum in iure expressum. si reperitur vnus doctor matrimonium sustinens illius opinio est sequenda et preferenda communi opinioni doc.dictũ est aureum Hosti. quod ibi approbat Ab. in.c.ij.hoc eodem titulo. Et nota perpetuo. quia in quadam causa matrimoniali multum ardua propter hoc dictum fuit lata sententia in fauorem matrimonij que transiuit in rem iudicatam.

De cognatione spũali in. vi.

Si filius alterius leuatur leuãs alteri cui⁹ fili⁹ nõ est.cõpater non est.glosa est in.c.j. in ṽ. cognitam.¶ Pater põt sumere in vxorẽ filiã spiritualẽ filij carnalis: qr cognatio licet descẽdat nõ ascẽdit.glosa in dic.c.in ver.cõtractũ ¶ Si tu vis scire penas ꝓhibitas ad mr̃imoniũ cotrahendũ propter hãc cognationẽ spũale3. vide tex. iũc.glo.in ver. eiusdẽ mõis in.c.j.

De cognatione legali.

Dicas ꝙ adoptio legalis est quedã propinquitas a lege inducta per quã efficit̃ aliquis filius vel nepos qui non est naturam imitans/vt in titulo.de adoptio.et qualiter contrahatur ista adoptio/ habes glosam notabile3 in.c.j.hoc eodem titulo. Est etiam pulchra l summa.xxx.q.iij. et nota vnum dictum singulare Hosti.quod multũ extollit Ab.ꝙ si aliquis citra solẽnitatem legalem cora3 vicinis vel alijs personis recipiat aliquem in filium.ex tali adoptione non impeditur matrimonium.debet eni3 seruari solennitas.de qua per glosam in dicto.c.j. Nec talis acquirit iura filij legitĩe adoptati. Nota glosam magnam in.c.j.ꝙ illud impedimentum cognationis legalis non solum impedit matrimonium / sed etiam dirimit contractum.cu3 qua glosa transit Jo.de ligua.et Ab.licet Specu. eodem titulo tenuerit contrarium:sed tu tene opi.glo.

De consan.et affi.

In ista Ru. ponitur de cognatione carnali que consistit in cõsanguinitate et affinitate.¶ No. vnã glosam multum notabilem / que semper allegatur in c.j.in ver.maiores:qr dicit illos testes esse oĩ exceptiõe maiores qui nulla exceptione repelli possunt:et legiste habent glosam singularem in.§.item verborum.insti. de inuti. stipu. Nota glosam notabile3 que est quarta in dic.c.j.ꝙ ex ꝯsuetudine põt acqri potestas cognoscendi et diffiniendi causas matrimoniales Ad idem est glosa in.c.ad literas.de resti.spo. Sed de iure communi hec potestas competit solum episcopis. textum habes singularem in.c.accedentes.de exces. prela. Nota textum notabi.in.c.super eo.ꝙ sola fama sufficit ad impediẽdum matrimonium ne contrahatur et sic est casus in quo sola fama facit plenã probationem:quia tractatur de modico preiudicio.aliu3 casum habes per glosam singularẽ in.l.at qui natura.§.cum me absente.ff.de nego.gest.scilicet in factis de antiquo que sic communiter intelligit̃. Fui semel reqsitus vt rñderẽ.an sicut consuetudo interpretatur legem.c.cum dilectus.de cõsue.ita etiam interpretẽtur priuilegia seu indulgentias. Et dixit ꝙ sic allegaui tex. singulariter notandũ i.c.quod dilecto. Fui etiam interrogat⁹ in partib⁹ istꝫ dñ hic eẽt

48

legatus de latere.an possit dispensare in gradu prohibito. Et respondi q non.tu habes glosam notabilem in.c.quod dilecto.in ver.indulgentiam.nisi fuisset ipsi legato specialiter commissum. Scias q consuetudo non potest abilitare inabiles lege canonica ad contrahendu matrimonium/vt est textus memorie commendandus in.c. quod super sim Abbatem. ¶ Nota singularem glosaz in.c.quia circa. in.℣. falsa causa. q surreptio in expressione false cause vitiat dispensationem ipso facto. pro qua glosa est optim⁹ tex. in.c.ij.in fi.de fi.presbi. in.vj. Nota etiam singulariter ex dicta glosa. q tollerantia ⁊ simulatio principis in actu a iure prohibito inducit dispensationem.quam tamen declara vt tibi per Anto.de Bu.⁊ Ab. qui eleganter loquuntur: et tu adde notata per glosam in.c.decreuit. xxij.q.v.in.c. de libellis.xx.distinctione:in.c. audacter.viij.q.j.in.c.deniqz.iiij.distinctione. Et non tradas obliuioni singulare dictum Bal.in. l.null⁹. C. de.iudeis.vbi ponit de bannito reuertente ad ciuitatē sciente principe ⁊ tolerante.qui nō potest amplius offendi. Nota scdm Abbatē textum notabilem in.c.tua nos. q appellatione nepotis venit filius fratris vel sororis:⁊ dicit se nescire alibi clariorem textum: sed iste textus non videtur probare hoc: quia sunt verba narratiua.que non probāt.c.si papa.de priuile.in .vj. sunt tñ alij tex.in.c.qđ sup hoc eo. ti.in.c.p tuas.de pba.in.c.nō sine. de arbi.in.c.dilecto.de pben. de q p Bal.i.l.ij.C.de.succes.edic. Et cōclude q ex propa sigtione vocabili ppie nepos dicitur fili⁹ ex filio:sz fili⁹ fratris ex cōi vsu loquēdi.vł dicas vt per Bal.in dicta. l. ij. Nota q si reuocať statutū nō intelligitur reuocatus effectus iam causatus per statutum: ⁊ ideo excommunicatus ex antiqua lege indiget absolutione etiam post legez reuocatam/glosam habes singularem in.c.non debet.in ver.decetero.quod tamen singulariter limita nisi in reuocatione diceretur q antiqua lex debeat haberi pro infecta.tunc enim omnis effectus antique legis est sublatus/ ita vt excōmunicatus non indigeat absolutione/vt est glosa singularis in cle. j. de immu.eccle.in ver.pro infectis

De consangui. et affi.in cle.

Ignorantia iuris non excusat quominus attentans factum damnatum ⁊ prohibitum sub excōmunicationis pena.incidat in ipaz excommunicationem.glo est notabilis in cle.j.in ver.scienter. ¶ Si constitutio punit scienter contrahentem non ligat eum qui ignorāter contraxit/licet post factum certificatus permanserit in contractu glosa est notabilis in dicto ver.scienter.⁊ concordat glosam in.c.decreuit.de hereti.in. vj. ¶ Matrimonium contractum per metuz est ipso iure nullum. glosa est in dic. cle. in ver. matrimonialiter. ⁊ ex eadem singulariter nota q tale matrimonium non inducit publice honestatis iustitiam. ¶ Prohibito inter aliquos matrimonio videntur etiam prohibita sponsalia / tamen pena apposita cōtrahenti matrimonium non extenditur ad contrahentem sponsalia.glosa est singularis in dic.cle.in ver.contrahere scdm Abbatem in.c.j.de postu. prela.de qua glosa etiam mentionem facit Bal.in.l.j.C.si rector p uin. ¶ Appellatione religiosorum etiā in materia penali veniunt omnes tacite ⁊ expsse professi religionem aliquam approbatam. etiam si non obligetur illi religioni in specie:sz i gñe.gl.ē no.i ℣.religiosos

¶ De calumniatoribus.

Quia accusatores quandoque calumniantur: ideo ponitur ista rubri. et calumniari dicitur ille qui falsa crimina intendit: et pena regularis est similitudo supplicij: l. fi. C. eo. ¶ Nota que ecclesia potest clericum delinquentē publice verberare. dum tamen hoc non tendat ad sanguinis effusionem. Item potest in exilium mittere: vt nota. probatur in. c. j. Nota glo. in ver. priuari. et dicas que calumniator potest puniri in ipsa sententia absolutoria Item potest puniri iudicis officio nobili. Item potest de nouo accusari sicut de quolibet delicto. de que in. l. j. C. eodem. per Bar. in. l. j §. j. ff. ad turpi. et per doc. hic. Et nota ex eodem tex. iunct. glo. in ver. verberibus. que vbi accusator nō potest puniri pena similitudinis supplicij: punitur alia pena in supplementum: vt dispositum est in hoc. c. j. Et nota ex eodem tex. que constitutus in ordie sacro dicitur homo sacratus. ¶ Nota glo. in. c. ij. in ver. calumniandi. que de calumnia conuincitur accusator: eo ipso que non probauit. de quo per Bar. in. l. j. ff. ad turpi. et de iure ciuili est glo. notab. secundum Ab. in. l. athletas §. calumniator. ff. de his qui no. infam. que ponit casus exceptos ab ista regula. et tu adde glo. in. l. ij. C. eo. et in. l. j. C. de aduo. diuer. iudi. Et nota que in illis casibus exceptis licet quis deficiat in probando non presumitur statim calumniari. iudex tamen ex officio suo debet inquirere vtrum fuerit calumniatus. et si repperit euidentem calumniā puniat calumniatorem.

¶ De cleri. pugnan. in duel.

Nota glo. j. in. c. ij. que ponit causam quare prohibita sūt ista duella. quia videntur temptare deum: agunt enim vt in pugna deus ostendat miraculum. nam credunt: que habens iustam causam pugnādi erit victor operante dispositione diuina. preterea ista probatio non est efficax: immo fallax. cum vt plurimum minus fortis succumbat nam non de facili reperiuntur duo pugiles eiusdem fortitudinis: et industrie. Item ista fuerunt inuenta dyabolo suadente: vt sic homines se trucidarent: et induceretur animarum perditio. Et nota que tex. in c. ij. reprobat consuetudinem tanque prauam. et nota ibi pulchrum tex. in fi. quot modis committatur homicidium. ¶ In hoc. c. ij. nota vnū dictum singulare Hosti. quod multum commendat Ab. que vbi committitur episcopis dispēsatio circa beneficium. debet intelligi de simplici. Secundo nota etiam aliud dictum Hosti. que vbi in iure dicitur que possit dispensare. potestas intelligitur concessa episcopo. nam de papa non erat dubium. et verba debent aliquid operari. et Ab. addit notata per Inno. in. c. dilectus. de tempo. ordi. Et ego allego glo satis notabilem in. c. postulastis. in ver. dispensatum. de cleri. excommuni. minist. et in. c. in quibusdam. in ver. dispensatum. de penis. Allegat ēt hic Ab. dictum Inno. quod dicit singulare in. c. ij. de cleri. non ordi. minist. vbi dicit episcopum quasi sēper posse dispensare circa beneficium. Adducit etiam aliud dictum singulare Inno. in. c. ij. de eo qui furti. ordi. susce. que vbi conceditur dispēsatio videtur concessa epō non inferiori prelato: nisi aliud exprimatur quia ista ardua reseruātur episcopis. Sed iste due glos. quas supra allegaui videntur etiam hoc probare: et bene facit glo. notabilis in. c. si episcopus. in ver. reseruantur. de peni. et remis. in. vj. Item Ab. in hoc. c. ij. refert vnum dictum singulare Hosti. quod tamen impugnat

q cum homicidio voluntario potest episcopus suo iure dispensare in minoribus ordinibus: per tex. i. c. ad audientiã. de homici. Et quia tex. in dic. c. ij. dicit solum de sacris ordinibus. sed Ab. respōdet: q sacer ordo accipitur large. glo. est. xxxij. dist. in summa. ergo vult Ab. q in materia penali faciamus largam interpretationem: quod non est verũ l. iterptatiōe. l. si pses. ff. d penis.

De crimine falsi.

Quia inter precepta legis diuine dicitur. Non falsum testimonium dices. ideo ponitur ista ru. Nota glo. in. c. i. in ver. iudici. quia ponit: q testis fals9 potest puniri dupliciter: 7 nota tex. singu. in l. j. §. j. ff. de sicca. q si executio facta in causa criminali: nō potest retractari / punitur testis pena talionis ¶ Et nota ex illo. c. j. q testis dicitur falsus: 7 tenetur de falso nō solum quãdo dicit mendaciũ: sed etiam quando occultat veritatem: cui adde tex. quem multum notat Bar. ibi in. l. presbiteri. C. de epis. 7 cleri. 7 pulchre per Bar. in. l. pscriptōe l. fi. C. si 9tra ius. fi. vel vti. pub. Et non omittam glo. singularem in. l. lutius. ff. de his. qui no. infa. in ver. debeant. que dixit: q reprobatur dictum testis qui non plene narrauit factum. Nota etiã ex glo. in di. ver. iudici. q testis potest puniri de falso: licet testimonium suum non habuerit effectũ: vt quia iudex non fuit secutus dictum ipsius testis: quia aduersarius melius probauit: vel alio respectu nō valuit 7 intellige quando dixit falsum in forma testimonij. quod declara: vt per Bar. in. l. si quis legatum. ff. de fal. Nota singulariter glo. j. in. c. super eo. quia semper allegatur: q sentētia lata per falsas literas delegatorias potest retractari sine prefinitione temporis

¶ Nota casum specialem in iure canonico in quo in odium maleficij non habet locum lex. si quis in metallum. C. de pe. tex. est singu. in. c. ad audientiam. q tex. etiã pbat: q episcopus potest compellere clericum ad adiurandum diocesim: q amplius illam non intrabit. 7 sic ecclesia habet penam exilij. ¶ Nota q ille qui facit aliquid per nuncium debet eligere idoneum: alr sibi imputatur. vt probat tex. in. c. dura. eodem titu. Et non omittas glo. notabilem in materia in. c. pbiteri. xcv. distinc. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. q̃ graui. q litere emanantes preter stillum romane curie presumuntur false / 7 facit quod notat glo. notabilis in. c. causam. que de testi. 7 nota glo. ibi in ver. in plurali. in fi. q episcopi debent appellare subditos suos fratres: vel socios: cui adde pulchrã glo. j. in. c. esto subiectus. xcv. dist. ¶ Nota tex. notabilem iuncta glo. in ver. dixerint. in. c. ad falsariorũ. q quãq in dispositione aliqua caueatur: vt non admittatur allegatio ignorantie: non excluditur ille qui allegat 7 affert probationes ignorantie: alr autem puniretur aliquis sine culpa. Et adde quod notabiliter voluit Bald. in. l. j. in pri. in. iij. colũ. C. de cadu. tol. bar. in. l. diuus. ff. de fal. Sali. in. l. in senatus. C. de his qui sibi ascribunt in illa. q. an statutum possit ligare ignorantes? ¶ Si tu vis scire q̃ sit pena falsi: vide glo. in dic. c. ad falsariorum. in ver. legitimas. Nota glo. j. in. c. accedens. quia semper allegatur: q vbi venit aliquid probandum quod consistit in mera cōscientia: tunc fit probatio per iuramentum: 7 adde glo. multum singularem. in. c. proposuisti. lxxxij. dist. in. c. in lectum. xxxiij. quest. j. i. c. ij. de calum. 7 legiste habent glo. notabilem in §. sed iste. insti. de acci.

in.l.at que natura.§.cum me absen te.ff.de nego.ges.i.l.si cui.§.eisdē. ff.de accusa.et nota semper tex. in dic.c.accedens. quod pro modico nō presumitur quod aliquis scienter deliquerit.

¶ De collusi detegen.

Ollusio est iter acto rem:et reum. latens: et fraudulenta conuē tio:glo.est in. c.iij. in ver. collusione. hoc eo.ti. ¶ Nota glos. j.in.c.j.an plures possint vnū accusare:et tu adde sibi tex.iunc.glo.in l.si accusatoribus.C.de accusa. quod si non excipitur procedit iudicium cum omnibus agitatum. ¶ Nota perpetuo pulcherrimam glo. in.c. j.in ver.qualitas.quia semper allegatur.cui adde singularem glo. in c.vide.j.q.j.que dicit: quod dans elemosinam: vel sustinens martirium ad pompam peccat.ita quod non meretur:sed demeret.et ideo dicit beatus Ambro.in li.de offi. Intētio tua operi tuo nomen imponat.et deuotus Bernar.dicebat. Intentio sufficit ad meritum.bona actio requiritur ad exemplum. Et ideo singu.glo.in.c.odiet proiecci.xxiij. quest.j.reprehendit scholares qui vadunt ad ecclesiam non vt audiant missam:et diuina:sed vt videāt puellas. Nota glo.nota.in. c. j. in ver.gratiam:quod secundum ius canonicum omne crimen censetur quasi publicum:cui adde pulchram glo.ij. q. iij.§.vult.et ista glo.tractat an:et quando possit aliquis a lite recedere.et nota tex.notabilem secundum intellectum Hosti.in.c.crimina.quod postquam crimina sunt probata:iudex potest procedere ad punitionem:licet accusator desistat. Nota vnum pro extensiōe c.de his.de accusa.quod idem est in absoluto per viam inquisitionis. tex. est notabilis in.c.in tantum.

¶ De clerico venatore.

Hic ponitur de vno delicto clericorū:et conclude quod regulariter venatio est prohibita clericis: existentibus in sacris ordinibus: hoc limita primo non procedere:si haberent redditus in venatione: sicut in francia:quia tunc non faciūt ad voluptatē:secundum doc.sed hec limitatio mihi non placet. quia non cessat ratio prohibitionis. et hoc possunt facere per suos familiares: nō autem debent personaliter exercere venationem. Secundo limita non procedere quando rarissime hoc facerent recreationis causa:vel necessitatis causa.propter morbum precedentem:vt appetitus excitetur. et pro hoc habes bonum tex.in.c.j. xxxiiij.dist.in ver.deditus. et in pa. pro delectatione:nam ibi reprehenditur episcopus propter delectationem venatiōis:et quia illi erat deditus. Et nota quod venatio que fit cum rethe:seu laqo est licita clericis:et etiam piscari:dūmodo frequenter non insistant:et si tu vis scire rōnē differentie vide glo.sing.in.c.esau.lxxxvj. dist.et ibi est tex.nota.quod non inuenitur aliquis venator sanctus: sed piscator sic. ¶ Sed queritur: quid de clericis in minoribus cōstitutis? Hosti.et Jo.an.tenēt:quod puniantur pena arbitraria. An.de bu.dicit:quod nō debent puniri. Ab. concordat quod puniūtur:si deferētes tonsuram vadūt ad venationē:secus si illā omiserūt.et ita videtur quod fuerit intētio sua.licet nō ita loquitur per tex.quē allegat in cle. ij.de vi.et ho.cler.in §.idē quoque cū gl. in pa.et tōsurā.in pri. ¶ Queritur quid de laicis/et gl.in.c.j.in pa.voluptate.tenet:quod illa est licita indistincte.et idē Jo. an.nisi tēpore quadragesimali:vel aliis precipuis festiuitatibus. sed gl. no.tenuit contrariū in.c.de venatoribus.lxxxvj. dist.quod non est licita etiam laico venatio: nisi pro necessitate carnis:vel

pro pellibus habendis.sed ad voluptatem est prohibita. Et nota in alio glo.in dic.c.qui venatoribus. quia voluit: quod etiam clerico pauperi non est licita venatio: quia aliunde debet sibi querere victum.vt faciendo cistas/calatos /retia: et similia.

De clerico percussore.

Nota quod si reperitur aliquis clericus qui sit multum facilis in percutiendo.vt quia pro minimis verbis sibi non placitis procedit ad verbera debeat deponi. tex.est in.c.j. Nota ex glo.in ℣. emendauerit.iuncto tex.quod peccatum pluries iteratum licet pluries fuerit punitum aggrauat tamen idem peccatum vltimo commissum et facit pro dic. Barto.in.l.si cui.§. cum sacrilegium.ff.de actu. Nota quod decedens post multum tempus post vulnus illatum:non presumitur ex vulnere decessisse: vt notabiliter probatur in tex.et glo.in.c.ij.quod tamen intelligit Ab.quando percussus visus est conualuisse.per glo. singularem in.l.j.C.de emē.seruo. secus si semper in deterius processit:quare dicit hoc relinquendum esse iudicis arbitrio. Cui adde notata per Bar.in.l.fi.ff. de sicca.

Nota glo.fi. contra istos presidentes.qui grauissime puniunt potius vt timeatur:quam vt delictū puniant:nam ipsi grauius puniendi sūt. quod est notabile. Nota quod si necessitas subest licite clericus sumit arma pro defensione oppressorum. nec propter hoc incurrit aliquam penam.licet ibi fuerit commissum homicidiū per alios. Et dixit glo. singularis in.§.j.xxiij.quest.viij. quod interficiens alium ad defensionem proximi non peccat:licet efficiatur irregularis.

De cleri.ex com.ministrāte.

Quia quandoque clerici excommunicati: vel depositi celebrāt et ingerunt se diuinis:sicut prius. et poterat dubitari de pena illis inferenda:ex hoc nouo delicto.ideo est facta ista rubrica.

Nota glosā notabilem in.c.j. in ver.iuste.quod sententia depositionis iniusta ex causa tenet. et ligat sicut alia quelibet sententia iniusta ex causa.secus si ex ordine: quia non teneret.licet sit: secus in sententie excommunicationis. Nota glo. j.in ca.ij.que tenet:quod qualitercumque sit clericus degradatus: siue verbaliter:siue actualiter retinet potestatem conficiendi: que opinio est communis:vt refert Domi.in ca. degradatio.de peni. in.vj. Et ideo dixit singula.glo℞.in.c.licite. xxxij.quest.vij.quod resuscitatus non est iterum ordinandus. Nota glo.in ver.presumpserit. quod excommunicatus tenetur dicere officium vt priuata persona:et priuatim. Ex quo infertur quod dicendo officium nō debet dicere Dominus vobiscum. quia non est verbum priuate persone. Ab.ad hoc allegat notata per Joan.an.in.c.j.de sententia excōmunica.in.vj. Et nota quod excōmunicatus celebrans vesperas vel matutinas in ecclesia: incurrit ipso facto irregularitatem:vt probatur in.c.clerici.et ibi per doc. quia amplius non potest exercere officium clericale sine dispensatione pape.

Nota quod quando fit aliqua coniuratio:seu proditio in ciuitate et multitudo est causa principaliores puniuntur pena condigna:in aliis mitigatur pena.vt est tex.no.in.c.latores. Et nota ibi sin.glo.ij.in fi.quod dicantur pauci:vel multi:nam hoc intelligitur secundum subiectam materiam et pro hoc facit gl.sin.l.l. sed si susceperit.§.j.in.℣.modica.ff.de iudiciis.

¶ Nota glo.in ver.ab officio. in prin.q suspensus ab officio intelligitur suspensus a beneficio. et tu vide pulchram glo.in cle. cupientes in ver.suspensi.de pe. ¶ Volo tibi dicere vnum alium casuz:in quo fama facit plenam probationem:cõtingit quandoqz:q aliquis sacerdos excõmunicatur in curia:et non habet notitiam excommunicationis:nisi per solam famaz:debet abstinere a communione fidelium: et sacramentorum:al's peccat:et incidit in irregularitatem. tex. do tibi perpetuo memorie commendandũ in.c.illud.eo.ti.qui tex.probat etiã notabiliter: q peccat grauiter excommunicatus cõmunicãdo aliis. quia videtur contemnere excõmunicationem:et sic excommunicatio prohibetur cõmunio actiua:et passiua:et communiter tenetur etiam p doc.in dic.c.illud.q excommunicatus teneatur euitare excommunicatum:ne delictum videatur prestare immunitatem. Sed do tibi glo. fin.in contrarium in cap.deuotam. xxvii.q.i.que non allegatur p doc. ¶ Volo tibi dicere vnum dictum multum singulare Inno.in.c. prudentiam.de offi.dele.sm Ab.in.d. c.illud.q si delegato.committitur q cõdemnet Titiũ Sempronio i centum si sibi constiterit illum esse obligatum.tenet sententia condẽnationis:licet sibi non constet. vt quia forte non fuit probatum:quia illa verba non sapiunt conditionez sed monitionem:quod est singulare:et facit ad multa. ¶ Volo etiaz tibi dicere vnum aliud dictum singulare Inno.sm Ab.in.c. postulasti.hoc eo.ti.q in his que tendunt in fauorem excommunicati. nõ est differentia inter occultum:et manifestum:et idem in his que facit excommunicatus in fauorem alterius non ratione publici officii:istud est dictum singulare Inno.in.c. cum dilectus.de consue. Nota q celebrans in loco interdicto debet spoliari beneficiis.tex.est notabilis in dic.c.postulasti.et etiam efficitur irregularis.nec potest absolui: nisi a solo papa.et per consequens poterit deponi ab omnibus ordinibus: vt dicit glo.notabilis in ver. celebrare. Nota glosam in dic.c.postulasti.in ver.spoliandi:q ille qui cõtempsit excommunicationem iniustam cum ligetur quo ad deum non potest illam dicere iniustam. Nota singulariter glo.in.c. proposuit.in ver.de absolutione.q semel excommunicatus semper presumitur excommunicatus:nisi probetur absolutus.et intellige glo.quando excõmunicatio fuit pura.secus si conditionaliter lata:vt si non solueris infra mensem te excommunico secundum Inno.quia potuit satisfecisse infra terminum. ¶ Nota tex.in ca. apostolice. que semper allegatur: q ignorantia probabilis excusat. secus si est supina ignorantia:et non dicitur probabilis ignorantia quãdo scit per famaz excommunicationem.glo.est in dic.c.in ver. pbabilis.in fine. ¶ Fui semel interrogatus an aliquis posset absolui p epistolam:et allegaui glo.notabilez in c.quanto.ii.q.iiii.et in.c.cum aliqs xi.q.iii. ¶ Nota tex.multum singularem in.c.si celebrat. quia ibi notabiliter habetur melius q alibi.d excommunicatione minori:et inter alia nota vnum effectum excommunicationis minoris quia reddit ipsum excommunicatum inabilez ad beneficium consequendum a deo q electio de eo facta non valet: et sic non potest consequi dignitatẽ: nec clericatum aliquem sm Inno. nisi prius ipsum peniteat:et absoluatur Et nota illum tex.in fi.quia videt probare:q communicans excõmunicato in contemptum peccet mortaliter.ad hoc allegaui aliqua i ru.

de coha.cleri.ꝛ muli.ꝛ de contemptu.habes etiam tex.notabilem in c.cum non ab homine.de iudi. vbi probatur:ꝙ ille dicitur contemnere:qui addit mala malis.

¶ De clerico non ordinato ministrante.

In hac rubrica ponitur de ministrantibus in ordine nō collato:ꝛ nota ꝙ pena est quia debeat deponi:ꝛ amplius non ordinari. tex.est in.c.j. tenetur etiam pena falsi.l.eos.i fi.ff.de falsis. qui tex. probat ꝙ pena falsi tenetur ille qui gerit se pro milite:vel doctore cuȝ non sit secūdū Ab.sed tu intellige quando exercet actum pertinentē ad doctorem:secus si solo verbo diceret se doctorem:quia tunc extra ordinem punitur:dictum est Bal. in.l.qui sub pretextu.C.de sacrosā. eccle.quem refert Roma.in.l. qui aliena.§.interdum.ff.de acqui.here. Nota glo.in.c.ij.in ver. presumpsit:in fi.ꝙ depositus celebrando conficit.

¶ De clerico per saltum promoto.

Quia quādoqꝫ aliqui prepostere:ꝛ per saltū promouentur ideo ponitur ista rubri. Et sciās ꝙ tenet ordinum collatio prepostere facta:licet fieri nō debeat:sed trāsgredienti imponitur penitentia:vt in.c.j.ꝛ tamen ordinatus non pōt sine dispensatione in ordine sic collato administrare. Et est casus in quo episcopus potest dispensare: vt ibi. ¶ Nota glo.ij. que querit d impubere ordinato ad sacros ordines: an teneatur continere adueniente legitima etate. Et cōclude ꝙ non:quia licet ordo sacer habeat votum continentie annexum: illud non procedit propter defectuȝ etatis. ¶ Nota ex glo.fi.ꝙ tenet collatio presbiteratus:vel alterius sacri ordinis prius minoribus ordinibus non receptis: licet non debeat exequi talem ordinem. ¶ Nota etiam ex glo.ꝙ non teneat collatio ordinis episcopalis:si ordinatus non sit sacerdos :sed communiter tenetur contrarium.vt est glo.in.c. sollicitudo.lij.dist.nam prepostera tio in collatione ordinum:non viciat.licet impediat executioneȝ. Et non omittas glo. singularem in.l. nemo.C.de aduo.diuer.iudi.ꝛ ibi est tex.multum singularis:ꝙ si aliquis promouetur per saltum : non gaudet priuilegijs cōcessis promotis in illa facultate:quod est notabile.

¶ De dilationibus.

Quia litigantes solent petere inducias : ideo ponit ista rubrica. Et nota ꝙ dilatio est facultas cuiusqꝫ agendi infra tempus moderatum a lege:vel a iudice vel partium conuentione. Nota vnum ex tex.in.c.j. quod est memorie cō mendandum. ꝙ illato grauamine per iudicem potest hoc expresso in continenti appellari: nec est opus ꝙ petatur reuocatio grauaminis: ꝛ nota bene;quia aliqui tenent contrarium. ¶ Nota glo.in.c.j.in ver. nimis breuem. ꝙ quando dicatur dilatio nimis breuis relinquitur iudicis arbitrio:considerata qualitate cause:ꝛ locorum distantia. ex q̄ sequitur:ꝙ in his que relinquuntur arbitrio iudicis potest appellari si iudex nō arbitratur. vt bonus vir. Et adde glo notabileȝ in.c. super his.de accusa. Nota qꝫ iudex quādo moderatur tempus dilationis est vtile ꝙ semper exprimat causam : ꝛ interloquatur super causa moderationis ne aliquid possit dici contra suam sententiam.si tamē non expressit satis est iustam causā subesse. ¶ Item nota ꝙ in dilatio-

nibus iure expressis: non presumitur iusta causa moderationis: sed i arbitrarijs presumitur: nisi probet contrarium. ¶ Ex quo collige: quod cum hodie de communi stillo non seruantur dilationes iuris: sed arbitrio iudicis prefiguntur: quod appellans habebit probare iniustitiam moderationis: ista colliguntur ex notatis per Inno. in c. ad petitionem. de accusa. et per Ab. in c. j.

Et scias: quod probatoria dilatio semper intelligitur peremptoria: unde non est necesse quod apponatur peremptorium. Bar in l. j. C. eodem cum alijs allegatis per Ab. in dic. c. j. i fi. cui adde glo. notabilem. in cle. j. in ver. peremptorio. de excep. que voluit: quod terminus datus ad excipiendum intelligatur peremptorius etiam si non dicatur. quam allegat Bal. in l. consentaneum. C. quomodo et quando iudex. Addo etiam Bar. in l. mancipiorum. ff. de optio. leg. in l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infec. ¶ Nota etiam glo. magnam in prin. in c. preterea: quod in citatione in causa criminali debet poni quicquid obijcitur reo. quam gl. intellige quando citatio fit de longinquo: ut possit venire instructus: licet non sit necesse trasmittere copiam libelli: si autem citatio fiat de propinquo sufficit citare: quod veniat responsurus accusationi: vel inquisitioni. de quo per Bar. in l. inter accusatorem. ff. de pub. iudi. secundum Ab. qui concordat opiniones Et tu adde notata per Bar. in l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infec. et per glo. et Cy. in l. sicut. C. de prescrip. triginta annorum. Et Bar. in aucten. offeratur. C. de li. contest. et Ab. in c. licet. de accus. et ibi fuit. dictum. Nota etiam ex eadem glo. et per doc ibi: quod in citatione est incertus tenor libelli. et reus habuit tantum tempus quod potuit delibera re tam circa factum principale quam circa formam libelli: et personam accusatoris: quod non est danda alia dilatio. secus ubi non potuit delibe rare circa omnia predicta. ¶ Nota etiam glo. quod pro amicis consulendis est danda dilatio: et dicas hoc esse in arbitrio iudicis. ¶ Nota ex glo. quod pro aduocato non debent dari inducie. quod intellige quando i citatione fuit expressus tenor libelli. Et adde quod propter absentiam aduocati debet dari dilatio. l. item ait pretor. §. fi. ff. ex que. cau. maio. quod tamen limita quando est reuersurus de proximo: ut notat Barto. in l. sed si unius. §. quod autem. ff. de iniu. Et facit quod voluit Bar. in l. j. §. si quis. ff. de appel. i l. quidam. §. nihil. ff. de eden. in l. libellorum. §. fi. ff. de accusa. in l. placuit. C. de peda. iudi. in l. si longius. ff. de iudicijs. ¶ Nota etiam ex glo. quod dilationes debent dari iudice sedente pro tribunali. quod intelligit Bar. in l. a procedente. C. eodem. in secunda: et tertia dilatione: secus in prima. Si tamen partes non contradicunt: potest dari a iudice procedente: et non sedente. ut per Anton. de Bu. et Abba. in dict. c. preterea. ¶ Nota etiam ex eadem glo. in fi. quod pendente dilatione iudicis: officium conquiescit. quod intellige: ut per Bartolum in l. siue pars. C. eodem. ubi dicit: quod istud intelligitur de his que preiudicialia essent: ad ea super quibus pendet dilatio in alijs vero potest iudex suum officium exercere.

¶ Nota unum dictum singulare Innocen. in dicto capitu. preterea. quod ubi in citatione apponitur iniustum preceptum: ut quod dominus compareat ad respondendum seruo: non tenetur comparere: nisi iudex apponat causam illius iniusti precepti. ¶ Scias quod tex. in c. litere. eo. ti. probat. quod prelatus agens pro iuribus ecclesie debet agere noie ec.

52

clesie nō suo. Et adde Inno. in. c. in literis. de resti. spo. vbi dicit q̄ p̄lati: z clerici ecclesiarum suaꝝ n omine possidēt possessionem naturaliter: z ciuiliter vbi etiā dicit q̄ debent intentare interdictum: vnde vi. nomine ecclesie: q: ipsa fuit spoliata. z idem voluit in. c. cum super de causa possessionis: vbi notabilit loquit: z īter alia dicit: q̄ si anq̄ p̄latus nanciscatur possessionē spolietur ecclesia aliquibus iuribus habet interdictum: vnde vi nomie ecclesie: z hoc dictum nota perpetuo q̄ prelatus potest agere etiam possessorio pro iuribus ecclesie subtractis anteq̄ possideat illa: seu ipsaꝫ ecclesiam: quia agit nomine ecclesie que fuit in possessione quo tamē limita: nisi alius esset in possessione quia fructus: z iura debētur possessori. videretur enim tunc velle ipsū spoliare. ista est notabilis decisio dominorum de Rota quam pro notabili refert Ab. in dict. c. litere. z predicta intellige siue prelatus solus agat: siue prelatus cum capitulo. licet aliqui voluerint: q̄ tunc agat nomine suo. tamen tutius est sēper agere nomine ecclesie: siue prelatus solus agat / siue prelatus: z capitulum. quia sunt administratores: z non domini: quia dominium rerum ecclesiarum est apud christū seu apud ecclesiam vniuersaleꝫ seu apud ipsam ecclesiam: vt notabiliter dicit Innocē. in. c. cum super. de causa possessio. z propriꝫ: pro q̄ dicto soleo allegare pulchrum tex. iuncta glo. i. c. cū ex eo. de electio. in. vj. in ver. christi. Ista tamē dicta declara vt procedant quando agit pro iuribus particularibus ipsius ecclesie sec⁹ si ageret ꝓ corpore ipsius ecclesie: vt q: agat possessorio recuperande: vel adipiscēde. tunc agit nomine proprio: non ecclesie: quia ipse fuit spoliat⁹ non ecclesia: ecclesia enim non possidet seipsam. nec regit seipsam: sed prelatus suo nomine: z tanq̄ rector ipsā possidet: z gubernat. z de istis p Inno. in. c. in literis. de resti. spo. z probatur in. c. conquerente. eo. tit. z in. c. ex insinuatione. de procu. Non procedunt etiam predicta qñ prelatus agit pro iuribus competentibus ipsi non ecclesie. vt quando episcopus agit tanq̄ episcop⁹ contra ecclesias inferiores pro iuribus episcopalibus. c. cum venerabilis. c. constitut⁹. de reli. domi. de quo per Inno. vbi supra. ¶ Nota q̄ tex. iunc. glo. in dic. c. litere. inducitur ad questionem. testes fuerunt producti super prescriptione decem annorum probanda. qui deposuerunt Titium posse disce nouē annis: z plus: z concluditur q̄ non probant: quia vbi aliquid est determinate probandum: dictio plus: et similes generales: z incerte nihil operantur. nam dictum testis debꝫ necessario concludere. c. in presentia. de proba. ita tenent cōmuniter doc. in dic. c. litere. z Ab. allegat Bar. in. l. cum furti. ff. de in litē iuran. Et tu adde pulchre notata p Bar. in. l. celsus. in vlti. colū. ff. de vsuca. vbi etiaꝫ dixit q̄ non est probata longi temporis prescriptio: si testis dicat: q̄ possedit a decem annis citra: z vbi eleganter loquitur in materia. Et idem inferas in omnibus casibus: in quibus aliquid d̄bet esse certum: z determinatum: z sic habes pulchram limitationem ad. l. hec adiectio. ff. de. ver. signi. quia illa procedit in his in quibus non requiritur certitudo: z determiatio. Tu scis q̄ glo. i. c. nō putamus. de consue. in. vj. tenet: q̄ non valet consuetudo: q̄ appelletur de pari ad parem. sed tu habes tex. notabilem in contrarium in. c. exposuit. eo. ti. quia tunc consuetudo facit cum maiorem. sed q̄ appelletur de maiori ad maiorem: vel de codē

ad eundem qui est idē iuris fictio-
ne vt de vicario ad episcopuz non
valet consuetudo.ita loquitur ille
textus. ¶ Nota ex eodem textu q̄
semper allegatur q̄ vbi citatio fit
de longinquo potest fieri ad totam
causaz: ꝛ si non comparebit potest
procedi ad vlteriora sine noua ci-
tatione / cum videatur contumax
in tota causa: sed si cōparebit tūc
citatio artat eum non recedat
de loco iudicij nisi item dimittat
procuratorem. cū de facili non pos
sint citationes geminari de longin
quo/sed non tenetur postea compa
rere in iudicio ad singulos actus
sine noua citatione/cum sit incertū
quando debeant explicari. Pro q̄
est quod voluit Bar.in.l. qui ante
calendas.ff.de ver.obli.ꝛ per istā
rationez quando citatio fit ad par-
ticulares actus.per non existentē
in ciuitate. puta de rustico. potest
iudex illum reum compellere vt
eligat sibi locuz in ciuitate vbi pos
sit ad singulos actus citari/cuz du
rum sit semper mittere ad villam:
vt notabiliter voluit Ang.in dicta
l.qui ante calendas. quem refert
Ab.in dicto.c.cexposuit. sicut enī
ratione longinque absentie permit
titur ista citatio generalis.ita etiā
ista compulsio / vt eligat locum in
loco iudicij.ꝛ nota ista quia sunt q̄-
tidiana ¶ Nota glo.ij.i dicto.c.q̄
quando citatur aliquis q̄ persona
liter compareat non potest compa
rere per alium. Et nota q̄ iste tex.
iunc.glo.facit contra Ab.in.c.cuz
parati.de appel. Et dixi.s.in ru.
de appella.ꝛ dum Ab.hic de ver.
personaliter.allegat notata p̄ glo-
sam in cle.j.de vi.et ho.cle.in ver.
personaliter.adde q̄ illam glosam
reputauit singularem in.c. mulie-
res.de senten.excōmuni. Illā etiā
allegat in.c.sequit de iudeis. Sed
tu dicas q̄ non est singularis. sed
des sibi socias in.c.licet canō i fi.

personaliter.in.c.cuz ex eo in ver.
personaliter.de elec.in.vj. Et fa-
cit tex.iunc.pulchra glosa in.c. sci
endum. xxvij.q.j. ꝛ multa iura in
hac materia allegaui in repetitio-
ne mea.c. inter alia. de immu.ec-
cle.hic omitto / quia statui q̄ istud
sit compendium. ¶ Nota ex textu
iunc.glo.in ver. saluis exceptioni
bus.quid operentur illa verba po-
sita in procuratorio. Et nota sin-
gulariter pro intellectu glosa sin-
gular(in.c.relatio.xxj.q.j.que vo
luit q̄ nō valet procuratorium sub
illa forma. promitto ratum habe-
re/quod per te legitime factuz fue
rit.q̄ licet a principio talis procu
rator non debeat admitti propter
nimiam generalitatem: ꝛ cauendū
est ne lites ex litibus oriantur.ta-
men si de facto fuit admissus redu
citur ad intellectuz iuris que legit
time ꝛ cetera.scilicet secundum di
spositionem iuris gerere poterit: ꝛ
sic fiet constituentem interpreta-
tio: ꝛ sic reducetur ad terminos iu
ris communis: ꝛ sibi imputetur q̄-
re apertius non dixit. Ita singula
riter volunt Anto. de Bu. ꝛ Ab.
in dicto.c.exposuit. ¶ Dubitatur
si procurator sit cōstitutus sub hac
forma vt faciat omnia que ipse cō-
stituens in propria persona posset
facere videatur habere potestatez
explicandi que exigunt specialia
mādata. Et Abbas in dicto.c.ex
posuit. in fine allegat Bartho. in
l.procurator cui libera.ff. de pro-
curato.q̄ sic allegat etiam Archi-
di.in.c.j.de rescrip.in.vj. Et text⁹
in.l.creditor.§.lutius. vbi etiam p̄
Bartholum.ff.manda. Tu autem
adde. Ab.in.c.cum dilectus.de re
ligio.domi.ꝛ Ange.in.§.prohibe-
mus.in auten.de colla.ꝛ Domi.in
c.j.de rescrip.in.vj. qui videtur te
nere contrarium. ¶ Querit etiam
Abbas quid si procurator est con
stitutus ad certa negocia: ꝛ postea

subijcitur clausula promittens ipse constituens habere ratum quicqd procurator suus fecerit. an videa= tur ex hoc concessa libera. ꝛ remit tit ad Bartholum in dicta. l. pro= curator cui libera: ꝛ in. l. j. ff. de of= fi. procura. cesa. ꝯcludit ꝙ non. sed in dicta. l. procurator nihil dicit de hoc. Et adde ꝙ si conceditur ple= na administratio. est idem acsi con cederet liberam. textus est notabi lis iuncta glosa in. l. si procurator. C. de procura. Et Barthol⁹ in di= cta. l. procurator cui libera. Et no ta tu canonista ꝙ concessio libere importat ꝙ possit facere que pos= sit dominus dummodo dolus ma= lus absit Bartho. in dicta. l. procu rator cui libera: ꝛ ideo non potest donare.

¶ De dolo et contumacia.

Hic ponitur ista rubrica propter fatigatos in iu= dicio dolo aduersario= rum. Nota glosam in. c. j. in ver. nancisci. ꝙ si iu= dex decreuit aliquem mittendum in possessionem ex primo decreto. ꝛ impediatur propter potentiam aduersarij. habetur pro misso ꝛ po terit deueniri ad secundum decre= tum absqꝫ eo ꝙ sit facta vera mis= sio ex primo decreto Bartho. in. l. cum vnus. §. fi. cum. l. sequēti. ff. de bo. aucto. iudi. possi. ¶ Nota ex glo. in ver. rigor. ꝙ lex si quis in tā tam. C. vnde. vi. non habet locum in ecclesijs ꝛ minoribus cū eis sub ueniatur per remedium restitutio= nis in integrum. Sed in dicta. l. si quis in tantam. communiter tene= tur contrarium quantum ad mino= rem si erat doli capax. quia in deli ctis non restituitur nisi crederet si bi licere occupare propria auctori tate rem propriam. quia licet sit in dolo presumpto. tamen subuenitur ipsi minori: vt tenent An. de bu. et Abbas in dic. j. ꝛ Bartholus in di cta. l. si quis in tantam. Nota tamē vnum ꝛ perpetuo memorie commē da. ꝙ vbi aliquis ex iudicis defe= ctu rem suam non potest consequi tunc potest propria auctoritate il= lam inuadere. glosam habes nota= bilem in. c. ius gentium. j. distinc. Voluit Innocē. in. c. olim. j. de re= stitu. spo. Facit. l. nullus. iunc. glo. C. de iudeis sm̄ Abbatem. Et tu adde pulchrum textum cum glosa in. l. si ali⁹. §. bellissime. ff. quod vi aut clam. Bartho. in. l. hostes. ff. de capti. quod tamen limita ꝑ glo= sam singularem in. c. j. de consue. re cti feudi. nisi quādo copia iudicis haberi non possit / quia se absenta= uerat: quia tunc debet expectari. quando tamen in breui est reuersu rus. de quo per Alex. in. l. j. §. nun= ciatio. ff. de no. ope. nū cia. Et dux glo. concludit. ꝙ illa lex non habet locum in ecclesia. sed prelatus pu= nietur in suo patrimonio. dicas ꝙ in simili idem videtur tenere glo. in. c. j. in glosa fi. vt lite pen. Sed glosa in. c. ij. de ordi. cogni. in ver. ipsius. tenet ꝙ delictum persone non nocet ecclesie / secus si delinqt communicato cōsilio capituli. Et idem glo. in regula delictum. de re gu. iu. in vi. Glo. ꝛ Bar. in. l. iube= mus. C. de sacro. san. eccle. ꝛ in di= cta. l. si quis in tātam. Hosti. ꝛ Jo. an. in dic. c. eccle sia. &. glo. fi. Sed contrarium tenuit glo. in. c. placu= it. xvj. q. vj. ꝛ ibi Lau. ꝛ Archidi. Et glosa. xj. q. iij. ca. priuilegium. Cardi. ꝛ Ab. ī dicto. c. j. Et in istꝫ locis concluditur ꝙ delictum pre= lati ꝛ capituli non nocet ecclesie. vt ecclesia priuetur re sua. Et ista secūda opinio mihi videtur verior quia cum expresse non possunt alie nare sine debita solennitate bona ecclesie. c. sine exceptione. xij. q. ij. multo fortius neqꝫ tacite. maxime delinquendo: ꝛ pro ista opinione fa

cit dictum notabile Innocen.in.c. accedentibus.de exces.prela. vbi dicit ꝙ prelatus ⁊ capitulum non possunt renunciare statutis ⁊ consuetudinibus ecclesie in preiudicium ipsius ecclesie: ⁊ dictum notabile Jo.an.in.c.constitutus. de religio. domi. vbi voluit ꝙ ecclesia non potest perdere vtile dominiuꝫ quod habet in bonis emphiteoticis ex solutione canonis non facta ⁊ pro ista opinione videtur ꝙ sit vna ratio satis valida. quia vbi in aliquo casu non conueniunt verba legis nec eius dispositio.l.iiij.§.totiens.ff.de dam.infec.c.idemnitatibus.§.penultimo.de elec.in.vj.l. si seruum.§. non dixit pretor.ff. de acqui.heredita.l. hos accusare.§. omnibus.ff.de accusa. Sed verba legis si quis in tantam. non conueniunt prelato ⁊ capitulo.ergo eius dispositio non procedit in illis. Nã illa lex vult priuare violentum inuasorem proprietate rei quãdo dominus erat: sed prelatus ⁊ capitulum nõ sunt domini sed administratores. Et quia aliqui dicunt ꝙ ista est alienatio legalis. dicit Abbas hoc esse falsum ꝙ nulla lege cauetur ⁊ de hoc ĩ ecclesia: ⁊ ego aliter respondeo ꝙ etiam alienatio legalis non procedit in bonis minoris que non possunt alienari vel obligari sine decreto/ glosa est notabilis: ⁊ per Bartholum approbata in.l.item: quia.ff. de pactis. ergo idem dicendum ⁊ fortius in ecclesia. Et si alia opinio esset vera dicas singulariter ꝙ non procedit si maior pars capituli consensisset ⁊ minor contra dixisset: quia tunc nõ fieret preiudiciũ ecclesie: quia isto casu/ oportet vt omnes concordẽt ita singulariter Pau. de cas.in dicta.l. iubemus. Et ponitur ibi in apostilla ad Bartholum in dicta .l.iubemus. quod est perpetuo memorie commendandum: quia est singular: limitatio ad legem. quod maior.ff.ad municipa. Et nota duas notabiles glosas in decreto. Prima est ꝙ si prelatus fuit in culpa in non acquirendo. tenetur ecclesie de suo ad interesse. glosa est notabilis in.c.ij.xij.q.iij. Secunda ꝙ contra prelatum patientem rem ecclesie prescribi potest agere ecclesia ad interesse propter suam negligentiam. glosa est singularis in capitulo.placuit.ij.xvj.quest.iij.

¶ Si tu vis multas species contumacie recurras ad glo. in capitulo.ex literis.in ver.contumaciter. Nota etiam ibi glosam in ver.religionis. ꝙ cũ religiosis mitius agẽdum est quo ad penam. de quo per Jo.an.in capitulo accusatᵒ.de here.in.vj. Hoc tamen non procedit in pena priuationis a beneficio.illa enim facilius imponitur prelatꝭ regularibus ꝙ̃ secularibus.quia illi in beneficijs habent ius magis tenue.de quo in capitulo per tuas. de simo. ¶ Nota ex glosa in ver. indiffinite. ꝙ priores litere non reuocantur per secundas facientes mentionem generalem ⁊ indiffinitam de prioribus: sed debent facere mentionem expressam. ⁊ dicit Abbas post multa ꝙ in hoc nõ potest dari certa doctrina. sed iudex debet considerare an tale quid fuerit expressum in primis quo expresso papa nullo modo/ vel saltem nõ de facili dedisset secundas literas capitulo super literis.capitulo postulasti. de rescrip. Nota ex glosa notabili in cap.causam. in ver.ad domum ꝙ quamdiu aliquis reperiri potest/ semper est citandus primo personaliter/ non autem ad domum: ⁊ quando dicatur quis non reperiri/ vt possit citari ad domum declarat Bartho. ĩ .l.iiij.§.pretor. ff.de dam.infec. ⁊ ĩter alia dicit ꝙ

54

sufficit q sit absens a ciuitate si nũ
q̃ fuit citatus i iudicio. vt quia est
prima citatio. Si vero ab initio fu
it in iudicio/ sufficit abesse a iudi-
cio vt possit citari ad domum. Et
nota vnum pulchrum dictum Bar
tho. in dicto. §. pretor. quod multũ
extollit Abbas in dicto. c. causam
q si iudex mandat iudicio q citet
Titium personaliter/ vel ad domũ
videtur mandasse secundum dispo
sitionem iuris / vt prius reperiat
personam: sed si non potest reperi-
ri citet ad domum. Nota etiam ex
eadem glosa iuncta cum textu / q
domino existente presente nõ de-
bet citari prima vice procurator.
sed dominus si est presens. quod
tamen intellige in his que sunt gra
uis preiudicij. secus i his que sunt
modici preiudicij/ de quo per Bar
tho. in. l. q̃uis. ff. de dam. infec. vt
in missione in possessionem ex pri-
mo et secundo decreto. Nota etiã
ex eadem glosa procuratorem pri-
us requirendum absente domino
antequam perueniatur ad citatio-
nem domi faciendam: et debet fieri
aliqualis discussio per nunciũ/ an
dimisit procuratorem. Et intelli-
ge si talis causa que possit agitari
per procuratorem. c. veniens. cum
sua materia. de accusa. Nota etiã
ex eaden glosa q non inuento citã
do/ nec procuratore debet citari p̃
mo ad domum si illam habet. post-
ea ad ecclesiam. Et ita intelligit
glosa per doc. licet loquatur alter-
natiue. Nec etiam sufficit secundũ
doc. fieri citationem ad appotecã
si alibi habet domum. Nota etiam
ex eadem glosa non debere proce-
di contra absentem. etiam domi ci
tatum: nisi prius requirantur ami-
ci eius. an velint illum defendere.
de quo per glosam in. l. ij. ff. ex qui-
bus cau. in possess. ea. et p Bartho-
lum in. l. he autem, eodem titulo.
In. l. si finita. §. iulian⁹. ff. de dam.
infec. et per docto. in hoc capitulo
causam. Et videtur esse magis cõ
munis conclusio q non requiratur
talis citatio nisi in casibus a iure
expressis: et in illis casibus erit ta-
lis practica/ vt fiat edictum gene-
rale si quis consanguineorum vel
amicorum velit eum defendere cõ
pareat. Et si tu vis scire rationẽ
quare de iure communi quando p
ceditur contra absentem non req-
rantur amici. dicas q cum fuerit
in culpa non dimittendo procura-
torem/ non debet seruari hec equi-
tas vt requirantur amici. Est ta-
men consulendum iudici q faciat
talem citationem. licet si non fue-
rit facta non vitietur processus.
hoc consilium ponunt aliqui mo-
derni in. l. si finita. §. iulianus. ff. de
dam. infec. Nota etiam ex eadem
glosa. q actore contumace potest
procedi contra eum lite non conte
stata reo instante. de quo per legi-
stas in autentica. qui semel. C. q̃-
modo et quando iudex.

Nota tamẽ singulariter q hoc
casu quando proceditur contra ab
sentem potest iudex supplere de fa
cto inquirendo veritatem etiam in
fauorem absentis recipiendo pro-
bationes et testes ex officio suo. vt
notabiliter probatur in dicta autẽ
tica. qui semel et ibi per Bartholũ
Et vt hec exequatur poterit req̃-
rere consanguineos et amicos illi⁹
absentis.

¶ Nota et etiam memorie commẽ
da textum secundum Abbatem in
capitulo. prout. eodem titulo. q iu
dex potest compellere reum semel
contumacem ad prestandum iura-
toriam cautionem de parendo iuri
quod est contra iudices scd̃m Jo.
an. et Abbatem qui in limine iudi-
ciorum sine causa extorquent hoc
iuramentum. Nota ex glosa in p̃.

cautionem. et ibi per docto. quod licet aliquis iurauerit parere iuri tamen si iniuste grauatur non obstante iuramento poterit appellare. ¶ Nota ex glosa. in ver. instante. quod litis contestatio inducitur ad responsionem rei ad solam instantiam actoris/ licet iudex non preceperit quod responderet. Nota glosam in ver. terminetis. quia ad illam quotidie fit remissio/ quia ponit practicam procedendi contra reum contumacem et contra actorem contumacem.

¶ Nota ex. c. finem litibus/ peremptoriam exceptionem posse obiici et probari etiam postquam actor fundauit intentionem suam: et sic post publicationem attestationum super * principali. aliter publicatione non facta non posset constare an actor fundauerit suam intentionem. quod tamen intellige quando est talis exceptio que directe non contradicat intentioni actoris. sed est compassibilis cum facto principali: vt quia probasti fundum esse tuum. ego nunc volo probare quod prescripsi. et sic de similibus. Secus si proponatur exceptio incompassibilis. vt quia volo probare fundum non esse tuum. Et isto modo intellige glosam in. l. ij. C. senten. rescin. non poss. que negat peremptoriam posse probari fundata intentione actoris: et ibi per Bar. ¶ Nota ex eodem textu/ et memorie commenda secundum Abbatem quod fit commutatio pene pecuniarie ad corporalem. etiam quando pena venit applicanda parti: et etiam quando est interesse respectu actoris: et pena respectu debentis soluere. Et tu vltra Abba. adde glosam in. c. sicut dignum. in ver. si habent. de homi. et in regu. peccatum. de re. iu. in. vj. in prima glo. ¶ Nota singulariter pro intellectu victi. c. fine litibus. quod ad hoc quod dispositio illius tex. procedat duo requiruntur. ¶ Primo vt fundata intentione actoris obiiciatur exceptio. Secundo quod ad ipsam probandam non se obtulit incontinenti. sed voluit habere inducias. altero ergo deficiente cessat pena istius decretalis. Et sufficere debet actori prouisio iuris communis. scilicet: vt fiat condemnatio in fine cause per regulam victus victori: et c. c. calumniam. de penis. ¶ Et nota pulchrum consilium Abba. ad euitandum dispositionem huius textus / vt ante fundatam intentionem actoris reus proponat suam peremptoriam sed non probet nisi fundata intentione actoris/ si est talis que probari possit publicatis attestationibus. iuxta ea que dicta sunt supra. quia proponendo eam prius videtur tollere presumptionem malicie super qua se fundat textus. Nota pulchram glosam in ver. fundauerat. que ponit modos quibus dicitur actor fundare intentionem suam. et nota illam vt scias allegare. ¶ Nota glosam magnam in ver. expensas. ad quam quotidie fit remissio. Et nota dum queritur de expensis que prestantur ratione contumacie quod directe peti possunt. licet quidam voluerint quod veniant indirecte. scilicet si velit contumax audiri/ vt concluditur per doc. super ista glosa. Sed si facta esset missio in possessionem iudicialem/ tunc verum est quod veniunt expense indirecte scilicet si contumax recupare voluerit possessionis commodum: et in condemnatione expensarum que fit ratione contumacie non est contumax citandus. secundum Jo. an. de quo tamen per Abba. in c. j. de iudici. et ibi dicitur: et per Bar. in. l. non ignorat. C. de fruc. et li. expen. Et adde nota. per Bar. in. l. j. ff. si quis ius dicere. non obtempe. in. l. iij. §. ad diem. ff. de re mili. vbi habetur quod si iudex fecit preceptum de comparendo sub pena. quod ille qui non comparuit non potest multari

55

sine noua citatione. quod tamen limitat ipse notabiliter in. l. impuberibus. §. fi. ff. de suspec. tuto. Nisi iudex in precepto penali cōminatus sit q si non comparebit mulctabit eum tali mulcta. nam tunc in impositione mulcte non requiritur noua citatio. Et an condemnatio expēsarum ratione contumacie fieri debeat siue procedatur siue nō in absentia: et vltra hic adducta per do. Nota vnum dictū singulare Pau. de cas. in. l. j. §. j. ff. si quis ius dicē. non obtempe. q ad hoc vt iudex p inobediētia possit mulctare requiritur q propter illaz inobedientiā impeditus fuerit processus et altera pars damnificata: sed si non fuit impeditus processus: vt quia fuit citatus ad videndum iurare testes licet non compareat. recipiuntur testes/ et illa citatio fit ad commodum citati si non vult comparere nō debet mulctari. Et adde notabilem textuz. quem ibi ponderat Abbas in. c. veritatis. hoc eodem titulo. q licet iudex procedat ad vlteriora/ tamē potest propter inobedientiam contumacem excommunicare inquantum cum contempsit. Nota etiam q ratione contumacie non veniunt solum expense facte in lite: sed etiam damna lucri cessantis/ vt quia propter litis assistentiam perdidit lucrū artis sue. de quo in. l. sancimus. C. de iudi. et per Bartholuz in. l. j. ff. de aliena. iudi. mu. cau. fac. Et quia glosa hic vult q regulare est vt in fine litis victus victori condemnetur in expensis. Quid si cōtumax in causa finaliter obtinuit nunquid recuperabit suas expensas quas soluit ratione contumacie. Et communiter doc. in dicto. c. finem litibus. cō cludunt q non: quia soluit propter culpam suaz vnde sibi imputet. de quo per Bartholum in. l. si pignore. ff. de pigno. acti. Nota etiā glosam: quia tangit an iuramentuz calumnie excuset ab expensis. de quo etiam per glosam singularem in. §. oportet. in aucten. de iudicibus et per doc. in autentica generaliter C. de episcop. et cleri. in. l. eum quē temere. ff. de iudi. in. l. qui soliduz. §. etiam. ff. de lega. ij. in. c. calumniam. de penis. Et communis videtur esse conclusio q licz excusat a calumnia/ non excusat a temeritate: quia etiam expense veniunt ratione temeritatis/ nisi aliqua iusta causa excuset secundum glosam et doc. ¶ Et nota vnum dictum singulare Hosti. et Jo. an. quod sequitur Ab. et dicit esse multum notabile. q non est verisimile q religiosa et honesta persona iniuste mouerit litem: et per consequens excusatur ab expēsis. Et ego p hoc dicto allego singularē glosam in. c. de presentium. xvj. q. j. nō negligatis glosas domini mei non cessabo vobis hec commemorare. ¶ Nota etiaz ex eadem glosa. q in causa criminali habet etiam locū condemnatio expensarum: et ita communiter tenetur. Tangit etiam glo. quid in causa appellationis: et multa dicuntur per doc. sed conclude sic. q et in causa principali et in causa appellationis fit condemnatio expensarum. nisi probabilis causa in facto vel in iure consistens excuset litigantem. quod iudex boni ingenij suo arbitrio existimabit. quia hoc semper debet esse in consideratiōe an litigans habet iustam causam litigandi. an non. Et vide glosaz notabilem in regula. ignorantia. de regu. iu. in. vj. Nota etiam q glosa tangit que expense veniant: et concludē q necessarie et vtiles: sed debent esse moderate: et etiam veniunt expense cibariorum secundum doc. detractis illis quas domi fecisset. nisi i in domo vixisset ex artificio. de quo per Bartholuz in. l.

eam quez temere. ff. de iudi. Et est textus notabilis in. l. sed et heredi tas. §. j. ff. ad exhibenduz. et hic per doc. ¶ Nota tamen quod in taxandis expensis iudex debet habere respectum ad qualitatem persone./quia si esset rusticus qui preter expensas factas in vectura equi. tales expense non veniunt. quia consuetudo rusticorum debet attendi / que est vt pedibus proprijs ducantur. non quod equitent. glosa est singularis in. l. idemque. §. idem labeo. ff. manda. Et idem in cibarijs. quia rustici non debent vti pullis et cibis delicatis. sed caseo cepis et fabis et similibus cibis grossis. glosam habes singularem in. l. seruis vrbanis. in princip. ff. de lega. iij. ¶ Et nota vnum dictum notabile Innocen. in. c. sepe. de appella. quod si iudex pronunciaret aliquem contumacem vel defecisse in probando exceptionem: et pro tunc non condemnaret poterit postea condemnare quandocunque vsque ad finem. nec poterit condemnatus appellare si est effluxum tempus decem dierum a tempore illius pronunciationis: quia tunc ista est quedam executio prime sententie quod est multum notabile secundum Abbatem nisi iudex excederet modum in exeundo. Nota etiam ex glo. qualiter probabuntur expense. que dicit quod iudex taxabit prius/ et postea super sic taxatis recipiet iuramentum. Adde textum et Bar. in auctenti. nouo iure. C. de iudi. Et nota singulariter quod in receptione iuramenti non est necessaria partis citatio propter contumaciam precedentem. de quo habes appostillam ad Bartholum in dicta autentica. nouo iure. in qua allegatur Baldus. ¶ Nota quod non viciatur citatio facta ad diem feriatam cum dictione vsque. quia illa dictio stat confusiue. textus est in. c. cum dilecti. Scias quod antequam iudex condemnet contumacem debz primo patefacere eius contumaciam: vt sic de ea constet in iudicio. alias esset iniusta condemnatio: vt ibi. Et vltra adducta per Abbatem Adde notata per Bartholuz in. l. he autem. §. j. ff. ex qui. cau. in possessi. ea in. l. multum. ff. de condi. et demon. ¶ An et quando impeditus teneatur mittere procuratorem vel non. habes glosam que semper allegatur in dicto. c. cum dilecti. in ver. responsalez. de qua in. c. querelaz. de procurato. et per legistas in l. quesitum. ff. de re. iudi. Bartho. in. l. j. ff. de diuer. et tempora. prescrip. ¶ Nota glosam in ver. calor es. quod non excusat mensis augusti a prosecutione appellationis in curia: et dicit de mense augusti: quia tuuc rome est aeris intemperies. Sed in contrarium videtur esse glosa quam allegat Abbas in c. communis. xxiij. distinc. sed illa glosa non videtur se firmare. et glosa in. c. ad supplicationem. de renunciatione. Sed Abbas pro concordia dicit. quod si aeris corruptio est vehemens. et complexio citati sit talis quod posset verisimiliter mori/non tenetur comparere. alias sic si redditur ius nec ferie sint inducte propter hoc. Et adde notata per legistas in. l. recusare. §. fi. cum. l. sequenti. ff. ad trebel. Nota glosam finalez quod in causa criminali fit condemnatio expensarum. Et nota dum dicit inquisitionis quod si iudex inquisiuit infamia legittima non precedente. tenetur reo ad expensas tanquam ad interesse. pro quo bonus textus in cap. sacro. de senen. excommuni. Tu scis quod religiosa et notabilis persona non admittitur in testem sine iuramento. c. nuper. de testi. quod intellige ad plenam probationem/ assertio tamen magni viri sine iuramento facit presumptionem. tex. habes nota. in. c. cum oliz. hoc eodem titulo. Nota quod

56

ignominiosum est ecclesiam regi per pastorem qui male viuit/ vt notabiliter probatur in. capi. veritatis. in princip. ¶ Nota glosam magnã in dicto. c. veritatis. quia ponit modum procedendi in causa criminali ex dispositione iuris ciuilis contra absentem. Item ex dispositiõe iuris canonici / et conclude de iure ciuili quod lite non contestata procedi nõ potest ad diffinitiuã sentẽtiã siue sint grauiora crimina siue minora. Et idem tenet glosa. iij. q. ix. in sum. et glosa. in. l. quotiens. C. de digni. li. xij. et Anto. de Bu. et Ab. in dicto. c. licet glo. et Bartho. aliter loquantur in. l. absentem. ff. de penis. sed ista videtur verior opinio/ et idem etiam secundum glosam de iure canonico: sed remedium est quod excommunicetur: et si steterit per annum in excõmunicatiõe habetur pro conuicto scdm doc. ex quo singula. infertur quod lapsus anni in excommunicatione non solum operatur quod habeatur pro conuicto: sed etiam vt possit ferri diffinitiua lite nõ cõtestata quod est perpetuo notandũ. Et vltra hic adducta per Ab. adduco glo. fi. in. c. cum contumacia. de here. in. vj. que allegat iura hic adducta per doc. istud tamen non procedit in causa mere ciuili/ vt est glosa singularis in. c. cõtingit. in ver. nõ potest. hoc eodem titulo. Et nota singulare ex dicto. c. veritatis. secundum vnam lecturam/ quod propter delictum irregularitatis fit depositio ab ordine/ etiam si proceditur per viam inquisitionis / quod est perpetuo notandum pro extensione. c. inquisitionis. in princi. de accusa. et hoc ideo/ quia impedit ordinis executionem etiam post peractã penitentiam/ cum requiratur dispẽsatio pape. c. j. de re iudi. in. vj.

¶ Nota etiam singulariter quod iudex potest punire delictum officio suo contingens post accusationem ab alio institutam / quod intellige procedere ratione connexitatis et dependentie/ nam hoc causatur ratione criminis in iudicium iam deducti: seu ratione mulcte in iudicio indicte / et istud procedit ratione publice vtilitatis in qua multum exuberat officium iudicis/ et in notoriis non requiritur accusator vel testis / sed iudex ex officio potest punire. cap. euidentia. de accusa.

¶ Nota etiam singulariter ex dicto. c. veritatis. scdm alium intellectum. quod vbi proceditur super crimine dilapidationis etiam per viã accusationis lite non cõtestata cõtra contumacem potest procedi ad diffinitiuam. ar. l. fin. ne di. C. de penis. quia hic versatur publicum commodum sicut in casu illius legis. Et nota singularem glosam in c. decernimus. iij. q. ix. que voluit quod si infamato indicitur purgatio, si non venerit ad se purgandum videtur confiteri crimen/ et sic poterit condemnari/ hoc tamen intellige quando absenti et contumaci fuit indicta purgatio statuto sibi termino ad se purgandum / quo elapso habetur pro conuicto/ vt probatur in dicto. c. decernimus / quod est singu. et nota perpetuo: quia est singularis modus procedẽdi contra cõtumacẽ: et pro hoc tu allega vltra alios sin. dictũ Inno. in. c. cũ P. de purga. cano. ¶ Et nota vnũ singularẽ casum in quo fuga facit quẽ haberi pro confesso. in. l. cõsiliarios. C. de asses. in officiali qui accusatus vel inculpatus est de aliquo delicto: et capit fugam/ et ibi Bartholus multum notat illum textum. Et adde quod notabiliter voluit Bartholus in. l. j. ff. de bo. eorum. vbi querit. vtrum ille qui aufugit presumatur ex hoc deliquisse: et concludit quod si aufugit antequam accusetur ex hoc est suspitio contra eũ: sed si aufugit postquam ẽ accusa

tus.non est contra eum presumptio ¶ Nota etiam glo.singularē in §. si vero in autē.de exhiben.reis. q̄ si familiaris alicuius aufugit p̄sumitur res que non reperiuntur subtraxisse.quam dicit singu.roma.in l.lege cornelia.ff. ad silenianum. ¶ Nota q̄ Inno.et do.hic tractāt de validitate gestorum cum excōicato seu per excommunicatum. et quia est materia quotidiana nolo illam omittere: et compēdiose pono istas conclusiones: Quarum.

* ¶ Prima est ista. Que gerūtur in temporalibus ab excommunicato qui communi opiniōe reputabatur pro absoluto ratione publici officij tenent argu.l.barbarius.ff. de offi. preto. Istud tamen singulariter limita non procedere in illis que gesta sunt etiam ratione publici officij in fauorem illius qui sciebat illum excommunicatum: et tamen ipsum adiuit. ita voluit Cal.in.c. ad probandum.de re iudi.quem refert: et sequitur Ab. Et pro hoc dicto ego adduco singulare dictum Jo.Fa.in.§.sed cum aliquis.insti. de testa.quod referūt moderni i.l. j.C.de testa. vbi habetur q̄ quāuis valeat testamentum si testis seruus fuit adhibitus. si tamen communi opinione reputabatur liber.tamen fallit nisi testator sciret illum esse seruum. ¶ Secunda est conclusio. si communi opinione non tenebatur pro absoluto: immo erat notorie excommunicatus: talia gesta non tenent. ¶ Tertia est conclusio: illa q̄ geruntur non ratione publici officij: sed priuati: vt quia emit vendit locat.et sic de similibus. valeret secundum Inno. An.de bu.et Ab. licet Hosti.contra.quia non reperitur in iure tales contractus nō tenere.tamen non excommunicatus aget: sed excommunicatus non durante excommunicatione.c.intelleximus.de iudi. Hoc tamen vltimū limitat singulariter Innoc.in.c.si vere. de sentē.excom.q̄ licet excōmunicatus non possit agere durante excommunicatione: tamen si nō excommunicatus agit: cogitur dare excommunicato omne id quod sibi dare tenetur ex eodem contractu: quod est notabile secundū Abba. ¶ Quarta est conclusio. aliq̄s promittit: et iurat dare/vel soluere aliquid excommunicato ad certum terminum: nūquid teneatur hoc adimplere? In hoc sunt varie opiniones.sed conclude: q̄ nō tenetur adimplere: quia aut se obligauit tempore quo erat excommunicatus: et tunc tale iuramentum non obligat quia obligauit ad communicandum excommunicato contra prohibitionem iuris. Si autem superuenit excommunicatio post iuramentum nō est pariturus.quia in iuramento inest clausula nisi legitima causa superueniat.l.si.ff.qui sa tisda.cogan. Et pro hoc bene facit quod voluit barto.in.l.ij.C.quando lice. vnicu. sine iudi.se vindi.et in hoc articulo vide altercationem que est inter glosatores.in.c.nos sanctorum. xv.q. vj. Hoc tamen limitat Ab. nisi excommunicatus idigeret: quia sicut excommunicato est danda elemosina: fortius illud quod est sibi debitum. Allega tex.in.c.quoniam multos.in fi.xj.q.iij. Et tu allega pulchram glo.in.c.quiescamus.xlij.di stin.que dicit: q̄ elemosina nulli est denegande. ¶ Quinta est conclusio.nō potest excommunicatus durante excommunicatione agere p̄ iniuria sibi illata.glo.est notabilis in.c.ex insinuatione.de procu.in.c. in nomine domini.xxiij.dist.in ver. audientia.et ibi est pulchra glo. q̄ ponit casus in quibus alicui denegatur audientia.quod tamen limitat Ab.nisi inferatur sibi iniuria. volenti explicare rem sibi concessam.puta prosequenti appellatio-

nem: vel absolutionē: quia tunc potest agere: vt ista iuria cesset. quia vno permisso videtur permissa oia per q̄ peruenitur ad illud. c. preterea. c. prudentiā. de offi. dele. Absolutione vero obtenta potest agere. ¶ Sexta est cōclusio. in spiritualibus que sunt publici iuris tenēt gesta ab occulte excōicato: vt collatio beneficiorū: et similia: nisi in fauorem illius q̄ scienter adiuit excōicatū: put fuit supra cōclusū. ¶ Septima est cōclusio. excōicatio lata ab excommunicatore occulto non tenet: licet debeat obseruari donec constiterit excommunicatorez fuisse excōicatū. glo. est notabilis. xxiiij. q. j. in sum. et in. c. audiuim⁹. in ver. non valet. Hosti. et Jo. an. in. c. pia. de excep. in vi. §. Cal. i. c. ad probandū. de re. iudi. Licet Inno. in. dic. c. si vere. et Ab. in dic. c. veritatis. teneant contrariū. ¶ Octaua est cōclusio. si excōicatus confert ordinem licet imprimatur caracter: siue sit publicus siue occultus ordinatus caret executione. Est tamen differētia inter occultū et publicū: quia in primo casu dispēsatur cū pbabiliter ignorante in secundo casu nō. ¶ Nona ē cōclusio q̄ gesta ab excōicato que sunt priuati iuris: siue sit occultus siue publicus non teneant. vt eligere: vt notat. Inno. in. c. cum dilectus. de cō sue. et in hoc. c. veritatis. et iura que distingūt inter publicū et occultum excōicatū pcedūt i his q̄ sūt publici iuris: ratione publice vtilitatis: de q̄ ēt p Jo. an. in. c. j. de rescrip. in. vj. Et licet sm Inno. ad capitulū spectet electio rōe publici officij: nō tñ q̄libet canonic⁹ hz publicum officium in eligendo et de materia predicta p Jo. an. in regula. dolo. facit. de regu. iu. in vi. in mercu. p glo. in. c. decernimus. de sen. excōi. i. vi. p Jo. an. in. c. pia. de excep. in. vj. et per doc. in. c. ad probandum. de re iudi. et in hoc. c. veritatis. et nota ista sub compendio dicta. quia sunt quotidiana. ¶ Nota glo. notabilem que est prima in. c. contingit. q̄ ponit altercationez q̄ est inter dn̄os canonistas: et legistas de misso in possessionē i actione reali: in personali vero actione nō est differentia: quia ex primo decreto nō efficitur missus verus possessor: sed custos: sed secūdū decretum eijcit primum: et antiquū possessorem. Nota tamē vnū qd̄ tacite glo. sentit: q̄ tenendo etiam opinionem canonistarū q̄ missus in reali efficiatur custos tantum. tamē passus missionem ex toto expellitur d̄ possessione et assignatur actori misso in personali vero non expellitur sed vterq̄ stat in possessione. diuerso tamē respectu: quia possessor colet agrum. et missus custodiet fructus ne dissipentur. de quo plene p Ab in. c. quoniā. §. i alijs. vt lite nō contest. ¶ De remedijs proditis contra contumacē. vide pulchram glo. in. c. contingit. in ver. non potest. et nota singulariter illam dum reprobat opi. Johan. ¶ Nota ex glo. magna in. c. ptingit. in v̄. pstituat. q̄ in spiritualib⁹ q̄n nō petit̄ bn̄ficiū rōe tituli hz locū missio rōe cōtumacie. et ideo dixit singl̄r Inno. q̄ si ep̄s petat ius episcopale in aliqua ecclesia. vt q̄ possit penitentiā dare. infirmos vngere. reo cōtumaci mittet̄ in possessionē p̄dictorū causa custodie. et etiam si malaz fidē habeat sm Hosti. habebit exercitium cure. quia licet sibi noceat nō tñ alijs suscipiētib⁹ nocet pter pbabilem ignorantiā: et pter autoritatē iuris quod est singulare: et in practica notādū. ¶ Nota ēt singulariter ex eadem glo. q̄ licet beneficium non possit haberi legitime sine titulo. possessio tamen pōt haberi sine legitio titulo. Nota etiam singulariter ex eadē glo. q̄ q̄n

q̃ aliquis prescribit contra alium: non tamē sibi dominū acquirit: qđ reputat Ab. mirabile. ex quo videtur singlr̄ inferēdū: q̃ si aliquis bona fide: ⁊ titulo colorato possidet bn̄ficiū alterius p decēniū inter p̄sentes. inter absentes p viginti annos: q̃ prescribit illud in preiudicium veri rectoris: licet ius prelature sibi nō acquisiuerit. ⁊ q̃ sufficiat tantū tēpus videt̄ colligi ex dict; per Jo. an. in regula. sine possessione in mercu. ⁊ pro hoc Ab. adducit rationē. quia ex lapsu tāti temporis videtur quis habere beneficiū pro derelicto in preiudicium sui. Sed contra istam rationē Ab. adduco tex. nota. cum glo. i. c. ex pte. ꝭ. de cleri. non resi. Scias tamē fm glo. ⁊ doc. q̃ hodie non habet locū missio in beneficialibus per tex. in c. eum qui. de eo qui mitti. in posses sn̄. vi. Sed aduerte quia ille tex. loquitur de beneficio obtinendo: sed dubitari potest quid de beneficio obtento. ⁊ concluditur: q̃ idē. Ab. tamen hic singulariter restringit dicta per Inno. ⁊ alios. q̃ in omnibꝰ casibus in quibus in sp̄ualibus: et beneficialibus habet locum missio in possessionē. q̃ intelligi debet qn̄ non est exercenda iurisdictio in foro penitentiali: aut contentioso. ⁊ allegat vnū dictū singulare Specu. in ti. de. ii. decreto. ꝭ. videndū. versi. quid si electꝰ. q̃ si etiam si agatur de dignitate singulari puta agit electus in pretorem cōtra vniuersalitatē q̄ eū elegit. non habet locum missio in possessionem ob cōtumaciā vniuersitatis. ne exerceat iurisdictionalia sine possessione: s; ꝓcedit ad sn̄iam diffinitiuā. prout dr̄ in di. c. cū q. qđ est singlr̄ notandū ꝓ extensiōe illius. c. Et ratio ē q: cū p missionē ex primo decreto non transfferatur vera possessio. sed tm̄ sit missio cā custodie. quō poterit iste missus etiā si habeat ius in re exercere potestatē clauium tā in foro anime q̄ in contentioso. cū non habeat possessionem rei: cuius ratione ista cōpetunt. ista enim omnia sequuntur possessionem non ꝓprietatem. c. consultationibus. de iure patro. c. querelā. de elec. Nec talia possent postea restitui: reo veniente infra annum. Nota etiā ex eadem glo. q̃ missus in possessionē ex primo decreto non vtitur fructibus. sed excipit tres casus: ⁊ licet glo. ponat vnum casum pro speciali: tamen dicas q̃ est regulare quia propter nimiā cōtumaciā potest iudex decernere: vt missus in possessionem statim lucretur fructus. tex. est singularis iunc. glo. in. l. fulcinius. ꝭ. fi. ff. ex q. cau. in poss. ea. Et nota. q̃ Bar. ibi intelligit illū tex. q̃ demum lucretur fructus quādo hoc iudex expressit. sed glo. ibi aliter sentit. vult enim q̃ vbi constat de aperta contumacia: q̃ lucretur fructus ex dispositiōe illius tex. et si iudex nihil dicat. Et q̃ sit necesse q̃ iudex hoc decernat: tenuit barto. in. l. si finita. ꝭ. iulianus. in pen. colū. ff. de dam. infec. ⁊ ista opinio videtur magis cōis. Et adde tex. singularem cū glo. in. l. iiii. ꝭ. duas. ff. de dam. infec. vbi propter nimiā contumaciam potest iudex decernere q̃ missus ex primo decreto possideat: et facit tex. in. l. relegati. ff. de penis. in capitu. quoniam frequenter. ꝭ. sin autem. vt lite non contesta. vbi nimia cōtumacia inducit cumulationem pene. et est pulchra glosa in capit. honoratus. lxxiiii. distinc. ⁊ ideo dixit glo. multum singularis in. l. sed si per pretorē. ꝭ. sed si dum decreto. ff. ex qui. cau. maio. q̃ propter contumaciā potest iudex denegare contumaci audientiam in aliis causis. Sed vide dubitari an valeat consuetudo: q̃ missus lucretur fructus: et glosa singularis in ꝭ. sin vero. in au

58

tenc. de. exhi. reis. tenuit: q sic: sed Bar. illam reprobat in dic. §. iulianus. dicens: q talis consuetudo nō bona: quia contra ius diuinum in fraudem vsurarum. Sed illam gl. approbat Bal. in. l. acceptam. C. de vsuris. dicens illam esse singularē: q valeat consuetudo: et etiam statutum: et ista opinio videtur magis cōmuniter teneri: quia hoc non ē ex pacto precedenti: sed ex dispositione legis in penam contumacie. qd tamen intellige si actor erat vere creditor. ¶ Nota etiam ex eadem glo. q si missus in possessionem ex primo decreto eijciatur. cuȝ nō possideat secundum communem opinionem. nō potest agere interdicto vnde vi. sed aget remedio legis fina. C. de preto. pig. Et adde dictuȝ notabile Jo. an. in additionibus. Specu. in ti. de resti. spo. §. iij. colū. vbi dicit: q commodatario. depositario: et similib9: qui nō possident subuenitur per officiuȝ iudicis: vel per actionem in factum. l. quotiēs. ff. de prescrip. verbis. Nota glo. §. in. c. venerabil. q̄ apte tenet instātiam de iure canonico non perire triennio: de quo in. c. venerabilis. de iudi. Si vis scire tu iuuenis qn̄ dicatur procurator sufficienter instructus: vide glo. in dic. c. in ver. sufficiēter. Nota ex glo. fi. q si re9 non comparuit: in termino iudices tamen fuerunt impediti ita q si bene cōparuisset non potuissent procedere: non debet in expensis condemnari.

¶ De dolo et contum. in. vi.

SI actor non compareat i termīo quo fecit citari reū: et reus etiam non veniat: non condemnatur ipsi reo in expensis: sed fit cōpensatio contumacie. glo. est i. c. §. in ver. venienti. ¶ Appellatione sufficientis cautionis venit cautio cum fideiussoribus/ vel pignorib9. glo. est in. c. §. in. ver. sufficienter. ¶ Qui est contumax in vno actu iudicij citandus est tamen in alijs. glo. est notabilis in. c. ij. in ver. non teneris. secūdum Ab. in. c audit. de procura. in. c. significauit. de testi. Nota glo. in dic. c. in ver. audiēdam. q expresse debet fieri citatio ad sententiam audiendam. als non valeret. Si duo iudices delegati ferunt vnam sententiam: et terti9 aliam: in executione sententie late per duos debet vocari tertius. glo. est in dic. c. in ver. validus.

¶ De dolo et contum. in cle.

NOta glo. magnam in principio in ver. manifeste. que ponit quatuor modos per quos quelibet appellatio ab interlocutoria dicitur manifeste friuola. ¶ Et nota glo. singulariter dum dicit q si iudex ad quem pronunciauit causam expressam in appellatione fore falsam: et non appelletur: dicitur appellans manifeste contumax. Iteȝ vult ibi glo. valde singulariter: q citato a lege non comparēti denegatur beneficium appellandi. sicut citato ab homine. Item vult glo. prope finem: q contumax in non parendo appellat: secus in non cōparendo: quia ille qui non comparuit peccat in duobus: quia non venit: nec paret: sed alter peccat in vno tantū: quia venit: sed nō paret

¶ De deposito.

HIc ponitur de contractu qui fit gratia concedentis: et appellāt dpositū. Et scias q depositū est illud quod custodiēdū alicui datur: et quando dico depono quasi dico deorsum a me pono: et separo: et propter hoc videtur totum alij cōmitti. tex. est nota. iunc. glo. in. l. §. in prin. ff. eodem. proprietas tamē et possessio remanet apud deponentem. l. licet. §. rei. ff. codeȝ. Nota ex

glo.j.quia inducit ad questionem. nunquid contrhens cum ecclesia teneatur probare pecuniam versã in vtilitatem ipsius ad hoc vt efficaciter possit actionem exercere. Et alle. quotidie dictum Innocẽ. ꝙ non excepto cõtractu mutui hoc tamen dictum Inno. etiã in mutuo singulariter restringit. vt procedat solũ qñ pro satisfactione oportet deuenire ad distractionem bonorũ immobilium: vel mobilium preciosorũ. secus si possit satisfieri de fructibus. Nota ꝙ si depositarius dicat res depositas perdidisse rebꝰ suis saluis existentibus. presumitur in dolo. c. bona fides. ⁊ ex tali presumptione poterit cõdemnari. vt ibi per glo. j. nisi ex aliquibꝰ cõiecturis excludat dolũ presumptuꝫ exemplum habe. Imminente incẽdio depositarius non valens seruare res suas. ⁊ depositas preelegit res suas que erant preciosiores. nam non tenetur. Et si res deposite erant preciosiores sue: aut erant viles: an tunc presumatur dolus si saluauit suas. cum vtrisq; non posset subuenire: erit in arbitrio iudicis ex qualitate personarum: ⁊ rerum an presumat dolum: vel non: q̃ non potest probari nisi ex coniecturis. l. dolũ. C. de dolo. ⁊ pro hoc allego glo. singularem in. l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de offi. presi. que dixit ꝙ pauper homo seruat porcellũ suum tanq; oculum. ¶ Et not. ꝙ depositum non imitatur naturã aliorum contractuũ: quia quandocũq; potest reuocari. d. c. bona fides. iũc. glo. in ver. reuocare. Et depositum est priuilegiatum: vt contra ipsum nõ admittatur compensatio. dic. c. bona fides. l. si quis. C. eo. l. fi. C. de compẽ. Sed in aliis admittitur compensatio. si causa ex qua postulatur sit liquida: ⁊ quando dicatur incontinenti liquere posse de debito vt admittatur compensatio

Et Bar. in. l. aufertur. §. qui compensationem. ff. de iure fis. dicit: ꝙ infra illud tempus debet liquidari debitum quod datur condemnatis pro executione sententie: quia ille qui compẽsat dicitur soluere. l. amplius. ff. rem. ra. ha. quod tamẽ singulariter limita: nisi cõstaret de debito actoris per confessionem rei volentis compensare: quia tunc admittitur compensatio: licet non ita de facili possit probari debitum cõpensandum. nam cum actor releuetur in vno propter confessionẽ rei patienter ferat si grauatur in alio. l. eum qui. ff. de iureiu. Ita singulariter limitat Ab. i di. c. bona fides. qui allegat notata per Cy. in dic. l. fi. C. de compen. Et nota ex eodẽ tex. ꝙ exceptio compensationis est proponenda ab homine: non ergo fit compensatio ipso iure: nisi quo ad euitandum penam debẽtis soluere: vel cursum vsurarum. tex. habes notabilem iunc. glo. in. l. si constat. C. de compensa. ex quo infert ibi per doc. ad solutionem notabilis questionis Emphiteota nõ soluit canonem tempore debito: dominus dicit eum cecidisse a iure suo. ille allegat: ꝙ dominus tenebatur sibi in tanta quantitate vel maiori queritur nunquid incidat in penaꝫ. ⁊ concluditur: ꝙ nõ: quod est singulariter notanduꝫ. ¶ Et nota tu canonista ꝙ compensatio est debiti. ⁊ crediti inter se contributio. l. j. ⁊. ij. ff. de compensa. Et nota ꝙ compẽsatio fit in rebus que consistunt põdere numero ⁊ mẽsura. de quo per glo. fi. in dic. c. Et dum dicit glo. ꝙ in delictis fit cõpẽsatio: dicas hoc procedere in penis concernentibꝰ vtilitatem partium. secus si concerneret vtilitatem publicaꝫ: quia q̃dlibet delictum est puniendum. de q̃ per Inno. in. c. penul. ⁊ fi. de adul. secundum Ab. hic. Dicas tamen sic ꝙ in penis cocernentibus vtili-

59

tatem partium: ita demũ fit compẽsatio: quando delicta sunt commissa circa idem: secus si circa diuersa vt quia tu dixisti michi conuicium ⁊ ego dixi tibi. vel quia tu fuisti michi furatus vnam rem. ⁊ ego tibi aliam: ⁊ tunc non fit compensatio: immo quilibet agere potest pro iniuria sua. ⁊ pro suo dãno. Nec repellitur ab agendo propter exceptionẽ iniurie: vel furti. dictum est singulare Inno. in dic. c. penl. de adul. qđ ibi extollit Ab. in fi. Et nota ꝙ depositarius tenetur de dolo. ⁊ lata culpa. fallit in aliquibs casibus de quo in dic. c. bona fides. ⁊ ibi p gl. magnam. Nota tu canonista: ꝙ in actione depositi contrahit̃ duplex obligatio. vna est priuatiua. hoc ẽ quĩ contrahitur ad rem restituẽdã alia est q̃ dicitur secundaria: q̃ contrahitur ratione doli: vel culpe. Bar. in. l. j. §. si apud duos. ff. eođ.

¶ Uolo tibi dicere vnum pulchrũ casum secundũ Bar. duo deponũt eandem rem: queritur an quilibet possit insolidum agere? ⁊ dicas ꝙ non: nisi aliter sit conuentũ: sed solum pro parte. ⁊ in dubio videtur actũ vt quilibet agat pro parte. tex. tibi allego nota. iunc. glo. in. l. j. §. sʒ si duo. ff. eo. itellige tñ quando res est diuisibilis.

¶ De donationibus.

In ista rubrica ponitur de cõtractu gratuito. Et nota ꝙ donatio est rei licite nullo iure cogente mera liberalitate facta collatio. secundum Hosti. Ex quo singlariter nota ꝙ in re illicita ⁊ inhonesta non contrahitur donatio. sicut nec venditio. l. quod sepe. §. veneni. ff. de contrahen. emp. Et ideo si promitto tibi dare rem illicitam non possum compelli ad donandum: quod est notabile. Et nota ꝙ tex. in. l. j. in prin. ff. eo. dicit ꝙ illa est ꝓpria donatio ad quam donator mouetur nulla alia precedente causa nisi vt exerceat liberalitatem quãdam quod est notabile. Et ideo donatio remuneratoria non est ꝓprie donatio. l. aquilius. ff. eo. quia ille qui sic donat: donat vt soluat debitum nature: ⁊ vt remuneret: ⁊ ideo Bar. in dic. l. j. in fi. ff. eo. et in. l. filiusfa. in secunda oppositione dicit ꝙ statutum mentionem faciens de donatione: intelligitur de donatione proprie sumpta. quod tamen intellige de statuto exorbitante a iure communi. ☞ Nota ex tex. i. c. j. ꝙ liberalis potest dici nobilis. qr exercet actum nobilitatis. quia nobilium proprium est donare. et põt intelligi tex. in nobilib⁹ genere aut moribus secundũ Ab. qui allegat dictum Cyni in. l. prouidendũ. C. de postu. quod dicit esse notabile: ꝙ nobilis moribus est preferend⁹ nobili genere tantum: quia ille nobilitatem acquirit a se. alius vero pollet nobilitate aliorꝝ. et alle. tex. in. c. nasci. i. c. vndecunqꝫ. l. vj. dist. ⁊ tu allega glos. singularem in. l. si quid bello. ff. de capti. ⁊ quod scriptum reliquit igeniosus poeta. Et genus ⁊ pauos: ⁊ que non fecimus ipsi. Uix ea nostra voco. Et alibi. Si modo non census nec clarũ nomen auorum. Sed probitas magnos ingeniumqꝫ facit.

¶ Nota tex. qui semper allegatur in capit. fraternitatem. eodem tit. ꝙ nullus prelatus dicitur domin⁹ rerum ecclesiasticarum: sed potius procurator ⁊ administrator. dicas tamen ꝙ prelatus non dicitur proprie procurator: nam prelatus dicitur habere dignitatem: ⁊ potest latius exponere de rebus ecclesie ꝙ̃ procurator. pro quo tibi alle. glo. singula. in. c. fi. v. q. iij. Sed dicitur procurator in eo ꝙ habet procurare vtilitatẽ ecclie nõ aũt disponere ad libitum. prout dñs. Nota glos. nota. in dic. c. in ver. nõ debet. ꝙ in omittẽdo pt plat⁹ p̃iudicare ecclie

vt qz patit p̄scriptionē currere ɔtra ecclesiam. sed dicas q̄ proprie non currit prescriptio ex facto prelati. sed ex iuris dispositione licet concurrat negligentia prelati.

¶ Nota q̄ prelatus potest donare aliquam rem modicam concurrente tamen consuetudine .tex .est iuc. glo.fi.c.ceterum.quod tamē nō itelligas in rebus immobilibus.vel mobilibus preciosis Nota tamē q̄ cessāte consuetudine potest prelatus donare aliquam rem ex alqua causa rationabili.vt remuneret illos.qui fecerunt aliquod seruitium ecclesie. et ita potes intelligere glos. in dic.c. fraternitatem. in ver.graues Et dixit Bar.in prohe.digestorum. q̄ ea q̄ sunt ꝓhibita alienari. possunt alienari pro causa remunerationis facit tex.in.c.per duas.hoc eo.ti. Nota glo.in .c.consultationibus.in ver. auctoritate.que vult q̄ sine auctoritate episcopi potest patronus donare loco religioso ius patronatus. sz non ecclesiam in qua habet ius patronatus.de quo in.c. illud. de iure patro. Scias q̄ glo.nota.x.q. ij.§. hoc ius.allegat.c.per tuas. hoc eo. ti.q̄ ecclesia non debet recipere precium oblatum vltra iustum valorem rei vendite. ¶ Nota ex glo.in dic. c.per tuas.in ver.possessionem.que semper alle.q̄ per inuestituram non transfertur possessio. quam intellige quando fit in absentia rei.secus si in presentia.l.clauibus. ff.de cōtrahē. emp. operabitur tamen inuestitura facta in absentia concessionem licētie ingrediendi propria auctoritate quasi videatur habere voluntatem dñi.vt dicsit moderni.l.iij.ff.de acq. poss.de q̄ etiā p Inno.i.c.ex lrīs ɗ consue. ¶ Nota tex.no.qui semper allega..i.c.cū dilecti. q̄ i cōtractib⁹ fit plena iterp̄tatio. i legatis plēior. in donatiōe ꝛ bñficiis plenissima.accipe tamen ad hoc vltimum duas pulchras limitationes. Prima est quia debet intelligi qñ p tale bñficiū non fit alteri enorme preiudicium sed tractatur solum de p̄iudicio cōcedentis sm Inno. Secūda est vt non procedat in beneficiis deuiantibus a iure cōmuni nam omnis recessus a iure communi est odiosus secūdū Ab. Nota casum singularē secundū vnum intellectum in dict. c.cuz dilecti. q̄ vbi in vno instrumēto sunt plures donationes que sūt pure facte sine aliquo onere: ꝛ determinatione.sed vltima donatio in fine instrumenti posita habet onus pensionis:ꝛ sic certaz determinationem annexam: ista clausula onerosa in fine posita in dubio refertur ad vltimaz donationem dumtaxat que habebat determinationem : et onus annexum. quia non est verisimile q̄ donator voluerit onerare priores donationes: ita libere factas. ¶ Scias q̄ episcopus nō potest transferre ius quod habet in ecclesia inferiori:etiā in locum piū sine consensu capituli.tex.est notabilis in.c.pastoral'.etiā si illud ius consistat in perceptione temporalium.nec valet cōsuetudo in cōtrarium secundum doc.ꝛ ratio est: q̄a est quedā alienatio iuriū eccl'e quā non facit episcopus sine consensu capituli.c.sine exceptione.xij . q. ij. Nota glo.no.in ṽ. cathedraticuz. q̄ episcopus nō pōt ex toto a se eximere ecc'iaz:ꝛ alteri subiicere.sed ad minus semp retinet iura enūerata i gl'. Nota glo. q̄ sp alle.in.c.inter dilectos.in ṽ.turpitudinē q̄ ponit regulā cū fallēciis.q̄ nō audit allegans turpitudinem propriam. In instrumento dr̄:q̄ oēs de collegio fecerunt certū . q̄d p̄sumitur q̄ oēs infuerūt:lz p ptē aduersā negetur.tex.est no.in.c.iter dilectos. nā notari⁹ nō pōt necessario ɔphēdere in instrumēto:q̄ oēs de vniuersitate fuerint presentes.tñ p̄ma frōte stat tali assertiōi: nisi ꝓbetur Fa

rium: quia quando notarius attestatur aliquid quod potuit interuenisse. talis assertio probat quo ad contrahentes: q illud interuenerit: nisi contrarium appareat. glo. est nota. in. l. j. C. de fi. instru. et iure. aste. fisca. li. x. Jo. an. et moderni in. c. cum in iure. de offi. dele. notant doc. in l. sciendum. ff. de ver. obli. statur ergo instrumento: nisi probetur contrarium. l. cum precibus. C. de proba. ¶ Uolo tibi dicere quedam dicta singularia Inno. et Hostien. in hoc. c. inter dilectos. quorum. Primum sit istud. q oratorium positum in hospitali: non signum necessario concludens: q hospitale sit sacrum: vel religiosum. nec sufficit probare q ibi quandoque celebrentur misse. nam etiam in domibus magnatum quandoque celebrantur misse in eorum oratoriis. nec tamen ex hoc concluditur: q ille locus sit sacer. vel religiosus. Secundum est q denominatio hospitalis ab aliquo sancto non concludit necessario locum esse sacrum: vel religiosum. Tertium singulare est: q tenentes hospitalitatem in aliquo hospitali priuato possunt iura collegii exercere: quia exercent actum licitum et pium ratione cuius possunt conuenire: et eligere sibi rectorem: et sindicum. de quo per Bar. in. l. fi. ff. de colle. illi. Quartum est singulare. q potest quis se obligare perpetuo ad seruiendum hospitali. et est speciale fauore hospitalitatis: quia seruire deo est maxima libertas. Et ex omnibus istis collige: q ista signa etiam simul iuncta non concludunt hospitale esse sacrum: vel religiosum. et sic episcopus probando predicta: non fundat intentionem suam: q locus sit sibi subiectus. Et nota bene: quia quandoque oritur questio inter episcopum: et patronum hospitalis. an hospitale sit constructum auctoritate episcopi: an vero sit priuatum. ¶ Nota tamen singulariter q licet hospitale sit priuatum: et institutum auctoritate alicuius defuncti episcopus tamen habet potestatem videndi: et inquirendi an omnia procedant secundum voluntatem defuncti: etiam si defunctus noluisset tex. est nota. in. §. si quis edificationem. in auten. de eccle. titu. Notat Ab. in dic. c. inter in fi. Nota q diocesis episcopi dicitur eius parrochia. tex. habes qui solet multum allegari in. c. apostolice. eo. ti. nam parrochia grece idem est q partitio latine: vnde tota diocesis sibi deputata est ptita et diuisa a diocesi deputata alteri episcopo. et propter hoc iste ecclesie inferiores dicuntur ecclesie prochiales. Dubitatum fuit semel vtrum episcopus possit sibi eligere sepulturam extra ecclesiam cathedralem. tu habes tex. singularem. q sic in dic. c. apostolice. et ex hoc inferas etiam in quolibet clerico licet sit rector ecclesie. ¶ Tu scis q donatio prohibetur sine insinuatione vltra quingentos aureos. l. penul. C. de dona. pone q aliquis fecit successiue eidem plures donationes: et simul coaceruate excedunt quingentos aureos: excessus non valebit sine insinuatione: vt singulariter probatur in dic. c. apostolice. dicit tamen Ab. q tu debes videre in simili bonam limitationem positam per Bar. in. l. vbi fideiussor. ff. de solu. vbi dicit: q si statuto ciuitatis cauetur q bannitus a centum libris supra possit offendi impune: q si aliquis habet plura banna. vnum in quinquaginta aliud in quadraginta aliud in quinquaginta: et sic cumulata bene excedunt centum: sed nullum per se efficit centum: q non potest impune offendi. Cui adde Bar. in. l. ij. §. j. ff. de condi. insti. modernos in. l. si idem. cum eodem. ff. de iurisdic. om. iudi. Nota singulariter glo. in ver. reuocari poterit. ¶ Nota etiam singulari

ter. glosa in ver.prescriptione . q etiam titulus putatiuus z coloratus non prodest ad prescriptionez complendã vbi ius resistit.licet p̃scribens erret in iure. qd tñ intelli ge vbi ius est clarum.secus autem vbi probabilr̃ potest dubitari de intellectu iuris.nam tunc valet p̃scriptio/ licet erretur in vero intel lectu/ vt est tex.singularis in.c. cũ dilectus.de cõsue. quod est memo rie commendandũ sm Ab. Collige et ã ex eadem g'o.q error facti nõ impedit prescriptionẽ:licet ius resistat. Ad idem est glosa notabil' in.c.de quarta.de prescrip .q̃ vult q titulus hit⁹ a solo prelato cãm dat prescribendi si recipiens credat capitulũ consensisse: quia tũc errat in facto non in iure:z sic limi ta finem huius glose dum dicit aliud esse in alijs alienationib⁹ secundum Abbatez. ¶ Nota quia in.c. fi. ponuntur cause ingratitudinis propter quas donator potest reuocare donationem. licet heres eius non possit.si donator tacuit in vita Et solet dubitari inter legistas/ si donatari⁹ neglexit alere donatorẽ inopez.an possit reuocari donatio z in glosatore iuris ciuilis reperitur contrarietas sm Abbatem.nã in.l.fi.C.de.reuocan.dona.dicit q ista est causa sufficiens ad reuocandum donationez: sed in.l.in condẽ natiõe.ff.de regu.iu.sentit donatarium non teneri ad alendum donatorem inopem:quia hoc iure nõ p̲batur. Sed Cy.in dicta.l.fi. distiguit.aut donatio cõsistit in magna re.z procedit glosa in dicta lege fi nali . Aut in parua re: et tunc p̲cedit alia glosa: et istam distinctionem approbat Abbas . Sed potest dici q glosator non sit sibi contrarius:sed q glo.in dicta.l.in condemnatione velit q directe nõ possunt peti alimenta:sed si non p̃stantur potest reuocari donatio.ratione ingratitudinis . ita loquatur glo.in dic.l.fi.¶ Nota ex glosa fi. que vult q sicut hoc est personale ex parte donatoris: quia facultas reuocandi non transit ad ipsius heredem.ita z personale ex parte donatarij.quia non potest cogi cõtra ipsius heredem : z hoc colligitur ex.l.fi.C.de reuocan.dona . qui tñ textus videtur solum probare de herede donatoris vt non agat contra donatarium vel eius heredem. Sed aperte non decidit vtruz ipse donator possit agere ꝯ heredem donatarij. Et Jo.an.dicit q sic. si ignorauit ingratitudinem commissam in vita donatarij : vel si sciuit z non habuit tempus competens ad agendum. Et eadez ratione videtur idez dicendum in herede donatoris/vt possit agere contra donatarium. Et Ab.hic allegat glo. multum notabilem in.l. fideicõmissum.C.de fidecommis.q si legatarius intulit iniuriam testatori. si testator ignorauit in vita/ poterit ex hoc agere heres . Adducit etiam glosam notabilem in.l.sororem.C. de his qui vt indig.ex quibus glo. videtur inferendum secundum cũ. q si donatarius cognouit carnaliter vxorem donatoris in vita sua ipso ignorante q heres suus poterit agere ad reuocandum donationem.quia non dicitur tacuisse ex q̃ ignorauit . Sed aduerte quia illa glosa in dicta.l.sororem. loquitur quando heres cognouit vxorez testatoris post mortem eius. Põt ergo dubitari an tali casu poterit reuocari donatio per heredem donatoris quando post mortẽ illius donatarius cognouit carnaliter vxorem . Et videtur dicendum q sic. quia vidua durante viduitate:dicitur stare in priori matrimonio.l.fi. C.de bo.mater.z ideo videtur esse idem ac si illam cognouisset illo viuente.Nota etiam ex eadem glosa

h

61

q feudū nō est auferendū filio pp feloniā patris si patri nō fuit mota questio. Et cōclude fm Abbatem q eo casu quo vasallus priuatur ip so iure. puta quia ipse alienauit li= cet dominus non reuocauerit feu= dum ad se. heres tamen poterit. si autem ipso iure non perdit feudū non agetur contra filium ob deli= ctum patris: ⁊ hoc casu procedat glosa pro quo Ab. alle. Bal. in. c. imperialē. §. vl. de prohi. alie. feu. Et tu adde notata per glo. in. l. fi. C. de reuocā. dona. Et notata per Bar. in. l. iurisiurādi. §. si liberi. ff. de ope. libe. in. l. eum qui. ff. de inſ. ⁊ rele. ⁊ in suo consilio incipiente. Ista questio habet duo dubia. Et nota q donatio remuneratoria nō reuocatur propter ingratitudinē. tertus est singularis. iunc. glo. i. l. si pater. §. j. ff. de dona. Et adde q l. singularis. si vnq̄. C. de reuo. do= na. non habet locum in donatione remuneratoria scd̄m Ro. singula= riter in. l. si p̄o. §. de viro. in. xlviij. fallētia. ff. so. ma. Et qui dicantur benemeriti. vide per singularem glosam in. c. si quos. xij. q. ij. quam pulchre alle. Bald. in. l. iubemus. ij. C. de sacrosanc. eccl. Et de iure ciuili. est textus multum singular in. l. etiam. ff. de manu. vi.

De decimis

Quia decime sunt ꝺ iure par= rochiali. Ideo hec rubrica fuit posita per papā in ꝯpetenti lo lo. Et aduerte q etiam hodie deci me sunt sub p̄cepto fm oēs doc. et in decreto sunt pulchra iura in. c. reuertimini. xvj. q. j. q̄ ē ter. bti Je ro. in. c. maiores. xvj. q. vij. vbi est ter. bti Augu. ⁊ ibi dr. q olim ma= iores nostri copijs oim rerū abun= dabāt. q̄ soluebāt decimas: sed q̄ hodie non soluunt. quod non acci= pit christ⁹ accipit fiscus. Est etiā tex. beati Gregorij. in. c. quadrage sima. de consecra. distinc. v. in fi. ⁊ hodie predicatores ꝓferentes ver ba que possunt subtrahere audito= res a solutione decimaꝝ. sunt ipso facto excōicati. cle. cupiētes. de pe nis. Et nota q de omni reddítu prouenientе ex terra. debet solui decima. textus est notabilis in. c. j. eo. titu. Et nota ibi ter. iunc. glo. in ver. in primitijs. q primicie sunt in precepto sicut decime: ⁊ quanti= tas est commissa arbitrio debentis soluere. dum tamen dolus absit ne soluatur minimum. Nam quātitas commissa arbitrio debentis solue= re. interpretari debet arbitrio boni viri: ⁊ nota singulariter ex eodē te= xtu: q vbi agitur de solutione tem= poraliū facienda clericis. semper in dubio fieri debꝫ iterpretatio cō tra clericos: ⁊ hoc ne notentur aua ricia in exactione bonorum tempo ralium. Et Abbas hic contra aua riciam clericorum dicit. q allegat pulchrū textū in. c. dyaconi. xciij. distinc. vbi dicit textus sic. Nunc autem ex quo in ecclesijs sicut in Romano imperio creuit auaricia perijt lex de sacerdote: ⁊ visio de ꝓpheta. Tu scis q laici tenent respondere in iuribus parrochiali bus ecclesie parrochiali. quero q̄d in cleris: ⁊ dicas q idē textus est notabilis in. c. nouum genus. ita q si clerici suscipiant sacramenta ab alijs clericis. tanq̄ laici tenentur facere oblationes: ⁊ alia ad que te nentur laici. quod est notabile. Et bene facit textus singularis iunc. glo. in. c. alia. xvj. q. j. et ex hoc in= fert singulariter Abbas q mona= chus existens in studio de licentia superioris debet offerre sicut ⁊ lai cus. Nam ⁊ competentem elemosi nam facere potest de sibi concessis glosa est notabibis in. c. non dicatꝫ xij. q. j. in cle. ij. de vi. et ho. cle.

Scias q priuilegium nunq̄ re= fertur ad specialem conuentionem

initam inter partes nisi de ea fiat specialis mentio. Textus est memorie commendandus in.c.ex multiplici. qui textus etiaz notabiliter probat iuncta glo.fina.ꝙ in conuentionibus factis super iurib⁹ ecclesiarum. intelligitur semper excepta auctoritas pape/quod est notabile. Nota semper tu Canonista glosam in dicto.c.ex multiplici. in ver.quietas.ꝙ licet non valeat renūciatio super iure futuro.pactum tamen valet.limita tamen hoc non procedere si renunciatio fiat in presentia iudicis.glosam habes notabilem ẽm Abba.in.l.j.ff. de cura. bo.dan.ꝛ tu adde aliam glosam in l.in plurium.ff.de acquiren. here. ꝛ quod pulchre voluit Bar.in.l.j. ad finem.ff.iudi.sol. Secūdo limitat Bartho.in.l.j.C.de pac. vt nō procedat quando renunciatio fieret in presentia partis: quia tunc habet pactum interclusum. Licet aliqui voluerint contrariuꝫ:sed vt enitentur opiniones/tutum est ꝙ dicatur ꝙ renunciauit per pactuꝫ. ❡ Volo tibi dicere vnum dictum singulare Johannis andree frequenter fiunt bella/ vt videmus inter principes ꝛ destruuntur segetes et vinee. ita ꝙ ecclesia non potest habere suam decimam. vtrū dicatur grauari conscientia destructoris si nō satisfaciat ecclesie. Et dicit singulariter ꝙ non in.c.commissum: si bellum est iustum. ꝛ dicit ibi Abbas ꝙ non meminit se alibi legisse: sed si q̄s discernet ꝙ belluꝫ sit iustum. hoc opus. hic labor est. dicetur alio loco. ❡ Nota glosam in ver.pascuis.in dicto.c. commissuꝫ.que declarat que dicanẽ noualia. ❡ Volo tibi dicere vnuꝫ quod tibi forte videbitur nouum. peccāt prelati si non mouent ꝛ compellūt subditos ad soluendum decimas. textum tibi allego notabilem in.c. peruenit. Et nota ꝙ debitor decime absq̄ alia interpellatione est in mora: vt communiter concludunt doctores in dicto ca.peruenit: sed cum tex.in.c.cum homines.eodem titulo.dicat ꝙ statim collectis fructibus dꝫ solui decia̅. videẽ ꝙ nō sit speciale in debitore decime. postq̄ꝫ est statutum tempus solutioni: ꝛ vide ibi glosaꝫ in ver.fructibus. Nota tamen ꝙ allegatur glosa singularis in §. item mitta. institu. de actio. ꝙ debitor ecclesie est in mora absq̄ interpellatione: ꝛ idem dicitur de debitore fisci.glosa est singularis in.l.cum quidam.§.fiscus. ff.de vsuris. ❡ Nota textum iunc. glosa prima notabili.in.c.dilecti filij.ꝙ religiosi possunt conducere ꝑdia quando propria non sufficiunt alias secus. ꝛ commenda memorie textum notabilem allegatū in glosa in.c.peruenit.lxxxvj. distinc. et vide glosam.j.ibi. ❡ Nota glosaꝫ j.in.c. suggestum.que ponit casus in quibus perditur priuilegium. Et nota singulariter illum textum ꝙ priuilegiuꝫ quod incipit enormiter ledere/non reducitur ad debitam moderationem: sed reuocatur in totum. ❡ Nota glosam.ij.in.c. ex parte/quia est magistralis ĩ sua materia circa solutionem decimarum/quam debent facere religiosi. Nota ꝙ in tantum priuilegium alteri nociuum restringi debet. ꝙ in materia priuilegij. qui facit per alium/non dicitur facere per se. textus est notabilis in capitulo.licꝫ. ❡ Nota textum qui semper allegatur in.c.ad audientiam.contra peruertentes intellectum iurium ꝛ impropriantes vocabula legum: quia sine necessitate hoc fieri nō debet ❡ Vide sepe dubitari/ et magne iam fuerunt orte contentiones. fuit depicta imago in pariete alicuius domus. fiunt ibi oblationes. cuius debeant esse ille oblationes: et certuꝫ est ꝙ non possunt

esse domini domus. per glo. singu= rem in. l. statue. ff. de vsufruc. et vi= detur quod debeant esse ecclesie par= rochialis et non episcopi. vt notabi liter probatur in. c. quoniam. eodē titulo. quem tex. ponderat Abbas ibi. ad idem est tex. in. c. pastoral. de his que fi. a prela. et tex. in. c. quā uis. hoc eodem titulo. per quē tex. dicit ibi Abb. episcopum non pos= se concedere domino domus/ vbi ē pictura alicuius sancti. vt de illis oblationibus disponat ad libitum. ¶ Nota vnū dictū singulare doc. in dicto. c. quāuis. quod laicus conuer sus est capax iuris spiritualis. de quo vide pulchram glosam in. c. ex eodem. de elec. in vi. Nota singula riter glosam in dic. c. quāuis. in §. concesserit. quia vult quod fructus de= cimarum possint concedi ex causa laico in tempus vite sue. Est com= munis error quod iudei non possunt possidere bona immobilia inter christianos hoc est falsum. textus est in. c. de terris. eo. ti. et istuz tex. semel ostendi cuidā doctori in Ita lia q̄ nolebat credere. quo viso ob= mutuit: et possunt cogi ad solutio= nem decimarū. vt ibi. ¶ Nota glo= sam finalem in. c. cū sint homines. quod iura epalia et parrochialia pos= sunt cū titu. pscribi p alienū epz vel presbyterū. licet sint hec iura infra limites. Scdo collige singulariter ex ea. glo. quod sicut limes epatuū seu parrochialium non pōt pscribi. ita nec iura adherentia limiti. nec ex hoc oriatur cōfusio limitū quod est me morie ɔmendandū scdm Ab. hoc tū itellige ɔcedere qn̄ solū pscriberē tur decime adherētes limiti. secus si pariter prescriberentur oēs decime parrochie. qr tunc non ita insurgit confusio limitū: vt notabiliter ɔbatur in. c. cum contingat. Nota quod deci= cima debet deferri ad ecclesiam p rusticum sumptibus ipsius rustici. duas habes glosas notabiles in

decreto in. c. reuertimini. xvj. q. j. in ver. in horrea. et in. c. j. xvj. q. vij. in §. in horreū. quod est notabile. No ta glo. multum notabilem in. c. ex transmissa. in ver. licite. que semp allegatur an et quando de illicite q̄ sitis sit soluenda decima: vel fieri possit elemosina et adde gl. magnā in. c. decime. xvj. q. j. Et vide etiaz singularem glosaz. in. c. oblatiōes. xc. distinc. an oblationes eorum qui iacent in peccato sint ab ecclia recipiende etiā presupposito quod fi= ant de propria substantia: et nota p intellectu istius glose vnū dictum singu. Inno. in dic. c. ex transmissa quod si crimē est notoriū non debet ec clesia oblationes talium recipere. ¶ Nota singu. glo. in. c. a nobis in ver. exemptus. Nūquid papa pos= sit dare priuilegium de decimis nō soluendis. Nota semper glosam. j. in. c. tua. j. eodem titulo. quam glo sam allegabat An. de Bu. tpe suo contra illos qui contendebant de papatu et faciebant scisma in eccle sia dei: nec poterant corrigi per ec clesiam. ¶ Si tu vis scire quare deus reseruauit sibi decimas et qua re precepit illas clericis exhiben= das. dicas quod ob aliam causam sol uitur deo decima: et ob aliam cau= sam datur clericis. deo enim exhi= betur in signum vniuersale dominij scilicet vt deus cognoscatur domi nus omniū que sunt in terra: et etiā ipsius terre. clericis vero manda uit illas solui pro suo cultu. id est pro diuino officio quod in ecclesijs ad laudem dei impendunt: vt nota biliter proba tur in. c. tua. §. dñt tū clerici quod superfluū est dare pau peribus. c. finali. xvj. q. j. et noteꝯt clerici qr dicitur in dicto. ca. fi. quod p abusionem bonorum ecclesiasticorum sibi iudicium manducant et bibunt Et non tradas obliuioni vnum sin gulare verbū doct. in dicto. c. tua. quod in decimis non admittitur ɔpen

satio. et ego allego pulchrā glo. in c. decime. xvj. q. j. que ē glo. j. Nota glo. j. in dic. c. tua. quia tangit q̄ actione petantur decime. et videt̄ concludere glo. q decime sint in dominio eccl'ie. cui adde etiā glo. in. c. moderamine. xvj. q. j. in. c. revertimini. xvj. q. j. in ver. et suas. et dicit Abbas q est in optione ecclesie vel agere vel rei vendicatione contra detentorem fructuum. vel conditione ex canone contra debē tem soluere. Nota dictum singulare Hosti. et Jo. an. in dic. c. tua. pro confirmatione eorū que dicta sunt in titu. d cohabi. cleri. et muli. q decima non est soluenda clerico notorio fornicatori. ne talis nutriatur in peccato. non tamen debet dominus lucrifacere decimā: sed debet eam conuertere in vtilitatem ecclesie de consensu diocesani. ¶ Queri solet de pulchra et quotidiana q̄stione. quid si vēditur ager. ex quo multis temporibus retroactis decima non fuit soluta nunquid emptor possit conueniri pro decimis preteritis: et concludunt communiter doc. q sic in. ca. pastoralis. per textum in. l. imperatores. ff. de publica. Est tamē in electione rectoris ecclesie: vel agere contra nouū possessorem vel contra antiquum. qui percepit fructus. Nota glosā in dicto. c. pastoralis. in ver. quasi de lucro. q heres legatarius et donatarius non tenentur soluere decimas de bonis immobilibus: et ita intellige glosā j. c. decime. xvj. q. j. et in fi. vult glo. q doctor d suo salario teneatur soluere decimam: et idem tenet glosa in dic. c. decime. Nota q in decima non deducunt̄ expense que fiunt pro fructibus. c. pastoralis. cū glosa. in ver. credimus. Et ratio est quicquid dicat glosa: ſm Hosti. et est notabile pbū q vbi verbū fructus refertur ad aliquā partem nō deducunt̄ expense. Nā decima redditur deo. et nouem partes remanent apud dominum. Sed vbi quis obligatur restituere omnes fructus. tunc habent locum iura que dicunt q expense deducuntur. ne quis locupletetur cum iactura illius qui fecit expensas. Nota etiā singulariter ex dic. Inno. qui dicit. q iura dicentia q fructus est quod super est deduct expensis intelliguntur ciuiliter. q est quedam interpretatio ciuilis: q naturaliter quicquid percipitur ex re est in fructu seu redditu. ex q̄ sequitur q si inter cōtrahentes fit mentio de fructibus. debet ītelligi non deductis expēsis. quia contrahentes maxime rustici capiunt verba naturaliter: et ſm quod vulgariter proferuntur. quod est nota. Dicit tñ Ab. q inspicienda esset mēs contrahentiū que ex multis circunstantijs elici potest: sed in dubio. Nota pulchrū dictū Inno. ¶ Fui semel interrogatus quādo dicatur ad aliquem res aliqua ab antiquo pertinere: et respōdi ex prescriptione/allegaui tex. notabilē iunc. glo. j. in. c. cum contingat: et in. c. cū in tua. in ver. ab antiquo. eodē titulo et istud poteris commēdare memorie propter statuta. Nota glosam nota. in dic. c. cū contingat. in ver. de iure cōmuni: ad quam quotidie fit remissio ad quem de iure cōmuni pertineat perceptio decimarū. Nota semp glo. in dic. c. in ver. noualiū. pro intellectu. c. ex parte. supra eodē. ¶ Volo tibi adducere vnū tex. contra Bartholū. Ponamus q aliquis in aliquo loco exercuit actus iurisdictionales occurentes animo vtendi iurisdictione vniuersali. post completam prescriptionē poterit vti iurisdictione in alijs casibus occurrētibus. finge eñ q homicidiū ibi non fuit cōmissū p quadraginta annos: sed alia scelera q̄ iste tāq̄ superior puniuit Si post pre

scriptionem contingat/illud poterit iste punire qui prefato modo p̄scripsit ibi iurisdictionem. textum habes in simili notabilē in .c. cum in tua. eodem titulo. licet. Bartholus teneat cōtrarium in.l.j.§.si qs. ff. de iti. actu priua. in.l. si publicanus in fi. ff. de publica. de quo per Innocen. in.c. dilectus. de capel. mo. Nota singulariter glosam finalem in.c. dudum. que vult ꝙ libellus habet se vt subiectum. sententia vero vt predicatum. nam sentētia debet esse conformis libello. Et ex eadē glo. nota ꝙ vbi nō apparet de petitione: quia acta propter antiquitatem sunt deperdita. debemus ex verbis sententie presumere qualitatē petitionis. Nota semper glosam finalem in.c. in aliquibus. ad quam quotidie fit remissio. concludit enim ꝙ hodie decime etiam ex dispositiōe diuina sint in precepto: ꝛ ꝙ non valet consuetudo diminuens quotam decime. nisi sit a papa approbata. Et vide glosam notabilem in.c. quicunq̧. xvj.q.vij. que etiam dicit ꝙ personales decime sunt de iure diuino. Et Abbas in dicto.c. in aliquib⁹. allegat beatum Thomam dicentē ꝙ vbi de consuetudine non soluuntur decime. non peccant non soluētes nisi propter obstinationem animi/vt si haberent animum obstinatum ad non soluendum. etiam si p̄ciperet ecclesia. tunc tales peccarēt mortaliter: ꝛ ista opinio placet Ab. ne tanta multitudo pereat: et Hostien. in.c. a nobis eodem titulo dicit ꝙ in locis in quibus etiam decime prediales non soluuntur. si non vendicantur. non peccant non soluentes. videtur enim papa cum eis dispensare saltem quo ad preteritas decimas: ꝛ pro hac opinione dixit Ab. facit textum in.c. non est eodem titulo. dum mandat excommunicari non soluentes si neglexerint. Sed iste textus potius potest adduci in contrarium/cu3 debitores decime sint semp̄ i mora absq̧ interpellatione collectis fructib⁹ vt dictum est.s̄. Et vide omnino glosam in.c.j. de deci. in. vj. in ver. decimarum que terribiliter loquit̄

¶ De decimis in vj.

Decime an debeantur ex precepto ꝛ tollantur consuetudine/vide pulchram glosam in .c. j. in ver. decimarum. ¶ Per verbum declaramus/ nō statuitur ius nouum. glosa est in.c. statuto in § . declaram⁹. Nota tu canonista glosam in dic.c. statuto. in ver. medietatem. ꝙ nomīe partis ꝯtinetur dimidia. que glosa allegat duos tex. de iure ciui. ¶ Nota ꝙ suprascriptio posita in principio huius tituli facit de directo contra Ab. in.c. auaricie de preben. dū vult defendere monachos sancti benedicti contra canonicos regulares.

¶ De decimis in Cle.

Dispositio cōcepta contra religiosos. habet locum contra religiosos translatos ad ecclesiam secularem. glo. est.j. in cle.j. q̄ glosa etia3 vult ꝙ postq̧ textus dicit de religiosis / non habet locum in clericis secularibus. ¶ Verbu3 grex late sumptum intelligitur de maioribus ꝛ minoribus. glosa est i dic. cle. in ver. gregibus. ¶ Priuilegiati super decimis non soluēdis de nutrimentis animaliū/administrātes aliena animalia suis/non debent p̄dere priuilegiū in suis/glo. est nota in dic. cle. in ver. immiscentiū. ¶ Coloni priuilegiatoꝝ de nō soluēdis decimis an teneantur soluere. glosa est no. que distinguit in dic. cle. in ver. excolendas. ¶ Requisitio partis etiam vnica. constituit aliquem contumacem. glosa ē notabilis in dicta clemen. in ver. fa

etam. cui adde nota. per glosam in lege. qui rome. §. coheredes. ff. de verbo obliga. in lege. fideiussor. obligari. §. finali. ff. de fideiusso. Barthol⁹ in lege. si ex legati causa. ff. de verbo. obligat. in quibus locis habetur quod sufficit etiā quod talis requisitio sit extraiudicialis. ¶ Si constitutio suspēdit simpliciter ab officio. an debeat intelligi de officio a diuinis. an a temporali. vtputa quia esset camerarius. est glosa notabilis in dicta clementina in ver. officijs. ¶ Suspensus donec satisfecerit. non indiget absolutione facta satisfactione. Secus in excommunicatione. glosa est notabilis in dicta clemētina in verbo donec secundum Abbatem in capitulo primo de iudi. in vj. colum. quaz dicit ibi singularem in capitulo. nō est. de spon. in capitulo secundo de sortile. ¶ Si mādatur conferri beneficium / certe summe ad certam monetam: et illa moneta non currat in illis partibus. vide glosam notabilem in clementi. si beneficiorum. in ver. consuetam. ¶ Iudex ecclesiasticus debet tunc ad brachium iudicis secularis recurrere quando cōtemnitur censura ecclesiastica. glosa est ibi in ver. capi. et est optimus textus in capitulo postulasti. de homicidi.

De despon. impube

In ista rubrica ponitur de sponsalibus que contrahuntur per impuberes. Nota glosam primam in capitulo primo. quod si filius contrahat matrimonium cum illa cum qua non contraheret si esset sui iuris propter reuerentiā patris matrimonium tenet: et dicunt doctores super ista glosa quod si filia contrahit matrimonium sine consensu patris. nō potest propter hoc a patre exheredari. nisi eligat turpem vitam. ¶ Sed querit Abbas de quotidiana questione. nunquid pater teneatur illā dotare / ex quo contraxit matrimoniuz sine suo cōsēsu: et allegat duas notabiles glosas in decreto. in capitulo si. xxxij. quest. ij. in capitulo de raptoribus. xxxvj. quest. prima. et ista glosa limitat hoc. nisi elegerit virum moribus suis indignum. Dicit tamen Abbas quod si nupsit sine promissione dotis. non potest cogi pater ad dotem prestandam. allegat dictuz notabile Bartho. in. l. obligamur. §. lege. ff. de actio. et obligatio. et sic dicit limitari debere glosas superius allegatas. Sed tu adde quod Abbas in capitulo. cum causam. de rapto. insurgit quibusdaz mediis contra Bartholum / licet dicat postea quod eius dictum sit equum. Sed Abbas non aduertit quod glosa in dicto. §. lege. tenuit contrariū que videtur magis communiter approbata. et illam tenent Baldus et Inno. in. l. j. ff. solu. ma. et per modernos in lege. si socer. ff. so. ma. et coutra Bartholum facit. quod licet filia. habeat de suo proprio. tamen pater tenetur illam dotare. l. finali. vbi per Baldum. C. de do. promiss. et preceptor meus Alexan. in consilio. xcvij. in primo libro dicit quod ista est communis opinio. quando nupsit digne persone. et adde quod notat glo. i. in lege. cum qui. ff. de sta. ho. Nota glosam in dicto capitulo primo in verbo debet. quod quando materia non est necessitatiua. verbum debet importat honestatem. Scias quod in sponsalib⁹ de futuro. etas septem annorum est communis masculo et femine: sed respectu matrimonij contrahēdi ē dria īter masculū et feminā: quia mascul⁹ regulr debet compleuisse

64

qrtūdecimū annū. feīa duodecimū glo. est in. c. ij. in ℣. canonib⁹. quia femina citius pubescit. ⁊ glosa i. l. ij. C. de his que ve. eta. impetra. assignat rationem/quia mala herba cito crescit: non tamen legatis hāc glosam domini mei coram mulieribus: quia male staretis: ⁊ experto credite magistro vestro. ¶ Nota glosam in. c. puberes. in ver. tardissime. que vult ꝙ abilis etate. impotens tamen ad coeundum. valide non contrahit matrimonium. contrarium tamen communiter tenet per doc. ex quo em̄ hʒ etatē legittimam ad mr̄imoniū/nec apparet de impedimēto ppetuo tenet mr̄imoniū. ¶ Nota ꝙ sponsalia cōtracta cum minore septēnio conualidantur per superuenientem etatem: si tacite sponsalia precedētia approbauit. glosa est nota. in. c. literas. in ver. placeret. ⁊ hodie habes pulchrum textuʒ in. c. j. eodē titulo. in vj. vbi idē statuitur in matrimonio contracto per mīores. ¶ Scias ꝙ ad sponsalia de futuro contrahenda requirit ꝙ etas septē annorum sit cōpleta. ita ꝙ illa nō pōt preueniri. vt pbat tex. in. c. literas. ⁊ i. c. accessit. eo. titu. Tu debes scire ꝙ añ etatē legittimā nō est pmittēdū ꝙ aliqui mr̄imonialiter cōiungant c. ij. eo. ti. si tñ cōiungant: ⁊ puella apparet cognita. tenet matrimonium: tex. est notabi. in. c. continebat quia ex q̄ fuit cognita. potētia coeundi supplet etatē. Nota singulariter glo. in dic. c. continebat. in ver. viri standū. qꝛ potes illā allegare ꝙ statuto disponēte ꝙ stet iuramēto official' sup dāno dato. debet intelligi statutum nisi denunciat⁹ pbet ꝯtrariū. de q̄ in. c. pposuisti. de proba. hoc tñ limita singulr̄ nō pcedere qñ statutū diceret. ꝙ dictuʒ officialis haberet p oīmoda pbatione. hoc probat glo. singularis in cle. j. in ver. omnimodā de fo. ꝯpe.

Secundo limita nisi statutum diceret ꝙ dictū officialis haberetur p plenaria probatione. glo. est singu. in cle. j. in ver. fecisse narremus. de proba. ſm Roma. in. l. si duo. ff. de acqui. here. Tu scis ꝙ actore non probante reus debet absolui etiaʒ si nihil pstiterit. l. qui accusare. C. de eden. hoc non procedit vbi versatur periculum anime. quia tūc potest exigi iuramentum a reo. glosa est multum notabilis in dicto cap. continebat. in ver. iuramēto. ⁊ adde dic. doc. in. c. attestationes. eo. titulo super glo. fina. ꝙ vbi agit de sacramēto matrimonij. debet semp iuramentuʒ exigi a reo. licet actor nihil probauerit. vt veritas tanti sacramenti magis elucescat. quod commenda memorie. Nota ꝙ malitia supplet etateʒ quo ad matrimonium contrahendum. c. de illis. ij. Et intellige malicia. i. vigor naturalis seu potentia coeundi/non tamē sufficeret malicia in rebus agēdis. ¶ Et volo tibi dicere vnum stupendum. Narrat beatus Gregorius in dyalogo ꝙ puer nouem annorum pregnantem rēddidit suam nutriceʒ: ⁊ hoc refert glosa. xx. quest. j. in summa. et nisi tantus vir hoc affirmaret. dicerē illud quod dicitur in prouerbio italorum. puer ille habuit vocem. alter comedit nucem. sed hoc non affirmaret ipse gloriosus doctor / nisi de hoc certam scientiam habuisset. ¶ Nota ꝙ vxor potest vendicare maritū vt est textus notabilis in. c. attestationes. quod intellige adiecta causa de iure diuino seu canonico. facit quod habetur in. l. j. §. p hanc. ff. de rei vendi. quia multa iura hʒ vxor in marito. c. nō dʒ. de ꝯsang. ⁊ affi. Volo tibi dicē vnā mirabilē decisionē ſm Ab. ꝙ mīor pubertate. maior tñ septēnio ꝯhēs spōsalia vł mr̄imoniū. pt adueniēte etate legittīa sine alia cā r̄silire a talib⁹ spōsa

libus: seu matrimonio. licz mulierē sepe nisus fuerit corrumpere. vt notabiliter probatur in dic. c. attestationes. Nota singu. glo. in dic. c. in ver. euasisse. q confessio coniugis contra matrimonium valet quādo stabat pro matrimonio. Tu scis q metus impedit matrimonium ipso facto. c. cum locum. de spō. quid diceres de sponsalibus. dicas q idez tex. habes notabilem in. c. ex literis. eo. ti. Nota q impedimentum publice honestatis nedum impedit matrimonium: sed etiā dirimit quātumcūq copula in matrimonio intercesserit. tex. habes no. in. c. duo pueri. ¶ Volo tibi dicere vnum dictum singulare Hosti. per illū tex. in. c. ad dissoluendum. q licet libellus sit vnicus: tamen si potest comprehendere multos modos agēdi. quorum aliqui sunt inepti. pars inepta non habet vitiare modū aptū pro quo facit tex. singu. in. c. si eo tēpore. de rescrip. li. vj. 7 quod voluit An. de Bu. in. c. exhibita. ad finez. de iudi. 7 ideo dixit Ab. in consilio lxv. q nullitas laudi in vno capitulo. non habet vitiare alia capitula. Tu scis q in denunciatione euāgelica debet prius pcedere monitio. c. nouit. de iudi. hoc non procedit quando denūciatur matrimonū impedimentum. glo. habes notabilez in. c. ad dissoluendum. in ver. denūciari. Tu scis q gestum cōtra legē est nullum. l. non dubiuz. C. de legi. Sed quid diceres de gesto contra mandatum pape: tu habes glo. singu. in dic. c. ad dissoluendum. in v. irritū q voluit q valeant gesta cōtra mādatū pape. nisi sit apposita clausula decreti. Sed in cōtrariuz habes dictū singulare Inno. in. c. fi. de. accu. qd dcīn p multū notabili refert: 7 seqtur Ab. in di. c. ad dissoluēdū. Et no. ēt singlr dic. glo. in fi. q mrimoniū ꝯtractū ꝯtra īterdictū pape ēt cū clausula decreti irritantis. tenet mero iure. alio impedimento non supposito. 7 idē tenet Inno. licet Hosti. contra: sed tu tene. glo. quia non est verū ita simpliciter. q papa possit disponere ad libitum super matrimonio non consumato. vt dicit Hostien. 7 aliqd dictum est in ti. de conuer. ꝯiu. Nota q si testis ita deponat: q talis possedit circa. xij. annos. non est pbatuz certum: 7 determinatuz tempus: vt notabiliter probatur in. c. fi. eo. ti. Et scias q vbi de potentia coeundi non constat: saltē ex signis q ante etatem cōpletam non tenet matrimonium: nisi saltem in vltīa die postremi anni: fauore matrimonij: sicut dicitur in testamēto. l. qua. etate. ff. de testa. vt videtur concludi per doc. in dic. c. fi. Nota glo. j. in. dic. ca. fi. quia semper allegatur que declarat quomodo dicat fieri subarratio: 7 adde pulchram glo. in. c. tenor. de re iudi. in ver. subarrasset. in. c. femine. xxx. questi. v. in ver. annulus. Vltimo adde ad ea que dicta sunt supra/in prin. q licz filia que peccauit in corpus: nec ali nec dotari debeat a patre: de quo per Specu. in ti. que si. sint legit. §. penul. versi. quid si filia. 7 Bald. in l. fi. C. de do. promis. tamen si penitentiam agit: debet ali: 7 dotari: vt dicit Specu. in dic. §. in versi. quid si penitentiam egerit. Anto. de bu. 7 alij post eum. in. c. quintauallis. de iureiuran. 7 est tex. in. l. imperialis. C. de nup. Bal. in. l. si filia. C. de inoffi. testa. ex quo infert Alex. in l. j. ff. de solu. ma. q si filius qui cōmisit ingratitudinem in patrē egit penitentiam viuo patre non potest exheredari.

¶ De despon. impu. in. vi.

Nota q sponsalia amborum infantium: vel alterius tantum: per superuenientiam maioris

65

etatis non validãtur.nec publica͡z
honestatem inducũt:nisi fuerint ra
tificata tacite: vel expresse.vt est
tex.nota.in.c.j.in prin.iunc.glo.in
ver.verbo.⁊ in ver.vel facto. No=
ta ꝙ in matrimonijs contrahendis
malitia supplet etatem. vt est tex.
iunc.glo.in.c.j.in ver.supplebat.⁊
nota ibi glo.in ver.modum alium.
¶ Sponsalia pro absentibus filijs
non tenent nisi ipsis presentibꝰ: vl
nisi approbauerint tacite vel expſ=
se ex post facto.vt est tex.in. dic.c.
§.fi. Nec ĩducũt publice honestatẽ
iusticiã. ⁊ vide ibi.gl. i ỽ.spõsalia.

¶ De diuortiis.

In ista rubri.ponitur qualiter
matrimonia diuidãtur. Et no
ta ꝙ diuortium fit dupliciter. Pri
mo quo ad substantiam vinculi ma
trimonialis: vt quando separatur
matrimonium propter impedimen
tum perpetuũ. quãdoqꝫ fit quo ad
thorum: ⁊ mutuam seruitutem. vt
propter adulterium coniugum.
¶ Queritur. quid si vxor morti
mariti continue insidiatur: nec põt
compesci: nunquid licitum est mari
to illã deserere? Et conclude ꝙ sic
⁊ ipsi vxori petenti restitutionẽ ob
stabit exceptio seuitie. sicut etiam
dicitur de marito.tex.est singula.in
c.literas.ad fi.de resti.spo. ⁊ per il
lum tex.est dicendum ꝙ per iudicẽ
hoc casu poterit separari matrimo
nium quo ad mutuã cohabitationẽ
quod est notabile. Nota glo.fi.i.c.
j.ꝙ delicta que ĩpediunt matrimo=
nium contrahendum non dirimunt
iam contractu͡z. Cui adde pulchrã
glo.i.c.hi ergo.xxvij.q.j. ¶ Nota
ꝙ matrimonium semel cõtractũ
non debet absqꝫ iudicio ecclesie se
parari: etiam si impedimentum sit
notorium.tex. habes singularem
in.c.porro.eo.ti. ¶ Nota glo.j. in
dic. c. porro. quia videtur tenere:
ꝙ in notorijs non requiritur cita=
tio.nota bene: vt scias allegare: qꝛ
alibi videtur aliter loqui: dicetur
in loco suo. Nota glo.j.in.c.signifi
casti. ꝙ si mulier sponte recedit a
viro: ⁊ non admittatur volens re=
uerti: dicitur spoliata: ⁊ adde glos.
in.c.literas.de resti. spoli.in.c. in=
telleximus.de adul. Innocen.in.c.
veniens.de regu. Et nota etiam
glo.in fi.quia est notabilis: ꝙ mari
tus non admittens reuertentem v=
xorem tenetur sibi postea ad expẽ=
sas. Et scias ꝙ maritus potest ex=
communicari per ecclesiam: si sine
iusta causa dimittit vxorem. dic.c.
porro.⁊.c.significasti eo.ti. ¶ No
ta tex.singularem iuncta glo. in ỽ.
inuicem.in.c.ex literis. ꝙ si matri=
monio separato propter adulteriũ
alterius coniugis reliquus non cõ
tinet. debet matrimonium reinte=
grari: nõ obstãte ꝙ sentẽtia separa
tionis lata fuerit. ⁊ ista est commu=
nior opinio. Et vide glo. vacillan=
tem in.c.apostolus.xxxij.q.vij. Ex
quo nota ꝙ sententia sup separati=
one matrimonij quo ad thorum nõ
transit in totum in rem iudicatam.
Nota singulariter glo.in dic. c. in
ver.admonita.in fi.ꝙ confessio fa=
cta calore iracundie non preiudi=
cat: nisi detur perseuerãtia. ⁊ tu al=
lega.tex.in.l.quicquid.in ver.dici=
tur.ff.de regu.iu. Et nota hic vnũ
dictum singulare Hosti. ꝙ confes=
sio potest reuocari in continenti an
teqꝫ sit redacta i scriptis. pro quo
ist glo.singularis.in.c.apud.xxxij.
q.j. Nota glo.fi.ꝙ vxor potest inui
ta reconciliari viro: licet sententia
separationis fuerit lata.
¶ Quero: Judeus conuertitur
ad fidẽ: vxore sua remanente in in
fidelitate.an possit accipere aliam
vxorẽ ⁊ rñdeo ꝙ sic: qñ illa infide=
lis non vult secum cohabitare. vel
non sine blasphemia diuini nomi=
nis.tex.habes nota.in. c. quanto.
ex quo nota ꝙ cõuersus ad fidem

licite habitat cum vxoꝛe infideli: ex quo vult secũ habitare sine pec cato. ergo habes vnum casum sin gularem in quo inter chꝛistianum: ꝛ infidelem potest esse matrimoniũ quod est nota. ¶ Scis ꝙ lex diui na compꝛehendit omnes. etiã infi deles. vnde matrimonium per eos cõtractum contra legem diuinã est nullum. c. gaudemus. ex quo singu la. nota ꝙ si infidelis delinquat cõ tra legem diuinam potest puniri. ꝺ quo elegãter per Inno. in. c. quod super his de voto. Si tu vis scire ꝑ sonas pꝛohibitas lege diuina. vide glo. j. in dic. c. gaudemꝰ. Nota mul tum glo. fi. in dic. c. ꝛ super illa glo. volunt aliqui ꝙ per baptismum nõ tollatur accusatio criminis: sed cõ tra illos adduco glo. no. in. c. quod aũt. xxvii. q. j. in. c. sine pnĩa. ꝺ peni. dist. iiij. ꝛ. xlix. dis. in pꝛin. ꝛ ita hoc anno pꝛoxime preterito fuit serua tũ in italia in quodã iudeo qui post baptismum fuit accusatus de furto facto tempoꝛe quo erat iudeus: nã solum fuit condemnatus ad restitu tionem furti. Et in repetitiõe mea c. inter alia. de imu. eccle tollo. mo tiua. Ab. in contrarium: quomõ in telligatur illud: ꝙ vir: ꝛ vxoꝛ nõ iu dicantur ad imparia. vide pulchꝛã glo. in dic. c. gaudemus. in ꝟ. nõ ad imparia. ꝛ adde glo. multũ notabi lem in. c. manifestum. xxxiij. q. v.

¶ De dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ de dote post diuoꝛ. resti.

Quia diuoꝛtio facto dos re peti solet. ꝛ ꝑtendiꝭ plerũqꝫ de donatiõe facta ꝯstãte mrĩmonio ĩꝑoniꝭ ista ru. in qua tractaꝭ tam de donatiõe facta inter virũ: ꝛ vxo rem. ꝙꝫ de dote post diuoꝛtium resti tuenda ꝛ ideo si separatur matri monium de facto contractum pꝛo pter aliquod impedimentum debꝫ maritus putatiuus totamꝫ dotem restituere. c. j. ij. ꝛ. iij. eodem titulo. ꝛ ex hoc habes limitationem ad iu ra que dicunt: ꝙ maritus non tene tur: nisi inquantum facere potest: quia illa iura procedunt: quando verum matrimonium soluitur: tunc enim pꝛopter reliquias pꝛioꝛis ma trimonij defertur marito vt non cõ ueniatur: nisi quantum facere põt secundum doc. licet aliter glo. sen tiat in dic. c. j. ¶ Nota ꝙ vbi con stat matrimonium fuisse nullum nõ agitur actione de dote: ad restitu tionem dotis: sed conditione sine causa. glo. est. j. in. c. de pꝛudẽtia. ꝛ secundum doc. hec conditio est ita pꝛiuilegiata quo ad ipsam mulierẽ sicut actio de dote: ꝛ sic pꝛefertur alijs creditoꝛibus sicut si verũ fuis set matrimonium pꝛout habetur in l. assiduus. C. qui po. in pig. habe.

¶ Dubitatur si de dote agatur pꝛincipaliter: vt puta quia non fuit disputatum de viribus matrimonij an iudex ecclesiasticus sit compe tens iudex inter laicos: ꝛ glo. no tabilis in dic. c. de pꝛudentia. in ꝟ. accessoꝛie. tenet ꝙ non. Innocẽ. te net contrarium: quem sequitur Ab bas. pꝛo quo allega. c. j. ꝛ. ij. supꝛa. eo. Sed illa iura parum faciũt. qꝛ loquuntur quando iam per iudicem ecclesiasticum erat separatum ma trimonium de facto contractũ pꝛo pter impedimentum: merito est iu dex competens: vt restituatur dos vxoꝛi putatiue. ꝛ videtur ꝙ magis communiter doc. legiste transeant cum hac glo. in. l. j. ff. de solu. ma. ¶ Iudex fuit deputatus super cã ꝑncipali si i diffõe ipsiꝰ nihil dixit ꝺ accessoꝛio non potest amplius de il lo sine noua commissione se inter ponere. Sed intellige glo. quando illud accessoꝛium veniebat expedi endum officio iudicis. secus si pꝛo causa accessoꝛia competeret actio ve in casu glo. ¶ Nota singulari ter ꝙ si vxoꝛ recedit a viro ꝓꝑa vo-

66

luntate propter adulterium per ipsam perpetratum sibi repetenti dotem obstat exceptio adulterij. vt ē tex. notabilis in.c.plerumqz. Ex quo infertur q maritus possit consequi dotem sine accusatione adulterij excipiendo modo predicto.
¶ Uolo tibi adducere vnam mirabilem glo. tu scis: q vxoz propter adulteriū perdit dotem. quid de bonis parafernalibus? z dicas q idē glo. do tibi singularem in dic.c. plerumqz. in ver. dotalium. quam alle. Roma. in singularibus suis. z dicit Ab. tene illam memorie propter suam auctoritatem. Et nota q mulier non debet recuperare dotem pditam propter adulterium. licet appareat nunc matrimoniū fuisse nullum. glo. habes singularem in dic. c. plerumqz. in glo. fi. ¶ Nota singulr glo. in.c. et si necesse I. ver. restitui. z nota illam dum dicit: q coniuncti in gradu propinquo presumuntur habere notitiam consanguinitatis. Tu scis q vbi deest superior de iure: vel de facto recurrēdum est ad papam: vt dicit Inno. in.c. licet ex suscepto. d fo. compe. Hostien. z Ab. in.c. nouit. de iudi. hoc tamen singulariter intellige quantum ad hoc: vt faciat iustitiā non autem vt exigat penam a lege impositam. glo. tibi alle. singularē in dic. ver. restitui. in illa solutione dum dicit: q illi reges non recognoscebant superiorem: z ita colligit ibi Ab. ¶ Uolo tibi dicere vnū aliud singulare quod colligit ex dicta glo. q dispositio legis. qui contra. C. de inces. nup. procedit cōtra contrahentes in gradibus lege canonica prohibitis: quod est singulariter notandū. Nota q maritus potest expellere vxorem si non soluatur sibi dos promissa. hoc probatur in.c. per vestras. eo. tit. secundum Ab. Et tu allega glo. singularem in.§. fi. in auten. de nō elegen. secū. nuben. quam dicit ordi. Bald. I. I. de diuisione. in. l. insulam.§. vsuras. ff. solu. ma. Et illam dicit Roma. singularem in. l. j. ff. solu. ma. p quo habes etiam singularem tex. vbi p Bal. in. l. fi. C. ad velle. z facit tex. z quod ibi per Bal. in. l. si donaturus.§. j. ff. d cdi. ob cau. Et nota ex eodem tex. casum singularem. q ex pecunia deposita apud mercatorē licite potest capi pars honesti lucri z sic ex pecunia cum ministerio alterius potest prouenire honestum lucrum. Non tamen intelligas: q capitale debeat esse saluum. quia hoc esset illicitum: z pro hoc allego tibi glo. multum singularem in c. plerīqz. xiiij. q. iij. quam approbat Ab. in dic.c. per vestras. Et idem voluit Jo. cal. in.c. nauiganti. de vsu. licet Jo. an. aliter loquatur.
Et nota q in dubio quando duo cōtrahunt societatem: z vnus ponit pecuniam alter operam. videt actum inter eos q lucrum equalit diuidatur. glo est notabilis I. l. j. C. pro socio. Et nota q non est licitū ex pacto aliquid percipere ex pecunia: si non subijcit se periculo. xiiij. q. iij. per totum. quod est notabile: quia multi decipiuntur non aduertētes ad perditionē salutis eterne propter lucra temporalia. Nota q litere impetrate ad delegatū sunt surreptitie si in eis non fiat mētio de processu negocij corā ordinario. glo. est notabilis in dic.c. in fi. tacita veritate. vidimus etiam gl. in.c. vt debitus. de appel. Tu scis q fideiussores non possunt interuenire pro dote restituenda: in ti. C. ne. fi. do. dētur. Istud procedit nisi maritus vergat ad inopiam. tunc enim licite possunt interuenire fideiussores pro dote soluenda. z restituenda. tex. est singularis in dic.c. per vestras. qui tertius etiam probat. Et ad hoc quotidie allegatur: q obligatus ad prestandum

idoneam cautionem si illam presta re non potest admittitur illam pre stans quam potest puta iuratoriaz si non potest prestare fideiussores: vel pignora. ¶ De donatiōe facta inter coniuges constante matrimo nio qualiter valeat: ꝛ quando reuo cata intelligatur: est tex. in. c. fi. Et scias ꝙ talis donatio confirma tur iuramento: vel saltem valet vi gore iuramenti. vt communiter te netur: de quo per Bar. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. ꝛ per canoni stas in. c. cuz contingat. de iureiu. ꝛ Roma. in consilio. xliiij. dicit: ꝙ ista est communis opinio. licet bar to. in. l. ff. eo. ꝛ Ang. in. l. iubem⁹. in auten. si qua mulier. C. ad velle. ꝛ Sali. in. l. si ex voluntate. C. eo. teneant contariū. Et nota ꝙ si ma trimonium non tenet. ꝛ donator sci ebat: donata applicātur fisco. tex. habes singularem in. l. cum hic sta tus. in fi. ff. eo. no glo. in. l. si ex vo luntate. C. eo.

¶ De delictis puerorum.

Quia poterat dubitari an de lictis puerilis etas implice cetur. ideo posita est ista rubri. Et nota ꝙ regulariter pueritia incipit a septennio: ꝛ finitur in masculo in xiiij. anno. ꝛ in femina in. xij. anno. nam in hac etate homines pubesce re solent. vt notatur in. c. puberes. de despon. impube. ꝛ vide pulchrā glo. in prohe. sexti. in ver. perfect⁹. Et scias ꝙ puero attribuitur om ne delictū: preter delictum carnis c. j. quia presumitur iabilis ad coe undum. qui tex. etiam vult ꝙ pueri ex eorum delictis non ita grauiter puniūtur sicut maiores: ꝛ ideo ma le fecerunt illi proconsules in par tibus almanie: qui fecerunt suspen di vnum puerum propter furtum. et hoc voluit Bal. i. l. ꝛ si seuerior C. ex qui. cau. i. fa. irro. per dic. sin gulare Inno. in dic. c. j. de consti. Infantes tamen non puniuntur ex delicto. vt per glo. in dic. c. in ver. peccata. ꝛ ibi per Hostiensem. ¶ Nota ꝙ ex consuetudine potest induci: ꝙ propter delicta exigatur pena pecuniaria etiam per iudicē ecclesiasticum. probatur in. c. refe rente. Nota tamen singulare ver bum Hostien. ibi: quod refert ꝛ se quitur Ab. ꝙ statuta: ꝛ consue tudines imponentia penam pecu niariam pro homicidio: sunt irrati onabilia. quia inducūt homines ad delinquendum: quia aliqui parum timent penam pecuniariam. dūmo do satisfaciant sue volūtati. nec ha bet obstare tex. in dic. c. referente. quia intelligitur quando erat con suetudo: vt posset exigi pena post delictum commissū. sed ante factū delictum non debet pecunia taxari pōt ēt responderi: ꝙ ille tex. non di cit: ꝙ non imponeretur alia pena ꝑ ter pecuniariam: nam forte erat cō suetudo: ꝙ pro homicidio vltra pe nam capitalem posset ille Abbas exigere illam penam pecuniariam ab homicida. Ad idem adde Ho sti. ꝛ Io. an. i. c. fi. ꝺ cōsue. ꝛ ista opi nio mihi semper placuit: quia sta tutum inducens pronitatem delin quendi non tenet: vt probatur in. c. ex parte. de cōsue. ꝛ ideo dixit An gelus in. l. testamenti. ff. de testa. ꝙ statutum alliciens ad delinquendū est nullum. facit quod voluit Bar. in. l. cum lex. ff. de legi. Licet idem Bar. i. l. j. ff. ꝙ quisqꝫ iuris. in. l. pe nul. §. ad crimē. ff. de publi. iu. in. l. j. ff. vi. bo. rap. videatur tenere cō trarium. ꝛ de hac materia per Ar chid. in. c. fi. ne cleri. vel mona. in vj. Et ad ea que dicta sunt supra i capitu. j. adde glosam reputatam singularem in. l. impuberem. ff. de fur. que allegans optima iura dicit ꝙ ita demum punitur impubes si ē doli capax ꝛ proximus pubertati. alˢ non. ꝛ tu adde etiam glo. in. l. impunitas. C. de penis. Et potes

67

etiam aliam allegare in.l. pupillũ. ff.de regu.iu.que glo.dicit: q a decimo anno cum dimidio supra. masculus dicitur proximus pubertati. Et licet Bar.ibi dicat: q non ẽ melior glo.alibi.tamen adde glos. in.§.summa.insti.de obli.que ex delic.nas.& in.§.pupillus.insti.de inuti.stipu. Et de materia per Bart. in.l.j.ff.de noua.

De electione

Hic ponitur modus per quem prouidetur eccle. per viam iuris. Et electio sic solet diffiniri. q est alicuius persone ad prelationem: vel fraternam societatem canonice facta vocatio. de quo per Ab.in ru. de postu.prela. Et quia in tractatu electionis poterat dubitari de potestate electi. Ideo ne auctor haberet materiaʒ faciendi rubricam specialem subiecit etiam de electi potestate. Et nota tu iuuenis: q electio est nomẽ verbale: & nomina verbalia habẽt duplicem significationem. Actiuã scilicet & passiuam: vnde tantuʒ est dicere de electione quantuʒ de his qui possũt eligere: & de his qui possunt eligi. Item de forma electionis: & de tempore eligendi: & de his omnibus tractatur in Nigro. Nota ex glosa. in.c.j. in verbo duo.cum ibi dictis per doc. q a principio non potest constitui collegiũ in vno: sed si a principio fuit institutum: q essent duo clerici collegialiter. tunc ipsi faciunt collegium. & cum habeant iura collegij possũt sibi eligere prelatum: etiam vnum ex seipsis: & si eligunt vnum: tunc ius collegij remanebit in altero: quia non potest prelatus esse caput collegij: & ipsum collegium. Nota ex eadẽ gl. q decẽ hoĩes faciũt populum seu gentem. quod est notabile ad statuta prohibentia sub pena q gens vel populus non congregetur: de quo vide per Bar.in. l. pretor.ff.vi.bo.rap.& pulchram glos. x.q.j.c.j.& quod notat Bar.in.l.j. ff.de proba. Sed pone q populus non vult consentire electioni facte per collegium: an irritabitur illa electio? glo.singularis in.c.j.lxiij. distinc.tenet q nõ: nisi generetur scãdalum. Ex quo no.sing. q cum scãdalo populi non debet aliquis prefici: etiam interueniente electione collegij. Et ideo dixit singulariter Inno.in.c.nisi cum pridem. de renunc. q si populus persequitur prelatum iam institutum. nec potest cõpesci a tali persecutione: vt populus quiescat: & ecclesia stet in quiete: debet prelatus cedere: vel remoueri per superiorem: assignato tamen sibi bono cambio. quod est singulariter notandum secundum Ab.in.d.c.j. Et illud dictũ vbiq̃ Ab.approbauit pro valde singulari in.c.quoniam.de iure patro. j.c. tua.de cleri.egro.in.c.quesitum. d rerum permu.in.c.quod sicut.de elec.in.fi.ad fi.de confir.vti. vel inuti.in.c.ex literis.de homi. Nota etiam aliud dictum singulare Innocen.in.c. quod sicut hoc eodem titu.vbi dicit: q potest ex consuetudine induci vt canonici non procedant prius ad electionem q̃ denũcient principi mortem prelati: & petant ipsius assensum in electione futuri prelati. Aliter cassabitur electio attentata contra consuetudinẽ & istud dictum etiam approbat Abbas in.c.j.in.fi.de consuetu. Nota etiam aliud dictum singulare Inno.in.c.sup his. de accu. vbi dt q pnceps nõ tenet admittere platũ d q̃ nõ cõfidat. Ne forte reuelaret aduersario secreta regni: qđ est singulariter notãdũ. Et hoc dcm tñ q̃ singlr sequit Ab.i.c.j. de elec.i c.ex pte. d testi.ex q̃ dctõ iferf notabilit: q poterit pnceps nõ admit

tere puisũ per papã: si potest probabiliter ostẽdere illũ sibi suspectũ ¶ Et nota aliud singlare dcm: q ppter negligentiã illorũ de collegio vel mortem. itẽ patrono negligente: vel mortuo sine herede. ius prouidendi deuoluitur ad illuz qui habebat potestatẽ cõfirmandi: vel instituendi: siue sit episcopus: vel alius. glo. habes singularẽ in cle. j. de supplẽ. negli. pla. in ꝟ. dispositionẽ. ßm Ab. in. d. c. j. ⁊ in. c. cum in cunctis. §. fi. eo. ti. ¶ Volo tibi dicere vnum dictũ mirabile. tu scis q quilibet presumitur bonus. c. fi. de presump. l. merito. ff. pro socio. istud intelligitur in singlari: sed in populo collecto non est ista presumptio respectu singlorũ: quia in populo presumitur aliquis non bonus. tex. do tibi mirabilẽ in. c. ostius. eo ti. Scias q electio est volũtatis. qr a pricipio canonici nõ tenẽt eligere certuz. sed cõfirmatio est necessitatis. c. postq̃. eo. ti. Et electio nõ tribuit ius plenũ ante cõfirmationẽ. sed per cõfirmationẽ acquirit electus exercitiũ iuris cõpetentis prelature. ante eñi hz solũ ius in habitu. tu habes glo. multũ notab. in. c. quanto. lxiij. disti. ßm Ab. in. c. nosti. in. c. scriptũ. in. c. quod sicut. hoc eo. tit. ⁊ tu adde aliã glo. in. d. c. nosti. i ꝟ. confirmata. ⁊ de iure ciuili in. l. priuatorũ. C. de iu. o. iudi. Et glo in. c. desira cusane. in ꝟ. pstiterũt. xxviij. dist. Et qd debeat facere superior ante cõfirmationẽ est hodie tex. in c. fi. de elec. l. vj. ⁊ ibi glo. singlr notanda. q̃ vult: q illa forma debeat seruari añq̃ instituaẽ pñtatus: als institutio esset nulla. quod est notabile. nec puto consuetudinẽ in contrariũ valere. qr posset esse damnosa eccliis. c. j. de cõsue. Nota tñ fin. q electus põt esse ita notorie idoneus: q nõ ẽ opus alia examiatiõe. tex ẽ i. c. cũ pstitut⁹. ij. ð appl. ⁊ pulchrã hẽs gl. i. c. null⁹. xxiij. dist. ßm Abba. ⁊ tu adde glo. in. c. de petro. xlvij. dist. ⁊ tex. nota. in. c. qui epus. xxiij. dist. ⁊ bene facit tex. i. l. j. ff. ð i iteg. resti. vbi dicit: q ea que nota sunt nõ idigent cõmẽdatione. Et si superior renuit electionẽ pfirmare non subsistente cã. debet recurri ad eius superiorẽ vt eum cõpellat ßm doc. Nota q in oĩbus concilijs intelligitur excepta auctoritas pape ⁊ sic cõcilia gñalia non sunt supra papã. tex. est qui semper allegat in c. significasti. eo. ti. ⁊ tex. i. c. ad apostolice. de re iudi. i. vj. probat: q cõcilium generale non habet auctoritatẽ p papã: sz assistit sibi tãq̃ psulens. ⁊ ibi p domi. ⁊ est glo. no. in. c. in istis. iiij. dist. in. c. sicut. xv. dist. in c. nemo. ix. q. iij. in. c. quodcunq̃. xxiiij. q. j. hoc tamen intellige i his que sunt iuris positiui: quia indubitanter papa est supra concilium: qr est caput ecclesie: ⁊ membra debẽt moueri ad dispositionem capitis: sz in cõcernentibus fidẽ pciliũ ẽ s papã. tu habes pulchrã gl. i. c. anastasius. xix. dist. in illis etiã que sũt fidei staretur pape cõtra cõciliũ: si moueretur meliorib⁹ rõnibus: pro hoc facit quod voluit Jo. an. i. c. j. de constitu. ⁊ facit tex. in. l. j. §. sed neq̃. C. de vete. iure enucle. Et nota q cõcilium põt errare. vt probatur in. c. tria. iuncto capit. placuit. xxxvj. q. ij. quia licet totũ cõcilium representet ecclesiã vniuersalẽ: tñ ibi non est vere vniuersalis ecclia: sed representatiue: qr vniuersalis ecclia pstituiẽ ex collectione oĩm fidelium. ⁊ caput: ⁊ sponsus est ipse Christ⁹. Papa aũt est vicari⁹ xpi ⁊ nõ vere caput. ⁊ ideo dicit gl. fin. in cle. ne romani. in ver non consonaz. de elect. q mortuo papa ecclesia non est sine capite. ⁊ conclude q concilium potest errare. licet Christus orauerit pro ecclesia sua q non deficeret: ⁊ ideo si fides remanet in vno solo. vex cẽt dicere q

68

fides non deficeret in ecclesia sicut ius vniuersitatis potest in vno solo remanere alijs peccantibus. glos. nota. in. c. gratum. de postu. prela. Et non omittas glo. singularem in c. Quis. xxi. dis. que dixit: q ubi sūt boni. ibi est ecclesia romana. Scias etiam: q in concernentibus vniuersalem statum ecclesie papa nō potest statuere contra statuta concilij: si statuendo decoloraretur vniuersalis status ecclesie. Et ideo dixit singula. Inno. in. c. quanto. de consue. q non est permittendum. Romano pontifici venire contra statum vniuersalez ecclesie: sine cā rationabili. & alijs nota. & voluit glo. in. c. literas. de resti. spo. & ido dixit glo. singula. in. §. his omnib⁹. viij. q. j. q papa non potest sibi eligere successorem. & ideo dixit glo. singu. in. c. per principalem. ix. q. iij q papa nō posset deponere omnes episcopos mundi. Hinc etiam dixit glos. singula. in. c. si imperator. xcvi. dist. q papa non potest disponere q clerici sint de iurisdictione seculari. Et adde etiam glo. notabilem in. c. que ad perpetuaz. xxv. q. j. in. c. ex multis. j. q. iij. in ver. et principalibus. Et glo. magnam in c. requiritis. j. q. vij in. c. sunt qdā xxv. q. j. Et nunq̄ tradas obliuioni glo. multum singularem quā omnes sequuntur in. c. si papa. xl. dist. q si papa est in mortali peccato notorie: & scādalizat alios: nec est corrigibilis. q potest tanq̄ hereticus puniri. quia videtur male de fide sentire. De quo dixi meo libello de potestate pape: & imperatoris. Nota glo. notabilem in dic. c. significasti. in ver. conditione. q ea que tacite insunt possunt exprimi in traditione spiritualium sine vitio simonie. ¶ Queritur an incidens i scisma sit heretic⁹. & glo. reputata singula. xxiij. q. j. §. j. dicit: q nō si credit papatum esse apud illuz cui adheret. Et dem dicas in illo qui tenet se pro papa: ergo sequitur q in tali casu concilium non potest iudicare cum non iudicet nisi de heresi sed illam glo. intellige in papa indubitato. Sed si inter christianos dubitatur de duobus quis sit ver⁹ papa hec potestas discernendi cōpetit cōcilio. tex. est singularis iūc. glo. in. c. si duo. lxxix. dist. & de istis pulchre. per Ab. in. c. quia diligentia. eo. ti. ¶ Nota q papa potest facere constitutionē super electionē futuri successoris. vt est tex. qui sēper allegatur in. c. licet. eo. ti. Scias q glo. singularis i. c. si quis pecuniam. lxxix. dist. non habet locuz in illo q fecit se ordiari dū haberet vxorem. quia licet recipiat caracterem: tamen non habebit exercitiū: si est restitutus vxori petenti. qd est perpetuo memorie commendādūz secundum Ab. in dic. c. licet. ¶ Et nota q electio pape spectat ad cardinales. & electus a duabus partibus est ver⁹ papa. d. c. lz. Possūt tamen secundū doc. conuenire cardinales: vt electus a maiori parte sit papa. quia per istam conuentionem specialem videntur omnes cōsentire in electum a maiori parte. ¶ Et nota vnum dictum singulare. q vbi per consilium est deposit⁹ papa: vel quia consilium fuit cōgregatum super discordia: & decreuit nullum esse papam tunc secundum iura antiqua electio remanet apud concilium que nō reperiuntur correcta. c. si duo. lxxix. dist. cum alijs contentis in eadem dist. quod ē singulare: & memorie commendandū & dicit Ab. q tempore suo conciliū allegauit ista iura. ¶ Nota glos. in dic. c. licet. in ver. speciale. p iura i ea allegata. q ad hoc vt valeat quod agitur in aliqua vniuersitate oportet q due partes vocandoruz sint presentes. & tūc quod fit a maiori parte duaruz partium tenet. l.

quod maior. ff. ad muni. de quo per Bartholum in. l. nulli. ff. quod cuiusq vni. nomi. in. l. omnes populi. in prima quest. principali. ff. de iust. z iudi. ¶ Non tradas obliuioni dictum elegas Innocentij in. c. cum in cunctis q peccat acceptans dignitatem vel officium si non habet sufficientem scientiam ad exercendum ea que incumbunt illi dignitati: vel officio. pro quo dicto habes singularem textum in. c. nõ est putanda. in fi. j. q. j. z ibi glo. allegat carmia. Sumite materiã vestris qui scribitis equã Uirib⁹ et pésate diu quid ferre recusent. quid valeant humeri. Et ideo dicas de petẽtibus gradũ doctorat⁹ si sunt imperiti/ quia incurrunt peccatum presumptionis. glo. habes singularem in cle. ij. de magistris in ver. honorem. Et nota glo. singularem in. c. in scripturis. viij. q. j. in verbo minime. qui dixit q si aliqs credat se dignum. z prelaturam sibi oblatam non recipit. peccat mortaliter Et nota etiam ibi glo. in ver. plene. de illo episcopo mutinẽsi. q dũ vocaretur ad episcopatũ dixit nolens volo: z volens nolo: quia non dz dicere nolo: q2 mentiret: nec stati dz se ingerere: sed rñdeat vt eps ille. qd est notabi. ¶ No. glo. in. c. cum in cunctis. in ver. multo forti⁹ nota etiaz glo. in §. exigerit.. quia q̃tidie allegatur. an z quando sufficiat q annus sit inceptus. an debeat esse completus/ cui adde de iure ciuili glo. ordinariam in. l. i ij. §. minorem. ff. de mino. et etiam glos. in l. omnibus. ff. de acci. z obli. in. l. in vsucapionibus. ff. de vsuca. ¶ Dubitatũ est semel. an hñs filios etiã legittimos possit promoueri in episcopum. tu habes textum notabilẽ cum sua glosa in capitu. de siracusane. xxviij. distic. ¶ Scias q quatuor requiruntur vt vacent beneficia electi in episcopũ. tex. est in dic. c. cum in cunctis. §. tum vero.. z ibi vide glo. in ver. spectat. Et vtruz beneficia promoti in curia vacent in curia an extra curiam/ si exeũdo in curia recepit possessionem episcopatus per procuratorem. recurre ad glosam multum singu. in cle. j. i ver. collato. vt lite pen. Tu scis q dispensatio est odiosa z restringibilis. c. j. z. ij. de filijs presbytero. in. vj. hoc non procedit quando est facta motu proprio principis: quia tunc late debet interpretari. dictuz est singulare Joannis andree in dicto. c. cum in cunctis. §. cum vero. quod sequitur Abb. ¶ Nota glosam in. §. inferiora. in verbo archidiaconatum. q omnes prelati citra episcopum possunt excommunicare. sine tamen solennitate: z intellige illam de p̃latis q̃ habẽt subditos actu. E no. q excõicatio q̃ fertur cũ solẽnitate nõ ligat magis q̃ ad deũ: sed seruat illa solẽnitas ad terrorẽ. No. viã glo. sing. in. c. j. lx. dis. q̃ dixit q quẽ ordinẽ debeãt habere cantor. p̃miceri⁹ z siles. stãdũ est ↄsuetudini: z pro intellectu illi⁹ glo. cape hãc doctrinã. q vbicũq habens dignitatem vel officiuz nõ habet curam animarum: nec in iure cauet q debeat hẽre certũ ordinẽ. tũc ꝓcedit illa glo. vt recurrat ad ↄsuetudinẽ. No. q vbi pena apponit a iure ipso facto pp aliqd delictũ ↄmissuz/ nũq est locus illi pene nisi illd delictũ sit ↄsumatũ. q̃tũcunq fuerit inchoatũ/ lz possit extraordiarie puniri. q2 delictũ ĩchoauit. pena tñ a iure imposita non hz locũ dictũ est sing. Jo. an. in regu. in penis. i mercu. fz Ab. in. d. c. cũ in cũctis. §. clici. q̃ adducit notata p Bar. in. l. j. §. diu⁹. ff. d sicca. z tu adde Bar. z Bal. in. l. si is. q̃ cũ telo. C. de sicca. z ter. z Bar. in. l. j. ff. d extraordi. crimi. z Jo. an. i. c. ꝑpetue. de elec. in vj. z Bal. i. l. arborib⁹. §. idẽ tractat. ff. de vsufruc.

p illā glo. ibi q̄ dixit q lup⁹ erit fil uā nō tñ exuit. ¶ Tu scis q eligē tes indignū sciēter priuati sunt po testate eligēdi pro pria vice. dic. c. cū in cūctis. §. clerici. Hoc nō pce dit in cardinalib⁹ eligētib⁹ papā. glo. do tibi singu. in. c. si duo. lxxix. dist. q2 hoc non est in iure cautum. ¶ Ciuitas elegit duos ciues vt i= rent ad eligendū vnū pretorē. si eli gunt indignū ciuitas nō tenetur il lū acceptare. tex. habes nota. i. c. cām. in eo. ti. z ibi hēs pul. glo. in ver. si tñ idonea. ¶ Dubitari pōt q2 ppter negligētiā patroni deuol uitur ptās ad epm. infra q̄tū tps teneatur eps cōferre bñficiū: z di= cas q tenet infra tps p̄fixū ad con ferendum. dictum est singulare do= minorū de rota decisione. lv. quos refert Ab. in dic. c. cāz q̄. ¶ Nota glo. in dic. c. cāz. in §. contulerint. q eps non dz eē de collegio eccl'ie inferioris, licet sit caput collegij. Et nota q propter cōionez que est inter epm z eccl'ias sibi subiectas debent iste ecclesie sibi subiecte in omnib⁹ actib⁹ hēre ɔcilium z con sensuz epi. vt dicit Inno. in. c. req= sisti. de testa. in. c. cū accesisset. de consti. Nota glo. in. c. nosti. in ver. reuocare. an z quando quis possit venire ɔtra factū ppriū z adde le= gistas in. l. post mortē. ff. de adop. Nota q gesta post appellationem extraiudicialem non sunt ipso iure nulla: sed bene irritāda. tex. est no. in. c. cōsiderauimus. z intellige qñ appellatio fuit apposita a parte. se cus si a iudice. quia tunc sunt ipso iure nulla / vt visum est in rubrica de appellatio. Tu scis q gestū cō= tra legem est ipso iure nullum. l. nō dubium. C. de legib⁹. quid diceres de gestis contra priuilegia: z vide= retur idem dicendum: quia priuile gia sunt leges priuate. c. priuilegia iij. distinc. sed dicas contrarium. textum habes memorie commen= dandum in dic. c. considerauimus. sed bene veniunt irritanda. Et nō tradas etiam obliuioni illū textuz quia singulariter probat q eligen= tes contra priuilegia: vel post ap= pellationē legitimā non sunt p̄ua= ti ptāte eligendi. qđ est notabile. Nota glo. in dic. c. q̄ vult q appel latio extraiudicialis non valeat ni si in ea exprimat cā pbabil' de q̄ p glo. z doc. in. c. cordi. de appel. in vi. Nota ex glo. fi. in eo. c. q propt scādalū euitādū pōt fieri licite p= hibitio / vt q̄s nō eligat in certa ec clesia. licet ipse in nullo deliquerit. ¶ Et nota questionē quotidianā quā ponit Ab. in. c. suffraganeis. in fi. eo. titu. q electus z ɔfirmatus etiā si non sit presbiter. pōt ɔcede= re idulgētias q̄ ad hoc allegat bea tū Tho. Nota vnum textū notabi lē. qui semp allegat in. c. sup eo. q si electio alicui⁹ fuit semel cassata vitio persone. non potest iterum eli gi ad aliquā dignitatē: z hoc ideo est fm glo. z doc. q2 talis repulsio facta vitio persone grauat ei⁹ opi= nionem. merito venit repellendus vt iteruz promoueri non possit. Et nota singulariter fm Cal. z Abb. q idē est in presentatione / vt semel repulsus vitio persone non possit amplius presentari per patronuz. nec sibi beneficium conferri. Nota q eo ipso q aliq̄s est confirmatus habet potestatem administrandi absq3 alia inductione in possessio= ne: vt cōiter tenent doctores in. c. transmissam. quod tamen singula= riter limita non procedere quando alius esset in possessione prelature licet iniuste. q2 tunc nō est licitū cō firmato seu prouiso administrare / nisi inducatur legitime in posses= sionē: q2 aliter faciendo esset spo= liare possessorē ppa auctoritate. quod non licet. ista est singularis li= mitatio Ab. in dicto. c. trāsmissaz. referentis dominos de rota. Et si

tu vis scire que sunt iurisdictionis ꝛ que sunt ordinis. vide glo. nota. in.c.transmissam.in ver.de talib⁹. ¶ Nota textum singularem in. c. cum inter. fm doc. ꝙ papa in bñficialibus potest ꝯpellere partes ad componendū: qꝛ in illis habet plenam potestatem. pro quo allega tu pulchrā glo. in.c.si gratiose.in ꝟ.a romano pontifice. de rescrip. in.vj Sed in aliis non potest fm Ab. nisi subsistente causa. Causa autē legittima est. qđ tñ procedit in quolibet iudice. quando partes diu litigassent. vt est tex.sing.iunc.glo. in c.placuit.xc.dist.quē tex.iūc. glo. allegat notabil'r Ab.in.c.si.đ maio.ꝛ obe.in ru.de treuga.ꝛ pa.i.c. cum pridem.de pac. ꝛ de materia per glosam ꝛ doc.i.l.j.§.ꝛ post operis.ff.de ope.no.nunc. Et nota in dicto cap.cum inter.vnum singulare dictum Innocen. quod approbat Abbas. ꝙ preces instātissime pricipis nō inducūt iustū metū. qđ tamen pulchre limitat Ab.nisi eēt tal' pricep̄s q̄ solebat male tractare suis precib⁹ nō acq̄escentes.nā tūc tales preces excusant ꝛ habēt vim iusti metus. Allegat ea q̄ habentur in.l.j.§.que onerāde.ff.quare act.nō de. Sed ista iudicio meo non fuit bona allegatio. tu autem allega Bartho.in.l.de pupillo.§. si quis ipsi pretori. in. v. quest. ff. de noui.operis nunc.ꝛ glosam singularem. vbi per Jo.an.in.c. insinuante.in ver.metu.regio.qui cle. vl' vo.ꝛ tex.iunc. glo.in.l.si patre. ff.de ritu.nup.ꝛ glo.j.i.ca.j.de de sponsa.impu. Nota glosam finalē in dicto.c.cum inter.ꝙ suspensi eligendo/licet male faciant: non tamen sunt priuati potestate eligendi. Item probat notabiliter illa glosa iunc. cum textu ꝙ eligentes suspensum/non sunt priuati potestate eligendi/ licet electio sit nulla. Et ratio est.quia iste casus non numeratur in capi.cum in cunctis.eodem titulo.quod est notabile. Adde ad ea que dicta sunt.ŝ.in.c.trāsmissam. ꝙ hodie est prouisum per quandam extrauagantem Bonifacij quam refert Ab.i.c.qualiter. ꝙ anteq̄ habeat prelatus de sua promotione literas apostolicas/nō debet administrare nec recipi ab ecclesia tanq̄ prelatus. Alias recipientes ꝛ receptus incurrunt penas de quibus ibi. Nota tamen ꝙ per pronunciationem est verus prelatus: quia litere solum sunt de substantia probatoria. non autem de substantia gratie seu prouisiōis.de quo per Archidi.ꝛ Jo.an.in phe. in.vj. per Bal.in.l.humanum.C.đ legi.quos allegat Ab.i dicto.c.q̄liter. ꝛ tu allega singularem glo. in.c.institutionis.xxv.q.ij. ꝛ quod notabiliter dicunt domini de rota decisione.lxij.que incipit.item nota.vbi dicunt ꝙ si quis moritur signata sibi supplicatione illud beneficiū dicitur vacare per eius mortē. ¶ Et nota vnū pulchrū dictū doc.in dic.c. qualiter: ꝙ lʒ electus non confirmatus permittat se installari id est poni in stallo prelati/ prout est moris. non tamen incidit in penam: quia per talem actum non administrat bona prelature. quod est notabile. Tu debes scire ꝙ debitores soluentes electo non confirmato non sunt liberati a debito quo tenentur ecclesie. vt notabiliter probatur in dicto capitulo.qualiter.vbi per doc. Volo tibi dare singularem limitationem: quia istud non procedit quando debitores essent obligati ex contractu inito cum electo. licet super bonis ecclesie: quia tales sunt obligati ratione contractus. ideo soluentes liberantur. dictum habes singulare Innocentij in capitulo in literis.de restitu.spo.de q̄ p

70

Bar.in.l.si vrbana.ff.de condi.in si
sm Abba. et tu adde notata p glo.
et doc.in.c.nihil.hoc eodem titulo
et quod notant Bar.et Bal.in.l.si
tutor.C.in qui.cau.in integ. resti.
non est necess. Et nota vnum di-
ctum singulare Archidia.in cap.
auaricie de elec. in vi. q ille cuius
electio fuit cassata: qr administra-
uit ante tẽpus nõ potest denuo eli
gi in eadem: vel in alia: qr eius ele
ctio fuit cassata vitio persone.ca.
super eo.eodẽ titu.qd est sing. Et
hoc dictũ multũ notat Ab. in.d.c.
qualr. Et nota hoc cõ istos q ex po
tentia principis secularis ingerũt
se administrationi sola electione p
cedente.isti enim efficiuntur ineli-
gibiles.c.quisquis.eodez titu. Et
pmotio pape tanq̃ surreptitia non
valet si ignorabat talez sic se intru
sisse.quod est singulariter notandũ
¶ Nota q decan9 est de caplo glo
sa est.j.in.c. cum inter vniuersas.
qd tamen intellige si alias est cano
nicus.vel sic se habet consuetudo
sm Abbatẽ. Nota glo.in ℣.remo-
ti.in. d.c. q in actu electionis sunt
vocandi absentes: et adde glosam
singu.in.c.ij.de testi.in.vi. Nota ẽt
glo.nota.in dic.c.in ver.cognoue-
rint.in fi. q absentes debẽt vocari
licet sciant ecclia̅m vacare. Et sci
as q capitulum potest abbreuiare
terminum iuris in eligẽdo: vt pba
tur in dicto.c.cuz inter.de quo per
glo.et doc.in.c.cum nobis.in ℣.re-
uocare.eo.ti. Nota pulchram con
clusionẽ glo.sm opinionez Jo.an.
in glosa penul.quia non est necesse
expectare vocatos non vocandos
quod facit ad multa. Non tradas
obliuioni tex:in.c. cũ nobis.q vo-
cati ad capitulũ p habentẽ ptãtem
faciunt se alienos/si comparere no
lunt.ex quo infertur notabiliter q
quo ad illum actum habentur ac si
si non essent de caplo: et pbat etiaz
notabiliter textus ille.q electio dã
concorditer celebrata per capitu-
lum si omnes existentes in capitu-
lo consentiunt/licet vocati qui con
tempserunt venire contradicant.
quod ẽ notabile. Et scias q petẽs
cõfirmationẽ debet probare se esse
idoneũ. textus est nota.in dic.c.cũ
nobis. ¶ Volo tibi dicere vnũ pul
chrũ dictum Jo. an.post Jo. mo.
in.c.quod ob gratiam de regu.iu.
in vi.in mercu.q si papa transtulit
prelatum absentem ad maiorez ec
clesiam propter meritum persone.
nõ videt pria ecclia vacare a tẽpo
re pronunciationis facte per papã
sed a tempore quo consensit trans-
lationi.secus vbi papa principalr
fecisset illam translationem ad vti
litatem seu necessitatez ecclesie: qr
tunc incipit vacare ecclesia statim
a tempore pnunciationis: et de isto
dicto multum exultat Ab.in dicto
c.cum nobis. et dicas tu q istud fu
it dictuz originale. Jo.mo.in.c. ge
nerali de electio. in vj. Et tu alle-
ga glosam in capitulo relatio. xxj.
q.j. Et nota q quando capitulum
vult facere nouam electionem nõ
debet citare sed monere seu requi-
rere absentes: quia non habet iuris
dictionem.dictum est notabile In
nocẽ.in dicto capitulo.cum nobis.
quia etiam dicit notabiliter q non
requiruntur tres monitiones. seu
vnica peremptoria: sed sufficit vni
ca requisitio seu monitio. pro quo
facit glosa notabilis in.c.si episco
pus. xviij. distinc.que voluit q in
istis requisitionibus extraiudicia-
libus vnica sufficiat. ¶ Nota q
sola meritorum prerogatiua est suf
ficiens ad inducendum principem
ad dispensandum. licet non concur
rat necessitas ecclesie.vel euidens
vtilitas. textus est notabilis in.c.
innotuit. Nota glosam.j.in dicto
c.innotuit.q supior non põt inuito
plato ipi9 electionẽ cõfirmare. Si
tu vis sci re de decreto elec. vide

glosam in dicto.c.innotuit.in verbo decreto. Et nota q decretū est quedam scriptura continens seriē electionis a principio vsq ad finem. de quo habes pulchram glosam in c.episcopus.lxi.distinc.ꝛ talis scriptura facit fidem si est cōfecta manu publica.ꝛ habeat sua requisita sm Anto.de Bu. ꝛ Abb.nec tunc est necesse q apponatur sigillū capituli:quia tunc sigillum requirit quando scriptura est priuata. Et non tradas obliuioni dictum singulare Inno.in.c.inter dilectos . de fide instru.q si priuilegium confectum manu publica habeat sigillū appensum . licet perdatur seu destruatur.non per hoc corruit fides instrumenti seu priuilegij:quia sufficit auctoritas notarij.quod dictū reputat multum singulare Abb.in dicto capi.innotuit:ꝛ ideo domini mei sitis cauti q collationes beneficiorum ꝛ similia fiant per manū publicam.ne destructo sigillo prelati corruat fides instrumenti seu priuilegij.quod est notabile ꝛ quotidianum.. Et nota communiter secundum doctores q tale decretū non est de substantia electionis: sed sufficit q de ea aliter fieri possit fides . Nota singulariter glosam in in capitulo.innotuit.in verbo. coniugata.iunc.cum textu.q natus ex soluto ꝛ soluta/legittimat per subsequens matrimonium. licet mulier non esset concubina:sed ex furtiuo accessu genuerit filium:ꝛ adde glosam in.c.qualis.xxx.q.v.Nota tamen singulariter q talis nō subsecuto matrimonio/non succedit in aliquo patri decedenti ab intestato:qꝛ iura ciuilia loquūtur de nato ex cōcubina retenta in domo indubitato affectu.de quo per Io. an. in addi.specu. in titu . qui filij sint legitti.circa princip.ex cuiꝰ dictis infertur q statuta mentionem facientia de naturalibus/nō includunt nisi natos ex concubina eo modo. de q̄ dictū est.s̄. Et p hoc hēs glo. notabilem in.c.nisi cum pridem. in ver.mansceres.de renunc.in.c . per venerabilem in ver. non naturalibus.qui filij sint legit. Et nota q filij presbiterorū non dicuntur ꝓpe naturales:sed spurij:quia cum presbiteri dicant quasi contraxisse matrimonium cum ecclesia/ non dicūtur committere simplicem fornicationem:sed adulteriū sm Ab.qui allegat glosam. quam dicit perpetuo memorie commendandā in di. c.per venerabilem in ver.adulterinis.ꝛ in.l.ij.C.de epis.ꝛ cle . Sed contra hanc opinionē adduco tex. in.c.quia circa de biga. vbi probatur q sacerdotes dicuntur committere simplicem fornicationem non adulteriū. Cogitetis domini mei pro nunc de aliqua bona solutione ꝛ textus allegatus per glo.i.dic.c. p venerabilē.facit ꝯ ipsā:ꝛ glo. in dic.l.ij.nihil allegat. Tu scias q p̄sumit ignorātia in facto alieno vt i regu.p̄sumit.d regu.ꝛ in.vi.hoc nō ꝓcedit qn̄ est tale factū quod tenet aliquis indagare ex officio suo.textus est notabilis iunc.glo. in ver. ignorantiam in dicto.c. innotuit . quia tunc presumitur scientia . nisi probetur ignorantia: ꝛ pro hoc bene facit tex. in.c.quāuis.de regu . iu. Et nota ex eadem glosa q ignorantia probatur per iuramentum. quod tamen limita nisi fama publica esset in contrarium: vt vult Ab. super dict.glos.qui allegat Pau. in cle.constitutionē de elec. Et tu adde qđ voluerunt dñi de rota in vna decisione incipiente. Extra rotam petebatur concilium.ꝛ Anto. de Bu. ꝛ Innocen.in.c.cognoscētes.de consti.qꝛ talis ignorātia nō est verisimilis. ¶ Nota singulariter glosam.i.in capi.cum inter canonicos.q vbicūq est dissensio inter illos de caplo super iuribus ca

pitularib⁹. capl'm dr esse vbi est maior pars et tamen capitulum pt procuratorem constituere: et alia agere que ptinent ad dispositionem capli. Nota glosam in dicto. c. in ver. recusat⁹. quod semel morbosus presumitur semper laborare eodem morbo: nisi probet se liberatum. et adde simile de furioso. per glosam notabilem in. c. si. de succes. ab intesta. ¶ Tu scis quod est notorium facti et iuris: vt notatur in c. vestra. de coha. cle. et muli. Sed quero quid statutum facit mentionem de notorio de quo itelligetur: et dicas de notorio facti non iuris. textum habes notabilem in dicto. c. dudum. j. hoc eodem ti. ¶ Tu debes scire quod Bar. in. l. oes populi. ff. de iusti. et iu. dicit quod si vna pars ciuitatis est expulsa. seu non audet ibi esse propter partialitatem. non possunt ciues remanentes aliquid statuere in preiudicium absentium. pro isto dicto tu habes textum nota. iuncta glo. in. c. bone. j. eodem ti. qui tex. loquitur de canonicis expulsis quod retinent ptatem eligendi sm Ab. et tu allega optimum textum in cle. j. de foro compe. quod expulsus non perdat ius suum: et tex. in capitu. ij. de arbi. et ibi per Ab. ¶ Nota quod si in notorio iudex ex superhabundanti seruauerit ordinem iuris / licet in aliquo defecerit: non tamen vitiatur processus. ex quo non tenebatur seruare ordinem. textus est notabilis in dicto. c. bone. pro quo Ab. allegat notata in. l. vinum. ff. si cer. peta. quando fuit oblatus libell⁹ inceptus in ca in qua non requirebatur libellus: et tu allega pulchrum tex. in simili in. l. j. in prin. C. de rei vxo. acci. et pulchram glosam in. l. qui testamento. §. contrarium. ff. de testa. in. §. multe. insti. de liber. No. glo. nota. in dicto. c. bone. in ver. metuebant. quod in appellatione extraiudiciali non requiritur necessario quod grauamen precedat, sed satis est quod verisimiliter timebatur. Nota etiam notabiliter ex eadem glo. quod electio facta per metum est ipso iure nulla. Nota glo. in ver. naturam. que semper allegatur in materia negatiue: et habes aliam glo. vj. q. vltima. c. accusator. Nota etiam glo. in ver. singulares. quod si is qui dicitur citatus misit nuncium ad iudicem. presumitur quod fuerit citatus / licet neget se fuisse citatum: et ideo dixit singulari. Archidi. in. c. proposuisti. lxxxij. distinc. quod si comparens coram iudice neget se citatum fuisse: et petit quod ante omnia aduersarius probet citationem / non debet audiri: nam presumitur quod fuerit citatus. ex quo comparuit in iudicio: et istud dictum tamen quasi singulare refert et sequitur Ab. ¶ Nota pulchrum tex. in. c. querelam quod pro pensione nouiter subtracta annuatim solita prestari. potest agi possessorio iudicio ad ipsius restitutionem: et probata prestatione pensionis / debet reduci in pristinum statum. licet nihil doceat de proprietate iuris percipiendi pensionem: et eo ipso quod requisitus non soluit potens soluere. videtur spoliare requirentem possessione percipiendi: et ideo dicit Inno. in. c. suborta. de reiu. quod subditi videntur spoliare dnm quasi possessione iurisdictionis eo ipso quod recusant sibi obedire. Nota glo. j. in dicto. c. querelam. quod si ille a quo appellatur efficitur eiusdem iurisdictionis cuius est ille ad quem appellatur / debet causam alteri delegare: et si nollet secundum doc. posset vt suspectus recusari: et adde similem glosam. iij. questi. vij. §. item si contra. Et nota vnum singulare dictum doct. super ista glosa quod papa non potest vt suspectus recusari. non enim presumitur quod velit contra iusticiam procedere. Nota glosam notabilem in dicto c. querelam. in ver. consuetudine. que glosa videtur sentire quod ius pe-

sentandi potest acquiri per populum consuetudine seu prescriptione. de quo per Joan. an. in capitulo. quod alicui. in mercu. vbi cōcludit ꝙ contra ecclesiam liberam nō potest laicus prescribere ius patronatus. sed si ecclesia habebat patronum/ potest laicus prescribere contra illum patronum: et est vtile in hoc casu vendicanti sibi ius patronatus/ vt fundet se non super mera prescriptione: sed super iure patronatus: et ꝙ ad illud presumēdum alleget presentationes plurimas/ et temporis cursum. per ea q̄ habentur in lege. cum de in rem ṽso. ff. de vsuris. Nota glosam que semper allegatur in dicto capitulo in verbo yconomi. an verba sententie sint concipienda in personam procuratoris. an domini. de quo ꝑ legistas in lege. j. C. de senten. et cōclude ꝙ de iure canonico nō est curandum de ista solennitate. quia semper valebit sententia. licet de iure ciuili aliter sit cautū: vt in dicta lege. j. et pro hoc habes glosā multum notabilem. que est. j. in ca. suscitata. de restitu. in integ. Nota glosam in verbo tempora. ꝙ quando agitur possessorio ad prestationem census subtracti/ non est necesse allegare causam: sed sufficit dicere ꝙ erat in possessione percipiēdi. Et nota ꝙ licet non sit possessio vel quasi ex annua prestatione personali. tamen imponitur quidā status ad quem potest peti vt fiat restitutio: et ita potest intelligi text⁹ in dicto capitu. querelam. secundum intellectum: et pro hoc facit glosa singularis in. c. nullus. ij. q. ij. que dicit ꝙ excommunicatus iniuste potest agere vt ante omnia restituatur ad communionē pristinā: et tamen ibi non est dare possessionē vel quasi. sed potius est quidā status. ¶ Dubitatum est quādoqꝫ an legittimatus per rescriptum pape possit eligi ad dignitatem episcopalem: et glosa reputata singularis tenuit ꝙ sic in. c. cum vintoniensis. in verbo. promeruit. verum est ꝙ aliqui intelligunt glosam quando in legittimatione diceretur ꝙ decreuit illum esse legittimū ac si vere fuisset legittime natus. secus si papa legittimaret solum vt possit promoueri ad dignitates ecclesiasticas. quia non intelligitur de episcopali nisi sit dictum: sed nescio q̄modo istud possit procedere si papa proprio motu legittimaret. cum tali casu gratiā pape debeam⁹ late interpretari/ vt dictum est. s. Et non omittas notare glosam multū sing. in dicto. c. cum vintoniensis. in ver. admiserint. qui melius q̄ alia glo. ponit effectum suspensionis a bñficijs. ¶ Fuit semel dubitatum aliqui testes examinati dixerūt se vidisse aliquem continue possidere ꝑ decēniū. an re ꝓbet dictū testis licet per aliqua interualla nō viderit illū possidere: et rñsum est ꝙ nō: qꝛ sufficit ꝙ cōtrariū non viderint: et ꝓ hoc est optimus tex. in. c. cū cās. eo. ti. vbi dicit ꝙ aliquid dr̄ ꝯtinue factum/ licet habuerit aliquod modicū temporis interuallū. Et hic nolo omittere nonnullas pulchras glo. in hac materia in. c. de quibusdam. xxxvij. distinc. in cap. si quis. vult. xxxvj. distinctione. in. c. si q̄s voluntate. l. distinctio. in. c. hij qui. xxj. questione. iij. in. c. nunquam. de consecra. dist. v. in. c. sicut. de ṽbo. sig. in. vj. in verbo. ꝯtinue. in. c. sacrosancta. xxij. dist. In partib⁹ istꝫ vbi sunt consuetudines mirabiles. dictū est mihi sepe. Dñe doctor nō est opus allegare iura vestra: quia ꝯtrarium obseruat: et ego semꝑ respōdi nō attēdimus id qd̄ factū ē i preterito: sed id qd̄ de iure fieri dꝫ. nō est oīs ꝯsuetudo bona est. allegabam tex. in dicto. c. cum cām. nam mala consuetudo est radicit⁹ extirpāda.

c.consuetudo.viij.dist. ¶Nota ex c.q sicut.q electio plati debet fieri in ecclesia cathedrali/si fieri potest:τ dixit glo.multum notabi. in c.in nomine dñi.xxiij.distinc.q electio alibi facta non valet cessante legittima cã:τ ↄcludit Ab.q si electio fieret extra ambitum ecclesie cathedralis nõ valeret propter auctoritatem illius glose. sed aduerte quia Ab.non fuit memor eorum que dixit in.c.cum terra.hoc eodẽ titulo.vbi tenet electionẽ nõ vitiari propter hoc.sed tu concludas q locus nõ est de substantia electionis nisi aliud habeat cõsuetudo.c. cum dilectus.de ↄsue.l.minime.ff. de legi.τ isto modo videtur procedere glo.in dicto.c.in nomine domini.qꝛ inter substantialia electionis nullam facit mentionem de loco.licet honestuꝫ sit q fiat in ecclesia. Nota singulr̃ q ratione ↄtẽpt⁹ aliquorũ potest cassari electio etiã post confirmationem τ cõsecrationẽ electi/vt in dicto.c.q sicut. vbi per doc.possunt tamen renunciare contemptui illi contempti / vt ibi. Nota singulariter glosam in dicto c.in ver.impedire/q laicus etiam patronus non potest ex consuetudine sibi vendicare ius interessendi electioni prelati: sed requiritur cõsensus patroni post electionẽ factã. Nota glo.in ꝟ.vocatus.q in actibus etiã extraiudicialib⁹ non presumitur quis vocatus nisi probet. Nota singulr̃ glo.in ver.consentire.in fi.que quotidie allegatur. ex q̃ glo.collige q pro iniuria illata p̃lato vt p̃lato põt agere successor ĩ prelatura/licet prelatus mortuus non fuit litem contestatus.quia iniuria censetur illata prelature que non moritur. No.etiaꝫ glo.q̃ semp allegatur in ver.diuidatur:τ illam maxime dũ dicit missam non eẽ de substãtia ↄsecrationis.seu collationis ordinũ:sꝫ propter ordinationẽ ecclesie τ ob reuerentiam sacramẽtorũ non debent conferri τ expleri sine missa. Et nota etiam ex illa glo. q glosator Bernhardus fuit de ciuitate parmensi. que est in Lũbardia. Nota singulariter glosam finalem ad quam quotidie fit remissio.nunquid prelatus seu rector ecclesie possit de iure euadere penam depositionis ex delicto iniuste alienationis rei ecclesiastice. si ecclesiam vult reddere indẽnem de ꝓprio patrimonio vel aliũde:τ tene opinionẽ glo. ¶Notate domini mei q audire non includit intelligere.textus est in.c.auditis τ intellectis.eodẽ titulo. qd facit pro testibus qui dicunt se audiuisse legi instrumẽtũ.vt nõ p hoc ↄcludat illos intellexisse:τ ideo non dicatꝫ audiuimus pulchram lectionem a doctore nostro: sed dicatis etiaꝫ τ intelleximus. Et quidam ĩ Italia dixit. predicator noster hoc mane pronũciauit pulchrũ sermonẽ Interrogatus de qua materia fuerat locutus. respondit non recordor.

¶Nota in hac materia electiõis vnum pulchrum fundamentum q compromissum super potestate eligendi non potest fieri nisi omnib⁹ τ singulis canonicis consentientibus:τ sic nõ sufficeret maior pars vt singulr̃ probatur in.c.in causis. vbi per doc.in.c. qꝛ propter in. c. scriptuꝫ.eo. ti.τ ex dictis doc.nota vnum singulare verbum:τ dicit Ab.nũq̃ꝫ tradas obliuioni.q in arduis explicandis in vniuersitate dñt oẽs exp̃sse ↄsẽtire: nec sufficit q act⁹ explicet p aliq̃s noĩe aliorũ lꝫ illi taceãt:τ nõ ↄ̃dicant: qꝛ in re onerosa τ q̃ui oꝫ ĩteruenire ↄsens⁹ exp̃ss⁹:nec taciturnitas hr̃ p ↄsensu secus potest dici sꝫ Ab.in re leui.τ maxĩe ↄcupiscibili/vt tunc taciturnitas habeatur pro consensu. Tu pro ipso allega glo.singulareꝫ in.c.sicut in ver.per vnũ.eo.titu.in

vj. Nota q in mandato non solum veniunt expressa in eo. sed etiaz ea que sunt preparatoria: et vicina ipsis expressis. glo. est notabi. in dic. c. in causis. in ver. postulatio in fi. Ad idē habes glo. in. c. nullus. lxj. dist. in. fi. magne glo. in. c. licet. viij. q. j. in. glo. j. et adde etiam glo. singularem in. c. j. in fi. de postu. prela. in ver. priuate. Nota semper tex. i c. cum ecclesia. iunc. glo. iij. q nō dicitur facere iniuriam alicui. ille q resistit voluntati etiam superioris vtens iure suo. Et nota q hoc procedit etiam licet ex tali vsu alteri: puta vicino noceat ex quo non fecit animo iniuriādi. et Ab. allegat dictum nota. Inno. in. c. fi. de resti. spo. vbi dicit: q cum emulatione: et iniuria alterius non licet noua castra facere: nec vetera incastellare que non probantur fuisse prius habitata: quod est notabile. et tu adde tex. et glo. in. l. opus. ff. de ope. publi. et in. l. per prouincias. C. eodez. Nota glo. ij. in dic. c. cum ecclesia. q de iure communi ad episcopum: et capituluz simul pertinet collatio beneficiorum. intellige tamen glo. de collatione prebendaruz ecclesie cathedralis. et adde glo. in. c. irrefragabili. de offi. ordi. in ver. p capitulum. in. c. fi. de supple. negli. prela. in ver. communiter. in. §. j. xxj. disti. Et nota vnum pro fundamēto: q consuetudo in prouisione beneficiorum prefertur iuri communi: vt in dic. c. cum ecclesia. et in. c. nōscit. de his que fi. a prela. ¶ Non omittas notare vnū pclarū dcm qd colligitur ex dictis doc. in. c. cum dilecti. q cū aliqui eliguntur simplicit ad aliquod officiū exercendum tenet quicquid facit maior pars minori parte presente: et contradicente: quod est notabile. et adde Ab. in c. in veteri. hoc eo. ti. Tu scis q nō debet tolli libertas eligendi: quia nō dr electio vbi adimitur libertas eligendi. c. cū terra. hoc eo. ti. cap. vbi periculū. §. ceterū. eo. ti. in. vj. hoc non procedit in compromissarijs: quia illis potest dare potestas eligendi cum restrictione. tex. hēs notabilem in. c. cū dilecti. Tu scis q sententia lata in matrimonio carnali non transit in rem iudicatam. c. lator. c. tenor de re iudi. Sz quero quid de matrimonio spirituali e. et dicas q transit. tex. est singularē in dic. c. cum dilecti. respectu ipsi⁹ contradictoris: non tamen in fauorem beneficiati quo min⁹ iudex saltem ex officio suo possit inqrere de titulo legitimo. Nota glo. singulariter q semp allegatur in dic. c. i ẜ. in etate: q epus non potest dispensare cōtra constitutionem concilij: concluditur tñ q ex magna causa nouiter orta et non cogitata per cōsiliuz possit dispensare. argu. tex. in l. si hominem. ff. mā. et voluit Bal. in. l. oēs populi. ff. de iusti. et iu. Nota glo. que semper allegatur i. d. c. in ẜ. iuramēto. q vbi agitur possessorio non dicitur causa spiritualis et per cōsequēs poterit tractari coram iudice seculari: de quo in. c. literas. de iura. cal. Nota glo. nota. in ver. et si tres. in dic. c. cū dilecti. q vbi ex natura negocij non potest haberi alia probatio. admittuntur in testes non idonei. benefacit qd habetur in. l. consensu. C. de repu. et dictum est in ru. de arbi. Nota ēt glo. penul. in dic. c. quia semper allegatur: q sicut in criminibus et in popularibus actionibus consumit actio vno agente. ita cum opponit contra electum et confirmatum.

¶ Nunquid compromissarij possūt vnum ex se eligere? est glo. j. in. c. cū in iure. et cōis opi. est cōtra glo. imo possint. de quo per glo. in. c. q epatū. viij. q. j. et p glo. i. l. plane. ff. qscuīusq vni. nomi. et ibi est glo. q qrit si vni est cōmissa electio. an possit seipsum eligere? et adde q notat:

glo.in.l.si tibi mādauero.§.si tibi.ff.mandati. Nota q in.c.venerabilez. ponitur de electione impatorꝫ que fit p electores: et sufficit maior pars. Sed q̄ritur an isti electores exerceant istā potestatē: vt singuli an vt collegiū? et videt verior opinio sm Ab.q vt collegiū.qr successerūt in locū populi romani. qui vt vniuersitas eligebat sibi impatorē et qr sufficit maior ps.sicut in actibus collegij. Et nota q in spectantib9 ad oēs iure singulari dn̄t oēs collegialiter cōsentire. qn̄ maior ps preualet minori:de q̄ p Bar.in l.oēs populi.ff.de iusti.et iu.p Ab.in.c.cū oēs.de consti.in.c.in genesi.hoc eo.ti.et ideo dicit Bal.in additionibus Specu.in ti.de instru.editiōe.in vltima charta.i ꝟ.inter executores.q executores non dn̄t votum suum exprimere separatim Et scias q electio impatoris non indiget confirmatione expressa: qr solū papa declarat:et noīat illuz electū idoneū:vt pbatur in dic.ca.venerabilē.et est optim9 tex.in cle.romani.de iureiu.qd est cōtra aliquos legistas in.l.fi.C.de legi.qui dicūt:q papa ꝯfirmat īperatorem. Nota q lz electores īperij vellent eligere et nō possint nihilomin9 p9 admonitionē:et expectationē ptās deuoluit ad papā.tex.hēs fin.l.d.c.venerabilem. Nota ēt illū tex.q ꝓmotio d excōicato fcā ad officiū seculare nō valz. Nō tradas oblinioni q illi laici q̄ istāt q aliqd bn̄ficiū nō exeat familiā eorū adducētes antiqtatē p cā. Dicūt em̄ q iā diu illud bn̄ficiū fuit sp collatū alicui de domo eorū.allegant cōtra se et pn̄t dicere. Heu patior telis vulnera fctā meis:qr talis allegatio ē sufficiēs ad īpediēdū ne collatio fiat alicui eoꝝ.de domo.tex.hēs no.l.d.c.venerabilē.ad fi.nā si istud ē in dignitatib9 secularib9 q̄bus pro videt p electionē forti9 ī ecclīasticis.c.ad extirpādas.de filijs pres. Et adde pulchrū tex.i.c.ad decorem.de insti. Nota q vbi electores imperij discordāt in pari numero: nec fit accessus: ita q possit maior pars haber i.pōt papa eligere vnū ex illis ,put sibi placuerit.glo.ē no.ī dic.c.in ver.fauere.que ēt glo.notabiliter probat:q si electores imperij omnes eligāt sciēter indignū potestas eligēdi deuoluitur ad papam licet glo. q̄ semp allegatur in dic.c.i ꝟ.postulauit.velit.q petēs absolutionem videatur se fateri excōicatū tamē illa nō tenet.qr solet peti ad cautelam:quia bonarū mētium est timere culpam vbi non est Et nota ex dic.doc.ibi.q licz quis non debeat absolui per nunciū tamen si fuit absolutus tenet absolutio. Nota glo.fi.q iurans obedire regi ītelligetur eo remanente ī pn̄cipatu:quia iuramentum nō obligat eo priuato. ¶ Et concludas per ea que notantur per glo.et doc.in.c.coram.q in electionibus prelatorum debent vocari absentes q̄ commode vocari possint. Et qui dicantur posse commode vocari: iudicabit ille qui habet confirmare.quia non potest dari certa doctrina.c.de causis. de offi.deleg. Nota tamen q consuetudo q absentes non vocentur:vt est glo.mlt tum notabilis in.c.cuz in ecclesijs.de preben.in.vi. ¶ Et nota vnam pulchram regulam q non solum in electionibus:sed in omnibus actibus in quibus absentes debeāt vocari:si aliqui contemnuntur: seu legitime non vocantur. debet actus retractari ad petitionem eorum ex quo actus non est legitime gestus.c.bone.ij.vbi clare per Ab.et est d mente glo.in.c.cum omnes.de con sti. ¶ Dubitari potest nunquid tenet electio prelati noui ante sepulturam defuncti prelati. et glosa reputata singularis tenuit q sic: in

dic.c bone.in glo.ij. Et nota etiã singulariter glo.in.c.postq̃.l. dist. que dicit: q̃ a die mortis currit tẽpus eligendi. Sed doctores dicũt q̃ melius dixisset illa glosa: ab hora mortis. ⁊ sic computari debet tẽpus trium mensium ab hora mortis quod est notabile. ¶ Et pro hoc est bonus tex. secundum Abbatem in.c.ij.viij.q.j.in fine.vbi dicitur: q̃ post obitum quiescentis habẽt clerici potestatem eligendi. Nota gl. fi.in dic.c.bone.que allegat q̃ quãdo constat citationem esse temerariam: aut quia continet in se aliqd iniustum: non tenetur citatus comparere. cui adde glo.in.c.veniens. de accu.in.c.si episcopus.iij.q.ij.

¶ Nota q̃ nemo debet effici monachus cũ ea fiducia: ⁊ spe: vt promoueatur in abbatẽ. q: tunc nõ videtur monachari propter deũ. sed propter honorem.c.cũ ad nostram. Et glo.in.c.qd interrogasti.xxvij. dist.dicit: q̃ si aliquis fit monach⁹ ad hoc vt possit fieri abbas nihilominus remanet monachus licet ficta ⁊ nõ sincera fuerit eius intẽtio. Nota tamen q̃ secundaria spes in beneficijs obtinendis nõ reprobatᷣ in ordinando: seu monachando. q: principalitᷣ debz duci vt seruiat deo. glo. hẽs no. que est scda in.d.c. cuz ad nostrã. ⁊ adde glo.in.c.quid proderit.lxj.dist.in.c.p laicos.xvj. q. vij.in.hoc ad nos.lix.dist. Et nota q̃ inductus ambitione p̄laturc ad monachatũ nõ põt d iure eligi ad aliquam prelaturã. tex. hẽs multum sing.in.c.officij.hoc eo.ti. ⁊ ideo dixit notablᷣr tex.in.c. in scripturis. viij.q.j. q̃ fugientibus non desiderantib⁹ cõferende sunt dignitates. ¶ Volo tibi dicere vnũ dcm̃ pulchrũ p intellectu.c.sup eo. hoc eo. ti. q̃ reprobata electione alicuius ppter ĩpedimẽtũ: seu defectũ tp̄alẽ põt illo defectu cessãte iterũ eligi ad illã p̄laturã. tex. ẽ mẽorie dignus.

dand⁹ in dic.c.officij. ⁊ illũ ẽt tex. nota multum: q: singularis est fm vnũ intellectũ: q̃ cõpetenter instructus in reglã. lz nõ plene exptus q: nõ stetit magno tp̄e in monasterio. põt eligi in abbatẽ vrgẽte necessitate. vel vtilitate monasterij: quod est nota. ¶ Et nota in di.c.officij. vnũ pulchrũ dcm̃ Jo.an. qd multũ extollit Ab. q̃ consuetudine inducta põt q̃ creatio monachoꝝ spectat ad solũ conuentũ. ¶ Nota q̃ cõfessio pc uratoris sicut ppria põt scõtinenti reuocari. aliter non. docto. de errore cõfessionis. glo. est in. c. scriptũ. ⁊ adde glo. nota. in.c.fi. de iureiu. vj.in.c.apud misericordem. xxxij.q.j. Nota in his que cõpetũt p̄latis ratione cõsuetudinis nõ succedit caplᷣn sede vacante. glo. habes multũ notabilẽ in di.c.scriptũ in ꝟ.tp̄is. ⁊ idẽ dicũt doc. in illis q̃ cõpetũt p̄lature aliquo iure spẽali. q̃ sequitur singulariter q̃ si aliquid cõceditur p̄lato gratiose illud nõ trãsit in caplᷣn sede vacãte. Nota q̃ approbatus ad dignitatẽ episcopalẽ nõ per hoc censetur approbatus ad dignitatẽ archiepiscopalẽ. glo. hẽs multum notabilẽ in dic.c.scriptum. in ver presũptione. ⁊ p hac glo. facit quod voluit Inno. in ca. venerabilis de excep. ⁊ quod habetur in simili secundũ Ab. in.l. re legatorum. in fi. de inter. ⁊ releg.

¶ Nota vnam regulam in materia electionis: q̃ trimestre tempus ad eligendum: seu puidendum hz solum locum quo ad prelatum ecclesie cathedralis: vel regularis. i alijs autem prelatis quarũcunq: ecclesiarũ: vel dignitatum datᷣ semestre tp̄s. i.c.ne p defectu. eod. ti.c.ij. de cõces. prebẽ. Nota singulᷣr glo. i. d. c.ne pro defectu. in ver. cõsilio. q: ex ea habes pulchrã regulam: q̃ in spectantibus ad prelatũ de iure deuoluto nõ tenetᷣ de necessitate hr̃e psensũ: seu cõsiliũ capli. ¶ Non est

74

necesse q in agendis et explicādis per vniuersitatem vota exquirant in secreto:sed potest quilibet dicere votum suū in communi alijs audientibus:vt est tex.notabi.a speciali.in.c.quia propter. Nota sm gl. et doc.q dispositio.c.quia propter. procedit solum in electione epor. et aliorum prelatorum ecclesiarum collegiatarū qui habent generalem iurisdictionem in ecclesijs collegiatis. In electionibus autem alior beneficiorū seu prelatorū a supradictis sufficit singularis consensus illorum de capitulo. dūmodo prestetur in communi collegialiter in ipso capitulo. et electus a maiori: et saniori parte habebit ius.glo.ē notā.in.c.sicut.de elec.in.vj.in v. formam.et in.c.si cui.in ver.consilium. Nota singu.glo.in dic.c.quia propter.in ver. vice omnium.q in negocijs ecclesie expediendis nō potest fieri compromissum nisi omnes de capitulo consentiant. Nota gl. in ver.puenerunt.dū dicit per sentē etiam non ipso iure. Nō tradas obliuioni q excepto negocio electiōis pōt aliquis de vniuersitate stituere procuratorem: licet per se possit interesse:vt est tex.in dic.c.qr ppt. §.illud.inducendo a speciali: quia est speciale in electione:vt solū impeditus possit.hoc tñ intellige sm doc.nisi alij de capitulo velint admittere procuratorē non impediti in actu electionis:quia bñ pñt. Nota tñ ex tex.et ibi per doc.q in casu quo qs pōt mittere procuratorem nō debet esse extraneus: sz dz esse vnus de collegio. Nota glo.ij. i v. libertatem.i.c.quisquis. q electio facta per metū est ipso iure nulla. Nota gl.in.c.nihil.in v.suspēdat. qr ponit penas epōrū pmouentiū indignos.cui adde glo.in.c. qui ecclīasticis.xxxvj. dis. Nota ēt gl.fi. i.d.c.nihil.q electi admi nistrēt. et nota ipam.qr in multis est nota, et inter alia nota illā q ex ptractu gesto cū itruso noie ecclesie pōt eo remoto verus prelatus agere. Nota aliud in hac materia electionis:q capitulū non tenetur facere expensas ex proprijs redditibus pro electionis negocio.sed de redditibus ipsius plature.tex.est q quotidie allegatur in.c.vt pterite.et itellige d expensis q fiūt pro electione fienda et p electione iā fctā pmouenda vt ibi p glo.et doc.et si dubitat cui9 expensis debeant fieri crede defūcti prelati:ponamus enim q habeat patrimonium. et conclude sm Ab. in sua disputatione incipiente. sempronius.q expense concernentes remedium anime defuncti debent fieri ex bonis prelature: secus in illis q fiunt ad pompam viuorum.

¶ Scias q nō debet cōsensus requiri añ electionē:nā si consentiret cassaretur electio propter ambtionem.dictū est Inno.in.c.cum in iure.eo.ti. Est tamē vtile a principio requirere consensū eligendi añ electionem sm Inno.notabiliter in.c. cum post.eo.ti.ne si contingeret electum electionem renuere differat prouisio ecclesie sed debet rñdere. Non me eligatis.et ita rogo potest etiam dicere.non intendo dei vocatiōi resistere. Si aūt requiratur cōsensus post electionē.respōdeat vt episcopus mutinens de q dcm ē s. Nota vnum pulchrum fundamētū in materia electionis pro substantia ipsi9:qr requirit vbalis electio vñ non sufficeret fcm eligentium: electionē tacite importans. tex.ē notabilis in.c.ecclesia vestra.j. Et nota vnum aliud pulchrum non solū in materia electionis:sed in omnib9 negocijs explicādis p vniuersitatē vt ad illor validitatem non sufficiat maior pars comparatiōe aliarū partium: sed requirit maior ps toti9 vniuersitatis.seu capli:vt ē tex.notab.in dic.c.ecclesia.de quo

per glo.in.c.si cui.eo.ti.in.vi.nō tamen inspectantibus ad plures vt ad singulos. In casibus in quibus valeat dispositio maioris partꝫ sufficit maior pars comparatione minoris partis: per ea que habentur in.c.quoniam.de iure patro.ꝛ ibi p Ab. ☞ Volo tibi dicere vnum pulchrum in practica. ponamus instat tempus faciende electionis: ꝛ dubitatur: an aliqui debeant interesse electioni ꝛ ꝓmode non pōt recipi probatio: an eis de iure competat: debent admitti cum protestatione: vt eorum voces valeāt. si ꝛ inquantum appareat postmodū eos debuisse īteresse. vt notabiliter probatur in.c.cumana.eo.ti.ꝛ in.c.in genesi.ꝛ sic non nocebit electioni. alis legitiē facte: ꝙ nō habētes vocem fuerint admissi vna cum aliis: quod est notabile: probat etiā ter. singularis in.c.cumana.ꝙ ad ꝓbādum quasi possessionem iuris eligēdi: non sufficit probare possessionē circa aliqua primordia: ꝛ preambula ad electionēꝫ celebrādā. sꝫ oportet probare ꝙ vna cum alius elegerit prelatum. Nec etiam sufficit secundum doct. probare ꝙ interfuerit electioni: nam potuit interesse: non tamen dare vocem. Nota etiā singularem tex. in dic.c.cumana.ꝙ appellatione consuetudinis intelligitur in dubio. de prescripta. ꝛ ad hoc quotidie allegatur. Nota etiā singulariter glo. in dic.c.in ver. ꝓtestationem. ꝙ vbicumqꝫ protestatio venit ad detrahendum iuri aduersarii. non noceta duersario: nisi expresse protestationi consentiat. Notent domini clerici quando debent eligere: ꝙ si laici violenter se vna volūt ingerere in caplo.ꝛ volūt eligere cū clericꝫ: ꝛ sit talis metus q̄ cadat ī ꝯstantē virum possūt illos admittere cū ꝓtestatiōe: ꝛ valebit electio clericoꝝ: nō obstāte ꝙ laici fuerit admissi. sꝫ aūt nō fuit talis met⁹ nō iuuaret talis ꝓtestatio ꝛ sic electio esset nulla. dic. est not. Inno. in dic.c.cumana. ¶ Tu debes scire ꝙ allegatur vna glo. multum notabilis in.c.quamuis. de ꝓben.in.vi.in ꝟ.extendit. q̄ dicit: ꝙ de stillo romane curie est. ꝙ quando facit mētionē de ecclesia cathedrali non exprimitur in literis nomen ecclesie. secus quando fit mentio de ecclesiis inferioribus. hoc intellige etiam in ecclesia non cathedrali: dummodo illa sit maior ꝛ principalis ī loco illo. vt notabiliter ꝓbatur in.c.sacrosancta. iūcta supra scriptione ſm Ab. quod est no. Nota ꝙ in ecclesia collegiata: electio facta presentatur patrono de honestate: vt ꝑstet assensum: ꝛ contradicat: si habet aliquam iustā causam contradicēdi: vt in dic.c.sacrosctā. ¶ Tu scis dispositionē.c.statutuꝫ. de rescriptis.in.vi. Volo tibi dicere notabilem limitationem: ꝙ ille tex. non procedit in commissiōe extraiudiciali. tex. habes notabilem qui non reperitur hodie correctus in.c. cum in veteri. ¶ Quero mandatur alicui vt certum quid faciat cum consilio aliquorum. vtrum ꝓpter hoc videatur sibi adempta potestas delegandi illum actum? ꝛ dicas ꝙ non: commissarius tamen tenetur requirere consilium: sicut primus mandatarius. ter. do tibi singularem in dic.c.cum in veteri. vbicunqꝫ eligūtur simpliciter plures ad cōsulendū seu aliquod officium extra iudiciū exercendū. valet qꝺ facit maior pars dūmodo minor nō contēnatur. dictū est sing. Hosti. in dic.c.cum in veteri. ſm Ab. ibi. qꝺ est memorie commedandū ſm euꝫ. ¶ Quid diceres de isto casu statuto. cauetur ꝙ mulier non possit contrahere sine consensu duorum propinquorum. contingit ꝙ mulier vēdit bona vni consanguineo cum cōsensu alterius consanguinei, an sit

satisfactū statuto. ⁊ dicas ꝙ sic. gl. habes singularem que est prima i dic. c. cum in. ve. ¶ Nota pulchrā gl. in. c. ꝯgregato. i ver. in litteratura. quid faciat defectus scientie: et que scientia requiratur in promouendo. ¶ Interrogatus fuit semel vnus: quod dicatur beneficium curatum. nec sciuit bene respondere. sed volo ꝙ tu scias respondere. dicas: ꝙ beneficium dicitur curatū siue habeat curam fori penitential' siue fori contenciosi. ⁊ hoc versat' circa exercitium iurisdictionis spiritualis. in excommunicando. interdicendo. absoluendo. ⁊ similia exercendo. tex. habes notabilem in c. dudum. ij. codē. ti. verum est ꝙ in hoc casu non dicitur ita proprie cura animarum. Et nota tex. in di. c. dudum. quia ipso non reperitur melior in iure secundum Ab. ꝙ nō valet dispensatio super pluralitate beneficiorum curatorum: vel dignitatum: nisi sit facta per sedem apostolicam. ⁊ ita seruat romana curia.

¶ Nota etiā in alio singularis' tex. in dic. c. dudum. quia non reperitur melior secundum Ab. ꝙ archidiaconatus dicitur dignitas: quantumcunqꝫ nō habeat curam animarum nec in foro penitentiali: nec contēcioso. ¶ Quero. Est vnus qui habet dispensationem a papa vt possit retinere plura beneficia curata: quot poterit habere? ⁊ respondeo ꝙ solum duo: quia pluralis locutio verificatur numero duorum. vt regu. pluralis. de regu. iu. in. vj. ⁊ quia dispensatio est stricti iuris: vt notabiliter probatur in dic. c. dudū Nota glo. in dic. c. in ver. furtum. ⁊ adde pulchre notata per Bart. in l. inter omnes. §. recte. ff. de furtis. ¶ Dubitatur quandoqꝫ. Quid si aliquis habetur pro prelato qui nō est: tamen tolleratur a superiore. an valeant gesta per ipsum in foro penitentiali: ⁊ dicas ꝙ sic: glo. habes singularem in dic. c. in ꝟ. decepte. ¶ Nota glos. in dic. capit. in ver. respōsionem. dum vult. ꝙ si reus confiteatur ante libelli oblationē non fit litis contestatio. nec fertur sententia diffinitiua: ⁊ adde glosā ordi. in. l. si debitori. ff. de iudi. in. §. omnes. insti. de ver. obli. ¶ Nota singulariter glo. in dic. c. in ver. ꝑ sedem apostolicam. ⁊ nota singulariter verbum Hostien. ꝙ dispensatus etiam per papam circa pluralitatem beneficiorum sine causa nō est tutus quo ad deum. Et idem tenet Joannes andreas post beatū Thomam in. c. de multa. de preben. ⁊ ibi per Abbatē. ⁊ intellige hoc quādo cleric⁹ obtineret plura beneficia propter vtilitatem priuatam: quorum alterum sibi sufficeret ad honestatem viuendi. ¶ Ex quo colligitur singularis limitatio ad iura que dicunt: ꝙ papa habet omnimodam potestatem super ius positiuum: quia illud non procedit vbi non solum versatur ius humanum: sed etiam diuinum: quia in tali dispensatione non solum alteratur humani iuris dispositio sed etiā christi patrimonium iniuste dispergitur: ⁊ pro hac facit singulare dictum Archidi. in. c. non liceat. xij. quest. ij. vbi dixit. ꝙ papa nō potest alienare bona ecclesie sine causa: sine graui peccato: ergo fortius nō potest alteri dare potestatem ipm̄ patrimonium male dispergendi. de quo dic. Archidi. per Abbatē in capitu. constitutus. de religi. domi. in capitu. cum venissent. de iudi. ⁊ per Baldum in. l. cum multa. C. de bo. que libe. Ex quo sequitur ꝙ si papa dat bona ecclesie eius consanguineis: vt illos pre aliis diuites faciat: peccat mortalit'. Nec omitto glo. singularem in. c. monachi vagātes. xvj. q. j. que voluit: ꝙ

peccat monach⁹ qui preficitur ecclesie seculari non vt prosit: sʒ vt psit. nec prodest sibi dispensatio. Et notent clerici abutētes redditib⁹ ecclesiasticis: qꝛ iudiciū sibi manducāt: ꝛ bibunt. tex. est notabilis i. c. qm̄. in fi. xvi. q. i. Nota glo. in ver. irritari. in dic. c. quō possit agi ꝯ electum ad cassationē electionis. Nota ex glo. in ver. veritate dicenda. ꝙ confessio solius prelati non nocet eccl'e: nisi habeat a capl'o mādatum litigandi. Et adde glo. i. c. de constantinopolitane. xxii. disti. hoc tamen singulariter limita non procedere quando p̄latus nō haberet capitulū. p hoc glo. multū singularis in. c. potuit. de loca. in cle. vt hi qui de eta. ꝛ qua. i quibus cōcludit ꝙ tātam potestatē habet p̄latus quādo est solus: quantā habet p̄latus cum suo capitulo. Nota singulr glo. in ꝟ. intitulatā. ꝛ memorie cōmenda: quia est notabilis ad multa. Nota etiam singularit glo. penul. ꝙ peccat mortaliter tenens plura beneficia etiam simplicia: quorum alterum per se sufficit quam intellige quando quis vult sibi lucrifacere fructus: ita ꝙ ad vtilitatem priuatā ꝛ ad augendum patrimonium vult illos. nec quantuʒ ad istū effectū: potest aliqd operari cōsuetudo: qꝛ est irrationabilis. ¶ Nota ꝙ in cōpetentibus pluribus vt vniuer s: seu collegio. nō valet dispositio: nisi fiat collegialiter. ca. in genesi. vbi per doc. eo. ti. Et non tradas obliuioni vnum singulare dictum Bar. in. l. omnes ppli. ff. de iusti. ꝛ iu. de quo dic. multum exultat Ab. in dic. c. in genesi. ꝙ ēt in re spectante ad plures vt ad singulos debēt singuli in vnum conuenire quādo dispositio maioris partis preiudicat minori. Nota vnam glo. multum singularem in dic. c. in genesi. in ver. nec premissi duo. que videtur velle. ꝙ licet contemptus non prosequatur contemptuʒ tamē superior potest supplere ex officio: ꝛ electionem irritare. sed tamen cōmuniter ibi doc. tenent contrariuʒ Nolo ꝙ tradas obliuioni vnum dictum singulare Inno. in dic. c. i genesi. dicit enim ꝙ non valet quicquid facit maior pars presentium si illa pars non fuit maior pars habito respectu ad illos qui debebāt vocari. Exempli gratia in vniuersitate sunt. xii. vndecim se congregant contempto. xii. non valebit: ꝙ fieret p sex. qꝛ cōputato absente nō reperietur dispositio facta a maiori parte totius capituli. ¶ Nota ꝙ admissio laicorum in electione prelati reddit electionem ipso facto nullum. tex. est singularis in. c. messana. secus secundum doct. si admitterentur propter aliquaʒ vtilitatem ecclesie. vt tabellio ad scribendum electionis processum: vel pro defensione clericorum contra illos qui vellent eos opprimere: et talis electio redditur nulla in odium illorum qui admiserunt laicos. ¶ Nota glos. notabilem que est fi. in dic. c. messana. ꝙ consuetudo cōtra ecclesiasticam libertatem est inprescriptibilis. ¶ Et non omitto vnum singulare fundamentuʒ in materia electionis ꝙ non sufficit ad validitatem electionis: ꝙ sit facta a maiori parte, nisi etiam illa pars sit sanior. tex. est semper memorie commendandus secundum doc. in. c. ecclesia vestra. Sed queritur: an hoc etiam habeat locum in vniuersitate seculari: vt maior pars non consistat in solo numero sed in dignitate: auctoritate: ꝛ merito personarum ꝛ ꝛ dicas ꝙ sic dictum est singulare Bart. in. l. si vni. ff. de re iudi. limitat tamen notabiliter hoc procedere. in his que fiunt per plures: vt collegium. si autem per plures tanꝗ singulares. tūc ꝯsidratur nūer⁹ ꝛ ex hoc lrꝫ

vnum non excogitatum. q in dispo nendis per vniuersitatez non debēt dari voces per balottas. quia tunc non potest apparere que pars sit sanior: sed solum maior respectu numeri. et tamen maioritas sine sanioritate nihil valet. et hoc diligenter memorie commenda. ¶ Sed queritur: an sufficit sanior pars: et si nō sit maior? et communiter doc. super glo. fi. cōcludunt: q ista duo requiruntur copulatiue. ¶ Et nota ex dicta glo. vnum dictum singulare: q electores non sunt priuati iure eligendi: nec sunt priuandi quando pcesserunt ad electiones: quarū neutra est facta a maiori et saniori parte: sed poterunt electores iterū eligere: et si erunt iterum pares in vocibus poterit superior facere gratiam cui volet. intellige tamen secundum Jo.an. in papa: nō in alio superiore. Nota glo. in ver. adijcere. cum glo. sequenti. q contempt9 in electione consentiendo postmodum non auget propter hoc numerum eligentium. ¶ Tu scis q solet dici. q clausula in fine posita referri solet ad omnia precedentia: vt plene habetur .i.c. secundo requiris. de appel. in .l. talis scriptura. ff. de lega. .j. Hoc fallit singulariter quando ex tali relatione sequeretur absurdum: vel aliorum iurium correctio. debet enim esse vniformis rationibus precedentibus ad hoc: vt clausula sequens referatur ad omnia: secus si potest reddi diuersitatis ratio inter precedentia. tex. est singularis in dic. c. ecclesia. et dicit Ab. q nescit sibi similē in toto corpore iuris canonici. ¶ Nō tradas obliuioni tex. singularem in .c. publicato. q post publicationem scrutinij: seu votorum redactorum i scrutinio non est locus variationi. Nota tamen singulariter q istud nō pcedit in patronis ecclesiarum si pcesserunt per viam scrutinij: siue sint patroni clerici siue laici dictū est singulare Jo. an. in dic. c. publicato.

¶ De electione in sexto.

IUdex ex officio potest compellere partem ad exhibitionem mandat ne in vanum laboraret. glo. est singularis in .c. .j. in ver. absentia. quaz pro notabili allegat Ab. in .c. innotuit. de electio. Contumax potest in expensis condemnari: licet procedi possit ad vlteriora: eius contumacia non obstante pulchra est glo. in dic. c. .j. i ver. defecit. quam allegat Abba. in .c. accedens. .j. vt lite non contesta.
¶ Papa reuocat constitutionem concilij. glo. est singularis in capit. vbi periculum. in ver. concilio. Collegium cardinalium non potest vti papali potestate vacante sede. glo. est in dic. c. in ver. intromittāt. Nō fit a maiori parte dicitur esse factū concorditer. glo. est in dic. c. in ver. singulis. Sed in hac materia sunt glo. que aliter loquuntur que in locis suis adducentur. et de hac materia per Ab. in .c. non potest. de re iudi. Appellatione territorū comprehenditur etiam mare districtum p illam ciuitatem. glo. est notabilis i dic. c. in ver. territorio. ¶ Quādo lex reqrit corporale iuramentū: requiritur vt tangatur: nec sufficeret presentia: nec sufficeret etiam tangere pede. vel cubito. glo. est notabilis in .c. vt circa. in ver. corporali. Si tu vis scire signa ex quib9 cōprehenditur: q cōstitutio sit generalis. vide glo. ordi. in dic. c. vt circa. in ver. perpetuo. et adde Bald. in .l. ij. C. de legi. ¶ Nota glo. in ℣. omnia et singula. i dic. c. quia est pulchra. q vbi lex mandat aliquid exprimi cum adiectione horum verborum. omnia et singula. tunc nō solum factum debet exprimi: sed omnes qualitates facto annexe. Dici

tur proprium iuramentum alicui⁹ quãdo iurat per procuratorẽ hñtẽ speciale mandatũ.glo.est in dic.c. in ver.p pprium. ¶ Impedit⁹ non dr differre.glo.est in.c. q̃s sit in ℣. distulerit. Tot dies habet mensis emergens quot habz ille in quo fit mentio de mense.glo. est in dic.c.i ℣. mẽsem. Ubicũq; qs puatus est ipso iure.non requiritur sententia priuatiua:sed declaratiua si est dubium. glosa est notabilis in dicto c.in ver.eoipso. ¶ Si lex requirit euidentem defectum/ non sufficeret solum probare defectum. glosa est in.c.si forte.in ver.euidentez ⁊ pro hoc bene facit glosa notabil' in.c.notificasti.xxxiij.q.v.ꝙ vbi requiritur ꝯsensus cũ qualitate libertatis/ nõ sufficit cõsensus sine illa qualitate.quã glo.p notabili allegat Ab.in.c.cũ locũ in.c.de muliere desponsa.in.c.cum olim.de priuile.in.c.bone.ſ.de elec. in.c.Abbas.quod me.cau.in.c.ſ. de regu. Nota ꝙ est qualitas intrinseca cũ qua quis nascitur.vt ꝙ quis sit castus:⁊ sobrius : ⁊ ista presumitur. quedam extrinseca : vt literatura: ⁊ ista non presumitur.glosa est notabilis in.c.si forte in ver.scientie. ¶ Dyocesanus ordinat in ecclesiis de iure communi si ad alios non spectat de iure speciali.glosa est in c.sciãt cũcti.in ver.spectat.ad quã glo.vide per Ab.in.c.abbatez. de rescrip. Ius penale extendit fauore ecclesiarũ.glo.est nota.in dic.c. sciant cuncti.in ver.alios ſm Ab. in.c.nihil.de elec.in.c.ex tenore.q̃ filij sint legitti.vbi dixit ꝙ propter periculum animarũ constitutio penalis extenditur. ¶ Credẽs canones non esse factos ab habente potestatem punitur vt hereticus.glosa est reputata singu.in.c.gñali in ℣.ibidem⁹. Sz adde etiã glo. i.c. nulli xix.dis. Qui dicant reddit⁹ ⁊ fruct⁹ vide gl.i di.c.gñali.i ℣.red ditus. ¶ Casus preterit⁹ non dz decidi ſm ius nouum.glo.est in .c. licet canõ.in ver. decetero.quã ad hoc allegat Ab.in.c.dudum .ij.de elec.qui etiam disputat an constitutio trahitur ad pendẽtia. Si cõstitutio dicit viribus carcere intelligitur ipso iure.glosa est in dic.c.in ver.carere. Si constitutio requirit ꝙ aliquid fiat personaliter/non poterit fieri per alium.glosa est in dicto.c.in ver.personaliter. Uerbuz preteriti temporis vt priuatus sit intelligitur ipso iure.glo.est in dic. c.in verbo.priuatus. ¶ Qui habz ius potest cauillatiões aduersarij repellere per alias cauillationes. glosa est notabilis in.c.cupientes. in ver.malignantius. quaz allegat Ab.in.c.ſ.quod metus cau.in.c.ſ. de iura.cal.⁊ p intellectu.in.c. sicut de iureiuran. Uerbum moderationis diminutionem contitinet. glosa est in dicto.c.in ver.moderatione. Quando quis dicatur habere notitiã certam:⁊ indubitatũ est glosa nota.in dicto.c.in ver. notitiã. q̃ iter alios modos dicit quãdo quis erat presens. ¶ Debet dari vna dies in septiana ad quiescẽdum.glosa est singu.in dicto. c. in ver.commode. Quando a lege imposita est pena ipso iure non potest mora purgari. glosa est in dic.c.in ver.expectati. quam allegat Ab. in.c.potuit.de locato. Contumax dicitur quia venit ⁊ illicẽtiatus recedit.glosa est in ver. comparere. Per subauditos intellectus non corrigimus iura. glosa est que semper allegatur in ver. petere. Protestatio habetur pro facto.quando quis non habet copiam protestet. glosa est notabili.in verbo.proposita. Requirũtur testes vel alia legittima probatio quando dz fieri plena fides.glo.est nota.in ver. fidẽ. Si iudex pronũciat aliquẽ incidisse in penã inductã a iure.nõ ap-

77

pellatur si est certũ ꝙ incidit. sec⁹ si constat eum non incidisse: vel est dubium. glosa est notabi. in ꝟ. priuatos. ſm Ab. in. c. parrochianos de sen. excõi. in. c. puenit. de appel. in. c. quod ad cõsultationem. de re iudi. ⁊ in. c. centesimoprimo. Dicit factum in concordia qñ omnes cõsentiunt nemine discrepante. glosa est in dicto. c. in ver. concordẽ. Si aliquis habet comparere cuȝ oĩb⁹ iuribus ⁊ munimẽtis cause. non tamen tenetur comparere cum testibus si vult postea probare per testes. glosa est in ver. alibi. Si aliqs arripuit iter tẽpore debito ⁊ casus superueniat excusatur. secus si arripiat quando solum poterat venire vtẽdo duplomate. glo. est nota. in ver. octo. Qȝ suspẽsus a beneficio non sit suspensus ab officio. vide ibi glosaȝ in ver. beneficijs. Nõ fit excommunicatio vsqȝ ad certuȝ tempus. sed donec satisfaciat vl' caueat. glosa est ibi in ꝟ. suspensus. d quo vide per Ab. in. c. si qrundã. de solu. Ubicunqȝ in appositione pene dicatur ppetuo. subintelligit tacite tamẽ opatur hoc ꝙ eps ipis priuatis non posset de nouo conferre. glo. est nota. in dic. c. in ver. perpetuo. Supplet iudex in aliquibus casibus. vide glo. notabilem ibi in ꝟ. contumacia. Finita cã propter quã datur dilatio finita est dilatio. glosa est in dicto. c. in ver. comode Cessante cã finali ↄstitutionis. cessat constitutio. glosa est in dic. c. in ver. periculosis. In dilationibus simpliciter assignatis currunt dies feriati ⁊ nonferiati. glosa est in dicto. c. in ver. comparere. Qñ dispu tatur an exceptio sit admittẽda an nõ donec deliberet. dilatio data ad probandum non currit. glosa est notabi. in dicto. c. in ver. videbit Caritatiuum subsidium potest exigi ꝑ capitulum sede vacante ex aliqua cã iusta ⁊ vtili. glosa ẽ notabilis in ver. aliũde. ¶ Papa quando permittim de cardialibus loquit eos vocat fratres. glosa est in. c. fundamenta. in ver. fratres. ¶ Per dexteraȝ pignus pacis et testis fidei solet dari. glosa est in dic. c. fundamenta. in ver. dexteras. ¶ Constitutio militantis ecclesie astringit etiam delicta occulta. text⁹ est notabi. in dicto. c. in versi. quod si secus. ⁊ ibi Domi. ¶ Appellatione aduenarum non comprehendunt continui habitatores. textus est in dicto. c. in. §. vt autẽ. ¶ Destructo collegio auctoritate superioris. pereunt priuilegia. glosa est notabilis ĩ c. statutum. in ver. collegiatis. ſm Ab. in. c. gratum. de postu. prela. Et adde notata per Innocen. ĩ. c. cum ex iniuncto. de ope. noui. nũc. ⁊ per glosam in. c. ⁊ hec diximus. xvj. q. vij. ⁊ glosa in regula. priuilegium. de regu. iu. in vi. ¶ Dicitur facta electio in discordia quando aliqui contradicunt. glosa est in. c. quorundam in ver. discordia. Illi religiosi primo debent preferri q primo fuerunt approbati. glosa est multum notabilis que semper allegatur ad multa in. c. quorundam. in ver. predicatorum. ¶ An elect⁹ possit renunciare electioni de se facte ante confirmationem sine superioris auctoritate. disputat glo. in c. si electio. in ver. renunciat. quaȝ allegat Abbas ĩ. c. ex parte. de arbi. in. c. cum venissent. de restitu. in integ. ĩ. c. ad aures. quod. me. cau. ¶ Priores ⁊ gardiani dicuntur esse in dignitate. glosa est in capitu. nullus. in verbo prelaturaȝ. Professio est in scriptis/ vt probari possit si vellet dicere contrarium. glosa est ĩ dic. c. in ver. expresse. ¶ Si tollitur consuetudo non intelligitur sublata si est iurata: te idem in statuto nisi hoc dicatur. glosa est reputata singularis in. c. cum non deceat. in ver. effectus. ſm Ab. in. c.

s.de his que fi. a ma.par.ca. quam etiam allegat Domi.in.c.cum aliquibus.de rescrip.in.vi. ¶ In electione canonicorum et aliorum beneficiorum non seruatur forma.c. quia propter.de elec.sed sufficit quod canonici conueniant in capit'lo.et electus a maiori parte et saniori consequitur ius.glosa est nota.in.c.sicut. in ver.formam.secundum Ab.in dic.c.quia propter. ¶ Conuersi laici admittuntur ad electionem ex consuetudine glosa est nota.in.c.ex eo.in ver.electionibus.quam dicit notabilem Ab. in.c.s.de procura.secus in illis qui sunt laici professione et habitu .
¶ Quando iura parificant aliqua dispositio facta de vno intelligitur etiam de aliis.glo.est nota. in.c. si postquam.in ver.prouisione. ¶ Suspensus.quia non restituit.si restituat non requiritur sententia restitutionis. glosa est in.c.quia sepe.in ver.donec. ¶ Si episcopus dispensat in septennio.non potest sine causa reuocare ante septennium finitum.glo. est in.c. cum ex eo.in ver.septennium.de qua vide per Ab.in.c.fi.de offi.lega . in c.penul.de cle.non resi.in.c.significauit.de appel. ¶ Nota glo.fi.in.c. si eo tempore.quod si papa prouidit de aliquo episcopatu non potest ille consecrari sine suo mandato. Si sint duo instrumenta nec apparet quod prius sit mutuo se impediunt.glo.est nota. in.c. si quis iusto.in ver.noiatus. Procurator ad eligendum datus potest alium substituere.glo.est sing.in dicto.c.in ver.de certa secundum Ab.quem vide in.c.fi.in.§.fi.de offi.dele. Nota glo.in.c.fi.in ver.celeritati.quia est pulchra/ponit enim casus in quibus reprobatur celeritas. In appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiue non requiritur expressio cause.glo.est sing.in dic.c.fi.in ver . inanes. In dic.c.fi.in ver.electioni. est glosa sing.quod in presentato.debet seruari illa forma antequam instituatur. secundum Ab.in.c.postquam . de elec.

De electione in cle.

Appellatione religiosorum veniunt etiam femine etiam si materia sit penalis. glo.est in cle . s.in ver.homines. Nota glosam in dic.cle.in ver.prelatum. quod appellatione prelati venit habens officium a quo potest remoueri ad nutum.de quo per Ab.in.c. decernimus . de iudi. Nota glo.reputatam sing.in dicta cle.in ver.eligatur.dum dicit si ratio est expressa et cetera quam allegat Ab.in.c.s.de re iudi. et Alex. in.l.si finita.in.§.si de vectigalibus ff.de dam.infec. Largo modo habitus clericorum dicitur.habitus clericalis conueniens et clericis non prohibitus .glosa est in dict.cle. in ver.secularis. Concilium non potest tollere constitutionem pape. glo est est singularis in cle.ne romani. in ver.inferiorem. Inferior potest iuuare legem superioris augendo et apponendo penam. glosa est notabilis in dict. clementi.in ver.tolli.quam approbat Abbas in.c.innotuit.de eo qui furti. ordi. susce. in capi.licet.de offi.ordi.in.c.fi.de offi.lega.in capitu.prudentiam. de offi.dele.in capitu.fi.de vi.et honesta.cle.in capitulo.ex frequentibus. de institu.in capi.a nobis.in principio.de senten.excommunicationis in capitu.quoniam frequenter.§.in aliis.in penul.car.vt lite non contestata. Cardinales faciunt collegium nec censetur iure singulorum glosa in dict.clementi.in ver cetum. Vicaria non transit etiam in concilium sede vacante:quia vicariatus fuit datus solum petro et successoribus : vt notabiliter sentit glosa in dict.clementi.in ver . non consonam Cardinales etiam mortuo papa non possunt creare cardinalem. glosa est notabilis in dict.clementi.in §.ptãria.ex quo infert quod creatõ

78

cardinalis spectat ad soluz papã. Licet inquisitor heretice pravitatis habeat delegatam tamen non expirat mortuo papa. glosa est in dict. clementi. in verbo expirare. Ex idemptitate rationis appellatio mortis naturalis includit civilem. glosa est notabilis in dic. clementi. in ver. moriente. Districtus variatur quandoq3 stante diocesi glosa est in dic. cle. in ver. diocesi3. Exeuntibus de conclavi omnibus cardinalibus preter vnũ. apud illum remanet ius eligẽdi papã. glosa est nota. in dic cle. in v̄. omnes. ¶ Cũ requiritur sola itimatio sufficit notitia sine intimatione. glo. ē nota. in cle. câm. in ver. certa. Nota glosam in dic. cle. in verbo. porrecto. q̄ libellus debet dari expensis actoris. Quando aliquis habitat pariter in duobus locis. tutum est in vtroq3 citare. glosa est in dic. clementi. in verbo. communiter. ¶ De vocibus absentium non vocandorum non debet haberi ratio etiam in casu in quo requiritur plena concordia oĩm de collegio. glo. est notabi. in cle. quod circa. i glo. magna sm Abb. in. c. in causis. de elec. ¶ Licet ꝯstitutio papal' phibeat consecrationẽ vel ordiationẽ certo casu: ⁊ decernat irritũ si ꝯtra fiat si ꝯ̄ fit nõ īpedit caracter. sed ipsius executio. glosa est notabilis in clemen. inplerisq3. in ver. vel aliquid. ¶ Ex consuetudine non potest deberi pro munere iudicandi quota litis: glo. est in cle. statutum. in ver. ex iurisdictione. ¶ Licet sede vacante devoluatur iurisdictio episcoporum ad alium ex aliquo ꝑuilegio vel statuto. tamen non defertur emolimentum iurisdictiõis nisi specifice committatur. glosa ē notabi. in dic. cle. in ver. emolimẽto. ¶ Lex damnans cõsuetudinẽ nõ intelligitur tollere futurã. glo. est in dic. cle. in ver. consuetudine.

quam sequitur Ab. in. c. in lateranen si. de preben. ¶ Verbum provisio est satis latum: ⁊ comprehendit nominationem/ postulationem presentationem ⁊ collationem. glo est in clementi. si. in verbo. provisio ni. quam allegat Domi. in cap. cu3 in illis. §. s. d preben. in. vj. ¶ Non potest religioso dari licentia consentiendi electioni: vel provisioni / si quã contingeret de eo fieri etiam in certa ecclesia: ⁊ hoc propter vitium ambitionis. glo. est notabilis in dic. cle. si. in ver. si quam. ¶ Cũ lex dicit q̄ debeat fieri fides/ intelligitur d plena. glo. nota. in cle. cõstitutionem. in verbo fides.

De etate et qualitate

Quia in preficiendis conside ratur etas/ qualitas ⁊ ordo. Ideo ponitur ista rubrica de materia rubrice quo ad primam partez lxxvij. ⁊ lxxviij. distinc. per totum. de secunda parte. xxxviij. disti. per totum. de parte tertia. lx. distinc. ꝑ totum. Et nota q̄ per privationez beneficiorum artantur beneficiati ad ordines sumendos. quos beneficia requirunt. vt in. c. j. Et ex eodem textu no. ex ordie litere. q̄ abbas debet preferri decano et preposito. facit quod notat glos. in. c. quorundam. in ver. predicatorum. de elec. in. vj. ¶ Nota glosam notabilẽ in. c. ij. in ver. ad congruam q̄ dispensatio pro consequendo beneficio respectu etatis. abilitat beneficiatum solum ad hoc q̄ possit retinere beneficium: non tamen ad alia consecutiva: quia sufficit q̄ primum operetur/ recipiet tamen fructus ⁊ quotidianas distributiones vt notabiliter vult glosa. quod limita non procedere quando perceptio reddituum haberet in ecclesia specialẽ prohibitionem ex forma statuti: quia tũc oportet q̄ hoc exprimatur in dispensatione scḋm

hoc. ¶ Nota glo. in c. indecorū. in ver. per seipsos. que tenet q quilibz ordo sacer soluit patriam potestatem. ista glosa cōmuniter nō tenet per textum in. c. per venerabilem. qui fi. sint legitti. dum ponit ibi casum specialem. tollitur tamen effectus patrie potestatis quo ad ea q̄ habētur in aucten. presbiteros. C. de episco. & cle. in ca. quia nos. de testa. & quo ad. l. fi. C. de patri. qui fi. distinc. quod est notabile. ¶ Nota q pmittitur pluralitas ecclesiarum quando vna per se est insufficiens & insufficiens dicitur / quando proprium sacerdotem sufficienter sustentare non potest. textus est notabilis in. c. eā te. Et nota ibi glosam in ver. pendeant. q si ecclesia in fundo proprio ecclesie edificat ecclesiam. potestas in ecclesia prouidendi spectat ad prelatum ecclesie in cuius fundo est edificata.

¶ Dubitatur quandoq3 an medicus possit ordinari ad sacros ordines. & est textus qui semper allegatur in. c. ad aures. vbi ponuntur ea que exiguntur / vt medicus non incurrat periculum anime: nec periculum irregularitatis. Primo exigitur vt sit eruditus. Secundo vt experiatur scd̄m traditionem artis medicine. Tertio q diligens sit in artis exercitio: & sic etiaz exigitur in consultore q sit peritus: & consulat secundū communes opiniones & non scd̄m fantasticas & sophisticas opiniones ꝯsulat. Et q in examinando factum sit sollicitus et diligens & non piger: q2 ex facto ius oritur. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad le. aqui. l. vt responsum. C. de transac. Nota glosam fina. dum loquitur de consilio reuerentie. cui obediendum est. Et adde glosam reputataz singula. in cle. j. de testi. ¶ Si tu vis scire a q̄b⁹ ꝓuet suspēsio. vide pulchram glosam in. c. cū bone. in verbo suspēsi. Nota etiam glosam notabilem in ver. postmodum. q suspensi non possunt retinere beneficia que acquisiuerunt durante suspensione: etiam si postea sunt absoluti. ¶ Nota duo requisita ad habilitatem in eligendo in episcopum: & q sit in ordine sacro: & q sit religiose & honeste viuens. textus est in. c. a multis. hoc eodez titulo. Et nota etiam ex illo textu q quelibz dispensatio exigit necessitatem vel vtilitatem. aliter diceretur dissipatio. Et nota ibi glosam in verbo libere. que non solet allegari cuz aliis glosis. ¶ Nota pulchram glosam in. c. tuam. in verbo prorsus. que semper allegatur an & quando sit licitum effundere preces pro beneficio habendo. Et nota vnuz quod dicit Antho. de Bu. super ista glosa q hodie non est in istis insistendum: quia temporale & spirituale venalitati est expositum Nota etiam glosam in verbo. non ascendat. que dicit q nomen abbatis est potius sollicitudinis q̄3 honoris. dicunt tamen doct. q glosa melius dixisset plus: q2 negari non potest q non sit honoris & dignitatis. c. vt apostolice. de priuile. in vj. ¶ Si tu vis scire an admittatur exceptio contra ordinatum vt repellatur ne beneficium consequatur habes textum & glosam in. c. accepimus. & nota ibi glosam in verbo. ecclesia. q quando mandatur ꝓuideri in forma iusticie in aliqua ecclesiarum diocesis q poterit prouideri in ecclesia cathedrali. sec⁹ in forma gratie. c. q̄uis. de prebē. in vj. ¶ Si tu vis scire q̄d est dicere ꝓmouere ad titulū: dicas s̄m Jo. an. ad nomen alicui⁹ ecclesie vl' beneficij. Nota q non est verisimile q aliqs episcopus violet canones vt notabiliter probatur in dic. c. in ver. non credimus. s̄m Hosti. licet quandoq3 aliter faciat: & pro hoc facit illō quod dicitur pro iudice ꝙ

sumi.c. in presentia.de renunc.l.ex remus.§.gaia.ff.de euic.ꝛ volo tibi allegare vnum textum.qui communiter non solet allegari in.l.ij. C.de offi. ciui.iudi. in versi. quod non arbitramur. ¶ Nota textum vulgatum ꝙ regimē animarum est ars artium.c.cum sit ars: ꝛ hoc idō est:quia alie artes ordinantur in finem corporis.ista autē ordinatur in finem anime. Nota etiam ex illo textu ꝙ ignorantia de facili deprehenditur examinatione: ꝛ ideo in partibus istis dum examinarentur vnus qui petebat se promoueri in sacerdotem dixit. ꝙ bene nouerat ea que spectant ad curiam animarum.cum deberet dicere curam: ꝛ ex hoc fuit repulsus vt reuerteretur ad scholas grāmatice. Et nota glosam fina.in.c.cuꝫ sit ars.quā potes allegare contra verbosos ꝛ contra adducentes multa inutilia. quam allegat Ab.in prohemio decretalium:ꝛ ideo dicit beatus Augustinus ꝙ breuitas locutiōis gratiam parit: ꝛ prolixe prefationes confusionē inducūt. dicit textus in §.sane.in prohemio decretaliuꝫ:ꝛ ideo dicit Horatius. Cum quid p̄cipies esto breuis:ꝛ glosa i.c.legebatur.de maio.ꝛ obe. dixit superflua esse resecanda. Nota ꝙ defectus scientie grāmatice est causa legittima. ꝙ aliquis iam promotꝰ deijciatur.textus est in.c.fi. ꝛ illuꝫ textum ponderant ibi doc. contra illos qui volunt addiscere sine libris ꝛ sine doctore:ꝛ hoc facit contra multos scolares in vniuersitatibus commorantes.qui nūꝙ vel raro intrant ꝛ ex qualibet causa leui omittunt intrare scolas. veniūt ignorantes/ꝛ ignorantes recedūt. ꝛ solum reportant secum titulum. ff.ꝛ.C.de iuris ꝛ facti ignorātia.p totū. Et notate dñi mei ꝙ studentes in ꝓpria patria sunt immunes a muneribꝰ ꝑsonalibꝰ ꝛ a custodia ciuitatis vsqꝫ ad.xxv.annos. ne a studijs arceantur. textus est notabilis in.l.j.C.qui etate.li.x. ꝛ ibi ꝑ Bartho. Notate etiam ꝙ scolaris qui est iturus ad studium potest petere se eximi ab obligatione fideiussoria. dictum est singulare Specu.in titulo de iudicijs.§.specialia versi.si.quid si fideiussor.

De eta.et quali.in.vi.

Non sumitur argumentum a contrario sensu vbi reperitur contrarium expressum in iure. glosa est in.c.j.in ver.permittimus.ad de ea que habentur in.l. conuenticulam.C.de epis.ꝛ cle.in.l.ij.C. cō di.de insertis. ¶ Vbicunqꝫ lex statuit certū tp̄us non potest reddi rō qꝛ ita de citeriori vel vlteriori dicere potuisset.glo.est notabilis in.c. j.in ver.compleuerint. Promouendo episcopus non dicitur dispensare in casu in quo potest dispensare glo.que semper allegatur in dicto c.in ver.dispensare. Et adde notata per glo.ꝛ doc.in.c.literas.de cōces.preben.per Innocen.in.c. veniens.de filijs pres.

¶ De eta.et quali.in cle.

Quando papa excitat officium ordinariorum non dicitur illos constituere delegatos. glosa est in cle.j.in ver.ratione officij. ¶ Si canonicus non vult promoueri ad sacros ordines necessitate vrgente.potest canonicatu priuari glosa est notabi.in cle.vt hij qui.in ver.in posterum. ¶ Tota potestas consistit apud prelatū quando nullum habet in collegio abilē ad dādum vocē.glosa est nota.in di. cle. in ver. constitutus. quam allegat Abbas in.c. dudum. ij. de electi. Et ibi in fi.dicit etiam glosa ꝙ si imminet electio prelati facienda: ꝛ nullus de capitulo est in sacris.superior ad quem deuoluitur potestas

debet expectare vsq3 ad terminu3 iuris. ¶ Nota q ex propria 7 stricta significatione. appellatione capituli non continetur prelatus. glosa est notabilis in dic. cle. in ver. in eisdẽ. 63 Ab. in .c. eã te. de rescrip. in .c. j. de elec. in .c. post electione3. de conces. preben. Et illam dicit singularem in prohemio gregoriano. ¶ Canonicus constitutus in sacris ante etatem legittimam. durante minori etate non habet vocẽ in capitulo. glosa est notabi. in dic. cle. in ver. constitutus. in princip. ¶ Quando lex requirit vt aliquis sit in .xx. anno. sufficit inchoato. secus si diceret q sit .xviij. annorum. glosa est notabilis in cle. generalẽ. in ver. in decimooctauo. ¶ Super etate ordinandorum non potest episcopus dispensare. glosa est notabilis in dic. cle. gñalẽ. in ver. in anno. ¶ Nota glosam in dict. cle. in ver. libere. dum dicit id est siue dispensatione. ¶ Post septimum annũ potest aliquis promoueri ad ordines minores. glosa est finalis in dic cle. generalem.

De eo qui mittitur in pos. causa rei seruan.

Quia visum est de contumacia. verum quia per eam sepe peruenitur ad missionem in possessionem. Ideo ponitur ista rubrica. Et nota q ista rub. allegatur q nigrum est generalius rubro: quia in rub. fit solum mentio de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruande: 7 tamen in nigro tractatur etiam de interpositione secundi decreti per quod trãsfertur vera possessio. Sed potest queri de practica qualiter interponatur primũ 7 scdm decretũ. 7 dicas q iudex dz sic pnũciare. Constituo 7 decerno talem actorẽ ob cõtumaciã sui aduersarij de qua constat in iudicio. mittendũ esse in possessionem talis rei: 7 ex tunc constituo 7 decerno ipsum eẽ in possessionem causa custodie. vel verum possessorem. si est secundu3 decretum: 7 pro executione nostre sententie mandamus tali nũcio vt actualiter eum in possessionem mittat. ¶ Sed solet dubitari an primum vel secundum decretum dicatur sententia diffinitiua: aut interlocutoria. Et allegatur Innocen. in .c. dilecto. de verbo signi. q sit interlocutoria. Ex quo notabiliter infertur iudicem posse reuocare eam quandoq3 constiterit indebitum fuisse. Et etiam infertur q interponendo primum vel secundu3 decretum / non est necesse seruare ea que seruantur in diffinitiua sentẽtia: sed potius hec decreta regulabuntur secundum naturam interlocutoriarum. quod est notabile secũdum Abbatem. in cap. j. Sed ego do tibi glosam singularem de iure ciuili. in lege presenti. in ver. vsq3 admodum. in fi. C. de his qui ad ecclesi. cõfu. ¶ Et si tu vis scire quid est decretum. dicas q primum decretum est primus iussus iudicis de mittendo actorem in possessionem ob contumaciam conuenti. Secundum decretu3 est secundus iussus iudicis per quem bona in q̃ fuit facta missio reo in contumacia perdurante iubentur distrahi: vel possideri: vel dantur in insolutũ: qr vario modo potest interponi de q̃ per Abbatem in capi. quoniam. §. finali. vt lite non contesta. 7 legiste ponunt in lege. si finita. §. iulianus. ff. de dã. infec. Nota glosa3 in ver. voluntatem. in capitulo. j. an sufficiat voluntas sine effectu: 7 nota ex glosa. q vbi opus est facto. verba vel nuda voluntas non sufficiunt: 7 hic est q in Italia inter multos est prouerbiũ tritũ. q ṽba sunt femi gñis. facta autem masculini.

quod est contra illos qui in verbis sunt liberales: sed i factis sunt auari: et ideo cantat ingeniosus poeta. Promittas facito quid enim promittere ledit. Policitis diues qui libet esse potest: et ideo dicit glosa singularis in. l. non omnes. in. §. fi. ff. de re mili. q non est credendum illi qui promittit maria et montes. Nota glosaz in verbo parati. q suf ficit iuratoria cautio quando aliaz prestare non potest: et etiam secundum Hosti. debet obligare rẽ quã recuperat. Item tangit glosa. cui sit prestanda cautio vt non currat tempus: nec sibi possit imputari.

¶ Nota glosam fi. in. c. cum sicut. que potest allegari ad multa. q si per me non stat quo minus faciam q debeo mihi non est imputandum. ¶ Volo tibi dicere vnuz pulchrum dictum / tu scis q si appellans ad papam compareat coram iudice a quo vel alio inferiori videtur renunciare appellationi sue. vt in. c. gratum. de offi. delega. in. c. sollicitudinem. in fi. de appellatio. hoc procedit quando actus gestus coraz inferiori iudice recipitur ab aduersario: sed aduersario contradicente licitum est appellationem prosequi. glosam do tibi singularẽ in. c. cum venissent. in verbo obtulit. Aliam limitationem singularẽ volo tibi tradere ad predicta iura vt non procedãt quando appellãs compareret coram iudice a quo cã compositionis faciẽde: et sic extraiudicialiter. tunc non videtur renunciare appellationi. dictum est singulare Hosti. in dic. c. cũ venissent. Aliã limitationẽ hẽas vt non pcedãt illa iura qñ cpareret p reuocatione grauaminis. q casu non renunciat appellationi / etiam si grauamen vult probare coram iudice a quo: quia non directe comparuit super principali scdm Abbatem q allegat glosam quam dicit notabilem in. c. si a iudice de appel. in. vj. et vt scias inuenire est super verbo teneris. ¶ Nota in ista materia vnum fundamentum q contumax non debet pati missionem si appareret procurator vel amicus qui velit ipsum defendere. vt notabiliter probatur in. c. si aduersarius. eodẽ titulo. Nota vnum aliud pulchruz ex dic. c. quod dicit Abbas esse ppetuo memorie commendandum. q missio causa custodie non explicatur prorsus iudicis officio nam actor de iure illam potest petere. Nota etiam singula. ex eo textu vnum in practica. q quando citatio debet fieri ad domum non est satisfactum si citatio appenditur in edibus hora incongrua: nec dimittitur tanto tempore q aliis veniat in notitiam. ¶ Et quero pro declaratione in hac materia. quia secundum decretum non interponitur contra absentem causa reipublice. l. ignorare. C. de restit. mili. nec cõtra non latitantem. l. fulcinus. ff. ex quibus cau. in posses. ea. tenetur ne presens expectare sic longo tẽpore absentem: cum forte de facili citari non possit: et dicas q nõ. sed si non speratur de proximo reditu potest petere vt bonis detur curator qui suscipiet iudicium vsq ad diffinitiuam. dictum est singulare Bartho. in dict. l. ignorare. et in lege. si finita. §. iulianus. ff. de dã. infec. ¶ Volo tibi dicere vnum singulare dictum Innocen. tu scis vt dictum est q contra non latitantez non põt pcedi ad secundũ decretũ hoc itellige qñ absentib⁹ nõ expedit: et sic i damnũ eorum. secus vbi eis expedit: vt quia debitum vsurarium vrget et vtilius est vendere rem in quam est facta missio. q̃z q vsure currant. dictum est singulare Innocen. in capi. dilecto. de verbo. signi. scdm Ab. in dic. c. et vide etiã ea q̃ habentur in dic. l. fulcini

us §. adeo. Ultimo nota' q si corporalis apprehensio impeditur sufficit primum: vel secundum decretum inponi verbo. casus est mirabilis in hoc in. l. cuius. ff. de. bo. aucto. iudi. possi. quem ita alle. Bal. in. l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. et sic fallit regula posita in. l. nõ est nouum. ff. de pigno. acti. vbi sine possessione non constituitur pignus a iudice: et in dic. l. ob maritorum. Bal. etiam allegat tex. quem dicit notabilem in. l. si ego. §. dotis. ff. de iure do. q res q̃ sunt in domo potius presumuntur viri q̃3 vxoris et ideo oportet q vxor probet illas esse suas.

¶ De eo qui mittitur in possessionem causa rei seruande in. vj.

Nota glo. in. c. j. in ver. obtinẽdis. q̃ querit an ille tex. hẽat locũ in obtentis. de q̃ dcm̃ fuit in rubri. de do. et contu. Si agitur de ecclesia. nõ vt de bñficio s3 tãq̃3 de ꝓprietate. non habet locum ille tex. glo. est in ver. viciosus.

¶ De exceptionibus

Quia auctor tractauit de iure actoru3 quo muniũtur: vt lanceis seu gladijs. merito subijcit ius reoru3 quo muniuntur: vt clipeis: et loricis. Et si tu vis scire quid sit exceptio: dicas q est actiõis: vl intentionis exclusio. et dicitur excludere actionem quando inveritate competit actio actori intentionẽ autẽ dicitur excludere: quando nõ competit actio actori: sed de facto agit. vt quia petis. x. excipio q solui. nam si solui non competit actio actori. solutione enim eius qd debetur omnis tollitur obligatio. insti. quibus mo. tol. obli. in prin. de quo in. l. ij. ff. eo. in. l. si titius. ff. de verbo. obli. ¶ Et si queratur: vnde habuit ortũ exceptio: et aliq̃ respondent: q in paradiso excipiẽte Adam q deceptus ab Eua peccauerat. Uel potest dici: q processerit ab ipsa natura: quia exceptio est quedam defensio que est de iure naturali. l. vt vim. ff. de iusti. et iure. Formalitatem autem sumpsit a iure positiuo. Nota ex. c. j. iunc. glo. iij. q exceptio contra personas testium potest opponi vsq3 ad sententiam. quia dato q sit proprie peremptoria: est tamen quasi peremptoria. quia si non directe saltem per obliquu3 perimit. quia sublata probatione remanet ius partis inutile. l. duo sunt tici. ff. de testa. tute. Si autem opponitur contra dicta testium: dicas vt notabiliter cõcludit ibi glo. et illã singulariter nota. dum vult: q in causa appellationis possit opponi contra personas testium secundum ea que habentur in c. presentium. de testi. Nota vnum singulare dictũ tã' circa istam exceptionem q̃3 circa alias perẽtorias: q si maliciose causa vexãdi aduersarium pars distulit opponere in prima instantia nõ audietur in causa appellationis. Istud est dictum singulare Hostiensis: et Joannis andree. in. c. inter monasterium. de re iudica. secundum Abbatem in dicto. c. j. quod est notabile in practica. ¶ Nota etiam glosam notabilem in dicto. c. j. in ver. innocentiam. q post penitentiam potest quis dici innocens: et hoc poterit probari per proprium sacerdote3. Et nota etiam glo. in ver. siue confessi. q̃ tractat an testis interrogatus de proprio crimine teneatur respondere: alibi dicetur. Et colligit etiã glo. notabiliter: q si iudex recusat debet interrogatus ab arbitris dicere veritatem. ¶ Nota tex. in ca. a nobis. qui semper allegatur. q si reus excipiat contra actorem de excommunicatione non obstat si replicatur de cõmunione secũ facta. Et ratio est, quia communicando

81

excommunicato non possum eũ abilitare ad iudicia. ⁊ ideo post illam communionem possum contra eum excipere. Et nota vnũ notabile dictum Jo.an. ꝙ existens in peccato mortali potest repelli ab accusatione. Et nota ex glo.j. ꝙ quantũcunqꝫ aliquis sit infamus: ⁊ criminosꝰ. pōt excipere contra suum accusatorem de illegitimitate fallit in casibus positis in glo. ⁊ vide pulchraꝫ glo.in.c.omnibus.iiij.q.vj. ¶ Nota ꝙ terminus prefixus ad aliquid faciendũ intelligitur in dubio pemptorius: nisi aliud in iure exprimatur tex.est vbi per doc.in.c.pastoralis. Et vide bonam glo.in.c.j.de do. ⁊ contu.in.vj. Et nota regulam cum casibus exceptis in dic.c. pastoralis. nam regulam est ꝙ post terminum lapsum pars non debet audiri volens proponere dilatorias. Sed queritur: an ille tex. habet locuꝫ in peremptorijs? ⁊ glo.in ver.dilatorie. tenet ꝙ non obstante termino p̄fixo ad proponendũ peremptorias. possunt ipse perēptorie proponi. Et licet in hoc sint varie opiniones tene tñ opi. glo. quaꝫ intellige nisi subsit causa artandi terminum secundum Dy.in regu.indultũ. de regu.iu.in.vj. Et nota ꝙ non habꝫ locum tex.in dic.c.pastoralis. si oriatur exceptio post cōclusionem in causa secundum Abbatem. et adde eleganter notata per Bar.in.l. si mater.§.ij.ff.de excep. rei iudi. ⁊ per Ci.in.l.alia.C.de his qui vt in dig. ⁊ per Bal.in.l.quamuis indubitati.C. ꝺ adul. quia paria sunt exceptionem superuenire post cōclusionem in causa. ⁊ post sententiam Nota etiaꝫ ex glo.fi. que querit an post litem contestatam possit opponi dilatoria: si post litem contestatam peruenit ad notitiam: ⁊ cōcludit ꝙ non. sed tu adde que dixi vltra Abba.in rubrica de accusa. in prin. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in.c.cum inter. ꝙ excommunicatus potest excipere appellare ⁊ omnem suam defensionem facere sed reconuenire non potest. Sed q̄ritur ⁊ notabiliter nunquid excommunicatus in casibus in quibus potest esse in iudicio possit petere sententiam pro se ferri. ⁊ Anto.de bu. sentit ꝙ sic: dum dicit in vno notabili ꝙ in casibus in quibus excommunicatus potest esse in iudicio: nō solum potest esse inquantum repellit sententiam pro alio ferendam: sed etiam inquantum cōsequi velit sententiam iustam pro se Ab. insurgit contra Anto.de bu. quando excommunicatus est in iudicio vt reus: quia nil potest in iudicio petere: licet iudex ex officio suo possit illum absoluere: si viderit actorem non pbasse: ⁊ p hoc concludit ꝙ auten. qui semel. C. quomodo/ ⁊ quādo iud. non habet locum in reo excommunicato. Sed mirandum est de Ab. ꝙ velit iudicem ad vtilitatem priuatam excommunicati posse impartiri officium non petitũ. l. iiij.§.hoc autē iudicium.ff.de dam. infec. ⁊ ideo teneo opinioneꝫ Ant. de bu. quia quicquid facit excommunicatus facit ad finem sue defēsionis: ⁊ intendit repellere actorē a sua petitione. Nota ex glo.j. ꝙ eadē defēsio ꝯpetit excōicato q̄ ꝯpetit nō excōicato. Nota ēt ex glo. ꝙ excommunicatus admittitur ad iurandum de calumnia. quia hoc venit in odium suum. ⁊ adde glo. notabilē in.c.puuli.xxij.q.v. q̄ dicit: ꝙ periurus prestat iuramentuꝫ quod est oneris: non honoris: ⁊ quod eleganter voluit Bal.i.l.nulla.ff.ꝺ legi. ⁊ iō dixit glo.i.l.eos.ff.ꝺ decur. ꝙ infamis repellit ab honoribꝰ nō oneribus. Nota etiam ex eadē gl. notabiliter. ꝙ si excommunicatus ꝯuenit sup eo q̄ fuit iiuste excōicatus: pōt excipere ꝙ nō tenet r̄ndere nisi p̄us restituatur ad cōionem:

quia fuit iniuste priuatus. dummodo pbet, q iniuste fuerit excõicatus. ex quo notã vnum multum singulare: q aliquis potest petere restitutionem illorum iurium que proprie possideri: vl quasi possideri nõ possunt. Sed concernunt quodammodo statutuz persone. & adde glo. notabi. in. c. nullus. ij. q. ij. ¶ Quero sententia lata detegitur iudicis suspicio: nunquid debeat retractari sentẽtia: & singulariter glo. in. d. c. cum inter. in ver. conscia. tenet q sic. Sed Ab. insurgit contra glo. dicens inter alia. quia non sequit. iudex fuit suspectus: ergo tulit iniquam sententiam. sed vt puto Ab. non aduertit ad tex. singularẽ in. l. non distinguemus. §. cum quidã. ff. de arbi. quem ponderat Bal. ibi q ius presumit sententiam iniquam. latam ab arbitro suspecto: & per illum tex. concludo etiam: posito q fundamentum glo. sit falsum: q obstabit exceptio doli agenti vigore talis sententie. nõ obstante q non appellauit: qz non videtur acquieuisse sententie illius quem ignorabat sibi esse suspectum. Nota glo. fi. que querit: an excõicatus conuẽtus possit compensare: que concludit q non. per. l. amplius. ff. rẽ. ra. habe. & opinio glo. videtur esse magis communis. secundum Ab. licz ipse teneat contrarium de equitate sequendo quosdam aliosidem tenẽtes & adde q opinionem glo. tenẽt Ci. & Bal. in. l. qñ alexandrũ. C. de adul. de qua materia per legistas i l. libertus. ff. de in ius vocan. Hoc tamen potes limitare: nisi debitum esset liquidũ: & aduersarius non negaret: vel exceptionem non pretenderet. Sed consentit q fiet compẽsatio. tunc debet admitti. quia debet sufficere iudici q̃litercunq satisfiat actori. l. si rem. §. omnis. ff. d pigno. actio. vt notabiliter voluit Hosti. in. d. c. cũ inter. Et sequtur ab. dicens hoc esse consonã iuri: & equitati. sz aduerte qz glo. ibi in fi. tenet cõtrariũ: tamẽ opinio Hosti. habz in se magnam equitatem. Et nota vnum dcm notabile Innoc. in. c. si vere. de sen. excõi. vbi dixit: q si nõ excõicatus petit aliquid ex aliquo contractu ab excõicato: q nõ excõicatus cogitur dare excõicato omne id ad quod tenetur ex contractu: & ideo dicit Jo. an. in di. c. cum inter. excõicatum posse excipere contra emptorem q non tenetur tradere rem quam vendidit: nisi sibi numeretur precium: & sequitur Ab. Et ego addo q iudex in casu isto ex officio põt supplere etiã parte nõ excipiente. tex. allego notabilẽ in. l. si pater. C. de actio. em. ¶ Nota tex. qui quotidie allegat: q vna ecclesia põt cũ pluribus permutari in. c. cum venerabilis. eo. ti. qui tex. loquitur quando permutatio fit iure proprietatis. Idem tamen dicas secundum doc. quando fieret iure tituli. hoc tamen intellige procedere qñ tenens plura beneficia illa tenet d iure communi: si autẽ cum dispensatiõe. qz erãt incõpassibilia: tũc hoc non põt fieri: qz dispensatio nõ trãsit in tertiã personã. c. sane. de priui. vt est decisio rote. xvj. fm Ab. i dic. c. cum venerabilis. Et nota q etiã ille tex. in fine pbat: q põt episcopus: vel alius prelat⁹ ꝯscribere vt habeat ecclesias sibi tpalit subiectas: & qz in tex. fit mentio de verbo cõcedo: querit Ab. quid importat istud verbum indubio. & respondet idem q dono. alle. tex. in. l. fi. ff. de dona. Et qd notat glo. & Bar. i l. vxori. §. fi. ff. de lega. iij. nisi ex circũstãtiis cõtrariũ eliciat. p notata p glo. notabi. i. l. cũ qd. ff. si cer. pe. & tu adde textũ notabi. iunc. glo. in. c. j. de vsu in. vj. in ver. titulo. que videtur velle. q verbum concedo non importet dominũ translationem. & subdit illa glo. q vbũ cõ-

cedo est generale: et accipitur secũ dum naturam contractus cui adijcitur. Nota glo. j. et quod ibi dicitur per doc. quod vbi testes dicunt aliquã rem similẽ non exigitur omnimoda similitudo. Nota ex gl. ij. quod cõfessio facta ideliberate: et ꝓpere nõ p̃iudicat: facit qđ nota. voluit glo. in ca. ex literis. de diuor. de cõfessiõe fcã calore iracundie. qđ tñ limita: nisi detur pseuerantia: quia valeret. et adde: quod testis repentine loquens presumitur mendax. glo est nota. in §. sed aliud. v. q. v. in c. s. ponderet. l. dist. Nota glo. in ꝟ. bone fidei. que semper allegatur q̃ queritur q̃ dicantur actiones bone fidei. et q̃ stricti iuris. et quare alique dicant bone fidei. cum in oi contractu consideretur bona fides. Nolo omittere vnum pulchrum dictum dominorũ de rota in decisione. xv. quod allegat Ab. vbi dicũt quod agens pro bñficio pmutato: non habet necesse ꝓbare pmutantem secũ habuisse ius in beneficio. sed sufficit ꝓbare illũ habitũ: et reputatum pro tali et fuisse i possessiõe illius beneficij: quod est nota. ¶ Nota glo. in ver. fuisse confessus. que dat bonum consiliũ ad omne periculum euitandum. vt quilibet excipens excipiat sub conditione: vt si volo excipere de pacto de non petendo: dicat non confiteor te mihi mutuasse: et esto quod ꝓbaretur: dico te fecisse mihi pactum de non petendo: tunc eñ in dubio nõ põt aduersari9 se fũdare super illa ꝯfessiõe. qđ ẽ nota. Et no. vnũ pulchrũ dcm Bar. in. l. nõ vtiqꝫ. ff. de excep. quod si reus pure excipit: et actor ex toto negat exceptionẽ: nõ põt actor super illa se fũdare. Exẽplũ, dicis me tibi obligatũ occasione mutui: excipio qđ mihi fecisti pactũ de nõ petẽdo. tu negas. nõ potes dicere intẽtionẽ tuã fundatam et de ista materia adde notata per gl. et doc. in. l. siqđẽ. C. de excep. et per glo. in regu. exceptionẽ. de reg. iu. in. vj. Et nota vnã glo. fin. in autẽ. de exhi. reis. §. sancim9. in ꝟ. litis contestationẽ. in fi. quod qñ quis latet cõtractum ꝓcessisse: et apponat exceptionẽ nõ ꝓbãdo exceptionẽ: videtur fateri: quã glo. dicit singularem Bal. in. l. ij. C. qñ fis. vel priua. i l. exceptionũ. C. de proba. Nota ex glo. in ꝟ. per vitium. quod cõmittens in iudicio vicium falsitatis debet perdere causam: si falsitas est talis que cause preiudicare põt. de q̃ per Barto. in. l. in fraudẽ. §. quotiens. ff. de iure fis. Et nota fin. quod si aliquis mihi subtrahit probationẽ testiũ eos corrumpendo: vel cum eis hac de causa inimicitias cõtrahendo: causam perdere debet. dcm̃ est notab. Cini. in. l. prouidẽdũ. C. de postu. Nota etiam glo. penul. et añpenul. an sẽtẽtia lata pretextu false probationis teneat: et infra quãtũ temp9 possit retractari: et in hac materia breuiter conclude sic. quod sentẽtia tenet mero iure: si est lata contra presentẽ donec per iudicẽ retractetur si aũt sententia est lata contra absentem ex falsis instrumentis seu allegationibus dolosis. tunc sententia est ipso iure nulla. tex. est singularis in. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. Si autem dubitatur infra quantum tempus: et qualiter debeat retractari. dicas quod si de falso aliquis vult agere: vt falsari9 puniat: tunc dꝫ accusatio institui infra viginti annos. l. q̃relã. C. de fal. si autẽ aliq̃s vult agere ciuiliter actione in factũ ad interesse. tũc p̃t agere vsqꝫ ad triginta ãnos. l. sicut. C. de prescrip. xxx. ãno. Itẽ põt excipi ꝑpetuo. l. pure. §. fi. ff. de doli. excep. Si ãt q̃s vult obtinere directe restitutionem snie si fuit re9: vel si actor vult reduci ad p̃stinã actionẽ et peti dꝫ restitutio ĩfra q̃driẽniũ. de q̃ pulchre per bar. i. l. diu9. ff. de re iud. ¶ Nota quod excõicatus pro ecclesia sua põt op

ponere contra petentē confirmationem etiā si voluntarie veniat: vt cōiter ꝯcludit in.c.dilecti filij. Nota glo.fi.in eo.c.an cōtra exceptionem doli detur replicatio doli. ⁊ ē satis notabilis in sua materia: que videtur concludere: ꝙ replicatio admittitur quando ea non admissa excipiens remaneret in lucro: recicit replicatio si ea admissa agēs remaneret in lucro. ⁊ sic admittendo: vel denegando eadē est ratio. ne alter remaneat in lucro: alter in damno. ⁊ de materia per Bar. i.l. cum mulier. ff. solu.ma. Et in materia nota vnum dictum notabile secundum Ab. ꝙ si tu dedisti mihi damnum in vna re. ⁊ ego dedi tibi in alia: vel si tu dixisti mihi iniuriā ⁊ ego tibi quilibet aget de fctō suo nec admittitur compensatio. de q̄ etiam per doc. in.c. peuul. ⁊ vl. de adul. Et recitat Ab. vnum mirabile dictum Spe. qui voluit si dicto: vel facto fecisti mihi iniuriā: ⁊ ego dicto: vel facto tuo prouocatus intuli tibi iniuriam. ꝙ ex hoc non sū tibi condēnādus. pro quo dicto allego pl'chrū tex. i.l.q̄ cū maior.§.si libertus.ff. de bonis liber. vbi dicitur. ꝙ ignoscendum est illi qui voluit se vlcisci prouocat⁹. hoc tamē dictū reprobat Ab. quia calor iracūdie nō excusat ab iniuria .l. si nō conuicij.C. de iniur. ¶ Credit tamen illum esse mitius puniendum. qui a iusto dolore motus intulit sibi iniuriam. Alle. tex. quem dicit multum notabilem in.l. si adulterium cū incestu.§. imperatoris. ff. de adul. Et tu adde ꝙ istum tex. in multis locꝭ Ab. ipse allegat pro singulari ⁊ notabili in.c.j. de iniu. ⁊ dam. dato. in c. ex literarum. de aposta. in.c. statuimus. de maledi. in.c. si vero.j. de sen. excom. in.c. olim ex literis. de rescrip. in.c. eā te. de re iudi. in ca. olim.j. de resti. spo. quem tex. allegat etiam Pau. de castro in consilio.C.xcij. ꝙ si quis fuerit vulneratus ab vno quem postea fugientem occidit non debet puniri pena mortis. sed pena mitiori: hunc etiā tex. alle. glo. in.l. diuus. ff. de parri. nec obstat tex. in dic.§. si libertus. quia intelligitur vlcisci per iudicē non propria auctoritate. ¶ Nota vnū notabile dictum: ꝙ vbi imminet vtilitas ecclesie seu impeditur ordinatio ecclesie potest iudex absoluere aliquem ab excommunicatione: lꝫ non petat. vt probatur in.c. apostolice. eo. ti. Nota glo. j. in dic. c. q̄ est valde notabilis: ꝙ suspensus ab officio: ⁊ beneficio: non potest agere pro iuribus beneficij temporalibus: vel spiritualibus nomine proprio tāq̄ꝫ beneficiatus. Ex qua gl. notabiliter infertur: ꝙ suspensus a beneficio non debet habere redditus beneficij: cum pro eo agere non possit quod minus est: modicam tn̄ sustentationē habere poterit. si nō habet vnde viuat. glo. habes notabilē in.c. cū vitonen̄. de elec. i cle. vt hi qui. in ver. dimidia. de eta. ⁊ q̄li. Et adde ea que habentur in ca. cum dilectus. de cōsue. ⁊ glo. in.c. cupientes.§. ceterum. in ver. a beneficijs. de elec. in. vj. Et tex. singularem in.c. per inquisitionem. de ele. ⁊ glo. nota. in cle. cupientes. que incipit. Nota nouā. de de penis. Et in istis locis habentur multa de suspensis. Et quia in dic.c. apostolice fit mentio de absolutione ad cautelam: volo declarare terminos.

¶ Quero igitur quare dicatur absolutio ad cautelam? Et respōdeo ad maiorem securitatem: vt res sit potius in tuto q̄ꝫ in periculo. nā qn̄ aliquis dicit sententiam excommunicationis nullam: habet locum talis absolutio ad cautelam. Nam si finitur veritati nulla indiget absolutione: sed quia super nullitate litigando posset sibi interim imminere aliquod preiudiciuꝫ: vt si preter-

tis nullitatis immisceret se diuinis: et postea reperietur aliqua. vel notaretur apud vulgares quod esset excōmunicatus et non se abstineret a diuinis: et cōmunione hominū. Itē ad cautelam aliorū qui nolunt sibi cōmunicare: ideo iura inuenerunt istaz absolutionem ad cautelam: et habet locum ista absolutio quādo quis pretēdit excōmunicationē latam post appellationē. Item quando pretendit excōmunicationē nullam ex quacūq causa. et de hac habetur in.c.solet.in.c.venerabilib⁹. de sen.excom.in.vi. et absoluitur de pñti inquātum op⁹ sit pñstita cautione de parendo mādatis ecclie. Et non omittas cōmendare memorie glo.singu.in.c.capitulū sancte crucis.in ver.relaxetis.in fi.de rescri. quod vbicunq fit mentio de absolutione nō adiecto ad cautelā: intelligit de vera et pura absolutiōe que presupponit viculū. et sic absolutio nūquam intelligitur fieri ad cautelā: nisi exprimatur. ¶ Tu debes scire quod rescriptum debet facere mentionem de processu cause: et de serie negocij: alias dicitur surrepticiū: vt in ca. inter monasterium.de re iudi.in.c. ex literis.de do.et con. ¶ Volo tibi dare vnā singu.limitationē vt illa iura procedāt respectu eorum que fiunt ante appellationē: quia eorum que fiunt: seu īnouantur post appellationem non potest fieri mētio.cū enim per appellationē fit a iudice recessum non tenetur scire quid ipse faciat. vt sin.probatur in.c. dilecte.eo.ti.vbi p doc. hoc ēt probat in.c.bone.de confir.vti.vel inuti.

¶ Nota tex.singu.in.c.significauerūt.quod per exceptionē excōmunicationis a persecutione appellatiōis et originalis actor nō debz repelli: et nota ex dictis per doc.in glo.in ℣. absoluit.dum queritur nūquid victor possit appellare ex sola omissiōe cōdemnationis expensarum. vel quia minus sufficienter condemnatio facta est: quod si pars victa appellauit nō potest victor ex eo solo appellare: quia per appellationē aduersarij potest cōsequi reformationē expensarū. aut victus nō appellet et tunc potest victor appellare. de quo per legistas in.l.omnē honorem.C. quādo prouo.non est neces. Sed queritur: si iudex condemnauit reuz in sorte: et in expensis absoluit: et reus acquieuit snie: sed actor appellauit a snia expensarū: nūquid in causa appellationis reus poterit cōqueri de iniquitate sententie sortis? Et Guido de susa.in.l.omnem honorem tenet quod non: cuius dictū est cōmuniter approbatum. Et nota etiā ex eadē glo.quod institutus non legitime tenetur ad restitutionem fructuum. quod tamen intellige secundū ea que notantur per doc.in.c.grauis.de resti. spoli. ¶ Nota tex.i.c. exceptionē. quod iudex ex officio debz inabilez a limine iudiciorū repellere. etiā si pars non opponat.l.quos prohibet.ff.de postu.quia hoc non est principaliter statutū in fauorē priuatum: sed publicū. et adde glo.in.c.querendū.ij. q.vij.quod procedit etiam si pars ob culpā suā nō posset excipere. vt est glo.nota.in.c.alieni.ij.q.vij.facit quod notat glo.multū notabil.i c.j.de elec.in.vj. Nota tamen sin. secundum doc.quod si iudex nō repellit inabilem ex officio.tamen nō potest pars appellare: quia iudex nō dicitur grauare si non facit illud quod ex suo mero officio facere potest. Nota sēper glo.in dic.c.in ver.in dilatorijs.quia late tractat materiam exceptionum dilatoriarū: et peremptoriarum.cui adde glo.insti. de exceptio.in ver.agentibus. et notata per Barto.in.l.exceptionem.C.de proba. Nota gl.in.dic.c.in ℣.publice. quando quis dicat publice excōicatus.cui adde gl.i cle.eos.de sepul. in ver.publice. ¶ Nota glo. in ca.

aduersario in glo.magna in fi.quot exigant vt obstet exceptio rei iudi cate:⁊ illud quartũ quod dicit glo. intelligas ꝙ solum ꝓcedit quando reus fuit absolutus:quia non possi debat:si autem fuisset absolut⁹ : q̃a non possidebat:⁊ quia actor non ꝓ bauit:tunc obstat postmodum exce ptio rei iudicate.glo.habes multũ notabilem in.l.si quis ad exhiben dum.ff.de excep.rei iudi. ⁊ ibi per Bar.si autẽ reus fuit simpliciter absolutus:dicas vt per Bar.in di. l.si quis.cui adde pulchrã glo.in c.si confirmationẽ.in ver. ɔfirmari. de elec.in.vj. Nota etiam ad limi tationẽ eius quod dicitur in fi.glo. vnum notabile dictũ Bar.in.l.j.C. de ordi.iudi.vbi dicit:ꝙ vbi prors⁹ est idẽ finis agẽdi obstat exceptio rei iudi.non obstante ꝙ varie modus agendi:ideo concludit nõ pos se deduci per viam actiõis quod ꝓ mo fuit deductum ꝑ viam exceptio nis:si idem est prorsus finis agẽdi Nota ẽt singulare dictũ ꝙ vbi peti tio fuit generalis : ⁊ persecutio ꝓo specialis.obstat exceptio rei iudi. solum in prosecutis.⁊ s̃nia genera lis refertur ad prosecuta dũtaxat: nisi sciẽter ⁊ maliciose fuerit facta prosecutio specialis.tex . est multũ notabi.in.l.de rebus.ff. de arbi . ꝑ Bar.in.l.et an eandẽ.§. actiones. ff.de excep.rei iudi . ¶ Tu scis ꝙ quando quis appellat a sententia excommunicationis quam dicit in iustam.cũ fateatur se ligatũ non de bet admitti ad litigandum de iniu sticia: nisi prius petat absolutionẽ. c per tuas.de sen.excõi.hoc limita non procedere quando excõicatus * appellat ab aliquo grauamine:⁊ d̃ excõicatione nihil dicit.nec confitẽ do eã iniustã:nec iustã:neq̃ nullã. Sz aduersarius opponit de excõi catione ad finem ipsum repellendi: non debet admitti cum se defendat tex.est notabilis in.c.fi.eo.ti.q̃ tex. etiam notabiliter probat:ꝙ excõi catus se defendendo potest esse in iudicio per se. ⁊ impetrare literas per se:nec compellitur constituere procuratorem.de quo in.c. intelle ximus.de iudi.⁊ valent litere etiã si de excommunicatione non faci ant mentionem. vt in dic.c.fi. Ulti mo adde ad aliqua que sunt supra deducta:ꝙ si reus non possidet he reditatẽ in iudicio petitionis here ditatis absoluit:tñ si actor doceat in eo iudicio se esse heredem.iudex poterit pronunciare:⁊ declarare a ctorem esse heredẽ.tex.est singula ris ẽm vnã lecturam in.l.si a te.§.j. ff.de excep.rei iudi.

¶ De excep.in.vi.

NOn sufficit in genere propo nere aliquid quando quelibz species generis illum non sequitur effectum ad quem proponitur. gl. est notabilis in.c.j.in ver.speciem. ¶ An sufficiat ad probandum ex communicationem probare denun ciationem excommunicationis .est glo.in dic.in ver.nomen. ¶ In ter minis est pro ratione voluntas : q2 ita poterat dari plus: vel minus tẽ pus.glo.est notabilis in . d.ꝟ.octo dierũ. ¶ Multos casus ponit gl. in quibus ecclesiasticus iudex co gnoscit inter laicos in.c.cũ quidã. in ver.de iure. ¶ Regula est:ꝙ iu dex de qua re cognoscit ꝓnunciare debet. vt in.l.de qua re. ff. de iudi. hoc tamen fallit in quibusdam casi bus.glo.est in di.c.in ver.cognitio. ¶ Quando pena non est certa. est arbitraria.glo.est in dict.capit.in ver.debita.

¶ De exceptionibus in cle.

TErminus prefixus ad propo uendum dilatorias intelligi tur peremptorius: licet non expri matur.glo est in cle.j. in ver. perẽ ptorio. quam pro notabili allegat Baldus in.l.consentaneũ.C.quo

modo: et quando iudex. Ab. in cap. pastoralis de exceptio. Et facit tex. in. l. j. C. de dila. et quod voluit Bar. in. l. fi. ff. de ferijs.

De emptiōe et venditiōe:

In ista rubrica tractatur de cōtractu in quo trāsfertur dominium: et etiam possessio: si venditor erat dominus: vel vsucapiendi cōditio si alius erat dominus. l. clauibus. ff. de contra. emp. Et vnde habuerit ortum iste contractus ē tex. in. l. j. ff. de contra emp. ¶ Nota tex. c. j. q non debet aliquis vendere carnes plusq̄ȝ valeant. et istud facit: q si ecclesia vult vendere rem suam: et reperit aliquid plus vltra q̄ȝ valeat non debet recipere: hoc voluit glo. nota. x. q. ij. §. hoc ius. et Hosti. hic. quod tamē intellige qñ ex ignorantia emptor velit tradere plus: immo dixit Cal. in. c. nauiganti. de vsuris. q peccat contrahens qui alium decipit in precio ēt citra dimidiā iusti precij. Et ideo ē difficile q inter ementem: et vendētem non interueniat peccatuȝ. tex. est nota. in. c. qualitas. de peni. dis. v. in. c. ejiciens. lxxxviij. disti. Proba t etiam notabiliter tex. in dic. c. j. q exponens victualia venalia cōpellitur vendere iusto precio. facit quod habetur in. l. j. §. cura carnis. ff. de offi. p̄fec. vr. si probat etiā singulariter tex. ille q episcopus habet iurisdictionem in laicos quando versatur causa pietatis. Exemplum habes: q peregrini transeuntes humaniter tractentur. et si etiā non sunt exposita victualia venalia tamen tempore necessitatis cōpelluntur habundantes vendere iusto precio. In alijs que non sunt necessaria ad vitam hominis non cōpellitur quis vēdere pro certo precio sed quisq̄ȝ in re sua est moderator. et arbiter. l. in re mandata. C. manda. hoc tamen intellige secundum q notat Bar. in. l. nemo. C. de iu*de. in. l. si venditor. §. si constat. ff. cōmu. predi. q p statutum generale hoc potest fieri: q res vendatur certo precio: secus si fieret specialiter contra certas personas de q̄ etiam per Bar. in. l. anthiocensiū. ff. de priui. credi. Et nota q valet statutum: q quicunq̄ȝ ceperit banitum sit dominus illius. tex. habes singularem iunc. glo. et ibi per bal. in. l. ij. C. q̄bus. ad liber. procla. nō. li. et casus in quibus aliquis cogit vendere. ponit Bar. in. l. fi. C. de fi dei liber. habes etiaȝ tex in. l. si q̄s sepulchrum. in prin. ff. de reli. Et nota q tex. in dic. c. j. procedit etiā respectu habitantium in ciuitate. non solum respectu peregrinorum de quo est tex. vbi per Bald. in l. j. C. de episco. audi. ¶ Nota ex glo. i ver. peniteat. in. c. ij. q pro eodem peccato punitur aliquis dupliciter in foro anime: et in foro iudiciali. Sed vidi semel dubitari: vnus fur furca suspensus pro furto: vtrū in purgatorio patietur penam pro illio delicto? Et allegatur q non in. c. quid ergo. xxiij. q. v. de quo p glo. et Ab. in. c. super eo. de rap. intellige tamen quando patienter ferat illam penam. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. cum dilecti. q tenet venditio. licet venditor sit deceptus vltra dimidiam iusti precij. potest tamen venditor agere vt restituatur res: vl' suppleatur iustū precium: et si alterum precise peteret succumberet: quod est notabile et legiste habent tex. in. l. ij. C. de resein. vendi. et probat etiam tex. ille notabiliter q ineptitudo libelli potest opponi etiam post sententiaȝ: et legiste habent glo. singulareȝ insti. de obli. in prin. secunduȝ Bal. in. l. actori. C. de iureiu. in. l. ex hoc iure ff. de iusti. et iu. Uolo tibi per istū tex. tradere vnam singularem limitationem. tu debes scire q cū nulli *

tatis deuoluit totam causam ad superiorẽ vt possit cognoscere super negotio pricipali ⁊ reformare sententiam. dictum est singulare Inno. in. c. cum contingat. de offi. dele. ꝙ pro multum notabili allegat Bar. in. l. si vt ꝓponis. C. quomodo ⁊ quādo iu. in. l. si expressim. ff. de appel. hoc non procedit quādo fundamentum prime sententie eēt nullum: vt quia lata fuerat sup inepta petitione. nam tūc superior nō potest reforāre sed simpliciter declarare nullam. tex. est singu. in dicto. c. cum dilecti. quē dicit singu. Bal. in dic. l. ij. in. xiiij. q. vbi idem dicit de iudice appellationis. Nota glo. in dic. c. in ver. deceptione. tu canonista: quia ponit differentiā inter contractum bone fidei ⁊ stricti iuris vt si dolus dat causam contractui bone fidei sit ipō iure null⁹ secus si incidat contractui stricti iuris. de quo per glosaz ⁊ doc. in. l. eleganter. ff. de dolo. Istud tamē limita non procedere in spiritualibus: quia talis dolus non annullat actum nec potest excipi. vt est glosa notabil' in. c. cum dilectus. quod me. cau. sm Abba. cui adde glosaz in. c. dudum. de conuer. coniu. ⁊ qđ notat Specu. in titulo đ restitu. in integ. §. qualiter. versi. sed nunqd. vbi dicit ꝙ minor ingrediens religionem non habet beneficium restitutiōis in integ. ⁊ quod notat Ab. in. c. preterea. de offi. đle. Nota tamen singulariter ꝙ licet contract⁹ sit nullus ratione doli: tñ si đcept⁹ vult potest stare illi contractui sm Ab. qui nihil allegat. Sed tu allega glosam in. l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. de pactis. in. l. in cause. ij. post prin. ff. de mino. ⁊ in dic. l. eleganter in prin. quod tamen intellige nisi talis cōtractus sit a lege ꝓhibitus/ glosa est singularis in. l. a diuo. ff. de ritu nup. sm Bal. in. l. f. C. plus valere. qđ agitur in. l. non dubium in. x. col. C. de legi. in. l. ea que. C. đ dona. ante nup. ¶ Tu canonista debes scire ꝙ de iure ciuili est tex. in aucten. siue a me. C. ad velle. vbi habetur ꝙ res donata vxori propter nuptias non potest alienari per virum etiam cum consensu vxoris. nisi post biennium a tempore primi consensus/ mulier iterum consentiat: ⁊ sit tantuz i bonis viri vnde possit consuli vxori loco illius rei alienate. ¶ Scias modo ꝙ ex mora temporis. xxx. annorum presumitur ꝙ talis consensus interuenerit. glosa est singularis in. c. peruenit. eodem titulo. ex quo singulariter ꝙ vbi agitur de ꝓsumenda solennitate principaliter in damnum alterius non sufficit tēpus. x. annorum. sed requiruntur xxx. quod est singulare. pro intellectu. l. si filius. C. de pe. here. ¶ Tu scis ꝙ testamentuz publici vsurarij non valet nisi seruata forma/ de q̄ in. c. quāq̄. de vsu. in vi. Sed quero quid de testamēto illius qui vēdit cari⁹ ꝑꝑ preciȷ̄ solutionē dilatā vt quia easdez merces precio incōtineti soluto vendit pro certo ꝓcio sed cū vendit ad terminuz easdem merces vendit pro maiori precio: ⁊ dicas ꝙ tale testamentum est nullum: quia talis est vsurarius. c. nauiganti. de vsu. hoc tamen intellige quando hoc est publicū ⁊ indubitatū. Ita dicit Ab. singul'r in. c. ad nostrā. eo. ti. se cōsuluisse per illū tex. quod est notabile. Et nota ex eo. textu. iunc glo. in ver. patet ⁊ glo. sequenti. ꝙ vsurarius cōuincitur per solas presumptiones vrgentes: ⁊ adde bonū tex. in. c. cū in dyocesi. de vsu. Et pro intelligētia tex. quia materia est cottidiana. eliciam tres breues ꝯclusiones. Quarum prima est ista. quando vēditio fuit isto precio/ apposito pacto de retro vendendo/ nō presumitur cōtractus feneratitius nec pignorati

tius.tex.E qui semper allegatur in l.ij.C.de pactis inter emp.et vẽdi. que lex procedit etiã de iure cano nico ſm glo.hic. ¶ Secũda est cõ clusio. quando interuenit pactum de retrouendendo pro modico pre cio.ex istis duobus presumitur cõ tractus feneratitius: vt videtur sen tire glosa hic et apertissime glo.re putata singularis in.c.conquestus de vsu. Archi.i.c.plerique.xiiij.q.iij. Anto.de bu.i.c.illo vos.de pigno. Ab.in dicto.c.ad nostrã.et in consilio suo.lxxvj.licet aliqui teneant con trarium quos hic referre nolo. sed ista opinio videtur esse cõmunis propter auctoritatẽ glo. licet hoc non bene iure probetur.dicit tamẽ Ab. in dicto.c.ad nostram. pro declara tione quod precium debet esse valde tenue respectu valoris rei duplici. respectu primo quia contrahentes solent se decipere in precio. Secũ do / quia res minus valet propter illud onus retrouendendi in vendi tione appositum. ¶ Tertia est con clusio.quando fit pactum de retro uendendo certo termino elapso pro modico precio.talis contractus pre sumitur feneratitius. textus est in dic.c.ad nostram. Et nota pro de claratione eorũ que dicta sunt .s. in.c.cum dilecti.quod etiã si venditor dixisset in contractu se donare quod plus valebat. tamẽ poterit cõtra uenire. quia illa verba generalia referuntur ad modicã quantitatem.l. hec adiectio. ff.de ver. significa. quod tamen intellige quando ignorabat va lorẽ rei.secus si sciebat. De quo per Bar.in.l.si quis cum aliter. ff. de verbo.obli.in.l.ij.C.de rescin. vẽ. in.l.si tibi.ff.de pactis. Et ideo cau tela est quod dicat venditor dono quod est plus siue sit paruum siue sit ma gnum. ¶ Nota glo.fi. in prin.in.c. cum causa.que tenet quod si in trans actione aliquis sit deceptus vl tra dimidiam iusti precij non habet locum remedium dicti.c. cum dile cti.et dicte.l.ij.contrarium tenet Bar. dic.l.ij.sed quod non habeat locum est bonus textus in.l.quod si deferen te.ff.de dolo.de quo in.l.lutius §. vlti.ff.ad trebel. Et nota quod ista iu ra habent locum in quocunque con tractu bone fidei vt per Bartho.et Bal. in dict.l.ij.et est glosa in.l.ma ioribus.C.cõmunia vtriusque iudi. Vo lo tibi dicere vnã notabilẽ limita tionẽ ad titul.de prescriptionibus tu scis quod contra ecclesiam regula riter non currit nisi prescriptio.xl. annorum.vt in.c.de quarta.de pre scrip. Istud non procedit in actio nibus personalibus: quia non datur tantum tempus: sed finiunt vitam ſm dispo sitionem iuris ciuilis.a quo cum li mitatione illa inuenta sunt. Istud notabiliter probatur in dic.c. cũ causa. iunc. glo.et idem dicas de alijs a ctionibus quarũ alique clauduntur anno vel biennio. quod est notabi. Et nota etiam glosam in fi. quia cotidie est practica. que vult quod in minore iuramentum de non contra ueniendo operatur solum respectu beneficiũ etatis: quia non poterit pe tere restitutionem in integrũ. Sed non excludit minorem a benefi cio predictorum iurium. Et nota quod ſm cõmunẽ opinionẽ non est neces se quod minor iurans certioretur.de quo per Bar.in.l.sciendum.ff.de verbo. obli.in.l.ij. C.de rescin.ven.in au cten.sacramẽta.C.si aduersus ven. ¶ Scias tu canonista quod tex.in.c. fina.loquitur de euictione.nã vendi tor tenetur emptori re euicta.nisi in tribus casibus ibi positis. Et nota pro declaratione illius textus quod emptor tenetur denunciare vendi tori.etiam scienti litem esse motam de quo per Bar. in.l. denunciasse. ff.de adul.in.l.ij.§.voluntatẽ.ff.so lu.ma.in.l.non solum §. morte.ff. de ope.no.nunc. in.l. quia absen tẽ.ff.de procura. Limitatur tamen

cõmunis opinio nisi venditor & emptor fuissent simul conuenti in iudicio/ tunc absq alia interpellatiõe poterit emptor superatus agere. glosa est sing.in.l.si dictum.§.penul.ff.de euic.sm Bal.in.l.libera. C.de sen. Limita etiã singulariter nisi venditor in instrumento iurasset venire ad defendendum emptorem.quia tunc si sciat litem motam non requiritur alia denunciatio. dictum est singulare modernorum in dic.§.volũtatem. Nota etiam singulariter q licet dicatur q ad hoc vt possit agi de euictione requirat denunciatio litis mote.hoc est verum/quando emptor vellet contra venditorem fundare intentionem suam per sententiam euictionis cõtra se latam.absq eo q aliter probet euincentem esse dominum. Sz si vellet probare euincentem esse dominum.obtinebit agẽdo contra vẽditorẽ actiõe ex ẽpto ad interessẽ vt singulariter volunt moderni in l.si domus.§.de euictione.ff.de le.i.& imola.in hoc.capitulo.fina.Et nota vnum pulchrum dictum q clericus venditor tenetur defendere rem venditam laico in foro seculari. glosa est multum notabilis in capitulo clericum nullus.xi.q.i.& ad de quod notat Bar.in.l.venditor. ff.de iudi.in.l.i.C.vbi i rem actio. & in questione ibi formata per eum videtur q cõiter teneatur contrarium. Nota q si aliquis vendit rex habita fide de pcio.in illa re nõ est potior ceteris creditorib' rõne tacite hypotece tex.est sing.in.l.qdã ff.de in rem ver.sm Bal.in.l.fi.C. cõmo. Quero aliqs vendit possessiones suas & excepit fructus earum.vtrum appellatione fructuũ veniat fenũ:& dicas q sic.textũ habes sing.in.l.pratuz.ff.de v.signi. & idem dicas in arundine. textus est singularis in.l.fundum.§.cum fundum.ff.de contrahen.emp.

De ecclesiis edificandis.vel repa.

Quia contingit quandoq q ecclesie consecrate ruunt et sic reparatione indigent: & etiam quandoq de necessitate de nouo edificari debent:ideo posita est hic ista rubrica. Et nota glosam.i. in capitulo.i.que comparat beneficiatum fructuario.de quo per glosam notabilem in.c.presenti.de offi.ordi.in.vi. Nota q ex causa põt ecclesia parrochialis construi infra parrochiam alterius. textus est notabilis in.c.ad audientiam.& vide pulchram glosam in.c.nulli. xcix.distinctione.que est fi. Volo tibi dicere vnum singulare dictum Hostien.in dicto capi.tu scis q ecclesia non debet edificari sine dote vt in cap.nemo.de consecra.disti. i.hoc non procedit vbi de necessitate ecclesia est edificãda.quia potest construi sine dote. ex quo non reperitur modus ipsam dotandi:& erit remedium vt episcopus prouideat.q presbiter capelle sustentet de quo ibi pulchre per eum. Volo tibi dicere aliud pulchrum dictum & nouum. Ab.tu habes per glo.et doc.in dic.c.ad audientiam.per illũ tex.q ecclesia acquirit patronatum in ecclesia fundata infra parrochiam suam. q tamen intelligit Ab.procedere prout loquitur tex. ille quando ecclesia contulit aliqd de suo. vt quia contulit obuentiones cuiusdam ville:sed quid si capella edificatur infra ecclesiam p aliquem laicum:& per illum dotat. nunquid ecclesia acquirit patronatum i illa capella:vt sic in pñtatione concurrat cum laico constructore & dotatore. Et Ab. respõdet q semper tenuit q sic.qz ecclia ponit fundũ & ex fundatiõe acqrit ius patronatus, vt est pulchra glosa in

86

materia in.c.pie mentis.xvj.q.vij. ꝛ profecto istud est pulchꝛuꝫ dictũ ꝛ nemo aduertit ad hoc: ideo notetis/qꝛ poteritis honorem assequi: quia est casus cottidianus. Non omittam etiam aliud dictũ singulare ꝯ quosdã rectores ecclia꜄rũ. qui construũt capellã ex redditib⁹ ecclie: ꝛ attribuũt eã patrimonio suo ꝛ vendicant sibi vt priuato: ꝛ consanguineis suis ius patronatus. tales peccant sine dubio cũ vsurpent bona ecclie: ꝛ pro hoc habes tex. sing. iunc. glo. in.c.aplicos. xij.q. ij. ꝛ ex illo tex. potes instrui. qđ faciendũ sit de ecclesia quã de facto prelatus alicui⁹ ecclie de redditibus prelature construxit. Et nota ibi glo. in alio reputatam sing. ꝙ si clericus de pecunia ecclie edificat in suo solo. ꝙ solum cedit edificio. quod est sing. ¶ Nota ex glo. in.d. c. ad audientiã. in ver. obuẽtiões. ꝙ episcopus non põt etiã ex cã diuidere parrochiã inuito rectore ecclesie matricis: sed glosa tenet contrarium in.c. nulli. xcix. disti. Sed non tradas obliuioni glo. multum notabilẽ. x. distin. c. j. ꝛ loquif etiã ibi glo. de papa volente diuidere episcopatũ. ¶ Nota sing. tex. in.c. de his. eo. titulo: quia non reperif alibi. ꝙ sacerdos nõ tenef ad reparationẽ ecclesie sue. nisi quaten⁹ ei superest deductis necessarijs: et idem dicas ꝙ non tenetur ad aliquam piã causam: qꝛ ordinata charitas incipit a seipso. c. non satis. lxxxvj. distinc. ¶ Nota pulchꝛam potestatem traditam episcopo. de qua in cap. ad audientiam. ij. eodẽ titulo. ꝛ ibi per glosam ꝛ doc. ꝙ ecclesiam secularem potest reformare ad statum regularem: ꝛ pro veritate conclude sic. ꝙ si subest causa potest episcopus hoc facere inuitis clericis: vt quia clerici seculares inhoneste viuũt. glosa est notabilis. c. antepenul. xij. q. ij. sed si episcopus vellet facere ex causa volũtaria. tunc non posset illis inuitis. glosa est in dicto. c. ad audientiaꝫ. in ver. indulgemus. quod tamẽ singulariter limita/nisi vellet episcopus hoc facere sine preiudicio clericorum. vt sic alteratio status haberet effectum post mortem clericorum: ꝛ hoc poterit fieri inuitis clericis: ꝛ hoc modo potest intelligi glosa in dicto. c. ante penulti. ſm Abbatem. ¶ Nota ſm doc. ꝙ tex. in. c. fina. non procedit in iuramento/quod prestant hodie prelati de non alienando Romano pontifice inconsulto: quia hoc iuramentum intelligitur etiam de licita et necessaria alienatione. Hoc auteꝫ singula. limitat Abbas/nisi immineret summa necessitas alienandi ꝛ tantam celeritatem requireret. que non pateretur superiorem posse consuli. tũc alienatio poterit fieri sine consensu pape vel alterius superioris cui fuit tale iuramentuꝫ prestitum: ꝛ ad hoc multa allegat dicens hoc esse notabile propter exemptos habentes superiores in remotissimis locis: ꝛ vltra adducta per ipsum addo glosam in cap. finalem de maio. ꝛ obe. in ver. presentium. in fi. Et est optimus text⁹ in. c. j. in fine. ne sede vacan. in vi. facit tex. in lege. profecticia. §. sed si proponas. ff. de iure dotium. Et nota ꝙ legatus de latere non potest dare licentiam contra hoc iuramentum alienandi ſm Abbateꝫ allegantem in terminis. Spe. pro quo adducit rationem: quia non potest legatus disponere in his q̃ sibi papa specialiter reseruauit. c. quod translationem. de offi. lega. Et ego allego optimam glosam in capitulo. j. de cle. egro. in. vj. in ꝟ. tantummodo.

¶ De eo qui duxit illam quã pol. per adul.

In ista Rub. ponitur de vno impedimento matrimonii quod causatur ex adulterio vel machinatione in mortem coniugis. Et pro intellectu totius tituli dicas sic. q alio non interueniente potest aliquis ducere in vxorem illam quam prius polluit per adulterium. c. significasti. hoc eodem titulo. Si autem aliquis contraxit cum muliere supstite propria vxore. nec ad alia fuit processum: et solus contractus matrimonii non impedit matrimoniū contrahi. mortua vxore: et idem si non cōtraxisset de presenti. sed dixisset fidem de contrahendo post mortē coniugis. c. fi. eodem titulo. Si autem cum contractu matrimonii fuit mixtum adulteriū: et tunc aut cū ignorante: et potest esse inter eos matrimonium post mortem coniugis. c. j. eo. ti. Et intellige qn superinducta ignorauit toto tēpore ante mortem prime vxoris. Si autem certiorata de vita prime coniugis pmisit se cognosci ab illo viro. nō pōt amplius eū habere in maritū. c. fi. eo. tit. Et doc. in. c. j. et idē per oīa dicendum est. quando pcessit fides deducendo secundam secuto adulterio. Et si vxor machinatur in mortē mariti cū extraneo. vt illum possit habere in virum secuta morte nō pōt inter eos esse mrīmoniū: vt in di. c. j. Si vero sit machinatio alterius tantum. non impeditur matrimonium. nisi sit machinatio iuncta cum adulterio: et per ista habes quasi summariū totius ti. ¶ Nota casum singu. iunc. glo. ij. in. c. significauit. q matrimoniū metu contractū. est ipso iure nullū. etiā si interuenit iuramentum. ¶ Nota glo. j. in fi. in. c. ex lrarum: qr solet allegari q sola deprehensio in adulterio non sufficit ad puniendū dephēsum nisi aliter conuincatur. Et vide glo. in. c. si quis dyaconus. l. distinc. in ver. dephēsi. et in. c. presbiter. lxxxj. dist. in ver. captus. Et per per glo. et doc. in. c. cum nō ab hoīe. de iudi. Et nota illam glo. in ver. captus. qr potes illā adducere ad illa que dicta sunt contra notoriū fornicatorē. in tit. de coha. cle. et mu. ¶ Volo tibi dicere mirabilē penam quā eccl'ia potest imponere contrahēti matrimonium cum habēte aliā vxorē. que ponitur p glosam in. c. de bñdic. xxxij. q. j. vbi abscinduntur pāni ante et retro: et si sit mulier crinibus inscissis ad maiorem ignominiā. vñ pōt ecc'iasticus iudex istū habentē duas vxores publice de honestate. mō p dicto vel alio. Et in quibusdam locis coronantur mitra ignominiosa. vel aliā ignominiā patiuntur: et habes in simili tex. i. c. episcopi. xxvj. q. v. vbi ecclesia imponit penitētiā ignominiosam. istis diuinatoribus Tu scis q aduersus qdlz delictum regulariter procedit pscriptio. xx. annorum. l. querelā. C. de fal. tñ de iure canonico non currit prescriptio in peccatis. quo minus saltē in foro anime imponatur penitētia p delicto. vt est glo. nota. in. c. admonere. xxxiij. q. ij. in ver. penitētia. ¶ Tu scis q de iure ciuili spurij et alij ex damnato coitu non possunt petere alimenta a patre Aucten. ex complexu. C. de incest. nup. secus tamē de iure canonico. textus est qui alibi non reperitur in. c. cum haberet eodē titulo. et idem vult Bar. dic. auctē. ex complexu. qui dicit q parentes poterunt relinquere dotem filiabus. cum succedat in locum alimentorū quod est singula. fm Abba. et adde notata p Bar. in. l. mevius. §. duobus. ff. de leg. ij. in. l. fi. §. si a socero. ff. de his que in frau. cred. vbi dicit q etiam mortuo marito illa dos non potest reuocari a consanguineis patris de iure canonico cum habeat pro alimentis. cōsuluit tamen singulariter Ab. in cōsilio. c. xv. q licet filia viuente non

sit dos auferenda: quia habet loco alimentorum. ipsa tamen mortua sic. quia alimenta extinguuntur. Et in materia alimentorum. vide pulchram glosam in dicto. c. in fi. secundum facultates. Et nota q Abbas ponit vnum nouum q iura q dicũt q mater tenetur nutrire filiũ vsq ad trienniũ vltra triennũ pater procedũt in filijs legittimis sed in filijs spurijs parentes tenentur non habita distinctione etatz equaliter alere filios secundum facultates eorum. per textum singularem in dicto. c. cum haberet. in fi. & profecto ista opinio mihi non displicet quam vltra adducta per ipsum corroboro. & primo adduco textuz ibi aliter q ipe inducat: quia verisimiliter inter tot filios erat aliquis minor triennio: & tamen dicit text. q vterq secundum facultates alimẽta ministret. preterea postq vterq peccauit in procreando. in penam vterq debet illos alere. preterea tenendo istam opinionez mulieres facilius abstinebunt se a tali peccato scientes se esse obligatas ad subministrandum alimenta filijs procreandis ex illicito coitu: & sic concludo cum opinione Ab. Sed aduerte quia Bal. in dic. aucten. ex complexu. vult q hoc sit verum in filijs spurijs: sed nõ i incestuosis et nepharijs: & puto q dicat verum. quia textus in dicto. c. cum haberet. nõ loquitur de illis. ideo remanet dispositio iuris ciuilis intacta. Et nota glosaz in auctẽ. de incest. nup. in principio. in ver. sancimus. que dixit q nepharie nuptie dicũt inter ascendentes & descendentes inceste iter collaterales et affines & quot sint species filiorum habes glosam notabilem in. c. vlti. xxxij. quest. iiij. Et nota etiam ex eadem glosa casus in quibus pater nõ tenetur alere filium. Et nota q si filius sciat exercere artem aliquam, vel aliud habeat vnde viuat. pater nõ tenetur ipsum alere. l. si quis a liberis. §. sed si filius. ff. de libe. agnos. p quo alle. singula. glo. in simili in l. si maritus. ff. sol. ma. & pul. glo. in l. si quis. argentum. §. si quis. C. de do. Limitat tamen Bartho. in dicto. §. sed si filius. hoc. nisi filius sit nobilis. ita q non deceret ipsum artem vilem exercere. tunc enim tenetur pater filium egentem alere. pro quo facit singulare dictum Azo. in summa de pa. po. quod allegat Baldus in. l. alimenta. C. de nego. gest. Ab. in capitu. fina. de cõuer. infi. & ego allego pulchrum textum in. l. interdum. in fi. de. operis liber. Et scias q omnes cause sufficientes ad exheredandum filium sufficiunt ad priuandum eum alimentis scdm Ab. & tu de hoc alleg. singularẽ textum cum glosa in l. si quis a liberis. §. idem iudex. ff. de libe. agnos. & Bar. in. l. si patrẽ. C. de alen. libe. qui non fuit memor illius text. Et cause legittime ad exheredandũ ponuntur per glo. in c. quinta vallis. de iureiurã. Et scias q licet parentes sint probiti instituere filios spurios. extraneus tamẽ potest instituere: quia hoc nõ est prohibitum. glosa est singularis in. §. fi. in autẽ. quibus mo. natura. effi. sui. ¶ Nota textuz qui semper allegat i. c. significasti. q matrimonium contractuz ab excommunicato tenet. sic & professio facta per excommunicatũ tenet. & caracter imprimitur ordinato. c. cum illorum. de sen. excommuni. Nota tex. iũc. glo. fi. singulariter in dic dict. c. q absolutio non est impendenda nisi petenti. pbat etiam illa glo. q põt quis cõpelli indirecte vt petat absolutionẽ. tenet tamen scdm doc. absolutio facta ipso inuito quantum ad penam. licet non quo ad culpã. & adde ea que habentur in. c. ab excommunicato. de rescrip.

De eo qui cogno.cõsang.vxo.sue.

NOta ꝙ affinitas cõtracta ex copula cum ꝯsanguinea vxoris. non dirimit matrimonium pꝰ contractum: sed soluit sponsalia de futuro. Item priuat facultate contrahendi matrimonium ꝛ exactiõe debiti in vxore habita: ꝛ in hoc cõsistit vis totius tituli. ¶ Et scias ꝙ ex copula illicite habita contrahitur affinitas impediens ꝛ dirimens matrimonium inter affines. tex.est in capitu.de illo. quem tex. etiam not.ꝙ copula potest esse notoria: vt puta si publice aliquis tenet concubinam.quod facit ad materiaȝ.c.vestra.de coha.cle.ꝛ mu. ꝙ fornicatio clerici potest esse notoria.sine alia probatione si publice tenet concubinã. Et ibi fuit põderata glosa in.c. tua nos. in ver. non ex euidentia.quam Ab.hic dicit memorie commendandam. Et nota etiaȝ nota.ex illo tex.ꝙ de eo quod est notum iudici: vt notoriuȝ. potest ferre sententiam sine testibꝰ etiam si sit notoriũ facti transeuntis.quod est no. Et legisse habent glo.no.in.l.j.C.qui ꝛ aduer. quos ¶ No.tex.in.c.super eo. qui allegatur semper ꝙ non separatur matrimonium ad confessionem coniugum qui dicant affinitatem precessisse/etiam si rumor vicinie consentit. Nota glo.ibi in ver. rumor. ꝙ aliud est rumor.aliud est fama. nã fama est proprie quando tota ciuitas vel maior pars aliquid asserit rumor quando aliqua pars. ꝛ adde glosam in capitu. si duo.in glosa.j. xxxv.q.vj. Tu habes glosam primam in fine.in capitulo discretionem.nunquid maritus possit obicere vxori adulterium.cui ipse occasionẽ dedit: ꝛ adde notata per glo. in capitulo.concubuisti.xxxij. questione.vij.de quodaȝ egrotante ad cuius preces vxor concubuit cum medico: ꝛ glosa in capitu. si tu abstines.xxvij.quest.ij. ¶ Et scias ꝙ crimen incestus impedit matrimonium contrahi: sed non dirimit contractum.capitulo.transmisse. cum glosa.j. eodem titulo. Et nota ex eodem textu ꝙ de iure canonico coniugatus dicitur committere adulteriuȝ etiam cognoscendo solutam.pro quo vide textum in capi. nemo.in cap.dicat.xxxij. quest. iiij. Licet aliud videatur de iure ciuili de quo in.l.j.vbi per glosaȝ ꝛ doc. C.de adul. ¶ Et nota etiã ꝙ adulterium committitur cum sponsa alterius de presenti non cognita. textus est iuncta glosa in dicto.c.discretionem: ꝛ idem videtur cũ spõsa de futuro ad hoc vt sponsa ꝛ vir possint accusari de adulterio per textum nota.in.l.si vxor.§. diuus. ff.de adulte.vbi dicitur ꝙ nec matrimonium nec spẽ matrimonij violare licet. de quo per glosam in.c. quemadmodum de iureiuran.licet glosa videatur aliter loqui in.c.quidam.xxvij.q.ij. ¶ Queritur quis poterit dispensare cum incestuoso vt possit contrahere matrimoniuȝ Et Ab.in.c.j.in fi.dicit.ꝙ si est cõmissum verum crimen incestus vt cum consanguinea vxoris vel cum propria consanguinea.tunc potest episcopus dispensare ratione iuuẽtutis.per textum in capitu.si duo. in fi.xxxv.quest.vj. si autem nõ est proprie crimen incestus.vt quia cõmissum est cum consanguinea sponse ꝛ tunc poterit episcopus dispensare etiam citra iuuẽtutem allegat c.veniens eo.ti.sed hoc contra dicta Ab.allego glo.ĩ dic.c.veniẽs. in ver.ex dispensatione. ꝛ glosa in. c. siquis cum duabus. xxxiij.questione.ij. in quibus locis habetur ꝙ nunꝗ potest episcopus dispensare nisi ratione incontinentie.

88

¶ De eo qui furtiue ordines recepit.

Quia quandoq aliquis recipit ordinem furtiue. id est sine ordinatione et licētia superioris sine examinatione: vt quia ingerit se cum multitudine ordinandorum ignorāte ordinatore. ideo ponitur ista rubrica. ¶ Et nota pro intellectu totius tituli. q si excommunicatio non erat lata contra tales. tūc eps potest dispensare iure suo cum illo furtiue ordinato. Si vero erat excommunicatio lata: et tunc si intrat religionem potest episcopus etiam iure suo dispensare. Si vero remanet in seculo: et tūc vt promoueatur ad maiorem ordinem suscepto solus papa dispensat. idem sm Joan. an. in ordine furtiue recepto sed in aliis pri⁹ habitis potest episcopus dispensare. ¶ Tu scis q inferior non potest tollere cōstitutionem pape. c. cum inferior. de maio. et obedi. cle. ne romani. de elec. potest tamen inferior adiuuare dispositionē canōis p appōnē pene. vt notabilr pbat in. c. innotuit. eo. ti. et est glo. in dict. cle. ne romani. in ℣. tolli. vide ea que dixi in rubrica de elec. in cle. non repeto.

¶ De excessibus prelatorum

Quia dictum est in aliis titulis de variis excessibus tam prelatorum q subditorum. hic modo ponitur solum de excessibus ipsorum prelatorum. ¶ Nota glosam in. c. j. in ver. iudiciario. quia ex ea habes vnam specialitatem in excōmunicatione vt valeat lata sine citatione licet sit iniusta. secus in aliis sententiis. Et nota vnū dict. no. Inno. in hoc capitulo. q vbicunq suspensio fertur propter crimen et in penam. nunq requiritur monitio secus si propter contumaciam. ¶ Nota q episcopi possunt vnire ecclesias sibi subiectas. textus est qui semper allegatur in. c. sicut eodem titulo. et dicūt doc. ibi q quantumcūq prelatus habeat ecclesias pleno iure subiectas: tamen nō potest vnam ecclesiā vnire vel vnā alteri subiicere: quia ista tanq grauiora sunt reseruata episcopis. hoc primo limitat Abbas. nisi prelat⁹ inferior hanc potestatem vniendi prescripsisset. hoc enim prescriptibile est. cum sit iurisdictionis allegat glosam quam dicit notabilem in clementi. ne in agro. §. ad hec. in verbo. ordinarios. de sta. regu. Secundo limitat quādo prelatus inferior in illis ecclesiis prescripsisset iurisdictionem quasi episcopalem. nam ex quo habet quasi episcopalem iurisdictionē: et vnire est episcopalis iurisdictionis. ergo poterit: et per hoc dat regulam q omnia pertinentia ad iurisdictionem episcopalem possunt explicari per pₒtum inferiorem habentem iurisdictionem quasi episcopalem in loco allegat glosam quam dicit notabilē in cle. j. de rebus eccle. non alie. in ℣. pprii. quā etiā approbat Ab. in. c. j. de rebus ecclesie nō alie. et in cap. statuimus. de transac. Sed non aduertit Abbas. q glosa ē in contrarium in cle. si vna. in ver. si episcopū. de rebus eccle. nō alie. et ex hoc cōcludit Ab. dictū doc. non esse verum. nā vbi ecclesie sunt pleno iure subiecte prelato inferiori. talis plātus dicitur ibi habere iurisdictionē qsi epalē. c. qm̄. de pui. Et tu vide textū et pulchram glo. in. c. abbates. i ver. quasi episcopalem. de priuile. in. vj. Et nota qdā dicta qtidiana. quorum primum est istud q legatus d latere potest vnire ecclesias sicut eps. licet mlti tenuerūt ətrariū/tamē ista est verior opinio. Et nota istā regulā q oīaq potest facere plāt⁹ in dyocesi sua sicut est episcop⁹ vl archiepiscop⁹

potest facere legatus i sua legatione: quod intellige etiam siue beneficia spectent ad collationem legati siue non: vt puta: quia sunt deuoluta ad papā ꝙ poterit legat⁹ hāc vnionem facere: naz hec vnio respicit proprietatem bonorum. vnde lex non habeat ius conferendi: habet tamen ius vniendi: ⁊ sic vult Abb. ꝙ legatus non possit conferre beneficia quorum collatio est deuoluta ad papam. Sed dicas: ꝙ Ab. nō aduertit ad glo. in. c. j. in ver. amplio ri. de officio lega. in. vj. que in terminis tenet contrarium: ⁊ est pulchra glo. in hac materia. Et idem concludit Ab. in epo: etiam in beneficio quod sibi papa reseruauit. non preiudicabit tamen illi pro quo papa bñficiū reseruauit. Sed valet vnio illo dimittēte bñficiū ꝓ q̄ papa fecit reseruationem. Hoc tamē limita non procedere quando reseruasset certam ecclesiam sue disposi tioni: nam cum illud sit verbum generale non poterit inferior de illa disponere secundum Ab. Et nota vnum fundamentum in hac materia: ꝙ vnio fit ex causa: ⁊ causa non subsistente vnio est nulla secundum dominos de Rota decisione. lv.

Et nota glo. in cle. ij. de re. eccle. non alie. in ver. consentiente. ⁊ nota ista: quia sunt pulchra. Nota glo. q̄ semper allegatur in di. c. sicut. i ꝟ. pertinere. que ponit aliqua reseruata soli Romano pontifici. cui adde glo. in. c. si ẟ aposta. in. c. quod trāslationem. de offi. lega. Tu debes scire: ꝙ de iure ciuili cōfessio extra iudicialis non probat delictuz quo ad penam. vt est glo. ordinaria i. l. capite quinto. vbi per Barto. ff. de adul. Sed sufficit talis cōfessio ad supponendum confitentem torture vt ibi. Quero: quid dicendum de iure canonico? ⁊ dicas ꝙ talis cōfessio non probat delictum quo ad penam etiam de iure canonico, textū habes notabilem in capitu. quam sit graue. co. ti. Et nota illum tex. singulariter: ꝙ licet confessio extra iudicium facta non probet delictū. vt de eo possit confitens puniri: tñ si transit in aliam speciem delicti poterit puniri: vt est delictum gladiationis de malo: quod est notab.

¶ Volo tibi dicere vnum dictum singulare: ⁊ quotidianum Bar. In Italia familiaris cuiusdam nobilis fuit percussus: dominus suus sibi dixit: nunq̄ redeas domum nisi aliud sentiam de hac re: famulus i terfecit percussorem suum: domin⁹ fuit punitus de illo homicidio quasi mandasset committi. Dictum est singulare Bar. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. heredi. ⁊ ꝓ isto dicto potes allegare tex. singularem in. c. ex literis. in ver si. qui respondit. hoc eo. ti. quia non refert an directe: an indirecte aliquid cōsulatur. ⁊ hoc dictum Bar. multuz notat Ab. in di. c. ex literis. qui adducit etiam tex. in. c. si. de homi. in vj. Sed aduerte quia contra istud dictum Bar. facit. quia illa verba possunt intelligi quod debeat illuz accusare vt puniatur secundum formam iuris. ergo talia verba generalia non debemus interpretari cōtra dominum: vt debeat puniri tanq̄ mandauerit delictum committi. facit tex. in. l. si preses. i. l. interpretatione. ff. de penis. Non obstat tex. in dic. c. ex literis. quia illa verba ñ possunt importare nisi mortem. nō obstat etiaz tex. allegatus per Ab. in dic. c. fi. quia ille fuit in culpa mādando expresse ꝙ deberet illū verberare. nec est dicendū vt dicit Abbas: ꝙ per ista verba ita generalia videatur mandasse verberantem verberari: commenda tñ memorie dic. Bar. propter eius magnam auctoritatem. ⁊ quia ita fuit iudicatū Nota glo. in dic. c. in ver. cōsuluit. que potest allegari: nunquid cleri-

89

cus incurrat irregularitatez si inter rogatus dicit: q pro tali casu debetur pena mortis: et vltra doc. tu allega glo. in.c.pessimam.in ver. archiepo.xxiij.q.viij. ¶ Notent domini clerici: et non tradent obliuioni q ludus alearum intantum est prohibitus clericis: vt etiam cõsuetudo non valeat in contrariuz etiã si facit respectu cuiusdam voluntatis: quinimo clericus aleator debz reputari vilis: et indignus ad beneficium obtinendum. tex. est singularis in.c.inter dilectos. est ergo sufficiens causa ad irritandam collationem factaz clerico aleatori. Nota glo.in di.c.in ver. voluptuosos. quia probat q clericis licituz est ludere causa conuiuij. cui adde glo. in.c.j.xxxv.distin. Dicas tamen q malefaciunt quantũ ad consciẽtiã. tamen non reputatur vilis hoc casu clericus: vt possit repelli ab obtinendo beneficio. Nota glo.fi.i fi. quia potest adduci ad questionem: nunquid si collatio beneficij facta per papam non tenuit: vel propter surreptionem literarum. vel propt indignitatem: redeat potestas ad papã.an vero ordinarius loci possit illud beneficium alteri cõferre? et conclude ex intentione doc. q potestas redit ad ordinarium: quod procedit nisi papa sibi reseruasset bñficium. Secũdo fallit quando papa mandasset illud beneficium conferri non expressa certa persona. de q per Jo.an.in.c.quod sicut. de ele. Et adde q si supior delegauit causam pertinentẽ ad ordinarium licz expiret non potest intromittere ordinarius: sed debet superior vel remittere ad ordinarium: vel alteri delegare. Dictum est notabile Inno. in.c.cum.M.ferrarieñ.de consti. Bal.in.l.si vt proponis.C.quomodo: et quando iudex.in.c.j. de allodijs.in.vj.colũ. et istud videt facere contra dcã doc.hic. Nota q̃dam que sunt reseruata dignitati epali que ponũtur in.c.accedẽtibus.eo.ti. et est tex.sing. potest tamen inferior illa prescribere: de quo glo. an tepenul. et fi. Et qr dicit tex. q ista possunt q̃ri p cõcessionẽ superiorz: dicũt doc. etiã epi: preter insignia. nam ista non possunt cõcedi: nisi p solũ papã.argu.c.vt apostolice. de priuile.in.vj.quod est nota. Nota tamen singulariter sm doc. q licet quandoqz p papam concedãtur insignia epalia inferiori prelato ad decorẽ.nõ tñ põt pter hoc ille prelatus exercere iura epalia. ẽ ergo solum quedã nuda demõstratio. Tu vides q epi q̃nqz fulminant sñias excõicationis cõtra nõ reuelantes furem: seu furtũ. Potest dubitari an de iure hoc facere possit. tu habes tex.notab. q sic in. c.dilectus. de quo p doc.in.l.in ciuilẽ.C.de furtis. et dicetur in ru.de furtis. qr sñia interdicti potest ferri nedũ in loco sed in persona. Vellez scire que differẽtia est inter interdictũ: et excõicationẽ. Et respondeas qñ eris interrogatus. q excommunicatio nedum priuat participatiõe sacramẽtorum: sed etiam cõmunione hominum: sz interdictũ priuat solũ participatione sacramentorũ. de quo i c.a nobis. de excep. et in dic.c.dilectus. Nota glo.j.in.c.dilectus. qr p illa rationẽ inferunt doc. q ẽt p papam non possit sacerdos cõpelli ad detegendũ peccatũ in pñia cõfessuz: qr in illo actu sacerdos ẽ maior papa. Et aduertant simplices sacerdotes qui reuelant peccatum suo episcopo: et epus dicit: ego recipiam in confessione: nullo modo dz dicere. de quo in.c.ois vtriusqz sexus de peni. et remis. de quo infert q si sacerdos pducitur in testẽ põt salua conscia dicere se nihil scire si scit tanq̃ deus in cõfessiõe. Et nota q si aliquis iurauit nõ reuelare secreta alicuius: potest illa reuela-

de si producitur in testē. Dictū ē no tabile. Inno.in.c. qualiter ⁊ qñ.ij. de accu. qđ pro notabili alle. Ab.in dic.c.dilectus. ¶ Volo tibi declarare quomodo dr constitui collegium in aliqua ecclesia: ↄstituitur eñ vel per priuilegiū cōcessum a superiore post fundatam ecclesiam: vel si a principio fuit ordinatum: q̄ ecclesia esset collegiata: vel si longo tempore vixerunt collegialiter. et sunt in quasi possessiōe collegij: alr̄ licet sint plures clerici in ecclesia beneficiati: non propter hoc dicuntur constituere collegiū. ista habentur p doc.in.c.dilecta.eo.ti.ij.c. postulasti.de iure patro. ¶ Notēt domini clerici: quia non peccant si nō appellant episcopū dominū. sed debent appellare prelatum: vel patrē. tex.est in.c.esto subiectus .xcv. distin. hoc autē limitatur nō procedere ratione prestiti iuramenti. quia non debent illum appellare dominum: vt probatur in.c.grauem. vbi per Inno.eo.ti.⁊ est tex.in.c. cum clerici.de verbo.signi. Nota glo.ꝗ in dic.c.grauem. q̄ clericus recipiens bñficiū ab episcopo iurat obedientiam: ⁊ fidelitatem. ¶ Dubitatur quandoqꝫ: an frates minores ⁊ predicatores: ⁊ etiam alij religiosi teneantur ad requisitionem episcopoꝝ ire ad processiones: ⁊ respōdes q̄ non: tex. habes singula. ij.c. nimis praua.eo.ti.quod tamen intellige ex leui causa: secus si ex magna causa fieret processio. vt ī nouo introitu episcopi: vel legati: vel imminente peste. ⁊ sic de similibus. vt ergo religiosi quietius intendāt diuinis non debēt ex leui causa vocari ad processiones. ¶ Nota vnū bonum consilium q̄ quando aliqs debet priuari beneficio. cedat spōte nec expectat sententiam ad euitandum dedecus ⁊ infamiam. vt probat tex.in.c.fi.eo.ti.facit quod habetur ī.l.si reus paratus.ff.de p

cura. ¶ Nota ne erres q̄ virtus interdicti ecclesiastici refertur dumtaxat ad exercitium ordinis ecclesiastici: non autē ad iurisdictionē. ⁊ per violationē interdicti quis ꝑdit iurisdictionem. vnde suspendit eo ipso ab omni potestate. tex. ē in singu.in di.c.fi. Et notetis pro instructione vestra quedam sub compendio in materia interdicti. alia dicētur in alijs locis. Interdicto loco non sunt persone directe interdicte sed respectu ad illum locum dūtaxat.c.si sententia.c.is qui. de sent. excōi.in.vi. ¶ Celebrans in loco interdicto: vl si persona est interdicta ⁊ celebrat incurrit irregularitatem: a qua per solum papam pōt absolui. vt in dic.c.is qui. c. ij.de re iudi.in.vi. ⁊ est suspensus ab omni potestate clauiū: ⁊ officio. Et rō ē q2 interdict⁹ simpliciter: vel respectu loci est suspensus: vt in dic.c.is qui. non tamen est priuatus beneficio ipso facto. sed venit priuādus. Et illi incidunt tempore interdicti in irregularitatem qui exercent aliquod deputatū certo ordini: nisi illud deputatū certo ordini exerceatur per quēcunqꝫ. vt est videre in epl'a que ex cōsuetudine communi dicit p quemcūqꝫ sine appatu'. Et caueat p̄latus tp̄e excōicatiōis suspēsiōis: vl interdicti: ne faciat corā se celebrari: q2 videret auctorisare ⁊ sic efficeret irreglar. ista colligitur ex tex. ⁊ ibi p doc.in dic. c.fi. et vide glo. notabilem ī cle.archiepiscopo.in ver.celebrare.de priuile.

¶ De excessi. prela.in vi.

Ubi ꝟbo alienatiōis adiūgit ꝟbū vniuersale: icludit ēt alienatio p quā nō trāsfert dniū. gl. est notabilis in.c.ij.in ver.alienationis. ¶ Religiosus mendicans potest de licentia sui prelati eligere vitam heremiticā. glo. est ī.d. c. in ver. licentia. ¶ Et nota q̄ text.

90

in dic. c. j. allegatur semper q religiosi mendicantes non possunt acquirere noua loca ad habitandum vel antiqua alienare sine speciali licentia sedis apostolice.

¶ De excessi. prela. in cle.

Constitutio mentionez faciēs de episcopis: et superioribus appellatione superiorum cōprehēduntur archiepiscopi: et patriarche glo. est nota. in cle. frequens. i ver. superiores. Ex quo infertur notabiliter: q in dispositiōe restringibili cardinales non comprehendunt sub genralitate verborū. sed oportet q de eis fiat specialis mentio. de quo per Jo. an. in. c. ad succidēdos. de scis. in. vj. ¶ Prelati faciētes capi clericos: seu religiosos exemptos in casibus eis a iure nō cōcessis sunt excommunicati. tex. est nota. iunc. glo. in dic. cle. in ver. capiunt. ¶ Ista verba pro libito voluntatis. important voluntatem liberam: et absolutam non subiectam alicui rationi. hoc singulariter probatur in dic. cle. in prima colū. ibi absq rationabili causa p libito voluntatis ¶ Non potest prelatus interdicere ecclesias exemptas. glo. est nota. in di. cle. in ver. iterdicāt. ¶ Episcopus potest ab exemptis charitatiuum subsidium moderatū tamen exigere. vt notabiliter pbat tex. in dic. cle. §. nonnulli. ¶ Exempti in literis quas scribūt ordiarijs non tenentur in principio literaruz ponere obedientiam deuotam. gl. est notabil in dic. cle. in ver. obediētiam. ¶ Habens ius presentandi ad beneficium potest presentare p literas. glo. est notabilis in dic. cle. in ver. literarum. non ergo tenetur se personaliter conferre. ¶ Ad remotionem illius quem episcopus istituit spreta patroni presentatione potest agere patronus et presentatus. glos. est notabilis in dict. cle. in versi. indignas. ¶ Que beneficia dicantur de mensa. glo. est multum notabilis que semper allegat in dic. cle. in ver. ad mensam. secundum Ab. in. c. de monachis. de prehen. in. c. vt super. de rebus eccles. non alie. in. c. ad aures. de excessi. prela. in. c. cum venerabilis. de excepti. in. c. conquestus. de foro compe. ¶ Appellatione beneficiorum diocesis: veniunt etiaz beneficia exempta in diocesi existentia. glo. est notabilis in di. cle. in ver. anni. quā glo. allegat Domini. in. c. j. §. fi. de statu regula. in. vj. Et ibi est tex. q monasteria exempta dicuntur esse de diocesi. hanc etiam glo. allegat Domi. in. c. cum episcopus. de offi. ordi. in. vj. et ibi bonus tex. quod ē notabile quando ordinarius haberet priuilegium de fructibus percipiendis beneficiorum vacantium i sua diocesi.

¶ De filiis presbiterorum.

Quia vicium originis impedit ordinandum: ideo ponitur ista rubrica. et habetur. lvj. dist. per totum. ¶ Quero de hoc casu quotidiano ordinatus est aliquis tanq̄ legitimus. mater ipsius sibi reuelauit ipsum non fuisse genitum a marito: sed a quodam presbitero quid debeat iste facere? Et respondeo q non cogitur credere matri: per ea que notāt doc. in. l. filiuz dif finimus. ff. de his que sunt sui: vel alie. iu. tamen consilium est secundum doc. in. c. j. eo. ti. vt saluet conscientiam suam: vt vadat ad romanum pontificem pro dispensatione: quam facile obtinebit hoc casu
¶ Et nota ex capitu. j. q ingressus religionis tollit irregularitatem pueniētē ex defectu nataliū. non tñ abilitat ad prelaturā. Nota q factū in bñficialibus. per literas

surrepticias retractaſ quandocum qȝ: ⁊ sic non transit in rem iudicatã vt notabiliter probatur in.c.preſẽtium.⁊ in.c.cõquerente. Scias q̄ iura que dicunt q̄ filius non potest habere ecclesiam quam pater habuit. intelliguntur nisi intitulatiõe medie persone inter patrem defunctum: ⁊ filium purgetur vitium inabilitatis filij ad priuationem ecclesie paterne. tex. est notabilis in ca. ex transmissa.eo.ti. ¶ Sed quero: an sicut: filius non potest habere ecclesiam patris: sic ⁊ pater ecclesiam filij? ⁊ videtur eẽ verior opinio q̄ cum ista materia sit exorbitans: nec reperiatur hoc prohibitum in patre: q̄ pater potest habere ecclesiam filij: ⁊ quia non videtur esse eadem ratio prohibitionis: quia paſ succedit filio ordine turbato.l.naȝ ⁊ si parentib⁹.ff.de inoffi.test. Et quando parentes succedũt filijs dicuntur venire ad hereditatem sibi non gratam: sed triste lucrum sibi lugent acquisitum. ita notabiliter dicit tex.in.l.si.C.cõmu.de succe. facit tex.inst.ad tercu.§ prin.§ ver. tristi successione. ¶ Quero etiam: quid si eccl̄ie patris: ⁊ filij sint vnite propter ipsarum tenuitatem: an altero cedente: vel decedente superstes in vtraqȝ ministrabit? Hosti. tenet q̄ sic. quia tunc non ex vi successionis: sed vnionis administrat: nisi in fraudem canonis eẽt facta vnio: esset tamen equum vt ĩ sua antiqua filius ministraret ĩ vnita per vicarium. Et aduerte quia licet doc. forment questionem altero decedente: vel cedente. per iam dicta non videtur questio procedere: filio decedente. ¶ Et nota quia volo tibi dare pulchram limitationem in hac materia. iura dicunt: q̄ repellitur filius si pater ministrauit in ecclesia: hoc verum quando paſ fuit intitulatus ita q̄ ministrauit ratione tituli. secus si al's non intitulatus ministrauit: ⁊ diciſ non intitulatus quando vicarius temporalis ministrauit. Casum do tibi notabilem in.c.cõstitutus.eo.ti. Nota q̄ vt filius in ecclesia paterna immediate succedat alius q̄ȝ papa nõ dispensat: vt est tex. nota. in.c. dilect⁹. ⁊ concludit glo. ibi. q̄ nec etiam legatus de latere sicut non potest dispensare contra consilium. Dicit tamen Hosti. q̄ episcopus cum causa concernente vtilitatem ecclesie poterit dispẽsare. ⁊ adde glo.in.c. j.eo.ti.in.vj.in ver. tale. ⁊.lvj.dist. in summa. ⁊ certuȝ est q̄ episcopus potest cum causa dispensare cõtra canones. vt iam dictum est: ⁊ alijs locis dicetur. ¶ Nota bonum tex. in.c.quoniam. q̄ in notorijs non est necessaria discutio iudicij: vel probatio testium. ⁊ nota dictũ Innoc. ibi. q̄ eo q̄ pater ministrauit in ecclesia est notorium: quia non poterat non esse notorium. ¶ Et nota q̄ non solum prohibetur filius intitulari in ecclesia in qua pater fuit rector: sed etiam vicarius perpetuus. tex. nota. in.c. ad extirpandas. sic patet q̄ vicarius perpetuus ⁊ rector equiparantur: quia ambo dicuntur intitulati. Sed queritur q̄d in nepotibus: ⁊ alijs inferioribus: an sit prohibita facultas: ecclesias antecessorum recipere? ⁊ glo. notabi.in dic.c.ad extirpandas. in ver. filij. tenet q̄ sic. q̄ȝ in eis notaſ successio. ⁊ adde. glo. in.c. apostolica. viij.q.j. ⁊ est communis opinio: q̄d tamen limita sing. s̄m Inno. procedere quando nepos viuit filio mortuo: secus si viueret pater: quia tũc non notatur successio. quod est nota. Licet hec opinio apud me nõ sit sine dubio: cum de nepotibus nullibi fiat mentio: ⁊ materia sit exorbitans. ⁊ si de illis etiam voluisset cõditor canonis sentire: aliquo modo expressisset.c.ad audientiam. de decimis. ⁊ pro ista opiniõe allego gl.

in dic. c. apostolica. que videtur tenere istam partem, licet allegatur aliter: nisi dicamus licz sit materia exorbitans: tamen includit etiã aliũm casum habentẽ omnino similez ratione pro quo glo. sing. in. c. j. de eẽ. ordinã. in. vj. in ver. italie. Nota etiam ibi glo. q̈ hoc non procedit in collateralibus. de quo in. c. ex pte. de offi. dele. in. c. ij. de arbi. in. c. accedens. de accu. & p glo. in. c. ad decorem. de institu. in ℣. hereditario. Sz q̃rõ q̃d si filius sucedit i ecclesia patri dispensatione: vel d facto: nunquid alter frater possit i ecclesia institui? & r̃ndetur q̈ in casu quo habuit de facto non potest: sed si dispensatiue habuit filius. tũc videtur q̈ alter filius succedere possit vt concludit Antho. de bu. in. d. c. ad extirpandas. ex intentiõe Hosti. ¶ Nota vnã pulchraz limitationẽ ad totum titulum: q̈ in ecclesia cui pater preest: vel prefuit vt episcopus principaliter potest filius i aliquo particulari beneficio p̄mo-ueri. tex. est no. in. c. ad hec. eo. tit. ¶ Et conclude secũdũ Host. q̈ in eadez ecclesia in diuerso beneficio põt fili⁹ istitui. q2 sufficit q̈ non sit idẽ: vl̃ penit⁹ sil̃e: & iõ fili⁹ nõ p̃t eẽ vicari⁹ eccl̃ie in q̃ p̃r fuit proximus rector: vt est tex. in. c. michael. Et idẽ dicas f̃m doc. ecõuerso: q2 ista ↄuertũtur. Et no. gl̃. i. d. c. michael. in ver. ↄstiterit. q̃ sp allegat̃ q̃liter p̄bet̃ filiatio. & nota illã q2 allegat̃ p sin. q̈ ille q̃ nascit̃ ex ↄcubĩa quã in domo retineo p̃sumit̃ fili⁹ me⁹: & adde de materia p doc. i. c. p tuas. de p̄b. i. l. filiũ diffinim⁹. ff. de hisq̃ sunt sui vl̃ alie. iu. i. l. si vicinis. C. d nup. & dicetu ri aliĩs locis. Sed aliquis interrogaret te. an ista possint eẽ sil̃ quẽ genitũ ex vxore legitima & eẽ illegitimũ: q̃d r̃nderes? tu moueres labia cogitãs: anq̃z responderes: sed habes tex. notabilem in. c. literas. eo. ti. nam natus de p̄sbitero: & eius olim vxore legitima est illegitimus: & iabilis ad sacros ordines: quia dato q̈ nõ deficiat vinculi matrimonialis substantia. deficit tamen matrimonij executio. cui obuiat votum solemne: & vide pulchrã glo. in. c. ministri. lxxxj. dist. et intellige quando vxore volente et castitatẽ p̄mittẽte effect⁹ est sacerdos. Nota tñ q̈ licet ista videatur cõis opinio tamẽ tex. i. d. c. literas. nõ p̄bat hoc q̈ sit illegitim⁹: & q̈ ñ sit illegitimus placet Ant. d bu. in dic. c. literas. Sed mouetur vno fũdamento qd̃ nõ videt̃ subsistere: dicit eni q̈ interdictũ non reddit prolem illegitimã: vt in ti. de matri. contrac. cõtra interdic. eccle. sed hoc nego quãdo interdictũ cõtinet perpetuã causam prohibitionis: licet ei non desit substantia vinculi matrimonialis. tamen executio ipsi⁹ habet perpetuã causam prohibitiõis. No. glo. nota. in ver. ordinarij. i. d. c. literas. q̈ si dispensatur cum aliq̃ vt non obstante illegitimitate possit ad clericatũ assumi. talis dispensatio restrĩgitur solummodo ad minores ordines. et cum ista glo. trãseunt magis communiter doctores quod est notabile. ¶ Et quia ista materia videatur intricata. volo tibi dicere in summa mentem iurum filius etiam legitimus in speciali beneficio in quo pater intitulatus fuit intitulari non potest in illa ecclesia: siue sit principalis prelatura ecclesie siue aliud beneficium particulare: nisi vicium sit purgatum. c. ad extirpandas. Fallit tamen quãdo pater primo non habuisset titulum licet aliter temporaliter tenuerit. c. constitutus. in diuerso autem beneficio si tale est in quo filius habeat patri ministrare patre viuente non potest in illo beneficio intitulari in ecclesia in qua pater est intitulatus: vel rector ipsius. c. cũ decorem. Si autem non habet pa-

tri ministrare: vt quia est mortuus vel quia beneficium non est ministerio subiectum. tunc si beneficiũ est idem. licet mutetur modus promouendi: vt quia vnus vicarius perpetuus. alter intitulatus adhuc nõ potest. dic. c. ad extirpãdas. Si beneficia sint penitus similia. vt canonicatus ⁊ canonicatus non debet intitulari. c. ex trãsmissa. ⁊. c. ad abolẽdã. Si beneficia sunt dissimilia. tunc licet vt est tex. in. c. ad hec. ¶ Nota glo. in ver. non valere. in dic. c. ad abolendam. ꝙ vbi canon imponit penam ordinario circa factum illi censetur prohibere dispẽsationem.

¶ De filiis presbiterorum in sexto.

Nota glo. in. c. j. i ver. sedis apostolice. ꝙ vbi canõ requirit dispensationem sedis apostolice si potest legatus dispensare: que etiam glosa querit de ratione quare episcopus dispenset in criminibus: ⁊ non in defectu? Et adde etiam glo. in. c. si is cum quo. in ver. sedem. ⁊ in ver. sede. eo. ti. que probant idem quod glos. in ver. sedis apostolice. ¶ In dignitate: et personatu etiam sine cura episcopus non potest dispensare cum illegitimo. glo. est in dic. c. j. in ver. beneficium. ¶ Quare defectus nataliũ impediat promotionem? tu habes glosam notabilem in capitu. si is cum quo. i ver. defectu. de qua glosa facit mentionem Abbas. in ca. per venerabilem. in. j. colũ. qui filij sint legitimi. in capit. venerabilem. in. vj. colum. de ele. ¶ Litere surreptitie: ipso iure non valent. glo. est nota. in dic. c. in ver. momenti.

¶ De foro competenti.

Quia auctor erat tractaturus de singulis actibus: ⁊ partibus iudicij. Sed q: añ aliũ actũ iudicialem debet discuti de competentia fori iuxta ea que hebentur i. c. inter monasterium. de re iudi. iõ ponitur in loco suo ista rubri. q: posito fundamento ponitur ⁊ edificiũ. j. q. j. c. cum paulus. ¶ Et si queratur quid comprehendatur appellatione fori. dicit Hostiẽ. ꝙ forum in neutro ponitur pro territorio cuiusꝗ iudicis infra quod potest i facinorosus animaduertere. l. pupillus. §. territorium. ff. de ver. sig. ⁊ ita proprie accipitur hic. ¶ Nota glo. ij. in. c. j. ꝙ quandoꝗ consilium capitur pro consensu ⁊ hoc propter subiectam materiam: proprie tamen differũt consensus ⁊ consilium: de quo visum est in. c. cum olim. de arbi. in c. cũ in veteri. de elec. q: i. c. j. fit mẽtio de ꝓprio epõ. dicas ꝙ int̃ alios modos dicit̃ quis ꝓprius epũs ratiõe ordinis collati. glo. est fin. i. l. heres absens. in versi. debebat. ff. de iudi. quam limitat Ab. in dic. c. j. vt procedat quando cum ordinauit nomĩe proprio tãꝗ subditũ suũ vt quia habebat domicilium in sua diocesi. secus si ex commissione alterius episcopi. quia tunc ille dicitur facere. ¶ Nota tex. nota. in. c. nullus. qui semper allegat̃: ꝙ quilibet clericus in quocunꝗ ordine constitutus gaudet priuilegio fori: vt nõ possit condemnari a iudice seculari. Tu debes scire ꝙ glo. in. c. clericum. xj. quest. j. dicit: ꝙ familia clericorum gaudet priuilegio fori. nota tamen ꝙ illa glosa non procedit in conducticiis seruitoribus qui seruiunt pretio secundum docto. ⁊ pro hoc glo. in. c. ij. in ver. iuniores. vbi dicit deputatos ad seruitium ecclesie. oportet ergo ꝙ ille qui vult gaudere tali priuilegio. se deputauerit ad obsequium Christi: quid autem de rusticis ecclesie: puls

chra est glo. in. c. indicatum. lxxxix. dist. Queritur: an vxor clerici gaudet priuilegio eius? et dixit glo. quod sic: in. c. eos. xxxii. dist. et in dict. ca. clericum. siue loquamur de vxore clerici coniugati. siue de vxore promoti ad sacros ordines: de eius voluntate. licet Jo. an. teneat contrarium in. c. i. de cleri. coniu. in. vi. Tu debes scire quod allegatur semper glo. in. c. quicunque de here. in. vi. in ver. innodetur. quod per ista verba sit excommunicatus fertur sententia ipso facto. hoc tamen intellige non procedere quando subiecta materia aliter disponit. glo. habes sing. in. dic. ca. ii. quod incipit nullus. eo. ti. in ver. sit sequestratus. et pro glo. in dic. c. quicunque. adduco bonum tex. in. c. a nobis. de sen. excoi. et ibi. per Ab. et tex. in. l. i. C. de secun. nup. in ver. sit infamis. ¶ Et quia dictum est supra de quibusdam personis an gaudeant priuilegio clericorum. fui interrogatus quid de concubina clerici an gaudeat priuilegio clerici? tu hes duas glo. quod sic in. c. eos. xxxii dist. et in dic. c. clericum. xii. q. i. que glo. allegant. tex. in. l. de iure. §. fi. ff. ad municipal. et est etiam tex. in. l. imperatores. §. idem rescripserunt. eo. ti. reperitur solum quod efficitur de foro ecclesie ratione delicti sui: ita quod ecclesia potest illam excommunicare: quia adheret clerico. tex. est in c. si concubine. de sen. excoi. quia peccat in ecclesiam adherendo clerico quomodo ergo possumus dicere: quod ecclesia debeat defendere illam tamquam sit de familia clerici. cum puniat illam propter adherentiam quam facit clerico: immo teneo per ea que dicta sunt supra. quod coca clerici etiam non suspecta non gaudeat priuilegio clerici. Et si tu vis scire an priuilegium trahat ad familiares. vide per glo. et doc. in. c. licet. de priuile. in. vi. et in re ciuili. est gl. nota. i. l. ii. C. de episc. et cle. in. l. restituende. C. de aduo. diuer. iud. et per Ci in. l. i. C. de vxori. mil. in. l. fi. C. de iniu. ¶ Nota quod est in optione actoris conuenire reum coram iudice rei site. vel coram iudice domicilii: communis est conclusio doc. in. c. sane. super glo. ii. et adde glo. de iure ciuili nota. in. l. fi. C. vbi in rem. actio. et ibi per Bar. in. c. dilecti. in. c. vl. hoc eo. ti. istud tamen non procedit quando petitur res actione personali. glo. habes nota. in. l. forma. §. si vero quis agrum. ff. de censi. quam approbat Bar. in d. l. fi. ¶ Tu scis regulam vulgatam: quod actor debet sequi forum rei. c. si quis contra clericum. c. cum sit generale. eo. ti. hoc tamen singulariter intellige quando de aliqua re principaliter contenditur. secus si agatur super aliqua exceptione: vt quia reus originarius antequam conueniatur vult ff exceptione agere: quod aliquando potest. vt in. l. si contendat. ff. de fide iuf. hoc enim casu agendum est coram iudice: coram quo ageretur si ipse reus conueniretur. et adde gl. et Bar. in. l. aurelius. §. centum. ff. de libe. lega. quod tutus exceptione potest agere antequam conueniatur implorando iudicis officium: vt silentium imponatur actori: de qua per Bar. in. l. si finita. §. eleganter. ff. de damp. infec. Et ex hoc pot inferri singulariter: quod si aliquis vult agere vigore. l. diffamari. C. de inge. manu. non habebit locum regula ista. quod actor sequatur forum rei. et ita notabiliter concludit Ab. in dic. c. si quis contra clericum. sed de isto dicto semper dubitaui. per tex. l. in tribus. ff. de iudi. quia ille dicitur actor qui prius ad iudicium prouocauit: et contrarium tenent aliqui moderni legiste. in. l. in criminali. C. de iuri. om. iudi. ¶ Et quia in hoc. c. si quis contra clericum. dicitur quod episcopus recusatus dat delegatum. dicas in iudice delegato: prout habetur in. c. iudex. de offi. delega. in

vi. Quantum ad ordinarium est magis communis opinio: vt sit in optione sua an committat, an remittat causam ad superiorem. Si tamen elegit committere, exigitur partium consensus/non in persona cui facienda est commissio: sed in cōmissione facienda. de quo in.c.cū speciali. de appel. Et nota tu canonista q de iure ciuili nō est necesse deuenire ad electionem arbitrorū. nec aliter est necesse probare causam suspitionis: sed ex sola voluntate recusatur. tam ordinarius quam delegatus: et sufficit q iuret q non calūniose recuset. vt in.l. apertissimi: et ibi per glo. et doc. C. de iudi. et in auten. si vero contigit. in eodem titulo. Nec est necesse exprimere aliquam causam notat glo. in.l. quia poterat. ff. ad trebel. Nota tamen q iudex ordinarius non potest recusari vt in totū remoueatur: sed vt sibi alius adiungatur. vt in.d. auten. si vero pugerit. ¶ Nota vnū casum notabilem. in quo laicus potest conueniri coram iudice ecclesiastico quando agitur de rebus ecclesie vel clerici. vt in.c. si clericus laicum. quod tamen limita nisi probabiliter negetur rem esse ecclesie vel clerici. Et ideo dicitur probabiliter: quia si haberet notorietatē cōtra se. non proficeret talis negatio. quin teneatur respondere corā iudice ecclesiastico: et ideo dicitur q negatio sola non inficit notoriū. Not. Inno. in.c. tua. de coha. cle. et mu. in.c. nouit. de iud. et tex in.d.i. c. allegatur q ex consuetudine induci potest. vt laicus conueniatur coram iudice ecclesiastico. de quo per glo. notabi. in.c. si quis. presbiter. ii.q.v. ¶ Et nota glosam notabilem in dicto.c. in ver. de consuetudine. q papa hodie de consuetudine generali concedit literas indistincte. clerico contra laicū agēti. siue iudices laici sint negligentes siue non. cui adde glosam in.c. ex transmissa in glosa.i. eodem titulo. et Archi. in.c. indicatum. lxxxix. dist. hoc tamen commune dictum limitat Ab. non procedere quando causa que esset inter clericum et laicum esset feudalis: quia tunc licet papa det literas: tamen delegatus non exequitur nisi dominus feudi negligat. facere iustitiam Al'. c. ex transmissa. iunc glo.i. ¶ Tu debes scire q laicus sine consensu domini pōt progare iurisdictionē alterius iudicis. Bar. in.l.i. §. et post operis ff. de operis noui. nunci. in.l.i. ff. de iudi. hoc limita non procedere ī laico subiecto ratione feudi. quia non potest prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine consensu domini feudi. in his que concernunt feudum. textus est nota. in.c. ex transmissa. fin Ab. Sed dicas q etiam non potest in rebus nō feudalibus/ vt voluit Bal. in consilio suo. ccc. xxii. in.i.li. ¶ Quādoq in arbitramentis et cōsiliis: et aliis dispositionibus apponuntur hec verba relinquo beneplacito tuo. dubitatur quāliter intelligantur: et dicas q referuntur ad arbitriū boni vir. textus est notabilis in capitulo verum. de fo. compe. Et adde dictum notabile Baldi in.l. voluntas. C. de fideicommis. q si committitur alicui vt procedat secundum mentem suam. intelligitur prout est regulata a iure. Nota ex textu iunc. glo.i. in dicto capitulo. verum. q capitulū non succedit in cognoscēdo de causa feudali. sede vacante et hoc intellige quando feudum est de mensa prelati. ex quo habetur singularis limitatio ad iura dicentia capitulū succedere in iurisdictione: quia procedunt in illis que competunt episcopo de iure communi. non autem in competentibus de iure speciali. pro quo facit quod volunt Innocentius in capitulo. cum in cunctis.

93

de elec. Et quod notat glo. notabilis in clement. j. de here. in ver. capitulum. succedit tamē capitulū in illis que sunt de iure speciali quando illa spectant pariter ad episcopum & capitulum secundum Joā. an. quod est notabile: quia est pulchra extensio. ad. c. j. ne sede vacā. in. vi. vt non ponat speciale in collatione beneficiorum: sed idem sit etiam in alijs spectātibus pariter ad vtrumqꝫ. Et ideo capitulū nō succedit in potestate doctorandi. quam habet episcopus/ nisi in priuilegio principis episcopo commisso aliud contineatur. Et nota etiā ex predicta glosa ꝙ licet succedat in iurisdictionalibus: tamen si vertatur aliqua questio super certo iure/ non succedit capitulum in examinatione illius questionis. ne forte succumbat in causa: & preiudicium generet futuro episcopo. quod notabile: & pone exemplum. quando dubitaretur an aliquis eēt subiectus an non: vel an aliquis locus esset de diocesi: vel non. ¶ Scias ꝙ multiplicato foro vel reo habente plures iudices/ optio dat actori coram quo velit eum conuenire. textus est singularis qui semper allegatur in capitu. cum sit generale: & adde glosam in. c. cū dilecti. hoc eodē titulo in. l. fina. C. vbi in rem actio. in. c. statutum §. cum autem. in ver. recuset. ð rescrip. in. vj. Nota ꝙ hospitale gaudet eodem priuilegio cum ecclesia: vt in dicto. c. cum sit generale: & idem in resti. in integrum. Dictū est notabile Jo. an. in. c. ij. de restitu. in inte. in. vi. & est notabilis tex. in. l. omnia. C. de epis. & cleri. qui tex. generaliter probat ꝙ res hospitaliū gaudent eisdem priuilegijs cum bonis ecclesie: & adde textum singularē in auctē. de ecclesi. titu. in princip. ꝙ priuilegia que hñt ecclesie. habent & pauperes scdm Bal. in. l. penul. §. cum aūt. C. ad trebel. ¶ Si tu vis scire qđ remedium adhiberi debeat qñ ecclia ꝯuenit suū malefactorē corā iudice seculari: & est negligens in faciendo iustitiam. vide pulchram glosam in dicto. capitu. in ver. remissi. & dum dicit glo. de iudice qui iudicat per dolum: vel gratiam: vel inimicitiam. adde glosam in. c. hoc etiam placuit. ij. q. vj. in ver. vel iniquo. in. c. dominꝰ noster. xxiij. q. ij. in ver. ciuitas. & glo. multum notabi. in. c. temerarium. xj. questio. iij. que notabiliter voluit ꝙ si iudex errauit. ex causa probabili/ non tenetur in aliquo parti lese. quod est notabile. adde etiam quod habet in ti. C. de pena. iudi. qui ma. iudi. & glo. insti. de obli. que ex quasi delict. in prin. Et nota ꝙ non est licitum dare iudici etiam vt faciat iustitiam: & si dederit non poterit repetere. textus est in aucten. vt litigā. iurēt. i pri. notat Bar. i auctē. nouo iure. C. de pena iudi. Et no. sing. ꝙ licet glosa intelligat textū in dic. c. cum sit generale in rapina vel violentia: tamen procedit etiā secundum Innocentiū in quacūqꝫ oppressione/ non solum clericorum sed etiam omniumm pauperum. Item si dicatur de fraude habita in contractu ecclesie. Item si contractus dicatur nullus. oportet tamen ꝙ intentio fundetur super oppressione. fraude: vel contractu minus legittimo. Item etiam si contractus tenet/ tamen petatur restitu. in integ. potest laicus conueniri coram iudice ecclesiastico: & ex hoc potes decidere vnum casum quotidianum quando clericus de pecunia ecclesie emit predium et fecit scribi instrumentum in personam consanguinei. de ista fraude poterit ecclesia cognoscere. Nota glosam in verbo. malefactores que enumerat crimina in quibus se impedit ecclesia contra laicos: & no

ta breuiter circa crimen vsurarum ꝙ quando constat de vsura/ potest secularis iudex compellere ad restitutionem tanquam indebite sint solute: sed vbi dubitatur de substātia contractus. an sit vsurarius vel non/ tunc solus iudex ecclesiastic⁹ cognoscit: ⁊ ista fuit opinio Bartholi. de quo per eum in.l.titia.ff. so.ma.in.l.ij.ff.de iuris.om.iudi. in l.omni innouatione.C.de sacrosancte. eccles. et per canonistas hic et Abbas dicit hanc esse communem opinionem: sed tu vide glosam in contrarium in clementi.dispendio sam. in ver. vsuris. de iudi.et pro opinione Bartholi consuluit Petrus de ancarano ⁊ tenet Antho. de bu.in cap.tuam.de ordi. cog.

¶ Nota textum qui semper allegatur in.c.quod clericis eodem titulo.ꝙ cause clericorum debent terminari ſm canones: ⁊ non ſm consuetudines locorum: ⁊ qꝛ in ista materia multa scripsi in repetitione mea. cap.inter alia de immunit. ecclesie.maxime in additiōibus: ⁊ ideo non repeto hic. ¶ Nota glosam.ij. in.c.licet ex suscepto que ponit casus in quibus iudex ecclesiasticus se impedit de iurisdictione seculari. Et nota ꝙ quando iudex secularis recusatur debet adiri iudex ecclesiasticus ſm doc. per textum in aucten.si vero cōtigerit.C. de iudi.glo.xi.q.i.in summa. Sed hunc casum intellige quando recusatur iudex qui est caput prouincie: ⁊ immediate subest imperatori.secus si in ea prouincia est superior: quia ille debꝫ adiri: vt voluit Hostien. in cap.nouit.de iudi. Sed aduerte ꝙ Bal. in dic.aucten.si vero contigerit.dicit ꝙ illa auctenti. de consuetudine non seruatur. Et nota vnum dictum singulare Innocen. in hoc c.licet ex suscepto.ꝙ si subditi imperatoris sunt sibi inobedientes. ita ꝙ non potest facere iusticiam. tunc debet papa sumare imperatorem ⁊ domare rebelles. ¶ Nota pro intellectu.cap. licet.⁊ cap. ex tenore.eodem titulo ⁊ cōclude sic.

¶ Si papa delegat causam non miserabilis persone.illa delegatio est nulla si non precessit negligētia. ita intelligitur textus in capitulo. licet. Fallit quando papa delegaret causam miserabilis persone nō oppresse.nec pauperis contra laicum: quia tunc licet non habeat incontinenti effectum. habebit tamē data negligentia iudicis secularis nec requiritur necessario negligentiam precedere: sed sufficit ꝙ sequatur.nec est necesse ꝙ recurratur ad superiorem illius iudicis sed immediate potest delegatus procedere: vt in dicto cap.ex tenore.quod est notabile. Et qꝛ tex.facit mentionē de vidua.potest queri que dicatur mulier vidua: ⁊ dicas ꝙ potest dici quelibet mulier que nunꝗ̄ habuit virum.l.malum.§.vidua.ff.de verbo.significa. Sed communi vsu loquendi dicitur illa cuius maritus mortuus est. capitulo.vidua.xxxiiij.distinctione secundum Abbatē ⁊ adde eundem Ab.in.c.ne pro defectu.de elec.⁊ pro hoc videꝭ glo. in dicto.§.vidua.⁊ nota singularem glosam in.l.fi.C.de plagia.que voluit ꝙ illa mulier potest dici viro orbata.que habet virum inutilem.

¶ Tu scis penam que est proposita in capitulo.si diligenti.eodem titulo. si clericus trahit clericum coram iudice seculari: sed quid si laicus trahit clericū: habeo pulchrum tex.in auctē.statuimus.C. de epis. ⁊ cle.qꝛ dꝫ perdere cām: ⁊ etiā iudex punitur vt ibi. ꝙ̄ pena hꝫ etiam locum in trahēte clericum cōiugatum gaudentē priuilegio. Et quādo hoc ꝑuilegio gaudeat.habeꝭ in c.i.ꝺ cle.ꝯiuga.li.vi. No.glo.in ꝓ. priuatorꝝ.ꝙ̄ multa dicit an qs possit renunciare iuripubli.⁊ renūtias

94

re illis que sunt introducta in eius fauorem. cui adde glosaz in.l. si qs in conscribendo. C. de pactis. in auten. vt sine phibitione. §. j. Bar. in l. ius publicum. ff. de pactis. glosa notabilis in.l. libertorum. vbi per Baldum C. de testi. et glosam singularem in.l. j. C. quando impera. inter pupil. et vidu. que voluit q priuilegium concessum causa miserationis non possit tolli per renunciationem. Nota etiam ex eadem glosa q laicus in ciuili causa potest in alienum iudicem consentire. secus in criminali. in ciuili tamen limita nisi sit subiectus alia ratione q ratione nude iurisdictionis / vt ratione feudi. quia tunc nō posset. Bartho. i.l. j. §. et post operis. ff. d ope. no. nunc. in.l. j. ff. de iudi. in criminali autem adde q idem notat glosa. in capitu. inolita. xj. questi. j. tamē videtur magis communiter teneri contrarium per glosaz: et doc. in.l. j. C. de iurisdic. omni iudi. per glosam et Bartho. in.l. inter conuenientes. ff. ad muni. et ideo conclude q etiam in criminali potest laicus consentire in alium iudicē/ dū tamen fiat prorogatio ad similem iurisdictionem. Nota tamen vnuz dictum singulare/ q licet pars proget iurisdictionem in causa criminali: non tamen impeditur suus iudex quin possit ex officio inquirere in casibus in quibus permittitur inquisitio. quia per factuz partis nō debet impediri officiuz iudicis: vt singulariter voluit Jo. an. in addi. specu. in titulo. de compe. iudi. addi. §. j. versi. sed nūquid. refert Ab. in dicto. c. si diligenti. Nota etiam ex eadem glosa in fi. q clericus potest compromittere sine licentia sui episcopi. quod intellige in reb9 propriis. An autem in rebus ecclesie possit compromittere vel trāsigere sine licentia epi habetur in.c. cōtingit de transac. in.c. q. in.c. cū te pore de arbitris. Nota glo. in ver. causam perdant. dum dicit per sententiam. quia verba futuri temporis ita significant secus. si sint verba preteriti temporis: et in ista materia adde notata per glosam in regula. in penis. de regu. iu. in. vi. in l. in criminali. C. de iurisdic. om. iudi. in auctent. habita. C. ne fili. pro pa. in capit. quicunqz. de heresi. in vj. in cap. fina. in ver. afficiant. de ali. iudi. in capitu. cum infirmitas. de peni. et remis. in ver. arceatur. p Bartho. pulchre i.l. imperator. ff. de iure fis. in.l. iubemus. §. sane. C. de sacrosanc. ecclesia. Adde etiaz textuz notabi. vbi per Ange. in auten. vt sine phibitio. vbi si dictio mox apponatur cum verbo futuri tpis. intelligitur ipso iure. De vbo prorsus habes textum notabilem in.c. in quibusdā. de penis. De hoc verbo penitus. glosaz habes sing. in.l. si qui aduocatorum. C. de postu. De verbo careat. quod ipso iure. glosa est singul. in.l. prouidendū. C. de postu. cuius glosa non meminit Abb. in.c. nihil. in. v. col. de elec. Nota etiam ex eadem glosa: qz querit quando pmittat pena de qua in tex. et dicas q verior videt opinio q liceat dsistere vsqz ad sententiaz. de quo in.l. in criminali. C. de iurisdic. oīm iudi. Limita tamē hoc non procedere in casu.l. j. C. d plus peti. vbi non est locus penitētie/ nisi vsqz ad litem contestatam.

¶ Nota textum qui semper allegatur in ca. cum contingat/ q clerici possunt deputari seruitijs et obsequijs capitulorum et in prelatorum quod est notabile pro intellectu. c. ij. ne cleri. vel mona. Allegatur etiā q duo sunt tribuentia iurisdictionē etiam priuato. videlicet priuilegiū et consuetudo. Et dum dicitur de priuato. respectu consuetudinis non reperitur alibi secundum doc. Et super glo. j. conclude q iura dant

iurisdictionē in persona ratione de licti indistincte si ibi reperitur.ca. postulasti. eodem titulo. conclude etiaʒ ꝙ proprius episcopus potest punire subditum deliquentem extra territorium. quod tamen intellige ſm iura cōia ꝛ sua statuta non imponentia penam ipso iure. qꝛ statutū imponens penā ipso iure non ligat subditū deliquentē extra territoriū.c.vt aiarum.de constitu.in vj.pro hoc textu in.l.j.cū aucten. ibi posita.C.vbi de cri.agi oportet Et nota ꝙ Bartho. in.l. cunctos populos.C.de sum.trini.vult ꝙ debeat punire eum vel ſm ius cōmune vel scd̓m statuta loci delicti. qꝛ in decidendo debet inspici locus delicti vel cōtractus:ꝛtu vide glosam singu.in cle.j.in ver.oīmodaʒ. de fo.compe.Et nota ꝙ iste tex.loquitur de iurisdictiōe simplici.quā tribuit etiam priuate persone consuetudo.est etiam communis opinio ꝙ merū ꝛ mixtū īperiū possit pͦscribi.de quo per glo.in.§.nulla.in aucten. de defenso.ciui.in.c.j. hic finitur lex per Bartho.in extrauagan.qui sint rebel. in ver.lombardie.per Ci.ꝛ Baldum.in.l.j.C.de eman.liberorum.Et non omittas. quod notabiliter voluit Ab.in.c.ij de purga. vul. vbi clamat contra omnes ciuitates Italie. que per vsurpationem exercent merum et mixtum imperiū. vnde nō possunt allegare iuridice prescriptionem quod est notabile. Nota tamen ꝙ aduersus tributum debitū insignū subiectionis non prescribitur.tex. est nota.in.l.competit.C.ꝺ pͦscrip. xxx.anno.sicut nec contra supmaʒ potestatem pape.Dictuʒ est singulare Inno.in.c.bone.ij.de postu.pͦla.quod allegat Ab.in hoc.c. cum contingat.ꝛ in.c.veniētes.de iureiuran.in.c.nouit.de iudi.in.c.ex gestis.de cle.non resi.in.c.omnis anima.de censi.Et dixit beatus Thomas in tractatu ꝺ rege ꝛ regno.ad regem Cipri. ꝙ omnes principes christiani tenentur esse subditi Romano pōtifici.Et facit tex.iuncta gl.in.c.nulla.xciij.distinctione. potest tamen prescribi contra supremam potestatē imperatoris vt aliquis ei non subsit.de quo per Bartho.in.l.hostes.ff.de capti. p Cardi.in cle.pastoralis.§.rursus.de re iudi.per Ab.in.c.j.de proba. Illa autem que sunt reseruata principi in signum cuiusdam prerogatiue illa possunt prescribi.de quo in.c.super quibusdam.§.preterea.de ver. sign.ꝛ licet Abbas hic velit ꝙ requiratur scientia principis ex intentione Innocē.ꝛ Bar.tamen scias ꝙ communis opinio est in contrarium.de quo per Bal. in titulo. que sint regalia. Antho.de bu.in.c.per uenit.in xxiij.col.de censi.per Roma.in.l.vectigalia.ff. de publica. Sali.in.l.vectigalia.C.noua.vec. Et Alex. dicit istam esse communem opinionem in suo concilio.vj. in primo libro. quia in ꝯsuetudine tanti tēporis non requiritur scientia principis. Nota tamen ꝙ oportet ꝙ prescribens merū vel mixtuʒ imperiū habeat aliquam preeminētiam seu prelationem.vt capitulū. secus si eēt oīno priuata pſona ſm Ab.¶Et si q̄raſ an p̄latus inferior possit pͦscribere q̄ sunt meri īperij cum territorio:ꝛ cōclude ꝙ sic/ si vult q̄rere quasi sub epo. vt episcopus habeat iurisdictionem vniuersalē saltem habitu:ꝛ iste prelatus inferior habeat quasi sub eo. licet i exercitio excludaſ epͦs:ꝛ operabitur iste habitus iurisdictionis qui reseruaſ epo plures effectus. primo quia vnum caput cognosciſ principaliter in eadē diocesi. scd̓o ratione huiusmodi vniuersalis iurisdictionis poterit episcopꝰ exercere iurisdictionē data negligētia inferioris prelati. c.irrefragabili,

95

§.excessus.de offi.ordi. Item mortuo illo prelato episcopus exercebit iurisdictionem. Item appellatio interponetur ab ipso iferiori ad ipsum episcopū ſm Antho. de bu. ⁊ Ab.⁊ hec nota quia cotidiana. Et nota ꝙ dominus ratione seruitij non habet iurisdictionem in seruientes licet possit illos corrigere l.respiciendū.§.furta.ff. de penis. glo.in.c.sicut alterius.vij.q.j.idez in marito respectu vxoris quā potest ex causa verberare.glo.⁊ doc. in.c.quemadmodum. de iureiurā. secus si sine causa vl'enormiter: qꝛ non licet.l.cōsensu.C.de repu.⁊ an possit illā includere in aliq̄ loco est pulchra glosa in.ca.placuit.xxxiij. questione.ij. Idem de patre respectu filij quem potest tradere iudici vt ipsum puniat.textus est notabil' in.l.iij.C.de pater.potes.quē textū deberent practicare parentes habentes filios inobedientes. hūs tñ alias iurisdictionē potest illam exercere in causa filiorum vel aliorum qui sunt de familia. nisi recusetur. vt tenet glo.in hoc.c.de quo per legistas in.l.qui iurisdictiōi.ff. de iurisdic.omniū iudi. ¶ Tu scis ꝙ si forensis delinquit in territorio alicuius iudicis sortitur forum illius vt ibi possit puniri:⁊ sic sortitur forum quo ad contentiosam iurisdictionem.c.j.de rap.c.fi. hoc eodez titulo quid diceres de foro penitētiali.vtrum sortiatur quis foruz alterius sacerdotis: ⁊ dicas ꝙ non. glo.est singul.in.c.j.xvj.q.j. quam dicit singularem Ab.in hoc.c.cum contingat. ¶ Nota ꝙ Innocenti⁹ in.c.ex ore.de priuile.vult ꝙ monachus habeat domicilium i claustro quod tamē intellige quo ad onera quia alibi non potest conueniri vel subire munera:sed quo ad commoda dicitur habere domicilium vbi natus est ſm Ab.allegantē notata per Bar.in.l.j.ff.ad municip. ex q̄

infertur singulariter ꝙ monachus poterit ordinari per episcopum in cuius diocesi natus est/licet monasterium sit in alia diocesi ſm Io. an.⁊ Ab.in.c.postulasti. Nota ex textu ⁊ glosa.j.i dicto.c. ſcdm vnū intellectum docto.ꝙ episcopus delicti potest priuare delinquentē beneficio quod habet in alia diocesi: ⁊ executio facti fit per iudicem beneficij.que executio etiam poterit fieri sine aliqua requisitione iudicis sententiātis.quia in causis criminalibus ⁊ beneficialibus iudex potest ⁊ debet supplere ex officio: et ideo dixit notabiliter Innocentius in.c.qualiter ⁊ quādo.ij.de accusatio.ad fi. ꝙ clericus condemnatus de crimine per iudicem delicti. potest a suo iudice beneficijs spoliari. quia per sententiā crimen est factum notorium.quod est multum notabile ſm Abb.in dic.c. postulasti.⁊ videtur ꝙ Ab.sit sibi cōtrarius in dicto.c.postulasti.dū dicit ꝙ non placet sibi intellect⁹ glo. dum vult ꝙ iudex delicti ferat tantum sententiam super crimen. non super ecclesia: seu beneficio: quia oportebit postea facere processum ⁊ citationem:⁊ allegādo dictū Inno.tenet ꝯtrariū: qꝛ postq̄ sum⁹ in notorijs non requiritur aliquis processus:sed de facto spoliabit. Nota ꝙ allegatur glo.fi.in dicto.c.postulasti. ꝙ iudex loci delicti potest petere a iudice domicilij remissionem rei etiam post sententiam ante executionem.de quo per glo.⁊ modernos in.l.a diuo pio.§. sententiā ff.de re iudi. ¶ Nota singulariter ꝙ vbi agitur interdicto.vnde vi.ꝑ miserabilem personam potest adiri iudex ecclesiasticus omisso domino feudi. textus est singularis in capitulo. ex parte. Nota ꝙ libellus alternatiuus non viciatur quādo est talis alternatiua que nō inducit obscuritatem ⁊ in qualibet

parte ipsius includitur intentus libellantis seu impetrantis. licet nõ oriatur eadem species agendi sed diuersa. nã ex spoliatione proprie competit interdictum. vnde vi. ex spoliatione complicum quãdo recipit rem postea scienter ab eis competit condictio. c. sepe. de resti. spo. textus est notabilis iuxta glosa in ver. complices. in dicto. c. ex parte. Nota glosam. iij. in dicto. c. q ex assidua cõuersatione in loco quis dr ibi habere domiciliũ. Adde Bar. per illum textum in. l. ij. C. vbi de cri. agi opor. vel potes dicere q licet ibi non habeat domicilium. tamen ex assiduo conuersari potest ibi conueniri: et ita sentit Barthol⁹ ibi. Nota glosam fina. in fi. q vxor regis mortui appellatur regina quousq nubat viro inferioris gradus et adde pulchrum textum in. l. fina. C. de bo. mater. vbi dicitur q ille q non transit ad secũda vota dicitur stare in priori matrimonio: et est glosa in. l. j. §. ex actio. l. glosa magna. C. de rei vxo. acti. Et ideo dicitur q infertur iniuria consanguineis defuncti. si vidua committit stuprũ. l. si mulier. vbi per Bartholum. C. de adul. Limita tamen singulariter hoc. nisi mulier vidua luxuriose viuat: quia tunc non gaudet priuilegio prioris matrimonij. textus est singularis in. l. his solis. C. de reuocã. dona. Et per modernos in. l. cum quedam puella. ff. de iurisdic. om. iudi. Et ɔsuluit Paulus de castro cõsilio. c. xx. q vidua ɔmittẽs stuprum: ita perdit dotem ac si committeret adulterium durãte matrimonio. ¶ Quid diceres quando fit concessio hoc modo. cõcedo plenam iurisdictionem: et dicas q si fiat concessio ab eo qui potest concedere spiritualem et temporalem. tunc spiritualis et temporalis iurisdictio intelligitur esse cõcessa. glosa est notabilis in capitu. conquestus. eodem titulo. in ver. pleno iure que sic potest intelligi. Et nota glosam singularem in clementi. j. in ver. omnimodam. de fo. competen. que vult q concessa iurisdictione omnimoda. venit iurisdictio temporalis. ecclesiastica. spiritualis. ciuilis et criminalis. etiã si depositionem ordinis vel beneficij exigeret. Nota glosam que semallegatur in dicto capitulo. in ver. quasi possessione. Dicas tamen q si non apponeretur dictio quasi: nõ tamen propter hoc viciaretur libellus. pro quo est pulchra glosa in capitulo. quisquis. lxxxiij. distinctiõe Et q libellus conceptus per verba impropria non vicietur. est textus vbi per Abbatem in capitu. series. de testi. in capitulo constitutus. de reli. domi. Abb. in ca. olim inter. de resti. spo. in capi. pisanis. eodem titulo. Doctrina est Bar. que semper allegatur l. l. sed si possessori. §. item si iurauero. ff. de iure iuran. in. l. si olei. C. loca. et glosa ẽ reputata singularis in. l. et puto. §. j. ff. fami. hercis. ¶ Nota q in materia proportionabili tantũ dignitati. non curamus an sit expressum nomen proprium an appellatiuum. nam vtroq casu dispositio est realis glosa est notabilis. j. in capitulo. dilecti filij. et idem dicas ecõtra. textus est cum glosa notabili in capi. aduersus. de immu. eccle. ¶ Volo tibi dicere vnum casum notabilẽ. sunt multi qui habent priuilegiũ vt non teneanẽ rñdere. nisi in certo loco. tamen si in alio loco soluere vel respondere promittũt/ possunt ibi conueniri non obstante priuilegio. tex. est nota. in dicto. c. dilecti. Et nota pro istis familiaribus pape quibus per priuilegiũ concessum est/ vt non possint conueniri etiam coram ordinarijs locorũ sine spãli licẽtia pape. nã istud priuilegiũ ĩtelligiẽ qñ respectu do-

96

micilij tantum poterant conueniri corā ordinario. secus si alio iure: et est optimus text. in simili i. c. j. §. in eos. de priuile. in vi. Nota glosam in verbo. vbi domicilium. q optio est actoris an conueniat reum in loco contractus. an domicilij. cui adde glo. in. c. statutum. in §. cū pro. in ver. recuset. de rescrip. in vi. et in. l. fi. C. vbi in rem actio. Nota glo. fi. dum querit: qualiter probabuntur expense et damna. et conclude q expense que fiunt in lite probantur iuramento taxatione premissa. expense autem que fiunt ante litem petuntur vt interesse: et probantur aliter q̄ per iuramentum. ¶ Et nota singulariter q si promisi stare tuo iuramento super expensis possum reuocare anteq̄ iures. Ar. l. si qs iusiurandum. C. de iureiuran. que lex est multum singularis: et si non reuocaui possum petere reductionē ad arbitriū boni viri. de q̄ pulchre per Bar. in. l. si. ff. d preto. stipula. Et nota q papa non potest facere q credatur dicto vnius partis in p̄iudicium alterius. textus est singularis in. c. indicas. iij. q. ix. damna vero et interesse probantur per testes/ vt in glosa. et adde Bar. i. l. j. C. de senten. pro eo quod interest. in vlti. col. Et ibi dicit notabiliter Bar. q etiā si de interesse non eēt probatum directe. sed tamen ex aliquibus cōiecturis iudex ex officio suo perpenderet illud interesse. potest in illo interesse facere condemnationē. ad idē Bar. in. l. non ignorat. C. de fructi. et li. expen. in. l. si quod ex pamphila. ff. de lega. ij. in l. semper. §. hoc interdicto. ff. quod vi aut clā. ex quo inferas q vbi est difficilis probatio sufficit per coniecturas. et hinc est quod singulariter dixit Baldus in suo consilio xlix. in quarto libro. q metus. et impressio probatur per vnum testem d visu: et plures de auditu. ¶ Tu debes scire q per pactum de litigando coram incompetenti iudice non efficitur propter hoc competens. nec cogitur paciscens stare illi conuentioni. textus est in. l. si conuenerit. ff. de iurisdic. om. iudi. ¶ Volo tibi tradere singularem limitationem nisi aliquis se submitteret iurisdictioni iudicis presentis et acceptantis. non potest amplius ipsum penitere. cum ex presentia et acceptatione sit acquisitum ius ipsi iudici. textum habes singularem in capitulo. significasti. secundū Abbatem compellitur. ergo precise respōdere. nec sufficit soluere interesse. glosa est singularis in. l. filiusfamilias. §. procuratorem. in verbo. cogam. ff. de procurato. ¶ Volo etiam tibi allegare vnam glosam multum singularem. tu debes scire q iurisdictio que non est non potest prorogari dicto capitulo. significasti. Sed quero quid in foro penitētiali. et respondeo q idem: quia licet quis habeat a prelato licentiam cōfitendi alteri sacerdoti/ tamen eligere debet sacerdotem habentem curā animarum habitu et actu. glosam habes singularem in cle. j. d priuile. in §. speciali. in fi. ex qua glosa collige singulariter q non sufficit iudicem habere iurisdictionem nisi etiam habeat iurisdictionis exercitium. Et scias vnam conclusionem q exempti a iurisdictione episcopi non possunt illam prorogare: neq̄ in foro contentioso. neq̄ in foro penitentiali sine licētia pape. vt videtur magis communiter concludi per doc in dicto. c. significasti. et ideo caueant exempti vt papa vel a suis superioribus obtineant specialem indulgentiam circa hoc. Et scias q in prorogatione iurisdictionis sufficit tacitus consensus partium: vt notat Innocentius in capitulo. ad petitionem. de accusa. glosa in. l. j. C. qui pro

sua iurisdic.l.l.§.C.vbi.de cri.agi. op.in ℣.inchoata.Bar.l.l.§.i fi.ff. de iudi. Et nota etiã ꝙ in c. significasti.sufficit tacitus consensus epi qꝛ si consensus partiũ nõ exigitur expressus: minime etiam est hoc requirendum in superiore. Nota ex glo.ij.dũ vult ꝙ epus põt habere ratã sententiã in odiũ clerici dicas tamẽ:ꝙ cõmuniter tenetur contrarium. Et scias ꝙ sententia nulla nõ potest validari consensu partium. vt per doc.in hoc.c.significasti. ꝛ i l.j.C.qui pro sua iurisdic.ꝛ p Bar. in.l.licet.ff.de iudi.in.l.obseruare. ff.de offi.ꝓcõsu.ꝛ lega.ꝛ cõis conclusio est:ꝙ si sẽtẽtia est nulla alia ratione ꝙ̃ per defectum consensus non potest validari: ꝛ ideo sententia lata tempore feriato nõ poterit validari.quia est nulla ratione temporis:vt singulariter dicit Ci.in.l. cũ antea.C.de arbi.Bal.in.l.si feriatis.ff.de ferijs.Nota etiã ex eadem glo.ꝙ in casu illo licet non valeat vt sententia valet vt tacitũ pactum:qꝛ videntur partes pacisci de stando dicto illius quod est notabile.Sed limita quãdo post sentẽtiã ipsaȝ approbarũt.tex.est notabilis in.l.ij.C.cõi.vtriusqꝫ iudi. ꝙ̃ est ita singularis secundum Bald. ꝙ̃ alia de mundo.Nota ex eadem glos.ꝙ non valet argumentum a cõtrario sensu quando alibi expressum ꝯtrarium reperitur.cui adde tex. cũ ibi notatis in.l.nemo.C.de iurisd.om. iudi.glo.in cle.j.in ver.obseruare. de sentẽ.excõi.in.c.j.de eta.ꝛ quali.in.vj.in.c.quanto.de vsu.est optimus tex.in.c.a nobis.ij. de senten. excom.ꝛ ibi per Ab.in notabilib⁹. ꝛ benefacit quod notat glo.i. c. cupientes.§.quod si per viginti.in ℣. petere de elec.in.vj.glo.viij.q. j.c. sciendum. in.c.non solum.de appella.in.vj.in.c.non decet.xij. disti.in c.sacerdotum.de consecra. disti. ij. in.c.j.de sagitta.Et nota aliquas ex istis glosis: quia cõmuniter non allegantur. ¶ Nota ex tex.ꝛ glos. in.c.proposuisti. ꝙ per citationem perpetuatur iurisdictio taȝ ordinarij:ꝙ̃ delegati. Et nota secundũ cõmuniter docto.ꝙ sufficit prima citatio.ꝛ pro hoc est glo. singularis i cle.j.in ver.citationes.de iudi.

¶ Tu scis ꝙ vbi timetur de fuga: potest creditor capere suum debitorem propria auctoritate.l.ait p̃tor. §.si debitoreȝ.ff.de his que i frau. credi. ¶ Sȝ quero : an possit citari verbaliter sine auctoritate iudicis ad effectum preueniendi citatũ. et Abb.in dic.c.proposuisti.in tertio notabili per illum tex.tenet ꝙ non: quia debet fieri citatio per iudiceȝ ad petitionem partis: sed hoc non placet ꝙ possit capere quod est pl⁹ ꝛ non citare verbo quod est minus videtur absurdum . Et sicut valet illa captura personalis:ita etiam ꝛ fortius debet valere citatio verbalis.nec obstat tex.in di.c.proposuisti.quia ibi qñ fuit facta citatio nõ erat aliquis timor fuge: ꝛ ideo tũc requiritur auctoritas iudicis . Et dixit singulariter Bal.in.l.cũctos populos.in vltima colum.C.de sũma trini.allegans Inno.in.c.ex literis.ꝺ excessi.p̃la.ꝙ suspectus de fuga:ꝛ de recessu potest citari per cedulam affixam columne:licet ad eius notitiam non perueniat:quod est notabile.hoc tamen intellige ꝙ potest capi propria auctoritate:qñ debitorꝭ ꝯditio fuit mutata a tẽpore contracti debiti. Ita Bar.in di. §.si debitorem.ꝛ in.l. dies festos. C.de ferijs. Et ibi habes glo.reputam singularem:ꝙ quando aliquis est suspectus ne aufugiat potest capi die feriato in honorẽ dei . vt det fideiussoreȝ de stando iuri.quod est notabile. ¶ Si tu vis scire modos sortiendi forum.vide.tert. in ca.fi. eo.tit.ꝛ adde pulchram glos.in. l. heres absens in ver.debebit.ff. de

97

iudi. Et quia solet dubitari an ille qui committit delictuz in territorio alterius iudicis: et ibi non reperiatur: an possit citari in alieno territorio? et est magna varietas inter doctores: sed potes concludere: quod potest citari verbaliter quo ad procedendum contra bona. non autem ad effectum procedendi contra personam: potest tamen requiri iudex ubi degit ut eum citet: vel remittat. et ille debet hoc facere: et si citatus per iudicem ubi degit non vult comparere: potest excommunicari per iudicem delicti. et alius processus fieri contra personam inquantum patitur status cause. de quo per doct. in cle. pastoralis. de re iudi. et in. c. romana. §. contrahentes. eo. ti. li. vj et pulchre per Barto. in extrauaganti. ad reprimendum. in ver. per edictum. in. l. j. ff. de requi. reis. et l. omnes. C. de epis. et cle. et late per modernos in. l. fi. ff. de iurisdi. om. iudi. Et nota quod singulariter voluit Ange. in sua disputatione incipiente bononiensis. in. ij. q. qui determinat nullam citationez tenere extra territorium. fallit in aliquibus casibus. Primus est: si citatur aliquis per edicta. dic. cle. pastoralis. Secundus si fiet citatio non ut aliquid faciat: sed pro simplici intimatione Tertio quando iurisdictio iudicis citantis non est coartata. Quartus quando iurisdictio iudicis non coheret territorio: ut in iudice delegato qui poterit citare in omni loco ubi delegans. Quintus in iudice habente nationez: ut arbiter. l. sed interpellatur. ff. de arbi. Item poterit citari generaliter si quis velit aliquid opponere puta in insinuationibus: vel similibus. Dictum est singulare Bald. in. l. testamenta. C. de testamen. ¶ Quero verba contractus proferuntur in vno loco: sed effectus contractus destinatur in alium locum, an verba promissionis considerentur. quo ad facultatem ibidem conueniendi. dicas quod non: quia non potest conueniri ubi promisit. glo. habes notabilem in capitu. Romana. §. nec etiam. in ver. respondere. eodem titu. in. vj. et glo. in. l. j. C. ubi conue. qui cer. lo. dare pro. in. l. ij. ff. de bo. auctori. iudi. possi. Barto. in. l. j. in prin. ff. de eo. quod certo loco. in. l. quero. per illum textum. ff. de solu. licet glo. de hoc dubitauerit in. l. eum qui. §. iulianus. ff. de consti. pecu. hoc tamen limita: nisi haberet domicilium in illo loco. tex. est expressus. ubi per Bartolum in. l. heres absens. §. si. ff. de iudi. Et scias quod licet ratione contractus quis sortiatur forum: hoc fallit in viatore. dic. c. romana. §. nec etiam, iuncta glo. dict. l. heres absens. §. proinde. quod tamen limita non procedere quando contrahens cum viatore ignorabat illum esse viatorem. Secundo fallit quando verisimiliter contractus debebat impleri incontinenti. ut quia emi equum a viatore: et dedi sibi precium ista singulariter ponuntur per Bar. in dic. §. proinde. Tertio fallit in viatore qui accessit ad aliquem locum ut ibi contraheret. sortitur ibi forum: licet sit inde statim recessurus. ita Antho. de bu. in dic. c. si. Et nota quod licet iurisdictio alicuius iudicis sit prorogata ex eo quia contractum sit in illo loco: si conueniatur alibi ex contractu non poterit forum declinare si alia ratione sortiatur ibi domicilium. glo. est singularis in. l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudici. in ver. hic puto secundum Ange. Et nota quod licet in contractibus non habeat locum remissio. dic. c. romana. §. contrahentes. hoc tamen fallit quando in contractu renunciasset foro suo. glo. est reputata singularis in. l. j. ff. si quis in ius voca. non ierit. quam ibi sequitur Barto in dict. l. heres absens.

quod est singulariter notandum. et tene glo. licet aliqui voluerint contrarium: et quando i cõtractibus fiat remissio. Bald. in. l. omnes §. j. C. de epis. et cleri. et singulariter per ipsum in. l. consentaneum. in. vij. colum. C. quomodo: et quando iu. et p docto. in hoc. c. fi. ¶ Ultimo nota q constitutio derogatoria priuilegiorum nõ derogat priuilegijs que sunt in corpore iuris clausa. tres sunt glo. notabiles de iure ciuili: q semper allegantur in. l. ij. §. legatis. in dic. l. heres absens. in princi. ff. de iudi. in auctem. qua in prouincia C. vbi de cri. agi oportet.

¶ De foro competenti in sexto.

Clerici sine episcoporum consensu possũt compromittere. glo. est in. c. j. in ver. iudices. ¶ Ratione contractus: viator non cogitur respondere. glos. est in dic. capit. in ver. respondere. et nota etiam ibi glo. que pro notabili allegatur. q quando verba contractus p feruntur in vno loco: sed effectus contractus destinatur in alium locum q verba promissionis non considerantur quo ad facultatẽ ibi cõueniendi: cui adde ea q sunt dcã supra in proxima Ru. Et nota etiam ex eadẽ glo. q tempore Glosatoris patria mea Rauẽna erat metropolitana bononie. glo. est in dic. ca. in ver. respõdere. ¶ Non licet procuratori pacisci vt habeat certã ptẽ eius de quo est questio. licitũ tamẽ est: vt habeat salarium pro remuneratione laboris. glo. in ver. procuratorũ. ¶ Nota tex. i. c. seculares. quia allegatur: q iudex secularis non potest compellere clericuz ad soluendum debita etiam liquida: et vide ibi glo. in ver. compellunt. cõtra bononiẽses. ¶ Et nota ĩt tex. in. c. cũ. C. laicus. q rõne iuramenti laicus potest conueniri coram iudice ecclesiastico. Et scias q statuta laicorum non possunt infringere vires iuramenti. Bar. l. omnes populi. ff. de iust. et iu. Ab. in. c. cum cõtingat. de iureiu. et ibi per aliquos modernos alle. tex. in dic. c. cum. C. laicus. q si statutum inualidat contractum: etiam si iuramentum interuenerit potest recurri ad iudicem ecclesiasticum: vt cogatur iurans ad obseruantiam iuramenti. et ita ego feci in causa propria contra vnum statutum padue. et ita obtinui p duas sententias conformes in foro ecclesiastico. scriptum est enim de iure diuino. Reddite iuramenta vña domino. c. debitores. c. et si christ⁹. de iureiu. Ideo statutum laicorum non potest se intromittere: et sicut ñ valent leges imperiales contrariãtes iuri canonico circa obseruationem iuramenti: multominus valẽt statuta: et est vna ratio inter alias q est inexpugnabilis: si non potest laicus cognoscere de validitate iuramenti: vel alicuius actus spiritualis. c. tuam. de ordi. cogni. ergo fortius nec super illo statuere. cũ statutũ sumat vires a potestate statuẽtis. c. a nobis. de senten. excommu. licet glo. singularis de iure ciuili videatur tenere ptrariuz i. l. adigere §. quis. ff. de iu. patro. vbi dicit: q lex habet vim aplici: et per illã glo. Bal. in multis locis tenuit contrariã opinionẽ. Sed moderni cõiter reprobant opinionem Bal. et est cõmunis opinio: et illa glo. habuit respectũ ad ius ciuile qd olim ãnullabat iuramentũ sicut hodie papa: sz nõ põt hodie: q2 impator subest pape. et ideo dicit Ange. in vno suo cõsilio. q tpe quo Roma triũphabat et impator gubernabat totũ mũduz disponebat de reb⁹ spũalib⁹: sz hodie nõ põt. q2 ista nõ spectãt ad cesarẽ: sed recurrenduz est ad romanũ

98

pontificem. Et nota ad ea que dcã sunt supra. q statutum generaliter puniens delinquentem non extenditur ad delinquentem extra territorium: notat Bart. in. l. cunctos populos. in. viij. q. C. de summa trini. Bal. in. l. ij. C. de eunu. punitur ergo talis: pena iuris communis. de quo etiam per doc. in. l. fi. ff. d iurisdic. om. iudi.

¶ De foro competenti in cle.

Nota q allegatio generalis iurium sufficit. glo. est in cle. j. in ver. canonibus. Adde ea que dixi in meo aureo opusculo. An episcopus extra diocesim possit excõmunicare: absoluere: cõferre beneficia: z delegare causas? glo. est in dic. cle. in ver. iurisdictione. ¶ Priuilegium concessum episcopis videt ẽt ɔcessũ electis z ɔfirmatꝫ nõdum consecratis. glo. est in dic. cle. in ver. episcopis. quam intellige in casu in quo est prorsus eadem ratio: quia glos. tenuit contrarium in cle. ij. de cele. miss. in ver. pontificũ. Quando additur verbum. aliqua. tunc nomine partis intelligitur ẽt de minori parte q̃ꝫ dimidia. glosa est notabilis que semper allegatur in dic. cle. in ver. aut earum. secundum Ab. in. c. pastoralis. ad finem. de offi. dele. in. c. super eo. qui cog. consang. vx. sue. Et domi. in. c. auaricie. in. c. indemnitatibus. §. ceterum. de elec. l. vj. z est tex. vbi bal. allegat hanc glo. in. c. j. §. cum aũt. de con. inuestitu. ¶ Si conceditur episcopis priuilegiũ vt possint aliquid facere in sua diocesi: illud poterunt explicare in loco exempto sue diocesis: quia locus exemptus dicitur esse de diocesi. glo. est notabilis in dicto ver. in fi. cui adde gl. in cle. j. in ver. auni. de excessi. prela. z hic adde que ibi dicta fuerunt. ¶ In expulsione episcopi de propria sede irrogatur iniuria ecclesie quam ipsa potest vindicare. tex. est singularis iuncta glos. in dict. cle. in ver. ecclesijs. ¶ Priuilegium cõcessum expulsis non soluꝫ habet locum in expulsis realiter: scilicꝫ qui possidebant. sed in illis qui non fuerunt venientes admissi. glo. est notabilis in dic. c. in ver. expulsores. ¶ Non potest episcopus exercere iurisdictionem regulariter in aliena diocesi: nisi consentientibus subditis: z de licentia episcopi. glo. est in dicta cle. in ver. indulgemus. ¶ An valeat citatio facta die feriata ad non diem feriatam? glos. est in dict. cle. in ver. festiuis. Predicatio verbi dei includitur appellatione diuinorum. glo. est in dict. cle. in ver. ad diuina. ¶ Proprie non dicitur subditus ratione contract9 vel delicti. glo. est singularis in di. cle. in ver. subditos. secundum Abba. in. c. dilectus filius. de rescrip. in. c. cum inter. de consue. in. c. nup. de senten. excommunica. in. c. j. in fi. z in. c. proposuisti. in princi. de foro compet. Hanc etiam glos. allegat Domi. in. c. romana. de senten. excom. in. vj. quem vide omnino. z Alex. in. l. cum quedam. ff. de iurisdic. om. iud. ¶ Quando iura dicũt de omnimoda iurisdictione / sumit vt genus: z cõprehẽdit sub se omnem speciem iurisdictionis. glo. est notabilis in dic. cle. in ver. omnimodam. ¶ Inferiores habentes iurisdictionem episcopalem exclusis episcopis / veniunt appellatione diocesanorum. glo. est notabis in dict. cle. in. ver. diocesanis. z sic dicuntur diocesani illorum locorum: z vide per Abbatem omnino in capit. cum olim. de prescrip. ¶ Episcopus delinquens in diocesi alterius potest per episcopum illius loci puniri. glosa est notabilis in dicta cle. in ver. procedant.

De feriis.

Uia tempore dilationum quiescit iudicis officiū.l.siue ps. C.de dilatio. & in ferijs idem contingit. ideo posita est ista Ru.in loco suo. Et nota vt tu bene intelligas.nam ecclesia appellat quamlibet diem feriam. in die dominica dicitur feria prima.& die lune secunda.& sic de alijs diebus. & tunc dicitur feria a fando:id ē loquendo:quia deus in creatiōe per singulos dies dicebat fiat: & hoc modo non accipimus hic.sed secūdum quod accipiebāt antiqui: qui diem solennem appellabant ferias. & tunc dicitur feria a ferendis victimis:& holocaustis: que illo tempore offerebātur.vel dicitur feria: qr illo tempore debemus vacare a malis operibus:& insistere bonis: vel debemus vacare circa diuina:& vacare ab operibus seruilibus. vnde feriari est idem ꝙ a malis operibꝰ vacare secundum Papiam.ista referuntur per Ab.in hac rub. Sed aduerte quia bene videtur bona expositio:ꝙ tali tempore debemꝰ vacare circa diuina & omittere opera seruilia.sꝫ ꝙ illo tp̄e debeamus abstinere a malis opibꝰ & īsistere bōis ista non videtur bona expositio:qr oī tempore debemus operari bonū & non malum:nisi diceretur ꝙ opera seruilia dicentur mala opera respectu diei. Et tu adde glo. in hac materia in cle.j.in ver.feriam ꝺ reli.& vene.sanc. Et an sit licitū studere:& legere diebus festiuis: & cōclude ꝙ vbi studium non fit principaliter propter lucrum. sed ad illuminationem proprij ingenij & aliorꝫ dummodo debitis horis insistatur circa diuina:studere & legere non ē peccatum:licet accessorie veniat lucrum. Doctores autem legentes & consulentes principaliter propter lucrum:& salariū non possunt a peccato excusari:& adde glo.in.l.oēs. C.de ferijs. que tenet ꝙ sit licitum Archi.in.c.ieiunia.de consecra. di.stin.iij. & late per modernos in preludijs feudorū. Nota ꝙ propter necessitatem alimentorum licitum est diebus feriatis in honorem dei operi seruili intendere.tex. est qui semper allegatur in.c.licet. Nota tamen:ꝙ in recompensationem ille debet facere aliquam elemosinam vt ibi.ex quo notabiliter inferas ꝙ si ex aliqua causa dispensetur circa ieiunium:debet tamē facere ille cū quo dispensatum est aliquaꝫ elemosinam:pro quo est pulchra glo. i. c. presbiter.lxxxij.dist.in ver.denarium. Ex quo etiam eadem ratione infero:ꝙ illi qui habent dispēsationem vt possint in quadragesima cōmedere lacticinia:debent in recompensationem facere aliquaꝫ elemosinam omi die quo vtuntur lacticinijs:ad quod pauci aduertunt.

Si tu vis scire que sint maiores solennitates anni.vide glo. notabilem in dic.c.licet.in ver. maiorib⁹. Et notent rustici:quia per istū tex. possunt agriculture vacare: & īsistere circa messes diebus festiuis si dilatio esset damnum allatura. ꝓ hoc tex.in.l.omnes iudices.C.ꝺ ferijs. que lex est approbata de iure canonico. Scias ꝙ tex.in.c. capellanus co.ti.allegatur:ꝙ illam opinionem debemus sequi que fundat meliori:& subtiliori ratione quod ē notabile non ergo debet haberi respectus ad qualitatem persone: et istum tex.allegat Jo. an.in.c.j.de constitu.ꝙ licet opinio communis sit tenenda:hoc verum nisi notorie sit falsa:vel rationabiliter conuinci possit:pro quo Abb. dicit ꝙ allegat pulchrum tex.in.l.j.in.§.sed neqꝫ.C.de vete.iure.enu. Sed dicas ꝙ ante ipsum Bal.allegauit, illum

99

tex.in.c.j.§. iudices. de pace iura.
fir.de quo etiam per Ab .in.c.calū
niam.de penis.in.c.tua nos.de vsu
ris.in.c.finem litibus.de do.ꝛ con
tu.in.c.scientes.de censi.in.c.cum
sint de decimis.in capitu. pruden=
tiā.de offi.dele.in.c.ex literis . de
spon.in.c.j.de re iudi.in.c.vt debi=
tus.de appel.ꝛ in suo consilio. j. et
ideo dixit Jero.in prologo biblie.
hoc doctus Plato nesciuit.hoc De
mostenes eloquens ignorauit. ꝛ fa
cit glo.in.c.ad nostram.de consue.
Et scias ꝙ tempore prohibito de
quo in dic.c.capellanus.solum pro
hibentur solennitates nuptiarum:
ꝛ carnalis commixtio. sed contra=
ctus matrimonij non prohibetur.
glo.est notabilis in.§.hinc ēt dieb⁹
xxxiij.q.iiij. ꝛ si de facto ducantur
debent separari.tex.est cum glo.in
c.non oportet.ij.xxxiij.q.iiij. ꝛ itel=
lige donec durauerint ferie . vt ibi
per glo.Et nota secundum doc. in
dic.c.cappellanus . ꝙ habemus in
iure tria tempora prohibita quo ad
nuptias. Primum est ab aduentu
domini: vsq ad epyphaniam domi
ni. Secundum a septuagesima : vs=
q ad octauam pasche. Tertium a
prima die rogationū: vsq ad octa=
uam penthecostes.de quo in dic.c.
non oportet.ꝛ in dic.c.capellanus.
¶ Nota ex glo.ħ.ꝛ ꝙ ibi per doct.
in.c.fi.quot sint species feriarū ꝛ q
bus ferijs possint partes renuncia
re.ꝛ nota secūdū Bar.in.l.j.ff. eo.
ꝙ renunciatio non refertur nisi ad
ferias p̄sentes.nō ad indicēdas de
nouo.ꝛ ideo cautum est vt fiat renū
ciatio presentium ꝛ futurarū ꝛ ad=
de ꝙ notant glo. ꝛ Bar.in.l.omniū
ff.de procurat. simpliciter consti=
tutus non intelligitur constitutus
ad futuras lites.Bald.in. l . quod
dicitur.ff.de tute.ꝛ q̄ voluit Bar
to.in.l.de his.ff.de arbit.¶ Nota
etiam glos.quia tangit an indistin
cte tempore feriarū sit interdictum
iudicium.ꝛ nota ꝙ per illum text.
sunt interdicti actus iudiciarij : se=
cus ergo in extraiudicialibus ꝛ sic
actus voluntarie iurisdictionis nō
sunt prohibiti secundum communi=
ter doc.ibi.ꝛ potest tali tempore iu
dex excommunicare:ꝛ absoluere ꝛ
adde Bar.in.l.diuus.ff.eo.ꝛ in . l.
actus.C.eo.vbi dicit ꝙ tex.in.c.de
cet.de immu.eccle.in.vj. non habꝫ
locum in actibus voluntarie iurisdi
ctionis . verum est quod Abb . te=
net ꝙ cessante necessitate vel pieta
te licet teneant tales actus volun=
tarie iurisdictionis:tamen exercen
tes peccant:ꝛ pro sua opinione po
test adduci glo.in dic.c.decet . i ꝟ.
processus. ¶ Et adde glo.hic qui=
bus ferijs possint partes renuncia
re.glo.in.l.om̄s.C.eo.in.l. si feria=
tis.ff.de arbi.ꝛ glo.reputatam sin=
gularē in.cle.sepe.in.ver. ob neces=
sitatem .de ver.signi. Nota tamen
singulariter ꝙ in casibus in quibus
valet renunciatio feriarum proce=
dit in preiudicium ipsorum renūciā
tium.non autem ꝙ per hoc testes
possint cogi venire ad iudicium ta
li tempore.glo.est nota.i.l. omnes.
C.eo.ꝛ est tex.multuꝫ singularis se
cundū Bal.ibi.l.fi.C.de aboli.

¶ De fide instrumentorum.

Hic ponitur de probatio
nibus que fiunt per in=
strumenta . ¶ Et nota
tu iuuenis pro declara=
tione . ꝙ instrumentum
potest capi latissime:late: ꝛ stricte.
Primo modo appellatione instru=
menti venit instrumentum quo fun
dus exercetur.vt in ti.ff.de fun . in
struc . Secundo modo accipitur ꝓ
omni eo quod habet causam in iu=
dicio deductam instruere:ꝛ hoc ca
su veniunt testes.l.j. ff. de fide in=
strumento.Tertio modo accipitur
pro scriptura que fit ad probatio=
nem alicuius rei in futurum facien
da:ꝛ hoc modo accipitur in hoc ti.

Et nota q etiam priuata scriptura que facit fidem dicitur instrumentum de quo in.c.ij.hoc eo.ti.& Barto.in.l.j.C.de iu.cal.dicit q secundum propriam significationem que assumitur ex allusione vocabul. scriptura priuata dicitur instrumentum: sed.in cõmuni.vsu loquẽdi aliter accipit q: sm cõem vsũ loqndi non dicitur priuata scriptura instrumentum.& ideo probato communi ysu loquendi nonveniet appellatione instrumenti priuata scriptura. quod est notabile propter statuta. Et nota q notarius dicitur facere instrumentum:& partes contractũ de quo per Bart. in.l.si quis legatum.ff.de fal. ¶ Nota tu iuuenis q scriptura que facit fidem dicitur auctentica.c.j.&.ij.eo.ti. ¶ Nota tamen q scriptura publica est illa que est confecta a persona publica scilicet notario cum solennitatibus requisitis:vt probatur in dicto capitu.ij.iuncta glos.in ver. publica manu. ¶ Auctentica vera dicitur que per se fidem facit siue ex appositione sigilli auctentici: siue alio modo ita q ad sui validitatem non requirit aliud adminiculum.& potest dici auctentica: quasi ex se auctoritatem habens.vt probatur in dicto capitulo.ij.ex hoc infertur q omnis scriptura publica est auctentica. sed non omnis auctentica est publica. Infertur etiam q scriptura priuata anteq̃ pars illam confiteatur: vel anteq̃ testes illam iurent.non potest dici auctentica sed postea sic.& adde quod pulchre dicit Bartolus in.l.quedam.§.nummularios.ff.de eden.in auctenti. et si contractus.C.de fide instrument. & glosam singularem in auctenti. ad hec.eodem titulo.in quibus locis habetur notabiliter:q scripture que sumuntur ex archiuo publico non tamen sunt publice:quia nõ sunt manu notarij publicate:licet illis credatur:quia habent testimonium illius officialis qui preest archiuo publico.qđ est notabile secũdum Bartolum.quelibet ergo scriptura que ex se fidem non facit antequam sibi fides imponatur potest dici priuata. quia non publica nec autentica:quia a priuato id est non habente officium publicum cõscripta. ¶ Et nota glosam singularem in auctenti. vt prepo. nomen impe.in princi.q ea que sunt solita appositioni de consuetudine in instrumentis si non apponantur instrumentum non valet. ergo cu3 inuocatio diuini nominis soleat apponi de consuetudine. licet non de iure: si non apponeretur instrumentum non valeret: & tamen videtur esse communis opinio in contrarium:in Rubri.ff.de ope.no.nun.nisi dicamus q ista sit leuis solemnitas:cuius omissio non viciat. sicut dicunt doctores de signo crucis: quod si omittatur in inuentario nõ viciat.vt per docto.in.l.fi.C.de iure.delibe.in.l.ij.§.prius.ff. de vul. & pu. ¶ Nota q illa dicitur leuis solemnitas que omittatur. aut nullum:aut paruum est allatura preiudicium. Dictum est notabile Bal. in.l.hac consultissima.C.qui testa. fa.pos. quod est notabile propter textum.in.l.j.in fi.ff.de ven.inspi. Et Bar.in prohemio. ffortu3.dicit:q non valet instrumentum notarij: nisi habeat signum consuetum cum quo transit Abb.in dicto capitulo primo. licet dicat q Joan. andreas teneat contrarium:& dicit q est notanda eius opinio: quia nõ est modice auctoritatis in practica.et adde Bartolum in.l. ad testium.§.si quis.ff.de testa.Baldus in l.contractus.C.de fide instrumentorum. Sed tene opinionem Barto.postquam est cõsuetũ apponi: & eius omissio posset parere iudiciũ pper cõparationem. ¶ Tu scis.q

testes debent inscribi in instrumento per notarium. Volo tibi tradere vnam singularem limitationem: quia hoc non procedit quando instrumentum fieret in publica cōgregatione. dictum est singulare Specu.in ti.de instru.edi. ⁊ cau.§. restat. versi.sed cum literis. Hoc etiā voluit Inno.in dic.c.j. Nota bene vt scias allegare: q̄a singularia dicta illustrant allegātes. ¶ Si aliquis īterroget te: quot testes debeat notarius inscribere in instrumento. respondeas ꝙ ad minus duos. glosā habes notabilem in.§.sed si instrumenta.in aucten.de instrmen.edi. et cau.in ver.adijciatur. Vide tamē in materia singularem glo:in di.aucten.prope finem.in ver.sancitū. ⁊ glo. ⁊. Bar.in aucten. sed nouo iure.C.si cer.peta. Volo ēt tibi dare aliam singularē limitationē si scriptura notarij non est lecta corā ptibus non valet. vt communiter concluditur per doc. hoc verum in cōtractibus qui fiunt inscriptis: idest in illis in quib⁹ scriptura est ð substantia ex contrahentium conuentione.l.contractus.C.de fide īstru. ⁊ ibi dicit notabiliter Bar. ꝙ vbicunq3 scriptura est de substantia. postq3 est scripta ⁊ lecta nihil pōt minui: vl' addi: nec aliquid valet nisi tota scriptura legatur. secus in illis que rediguntur inscriptis nō vt scriptura sit de substantia sed poti⁹ ad probationem conseruandā: tūc non est necesse ꝙ legatur coraз ptibus: sed sufficit in illis notariū esse rogatum secundum Ab.in dic.ca.j. Et nota ꝙ non valet testamentū nisi notarius illud legat coram testibus. tex.est cum glo.in.l.fidei cōmissa.§.j.ff.ð lega.iij. ⁊ nota᷑ in.l. si is qui.in.l. ex ea scriptura.ff. de testa. Sed habes vnam singularē limitationem: quia hoc non procedit ī testamēto ad causas pias tex. est singularis in.l.lucius. ff. de testa.mili. qui tex. licet loquatur in testamento militis: tamen extendit ad pias causas. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum Inno. in dic.c.j. ꝙ notarius debet esse rogatus in publico: non in secreto. cū eius officium sit publicum: tamen si hoc non seruatur valet instrumentum. licet sit suspitio contra actum gestum: non tamē talis ꝙ faciat vacillare instrumentum. ex quo nō apparet ex sua forma viciatum: vel suspectum. ex hoc tamen notarius ē puniēdus: quod ē notabile secūduз Ab. dicit tamen notabiliter Hosti. ꝙ talis suspitio potest tolli. ⁊ sic notarius nō punitur quandoq3 ex cā: vt propter iustum timorem partis: vel iudicis. nec pars nec tabellio audeat hoc publicare. Nota glo. in ver. exemplaria. cui adde glo.in c.abbate.de verbo.sig.in ver.fiat fides. ¶ Volo tibi dicere aliquid ð priuata scriptura: cui⁹ materia ponitur in.c.ij. scias igitur ꝙ scriptura priuata nō subscripta testib⁹ negata. si iuuatur tribus testibus qui fuerunt presentes quando fuit scripta: adiuncta comparatione literarum facit plenam probationem: de quo per glo.in.§.si quis igitur l aucten.eo.ti. ⁊ per Bar in. l. scripturas.C.qui po.in pig.ha. si autez nō iuuetur facit solam quandam ꝓbationem: minus tamen q3 semiplenā secundum Bar.in.l.admonendi.ff. de iureiu. quia non est verisimile ꝙ quis falsam scripturam fabricauerit: cum debuit timere penam falsi. ⁊ scire debuit ꝙ illi fides soli nō adhibetur. ⁊ ideo non debemus oino illius fidem annullare: ⁊ non intelligas ꝙ testes deponant de contentis in scriptura. vt quia fuerunt presentes mutuo vel alij contractui: q2 tunc facerent plenam probationē absq3 alia probatione: ⁊ eodem modo quando fuit subscripta a testibus tantum: sed quando habet sub

scrip tionem partium ⁊ testiũ tunc
facit plenam ꝓbationẽ ſm Bar. in
dic. l. scripturas: ⁊ in auctẽ. ⁊ si cõ
tractus. C. de fide instru: ⁊ sequiť
Autho. de bu. ¶ Nota etiaz ꝙ qñ
scriptura priuata reperiť solenni=
ter recondita in loco publico vbi
ponuntur scripture auctentice a ci
uitate deputato. talis scriptura. si=
ne alia approbatione facit fidẽ ra=
tione loci. per ea que habentur in
auctẽ. ad hec. C. eo. intellige tamẽ
semper quando talis scriptura ha=
bet causam sufficientem. l. cum de
indebito. in fi. ff. de proba. Et nota
ꝙ in scriptura priuata ad sui vali=
ditatem non est necesse ꝙ interue=
niant solemnia que interuenire de
bẽt in scriptura publica. Bartho.
in. l. cum tabernam. §. idem quesiit.
ff. de pigno. vbi dicit Bar. ꝙ non
requiritur dies in scriptura ad ꝓ=
bationez rei geste: sed bene si quis
vellet probare prioritatem vel po
sterioritatem in tempore: quia tũc
esset necesse. Limita tamen ea que
dicta sunt supra/ nisi illa scriptura
priuata haberet sigillum scribentꝫ
de quo non dubitaretur: vt quia ha
bet certos caracteres vel literas
⁊ tale sigillum dicitur auctenticuz
in ꝑiudiciũ ipi⁹ contrahentis. de q̃
in dicto. c. ij. ¶ Et nota ꝙ epistola
que mittitur absenti ⁊ liber ratio=
num si negantur probantur per so=
lam litterarum comparationez ſm
Bartho. in. l. nuda ratio. ff. de do=
na. Antho. de bu. in dicto. c. ij. sed
quantum ad epistolam Bar. tenet
contrariũ in dic. auctẽ. ⁊ si contra=
ctus. C. eo. quem sequitur Abb. in
dicto. c. ij. ¶ Nota ꝙ liber rationũ
non probat pro scribente. quod ta=
men singulariter limita. nisi sit scri
ptura alicuius defuncti qui fuit bo
nus homo. tunc facit aliqualem ꝑ=
sumptionem ita vt cum aliis admi
niculis probet. vt notabiliter vult
Bar. in dicta. l. admonendi. ff. de
iureiuran. Antho. de bu. ⁊ Abb. in
dicto. c. ij. qui vult ꝙ etiam proce=
dat in mercatore viuente. per ean=
dem rationem. sed si bene aduerta
tur non videtur eadem esse ratio.
probat tamen talis liber cõtra scri
bentem: vt videtur magis commu=
niter concludi in dicto. c. ij. Et per
Bar. in dict. l. admonẽdi. ⁊ in dic.
l. nuda. ⁊ pro hoc tex. cũ glo. singu
lari in cle. j. in ver. rationũ. de vsu.
⁊ in. c. inter cartulas. C. de conue=
ni. debi. fisci. li. x. Et q̃tum ad ter
tium faciũt semiplenã ꝓbationem
quando sunt tales mercatores qui
iurãt in arte sua: ⁊ sunt probate vi=
te. de quo in preallegatis locis.
Et dum dictum est supra ꝙ liber
rationum defuncti facit aliqualem
presumptionem. hoc intellige no=
tabiliter quando esset liber qui cõ
tineret debita et accepta. secus si
esset simplex scriptura continens
vnum debitum tantum. Dictuz est
notabile Bal. in. l. rationis. C. de
proba. ¶ Et vt intelligas tu cano
nista materiam comparationis lit=
terarum scias. ꝙ scriptura ex qua
fit comparatio. id est que produci=
tur ad comparationem faciendam
cum illa que negatur debet habe=
re vnam ex quinq3 qualitatibus
que numerantur in. l. comparatio=
nes. iuncta auctentica ad hec. C.
eo. vt sit scriptura publica: vel fa=
cta in iudicio. vel chyrographum
priuatum cum subscriptione trium
testium. ita vt sibi prius fides im=
ponatur. vel producta ex archiuo
publico. vel aduersarius met tãq3
propria ea vtatur i iudicio. ex alia
vero scriptura non potest fieri com
paratio ſm glo. ⁊ Bartho. in dic.
aucten. ad hec. ⁊ in aucten. ⁊ si con
tractus. C. eo. conclude tamen ꝙ si
defecit taliz scriptura qualificata
iudex potest cogere negantem ad
scribendum de nouo. vt possit fieri
cõparatio: vt tenent Cardi. ⁊ Ab.

qui Cardina. dicit q reperit Bartholum mutasse opinionem in quibusdam scriptis suis: et pro ista opinione tu habes textum singularem in. §. si quis igitur. in versi. scribere coactus est. in auten. eodem titulo. et tenet Bal. in. l. comparationes. C. de fide instru. ¶ Et quia in dicto. c. ij. fit mentio de sigillo. scias secundum Inno. q sigillum vt probet debet habere certos caracteres vel literas legibiles: et idem est dicendum in anulo. quod in sigillo. dummodo sit sculptus in modum sigilli et quando quis non habet propriu sigillum potest signare alieno. dummodo exprimit cuius sigillo sigillet. et quare alieno: et ex qua causa: quia ex multis causis apponuntur sigilla. Et nota breuiter secundum Innocen. quia cotidianum est q semper debet exprimi cuius est sigillu et a quo apponitur. et propter quid dicit tamen Innocen. q si ista non specificarentur non tamen viciaretur actus si ex aliis coiecturis posset hoc comprehedi. ¶ Et non tradas obliuioni vnum pulchrum dictum Innocen. hic q episcopus sigillando cum sigillo ecclesie non dicitur vti alieno sigillo. quod tamen limitat Ab. vt procedat quado est solitus cum illo sigillare. secus si tantum capitulum cum illo sigillat. Ar. c. significauit. de appel. Nota etiam secundum Innocen. et doct. q episcopus potest sigillum suum alicui honeste persone committere: et secundum potestatem sibi traditam poterit cui sit commissio sigillare. dicit tamen notabiliter q in cotractibus aliarum personarum no debet apponere sigillum testimoniale manu episcopi. nisi episcopus interfuerit contractui. cum testimonium sit tantum de visu et auditu. non dat tamen Innocen. consuetudine que esset in contrarium. Nota glosam notabilem in. c. in memoriam. xix. distinctione. que voluit q carta dicatur falsa. si habens sigillum proprium ponat alienum. Et Ange. in. l. consentaneum. C. quomodo et quando iudex. qui dixit q per solum sigillum delegantis probatur delegatio: et adde glosam notabilem in. l. ij. C. de reb. alie. non alie. que voluit q per appensionem sigilli scienter factam videtur cosentire et approbare. q glosa dicit hoc esse notabile. Adde etiam pulchra glosam magnam in. l. gaius. ff. de pig. ac. ¶ Nota vnum pulchrum dictum Hosti. per illum textum in c. accepimus. eodem titulo: q nihil difficile et periculosum est mandandum alicui. quod si fuerit factu poterit appellari causa expressa: et arbitrabitur iudex an sit difficile. vel facile: vel periculum: vel non periculu: et de preceptis extra iudicialibus eleganter loquitur Innoce. in. c. ad aures. de tem. ordi. glo. xi. quest. iij. in summa. in. l. seruus non in omnibus. ff. de acti. et obli. et glosa ordinaria in. l. non videtur. §. qui iussu. ff. de regu. iur. ¶ Tu scis q non fertur sententia lite non contestata. volo tibi dare pulchram limitationem impugnanti priuilegium de facilitate potest statui certus terminus peremptorius per iudicem ad probandum falsitatem. quod si non faceret per sententiam diffinitiuam imponeretur sibi perpetuum silentium. textus est notabilis in dicto. c. accepimus. et cum agitur conditione legis diffamari. fertur sententia lite non cotestata. de quo pulchre per Bar. in. l. titia. ff. de accu. et hoc procedit etiam vbi infamaretur persona. vt in dictis locis ¶ Volo tibi dicere vnum dictu singulare Hosti. in dic. c. accepimus. quod dicit Ab. alibi non legisse. q no solu sentetia lata contra prelatum nocet ecclesie qn probationibus factis et discusso negotio fuit lata. sed

etiam quando prelatus noluit comparere ad docendum de iure suo. iuxta dictam .l. diffamari. quod tamen limitatur nisi platus maliciose distulisset. Nota glo ii. dum loquitur quis compellitur ad agendum. cui adde glo. in .l. i. C. vt nemo inui. Et in glo. i. ponitur de intellectu l. fina. C. de fide instrume. et ibi habes ter. multum nota. sm Bar. non sufficit quis dicat se paratum redarguere de falso instrumentum: sed est necesse se inscribat ad penam talionis anteque aduersarius cogatur ad exhibendum. quod est notabile secundum Bartho. pro illis qui petunt sibi fieri copiam instrumenti cum die et consule. cum intendant illud redarguere de falso vt notatur in .l. i. §. editiones. ff. de eden. ¶ Si aliquis vtitur priuilegio vel alio instrumento in iudicio non tenetur originale dimittere apud acta: sed satis est presentare in iudicio presente parte ad fidem ei imponendam: et copiam illius capituli. de quo est questio edere. tertius est notabi. iuncta glo. i. in .c. cotingit. et adde tertium notabi. iuncta glo. in ver. integraliter. i. c. cum persone. de priuile. in .vi. adde etiam notata per Bar. in Ru. ff. de ope. no. nunc. in illa questione quando petitur edi statutum: et conclusio est: statutum debet produci totum non particula: quia posset esse in fine statuti aliqua particula que modificaret precedentia. pro quo facit textus in .l. inciuile. ff. de legi. et ibi per Bartholum et Bal. et idem dicas in instrumento. si tractamus de editione facienda iudici: vt communiter concluditur in dictis locis. Et nota etiam vnum dictum notabi. Bar. in dic. Ru. particula statuti probat si non opponatur per aduersarium non sit totum statutum: quia in dubio presumitur totum nisi ex aliqua dictione appareat sit particula nisi aliter probetur. Et istam opinionem tenent communiter moderni ibi: et adde etiam quod notat Bartho. in .l. fi. C. de peti. impe. offer. et in .l. ii. C. de alimen. pupil. presta. dum notabiliter loquitur ibi de copia inuentarii. ¶ Nota aliqua que sunt notabilia. quia detrahunt fide instrumenti. primo si est consumptum vel abrasum in loco ex quo facilius potuisset falsitas deprehendi: vt in annotatione indictionis vel huiusmodi. Secundo si carta existente vetustissima scriptura videatur recentior: et ideo cautum est vt semper apponatur recens. Tertio quando subscriptio notarii est alterius lre quam sit totus tenor instrumenti. cum tamen notarius fateatur se instrumentum propria manu scripsisse. vt notabiliter probatur in capitulo. inter dilectos. Nota tamen dictum notabile Innocen. ibi ista que presumptiue tanguntur ibi onerant aduersarium ad probandum id esse verum: et sic inducunt presumptionem non probationem. quod est notabile. ¶ Nota dignitas comitatus et episcopalis possunt concurrere in eadem persona. ita si comes creetur epus. remanet comes sicut prius. vt probatur in dicto .c. inter dilectos. iuncto .c. fi. ne cle. vel mona. in .vi. Volo commendes memorie vnum dictum singulare Specu. in titulo de delegato. §. nunc ostendendum. versi. xviii. quod refert et sequitur Abbas pro multum notabili in dicto capitulo. inter dilectos. per illam clausulam principis supplentis de plenitudine potestatis: si quis defectus interuenerit. suppletur solum defectus commissus circa iuris solennitatem. secus si alius suberat defectus: vt quia erat illegittimus: vel falsarius litterarum: vel quid simile: quia non intendit princeps velle supplere defectus naturales. ¶ Nota glo fam in verbo. addendi. dum dicit

102

de clausula saluo iure addendi. q non ponitur de necessitate. de quo in.l.edita.C.de edē. Nota glo.notabilē in ver.consumptum. dum q̄rit in quibus locis consumptio vel abrasio instrumenti inducit suspitionem. ¶ Si tu iuuenis vis scire de indictione vide pulchram glosam in dicto.c.in ver.indictionis. cui adde glosam in aucten. vt prepo.nomen impe.in ver.indictiōis. Nota glosam in ver. magis. dum loquitur de cronica q probat. cui adde glosam in.c. venerabilem in ver.transtulit.de elec.z Ab. allegat Bartho.in.l.j.ff.si certum.pe. ¶ z adde q creditur etiam poetis et medicis z philosophis. textus z glo.in.l.intantum.§.fi.ff.de re.diui.l.si pater.ff.de solu.insti.de dona.§.j.l.legatis.§.pecoribus.ff.de lega.iij.l.proponebatur.ff.de iudi.l.j.ff.de contrahen.emp.in.l. septimo mense.ff.de sta.ho.l.intestato.§.fina.ff.de suis z legitti.l. fulcinius.§.quid sit latitare.ff.ex quibus cau.in pos.ea.z glo.nota.in.l.in testamento.ff. de condi. z demon.in ver.in scriptura.que loquitur de superscriptione monumēti.Bartho.in.l.monumentorum.C.de religio. vbi querit quid de scripturis que repiunt̄ i muris:z lapidib⁹.an fidē faciunt z cōcludit q sic. si sunt scripture antique continentes aliquā dispositionem possibilem. z Bartho.in.l.j.ff.de al.scrib. ¶ Nota glosam in ver mentio.q priuilegium.quod est contra sententiam vł compositionem debet facere mentionem vel de sententia vel de compositione.quam tamen glo. limita ſm Ab.vt non procedat quādo priuilegiū esset ſm sententiā: qz tunc non est necesse facere mentionem. Nota glosam in ver.qđ meū ē. cui adde notata per Bar. in.l.iij.§.ex pluribus.ff.de acqui.poss. Nota ex glo.in ver locatio.an ex locatione pbatur dominiuz.z adde Bar. in.l.ad pbationē.C.locati. vbi dixit hoc esse verum / q locatio non sufficit ad probationez dominij sci licet sola:sed cuz alijs sic.pone eū q ego locaui fundum titio.z q ipse tanquam meus colonus laborauit longo tempore:z probato titulo certe ex hoc probabitur possessio:z per consequens prescriptio. quod est memorie ɔmēdandū ppetuo ſm Bar. Et nota q finis glo. potest adduci ad questionē notabilē.an scolaris recedens possit ponere alium loco sui:z adde glosam singularem in.§.fina.insti.loca.que glosa tenet q non iure societatis. de quo ibi pulchre per Joan.fa. Et nota q scolares insimul habitātes vel alij largo modo possunt dici socij ſm Abba.dicit tñ q i materia odiosa nō venit talis soci⁹: sed ille de quo i titu.pro so. Dicit etiā Abb.q si scolaris non potest compesci a sua insolētia poterit expelli.allegat textum in.l.si conuenerit in fi.ff.pro so. Tu autem adde glo.in.l.non aliter.ff.de vsu. z ha. q scolaris non potest inducere meretrices in domū:z Jo.de immol. in.l.duo fratres.ff.de acqui. here. vbi dicit q si duo scolares acceperunt simul domum. z vnus postea recedat alter non tenetur soluere totam pensionem / licet remaneat in domo. Adde etiā notata p Bal. in auctē.habita.in fi.C.ne fi.p pa. q si famulus plurium scolarium remaneat cum vno alijs recedentib⁹ tenetur solum ille ad solarium pro rata.de quo per Bartholum in.l. scio.in princip.ff. de annuis lega. Et licet scolares habitātes in eadem domo non sint proprie socij. vt per Abbatem in hoc cap. inter dilectos.dicuntur tamen socij q̄tū ad facultatem repellēdi a iudicādo ſm Antho.de bu.in.c.cū r.canonicus.de offi.delega. An aūt di

catur inter eos societas quo ad facultatem repellendi a testimonio. vide per Jo.an.in addi. specu. in ti.de teste.§.j.versi.sed nunquid socius. Et nota vnum dictum singulare Bal.in.l.j.C.de momen. pos. q̄ a sententia lata contra vnū scolarem turbantem alium non potest appellari/ quia studium non patitur dilationem. ¶ Commenda memorie ista iura vt scias allegare quando tu vides literas impetratas p̄ter stillum curie. dicas aut sunt false: aut suspecte de surreptiõe.c. qđ super his.hoc eodem titulo est pulchra glosa.in.c.causam que.de teste.c.quam graui.de cri.fal.c.ex literis de constitu. Ab.in.c.ex parte de rescrip.in.c.ad hec.per illū tex. de sentē.excõi.in.c.cum instantia. de censib⁹.in.c.ex p̄te.de offi. delega. Et q2 in dic.c. qđ super his fit mētio de cardinalib⁹ ꝛ eoꝝ sigillis dicas q̄ si sigillū est notū statur illi sigillo: ꝛ neganti incumbit onus ꝓbandi: ꝛ si sigilla sunt ignota: ꝛ illi quorum esse dicuntur.etiam si eēnt mille nõ faciunt fidem.glosa est notabilis in.c.j.xcviij.distinctione.et quedam alia que pertinent ad materiam sigilli dicentur in ti.de proba. Et nota q̄ creditur cardiāli asserenti se esse legatū: q2 non cõsueuerunt cardinales exire curiam sine legatione. Si autē diceret sibi esse cõmissum specialiter vltra debita legationis officio generali nõ crederetur nisi fidē per literas faceret.de quo per Jo.an.c.j.de offi.lega.in vi.per Specu.in ti.de lega.§.super est.in versi. quid đ legati iurisdictione. Dicit tamen ibi.q̄ raro de eius potestate in dubiū reuocatur: ꝛ raro ostēdit literas. Et ideo dicit Bal.in.l.exemplo C.de proba.q̄ si legatus asserit se habere a papa speciales cõmissiones: ꝛ processit ad illarum executionē: tñ lře nõ apparēt.valet qđ factū ē publice ꝛ pluries.p̄sumitur enī q̄ habeat mandatum. Et dicunt aliqui q̄ de ꝯsuetudie seruatur q̄ si dicat aliquid sibi commissū voce q̄ sibi credatur etiā in preiudicium alterius. Hoc tamen non vult credere Ab.in graue alterius p̄iudiciū. p quo glosa notabil'in.c.sicut nobis. de senten.excõi.ꝛ credo hoc verū. pro quo adduco tex. singularem in c.indicas.iij.q.ix. qui allegatur q̄ papa non potest statuere q̄ credatur vni in preiudiciū alterius: ꝛ adde glo.multum singularem in.c.cū olim.j.de priuile.in ver.fratruȝ. q̄ vult duo singulariter notāda. Primum est q̄ homo in quacūq; dignitate constitutus nõ potest valide đponere ad plenam probationē sine iuramento: ꝛ idē dicas in religiosis. Secūdū est. q̄ licet non faciat plenā probationē inducit tñ quandam presumptionē. Et scias q̄ cardinalis est maior episcopo i officio dictū est notabile Hosti.in.c.ecclesia.ij.đ elec.pro quo tex.sing.in.c. per venerabilē.§.rationibus. q̄ fi. sint legit.ꝛ in materia est tex.sing. ūc glo.in.c.quāq̄.ij.quest.vij. Et nota glosam notabilem in.c.in nouo.xxj.distic.que dixit q̄ q̄tum ad ordinem episcopus est par apostolico. Et nota singul'r glosaȝ in.c. q̄ritur.ij.q.vij.dum dicit q̄ vnus potest esse maior ꝛ minor altero diuerso respectu. Nota q̄ in.c.pastoral'. tractatur materia extrauagantiū. ꝛ quia dixi in Rub.de coha. cle. ꝛ muli.non repeto hic. ¶ Nota q̄ in c.cum dilectus.tractatur de publicatione attestationum ꝛ conclusione in causa. Et scias q̄ publicatiõ attestationum non est de substantia vt aliter sententia non valeat de q̄ pulchre per Bartho.in.l.prolatā. C.de senten.ꝛ ibi.Bartho. prosequitur modos qui sunt de ordine iudiciū.cui adde glo.ij.q.j.in sum.in.c. vxor.xvij.q.iiij.ꝛ glo.singula.in.c.

103

ff.de hereti.in.vj.in ver.iudicijs.⁊ mirum est ꝙ Ab.illam non allegauerit:q₂ allegaꝛ sp.q̄ glosa singulꝛ limitat hoc nisi fuerit petitū: ⁊ idē videtur fuisse de mente Innocen. in.c.cum.j.⁊ a.de re iudi.ꝙ liga digito.adde etiam glosam notabilē quam ibi Bar.dicit memorie commendandam in.l.solā.C.de testi.ꝙ si testes non sunt publicati non probant:⁊ glosam notabilem in.c.de causis.ꝺ offi.delega.ī ver. partiū. que ponit aliqua que sunt ꝺ substātia iudicij ⁊ idem dicas ſm doc. in conclusione ꝙ teneat sentētia ꝯclusione non facta sed tu vide glo.singula.que videꝛ tenere ꝯtrarium in cle.sepe.ꝺ ver.signi.in ꝟ.ꝯclusiōe. Nota ꝙ cōsuetudo potest dare alicui potestatē tabelliona tꝰ.tex. est multum notabilis in dic.c.cū dilectus.qui intelligiꝛ etiā de priuata ꝑsona/licet loquatur in rege:⁊ per istū textū dixit singulꝛ Bar.in.l.si seruus cōis.ff.de stipu.seruo.ꝙ iudex pōt scribere acta ⁊ fides adhibetur / si hoc habet consuetudo:⁊ sic habes singul.limitationē ad.c. qm̄ contra falsam de proba.cessante autē ꝯsuetudīe dicas vt ꝑ Bar. in.l.iubemꝰ.§.sane.C.de sacrosan. eccle.in auctenti.nisi breuiores.C. de sententi.ex pi.re.in quibus dicit singulariter ꝙ in causis leuibꝰ ⁊ parui preiudicij potest iudex scribere ⁊ scripture sue credeꝛ:q₂ etiā sibi creditur sine scriptura: ⁊ dicit ꝯmendandum esse memorie.¶ Et nota ꝙ regula est ꝙ post conclusionem in causa non possunt produci instrumenta.fallit tamen in multis casibus q̄s enūerat Ab.ibi.quē vide ⁊ conclude vltra ip̄m sic.ꝙ post ꝯclusionem in causa possunt produci instrumenta ex iusta causa.immo etiā post sn̄iam:⁊ sentētia retractabitur.de quo per Bar ⁊ alios in.l. admonendi.ff.de iureiu. Inno. in c.vltra tertiā de testi.Et scias singu.ꝙ in criminalibus nō ꝺ₂ in causa ꝯcludi/vt notabiliter dicit Bartho.in.l.diui fratres.ff.de pe. ⁊ est tex.nota.in.l.vnius.§.cognitū.ff. de q̄st.⁊ per Bar.in.l.j.§.fi.eodem titu.¶ Nota tamen vnū casum.ꝙ si ꝺ facto recipianꝛ tenet receptio ⁊ videtur a conclusione recessum post q̄ꝫ partes non contradixerūt ſm dn̄os de rota quos refert Ab. regulariter autem nō pn̄t recipi: ⁊ si recipiantur pōt pars appellare Arg.tex.in dic.c.cum dilectus. et c.pastoralis.de cau.pos. Sed an liceat ꝑducere instrumēta vsq₃ ad ꝯclōnē in cā si ꝑus iudex p̄fixit terminū ad ꝑducēdū:⁊ sit lapsus. de q̄ ꝑ glo.sing.in cle.sepe.in ver.nō obstante.de ver.signi. per Bar. in l.mancipiorū.ff.de op.le.⁊ Abb. ꝯcludit ꝙ lapso termīo non possunt produci nisi duobus cōcurrentibꝰ scilicet si ius aduersarij non sit lesum:⁊ parum post terminū lapsum hoc petiit. Sed vide ea que dicta sunt supra in Rub.de excepti.quia Abb.ibi videtur aliter loqui. sed istꝺ quod ꝺ₂ hic videtur satis equū ⁊ adde Bartho.in.l.fi.ff.de fe.l.l. si finita.§.iulianus.ff.de dā.infec. vbi dicit ꝙ quelibꝫ dilatio data ad probandum intelligitur esse peremptoria Abb.in.c.consuluit.de offi. dele.No.vnū pul.dic.doc.ī.d.c.cū dilectus.ꝙ valet cōsuetudo ꝙ credatur instrumēto notarij sine testiū inscriptiōe.Nota glosam.j.ī dicto c.cum dilectus.ꝙ facilius deꝑhēditur falsitas īstrumētorū q̄ꝫ testiū Nota glo.ij.qn̄ dicaꝛ ī cā ꝯclusum ¶ Nō tradas obliuiōi tex.in.c.cū iohānes heremita.ꝙ nō viciaꝛ dictū testis lꝫ non recordetur de anno/mense/⁊ die. quibus actus fuit gestus.Nota glosam.ij.in dicto capitulo.⁊ conclude ꝙ est communis opinio ꝙ si venditor habet facultatem rei tradende.potest cogi precise ad tradendum: nec liberatur sol

uendo interesse. de quo in.l.j.ff. de ac.emp.in.l.si traditio.C.eodem. ¶ Nota vnum dictum singu. Hosti.in dic.c.cum iohannes heremita. q a non recognoscente superiorem appellatur ad papam. Nota etiam aliud dictum singulare Innocen. in.c.licet ex suscepto.de foro compe. vbi dixit q deficiente potestate seculari: vel de iure vel de facto papa supplet: et isto mo limitatur glosa. que videtur tenere contrarium in.c.qm.x.dist. Nota glosam in ver. pendebat. q in causa appellationis possum prosequi aliam causam q expssam. quam intellige in appellatione a diffinitiua. de quo in.l. scio.in fi.ff.de appel. Et nota pulchram doctrinam Bar.in.l.si expressim.in vlti.col.ff. de appel. q licet si expressi vnam causam possum aliam prosequi et si succubui in vna psecuta. non possum aliam prosequi in causa appellationis. Hoc tn non pcedit in causa nullitatis. qd est notabile. Nota glo. que semp allegatur in ver. quedlz instrumentu. q instrumentu qtumcunq auctenticu pot reprobari per testes: et cclude ex multis opinionibus q omne instrumentu potest reprobari p duos testes omni exceptioe maiores. q pbant contractum illum. de quo loqtur instrumetu non fuisse factu illo die et int illos de quibus loqtur. cu pbet illos vel alteru eorum a deo fuisse remotos ab illo loco q impossibile est illos tunc ibi fuisse: et cotrarisse et hoc intellige de testibus duobus non inscriptis in instrumeto. dicas tamen hoc esse in arbitrio iudicis/ vt habeat considerare qualitatem notarii et testium. Hoc tamen intellige nisi instrumentum iuuetur p testes inscriptos. vel alios viua voce dponetes tuc ei reqrunt plres vi. vo. dponetib pp auctoritate notarii et testiu viua voce dponetiu: et dicas ide de inscriptis in istrumeto si sic fuisse actu. Et no. q si testes dicut no dscripti dicut se no recordari. an interfuerit sustinet instrumetu si autem vnus dicit q non interfuit et probat absentia per alios. instrumentum est probatum falsum. si autem non probat: sed dicit non interfuisse: et non est de necessariis testibus: quia vltra ipsum remanet numerus necessarius/ tunc instrumentum no reprobatur. si vero sunt plures de non necessariis: et non probant absentiam per alios sed dicut non interfuisse. tunc si dicunt se no interfuisse: quia simul tali die fuerunt in vnum collecti. tunc probant contra instrumentum. secus si deponat quilibet de per se non interfuisse. sunt singulares: et non probant/ vt concludunt Antho. de bu. et Abb. Intelligit tamen Abb. hoc procedere in testibus non necessariis. na in necessariis etiam contradictio vnius facit vacillare instrumentum: et adde glo. et Bar.l.l.j.§.fi.ff. quem ad. testa. aperian. in.l.in exercedis C. de fide instru. Et nota q si reuocatur in dubium. vtrum instrumentum sit scriptum manu eius de quo dicitur: si tabellio viuit/ stabitur dicto suo. tex. est qui semper allegatur in.l.si quis decurio.C.de fal. si autem non viuit. habetur recursus ad cparatione literarum: et tuc facit plena fide.§.si vo moriant. in auct. de. titu. Nota glo. in ver. de certo tempore. sup qua cclude sm doc. q qs testes no dponat d tpe: qr non recordant no minus valet ipsorum testimoniu. Sed si interrogati varie respodeat no valet. iii. q. ix. c. nihilominus. et vide ibi pulchra glo. q semp allegatur. hoc tame limita no pcedere qn tractat d tpe pbando. c. ex tenore. de testi. Nota tame pulchru dictu Host. q cauere dz iudex ne testes maliciose dicat hunc pmeditatu sermonem. scz se non recordari de tpe. vt postea no possint

104

reprobari. q memorie ɔmenda secundum Ab. Sed aduerte q si omnes testes vnanimiter dicant se non recordari de tẽpore non probant. dictũ est notabile Jo. an. in addi. specu. in titu. de teste. §. iam de interrogatoriis. in versi. itẽ de tẽpore. et p doc. in. c. ex tenore. de testi. ¶ Nota tex. q semp allegatur in. c. ex parte. q defectus lre nõ viciat rescriptũ. §. c. ad audientiã. de rescrip. loquitur. qñ contingit falsa latinitas apparẽter non autem ex transcursu penne seu mutatione vnius litere loco alterius Nota tamen q Cardi. dicit q curia hodie non admittit exceptionẽ false latinitatis. Et adde q error in pertinentiis et confinibus non viciat. l. si patronus. §. i. ff. de lega. iij. pulchra glosa in. l. forma. ff. de censi. in. l. si fortidianum. C. de lega. et idem de errore artificij. textus est notabilis in. l. qui habebat. ff. de rebus dubi. de quo per Bartho. in. l. demonstratio falsa. ff. de cõdi. et demon. ¶ Nota q dispositio faciens mentionem de vicario. non intelligitur de tẽporali. qr ille non est ppie vicarius: qr titulus vicariatus est perpetuus: et superioris auctoritate cõstituitur. c. extirpande. §. qr vo. de pben. notant doc. in. c. g. ppetuus. Nota glo. fi. in dic. c. que ponit materiam editionum. Et nota tu canonista q legiste habent Rubricã C. et ff. de eden. quod est dicere demonstrando. Et est triplex editio/ actionis/ rationum/ et instrumẽtorũ vt notat glosa in Rub. C. de eden. et dicit text. in. l. i. §. edenda. ff. de eden. q edenda sunt omnia quibus quis vsurus est apud iudicẽ. ¶ Nota tex. in. c. imputari: qr ibi tractatur q istrumenta contraria sibijnuicem derogant: et ibi glosa tangit de testibus contrariis. Et nota q si est vnũ istrumentũ sibi ɔtrũ. derogat sibi fidem/ nisi possit aliq sub diuisiõe saluari. Bar. in. l. scriptu-re. C. eo. et adde Bar. in. l. oẽs populi. in. iij. q. principali. ff. de iusti. et iure. dum loquitur de statutis ɔtrijs in. l. si statuas. ff. de iniu. vbi ponitur in. pro iuxta. in testibus. in. l. lucius. §. quesitum. ff. de le. iij. in. l. de etate. ff. de mino. in. l. i. in princip. ff. de ope. no. nun. in. l. fi. §. idem quesijt. ff. de cõ. inde. in. l. si quis ex argentarijs. §. si initium. in. v. colũ. ff. de eden. vbi vna dictio exponitur pro alia. causa ɔtrietatis euitande. et est glosa ordi. in. l. eas cãs. ff. de cõdi. et demon. Et idem si sunt plura instrumenta que tamen producantur ab eadem parte. Si autẽ producantur a diuersis partibus. statur digniori: et q̃tum ad testes dicas vt habetur in. c. in nostra. de testi. et ibi dicetur. ¶ Scies q tex. in. c. si cautio. exigit causam in cautione exprimi. et nota ibi glosaz. iiij. qr declarat quando dicatur causa expressa. Et nota q si causa non exprimitur nõ valet confessio etiã cum promissione. cui adde glo. in. l. cũ de indebito. in fi. ff. de pba. Nota etiam ex glo. q si non interuenit promissio: sed ɔfessio: ex cã añcedẽti: vtputa confiteor me tibi debere decem ex causa depositi. teneor ac si interuenisset promissio: et adde glo. in. l. cũ de indebito. §. fi. in ver. exposuit. et si habens talem confessionẽ pro se fundet se in libello super dicta confessione tantũ. non potest obtinere. qr actor debz se fundare sup causa inducẽte obligationẽ. sed talis cõfessio solum inducit probationem. secus tñ si esset cõfessio inductoria obligationis. tunc satis est se super illa fundare/ vt i hoc exẽplo. ¶ Si dico q titius in testamento fuit cõfessus se mihi debere decem et pbo hanc ɔfessionẽ. nã ex hoc inducitur legatuz. l. i. C. de fal. cau. adiec. le. Et breuiter cõclude sic: qr est materia cotidiana q hñs ɔfessionẽ probatoriã debet in libello se fundare

super causa obligationis: vt puta/ quia deposuit: et postea ad probationem obligationis producere confessionem: et illam probare. Nota etiam ex glo.iiij. quod confessio facta absente parte etiam causa expressa non nocet. et adde glo. in dic. l. cum de indebito. in fi. et sic singulariter nota quod etiam de iure canonico non nocet confessio absente parte. et adde glo. magnam in. c. fi. de confes. Et nota vnam singularem limitationem secundum Ab. ad. c. j. de pac. quia ille tex. loquitur in pacto facto cum illo cuius interest pactum seruari. secus in pacto facto cum illo cuius non interest pactum seruari. vt est glo. singularis in. c. quotiens. j. q. vij. vt quia promitto tibi quod dabo titio absenti decem. quo casu solum poterit agi per viam denunciationis euangelice: non autem directe. Nota tamen quod Ab. supra videtur velle: quod vbi promitto tibi presenti quod dabo titio absenti decem. quod oriatur naturalis obligatio de iure ciuili et poterit directe agi de iure canonico. et tamen postea dicit contrarium sed videtur quod illa glo. probat contrarium: dum dicit quod de iure canonico tenetur. et Ab. in. c. fi. de confessi. reprobat illam glo. de quo etiam per Ab. in. c. constitutus. de procura. et ibi dicetur. ¶ Et nota quod si dicatur si promittis mihi quod dabis titio decem. valet stipulatio si interest stipulantis: quia verba executiua sunt collata solum in personam titij. l. stipulatio ista. §. alteri. cum ibi notatis. ff. de ver. oblig. si autem non interest: non valet: sed assumit vires si postea incipit interesse. vt quia paciscens succedit titio cui pactus est vt notant communiter doc. in. l. j. ff. de pact. et in dicto §. alteri. secus si dicerem promittis illi decem: quia est prorsus inutilis. ita quod non oritur etiam naturalis obligatio et si interest. glo. est singula. in. l. si stipulatio ista. §. insulam. ff. de ver. obliga. Et nota de confessione facta absente parte. adde Bar. in. l. certum. §. si quis absente. ff. de confessis. et ibi notabiliter limitat hoc non procedere in confessione facta in libello iudici oblato etiam parte absente quia sibi preiudicat alle. tex. i. l. cum precum. C. de libe. cau. dicit tamen Barto. in. l. admonendi. ff. de iureiu. quod facit semiplenam probationem. quem refert: et sequitur Ab. hic. Nota glo. v. que ponit casus in quibus est causa in confessione expressa. et tamen non plene probat. Et nota singulariter limitatione. l. in contractibus. C. de non numera. pe. quod licet post biennium non admittatur exceptio non numerate pecunie: poterit tamen de dolo et fraude creditoris excipi. scilicet quod repetit pecuniam non numeratam. et poterit hoc probare per confessionem creditoris: vel saltem proposita exceptione doli cum aliquibus probabilibus coniecturis/ onus probandi transfertur in creditorem. Ita singulariter dicit Hosti. in di. c. si cautio. quod Ab. dicit esse multum notabile: et memorie commendandum. Limita etiam dictam. l. in contractibus. quod tempus biennij prefixum procedit quando confessio est inscriptis. si autem sine scriptura: potest tunc imperpetuum obici exceptio non numerate pecunie. glo. habes singularem in. l. si non singuli. C. si cer. pe. quam sequuntur Ci. et Pe. in. l. generaliter. C. de non nu. pe. licet Bar. teneat contrarium in. l. si ex cautione. eo. ti. Sed tu tene glo. pro qua facit titu. institu. de literarum obli. Aduerte tamen quod glo. videtur tenere contrarium in aucten. rogati. C. de testi. ¶ Non omitto vnum pulchrum dictum Ab. in dic. cap. si cautio. in fi. quod si quis bis ex interuallo confiteatur pecuniam: vel dotem recepisse: non potest amplius opponere exceptionem non numerate pecunie: vel dotis. nisi vellet in se assumere onus probandi. allegat singula. theoricam Barto. in. l.

cum scimus. C. de agri. et censi. libro vndecimo. vbi vult: quod confessio que alias non valet: si fuit geminata valet. ¶ Et idem dicit in verbis enunciatiuis. et pro hac limitatione Abb. allega tu glos. singularem in dicta. l. in contractibus. in ver. penitus. et in simili de ista geminatione actus. adde quod geminatio literarum principis super eadem re habet vim: et effectum clausule motus proprij. Dictum est singulare Bald. in. l. nec damnosa. C. de preci. impera. offeren. et de geminato consensu mulieris. est textus notabilis in. l. si mulier. C. ad velle. et naturalis obligatio geminata producit actionem. textus est notabilis in. l. fi. vbi per Ange. C. ad. le. falci. et quod habetur in. l. j. §. debitum. ff. de consti. pecu. §. de constituta. in stitu. de actio. et ideo dicitur quod delicta geminata grauius puniuntur. glo. in. l. seruus. C. ad le. iuli. de vi. publi. et tex. singularis in. l. iij. C. de episc. audien. et quod ibi elegan ter per Bartolum: et Baldum.

¶ Si aliquis interrogat te: an protocollum: seu inbreuiatura per se fidem faciat. in hoc reperitur contrarietas inter doctores in capitu. cum P. tabellio. sed conclude sic. quod si actus gestus est extense descriptus in protocollo: et habet omnes solennitates publici instrumenti. probat Si autem est abbreuiate scriptus secundum consuetudinem notariorum tunc secus: quia multa possunt intelligi sub illis inbreuiaturis. non est conueniens fidem adhibere antequam rogatio sit in publicam et extensam formam redacta. ¶ Et adde quod si omissa sit dies in instrumento recurritur ad protocollum. glo. est reputata singularis in. §. fi. in autenti. de tabellionibus. et ibi dicit Ange. quod vbi vacillat fides instrumenti recurrendum est ad protocollum. facit quod habetur in. c. vt veterum, nona distinctione. et quod voluit Bartolus in. l. nemo. ff. de pac. ¶ Si dubitatur quis posset creare tabelliones: recurrendum est ad notata per Inno. in. di. c. cum. P. tabellio. et conclude quod papa: et imperator: et omnes ciuitates exercentes iura principis: et illi qui non recognoscunt superiorem possunt creare tabelliones. et idem in omnibus magistratibus: seu dominis habentibus iurisdictionem: et prelati in eorum iurisdictione. et creatus a papa potest exercere officium in terris ecclesie. et ab imperatore in terris imperij. Creatus autem a papa non potest in terris imperij: et econtra: nisi per viam approbationis: seu de consensu partium. nam potestas concessa a principe potest exerceri extra territorium in his que sunt voluntarie iurisdictionis. secus est in notario creato ab alio quam a principe. quia licet instrumentum factum intra territorium faciat fidem vbique tamen extra territorium non potest exercere officium. non solum inter extraneos sed nec inter subditos consentientes: et adde notata per Barto. in. l. non enim. ff. de adop. in. l. j. C. de emancipa. libe. ¶ Et nota dictum singulare Inno in dict. capi. cum. P. tabellio. quod partes non possunt facere quod credatur scripturis priuatis alicuius: quia sequeretur: quod priuate persone possent creare tabellionem. et cum isto dicto videntur communiter transire doctores. licet aliqui voluerint contrarium. de quo per modernos. l. j. §. fi. ff. de verbo. obliga. ¶ Si aliquis interrogaret te quae differentia est inter exemplare: publicare: et insinuare: quid responderes? volo declarare. quia instrumenta publica proprie dicuntur exemplari: non autem publicari: cum ex se sint publica. exemplum tamen debet esse publicum: alias non facere fidem. c. j. hoc eo. ti. priuata vero et non auctentica dicuntur publicari: insinuare autem differt a predictis: sic

enim insinuatio quando iure dispo-
nente actus geritur et describitur i
actis publicis coram iudice: exem
plum est in donatione excessiua: de
primis duobus habetur in.c.fi.hoc
eo.ti.de insinuatioe per Bart.in.l.
modestinus.ff. de dona. et l. i hac.
C eo. Et scias quod ista exéplatio de-
bet fieri coram iudice ordinario seu
ipso auctorisante vel coram delega
to ab eo specialiter.vt in dic.ca. fi.
vbi per doc. Et nota vnum dictum
singulare Jo.an. quod delegatus depu
tatus ad causam:non potest presta
re auctoritatem huic exemplationi
etiam si instrumentū facit ad causā
illam.sed oportet quod specialiter de-
putetur.quod est singulariter notā
dum.hanc etiam potestatem nō ha
bet officialis foraneus epi scdm doc.
Et nota quod officiū iudicis additur
sup ista exemplatiōe.debet enim pri-
uilegia:vel instrumenta corā eo p-
sentata diligenter inspicere: et si in
nulla parte viciosa reperit:manda
re debet per publicā personā exē-
plari.et ideo errat tabellio qui trās
scribēs attestatur quod ipse diligenter
inspexit:et nullū vicium reperit: est
enim officium iudicis:non tabelliōis
vt est tex.i. d.c.fi.dz ergo dicere quod
iudex diligenter inspexit et nullo vi
cio cōperto sibi mandauit vt exem
plaret. Est tamen vtile quod etiam no
tarius attestetur de sensu suo quod sibi
etiā videbatur omni vicio carere.
Et nota ēt ex eod tex. quod talia exē-
pla solenniter sumpta habēt eandē
auctoritatē cum originalibus. ex quo
infertur quod non est opus post exem-
plationem solenniter factā produ-
cere originalia:quod tamen intelli
git Jnno. quod notarius debeat totuz
tenorem transcribere. alias assertio
notarij asserentis se vidisse istrumē
tum esset potius testimonium red-
dere quam vetusta exemplare. Nota
tamen quod oportet quod sit aliqua iu-
sta causa petendi hanc exemplatio
nem:de quibus ibi per glo. in ver.
iustam.et ibi per Hostien.qui ponit
aliqua exempla vltra glos. et inter
alia ponit vt quia originalia sunt trās
ferenda ex causa ad locum remotū
et timetur de perditione in via. Et
nota vnum dictum singulare Jnno
cē. quod si partes consentiunt exēpla-
tioni sine iudice: quod talis exēplatio
preiudicat inter consentientes ra-
tione pacti et confessionis. Uolo tibi
allegare vnam glo.multuz singula
rem.tu habuisti quod exempla solenni
ter sumpta habent eandem auctori
tatem cum originalibus: vt in dict.
c.fi.tamen si statutum dicit quod istru-
mentum scriptum manu publici no
tarij de cōtractu rogati habeat exe
cutionem:non verificatur in instru-
mento exemplato :etiaz cum aucto
ritate iudicis:licet faciat fidez. gl.
est singularis in.l.probatorias. C.
de diuer.offi.li.xij.in ver.auctenti-
cis. ¶ Nota etiam quod exempluz scri
ptum ab illo qui scripsit originale
probat.notant doc.in aucten. si quis
in aliquo.C.de edē.pro quo est bo-
nus tex.cum sua glo. in.l.vnum.ff.
de testa. Si originale est deperditū
exemplum facit semiplenaz proba
tionem.glo.est singularis in.l.sicut
iniquum.C.de fide instrumē.et nota
quia Bar.ibi dicit notabiliter: quod si
probo amissionem instrumenti: et te
norem eius per peritos in iure:tale
instrumentum facit fidem:ac si pro
duxissē ipsuz instrumentū:et idē vo-
luit ipse in.l.ij.§.j.in fi.ff.de iure fis.
Et tu canonista hēs text. et ibi per
doc.in.c.cum olim.j.de priuileg.
Dicit etiam Barto.in dictis locis
quod si probatur aliquē subtraxisse in
strumentum.illud instrumētū facit
fidem contra ipsum indistincte per
textum notabilē in.l.si de possessio
ne.C.de pbat. Nota etiā quod licet in-
strumentū cōfectū īter alias perso
nas semiplene tamen probat:vt notat
bar.i.l.admonēdi.ff.de iureiu. Au.

de Bu.in.c.fi.eo.tit.hoc limita singulariter: nisi concerneret fauorez dotis: quia tuncplene probabit. dictum est singulare Bar.in suo consilio incipiente factum: sic se habet Titius: et seyus.

De feudis.

In ista rubri. ponitur de contractu in quo trāsfertur dominium vtile apd vasallum. directo remanente apud dominū. Nota tex. singularem in.c.j.qui semper allegatur q si dominus recipit a vasallo feudum in pignus. abstinendo a seruitio eius non tenetur computare fructus in sortem: quia vasallus debet seruitium domino. Si tu scire quale sit istud seruitiuz. dicas q primo inspiciendum est quod cōuentum est in concessione feudi. secundo recurre ad tex. qui semper allegatur in.c.de forma.xxij.q.v. Et scias q tex.in dic.c.j. secundū veram lecturam procedit etiam in laico.non solum in ecclesia probat etiam tex.ibi.q ecclesia potest dici prelati. et hoc ratiōe iuris quod habet in ea.alibi dicetur. Nota q per mortem vasalli feudum reuertitur ad dominum.vt in capitu.ex parte.quod intellige quando feudum fuerit personale. vel quando fuerit concessum sibi: et filijs: et mortuus est sine filijs. Nota vnū pulchruz dic.f.d.c.ex parte. ppter qd tota die allegatur. q iuramentuz pstitum a prelato de non alienando Romano pontifice inconsulto: refertur dumtaxat ad res que sunt de mēsa ecclesie id est ad eas res quarum dominium directum: et vtile est penes ecclesiam.non autem ad bona feudalia: vl' emphiteoticaria: qr si talia bona reuertātur ad ecclesiā potest prelatus de nouo alteri concedere non obstante iuramento.

Probat etiā iste tex. q vasallo alienante feudum reddit ipso facto feudum ad dominum: de quo dicetur inferius. Nota glo.j.que vult q feudum potest dari in dotem in vita feuda: arg. Nota ex dic.doct. in glo.ij.q perdit solam partem alienatam. Nota etiam glo. que vult q feudum non potest pignori dari: et vide quod notat Bar.in.l.i quorum.ff.de pignori. Nota glo. fi. nunquid delictum patris noceat filio in feudis. et hic Ab.aliqua dicit secundum Bar.in.l.eum qui.ff. de interdic. et relega.in.l.vt iurisiurandi §.si liberi.ff.de ope.liber. Et qr illud quod dicit Ab.hic in illa questione.nunquid delictum patris noceat filio in feudo.nō ita procedit: ideo dicas sub breui compendio q formatur questio satis ardua.si vasallus alienat feudū irrequisito domino an redeat ad dominum: an ad agnatos. et est passus satis dubius: et conclude q ad agnatos. pro qua opinione videtur esse glo.in.c.speciale.in prin.de phe.feu.alie.p fre. Et ibi Bal.seqt' illā gl'. et gl'.i.c.j.§. hoc qq. de suc.feu. et Bal.in ca.j. §.deniq.que sit prima causa bene fi.amitten.dicit q ista opinio est vera: et preceptor meus Alex.in consilio xxx.in primo li.dicit q ista est communis opinio q neq legando neq inter viuos alienando fit preiudicium agnatis. quia ipsi admittuntur excluso domino.nec obstant notata per Bar.in dic.l. eum qui. ff.de inter.et rele. quia illa procedunt in filijs.non autem in agnatis. Et ratio est secundum Balduz in.l.qui se patris.C. vnde li. quia pater et fili9 censentur esse eadem persona: secus autem in agnatis.si autem aliter delinquitur in dominum q alienando: bene verum est q redijt ad dominuz exclusis agnatis. et iura que videntur aliter loq intelliguntur in feudo nouo.tamen

ad tollendam omnem dubitationē consulas semper ꝙ filij: ⁊ agnatiua falli alienantis pro eorum interesse opponant se ne possessio tradatur: ⁊ super hoc requirant dn̄m feudi: ꝙ prohibeat emptorem ingredi possessionem. al's dn̄s esset in dolo: ⁊ de dolo suo nō deberet luctari. Istud est consililium Bal. in di. §. deniq̄. Querit. Ab. hic nunquid publicatis omnibus bonis patris perdat filius ius potronatus quod descendit ex suis antiquioribus: ⁊ allegat glo. quam dicit singularem in. c. filijs. xvi. q. vij. in glo. i. que tractat nunquid iudex secularis posset priuare laicum iure patronatus ecclesie: ⁊ nunquid veniat cum vniuersali publicatione bonorum. Et tu adde glo. vltra Ab. in cle. pastoralis. de re iud. in ver. subiecte. dicen deo disponente in ti. de iu. patro. Non omittas etiam glo. multū singularem. in. c. satis peruersum. lvi. dist. que vult: ꝙ licz pater cōmiserit crimen lese maiestatis. filij tamen clerici non incidunt in infamiam. per l. quisquis. C. ad. le. iu. maiesta. ⁊ p consequens non debent perdere beneficia. Ab. hic format vnam questionem quotidianaz. vasallus alienat feudum irrequisito domino. sed apposuit clausulam saluo iure dn̄i. nūquid nihilominus perdat feudū. allegat Bal. in. c. i. §. deniq̄. que sit prima cau. benef. amit. ꝙ sic: secus si adiecisset ista verba. vel aliter vl̄ alio modo alienare non intendit. quod est memorie commendanduz secundum Ab. operantur ergo hec verba ꝙ domino contradicente nō videatur facta alienatio: sed dicas ꝙ de illo dicto Baldi dubitauit Alex. in consilio. iij. in primo volumine. sed illud dictum semper mihi placuit per allegata per Bal. Preterea facit ratio. nam ille qui alienat irrequisito domino: contemnit dominum: ⁊ ideo propter contemptum debet perdere feudum. vt in §. deniq̄. sed ex istis verbis non videtur contemnere. ergo non debet perdere feudum. adde etiam Bal. in. c. i. §. hoc q̄q̄. de suc. feudi. vbi querit si vasallus vendit sub ista conditione. si consensus domini: et agnatorum accesserit: an cadat a feudo. ⁊ respondit ꝙ non: ⁊ idem si dixerit: vendo si ⁊ inquantum de iure possi: ⁊ non aliter. de q̄ ibi per eū ⁊ Bal. in. l. i. in vltima colum. C. de his que pe. nomi. dicit ꝙ si vasallꝰ dicat ista verba. vendo seruato cōsensu domini: ⁊ aliter non: protestatio non reuelat: quia ante factū vel in ipso facto requiritur licentia.

¶ De fideiussoribus.

Hic ponitur Rubrica de illis qui intercedunt pro alienis d̄bitis: qui appellantur fideiussores. Et nota ꝙ hic solum ponitur de fideiussoribus: sed de iure ciuili ponitur in rubrica etiam de mandatoribus: vt est differentia: quia mandator interuenit a principio. Fideiussor potest accedere ante ⁊ post: de quo per glos. in rubri. C. eo. ¶ Et nota ꝙ fideiussor non potest interuenire in criminalibus quando venit īponenda pena corporalis. tex. est singularis iuncta glo. in c. cum homo. xxiij. q. v. quia non potest q̄s ex contractu se obligare ad penaz corporalez: quia nemo est dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad le. aqui. secundum Abb. ⁊ tu adde ꝙ istam glo. pro notabili allegat Bal. in. l. si quis inconscribendo. C. de pac. in. l. programa. C. cōmina. vel episto. in. l. obseruare. §. ꝓficisci. ff. d̄ offi. proconsu. ⁊ lega. in. l. de quibus. ff. de legi. in Rubr. C. res inter alios ac. ⁊ in rubri. de vita ⁊ hone. cleri. Et notat Barto. in. l. si quis reum. ff. de custo. reo. ⁊ ideo dixit notabiliter. Barto. in. l. quotiens. ff. de noxali. ꝙ si statuto

107

cauetur: q dans alapam debet condemnari in centum. ꝛ pati aliã alapam. non poterit talis relaxari fideiussoribus. ¶ Sed aduerte q illa glo. in alio est singularis ꝛ mirabilis. vult enim q valeat consuetudo: q fideiussor tenetur pro alio in pena corporali: quia est prohibitū clericis facere fideiussiões. vt in. c. ꝉ. Scias q hoc declarari debet per dictum singulare Inno. in. c. vnico de obli. ad ratioci. vbi dicit: q iura dicentia clericum non debere suscipere aliquam procurationem: vel aduocationem. vel similia: puta fideiussionem. debent intelligi quando clericus generaliter vult hoc officium assumere. secus si vult vnū negocium exercere. Et ideo nõ esset dicendum: q clericus peccaret si quãdoq fideiuberet pro laico indigenti: sed non debet se indifferenter immiscere fideiussionibus qđ ē notabile secundum Ab. ꝛ profecto est pulchra declaratio ad tex. in di. c. ꝉ. qui proprie videtur loqui de talibus. Et adde etiam Ab. notabiliter allegantem hoc dic. Inno. in. c. in nostra. de procura. in. c. ex parte. de postulan. in. c. ij. ne cleri. vel mona. ¶ Nota glo. ꝉ. in. c. peruenit. q̃ ponit beneficia fideiussorū. Et nota glo. in eodẽ. c in ver. de redditibus. ꝛ conclude q est cõmunis opinio: q clericus teneatur satisfacere creditoribus de fructibus beneficiorum in defectum bonorũ patrimonialiũ. secus tamen secundũ Hosti. in fructibus qui veniunt conuertendi in vtilitatem ecclesie ¶ Nota q vbi testes sunt extra prouinciā nõ debent artari ad veniendum personaliter. sed iudex cause debet scribere iudici testiū vt eos examinet ꝛ attestatiões clausas remittat rescribendo quanta fides sit testibus adhibenda: vt singl'ariter probatur in. c. ꝯstitutis. Et non omittas singulare dcm̃ Inno. in. c. qm̃ contra. de proba. vbi dicit q si examinator testium perpendit eos vacillare: vl cum trepidatione loqui: vel aliter eos habeat suspectos vtile ẽet hoc scribatur in actis. ꝛ examinator debet hoc scribere: vt in casu isto. Et adde q notabiliter voluit Bart. in l. lucius. in fi. ff. d his q no. ĩfam. vbi dicit q si testes clare probant secũdum verba potest iudex si sibi videbitur non adhibere fidem eis. Hoc tñ consuluit faciendum ex causa ita q appareat ne postea teneatur tpe sindicatus. ꝛ Bar. in. l. testium. ĩ pn ci. ff. de testi. qui allegat Inno ĩ. d. c. quoniã contra falsam. Nota glo. ij. ibi. fideiusserit in omnem causã. cui adde pulchram glo. ꝛ ibi p bar. in. l. quero. ff. loca. Nota singulariter glo. in ver. satisdatione. ꝛ ibi p doc. q tex. iste secundũ verum intellectum est multũ singularis: q si est presumptio cõtra reum negantē ita q sit opus habere testes multū distantes. debet negans compelli ad eundum per se vel alium ad videndū iurare testes aduersarĩ sui vt sic tedio affectus desinat a negatione illicita. ¶ Et nota vnum aliud remedium q si iudex verisimiliter presumit partem maliciose opponere aliquam exceptionem: non admittat illam. nec curet de appellatione. dictum est singulare Inno. in. c. post electionem. de concessi. pben. secundũ Ab. hic. ꝛ adde q ab. in multis locis allegat illud dictū pro notabili in. c. nullus. de presũp. in. c. de cetero. de re iudi. in. c. finem litibus. de do. ꝛ contu. in. c. interposita. de appel. in. c. pastoralis. §. qr vero. in. c super eo. in. c. ex parte. de offi. delega. pro quo est etiã glo. in dic. c. super eo. in ver. tenebit. in capit. suscitata. in ver. pensata. de resti. in integrum. ¶ Et nota vnū dictū notabile ꝗ̃ Be. de Ancho. in hoc ca. constitutus. q si suspicatur iudex q pars petat dilationem ad

probandũ per calũniã: põt cõminari ꝙ si nõ ꝓbabit ꝙ mulctabit eũ. ꝛ non probando potest in effectu mulctare: quod est notabile. Nota glo. in ver. transmittentes: quia notabilis est: ꝙ in causa criminali non debet fieri commissio receptiõis testium: etiam extra prouinciam: ꝛ sic in causa criminali debent testes remitti ad iudicẽ cause. cui adde gl. iij. q. ix. c. testes. in ver. sed presentes. ¶ Quid dices de isto casu quotidiano. reus erat obligatus ad soluendum debitum infra certum tempus dato fideiussore creditor ꝓlongauit terminum debitori. ignorãte fideiussore: nũquid fideiussor remaneat obligatus. conclude ex intẽtione doctorum: in dic. c. constitut?. ꝙ si fideiussor obligauit se ad tempus puta ad annum: ꝛ non tenetur post tempus. Si autē obligatio fuit pura. sed solutio differtur ad tempus certum. ꝛ tunc remanet fideiussor obligatus etiam in tempore prorogato eo ignorante. Et adde notata per Bal. in. l. tam mandatori. C. de non numerata pecunia. ꝛ dictum singulare Barto. in. l. lucius. §. paulus. ff. de admi. tu. ¶ Nota glo. in c. quod quibusdam. in ver. fideiubeat. que limitat. c. j. hoc eodem titu. ꝙ clericus potest ꝛ debet fideiubere pro laico in casu necessitatis: ꝛ ꝙ clerici licite fideiubent inter se.

¶ Nota glo. in verbo in vtilitatē. ꝙ non tenetur semper creditor probare versionem. ¶ Nota in. c. fi. tres casus in quibus fideiussor contra debitorem agit antequam soluat vt liberetur a fideiussione.

¶ Sed queritur: si fideiussor denunciauit creditori vt ageret contra debitorem: quia forte dissipabat bona sua: ꝛ aliter teneri nolebat: nũquid tenetur creditor ad instantiam fideiussoris agere contra debitorem. et doctores communiter ꝙ non. per textum in. l. si fideiussor. ff. eo. Intellige tamen hoc hodie quando fideiussor renũciasse: beneficio quod habet. quod est notabile. Nota gl. in fi. ꝛ adde glo. in. l. lucius. ff. manda. ꝛ in. l. si pro ea. C. manda. Quero de pulchra questione. dedi fideiussorem ex promissione mea: quia eram obligatus dare. efficitur non soluendo vtrum debeam iterum fideiubere? ꝛ Bar. dicit ꝙ non in. l. iij. in fi. ff. de fideiuss. in. l. pretorie. ij. ff. de preto. stipu. Et nota quia casus quotidianus est. ꝛ adde tex. notabilē in. l. pupilli. §. soror. ff. de solu. ꝙ si inopia est subsecuta cessionem: periculum est cessionarij. Nota etiam singulariter tu scis ꝙ fideiussor hodie non potest cõueniri nisi excusso principali: si tamen nõ sit renunciatum per fideiussorē huic beneficio aucten. presẽte. de fidius. ¶ Quid si fideiussor obligat se tanꝗ principalem dicas ꝙ etiam hoc casu non potest conueniri ante principalem. glo. est singularis i auctẽ. de fideius. in prin. in v. fideiussorē.

¶ De frigidis ꝛ maleficiatis

Quia frigiditas ꝛ maleficium: ꝛ generalitẽ impotentia coeundi sunt ĩpedimenta matrimonij. ideo ponitẽ ista rubrica. Et hec ru. habet tres partes. tractat enim de frigidis: itẽ de maleficiatis. itē de impotentia coeundi. ꝛ ideo adiecit de impotentia: quia vltra frigiditatem ꝛ maleficium sunt alij modi impotentie: vt puta/ si vir esset sectus: vel careret virilibus. item potuit auctor addere istud tertium: ad denotandum ꝙ sufficit allegare impotentiam coeundi. licet non specificetur. c. ij. hoc eodem titulo. ¶ Et quia aliter disponitur i frigido. et aliter in maleficiato. et aliter in alia impotentia coeundi. ideo auctor in Rubrica voluit omnia

ista specialiter attingere. ꝛ de his omnibus etiam tractatur in nigro. ꝛ vide pulchram glo. xxxiij. q. j. in summa. Et nota secundum Inno. ꝙ iudex debet esse discretus: ꝛ semper exigere potius probationes superfluas ꝙ̄ defectiuas cum agatur in separatione de periculo animarum. Et nota ꝙ quandoq; sufficit vnica probatio. vt si est necessario concludens exemplum si ex toto virilia sunt amputata marito. nam tunc frustra requiritur alia probatio. ¶ Nota glo. iiij. in. c. j. dum allegat tex. in. c. si per sortiarias. dum dicit aliud propter frigiditatem. aliud propter maleficium: ꝛ non reddit rationem diuersitatis: sed dicas ꝙ ista est ratio: nam frigiditas est impedimentum naturale non restrictum ad certam personam: vnde si vir postea cognouit aliam. apparet ecclesiam fuisse deceptam cum eodem modo potuisset cognoscere primam: Sed maleficium quod fit instigante dyabolo restringitur sepe ad certam personam vt omnes possit cognoscere preter vxorem: ideo si post diuortium ducat aliam: ꝛ cognoscat non per hoc apparet ecclesiam fuisse deceptam vnde non debet separari secundum. ꝛ restaurari primum. ꝛ sic proprie loquitur tex. i. c. si per sortiarias. pro hoc etiam tex. in. c. fi. hoc eo. ti. Et nota ꝙ ad impediendum matrimonium non sufficit quodlibet impedimentum ad coitum: nisi sit tale impedimentum quod arte medicorum non possit reparari. tex. est in. c. ex literis. Intellige tamen ꝙ possit fieri reparatio absq; corporis periculo. Nota tamen vnum pulchrum in hac materia: ꝙ impedimentum accidens post matrimonium contractum licet nondum consumatum non tribuit facultatem separandi matrimonium glo. est notabilis. j. in dic. c. ex literis. ꝛ in. c. fraternitatis. in ver. diuinum miraculum. ꝛ. xxxiij. q. j. in summa. dicas tamen ꝙ est sufficiens causa ista vt papa possit separare illud matrimonium si multum timetur de incontinentia sani. secundum. Ab. ¶ Scias ꝙ si aliquis potens scienter contrahat cum impotenti ad copulam non fit separatio. tex: est notabilis in consultationi. tamen si ille potens contraheret matrimonium cum secunda non obstante ꝙ esset obligatus remanere cum prima tanq; cum sorore. tenet matrimonium. tenetur tamen iste semper alere illam impotentem cum qua scienter contraxit matrimonium secundum Inno. ꝛ Hostien. quod est singulare. Nota glo. fi. in dic. c. consultationi. ꝙ consuetudo Romane curie necessario non est ab aliis obseruanda: nisi papa precipiat. ꝛ Abb. allegat glo. in. c. j. de sum. trini. i. vj in. ver. docuit. quam Ab. in multis locis semper pro notabili allegat. in. c. fi. de regu. iu. in. c. cum oli. de consue. in. c. pastoralis. de offi. ordi. in c. consilium. de obseruan. ieiu. in. c. super eo. de censi. in. c. ij. de fer. f. c. ad abolendam. de hereti. in. c. bone. j. de postu. prela. ¶ Nota ꝙ iudex ex officio suo potest allegato impedimento facere impotentem inspici: ꝛ ꝙ matrone inspicientes debent esse prouide: ꝛ honeste ꝛ de parochia mulieris quam inspicere debent. tex. est in. c. fraternitatis. consuluit tamen Hosti. ꝙ prius faciant lauari mulierem in aqua calida ꝛ diu ibidem morari. nam per medicinas reddunt se quandoq; artas: quibus predicto modo obuiandum est. *

¶ Et nota vnam regulam satis notabilem in materia matrimoniali. ꝙ omne impedimentum viri vel mulieris quod facto humano sine corporali periculo remoueri non potest reddit quem inhabilem ad contrahendum matrimonium. secus si facto humano potest remoueri impedimentum: ꝛ ista regula probatur

in dicto.c.fraternitatis.& in dic.c. et literis. Nota glo.j.in dic.c. fraternitatis.q creditur peritis in arte.& glo.ij.in fi.facit ad questionem an periti in arte adhibiti ad testificandum debeant iurare: & adde q tales iurant de credulitate: vt notant doc. in ca.quotiens.de testi. & tales testes deponentes sm peritiam artis sue.non sunt proprij & vere testes. glosa est singularis in.l.ij.§. idem labeo.in verbo audierint. ff. de aqua plu. arcen.sm Antho. de bu.in.c.quotiens.de testi.quam etiam allegat Abb.in.c.tua.in fi.de consangui.& affini.in.c.preterea.de testi. & illa glosa loquitur etiam de teste deponente de auditu alieno. in casu quo potest. Et nota q glosa in.l. iurisiurandum.C. de testi.in l.j.§.j. ff.de ven.inspi. voluit q tales testes deponentes de peritia artis non debeant iurare:sed Bartho. tenet contra illam glosam per text.in. l. hac edictali.§.his illud.C.de secun. nup. Sed ille textus non videtur obstare:quia loquitur quando deponunt de ve veritate.glosa autem loquitur quando deponunt de credulitate. Illam etiam glosam reprobat Bart.in.l.creditores.in fi. C. de pigno. de quo etiam per Bar. in prohemio ffto2. ¶ Et an sufficiat vnus peritus an debeant esse plures.est textus singula.in.§.q autem in aucten.de non alienan. q aut non reperitur nisi vnus:& ille sufficit.secus si plures reperiuntur.ita dicit Bartho.in prohemio.fftorum.allegat illum textum. de quo late per modernos in.l.j §.fina.ff.de verbo. obliga.vbi tex.singularis in materia.in alio loco etiam dicetur de hoc. Nota singulariter glo.in dic.c.fraternitatis.in ver.diuinum miraculum.quia est cotidiana in sua materia:& dum opponit de.c. si per fortiarias. dicas q vera solutio est q si vxor & vir cohabitarunt simul per triennium.nec potuerunt consummare matrimonium.presumitur impedimentum perpetuum: & sic debet fieri separatio:& potest quilibet transire ad alia vota:& hoc est notabile sm Abb. Et nota in hac materia vnam mirabilem limitationem. tu enim habes in.c.licet ex quodam de testi. q in dubio sentiendum est pro matrimonio.illud enim procedit vbi matrimonium potest habere suum effectum/scilicet euitationis fornicationis:vel bonum prolis. Ita concludunt doc.in dic.c. fraternitatis.in illa questione an in dubio presumatur impedimentum precessisse vel secutum fuisse matrimonium/licet glosa videatur tenere rem contrarium.xxxiij.q.j.in summa:& pro ista opinione habes bonum textum in.c.fi.hoc eodem titulo. Nota singulariter glo.in ver.per errorem.q sententia potest reuocari si error probabilis postea detegatur & intellige glosam quando aliis in ipsa re apparuit de errore.non per probationes admittendas:quia vt non admittatur pot excipi de transitu in rem iudicatam:& per iura allegata in glosa patet q hoc dictum non est restringendum ad casum matrimonialem.de quo in.c.ij.de purga.vulga. Nota tamen singulariter q si probationes de facto admittantur contra sententiam.iudex debet illam retractare non obstante q transiuerit in rem iudicatam. dictum est singulare Inno.in.c.cum dilecta.de rescrip.in.c.cum bertoldus.de re iudi. Nota etiam aliud dictum singulare quod ponit Inno. in hoc.c.fraternitatis.q si notorie appareat sententiam esse iniustam debet reuocari non obstante q non fuit appellatum.ex quo dicto nota singulariter q sententia notorie iniusta est nulla. vel saltem est reuocabilis non obstante q appellatum non fuit etiam si notorietas iiusticie postea acciderit/ vt in dic.c.fraternitatis.quod nunquam tradas

109

obliuioni scdm Ab. q adducit aliud dictum singulare Inno. in c. qz plerique. de immu. eccle. q ubi pars in cuius fauorem lata est sententia fatetur illam iniustam, iudex debet illam retractare: et illud dictum Innocen. in c. qz plerique. Ab. in multis locis extollit. in c. is qui. de sponsa. in c. nouit. de iudi. in c. ij. de purga. vulga. in c. j. de confirma. vti. in c. cum contingat de offi. delega. et ibi vide ostien. in c. j. de concessi. preben. in c. suborta. de re iudi. et in c. cum inter in c. per tuas. de senten. excommuni. in c. cum contingat. de iureiu. Nota singulariter glo. quia ponit vnum dictum quod non est alibi in ver. fornicario. sentit enim secundum vnum intellectum q sententia in causa matrimoniali. transit in rem iudicatam. cum est confirmata per duas sententias. intellige tamen glo. secundum Abba. qui illam saluat contra Antho. de Bu. q cum sententia sit bis confirmata. non debet quis audiri contra illam nisi cum stricta cause cognitione: quia vt dicit Inno. in c. ex tenore de re iudi. etiam contra vnam sententiam non debet quis de facili audiri. ergo fortius si fuit bis confirmata: et dat Abb. alium intellectum q etiam in causa matrimoniali non possit appellari tamen per hoc non excluditur quin possit proponi seu probari iniustitia sententie per viam querele.

¶ Nota q petens separari matrimonium propter impotentiam mariti / non tenetur specificare causam impotentie: sed satis est dicere virum non habere potentiam coeundi / vt probatur in c. fina. per doct. glo. notabilis. i. c. requisisti. xxxiij. quest. j. que etiam notabiliter dicit q proponens impotentiam coeundi generaliter videtur omne ius suum deduxisse in iudicium. ex quo dicit singulariter Jo. an. q succumbens in hac generali petitione non poterit postmodum allegare frigiditatem vel aliud impedimentum. secus vbi prius se fundasset super causa specifica. Et nota singulariter ex hoc dicto q sententia in tali casu transit in rem iudicatam: et dicit Ab. q non meminit se alibi legisse. ¶ Nota glo. in ver. continuum triennium et dicas q in maleficio semper ista cohabitatio triennij requiritur: quia illud est impedimentum accidentale et nonnunque tempore remouetur in alijs impedimentis naturalibus vbi de ipsis veraciter constaret: vel per aliqua signa euidentia non est opus triennio. c. j. hoc eodem titulo. Sed vbi signa essent dubia / tunc datur triennium dicto. c. laudabilem.

¶ De furtis

Quia inter precepta decalogi dr: non furtum facies: ideo ponitur ista Rubrica. Et nota qz diffinitio furti ponitur in l. j. ff. eo. Et tu canonista habes glo. in c. dudum. ij. in ver. furtum de elec. et qz in c. j. dicitur q committitur furtum in homine libero. Nos videmus cotidie cardinales et principes maxime in in Italia donant ioculatores seu peritos in aliqua arte alteri principi. an incidant in legem: et concluditur q non: quia non donant: vt priuent illos sua libertate: sed vt stent cum illo sicut stabant secum. dictum est notabile Bar in lege fauia. ff. ad le. faui. de plagia. Sed quid statutum dicat q quicunque ceperit talem bannitum habeat centum an tale statutum valeat. Et Bar. q non. in l. j. ff. ad l. faui. de plagia. quod tamen limitat, non procedere i hoste ciuitatis: et adde notata per Bar. in l. j. in fi. principij ff. de ius. et iu. Nota tamen q licet non deberet habere precium: tamen expensa facta in illo capiendo debetur sibi restitui per textum singularem in l. mulier. ff. de capti. quem

ad hoc allegat. Bar. in dic. l. j. Ad de etiam quod notat Bar. in. l. nõ omnes. ff. de re mili. q valet statutum q capiens bannitum similem sibi bãniatur. ¶ Et nota casum in c. j. i quo ecclesia habet iurisdictionẽ in laicos: scilicet in furantes homines liberos ⁊ vendẽtes. ¶ Aduertant domini sacerdotes q si interficiatur aliquis in aliquo facinore repertus. presumitur decessisse in peccato mortali. ⁊ sic i extremo vite non presumitur cõtritio postq̃ constat de peccato precedenti. vt notabiliter probatur in. c. ij. oportz ergo q per aliqua signa constet de contritione. ex quo sequitur q pro talibus non est orandum. xiij. q. ij. c. pro obeuntibus. xxiij. q. v. c. placuit. ⁊ ibi glosa facit mentionem d sepultura canina. i verbo ad sepulturam. ¶ Quero. aliquis suspenditur in patibulo. ipsum penitet de peccato. nunquid ecclesiastica sacramẽta sunt sibi denegãda: ⁊ doc. in dicto. c. ij. q non. nec valet consuetudo in contrarium. cle. j. de pe ni. ⁊ remissi. que tamen vt vidi in q̃busdam locis Alemãnie est in viridi obseruantia: ⁊ tamen regentes ciuitatem peccant mortaliter vt in dic. cle. j. quia consuetudo reprobatur ⁊ possunt excõicari ppter hoc ⁊ non excusantur etiam a peccato ordinarij locorũ quibus papa mãdat vt compellant officiales ad desistendum a tali abusu. Et aduertant principes et regẽtes ciuitatũ in Alemannia: quia faciunt contra preceptum diuinum: quia dimittũt corpora malefactorũ in patibulo vt ibi ppetuo maneãt ab auib' dilacerãda. nã eadẽ die sepeliri debent textus est omnipotentis dei. Deutro. xxj. in fi. Et Itali seruant illd diuinum preceptũ regulariter. excepto casu alicui' enormissimi delicti. ¶ Nota ex textu ⁊ glosa in. c. si quis propter necessitatem. cum his q̃ tãgũtur ibi per doc. q subtrahens aliquid tempore maxime necessitatis non peccat nec venit puniendus. tenetur tamen illud restituere cum potest: quia cessante causa debet cessare effectus. Et quia dicitur in dicto ca. ⁊ per glosam ⁊ doc. q tempore necessitatis omnia sunt communia. Queritur nũquid pauper possit agere contra diuitez vt sibi subueniat: ⁊ conclude q potest implorare officium superioris contra diuitem. de quo per glosam notabilem in. c. sicut. xlvij. dist. ⁊ itellige i magna necessitate. Et adde glo. c. exigunt. j. q. vij. in. c. domino sancto. l. distinc. Abb. in. c. cum causam. de elec. in. c. nobis. de iure patro. c. j. de cle. ergo. c. j. d empti. ⁊ vendi. ¶ Nota q recte faciunt episcopi admonentes ⁊ excommunicantes non reuelantes furtũ vel furem: vt notant doc. in. c. qui cum fure. de quo per Bartho. in. l. inciuile. C. de fur. ⁊ ibi dicit Bartho. q de iure canonico tenetur iudicare furtum non furem: ⁊ sic etiam de iure ciuili. glo. tamen in hoc. c. dicit q de iure canonico tenetur iudicare furem. Sed ho ostien. dicit q nullo iure tenetur quis indicare furem: ⁊ maxime quando timetur de morte furis eo indicato: sed iudex ex officio suo potest compellere aliquem ad indicandum furem. quod est notabile. ¶ Queritur aliquis repperit in via florenum vel aliam rem. nunquid illam tenendo ⁊ non restituendo committatur furtum. ponunt doc. in. c. fina. Bartho. i. l. falsus. §. qui alienum. ff. de fur. ⁊ regulariter concluditur q sic. nisi verisimiliter presumeret rez fuisse habitã pro derelicto. Et nota q dicit Bartho. in dic. §. qui alienũ. q non potest quis petere precium inuentionis. qd dicit eẽ notabile. Et notent in digito ligent oẽs veri xpiani dictum aureum ⁊ singulare glo-

110

riosi Augu. in libro de vero cultu. qui sic dicit. Non solum pro maxia ablatorum qtitate. verūetiam pro minima denarij particula non poterit aliquis faciem videre diuinam: et intellige hoc dictum quando habet facultatē restituendi. ¶ Queritur. calix ecclesie fuit subtractus nūquid custos teneat si non potest recuperare. docto. q sic. in dic. c. fi. de quo per glo. et Inno. in. c. ea q̄ d offi. Archidia. ¶ Si tu vis scire q̄ pena est inducta de iure canonico contra clericos fures. Et dicas q debent deponi et detrudi in carceribus ad agendam penitentiam. ca. cū nō ab hoīe. de iudi. c. tue. de pe.

De his que metus causa fiūt

In ista rubrica ponitur de his que agimus iuiti et coacti. nā iura dant remedium rescissoriū aduersus ea que sunt gesta per metū: et appellat actio quod me. causa. ¶ Et nota ex. c. j. q metus mortis ipso facto annullat ingressum religionis seu professionem: et de aliis casib9 per glo. in. c. abbas. hoc eodem titulo. ¶ Nota glo. j. q quandoq protestatio est iusta causa vestita: et tunc non tollitur per contrarium factum: vt in dicto. c. j. quandoq non subest iusta causa veniendi contra protestationez: et tollitur tunc per contrariū factum ad idez habes glosam notabilem in. c. tua. de sponsa. Nota ex eadē glosa q si quis non audet ptestari. pōt nihilominus venire ɔ actū pbando iustū metum. Nota glo. in ver. q vestro. q iurans simpliciter parere mādatis alicius. nō obligatur vigore iuramenti nisi ad mandatū iustum: et sm ius. cui adde glo. ordi. in. l. non videtur. §. qui iussu. ff. de regu. iur. quam allegauit Bal. in. l. liberti libertecq. C. d operi. liberto. q si obedientia induceret vitium esset dementia. glo. in. c. cum iuramēto. de homici. l. c. tuas. d vsu in. c. ne dei. de symo. in. c. ex parte. d accusa. in c. ex tenore. de sentē. excōmunica. quedā alie glo. adducentur in Rubrica de homici. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum Innocen. ponamus q concurrant probationes contrarie. vt quia vnus probat metum. alter probat q sponte fecit. q probatio de metu est prefe renda. immo plus credi debet duobus testibus affirmantibus metuz. q̄ mille deponentib9 q spōte fecerit. dictuz est singulare Inno. in. c. super hoc de renunc: et est rō: qr deponētes super metu deponunt sup actu pceptibili sensu corporeo: vt qr tyrannus minatus fuit mortem nisi leta facie promitteret: sed deponentes q spōte. deponunt de actu imperceptibili: qr de intrinsecq cordis. ¶ Nota etiā singulare dictum Inno. in dic. c. j. q votum seu professio obligat vouentem nisi pbetur metus qui haberet cadere in constantem virum. secus dicit in susceptione habitus professorum. qr ad tollendā psumptionē tacite professionis sufficit qualiscūq metus vnde etiam mine parētū excusant. qd ē notabile. ¶ Nota q perditio oīm bonoz infert iustū metū. tex. ē notabilis in. c. abbas. et idez dicas sm doc. in maiori parte bonorum. Nota etiam ex eodē tex. q p actionem. quod metus causa. fit in integrum restitutio eorū q̄ quis pdidit p metū. dz ꝙ haberi respectus nedū ad bona existentia: sed etiaz ad dānū illatū: et ad interesse qd quis sustinuit propter metū. de quo in. l. si cū exceptione. §. j. §. quadruplat. §. iulianus. ff. eo. Cōiter dr q rogamia supioris sunt pcepta. glosa notabilis in. l. j. ff. qd iussu. Bar. in tractatu de tyrānide. sed intellige in supiore q̄ solz male tractare non parentes seu obedietes suis pceib9 pro quo qd notat Bar. i. l. j. §. que

onerande.ff.qua.re.ac.nõ.da.in.l. de pupillo.§.si quis ipsi pretori. in v.quest.ff.de ope.no.nunc. Nota bene glo.in hoc.c.abbas:quia magistra est in ista materia: et ad eam cotidie fit remissio an teneãt gesta per metũ. Et no.reg.ex glo.q ea q fiũt p metũ regulariter tenẽt dum modo sine culpa sua quis icidit in metuz.tex.est singularis in.l.si mulier.ff.eo.quia qz in illo casu actio non datur quod metus causa. et ab hac regula glosa excipit aliquos casus. Et nota glo.dum dicit q votum factum per metum non tenet. cui adde glo.in.c.auctoritatez.xv. quest.vj.quod intellige in metu humano.secus in diuino.pro hoc tex. notabilis iũcta glosa in.c.sicut nobis.de regulari. Nota etiam ex eadem glosa:q metus impedit translationem iurisdictionis. cui adde Bartho.in tractatu de tyrãnide.et Bal.in.l.decernimus.C. de sacrosanc.eccle. Et nota singulariter q si testes in testamento fuerunt tenti inuiti.testamentũ non valet.tex. est singu.in.l.qui testamento.in fi. ff.de testamen.et idem in auctoritate tutoris inuiti:quia nõ valet.tex. est notabi.in.l.j.in fi.ff.de auto.tuto. Nota etiaz q metus non annullat ipso facto sententiã.glosa ẽ notabi.in.c.iniustuz.in.c.quatuor.xj. q.iij. Et nota glo.sing. in.c.j.quod me.causa.in.vj.in ver.vacuamus. que voluit sententiam excõicationis latam per metum tenere.secus in absolutione.vt ibi. Et conclude breuiter q regulariter metus non viciat ipso facto cum interuenit in iurisdictione exercẽda.secus in iurisdictione prorogande seu conferenda.l.ij.ff.de iudi.et dictum est supra. Nota etiam singu.fm doct.in dicto.c.abbas.q non tenet constitutio procuratoris facta per metũ. Nota etiã singulariter q actus gestus per carceratum iniuste cuz detentore non tenet.textus est notabilis in.l.qui in carcerem.ff. quod me.cau. Et adde vnum singulare dictum Ange.in.l.nemo carcerem C.de exac.tribu.lib.x. vbi dicit q hoc non procedit in redempto ab hostibus: quia tũc promissio facta in carcerem etiam priuatum tenet: et ideo consuluit Romanus cõsilio cc.xvj.q licet statutum dicat q minor non possit cõtrahere nisi seruata solennitate. poterit contrahere sine illa solennitate vt se redimat ab hostibus. ¶ Et nota glo. singularem in.c.super hoc.i ver.resignationis.de renuncia. q renunciatio beneficij facta per metum tenet.intellige tamen interueniente superioris consensu.per ea que habentur in.c. quod in dubijs.de renun. Et vide quod habetur in cle.ij.§. sane.de pe.et ille videtur esse casus specialis in quo nõ valet renunciatio.de quo in.c. ad aures. in.c. ad audientiam.hoc eodem titulo. Nota glosam.ij.in dicto.c.ad audientiam.et nota q iste titulus loquitur de vi conditionali.vt quando infertur alicui vis: vt nisi certum quid faciat minatur alter sibi mortem: et talis vis includitur sub metu: et sic fit solum mentio de metu. Et debet intelligi iste titul9 scdm glosma in vi compulsiua. pro alia vero vi.puta expulsiua:vt cum violenter expellitur de sua possessione vel vi ablatiua:vt cum alicui aufertur violenter res mobilis:vl' vi turbatiua vel inquietatiua.dãtur alia remedia.d quibus in glo. Et vide etiam ibi glo.quare dicatur metus Nota singulariter ex glo.fi.iuncta cum textu.q dicitur aliquis adimpleuisse iuramentum/licet non duret effectus iuramenti.in dic.c.ad audientiã.et facit ad aliã q̃stionez nũqd ad euitandã penã sufficiat fecisse actũ sibi iniunctũ/ licet actus postmodũ nõ duret.de q̃ p Bar.l.l.

inter castellanum. ff. de arbi. scdm Ab. et tu adde nota. per Bar. in. l. cum mota. C. de transac. in. l. sicut. §. superuacuum. ff. quib9 mo. pig. vel hypo. sol. glo. in. c. nam et ego. de verbo. signi. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. sacris. in quo fit mentio de duplici vi. precisa et con dictionali: et allegatur textus ille q potius debet aliquis pati morte violentam q committere peccatu mortale. ad idem text. in. c. ita ne. xxxii. q. v. Et adde q ista etiam est conclusio philosophorum: et hoc p bat immortalitatem anime: quia si anima no esset immortalis tale bonum redundaret in malum exitum et esset deo imputandum qui precepisset hoc. Et nota q licet communicans per metuz excommunicato incurrat excoicatione: tn in absolutione debz imponi minor pena. tex. est nota. in. c. si. xi. q. iii. ¶ Et nota fundamentu in hac materia q ita demu subuenit metu passo qn fuit tal metus qui caderet in constante viru. vt est metus mortis et cruciatus corporis. vt in. c. cu dilectus. eode titu. et adde tex. in. l. interpositas. C. de transac. qd tn intellige qn fecit illud quod in se non erat peccatu. als autem prorsus non excusat et per hunc tex. dicas notabilr esse idem in dolo: vt non subueniat dolum passo: nisi fuerit talis qui viru constante et peritum decepisset. Et no. ex eode tex. practica in mo intetandi actione qd metus causa. Na debet quis petere se restitui ad statum nunq pateretur metu. Nota glo. f. in dic. c. cum dilectus. q clerici certe ecclesie psit se obligare p sonaliter ad obseruandum regula alicuius religiois: et ide tenet Innocen. et pondera glo. dum dicit psonalr: qr successores no psit obligare si no interuenerit auctoritas superioris. hoc tn limita no procedere. qn clerici eccle vellent psteri. religione artiore mutado primam regula seu antiquu statu ecclesie: et dando in futuru noua forma viuendi etiam successoribus. qr tunc non psit sine auctoritate episcopi: et adde glo. in. c. gesta. lxxiii. dis. q glo. vult q religiosis inuitis non potest strictior regula imponi de q glo. p Ab. in. c. ad nostra. de appel. Nota glo. singu. in ver. violentia. ex q habes q timor excoicationis non causat iustu metu: ita vt factu ipi9 timore veniat rescindendu actione qd metus causa. contrarium tenet glo. in. c. olim. ii. de restitu. spolia. dicetur ibi. et dixi i repetitioe. c. si alia. de imuni. eccle. Nota singulr glo. pe. q qnq sola vba mniatoria vel sola potetia hois inducunt iustu metum. vtputa si erat tyrannus qui solebat male tractare non acquiescentes suis precibus. Nota tame sm glo. ista esse relinquenda iudicis arbitrio. Et nota vna glo. singulare sm Abb. in. c. cu locu. de sponsa. q minor metus excusat mulierem q virum: et adde eundem Abb. allegante dict. glo. in. c. caz. in prin. de offi. lega. Nota etia notabiliter ex eade glo. q licet actio quod metus causa non detur nisi p metu que habuit cadere in constantem virum: tame ex officio iudicis subuenitur aduersus minorem metum: quia non debet pati iudex q violentus reportet commodum de violetia sua. cui adde glo. et ibi pulchre per Bart. in. l. interpositas. C. de transac. in. l. metus. quod me. cau. quod tamen singulariter limita nisi iuramentuz interuenisset: qr non auditur aliquis contra iurametum metu prestitum: nisi fuisset metus q debuisset cadere in constante viru. et p hoc tex. no. in. c. si vero. de iureiu. vbi ponderatur grauissim9 metus in relaxatione iurameti sm Abbas. ¶ Nota ex eadem glosa q iudex non dicitur alicui inferre me-

tum:sed glo. intelligas quando iudex iuste comminatur:et sic intellige glo.nobi.in.c.presentium.vij.q.j.quam glo.allegat Abb.in.c. conquerente de resti.spo.in.c. ad hec. de appella.in.c.ex insinuatione.de procura.in.c.cum causa.de offi. de lega.secus autem vbi iudex iniuste metum vel vim intulit: quia tunc potest agi contra eum tanq̃ contra priuatum.c. conquerente.de resti.spo.Et ex eadem glosa collige singulariter q̃ clericus intentãdo cõditionem.c.reintegrãda.potest laicum trahere ad iudicem ecclesiasticum.et dicit A. q̃ nescit alibi istam glo.et remittit ad ea que habentur in.c.cuz sit generale.de fo.compe. Nota singulariter glo.fi. quia cotidie allegatur:et est singularis text. in.c.constituit.xx.q.iij. vbi probat q̃ si quis dolo fuit inductus ad intrandum religionem.tenet ingressus. Sed si religiosi qui dolo illum induxerunt fecerunt hoc propter bona temporalia illius. non debẽt habere illa bona: et intellige hanc glosam quando fuit inductus dolo ad meliorem vitam:quia ille est bonus dolus.itellige tñ glo.d' dolo q̃ non caderet in constantem virum: et pone exẽm qñ religiosi promitterent q̃ non paterẽtur stimulum carnis si profiterẽtur eorum regulam vel aliquid promiserunt cõtra ius naturale:vel positiuũ.nam ista et similia debent retorqueri ad simplicitatẽ et fatuitatem credentiũ: et idõ non subueniẽ istis aduersus talem dolũ.secus vbi interueniret dolus q̃ peritissimos posset fallere. Nota etiaz glo.singul'r in alio.dñ vult q̃ tenet matrimonium licet dolus dederit causam contractui:et ideʒ notat glo.fm A'b.in.l.a diuo.ff.de ritu nupti.et dic.c.cõstituit.quod tamen videtur limitandum fm quod dictum est supra. ¶ Scias q̃ allegans violentiam debet illam probare per testes. vnde super violentia vel delicto non statur iuramento conquerentis: vt probatur in.c. fina.eo.titu. Limita tamen hoc nõ procedere vbi tractaretur de modico preiudicio: quia tunc sufficit probare violentiam per vnum testem cum iuramento.per ea que habentur in.c.fi.de iureiu. probantur tamen res amisse et earum valor per propriũ iuramentũ p̃cedente iudicis taxatione: vt ibi. de quo etiam in.l.si qñ.C.vñ vi. Et nota ex glosa.j. q̃ duo debent concurrere vt stetur iuramento conquerentis. Primum est difficultas probandi res amissas. secundum est odium violenti. Et nota singulariter fm Innocen.q̃ iste textus habet locuz in qualibet vi:siue sit compulsiua/ablatiua/siue expulsiua turbatiua et inquietatiua. Item textus iste procedit etiam in furto. Et nota secunduz Innocen.q̃ si ego deposui apud te saccum sigillatum:et tu mihi restituisti sine sigillo.q̃ si cõquestor de perditione aliquarum rerũ debet stari iuramento meo:quia in actione depositi venit dolus. vnde dolose fuisti versatus.de quo etiaʒ per Bartho. in.l.in actione.ff. de in li.iuran.in.l.j §.si cista.ff. depo. in.l.eos.§ fi.ff.fur.aduer.nau.cau.et c. Et quomodo probabitur furtũ seu maleficium: vide pulchre per Bartho.in.l. si quãdo.C.vnde vi. vbi dicit q̃ per familiares et socios qui de nocte senserunt furem: et q̃ viderunt tales res in domo:et post ea non inuenerunt:et viderunt murum fractum vel ostium.

De his q̃ metus causa in.vi.

Excommunicatio extorta per vim vel metuz tenet.glo.e est singularis in.c.j.in ver. vacuum. fm Ab.c.abbas.q̃ me.cã. secus

112

in absolutione: vt in dicto capi. j. ¶ Excommunicatus iterum excommunicatur. glosa est i dicto. c. in ṽ. excommunicationis. que allegat iura. Absolutio ab excōicatiōe est humiliter petenda. dato ꝙ excommunicatio sit iniusta glosa notabilis in dicto. c. in verbo excommunicationis.

De his que fiunt a prelato sine consensu capituli.

Quia poterat dubitari an p̄latus possit disponere de rebus eccl'ie sine capitulo ideo facta est ista Ru. ¶ Nota ex. c. j. tres cōtractus prohibitos p̄lato sine consensu capituli: vt donatio/ venditio ꝛ permutatio. Et in alienatiōe nō solum requiritur consensus canonicorū: sed etiam subscriptio. Et Inno. hic ponit nota. regulam. ꝙ nūꝗ requiritur subscriptio nisi in casib⁹ iure expressis: ꝛ ꝯclude ꝙ in alienatione rei ecclesie cathedralis. sufficit consensus episcopi ꝛ capituli cū subscriptione ipsorum canonicorū: ꝛ tractatu precedente. Nota fm doc. in dicto. c. j. ꝙ si prelat⁹ nō hȝ capitulū: qꝛ ecclesia est destructa ꝑ bella/ tūc loco canonicoꝝ hēat alios clericos honestos: sed in contrarium facit glo. singula. in. c. postuit. de loca. q̄ videtur probare ꝙ si prelatus non hȝ capitulū/ potest oīa solus expedire que posset cū capitulo si adesset: ꝛ facit. r. cle. j. de rebus eccle. non alie. ¶ Nota pulchram limitationem ad capitu. continebatur: quia intelligitur in alienatione rei parue. secus in magna: quia etiam si alienatur ad vitam recipientis requiruntur solennitates que solent interuenire in alienatione perpetua secundū doc. in dicto capitu. continebatur. Nota tamen ꝙ vbicunꝗ bona prelati sunt districta a bonis capituli/ tunc sufficit sola concessio ipsius prelati vsqꝫ ad vitam ipsius: quia agitur solum de preiudicio suo secundum doc. ꝛ in. c. veniens. ꝺ transac. No. etiam singulariter ꝙ causa pietatꝭ potest solus prelatus cōcedere alicui indigēti vnam possessionem ad vitam suam. textum habes notabilem. iuncta glosa in. c. possessiones xvj. questi. j. ¶ Tu vidisti in titu. de elec. ꝙ contemptus in electiōe potest prosequi contemptum suum nec apponitur tempus. vellem scire an habeat aliquod tempus: ꝛ dicas ꝙ habet tempus quod ponitur in edicto pro confirmatione facienda. vt in. c. fi. de elec. in. vj. al's non auditur. dictum est notabi. Jo. an. in dicto. c. continebatur. contemptus vero in actu collationis potest contradicere infra sex menses: qꝛ tale tempus datur ad conferendum. c. ij. de concef. preben. qđ est notabile. Et nota glo. in ver. post multum. ꝙ capitulū pot est ꝑpetuo contradicere/ si concessio fuit facta per prelatū absente capitulo. que ita debet īťlligi. Nota perpetuo glo. fi. ꝙ titu. habitus a solo prelato non prestat causaꝫ prescribendi. ꝛ intellige qn̄ sol⁹ p̄lat⁹ vendidit: ꝛ hanc glo. īťllige qn̄ recipiēs errauit in iure. Si autē erraret in facto. vt qꝛ credebat interuenisse debitas solennitates. tūc bn̄ posset p̄scribere. glo. est nota. in. c. de quarta. de prescrip. ¶ Nota glo. j. in. c. cum vos. que ponit casus in quib⁹ requiritur consensus. Et nota vnā pul. regu. ꝙ in tangentibus epm ꝛ capitulum requiritur consensus. quod est notabile. Et nota ꝙ capitulū potest cōsentire post alienationē factā ꝑ prelatū ꝛ illā validare. seruatis tamē tp̄e cōsensus seruandis. vt ꝓbatur in. c. cū vos. vbi per doc. ¶ Nota ꝙ canonici dicuntur fratres episcopi. vt in cap. nouit. ꝛ

adde glo.in.c. esto subiectus.xcv. dist.tex.in.c.quam graui.de cri. fal. vbi probatur q omnes clerici possunt dici fratres episcopi: et q episcopus debet eos vocare fratres: vel socios. ¶ Si tu vis scire quando episcopus debeat habere consensum sui capituli: conclude sic. quia est materia quotidiana in alienatione rei ecclesie cathedralis. et hoc propter grauitatem preiudicij: ex quo inferas notabiliter: q in omnibus casibus in quibus tractatur de preiudicio ecclesie: requiritur consensus capituli. Et vt dictum est supra: in omnibus spectantibus ad episcopum et capitulum simul. Item in concernentibus interesse capituli regulariter. ergo sufficit requirere consilium. Nota tamen vnum dictum singulare. q in notorijs non est necesse requirere consilium secundum Ab. ex intentione Oldradi. qui voluit q episcopus solus potest requirere absentem vt resideat. et ipsum nolentem residere spoliare absque alio consilio. quia istud non potest non esse notorium Limita etiam hoc non procedere in minoribus negocijs. que illa potest prelatus explicare sine consilio. Limita etiam non procedere in arduis ex aliqua causa rationabili quam bonus vir arbitrabitur. et pone exemplum quando episcopus vellet procedere contra amicum collegij ne forte illi de collegio reuelarent: etiam in statutis condendis per episcopum non requiritur necessario consensus. sed sufficit consilium. vt in. c. quanto. vbi per doc. Nota glo. fi. in fi. in dic.c. nouit. dum dicit ipso iure. etc. Solet dubitari: vtrum nomina illorum de capitulo: seu vniuersitate debeant describi in instrumento confecto super dispositis ab vniuersitate ipsa. Et questio formatur in dic.c. quanto. et ibi concludit Abb. q exceptis casibus a iure expressis non est necesse exprimere nomina singulorum licet sit vtile: cui

adde notata per Bart.l.j.ff.de albo. scriben. ¶ Nota tex.in.c.ea noscitur. q si ecclesia collegiata habet presentationem: presentabit prelatus de consensu capituli: nisi de consuetudine: siue priuilegio competit soli prelato. Et nota illum tex. quia semper allegatur q habens ius presentandi potest presentare per literas. clericus tamen presentandus debet esse presens. pro quo glo. notab. in cle. dudum. in ver. presentari. de sepul. Hoc tamen singulariter limita: nisi presentandus sit notus. quia quemadmodum beneficium potest conferri absenti. c. si tibi. de preben. in. vj. ita et presentari potest: ex quo superior habet illius persone qualitates notas: quod est notabile secundum Ab. quia sepe accidit. pro quo facit tex.l.j.ff. de in integrum. restit. Nota glo.ij.in fi. q sufficit tacitus consensus collegij: ex quo non agitur de alienatione perpetua: et intellige quando sciuit: et tacuit. nam videtur consensisse: de quo dictum fuit supra Nota singulariter glo.iij. q in dubio in gestis a prelato presumitur interuenisse consensus. quam gl. intelligit Ab. in casibus in quibus sufficit tacitus consensus si non opponitur. secus si expressus consensus requiratur quia nunquam presumitur pro consensu. ¶ Nota vnam pulchram regulam q vbi defuit auctoritas canonum: licite recurrimus ad auctoritatem sanctorum. tex. est nota. in.c. cum apostolica. Et volo tibi allegare quedam pulchra iura. c.in omni negocio. de testi.c. et si christus. de iureiu.c. certificari. de sepul. c.qualiter et quando. de accusa.c. cum esses. de testa.c.ij. de sta.mona.c.fi. de elec. in.vj.c.j. de renun. in. vj. ca. si sacerdos. de offi. ordi.c. cum tu.c. consuluit. de vsu.c. cum sit. de preben.c. causam c. cum nobis. de ele.c. estote. de re iu.c. j. de offi. deleg.c.ij. de presbitero q bapt. c.j. de sepul.c. de infidelibus. de consang. et affi. Et nota ista iura ad hoc propositum congregata. Et nota si dicta sanctorum patrum essent contraria decisioni summe

rum põtificũ.illa ꝓualet cũ sibi data fuerit ptãs legis cõdende.glos. nota.xx.dist.in summa ꝓualent: tũ dicta scõꝝ patrũ qñ papa scribit interpretando nõ aũt faciẽdo legẽ. prout fecit Inno. vt ipse notat i.c. per tuas.ij.de symo. Fallit tñ qñ dicta sanctorũ patrũ essent fũdata auctoritate veteris: vel noui testamẽti.glo.est singularis in.c. de libellis.xx.dist.ꝛ singulr̃ loquit̃ Abb. in.c. tua.de deci. Quando aũt dicta sanctorũ patrũ haberent diuersas sententias si dubitat̃:ꝙ ꝓualeat tu habes glo.singu.in.c.vt veterũ.ix.dist.quã notabiliter allegat Romanus in.l.si vero.§.de viro.in.xv.fallãtia.ff.solu.ma.in.l.j.§.fi.ff.de verbo.obliga.in.l.j.ff.si cer.peta.ꝙ dr: ꝙ vni magis ꝙ̃ alteri attẽta ꝓfessione sua. ¶ Et nota quatuor requisita ad hoc vt teneat alienatio rei ecclesie. Primo debet interuenire tractatus inter prelatũ:ꝛ capitulũ: secundo debet interuenire consens⁹ nedum prelati:sꝫ etiaꝫ capli.tertio ꝙ fiat pro vtilitate ecclesie.quarto requiritur subscriptio.vt in dic.ca. cũ apostolica.in.c.j.ꝛ in.c.tua. Et nota tu canonista:qꝛ tex.in dic.c.cũ apostolica.allegatur ꝙ validum est argumentũ a contrario sensu.ꝛ ꝺ iure ciuili est tex.i.l.j.§.huius rei.ff. de offi.eius cui manda.est iurisdic. ꝛ idem argumentum habet locũ in contractibus.vt est tex.singularis in.l.inter.§.cum inter.ff.de pac.dota. ¶ Et nota ꝙ Abb. allegat i hoc c.illud notabile dictũ Jo.an.in.c. fi.de pben.in.vj.ꝛ allegat sic.ꝙ simplex detentio etiã per tp̃s de cui⁹ initio non existit mẽoria nõ hꝫ vim tituli inter laicos in spũalibus: ꝛ illud dictũ pro valde notabili extollit Ab.in multis locis.in.c. quãto. de consue.in.c.nouit.de iudi.in ca. messana.in.c.sacrosã. in.c. quisqs. de elec.in.c.cũ instãtia.ꝺ cẽsi. in.c. qꝺ aũt.ꝺ iure patro.i.c.fi.ꝺ pe.ꝛ re

miss.in.c.ad aures.de ꝓscrip. Et nota ex eodẽ tex.ꝙ in materia idifferenti appellatione epi itelligim⁹ de solo episcopo.ex quo potes iferre ꝙ si ptãs ex priuilegio doctorandi:datur epo nõ intelligitur ꝙ hẽat cõsensuꝫ:vel cõsiliuꝫ capli.qꝺ mẽorie cõmẽda ſm Ab. ¶ Nota glos. in.c.tua.in ver.tractatu. ꝛ scias ꝓ significato huius verbi contract⁹. ꝙ non requirit deliberatũ cõsensuꝫ sed quãdã discussionẽ ꝛ indaginem circa rem disponendã in futurum. i tex.ponit tractatũ ꝛ cõsensum vt v uersa. nã primo fit discussio vtrum magis expediat alienare vnam re ꝙ̃ alteram.vel vtrum possit subueniri ecclesie sine alienatione. ꝛ post tractatum peruenitur ad ipsaꝫ alienationem in qua prestatur consensus quod est notabile ꝓ statutis pu menubus facientes tractatũ super aliqua re.dicunt̃ eñ tractasse licet delictũ nõ perfecerint.ꝛ de tractatu est etiã glo notabilis in.c.j.in ꝓ tractatus.de rebus eccle.non alie. in.vj. Et ex eodẽ glo. collige ꝙ bona immobilia ꝛ bona mobilia pciosa que seruari possunt equiperãtur quo ad solennitatẽ adhibendaꝫ cꝺ eoruꝫ alienationẽ. cui adde gl.i.c. is.cui.de elec.in.vj.in ver.imobilium.ꝛ in.c.j.i ver.abstinẽtes. de c ri.egro.in.vj. Et nota ꝙ illa res non potest seruari per triennium.r citur esse de rebus que seruãdo s uari non pñt.vt est glo.nota.in.l.j. C.si aduer.vsuca.in.l.diuortio.§.i terdum.ff.solu.matri. Pecunia t licet possit seruari per trienniũ ẽ ti de rebus que seruando seruari non pñt.vt ꝓbatur in.§.constituit̃.insti. de vsu fructu.in.l.aristo.in fi. cũ.l. se.ff.de iu.delibe.ꝛ ideo non reqrit̃ decretũ in eius alienatione.glo est reputata singularis i.l.j.§.quesitũ. ff.ad trebel. Et nota ne erres ꝙ v teneat alienatio rei ecclesie duo re quirũtur.primo vt seruetur solẽnitas

de qua in dic.c.tua.⁊ sine exceptio ne.xij.q.ij.nec est opus seruare solẽ nitatẽ.de qua in aucten.hec ius.C. de sacrosan.eccle.qꝛ vt notabiliter dicunt Inno.⁊ glo.in.c.j. de rebus eccle.non alie.in.vj.non potuit imperatoꝛ adijcere solennitatẽ ad ius canonicum. Scḋo requiritur ꝙ fiet in casu licito.quibus deficientibus corruit ipso facto alienatio gl. habes oꝛdi.in.c.j.de in integ.resti. in ver.redire.licet glo. teneat ꝯtriũ in dic.c.sine exceptiõe.⁊ in summa. ¶ Et nota glo.notabilẽ in.c. cum apostolica.in ver. pꝛofuturũ. ꝙ qñ alienatio fieret cũ solennitate in casu concesso apparenter:vt qꝛ credatur subesse vtilitatem ecclesie: ⁊ existenter sit contrariũ tunc contractꝰ tenet:sed datur resti.in integrũ. Et si tu vis scire qui sint casus liciti vide pulchꝛam glo.in summa.xij.q.ij. Si autẽ alienatio fit in casu licito: ⁊ seruetur solennitas:⁊ eccl'ia enoꝛmiter ledatur.sibi cõpetit remediũ restitutionis in integrum.c.j.de restitu.in integ.in.vj. Et nota bñ vt scias declarare ista iuris fundamẽta. ¶ In hoc.c.tua. Ab.tangit nota.q.vtrum solus pꝛelatꝰ possit repudiare legatum factũ ecclesie:maxime de rebus immobilibꝰ. ⁊ alle. Federi. de Senis in consilio.ix.tenentez ꝙ sic:⁊ tenet eãdẽ opinionẽ licet dicat in fi.ꝙ casus est dubius: ⁊ ꝓ opinione Federici allegat gl. xvj.q.vj.§.fi.dum dicit ꝙ in acquirendis pꝛelatus potest pꝛeiudicare ecclesie.alleg.etiam simile ꝺ tutoꝛe.l.quicquid.C.de arbi.tute. Et respondet ad tex. in.l.magio.§.fundum.ff.de re.eoꝛum.in contrarium facit tex.secundum ipsum in.l.qui habet actionem.ff.de regu.iu. Et ego pꝛo opinione Federi. adduco glo.in dic.§.fundum.que dicit ꝙ in casu isto non dicitur quis alienare. sed potius nolle lucrum sentire. et glo.notabilis in.l.ei qui ita heredi tatem .ff.de condi.insti.que dicit ꝙ post agnitionẽ legati dr̃ dominium acq̄ri incõmutabiliter.sed añ agnitionẽ ꝑ repudiationẽ dicit̃ ac si non esset legatũ.⁊ intellige tex.in dic.l. qui ħꝫ actionẽ in alio casu ꝙ̃ in isto ¶ Et nota pulchꝛã regulam ex.c.pastoꝛalis.ꝙ ecclesia parrochialis fũdat intentionẽ de iure cõi super omnibus obuentionibus spiritualibus ꝯtigẽtibꝰ infra ꝓrochiã suã:ex q̃ infe ras notabiliter ꝙ si capella esset infra parrochiã alicuiꝰ eccl'ie parrochialis oblationes ibi facte non cedunt capelle:sꝫ ecclesie parrochiali. Infertur etiã singl'r ꝙ si fit oblatio ymagini depicte in pariete alicuiꝰ parrochie: ꝙ tales oblatiões cedunt ecclesie parrochiali. Et idẽ vult Ab.in.c.dilectus.ꝺ offi. oꝛdi. c.qm̃.de deci.in.c.nimis.de excessi. pꝛela. Et ꝙ non debeãtur oblationes dño loci in q̃ est depicta ymago bene facit glo.singl'aris in. l.statue ff.de vsu fruct. Infertur etiam notabiliter:ꝙ si celebranti infra ecclesiam alicuius fiant oblationes ꝙ tales oblationes cedunt rectoꝛi ecclesie ⁊ non celebranti. Et nota ista ex intentione iurium:⁊ doc. q̄ quotidie accidunt de facto. Commenda etiam memoꝛie tex.in di. c. pastoꝛalis.ꝙ episcopus cum cõsensu capituli sui potest imponere pensionem ecclesie habundanti soluendam ad sustentandum vitã religiosoꝛum.intellige tamen semper quãdo detracta pẽsione ecclesia potest ꝯgrue viuere. ¶ Nota gl'.fi. l. c.fi. q̄ ponit tres casꝰ in q̄bus laici admittuntur ad consilia generalia.

¶ De his que fiunt a maioꝛi parte capituli.

Q Uia quedam pertinẽt ad capitulum tantum. in quibus peragẽdis sepe discoꝛdant ⁊ dubitari põt quid

starijs. ideo ponitur ista Rubrica. quia in ru. precedenti ponit de his que fiūt a plato: et caplo. ¶ Nota tex. in. c. j. q in viuersitatib9 ecclesiasticis valet regulariter quod facit maior pars: nisi minor pars rationabiliter contradicat. Et nota glo. notabilem in ver. ostensū. q minor pars contradicens nō tenetur probare corā maiori parte rationē sue contradictionis. sed corā superiore. Et nota sm Inno. q non tenetur quis appellare: sz satis est cōtradicere. vñ pōt quis ex sola ɔtradictione prosequi coram superiore: vt gestum minus ratiōabiliter per maiorem partē retractetur. ¶ Nota tñ vnū dcm̄ singulare Inno. qd semper allegat: q si quis nō vult cōsentire debet expresse contradicere alr̄s inuoluitur pena: et pctō sicut expresse consentientes: quod est singulariter notandū. Et sic etiaz in male gestis tacens in vniuersitate habetur pro consentiente. cum ex officio suo teneatur consulere. Et adde q istud dictū singulare Inno. in multis locis Ab. extollit in. c. veniens. de symo. in. c. gratum. d postu. prela. in. c. aduersus. de imu. eccle. in. c. vestra. de loca. in. c. continebatur. de his que fiunt a prela. in. c. qz propter. de elec. et in. c. in causis. eodē ti. vbi posuit singularē limitationem. et in. c. consuluit. de appel. vbi dicit per illud dcm̄ q quilibet d vniuersitate potest contradicere: et appellare ne fiat aliquod iniquum.

¶ Nota tamen casum notabilez in quo quis tenetur appellare nolens consentire. scilicet quando eligitur per vniuersitatem ad officium publicum auctoritate et vtilitate. alr̄s habetur pro consentiente si est suppositus illi vniuersitati. l. nominationes. l. hi qui. C. de appel. Et volo tibi allegare vnum tex. incognitum secundum Ange. in. l. j. §. si quis tutor. ff quando appellan. sit. q si qs habet immunitatem a collectis et d scribatur in libro debentium soluere. si postea requiratur vt soluat nō proderit allegatio priuilegij. si non appellauit postq̄ sciuit esse descriptum infra tempus quod datur ad appellandum. quod est singulare.

¶ Nota etiā glo. in ✠. cōstitutum. q caplm sine prelato potest facere statutum: quod intellige procedere quando per statutū nō mutatur status ecclesie: sed concernit dūtaxat facta ipsius capli: pro hoc glo. notabilis in. c. ij. in ver. statutum. d ✠ bo signi. in. vj. quam Ab. allegat in multis locis pro notabili. in. c. cum omnes. de consti. in. c. edoceri. d rescrip. in. c. cum consuetudinis. d cō suc. in. c. quoniā. de vi. et honest. cleri. in. c. j. in prin. de cle. egrotan. Licet corrupte alleget illam in. c. ij. d institu. in. c. requisisti. de testa. in. c. ad nostram. de appellationi. ¶ Nota etiam q ecclesia inferior non potest facere statutum in arduis sine c onsensu episcopi propt̄ cōiunctionem que est inter episcopū et ecclesiam inferiorem. Dictum est notabile Inno. in. c. requisisti. in fi. d testa. in. c. cum accessissent. d cōstitu. ¶ Nota etiam ex eadem glo. q in preiudicium absentium nō pñt presentes: aliqd statuere: licz due ptes sint pñtes qd est notabile. Nota et q ista glo. potest adduci pro intellectu glo. singularis in. c. ij. de testi. i vj. q in omnibus causis arduis debeant absentes vocari: non solum in illis tribus positis per glo. sed in omnibus consimilibus grauib9. vt voluit Inno. in. c. ij. de no. ope. nunc. quod est notabile: et dictuz est alibi. ¶ Nota etiam ex eadem glo. q regulariter in negotijs vniuersitatis ad minus debent esse presentes due partes vocandorum: et ex illis duabus oportet necessario maiorem partem cōsentire. l. quod maior. ff. ad mūi. dic. est in ru. de elect.

¶ Nota ex glo.fi.q temere iurantes sunt periuri: sunt tñ improprie periuri. vnde propter hoc non priuantur beneficijs. cui adde glo.i.c. qui sacramento.xx ij.q.iiij.in.c.florentinum.lxxxv.dist. Nota etiam vnum pulchrum ex eodẽ tex.q non valet consuetudo capl'i etiã iurata disponens q oĩs de capl'o debeãt concordare. Et q aliter nõ valeat actus. quia est contra vtilitatem ecclesie: quia homines sũt faciles ad discordiam: quod est notabile. Cõmenda etiam memorie in alio tex. in.dic.c.j.q canonici possũt ex causa tollere cõsuetudinem ecclesie ẽt iuratam. ⁊ adde glo.notabilẽ in.c. in his.xj.dist. Et idem in statuto secundũ Jo.an. Juramentũ ergo ligat singulos singulariter contrauenientes. secus autem si contrauenirent collegialiter tollendo statuta. ⁊ hoc verbum est notabile secũdũ Ab. Et adde Bal. in.l.clari.C. de fideicomis. vbi dt q statuẽtes possunt venire contra statuta etiam iurata ex causa. Et Barto. in.l.oĩs populi.in.iij.q.prin.ff.de iusti.⁊ iu. Et per cano.in.c.dilecto.de p̃ben. ¶ Si aliquis interrogaret te. In ecclesia dicuntur omnes canonici: sed qui dicũtur minimi. quid respõderes? dicas igitur q reperiuntur: canonici maximi: maiores ⁊ minimi ⁊ minimi dñr respectu defectus sciẽtie: vel respectu dignitatis. vel respectu ordinis: seu in temporis receptione: vt probatur in.c.quesiuit vbi per Ab. ⁊ ideo dicimus q vox vnius est potentior: ⁊ ponderosior c.dudum.j.de elec. ¶ Nota glo.j. q ecclesia nõ dicitur prelati ꝓprie. licet dicatur subiecta iurisdictioni prelati. Dicas tamen q large prelatus potest dicere ecclesiam eẽ suam ratione iuris quod habet in ecclesia. pro quo tex.in.c.ex literis.ꝯ proba.in.c.cuz nuncius.de resti. in c.statutum.§. cum autem.de rescri. in.vj.in.c.q̃uis.de preben.in.vj.in c.fi.de consue.in.vj.in.c. cum in ecclesia tua.de preben.in.vj. Et legiste habent in materia sing.glo.in.l. ij.in princi.ff.de origi.iuris. quam Bar.allegat in prohe.C.j.l. is qui suis.ff.de manumis. ¶ Uolo tibi dicere vnum singulare dictum. vt sis bene cautus si tu pretendis habere ius in aliqua dignitate: vel officio: nunq̃ exhibeas reuerentiam intruso tanq̃ legitime cõstituto in illa dignitate: vel officio: quia tu videris tacite renunciare iuri tuo. tex.ẽ singu.in.c.ex ore.eo.ti. Et ideo cauti procuratores in libello: ⁊ alijs scripturis nunq̃ dicunt illuz esse prelatum: sed quod asserit se prelatum. Ista tamẽ exhibitio reuerentie nõ facit illum prelatum. sed ponderaẽ quantum ad hoc vt exhibens excludatur: quod est notabile. ex quo etiam sequiẽ mirabile. q quis potest renunciare tacite iuri suo in beneficijs: quod non potest expresse.c. admonet.c.quod in dubijs. de renun. sine licentia superioris. vt notabiliter hic vult glo.in ver.renunciasse. vult tamen Ab.q hoc debet intelligi quãdo venit tacita acceptatio superioris: ⁊ ex quo non contradicit videtur tacite acceptasse: ⁊ est pulchra limitatio ad illa iura. Nota.glo.notabilem in ver.mandatũ. per inuestituraz nõ transfertur possessio. vt per impositionem byreti: vel anuli. cui adde glo.in.c.auctoritate.de institu. Hoc tamen limita nisi in presentia rei fieret inuestitura.l.clauibus.ff.de contrahẽ.emp. operabitur tamen inuestura facta ĩ absentia concessionem licentie ĩgrediendi propria auctoritate: vt notat Inno.in.c.ex literis. de cõsue. ⁊ moder.in.l.iij.ff.de acqui.poss. ¶ Nota singulariter q super redditibus pertinentibus ad canonicos vt ad singulos valet statutum a maiori parte. tex.est singularis in.c.fi.

115

eo.xi. Et ratio est nota fm Innoc. qr redditus pertinēt ad canonicos iure eccl'e. naz reddit⁹ ecclie sūt eccl'ie lz deputenł singłr p sustētatio ne canonicorū: secus esset qn̄ reddi tus spectarēt ad singulos iure pro- prio: ꝛ isto modo procedunt iura di centia ꝙ in re cōi pluribus vt singu lis vnus solus potest impedire dis- positionem. intelligit tamen Abb. tex. ꝛ dictū Inno. quando vellent disponere hoc pro aliquo pio ope- re: ꝛ necessario. vt loquitur tex. non potest ꝙ maior pars disponere d̄ re bus minoris partis. in spectantib⁹ ad ipsam iure proprio. ꝛ ratio ē: qr maior pars nō habet iurisdictionē in minorem. ꝛ ideo per suuz statutū non potest obligare: nec personas nec eorū bona. ꝛ adde glo. singula rem in. ꝗ. C. que sit lon. consue. No ta tamen ꝙ vbi est obligata vniuer sitas: ꝛ non habet vnde satisfaciat de bonis communibus. tunc potest singulis imponere collectam. ꝛ ad hoc possunt cogi per superiorem. d̄ quo per Bar. in. l. iiij. §. actor. ff. de re iudi. ꝛ tu allega glo. notabilem in. c. cum dilecta. de rescrip. in ṽ. restitutis.

De hereticis.

In hac Rubr. ponitur de illis qui iam baptizati incidunt in heresim. Et nota qr tex. est in. c. j. allegatur ꝙ infidelis est qui habet dubitationem in fide. Aduerte ne erres: qr tex. intelligitur de dubita tione que habet in se firmitatez ani mi: ꝛ quandam ꝑtinaciam. vt qr ꝑse uerat in illa dubitatiōe: secus si inci dat in dubitationē ex ꝑmis motib⁹ quibus non assistit: sed resistit cōfir mando se fidei ecclesie: quia tūc po tius patitur ex illa cogitatiōe: ꝛ me retur potius ꝙ demereatur. nam quandoꝗ ꝗs etiā inuitus polluitur prauis cogitationibus. Et proprie dr̄ ꝑmi mot⁹ ꝗ nō sunt ĩ potestate hominum. Et scias ꝙ scisma nō est sine heresi. ꝛ pro hoc est bonus tex. in. c. inter. xxiiij. q. iij. Fallit ta- men in casu quem ponit glo. singu. xxiiij. q. j. c. j. ꝛ vide glo. j. in. c. fir- missime. qui proprie dicatur hereti cus. ꝛ adde pulchram glo. xxiiij. q. iij. §. qr vero. Et dicitur heresis ab electiōe erroris: vel ab erro erras. vel ab adhereo: quia adheret opi- nioni eorum: vel ab herciscō: quod est idem ꝙ diuisio quia ab vnitate ecclesie sunt diuisi. ꝛ vide glo. fi. in dic. c. firmissime. de bonis factis in peccato mortali. ꝛ adde glo. in. c. ꝙ quidam. de pe. ꝛ remis. in ver. pe nitentia. Nota ꝙ allegatur tex. in. c. fraternitatis: ꝙ damnato auto re damnantur eius libri: ꝛ opera. ꝛ tractant doct. hic de scriptura nota riij condemnati de falso. an debeant recipi tanꝗ auctentica. Et ñ omit tas eleganter tradita per Bart. in l. eadē. ff. ad le. iuli. repetum. quem sequitur Ab. hic. ex cui⁹ dictis con clude sic: ꝙ instrumenta confecta ꝑ notarium condemnatū de falsitate commissa in officio tabellionatus/ non valent. Instrumenta autem cō fecta per notarium condēnatuz de falso commisso extra officium: vł ef fectum infamem tenent ꝛ probant quod tamen notabiliter limitat. ni- si officium quod haberet notarius haberet in se dignitatem. vt in. l. j. C. de manda. prin. vel si haberet of ficium publicum. vt quia esset nota rius deputatus ad acta: ꝛ adde gł. singularē in auctenti. de tabellio. §. penul. ꝙ licet notarius sit priuatus officio notariatus a iure. tamen va lent eius instrumenta facta anteꝙ sit declaratum per sententiaz homi nis. ꝛ illam glo. reputat singularez Bal. in. l. iubemus. §. sane. C. de sa- crosan. eccle. Nota ēt glo. singu. in auctē. d. armis in fi. ꝙ notari⁹ ꝑuatus officio ꝑpt delictū ñ ꝑt āplius assumi ad illō officiū, quā allegat

Bal. in. l. mancipia. C. de ser. fugi. ¶ Nota tamē fm Hostien. q dcā autoris damnati pñt recipi tāq̄ rationabilia. non tāq̄ auctorisabilia τ isto modo possunt reduci ad ꝯcordiam iura allegata ī glo. ¶ Si aliquis interrogat te: reperit̄ qui hꝫ fratrē carnalem hereticū in necessitate constitutuꝫ: τ est extraneus catholicus similiter in necessitate cui magis debeat subuenire: qd respōderes: tu habes glo. notabilē in. c. si quis. xxx. dist. τ quod notat glo. in c. quiescamus. xlij. dist. τ tex. in. c. si satis. lxxxvj. dist. τ videtur concludi q fratri carnali heretico potius subueniendum est. ¶ Si tu vis scire casum in quo quis post mortē excōicatur: vide text. in. c. si quis. co. ti. τ alios casus vide per glo. xxiiij. q. ij. in summa. ¶ Nota vnū ex tex. in. c. in eos. q adhuc argumentando poteris īducere: q dispositio loquens de episcopis non vendicat sibi locum in alijs sacerdotibus τ clericis: nisi fiat extensio per legislatorem. ¶ Nota q nemo debet hereticum in domo recipere: nec secū negociationem exercere al's est excōmunicatus. tex. est in. c. sicut. Et nota q non solum est hereticus male sentiēs de articulis fidei q̄ continentur in symbolo. sed etiā male sētiens de sacramentis ecclesie: vt i. c. ad abolendā. eo. ti. quorū tria exp̄muntur ibi. reliqua vide p glo. in. c. veniens. de transac. Nota glo. j. in dic. ad abolendam. τ conclude q ī spectantibus ad fidem catholicam sequi debem⁹ τ tenere qḋ seruat romana ecclesia: sed in alijs a fide nō tenemur sequi consuetudinē romane ecclesie: nisi mandet eā fuandā. de quo ē gl'. nota. in. c. j. de sum. trini. τ fide catho. in. vj. in ver. docuit. Nota glo. in dic. c. in ṽ. reliquatur. q̄ q̄tidie allegatur: q pro nullo crimine q̄ntūcūq; grui dꝫ cleric⁹ tradi curie seculari statī. Sꝫ deponi τ re manere sub potestate ecclesiastica: τ ponit glo. fallētias cui adde glo. in. c. nouimus. de verbo. signi. in. c. si qui sunt. ij. q. vij. τ materia ponit̄ in. c. cum non ab hoīe. de iudi. Nota glo. fi. q episcopi ī causa heresis non cognoscunt iure ordinario: sed sunt delegāti: τ sic appellatio deuoluitur ad delegātē. scꝫ ad papā: nec delegatio expirat per mortē pape. quia delegatio talis non fit a papa sed a sede apostolica que non moritur fm Jo. an. nec in hac potestate succedit capl'm sede vacante secundum Jo. an. τ Ab. quia cōpetit episcopo de iure speciali. tñ Ab. in notabilibus colligit contrariū ex tex. τ videtur tex. esse clarus de hoc. ¶ Nota glo. in. c. ṽgentes. in ver. exheredatio. i. fi. cui adde gl'. xxiij. q. vij. in sū. ¶ Notent domini sacerdotes q scientia est valde necessaria ipsis. vt probatur in. c. cuꝫ ex iniuncto. peccant ergo sacerdotes et maxime habētes curā aīarū si non insistunt studio literarū. nā ignorātia dicitur esse mater oīm maloruꝫ. c. ignorātia. xxxviij. dis. Nota glo. fi. q̄ semper allegat̄: q ad quem spectat institutio ad eū spectat destitutio. quia ista duo sunt cōnexa: qḋ intellige fm Hostien. τ Ab. de iure cōmuni. secus si de iure spēali. quia si ex prescriptiōe ad vnū spectaret institutio non spectat ad eū destitutio: qꝛ plus esset prescriptū q̄ possessuꝫ. Et nota etiā ex dicto Host. q priuilegium concedēs p̄tāteꝫ instituendi nō videt̄ cōcedere p̄tāteꝫ remouendi qḋ intelligit Ab. in priuilegio ꝯcesso a papa. secus si p̄uilegiū esset ꝯcessuꝫ ab eo cui⁹ iuri detrahit̄. qꝛ p̄uilegiū recipit latissimā interpretationē ꝫ ꝯcedentē. vt l. c. olim. de ṽbo. sig. ¶ Nota q bona clericoꝝ hereticoꝝ non confiscātur fisco ecclesie: vel iudicis secularis. sed applicantur ecclesijs in quibus habuerunt stipēdia, id est ecclesijs

quas habuerunt. vt probat text. in c. excommunicamus. in prin. sed si tales clerici non habent ecclesias applicantur episcopo loci: qui illa bona conuertet in causas pias sm Ab. ¶ Nota in. §. moneantur vnuz casum reseruatum pape: per quem tex. ostenditur q solus papa potest predicare crucem contra aliquem dominum. idest exponere illum criminosuz vt impune possit inuadi. facit quod habetur in. c. pro humani. de homic. in. vi. ¶ Quid diceres de isto casu. statutum inabilitat aliquem ad aliquod officium publicũ habenduum: an poterit eligere ad illud officium? et dicas q sic. text. do tibi nota. in di. c. excommunicam⁹. §. credentes. quia ista sunt diuersa Nota glo. in ver. condemnẽtur. duz dicit violentissima presumptio. cui adde glo. in. c. insinuatum. de simo. ¶ Et nota in hac materia: q nedũ ante damnationem de heresi: sed ẽt post sententiam potest hereticus redire ad fidem et euadere penã mortis. glo. est nota. in. c. penul. in hoc eo. ti. in ver. deprehẽsi. et idẽ voluit Jo. an. ¶ Et si tu diceres quid dicis tex. est in contrariũ in. c. ad abolendam hoc eo. ti. vbi requiritur q in continenti redeat: et sponte. Naz post damnationem videtur hoc facere timore probationum: seu pene imponende. Respondeo q ista opinio quam dixi est tenenda tanq̃ mitior. nõ obstat tex. in dic. c. ad abolẽdam. quia debes considerare duos casus. Primus est quando suntcõdẽnati de heresi: sed adhuc nõ sunt traditi curie seculari: et tunc quãtũ ad istum effectum dicuntur inconti nenti redire. Secũdus casus ẽ qñ iam sũt traditi seculari curie. et tũc non est locus penitẽtie. quia tũc nõ videntur proprie: et incontinenti redire. Nota tamen q debet exhibere congruam satisfactionem de peccato: nam potest indici penitentia: vel alia pena pecuniaria de oiu. c. vt commissi. de hereti. l. vi. et in cle. ad nostram. eo. ti. Item debent errorẽ suum abiurare publice ad arbitriũ episcopi: et consuetudinem regiõis Nota glo. fi. in fi. in. c. fi. quia semper allegatur.

¶ De hereticis in. vi.

Dictio sol⁹ nõ excludit alios casus in iure expressos. glo. est in. c. j. in ver. solus. cui adde gl. in. l. ob es. C. de predi. mi. in. l. cum notissimi. in princi. C. de prescrip. xxx. an. in. l. serui nomine. ff. de vsuca. in. l. contractus. ff. de re. iur. ¶ Si adijciatur verbo futuri temporis: eoipso est canon late sententie. glo. est nota. in. c. ij. in ver. innodetur. Regulariter vnus non punitur pro alio exceptis quibusdaz casibus. glo. est in dic. c. in ver. filij. ¶ Cõstitutio penalis extẽditur de stricta significatione vocabuli ad latam. glo. est in dic. c. in ver. beneficium. Crimen heresis paternum liberat filium a patria potestate etiã anteq̃ per ecclesiam sit declaratũ. glo. est in dic. c. in ver. desierint. *
¶ Si aliquis sit relapsus in heresim traditur curie seculari: licet illum peniteat: et ad fidem redire velit. tex. est f. c. super eo. ¶ Jura loquentia de processu inquisitionis ñ habent locum in processu accusationis. quando aliquid disponunt cõtra ius: et processus inquisitionis ẽ fauorabilis per respectum ad accusationem. glo. est nota. in. c. in fidei fauorem in ver. inquisitionis. Excommunicatio includit maiorem: et minorem quando sit prolatio in materia congruenti vtriq̃. glo. est in. c. presidentes. in ver. excommunicationis. Si aliquis citatus vt cõpareat ad respondendum de fide: tanq̃ suspectus de heresi: quia non cõparuit fuit excommunicatus: si p annum stat in excomunicatione: debet vt hereticus condẽnari. tex. est qui

semper allegatur in.c.cum cõtumacia. ꝛ ibi glo. notabile: ꝛ adde.c. vt inquisitionis. eodem titulo.
¶ Sententia nulla est si non contineat citationem ꝙ veniat ad audiẽdũ sñiam.glo.est nota. in.c.cũ ꝯtumacia.in ver.respõdeat.¶ Inquisitoꝛ heretice prauitatis non impedit se de diuinatione nisi sapiat heresim.tex.est nota.iũc. glo.in ver. saperent.in.c.accusatus.¶ Appellatione seculariũ gñaliter facta.cõprehẽdunẗ laici ꝛ clerici.glo est in dic.c.accusatus.ꝙ est penul. ¶ In statuto de non portandis armis nõ includuntur priuilegiati ꝗ possunt portare arma.glo.est in.c.statutuꝫ ciuitatis.in ṽ.retardentur.¶ Perpetuatio facta in vno articulo non perpetuat.in aliis.glosa est in.c.ne aliqui.in ver.non cepta.¶ Quando iurisdictio competit simul pluribus ordinariis. an vnus sine alio possit procedere.declarat notabiliter glo.in.c.vt officiũ.in ver.separatim.quam dicit singularẽ Ab.in c.causam.de offi.dele. ꝛ vide oĩno eundem in.c.prudentiam.eo.titu.
¶ Notarius effectus monachus complebit veteres rogationes/ licet nouas non faciat.glo. est in dicto.c.in ver.ad premissa. ¶ Coactus absolute non recipit sacramẽtum baptismi.glosa est in.c.contra christianos ĩ ver.absolute: ꝛ ibi nobiliter declarat quando dicatur ab soluta coactio. ¶ Non puniẗ vxoꝛ in dote qñ cõtraxit ignoꝛanter cuꝫ heretico licet postea sciuerit hereticum ꝛ remanserit cum illo. glosa est in.c.decreuit.in ver.tunc.¶ Inquisitoꝛ heretice prauitatis nõ inꝗrit sine speciali mandato pape contra epm̃ vel aliũ superioꝛẽ.tex. est in. c.inquisitoꝛes.eo.tit. sed debet nunciare pape.Et nota glo.notabileꝫ in ver.expꝛesse.quãdo dicaẗ alicui committi expꝛ̃sse. ¶ Verbuꝫ tenetur impoꝛtat necessitateꝫ.glo. est in.c.per hoc.in ver. teneantur.
¶ Per hec verba nouerit se percussum excõicatione. est canõ late sententie.glo.est penulti.in.c.vt inquisitionis. ¶ Nota ꝙ istud crimẽ est mere ecclesiasticum.ita ꝙ iudices seculares non possunt ꝺ illo cognoscere.tex.est qui semper allegatur in dic.c.vt inquisitionis.§.pꝛohibemus.eo.ti. ¶ Bona hereticoꝛum sunt hodie ipso iure confiscata c.cum sm̃ leges ꝛ nota pulchꝛam glo.in ver.certo. Et fit confiscatio etiam si heretic⁹ catholicos filios habeat.glosa est in eo.c.in ver. ipso iure. ¶ Legatus de latere nõ potest committere cãm simpl'r. glosa est reputata singu.in.c.fi.in ver. figura.quam allegat Ab. in multis locis: ꝛ pꝛo singulari ꝛ notabili. in ꝯsilio.lxi.in.c.j.in pꝛin.de rescrip. in.c.quia diligentia de elec.i.c.j.ꝺ transacti.in.c.ꝙ translationem.de offi.lega.in.c.nisi eo.titu. in.c.supquestionum.in pꝛin.de offi.dele. in c.penulti.de cleri. non resid. in.c. dilecto.de pꝛeben.in.c.auctoꝛitate.de insti. in.c.fina. de confirma. vti. vel inuti.in.c.pastoꝛalis.de ap la.in.c.mandato.de pꝛesump.in.c. venerabilis.de iudi.in.c.ceterum. de iura.calũ.in.c.cuꝫ olim.de dol. ꝛ ꝯtume. Sed tu adde glo.in.cle. sepe in ver. mandamus.de verbo signifi.in.c.identitatibus. in ver. strepitu.ꝺ elec.ꝙ i.vj.ꝛ dixit Ab. in.c.cũ i veteri.ꝺ elec. legatus nõ potest tollere pꝛiuilegiũ per papaꝫ concessum: ꝛ allegat glosam quam dicit notabilem ꝑ illoꝛũ de pꝛeben. quam etiã allegat in.c.in.c. venerabilẽ. de elec.i.c.nisi de offi.lega.
¶ Valet sententia si iudex pꝛofert sententiaꝫ non publicato pꝛocessu. partibus non contradicentibus. glo.est sing.in dic.c.fina. in verbo iudiciis.

¶ De hereticis in cle.

117

Statutum puniens incarcerantes non intelligitur puni[r]e capientes glosa est in cle.j.in §. apere. ¶ Si alias iudici inhibet [c]erto casu cōtra aliquem ferre sensentiam. poterit pro illo absolutoriam ferre. glosa est notabilis in dic. cle.in ver.contra eos. ¶ Jeiunia pñt indici p tormētis.glo.est in §. tormentis. ¶ Prouisus de episcopatu non potest ante extractionez literaruz iurisdictionem exercere. glosa est notabilis in ver. sede vacante. ¶ An capitulum possit visitare sede vacante. glosa est in ver. capituli. quam allegat Ab..c.verum de fo.competen.in? Domi.in c.licet.de offi.vica. in vi. ¶ Ubicunqz a iure requiritur requisitio extraiudicialis etiam in parez vnica sufficit.glo. est notabilis in ver.requisierint.fm Ab.in.c.ego. R.de iureiu.in.c.ex literis.de constitu.i c.cum causa,de offi.delega. ¶ Electus ꝛ deputatus ad custodiā carceris non potest tale officiū alteri subdelegare.tex.ē iūc.glo.i §. subdelegare. ¶ Sufficit iurare in q̄lz scriptura tacta.glo.ē no.i dic.cle. in ver.tacta.fm Abb.in.c. fraternitatis.ad fi. de testi. ꝛ hanc dicit singularem.in.c.tuis questionibus eo.titu.quem vide in rubrica.de iureiu.in.c.ꝛ si christus. eodem titu. in.c.j.in.c.fi.in prin.de iura.calū. ¶ Prohibitus alicui loqui in secreto sine certe persone presentia. non prohibetur illi loqui de non secretis sine illius presentia. glosa ē in ver.secreto. ¶ Notarius assumptus ad aliquod officiū in quo notariatum exercere debet non tenet iurare de illo fideliter exercendo: quia sufficit primum iuramentum quod prestitit in creatione. textus est a speciali.iunc.glo.in ver.iurabunt. ¶ Constitutio militantis ecclesie ligat delictum omnino occultum. glosa est singularis in ver. co ipso. quā alle. Ab.in.c.fi.de here. in p̄hemio decretaliū.in.c.j.de cōsti.in.c.sacerdos.de offi.ordi.in.c. vestra.de coha.cle.ꝛ mu.i.c.extirpāde.§. qz vo.i repetitiōe i.xiij.coliū. depreben.in.c.ad falsariorū.de cri.fal.in.c.porro de sentē.excommunica.vbi ponderat illum textū: ꝛ tu adducas tex.in.c.fundamēta. in versi. ꝙ si secus.de elec.in.vi.
¶ A sententia suspensionis/potest episcopus absoluere si nō habz certum tempus.glosa est sing. in ver. excommunicationis. scđm Abba. in.c.ꝙ̄ sit graue.de exces.prela.
¶ Ubicunqz absolutio reseruatur pape.debet intelligi nisi in mortis articulo.glosa est in ver.articulo.ille enim casus est semper exceptus ¶ Si in constitutione apponatur verbum ex nunc.incipit ligare a tēpore publicationis non expectato lapsu duorum mensium.glo.notabi.in clementi.nolentes.in ver. ex nunc. ¶ De arbitriis non cogimur reddere rationem.glosa est in dic. clemen.nolentes.in ver.quadragesimum. ¶ Licet decretum irritatiuum non apponatur. tamen actus in contrarium gestus nō tenet.glo. est in ver.committi. ¶ Delegatus principis potest subdelegare etiaz causam criminalem.glosa est in §. ipsorum. ꝛ dicit glosa ꝙ inquisitor potest committere vices suas.
¶ Etiam in materia penali appellatio pecunie large accipitur. glosa est in ver.pecuniaz. vt si aliquis recipere sub pena pecuniam prohibetur. ¶ Ecclesia dicitur habere fiscum.text.ꝛ glo.in ver.ecclesie.ꝛ de quo fisco intelligatur. vide per Abb.in.c.quia diuersitatem.de cōces.preben. Ad similitudinem ecclesie triumphantis debet esse vnus in ecclesia militāti cuius preceptis omnes obedire teneātur. glosa est multum singularis in clementi. ad nostram in ver.ecclesie,scđm Ab.

in:c.nouit.de iundi.

De his qui filios occiderũt.

Quia inter homicidiorũ genera homicidium filiorum ẽ grauius:ideo primo de his premittitur: ⁊ vide glosam.ij.in.c.j. quomodo puniatur occidens parentez vel filiuz. Et nota ꝙ titulus iste loquitur de penitentia imponẽda in foro anime. Et nota tex.in.c.fi. ꝙ vbi probabiliter dubitatur de peccato.debet imponi penitentia in foro anime:⁊ ista interpretatio licet videatur durior/est tutior respectu anime.de quo est pulchra glosa in c.j.deseruti. de qua multa dixi in rubri.de cohabi.cleri. ⁊ mulie.

De homicidio.

Hic auctor subijcit ru.generalem de homicidio: ⁊ quia est quoddam homicidium voluntariũ quoddam casuale. ideo ponitur in rubrica de vtroqꝫ. Nota textum in c.j.ſm ītellectũ glo.ij.ꝙ laicus fugiens ad ecclesiam post homicidiũ perpetratum per insidias propter atrocitatem delicti non gaudet immunitate ecclesiastica:⁊ hũc intellectum tenui in.c.inter alia.de immuni.eccle.quem multi tenuerunt licet aliqui teneant contrariũ. Nota ex tex. in.c.interfecisti.ꝙ est differentia inter furem ⁊ latronem: ⁊ adde glo.j.i.l.j.C.depositi.que dicit ꝙ latrocinium committitur palam.maxime in siluis. furtum clã. ⁊ glo.notabi.in..l.cum duobus.§. damna.in ver.surreptuz.ff.pro so. Et nota ex dict.c.ꝙ vbi fur potest comprehendi non debet occidi: et licet etiam non possit comprehendi si tamen est cognitus ⁊ per iudicem possint bona rehaberi. nõ potest occidi etiã de iure ciuili. quod est notabile secundum Abb.cui adde notata per Bartholum in.l. furem.ff.de sicca. Nota tamen ꝙ licet sit cognitus et bona non possint haberi per iudicem:vt quia statim est discessurus.potest occidi ⁊ vult Bal.in.l. si vt allegas. C. de sicca. ex quo notabiliter seqtur ꝙ debitor fugitiuus si telo se defendat potest ĩterfici. Notetis domini mei ꝙ cibi q̃dragesimales īducti sunt ad macerandũ carnem:⁊ cohibendum libidinem ⁊ concupiscentiam:⁊ ideo non debent esse multũ delicati.alias parum prodesset:vt probatur in dic.c.interfecisti.c.deniqꝫ.iiij.distinc. Nota ſm Abb. singul.tex. in dicto.c.ibi. te tuaqꝫ liberando.ꝙ pro rebus tantum saluandis non est licitum interficere furez:quia ista duo requiruntur copulatiue:⁊ ponderat istum tex.contra opinionem legistarum.quaz tñ saluat in foro contentioso:sed in foro anime debet imponi penitentia ⁊ quia in.c.inter alia.de immu. eccle. late dixi de hac questione non repeto hic. Nota ꝙ quilibet potest occidere suũ aggressorẽ absqꝫ eo ꝙ puniat/vt homicida.l.ij. vbi p bal. C.de sicca.qui dicit ꝙ primo insultatus dicitur facere ad defensionẽ non ad vindictam.quod tamen intellige incontinenti. secus si ex interuallo.adde glo.nota.in.c.si pfodiens.in ver.secularibus. hoc co.titu.xxiij.q.j.in summma. Bar.i.l. sed si quemcunqꝫ. in prin.ff.ad le. aqui. Nota tex.iunc. glo.in.c.cum iuramento.ꝙ sub generali iuramẽto non venit illicituz.cui adde glo. quas allegaui in iu. quod metus cau. Nunc tamen volo adducere nonnullas alias glosas in.c.ad aures.de tempori.ordi.in.c.ij.de maiori.⁊ obe.in.c.ego. N.in.c.quinta uallis.in c.veniẽs.de iureiu.in. c. nerui.xij.dist.i.c.si res aliẽa.xiiij. q.vj.i.c.q iust⁹.xj.q.iij.in.c.salonitane.lxiij.dist.in.c.est etiã.xxij.q̃st. iiij.in.c.ex parte.ij.de offi.delega.

118

¶ Nota glosam in.c. si aliquis. q non contrahitur irregularitas nisi actu hō interficiat. ex sola em volūtate nō est quis irregularis. ¶ Nūc est tps pnie: et ideo aduertāt sacerdotes qui audiunt confessiōes ad circūstātias q hnt augere et minuere delicta que ponunt notabi.in.c. sicut dignū.in prin. et adde glo. nota.in.c.cum quidam.de iureiu.i.c. homo xpianus.xl.disti. ¶ Tu scis q cōmuniter dicitur q quantū ad deum volūtas habetur p facto. hoc tn̄ itellige q ad interitū salutis eterne. nō q ad qntitatē supplicij: qz i foro pn̄iali ex sola volūtate delibera ta nō secuto delicto p impotentiaz facti. nō debet imponi tam grauis penitētia ac si delictū perpetrasset tex. do tibi sing.in dic.c.sicut in §. illi aūt. et sic est minus peccatū: et minori pene astringit. qd est notabile. Et adde sin.glo.in.j.c.si cui. de peni.dist.j.qui tex. etiā singulr probat idem in prestante opem ad delictū. ex quo non fuit principalis et sic in foro anime non procedit illa regula. q agentes et consentientes pari pena puniantur. ¶ Notēt domini confessores q non sufficit occupanti bona alicuius. sola restitutio: sed etiam debet imponi penitentia p iā cōmisso delicto. tex. est no.in dic.c.sicut.i eos.§. Et elegāter etiam probat ille tex. q liberat in foro anime ille qui occupauit bona alicuius erogando pauperibus non existente illo cui debet fieri restitutio. et sic nō spectat ad epz tlis rstitutō dicetur deo concedente in rubri. de iude. Nota textum in.§.illis qui allegatur sic. q quāto quis magis pseueret in peccato. tāto est maior penitentia imponenda: et facit ad questi. notabilē tactā p glo.i c.imitare.vj.q st.j. voluit q qtiens aliquis accedit ad fornicationem mulieris. totiens debet sibi indici penitentia: et sic imponitur penitentia p diuersis delictis: et adde pulchram glosam in capi. virginibus. xxvij. questione. j. q accedens ad monialem tria peccata committit. incestum/ adulterium/ et sacrilegiū. et tamen vna penitentia imponitur ¶ Nota glosam in verbo consiliū. que est magistra in sua materia: et allegatur ista glosa q statuta punientia homicidas verificantur etiā in mandantibus fieri homicidium. de quo late dixi in dicto capi. inter alia. Et nota glosam: quia dicit q homicidium committitur voluntate/ casu/ aut necessitate. Nota ex eadem glosa q cum homicida voluntario non potest dispensari: tamen cōmuniter concluditur q cum causa possit papa dispensare. nam apostolus paulus fuit homicida: et tamen postea ministrauit et assumptus fuit in apostolum. vnde presumendum est deum voluisse etiam suum vicarium posse ex causa dispensare. quod est notabile. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum Innocen. et quotidianum in dicto. c. sicut dignum. In contentioso foro agitur contra dantem cōsilium quando non potest agi contra principalem: vt notat Bar.i.l. si seruus. ff. de condi. fur. in foro penitentie tenetur indistincte. quod est notabile: quia est quotidianū et practicabile: siue ex iusta causa siue iniusta nolit agere contra principalem: et ideo bene caueant isti consiliarij dn̄orum principum. nam tenentur ad restitutionez ablatorū p ipsos principes. ligent ergo digito quia qn̄ tractatur de pditione salutis eterne. non tractamus de pditione centum florenorū. sed vt video nos miseri christiani aīas habemus in vili pcio: et sificatur hodie illd Iuue. Plorat lachrimis amissa pecūia verz. nō sic aīa amissa: sz erit illud qd scriptū reliqt qdam phūs ad confusionē xpianorum.

dixit eniz. cogentur credere penis qui noluerunt credere verbis. ¶ Nota glo. j. in. c. presbiterum. q in foro anime non punitur quis de homicidio/ licet culpa precessit homicidium. ex quo defuit voluntas in committendo homicidium. Nota glo. fina. q recidiuatio attribuitur primo morbo. vnde non videtur liberatus qui visus est conualescere si postea reicidat: et intellige glo. qn recidiuatio processit immediate ex illa infirmitate: et adde glo. nota. in l. martius. ff. loca. Et nota ex eodem textu. q quando aliquis vulneratus post paucos dies expirauit presumitur expirasse ex illo vulnere: et idem dicendum post multos dies dummodo constaret vel re ipsa vel medicorum iudicio mortem contigisse ex precedenti vulnere: sed indubio vbi videtur conualuisse. quo ad penam imponendam potius iudicandum q non decessit ex vulnere. secus si post paucos dies secundum Ab. que adducit notata per Bar. in. l. si in rixa. ff. de sicca. Et ibi videtur velle Bar. q vulneratus presumatur mortuus ex vulnere si post vulnus non surrexit et ambulauit. allegat notata per glo. reputataz singularem in. l. j. C. de emen. seruo. ¶ Notent domini clerici q non ludant etiam in ludo alias licito cuz laicis: quia illa mixturra est prohibita et propter hoc ludus alias licitus efficitur illicitus: et casus inde proueniens imputatur eis. tex. est singu. iunc. glo. ff. in. c. continebatur. habes tamen aliam glo. in. c. lator. hoc eo. tit. ex quo sequitur q licet ludus scacorum sit permissus clericis/ vt notat glo. in autenten. interdicimus. C. de epis. et clerici. tamen efficitur illicitus ludendo cum laico. Et nota ex eodez. c. lator. q ludus solatiosus non est interdictus clericis. ¶ Et nota q Ab. singulariter ponderat tex. in. c. suscepimus. q non licet clerico interficere furem pro rebus saluandis: licet aliter res conseruare non possit. Nota singulariter glo. in verbo. interimere eorum. in dic. c. suscepimus. que vult q non excusatur clericus ab homicidio/ si fugiendo poterat illud euitare: et non solum incurrit irregularitatem: sed etiam peccat: quia excessit mansuetudinez ecclesiasticam volendo potius occidere proximum quam fugere. quantum autem ad laicum dicas q quis non tenetur fugere dato q posset fugere: quia aliquez esse fugatum est iniuria. notat Bart. in. l. j. C. vnde vi. quia fugiendo est periculum in cadendo. cui periculo non debet se subiicere: et Bal. in cap. clerici. de vita et hones. cleri. dicit q laicus non tenetur fugere: quia fuga est refugium miserorum. secus in clerico. ¶ Nota glosaz. j. in cap. decetero. de causa propinqua et remota. ¶ Scias q cum homicida casuali episcopus dispensat in minoribus: vt in. c. ad audientiam vbi per doct. Nota et non tradas obliuioni q iura dicentia q ex consilio aliquis incurrit irregularitatem procedunt non solum quando directe consuluit in mortem alterius: sed etiam quando prestatur causa propinqua ad mortem: vt quando consulitur alicui q insultum faciat in aliquod castrum. debuit enim cogitare q ex talibus verisimiliter sequeretur homicidium: vt notabiliter declarat Inno. in dic. c. ad audientiam. quod tamen singulariter limitat/ quando prestatur consiliuz pro re illicita. secus pro licita: vt exponat se morti pro fide christiana. pro defensione patrie: et sic de similibus. Nota etiam q si aliquis consuluit Titio q occidat Sempronium: et Titius fuit occisus a Sempronio. consulens est irregularis tanquam dans operam rei illicite dictum est notabile Jo. an. in. c. fi. eodem titulo. in. vj. sequitur Abb. in dicto. c. ad audientiam. ¶ Nota glo. in. c. significasti. j. in ver. si est

119

sto in fi. q ex quo constat de casu: alis probatione deficiete super cir circunstantiis statur iuramento pa petrantis actum: et dum subdit gl. de compurgatoribus addendis. Hoc limitat Hosti. quando subesset infamia. alias soli iuramento stastaretur: quod est notabile. ¶ Advertant domini clerici ad vnum bonum consilium q caueant a rixa: quando est clericus in rixa et superueniant consanguinei clerici et interficiant illum qui erat in rixa cum clerico/clericus efficitur irregularis: vt notant doc. in. c. petrus. quod tamen intellige quando clericus fuisset in culpa exercendo rixam. Nota glo. in dicto. c. petrus. in ver. contra prohibitionem. in fi. ¶ Nota textum qui semper allegatur in. c. significasti. ii. q defensio debet fieri cum moderamine in culpate tutele: et glosa notabilis dicit quam commenda memorie q seruatur moderamen. quando istud duntaxat fit q omisso violentia repelli non posset. et est glosa in ver. tutele. que est pulchra in hac materia. Nota glosam que quotidie allegatur in dicto ca. in ver: credendum. q in foro anime de omnibus creditur confitenti. ¶ Nota dictum notabile doct. in. c. tua nos. q seruientes infirmo grauiter peccant exhibendo sibi aliquod nociuum et contrarium infirmitati sue: etiam si faciant ex compassione: et in hoc multum peccant mulieres infirmis seruientes quod est notabile. ¶ Nota q ludus lenis non est prohibitus cum pregnante muliere: vnde si persona non est inhonesta: non imputatur abortio inde contingens: vt qr est maritus vel frater: vel alia coniuncta persona. textus est memorie commendandus in. c. sicut. vbi per doct. intelllige tamen illum textum. quando conceptus erat viuificatus: et vide ibi omnino glo. ¶ Tu scis q

vbi ceptum est iudicium ibi finem debet habere. l. vbi ceptum est iudicium. ff. de iudi. Uolo tibi tradere pulchram limitationem. ille textus procedit quando totaliter ibi potest habere effectum. secus si ibi non potest habere executionem vt per impotentiam facti. textus est notabilis in. c. postulasti. ¶ Si aliquis interrogaret te quando dicatur aliquis contemnere excommunicationem. quid responderes: et dicas si infra terminum ei prefixum ad satisfaciendum per iudicem ecclesiasticum non satisfacit. satis dicitur contenere: et si animo indurato ferat excommunicationem per annum/tunc est suspectus de heresi. vt notabiliter concludunt Hosti. en. et Ab. in dicto. c. postulasti. Et nota textum et glosam in. c. exhibita. in ver. postulauit. quia semper allegatur q per petionem venie extraiudicialiter factam/non videtur quis recognoscere culpam. sed videtur potius fecisse ex quadam humilitate: sed habeas istud consilium vt fiat petitio conditionalis: et dicatur non puto hoc fecisse: sed si in aliquo lesi/peto veniam: et sic euitantur opiniones. ¶ Nota q clericus percutiens in aliquo conflictu vbi plures fuerunt occisi ab aliis. ex sola percussione non est irregularis: textus est notabilis in. c. petitio. quod tamen intellige quando bellum est iustum. secus si iniustum. Et ideo dicit singu. Inno. q si clerici vadant cum pugnantibus/vt eos audatiores faciant: et inimicos timidiores. q secuto per alios homicidio sunt clerici irregulares. quod est notabile et conclude q licet in bello iusto percutiendo clerici malefaciant: vt in. c. ex multa. de voto. tamen homicidio secuto per alios non sunt irregulares. ex quo ipsi non occiderunt vel membrum mutilarunt. Et adde in hac materia glo. in. c. igitur.

xxiii. q. viii. in. c. sciscitaris. vii. q. i. in. c. fi. xxxvi. distinc. in. c. clericus. l. distinc. et commenda memorie di. c. peritio. secundum Abb. quia non reperitur alibi ita clarus text. in casu suo. Ultimo nota in hac materia quod homicidium casuale non imputatur illi qui dabat operam rei licite et non fuit in culpa. capitulo. dilectus. et c. iohannes. eo. ti. ¶ Et adde singulare dictum Bartho. in l. furem. in fi. ff. de sicca. in. i. j. C. unde vi. quod si non possum effugere quin me percutias nisi te interficiam, possum te interficere sine pena. Et ideo ad probandum quod quis fecit ad defensionem non requiritur quod testes deponant, quod aliter non poterat euitare mortem: sed satis est quod dicant quod non poterat euitare iniuriam personalem: ut in dictis locis. de quo etiam per Antho. de bu. in. c. olim. j. de resti. spoli. Bar. in consilio incipiente. vanucius petri. quod perpetuo nota.

De homicidio in. vi.

Potestas petri transfluit ad posteros. alias sine pastore remansisset ecclesia. glosa est in. c. j. i ver. desereret. Nota quod potestates sunt a deo. glosa est in dicto. c. in ver. a domino. Nota glo. in ver. libere. dum dicit etiam illo non vocato. bene facit glo. in cle. dudum. in ver. libere. de sepul. ¶ Notent domini clerici quod sine pena irregularitatis possunt conqueri de suis malefactoribus coram iu: e seculari expresse protestando quod ad penam sanguinis non intendunt. textus est qui semper allegatur in. c. prelatis. et caute faciet clericus si de hac protestatione confici faciat publicum instrumentum: ut ibi per glo. in ver. protestatione. Quandoque iudex prouidet in futurum. glosa est in dicto. c. prelatis. in ver. prouideri. ¶ Et nota textum in capitu. fina. qui semper allegatur quod mandanti aliquem verberari si mors sequatur ex illis verberibus, mors imputatur mandanti. etiam si expresse prohiberet ne occideret: sed solum verberaret. quod est notabile.

De homicidio in cle.

Occidens aliquem pro saluando filium suum vel alium est irregularis. glosa est notabilis in cle. j. in pr. suum. ¶ Quis tenetur fugere si potest. alias non euadit irregularitatem. glosa est notabilis in ver. non valens. ¶ Quedam pulchra de furioso ponit glo. in dicta clementi. in ver. furiosus: et adde qualiter probetur furor. textus in l. apud iulianum §. constat. ff. de le. j. in. l. ob que vitia. ff. de edi. edic. in. l. quidam in suo. ff. de condi. in sti. vbi ex actibus et sermonibus. adde etiam glo. in capitu. j. xlvj. distinctione in. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solu. matri. text. l. ij. C. de iude. de quibus locis habetur per quos actus probetur quem esse furiosum: et multa que sunt prohibita furiosis. vide per glo. notabi. in capitu. ex eo. in ver. discretione. de elec. in. vj. ¶ Nota glo. in ver. dormiens. quod aliqui agunt et loquuntur dormiendo. cui adde pulchra notata per Bartho. in. l. penulti. ff. de parri. vbi format questionem an puniatur delictum commissum per dormientem: et concludit quod punitur ex culpa / si sciebat illud vitium sibi contingere: et non prouidit: adde etiam notata per glosam in capitu. sane. et in capitu. merito. xv. questione. j. ¶ Nota textum in dicta clementi. j. qui allegatur quod quo ad irregularitatem homicidium et mutilatio equiparantur.

120

¶ Petrus Rauennas ad suos auditores.

Gratias ingētes ago domino deo meo auditores charissimi. Cuius auxilio prime parti hui⁹ vtilis Cōpendij finem imposui. Preces humiliter effundamus: ꝛ eius eternam rogemus maiestatem / vt vires validas mihi concedat. quibus ad optatum finem huius operis peruenire possim. Hoc compēdiuz composui ex textibus ꝛ glosis Allegationum multitudine omissa opinionumq; recitatione: sed soluz compendiose sum locutus. Aliter enim compendij nomen amisisset. fateor tamen in hoc opere duos aurigas habuisse inter legistas Bar. ꝛ in inter canonistas Abb. Et qui hunc libellum in promptu habuerit hunc fructum consequetur: quia ipsi loquenti ꝛ disputanti alij resistere non poterunt: sed conuicti ruboreq; suffusi cum silentio remanebunt. Et hortor theologie professores vt opus hoc non contemnāt: quia quotidiana illos experientia docebit qualem sint vtilitatem cōsecuturi. Gratia ꝛ pax domini nostri ihesu christi sit cum omnib⁹ vobis semper. Amen.

Finis prime partis huius preclarissimi iuris canonici compendij.

Incipit secunda pars huius compendii.

Quia est quedam restitutio generalꝭ: per quaꝫ subuenit ecclijs et minorib⁹ iure spēali. maiorib⁹ vero ex clausula generali iusta scilicꝫ cā suggerēte. merito ponitur ista rub. in qua tractatur generaliter de restitutione in integrū. Et restitutio in integrum est in pristinum statum repositio. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. ¶ Et nota que sunt requisita ut ecclesia cōsequatur restitutionem aduersus contractum. Primo requiritur ꝙ sit lesa ratiōe illius contractus. Secundo ꝙ manifeste appareat de lesione: hoc est ꝙ per testes vꝉ alia legittima documenta doceatur de lesione. Tertio requiritur ꝙ lesio sit enormis: quia pro modico non datur restitutio. l. scio. ff. d in integ. resti. ꝛ notat glo. hic in. c. j. Quarto requiritur ꝙ ecclesia sit infra tempus petēdi restitutionem. scilicet infra quadriennium a tempore lesionis. c. j. eo. ti. in vj. quod limita vt ibi per glo. singula. ꝛ ibi dicetur. Nota tamen ex eodem tex. in dic. c. j. ꝙ concessa restitutione ecclesie restituitur etiaꝫ laicus qui secum contraxit. Nota gl. in ver. iure minoris. super qua glo. disputatur per doctores. An vsucapio triennalis currat contra ecclesiam sicut contra priuatum: ꝛ licet sint opiniones tamen videtur cōmunior ꝛ verior opinio ꝙ sic: quaꝫ In no. tenet in dic. c. j. glo. in auctenti. de ecclesiasti. titu. §. pro tēporalib⁹.

Di.in regula possessor.glo.in.c.de redditibus.xii.q.ii.licet dubitauerit.xvi.q.iii.§.quas actiões.et Cardi.et Ab.dicit illam esse communẽ licet aliqua adducat in contrariũ. ¶ Nota singl'r glo.penul.q vt teneat alienatio rei ecclesiastice requiruntur duo.et q seruetur forma et q stat in casu licito: alias est ipso iure nulla.pro qua glo.habes optimum tex.in cle.i.de rebus eccle.nõ aliená.licet glo.teneat contrarium.xii.q.ii.in summa.et in.c.sine exceptiõe q sufficiat solum seruare formam.sed communis opinio est cum hac glos. adde que dicta sunt in rubri.de his que fiunt a prelato.Et commenda memorie dictum notabi. Inno.i.c.cum sit generale.de fo.compe.q coram iudice ecclesiastico potest ecclesia petere restitutionem in integrũ. contra laicum: et pro isto dicto Inno.bene facit gl.nota.i.c.pe.supra ti.pror.i ver.mortis. ¶ Nota q potest induci generalis cõsuetudo vt in oibus ecclesiis collegiatis episcopus habeat prouisionem prelatorum.tex.est nota.in.c.cum venissent.eo.ti.et sic.c.i.de electio. pót tolli per consuetudinem contrariã pro quo facit glo.nota.in.c. quãque. in ver.deuoluatur.de elec.in.vi.vbi dicit: q olim episcopus prouidebat de omnibus beneficiis. ¶ Nota q intrusus dicitur ille qui obtinuit dignitatem ab illo qui non habet potestatem illam conferendi.tex. est in dic.c.cum venissent et in.c.ex frequentibus.cum ibi notatis de insti. Et scias q gesta per intrusum nõ valẽt quantumcunque dicatur tolleratus: quia in intruso non habet locum tollerantia: ex quo non habuit ingressum ab habente potestatem: dic.est

* nota.Inno.in.c.qualiter et quãdo.ii.de accu.quem refert: et sequit ab. hic. ¶ Et nota ex eo.tex. qui semp allegatur. q vbicunque iudex aliqd agit.ex quo concluditur nimis fauere alteri parti potest ex hoc legitime recusari.facit.c.accedens.ii.vt lite nõ contesta. Nota in alio singulariter tex.in dic.c.cum venissent.i fi.quia non reperitur alibi secũdum Ab.q electio facta lite pendente nõ debet retractari propter solam litem pendentiam. Nota glos.i.q verba libelli impropriantur vt libellus ipse sustentetur. Et adde doctrinam Bar.i.l.sed et si possessori.§. item si iurauero.ff.de iureiu.in.l.si olei.C. loca. Nota glo.in ver.renunciauit.in fi.q electus ante confirmationem potest renunciare in manibus eligẽtium: nec est opus adire superiorem cui adde pulchram glo. materia in c.si electio.de elec.in.vi.in ver.renunciat. Nota glo.in ver.procuratorem.q cause ecclesie non sunt tractande sede vacante.fallit quando est talis causa que non potest cõmode tractari nisi sede vacante. Nota vnum pulchrum dictum Innoc. in dic.c.cum venissent.quod quotidie allegatur.q possessio iuris eligendi non acquiritur nisi tribus interuenientibus.prio q quis eligat secundo requiritur patientia eorum qui erant in possessione eligẽdi.tertio confirmatio electionis per superiorem facta.quod memorie cõmẽda secundum Ab. qui de omnibus assignat rationem. Item secundum Inno.vt valeat electio facta a possessore requiritur q sit in bona fide. ¶ Tu scis q priuilegium pape nõ potest potest probari: nisi per scripturam vt notat Archi. in prohemio sexti Bal. in.l.humanum.C.de legi.tamẽ possunt adduci testes ad declarandum scripturam pape.tex. est nota.in.c.auditis.eod.ti.et ideo dicimus q prioritas vel posterioritas gratie potest probari p testes et glo.est in.c.duobus. de rescript.in vi.in.c.si a sede.de preben.in.vi. Et nota q non requirit scriptura ad effectum gratie: sed ad ei9 pba

121

tionem. ꝛ adde glo. in. c. institutionis. xxv. q. ij. Tu scis ꝙ si allegat lesio in contractu oportet ꝙ pri⁹ ꝓbetur anteꝙ̃ concedatur restitutio l. in cause. §. cā cognita. ff. ꝺ mino. hoc non ꝓcedit peterēdo restitutionē aduers⁹ ꝓbationē omissā. nā nō est necē alit̃ ꝓbare lesionē vt i. ꝺ. c. auditis. nā eo ipso appet ꝺe lesiōe: ꝙ ecclesia omisit probationē necessariam in termino. Et adde tex. not. in. l. si minor. §. minores. ff. ꝺe mino. in quo ipso facto appet lesio. nā eo ipso ꝙ minor cōpromittit est lesus ꝛ in. l. ait pretor. §. non solū. ff. ꝺ minor. naꝫ eo ipso ꝙ minor fideiussit ꝓ alio est lesus. ꝺe quo ꝑ Jo. an. i additionibus Spe. hoc eo. tit. §. j. circa prin. Nota ēt ex eo. tex. ꝙ ecclesia restituitur aduersus ecclesiaꝫ. ꝛ intellige quando concurrit solum priuilegium vnius. vt ꝺeclarat barto. in aucten. quas actiones. C. ꝺe sacrosan. eccle. in illa questione. an priuilegiat⁹ possit vti ꝑuilegio suo cōtra pariter ꝑuilegiatū. Nota gl. in ver. iure minoris. ꝙ ecclesia vtit̃ iure minoris: ꝛ reipu. ꝛ imperij. qꝺ est nota. Et eadem glo. ꝺisputat an ꝺetur ecclesie restitutio aduers⁹ ꝑ̄scriptionem. ꝛ cōmunis opinio ē ꝙ sic. quod tñ intellige ante quadriennium completū. Et glo. penul. tangit an in omnibus ecclesia equiparetur minori: ꝛ nota ex glo. ꝛ memorie commenda ꝙ omnia iura loquētia ꝺe minoribus in materia restitutiōis. ꝺebēt trahi ad eccl̃ias ꝛ sicut minor ñ restituit̃ aduers⁹ ꝺolū ꝛ ꝺelictū ita nec eccl̃ia. qꝺ itelligit Hosti. quādo tota eccl̃ia fuit in ꝺolo: secus si solus prelatus. Et nota singulariter hoc ꝺicti ꝙ licet i iudicialibus ꝺolus soli⁹ prelati nocea t ecclesie vt notat glo. in regula ꝺelictum. ꝺe re iur. in. vj. tamen ꝺebet restitui. vt singulariter voluit Hostien. Sed aduerte quia Ab. reprobat glo. in ꝺicta regula. ꝺelictum. l capit. si. ꝺe iura. ca. in versi. itē quer itur si tutor licet videatur illā approbare: sed tamen illa glo. videt̃ magis communiter teneri. ¶ Tu scis ꝙ causa matrimonialis non potest agitari nisi coram episcopo. c. accedentibus. ꝺe exces. prela. sed ꝗro an talis causa sit ꝺelegabilis ꝑ episcopuꝫ: ꝛ ꝺicas ꝙ sic. tex. habes nota. in. c. ex litteris. eo. ti. nā si ibi ꝺelegatus principis hoc potest fortius episcop⁹ qui cognoscit iure ordinario fm Ab. Tu scis ꝙ restitutio in integrum conceditur ecclesie ꝛ minori. ꝛ etiā maiori: vt in ti. ex ꝗ. cau. maio. ꝛ in ꝺic. c. ex literis. Si aliquis interrogaret te. Est ne aliqua ꝺifferētia inter istas restitutiones. Quid ꝺiceres. sed respōdeas sic. ꝙ respectu minorꝫ ꝛ ecclesie suf ficit enormis lesio. sed respectu maioris requiritur iusta causa: ꝛ ꝙ probetur. ¶ Et etiam nota bene tu canonista quia legiste habent illum titulꝫ ex quibus causis maiores. vt intelligas bene hanc materiā. volo tibi ponere summariā toti⁹ illi⁹ tituli. Ille enim titulus ꝓuidet absentibus vel iusta causa impeditis. prouidet etiā contra eos. prouidet etiam contra negligentiā magistratuum. Item ꝓuidet omnibus ꝑ illam clausulaꝫ generalem si qua mihi iusta esse videbitur. habet ergo locum restitutio in integrum in istis casibus que etiaꝫ competit maiori. Quia in ꝺic. c. ex literis. fit mentio ꝺe supplicatione. vellem scire ꝗd ē supplicatio: et respōdeas sic. Supplicatio est queꝺaꝫ precū porrectio facta pricipi: per quā ex quadā benignitate supior restituit supplicantem aduersus sententiā contra quā non competit remedium ordinariū ꝛ ꝺe ista supplicatione ꝓprie habetur in aucten. que supplicatio: C. ꝺe pre. impera. offe. in. l. j. C. ꝺe sen. ꝑfec. preto. ꝛ vide glo. nota. ibi. i ꝟ. supplicauit. Nota singulariter glo.

v.tunc.cum tex.⁊ibi per doc. ꝙ de iure canonico i causa fauorabili cō cedēda est restitutio maiori allegata iusta causa. licet plene non probetur:sed per iuramentum vel per vnum testem quod alibi non reperitur.⁊ licet tex.loquatur in principe idem tamen in inferiore in casu quo pōt restituere ſ3 Ab. ¶ Nota glo. in ver.supplicauit.ꝙ remota appellatione non intelligitur remota supplicatio.dicit tamen hic notabilit Inno.cuius dictum allegatur semper:ꝙ solius principis est admittere supplicationem contra sententiā cum tractetur de preiudicio alteri⁹ intellige tamen secundum Abb.in supplicatione proprie sumpta q̄ conceditur ex benignitate principis.

¶ Restitutio autem in integrum q̄ fit cum cause cognitione conceditur ab inferiore a principe. Et concludunt doc.ꝙ nedum episcopus: sed etiam episcopi vicarius potest adiri super restistitutione aduersus sēsententiam ipsius vicarij.non potest tamen vicarius episcopi restituere aduersus sententiam episcopi: vt notat Ab.in.c.cum ex literis.hoc eo.ti i.ij.notabili.¶ Tu scis ꝙ sententia lata in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam.c.lator.d re iudi. Uolo tibi tradere pulchrā declarationem ad hoc.quia hoc intelligitur quo ad veritatem: sed q̄ ad instantiam sic:vt in dic.c. ex literis.dictum est singulare Hosti. ibi de quo dicto multum exultat Ab. Et vt bene intelligas debes scire: ꝙ per sentētiam extinguntur omīa acta litis.vt litis contestatio.libelli oblatio.⁊ similia.¶ Unde si quis non appellat in causa matrimoniali ⁊ vult de nouo audiri ad probandū ꝙ ecclesia fuit decepta: debent omnia acta de nouo formari.sed per restitutionem que reponit in statu3 in quo erat tempore late sententie nō erit opus acta de nouo conficere,ſ3 audietur super prima instātia vt in dic.c.ex literis.Et ex his sequitur pulchrum dictum. ꝙ vbi pinguius subuenitur per remedium extraordinarium potest quis intentare illud remedium: licet competat ordinarium. Ex quo etiam notabiliter sequitur ꝙ in istis sententijs que nō transiunt in rem iudicatā habet q̄s duplex remedium: vnum de iure cōmuni:aliud per restitutionē.ſ3 i isto oportet:ꝙ aut sit minor: aut maior. ⁊ habeat iustam causam quam probabit etiam per solum iuramentum vt i dicto.c.quod est notabile. Tu debes scire ꝙ glo.iiij.q.v.c. quisq3 in glo.fi.vult: ꝙ sufficiat iuramentum ad excusandum contumaciam tamen concludas ex intentione docto.ꝙ est in arbitrio iudicis qualis probatio debeat esse considerata: q̄litate ꝑsone īpedimēti ⁊ cāe. Et adde notata per Bar.tin.l.ij.§.qd diximus.ff.si quis cau.in.l.quesitū. ff.de re iudi in.l.qui commeat⁹. ff. de re mili. Et dicit notabiliter barto.ꝙ si aliquis vult probare tempestatem maris:⁊ ideo non potuit venire non sufficit solum probare tempestatem sed ꝙ ipse exiuit de domo tpe debito vt veniret. ⁊ si potuit ꝑpter tempestatem. Et nota tex.notabilē in.l.preses.C.de appel.ꝙ casus contingens in personam nuncij excusāt dominum mittentem:ad idē est tex.in.l.cū a matribus.C.qui petant tuto. Dicit tamen Bar.in.dic. l.preses.ad propositum nostrum ꝙ ad hoc vt iste cas⁹ non noceat oportet ꝙ probetur ꝙ isti nuncio successit taliter ꝙ comparuisset in termino:nisi fuisset propter casum impeditus. ¶ Et nota dictum singulare Bar:in.l.si q̄s.C.de naufrag.li.xi. ꝙ si aliq̄s patit̄ aliquē casū i aliquo loco pōt facere examiari testes qui faciēt fidē corā ꝯpetēti iudice dato ꝙ aduersari⁹ nō fuerit citat⁹ si erat in loco lōginquo:quod est notabile.

122

¶ Et nota vnum fundamentum in hac materia q petens restitutionē in integrum debet se fundare super enormi lesione. quia pro modico nō datur. c. tamē ex literis. eo. ti. l. scio ff. eo. Tu debes scire q allegat̄ sp dictum Bar. in l. prolatam in fi. C. de sen. q sententia lata a iudice minus instructo est nulla. ¶ Uolo tibi tradere pulchram declarationē ad illud dictum: q intelligitur quādo iudex prorsus ignorans de act tulit sententiam. vt quia de sero recipit multa acta intricata et inuoluta. et de mane tulit sententiam. sed si tulit sententiam non ita propere: sed infra tempus breue sentētia tenet: sʒ oritur quedaʒ presumptio iniusticie vt notabiliter probatur i. d. c. tum ex literis. Et adde tex. in. c. ponderet. l. dist. secundū Ab. Sed aduerte q Bar. non loquitur in isto casu: sed loquitur quando post litē contestatam infra paucos dies tulit sententiam: et illud dictum Bar. est magis communiter approbatū. de quo pulchre p moder. in. c. si pro debilitate. de offi. dele. Nō tradas obliuioni dictuʒ sing. Inno. in dic. tum ex literis. q mandatum pape factuʒ sine cause cognitione in causa que requirit sententiam et cause cognitionem non habet vim sententie: et sic non valet nisi aliter appareat de certa scientia pape. Nota glo. ij. que notabiliter probat q quadriennium indultum ad petendum restitutionem / non currit impeditis facto iudicis vel aduersariū: et pro hoc dicto est optim⁹ tex. in. c. j. de in integ. resti. in. vj. in ṽ. negligenter. Nota glo. fi. q peremptorium potest mitti prima vice ꝓpter difficultatem geminandi citationes. Et adde pulchram glo. in c. constitutionem de senten. excom muni. in. vj. et concludē q etiaʒ cessante causa potest mitti peremptoriuʒ prima vice / dummodo habeat terminum competentē maxime cū interuallo terminorum vt in dicta glosa. Nota ex eadem glosa in fi. q in cā restitutionis dʒ seruari ordo iuris. Cui adde glo. et doc. in. c. ij. d offi. iudi. Et Ab. allegat Bar. i. l. fi. ff. ex qui. cau. maio. sed dicas q ista allegatio ē corrupta: et ideo tu allega Bar. in. l. I cause. §. causa cognita. ff. mino. vbi per illum textuʒ dicit q in causa restitutiōis potest perueniri ad sententiaʒ diffinitiuā lite non contestata. et per doct. in. l. j. C. si vt se ab heredi. absti. ¶ Nota q Abb. dicit vnum singulare in di c. c. tamē ex literis. in fi. quod est istud q indulta restitutiōe ecclesie non est necesse intentare primam actionem infra annū. ita q post annum non competat. Et probat sic. ecclesia restituitur non beneficio ꝓtoris: sed beneficio iuris canonici. ergo cum ista actio nō rescindatur: sed a principe: et a iure canonico. cōcedatur cessat ratio super qua fundat se tex. in. l. in honorarijs. §. sʒ cū recissa. ff. de actio. et obliga. ¶ Sʒ istud mihi non placet. quia ecclesia vtitur iure minoris. Preterea ratio tex. in. d. §. sed cum recissa. est qꝛ restitutio datur contra ius: ergo dʒ finiri anno. Ista ratio videt̄ etiam militare in ecclesia quam etiam iura ciuilia comprehendunt regulariter vt notant doc. in. c. ecclesia sancte marie. de consti. ¶ Si es mēor fuit allegatum dictuʒ notabile Inno. in ru. de fideiussoribs. in. c. post electionē de concess. p̄ben. et nunc pro declaratione illius dicti dicas ꝓ procedit in exceptione dilatoria. quia iudex ex facili suspitiōe potest illam non admittere. non tamen debet excludere peremptoriā: nisi ex presumptione multum vrgenti. qꝛ tractatur de magno preiudicio: iō requiritur fortior presūptio. vt notabiliter probatur in. c. suscitata. et ibi per Ab. Nota glo. j. in dic. c. su

festata que solet multuz allegari: q de iure canonico non procedit. l. j. C. de sen. quia ius canonicum nō curat de ista solennitate. valet ergo d iure canonico sententia lata contra dominum si procurator & non domi nus fuerit in iudicio: sed nūq̄ sci ui videre qualiter ille tex. probat hoc super quo se fundat. glo. & doc. quia ibi dicitur q fuit condemnatū monasterium. intellige q effectuali ter est condemnatum monasterium si procurator eius est cōdemnatus. & hoc vult glo. in vlti solu. Et nota q etiam de iure ciuili non procedit d. l. j. in causis summariis: dictum ē singulare Bar. in extrauaganti. ad reprimendum. in ver. figura. ad fi. Et adde etiaz quod notabiliter di cit Bar. in. l. mutari. ad fi. ff. de pro cu. vbi dicit: q si citaretur domin9 ad aliquem actum & nō procurator puta ad vibendum iuramentum te stium: vel publicationem: vel ad au diendum sententiam: & non compa reret dominus vel procurator sen tentia esset nulla: quia citatio nō ar tat dominum: debuit enim citari il le qui erat domius instantie Adde etiam Bar. in. l. furioso. ff. de re iu di. & Ab. in. c. sepe. de appel. Limi ta tamen predicta non procedere quando procurator esset infirmus: vel absens. tex. est not. & ibi Domi. in. c. si quem. de procu. in. vj. Nota singulariter glo. in ver. postulauit. quia pulchre limitat iura dicentia procuratorem non posse petere re stitutionem in integrum sine specia li mandato. l. illud. §. si talis. ff. d mi no. quia procedunt quando restitu tio petitur principaliter: secus quā do incidit in causam. Et nota secū dum Ab. q requiritur speciale mā datum ex parte petentis restitutio nem. secus ex parte defendētis qd est nota secundum Ab. pro quo fa cit tex in dic. §. si talis. Et ad illud quod supra proxime dictum est ex glo. in ver. postulauit. adde notata per Bar. in. l. indebitam. ff. de con dic. in de. in. l. j. C. etiam. per proc. cau. in integ. resti. agi. poss. in. l. cuz procurator. ff. de noui ope. nuncia. Nota singulariter ex dic. glo. q re stitutio petita post sententiam ante lapsum decem dierum. dicitur veni re incidenter. Et nota dictum no tabile Inno. in hoc. c. q habentes legitimam administrationem vt tu tores: & procuratores: & similes pos sunt petere restitutionem sine spā li mādato: quod est notabile secun dum Ab. & adde Bar. in dict. l. j.

¶ Non tradas obliuioni glo. in v. sententie. nisi incontinenti probet exceptio. quia dicit Ab. q solet illā multum adducere in cōsiliis ad sta tuta que excludūt omnes exceptio nes contra sententiam: q si inconti nenti quis vult probare exceptionē legitimam contra sententiam. debe at audiri non obstante statuto. Et quia Ab. adducit glo. in. l. j. §. qui interdictum. ff. de tabu. exhibē. que voluit: q licet petenti exhibitionez testamenti non possit opponi exce ptio nullitatis. tamē potest opponi talis nullitas que constat ex testa menti inspectione. Adde quod no. Bar. in. l. j. in vj. oppositione. ff. de ope. no. nuncia. Bal. in. l. j. C. ne li ce. ter. prouo. vbi. Cle. vt calūniis. de re iudi. non habet locum quādo opponitur talis nullitas que appa ret ex inspectiōe sententie. vel acto rum. Roma. in. l. si vero. §. de viro. in. xxxij. fallentia. ff. solu. ma. d qua per Alex. in. l. d pupillo. §. q opus. ff. de ope. no. nuncia. Nota singula riter glo. in ver. equitate pensata. que ponit pulchram limitationem ad. l. j. C. de in integ. resti. postu. Et nota q si postulata restitutione i in tegrum sit executio: debet reuoca ri illa executio secundum Ab. alle gantem dominos de Rota. & pba tur in dic. l. j. qui etiam dicit q idez

123

quando petitur restitutio ad appellandum. q debet differri executio: quod est notabi. Nota glos. fin. ibi Ar. que vult q missus in possessionem causa custodie debet prestare cautionem de fructibus restituendis si est suspectus. ¶ Nota q prescriptiones iudiciales currunt contra ecclesiam: sed restituitur vt probat tex. in. c. coram. Et nota secundum Abba. q ille tex. facit in argumen. ad notabilem questionem: et quotidianam. Iudex citauit aliquē vt compareat certo termino pro quo cōparuit in termino procurator: et petit dilationem ad faciendum fidem de mandato non est danda: sed dñs debet tanq̄ contumax condemnari de quo per Bar. in. l. si quando. C. de dilationibus. quod est notabile. Nota glo. in ver. speciale mādatū. qr non reperitur alibi in iure canonico. q ad petendum restitutionem in integrum requiritur speciale mādatum. Et legiste habent textuz in l. illud. §. si talis. ff. de mino. Sed si aliquis īterrogaret te quomodo intelligatur concessum speciale mandatum. quid diceres: et respōdeas q ad petendaz restitutionē sufficit speciale mandatum comprehensuz sub generalitate verborum: dictum est notabile Hostien. in dic. c. corā. Exempli gratia do tibi mandatum ad petendam restitutionem in integrum vbicunq opus erit. non ergo requiritur mandatum esse speciale quo ad illam causaum in qua est petenda restitutio: sed Bartolus in l. illud. §. si talis. ff. de minoribus. videtur velle contrarium: sed tene opinionem Hostiens. quam tenet Barto. in. l. filiusfamilias. ff. de donatio. et adde quod notat Bar. in. l. qui bona. §. si alieno. ff. de dam. infec. et in. l. ij. §. sin autem. C. de iuramen. calum. vbi dicit q non sufficit mandatū speciale ad iurandū de calumnia nisi dicatur in tali causa. Et idem videtur velle ibi quantuz ad restitutionem in integruz de quo etiam per Bar. in. l. j. C. etiam per procuratorem cau. in inte. restitut. agi posse. Et non tradas obliuioni q vbi probabilit dubitatur de speciali mandato. admittitur procurator cum cautiōe de rato. tex. est notabilis in. l. q si speciali. ff. de minoribus. Ex quo nota q sicut quādo est dubiū de mandato generali. admittitur procurator cum cautione de rato. vt in. l. j. C. de procuratori. ita vbi est dubium de mandato speciali. ¶ Tu scis q dictum est in rubrica de foro competenti. q eccl'ia potest petere restitutionem in integrum coram iudice ecclesiastico. Et aduersus contractum factum cum laico. dicas q idem procedit in rebus patrimonialibus clerici: qr in hoc gaudent eodez priuilegio. tex. est notabilis in. c. constitutus. et ibi per Ab. Et nota q qualitas clericatus: et ēt canonicat nō excludit ab ista petitione restitutionis minorem etiam in rebus temporalibus. tex. est quem dicit Ab. memorie cōmendandum. in dic. c. constitutus. Tu habuisti i rub. de etate: et qualitate. q clericis secularibus sola dignitas episcopalis liberat a patria potestate. Adde i hac materia tex. in dic. c. cōstitutus. et intellige quo ad temporalia. per ea q̄ habētur in c. si annum. de iudi. in. vj. secundum Ab. Sed vt puto iste tex. non probat hoc. quia nō probatur ibi. q tēpore emācipatiōis illi filij eēnt canonici. ¶ Religio vero approbata dissoluit vinculum patrie potestatis glo. est nota. in. l. si ex causa. §. penl. vbi per Bar. ff. de minoribus. Nota tamen singulariter q in casibus in quibus soluitur patria potestas: vt per dignitatem episcopalem vel per ingressum religionis. hoc procedit inquantum faceret contra ipsos q essent in patria potestate. sed

si eis esset fauor adhuc iudicantur esse in patria potestate: dictum est notabile Bartoli in.l.item in potestate.in fi.ff.de his qui sui vel alie. iu. Et adde si ex forma statuti quis desinit esse nobilis propter suũ delictum: intelligitur quo ad fauores non edia. Ange.in.l.si quis solidũ. ff.de here.insti. Roma.in.l. si exhe datus.§.j.ff.ad silenia. facit glos. in.c.cum inter.de excepti.in.l.filij. §.relegatus.§.senator.ff.ad municipa.in.l.eos.ff.de decur. Et quod voluit Barto.in l.nulla.ff. de legi. Bartolus in.l.tutelas.§.fin. ff.de capi.dimi.vbi dixit: ꝙ bannitus ꝑdit iura ciuitatis quantum ad commodum: non quantum ad incommodum. Roma.in.l.antistiue.§. fi. ff. de acqui.here. Et ideo dicitur: ꝙ excommunicatus / debet priuatim dicere officium: ne immunitatem ꝓstet delictum: vt notatur in.c.ij.de cleri.excommuni. Et adde etiam Barto.in.l.patre furioso.ff.eodem titu.qui querit quid si pater ingrediatur monasterium: an filij efficiãtu sui iuris. Et cõcludit ꝙ sic: ⁊ ibi in fi.videtur velle Barto.ꝙ si filiꝰ efficiatur sacerdos: efficiatur sui iuris.per ea que habentur in.c.indecorum.de eta.⁊ qualita.sed hoc nõ est verum vt ibi fuit dictum. Adde etiam Barto.in.l.patri.ff.de adul. qui loquitur etiam de patre ingrediente monasterium. ¶ Nota etiã ꝙ nec militia nec doctoratus: liberant a patria potestate. tex.do tibi notabilem vbi per Bald.in.l.si maritus.C.de pa.potesta. ¶ Nota singulariter ꝙ clerici possunt vti statuto: seu consuetudine laicorum porrigente merum fauorem: quia videtur tunc statutum priuilegiatiuũ vt singulariter probatur in dicto cap. constitutꝰ.de quo in.c.ecclesia sancte marie.de constitu. Et probat etiã ille tex.ꝙ in lucro captãdo succurritur ecclesie ⁊ minori per beneficium restitutionis in integrũ. Et de iure ciuili habes tex.in.l.ꝙ si minor.§.sceuola.ff.de minorib. ⁊ in.l. ait pretor.in fi.eo.ti. Et nota singulariter ꝙ.l.fi.C.in qui.cau.in integrũ resti.ñ est necessa.itelligitur in quacunqꝫ prescriptione temporali inducta a statuto: vel consuetudine vt notant doc.in dic.l.fi.⁊ in dic. c. constitutus.quod tamen limita notabiliter per tex.in di.c. constitutꝰ. non procedere quando ageretur de lucro captando.quia tunc talis prescriptio currit: de quo per Bart. in dic.l.fi.in fi. ¶ Nota vnaꝫ pulchrã regulam ꝙ vbicũqꝫ casus requirẽs speciale mandatum est modici preiudicij admittitur coniuncta persona sine speciali mandato in casibus requirentibus speciale mandatum c.nonnulli.de rescrip.l.patri. ff.de mino.secundum Joan.and. ⁊ Ab. in dic.c.constitutus. ¶ Nota glos. penul.in fi.ꝙ quantumcunqꝫ in alienatione rei ecclesie: vel minoris interuenerit solennitas: tamen si ecclesia vel minor potest probare se esse lesum ex illo contractu: potest petere restitutionem in integrum. ⁊ adde tex.in.l.siquidem.C.de pred. mino. ¶ Et tu canonista bene intelligas fundamenta: dicas sic. quandocqꝫ minor est deceptus.in eo ꝙ vẽdidit: quia nõ expediebat sibi ꝙ vẽderet.tunc restituitur aduersus vẽditionẽ: vt rescindatur venditio. ⁊ vt ipse habeat rem sicut si nõ fuisset facta venditio. Et istud dispo nit ti.C.si aduer. vẽdi. Quñqꝫ ẽ lesꝰ in eo ꝙ male vendidit: qꝛ bñ expediebat ꝙ vẽderet: sꝫ debebat vẽdere ꝓcio cariori: tũc restituit̃ in iteg. vt sibi ꝓciũ suppleat̃: ñ vt venditio rescidat̃ vt l.d.l.siqdẽ.⁊.l.l.si res.§.j. ff.d' iure do. Qñqꝫ minor est lesꝰ ñ in eo ꝙ vẽdidit.nec ĩ eo ꝙ male vendit: sꝫ ĩ eo.ꝙ pecuniã acceptã consumpsit.tunc restituit̃ aduersus solutionem. C.si aduer.solutio.⁊ ex his

124

habes notabiliter quomodo debes formare libellum: et positiones et ad quid petas restitui. et idem dicas in ecclesia. Et ista notabiliter declarat Bar. in dic. l. siquidem.

Tu habuisti in hoc libello in aliquibus locis limitationez ad iura que dicunt q vbi c opetit remedium ordinarium non datur extraordinarium. volo tibi nunc tradere aliā pulchram limitationem. illa enim iura procedunt vbi certum est de remedio ordinario: sed vbi probabiliter dubitatur potest intentari vtrumqz disiunctiue: seu sub cōditione: vt notabiliter probatur in dic. c. constitutus. vbi elegāter per Inno. ¶ Et scias q mandatum iurisdictionale ampliatur ratiōe incidentie. potest ergo delegatus cognoscere non solum de causa sibi specialiter cōmissa. sed etiaz de alia causa que venit incidēter in causa sibi commissa vt est restitutio. tex. est notabilis in. c. causa. eo. ti. et i illo tex. habetur qui sint iudices qui possunt concedere restitutionem in integrum: vbi plene per doc. Et nota ex eodem tex. causas super quibus arbiter assumi non potest. Et nota ex ratione illius tex. secunduz Ab. q in causis reseruatis pape arbiter non potest assumi quantumcunqz partes consentiant. de quibus per glo. notabilem i c. q translationem. de off. lega. Nota singulariter glo. penul. q arbiter non solum potest cognoscere de expressis in compromisso. sed etiaz de eo quod oritur ex compromisso. seu incidit in causa compromissi. et ideo arbiter potest cognoscere d restitutione cum incidit in causa sibi commissa. de quo i. l. fi. C. vbi et apd quem. ¶ Scias vnam regulam q prescriptiones iudiciales currunt contra ecclesiam: et minores sed [re]stituuntur. vt in. c. fi. eod. tit. Adde Bar. in. l. j. C. si sepius. resti. in inte. postu. Et ex dic. c. fi. nota q restitutio semel negata non debet concedi: nisi ex noua causa. Et legiste habent ti. C. si sepius resti. in integ. postu. sed restitutio semel concessa potest iterum concedi. tex. est notabil' in. l. et si sine. §. restitutus. ff. d mino. Ultimo nota q per statuta ciuitatum non potest concedi generalis administratio bonorum minoribus quia hoc princeps sibi reseruauit. tex. est notabilis vbi per Bar. in. l. ij. in prin. ff. de mino. nisi esset aliq ciuitas non racognoscens imperatorem in superiorem secundū Bar. ibi facit simile quod habetur de restitutione ad famam. quaz solus princeps facit in. l. j. §. de qua re. ff. d postu. Nota etiaz q restituitur minor vt habeatur pro confesso in casib' in quibus pena crescit per inficiationem. tex. est notabilis vbi per bar. to. in. l. ex causa. §. nunc videndum. ff. de mino. Nota etiam q si res soluta minori pditur restituitur: hoc verum si facilitate sui. secus si casu fortuito. tex. habes notabilem in. l. verum. §. sciendum. ff. de mino. Et ex hoc nota vnum pulchrum fundamentum in hac materia. q minor nō restituitur quando vsus est iure cōmuni. l. fi. C. eo. Et dicitur vsus iure communi quando fecit ea que fecisset quilibet diligens paterfamilias: et ideo sis cautus semper ponere in libello q est minor et lesus sui facilitate quia diligens paterfamilias hoc non fecisset. nam si in libello diceretur q est minor et lesus. et non colligeretur ex sua facilitate. libell' nō cōcluderet.

De in integ. restitutio. in.vi.

Ecclesia restituitur licet prelatus iurauerit non contrauenire. glo. est notabilis in. c. j. in ver. contractum. quam multum notat Ab. in. c. j. in penul. colum. de in integ. resti. in. c. si qui. de re. eccle. nō alie. ¶ Causa restitutionis debet

ktiri infra quadriennium nisi per iudicem vel reum steterit. glosa est in dicto capi.j.in ver. quadriennij spacium. ¶ Si eminentissimum fuit damnū restituitur ecclesia etiam post quadriennium. glosa est multū singularis in dicto.c.in ver causa. de q̄ exclamat Ab.in.c.j.de in integrum restitutione in prima colūna

De in integrum restitutionibus in clemen.

Prelatus potest petere restitutionē in integrū nomie ecclesie sine mādato. glosa ē notabilis in cle.j.in ver.ecclesia. ¶ Si persone ecclesie ledātur in iuribus suis. non petunt restitutionē in integrū glosa est notabilis in dicto ver. ecclesia. secundum Ab.in.c.j.de consue.in.c.j. de in integrū resti.in.c.fi.de vi.ꝛ hones.cleri.in.c.pro illorum de preben.in.c.cum venissent. de insti.in.c.si diligēti.de prescrip. ¶ Quando dicatur tempus continuū ꝛ vtile.glosa est in dic.clemen. in ver. continuum. ¶ Non tenet restitutio indulta post quadriennium glosa est singularis in dic.clemen. in ver.finiri. ¶ An contra prescriptionem quadraginta annorum restituatur ecclesia. glosa tenet ꝙ nō in dic. clemētina in ver.lapsum. ¶ Solum pro enormi lesione dat restitutio.glosa est in dic. clemēti. in ver.lesam. ¶ Non sufficit allegare nisi probetur. glosa est in dic. clementi.in ver.affirmat. Et adde ea que dicta sunt in Rubrica de appella.in.vi. ¶ Ultimo adde in Rubrica de capellis mona.in princip. in versi.nota vnum sigulare glo. in regula delictum. de regu. iuris. in vi. ꝙ in iudicialibus factum solius prelati etiam habentis collegium pr̄iudicat ecclesie: sed pōt restitui.

De iudiciis.

Licet iudiciū accipiatur mlt'ꝭ modis de quibus per glo. in regula. in iudicijs.in.vj.quam allegat Abb.cui adde glo.in.§. preterea.insti.quibus non est permis. facere. testa.in ver.iudicium.tamē hic sumitur pro instantia cause discutiē de ꝛ partibus eius.l.properandū. C.de iudicijs.c.forus. de verborū signifi. Et diffinitur sic. est actus trium personarum, videlicet iudicis/actoris/ꝛ rei in iudicio contendentium. Et dicitur iudiciū/quasi iurisdictio.quia ibi quid iuris sit discutitur.dict.capitu.forus. Potest etiam diffiniri sic. Iudicium est discussio cause que coram iudice iuridice fit. Ex quo infertur ꝙ proprie ante litem contestatam nō dicitur iudicium. glosa est notabilis secundum Abb.in.l. iudicium.ff. de iudi.facit.l.amplius.ff. rē ra. ha. Et tu adde tex.in.l. cum fundus. ff.si cer.peta. In auctē.qui semel. C.quomodo ꝛ quādo iudex.in.l.j. C.de iudi. Quādoqꝫ tamē dicitur ceptum iudicium per citationem: vt notatur in.l.vbi ceptum.ff.de iudi.§.fi.insti. de pena teme. liti.sed illud est improprie.ea enim que fiunt ante litis contestationem dicūtur esse quedam preludia ad iudicium.glosa est sigularis in aucten. in medio litis sacras iussiones non fieri.§.fi.in ver.prohemijs secundū Bal.in.l.j.§.similiqꝫ modo secūdo C.de lati.liber.tollē.in aucten.clericus.C.de epis.ꝛ cleri.in.l.si queramus.ff.de testa.in additionibus Specu.in titu.de appella.in.vj.colum.in.l.more.ff.de iurisdic.om.iudi. Et idem voluit Abb. licet non allegauerit illam glosam in capitulo.super questionum.in princip. in vj.colum.de offi.dele. Hoc tamen intelligit Abbas respectu cause. Sed quo ad hoc ꝙ cōfessio vel qd aliud dicatur factum in iudicio seu in iure. satis est ꝙ iudex sedeat in

q

125

loco iuris reddendi gratia. quantum secunque nō sit lis contestata. allegat ea que habentur per Bartho.in.l. si confessus.ff.de custo.reo.in.l.j. C.de confes.et quo ad hunc effectū Abb.diffinit sic. Judicium est locus in quo iudex iuris reddēdi gratia consistit: et quia multiplex est iudicium: ideo dicit in plurali de iudiciis. Et tu canonista.itelligas sciens quod quā dubitat an iudiciū dicat. vel criale ciuile.quod quā pena venit applicāda parti/dr iudiciū ciuile. si autē fisco: siue sit pecuniaria siue corporalis dicitur criminale.de quo p glo.reputatam singularem in.l.iij.§.j.ff.de sepul.vio.licet glo.aliter loquatur in.l.si qua per calūniam. C.de epis.et cleri.in.l.qui sepulchra. C.de sepul.viola.in.l.j.C.quando ciui.ac.in.l.lex cornelia.ff.de iniuri.tamen ista est communis opinio. Et adde glo.in.§.in summa.insti.de inmu.in.l.aut damnū in prin.ff.de penis: et sic glo.in dic.l.iij.§.j.non ē singularis. Et licet Abbas allegat in contrarium textum in.c.per tuas.de simo.dicas quod ille textus non obstat.quia ibi loquitur de pena quē non applicatur fisco neque parti; sed est tertia species: et tunc dicitur agi ciuiliter.pro quo est etiā textus in l.iij §.tutor qui alimenta.ff.de susspec.tuto.Limita tamen hoc procedere quando pena infertur alicui ex accusatione: et sic applicatur fisco.secus si fisci nomine aliqua actio moueretur: vt petitio hereditatis.quia tūc diceretur ciuils sm Bartho.in dicta.l.iij.§.j.et secūdū istam limitationem ita potest intelligi textus in.l.Gaius.ff.ad sille. quem textū solebat allegare Barbatius contra communem opinionem.preterea ibi non delinquit heres nisi omittendo: et adde etiam quod glo.in dict.l.iij.§.j.approbat Bartho.in.l.ij.§.j.ff.vi.bono rap.in.l. penulti.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.in.l.licitatio.§.quod illicite.ff.de publica.et ibi profecto videtur esse textus de hoc. Et an et quando pena pecuniaria que imponitur pro delicto applicetur parti vel fisco, vide pulchre per Bartholum in.l. aggraria.ff.de termino moto.qui concludit.quod aut lex imponens penam introducit actionem: et applicatur parti: aut introducit accusationem: et applicatur fisco.nisi aliter exprimatur in lege: aut sumus in dubito: et tunc applicatur fisco. ¶ Nota ex textu in capitu.j.quod vt valeat citatio oportet vt fiat auctoritate iudicis ad instantiam partis.adde notata per Bartho.in.l.ad perem ptorium.ff.de iudi. Volo tibi dicere vnam bonam practicam que colligitur ex dicto capitulo.j.cum ibi notatis ad excludendum exceptionem declinatoriam fori.quod iudex interroget partem an ibi velit experiri: et si respondeat quod sic.nō potest amplius recusare iudicem.quod tamen intellige nisi ex noua causa vel antiquitus orta: sed erat occulta: et est pulchra glosa.vj.questione.iij.capitulo.scitote. ¶ Nota etiam quod iudex potest mulctare contumacē etiam parte non petente. Et vide notata per Bart.in.l.ij.ff.si quis in ius vo.non ierit. Nunquam tradas obliuioni vnam glosam quam dicit hic Abb.singularem in capi.duo. xvj.distinctione.quod quelibet contumacia est digna excommunicatiōe et tanto est maior quanto ex minori resurgit. Ex quo sequitur quod contumacia est peccatum mortale.aliter non posset excommunicatio ferri. xj.questione.iij.capitu.nullus.cap. Nemo.et capi.episcopi. Sed ista iura faciunt contra illam glosam: quia dicunt quod pro leuibus culpis nō est infligenda excommunicatio. Sed potes intelligere illam glosam illo non comparente: quia peccat in duobus: et quia non compa-

ruit: nec paruit. Ista iura intelliguntur in cōparente sed nō parēte in re leui. quod est notabi. sm Ab. qui dicit q alibi nō legit hanc limitationem. Et pro ista limitatione Ab. allega tu glo. nota. in. l. creditor. §. iussus. ff. de appel. in cle. j. de dolo et cōtu. in glo. magna. in prin. Et dum Abb. dicit q contumacia est peccatum mortale. adde notata per Bartho. in. l. omne delictum. ff. de re milita. per glo. et doct. in. l. j. §. si. ff. si quis ius di. non obtē. per glos. in. l. si filius. ff. de interro. actio. et per modernos. in. l. si mora. ff. so. ma. et in istis locis videtur esse communis conclusio. q contumatia non sit delictum: quia non ponitur inter tractatus maleficiorum. immo inter ciuiles. potest tamen dici largo modo delictum. Nota q p verbum videtur. respōdetur de iure vt in dicto cap. j. Et adde Bar. sm Abb. in. l. quid tamen. §. ff. arbiter. ff. de arbi. et tu adde glo. singularem in. l. diē proferre. §. si plures. in glo. magna. ff. de arbi. et qd notat glo. in. l. si duo. in ver. fortasse. ff. de arbi. Nota q doctores tenēt super gl. ista. q tota vniuersitas potest recusari ex causa. pro quo cle. pastoralis. §. pisana. de re iudi. glosa i capitu. in singulis. de statu regula. et dicūt aliqui q sinodus potest recusari quando metropolitan9 vel maiores qui p̄sunt sunt suspecti. Ab. autem putat si remotis suspectis/ remanet sinodus ī suo perfecto numero. qui reqrit sm qualitatē cāe. q propter suspitionem quorundam non poterit tota sinodus recusari. cum ius vniuersitatis remaneat in non recusatis. saluant tamen glos. doct. in consilio generali. quia recusari non potest. nā tota ecclesia errare non posset. c. a recta. xxiiij. q. j. iuncta glosa notabili. Et nota q Ab. hic vult q consilium representans totam ecclesiam non potest errare contrarium tamen dixit in capitulo. significasti de elec. et ibi retuli dicta sua. Si tu vis scire quid operetur pactum de respondendo coram alieno iudice in presentia ip sius iudicis non factum. cōcludas ex intentione doctorum in dicto capitulo. j. et in. l. si ouenerit. ff de iurisdic. om. iudi. q habet locum penitētia/ sed tenet pti lese ad interēe propter penitentiā: et si fuit pactū nudum. agetur ad interesse actione de dolo. de iure ciuili. si fuit pactuz vestitum/ agetur ad interesse ex stipulatione: vel ad penam si fuit apposita. Iura ergo que permittunt penitētiā. intelliguntur saluo iure partis aduerse. Et rōne interēe poterit conueniri coram illo iudice. coram quo respondere promisit secundum magis communiter doctores: et hoc procedit etiam si promisit iuramento respondere coram illo iudice: quia iuramentuz recipit intellectum secundum subiectam materiam super qua prestatur. l. si. qui satisda. cogan. pro quo Ab. adducit notabile dictum Innocen. in capitulo. per tuas. de arbi. vbi dixit q si iuraui stare arbitrio alicui9 debet intelligi secundum subiectaz materiam: sc licet q stabo vel soluam penam. quod dictum Abb. in aliquibus approbat pro notabili in capitu. veniens. in capi. quemadmodum. de iureiuran. in. c. ex pte. de cleri. nō residē. l. c. vt sup. de reb9 eccle. nō alie. Sz vide in rub. de arbitris: quia Abb. ibi non tenet dictum Inno. de quo dicitur in rubrica de iureiuran. Et nota q si aliquis promisit soluere in certo loco specificato/ non est locus penitentie. ibi enim videtur contraxisse. l. contraxisse. ff. de actio. et obli. c. romana. §. contrahentes. de fo. competen. in vi. et hoc ē verū si ibi inueniat. Hoc tn̄ dictū limita singlr' qn̄ simplr' pmisit soluere. sec9 si vltra pa

126

missionem renunciauit suo foro: qr tunc etiam si ibi non inueniatur habet locū remissio/ vt remittatur ad locum. vbi destinauit solutionem. hoc enim voluit renunciando foro suo. glosa ē reputata singularis in l. j. ff. si quis in ius voca. non ierit. de qua glosa fuit habita mentio in titu. de fo. competē. Et quando aliquis promittit soluere in aliquib⁹ locis exp̄ssis. cuȝ appositione clausule generalis. ⁊ vbicunqȝ petitum fuerit: ⁊ ibi respondere. vide per Bartho. ⁊ alios in dicta. l. si conuenerit. in. l. iij. §. si quis ita. ff. de eo quod certo lo. Nota dictum Abb. in hoc. c. j. in vlti. colum. dum dicit ꝙ mercator ꝓprie est ille qui p̄les negotiationes facit. non vnam tantuȝ. in. l. j. §. j. ff. de tribu. Et allegat tex. singula. in. l. semper. §. negotiatores. ff. de iure immu. Tu autem adde notata per Bartho. in l. legatis. ff. de lega. iij. in. l. mariti. §. qui questuȝ. ff. de adul. vbi dicit ꝙ nomina significantia delictū verificantur in vno actu. vt in fure: et raptore. dicit tamen glosa notabilis in. l. j. in prin. ff. de aleatoribus. ꝙ ille qui semel tenuit ludum / non dicitur aleator. et glosa in. l. iulianus. §. si ꝓcurator. ff. ꝺ actio. emp. ꝙ institutus in vna re non dicitur proprie institutor. Item Abbas allegat Joan. de ligna. in prohe. clementi. ꝙ scholaris non intrans nec studens non gaudet priuilegio scholarium. Et idem si inhoneste viuit. adducit etiam dictum notabile Bartho. in. l. semper. ff. de iure immu. ꝙ ille qui est in collegio alicuius artis. si non exercet artem. non gaudet priuilegio. Et tu adde Bartho. in. l. qui sub pretextu. C. de sacrosanc. eccle. in. l. j. C. de colle. li. xj. in. l. j. C. de tiro. lib. xij. Intellige tamē p̄dicta/ nisi descript⁹ in matricula ex causa destitisset ab exercitio / animo tamen redeundi: quia tunc non perdit priuilegia artis. secus si destitit sine causa/ ita ꝙ nulla sit verisimilitudo ꝙ redeat. de quo per Cardi. in prohemi. clementi. Et Abba. in prohe. grego. ⁊ Bal. in prohe. digestorum in princip. Et qui non est descriptus in matricula. non gaudet priuilegio. textus est. queȝ pondrat Bal. ibi in. l. si duas. in fi. ff. de excusa. tuto. ⁊ est glosa ordina. in. l. eos. C. de offi. magis. milita. quā notat Bal. in. l. ex eo. ff. de testa. milita. in. l. petitionem. C. de aduoca. diuer. iudi. ꝙ qui non est in matricula non potest conficere instrumēta. Et in capitu. j. de controuer. feu. ¶ Nota glo. in cap. decernimus. in ver. presumant. ꝙ cause ciuiles laicis ꝑ episcopum delegari possint: sed nō spirituales vel criminales. Cui adde: glo. in cap. bene quidem. xcvj. distinctione in. c. peruenit. xcv. distinctione. in. §. verum. xxxij. distin. que dicit nō posse demandare laico potestatem excōmunicandi. Nota ex eadem glo. significatum ꝟbi: presumant. Nota ꝙ laicus potest habere officium faciendi fabricā ecclesie quando habet puȝ ⁊ nudum officium conuertendi aliquos redditus in fabrica eccl'ie: ⁊ habȝ reddere rōnem persone ecclesiastice s̄m Abba. cuius opinio sic intellecta mihi placet contra Anto. de bu. q̄ etiam laicus s̄c̄ḋȝ Abba. potest ꝺputari collector obuentionum spiritualium: quia licet ipsum ius percipiēdi sit sp̄uale nec possit cadere i̇ laicū. c. cāȝ. de p̄scrip. tn̄ ipsi fruct⁹ nō sunt q̄d sp̄uale. Nota etiā ꝙ laicus nō pōt eē vicari⁹ epi̅ vt cōiter cōcludūt doc. in dic. c. decernim⁹. hoc verū in sp̄ualib⁹: sȝ vbi episcopus hēret tp̄alē iurisdictionē bene posset cōstituere vnū laicū. c. si. ne cleri. vel mona. in. vj. Et plus dicunt doct. in capitulo Johannes. cleri. coniuga. in. c. j. eo. titu. l. vj. ꝙ

clericus ex quo est coniugatus non potest esse vicarius episcopi: q2 nō gaudet priuilegio ecclesiastico nisi in duobus. de quibus in dicto cap. .j. potest tamē laicus esse assessor iu dicis ecclesiastici. Nota q assessor iudicare non potest glo. in .l. .j. ff. de asses. nullaz enim habet iurisdictio nem: z solum habet officium consu lendi. Nota glo. viti. quia ex ea po tes cognoscere qui proprie dican tur prelati. nam proprie dicuntur illi qui habent iurisdictionem ordi nariam: z lato sumpto vocablo ille rector qui habet curam potest dici prelatus. c. tua. de cleri. egro. Et adde tex. in clementi. dudum. §. in ecclesijs. de sepul. vbi rector cura tus z prelatus ponuntur separatiz Adde etiam glos. in clementi. .j. in ver. prelatum. de elec. ¶ Nota q causa iurispatronatus non est me re spiritualis. nec tanq mere spiri tualis subijcitur iurisdictioni iudi cis ecclesiastici: sz tanq coniuncta z connexa spiritualibus. textus est qui semper allegatur in. c. quanto. z sm Ab. dicitur ius patronat9 an nexum spirituali: q2 non debet per uenire ad institutionē sine pñtatiōe cū ergo per pñtationem perueniat ad illā institutionē. q est mere spūa lis pro tanto dicitur annexum iu ri spirituali: z istam rationem vide tur sensisse Inno. .i. c. qd sicut de e lec. Et nota q vniuersitate bonoꝝ confiscata etiam transit ius patro natus: sed in specie nō potest iudex laicus priuare aliquem iure patro natus propter delictū. de quo per glo. sing. .i. c. filijs. xvi. q. vij. Et ad de q voluit Bartho. in. l. imperator. ff. de fideicōmis. liber. vbi dixit q res que est prohibita alienari nō potest deuenire in fiscum propter cōfiscationem. de quo late per eū z moder. in. l. si finita. §. si vectigali bus. ff. de dam. infec. Nota glo. in hoc. cap. quanto. dum dicit q lai cus potest possidere ius funeran di: sed non habere dominium. ius tamen funerandi non est spūale: sz est annexum spirituali. sicut ius pa tronatus. cuz sit in cimiterio. quod est sacrum vel in ecclesia sm doct. Sed dicit Ab. notabiliter q dictū glo. z doc. pcedit de iure ciuili p iu ra allegata in glo. nō autē in sepul chro qd est in cimiterio vel eccle sia. q2 laicus nō dicit possidere nec quasi possidere: sed dicitur tollera ri in hac permissiōe z facultate ex quadaz humanitate: z allegat glo. xiij. quest. ij. §. itez queritur. Et no ta q si agitur actione reali pro ipo vsu funeris. cognitio spectat ad iu dicem ecclesiasticum scdz Antho. de bu. z Abb. qui in hoc concordāt sed si agitur actione personali: vt quia agitur de iure patronatus p missio donari. in hoc casu est inter ip sos altercatio: quia Antho. de bu. vult q iudex secularis potest cogno scere. Abb. autem contradicit. di cit enim q ad ecclesiam spectat co gnoscere an teneat promissio vel non: vel an sit obligatus ad traden dum vel non. ex quo agitur de re subiecta ecclesie. Sed forte pro cō cordia possit fieri distinctio. de qua dictum est supra in rubrica de foro compe. In vsura que est crimen ec clesiasticū. q aut dubitatur de sub stantia contractus: aut non. sic etiā dicendum qtum ad ius patronat9 promissum. ¶ Nota ex textu in. c. at si clerici. q per coniunctionē p batur delictū ꝯ aliquē. que coniun ctio fit per testes vl per instrumēta. Et etiā p duos testes tm potest p bari crimē. ij. q. vij. c. .j. §. si. Et Ab. in princip. huius capi. allegat glo. quā dicit singularē .i. c. psul. ij. q. v. q etiā cōtra papam sufficiunt duo testes de crimine: z hanc glo. Ab. in multis locis dicit aut singularez aut notabilem in. c. per tuas. de ma io. z obe. in capi. .j. de procurato. in

127

c. tertio loco. ℣ pba. in. c. quotiēs. in capi. super eo. in. c. licet. de testi. in repetione. c. cum esses. de testa. Adde etiam quod notat glosa de duobus testibus in. §. quando autem. ij. quest. j. ⁊ an duo testes suffi ciant de iure ciuili. quādo venit im ponenda pena vltimi supplicij. est textus notabilis in. l. qui sententiā. C. de penis. qui probat ꝙ sic. ⁊ an ꝑ scripturam possit probari crimen. ⁊ Ab. hic allegat text. in. c. fina. de iureiuran. in vi. ⁊ Jo. an. in regula Semel malus in mercu. ⁊ tu adde notata per glo. in. c. constitutionē. de ver. significa. in vi. in. c. cum in ecclesijs. de maio. ⁊ obe. ⁊ pulchre per Bar. in. l. in senatus. ff. ad tur pi. Et ibi notabiliter Bartho. po nit tres casus in hac materia.

¶ Primus est ꝙ delictū quod cō mittitur contrahendo. potest pro bari per instrumentum. vt in dicta l. in senatus. ¶ Secundus casus est ꝙ per instrumentum potest pro bari adminiculum circa delictum. l. contra negautem. cum ibi no. C. ad le. acqui. ¶ Tertius casus est ꝙ maleficium directo per instrumē tum probari non potest. l. iij. §. ideꝫ diuus. ff. de testi. quia iudex debet audire testes qui dicant hoc. Ad de etiam pulchre notata per Bar. in. l. non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fisci. vbi dixit ꝙ per priuatam scripturam probatur delictum ali cuius qn̄ delictum cōmittitur com mittendo vel contrahendo. Et no ta ex eodeꝫ textu. ꝙ cum ponantur ibi tanꝗ diuersa confessus ⁊ conui ctus. ergo confessus non dicitur ꝓ prie conuictus. quod valet ad sta tuta. confitēdo ergo videtur seipm̄ perdere. Cui adde text. in. c. eccle sia sancte marie. in fi. de consti. in. l. ij. C. quo. appel. nō reci. in. l. qui sen tentiam. C. de penis. ¶ Scias ⁊ non trades obliuioni ꝙ vt cōfessio facta super crimine plene p̄iudi cet oportet vt fiat in iudicio: ⁊ in ꝑ sentia iudicis sui. quo casu plene preiudicat etiam nullo precedente processu. Et Abb. allegat singula re dictum Innocen. in capi. quali ter. ⁊ quādo. ij. de accu. ⁊ Bartho. in l. confessus. ff. de custo. reo. vbi notabili. dicit dictum Innocen. p cedere quando confessio fit princi paliter ⁊ propter se. tunc enim va let sine processu. secus si fiet incidē ter per quandam consequentiam: ⁊ pro hac limitatione Bartho. tu ha bes bonam glosam in cap. ex peni tentibus. l. distinc. que notabiliter dicit ꝙ si promouendus confitere tur suum crimē non deberet ex hoc puniri: sed solum repelli ab ordinis susceptione: quia ad hoc non rage batur. Et si aliquis interrogaret te quando dicatur confessio facta in iudicio seu in iure. dicas ꝙ non sufficit ꝙ fiat in presentia iudicis: sed oportet ꝙ iudex sedeat pro tri bunali. pro hoc textu cum glo. nota bi. ij. questione. j. §. quando autem. Et hoc quando causa exigit ple nam probationem: si vero exigit se miplenam tunc sufficit iudicem iti nerare per locum iudicij. text. ha bes notabi. cum sua glosa in. l. vo luit. ff. de interro. actio. Et quia in dicto cap. at si clerici. fit mentio de depositione ⁊ suspensione. nota tu iuuenis vt scias respondere ꝙ est differentia inter depositionem ⁊ su spensionem. Nam depositio est ab altaris ministerio perpetua remo tio. Suspensio vero est ad tempus Nota ex glosa. j. ꝙ licet infamia fa cti trahat originē ab actu gesto co ram seculari iudice: tamen indicen da est purgatio. Et pro confirma tione adde pulchram glosam in. c. qualiter ⁊ quando. ij. de accu. in ꝑ. a maliuolis. ⁊ in. c. cum dilectus. ℣ purga. cano. in ver. apud bonos. nam propter scandalum euitandū indicenda est purgatio vndecunꝗ

infamia processerit. Nota etiam singulariter ex eadem glosa quod deficiens in purgatione non dicitur vere conuictus: sed interpretatiue. quod est notabile propter statuta facientia mentionem de conuictis: et vnde surgat hec ficta cõfessio quãdo quis deficit in purgatione. habes glosam notabilem in.c. insinuatum. de symo. Et adde Ab. in.c. inter. de purga. cano. vbi dicit idem de statuto. Et quod notat Ab. in.c. porro. de priuile. in.c. per tuas. de symo. quod in statutis/ verba capiuntur proprie. Et quod voluit Bartho. in.l.j.ff. de excep. in.l. gallus. in prin.ff. de libe. et posthu. in.l.j.ff. de confes. in.l. heres. quandoque.ff. de acqui. here. Et scias pro intellectu c. at si clerici. quod confessio facta per clericum coram iudice seculari voluntarie litigantem est sufficiẽs iudicium quod supponatur torture secundum Abb. allegantem Innocen. in.c. per inquisitionem de elec. Et adde eundem Innocen. in.c. cum super. de confes. Bal. in.l. magistratibus. ff. de iurisdi. om. iudi. in.l. clarum. C. de aucto. prestan. In quibus locis habetur quod confessio facta corã incompetenti iudice valet tanquam facta extra iudicium. Nota tamẽ singulariter quod confessio facta calore iracundie in nullo preiudicat. glosa est singularis in.c. ex literis. de diuor. etiam si esset facta coram iudice. quia lubricum lingue non est facile ad penam trahendum. vt est textus notabilis in.l. famosi.ff. ad legem iulia. maiest. in.l.j.C. si quis impera. maledix. vbi per doct. In hoc.c. at si clerici. formatur vna questio pulchra et cotidiana. an in causa mere ciuili procedat reconuentio clerici coram iudice seculari. et glosa hic tenet quod sic. cui adde glosam in capitulo denique.xcvj. distinctione. et breuiter videtur eẽ magis cõmunis conclusio quod sic. licet multi doctores teneant contrarium. Sed quia dicit Jo. an. quod consuetudo approbat istam opinionem. ergo attendenda est: quia est optima legũ interpres.c. cum dilectus. de consue. Et nota glos. in hoc.c. quod infamatus de facto suspẽditur a beneficio donec se purgauerit: et cõclude quod infamia iuris inducit facultatem deponendi seu priuandi infamia facti facultatem suspendendi. Intelligit tamen Abb. glos. hic. et quod super ea doctores. quod iudex debet procedere per inquisitionem: et si crimen nõ potest probari: et infamia viget debet purgationẽ indicere. Sed si infamia inducit scandalum vel crimen est magnum. tunc statim poterit suspendi pendente processu. Allegat glosam dicit notabilem in.c. si presbiter.ij.q.v. et Jo. an. in.c.j. de accu. in vi. ¶ Si tu vis scire que crimina sint depositione digna. tu habes duas glosas in.c. lxxxj. dist. xv.q. viij. in summa. et verior illa videtur opinio quod nullum crimen exigat depositionem nisi in iure exprimatur nisi detur incorrigibilitas. Est alia gl. in.c. fi.j.q.v. et ista vult quẽ nõ esse deponendũ nisi pro maximo crimine. pro qua glo. est textus notabilis in.c. iuuentus.xvj.q. viij. vbi etiam beneficio non potest priuari nisi pro graui crimine: et que sint grauia crimina. vide glo. in.l. ad ea.ff. de re iu. et que dixi in repetitiõe.c. inter alia. de immu. eccle. et maxime in additionibus. vbi quedam pulchra inuenies. Et an propter fornicationẽ debeat quis deponi. conclude quia textus in capitulo. sicut. i capitulo. clericos. i capitulo. si autem. de coha. clericorum et mulierum. imponit varias penas. est in optione iudicis. quã penam imponat. glosa est notabilis in capitu. fraternitatis. xxxiiij. distin. Notoria autem fornicatio ẽ digna depositione secundum Antho. de

128

du. et adde ea que dicta sunt in Rubri. de coha. cle. et muli. Et de electione penarum. adde quod ubi in lege apponitur pena alternatiue. solet dubitari cuius sit electio. an iudicis. an vero rei. de qua questione per doct. in. l. si fugitiui. in. l. quicunque. C. de ser. fugi. et ibi Bartho. concludit quod si verba nō diriguntur ad iudicem neque ad reum. sed sunt dubia quod in penis corporalibus electio est iudicis. in pecuniariis est rei. sed aliter loquitur Bartho. in. l. i. ff. de effracto. quod sit electio rei semper. per. l. interpretatione. ff. de penis. sed tene quod dicit Bartho. in dicta. l. quicunque. et talis electio debet fieri parte citata secundum Bal. in dicta. l. si fugitiui. Et adde glosam notabilē que est si. in. c. a crapula. de vi. et honesta. cle. Et nota quod iudex non potest dare electionem mortis reo. textus est singularis iuncta glosa in. l. aut damnum. §. i. ff. de pe. Et nota etiam singulariter quod in casu in quo in penis alternatiuis electio est rei. tunc si reus eligat grauiorem/ mos non est ei gerēdus: vt quia dicit statutum: aut soluat centum: aut fustigetur. et aliquis auaritia ductus eligat fustigari/ vt notabiliter voluit Rafa. fulgo. in dict. l. quicūque. Nota etiam quod si iudex condemnauit aliquem in decem florenis quos si non solueret infra decem dies deberet sibi manus amputari: tamen iudex post decem dies potest facere executionem sententie in bonis condemnati. Dictum est sing. Bartholi. in. l. cum duobus. §. idem rñdit. ff. pro socio. Nota hanc regulā quod depositus regulariter nunquam traditur curie seculari nisi sequatur incorrigibilitas. exceptis quibusdam casibus positis per doct. in dict. c. at si clerici. in quibus statim traditur curie seculari. ¶ Scias quod Ab. refert se disputasse sub Petro de ancho. et conclusisse quod licet pro homicidio non tradatur clericus curie seculari. capitu. cum non ab homine. hoc eodem titulo. Illud procedit nisi esset homicidiū qualificatū: vt quia transiret in aliam speciē criminis grauiorē: vt patricidium: quia tūc statim debet degradari et tradi curie seculari: et sic in similibus: et adducit inter alia. tex. in. c. i. de homici. quem intelligit in clerico: et quia Abb. in dicto cap. i. vult quod ille textus non habeat intellectum. glo. ibi: quod laicus priuetur immunitate ecclesiastica propter homicidiū perpetratum proditorie. Ego libēter vellem scire ab Abbate quare contra regulas iuris debeat in casu dicti. c. i. de homi. incōtinenti degradari clericus: et tradi curie seculari: et laicus debet gaudere immunitate ecclesiastica secundum regulam iuris. cum laicus regulariter puniatur pena mortis naturalis: et clericus puniatur pena mortis ciuilis. que est depositio. Adde tamen pro confirmatione dicti sui glo. in §. per contrarium institu. de heredi. que ab intesta. vbi propter immanitatem criminis fertur sententia contra mortuū: et tex. singula. in. c. mulier. xv. q. i. vbi pecus traditur morti propter immanitatē criminis: et propter immane crimen mortuus traditur bestiis. glosa est sing. in. l. i. §. ff. arbo. fur. cesa. secundum moder. in. l. i. §. C. qui testa. fa. pos. et facit glo. in capi. ii. de peni. et remis. Nota ex glosa. i. in. §. de adulteriis. et quod ibi per doct. quod adulterium dicitur grauius ceteris criminibus quantum ad frequentationem: quia est magis frequens ceteris delictis: sed quantū ad criminis quantitatem nō est maius aliis. et adde text. in. l. interdū. §. i. ff. de public. vbi dicitur quod aliquis non potest grauius delictum cōmittere in aliquē quā eius vxorem corrumpere. Sed in contrarium allegatur tex. i. l. codicillis. §. mfe.

ff. de leg. ij. vbi singulariter probatur quod grauius sit corrumpere vxorem alicuius quam eius filium interficere. et ad de glo. in c. quid in omnibus. xxxij. q. vij. Nota quedam quotidiana que non debent esse ignota episcopis. Episcopus potest dispensare contra canonem superioris penitentialem. quia hodie penitentie sunt arbitrarie. c. deus qui de peni. et remis. et vide pulchram glo. in c. mensuram de peni. dist. j. c. de his. l. dist. et tex. singularem in c. que penitet. de peni. dist. j. Et glo. in dic. c. mensurã. disputat quando sacerdos imponit minorem penam an ille sit tutus quo ad deum. Si vero est canõ penalis seu depositiuus et indulget dispensationem. tũc episcopus põt illã facere vt notat Inno. in c. dilectus. de tẽpo. ordi. etiã si esset constitutio concilij secundum Ab. licet An. de bu. velit cõtrarium. quia tunc episcopus exequitur consilium indulgens dispẽsationem. Si autẽ constitutio loquitur generaliter nec permittẽdo: nec vetãdo dispensationem. tunc in delictis potest episcopus dispensare in adulterio: et in minoribus. nisi reperiatur prohibitus. In aliis vero delictis regulariter non dispensat nisi reperiatur sibi permissum. quia per dispensationem violãtur iura superioris quod non licet. cle. ne Romani. de elec. Et que dicãtur minora crimina relinquitur arbitrio superiorum qui habebit cõsiderare an inducat irregularitatem: considerare animũ delinquentis: et contemptũ: et alias circunstantias. Et nota singulariter quod in hac materia non debemus argumentari in facultate dispensandi ab identitate: vel maioritate rationis secundum Ab. qui allegat Federi. de Senis in consilio. xiiij. Jo. an. in regula que a iure. in mercu. Limitat tamen Ab. notabiliter nisi casus permissus haberet rationem permissionis expressam: quia extenditur: vbi repetitur eadẽ ratio. quia tunc non extenditur: sed potius includitur ex tacita mente permittentis. Allegat in argu. notata per glo. nota. in c. j. de tẽpo. ordi. in vj. in ver. italie. et in cle. j. de elec. in § eligatur. quem allegat idem Ab. in c. j. de iudi. Alex. in in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. bal. in aucten. quas actiões. C. de sacrosan. eccle. et reputatur singularis: et hoc intelligit Ab. in dispensatione odiosa: ne obstet tex. in c. per venerabilem. in prin. qui filij sunt legiti. Allegat etiã glo. quam dicit notã in cle. j. de offi. vica. in ver. sacerdotium. quam glo. allegat etiã Domi. in c. constitutionem. de regu. in vj. que glo. probat quod in materia dispensationis sit extensio per identitatem rationis. Nota tamen singulariter quod sicut episcopus potest ex maxima causa statuere contra canões fortius dispensare: vt notat Bal. l. omnes populi. ff. de iusti. et iudi. per textum singularem in l. si hominem. ff. de manda. et intellige quando superuenit causa noua: vel ãtiqua verisimiliter non cogitata per papam et est profecto pulchra limitatio ad predicta: et adde quod singulariter voluit glo. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. ¶ Sed solet dubitari an epũs possit dispensare contra propriã cõstitutionem: et communiter concluditur quod sic: de quo per Jo. an. in regula cui licet. in mercu. vbi dicit sic seruare vniuersum mundum: quod tamen limita nisi constitutio transisset in contractum: seu priuilegium secundum Anton. de bu. pro quo facit secundum Abb. quod notat Barto. in l. quod semel. ff. de decre. ab ordi. faci. cui adde Bar. in l. §. in fi. ff. de iure imu. adde tamẽ quod Bar. in l. j. ff. quod quisque iuris. voluit quod statuta ligent ipsos statuentes. tamen communiter tenetur contrarium. vt per Jo. an. in c. vt animarum.

129

de consti in.vj.z Bart.in.l.lucius. ff.de fideicom.liber. dixit ꝙ si episcopus facit constitutionem ꝙ si qs fecerit sic:sit excōmunicatus: z episcopus facit non erit excōmunicatus. Adde etiam notata per Bal. in.l.digna vox.C.de legi. Limita secundo nisi constitutio episcopi esset iurata. cuz seipsum a iuramento absoluere non possit. facit quod notat Jo.an.super glo.in.c.j.de suple.negli.prela.in.vj.z ibi secundum Abba.ponit notabile dictum limitans precedentia in hac materia loquētia. dicit enim ꝙ vbi canones imponunt leges ipsis episcopis: tunc nō dispensant: nisi hoc expresse reperiatur concessum: pro quo dicto Ab. allegat glo.nota:in.c.si.j.q.v.ꝙ episcopus non potest dispensare cuz simaniaco.in beneficio quando sibi fuit data pecunia: facit tex.cle.si.de re.eccle.non alie.vbi episcopus nō auctorisat in facto proprio z quod ibi notatur per glo. Et tu adde gl. nota.in.c.ad abolendam. in ver:nō valere.de si.pres.de qua in rub.d si.pres.in fi. Et an episcopus possit dispensare cuz incestuoso vide notata in.c.si qua virgo.in.c.si quis sacro. xxvij.q.j.vbi ꝙ sic: z loquuntur illa iura de virginibus deo dedicatis q̄ matrimonium contraxerunt. z etiā de monachis. Et in materia nō tradas obliuioni notabile dictum Inno.in.c.cum ad monasterium. de statu mona.ꝙ si isti inferiores quibus conceditur facultas dispensandi in certis casibus dispensant sine cause cognitione: dispensatio est nulla. vel saltem debet retractari. z dispēsans punietur: nam al's nō est dispēsatio: sed dissipatio: quia proprie dispensatio est iuris communis relaxatio facta cum cause cognitione ab eo qui habet potestatē dispēsādi. Et vide glo: multum notabilem in §.nisi rigor.j.q.vij. Et adde notata per Innocentium in .c.veniens: de si.presbi.glo.in.c.j.de eta.z qua li.in.vj.glo.z docto.in.c.literas.de concess.preben.in.c. fraternitatis. de scisma. Et glo.communiter non allegatas in.c.qui in aliquo.li.dist. in.c.si qui sine.lxxxj.dis. ¶ Sed dubitatur quia episcopus dispensat in adulterio z minoribus criminibus. an possit dispensare postq̄ꝫ deposuit clericum.an vero ante depositionē de quo per glo.in.c.ideo.ij.q.vj.in c.si quis.presbiter.vij.q.j.in.c. episcopus.xj.q.iij.in.c.clerici.de cleri. excommuni.in.c.ex tue.de cle. non residen.in.c.clericus.xlvj.dis. Et teneas illam opinionē: ꝙ etiā post depositionem possit.que fuit Spe. z Archi.z sequitur Ab. et sēnt gl. magistra.in.c.quis.in glo.magna. de rescrip.in.vj. Nec obstat ꝙ per condemnationez efficiatur infamis z inferior a principe non potest restituere ad famam.l.j.§.de qua re. ff.de postu.notatur in.c.cum te. de re iudi.quia respondetur ꝙ ista iura sic intelliguntur ꝙ inferior nō potest directe restituere aliquez fame: sed indirecte. z per quandam consequentiam: sicut in casu nostro: restituendo contra sententiam suam in casu concesso.pro quo tex. singula. in dic.l.j.§.de qua re. Sed an possit episcopus dispensare in casibus pmissis sine consensu capituli de quo per doc.hic z per glo. in.c. cum ex eo:de elec.in.vj.z ibi per Archi.z tex.cum glo.j.q.v.c.si.z glo. in ca. ex penitentibus.l.dist. z in istis locis videtur esse varietas: sed potes concludere ꝙ non requiratur cōsensus regulariter nisi in casibus arduis. Et nota etiam secunduz Fredericum de Senis z Ab. ꝙ capitulum potest dispensare sede vacante z ēt electus z confirmatus.cum sit mere iurisdictionis. Nota etiam secūdum doc.ꝙ episcopus potest dispēsare cum accusato inuito accusatore quod tamen intellige quando di-

spensatio venit solam in preiudiciū publicum: nec tāgitur interesse priuatum. ¶ Sed queritur an episcopus debeat dispēsare: et dic q sic pacta penitentia: et exponunt aliqui do cto. tex. dū dt pōt. i. debet s3 dt Abbas q glo. in. c. domino sancto. i. c. vt constitueretur. l. dis. et. i. q. vij. exigunt. videntur cōcludere q vbi subest causa tenetur episcopus dispensare: als peccat. et potest implorari officium superioris et conclude sic hac pulchra materia. quandoq in dispensatione vertitur vtilitas publica. vt quia scandalum euitatur. vel ecclesia multum melioratur ex persona illius qui erat valde vtilis ecclesie: et ista est debita. et peccat episcopus non dispensādo. et in hoc poterit implorari officium superioris. c. vt constitueretur. in fi. l. disti. quandoq vertitur tantum vtilitas persone: vt quia est als bone conditionis: licet inciderit in hoc delictū et videtur satis contritus. et tūc episcopus potest: nec peccat nō dispēsando: et ita proprie loquitur tex. in dic. §. de adulteriis. dū dicit potest. non enim peccat faciendo iustitiam ex quo non vertitur interesse publicum. quia saltem pena est vtilis in exemplum. iiij. dis. c. facte autē sunt leges. Si autē nulla subest causa: nec in persona paciente: nec extrinsecus respectum publici interesse: tunc dispensatio fieri non potest: et si fieret non valeret: vel veniret retractanda secundum dictu3 Inno. de quo supra est facta mentio in. c. cum ad monasterium. de statu mona. Et nota vnum pulchrum doc. q per simplicem dispensationem factam per episcopum intelligitur dispensatum in acquisitis et in acquirēdis ordinibus et beneficiis: et etiam erit abilitatus ad epatū ex quo sublata est macula pacta pnia: et facit tex. l. c. ferrū. l. dis. vbi post pniā3 incipit eē nou⁹ hō: hoc tn̄ limita ex intentione An. de bu. et Ab. non procedere quando fuisset dispensatus quo ad solam depositionis penam non imponendam: quia tunc nō poterit promoueri. Et nota glo. sing. in. c. fidelior. l. dist. q potius eligēdus est qui peccauit: et penituit: q̄3 qui nūq̄3 peccauit: quia ille scit melius compati infirmitatibus aliorū q̄3 iste: et firmior nunc ad resistendū qui semel lapsus est et reuersus. Et ad predicta an dispensatio sit debita: adde tu glo. in. c. bone. in ver. ex gratia. de postu. prel. et an materia dispensationis debeat extendi. vid glo notabilam in. c. quia in tantu3. de preben. vij. q. i. c. si quis in clero. ¶ Scias q dominus feudi habet iurisdictionem ordinariam in vasallos respectu cause cōcernentis feudum. c. ceterum. qui etiam tex notabiliter probat q iurisdictio data p legem inferiori respectu certe cause. videtur perdurare: et effectū habere inquantū ille velit et possit iurisdictionem exercere. als deuoluitur iurisdictio ad ordinarium ipsi⁹ conuenti: et dicas idē in iurisdictione acquisita per prescriptionē. tex. est valde nota. in. c. irrefragabili. §. excessus. de offi. ordi. Et nota q si ordinarius loci ferat aliquam sententiā sup questione feudi non data negligentia dñi feudi. illa sententia non tenet p tex. in dic. c. ceterum. et hoc tenet Hostien. quod limita nō procedere quando dñs sciuit vasallos litigare coram ordinario: et nō contradixit. fm Andre. de iser. quē refert et sequitur Ab. quia fecit sibi piudiciū tacēdo. Et nota fm doct. q tex. i. d. c. ceterū. intelligit qñ vasalli ptēdūt vnū et eūdē inuestitorē seu dñm: et quilibe3 vult ostēdere de iure suo. Si aūt q̄stio vtit īter dñm et vasallos tūc q̄stio d3 tmiari p alios vasallos seu p pes curie. et si aliqs iterrogaret te: q̄ dicātur pares curie. rūdeas q vasalli eiusdē dñi.

130

et dicuntur partes secundū Inno.
quia debent habere consimilia feu-
da: vt si est causa comitum: tunc alij
comites vasalli erunt iudices. Si
inter inferiores. tunc inferiores ha
bentes consimilia feuda: et sic de
similibus. Dicūtur ergo esse pares
a paritate feudorum: sed nunquid
omnes pares erunt iudices si sunt
plurimi: et sunt varie opiniones. sed
conclude q seruetur cōsuetudo ces
sante consuetudine potes conclude
re q ipsi pares eligunt duos vel qt
voluerint. ¶ Nota ex dict. notabili
ter Inno. in dic. c. ceterum. q in li-
bello concepto super rei vendica-
tione: non solum venit directum do
minium: sed vtile. quia libellus est
late interpretandus in fauorē libel
lantis: alias autem stricte comprehē
ditur tantum directum dominium.
glo. in. l. j. §. qui imperpetuum. ff. si
ager. vecti. vel emphi. peta. Et ad-
de notata per Bar. in. l. j. C. de vsu
fruct. in. l. si minor. §. j. ff. de euic.
¶ Tu debes scire q legiste tenent
q per prescriptionē acquiritur tā
tum vtile dominium directo rema-
nente apud dominum: vt notatur
in auten. nisi tricenale. C. de bo. ma
ter. in. l. j. in fi. ff. de aqua plu. arcē.
tamen Inno. in hoc. c. tenet q acq
ratur etiam directū. Sed dicit no
tabiliter Ab. q hoc potest intelligi
respectu vendi: et disponendi de re
pscripta sz directū dn̄iū īheret dn̄i
bus domini. et ad hoc allegat nota-
ta per Bar. in dic. l. si minor. §. j. et. l.
ad probationē. C. loca. quod dicit
memorie commendandum. Tu aūt
adde q per prescriptionē acquira
tur vtile dominium tantum. Bar. i
l. fi. C. ex qui. cau. ma. Limitat tamē
hoc nisi statutum diceret q per pre
scriptionem acquiratur dominium
quia tunc intelligitur de directo:
vt statutum aliquid addat iuri com
muni. Dictū est singulare Bar. i. l. fi.
ff. de vsuca. Limita etiā secundo: vbi
si quis prescripsisset tanto tempo
re cuius contrariū memoria nō exi
steret. tex. habes singularem in. l.
hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua
quoti. et esti. Facit quod habetur in
c. super quibusdam. §. preterea de v.
signi. ¶ Tu scis q iudex potest co
gnoscere: an sua sit iurisdictio. l. si
quis ex aliena. ff. de iudi. c. super li
teris. de rescrip. istud non procedit
in domino feudi cum negatur domi
nus. Et est ratio quia non conten-
ditur de nudo exercitio iurisdictio
nis. imo de proprietate et commodo
ipsius iudicis. pro hoc Ab. allegat
glo. singularē in. l. de iure. ff. ad mu
ni. que voluit q iudex non potest co
gnoscere an sua sit iurisdictio quan
do est consecuturus aliquod cōmo-
dum: puta decimam litis. vel cōmo
dum sportularum. Et adde tu q il
lam glo. sequitur Bar. in. l. quidam
consulebat. ff. de re iudi. in dict. l. si
quis ex aliena. in. l. qj. ff. si qs in ius
voca. nō ie. Dicit tamē ibi q in mul
tis locis illa glo. de consuetudīe nō
seruatur. Et non omittas glo. mul-
tum singularem in. c. statutū. i ver.
copia. de rescrip. in. vj. que dixit: q
vbi vertitur questio inter partes: et
iudicem: ita q ipse se constituat ad
uersarium non potest cognoscere.
¶ Et nota q glo. i dic. l. de iure nō
procedit quando esset paruum com
modum sportularum. Facit quod
habetur in. c. et si questiones. de sy-
mo. Item debet considerari quali-
tas psone iudicis sz An. de bu. i. c. si
literis. de rescri. Ultimo in ista ma
teria qritur quem ordinē seruabūt
isti iudices in procedēdo. et cōiter
concluditur per doc. q debēt serua
re ordinē iudiciariū i decidēdo ser
uabūt ɔsuetudīes feudorū quibus dn̄i
cietibus dn̄t seruare legē cōmunē qd
est notabile. ¶ Volo tibi o canoni
sta declarare quosdā terminos pro
pter ea q notantur p gl. et doc. i. c.
dilecti. eo. ti. scias ergo q diffinitio

actionis ponitur insti.de actio. § pn ci. est enim ius prosequendi in iudicio quod sibi debetur. scias etiaʒ ꝙ cāest ipsū factū ex quo oritur obligatio: vt contrahere: vel quasi delinquere: vel quasi obligatio oritur ex ipso facto iure approbato: ꝛ ē ius vnde diffinitur insti.de obliga.in principi. ꝙ obligatio est iuris vinculuʒ: q̄ necessitate astringimur ad aliquid dandum: vel faciendum secundum nostre ciuitatis iura. actio vero procedit ex obligatiōe: vnde obligatio dicitur mater actionis. l.licet.§.ea. ff. de procura. Et habe exemplum. mutuaui centū. ex isto facto oritur obligatio: quia obligaris ad restituendum. l.cum quid. ff. si certuʒ peta. pro executione huius obligationis oritur actio que est quoddā ius agendi: vt certi condicio: secunduʒ quod habetur in. l. certi cōditio. in prin. ff. si cer. peta. ꝛ sic ī aliis actionibus. Et quia dubitatur an causa sit exprimenda in libello. de quo p glo. ꝛ noc. in. l. j. ff. de eden. in. c. ij. ꝺ libel. obligatio. ꝛ dicas ꝙ duplex est causa tam in reali q̄ in personali. Vna remota: alia propīqua. Remota in personali est ipsum factum ex quo oritur obligatio. Causa propinqua est ipsa obligatio. nam ideo ago: quia es mihi obligatus. In reali vero causa remota est ipsum factuʒ ex quo causatur dominiū vt peto rē: qꝛ fuit mihi legata: vł qꝛ fuit vendita: ꝛ tradita. causa vero propinqua est ipsum dominium: seu ipsius causatum ex illo facto. Cum ergo queritur an causa sit exprimenda in personali debet exprimi causa remota: vt quia mutuaui: nec sufficit exprimere causam propinquaʒ qꝛ obligat⁹ es: nec teneł exp̄mere cāʒ ꝓpiquā qꝛ p̄sumił exp̄ssiōe cāe remote: in reali vero causa remota non est necessario exprimenda. sed si vult potest. debet tamen exprimere causam propinquam: vt quia suꝫ dominus. An autem actio sit exprimenda in libello. ꝛ conclude f̄ꝫ magis communem oppinionem: ꝙ taꝫ de iure canonico: ꝛ ciuili non est necesse ꝙ exprimatur. sed ex propositione facti semper potest elici mod⁹ agendi seu actio intentata. ꝺ quo p doc. hic. ꝛ in. l. j. ff. de edend. ī. l. edita. C. eo. glo. in. c. quo iure. viij. dist. glo. in auten. de exhiben. ꝛ ītrodu cen. reis. in ver. libellum. dicit ꝺ cōsuetudine seruari ꝙ nō exprimatur actio capiendo actionem p nomīe ipsius iuris agendi. vt est rei vendicatio certi conditio actio furti. ꝛ similes. Nota glo. in dic. c. in ver. subtiliter. que allegat pulchra iura. de subtilitate reprobanda. ꝛ intellige de perniciosa. ¶ Nota hanc regulā breuē in materia excōicati: ꝙ excommunicatus regulariter repellitur ab actibus iudicialibus. nisi in casibus iure expressis. Item extra iudicium repellitur cum sibi omnis communio prohibeatur: nisi in casibus a iure permissis. ista habentur in. c. intelleximus. eo. ti. in. c. penul. ꝛ vl. de excep. in. c. pia. de excep. in vj. per glo. nota. in. c. decernim⁹. de sen. excom. in. vj. Et nota vnū pulchrum dictum: ꝙ vbicunqꝫ excōmunicatus impeditur ne agat actum sibi a iure permissum: semper potest conqueri de tali iniuria. Dictuʒ est notabile V in. ꝛ Ab. in dic. c. intelleximus. de quo etiam fuit tactum in rub. de do. ꝛ contu. ꝛ an excōmunicatus potest petere restitutionem vxoris. habes pulchram glo. in ca. quoniam multos. xj. q. iij. ꝛ conclude ꝙ sic. ꝛ vult ꝙ excommunicatus non possit petere debitum ab vxore. licet teneatur reddere. Nota ēt dictum Inno. in dic. c. intellexim⁹: ꝙ in omnibus casibus in quibus excommunicatus potest stare in iudicio potest etiam constituere procuratorem: ꝛ sequitur Ab. ꝛ ideo in simili dixit Innoc. in. c. cum. j. ꝛ a. de

re iudi. q quando religiosus potest per se esse in iudicio potest procuratorem constituere. Et tu allega gl. in cle. religiosus. de procu. §. ver. cōstituere. Nota vnum casum singul. in quo excommunicatus agit. quando excommunicatus a principio incepit agere: nec fuit expulsus. reus potest instare vt compellatur agere iuxta formam aucten. qui semel. C. quomō et quando iu. nec debet a iudice repelli: cū hoc tendit ad sui preiudicium. Dictum est notabile Inno. in. c. exceptionem. de excep. et sequitur Ab. in di. c. intelleximus. in additiōibus. Et tu allega quod notabiliter voluit Bal. in. l. nulla. ff. de legi. Nota etiam q excommunicatus non potest agere conditione. l. diffamari. C. de inge. et manu. secundū An. de bu. et Ab. in dic. ca. intelleximus. ¶ Scias q est licitū argumentare de lege ad consuetudinem. per locum a maiori: vt quod non possit facere lex non possit facere consuetudo. tex. est nota. ī materia in. c. clerici. co. ti. Et nota q doc. ibi tractant de prelatione īter doctores. non dico hic quia multa scripsi in repetitione mea. c. iur. alia de immu. eccle. sed solum volo dicere hoc: q q̄uis vtriusq iuris doctor debeat precedere illum qui est doctor solum in vna facultate, q̄r duo vincula vincunt vnum. c. j. de treu. et pa. hoc limita singulariter secundum Ab. in dic. c. clerici. et Pe. de ancho. in. c. j. de paro. vt nō procedit in illo qui satis mediocriter studuisset in vna: et assumpsisset postea gradum in alia causa honoris: si bi prorsus incognita: quia tunc debet precedere habens vnum gradum et altiori scientia prefulgens. Et nota vnum casum multum nota. q talis est: q̄dā licēciat⁹ fuit factus doctor: sz ali⁹ post licētiā suā fuit fcūs doctor ant̄ ipm: q̄rit qs debeat p̄cedere: et reperit q Roma. in suo cōsilio tricentesimo. xxxiij. quod incipit quo ad primū tenuit: q d̄beat p̄cedere: ille qui fuit fact⁹ doctor ante ipsum licētiatū: et in simili allegatur tex. in. c. q̄uis: de rescrip. in. vj. Sed ego semper tenui contrarium per tex. multū singu. in. l. j. C. de cōsuli. libro. xij. qui videtur decidere istum casum: et istū tex. tanq̄ singularē. ad hoc allegat Ange. d̄ are. in §. quedā institu. de actio. et ita decidit: quod ē notabile: quia quotidie potest euenire. ¶ Scias q vbicunq iudex videt ex defectu alicuius solennitatis iudicium deficere et ēē frustratorium debet ex officio supplere: hoc notabiliter probat tex. ī c. causā que. eo. ti. et est optima glo. in. c. j. de elec. in. vj. quia hoc cōcernit bonum publicum ne lites fiant immortales. Et nota etiam in alio notabiliter illum tex. q in causa in qua non potest conuentus agere sine consensu prelati: q valet impetratio facta per solū conuentū et sufficit q ī ii actu agendi habeatur cōsensus prelati: quod bene nota. Et nota in dic. c. vnum pulchrum dcm̄ Inno. q licet bona sint diuisa inter episcopū: et capitulū: tamen negocium arduum non expedit vnus sine alio. ad idem. c. j. de procu. q sic potest intelligi. Et nota secundū Ab. q si in aliqua eccl̄ia cathedrali sint monachi: et ibi est episcop⁹ loco abbatis: q talibus monachis potest committi causa fm̄ dispositionē. c. statutū. de rescrip. in. vj. et mouetur per tex. in clemen. et si principalis de rescrip. et tales monachi possunt appellari canonici. tex. est iunc. gl. in. c. ij. l. viij. dist. secūdū Ab. et tu adde tex. et glo. in. c. quorundā. l. xxiij. dist. et adde pulchram glo. in. c. ī noua. xvj. q. vij. adde etiam q canonici regulares possunt habere ecclesias cathedrales. tex. est in. c. in omnib⁹. de p̄se. dist. v. et possunt. eligere ep̄m. c. ī notui. d̄ elec. et glo. ī cle.

dispendiosam. de iudi. in ver. beneficiis vult q appellatione canonica tus veniat canonicatus regularis. Et nota q sententia lata in fauorem ecclesie nō habito consensu prelati in actu litigādi valet: vt communiter concluditur in dic. c. causamq. pro quo facit glo. nota. in. l. si tutor. C. in qui. cau. in integ. rest. nō est necess. et facit. tex. nota. in. c. si qua . de rebus. xii. q. ii. et glo. singu. in. c. j. ne se. vacan. in ver. sede vacante. et gl. sing. in. l. si mater. §. hoc iure. ff. de except. rei iudi. Et nota q illa glo. loquitur etiam in maiore: non solum in minori vt possit habere ratā sententiā: siue sententia sit lata contra siue pro eo: licet vltra montani velint q illa glo nō sit nisi in minore. ¶ Et q maior possit habere sententiā ratā cōtra se non pro eo: sed Bar. tenet glo. et Jo. de immo. in. l. sepe. ff. de re iudi. in. xxv. colū. licet domini de rota teneant contrarium. in decisionibus antiquis: sed tamē non faciunt mentionem de illa glo. ¶ Nota et facias istam conclusionem que tangit in. c. cū non ab homine. q si clericus ab inferenda iniuria non potest aliter compesci: potest capi et ligari sine metu excōmunicationis: et etiā sine peccato dummodo presentet suo prelato. Dictū est notabile Inno. l. c. si vero. de sen. excom. et sequit Ab. in dic. c. cū nō ab hoie. et etiam si timetur de fuga. siue fiat pro publico interesse siue pro priuato. secus si non timetur de fuga: et hoc modo intellige notata per Inno. in. c. vt fame. de sent. excom. Potest tn̄ capi clericus in fuga cōstitutus a suo creditore sm doc. l. d. c. cum nō ab homine. Et Ab. allegat Bar. in. l. si quis in seruitute. ff. de fur. et no. q Bar. ibi hoc sentit dū allegat tex. in. l. ait pretor. §. si debitorē. ff. de his que in frau. credi. et adde q idē est si debitor eēt suspectus: de q p gl. et doc. in. l. quesitum. ff. de pigno. et propter suspitionē fuge potest aliqs interdici bonis. tex. est singularis. l. de pollicitationnib9. ff. de polli. Et nota singulariter: q captus ratione suspitionis fuge nō pōt allegare incompetentiam iudicia. ar dic. §. si debitorem. vt notabiliter volunt moderni in. l. ij. ff. de iurisdic. om. iudi. Et nota q si capio debitorem meum fugitiuum et ipsum vulnero: debet relari. et forte debeo cadere a iure meo secundum Bal. in auten. et omnis. C. ne vx. pro mari. nisi se telo defenderet sm Bald. in. l. si vt allegas. C. de sicca. Et nota q si contrari cum aduena qui postea vult recedere habet locū tex. in dic. §. si debitorem. vt notabiliter tenet Barto. ibi. quod tamen intelligit quando post contractum superuenit causa iusti timoris. Et nota etiam q sicut quis potest capere debitorem se preparantem ad fugam. licet non sit in actu fuge. Ita vult Bal. in. l. si quis in tantam. C. vsi vi. ¶ Sequuntur moderni in. l. diuortio. ff. solu. ma. Et nota q ille q petit familiam proconsulum vt capiat debitorem est necesse q summarie ostendat iudici instrumentum debiti. sicut dicimus de illo qui petit fieri sequestrum. tex. est nota. in. l. per hanc. C. de ero. mili. anno. li. xij. Et q si aliquis sit suspectus potest examinari hoc a iudice. ipso non citato secundum Bartolum in dict. §. si debitorem. et Bald. in. l. si quis curialis. C. de episcopis et clericis. ¶ Adde etiam Bartolum in. l. j. C. de exhi. reis. q iudex secularis potest capere clericum vt remittat ad suum episcopū et eleganter loquitur Bal. in. §. si quis. de pa. iu. firman. intellige tamē in ipso actu delinqndi: vel immediate post: non autem ex interuallo. ¶ Nota tamen q clerici in sacris constituti non possunt capi etiam per iudicem ecclīasticā

132

pro debito ex cõtractu: vel quasi se cus si sit debitum ex delicto: vel ex contractu ratione doli. vt probatur in. c. j. de depo. vbi per Ant. de bu. Non etiam videtur verum quod voluit Abba. q clericus delicto perpetrato existens in fuga possit capi per laicum propria auctoritate vt presentetur suo prelato. quia nõ est verum q delictum remaneat impunitum: quia contra ipsum licet absẽtem multipliciter poterit procedi. vt notatur in. c. veritatis. de do. et contu. z ibi visum est. Et adde q capiens suum debitorem potest illum xx. horis detinere: vltra non. quia tũc dicere z cõmittere priuatũ carcerem. vt declarat Barto. in. l. capite quinto. ff. de adul. Nota glo. i. c. cum non ab homine. q ex sola deprehensione legitime facta surgit notorietas: vt sine alia pnictiõe possit deprehensus puniri. Sed aduerte quia in ista materia sunt alique gl. in. c. ex tuarum. de eo qui dux. i ma. quam pollu. per adul. in. c. suscitantibus. xv. q. vi. in. l. capite quĩto. ff. de adul. in. c. si quis dyaconus. l. dist. in. c. presbiter. lxxxj. dist. Et gl. in istis locis variant: de quo etiam per Bart in. l. ij. ff. de fur. z in dic. l. capite quinto. Et conclude secũdũ Ab. q si quis fuit deprehensus i delicto: seu in actu propinquo ad delictum: tunc illa deprehensio sufficit quo ad probationez: quando a paucis fuit deprehensus. Si autez fuit deprehensus in delicto a tot qui habent inducere notorium z tunc procedit glo. in dic. c. cum non ab homine. de qua supra. z ista intellige etiam in clerico deprehẽso a laicis: ita q delictum reddatur notorium. z licet laici regulariter non testificentur contra clericum in criminali. de quo in. c. de cetero. de testi. tñ quando crimen est notoriuz bene testificantur. pro quo est tex. in. c. dilectis. de purgato. cano. Et nota q in degradato non est necesse q seqtur incorrigibilitas. sed statim est d foro seculari: z tex. in dic. c. cum nõ ab homine. loquitur in verbalit deposito: nec est necesse q sequatur degradatio data icorrigibilitate. licz possit fieri: nam qui citra depositionem viuit tanq̃ laicus dimisso habitu: z tõsura: z tertio monit⁹ nõ resipiscit perdit omne priuilegium clericale. c. contingit. ij. c. in audiẽtia. c. perpendimus. de senten. excõmu. multo forti⁹ perdit iam depositus: qui adhuc monitus est secundũ Joan. an. Et nota q vt cõprimatur clericus per iudicem secularem oportet q incorrigibilitas eliciatur non ex simplici iteratione delicti. sed p̃cedente triplici gradu pene. de qua in dic. c. cum non ab homine. requiritur etiam q ecclesia non habeat qd vltra faciat: vt ibi per Ab. Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum Inno. quod allegat Ab. in di. c. cũ nõ ab homine. Tu scis q vbi iudex vult declarare aliquem incidisse in penam debet eum vocare: z eo presente de causa cognoscere. glo. est i cle. ij. de penis. in ver. constiterit. in cle. presenti. de censi. in ver. constiterit. secundum Ab. et tu adde glo. in. c. sacro. in ver. constiterit. de senten. excom. hoc non procedit vbi timetur de periculo fuge: quia poterunt recipi testes lite non contestata: z parte non citata dictum est singula. Inno. in. c. j. de homi. l. vj. qd est memorie commendandum secũdum Ab. que etiam allegat Bart. in. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his qui in frau. credi. Tu autem adde notata per modernos per illum tex in. l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de ope. no. nunc. Bal. in. l. consentaneum. C. quomodo z quando iu. vbi dicit q capitur suspect⁹ sine aliqua citatione. z glo. in. c. j. de sentẽ. excom. in. vj. in ver temerarius. que voluit q valeat sentẽtia sñ scriptis

quando periculum est in mora: et de periculo propter morā. allego tex. singu. iunc. glosa. in. l. si alius. §. bellissime. ff. quod vi aut clam. vbi propter periculum more possum propria auctoritate recuperare rem q̄ de facili est peritura. Et si tu vis scire casus in quib⁹ aliquis potest propria auctoritate aliquid facere vide ea que habētur in dicto. §. bellissime. et notata per Bartho. in. l. hostes. ff. de capti. per Inno. in. c. olim. j. de resti. spo. glo. j. distic. ius gentium. in. l. nullus. C. de iudeis. text. in. l. si vitem. §. si ad ianuā. ff. quod vi aut clam. vbi si aliquis edificat in re a me possessa propria auctoritate destruere. ad idem textū in. l. quemadmodum. §. si proiectū. ff. ad. l. acqui. ¶ Nota ex tex. in. c. quia scdm verum intellectum glo. Antho. de bu. et Ab. q per rescriptum impetratum contra violentū conuenitur qui scienter successit in vitium: et intellige q rescriptū trāsit in alium cum alteratione et mutatione modi procedendi: qr cum ipo spoliatore ageretur interdicto vnde vi. et cum secundo qui scienter successit in vitium agetur condictione c. sepe. de restitu. spo. et quando rescriptum sit transmissibile in alium habetur per doc. in. c. significauit. de rescrip. Et nota q instantia inchoata contra defunctum laicum non transit in clericum heredē scdm Abb. qd limita vt per Bar. in. l. heres absens. ff. de iudi. et vide Bar. in. l. tam ex contractibus. ff. de iudi. in. l. si eum hominem. ff. de fideiusso. et conclude q instantia cause ciuilis transit ad vniuersalem heredem vt ibi. Et dictum singulare Bartho. in. l. ij. §. si. ad fi. ff. de preto. stipu. q reo defuncto post litem contestatam potest actor de nouo incipere non contra heredē et renūciare illi primo iudicio. quod est notabile. Et de instantia cause criminalis habetur in. l. diui fratres. ff. de accu. q instantia cause criminalis non transit ad heredem accusatoris. ¶ Volo tibi dicere quedam pulchra que ponuntur per doct. in c. cum venissent. co. ti. q tex. allegatur semper q de dubijs priuilegiorum se. ap. solus papa cognoscit. quod qualiter intelligatur ibi per glo. et docto. Papa potest de plenitudine potestatis esse iudex in causa propria. propter defectum superioris: quia si hoc est in impatore fortius in papa vt notat glo. in dict. c. cum venissent/licet de honestate deberet delegare causā. pro quo adducu glo. non allegatam in. c. j. xvj. q. v. de quo per Bar. in. l. j. C. ne quis. in sua causa. in. l. et hoc tiberius cesar. ff. de here. insti. in. l. est receptū. ff. de iuris. om. iudi. vbi loquitur de non recognoscēte superiorem. in. l. si alius. §. bellissime. ff. quod vi aut clam. et glo. in. c. si quis pecuniam. lxxix. dist. Et idē in causa proprij delicti. nisi in casu. c. si papa. xl. dist. et in casu ibi posito per glosam multū singularem. et glo. singula. in dicto cap. si quis pecuniam. vult q non potest accusari de simonia. Fallit in casu posito per glos. singula. in capitu. si duo. lxxix. distinc. quando duo contendunt de papatu. ipsi nō gnoscunt: sed concilium est iudex. Et nota dictū singulare Archi. in. c. non liceat pape. xij. q. ij. q papa peccat mortaliter alienans bona ecclesie in casu nō cōcesso: vt qr consumit in turpes vsus vel donat consanguineis/vt eos diuites faciat pre alijs: et si in hoc excedit et sit incorrigibilis potest in concilio accusari per glo. singula. in dicto ca. si papa. et si hoc nō tolleratur ī papa: qr est domin⁹ dominantiū in terris. Quid dicendum de clericis inferioribus qui beneficijs satiari non possunt: et redditus superfluos non in piam causam conuertunt: sed in

usus voluptuosos. ipsi postea in fine perpendent quid profuerit ipsis pluralitas beneficiorum. In dubio autem presumendum est q papa ex rationabili causa faciat: et per consequens alienatio valet: vt singulariter vult Hostien. in dicto capitu. cum venissent. vbi dicit q papa potest adequare quadrata rotundis. ¶ Caueat romanus pontifex vt sit diligens paterfamilias: alias ve anime sue: et terribilius iudicabitur ipse q̄ alius. ix. questi. iij. cap. aliorum. cap. principium. cuz glosa pulchra in ver. venia. de peni. distin. ij. c. precipue. xi. q. iij. Et nota q iudex inferior potest procedere p iniuria propria sibi notorie illata: qr tunc potius est executor iuris q̄ iudex. Innocen. in. c. ex parte. de verbo. signifi. Cinus in. l. i. C. ne quis in sua cau. Bartho. in. l. si quis. §. i. ff. de penis. quod tamen limitat notabiliter Abb. quando pro illo delicto est pena certa et expressa in iure. secus si venit imponenda iudicis arbitrio. Et licet prelatus possit esse iudex in causa ecclesie sue: et vbi iniuria tangit dignitatē. glosa in. c. si quis erga. ij. quest. vij. potest tamen tanq̄ suspectus recusari s'm doc. et Cinus. in. l. i. C. ne q's in causa sua. voluit q saltem alius associari debeat: et hoc intellige quādo procedit iudicialiter cognoscendo. extraiudicialiter autem potest procedere pro defensione iuris sui. Innocē. in. c. venerabili. de cēsi. facit text. in. c. dilecto. de sentē. excōi. in vi. et vbi delictum est notorium/pōt prelat' fulminare censurā. potest tñ iudex pcedere qñ impedit' sua iurisdictio. c. i. de offi. dele. c. i. de penis. in vi. Et nota glo. notabi. in. c. et qui emendat. xlv. distinc. dum dicit q prelatus potest iniuriā propriā punire qñ facit aīo corrigendi: et intellige illaz glo. q superior potest punire iniuriā pprīā etiam occultā. qñ pcedit extraiudicialiter per viā correctiōis vl' impositionis alicuius pnie: et maxie hoc procedit in religiosis in quibus pcedit correctio sine strepitu iudicij ista sunt q̄ hic scribit Abb. et tu adde quod notat Bartho. in. l. si quis obrepserit. in fi. ff. de fal. i. l. lex cornelia. in prin. ff. de iniu. et glo. notabi. in. c. i. in ver. punire. de penis. in vi. que glo. notabiliter vult q etiā in non notorijs poterit esse iudex si consuetudo hoc disponit. et glo. notabilis in. c. sicut alteri'. vij. q. i. in cap. inter querelas. in capi. guilisarius. xxiij. q. iiij. et qd pulchre notat glosa in. c. salonitane. in ver. relaxaui. lxiij. distinctiōe. in quibus locis habetur an prelatus possit esse iudex in causa ecclesie sue. Nota tamen quia videtur q prelatus nō possit esse iudex in causa eccl'ie sue: quia omnino causa ecclesie dicitur sua: et illa similia adducta per glo. in dicto capitu. si quis erga. non videntur esse bona: quia maiorem potestatem habet episcopus in reb' ecclesie q̄ procurator in rebus fisci. simile etiam de imperatore non est bonū: qr ipse non recognoscit superiorez. ¶ Nota etiam q Ab. in. c. nouit. in notabilibus tenet q nō recognoscens superiorez non subest pape nisi ratione peccati: et approbat glo. in. c. quoniam. x. distinc. q ab imperatore non appellatur ad papā: sed vide in Ru. de foro cpe. quia videtur aliter loqui: sz potest sic dici vt dicit Ab. in hoc. c. nouit. in glo. in ver. iudicare. vbi dicit q tunc recurritur ad papam. qñ non subditus vult agere ctra recognoscentem superiorem. secus qñ non recognoscēs agit c̄ nō subditū: qr pōt eē iudex in causa ppria. Nota dictū nota. Inno. i dic. c. nouit. qd semper allegat' q priuilegiū cōces-

sum non subdito. non potest amplius reuocari. quod dictum intelligit Abb. in priuilegio specialiter concesso non subdito. secus vbi statutum fuit generaliter editum. vt quicunque venerit ad habitandum hanc ciuitatem sit immunis: quia tale statutum re existente integra potest reuocari secundum Bartho. in. l. omnes populi. ff. de istitu. et iu. et Bartho. in. l. hii qui. ff. de iure immu. in l. quod semel. ff. de decre. ab ordi. faci. Et nota vnum dictum singulare. Angeli in vna sua disputatione quem refert Abb. quod adducit ad statuta conferentia priuilegia doctoribus legentibus. quod illa statuta non possunt reuocari in preiudicium doctorum conductorum tempore quo illa statuta erant: et sic habes casum quo lex seu statutum non potest abrogari. ita dicit Abb. hic. et adde quod Antho. de bu. in capi. in nostra. de iniu. et damno dato per illum textum dicit quod opinio Bartho. que habet quod non possit reuocari statutum quando transiuit in contractum. intelligitur de non subdito. secus in subdito. quia ex causa potest reuocari. de quo etiam per Antho. de bu. et Jo. de imo. in hoc capi. nouit. Et adde alium casum in quo lex correcta allegari potest. nec potest abrogari: vt quando est canonizata per papam: quia tunc saltem in foro ecclesie remanet eius effectus: quia censetur lex pape. textus est singularis iuncta glosa in c. in primis. ij. q. j. Et nota ex textu in hoc capitulo. nouit. iuncta glosa in ver. quicunque. quod lex abrogata potest allegari: et adde notata per Bartho. in. l. si. ff. de fal. vbi concludit quod si est icerta in corpore iuris potest in ar. allegari non ad decisionem. Item potest allegari ad decisionem causarum que habuerunt causam de preterito, scilicet tempore quo leges correcte vigebant. De quo etiam per Bartholum in. l. omnes populi. ad finem. ff. de iusti. et iu. in. l. leges. C. de legi. Et dicit Antho. de bu. in capitulo. j. de constitu. quod ad decisionem causarum futurarum potest allegari lex correcta si transiuerat in contractum non subditi. Et quia in dicto capitulo nouit. tractatur materia denunciationis. dicas quod de denunciatione euangelica habetur ibi: et in capitulo. si peccauerit. ij. questione. j. Et dicitur euangelica a causa efficiente seu originali: quia ab euangelio inuenta est denunciatio iudicialis publica: et priuata. Publica est illa que competit ex mero officio iudicis. in qua non queritur monitio. sed iudex ex officio suo: et per denunciationem suorum officialium in ea procedit l. ea quidem. C. de accusa. ¶ Judicialis vero priuata competit leso propter suum interesse: et ista expeditur de plano etiam in foro ciuili: vt quando ille qui opprimitur non potest agere: vt quia seruus: vel potestati alterius subditus. §. penultimo. institut. qui sunt sui vel alie. iu. et in multis casibus habet locum. de quibus per Bartholum in extrauagan. ad reprimendam. in verbo. per denunciationem: nec habet locum indistincte. ne pereat gladii temporalis iurisdictio: et omnis causa deuoluatur ad forum ecclesiasticum. ¶ Et dicitur iudicialis: quia in iudicio fit: et iudicialiter proceditur. licet de plano. ¶ Et nota quod in euangelica denunciatione agitur ad correctionem peccati. ¶ In iudiciali non solum agitur vt corrigatur peccatum: sed vt res restituatur: et lesus seruetur indemnis. et in hac iudiciali requiritur bina monitio. ¶ Est alia denunciatio que vocatur canonica: quia a canonibus inuenta est: et est duplex. quedam specialis

134

competens illi soli cuius interest habere platū bonū: et fit ad hoc vt quis de bñficio remoueat. xvj. qst. vij. c. filijs: et cōiter doc. volūt q̄ requiratur trina monitio, licet Abb. teneat q̄ sufficiat bina. q2 hoc iure non pbatur. Est alia gñalis et publica. quando agitur de matrimonio dissoluendo vel de eius impedimento. c. preterea de spon. c. cū inhibitio de clandesti. despon. Et alia denunciatio regularis. que sic dicitur: quia sm diuersas religiosorum institutiones expeditur et procedit de plano et simplr. Et nota vnum pulchrum effectum alterius denūciatiōis. q̄ si fiat anteq̄ reus vocetur ad iudicium nō sufficit q̄ vocatus ad iudicium confiteatur debitū ad euitandum condemnationē expensarum factarum circa citationē et conceptionem libelli. secus si nō fuit primo monitus: et statim confitetur sm Antho. de bu. et Abb. in dicto. c. nouit. qd tñ intellige qñ requiritur interpellatio ad constituēdum in mora: vt quia in obligatione non est dies apposita. alias: est sibi imputandum si non soluit die adueniente. l. magnam. C. de contrahen. stipu. Et nota q̄ ad constituendum quem in mora vnica interpellatio: et etiam extraiudicialis sufficit. glosa est in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de verbo. obliga. in. l. amplius. ff. rem. ra. habe. in. l. fideiussor. obligari. §. fi. ff. de fideiussori. Bartho. in. l. si ex legati causa. ff. de verbo oblig. in. l. titia. §. vsuras. ff. de le. ij. in extrauagan. ad reprimēdam in ver. in termino. in. l. si conuenerit. ff. de pigno. ac. Limita tamen per casum singularem in. l. cū postulasset. ff. de dam. infec. nā ibi requiritur q̄ interpellatio sit iudicialis. Nota glo. in dict. capitulo. nouit. in ver. nostram. que disputat an apud ecclesiā sit vterq̄ gladius: et conclude q̄ sic. qua vtitur qñ impator est negligens vel vacat imperium. Nota glo. in ver. consuetudinem. q̄ consuetudo parificatur priuilegio: et q̄ tribuit iurisdictionem et allegat multa iura. Nota etiam glos. in ver. eius exceptio. q̄ cōtra denunciationem admittitur exceptio criminis. ¶ Nota vnū dictū notabile Hosti. in. c. dilecti. eo. tit. qd venit ad declarationē. c. pastoralis. hoc eo. titu. q̄ si propter simplicitatem partis timetur ne in responsionē ad positiones capiat. dz pmitti aduocatū rñdere: quod memorie commenda sm Ab. in dic. c. pastoralis. Et nota q̄ regulariter officium aduocati versatur in his que sunt iuris. ad ea vero que consistunt in facto debent partes principales rñdere: et factū proponere siue sit principalis dñs siue eius pcurator. vt in dicto. c. pastoralis. p doc. ¶ Scias q̄ ex propositiōe inepte actionis quis non pdit cāz: sed tm frustrat instantia iudicij. a q̄ reus absoluitur. vñ postea audit volens apte agere. text9 est notabilis in. c. examinata. et addit Abb. notabile dic. Cini. in. l. ij. C. de proba. q̄ si in accusatione dictum sit de percussione cum effusione sanguinis: et post ea tm probatur de percussione. debet sequi absolutio: sed postea poterit accusatio institui super sola pcussione. quod est nota. sm Ab. Et tu adde q̄ qualitas requisita ad actū dz specifice probari. l. ij. §. docere. ff. vi. bono. rap. l. j. §. quod ait ptor. vbi per Bartho. ff. ne quid in flu. publi. Jo. an. in cap. pro humani. de homi. in vi. quem refert Bal. in. l. si quis non dicam rapere. C. de epis. et cle. vult enim Jo. an. q̄ in casu. c. pro humani. requiritur qualitas q̄ sit christianus. pro quo dic. allego glo. incognitam. in. c. deuotam. xxvij. q. j. et Bar. in cōsilio incipiente cōe lugnani. in. iij. dubio. vbi dixit q̄ si quis se fundat in culpa

aliculus siue agendo siue excipiendo debet deduci illa culpa certa et determiata.pro quo potest allegari glo.notabi.in.l.illud.ff. delibe. cau.que voluit q si aliquis fundat se super dolo non sufficit probare culpam etiã latam. ¶ Tu scire debes q tex.i.l.is qui se obtulit.ff. de rei vẽdi.vult q si qs obtulit se defendẽdi cũ nõ possideret.et actor ignarus nõ est absoluẽdus. illud pcedit qñ interrogatus an possideret respondeat q sic.secus si simpliciter recipiat libellum et litem contestatus est.textus est singularis fm Ab.in dicto capitu.examinata. et allegat etiam singulariter Bar.in.l.si a te §.j.ff.de excep.rei iudi. et adde q Bartho.ibi dicit q ille textus deberet scribi literis aureis.sed quid erit in isto iudicio.dicas q si actor pbauit de iure suo.iudex pnũciabit rem esse actoris: et absoluet reum: et idem vult Bartho. in dicta.l. is qui se obtulit. Et nota q tex.in dicto.c.examinata limitat singulariter dictum.§.j.q non procedat qñ rei vendicatio non competebat vt qr agens possidebat: et ideo tunc non declaratur ius eius.etiaz si de eo constat.tex.est singularis in dicto.c.examinata.scdz Roma.in.l. naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acqui.posse. Nota vnum notabile dictum Bar.in.l.in rem.§.loca.ff.de rei vendi.vbi dicit q loca sacra nõ possumus vendicare vendicatiõe directa quasi nostra:sed ius qd habemus in illis possumus vendicare adiecta causa de iure canonico. l.j.§.per hanc.ff.de rei vendi.et sic põt vendicari ius patronatus qd quis habet i ecclesia.qd mẽorie cõmenda fz Ab.in dic.c.examinata. Et nota fm doct.in dict.c.q si intentio est apta seu causa agendi.actio vo est inepta.procedit iudiciũ de quo per Bartholum in.l.j.ff.de eden. Et nota post absolutionem ab istãtia iudicij pp ineptã actionẽ durat iurisdictio iudicis delegati. secundum Specu.in titu.de offi.iudi.§.deseruit.versi.quod si propones:et tu adde glo.in capitu.penulti.hoc codez titulo.et modernos in l.iudex postea quam.ff. de re iudi. Limitat tamen Antho.de bu. in dicto cap. penultimo. nisi perempta instãtia perimeretur causa. vt in iurisdictione data in causa appellationis:quia sententia remanet valida. Et nota q ista sentẽtia super obseruationez iudicij est interlocutoria.non diffinitiua secũdum Jo. an.quod est nota.fm Abb.qui allegat nota.per Bartho.in.l.titia. ff. de accu.et tu adde glosam notabilẽ in cle.fi.in ver.repulsione.de appella.et ibi per doctores et modernos in Rubrica.ff.de re iudi.in.l. iuste possidet.ff.de acq.pos.et adde glo. reputatam singularem in.l.generaliter.circa prin.C.de re.credi. q qlibet interlocutoria potest dici diffinitiua respectu illius actus. Adde etiam in materia glos.fi.in cle. fi.de appella.que allegat textuz in hoc capitulo examinata. ¶ Nota glo.in capitu.cum deputati. q per ingressuz religionis tollitur omnis infamia et macula. Nota q respectu prescriptionis in preiudicium ecclesie inferioris habet locum titulus ne sede vacante. Item respectu alienationis rerum ipius ecclesie vacantis. vt in.c.j.de re eccl'ie non alie.in vi.et ibi glos.in ver.ecclesia.sed respectu actionis mouende vel defensionis suscipiende.ille titulus non habet locum in ecclesiis inferioribus.nam potest tũc episcopus vel alius superior immediatus agere et defensionem suscipere c.fi.de succes.ab intesta.cle.j.de rescrip.per Inno.in.c.olim causam. de restit.spo.et ponunt doctores in dicto capitulo. cum deputati. ¶ Volo tibi allegare vnum textũ

135

q clericus non possit reconueniri coram iudice seculari in capi. qualiter et quando. eodem titulo. in ver. omnino. quia per illam dictionem omnino videtur excludi ois tract9 Sed aduerte qr ista est consideratio Ab. q nō videt pcedere: qr verbū trahere nō videt ɔuenire in materia recōuentiōis: sed ɔuenit illi q ɔuocat ad iudiciū primo. vt in. c. si diligēti. de fo. ɔpe. auctē. statuim9. C de episco. et cle. l. in criminali. C. de iurisdic. om. iudi. Et nota q cōmuniter concluditur in dicto cap. qualiter. q nec etiā in reali potest clericus conueniri corā seculari: et rō dubitādi erat: qr ī reali ñ dr pso na obligata: nec trahitur persona: sed res. Sed textus in dicto. c. qliter. loquitur indistincte. ¶ Tu debes scire q delegatus potest reuocari quandocunqz. l. iudiciū soluit ff. de iudi. tamē dicas q non decet sine causa reuocare. qr quedam iniuria videtur irrogata cum sine causa reuocetur. tex. ē in. c. cām. q vbi papa in reuocatiōe assignauit causaz. sm Ab. adde q istud non videtur debere esse in cōsideratione: qr illa lex loquitur indistincte: et ibi glosa dicit q id hoc ē: qr nō tractatur de damno pecuniario. Non obstat text. in dicto. c. cām: qr etiā papa potuisset reuocare sine illa causa que in facto erat. ¶ Nota q textus in. c. exhibita. probat q a sententia nulla appellatur. de quo per glo. et Bar. in. l. j. C. quādo prouo. non est necess. et latius p Bar. in. l. si expressiz. ff. de appel. Quādoqz datur iudex cum ista clausula. vocat(vocādis. qritur. qd operetur ista clausula: et dicas q tenetur obseruare formam iudicialem: vt in dic. capi. exhibita. immo executor datus cum ista clausula non est merus executor: sed mixtus. vnde debet assumere partes iudicis. vt est ... decisio rote. quam refert et se- quitur Abb. in dico capi. exhibita. in vlti. notabili. quod dicit esse bene notabile. Et qui sint vocandi virtute istius clausule. est glosa notabil. j. in dicto cap. exhibita. que dicit q omnes quos negotium tangit. qud est notabile: et si certum est quos negotium tangit illi specifice sunt vocandi sm Ab. Si ignoratur vocatur per edictum vt compareat quicunqz sua putauerit interesse Potest etiam scdm Abba. fieri citatio respectu certe persone quando dubitatur an eius intersit vt cōpareat si sua putauerit interesse. Allegat glosam notabilem in. l. ea quidem. C. si manci. fue. ali e. vt manumit. Tu autem adde q quando per edictū vocantur vasalli: vt veniant ad inuestituram accipiendaz infra tempus sub pena priuationis citatio non artat eos. ex quo sunt certi. ita consuluit Cardi. in consilio. capitu. liiij. incipiēte in questione qua vertitur inter andreaz. Et vbi aduersarius certus est nunqz sufficit citatio per edicta. de quo p Bartho. in extrauagan. ad reprimendam. in ver. per edictum: et notabiliter per Bal. auctē. si omnes. C. si vt se ab here. absti. vbi autem aduersarius non est certus. valent citationes per edicta. capitu. si. qui matri. accu. pos. et edicta debēt poni in loco q per quemlibet legi possint secūdum Pau. de cas. in. l. sed si pupilli §. proscribere. ff. de instit. Et allegatur glo. in. l. ea quidē. C. si mā. fue. ali. q valeat citato p ista verba ɔcomapareas si vis. quam allegat Bal. in aucten. si quis. C. de testi. Pro quo est textus in capitulo significauit. de testi. Nota glos. in verbo conspirationem. q conspiratores presumuntur inimici: nec debēt admitti ad testimoniuz: et dato q conspiratio possit fieri pro re licita/ vt est optimus textus iuncta glosa in capitu. sane. xvj. questiōe.

vi. tamen semper presumendum est contra cōspiratores. capitu. si qui clericorum. xi. questione. i. secundū Innocen. in capitu. i. de scis. quam allegat Abb. in dicto capi. exhibita. ¶ Nota vnum pulchrum dictū Abba. antiqui. quod multuz notat Abb. modernus in dicto capitulo exhibita. quod excōicatus non potest prosequi populares actiones. pro quo facit text. in. c. pia. in prin. de excep. in vi. Nota glosam vltimaz et ꝯmenda memorie secūdum Ab. et de materia per Bar. in. l. diuus. ff. de re. iudi. ¶ Scias quod. c. venerabilis. allegatur semper quod instantia iudicii non perit per lapsum triennii de iure canonico: et licet sint opiniones. ista tamen videtur esse communis opinio scdm Ab. quā opinionem tenet glosa in. c. fi. de do. et contu. §. ad hec. sancimus. ii. q. vi. et glo. in. l. properanduz. C. de iudi. vbi per Bar. et cōmuniter per doc. in dicto. c. venerabilis. Notam etiaz ex isto tex. quod cōmissa cāe decisione videtur commissa ipsius cāe cognitio. quia qui vult consequēs videtur velle antecedēs. c. preterea. de offi. dele. l. ad rem. l. ad legatū. ff. de pcu. Et nota glo. in dicto. c. venerabilis. quod non perit instantia quando per subterfugia et cauillationes rei causa protrahitur: sed quia hoc non procedit de iure canonico an sal: ez procedit de iure ciuili. et Antho. de bu. tenet quod currat instantia nec datur restitutio: sz datur actio de dolo contra partem. l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. et ibi per Bar. per glos. in auctenti. vt sponsal. largi. §. hoc quoqz. Abb. allegat Bartho. in contrarium in. l. si cum ipse. ff. de execu. tu. et ter. in. l. fi. in fi. C. de adulte. ¶ Sed videtur quod sit vera conclusio quod si stetit per iudicem vel reum. quod detur restitutio in integrū. Si per tertium. actio de dolo si sit soluendo. alias detur etiā tūc restitutō in integrum. Et adde in simili glo. notabi. in. c. i. ne se. va. in vi. in ver. in mora. in fi. Et nota vnū pulchrū dictum scdm doct. in dic. c. venerabilis. quod si causa non potest expediri infra terminum prefixum a statuto instantie. puto in termino duorū vel trium mensiuz: quia actor dicit se habere testes vltra mare. ita quod requirit maior dilatio. cum hoc casu non possit imputari nec iudici nec parti. poterit ferri sentētia post terminū. Ex quo etiā singulariter infertur quod pendente questione coraz laico. excipit quod instrumētū est vsurarium: et ille articulus incidēs remittit ad iudicē ecclīasticū. per quez fit inhibitio seculari. quod si labit tēpus instantie anteqz finiat articulus ille quod pōt iudex cām finire post terminuz quod est singulariter notādum. Nota etiaz singulariter scdm doc. quod si causa ecclesie tractatur in foro seculari non euanescit instātia per lapsuz triēnii: sicut nec in causa fiscali. Et nota glo. quod acta pereāt perempta instantia: et conclude quod acta iudicii pereunt non acta cause seu litis. Et que sint ista habes glo. notabi. in clementi. sepe. de verbo. sig. i ver. defensiones. et per Bartho. in. l. cū lite mortua ff. iudi. sol. vbi dicit quod lz acta ptinētia ad litis ordiationē peant: nō tñ eoꝝ effectus. nā per litē contestationē efficitur aliquis male fidei possessor. actio perpetuat. fit res litigiosa. isti effectus non pereunt. vt ibi per eum. et in. l. ii. C. de fruc. et liti. ex. in. l. ii. C. de edendo. in. l. properandum. §. et siquidem. C. de iudi. in. l. si fiscus. ff. de iure fisci. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrū dictū Bar. in dic. l. pperādū. et in. l. imitari. ff. de pcu. vbi dicit esse modūqz prorogat instanta idirecte vt partes renouent omnia acta vno actu. vt quia dicatur libellum approbo. litē ꝯtestor: et sic de singul et idē est in qlz pcessu inualido. quia

136

isto modo poterit validari. quod est notabile/licet Antho. de bu. et Ab. non videantur tenere istud dictum sed tu tene opinionem Bar. non videtur tamen eius dictum procedere ubi esset processus invalidus ratione temporis ut quia fuisset factus tempore feriato in honorem dei. per id quod notabiliter voluit Cy. et Bal. in l. cum antea. C. de arbi. Et nota unum dic. singu. Bal. in dic. l. properandum. quod multum notat Ab. in dict. c. venerabil. quod si pars est confessa cum factum sit notorium iudex poterit ferre sententiam post perem ptam instantiam: quia in notorio non requiritur iudicium. Nota etiam unum pulchrum dictum secundum Ab. quod ubi iudici imponitur pena si causam non expedierit infra instantiam/ intelligitur quod committitur pena si pars instat petendo infra tempus instantie: quia iudex non tenetur impartiri officium non postulatum ad utilitatem privatam. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. et isto modo intelligatur quod voluit Bal. in l. j. §. sciendum. ff. de magist. conue. ubi per illum text. dicit teneri iudicem qui causas quas potuit: et debuit expedire non expediuit: sed successori reseruauit. ¶ Uolo etiam tibi dicere duo dicta singularia. primum est quod ubi partes se in tantum astrinxerunt quod labitur tempus instantie. nec iudex potest informari de meritis cause propter breuitatem temporis. omnia tamen producta sunt in iudicium. iudex poterit sic pronunciare. absoluo vel condemno prout quis est absoluendus vel condemnandus: ut ex actis patet. ita Jac. buri. in l. iudices. C. de senten. Antho. de bu. et Ab. in dic. c. venerabil. quia satis est quod sententia possit certificari ex actis. Adde tu quod si iudici non liqueat de causa: et eum oporteat ferre sententiam ex forma statuti: et sit circa finem instantie poterit iurare de causa sibi non liquere et absoluere ab obseruatione iudicii: et euitabit penam statuti. pulchra est doctrina Ange. in l. si vni. ff. de re iudi. ubi per modernos. Scio quod tu cupis scire quando dicatur de causa liquere vel non liquere: et ideo recurre ad glos. et doc. in l. si de meis. §. fi. ff. de arbi. et est glosa multum solennis in capitulo. significauerunt. in ver. liquere. de testi. que dixit quod non dicitur liquere nisi postquam est renunciatum et conclusum in causa. cum ante adhuc partes possint producere iura sua: et per Bal. in l. properandum. §. fi. C. de iudi. in capi. sancimus. quo tempore miles. aliud dictum est. quod quando iudex videt instantiam perire propter lapsum termini. potest ex officio peruenire ad sententiam Dictum est singulare Bar. in l. seius et augerius. in fi. ff. ad le. falci. et hoc ratione publice utilitatis: et intellige quod ex officio suo poterit partem citare. ¶ Nota quod sufficit causam non committi ultra unam dietam/ licet committatur extra prouinciam. hoc voluit glos. in c. neminem. iij. q. vj. et istud procedit in papa. secus in inferiori: quia ille non potest committere ultra suam prouintiam. dic. c. neminem. secundum doc. in c. fi. eo. ti. Nota glo. in dicto. c. fi. quod sententia lata super possessorio est diffinitiua: et adde glo. in l. j. C. si de momen. posses. fue. appella. verum est quod glo. in capitulo consultationibus. de offi. dele. appellat illam quasi diffinitiuam: et ideo hoc est: quia sententia lata postea in petitorio absorbet sententiam latam in possessorio. c. cum dilectus. de cau. posse. et proprieta. Nota glo. fi. in c. que ponit casus in quibus proceditur tempore feriarum: et nota quia glosa vult quod tali tempore possit fieri oblatio libelli: et idem tenet Bartho. in l. miles. §. sexaginta. ff. de adulte. et Spe. in ti. de libel. concep. §. nunc videamus. in princi. intelligit tamen Antho. de bu. de oblatione que fit

iudici non parti. sed Ab. tenet contrarium: nisi in casibus specialibus Sed tu adde q imo oblatio libelli possit fieri tali tempore. glos. in ca. cupientes. §. q si per viginti. in ver. comparere. de elec. in. vi. glos. in. l. iure mariti. C. de adul. in. l. i. in ver. compellendi. ff. de fe. Notat Bar. in. l. i. §. nūcio. ff. de operis no. nūc. in. l. diuus. ff. de fe. in extrauaganti ad reprimendam. in ver. de plano. in. l. nec quicq̄. §. de plano. ff. de of fi. procon. et lega. et tex. in. l. i. C. de fe. dicit q tempore feriato potest appellari. Et nota q Barto. in dic. §. sexaginta. dixit q sicut actor potest offerre libellum tali tempore. ita ēt reus suam exceptionem: et adde ēt ad predicta glo. in. c. placita. xv. q. iiii. Et nota etiam dic. glos. fi. q2 videtur velle q si litere expirarēt potest procedi tempore feriato. Sed communiter tenetur contrariū. de quo per glo. in dic. c. placita. credit tamen Ab. q si expiraret instantia iudicij: posset sententia in his dieb9 proferri. ar. tex. in dic. c. fi. et tu allega Specu. in ti. de ferijs. §. sequit. v. penl. q dixit q vbi iurisdictio iudicis est finitura potest iudex tempore feriarum rusticarum procedere. ne iudicialis instātia euanescat. quod tamen ibi intelligit Joā. an. quando iudex non fuit in culpa.

Tu scis et iam audiuisti: q causa possessionis et proprietatis: debet tractari coram eodem iudice. l. nulli. C. de iudi. istud non procedit quando actor et reus sunt diuersi fori. tex. ē singularis in dic. c. fi. ¶ Ultimo q2 statui in fine cuiuslibet rub. addere quando erit opus aliqua ad iam dicta in Rubricis precedētibus. sciens q in ru. de elec. in anti. in vltima cartha. in versi. Nota etiam singulariter glo. in dic. c. in ver. protestationem. dictum est de expresso cōsēsu. et adde ēt q tacēs videt̄ ꝯsentire ꝓtestatiōi: nisi expsse ꝯdicat, et ad hoc alle. glo. notabilem in. l. si fideiussor. in prin. ff. qui satisda. cogan. tex. notabilē iunc. glo. in. l. fi. §. item si predixerit. ff. nau. caupo. stabu. l. i. §. pena. ff. de libe. agnos. et nota Bar. in. l. non solum. §. morte. ad fi. ff. de ope. no. nunc.

¶ De iudiciis in. vi.

Licet procurator non debeat interuenire in causa criminali si tamen interuenit nec fuit obiectū tenet iudicium. glo. est notabilis in c. i. in ver. criminalis. Item voluit glo. reputata singu. de iure ciuil. in l. q̄uis. C. de adul. doc. videntur varij in hoc passu. sed videt̄ q opinio communis sit cum istis glo. Bal. tñ in. l. seruum. §. publice. ff. de procu. voluit q sit dicendum in ista exceptiōe sicut dr̄ in exceptiōe excōmunicatiōis. de qua in. c. pia. de excepti. in. vi. ¶ Si tu vis scire differentiam que est inter iuramētum calūnie. et de veritate dicenda. vide gl. in dic. c. i. in ver. dicenda. ¶ Si tu vis scire casus in quibus sit melior conditio mulierum q̄ masculorum et econtra vide glo. in. c. mulieres. i ver. prohibemus. eod. tit. cui adde tex. in. l. in multis. ff. de sta. ho. videtur q mulier non possit cogi testificari nisi in subsidium. hoc videtur velle glo. notabilis in dic. c. mulieres. in ver. necessarium. ¶ In causa criminali non committitur exceptio testium. glo. est in dic. c. in ver. iure. Casū in quo quis nō potest renunciare iuri suo habes in di. c. mulieres. in fi. iunc. glo. in ver. earūdē. ¶ Sunt multi casus in quibus filius in potestate agit qui numerātur per glo. in. c. fi. in ver. regulariter. Et nota hāc glos. in fi. que videtur tenere: q de iure ca. possit esse lis inter patrem et filium. de quo per glo. in. c. queritur. ij. q. vij. i. c. si ecclesia. xxiij. q. iiij. ¶ Ubi agitur de dando curatore, super bonis temporalib9

137

minori clerico debet adiri iudex ecclesiasticus. Glosa est notabilis in dic.c.fi.in ver.huiusmodi. Causa vsurarum dicitur spiritualis.glo. est in dic.c.fi.in ver.infante.tamen non tenetur illa glo. nisi quia est ecclesiastici fori: q2 cum inducat peccatum.eadem res non potest eē spiritualis 2 peccatum inducere.

Aliud est auctoritas se.ap. aliud legati.vt notabiliter probat text.in dic.c.mulieres. Ultimo ad de ad ea que dicta sunt in ru.de cōsue. in.vj.glo.in.c.non est.in ver. quam allegat:dum dicit 2 probat quia nō sufficit asserere:nisi 2 probetur. Et adde ad ea que dicta sunt in Rubri. de appella in.vj. Nota glos.in c.fi.co.ti.de consuet.in ver. viginti dies.dum dicit q͡ currunt illi dies a tempore scientie.2 q͡ tēpus nō currat ignoranti recurre ad notata p Bart.in.l.genero.ff.de his qui notan.infa. Nota tex.in dic.c.fi. in ℣. libere.quem potes addere ad tex. in cle.dudum.in ver.libere. iuncta glo.notabili de sepul.

De iudiciis in cle.

Per primam citationem firmatur iudiciū perpetuatur 2 preuenitur iurisditio.glo.est in cle.j.in ver.citationes.que etiam probat q͡ citatio sit actus extraiudicialis.

Per hec verba quecunq3 persona posita ēt in dispositione penali:seu odiosa includitur quelibet psona cuiuscunq3 dignitatis: status. 2 preeminentie ecclesiastice: vl' mūdane.glo.est in dic.cle.j.in ver. quibuscunq3. Papa potest ex certa scientia citare hominem quantumcunq3 remotum:cum sit vicarius illius cuius est terra 2 plenitudo ei9 glo.est in.dic.clemē.j.in ver. vndecunq3. Si tu canonista vis scire quale erat album pretoris:dicas q͡ erat loc9 dealbat9 vbi scribebātur edicta.tu hēs glo.in cle.in ℣.albo.

Si tu vis scire qui sunt illi cōtra quos papa facit generales processus.vide glo.in dic.cle.j.in ver. generales. Inferior a papa nō potest citare per edictum.glo. est in dict. cle.in ver.papa. Si papa mandat citari aliquem non poterit citari per edictum:nisi specialiter exprimatur.glo.est in dic.cle.in ver.specialiter. Non est necesse q͡ talis clausula exprimatur in dispositione sed sufficit q͡ appareat de scientia. glo.est in di.cle.in ver. ex certa sciētia.nota q͡ ista glo.videtur velle q͡ debeant requiri amici absentis. de quo dictū est in rub. de do.2 cō tu. Ecclesia maior appellatur ecclesia matrix:licet in loco nō sit cathedralis.glo.est in di.cle.j.in ver. matris. Rector hospitalis dicit habere officium.glo.est in cle. dispēdiosam.in ver.beneficijs.que glos. etiam vult q͡ appellatione canonicatus veniat canonicatus regularis. Papa non potest tollere ordinē iudiciarium:nisi quo ad forum suū glo.est notabilis in dic.cle. in ver. vsuris.quam allegat Abb.in.c.ecclesia sancte marie.de consti. Cum agitur de ecclesia vt de proprietate:nō est illa causa beneficialis. gl. est in dic.cle.in ver.beneficijs.2 ibi etiam notabiliter dicit: q͡ nō est cā beneficialis quādo agitur de remotione a beneficio propter crimen.

Iura correctoria non extendunt glos.est in dict.cle.in ver.decimis. Potest generalis excommunicatio ferri contra non soluentes decimas.2 postea nō soluentes possunt denunciari per ecclesiam. 2 erit bona practica ad vitandū litigia.glo. est in dic.cle.in ver. promitti. Constitutio faciēs mentionē de futuris: 2 presentib9 non extenditur ad pendentia per appellationem.glos.est finalis in dic.cle.2 adde notata per Ange.in.§.fi.in auctē.i medio lit. vbi dicit q͡ si lex disponat q͡ habeat

locum in pendentibus: nõ habet locum in pẽdentibus per appellationem. et si statutum diceret q extẽdatur ad preterita: non habet locum: si illa preterita sunt determinata p sententiam: vel trãsactionem. Bar. in. l. fi. C. sen. rescin. non pos. i. l. causas. C. de transac. Et tu adde pulchrum tex. in. l. j. in. fi. C. de contractibus. iudi. in. l. fi. in fin. C. de legi. here. in. l. sancimus. ij. C. de sacrosan. eccle. ¶ Ultimo adde ad ea q̃ dicta sunt in rub. de censibus. i cle. glo. in cle. j. in ver. solita. q in ecclesiam res habens onus annexuz trãsit cum suo onere. Nota glo. in dic. cle. in ẏ. volumus. que videtur velle q in priuilegijs concessis per papã reuocãdis sit pr̃oẽ volũtats.

¶ De iuramen. calum.

Quia actiõe in iudicio edicta et cõtestatione litis facta succedit ex ordine iuramentum calumnie. merito per papã in loco suo fuit posita ista rubrica. et sic immediate post litem contestatam est prestandum hoc iuramentum calumnie: et est iuramentum de calumnia scilicz vitanda. Et nota dum dicitur q iuramentum prestatur post litem contestatam. intellige q ante non cogitur iurare: sed tamen potest. Item intellige q añ nõ cogit᷑ iurare sup tota causa. nam super emergentib⁹ questionibus etiaz ante iuratur qñ aliqua partium vult aliquid producere: vnde auctẽ. hoc sacramentũ. C. codẽ. que dicit semel hodie iurãdum de calumnia corrigit tantuz legem antiquam in his que fiũt post litẽ ɔtestatã et post p̃stitũ: tale iuramẽtũ v'l'e. sz in his q̃ fiũt añ litẽ ɔtestatã et añq̃ sit prestitũ tale iuramẽtũ v'l'e. ita iuraret᷑ hodie sꝫ qualibet exceptiõe sicut olĩ. vt notant doct. in. l. ij. C. eodem. et in dict. auctenti. ¶ Et si tu vis scire quid debeat iurare iurans de calumnia: vide glo. in cap. j. in ver. calumnie. que dicit: q in tali iuramẽto quinq; capitula continentur. ¶ Et nota sm docto. q iudeus debet iurare super decez preceptis moysi: vel per deum patrem. ¶ Et nota q si detuli iuramẽtum sarraceno: et ipse iurauit per suum machometum tenetur illud seruare. glos. habes singularem in. l. non erit. §. diuus. ff. de iureiurando que est magis communiter approbata. hoc dico: quia Barto. tenuit contrarium: et ratio est q̃uis illa religio sit apud nos reprobata. nõ tamen apud eos. et ideo dicit Speculã. in tit. de iura. dela. q quilibet debet iurare per deum suum. Et ideo videtur q non bene dixerit Bart. in rubrica. ff. de iusti. et iu. dum dicit q hodie iudeus non potest esse tutor christiani: cum non possit iurare tactis sacrosãctis euãgelijs cuius contrarium tenuit ipse in. l. spadonem. §. iam autem. ff. de excusa. tuto. Et adde glo. in aucten. iusiuran. quod prestatur ab his. in prin. ¶ Nota glos. in verb. ad omnium. et de materia vide qđ nota᷑ in. c. ad eius vero. v. distin. in. c. sane. de priuileg. ¶ Nota ex glos. in ver. seu criminali. q etiam in criminali est iurandum de calumnia: et vide bar. in. l. j. C. eod. qui dicit q communit᷑ seruatur q quando accusator producit accusationem iurat accusationem esse veram: et sic non animo calumniandi accusare. reus postea iurat de veritate dicenda. Adde etiã notata per Barto. in. l. is qui reus. in. iiij. colum. ff. de publi. iudi. in. l. j. ff. de bo. eo. ¶ Et nota ex glos. in ver. inconsulto. q clerici debent habere licentiam a suo superiore iurandi: si tamen iurant sine licentia iudicium non viciatur. quod est notabile quo facit etiam ad testimoniũ quia licet clericus non debeat testificari sine licentia sui prelati: xiiij. questio. ij. capitu. quamq; tamen si testificatur valet testimoniũ.

¶ Et scias vnaz regulam affirmatiuam q clericus potest exigente aliqua iusta causa iurare sine licentia sui prelati: nisi expresse a iure prohibeatur. hec regula probatur i.c. tua. in.c. ex rescripto. de iureiuran. in.c. peruenit. de fideiusso. secundu Abb. Iurare enim non est aliquid mali si causa exigit. reperitur prohibitum in iuramento calumnie: vt in.c.j.eo.ti. Item in actu testificandi. xiiij.q.ij. c. quamq. xj.q.j. capi. testimonium. et habita licentia a superiore poterit iurare in manib9 iudicis secularis. glo.in.c.null9.xxij. q.v. et clericus habet iurare tactis sacrosanctis euangelijs et non tatu propositis. quia speciale est in episcopo: nisi causa esset leuis: qr tunc etiam clericus non tangit: vt e tex. singularis secundum vnum intellectum: in.c. si quis presbiter. ij.q.v. nec iura dicunt q debeat iurare in manibus episcopi vel alterius clerici de eius mandato. tunc enim no requireretur alia licentia: et ista procedunt cessante cosuetudine. et ide dicas in episcopo. ¶ Et nota q in c. literas. per glo. et docto. tractat ista qstio. Nunqd qstio possessoria iuris spualis videat spualis. vt sic tractetur: et iudicetur vt spualis: et glo. in dict. c. sentit q non. cui adde glo. in.c. cum dilecti. in ver. iuramento. de electio. in.c. literas. de resti. spo. in ver. iuramento pro coclusione dicas q si causa est mere temporalis non habens aliquam spiritualitatem annexam vbi disputatur tantum de facto mero. nec venit discuciendum aliquid iuris. non dicitur spiritualis: nec quasi spiritualis: et potest tractari cora iudice seculari Exemplum quando agit clericus contra laicum possessorio retinede nomine sue ecclesie quia molestat: et agit vt cesset a turbatione hic eni licet agat nomine ecclesie no venit discuciedum aliquid iuris. sed qd meri facti an turbet: an possideat. et sic de similibus. et in talibus casib9 laicus iudex potest cognoscere.

¶ Et nota in hac materia quasdaz breues conclusiones: quarum prima est ista. Sindicus generalis datus quo ad omnes causas tanq habens legitimam administrationem iurat de calumnia in anima suaz dummodo habeat notitiam cause. et ide dicas in quolibet alio habente legitimam administrationem. Secunda est conclusio: procurator hebes generale mandatum ad omnes causas: nec habet mandatum ad iurandum de calumnia non admittitur: nisi dominus esset loge absens: nec in breui haberi posset: tunc admittitur procurator. Tertia est conclusio. si procurator est generaliter costitutus: et adiecta est clausula dando sibi potestatem iurandi de calumnia: non debet admitti. debet enim habere mandatuz specialiter ad iurandum de calumnia in tali causa. et tunc admittitur ad iurandum in animam domini. et debet concipere verba in personam domini: et forma iuramenti. vide per glo. notabilem in.c. tibi domino. lxiij. distin. et etiaz procurator debet iurare in animaz suam siue dominus iurauerit siue procurator in animaz domini. quia posset ipse calumniare in prosecutione iudicij: nec debet vocari domin9 ta q iustior si procurator habet speciale mandatum ad iurandum in animam domini. Quarta est conclusio procurator ad negocia qui potest agerere: et defendere super illis. c. qui generaliter. de procuratori. in vj. et per Bartoluz in. l. sed si vnus. §. procuratorem. ff. de iniu. si agit pro negocio quod ipse gessit admittetur ad iurandum sine alio mandato: quia est instructus in illa causa melius q domin9: ista omnia habetur p doc. in.c. in pertractadis. eo. ti. in.c. si. eo. ti. in. vj. et in. l. ij. C. eo.

¶ Si tu vis scire quis dicatur yconomus. glo. est in. c. imperatorum. in ver. yconomus, cui adde glo. i. c. si quis erga. ij. q. vij. et hic glo. etiam querit qualiter constituetur yconomus: que respondet auctoritate episcopi. cui adde glo. v. q. iij. c. quia episcopus. et glo. in dic. c. si quis erga. et tene istas glo. nisi aliter disponat consuetudo: etiam in ecclesijs inferioribus. Et adde etiam glo. in. c. in quibusdam. i. c. volumus. lxxxix. dist. et pulchram glo: in. c. quoniam. xvj. q. vij. in. c. cum simus. ix. q. iij. et de iure ciuili est tex. iuncta glo. l. i. iubemus. in prin. C. de sacrosan. eccle. Et nota etiam ex hac glo. quod episcopus tenetur indistincte constituere yconomum. alias archiepiscopus suppleret. Nota quod in hoc. c. imperatorum. post glo. tractant doc. an procurator possit esse infamis. de quo per glo. in c. accedens. l. dist. in. c. j. iij. q. vij. in. c. cum deputati. de iudi. et licet multi multa dicant illa videtur verior opinio: quod infamis non possit esse procurator ecclesie: vel clericorum: etiam in patrimonialibus. siue sit infamis infamia facti: siue iuris. etiam ad negocia. Sed in laicis admittitur infamis per tex. in insti. de excep. i fi. nam et illud officium est onus non honor. Et cessant rationes que militant in ecclesia: et in clericis. de quibus per Ab. ibi. et tu adde quod istud non procedit in aduocato. quia non potest esse infamis. l. j. hoc edicto. §. hoc edicto. ff. de postu. et ibi gl. notabiliter ponit rationem diuersitatis. quia officium aduocati est honor: et ideo non debet permitti infamibus. Nota tamen quod accusatus de crimine capitali pendente iudicio non potest esse procurator alterius. tex. est notabilis in. l. reum. C. de procu. Nec tradas obliuioni vnam singularem limitationem quam posuit Bal. per illum tex. in. l. sed et milites. §. ignominie. ff. de excusa. tuto. quod infamis non potest esse procurator in loco vbi est princeps: quod est notabile. ¶ Et scias quod consuetudo contraria non potest tollere hoc iuramentum calumnie. c. ceterum. eo. ti. cum non possit esse rationabilis. Et idem dicendum est quod quantum ad aduocatos. non valeat consuetudo quin de iure tenentur iurare. l. rem non nouam. §. patroni. C. de iudi. vt tenent magis communiter doctores in. c. j. et in hoc. c. ceterum. et tu adde notata per Ci. in. l. ij. C. de iurament. calum. qui dicit quod aduocati allegantes debent iurare de calumnia: quia etiam in legibus allegandis possunt vti malicia et calumnia. et istud dominus refert et sequitur Paulus de castr. in. l. rem non nouam. in fi. C. de iud. Nota glo. in ver. nouis mobis. i. d. c. ceterum. quod iuriste sunt medici animarum: et iusticie administratores. tanto ergo sunt medicis prestantiores quanto anima preest corpori. et iusticia egritudinibus. habent ergo nobilius subiectum. Hoc in loco nolo omittere aliqua pro dignitate et excellentia facultatis iuridice. ius nostrum tendit ad bonum anime. c. vt animarum. de consti. in. vj. glo. in c. cum contingat. de iureiur. et per iura homo fit magis obediens deo. l. j. in prin. ff. de iusti. et iudi. quia efficitur virtuosus. Item lex est donum dei. l. nam et demostenes. ff. de legi. et tex. in. l. fi. C. de prescrip. lon. tem. dicit quod leges sunt promulgate per ora principum a deo. et sic processit lex immediate a deo. et scientia nostra excellentem producit effectum quia peritus in ipsa efficitur. pares imperatoris. l. ex diui. C. loca. Et omnes alie scientie dicuntur vilissime. sola nostra est illustris. tex. hes singularem in prohemio ffororum. non tamen intelligas de theologia. et in l. fi. C. commu. de lega. imperator prefert notarium medico. Et si tu vis scire multa alia vide in repetitione

139

mea.cap.inter alia.de immu.eccle. Sed quid si dominus est longe absens ⁊ litigat per procuratorē q̄ nō habet speciale mandatum ad iurādum. ⁊ conclude ꝙ procurator hoc casu admittitur: vt notat Bar.in.l.ij.C.eo.multa enim concedūtur ratione absentie que als non cōcederentur per hoc quod notatur in ca.cum ex literis.de in integ.resti. ſm Ab.⁊ tu adde glo.in.c.cum longe.lxiij.dist.in ver.maneat.in.c.iuxta.xciij.dist.in ver.de longinquo.⁊ tex.in.l.si longius.§.si filius.ff.de iud.in.c.j.ne se.vacā.in.vj.quod tamē limitat Ab.procedere quando procurator fuit generaliter constitut⁹ ante litē motā.secus si dominus citatus constituit procuratorem:⁊ se absentauit non dando speciale mādatum iurandi de calumnia:tūc dominus poterit tanq̄ꝫ contumax condemnari in expensis:quia non constituit procuratorem legitimuꝫ:putat tamen Ab.ꝙ volente aduersario poterit admitti ad iurandū.cuꝫ possit tale iuramentum omitti tacite:etiā parte presente. Adde etiaꝫ quod voluit Bar.in.l.pretor.§.defendi.ff.ex qui.cau.in pos.ea.in.l.j.§.⁊quidem.ff.quod cuiusq̄ꝫ vniu.no.in.l.j.§.vsus.ff.de procu.in.l.j.§.sufficit.ff.de administra.tuto.in l.si finita.§.iulianus.ff.de dam.infec.in quibus locis concludit Barto.ꝙ iudex potest procedere cōtra dominum tanq̄ꝫ contra contumacē si misit procuratorem minus sufficientē.⁊ facit tex.in.l.de creationibus.C.ꝺ epis.audi.⁊ dixit Bar.i.l.barbari⁹.ff.ꝺ offi.p̄to.ꝙ p̄sona minus legitima ꝓ nulla reputaꝛ. Et nota pulchrū dcm̄ Ab.ꝙ licet consuetudo a iure reprobeꝛ tollēs iuramentū de calūnia:vt in.d.c.ceterū.tn̄ ex aliq̄ rōe noua possꝫ iduci ꝯsuetudo ꝯria:vt puta si experimēto cōpertū eēt ꝙ cōiter litigātes ex cupiditate obtinēdi in cā falsum iurent.turnc esset laudabilis consuetudo:ꝙ non iuretur:quia lex non debet esse causa periurij. pro hoc quod habetur in.c.clericos.de cohabi.cleric.⁊ mulie.in.l.ij.C.de indic.vidu.tol.⁊ tu adde glo.in.c.Quis.xxij.q.j.in c.presbiter.xv.q.v.ꝙ non debem⁹ deferre iuramentum illi quem veri similiter dubitam⁹ incursum periurium. ¶ Scias ꝙ Ab.in.c.cuꝫ causam.eo.ti.dicit vnum per illum tex.cuius contrarium tenuit alibi:⁊ dixi in rubri.de appell.ꝙ citatus per papam vt eius conspectui se presētet:non tenetur personaliter cōparere:sed potest procuratorem cōstituere:secus si citetur vt personaliꝛ compareat:⁊ istā opinionem tenui.licet quidā moderni scriptores aliter loquantur:quibus licet visuꝫ sit omnia sciuisse: tamen omiserunt q̄dam pulchra iura. In hac materia possumus scire multa: sed non omnia:quia illud esset opus diuinitatꝫ ⁊ ideo dicamus cū illo philosopho maxima pars eoruꝫ que scimus est minima eorum que ignoramus.

¶ Tu scis ꝙ tutor ⁊ curator nō cōstituunt procuratorem ante litē cōtestatam in rebus pupilli.vel adulti.vt in.l.neq̄ꝫ.C.de procu.quid diceres de episcopo:vel alio prelato ⁊ dicas ꝙ in causa ecclesie possunt constituere procuratorem etiam ante litem contestatam.tex.est notab.vbi per Inno.in dic.c.cum causaꝫ.ex quo inferas:ꝙ maiorē potestatē habet prelatus in rebus ecclesie q̄ꝫ tutor in rebus pupilli.pro quo glo.sing.in.c.si.v.q.iij. Nota glos.⁊ qđ ibi per doc.in dic.c.cum causam.an debeant dari inducie ad iurandum de calumnia:de quo per Bart.in.l.iusiurandum ⁊ ad pecunias.ff.ꝺ iureiurā.⁊ cōclude ꝙ non debent dari nisi aliqua iusta causa emerserit q̄ faciat ipsum dubitare ſꝫ Ab.ſꝫ si iuramēto p̄stito iterrogeꝛ q̄s vigore iuramēti p̄stiti vt rn̄deat interroga

tionibus: dicas vt p Bar. in.l.ij.§. quod obseruari. C.eod. ⁊ bonus iudex arbitrabitur an sint dāde indu cie an non. Et nota ꝙ excōicatus debet iurare de calumnia. glo. hēs nota. in dic. c. cum causaꝫ. quia hoc iuramentū non cōcernit cōmodum excōicati. sed potius odium. nec ca lumnietur ⁊ ne veritatem inficiat. ⁊ adde quod habetur in. c. cū inter de exceptio. glo. in. c. paruuli. xxij. q.v. Et nota ꝙ in casibus in quib⁹ minor habet legitimam personam standi in iudicio potest etiam iura re glo. ⁊ doc. in dic. c. cū causaꝫ. Et pro intelligentia glo. fi. in dic. cap. cum causam. que tractat materiam interrogationuꝫ. scias ꝙ legiste ha bent ti. ff. de interroga. actio. Itē in vtroqꝫ iure est titu. de confessis. ⁊ inter ista est differentia. ꝙ titu. de in terroga. actio. proprie concernit ea que tendunt ad litis preparationeꝫ ⁊ ordinationē: ⁊ fiunt ne actor inci dat in aliquod damnum. ⁊ iudiciuꝫ sit frustratorium: de quo per gl. hic Et nota glo. notabi. in. l. qui petito rio. ff. de rei vendi. ꝙ si p obliuionē iste interrogationes omittuntur añ litē contestatā: tunc eni possunt fie ri postea. quod est memorie cōmen dandum. ⁊ idem voluit Bar. in. l. j. ff. de interroga. actio: nam equitas suggerit vt admittantur: ne inaniter partes pcedendo ad vlteriora gra uentur laboribus: ⁊ expensis. ⁊ sic hꝫ locū. l. vbicūqꝫ. ff. de interrogat. actio. ⁊ adde notata per Bar. in. l. cōtrouersia. ff. de transac. Titulus vero de confessis proprie cōcernit ea q̄ tēdūt ad decisionē negocij. vt in toto ti. de ꝯfessis. Et nota in ista materia practicā q̄ est tutior vt a ctor dicat vellē talē ꝯuenire sup ta li hereditate. vñ iploro officiū vr̄m vt interrogetis eū an possideat. et ex q̄ pte ⁊ sic i silib⁹ de q̄ p Bart. in di. l. j. ff. de interroga. act. pōt ēt fie ri interrogatio post porrectioneꝫ li belli. anteqꝫ respondeatur: ⁊ tunc ꝺm rñsionē pōt libellū corrigere: si indiget correctiōe: pōt etiā fieri p⁹ litē contestatā si p obliuionē fuit o missa: vt dictū fuit supra. Nota etiā glo. singl'r in alio ꝙ licet pars non teneretur respondere ad interroga tionem ptis: tñ si rñdet valet rñsio. ⁊ sibi preiudicat: ⁊ per istā glo. dñt singl'r dñi de Rota quos refert ab. ꝙ etiā si interrogatio cōcernens de cisionem negocij nō fiat p modū po sitionis: sed simplicis interrogatio nis: licet pars nō teneatur rñdere. tñ si rñdeat p̄iudicat sibi. dicūt ei ꝙ interrogatiōes nō ꝯcernētes p̄pa rationē iudicij: sꝫ decisionē negocij p̄cipal' dñt fieri p modū positionū vt sic ponēs ꝯfiteatur qđ ponit. vt i iudicijs seruetur eq̄litas: al's nō te netur aduersari⁹ rñdere. ⁊ si rñdet sibi iputetur. Et nota ꝙ tex. in ca. ij. de confes. in. vj: intelligitur cōiter ⁊ est verior opinio: ꝙ iussus iudicis in pñteꝫ faciat illū haberi pro con fesso. de quo p Bar. in. l. ij. §. quod si actor. C. de iuramē. calū. ⁊ p Bal. l. l. j. C. quō ⁊ qñ iu. ⁊ sic ñ sufficeret ꝙ eēt citat⁹ p nunciū vt veniret ad rñdendū ⁊ etiā cū cōminatiōe ⁊ fit cōtumax. Et nota ꝙ iudex dꝫ p̄mo patefacere delictū suū añqꝫ habea tur pro confesso. tex. est fin. in. l. ei⁹ qui delatorē. ff. de iu. fis. ⁊ p Bar. in dic. §. qđ si actor. ⁊ ibi dt Bart. ꝙ si cōtumax in nō rñdendo decedat añ istā pnunciationē ad ei⁹ heredes nō trāsit ista pena p dcm̄ tex. in. l. ei⁹ q̄ delatorē. Et nota ꝙ illa lex est sole mnis: vt dr ibi Bar. q̄ dt: ꝙ fuit p̄ma lex q̄ sibi fecit honorē. hanc ēt legē allegat Bar. in. l. manifeste. ff. de iu reiur. in. l. j. C. de pe. iu. qui ma. iud. quem tex. dicit singularem Bal. in l. ij. C. de eden. Joan. de immo. in. l. qui a latronib⁹. §. j. ff. de testa. q̄ tñ recipit limitationes: de quo p Bar. l. j. ⁊ ij. ff. de bo. co. per Baldum in l. ij. C. qui testa. face. poss. in. l. j. C.

ne ex delic.defunc. Et nõ omittas vnam glo.singularem in auctent.q̃ semel.C.quomodo et quando iu.q voluit q pars etiam presens nõ potest cogi ad contestanduz litem precise.sed iudex propter contumaciã potest procedere ad missionẽ in possessionem:potest etiam eum pro sua contumacia punire.et ibi per Bar. qui dicit notabiliter q ex quo pars presens noluit iudici obtemperare potest iudex absq3 alia citatione cum nolentem litem contestari multare:seu missionem ex primo decreto facere:quod dicit esse notabile. et ex hoc infertur q contumax ad respondendum libello non habetur p confitente.sicut habetur pro cõfitẽte nolens respondere positionibus vt magis communiter concluditur in dic.c.cum causam.et in.c.j. de li. contest. ¶ Ultimo dum im.in rub. de aucto.et vsu palle. allegatur gl. q prima charitas incipit a seipso. adde glo.in.c.si romanorũ.xix.dis. in.c.ex parte.ij.de cle.non residen. et tex.in.l.edẽ.C.loca. ¶ Statui de certo q i fine cuiuslibet rubrice habeatis semper auditores mei aliquaz pulchram decisionem. ¶ Quidam bidellus in vna vniuersitate citauit suppositũ iurisdictiõi rectoris.et nulliter fuit dubitatum an poterat iterum citari virtute prime commissionis. Quidam sapiens vir dicebat: q non.quia non valet citatio sine cõmissione:et illa videbatur expirata. ego dixi tu non vidisti Bal. et ideo oportet studere non vagari Dictuz est notabile Bal.q sic in.l.qui p salutem.ff.de iureiu.per illum tex. et assignat rationem.quia tacite videtur sibi mandatum q citetur ꝯgruo loco et tempore.

¶ De iuramẽto calum.in.vi.

Ualidum est ar.ab ordine in rubricarum quãdo alio iure nõ reperitur dispositum contrariũ gl. est in.c.j.in ver.existat. ¶ Sex substantialia iudicij enumerat glos. in dic.c.in ver.legitime. ¶ Uerbum vtile de suo proprio significato non importat necessitatem.glo.est in.d.c.in ver.vtile. ¶ Heres vel successor tenetur iurare licet: defunctus iurauerit de calumnia.glo. est in.c. in appellationis.in.ver.iuramentũ ¶ Nota q procurator iurat de calumnia in animam suam:licet dominus iurauerit.vt in dic.c.in appellationis. Nota etiam tex.in fi. cũ gl. in ver.malicie.in dic.c. in appellationis.q licet sit iuratum de calumnia:tamen iuramentum malicie potest iudex exigere quãdo viderit expedire.et ibi glo.ponit exempla. ¶ Nota tex.in.c.fin.q procurator habens speciale mandatum ad iurandum de calumnia admittitur et semper allegatur. ¶ Ultimo in rubri.de confessis in.vj.ad glo.ibi vltimo loco allegatam.adde glo.idẽ volentem in.c.presentium. in ver. sigillatim.de testi.in.vj. Sed dicas q communis opinio est cõtra illas glo.de quo per Bart. et modernos in.l.j.§.si stipulanti.ff.de ver.signi. ¶ Combusta est semel domus conducta agebatur contra conductorẽ dixi procuratori conductoris q habebam vnam singularem decisionẽ Bal.in suo consilio incipiente quidam resterus.quem refert Alex.in l.domos.ff.de lega.j.q si potest p bare:q ille qui habitabat in domo cõbusta erat homo vigil et diligẽs et alia indicia non appareant cõtra eũ in dubio non tenetur de incẽdio. procurator hoc pbauit et obtinuit.

¶ De iureiurando.

Postq̃ tractatum est est probationibus tã in genere q̃ in specie per papam.subicitur rubri.de iureiurando.quia in defectum probationum recurritur ad iuramentum. c.fi.eo.ti.et textus.in.l.j.ff.eo.dicit

q̄ iuramentum est maximum reme dium expediendarum litium. Et nota vnum pulchrum dictum Bar tho. in l. ij. in fi. ff. eo. q̄ si in fine cō tractus apponitur ista clausula: & post predicta. q: d̄ predictis posset dubitari. dictus promissor detulit stipulatori iusiurādum: & si iurauerit se debere recipere q̄ teneatur: quia stipulator statim sibi delato iuramēto se debere recipere iurauit: tunc tale instrumentum de iure cō muni mandaretur executiōi. quod est multum notabile. Et ita facias tu semper in instrumentis: & subdit Bar. q̄ miratur q̄ consuetudo hūc modum nō inuenerit. Et non omittas glosam notabilē. xxij. quest. j. in summa. que ponit q̄d sit iuramē tum: & que fuit causa institutionis iuramenti. item formam iurandi: & penam periurij. Et solet dubitari an in iuramento requirātur verba: & Ab. in hac rub. allegans Ci. in aucten. sacramenta. C. si aduer. vē di. videtur tenere q̄ non. Sed tu adde text. singularem probantem q̄ verba requirantur in §. sed neq̄ in aucten. de manda. princi. Bar. in l. qui iurasse. ff. de iureiuran. & in l. & per iusiurandum. ff. de accepti. Contrariū tenet Antho de bu. in c. cum apud. de sponsa. sed Romanus in l. ait pretor §. iurari. ff. eo. concordans dicit q̄ in valente loq̄ requirantur verba. Et nota pro in telligentia q̄ iuramentum iusiuran dum: & sacramētum idem signifi cant quo ad materiam nostram: vt probatur in hac rubrica: & in nigro vbi tractatur de iuramento: & in l. iusiurandum. ff. eodem. & in aucten ti. sacramenta. C. si aduer. vendi. Quandoq̄ tamē aliter accipitur sacramentum: vt in titulo de sacramen. non reiteran: & per glos. in ca pitulo. veniens. de transac. Et nota q̄ dicitur de iureiurando. id est de iuramento iure facto. sacramen tum autem dicitur quasi per sacra astringunentum. iuramentum autē dicitur quasi iuris astringimentum Et si queritur super qua materia sit iurandum. habes glosam notabilem in clemen. j. de here. in ver. tacta. Et scias q̄ ad substantiam iuramenti non requiritur tactura: vt probatur in capitulo. & si christus. hoc eodem titulo: sed quia fortius stringit iuramentum corporale. igitur iura communiter exigunt corporale iuramentum. xij. q. ix. ca. hortamur. & facit tex. multū nota. in c. mouet. xxij. q. j. Si autem dispositio requirat iuramentum cum tactura. non est satis factum disposi tioni ex solo verbali iuramēto. glo sa est notabilis in cap. vt circa. de electio. in. vj. i ꝟ. corporali. ¶ Tu vidisti in ru. de fo. competen. in. vj: q̄ iudex ecclesiasticus habet iuris dictionem in laicos vt cogātur ad obseruantiā iuramenti. dicas etiam q̄ habet vt compellat suscipientes ad relaxationem quando turpiter receperunt: vt est casus notabilis in cap. j. Nota glosam. j. in dict. c. j. q̄ ecclesia potest occurrere peccato futuro ne fiat. cui adde glos. in capitu. ex literis. ij. de sponsa. in ꝟ. ꝓpellas. & textum notabilē. vbi per Ab. in. c. tuas. de vsu. Et nota q̄ licet debitor qui iurauit simplici ter soluere vsuras. possit petere relaxationem iuramenti. vt in capitu lo. j. hoc verum nisi instet terminus solutionis faciende. nam si non pos sit fieri hec compulsio quo minus interim incideret in periurium non debet audiri: sed debꝫ pri⁹ soluere vt notant doctores in capitulo debitores. eo. ti. & idem esset si iā esset lapsus terminus solutionis facien de: & sic incidisset in periurium / tūc non potest intentare aliquod reme dium. Nota etiā q̄ debitor iurans soluere vsuras pōt petere absolu tionem a iuramento ab episcopo.

nam episcopus potest absoluere a iuramento turpiter suscepto. dictū est valde notabile Innocen. in dicto capitulo. debitores. in capitulo. ad aures. quod me. cau. potest enim episcopus ꝛ in iuramēto ꝛ in voto ex causa dispensare. capitulo .j. de voto. cum ibi notatis. quod est memorie commendandum secundum Abbatem. Nota secundum communiter doct. in dicto capitulo .j. ꝙ quando petitur absolutio a iuramento, debet pars aduersa citari: quia ex hoc potest ledi. quod tamen non procedit quando notorie constaret iuramentum continere turpitudinem ex parte recipientis. ita ꝙ certum esset parti absenti nullam defensionem competere secundum Abba. ad hoc facit quod habetur in cap. venerabilem. de elec. in. c. cum olim. de re iudi. ꝛ est bonus textus in. c. peruenit. .j. hoc eodem titulo. ¶ Et nota ꝙ cōmuniter concluditur in dicto. c. peruenit. ꝙ iuramentum metu extortum est obligatorium: quia metus non excludit consensum. potest tamen peti absolutio vt ibi. ꝛ i. c. ij. ꝑo. eodem titulo. Et nota vnum dictum notabile Inno. in dic. c. peruenit. quod approbat Abb. pro notabili ꝙ contra proprium iuramētum nō datur restitutio in itegrum. sed absolutio tantum: ꝛ ideo iuramentum nō rescinditur per actionem. quod me. cau. vt magis communiter cōcluditur. Nota etiam notabiliter ꝙ vbi nō dubitatur de turpitudine recipientis iuramentū poterit etiā iudex secularis relaxare iuramentum scḋm Fride. de senis. ꝛ Abb. Nota etiam ꝙ nullum iuramentuꝫ ligat prelatum in damnum ecclesie ꝓ quo quo est glo. nota. in. c. j. de re iu. in inte. in vj. Scias ꝙ iuramentū potest ep̄us in meli⁹ ꝯmutare: sicut votū. dictū est nota. Inno. I dicto. c. debitores. vñ si quis iurasset ire ad sanctū iacobū: ꝛ nunc vellet facere maius bonū. pōt ep̄s ꝯmutare illud iuramentū. sequitur Ab. in c. puenit. ij. Et nota casum in q̄ pōt fieri ꝯmutatio ꝓpria auctoritate sine superiore qñ quis vult tēporale obsequium cōmutare in perpetuaꝫ religiōis obseruantiā scḋm Ab. qḋ ē notabile. quī ita ītelligit dictū Antho. de bu. dicētis. ꝙ vbi nō potest seruari iuramentū sine ꝑturbatiōe maioris boni. nō peccat ꝯmutatiōnē faciēs ꝓpria auctoritate. Si ꝓmisi ꝛ iuraui te nō expellere de domo. possum te expellere si non solnis pensionem: quia tacite subintelligitur. si solueris pensionem tēpore debito. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. ꝛ probatur in dicto capitulo peruenit. quia frangēti fidē fides frangatur eidem: et ex hoc infert Abbas ꝙ doctor qui promisit legere pro certo salario sibi soluendo certis temporibus licite desistit a lectura si sibi nō soluatur salarium: ꝛ videtur ꝙ Ab. sit sibi cōtrarius. nam dum querit an pro tēpore quo non legit ex defectu solutionis. non facte an possit petere salarium: ꝛ concludit ꝙ non: quia cū potuerit adimplere contractum ꝛ non adimpleuit videtur velle recedere a contractu. nam poterat contra conductorem agere actione locati. ꝛ sic consequi salarium: ꝛ sic concludit ꝙ non debet desistere a legendo: sed agere vt soluatur sibi salarium suum: ꝛ est textus in. l. ediles. in si. ff. de edi. edic. per quem textum fuit determinatum ꝙ non debeat habere salariuꝫ illius tēporis: ꝛ ita in hoc residet Abb. hic. Tu autē adde text. ꝛ ibi per Bald. ponderantem in. l. j. C. de aduoca. fis. ꝙ licet non soluatur doctoribus salarium: tamē non possunt desistere a legendo. adde etiā quia vt puto Ab. errauit dum dixit ꝙ doctor potest agere actione locati. quia

doctori non datur actio locati: sed in factum vt probatur l. i. §. ff. si mes. fal. mo. dix. et ibi clare per Bar. et per glo. et Bal. in. l. i. C. de suffra. et hoc pp mobile exercitium: et dum Ab. alle. tex. in dic. l. quero. §. inter locatorem. dicas quod ille textus est multum notabilis secundum Bar. ibi ad omnes contractus: in quibus vltro citroque aliquid promittitur: vt quis non teneatur ad penam cum effectu. si per aduersam partem omnia seruata non sunt: et facit text. in. l. quod iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. in. l. qui pendentem vindemiam. ff. eodem titulo. de actio. emp. ille enim qui petit plenam debet esse extra omnem culpam: et bene facit illud apostoli. Probet autem seipsum homo: et sic de pane illo edat: et de calice bibat. l. cum pater. §. libertis. et ibi pulchre per Bartholum. ff. de lega. ii. in. l. i. §. cum arietes. ff. si quadru. pau. fecis. dica. et quod voluit Baldus in auctenti. dos dota. C. de dona. ante nup. cur enim habeam te in principem si me non habeas in senatorem. capitulo. esto subiectus. xcv. distinctione. ¶ Et nota vnam pulchram limitationem ad regulam que est quod non seruanti fidem fides seruanda non est. quia illa intelligitur quando due obligationes respectiuantur ad inuicem: vt quia promisi tibi certum quid: quia tu promisisti mihi aliquod aliud: et ita intelligitur textus in dicto capitulo peruenit. ad idem tex. in. l. cum proponas. C. de pac. secus quando obligationes non respectiuantur ad inuicem. idest non reflectuntur ad idem factum: sed ad diuersum vtputa promisi dare tibi certum librum et iuraui. tu postea iurasti facere aliquod pro me. certe si ego non adimpleam promissionem meam. tu non implendo non euitas periurium: quia tu non promisisti ratione promissionis mee: sed simpliciter: et ita intelligitur textus in capitulo: quod deo pari. xxxii. questione. v. qui allega. in glosa. Et iura allegata in glos. que dicunt quod hosti est seruanda fides. loquuntur quando hosti ad certum actum fuit fides promissa que seruanda est. ex quo hostis interim seruat fidem secundum Abbatem: et adde notata per glos. in capitulo vtilem. xxii. questione. ii. et quod licitum sit decipere hostem est pulcher textus in. l. nihil interest. ff. de capti. ¶ Tu scis quod episcopi iurant fidelitatem pape. c. ego. N. est altercatio an videatur etiam iuratum cardinalibus: et conclude quod sic. non tamen iurans astringitur cuilibet cardinali in specie: sed ipsi collegio cardinalium: et tu allega glos. i. in. c. tibi domino. lxiii. distinc. que notabiliter probat hoc assignans rationem. quia sunt pars corporis pape. licet loquatur in canonicis respectu episcopi non prestant pape iuramentum obedientie cum sint pars corporis pape. videretur enim a seipsis exigi tale iuramentum. vt notant doct. in capitulo antiqua. de priuile. Sed episcopi prestant ratione episcopatus: et tu vltra iura adducta per Ab. que videntur loqui in simili quod cardinales constituant romanam ecclesiam adde tu pulchra iura in capitu. ecclesie. xvi. questione. i. vbi ex cardinalibus dicitur constitui senatus romane ecclesie. et in. c. in nomine domini. xxiii. distinc. dicuntur cardinales romane ecclesie gremium. Nota vnum dictum quod multum debet deterrere eos. quod episcopus non seruans vel seruari non faciens canones incidit in periurium: vt notabiliter probatur in dic. c. ego. N. et ibi per Inno. quod tamen temperat Ab. quando non seruat ex potentem ptu: et ita intelligit glosam reputatam singularem i. c. sacerdotes. ii. q. vii. que dicit quod a prelato non seruante canones possunt subditi recedere etiam ante sententiam. de quo etiam per

142

Abb. in c. cum non liceat. de pre- scrip. in c. sciscitatus. de rescrip. ¶ Collige etiam ex tex. q episcopus ex debito iuramẽti tenet iuuare papam contra principẽ suũ. colligit ar. ex tex. in dic. c. ego. N. q cui data est securitas veniendi videt data securitas redeundi, de quo per Bartho. in. l. vtimur. ff. de sepul. vio. in. l. j. ff. ad le. iulia. maiesta. in auctẽti. habita. C. ne fi. pro pa. Nota ex glosa. iiij. in dicto capitu. ego N. q si iuraui non reuelare secreta per te mihi dicenda. quod debz intelligi de honesto: ꝛ non de nociuo alteri. non tamen debeo omnibus reuelare. sed illi qui potest prodesse ꝛ non obesse: vtputa sacerdoti q admoneat illum: ꝛ pro hoc textu iũcta glosa singulari in. c. nerui. xiij. distinctione. in verbo a contagione ¶ Si tu vis scire casus in quibus iuratur licite. vide text. cum glosa notabili in capitu. nullus. in ver. iurare. Et nota pro intellectu dic. c. nullus. quia non procedit quando simplex clericus est suspectus de inobedientia: qꝛ tunc potest ꝯpelli ad iurandum. glo. est notabilis i. c. quãq̃. alle. in glo. xxiij. distinctiõe. in ver. vt fidem. ꝛ illa est pulchra glo. quia ponit casus in quibus p̃statur iuramentum. ¶ Nota vnam regulam in materia iuramenti. q iuramentũ principaliter dirigitur in deum ꝛ ei acquiritur principalis obligatio licet effectus concernat vtilitatem priuatam. textus est qui semper allegatur in ca. debitores. ¶ Tu scis q annulato principali annullatur etiam accessorium: vt notatur in regula accessorium. Volo tibi dare pulchram limitationẽ quia istud non procedit quãdo causa annullans principale non concurrit in accessorio. dictum est singulare Hostien. in dicto capitulo. debitores. per illum textum. Exẽplum habe vt intelligas per promissionem vsurarum obligatio acquiritur homini que impeditur ex prohibitione legis propter turpitudinem contrahentis. sed iuramẽtum dirigitur in deum apud quem nulla reperitur turpitudo vel prohibitio: ꝛ ideo qui se obligat ad vsuras/non cogitur soluere nisi iurauerit vt ibi. tamen postea repetit: ꝛ ex hoc etiam habes singularem limitationem ad illud quod communiter solet dici q deus non facit differẽtiam inter simplicem loquelam ꝛ iuramentum. xxij. quest. v. capitulo iuramenti. quia illud procedit quando iuramẽti ꝛ simplicis p̃missionis datur validitas: sꝫ in casu nr̃o p̃missio est nulla propter turpitudinem recipientis. iuramẽtum vero valet: quia deus turpiter non recipit nec iurans peccauit. quod est notabile. Volo etiam tibi dare vnam singularem limitationẽ per istum textum ad illam regulã: cui damus. de regu. iu. in. vi. quia ista regula procedit quando nihil magis subest repellens exceptionem q̃ actionem. in casu autem. capitu. debitores. subest iuramẽtum quod obstat exceptioni/ sed non repetitiõi. quod est notabile: ꝛ ista limitatio est Antho. de bu. ibi quẽ sequit Abb. Et nota vnum in practica q debitor sit vigilans in petendo relaxationem iuramẽti: anteq̃ instet terminus solutions faciende: quia nũc audiretur ne interim icideret in periurium: ꝛ sic propter timorẽ periurij non habet locum illa regula. cui damus. ꝛ regula. dolo facit qui petit q restituturus est: ꝛ directe audietur creditor qñ agẽdo ex sui forma ꝯtractus nõ apparet vsurarius: quia malitiose fuit conceptus sub forma depositi: nec audietur debitor excipiẽdo si interi incideret in periurium vt dictum est: ꝛ ideo sit vigilans: ꝛ idem dicas si creditor compareret postquã debi

to: incidit in periurium: quia nō dȝ
pati iudex q᷑ stet in peccato: nec il=
lum absoluet: qꝛ nō est dignus hoc
remedio ex quo legē contēpsit inci
dēdo in periuriū. Tu scis q᷑ soluēs
scienter indebitum non repetit: qꝛ
videtur donare. l. j. ff. de condic. in
de. hoc limita non procedere in sol
uēte vsuras. dic. c. debitores: qꝛ iu
ra loquuntur de solutione non im=
probata a lege. Sed ista est im=
probata. ergo nō pōt repeti nō ob=
stāte scia indebiti. qd est notabile.
ꝛ sic nota ſm glo. ꝛ doc. q᷑ vsure re
petuntur per cōditionem indebiti.
¶ Nota tex. notabilē in. c. ad no=
strā. eodē titu. q᷑ iuramentum debȝ
impleri in forma specifica. Unde
si debitor iurauit creditori ipm nō
molestare super pignore donec nō
soluerit pecuniam. nō sufficit q᷑ pe
tat fructus cōputari in sortem: sed
oportet q᷑ interueniat numeratio
pecunie propter iuramētum. dicas
tamen q᷑ hoc procedit in casu isto:
qꝛ ita videtur esse actuȝ inter par=
tes ſm doc. Sed gnāliter hoc non
est verū. de quo p Bar. in. l. amplius
ff. reȝ ra. ha. vbi Bar. format que=
stionem. aliquis promisit mihi sol=
uere certam pecunie quantitatem
ꝛ iurauit q᷑ si compensat nō est per
iurus. Et idem tenet Jo. fa. insti.
d actio. §. in bone fidei: ꝛ p hoc po
tes allegare textum singularem in
c. ex parte. ij. de cleri. non resi. vbi
iuramentum verificatur in casu fi=
cto. Sed in contrariuȝ potest addu
ci glosa reputata singularis: ꝛ ibi
per doc. in. l. si pecuniam. in princi.
ff. de condic. ob cau. vbi si aliquid
teneor facere ex iuramēto possum
precise compelli. Tene tamen opi
nionem Bartholi. ¶ Et nota vnā
regulam q᷑ iuramentum non est ser
uandum quando sine interitu salu=
tis corporalis vel spiritualis ser=
uari non potest. vt est textus in ca=
pitulo si vero. ꝛ ibi per glo. ꝛ doct.
Ex quo infertur singulariter q᷑ si
ab excellentibus medicis diceret
q᷑ frater cartusiensis ordinis non
posset aliter mortem euadere nisi
per esum carnium. q᷑ non obstante
voto deberet carnes comedere. Si
cut enim iuramentum non ligat p=
pter periculum mortis vt dictū est
ita nec etiam votū cū paribus passi=
bus ābulēt: vt notat in. c. j. in cap.
debitores. hoc eodē titulo in. c. ma
gne. de voto. necessitas enim excu
sat ab omni precepto. c. ij. de obser
ua. ieiu. pro quo potest adduci illd
quod scribitur ad roma. xij. in prin=
ci. Et nota etiam q᷑ non seruatur
iuramentum licet non tendat inte=
ritum sed tendit in dispendium seu
in deteriorē exitum. per text. alle=
ga. in glo. ij. in. c. si aliquid. xxij. q.
iiij. ꝛ vt bene intelligas terminos
dicas q᷑ tūc iuramentum vergit ad
interitum salutis spiritualis. quan
do obligat ad peccatum mortale.
vergit autem in interitum salutis
corporalis quando obligat ad id
quod est mors corporis. Dicitur
autem vergere in dispendium quā
do obligat ad veniale. potest autē
dici q᷑ vergat in peiorē exitū quan
do obligat ad mortale vel veniale
¶ Ut tamen melius intelligas vo
lo tibi ponere quedā pulchra exē=
pla: quia materia est cotidiana: ꝛ
multi sunt qui ista ignorāt. aliquis
iurauit q᷑ non erit negociator: vel q᷑
nō recipiet mutuū: ꝛ sic de similibus
si res deuenit ad casum. in quo non
potest aliter viuere nisi veniat con
tra iuramentum. non tenetur illud
obseruare. potest propria auctori=
tate contrauenire. quod est notabi
le: ꝛ sic dicitur iuramentum verge=
re in peiorem exitum: potest etiam
poni exemplum quādo excluditur
opus quod est de genere bonorum
vt cum quis iurat q᷑ nunq̄ erit epi
scopus/clericus/vel monachus. Sȝ
ꝯtrariū sentit glo. i. c. inocēs. xxij.

143

q.iiij.in ver.confirmauit.7 in.c.archidiaconum florentinum.lxxxv. distinctione. Sed potes concludere q aut iurans vult contrauenire propter bonum publicum:7 potest aut propter bonum priuatum:scilicet vt presit 7 non prosit:7 non potest.7 pro hoc facit glosa singularis in capitu. monachi vagantes. xvi.q.i. Dicitur etiam iuramentu vergere in peiorem exitum cuz excludit opus indifferens pia intentione pro deo aut proximo faciendum.vt si quis iurat vt non loquet ad hominem/vel q non intrabit domu eius:vel quid simile.non enim tenetur iurans ad obseruantiam talis iuramenti si vult contrarium facere pia intentione propter deuz vel salutem proximi:7 de istis pulchre per Archi.in.c.animaduertenduz xxij.q.ij. Sed quid dices de illo q iurauit de non fideiubedo. an tale iuramentum obliget:7 si ponimus proximum esse in necessitate constitutum.iste casus videtur indubitabilis.q2 in necessitate tenetur quilz subuenire proximo.c.pasce. lxxxvj dist.Sed casus dubius est qn primus non est in tali necessitate: sed conclude q tale iuramentu no obligat.hoc pbat rone satis valida:q2 licet fideiussio non sit hoc casu in precepto.est tame de cosilio: 7 est opus ex pietate faciendum propter deu 7 amorem proximi: 7 ideo videtur quis se obligare vt non faciat opera pietatis 7 perfectionis: q2 non est verisimile q deus recipiat talia iuramenta contra suum consilium. cum ipse dixerit si vis perfectus ee vade: 7 vende oia que habes 7 da pauperibus. Et idem dicas si aliqs iurauit non mutuare pecunia: 7 ista sunt notanda. Nota tn q ea q sunt perfectionis no sunt precepti sed osiliij.glo.est nota.in.c.qui sitit. xxxiij.q.v.7 ex dictis habes multis modis regulam limitata.q ponitur in dicto c.si vo.adde etia ea q hntur per glo.in regula non est obligatorium de regul iuris in.vj. Adde etiam q hoc non procedit quando quis iurauit calore iracundie. quasi non videatur habere consensum iurantis.de quo per Jo.an. in c.sicut ex literis.hoc codez titulo.

¶ Si aliquis interrogaret te d ratione quare votum metu factum no est obligatorium : sed iuramentum sic cum sit quoddam votum:7 iudicentur a pari.vt notatur in.c.debitores.in.c.j.hoc eo.titu. Respondeas 7 dicas q ecclesia io statuit ne detur materia allegandi metum 7 sic committendi periurium. cum frequenter iuramentuz interueniat in actibus hominu: 7 vt habeatur in maiori reuerentia debet peti absolutio que ratio cessat in voto. qd raro emittitur scdm Abba. Sed aduerte quia hoc non est verum q votum raro emittatur.immo teneo q frequetius emittantur vota per existentes in infirmitate.vl aliqua tribulatione vel periculo que accidunt frequentissime hominibus. Et ideo dicas sic. q licet vtrunqz sit frequens:tamen quia iuramentum comuniter interponitur in contractibus inter homines.voluerut iura q iuramentum metu interpositum teneat:vt sit in maiori obseruantia:7 ideo debet peti absolutio que ratio cessat in voto. ¶ Nota q in materia obsiduz ponitur in.c. ex rescripto : 7 nota q appellatur obstagium conuentio iurata astringens aliquem ad non exeunduz de certo loco donec fuerit principali conuentioni satisfactum : 7 ita appellatur in multis prouincijs in lingua materna. Et scias q Abb.in dicto.c.ex rescripto. tenet contra Hostien. q monachus non obligetur etiam naturaliter:quia lex resistit obligationi.capitulo non dicatis.xij.questioe.j.cap.ij.de testa.in

vj.l.cũ lex.ff.de fideiusso. ⁊ respõ=
det ad iura que loquuntur de ser=
uo qui obligatur naturaliter: quia
lex ibi non resistit: ⁊ quia seruus nõ
renũciauit proprie voluntati: ⁊ re=
spondit ad text.in dicto.c.ex rescri
pto.ꝙ ibi interuenerat consensus
Abbatis: ⁊ sic etiam fuit obligatꝰ
ciuiliter. Adde tu qđ notat Bar=
tho.in.l.j.in princi.⁊ in.§.cum fru=
ctuarius.ff.đ stipu.ser. vbi dixit ꝙ
iura loquentia đ seruo habent locũ
in monacho.đ quo per Inno.in ca
pi. cum olim.ij.de priui.per Bar=
tholum in.l.tutor.ff.de bono poss.
in.l.cum hij.§. eam.ff. de transact.
in.l. si condicatur. ff. de condi.
fur.in.l.is potest.ff.de acqui. here
dita.in.l.si alienum.ff.de here.in=
sti.glo.in.l.cũ heredes.§.si.ff.de ac
qui.possess.in.l.si longius.ff.de iu=
di.in.l.pedius.ff.de arbi.⁊ per do=
cto.in.l.j.§.per seruuꝫ.ff.de acqui.
possess.vbi ponunt an equiparetur
filio vel seruo: ⁊ per Cy.⁊ Baldũ
in.l.deo nobis.C.de episco. ⁊ cle.
Et nota ꝙ Abbas in dicto capitu
lo facit mentionem de extraua=
ganti Bonifacij ꝙ hodie interdi=
ctum est ipso iure nullum. latum in
aliquem locum pro pecuniario de=
bito.de quo etiam per Abb.in ca.
cum in partibus.de ver.signi. ⁊ p
Domi.in.c.si ciuitas.de sentẽ. ex=
cõmuni.in.vj.⁊ dixi in sermone si=
nodali. ¶ Volo tibi dicere quedã
dicta elegantia Hosti.in dicto.c.
ex rescripto. Quorum primum
est ꝙ totus ꝯuentus nõ põt subtra
hi a monasterio ꝑ vtilitate vel ne=
cessitate monasterij etiam ad tem=
pus.hoc tñ intelligit Ab.ꝓcedere
ex cã nõ multũ vrgenti. ¶ Scđm
dictũ est ꝙ Abbas nõ põt ꝯcedere
vni monacho ꝙ in perpetuum stet
extra claustrum.pro quo dicto ad=
ducit Abb. textum notabilẽ in.c.
monachum.xx.quest.iiij.vbi eti as
pp necessitatẽ īfirmitatꝫ nõ lꝫ mo=
nachis relicta congregatione eli=
gere cellulas solitarias extrasepta
monasterij. Sed in contrarium est
dictũ Inno.in.c.insinuante. q̄ cle.
vel vo.conclude ſm Ab.ꝙ dictum
Inno.procedit quando Abbas fa
cit hoc ex aliqua causa: nõ tñ leui.
secus si vellet concedere sine cau=
sa vel cuꝫ causa leui. Et adde tex.
nota.i.c.cum pastoris.ij.q.vij.vbi
monachus potest esse cubicularꝰ
episcopi.⁊ ibi vide glosam disputã
tem.an possit inuito abbate episco
pus sumere monachuꝫ in socium: ⁊
concludit ꝙ sic si monasterium non
est exemptum. Et quando possint
dari ibi obsides.vide glo.j.in dic.
capitulo ex rescripto.cui adde glo
sam decima questione secunda.§.
hoc ius.in verbo conflata. textus
⁊ glo.in capi.vt pridẽ.xxiij.q. viij.
⁊ videtur cõcludi ꝙ liber homo nõ
potest dari obses/ vt in ipso consti=
tuatur ius tanꝗ̃ in pignore: sed be=
ne potest detineri nuda detentione
vt fiat quod conuentum est. Cõclu
de tamẽ ꝙ illi ꝓe dicunt obsides q̄
dantur ab imperatore suis hostibꝰ
vel econtra. qui sunt quasi serui: et
ideo non possunt testari sine licen=
tia principis.l.obsides.ff.de testa.
inter priuatas personas non pos=
sunt dari de iure: quia est quedam
species seruitutis nõ posse recede=
re de certo loco. licet glosa in.l.ij.
C.de patri.qui fili.distra.dicat con
trarium de facto esse vsurpatum.
Item videtur quidam carcer pri=
uatus qui est a iure reprobatus.l.
j.C.de priua. carce. ⁊ ad iura que
videntur velle contrariuꝫ dicas ꝙ
narrat factum.non ponunt ius: vt
vult etiam glosa in dicto capitulo
in vna solutione. saltem inter pri=
uatas personas. hoc tamen limi=
ta non procedere quando iura=
mentum interuenit. quia ille qui iu
rauit potest ꝯpelli ad obseruationẽ
ipsiꝰ vt stet in certo loco donec fiat

quod conuenit:non tamē aliter debet detineri inuitus: et sic procedat textus in dicto capitu. ex rescripto secundum Abbatem. Sed nescio quomodo ista possint stare: et q̄ cōpellatur: et q̄ non detineatur inuitus. nisi dicamus q̄ inuitus detineatur quando poneretur in carcere vel in compedib9: nec tali casu valeret iuramentū: q2 eēt contra bonos mores: et ista procedunt in laicis. quantum autem ad monachos et clericos seculares. potest dici q̄ vt sint veri obsides non possunt dari nisi a papa. pro quo glo. in dicto capitulo vt pridem. Sed vt stent in certo loco potest abbas pro necessitate vel vtilitate monasterij deputare monachum etiam inuitum: et detinentes cum voluntate abbatis non sunt excommunicati. Sed in clericis secularibus dicas secundum Jo. an. q̄ si clericus promisit obstagium in castro vel palatio ne dicatur fractor fidei parcens pudori suo non est detinēs excommunicatus. secus si teneretur in carcerem vel compedibus inuitus vt fugere non possit. esset detinens excōicatus. nec etiā de consensu epi hoc fieri potest: q2 non sunt ita astricti clerici sicut monachi secundum Abba. Et nota q̄ bona obsidū applicantur fisco. vt in. l. diuus. ff. de iu. fis. et intellige ipsis mortuis. intellige etiam de bonis quesitis in obsidatu: non de illis qui domi reliquerant nisi secum deportasset in obsidatu secundum Bartholū ibi. Intellige tamē de veris obsidib9 de quibus in. l. obsides. ff. de testa. Nota singulariter glos. penulti. in dicto. c. q̄ mulier iurans non iuuatur velleiano. quod ē notabile. cui adde notata per Bartho. i. l. si qs pro eo. ff. d fideiusso. Et nota etiā dic. gl. que videtur velle q̄ mulier possit renunciare senatusconsulto velleiano, de quo per Bar. in. l. fi. §. fi. ff. ad velle. vbi dicit q̄ consuetudo hoc obseruat. tñ dicit q̄ in cōtrariū est veritas. Sed scias q̄ cōmuniter tenetur q̄ valeat renūciatio si prius fuit certiorata de beneficio velleiani. Dixit tamen singulariter Albe. d rosato in dicto. §. fi. q̄ si in instrumento reperitur q̄ certiorata de velleiano renunciauit, poterit fieri interrogatorium notario quid est velleianum: et si nesciat respondere poterit mulier vti exceptione. quod est notabile. Adde etiā Bar. in. l. doli. i pri. ff. d noua. i. l. iij. ad fi. ff. de fideius. vbi dixit q̄ est cōis opinio q̄ mulier posset renūciare: sed intellige qñ fuit certiorata. ¶ Tu scis q̄ pmittēs factū alienum non obligatur §. si quis alium. insti. de inuti. stipu. nisi promittat se facturum et curaturum: q2 tunc debet prestare operam quam potest: et non aliud. tamen si simpliciter promisit cum iuramento obligatur ad operam prestandam ac si specifice illam promisisset. glosa est singularis in dicto capitulo in glosa fi. Et sic nota q̄ iuramentum habet in se illam clausulam vt valeat eo modo quo valere potest. vt est textus singularis in. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de le. ij. quē tex. notabilr allegat Bar. in dic. l. si qs pro eo. ff. de fideius. q̄ iuramentum interpositū super aliquo actu importat idem: acsi diceret si non valet isto modo quo agif. valeat omni modo quo melius potest: et ideo super testamento iuratur: et ibi non est solennis numerus testium. perinde est ac si diceret si non valet iure testamenti. valeat iure codicillorū quod dicit esse notabile. hunc etiā textum allegat Bartho. in. l. si qs maior. C. de transac. q̄ si trāsactio non valebit iure transactionis valebit iure pacti propter iuramentū ¶ Nolo omittere vnam glo. in. c. ad nr̄as. §. eo. debes nāq3 scire dif

positionem.l.sanctimus.C. de verbo.signi. q nomine cautionis simplex promissio intelligitur: hoc limita nisi dicatur ydonea: vel sufficiēs cautio. quia tunc intelligitur de pignoratitia: vel fideiussoria. glo. est notabilis in dic.c.ad nostram.in §. sufficienti. cui adde glo. reputatam singu. de iure ci.in.l.si mandato ticij.§.fi.ff.man.in.c.fi.de pig.in.c.fi. de sen.excōi. l.vj. in.c.felicis.ꝺ pe. in.vj.in.c.j.in fi.de seques.possess.ꝛ fruct.in.c.ex publico.de conuer.cōiu.in.c.ex parte.j.de ver. signi.institu. ꝺ eo cui liber cau.Bar.in.l.j.§. communes.ff.de stipu.seruo.vbi dicit: q si aliquis promittit facere aliquē securuz: sufficit sola promissio.quod tamen singulariť limita nisi postq̄ qs se obligauerat ad aliqd promittere creditori eum facere securum quia si ista promissio intelligeretur sine fideiussore: vľ pignore nihil operaretur: vt notabiľr volūt Ange.ꝛ moder.ī.l.j.ff.qui satisda. cogan. Limita etiā singulariter qn̄ promittens me facere securum non possideret immobilia: ꝛ erat forensis: ꝛ poterat verisimiliter suspicari de fuga.de quo per modernos in dic.l.j. ¶ Scias q propter periurium potest aliquis deponi ab ordine ꝛ beneficio.c.cum non ab homine. de iudi. Notant doc.in.c.querelaz. hoc eo.ti.ꝛ detestationez huius criminis.vide bonum text.in.c.fi.xxij. q.j.ꝛ ibi vide pulchram glos.q̄ tractat cui sit maior penitētia imponēda homicide: vel adultero: vel periuro. Scias q periuri non merenť ecclesias regere: quia sunt infames glo.est nota.ij.in dict.c. querelam. Et etiam de iure ciuili.l. si qs maior.C.de transac. Et querit Ab.super ista glo. nunquid infamia ꝑuet aliquem ipso facto titulo sui beneficij.ꝛ alijs dignitatibus: seu honoribus. Et dicit q semper de hoc dubitauit ꝛ ꝯcludit post multa.q quātum ad titulos beneficiales.non ꝑuat ipso iure: quia postq̄ ista pena non est imposita non debemus illaz imponere.per.glo.singularem. In simili in.c.fi.de iure patro. Pro q̄ glo.in dict.c. querelam. dum dicit: debuit priuari. Et idem tenet Cardi. Collatio tamen facta infami est ipso iure nulla.regula. infamibus. de regu.iu.in.vj. Sed quantum ad honores ꝛ alias dignitates concludit Ab. q infamia priuet ipso iure. per tex.notabilez in.l.ij.§.miles.ff. de his qui notan.infa. vbi infamia priuat quem ipso facto militia. Et pari ratione dicit ibi glo. singularẜ q priuat militia celesti ꝛ alijs honoribus.ꝛ dignitatibus. Ad idē glo. in.l.frustra.C.de re mili.li.xij. Et facit tex.in.l.infamia.C.de decu.li. x.dum dicit infamia quesitū adimit honorem. Et nota q licet clericus possit priuari beneficio propter periuriuz: non tamē ratiōe fidei violate.vt videntur magis communiter tenere doc.in dict.c.querelam. licz Ab.sit contrarie opi. Et mouetur quia periuriuz committit.ꝛ iura volunt q periurus priuetur. Adducit etiam q non est verū q minus peccet violator fidei: quia dicit q possit cōtingere q magis peccaret: qꝛ periurium tanto grauius est quanto sanctius est id super quo iuratur vt in.c.mouet.xxij.q.j. Sed possit contingere q iuramentum esset prestitum per aliquam creaturam.quo casu non est dubium fidem interpositam esse magis sanctaz. Adducit etiam notata per glo.in.c.ij. de spō. que equiparat ista duo: ꝛ glo.in ca. fi.ne prela.vi.suas.in.c. constitutꝰ. de transac. Adducit etiā.c.tua.eo. tit.vbi clericus priuatur beneficio pro periurio.quo ad vulgi opinionem: licet in veritate non sit periurus.ergo fortius quando venit contra fidem legitime prestitam.ꝛ hāc opinionem tenet etiam Hostienſis

146

in dic.c.querelã.ne prela. vi.suas. Sed contra hanc opinionem adduco glo.nota.in.c.pe.hoc eo.tit.que voluit q maior penitentia imponitur illi qui venit contra iuramentuz q qui venit contra fidem:quia magis contemnere videtur. ¶ Tu debes scire:q pro temerario iuramento non priuatur quis beneficio.immo non inabilitatur ad promotionẽ c.sicut.hoc eod.tit.glo. est notabi. in.c.archidiaconũ florẽtinũ.lxxxv. dist.in.c.diffinitio.xxij.q.j.vbi glo. dicit:q temerarium iuramentuz est illud quod est de re illicita factum. ¶ Uolo tamen tibi tradere casum singularez in quo propter tale iuramentum priuatur quis beneficio in c.tua nos.eo.ti.vt quando se constituit scienter inter duo iuramẽta cõtraria.tunc priuatur tanq periur⁹. licet in veritate non sit.z hoc ideo: quia quo ad se z quo ad alios nõ poterat euadere periurium. ¶ Et nota q proprie periurium est quando fit transgressio liciti iuramenti. vbi autem quis transgreditur iuramentum illicitum non incidit in periurium: immo meretur transgrediendo:licz peccauerit in iurãdo vt probatur.xxij.q.iiij.per totuz. Et si tu vis scire qualiter peccet transgrediens licitum iuramentuz vel temere iurans.habes glo.nota.in dic.c. tua nos. Et adde tex.z glo.in.§.ea denuz.xxv.dis. Si tu vis scire quale iuramentũ prestet clericus beneficiatus epo.habes pulchrũ tex.iuncta glo.in.c.quamq.xxiij.dist. Et qz solet dubitari quis sit magis puniendus propter delictum: an ignobilis.an in dignitate positus: ideo vide glo.nota.in.c.tum quidã. cui adde notata per Jo.an.i.c.accusatus.de here.in.vj.vbi concludit: q in eodez genere peccati minus peccat religiosus q laicus.nisi in trib⁹ casibus:primus est cum peccat contra votum religionis. Secundus. cum excedit per contemptum:quia videtur magis ingratus cuz ex dei beneficio esset productus ad perfectiorem statum. tertio cum peccat publice quia aliis dat malum exemplum. Extra predictos casus leui⁹ peccat religiosus propter merita p̄cedentia z sequntia. Et in istis casibus: vel altero eorũ aggrauat pec catum ex dignitate.alis secus.in dubio tamen videtur magis contẽnere maior vbi non constat de contemptu sm glo. notabilem hic: z adde glo.notabilẽ in.c.homo christian⁹. xl.dis.z sm predicta intellige illud quod dixi in meo sermone sinodali in secunda conclusione in principio dum dixi q vnum z idem delictum reputatur grauius in clerico q in laico:z ibi loquor de potatione ad equales que publice fit p clericos: etiam cum mixtura laicorum. Et d circunstantiis aggrauantibus delictum est tex.notabilis cum glo. in cap.j.de peni.distin.v. ¶ Et adde glo.in.c.si.xxiij.q.si. que tãgit quis magis peccet an cum muliere formosa:aut cum difformi. z in dubio minus peccat cũ formosa:quia magis presumitur temptatus. Et ad predicta adde notata per Barto. in.l.quidam.ff.de pe.vbi dixit q in pena corporali magis punitur ignobilis q nobilis. Secus in pecuniaria.l.pedius.ff.de incen. rui. nau. hoc tamen limitat nisi delictum cederet in derogationez officii. vel dignitatis:quia tũc plus punitur existens in dignitate q alius. per tex. in dic.l.quedam. Adde etiam pulchram glo.in.c.non cogantur. xli. dist. Et nota q in penis vniformib⁹ equaliter puniuntur z nobiles: et ignobiles.quod ergo dictum est procedit in penis difformib⁹.vt est doctria doc.in.l.nemo.C.d sum. trinita. Nota etiã glo.no.z ibi p. Bart. in.l.desertorẽ.in prin.ff. de re mili. que dixit:q nobilis de consuetudi-

ne non suspēditur. sed decapitatur Dicit Bar. hoc verum in Italia: secus in francia. De quo etiam per Bal. in. c. j. §. si rustic⁹. de pa. tenen. per Ab. in. c. pastoralis. de offi. deleg. Et idem dicas plebeis diuitibus: ꝛ honestis. text. est singularis vbi per Bart. in. l. capitalium. §. serui ce si. ff. de pe. quia etiam tales nō debent furca suspendi: quod est notabi. Allegatur tamē dictum Bal. in hoc. c. cum quidam. ꝙ hoc nō procedit in proditore. Sed cōtra bal. allego text. notabilē in. l. omne delictum. §. exploratores. in. l. proditores. ff. de re mili. vbi proditor punitur pene capit. ꝛ quot modis aliquis dicatur proditor. allego tibi glos. notabilem in. c. nolite. ij. xj. q. iij. in. c. clericus. xlvj. distin. ꝛ quod notat Barto. in. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pe. Tractat hic Ab. quis magis deliquat: an occulte: an palā peccās. ꝛ adducit theoricam Jaco. butri. ꝛ ego in Rubri. de celebr. missa. allegaui quasdam glo. in materia. Et nota hic vnum pulchrum dictū ꝙ monachus professus exiuit ordinem ꝛ accepit vxorem. queritur an inquisitor hereticę prauitatis possit de hoc cognoscere. Et conclude ex intentiōe Jaco. bu. quem refert ꝛ sequitur Ab. in dic. c. cum quidam. ꝙ aut accepit vxorem clam: ꝛ presumitur esse in dolo. non in errore. ideo inquisitor non poterit cognoscere. Aut accepit palam: ꝛ non presumitur in dolo sed in errore. ꝛ quod putet sibi licere: ꝛ ꝙ erret in fide: ꝛ sic cognitio pertinebit ad inquisitorē: quod est singulare. ¶ Et adde ea que dicta sunt supra. Adde glos. in capi. qui contra pacem. xxiiij. quest. j. in. l. nequis. C. de dig. lib. xij. qui dicantur ignobiles. ¶ Nota ꝙ calor iracundie non excusat a peccato. vt probatur in. c. sicut ex literis. eod. titu. scias tamen ꝙ minuit culpam: licet illā totaliter non excludat secundū Abb. facit tex. in. c. inebriauerunt. xv. q. j. in. l. omne delictum. §. per vinum. ff. de re mili. ꝛ ibi est tex. de delicto perpetrato vigente potentia vini. Et de delicto cōmisso per ebrium ponit Bar. in. l. respiciēdū. §. delinquunt. ff. de pe. vbi habetur ꝙ mitius puniri debet. Et an teneat contractus factus ab ebrio. habetur per. glo. in. l. dolum. C. de dolo. in. c. vnusquisqꝫ. xxij. q. iiij. que dixit ꝙ ebrius non potest se obligare. de quo per Roma. in. l. j. in princi. ff. de ver. obli. Et adde glo. singularem in. c. ex literis. de diuor. ꝙ cōfessio facta calore iracundie non p̄iudicat nisi detur perseuerantia. et glo. singularis in. c. dudum. de conuersi. coniun. que voluit: ꝙ votum emissum calore iracundie non obligat: ꝛ conclude ꝙ iuramentum factum ex arrupto non obligat: quia non habet in se consensum ad cautelam: tamen peti poterit absolutio que de facili est concedenda. ¶ Tu scis ꝙ si clericus renunciat beneficio sibi preiudicat: licet non valeat in preiudicium sui superioris. c. admonet. c. quod in dubijs. de renun. Quid diceres de monacho abiurāte claustrū suū: dicas ꝙ illa iura nō procedunt in monacho: vt notabiliter probatur in di. c. sicut ex liter. ꝛ ibi per doc. Et ratio est: quia clerici seculares bene possunt esse sine ecclesijs. Sed monachus non potest esse sine claustro. xvj. q. j. c. placuit. ꝛ in. c. si cupis. Et nota dictū Inno. in. c. fi. de renun. ꝙ monach⁹ notaretur apostasia si non esset sub obedientia abbatis. ¶ Si tu vis scire iura in quibus habetur ꝙ pena vnius solet esse metus multorū vide text. in dic. ca. sicut ex literis. cum glo. in ver. pertimescat. Et dī glo. allegat. c. j. de transac. dicas ꝙ est corrupta. quia voluit allegare text. in. c. j. in fi. de transac. prela.

147

¶ Solet dubitari: si aliquis iurauit dño suo fidelitatem teneatur illam iterare in personaʒ successoris ⁊ materia ponitur in.c.veritatis.⁊ conclude sic ex intentiõe glo. ⁊ docto.ꝙ vbi quis iurauit domino: et successoribus.non compellitur.iterum iurare successoribus:quia ex pte iurãtis iuramẽtũ est ꝑpetuũ. Secus si simplr̃ fuisset iuratũ dño.hoc tñ vltimũ singularit̃ intelligit Abbas quando fuit prestitum sub nomine proprio.vel fuit appositũ aliquod verbum personale: vt promitto tibi. Secus si fuit prestitum sub nomine dignitatis.vt promitto episcopo Senensi: vel Romano pontifici: quia dignitas non variatur ex varietate presidentium.c. si graciose.de rescrip.in.vj. Et si apponatur vtrunqꝫ Ab.notabiliter declarat:⁊ est singularis tex. in materia in.l.si seruus communis.ff.ꝺ stipu. ser. Consulit tñ Hostiens.ꝙ prelatus iuramentum recipiens nullam faciat mentionem de successoribus vt sic iurans restringatur ad iterãdum iuramentum successoribus. et sic ex predictis habes quando iuramentum sit reale vel personale ex parte recipientis. Sed ex parte iurantis iuramentum est personale: quia non transit in heredem. Etiaʒ si iurasset pro se ⁊ successoribus suis secundum doc. Et sic habes pulchram limitationem ad iura que dicunt ꝙ obligatio trãsmittitur ad heredem:quia illa procedunt in temporalibus. secus in spiritualibus. Et ratio est.quia in istis spiritualibus ligatur anima que sine proprio consensu ligari non potest: immo dixit singulariter Jo.an.in.c.fi.de sepul.quem refert ⁊ sequitur Abb.ꝙ non solum heres non obligatur ex iuramento defuncti. Sed etiam ꝙ ratione iuramenti defuncti non possit conueniri in foro ecclesiastico. ⁊ sic.c.fi.de foro compe.in.vj.non hꝫ locum in herede. qꝺ est singulare. Nota tamen vnam pulchram conclusionẽ.si fuit iuratum respectu alicuius dignitatis:qualitatis existentis in personam iurantis:vel recipientis.tunc cessãte illa qualitate cessat iuramentum.exempli gratia iuraui tibi quia eras eps: si es depositus ab illa dignitate nõ obligor tibi amplius.tex est nota. in.c. venerabilẽ.ꝺ elec. Ex parte iurãtis pone ex ẽplũ.iuraui seruare statuta ecclesie tanqꝫ canonicus:si non sũ amplius canonic⁹ ñ astrigor iuramẽto ar.d.c.venerabilẽ.⁊ i.c.cũ iter. cũ ibi notatis de renũc.⁊ ideo ille meus collega in vniuersitate gripsualdensi male studuerat: licet etiam in iure promotus.ꝙ ego qui iurauerãm seruare statuta vniuersitatis tã qꝫ doctor de collegio illi⁹ vniuersitatis:⁊ alia infra erã obligat⁹ ẽt existẽte me in italia.studeatis igit̃ dñi mei:qꝛ promotio ñ facit doctũ: sed continuus labor studij. ¶ Et nolo omittere vnum circa ea q̃ dicta sũt in.c.de rescripto.ꝺ.co.quia licet nõ emanasset illa extrauagans vellem scire quo iure deberent officiales etiam foranei in partibus istis interdicere omnes ecclesias ciuitatũ pro debito vnius floreni:⁊ sic pro leui imo etiam pro quarta parte floreni fuit positum interdictũ. nec possent se fundare super dictionis. ca. ex rescripto. quia ibi non erat res leuis:immo ardua: quia debitum maxime quantitatis:⁊ talia debita non ita frequentantur: sed debita parua:sic ⁊ iõ omni mẽse ẽt frequẽtatur interdictum. ¶ Nota glos. in dicto capit. veritatis.in ver.simplicitas.cui adde pulchram glosaʒ in dicto capitu.§.in princi, in verbo simpliciter.de summa trinita.⁊ fide catholi.⁊ glos. in capitu. si cupis. xvj.quest.j.in verb. simplicitatem. que dicit ꝙ est duplex simplicitas. ¶ Una que est contraria dolositaꝫ

ti.⁊ illa est bona. Alia est contraria discretioni ⁊ illa est mala. ⁊ glo. in c. Petr⁹.xxxix.dist.ter.⁊ gl.xxxvi dist.in prin. ¶ Nota vnum pulchrũ dictũ Inno.in.c.veniens.ꝙ si iuramentum fuit generaliter prestitum de parendo mãdato alicuius: si mãdatur tale quid ꝙ secũdum communem reputationem nunꝗ iurasset si credidisset hoc sibi mandari: iuramentum non extẽditur ad illud.ar.l.i.C.que res.pig.obli.pos.l.obligatione generali.ff.de pigno.quod est nota. qui etiam subdit ꝙ in consilio anime iuramentum secundũ intentionem iurantis est interpretandum: sed in iudicio recipit interpretationem secundũ ius.c.venientes.hoc eo.ti.qualiter autem iudex interpretabitur secundum ius.est gl. nota.in.§.queritur.xxii.q.v. Et ꝙ respectu fori penitentialis consideratur intentio iurãtis.est bon⁹ tex. cum ibi nota.in.c.tua.de spon. Est pulchra altercatio inter doctores in dic.c.veniens.in vno pulchro casu.an per iuramentum generale sequens: vel etiam speciale tollatur ꝓcedens simplex cõtraria promissio. De primo habes exemplum in dic. c.veniens. de secundo pono exemplũ: vt si vni primo promisit tradere librum meũ: postea promitto alteri: ⁊ iuro: ⁊ concludas secundum Hosti.⁊ Abb.quorum opinio mihi de iure videtur verior. ꝙ nunꝗ tollatur precedens contraria promissio.per deducta pro ista parte: ⁊ videtur tenuisse Innoc. in.c.sicut.de spon.licet hic aliter loquatur: dicit eni in di.c.sicut.ꝙ si primo cõtraxi sponsalia cum vna muliere sine iuramento: deinde contraxi cum alia cum iuramento: valent prima.licet sine iuramento: quasi non valeat iuramentum contra promissionem alteri factam. Et nota vnam conclusionem quam facit Ab.contra An. de bu.qui voluit: ꝙ promissio nõ iurata non obligat precise ad factum de iure canonico sicut nec de iure ciuili: secus si fuit iurata. Nam concludit Ab.per multa ꝙ de iure diuino ⁊ canonico obligatur quis precise ad factum si illud iplere potest. siue promissio sit iurata siue non: dũmodo non sit contra bonos mores. hoc tamen limitat procedere quando quis se obligauit precise ⁊ determinate ad certum quid: secus si in genere per tex.in.c.per tuas.i.c.dilecti.de arbi. Et ꝙ etiam de iure ciui.obligetur quis precise ad factũ propter iuramentum. allego glos. singu.in.l.si pecuniam.in prin.ff.de condi.ob.cau. Sed in contrarium Ab.allegat dic.notabile Innoc.in dic.c.per tuas. vbi dicit ꝙ licet iuramentum interueniat in compromisso: de seruando laudo. Non tamen precise compellitur ad ipsius obseruantiã: sed debet intelligi iuramentum ꝙ seruabit sententiã arbitri sicut iurauit. vel penam soluet vt sic iuramentũ intelligatur alternatiue: sicut est materia subiecta super qua fuit interpositum: ergo idẽ dicendum ꝙ si interponitur in obligatione facti debeat interpretari secundum naturã illius obligatiõis vt ꝙ faciat factum: vel vt soluat interesse: ⁊ istud dic. Inno.videt approbasse. Ab. in multis locis i hoc c.veniens. in.c.quemadmodũ.hoc eod. ti.in.c.i.de iudi.in.c.ex parte. de cleri.nõ resi.in.c.vt super.de re.eccle.non alie.sed põt dici ꝙ illud dictum procedat vt dictum est qñ est iuratum in genere: et non est ꝓmissum precise certum ⁊ determinatum quid.sed contra hoc facit text. in.l.fi.C.de non numer.pecu. vbi si confiteor me debere decem ⁊ iuro me redditurum inest tacita cõditio in iuramento que inest in obligatione principali: scilicet si detur pecunia. Et ibi dicit Bar.ꝙ commẽdare debemus memorie illum casum.

148

sed potest dici ad illum tex. q cogitabatur hoc. ¶ Si tu vis scire practicam precipiendi illi qui iurauit obedire. dicas q precipitur sub iuramēti debito tex. est i. c. breui. Et aduertāt diligenter domini religiosi quomodo appellēt a precepto superioris ne appellent sine legitima causa. Non enim euadūt notā trāsgressionis voti. vel iuramenti. vt in dic. c. breui. et ibi per doc. nisi probabilis error eos excusaret. Ar. c. sacro. de senten. excom. Et nota vnū fundamentum in materia iuramenti: q difficultas: et necessitas excusat a periurio. tex. est qui semper allegatur iuncta glo. j. in dic. c. breui. et ratio est. quia iuramentum obligat data dātarat facultate. xxij. q. ij. c. beatus. et ibi glo. in ver. maioribus. c. et si christus. de iureiu. An autem difficultas excusat a pena conuentionali. habetur in. l. continuus. §. illud. ff. de ver. obli. Et ibi Bar. concludit q in omnibuscasibus in quibus ex mora committitur pena tunc quia mora non potest committi propter difficultatez. nec pena. l. ij. ff. si quis cau. l. celsus. ff. de arbi. Si vero pmitteretur pena ex cōditionis euentu non ex mora tunc secus ar. l. in illa stipulatione si calendis. ff. de ver. obli. predicta vera: nisi esset in obligatione quantitas dari. et de materia etiaz per Bar. in. l. quod te. ff. si cer. peta. in. l. si decesserit. ff. qui satisda. cogan. Nota q ille qui iurauit simpliciter aliquez defendere: debet etiam non requisitus defēdere si sciat illū suo patrocinio indigere. vt cōcluditur super glo. ij. in dic. c. breui. Et in materia non tradas obliuioni pulchram gl. in. c. cupientes. §. si vero. in ver. contempserit. de elec. in. vj. Fuit vnus aduocatus qui iurauit defendere ecclesiam: non defendit in quadam causa: an statim incurrat periuriū Et conclude ex notatis per glo. et doc. in dic. c. breui. tres casus. Primus est q si certuz est ecclesiam fouere bonam causam incurrit periurium non defendendo. Secundus casus est: q si certum est q ecclesia fouet iniustam causam non erit periurus: nec reputabitur pro periurio Tertius casus est in dubio. et tūc cū fundata sit intentio ecclesie allegātis piuriū habebitur pro periurio. ex quo constat eum non defendisse. nisi ostendat causam esse iniustam: nec curandum est de sola conscientia ipsius. ¶ Aduertant domini cōsiliarij illustrium principum: vel ciuitatum: q si non recte consulunt pdunt nomen consiliariorum: et appellantur deceptores: et hoc ideo quia officium consiliariorum est iuste consulere: et ex consilio fraudulento quis obligatur. vt in regula nullus ex consilio. de regu. iu. in. vj. ¶ Et adde ea que dicta sunt in rubrica de homi. de quo est text. in capit. quanto. hoc eod. tit. ¶ Aduertant etiam principes q ipsi nō possunt aliquid agere in preiudicium populi. ipsius assensu non requisito vt probatur in dic. c. quanto. et ibi p Ioan. and. quod est no. et ideo princeps non potest componere de damnis datis populo tempore belli. De quo per glos. et doct. in. l. venia. C. de in ius vocan. in. c. auctoritate. in ver. pertinēt. de priui. in. vj. et faciunt que habentur per docto. in. c. que in ecclesiarum. de const. in. l. fi. C. si contra ius vel vtili. publi. Tu debes scire q legiste habēt vnum tex. quem reputāt singularez in. l. cū pat. §. fili⁹ matrez. ff. de leg. ij. de quo dictuz est supra q iuramētum habet clausulam in se si nō valet q ago. vt ago: valeat vt valere potest. Sed tu de iure canonico allega pulchrum textum in dict. cap. quāto. in versi. si vero. ¶ Si tu vis scire qua pena puniatur falsarius monete: vide pulchram glo. in dic.

c. quanto. in ver. de fraudata. et adde notata per Bar. in l. quicunque. ff. de fal. Si autem tu vis scire qua pena puniatur ille qui scienter expendit falsam monetam: concludit ex dic. Bar. in l. lege cornelia. ff. de fal. quod punitur pena legis cornelie de falsis. ille qui expendit nummos plumbeos: vel stanneos. Si vero aliam monetam: punitur pena extraordinaria. quod est notabile: quia Bar. multos defendit a pena ordinaria falsi. Et nota quod illa dicitur moneta falsa que fit ab qui non habet auctoritatem faciendi a princ ipe. Bart. in l. qui falsum. ff. de fal. ¶ Nota etiam regulam in hac materia: quod non licet inferiori ab imperatore cudere monetam. l. i. et ii. C. de fal. mone. quod tamen fallit in tribus casibus. Primus est quando princeps ex priuilegio alicui concessisset. Secundus casus est quando inferior prescripsisset per tantum tempus. de cuius initio non est memoria. c. super quibusdam. §. preterea. de verbo. sig. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et esti. Tertius casus est quando esset talis princeps vel ciuitas qui prescripsisset iura imperii iuxta notata per Bar. in l. infamem. ff. de publi. iudi. in l. hostes. ff. de capti. in l. cum senatus. ff. de rebus du.. in l. i. §. de qua re. ff. de postu. in l. i. §. interdum. ff. a quibus appel. non licet. in l. quidam consulebant. ff. de re iudi. in l. i. §. si. ff. de questio. in l. relegati. ff. de penis. in l. iii. ff. de minoribus. Si tu vis scire an et quando papa possit absoluere a iuramento vide glo. multum notabilem in di. c. quanto. in ver. absolui. ad quam quotidie fit remissio. cui adde notata per Innocen. in. c. cum inter. de renun. glo. et Archi. in. c. auctoritate. xv. q. vi. vbi glo. multum laborat in hac materia Et glo. reputatam singularem in. c. non est de voto. que tamen loquitur in voto. Innocen. in. c. venerabilem. de elec. ¶ Et quia ista materia est quotidiana adducam sub compendio quasdam breues conclusiones quarum prima sit ista. ¶ Si iuramentum est tale quod non potest seruari sine interitu salutis eterne: vt si aliquis iurauit committere adulterium tunc non requiritur absolutio: sed auctoritate propria potest contrauenire iurans. licet debeat facere penitentiam de iuramento temerario. xxii. q. iiii. c. i. c. ad audientiam. in fine de sponsa. ¶ Secunda est conclusio. quod iuramentum potest seruari sine interitu salutis eterne: sed alias erat temerarium: et perniciosum exemplo et non debet contrauenire sine mandato superioris. c. venerabilem. de elec. c. cum quidam. hoc eo. ti. secundum Inno. in dic. c. venerabilem. quod intelligit Abb. in casu dubii. alias autem non obligat cum sit contra bonos mores. regula. non est obligatorium. de regu. iu. in. vi. ¶ Tertia est conclusio: si iuramentum est illicitum ex parte recipientis: sed ex parte prestantis licitum et tunc non licet contrauenire sine absolutione c. si vero. c. verum. hoc eo. tit. fortius quando ex vtraque parte licitum est. Quarta conclusio: a iuramento prestito per inferiorem in materia spectante principaliter ad papam vt si iurauerunt canonici non recipere aliquem vltra numerum: potest papa etiam sine causa absoluere. quia in tali iuramento itelligitur excepta auctoritas pape. c. veniens. hoc eo. tit. ¶ Quinta est conclusio: a iuramento prestito in alia materia: et principaliter ob dei honorem et reuerentiam: et tunc sine causa non potest papa remittere iuramentum: cum obligatio sit quesita deo: et fortius non poterit absoluere seipsum. Si tamen aliquem absoluit in dubio presumitur causa quo ad ecclesiam militantem. vt in simili notat gloss. in capitulo non est de voto.

149

¶ Et causa pōt esse si turpitudinē contineat ex parte recipientis: vel propter scandalum euitandum: vel si maior vtilitas imminet ī commutatione: vel subest aliqua alia iusta causa. c. nos sanctorum. xv. q. vi. Et nota ꝙ etiam in istis casibus poterit episcopus absoluere: vt est dictū notabile Inno. in. c. debitores. hoc eo. ti. Nota tamen secundum Abb. differentiam in hoc inter papam. et episcopum: quia in factis illustrium personarum vel multum dubijs debet recurri ad papam. in dict. c. venerabilem. sed in alijs poterit episcopus respectu sue diocesis: sꝫ papa respectu totius orbis. Et nota ꝙ episcopus potest absoluere existēte aliqua iusta causa absq; aliq̄ commutatione. secundū Ab. cuius opinio mihi placet: licet Specula. voluerit contrarium. ar. tex. in dic. ca. si vero. ¶ Sexta est conclusio: a iuramento prelatus inferior epō nō pōt absoluere: nisi habeat episcopalem iurisdictionem: sicut nec potest in voto dispensare. ¶ Septima cōclusio a iuramēto quod respicit cōmodū hominis non potest papa absoluere sine causa: ille tamen de cuius commodo agitur remittere potest. c. ij. de spon. vbi per docto. hoc tamen limita vt non procedat quā do quis iuraret ad commodum suum. nam non poterit sibi remittere iuramentum. ne auctorizet in facto proprio. Et non tradas obliuioni vnum dictum singulare Inno. in. c. venerabilem. de elect. ꝙ non solum in temerarijs iuramentis: sed etiam in licitis: licet contrauenire sine auctoritate superioris vrgente necessitate. si non potest haberi superior a quo petatur absolutio: ⁊ omnia ista tanq̄ notabilia memorie commendetis. ¶ Auditores mei nolo hic omittere vnam questionem quotidianam: de qua fuit facta mētio in ru. de censi. tempore contracti debiti currebat certa moneta: cursu tēporis illa moneta est deteriorata: seu diminuta. Queritur nunquid solutio debeat fieri secundum estimationem antiquam. vel prout currit. de qua questione per glo. in. c. olim. de censi. in. c. si q̄s ignoret. xxxij. q. iiij. ⁊ per Bart. in. l. paulus. ff. de solu. Et per docto. in hoc. c. quanto. Et ex dictis doctorum ponam quasdā breues conclusiones: quarum Prima sit ista. Si moneta respectu cursus fuit in totum reprobata: vt q̄a princeps interdixit in totum illius vsum. tunc debet fieri solutio secundum estimationem antiquam. Et idem dicendum si non est in totum reprobata. sed tantum alterata in valore: quia non valet tantum sicut valere solebat. ⁊ hec alteratio contingit in perpetuum: vt quia ꝑnceps interdixit ne tantum valeret licet in hoc vltimo casu sit altercatio inter docto. tamen tene hoc qd dixi tanq̄ verius. Secus si ista alteratio non esset in perpetuum. sed ad tempus. sicut cōtingit quotidie vnū florenū magis valere vno die q̄ alio: ita ꝙ crescit ⁊ decrescit valor secundum tempora. Et dicas secundum communiter doc. hāc variationem non debere attendi. Secūda est cōclusio. Si pecunia est diminutata in pondere vt quia fuit tōsa circumcirca: vel per longum vsū rosa. vt puta quia fuit de ere. sed habebat etiam super de argēto quod ex longo vsu corruit: ⁊ conclude: ꝙ damnum pertinet ad debitorem: qꝛ moneta non habet suam bonitatem intrinsecam quam habebat tempore cōtractus mutui. Et predicta ꝓcedunt ⁊ si debitor non fuit in mora Si autem fuit in mora: tunc omne periculum spectat ad eum: debet. n. reddere secundum estimationem q̄ erat tempore quo debitor debebat soluere. Dicit tamen Bart. in dic. l. paulus. ꝙ venit solum interesse qd

consistit in damno. non autem in lucro. ¶ Tertia ē ꝯclusio. Si pecunia fuit relicta in testamento: ⁊ tēpore testamenti plus vel minus valebat moneta ꝗ̄ hodie valeat. intelligendo de perpetua alteratione. debet attendi valor existens tempore testamēti: quia de eo videtur testator sensisse. l. vxorem. §. testamento. ff. de leg. iij. Et idem dicas in precepto arbitri. ⁊ in iudice cōdemnante in certa pecunie quantitate. ¶ Quarta est conclusio. si statutū dicit ꝙ pro tali delicto soluantur decem florem: ⁊ alteratur moneta. perpetua debet solui de pecunia currenti. dictum est singulare Specu. in titu. de solu. §. nunc aliq̄ versi. pone. quem refert Abb. qui tunc tenet contrarium. Sed tu tene di ct. Speculatoris: ⁊ moueor ista ratione: quia lex semper loquitur. l. arriani. C. de here. vnde quando pecunia mutatur. videtur statutum loqui de illa pecunia. ¶ Sed quid diceres de hac questione quotidiana. mutuaui tibi centum in auro. nūquid teneor recipere in argēto. vel in pecunia minuta: vel econtra me inuito. de qua questione late per Bartholum in dicta. l. paulus. Ex cuius dictis conclude ꝙ in alia materia non cogor recipere quia mutuum debet restitui in eodem genere ⁊ in eadem bonitate. Aut vult restituere ī eadē mā: sed in alia forma: vtputa florenos vnius principis pro florenis alterius principis: ⁊ tunc teneor recipere. In his tamen est attendenda consuetudo. quia tacite videtur contrahi secundum consuetudinem loci. l. quod si nolit. §. qui assiduam. ff. de edi. edic. Quid autem in deposito tu habes tex. notabi. cū ibi notatis ī. l. in naue. ff. loca. Et videtur considerandum quod fuit tacite actuꝫ. an scilicet pecuniaꝫ depositā confunderet cū sua. vel teneret separatim ſm Ab. Et tu adde quod notat Bart. in dic. l. paulus. ad fi. Ubi querit si depono apud te centum libras in florenis. ꝙ tu teneris reddere centū libras. Et nō est hic omittendum vnum dictum singulare Bart. in. l. talis scriptura. ff. de leg. j. vbi dicit ꝙ si pecūia debetur vt species. vt pecunia que est in tali sacco vel bursa. non potest fieri solutio alterius pecunie. licet etiaꝫ esset eiusdem materie ⁊ forme. qđ est singulariter notandum. Adde etiam glosam multum notabileꝫ in. l. si quis argentum. in princi. C. de dona. que dicit ꝙ cui debetur aurū vel argentum. potest solui pecunia purissima ere non contaminata. et an creditor cogatur recipere vnaꝫ pecuniam pro alia. attendi debet consuetudo. Et in materia ista adde Pe. đ ancha. in cle. si beneficiorū. de decimis. vbi multa ponit đ materia ⁊ de penis statutorū. De quo etiam per Baldum in. l. quicunq;. C. de ser. fug. in. l. fi. in princip. C. communia. de leg. Et quod voluit Bartholus in. l. vbi autem non apparet. quam legit cum. l. p̄cedenti in fine principij. ff. de verbo. obliga. de illo qui promittit aureos. ꝙ aurei intelliguntur ad pondus secundum consuetudinem regionis. Nota glosam in dicto capitulo quāto. in verbo patris. que dicit ꝙ semper fuit licitum pictoribus ⁊ poetis nouitates īuenire. ¶ Nolo omittere vnum textum. qui quotidie allegatur in capitulo venientes. de iureiuran. ꝙ iuramētum nō obligat subditū iurātē in p̄iudiciū iuris seu auctoritatꝭ superioris. cui adde notata per Johā. an. in reg. in malis. in mercu. in. vj. quod ītelligit Abb. in iuramento prestito in materia spectante ad ipsum superiorem: ⁊ ideo si vnus doctor subditus alicuius pꝛīcipis obligasset se ad certum tempus lecturum in

t

150

aliqua vniuersitate. posset reuocari per principem suum non obstante iuramento. Nota glosam penultimam in dicto capitulo venientes. q per appellationem extinguitur pronunciatum. et conclude q inspecto presenti statu extinguitur: sed suspenditur inspecto futuro euentu. de quo per Bartholum in l. j. §. fi. ff. ad turpil. per Baldum in l. si causa. C. de transac. per docto. in capitulo pastoralis. §. preterea. de offi. de leg. per modernos. in l. j. de re iudi. Et q suspendatur habes textum in capitulo cum inter. de re iudi. in capitulo sepe. in capitulo si a iudice. de appella. in vj. in l. quoniam multa facinora. C. ad leg. iulia. de vi publi. in l. generaliter. C. de iureiuran. limita tamen communem conclusionem vt non procedat in sententia excommunicationis. que trahit secum executionem: nec appellatio extinguit nec suspendit pronunciatum: vt in capitulo pastoralis. de appella. Et legiste habent glosam in l. fi. C. si a non compe. iudi. sed quid in appellatione ab interlocutoria. dicas vt per Bartholum in l. intra vtile. ff. de mino. in l. furti. §. j. in fi. et ibi per Ange. ff. de his qui notan. infa. Et est textus in capitulo non solum. de appella. in vj. Et de petitione restitutionis in integrum. q suspendat et impediat executionem. habetur in l. j. et ibi per Bartholum. C. in integ. resti. postu. ¶ Volo tibi dicere vnam pulchram practicam quando ignorantur persone potest fieri generale preceptum sub excommunicationis pena: vt qui super tali facto nouerint veritatem compareant ad testificandum. ista practica probatur in capitulo. ad nostram. §. eodem titulo. Et intellige illum textum in quacunque causa vbi compelli possunt testes. quia tacere veritatem est peccatum. Et ideo dicit notabiliter Abbas q iudex ecclesiasticus poterit ad inquisitionem iudicis secularis hanc sententiam excommunicationis generaliter et specialiter si persone noscuntur proferre: etiam iudex ecclesiasticus debet impendere auxilium iudici seculari. facit quod notabiliter voluit Innocentius in capitulo licet ex suscepto. de foro competenti. ¶ Volo etiam tibi tradere vnam pulchram limitationem. ¶ Tu habuisti q iudex ecclesiasticus non procedit ex officio ad inquirendum super veritate. infamia non precedente. capitulo qualiter et quando. ij. de accusa. hoc non procedit vbi tractatur de correctione peccati. seu quando imminet periculum anime. Textus est notabilis in dicto capitulo ad nostram. vbi per Hostiensem. quod est nota. Limita etiam vt non procedat in inquisitione generali. capitulo. j. de offi. ordi. l. congruit. ff. de offi. presi. ¶ Et si tu vis scire in quibus casibus iudici sit permissum ex officio inquirere et in quibus non. vide in hoc per Innocentium qui semper allegatur. cui adde eleganter dicta per Bartholum in l. iij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Et conclude q iudex regulariter non potest procedere ad vtilitatem priuatam. nisi versetur periculum anime: vt in dicto capitulo ad nostram. Et generaliter vbi vult procedere ad euitandum peccatum: vt ibi vult procedere inquirendo de impedimento matrimonii contrahendi vel contracti. ¶ Item procedit in actu pio: et in fauorem miserabilium personarum secundum Bartholum in dicto. §. hoc autem iudicium. Reliqua dic vt hic per Innocentium et per Bartholum in dicto §. ¶ Nota ex glo. penultima q in executionibus vltimarum voluntatum non requiritur litis contestatio. ¶ Nota vnum pulchrum dictum Hostiensis

lis ꝙ in inquisitione generali contra vsurarium admittuntur in testes debitores qui soluerūt vsuras non tamen ad plenam fidem faciendam. ¶ Uolo tibi dicere vnum singulare dictum Joan.an.in capitulo ad nostrā.iij. ꝙ licet quis sit obligatus ad aliquid faciendum de iure communi: tamen si per metuʒ iurat illud facere. potest petere absolutionem. ne forte contrauenięns incidat in periurium. vbi alʒ non incideret. Et est pulchra extensio ad capitulum si vero.eodem titulo ꝛ probatur hoc in dicto capitulo. ad nostram. Et scias ꝙ in hoc capitulo tractatur per glosam. ij. ꝛ doctores. ꝺ notorio. ꝛ glosa concludit ꝙ in notorijs non est seruandus ordo ex toto: sed in parte. sic in hoc articulo reperiuntur varie opiniones ꝛ respectu citatiōis. est glosa in capitulo porro. de diuor. que tenet ꝙ nō sit necessaria: ꝛ glosa. ij. questione. j. in summa: ꝛ in capitulo que locarius. que tenet ꝙ requiritur citatio. tu potes concludere sic. ꝙ vbi factum est ita notorium vt inficiari non possit: nec requirūtur alique presumptiones. non est necessaria aliqua citatio: nec requiritur solennis sententia. sed sufficit quoddam preceptum. capitulo cum olim. de re iudi. Et quod notabiliter voluit Bartholus in.l. ictus fustium. ff. de his qui notan. infa. Et textus singularis in.l. ij. §. quod si de frumentaria. ff. de administ. re. ad ciui.perti. Et ibi per Bartholum ꝙ vbi omnia iura partis sunt nota iudici: vt quia ꝓduxit librum in quo sunt omnes rationes. potest pronūciare parte non citata. ratione notorietatis: ꝛ ibi dicit Bartholus ꝙ isti reuisores rationum communium possunt pronunciare officialem preteritum esse debitorem cōmunis eo absente. alʒ procedat dictum huius glose. ¶ Et adde textum singularem: ꝛ ibi per Bartholuʒ in.l. hac perpetua. C. vbi decu. vel coarta. ꝙ quia quis conuenitur pro publicis functiōibus potest in eum contumacem proferri sententia. quod est memorie commendandum ſm Bartholum ibi. Et nota etiam singulariter glosam ibi. dum vult ꝙ de eo quod est notum iudici vt notorium. licet extra iudiciū potest iudicare. cui adde glosam singularem de iure ciui. in.l. j. C. qui ꝛ aduer. quos. ꝛ ista glosa potest adduci ad questionem de excommunicato notorie in vna prouīcia. qui in alia est occultus. an teneant gesta ratione publici officij in illa prouincia in qua erat occultus: ꝛ concludę ꝙ sic. ¶ Sed dubitatur. factum erat notorium: non tamen cōstabat iudici: ꝛ tamen processit tanquam super notorio. nunquid teneat processus. glosa hic sentit ꝙ nō quam intellige quādo qualitas notorietatis erat fundamentum iurisdictionis. vt in capitulo. j. de offi. dele. in. vj. quia tunc processus factus a iudice ignorante est nullus: ꝛ ideo dixit notabiliter Barthol⁹ in.l. multuʒ. ff. de condi. ꝛ demon. ꝙ si iudex mulctauit contumacem: ꝛ de contumacia sibi prius non cōstitit. non valet sententia secunduʒ Abbatem. cui adde textum notabilem: ꝛ ibi per Bartholuʒ in.l. he autem. §. nō defendi. ff. ex qui. cau. in posses. ea. Et ideo dicit Bartholus ibi. ꝙ tu facias semper poni in actis ista verba. iudex visis citatione ꝛ contumacia talis citati pronunciauit. ꝛc. ¶ Sed vbi qualitas notorietatis non erat fundamentū iurisdictionis: sed solum prestabat facultatem respectu ordinis iudiciarij non obseruandi: ꝛ valet processus. ¶ Et ratio est: quia error non est in fundamento: sed in quibusdam accidentalibus. Seruent tamē semꝑ iudices cautelā hāc. vt

151

per suā interlocutoriaʒ ꝓnuncient factū esse notoriū: ꝛ postea ꝓcedūt tanquam super notorio: ꝛ valebit ista pronunciatio: quia etiam si factum non esset notorium: valebit tamen processus ordine non seruato. glosa est notabilis in cle. pastoralis. in ver. declarato. de re iudi. quod est notabile. Vide glos. in ℣. requirit. an iudex in notorijs possit ad cautelam seruare iuris ordineʒ Et adde quod notat Bartholus in. l. j. §. si. ff. de varijs ꝛ extraor. cogni. vbi dixit ꝙ quādo imploratur iudicis officium pro modica re. nō obseruatur ordo iuris. auctenti. nisi breuiores. C. de sentē. ex peri. recitan. Adde etiam in hac materia Balduʒ notabiliter in. l. ea quidē. in. xij. columna. C. de accusa. Bartholus in. l. ab accusatione. §. nunciatores. ff. ad turpi. in. l. si vero §. qui pro rei. ff. qui satisda. cogā. vbi dicit ꝙ etiam illud quod est facti transeuntis potest esse notorium: vt quando esset notum toti ciuitati vel maiori parti. pro quo text. singula. in capitulo cum dilectis. de purga. canoni. Bartho. in. l. ciues. C. de appella. in. l. heredes palam. in princip. ff. de testa. in. l. si constante. in princip. ff. solu. ma. in auctenti. qui semel. C. quomodo ꝛ quādo iudex. in. l. j. in vltima columna. ff. de excep. vbi dicit ꝙ licet notoria non indigeant probatione: debeant tamē proponi. pro quo est glosa singularis in clementi. appellanti. de appella. ¶ Nota tamē si exceptio est notoria iudici. potest ex officio suo absoluere: etiam si non opponatur. glosa notabilis in. l. vbi pactū. C. de transacti. Adde etiam notata per Bartholum in. l. j. C. vt que desunt aduoca. par. ꝛ ibi Baldus dixit vnum notabile verbum. ꝙ si produco vnum instrumentum: et protestor produco in parte ꝛ partibus, duntaxat in mei fauorem facientibus. ꝙ ista protestatio nihil valeat: ꝛ iudex potest absoluere reum si inuenerit in instrumento aliquid in eius fauorem. quod est notabile. ¶ Volo tibi etiam tradere vnam pulchram limitationem. Regula est ꝙ soluens vni quod est alteri debitum. non liberatur. vt in capitulo eam te. hoc eodem titulo. quia hoc intelligitur quando sponte soluit. secus si compulsus iniuria creditoris vel aliter sine iniuria debitoris. Et vltra adducta ꝑ Abbatem. adducas tu quod pulchre notat Bartholus in. l. creditor. ff. de solu. ¶ Fuit semel vnus officialis qui fecit quendam furca suspendi saluo iure suo. illa protestatio non excusat quando aliquid fit indebite. de quo in dicto capitulo. eam te. Et adde quod notat Bartholus in. l. si quis extraneus ff. de acqui. here. de illo qui dixit. tu mentiris saluo honore tuo. quia protestatio contraria facto. nihil operatur. capitulo cum. m. de constitutio. cū sua materia. ¶ Et nota ꝙ si aliquis dicit tibi te commisisse aliquod crimen. licite potes sibi dicere. tu mentiris. Ita Bartholus in. l. que omnia. ff. de procura. ¶ Nota glosam secundam in dicto capitulo. cum dicit ꝙ grauius est latroni qui partitur spolia cum socio q̄ʒ si non partiretur. Quam glosam intellige: quia nō partitur quia penitet de peccato: ꝛ vult restituere domino. Secus quādo fidem promissam socio frangit ad sui commodum. ¶ Et ita potest intelligi textus in capitulo si ad peccatum. xxij. questione quarta. ¶ Volo canonistis adducere vnam pulchram questionem. nūquid possum soluere creditori creditoris mei vt contingat liberatio: et ista questio examinatur notabiliter ꝑ Bartholum in. l. solutum. §. solutam. ff. de pignora. actio. ¶ Et conclude

q si primus creditor habet instrumentum in quo continetur obligatio omnium bonorum. potest solui et contingit liberatio ipso iure. alias regulariter contingit liberatio ope exceptionis .l. si opera. ff. de doli exceptio. quod intellige ignorante creditore. secus si ipso inuito: quia tunc non contingit liberatio. ¶ Scias q in cap. quintauallis. ponitur materia arbitrorum et arbitratorum. q text. allegatur q pro satisfactione iniurie possum iurare stare mandato iniuriam passi. dum tamen mandet licita: et ibi per doctores ponuntur multe differentie inter arbitros et arbitratores. Sed pro intelligentia sufficit tibi solum hoc. alia poteris videre hic per docto. q ille est proprie arbiter qui eligitur vt iudex: et debet seruare ordinem iudiciarium in procedendo et diffiniendo. l. j. ff. de arbit. Arbitrator autem est ille qui habet arbitrari ex bono et equo. extra iudicium enim pro bono pacis potest de iure vnus dare alteri. moderate tamen. de quo in l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. et arbiter assumitur super lite: et arbitrator super contractu ineundo et perficiendo: aut complendo secundum q declarat Bartholus in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. ¶ Et nota vnum dictum singulare Innocentij in hoc capitulo quintauallis. q coram arbitratore non est iudicium. nec quasi iudicium. sed totum positum est in sua voluntate: quia obseruatio solennitatum non est nisi coram iudice vel arbitro: et eius dictum reducitur ad arbitrium boni viri: et hoc dictum tanquam singulare refert Abbas in dicto capitulo quintauallis. et in capitulo presentata. Secus in arbitro quod declara prout dictum est in rubrica de arbit. ¶ Et quia arbiter potest vt suspectus recusari. l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbi. ¶ Queritur quid de arbitratore. et intellige ex causa superueniente post compromissum vel ex causa prius orta nunc detecta: et in hoc est altercatio inter Abbatem et Anthonium de Bu. et mihi placet opinio Abbatis q arbitrator etiam possit vt suspectus recusari per deducta per ipsum. que sunt satis valida. Sed deducta pro alia parte non multum vrgent. Et profecto nescio videre rationem diuersitatis q arbiter et iudex possint recusari non sic arbitrator ergo succedit regula. q vbi est eadem ratio. debet esse eadem iuris dispositio. l. illud. ff. ad le. aquil. ¶ Et nota q monachus potest esse arbitrator inter partes. de licentia tamen abbatis. quia est officium pietatis reducere discordantes ad concordiam. pro quo textus notabilis in. c. iniustum. xj. j. de quo per Ab. in dicto cap. in sexta differentia. ¶ Et nota q videtur magis communiter concludi. q oritur actio pro obseruantia arbitramenti: et si est interposita stipulatio. agetur ex stipulatu. ¶ Item quando fuit assumptus super aliquo contractu agetur actione ex illo contractu: quia arbitramentum implet contractum: sed istud potest procedere quando assumitur super contractu perficiendo: sed quid si super contractu ineundo et perficiendo: vt quando assumitur super lite: et tunc potest dici. q si stipulatio interuenit agetur ex stipulatione. si solum nudum pactum de iure ciuili oritur exceptio. de iure canonico etiam actio capitulo. j. de pac. De quo per Bartholum in. §. arbitrorum: et per docto. hic. ¶ Et nota q sunt altercationes non parue inter doctores an ex taciturnitate temporis emologetur arbitramentum: adeo vt

152

non possit peti reductio ad arbitrium boni viri. Et speculator tenuit ꝙ ista reductio debet fieri infra decem dies. sicut dicimus in appellatione. cum quo transit Abb. ꝛ idem Bal. ꝛ Ange. in. l. j. C. de senten. ꝓ fec. preto. Joan. an. in titulo de arbi. §. sequitur. versi. sed infra quantum tempus. vbi speculator ponit istam opinionem. ¶ Sed multi tenent ꝙ requiruntur triginta anni. vt Anthonius de bu. ꝛ Innocētius in hoc capitulo quintauallis. ꝛ Bartholus in dicto §. arbitrorū ꝛ quidam alij. sed mihi placet opinio Speculatoris ꝛ sequentium. Tangit etiam Bartholus in dicto §. arbitrorum. quo iure reducatur arbitramentum ad arbitrium boni viri: ꝛ in contractibus stricti iuris officio iudicis. in contractibus bone fidei actione ex eo cōtractu. Et nota ꝙ arbitramentum transit in heredes vt communiter concludunt doctores in hoc capitulo quītauallis. ꝛ in cap. fi. de arbi. licet secus si compromissum sit in arbitros: quia morte alterius compromittentium soluitur compromissum. Et nota ꝙ Abbas est sibi contrarius in hoc puncto. nam in hoc capitulo quintauallis. tenet ꝙ transeat in capitulo fi. dicit contrarium: ꝛ de materia per legistas in. l. si quis arbitratu. ff. de ver. obliga. Et nota secūdum docto. ꝙ arbitrator potest declarare suam voluntatem. etiā diebus feriatis in honorem dei. Dicit tamen Abbas ꝙ peccat arbitrator si non speratur pax: aut si aliquis actus pius. vt quia solum speratur implementum alicuius contractus. sed vellem scire ab Abbate quādo est dare casum in quo semper arbitramentum non tendat ad pacem ꝛ concordiam: ꝛ puto ꝙ Abbas non aduertit ad textum in. l. dies festos. C. de feri. Nota etiam sm doc. ꝙ vbi arbitrator acceptauit cogitur arbitrari. Nota etiam ꝙ nō solum notorie excōmunicatus non potest esse arbiter: sed nec arbitrator. licet quantum ad arbitratorem sint altercationes inter doctores: tamen ista videtur verior opinio ꝙ̄ fuit Speculato. Joan. an. Archi. ꝛ Ab. ita ꝙ si arbitraretur arbitramentum esset nullum. ratio tamen qua mouetur Abbas non videtur concludere. dum dicit ꝙ cum habeat arbitrari tanꝗ̄ bonus vir. si perseuerat in excommunicatione non potest dici bonus vir: quia ista ratio militat etiam in occulte excommunicato. Et nota p ea que dicta sunt in rubrica de do. ꝛ contu. ꝙ si partes eligunt scienter in arbitratorem occulte excommunicatum. ꝙ tali casu non teneret arbitramētum in odium ipsorum. ¶ Non omittam vnam questionem quotidianam in qua varia dicuntur per docto. Sed sub compendio illam recitabo. nunquid partes possint a principio renunciare reductioni ad arbitrium boni viri. de qua questione per docto. in l. penultima. C. de arbi. in. l. si vnus §. illud. ff. de pac. per Bartholum in. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. ꝛ in dicto §. arbitrorum. in qua questione procedam per conclusiones. ¶ Quarum prima sit ista. Si aliquis absente parte ꝛ extra iudicium renunciat/ talis renunciatio non valet: quia iuris futuri renunciatio non tenet vt notatur in. l. prima. C. ꝺ pac.

¶ Secunda est conclusio. Si aliquis obligaret se per pactum ad non petendum hanc reductionē non obstante pacto: ꝛ etiam iuramento poterit petere reductionem. ratione magne lesionis: quia pactū intelligitur si eque fuerit arbitratꝰ ¶ Sed Abbas limitat hanc conclusionem communem vt procedat

quando esset maxima lesio. vt verba aliquid operentur: quia etiam sine renunciatione non potest peti reductio ratione modice lesionis. ¶ Et nota q fit reductio etiam si fiat deceptio reipsa. non ex proposito arbitratoris.
¶ Tertia est conclusio. Si renunciatio fuit facta q non peteret reductionem: etiam pretextu magne lesionis. si contingat lesio ex proposito arbitratoris potest peti: qz dolus futurus non potest remitti. ¶ Sed si interuenit reipsa deceptio. tunc non poterit peti reductio respectu magne: sed maxime seu enormis lesionis sic.
¶ Quarta est conclusio. Si pactum fuit generale/ vt quia dixit q possit arbitrator alte z basse in totum z in partem de iure vnius auferre z dare alteri. tunc si deceptio est contra ius priuatum partis: z insit ex proposito. poterit peti reductio. ¶ Secus si insit sine dolo: quia hic satis constat de intentione paciscentis. ¶ Hanc tamen conclusionem limitat Abbas nisi fuisset appositum aliquod verbum illius potestatis restrictiuuz. vt q possit alte z basse / prout sibi videtur: vel quid simile. Nam hoc verbum importat arbitrium boni viri: vt notatur in capitulo secundo de corpore vici. ¶ Et tu adde Bartholum in extrauagan. ad reprimendum. in verbo videbitur. limitat etiam Anthonius de bu. nisi ex aliqua legitima causa fuisset arbitrator deceptus. de qua constaret: quia saltem ex clausula generali: vel saltem iudicis officio subueniretur leso.
¶ Scias tamen vnum dictum singulare Anthonij de bu. q quantumcunqz verba sint late concepta nihilominus data enormi lesione: etiam re ipsa dabitur remedium reductionis. monetur ipse quia talia verba in genere prolata sunt sub confidentia discretionis z amicitie arbitratorum vt caperent ipsorum beniuolentiam ad non ledendum: ideo non debent ita late intelligi/ vt verba sonant: si ergo reperiunt se in hac confidentia deceptos / debet eis succurri: z tunc si iuramentum interuenisset absolueretur. tamen communis opinio videtur esse in contrarium secundum Abbatem. ¶ Nota tamen q reperitur Baldus dixisse in suis consilijs q communis obseruantia est q quecunqz cautela verborum apposita sit: tamen propter enormez lesionem potest peti reduci: z sic concordat cum dicto Anthonio de bu. ¶ Nota tamen vnum dictum singulare z aureum Bartho. in. l. labeo. §. rametsi. in fine. ff. de arbi. q si arbitrator eligitur vt bonus vir precipue. non habito respectu ad alium. tunc eius arbitramentum non potest reduci ad arbitrium boni viri. quod est multum singulare: si ergo eligitur sic / non poterit peti reductio. de quo etiam per eundem Bartholum in dicto §. arbitrorum. in vltima columna.
¶ Nota etiam aliud dictum singulare Bartho. in. l. cum minor. in fine princip. ff. rem ra. ha. q si aliquis promittit se habiturum ratam sententiam arbitratoris sub pena: z eam petat reduci ad arbitrium boni viri. non incidit in penam: quia qui petit habet ratum: z ideo debet exp[r]esse addici q non potest adduci ad arbitriū boni viri qđ est nota. z idē dicas in restitutione in integrū. vt ibi. ¶ Quinta est cōclusio. Si dubitatur de dolo ratione enormissime lesionis. potest peti reductio saltem officio iudicis: quia presumitur dolus in tanta lesione secūdū Bartho. in dicto

153

§.arbitrorum. Et nota quod dicitur interuenire dolus ex proposito.quando scienter per fraudem/ vel odium/ seu gratiam grauauit alteram partem ¶ Et si dubitetur pro quanta lesione dabitur ista reductio. videtur quod non possit dari certa doctrina: sed ex varijs circunstantijs hoc iudex arbitrabitur secundum Abbatem cui adde Baldum in.l.cum antea. C.de arbi. Jo.de immo.in.l. si quis arbitratu.ff.de verbo.obligatio.in l.j.§.si quis ante.ff.a quibus appella.non licet.vbi late de hac materia. ¶ Si aliquis interogaret te quis dicatur bonus vir ad cuius arbitrium recurratur pro iniquitate arbitramenti.quid responderes Et dicas quod est iudex.l.continuus. §.cum ita.ff. de ver.obligatione.l. quod si ephesi.ff.de eo quod cer.lo. l.vir bonus.ff.iudi.sol. Et in hac materia tu canonista habes pulchram glosam in capitulo potuit. in ver. celeri.in fi. de loca. Et si dubitatur quis erit iudex competens an iudex arbitratoris.an rei.an actoris.et Bartholus in dicto.§. arbitrorum. videtur concludere quod iudex rei:quia ille est iudex principalis cause:et cum hoc dicto transiunt communiter doct. et vide Bartholum in.l.ij.C.vbi et apud quem.vbi limitat hoc non procedere quando arbitramentum ex forma statuti produceret actionem:quia tunc debet adiri superior eius qui iudicauit. ¶ Dubitatur de notabili et quotidiana questione.an a sententia iudicis reducentis arbitramentum ad equitatem possit appellari. Et Abbas in hoc capitulo quintauallis. refert varias opiniones:et tandem concludit quod non possit appellari. Sed Alexan.in.l.j.ff.de le.ij. vbi ponit hec materia adducens multos doctores tenet contrarium:et sic videtur quod sit communis opinio: quia ipse semper adherebat communi opinioni: et ita concludit Petrus de ancha.in publica disputatione contra Bartholum. ¶ Queritur etiam an per petitionem istius reductionis debeat suspendi executio istius arbitramenti. Et Abbas allegat Cardina.in capitulo exposita. de arbi.quod non. ipse autem tenet contrarium: et hec opinio videtur verior.quia iura dicunt quod arbitramentum iniquum debet reduci ad arbitrium boni viri. ergo non debet executioni mandari ante reductionem. ¶ Et adde Baldum in.l. tale pactum.§. qui prouocauit.in penultima questione.ff.de pac. et Roma. in rubrica de arbi. ¶ Et istam opinionem videtur etiam tenere Innocentius hic. ¶ Queritur etiam de notabili questione quid si fuit compromissum in aliquem tanquam arbitrum et arbitratorem:et doctores concludunt quod ex modo procedendi et pronunciandi perpendetur vtrum fecerit vt arbiter vel arbitrator. de quo per Bartholum in dicto.§.arbitrorum. Sed quid si processit partim iuris ordine seruato: quia a principio seruauit ordinem:sed tulit sententiam ordine non seruato. tunc secundum Hostiensem iudicabitur arbitrator: et sequitur Abbas. ¶ Sed aduerte quia Bartholus in.§. arbitrorum. dicit quod si incepit prosequi per viam arbitri non poterit redire per viam arbitratoris: vel econtra. ¶ Nota tamen vnum dictum singulare quod si compromissum est in aliquem tanquam arbitrum et arbitratorem: et sit cumulata vtraque potestas.poterit peti reductio ad arbitrium boni viri. dictum est singulare Bartho.Bal.et Ange.i.l.si seruus plurium.§.finali.ff.de lega.j. Et Jo. de immo.in.l.nemo potest.ff. de lega.j.dicit se alibi non legisse.hoc tamen

sibi limitat singulariter vt non procedat quando essent ista verba in sētentia. omni modo via iure ꝛ forma quibus: ꝛ cetera. quia tunc videtur se referre ad viam efficatiorē ꝛ sic ad viam arbitri. Sed quid si arbit fuit assumptus ꝙ possit procedere de iure ꝛ de facto: sed pronunciare secundū ius. Et pronunciet iniuste non tenet sententia secundum Barto. in. l. diem proferre. §. stari. ff. de arbi. Sequitur Ab. i. c. cū dilecta. de rescrip. ꝛ in hoc. c. quintauallis. quia pronunciat contra formam cōpromissi. Nota tamen ꝙ Bar. in. d. §. arbitrorum. nō fuit ausus decidere. ꝛ Anto. de bu. in. c. ex insinuatione. de rescrip. tenet contrariū: pro qua opinione adduco singulare dictum Inno. in. c. prudentiam. de offi. dele. vbi dicit: ꝙ si cōmittitur cā alicui hoc expresso: vt debeat cōdēnare titium. si constiterit eum obligatum sempronio: ꝙ si iudex condēnauit licet sibi non constet de obligatione tenet sententia. quia illa expressio cum inesset a iure non inducit nouam formam. sed potius sapit instructionem ad causam ꝛ illud dictum Inno. approbauit Ab. in. c. illud. de cleri. excom. ministr. in. c. cū dilecta. de rescrip. in. c. cum olim. ꝺ preben. in. c. fi. de presump. in. c. exhibita. de iudi. in. c. causam que. in fi. de re iudi. ꝛ in hac varietate Ab. in. dic. c. cum dilecta. saluat dictum Inno. ꝛ dictum Bar. Nam dictum Inno. intelligitur quando id quod exprimitur sapit instructionem cause. ꝛ non inducit nouam formā. Sapit enim potius quandam admonitionem. aut illud quod exprimitur sapit modum procedendi: ꝛ tunc inducit nouam formam: ꝛ hoc casu intelligit dictum Barto. Sed contra Ab. facit dictum Inno. de quo Abbas nō fuit recordatus. in. d. c. cum dilecta. in. c. cū cām. de re iudi. vbi dixit: ꝙ si mandat̄ sniari sub conditione concernente merita cause: vt detur data noua forma procedendi ita ꝙ ex transgressiōe processus iudicatur nullus. in dic. tamen. c. cum causam. Ab. facit mentionē de ista contrarietate. Sed contra dictum Bar. facit tex. in. l. qualez. in prin. ff. de arbit. per quem text. dicit ibi Bal. ꝙ non tenet compromissū qñ datur arbitro certa forma pronunciandi. ꝛ Bal. in. c. cōsanguinei. ad fi. de re iudi. dicit ꝙ illa clausula de iure est monitio non conditio. ꝛ allegat Inno. in dict. c. prudentiam. vt sit sensus abnegatiuus de iure. i. nō de libero arbitrio: tamen in hac altercatione tu potes tenere dictum Bar. Et nota ꝙ arbitrator potest pronunciare partibus absentibus. vt videtur magis communiter concludi per doct. de quo per legistas in. l. si quis arbitratu. ff. ꝺ ver. obli. licet sint opiniones varie quas potes reducere ad concordiā hoc modo: ꝙ arbitrator ex arrupto parte non audita: nec requisita processit arbitramentum est nullū. secus si discusso negocio pronūciauit absentibus partibus. Nota etiā ꝙ si sūt electi duo arbitratores ꝛ discordant: ꝙ iudex nō potest eligere tertium: vel eos compellere ad eligendum. vt notabiliter vult Bal. in. c. i. de inuest. in maritum facta. quem sequitur Ab. quia a persona non arbitrante non receditur. l. si quis arbitratu. ff. de ver. obli. licet sit sec9 in arbitris. Nota tu canonista glo. in dic. c. quintauallis. in ver. exheredaret. que semper allegatur. q2 enumerat causas propter quas pater potest exheredare filium. ¶ Nota glos. in. c. nosce. xxx. q. i. in. c. ꝙ deo pari. xxxiij. q. v. in illa questione si maritus ꝛ vxor vouerunt continentiam: ꝛ post modum alter lapsus est in adulterium. ꝙ iudex ex officio reintegrabit tale matrimoniū q̄s glo. intelligit qñ est suspicio ꝑseuerātie

154

vt quia est iuuenis: et suspectus: quod tale votum videtur fuisse illicitum nec debebat a principio emitti quod est notabile secundum Ab. in. c. tua nos. Nota glos. in dict. c. quod si vir et vxor iurant nunquam discedere ab inuicem quod poterunt intrare religionem non obstante iuramento. intellige tamen hoc iuramentum secundum dispositionem. l. quero. §. inter locatorem. ff. locati. quid enim si vnus committeret adulterium: vel vxor non solueret dotem promissam intellige ergo tale iuramentum si alter seruauerit legem coniugii. pro quo bonus tex. in. c. quemadmodum. hoc eo. ti. et quod notat Bart. in. l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. ii. ¶ Nota vnum singulare quod habetur in dict. c. quemadmodum. quod fornicatio subsequens dissoluit sponsalia de futuro: etiam iurata: qui tex. licet loquatur in sponsa. idem tamen dicas in sponso: quod est singulare et quotidianum. quia quod ad ista non iudicantur ad imparia et ita in questione facti. dicit Ab. se consuluisse. intellige tamen in fauorem illius qui non peccauit. Et si tu vis scire conditiones que insunt in iuramento. vide glo. in ver. conditio. in dic. c. quemadmodum: quia multa dicit. Nota vnam pulchram limitationem ad regulam que est quod iuramentum est seruandum quando potest seruari sine interitu salutis eterne: de quo in. c. si vero. eod. tit. quia hoc non procedit quando quis liberatur a iuramento. per existentia conditionis subintellecte. glos. do tibi multum notabilem in dic. c. quemadmodum. in ver. oculos. Et nota ex eadem glo. quod iuramentum contra leges non ligat: sed intellige glo. secundum doc. quando iuramentum reprobatur lege canonica. quia iuramentum non est de foro legis ciuilis. Querit et glo. quid si sponsa opprimatur per vim: nunquid sponsus possit illam dimittere. et concludit quod sic. Et no. et glo. in ver. teneretur. quod propter deformitatem superuenientem vxor de presenti non potest dimitti. No. glo. si. et quod ibi per doc. quod maritus potest ex causa corrigere vxorem suam: dummodo non procedat ad seuam. Et nota quod tex. in dic. c. quemadmodum. potest adduci pro eo quod dicit glo. no. in. l. quod seruius. ff. de condi. ob cau. quod in qualibet dispositione inest clausula rebus manentibus in eodem statu. Et adde pulchram glo. in. c. ne quis arbitretur. xxii. q. ii. text. in. l. annua. §. si. ff. de annu. lega. i. l. paulo calimacho. §. i. ff. de leg. iii. et l. in confirmando. ff. de confirmando tutore. in. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. in. l. si conuenerit. ff. pro socio. in. c. suggestum. de deci. in. l. fin. ff. qui satisda. cogan. glos. notabilis in. l. edem. C. loca. in. l. si pro ea. C. man. tex. singularem. in. l. si vnquam. C. de reuocan. dona. commenda ista memorie: vt possis allegare. ¶ No. quod licet debeat iurari per creatorem: vt in c. et si christus. eo. ti. tamen si iuratur per creaturam debet obseruari iuramentum. glo. est notabilis in. c. quotiens. i. q. vii. in ver. salutem. Et nota vnam regulam in hac materia: quod vt iuramentum fiat sine culpa oportet vt ex necessitate vel vtilitate iuretur: vt in di. c. et si christus. et ideo omne iuramentum dicitur temerarium cum ad iurandum non impellit necessitas vel vtilitas. Nota glo. iii. quod in casibus expressis est licitum iurare per creaturam: cui adde glo. in. c. si aliqua. xxii. q. i. Nota ex glo. ii. et iii. limitationem ad. l. duobus. ff. de ver. signi. Limita secundo nisi sequatur contrarius et absonus intellectus. tunc enim due negationes non faciunt affirmationem. sed vna negatio stat proprie alia superabundat: vt notat Cy. in. l. i. C. de ser. fugi. Tertio limita ex notatis per Barto in dic. l. duobus. et in. l. i. ff. de cada. puni. quia iuramentum debet ha

bere tres comites. scilicet veritatē iudicium et iusticiam. Quero quomodo intelligatur hoc. et glo. in § in veritate. cū duabus sequentibus in d.c. et si christus. declarat hoc. cui add de glo. in c. animaduertendum. xxij q. ij. Cōcludē tamē sic: quod vt quis iuret sine peccato: et iuramentū ex omni sua parte sit licitū debet habere illos tres comites. si tamen aliquod illorum defuerit dummodo quod iuratur sit licitum et honestum est servandum: et iuramentum est licet nō fuerit licitum et peccauerit iurando xxij. q. iiij. §. illicitum. et habes simile in eo qui contraxit matrimoniū cōtra votum castitatis. tenet matrimonium: licet peccauerit. c. j. de vo. in vj. Si tu vis scire formas iurandi: vide glo. in. d. c. in ver. testis. cui adde glo. xxij. q. j. in summa. Nota gl. in ver. mala. que inter alia dicit: quod quedam sunt simoniaca: quia prohibita: quedam sunt prohibita quia simoniaca. cui adde gl. no. in. c. ex parte. de offi. delec. in ver. omittere. in c. cum pridem. de pac. in ver. illicite pactiones. Si tu vis scire quando cessante causa cessat effectus: vide glo. penul. in dic. c. cui adde glo. in c. post translationem. de renun. in §. cessante. Nota quod si cardinales ante creationem summi pontificis aliqua statuunt. et promittunt etiam cū iuramento illa servare: si contingat aliquem eorum promoveri in papā iuramentum non astringit si tendit in preiudicium dignitatis pontificalis. vt in fili probat tex. l. c. sicut nostris. Nota glo. j. in dic. c. de promoto existente in peccato mortali. non tamē propter hoc removetur. Et nota ex illa glo. quod temere iurans peccat mortaliter. quod intellige quādo iuravit illicitum. secus si iurasset sine vtilitate: vel necessitate: seu iocose quia tunc peccaret venialiter. glo. j. c. florentinū. lxxxv. dist. §. criminis. ad fi. xxv. dist. Et no. glo. in. c. diffinitio. xxij. q. iiij. quod iuramentum illicitum et temerarium non infamat: nec impedit electionem factam et faciendam. De facienda tamen intellige peracta penitentia. Et no. gl. secundum Ab. in dic. c. florentinū. de eo qui iurauit non episcopari. an repellatur. No. glo. ij. in dic. c. sicut nostris. quod canonici sede vacante nihil possunt disponere in preiudiciū episcoporum. Tu debes scire quod Bar. in. l. ad invidiam. C. quod me. cau. in. l. j. §. qui onerande. ff. quare. ac. non de. dicit quod reverentia maritalis nō sufficit ad rescindēdū actū nisi probetur verbera: vel minas precessisse. Pro hoc dicto allega tu optimum textum in. c. cum contingat. eo. ti. Scias quod iuramentum dolo prestitum non est obligatorium: quādo est talis dolus qui aufert cōsensum: vt no. Jo. an. in. c. j. de commo. et Ab. in hoc c. Sed dubitatur quid de iuramēto metu prestito: cōclude quod communiter tenetur: quod sit obligatorium: licet posset peti absolutio. Sed volo tibi dare singularē limitationem: quod illud est verum quādo est prestitum in casu a lege non prohibito: vt in. c. verum. et in. c. si vero. eo. ti. Secus si est prestitum in casu a lege prohibito. quia non obligat ipso iure: quia propter legis resistētiam oportet quod sit sponte prestitum vt notabiliter probatur in dic. c. cū contingat. Et facit tex. in auctent. sacramenta. C. si aduer. ven. dum dicitur ibi quod est nullius momēti: et sic intellige et limita glo. in. c. ij. de pac. in. vj. in ver. non vi. Et adde glo. in c. inter cetera. xxij. q. iiij. Nota glo. in ver. debent. in dic. c. cum contingat. quia est multum singularis. quod vbi ad validitatē actus requiritur geminatus consensus sufficit vnicus cū iuramēto Si aliquis interrogaret te quid diffiniret: an Zetus firmetur iuramēto: an solum obligetur ex suo iuramēto et nō ex contractu: quid respōderes. Et dic

cas ex intentione Bar.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.quod differentia talis est: nam si cōtractus firmatur iuramento non licet amplius contra uenire per se vel successorez: secus autem si non firmatur: nam hoc casu statim cum obseruaui ego possuz repetere: cum sine causa incipiat esse apud creditorem. Item posset a principio petere absolutionez a iuramēto.c.j.c.debitores.eod.tit. Itez heres iurantis poterit cōtrauenire cū iuramentuz sit personale et non trāseat in heredem: seu alium successorem.c.veritatis.hoc eo.tit.et cōcludit Bar.ibi quod cum lex principaliter prohibet fauore persone: et fauore reipublice secundario: quod iuramentum firmat contractum. et iurādo licet alienare: vt in hoc.c.cum cōtingat.et in dicta aucten. sacramenta. et ista opinio videtur esse cōmunis. secus vbi lex inhibet contractū odio creditoris.vt in casu.c.debitores.et.c.significāte.de pigno.vt eleganter declarat Bar.in dic.l. si quis pro eo. Et nota quod Ab.refert Ang. in suis consiliis volentē quod vbi actus iuramēto firmatur: licet quis absoluatur a iuramento: non propterea potest venire contra actum: quia actus est validus per se propter interpositionem iuramenti: et absolutio hoc solum operetur: vt contraueniens non incidat in periurium. Non autem annullat contractum: vt est dictum no.multum: et memorie perpetue commendanduz. et tamē postea videtur tenere contrarium: sz solum intelligit quando contractus sustinebatur alio iure: tunc sublato iuramento datur facultas interpretandi.aliud remedium prius cōpetens ad rescissionem contractus vt in casu.l.ij.C.de rescin.vendi. Sed tu tene opinionem Ange.quod etiaz si contractus sustinetur solo iuramento tunc sublato iuramento remanet contractus qui fuit validus per se propter iuramenti interpositionem quod est nota. Nolo omittere vnaz questionem notabilem.vtrum in casu dicti.c.cum contingat.et similiuz iurium vbi iuramentum astringit contra legis: vel statuti dispositionez interpositum audiatur ab illo se petens absolui: et videtur esse cōmunis cōclusio quod nō.et videtur mihi quod sit vna ratio multum vrgens: quia si absolutio nō denegaretur: omnia illa iura essent elusoria: et frustra cum tanta deliberatione edita contra notata per glo.in.c.quāquam.de vsu.in.vj. hoc tamen limita nisi interueniret enormis lesio: quia tunc deberet concedi absolutio secundum Ant. de bu.Pe.de anca.et Ab. etiam si iurasset non venire contra vlla rōe vel causa: quia ista verba debent intelligi ciuiliter.idem etiam si iurasset non venire contra rationē enormis lesionis: seu enormissime. Hoc tamen putat Anto.de bu.solum procedere in minore.secus in maiore. Sed Ab.idem putat in maiore iurante data enormissima lesione: quia illa verba videntur apponi ex consuetudine notariorum ad maiorem validitatem actus. et hoc in dubio nisi ex aliquibus circunstantiis appareat contrahentem vere voluisse donare illud in quo fuit lesus.

Sed adde tu quod Barto.in.l.ij.C.de rescin.vendi.videtur facere differentiam inter scientem valorem rei et ignorantem.quia si scis valorem rei bene potes vendere rem viliori precio: nec habet tunc locuz.l.ij. C. de rescin.vendi. ¶ Scias quod in.c. sicut ponitur per Inno.et alios materia belli. ¶ Et quia in Rubrica de deci.promisi aliqua dicere in loco suo. ideo hic compendiose aliqua deducam: quia est materia quotidiana: et etiam periculosa quo ad animas. ¶ Nota igitur quod proprie bellū est illud quod auctoritate iuris vel principis superiorem non re-

cognoscētis indicitur. de quo in.l. hostes.ff.de cap. Et papa ex causa potest indicere bellū contra laicos christianos: vt in.c.pro humani. de homi.in.vi. et in duobus consistit proprie bellum. vt capti efficiantur serui: et bona efficiantur capientium et ex his sequitur ius postliminij.de quo in.l.postliminum.et in.l.hostes.ff.de cap. Et si tu canonista vis scire quid sit postliminium. vide glo.j.distin. ius gentium. Intellige tamen illud quod dictum est de bonis quod efficiuntur capientium scilicet a principio: tamen debent postea assignari duci belli: vt ea distribuat inter pugnatores secundum eorum merita. et ita seruat consuetudo.de quo per Bar.in.l.si quid bello.ff. de capti. et per glo.i.c.dicat.xxiij.q.v. et per Barto.in.l.naturalem.§.fi.ff.de acqui.re.domi. Et per glo. notabilem in.c.ius gentium.in.c.ius militare. j.distin. Bona autem immobilia publicantur. Nota tamen quod Barto. vult i dic.l.hostes. quod inter christianos non seruatur quod capti efficiātur serui capientium. Est autem quoddam bellum improprie sumptum quod est indictū per inferiores recognoscentes superiores: et tales si nō pugnant ad defensionem rerum suarū vel iuris sui. dicitur bellum iniustū. et tales dicuntur latrunculi. dic. l. hostes. nec bona nec persone efficiuntur capientium. sed tenentur ad restitutionem Sed si habent iustam causam pugnandi et sunt tales qui habeant iurisdictionem super illos quibus bellum indicunt et sint eis contumaces: et rebelles possunt statuere vt quilibet possit bona eorum capere: et sua facere. et homines capere et detinere quousque fuerit ipsi dn̄o assignati. Si vero non habent iurisdictionem sed tamen pugnant iuste vt quia alius inuadit: possūt vim vi repellere. et in defendendo in repellendo: percutiendo et occidēdo. cum moderamine tamen inculpate tutele. de quo in.c.olim. j. de resti. spo. Non possunt tamen bona inuasoris capere. nec ipsum inuasorem detinere. Si tamen inuasor in ipsa inuasione spolietur nō habet actionem vi bono.rap. Sed bene potest illa repetere rei vendi: quia remansit dominus secundum Inno. quod est notabile. Et dicas idem in prelatis habentibus iurisdictionem tēporalem. quod dictum est de dominis secularibus. de quo i.c.dilecto. de senten.excom.in.vj. cum ibi notatis. et possunt interesse bello dum tamen proprijs manib9 non pugnēt et caueant ne dicant occidite. Et si sunt clerici non habētes iurisdictionem: dicas vt dictum est de laicis. non habentibus iurisdictionem: vt liceat bona defendere. etiam iniciēdo manus in clericos: sed cum moderamīe culpate tutele. de quo plene in dic.c.olim. Non tamen debet procedere pro defensione rerum ad occisionem vel alia seua vt in.c. suscepimus. de homi. Et adde aliqua adducta in Rubri. de homi. et secūdum Inno. quando bellum non indicitur a principe non dicitur proprie bellū. Sed defensio. Et de ista de materia per Inno. in dic.c.olim. Et per glo.xxiij.q.ij.in sum. Nota tamen quod vt ex parte pape vel īperatoris dicatur iustum bellum. oportet quod sit legitima causa: quia nō est data eis potestas iniuste aliquos opprimendi. in dubio tamen presumitur iustum: quia in principe presumitur causa iuxta notata per Cy. et Bal. in.l.rescripta.C.de preci. impe.offe. Et cōclude sic: quod in inferiore recognoscente superiorem in dubio bellum presumitur iniustum: secus in principe secundū Hosti. et Abb. Uolo tibi dicere vnum hic ex intentione Inno. pro declaratiōe eorum que dicta sunt i Ru. de spo. ad fi. quod qn̄ delicta sūt circa diuersa: nō fit oppō-

156

satio: ꝙ licet vtriqꝫ contra alterum actio vi bonorum raptorum: vel iniuriarum cõpetat. obstat tamen alterutri exceptio compẽsationis in quantũ alterius spolium vel iniuria poterit extimari: sic enĩ intelligitur ꝙ dolus cũ dolo cõpẽsetur: ⁊ ꝙ paria crimina mutua cõpensatiõe tollantur .l. si duo. ff. de dolo. quo autẽ ad penas corporales seu pecuniarias que applicantur fisco. nulla fit compensatio: immo omnes qui delinquunt debent luere penas: ⁊ hec verba sunt notanda sm̃ Ab. Nota ꝙ in defectum iudicis potest dominus rem suam etiam violenter recuperare si aliter facere non potest. dictum est Inno. in dic. c. olim. Bar. in .l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his que in frau. credi. glo. no. in. c. ius gentium. j. dist. Et dicit Inno. notabiliter in dic. c. olim. ꝙ si aliter fieri non potest: possuꝫ furtiue recuperare rem mihi subtractam. dũmodo non oriatur aliquod scandalum non possum tamen illaꝫ per mendacium recuperare. quia non licet mẽtiri: etiam pro salute alterius. xxij. q. ij. c. ne quis. c. super eo. de vsu. ex quo colligitur. limitatio ad glo. no. in. c. cupientes. in prin. in ver. malignantiũ. ð elec. in. vj. Nota ẽt dictũ nota. i no. ꝙ subditi vocati ad bellũ si dederint dãnũ inimicis. i dubio excusanẗ cũ teneanẗ ex debito. c. Iulian⁹. xj. q. iij. sec⁹ si notorie cẽtj bellum iniustum. Nota etiã aliud dictum no. Inno. ꝙ vocati ad bellũ iustũ qui nõ tenebãtur poss̃: agere ꝯ mandantẽ actione mãdati ad omĩa damna que contingunt: etiam casu fortuito. dũmodo verisimiliter cõtingere potuisset: quasi vocans debuerit hoc a principio cogitasse: secus si damna contigissent casu fortuito qui verisĩr nõ fuit cogitatus. l. inter. cãs. §. nõ olã. ⁊ §. ĩpẽdia. ff. mãda. q̃ ṽba sũt mltũ notanda sm̃ Ab. ⁊ hoc itelligit ab. i illis. q̃ gratis suscipiunt mandatum: ⁊ ĩõ isti q̃ veniunt precio ad bellum: non pñt agere ad damna que ꝯtingunt sine culpa cõductoris: qr tales non dicuntur mandatarii: sed locatores.

Fuit semel dubitatum si vnus princeps vult facere bellũ iustũ. an sui subditi teneantur ipsum iuuare. intellige de subditis qui non prestiterunt fidelitatẽ rõne alicuius feudi Et conclude ꝙ si princeps ipse est sufficiens per se ex redditib⁹ quos habet a suis subditis: nam propter hoc honorant dominũ in redditib⁹ gabellis: ⁊ simĩbus vt eos dominus tẽpore necessitatis defẽdat. Si autem non sufficit per se omnes tenentur pro salute dñi: ⁊ patrie. Hoc tñ limitatur notabiliter: nisi quãdo dominus inuaditur: ⁊ timor est subitaneus: ⁊ improuisus: tunc enim oẽs apti ad pugnam tenentur: vt ista ꝓbantur in. c. peruenit. de immu. ecclе. vbi etiam de clericis. in. c. omĩ timore. in. c. si nulla. xxiij. q. viij. Et nota ꝙ capta in bello licito possunt retineri cum bona conscientia: vt tenet Io. de lign. in tractatu de bello Bar. in. l. hostes. ff. de capti. Bal. in. c. j. de milite vasallo. q̃ cõtumax est. Et no. ꝙ vt bellum dicatur licitũ inter christianos inter alia requiritur diffidatio dictum est Io. an. in c. pro humani. de homi. in. vj. al's diceretur proditor. Bald. in ti. de pa. cõstan. in ṽ. vasalli. allegat hoc dictũ in aucten. Itẽ nulla cõmunitas. C. de epis. ⁊ cleri. in. l. ij. C. de serui. et aqua in penul. cartha. ⁊ ibi dicit ꝙ diffidato principali videntur diffidati oẽs confederati: ⁊ subditi diffidati. ⁊ in hac materia loquitur eleganter Ange. in sua disputatiõe incipiente. renouata guerra. Et nota ꝙ imperatori fit iniuria propter suos: ⁊ ideo videtur ꝙ tales sint vere hostes: ⁊ ꝙ possit indici bellũ. Bal. in ti. de pa. constan. in ver. damna. ⁊ in ꝓ. opioni. facit tex. in. l. q̃sq̃s. C.

ad.l.iuli.maiest.in.l.ossa.in fi.ff. de reli. ¶ Tu debes scire q clericus nō debet iurare in manibus laici sine sui superioris licentia.c.nullus.xxij q.v.vbi per glo.tamen si illud prestat in dependentibus a potestate sua tale iuramentum est obligatorium.tex.est notabilis i.c.petitio.co dē ti.quod est memorie cōmendandū fz Ab. Ex quo no. q trāsgrediens mandatū iuris in iurando.tenetur tamen iuramentū seruare quod facit contra Barto.in.l.si quis pro co.ff.de fideiuss. Et in auctē. sacramenta.C.si aduer.vendi. Et videt q tota catherua doctorū teneat cōtra Bar. Et nota glo.fi.in dic.c.petitio.que allegatur semper que itelligantur excepta in gñali sermone. cui adde glo.in regula in generali. de reg.iu.in.vj. Et notata per Sali.in.l.propter isidias.C. qui accu. non poss.per Ange.in.l.cuz depressa.ff.ad leg.rodi.de iac.i.l.iulianus. ff.si quis omis.cau.testa. Tex . et ibi p Bal.in.l.j.§.pterea.ff.de tute.et ratio.distra. Bar.in.l.si quis a liberis.§.de alimētis. ff.de libe.agnos. ¶ Nota vnum bonum consiliuz debitor vult agere ad restitutionez pignoris quasi sit satisfactum sorti ex fructibus pceptis.hz pbare qntitatem sortis: et fructuum perceptoruz quia sibi non creditur:vt in.c.ex literis.co.ti. Sed vbi non potest veram sortem probare:agat rei vēdicatione.et si creditor excipiet de pignore.habebit ipse probare veram sortem cum sit fundamentuz sue exceptionis.l.in exceptionibus.ff.de proba.qd est nota . Tu debes scire q allegāt aliq q fama nō facit plenā pbationē. Sz tu allega optimū tex.i di.c.ex liter. et adde notata p glo.in.l.iij.§.eiusdem. ff. de testi.in l.proprietatis.C.de proba . Nota tamen q in factis de antiquo facit plenam probationez. et ita saluatur glo.reputata singularis in.l. at qui natura.§.cuz me absente.ff.de neg. gest.quam allegat Bal.in.dic.l.proprietatis.et communiter tenetur:q spacium centum annorum dicatur factum de antiquo.de quo per doc. in.c.veniens.j.de testi.per Bal.in aucten.quas actiones.C.de sacra. eccle.in.l.cū sup.C.de rei vendi. et in.d.l.proprietat. Nota glo.fin.in d.c. ex literis.q causa vsuraruz nō est mere spiritualis:sed quasi : quia est ecclesiastici fori. Nota etiam ex eadem glo.q eque preiudicat confessio de credulitate sicut de veritate. ¶ Nota tex.qui semper allegat in.c.intellecto.q rex nō potest alienare iura regni.et ipsūmet potest reuocare non obstante iuramēto. Et nota vnum pulchrum dictuz Inno. in hoc.c.intellecto.pro declaratione ipsius.quod intelligitur de alienatione per quam leditur dignitas regalis.non eñi per hoc interdicit omnis donatio:vel alienatio quod est notabile.et facit quod no.glo.in c.grandi.de supplen.negli.prela.in vj. ¶ Nota pro declaratione eoruz que dicta in Rub.de despon.impu. q licet actor in causa matrimoniali nihil prohibet defertur iuramentum reo antēq absoluatur : q illud intelligitur quando aliqua erat orta presumptio contra reum . et ideo defertur iuramentum vt purget psumptionem ortam contra euz. Secus vbi actor nihil penitus probasset:etiam minus q semiplene : quia tunc absoluitur sine aliquo iuramēto.vt notant doc.in.c.mulieri. hoc co.ti. Volo q commendes memorie vnum dictum pulchrum.et quotidianum:q in causa matrimoniali ē locus delationi iuramēti in supplementum pbationis inspectis circūstantiis psonarum:et cāe qs iudex discretus hz psiderare vt cōiter notāt doc.i.d.c.mulieri. Quid ei si actor est optie vite et petit vnā puellā inferiorē se vl eqlē et hz de cōtractu p.

157

batissimum testem: certe iudex poterit deferre iuramentum actori qd est notabile. Nota etiam dic. Bar. in. l. iij. ff. eo. q stanti pro matrimonio potest deferri a parte iuramentum vt iuret pro matrimonio: quia hic nullum periculum subest cuz videatur de nouo contrahere sub conditione si ille iurabit. Quod tamen intelligit Ab. quando sibi soli reus preiudicat: secus si cõstaret de alio matrimonio. quia iuramentum non potuit deferri in preiudicium alterius matrimonij. vt notatur in. c. ij. de clandesti. despon. Et nota text. notabilem in dic. c. mulieri. q si mulier iurauit aliquem esse virum suũ nec potuit aliter probare nõ datur sibi licentia contrahendi: nec denegatur. sed relinquitur sue conscientie. Ex quo habes singularit casuz in quo est licitũ venire ꝯ confessionem propriam etiam iuratem: quia fuerat sibi iuramentũ delatum d veritate dicenda. Et ratio est quia iudex illam confessionez non recipit nec pars approbauit. Et nota ex isto. c. mulieri. iuncta glo. q concurrunt due presumptiones contrarie. z neutro prepõderat alteri. ¶ Nota in. c. clericus per ea que habent ibi per gl. z doc. q si quis iurat simpliciter seruare statuta: intelligitur de editis. non de edendis: quia iuramentum est stricti iuris: ideo non debet de facili extendi propter periculum periurij secundũ Hosti. cũ quo transit Ab. licet Jo. an. z Cardi. teneant contrarium. quod tamẽ limitat Ab. z ita saluari potest opinio contraria quando statuta postea edita nõ essẽt multũ preiudicialia. ar. l. fi. C. q res pigno. obli. poss. Qui adducit notata per Bar. in. l. si stipulatus. §. cum stipulamur. ff. de ver. obli. Volo tibi dicere vnum singulare dictuz qd probatur in. d. c. clericus. q si ille qui primo iurauit agit nunc extendere illud iuramentum ad obseruantiam alterius actus: non autez de nouo iurare: vt quia dicit volo teneri virtute pmi iuramenti non fit extensio: nec tenetur ex nouo iuramẽto: quia ad hoc non intẽdit. Et ratio potest esse qz iuramentum non extenditur ex simplici consensu. sed exigitur expressa iuratio: quasi forma iurãdi sit de substantia. z ideo Jo. and. in addi. eo. ti. ad fi. quem refert Ab. vult q si subditus qui primo iurauit domino conuenit q illud iuramẽtũ postea extendatur ad alia: non tamẽ extenditur. Hinc est etiam q Ab. antiquus dicit: q si quis asserit aliqd domino per sacramentũ quod prius fecit non est periurus: licet illud sit falsum: quod tamen intellige quando ad hoc primum iuramentum nõ extendebatur. Per hoc etiam dicit notanter Ant. de bu. q si detur licentia notario: vel iudici vt extendat instrumentum prout vult: q nõ possit ibi addere iuramentum vl stipulationem si formaliter non intercessit. quia non possunt hec simplici consensu suppleri. cum habeant certam formam: quod est notabile. Et de materia qñ data est ptãs notario addendi: vel minuẽdi ad sensuz sapientis. vide per Bar. in. l. illa institutio. ff. d heredi. insti. Bal. i. l. imperator. ff. d sta. homi. in. l. humanitatis. C. de impu. z alijs substi. in. l. cõtractus. C. de fide instru. in. l. captatorias. C. d testa. mili. Limita tñ cõclusionẽ primã vt nõ procederet qñ intenderet iurare per primuz iuramẽtũ sicut p rem spiritualẽ. vt qz diceret iuro per primum iuramẽtũ Sicut si diceret iuro per euangelia vel per sanctum Petrũ. z tũc obligatur: z ꝯtrauenẽs est piurus. Istd est mirabile dcm Cald. i. d. c. clericus. sm Ab. q ita itelligit eius dcm. Et ꝯclude breuit q si pt ꝯstare q quomõ i foro aie: vl iudiciali q iste intendebat: nouiter iurare obliga-

bitur ex iuramento.ar.c. ꝛ si chri=stus.hoc eodē ti. Et in dubio se ex=pressit verbū iuro. vł ↄsilē videtur voluisse iurare. Et nota in hoc. c. vnā pulchrā glosam ꝑ declaratio=ne. ꝙ inter iuramentum ꝛ simplicē loquelam deus non facit differen=tiā.c.iuramenti.xxij.q.v. quia illō est respectu obseruantie. qꝛ pariter obligāt. Sed in ↄtrauētione ē dif=ferentia: qꝛ maioꝛ pnia imponit ei qui venit contra iuramentū. Uel dicas sic ꝙ nō est differētia quo ad interitum salutis: qꝛ vterqꝫ peccat mortaliter. Sed respectu quanti=tatis reatus magis peccat qui ve=nit contra iuramentum: ꝛ ideo ma=ioꝛ pena afficitur: ꝛ istud est ratio=ne contemptus. quia videtur magꝭ contemnere deum qui firmauit pro missum suum per iuramentum.

¶ Et scias pro declaratione eoꝝ que habentur in.c.fi. ꝙ iuramentū iudiciale quod defertur a parte pꝫ ti potest libere siue causa recusari. etiam non referendo. Sed si iudex approbat iuramentū delatū a pte iubēdo vt iuret. tunc tenetur pars iurare vel referre.l.generaliter §. sinautem.C.eo. Et declarat Bar=tholus in.l.manifeste.ff.eo. est ta=men verum ꝙ tale iuramentum po test ex causa recusari. ꝛ Barthol⁹ in dicta.l.manifeste. ponit causas iustas recusandi. Et nota ꝙ Abb. singulariter in dicto ca. fi. tenet ꝙ sit iusta causa recusandi iuramentū ex parte rei quando actoꝛ nihil ꝓ=bauit per text.in.l.qui accusare. C.de eden. ꝙ actoꝛe non probante reus absoluitur: etiam si nihil pre=stiterit: ꝛ est pulchra limitatio ad dictam.l.manifeste. ꝛ licet moder=ni ibi teneant contrarium: tamen michi placet ista opinio quam te=nuit Specu.in loco alle. ꝑ Abb. ꝛ Jo.an.in dicto.c.fi.glo. ꝛ Bar. in l.in bonefidei.C.eo. ꝛ sic videł mi hi ꝙ sit cōis opinio ꝙ multū nota

in practica. Et nota ꝙ si iuramen=tum fuit delatum a iudice. potest postea probari contrarium vt in di cto.c.fi. vbi per glo. ꝛ doct. secus vbi iuramentum fuit delatū a par te.l.j.C.eo. Et si tu vis scire ratio nem diuersitatis cum iuramentum necessarium deberet esse maioꝛis auctoꝛitatis ꝙ̄ iudiciale. Dicas ꝙ decisio litis facta per iuramentum iudiciale habet vim transactionis videtur enim pars deferens transi gere si alia pars iurabit. Trans=actio autem non infringitur prete=xtu probationū nouiter repertarū l.sub ꝑtextu.C.ꝺ transac. Juramē tum vero necessariū defertur sine consensu partis: ꝛ sic non potest ha bere vim transactionis: ꝛ qꝛ fertur snia ex ꝓbatiōe nō integra. sine ptꝭ cōsensu. permittunt iura: vt ex pro bationibus nouiter repertis possit retractari. quod actum est vigoꝛe talis iuramenti. l. ad monendi. ff. eo. Limita tñ illud qꝺ dictū est de iuramento iudiciali delato a parte quod non potest retractari: quia non procedit quando vertitur ani=me periculū non remissibile ↄsensu partiū. vt in matrimonio ꝛ similib⁹ Dictū est nota. Hosti.in hoc.c.fi. ꝛ in.c.mulieri.ꝫ.eo. ꝛ sequił Ab. Li mita etiam vt non procedat in ca=su.l.fi.C.eo. Et nota singulr̄ glo.in hoc.c. fi. quia vult ꝙ a iuramento per iudicem delato potest recedi ꝑ nouas probationes. Nec facit vim inter species probationis: quia te=xtus in.l.admonendi. loquitur de instrumentis nouiter repertis. Sꝫ intellige vt per Bartholum in di=cta.l.admonēdi. quando testes nō fuerunt examinati: quia possunt de nouo ꝓduci eadē rōne qua instru=menta: ꝛ hoc sequitur Abb.in dic. c.fi. Nota ex eodē.c.fi. ꝙ in actio=nibus famosis nō lꝫ referre iusiurā dum: sicut est in aliis actionib⁹. Et rō est. qꝛ ↄuētus de furto melius ꝑ=

sumitur scire veritatem q̃3 accusa-tor. Secus si est talis actio famosa in qua actor ita potest esse informatus sicut reus. ita Bar. i. l. iusiurandum. §. ait pretor. ff. d iureiurã. in. l. lex cornelia. §. hac lege. ff. de iniu. Si aliquis interrogaret te qñ dicatur actorem nihil probasse ad hoc vt reus possit diffinitiue absolui quid diceres: ꝛ respondeas ꝙ est necesse ꝙ ei sit statutus termin⁹ ad probandum: quia si statutus nõ esset. puta quia semper fuit absens tunc non diceretur actorez nihil ꝓbasse. Sed diceretur nihil sufficiẽter agitatum esse: ꝛ consequeretur absolutionem ab obseruatione iudicij non a casu. l. properandum. §. ꝛ si quidem. C. de iudi. de quo per Bartho. in dicta. l. admonendi. Si iterũ aliquis interrogaret te quando dicatur plene probatum: ꝛ dicas ex intentione Bartho. in dicta l. admonendi: ꝛ Ab. in. c. tertio loco. de proba. in dicto. c. fi. ꝙ tunc ẽ plene probatum quando iudex ex his que sibi ostensa sunt est adductus ad fidem ꝛ credulitatez eius quod intẽditur. Et qualiter adducatur ad istam fidem ꝛ credulitatẽ non potest dari certa doctrina: qꝛ qñq3 adducitur per testes. qñq3 ꝑ presumptiones: qñq3 per ꝯfessionẽ c. cum causaz. de proba. vbi ꝑ Ab. Et ex his potest elici qñ dicat̃ semiplene ꝓbatũ. vel minus q̃3 semiplene: vel magis. Nam dicitur semiplene minus vel magis habito respectu ad extremum gradũ probationis. s. ipsam fidem ꝛ credulitatez. Et nota ꝙ tex. in dicto. c. fi. vult ꝙ qñ nõ est plene probatuz dz deueniri ad iuramenti delationem. ꝛ in. l. in bonefidei. C. eo. Scias ꝙ quando actor probat minus q̃3 semiplene nunq̃3 est sibi deferendum iuramentum: sed si videbitur iudici poterit deferre reo ad purgandum illam presumptionem: sed ꝑsupposito ꝙ actor habeat pro se semiplenam probationẽ cui sit deferendũ. an actori. an reo. ꝛ in hac questione dicit Abb. ꝙ tot sunt sentẽtie quot capita: sed videtur ꝙ opinio Bart. quam ponit in dicta. l. admonendi. ꝙ si actor habet semiplenam pro se ꝛ tamen nescit veritatem per verã sciam: sed ꝑ firmã credulitatez sibi nõ defertur iuramentũ hoc casu: ꝛ idẽ si haberet perfectã sciam si eẽt vilis persona vel ĩfamis: sed si causa non est magna: ꝛ actor scit plene veritatem: ꝛ est persona honesta: ꝛ habet per se vnũ bonum testẽ tunc iuramentũ sibi defertur. Et breuiter potes concludere hoc esse arbitrarium cui debeat deferri. Sed quid si actor probat plene intẽtionem suaz. reus semiplene defensionem cui sit deferendum iuramentũ ꝛ fin doct. in dicto. c. fi. ꝛ in dict. l. admonendi. conclude duos casus Primus quãdo in his que sunt directe contraria occurrit plena ꝛ semiplena. Exemplũ. ꝑ duos testes ꝓbaui ꝙ mutuaui tibi tali loco ꝛ tẽpore. tu per vnum testez probas ꝙ eras absens a loco tali tempore. non est locus delationi iuramenti: sed tunc plena prefertur semiplene ꝛ illam elidit in totum: ꝛ hoc casu procedunt iura dicentia illum debere obtinere: quia habet iura potiora in cap. in nostro. de testi. in re. licet. de proba. glo. in capi. suggestum. de iure patro. sed si plena ꝛ semiplena sunt compassibilia. Exẽplum probo per duos testes de mutuo. tu per vnum probas solutionẽ vel pactum de non petendo: ꝛ recurris ad iuramentũ. cui autẽ hoc casu sit deferendum. est varietas: quia Ioan. an. ꝛ Bartholus videntur velle ꝙ ipi reo: sed Anthonius de bu. ꝛ Abb. ꝙ ipsi actori. Sed potest concludi ꝙ illi qui est magis ydoneus: ꝛ Alex. in dicta. l. admonendi, in vltima columna vult ꝙ si.

vterq3 probat semiplene. q reo de=ferendum est: quia fauorabilior est: intellige quādo omnia sunt paria. Et nota q vnus testis facit semiple nam probationem scdm glo. et doc. in hoc capitulo si. in dicta. l. admo=nēdi. et in dicta. l. in bonefidei. q in=tellige quando est omni exceptio=ne maior. secus esset si esset consan guineus vel multu3 amicus parti. Ad hoc quod notat glo. in. l. etiam matris. ff. d proba. et si aliqs oppo neret hoc nō potest pcedere: q2 d2 q vox vnius est vox nullius. dicas q illud procedit quo ad plena3 p=bationem. non quo ad semiplenam vt in. c. ex insinuatione. de procu. Sed queritur vtrū pars possit vel debeat petere/vt hoc iuramentum sibi deferatur. Et Bar. in dicta. l. admonendi. dicit q sic. per textu3 in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. d dam. infec. Et dicit q hoc petere possit vsq3 ad conclusionē in causa Se3 Ab. tenet q iudex sine aliqua petitione potest et debet deferre ta le iuramentum per text. in dicta. l. in bonefidei. in ver. oportet: quia p petione3 redditur petens suspect9 sicut dicimus in teste. Item oritur euidens presumptio q pro se iura=bit. ex quo illud petit: sed potius al teri parti non petenti deferri deb3 Nec obstat q iudex non debet im=pendere officiū nisi petenti: q2 suf=ficit q e principio fuerit petitu3 q iudex faciat iustitiam. Pro quo tu alle. optimum textum in capitulo inter quatuor de cleri. pere. quem notant ibi docto. q spōtanea obla=tio iuramenti est suspecta. tamē vt sepissime vidi tale iuramentum fu=it petitum et delatum per iudicem petenti. Et nota quādo eris iudex q nunq3 deferas tale iuramentum quando constitutio requireret ple=nam fidē fieri. glo. hēs singula. i. c. cupientes. §. q si per viginti. de e=lec. in. vi. in ver. fidem. Itē quādo requireret legittimā probatione3. glo. habes nota. in. l. cū de indebi=to. in princi. in ver. legittimis. ff. d proba. in. l. ij. in princi. in ver. legit=timis. ff. de excu. tuto. Et bene fa=cit glo. notabil' in. c. at si clerici. de iudi. in ver. probatione legittima. q dicit q illa dicitur pbatio legit=tima que fit per testes omni exce=ptione maiores. Ex quo infertur aliquos doct. non bene dixisse i. c. cum pro causa. de pcura. q2 ibi d2 in tex. si legittime pbauerit. dicūt q sufficit probare per vnu3 testem cum delatione iuramenti. Et sic i=telligentur oīa iura que dicunt q si legittime pbaueris: vt in. c. quoti=ens. de testi. in. c. prudentiam. §. se=xta. de offi. dele. in. c. cum dilect9. de succes. ab intesta. in. c. cōsangui=nei. de re iudi. Sed ibi glosa tenet contrarium in ver. probaretur. i. c. accedens. de accu. Sed ille textus non potest intelligi de delatione iu ramēti. q2 ibi tractatur de proban=do quedam crimina grauia. Adde etia3 tex. singularē in. c. ij. de pba. qui licet adducatur p aliquos mo=dernos. q iuramentum dicatur le=gittima probatio. tamen potius p=bat contrarium. Aduertat etiam iudex seu officialis vbi lex requi=rit probationem per superlatiuum non defertur iuramentu3. glosa est sing. in. l. Non est verisimile. ff. qd me. cau. et per doctrina3 illius glo. dixit Roma. in singularibus suis. q appellans non poterit probare impedimentu3 primi anni per iura mentum. alle. text. singula. in. l. si. in ver. euidentissimis probationi=bus. C. de tempo. appella. Et ea=dē rōne dico q heres script9 in te=stamento non poterit docere de in=gratitudine filij per iuramentum. p textum singularem in. l. si quis fili=um. in ver. aptissimis probationi=bus. C. de inoffi. testa. Aduertat ēt iudex q tale iuramentū nō deferat

v ij

159

infami.vt notat Bal.⁊ alij in.l.qui accusare.C.de eden.Et ideo nunq̄ deferat spurio.quia spurij sunt infames infamia facti.dictum est singulare Azo.in summa.in titu.C.ex qui. cau.infami.irro.quod est notabile.Non deferat etiam illi qui fuit negligens in parando sibi probationes . dictum est singulare Bal. in hoc capitulo si.⁊ habeat semper respectum ad quātitatem cause:⁊ qualitatem personarum . ¶ Adde ad dicta in Rubrica de alie.iudi. mutan.cau. fac. pulchrum dictum Bartho.per illum textum in.l.cum allegas.C.ne fiscus vel respubli . vbi dicit q̄ si duo fratres hn̄t vnū castrū ⁊ vnus expellit aliū:⁊ ille expulsus vadat ad aliquam ciuitatē vel principem:⁊ concedat ius suū pro aliqua pecunie q̄titate . talis concessio nihil valet.qđ dicit eē perpetuo memorie commendandum. ¶ Ultimo nota q̄ si senior inuenit minorem sibi coniunctum ludentē ad taxillos vel ad aliū ludum licitum: ⁊ illum percutit . non potest accusari vel puniri. ita Bal. p illum textum in.l.j. C. de emenda.propin . Quando hoc fit causa correctiōis:nec modus exceditur in corrigendo.Et Bal. in autenti.ad hec.C.de lati.liber.tol. dicit q̄ licet nobilibus homines suos ppria auctoritate plagis mediocribus punire.

De iureiurando in.vi.

Nota ex.c.j.q2 semper allegatur q̄ iurans simpliciter seruare statuta obligatur solū ad seruandum licita ⁊ honesta:⁊ non contraria ecclesiastice libertati:⁊ ad ea solum debet intentio sua referri.Et sic nota q̄ generalitas non includit illicita.cui adde textum in.l.si procurator.ff.de condi.inde.Et quod notat Bart. in.l.j.ff. de his qui sunt sui ⁊ alie. iur.vbi dicit q̄ generalis confirmatio.statutorū non extenditur ad illicita.⁊ quod voluit Bar.i.l. si q̄s sub conditione.ff.de cōdi.insti.vbi dixit q̄ statuta aliquid generaliter mandantia non cōcludunt illicita. ad idē qđ voluit Bar.in.l.si stipulatus.§.cum stipulamur.ff.de verbo.obli.Nota glo.in dic.c.j.in ✠. declaramus.q̄ illud verbum est antiqui iuris declaratorium. Item q̄ ille qui iurat aliquid qđ est contra ius.est piurus.¶ Nota glo.in.c.licet.in ver.ppio.q̄ dicitur proprium iuramentū alicuius quando iurat per procuratorē habētē speciale mādatū.cui adde glo.in.c.vt circa.§.si.de elec.in.vi.in ver.p pprium.¶ Si mulier iurauit nō alienare dotē:⁊ postea alienat ⁊ iurat.statur primo iuramēto.glosa est notabilis in dicto.c.licet.in ver.cōpellendos.Pro cuius glo. intellectu vide per Ab.in.c.intellecto.de iureiuran.¶ Per instrumentum probatur crimen.glo.in.c.cū in impositionibus .in ver.datis . cui adde notata per Bar.in.l.in senatus.ff. ad turpi.¶ Testis pōt se corrigere in ptinēti.glo.est nota.in dic.c. in ver.iusta cā. quā multum notat Ab.in.c.scriptū.de elec. ¶ Ultimo volo tibi dicere vnum pulchrū dictum q̄ vbicunq3 statutum prohibet aliquid fieri:⁊ imponit penā q̄tūcunq3 loquatur gn̄aliter nū q̄ cōprehendit vilissima ⁊ minuta. tex. est singularis:⁊ ibi per doct.in.l.senatus.§.marcellus.ff.de lega. j.⁊ facit textus singular in.l.decurio formā.C.de decuri.li.x.sm Romanum in singularibus suis. q̄ immunitas concessa alicui non extendit ad vilia ⁊ minuta.Et ex hoc infertur q̄ statutū gn̄alr puniens falsificantem monetā non includit monetam vilē ⁊ minutā:nisi ex vbis sta

tuti aliud comprehendatur.

De iureiurando in clementi.

SI alicubi reperitur q papa est vicarius petri. ista est impropria locutio: vel exponitur exercet vicariam quã exercuit petrus. glosa est in cle. Romani. in ver. vicarium. ¶ Ad papam spectat reformare pacem inter christianos. glosa est in dicta cle. in ver. pace, ¶ Nõ est necessaria persone examinatio. cuz de ea plene habeatur notitia. glosa est in ver. aliqualem. ¶ Electus assumit nomen imperatoris post coronationem et consecrationem. glosa est in ver. futurus. ¶ Licet imperator prestet iuramentum romano pontifici. Non ex hoc sequitur q eius subditi sint de temporali dominio ecclesie. glosa est in ver. existere. ¶ Electus nondum coronatus potest cõcedere privilegia. glosa est notabilis in ver. Reges Romanos. et circa hoc multa adduxi in libello meo de potestate pape et impatoris. ¶ Discordia designat diversitatem cordium. glosa est in ver. discordia. ¶ Tabellio debz esse rogatus. glosa est in ver. requisitis. ¶ Dyadema proprie dicitur corona iperialis. glo. est in ver. dyadema. ¶ Quandoq inculcantur multa verba idem importantia ad maiorem expressionem. glosa est in ver. virtutem. Et nota illam quia occurrit qñq allegare. ¶ Rex romanorum coronatur triplici corona. glo. est in §. vestigijs. et ibi glo. ponit proprietatem eorum. ¶ Archiui dicuntur armarij librorũ. glosa est i ver. archiuis. ¶ Nota tex. circa prin. in ver. canonib9. iuncta glo. q sufficit allegatio generalis. ¶ Sicilia est de patrimonio ecclesie. glosa est in dicta clementi. in §. sicilie. cui adde glosam in. c. valde xciiij. dist. ¶ Licet episcopi non tãgant sacra quando reddũt testimonium. secus tamen quando prestãt iuramentuz fidelitatis. glosa est in ver. tactis. ¶ Si aliquis iterrogaret te que dicatur familiaris probatio. dicas quando vnus papa inducit alium in testem. glosa est in ver. bonifacius. cui adde glo. ix. q. iij. c. pater. ¶ Imperator post coronationem vtitur bulla aurea. ante coronationem sigillo. glosa est in ver. aurea bulla. ¶ Donatio facta per constantinuz est irreuocabilis. glosa est in ver. constantinus. Et nota q tex. in hac cle. Romani. ponit de iuramento quod prestat imperator romano pontifici. et est fidelitatis. ¶ Ultimo scias q magistratus cõstitutus ab imperatore non potest sibi constituere vicarium: vt notãt moderni in Ru. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdic. Et officiales q eligunt hoc potius faciunt de consuetudine q̃ de iure. de q̃ per Bar. in. l. obseruare. ff. de offi. proconsu. et lega. qui dicit q ex causa impedimenti potest. alĩs secus. et facit tex. in. l. nullus q̃. C. de decu. li. x. in. l. sciendum. §. legati. ff. de lega.

De institutionibus.

POsset dubitari ad quem pertineat collatio seu institutio prebendaruz et beneficiorũ: ideo postquam posita est Rubrica de preben. subijcitur modo loco competẽti hec rubrica de institu. ¶ Fuit semel a me quesitum quidaz volebat intrare religionem quandam. Abbas illius monasterij noluit illum admittere. an in iure esset aliqd remedium introductum. Et respõdi q possunt abbates compelli per superiores suos: vt tot recipiãt qt possunt de redditibus ecclesie sustentari. Textus est notabil' in. c. j. eodẽ titulo. intellige tamen q debeat etiam haberi respectus ad alia onera ecclesie. Nam ex redditibus ecclesie non solum clerici sunt pascen

160

di: sed ipsa ecclesia est reparanda: et hospitalitas solita tenenda. capitulo pastoralis. de his qui fiunt a prela. cap. de monachis. de prebē. Sed etiam vltra ista que sunt a iure inducta/debet etiam haberi respectus ad onera que imponuntur monasteriis per principes seculares de facto. parum curantes animas dummodo impleant archam fiscalem magno thesauro. Sed aduertāt tales: qr morituri sunt: et añ tribunal christi sunt de omnib⁹ redituri rationes. ad roma. xiiij. et sufficit q in monasteriis possunt esse sine penuria/licet nō commode: vt in dicto. c. j. Et adde pulchrā glosam in. c. j. de statu. regu. in. vj. in ver. absq penuria. ¶ Nota vnam pulchram limitationē ad iura q dicunt q laici non possunt prescribere spiritualia. vt in. c. messana. c. sacrosancta. de elec. cū similibus: qr procedunt in laicis habitu et pfessione non in conuersis. Qr ex consuetudine possunt admitti ad electionē. vt est glo. notabi. in. c. ij. eo. ti. Et ibi per doc. et glo. in. c. cum ex eo. de elec. in. vj. Item sm Inno. in dic. cap. ij possunt iteresse in omnibus tractatibus ecclesie vna cum aliis qui sunt clerici. Nota etiā aliā pulchram limitationē ad id quod dictum est q laici conuersi admittuntur ad electionem ex cōsuetudine qr hoc pcedit in locis vbi sunt conuersi et clerici. Secus vbi esset collegium conuersorum laicoꝝ duntaxat. tales enim citra consuetudinē habent ius eligendi prelatos eorū vt sunt hospitalarij. Hanc limitationem ponit Abb. in dicto. c. ij. p textum in capi. cum olim. de arbi. ¶ Tu scis per ea que habuisti q praua psuetudo dbet per superiorē extirpari. c. j. de consue. Sz aduerte ad vnū pulchrū dictum q si epūs est negligens in tollendo prauam consuetudinem. tunc archiepūs in sua prouincia potest exercere iurisdictionem et fulminare excōicationem in seruantes eam: vt notabiliter pbant in. c. ex frequentibus. et adde glo. ix. q. iij. i summa. Tu scis q allegatur glosa in clementi. Romani de elec. q inferior potest augere penaz iuris in suo statuto. Et tu allega optimuz textum in dicto c. ex frequentibus. Non tradas obliuioni vnum dictum quod alibi non ita bene probatur q proprius epūs pōt absoluere a snīa excōmunicationis lata per statutū archiepiscopi satisfactione premissa. vt in dicto. c. ex frequētibus. Secus tamen est in sententia lata ab homine non per viam statuti. qr ab illa absoluit solum ille qui eam tulit vl eius supior. De quo per Jo. an. et Abb. in dicto. c. ex frequentibus. et Abb. in. c. garue. de preben. Tu scis dispositionez. c. fi. de offi. vica. in. vj. q vicarius episcopi nisi sit sibi expresse concessum. non potest beneficia conferre. hoc non procedit institutione que fit de presentato. qr illaz potest facere absq alio mandato. textum habes singularē iuncta glosa i dicto. c. ex frequentibus. et ibi per doct. Nota q habēs beneficium sine legitimo titulo. iusto errore ductus. non tenetur ad restitutionem fructuum. glosa est penultima i dicto. c. ex frequētib⁹. Et dum dictum est supra q episcopus pōt absoluere a sentētia excōicationis lata per statutum archiepiscopi. itellige etiā si tale statutū esset confirmatū per papam. vt notant doc. super glo. fi. in dicto. c. ex frequentibus. quod est notabile p intellectu. capitu. nuper. de senten. excommuni. ¶ Tu habuisti glo. in c. ex ore. de his que fi. a maio. parte. ca. q per inuestituram non transfertur possessio. que fuit adducta i vltima rubrica prime partis huius compendij. Adde glo. in. c. auctori

tate.eo.titu.in glosa.ij. Et dicas prout ibi fuit dictum. ¶ Et nota pro intellectu terminorum: quia sumus in rubrica de institutionibus .quod triplex est institutio. Una est proprie que sumitur pro translatione iuris non libera a superiore facta. quando scilicet presentatus per patronum instituitur: et istud ius instituendi transit in capitulum sede vacante. c.j.de institu.in.vj. Alia est institutio que capitur pro collatione libera. de qua in dic.c.ex frequentib9. Tertia est institutio auctorisabilis que fit quo ad curam populi tantum vt si collatio beneficij spectat ad inferiorem pro cura populi non exempti recurritur ad episcopum. vt in c.j. de capel.mona.in.vj. Alia est institutio que capitur pro inductione in possessionem: et ista pertinet ad archidiaconum de iure communi capitu.ad hec.c.vt nostrum.de offi.archi. Et quia glo.hic facit mentionem de inuestitura. dicas quod inuestitura fit duobus modis. Primo modo nulla precedente collatione vt quia superior capiendo annullum dicit.inuestio te de tali beneficio: et talis inuestitura idem est prope quod collatio: quia transfert ius in inuestitum. Alio modo fit: quia precedente collatione seu institutione seu confirmatione subsequitur inuestitura. puta per annullum. birretum. vel quid simile: et tunc quid operetur talis inuestitura / dictum est in vltima rubrica prime partis huius compendij. Et nota secundum doct. post glo. in dicto capi .auctoritate.pro his que habentur in.c.j. supra eo. quod dicuntur illi clerici posse sustentari ex redditibus quando possunt sustentari saltem partius viuendo. secus si cogerentur mendicare.

¶ Nota glo.in.c.ad decorem.quod extranei possunt licite instituti in beneficijs: si alias sunt idonei. Putat tamen Ab.quod si reperitur inde genitus qui sit idoneus non debet postponi forensi. Allegat text.quem dicit nota.in ratione sui.in.c. nullus inuitus.lxj.dist. Et puto quod dicat verum.nec prelatus aliter faciens est bonus paterfamilias.nec facit secundum iudicium rationis. ¶ Commenda memorie tex.qui semper alleg.i.c. cum venissent.eo. ti.quod verba generalia prolata ad complacentiam alicuius.non inducunt obligationem seu dispositionem. Tu debes scire quod Bar.in.l.aurelius.§.idem quesit. ff.de libe.lega.format questionem de illo qui confessus est quod fecit homicidium ad sui defensionem. Ista confessio pro parte potest recipi: et pro parte repelli. Tu pro hoc alle. optimum textum secundum Abb.in dicto.c.cum venissent.tu autem adde nota ta per Ab.in.c.auditis.de prescrip.in.c.bone.ij.de postu. prela.in capitu.tua.de sponsa. Et late habetur in libro maleficiorum.in ver.comparent inquisiti.et partem negant etc. Et nota in alio textum in dic.c.cum venissent.quem semper allegatur quod iudex ex officio suo non implorato potest ecclesijs consulere. et sic facit quod superior potest concedere restitutionem in integrum ecclesie non petenti. Sicut etiam dicim9 de minore.de quo per Bar.in.l.iiij.§. hoc autem iudicium.ff.de dam.infec. Et pro intelligentia glo.in dic.c.cum venissent.scias quod de iure communi collatiua institutio tituli pertinet ad episcopum per iura allegata in glo. Ad idem text.in.c. cum ex iniuncto.de here.in fi.qui text. etiam loquitur de institutione. Ista conclusio fallit nisi alicui prelato inferiori competeret hoc ius ex priuilegio vel prescriptione.de quo per glo. in.c.quamquam.de elec.in.vj.et ius confirmandi etiam de iure communi.spectat ad episcopum. Et nota vnam regulam quod ille qui habet ius conferendi habet custodiam istius ecclesie vacantis.glo.est notabilis in.c.cum vos.de offi.or=

161

di. Et nota vnum sm Abba. q prescriptio institutiõis extendit se ad custodiam: quia accessorium sequitur principale. Aduerte q ille qui prescripsit institutionem non videtur prescripsisse destitutionem: vt visum est in rub. de here. ex intentione Host. et Abb. Si tu vis habere bonam theoricam ad cognoscẽdũ an ꝯcessio fuerit real vel personalis. recurre ad glo. in ver. fuisse. in dicto. c. Et Abb. adducit notata per Bar. in. l. pater. ff. de serui. lega. Et tu adde q cõcessio immunitatis in dubio intelligitur personalis: vt notant doctores in hoc. c. de quo p glo. xvi. q. i. c. possessiões Joan. an. in regula priuilegium de reg. iur. in. vi. per Bar. in. l. quia tale. ff. solu. ma. quia priuilegium est restringendu3. et est textus in. l. forma. §. ꝗꝗ. ff. de censib9. Nota sem per glosa3 in ver. abiurasse. q iuramentum prestitum per prelatum super iuribus ecclesie valet: et tenet quatenus preiudicat ipsi prelato: sed non quatenus preiudicat ecclesie. Et conclude q vbicunq preiudicium prelati est separabile a p̄iudicio ecclesie. iuramentum per eu3 prestitum sibi nocebit: sed non ecclesie. Secus vbi preiudiciũ nõ est separabilis. puta quia omnia bona sunt communia: et ipse contrahendo in illis iurauit in damnum ecclesie. tale iuramẽtum nõ valet. Tu scis dispositionẽ. c. cum dilect9. de causa poss. q vbi agit petitorio et possessorio. vna sñia dñt termiari. Accipe pulchrã limitationẽ nisi p̄us cõstaret de possessorio: qr tunc potest pronunciari super possessorio. dilato iudicio super proprietate. vt singulariter probatur in dic. c. cum venissent. sm vnã lectura3. ¶ Scias q in hoc. c. cũ venissent. tractatur materia. an ex iuramento oriatur actio. Et vt intelligas terminos. scias q est quoddam iuramentum litis decisorium vel alicui9 dubietatis. quod prestatur in lite: et ex tali iuramento sm vtrũq ius datur actio. l. actori. C. de iureiuran. Quoddam est iuramentum confirmatorium quod cõfirmat cõtractum al's prohibitũ. c. ij. de pac. in. vi. vel etiam quando prestatur super contractu a iure permisso: et tunc non agitur ex iuramento: sed actione ex eo contractu: sed iuramentum operatur notabilem effectum: quia accumulat forum foro. Textus est notabilis in. c. cum. c. laicus. de foro competenti. in. vi. qr est in electione actoris corã q̃ iudice velit agere: et ideo in q̃lꝫ cõtractu facias apponi iuramẽtũ. qd da3 ẽ iuramẽtũ obligatiõis inductoriu3 et de isto dubitatur vtrum ex eo cõpetat actio. exemplũ: extraiudicialiter iuro q pro te faciam certum quid. de quo per Bartholum in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. et videt esse communis opinio legistarum q non competat actio. Putat tamen Antho. de bu. q etiam de iure ciuili oriatur actio quando pactu3 nudum precedit: et sequitur Ab. facit qd habet in. l. i. ff. de ꝯsti. pecu. Sed puto q isti doctores errauerunt. nam ipsi presupponunt q ratione duplicis pacti oriatur actio. sicut dicimus in titu. de ꝯsti. pecu. sed hoc nõ est verũ. Et Bar. tenet contrarium in dicta. l. si quis ꝑ eo. dicit enim q iuramentũ nõ h3 vim pacti. non enim iurando ꝓmitto p̄ti: sed deo: et ideo non est pactũ. qd est duorum consensus in idem. l. i. ff. de pac. Et ideo ex tali iuramento non oritur naturalis obligatio: quia si oriretur posset accedere fideiussor. dicta. l. si quis pro eo. sed de iure canoni. datur actio: vel agitur officio iudicis ratione peccati et putat Ab. q hodie de iure ciui. possit agi ex tali iuramento: qr imperator submittit se canonib9 in s

cernentibus animam. Sed eadem ratione posset dici q etiam de iure ciuili ex pacto nudo oriatur actio: quod nõ puto verum: et dicetur alibi. ¶ Nota tex. qui semper alleg. in c.fi. q habens ius conferendi non potest sibiipsi conferre. Debet eñ esse dña inter agentẽ et patientem potest tamen suis cõsanguineis cõferre: dũ tamen sint idonei. nec moueatur affectu carnalitatis: p hoc q notat glo.no.in.c.q2.de iure pat. Nota tamen fm glo. et doc. q si collator transfert in alium omnimodã potestatez potest ab eo recipere beneficium: quia ille confert iure proprio. et ideo posset recipere a legato qui esset in partibus. ¶ Et quia glo. hic tangit an quis possit sustinere vicem plurium personarum. Allego tibi pul. glo. in hac materia in c.singula.lxxxix.dist. ¶ Commẽdate glosas memorie auditores charissimi in ru. de arbi. in. ij. colum. dũ alle. glo. in.c.cũ dilectus. adde gl. i.c.i iuuẽtute.i.glo.fi. de purg.ca. Et no. vt bñ itelligas q vex ẽ qđ debet credi testi min⁹ idõeo i defectũ qñ ex nãa illi⁹ facti: seu negocij verisimiliter alij testes nõ poterãt occurrere fm Anto. de bu. in.c.tertio loco. de proba. vt puta ea que fiunt in domo possunt probari per eos q habitant in domo. l.consensu. C. de repu. Secus si alij testes ex natura illius negocij poterant occurrere: licet casualiter non interfuerint: de quo etiam per An. de bu. in suis cõsilijs. in consilio incipiente: quia q̃stio dubia vulgaria habet. vbi etiaз dicit q in talibus non admittuntur vt plene probent: sed aliqualem pbationem facient. l. etiam matris. ff. de proba. pro quo etiã habes tex. glo. et Ab. i.c.fi. de testi. cogẽ. et Ab. in.c. de cetero. de testi. vbi dt q laic⁹ nõ admittitur in cã criminali ꝯ clericũ qñ fuit delictũ ꝯmissuз in loco vbi erat copia clericoꝝ. Et nota q licet admittantur aliqui testes i casu deficientiũ probationũ: tamẽ debet prius ꝯstare q alie probatiões esse deficiant fm An. de bu. in dic. consilio. q2 semp posset allegari q alie probationes non poterant haberi. Si enim presupponitur q propter solum defectum probationum aliq sunt idonei. oportet q prius constet iste defectus: pro quo facit tex. in.l. diuus traian⁹. ff. de testa. mili. et ibi pul. p Bar. Nec statur dicto illorũ qui non sunt idonei: si dicũt q alij ñ erant ibi pñtes. sed alr debeat pbari. vt eleganter notat Bar. in.l. decem. ff. de ver. obli. vbi dicit q non creditur testi quo ad ipsum admittendũ: sed iudex debet aliter inuestigare. In eadẽ ru. de arbi. in versi. No. singul. glo. in.v. colũ. adde qđ cõmuniter tenetur. q de iure ci. non potest cõpromitti in iudicẽ tanq̃ in arbitrũ de cã que spectabat ad suã iurisdictionem: secus tanq̃ in arbitratorem. sed de iure ca. potest compromitti etiam tanq̃ in arbitrum. De quo plene per Alexã. in.l.j.§. et post operis. ff. de ope. noui. nũc. Et adde ad pdicta tex. cũ glo. in.l. si q ex consensu. C. de epis. aud. Ultimo nota q si statutum dicit q instrumẽta possunt mandari executioni nulla tpis prescriptione obstãte. nõ tñ poterũt mandari post centum ãnos glo. habes no. in aucten. vt de cetero non fiant cõmutationes. §. j. per Ange. in.l.j. C. ne rei dñice. in.l.j de anna. excep. Jo. de anna. in.c. multorum. de iude.

¶ De insti. in. vi.

Nota tex. i.c.j. q2 sp allegat q capl'm sede vacãte pt istituere pñtatos ad bñficia: lз ñ possit cõferre bñficia spectãtia ad collationẽ epi. ¶ No. etiã tex. in.c.ij. q nõ repellit pñtatus pp defectũ ordinis. Ultimo volo tibi tradere pulchrã limitationẽ ad.l. cogitatiõis. ff. de pe. vbi dr. q cogitatiõis penã

162

nemo patiatur. quã ponit Bal. in l. si quis non dicam rapere. C. de episco. et cle. ꝙ illa non ꝓcedit in heresi: quia in heresi deliberatꝰ motus in mente puniretur per inquisitorē quando sibi constaret per confessionem heretici: quia aliter nõ posset probari cogitatio mētis: quam solꝰ deus scrutatur. et mouetur ratione quia deliberatio mētis in heresi sufficit ad ꝑpetrationē delicti. eo ꝙ tale delictum nõ requirit aliquod ab extra. sed figitur in sola mentis cogitatione. quod est pulchrum.

¶ De iure patronatus.

In ista ru. tractatur de patrono qui construxit vel dotauit: seu fundauit ecclesiam. Et dicitur patronus: quia sicut pater deducit filium d non esse ad esse: ita patronus ecclesiam deducit ad esse. Et si tu velles scire quid sit ius patronatus: dicas ƀm doc. ꝙ est ius honorificum/onerosum: et vtile alicui cõpetens in ecclesia pro eo ꝙ diocesani consensu ecclesiam construxit fūdauit: vel dotauit ipse: vel is a quo causam habuit. Et dicitur honorificum propter honorē q̄ est in p̄ntando. quia episcopus non potest instituere in tali beneficio nisi ad presētationem patroni. Itē qꝛ patronꝰ debet p̄ alijs in ecclesia patronata honorari. c. nobis. hoc. eo. ti. Dicit̃ et ius onerosum. quia patronus tenetur defendere ecclesiam ne bona dilapidentur. xvj. q. vij. c. filijs. Dicitur etiã vtile: quia si patronus deueniret ad inopiam: cõsequitur hāc vtilitatem: ꝙ ecclesia patronata tenetur ex redditibus vltra necessaria remanētibus pinguius subueni re patrono q̄ ceteris pauperibus. c. quicunqꝫ. xvj. q. vij. et ibi pulchra glo. in ver. ad inopiam. Et dum dicitur fundauit: dicas. i. assignauit fundum in quo deberet ecclesia cõstrui. Possunt ergo tres patroni cõcurrere in eadē ecclesia. vt qa. vnꝰ dedit dotem: alter fecit ecclesiā construi. alius dedit fundū vbi cõstruatur. Nota etiam ꝙ si plures dotēt omnes sunt patroni. etiã si vnus cõferat minus q̄ alter ƀm Innocē. in hac ru. glo. lxiij. dist. in summa. Et sic limitatur glo. reputata singula. in. c. q̄cūqꝫ. xvj. q. vij. que dt ꝙ si q̄s modicum cõtulit pro dote non efficitur patronus quod intellige quãdo vnus solus dedit dotem. et in materia vide glo. ordinariam in. c. piementis. xvj. q. vij. ¶ No. ꝙ cõiter tenetur per doc. super glo. j. in. c. j. ꝙ ius patronatus transit ad heredes extraneos: et sic non solum ad heredes sanguinis. Et vltra doc. alleg. glo. in di. c. filijs. xvj. q. vij. Et j. c. considerandum. per illa iura que loquuntur indistincte. Et transit non solum in masculos. sed etiam in feminas. Notant doc. in cle. si. eod. ti. glos. in. c. xvj. q. vij. Et non tradas obliuioni glo. in di. c. j. ꝙ ius patronatus est apud quemlibet heredem insolidum: etiam si sint heredes ꝑ inequalibus partibus. quia istd ius est indiuisibile. ¶ Et nota vt bene intelligas ꝙ si est contentio inter episcopū et patronū episcopus ponet yconomum in ecclesia donec fuerit sopita contentio. c. cum vos. de offi. ordi. Si autē est contentio int̃ patronos super iure patronatus ep̄s debet expectare lapsum tēporis p̄fixi ad presentādum. c. quoniā. eo. ti. Et hoc si põt sine scandalo. alias autē seruetur quod habetur in. c. j. et ij. eo. ti. Et non omittas glo. multum notabilem in hac materia in. c. si plures. xvj. q. vij. Et scias ꝙ pronus consequitur ius patronatus ex gratia et permissione quadā et tollerantia ecclesie. c. quoniam. eod. tit. Nam de iure communi ex sola fundatione non possit patronus acquirere ius patronatus. cuꝫ illud sit annexum spiritualibus. c. quanto d iudi. Et tex. in di. c. quoniam. ꝓbat ꝙ

in presentationis actu sufficit maior pars. Nota etiam vnuz dictuz notabile. q patrono impedito currit tēpus. Secus est in electoribus secūdum doc. quod est notabile. Nota glo.i.in dic.c.quoniaz q ex noua reedificatione ecclesie cum consensu episcopi acquiritur ius patronatus et primus desinit esse patron9. Sed intellige glo.secundū Ab. quando erat patronus ex sola constructiōe Secus si alio respectu: vt dictū est supra. Tu autē adde ad ea que hic tanguntur per glo. et doc. q reficiēs non dicitur proprie de nouo facere Bar.in.l.i.§.si quis.ff.de noui operis nunc. Et quod notat glo. et doc. i cle.si.d rescri.in.c.i.in ver. domū. de religio.do.in.vi. Et quod voluit Bal.i.l.si vt proponis.ff.C.d nup. Et est conclusio q si totuz edificiū est destructum funditus.tunc reedificās dicitur de nouo facere. Et idō dixit glo.notab.in.c.de monachis. xviii.q.ii.q monachi non possunt reficere sine consensu episcopi. si monasterium est in totum destructum: sed in reparatione non requiritur. Nota glo.in.ver.qui maioribus. cui adde glo.in.c.ii.de offi.custo.in c.monasterium.xvi.q.vii.in.c.licet. viii.q.i.et multa adduxi i repetitiōe in.c.inter alia.de immu.ecclesie.

¶ Volo q mandes memorie vnuz dictum nota.docto.in dict.c.quoniam.per illum tex. q vbi plures habent explicare aliquem actum. debes semper considerare vtrum habeant hanc potestatem vt collegiū an vt singuli.quia primo casu requiritur maior pars totius collegii. Secundo casu sufficit maior pars respectu aliarum partium. Et nota q verior videtur opinio illa q omnes patroni debeant simul conuenire in presentationis actu.nec sufficit q aliquis presentet de per se: vl aliqui alīs non vocatis. quia sum9 in casu quo maior pars preiudicat minori secundum theoricaz. ¶ Nota Barto.in.l.omnes populi.ff.de iusti.et iu.quem sequitur Ab.in dic. c.quoniam.in fine. ¶ Non tradas obliuioni q si tu recepisti vnum beneficium a laico: et postea vis impetrare a papa: q exprimas te prius illud beneficium recepisse de manibus laici.aliter non valeret impetratio.vt dicit Abb.per illum tex. in.c.preterea.eod.titu. Et adde ea que dicta sunt in rubri.de elec.dum allegatur tex.in.c.quisquis.eo.tit. ¶ Si aliquis interrogaret te: quid est presentatio: quid responderes? dicas q est quoddam inchoamentum.seu preambulum ad obtinendam institutionem episcopi: vt notabiliter probatur in.c. quod autē. Et in hoc commenda memorie illum tex. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum casum in quo iura permittunt spoliationem violentam: si aliquis tenet notorie iniuste ecclesiaz non est necesse q episcopus eum vocet in iudicium: sed potest euz de facto spoliare sicut de facto se intrusit: vt notabiliter probatur secundū vnum intellectum in.c.quia clerici. et sic ratione notorietatis non est necesse iudicium intentare. quod est notabile. ¶ Nota multum glo. qz quotidie allegatur in dic. c.quia.in ver.filii.q filius potest obtinere ecclesiam ad presentationem patris. et probat etiam notabiliter ista glo. q episcopus potest conferre beneficiuz suo filio.vl nepoti legitimo dū modo als sit idoneus.ita q non moueatur affectu carnali. ¶ Volo tibi dicere vnū casum in quo maius dignum potest accedere minus digno: quando ius patronat9 exñs in vniuersitate traāsit ex illo titulo nō gratuito: qz cōtractus videt initus super rebus tēporalibus: et non sup iure patronatus. Sz accessorie trāsit ius patronat9.tex. est notabilis qui quotidie alle.i.c.ex literis. quem

163

tex.etiā adde ad ea que dicta sunt supra. q in feminas potest transire ius presentandi. quia ibi probatur q mulier est capax iuris presentandi. Et no.glo.j.in dic.c. ex literis. qr est pulchra. No.pro declaratione glo.fi.7 eorū que ibi scribunt docto. q quando aliquis est in possessione sine aliqua controuersia pōt presentare 7 institutus ad suaz presentationez non debet postea remoueri: liceat appareat possessorez nō habuisse ius proprietatis: intellige tamen hoc notabiliter quando existens in possessione erat bone fidei. secus si malefidei. dictum est notabile Inno.in.c.ij.de in integr.resti. in.c.ex literis.de resti.spo.quod dictum pro valde notabili alle. Ab.ī dic.c.ex literis. Et istud dictum limitat notabiliter.c.querelā.d elec. 7.c.consultationibus.hoc eo.ti. Limitat tamen predicta vt non procedant quando fuisset sibi mota controuersia ante presentationem sup possessione: quia negatur ipsum possidere. quia tunc non debet admitti presentatio. Sed si esset mota controuersia sup proprietate iuris: vt quia alius dicit se esse patronum: licet reus sit in possessione. isto casu potest presentare: 7 eius presentatio admittitur. sed differetur institutio in euentum cause. 7 sic habes declaratam glo. Et adde glo.ij.q.vj.c.hoc quippe.in ver. debeant. Solet dubitari. venditur palatium in quo est ius patronatus: nec habetur adit⁹ nisi p palatiū: an transeat ius patronatus? Et Inno. Jo. an. 7 Ab. q nō: qr palatiū non est quid vniuersū: sed res particular;. Sed contrarium videtur tenere Bar.in l.si mercedē.§.si fundū. p illū text. ff.de actio.emp. Et ibi dicit Bar. q vēdito fundo videtur vendita capella que est ibi: nisi habeat adituz ex publico. Et adde qd notat Barto.in.l.affidi⁹.ff.de priuile.credi. vbi dicit: q si aliquis fecit fieri capellam in loco fratruz minorum: et postea bona eius vendantur pper debita: in venditione bonorum non venit illa capella: etiā si nō esset sacra. Et sic ista erit pulchra cautela ad fraudēdos creditores. Adde et quod notat Bart.in.l.inter eos.ff. d acqui.re.domi. vbi querit/ quidā baro vendidit castrū. an videatur vendidisse iurisdictionem. Et concludit q si adheret persone nō. sec⁹ si loco 7 in dubio dicitur coherere loco. ¶ Nota glo.in.c.preterea. in ver.priuetur.hoc eod.ti. dum dicit ergo nō ipso iure. Sed vide glo.in c.si quis deinceps.xvj.q.vij.in ver. interdicimus. Et nota glo. etiā ibi que cōmuniter nō solet allegari. q vbicunqz aliquis suspendit donec fecerit. si fecit est statim absolutus alibi dictum est. ¶ Nota glo. j.penul.7 fi.in.c.illud. an patronus possit concedere alterius patronat⁹: sine consensu episcopi. Et cōclude breuiter sm magis cōmuniter doc. q si laicus vult concedere ecclesie vel loco religioso: potest sine auctoritate episcopi. si autem vult concedere laico: aut clerico recipienti nomine proprio: 7 tunc nō pōt sine cōsensu episcopi. Et debet interuenire consensus epi vt videat an expediat ecclesie mutare patronuz. Nā si vellet cōcedere potentiori: seu tiranno episcopus non ɔsentiat. Itē an interueniat fraus qr dubitāduz est ne sit ficta donatio. ¶ Et scias sm veriorem opinionē in.c. querimonia. q ius patronatus nō potest adiudicari vni ex heredibus quando sunt plures heredes īstituti: nec diuidi iter eos. sed omnes heredes erunt patroni insolidū. Nota etiam q patronus nihil habens in bonis non pōt cedere ius patronatus creditoribus: quia non recipit estimationem. Nec potest interuenire titulus non gratuitus super iure patro

natus. c. quia clerici. supra. eo. c. preterea. de transac. ¶ Si tu vis scire casus in quibus aliquis potest venire contra factum propriũ: vide glo. in. c. cum laici. de quo etiam visum est in rub. de elec. Scias ꝙ si pater commisit crimen lese maiestatis: et sic omnia bona confiscantur. transit ius patronatus in fiscum: non ad filios. glo. est singularis in. c. filijs. xvj. q. vij. Et adde glo. in cle. pastoralis. in ver. subiecta. de re iudic. q̄ licet videatur tenere contrariuz. tamen sunt concordes si recte inspiciantur. Et nota ꝙ fiscus non potest capere rem prohibitam alienari ꝑ testatorem. Bar. in. l. imperator. ff. de fideicommiss. liber. Et iura q̄ non possunt transire in extraneum heredem: non possunt transire in fiscum l. iura libertorum. ff. de iure patro. Bar. in. l. cum qui. ff. de interdic. ⁊ relega. Et ideo dicitur ꝙ ẽphiteosis ecclesiastica non transit in fiscuz confiscatis bonis. c. felicis. de penis. in. vj. quia talis non potest transire ad heredes extraneos: vt ẽ gl. reputata singularis in. l. etiaz. ff. solu. ma. Jo. an. in. c. in presentia. de proba. Bar. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de operis liber. Et ideʒ dicendum in feudo ꝙ non transit ad heredes extraneos. vt per doc. i. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. Et ideo confiscatis bonis vsufructuarij non ꝯfiscatur ius vsufructus. quia illud nõ potest alienari. Bal. ⁊ Sali. in. l. j. C. de bo. liber. Volo tibi dicere pulchraz limitationem ad. l. quisquis. C. ad le. iul. maies. vbi dicitur ꝙ filij efficiuntur infames propter crimẽ lese maiestatis commissum per patrem: qꝛ illa lex non procedit in filio clerico Tu habes glo. singularem in. c. satis peruersum. lvj. dist. Tu debes scire ꝙ mala fides nocet successori vniuersali. l. cum heres. ff. de diuer. ⁊ temporali. prescrip. l. vicia. C. de acqui. posses. Tamen vicium prelati precessoris nõ nocet successori in prescriptione: vt notabiliter probatur in. c. cura. eo. ti. secundum vnuz intellectuz. Et vide ibi glo. ⁊ adde glo. in. c. de quarta de prescrip. i. c. in primis. ij. q. j. in. c. si sacerdotes. xvj. q. iij. Et scias ꝙ licet heres q̄ succedit defũcto mala fide possidẽti: non possit complere prescriptionem inchoatã nomine defuncti. potest tamen incipere prescribere ex sua persona si non est in mala fide: vt voluit Di. in regula posses. Barto. in dic. l. vicia. ⁊ in dic. l. cum heres. Et nota ꝙ in prescriptione vbi requiritur titulꝰ sufficit ꝙ quis credat titulum specialem interuenisse probabili credulitate ductus. vt qꝛ audiuit a fide dignis: vel est fama vicinie. vt notabiliter probatur in dic. c. cura. secundum alium intellectum. ⁊ legiste habent optimũ tex. in. l. quod vulgo. ff. de vsuca. ꝓ empto. Et pulchre per Bar. in. l. celsꝰ ff. de vsucapi. ¶ Si aliquis interrogaret te an reperiatur aliquis casus in iure in quo fiat presentatio post restitutionem: quid diceres. tu forsitan cogitares: sed dicas ꝙ vbi duo contendunt de iure patronatꝰ ⁊ labitur tẽpus. tunc episcopus instituit absq; aliqua presentatione: ⁊ ille qui obtinuit in lite presentabit iam institutuz: vt habetur in. c. si vero. ⁊ fit talis presentatio vt verꝰ patronus adipiscatur possessionem p̄sentandi post victoriam in lite. si tamen secundum doct. ille victor nollet illuz presentare. nõ propter hoc nocebit instituto qui consecutus est plenum ius. Et nota ex hoc vnum modum recognoscendi patronuz q̄ pronunciatur patronus post institutionẽ legitime factã per episcopũ. ¶ Quero ecclesia est constructa in fundo meo ⁊ mihi competit ius patronatus. an cum alienatione fũdi transeat ius patronatus. Et doct.

concludunt ꝙ non in.c.cum seculū. Si tu vis scire modos quibus trāsfertur ius patronatus: vide glo. notabilem que est prima in dic.c.cum seculum Et adde glo.xvj.q.vij.c. pie mentis. Nota singulariter glo. j.in.c.ex insinuatione. dum vult ꝙ tunc sit necesse habere cōsensū epi. cum ius patronatus donatur extraneo: secus si conferatur compatrono. Et hanc glo. approbat Ant.de bu. licet aliqui velint contrariū. sꝫ contra istā glo. faciunt ea que dcā sunt supra in.c.quia etiā illa ratio videtur militare in casu isto. ¶ Nota glo.ij.in.c.consuluit.ꝙ pater pōt presentare filiū. Ad idē in.c. quia clerici.supra eo. No. ēt glo.fi. ꝛ facit ad questionē an deputati ad eligendum possint vnum ex se eligere ¶ Quero venditum est ius patronatus per se contractus non valet vt in.c.de iure.cuius debet esse preciū. Et ibi concluditur ꝙ ecclesie cui est irrogata iniuria. ꝛ vide glo. i c.de hoc. in ver. restituant. de simo. in.c.si quis in atrio.xvij.q.iiij. Sed nunquid ille qui vendit perdat ius ꝛ glo. hic se remittit ad notata per ipsam in.c.quia clerici.s.eo.in ver. spoliēdo. que tenet ꝙ sic. ¶ Et qꝛ allegatum est supra dictum Inno. in.c.ij.de in integ.resti. ꝙ requirat ꝙ aliquis sit in possessiōe presentādi bona fide. Tu allega glo. penul. in.c.consultatiōibus.hoc eo.ti. Sꝫ vellem scire quando quis dicitur esse in possessione bona fide: vel mala Et dicas sm doc.in.c.consultationibus. ꝙ habens consciam rei aliene dicitur in mala fide. In bona vero fide dicitur qui possidet putans se esse dn̄m: vel patronū. tex. est notabilis in.c.si virgo.xxxiiij.q.j. Et Et ista procedunt. quādo cōstat de aīo. Sed qd in dubio. dicas ꝙ si aliquis est in possessiōe auctoritate iudicis qui seruauerat iuris ordinem presumit in bona fide ꝑ ea q̄ hn̄tur in.l.iuste.ff.de acqui. poss. nisi ipse fuerit in mala fide. Et nota glo. notabilem in.l.super longi.C. de prescrip.lon.tempo. ꝙ bona fides p̄sumitur. eo ꝙ non probatur contrarium. Et non omittas questionē quā allegat Bar. i.d.l.iuste. an si iudex cōcedat alicui licentiā vt sua auctoritate ingrediatur possessionem an valeat. Et concludit ꝙ sic. quia qs potest esse nuncius ꝛ executor in re propria. De quo est tex. ꝛ ibi notat Bar. in.l.cum qui.§.si epistolā.ff. de ser.fugi. in.l.creditores.i.iiij.q. principali.C.de pigno. Intelligit tamē Bar. qn̄ non inuenit resistentem. quia tunc ne sit causa maioris tumultus non debet ingredi: ꝛ allegatur ista decisio Bar. ꝙ iudex pōt dare licentiam actori citandi reum in causa ipsius actoris: de quo per Bar. tenentē ꝙ sic in extrauagan. ad reprimendū. in ver. per literas. Et no. dcm̄ Innoc. in dic.c.ij. de in integ. resti. ꝙ possidens iure resistēte presumitur in mala fide. qd tn̄ limitatur: nisi longo tēpore possedisset: vel possessionē probabilibus cōiecturis acquisiuisset. vt ibi per Inno. Et adde Archi. i.c.j. de p̄scri. in.vj. An.de bu. in.c.cum ecclesia. de causa poss. Ab. in.c.si dilige nti. de prescrip. ¶ Sed quero de notabili questione: ponamus ꝙ verus patronus presentare vnum existēs in possessione presentauit alium qs erit potior? Et conclude ꝙ presentatus a possessore si erat bone fidei de quo per Innoc. in dict.c.ij. ꝛ in capit. cumana. de elect. ¶ Hoc tamen limitat Abb. in dict.c. consultationibus. quando fuit processum ad institutionem ante ꝗ constaret de proprietate. Secus autem si prius constaret de proprietate: quia ꝑpetas absorbet causam possessionis.c.cum dilectus. de causa poss. Sed si possessor sit malefidei nulla presentatio valebit non possesso-

ris:quia est in mala fide: non veri patroni: quia non est in possessione. Nec licet propria auctoritate spoliare inuasorem: vt est de mente Inno. in. c. in literis. de resti. spo. quem sequitur Ab. in dic. c. cõsultationibus. ¶ Tu canonista debes scire dispositionem. l. quotiens. C. de rei vendi. q in concessione rei illa preualet: per quam ad rei traditionem peruentum est. Istud non procedit in concessione spiritualiũ: quia assumunt vim: & effectum non ex traditione possessionis: sed ex titulo ab. ibi. vt probatur in. c. suggestum. eo. ti. c. si tibi absenti. de preben. in. vj. Nota glo. quia semper alle. in di. c. suggestum. q scde litere non facientes mentionem de prioribus nullius valent. Et videbimus alias gloss. in suis locis. ¶ Vide glo. penul. in c. relatum. que videtur facere ad illam questionem. vtrum clericus possit reconueniri coram iudice seculari. ¶ Nota vnam bonam regulam in hac materia: q patronus non potest exigere aliquod seruitiũ ab ecclesia patronata. nec aliquod tẽporale. nec aliquod grauamen inferre nisi sit in iure expressum vel reseruatum per epm tempore fundationis vt notabiliter probatur in. c. preterea. Et hoc non potest facere patronus propria auctoritate. Sed eps ad petitionem patroni: quod est bñ notandum. Et pro hoc habes tex. in. c. cum dilectus. de cõsue. Et nõ tradas obliuioni vnũ: quia quod ñ est improbatum a iure: vt est perceptio alicuius temporalitatis. reseruari potest patrono tempore fũdationis auctoritate epi. tex. est notabilis iunct. gloss. in dict. c. preterea Nota dispositionẽ. c. cum autem. q patronus ecclesiasticus non potest variare: sed laic9 potest presẽtare secũdũ accumulatiue. nõ aũt põt ex toto recedere a pmo. Et no. glo. ij. ibi dũ dicit: q est locus gratificationi: cũ cetera sint pia. al's potior est pferendus. Et vbi patroni variant in pari nũero. vt qr vnus pñtat vnũ alter alium electio est episcopi: vt communiter concludũt docto. in. d. c. cum autẽ pro quo glo. notabilis in. c. si plures. xvj. q. vij. ¶ Querit an excõicatus acquirat ius patronatus. Et concluditur per doct. in c. nobis. eo. ti. q non debet admitti ad constructionem ecclesie. Sed si fuit admissus acquirit ius patronatus. sed non exercitiũ. Nota q vbi patronus pñtat non dicitur superior confirmare: sed instituere. Nam proprie est dñtia inter confirmationem & institutionẽ. Confirmatio enim fit de electo a collegio. & dicitur superior cõfirmare. quasi simul firmare. quia per electionem iam fuit trãslatũ. Sed p institutionẽ trãsfertur plenum ius. vnde instituere est ius in beneficio in alium transferre. vt ista habentur per Abb. in dic. c. nobis. Et nota ibi. q in ecclesia collegiata non habet ius presentandi platos. Sed bene presentat canonicos ad prebendas: quod est notabile. Si tu vis scire quomõ cognoscatur an aliqua ecclesia sit collegiata: vide ibi glo. in ver. in cõuentuali. Nota ibi glo. in ver. de sua. q nullus citra papam potest concedere laico patrono vt eligat prelatum simul cum aliis clericis. Nota etiam glo. in ver. i capella. quia quotidie alle. q tãgit an inuito patrono possit fieri ecclesia collegiata. Volo tibi dicere vnum pulchrũ dictum: q quis patronus clericus non possit pñtare seipsũ. vt in. c. p vestras. tamẽ si eps sponte & motu proprio cõfert. valet collatio sm doc. quod ẽ notabile. Imo putat Ab. q patronus non pñtando se: sed pces emittẽdo possit assistere epo vt sibi pui deat de illo beneficio: dũmodo non sit curatum: & indigens sit ipse clericus. ¶ Nota gloss. j. dum alle-

gat tex.in.c.cum in iure.de elec. q ibi est cas⁹ valde notabilis: q vbi p ceditur ad electionem palam si qs videt se vocari a fratribus potest consentire electioni sue ꝛ alium nõ eligere. ꝛ vox sua computabitur in numero. ¶ Tu scis q clericus patronus non potest variare: vt in.c. cum autem. hoc intellige singulariter quando presentat nomine ecclesie. Secus si est patronus ratione patrimonij sui: vt singulariter probatur in.c.cum dilectus. qui tex. q̃tidie allegatur q legatus de latere potest conferre beneficium patroni ecclesiastici. secus patroni secular ipso inuito. Nota glo.penul. ꝛ nota q est differentia inter cõferre beneficium vacaturũ ꝛ reseruare sue collationi. Nam per collationem beneficij vacañ acquiritur ius ipsi prouiso. ꝛ sic de facili desideraret mortem proximi sui: in cuius locuz se credit successurum. Sed per reseruationẽ non acquiritur ius ei pro quo reseruatur. Et ideo posset legat⁹ mutare propositum: ꝛ alteri conferre. et ita non datur isto casu votum captãde mortis. Honestius tamen esset ꝛ tutius q reseruatio fieret nulla expressa certa persona. ¶ Nota casũ singularem in.c.pastoralis. in vltio casu: quia alibi non reperitur: q sit duobus successiue presentatis epõs maliciose repulit primum tenetur sibi prouidere de competenti beneficio. ꝛ vide ibi glo.in ver.maliciose. ¶ Nota glo.ij.in.c.fin. que allegaẽ pro singulari q pena priuatiõis potestatis eligendi vel pñtandi nõ debet imponi nisi a iure exprimaẽ. cui adde notata per Bal.in aucten. ex testã.C.de coll. ꝛ in auctẽ. ex testã. C.de secun.nup. Et nota q si statutum prohibet aliquid simpliciter licet non imponat penam. tamen contra faciens extra ordinem punitur glo.est ordinaria de iure ciuili in.l. nemo martyres. C.de sacrosan. ecclē.facit tex.quem põderat ibi Sali.in.l.j.C.de sepul.vio.in.l.j.§.qd si aduersus.ff.de positu.glo.in cle.q̃ ad fi.de vi. ꝛ hone.cleri. ¶ Voluit Bal.in.l.legis.ff.de legi. Sed i cõtrarium facit tex.in.l.sed si quis.§. diuus.ff.de religio. vbi probatur q cum pene sint odiose non habent locum nisi in casibus a iure expressis Sed concludas vt per Bal. in di. l.nemo. q illa glo.procedit quando illud prohibituz si fiat habet in se delictum: sec⁹ vbi nõ hz delictũ vt l illo q̃ emit rẽ minor phibitã alienari. ¶ In ru.de appella.s̃.in.iij.col. in versi. Nota pulchram glo. in ca. cum sit romana. adde notata p barto.in.l.ij.ff.de re iudi. Qui in casibus exceptis per glo. tenet contrarium ꝛ eius opinio videtur verior: ꝛ ibi notabiliter declarat que sint iuste cause. ¶ In eadem Rub.in.q̃ colum. versi. Sed queritur nũquid possit agi contra iudicez ad interesse. adde notata per Bar.in.l.itez si rea.ff.de alie.iudi.mu.cau.fac. ꝛ in l.iij.§.ex quibus.eo.ti.in.l.iiij.si tāz vicinum.ff.de dam.infec. ¶ In eadem Rub.in versi. ꝛ nota q de iure ciuili in.iij.colum. adde q infra decem dies datos ad appellanduz declaret ad quem iudicem velit appellare valet appellatio. p hoc qd notabiliter voluit glo.in.c.si is cui. de offi.dele.in.vi.in ver.durante. Adde etiam glo.notabilem vbi p Bal.in.l.cum proponas.in ver.cõpetenti.C.de bo.aucto.iudi. possi. ¶ In eadem Rubrica in.x.colum. in versi.nota differentiam inter canones ꝛ leges. Adde vnum dictuz singulare Ange.in consilio.ix.incipiente casus talis est. Pronunciatum fuit: vbi dicit q licet non possit appellari a sentẽtia diffinitiua lata in possessorio. poterit tamen appellari ab interlocutoria lata in possessorio ante diffinitiuam. Et ratio est quia grauamen illatum non potest

reparari per appellationem a diffinitiua. quod est notabile. In eadē Ru. in xv. colum. in versi. que glo. etiā notabiliter probat rc. Adde notata per Bar. in dict. l. si. in princip... ff. de appella. recu. q̄ a sententia lata in cā alimentorū nō appellat. r intellige qñ petuntur officio iudicis pp inopiā. de quo etiā p Bar. in. l. mela. r in. l. solent. ff. de alimē. lega. ¶ In eadē Rubrica in. xvi. colū. in versi. scias q̄ delicta r mali mores rc. Adde pulchra verba Bal. de fama bona in. l. i. in vii. colum. C. de confes. Et qđ dicit Bar. in. l. iii. in §. sz r si. ff. de re mili. q̄ probatio bone fame habz minuere indicia que faciunt contra aliquem: r textum notabilem in. l. non omnis. §. a barbarꝭ. ff. đ re mili. ¶ In eadem Ru. in. xvi. colum. in versi. nota tamen singulariter q̄ si iudex. Adde glosam notabilem in. c. consanguinei. iii. q. v. in. c. cum. R. canonic⁹. de offi. de lega. Bartho. in. l. extraneo. ff. de questio. in. l. q̄ testamento. §. i. ff. de testa. in. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdic. om. iudi. in. l. senatus. ff. de offi. presi. ¶ In eadem Rubrica in. xxiii. colū. in versi. r licet Abbas allegat text. rc. dicas q̄ immo probat: qz si reuocantur alienationes. ergo sibi erat interdicta admistratio. ¶ In eadem Rub. in. xxiiii. colum. in v. si. nota r memorie commenda fm Ab. rc. adde quod notat Bar. in. l. quis sit fugitiuus. §. apud labionem. ff. de edi. edic. ¶ Ultimo scias q̄ presuminus aliquem per errorem promisisse vbicūq̄ apparet rem aliter se habere. l. cum de indebito. in prin. cuz glo. ff. pba. l. đ etate. §. de iusto. cū glo. ff. de interro. acti. plene per Bartholum in. l. nō fatetur. ff. de confes. per doct. in capitulo finali de confes. Erronea cōfessio etiam sepius repetita potest reuocari. Baldus in. l. i. C. de erro. cal.

De iure patronatus in. vi.

Licet excommunicat⁹ cedat actionem cessionarius potest agere illo manente excommunicato. glosa est notabilis in. c. i. in ver. semestere. r hec glosa solet allegari ad illam questionē. an exceptio que obstat cedēti. obstet cessionario. de quo per Bartholum in. l. doli mali. ff. de noua. in. l. apud celsuz. §. sed cum legittima. ff. de doli exceptio. ¶ Si laicus r ecclesia habent presentare dantur sex menses glosa est notabilis in dicto. c. in v. ecclesiasticus. Et nota illum textū q̄ patronus laicus habet quatuor menses ad presentandum. ecclesiasticus sex. ¶ Ultimo nota r non tradas obliuioni q̄ quelibet causa etiam iniusta excusat a dolo. text⁹ est qui semper allegatur in. l. igit. §. pe. ff. de libe. cau. glo. in. l. i. in fine. ff. de abig. in. l. plagii. ii. C. đ plagi. vbi dixit glo. q̄ error iuris excusat a dolo. Et ille cui propter rem militarem vel aliam causam permittitur iuris ignorantia presumitur in dubio poti⁹ p iuris errorē fecisse quam per malitiam seu doluz. Textum habes notabilem secundum Baldum ibi. in. l. penultima. C. de his qui sibi ascri. in testamē. facit quod notat glosa notabilis in auctēn. de incest. nup in prin. r vbi lex imponit penam pro delicto qđ non potest committi sine dolo. vt p furto. vel falso. tunc nunq̄ dolus r lata culpa equiparant. notat Bartho. in. l. i. §. non autem. ff. si quis testa. liber esse ius. fue. Salt. in. l. senatus. C. de his qui sibi ascribunt in testamento.

De iure patronatus in clemen.

Appellatione diocesanorum in materia noua non veniunt

166

inferiores prelati: licet habeant ordinariam. glosa est in clementi. j. in ver. dyocesanis. ¶ Si aliquid per legem viuam aut mortuam mandatur sub certa forma seu decreto alias habenti potestatem. transgressio precepti non viciat actum. Secus si fiat non habenti potestatem. glosa est reputata singularis in dicta cle. in ver. inhibentes. secundum Ab. in. c. ex parte. de consti. quam etiam glosam dicit notabilem in consilio xciiij. Sed tu vide quasi similem glosam in cle. j. de sequest. posses. in ver. nullatenus. que se remittit ad istam ¶ Perditio electionis alicuius actus potest dici pena. text⁹ est iuncta glosa in dic. cle. in ver. in penam. Nota glo. in ver. moderationem. quia tale verbum importat diminutionem. ¶ Ubicunque in aliquo actu oneratur conscientia alicuius non potest de iusticia seu iniusticia actus referri sibi questio. Et si appellaretur non teneretur ille deferre appellationi: et licet appellatio non deferat nec suspendat: tamen superior ad quem appellatum est emendabit quod male factum est. glo. est singula. in dic. cle. in ver. oneramus. quam pro multum notabili alle. Ab. in. c. pastoralis. de appel. licet glo. videatur in contrarium in c. statutum. §. assessorem. de rescrip. in vs. quam alle. Bal. in. l. solam. in fi. C. de testi. Et ambas alle. Ab. in. c. inter. de purga. cano. quem ibi vide: et pro cōcordia Bal. in. l. j. C. de rebus credi. Uerbum decenter respicit honestatem. glo. est in dic. clementi. in ver. decenter. ¶ Plures patroni possunt inter se cōuenire de presentando alterius vicib⁹ textus est singularis in cle. plures. in ver. libere. Et ibi glo. in ver. libere. quomodo intelligatur. ¶ Nota glo. in ver. relicti. in dicta. cle. plures. quod tale verbum intelligitur in vltima voluntate. et vltra allegata in glosa. adducas textum in autentica. sed hodie iuncta glosa. C. qui manumit. non pos. ¶ Patron⁹ potest presentare plures nedum simul: sed successiue/non tamen potest instare magis pro vno quam pro alio. textus est singularis iuncta glosa in dicta clementi. plures. in ver. presentare. et ibi glo. equiparat laycum patronum et clericum presentantem ex patrimonio. ¶ Licet dictio plures ad minus comprehendat duos. potest tamen comprehendere quotcunque in quibus sit eadem ratio. glosa est notabilis in dic. cle. in ver. plures. Et adde pulchre notata per Bartho. in. l. si gemina arbor. ff. arbo. fur. cesa. et per Baldum in. l. et si post tres. in. x. colum. ff. si quis cautio. Et nota quod text⁹ in dicta cle. plures. allegatur. quod ius patronatus trāsit in plures heredes vnius ex pluribus patronis in stirpes ¶ Ultimo commenda memorie glo. singularem in. l. hec autem in pri. ff. ex qui. cau. in posses. ea. quod iudex ex suo officio potest dare etiam nemine petente curatorem prodigo vel furioso. Et adde Bartholum in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. in. l. fulcinius. §. adeo. ff. ex quibus cau. in posses. ea. Et textus. quem ibi Bartholus dicit singularem in. l. sancimus. §. j. C. de administ. tuto. vbi si lite cepta persona indigeat curatore ad litem illam dabitur officio iudicis qui preest illi liti.

De immunitate ecclesiarum et cimiterio.

Nota secundum doct. quod ecclesie dicuntur immunes. idest extra munera seu officia: et hic capitur munus pro onere seu pro officio: quia ecclesie dicuntur habere immunitatem ab oneribus et officiis secularibus. Et nota quod dicim

fur ecclesia grece, latine idem est φ conuocatio: quia vocat omnes publice vt notant doct. in rubrica de consecratio. ecclesie vel alta. cimiterium autem dicitur, quia ibi cinis mortuorum tegitur. ¶ Et nota φ ecclesie habent immunitatem φ in domibus suis non mittantur aliqui ad hospitandum. textus est in capitulo. j. ꝛ vide ibi glosam notabilem in ver. nec ad hospitium. q etiam textus probat φ in domo ecclesie nõ debet secularis iudex ius reddere. quando propria auctoritate quasi ex iure publico eligit ibi mansionem qui textus sic intelligitur. nec secundũ doc. valet consuetudo φ laici vendicent sibi ius hospitandi in domibus ecclesiarum, per illum textum. quod est notabile. quia facit contra nonnullos principes. qui quando sunt in venatione vadunt ad hospitandum in monasteriis cum multis equis cũ magno grauamine monasteriorum. et credunt hoc iuste fieri. sed quando erit verificatum illud ad Roma. xiiij. Ante tribunal christi stabim⁹ omnes. tunc scient dispositionẽ iuris quã nunc ꝛ verbis ꝛ factis cõcernunt non curantes scire. ¶ Et nota vnam pulchram conclusionez ꝛ quotidianam que est doctorum modernorum in dicto. c. j. φ si aliquis est in possessione alicui⁹ iuris in re aliena, potest propria auctoritate omne obstaculuz remouere: ꝛ ideo si aliquis habet ius hospitandi in domo alicuius vel habet vsumfructum: ꝛ repperit domum clausam: vel aliud obstaculum quo impeditur vti iure suo. potest illd propria auctoritate remouere ꝛ ostia frangere sine aliq pena: qꝛ facit vt retineat suum ius ꝛ possessionem antiquam retineat vel perditam in continenti recuperet: ꝛ sic potest personam impedientem reicere etiam violenter: et res inanimatas obstantes remouere. quod est notabile. licet Innocen. fuerit in contraria opinione: sed ista opinio est fortioribus rationibus fundata: nec obstat. l. extat. ff. φ me. cau. in. l. si quis in tantam. C. vnde. vi. quia illa iura loquuntur quando quis nõ habet possessionem rei. licet habeat aliquam actionem ad consequẽdum illam rem: quia iste non debet propria auctoritate violentiam inferre: quia videtur sibi ius dicere, quod non licet. l. nullus. C. de iudi. Et tu adde textuz notabilem in l. quemadmodum. §. si protectum, ff. ad le. aquil. i. l. si vitem. §. qui ad ianuam. ff. quod vi aut clam. vbi si aliquid fit in meo a me possesso. possum illud propria auctoritate remouere ꝛ destruere. Et declarat eleganter Bartholus in. l. j. C. de interdic. ꝛ in. l. j. ff. de arbo. ceden. vbi ponit practicam quando arbor tua pendet in edes meas. ¶ Nota φ ita demum clerici ꝛ ecclesiastice persone tenentur ad custodiam ciuitatis quando imminet maxima necessitas: ita φ sine ipsis commode ciuitas custodiri non potest. Et ita intelligitur textus in capitulo peruenit. eodem titulo. ꝛ sic non debent grauari nisi propter tantam necessitatem: ꝛ in tali casu debent per episcopum compelli nõ per iudicem secularem. quod facit contra quasdam ciuitates in partibus istis. que cogunt religiosos per abstractionem elemosinarum ad prestandum auxilium quando in ciuitate aliqua domus comburitur.

¶ Et nota φ Abbas in principio huius capituli peruenit. allegat dictum Bartholi. quod dicit notabile in. l. minime. ff. de religio. φ bãnitus qui potest impune offendi secundum formam statuti poterit occidi a filio. Sz ego tenui 2riũ in mea repetitione. c. inter alia. hoc eo. ti. Nota vnã cõclusionẽ q est Jo. an.

167

in hoc.c.peruenit. quod si aliquis dominus terre citra principem concedit immunitatem a collectis. non est occasione huius priuilegij hominum vniuersitas aggrauata: quia debet detrahi pars que in hoc priuilegiatum contingeret si priuilegium non haberet. quod autem restat proportionabiliter singulis alijs imponatur. ne sequatur absurdum quod totum onus remaneat apud non priuilegiatos. Istud tamen non procedit in imperatore. dum tamen priuilegium sit concessum motu proprio cum clausula non obstante. Et si tale priuilegium grauiter ledat vniuersitatem. debet super hoc principis remedium implorari. debet tamen vniuersitas patienter ferre modicam lesionem: quia nec pro modico facienda est restitutio. l. scio. ff. de in integ. resti. Et an ciuitas possit alicui priuilegium immunitatis concedere. vide per Bartholum in. l. ij. ff. de iure immu. Et est conclusio quod non de quo in. l. vacuatis. C. de decurio. li. x. fallit quando ille qui subditus non erat venit ad habitandum et efficitur ciuis. cum hoc quod sit immunis a collectis. quia tunc valet concessio: vt per Bartholum in dicta. l. ij. et in dicta. l. vacuatis. Et nota quod onera que imponuntur persone pro rebus. imponuntur etiam forensibus. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. et hono. vbi per Bartho. et in. l. j. C. de mulie. et in quo loco. li. x. vbi dicit quod in Italia omnis ciuitas habet talem consuetudinem: et talis consuetudo et statutum valet. Et volo tibi adducere vnum tex. valde singularem in. l. j. in fi. ff. de iure immuni. vbi si priuilegium datur tibi tuisque posteris. non extenditur ad natos ex feminis. quem tex singulariter notabis: quia quidam doc. Italie de directo respondit in scriptis contra istum tex. non aduertens ad eum. ¶ No. quod si aliquis nequam mendicat simulando se esse debilem et impotentem. quod accusans eum et probans ex corporis aspectu acquirit illum in perpetuum suo colonatui si erat liber: quia melius est vt stet in perpetuo colonatu. quam quod obeat ita viliter mendicare. Si autem erat seruus. perdit dominus dominium et acquiritur isti qui eum reduxit in publicum: et ista habentur in. l. j. C. de mendi. vali. li. xj. quod facit contra illos iuuenes robustos et sanos qui quotidie mendicant: quia debilibus et pauperibus facienda est elemosyna. Istud adduxi: quia abbas in capitulo iudicatum. eodem titulo. loquitur de hac materia. et ibi ipse multum laborat in declarando qui sint ascripticij et censiti. Sed tu canonista vide glosam. quam ipse non allegat in capitulo generalis. que est. j. liiij. distinstinc. ¶ Sepe dubitatur an et quando clerici et ecclesie teneantur ad munera laicorum: et quia materia tractatur in. c. non minus. eo. ti. ideo ponam aliquas breues conclusiones in hac materia. ¶ Quarum prima est ista. clerici non debent assumere inter laicos munera personalia que habent honorem annexum. quia nemo militans deo implicat se negocijs secularibus: et ideo dicimus quod non sunt de vniuersitate laicorum. vnde non habent vocem in consilio populi. vt dicit Inno. in. c. dilecta. de exces. prela. ¶ Secunda est conclusio. munera personalia que non habent honorem sed vtilitatem annexam non tenentur clerici subire. vt sunt munera sordida. que consistunt in vilibus officijs: vt in arena fodienda: et calce coquenda. Et ab istis muneribus etiam de iure ciuili sunt immunes clerici. serui. et coloni ecclesiarum. l. placet. C. de sacrosancta ecclesia l. ij. C. de epis. et cleri. Fallit respectu colonorum liberorum ecclesie qui seruiunt pro mercede: quia in illis procedit dispositio. l. neminem. C. de

sacrosancta ecclesia. scilicet in aduentu principis. ¶ Tertia est conclusio. clerici non tenentur ad tutelam vel curam. l. generaliter. C. de episco. et cleri. possunt tamen agnoscere legittimam tutelam si volunt. quia est officiũ publicũ. tex. est nota. iunc glo. in. c. puenit. lxxxvi. distin. quod est notabile. ¶ Quarta est conclusio. ecclesia tenet ad onus patrimoniale quando possessio que deuenit ad ecclesiã habebat primo certum onus annexũ. quia res transit cũ onere suo. de quo per Bar. in. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. et hono. vbi dixit quod non possunt clericis imponi collecte pro rebus. in auctẽ. itẽ nulla cõitas. C. de epis. et cleri. Et ille est optimus tex. in fauorẽ clericorum in. l. placet. C. de sacrosanc. eccle. in. l. munerũ. §. patrimoniorũ. ff. de mune. et hono. vbi elegãter loquitur et idem dicas in oneribus. que incũbunt ratione naturali in ipsis rebus vt reficere iter ante domum Bartho. in. l. ad instructionem. C. de sacrosancta ecclesia. Item in purgatione putei necessarij toti vicinie. in qua est ecclesia. ad alia autem onera que imponuntur rebus secundum necessitatẽ accidentẽ ecclesia non tenet. ¶ Quinta est conclusio. fundus in quo est fundata ecclesia et fundus datus pro dote ecclesie. non debet soluere tributum secundum Innocẽtiũ. sed debet prius redimi ab eo qui vult construere ecclesiã. alias nõ debet pati eps quod ecclesia construatur. Et vide ea que dicta sunt in rubrica de censibus. in prin. ¶ Sexta est conclusio. ecclesia non tenetur contribuere ad refectionem murorũ ciuitatis: vel ad alia similia. hãc opi. tenet glo. in §. nouarũ. xvi. q. i. Jo. an. in dicto. c. nõ minus. glo. in dic. l. ad instructionem. et Abbas refert se cõsuluisse pro ista pte: et in facto obtinuisse. non tenentur ergo ecclesie ad ista onera nisi seruata forma. c. non minus et romano pontifice prius consulto. c. aduersus. eo. ti. hoc tamen vltimum limitat notabiliter Ab. nisi tãta immineret necessitas quod non possit sine aliorum scandalo et periculo haberi prius recursus ad papam. sufficiet enim tunc deliberatio episcopi et clericorum: et pro hoc faciunt illa que fuerunt deducta in ru. de eccle. edi. ad fi. ¶ Septima est conclusio. quod si necessitas vel vtilitas concernat de directo et principaliter vtilitatem ecclesiarum et laicorum: vtputa aliqua praua societas deuastat et incendit territorium in quo ecclesia habet multas possessiones: tũc ecclesia debet contribuere: sed non solum ad deliberationẽ laicorum. Sed si clerus nollet consentire sine legittima causa populus poterit officium superioris ecclesiastici implorare vt cõpellat clericũ ad contribuendũ: et putat Abb. quod in isto casu non habet locũ dispositio. capitu. aduersus. hoc eodẽ ti. vt Romanus pontifex prius consolatur: quia hec impensa non est facienda propter vtilitatem publicam: sed etiam propter vtilitatẽ priuatam bonorum ecclesie: et sic sumus extra casum illius. c. aduersus. Sed in hoc videtur inferius Abb. sibiipsi contrarius: et prima opinio videtur mihi verior. ¶ Et nota quod in ecclesia non possunt congregari laici vt faciant sua consilia: vt probatur in. c. decet. eo ti. in. vi. quod tamen limitat ibi Jo. an. nisi ibi cõgregarent se laici pro aliquo actu pietatis vel spiritualitatis. vt pro faciendo aliquam oblationem: vel aliquem actum pium: et sequitur Abb. in. c. cum ecclesia. eo. ti. ¶ Nota vnum notabile dictum quod delinquens pretextu officij tenetur satisfacere durante officio. et eo finito etiam si cõmoditas perueniens ex delicto nõ sibi sed vniuersitati cresceret seu domino. vñ si nõ põt inducere dñm seu

168

vniuersitatem ad satisfaciendum tenetur de suo satisfacere. vt istud probatur in dicto. c. aduersus. vbi p doc. Et tu potes addere ea que dicta sunt in Rub. de homi. ¶ Nō tradas obliuioni vnum dictum periculosum q si iudex secularis turbat iurisdictionem prelati. et monitus non desistit. est ipso facto excōmunicatus. vt est textus notabilis in dicto. c. non minus. in ver. iurisdictionem. vbi expresse per Hosti. et Jo. an. qui per illū tex. dicūt q hodie sunt ligati multi iudices, qui non solum diminuere: sed etiam in totum subtrahere iurisdictionem ecclesiasticam moliuntur. quod est notabile multum. Adde etiā textū notabilē in. c. qm. eo. ti. in. vj. p quē fertur ipso facto excōicatio absq aliqua monitione cōtra omnes qui impediunt literas īpetrari a se ap. in causis spectantibus ad forū ecclesiasticum: vel impedientes litigari coram ordinarijs locorum in causis spectantibus ad eos. Tu scis dispositionē capitu. quoniam. Abbas. de offi. dele. Accipe vnā singularem limitationem quā posuit glosa singularis in dicto capitulo. aduersus. vt non procedat cum agitur ratiōe delicti. Et nota etiā ibi vnum notabile dictū Hosti. q quicunq succedit excommunicato et fouet factum damnatū pp̄ter qd precessor fuit excōmunicatus eandē sententiā incurrit. qd est memorie cōmendandū ſm Ab. qui ponit exemplū de illo qui tenet in carcere clericum per precessorem captū vel detentū vel quid simile. ¶ Volo tibi ponere quasdam pulchras conclusiones que colligunt ex eleganter traditis per Inno. in. c. qz plerique. ¶ Quarum prima sit ista. in foro anime tenetur quis ad restitutionem eius pro quo competit repetitio per actionē de iure positiuo vt per actionē qd metus cā. vel doli: et sic de similibus. siue iudicis officio. ¶ Scda est cōclusio. debitū naturale tm̄ dz solui in foro anime. als peccat. de quo etiā per Bar. in extrauagan. ad reprimēdā. in ꝟ. p denunciationē. ¶ Tertia pclo ē. q meretrix turpiter nō recipit donū vel promissionem. et potest de illis ad libitum disponere: et idem dicas in omnib' casibus in quibus transfertur dominium: et non competit repetitio. de quibus per glosam notabilem in cap. ex trāsmissa. de deci. xiij. q. v. in summa. Secus est in alijs mulieribus non meretricibus publicis: quia ille turpiter accipiunt dona vel promissiones. vnde p promissione nō possunt agere: et re cepta tenentur restituere pauperibus: et fiscus posset illa occupare. d quo per Ci. in. l. cum te. C. de condi. ob tur. cau. quem refert et sequitur Abbas. ¶ Et nota q meretrix publica potest agere ad promissa: et peccat promittens non soluens. vt tenent Pe. et Ci. in dicto capitulo cum te. et Bartholus in. l. idē ff. de condi. ob tur. cau. Et adde Bartho. in. l. affectionis. ff. de donа. licet glosa tenuerit contrarium quā aliq moderni tenēt. ¶ Quarta est conclusio. ille qui scripsit se debere centum spe future numerationis. cum in veritate nihil accepit. lapso biennio non tenetur in foro anime. quia lex positiua fundatur super presumptione lapso biennio. Et in foro anime constat de veritate. ideo cessat illa presumptio. Et idem dicendum est in eo qui fuit iniuste condemnatus vt non tenet in foro anime: et intellige etiā si non fuit appellatum dummō nō hbuerit aīm pfirmandi sentētiam. ¶ Quinta est pclo. obtinēs iiustā snīam. tenet in foro aīe restituere qcqd ide fuerit psecut': qz retinet alienū. et peccatū non dimittitur nisi restituat ablatū, regula peccatū

de reg.iur.in.vi.in.c.cū tu.de vsu. ¶ Sexta est ꝯclo.si in foro cōsciētio so cōstaret p ꝯfessionē illius qui obtinuisset sententiam de illius iniusticia.cassaretur illius sentētia. Etiā in foro iudiciali.quod est singulariter notandū sm Abb.de quo dict. vide que scripsi in ru.de frigi.ꝛ male. ¶ Septima est conclusio. succūbens iniuste non debet etiam in foro anime parere sponte sentētie iniuste:qꝛ induceret victorē ad peccādum.quod tamen intellige nisi habeat animum donandi:quia tunc ille non peccaret recipiendo secundum Hostiensem ꝛ Abb. Sed ad mandatum iudicis non peccat parēdo snie iniuste. qꝛ iudiciū reddit in inuitū.l.inter stipulantē.§.sichū ff.de ver.obli. ¶ Octaua est cōclusio. tutus prescriptione legitima. non tenetur sibi facere cōsciam in foro aīe.dum tamen fuerit in bona fide sm Inno.ꝛ Jo.an.ꝛ dicit Ab. ꝙ est communis opinio canonistarum.licet Anto.de bu.intricauerit hanc verā ꝯclusionē. ¶ Nona est cōclusio.nō tenet filius familias tutus exceptione macedoniani in foro anime pecuniam mutuatam restituere:de quo etiā per Bartho. in extrauagan.ad reprimendam.in ver.per denunciationem.quod tamen intellige sm Ab.quando creditor fuit in culpa mutuādo.secus si non fuit in culpa:qꝛ tūc in casibꝰ in quibꝰ nō cōpetit exceptio in foro iudiciali.fortius nec in foro aīe Et in casu quo competit exceptio in vtroqꝫ foro.ratio est:qꝛ lex potuit ex causa iusta ꝛ honesta obligationis efficaciam tollere.ꝛ in effectu priuare creditorem debito suo. sicut facit in vsucapione ꝛ similibꝰ Et conclude etiam ꝙ mulier tuta velleiano nō tenetur in foro anime ad soluendum.vt voluit etiā Bar. in dicto ver.per denūciationē. Decima est conclusio.si venditor sciebat verisimiliter preciū rei qꝛ erat persona sagax:tūc videtur illud plꝰ qd valebat vltra donare:ꝛ emptor non tenetur in foro anime.vt notāt doct.in.l.ij.C.de rescinden.vendi. Ego aut limitarē hoc.nisi vēditor esset in magna necessitate constitutus:ꝛ emptor sciebat necessitatem ꝛ obtulit precium iniustum:ꝛ venditor necessitate coactus vendidit pro minus iusto precio:ꝛ si emptor decepit in precio venditorem dolo quantumcunqꝫ modico. tenetur in vtroqꝫ foro. notat glosa in.l.in cause.§.idem pomponius.ff.de mino.in capitulo cum dilecti.de empti.ꝛ vendi.ꝛ etiā si dolus non dedit causaꝫ contractui.nec incidit in contractum:tamen emptor sciebat valorem rei:ꝛ venditor ignorabat. tenetur in foro anime emptor restituere quod plus valebat:quia egit contra naturaleꝫ iusticiā ꝑcipiēdo primū in ꝓcio:ꝛ illd qd dꝛ licitum esse contrahētibus se adinuicē decipere.vt in dicta.l.in cause. ꝓcedit iure fori.nō iure poli. idest quo ad deum scdm Inno in.c.in ciuitate. de vsu:quia ius positiuum denegare voluit actionem pro modica lesione in odium litium. qꝛ homines oi die super hoc litigarent. Et non omittas glo.nota.x.q.ij.§. hoc ius.q̄ dicit ecclīam nō debere recipe ꝓciū vltra valorē rei oblatum.quod est notabile. Et tu adde dictum Salomonis prouerbiorum.xx.vbi dicit sic. malum est malum est dicit omnis emptor:ꝛ cum recesserit gloriabitur scilicet de bono foro. Et si vterqꝫ fuit ignorās emptor ꝛ venditor:sed re ipsa interuenit deceptio in precio.superueniente scientia iusti precij tenet rstituere si a ꝓricipio sciuisset emisset pro ꝓ valore rei. ¶ Si aūt nō emisset dꝫ rstituere rē. si alter vult restituere ꝓciū postqꝫ nō vult supplere iustū ꝓciū. Undecia ꝯclo est

169

supplere iustuz precium. ¶ Undecima conclusio est. qñ contractus fuit nullus ex defectu solẽnitatis. hoc licite tenetur in foro conscientie sm Antho. de bu. & Ab. qz cõtũ ad metas iuris naturalis ibi est verus titulus quãuis deficiant solennitates positiue: ideo in foro anime tenet cum bona conscientia. Ex quo non subest deceptio & affuit legittima causa alienandi. Et pro confirmatione adducit Ab. dictuz notabile Innocen. in. c. quod sicut de elec. qui loquitur de electo non seruatis solennitatibus q nõ tenet in foro cõscientie renũciare postq̃ habuit consensum eligentiũ: & nulla deceptio interuenit: & dicit Ab. hoc eẽ singulariter notandũ: qz facit ad multa. cui adde ipm Abbatem eleganter loquentẽ in. c. j. i fi. de in integ. resti. ¶ Duodecima est conclusio. vbicunqz aliquis ex licito exercitio aliquid vltra debitũ recepit: vt aduocat⁹: vel cursor: & sic de similibus: & ille qui donauit fuit nesciens. ita q non ex proposito. vt erat iuuenis paruz sagax: vel prodigus vl' exactus donauit. tenetur in foro anime ad restitutionem secundum Anthonium de bu. & Abba. quia ex quo scienter habuit aliquid vltra debitum. venit contra equitatem & iustitiam naturalem. Secus si persona erat sagax & verisimiliter voluit donare. Nota tñ singulariter sm Inno. & Abb. q si datur aliquid medico vltra debitũ illud non videtur datum ex mera liberalitate: sed etiam propter volũtatem euadendi: & sic videtur posse repeti in vtroqz foro. pro q̃ Ab. alle. textum notabilem in. l. si medicus. ff. de vari. & extraor. cogni. ¶ Tertiadecima cõclusio est. q illud quod quis lucratur in ludo tenetur indistincte ad restitutionem sm Antho. de bu. cuius opinio est multũ tuta in foro aĩe sm Ab. Et dixi indistincte. quia Innocẽ. facit quandã distinctionẽ de hac materia alibi dicet. ¶ Decimaquarta conclusio. hypocrita qui multa acquisiuit sub nomine boni christiani tenetur illa restituere i foro anime qz per fraudẽ acquisiuit. non tamẽ tenet restituere illis q̃ dederũt. qz illi cõsequuti sunt mercedem a deo postq̃ dederunt dei contẽplatione sed debet dari pauperibus. imo putat Abb. q in foro iudiciali ab ecclesia vniuersali possint sibi illa bona extorqueri. qz illa donata sub nomine boni christiani videntur donata deo. qui fuit proxima causa & immediata illius donationis. quod est notabile. ¶ Ultimo nota vnuz dictum singulare quod hodie saltẽ in foro anime tenetur fili⁹ restituere pecuniam acceptam contra phibitione senatuscõsulti macedoniani. quia cessat illa causa: qz non mutuatur ꝑpter necẽ parẽtũ: qz neqz visum neqz auditũ est tẽporib⁹ nostris q propter tale mutuuz secuta sit mors parentis. Istud notabiliter voluit Innocẽ. & sequitur Ab. qui mouetur ista rõne. q si cã est expressa in lege: & potest probari cãz istam non extitisse in casu occurrẽti. nõ debet seruari constitutio. nec in foro iudiciali: nec in foro anime. qz rõ leg est lex: & vbi cessat ratio cessat lex. vt notatur in. l. nõ dubiũ C. de legibus. Profecto istud est mirabile dictum quod non improbat etiã Antho. de bu. imo sibi placet. Et tu potes addere textum: & quod ibi dicitur per Ab. in vltimo notabili in. c. quoniã contra. de pba. Alia non scribo in hac rub. sed remitto ad ea q̃ late dixi in repetitione. c. inter alia. eo. titu. vbi posui materiã illi⁹ capli. & c. eccl'ie. & c. fi. ¶ Nota tñ glo. i. c. cũ eccl'ia. in ver. anathemat. q ista ṽba sub intermiatiõe anathemat non sunt canonis late sententie. Sunt alie

glose que alibi adducentur. In ru. de accusa. in scda colum. in versi. et quia Ab. in hoc. c. j. tangit quis dicatur pauper etc. Adde quod ille dicitur in extrema paupertate constitutus qui stat in hospitali. tex. habes notabilem in. l. si quis ad declinandū. C. de epis. et cleri. Et nota per Ang. in. l. in personam. §. j. ff. de pac. vbi loquitur de illo qui facit multas fideiussiones. quia presumitur quod ad paupertatem deueniat. Et ideo in quibusdam locis Italie in cōmuni prouerbio dicitur. Fideiussisti: ergo tu solues. et est tex. et ibi per Abba. i. c. quod super his. de vo. quod ille dicitur pauper qui ex proprio artificio viuit. ¶ In eadem rub. in. vij. colum. in versi. et aduerte quod non valet dictum testis. Adde Bar. in. l. quod omnia. ff. de pecu. in. l. vxori. §. j. ff. de fal. vbi dixit quod testis qui se vltro offert est suspectus. Et ideo diligenter aduertāt domini officiales et iudices. ¶ In eadem rub. in antepenultima colum. in versi. nota glo. ad quam quotidie fit remissio. Adde glo. singula. de iure ciui. in. l. licet ff. de arbit. in. ver. capitales. quod illa dicitur inimicitia capitalis quādo quis est alteri minatus mortem. Et dum subditur ibi quomodo probatur reconciliatio. adde notata per bal. in. l. filio quem pater. ff. de lib. et posthu. quod per salutationem probatur reconciliatio. et glo. singu. in. c. cum adrianus. lxiij. dist. et Bal. in. c. imperialem. de prohi. alie. feu. vbi vēdendo inimico presumitur facta reconciliatio. et Bald. et Ange. in. l. j. ff. de pac. quod quādo bibitur eodem ira to ab inimicis probatur reconciliatio facta. ¶ In eadem rub. in penulti. colum. in verb. scias vnum. adde tex. in. l. ea que. C. ex qui. cau. infa. irro. in ver. bonos et graues. In eadem ru. in penul. colū. in versi. nota quod delictū debet esse graue. adde tex. no. iūc. sua glo. in. c. inuentum. xvj. q. vij. quod nisi pro graui culpa est priuandus clericus suo beneficio. ¶ Ultimo scias quod sententia lata in fauorem absentis non citati non valet. vt notant docto. in. l. furioso. ff. de re iudi. glo. in. l. ea que. C. quomodo et quādo iud. in. l. quesitū. ff. de re iudica. et Bar. in dict. l. ea que. assignat rationem. quia hoc inductum est ad rigorem iuris cōseruandū secundum quem alteri per alterum non queritur per actus ciuiles nisi fuerit presēs hoc tamē singulariter limitatur nō procedere in criminalibus. tex. est si n gu la. in. l. quis indubitati. C. de adul. Secundo limitatur non procedere in casibus in quibus proceditur summarie: et sine figura iudicij. dictū est singulare Bar. in extrauagā. ad reprimendum. in §. sine figura. in fin. per rationem ibi per eum assignatā.

De immunitate eccles. in. vi.

SI donatur tributarium ecclesie: ipsa tenetur soluere tributum. glo. est in. c. j. in ver. bonorum. ¶ Et quia tex. in. c. decet. eo. ti. vult quod laici non debeant conuenire in ecclesijs. ad tractandum sua negocia secularia. glo. ibi clamat cōtra quasdam vniuersitates italie in ver. parlamenta. et pulcher tex. ille quod ecclesie debent haberi in magna veneratione. ¶ Cōtractus qui fit in ecclesia tenet: licet contrahentes peccēt glo. est singula. in dic. c. decet. in §. processus. quam alle. Ab. in. c. cum in ecclesia. de immu. eccle. quod dispositio odiosa loquens in quasi cōtractu. non habet locum in puro cōtractu: et idem econtra. Et probat etiā illa glo. quod irritatio actus sit pena. quam allegat Abb. in. c. j. vt eccle. bene. et in. c. qua fronte. in. j. colum. de appella. vbi illam dicit singularem. An autem annullatio actus sit pena. est tex. in. c. si qui presbiterorum. de re. eccle. non alie. in. l. eius qui delatorem. ff. de iure fis. quod non.

170

Sed in contrariū est ꝙ sit pena videtur. text. in capi. si religiosus. de elec. in. vj. in. l. senatus. ff. de cōtrahen. emp. Sed pro concordia vide notabiliter per Bal. in. l. nō dubiū. C. de legi. in. ij. colum. vbi dicit: ꝙ aut annullatur actus ratione prohibitionis. ⁊ dicitur pena: aut ratione omissionis forme: tunc secus. Et sequitur Alex. in. l. turpia. ff. de legi. j. Adde etiam in materia Ab. in ꝓhemio decretalium in. c. fi. de fe. et dic. no. Innocen. in. c. si vere. de sen ten. excom. vbi dicit ꝙ irritatio cōtractus non est naturalis pena. sed vbi imponitur pena corporalis vel pecuniaria. ¶ Nota glo. in dic. ca. decet. in ver. Jesu christi. ꝙ Jesus hebraice dicitur saluator latine. et christus grece vnctꝰ latine. ¶ Nota glo. in ver. acrimoniam. ꝙ excōmunicatio dicitur expellere a gremio ecclesie. ¶ Dissimulatio ē peccatum mortale in prelato. glo. est in c. clericis. in verb. dissimulatione. quam allegat Ab. in. c. ij. de treug. ⁊ pa. in. c. peruenit. de deci. ¶ Nota glo. ibi in ver. articulo. ꝙ articulus mortis semper excipitur ab absolutiōe reseruata. ¶ Papa potest tollere ⁊ moderari priuilegia a se data. glo. est in dic. c. in ver. non obstantibus. de quo per glo. in regula decet. de re iur. in. vj. ¶ Non sufficit cautio de satisfaciendo quando dicitur satisfactum fuit. glos. est in c. qm̄. in ꝟ. satisfactū. Si tu vis scire casum in quo iniurians laico est excommunicatus. vide tex. ⁊ glos. in dic. c. quoniam. in ver. propinquorum. ¶ Nota tex. multum notabilem ⁊ periculosum in. c. fi. eo. ti. ꝙ si statuentes prohibent subditis ne contrahant cū clericis. sunt ipso facto excōicati. cum talia statuta ⁊ si milia sunt contra libertatē ecclesiasticam. de quo per Bart. ⁊ moder. in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legi. j. per Bar. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de sacro san. eccle. per Ab. in. c. relatum. de testa. in. c. a nobis. j. de sen. excom. in quibus locis habetur ꝙ non valet statutum prohibens alienationē fieri in ecclesias: vł ecclesiasticas ꝑsonas. ⁊ ad istum text. non aduertit Bald. in. c. clerici. de iudi. in. c. que in ecclesiarum. de consti. ⁊ in. l. cunctos populos. in repetitiōe magna in. x. colum. C. de summa tri. qui tenuit contrarium. ¶ Ultimo. nota ꝙ sententia lata super homicidio contra titium etiam si fuit excommunicationi mandata. non prodest sempronio qui vere interfecit. tex. hēs singularem in. l. qui seruum. ff. de in terro. acti. secundum Bal. in. c. j. §. iniuria. de pa. iura. fir.

¶ De immu. eccle. in clemen.

Excōmunicatus ex viribus cōstitutionis reuocate que habita est pro infecta absolutione nō indiget. gł. est reputata singularis in cle. j. in ver. pro infectis. secundum Ab. in. c. non debet. in fi. de consan. ⁊ affini. in. c. per venerabilē. in. vij. colum. qui fi. sint legi. ī. c. que ecclesiarum. in prin. de consti. in. c. si aliquando. ⁊ in. c. nulli. de sentē. excō. ⁊ in suo consilio. c. ¶ Excommunicatio canonis ligat delicta omnino occulta. glo. est in dic. cle. in ver. dātes. vide ea que dicta sunt in rubri. de here. in cle. ¶ Uolo tibi dicere vnum pulchrum casum. tu scis ꝙ inuecta ⁊ illata in rem conductam sunt obligata tacite domino rei locate. prout habetur in. l. certi. C. loca. Sed quid si inuehatur res aliena. in domū cōducta patiente domino ipsius rei: ⁊ non contradicente an videatur tacite obligata. ita ꝙ ipse dominus videatur tacite consentire obligationi. Et dicas ꝙ sic: gł. do tibi singularem in dic. l. certi. in glos. fi. in fi. Quam approbat Barto. ī. l. que dotis. ff. solu. ma. Et moderni. in. l. item quia. ff. de pac. ⁊ il-

iam teneas. licet aliqui impugnent in dicta. l. certi.

¶ De iudeis.

In ista Rubrica tractatur de illis q̄ deū dehonorāt male colendo: vt sunt iudei ꝛ sarraceni. Ponitur etiā de seruis eoꝝ et tractatur non solū de seruis stricto modo qui carent libertate: sed etiam largo modo. vt sunt seruientes mercede. a seruiendo dicti. Et dicuntur iudei a tribu Juda: quia illa tribus erat prestantior ceteris. Sarraceni vero dicuntur a sarra vxore abrahe. Sed potius deberēt dici aggareni ab aggar que fuit ancilla abrahe. ex quo descenderunt sarraceni. ¶ Nota ex glo. j. in. c. j. ꝙ non solū prohibetur christianis seruire iudeis. sed etiam secum cohabitare. Et in hoc. c. j. Ab. tangit vnā questionē: de q̄ dicit abb se fuisse interrogatū: an sit permittendū iudeo intrare scholas christianorum causa addiscendi. Et videtur concludere ꝙ de iure non licet. sed cōsuetudo disponit contrarium. ꝛ videtur tenere ꝙ consuetudo valeat. Ego autē hanc tenui contrarium in repetitione. c. inter alia. de immunita. eccle. ideo hic aliter non scribo. Est commune dictum vulgarium. ꝙ si iudei volunt baptizari: debent dimittere omnia bona sua. hoc falsum est si habent bona iuste acquisita: vt probat tex. notabilis in. c. iudei. eo. tit. ꝛ de conse. distin. iiij. c. iudei. ꝛ ibi p glo. Nam iudei ꝛ infideles licite habēt rerum dominia: vt dicit Inno. in. c. quod super his. de voto. dummodo sint iuste acquisita.

¶ Fuit semel dubitatum an iudei baptizati succedant agnatis remanentibus in iudaismo. Et dicas ꝙ sic: tex. est in dicto. c. iudei. ij. ꝛ vide glo. ibi in ver. permittantur. ꝛ nota eam. ¶ Nota vnum pulchrū circa potestatem pape. ꝙ vbi delictum concernit totam christianitatem: seu decorem fidei papa etiam in laicos exercet iurisdictionem.

¶ Tu habes duo pulchra iura. c. ita quorumdam. eod. titu. ꝛ in. c. j. de homi. in. vj. Et nota in dicto. c. ita quorundam. penas terribiles impositas per papam illis qui deferunt arma sarracenis: sunt enim ipso facto excommunicati. Secundo debent priuari omnibus bonis suis. Tertio efficiuntur serui capientiū. ꝛ sic habes de iure canonico casum in quo ingenuus redigitur in seruitutem. ¶ Commenda memorie: vt scias allegare. ꝛ de iure ciuili. capite puniuntur. cum confiscatione bonorum. l. ij. C. que res asportari non debe. ¶ Et etiam illi qui docerent scientiam nauium fabricandarum. tex. est in. l. fi. C. de penis. Et non omittas pulchrum dictum Joan. and. ꝙ illi qui incidunt in seruitutem propter delictum non possūt manumitti. quod commēda memorie secundum Abb. ¶ Nota glo. ibi in ver. ferrum. ꝛ glo. in ver. subministrant. ¶ Nota etiam glo. fi. que semper allegatur: ꝙ excommunicatus poterit iterum excommunicari. ¶ Et quia in. c. consuluit. dicitur ꝙ iudei possunt veteres synagogas reformare: sed de nouo erigere non possunt.

☞ Queritur: quid si antiqua synagoga funditus corruit: nunquid sit licitū tā de nouo edificare. Et cōclude ꝙ non secundū docto. ꝛ tu adde que dixi in. c. inter alia. quia videtur nouum edificium. Intelligitur ergo textus quando synagoga minatur ruinam: vel non corruit in totum. ¶ Nota glo. ij. in capi. ad hec. Et videtur ꝙ sit humanior intellectus ꝙ iudei possint habere nutrices christianas extra domum ne pereat creatura iudeorū. sec⁹ in domo: nec pt iude⁹ ex dispēsatiōe epi. habere nutricē christianā in domo.

quia episcopus non dispensat contra ius nisi sibi p̄mittatur dictuz est Inno. in .c. dilectus. d̄ tempo. ordi. Et ita consuluit Cardi. Certuz est q̄ iudei inuiti non sunt baptizandi. c. de iudeis .c. qui syncera .xlv. dist. c. sicut. hoc eod̄. titu. que iura intelligūtur de adultis. Sed dubitatur quid de paruis an possint a suis parentib⁹ eripi ꝛ baptizari. Et i hoc sunt altercatiōes inter doct. ꝛ glo. in .c. iudeoꝝ. xxviij. q. j. tenet q̄ nō possunt eripi. Et Archi. tenet opinionem glo. in dic. c. qui syncera. s; Jo. an. videtur sentire contrariuz. Ab. dubitat. tamen videtur inclinare in partem q̄ non liceat. ꝛ pro ista opinione si recte consideretur videtur esse tex. in dic. c. iudeorum. dum videtur loqui de iam baptizatis. et q̄ loquatur de baptizatis probatur ibi in versi. vltra inuoluantur. ꝛ ēt ex aliis verbis ibi positis colligit̄. ¶ Nota glo. in fi. dic. c. sicut. q̄ vbi pena imponitur alternatiue, optio est iudicis: ꝛ dictum est alibi. vide glo. j. in .c. quam sit. ꝛ assignat glos. j. meliorem rationem in .c. omnes. xxviij. q. j. Et adde glo. j. in. c. ad mensam. xj. q. iij. que assignat rationem quare possumus cōmunicare paganis: non autem excommunicatis. ¶ Tu vidisti que dicta sunt i. c. ita quorundā. adde q̄ tempore belli inter christianos ꝛ infideles non est licitum portare merces. al's non prohibitas. vt in .c. significauit. qd̄ etiam notabiliter intellige tempore treuge. vt ibi. Ex quo singulariter infertur q̄ etiam in penalibus tempus belli comprehendit tēpus treuge quo ad hoc q̄ inimicis nullū subsidiū veniat. Et glo. fi. vult: q̄ si aliquis iurauit non ire nisi facta pace: q̄ si facta tantū treuga venit: īcidit in penam: ꝛ periurium. ¶ Et nota glo. j. in fi. in dic. c. significauit. q̄ sine auctoritate pape nōp̄nt deferri arma ad p̄tes infideliū. Et nota q̄ glo. in dic. c. significauit. tenet q̄ dispositio. c. ita quorundā. de rebus p̄hibitis procedit solū tēpore belli: quia ita videtur loqui tex. ille in. d. c. ita quorundā. secus tempore pacis: sed communiter tenetur cōtrarium in dic. c. quod olim. eo. ti. S; forte posset dici q̄ merces cum quibus christiani p̄nt īpugnari. nullo tēpore licet deferre sed alie merces possunt deferri tempore pacis non autem belli. Nota singulariter glo. in ver. supponim⁹. in dic. c. qd̄ olim. ibi duplici excōicatione sunt ligati. ꝛ an quādo per secundā constitutionem disponentem super eodem facto intelligatur reuocata p̄ma. vide per Bar. in. l. j. ff. vi bono. rapto. s̄m Ab. Et tu adde Bar. in l. senatus. in prin. ff. d̄ accu. Et Ange. de aretio in tractatu maleficiorum. in versi. ꝛ ibi caput a spatulis ꝛc. vbi habetur q̄ si statutum imponit penam pecuniariam pro homicidio: non videtur recessum a pena iuris communis. Et dicit Ange. q̄ ita semel obseruauit: quia fecit decapitari vnum. Sed Bal. tenet ꝯtrariū in. l. nō est nouū. ff. de legi. vult eni q̄ indistincte pena statuti sit sequenda. omissa pena iuris communis: quia officiales iurāt seruare statuta: ꝛ iuramentum obligat in forma. vnde est seruandum. Et idem Petrus de anco. in. c. canonū statuta. de consti. in versi. quero etiā vt̄r sicut statutū scd̄m ꝛc. ꝛ videt̄ q̄ opinio cōis sit contra Bar. Nota optimuz tex. in. c. ꝛ si iudeos. q; probat q̄ in die resurrectionis dn̄i debet sumi eucharistia non in die iouis sancta. dicetur in. c. omnis vtriusq; sexus. de peni. ꝛ remis. Item probat ille tex. q̄ nō est prohibitum iudeis habere nutrices christianas extra domū. No. gl. i. d. c. i ꝟ. d̄ familiaritate. q̄ nimia familiaritas p̄it ꝯtemptū. ꝛ ita solet cōit̄ dici. S; dicas q̄ illud īntelligit̄ inter fatuos. gl. do

tibi no. in. c. quando. lxxxvi. dist. in ver. frāgatur. Et nota q in illa gl. probatur q glosator decreti fuit auditor Azonis. ¶ Caueant omnes inferre iniuriam clericis: quia tenētur satisfacere nedum ipsi clerico. sed etiam ecclesie cui videtur facta iniuria ex persona clerici: vt probatur in. c. postulasti. ¶ Tu canonista debes scire q non potest agi criminaliter: et ciuiliter simul. l. j. C. quādo ciuilis actio. tamen si principaliter agitur crimīaliter: potest iudex accessorie ex officio suo compellere reum ad satesfaciendum leso. vt probatur in dic. c. postulasti. de quo in. l. interdum. §. qui furē. ff. de fur. vbi pulchre per Barto. qui dicit q quando formatur libellus: seu accusatio de damno dato: vel furto dicendo peto eum puniri: et rem mihi restitui: seu damnum emendari q talis libellus procedit nec videtur intentari ciuilis: et criminalis in eodē libello. Sed videtur intentare criminalem tantum: et incidenter iplorare officium iudicis: vt incidenter faciet mihi rem restitui. seu damnū emendari. Et adde Barto. in. l. medicus. ff. de varijs: et extraor. cogni. in. l. penul. ff. de calum. vbi dixit p illum tex. q iudex qui cognoscit de crimine ciuiliter eo comperto pōt ex officio suo punire criminalit'. Et in. l. ij. §. si dicatur. ff. fini. regū. Hanc autem materiam limitat singulariter Bar. in dic. §. qui furem. vt pcedat contra ipsū delinquētē Secus contra tertiam personā per tex. in. l. defuncto. §. j. ff. de publi. iudi. quod dicit memorie commendādum. ¶ Nota q iudei: et aliī infideles debent publice deferre habitū quo discernantur a fidelibus. tex. ē in. c. in nonnullis. et dī in terris illustrissimi domini venetorum portarunt literā. O fului coloris i chlamyde et quādoq occultarēt statuit dominium q omnes iudei deberent deferre birretum fuluum in capite et ita deferunt: quia tale signum nō possunt de facili abscondere. Nota etiam ex eodē tex. q in diebus passionis domini non debent christiani fulgidis vestibus vti. vt sic per qualitatem habitus ostendant interiorem mentis dispositionē: quod est contra morem qui est in multis partibus almanie. vt vidi: quia omī die per totam hebdomadam sanctā assumitur eucharistia. vadunt mulieres cum vestibus preciosis. immo etiam in die resurrectionis domini assumentes illum cibum spiritualē non debent ire cum vestibus preciosis: quia debemus ire ad tantum sacramentum non solum cum lachrymis cordis. sed etiā corporis: si possibile esset: et huic dolori non conueniūt vestes preciose. Et in hoc laudo magis meos Italos qui cū maiori deuotione vadunt ad communionem communiter. nā aliqui ter genua flectunt anteq altari propinquant. aliqui deferunt corrigiā ad collum. et sacerdos alta voce dicit primo omnibus ibi expectantibus communionē vt dicant deuote Domine non sum dignus vt intres sub tectum meū et c. Et postea sumpta eucharistia visitāt omnes ecclesias ciuitatis anteq domum redeant. Nota glo. ibi in ver. distingui. q ponit de multis personis que debent per habitum distingui. Et dum dicit glo. q per habitum debet distingui meretrix a matrona. Adde tu optimum tex. quem glo. nō allegat in. l. mime. vbi per Bal. C. de epis. audi. nam ille tex. prohibet q meretrices n vtantur habitu honestarū mulierum. ¶ Et nota q assumpt⁹ ad aliquod officiū contra iuris dispositionem tenetur officium cū pudore deponere: et acquisita restituere. vt notabiliter probatur in. c. cū sit. Et facit secundum Ab. ad illā questionem nunquid depositus pro

pter aliquod delictu; ab officio de beat habere integrum salarium to tius temporis. & remittit ad notata per Bar. in. l. mevia. ff. de ānuis le ga. Et tu adde notata per Bart. in l. diem functo. ff. de offi. asse. in. l. j. §. diuus. in fi. ff. d varijs. & extraor. cogni. & Bal. in. l. j. C. de suffra. Et videtur esse cclusio: q non perdat salarium pro pterito tempore: s; p futuro: licet cōtrariū tenuerit Bal. in. l. etiam si ptus. ff. de lega. j. Hoc tamē limitat notabiliter Bar. i di. §. diuus ad fi. nisi esset tale officiu; ita indiuiduum cuius parte omissa nihil valeret qd factu; esset. Nota etiam ex eodē text. q statutum lo quens de iudeis: nō extenditur ad paganos: nisi ex speciali legis pro uisione fiat extensio: quod est nota bile. Et scias q tex. in dic. c. cū sit. facit ad illam questionem q restitu tio ablatorum competit episcopo. & in hac questione est magna alter catio inter docto. Et ideo Abb. re ducit discordantes ad concordia; dicens primo q null9 tex. facit mē tionem de episcopo: nisi iste: qui ta men non dicit q episcopus debeat restituere. sed s̄m prouidentiā epi scopi. & ideo fiat restitutio per eum qui tenetur restituere. vel per eum de quo sibi prouidit s̄m cōsiliū tū episcopi. vel & alio modo q vbi de male ablatis non cōstat nisi per cō fessionem factam in foro penitentia li. tunc creditur sibi dicta restituis se. c. significasti. de homi. ¶ Sed si constat in iudicio: seu publice d ma le ablatis tunc restitutio fiat secun dum cōsiliū epi: quia tunc non deb; credi sibi asserenti restituisse. & vi de que dicta sunt in Rub. de homi. Nota glo. fi. in dict. c. dum allegat tex. in. c. nō sane. xiiij. q. v. Sed In no. secundum Ab. aliter loquitur in c. quia plerics. de immu. eccle. q ex quo aliquis habet officium cum iu risdictione tenetur restituere quod illicite acquisiuit: quia videtur ac quisiuisse per violentia;: secus i eo qui non habet iurisdictionem: vt in aduocato si eni; aliquis vtraqz de beat aliquid lucratus est licet bene faciat restituere: non tamen tenetur dic. §. sane. & hoc placet Abb. Sed oportet hoc intelligere secundū ea que dicta sunt in ti. de immu. eccle. dum ibi tactu; est de aduocato. als contrarietas. ¶ Si tu vis habere iura que probant q pena vnius est metus alterius. vide gl. in. c. ad liberandam. in ver. interdicatur.

¶ Si aliquis iterrogaret te an pos sint vendi redditus alicuius princi pis iudeo: quid diceres. Et dicas q sic. Sed princeps debet eligere vnum christianu; qui colligat istos reddit9. tex. est in. c. ex speciali. No ta q; in. c. fi. ponitur q dispositu; in vno ex correlatiuis extenditur ad aliud Et Ab. hic adducit notata p Bar. in. l. fi. ff. de accepti. vbi for mat questionem talem. Statuto ca uetur q nullus possit emere frumē tum sine licentia officialis. de ven ditore nihil dicit: tamē videtur idē statutum in venditore secūdū Bar. & idem voluit Bart. in. l. fi. C. de in di. vidu. tol. vbi limitat hoc nisi sit diuersa ratio emptionis & venditio nis. Adde etiam quod notat Bar. in. l. j. ff. quod me. cau. vbi dixit q q̄ ponit actum prout est in patiente p̄ supponit eū prout est in agēte: nec est necesse q exprimatur: qd est no tabile ad multa secundum Bart. & Bar. in. l. liberorum. §. notantur. ff. de his qui notan. infa. vbi dixit q si cut hodie licitum est mulieri nube re. ita viro est permissum accipere. & in. l. multum interest. ff. de verbo obliga. vbi dixit q si statutum est q forensis non possit acquirere non poterit etiam sibi promitti: queda; alia dicentur in Rubrica de loca. ¶ In Rubrica de adul. in versi. no ta pulchram glo. in ver. euidentia.

adde notata per Bar. in. l. iiij. in prin ci. de fur. vbi dixit ꝙ si aliquis repe ritur i domo vbi est aliqua pulchra puella. hoc facit adulterium mani= festum. ⁊ in. l. ij. §. fi. ff. de adul. con= tra tamen istam doctrinam Barto. videbimus alibi Ab. nostrum insur gent enim ⁊ ibi dicetur. Et nota ꝙ al legatur glo. singularis in. l. penul. C. de fideiuss. ꝙ si illi qui inuenti sūt in stupro confitentur se contraxisse matrimonium. euadunt penam. Et recordor legisse in quibusdam sin= gularibus Bald. vbi refert ꝙ ipse euasit penam per illaꝫ glo. Et An ge. in dic. l. penul. dicit ꝙ defendit semel quendam iuuenē: de qua glo. per Bal. in. l. quicunqꝫ. C. de ser. fu gi. c. j. §. furtum. de pa. tenen. in. l. j. C. de collu. detegen. ⁊ conclude ꝙ illa glo. non procederet si mascul⁹ ⁊ femina essent disparis conditio= nis. vel quando essent aliqua iudi= cia in contrarium. ¶ Ultimo volo tibi dicere vnum dictum singulare Bar. tu debes scire ꝙ stipulatio est contractus nominatus: vt notant doctores in. l. j. ff. de pac. Et ideo dixit singulariter Bar. in. l. ij. C. de. condi. ob cau. ꝙ vbi in cōtractu in nominato apponitur stipulatio pro ut communiter fit in instrumentis: tunc erit currendum ad naturaꝫ cō tractuum nominatorum: quod ē sin gulare. sequitͬ Alex. i. l. j. C. de pac.

¶ De iudeis in clemen.

Omnibus flexis de sero de= bemus dicere Aue ma= ria. glos. est in cle. j. in. §. zabazalla. in fi. ⁊ ibi dicit glos. ꝙ sarraceni commendant cā= panas: sed noluntvti: quia christia= ni in vtendo preuenerunt.

¶ Nos vocamus ecclesias: sarra= ceni mesquitatas: iudei sinagogas. glo. est in dic. cle in ver. mesquitis. ¶ Glo. in ver. machometum. decla rat quis fuerit machomet⁹ ille sce= leratus. ¶ Saraceni coercentur a iudice seculari. glo. est notabilis in dic. cle. in ver. principibus. cui ad= de glo. in cle. j. de testi. in ver. prin= cipium. in clem. pastoralis. in ver. christiani. de re iudi. ¶ In rubrica de bigamis. supra in versi. ⁊ nota ꝙ sicut matrimonium ⁊ cetera. adde quod docto. in illo. c. nuper. tractāt an sufficiat aliquid fieri de facto ⁊ adde notata per Bar. in. l. vbi pa= ctum. C. de transac. in. l. continuus. §. cum quis. ff. de ver. obliga. in. l. licet. ff. vt lega. nomine caue. in. l. muciane. ff. de condi. ⁊ demon. in. l. filium. §. si quis. ff. de lega. prestan. in. l. fi. §. sin autem. C. communia. de lega. vbi dixit ꝙ statutum imponēs penam alienanti si non soluerit ve= ctigal. non procedit in alienatione que non tenuit. ⁊ Paulus de cast. consilio. xxxiiij. consuluit ꝙ statutuꝫ faciens mentionem de venditione non comprehēdit venditionem nul lam. ¶ Ultimo queritur: an de con sensu vasalli possit dominus facere gratiam femine: etiam filie ipsius vasalli in preiudicium agnatorum. Et respondetur ꝙ nō: vt probatur in. c. j. §. j. de succes. feudi. quod in= tellige in feudo antiquo. talis tamē gratia sortietur effectum in vita va sali: quia dum vixerit vasallus qui refutauit: ⁊ fecit inuestiri filiā suā nō poterūt agnati illud reuocare: sed mum eo mortuo: vt ibi notatur ⁊ in c. j. in princi. de aliena. feudi pater. de quo per modernos in. c. titius. si de feudo fuerit controuersia. quia resoluto iure datoris: resoluitur ius acceptoris.

¶ De infantibus et langui dis expositis.

In hac ru. ponitͬ de illis q̄ expo nūt ifātes ⁊ lāguidos qͥ prͤ ꝑ

173

uatur patria potestate: vel etiam si eis alimenta denegat: et intellige ipsis existentibus languidis. secus si sani sunt: licet aliqui velint quod iste tex. et eius pena habeat etiam locum in sanis: et videbis que scripta sunt in ru. de conuersi. infi. et qua glo. facit mentionem de repetitione expensarum: adde glo. nota. in c. si. lxxxvij. dist. ¶ In ru. de constitu. in prin. in versi. et dicitur constitutio. adde quod notat Bar. in l. si res. in prin. ff. de appel. reci. vbi querit an a statuto possit appellari. Et concludit quod si statutum sit generale non possit appellari: secus si sit factum contra certam personam. Qui etiam subdit quod si statutum prima facie videatur generaliter factum. tamen si in veritate est contra certam personam potest per superiorem corrigi. et adde que dicta fuerunt in ru. de emp. et vendi. ¶ In eadem ru. in versi. no. glo. in ver. ab omnibus. dum dicit subditis: etc. Cui adde nonnullas glo. communiter non allegatas in c. quoniam. de coniugio lepro. in c. in omni negocio. de testi. in c. ij. de cleri. vel mona. in vj. in c. fi. de prescrip. in vj. in l. quod legatur. ff. de iudi. in l. vinum. ff. si cer. peta. in l. j. ff. de eo quod cer. lo. in c. cum sis. de aucto. et vsu pal. in c. de manifesta. ij. q. j. in c. hystoria. xxxiij. q. ij. institu. de ver. obli. in prin. institu. per quas perso. agere pos. in princ. insti. de lega. in prin. in l. j. ff. man. in §. de constituta. institu. de actio. Et nota istas glo. et facit tex. in l. inter omnes. ff. qui satisda. cogan. in l. j. §. penul. ff. de vsufruc. accres. in l. si quando. §. j. ff. si serui. vendi. ¶ In eadem ru. in versi. adde vnam pulchram glo. de iure ciui. adde eleganter in hac materia scripta per Bart. in l. aut facta. §. fi. ff. de penis. In eadem rub. in versi. adde etiam vnum tex. singularem de iure ciuili. adde quod illum tex. reputauit singularem Roma. in Rub. de arbit. et illum allegat Bart. in l. quod maior. ff. ad muni. in l. omnes populi. in ij. q. principali. ff. de iusti. et iure. ¶ In eadem rub. in versi. et notat tex. singula. in l. j. ff. de nundi. Adde notata per Bar. in l. quo minus. ff. de flu. Ab. in c. abbate. de ver. sig. ¶ In eadem rub. in versi nota glo. in ver. perpetuum. adde notata per Bar. in l. si quis. §. j. ff. de adul. in l. cum mota. C. de transac. in l. sicut. §. superuacuum. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. et notata per Bald. in l. fi. C. vt lite pen. et tex. in l. inter castellianum. ff. de arbi. ¶ Ultimo nota quod si vasallus alienat feudum de consensu domini: non preiudicat agnatis non consentientibus: vt voluit Bal. in c. j. de feu. alie. in versi. item nota quod si vasallus. in c. j. §. hoc quoque. de succes. feu. in versi. sexta conclusio. in c. j. de vasallo qui contra consti. lottha. tex. et ibi per Bal. in c. j. in prin. de alie. feu. pater. *

De iniuriis et damno dato:

Quia frequenter inferuntur iniurie et damna: ideo posita est ista rubrica. ¶ Et quod licet calor ire precesserit: tamen percutiens debet puniri. vt probatur in c. j. dicas tamen singulariter quod debet puniri. sed mitiori pena: vt est tex. singula. secundum Ab. in l. si adulterium. cum incestu §. imperatores. ff. de adul. Et adde tu quod Ab. in multis locis extollit istum tex. modo pro singulari/modo pro multum notabili. illum enim allegat in c. ex literarum. de apost. quod si aliquis committit aliquod facinus iusto dolore commotus mitius punitur in c. statuimus. de maledi. in c. olim. ex literis. de rescri. in c. dilecti filij. de excep. in c. eam te. de re iudi. in c. olim. j. de restitu. spoli. in c. si vero. j. de sent. excom. Sed dicas tu quod ille tex. non est singularis et volo quod habeas tres socios in l. j. §. fi. ff. de sicca. in l. graccus. C. de *

adulte in.l.si quis in graui.§. si ma ritus.ff.ad silen.τ ille tex.pbat q ignoscatur marito: sed intellige q ad penā legis cornelie de sicariis sed non in totum. Illum etiam tex tum in §.imperatores.alle. glo. in l.diuus.ff. de parri.τ Pau.de ca. in consilio.c.xcij.alle.illuz textum q si quis fuerit vulneratus ab vno quem postea fugientem occidit.nō debet decapitari sed mitius puniri. Et dicit Abbas in dicto capitulo j.q si statutum imponit certam pe nam pro percussione: τ aliquis p= uocatus percutit incidit in penam sed erit iusta causa q iudex mode= retur illam penam.alle.notata per Bartholum in.l.ij.ff.de excep.sed non est ibi:sed in.l.ij.ff.de recepta. Sed scias q Bartho.ibi non for= mat istam questionē:sed q si agna= tus receptet agnatum bannituz q est iusta causa q iudex moderetur penam. De quo etiam per Baldū in cap.j.§.conuenticulam.de pa.iu ra.firman. quod singulariter limi= tat non procedere in receptāte co gnatum bannituz qui f it violator pacis:qr sibi non indulgetur.vxor tamē potest impune receptare ma ritum exbānitum.ar:l.si cum dotē. §.sinautem in seuissimo.ff.solu.ma tri. Specu in titu.de dona.inter vi rum τ vxorem.§.fi. Notant moder ni in dict.l.ij. τ Cynus τ Baldus in.l.j.C.de his qui latro. dicunt q minor pena imponitur receptanti coniunctā p personam q si non eēt quod est notabile. Et nota q per= cussor tenetur ad omnes operas/ quas amissurus est percussus to= to tempore vite sue.l.ex hac lege. ff. si quadru.paupe.fecis.dica.τ in l.fi.ff.de his qui deie.τ effu. Et no ta sm doct.q mortuo pcusso si erat filius potest pater agere pro opis quas iste potuisset exercere toto tē pore vite sue: τ habebitur respect⁹ quāto tempore verisilr poterat vi= uere: τ hoc nota quia est singulare qr pōt accidere in parentibus seni bus qui viuunt ex operis filij. Et nota q si percussus remisit iiuriās τ confessus est sacerdoti: tamen po test agere actione iniuriarū: qr vi= detur remisisse rancorem.non autē satisfactionem iniurie quam nemo tenetur remittere sm doc. Tu au= tem adde notata per glo.in.c.si is qui.xxiij.q.iiij.in.c.panem.de cōse cra.distin.ij.in.c.si quis ɔtristatus xc.distinc.in.c.j.xxiij.q.ij.in.c. qr presulatus.j.q.iiij.in.c.τ qui emen dat.xlv.distinc.in.c.j.de maledic. in.c.ad apostolice.d re iudi.in.vj. Et nota has pulchras glo.de quo etiam per Bartho.in.l.si tibi.§.q̄= dam.ff.de pac.qui adducit notata per glo.in.§.fi.institu. de iniu. que videtur tenere contrariuz. Sed tu tene quod dictum est. ¶ Tu habes textum in.c.si leserit.eo.titu. q nō licet in alieno depascere animalia sua.hoc intellige quando dat dam= num.secus si non daret damnū.pu= ta quia itinerans τ transiens per p̄ dium alienum depascit ibi iumen= tū suū sine dāno. tex.est quē noster Ab.non habuit in memoria in ti.d pa.tenen.i fi.τ ē tex.oīpotētis dei. Deutero.xxiij. in fi. Limita etiam alio mō nisi necessitas magna excu saret.p ea que habenf i.c. si ꝑpter necessitatē.de fur. Nota glo.in di= cto capitu.si leserit. ¶ Tu canoni sta debes scire q glosa singularis de iure ciui.in.§.fi.institu.de iniur. vult q si aliquis passus iniuriā bi= bit:vel comedit:vel lusit cum infe rente iniuriam.non potest amplius agere actione iniuriarum. hoc pro cedit ante vocationem ad iudiciū: secus si post sm docto.in.c. olim.τ etiam ante vocationē licet nō pos= sit agere actione iniuriarū.poterit tamen agere ad damna τ expēsas sm Ab.notabilr in dic.c.oli. in fi. ¶ Nota q statuiū alteri p̄iudicati

174

uum loquens de damno. non habet locum in expensis. vt est textus notabilis in. c. in nostra: et sic recipit interpretationē restrictiuam etiam si iuratum sit. Et que proprie dicātur dāna. et que expēse. est glo. j. in dic. c. in nostra. et adde qđ habet in l. quib⁹ dieb⁹ §. j. ff. de condi. et demon. vbi appellatione expensaruz rei preciū nō cōtinetur: et est casus singularis: et ibi per Bar. et ideo si testator legaret expēsas librorum vni ex filijs non venit precium nisi alia expēsa nō esset facta in libris. ¶ Tu canonista debes scire q in actione legis aquilie venit culpa leuissima. l. i leg. aqlia. ff. ad. l. aql. Sed qđ diceres de iure canonico. dicas q idem. textus est notabilis in. c. fi. et illum text. ponderat Ab. ꝯtra dictū Inno. in. c. sicut dignū. de homi. de quo iā visum est in hoc compendio. Et respondet ad. c. ie briauerunt. xv. q. j. qđ alle. Inno. qr ibi est mera pena. sed hic ē itere esse ex pte patiētis dānū. Nota q statutū mētionē faciens de ꝯmittēte delictum non comprehendit prestantem opem. quia ista sunt diuersa dict. capitu. fi. de quo in. l. is qui opem. ff. de fur. Nota etiam illum textum. q si medicus vel alius artifex per imperitiam dederit damnum alicui. tenetur ad estimationem damni: et idem dicas in doctore. de quo per Hostiensem in capitulo calumniam. de pe. Contingit quandoq3 q aliqui tenent vrsuz vel leonem in domo. si dederint damnum alicui. dominus tenetur in solidum. si tenuit ea in publico: vel non custodiuit diligenter: vt in dicto capitulo fi. Et adde textum notabilem in. l. hij enim. cum duabus sequēti. ff. de edili. edic. vbi. imponitur pena centum solidorum tenēti tale animal si aliquem interfecerit. Communiter dicitur q qui occasionem damni dat. damnum dedisse videtur. vt in dicto capitulo fi. Sunt aliqui qui non sane intelligunt. ideo bene intelligas tu q illa regula intelligitur de illo qui potuit obuiare damno et non obuiauit. Nota glosaz in verbo ignorantiā. et scias q Abb. hic dicit q tenetur ille actione iniuriarum. qui dixit tu es spuri⁹. etiam si dicat verum. qñ spurius nihil petit. secus si ipse peteret honorez. Sed aduertas quia vt puto Abbas non bene aduertit ad notata per Bartho. in. l. eum q̄ nocentē. ff. de iniur. quia Bartho. non videtur facere istam differentiam. sed q indistincte non teneatur. dicens tu es spurius/ si est verum: quia interest reipublice q manifestetur illius defectus ne admittatur ad honores et dignitates: et sic Bartholus loquitur generaliter. nō autem quando spurius actu peteret dignitatem: et de ista materia late per doct. maxime modernos in. l. fi. ff. quod quisq3 iu. et dicentur quedam pulchra in. c. cum te. de re iudi. ¶ In rubrica de consuetudine. §. in versi. nota etiam ex eodem textu vnum dictum perpetuo memorie commendandum. adde tex. singularem sm Inno. in. l. cum prolatis. ff. đ re iudi. vbi dicitur q sententia non redditur nulla quando est lata contra expressum tenorem legis dubie. vt quia habet varios intellectus. et ibi Alex. declarat hoc procedere etiam si apparet que sit communis opinio. đ quo textu per doct. l. fi. C. quando prouo. non est necesse. per Bartho. in. l. qui rome §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. đ damno infec. et Bartholus in. l. in ambiguo. ff. de rebus dubijs. dixit q non possumus facere fundamentum super lege habente varios intellectus. ¶ In eadem rubrica in versi. nota pulchram glosam in verbo nec iuri. adde quedam dicta per

Bartho. in variis locis q debem⁹ semper euitare contrarietates: sed illas ad concordiam reducere inq̄tum possumus. postq̄ est auriga noster. in. l. scripture. C. de fide instru. in. l. omnes populi. in. iij. quest. pri cipali. q̄ loquitur de statutis ꝯtrariis. ff. de iusti. & iu. in. l. statuas. ff. de iu. in. l. lucius. §. quesitum. ff. de lega. iij. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poss. in. l. labeo. ff. de supellec. lega. in. l. de etate. in ij. questi. ff. de mino. in. l. fi. §. idem. quesiuit. ff. de cōdi. inde in. l. si quis ex argentariis. C. si initiū. in. v. colum. ff. eden. & glo. ordina. in. l. eas causas. ff. de condi. & demō. ¶ Ultimo fuit a me quesitum an necessitate vrgente possit vasallus alienare feudum sine consensu domini. Et respondi q non. per textum l. c. j. post princi. qualiter olim poterat feudum alienari. fuit mihi oppositum q necessitas operatur q pater possit vendere filium ne pereat fame. textus est singularis in. l. ij. C. de patribus. qui fili. distraxe. ergo multo magis dicendum est in feudo: sed respondi q illud procedit in facto in quo non habet superiorem. sed vasallus habet superiorem que superioritas debet eē auctorisabilis alienationi. Fuit etiā oppositum. q vasallus non intromittit se de iure ꝓprietatis spectātis ad dominū. respondi q ius vasalli non est firmum: sed suppositum obsequio domini secundum Baldū de quo per Baldum in capitulo. j. §. aut si libellario. in titulo. quibus mo. feu amitt. qui subdit q comoditates poterit ad tempus vendere. per glosam notabilem in. l. j. C. si pignus pigno. quam etiam approbat Alua. in capitulo. j. §. deniq3. q̄ sit p:ia cau. benefi. amitt. in. xxxvj. conclusio. & dixit Specu. in titu. de feudis. §. quoniam. versi. xxx. q vasallus inuito dn̄o etiam emēdū re nolente. non potest alienare feu

De iniuriis et damno dato in sexto.

Nota q in. c. j. est textus. q represalie non debent concedi contra personas ecclesiasticas: & q̄ in proposita materia dicantur persone ecclesiastice. est ibi glosa i ꝟ. ecclesiasticas. ¶ Nota glosam in verbo pregrauatur. q condemnato debitore non est cōdemnatus fideiussor contractus. & adde Bar. allegantē hanc glo. & idem tenentem in. l. j. in prin. ff. iudica. solui. & ibi tangit late quid de fideiussore iudicij. & adde notata per Bartholū in. l. si fine. §. cum autem. ad finē ff. rem ra. hab. vbi notabiliter tangit quid de fideiussore rem ratam haberi. Et ibi concludit q aut talis stipulatio interponitur extra iudicium: & est opus nouo iudicio. si autem esset interposita in iudicio: habet executionem paratā. ¶ Per hec verba subiaceat excommunicationi. fertur ipso facto excommunicatio. glosa est fi. in fi. in dicto capitulo. j. quam dicit notabilē Ab. in. c. licet. in. c. cum in cunctis. §. fi. in. c. nihil. de elec. in. c. clericis. i fi. ne cleri. vel monach. quē vide omnino pro intelligentia ibi. in. c. cum & plantare. de priuile. in capitulo. quia in omnibus. de vsuris. ¶ In Rubrica de ele. pere. §. in versi. & intellige pr edicta nisi sint bene noti. Adde glosam notabilem in. c. de petro. xlvij. distinc. in capitulo. qui episcopus. xxiij. distic. q si persona que debet promoueri ad dignitatē est notorie sufficiens: promouetur sine examinatione. & textum valde singularem in capitulo nullus ordinetur. xxiiij. distinc. vbi probatur q testimonium notorium populi succedit loco examinationis: & ideo studeatis domini mei: quia si eritis excellētes poteritis ꝓmoueri sine ali

175

qua examinatione. ¶ Queritur vtrum vasallus inabilis teneatur adiuuare dominum: et sic non facit vt quia brachijs iam abscisis aufugit. an priuetur feudo. Et respondetur q nō. glosa est approbata in c. j. quibus mo. feu. amit. per text. in. c. ij. in fi. de feudo sine cul. non amit. et facit tex in. c. j. in fi. in ver. liberare poterit. et ibi glosa de aliena. feu. pater. et in. c. j. in fi. in ver. si potest seruiat. an ille qui interfecit fratrem domini. in. c. j. §. sed non est alia. in versi. cum potuerit non liberauerit. que sit prima causa beneficij amittendi. in. c. j. de noua forma fideli. in versi. prout potero. et ibi glo. dicit tamen Baldus in dicto ca. j. q si vasallus posset clamoribus ipsum adiuuare hoc debet facere. glo. in clementi. vnica. de homi. in ℣. non valens. tenetur enim quatenus facere potest. vt est pulcher textus in dic. c. ij. in fi. de feu. sine culpa nō amit. Et ibi dixit notanter glo. quod illud est notabile verbum: et pro predicta a conclusione facit. qui nō potest soluere nō est piurus. glo. in. c. breui. de iureiuran. et est notabilis tex. in. l. omne delictum §. fi. ff. de re mili.

De libelli oblatione

Quia rei ad iudicia vocati si non declinant forum. petunt sibi edi libellum vt sciant quid et qualiter petatur: et super quo debeat respondere: ideo papa hoc in loco ordine competenti collocauit hanc Rubricam. ¶ Et si tu vis scire quid est libellus: glo. tua hic primo ponit diffinitionem. sed tu potes dicere q libellus est breuis scriptura claram continens intentionē actoris siue accusatoris: et dicitur est breuis quia ille qui format libellū debet cauere ne sit verbosus. Item scriptura: quia offerri debet in scriptis auctenti. offeratur. C. de litis contesta. et claram: quia non debet esse obscurus. et dicitur a libro diminutiue propter sui breuitatem. Et non omittas glosam satis notabilem in auctenti. de exhibendis reis. in ver. libellum. que ponit practicam conficiendi libellū in ciuilibus: et practicam in criminalibus. habes per glosam notabilem in. l. in causis. C. de accusa. et per Bartholum in. l. libellorum. ff. de accusa. ¶ Quid diceres an iudex possit ex officio supplere si libellus nō petatur. Et dicas q sic. textus est notabilis in capitulo. j. Et nota generaliter q iudex potest supplere vbicunque iudicium redderetur nullum. Et adde glosam multum notabilem in capitulo. j. de elec. in. vj. Si queritur cui sit offerendus libellus et glo. j. cōcludit q iudici: et per iudicē ipsi reo. Sūt et alie practice de quibus per Bart. in dicta aucten. offeratur. Et nota etiam q in vilibus. et modicis causis non est offerendus libellus in scriptis secundum glo. j. in dicto capitulo. j. adde ea que habentur in auten. nisi breuiores. C. de sen. et glo. in. c. fi. de re iudi. in. vj. ver. illustrium. Et scias q sunt altercationes inter doctores. an libellus sit de substantia iudicij et glosa in hoc capitulo. j. tenuit q sic. Idem Innocen. et Hosti. et Bartho. in dicta aucten. offeratur. et multi alij ibi. Cardi. et Abb. et in hac materia est glosa in clementi. sepe. in ver. necessario. de verbo significa. et ibi glosa vult q non sit de substantia nisi quādo reus peteret solennem libellū offerri. sed sufficit q actor dictet suam petitionē apud acta notario. Et hanc glosam approbat Alex. i. l. j. ff. de eden. et dicit q doc. ita tenent in hoc. c. j. sed nescio hoc videre. quia glos. Inno. Hosti. Cardi. et Ab. tenēt con-

trarium: et Bartho. in dicta auctẽti. offeratur. Et quod libellus sit de substantia iudicij etiam si non petatur. allego glosam que non potest cauillari in. c. de causis. de offi. dele. Hoc etiam videtur velle glosa in. c. cupientes. §. quod si per. xx. in fi. contumacia. de elec. in. vi. in. c. i. in ver. legittimi. de iura. calum. in. vi. Et ego tenerem istam opinionem: et istud ẽ regulariter verũ Specu. tamen ponit multos casus speciales in quibus non requiritur libellus in ti. de libel. concep. §. nunc videndu. Et nota vnum pulchrũ dictum quod non requiritur libellus quando partes cõueniunt quod iudex non in figura iudicij: sed de plano ex officio inquirat veritatem vt audiat: et secundum reperta iudicet. secundum Innocen. et Hosti. et Jo. an. et Abb. Dicas tamen quod dictum iudicis non erit sententia diffinitiua. sed erit quoddam mandatum secundum quod sibi videbitur. Pro quo bona glosa in capitulo si. de re iudi. in. vi. in ver. illustrium. et hoc casu potest procedere opinio que habet libellum posse remitti a partibus. intellige tamen de expresso consensu partiũ. Consuetudo tamen valet secundũ docto. quod non detur libellus. hoc tamen singulariter limita ex intentione Abb. procedere in libello solenni. secus in petitione que debet fieri apud acta: quia talis consuetudo tanquam irrationabilis non valeret per ea que notantur in clementi. sepe. de verbo. significato. Non requiritur etiam libellus si sint cause vilium personarum secundum docto. licet cause non sint viles. quod est notabile. Et non tradas obliuioni dictum notabile Bartholi in. l. mediterranee. C. de anno. et tri. lib. x. vbi dicit quod causa dicitur vilis si plus expenderetur in litigando quam sit illud quod petitur. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum casum in quo nõ offertur libellus. duo cõtendunt eandem rem possidere: et quilibet vadit ad possessionem. et ex indignatione nemo vult libellum offerre. dicens det altera pars. tũc enim cum debeat iudex occurrere ne deueniant ad arma. l. equissimũ ff. de vsufruc. procedit ad receptionem testium sine libello et adiudicabit possessionem clarius probanti. Et hunc casum ponit Speculator in titulo de libel. concep. §. nunc videndum. versi. xxij. quem refert Abbas. Et si queratur cuius expensis debeat libellus dari reo. Et cõclude quod attenditur loci consuetudo. qua cessante dicas quod debet dari expensis ipsius rei. ita concludit Abbas per multa. et idẽ vult Bartholus in dicta auctenti. offeratur et mouetur Abbas per textum in. l. i. ff. de eden. vbi dicit quod satis est quod fiat sibi reo copia scribendi. Et sic respondetur ad textum in dicta auctenti. offeratur. quia dicitur satis offerri si detur copia scribendi. glosa tamen in clementi. sepe. in ver. pronunciatio. de ver. signifi. tenet quod expensis actorum. Et tu adde glo. in clementi. quia. in ver. oblatos. de appella. que videtur etiam tenere quod expensis actoris. ¶ Si aliquis interrogaret te statutũ imponit penam trahenti aliquem ad certum iudicẽ. quando dicatur aliquis trahi quid diceres. Et dicas quod per solam citationem. vt notabiliter probatur in. c. significantibus. eodem titulo. et vide Bar. in. l. amplius nõ peti. ff. rem ra. ha. vbi eleganter loquitur de multis similibus. ¶ Nota glosam magnam in dicto c. significantibus: quia ponit practicam libellandi: et late per doct. post glos. et cõclude in actione reali in iudiciis singularibus. quod actor debet exprimere tales circunstantias ex quibus certum sit quid intendat petere actor. et vide Bar-

176

stationem.i.simul attestationez. Et tene opinionem glo. quam sequitur Anton. de bu. et Ab. licet aliqui aliter loquantur. et teneas etiam opinionem q contestatio potest fieri absente parte. ex quo obtulit libellū et psistit i sua petitione. Item q tēporis intervallum inter oblationez libelli et responsionem non viciat. Item non requiruntur verba in cōtestatione faciēda. sed satis est porrigere libellum continentem narrationem et petitionem. et q responsio sequatur. et ista fuit opinio dominorum de Rota. quaz sequuntur moderni in dic. c. j. licet Hosti. et Bar. aliter loquantur. de quo per Bart. in. l. j. C. eo. Dicit tamen Bar. ibi q omnes docto. tenent contrariuz. et tene etiam q non requiratur iudicis interrogatio: licet glo. hic aliter velit. Et nota q non solum per negationem sed etiaz per confessionē inducatur litis contestatio. vt tenet glo. in dic. c. j. Conclude tamen ex intentione glo. in. c. oudū. j. de ele. Aut cōfitetur oblato libello. et tūc inducitur litis contestatio. secus si nondum oblato libello. et hoc casu non fertur sententia diffinitiua. sed fit preceptuz reo vt soluat infra certum tempus. intellige tamen si confiteatur animo litem contestandi: posset eniz cōfiteri vt non cogatur subire iudicium. vt quia vult statim soluere. Et nota q ex simplici responsione presumitur animus contestādi litem: etiam si nō dicatur animo contestandi litem. Et ideo secundū dominos de Rota. si reus respondendo libello actoris negat narrata prout narrātur. et dicat petita fieri non debere: licet non addat animo litem contestandi: nihilominus inducitur litis contestatio. Hoc tamen notabiliter limitat Ab. non procedere vbi esset cōsuetudo q talia verba apponerentur: quia si nō eēt apposita non induceretur litis cōtestatio. Sed multum solet dubitari: quid si reus respondeat animo non contestandi litem: an impediatur litis contestatio. Et conclude q sic: quod tamen limita non procedere quando reus premissa protestatione q per ea que dicet non intendit litē contestari: et anteq respondeat iudex contradicat: et postea respondeat non repetita protestatione videtur respondere animo litem contestandi. quia videtur voluisse acquiescere sententie interlocutorie iudicis. de quo per doc. in dic. c. j. et per Bar. in dic. l. j. et nota quia responsio potest fieri animo contestandi litem. et animo instruendi iudicem. et sic protestatio nō est cōtraria facto secundum Inno. in. c. cū. M. de cōstitu. Et si dubitatur an p exceptionis peremptorie obiectum inducatur litis contestatio. Et cōclude ex intentione Bar. post glo. in dic. l. j. q sic: quando statim post narrationem factam ab actore sequitur responsio rei opponentis exceptionez peremptoriam: secus si post libellū oblatū re9 ex interuallo veniret et pduceret suas exceptiones. Et hoc sequitur etiam Anto. de bu. in di. c. j. quicquid voluerit Ab. Et nota q regulariter non procedit libellus sine conclusione. quia dici debet peto reum condempnari vel similia verba: vt notant docto. in. l. j. ff. de edē. quia iudex non interponit officium suum non petitum. l. iiij. §. hoc autez iudiciuz. ff. de dam. infec. hoc tamē limitatur nō habere locum corā principe secundum Inno. in. dic. c. j. qz coram principe narratio actoris et responsio rei inducunt litis cōtestationem: quia presentia eius supplet omnem defectum. l. omnium. C. de testa. c. j. de trāsac. Fallit et in possessoriis. gl. no. j. q. iiij. c. qz pstulat9. pcederet libellus qsi vltra narrata opponeret aliqd verbū pgnās sonās in pclusionē: vt qz dicet. cōcl.

177

ror de titio cui mutuaui decem ꝛ nõ
restituit. nam verbum cõqueror ha
bet vim conclusionis. dict. est singu
lare Bal. in. l. edita. C. de edẽ. in re
petitione paduana. xv. colum. Itẽ
in criminalibus procedit libellus si
ne conclusiõe. Bar. in. l. quid ergo
§. pena grauior. ff. de his qui no. in
fa. in. l. libellorum. ff. de accu. in. l. ꝗ
§. si publico. ff. ꝺ adul. quia agitur
de vindicta publica. quo casu iudex
ex officio supplere potest. ex quo in
fert singulariter An. de bu. in. c. ex
animata. de iudi. ꝙ in omnibus casi
bus in quibꝰ iudex supplere potest
ex officio nõ requiritur conclusio i
libello. ꝛ ideo si conclusio esset ine
pta: iudex posset supplere sup nar
ratis. de quo per modernos. in. l. j.
ff. de eden. Libellus tamen rei non
requirit conclusionem Bart. in. l. j.
ff. de excep. An. de bu. in hoc. c. j.

¶ Nolo omittere aliqua tanq̃ quo
tidiana. quidã petijt in libello ad
uersarium cogi ꝛ compelli ad sol
uendum. x. que sibi debebantur nec
petijt ipsum primo condemnari. an
talis libellus procedat: ꝛ Bart. te
nuit talem libellum non procedere
in. l. j. C. de execu. rei iudi. in. l. si cũ
nulla. ff. de reiudi. licet Ab. hic vo
luerit ꝙ Bar. in dic. l. si cum nulla.
teneat contrarium eius opinio cõ
muniter damnatur. quia petita exe
cutione videtur prius petita condẽ
natio. de quo per An. de bu. ꝛ Imo
lan. in. c. examinata. de iudi. ꝛ Bal.
in addi. spe. in ti. de sen. in. xvj. col.
Et pro confirmatione contra Bar
to. facit qđ voluit Cy. ꝛ Bal. in au
ten. dos data. C. de don. ante nup.
ꝛ facit tex. in. l. cum quidam. ff. ꝺ bo.
pos. vbi si aliquis petit bonorũ pos
sessionem vr ipsam agnoscere: qr q
vult cõsequens vult añcedens: per
qđ puenitur ad illud: ꝛ glo. no in. c.
cõstitutꝰ. de relig. domi. quã ibi põ
derat An. de bu. p no. ꝙ pcedit li
bellus in quo minor dr se esse lesum
contra aliquem ꝛ petit rẽ. qr videt
ꝛ se petere in integrum restitui. qđ
notat Bar. in. l. ex diuerso. §. j. ff. de
rei vendi. in. l. si pecuniam. in. iij. co
lum. ff. de condi. ob causam dum al
le. l. illud. ff. de acqui. here. Et eo ip
so ꝙ statutum permittit actum in q̃
reqrãtur arma: vt occidere bãnitũ
in consequentia pmittit delationem
armorum. vt tenet Jo. de pla. in. §.
item lex iulia. institu. de publi. iudi.
ꝛ ideo dicit Bal. in. l. ꝗ. C. qui accu.
non pos. ꝙ libellus substentãdus ẽ
si fieri põt. Nota tamẽ ꝙ prepostę
ratio non viciat ẽm Bar. in. dic. l. j.
vt quia dixit peto eum compelli et
ad predicta condemnari. Nota ẽt
aliud ꝙ sufficit libellũ concludere
in pncipali. licet nihil concludat
in executione. ꝛ post condemnatio
nem poterit peti executio. glo. ẽ no
tabilis q̃ est prima in cle. auditor.
de rescrip. Et scias ꝙ per verbum
credit inducitur litis cõtestatio. vt
per doc. in di. c. j. ꝛ per Bar. in. l. j.
C. eodem. ꝛ pro hoc facit glo. mul
tum nota. in. c. ex literis. de iureiur.
que dicit ꝙ eque preiudicat confes
sio de credulitate sicut de veritate.
ꝛ est optimus tex. in. c. cum ad sedẽ.
de resti. spo. pro quo etiã tex. singu.
vbi per Bar. in. l. si debitor. ff. ꝺ pe
ti. here. ꝙ per verbũ dubito an res
pertineat ad te. inducitur litis con
testatio. Si aliquis respondeat in
iudicio per hec verba opprobriosa
tu mentiris. an sit facta litis conte
statio. Et conclude ꝙ sic: si talia ṽ
ba fuerunt dicta animo respõdendi
libello: secus si calore iracundie. vt
quia fuit vocatus ad iudicium sup
illa re: nec perseuerat. secus si perse
uerarret. l. quod calore. ff. de regu.
iu. ẽm doc. hic. quibus adde Bal.
ꝛ moder. in. l. turpia. ff. de lega. j. et
nota glo. sing. in aucten. qui semel.
C. quomodo ꝛ quando iu. ꝙ non po
test aliquis cogi litem cõtestari: ẽt
presens: sed propter contumaciam

ba sententia remanente. addere vel
detrahere ⁊ declarare obscura. Mu-
tare autem est quãdo quis vult ab
actione proposita desistere: ⁊ aliã
proponere. Et nota glosam dum q̃
rit an mutato seu emendato libello
debeat reus habere nouas induci-
as. Et concludit ꝙ sic. quando
non potuit deliberare in primis in
dicijs. Et ꝙ libellus generalis ꝓ-
cedat si non excipiatur. habetur in
l. finali. C. de anna. excep. ⁊ est te-
xtus in dicto capitulo abbate. §. se-
cus qui esset scribendus literis au
reis secundum Abbatem. ¶ Nolo
omittere quedam dicta singularia
que colliguntur ex dictis doctorũ
in capitu. fi. Et p̃io ꝙ libellus nõ
est admittendus si causa expressa
non concludit de iure. licet ex aliq̃
accidenti possit iustificari. nisi illd̾
accidens exprimatur. cape exem-
plum. Episcopus petit aliquid epi
scopale ab ecclesia quam tamen cõ
fitetur esse exemptam. talis libell9
non admittitur nisi talem causam
exprimat que ad hoc sufficiat: vt
q̃ p̃scripsit. Et adde simile quod
notabiliter voluit Innocẽ. de cita
tione in cap. ij. de dilat. ⁊ ideo dixit
Inno. in. c. ex parte abbatisse. de ꝑ
uile. ꝙ libellus non est admittend9
si causa expressa non est sufficiens.
¶ Secundo nota ꝙ sufficit libellũ
concludere inspecto iure communi
non autẽ est necesse exprimere ⁊ iu
stificare ex causis specialib9 seu ex
iure speciali ⁊ singulari. qd̾ poti9
concernit solennitatẽ actus: sꝫ hoc
reseruatur in processu: ⁊ ideo si pe
to a p̃lato. satis ẽ exp̃mere cãꝫ mu
tui: nec ẽ necesse exp̃mere ꝙ pecu
nia sit v̾sa i vtilitatẽ eccl'e: vl' ꝙ ca
nonicis ꝯsentientib9. hec eñ ꝓba-
buntur in processu. ¶ Tertio nota
ꝙ libellanti sufficit causas agendi
exprimere. nec tenetur exceptiões
excludere que possunt reo compe-
re. puta ꝙ non fuit sibi satisfactum
vel prescriptum: si tamen actor po
neret exceptionem legitimam rei:
⁊ ipsam non tolleret allegando ali
quid. non est actor audiendus. pu-
ta si diceret peto decẽ que mutua-
ui: ⁊ mihi es obligatus non obstan
te pacto d̾ non petendo quod feci.
nam ex hoc apparet libellum iniu-
stum. ex quo non eneruat illud pa-
ctum. vt quia erat minor: vel dolo
inductus. vel quid simile. ¶ No-
ta etiam duo pulchra dicta pro de
claratione ⁊ ampliatione textus in
capitulo primo de litis contestatio
ne. in. vj. Primo ꝙ exceptio per-
emptoria non debet admitti ante
litem contestatam etiam si proba-
tio offeratur in continenti. ¶ Se-
cundo quando exceptio perempto
ria est notoria non expectatur ne-
cessario litis contestatio: sed po-
test apponi ante. nam ex quo ius
competens reo est notorium / non
debet iudex pati venire in iudiciũ.
vt singulariter dicunt doctores in
dicto capitulo finali. ¶ Et nota
ꝙ si in libello exprimatur vna cau-
sa: ⁊ probetur postea alia. succum
bit actor. Bartholus in. l. j. ff. de e
den. ⁊ est textus in. l. habebat. ff. de
instituto. ¶ In Rubrica de cau.
posses. §. circa principiuꝫ. adde. ꝙ
si testator legat suas possessiones:
vel possessionem rerum suarum. nõ
videtur sentire de mobilibus reb9
licet ille dicantur proprie posside-
ri: vt probatur. l. rem que nobis.
in. l. si rem mobilem. ff. de acquir.
possessio. tamen propter commu-
nem vsum loquendi non veniunt
qui non accipiunt res mobiles pro
possessionibus. de quo per Cynum
⁊ Baldum in. l. fina. C. de compen
sa. per Bartholum in. l. vxorem. §.
legauerat. ff. de legat. iij. ⁊ Alex.
in. l. j. ff. de acquir. possess. ¶ In
eadem Rubrica in ver. nõ ꝓbant

potest iudex facere immissionē ex primo decreto. pōt etiā eū pro sua cōtumacia punire de q̄ p Bart. in d. aucte. qui semel. qui dicit no tabili te r q̄ ex quo pars p̄ns noluit iudicio obtēperare: pōt iudex absq̄ alia citatione reū nolentē litem cōtestari mulctare seu omissionē ex primo decreto facere. ex quib⁹ concludas q̄ cōtumax in r̄ndendo libello non habetur pro cōfesso. sicut dr in positionibus: q2 nolens r̄ndere habet pro confesso z videtur q̄ testis non fuerit memor. Pau. de cast. in consilio. cexiiij. vbi dixit q̄ iudex pōt cognoscere precise partem ad litē cō testandū. ne sit in eius potestate impedire diffinitiuā s̄niam. ¶ In ru. de confir. vti. vel inuti. d̄. in fi. adde notata per Ab. in c. constitutus. de relig. domi. in. c. fi. d̄ postu. prela. in c. quesitū. de rerū pmu. in. c. qm̄. de iure patro. z in sua disputatione incipiente ep̄s z quidam rector pmēsis. in. xiiij. colū. z glo. in. c. fi. x. dist. que dicit q̄ papa non potest diuidere episcopatum inuito episcopo. ergo multominus auferre. ¶ Ultio an z quando in delictis habeat locum penitentia. habetur in. l. qui ea mente. ff. de fur. vbi per Bart. z ibi dixit vnum notabile verbum pro limitatione illius tex. q̄ vbicunq̄ aliquis incitatus delinquit a re super qua delinquit etiam in furto habet locū in penitentia: z ponit exemplū q̄ si in domū scholaris veniunt gallinε aliene. z scholarε retinet eas mala fide aio comedendi. postea penitentia duct⁹ restituit admittitur penitentia. Et vbi pena imponitur ipso facto nō habet locū pn̄ia. glo. est singula. in cle. ne in agro. §. q2 vero. in ver. ipso facto. de sta. mona. quā dicit singularē Bal. ad hoc in auc. habita. i vltima col. C. ne fili. p pa. No. ēt singularē glo. z ibi p Bart. in. l. fi. ff. d̄ rerū diuisi. p quā dixit q̄ si statutū disponat q̄ si quis voluerit corrumpere aliquam mulierem. capite puniatur: intelligitur statutū voluerit corrumperere. voluntarie corruperit. quod est singulariter notandum secundum Bart. ibi.

De litis contestatione. in. vi.

SI tu vis scire q̄ dicat peremptoria exceptio. tu inuenis vide glo. in. c. j. in ver. peremptorie.

¶ Defensio est que tollit ipso iure actionem. secus est in exceptione. glo. est in dic. c. in ver. defensionis.

¶ Nota glo. j. in. c. fi. q̄ libellus est de substantia ordinis iudiciarij. quā potes addere ad ea que dicta sunt in ru. d̄ libelli obla. ¶ Uerbū oportet importat necessitatē. glo. est in dic. c. fi. i ver. oportebit. ¶ Et quia tex. in. c. j. z. ij. volunt q̄ per oppositionem exceptionis peremptorie: non impediatur litis contestatio: nisi esset exceptio litis finite, de cui⁹ natura est impedire ingressum litε ¶ Uolo adducere Barto. in nonnullis locis, qui eleganter loquitur de istis exceptionibus que habent impedire litis ingressum. in. l. cum querebatur. ff. de iudi. sol. in. l. fi. ff. pro suo. in. l. omnes. C. de prescrip. xxx. an. in. l. fi. §. donec. C. de iure delibe. in. l. de contractu. C. de bo. aucto. iu. poss. in. l. penul. ff. qui bo. ce. poss. in. l. papinianus. §. si quis impubes. in. l. mater. ff. d̄ inoffi. testa. in. l. si vnus. §. ante omnia. ff. d̄ pac. in. l. vir bonus. ff. de iudi. in. l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confu. i. l. pretor. §. preterea. ff. de iniurijs. in. l. ij. §. quid ergo. ff. de alie. iudi. in. l. paulus. §. j. ff. qui. mo. pig. vel hypo. solui. in. l. ij. ff. ad velle. in. l. senatus. ff. de accusa.

¶ In Rubrica de cohabitatione clericorum et mulierum. supra in fine dum tractatur de notorio. adde Bar. in. l. si vero. §. q̄ p rei. ff. q̄ satis

da.eo.in aucten.qui semel.C.quomodo & quādo iu.in.l.heredes palam.ff.de testa.in.l.ab accusatione §.nunciatores.ff.ad turpil. ¶ Ultimo nota q vbi pena imponitur ipso iure non habet locum nisi delictum perficiatur.nec sufficit q quis deuenerat ad actum propinquum. aliter tamen punietur arbitrio iudicis p inchoatione delicti hoc singulari probatur in.c.cū in cunctis.de ele. iuncto.c.perpetue.de ele.in.vj.Jo an.and.in regula.in penis. in mer. & Bal.in aucten.nouo iure.C. d pena iudi.qui ma.iudi.q si aliquis tē tauit corrumpere iudicem & nō corrupit non punitur. Et licet regulariter in pena imponēda sufficiat solus affectus animi. si perueniat ad actum propinquum: nec pro eo defecit quin non perfecerit.sed per impotentiam facit debet puniri ac si perfecisset.l.si is qui cum telo.C. de sicca.hoc non procedit in penis positis per statutum: vt si quis occiderit occidatur.dictum est notabile Bart.in.l.j.§.diuus.ff. de sicca.& in dic.l.si is qui cū telo. & pulchre per Ab.in.c.j.de eo qui mit.in poss.per Bald.in.l.si fugitiui.C.de ser.fugiti. Et non tradas obliuiōi singulare dictum Spec.in ti. de accusa.§.j.vers. quid si post.q omnibus legibus punientibus conatum est derogatū p gnālē ɔsuetudinem.

¶ De locato.

Sciras q propter magnam similitudinem quam habet cū venditione locatio papa posuit ru. de emptione & venditione. & modū discernendi contractum locationis a venditione.vide per Bar in.l.co tē fero.§.qui maximos.ff.de publica.in.l.cū in plures.ff.locati. Nota ex.c.j.q vbi constitutio penalis editur in fauorem vnius nō incidit ɔtrafaciēs in penā si ille de cui9 fauore agitur consensit.per quē tex. potest decidi questio. q si episcop9 precipit sub excommunicatiōis pena debitori vt soluat creditori infra certum tempus: vt nō incidat in excommunicationem debitor si nō soluat creditore prorogante terminū. de quo Ab.remittit ad notata i.c. preterea.ij.de spō. Sed tu adde notata per Bar.i.l.j.§.& post operis. ff.de ope.no.nunc.in.l.curatores. ff.de offi.procu.cesa.& quod notat glo.in.l.obligationum.§.condicio ff.de ac.& ob. que facit mētionē de tali excōmunicatōe. Nota ex glo. ij.an existens in studio cum scholaribus gaudeant eodem priuilegio: & sic videtur q beneficium concessum scholaribus est datum & morātibus in studio cum eis.quia largo sumpto vocabulo possunt dici scholares. remittit tamen se Ab. ad ea que habentur in aucten. habita.C. ne fi.pro pa. Tu autem adde nota. per Bal.& modernos i.l.scriniarios.C.de test.mili.glos.in.l.ij.C.de epis.& cleri.in.l.restituēde.C.de aduo.diuer.iudi.Bal.in.l.administrātes.§.j.ff.d excu.tuto.qui loquitur de familiaribus legatorū q gaudeant priuilegio. Nota glo.in ver.sub excommunicatiōe.hec glo. communiter non tenetur q sit canō late sētentie: & contrarium tenet glo. i.c. sicut tuis.de simo.in.c.j.de sagitta. in.c.j.de eo qui fur.ordi.sus.in.c.j. de biga.in.vj.in.c.cum esses.de testa.in.c.cum ecclesia.de immunita. eccles.in.c.non solum.de regula.in vj.in.c.ex literis.de matri.contra. con.inter.eccle.in cap.salonitane. lxiij.distin.& per Abba in.c.relatū. de iure patrona.in.c.cleris.ne cle. vel mo.& in dicto ca.j. de sagitta.& ibi declaratur: prout ibi dicetur.

¶ Nota etiam ex eadem glo.q vniuersitas scholarium dicitur ecclesiastica: vel secularis.secundum qualitatē maioris partis suppositorū: & hoc ē vtile scire an subsit iurisdictō

ni iudicis ecclesiastici: an secularis de quo per Bar.in.l.fi.ff. de colle. illi.⁊ ponderat glo.secundum Ab. quia relata ad tex.videtur velle ꝙ singuli iudicentur secundum dispositionem ipsius corporis vniuersitatis.nam ista constitutio cõcernit singulos ⁊ non vniuersitatem:⁊ tñ vult glo. ꝙ omnes ⁊ singuli etiaꝫ laici comprehendantur.ex quo pro maiori parte sunt clerici. quod est singulare.licet Ab.videatur ꝺ hoc dubitare. Nota etiam ex eadẽ glo. ꝙ pena apposita in vno ex correlatiuis non extenditur ad reliquum. sed Bar.tenuit contrarium in.l. fi. ff.de accepti.in.l.fi.C.ꝺ indi. vidu. tol. Sed contra opinionem Bart. facit glo.nota.iuncta cum tex. i clemẽ.j.ꝺ consan.⁊ affini.in ver.moniales.que vult ꝙ pena apposita masculo non extenditur ad ipsam feminam contrahentem. Sed Ab.concludit ꝙ aut est eadem ratio.⁊ extẽditur dispositio:non auteꝫ pena habet locum.⁊ allegat in simili dictũ singulare Jo.an..in dic. c. dispendia.de rescrip.in.vj.secus si nõ est eadem ratio. Sed dicas tu ꝙ istud idem videtur velle Bar.in dic.l.fi. C.de indi.vidu.tol.⁊ in materia adde glo.in dic.c.cupiẽtes.§. deniqꝫ. in ver.de veteris.ꝺ elec.in.vj.tex. in.l.iij.C.que res ven.non de.vbi p Sali.adde etiam ea que dicta sũt in rub.de iudeis.¶ Et nota ꝙ liceꝫ appellatione scholarium non veniant magistri vt probatur in dic. c.j. vbi per docto.tamen in larga significatione aliud est dicendum. nam possunt dici scholares: inquantum frequẽtant scholas ⁊vacant exercitio scholastico ſꝫ Ab.⁊ ponũt doc. in prohe.grego.ex quo īfertur ꝙ cõprehendentur in materia fauorabili. Nota ꝙ episcopus non potest facere statuta in preiudicium ecclesiarum inferiorum.tex.est nota. iunc. glo.j.in.c.vestra.eo.ti.quod limita non procedere maxima causa vrgẽte:per id quod habetur in.c. constitutus.de relig.domi.in.c.j. de reb. eccles.non alie.in.vj. ¶ Et nota ibi tex.de ver.libere.⁊ vltra adducta p gl.adde gl.or.i cle.dudũ.i ꝟ. libere re.de sepul.⁊ dicitur in dict. c.ꝙ beneficiatus potest libere locare fructus suorum beneficiorū. qꝺ intellige vt habetur i cle.j.de rebꝰ eccle.non alie. Nota tex. qui semꝑ allegatur in.c.propter sterilitatem. quia ponuntur casus in quibus inqͥlinus potest expelli licite ante tempus conductionis finite. Et de iure ciuili est tex.in.l.edẽ.C.eodem. Et nota secudum docto.ꝙ etiã ante tẽpus potest recedere inquilinus iuito domino propter aliquam necessitatem.⁊ Ab.allegat glo.in.l.si in lege.§.domus.ff.eo.⁊ ideo videtur ꝙ propter pestem licituꝫ sit dimittere habitationem.de quo in.l.habitatores.in fi.ff.eo.intellige tamẽ vt ibi per glo.nota.quãdo superuenit necessitas que nõ erat a pͥcipio. Cui adde quod voluit Bal.in.l. si ea lege.C.de vsu.in ti.de pa. constan.in ver.vasalli. Et quia etiam dicitur in di.c.propter sterilitateꝫ.ꝙ remittitur pẽsio pro rata ꝓpꝰ sterilitatẽ contingentem sine culpa conductoris. Dubitatur multum inter doct. quando dicatur sterilitas vt habeat locum remissio de quo per legistas in.l.licet.C.locati.in.l. si merces.§.vis maior.ff.eo. Et tu potes tenere illam opinionẽ vt stetur opinioni vulgi ex quo lex non determinat. Nota tamen ne erres ꝙ tex. in dic.c.propter.procedit in colono ꝗ colit nummis. ⁊ sic certa mercede constituta in pecunia.quia tunc proprie est vera locatio que fit mercede constituta in pecunia. procedit etiam in illo qui colit mercede constituta in alia re.vt in.l.si olei.C. loca.secundum glo.⁊ doc. sed in colono parciario nõ procedit.quia ille

179

est contractus societatis. et damna et lucra sunt communia inter eos: et in istis habent locũ iura loquentia de societate dissoluẽda: et sic nõ trãsit in heredẽ fz Bar.i.§.vis maior. quod est notabile. Nota ex glos.in ver.peruerse.et q super ea per doc. q quando peruerse versatur dãdo damnum: q tunc dominus aget ad damnũ: sed fit remissio pro residuo temporis. Secus si non datur damnum: sed tenet ludum in domo: vel meretrices nõ remittitur pensio p rata. Et nota q pensio soluenda ẽ in fine anni: vt notatur in.l.edẽ. C. eodem. nisi ex conuentione partiuz aliter sit dispositum. vel ex consuetudine aliter sit inductum: et ibi tangitur etiam quid in alio contractu qñ obligauit quis ad faciẽdũ certũ quid pro certa mercede: et in istis debet considerari causa et qualitas persone. sed in dubio fit solutio in fine. et adde glo. notabilẽ in.l. venditor.§.si constat.ff.communia predi. q a principio dandum est salarium aduocato. Et nota fm doc. q sicut fit diminutio mercedis pro rata propter sterilitatem contingentem casu fortuito. ita fit augmentatio pensionis. propter vbertatez contingẽtem casu fortuito. vt notatur p docto. in dic. c. propter. et in dic.§. vis maior. habe. Exempluz locaui molendinuz ex quo solebat conductor recipere quinquaginta. nunc quia alia molendina sunt destructa recipit. c. fiat augmentum pensionis p rata. quod est notabile. quia cõtrariorũ debet esse eadẽ dispõ. ¶ Nota q sunt multa reqsita vt emphiteota possit vendere ius sibi cõpetẽs et meliorationes suas q̃ ponũtur in c. potuit. Et nota q ille tex. quotidie allegatur q vbi dies apponitur non est opus interpellatiõe ad contrahendã morã. ad idẽ est tex. in.l. magnã. C. de ɔtẽ et cõmi. stipu. Nota gl.j. q tex. c:reralis dz tractare; materiam cõpetentem Rubrice. alias non esset congrue situata. Et nota q emphiteosis est proprie contractus per quem transfertur dominium in emphiteotam retento dominio directo apud ipsum dominum. et aliquid soluitur singulis annis ipsi domino. Et est emphiteosis nomen grecum et latine idem est q melioratio: et sic dicitur q emphiteota recipit rem meliorandã. Nota glo. in ver. aliis vendere. q iste tex. non habet locum in donatione: et licet aliqui teneant contrarium. tene opinionem glose: et est cõmunis opinio et erit consultũ domino: quia poterit agere rei vendicatione si nõ soluatur pensio: de quo per Bar. et alios in.l.fi.C.de iure emphi. et p Barto.in.l.conuentionalibus.ff.de verbo.sig. Nota glo. notabilem in ver. biennium. de clausula: rato manente pacto. quia soluz operatur respectu seruantis contractum. cui adde notata per glo. et doc. in.l.ij.C.de iure emphi. Nota glo. in ver. expelli potuisset. q domin⁹ propria auctoritate potest expellere emphiteotã per biennium non soluentem pẽsionẽ. de quo vide in.l.ij.C.de iure emphi. Et videtur concludi q hoc pcedit in colono non soluente. secus in emphiteota. Et nota singulariter ex ea. glo. q respectu locatiõis seu alienationis tantam potestatem habet rector capelle solus quantã habet prelatus ecclesie collegiate cũ collegio. Nota etiam ex eadez glo. q propter damnum rei emphiteoticarie nõ liberatur emphiteota a pẽsione nec a pte pẽsiõis: nisi tota res perierit. de quo in.l.j.in fi.C.de iure emphi. et hec opinio est communis fm Ab. licz aliqui tenuerint pmam ptem glo. Et idẽ est dicẽduz ppter sterilitatẽ ɔtingẽtẽ in fructibus licet maxima sit. si aũt propter bella nõ possit fund⁹ emphiteotic⁹ coli tñ emphiteota tenet ad pensio.

nem vt consuluit collegium patauinum secundum Ab. quia requiritur in.l.j. in fi.C.de iure emphi. vt substantia ipsius rei penitus ledatur. quod tamen limitat Ab. procedere. nisi quando non esset spes de recuperatione fundi capti ab hostibus. Sed aduerte quia Alex. preceptor meus consuluit contrarium: quando soluitur pensio correspondens fructibus in consilio.cxij.in.j.li. Et ibi allegat multos doc. tenentes istam partem. et tex. in dic.l.j.in.fi.non debet intelligi iudaice: vt dicit glo.in.l. non dubium. C. de legi. Et adde quod pulchre scribit Bar.in.l.cum in plures. in pri. ff.loca. vbi si conduxi domum a te pro hospicio tenendo: et propter bellum non poterunt venire mercatores. debet fieri remissio mercedis. Et nota quod licet remissio fiat propter sterilitatem: non tamen fit propter viciositatem fructuum.tex.est nota. et ibi per Bar.in.l.ex conducto.§.si qua. ff.loca. ¶ In ru. de cle.coniug.secundum. in versi.nota glo.in ver. immunditiam. adde notata per Bar.in aucten.hoc locum. C. si mulier secundo nupt. .l.l.mulier §.cum proponeretur. ff. ad trebel. vbi si testator relinquit vxori legatum si caste et honeste vixerit: transeundo ad secunda vota dicitur caste viuere: et ideo oportet quod dicat et vitam vidualem seruauerit.

¶ Ultimo scias quod non punitur attentatio quando agitur de pena ciuili.tex.est nota.l.l. vulgaris.§.qui furti.ff.de fur. et ibi per Bar. qui dicit: quod punitur extraordinarie tanquam de extraordinario crimine.per tex.in * l.sacculari. ff. de extraordi. crimi. quem text. dicit singula. Bald.in l.si quis non dicam rapere.C. de episco. et cle.in tertia oppositione qualiter debeat puniri latro inuentus in domo qui nondum cepit aliquid tangere. Et dicit Bar. quod licet ille qui vadit aio furandi et non furatur non teneatur ciuilit. dic.§.qui furti. tamen extraordinarie punitur. Et quod non puniatur attentatio vbi agitur ciuilit. allego tibi glo. et Bal.in.l.si constiterit. C.fini.regun. et tex.in dicto.§. furti.allegat Bar.in pulchra questione in.l.qui possessionem.ff.de vi et vi armata.

De maioritate et obedientia.

Quia in precedentibus istam Rub.tractauit papa de ministris et iudicibus: quorum alij sunt maiores.alij minores.nec aliter posset ecclesia vlis consistere: de quo est pulcher tex.in.c.ad hec.lxxix.disti.ideo competenti ordine hic ponitur de ipsorum maioritate et obedientia impendenda. ¶ Et si tu vis scire in quo consistit ista maioritas: vel minoritas. quia tex.est in.c.j.dicit quod ille est habendus maior qui primus legitime fuit ordinatus. Et dicas secundum Innoc.quod prioritas consistit in loco quia habebit primum locum in sedendo. Item in scribendo prius respondendo sigillando fca. Item consistit maioritas: quia electione de plato. antiquior debet solenniter eligere personam nominatam in scrutinio. Item vacante ecclesia antiquior in ordinatione habet conuocare capitulum. et ceteri habent venire ad eius conuocationem: non tamen poterit exercere iurisdictionem nisi aliter habeat consuetudo et talis vocatio habet hunc effectum.quia potestas residebit penes venientes: et sic facit contumaces absentes. ¶ Hoc tamen limita nisi in capitulo sit alius ad quem de iure vel de consuetudine spectet congregatio capituli consistit ergo maioritas in honoribus. ¶ Dubitatum est sepe inter laicos de ordine prelationis. ponamus quod sint aliqui ciues qui de presenti non sunt in aliquo ordine vel officio. et de hoc est tex.multum notab. in.l.j.ff. de al.scri. vt ille qui functus est maioribus beneficijs preferatur vel si pluries

assumptus fuit ad honores ciuitatis data paritate preferēdus est antiquior tempore. Item ille qui habet filios preferendus est non habēti. tex. est notabilis vbi per Barto. in.l.f.albo.C. de decurio.li.x. ꝛ ista sunt bene notanda. ꝛ vide Bart. in dic.l.j.ff.de al.scriben. Et nota aliqua pulchra in qb⁹ deferēdū est antiquitati in consilijs querendis. cap. de quibus.xx.dis. vbi dicit tex. ꝙ facilius inuenitur quod pluribus senioribus queritur: ꝛ ideo iurisconsultus in.l.si corus.§.j.ff.de le.iij.

¶ Loco auctoritatis allegauit se audiuisse senes dicentes pecuniam sine peculio fragilem esse.

¶ Illum tamen seniorem esse non intelligas qui sola etate abundat. ꝛ non prudentia: dicit tex. in.c.porro.lxxxiiij.dist. licet presumptiue senex prudens iudicetur: quia gloria senuz est canicies. Canicies aūt sapientiam arguit. vt ibi. ¶ Et ꝙ deferatur senectuti in consilijs consequendis. est tex. in.c. domino sācto ad fi.l.dist.i.c.hoc ipsum.xxxiij. q. ij. Et remittitur onus seni cōparēdi personaliter. c. placuit. xviij.dis. propter senectutem vitatur suspicio incontinētie.c.fraternitatis.xxxiiij dis.i pene relaxatiōe.c.tāta. lxxxvj dist. In exhibitione reuerentie.l.sēper.ff. de iure immu. glos. notabi. in.l.ad egregias.ff.de iureiur. Et punitur iunior qui seniorem aus⁹ est appellare fratrē.l.singuli.C.de offi.diuer.iudi. Defertur in consuetudinibus sequendis.c.ridiculum.xij dist. Et in prelatis eligendis. c. statuimus.lxj.distin.in.c. quoniaz frequenter. vt li.non cōtes. quia fit examinatio testis antiqui ante litez cōtestatam de cuius morte dubitatur Et ideo dixit glo.nota.in.l. cuz qd ff.si cer.peta. ꝙ regula fauorabiliores.ff.de re.iur.non habet locū qñ ex parte actoris sunt testes senes ꝛ in.l.fi.ff.de fi.instrumen. vbi custodia instrumentorum debet esse penes antiquiorem.c.si quid testiū.de testi. vbi propter senectutem remittitur onus eundi ad iudicem.l. inuiti.ff.de testi. vbi inuitus non cōpellitur testificari.in.l.diuus.ff.de ter. mo. vbi inuitus punitur. glos. in. l.si vt certo.§.custodiaz.ff.commo. vbi dixit gl. ꝙ facilius fugiunt iuuenes ꝙ̃ senes. ꝛ ita senex non est ita diligenter custodiendus. ꝛ tex.fin.in.l. in metallum.ff.de pe.in.c.c̄uis. de senten.excom. Et nota ꝙ senectus est quidam defectus habens labores: ꝛ dolores.tex. est ꝛ ibi p Ab. in c.magne.de vo. Et ideo statutuz disponens in causa infirmitatis. habebit locuz in senectutē. Nota glo. vltimam iunc.cum tex.in dic.c.j. ꝙ illud quod fit a maiori parte collegij dicitur factum concorditer. Sed Ab.tenet contrarium. ꝛ respondet ad tex. ꝙ procedit secundum subiectam materiam. quia id qđ fit a maiori parte fingitur factum ab omnibus.l.quod maior.ff.ad munici. alibi dicit̄ hoc. ꝛ ibi allegate sūt glose contrarie in hac materia. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in.c. ij. ꝙ veniens contra mandatum superioris peccat mortaliter. Nota tamen ibi glo. Item ꝙ episcopus nō potest facere statuta super maioribus negocijs pape reseruatis. de ꝙ in.c.maiores.de bap.i.c.quod trāslationē.de offi.dele. ꝛ est glo.xviij. dist.in sum. ¶ Nota ꝙ clericus nō habens curam animarum non tenetur promittere episcopo obediētiā. per scripturam: vel per iuramenti interpositionem: sed satis est verbo promittere. tex. est iuncta glo.j.i.c. legebatur. ¶ Et ex dic. tex. collige vnum quotidianum: ꝙ iniuria fit illi qui ducitur ad carcerē si vult dare idoneos fideiussores quod limitat Ab. per ea que habentur in.c. si clericos. de senten.excomm.in. vj. ¶ Fui semel interrogatus i vna ci

nitate est princeps secularis et episcopus. quis eorum de iure debet precedere: et ego dixi. ista est materia odiosa. tamen respondebo quod episcopus debet precedere. Et pro hoc sunt due rationes satis valide. Prima est ista. quia episcopus habet iurisdictionem in principem secularem/non econtra: et ideo Ambrosius episcopus excommunicauit imperatorem. ca. duo. xcvi. distinc. Secunda ratio est: quia episcopus preest spiritualibus et animabus: princeps vero secularis preest temporalib⁹ et corporibus que sunt inferiora. c. solite. hoc eo. ti. et tanto quis maior est quanto dignioribus et meliorib⁹ preest. vt in dic. c. solite. et in auctē. de defenso. ciuita. ¶ Nota glo. in. c. omnes. cui de iure debeat rex confiteri. ¶ Fui semel requisitus si in iure habebatur quod pars dextra sit honorabilior. dixi quod sic. allegaui textum in dicto capitulo solite. Et nota quod ille tex. quotidie allegatur quod verba generalia sunt generaliter intelligenda. et vbi lex non distinguit. nec nos distinguere debemus. Ad idem textum in capi. si romanorum. xix. distinctione. quod tamen intellige nisi subsit aliqua causa restringendi: vt si sequeretur aliquid absurdum vt ibi. Nota glo. in dic. c. in ver. tanquam. vt diligenter ponderentur verba posita in aliqua dispositione. ¶ Nota quod ordinati a papa debent aliis preferri. hoc verum nisi alii clerici eiusdem ordinis sint in maiori dignitate vel digniores vel peritiores secundum Joannem. an. in capitulo. per tuas. quod dictum est nota. secundum Abb. Et nota quod inter equales ordine ille preferendus est: qui a maiori recepit. vt in dicto. c. per tuas. et intellige etiam si postea recepit a maiori. Et nota glosam. i. in dic. c. per tuas. quod magis honorandi sunt prelati exempti quam non exempti: quia ex quo papa voluit eos honorare eximendo. non debent subditi dedignari eos inter ceteros honorare: et facit tex. in. c. ad apl'icē. de pri. in. vi. et vult glo. quod preferatur non exempto. etiam prio priore. quod est nota. Nota etiam ex eadem glo. quod ordinatus a papa non potest ab inferiori deponi. glo. tenet contrarium in c. filium. i. q. i. Sed opinio hui⁹ glo. est magis communiter approbata. Sed tu potes dicere pro concordia secundum Joan. an. quod hec opinio glo. procedit in ordine. alia opinio in beneficio: quia recipiens beneficium a papa potest illo priuari propter superueniens crimen. Et idem videtur tenere glo. in. c. i. de confir. vti. vel inuti. ¶ Nota quod quis potest esse conuictus aut contumax sine citatione/ vt probatur in. c. inter quatuor: et hoc potest contingere si presens sine citatione fuisset conuictus: quia contra presentem non requiritur citatio/ vt dicit Jo. an. in. c. fi. de elec. l. vi. contumax autem potest esse sine citatione si occultat se vt citari non possit. c. quoniam frequenter: vt lite non contes. et an presens in iudicio sit citandus: ponit Bartho. in. l. i. ff. de in ius vo. Bal. et Salicetus in rub. C. eo. Et istud dictum Jo. an. allegat etiam Bal. in. l. ne quicquam. §. vbi decretum. in. vi. colum. ff. de offi. proconsu. et lega. Abb. in. c. cum causa. de offi. dele. Et videtur concludi quod si litigator est presens: et vult litigare non est necessaria citatio: sed contra presentem inuitum est necessaria citatio. Et adde dictum notabile Bal. in auten. si omnes. C. si vt se ab heredi. absti. quod statutum requirens citationem verificatur in presentia: et hoc refert et sequitur Alex. in. l. fi. in princip. C. de procurato. Nota glosam in verbo. citati. in dicto cap. inter quatuor. que solet multum allegari quod si volo agere contra subditum vt mihi obediat. non debeo dirigere libellum contra eum. sed contra illum qui

possidet in eo obedientiam. Et cō clude breuiter sic q possum agere contra subditum vt tantū sibi sententia preiudicet. possum etiam agere contra superiorem obedientiam possidentem. est tamen bonū consiliū q omnes vocentur. vt sic sententia pariter preiudicet oībus Et nota vnū pulchrū dictū Inno. et Ab. q peccat ille qui a subiecto alterius requirit obedientiā. c. placuit. xvj. q. iij. Et nota ēt aliud pulchrū dictū pro limitatione. l. ij. C. vbi in rem actio. q si subiectus nominat dominū in iudicio illo nō vemēte non datur actori vera possessio ſm Inno. ¶ Episcopus vult facere synodum. quero qui debeāt ire. Et responde q habentes curā tenētur ire. aliij non. vt habet in. c. quod super his. vbi p Jo. an. qd tū limitat ibi Ab. non procedere. qn episcopus vellet in synodo tractare de reformatione morū: vel aliquid concernens totum clerum. Nā tunc oēs clerici ciuitatis et diocesis tenentur ire. ita tamen q ecclesijs non subtrahatur diuinū officium. de quo per Innocen. in. c. graue. de preben. Tu debes scire dispositionem. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. q laici possunt disponere cōtra legem imperatoris. hoc tamen non procedit in ipo qui etiā in synodo nō pōt statuere cōtra canones. Tertus est i dic. c. sup his. qui semper allegatur. d quo p Jo. an. in. c. fi. de offi. Archi. in. c. fi. de appella. in. vj. Et tu allega textū singu. de iure ciui. in. l. formā. C. de offi. pfec. pto. orie. Et nota q in dicto. c. super his ponitur per glo. et doctores an et quando abbates et aliij teneantur ire ad synodū episcopi. Et nota vnum pulchrum dictū Inno. q nō tenentur subditi ire ad synodum quando notorium est. q ob causā iniustam fit cōgregatio. Adde etiam aliud notabile dictū Inno. in. c. ij. de dilatio. q si in citatione exprimitur causa iniusta: vel de iniustitia notorie apparet. nō tenetur citat⁹ comparere. ¶ Adde etiam notabile dictum eiusdē Inno. in. c. inquisitioni. de sentē. excōmuni. q quis non tenetur obedire etiā pape qn mandatū suum est cōtra deū. vel tunc ſ futurū scandalū: et facit text⁹ in. c. cū in ecclesijs. hoc eo. ti. qui tex. probat q prior regularis hz ptāte excōicandi suos subditos. qui tex. est memorie cōmendandus ſm Abb. Ex quo potes colligere q prelat⁹ circa episcopū hz ptātem excōmunicādi subditos suos. qui textus etiam probat iuncta glo. j. q etiā regulares pōt cōpelli ad promittendū obedientiā eorum prelato p iuramentū si prius reddiderunt se suspectos: vel contumaces in obedientia prestanda. Probat etiam notabiliter textus ille q si regularis non possit constringi per censuram. debet excludi a cōsortio aliorū. qd tū intellige q debeat detrudi in carcerem. ita q non stet cum alijs neq in dormitorio neq in refectorio. de quo in. c. fi. de regu. Nota glosam. iij. que allegatur an per instrumentum possit probari crimen. vide que dicta sunt in rubrica de iudi. et nota in alio casu in dicto cap. cum in ecclesijs. ſm Ab. q vbi agitur de modico preiudicio creditur literis auctenticis prelatorum. ¶ Sed vbi agitur de magno preiudicio faciūt solum aliqualem probationem. Et Ab. adducit notata p Inno. in. c. in presentia. de renun. q litere prelatorum faciunt semiplenā probationem. quod dicit esse notabile. Et nota vnū casum notabilem in quo semel periurus admittitur de nouo ad iurandum quando iuramentum tendit ad sui preiudiciū. glo est notabilis penulti. in dic. c. cum in ecclesijs. et iste textus iūcta

sua glosa. quotidie allegatur ad hoc. ¶ Nolo q tradas obliuioni vnum dictū singulare q Cardinales habent in titulo suo z in ecclesijs subditis titulo iurisdictionem episcopalem. vnde habēt correctionem z potestatem fulminandi cēsuras ecclesiasticas: z cetera que sunt iurisdictiōis episcopalis: textus est singularis in.c.hijs. que eo.ti. Probat etiaz singulariter tex.ille q clerici capellarū subiectarū alicui plato sunt subiecti illi prelato ratiōe ecclesiarū. vnde ab eo possunt corrigi z excōicari: z intellige qn capelle sunt subiecte pleno iure. Et nota glo.fi.in dicto cap. quia ponit regulam z exceptiones q capitulū sede vacante succedat prelato. de q etiā in capitulo cum olim.eo.tit. Et nota q penitentiarius deputatus a capitulo potest absoluere in casibus reseruatis episcopo: vt pbat ista glosa. z habetur in.c.j.eo. titu.in.vj. ¶ Scias q licet abbatissa non possit excōmunicare moniales. tamē in illis habet iurisdictionem. textus est in.c.dilecta. potest tamen implorare officium superioris vt excōicet inobedientes: vel vt mandet suam sentētiā executiōi vt ibi. Et nota ibi glo.ij. q licet abbatissa sit capax collatiōis bñficiorū. non tñ est capax potestatis clauium. ¶ Nota vnū pulchrū dictuz quod ponunt doct.in.c.dilecti.per illum textū. q non potest princeps vnum castruz vel ciuitatē sibi subiectā alteri subijcere inuitis ciuibus illius loci: z idō dixit notabilr Inno. in.c.audit.de pscrip. q sicut interest dñi non pdere subditos. ita etiā interest subditoruz non pdere suos dños. quod ē nota. z ideo dixit singulariter text⁹ in.c.imperialē.§.preterea ducatus.de prohibi.aliena. feu.p Federicū. q dñs feudi nō potest inuito vasallo dominium in aliuz transferre, ne iste vasallus cogatur habere alienum dominum. Et tu adde glosam singularem in.l.in uitus.ff.de fideicōmis.liberta. Et notata per Bal. z modernos. in.l.ij.ff.solu.matri.in.l.debitorum.C. de pac. Et videtur vera conclusio q hoc possit fieri ex aliq cā necessitatis. ¶ Nota etiā vnū ex dic.textu.qd est memorie cōmēdandū fm Ab.q ab actu extraiudiciali gesto inter aliquos pōt tertius appellare si sentit se pregrauari vel ecclesiaz suā. Nota ex glo.j.iuncto textu. q non solum potest appellari vt euitetur preiudiciū iuris. puta ne snia transeat in rem iudicatam: sed etiā vt euitetur pīudiciū facti. ne d facto molestetur. facit qd habet i. c. peruenit.de arbi. ¶ Nota q sede vacante capitulum succedit in ptāte confirmandi electionē platorum inferiorū. textus est singular in.c. cum olim. Et nota q confirmatio in omnibus prelatis inferioribus spectat ad dyocesanum loci: z etiā abbatis. d quo textu cum glosa in capitulo.j.xviij.quest.ij. Nota glosam.ij. que ponit regulam z casus exceptos. q capitulum sede vacante succedit in iurisdictione epali. Et nota quicquid dicat glosa q capitulum succedit in ptāte dandi licentiam electo in prelatum alteri⁹ diocesis. Sed an succedat in potestate visitandi totam diocesim z inquirendi cria. de quo est glosa notabilis in cle.j.d here.i v.capituli. Et conclusio est q potestas gñalis visitandi non transit: sed ptās specialiter inquirendi contra aliquos diffamatos bene trāsit. Tu scis q episcopus visitat monasteria monialium exempta auctoritate apostolica. vt in clementina.ij. de statu regu. nunquid hoc transeat in capitulū. Et videtur magis cōiter concludi q non. qz caplm non succedit in his que competunt episcopo iure speciali. Et adde qd voluit In-

182

noce. in. c. ad abolendam. de here. Ex quo sequitur q tu habes pulchram limitationem ad iura que dicunt q capitulum succedit in iurisdictione episcopi. q istud procedit in iurisdictione quā habet eps iure proprio. Et nota vnū dictū sing. dominorum de Rota. qd sequit Ab. q capitulum non potest pretendere prescriptionem in his in quibus non succedit de iure communi sede vacante. Et intellige vt exerceat sede vacante: quia sede vacante nec inchoari nec currere nec finiri potest prescriptio. quod est notabile. Et videntur etiam concludere q capitulum posset recipere resignationem beneficiorum. ¶ Nota etiam q capitulum sede vacāte potest facere statuta distinguentia totam diocesim. verum est q epus potest illa reuocare. Nota etiaz q capitulum potest dispensare in casibus. in quibus poterat episcop⁹. Nota etiam q si eps habet aliquā iurisdictionem ex consuetudine q succedit capitulum: quia illā hz vt eps. si autem epus habet interesse alicui electioni ex ꝯsuetudine non succedit capitulum. Nota etiam q capitulum potest facere ꝯmendas eccłiarū saltem donec ecclesie fuerit prouisum per habentem ptātē. de quo per Joan. an. in. c. j. ne sede vacante. in. vj. Non tamē succedit capitulū in ꝑuilegiis īdultis digni tati episcopali. nā priuilegiū nō dz excedere personam priuilegiati. c. sane. de priuile. Nota etiam q videt verior opinio. q capitulū possit cōcedere indulgentias tenēdo illam opinionem q sit iurisdictionis: quia capitulum succedit in iurisdictionem. nec distinguitur inter voluntariam z contentiosam. Nota etiam q capitulum potest dare confessorem qui absoluat in casib⁹ reseruatis episcopo. Nota vltimo q si eps habet potestatem doctorādi ex priuilegio speciali non succedit capitulū. Secus si tenem⁹ illaz opinionem q habeat talem ptātē de iure cōi quam tenet Hosti. scdm Ab. qui allegat etiam glos. in clementi. ij. de magist. que tenet contrarium. Et vide que dicta sunt in ru. de cleri. nō resi. in fi. z nota ꝓdicta: qz sunt quotidiana. ¶ Est consuetudo in quibusdā locis q canonici prius recepti preferantur in sedibus postea receptis. licet posteriores sint maiores in ordine. ista consuetudo non valet/ vt probatur in capitulo statuim⁹: z ibi per doc. ¶ Nota q videtur concludi in. c. cum inferior. per illum textum. q si archidiaconus habet iurisdictionem coercendi crimina commissa infra certos limites: z eps suus ibi delinquat non potest illum punire potest tamen extraneum epm punire. Et idem concluditur in archiepiscopo delinquente in diocesi sui suffraganei: z q archiepiscop⁹ delinquens possit puniri allegat glo. iij. quest. vj. c. j. Et vide etiam glo. in cle. j. de foro ꝯpeten. in ℣. precedant. ¶ Nota ex ratione glo. ij. in c. fi. q vbicūqz subditi possunt ptēdere aliquod interesse nō valet cōpositio facta per solum dominum ipsis subditis nō cōsentiēbus. Nota q allegatur vnum dictum singulare Hostien. quod refert Abb. in dicto capi. fi. q si partes dederunt potestatē arbitratori arbitrandi alte z basse: non potest pretextu lesionis peti reductio ad arbitrium boni viri. Sed vide que dicta sunt in rubrica de iureiuran. ¶ Nota glosam in verbo. presentium. an z quādo absentes canonici sint vocandi Nota etiam textuz iuncta glosa in verbo. personaliter. q si aliquis citat sic. nō pōt mittere ꝓcuratorē. cui adde tex. in. l. si quis id quod. §. fi. ff. de iurisdic. om. iudi. in. l. furti. §. fi. ff. ar. fur. cesa. in ver. suis ma-

ribus. Vel alijs mandet in capitulo. quāuis. de offi. ordina. in. vj. in ver. vel per se. vł per pcuratores. glosa in. c. cum ex eo. de elec. in. vj. in ver. personaliter. text. in. l. iubemus per hāc. C. de ero. mili. anno. lib. xij. in ver. sua manu. ꝛ qđ ibi eleganter per Bar. in. c. ij. de here. in. vj. in ver. proprijs manib⁹ extumulēt. in. c. vniuersitatis. in ver. ppria persona. de senten. excōi. in. capi. si vero. eodē titulo. in ver. ppria duntaxat manu prestitit iuramētū. in. c. quod de his. eodē tit. in. c. cuz parati. in fi. de appella. in ver. propria persona. vel per nuncios. tex. cum glo. notabi. in cap. sciendum. xxvij. q. j. in ver. proprie spōsionis. nota bene omnia ista. ¶ Adde ad quedam que dicta sunt. s. text. in. l. ij. ff. de alb. scri. per quē dicit Bartholus/ ꝙ canoni recepti auctoritate pape preferuntur in sentētijs dādis alijs canonicis electis auctoritate legati. Hunc etiam textum alle. Roma. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. in. xlix. fallentia. ꝙ postea doctoratus ab imperatore prefertur antiquiori qui aliunde ab inferiore dignitatez habuit. pro quo tu allegas optimum textum in capitulo. hij qui. de preben. in. vj. ꝛ glosa fi. in. l. restituende. C. de aduo. diuer. iudi. ¶ In Rubrica de cleri. non resi. s. in princip. dum alle. due glose de iure ciuili. adde ꝙ ille glose alle. ad hoc ꝙ sufficit ꝙ testes cōcludant secundum ꝙ frequenter accidit: ꝛ ideo Baldus in dicta. l. neq;. C. de proba. ꝛ in. l. data opera. in. xviij. columna. C. qui accu. non pos. dicit ꝙ sufficit ꝙ testis dicat/ ꝙ scolaris de nocte frequenter intrabat domuz alicuius mulieris: quia non presumitur ꝙ secum dicat orationem dominicam vel salutationē angelicam. de quo etiam per Baldum in. l. cuz mulier. ff. solu. matri. in. auctē. q̄s actiōes. C. de sacrosancta ecclesia. ꝛ in. l. fi. ff. de here. in. si. vbi dixit ꝙ illa mulier est meretrix presumptione violenta. de cuius domo visus est exire scolaris. Et Baldus loquitur de scolarib⁹ quia ipsi magis q̄ alij quando sunt in vniuersitatibus diligunt mulieres. ¶ In eadem Rubrica in ver. de literis commendatitijs. Sed quero ꝛ notabiliter. quid de literꝫ que dicuntur credentie an obligāt scribentem. Et conclude ex his que eleganter scribit Bartholus in. l. lucius. ff. de fideiuss. ꝙ quando litere sunt multuz generales: vt tali latori presentium dabitis fidem in his que vobis dixerit / tunc vigore earum non poterit agere in preiudicium scribentis lator ipsaꝝ quia iste litere sunt magis commēdatitie. d quo i. l. fi. C. ꝙ cū eo. hoc tamen singulariter limitat non pcedere quando ille pro quo scribebat erat factor seu institor scribentis in aliqua mercantia: quia tunc videtur dicere ꝙ ei adhibeat fidez in negocio illius mercantie. casum habes notabilem in. l. cuicunq;. §. sed ꝛ cū fullo. versi. plane. ff. de instito. Secūdo singulariter limitat nisi scribens in literis dixisset adhibete ei plenam fidem super me vel meo periculo. tert. est notabił in. l. si vero non remunerandi. §. si quis mandauerit. in fi. ff. manda. dicit tamen notabiliter Bart. ꝙ si passus est damnum ille cui scribitur rōne illius credulitatis. pōt recuperare per actionē mādati. Exēpli gr̄a ille lator lr̄aꝝ dixit mihi ex pte scribētis. ꝙ si ego vellē talē librū p tāta quātitate. ꝙ mitterem. ego credens misi ꝛ in hoc expendi. dominus non vult dare librum. istud dānum possum repetere. reliqua dicas vt per Bartho. in dic. l. lucius ¶ In eadem ru. in p. nota ꝙ ille dicit residere. volo tibi adducere q̄sdā pul. glo. quas perpetuo memo-

183

eo.C.quomodo et quando iudex.et quod notat Bar.in.l.imperator.ff. de iure fisci.vbi si dicitur mox: vel statim annotat/intelligitur ipso iure. Et de dictiõe protinus.est tex. vbi notabiliter per Bal.in.l.ij.C.vt lite pendẽte: q si in aliquo instrumẽto penali est dictio protinus.iudex poterit illico condemnare absque aliquo processu. Et nota secundũ gl. et doc.q ista materia reconuentionis non solum procedit coram iudice delegato.sed etiam ordinario. Et nota etiam glo. que vult q clericus possit reconueniri coram iudice laico.de quo dictum est in ru. de iudicijs. Nota etiam glo.que tãgit an in causa criminali habeat locum reconuentio. Et concludit q nõ et tu dicas vt per Bar.in dic.auct. et consequenter.qui optime distinguit in.l.is qui reus.ff.de publ. iudi. Nota q si clericus accusauit laicum corã iudice laico de iniuria sibi illata lite contestata coram laico et publicatis attestationibus.ille reus laicus accusat clericum coram iudice ecclesiastico de calumniosa accusatione quam dicit instituisse corã laico.et petit vt inhibeatur iudici secular quatinus pendente accusatione supersedeat in causa.principali.q nõ debet admitti talis accusatio/cum eius decisio pẽdeat ex decisione principalis questionis: et dato q deberet admitti non est supsedendum in priori:cum vterque prosequatur iniuriam propriam.ita cõsuluit Federicus de senis/prout refert et sequitur Ab. Et nota vnum fundamentum in hac materia q iudex conuentionis non potest cognoscere virtute reconuentionis de cã de qua al's cognoscere non poterat vt communiter concludunt docto. Et sic concłude q recõuentio tollit priuilegium persone.et aufert sibi facultatem contradicendi quantum in persona est: quia debet velle cõtra se quod elegit pro se: sed non tollit priuilegium cause de qua iudex al's etiam partibus consentientibus cognoscere non potuisset.prorogat ergo iurisdictionem:sed non transmutat ad aliam speciem. Et nota q in causa appellationis si iudex pronũciauit bene appellatum et incipit cognoscere de negocio principali: habet locum reconuentio.quia ex quo succedit loco iudicis a quo debet succedere cũ omnibus appendicijs et qualitatibus secundum Ab.allegantem Jo.an.et Cynum.licet similiter cum Bar.aliter loquatur in dic.auten.et consequenter. Sed q nõ habeat locum reconuentio est tex. l.l. ij.§.legatis.versi.ei quoque.ff.de iudi. Et ideo dicas vt ibi notabiliter per Angelum.qui dicit q si appellatio exerceretur in domicilio appellantis: potest fieri reconuentio: al's secus.quia tunc cessat ratio de qua in dic.§.legatis.et q in causa appellationis non habeat locũ reconuentio.probat tex.in.l.ad cognitionem. ff.ex quibus cau.in possess.ea. tene limitationem Angeli.et aduerte q licet Abb.alleget Cynum pro sua opinione:tamen Cynus tenet contrarium. Nota etiam secundũ Jo. an.q si officium iudicis intentatur principaliter habet locum reconuẽtio. Et tu adde pulchrum tex.in.l.j. in fi.ff.de varijs et extraordi.cogni. quod tamen declara vt ibi notabiliter per Bar.nam dicit ipse quãdo iudicis officium imploratur pro modica quantitate:quia tunc ordo iudiciarius non seruatur.aucten. nisi breuiores.C.de senten.isto casu posset admitti reconuentio de alio simili casu qui eodem modo cognitionem summariam requireret. secus si vellet reconuenire de causa que requireret ordinariam cognitionem. ¶Et nota q non solum coram arbitris compromissarijs non habet locum reconuentio, vt dictum est in

184

Rubrica de arbi. sed nec etiam coram arbitris iuris secundum doct. quia cum sint arbitri certi & determinati articuli. scilicet recusationis: non debent se impedire de aliis questionibus. quod tamen Ab. limitat non procedere coram arbitris iuris certe cause. vt puta cum episcopus vult agere contra subditum: quo casu eliguntur arbitri. c. si clericus. xi. q. i. & dictum est in Rubrica de arbi. ¶ Vidi sepe dubitari: an scholaris conuentus coram rectore possit ibi reconuenire sibi actorem. et licet sint opiniones: tene tu quod sic. ¶ Et istam opinionem videtur tenere Bart. & Bal. in dicta auctenti. & consequenter. & Ab. in dicto. c. i. nam cum iurisdictio rectoris sit prorogabilis de consensu partium. ergo procedit reconuentio. & licet actor dicatur adire illum iudicem inuitus. quia electio spectat ad scholarem. vt in aucten. habita. C. ne filius. pro pa. tamen illud quod habet scholaris ex priuilegio non debet sibi auferre facultatem iuris communis: & ex quo cum eo contraxit: vel quasi debuit cogitare hoc euenire posse. ¶ Et scias quod sunt tria priuilegia reconuentionis. Primum est iurisdictionis prorogatiuum: extendit enim iurisdictionem iudicis in causa reconuentionis contra actorem: in quem alias non haberet iurisdictionem. Secundum est priuilegium simultanei processus. idest quod causa reconuentionis simul & vicissim tractetur cum causa conuentionis: & vna sententia terminetur. Tertium priuilegium est causarum adequatiuum: vt pariter & eodem modo seu forma procedatur in causa reconuentionis sicut in causa conuentionis: vt est tex. notabilis in. c. prudentiam. eodem titu. Et nota ex glo. ii. in dicto cap. prudentiam. quod ista reconuentio procedit ex tacita prorogatione: & intellige de prorogatione legis. non hominis & non admittitur nisi in causis in quibus partes possunt prorogare iurisdictionem: quia in aliis grauioribus non possunt velle. Et nota etiam ex eadem glo. quod reus potest conuenire actorem super pluribus: licet actor impetrauerit solum super vno. Nota etiam glo. quod actor reconuentus per reum non potest iterum reconuenire reum super causa in rescripto non expressa. de quo etiam per doc. in dic. aucten. & consequenter. Et nota quod si reus conuenit actorem coram alio iudice: & non excipitur processus valet si est ordinarius: secus in delegato secundum Bar. in dic. aucten. & consequenter. & de delegato probatur in. c. dispendia. §. reus. de rescrip. in. vi. & ibi per docto. Et nota etiam singulariter glo. dum vult quod tex. in dic. c. prudentiam. procedat in priuilegio concesso ad instantiam partis. secus si motu proprio. Et adde in simili notata per glo. in aucten. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. vt ecclesia non teneatur contra se admittere prescriptionem. x. vel xx. annorum. licet contra alium vtatur hac prescriptione: quia ecclesia non impetrauit hoc priuilegium: sed fuit sibi concessum a principibus proprio motu. Adde etiam pulchram glos. in cle. sepe. in ver. voluerit. de verbo sig. Nota singulariter illam glo. quia extendit dispositionem istius. c. prudentiam. Et concludе quod si concessio sit facta motu proprio non extenditur dispositio ad causam reconuentionis. Et cum ista glos. communiter transeunt doc. licet Ab. insurgat contra glo. & doct. Et nota quod in dubio intelligitur concedi priuilegium ad postulationem partis. non motu proprio: & est tex. singularis in. c. si motu proprio. de preben. in. vi. per Bar. in aucten. quas actiones. C. de sacro san. eccle. in. l. iii. in princi. ff. quod quisque iuris. quod limita vt singulariter per Bal. in. l. nec damnosa. C. de pre-

queritur si vasallus insultuz faciat in locuz in quo est dñs. puta castrū vel villā. an indistincte amittat feudum. Et respondetur q sic. nec fit distinctio an sciuerit vel ignorauerit ibi dominum esse: sed sufficit q sciat illud castrū eē domini. Ad hoc allego glosam approbatam in c.j.§.similiter.qui.mo.feu.amit. q est glo.j.z ratio est quia insultauit castrum domini in eius perniciem. Et ex his habes pulchram limitationem ad regulam positam in.c.j.§.illud.que sit prima causa benefi. amit. vbi habetur q vasallus non debet ex quolibet periurio amittere feudū: quia illud intelligitur de periurio adhibito circa alienationez feudi. quo casu non amittit feudum in parte non alienata. hic vero loquimur de periurio adhibito circa delictum commissum aduersus dominum. Et nota fm Bal. in dicto.§.similiter. q vt dicatur aliquis fecisse insultum requiritur q tantū se approximet q possit proijcere iacula z expugnare vl' expugnari. quod facit fm eum ad statuta qui prohibent accedere ad ecclesias inuadēdas. Nota etiā pulchrum textuz in.l.j.§.cum arietes. ff. si quadru. paupe. feci. dicatur. quez ponderat Bal. ibi. q semper insultatus presumitur fecisse ad suam defensionem. que cum sit licita de iure nature. ita est licita animalibus sicut hominibus.

De mutuis petitionibus.

Quia plerunqz libelli porriguntꝰ ab vtraqz parte: z fiūt hinc inde mutue petitiōes: z dubitatur de modo z practica procedēdi: ideo compillator posuit hunc titulum post titulum de libelli obla. z de materia habetur.iij.q.viij.ca. cuius in agendo. Et si tu vis scire que dicatꝰ mutua petitio. dicas q conuentio ex parte actoris: z reconuentio ex parte rei. nam reconuentio est secunda conuentio. sunt ergo due petitiōes. cum ergo petitio fiat ex vtraqz parte. recte appellatur mutua petitio. Et aduerte q mutue petitiones pñt dici nō soluz quando petitio rei deducatur per viaz reconuentionis. sic capitur in hoc titulo. Sed etiā quādo deducitur per viam cōuentionis: vt q incohatur secunda quando prima est quasi in fine. tūc eñi non pñt simul tractari z vna sententia terminari: z ideo nō est ꝓprie recōuētio: z hz tūc regula locū. q prior appellat. ꝓ or agat. l. qui prior. ff. de iudi. z ꝓbatur in.c.ij. in ꝑ. nos autez. de or. cog. Et nota q duplex est reconuētionis ratio. vna pro reo z cōtra actorem. alia pro actore z ꝯtra reū. Prima pro reo est. q ex quo vult actor sibi ius reddi coram vno iudice dedignari non debet cum habere contra se in causa conuenti. z sic surgit reconuentio ex hoc capite ex eo q debet actor velle. ḋ quo in.c.j.eo.ti.in.l.cum papinianꝰ.C. de senten. Alia ratio pro actore z ꝯ reum est/ vt reus apud eundez iudicē z non apud alium durante eodem iudicio valeat cōuenire actorem: z hoc ne actor perturbetur in diuersis instantijs: z coram diuersis iudicibus. hec ratio colligitur in capitulo dispendia.§.reus. de rescrip. in. vj. z in auctē. z consequenter. C. de sentē. Et si aliquis interrogaret te. an ista materia reconuētionis sit fauorabilis. Et rñdeas q sic. nam eius virtute extenditur iurisdictio delegata ad res non expressas in rescripto contra regulas iuris. c. cum olim. de offi. dele. c. sedes. de rescrip. Et si queratꝰ de practica i hac materia. dicas post glo. z doc. vt simul vicissim tractentꝰ cū prerogatiua actoris. Exempli gratia. vt primo expediatur vnꝰ actus actoris in ꝯuentione: z statim expe

ci.impera.offe.nisi litere principis essent geminate. Et hoc dicit pro valde notabili refert et sequitur Ro. ma.in.l.si vero.§.de viro.ff.solu matri. Secundo limitatur quando princeps concedit animo remunerandi: et notant moderni in dic.l.iij.§.f.ff. q quisque iuris. Limita etiam nisi fieret concessio vniuersaliter omnibus ecclesijs: vt per Bal.in dicta auctenti.quas actiones. Sed queritur num quid coram delegato possit fieri reconuentio de actione orta post impetrationem rescripti. et in hoc est altercatio inter scribentes. Sed tu teneas opinionem que habet q sic quia videtur fundata fortioribus rationibus: quia iurisdictio in hoc per hominem est prorogabilis: ergo et per legem: et quia reconuentioni locus est nec iura distinguunt an actio sit orta ante vel post. Item iurisdictio in causa reconuentionis imprimitur ab actu reconuentionis: non a die rescripti impetrati. satis est ergo q tempore quo vult eum reconuenire dicat eum sibi obnoxium. ¶ Et dum supra tactum est an in causa appellationis habeat locum reconuentio. Pro declaratione eorum que dicta sunt scias: q Joan.and.dicit: q si est appellatum a diffinitiua: vel ab interlocutoria post litem contestatam non procedit reconuentio. vbi vero appellatum est ante litem contestatam quandiu pendet articulus appellationis: idest cognitio an fuerit bene vel male appellatum: non potest fieri reconuentio: quia nec tunc super principali proceditur: secus vbi pronunciauit bene appellatum: vt dictum est et idem vbi iudex ex viribus delationis cognosci de principali.c.cum appellationibus.de appel.in.vj.cognoscit etiam de reconuentione. In ru. de commodato.supra.dum ibi tractatur de casu fortuito.adde glo.in.§.sed iste.insti.de actio. Et ibi per doct.

vbi tractatur an furtum connumeretur inter casus fortuitos. Et videtur concludi q non. Fallit tamen quando culpa non potest imputari vt est glo.in.l.cum duobus.§.damna.ff. pro socio.vt si vxor subtraheret viro.et in casu in.l.dolum.C.de dolo. et in.l.eum qui.in fi.ff.commoda.quando omnes confidissent. Fallit etiam quando bene firmasset hostia secundum Bal.in dic.§.damna. Et Ange.de are.in dic.§.sed iste. Adde et glo.in.l.iij.§.et qa.ff.naute caupo. stabu.in.§.penul.insti.quibus mo. re.contra obliga. Et an casui fortuito possit renunciari. Et dicas q sic vt in.l.que fortuitis.C.de pig.acti. in.l.f.C.commoda.et si aliquis recipit rem suo risigo et fortuna videtur in se recipere periculum casus fortuiti.dic.est singulare Barto.in.l.si is qui.in prin.ff.de acqui.re.domi. Et nota tex.singularem in.l.fistulas. §.frumenta.ff.de contrahen.empt. qui communiter allegatur q renuncians casui fortuito intelligitur de solito: non autem de insolito.de quo per Barto.et alios in.l si et si quis §.quesitum.ff.si quis.cautio.et per Ant de bu.in.c.f.de como.et bene faciunt notata per Barto.in.l.scio.§. medico.ff.de annu.lega. Et si tu vis scire qualiter probetur casus. vide que notat Bar.in.l.si quis ex argentarijs.§.an vero heredi.ff.de eden. licet inimicus meus sine causa mea dederit damnum in re conducta.tamen teneor si sciebam habere inimicos et non adhibui diligentiam.glo. habes singularem in.l.si merces.§. culpe.ff locati. Ille qui tenetur solum de dolo.lata et leui culpa.tenetur etiam de leuissima si in suis nedum erat diligens: sed diligentissimus.glosam habes singularem in l.in rebus.in principio.ff.de iu.doti.de qua per Alexandrum in.l.etiam.§.licet.ff.solu.matri. Ultimo si

pater est inops mater tenetur dotare filiam, vt notant doc. in auctē. res que. C. communia. de le. Alex. in. l. j. ff. solu. ma. Filius non tenet dotare matrem. Salic. in. l. si filius. ff. ad maced. probatur in. l. iij. Et ibi per Ange. C. de prescrip. lon. tē. in. l. j. §. preterea. ff. de tute. ꝛ ratio diſtra. per Bal. in prin. ff. torum. i. l. si a matre. C. de iure dot. Et rō est quia contristatur anima defuncti ꝛ fit iniuria filijs primi matrimonij.

¶ De matrimonio contracto contra interdictum ecclesie.

Quia interdictuz ecclesie super matrimonio contrahēdo quandoqꝫ impedit ipsum matrimonium quandoqꝫ impedit ꝛ dirimit: ideo post multa impedimēta supra tractata auctor subijcit hāc Rubricam. ꝛ vide ad materiam huius rubrice quod notat glo. in. c. tua. de sponsa. duorum. ¶ Et breuiter pro intellectu totius tituli dicas: ꝙ matrimonium contra interdictū ecclesie vel iudicis factū seu contractuz propter hoc soluz non dirimitur: imponitur tamen penitentia sic cōtrahentibus ꝛ separātur donec cognoscatur de causa interdicti. ¶ Tu debes scire ꝙ in sponsalibus contractis per parentes sola presentia filij habetur pro consensu: vt in. c. j. de spon. impu. in. vj. Sed quero quid in sponsalibus cōtractis per fratrē presente sorore. Et dicas ꝙ ex sola presētia nō obligatur soror: sꝫ oportet ꝙ saltem tacite cōsentiat per aliqua signa: vt in. c. in hoc. eodem ti. ¶ Tu scis dispositionem. c. is qui. de spon. ꝙ copula subsequens facit transire sponsalia in matrimonium. Sed quid diceres de receptiōe munerum/ de amplexu/ ꝛ osculis. Et dicas ꝙ ista non faciunt transire ꝛ nō obstantibus istis tenet matrimoniū cum alia contractuz. tex. do tibi singularem in dic. c. j. quo Abb. nescit meliorem in corpore iuris. ¶ Intellige istum titulum de interdicto facto ex causa temporali. Secus si propter impedimentum perpetuū: quia tunc tale interdictum dirimit: de quo per glo. in dic. c. tua. ¶ Nota singulariter glo. ij. ꝛ ex eadez gl. collige ꝙ promittens se daturuz alicui sororem in vxorem obligatur ad inducendum sororem vt cuz illo cōtrahat. Nota etiam glo. in ver. prohibuisses. iunc. cum tex. ꝙ si sponsus dubitat ne sponsa contrahat matrimonium cum alio vtatur hoc remedio: ꝙ imploret officium iudicis ꝙ sub pena excommunicationis interdicat sponse ne contrahat cum aliquo matrimonium. ¶ Ad idem est tex. cuz glo. in. c. ex literis. eo. ti. ex ꝗ tex. iūc. glo. in ver. distinctus. hēs vnum dictum multuz notabile: ꝙ licet iudex deferat appellationi: nihilominus potest percipere parti ne attentat id propter quod appellauit. ex quo etiam colligo secundū doc. iudicem a quo posset attentare omnia tendentia in faciliorem exitum cause appellationis: non tamen cognoscendo ꝺ viribus appellatiōis. de quo in. c. qua fronte. in. c. cū tenemur. de appella. Nota ex glo. ij. ꝙ per hec verba precipio sub pena excommunicationis: non fertur excōicatio in contrafacientem ipso facto si ad vlteriora non fuit processum: sꝫ oportet ꝙ dicatur quam ex nunc ꝓfero: si ꝯtrafeceris: vel similia ꝟba. ¶ Vltimo nota pro ꝯclusione istiꝰ tituli. quia iudex suspicatur ꝙ aliqui sint consanguinei: ꝛ ideo interdicit matrimonium inter eos illi contrahunt si postea non reperiatur cōsanguinitas valet matrimonium: licet interim separentur donec de causa cognoscatur: vt in. c. fi. ¶ In Rubri. de cōuersi. coniu. in ver. nota ſp glo. multum singularē. adde Pe. ꝺ Anca. in consilio. cclxvj. incipiēte reuocatur in dubium. qui consuluit

q papa ex causa potest dispensare vt vxorē patrui defuncti possit nepos accipere in vxorem: et in consilio suo incipiente. viso et diligenter inspecto. quod est in numero. cccci. consuluit q papa dispēsando potest approbare matrimonium nullū ex defectu inducto a iure canonico: ēt mortuo altero coniuge etiam in preiudicium eorum quibus exclusa prole illegitima bona obueniebāt etiā in terris imperii. et validatur matrimonium ex nunc prout ex tunc. qd est notabile. ¶ Ultimo queritur si imperator creat aliquem ducem: et inuestit eū de ducatu: vel baronē et inuestit eū de baronia nūqd pōt pro libito disuestire. Et rndet q nō. c. i. de natura feu. nec ētsuccessor i imperio secundum Bal. ibi: et notatur in. c. nouit. de iudi. nec obstat q imperator habeat plenitudinem potestatis. quia veruz est q deus ei subiecit leges: sed non subiecit ei contractus in quibus obligatus est. et notant doc. in. l. digna vox. C. de legi. non potest enim princeps infringere feuda que concessit: nisi culpa reperta et conuicta per sententiam. vt in ti. de feu. sine cul. non amit. et in. c. si. quo tempore miles secundū Bal. per illum tex. in dic. c. i. de natura feu. et per hoc infert q Federicus imperator primus qui fecerat commune papie comitem in certis castris et terris: ei ea conferēdo sub iuramēto fidelitatis: q nec ipse cōcessor nec eius successor poterit reuocare sine culpa communis papie Et adde Bal. in dict. l. digna vox. qui dixit q pacta que fiunt cum rege francorum porriguntur ad successores. quod limitat in pacto reali. secus in personali. Et est glo. ordi. que loquitur de capitulis pacis in. §. nulla. in aucten. de defenso. ciuita. in ver. iurisdictione. Et Bal. in. l. donationes. ii. C de dona. inter vi. et vxo. dixit q imperator nō pōt reuocare contractum secuz celebratum nisi ex causa: quia sibi non impletur quod impleri debet. Et Paul. de cast. in consilio. clvi. incipiente. viso: et examinato. dixit: q princeps non potest sine causa auferre vasallo feudum: cū in eo habeat vtile dominium. Et Bar. in. l. quicunqꝫ. C. de feudis patri. lib. xi. dixit: q sicut imperator non potest auferre directum dominium sine causa, ita nec etiam vtile. Adde etiam tex. in. c. i de proba. et ibi dixit Bal. q si vnus imperator dedit feuda. successor nō potest sine causa reuocare: quia pactum obligat de iure naturali. Subdit etiam q pacta inter imperatorē Federicum: et ciuitates lombardie seruanda sunt per imperatores qui in imperio successerunt. quod tamē limitat non procedere vbi pactum esset contra statutum imperii. allegat notata in auctē. quomodo oporteat episcopos. in prin. nec obstat si dicatur secundum Bal. ibi non valent pacta inter seruum: et dominū. l. interpositas. C. de transac. qz subditi non equiparantur seruis. Et pulchre loquitur Bal. in. l. i. in pri. ff. de consti. princi. vbi tenet q contractus principis non transit in successorem qui de nouo creatur p electionem: quod limitat veruz esse nisi faciat ea que sunt de natura vl' cōsuetudine sui officii. sicut est feudare. Et Alex. in cōsilio. xcviii. in. iiii. li. consuluit q princeps motus iusta ratione potest venire contra pactum suum. Et q presumitur principem iuste facere et ex causa moueri allegat notata per Cy. in. l. rescripta. C. de preci. impera. offe. cano. i c. que in ecclesiarum. de consti. in. c. cum inter. de renun. Bal. in. l. si testamentum. C. de testa.

¶ De magistris

Quia spiritualia precio cōcedi non debēt. vt in ti. de simo.

185

¶ In ista Ru. ponit papa de quibusdam habentibus instar spiritualiū vt de magistris ꝛ licentia docendi. Et conclude ꝙ pro licentia docendi etiam pretextu consuetudinis nil debet exigi: vel promitti. ꝛ ob hoc promissum remittitur ꝛ solutum restituitur. ¶ Et scias ꝙ non soluꝫ in ecclesia cathedrali: sed ēt quelibꝫ collegiata. debet institui magister. dū tamen illa ecclesia sit sufficiens: vt in c. j. ꝛ in. c. quia. duo ergo requirunt vt in ecclesia inferiori instituat magister. Et ꝙ cuꝫ hoc sufficiat ꝛ ꝙ sit collegiata: ꝛ hodie prouisum est vt etiam in monasterio instituatur talis magister qui doceat monachos in primitiuis scientiis: vt sic non desit eis oportunitas in aliis proficere. cle. ne in agro. de sta. regu. ca. sic viue. c. si clericatus. xvj. q. j. vbi beatus Hieronimus hortatur monachos vt longo tempore studeant que possint postmoduꝫ docere. ꝛ miror de quibusdā religiosis qui fecerunt constitutiones ꝙ religiosi non studeant. dicunt enim scientiam inflare. Et nota secundum communiter doct. ꝙ religiosus potest assumi ad officium docendi: quia si religiosus potest promoueri ad curā: ergo fortius ad officiū docendi: quia certe magis proficit ecclesie vniuersali doctor in legēdo: ꝙ simplex sacerdos in sacramento ministrando. quod ꝓbatur in. c. cum ex eo. de elec. in. vj. vbi propter scientiam capescendaꝫ dispensatur cuꝫ curato: vt per septēniuꝫ possit se absentare. Nota bene glo. in. c. j. in ver. consuetudinis. ubi dicit quasi simoniacuꝫ. ꝛ dicitur quasi simonia quando exigitur pecunia a clerico volente ire ad studium ꝓ licentia tradenda. ¶ Nota quia allegatur semper tex. in. c. quanto. ꝙ doctoratus sit dignitas. Idquo ꝑ Bar. in. l. si. C. de iudeis. ꝑ glos. in. l. lege iulia. ff. ad le. iuli. de vi. pub. ꝑ Ang. in. l. cū possit. ff. de iniuriis. Et scias ꝙ doctor qui cōtinuauit legere. xx. annis acquirit maiorem honorem scilicet dignitatem comitatus. vt in l. j. C. de professo. qui in vrbe constā. li. xij. Nota glo. j. l. c. quia. cui adde glo. in. c. de quibusdā. xxxvij. distin. Nota quia tex. in. c. super specula. vult ꝙ studentes in theologia habeant priuilegium per quinquēnium percipiendi fructus beneficiorum ꝛ prebēdarum. Sed potest dubitari quid de studentib⁹ in iure canonico. Et concludas ꝙ idem: per tex. in. c. ij. de priui. in. vj. ꝛ ibi ꝑ Archi. ꝛ in. c. de quibusdā. xxxvij. dist. ꝛ per Ab. in. c. tua. de cle. non resi. In rub. de censibus. ī. in versi. ꝛ adde notata per Bar. in. l. vectigalia. ff. de publi. Scias ꝙ Bar. ibi querit de questione quotidiana an fraudare gabellas principum sit peccatum. Et tenet ꝙ non quando sūt imposite sine permissu principis: alias secus. ꝛ sic quando sunt licite nō est licitū in foro conscientie fraudare. cui adde Bal. in. l. veluti. ff. de iust. ꝛ iu. ꝛ in tit. que sunt regalia. in. l. ij. C. de iure aureo. anu. Ab. in. c. innouamus. de censi. ¶ Ultimo nota ꝙ princeps inuadens castrum alienū non potest illud cōfirmare. l. auctoritate. C. vnde vi. l. si qua loca. C. de fundis. ꝛ salti. rei. domi. li. xj. secundum Bal. in. c. j. de nat. feu. cui adde Bar. in di. l. auctoritateꝫ. vbi dicit ꝙ si aliquis occupat aliquaꝫ terram per vim: ꝛ postea facit illam cōfirmari a superiore non prodest sibi quin spoliatus sit restituendus. Et ꝙ forte concessio non valet per. l. allegatam per Bar. licet corrupte alleget. ꝛ Bal. in dic. l. auctoritatem. vbi dixit ꝙ confirmationes iniustarum possessionum concedi non solent. ꝛ concessa non valent. Et bal. in. l. j. in prin. C. de carbo. edic. Et pro ista decisione est glo. singula. in dic. l. ij. C. de fun. ꝛ salti. reipubli. secundum Bal. in dic. l. auctoritatē.

quam tamen limitat Sali.ibi ita de mũ procedere si cõcedens fuit ignorans inuasionis.secus si fuit sciens puto tamen ꝙ requiratur clausula derogatoria nonobstante per ea q̄ notat Bart.in.fi.C. si contra ius:ꝛ in extrauaganti ad reprimenduꝫ.in ver.non obstante.quia dict.l.auctoritatem.annullat rescriptum cõcessum in contrarium facit.l. si quis in principio testamenti.ff.de lega.iij.

¶ De magistris in clemen.

Nota gl.in cle.j.in ver.cooperante.quia notabiliter loquit de gratia.¶ Nota glo.in ver.bononia.que declarat quare dicatur bononia:ꝛ de tempore quo habuit priuilegium studij.¶ Iudei nõ habẽt specialem linguam in vulgari.glo. est in di.cle.j.in ver.hebraice.quia euanuit ipsoruꝫ lingua vulgaris secundum glo.¶ Per doctoratũ nõ imprimitur character.glo.est in clemen.ij.in ver.sequentes.ꝛ ibi glo.q̄rit an teneat collatio doctorat⁹ facta a suspenso.ꝛ concludit ꝙ si suspensio erat occulta:ꝙ sic.¶ Non peccat dignus petens doctorari:secus indignus.glos.est notabilis in dic.cle.in ver.honorem:quam allegat Ab.in.c.cum cunctis.de ele. in.c.cum ecclesia.de immu.eccle. ¶ Nota glo.in ver.insignia.q̄ ponit que sunt insignia doctoratus. ¶ Nota glo.in ver.doctoratum.ꝙ appellatione doctoratus non continetur priuatum examẽ.ꝛ ideo si q̄s debet gratis doctorari non includitur priuatum examen.¶ Ius cõferendi doctoratum potest consuetudine queri.glo.est notabilis que est finalis in dict.cle.ij.cui adde glos. in cle.dudum.de sepul.in ver.generalibus.¶ Ex delicto commisso ꝑ vicarium in officio non venit puniẽdus principalis:nisi ratum habuerit.vt in dicta glos.fina.ꝛ vide que ponit Abb.in capitu.nihil.de elec. in tertia colum.¶ In Rubrica de cognatione spũali.supra in fi.Ad de ꝙ a communi opinione regulariter in iudicando non est recedendũ tex.ꝛ ibi Bald.in.l.j.ff.de off.ques. in.l.aetetas.in princi.ff.de his qui no.infa.in.l.j.ff.de sena.Barto.in l.fin.C.de pena iudi.Abb.in.c.fin. de secund.nup.in.c.cum ad sedem. de resti.spol.in.c.significauit.de sẽten.excommuni.in.c.j.de postu.prela.¶ Ultimo queritur an vasallus possit disponere ꝙ vnus filiorum suorum habeat duas partes in feudo.alter tertiam.¶ Et respondetur ꝙ non:vt probatur in capit.j in princi.de success.feudi.ꝛ ibi per docto.ꝛ est ratio:quia legis prouidentia prestat hoc priuilegium ipsis filijs.§.cum vero.qui feu.da.poss.vnde id quod lex tribuit non potest alter q̄ ipsa lex auferre.§.sinautem. in auten.de nup.per legem vł statutum bene posset auferri.c.ecclesia sancte marie.de consti.secundũ Baldum.ꝛ ex hoc colligitur limitatio ad illud quod solet dici:videlicet ꝙ vltima voluntas seruanda est.§.disponat.in auctenti.de nup. quia illud verum est totiens quotiens non sit futurum contra legem secundum Baldum.in dicto capit. j.ꝛ ita in facto consultus consuluit Cardinalis.

¶ De maledicis.

Nota ꝙ maledici possunt dici percutientes lingua. ¶ Fuit semel dubitatuꝫ an possit agi actione iniuriarum.pro iniuria in absentia illata.¶ Et dicas ꝙ sic: textus est notabilis in capitulo primo.qui etiam textus probat ꝙ cuꝫ bona conscientia potest prelatus procedere contra suos detractores:quia non tenetur remittere satisfactionem iniurie.de quo dictum est alibi.¶ Et quia in dic.c.j.tãgit

186

doc. an prelatus possit punire propria iniuria. de quo dictum est in ti. de iudi. dicas: quod licet communiter dicatur quod si iniuria tangat dignitatem possit procedere. tamen potest tamquam suspectus recusari. quia in consequentiam tangit personam. ¶ Et scias quod peccatum publice blasphemie est reseruatum episcopo et sic inferior sacerdos non potest absoluere. vt in. c. statuimus. et adde glo. nota. in. c. si. de peni. et remis. li. vi. Et nota casum in quo iudex ecclesiasticus et secularis concurrunt ad puniendum idem delictum: nec pena imposita per vnum impedit penam imponendam per alium in dic. c. statuimus. nunquid autem sit idem in aliis delictis mixti fori. et Abb. remittit ad notata in c. felicis. de penis. in. vi. Tu autem adde Bal. in. l. placet. C. de sacrosan. eccle. in. l. si quis. in hoc genus. C. de epis. et cleri. Et Bal. consuluit quod punitus in foro ecclesiastico. puniatur in foro seculari. Et pro ista conclusione est tex. in dic. c. felicis. de quo per Ab. in. c. de tue. de procura. in. c. cum sit generale. de foro compe. in. c. de causis. de offi. dele. in. c. j. de offi. ordi. Et quia in dic. c. dicitur quod contra dispositionem huius. c. non adhibetur dispensatio. dicit singulariter Hosti. quod ex magna causa posset adhiberi misericordia: vt si persona esset nobilis vel honorabilis quam non deceret sic publice penitere: et vult hanc penitentiam elemosynis redimere: quod est nota. secundum Ab. quod tamen mihi non placet per tex. loquentem indistincte: et quia reatus excludit honorem: et quia de directo offenditur diuina maiestas: nec habetur ista distinctio in offendente terrenam maiestatem. Et istud dictum Hosti. videtur esse contra tex. qui facit mentionem de diuite: et nobiles sunt communiter diuites et tamen non dispensatur cum diuite: vt l tex. Et nota secundum doc. quod iste tex. non procedit in ebrio publice blasphemante. Pro quo dicto est optimus tex. in. l. omne delictum. §. per vinum. ff. de. re mili. Et nota quod ille dicitur publice blasphemare qui pluribus astantibus blasphemat ita quod probari potest. et accipitur hic publicum prout est species distincta a notorio. Nota glo. fi. in dic. c. statuimus. iunctam cum tex. quod pena pecuniaria imposita a iure. debet intelligi de pecunia vsuali illius loci vbi delinquitur: et si plures monete sunt ibi in vsu intelligitur de magis vsitata. si equaliter sunt in vsu intelligitur de minori. Et nota quod si statutum dicit quod si quis blasphemauerit vel iuerit de nocte: et sic quando est crimen quod non committitur contra certam personam: et sic cum non sit certa et determinata persona que passa sit iniuriam. quilibet potest accusare tamquam de crimine publico. bar. in. l. j. ff. de pub. iud. Bal. in. l. reos. C. de accu. in. v. colum. Et contra blasphemantes vide terribilem tex. in aucten. vt non luxu. contra natu. ¶ In Rub. de censibus. §. in versi. et que dicantur miserabiles persone adde quod in causa miserabilium personarum preualet canon legi. etiam in foro ciuili. dictum est notabile Anto. de bu. et Jo de imo. in. c. clerici. de iudici. et inter alia allegant glo. in. c. relatum. de testa. ¶ In Rubr. de calumniatoribus. §. in versi. Et nota ex eodem tex. iuncta glo. adde tex. quem ibi Bar. dicit mirabilem in. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. quod quando pena que imponitur a lege non cadit in seruum. tunc officio iudicis alterabitur pena: quod est perpetuo notandum secundum Bar. qui adducit ad questionem statuti disponentis: quod qui fecerit sanguinem in platea puniatur pena priuationis manus dextre. quod si non habet manum dextram. cum in eum non cadat ista pena punietur pena extraordinaria

⁊ adde glosam ⁊ Bart. in aucten. sed nouo iure. C. de seruis fugi. ꝙ si statutum dicit simplr ꝙ absciďatur manus. intelligitur de illa in q̄ minus potest. adde etiam notabiliter Bal. in. l. ij. C. vt intra certum tē. ¶ Ultio queritur si vasallus grauat heredem suum ꝙ quolibet ãno det ď vino quod colligitur in vinea feudali duas mensuras amore dei. nunquid valeat istud relictum. Et respondet Bal. ꝙ sic in capi. j. de succes. feu. quia ille testatur de fructibus separatis: ⁊ cum separati essent de fundo fructus non sunt de feudo: sed res proprie heredis. de quibus defunctus potest testari. vñ non dicitur alienatio rei quãdo alienantur fructus separati. l. edibus §. ex rebus. ff. de dona. quem text. ⁊ glo. ibi notabiliter allegauit Bal. in. l. fi. C. pro donato. ꝙ fruct⁹ non augent donationeꝫ etiam quo ad insinuationem.

Ne sede vacante aliquid innouetur.

Nota ꝙ ista rubrica loquitur negatiue ⁊ ponit orationem perfectam: ⁊ ex ea potest argui ꝙ nihil potest innouari sede vacante in preiudicium ipsius sedis nisi iure expresse caueatur secundũ Ab. Tu autem adde notata p Specu. in titulo de dispu. ⁊ allega. ad finē. ⁊ Hostien. in summa de sacra. non reite. per Baldum in Rubrica. C. an seruus ex suo facto. ⁊ Anto. de bu. in prohemio decre. ⁊ glo. in. l. j. C. de fide. doti. den. in Rub. ff. si qs testa. li. esse iuſ. fuer. in. l. iij. C. si ex fal. instru. in. l. non idcirco. ff. de iudi. in. l j. ff. quod quisqꝫ iuris. i. l. j. C. ne lice. tertio prouo. ¶ Quia in capitulo. j. dicit ꝙ papa potest vnire duas cathedras epales: vt ideꝫ sit episcopus vtriusqꝫ. ⁊ in. c. sicut vnire. de exces. prela. dicas ꝙ cessante vnione potest ex causa quem facere ipsum duarum ecclesiarum textus est singularis in. c. relatio. xxj. q. j. Nota glo. ij. in dict. c. j. cui adde glo. in. c. ⁊ tēporis qualitas. xvj. q. j. que loquuntur in materia vnionis. Nota etiã bene glo. in ℣. sede vacãte. Et conclude ꝙ bona immobilia eccl̄ie vacantis nõ possunt alienari sine licẽtia pape ⁊ ecclesie vacanti datur visitator seu administrator per solum papaꝫ/ vt in capitu. is cui. de elec. in. vj. Conclude etiam ꝙ contractus factus per capitulũ sede vacante non pmissus ipsi capitulo est nullus: sed in fauorem ecclesie est indultuꝫ vt episcopus nouiter creatus possit illum contractum habere ratũ. etiã si sit alienationis/ vt est textus memorie commẽdandus in. c. si qua ď rebus. xij. quest. ij. ⁊ est glo. notabi. hic. Nota pulchrum text. in. c. ij. ꝙ capitulum non succedit in iure epi nisi in casib⁹ iure expressis. q̄ etiaꝫ textus notabiliter probat ꝙ vacãte sede etiam magno tempore non potest capitulum conferre beneficia spectantia ad collationem epi. Est ergo recurrendũ ad papã ſm doct. hoc tñ limita singulariter vt procedat in beneficijs spectantib⁹ ad epm iure proprio. secus in beneficijs deuolutis ad episcopũ ꝓpter negligentiã vel delictuꝫ inferioris ſm Jo. an. ⁊ Ab. quod est notabile potest tñ ſm doc. talis eccl̄ia cõmẽdari per capitulum alicui gubernãda nec fuerit prouisum de pastore. ¶ Nota ꝙ sede vacante neduꝫ iudiciũ de nouo potest institui: sꝫ etiã institutum continuari non potest. tex est in. c. fi. Debet ergo supersederi ⁊ expectari substitutio põtificis: ⁊ hoc ꝓcedit non solũ cũ ecclesia est actrix: sed etiã cũ est rea. pñt tñ ſm Inno. testes recipi sede vacante quando sunt senes seu cum timeť de eoꝝ absentia. p ea q̄ hñtur in. c. qm̃ frequẽter. vt lite nõ ꝯtesta

⁊

Item secundum Hostien. cum litigatur super bonis capituli duntaxat. nam in illis potest capitulum agere et conuenire non obstante vacatione sedis: et istud dictum est bene notandum secundum Ab. nam licet alias in bonis distinctis non possit agere capitulum sine consensu episcopi si cam est grauis. iuxta notata in. c. edoceri. de rescrip. in. c. j. de procu. tamen si sedes vacat causa poterit agitari. ex quo poterit tamen ad capitulum. nec potest haberi consensus episcopi. ¶ In Rub. de crimi. falsi. in glo. in versi. nota textum qui semper allegatur. ad de notata per Ab. in. c. ex parte. de rescrip. tex. et Ab. in capitulo ad hec de senten. excommunicatio. Ab. in c. cum instantia de censi. in. c. ex parte. de offi. dele. ¶ In eadem Ru. in versi. et adde quod notabiliter volunt Bal. adde Bartho. in. l. si. ff. si quis testa. liber esse ius. fue. quod ignorantia excusat aliquem a pena. et in. l. j. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clam. l. l. diu. ff. de custo. reo. in. l. cum quis. §. in popularibus. ff. de iureiuran. ¶ In eadem Ru. in versi. Nota glo. j. in. c. accedens. adde quod si aduersarius probaret contrariam per legitimas probationes. tunc eliditur probatio ignorantie facta per iuramentum secundum Bartholum in. l. si cui. §. fi. de. ff. de accu. No. glosam in. c. eos. de tempo. ordi. in. vj. in ver. scienter et facit quod notat Ange. in. l. quod restituere. ff. de rei vendi. in. l. qui vas. in prin. ff. de fur. in auten. de exhibi. reis in princip. vbi dicitur quod stante statuto quod de aliqua re stetur iuramento alicuius. tamen admittitur probatio in contrarium per legittimas probationes: et adde in materia glosam singularem in clementi. j. de priuile. in ver. non habita. glo. in. c. vt circa. §. fi. de elec. in. vj. in ver. per proprium. ¶ Ultimo volo tibi allegare vnam glosam multum singularem. si aliquis renunciat beneficio quod habet. non sufficit quod ille in cuius fauorem ille renunciat qui presens est taceat: quia non sufficit taciturnitas: sed est opus voce acceptantis. glosam habes singularem in. l. suus heres. C. de repu. here. secundum Bal. in capitulo. quod in dubijs. de renun. quod nota in practica multum.

Ne sede vacante in. vj.

Nota ex textu in capitulo vnico. quod si collatio pertinet communiter ad episcopum et capitulum vno effecto inabili. alter potest conferre. Sed si collatio pertinet ad episcopum illo existente inabili nisi sit in mora non confert capitulum. Et ille qui habet conferre cum consilio episcopi. confert episcopo mortuo vel agente in remotis partibus. ¶ Nota glosam in ver. mortuo. quod constitutio faciens mentionem de vacatione per mortem includit alios modos vacationis. ¶ Nota glosam in ver. assensu. quod si episcopus habet conferre prebendam cum consensu capituli. et sunt. xx. canonici: et decem consentiant: et episcopus habeat vocem vt canonicus. valet collatio: quia videtur facta ab vndecim: et sic a maiori parte. ¶ Nota glosam in ver. in mora. et maxime in illo dum dicit quod bonus vir arbitrabitur quando dicatur episcopus in mora. ¶ Nota glosam in ver. cum consilio. quod minor est potestas illius qui non potest exercere actum sine consensu alicuius quam sine consilio. ¶ In Rubrica de despo. impu. in glo. in fi. Adde quod quidam doctor modernus insurgit contra illam conclusionem dicens. quod hoc modo leges erunt ludibrio facte: et sic nunquam locum habebunt. Sed tu dicas quod hoc debet intelligi de vera penitentia que est peccata commissa deflere: et plangenda iterum non committere: et iura procedunt in penitentia falsa. nam certa

experientia sepissime didici q filius male tractat patrem suum toto tẽpore vite sue z percutiendo z alia iniqua perpetrando. Et tamen talis filius omni anno accipit penitẽtiam peccatorum: z isto casu nõ procedit conclusio doctorum. Sed in illo quem semel penituit verberasse patrem z amplius tale scelus nõ perpetrat. nec prodesset illi filio q toto tempore vite sue male tractasset patrem. videns patrem in articulo mortis qui ipsum exheredauerat ire ad cõfessionem z penitentiam accipere. oportet igitur vt sane intelligantur iura z decisiones doctorũ. ¶ Ultimo quero quando maritus vel ex pacto vel ex forma statuti lucratur dotes. an teneatur ad onera hereditaria. Et respondeo q non tex. alle. singula. in. l. licet dos. C. de iure dotium.

Ne clerici vel monachi secularibus negociis se immisceant.

In ista Rubrica tractatur de his que sunt clericis prohibi. Et que dicãtur negocia secularia: recurre ad glosam. xxi. q. iii. in summa. Sed tu potes dicere q hoc verbum seculare comprehendat negocium pertinens ad rempublicam mundanam z seculares homines. quod licet sit permissum laicis. tamen clericis interditur. vt negocia z vide textum in. l. placet. C. de episc. z cleri. vbi dicitur q nihil commune debent habere clerici cũ publicis actibus p quẽ tert. pbat q clericus nullũ officiũ habere potest in repub. seculari. Et id dicit Innocentius in c. dilecta. de excessibus pla. q clerici non sunt de vniuersitate seculari. debent enim clerici attendere circa rempublicam spiritualẽ laici vero circa rez publicã tpalem. Et in. c. i. numerantur. xiiii. negocia secularia q sunt prohibita clericis z monachis: z ibi dr q sunt pauca: qr tot sunt negocia sclaria qr illorũ respectu. xiiii. dicuntur pauca. nam aliqua dicuntur pauca vel mlta fm subiectaz materiã: z ideo. xxiiii. milia dicuntur pauca. glo. in. c. disciplina. xlv. distinctione. Et id qd fit coram papa redditur notorium. vt notabiliter dicit glosa in. c. manifesta. ii. questione. i. Et collige etiam textum in cap. i. q emens rẽ scienter minus q valet ignorante venditore turpiter acquirit. Et ad de glosaz. ii. questione. i. §. hoc ius. z Calde. in. c. nauiganti. de vsur. Nota etiam vnum ex eodem textu ad quod non aduertitur in partibus istis. q clericus in sacris debet abstinere ab officio aduocationis in curia seculari. nisi pro viduis z orphanis. de quo in capitulo. i. z fi. de postu. ¶ Nota tamen vnum dictuz notabile Hostien. q debẽt hoc clerici facere gratis. cum hoc eis permittatur ex pietate. Probat etiaz textus ille q clericus nõ debet exercere etiã iustã negociationẽ. hoc tñ intellige nisi propter necessitatem. de quo per glosaz. xiiii. q. iii. in summa. qr vl dz opari manibus suis vel emat rem vt inde habeat materiaz reducẽdi ad aliquas formas: non enim debet emere rem vt eam integram pro maiori precio vẽdat xiiii. questione. iiii. ca. i. c. canonuz. z. c. quicunq. hoc eñ etiã nõ licet laicis vt ibi. z in. c. eiiciens. in. c. qm. lxxxviii. distinc. Et nota q ẽ prohibitum clericis pducere bona secularia causa lucri. secus si ppter necessitatẽ. de quo est optimus tex. iuncta glo. in. c. puenit. lxxxvi. dis. c. dilecti. de deci. qd tñ limita vt colligit ex glo. no. i hoc. c. i. i verbo pductores. q dicit q si clericus succedit conductori. põt licite stare in illa pductiõe vsq ad finitũ tps locatiõis. Et adde quod notat Bart. in. l. i. §. sed si. ff. de fal. Hoc tamen nota

168

figantur in faciem: z furtiuis oculorum suorum nutibus facilius incitent ad libidinosum incēdium. Et nota singu. dict. Abb. in hoc. c. j. ꝙ exercens negociationem ex causis predictis illicitā. tenetur restituere lucrum: z remittit ad ea que habētur per ipsum post Inno. in. c. q2 plerūqꝫ. de immu. eccle. Nota etiaꝫ singulariter ſm doct. ꝙ clericus in minoribus non beneficiatus minime prohibetur exercere negocia secularia. als licita. quod dicit Abbas esse diligenter notandum: sed remitto ad ea que habentur z dicūtur in titu. de vita z ho. cle. ¶ Scias ꝙ clerici in sacris constituti vel beneficiati non debent esse ministri vel seruitores laicorum. vt in. c. sacerdotibꝰ. eo. ti. vbi nec etiā procuratores extra iudicium. Hoc tamē limita nō ꝓcedere in ecclesiasticis z coram iudice ecclesiastico: q2 clericus poterit esse procurator laici ſm Hostiē. z Jo. an. ibi. Secundo limita ex intentione Inno. z clarꝰ in. c. j. de obliga. ad ratio. vbi dicit ꝙ vbicunqꝫ inuenitur ꝙ clerici non possunt esse procuratores. vel huiusmodi officia exercere. intelligēdum est generaliter. nam vnum negocium procurare vel administrare nō ꝓhibentur. qđ est memorie cōmendandum ſm Ab. z illud sequitur Fede. de senis. z Archi. ſcđm Ab. Limitat tamē Ab. dic. Inno. vt non procedat quādo assumeret illud negocium propter cupiditatem procedit ergo quando ex charitate. Et facit qđ notabiliter voluit Innocē. in. c. cuꝫ J. z A. de re iudi. vbi dicit ꝙ religiosus potest de licentia Abbatis assumere ꝓcurationem laicorum amicorū monasterij si hoc arbitratur superior redundare in ꝯsequentiā in vtilitatē monasterij. ¶ Aduertant religiosi professi quia si exeunt ad audiēdas leges vel phisicam: nisi infra duos menses redeant ad claustrum. sunt ipso facto excōicati. vt in. c. nō magno. qui tex. intelligitur tam tacite ꝙ̄ inexpresse ꝓfesso ſm docto. Et nota glosam in dicto. c. non magno. quia semper allegatur. Et potes concludere in hac materia sic: ꝙ non debet aliquis cōmittere malum vt alius euitet maius malum: vel vt consequatur bonū spirituale vel corporale. glosa. est notabi. xiij. distin. in summa. Item nota ꝙ in iure non est dare perplexitatem. scilicet vt quis sit inter duo mala constitutus. ita ꝙ alterum euitare non possit. de quo per glosaꝫ notabilem. xiij. distinc. i summa. sed quo ad fatuam opinionem: z scrupulosam conscientiam quis dicitur perplexus. quo casu cōsulitur vt committat minus malū vt euitetur maius. cap. duo mala: z quod ibi notatur. xiij. distinctio. c. si quid verius. xxxij. q̄st. ij. nec licet pretextu boni committere malum. siue sit malum de iure diuino siue de iure positiuo nisi supioris auctoritas ad hoc potestateꝫ habentis excuset: vt est videre omni die. cum per dispensationem receditur a iure positiuo: z quandoqꝫ a diuino in casu permisso iuxta notata in. c. cum ad monasterium. de statu monach. z in. c. innotuit. de elec. sed tunc virtute dispēsationis illud prohibitum non est malū. ¶ Nota ꝙ clericus non potest esse vicerex. vice comes: vel locum tenens. alicuius principis. vt in. c. sed nec: z sic non potest esse officialis pro iusticia exercenda. qđ tamen intellige generaliter. Secꝰ si ꝑticulr̄ ad certā cām. de quo per doct. in. c. clericis. hoc. eo. ti. z. c. in archiepiscopatu. de rap. ¶ Nota ne erres ꝙ incurrens irreglāritatē non est priuatus ipō iure dignitate seu ordīe z bn̄ficio: ſꝫ dꝫ priuari: et p ꝯn̄s deponi vt in dict. c. clericis. Ad idē text. in. c. ex literis. de ex

ces. prela. de quo per Jo. in. c. cum nostris. de conces. preben. quod me morte commenda. Tu habuisti in clementi. si furiosus. de homi. q p pter mutulationem membri quis efficitur irregularis. intellige de detruncatione membri per textum in dicto capitulo. clericis. vnde si debilitatur membrum non efficitur propter hoc irregularis. Quod autem proprie dicatur membrum declarat notabiliter Barthol⁹ in l. ij. ff. de pub. iudi. vbi concludit. q proprie est membrum quod habz aliquod officium distinctum. vt est pes/manus: et similia. p quo est bonus textus in. c. singula. lxxxix. dis. Et intellige quod dictum est. s. q clericus non potest tenere locum principis pro iusticia exercenda. etiam si non infligat penam mortis: vel detruncationis membrorum. vt in dicto capitulo. clericis. Si tamen iurisdictio secularis eet annexa dignitati sue potest clericus per seipsum exercere iusticias. dummodo non ingerat penam mortis vel detruncationis membrorum: et idem si habet iurisdictionem nomine proprio. puta ratione patrimonij. text. est notabilis in cap. si. eodem titu. in vj. quod videtur procedere in plato religioso. c. dilectus. de offi. ordi. c. auditis. de prescrip. in. c. inter dilectos. de fide instru. Quod limita prout habetur in. c. recolentes. de sta. monach. quia nō procedit in monachis Cisterciensis ordinis. Nota glo. si. in. c. clericis. ꝟ verbo subiaceat. q ipso iure fertur excōicatio. cui adde glo. in. c. j. de iniu. et dam. da in. vj. Contrarium tenet Inno. in. c. cū et plantare. de priui. quā sequitur ibi Jo. an. Sed tu tene opinionē glo. q̄tū ad ꝟbū subiaceat: et ad alia similia ꝟba denotātia executionē actus. Et de ꝟbo careat. est glo. singin. l. puidendū. C. de postu. Volo tibi dicere q̄dā dictā pul. licet etiā aliquid dicetur in ti. ne prela. vices suas. q̄ colligātur ex textu in. c. scdm. et ibi p doc. Oēs obuentiones spirituales pñt locari clerico: et largo mō dicitur locari ipa ecclesia. et sic habebit curam regiminis ecclesie ipam officiando: et de prouentibus respondeat in certa q̄titate rectori. quod tñ intellige ex causa fieri posse. argu. c. cū ex eo. de elec. in. vj. laico autem non potest taliter concedi ecclesia nisi instante magna necessitate: vt si ecclesia sit oneribus aggrauata: et non potest releuari nisi per laicum. poterit ex dispensatiōe episcopi laico ad tempus concedi. nō tñ vt ipse regat ecclesiam: sed vt p aliū faciat gubernari. tpalia ꝟo bñ pñt locari laico et etiā fructus decimarū. vt in. c. vestra. ꝟ loca. sz redditus spūales puenientes infra ecclesiam vt oblatiōes et similia non possunt laico cōcedi. ne videantur laici habere administrationē eccle pro quo tex. i dic. scdz. facit qd habetur in. c. innoua. xvj. q. ij. alia dicentur in titu. ne prela. vices suas. Bene aduertant isti religiosi q dissolute viuunt. q possunt compelli ad obseruantiam regularem etiā per episcopum vt in. c. relatum. qñ eorum superior negligit vl' pariter viuit dissolute. Et nota istum ordinē qui debet obseruari: quia primo debent induci monachi monasterij ad obseuantiam regularem. Si autem sunt incorrigibiles debēt reformari de monachis eiusdem ordinis si haberi possunt: et in defectum debent assumi de alio ordine omnibus autem deficientibus recurrendum est ad clericos seculares: et sic est casus in quo eps pōt ecclesiam regularē reducere ad statū secularē. de q̄ per doc. i dic. c. relatū. Et nota q si religiosus venit contra vnum ex substantialibus regule peccat mortalr. Item si venit

& alia contēta sub regula si loquit̄ p v̄ba p̄ceptiua. Itē si loquit̄ p v̄ba expresse ꝓhibitiua: sed si loquit̄ p v̄ba exhortatiua: vl̄ cōia: vt statuimus: ꝛ tūc nō obligat regul̄r ad mortale. nisi veniret ꝯ ex ꝯtēptu. facit qđ notat glo. in. c. quis autē. x. dis. nā peccatū ꝯtēpt⁹ est grauissimū p̄sertī in religioso. Jo. an. in c. accusat⁹. de here. in. vi. peccāt ergo solum venialiter: sed aduertant ꝙ non deducat̄ in cōsuetudinē: qꝛ nullum peccatum est adeo veniale qđ non fiat mortale dum placet §. criminis. xxv. dist. frequentia tamē non operat̄ cōtemptū: sed dispositiue inducit contēptū. Limita tamen nisi consuetudo monasterij per superiorē tollerata lōgissimis tpib⁹ excuset ꝯtrauenientem in his que non sunt de substantialibus regule de quo per Abb. in. c. deus qui. de peniten. ꝛ remis. in cap. cum ad monasterium. de sta. mona. ꝛ loquit̄ de esu carnium. Et qñ regula loquit̄ per verba imperatiui modi. habes tex. singu. in clemē. exiui. §. itē qꝛ. de verbo. signi. vbi ꝯcludit̄ ƀm materiā subiectā talia verba sunt p̄cepti. in ponderosis sunt precepti. in leuibus secus. ꝛ de hac materia p doct. in dicto. c. relatum. per Abb. in capi. i. de vita ꝛ hone. cleri. per doct. in. c. nam concupiscentiā. de consti. Nota ex glosa. ij. ꝙ religiosis non potest indici strictior regl̄a q̄ ƀm Ab. intelligitur de episcopo. secus i papa. de q̄ in. c. i. vbi p glo. ꝺ ista reg. in. vi. In regula. qđ oēs tāgit ꝺ reg. iu. l. vi. l. c. gesta. lxxiiij. distinc. per Abb. in. c. ad nr̄am. de appella. ¶ Nota ꝙ clericatus nō perditur vel beneficiū ipso facto p superueniētiā tabellionatus. sicut nec econtra. c. sicut. ꝛ ibi pet doct. eodem titu. vbi singulariter probatur ꝙ tabellio effectus clericus nō perdit ipso facto tabellionatus officium: sed interdicitur sibi exercitium. Et glosa assignat ibi rationē quia hoc officium est extraneū ab officio clericorū cū sit quoddā genus negociationis. quātūcunqꝫ clericus se abstineat in criminalibus. Sed est altercatio inter doct. nunqd clericus possit exercere hoc officium in causis ecclesiasticis ꝛ spiritualibus coram iudice ecclesiastico. ꝛ glosa se non firmat ꝛ allegat textum in. c. quoniam contra. de p ba in. c. multorum. xxvij. q. ij. Et ꝙ possit. tenet Jo. an. Goffre. ꝛ Anto. de bu. Sed Cardi. tenet cōtrarium ꝛ respondet ad textum. in dicto. c. multorū. qꝛ ibi ponitur notarius pro scriptore. allegat ꝛ text. in cap. monachus. lxxvij. distinc. Ab. distinguit an habeat competentia beneficia: vt tūc non possit. al̄r sic. ꝛ ista que sunt dicta ꝓcedūt in clericis qui sunt in sacris. Sed queritur quid de clericis in minoribus beneficiatis. Et concluditur idem nisi qñ non sunt bñficiati sufficienter ƀm Abb. qui dicit idem sentire Hostien. ar. c. clericus victū. xci. dist. Sed si queritur de clerico cōstituto in sacris non beneficiato an possit vti officio tabellionat⁹. Et videtur cōcludi ꝙ sic per textū in dicto capitulo. sicut a cōtrario sensu secundum Abbatem. Sed aduerte quia glosa videtur tenere cōtrarium in dicto capitulo. sicut.

Nec obstat textus ibi dum dicit p subtractionem beneficiorū: qꝛ illa verba non ponuntur in dispositiōe sed in apōne pene. quasi velit text. ꝙ priuentur beneficiis in penā. Sꝫ si aliqui carent bñficiis punientur alia pena postq̄ʒ illa pena puniri nō possunt. Sed queritur an instrumēta confecta per clericum prohibitum teneant. Et conclude ꝙ sic. antēq̄ʒ per superiorē interdicat̄ tale officium. post autem interdictum non tenent instrumenta nisi quo ad ignorantes. nisi ita publice ema=

190

nasset edictum q non posset allegari ignorantia: vt colligitur ex dictis doct. in dic. c. sicut. Et nota q Ab. in vno est sibi contrarius. nã in hoc cap. sicut. tenet q notarius etiam non creatus a principe: sed p statutum loci poterit conficere instrumenta inter subditos in alieno territorio. cuius contrarium tenuit in c. cum P. tabellio. de fide instru. et retuli in illa rub. et illa opinio mihi magis placet. Et nota q tabellio constitutus a laico potest super ecclesiasticis negocijs conficere istrumenta sm magis comuniter doct. et de facto seruatur. Et nota q etiam de facto seruatur q notarius imperialis pficit instrumẽta in terris ecclesie et ecõtra: et etiam hoc de iure potest pbari sm doctores. Et nota q non valet consuetudo 9. tex. in dic. c. sicut. sm Jo. an. et Ab. quia e cõtra honestatem ecclesie. ideo nõ potest induci consuetudo. capitulo cum decorem. de vi. et hone. cleri. Querit Ab. an valeant instrumen. illius qui in veritate non erat notarius. tamen publice exercebat officium notariatus: et remittit ad speculatorem q non. si a nemine habuit potestatem. Secus si habuit potestatẽ a supiore sed pter defectũ non poterat habere illud officium. Et tu adde Bar. in. l. barbarius. ff. de offi. pto. Bal. in. l. j. C. ad macedo. in aucten. quas actiones. C. de sacrosanc. eccle. i. l. j. C. de man. princ. Bar. in. l. herẽnius. ff. d decurio. Et per modernos in. l. j. C. de testa. Et magis communiter cõcluditur q non valeãt nisi interuenisset decretum de eo qui non poterat esse. Et nota q notarius debet scire summã notarie: et alia que requiruntur ad peritiam illius artis vnde tenetur si committit aliquid per ignorantiã. Et ideo dicit Innocen. in capitulo. cum in cunctis. de elec. q quilibet tenetur scire ea que requiruntur ad officium suum exercendum. alias tenetur si committat per ignorantiam aliquem errorem. ¶ Aduertãt clerici q licet nõ efficiantur irregulares. tamen peccant et puniri debent si intersunt qñ legitur sententia sanguinis: vel intersunt quãdo fit executio talis sententie: quia sola inter essentia tantum non facit irregularem. textus est vbi per glosam et doct. in capitulo. sententiam. Hoc tamen limita procedere in clericis interessentibus ex sola libidine seu voluntate: non enim debent prestare penitentiam istis sibi phibitis. sicut nec alijs spectaculis vel conuiuijs. capitulo presbyteri. xxiij. distinctiõe. capitulo. non oportet. de consecra. distinctione. v. Secus si intersunt ex aliqua iusta causa / vt quia aspiciant illum in quem exerceri debet iusticia ne incidat in desperationem rememorantes sibi passionem redemptoris nostri et alia bona: et hortantes eos ad pacientiam. Et nota q textus intelligitur de omnib⁹ clericis: quia loquitur per verbum vniuersale negatiuum. nullus clericus etc. ¶ Sed queritur quid si clericus scripsit literas q aliquis caperetur: et ex illa captura secuta est mors clerico ignorante. an sit irregularis: et videtur magis cõiter cõcludi q sic. quod tñ limita qñ clerico nõ possit imputari aliqua culpa vt quia scripsit ad mandatum iudicis causarum ciuilium. qui nõ solebat facere homines capi pro debito: sed pro debito. licet ex illa captura postmodum moriatur: quia post illam capturam fuit cõuictus de crimine capitali. non erit clericus irregularis. Efficitur etiam clericus irregularis si recipiat vel scribat dicta testium si ex tali scriptura sequat mors: vl mẽbri detrũcatio sm doc. Sec⁹ si nõ seqr sic vz puniri. qz attẽptauit rẽ sibi phibitã

¶ Sed queritur de pulchro et quotidiano casu. quidam scribit principi quod talem homicidam qui est in hospicio capi faciat et suspendi: princeps tradit istas literas clerico legendas: sit cautus clericus vt primo sibi literas legat et reddat illas principi dicens. quod tales literas legere non est officij sui: quod tamen si nõ fecerit quod scito peruenit in legẽdo ad capturã taceat. et literas principi restituat: alias efficitur irregularis secundum docto. quia ex sua lectura secutum esset homicidium: quod est notabile. ¶ Caueant etiam clerici ne sint aduocati in causa sanguinis siue sint ex parte accusatoris: siue ex parte rei. secuta morte sunt irregulares: quia sequatur mors in personam accusatoris qui se obligauerat ad penam talionis: de quo vide pulchram glo. in. c. j. l. dist. et idem est concludendum in laico. ¶ Tu iam habuisti quod non est prohibitum clericis interesse in bello iusto et hortari ad pugnam: tamen clericus non potest constitui dux belli. vt ipse habeat ordiare acies: siue bellũ sit iustũ siue nõ: vt probat tex. in dic. c. sniam: quia hoc non conuenit mansuetudini clericali. ¶ Fuit semel a me quesitum: quia in dic. c. sententiam. ars cyrurgie est prohibita clericis. quid de arte phisice: an illa prohibeatur clericis. ¶ Et respondi quod omnibus qui prohibentur scientiam phisicalem audire. de quibus in. c. non magno. in. c. super specula. hoc eo. ti. hoc exercitium videtur prohibitum: prohibetur enim eis studere in hac sciẽtia propter exercitiũ: nam ex quo prohibetur studium videtur eis prohibitum exercitium. arg. l. oratio. ff. de sponsa. sed in alijs si sunt competenter beneficiati idem est dicendũ. quia nemo militans deo. &c. si autem nõ sunt beneficiati: etiã si sunt in sacris non videtur quod sit eis hoc prohibitum: quia non reperitur. Pro quo facit tex. in dic. c. sententiã. qui prohibet artem cyrurgie: que adustionem vel incisionem inducit: sed in phisica istud cessa: vnde non ita contingit periculum mortis directe in phisica sicut in cyrurgia. secundũ Ab. ¶ Sed queritur: an exercens artem cyrurgie sit irregularis siue sit clericus siue laicus. et cõcludit hos casus. ¶ Primus est si mors vel mẽbri detruncatio inde nõ sequitur: nemo illorum irregularitatem incurrit. Secundus casus est. clericus exercens contra prohibitionem poterit puniri vel si monachus nõ desistat poterit deponi. ¶ Tertius casus est. si sequatur mors vel membri detruncatio: clericus prohibitus omnino efficitur irregularis: etiam si non fuit in culpa quia dedit operam rei illicite. ideo imputatur casus inde contingens. Quartus casus est. hoc non procedit in laico ex quo in culpa non reperitur. Secus si fuit in culpa: quia imperitia imputatur medico. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. presi. ¶ Tu scis quod semper allegatur tex. in. c. super specula. eo. ti. contra religiosos et habentes dignitates: et presbiteros audientes leges vel phisicam. quod sunt ipso facto excommunicati. ¶ Queritur: an hoc sit verum sine expectatione alicuius tẽporis. et varie sunt opiniones. Sed tu teneas opinionem illam: quod si sunt religiosi expectatur tempus duorum mensium quod icipit currere ab exitu monasterij hac de causa: vt audiat sciẽtias prohibitas. et quo ad seculares incipit currere ab inceptione auditus. et sic ad incurrendum istas penas requiruntur duo menses: ergo frustra dubitatur de religioso: vel alia persona prohibita que intrauit cũ amico faciẽte principiũ in legibus causa ipsum honorãdi. Nota glo. in ver. spaciũ. quod episcopus potest tales absoluere ex quo cõditor canonis sibi absolutionẽ non reseruauit. c. nuper. de sent. ex.

excõi. ⁊ vterq; eps poterit absolue re scilicet ille in cuius dyocesi studet: ⁊ eps proprius ipsius excõicasi sm cõmuniter doc. imo tenet Abbas q proprius eps nõ solũ poterit absoluere in propria dyocesi: sed et in aliena. quia cũ nõ requiratur aliqua cause cognitio iurisdictiõis voluntarie que potest exerceri in alieno territorio. licet glo. in c. nouit. de offi. lega. videatur vacillare. sz intellige an fiat cum cause cognitiõe an sine. Et nota q tex. in dic. c. non magno. ⁊ in. c. super specula. nõ habet locum in religiosis non exeuntibus claustruz: sed in claustro existẽtes audiunt scias prohibitas sm veriorem opinionẽ: ⁊ maxime qz pene sunt odiose ergo restringende. ⁊ qz non videtur esse eadem ratio: male tamen faciunt. Et nota q non est ꝓhibitum personis prohibitis habere libros iuris ciuilis in camera: et in eis studere ad finem melius itelligendi canones: nõ aũt principalit propter ipsaz scientiã iuris ciuilis acquirendã sm Hosti. ⁊ Ab. ⁊ ego non puto incurrere penã illũ nõ bñ intelligengentẽ aliquos terminos iuris ciuilis per se. petentez declarationẽ ab aliquo doctore: vt quod per se non potest: ab altero conseqtur ad finem principaliter vt melius intelligat canones: quia sufficit q hoc non fiat principaliter ꝓpter scientiam iuris ciuilis acquirendã. ¶ In ru. de do. ⁊ contu. s. in. iiij. colum. in ꝟ. nec etiã sufficit sm doct. adde notata per Bar. in. l. lex cornelia. §. si tñ. ⁊ in. l. itẽ apud. §. cõuitium. ff. de iniu. q citatio debet fieri ad domũ in qua habitat nõ ad apothecã. Et Bar. in. l. iiij. §. pretor. ff. de dom. infec. ⁊ eadẽ rõne nõ poterit citari in hospicio si ibi psonalr nõ ueniat. qz ĩ hospicio nõ dr qsd gere. text. ẽ no. in. l. j. §. hitare. ff. de his q deie. vl effude. ⁊ qd no. Bar. in. l. plerique. ff. de iius vo. vbi quis non possit aliquis capi in domo sua pro debito ciuili. tñ in vinea sua poterit capi. Et Bar. in. l. meminisse. ff. de offi. ꝓconsu. vbi format questionẽ de statuto disponente q aggrediẽs aliũ ad domũ puniatr certa pena. Quid si aggressꝰ ẽ ad apotecã. de quo p. moder. in. d. l. plerique. In eadẽ. rub. in. vij. colũ. in ꝟ. tangit et glos. qd in cã appellationis. adde Bar. in. l. gñalr. §. j. C. de iureiurã. ¶ In eadẽ ru. in. ix. colũ. in ꝟ. nota tñ q i taxãdis. Adde qd i cibarijs. ⁊ vestimentis attenditur qualitas ꝑsonarũ. tex. est in. c. nõ cogãtur. xlj. dist. glo. in. c. clericus ab istãti. xxj. q. j. l. c. vulterane. xij. q. ij. in. c. j. xvj. q. vij. Et id dicit nota. tex. in. §. criminis. xxv. dist. q est peccatũ pauperibus ministrare cibaria delicata. ⁊ ideo dixit Ab. in. c. statuimꝰ. de maio. ⁊ obe. q in vestibꝰ ⁊ cibarijs: debet haberi distinctio personarũ. Et Bal. in. l. sed si quid. ff. de vsufruct. dicit q Abbas debet melius indui q̃z ceteri. Et quod notat glo. in ca. conquerẽte. de cleri. non resi. c. cum adeo. de rescrip. dum dicit: q in consideranda sufficiẽtia beneficij attenditur nobilitas ⁊ dignitas clerici ⁊ facit tex. nota. in. l. habitatio. ff. de ven. in poss. mitten. ¶ Ultimo quero: nos videmus q quandoque vir donat vxori: cur moueatur ad donãdũ vxori. Et respondeas q talis donatio presumitur fieri in signum pudicitie. tex. allega singularem quẽ et Bal. ponderat in. l. res vxoris. C. de donationibus inter virum ⁊ vxorẽ.

¶ Ne cle. vel mona. In. vi.

Licet lex equiparet duo extrema quoad certam qualitatez statutum postea loquens de altero ex istis extremis in casu non equiparato non extenditur ad aliud. glo. ẽ in. c. j. in ver. declaramus. ¶ Nota tex. in. c. j. quia venit ad declarationem. c. super specula. eo. ti. ¶ No-

ta tex.in.c.ij.q excommunicatus est ipso facto religiosus professus teme re dimittens habitum. Item si va dit ad studia literarum non obtenta licentia prelati et conuentus. Item doctores et magistri sunt ipso facto excommunicati retinentes in scho lis religiosos audientes leges vel phisicam si non dimiserint habitum vt est glo.in dic.c.in ver.dimisso.

¶ Nota glo.in ver.temere. q licet religiosis ex causa habitu dimitte re sine aliqua pena vt propter iustu timorem. ¶ Nota glo.in ver.conuẽ tos. que ponit casus in quibus suffi cit licentia solius prelati absq con uentu. ¶ Nota glo.in ver.licentia. quid possit facere religiosus qui est in studio cu licentia. ¶ Nota glo. in ver.ipso facto. q religiosus apo stata est ipso facto excommunicatus.

¶ Nota glo.in ver.retinere.quia ẽ pulchra. et nota ex ea q excommuni catus gaudet priuilegio canonis.

¶ In rubri.de deposito.supra insti.nota ex glo.j.quia inducitur ad q̃stionem. Adde Bartolum l.ciui tas.in fi.ff.si certu pe.qui alle. In no.in hoc.c.j.de depo. Et nota per Bar. et alios in aucten.hoc ius.C.de sacrosancta eccle. ¶ Ultimo que ro mulier.vidua que amplam dotẽ habebat accepit secundum virũ nul la mentione dotis facta quid videa tur in dotem dedisse an vero videa tur maritus illa sine dote duxisse. Et respondeo q videtur tacite tra dere dotem primi matrimonij.tex.ẽ singularem in.l.dotem.ff.de iure do tiu secundũ Bal.in.l.nulla.C.eo.

De natis ex liberis.

Tu scis q error cõditio nis seruilis ipedit ma trimonium.et ex hoc se pe dubitari contingit.

¶ Utrum natus ex libero ventre sit iudicãdus seruus:vel liber. Ideo post rubrica de coniu.seruo, compe tenti ordine ista rubrica subijcitur.

¶ Et nota regulam in.c. vnico.q natus ex libero ventre est liber.nec curamus de seruitute paterna.nam respectu libertatis seu seruitutis cõ sideramus conditionem matris. p bat etiam tex.ille q instrumentum potest reprobari per aliud instrumẽ tum. Nam sicut testes reprobantur per testes digniores:ita instrumen ta per instrumẽta digniora. facit qd habetur in.c.cum Joannes.de fide instrumen.in.c.licet.de proba. Et adde tex.nota.in.l.idem pomponi us scribit.§.ide scribit.ff.de rei vẽ di.q fetus cedit ei cuius est mater non ei cuius est pater. nam ibi poni tur casus de equo tuo qui pregnan tem fecit equam meam q meum est quod natum est. ¶ Ultimo quero: maritus est lucratus certa partẽ dotis propter mortem vxoris. cuius cuius expensis est funeranda vxor. Et respondeo q pro portione dotis quam vir est lucratus et de alijs bo nis mulieris funeranda est.tex. ha bes notabilem in.l.celsus. cum se quentibus.ff.de religi.

¶ Ne prelati vices suas.

In ista rubrica ponitur de quadam specie simonie.

¶ Et scias q iurisdictio episcopalis non potest p cio vendi.alias committitur simonia c.j.et ij.eod.tit. et puniũtur vt in di ctis locis. ¶ Sed queritur:quid de iurisdictione tẽporali.dicas q idẽ q illa non potest vendi: ne subditi grauentur secundum Innocentiu. et Hostiẽ.licet non dicatur tunc cõ mitti simonia. tale lucrum sit turpe et cõtra legẽ vt in auctẽ.vt iudices sine quoquo suffra.in auc.enti. de manda.princi.in.§. illud.limita ta men notabiliter nisi iurisdictio tem poralis haberet dependentiã ab of ficio ecclesiastico.nã per talẽ cõne xitatẽ et depẽdẽtiã committitur simo nia.glo.habeo notabi. in.c. ij.qua

192

ita intelligit Ab. Probat etiã tex. in dic. c. j. notabiliter. ibi de certo: ꝛ c. ꝙ constitutio antiqui iuris declaratiua apponens nouam penam tantum respectu pene extẽditur ad futura. non ad preterita, de quo in c. cum tu. de vsu. Et nota ꝙ quãdo episcopus accepit pecuniam ab officiali: tunc videtur vendere ipsam iurisdictionẽ: ꝛ tendit in grauamen subditorum: quia officialis vt aliquid lucri aretur vltra pecuniam datã superiori per phas ꝛ nephas inducitur ad extorquendũ pecunias: ꝛ modicam culpam faceret grauiorem. ꝛ sepe punire bursam vbi punienda esset persona. nec longe exempla petamus. relatum est mihi postꝙ fui in partibus Alemanie ꝙ quidam officialis qui statuerat omnino congregare thesaurum in terra nõ in celo: subtili ingenio extorquebat pecunias: quando poterat scire ꝙ aliqua honesta matrona ciuitatis haberet pecunias mittebat nunciũ vt ad ecclesiam veniret: quia loqui secum volebat. dicebatqꝫ scias ꝙ episcopo nostro est porrecta q̃rela cõtra te: ꝙ violasti thorum mariti: ꝛ mẽtiebat̃ vir ille scelestus: iõ oportet dicebat ipse ꝙ vadas ad eũ: vel mittas procuratorẽ sufficienter instructum ad proponendum excusationes si quas habes. illa autem innocens ne fama sua lederetur: ꝛ ẽt timens maritum si citaretur pro tali re turpi. seducta ab illo viro dyabolico: donabat sibi aliquos florenos: ꝛ ꝑmittebat ille ꝙ res esset sub silentio: ꝛ ꝙ citatio iã ordinata aboleretur. ꝛ quid ille miser officialis lucratus est. tãdẽ re patefacta fuit perpetuo diffamat⁹. ꝛ sepultus est in inferno eternaliter cruciandus ꝛ in italia mar⁹ frustrũ corpis sui fuisset auris. itali eñ nõ paterent̃ ista ꝛ filiis. dñi mei timere deũ: qꝛ nihil nobiscũ ferre possumus nisi vitã sãcte ac innocenter actã. vt pulchre scripsit reliquit lactantius magn⁹ eloquentie fluuius. Et nota fm docto. semper glo. fi. ꝙ obuentiones iurisdictionis non possunt vendi exercẽti iurisdictionem illam. nã propter ꝯnexitatẽ videretur vendere iurisdictionẽ: sꝫ aliũ fruct⁹ ecclesie bene possunt vendi cuicunqꝫ. quod est memorie commendandum fm Abba.

¶ Si aliquis interrogaret te: an episcopus possit dare iurisdictionẽ ordinariã: ꝛ dicas ꝙ vt per doc. i. c. ꝗ. in glo. ꝗ. ꝙ in tribus casib⁹. Primus ẽ quando ꝯstituit officialẽ generalem in perpetuum vel ad tempus prout sibi placet qui appellat̃ vicarius. Secundus casus est. quãdo cõfirmat: vel instituit prelatũ habentem iurisdictionẽ. sed posset dici ꝙ in istis casibus non est proprie episcopus qui dat ordinariã: sꝫ lex ipsa interueniente facto ex ministerio episcopi. Tertius casus est quãdo hoc habet consuetudo: vt in glo.

¶ Notẽt domini clerici tex. in. c. iij. eo. ti. ꝙ sacerdos in regimie eccl̃ie debet habere considerationem ad premium eterne retributionis: non autẽ ad lucra temporalia. ideo tẽporalis promotio semper querit tẽporalia: spiritualis vero semper q̃rit eterna ideo quasi impossibile est vt bonum sit regimen illius qui per pecuniam illud acquirit. c. principatus. j. q. j. Et nota glo. j. in dic. c. iij. que videtur sentire ꝙ propter impedimẽtũ rectorꝫ eps̃ debeat sibi statuere vicariũ ĩ eccl̃a ð q̃ ꝑ Jo. an. ĩ nouella. ĩ. c. cũ ex eo. ð ele. i. vj. ꝑ gl̃. no. ĩ. c. ꝑcipim⁹. xxi. q. j. ꝛ ẽ tex. ĩ. c. extirpãde. §. qꝛ ꝟo. de ꝑbẽ. ꝛ facies breuit̃ aliq̃s cas⁹. Prim⁹ ẽ. ꝙ vbi rector est ꝑpetuo ĩpedit⁹: vt qꝛ hꝫ ecclesiã curatã ãnexã ꝑbẽde eccl̃e cathedralis: tũc dꝫ ibi institui vicari⁹ ꝑpetuus cũ cõsensu ep̃i. dic. §. qꝛ vero. Scd̃s casus est qñ rector debet se absentare ad breue tẽpus tũc ipse põt ꝑ se ibi instituere vicariũ tꝑalẽ

ad horam. quod notatur in dic. c. precipimus. ¶ Tertius casus est quando est absfuturus per longum tempus debet hoc facere cum consensu episcopi dic. c. cum ex eo. Nota glo. j. in c. querelam. quod nedum transgressor iuramenti. sed etiam fractor fidei potest priuari ecclesia sua. Et adde notata in. c. peruenit. de fideiuss. in. c. ad aures. quod me. cau. et dictum est in rub. de iureiuran. Nota etiam glo. ij. que semper allegatur et nota. etiam ex ea quod rector ecclesie potest locare fructus pro toto tempore vite sue. ¶ Et quia super ista gl. tractant doct. nunquid successor teneatur stare contractui facto per predecessorem si decedit ante finitum tempus locationis. Et in ista materia procedam per conclusiones.

¶ Prima est ista. Si locatio fuit facta ad non modicum tempus non seruata solennitate: et in casu a iure concesso, etiam ipse locator non tenetur stare. si autem fuit seruata solennitas: et fuit casus a iure permissus: tunc successor tenetur stare. verum est quod si ecclesia esset lesa posset petere restitutionem in integrum.

¶ Secunda est conclusio: si locatio est facta ad modicum tempus per canonicum: et sic per non habentem administrationem: non tenetur successor stare contractui. quia non potest canonicus seu alius non habens administrationem obligare beneficium vltra tempus vite sue: quod tamen limita nisi ex causa rationabili. et interueniente auctoritate episcopi ad maius tempus sit facta locatio: quia tunc videtur facta ab habente administrationem. Tertia est conclusio. si locatio est facta ab habente administrationem. vt qui est plebanus seu alius rector curatus et nomine proprio sit facta non tenetur successor stare: et si quid perceptum fuerit post mortem predecessoris ante beneficium collatum potest successor petere a conductore vel ab herede clerici: quia fructus prouenientes post mortem et ante collationem reseruantur successori. c. presenti. de offi. ordi. in. vj.

¶ Quarta est conclusio. si locatio est facta nomine ecclesie et in vtilitatem ecclesie: tunc successor tenetur stare contractui. Et in alio successore quam in beneficio an teneatur stare locationi: vide in. l. emptorem. C. locati. in. l. si filio. §. si vir. ff. solu. matri. Nota glo. fi. et quod super ea per docto. quod non solum possunt locari predia omnia ipsius ecclesie: sed etiam obuentiones ecclesie: et sic quicquid obuenit ecclesie cedet conductori. et laico etiam potest fieri talis concessio dummodo ipse ponat clericum loco sui pro recolligendo obuentiones ecclesiasticas. ne contingat laicum aliquid spiritualitatis attingere: quod est notabile. nam posset presumptuose accedere ad altare quando fiunt oblationes: vel quid simile.

¶ In rubri. de dona. inter vi. et vx. supra in versi. dubitatur si de dote agatur principaliter. adde quod Alex. in. l. j. ff. solu. matri. tenet ex intentione Bal. quod in terris imperij vbi possit haberi copia iudicis secularis non potest tractari coram iudice ecclesiastico: sed in terris ecclesie potest tractari principaliter causa dotis coram iudice ecclesiastico. Ultimo quero: an sit aliquis casus in quo possit acceptari fideiussor minus ydoneus. et respondeo quod quando principalis est multum ydoneus tolleratur fideiussor minus ydoneus. hoc elegãter voluit glo. in. l. mulier. C. de iure dotium.

De noui operis nunciatione.

Quia quandoque aliqui delinquunt in contemptum iuris seu superioris. ideo subicitur ista rubrica. ¶ Et scias quod in isto ti. tractatur quod edificium post nunciationem noui operis debet demoliri expensis con-

structis etiã si eẽt ecclesia: vt l.c.j. 2.q eo.ti. Et nota ex glo.in ver.siue iure: siue iniuria: q̃ i denũciatiõe est auctoritas pretoris: nã propter eius auctoritatẽ debz edificãs omnino desistere. post denunciationez donec denuncians infra tres menses doceat de iure suo.c.fi. eo. titu. Et si tu vis bene scire rõnez: dicas q̃ hoc inductũ fuit propter rixas euitandas.7 quia tractatur de modico preiudicio. nam infra tres menses debet denuncians probare d̃ iure suo.7 si non probat ille admittit ad edificãdum cum satisdatione: et in mora iudici temporis non est preiudicium ideo statutum fuit vt post denunciationẽ omnino cessetur ab opere: al's propter contemptum p̄toris inducentis illam prouisionez edificium venit destruendum siue d̃ iure: siue non sibi competat hoc tamen intellige in casu dubij. vbi dubitatur an ille de iure possit ibi edificare. secus aũt vbi notorie constaret ius denũcianti non cõpetere: q̃ talis denũciatio potest sperni: vt notat Bar.in.l.j.post princi.ff. eo.qd̃ Ab.reputat singulare. Nota glos. f.in fi.quia sentit fm Ab.iũcto tex. q̃ citra denunciationẽ ecclesia edificata sine causa infra limites alterius debet destrui. sed Ab.insurgit contra glo.adducens tex.7 glo.i.c. eps.i dioces. vij.q.j.xiij.q.vj.c.cõperimus.7 vij.q.iiij. c.q. nam si res aliena consecraturnon debet execrari.sed faciens fieri tenetur dño ad interesse: ita si ecclesia in territo alicuius edificatur. iura ergo que dicunt q̃ vna ecclesia nõ debet edificari in parrochia alterius habuerunt respectum ad preiudicum ãtique ecclesie.ne forte vsurparet iura eius.sed ex quo constructa est dz remanere. sine tñ preiudicio antiq̃oris eccl'ie.7 sic itelligit tex. i.d. c.j. vñ scđa rõ l're venit ad iuuãdũ p̃mã. Et p̱ hoc dicto Ab. adduco sile p̱ hibitum est edificare in loco publico: vt in ti. ff.ne quid in loco publi. tamen si fuit edificatũ nemine p̱hibente non debet dirui edificium: sz debet imponi edificãti aliqua pensio: vt est tex.nota.i.l.ij.§.si quis nemine. ff.ne quid in loco publi. sed si fuit edificatum post prohibitionem debet destrui vt ibi notat.7 est tex. in.l.fi.eo.ti. Et assignat rationẽ: q̃ alioquin inane esset imperium pretoris. ¶ Et nota etiam in hac materia vnum fundamentũ. q̃ denunciatus volens probare ius esse sibi edificãdi ante destructionẽ operis noui: non debet admitti.tex.est nota. in cap.cum ex iniuncto. facit quod in simili dicimus de spoliatore i. c. fi.de or. cogni. Intellige tñ q̃ hoc debet opponi ante litem cõtestatã. al's non posset amplius opponi.7 si docuerit de iure suo ferretur sententia pro eo sine alia operis destructione. Ex quo sequitur q̃ per hec verba: scilicet denegetur actio. non fit exclusio ipso iure.sed opus est exceptionẽ per dic. verba in dic. c.cũ ex iniuncto.. Et adde nota. per Bar. in.l.cuz lex.ff.de fideius. Et p̱ Barto.7 modern.l.j.§.sublata.ff.ad trebel.hoc tamen limitãt ibi moderni quando lex vel statutum stante abilitate persone dicit actionem nõ dari: secus si inabilitat personã: vt q̃ statutum dicat vt bannitus non audiatur: vel per similia verba: nã tũc ipso iure absq̃z eo q̃ opponatur exceptio processus erit nullus. Et allegant Jo.an.in.addi.specu. Sed contra istam limitationẽ videtur eẽ decisio Bart.in.l.eleganter.§.si q̃s post.ff.de condi.inde.dum vult q̃ si statutum disponat q̃ bannitus non audiatur.tamen valet processus factus anteq̃z opponatur: tamen communis opinio est contra Bar. q̃ p̱cessus sit nullus tanq̃z factus cõtra prohibitionem legis de quo p̱ Bal. in sua disputatiõe incipiẽte. statuto

ciuitatis cauetur. q fenerator in. l. non dubium. ad fi. C. de legi. in. l. qs prohibet. ff. de postu. in. l. j. C. d pa. po. Nota vnum pulchrum dic. Inno. in dic. c. cum ex iniuncto. quod allegatur semper. si ciuitas auctoritate superioris destruatur non possint inde oriundi appellari ciues illius ciuitatis. quia destructa est: et omnia priuilegia sublata sunt. Secus dicit ipse vbi ex facto alicuius tyranni: vel ab hostibus vna ecclia destrueretur seu ciuitas quia tunc retinet omnia priuilegia: et clerici possunt se appellare canonicos: et etiã mortuis eis alij debent substitui in eorum locum. quod est bene notandum scdm Ab. Et hoc per text. in di. c. cum ex iniuncto. vbi destructa ecclesia auctoritate superioris omnia debent reponi in pristinũ statum. Et adde nota per Bar. in. l. si grege legato. ff. de lega. j. per glo. in. l. sicut. §. fi. ff. q cuiuscũq vniuersitatis nomine. Bal. in. l. j. §. fi. ff. d acqui. possess. in. l. fi. ff. de colle. illi. glo. in. c. et hec dicimus. xvj. q. vij. in regu. priuilegium. de regu. iu. Ab. in. c. gratum. de postu. prela. Nota glo. in sb. nunciatũ. pro intelligentia hui9 materie que est legalis. ¶ Nota etiam pro fundamento in hac materia: qr quod dictum est q denuncians nouum opus tenetur probare de iure suo infra tres mẽses. intelligit si velit ipedire edificium. nõ ei tenet omnino infra dictum terminum docere sed post lapsum trium mensium põt procedi in edificio recepta cautione de opere demoliendo: et procederetur in causa: et hec probantur s. c. pe. et fi. Et non omittas vnum dic. An. de bu. et Ab. in dic. c. per illum tex. q clericus põt prosequi contra laicũ corã iudice ecclesiastico nunciationẽ noui operis. qd est memorie cõmendãdũ. Et ratio põt esse: qr ille qui nũciat molestatur in iure suo: et sic est reus, ergo attẽta ista ratione possum9 dicere idẽ in quocũq nũciante vt possit psequi hãc cãm corã iudice ipsi9 nũciãtis. et iõ ista ratio nõ videt valere. assignatur alia ratio qr pmittitur quodãmodo sacrilegiũ turbando rẽ eccle merito põt pueniri corã iudice ecclesiastico ergo attenta ista rõne. nõ pcederet hoc i re matrimoniali clerici. ¶ Nota ẽt aliud fundamẽtũ in hac materia qd hẽtur in. c. fi. q oblatio cautiõis d ope destruẽdo nõ dat facultatẽ pcedẽdi in edificio: nisi vel psentiẽte denũciatore: vel p9 lapsũ triũ mẽsiũ a tpe denũciatiõis: non eñi vltra expectare tenetur cũ qui piudicio suo. Et nota q puisio d q in. c. fi. est vtilis ei cui facta est dnũciatio et denunciãti. Nã sepe aliqs credens ius edificãdi habere errãdo edificat. vñ si posset edificare oblata cautione posset pdere expẽsas factas i edificio: et faciẽdas i dstruendo. vñ vtili9 ẽ sibi expectare dnũciãtẽ p tres mẽses. nã si pbauerit d iure suo vterq pseruatur idemnis et hec puisio etiã est vtilis denuciãti. nã si ius edificãdi illi cõpeteret posset interi isti preiudiciũ magnũ generari in edificio: pone eñi q edificiũ ãte portã domus est: vel i alio loco preiudiciali scdm Jo. an. ¶ Nõ omitto q tex. in. c. j. hoc eo. tit. allegatur semper q cã ecclie: obet decidi per ius ciuile. omnes enim leges principum non contradicẽtes canonibus sunt approbate per papam si non sint damnose ecclesijs: quia tunc requiritur q sint expresse approbate. vt no. docto. in. ecclesia sancte marie. de consti. in. fi. de sol. tamen iura ciuilia non dicuntur preiudicialia ecclesijs: quãdo possũt se habere ad preiudicium: et fauorem: vt probatur in dicto. capit. j. quod est memorie cõmendandũ scdm Ab. ¶ In Rub. de delic. puc. supra in ver. licet. idem Bart. Adde q possumus dicere Bar. non tenere opi-

194

nionem illam q statutum valeat. qr hoc non dicit sed simpliciter Bart. refert qd si statutū disponat q p homicidio imponatur pena centuz: qr quandoq statuta sunt in viridi obseruantia de facto: quia statuentes volunt q seruentur: non tamen sequitur q semper d iure valeant. ¶ Ultimo quero mittuntur quandoq iocalia a consanguineis viri vxori. z ecōtra. an presumatur q sint donata. z respon. q sic: tex. est nota. in l. cum plures. §. cum tutor. ff. de admi. tu. fm Bal. in. l. ij. C. de iu. doti.

¶ De ordinatis ab episcopo qui episcopatui renunciauit.

In tractatu ordinandorū qui precedit z sequitur: interponitur hec rubricella. De excommunicatis ordinatis habetur in. c. cuz illorum. de senten. excom. De ordinatis a simoniaco in. c. per tuas. de simo. z als criminoso. ix. q. j. in sum. De ordinatis ab illis de quibus dubitatur an fuerint episcopi. lxviij. distin. z de excommunicato. ix. q. j. p totuz. ¶ Et pro intelligentia tot9 tituli scias. q si episcopus renunciauit loco tantuz: z sit inuitatus vt cōferat ordines potest conferre sicut prius. Sed si renunciauit ordini cū ordinato per eum ad minores.: vel ignoranter ad sacros: dispēsat episcopus. Cum ordinato vero scient ad sacros non dispensat: sed sol9 papa. Et excommunicatus non inabilitatur ad imprimendum habitum ordinis. istud est summariuz totius tituli. ¶ Et sic conclude q ordinati ab episcopo qui dignitati renunciauit recipiunt characterē. nō aūt exceptionem. quia quod quis non habet alteri dare non potest. ca. qd autem. de iure patro. Et idē dicas de ordinatis ab excommunicato vt in. c. fi. Nota glo. in. c. j. in ver. crassa. quod dicitur crassa z supina ignorantia quando aliquid est factū publice vel coram populo: z non excusat. Nota tamen singulariter secundum doc. q licet episcopus publice renūciasset clericus postea ab eo ordinatus potuisset hre iustā ignorātiam: vt si extra prouinciam tūc fuisset z hoc probaret. quod est notabile. Nota etiam pulchrum tex. in fi. in dic. c. j. quia docet qualis debeat esse dispensator. debet enim esse discretus. als diceretur dissipator.

¶ Queritur an idez episcopus qui contulit ordinem excommunicatis possit dispensare. Et cōclude q nō. sed successor delinquētis sic. Hoc tamen limita secundum docto. nisi ille qui contulit excōmunicatis fuerit absolutus z penituerit: quia tūc poterit dispēsare: facit quod notat Lau. z Hugui. §. fi. iij. q. vij. qui dicunt posse presbiterū absoluere p penitentia concubinam de peccato fornicationis secū.: honestius tamē esset vt alteri committeret propter maiorem erubescentiam que est magna pars penitētie. de peni. dist. j. c. quem penitet. faci quod n otatur xxxj. q. j. c. oēs. xxxiij. q. ij. placuit secundū Jo. an. Nota gl. in. c. fi. q tenet q excōicat9 nō potest alios excommunicare. ¶ Ultimo quero an emptor possit cogere auctorem auctoris ad suscipiendum defensionē rei. Et respondeo q nō: nisi sibi fuerint cesse actiōes. tex. allego singularem in. l. si res quam a titio. ff. de euic. fm Bald. in. l. fi. C. de iu. doti.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis: vel non.

Ratiocinia sunt rōnes z ratiorū redditiōes qbus qs ē obligatus ex administratiōe reipublice habetur. liij. distin. per totum. Nota ex. c. vnico. q administrator gnalis alterius non potest ordinari nisi deposito officio z reddita administratione. Et ratio est ne ex hoc infametur ecclesia: q ordiet psonas

cum damno et detrimento aliorum quia grauantur ex mutatione fori. Nota glosam pulchram in ver. ratiocinia. que ponit pulchram distinctionem in materia. Et nota illam dum notabiliter dicit quod dato quod clericus efficiatur de foro ecclesie mota questione. questio debet suo marte corā primo iudice finiri: et sic nō prodest mutatio fori. Adde quod Bartho. in. l. j. ff. de pe. format questionem notabilem de illo qui post delictum commissum est effectus clericus. an debeat puniri a iudice ecclesiastico vel seculari. Et cōcludit tres casus. quod aut fecit in fraudē et sibi non prodest. Aut sine fraude: sed bono animo tūc sibi prodest si autē sumus in dubio: et tūc si erat accusatus vel diffamatus de crimine presumitur facere in fraudem. alias secus. Sed quid si processus erat iam inchoatus contra eum vel sententia lata: et post sniam efficiatur clericus. Et concludit Bartho. quod sibi non prodest. alle. glo. in. l. si quis postea. ff. de iudi. Hoc tñ limitat non procedere quando nō suo motu sed a superiore fuit tractus ad clericatum. Jo. an. tamen in hoc cap. vult quod ista pcedunt quātū ad executionē faciendam in rebus. secus in persona. requiritur ergo degradatio. Sed scdm Bartho. episcopi nō facerent. et ex isto inconuenienti sequitur aliud inconueniens quod iudices seculares puniunt eos. Et intellige etiā que dicta sunt in intrāte religionem. Fallit scdm Jo. an. et Bartho. nisi faceret professionem etiā in carceribus. Et adde Bartho. in. l. adulter. §. si eo tēpore. ff. de adul. et in. l. cū quedā puella. vbi p moder. ff. de iurisdi. om. iudi. et qd notat Bal. in. l. si quis decurio. C. de fal. Et de illo qui est effectus furiosus post delictū. p Bal. in. l. furiosum. C. qui testa. facere pos. Nota glosam que querit quod si prohibēte creditore aliquis fuit ordinatus Respondet quod bona sua traduntur ei in solutum. que si non sufficient. episcopus ei tenetur qui abstulit illi causam negociandi. Ex quo sequitur quod iste titulus etiam procedit in illis qui nihil habent vnde possunt soluere. quia saltem aufertur potestas negociandi et acquirēdi de nouo et bene facit tex. in. l. si defunct⁹ C. arbi. tu. Et idem dicendum si talis sit effectus monachus. quod ipsum monasterium conuenietur vel cedet quod habet ex monacho. Et adde hic notata per glo. in. c. preter ea. lj. distinctio. de illo qui iurauit scribere librum: vel obligauit se ad aliquod seruitium. an poterit ingredi religionem. Et nota quod concludit Inno. quod quandoque aliquis vult ingredi religionem in fraudem illorum quibus obligatus est: vel vt fugiat expensas vel laborem: et non debet admitti. Quandoque vult ingredi religionem ductus bono spiritu qd in dubio presumitur: et tunc debet admitti: et de bonis que habet vel que euenient ei post ingressum satisfiet illis quibus obligatus est: vel etiā si scit scribere: vel aliquod honestum facere salua regla et officio nō neglecto satisfiet de illo. nec deducuntur expēse: quia debet alimētari de bonis monasterij. Et adde etiam late Hostien. in summa. eo. tititulo. §. penultimo. ¶ Ultimo q̄ro. aliquis substituit alium loco sui an substituens sit liberatus si ille substitutus aliquid mali facit. Et respōdeo quod substituēs dicitur substituere suo periculo de eo quod male fit: textus est notabilis in. l. ad similitudinem. C. de epis. et clericis.

De officio Archidiaconi

Quia compillator intendit tractare de officijs dignitatum. principium facit ab officio ar

195

chidiaconi: qr archidiaconus post episcopum est maior: z de materia in.c.perlectis.xxv.dist.in.c. honoratus.lxxiiij.dist.in.c.si vero.xciij. dist. ¶ Et nota ex.c.j.z.ij. que ad officiuz archidiaconi pertinere noscantur: z ibi habetur q de iure archidiaconus est primus post episcopum: z est eius vicarius: qr in multis gerit vices episcopi in his que spectant ad episcopum. Et licet in vicario hominis non veniat correctio delictorū. vt in capitulo.licet. de offi.vica.in.vj. venit tamē in vicario iuris. vt in dicto capitulo.j. Et licet aliqua officia hic enumerata spectent ad primiceriuz z thesaurariuz. vt in dicto capitulo perlectis: tamen in iurisdictione primicerij nō excluditur Archidiacon9 de quo per glo.hic. Uel potes dicere q hoc debet intelligi scdm diuersas ↄsuetudīes, vt ad archidiaconum spectat custodia vasoruz ecclesie pre alijs: vt in capitulo.ea q. z licet spectet custodia vasoruz ad custodem z ad sacristam. tamen ad ipsum principaliter spectat z ad alios sub eo. de quorum negligentia vel dolo tenetur fm Innocen. nisi contraria consuetudo ipsum excusaret scdm Hosti. Et nota glosam notabilem in dicto cap.ea que: qr semper allegatur de negligētia p̄lati. Et dicit Antho. de bu. q in hac materia non reperitur melior glosa. ¶ Nota q obtentu consuetudinis reseruata in priuilegium ordinis episcopalis inferior prelat9 acquirere nō potest. vt in.c.cum satis. quod tamen non est de consuetudine quesibile vt ibi. est tamē delegabile: z sic traditio cure spectat ad solum episcopum. nec ipsam q̄rit inferior consuetudine. z ibi glosa tāgit an archidiacon9 dicat hēre curā. Et no. q archidia. cognoscit de modicis causis. dum dicit textus in.c.ad hec. q audit iurgia qr magna refert episcopo. Et qr corrigit queritur qualiter corrigat. dicas verbis monitorijs z preceveris: sed penā non imponit absq episcopo. capitulo.ij. de offi.archipresby. Innocentius tamen dicit q modicam penam possit imponere de mandato tamē episcopi. Nota secundum doct in dicto capitulo ad hec. q inferioribus prelatis est prohibita dispensatio nisi vbi apparet concessa. quod est notabile secūdum Anto. de bu. Et nota q omīa que ponuntur in dicto capitulo.ad hec. a versi. in quadam vero. vsq ad versi. subsequenter. competunt de iure communi archidiacono. adeo q in ipsis ipso iure fundat suaz intentionem. nec habet aliquid p̄bare. in alijs oportet q probat consuetudinem. Et nota glosam dum querit de ordinato sine titulo quis prouidebit. ¶ Nota q archidiaconus non potest dare commendatitias ad ordines. vt in capitulo. significasti. Limita tamen scdm glosam. nisi episcopus esset absens: z necessitas vel vtilitas ordinandorum immineret. Sed Hostien. dicit q etiam si episcopus est absens non dat literas sine speciali mādato. de quo per glosam.ix. questione ij.c.episcopum. Sed aduertas qr glosa hic vult q ita demum possit dare literas absente episcopo qn̄ hoc hz ex ↄsuetudīe. al's nō p̄t sine sine mādato epī. z idem vr tenere. glo.in dic. c. epm̄. Et adde ad predicta text. in capitulo. vt nostrum. qui ponit que spectant ad archidiaconum de iure communi. Et nota ex illo textu q quando aliquis habet intentionem fundatam de iure communi dicens oppositum grauatur onere probandi. nec sufficit p̄bare semiplene. quod est notabile. Et probat etiaz ille textus. q abbates z abbatisse inuestiuntur z acquirunt possessionem per positionē

in sede. & sic est practica installandi. Notat etiam Joan.an.ex dicto textu. q volenti probare quasi possessionem alicuius dignitatis vel officij non sufficit probare exercitium actuum qui de iure communi non spectant ad dignitatem vel officiu Sed etiam debet probare illos actus ad dignitatem spectare: & sic dicit se obtinuisse in archidiaconatu Bononiensi. ¶ Nota q per textum in capitulo. dilecto. hoc eodē titulo. dicunt doctores. q familia episcopi gaudet priuilegio episcopi. Et ex eodem textu & glosa.j. & ibi per doct. nota q ecclesia superior non fundat intentionem suam su capella sita in sua parrochia nisi q ad potestatem percipiēdi iura parrochialia & decimas. qūtum ad alia solus episcopus fundat intentionē suam. vt quo ad iurisdictionem & potestatem instituendi & destituendi. Nota secundum doc. in dicto capitulo. q dñs.eo q dominus non fundat de iure cōmuni intentionem suā in territorio etiam si sit comes vel princeps. excepto imperatore: & in ipso operatur hoc excellētia dignitatis imperialis que super omnes est: & ratio est quare hoc nō cōpetat comitibus sicut episcopis. quia fines episcopatuū stabiles sunt: nec mutantur nec prescribuntur. capitulo super eodē. de parroch. Munda vero dominia propter potentiā vsurpantur & mutantur. cap. quod super his. de vo. Ideo iudices ecclesiastici super limitatione episcopatuum non recurrunt ad laicorum diuisiones. capi.j. de reli. do. Nec obstat qđ notat Jo.an.in.c.nimis. de iureiur. vbi dicit q domin⁹ terre eo q dominus quo ad iurisdictionalia fundat intentionē de iure cōmuni. quia hoc verum si constat de dominio eius ab imperatore concesso. alias non fm Anto. de bu. Nota glosam in dicto capitulo. in ver. salua. q correctio monachorum prio loco spectat ad abbatem. de quo in c. quanto. de offi. or. Dicunt tamen docto. q si monachi nolunt parere abbatibus compelluntur per epm c. relatum. ne cleri. vel mona. Et nota fm docto. q quedam sunt simplicis iurisdictionis. vt visitare. coercere modica coertiōe. causas minores audire & terminare: & in istis archidiaconus quo ad parrochiales ecclesias & minores titulos de iure cōmuni ē vicari⁹ epi. c. ad hec. Maiorem tamen coertionē exercere non potest inconsulto episcopo. nisi in talib⁹ plus acquirat in capitulo ad hec. de excessi. prela. nec ista vicaria extenditur ad maiores titulos. vt sunt abbatie & conuētuales ecclesie. nisi per consuetudinē hoc acquirat. Caueat ḡ episcopus ne hac vicaria permittat vti archidiacono tanto tempore q consuetudinis p̄scriptio sit completa. capitulo. cumana. de elec. interim autem per episcopum & in his quando vult cum sit eius vicarius prohiberi potest. vt notatur in.c. fi. de offi. archipres. licet in hoc Anto. d bu. videatur vario modo loqui. Et nota ex dicto.c.fi. q ad cōcludendā consuetudinem. sufficere videt̄ probatio vniuersalis consuetudinis in eodem loco vel in alijs. Et ideo notabiliter Innocentius hic tractat de extensione consuetudinis: non tamen hoc procedit qñ sunt intra iuri contraria vel ecclesijs dampnosa. quia talia non extendunt̄. c.j. de cōsue. c. tua. de deci. Et iō in pensionibus & procurationibus cōsuetudo non extenditur: quia talibus obuiat ius. & hoc verum qñ agitur de extensione vnius rei ad aliā. Si vero tractatur de extensione eius rei ad eandē tūc bñ fit hec extensio in l. si venditor. §. si constat. ff. cōia. p di. c. cum in tua. de deci. c. sopite. d cēsi. & ideo si acquisiuit pēsionē. x.

2 q

196

solidorum in omnibus aliis monasteriis ex consuetudine. non poterit hoc exigere a monasterio scti Anthonii. quia talis consuetudo est onerosa. quod intelligit Hosti. qñ alius q̃ episcopus vellet hoc acq̃rere: qꝛ iure cõi omnia ei subesse vidētur: ꝛ sic non sunt talia odiosa. Et ꝑ hoc dicit Hosti. ꝙ vbi eps petit a subdito aliq̃d noui vel insolitū a iure tamen non omnino ĩprobatū puta sensum vel charitatiuum subsidiuꝫ: vel similia. Ex quo ꝓbat ꝙ illud habet ꝛ ꝑcipit in aliis cõuicinis conuicitur ꝛ is a quo petīt nisi aliud probet. Ad idem iura allegata in vltima glosa. Si vero sunt iura non a iure communi exorbitantia sed preter ius: vt quia ius talibus nõ resistit. nec data a iure repe riuntur: ꝛ adhuc in talibus habꝫ locuꝫ extensio. c. super eo. de censi. c. cū oli. de cõsue. c. diuturni. c. omīa. ꝛ cap. sequenti. xii. distinctione. Si vero sunt iura a iure cõi ꝯcessa q̃ri ꝛ in quibus querere laudabile esse ꝛ rationabile: ꝛ que concessibilia sunt a iure. non reprobantur: sicut est in dicto capi. si. quia eps debet de facili concedere vt suum facilius faciat onus. c. si. infra ti. proximo. Et talis consuetudo seruanda est ꝛ extendēda. vt in dic. c. si. c. in his xi. distinctione. c. cõsuetudo. xii. dis. ꝛ per hoc dicit ꝙ in his que sunt iurisdictionis vel ei annexa habꝫ locū extensio dummō maior pars populi vtatur. ¶ Et quia adducta ē glo. s̄. in. c. ea q̃ de negligentia prelati. Et dicit Antho. d̄ bu. ꝙ ĩ hac materia nulla melior glosa reperitur. Sed tu adde glosam. i. in cap. dictum. lxxxi. dis. q̄ videt̄ esse hiis Et glo. in. c. si. lxxxvi. dist. ꝛ ibi est etiā glo. ꝙ per culpā subditorū ꝓbatur negligentia prelati. Et glo. in. c. nemo. de ꝯse. dist. i. dicit negligentiam esse puniendam vt factū. Et ꝙ aliquid fiat in odium negligentie est. est glo. in. c. qm̄. c. distin. in ꝟ. cedat. ꝛ dixit glo. i. c. placuit. xi. q. iii. ꝙ pro negligentia quis excõicatur. Et glo. in hoc. c. ea. que in ver. reatu. dicit. ꝙ in prelato negligentia est peccatū mortale. Et ideo dicit glo. nota. in. §. criminis. xxv. dist. in ver. plus tacet. ꝙ in ꝑlato taciturnitas est peccatuꝫ mortale. Et glosa notabilis in capitulo. clericis. in ver. dissimulatione. de immu. eccle. in. vi. dicit. ꝙ dissimulatio in prelato est peccatū mortale. ¶ Vltimo quero quedaꝫ mulier dum acciperet virum voluit ꝙ maritus sub pena promitteret non tenere concubinaꝫ: ꝛ ita ꝓmisit ipse illam tenuit. an pena possit peti. Et respōdeo ꝙ sic. tex. do tibi pulcherrimū in. l. ex ea parte. §. i. ff. de ver. obli. fm Bal. in. l. si. C. de sponsa. ꝛ hoc deberēt seruare mulieres accipiētes viros: ꝛ forsitā hoc mō timore pene mariti seruarēt fidem vxoribus quod est notabile.

De officio archipresbyteri.

Quia post archidiaconum archipresbyter facit graduꝫ. ideo ponit̄ ista Rubrica: ꝛ de materia in capitulo. perlectis. xxv. distinctione. ¶ Et scias ꝙ archiepresbyter ciuitatēsis est sub archidiacono: quia archidiaiconatus principalis dignitas post episcopum in ecclesia: ꝛ tenetur obedire preceptis archidiaconi sicut episcopi. vt in capitulo. i. ii. ꝛ. iii. quod itelligit Innocen. in his que spectant ad officium archidiaconi de iure vel de consuetudine. Et eius officium est principaliter habere curaꝫ super ꝑsbyteros: ꝛ sic dignitas archipresbyteralis videtur curata. Itē ad officium suum spectat principaliter missaꝫ dicere loco episcopi: ꝛ sic in diuino officio respectu misse est vi

carius episcopi: et ista dignitas requirit residentiam. Nota tamen quod archidiaconus preest quo ad dignitatem. non quo ad ordinem: quia archipresbyter est maior in ordine. capitulo. statuimus. de maio. et obe. Nota tamen secundum Hostien. quod in hoc seruande sunt consuetudines ecclesiarum. Et nota textum in cap. cum glo. de collecta. quid sit. de quo. iiij. q. j. capitu. ij. et potest etiam intelligi de oratione. vel secundum doc. quia ad ipsum homines colliguntur. ¶ Nota ex. c. ij. quod officium debet dici horis canonicis indeclinabiliter. idest in puncto hore. non ergo licite dicit qui alio tempore dicit. Ex quo sequitur quod peccat sacerdos qui causa non subsistente non dicit officium debitis horis. Et vide ibi glo. in verbo. indeclinabiliter. que dicit quod maledictus est qui facit opus dei negligenter. Et nota quod archipresbyter preordinat omnia vt vicarius episcopi que ad officium principalium sacerdotum spectant. vt in dicto. c. ij. Et ibi ponuntur multa que sunt de ministerio sacerdotum: et ibi quod quilibet presbyter diocesis est sub cura archipresbyteri. vnde non potest alteri confiteri eo inconsulto. Nota glosam. j. que querit quare dicantur cardinales: et quare sic dicantur. Nota etiam glosam in verbo. consulto. Et nota secundum Hostien. et Antho. de bu. quod publice penitentes sunt infames. c. penitentes. l. disti. hoc tamen non accidit ratione penitentie: sed ratione criminis publici per sententiam punie. Et dicunt quod patenter errant illi qui dicunt illos infames qui sumunt penitentiam publicam ex deuotione.

¶ Et archipresbyteri principale officium est vt non deficiant infirmis sacramenta eucharistie. vt in. c. officium. Et ibi probat tex. quod laici debent communicare in corpore et sanguine. Probat etiam tex. ille notabiliter quod peregrini et a foris venientes quamdiu moram trahunt in ciuitate sunt sub cura episcopi loci et archipresbyteri. ergo debent ibi sepeliri. et si alibi eligant quarta debetur episcopo secundum doct. Sed tu vide que dicta sunt in rubrica de celebra. missa. in princip. et per ibi dicta videtur dicendum quod non sit necesse quod vadant ad ecclesiam cathedralem. Nota etiam glosam in ver. a foris. quod quilibet de ciuitate et diocesi potest sacramenta recipere in maiori ecclesia: quia licet sit parrochia particularis. non per hoc eximitur a parrochia episcopi: et ideo quilibet potest recurrere ad archipresbyterum maioris ecclesie. Nota tamen secundum doc. quod in casibus reseruatis episcopo non poterit absoluere sine speciali commissione. ¶ Nota quod capellani in ecclesiis collegiatis inferioribus debent recipere confessionem et penitentiam a presbytero prelato et non ab aliis capellanis vel canonicis: quia ipse illorum curam habere dicitur. Et idem de omnibus familiaribus in ecclesiis seruientibus: vt probatur in. c. vt singule. secundum Anto. de bu. ¶ Fui semel interrogatus tu scis quod non tenet factum contra decretum principis: vt visum est alibi. quid de decreto inferioris. Et dicas quod idem textus est notabilis in dicto. c. vt singule. Et nota quod per istum textum doct. concludunt quod inferior non potest statuere contra ius commune: sed bene potest iuuare legem superioris cum appositione pene. Et adde que dicta sunt in rubrica de elec. in cle. Et adde Joannem an. in capitulo si. de appella. in. vj. in nouella. et Bal. in. l. omnes populi. in. v. colum. ff. de iusti. et iudi. in l. nequidquam. §. fina. ff. de offi. procon. et le. Et de iure ciuili est textus singularis in. l. formam. C. de offi. pref. pretorio. Et adde quod no. Bart. in l. j. ff. quod quisque iu. vbi dicit quod magistratus temporalis potest facere statutum duraturum toto tempore officii. vt quod

197

nullus nobilis audeat intrare palatium ex aliqua causa. legem autē perpetuam facere non potest. De qua materia per Baldum in. l. nulli. C. de sentē. in. l. programa. C. cōmi. vel epis. in titu. de pace constā. in verbo. scdm mores. Et quod notat Bartho. in. l. j. ff. de legi. & an. in regula. ea que. in mer. vbi disputat an episcopus possit condere statum ꝙ mulieribus certa ornamenta deferre non liceat: & qd no. doc. in dicto capitulo. ij. de loca. ¶ Nota glosaā in verbo. titulos. que ponit quot modis accipiatur titulus. cui adde glosam in. l. non est ambiguum. in ver. titulus. C. fami. hir. ¶ Ultimo quero vbi reperitur in iure ꝙ pena dicatur lucrum ex parte lucrātis: & dicas ꝙ est textus notabilis in. l. j. C. si rec. prouin.

De officio primicerii

Est primus in choro vel cātu absente archipsbytero. & in capitulo. j. ponuntur illa que spectant ad officium suum. ¶ Et nota ex hoc capitulo. j. secūdum Hostiēsem. necessaria cuilibet studioso vt adiscat. Primū est ꝙ singula diligenter consideret. Secundo ꝙ d probababili dubio se non reddat certum: sed peritiores consulat. Tertio ꝙ sit capax sensus. Quarto ꝙ totus versetur circa studium. Quinto ꝙ non dedignetur instrui. ab eo cui magisterij officium est iniunctum. xxiij. questione. iij. capitulo. si habes. ¶ Ultimo quero dum multi equi currerent ad brauiū. ille qui erat primus fuit impeditus ab aliquo ita ꝙ non potuit victoriam reportare. an debeat tamen habere brauium. Et respondeo ꝙ nō glosam habes singularem per quā Baldus ibi decidit istam questionem in. l. si presidi. C. de do. ante nup. Sed poterit agere ad interesse contra impedientem.

De officio sacriste

Id est thezaurarij d quo in capitulo. perlectis. xxv. distinctione. Et nota ꝙ ea que dicuntur hic spectant ad ipsum sub archidiacono. capitulo ea que. de offi. archidia. & ista spectant ad sacristam & custodem secundum diuersitatem consuetudinū. ¶ Ultimo quero aliquis desponsauit vnam mulierem per verba de futuro. quā postea duxit ad domum suam. an videatur probatū matrimonium. Et respondeo ꝙ sic. textum habes singularem. vbi per Baldum in. l. cum in tex. C. de do. ante nup.

De officio custodis.

Officiū custodis est quasi minister sacriste. & de materia in capitulo. plectis. xxv. distinctione. & que spectant ad eius officium ponuntur in capitulo. j. Et ibi ꝙ archidiaconus non punit negligentiam subiectorum: sed denunciet episcopo: & per negligentiam quis deponitur ab officio vt ibi. Nota ex capi. ij. differentiam esse inter elemosinas. decimas & oblationes. Et in textu & glosa notabili. an melior sit eligendus. & glosa concludit ꝙ sufficit ꝙ eligatur bonus. licet melior inueniatur: & ad de q̄ late dixi in repetiōe. capitulo. inter alia. de immu. eccle. ¶ Ultimo quero ex forma statuti debet puniri ille qui extraxerit frumentum de territorio. aliquis inuentus fuit in via tamen adhuc non extraxerat an debeat puniri. Et respondeo ꝙ non. glosam habes notabilem secūdum Baldum ibi in. l. cum in te. C. de dona. ante nup.

De officio vicarii

QUia visum est de illis qui seruiũt ecclesie nomine proprio. videndũ est de illis qui seruiũt nomine alieno. Et in isto titulo tractatur de vicario qui seruit in diuinis. excepto capitulo penulti. vbi tractatur de vicario iurisdictionis ⁊ de hoc. ti. in. vj. Et de prio in clementi. ⁊ de materia. xvj. questione. vij. capitulo in noua. capitulo fina. xciij. distinc. capitulo. j. xciiij. distl. ¶ Et nota ꝙ capitulo de multa. ď preben. extenditur ad vicariam ꝑpetuam. vt probatur in capitulo. j. Nota vnum pulchrum dictum Innocen. per illum textum in dicto capitulo. j. quod allegatur semper ꝙ libellus reicitur: ⁊ agens ab agendo. non solum quando ex serie libelli continet ineptitudinem: sed etiã quando aľs est notorium petitiõẽ fore iniustam. de quo dic. per Abbatem in capitulo. cum inter. de cõsue. in capitulo. j. de deposi. in cap. inter dilectos. de dona. in capitulo fi. de libell. obla. i capitulo. dilecti. ⁊ in capitulo. examina. ď iudi. in. c. si clericus. de foro competenti. Et adde glosam in A. j. ff. ď offi. asse. in l. j. C. vt que desunt aduo. par. in. l. qui cum maior. §. si libertum. ff. de bo. liber. text. in. l. fi. in fi. C. vt nemo priua. in. l. sicut. C. de paga. Et vbi citatio est euidenter nulla quis non tenetur comparere. Bartolus in. l. ex quacũqȝ. ff. si quis in ius vocatus non erit. Nota ex glo. ꝙ clericus dicitur intitulatus in ꝑpetua vicaria. per quod dicunt doc. ꝙ ad titulũ perpetue vicarie quis potest ordinari. ca. postulasti de rescrip. Nota tñ ꝙ glosa ⁊ docto. in. c. ad hec. hoc eo. titu. videntur dicere ꝙ vicarius perpetuus non dicitur habere ecclesiam intitulatam. habet tamen ius vicarie ac si haberet in titulum. Et scias ꝙ regulariter vicarium habere est prohibitum. nisi in casibus de quibus in capitulo extirpande. §. quia vero. de prebẽ. Item vbi quis habet plures ecclesias ex dispensatione. vel in casib⁹ in quib⁹ licitum est habere plures ecclesias cum persona ibi continuam residentiã facere non tenetur capitulo. eam te. de eta. ⁊ quali. Et ibi vide glosam finalem que ponit casus in quibus quis potest habere plures ecclesias. ¶ Et nota ẽm docto. ꝙ vicarius debet esse sacerdos quando beneficio est annexum sacerdotium. De quo in cle. j. eo. titu. ⁊ debet esse canonice institutus cum certa portione: ⁊ ista habẽtur per docto in. c. ij. eo. Et nota ꝙ vicarius in ecclesia. institui nõ potest sine auctoritate diocesani. vt in. c. ad hec. ¶ Tu habuisti in ti. ne prelati vices suas. ꝙ successor non tenetur stare colono tamen successor tenetur stare vicario perpetuo per predecessorem cum auctoritate episcopi constituto: ⁊ stare integritati portionis sibi assignate. vt in dicto capitulo ad hec. Sed queritur an requiratur consensus patroni. ď quo hic per glosam ⁊ doct. in. c. postulasti. in vltima glosa. de iurepatro. Et videẽ concludi ꝙ si non interuenit prouisio. non durat post mortem persone: ⁊ cõsensus epi requiritur ad perpetuãdã vicariã. aľa mortuo ꝑlato expiraret. Tñ tamen Inno. ꝙ ad hoc ꝙ possit eps perpetrare in titulũ. necessari⁹ est consensus capituli. Et ẽm glo. talis vicarius ꝑpetuus nõ ď; habere ecclesiam intitulatã. hȝ tñ ius vicarie. ita ꝙ expelli non potest ac si haberet titulum sine iusta causa: ⁊ tunc ꝑ iudicẽ nõ per ꝑlatum ipi⁹ ecclie. qui tamẽ debet citari vt ipm defendat si velit ẽm docto. ¶ Et nota ꝙ ꝑꝑ infinitatẽ euitãdã vicari⁹ nõ

198

constituit vicarium. vt in capitulo. clericos. vbi per docto. dicit tamē Hostien. ꝙ licet in iure vicarie sibi alium substituere non possit. tamen ad tempus modicum: ⁊ ex magna causa ⁊ non nimis frequenter poterit alium relinquere loco sui. Et tu allega glosam notabilem in cle. j. de regu. in verbo. locum aliorum. Et ꝙ infinitas sit euitanda adducitur quod dicit Roma. in rubrica de arbi. ⁊ in. l. si finita. in princi. ff. de dā. infec. ꝙ si ī compromisso dicitur vt totiēs pena committatur quotiēs contra factum fuerit. non committitur nisi bis. vbi etiam dicit ex intentione Angeli. ꝙ promittens p̄sentare aliquem iudici totiens ⁊c. non tenetur nisi bis. Ad idem tex. singularis in. l. fi. ff. de bo. aucto. iudi. possi. vbi casus per iuramentuꝫ non potest probari vltra bis. Et quod habetur in cap. licet. de testi. vbi ne sit processus in infinitum nō licet reprobare testes reprobatorios reprobatoriorum: ⁊ ideo dicimus ꝙ non tenet pactum neqꝫ conuentio ꝙ non discedatur a communitione. textus est notabilis in. l. in hoc iudicio. §. si ꝯueniat. ff. cōi. diuidun. Et qđ ellegāter dixit Bar. in. l. j. C. đ tractorijs. li. xij. text⁹ in l. fi. ff. de collu. detegen. glo. in. l. lege. ff. de contrahen. empti. in. l. non distinguemus. §. questitum. ff. de arbi. Et quod voluit Specu. in li. de reconuentione. §. nunc dicamus. in fi. vbi dixit ꝙ si te conuenio ad decem: ⁊ tu me reconuenias ad bouē non potero te recōuenire ad equū ne sic mutue petitiones in infinitū procedāt: ⁊ ideo subdelegatus nō potest aliuꝫ subdelegare. glo. sing. in. c. super questionum. §. porro. de offi. delega. Et ideo dicim⁹ ꝙ vsucapiones ⁊ p̄scriptiōes inuēte sunt ne lites in infinitum durent. ⁊ si ꝓmisi semꝑ soluere non propter hoc excluditur exceptio prescriptiōis: Bal. in. l. j. ff. solu. matri. ⁊ in materia facit textus in capitulo. cum in multis. de rescrip. in. vj. in. l. final. C. de sacrosancta ecclesia. in. l. j. C. đ senten. que pro eo quod interest proferuntur. ¶ Nota ex textu in capitulo. tua nobis. ꝙ litere obtente preter stilum curie presumuntur surrepticie aut false. Querunt docto. nunqđ mortuo episcopo vel eo qui dedit vicariuꝫ cessat iurisdictio vicarij. Et concludunt ꝙ sic. licet scđm Hostien. quandoqꝫ capitula tales confirmēt: ⁊ potest etiā episcopus sibi constituere officialē sine consensu capituli ⁊ remouere. ſm Hostien. ⁊ hoc approbat cōsuetudo. Et nota ꝙ in dicto capitulo. tua. fit mentio de officio vicarij pape. De quo alibi in iure non habeꝭ ¶ Et in capitulo fi. nota glosam quis dicatur vicarius. Nam est ille qui a rectore de consensu episcopi est institutus: ⁊ certam debet recipere portioneꝫ. capitulo ad hec. hoc eodem titulo. Et circa glosam fi. vide plene glo. antepenul. in capitulo. licet. de elec. in. vj. Et quia dicitur in dicto capitulo fina. ꝙ per subtractionem prouentuum ⁊ vicariarum compelluntur vicarij ecclesijs deseruire. Queritur quod fiet de beneficijs subtractis vel fructibus beneficiorum propter nō residētiā. Dicas ꝙ eps eos nō imburſabit: sed alteri qui idem officiū faciet assignabit. vel alias in vtilitatem ecclesie ꝯuertet ſm docto. Et hoc est contra multos episcopos q̄ alienum debitum vel negligentiaꝫ reputant suam predam. Ultimo tu debes scire ꝙ dos non potest restitui constante matrimonio an saltē possit minui. Et respōdeo ꝙ sic. qđ tamen intellige in dote tantum ꝓmissa. text⁹ est iūc. glo. singulari. in l. si cōstāte. C. de dona. āſi nuptias.

De officio vicarii in. vi

SI quis delegauit causasam et postea excõmunicatur non ex expirat delegata potestas. glo. est i c.j.inver.ipsius. Et subdit q si eps est excõmunicatus nec ipse nec officialis potest cognoscere de causis. cum sit idem consistorium. ¶ In cõferendis beneficijs est liberalitas in cui dando:sed non in dando.glo. est in.c.fi.i ver.libera. Et hoc.c. fi. allegatur semp q ex generali cõmissione officialis non potest beneficia cõferre:nisi hoc sibi specialiter committatur. Et etiã non põt corrigere subditorũ excessus:nisi etiã sibi specialiter cõmittat. vt i.c.licet.eo. ti. Nota et gl.in di. §.ipsi⁹. q officialis non potest dare aliũ officialem gñalem.de quo dictum est s̃.xi.proxi.ls possit delegare aliquam causam vel plures. In rubrica de electi.supra. in.iiij.char. in versi.notate domini mei q audire zc.adde Abb. in prohemio huius libri vbi format questionez de teste qui dixit q scit quia legit.nam probat:quia debet intelligi q ipse legendo intellexit.adde et quod notat Bar.in.l.j.§.tutor.ff.de auto.tuto.et quod Barto.in.l.diem proferre.§. coram.ff.de arbi. vbi dixit q notarius scripsit in instrumento presentibus testibus.testes dicebant:q nihil sciebant.notarius probauit q ibi fuerant corporaliter p̃sentes. notarius non bene scripsit: quia aliud est esse presentem: aliud intelligere.et Bar.in.l.coram.ff.de verbo signi. et in tractatu de teste. gloss.et doc.in.l.j.C.de erro. aduo. Et cõclude q si aliquis dicit se fuisse presentem: intelligitur et intelligentem.secus si dicat alium fuisse presentem. ¶ Vltimo quero quando repetuntur alimenta quomodo repetantur. Et respõdeo q pro bursali dispendio non pro labore persone.textum habes notabilem secundum Baldum ibi.in.l. patrem.C. de nuptijs.

¶ De officio vicarii in cle.

NOta q tex.in clemẽ.j. allegatur ad hoc q iura loquẽtia de ecclesijs curatis habent locum quo ad tria in vicarijs perpetuis ecclesiarũ parrochialiuz. ¶ Appellatione cure animarum venit cura nedũ in foro penitentiali:sed etiam in cõtencioso.gl.est in.d.cle.in §.curã. ¶ Episcopus potest dispẽsare cuz vicario perpetuo secundũ.c.cuz ex eo.de elec.in.vj Ille ergo tex.q loquitur in rectore habet locum in vicario perpetuo. glo.est nota.in dic. clemen.in ver.sacerdotiuz. Ex qua collige singulariter q in materia dispẽsatiõis fit extensio per identitatem rationis. Et hanc glo. allegat domi.in.c.constitutionem.de regu. in.vj.de qua glo.per Ab.in. c.at si clerici.§.de adulterijs.de iudi. Et probat etiam illa glo.q vicarius ꝑpetuus dicitur obtinere ecclesiam. ¶ Dispositio loquens de vicarijs ꝑpetuis non habet locum in temporalibus.glo.est in dic.cle.in ver.ꝑpetuis. ¶ Vltimo quero inter executores testamenti pares numero est discordia super pauperibus eligendis:quid debeat fieri. Et respõdeo q est i potestate episcopi deferre seu gratificare cui vult:dic.ẽ no. bal.ꝑ illũ tex.in.l.vidue.C.de nup.

¶ De officio delegati.

IN ista rubrica ponitur de illis qui vices alienas gerunt in iudicijs et iurisdictione contenciosa:vt sũt delegati. ¶ Et ille dicitur delegatus cui a papa. vel alio ordinario: seu principis delegato causa cognoscenda et decidenda committitur. ¶ Et secundum Joannem and.officium respicit id quod delegatur: potestas vero concernit in quod potest per delegationem delegatus exercere. Nã sepe querimus quid possit facere delegatus ex delegatio-

199

ne ibi facta. Et ideo dicitur in Rubrica. de officio et potestate iudicis delegati. ¶ Et delegatus pape nõ solum habet potestatem in partes sed etiam in illos qui suam iurisdictione m impediunt: vt est tert. qui semper allegatur in. c. j. de quo per glos. fi. ibi. Et per Innocen. in. c. dilectus. de penis. Et conclude sic q si tertius delinquit in personam iudicis delegati: non potest iudex delegatus illum punire. nisi ex hoc contingat suam iurisdictionem impediri. Et eo casu quo potest delegatus punire. non intelligas q possit imponere penam ordinariam sed extraordinariam. quia non est deputatus super illa iniuria. Et si delinquitur contra partes: vel alias personas necessarias in iudicio potest se impedire si impeditur sua iurisdictio: alias secus. Et contra turbatores potest exercere censuram ecclesiasticam: etiam si nõ sit dictũ in rescripto. et etiam mulctare secundum doc. quia omnia videntur esse concessa sine quibus iurisdictio exerceri nõ potest. Et si dictus turbationis est notorium: et sine dubio potest procedere: vt in dic. c. j. Si non est notorium potest procedere si sũt alique coniecture et compellere de prestando cautionem de non impediendo. si autem est occultum est altercatio ¶ Sed conclude q potest procedere summarie inquirendo secundum Inno. et Abb. Nec obstat versiculus manifeste positus i tex. quia potest referri ad verbum cognoueris. vt sit sensus q non debet iudex exercere districtionẽ ecclasticam: nisi manifeste cognouerit illos impedire iurisdictionem suam. non tamen negat quin possit summarie inquirere verũ impediãt. Pro quo bona glo. in simili. in. c. j. eo. ti. in. vj secundũ Ab. Et nota eo. tex. q mine et terrores potentum inducũt iustum metum. Nota tamẽ esse aduertendum ad qualitatem personarũ minantium: ad hoc quod notat barto. in. l. ad inuidiam. in. l. metum. C. quod me. cau. secundũ Ab. Tu adde quod notat Ab. in. c. cũ dilect⁹. quod metus cau. in. c. literas. in. c. scribam. de prescrip. et per doc. in. l. j. C. si quis impera. maledix. Bart. in. l. famosi. ff. ad leg. iul maiest. Et nota q vultus terribilis potentis inducit iustum metum. Jo. an. in. c. quia propter. de elec. Bal. in. c. j. §. iniuria. de pa. iura. fir. Et nota glo. q. qui quotidie solet allegari: nũqd consentiens debeat puniri tanq̃ faciens. Et nota q de iure canonico si possum obuiare delicto et non obuio: si negligenter facio: debeo puniri: sed mitius q̃ faciens. De iure autem ciuili dicas: vt habetur p glo. in. l. culpa caret. ff. de re iudi. p Bar. in. l. vtrum. ff. de parri. Et cõcluditur q non punitur regulariter secundum Ab. Tu autẽ adde quod Bar. in dict. l. vtrum. dicit quod ex sola scientia quis non debet puniri. Fallit tamen in quibusdam casib⁹: vt quando delictum deberet cõmitti in personam illius cuius potestati est subiectus. vt in filio: vel in seruo. Et idem in vasallo. et in eo qui fuit sciens de turbatione ciuitatis sue: vel de alio commisso in ciuitatem: vel principem. l. quisquis. C. ad leg. iuli. maiest. ¶ In aliis autẽ nõ sufficit sola scientia: nisi fuerit particeps delicti. Sed in contrarium allegat Barto. tex. terribilem in. §. alia insti. de publi. iudi. vbi ponit de pscijs p se: et d pticipib⁹ delicti. De per se dicit Barto. q ille tert. debet intelligi secundum distinctionẽ precedentem: licet secundum eum fiat violatio illi litere: et non esset forte peccatum in spiritum sanctũ si diceremus: q sit speciale vbicunq filius vult interficere patrem: propter horribilitatem sceleris. qd conscius teneretur etiã si nõ esset p

ticeps delicti. Et p hoc tex.in.l. vtrum.de parri.vbi tex.facit mentionem de consocijs et de concijs. Et dum Bartol.vult q sciēs tur bationem ciuitatis sue.ex sola scientia debet puniri.per tex.i.l.quisqs. in fi. Scias q Bal.consuluit cōtrarium florentie.et dicit q Bart.et sequaces cruciantur in inferno: propter hoc. Et verum est q tex. allegatus per Bar.loquitur de principe. Sed pro Bar.contra Bal. allego tex.notabilem iuncta sua glo.in l.fallaciter. in fi.C. de aboli. videt tamen q pater non teneatur reuelare filium.per tex.valde singularem in.l.milites agrum.§.desertorez.ff. de re mili. Et bene facit text. in.l.q cum vno.§.filium.co.ti. Sed quid de filio: an teneatur reuelare patrē. Et videtur dicendum q non: et multo fortius per ea que dixi in.c.inter alia.de immu.eccl. Et adde qd notat Bar.in.l.si amicis.ff. de adult. vbi dicit q si aliquis ordinauit: et tractauit hic de occidendo aliquez et alibi fuit interfectus: de tractatu et ordinatione debet puniri hic. Et Bart.in.l.metum.§.sed licet.ff. qd me.cau.vbi dixit q non teneor aliū iuuare: quia possum pro hoc accipere precium.de quo per Bar.in.l.vt vim.ff.de iusti.et iu. Et eleganter p Bar.in extrauagan. ad reprimendum.in ver.totius fidelitatis . vbi dicit q non reperitur i iure q filius debeat se opponere facto ad defendendum patrem.licet teneatur iudicare.istud videtur mihi durū. Si potest defēdere sine sui periculo: q re non debeam' dicere ipsū ad hoc teneri. Et si iste casus occurreret.et filius facto non defenderet patrem certe concluderez prout sapienter iudicauit Salomon quādo ille due mulieres contendebant coram eo. Et cōtra Bar.adduco tex.in.l.cuz dominus.ff.ad sile. vbi puniuntur serui si non succurrunt dño quando occiditur. Et illum tex.alle. Flori. in.l.scientiam.§.si quis.ff.ad le.a q. q familiares tenētur iuuare dominum. Preterea tex.in.l.verum.ff.d parri.dici q consocij puniuntur satis.filius dicitur consocius si videt patrem interfici: et non succurrit. et concludo q filius oino tenetur defendere patrem: et sic fecit superior Affricanus qui defendit patrem cōtra Hannibalem. Et adde q filius spurius potest defendere patrez: vt per Bal . in.l.cum acutissimi.C.de fideicommiss. Et Barto.in dicta.l. vt vim.ff.de iusti. et iu.dicit q in iuria facta meo consanguineo videt facta mihi.et q possum defendere illam iniuriam. Et videtur tenere q quilibet possit defendere alium. Et per Bar.in.l.si quis in seruitute.in fi.ff.de fur. Et habes glo. notabilē in.c.non inferenda.xxiij.q.iij.et glo. notabilem in.l.vnica.C.d rap.vir. in ver conuicti.que dicit q cognat' potest defendere cognatum. Adde etiam Bart.in.l.j.§.sed in eo.ff.ad sile.vbi dixit q si aliquis occidat alium me presente: et sibi non presto auxilium cum possim non teneor de quo etiam per Bar.in dic.l.j.§. occisorum.adde etiam quod habetur in.c.quante.de senten.excom. Tangit etiam glos. de illo qui consentit prebendo consilium et conclude fin Hosti.et Ab.q si ille cui consulitur erat alias facturus: et mitius punitur Secus si non erat alias facturus quia tunc punitur consulens tanq faciens. ¶ Adde tamen q Barto. in.l.non solum.§. si mandato. ff.de iniurijs videtur tenere q non debeat adhiberi ista distinctio : an esset alias facturus: an non . Et in.l.hec verba.ff.de adult. Nec distinguit Barto.q vno modo puniatur mitius q alio. Et Joan. de lingna.in capit.mulieres.de sentē.excommunicationis. ¶ Sed est aduertendū q est tex.in terminis in.§.ope.insti.

obli. que ex delic. nasci. q nullo modo tenetur ille qui prestet consiliu3 illi qui erat al's facturus. ⁊ ille tex. si bene ponderetur videtur proprie loqui in isto casu. ⁊ ibi glo. ita intelligit. ¶ Tangit etiam glo. quando quis consentit cooperando. Et cõclude secundum Bar. in dic. §. si mãdato. ff. de iniurijs. q regulariter p̄stans opem debet puniri sicut faciens. Et non tradas obliuioni vnu3 dictum mirabile quod probatur in l. virum. ff. de parri. q vbi punitur quis ex eo. quia prestitit opem: habebitur respectus in pena imponẽda ad qualitatem que est in operante delictum ⁊ non ad qualitatem q̄ est in opem ferente: vt si titius p̄stitit opem filio interficienti patrem: debet puniri titius. ac si interfecisset patrem proprium. Et nota tex. notabilem in. l. ⁊ si sciente. ff. de parri. q mutuans pecuniam ad delictũ committendum scienter: debet puniri tan̄q opem prestans. Adde ẽt Bar. in. l. cuiuscunq. ff. ad le. iuli. maiest. ¶ Tangit etiã glo. de cõsensu auctoritatis: ⁊ defensionis. ⁊ iste plus punitur q̄ faciens. Hoc tamẽ dictũ glo. intelligitur secundũ doc. in heresi ⁊ ĩ maioribus criminib⁹ ẽ al's in minoribus criminib⁹ est par pena per istũ tex. Non intelligo q in heresi magis puniatur defendẽs ⁊ auctoritatem prestans cu3 vterq puniatur pena ignis. Unde videt posse dici q defendens errorem dãnabilior sit quantum ad deum q̄ errans. Et si pena non est a iure vel consuetudine statuta. sed est in arbitrio posita magis puniendus est defendens errore3 q̄ ipse errans. Et intelligo tex. in. c. j. de consensu cooperationis: vt intelligit glo. Et in hac materia adde pulchram glo. in c. notũ. in. fi. ij. q. j. in. c. tãta. lxxxvj. distinct. in. c. consanguineorũ. iij. q. iiij. c. omnes ecclesie. xvij. q. iiij. que videtur tenere q iura que dicunt q pari pena puniantur agentes et consentientes procedãt in illis qui consentiunt cooperando. ¶ Et nota vnam regulam generalem q vbicunq surgit probabile dubium sup validitate literaru3 non decidibile per delegatos consulitur papa. tex. est in. c. ij. ¶ Nota q delegatus principis habet priuilegium vt subdelegare. possit etiam non istante necessitate: sed si delegat propter necessitatem potest compellere subdelegatum ad acceptandum. c. si pro debilitate. c. pastoralis. eo. tit. Nota tamen q aliqui tenẽt q delegatus p̄ncipis nõ possit subdelegare: nisi qñ est impeditus per tex. in dict. c. si p debilitate. ⁊ in. c. pastoralis. in prin. Sed hoc communiter non tenetur per tex. in. c. quonia3. hoc eo. ti. Et est tex. cui non potest responderi iudicio meo in. l. a iudice. C. de iudi. nam delegatus ab inferiore a principe non potest subdelegare siue sit impeditus siue non. vt ibi. ⁊ excipitur delegatus principis: vt ergo sit bona exceptio delegatus principis potest indistincte subdelegare: nec obstat text. in. c. si pro debilitate. q2 intelligitur secundum alia iura. nec text. in. c. pastoralis. in versi. dũmodo. quia illa verba respiciunt seq̄ntia non precedentia. Et nõ tradas obliuiõi vnũ pulchrũ dcm̃ quod habetur in dic. c. si p debilitate. q delegatus potest subdelegare reseruato sibi cõsilio. i. hoc expresso: vt cõmissarius in procedẽdo seu decidẽdo petat consiliũ ab ipso delegante Et nota bene ibi glo. iij. que vult q talis delegatus desinat esse iudex: ⁊ cõsiliũ suũ est requirendũ vt consiliũ boni viri. s̃m doc. si non requireret ꝯsiliũ sñia nõ teneret. q2 forma3 mãdati nõ seruauit. Pro hoc not. dic. Bar. i. l. j. §. si p̄ses. ff. d exer. nõ ãt tenet seq̄ ꝯsiliũ s3 sufficit reqrere ⁊ rñsum congruo tẽpore expectare hoc tñ limita nisi sibi reseruasset ꝯsi

lium: tanq̄ iudex: quia tunc tenetur sequi consilium secundum Anto. de bu. et Ab. Nunquid autem possit fieri commissio vt teneatur commissarius ferre sententiam prout talis sapiens dictauerit. est altercatio inter Inno. et Hostie. tenet enim Inno. q̄ non Hosti. q̄ sic. Sed tu tene opinionem Hostien. quam etiam tenet Bar. in dic. §. si plures. in. vij. q. quā tamen limita secundum Hosti. vt nō procedat quando ille sapiens esset laicus: et causa esset spiritualis. qđ est no. secundum Ab. Item non tenetur pronunciare contra conscientiam secundum Hosti. limita etiam procedere in consilio iusto. secus si consilium esset iniustum secūdū barto. in dic. §. si plures. Et adde i hac materia notata per Bar. et alios in l. si conuenerit. ff. de re iudi. Et nota q̄ si statutum dicit q̄ iudex debeat ferre sententiam cum consilio sapientis: q̄ si iudex non seruat istam solennitatem sententia non tenet vt dicit Bart. in dic. §. si plures. Et facit tex. in. c. cum in veteri. de elec. in c. cum olim. de arbi. Et ibi per Anto. de bu. et Inno. p Bar. i. l. Titiū. et meuium. in prin. ff. de administ. tuto. Jo. an. in. c. nec episcopi. de rem po. ordi. Bal. i. l. et illo. C. de appel. i l. j. C. ne liceat ter. prouo. Et elegāter probat Bal. q̄ talis solennitas a statuto requisita in dubio non presumitur interuenisse. Et nota ex dictis supa vnam pulchram limitationem ad. l. j. in fi. ff. de vēdi inspi. vbi dicitur q̄ omissio leuis solennitatis non viciat: quia illud procedit quando substantia facti non potest mutari: sed in casu nostro potest mutari: quia consilium sapientis possz trahere iudicem in contrariam sententiam secundum Bar. in dict. §. si plures. quod est notabile. ¶ Et nota singulariter q̄ corā delegato habet locum prorogatio de tempore i tempus. vt est tex. nota. in. c. de causis. eo. ti. Et alllegatur tex. ille quotidie: q̄ in non determinatis a iure: recurrendum est ad arbitrium iudicis et non solum hoc procedit in impositione pene. sed generaliter i oībus non deteminatis. ¶ Et hic nolo omittere nonnullas pulchras allegationes ad hoc propositum congregatas: et forte tot alibi simul nō reperientur. statur iudicis arbitrio quando minor dicatur passus damnum magnum: vel paruum. Bal. in l. j. C. si aduer. vendi. et dixit gl. l. c. j. de consti. in. vj. q̄ statu iudicis arbitrio: quando statutum dicatur rationabile: et quādo causa dicatur rationabilis. glo. in. c. cuz apostolus. §. prohibemus. de censi. Et quis dicatur diues vel pauper. glo. singul. in aucte. preterea. C. vnde vir et vxor. Et que dicā tur miserabiles persone. Bar. in. l. j. C. quādo imperator. Et que dicantur cause viles. glo. in aucten. nisi breuiores. C. de senten. ex pi. recitan. Et que dicantur minuta alimēta. glo. in. l. iij. §. q̄uis. ff. si cui plus q̄ per. le. falci. Et qui dicantur fructus naturales vel industriales Bar. in. l. fructus. ff. de rei vēdi. Et que dicatur magna vel modica impensa. glo. in. l. omnino. ff. de impensis. Et que persona dicatur vilis. Bal. in. l. graccus. C. de adult. Et quis dicatur paruus valor rei. Jo. de imo. in. c. j. de his q̄ fi. a p̄la. Et quod dicatur modicum temp9. glo. in. c. si. de re. eccle. non alien. in vj. Et quis dicatur locus vicinus. glo. in. c. felicis. de penis. in. vj. quā alle. Bal. in. l. si vicinis. C. de nup. Et que dicantur continentia edificiā. glo. in. c. si ciuitas. de senten. excom. in. vj. Et qui dicantur pauci. glo. in. c. cupientes. §. ceterum. de elec. in. vj. Et quando aliquid dicatur fieri celeriter. glo. in. c. non est. de regula. Et quando dicatur temp9 cōgruū. glo. in. c. inter quatuor. de cle. non resideē. Et quando dicatur mo-

dica summa. glo. in. l. hec adiectio. ff. de vb. signi. Et quando dicatur iustum impedimentum. gloss. in. c. si quis iusto. de elec. in. vj. Et quādo clericus dicatur negligens. glos. in c. si clericus. de preb. in. vj. Et qñ dicatur prolixum tempus. glo. in. l. iij. §. desertor. ff. de re mili. Et quādo dicantur maiora: vel minora negocia. gl. in. c. sedes. de rescrip. Et quando dicatur diutius. glo. in. c. j. in ver. diutius. de coniu. lepro. Et Ab. in. c. videtur. qui. matri. accu. poss. dt q vbicūq nō pōt dari certa regula. semper relinquitur iudicis arbitrio. r in. c. coram. de elec. Et quod dicatur modicum vel multuz Bal. in. l. edem. C. loca. Et intellige illud quod dictum est de prorogatione: quia debet fieri durāte termino: als post finitum terminum nō potest fieri prorogatio. l. sed si manēte. ff. de preca. secundū in Ab. Et tu adde glo. in. c. hi qui. de preben. in. vj. in ver. specialiter. que allegat hanc. l. sed si manente. Nota glo. in ver. partium. quia allegatur semper quis ponit tria substantialia iudicij cui adde glo. in. c. j. de libel. obla. in glo. magna in fi. r in. c. fi. in ver. illustrium. de re iudi. in. vj. que notabiliter voluit q partes possunt in totum remittere ordinem iudiciorū. sed dictum iudicis tunc non habebit vim sententie: sed cuiusdam pacti. quia si vellent partes q dictum iudicis habeat vim senētie nō possunt remittere ordinem iudiciariū. Et nota sm doc. q quādo terminus est prefixus iudice: r iurisdictioni p lapsū termini expirat iurisdictio. et ptās deuoluitur ad superiorē. Secus si terminus prefigeretur iudici tantum. de quo per Bar. in. l. properandum. C. de iudi. Hoc tamē limita sm glo. nota. in cle. j. de iure par. in ver. inhibentens. ¶ Et nota q Bar. in dic. l. properandū. ponit aliquos casus. ¶ Primus casus est. quādo tēpus statuitur parti. r post tempus pars non auditur. l. peremptorias. C. senten. rescin. non posse. ¶ Secundus casus. quando tēpus statuitur r iurisdictio. r tunc finito tempore iudex nō potest aliquid facere. l. ij. §. si iudex. ff. de iudi. Tertius casus est quando tempus statuitur iudici tātū. tunc quod iudex facit post tempus valet. sed ipse punietur. l. j. i fi. C. vt oēs cāe. tā ciui. q cri. Quartus casus est qñ tempus statuit actioi. tūc finito tpe finit actio. l. fi. C. de do. Et nota q si statutū apponit certū terminū īfra quē debeat terminari causa: nūquid post lapsum termini valeat sententia lata super eadem instantia. Et cōclude secundum docto. q si statutum imponit penam iudici non decidenti infra terminum q sententia valeat dummodo sit lata infra terminum si autem non apponitur in dubio videtur terminus appositus instantie. r sic sententia nō valeat: qz terminus prefixus a statuto succedit loco termini iuris. de quo in dic. l. properanduz. In hoc. c. de causis tractatur per doc. an iudex delegatus possit mulctare contumacem: r communiter concluditur q sic. Et idem in delegato inferioris sm Inno. in. c. j. eo. ti. quem sequitur Ab. non potest tamen tantam mulctam imponere sicut maiores iudices: r vsq ad sex aureos dicitur modica multa. l. ij. l. eos. C. de modo multa. r infra istam quantitatem possūt isti minores iudices mulctare. Et scias q mulcta cōsistit in pecunia r imponitur extraordīarie ad contumaciaz coercendam. ista sunt dicta Ab. in hac materia. Tu autē adde notata per Bar. r docto. in. l. j. ff. si quis ius dicent. non obtemp. vbi concluditur q iudex delegatus non potest mulctare. per tex. in. l. ij. §. fi. ff. de iudi. quod tñ fallit. primo in delegato ad vniuersitatē causa-

rum.l.ij.secundũ vnũ intellectũ gl. C.de sportu. Fallit secundo in delegato principis.c.pastoralis. in fi.c. sane.ij.de offi.deleg. Fallit tertio quo ad puniendum nuncium delinquentem in officio subditum ipsi delegato.dic.l.ij.secundum alium itellectum. Quarto fallit si sit specialiter commissa potestas. dicta.l.ij.§. fi. Quinto fallit si aliter suam iurisdictionem defendere non potest: nisi mulctando secundum Inno.in.c. pastoralis.ad fi.hoc eo.tit. Et de delegato inferioris adde Bart.in.l.si qua pena.ff.de verb.signi.qui tenet q non possit nisi sit sibi commissum. per tex.in dicta.l.ij.in.§.fi. ¶ Et de mulcta habes tex.in.l.aliud.§. iter mulctam. & in.l.si qua pena.ff. de ver. signi. Et ibi pulchre per Bart. & per Bald.in.l.certa.C.quando prouoca.non est necess. Et nota q glo.fi. in cap. j.de dolo & cõtumacia. videtur velle q non sit differentia inter penam & mulctam. sed dicas illud procedere lato sumpto vocabulo.

¶ Et scias etiam q si iudex in precepto nullam certam penam expressit: & velit postea inobedientem mulctare non poterit postea excedere metam taxatam in dicta. l. eos.C. de mo.mult. Secus si in precepto fuisset expressa certa pena: etiam excedens metam taxatam vt singulariter voluit Oldra. in consilio. xv. incipiente. circa processũ.quem refert Alexan.in.l.j.§.j.ff. si quis ius dicẽ.non obtemp. ¶ Et scias q mulcta potest remitti propter paupertatem.l.illicitas.§.fi.ff. de offi.pres. Secus in pena. Barto.in.l.j.§.generaliter.ff.de penis. & quod notat Bartolus in.l.diuus. ff. de bonis damna. vbi dixit q iudex potest conuertere mulctam in reparationem domus quando non potest habere pecuniam a communi: quia sufficit q non cõuertat in sui vtilitatẽ: vt Bar.i.l.mulctarũ.C. de mo.mlc.

Et nota tex.in dic.l.diuus.§.particularia. q dato q bona alicuius dãnati debeant publicari: vestimenta sua non publicantur. sed sunt officialis iudicantis qui precium redactum ex vestimentis conuertet in necessitates officij sui. ¶ Et de arbitro: an possit mulctare est textus in.l.non ex omnibus.ff.de arbitris. qui probat q non: nisi sit sibi commissum. de quo per Bartolum in.l. j.in princi.ff. si quis ius dicen.non obtemp. ¶ Et est optimus textus in.l.quid tamen.§.fi.ff.de arbi.

¶ Et nota glo. in ver.certa. quia querit quam penaz debet iudex imponere: si plures pene reperiuntur in iure apposite ¶ Et nota q prouisio legis noue non tollit antiquã legem imponentem aliam penam. & sic est optione accusatoris an velit accusare secundum legem antiquam: an secundũ legem nouaz.de quo per Bartolum in.l.j.ff. de vi.bo.rapt. quod tamen limitat non procedere quando ex coniecturis appareret q statutum voluit recedere a dispõne legis. Et an punit[9] per iudicem ecclesiasticum possit puniri per iudicem secularem de eodem delicto secundum dispositionem iuris ciuilis.est textus notabilis vbi per Ioannem andr.in nouella.in.c.felicis.de penis.in.vj. secũdum Abbatem.hic. ¶ Sed adde tu q ad hoc etiam allegatur Barto.quantum ad primum in. l. senatus.in princi.ff.de accusa.quem allegat Angelus.in maleficijs.in ver si. Et ibi caput a spatulis &c.que dicit q ita semel obseruauit quia fecit homicidam decapitari. Sed Bar. ibi loquitur de lege cornelia:de sicarijs.& de lege pompeia.de pricidis.q vna nõ tollit aliã.lz vtraq lege non veniat ipõnẽda pena. Sed nos loquimur quando statutũ gñaliter imponit nouaz penã pro homicidio. Sed Bald.tenet ↄtrariũ in.l.

202

non est nouum. ff. de legi. quia pretores ciuitatum iurant seruare statuta. et iuramentũ obligat in forma. vnde seruandum est. Et idẽ tenet Pe. de ancho. in. c. canonum statuta. in versi. quero etiã sicut statutũ et ita dicit fuisse iudicatum ianue. et Bal. in. l. data opera. in. ij. carta. C. qui accu. non pos. ¶ Et dixit Bal. in. l. ij. C. de iureiurã. ꝙ vbi per statutum minuitur pena iuris communis videtur recessus a pena maiori. Et adde ĩ materia Bal. in. l. si seuerior. C. ex qui. cau. infra irro. ĩ. l. placet. C. de sacrosan. eccle. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui notã. infa. vbi etiam tenet: ꝙ est recessum a pena iuris communis. Adde etiã notata per Bar. in. l. sanctio. in prĩci. ff. de penis. per Bal. in. l. qui sepulchra. C. de sepul. vio. Et adde questionem positam per Bar. in. l. tu eum. in. si. ff. de accu. dũ dicit: ne de eodem delicto quis bis puniatur. Et de alia questione tacta hic per Ab. vide ea que dicentur in ti. de ꝓcura. Nota singulariter glo. penul. secundum Ab. ꝙ delegatus etiam principis non potest dispẽsare in appositiõe pene: sed debet semper apponere penam a iure statutam. secus dicit in ordinario. Sed cõclude sic ꝙ ordinarius non potest dispensare nisi in casibus sibi permissis. de quibus ĩ. c. at si clerici. §. de adulteriis. de iudi. Sed in aliis casibus neq̃ ordinarius neq̃ delegatus põt ĩ pena dispensare. sed bene poterunt aggrauare vel minuere penã: ex causa exequendo ius. et sic non faciendo gratiam per ea que habentur in l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui notan. infa. secundum Ab. Sed tu addas dictũ notabile Inno. in. c. j. de cõsti. quod allegat bal. in. l. si seuerior. C. ex qui. cau. infa. irro. in. l. si quis filio. §. hi autem. ff. de iniusto testa. Et in dic. §. pena grauior. in. c. j. §. iniuria. de pa. iura. fir. in. l. j. C. de prect. impera. offe. Et ĩ istis locis habetur ꝙ iudex ex magna causa potest transgredi leges Roma. tamen in. l. si vero. §. de viro. in. xlij. fallen. ff. solu. ma. allegat cõtra dic. Inno. tex. ĩ. l. diuus. vlti. ff. de fal. ꝙ debeat ꝯsuli superior. Sed dicas tu ꝙ iste tex. non probat hoc quia loquitur in casu quo iudex nõ habet auctoritatẽ puniendi. et iõ nõ est mirum si remittitur ad superiorẽ Et ita ibi intelligit glo. et Bar. contra Roma. adduco tex. in. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. et notata in. d. §. pena grauior. Et per Bar. in. l. hodie. ff. de penis. nam vbicunq̃ sunt crimina ordinaria que habent penã ordinatam: tunc iudex potest augere: vel minuere causa cognita. Et nota ꝙ Bar. in dic. §. pena grauior. ponit pulchra exempla quando iudex potest diminuere penam: vt qñ diminuitur delictũ: vt qz homicidium fuit perpetratũ per commotũ nimio dolore: vt in marito interficiente vxorem inuentã in adulterio vel quia erat puer. senectus etiã minuit delictum. vt ibi per Bar. Et an iudex possit alterare penã statuti: vide per Bal. ĩ. l. j. C. si aduer. delic. et in. l. quicũq̃. C. de ser. fugi. vbi dicit ꝙ si statutum imponit penã manus: et aliquis esset ita puer vel senex ꝙ moreretur: ꝙ iudex potest penam permutare: si tamen non facit non potest appellari. Et ideo dicit notabiliter Bar. in dic. §. pena grauior. in finalibus verbis. ꝙ ex causa iusta et euidenti potest pena augeri vel minui. etiam que esset posita in statuto. Et non tradas obliuioni dictũ notabile Hosti. ꝙ iudex efficitur infamis si sine causa apponit mitiorem vel grauiorem penam q̃ sit ĩ iure statuta. per. l. seruos. C. ad le. iul. de vi. publi. quod est nota. secundũ Abb. Et nota vnã pulchrã glo. in. l. hodie. ff. de penis. ꝙ sicut ex causa potest recedi a pena legis

sta ꝛ a pena cōsuetudinaria. ¶ Et nota ꝙ iudex delegatus potest punire cōtumacem. etiam si non sit dictum in commissione. textus est q semper allegatur in capitulo preterea. Et si aliquis interrogaret te que differentia est inter censurā ecclesiasticam ꝛ seueritatem. Dicas ꝙ verbum seueritas ecclesiastica est magis latum ꝙ̄ censura. Nam appellatione censure ecclesiastice solum venit sententia excōmunicationis/suspēsionis/ ꝛ interdicti. capitulo. q̄renti. de verbo. signifi. Sed appellatione seueritatis ecclesiastice. non solum venit sentētia censure: sed etiam facultas puniendi modo extraordinario. vt ꝓbatur in dicto capitulo. preterea. vbi per glo. Nota glosam. i. in fi. in dicto capitulo. preterea. ꝙ verbuꝫ simpliciter prolatū generaliter debet intelligi. cui adde glo. in capi. si romanorum. xix. dist. in ver. dicēdo. in. c. sunt nōnulli. i. q. i. ꝟ. ab omni. in capi. dilectissimis. xij. q. i. in ver. ꝛ coniuges. in ca. saluator. i. q. iij. in ꝟ. idiffinite. in. c. ꝙ si dormierit. xxxi. quest. i. in ꝟ. diffiniēdū in. c. si non licet. xxiij. quest. v. in ꝟ. exceptus. Et est pulchra glosa in c. ꝯsuluisti. ij. q. v. in ver. supersticiosa. in. c. ydolatria. xxviij. q. i. in ver. vniuersalem. in. c. si euangelica. lv. distinctione. in ver. excepisse. in capitu. liquido. de consecra. distinct. ij. in ꝟ. seruaret. que colligit ꝯtrarium. Nota etiā glo. fi. in dicto. c. ꝑterea. ꝙ idem ius est in vtroqꝫ connexorum. Cui adde glosam in cap. si quis obiecerit. i. q. iij. in ver. neutruꝫ. in. c. quo iure. viij. dist. in ver. noli. i. c. hoc quippe. iij. q. vi. in ꝟ. subrogati. q̄ ē pulchra glo. ¶ Volo tibi dicere vnū pulchrū dictū. tu debes scire ꝙ si sint duo iudices delegati etiā simpliciter. vnus potest delegare alteri vices suas. cap. q̄uis. eodem titulo. Sed queritur an ille collega qui procedit tanq̄ delegatus nomine proprio: ꝛ noīe sui college tanq̄ subdelegatus poterit ferre diuersas sñias vnam tā q̄ delegatus reliquam tanq̄ subdelegatus. Et conclude ſm doct. in dicto. c. q̄uis. ꝙ non per text. sing. in. c. pe. de elec. in. vi. vbi singl'r dr ꝙ habens vocem nomine proprio: et nomine canonici non potest illas diuidere. quod est multum notabile: quia extendit dispositioneꝫ dicti. c. penultimi. ¶ Tu scis ꝙ delegatus potest exequi sententiā suam. c. querenti. eo. titulo. hoc limita non procedere qñ terminus fuisset ꝑfixus iurisdictioni: quia tunc post terminum non potest se impedire. Dictum est notabile Jo. an. in. c. de causis. hoc eodē titulo. ſm Abb. in c. significasti. hoc eodem ti. Illd ergo intelligit qñ terminus fuit ꝑfixus diffinitioni cause: quia si decidit infra terminum potest exequi post terminum. Et nota ꝙ delegatus pape potest pro executione sue sententie petere officiales a iudice seculari. sicut potest episcopus. capitulo. i. de offi. ordina. vt magꝭ cōmuniter tenent doctores in dic. c. significasti. licet in contrarium faciat ꝙ de stilo curie hoc exprimitur in literis si hoc posset delegatꝰ nō exprimeretur: sed non est absurduꝫ exprimere clausulas q̄ insunt. hoc tamen intellige nisi aliud teneat curia. Tu autem allega textum in capitulo. vt officium. §. deniqꝫ. de here. in. vi. inducendo illum textum a speciali: quia est speciale in illo casu. ergo in contrarium est ius ꝯmune. Et nota etiam ſm doct. ꝙ delegatus pape non potest habere officiales armatos. vt probatur a speciali clementi. ij. in fi. de here. Et nota etiam ꝙ pro executione iusticie non licet episcopo habere officiales armatos secundum Ab. nisi haberet iurisdictionē tꝑaleꝫ ī loco

203

quia iura dicunt q episcopus pro executione iustitie debet inuocare auxilium brachij secularis. ¶ Nota ex textu in.c.si quando. q delegato pape etiam iniuste procedēti non debet ordinarius loci violēter resistere.dequo per doc.ibi. Et de materia an possit resisti. iudici iniuste procedenti habetur in.l.prohibitū.C.de iure fisci.li.x. per Inno.in.c.dilecto.de senten.excōmuni.in.vj.z per glosam singularez in c.ex literis.hoc eo.ti. Et per Cy. in.l.ab executione.C.quorū appella.non recipi fm Ab. Et tu adde Bart.in.l.quoniam.C.de appella. vbi dicit q officiales debent resistere rectori quando aliquid male facit: z subditi prelato.z Bartho. in trac. repsa.in.vj.q. Et nota singulariter dict. Inno. in dicto.c. si quando.quod multū extollit Ab. q post appellationem potest iudici violenter resisti cum sit suspensa sua iurisdictio. Intellige tamen dictum suum fm Ab.quando certu z est appellationem tenere. secus si dubitatur. Nota glo.j.in fi. q large amicabilium.compositio potest dici transactio. sed stricte sumpto vocabulo differunt. Et ideo statuta mentionem facientia de transactione non pprehendunt amicabilē compositionē. ¶ Et nota q delegatus desinit esse iudex post sententiā executioni mandatā quā potest per se vel p aliū mandare executioni: z qñ mandat alteri executionem delegando sibi vices. cū iurisdictio sit translata in subdelegatū dr functus officio suo.potest tamē re integra reuocare cōmissionē Secus si nō est itegra. vt qz subdelegatus incepit vti iurisdictiōe. vt ista hñtur i.c.significasti.i.c.i lris. eo.titu. Et ibi p Ab. Si tu vis scire modos quib9 finitur iurisdictio delegati. vide glo.ij.in dicto.c.in literis. Et nota q si delegatus tulit sententiam nullam non potest se vlterius intromittere fm Innocē.in dicto cap.in literis.de quo per legistas in.l.si.vt proponis.C.quō z quando iudex. Limitat tamē Ab. vt non procedat quando sententia esset nulla ex defectu forme mandati.per tex in.l.quid tamen.ff. de arbi. Sed dicas tu q ista limitatio nō est Ab.sed Ange.qui refert antiquos in.l.iudex.ff.de re iudi. Sali.in.l.si accusatoribus.C.de accu. Et doct.in dicta.l.si vt proponis. Pau.de cast.in.l.cuz querebatur. ff.de re iudi.licet aliqui teneant cōtrarium sed non bene. Sed quid in ordinario vide per Bartho.in.l.si expressim.in penul.colū.ff. de appela.quē refert z sequitur Abb.z cōcludit q possit. Et adde Bartho. in dicta.l.si vt proponis.z Bal. in l.si suscepta.ff.d inoffi.testa. in.l.si aduersus.C.si aduer.rez iudi.in.l. absentem.C.de accu. Et limita illud quod dictum est supra de legato qui tulit sentētiam nullam vt nō procedat in dlegato ad vniuersitatē causaꝝ fm Ange.in di.l. iudex. z ibi p moder. Et nota q eo casu q ordinarius nulliter iudicauit puta absoluendo potest iteꝝ iudicare cōdemnando.tert.do tibi notabilem in.l.fi.C.de sentent. que sine certa quanti.profe.z ibi per Bal. Sed queritur si iudex ordinarius tulit sententiam nullaz.an habeat necesse cognoscere prio de nullitate anteq̄ pronunciat super principali. Et dicas vt per Bartho.in.l.cū q rebatur.ff. de re iudi.qui cōcludit q si ex sententia constat de nullitate nullo probato extrinsecus: vt qz non continet certam quantitatem. tūc nō est necesse q cognoscat nec pnūciet de nullitate.secus si oportet probare aliquid extrinsecus: vt quia dicatur lata cōtra mortuū. Et cum Bar.trāseunt cōiter doc. de quo p doc.post glo.in.c.ad pro=

bandum de re iudi. Et per Anto. de bu. et Jo. de imo. i hoc. c. in lris. Et nõ tradas obliuioni fm Abb. vnũ pulchrũ dictũ. tu scis q i. c. pastoralis. de offi. ordi. habetur q circa appellationem nõ põt archiepiscopus se impedire de causis subditorum sui suffraganei: quia debet suppleri vel per aliud remediuz equipollens. puta si adiretur per viam nullitatis per ibi deducta: et dicit se non meminisse fuisse tactum per canonistas. ¶ Nota vnum textũ q quotidie allegatur q ad obtinendã restitutionem debet quis probare. scilz possessionez et deiectionẽ. i. c. consultationib9. Et ibi habes glo. notabilem que est scda q cõtra absentem etiaz ex causa reipublice fit missio in possessionem ex primo decreto. tertius est notabil' in. l. ignorare. C. de resti. mili. si non defendatur. quia est quid sibi imputetur si non dimisit procuratorez. Probat etiam illa glo. q scdm decretuz interponitur arbitrio boni viri scilicet iudicis: et sic non est necesse qd expectetur annus. Idem vult glo. in l. cũ proponas. C. de bo. auto. iudi. poss. quã ibi sequitur Bar. qñ per statuta non sunt tẽpora limitata: et adde quod notat Bar. i. l. a diuo pio. §. in vẽditiõe. in fi. de re iudi. Itez vult pdicta glo. q amici absentis sunt requirendi anteq fiat missio i possessionẽ. Fuit dictũ in ti. de dolo et ctu. Nota etiã ex dic. glo. q snia in possessorio recupande. dr q̃si diffinitiua. adde notata i. c. fi. de iudi. Si aliquis interrogaret te quare ex secũdo decreto põt dari vera possessio. et bona vẽdi lite nõ ctestata. d. l. ante pponas. C. de bo. auto. iudi. possi. Et restitutio possessionis nõ potest fieri lite non cõtestata. cum hic cocurrat fauor spoliati quid diceres: sed dicas q sic. q in restitutione possessionis requiritur diffinitiua snia: q principalr q̃ritur de spoliatione: et regula iuris est q lite nõ contestata non fertur diffinitiua. vt in titu. vt lite non contestata. Sed quando interponitur secundum decretum non fertur sententia diffinitiua. vnde non pronunciatur simpliciter super debito sed in odium contumacis iudex per interlocutoriam suam dat in possessionem vel in solutuz bona contumacis. Et q sit interlocutoria dictum est notabile Innocen. in capitulo. dilecto. de verbo. significa. et Joan. an. in dic. c. cõsultationib9. ex quo volũt q si iudex videt se deceptũ q causa pter quã fuit interpositũ scdm decretũ nõ fuit vera. ipemet iudex põt reuocare decretũ. qd nõ posset si esset diffinitiua fm Ab. Et tu adde glo. non allegatã in. l. presenti. in versi. vsq ad modum. in fi. C. de his qui ad eccle. cõfu. Et adde q in omni possessorio debz seruari ordo iuris. et Abb. allegat dictum notabile Bartho. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. posses. Et tu allega optimum textuz in. l. properandum. in princip. in verbo possessione. iuncto versi. post litem contestatam. C. de iudi. in. §. hodie. institu. de interdictis. Et scias q delegatus pape est maior quocũq alio in causa sibi commissa et habet iurisdictionez super quemcũq. textus est qui semper allegatur in capitulo. sane. eodem titulo. Et debet honorari tanq representans psonam delegantis. vt ibi. ¶ Fuit a me semel quesitum. an vicerector alicuius vniuersitatis sit honorãd9 tãq rector: quia gerit vices rectoris. Et Abb. adducit istum textũ ad hanc questionem. Sed tu vide Bartholum. in. l. si filius. ff. delegatio. vbi querit. an vicerector gaudeat immunitate rectoris. ¶ Et concludit q si vicerector est constitutus ab ipso rectore non habet immunitatẽ. secus si ab vniuersita-

204

te propter absentiam rectoris vel mortem. Et quid possit facere ille qui gerit vicem alterius iudicis. vide textum notabilem iuncta glosa fi. in. l. ij. C. de offi. eius qui vicem alte. iudi. obti. Et Bartholus in. l. j. ff. de offi. eius. Et textum singularem in capitulo. precipimus. xciij. distinctione. Et ibi glosa. ij. in fi. allegat textum in hoc capitulo. sane. adde etiam textum in. l. cõperimus. C. de proxi. sacro. scri. li. xij. Et est pro certo pulchrum q inferior habeat iurisdictionem in suum superiorem: vt probatur in dicto textu. Nam papa delegat cãm preposito vnius ecclesie contra episcopum. p̃positus est subditus ei. tamen exercet iurisdictionem contra superiorem. Sed dicas q est maior episcopo quo ad illam causam. in ceteris est minor cum sit subditus. Quero si statutum facit mentionem de rebellibus ꝛ contumacibus quomodo capiantur. Dicas q in materia ista de qua in dicto. c. sane. dicitur rebellis quando iudici non vult parere. vel suam iurisdictionem impedit. Contumax autem dicitur ille q̃ non vult cõparere ad citationẽ iudicis. Et adde text. in. l. ea que. in princi. de sta. monach. Fuit semel a me quesitũ. an interdictum possit restringi ad certũ actũ. Et allegaui tex. pro notabili in dicto. c. sane. vbi probat q sic. vnde clerico põt interdici sacerdotale officium. vel exercitium alterius ordinis. Et in hoc. c. tangitur vna notabilis questio nunquid indistincte ciuitas cui preest episcopus vel sua dyocesis possit subijci interdicto propter factum episcopi: ꝛ per istum textum Tancre. tenet q sic. Et archidia. in. c. si sententia. de senten. excõi. in vj. Et Hosti. in dicto. c. sane. Sed Abb. refert Vincen. tenere cõtrarium. quem ipse sequitur. Et intelligunt istum textum de terra pertinente ad mensam episcopi. non autem de terra in qua habet solum iurisdictionem spiritualem. Et p hoc Ab. ponderat textum in versi. terram illius. quia ciuitas non est episcopi/licet ibi habeat iurisdictõnem. Et adducit Ab. glosam. j. q. iiij. in summa. xxiiij. quest. iij. in summa. Et hec opinio mihi placet. q2 cum simus in casu quo vnus ponitur pro alio debemus stricte procedere: ꝛ ex propria significatione genitiuus ĩportat dominium. vt notat Bar. in rubrica. ff. de ope. no. nunc. Nota glo. singularem que est. ij. in dic. c. sane. que ponit causam in quo papa potest ligari a simplici sacerdote. cum illi se subijcit in confessionis actu. ꝛ nota bñ illã glo. q2 qñq fuerunt confusi aliqui docti dum interrogarent an sit verũ indistincte q papa non habeat superiorẽ: q2 habet maiorẽ se ꝛ superiorem in ꝯfessionis actu. Et p̃supposita illa opinione p̃ q̃ ꝯfessio oris sit de iure diuino. d quo dicet in loco suo papa habet maiorẽ se in terris necessariũ. Nota textum in ver. tẽperate. q in penis imponendis est deferendum dignitati. Et adde quod notat Bartholus in. l. iij. §. desertorem. ff. de re mili. Baldus in capitulo. j. §. rusticus. de pa. tenen. Ab. in. c. pastoralis. in prin. hoc eo. titu. Bartho. in. l. quedam. ff. de penis. Et quod notat Hosti. ꝛ Ab. in capitulo statuimus. de maledi. facit textus in. l. milites. C. de questio. in. l. miles. cum ibi notatis. ff. de re iudic. in. l. fina. C. de iniu. in capitulo. quia periculosum. de senten. excõi. in. vj. Et ĩ materia vide glosam nota. in. c. qui contra. xxiiij. q. j. in verbo. ignobiles. Et adde que dicta sunt in ti. de iureiuran. ¶ Nota q possum impetrare beneficium vacaturũ p renunciationẽ certe psone. vt si ticius renũciauerit bñficio suo q mihi cõferat: ꝛ hoc admittit

etiã inter ɔsanguineos.tex est notabilis in.c.ex pte.Et nota ex glo.j.r.ij.iũc.tex.ꝙ volens licite renũciare suo bñficio non dz deducere in pactũ vt conferatur certe persone. Sed dz pure ꝛ simplr renũciare in manibꝰ superioris. Si autem apponeretur pactũ non valeret renunciatio.nec collatio alteri facta Et adde glo.j.q.j.c.ordinationes in.c.cum vniuersorũ.de rerũ pmu. Et nota etiam ex glo.ꝙ ille qui renunciat si in aĩo gerit vt alteri ɔferatur peccat si mouet̃ affectu carnalitatis. Nota etiã ex eadẽ glosa dum distinguit inter prohibita qꝛ simoniaca. Et inter simoniaca qꝛ ꝓhibita.cui adde glo.in.c.cũ pridẽ. de pac.in ver.illicite pactiones.in c.ꝛ si xps.de iureiuran.in ver. mala sunt. Et.j.quest.iij.c.saluator.in ver.ꝛ iudicẽ. Nota etiam singulariter illam glo.ꝙ in bñficijs non cadit simonia ꝺ iure diuino. sed ex cõstitutione ecclesie. In contrariũ tñ multum facit tex.in.c.ex multis.j. q.iij. Et vide textum in cap.nouit. c.distinc.vbi textus loquitur de papa. Nota glosam fi.ibi dum dicit: sed veritate inspecta.ꝙ dispositio nõ dicitur generalis:sed specialis. licet comprehendat plura loca seu subiecta dummodo veniat purificãda in vna re tantum. Et ex hoc infertur pulchra limitatio ad reg. generi per speciẽ:ꝺ regu.iu.in.vj. Et ideo si papa scribit ꝓ vno bñficiando in tota diocesi:ꝛ pro scđo in certa ecclesia ipsius diocesis. si vacat bñficiũ in illa eccl'ia ꝑfert̃ primꝰ ꝛ nõ scđs.qꝛ vtraqꝫ grã est specialis.

¶ Si aliq̃s iterrogaret te quõ intelliguntur iura q̃ dicunt iudicẽ debere habere eqtatẽ ꝑ oculis. vt in c.fi.de trãsac.l.placuit.C.de iudi. quid rñderes. Et dicas ꝙ itelligũtur de equitate iure informata. vt notabiliter probatur in cap.ex pte ij.quia iudex non debet esse clemẽtior.§.oportet.in auctenti.de e iud. Et istud est multum notabile contra illos qui dicunt se amplecti eqtatẽ spreta iuris forma. illa em̃ non põt dici eqtas sed iiqtas.qꝛ deuiat ab eo quod iustum ꝛ equum est.cuz lex sit fundata super ratiõe ꝛ equitate.capitulo.erit autem lex.iiij.distinc. Nota glo.ij.singulariter ꝙ si princeps in rescripto vel statuto dicit nullã exceptionẽ i aliquo facto debere admitti.intelligit̃ de exceptione minus rationabili.nõ autez de legittimis rationabilibus.quaz glo.intelligit Ab.propter altercationem doc.quãdo princeps remoueret omnes exceptiões in casu in quo remouere non põt: ꝛ qꝛ gñalit̃ intelligendo excluderentur defensiones.que sunt de iure gentium. Aut sumꝰ in casu quo princeps potest tollere exceptiones. vt qꝛ sunt de iure positiuo iducte.vt exceptio prescriptionis rei iudicate.ꝛ similes.tunc ꝟba generalia debent generaliter intelligi. Et Ab.allegat Bartho.in.l.j.ff.quod vi aut claz. ego autem quia materia est quotidiana volo adducere breuiter quedam dicta Bartho.ibi qui format questionem de statuto disponẽte ꝙ contra instrumentum publicum nõ possit opponi nisi exceptio falsitatis ꝛ solutionis:ꝛ nulla alia. Dicit Bar.primo ꝙ poterit tamen opponi exceptio ꝙ non sit publicum: qꝛ primo debet constare ꝙ sit publicũ Et idem si statutum disponeret ꝙ non possit aliquid opponi ɔtra laudum arbitrorum.nam primo debet ɔstare ꝙ sit laudũ. Dicit etiã ꝙ nõ obstante tali statuto poterũt opponi oẽs exceptiones ꝓuenientes ex statuto.qꝛ ille nõ sunt sublate. Exceptiões aũt prouenientes ex alijs ptibꝰ iuris nõ poterũt opponi.fallit tñ nisi exceptio ɔcerneret ꝑsonã agẽtis:qꝛ illa nõ est exclusa a statuto. Dicit etiã Bar.ꝙ ꝓhibitus ab

205

excipiendo non est prohibitus im- plorare officium iudicis per quod prohibetur actor ab agendo. hoc tamen limitat non procedere quan- do statutum tolleret exceptionem et defensionem. Sed dicit quod tunc erit remedium quod soluat et postea repetat. Et allegat simile quod ha betur in cap. debitores. de iureiu- ran. ista sunt pulchra dicta Bart. in dic. l. j. §. et pui. Et adde quod etiam poterit opponi exceptio quod istrume- tum sit factum super contractu a iu- re reprobato. l. fi. vbi per Bal. C. de litigi. non intelligitur etiam remo- ta exceptio que euidenter apparet. Bal. in. l. j. C. si de momen. possessi. fuerit appel. Et facit quod voluit Bar. in. l. j. in prin. in oppositionibus. ff. de ope. no. nunc. quem allegat Ro- ma. in consilio. xlij. vbi dicit quod sta- tutum prohibens exceptionem nul litatis videtur prohibere velatam et occultam que debet probari. non illam que apparet ex inspectione instrumenti. Et eleganter loqui- tur in materia. et in consilio. li. pro quo etiam glo. singularis in. l. j. §. hoc interdictum. ff. de tabu. exhi. et Roma. in. l. si vero §. de viro. in xxxij. fallen. ff. solu. ma. vbi dixit quod cle. vt calumnijs. de re iudi. non ha- bet locum quando apparet nullitas ex inspectione snie vel actorum. Et adde quod notat Alex. in. l. de pu- pilo §. qui opus. ff. de ope. no. nsic. Et stante statuto quod non possit oppo ni exceptio simulationis. poterit adi ri episcopus. quia hoc est contra ius naturale: quia vbi deficit consensus. deficit ius na- turale. ita notat Bal. in consilio. v. in iiij. li. Et nolo omittere vnam glo. sing. in cle. j. de seques. posse. que vo luit quod licet tollatur omnis exceptio nul litatis. tamen non tollitur exceptio incompe- tentie iudicis nisi dicatur. et de quo glo. fa- cit mentionem Ab. in. c. pastoralis. de excep. in. c. j. de re iudi. in c. licet de elec. Sed allego tibi glosam in contrarium in cle. j. in ver. pende- re. de re iudi. Et ideo recurre ad Alex. in dicto §. quia opus. adde etiam Bar. in. l. ij. §. pretor. ff. qui sa tisda. cogan. in. l. diuus. ff. de testa. mili. in. l. iij. §. condemnatum. ff. de re iudi. ¶ Scias quod iudex potest pre figere terminum partibus absque eo quod citet per nuncium. vt in capitulo. quoniam Abb. quia monitio a iudi ce facta habet vim trine citationis. Et est textus singularis in. l. ij. C. quando et quando iudex. secundum verum intel lectum quem sequitur glo notabi. in. c. consuluit. hoc eodem ti. Nota ex glo. j. consequenti. quod vbi iudices sunt dele gati simpliciter. quod nullum actum iu risdictionalem potest facere vnus sine altero. licet glosa notabilis de iure ciuili teneat contrarium in. l. pomponius. alias incipit si vni. ff. de re iudi. Sed Bartho. ibi reprobat illam glosam secundum Abb. Sed tu di- cas quod Abb. errauit. quia immo. glo. tenet hoc. nec dicit illud quod dicit Ab. Et nota etiam singulariter ex ex eadem glo. quod stante illa clausula quod si non omnes. quod durante impedimen to potest alter solus procedere: sed eo cessante debet procede cum col lega. Et quia tex. j dic. c. quem Abbas allegatur quotidie quod dispositio di- citur realis quando est contemplata di- gnitas persone que transit in succes- sorem: et in dubio videtur contempla ta si dispositio est fundata super no mine dignitatis. quandoque est personalis scilicet quando est fundata super persona: et in du bio videtur fundata super persona si est concepta sub nomine proprio. Li- mita tamen ista vt non procedat quando verba vel materia subiecta innue- rent quod dispositio deberet esse per- sonalis. nam tunc erit sic censenda non obstante quod sit expressum nomen appellatiuum. exemplum in verbis vt si papa commisit causam ipso flo rentino expresso nomine dignitatis tamen. sed dixit quod commissionem faciebat propter acu-

men sese sue et trāsactā in eo vitā p que pba patz q habuit respectum ad psonā. nō ad dignitatē. hoc colligit fm Ab. ex dictis Joā. an. in regu. priuilegiū: et per Inno. in c. si. hoc eodē titu. exēplū habe etiaz in materia subiecta. vt si excōicat episcopus Senēsis. expsso noie dignitatis tm. non transit excōicatio in successorem qui nō reperitur contumax vel delinquens. Textus est cum glosa notabi. in capitu. aduersus. de immu. eccle. et non omittas etiaz glo. notabilē in. c. q. in p. mortuo. et in p. expsserit. d testamen. in vj. Sed quid si est expssum nomen proprium et appellatiuum simul.

Dicas q si precedit nomen propum dispositio est psonalis. Secus si nomen dignitatis. quod tū intellige quando disponens habebat familiaritatē seu notitiā persone. Si autē non habet notitiam psone videtur considerasse dignitatem. Et hec pclusio fm Ab. pbatur in duabus legibus simul iunctis i. l. si cōmunis seruus. vbi tex. sigularis. ff. d stipula. seruo. et in. l. qui habebat ff. de re dub. Et vide Bartho. l. dicta. l. si cōis seruus. Et nota q cōmissio facta canonico nō transit in successorem. licet talis commissio requirat expressionē proprij nois: quia als esset incerta: qz canonicus non habet successorem in onere et honore: sed capitulū sibi succedit vt notat glosa et Innocen. in capi. quod sicut. de elec. Sed dubitatur quid si cōmissio fuit facta vicario episcopi. hoc tangitur per glosam in cle. et si principalis. de rescrip. Sed conclude q talis commissio trāsit i successorē. hoc tenet Pau. de liaza. et Cardi. et Abbas in dicto capitulo. quoniam Abbas. licet argumentetur in contrarium d subtilitate iuris. ¶ Nota etiam q vbi in delegatione sunt expressa duo nomina appellatiua quorum vtrumqz est capax delegationis. vt si scribatur alicui qui est prepositus et Archydiaconus ex dispensatione. ipo mortuo ille dignitates conferantur duobus. ambo succedunt in delegatione secundum Joannem Andream in regu. rationi. in mercuria. quem refert et sequitur Abbas. ¶ Sed pone causa fuit commissa episcopo florentie. qui pēdente questione fuit electus Archiepiscopus illius ciuitatis. nunquid poterit Archiepiscopus cognoscere. ¶ Et pclude q sic: quia adiectio et augmētatio dignitatis nō mutat substātiā psone nec honorez pristinū. l. pe. ff. de sena. ¶ Ex hoc inducitur ad questionem quotidianam. que accidit sepe inter lusores ad scacos. quia vnus se obligat dare alteri. Scacum mattum cum pedona. si efficitur postea regina. et cum illa dat scacum mattum. an videatur satis fecisse. De quo per Bartholum in. l. legatis seruis. §. si ex officio. ff. de lega. iij. in. l. ij. C. de suspec. tuto. ¶ Sed conclude q aut promisit dare cum certa pedona: et hoc non est curandum si est effecta regina. Secus si promisit dare simpliciter cuz pedona. ista est conclusio Joannis andree. quez refert et sequitur Abbas. Et tu adde Roma. in. l. maritum in id ff. solu. ma. qui proprie loquitur de epō qui fuit creatus archiepiscopus ¶ Et adde iura dicentia q dignitas nemini debet esse nociua. l. non dubium. C. de testa. l. si longius. ff. de iudi. in auctenti. consti. que de dignitate. §. illud. l. falsa. §. j. Et iste est notabilis textus. ff. de cond. et demon. notat Baldus in. l. ad inuidiam. C. quod metus cau. Jo. de immo. in capitulo. vt quisqz. de vita et honestate clericorum. Nota vnum textum qui quotidie allegatur in capitulo. super eo. q pricepo nō psumit velle piudicare iuri ter.

206

tij. de quo non faciat mentionem. Et adde textum in. c. audita. de re sti. spoli. in ca. licet. de offi. ordi. in capitulo. ex tuarum. de auc. & vsu. pal. in. l. nec auus. C. de emanci. libe. Et quod notat Innocentius in capitu. cum dilecti. de dona. Ab. in consilio primo. glo. in cap. nunc vero. ix. quest. iij. in. c. basilicas. de cō secra. dist. j. Et Bal. in ti. de pa. cō stan. in ver. amplius. vbi dixit q̄ nō est boni principis vnum altare coo perire & aliud discooperire. in. l. j. §. cum autem. C. de cadu. tollen. in l. ij. C. de commu. reruꝫ aliena. Nota etiam vnum ex illo tex. ad quod quotidie allegatur. q̄ clausula appellatione remota operatur vires suas respectu partium. non autem respectu tertij comparētis pro suo interesse. Ex quo sequitur ex illo textu q̄ delegatus recipit potestatem etiam cognoscendi inter tertios comparentes pro suo interesse. Et nota singulariter glosam in dicto. c. super eo. in ver. tenebit. q̄ si iudex presumit malitiā cōtra tertium volentem impedire pro interesse suo executionem sententie non debet illum audire nec curare ꝺ appellatione. Limita tñ glo. nisi offerret se velle probare incontinēti. qꝛ tunc p talem oblationeꝫ purgaꝛ suspicio malicie secundum Abb. Et adde etiam notata per glo. in. c. suscitata. de in integ. resti. ¶ Nota glosam. ij. in cap. causaꝫ matrimonij. q̄ vbi ꝺ necessitate requiriꝛ alicuius presentia ad certum actum non valet q̄ agitur in ipsius absentia. Secus si de honestate tantum debet esse presens. Et adde qꝺ notat glosa in. c. obeuntibus. lxiij. dis. in ꝟ. ꝯsensu. & in ꝟ. cor. Et qꝺ notat glo. singulr̄ in. c. fundamenta. §. decet. in ver. contingeret. de elec. in. vj. que vult q̄ ꝺ honestate papa requirit consilium fratrum non de necessitate, ergo si non requirit valet actus. ¶ Tu scis dispositioneꝫ dicti capitu. causam. q̄ si cā est simplr̄ delegata a duobus q̄ alterius sn̄ia non tenet. Sed quid in delegatis ad vniuersitatē causarū. nunqd possint separatim procedere. glo. & Bartholus in. l. si vni. ff. de re iudi. q̄ sic. vt in hoc equiparentur ordinarijs. Sed contra istud dictum insurgit Abbas adducens per locum a speciali textum singularē iūcta glo. in capi. vt officium. in ꝟ. separatim. de here. in. vj. Ex quo infert q̄ si epūs in aliqua pte diocesis constituit plures officiales non habent ptātem in solidum nisi sit sibi data. Et dicuntur delegati ad vniuersitatem causarum. glosa est notabilis in. c. Romana. de appella. in. vj. Nota tamen vnum dictuꝫ singulare q̄ si sunt tres vel plures iudices: & vnus iurat q̄ non potest sibi liquere de causa. possunt alij sententiare. Textus est singularis fm̄ vnum intellectum in dicta. l. si vni. quem sequitur ibi glo. & Bartho. & Innocē. in. c. Rainaldus. de testa. ¶ Fuit semel dubitatum in vna vniuersitate. nunquid scholaris qui hꝫ intrare examē doctorū possit recusare aliqueꝫ doctorē vt suspectū Et Abbas in capitulo. causam. q̄ tenet q̄ sic. ex legitima causa. quia est tāq̄ testis & testes debent carere omni suspitione. Sed aduerte quia potest dici q̄ non requiratur expressio alicuius cause: sed sufficit solum iuramentum scolaris. Nec obstat q̄ in teste vt repellatur requiratur legitima causa: quia testis iurat: sed doctor non. Et ideo formatur ibi ista questio. quia text. in dicto capitulo causaꝫ. que vult q̄ iudex potest recusari vt suspectꝰ non solum quando est solus: sed etiam quando hꝫ collegas. Nota etiam illum textum cum sua glosa: quia habes aliquos casus legitimos recusandi iudicem. ¶ Tu ha

bnisti in tit. de appella. q potest appellari ad papã omisso medio. Sz volo dare tibi vnam singularem limitationem quando delegatus pape subdelegauit non in totum. quia tunc non ad papam: sed ad ipsuz delegatum appellari debet. Text. est singularis in. c. cũ te consulente. eodem ti. Sed tu adde etiaz tex. in. c. super questionum. §. porro. eod. tit. Hoc tamen limita per text. in. c. si is cui. eo. ti. in. vj. Secundo limita per ea que habentur in. c. si a subdelegato. eo. ti. in. vj. ¶ Nota q videtur cẽ verior opinio: q ad perpetuãdam iurisdictionem delegatam requiritur citatio per tex. in. c. gratũ. hoc eo. ti. z in. c. fi. de offi. lega. Et istam opinionem tenet Ab. in. c. relatum. referens archi. z Cal. idem tenere. licet. Hostien. aliter loquatur. Et tu adde Bart. in. l. more. ff. de iurisdi. om. iudi. z ideo morte delegantis re integra expirat iurisdictio delegata. quia per mortem ipsius extinguitur iurisdictio sua. z per consequens exitnguiturpotestas delegata. Sed per exercitium iurisdictionis ante mortem delegantis iurisdictio radicatur in personam delegati. ita q efficaciter transiuit in eam. ideo morte ipsius non extinguitur iurisdictio. z per eãdem rationẽ concludit Ab. idem in iurisdictiõe delegata ad vniuersitatem causaꝶ per tex. a speciali. in. c. ne aliqui. de here. in. vj. Nota tamen q recipiẽs preceptum tenetur illud adimplere non obstãte morte precipiẽtis. tex. est secundũ Abb. iuncta glo. in. §. z hoc vero iubemus. in aucten. vt nulli iudicium. Et per Bart. in. l. z qr. ff. de iurisdict. om. iudi. quam legit cum. l. more. Nam cum preceptum fiat al's habenti potestatem non datur noua potestas: sed potius excitatur antiqua. c. licet. c. penul. de offi. ordi. E per hoc cõcludit Abb. q si iudex mandauit nuncio vt mitteret aliquem in possessionem: licet iudex moriatur re integra tenetur nihilominus nuncius exequi mandatum. quod dicit esse notabile. Et ĩ dictum Barto. in dic. l. z quã legit. cum. l. more. z in. l. fundi. ff. de acq. possess. Et idem vult Ange. ibi. in licentia data de capiendo debitore quod limitat verum causa cognita: al's finito officio finitur virt9 dicte licentie. l. fi. ff. de pe. Limitat tamẽ nisi consuetudo esset in contrarium secundũ Bal. in. l. si de interpretatione. ff. de legi. Et dum dictum est supra: q perpetuatur iurisdictio p citationez. Dicas q non requiritur q citatio peruenerit ad partes: satis enim est q emanauerit a iudice. glo. est notabilis in cle. .ij. in ver. ad partem. vt lite penden. secundum Ab. in. c. gratum. eo. ti. Pro q text. ibi. in ver. proposito citationis. edicto. Et nota tex. in dic. c. gratũ. qa semper allegatur q appellans renunciat appellationi: si postea litigat coram iudice a quo appellauit. quia per actum contrarium subsequentez renunciatur actui precedẽti. c. solicitudinem. de appell. quod tamen limita procedere in appellatione interposita. secus in interponenda. Ita dicit Inno. in dic. c. sollicitudinem. de quo ibi per doc. Limita etiam per glo. notabilem in. c. si a iudice. in ver. si a teneris. de appel. in. vj. Limita etiam per glo. singularẽ in. c. cũ venissent. in ver. obtulit. de eo qui mit. in. posess. Et nota ex glo. .ij. cum ibi notatis per docto. q communiter tenetur q morte delegantis re integra expirat delegatio: etiam si delegatus ignorauerit mortem delegantis. z procedat quia processus erit nullus. Iura el loquuntur indistincte. de quo per Bar. in. l. more. ff. de iurisdict. om. iudi. Nec obstat. l. barbarius. ff. de offi. preto. quia ibi nõ interuenit solum communis error: sed etiaz cum

207

nauit officium ab habente potestatem: et durabat iurisdictio ipsius committentis. ¶ Nota ea que tanguntur per glo. et docto. in c. prudētiā. si plures sūt deputati ad vnū officiū: vt qsi papa deputaret duos legatos in eadē prouincia: vel episcopus cōstitueret sibi duos vicarios in eodem loco: non distinguendo eorum officia. quod quilibet ordinarius potest procedere separatim: licet non detur impedimentum alterius de quo per glo. in. l. si vni. ff. de re iudi. l. c. ij. de arbi. l. vi. in. c. vt officium. in ver. separati. de here. in. vi. per Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de. excer. in. l. j. ff. de offi. cōsu. Si tamen causa fuit cepta coram vno ex ordinariis. non potest coram alio promoueri: et finiri. nisi detur impedimētum primi. vt est tex. notabilis in dicta. l. si vni. Et ibi per Bar. vbi eleganter loquitur in materia. et ibi ponit qn̄ iurisdictio erat penes vnum et deriuauit i plēs heredes: q̄rit eīn ipse sūt plēs heredes vni⁹ comitis habentis iurisdictionē q̄ succedunt in illa iurisdictione quilibet solus poterit iudicare. quod limitat nisi in exercitio illi⁹ iurisdictionis spectat ad eos cōmodū: vl' incōmodū: qr tūc vn⁹ sol⁹ nō poterit iudicare: nisi constet aliū nolle vel non posse et ideo quando tratatur de commodo mulctarum vel penarum vn⁹ solus non poterit iudicare. Sed aduerte quia aliqui volunt in hoc casu quod iurisdictio sit apud quemlibet in solidum. sed exercitium sit apud omnes simul. et ideo Pau. de cast. consuluit quod deberent ponere communiter vicarium ne subditi in plures iudices distinguerentur. sed tu potes tenere opinionem Bartoli. quem videtur sequi Ab. Quid autē si sunt plures delegati ad vniuersitatem causarum. glos. et Barto. in dicta. l. si vni. tenent quod possunt separatim procedere. Sed Abb. tenet contrarium in. c. causas. hoc eodem titu. per tex. singularem iunc. glo. in. c. vt officium. in ver. separatim. de here. in. vi. per locum a speciali. et dicit quod iura allegata per gl. et Bar. loquuntur in alia materia. Si autem sunt plures delegati ad vnam causam: dicas aut sunt delegati simpliciter: aut cum clausula. vt in dict. c. prudentiam. in princi. et in. c. cum plures. eodem titu. in. vi. Et nota tu canonista quod quando sūt plures tutores vel curatores quod potestas competit in solidum. Unde quilibet tutor et curator potest administrare officium. l. fi. C. de auct. pres. Quod tamen limita vt ibi dicitur in tex. per quem tex potest dici notabiliter secundum Ab. quod ordinarij vel delegati ad vniuersitatem causarum non possunt separatim exercere aliquem actum per quem finiatur eorum iurisdictio. Et aduerte quod Ab. in istis verbis videtur quod sit sibi contrarius dum loquitur de delegatis ad vniuersitatem causarum: quia supra conclusit quod non possunt separatim procedere Nota etiam quod vbi plures sunt deputati vniuersali negociatiōi: vt sunt plures exercitores vel institores. habent isti potestatem in solidum nisi aliter sit dictum in commissione. tex. habes notabilem in. dic. l. j. §. si plures. ff. de exerci. Si autē sunt plures procuratores deputati ad certam causam non habent potestatem in solidum nisi sit dictum. l. pluribus. ff. de procura. c. si duo. eo. titu. in. vi. De pluribus executoribus dicas in. c. fi. de testa. in. vi. Et nota vnam pulchram theoricā Inno. in dic. c. prudentiam. quod vbicunque actus est nullus ex defectu solennitatatis cuius suppletio non dependet a potestate mea: non possum habere ratum id quod fuit gestum nomine meo: et ideo sententia lata a iudice penitus alieno nō po-

test haberi rata a iudice proprio. secus est in papa: quia ipse potest ratificare sententiam nullam. Et adde notata per docto. in l. j. ff. de fe. in l. j. C. qui pro sua iurisdic. Bartol. in l. licet. ff. de iudi. in l. obseruare. ff. de offi. pro consu. et lega. et in istis locis tractatur an sententia nulla possit validari consensu partium: et communis est conclusio: q non si est nulla alia ratione. q p defectum consensus. Et nota etiã ex glo. in vlti. q. q partes non possunt consentire etiam expresse vt duo pcedant sine tertio. Nota glo. in ℣. non ostenderit. q delegatus qui debet proficisci extra domicilium suum poterit a principio petere expẽsas a partibus. Sed intellige glo. secundum Ab. quando iudex esset ita impotens q non posset suis sumptibus itinerare: als secundum Hosti. non debet a principio petere cũ adhuc expense non sint certe nõ potest eas petere. Et nota ex his que tanguntur in tex. et glo. in ver. canonice. et quod ibi per doc. q nisi prius constet de impedimento non valet processus: etiam si in veritate erat impeditus. Et facit quod notat Bart. in l. multum. ff. de condi. et demon. Nota etiã glo. in ver. per certum nunciũ. in prin. q iudici est facienda fides. Cui adde tex. in l. quinquaginta. ff. ꝺ proba. in l. j. C. de condi. ob turp. cau. i. l. j. C. ꝺ re. alie. nõ alie. in l. j. C. quo. bo. i. l. iũ. C. de admi. tuto. in l. si presidi. C. ꝺ dona. ante nup. in l. si probatus. C. communi. diui. in l. generaliter. C. de non numera. pecu. in l. ij. C. de remis. pigno. in c. ex literis. de proba. Et in ea. glo. ad finẽ adde glo. que tenet contrarium. in c. placuit. xviij. dist. in ver. literatorie. q imo creditur etiam nuncio sine literis: quãdo est talis cui credi possit. Et allegat etiam ibi glo. tex. istuz. Et an literis sit credendũ adde Bar. in l. si publicanus. §. j. ff. de publi. q dicit q creditur literis officialis. et tex. in l. mulierẽ. C. si manci. ita veni ne prosti. in l. ea quidem. cũ glo. in ℣. cõtineat. C. si mãcip. ita alie. vt manu. in l. prohibitum. C. de iu. fis. li. x. in l. j. C. de exact. tribu. li. x. in l. si quis decurio. C. de decurio. li. x. in c. penul. et fi. lxxx. dist. Nota glo. in §. adijcimus. in ver. cum possit. q non tenetur quis exequi delegationem pape sibi iniunctam cum graui damno rerum suarum. Et intellige vt dictũ est cuz graui. qđ tñ limita non procedere quãdo apparet de precisa intentione pape. tũc sibi parendum est sm Ab. Et nota glo. in ver. arguendus. nunquid nolens exequi mandatuz pape possit puniri. et istam glo. tenuit Joã. an. in c. si. de rescrip. Nota tamen sm Abb. q ordinarius poterit punire contemnentem exequi mandatum pape: non vt delegatũ: sed vt perseuerantẽ in crimine: ex quo noluit acceptare mandatuz. ¶ Nota singlr glo. in §. sexta. in ver. ex confessione. quia ad illam quotidie fit remissio. Et nota q cõmunis opinio videtur esse q in exceptionibus dilatorijs non debet lis contestari. iurari de calumnia. neqꝫ libellus offerri. No. et glo. et nõ tradas obliuõi l in ℣. aliã iustã cãm. q ĩpetrans rescriptũ sup cã iã inchoata corã ordinario debet facere mentionem ꝺ pcessu ordinarij. als rescriptũ ẽ surrepticiũ. cui adde gl. i. c. vt debitꝰ. de appel. No. gl. i. ℣. ad excõicatorẽ. i. fi. quã cõit sequũtur doc. Volo tibi dicere vnũ pulc. casũ. q delegatꝰ cognosci ꝺ cã pſꝰ separata a cã sibi ꝯmissa qñ scz venit accessorie: saltẽ ad accessoriũ cãe sue: vt nota bñr pbat in c. prudẽtiã. §. si ℣o. qđ est mẽorie ꝯmẽdãdũ. sm Abb. ibi Scias q factum iudicis nõ rite pcedentis equiparat facto priuati. tex. est notabilis sm Ab. in c. cum

causa. Probatur etiam notabiliter tex. ille q auctoritas iudicis iniuste procedentis non excusat a restitutione fructuum perceptorum. Et adde notata per Bar. in. l. iuste. ff. de acqui. possess. Uolo tradere tibi pulchram limitationem. tu debes scire dispositionem. l. si fundum. C. de rei vendi. q titulus excusat etiã malefidei possessorem a fructibus percipiendis. quia hoc non procedit quando titulus habebatur pro non titulo. glo: habes notabilem in dic. c. cum causa. que est fi. & sic ubi titulus est cõtra iuris dispositionẽ habetur pro non titulo & non excusat a fructibus percipiendis. Et adde glo. notabilem in. c. nõ liceat pape. xij. q. ij. in ver. cum fructibus. Et adde glo. in dic. l. si fundum. in ver. percepisse. que enumerat cas⁹ in quibus titulus nõ excusat a percipiendis. & in. l. sed & partus. in prin ci. in ver. ponũt. ff. quod metus causa. Nota ex glo. j. bonam theoricã quam obseruare debent plures officiales. cum habent potestatem procedendi dato impedimento vel volũtate alicuius eorum. cui adde dictũ Inno. in. c. cum nobis. de elec. dum dicit notabiliter ibi: q canonici nõ pñt citare concanonicum. Ad idem quod notat Inno. i. c. ij. de ope. noui. nũc. in. c. j. de maio. & obe. Nota etiam ex eadẽ glo. q iste requisitiones que fiunt de pari ad parem debent esse trine sicut iudiciales. Sed in contrarium habes glo. notabilem in. c. si episcopus. xviij. dist. que dr: q ad actum extraiudicialem sufficit vnica requisitio. Et adde text. cum glo. in cle. j. in ver. requisierit. & tex. cum glo. fi. in. l. ea quidẽ. C. si manci. fue. aliena. vbi notabiliter habetur quando quis citatur in iudicio vt compareat si sua putauerit interesse. q sufficit vnica citatio. Nota tñ singlr q vbi reqsitio fit ad cõuincendã negligẽtiã superioris in aliquo actu requiritur trina requisitio. tex. est singularis in. c. j. de supplen. negli. prela. ¶ Si tu vis scire aliquas causas legitimas recusandi iudices. vide glo. j. in. c. cum super. Et nota ex illo tex. vnum modum presumendi inimicitiam. quia si quando datur pax in ecclesia nõ vult admittere alium ad osculũ pacis secũdũ cõsuetudinem ille presumitur inimicus. Nota etiam q mine iudicis probant iustam cãm eũ recusandi. Et nota eundem text. in alio: q cum vertitur questio inter p̄latum & capitulum. non est necesse q detur curator caplo. sed ipsum capitulũ per se vel per alium potest esse in iudicio. quẽ tex. commẽda memorie ẽm Abb. quia nemo ad hoc eum allegat. Nota ex glo. in ver. appellationem. q si iudex proposita exceptione procedit ad vlteriora. videtur interloqui contra exceptionem propositam. ita q ex hoc solo potest quis appellare quia perinde est acsi expresse iudex fuisset interlocutus contra exceptionem. cui adde notata in. c. ex parte. ij. de appel. Et nota pro intellectu. c. cũ super. vnum pulchrũ dictum Host. q si ordinari⁹: vl delegat⁹ associãt sibi iudicẽ incõptẽtẽ ex ignorãtia facti. tenet qd agit. Sec⁹ si ex iure ignorãtia. vt l. d. c. cũ sup. qd est nota. in practica ẽm Ab. Nota glo. in ver. pfessus. qr ponit pulchra exempla. ¶ Uolo tibi allegare vnũ tex. multũ sing. ẽm Ab. q iudici dat potestas pcendi cõtumaci & expectãdi eũ in diẽ sequentẽ: nec ps aduersa põt iudici ɔdicere: qr vtit ptãte sibi a lege tradita in. c. ɔsuluit. Ex quo ifert q multũ pdest habere iudicẽ fauorabilẽ saltẽ i istis arbitrarijs. qd facit contra pcuratores: & ptes q exasperãt iudicẽ ẽm Ab. Et ex eod. text. habes aliud memorie commendandum q vbi quis citat vt cõpareat certa die: nec hora de-

terminatur debet citatus comparere tali hora qua iudex possit incipere et finire actum incumbentem. Et dicit Abb. quod nescit alibi ita bonum tex. et facit quod voluit Inno. in c. cum nobis. de electione. Ex quo dicto infert Ab. quod si iudex est solitus certa hora sedere: citatus simpliciter ad diem debet comparere hora qua iudex solet iudicare. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edili. edi. cui adde Bal. in l. more. ff. de fe. in c. j. de milite vasallo qui contu. est. Et nota ex eodem tex. quod licet iudex possit expectare contumacem in diem sequentem: tamen non requiritur noua citatio: Si tamen die statuto iudex non sedet propter aliquod impedimentum non debet alia die procedere sine noua citatione: quia partes non possunt diuinare. et ita intelligit Ab. notata per Bar. in l. si. ff. quod vi aut clam. Et ibi dicit Bar. quod si tu es citatus ad aliquem actum qui debet fieri in nonis: vel vespis. ille actus tunc debet fieri illa hora in qua es citatus. Sed si fieret post aliam horam tunc actus qui fieret non valeret: quia esset factus parte non citata. quod est memorie commendandum secundum Bar. et idem vult Bar. in l. aut qui aliter. ff. eo. ti. quod vi aut clam. quod tamen videtur limitandum per ea que habentur in hoc. c. consuluit. nisi iudex distulerit in diem sequentem. Adde etiam quod notat Bar. in l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infec. in l. consentaneum. C. quomodo et quando iu. in l. statu liberos. §. stichus. ff. de stat. libe. vbi dixit quod si aliquis est citatus ad respondum libello: et est contumax non potest vltra procedi: nisi dicatur: cito te vt venias responsurus libello. alias procedetur contra te tua absentia non obstante. Dicit etiam quod citatus generaliter ad processum debet citari ad sententiam. Adde etiam quod notabiliter dicit Bar. in extraua. ad reprimendum. in ver. super dicto crimine: et quod notat Bar. in l. iij. §. si ad diem. ff. de re mil. ¶ Fuit semel vnus qui voluit scire que differentia erat quando aliquis absoluitur a termino: et quando absoluitur ab instantia iudicis. Et respondi quod erat magna: quia quando aliquis absoluitur a termino non requiritur alia citatio. nec pereunt alia acta litis: sed solum tollitur iste terminus prefixus. sed vbi absoluitur ab instantia requiritur citatio. debet enim absens citari iterum vt est dictum notabile Innoc. in c. ad petitionem. de accu. quod in hoc requiritur trina citatio quia agitur de magno preiudicio partis absentis. cum per hoc pereant omnia acta litis vt in l. properandum. §. j. C. de iudi. vnde oportebit de nouo incipere causam non tamen pereunt alia acta cause. vt sunt attestationes: confessiones. et similia. de quo per Bar. in l. cum lite mortua. ff. iudi. solu i. Et ibi dicit notabiliter Bar. quod acta pertinentia ad litis ordinationem pereunt quo ad actus futuros: sed quo ad actus iam perfectos et consumatos remanent. vt quia efficitur malefidei possessor per litis contestationem. quod actio perpetuetur. quod fiat res litigiosa. non pereunt quo ad istos actus. Et adde quod notat Bal. in l. edita. in viij. et ix. q. C. de eden. qui querit si finita est iurisdictio delegati: quia reuocatus est an ex eisdem actis cognoscet ordinarius. Adde etiam quod notat Bal. in l. ij. C. de eden. in l. ij. C. de fructi. et li. expen. in l. gesta. C. de re iudi. in tit. de pa. constan. in ver. in causis. Et potest peti hec absolutio ab instantia non solum post litem contestatam vt in dic. l. properandum. sed etiam ante: vt in aucten. qui semel C. quomodo et quando iu. Et nota glo. in ver. nisi gratiam. quod licet iudex possit parcere parti contumaci vt dictum est quo ad hoc quod non expleat actum in sui absentia. non tamen potest

209

parcere quo minus condemnet eũ in expensis parti presenti. Et cum glo. videtur transire Inno. Hosti. ꝛ Ab. licet Jo. an. ꝛ Ant. de bu. videantur tenere contrarium. Sed tu tene glo. quia eius opinio est magis rationabilis. Nota glo. in ver. terminum peremptorium. que notabiliter allegatur ꝙ non valet sentẽtia lata in absentia partis: nisi precesserit trina citatio aut vna peremptoria. cui adde tex. ꝛ glo. in cle. se pe. in ver. n ũperemptorio. de verbo. signi. Et Jo. an. dicit ꝙ requiritur trina citatio in ingressu litis. et ad sententiam audiendaꝫ. In alijs actibus sufficit vna ꝛ simplex citatio. Ad idem Bart. in. l. si finita. §. iulianus. ff. d̃ dam. infec. Ab. tamẽ refert Inno. in. c. ad petitionem. d̃ accu. ꝙ vbicunqꝫ iudex vult procedere ad ea que sunt grauis preiudicij. debet premittere trinam citationem vel vnicam peremptoriam. qđ dicit Ab. esse notabile. Dicit etiaꝫ notabiliter Inno. ibi ꝙ si pars citata prima vice respondet se nolle venire: ꝙ non tenetur eum amplius citare iudex. licet actus de se requirat trinam citationem. de quo per Ab. in. c. cum parati. de appel. Et tu ad de Bar. in. l. fi. ff. de in integrum resti. qui plus dicit ꝙ etiã si nunqꝫ fuisset citatus. sed dixit ꝙ nunqꝫ cõpareret corã illo iudice nõ est vlteri⁹ citandus. quod dicit memorie commendandum. Sed contra hoc allego glo. in. c. venerabilibus. in ver. i iudicio. de senten. excom. in. vj. ꝛ id vide per Bar. in. l. ex cõsensu. §. cũ qui. ff. de appella. qui allegat illam glo. Et nota singulare dictum bal. in. l. ij. C. quomodo ꝛ quãdo iu. ꝙ si semel citatus ascendit equum ꝛ vadit vltra mare non est amplius citand⁹. Et nõ omitto glo. notabileꝫ in. l. j. §. fi. in glos. magna. in fine. ff. si quis ius dicen. non obtemp. que vult ꝙ causa etiam iniusta excusat etiam a contumacia vera. ꝛ ibi bal. ponit exemplum quia erat implicitus multis negocijs. per hoc quia excusat a vero dolo. l. plagij. cũ gl. C. de plagia. Et illam glos. videtur sequi. Bar. ibi. licet aliqui teneant contra ipsam. vt Cy. ꝛ Bal. in l. deberi. C. de fideicom. liber. de q̃ per Bal. in. l. ea que. C. quomodo ꝛ quando iu. ꝛ videtur committi iudicis arbitrio quando excusetur alicuius contumacia. ¶ Nota etiam dic. glo. in alio singulariter ꝙ requisitio iudicis facta in presentia partis habet vim trine citationis. ꝛ est tex. singularis secunduꝫ vnum intellectum in. l. ij. C. quomodo ꝛ quando iu. Et ad ea que dicit glos. id v er. extunc. adde glo. notabileꝫ in. c. ꝛ si christus. de iureiuran. in §. seruandum. ꝙ licet iudex ordinarius si iudicet vltia die termini sui. tamen si ferat sententiam vel alium actum exerceat tenet actus. Et hãc glos. approbat Bart. in. l. euꝫ qui. ff. de iurisdict. om. iudi. Nota glos. ver. tenebras. dicas tamen si pars appellauit non tenet sententia ꝛ ẽt si excepit: ꝛ recessit. intellige ergo glo. quando est lata contra presentem: quia videtur renunciare iuri suo. potest tamẽ iudex de nocte ferre sententiam propter multitudinẽ causarum. Ad hoc allegatur Bal. in prohemio ffrorum. §. itaqꝫ.

¶ Fui interrogatus semel vbi haberetur in iure ꝙ causa posset committi episcopo: ꝛ vicario simul. dixi ꝙ erat textus in. c. insinuante. probat etiam ille tex. ꝙ ex persona episcopi potest recusari eius vicarius Et nota ꝙ in dict. c. insinuante. videtur esse verior conclusio: ꝙ cõsanguineus prelati datus iudex in causa ecclesie possit recusari. ꝛ licet p̃latus posset esse iudex in causa ecclesie: tamen potest recusari secundum Abba. qui allegat Cynum in l. j. C. ne quis in sua cau. ꝛ notata p

fe in.c.cum venissent.de iudi. Nota ex glo.j.q si dominus est mihi suspectus possum totam familiam vt suspectam recusare. ¶ Nota etiam glo.q frater potest esse testis p fratre.adde notata per Bar.in.l. qui testamenta.§.j.ff.de testa.glo.iij.q.v.c.j.z in summa.per Ab.in.c. literas.de presump.z ibi dicetur. Itez vult illa gl.q minor causa repellat iudicem q testem.cui adde glo. in c.cum.R.eo.ti. Nota glo.in verb. postmodum.est effectus.que quotidie allegatur iuncto tex.quia limitat iura dicentia dilatorias debere proponi ante litem contestatam qr non procedunt quando exceptio dilatoria oritur post litem contestatã.de quo in.l.ij.C.d consor.eius.litis.z idem dicas secundus Ab. qñ non peruenit ad notitiaz nisi post litem contestatam.glo.est no.iij.q.vj §.exceptio.c.statutum..§.cum autẽ de rescrip.in.vj.in ver.recuset. Et adde que dicta sunt in rubri.de accu. Adde etiaz glo.singula.in.j. de elec.in.vj.secundũ Ab. q in casibus in quibus non fit litis contestatio. per primum actũ qui solet fieri post litem contestatam precluditur via omnibus dilatorijs proponendis. Et tu adde notata per Bart.in.l. nulla.C.d procu.in.l. properandũ. §.j.C.d iudi.i extraua.ad repmendũ.i.v.sine figura.in.l.post litez.ff. de procura.vbi dicit q in casibus i quibus non fit litis contestatio procurator efficitur dominus litis quãdo incipit tractare merita cause.

¶ Nota vt scias respondere q delegatus pape vsq ad annum integrum potest suã sententiã exequi.tex. est singularis qui semp allegatur i c.querenti.z intellige q ille annus erit continuus sm doct.quia omne tempus in dubio presumitur continuum.glo.est nota.in rubri. ff.de diuer.z tempo.prescrip. Et nota vnam pulchram regulam: q vbi a iure dat annus intelligitur d.ccclxv. diebus. Nec curandum est q tunc curat bisextus.tex.est notabilis in l.cum heres.§.stichus.ff.de sta.li. secundum Ab. Sed forte posset dici:q ille tex.ponat casum specialez fauore libertatis.z contra hoc adduco glo notabilem in.c.quam sit.i ver.mensez.de elec.in.vj. ¶ Nota glo.in ver.quadrimestre. duz dicit q in crimialibus statim sentẽtia potest mandari executioni. Et Abb. allegat Bar.in.l.qui vltimo. ff.de pe.z ibi dicit q debet differri executio vsq ad decẽ dies: licet de cõsuetudine seruetur contrariuz:z adde etiam Bar.in.l.non tantum. ff. de appel.in.l.si qua pena.ff.de verbo.sig.in.l.furti.§.j.ff.d his qui notan.infa. Et adde glo.multuz notabilem in.c.cum apud.xj. q.iij. que ponit casus in quibus in causa criminali differetur executio z ad istã glo.se remittit glo.in.c.sicut.ij.q.j. z quod notat Bar.in.l.pregnãtis. ff.de pe.in.l.j.§.si ea.ff.d vẽ.in possess.mit.in.l.is qui reus.in.v.colũ. ff.de publi.vbi dicit q ex causa potest pena mortis differri:vt in.l.penul.ff.de accu.vbi dixit q si iudici videretur calumniosa illa dilatio non debet supersedere. Adde etiã tex.singularẽ in.l.ad bestias. ff.de pe. ¶ Nota etiam glos.fin. dum facit differentiam inter confessum in causa ciuili z criminali. Adde Bartolum in.l.si confessus.ff. de custo. re. ¶ Nota glos.penul.in versicu. sed pone. quia vult q vsq ad annum semper possit delegatus se interponere ad conseruandam executionem sententie. quod intellige quando turbatio fit ex antiqua causa dumtaxat. ¶ Si aliquis interrogaret te:quanto tempore durat iurisdictio iudicis delegati. Quid responderes? Et dicas: q rescripta delegatoria sunt perpetua: durant enim tanto tempore quãto.

210

durat actio super qua conceduntur l.falso.C.de diuer.rescrip.nisi tamē remaneret rescriptum contrarium. Pro executione tamen sent: tic habet solum integrum annū vt dictum est sibi a lege concessum:ex quo infertur q vsqз ad annum potest absolue re excommunicatuз a se:sed post annum oportet recurrere ad delegantem. Et nota q etiam iste tex. procedit in subdelegato. quando delegatus subdelegauit in totuз.sed an pcedat in delegato inferioris a principe.hoc dependet ab illo dubio an delegatus inferioris possit exequi suam sententiam.an vero sit recurrendum ad ordinarium. De quo p Bar.in.l.a diuo pio.ff.de re iudi. p Ab.in.c.si quis contra clericum de fo.compe.z.de delegato principis adde pul.glo.de iure ciui.in.l. si qs missus.ff.ne vis fiat ei. ¶ Fuit semel dubitatum:an delegatus principis possit subdelegare causam appellatione remota. Et conclude q non z sic illa clausula respicit solum personam cui annectitur.vt probat in.c.super questionum. in prin. Si queritur an deputatus ad nudum ministerium possit tanq̄ suspectus recusari. Et conclude sic:q si pōt occulte grauare partem:potest merito vt suspectus recusari. Exēpli gratia: si alicui cōmitteretur nuda examinatio testium.nam in scribendo poterit ledere:z sic de similib9. Et ita loquitur tex. in di.c.sup questionum.iuncto.§.verum. Secus si non potest occulte ledere.vt puta si deputatur ad denunciandū aliquē excommunicatum vel ad citandum de quo in.c.nouit.de appel.vbi per Ab. Tu habuisti in ti.de arbi.q arbiter non dicitur proprie ferre sententiam. Pro quo habes optimum tex.in dic.c.super questionum. vbi probatur q proprie non fertur sententia nisi per iudicem: z litis contestatio proprie non fit nisi coraз iu

dice. Probat etiam tex.ille q delegatus potest subdelegare principium z medium cause: z sibi solum reseruare sententiā.debet tamen prius ea que acta sunt diligenter inuestigare. Et qz glo.in ṽ.derogatur. facit mentionem de interpretatiōe.vide glo.in.l.j.§.qui operas.ff.ad terculi.in.j.ff.ď origi.iuris.z cle.statutum.in ver.declaramus.de elec.

¶ Tu debes scire q delegatus ad vniuersitatem causarum potest subdelegare vnam causam.vt notatur in.c.cum causam.de appel.quid diceres de delegato ad vnam causam an possit subdelegare vnum articulum vnius cause.intelligendo de delegato ab inferiore a principe. Et conclude q potest subdelegare articulum non iurisdictionalem.vt cōmuniter concluditur in dic.c.super questionum.z adde notata per bar. in.l.more.ff.de iuris.om.iudi. p docto.in.l.a iudice.C.de iudi.cū Bartoldus.de re iudi.in.c.cum causaз. de appel.per Ci.z Bal. in.l.solet. ff.de iuris.om.iudi. quia habet solū exequi nudum ministerium. Limita tamen notabiliter nisi inferior delegando dederit expresse potestatem subdelegandi.glo.habes notabilē in.c.is cui.de offi dele.in.vj. Et qs proprie dicatur executor.est glo. in dic.c.in.ver.quaз executorem. z in fi.glo.conclude q ab' auditore non possuз appellare si exequitur sibi iniunctuз licet me grauet:quia nō est ille qui grauat:sed ille qui cōmisit. z ideo si sentio grauamen debeo appellare a committente non a cōmissario.nec etiam tenetur ipse recipere probationes grauaminis.de quo per Ab.in.c.interposita.de appell'. Nota glo.in ver.litis exordium. q in litis cōtestat:one dicitur proprie lis inchoari.nam illa que fiunt ante sunt potius ordinamenta ad litē inchoandam secundum Ab. Tu autē adde iura que probant q per litis

contestationē vʒ incipere iudiciū.l. cū fundus.ff.si cer.peta.auctē.qui semel.C.quō & qñ iu.l.amplius.ff. rem ra.ha.l.j.C.de iudi.Bartho. in.l.iudiciū.ff.de iudi.quãqʒ tñ vʒ ceptū per citationē.vt notatur i.l. vbi ceptū.ff.de iudi.instituta.de pe na teme.litig.in fi.sed illud est im= proprie.ea enim que fuit ante litis cōtestationeʒ dicunt̄ quedā pludia ad iudiciū.glo.ē notabi.de qua fu= it memor Ab.in auctenti.in medio litis.sacras iussiones non fieri.§.fi. in ver.prohemiis.quam pro valde no.alle.Bal.i.l.j.§.similiqʒ modo. C.d lati.libe.tollen.in aucten.cle= ricus.C.de epis.& cleri.in.l.si que= ramus.ff.de testa.in additionib⁹. Specu.in ti.de appel.in.vj.colū. in.l.more.ff.de iurisdic.om.iudi. Nota glo.in ver.alij delegare.que ponit differentiā iter ius canonicū & ciuile.vt de iure ciuili non possit iudex appellationis delegare cām appellationis.secus de iure canoni co. Nota etiam ex dicta glo.in ℣. quam executorem.q auditor habʒ iurisdictionem.quam tamen intelli ge respectu exequendi sibi iniuncti non autem in examinatione negocij & hanc glosam dicit Ab.singularē Et nota q dicitur auditor is cui committuntur media cause sine iu= risdictiōe:vt in dicto.c.super que= stionum.§.verum. Exemplū habe in articulis cause:vt de nuda rece ptione testium.vel de calculo ratio nis:& sic de similibus.Judex vero dicitur ille cui committitur articu= lus iurisdictionalis.¶Nō tradas obliuioni vnum dictum singulare doct.in dicto.§.verum.q potestas non habentis iurisdictioneʒ potest prorogari de re ad rem.etiam per tacitum consensum.nā si auditor p cederet vltra formā pte tacente vi deretur illa potestas prorogata:et dicit Ab.q nescit alibi tale dictū. Et nota per ea que habētur in glo sa.in ℣.assensu.q cōiter pludit q in eligendo assessorē nō requirit̄ cō sensus partiū:sed iudex potest eli= gere quem vult.maxime cum ex fa cto eius teneatur ſm Innocen.qđ verbū semper nota ſm Abb.¶Et scias q.§.porro.in.c.super questio num.pcordat cū textu in.c.cum te ñ.eodem.Nota glo.in.§.porro.in ver transfert.q delegatus non po= test dare ptātē subdelegato subde= legandi.secus est in ordinario dele gante.glosa est notabil̄ in.c.is cui. eo.ti.in.vj.qr cum ordinarius ha= beat potestatē vniuersaleʒ.virtute huius iurisdictionis potest dare po testatem subdelegandi.Et nota qr ñ.dictum dictum est q auditor pōt vt suspectus recusari.& habetur in .§.quē vero in dicto.c.sup questio= num.Queritur coram quo debeat pponi & pbari illa recusatio cōtra auditorē vel etiam subdelegatum Et dicas ſm Hostien.q pponēda est corā auditore vel subdelegato: & probanda coram delegato subde legante.Et iste est casus in quo re cusatio non probatur coram arbi= tris sed coram ipso delegante.No ta pro intellectu eorū que habētur in.c.cuʒ &c.& in.§.porro.q propter mixturam iurisdictionis delegate: & subdelegate dʒ appellari ad pri= muʒ delegantē.licet pro parte sub= delegauerit.vt est text⁹ notabilis in.§.si ℣o.nā ibi tex.loquit̄ qñ fue= runt duo delegati:& vnus pmisit al teri vices suas:& est ibi tex.notabi lis:q cēset̄ ex toto iurisdictio sub= delegata quo ad facultatē subdele gandi:& sic ille qui est pro parte de legatus principis:& pro parte dele gatus inferioris.rōne partis dele= gate ab inferiore nō potest subdele gare totam causam.quod est nota= bile.¶Nota practicam appellādi a iudice suspecto.nā primo debʒ p poni recusatiōis cā:& si non admit titur potest iterponi appellatio:qr

211

nunc iudex grauat in non admittendo legitimam recusationem. vt in §. fi. in dicto. c. super questionum. ¶ Commenda memorie tex. vt scias allegare in. c. pastoralis. in prin. ꝙ delegato a principe datur priuilegiũ a lege vt possit vices suas alteri subdelegare: et hoc priuilegiũ non habet delegatus ab inferiore l. a iudice. C. de iudi. c. cum causa. de appel. Et si aliquis quereret a te quomodo capiatur hic priceps. Rñdeas ꝙ capitur pro papa et imperatore et quolibet principe nõ recognoscente superiorẽ saltem in tẽporalib⁹. Et Ab. hic allegat Bartho. in duobus aut tribus locis: et tu adde Bar. i. l. relegati. ff. de pe. in. l. iij. ff. de mino. in. l. in muris. ff. ne quid in lo. publi. in. l. acta. §. j. de re iudi. in. l. j. §. si quis. ff. de appel. in. l. ij. ff. de iure fisci. in. l. cum senatus. ff. de rebus dub. in. l. ambiciosa. ff. de decre. ab ordi. faci. in. l. j. §. fi. ff. de questi. in. l. lex duodecim tabularum. ff. ad le. iulia. maiest. in. l. ꝯtinuus. §. cum quis. de ꝟbo. obli. in. l. j. §. de qua re. ff. de postul. in. l. j. §. interdum. ff. a quibus appel. nõ licet. in. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. in. l. itẽ veniunt §. ait senatus. ff. de peti. here. in. l. hostes. ff. de capti. in. l. infamem. ff. de publi. iudi. Et ego semꝑ intellexi hoc in illo principe nõ recognoscẽte imperatorẽ ex legitima prescriptiõe. vel de iure vt volunt aliqui dicere de rege francorũ. vt scripsi in repetitione. c. inter alia. de immu. eccle. Et probat etiam tex. ille ꝙ illa iurisdictio subdelegandi est ordinaria non delegata. nam iurisdictio que datur a lege est ordinaria Inno. in c. cũ ab ecclesiarũ. de offi. ordi. Et vt bene intelligas scias ꝙ delegatus subdelegare potest etiã nulla subsistente causa iusta: q2 nõ vult se implicare litigĩs: et etiã cõpellere renitentem et nolentem acceptare.

Secus si vult subdelegare in fraudem. q2 tunc nõ potest compellere ad subdelegationẽ acceptandã. vt detur magis cõiter concludi in dicto. c. pastoralis. opꝫ tamẽ ꝙ ex cõiecturis appareat de fraude et malicia. l. dolum. C. de dolo. Et dicit subdelegare maliciose quando facit vt placeat vni parti cuꝫ lesione alterius: quia forte vult amico suo subdelegare. Item vt ipse non incurrat odium partis et ponat subdelegatũ in illo periculo: vel quid simile. Et nota ꝙ delegatus pape potest subdelegare etiã epis et archiepiscopis indistincte. licet text. in dic. c. pastoralis. videatur dicere vrgente necessitate. Et dicit Ab. ꝙ cõis opinio ita se habꝫ: et ita practicatur. Fuit semel dubitatum an delegatus principis teneatur citare per nuncios publicos ordinariorum. Et fuit responsum ꝙ non. immo tenetur sibi eligere nuncium. vt est textus in dicto capi. pastoralis. §. item. cuꝫ in totum. tamen ille textus non videtur loqui de necessitate Et nota illũ textũ: q2 semꝑ allegatur iuncta glosa. ꝙ idem iuris quod est in toto. est in parte. adde tex. in. l. que de tota. ff. de rei vẽdi. in. l. qui scit. ff. de vsur. quod singulariter notat glosa in cle. j. de reb. eccle. non alie. in ver. possessiones. Commenda etiã memorie tex. qui quotidie solet allegari in. c. pastoralis. §. preterea. nam remotio appellationis in rescripto tollit effectum appellationis vt non habeat impedire executionẽ sententie nec deuoluere causam ad superiorẽ nisi a tempore quo superior ex certa sciã admisit appellationem. Nota glo. fi. ibi ad quam quotidie fit remissio. cũ queritur ad quem pertineat executio sñie si fuit appellatũ vtrũ ad primũ vel ad secundũ. Et videtur glosa tenere ꝙ scd̃s exeq̃tur. de qua materia per legistas in

l. pactū. §. qui prouocauit. ff. de pac. per Bartho. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. et per doct. hic. Et Ab. refert opinionem Innocen. quam dicit sibi placere q si iudex ad quem alid addidit vel detraxit ipsi priori sententie ipse habet exequi. quia sententia est sua. Aut nihil est additum vel detractum: et tunc primus exequitur non secundus. quod tamen videtur limitandum vt non procedat quando iudex secundus fuit motus ex nouis rationibus: et non ex primis. Et etiam si confirmatur prima sententia ex negligentia appellantis non prosequentis in tempore. executio pertinet ad primum secundum doc. cetera dic. vt hic per docto. et in locis allegatis. Sed quid in appellatione ab interlocutoria, iudex appellationis pronunciauit male appellatum et condemnauit appellantem in expensis prout facere debet. capitulo. vt debitus. de appella. quis habet exequi: et videtur concludi q primus. dict. ca. vt debitus. Dicit tamen Cal. quem sequitur Ab. q vbi primus nō posset exequi. quia forte post appellationem ab interlocutoria processit in causa. et tulit sententiam diffinitiuam. q secundus debet exequi ne condēnatio remaneat sine effectu: et sic dicit se obtinuisse in questione facti. Nota q quamuis sentētia sit iniusta: quia contra ius litigatoris lata. tamen aliter tenet et transit in rem iudicatā debet obedire ille cui mandatur executio talis sententie. text. est notabilis iuncta sua glo. in hac materia in. §. quia pro. quod tamen text. non procedit in sententia criminali corporis afflictiua. quia non tenetur quis ad mandatū superioris illam exequi secundum Inno. et sequitur Ab. Nota glo. in ver. si sciat. quia tractat quis dicatur merus executor: et quis dicatur mixtus: et quas exceptiones possunt et debēt admittere isti executores. Et pōt dici q executor mixtus est ille quando iudex tulit sententiam sed non cognouit de executione: sed mādauit eam alicui: et iste executor potest admittere omnes exceptiones concernentes ipsam executionem. et super eis pronūciare. Exēplū coram eo opponitur exceptio compēsationis vel quod nō debet vltra quam facere possit cōpelli: vel quid simile. Et de isto intelligitur textus in. l. et si non cognitio. C. si contra ius. Et est text. vbi per Bar. in. l. pemul. ff. de confes. exceptiones vero cōcernentes merita cause inferentes sententiam nullam debet admittere. non tamē super eis pronunciat: sed remittit causam ad superiorem et supersedet de quo in. c. de cetero. de re iudi. Sed purus et merus executor est ille quando iudex plene cognouit de causa et de executione facienda: et purum factum ipsius executionis alteri committit. de quo in. l. executorē. in. l. si vt proponis. C. de execut. rei iudi. vbi est pulchra glosa. cetera dic vt per docto. super hac glosa. Et nota etiam ex eadem q si sentētia est nulla non tenetur quis obedire mandato. Nota etiam aliud q omissio appellationis nō purgat vitium sententie quo minus pars possit habere regressum contra iudicem. Idem secundum glosam. si pars fecit quantum potuit. puta quia bis appellauit: et semper reportauit sentē tiam contrariā. cui adde Inno. in. c. sepe. de appella. in. c. sacro. de sen. excōi. quod est notabile secundum Abb. Ex quo sequitur q iura que dicūt q non appellans videtur consentire vt in ca. quod ad consultationem. de re iudi. l. l. ab eo. C. quō et quādo iu. procedūt in consensu interpretato nō vero. et presumitur ille cōsensus ad effectum vt illa sententia trāsiat in rem iudicatā. nec obstat parti agē ti contra iudicē exceptio rei iudicate Adde Bartho. i. l. j. in fi. principij. ff. de appel. in. l. fi. ff. de varijs: et ex

212

traor.cogni.vbi querit de arbitratore.in.l.iiij.§.ex quibus in.l. itē si res.ff.de alie.iudi.mutā.cau. fac. in.l.iiij.§.tam vicinū.ff.de dam.infec.ꝛ in fi.eiusdē.l.dicit Ange.singulariter ꝙ licet ille ꝯtra quē sunt late tres sentētie nō audiatur per viā iniquitatis vel nullitatis.cle.j.de re iudi.tum ꝯtra iudicē potest conqueri. Et vide Bar.no.in dic.l.fi. vbi eleganter ponit quō procedatur ꝯiudicē negligētē vel nolentē facere iusticiā.ꝛ in.l.iiij.§.in eum.ff.de dā.infec.vbi ꝯcludit ꝙ tenetur actione in factum ad interesse.ꝛ in.l. nō quicquid.§.j.ff.de iudi.in.l.j.C. quomodo ꝛ qñ iu. Et vide glo.notabi. in.c.hoc etiā placuit.ij.q.vj.in.c. dñs noster.xxiij.q.ij.ꝛ glo.insti. de obli.que ex quasi delic.in princip. Nota glo.in ver.tenetur.iu fi.quia semper allegatur ꝙ iudex dꝫ iudicare ſm allegata.licet habeat cōsciētiam in cōtrarium.cui adde glosaꝫ iij.c.j.in ver.canones.de offi.ordi. glo.ꝛ Bar.in.l.illicitas.§.veritas. ff.de offi.pſi.Bar.in.l.j.C.de his q̄ de sunt aduoca.pti. Volo tibi dicere vnum singulare dictum. ptor ciuitatis in fenestra existēs.si videt duos rixantes ꝛ non mittit familiam potest officio priuari.dictum est notabile Bal.in.l.j.§.quies.ff.de offi.prefec.vr.allegat Cy.in.l.si seruos.C.de noxali.qui loquitur de patre iudice habente filiū rixosum si non prouidet potest officio priuari qd est notabile. Et ponunt noderni.in.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.preli.ꝛ adde qd notat Bar.in.l. j.in fi.ff.de his que sunt sui vel alie iu.ꝙ iudex propter nimiam seueritatem potest priuari officio.remouetur etiam iudex propter nimiam negligentiam.l.mancipa.vbi per Bal.C.de ser.fugi.l.si quos.C.de offi.prefec.preto.vbi etiam dicitur ꝙ propter longam infirmitatem potest remoueri ab officio. Nota vnū notabile dictum Hostien.in dic.c. §.fi.ꝛ sequitur Abb.ꝙ magis operatur renunciatio appellationis facta per partes q̄ȝ remotio appella. que fit in rescripto principis.quia quando partes renunciarunt nulla appellatio debet admitti.l.fi.C.de tempo.appell. Sed quando princeps remouet in rescripto suo ad mittitur appellatio multis casibus qui scilicet expresse approbantur a iure.de quibus in.c.pastoralis.de appella. Et quia textus in.§.fi.solet allegari contra procurantē aliquid malitiose.adde tex in cle.multorum de pe.in.l.iiij.§.subuenitur.ff. ad sill.in.l.ꝛ qui data opera.ff.ex qui.cau.maio.in.c.fi.de verbo.significi.in.vj.in.c.fi.de renunc.in.vj. glo.in.l.si pendentes.in prin.ff.de vsufruc.ꝛ ideo textus in.l.contra pupil.§.is qui.ff.de re iudi.non habet locuꝫ quando quis procurauit malic.ose se per superiorem vocari.vt dicit Specu.in ti.de cita.§.j verſi.item quod vocatus fuit.glo. Bar.in.l.Atlete.§.amplius.ff.de excu.tu.ꝛ qd voluit Bar.in.l.non solum.in princip.eodē titulo. Ab. in.c.cum dilectus.in fi.de cleri.nō residē. Et in materia loquitur pulchre Abb.in.c.postulasti.de concef.pbē. ¶ Nota singulariter glo. penultimam in capi.ex literis.ibi. violenter resisti potest ei.ꝛ plus probat text.in dicto cap.ex literis.ꝙ etiam tertius potest resistere iudici in fauorem partis. Nota ex glosa fi.ꝙ si ordinarius credit se delegatum:ꝛ procedit auctoritate delegata non tenet processus.si postmodum apparet ꝙ non erat delegatus licet potuisset procedere vt ordinarius.ꝛ hoc ex defectu voluntatis. Et hanc glo.allegat Alex.in.l.si p errorem.ff.de iurisdic.om.iudi. ¶ Nota vnā regulā ꝙ mādatū iurisdictiōale expirat p mortē mādatoris re integra. Text.est qui sem

per allegatur in capitulo.licet vn=diqȝ. Idem est regulariter in mandato non iurisdictionali.l.mandatum.C.manda.§.recte. Insti.man. ꝛ quando res integra vel nõ. vide glo.in dicta.l.mandatum.ꝛ in dic.§.recte. Nota glo.ii.in dicto cap. licet.ex qua nota plura.ꝛ primo aliquos casus in quibꝰ tacite vel ex=presse reuocatur mandatũ re inte=gra. Secũdo nota ꝙ si plures cau=se committuntur vni:ꝛ citatio fit in vna.ꝙ non perpetuatur iurisdictio quo ad omnes causas. hoc tamen limita ſm doct. nisi illa super qua fuit facta citatio. haberet connexitatẽ cũ aliis.ar.l.fi.C.de duo.rei. Tertio no.ex glosa.ꝙ si deponitur delegans re integra nõ autem moritur ꝙ expirat mandatũ. quod intellige ſm Hostien. quando cõmissio fuit facta nomine proprio expꝰsso. Quarto nota ꝙ si delegans ex=comunicetur delegatus potest ꝓ=cedere durante excommunicatiõe. hoc tamẽ videtur intelligere Ab. pro concordia opinionum nisi delegans fuisset excõmunicatus re in=tegra:quia tunc suspenditur iurisdictio delegati. Tangitur vna que=stio notabi.extra glo.nunquid de=beat repelli procurator propter superuenientem excommunicationẽ in personam domini. intelligendo de procuratore ad agendum. Hostien.tenet ꝙ sic. etiam si procura=tor sit contestatus litem. quia causa est domini cũ ad eum spectet cõ=modum ꝛ incommodum.secus si fuisset datus procurator in rem suam ſm Hostien.hoc tamẽ intellige ſm Anto.de bu.ꝛ Ab.quando inten=tat vtilem actionem sibi competẽ=tem.secus si intentat directam no=mine domini.pro hoc bona glo. in c.i.de iure patro.in.vi.ꝛ quod no=tat Bar.in.l.apud celsum.§.sed cũ legitima.ff.de do.excep.ſm Ab.ꝛ tu adde quod notat Bartholus in l.doli.ff.de noua.ꝛ qđ notat Bar=tho.in.l.C heredi.§.nos autem. ff. đ pac.vbi dicit ꝙ actio que erat inutilis apud cedẽtem.est vtilis apđ cessionarium.ꝛ Bal.in.l.qui stipẽdia.C.de procu. ¶ Tu scis ꝙ communiter dicitur ꝙ quilibet presumitur bonus ca.fi.de presump. Sed vt scias rñdere dicas ꝙ hoc non ꝓcedit circa ea que accidẽtaliter ꝓ=ueniunt.ꝛ non insunt homini a na=tura.talia non presumuntur nisi ꝓ=bentur.vt probatur in.c.cum in iu=re.eodẽ titu.in.c.si forte.đ elec. in vi.cum ibi notatis. Ex hoc sequitᷣ ꝙ facta nõ presumuntur.l.quecũqȝ §.fi.ff.de publica.ꝛ plene notatur in.l.sciendũ.ff.de verbo.obli. Et ideo in dicto.c.cum in iure non creditur quis delegatus nisi probet đ=legationem : ꝛ ad hoc allegatur. Et nota ex eodem textu. ꝙ iudex loquitur in singulari.lȝ hodie secũ=dum Ioã.an.ex quadam superbia loquantur in plurali.alibi quedam iura ad hoc propositum allegabo. Et nota ſm doct. ꝙ si delegatus non vult facere fidem de mandato ordinario:ꝛ ipsum nolentem pare=re excommunicat. excõmunicatio non tenet Et pro declaratione cõ=clude ꝙ mandatũ delegationis ꝓ=batur per origiale. Item exemplũ solẽniter sumptum ex originali. de qua solennitate in.c.vltimo de fide instru. Et idem si originale fuit exemplatuȝ in actis partibus presentibus ꝛ non contradicentibꝰ. Cõ=clude etiam ꝙ si sententia fuit lata per delegatum presentibus parti=bus:ꝛ non appellantibꝰ ꝓsumitur ꝙ iudex habuerit iurisdictionem. Idem est si pars ꝯparuitꝰ ante litẽ contestataȝ ꝛ non opposuit.c.inter monasterium de re iudi.presumitur tamen semper pro iurisdictione or=dinaria ſm glo. Conclude etiaȝ ꝙ si negatur quem fuisse procurato=rem vel tutorem absentis.tunc non

statur sententie nisi pars que obtinuerit probet procuratorem habuisse mandatum nisi dominus fuisset presens quando sententia fuit lata contra procuratorem et nō contradixit. Idem si probatur dominum sciuisse illum se gerere pro procuratore suo et nō contradixit. Et adde notata per Inno. in. c. ex parte decani. de rescrip. nec creditur notario qui in instrumento sententie facit mentionem q ille erat procurator: quia non creditur notario in his que incidēter narrat in instrumento. ex quo non fuerat rogatus de procuratiōe illius sm Inno. ex quo habes pulchram limitationem ad. l. optimam. C. de contrahen. et et committ. stipu. qz illa lex procedit in his que enunciantur in preiudicium partium pñtiū. sed respectu absentium illa verba non faciunt fidē Unde dñs absens potest dicere q nunq̄ dedit mandatum illi procuratori. quod est nota. ad idem quod voluit Bar. in. l. licet. C. de procu. vbi etiam iudex pronunciauerit illum esse procuratorem. nō per hoc sententia preiudicaret domino absenti. Sis ergo cautus q cum dubitatur de mandato vel de reuocatione mandati exigas cautionē de rato ab ipso pcuratore. vt notatur in l. f. C. de procu. Et nota semp glo. in fi. q semel excōicatus. p̄sumitur semper excōicatus. nisi probet absolutus: et ideo sit cautus absolutus vt conseruet literas absolutionis. ¶ Uolo tibi dicere duo dicta notanda. quorum Primum est istud. q iurisdictio delegata potest prorogari de re ad rem consensu partium. Secundum dictum est. q ad prorogandum iurisdictionem etiam delegatam sufficit tacitus consensus. vt hec notabiliter probātur in c. cum olim Abbas. Et tenet ibi Inno. et in. c. ad petitionem. de accu. et melius probatur ibi de tacito

p̄sensu q̄ alibi. secus est in prorogatione q̄ fit de loco ad locum. nā ibi requiritur expressus cōsensus partium. tex. est nota. in. c. statutū. §. in nullo. de rescrip. in. vi. Si tu velles scire nunquid indistincte iurisdictio restringatur ad expressa in rescripto. aduerte ad quedam dicta notabilia Inno. in dicto capitulo cū olim Abbas. dicit enim q quādoq aliqua specifice exprimuntur in rescripto: et ad illa proculdubio extēditur iurisdictio. Item ad accessoria expressis. vnde si quis dixerit in rescripto se fuisse spoliatum. poterit agere possessorio et petere extimationem damnorum que sustinuit in ista spoliatione: quia ista sunt accessoria ad interdictum. Item vbi verba sunt generalia vt extendantur ad ea que possunt sub illis verbis comprehēdi: et ideo si quis dicit in rescripto q titius iiuriatur sibi super tali fundo. poterit iste impetrator agere de fundo rei vendicatione. Item possessorio. item petere fructus perceptos ante litem contestatam agendo conditione sine causa: quia oīa ista possunt cōprehendi sub istis verbis generalibus. Et nota bene predicta pp̄ter rescripta que emanant hodie a Romana curia. Nota glosam in ver. protinus contradixit. ista glosa est multum singularis q dominus sciens procuratorem excedere fines mandati et non contradicens. videtur consentire. facit quod habetur per Inno. in. c. ex parte decani. de rescript. sm Abb. et tu adde glos. in l. f. ff. de nego. gestis. Sed an hoc sit verū qz est discordia inter doc. dicetur in dicto capitu. ex parte decani. Probatur etiam in ea glosa. q a forma rescripti pōt recedi etiam per tacitum consensum parti. qd tamen intellige si forma tangit priuatum fauorem partium. Nota etiam ex ea glo. procuratorē gñalē posse

prorogare iurisdictionē de tempore ad tempus. sed itellige eā de pcuratore gñali cū libera. si tñ dñs scit ꝛ non ꝯtradicat sibi preiudicat sm Hostien. ¶ Tu scis ꝙ hodie delegati in suis literis dicunt nostris. immo verius apostolicis obedire mandatis. Volo tibi adducere vnum bonum textū. pro hoc cōmuni stilo. in. c. cum olim magister. eodem titu. Fuit quidam semel qui legit clam iudice attestationes. Fuit dubitatum qua pena debeat puniri. Et responsum est ꝙ pena erit: quia non debet amplius audiri cōtra illos. Et nota hanc regulam īquātum potest/ debet punire iudex delinquentem in eo in quo delinqt: vt probatur in dicto capitulo. cum olim. ☞ Et tu allega tex. ꝛ Bar. in. l. in fraudem. §. quotiens. ff. de iu. fis. ꝙ si aliquis committit falsitatem circa acta debet perdere causam. quod est notabile contra illos qui faciūt scribi falsum p notarium actorū. Et adde quod notat Bar. in. l. si quis obrepserit. in. §. questiōe ff. de fal. vbi querit an ille qui produxit falsam accusationem possit accusari. l. cornelia. de fal. ꝛ quod notat glo. c. peruenit. §. de testi. cogen. in glosa parua. ꝙ subtrahens instrumēta alicui tenetur ad interesse. si autem falsitas committitur circa testes vel instrumenta non pdit quis causam. Bart. in dicto. §. quotiens. Nota glosa ꝛin ver. sigilla. que sentit ꝙ aperiens literas alterius punitur tanquam falsarius. Sed dicas vt per Bart. in. l. qui testamentum. ff. de fal. quia aut aperuit vt ostenderet aduersario mittentis: ꝛ sic procedit glosa: aut vt sibi legeret: ꝛ tunc punitur pena extraordinaria. Et ade Bar. in. l. Ticio. ff. ad muni. Nota glo. in ver. ppꝛio motu. ꝙ delegatus principis quantumcunqꝫ propꝛio motu datꝰ potest ex legitima causa recusari.

Et quia glosa allegat textū. in. l. §. ff. de offi. prefec. preto. scias ꝙ glosa ibi quam sequitur Bart. vult ꝙ cardinales equiparētur prefectis: ꝛ sic facit ꝙ asnia cardinalis non possit appellari. qđ credit ibi Alexan. in apostillis. in cardinalibꝰ q sunt legati. Sed Bartho. in. l. §. in prin. ff. quod quisqꝫ iuris. non videtur facere differentiam inter cardinalem ꝛ legatum cardinalē. ¶ Nota qꝛ in capitulo. coram: tractatꝰ an iura que loquuntur de coniunctis ratione sanguinis seu affinitatꝭ. vt admittatur cōiunctus prestita cautione de rato. extendantur ad coniunctos ciuili seu spirituali coniunctione: ꝛ magis communiter videtꝰ concludi ꝙ non. licet Bart. videatur tenere ꝙ sic. in. l. non solum. §. q alieno. ff. de procura. Cy. in. l. exigendi. C. eo. de quo per Abb. in. c. fi. de procura. in. c. fi. de postul. Roma. in. l. si vero. §. de viro. in. vj. fallentia. ff. solu. ma. Et per Ange. ꝛ Pau. de cas. in. l. sed ꝛ hec. ff. de pcura. ꝛ pro ista opinione facit tex. in. l. tutori. C. de nego. ges. in. l. §. C. si per vim vel alio mo. Et due glose notabi. simul iuncte in. c. cū. M. de ꝯsti. in. c. cū. R. hoc eo. ti. Nota tñ sm doc. ꝙ si causa reqrit speciale mandatū nō admittit coniunctionē: ꝛ ideo si causa ē spiritualis q requirit speciale mandatū nō admittitꝰ ꝯiuncta psona. Si tñ dubitatꝰ an hēat speciale mandatuꝫ admittitꝰ cū cautiōe. text. est nota. in l. qđ si de speciali. ff. de mino. Nota ex glo. §. ibi estimabitur inquātū sit lesa ecclesia: quia singulariter est notāda ꝙ etiā i causa spirituali admittitur quis ad agendum cū cautione si dubitatur de mandato/ licꝫ cautio non sit oīno sufficiens. quia causam spiritualem non potest qs estimare: sed puidetꝰ eo mō quo pōt. s. vt satisfaciat iqtū ecclīa ē lesa in eo ꝙ absens non hꝫ ratum iu

214

dicium. ¶ Nota glosam in ver. de cisione. iuncto textu quod quemadmodum in reuocatione commissionis debet fieri mentio de processu inchoato coram primo iudice. in. c. inter. de re iudi. ita cum datur adiunctus primo iudici. alias litere essent surreptitie. Nota glosam in verbo. quod non intelligitur. an et quando delegatus posset subdelegare. ¶ Nota quod vnus canonicus non potest esse iudex in causa concanonici: et ideo potest recusari. vt in. c. cum. R. canonicus. Et nota ibi glosam. ii. quia quotidie solet allegari quod canonicus potest esse testis pro concanonico. Et idem dicas in scholari pro suo socio. creditur tamen in istis plus vel minus secundum qualitatem affectionis. Pro quo bona glosa in. c. in literis de testi. et nota etiam illam glosam que ponit aliquas causas legitimas ad recusandum iudicem. Nota etiam ex eadem glosa. quod pro modica causa iudex potest recusari. ¶ Nota vnum text. qui quotidie allegatur iuncta glosa in ver. nihilominus. in. c. cum contingat. quod non debet admitti ad probandum quod probatum non reuelet. cui adde tex. in. l. ad probationem. C. de proba. Et nota singulariter ex eadem glosa. quod si iudex admittit exceptionem et ipsius probationem quas non debebat admittere tenetur postmodum pronunciare secundum illas probationes. alias pars excipiens haberet iustam causam appellandi. nisi cum protestatione iudex admisisset. vt puta si de iure deberent admitti. Sed quia Joan. an. insurgit contra glosam. dicas saluando glos. secundum Abbat. quod si exceptio ex se concludit. sed non debebat admitti: quia tempore incompetenti proposita est. et tunc ex quo fuit admissa et probata debet secundum eam pronunciari. alias possit appellari: et hoc casu ista glosa est singulariter notanda. quam sic intellectam dicit Abbas se alibi nescire. habe exemplum. contra executionem sententie que transiuit in rem iudicatam opponitur exceptio iniustitie et probatur. certe licet non debuisset admitti ex quo sententia transiuerat in rem iudicatam. tum ex quo de facto fuit admissa debet iudex pronunciare super iniusticia de qua cognouit pro quo singulare dict. Inno. in. c. cum dilecta. de rescrip. in cap. cum Bartoldus. de re iudi. quia de qua re cognouit iudex. de ea pronunciare debet. l. de qua re. ff. de iudi. et sic habes casum singularem in quo sententia retractatur licet transiuerit in rem iudicatam. Et adde similem casum quem singulariter ponit Innocentius in capitulo. plerique de immu. eccle. Et ex his colligas singularem theoricam secundum Abb. et semper memorie commendandam quod si contra presumptionem iuris: et de iure. de facto admittitur probatio in contrarium patiente eo cuius interest debet a tali presumptione per probationem contrariam recedi. Item quando de contrario constat per confessionem partis cuius interest. de quo etiam per legistas in auct. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. potes etiam intelligere in qualibet exceptione dilatoria que de facto fuit admissa post litem contestatem: et sic de similibus. Nota etiam singulariter ex dicta glosa. quod quando iudex dubitaret an exceptio sit admittenda vel ne debet eam admittere cum protestatione si et inquantum de iure sit admittenda: et non aliter: et hoc multum hodie inualuit in practica. Et idem in probatione secundum glosam. vnde in articulis iudex solet dicere admitto saluo iure impertinentium et non admittendorum. Et adde quod notat Bartholus. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. in fi. ff. de iureiuran. Et per istam glosam Hostien. format questionem quotidianam.

reus excipit: iudex vero dicit volo ꝙ rñdeas saluo iure tuo. nūquid teneatur reus rñdere ad mādatū iudicis. Et primo dicit ꝙ non. ꝛ si vellet compellere posset appellare: nisi iudex ex probabili causa moueretur. puta quia vehemēter presumeret contra reum ꝙ exciperet subterfugiendi causa iudicium. vel quia ē probabile dubiū an exceptio sit admittenda: ꝛ indagatio exigit lōgū tractum. consulit tamen Hostiē. ꝙ iudex faciat scribi causam in actis: vt sic appareat eū probabiliter motum ꝛ commenda inmemorie hoc dictum: ꝙ ex causa iudex potest recusare exceptionem cum protestatione: ꝛ procedere advlteriora. postea aliter distinguit: ꝙ aut exceptio est preiudicialis: uel talis ꝙ ea postposita peruerteretur ordo iuris: puta quia est dilatoria. ꝛ iudex vult ꝙ cōtestetur litem exceptiōe salua. ꝛ nō debet iudex procedere advlteriora sed prius pronunciare super exceptione. vt in. c. exhibita. de iudi. aut exceptio non est talis puta quia opponitur dilatoria solutionis ante litem contestatam. ꝛ tunc potest dicere iudex. respondeas salua exceptione tua. nam licet probetur post litem contestatam non per hoc peruertitur ordo iuris. distinguit etiaꝫ ꝛ tertio vtrum probatio exceptionis offeratur in continenti. vel petatur longior dilatio. vt primo casu non debeat iudex procedere ad vlteriora. Secundo sic. ꝛ dicit Ab. ꝙ hec dicta sunt singulariter notāda: quia quotidie versātur in pallacijs Et tu adde notata per Alerā. post alios in. l. ille a quo. §. si de testamēto. ff. ad trebel. Et nō tradas obliuioni glo. j. in dic. c. cum contingat. quia est multum singularis ibi. nec est verum quod dicitur. ex qua ifertur ꝙ testes vtriusqꝫ partis contra rū tūc reducūtur ad cōcordiā ꝑsumēdo actū geminatū: cū ꝓbatiōes sunt equales: si vero testes vni⁹ sūt meliores. vel quia dicunt verisimiliora nō fit illa interpretatio: sed ꝓnunciatur pro melius probāte. Et idem Inno. hic de quo per Ab. in c. cum tu. de testi. Et nota dem notabile Inno. ꝙ licet testes vtriusqꝫ partis reducantur ad concordiam per multiplicationem actus. tamē inter testes vnius: ꝛ confessionē alterius non fit cōcordia. ratio: quia confessio tantū nocet confitēti: non autē prodest: quia non potest quis pro se confiteri: sꝫ tm̄ ꝯtra se. Solꝫ dubitari: vtrum nullitas includit ī se iniusticiam. ꝛ allegatur quotidie dictum Inno. in dict. c. cum cōtingat. ꝙ non. ꝛ ideo si aliquis conquerens dixit excōicationem nullā postea probat eam iniustam non autē nullam. nō potest obtinre. immo debet condemnari in expensis. secus est econtra. nam si quis dicit sentētiam nullā iniustā. obtinet probando eam nullā: vt in ꝓxi. in eo. in dic. c. cū ꝯtingat. ¶ Si tu vis scire practicam qualiter procedatur cōtra prelatos seu rectores de dilapidatiōe rerū ecclesiasticarū suspectos ex dictis glo. ꝛ dotorū in. c. venerabili. potes concludere aliquos casus. quorum Primus est quādo aliquis dicitur suspectus inchoat processus an sit suspectus de dilapidatione ꝛ interi debet ei interdici omne gen⁹ alienatiōis. Scds casus ē ꝓbata suspitiōe dat sibi coadiutor cui ēt īterdicit oīne gen⁹ alienādi Tert⁹ cas⁹ est. post datiōnē coadiutoris inchoat ꝓcess⁹ sup veritate vtrū scꝫ verū sit q̄d dilapidauerit. ꝛ in ꝑncipio ꝓcess⁹ sup veritate nō debet remoueri ab administratiōe: nisi qn̄ esset ꝑsumptio cōtra inqsitū ꝙ stādo in administratiōe corrūperet officiales. Quartus cas⁹ est ī discussione sup veritate pōt iste inqsitus se excusare: ꝛ si nō ꝓbabit veritas restituet ī ꝑstinū statū. Quint⁹

215

casus est. quia probata veritate si fuit actus criminaliter debet deponi. Sextus casus est. si fuit actus ciuiliter debet solum remoueri a beneficio & alius ad illud promouendus. & in processu super suspitione procedit summarie: quia non agitur de magno preiudicio. sed super veritate proceditur plenarie. immo super suspitione dilapidationis pot procedi sine scriptura propter periculum imminens q ad effectu. vt probata suspitione detur sibi coadiutor. & hec sunt notanda. Et intelligit Ab. hunc duplicem processum quando proceditur per viam inquisitionis seu denunciationis. secus si per viam accusationis. quia tunc proceditur super veritate rei per ea que habentur in.c. veritatis. de do. & contu. in.c. veniens. de accu. Nota etiam ex glo. in fi. q parrochiani etiam laici admittuntur ad denunciandum prelatum suspectum de dilapidatione. Et adde plene notata p Ab. i.c. ex pte. de testi. Nota etiam glo. in ver. coadiutorem. Nota etiam glo. & memorie comenda in ver. cuius consilio. q platus habens coadiutorem tenet in administratione ipsius habere consensum: non tantum consilium. Et ratio est: quia coadiutor datur vt phibeat malam administrationem. & vt curet q fiat bona. Nota glos. in ver. alienationis. q in materia huiusmodi.c. verbum alienationis sumitur largissime. Et tu allega tex. quem glo. non allegat in. l. alienationis. ff. de ver. sig. Et tex. in. l. in quorum. ff. de pigno. per quem tex dicit ibi Bar. notabilit. q si forensis phibetur emere in hoc territorio: non phibet pignori accipere. & p hoc habes pulchram limitationem ad tex. in c. fi. de re. eccle. non alie. q allegatur in gl. qr ille pcedit qn phibet vendi vel alienari res: secus si psona prohibet & sic q phibet acqrere poterit pignori accipe. Cy. & bal. i. l. fi. C. de re. alie. non alie. Alex. i. d. l. in quorum. Et no. ex dictis doc. q dato coadiutore ppt suspitionem dilapidationis non pot p eos fieri alienatio: et in casibus als eis a iure concessis. Nota glos. in ver. vices. q si quis comittit simplr vices suas: videtur in totum comisisse. cui adde Inno. in.c. super questionum. hoc eod. ti. ¶ Uolo tibi tradere vnam singularem limitationem ad tex. in.c. fi. hoc eo. ti. vt procedat quando quis debet prouidere ecclesie de principalibus personis: secus de persona coadiutoris. tex. est singularis in ca. venerabili. vbi per Inno. & ibi per Ab. in fi. ¶ Scias q sententia qua quis pronunciat se non esse iudicem est interlocutoria. habet tamen vim diffinitiue: quia prorsus extinguit iurisdictionem pronunciantis. adeo q illam amplius reuocare non pot tex. est memorie commendandus i.c. significantibus. Ex quo habes pulchram limitationem.c. cum cessante. de appel. l. quod iussit. ff. de re iu. quia illa iura non procedunt in interlocutoria per quam finitur iurisdictio iudicis. Et dixit singulariter glo. in aucten. habita. C. ne fili. pro pa. q a tali snia non pot appellari: etiam de iure ciuili. Et hoc ideo est: quia habet vim diffinitiue sm Ab. Sed aduerte qr illa gl. loqtur. qn iudex pnunciat se ppetentem. sz tn idem est i vtroq casu vt notabiliter declarat Bar. in. l. ij. ff. de app. reci. Et adde tex. notabilem in.c. significauit. de rescrip. q tex. pbat q a pronunciatione iudicis qua pnunciauit se iudicem tacite vel expresse pot appellari. Et volo q comendes memorie dictum singulare Bar. aurige nostri in. l. qd iussit. ff. de re iudi. q si lata est sua interlocutoria a qua de iure ciuili non pot appellari: ds saltem ille ptra quem lata est petere qd reuocet eam: als si non petit videt snie acquiescere: & non reuocaret p appellatio

nem a diffinitiua.nisi in casibus de quibus in.c.non solū.de appella.in vi.quod est singulare notandum. Cōmenda etiam memorie illū tex. iuncta glo.fi.ꝙ non obligatur com promittens ad penā cōpromissi su per his que non dependent ab eius potestate. Et qꝛ tex.in dic.c. signi ficantibus.facit mētionē de vidua. Solet dubitari an vidua dicat̄ mi serabilis persona. Et dicas primo ꝙ miserabiles persone. dicunt̄ ille super quibus natura mouetur ad mi serandum secundum doc. Et ꝓ re sponsione aduertas ꝙ sunt tres se cularium species quo ad materiaȝ istaȝ. Quedā sunt non miserabiles nec habitu:nec actu. qꝛ nō habent aliquā qualitatē propter quā natu ra moueatur ad miserādum eis. vt puta quia sunt masculi ⁊ potentes. vel femine coniugate ⁊ diuites. Quedā sunt miserabiles habitu et nō actu.vt vidue ⁊ pupilli diuites. Quedam sunt miserabiles habitu ⁊ actu: vt vidue ⁊ pupilli pauperes vl̄ diuturno morbo fatigati. vl̄ pau peres dumtaxat. ¶ Et nota modo quosdā casus. quorū Primus est. ꝙ illi de quibus primo dictū est nō possunt trahere ad iudicium eccle siasticū nisi cum sit de foro ecclesie. aut ratione cause:aut ratiōe ꝑsone. Et si īpetrarētur litere ad iudices delegatos.essent ipso iure nulle. ꝟ quo in.c.licet.ꝟ foro cōpe. nisi ꝑius daret̄ defectus iusticie seclarꝭ. vt qꝛ in ꝓuīcia vl̄ ciuitate n̄ ē iudex scla ris vl̄ recusat̄ vl̄ negligit facere iu sticiā: ⁊ tūc pt̄ recurri ꝯ quēlibȝ lai cū ꝑ quēcūqȝ ad iudicē ecclasticuȝ vt in auct.vt diffe.iudi.si ī illa ciui tate nō ē alius supioꝛ sclarꝭ. Scdus casus:ꝑsone miserabiles actu si op primātur possunt malefactores su os immediate trahere ad iudicem ecclesiasticum.c.super quibusdam. in fi.de ver.signi. Et sub istis com ꝓ̄hēdit Inno.notabiliter ꝑegrinos

quo ad res quas secum deferunt: ⁊ quo ad iniurias eis illatas ⁊ in ru sticis ecclesie. ¶ Tertius casus.si tales persone non opprimantur de bent prius recurrere ad iudiceȝ se cularem contra laicos: ⁊ si literas impetrant ante negligentiam non sunt nulle ipo facto:sȝ sunt in pēdē ti:vt est tex.in dic.significantibus. ⁊ in.c.ex tenore.de foro competen. Et non tradas obliuioni vnum di ctum singulare Innoc.in hoc. c.si gnificantibus.qui eleganter loqui tur in hac materia. Dicit enīȝ ꝙ da ta negligentia vnius iudicis secu laris possunt isti miserabiles habi tu tantum recurrere ad iudiciū ec clesiasticum:nec tenentur querela re coram superiore iudicis negligē tis. Secus aūt in aliīs laicis nō mi ser abilibus.nā illi non p̄nt habere recursum ad iudicē ecclesiasticū ni si data negligentia cuiuslibet iudi cis secularis.quod est singulare se cundū Ab. ¶ Quartus casus est. persone miserabiles habitu ⁊ actu possunt alios trahere ad iudicē ec clesiasticum:etiam non data negli gentia iudicis secularis: vt probat tex.a contrario sensu in.c. significā tibus. ⁊ in.c.super quibusdaȝ. in fi. de ver.sig. Et ideȝ videt̄ velle In no.in peregrinis quo ad contractus initos in peregrinatione: ⁊ idem in penitentibus. Et non obmittas no tabile dictū Inno.in istis ꝙ possint trahere alios ad iudicem ecclesia sticum:tn̄ si ipsi trahuntur coraȝ iu dice seculari nō possunt declinare forū.ad hoc.l.vnica.C. quando im perator inter pupil. ⁊ memorie cō menda hoc verbum fm̄ Ab. Item si grauātur vel reportāt snīam inīq̄ quaȝ corā iudice seculari nō debēt appellare ad iudicem ecclesiasticū qꝛ gradatim est appellādū ⁊ istud cōiter tenet̄. Ro.gl̄. ſ.ibi amiserūt ꝙ licet qs habeat iurisdictionē cer to casu.tamen si pronunciat se non

216

iudicem illā iurisdictionem perdit nec potest eā amplius reassumere ꝛ imputandū est parti nō appellāti ¶ Nota ꝙ in. c. suspitiōis. ponitur materia arbitrorū eligendorū in cā suspitionū. ꝛ ibi dicitur ꝙ omnia ptinentia ad articulū recusationis spectant ad arbitros. ꝛ sic ipsi habent citare testes. eos examinare ꝛ punire si deliquerint. Item condemnare in expensis. ꝛ pronunciare an cā suspitionis sit legitima. Nota glo. iij. in dic. c. ꝙ arbitri iuris cōpelluntur a principio acceptare: licet secus sit in arbitris cōpromissarijs. l. iij. §. j. ff. de arbi. Nota ēt ex ea. glo. que tractat an isti arbitri habeant iurisdictionem ordinariam. Et sūt altercatiōes. Et potes tenere opinionem Jo. an. dicentis: ꝙ nō sunt meri ordinarij: nec meri delegati: sꝫ est quedā species per se seu mixta. nā nō videtur dicendum ꝙ sint ordinarij: cū nō habeāt iurisdictionē: nisi in certo articulo. Nec meri delegati quia princeps eos non elegit: sed fuerūt assumpti consēsu partium. Et ideo secūdū Jo. an. isti arbitri nō pñt alteri cōmittere vices suas quod possent si essēt ordinarij vel delegati. Putat tamen Ab. ꝙ istorū potestas ꝛ iurisdictio magis accedat ad delegata ꝙ̄ ad ordinariam. cum iura loquētia de hac materia sint posita in ti. de offi. dele. ꝛ non de offi. ordi. Et pro hac argumentatione adducit tres glo. in. c. tibi qui. de rescrip. in. vj. in. c. si super gra. ꝺ offi. dele. l. vj. in. c. bone. de confir. vti. vel inuti. Et quia dicitur in dic. c. suspitionis. ꝙ arbitri iuris compelluntur eligere tertiū si non possunt conuenire in vnā sententiam. Queritur quid si discordant sententia iam lata. ꝛ Specu. quem refert hic Ab. tenet indistincte siue arbitri discordent in sententia ferenda siue in iam lata compelluntur eligere tertium. Et Ab. videtur sequi dictum Specu. propꝫ eius magnam auctoritatē. licet dicat ꝙ hoc nullo modo congruit litere. ¶ Nota quia in. c. P. S. ponitꝰ materia prorogatiōis. ꝛ semper allegatur tex. iste ꝙ iurisdictio delegata non pōt prorogari ad ꝑsonas non expressas in rescripto. Et si tu velles scire rationem. dicas ꝙ iurisdictio delegata est delegantis ꝛ nō delegati. vt in. c. sane. eo. ti. non ergo potest prorogari ad alias personas preter consensum delegātis cuius est iurisdictio. Nota gl. j. ibi vtriusqꝫ vtilitatem continet. Nota glo. in ver. promulgares. an ꝗs possit se obligare ad penam excomunicationis. Et ista questio potest intelligi nunquid apud alienum iudicem cuius iurisdictionē in se prorogare intendit possit se obligare ad penā excōmunicationis. ꝛ in clerico non est dubiū. quia ipe in nullo pōt prorogare iurisdictionē alieni iudicis sine cōsensu epi sui. c. significasti. de foro. compe. Sed si habeat consensum epi tunc poterit ferri in eum sententia excōicationis. Et idem in laico si habuisset consensū episcopi sui. c. omnis vtriusqꝫ. ꝺ pe. ꝛ re. Sed dubium remanet in laico qui vult prorogare iurisdictionem alterius iudicis ecclesiastici sine consensu sui episcopi: nunquid possit per illum excōmunicari. Et docto. cōiter sentiūt ꝙ nō ꝫ Ab. licꝫ dicat ꝙ est casus a contrario sensu in di. c. P. ꝛ S. ꝙ in prorogatione ordinarie iurisdictionis potest laycus specialiter se obligare. Ego autem ꝙ possit se quis obligare ad aliquid faciendum sub pena excōmunicationis vel perditionis bene ficij. alle. glo. in ca. si quis presbiter. ij. q. iij. in. c quotiens cordis oculus. j. q. vij. in. c. quāꝙ̄. xxij. dist. in. c. cū dilecti. in fi. de elec. Nota tñ. ꝙ in casu quo pōt quis se obligare: non pōt se obligare vt possit ex-

communicari, sine competēti moni tione. dictum est notabile Hostien. in dic. c. P. & B. Item secundū Inno. nō potest se obligare vt sine cause cognitione: & sine cōtumacia possit excommunicari. & nisi sit in culpa & contumacia non debet quis excō municari: etiam si prius fuit in culpa in non soluendo. dummodo tempore excōmunicationis sit sine culpa: vñ culpa & ɔtumacia requiritur tēpore sentētie: nec sufficit ꝑcedēs puta quia potuit soluere & noluit. sȝ nunc est impotens secundū Inno. quod est notabile. Et predicta intellige quando quis obligauit se vigore pacti: vel prorogationis. quia tunc requiritur tempore sententie cause cognitio: & cōtumacia. Secus si iudex consentiente debitore ferat excommunicationem sub conditione nisi satisfecerit in termino: nam nūc elapso termino erit excommunicatus sine alia monitione & excommunicatione. quod est notabile. & hoc ideo est: quia debitor in se sponte suscepit sententiaȝ. Sed an sententia excommunicationis liget impotentem: vt puta si feratur sententia sub conditione si non satisfecerit infra mensem sit excommunicatus si non poterit satisfacere. Et concluditur ꝙ sic. quo ad ecclesiam militantem sed iudex debet illum absoluere q̄n constat de impotentia. Et Ab. allegat Federi. de Senis in suis consiliis. ꝙ si sententia excōmunicatiōis fuit lata gñaliter puta ɔtra non soluentes censum vel decimas vel q̄d simile. illa sententia non ligabit nisi soluere nolentes. non autem impotentes: quia verba generalia debēt intelligi ciuili modo. Et hec sūt notāda: quia quotidiana ſm Ab. ego autem allego pulchraȝ glo. in. c. q̄s quis. iij. q. v. que querit quid si iudex excommunicat aliquem si tali die non venerit. non venit: quia non potuit: nunquid sit excommunicatus. & ibi Bar. brix. cōcludit ꝙ erit excommunicatus. sed absoluetur sine expensis. commendetis memorie glos. domini mei. ¶ Nota quia glos. si. tractat materiam prorogationis. ego in hac materia quotidiana procedam per cōclusiones quarum Prima sit ista. prorogatio iurisdictionis delegati potest fieri de tp̄e ad tp̄s. c. de causis. eo. ti. dȝ tamen fieri sub eadem forma & natura: vnde si non est eiusdem forme & nature sicut prima nō est illa prorogatio. & ideo fieri non poterit. glo. est notabilis in. c. hi qui. de preben. in. vj. Et nota ꝙ in iudice ordinario si est temporalis nō habet locū prorogatio. Si volūt prorogare iurisdictionem in tempus in quo non est futurus iudex secundum docto. Si autem est perpetuus quantum ad subditos frustra tractam⁹ de ꝓrogatione. Sed quantum ad extraneos potest fieri ꝓrogatio vsq; ad certū tēpus: puta quia summittunt se iurisdictiōi vsq; ad duos mēses. ¶ Secunda est conclusio: de re ad rem potest fieri prorogatio tam coram delegato q̄ȝ coram ordinario. c. cuȝ olim. ij. hoc eo. ti. l. de qua re. §. j. iuncta glo. ff. de iudi. Si ergo iudex erat deputatus ꝙ possit cognoscere vsq; ad centum vigore ꝓrogationis poterit cognoscere de maiori quātitate: vt probat tex. notabilis in. l. inter conuenientes. ff. ad muni. Et ibi dicit Bar. ꝙ iurisdictio debet fieri in his que sūt eiusdem speciei. & ideo si aliquis habet iurisdictionē in causis pecuniariis vsq; ad certam summam: non poterit fieri prorogatio in causis meri & mixti imperij. de quo etiam per barto. in. l. j. ff. de iudi. ¶ Tertia est cōclusio. de persona ad personaȝ in iurisdictione delegata non potest fieri prorogatio: vt i di. c. P. & B. q̄d limita singulariter secundum Bal. in. l. si qui ex consensu. C. de episco.

217

audi. ꝛ per Ab. hic nisi contingat illas personas licet nõ sint expresse in rescripto. vt quia agitur de iure prelationis in aliquo ꝛ aliqui comparent ꝛ dicunt se potiores: tũc poterunt isti prorogare iurisdictionẽ: delegati. Ordinaria autem iurisdictio est prorogabilis ad psonas extraneas. l. j. ꝛ. ij. ff. de iudi. ꝛ ibi per Bar. ¶ Quarta est cõclusio. de loco ad locum. potest fieri in delegata iurisdictione prorogatio dummodo interueniat expressus cõsensus partium. tex. est singularis in. c. statutum. §. in nullo. de rescrip. in. vj. In ordinario ꝯclude ꝙ īfra suã iurisdictionẽ de loco ad locuꝫ potest fieri prorogatio. vt si erat solit⁹ habere tribunal in platea. potest fieri prorogatio ꝙ habeat extra plateã. Si aũt voluñt partes prorogare de loco ad locum alteri subiectum. et hoc non potest fieri nisi consentiat iudex illius territorij. glo. est singularis in. c. vt litigantes. de offi. ordi. in. vj. ¶ Quinta est conclusio. ꝺ causa ad causam: non potest fieri ꝓrogatio. quia de vna specie iurisdictionis ad aliam speciem prorogatio fieri nõ potest. vnde si iudex est deputatus super maleficijs non potest prorogari in ciuilibus. qꝛ oportet vt illam iurisditionem habeat ī subditos suos ad hoc vt possit prorogari ad extraneos. De quo ꝑ docto. in dic. l. si qui. C. ꝺ episcopa. audi. Et vide etiam Bar. in dic. l. inter conuenientes. Sexta est conclusio in causis meri ꝛ mixti īperij potest fieri prorogatio: dũmodo iudex habeat consimileꝫ iurisdictionẽ. Hoc tamen singulariter limitatur vt solum possit fieri in preiudicium ꝓrogantis. Sed in preiudicium ꝓprij iudicis vel reipublice cui condemnatio veniebat applicanda fieri nõ põt: quia alś posset fieri fraus ꝛ circunduci vindicta quia criminosus subijceret se iudici amico a quo obtineret absolutionẽ. vt voluit Bal. in dic. l. si qui. quod est notabile.

¶ Septima est conclusio: in causis spiritualibus in foro conscientie nõ potest fieri prorogatio. c. oĩs vtriusqꝫ sexus. de peni. ꝛ remiss. in foro contentioso sic. vnde laicus potest prorogare in iure patronatus iurisdictioneꝫ non sui iudicis. Si tamẽ fieret collusio posset suus iudex ꝓcedere. ¶ Octaua est conclusio. nõ potest expresse clericus prorogare iurisdictioneꝫ non sui iudicis sine licentia sui iudicis. c. significasti. de foro compe. Sed contrahendo vel delinquendo in aliena diocesi tacite prorogat iurisdictionem non sui iudicis. c. dilecti. de foro competẽ. ¶ Nona est conclusio. episcop⁹ nõ potest prorogare sine consensu metropolitani secundũ doc. in. c. reprimendã. ff. de offi. ordi. ¶ Decima est conclusio. non potest papa se submittere iudicio imperatoris vel alterius iudicis. naꝫ inferetur iniuria ipsi deo. si eius vicarius iudicarẽ per laicum inferiorem. ¶ Undecima est conclusio. layci regulariter possunt prorogare iurisdictionem non sui iudicis sine consensu eorum superioruꝫ. l. j. ꝛ ij. ff. de iudi. nisi causa sit feudalis secundum doc. ꝛ ideo dicit gl. notabilis in. c. imperialem. §. preterea. ꝺ prohi. aliena. feu. per Federi. ꝙ si in causa feudali laycus prorogaret iurisdictionẽ alterius sine consensu domini nõ valeret iudicium: de quo per docto. in c. ceteruꝫ. de iudi. per Bar. in. l. j. §. ꝛ post operis. ff. de ope. noui. nunc. in. l. j. ff. de iudi. ¶ Duodecima est conclusio. proprius iudex non potest inhibere ne litigẽt corã alieno iudice. Tertiadecima est cõclusio ꝙ requiritur ꝙ is cui aliqui se volunt summittere habeat iurisdictionem requiritur etiam ꝙ partes consentiant ex certa scientia ꝛ non per errorem. l. si per errorem. ff. de

iurisdict.om.iudi. Et etiam error iuris habet impedire iurisdictionem. dictum est notabile Innocen. in cap. ad petitionem de accu. et secundum docto. sufficit tacitus consensus. Barto. in l. j. ff. de iudi.

¶ Decimaquarta conclusio est. quod in prorogatione personarum sufficit quod iudex non contradicat: immo si ignorat tenet prorogatio; vt est textus notabilis in l. ij. §. conuenire. ff. de iudi. Sed in prorogatione de tempore ad tempus, requiritur consensus iudicis: saltem tacitus. textus est notabilis vbi per Bart. in l. ij. ff. de iudi. ¶ Decimaquinta conclusio. requiritur quod partes non consentiant per metum. textus est singularis in l. ij. in princi. ff. de iudi. ¶ Ultra Abba. aliqua volo dicere in hac materia pulchra si tractatur de iurisdictione prorogan da per scienter litigantes coram iudice non suo ante litem contestatem non habet locum prorogatio. quia habet locum penitentia. glos. est notabilis in l. j. i pri. ff. de iudi. ¶ Ualebit tamen prorogatio saltem quo ad actus gestos. Angelus in dicta l. j. quod etiam procedit si partes expresse prorogarent iurisdictionem iudicis non sui: licet aliqui teneant contrarium hoc casu. quod non habeat locum penitentia: tamen glos. videtur etiam loqui isto casu. ¶ Nota etiam quod clerici possunt prorogare iurisdictionem quo ad iurisdictionem voluntariam. Ba. d. in l. generaliter. C. de episc. et cleri. ¶ Nota etiam quod clericus obligans se soluturum certo loco non propter hoc potest se subiicere iurisdictioni episcopi illius loci: licet contrahendo vel delinquendo possit. dictum est singulare Specu. in titu. de compe. iudi. additione. §. j. ver. clericus. Refert Alexand. in l. j. ff. de iudi. Et quod de loco ad locum possit fieri prorogatio, vide Bar. in l. quero. ff. de solu. l. l. ij. in fine prin. ff. de iudi. vbi dicit de loco ad locum sue iurisdictionis. et in l. fi. ff. de iusti. et iu. ¶ De etate ad capacitatem iurisdictionis exercende est tex. in c. cum vigesimum. Et nota quod minor decem et octo annis non potest dari iudex: etiam si partes consentiant nisi a principe. Dicit tamen Ab quod princeps non potest abilitare impuberem ad iudicandum, quia tunc est impedimentum nature. l. cum pretor. ff. de iudi. Et princeps non potest super ea que sunt de iure naturali. Et allegat glo. in dic. c. cum vigesimum. et in dic. l. cum pretor. Sed iste glo. in eternum non probabunt hoc. Sed contra ipsum alle. glo. notabilem in c. statutum. in §. canonicis. de rescript. in. vj. que vult quod ex certa scientia principis causa potest delegari maiori infante. Facit quod notat Bal. i. l. j. per quos fiat inuesti. in l. fi. ff. de testa. mili. Nota tamen quod requiritur quod princeps ex certa scientia commiserit causam minori. xviij. annis. alias rescriptum esset surrepticium: quia tunc cessaret ratio. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. Et nota quod si princeps confert aliquod beneficium incapaci scienter, videtur super incapacitate dispensare. dic. l. quidam consulebant. et ibi per doc. l. idem vlpianus. ff. de excu. tuto. Ab. in c. per inquisitionem. in c. quisquis. de ele. in c. sicut. in cle. vel mo. Facit tex. et quod ibi per Ange. in l. libertus aduersus. ff. de in ius vo. qui dicit quod si princeps concedit rescriptum delegatorium alicui videtur ipsum supplicantem reddere abilem ad agendum. glo. in l. vniuersis. C. de preci. impe. offe. que voluit quod non sit querendum de conditione impetrantis rescriptum si imperator sciuit conditionem. et glo. multum nota. i. c. cum aut. xliij. distin. Et quod voluit Bald. in l. imperiales. §. similiter. C. de

218

nup. q si princeps promouet spurium ad episcopatum videtur secum dispensare. ¶ Solet dubitari decessit rex vel alius princeps relicto filio impubere quis exercebit hãc iurisdictionem. et in qua etate poterit iste filius. Et dicas secundum doc. q anteq efficiatur pubes debet sibi dari tutor: et per tutorem iurisdictio exercebitur. Sed post pubertatem ipsemet potest exercere, ea q sunt iurisdictionis. sed alia que nõ sunt iurisdictionis: sed concernunt ad ministrationem regni debet exercere cum auctoritate sui curatoris. de quo per Bar. in dic. l. quidã consulebant. et per Oldra. consilio. liij. Nota glo. i. dum alle. l. ad rẽpublicam et est singularis secũdũ Ab. Cõsuetudo tñ valet in ptrariũ tex. est notabilis in. l. non tantum. ff. de decu. qui tex. alle. q consuetudo attenditur in istis officiis deferendis ¶ Et hic volo adducere quedam pulchra de viribus consuetudinis. tex. singularem in. c. cum dilectus. de fide instrumen. q consuetudo facit instrumentum auctenticum qd als non esset. Consuetudo dat alicui iurisdictionem qui als non habebat. c. cum contingat. de foro cõpe. l. i. C. de emãcipa. liberorum. facit aliquez illegitimũ quia als erat legitimus ad promotionem. c. cum olim. de cleri. coniu. potest etiaz cõsuetudo circa principi reseruata. c. super quibusdã. de verbo. signi. Cõsuetudo potest disponere q iudex scribat acta. et quod ei adhibeatur fides. dictum est singulare Barto. in. l. si seruus communis. ff. d stipu. ser. per tex. in dict. c. cum dilectus. quod est singulare p limitatione. c. qm cõtra. de proba. potest dispone re psuetudo q credat istrumẽto notarij sine inscriptione testium. dictũ est singulare docto. in dic. c. cum dilectus. potest consuetudo detrahere fidei instrumenti. quod als de iure est validum. Oldra. notabiliter in consilio. xcv. et si anni domini nõ apponerentur in instrumento non valeret postq̃ sic est cõsuetudo. gl. est ordinaria in aucten. vt preponatur nomen impera. in princi. secundum Bal. in. l. de quibus. ff. de leg. Et Ab. dicit singularem in prohemio Grego. q omissio solennitatis ex sola consuetudine inducta habz viciare actuz. et potest inferiori prelato consuetudo retribure potestatem interdicendi ciuitatem. glo. notabilis in. c. dilectus. de appel. Cõsuetudo habet vim decreti. Bald. in. c. i. qui feudum dare possunt. allegat tex. et glo. in. §. fi. in aucten. de vsuris nauticis. colla. ix. Item consuetudo tenaciter obseruata habet vim iusticie: et dat iurisdictionez. l. viros. C. de diuer. offi. lib. xij. Consuetudo dat mandatum. l. nulli. ff. quod cuius. vniuer. nomine. dat iurisdictionem arbitris. Innoc. in. c. cum ab ecclesiarũ. de offi. ordi. bal. in. dict. c. i. Consuetudo potest conferre filiosfamilias ius testãdi. bal. in aucten. ingressi. in prin. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit q consuetudo in omnibus que sunt de iure positiuo: allegat notata p Inno. in. c. ranuncius. de testamen. oportet tamen q sit rationabilis. c. fi. de consue. et de materia huius glo. per Archi. in. c. fi. de iudi. i. vi. vbi notabiliter dixit: q regulariter annus debz esse completus nisi aliud in iure caueatur: Et tu adde glo. notabilẽ in materia in. l. iij. §. minorem. ff. de mino. Nota glo. ij. i fi. quia est magna in sua materia. Cũ queritur in qua etate quis possit deputari iudex. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. vno delegato q ptãs plũi delegatorũ vl arbitrorũ simplr datorũ expirat p mortẽ vni. et nõ tradas obliuioni vnũ dictũ notabile q iste tex. habet etiam locum in arbitratoribus secundum Jo. an. quod est

valde singulare. Et ex hoc inferas q iura facientia mentionem de arbitris habent locuz in arbitratoribus, nisi detur in eis ratio diuersitatis. Et arbitrator appellatur etiã arbiter. l. si societatem. §. arbitrorũ ff. pro socio. Nota vnum pulchruz dictum Bal. quod refert Abb. in capitulo fi. in prin. q si papa geminat verbum tu. dicendo tu tu exequaris videtur electa idustria persone: z sic non potest fieri subdelegatio. z quando videatur electa industria persone est textus in dicto capitulo fi. §. is autem. Et nota q si papa committit negociuz alicui z mandat q personaliter exequat. si ibi versatur vtilitas publica non poterit iste cõmissarius alteri subdelegare scdm docto. Et adde textum in capitulo. is cui. eodez titulo. in. vi. idez si papa diceret confidẽtes de industria tua. Et nota q si causa fuit commissa per romanũ pontificem alicui. z in fine dicatur super quo tuam conscientiam oneramus. poterit tamen alteri subdelegare. quia decisio negocij non est commissa conscientie sue: sed clausula ẽ apposita super toto negocio vnde satis est q in eligẽdo delegatum non faciat contra cõscientiam suam. Et ita refert Abb. se consuluisse in questione facti in dicto §. is autem. in fi. ¶ Volo tibi tradere vnam pulchram limitationẽ ad totum istum tituluz. vidisti enim q delegatus principis potest subdelegare. istud procedit vbi per papam cõmittitur iurisdictio. Secus vbi committitur nudum officium sine iurisdictione. tex. est multũ notã. in dicto. c. fi. §. ceterum. Et ideo dr ibi q is cui cõmittitur vt possit dispẽsare cũ irregularib⁹ nõ potest alteri subdelegare: qr videt electa industria sue psone. qd ꝯmẽda memorie ẽm Abb. qr sepe accidit. Et nota q tex. in dic. §. ceterũ. restringitur ad ministeriũ idustriale ẽm Jnno. z Abb. pro quo tex. in. c. is cui. eodẽ ti. in. vi. Et intellige istũ tex. quando alicui ꝯpetit nudũ officiũ iure alieno. secus si iure proprio. p tex. in. c. quia propter. de elec. Nota glo. in ver. commissum. que vult q isti nudi ministeriales habent iurisdictiouem z potestatem excommunicandi eos impedientes exeq ministerium. Cui adde glo. in. c. super questionum. in ver. quam executorem. hoc eodẽ titu. z in. c. ex literis. contra istam glosam insurgit Hosti. nisi apponatur clausula contradictores compescendo. Et idẽ tenet Joã. an. in dicto. c. ex literis. Vn. tñ saluat glo. qñ isti nudi ministeriales essent extra curiam romanam. Scdo saluat glo. q procedat qñ ꝯmittit aliqd qd spectat ad executionem vel ad officiũ spũale. vt qñ papa mandat clerico q debeat aliquẽ citare vel denunciare excõicatum. secus si cõmitteretur aliquid puri facti. vt emere ligna. vel quid simile: z dicit curiam sic seruare. Et dicit Abb. q ista opinio hz eqtatẽ: sed alia est ꝑstãtior. Jn Ru. de eta. z qualita. in prin. adde Abb. in. c. ex ore. de priui. in. ij. notabili q alle. illum textum. ¶ Jn rub. de eo q mittit in pos. in ver. nota glosam in ver. voluntatem. zc. Adde q oblatio verbalis regulariter nõ sufficit. l. qui decẽ. ff. de solu. Bar. in. l. pretor. §. si quis paratus. ff. de ope. no. nũc. glo. ordinaria in. c. pastoralis. in glo. fi. de offi. ordi. in. c. vt circa. in ꝟ. ꝑstito. de elec. in. vi. ¶ Jn eadẽ rub. in ꝟ. nota etiã singul'r. adde q edicta dñt poni in loco q p quelz pñt legi. ita Pau. de cas. in. l. sed si pupillus. §. proscribere. ff. de instito. z tert. sing. in. l. iubemus. in ver. in frequentioribus ciuitatũ locz. C. d dfen. ciui. ¶ Vltio nota q habens duas ꝯcubinas est infamis. glo. habes nota. i. §. fi.

219

in aucten. quib⁹ mo. na. effi. sui sm Bal. in. l. ij. C. de inces. nup. qui dicit idē si habet vxorē ꝛ ꝯcubinam. ¶ Et ideo sis memor si talis ꝓducat contra te in testem opponas sibi exceptionem infamie.

De officio delegati in. vi.

In notorijs nō admittit recusatio. glo est nota. in. c. j. in §. ꝯseruatores. ad fi. ¶ An maior maiori pena puniri debeat. est glo. i. c. qꝛ pontificali. in ver. sacerdotali. Si quis excommunicat aliquē cōtra constitutionez prohibentem tenet tñ excommunicatio. glosa est in dic. c. i ver. aliter. ¶ Tu scis ꝙ appellatio debet eē de minori ad maiorem. c. ij. de consue. in. vj. ꝛ ideo habes text. in. c. si duo. hoc eo. ti. ꝙ delegato procedente cum duobus subdelegatis non in totum. ad papam non ad condelegatos appellatur: quia partim appellaret de pari ad parem. ꝛ dicitur non in totum: quia si in totum non haberet dubiū ¶ Si tu vis scire casus in quibus causa suspitionis non tractatur coram arbitris. vide pulchrum text. in. c. si contra. Nota glo. j. in dicto c. ꝙ dispositio loquens de duobus habet locum in pluribus quādo est eadē ratio. Licet sit honor esse iudicem. tñ ista causa non est iusta causa suspitionis. qꝛ habet etiam onus glo. est in dicto. c. si contra. in ver. probari. Iura que dicunt ꝙ appellatio ꝛ recusatio sunt paria. intelliguntur quoad modum: qꝛ sicut non admittitur frustratoria appellatio. ita nec frustratoria recusatio. glosa est in dicto. c. si cōtra. in ver. appellari. ¶ Si tu vis scire an iudex suspectus possit committere vices suas. vide textum notabi. in. c. iudex. ¶ Nota vnam regulam ꝙ a subdelegato ad delegatum qui sibi aliqd iurisdictionis reseruauit appellari dꝫ etiā post sniam. vt in. c. si delegatus. Ille dr abesse q̄ est mortuus. ꝓbat tex. in dic. c. si delegatus. qđ nota ꝑ statutis facientib⁹ mentionē de absentia: ꝛ vide ibi glos. in §. abesse. ¶ Executio snīe dicit esse de iurisdictione. vt in dic. c. in fi. ꝛ sic sequitur sm doct. ꝙ non poterit fieri die feriato. Ad conseruandam iurisdictionem delegatam ne expiret debet fieri benigna interpretatio. glo. in dicto cap. in ver. morte. ¶ Appellatione iudicis non comprehenditur cōseruator. ꝓbat tex. in dic. c. quia pontificali. ¶ Causa recusationis debet proponi coram iudice qui recusatur. probatio autem coram ipso fieri non debet. dicto. c. si ꝯtra. ¶ Quosdaꝫ casus in quibus iudex recusatur ponit glo. in dic. c. si contra. in ver. legitima. ¶ Illud dicitur datū ab aplica sede quod est datū personalr a papa. tex. est in dicto. c. iudex. ¶ Delegatus subdelegans dicitur vti iurisdictione. glosa est in dic. c. iudex in ver. proponatur. ¶ Verbū libere. i. non requisito alio. glosa est notabilis in cap. cum plures. in ver. libere. que communiter non solet allegari: sed allegatur glosa in clem. dudum. in ver. libere. de sepul. An per actum nullum perpetuetur iurisdictio disputat glo. in dic. c. cum plures. i ver. quo potest. ꝛ iste tex. vult ꝙ quilibet delegatorum in solidum cognoscit. ꝛ vno cognoscente alij non impediunt nisi ex causa. ¶ Executor habet delegatam: qꝛ ponitur sub titulo de delegato. ita glosa sic arguit in capitulo. si super in ver. principalis. quam allegat Abbas in capitulo. suspitionis. de offi. dele. circa istum modum argumentandi. ꝛ probat iste textus. ꝙ executor datus a papa sup grā facta mortuo. papa etiā re ītegra nō expirat ei⁹ ptās: ꝛ allegat ꝙ accessoriū dꝫ sequi naturam pricipalis. ¶ Nō tenet appellatio. appello ad

archiepm vel ad papã. nisi alter eligat infra tẽpus. infra qd poterit appellari. glo. est in.c. si is cui. in ℣. durãte. ⁊ vide Ab. in.c. q. de appel. ¶ Quidã sunt arbitri cõpromissarij q voluntarie eligunt. ⁊ ab istis nõ appellat. quidã de necessitate iuris assumunt: ⁊ appellat ab illis. glo. est in.c. ab arbitris. in ℣. appellandum. ⁊ iste text. alle. ꝙ ab arbitris iuris appellat ad papã. Et si tu velles scire rationem. dicas quia cum sint ẽm formã iuris electi ad ipsum ius a quo ptãtẽ habent/oportet appellari: ⁊ sic ad papam que est lex aiata in terris. ¶ Si tu vis scire casus in quib⁹ a subdelegato nõ in totum appellatur ad primum delegãtem. vide tex. in.c. si is cui. ⁊ in.c. si a subdelegato. eo. ti. ¶ Hñs spẽale mandatũ subdelegandi subdelegare potest. licet non sit delegatus a principe. glo. est nota. in.c. is cui. eo. titu. in ver. per aliũ quã ꝑ notabili alle. Abb. in.c. super questionũ in prin. de offi. dele. in.v. col. si. in.c. cum causam. de appel. quã tñ limitat in.§. porro. in dict.c. super questionum. ⁊ alle. tert. in ca. is cui. ꝙ quando est electa industria persone alteri non potest cõmitti. ¶ Nota glo. in.c. statuim⁹. in ℣. apl̃ica. ꝙ si dispositio loquitur de apostolica sede non ꝓcedit in inferiore nisi esset eadem ratio. Et nota. textum notabilẽ ibi. ꝙ si alicui cõmittit ꝙ i certo loco debeat aliqd expedire poterit in alio ex iusta cã. ⁊ i simili alle. tert. in clemen. cãm. de elec. in cap. vbi periculũ. §. porro. de elec. in. vi. in cle. i. de fo. compe. in.c. si iustus metus. de appel. in.l. cum qdã. ff. de appel. ⁊ qd no. Bar. in.l. de pupillo §. si quis ipsi pretori. ff. de no. ope. nunc. ¶ Delegatus a papa subdelegauit non in totũ añq subdelegatus icipiat vti morit papa. poterũt ꝓcedere dlegat⁹ vł subdelegatus. qr satis dr ꝑpetuata iurisdictio. gl. est no. in.c. si a subdelegato. in ver. ꝓcessuz. de q glo. ꝑ Ab. in.c. pastoralis. in pri. in.c. relatũ. ⁊ in.c. grtũ. de offi. dele. Multis modis negat delegatũ habere iurisdictionẽ. glosa est nota. in dicto.c. in ver. aliis casibus. ¶ Factũ ꝯ legẽ hñtẽ decretum est nullum etiaz si interueniat consensus ptiũ. dato ꝙ lex sit itroducta ad eorũ vtilitatẽ. glo. est in c. si. in ver. non presumant. Lex penal puniẽs actũ sciẽter iclusit etiã agentẽ ignorantia iuris vel crassa vel supina. glo. est in dic.c. in ℣. scienter. Per ℣bũ icurrat. fert excõicatio ipso facto. glo. est in. d.c. si. in ℣. incurrat. In qb⁹ discrepent conseruatores ⁊ legati ponit glo. in dicto.c. si. in ver. edita. Et nota ꝙ in hoc capitulo si. ⁊ etiam in capitu. i. ponitur materia conseruatorum.

¶ In Rubrica de excep. in prin. in ver. nota glosam notabi. in dic.c. i. adde textum quez nõ alle. glo. in.c. accepimus. de pur. ca. ⁊ ibi ꝑ Ab. in.iij. notabili. ꝙ etiam per pniam actã de delicto non potest quis ℣aciter se asserere immunẽ ab illo delicto: quia forte non recte egit penitentiam. ¶ In eadez rub. in ℣. ⁊ nota singulariter. ꝙ si aliquis. Adde qd notabilr dicit Bart. in.l. i.§. cum quis. ff. de. q. vbi dicit ꝙ vidit fieri istam maliciã. qr cũ aliqs non haberet contra se nisi vnuz testem dedit sibi alapam: ⁊ postea cuz produceretur contra eum opposuit ꝙ erat suus inimicus. hoc sibi nõ prodest. qr testis non repellit. Bal. in aucten. si dicat. C. de testi. facit qd voluit Bartho. in.l. i.§. si seru⁹. ff. de questio. ¶ Ultimo quero an sit aliqua differentia si vnum delictuz committatur in ciuitate: ⁊ idẽ delictum in villa. Et rñdeo ꝙ magis puniri debet delictum commissum in ciuitate q in agro. vt notabiliter probat textus in.l. cum ancillis. C. de incest. nup.

220

De officio delegati in clem.

Nunda examinatio testium potest fieri diebus feriatis. glosa est in cle. j. que est. j. quã allegat Ab. in. c. fi. de iudi. Receptio testium non debet committi in cã criminali. glosa est ibi in ver. ciuili. et ibi est etiam glo. quod causa crimialis potest committi de iure canonico. cui adde glo. in. c. illud. xxiij. quest. iiij. ¶ Executores ad beneficia conferenda dicuntur habere delegataz. glo. est i dic. cle. in ver. executores ¶ Si tu vis scire quando dicatur merus vel mixtus executor, vide glo. in dicta cle. in ver. repererint. ¶ Delegatus inferioris a principe potest committere nudum ministerium seu articulum nõ iurisdictionalem. glosa est in dicta cle. in ver. vices suas. ¶ In ru. de eo q̃ duxit illam quam poll. per adulte. in fi. in versi. Et scias quod licz parẽtes. Adde Bart. in. l. si is qui. ff. de vul. et pup. in. l. j. in princi. ff. de iure fis. in l. quod cõditionis. ff. de dona. cau. mor. ¶ Ultimo quero ex forma statuti debet publicari domus propt aliquod delictum. an debeat publicari cum instrumentis paratis ad vsuz domus. Et videtur quod sic. per text. in. l. cum ancillis. C. de incest. nup. sed Bal. ibi tenet contrarium nec obstat ille tex. qr ibi lex vltra pcedit. pro quo facit; quia in penalibus debemus facere mitiorem interpretationem. l. si preses. l. interpretatione. ff. de pe.

De officio legati.

Sicut delegat9 gerit vices superioris. ita etiaz legatus: et ideo ponitur ista rubrica. Et nota quod hic non tractatur de legatis q̃ sunt iuncti et non iudices. ¶ Et nota quod textus in capitulo. j. facit mentiones de legato nato: et ille appellat legatus natus qui nascitur cum illa dignitate legationis eo ipso qd promouetur in archiepiscopũ. Nota glosam. ij. quod legatus potest adiri per viam querele per omnes existẽtes in prouĩcia sibi decreta. Et nota secundum docto. quod legatus non potest ad se aduocare causam motam seu mouendam coram alio iudice inferiori: quia optio datur actori quando habet plures iudices vt dictum est in rubrica de foro cõpetenti. Et nota quod Abbas in capitulo. j. et in capitulo. studuisti. approbat glosam. ij. questione. vj. §. biduum. in versi. annotauerit. que dicit quod licet metropolitanus non possit deponere episcopum potest tamen declarare eum fore deponendum. Sed illam glosam reprobat in capitulo. non potest. de re iudi. et videtur esse verior conclusio contra glosam. Et nota ex eadem glosa. ij. quod si appellatur ad papam potest legatus compellere appellantem vt litiget coram eo. Abbas reprobat glosam. et contra ipsam adducit textum in capitulo. antiqua. de priuile. et remittit ad notata in capitulo. cõstitutus. de appella. nõ intelligo quid velit Abb. quia glosa ista in libro meo dicit totum contrarium quod non potest compellere. Nota etiam ex eadem glosa in fine quod ad legatum potest appellari omnibus mediis omissis. glosa ista nõ probat hoc. sed loquitur de papa. Sed tu allega glo. in cap. Romana. in ver. curiaz. de appella. in. vj. Sed glosa in capitulo. quod translationem. infra eodem videtur aliter loqui. Sed forte illa glosa noluit excludere legatum. sed alios ordinarios. Et cum ista glosa cõcordat Bart. brix. q. q. vj. c. si quis vestrum. licet Johan. ibi teneat oppositum de consuetudine seruatur ista opinio quam etiam tenet Ab.

dicens hoc esse de iure. ¶ Volo tibi dicere vnum singulare dictum. tu habes textum in.c.studuisti.eodē titu.qui allegatur semper ꝙ legatus pape non potest impedire: nec pcessum nec executionē sententie iam late per delegatum apostolicum. quia ille cui facta est gñalis commissio non potest se impedire de illis que aliꝫ specialiter sunt cōmissa vt ibi. hoc singulariter limita non procedere quando oritur aliq̄ causa de nouo. vel detegitur causa antiqua que verisimiliter non fuit considerata tempore mandati specialis: ⁊ est talis causa que si tunc fuisset considerata non emanasset. verisimiliter illa commissio specialis. Et textus est singularis ⁊ aureus in.l.si hominem.ff.manda. Et in meis aureis opusculis allegaui singulariter illum textuꝫ. Nota glosam fi. an delegatus possit cōpellere legatum ad exequenduꝫ suam sententiam. Et concludit ꝙ nō ⁊ cum ea transit Hosti. Limita tamen illam vt non procedat si legatus esset alias ordinarius loci. nam ratione ordinarie iurisdictiōis posset compelli secundum vim.quod ē notabile. ¶ Nota glosam singulariter primaꝫ in cap.nisi. ibi ratione amicitie. Hostiē. intelligit de pena que venit applicāda bursē iudicis. vel quando venit imponenda arbitrio suo eā pōt remittere sine grauipiudicio alterius. pnceps tamē semper potest remittere penam: qꝛ semper princeps presumitur moueri ex iusta causa. Cin⁹ ⁊ Bal.in.l. rescripta.C.d̄ preci.īpera.offe. Et tu adde ꝙ legata facta in testamento imperfecto amico debentur: qꝛ videntur repetita ab intestato casus est singularis in.l.in testamēto ff.de fideicō.liberta. ardor ēm licet amoris idē operāf ꝙ clausula codicillar;. glo.ē sin. ⁊ ibi p Bal.i.l. si iure.C.de testa.manu.textus singularis in.l.cum alienam.C.de lega.iuncta glosa singulari in dicta l.in testamento. probat ꝙ dispositio illa habet locum in magno amico: ⁊ si legatum est factuꝫ viro summa amicitia coniuncto cum testatore.tunc dilectio admittit latiorem verborum interpretationeꝫ.l. si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.j.iuncta l.nummis.ff.de lega.iij. Et si promissio est facta alicui amicitia coniuncto tunc ex affectione que habetur ad eum latior fit verborum interpretatio. glosa est singularis in l.semper in stipulationibus. ff. de reg.iuris. Et facit text⁹.singula. in.l.capienda.§.fi.ff.eodeꝫ titulo. vbi datur pro regula ꝙ sermo ambiguus ita interpretandus est prout affectio eius suadet in quem sermo dirigitur. Et quis non cogitur sumere officium aduocationis contra magnum amicum. glosa est singularis.in.l.j.§.ait pretor.ff. de postu. ¶ Scias ꝙ quedam sunt reseruata pape in signum priuilegij singularis que nulli attētare licet.textus est qui semper allegatur in.c. quod trāslationē.de offi.lega. Ista tamen reseruata duob⁹ modis possunt acquiri. Primo per priuilegium ipsius principis. Secundo per consuetudinē: ⁊ requiritur cōsuetudo tanti tpis de cuius initio non sit memoria. textus est notabilis in.c. super quibusdaꝫ.de verbo.sig.⁊ in dicto.c.quod translationem. Sec⁹ est in prescriptione ꝯtra supremaꝫ potestatem pape. nam illam potestatem videlicet vt sibi nō subijciatur nemo prescribere potest. d̄ quo est dictum notabile Inno.in.c.bone.ij.de postu.prela. Et ratio ē qꝛ esset prescribere contra deum si q̄s nō vellet recognoscere suum vicarium in superiorem. nec debent esse in ecclesia dei multi pastores.qꝛ doꝫ esse vnū ouile ⁊ vnus pastor. vt in euāgelio. Et nota etiam singu

221

lariter text. in dicto. c. quod transla tionem. q si aliqua reseruata diu specialiter conceduntur. videntur illa transire sine speciali concessione quasi ex diuturna concessione videatur princeps illa velle communicare inferioribus: et sic licita sint sine concessione speciali. Et in hoc Ab. reputat istũ tex. singularẽ. adducit etiã tex. nota. in. l. fi. C. de fideius. vbi dicitur q si aliqua ↄsueuerũt diu exprimi inter cõtrahẽtes si postmoduȝ in aliq̃ ↄtractu specialiter non exprimanẽ habenẽ ꝓ expressis. quod est notabile sm Ab. Et tu adde quod notat Bart. in. l. magistratus. ff. ad munici. in. l. ex ea parte. ff. de verbo. obliga. in. l. ꝺ die. in princi. ff. qui satisda. cogan. in. l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. re. in. l. illa institutio. ff. de here. insti. in. l. si procurator. ff. de iure fis. in. l. non erit. in fi. ff. de iureiuran. in. l. impense. ff. de impen. Et dum Ab. alle. textum notabilem in. l. fi. C. ꝺ fideius. tu. Et adde Bal. in dicta. l. fi. in rubri. et in. l. contractus. C. de fide instru. in. l. j. ff. solu. mat. in ꝑludijs feudoꝝ. in. l. hmõi. in pri. ff. de lega. j. Sed aduerte qꝛ Abb. videtur restringere hoc qꝺ supius colligit ex hoc. c. quando fieret cõcessio per tantum tempus de cuius initio memoria nõ habetur. Et credit hanc potestateȝ poti⁹ trãsiuisse in legatos ex approbatione Romane ecclesie q̃ȝ ex illa speciali cõmissione sepius reiterata. Et ita intellige textuȝ in dicto capitulo qui subdit hoc esse de mente Innocen. Et mouetur Abb. quia ex his que sunt mere facultatis et que gratuitu conceduntur non inducitur consuetudo. dictum est notabile Innocẽ. in. c. cum ecclesia sutrina. de cã. posses. ad idem quod voluit Cinus in. l. ij. C. que sit longa consue. Ioã. an. in cap. Iohãnes. de cle. coniu. Bar. in. l. cum de in rẽ verso. ff. de vsuris. Cõmenda etiam memorie tex. in dicto. c. quod translationeȝ. q consuetudo in vno nõ debet extẽdi ad alia. licet sint eiusdem nature Ex quo consuetudo est onerosa et cõtra ius. De quo per Inno. in. c. fi. de offi. Archidia. per Bart. in. l. j. §. si quis hoc interdicto. ff. de iti. actuq pri. Nota glosam in hoc capitulo. que semper allegatur: quia ponit casus reseruatos pape. Et nota glosam in eo q dicit legatum habere potestatem in exemptos. quod intellige in legato de latere. c. j. de verbo. signi. in. vj. c. si abbatem. de elec. in. vj. Et nota q Abbas dicit hic in fine q licet credatur Cardinali asserenti se fore legatum. capitulo. nobilissimus. iuncta glosa. xcvij. distinctione non tamen sibi crederetur si diceret papã sibi concessisse ista reseruata. sed oportet ipsum probare vt notatur in capitulo. j. eodem titulo. in. vj. qꝺ est notabile secundum eum. Et vide que dicta sunt in rubrica de fide instru. ¶ Volo tibi dicere vnũ casum in quo ordinarius desinit esse iudex/scilicet cum causam aliquaȝ remittit ad superiorem. vt est text⁹ iuncta glosa. j. in. c. licȝ. eo. ti. Nec tamen potest reassumere etiã ꝺ cõsensu partiũ si est p̃ntata pricipi vt ibi. ¶ Nota vnum textum nota. q̃ semper allegatur in. c. dilectus. eo. ti. q legatus de latere potest cõferre bñficiũ vacãs qꝺ spectat ad p̃ntationem clerici. non potest tamen conferre beneficium spectans pariter ad presentationem clerici et laici secundum doct. potest etiam legatus conferre beneficia que spectant ex priuilegio vel prescriptione ad collationem alterius. intellige tamẽ ꝺ priuilegio generali. Secus si papa ↄcessisset speciale priuilegiũ/vt posset ↄferre certa bñficia qꝛ speciaẽ puisio derogat generali ¶ Nota glo. in. c. nouit. qꝛ illa q̃tis

die allegatur. et intentio glo. est q existens extra territorium suum nō possit excommunicare nec absoluere nec alia que exigūt cause cognitionem explicare: sed conferre bn̄ficia et causas delegare. Et reliqua que sunt iurisdictionis voluntarie exercere potest. Sed respectu absolutionis limitat Inno. q si ep̄s extra territoriū deprehendit se errasse in excommunicando poterit absoluere: qz absolutio fit sine cause cognitione. Secundo respectu excommunicatiōis limitat Inno, dicens q in notorijs poterit excommunicare subditum licet sit extra territoriū. quia notoria non exigūt cause cognitionem. Sed aliqui tenent contra opinionem Inno. Et ideo conclude sic. q ea que exercētur sine cause cognitione et non pro tribunali. pn̄t exerceri extra territorium. l. ij. ff. de offi. procō. et lega. in. l. fi. ff. de offi. pre. vr. Et ideo tenet excommunicatio si ep̄s iniuste excōmunicauit. vt quia sine cāe cognitione: et absqz eo q sederet pro tribunali illam fulminauit. als autem si vellet ꝯtentiose ꝓcedere nō teneret processus etiam si non exciꝑiatur. qz iurisdictio inheret territorio. vnde extra territorium nō est iudex s̄m Abb. qui adducit notata per Bal. in. l. si qui ex consensu. C. de episco. audi. q teneat actus ep̄i iniuste procedentis extra suū territorium. non intellige nec iura allegata per Abb. hoc ꝓbant. Et ideo extra territorium nō posset quis cōfirmare electionē: vel instituere sibi p̄ntatū. qz illa exigūt cāe cognitionē. vt in. c. fi. iuncta glo. de elec. in. vj. Et tu in hac materia allega glo. notabilem in. c. si abbatem. in ver. prouincia. de elec. in. vj. q vult q dare licentiā prelato vt deserat suā ecc̄liam est contenciose iurisdictionis: et sic ep̄s hanc nō posset dare extra suam dyocesim. Et eadem ratione dicit ibi Domi. q non posset recipere renunciationem benefi cū extra diocesim. ¶ Nota q per dationem secundi legati non videtur reuocatus primus. vt probatur in c. volentes. Et adde glos. in. c. in galliarum. xxv. q. ij. Et facit quod notat glo. in. c. non autem. vij. q̄st. j. Et facit tex. in. l. ij. C. d testa. tute. vbi si pater dat tutorē filio in codicillis non videtur reuocare illum quem dedit in testamento. Et idē etiam conclude s̄m Ab. q per dationē secundi vicarij non censet̄ reuocatus primus. quia quando sunt plures ordinarij facilius pōt consuli reipublice. l. vnica. ff. de offi. consu. Licet sit secus in ꝓcuratore: qz per dationem secundi reuocatur ꝓmus. l. si quis cum procuratorio. §. fi. ff. de procu. quia plures procuratores sepius se impediunt per concursum. et quandoqz vnus affirmat quod alter negat: et ideo iura presumunt q dominus dans scd̄m velit reuocare primum. s̄m Ab. Sed intellige tu hoc ī procuratore ad extraiudicialia. vel ad iudicialia ante litem contestatem. vt declarat Bartholus in dicto. §. fi. q dicit esse idem in procuratore dato ad litem Et limita dict. §. fi. per textum notabilem in. l. q̄ñ augerio. C. de conue. fis. debi. li. x. Nota glosam notabilem in dicto capi. quia allegatur semper cum queritur nunquid in ꝑsentia maioris possit minor exercere officium suū. Et potes concludere sic s̄m Ab. q quisqz pōt exercere officiū sibi iniunctū et vti insignijs sibi cōcessis ꝑ superiorē. licet alius eo maior sit p̄ns. Limita tn̄ hoc non procedere in casu. c. antiq̄ de priui. vt si esset ꝑsens ille qui sibi concessit. vel nisi aliđ in iure disponatur. vt in dic. c. volentes. Et adde tu glo. in. c. deniqz. xcj. distī. que dixit q minor iudex nō potest exercere iurisdictionē suā p̄nte maiore

222

⁊ quod notat glosa in.c.ecce.xcv. distic.in ver.benedicere. Et nota=ta per Bar.in.l.si.ff.de offi.proco. ⁊ lega.qui alle.hunc textū: ⁊ in.l. cunctos.C.de meta.li.xij.in.l.iiij. §.si tam vicinum.ff.de dam.infec. vbi facit differentiam inter iudicē delegatū ⁊ ordinariū.per glo.in l.in hac.C.de dona. ¶ Et nota p intelligentia q sunt tres species legatorum quos papa facit iudices ordinarios in certa puincia. Quidam sunt legati nati. Quidam legati de latere. Quidam legati non de latere neqꝫ nati.de quibꝰ in capitulo penul.eodē titulo. Et nota glo.in dic.c.pe.q legati cardiales postq̄ egrediunt vrbē romanā donec in vrbē reuertunt bñficiū absolutionis qbuscūqꝫ pñt impendere. Limitat tñ Ab.glo.vt non pcedat in legato reuocato. Procedit s gl. qñ legatꝰ nō reuocatꝰ exiret puinciā ex aliq cā. Et dicit Ab. q fuit interrogatꝰ nūqd legatꝰ destinatꝰ ad aliquam prouinciam possit vti insignijs legationis in itinere anq̄ ingrediat prouinciā sibi decretā: ⁊ q possit facit textus in.l.j.⁊.ij.ff. de offi.procon.⁊ lega. Sed legati pape equiparantur pcōsulibꝰ.c.ij. eo.titu.in.vj.ergo vti poterit. Et dicit q ita vidit a multis obseruari. vidit etiam multos abstinere. Limitat etiam Abb. illud quod dicitur de absolutione excommunicatiōis p iniectiōe manuū in clericū vt nō pcedat quo ad alias absolutiōes reseruatas pape. qꝛ in exorbitātibꝰ nō fit extēsio de vno casu ad alium allegat notata per Innocentium in capitulo fina.de offi.archidia.hoc mihi non placet: quia non potest dari vrgens ratio diuersitatis inter vnum casum ⁊ alium. Et vbicunqꝫ sunt aliqua habentia eandem rationem: ⁊ de vno fit mentio.videtur fieri exemplariter non restrictiue.ita Baldus in.l.de quibus.ff.de legi. Et facit glosa reputata singularis in capitulo.j.in ver.italie.de tem.ordi.in.vj.non obstat ratio Abba.quia hic nō tractatur de preiudicio alterius. sed solum ipsius concedentis. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum. tu habuisti q iudex potest extra territoriū exercere iurisdictionem de consensu partium: ⁊ licētia iudicis territorij.vt est glosa notabilis in capitulo.vt litigantes. de offi.ordi.in.vj. Istud singulariter limitat vt nō pcedat qñ ptās ē collata alicui in certo loco ex priuilegio.nō pōt illā exercere etiā in subditos i alio loco.licet ꝯsentiat dñs territorij. Secus in iurisdictiōe cōpetēti de iure cōi.dictū ē singulare Hosti.in dicto.c.penul.qđ refert ⁊ sequitur Abb. Non omittas etiam notabile dictū Abb.antiqui.quem refert Ab.modernꝰ. q scolaris veniens ad studium excōmunicatꝰ nō potest absolui ab episcopo loci illius studij.lꝫ eēt casus in q potuisset absolui a proprio epo. Secus si ibi incurrisset excōicationē: quod ē notabile. ¶ Nota textum in.c.fi.eo.ti.qui semꝑ allegat q durant statuta legati etiam finita legatiōe. ex quo sequitur notabilr q statuta edita ab habente iurisdictionem ad tps/durant etiā post tēpus iurisdictionis. Tu habuisti in titu.de his que fiunt a prela.q episcopi debēt facere statuta cum consilio capituli. Sed potest queri quid in legato nunquid solus possit facere statuta Et dicit Innocentius.q debet requirere consilia prelatorum prouincie: ⁊ si vellet statuere in preiudiciumaliquorū debet habere ꝯsensū illorum.dictū est Inno.in.c.vestra de locato.dicit tñ q non pōt ꝯdere statuta cōtra canones: ⁊ idē in epo pōt tñ solus condere statuta in his que ptinēt ad suam iurisdictionē ẜm Inno. Et si dubitatur nūquid

actio penalis surgens ex statuto legati vł epi sit ppetua vł tpalis. Et videt᷑ ꝯcludi ꝙ actio sit tpalis. Et sic ex statutis talib⁹ factis ab iferioribus non poterit agi actione penali vltra annum. Secus autem in statuto condito populo. de quo per Bar. ⁊ Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iure. per Bar. in. l. fi. ff. de penis. in. l. ambiciosa. ff. de decre. ab ordi. fa. per Ange. in. §. sed iste. instit. de actionib⁹. Nota etiā ꝙ ex glo. j. ꝙ indulgentie cōcesse a legato durant: etiam post finitam legationem. Et dicit Ab. ꝙ ista glo. facit ad probandum ꝙ indulgētia seu priuilegium concessuz a prelato durat in perpetuū: licet habeat actuz successiuuz. Pro quo allegat bonā glo. in. c. cum ex eo. de. elec. in. vj. Et hoc intelligit Ab. in indulgentia seu licentia habente suum esse finitum ⁊ liberum. ita ꝙ ex sola concessione recipit essentiam nec dependet ex futuro. Sed vbi dispositio dependet ex futuro euentu. tūc extinguitur per mortez disponētis. glo. est notabilis in. c. a nobis. j. de sentē. excō. in glo. magna. ad finez. Sed ego allego glo. in contrarium in. c. salonitane. lxiij. dist. ⁊ idem dicit Ab. ꝗ licētia que nō potest ppetuo concedi sine cause cognitione. Et si sit ꝯcessa simpliciter intelligitur concessa ad tempus concedentis. Et ideo si episcopus dedit licētia alicui vt possit eligere confessorem: illa licētia extiguitur mortuo: vel reuocato episcopo. Et ideo dicit Ab. ꝙ alīs in facto respōdit ꝗa hic tractatur de preiudicio ecclīe parrochialis. Nota ex glo. fi. ꝙ ex sola citatione ⁊ nō per actū citeriorem perpetuatur iurisdictio. dictū est in tit. de offi. dele. Et nota ꝙ sufficit quo ad perpetuationem iurisdictionis iudicem commisisse citationem: etiam si citatio non peruenit ad citandū ſm magis cōiter doc.

¶ Ultimo quero quis quandoqꝫ lex fingit aliquem confessum quid operetur illa confessio. Et respondeo ꝙ equiparatur confessiōi facte in iudicio solenniter. casum habes singularem secundum Bal. in. l. si tutor. C. de interdic. ma.

¶ De officio delegati in. vj.

In quib⁹ sit ꝑitas īter legatos de latere: ⁊ alios. glo. est ī c. j. in ver. legati. ¶ Si papa ꝯmixtim de cardinalibus loquitur vocat illos fratres. glo. est in. c. j. in ꝟ. fratribus. Legat⁹ de latere pōt cōferre bñficia quorū collatio erat deuoluta ad papam. glo. est in dict. in ꝟ. ampliori. Et certuz est ꝙ legati cardinales possunt conferre beneficia: vt in dic. c. j. ¶ Cardinales mortuo papa pñt ex magna ⁊ euidēti cā reuocare legatū. alīs nō. gl. est in. c. legatos. in ver. declaram⁹. que etiā vult ꝙ per hoc verbū non promulgatur ius nouum. Et allegatur tex. iste ꝙ legatus habet ordinariam iurisdictionem. et iō non expirat eius officiū ꝑ mortē pape. ¶ Multis modis finitur iurisdictio delegati qui numerant᷑ ꝑ glo. in. c. presenti. in ver. finitur. ⁊ in hoc c. ⁊ sequēti restringitur potestas legatorum. ¶ Si legatus mihi cōtulit beneficium proprio motu habenti aliud non facta mentione de illo tenet collatio. glo. est in. c. fi. in ver. mentio. tamen vtrumqꝫ non possuz tenere. vt ibi per glo. alīs sicut ipetrans beneficium a papa tenetur ꝺ alio quantuncunqꝫ modico facere mentionez: ita etiam si impetrat a legato. alīs non tenet collatio. vt in glo. ¶ Ultimo quidā semel voluit a me acertificari de hoc casu. an ille qui cognatur mihi iniuriari: ⁊ libenter faceret si posset. an debeat dici inimicus meus. licet aliter iniuriā non fecerit. Et respondi ꝙ sic: allegaui glo. auream in. l. Atlete. §. desi

remissionem.ff.de execu.tu.secūdū Bal.in.l.j.C.si quacunq; preditus potestate.

¶ De officio ordinarii.

Nota textum in.c.j.q epi habent in suis dyocesibus iurisdictionem liberā.ꝛ ea que sunt meri imperij. Et aduerte quia Ab. ibi ponderat illum tex.in ꝗ.adulteria. contra Jo.an.in.c.fi.de foro cōpe. in.vj.qui voluit q adulteriū sit crimen ecclesiasticum quatenus agit ad separationem thori. Quia text. in dic.c.j.non restringit se ad clericos:sed loquitur generaliter etiaꝫ contra alios. Sed aduerte qꝛ si iste text. debet intelligi de laicis:ergo dū postea subdit scelera. sequit q pro quolibet delicto poterit epūs inquirere contra laicos.quod non est verū:ergo videtur q iste tex.debet intelligi de clericis.saluat tamē dictum Jo.an.qd tunc sit mere ecclesiasticū.i.q nullo modo possit se de eo impedire secularis. Sed quādo agitur ad punīedū delictū erit mixti fori possumus etiam dicere q vbicunq; delicta sint notoria quia tunc apparet negligentia iudicis secularis.tunc epūs poterit procedere tā qꝫ iudex competens. Et nota q qn datur potestas alicui libera procedendi in aliquo casu:non intelligit data potestas procedēdi cōtra ius Sed solum vt absq; alicuius impedimento vel licentia hoc possit facere:vt probat tex. in dic.c.j.pro q Ab.obmisit glo.nota.in cle. dudū. in ver.libere.de sepul. Nota etiam glo.j.cum ibi notatis per doct.pro intellectu iuriuꝫ dicentiū q tūc possit episcopus inquirere contra subditum cū vehemens infamia insurrexit contra euꝫ:quia hoc procedit in inquisitione ordinaria ꝛ speciali que scilicet fit contra certam personam. Sed generaliter non requiritur q infamia procedat.quia epūs visitando inquirit gn̄aliter qualit viuant populi. Idē est qn̄ delictuꝫ esset notoriuꝫ:ꝛ nescitur quis illud cōmiserit.nā tunc superior facit inquisitionem gn̄alem. Bart. in.l.fi. ff.de questi. Idē est quādo prelat⁹ inquirit non ad finē puniendi. sꝫ in finē impediendi ꝓmotioneꝫ ad aliquam prelationeꝫ:vel ad ordines: nam sine aliqua infamia p̄cedente debet tunc superior inquirere de vita ꝛ moribus promouendi. Nota ex glo.in ver.canones.cum ibi notatis per doct.q exceptis criminibus ecclesiasticis ꝛ criminib⁹ mixti fori.de alijs criminibus in terris imperij nō pōt iudex ecclesiasticus se impedire:nisi idirecte quo ad penitentiā ponēdā ꝛ ad delictum ꝓhibendum.c.nouit.de iudi. Et nisi delictum sit notorium. nā tunc cuꝫ deprehendatur negligentia iudicis secularis potest iudex ecclesiastic⁹ procedere.de quo hic per Inno.et facit tex.in.c.j.§.notoria.de censi.l vj. Et nota eandē glo.q neq; condemnando neq; absoluendo dꝫ iudex sequi suam consciam.sed moueri ex probationibus corā eo factis. cui adde glo.in.c.iudicet.iij.q.vij.l c.pastoralis.§.quia vero.de offi.dele.ꝛ que ibi dicta sunt.ꝛ.glo. in ca. summopere.xj.q.iij. Nota glo. l ꝗ. publicū.q sicut iudex secularis debet impēdere suum brachium ꝛ auxiliuꝫ iudici ecclesiastico.ita iudex ecclesiasticus debet iuuare seculares contra subditos sibi rebelles. Debet tamen fm Inno. sibi prius fieri fides de processu:qꝛ non debꝫ excōmunicare nisi premittat prius admonitioneꝫ:ꝛ ex iusta cā. Judex aūt secularis debet obtēperare iudici ecclesiastico.licet sibi non faciat fidem de processu. Limitat tamē Inno.q si extra iudiciū iudex ecclesiastic⁹ petit auxiliū a iudice seculari:ꝛ ꝯstat ipi seculari q iniuste petit.nō tenet:nec dꝫ sibi iudex se-

cularis impendere auxiliũ. Et ideo si petit in iudicio: qꝛ non debet esse executor ad malum contra cõsciam. Nota tñ ꝙ si crimẽ nõ est ecclesiasticum: ꝛ tradatur clericus degradatus curie seculari nõ debet eum punire: nisi sibi fiat fides de processu. quia ille efficitur de foro suo: et habet eum iudicare vt subditũ. nõ autẽ vt purus executor. Et isto modo potest intelligi quod notat Barto. in. l. diuus. ff. de custo. reo. qꝛ in crimine heresis. vt loquitur Bart. hoc est impossibile. per tex. in. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de here. in. vi. De quo plene per legistas in. l. magistratibus. ff. de iurisd. om. iu. Sed si non tradit vt sit de foro suo sed iudex ecclesiastic⁹ petit vt exequatur suã sniam: tunc tenetur exequi licet sibi non fiat fides de processu. nisi sciat illã iniustam in causa criminali: qꝛ non debet eam exequi contra consciam. Nota etiam ꝙ si subditus ex aliqua iusta causa appellauit. non debet iudex secularis dare auxiliũ suum ad petitionẽ epi contra subditũ illũ ꝫm doc. ¶ Solet dubitari. an punitus per iudicem ecclesiasticũ spiritualiter vel tẽporaliter possit puniri per iudicẽ secularem. Et ista questio formatur per doc. in dic. c. i. ꝛ sunt varii. Et concludo ꝙ sic per tex. nota. in. c. felicis. de pe. in. vi. Et Ab. remittit ad notata ꝑ se in. c. cum sit generale. de fo. compe. in. c. de his. de accu. Et tu adde notata per Bal. i. l. placet. C. de sacrosan. eccle. in. l. si quis in hoc genus. C. de epis. ꝛ cle. in. l. nemo martyres. C. de sacrosan. eccle. Et dicitur ꝙ ipse consuluit ꝓ ista ꝑte. licet in. l. cunctos populos. C. de summa trini. non fuerit ausus decidere. ꝙ per Ab. in. c. tue. de procu. in. c. de causis. de offi. dele. ¶ Nota ꝙ nõ põt dicere pꝛsbiter audiens aliquẽ in ꝯfessiõe. scire illud qꝺ ꝯfitetur ꝓ certo qꝛ nõ potuit ille dicere verum. vt probat tex. nota. in. c. si sacerdos. dũ ponit ibi illa duo vt diuersa. ergo glo. nõ põderauit tex. Tu scis ꝙ sacerdos non debet manifestare delictũ in foro penitentiali cõfessũ: in. c. omnis vtriusqꝫ sex⁹. de peni. ꝛ remiss. põt tamẽ in gñe et non determinate etiam in publico redarguere peccatum. tex. est notabilis in dic. c. si sacerdos. ꝛ non tradas obliuioni illum tex. qꝛ põt quotidie practicari: ꝙ pro quolibet dãno illato põt recurri ad iudicem ecclesiasticum vt excõicet eum ꝗ dãnum intulit licet probari non possit determinate quis damnum intulerit: nã ratione peccati mortalis debet recurri ad iudicem ecclesiasticũ c. nouit. de iudi. quod est notabile: maxime pro furto. quando nescitur quis commiserit furtum. Si aliquis interrogaret te an reperiatur aliquis casus in iure in quo sacerdos sine peccato ministret presente excommunicato. Et respõdeas ꝙ sic quando non potest probare illum esse excõmunicatum: vt notabiliter ꝓbatur in dic. c. si sacerdos. qꝺ tamẽ notabiliter intelligit Ab. procedere in celebratione necessaria. secus in volũtaria. qꝺ est notabile. ¶ Solet sepe dubitari: nunquid quilibet sacerdos possit excommunicare intelligẽdo de sacerdote curato ꝛ in hoc passu est altercatio inter doct. ꝛ vide gl. in. c. nemo. ꝗ. q. i. c. de persona. xi. q. i. Sed pro certo tex. in dict. c. si sacerdos. videtur probare ꝙ in genere possit suum parrochianum excommunicare. aliter oporteret intelligere tex. in epo tantũ: vel in alio ꝑlato habente iurisdictionem epalẽ: qꝺ videtur dicere cũ tex. loquatur simpliciter de sacerdote audiente confessiones. ¶ Tu scis ꝙ allegatur glo. in. cle. i. de here. ꝙ cõstitutio ligat delictum omnino occultum. Tu adde pro illa glo. optimum text. in dict. c. si sacerdos. in

224

questione quam ponit glo. penult. in fi. tenet ipsam: quod nullus istorum sit excommunicatus. et per istam glo. potest determinari questio: quod si sacerdos tempore pasche volens comunicare populum habebat ante sevdecim hostias quas tamen putabat decem: et protulit simpliciter verba consecrationis: quod nulla erit consecrata. Et concludit per Cal. et Ab. salua determinatione ecclesie: quod si habebat animum consecrandi decem et non plures nulla erit consecrata. quia intentio in istis spiritualibus est necessaria ad perficiendum opus. ¶ Nota quod prelati inferiores episcopis possunt ferre excomunicationem in subiectos. tex. est quem semper allegatur in. c. cum ab ecclesiarum. ad idem tex. in c. sicut. de symo. in. c. cum in ecclesiis. de ma. et obe. et si est irrationabilis potest illam episcopus relaxare. secus si rationabilis. sed debet remittere ad suum excomunicatorem. tamen si de facto absoluit valet absolutio. vt notat glo. fi. in fi. Et nota vnum pulchrum dictum Inno. in dic. c. cum ab ecclesiarum. quod quilibet iudex siue delegatus. siue ordinarius potest exercendo iurisdictionem quam habet suam sententiam mandare executioni sed eam quam non habet exercere non potest sed tunc debet recurrere ad superiorem. Exemplum quilibet iudex ecclesiasticus potest excomunicare potest etiam suam sententiam mandare executioni. Exemplum secundi. iudex qui non habet ea que sunt meri imperij: vel mixti non potest quem manualiter ponere in possessionem vel ducere ad carcerem. l. iubere cauere ff. de iurisdic. om. iudi. Unde pro istis et similibus debet haberi recursus ad superiorem. de qua materia per legistas in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. Non omittas notare glo. j. in dic. c. cum ab ecclesiarum. que ponit duo notanda. Primum est. quod electus a collegio vel vniuersitate vel deputatus per superiorem habet iurisdictionem ordinariam in illos de collegio. licet iste prelatus subsit episcopo. ¶ Secundum est. quod isti prelati qui presunt collegio vel aliis habent iurisdictionem. puta ex consuetudine possunt excomunicare sibi subiectos: sed non anathematizare. Et nota secundum doc. quod cessante consuetudine isti qui sunt de collegio ecclesiastico: licet subsint eorum prelato inferiori. vtputa preposito ecclesie collegiate. tamen in criminalibus coram solo episcopo sunt conueniendi. xvj. q. ij. c. visis. in fi. Et in ciuilibus si conuenirentur coram episcopo non possunt declinare suam iurisdictionem quia episcopus concurrit cum istis inferioribus prelatis in iurisdictione et locus est preuentioni nisi aliud inducat consuetudo. Et nota vnum secundum Ab. quod nullus citra episcopum de iure comuni habet territorium in dyocesi. vnde tota dyocesis est territorium episcopi in spiritualibus. xvj. q. vij. c. omnes basilice. Ex quo infertur: quod si clericus deliquit in monasterio alicuius abbatis non subijcitur ratione criminis iurisdictioni abbatis. sed episcopo loci. Nota glo. ij. in dic. c. que alle. ad hoc quod excomunicatio semper presumitur iusta donec probetur contrarium. hoc tamen intelligas nisi sit appellatum: quia si fuit appellatum ab excomunicatione licet appellatio non suspendat excomunicationem. c. pastoralis. de appella. tamen suspendit presumptionem iusticie. unde oportet quod superior probet eam iustam. dictum est notabile Inno. in c. bone. ij. de postu. prela. quod est memorie comendandum secundum Ab. Et comendat etiam tanquam sing. glo. fi. quod licet prelati inferiores habeant iurisdictionem in illos de collegio eorum non tamen eam obtinent excluso episcopo. sed accumulatiue ad episcopum. ex quo infertur secundum glo. quod valeat absolutio facta ab episcopo. ¶ Nota quod si ex aliqua causa differatur prouisio ecclesie. debet ibi poni yconomus quando superior non potest de rectore ydoneo prouidere. tex. est in. c. cum vos.

Ex quo notabiliter infertur: quod licet capitulum non succedat in potestate conferendi beneficia spectantia ad collationem episcopi sede vacante c.j. ne sede va. in. vj. tamen ibi potest ponere yconomum secundum Jo. an. in di. c. j. Et dicit Ab. hoc dictum esse memorie commendandum. Et nota vnum dictum singulare Hostien. quod laicus non potest habere custodiam ecclesie vacantis. nisi sit priuilegiatus vel hoc habeat ex consuetudine approbata per sedem apostolicam: vnde cessante approbatione pape non valeret consuetudo. quod est multum notabile secundum Abba. quia patroni ecclesiarum seruant contrarium. Si autem est clericus patronatus ratione ecclesie ipse habet custodiam nec est ponendus yconomus. Nota glo. ij. quia quotidie allegatur. Cum queritur nunquid patronatus presentando indignum sit priuatus ipso facto pro ea vice potestate presentandi. Et videtur concludi contra glo. quod sic. quando scienter fuit presentatus indignus. per tex. alle. in glo. in §. si quis oratorium domum. Sed mirum est quod docto. in hac materia alle. tex. de iure ciuili: quia imperator non habet potestatem statuendi super iuribus spiritualibus nisi expresse approbetur a romano pontifice per ea que habentur in ecclesia sancte marie. de constitu. Et pro opinione huius glo. benefacit glo. reputata singularis in. c. fi. de iure patrona. vbi dicit cum sit pena non habet locum nisi in casibus iure expressis. Nota ex glo. penl. quod tex. in. c. quoniam. de iure patro. non habet locum quando questio iurispatronatus esset inter episcopum et patronum. Nota etiam ex glo. quod ad illum spectat custodia ecclesie vacantis qui habet ius instituendi seu conferendi. licet non sit episcopus. intellige tamen nisi patronus sit persona ecclesiastica, quia tunc ipse non autem habens ius instituendi habebit custodiam: vt probat tex. in dic. c. cum vos. a contrario sensu. Et putat Abb. quod ille qui habet custodiam potest ibi de iure ponere yconomum. Et nota secundum doct. quod infra tempus prefixum patrono ad presentandum potest ibi episcopus ponere yconomum: quando custodia ecclesie spectat ad eum.

¶ Aduertant illi qui vadant ad confessorem vt exprimant peccatum cum omnibus suis qualitatibus que habeant grauare delictum: nam alias non consequantur veram absolutionem: vt notabiliter probatur in ca. ex parte. eo. ti. Et nota ibi glo. j. quod absolutio non tenet non solum cum exprimitur falsa causa. sed etiam cum non expressit omnes causas propter quas fuit excommunicatus. alias absolutio non prodest. Probat etiam illa glo. quod a pluribus excommunicationibus potest quis liberari vnica absolutione: dummodo absoluens habeat potestatem iure proprio vel ex commissione aliorum. Nota etiam ex glo. cum ibi notatis per doct. quod si absoluens intendebat absoluere etiam si causa expressa esset omnino fala vel iniusta tenebit absolutio. tex. est notabilis in. c. venerabilibus. §. vbi autem. de senten. excom. in. vj.

¶ Uolo tibi dicere vnum pulchrum casum et singularem. Tu debes scire ex quo causa est commissa delegato est exempta a manibus ordinarii: vnde non potest ordinarius se intromittere. c. studuisti. de offi. leg.

¶ Hoc singulariter limita non procedere vbi nutriretur peccatum ex negligentia seu malicia delegati tex. habes singularem in. c. significauit. eo. ti. Et nota vnum dictum singulare Hosti. quod si tractatur de peccato mortali: non tenetur ordinarius obedire pape. pro quo facit notabile dictum Jo. an. in. c. quando. de rescrip. Et ideo dixit singulariter

Inno.in.c.inquisitioni.de sentē.ex com.ꝙ pape non est obtemperādū quando ex suo mandato presumitꝛ malum futurum:⁊ ideo lex princi pis nutriens peccatum quod nō po test per pncipē remitti nō est a sub ditis recipienda.de quo p Bar. in l.fi.C.si con.ius vel vti.publi. in.l. omnes populi.ff.de iusti.⁊ iure.

¶ Nota gl.que semper allegatur in.c.q̄nto.in ꝟ.si plati. cū q̄ritur ꝺ potestate abbatis in monachos.et sunt opiniones. Sed potes conclu dere ſm glo.⁊ aliquos doc.ꝙ pmo loco debet adiri abbas ⁊ correctio primo loco spectat ad eum.ſꝫ si eēt crimen quod requireret depositio nē tunc nō abbas:ſꝫ eps cognosce re dꝫ ſꝫ Ab.in.c.cū ab ecclesiaꝝ. hoc eo.ti. Et nota ꝙ si monachus est in studio de licentia abbatis ⁊ ibi contrahit pro necessitate studij potest conueniri coram ordinario loci postq̄ abbas est absens secun dum docto. Et nota glo.in. c. qui resistit.xi.q.iij. ꝙ monachus tenetꝛ magis obedire abbati q̄ episcopo

¶ Nota ꝙ excōicatus in vna dyo cesi est excōmunicatus i toto orbe: vt probatur in.c.ad reprimendaꝫ. quia excōicatio afficit psonā ⁊ eam sequitur quocunq̄ se ꝟtat.sicut le pra leprosum.glo.est in. l. frater a fratre.ff.de condi.inde. Et idez se cundū Ab.in omni sententia corpo ris afflictiua. Et tu adde glo.in.c. placuit.xviij.disti.q̄ dt ꝙ excōicat⁹ in vna ecclia nō ē excōicat⁹ in alia sed illa glo.soluit.vide eam. Adde etiam glo.in.c.quisquis.iij.q.v. in ver.communicet. ⁊ facit quod no. Bar in.l.qui vltimo.in prin. ff.de pe. Volo tibi dicere vnum pulchꝝ dictum:tu debes scire ꝙ quandoq̄ absoluitur quis prestita iuratoria cautione. vt in dic.c. ad reprimen dam.hoc intellige quando sit talis psona ꝙ de ipsius iuramēto sit con fidēdū,al's dꝫ exigi ydonea cautio

Istud est sing.dic.Vin.quod mul tum extollit Ab. Sed ponamus ꝙ absolutus non vult satisfacere put iurauit in absolutione.nō reincidit ipso facto in excōicationē. ſꝫ dꝫ de nouo excōicari. Fallit in casibus q̄ ponuntur in.c.eos qui.de sen.excō mu.in.vj. Nota etiā glo.in ver. su spendatur.que ponit rōnem quare excōicatio nō suspenditur p appel lationē. Sed dic melius prout ha betur in.c.pastoralis. de appella. Vult etiam glo.ꝙ sententia excōi cationis nō transit in rem iudicatā quo ad effectū irretractabilem. vñ posset retractari etiā post mille an nos.quia in quacūq̄ hora ingemue rit peccator:⁊c. Sed quo ad alios effectus transit in rē iudicatā sicut alie sententie:debet cū appellari i fra. x.dies.al's cū nō auditꝛ appel lando excōicatus.gloſ. habes hic singl'r notandā. q̄ post.x.dies audi tur excōmunicat⁹ p viā q̄rele nō p viā appellationis. Et ex hoc infe ras ꝙ si episcopus tulit sniāꝫ ad pe titionem alterius subditi. nō potest excōicatus post.x.dies querelā p ponere apud archiepm: quia archi episcopus nō est iudex in subditos episcopi regul'r.nisi p appellationē vt in.c.pastoralis.hoc eo.ti. Itē in fertur ꝙ sup eo sup quo fuit excōi catus non audietur post.x.dies.trā sit enim quo ad illū effectū in rē iu dicatā. Videtur enim acquieuisse sententie nō appellando. Et licet appellatio nō suspēdat iu sententia censure operatꝛ tū effectū deuoluti uum:qꝛ deuoluit cām ad superiorē ad quem al's non poterat ire citra appellationem. Et nota ex predi ctis ⁊ ex glo.fin.ꝙ a sententijs que non transeunt in rem iudicatam de bet nihilominus appellari infra.x. dies. al's nō auditꝛ q̄s p viā appel lationis:ſꝫ p viā q̄rele. qd̓ est sing. ſm Ab. Nota ēt finē glo.fi. ꝙ pba tiones recepte ad vnū effectū fidē

faciunt ad alium effectuz inter easdem personas. d quo per Ab. in.c. veniens.ij.de testi. ¶ Nota vnam regulam in.c.duo simul. q quemadmodum se habent subditi episcoporum ad archiepm: ita se hnt subditi archiepiscoporum ad patriarchaz. Et scias etiam ex illo tex. q priarche non habet plures iurisdictiões q archiepi z episcopi nisi qtenus i canonibus cavetur expressum. est tamen corū dignitas maior.c.antiqua.de priui. Nota vt bene intelligas per ea que habentur in glo. q prescriptio non causatur ex solo tēpore nec cōsuetudo: sed ex negligētia domini: z possessione possidētis accedente iuris dispositione. Consuetudo vero causatur ex tacito cōsensu. z sic proprie soluz tempus nō inducit consuetudinem: vel prescriptionem. Unde vbi cōsuetudo vel prescriptio nō habet suos comites non potest induci. z sic loquuntur contraria allegata in glo. ¶ Nota glo. in ver. speciali priuilegio. q papa potest detrahere iuri vnius ecclesie z dare alteri. Sed glo. xxij. dist.c.j. vult q sine causa papa hoc non debet facere. Ad idem glo.x. distinct.ca.j. z cum istis glo. transit Ab. Si tamen papa faceret tolleratur in ecclesia militanti. Sed tu adde glo. in.c.conquestus. ix.q. iij. que dicit q papa potest auferre priuilegia vnius ecclesie: z dare alteri: z in.c. per principalem ¶ Scias q non solum quādo archiepiscopus est impedit⁹: sed etiā p libito voluntatis pōt committere cōsecrationez sui suffraganei alteri. tex. est cum ibi notatis p doc. in.c. quod sedes. ¶ Et nota ex glo.j. q de iure canonico possunt delegari omnia que sunt meri imperij. cui adde glo. in.c. in archiepiscopatu. de rapto. in capit. illud. xxiij.q. iiij. glo. notabilis in capitu. peruenit. xcv. distin. ¶ Et vt bene intelligas tu canoni-

sta scias q merum imperium est iurisdictio que concernit officio iudicis nobili publicam vtilitatem respiciens. Imperium mixtum est iurisdictio que concernit officio iudicis nobili priuatam vtilitatem respiciens. ¶ Scias etiam q est duplex officium iudicis. nobile: z mercennarium. ¶ Nobile est quod non deseruit alicui actioni: sed iudex ex se procedit. ¶ Mercennarium vero dicitur quod deseruit actioni intentate per partez de quo habetur in.c.ij. de offic. iudi. ¶ Et scias in hac materia tres regulas. ¶ Prima est q ea que expediuntur officio iudicis nobili z ad publicam vtilitatem dicuntur meri imperij. Secūda regula est: q ea que exercentur officio iudicis nobili ad vtilitatez priuatā dicūtur mixti impij. Tertia regula est q ea q exercent officio iudicis mercennario ad vtilitatem priuatam sunt simplicis iurisdictionis. Et de hac materia pulchre: z late per Barto. in.l. imperium. ff. de iurisdict. om. iudi. Et nota q de iure canonico est magis cōmunis opinio: q cause meri imperij possint delegari. licet sit aliud de iure ciuili. Fallit tamen in casu absētie. vt si oporteat necessario iudicem ordinarium alibi proficisci. idem si iudex ordinarius esset detētus infirmitate vel esset occupatus circa causas multas sites: ita q nō posset omnibus intēdere. vt ista habētur in.l.j. vbi per doct. ff. de offi. eius cui mā. est iurisdic. Et q de iure canonico cause meri imperij possint delegari: adde glo. in clemē.j. de offi. dele. Bart. in.l. nec quicq. §. vbi decretum. ff. de offi. procon. z lega. per Bal. in.l.j.C. vbi de cri. agi. oper. in.l. a iudice. C. de iudi. Nota et q cōiter ↄcludit q delegatus principis possit subdelegare ea q sunt meri imperij: etiam de iure ciuili, de q l.l. vnica.j.fi.C. q pro-

226

sua iurisdict. Et dum dictum est ꝙ ex causa de iure ciuili possunt delegari que sunt meri imperij. Intellige dummodo nõ procedatur ad vltimum supplicium: vel membri abscissionem. Et Bar. in. l. j. vult ꝙ delegãtur quo ad cognitionem non q̃ ad executionem. de quo ibi per docto. Et nota ꝙ episcopi ꝛ superriores habẽt ea que sunt meri imperij. c. j. hoc eo. ti. Inferiores autẽ prelati regulariter de iure cõmuni nõ habẽt que sunt imperij. nisi forte ea que sunt de minori ꝛ minimo impio vt leuiter cohercere. Naz imperiũ merum distinguitur ex modis vt declarat Bar. in. l. imperium. Item possunt excommunicare: ꝛ excommunicatio est meri iperij. notat Inno. in. c. transmissam. de elec. Et si exercet in fauorez priuatũ erit mixti imperij. Prelati tamẽ regulares cognoscunt de criminalibus cõtra subiectos: dummodo non procedatur ad depositionem de quo dictuz est supra. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. pastoralis. ꝙ archiepiscopus est iudex ordinarius omnium episcoporum sue prouincie. Nota tamen ꝙ nõ potest archiepiscopus procedere ad depositionẽ episcoporum: quia illa est reseruata soli sedi apostolice. c. ij. de transla. prelato. Sed in criminibus paruis potest cognoscere: ꝛ ipsos punire. vt in. c. sacro. de senten. excõmu. Io. an. in. c. vt litigantes. ꝺ offi. ordi. in. vj. De causa vero ciuili indifferenter cognoscit quando subdit⁹ episcopi conuenit episcopuz: sed si episcopus vult conuenire suuz subdituz eliguntur arbitri auctoritate iuris. tex. est singularis in. c. si clericus. xj. q. j. ¶ Tu debes scire ꝙ est vna regula que dicit sic. si vinco vincentem te. ergo vinco te. c. auctoritate. de conces. preben. in. vj. l. ꝺ accessionib⁹. ff. ꝺ diuer. ꝛ tempo. pre scrip. Ista fallit in archiepisco. qa in episcopis exercet iurisdictionez sed in subditis episcoporum non. nisi in casibus exceptis: vt dic. c. pastoralis. Et quomodo intelligatur ista regula. vide omnino per Bar. in dic. l. de accessionibus. ꝛ latius ĩ l. claudi⁹. ff. qui potio. in pigno. habe. Nota glo. j. vsqꝫ ad finem quia est nota. ꝛ conclude ꝙ cum prelatis habentibus iurisdictionem de iure communi: concurrit episcopus: et est locus preuentioni. Et nota singularem glo. ꝙ inferior prelat⁹ potest prescribere iurisdicitionem episcopalem in aliqua parte sue diocesis. Sed tunc queritur: nunquid in dubio videatur prescripsisse non exclusiue ad episcopum. sed vt quilibet possit exercere ꝛ locus sit preuentioni. Et Host. ꝛ Io. an. tenẽt ꝙ videatur prescribere accumulatiue. Sed videtur glo. hic in oppositum secundum Abb. Et intellige istam questionem quando episcop⁹ tacuit. ꝛ nunqꝫ contradixit currente prescriptione. Et Ab. tenet opinionem glo. dicit tamẽ ꝙ forte practica seruaretur dictũ Host. ꝛ Io. an. Nota glo. ij. ꝛ ex ea ꝛ ex dicto Inno. nota ꝙ quis aliquis sit bonus ꝛ iustus. nihilominus est suppositus iurisdictioni superioris. licet in eum non competat exercitiũ iurisdictionis. Et nota glo. que ponit casus speciales in quib⁹ archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum. Cui adde glo. ix. q. iij. in summa. Et dum glo. vult: ꝙ vbicunqꝫ episcopus est negligẽs in eo quod facere debet succedit archiepiscopus. ad idez glo. ix. q. iij. in summa. ꝛ in. c. j. de sup. negli. in. vj. Host. Io. and. ꝛ Cal. Dicas ꝙ multi docto. quos refert Ab. tenent contrariuz quos ipse sequitur dicens: ꝙ opinio glo. ꝛ sequcium nullibi probatur: quia tex. in c. scimus. ix. q. iij. loquitur solum in casu illo. Non ergo sequitur idẽ de

bet esse, in quolibet casu negligentie. cum sit regula in contrarium in hoc. c. pastoralis: quia solum in casibus exceptis archiepiscopus habet iurisdictionem preterea ille textus disponit etiã, q episcopus suppleat. sed esset falsum dicere q in omni alio casu suppleret. Et text⁹ in dicto cap. §. vbi dicitur q episcopo excommunicato vel suspenso ꝓpter delictum suum archiepiscopo non succedit in iurisdictiõe. Nota tamen q archiepiscopus puni delicta notoria totius prouincie. ca. §. §. notoria. de censi. in. vi. Et nota sm Hostiẽ. q si episcopus dubitat de decisione alicuius cause. potest remittere causam ad archiepiscopum. Et idem si episcopus recusatur potest illam causam ad archiepiscopuz remittere. de quo in. c. cũ speciali. de appella. ⁊ cum visitat ꝓuinciaz potest audire confessiones ⁊ impendere absolutionem. c. si. de censi. in. vi. Et nota vnam conclusionem que magis communiter tenetur q si vltra casus exceptos archiepiscopus excõmunicat vel absoluit subditum episcopi. q non tenet excommunicatio nec absolutio cum non habeat regulariter in eos iurisdictionez. Et ad illud quod dictum est. s. q episcopo negligente succedit archiepiscopus. Dicas q tunc archiepiscopus poterit compellere episcopum vt exequatur officiuz suum. ¶ Nota q si delegat⁹ pape aliquem excommunicauit nõ potest ordinarius illum absoluere: etiam si vult satisfacere. sed debet recurri aut ad successorem. aut ad maiorẽ puta papaz. vt probatur in dicto. §. preterea. Ex q̃ inferas q ab excõicatione lata ꝑ papã nemo absoluit nisi papa vel eius successor. Et pro hoc habes pulchrã declarationẽ ad tex. in. c. nuper ꝺ senten. excõi. q2 intelligit̃ de excõicatione lata per constitutionem. No-ta glo. i ver. preterq̃ in mortis articulo. quia ad eaz quotidie fit remissio. Et vult q laico sit licitum confiteri tempore necessitatis: sed laicus non potest absoluere vl'ligare. pro qua opinione est optimus text. in capitulo. quem penitet. de pe. distinctione. §. vbi dicit beatus Augustinus. q per talem confessionez talis confitens est dignus venia. Et audiui semel quendam excellẽtissimum theologum adducentem Scotum deridentem hoc. si istud fuisset dictum glosatoris posset derideri. Sed postq̃ est dictum diuini doctoris Augustini. non video quomodo Scotus illum derideat. Et quia quilibet sacerdos potest absoluere ab excõmunicatiõe quando quis est positus in periculo mortis. glosa tangit hic quando quis dicatur constitutus vt possit absolui. Et conclude breuiter q semper debet considerari vtrum verisimiliter immineat periculum mortis. Et dicit Hostien. quem sequitur Ab. q mulier pregnans dicitur esse in periculo mortis tempore partus. vt possit absolui. Nota glosam penulti. q missus in possessionẽ in reali prescribit contra reum. ⁊ q iudicis decretum dat sibi titulum prescribendi. Et nota vnuz pulchrum dictum Specula. quod sequitur ⁊ refert Abb. in dicto. §. preterea. ad finem. q quilibet prelatus habens iurisdictionem potest alteri etiam non subdito. stipulari quasi sit publica persona. ¶ Nota vnum textum qui quotidie allegatur in. c. licet. q superior scribendo iudici inferiori vt procedat contra subditos seu vt faciat id ad quod alias tenebatur non dicitur facere eum delegatum sed potius dicitur excitare officiuz suum ordinarium. quod limita non procedere quando mandaretur habenti potestatem. qui non tenebat̃ illud facere/ ita precise vt manda-

227

tur tunc videtur eum facere dele-gatum. textū habes notabilem cuȝ glosa in.c.cuȝ aliquib⁹.de rescrip. in.vi. Et conclude in hac materia sic. ꝙ vbi apponitur in mādato ali-quid quod non spectat ad ordinari am potestatem. videtur mandator illuȝ facere delegatuȝ. vtputa si in rescripto apponatur clausula appel-latione remota: ⁊ erat talis causa in qua appellatio nō erat a iure re-mota. Et sic concludas ꝙ ex circū stantiis debet deprehendi. vtrum voluerit eum facere delegatum an excitare officium suum ordinariuȝ Et quomodo cognoscatur iudex or-dinarius a iudice delegato. ⁊ an possit dare iurisdictionē. vide per Bartho.in.l.more.ff.de iurisdict. om.iudi.⁊.l.ambiciosa.ff.de decre. ab ordi.facien.in.l.fi.C. vbi ⁊ apō quem per Bal.in titu.de delegato in additionibus Specu. vbi etiam ꝙ si iudici ordinario committatur ꝙ summarie procedat. efficitur de legatus. de quo per Ange.in.l.i.§. si quis ita.ff.de verbo.obli. Et q2 textus in dicto capitulo. licet.tra-ctat de materia correctionis a qua regulariter non licet appellare.

Uolo tibi adducere vnum dictum singulare Hostien. ꝙ est legitima causa appellādi. si superior corri-gēs laborat eodē crīe pari vl' maio ri notorio. Et hoc dictum sequuntur communiter doctores. licȝ Ab. ali qua pugnat in contrarium. allegat Hostien. text. in capitulo. iudicet. iij. questio. vij. ⁊ Ab. allegat in con trarium Gracianum. iij. quest. vij. §. fi. Sed forte potest dici ꝙ licet te-neat iudicium. tamen ista est iusta causa appellandi. Nota glo. ꝗ. qua re clerici qui non sunt alicuius reli gionis dicuntur seculares. partici pant enī de religiosis. ⁊ in hoc ap-pellantur clerici. Item participāt laicis. ⁊ hoc respectu appellantur seculares. non tamen sunt vere ⁊ p prie seculares: ⁊ sic appellatiōe se-cularium non veniunt clerici. Sed tu vide glo. in ca. accusatus. in glo sa penul. de hereti. in. vi. ꝙ appel-latione secularium generaliter fa-cta veniunt tam clerici ꝙ̄ laici.

¶ Nota textum in capitulo. irre-fragabili. in princi. ꝙ contra corre ctionem ⁊ morum reformationem nulla potest cōsuetudo allegari. fa cit quod habetur in.c.cum decorē. de.vi. ⁊ honest. cleri. appellatur tn̄ ab istis si modus excedatur vt ibi. Ualet tamen consuetudo inquan-tum est potestatis translatiua. vt q2 deuoluit potestatem ad alium su-periorem. vt in.§. excessus. Et per istum.§. volo tibi dicere vnum pul chrum dictum ad quod diligenter aduertant illi prelati qui prescrip-serunt contra episcopos: quia vide tur acquirere iurisdictionem inꝗ̄-tum est sollicitus ⁊ vigil in ea exer cenda. Sed data ipsius negligen-tia potest episcopus suam iurisdi-ctionem generalem exercere. qđ est singulariter notandum. Et po-test etiam allegari textus multum notabilis in cap. ceterum. de iudi. Et nota etiam propterea que di-cta sunt. ŝ. in capi. pastoralis. ꝙ in dubio inferior prescribendo cōtra superiorem vel par contra parem videtur prescribere iurisdictionem exclusiue ad ipsum superiorem: vt probatur in dicto.§. excessus. licet aliqui intelligant textuȝ. ꝙ ita fuit ibi prescriptum. Nec tradas obli-uioni practicam que colligitur ex illo textu. conuincendi inferiorem de negligentia debet enim sibi sta-tui terminus per superiorem ad a-ctum faciendum. quo elapso pote-rit supplere superior. Probat etiā ille text⁹ ꝙ vniuersitas potest pre-scribere iurisdictionem in singulos de vniuersitate. Et ꝙ ipsum colle-gium potest per se exercere hanc iurisdictioneȝ ex quo infertur ꝙ cū

capitulum succedat in iurisdictione sede vacante non tenetur constituere vicarium. sed potest per se exercere iurisdictionem. est tamen vtile quod constituat secundum Hostien. propter difficultatem et iurisdictionem. Nota ex fina. glosa in ver. per capitulum. quod episcopus debet de iure requirere consilium capituli non solum in iurisdictione ad eum spectante iure naturali: sed etiam in ea que deuoluitur ad eum per negligentiam inferioris qui prescripserat contra episcopum. Sed ego allego glosam in contrarium in capitulo. ne pro defectu. in ver. consilio. in fi. de electi. ¶ Vidi quandoque aliquos officiales episcoporum qui se reddunt faciles in correctione excessuum. sed semper imponunt penam pecuniariam Sed caueant: quia oritur presumptio contra eos quod correctionem faciant propter questum pecunie non propter deum et iusticiam vt notabiliter probatu[r in] de[f]ecto. c. §. ceterum. et ideo ser[uandum] consilium Hostien. qui dici[t q]ui officiales videntes illam penam magis timeri quam spiritualem poterunt illam imponere. Sed non debent illam conuertere in vtilitatem propriam: sed in vsus pios nisi euidenter indigeant. Et sic potest intelligi textus in. c. dilectus. hoc eodem tit. Et facit quod habetur in. l. ii. C. de modo mulcta. que lex probat quod iudici non applicatur mulcta. de quo per Ab. in. c. licet. de ne. Tu iam habuisti quod si episcopus habet causam contra subditum suum eliguntur arbitri. ter. est notabilis in. c. si cleric⁹. xi. q. i. potest tamen episcopus conuenire subditum suum criminaliter et ciuiliter coram consilio prouinciali cui preest archiepiscopus: sed non coram archiepiscopo solo. dictum est notabile. Vin. in dic. §. ceterum. et sequitur Ab. Tu etiam habuisti quod iurisdictio delegata expirat per mortem delegantis. hoc teneas esse verum quando fuit data ab homine. Secus si est data per viam legis. vt notabiliter probatur in dicto. §. ceterum. secundum Anto. et Ab. quia lex numquam moritur. sed semper loquitur. l. arriani. C. de here. Et hoc facit ad statuta secundum Ab. per que quandoque causa delegatur alicui vt per mortem statuentium non expiret delegatio Nota tamen singularem limitationem ad text. in dicto. c. si clericus. secundum glo. penul. quia non procedit in causa criminali. quia tunc episcop⁹ debet conuenire subditum vel coram papa vel coram consilio prouinciali vt dictum est. Probat etiam singulariter glosam. quod quemadmodum arbitri voluntarii non possunt cognoscere de causa criminali. ita nec arbitri iuris. Et ideo si statutum dicit simpliciter quod inter attinentes compellat iudex partes ad eligendum arbitros. non debet statutum intelligi de causis criminalibus criminaliter motis. ¶ Quero interdicitur populus alicuius ciuitatis. vtrum intelligantur interdicti forenses qui ibi habent domicilium. ¶ Et respondeo quod sic. quia ratione domicilii efficiuntur de populo. vt notabiliter probatur in capitulo. quoniam in plerisque. Et in auctentica. de questore. in princip. Ex quo infert Abbas. quod si represalie essent inducte contra florentinos non debent extendi ad florentinos habentes in alia ciuitate domicilium. quia sunt de populo illius ciuitatis. et materia represaliarum est odiosa. alle. Barthol. in. l. prouinciales. ff. de verbo. significatio. Sed adde tu quod Bartholus ibi non videtur ita decidere prout allegat Ab. sed remittit se ad tractatum represaliarum. Sed Joan. de Immola. in rubrica. ff. solu. matri. dicit quod si represalie sunt concesse contra perusinos. poterit capi perusinus non habitans perusii. qui alle. Bartho. in dicto tracta. quod tamen est verum si per se vel alium subeat munera

228

perusij. al's secus: et ista videt cōis opinio. Sed si perusin⁹ habitaret in loco a quo concesse sunt represalie nō posset ibi capi Bartho. in dicto tracta. et per moder. in dicta rubrica. Et de materia late per Bal. in auctenti. et omnino. C. ne fi. pro pa. per Joan. an. in addi. Specu. in rubri. de iniur. et dam. da. ¶ Si aliquis interrogaret te vbi habes casum in quo episcopus tenetur sibi constituere vicarium aliū epm. Dicas q est in dicto. c. qm̄. ex quo sm cōem intellectum habes duos casus singulares. Primus est q quis creat episcopus absq epatu. Scds ē q2 eps est vicarius et subiectus alterius episcopi. Et querit Ab. an extra istū casum teneat eps sibi pstituere vicariū: et dicit q de hoc al's fuit interrogatus et concludit q sic. Adducit textum notabilē in capitu. in noua. xvi. quest. vij. Et etiam quia iura tractant de vicario episcopi tāq de officio ordinario et perpetuo. Et ideo hoc fuit inductum quia episcopus solus non potest omnibus prouidere quantūcunq sit diligentissimus. Sed aduerte q ille tex. in dicto. c. in noua. nō probat hoc sed loquitur de ycōnomo. Sed ponamus casum q possibilis est. ergo admittēdus. q episcopus per se possit prouidere. cur dicemus hoc casu q compellatur. Vel dicamus q quando est valde difficile q episcopus per se solum possit prouidere: vt quia habet diocesim latam tunc cogatur. sed si cessat ista ratio. tunc secus. Quid em̄ si est pauper eps et strictā habz diocesim. preterea postq cogitur i casu dic. c. qm̄ in plerisq. ergo i aliis non coget. Et subdit Ab. q practica prouidendi erit ista: quia si eps erit negligens in constituendo sibi vicarium. archieps statuet sibi terminum ad constituendum. quo casu elapso termino puidebit ipse archieps. c. cum simus. ix. quest. iij. et in dicto. c. in noua. Tangit Abb. hic nunquid papa possit prouidere dispensatiue vt duo episcopi sint in eodem episcopatu omnino pares. Et allegat textū singla. qui videtur velle q sic. in. c. non autem. vij. q. j. Et putat Ab. q papa hoc possit facere ex causa. nam olim in primitiua ecclesia oēs epi regebāt ecclesias in pmuni. Et hoc facit cōtra Andre. Barba. qui consuluit q papa Eugenius nō potuit creare vicarium generalem qui p̄esset solū illis de obseruantia de ordi. minorum vltra ministrum gnālez q solum preesset illis qui non essent d obseruātia. Et sic posuit duo capita in religione sancti Francisci. qd est contra institutionem ipsius sancti qui voluit q tm̄ vnus esset minister qui omnibus preesset. et sic est positum scisma in religione sancti Francisci. quod papa fac. re nō potuit. Sed vid[illegible] concludendū q potuit facere [illegible]sa de qua in priuilegio continet[illegible] Et si hoc non potuit facere et alte[illegible] in hoc casu institutionem san[illegible] tris Francisci. ergo nec etiam in aliis casib⁹ potuit. Et tamen videm⁹ q in multis est dispensatum contra regulaz ipsius qui non fecit nisi vnam regulam. Nam videmus in eadem religione diuersos modos viuendi qd non potest esse sine scandalo et murmure poplo: et tamē hoc factū est dispensatione pape et fieri potuit. Ergo etiam in hoc casu potuit Eugenius contra regulam sancti Francisci: quia sm diuersitatez tēpor statuta mutant hūana. c. nō dz de cōsangui. et affini. Hoc volui dixisse incidenter. quia quandoq fui requisitus vt consulerem contra illos de obseruantia sed nunq fecissem postq pscientia mea dictat cōtrarium. Sum tamen de tertia regula sancti Francisci, nec est opus

q in hoc me subimittam determina- tioni sancte matris ecclesie. quia iã ecclesia hoc determinauit et iã per multa tempora prescriptionem in- ducentia. sunt fratres de obseruan tia in possessione eligẽdi sibi vicari um generalem. immo fortius est q papa dispensat q sint duo capita in eadem diocesi. q̃ q dispẽsat q sint duo capita in religione sancti Frã cisci. vnum quod presit illis de ob- seruantia. aliud quod presit aliis. Sed in primo casu potest. dic. c. nõ autem. ergo etiã in isto. Impugnat etiam prefatus doctor illud priui- legium: quia Eugenius non habu- it consensum cardinalium. Ista est vna fantasia: quia ipse cõsuluit cõ- trarium vt habetur in suis consiliis. et ego dixi multa in libello meo de potestate pape et imperato. Et no- ta glosam singularem in dic. c. non autem. quia non possunt creari duo summi pontifices. quia hoc esset cõ tra articulum fidei. ¶ Nota q non solum predicatio est vtilis: sed ne- cessaria populis vide pulchrũ tex. in cap. inter cetera. Nota etiam ex illo textu q in predicatione magis est attendenda vita q̃ sciẽtia: quia longe plus proficit predicator exẽ plo q̃ verbo. Et ideo dicit notabi- liter text. in. §. illud. in prohemio di gestorum. q oportet prius animas deinde linguas fieri eruditas. Et barbatus Hieronymus ad nepotia- num. Non cõfundant opera sermo nem tuum ne dum in ecclesia loque ris tacitus quisq respondeat cur q̃ dicis ipse non facis. accusare auari ciam. etiam latro potest. Et ad Ti- tum sic inquit. Sacerdotis os cum mente concordet. Probat etiã te- xtus ille q in ecclesiis cathedrali- bus et collegiatis non debent insti- tui viri indocti: sed docti et instru- cti. quod tñ minime seruatur. No- ta ex glosa fi. differentiam inter le- gatum cesaris et legatum pape. qr legatus cesaris mittit expẽsis fisci sed legatus pape procuratur a cle- ricis subditis. Et dicit Hostien. q ecclesie. Roma. excusat necessitas. qr non possit omnibus prouidere. Et vult etiam Hostien. q episcopus mittens legatum ad aliqua loca de bet prouidere ipse illi de expensis. Hoc tamen dictum limitat Ab. vt non procedat quando expensa est grauis et mitteret pro communi ne gocio. nam tũc potest petere vt sub diti contribuant. ¶ Scias q epi- scopus vltra iura episcopalia que sunt in iure expressa non potest ali- q̃d petere ab ecclesiis sibi subiectis Unde non potest petere a clericis aliqua seruicia que non sunt in iure expressa. Nec etiam potest impone- re aliquam collectam clericis nisi instaret aliqua causa rationabilis et manifesta. nam tunc potest petere charitatiuum subsidium. vt ista ha bentur in cap. conquerente. eodem titu. in ca. cum apostolus. de censi. Et nota q licet capelle et ecclesie seculares subiecte monasterio de iu re speciali teneantur ad onera ad que tenẽtur alie ecclesie seculares. vt in dicto capitu. conquerẽte. Se cus si essent capelle regulares. vt quia inhabitant ibi monachi/ tunc tales capelle gaudẽt priuilegio mo nasteriorum. quia monasteria dici possunt secundum Abba. allegan- tem Ioan. an. in capi. j. de preben. in. vj. et Io. de ligna. in cle. j. de ex- cessi. prela. Et si tu vis scire iura episcopalia ad que tenentur eccle- sie dyocesis. vide textum cum ibi notatis per docto. in dicto capitu- lo conquerente. Et nota vnum: qr dicitur ibi q omnia sacramenta re- cipiuntur ab ipso episcopo. nam q̃- libet de diocesi debet pro sacramẽ tis recurrere ad episcopum vel ad proprium parrochianum. eps enim concurrit cum quolibet presbyte- ro prochiali dicit Hostiẽ. et bñ fm

229

Ab. q cauea͂t sibi abbates z cano=nici ecclesiarum cathedralium: z alij rectores ecclesiarum qui imme diate subsunt episcopo vt ad eum recurrant in confessionibus. nam ab alijs non possunt absolui cum a iudice non suo absolutio facta non teneat. capitulo. oĩs vtriusq sex⁹. ꝺ peni. z remiss. Dicit tñ q nõ vult dãnare eos q̃ hacten⁹ nõ tuauerũt q̃ mortui sunt. sed relĩqt eos diuio iudicio. ¶ Et nota secũdũ Hosti. z Abbatem q non valet consuetu dovt quis possit sibi ad libitum eli=gere sacerdotem. Hoc tamen limi=ta non procedere si consuetudo ha beret vt alij existenti in dignitate: vtputa archidiacono vel alteri p̃=lato inferiori fieret confessio. tunc valet consuetudo. quia iste nomine dignitatis sue potest prescribere hanc curam: z per prescriptionem efficitur proprius sacerdos. quod est notabile ꝺm Abb. Nota glosaz in ver. solidos. q in quantitate ca=thedratici currit prescriptio. an au tem possit prescribi q nihil debea=tur. vide per Abbatem in capitu=lo. cum venerabilis. de censi. z Ab bas allegat glos. xx. questio. iij. c. j. Sed tu adde glosaz notabilẽ in ca pitulo. quicunq. xvj. questione. vij. que dicit q currit prescriptio in q̃=titate cathedratici. Nota etiã glo=sam in ver. facultatibus. iunctam cum textu. qualiter se habere debe ant ecclesie in solutione procura=tionis tempore visitationis. nã de=bent soluere pensatis facultatibus ecclia͂rũ. Si eñ ecclesia est multũ tenuis vt vix sufficiat ad sustentan dum rectorem non debet compelli ad aliquid soluendum. Et scias q iura episcopalia de quibus in dicto capitulo. conquerente. possunt cõ=petere ex prescriptione inferiori p̃=lato. excluso episcopo scꝺm doct. Requiritur tamen scientia episco=pi qui hec iura possidebat. nam in istis incorporalibus non perditur quasi possessio sine scientia possidẽ tis. l. j. z. ij. C. ꝺ ser. z aqua. z sic se=cundum Innocentium. si volo pre=scribere ius episcopi requiritur ei⁹ scientia. de quo etiam per Innocẽ tium. in capitulo. bone. ij. de postu. prela. ¶ Et nota q de iure com=muni episcopus visitat monasteria sicut ecclesias seculares. capitulo vt iurta. Nec debet secum adduce re seculares. sz soluz duos aut tres ex canonicis. ¶ Scias q de lege diocesana z de lege iurisdictionis que sunt diuerse tractatur in capi=tulo. dilectus. z ibi late per glosam ij. z est similis glo. x. quest. j. in sum ma. Et nota q Innocentius nota=biliter tractat hanc materiaz in ca pitulo. j. de sta. reg. Et ꝯclude ꝺm eũ q vnica est lex epi͂ scilicet dioce sana sub qua compꝛ̃hendit lex iuris dictionis. vnde solum in expressis a iure possumus facere istam diuer sitatem inter istas leges. Sed quia iure cautum est q monasteria non subsunt episcopo quo ad legem dio cesanam. vt in. c. j. x. quest. j. possu=mus dicere ꝺm Inno. q ea a quib⁹ monasteria reperiuntur a iure exẽ=pta sunt de lege diocesana. reliqua vero spectabunt ad legem iurisdi=ctionis. Et dicit Abbas q ista do ctrina Innocentij est melior z com munior theorica glosa. z Abbas discurrit per singulares casus qui videntur esse de lege diocesana.

Et per hos casus videtur a quib⁹ sunt monasteria exempta ab episco po. Et primo cathedraticum est ꝺ lege diocesana. pro quo text. mul=tum notabilis in fauorem monaste=riorũ i. c. quã sit. xviij. q. ij. in fi. Se cundo est debita p̃ oblationũ ꝺ le=ge diocesana. Et hoc nota q ho=die nõ solũ monasteria sz eccl͂ie se=culares non tenentur soluere aliq̃d episcopo de redditib⁹ aut oblatio=nib⁹. nisi in casib⁹ iure exp̃ssis. ꝺ q̃ in. conquerente. ẽ. eo. Et nota pro declaratione eorum que dicta sunt

in rubric. de his que fiunt a prela. ad fi. q illa non procedunt in oblationibus que fiunt monasterio fm Ab. in dicto. c. dilectus. Item illa que ibi dicta sunt procedunt qn illa imago est ifra parrochiā alicui⁹ ecclesie inferioris. Si autem nō est in parrochia alicuius. pertinet ad epm. sicut in simili dicitur in. c. quoniā. de deci. Et nota q omnia monasteria tenentur soluere decimam pdialiū nisi special'r sint exempta. vt habetur in. c. ex pte. in cap. dilecti. de deci. de quo per Abb. late in cap. nouum genus. de deci. Nota etiam q sicut quarta decimarū debet epo ab ecclia q pcipit decimaz ab aliis. Idem est in monasteriis si percipiunt decimam ab aliis: quia forte habēt parrochiā: qz monasterium populū habens non exemptū subest epo ratiōe ppli q ad vtrāqz legē. sicut est ecclia secularis. dictū est Inno. in. c. qd super his. de ma. et obe. Fuit de mente glo. in hoc capitulo. dilectus. in. ii. parte. Itē de lege diocesana est. vt eps possit publicā missam dicere in qualz ecclia sue diocesis. et ibi eligere cathedrā causa predicandi et cās audiendi. Innocen. ad hoc allegat text. in. c. luxurioso. xviii. q. ii. per quem tex. Inno. ponit regulam in quolibet monasterio. licet ille textus videatur loqui in monasterio exempto vt ibi per glosaz. Sed ille tex. in nulla sui parte aperit q loquatur de exempto. immo rō que ibi ponit in textu procedit qtuz ad oīa monasteria. Et Abb. tenet intellectum Inno. vt quietius viuant religiosi. Item fm Inno. quē sequitur Jo. an. charitatiuum subsidium est de lege diocesana. tn mlti tenēt et ₒsuluerūt q monasteria etiam exempta teneantur ad charitatiuum subsidiū. Pro quo est bon⁹ text. iuncta glo. in cle. i. de exces. pla. d quo per Ab. in. c. cum apls. de censi. Itē est de lege diocesana vt pro negociis cōibus possit eps mittere quēcūqz clericū ad curiam vel ad aliū locū. nec pōt clericus sic deputatus reluctare. Et per hoc sentit Inno. q monachū non potest eps mittere sine cōsensu abbatis. Sed in contrariū alle. Ab. tex. iūc. glo. in. c. quidā monachi. xvi. q. i. Dicit tamē q fauore religionis potest teneri distinctio Inno. ne detur materia vagādi. aut monasteriū hz populū: et tūc in cōcernentibus curam potest mittere monachū sicut clericū sclarez. al's secus. Item est de lege diocesana vocatio ad exequias seu sepulturas. Nam in aliquibus locis est de consuetudine q mortuo prelato vel sacerdote vocentur omnes clerici ciuitatis ad exequias. ad istas autem non compelluntur venire religiosi fm Innocen. in dicto cap. i. Voluit etiam glo. in dicto. c. dilectus. Item sinodus est de lege diocesana: et sic abbas non tenetur ire ad sinodū epi. de quo p doc. i. c. qd super his. d ma. et obe. et ibi fit quedam distinctio. Item est de lege diocesana vt ecclie ₒtribuāt cū episcopus vult ire ad papā. vel ad regē: vel ad cōsiliū. Et nota hoc vltimum fm Ab. q eps exeūdo ad cōsilium potest petere subsidiū clericis. nam vadit pro cōmunib⁹ negociis. Et nota singl'r q p hoc tz Innocen. q monasteria non teneant ad ista contribuere. licet non videatur persistere in ista opinione. Sed q teneantur dicit Abb. et adducit textum. in cle. i. de censi. vbi text⁹ vult q ad onera cōmunia debēt religiosi ₒtribuere nisi sint exēpti ex priuilegio spēali vel alia legitia cā. puta prescriptionis. Et sic nota ex illo tex. iūc. gl'. q valet pscriptio vt ecclia pticular' nō teneat ₒtribuere cū aliis eccliis in onerib⁹ cōib⁹. Sz nescio videre qmō tex. in cle. i. pbet hoc. qz isto mō monasteria tenerent ad oīa iura epalia sz loquit tex. ille d eccle. acqsit: p rligiosos

230

vt teneantur ad onera pro illis ecclesijs que solita erant soluere antequam deuenirent ad religiosos. Item hospitium et alia obsequia sunt de lege diocesana secundum glos. et Innocen. in dicto cap. j. Et sic monasteria non possunt compelli per episcopum ad hospitandum aliquem prelatum vel dominum. vel quod prestent aliqua obsequia. Et ex predictis habes vtilem materiam a quibus scilicet monasteria sint exempta: et per consequens que sint de lege diocesana. Et conclude quod extra casus in iure expressos quicunque dicit aliquid esse de lege diocesana: et per consequens monasteria non teneri ad hoc. debet hoc probare. Habes etiam concludere quod reliqua sunt de lege iurisdictionis. Et nota secundum glosam et Innocen. quod collatio ordinum. consecratio virginum et ecclesiarum: et eorum que sunt ordinis episcopalis sunt de lege iurisdictionis. quod tamen intellige quatenus ista applicantur ad personam quia tunc sunt iurisdictionis: quia episcopus non potest ordinare nisi illum in quem habet iurisdictionem Et si contrarium facit licet imprimatur caracter: quia non caret potestate conferendi. non tamen datur exercitium. ix. q. ij. per totum. Et punitur episcopus. c. si. de tempo. ordi. in. vj. Et isto respectu ista dicuntur de lege iurisdictionis. aliter ista non possunt dici iurisdictionis. sed sunt ordinis episcopalis. Et ideo legatus pape non episcopus non posset ista conferre quantumcunque habeat iurisdictionem ampliorem episcopo. Et vide tex. in. c. aqua. de consecra. eccle. vel alta. ¶ Nota tex. iuncta glo. fi. in. c. graue. quod sententia etiam censure lata in exemptum. est ipso iure nulla. Nam etiam exemptus si vellet non posset se submittere iurisdictioni ordinarie sine licentia pape vel illius cui subest capitulo significasti. de foro compe.

Sed est quotidianum dubium. nunquid exemptus excommunicatus a iure in casu non reseruato pape possit absolui ab ordinario loci. Et concludit quod non. et pro hac conclusione bene facit textus in dicto. c. graue. Et text. cum glo. notabi. in cle. penul. de sente. excom. quia absolutio non potest fieri a non habente iurisdictionem in absoluendum. c. omnis vtriusque sexus. de pe. et re. Et nota glosam in ver. corrigere sit paratus. et memorie commenda secundum Ab. quod propter negligentiam prelati immediati exemptorum potestas non deuoluitur ad ordinarium: sed ad superiorem illius prelati exempti. Et sic si abbas exemptus est remissus in corrigendo monachos suos potestas non deuoluitur ad episcopum: sed recurrendum est ad papam. Sed dubitat Ab. quid si papa dedit iurisdictionem alicui prelato inferiori circa aliquas ecclesias et clericos earundem nunquid data negligentia istius possit ordinarius loci procedere. Et concludit Abbas quod sic per textum in capitulo. ceterum. de iudi. et argumentatur etiam a iurisdictione quesita per prescriptionem ad iurisdictionem quesitam ex priuilegio. Et dicit quod est text. in dicto cap. graue. non caulslando. licet glosa suppleat maxime. secus autem dicit esse in exemptis Et nota ex glosa fi. quod verbum relaxes proprie sumptum presupponit validitatem actus: sed vbi ex materia subiecta apparet quod actus est nullus tunc refertur ad factum. cui adde textum cum pulchra glosa in. c. accedens. §. vt lite non contestata. in ver. cassauimus. ¶ Nota quod potestas absoluendi ab excommunicatione est delegabilis per habentem potestatem ordinariam. vt in. c. si. qui textus debet intelligi generaliter in omni excommunicatione. Nota singulariter ex gl. quia non reperitur alibi secundum Ab. quod nudum ministerium competens alicui ex priuilegio est delegabile per ip

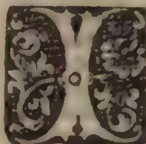
uilegiatum. Nota etiam ex gloss. in fi. q delegatus potest committere absolutionem dummodo ipse habeat iurisdictionem: puta qr fuit delegatus in causa in qua tulit excõicationem, secus autem vbi sibi fuisset delegata nuda duntaxat potestas absoluendi. Et ita procedit tex. in c. fi. §. vlti. de officio dele. ¶ In rubrica de foro competen. in. ii. colũ. in versi. et quia dictum est supra. de quibusdaz personis: etc. adde Bar. in. l. imperatores. §. idẽ rescripserũt. ff. ad muni. in. iiij. q. vbi dicit: q licet concubina non mutat domicilium propter amasiuz. tamen ex proprio animo potest mutare: vt si transferret ibi maiorem partem fortunaruz vel sedem suam ibi collocaret. Ultimo quero maritus relinquit vxorem executricem sui testamenti: trãsit ad secunda vota an perdat executionem testamenti. Et respõdeo q non. dictum est notabile Barto. in. l. a filio. ff. de ali. et ciba. lega. qd dictum approbat Bald. in auctẽ. hisdem. C. de se. nup.

¶ De officio ordinarii in.vi.

Nota q text. in. c. i. vult q archieps non potest constituere officialem in dyocesi suffraganeorum: etiam pro futuris causis ad ipsum per appellationem deuoluendis: nisi habeat ex consuetudine. Non potest etiam ibi iudicare: nec aliud disponere: vt conferre ordines et sacramenta: et similia. Probat etiaz tex. ille q donec archiepiscopus de facili potest haberi officialis eiusdem non potest suffraganeum excommunicare suspendere: vel interdicere propter ordinis episcopalis reuerentiam. et vide ibi gl. in ver. obseruari. ¶ Speciale est in sententiis censurarum vt late iure prohibente teneant. gloss. est in. c. i. in ver. attentant. ¶ Sigillum capituli est autenticum. gloss. est in. c. si canonici. in ver. alterius. ¶ Si cõmittitur aliquid canonicis: intelligitur capitulariter. quia pauci hoc non possunt. Sed maior pars. glo. est in dic. c. in. ver. canonici. ¶ Si tu vis scire causas ꝓpter quas potest cessari a diuinis. vide glo. in. d. c. in ver. causa. et materia cessatiõis a diuinis ponitur in dic. c. et in. c. q̃uis. ¶ Nos debemus adorare imagines sanctorum propter reuerentiam illorum quos representant. dulia tamen adoratione non latria gloss. est in dicto capitu. in ver. in deuotionis. ¶ Nota gloss. in ver. restituent. q titulus de conditione ex lege habent locum de iure canonico. ¶ Nota gloss. in ver. damnis. quia est pulchra: et inter alia dicit: q aliud est damnum / aliud iniuria / aliud expensa. ¶ Ubi non est a iure pena determinata. succedit iudicis arbitrium. glo. est in dict. cap. in ver. vltrix. ¶ Non dicens officium tenetur restituere fructus. gloss. in dict. c. in ver. tenebuntur. ¶ In beneficiis principum facimus latam interpretationem: in ambiciosis: et odiosis strictam. gloss. est notabilis in. capitu. ordinarii. in ver. dispensationes. quam allegat Ab. in capite. quod dilecto. de consanguinita. et affinita. in. c. nonnulli. §. sunt et alii. de rescrip. in. c. Rodolphus. eo. ti. in. c. cum dilecti. de dona. in. c. olim. de ver. sign. ¶ Appellatione ordinariorum comprehendũtur inferiores ab episcopis habentes potestatem in materia de qua loquitur dispositio. glo. est nota. i. di. c. in ꝟ. locorum secundũ Ab. in. c. post cessionem. de proba. ¶ Nota glo. in. dic. c. in ver. exhiberi. q in his que non possunt possideri de iure cõmuni nõ habet locũ. l. cogi. C. de peti. here. ¶ In curatis solus papa dispensat. gloss. est in ver. sui. ¶ Uerbum libere intelligitur nõ obstãte ꝯtradictione. gl. est no. in. d. c. in. ꝟ. libere.

Et in dic. c. ordinarii. ponitur q ordinarii locorum debent compellere habentes plura beneficia q de iure teneri non possunt ad ostendendu dispensationes quas si no ostenderint infra tempus moderandu alijs libere conferat. ¶ Nota i. c. quia plerique papa prohibet ne prelati suis subditis interdicant ne manifestent inquisitorib⁹ statu ecclesiaru et personarum. ¶ Si mandatur imponi pena condigna est arbitraria. glo. in v. condigna. Quando lex precipit prelato vt puniat si non facit peccat. glo. in dic. c. in ver. precipimus. ¶ In aliena diocesi pot sedere episcopus si eps illius diocesis et partes consentiat. glo. est q semper allegatur in. c. vt litigantes. in v. expensis. In illis que sunt preter ius sufficit consuetudo decem annorum. glo. est in di. c. in v. statuimus. Iura loquentia de delegatis pape habet locum etia si fiat delegatio p viam iuris cois. glo. est in dic. c. in v. metropolitico. Et in. d. c. habet q archiepiscopus causas appellationu ad eu pertinentiu in propria dyocesi vel vnde ad eu deuoluunt cognoscere vel committere debet: nisi aliud habeat ex consuetudine. In. c. si eps. habetur q si episcop⁹ visitat p aliu debet in necessarijs sibi prouidere. et visitati solum prouideat in victualibus ipsi vicario no episcopo. Appellatione expensaru victualiu coprehendutur solu illa q consistut i victu. tex. est in dic. c. si episcop⁹. ¶ Officiu predicandi potest delegari si competat iure ordinario. et ibi est etiam glo. q delegatus potest subdelegare: si est sibi mandatum. glo. est nota in dic. c. in ver. per alium. ¶ Nota q episcopus i quolibet loco sue diocesis no exempto pot pro tribunali sedere et exequi ea que spectat ad eius officium. tex. est in dic. c. cu episcop⁹. et ibi glo. in v. libere. Locus exemptus dicit de dyocesi. tex. est in dic. c. cum eps. qui etiam tex. probat q episcopus potest habere carcere. Iura loquentia p vba denotantia actum proprie psone exponuntur p verba relata ad tertiu qn materia in qua pfertur est phibita psone ad qua sermo dirigitur. glo. est in dic. c. in ver. capere. glo. ibi exponit. i. capi facere. ¶ In tractib⁹ alijs ecclesiaru q electiois no debet vocari absetes. glo. est in. c. qui. in ver. prout sunt. ¶ Verbum continuatis diebus intelligitur sano modo. glo. est in dic. c. in ver. continuatis. Ubi duo sunt a iure equiparata certo casu. Si consuetudo dispo nit in vno ex eis extenditur ad reliquum. glo. est nota in dic. c. in v. prout sunt. et sic quod dicitur d iure habet locu in cosuetudine. Multa requiruntur vt cessatio a diuinis fieri possit que numerantur in glo. in. d. c. in ver. mittendo. Suspensus quousque restituerit: facta restitutione non indiget aliqua absolutione. glo. est in. c. presenti. in ver. quousque. ¶ An de fructibus clerici pssit testari. gl. est que semper allegatur in dic. ca. presenti. in v. reseruari. de qua glo. per Ab. m. c. cum esses. in repetitione. de testa. in. c. nouu genus. de deci. Ubi lex requirit restitutione no sufficit cautio de restituendo. glo. e in dic. c. in ver. restitutione. ¶ Ultimo quero an regula. qui prior est tepore potior est in iure. procedat etiam in rebus postea quesitis. Et respondeo q sic. tex. habes singularem secundu Bal. in. l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup.

De officio ordinarii in cle.

In cleme. j. est tex. q debent corrigi excessus vt ceteri pertimescant. ¶ Aliquis dicitur diffamari quado homies obloquutur: seu vilificatur: seu dhonestatur.

glo.est in dic.cle.in ver. diffamat. De iure cõmuni spectat ad episcopum.correctio clericorum.ꝛ ad alios inferiores potest spectare de iure speciali.glo.est in dic.cle.in ver. episcopis. ¶ Valet collatio facta de beneficio ab ordinario.licet non sit facta mentio de obtento. Secus in legato vel papa: vt est tex.iunct. glo.in cle.fi.in ver.quibuslibet. Iurisdictio extraordinaria ꝛ superinducta est restringenda.glo. est singul. in dic.cle.in ver.nolumus.sm Ab. in.c.ceterũ.de iudi.quam etiam allegat in.c.fi.de confir.vti. vel inuti.intellige tamen ipsam secundũ Abb. in.c.si quis contra clericuz. de foro cõpe.quia dicitur extraordinaria. quia extraordinario modo inducta est:al's est ordinaria.hanc etiã glo. dicit nota. Ab.in dic.c.cuz dilect⁹. de cleri.non resi. ¶ Lex debet itelligi vt conueniat rubrice.glo. est in dic.cle.in ver.habentibus. ¶ Vltimo quero:aliquis soluit canonem ꝑ triennium an presumatur retro soluisse. Et respondeo ꝙ sic.ita ꝙ non potest sibi referri questio. ꝙ nõ soluerit.casum habes singu.in.l.quũ ꝙ. C. de apo.pu. lib.x.secundum Bal.in.l.ij.C.de do.promiss.

¶ De officio iudicis.

Nota ꝙ postꝙ papa posuit de officiis singularium dignitatũ ꝛ singularium iudicum. Nunc competenti ordine subdicit indeterminate de quodam officio quod est ordinario ꝛ delegato commune. ¶ Nota ex.c.j.ꝙ pars non debet compelli ad respondendum: si non habet aduocatum: cui adde tex.cum glo.in.c.j.vt lite non contesta. Et potest implorari officium iudicis: vt prouideat sibi non valenti habere aduocatum:non solum corã ordinario:sed et corã delegato,

¶ Nota glo.in ver.officiuz. cui adde.glo.iij.q.vij.§.tria. versi. si vero. Et in hac materia facias tres conclusiones ex intentione docto. Prima est ista: ꝙ pupillis ꝛ miserabilibus personis ꝛ illis qui non possunt sibi prouidere de aduocato ꝑpter potentiam aduersarij: etiam si non petatur iudex debet prouidere.debet enim iudex ꝓuidere ne inferior ꝑsona opprimatur potestate aduersarij.l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offi. ꝑsi.de quo i. l.j.§.ait ꝑtor.ff.de postu.i.l.nec quicꝙ.§.ad uocatos.ff.de offi.procon. ꝛ lega. Et adde ꝙ Barto.in dict. ne potẽtiores dicit:ꝙ si aliquis timet se offendi ab aliquo potenti:ꝙ potest iudicis officiuz implorare propter quod ille potens cogitur prestare securitatem de non offendendo illum.de quo per Barto.in.l. qui bona.§.si quis.ff.de dam. infec. in.l. capitalium.§.statuas.ff.de. penis. Abbas in rubrica de treu. ꝛ pace. in.c.grauem.de senten. excommu. Secunda est conclusio: ꝙ personis que possint pecunia ꝛ amicitia inuenire aduocatum iudex non prouidet:sed eorum industria debet sibi querere. Tertia est cõclusio ꝙ pro predictis personis iudex potest cõpellere aduocatum ad patrocinandum statuto competenti salario.si pars est potens ad soluenduz: si autem non est potens debet compellere: vt parti patrocinetur. Et subdit Abbas. ꝙ si aduocatus iniuste resistit potest sibi interdicere patrocinium.argu.l. moris.ff.de penis. Et tu adde pulchrum textum cum glosa.in.l.prouidendum. C. de postu. ¶ Nota etiam ex eodem text. ꝙ domesticus ꝛ commensalis iudicis potest esse aduocatus alterius partis. nec ex hoc iudex est iudicandus suspectus. ¶ Nota tamẽ singulariter secundum Hostiensem.ꝙ si aduocatus esset versut⁹

232

vel maliciosus: et nimis improbe promoueret patrocinium. et assisteret semper iudici tunc considerata persona iudicis: et astucia aduocati poterit superior arbitrari an hec sit legitima causa recusandi. Nota etiã quod testis non est producẽdus de domo iudicis. vt in. c. fi. iiij. q. iiij. Et ideo hoc procedit secundum Hosti. quia loquimur de teste facti cui creditur. secus est in aduocato cui non creditur. nisi de iure ostendat. Nota etiam vnum pulchrum dictũ Hostien. quod si aduocatus est dominus iudicis tunc poterit iudex recusari quia facilius cõmouetur iudex ad petitionẽ dñi sui. quam dominus ad petitionem subiecti. argu. c. visis. xvj. q. ij. ¶ Nota ex capi. fi. duas regulas propter quas allegatur tex. ille Prima est: quod in officio iudicis principaliter intentato requiritur litis contestatio. Secunda est: quod in officio implorando incidenter non est necesse litem contestari. Et vt bene intelligas: scias quod officium non est proprie idem quod actio. nam actio competit parti: et est ius prosequendi in iudicio quod sibi debetur. insti. de ac. in prin. Sed officium non competit parti: sed iudici. nec presupponit aliquam obligationem. et ideo dicit Bar. in. l. j. ff. de iurisdic. om. iudi. quod officium non est idem quod actio: sed habet similitudinẽ cum actione. quia proceditur in causa: sicut proceditur in actione intentata et ille qui habet facere libellũ si sibi competit actio debet concludere partẽ esse sibi obligatã. Sed in officio iudicis extraordinario debet concludere quod iudex debet vel potest facere: et ĩtellige de officio iudicis extraordinario: vt quando implorat restitutio in integrum. secus in officio iudicis latissime quod pt cõcurrere cũ qualibet actione: vt notatur in di. l. j. Et ideo executio sñie potest fieri officio iudicis licet competat actio in factum. l. actori. C. de iureiuran. Et nota quod est officium iudicis nobile quod per se stat non deseruiens alteri quod exercetur. Et hoc quandoque ex mero iudicis officio vt cum iudex procedit inquirendo. quandoque ad instantiam partis: vt cũ petitur restitutio in integrum quod dã est officiũ per se nõ stãs sed actioni deseruiens: vt quia iudex mouet ad actionẽ ppositã p partẽ. et istud appellat mercennarium. quia deseruit actioni sicut mercennarius deseruit domino. et vide exẽpla in gl. Et nota vnam breuem regulam quod vbi officium iudicis imploratur principaliter et contra certam personam et requiritur plena cause cognitio. debet dari libellus. et fieri litis contestatio. Si autem imploratur incidenter non fit litis contestatio. et pone exemplum vt in glo. fin. et de hac materia late per Bar. in dic. l. j. Nota glo. ij. quod per litis contestationem non cõpetit maius tpus ad implorandum iudicis officium quam prius competebat. Et nota ex eadem glo. an: et quando imploratur iudicis officium requiratur litis contestatio. Et nota quod Abb. in fine tituli alle. nota. per glo. in. l. si soror. C. de colla. quod vbicunque verba legis referuntur ad iudicem competit ei officium. Et tu adde quod illam glo. dixit sing. Jo. de inmo. in. l. j. in prin. ff. quemad. testa. ape. Sed tu adde aliam glo. in. l. si res obligata. in fi. ff. de leg. j. in. l. j. C. de interdict. in. l. fi. §. si fenerator. ff. quod metus cau. de quo late per Barto. in. l. j. ff. de condi. ex le. in. l. j. in prin. ff. si quis ius di. in. l. mancipiorum. ff. de op. lega. in. l. iij. §. ait pretor. ff. de arbi. in. l. solent. ff. de ali. et ciba. lega. in. l. j. §. j. ff. de consti. pecu. in. l. j. §. ait pretor. ff. de postu. in. l. cause. in princi. ff. de miss. in. l. si quis magistratus. ff. de mu. et hono. in. l. si quis libertatem. ff. de pe. here. in. l.

metum.§.sed quod pretor.ff. quod
me. cau.in.l. si ab hostibus §. sed
quod simpliciter.ff.ex quibus cau.
n ...in.l.§.in prin.ff.quemadmodū.
testa.aperi.

¶ De ordi. cognitionum.

Nota quia lite cōtestata: ⁊ pre
stito iuramēto calumnie ⁊ da
tis dilationibus ab hoīe: vel a iure
solēt rei suas questiōes proponere.
de quibus quo ordine sit cognoscē-
dum possit merito dubitari: idō post
rub. precedentes ponit istā. ¶ Tu
debes scire ꝙ mulieri agēti posses-
sorio ad restitutionem coniugis nō
admittitur exceptio consanguinita
tis seu alia concernens defectū p-
prietatis.c.ex conquestione. de re-
sti.spol. Limita hoc non procedere
quādo agitur petitorio.tex.est in.c.
§.hoc eo.ti. Et nota glo.in dict.c.
§.quia ponit pulchram materiam:
⁊ ideo dicam aliqua pulchra dicta
ex intentione Abb. ⁊ Barto. alibi.
¶ Nota ergo ꝙ dilatoria est pro-
ponenda ⁊ probanda ante litem cō
testatam. Et si dicas tu. ponamus
ꝙ causa est in qua non requiritur li
tis contestatio: dicas ꝙ debet op-
poni ante illum actum qui solet fie-
ri post litem contestatā. Pro hoc ē
pulchra glo.in.c.§.de elec.in.vi. et
plene in.c.inter monasterium.de re
iudi.secundū Abb. Et tu adde qđ
notat Bar.in.l.nulla.C. de procu.
in.l.properandum.§.§.C.de iudi.in
extrauagan.ad reprimendum.in ꝟ.
e sine figura.in.l.post litem. ff. de
procura. In quibus locis tractat
Barto. qualiter procurator efficit
dominus litis in casibus in quibus
non fit litis cōtestatio. Fallit tamē
illud quod dictum est in exceptione
excommunicationis.c.exceptionē.
de excep.c.pia.de excep.in.vi. Et
in dilatoria solutiōis.đ qua in.l. ex
ceptionem.C. de pba. Limita hoc
nisi exceptio incipiat cōpetere post
litem cōtestatā.l.§.C.đ cōsor.ciui.
li. Limita scđo nisi de nouo deueni
ret ad noticiā partis.glo.nota.i.§.
exceptio.iij.q.vi. Et adde que dcā
sunt in rub.de accu.in princ. Et no
ta que dicit Bar.in dic.l.exceptio-
nem.C.de pba. Dicit em̄ ꝙ quedā
est exceptio peremptoria. ⁊ ista dꝫ
opponi ⁊ pbari post litē cōtestatā.
l.peremptorias.C. sen. rescin.non
posse. Quedam est dilatoria. ⁊ est
duplex.quedam respicit iudicium.
tantū: vt qꝛ opponitur cōtra psonā
actoris vel iudicis. ⁊ ista debet op
poni ⁊ probari ante litē contestatā.
l.fi.C.de excep. Quedam est dilato
ria solutionis scilicet pacti de non
petēdo vsqꝫ ad certū tempus: ⁊ ista
debet ab initio proponi. probari au
tem postqꝫ actor demonstrauit intē
tionem suā: vt in dic. l. exceptionē.
Dicit tamen Bar. ꝙ illud quod dꝫ
ab initio proponi non est necessita-
tis: sed voluntatis. Et querit nota
biliter Bar. quid si exceptio dilato
ria solutiōis fuit omissa quid habe-
bit iudicare iudex. Et dicit ꝙ est q̄
dam dilatoria solutionis que inest
ipsi obligationi. vt quando pactum
de non petendo vsqꝫ ad certam diē
apponitur incontinenti: puta in in-
strumento tunc iudex nō poterit ali
ter condemnare nisi quatenus na-
tura obligationis patiatur. Hoc
modo condemno te ad centum dan
da in pascate. hoc est quod dicitur
pacta incontinenti apposita inesse
obligationi.l.lecta.ff.si cer.pe. Sꝫ
si exceptio fuisset apposita iudex
absolueret reū quasi actor añ diem
male ageret.l.itē qꝛ.ff.đ pac. Sed
si exceptio dilatoria solutionis non
inest obligatiōi. vt in pacto facto ex
interuallo. tūc si ñ opponat simplr re
us cōdemnatur vera actiōe vel obli
gatiōe que nō est elisa per exceptio
nē. Et adde Bar. in.d.l.lecta. ⁊ in
l.cū qui.§.qui ita.ff.de verbo.obli.
Nota etiam ꝙ peremptoria exce-

ptio non potest proponi ante litem contestatam regulariter nisi sit exceptio litis finite. c. j. & ij. de litis contesta. in. vj. Hoc limita nisi talis exceptio si notoria. Non eñ debet iudex permittere q factũ cui notorie obstet exceptio deducatur in iudicium. Secundo limita quando exceptio contineretur in instrumento. Tertio limita quando excipiens se offerret illam incõtinenti velle probare fm Ab. Sz aduerte: q̃ cõtrarium ad istud vltimum ipse tenuit cõtrarium in. c. fi. de libel. obla. Sed mihi placet ista limitatio hic posita. quia videtur q̃ sit eadem ratio que est qñ est notoria vel cõtinetur in instrumento. Nota etiã q̃ põt opponi post litem contestatã & publicatis attestationibus peremptoria quando est compassibilis cũ fcõ principali pbato. vt puta pbatum est matrimoniuz. volo nunc ego reus probare consanguinitatem. nam vtrũq̃ esse potest. Sed si non est cõpassibilis cũ facto principali: vt quia dico matrimonium non contractuz & tunc non admittitur. ex quo testificata vidicit: quia al's admitteretur probatio super articulo directe cõtrario. Et ita debet intelligi glo. i l. ij. C. sen. rescin. non posse. vbi per Barto. Sed de hoc dubito in causa matrimoniali. ideo alibi suo loco dicetur. Nota etiam q̃ post sententiam si non est appellatum non potest opponi exceptio peremptoria. in causa autez appellationis sic: dũmodo non fiat productio super articulo directe cõtrario. cle. ij. de testi. hoc tamen intellige nisi malicio se fuisset dilata. de quo in. c. j. de excep. Et vide glo. in. c. ex pte. Ade. de testi. Et q2 in glo. hic tractat̃ de questione emergenti & incidẽti. dicas vt per Bar. in. l. j. C. de ordi. iudi. q̃ exceptio incidens dicitur que habet causam vetustiorem ante iudiciũ. Emergens q̃ emergit in ipso iudicio: vt q̃ aliquis fuit falsus testis: & q̃ dilatio debet dari. & super incidenti non pronunciatur: sed super emergenti sic. Dicit etiã Bar. q̃ exceptio que opponitur ad processum: vt exceptio litis finite de necessitate habet originem pendente processu. non eniz poterit impedire processum anteq̃ processus inchoaretur: & ideo quando ego oppono exceptionem rei iudicate vel aliã exceptionem litis finite ad litis contestationẽ. ista põt dici emergẽs non enim de iusticia cãe vel iusticia tractat̃. Sed an sit procedendum. vel non. sicut qñ opponitur dilationem dandam vel non. vel testẽ admittendum vel non. q2 tunc non põt vltra procedi nisi super hoc pnuncietur. Si vero ille qui opponeret dictas exceptiones non ad processuz sed id iudiciũ cause: vt quia diceret dico me absoluendum vl' te non fouere iusticiam: quia iudicatũ iuratũ: vel transactum. tunc non esset super ea pronunciandũ: sed sup principali. Et sic conclude q̃ quando exceptio opponitur ad impediẽdum processum super ea de necessitate est pronunciandũ. l. a procedẽte. C. de dilatio. Si autem opponit̃ ad iusticiã cause super ea nõ est pronunciandũ. intellige tamẽ de necessitate: põt tamen iudex si vult secũdum Barto. Et si super exceptione que respicit processuz admittat̃ pnunciatio vide per Bart. in. l. a pcedente. C. de dila. ¶ Scias etiã q̃ spoliatio potest in iudicium deduci dupliciter scilicet per viã exceptionis: & vt ea probata repellat̃ actor. sed reus non restituitur: q2 finis exceptiõis ẽ reppellere nõ cõseq. Itẽ per viã actionis & ea probata cõsequitur restitutionẽ. nõ autẽ reppellit agentẽ. q2 finis actionis est cõsequi: nõ aũt repellere: dz ergo attẽdi modus agendi. & sic iudex potest pcedere, & sententiaz suã restringere

licet notorie appareat de spoliatore per probationes iam factas, quod est notabile vt ista habetur in. c. cũ dilectus. Tu canonista si tu vis scire de vi. publica: et priuata. vide gl. in dic. c. in ver. armata. Nota glo. in ℣. ipsius dolum. quia solet quotidie allegari: quod licet delictũ solius prelati non noceat ecclesie: secus tamẽ si delictum sit per totam ecclesiã seu per prelatum communicato consilio cum capitulo. cui adde glo. in reg. delictum. Et de hoc dictum est in rub. de dolo et contu. Et sup ista glo. nota vnam conclusionem quod exceptio spoliationis solũ repellit illũ qui tenet in dicto vsi vi. sec9 si tenet aliis remediis possessoriis. Et idem dicas de alio priuilegio tributo interdicto vsi vi. vt nõ admittat secũ cumulationẽ alteri9 cãe de q in. c. si. hoc eo. ti. q2 nõ rationi consentaneũ vt inductum in odium spoliantis extendatur ad alium qui violentiã non intulit. licet res postea ad eum perueniat. Et quia tex. in dic. c. cum dilectus. videtur probare contrarium dicas vt hic per glo. istã. Et q2 gl. in ver. retentionis. allegat quedam iura quod si res peruenit ad dominum potest vti retentiõe. accipe pulchrã limitationem: quia intelligitur quãdo sine dolo et violentia res peruenit ad dominũ secũdũ Inno. et Hosti. Nota glo. in ver. eadem sententia terminande. et scias quod communiter tenetur quod sententie teneat: sed ẽ opus appellatione. Et nota etiam ex eadem glo. in fi. quod in veritate sũt plures sententie: sed vna dicitur propter temporis ipsius idemptitatem seu vnitatem. quia in eadem charta et in eodem fere tempore proferuntur: scilicet vna immediate post aliam. Tu scis quod iura dicũt recusationẽ et exceptionẽ dilatoriã posse proponi. quãdocũq ius opponendi superuenerit. c. insinuante. de offi. dele. l. i. C. de consorti. eius. li. accipe pulchram limitationem vt illa procedant ante conclusionem in causa et non post. Dictũ est singulare Jo. an. in dic. c. cũ dilect9. et dicit Abb. quod est memorie commendandũ. Et ideo si sententia lata super conuentione statim appellat condemnat9 et per hoc recusat iudicem tanq suspectum. c. proposuit. de appel. Tamen hoc non obstante poterit ferri immediate sententia super reconuẽtione. Sed tu allega aurigã nostrũ Bart. in. l. si mater. §. ij. in fi. ff. de except. rei iudi. Quia paria sunt exceptionem superuenire post conclusionem in causa et post sententiam. De quo etiam per Bal. in. l. Quis indubitati. C. de adul. Et per Ab. in. c. pastoralis. de excep. qui tamen omisit allegare Bar. Hoc tamen limitat Ab. non procedere in exceptione excõicationis: que potest opponi in quacũq parte litis. c. pia. de excep. in. vi. Nota etiam vnam limitationem Hosti. ad regulã que est quod super conuentione et reconuentione simul pronuncietur: quod vbicunq petitorium est obscurum et de possessione statim liquet et est talis nature quod celerem pronunciationem requirit propter animarũ periculum. de quo in. c. ex conquestione. de restitu. spoli. Et hoc dictum dicit Ab. esse notandum: qui dicit se idem putare quando imminet periculũ corporis: et quia est cõtentio super possessione: et quilibet de facto dicens se possessionem habere vult possidere. Argu. l. equissimum. ff. de vsufruc. Et quia in. d. c. cum dilectus. dicit quod questio spoliationis nõ preiudicat questioni proposite per aduersariũ nisi proponatur per viã exceptiõis. queritur an hoc sit verum indistincte. Et glo. nota. in ℣. exceptionis. dicit quod nõ. sed hoc procedit in ciuili sec9 in criminali. illa enim suspendit pro qstionẽ spoliationis postea propositam. Etiam per viam actiõis pro iura in glo. allegata.

q est singularis limitatio ad hoc capitulum. Et sic est casus in quo actio operatur naturaz exceptionis et actionis: quia excludit agentem criminaliter et consequitur restitutionem. Et ratio est quare hoc casu actio supernaturaliter operetur qz non oz quis cõtendere criminaliter cũ suo aduersario spoliatus. Est et alia limitatio ad istum tex. quaz posuit glo. ij. q. ij. in summa. Que dicit: q questio spoliationis proposita p modum exceptionis in causa criminaliter intentata non soum operat effectum expulsiuum: sed etiam cõsecutiuuz: quia ea probata fiet restitutio. Non obstat iste tex. quia loqtur in causa ciuili. sed ista gl. cõiter non tenetur: quia excipiẽs nihil petit. ergo non debet fieri restitutio. Est et alia pulchra limitatio ad istũ tex. q vbi factum est notorium: non admittitur exceptio spoliatiõis qz est dilatoria et sic precludit per contestationem: sed plus est factuz esse notorium q̃ litis cõtestatio. de quo per Jo. an. in. c proposuit. de appel. in. c. frequẽs. de resti. spo. in. vs. qd dicit Ab. memorie commendandũ. Nota ẽt ex glo. q p exceptionẽ spoliatiõis nõ interrũpitur prescriptio Nota etiã ex glo. q exceptio spoliatiõis est priuilegiata et magis fauorabilis q̃ actio depositi. et ideo admittitur in actiõe depositi. Hoc tñ limita nõ pcedere quando constaret depositio per ea que dicta sunt supra. q vbi factum est notorium non admittitur talis exceptio. Nota etiam q vbi spoliatus conuenit ex obligatione firmata iuramento non admittitur exceptio. Non eniz debet opponere exceptionem ne incidat in periurium non satisfaciendo secundum. Joan. and. quod tamen intelligit Antho. de bu. quando ab initio spoliatus erat et sciens prestitit iuramentũ. secus si ex post facto fuerat spoliatus. euitat enim iste periurium: quia impeditur per factum istius quo minus sibi soluat Reputat tamen tutius Abbas. q soluat. quia iuramentum principaliter dirigitur in deum qui non prestitit aliquod impedimentum. nisi omnino iste propter spoliationem efficeretur inops ad soluendum. Nota etiam secunduz docto. q non admittitur talis exceptio quando agitur de re non capiente dilationem sine periculo. Exempli gratia quãdo quis conqueritur de alio q impediat eum ne filium suũ faciat baptisari: vel defunctum sepeliat: vel ne parietem ruentez reficiat. et de similibus casibus hic per docto. Nota etiam ex eadem glo. q si succumbit excipiens et postea velit directe agere ad restitutionem consequendam non obstabit exceptio rei iudicate. Nota tamen secundum doct. q licet probatiões facte per testes non faciunt fidez in hoc iudicio plenario. secus tamen est in confessiõe illa enim facta in vno iudicio facit fidem in alio. quod est notabile: q̃a confessio facta in summario facit fidem in plenario. Et hoc ideo est. quia confessio ad sui substantiaz nõ requirit telam iudicij: quod tamen limita vt per Bar. in. l. si confessus. ff. de custo. reo. quando quis confitetur principaliter secus si incidenter. ¶ Nota etiam q si egi possessorio ad restitutionem consequendaz et succubui nõ potero contra te agẽtem excipere fm Inno. secus quando succubui in exceptione. Et quia in dic. c. cũ dilectus. in fi. dicit: q testis nõ venit puniẽdus licz crimen cõtra eũ pbatũ sit: vt a testimonio repellatur: quod intellige vt ibi of de pena ordinaria. Si tamen crimen est connexũ negocio de quo pricipaliter agitur poterit puniri secũdum glos. et docto. l. ij. §. si publico. ff. de adul. Et hoc quãdo de crimine constat per confessioné qz ratióe

contingentie videtur principaliter deductum in iudicium. Si aute m cōstat per probationes. ⁊ tunc si is cōtra quem agitur nō erat presens vt testis :tunc nulla pena venit puniendus ſm Ab. qꝛ si fuisset pñs multa potuisset obijcere. Sed si erat presens puta testis. vel is ꝯtra quez excipiebatur. Et tunc ex quo assumpsit defensionem punieē pena ordinaria.dict.§.si publico.secū dum lecturam Bar.ibi. Et ita debet intelligi tex.in.c.j.de exceptioni.in fi.ſm Ab·hic de qua etiā per eum in dicto.c.j.Querit Ab. an in exceptiōe criminis debeat fieri inscriptio ad penaꝫ talionis. Et adducit notata per Bar.in.l.si cui.in prin.ff.de accu. ꝙ si excipitur ad finem repellendi ⁊ puniendi.tūc sit inscriptio.l.ij.§.si extraneus. ff. de adul. Secus si ad finem repellēdi tātū.Et tu adde Bar.in.l.penul. §.ad crimē.ff.ꝺ publi.iudi.⁊ gl.in l.ꝗ crimē.C.qui accu.nō pos.in ꝓ. pagina.Et nota etiā ꝙ in oībus casibus in quibus crimen exceptuꝫ punitur.infamat. qꝛ exeptio tunc succedit loco accusatiōis. Sed in casibus in quibus potest quis puniri solum extraordinarie. Dicas ꝙ etiam si esset imposita pena non efficitur infamis.quia tunc non damnatur de crimine pubico.vt in casu l.nullū.vbi per glo.C.de testi. Nō obstat glo.in.c.constituimus.iij.q.v.quia intelligit Ab. qn̄ sententia lata fuit directe cōtra testē:qꝛ falsum commisit. Et sic quando fuit dānatus pena legis corne. de falsis.Glo.tamē ibi male legat dic.l. nullum.quia intelligitur quādo extraordinarie fuit punitus.qꝛ offendit aures iudicis. Si tamē pro crimie excepto ⁊ probato est grauata eius opinio apud bonos ⁊ graues viros efficitur infamis infamia facti. Nota etiam quia glosa tangit vnam questionem.Quid si excommunicatio sit probata cōtra aliquē per viam exceptiōis.puta vt repellatur a testimonio.vel ab electione Nunquid ex hoc solo talis debeat euitari tanꝗ̄ excōmunicatus. glo. concludit ꝙ nō nisi ex tali facto vel tali repulsione publica laboꝛet infamia.⁊ sic vult glo.ꝙ virtute solius exceptionis nō debeat euitari. ⁊ in hoc articulo est altercatio īter doctores. Tu potes concludere ꝙ si excommunicatio fuit probata cōtra testem absentem.tunc ex hoc solo non debet repelli in alio iudicio. quia iniquum est istum puniri ex re inter alios acta. hoc fallit nisi publica laboraret infamia: quia tunc repelleretur.nisi se purgaret.c. cū desideres.de sentē.excommunicationis. Si autem fuit probata eo pñsente ⁊ se defendente puta dum repelleretur ab agendo: ⁊ tunc siue constet per confessionem siue p ꝓbationem debet euitari ſm Hosti. Sed quid si aliquis petijt absolutionem ⁊ repellatur per exceptionē quia fuit excommunicatus pro manifesta offensa. Unde nō debet audiri donec satisfaciat.c.ex parte.j. de verbo.significa.an repellatur in alio iudicio/puta si nūc incipiat aliquid petere. Et respondet Innocentius ꝙ non.nisi de nouo iterum probetur.Nec obstat ꝙ petēdo absolutionem videatur fateri se ligatum.quia potest esse ꝙ ex abundanti cautela petat absolutionem. Et licet aliqui teneant contrarium.tene tu opinionem Innocen. vt quo ad preiudicium inferendum ipsi excommunicato.nō probetur ex hoc excommunicatio.ne ꝙ zelo consciēte facit retorqueatur in eius lesionem in foro tn̄ anime est sibi credēdum.c.significasti.de homici.Bartho.tn̄ in.l.decem.ff.de verb.obli. tenet ꝯtrariū. Nota etiā glo.an crimē ꝓbatū ꝯ testē p viā exceptiōis repellat euꝫ a promotione. Et glo

E

235

sa dicit quod sic. dummodo sit grauata eius opinio. et tunc debet indici purgatio in qua si deficiat repellatur secundum doct. Nec obstat quod probato delicto non est opus purgatione. quia illud procedit quando directe est probatum delictum. secus indirecte vt in casu isto quod est notabile. Nota vnum pulchrum dictum quod si actor narrauit in libello respicientia petitorium et possessorium. Et concludit expresse in possessorio. addens in fine illam clausulam generalem: et peto mihi ius et iustitiam ministrari. postea poterit super petitorio probationes adducere. quia hec clausula generalis pot. complecti vtrunque. Ex quo in narratione fuit facta mentio de vtroque: et conclusio facta in possessorio adiecta clausula generali. quod est notabile: et ita fuit obtentum per Cal. vt refert Abb. Et nota secundum docto. quod exceptio spoliationis debet proponi ante litem contestatam cum sit dilatoria. nisi de nouo competat. vt quia post litem contestatam fuit facta. vt licet prius competeret de nouo peruenit ad partem pot. eam opponere dummodo fuerit solicitus in inquirendo a principio. Et nota secundum Ab. contra Antho. de bu. quod ad probandum exceptionem spoliationis requiritur plena probatio respectu substantie probationis. Adducit textum in. c. pia. de excep. in. vi. in. c. frequens. de rest. spol. in vi. Et quia Antho. de bu. pro se allegat Inno. in dicto. c. cum dilectus. intellige respectu modi procedendi: quia super istis exceptionibus non contestatur lis: sed proceditur summarie respectu modi procedi. Et nota quod exceptio spoliationis potest in perpetuum opponi contra spoliatorem de eo quod ad eum peruenit qui deiecit. De eo autem quod ad eum non peruenit excipi potest vsque ad annum tantum secundum Innocen. quem sequitur Abb. Et adde quod per dictum Innocen. limitatur id quod dicit ibi glo. et Bar. quia illud intelligitur secundum quod habetur in. l. licet. in vltima lectu. glo. approbata. C. de except. Dictum autem Innocen. procedit in exceptione de qua in isto cap. cum dilectus. adde quod notat glo. et Bart. in. l. ij. C. vnde vi. ¶ Nota quod facta notabilium personarum presumuntur nota aliis. quare de facili non admittitur allegatio ignorantie. vt probatur in. c. tuam. in princi. et in capitulo. cum illorum. de senten. excommunica. Et nota ex illo textu qui semper allegatur quod quando agitur de legitimitate filiorum cum decisio dependeat ex validitate matrimonij spectat cognitio ad iudicem ecclesiasticum: quia cum matrimonium fuerit inductum de iure diuino non ciuili ideo ad vicarium istius instituentis seu deputatum per eum pertinet cognitio. Nota glosam vltimam. tu scis quod incidentia ampliant iurisdictionem vt sic iudex possit incidenter cognoscere de causa de qua alias cognoscere non posset principaliter l. quotiens. C. de iudi. Et adde glo. singularem in. l. cum proponas. C. de re. cre. et iureiuran. que allegat dictam. l. quotiens. hoc fallit in causa spirituali. Et sic nota quod incidentia cause non ampliat iurisdictionem iudicis ad speciem iurisdictionis omnino diuersam et separate nature et amplioris gradus. vnde ciuilis iudex non potest etiam incidenter cognoscere de causa spirituali. Et vide Bartholum in dicta. l. quotiens. in. l. omni innouatione. C. de sacrosancta ecclesia. ¶ Et adde textum in capitulo. lator. qui filij sint legitimi in capitul. si iudex. de sententia excommunicationis in. vi. ¶ Ex quo infertur ad decisionem questionis quotidiane contra laicum agentem in foro seculari. excipitur de excommunicatione secularis non potest cognoscere: sed debet

remitti ad ecclesiasticum. ¶ Nota tamen secundum docto. ꝙ si petenti hereditatem coram iudice seculari. possessor opponat ꝙ non est filius illius cuius petit hereditatem sed alterius. iudex secularis poterit cognoscere de hoc incidenti. ¶ Et nota ꝙ Abbas hic ex intentione docto. tenet contra Bartholum in. l. titia. ff. solu. matri. in l. ij. ff. de iurisdictio. om. iudi. ꝙ in istis spiritualibus cognitio semper spectet ad ecclesiasticum. etiam si dubitatio consistit in solo facto. vt puta an interuenerit matrimoniuz vel non. satis est enim ꝙ dubitetur de actu spirituali. Et adducit textum contra Bartholum in capitulo. si iudex. de sententia excommunicationis in. vj. Et vide que dicta sunt in rubrica de foro competenti. quia Abbas ibi dicit ꝙ communis opinio est cum Bartholo. Et nota secūdū Innocen. ꝙ iudex secularis coraz quo incidit questio spiritualis non potest remittendo causam statuere terminū iudici ecclesiastico infra quem debeat decidere questionem illam incidentem nam cū secularis sit minor non potest prefigere terminū superiori. poterit tamen instare apud superiorē ecclesiasticum vt illi terminum imponat. argu. capitulo lator. qui filij sint legiti. adde Bartholum in. l. preses. C. de appella. in. l. ij. ff. de re iu. & si q̄rit an in ista. q. īcidēti corā sclari remissa debeat suari ordo iudiciari⁹. Et ɔclude sm̄ flore opinionez ꝙ libellus debet offerri. sed contestatio litis debȝ fieri partib⁹ presentibus. sed altera absente per contumaciam. secus cum ista tractetur ad finez decisionis alterius & super principali fuit lis contestata corām primo iudice. de quo etiā p doc. in dic. c. lator. ¶ Nota etiaz ex ca. fi. duo p̄uilegia indulta spoliato. ¶ Primū est vt nō possit recōueniri petēdo restitutionē nisi su p alia questiōe pariter p̄uilegiata. Secundum est vt suum spoliatorez contra eum agentem possit repellere per viam exceptionis. Et istud priuilegium tributum spoliato vt a suo spoliatore non possit reconueniri durat vsqȝ ad restitutionem: & sic non tollitur per sententiam latam in possessorio. vt probatur in dicto capitulo fina. in ver. ante restitutionem. Ex quo infertur ꝙ agens actione iudicati super possessorio. consequitur priuilegium huius capituli. vt non teneatur respondere ante restitutionem factam. Et nota ꝙ oportet ꝙ fiat plenarie restitutio: vt sic pri⁹ restituanē fructus & expense. capitu. accedēs. ij. in fi. vt li. non contesta. vbi per Abbatē Et nota secundum doct. communiter ꝙ actor proponens possessoriū non habet necesse excipere contra reum reconuenientem super propꝛietate illius rei vel alterius. sed sufficit si dicat non es audiēdus in hac reconuentione. quia in hoc priuilegiatus sum. quia proposui interdictum restitutoriuz. Et vt obuietur malicie poterit iudex secundū Innocentium prefigere terminū agenti vel petenti restitutionem. infra quem si non probauerit quod intendit. ex tunc procedatur in petitiōe alterius. quod est notabi. sm̄ Ab. Et si tu velles scire differentiam que est inter ista excipere de spoliatione & opponere ꝙ non sit audiendus: quia est priuilegiatus: q₂ ꝓposuit interdictū restitutoriū. Dicas ꝙ si haberet de spoliatione excipe/ tunc haberet probare exceptionez suā: & postea probare spoliationem in vim actiōis. qđ nō est in hoc modo ꝓponendi: q₂ tantū habet fidez facere ꝙ prius intentauit possessoriū ꝙ adhuc pendet: & hoc đ facili ꝑt ꝓbari. No. tn̄ ꝙ istđ debȝ ꝓponi añ litē ɔtesta. Et nota glo. nota. in

236

dic.c.fi.q si incepi agere ɔtra possessorio. et sic deduxi spoliationem meam per viam actionis.tu reconuenis me possessorio forte sup ista re.nunquid ego possim spoliationē meam deducere per viaz exceptionis ad repellendum te. cū iam eaz deduxeram per viam actionis. Et concludit glosa q sic. Et vide etiā glosaz in aliis questionibus que est pulchra . Et pro intellectu text.in dicto.c.fi.vide glos.notabilem.iij. quest.j.ī summa.que ponit quasdā fallentias ad istum textum. ¶ Ultimo quero de clausula in compromisso posita.qd possit d iure vnius alteri dare quō ītelligat. Et rūdeo q arbitrio boni viri.tex habes notabi.pōderatum per Bal.in.l.si cū ea.C.de dotis pro.quem textū potes addere ad ea que dicta sunt in rubrica de iureiur.

De obseruatione ieiuniorum

NOta q ieiunium est abstinentia a cibis sm ordinationem et consuetudinē eccl'ie: et isto modo accipitur in hoc titulo. Et ponitur ista rubrica post rubricā de reli . et vene.san. quia propter sanctorum venerationē et deuotionē sunt indicta ieiunia ab eccl'ia. Et est abstinētia a carnibus et trahentib⁹ sementinam originez a carnibus vt ab ouis.lacte et caseo.c.deniq3 iiij.dist. Item est abstinentia a cibis delicatis et p̄ciosis.vt in dict.c.deniq3. et a voluptatibus.c. quid prodest. lxxxvj.distinc.et sic in effectu ieiunium est afflictio carnis ex abstinentia ciborum proueniens modo predicto. Adde textum in.c.nihil prodest.de pe.distic.iij.in.c.nihil ī.c.nō mediocriter d ɔse. dist.v.et ī.c.ieiuniuz.vbi dicit tex. Ieiuniū magnū et generale ē abstinere a vitiis et voluptatibus. Et nota textum cum glosa notabili in capitulo . sint ibi quotidiana.de consecratio. distinctione.v.contra illos qui post ieiuniū implentur crapula vsq3 ad summum. Nota etiam q non est differendum prandium vsq3 ad noctis tenebras sicut faciunt iudei et farraceni.capitulo.sint tibi.de consecra. distinctione. v.vbi per glosam . Et nota q in ieiuniis quadragesimalibus hora vespertina est tantū competens.i.post expletas vesperas in eccles'iis que tēpore quadragesimali de mane dicuntur. Et peccatum est anticipare ante illam horam.textum habes notabilez in.c . solent.de consecra distinc.j.de quo etiā per glo.in.c.presbyter. lxxxj. distinc.in ver.in vesperam.que allegat istum textum. Et quesitum fuit sepe a me de ratione istius statuti . Et respōdeas q in ieiunio quadragesimali imitamur vestigia christi. ideo quia ipse abstinuit a cibo . xl. diebus et noctibus. Nos ita deberemus agere si natura humana pateretur.sed quia hoc non est possibile in humanis preter diuinum miraculum . statuit ecclesia vt saltem per om̄es.xl.dies ficte sumptos homines ieiunarent.nam post vesperas expletas dies ficte dicitur expletus cum non restat aliud officium diuinum.de quo in dicto capitulo solent.vbi per Archidi. in aliis vero ieiuniis nō est hora prefixa ab ecclesia.et ideo communiter tenet vt hora nona licite sumatur cibus: et ita habetur in obseruantia generali. ¶ Et si velles scire vbi in iure caueatur vt semel tātum tempore ieiunii sit comedendum. Dicas q hoc probatur in.c. quadragesima.de consecra.distinc.v. dum ibi dicitur q dies dominicales sunt illo tempore subtracti ab obseruantia: et aliter non potest intelligi nisi vt tunc pluries possit comedi.ergo in aliis dieb⁹ vt exceptio sit bona solum semel est comedendum.

ad idem textum in dicto capitulo sint tibi. vbi dicitur quotidie esurire et quotidie prandere. videtur enim permittere solum semel comedere in die. ante vero et postea est esuriendum ad afflictionem carnis: et ita habet vsus ecclesie generalis. ¶ Sed dubitatur an aliquid sumere de sero pro collatione sit licitum. Et respondet Ab. post Innocentium. quod sic. quando sumitur pro sustentatione nature non ad delitias. dummodo hoc fiat temperate secundum consuetudinem loci. nam ex quo non habemus in hoc ius specificatum. recurrendum est ad consuetudinem loci. Et dicit Abb. religiosos Cisterciensis. ordinis statuisse. vt hii qui ministrant reliquis tempore ieiunii aliquid sumant vt melius possint differre prandium: et isti non dicuntur frangere ieiunium. idem dicit de ministrantibus dominis qui pregustant cibos ex suspitione veneni. et idem in medicina necessaria. non puto tamen quod illi religiosi possint hoc statuisse sine auctoritate sedis apostolice. cum de iure sit contrarium statutum. Allegat tamen Abb. hic notabile dictum Hostien. in cap. ii. eodem titulo. quod in ieiuniis solennibus ac indictis per ecclesiam nihil potest facere consuetudo quod tamen intelligit Abb. quando consuetudo ex toto vult istud tollere. secus si interpretatur qualiter sit explendum ieiunium modo predicto cap. cum dilectus. de consue. Sed ego vellem scire cum ieiunium sit afflictio carnis ex abstinentia ciborum prouenientes. quomodo ieiunare dicuntur illi qui pro collatione comedunt panem et pisces: et bibunt cantrum vini vel ceruisie. adeo quod expellunt sitim et esuriem saltem pro magna parte et allegant consuetudinem non pouto quod ista fuit intentio Inno. et Ab. qui dicunt quod consuetudo potest interpretari qualiter explendum sit ieiunium. isti non dicuntur quotidie esurire nec faciunt pro sustentatione nature. sed faciunt ex consuetudine. et ideo laudo consuetudinem illam que est in aliquibus partibus in quibus ieiunantes pro collatione solum comedunt duas aut tres nuces. aut tres vel quatuor ficus: et sic de similibus: et bibunt vnum ciatum vini. nihil est ita difficile et arduum quod humana mens non vincat. dicit Seneca in li. de ira dei. Et cum quidam mihi dixisset non possum de nocte dormire nisi bene comedam: et ego respondi si aliquis daret tibi omni die duos florenos vsque ad pascha si ieiunares. certe ieiunares amice charissime. obmutuit ille. Et tunc dixi salua res est: si ergo aliquid fieri potest amore dyaboli. cur fieri non potest amore dei et pro satisfactione peccatorum. Et nota quod excepta quadragesima possumus in aliis ieiuniis vti lacticiniis si hoc habet consuetudo secundum Abbatem qui adducit dictum notabile Archidia. post beatum Thomam in capitulo rogationes. de consecra. distinctione. iii. Quia capitulo. denique. iiii. distinc. solum loquitur in quadragesima. Dubitatum est quandoque an vigilia penthecostes sit in precepto. Tu habes duas glosas notabiles quod sic. in §. necessario. lxxvi. distinctione. in. c. ii. hoc eodem titulo. licet Gracianus in dicto. c. §. necessario. videatur tenere contrarium. Et ibi dicit glosa quod ita habet generalis consuetudo ecclesie. ¶ Et nota quod communiter concluditur quod nisi post. xxi. annum quis non obligetur ad ieiunandum tamen est bonum quod ante quandoque ieiunet. vt sic capiat consuetudinem ieiunandi. Queri etiam solet an vxor teneatur ieiunare. Et concluditur quod sic. etiam si maritus nollet quod intellige de ieiuniis necessariis indictis per ecclesiam. Hoc tamen singulariter limita nisi ex hoc limitaretur scandalum inter eam et maritum. quia tunc cum licentia sacerdotis poterit ieiunia dimittere

quod est notabile secundum Ab. Et tu allega pulchram glosam in.c.manifestum.xxxiij.questione.v. ¶ Et nota etiam q in ieiuniis indictis per ecclesiam solus papa dispensare potest. Episcopus tamen posset ex causa dispensare vt propter debilitatem nature vel propter labores continuos. vt in agri messoribus et aliis. debet tamen fieri compensatio in aliquod aliud bonum. nec potest quis propria auctoritate ista ieiunia commutare. argu.cap.ij.in fi.hoc eodem ti. et glo.in cap.presbyte.lxxxij.distinctione.debet restringi ad casum illius capituli. et multos decipit illa glosa. de quo ibi etiam per Archi. In ieiuniis ad que quis se obligauit ex voto potest episcopus dispensare. etiam causa non existente in vouente. dummodo id in quo fit commutatio sit deo acceptius.c.j. cum ibi no. de voto. Ex quo sequitur mirabile. q magis stringit ieiunium indictum ab ecclesia quam ieiunium ad quod quis se obligauit ex voto: et ratio est. quia primum a principio fuit necessarium. nec est obuiandum precepto superioris sine causa. Secundum vero a principio fuit voluntarium et apparet satis de voluntate dei. cui acquisita est obligatio. quod vult commutationem fieri in melius.argu.c. magne. de voto. et quod ibi notatur. Et nota vnum pulchrum dictum q episcopus potest ex causa ieiunium transferre de die in diem. Exempli gratia. si vigilia contingat in aliquo festo solenni. tunc vigilia propter venerationem festi potest expleri die precedenti. vt est in francia vbi colitur festum sancti Quintini. quod accidit in vigilia omnium sanctorum non enim tunc ibi ieiunant: sed transferunt ieiunium in alium diem. Et fui interrogatus quid de vigilia sancti Mathie. quando accidit in carnisprivio. quia in quibusdam partibus est facta translatio ad alium diem. Et respondi saluo meliori iudicio q episcopi hoc non possunt facere. quia non est ex iusta causa. sed vt homines magis possint seruire crapule. Et si dicatur episcopi faciunt vt euitent maius malum: quia omnino comederent carnes. et sic peccarent. Et tunc respondeo si sic. ergo episcopi poterunt dispensare in omnibus ieiuniis ab ecclesia indictis in locis in quibus pauci ieiunant vt euitetur peccatum. et forte potest dici q episcopi hoc possunt facere ex noua causa. Et nota q si ieiunium indicitur per verba preceptiua. non ieiunans peccat mortaliter. Secus si per verba communia. vt statuimus. vel ordinamus et quia tunc non obligat ad mortale. nisi ratione contemptus vt notabiliter declarat Abb.in hac rubrica in fi. ¶ Et nota q ille qui non valet ieiunare die statuta non tenetur ieiunare alia die. vt concludit Ab. per multa in.c.j.eodem ti. Et ex eodem textu nota q excepto festo assumptionis gloriose virginis. alia sua festa non habent quo ad preceptum ieiunij vigiliam. ¶ Fuit semel a me quesitum an aduentus domini sit de necessitate ieiunandus. Et respondi de iure q non. nisi aliter disponat consuetudo. textus est in capitu.consilium.in.§.ieiunium. Et nota in.§. preterea. q in quadragesima: et in aliis ieiuniis solennibus est licitum infirmis comedere carnes. et episcopus potest et debet dispensare vt ibi. Et nota q si causa esset vrgens non peccat ille qui sine licentia hoc fecit secundum Ab. per text. in.§.cum autem.in eo.c. Et nota glo.j. in dic.c.consilium. q valet consuetudo relaxatiua ieiuniorum. et eam commenda memorie secundum Ab. propter suam auctoritatem. Hosti. tamen tenet contrarium quando talis consuetudo non habeat in se rationabilitatem. Limitat tamen Abbas nisi papa sciret et tolleraret. sed ego teneo opinionem Hosti. quia

textus per quem glosa mouetur nõ probat hoc. quia si glosa voluit allegare versi. immediate sequẽ. vbi loquitur de aduentu. Dico q aduẽtus non est in precepto sed attenditur consuetudo. Sed si voluit allegare textum dum loquitur de beato Bartholomeo. Et tunc dico q ille textus non probat q quantum ad ieiunandum vigiliam ipsius debeat attendi consuetudo. Sed vult q cuz festuz celebretur diuerso die sm consuetudinem. ergo sm q celebretur festum. celebretur etiam ieiunium. ¶ Et quia textus in .c. si. hoc eodem titulo videtur probare contrarium. Dicas q si reperitur casus in quo ꝯsuetudo haberet aliquam rationem in se. sicut in casu illius capituli. posset procedere opinio glo. raro tamen vt puto casus iste reperitur. Nota ex glo. in ver. in sabbato. ꝛ quod ibi per docto. q peregrini debent in ieiuniis ꝛ abstinentia se confirmare consuetudini loci. Et ad hoc possunt compelli p episcopum. p hoc bonus textus in cap. illa. xii. distinc. ¶ Ultimo quero aliquis confessus fuit accepisse centum in dote inter pecuniam et res extimatas. non tamen apparẽt q̃ res sint iste. an poterit peti dos ipsa. Et respondeo q sic. dictuz est notabile Bar. in. l. cum queritur. §. lana. ff. de leg. iii. approbat Bal. in l. si voluntate. C. de do. promiss.

De postulatione prelatorum

* Si tu vis scire quid est postulatio. dicas q est quedã gratie petitio a superiore facta de promouendo aliquem ad prelationem ad quam de iure communi propter defectum aliquem vel impedimentum eligi seu promoueri non poterat: ꝛ sic postulatio innititur gratie Electio vero iuri. Et illi qui eligunt consentiunt in electum: ꝛ per electionem initiatur vinculum matrimoniale. capitulo. cum inter. de electio. Sed illi qui postulant non cõsentiunt in postulatum vt in spõsum nec initiatur aliquod coniugiũ Sed vota sua dirigunt in superiorem vt superior de gratia debeat admittere postulatum. de quo vide quod notat glosa. iii. in capitulo. j. eodẽ titulo. in. vj. ¶ Et nota practicam porrigendi postulationez. que colligitur ex capitulo. j. ibi pium p̃beremus assensum. ¶ Nota etiam ex eodem textu: ꝛ notabiliter secũdum Abbatem. q presumptio que oritur ex promulgatione statuti nõ est iuris ꝛ de iure. sed admittit q̃s volens probare ignorantiam. ꝛ an sufficiat iuramentum. vide per Abbatem in capitulo. ii. de constitu. Et ex glosa. iiii. iuncto textu. collige q quilibet de prouinciã presumitur scire ea que publice fiunt in aliqua parte prouincie. quod intellige in factis concernentibus totã prouinciam. Sed in factis concernentibus vnaz diocesim tantum solum presumuntur scire illi qui sunt in diocesi tantum. Unde existens extra diocesim probabiliter allegat ignorantiam eorum que facta sunt in dioces. textum habes notabilem in capitulo fina. qui ma. accu. pos. Et idem dicas de existenti extra ciuitatem. ꝛ adde tu glosam notabilẽ in capitlo. qui ꝛ humanis. xii. questione. ii. in capitulo. quod dicitis. xvi. distinctiõe. in capitulo. si q̃ a simoniacis. j. q. j. glo. magnã. in c. vlti. lxxxvii. dist. Nota singulariter glosam in ver. publice. q sola fama sufficit vt interdictum superioris obseruetur. Et ratio est: quia vbi agitur de modico p̃iudicio sola fama sufficit. Et quia in istis sp̃ualibus debemus i dubio tenere quod tutius est. glosa in capitulo vnico. d scrutinio. Nota glos. in ver. inter-

ptatus. ex qua nota q legatus pot interpretari mandatu pape. cui ad de glosam in §. ex his. xj. questio. j. et ibi est etia glo. plena in hac mate ria. Et ideo dicit Inno. sicut iudex potest interpretari legem in causa ptente cora eo. l. non possunt. ff. de legi. Ita pot legatus interptari re scriptu vt appareat qua ptatez re ceperit ex eo mandato. Hoc tn li mitat Ab. per iura allegata in glo. pro ptrariis non procedere quado oriretur aliqd difficile dubium: qz tunc debet recurri ad papam. Et nota ex eade glo. qtuor species in terptationis. Et qz glo. videtur vel le q scriptura sit de substantia legis: dicas q opinio pmunis est in ptra riu q de eentia legis no sit scriptu ra. de quo per doc. in rubri. de con sti. per Jo. an in regu. nemo pot. in mercuri. Et est tex. et ibi per doc. in c. j. de renunci. in. vj. per Bartho. in. l. humanum. C. de legi. facit tex. in. l. j. ff. de costi. princi. in. c. j. de iu re iur. in. vj. Et quia multi doc. te nent contrarium. ideo dicas vt per Bal. pro concordia in dicta. l. hu manu. C. de legi. Et nota etiam de interpretatione legis que fit p iudi ce quo ad cas decidendas per eu3. de quo per Inno. in. c. cum specia li. de appel. et hec interptatio l3 no sit generalis: quia non exeplis: sed legibus iudicandum est. l. nemo. C. de sen. tamen est necessaria qz par tes tenentur eam sequi. vnde sente tia trasit in rem iudicatam nisi ap pelletur. Tangit etiam glo. an iu dex possit interpretari suam senten tiam postq eam tulit. Cui adde no tata per Bar. in. l. ab executore. ff. de appella. per doct. in cap. ex pte. iij. de verb. signi. sm Ab. et tu adde notata p Bar. in l. ij. C. d sen. ex pi. reci. glo. in. l. ij. C. comminatio. vel epistas. Et de arbitro est text. in. c. cu olim. de arbi. q no. vbi p Abb. Et licet Abb. inducat illu tex. mi hi videtur q non pbet: imo Alex. i dic. l. ab executore. allegat Bal. in. l. ne arbitris. C. de arbi. q arbi ter possit laudum suu interpretari. Et per Spe. in tit. de arbi. §. fi. ver si. Sed nunquid verbum obscurum. Et nota q Bartho. in dicta. l. ab executore. vult q quando fit inter pretatio debet pars citari. Et no ta secundum Ab. q si comunis opi nio habet certum intellectum leg licet ille intellectus no sit verus in se, nihilominus sequens illum intel lectum in iudicando vel extra iudi cium non incurrit penam. quia com munis opinio doctorum inducit p babilem errorem. Adducit tamen Abbas notabile dictum Oldradi. q motus ob opinionem sui docto ris debet excusari a condemnatio ne expensarum. quia probabiliter quis sequitur opinionem sui docto ris. seruata tame semper veritate. Et tu adde textum in. l. dicere. ff. de arbit. in versi. cassius sententia3 sui magistri excusat: etc. Et quod notat Bartholus in. l. in bonoru3. ff. de bo. possess. Baldus in. l. iuris ignorantiam. C. qui admitt. ad bo. possess. Ubi dicit q opinio vnius doctoris non sufficit vt euitet con demnationem si duo haberi pos sint. ¶ Nota glosam in ver. ter ram propriam. q ista pronomina meum/ tuum/ suum/ denotant domi nium. et idem in genitiuo. quod in tellige secundum propriam et stri ctam significatione. Et adde Bar tholum in rubrica. ff. de ope. no. nunci. in. l. j §. potestatis. ff. de pe cu. in. l. ij. §. in hac. ff. vi. bo. rap. Et ex communi vsu loquendi compre hendit possessionem et determi na tionem. glo. est nota. in. l. ij. in prin. ff. de origi. iuris. Bartho. in prohe mio Codicis. in. l. is qui suis. ff. de manumis. Et facit tex. in. c. ex lite ris. d proba. in. c. cu nuci. de testi. in. c. j. de postu. in. c. statutu. §. cum

autem. de rescrip. in. vi. in. c. cum in ecclia. de preben. in. vi. Abb. in. c. quia. v. de iudi. Et nota secundum doc. q vbi cessat larga interpretatio. terre adherentes non veniunt ap pellatione terrarum suarum. et ideo in contractu nō veniunt. Pro quo tex. notabilis in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vi. in ver. volebat. nisi exprimantur. Dicunt tamen docto. q infideliter agunt illi qui faciunt pacem. et in tractatu pacis non includunt illos qui sibi prestiterunt auxilium. Nota glos. in ver. priuate. q constitutio penalis extenditur. nam constitutio edita contra eligentes indignum extenditur ad postulantes. in contrarium tamen facit glo. in cle. i. de ɔsangui. et affi. Nota q in hoc. c. i. magis cōiter ɔcludit q valet electio vel postulatio facta i loco interdicto. quod est notabile: nec obstat tex. in. c. vbi periculum. §. porro. de elec. in. vi. q2 ibi est speciale in electione pape. Item non dicitur ibi q sit nulla: immo mero iure tenet vt ibi. ¶ Si aliquis interrogaret te: quid operetur admissio postulationis. Respondeas: q de iure videtur postulatus abilitatus vt possit eligi. Sed curia Romana vt euitetur circuitus et ecclesiarum dispendium seruat q admissa postulatione postulatus ɔsequit tus ac si fuisset electus et confirmatus. ideo non indiget alia electiōe: et confirmatiōe. vt ꝓbatur in. c. gratum. eo. ti. secundum doc. et hoc itelli ge in postulatione solenni. Et iō pro cognitione terminorum scias q est duplex postulatio. vna solennis. alia nō solennis. Solennis dicitur quādo postulatur ab eo q potest super omni impedimento postulati dispēsare. Nō solennis vero dr quan do postulatur ab eo qui non potest dispensare super impedimento. requiritur tamen eius consensus in ꝓ motione ratione sui interesse. Exem

plum quando canonici volunt eligere monachum in epm quia requiritur consensus abbatis. c. si religio sus. de elec. in. vi. Si abbas consentit. hec admissio postulationis non habet vim electionis. sed debet de nouo eligi et peti confirmatio. Et nota pulchram limitationem ad. c. qualiter et quando. de accusa. vbi dicitur q non potest formari inquisitio contra aliquem non precedente infamia. quia secundum Innoc. eleganter illud procedit quādo fit inquisitio contra promotum vt puniatur. Sed in inquisitione contra promouendum que fit ad finem vt promoueatur vel repellatur nō exigitur infamia. nam debet iudex ex officio inquirere ne promoueatur indignus: et talis inquisitio fit sine solennitate. de q hic p Inno. et Ab. in fi. Et q postulantes scienter indignum sint ipso iure priuati potestate eligendi et postulandi. est tex. aptus in. c. gratū. et ex eodem tex. collige vnam regulā in materia electionis: q aliquibus priuatis potestate eligēdi illorum ptās deuoluit ad alios canonicos: licet numero pauciores. et sic totum ius collegij residet in non delinquentes. et idem dic eadem ratione in alijs actibus capitularibus: quia priuati et inabiles non sunt cōputandi in numero pro quo pulchra glo. i cle. quod circa. de elec. Probat etiā ille tex. q i delictis illud qđ fit a maiori pte nō cēsetur factum ab omnibus: imo maior pars venit punienda dumtaxat minor vero pars q cōtradixit nō inuoluitur pctō aliorū nec pena pctī. quod tamen intellige quādo minor pars cōtradixit expsse. secus si tacet dictū ē notabile Inno. in. c. i. de his que fiūt a ma. pte cap. Et istud procedit qn pena apponēda cōcernit singulos. tunc eīn pauciores cōtradicentes non puniuntur. Secus ubi est quando ex delicto venit imponē

da pena concernens ipsam vniuersitatem. de quo per Bar. in. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. per Abb. in. c. dilectus. ij. de symonia. ¶ Querit si potestas eligendi fuit data per canonicos tribus compromissarijs quorum duo scienter eligerunt indignum. tertius ydoneum. an valeat electio istius tertij. Et concludit secundum docto. q̄ nō. q2 cōpromissarij non eligunt vt collegiū: sed vt singuli habentes potestatem a collegio. 7 sic potestas compromissariorū eligentium indignum deuoluitur ad compromittentes. Nota singulariter glo. penl. in fi. que quotidie allegatur. nunquid ius vniuersitatis possit remanere in vno solo omnibus alijs mortuis vel priuat'. que glos. concludit q̄ sic. Et est cōmuniter approbata. cui adde glo. in. c. si forte. lxv. distinc. glo. 7 Bar. in. l. sicut. §. j. ff. quod cuius. vniuersi. nomine. iste tamen solus non posset se eligere: quia notaretur ambitione. 7 pondera bene glo. in eo qd̄ dicit q̄ collegium non est in vno. nā deest ibi significatus vocis. sed ius collegij conseruatur in vno. Sed quid si omnes sint mortui: vel expulsi de collegio: nunquid sit extinctum collegium 7 ius ipsius. Et Ab. adducit hic notata per Inno. in. c. ij. de ope. no. nunc. 7 glo. nota. in. c. statutum. de elec. in. vj. glos. 7 Bar. in. dic. l. sicut. Bart. in. l. fi. ad fi. ff. de col. illi. Et dicit Abb. q̄ videtur esse conclusio q̄ si collegium est destructum auctoritate superioris pereunt omnia priuilegia. Si autem omnes decesserunt: vel expulsi fuerunt propter eorum delictum: tunc in collegio ecclesiastico conseruantur omnia iura apud ipsam ecclesiam. in collegio seculari est dubium. tamen concludit Abb. idem dicens q̄ est communis opinio. Et tu adde nota per Barto. in l. j. §. fi. ff. de acqui. possess. glos. in c. 7 hec dicim⁹. xvj. q. vij. in regula priuilegium. de regul. iuris. in. vj. Bal. in ti. de pace constantie. in §. nos Romanorum. Bal. 7 moder. in. l. si grege legato. ff. de lega. j. ¶ Et nota secundum Inno. duas regulas. Prima ē. q̄ valet electio facta non vocatis illis qui sunt priuati: vel inabiles ad eligendum. licet primo non sit discussum an sint priuati. satis enim est q̄ postea possint conuinci. Secunda est regula. q̄ cassata electione vicio persone sunt ipso iure priuati potestate eligendi ea vice. c. cum in cunctis. de elec. quando scienter indignum elegerunt. Sed dubiū est quid in alijs actibus capitularibus nunquid disponentes rex non legitime sint priuati potestate explicandi talē actū legitime: ita q̄ ptās deuoluatur ad alios licet numero pauciores. Et concludit Ab. q̄ non. quia non reperitur iure cautum. Et cū sit pena non debet extendi. bene facit glos. singularis in. l. fi. de iure patrona. Nota q̄ iudex potest in causa pendente coram eo allegare pro vtraq̄ parte. pōt ergo iudex aperire dubia processus 7 allegare plenius iura facientia pro vtraq̄ parte quā fecerint aduocati. tex. est qui semper allegatur in. c. bone. j. Et nota q̄ doct. in dic. c. declarant que dicatur nominatio. Naz dz solēnis esse 7 fit quādo duo vel tres qui sunt excellētiores in capitulo vel alibi nominant pape: 7 petitur per collegium vt papa prouideat ecclesie de aliquo illorum. Et nota q̄ postulantes 7 nominantes non possunt resilere a postulatione seu nominatione. quod limita singulariter fz. doc. nisi postulantes seu noiantes 7 superior a quo petitur cōueniāt. q2 pnt postulātes resilere non obstante cōtradictione postulati seu nominati. quod est notabile. Nota singulariter gl. j. in fi. in dic. c. bone. que allegatur quot:

dic. an et quando iudex possit supplere ex officio. cui adde glo. ii. ca. prius §. xxviii. dist. in. c. iudicantes. xxx. q. v. Barto. et Bal. in. l. i. C. de his que desunt aduoca. par. Bar. i l. iiii. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. glo. in. c. cupientes. §. ceterum. in ver. contumacia. de elec. in. vi. in c. pia. de excep. in. vi. in ver. sic publice. Et i ista materia facias has breues cōclusiões. Prima est ista. quod iudex potest de iure supplere. Secunda est conclusio. quia potest supplere de facto in his que sibi sunt nota vt iudici. vt puta ex actis et pars ignorat illud sibi competere. Tertia est conclusio. supplet in facto sibi noto: vt notorio. glo. et doc. in. l. i C. qui et aduer. quos. et per glos. in dicto. c. pia. Quarta est conclusio: quia iudex supplet in exceptione que reddit iudicium retro nullum. text. est in. c. causam. que. de iudi. glo. notabilis in. c. de elec. in. vi. Quinta est conclusio. quod supplet vbi vertitur periculum animarum. vt probatur in. c. exceptionem. de exceptioni. et glo. in di. c. cupientes. Sexta est conclusio: quia supplet circa repulsionem testium. potest enim iudex ex officio suo mittere per vicinis vt videatur ex relatione ipsorum an testis sit ydoneus. Bar. in dict. §. hoc autem iudicium. hoc tamen limitat Ab. notabiliter nisi sit talis exceptio que possit per partem omitti, vt puta si testis est alias ydoneus: sed est familiaris aduerse partis: ex quo enim pars non excipit non debet iudex ex officio suo repellere. allegat Ab. notata per Joan. and. in addi. Specu. in titu. de teste. §. i. Et tu adde Antho. de bu. in. c. cum dilectus. de consuetudi. et idem dicas in similibus qui non repelluntur odio ipsorum: sed fauore eorum contra quos producuntur. et licet hoc notorie constet ex actis. tamē notorium nō releuat ab onere proponēdi. debet ergo pars proponere. Septima est conclusio: quia supplet vbi tractatur de fauore publico. et idem de vtilitate ecclesiarū. c. cū venissent. de insti. et de fauore miserabiliū personarū. Octaua est cōclusio. quod vbicunque iudex pōt procedere contra absētem potest supplere de facto ad vtilitatem absentis. vt testes producere pro absente excipere et alia facere: que incumbunt absenti secūdū bar: in dic. §. hoc aūt iudicium. Et in auten. qui semel. C. quomodo et quādo iudex. et dicit Ab. quod ita cōmuniter tenetur. Nona est cōclusio. quod iudex potest in omni causa ex officio testes iam inductos interrogare que obscure deposuerunt. Item interrogare partes quandocunque sibi visum fuerit. c. cum Johēs here. de fi de instru. Et vltimo concludas sic in hac pulchra materia secūdū doctor. in dic. l. i. C. de his que desunt aduo. partium. quod in his que radicantur in persona iudicis pōt iudex semper ex officio supplere vtraque parte pñte et nō valet sñia lata vtraque parte presente. licet non appareat quod iudex eam protulit ad instātiā partis. Sed altera parte absente iudex non supplet nisi petente pñte parte: vt in. l. ad peremptorium. ff. de iudi. In his vero que radicātur in personā partis: vt excipere. petere probare et similia iudex regulariter nō supplet. quia nō debet assumere officiū partis et supplere ad commodum priuatū Fallit tamen in casibus positis in conclusionibus: et hec notabis tāquam quotidiana. Nota glo. in ver. cōem; quod quis nō tenetur pferre bonū publicū suo priuato si priuatum bonū non includitur sub publico. cui adde glo. in. c. licet. de reg. et rō est: quia prima charitas incipit a seipo. Et nota quicquid dicat Abb. quod in casu huius. c. priuatum includitur sub publico: et adde in materia notata per gl. i. c. scias. vii. q. i. c. si nō licet.

xxiij.q.v. Et notata per Bar. et moder. in l.j. ff. solu. ma. in illa q. an faber qui habet apotecam apud scholas et impedit legentes debeat expelli. Et de vtilitate publica q sit preferenda priuate. habes textum in l. iubemus nullam. C. de sacrosā cta eccle. in auctē. res que. C. communia. de le. Bald. in l. quicunq. C. de ser. fugi. text. in l.j. ad fi. C. de cadu. tollen. Bald. in l. militem. C. de procura. text. in auctē. Vtneq miles: in princi. vbi per Ange. et per text. in dicta l. iubemus. dicit Bart. ibi q commune ciuitatis potest capere animalia alicui ad portandum frumentum in exercitiū vel causa faciendi venire ad ciuitatem. Et q qñ iudex mittit aliquē ad furcas pōt capi facere asinum alicuius super quo portetur. et per Bart. i l. fi. §. fi. ff. de pigno. ac. vbi etiā dicit q potest capi propter publicam vtilitatem aliqua vilis persona ad suspendendum aliquem furca. hoc tamen limita nisi esset honesta persona. de quo per Bal. in l. fi. C. de exe cu. rei iudi. vbi etiā dicit q nō reperitur officiū vilius in mundo. Nota glo. in ver. tanta. dum dicit numerus postulantium sit duplo maior. Conclude sic. q hoc procedit quādo postulatio concurreret cum electione alterius partis. tunc non debet admitti postulatio nisi numerus postulantum sit duplo maior. Sed si non concurrat electio: sed sola postulatio que fit a maiori parte capituli dumtaxat nunquid talis postulatio possit admitti per supiorem muita minori pte. in hoc est alternatio inter Goff. et Hosti. nā Goff. vult q sic: qr regularit. valet qd fit a maiori parte. Hosti. vult q alius supior citra papam non potest admittere postulationem factam a maiori p[...] oportet q cōcurrāt due p[...] [...]. Ab. tenet opinioē goff. ad istum tex. quia loqtur in postulatione facta a minori q tertia parte. et propter hoc dicit litera q papa non consueuit in tanta diuisione admittere postulationem ergo secus si postulatio fuisset facta a maiori parte capituli: vel collegij: et sic facit hec litera optime a contrario sensu pro opinione Hof. Sed tu contra Ab. allega glo. in c. cupientes. §. penul. in ver. gra. de elec. in. vj. que vult q debeant concurrere due partes collegij. Et Hosti. dicebat q illud quod papa non consueuit inferior nō debet facere. Ab. respōdet q in his q nō tāgunt articulos fidei cōsuetudo romane ecclesie non extenditur quo ad alios. Et tu pro Ab. allega gl. in. c.j. in ver. docuit. de summa tri. et fide catho. in. vj. in. c. nolite. xj. distinc. Nota ex eadem glo. q iniuria fit postulato et postulantibus si postulatio non admittitur sine causa cui adde glo. in. c. seq. et in. c. penul. Nam gratia quandoq est debita si subest causa illam faciendi. pro quo optima glo. j. q. vij. c. exigunt. in. c. domino sancto. in. c. vt cōstitueret. l. dist. in. c. cupientes. §. penulti. de elec. in. vj. Et bonus tex. tunc. glo. in. c. fi. c. dist. Et commenda memorie glo. hic in ver. quā ex gra. q vbi subest causa iusta potest superior cōpelli ad dispensandum et faciendum gratiam. Adde glo. in. §. sed aliud lxj. distin. Et conclude q q nō pōt dispensare super impedimento vel defectu q tenetur postulatus nō pōt postulationem admittere: licet sit ipse superior postulantium immediatus: sz semp dz adiri supior q potest super illo īpedimēto dispēsare. pro quo bona. glo. in clem. j. de elec. in ver. eligatur. et superior illius q potest postulationem admittere pt eū cōpellere ad admittēdū si subest iusta cā admittēdi. et ītellige de cā cōcernēte vtilitatē ecclesie. Secus vbi causa cōcernat solū psonā postula-

ti. vt quia est ita doctus vt mereat dispensationem. hoc casu superior non cōpellitur: et in papā nō cadit cōpulsio cū nō habeat superiorē. c. licet de elec. Uolo tibi allegare pulchram glo. ponamus q canonici fecerunt aliquem ordinari vt eū eligerent. et postmodum illo ordinato alium elegerunt: tales eligentes poterunt conueniri: vt prouideant illi in stipendio competenti: vt habeat vnde viuere possit. glo. habes notabilē in. §. sed aliud. lxi. distinct. Nota glo. fi. que ponit differentiam inter postulationem et nominationem. dictum est. s. Et dicit Ab. q sibi magis placet dictū Hosti. Nota q illud dicitur fieri vnanimiter quod fit nemine discrepante c. bone. §. 2. dicit Ab. q alibi nō ita bene probatur. Quid diceres de isto casu: an prescribens ius eligendi in aliqua ecclesia videatur prescripsisse ius postulandi: et tex. hēs notabilem q sic: in dict. c. bone. qđ tamen limitat Abb. non procedere quando postulatio fuisset facta qñ qz in ecclesia et illi nūq fuissent admissi nisi in actu electionis: tunc p̄scripsissent ius eligendi dumtaxat. non autem ius postulandi. ¶ Et scias q tex. in. c. quod sicut. đ elec. procedit etiam in illo qui est contemptus in actu postulationis. vt i dicto. c. bone. siue debeat interuenire de iure communi. siue de consuetudine. vt ibi. Et volo tibi tradere quasdam pulchras conclusiones que colliguntur ex tex. in dic. c. bone. Prima est ista. q exercēs aliquem actū ex gratia non acquirit possessionem. Et concedēs potest quandoq renocare. l. cum precario. ff. de preca. et sic non potest dicere se esse spoliatum. Secunda est conclusio notabilis: q procedit talis libellus: peto talem electionem cassari: quia fuit facta me contempto. qz hēs ius eligēdi vna cum electoribus. qz videt per hec verba inferre q etiā sit in possessiōe eligendi: licet illa verba videant prima fronte concludere ius proprietatis: et non possessionis. Et ratio est qz debet libellus late interpretari. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. Et nota q ille qui non ē in possessione eligendi non dicitur contemptus si non vocatur: qz ius vocis dande magis sequitur possessionem q proprietatem. c. querelā. de elec. in. c. consultationibus. đ iure pa. Tertia est conclusio: q postq postulatio est p̄sentata Roma. pontifi. vel alteri superiori nō p̄nt postulantes ab ea recedere et aliū eligere: vel postulare. sed debēt expectare responsū. Sed anteq sit presentata superiori bene p̄nt recedere inuito postulato. qđ tamen limita: vt in eodē tex. nisi superior et postulantes conuenirent: qz tūc admittitur variatio: etiā si postulatio sit presentata superiori. Et nota secundum doc. q si postulatus fecisset aliqs expensas non potest repetere secuta variatione. Et ratio est quia cum non haberet ius et fecit illas non est sine nota ambitiōis. Et vide gl. fi. in. c. cupientes. de elec. in. vi. Quarta est cōclusio. q eligētes non saluant consciam suā eligēdo illum cuius plenā noticiam non habent. Quinta est conclusio. q vbi in locū reperiuntur ydonei non debei prefici extraneus. Et vide pulchrū tex. in. c. nullus inuitis. lxi. dist. licet male seruetur. Nota glo. in. v. de gra. que videtur velle q non. dz presumi graciosa concessio in exercitio alicuius iuris. Sed potius dz p̄sumi q intēdebat vti iure suo. qđ tamē intellige sm doc. qñ exercuit aliquid quod de gratia nō solet cōcedi: sicut ē de actu electionis. In his vero q solēt gr̄ose concedi nō p̄sumitur q qs intēdat vti iure suo. sicut ē qñ aliqs hospitat frequēter in do-

241

mo amici non tñ propter hoc acq̄siuit possessionē hospitādi. q2 hoc solet concedi ex quadā amicitia: vñ nō est presumendū q̄ iste sit pass⁹ illū vti iure hospitandi tanq̄ iure suo. Et adde quod notat Bar. in. l. j. §. hoc autem interdicto. ff. de itine. actuq̄ pri. Et scias q̄ Inno. hic eleganter tractat de acquisitione iurium icorporaliū. de qua materia tractat in multis locis. ꝛ in. c. in literꝭ. de resti. spol. in. c. cum ecclesia. de cau poss. in. c. ij. de in integr. rest. in. c. dilectus. de capel. monach. in. c. conquerente. de offi. ordi. Et ↄclude sic. q̄ ad hoc vt quis acquirat q̄si possessionē iuris icorporal' oportet necessario vt cōcurrāt duo. primū est q̄ iste intēdat iure suo: ꝛ non iure alterius: q2 ad acquirēdū possessionem requiritur animus acquirentis. Secundū est. q̄ exercuerit illud ius sciente ꝛ patiente aduersario in cuius preiudiciū acquirebatur possessio: q2 ex sua patientia oritur illa quasi possessio. l. q̄tiens. ff. de servitu. Et ibi dicit Bart. sis memor facere articulū q̄ tu es vs⁹ illo iure sciente ꝛ paciente aduersario tuo. Et nota q̄ ad acquirēdū iustam possessionē necesse est vt credat vti iure suo. al's est in mala fide Sed ad acquirendum possessionē nō requiritur vt credat vti iure suo sed satis est vt hoc intendat q2 ꝛ p̄do potest acquirere possessionē alterius. c. in literis. de resti. spo. Et an i dubio presumatur bona vel mala fides. plene per Abb. in. c. si diligenti. de prescrip. Nota glos. si. q̄ iniuria fit successori si denegatur sibi priuilegium quod precessori fuit concessū: licet personaliter. cui adde bonum textum cum glos. in. c. si. c. distin. Et vide questionem positam per Bart. in. l. j. §. permittitur. allegato in glos. ff. de aqua quo. et esti. quam limitat Ab. quando prelatus esset alij extraneo concessur⁹

secus si vellet retinere penes ecclesiā: q2 nō pōt cōpelli. Et vt intelligas scias q̄ Barto. ibi format talem questionem q̄ emphiteosi finita per generationem finitam pñt agnati petere vt eis confirmetur ꝛ de facili ipetrabunt ꝛ fit iniuria eis si non fit reformatio. Et ideo posset appellari ad superiorem vt cogat vt fiat reformatio. Et Bar. ibi allegat hunc tex. ꝛ glo. adde etiam Bart. ꝛ modernos in. l. si mihi ꝛ titio. ff. de verb. oblig. Bar. in. l. j. in fi. ff. de priui. credi. videtur tamen Barto. intelligere hoc procedere de iure canonio. Et nota q̄ prescribitur hinc iuri petendi reformationem anno a tempore scienti ꝛ taciturnitatis. tex. ē sing. in. c. si titius. in ti. si de feu. fu. controuer. Adde etiam quod singulariter habetur in l. forma. §. si quis. ff. de censi. ꝛ ibi p Bar. q̄ ius petendi cathastrū emēdari in quo quis fuit lesus durat anno: ꝛ ius petendi rem que incidit in commissum durat quinquēnio. tex. est singularis in. l. ij. C. de vecti. ꝛ cōmis. Volo etiam tibi dicere vnā singularem limitationem vltra illam quam dat hic Ab. q̄ ita demū agnati possunt petere in se cōfirmari emphiteothesim: quando fuerunt instituti heredes. secus si extranei: quia illi preferrētur. Ita singulariter voluit Jo. de ymo. in suo consilio incipiente. Quidam thomas de pāno. ¶ Sed contra istam decisionem est text. in. c. ex parte. in ver. libere. de feu. Ex quo videtur inferri q̄ in emphiteosi ecclesie hoc nō procedat. ꝛ adde quod Roma. refert in consilio. lxx. in questione facta apud Ariminum contra Bartolum consuluisse. ¶ Et nota q̄ docto. in hoc c. bone. tractant quando confessio emanat qualificate. ꝛ sic continet vnum factum qualificatum. non potest pro parte approbari. ꝛ pro parte reprobari. de quo per Barto. in

l.aurelius.§.idez quesitu.ff. de libe. lega.in.l.siquidē.C.de excep. Secus est quando confessio continet duo facta separata. tunc enim pōt aduersarius recipere vnum factuz quod facit pro se: ⁊ aliō quod cōtra se facit respuere. Et vt intelligas bene habeas exemplū in primo casu:confessus sum recepisse a te centum que mihi debebas ex causa mutui ista confessio debet aut tota recipi aut tota respui. De secundo habes exemplum. petis a me centum causa mutui.ego respōdi q̄ bñ mutuasti centum. Sed tu teneris mihi mille ex alia causa.hoc casū tu bene potes fundare intentionem tuā super confessione mea: ⁊ respuere aliam partem.quia continet factuz separatum. Dicit tamē Ab. q̄ Cardi.limitat hoc vltimū vt procedat quando confessio emana viua voce. Secus si per scripturaz:q2 scriptura est q̄d indiuisibile.c.cum olim.ō censi. Ab.tenet contrarium per notata per Bar.in dic.§.idē quesitu. ⁊ in.c.cuz olim.loquitur de scriptura publica.nos autem in priuata. Nā priuata persona pōt bene scribere contra se non pro se.l.exemplo.C.ō proba. Dicit tamen Ab. q̄ Bal. limitat notabiliter in.l.j.C.de cōfes. vt non procedat in libris mercatorum:quia ex quo scribūt pro aduersario debet eis credi quatenus scribunt cōtra ipsuz dūmodo quātitas sit parua.secus si est magna.q2non debet eis credi in fauorem licet ibi aliqua sint contra eos.qō est notā. dicit ēt Bald. q̄ valet ɔsuetudo q̄ credat̄ libris mercatorū:etiā in magna quantitate concurrente coscia iudicis.l.si iudici visum fuerit quia hēbit ɔsiderare q̄litatē mercatorū. ⁊ grauitatē ɔiudicij:qō credat̄ aūt indistincte nō valz ɔsuetudo lz ipse sentiat ɔtrariū.in.l. cūctos ppl'os. C.ō sum.tri.sz Ab. tenet ɔmū dcm̄

¶ Nota ex.c.penulti. q̄ citatus vt presentet se conspectui iudicis pōt cōparere per procuratorez: ⁊ hoc teneas:licz Ab.alibi teneat cōtrarium: vt est dcm̄ in rub.de appella. Et scias q̄ electus innitur plene iuri ⁊ petendo confirmationez in nullo petit gratiam: ⁊ dicit Jo.and.q̄ potest supbe accedere ad superiorē etiam bireto non eleuato si cōfidat de ydoneitate psone sue ⁊ cōminari nisi ipse confirmet q̄ habebit recursum ad superiorem:quod tamen intelligit Abb.in superiore habente ius confirmandi citra papā q2 papa pōt ex plenitudine ptātis cōfirmationē impedire:nec habet supiorez pñtatus cōseqtur ius.c.cū Bertoldus.de re iudi.tamē q2 patron⁹ pōt variare aliū pñtando.c.cū aūt. de iure patro.dz cū humilitate petere institutionem.vnde petit grāz expeditionis:vnde debet leuare biretum ⁊ se curuare. postulatus vero oīno innititur grē:iō dz genua flectere.i.est cum maiori humilitate petere admittatur postulatio. Et ex p̄dictis collige q̄ postulatus nulluz ius acquirit:pñtat⁹ vero acq̄rit aliquod ius:sed non ita firmum sicut electus. Ista sunt hic relata p Jo. an.⁊ab. Sz aduerte q̄ cū patron⁹ clericus nō possit variare ergo idē erit in presentato a patrono clerico quod in electo. Sed queritur vtrū in alijs dignitatibus seu officijs sit locus variationi. Et vt intelligas habe exēplū. aliqua ciuitas elegit sibi aliquez in rectorez prout est de more in italia.an eligentes possint recedere ab illa electione sicut postulantes.an vero debeant ɔsistere sicut eligentes. Et idem potest queri in oīb⁹ officijs q̄ deferunt̄ alicui. Et Ab.hic se remittit ad notata p Barto.in.l.absenti.ff.de dona: Ex cuius dictis tu potes habere has breues conclusiones. ¶ Quarum prima sit ista. In officijs que tenetur deputatus ad illa ex necessi

sitate subire. vt est officiū tutele cu re: vel alteri⁹ magr̄atus in ciuitate sua. acquiritur ius electo quantuncunq̧ absenti ante oēm acceptationē. ideo post electionē nō pōt sibi illud officium tolli. Ex quo infertur q̧ si scholaris eligitur in rectorē q̄n tūcūq̧ sit absēs acq̄ritur sibi ius p electionē nec possūt ā pli⁹ electores ab electione recedere. Scđa est cōclusio: in officiꝫs que vuis nō tenet subire. vt quando aliquis eligit ad magistratū alterius ciuitatis si electores nomine proprio eligūt post acceptationem nō possunt variare. quia an̄ acceptationē nō est acquisitum ius electo. sed post acceptationem est init⁹ quidā cōtractus inter electores ꝛ electū. Tertia est conclusio si electores eligunt iure alieno. vt quia a superiore habent officium ꝛ eligendi potestatē ꝛ isti non pn̄t variare nō q̄ sit ius acq̄situm electo: sed q̄ sunt functi eorum officio. Et hec est rō q̄re canonici eligendo absentem nō pn̄t variare: q̄ functi sunt eorum officio ꝛ eligunt ex necessitate. Ex q̄ infert aliud dicendū de domino seculari: vl̄ papa qui absenti deputauit beneficium: vel officium. potest enim ante exceptationem sine eius iniuria mutare sententiam. Sed postulantes licet iure alieno vtantur possunt a postulatione recedere: quia adhuc non sunt functi eorum officio: q̄ postulatio non habet vim electiōis. sꝫ est quoddam inchoamentū ad electionem obtinendam. ꝛ dū dictū est supra ex intētiōe Bar. q̧ officiales eligentes iure alieno nō pn̄t variare quia functi sunt suo officio q̄ faciunt ex necessitate: dicas in hoc q̧ ponderāda essent ṽba statuti: quia aliud ē dicere teneant eligere aliđ habeāt facultatē eligēdi. arg. l. sepe. ff. de offi. presi. Et nota dictum Barto. in dicta. l. absenti. q̧ nō acquirit electo aliquod ius nisi acceptatione facta. Et sic gr̄a potest fieri absenti q̄ tn̄ nō operatur eff ectū an̄q̧ inotescat p̄uilegiato. de quo per Bar. in. l. oēs populi. de iusti. ꝛ iu. p modernos in. c. cognoscentes. de cōsti. ꝛ bene facit qđ notat glo. in. c. quanto. đ. q. iiij. Et ideo dixit Bar. in. l. labeo. ff. de iureiu. q̧ dilatio statuta absenti. non currit nisi sibi fuerit notificata: facit qđ voluit Bar. in. l. multum. ff. de condi. ꝛ de mon. ꝛ quod notat glo. in. c. ad apostolice. de cle. excom. minist. text. et quod ibi per doc. in. c. si tibi absēti. de p̄bē. l. vj. ī. c. ſ. đ ꝯces. p̄bē. in. vj. Et iō dt Roma. ī. l. q̄ absenti. ff. de acq̄. pos. se ꝯsuluisse q̧ p̄uilegiū ciuilitatis nō acquiritur ignoranti. Tu scis illam glo. in cle. dudum. in ver. libere. de sepul. quam tibi sepe allegaui in voce: ꝛ in scriptis. Sed notabis tex. in. c. ꝛ si vnanimiter. eođ. ti. in ver. liberuꝫ. q̧ nō dicitur quis habere liberam facultatem alicui⁹ rei quando sint alterius cōsensu nō potest đ illa disponere. liberā ergo potestatē hꝫ quisquādo potest sine alterius consensu disponere. Nota ex glo. in di. c. cū ibi notatis p doc. q̧ episcopus non potest eligi ad aliam dignatē: sed postulari. q̄ matrimonio sp̄ūali est alligatus ecclesie sue. oportet ergo vt prius absoluat a b illo vinculo matrimoniali antes q̄ aliud mr̄imoniū initiet cū alia ecclesia. ꝛ ideo debet postulari. hoc tamē fallit in ep̄o q̄ renūciauit ep̄atui ſm doc. Fallit secūdo in electo tantū: secus esset si esset cōfirmat⁹ licet nō consecrat⁹. lꝫ sint opiones. tamen tu tene qđ dcm̄ est. Nota ēt q̧ omnes clerici citra ep̄os non ꝓhibentur eligi ex eo quia hēant ecclesias inferiores seu dignitates. c. si Abbatem. de elec. in. vj. Et ratio est quia proprie matrimoniū sp̄ūale nō cōsistit nisi inter ep̄m ꝛ ecclesiaꝫ suam. inter alios ṽo non cōtrahitur matrimoniū: sꝫ quasi mr̄imo-

tisum. vt in capitulo. quia propter. iuncta glosa de elect. possunt ergo tales eligi licet non possint transire sine licentia superioris. Nota etiã quod patientes defectum propter quẽ non possunt exercere officium ad quod promouentur. vel alias inhabilitantur a iure ad illud officium vel dignitatem non debent eligi sed postulari. Et sub ista regula cõprehenduntur omnes patientes defectum in ordine vel etate. Itẽ irregulares/ criminosi/ et intrusi per potentiam secularem. c. quisquis. de elec. oportet quod prius quod gratiose tollatur illud impedimentum per postulationem. Nota tamen ne erres quod vbicunque aliquis est indignus in dignitate in dispensabili vt quia est hereticus vel criminosus in crimine perseuerans. tũc nõ valet postulatio de his facta. Et postulantes istos scienter priuarẽtur potestate postulandi et eligendi pro illa vice. cap. j. et. ij. hoc eo. ti. Et intellige etiam quod in postulatione exprimantur oẽs defectus. nã si aliquid subticeretur tunc talis postulatio nõ est admittenda. et sciẽter talem postulantes essent priuati modo predicto. Et nota etiam quod si quis postulatur i epm ad solũ papã ptinet admittere postulationem. Si autẽ sit postulatio ad inferiores dignitates seu ecclesias: et tũc ad eum spectat postulationis admissio, ad quẽ spectat confirmatio. dummodo apud istum confirmatorem concurrant duo. Primum est quod possit dispensare in illa dignitate ratiõe cuius fit postulatio. Et ideo si postulatio fieret episcopo per canonicos de archidyacono habente decem et octo annos. non posset admitti ista postulatio. licet alias ad ipsum spectat confirmatio. capitulo. j. de etate et quali. in. vj. Secundum est quod iste ad quem spectat confirmatio sit epũs. Et rõ est quia epi semp dispensant vbicunque a iure pmittitur dispẽsatio in gñe. licet specifice nõ pmittatur epis. Inno. in. c. dilectus. de tem. ordi. Sed inferiores episcopis nõ dispensant nisi in casibus eis specifice permissis. Et nota quod docto. tã tangunt in hoc ca. si. an episcopus possit trãsferri inuitus. de quo p Jo. an. in regula. quod ob grãm. in mer. et eius opinio placet Abb. quod si papa transfert epm ad alium epatum propter vtilitatem ecclesie vel necessitatẽ. quod inuitus trãsfertur et vacat epatus suus a die translatiõis. Secus si ob meritũ persone. et tũc non vacat epatus nisi a tpe acceptationis: Est tñ statutum in consilio Pisano. cui pfuit Alexãder. quod episcopi et abbates non pñt transferri inuiti nisi subsit causa euidẽs et rationabilis. Et nota glosam in cap. scias. vij. q. j. quod superior etiam citra papã põt cõpellere clericum ad accipiendũ aliquã prelaturam. Et ibi habes glos. j. quod eps nõ põt fieri monachus inuito papa. ¶ Ultimo nota quod qui seminat de alio malam famã psumitur eius inimicus. textus est notabilis in. l. inimicitie. ff. de his qui vt indig.

De postulatione platorũ i. vi.

Constitutio iuris antiqui declaratoria non trahitur ad pterita quando habet communem opinionem in contrarium. glosa est notabilis in capitulo. j. in ver. de cetero. De qua glosa per Abbatẽ in capitulo. causam que. in prin. de rescrip. in capitulo. cum venerabilis. de consue. in capitulo. vestra. de cohabi. cleri. et muli. ¶ Nota glosam in ver. vera postulatio. que ponit diffinitionem postulationis et electionis. ¶ Nota glosam in ver. probabiliter. quod iuris ignorantia nõ est probabilis: quia debet consulere peritiores.

¶ De pactis

243

Quia vocati ad iudiciū qñqȝ paciscuntur. qñqȝ transigūt ⁊ ideo anteq̄ȝ ponat tractatum de iudicijs ponit hunc titulum. Et vt tu canonista bene intelligas scias ꝙ pactum est nomen generale comprehendens in se omnem conuentionē. est enim pactum generaliter sumptum duorū pluriumue in idē placitus ⁊ consensus. i. placitus cōsensus. vt in. l. j. ff. de pac. in. c. pactum. de verbo. signifi. Et sensus huius diffinitionis est. ꝙ id quod conuentum est inter duos vel plures dicitur pactum. quasi ad pacē habendam factum. Hec est enim vocabuli expositio. dic. c. pactū. Unde omnis contractus potest generaliter contineri nomine pacti. sed vbi pactū assumit sibi specificū nomen. nō denoiatur a suo gñe sed a specie tāq̄ȝ a digniori. vñ si vēdidi tibi rē. appellaꝛ ēptio. q2 ē dare hic specificū nomen ⁊ relinquit nomen generis. sicut si volo appellare hominem. nō appellatur sub noīe generis vt aīalis. sed in sua specie. vbi autē conuentio non pōt hēre nomen specificū. q2 plura sunt negocia q̄ȝ vocabula. tūc stat in noīe sui generis. Et nota ꝙ pactum qñqȝ est nudum. qñqȝ vestitutum. sic dictum ad instar hominis. nam quandoqȝ est nudus cum nullū hȝ vestimētū. qñqȝ vestitus. Si eñ pactum stat in puris ⁊ meris finib⁹ ꝯuctionis. q2 non intercessit aliq̄d extrinsecū. puta nec stipulatio. nec interuentus alicuius rei. nec cyrographum. tunc appellaꝛ nudū inest ei illa sola obligatio iuris gentiuȝ. vt in. l. cū amplius. §. is natura debet ff. de regu. iur. l. Stichum. §. naturaꝛ ff. de solu. Et si tu vis scire exempla huius pacti nudi. vide glos. notabilem in. l. iurisgentium. §. igitur. ff. de pac. Et īter cetera ponit exēplum quotidianum ꝓmisi tibi dare x. sine aliqua interrogatione precedēte. vel cyrographo. glo. tñ̄ videꝛ vel le ibi ꝙ hoc nō sit pactū sed pollicitatio. quia est differētia iter pactū ⁊ pollicitationē. nā pactum est duorum vel pluriuȝ: pollicitatio est vnius tm̄ promittentis. vt in. l. pactum. ff. de polli. Sed Bart. ibi saluat istud exemplū intelligendo ꝙ ps cui fit ꝓmissio ꝯsensit. nam tunc potest dici pactū cū īteruenerit cōsensus duoꝝ. q̄d est notabile. Qñqȝ pactum est vestitum. ⁊ multa sunt exempla vestimentorū. Quandoqȝ vestitur vestimento verborum. vt in ti. de verbo. obli. Quandoqȝ vestimento cyrographi. vt insti. de literaꝝ obli. Qñqȝ vestiꝛ ꝯsensu. vt in ꝯtractibus iurisgentiū q̄ solo cōsensu ꝑficiuntur. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iur. Qñqȝ vestitur vestimento. de quo insti. qui. modis re cōtra. obli. Et de iure ciuili facias regulam ꝙ ex nudo pacto non potest agi sed excipi potest. q2 oritur obligatio' naturalis propter consensum. vt in dicto. §. igitur. fallit de iure ciuili in quibusdā casib⁹. Sed dubium est quid de iure canonico. Abbas concludit ꝙ communiter tenetur ꝙ oriatur actio. per textum in cap. j. ⁊ hanc opinionem tenet glossa Hostien. ⁊ Io. an. Anto. de bu. ⁊ Abb. glo. ⁊ Archi. in. c. quicūqȝ suffragio. xij. questione. ij. Car. autem voluit ꝙ non possit peti vt quis precise cogatur ad obseruantiam pacti nudi. sed solum vt non obseruans excōiceꝛ. q2 text. loquiꝛ alternatiue Abb. rñdet q2 licȝ propositio fuerit facta alternatiue. tamē ꝯciliū rñdet simpl'r. pacta custodiantur. Sed contra. rñsionē Ab. adduco tex. in. §. preterea. instit. d̄ inuti. stipu. vbi rñsio simplex itelligitur prout p̄cessit ꝓpositio. Sȝ contra Car. adduco tex. in capitu. quicūqȝ suffragio. xij. questi. ij. vbi dicit text. promissi solutionem nos absoluere oportebit ⁊c. ⁊ vbū opor

25°

tebit importat necessitatē. Preterea si dz excōicari pri⁹ dz peti q̄ obseruetur pactum. alis excōmunicatio esset iniusta. Et per excōicationē cogitur oīno ad implendū pmissa. Et adde quod notat Bart. in. l. statuas. ff. de acqu. re. do. qui per illū tex. dicit q̄ vbi lex simplr loquitur nec dat actionē inducitur actio & exceptio quē text. alle. etiā Bar. in. l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. d pac. ¶ Quia tex. in cap. quotiens. eodem titu. facit mentionē de assensu. scias q̄ ibi capitur pro auctoritate. Et nota vnaz pulchram regulam q̄ vbicunq; assensus exigitur a superiore in actu pertinente ad subditos, tunc assensus assumitur pro auctoritate. q̄ quidez auctoritas potest appellari assensus. q2 auctoritas proprie est assensus auctorisabilis competēs alicui rōne publici officij: glo. in. c. j. de re. eccle. nō alie. in. vj. in ver. tractatus. Et adde quod notabilr ponit Bar. in l. si autem plures. ff. de aqua plu. arcen. vbi querit quando in actu reqrit iussus. decretū. vel auctoritas. vel licentia. quādo debeāt interuenire. Et qd notat Bart. in. l. tā is. §. j. ad fi. ff. de dona. cau. mor. Et volo q̄ cōmēdes memorie vnū dictum singulare. quod alibi nō reperitur q̄ vbi in aliquo actu requiritur licētia. requirit expressus cōsensus licētiant. dictū est sing. Archi. & Jo. an. in nouella. in. c. si abbatem. de elec. in. vj. referunt moder. in. l. dj. §. voluntatē. ff. solu. ma. Dubitat an i pfirmatiōe q̄ fieri dz p supiorē sit necesse q̄ superior dicat confirmamus. & textus in dicto capitulo: quotiens. facit q̄ non duz dicit de ratihabitione: quia non refert quid ex equipollentibus fiat. Et Abb. ponderat istum textum in ar. q̄ quando superior imponit auctoritatem alicui actui. puta vēditioni rerum ecclesiasticarum nō est necesse q̄ dicat auctoritatem nostram impartimur. Sed satis est q̄ appareat de consensu suo. lz Bal. secundum Abbatem teneat oppositum. Sed Abb. pro opinione sua adducit textum in. c. in venditionibus. xvij. quest. iiij. in. c. placuit. xij. quest. ij. que iura satis bene probāt iuncta glosa. ¶ Aduertatis domini mei quia in partibus istis vt audio parum curatur. sed non considerant tales miseri: quia de die in diem moriuntur: & relicturi sunt beneficia velit nolit: & reddituri sunt rationem. non est licita pactio vt litigans renunciet liti super beneficio: & consequatur aliquod temporale etiam si illud recipiat nomine expensarum. nam posset in se continere symoniaz. quia si nuncians hz ius in beneficio videt renūciare iuri spirituali pro temporali. nec obstat q̄ noie expēsaꝝ dicat recipere quia hoc posset fingi in fraudem. Jtez q2 iuri spirituali dz qs libere renunciare. vt in. c. ex pte. cū ibi notatis de offi. dele. quod est pra illos qui renūciāt beneficio vt alius habeat recepta ab illo certa pecunie quantitate. vel vt recipiat fructus primi anni. aliter non renunciaturus sine aliqua auctoritate superioris. & hoc est cōe in mult locis in partib⁹ istis vt mihi est relatuz. ¶ Nota tū ßm dnos de Ro. quos refert Ab. q̄ si litigans sup bñficio renunciat liti & cause non perdit ppter hoc ius qd habebat i illo bñficio si renunciauit in manibus illi⁹ qui non poterat renunciationez beneficij recipere. quod est notabile secundum Abbatem. Et hoc facit ad questionem quotidianam secundū Ab. q̄ platus litigans super iuribus ecclesie non potest liti & cause credere quādo est talis causa in qua prelatus non habeat liberam dispositionem. ista omnia habentur in. c. cum pridem. vbi per Abb. qui

924.

quod est notabile fm Ab. Et tu allega pulchram glosam in.c.manifestuz.xxxiij.questione.v. ¶ Et nota etiam q in ieiunijs indictis per ecclesiam solus papa dispensare potest. Episcop⁹ tamen posset ex causa dispensare vt propter debilitatē nature vel propter labores continuos. vt in agri messoribus τ alijs. Dz tñ fieri compensatio in aliquod aliud bonum. nec potest quis propria auctoritate ista ieiunia commutare. argu. cap. ij. in fi. hoc eodē ti. τ glo. in cap. presbyte. lxxxij. distinctione. debet restringi ad casum illius capituli. τ multos decipit illa glosa. de quo ibi etiam per Archi. In ieiunijs ad que quis se obligauit ex voto potest episcopus dispēsare. etiam causa non existēte in vouente. dummodo id in quo fit commmutatio sit deo acceptius. c. j. cū ibi no. de voto. Ex quo sequitur mirabile. q magis stringit ieiuniuz indictum ab ecclesia q̃z ieiuniū ad quod quis se obligauit ex voto: τ ratio est. quia primum a principio fuit necessarium. nec est obuianduz precepto superioris sine causa. Secundum vero a principio fuit volūtarium τ apparet satis de voluntate dei. cui acquisita est obligatio. quod vult commutationem fieri in melius. argu. c. magne. de voto. τ quod ibi notatur. Et nota vnum pulchrum dictum q episcopus potest ex causa ieiunium transferre de die in diem. Exempli gratia. si vigilia contingat in aliquo festo solenni. tunc vigilia propter venerationem festi potest expleri die precedenti. vt est in francia vbi collitur festum sancti Quintini. quod accidit in vigilia omnium sanctorū non enim tunc ibi ieiunant: sed trāsferunt ieiunium in alium diem. Et fui iterrogatus quid de vigilia sancti Mathie. quando accidit in carnispriuio. q2 in quibusdaz partibus est facta translatio ad alium diem. Et respondi saluo meliori iudicio q epi hoc nō possunt facere. q2 nō est ex iusta causa. sed vt hoies magis possint seruire crapule. Et si dicatur episcopi faciunt vt euitet maius malum: q2 omnino comederent carnes. τ sic peccarēt. Et tūc respondeo si sic. ergo episcopi poterunt dispēsare in oibus ieiunijs ab ecclesia indictis in locis in quibus pauci ieiunāt vt euitetur peccatū. τ forte pōt dici q episcopi hoc possint facere ex noua causa. Et nota q si ieiunium indicitur per verba p̄ceptiua. non ieiunans peccat mortaliter. Secus si per verba cōmunia. vt statuimus. vel ordinamus. quia tunc non obligat ad mortale. nisi ratione contēptus vt notabilr declarat Abb. in hac rubrica in fi. ¶ Et nota q ille qui non valet ieiunare die statuta non tenetur ieiunare alia die. vt concludit Ab. per multa in. c. j. eodē ti. Et ex eodem textu nota q excepto festo assumptionis gloriose virginis. alia sua festa non habent quo ad preceptuz ieiunij vigiliaz. ¶ Fuit semel a me quesitum an aduētus domini sit de necessitate ieiunandus. Et respondi de iure q nō. nisi aliter disponat consuetudo. textus est in capitu. cōsilium. in. §. ieiunium. Et nota in. §. preterea. q in quadragesima: τ in alijs ieiunijs solēnibus est licitū infirmis comedere carnes. τ eps pōt τ dz dispēsare vt ibi. Et nota q si cā esset vrgens non peccat ille q̄ sine licētia hoc fecit fm Ab. p text. in. §. cū autē. in eo. c. Et nota glo. j. in dic. c. ꝯsiliū. q valz ꝯsuetudo relaxatiua ieiunioꝝ. τ eā ꝯmēda memorie fm Ab. propter suā auctoritatē. Hosti. tñ tenet ꝯtrariū q̄si talis consuetudo non habeat in se rationabilitatem. Limitat tamē Abbas nisi papa sciret τ tolleraret. sz ego teneo opininionem Hosti. quia

textus per quem glosa mouetur nō probat hoc. quia si glosa voluit allegare versi. immediate sequē. vbi loquitur de aduentu. Dico φ aduētus non est in precepto sed attenditur consuetudo. Sed si voluit allegare textum dum loquitur de beato Bartholomeo. Et tunc dico φ ille textus non probat φ quantum ad ieiunandum vigiliam ipsius debeat attendi consuetudo. Sed vult φ cum festum celebretur diuerso die secundum consuetudinem. ergo secundum φ celebretur festum. celebretur etiam ieiunium. ¶ Et quia textus in. c. si. hoc eodem titulo videtur probare contrarium. Dicas φ si reperitur casus in quo ꝯsuetudo haberet aliquam rationem in se. sicut in casu illius capituli. posset procedere opinio glo. raro tamen vt puto casus iste reperitur. Nota ex glo. in ver. in sabbato. ꝛ quod ibi per docto. φ peregrini debent in ieiuniis ꝛ abstinentia se confirmare consuetudini loci. Et ad hoc possunt compelli per episcopum. pro hoc bonus textus in cap. illa. xii. distinc. ¶ Ultimo quero aliquis confessus fuit accepisse centum in dote inter pecuniam et res extimatas. non tamen apparet φ res sint iste. an poterit peti dos ipsa. Et respondeo φ sic. dictum est notabile Bar. in. l. cum queritur. §. lana. ff. de leg. ii. approbat Bal. in l. si voluntate. C. de do. promissi.

De postulatione prelatorum

Si tu vis scire quid est postulatio. dicas φ est quedā gratie petitio a superiore facta de promouendo aliquem ad prelationem ad quam de iure communi propter defectum aliquem vel impedimentum eligi seu promoueri non poterat: ꝛ sic postulatio innititur gratie Electio vero iuri. Et illi qui eligunt consentiunt in electum: ꝛ per electionem initiatur vinculum matrimoniale. capitulo. cum inter. de electio. Sed illi qui postulant non cōsentiunt in postulatum vt in spōsum nec initiatur aliquod coniugiū Sed vota sua dirigunt in superiorem vt superior de gratia debeat admittere postulatum. de quo vide quod notat glosa. ii. in capitulo. j. eodē titulo. in. vj. ¶ Et nota practicam porrigendi postulationem. que colligitur ex capitulo. j. ibi pium p̄bēremus assensum. ¶ Nota etiam ex eodem textu: ꝛ notabiliter secūdum Abbatem. φ presumptio que oritur ex promulgatione statuti nō est iuris ꝛ de iure. sed admittit̄ q̄s volens probare ignorantiam. ꝛ an sufficiat iuramentum. vide per Abbatem in capitulo. ij de constitu. Et ex glosa. iiij. iuncto textu. collige φ quilibet de prouincia presumitur scire ea que publice fiunt in aliqua parte prouincie. quod intellige in factis concernentibus totā prouinciam. Sed in factis concernentibus vnam diocesim tantum solum presumuntur scire illi qui sunt in diocesi tantum. Unde existens extra diocesim probabiliter allegat ignorantiam eorum que facta sunt in dioceси. textum habes notabilem in capitulo fina. qui ma. accu. pos. Et idem dicas de existenti extra ciuitatem. ꝛ adde tu glosam notabilē in capitulo. qui ꝛ humanis. xij. questione. ij. in capitulo. quod dicitis. xvj. distinctiōe. in capitulo. si q̄ a simoniacis. j. q. j. glo. magnā. in c. vlti. lxxxvij. dist. Nota singularit̄ glosam in ver. publice. φ sola fama sufficit vt interdictum superioris obseruetur. Et ratio est: quia vbi agitur de modico p̄iudicio solā fama sufficit. Et quia in istis spūalibus debemus ī dubio tenere quod tutius est. glosa in capitulo vnico. d̄ scrutinio. Nota glos. in ver. inter

p̄tatus.ex qua nota q legatus pōt interpretari mandatū pape. cui ad de glosam in.§.ex his.xi.questio.i. ⁊ ibi est etiā glo.plena in hac materia. Et ideo dicit Inno.sicut iudex potest interpretari legem in causa pendente corā eo.l.non possunt.ff.de legi. Ita pōt legatus interp̄tari rescriptū vt appareat quā p̄tātē receperit.ex eo mandato. Hoc tū limitat Ab.per iura allegata in glo. pro ɔtrariis non procedere quādo oriretur aliqd difficile dubium: qr tunc debet recurri ad papam. Et nota ex eadē glo.q̄tuor species interp̄tatiōis. Et qr glo.videtur velle q scriptura sit de substantia leg: dicas q opinio ɔmunis est in ɔtrariū q de eēntia legis nō sit scriptura.de quo per doc.in rubri.de consti.per Io.an in regu.nemo pōt.immercuri. Et est tex.⁊ ibi per doc.in c.i.de renunci.in.vi. per Bartho. in.l.humanum.C.de legi.facit tex. in.l.i.ff.de cōsti.princi.in.c.i.d iure iur.in.vi. Et quia multi doc.tenent contrarium.ideo dicas vt per Bal.pro concordia in dicta.l. humanū.C.de legi. Et nota etiam de interpretatione legis que fit p iudicē quo ad cās decidendas per eum. de quo per Inno.in.c.cum specia li.de appel.⁊ hec interp̄tatio lз nō sit generalis:quia non exēplis:sed legibus iudicandum est.l.nemo.C. de sen.tamen est necessaria qr partes tenentur eam sequi.vnde sentētia trāsit in rem iudicatam nisi appelletur. Tangit etiam glo.an iudex possit interpretari suam sententiam postq̄ eam tulit. Cui adde notata per Bar.in.l.ab executore.ff. de appella.per doct.in cap.ex pte. iiī.de verb.signi.fm Ab.⁊ tu adde notata p Bar.in l.ii.C.d sen.ex pi. reci.glo.in.l.iii.C.comminatio.vel e plas. Et de arbitro est text.in. c. cū olim.de arbi.q nō.vbi p Abb. Et licet Abb.inducat illū tex.mihi videtur q non pbet:imo Alex. i dic.l.ab executore. allegat Bal. in.l.ne arbitris.C.de arbi.q arbiter possit laudum suū interpretari. Et per Spe.in tit.de arbi.§.fi.versi.Sed nunquid verbum obscurum Et nota q Bartho. in dicta .l. ab executore. vult q quando fit interpretatio debet pars citari. Et nota secundum Ab.q si cōmunis opinio habet certum intellectum leg licet ille intellectus nō sit verus in se,nihilominus sequens illum intellectum in iudicando vel extra iudicium non incurrit penam.quia communis opinio doctorum inducit pbabilem errorem. Adducit tamen Abbas notabile dictum Oldradi. q motus ob opinionem sui doctoris debet excusari a condemnatione expensarum. quia probabiliter quis sequitur opinionem sui doctoris. seruata tamē semper veritate. Et tu adde textum in.l.dicere.ff. de arbit.in versi.cassius sententiaз sui magistri excusat:⁊c. Et quod notat Bartholus in.l in bonorum. ff.de bo.possess.Baldus in.l.iuris ignorantiam.C.qui admitt.ad bo. possess. Ubi dicit q opinio vnius doctoris non sufficit vt euitet condemnationem si duo haberi possint. ¶ Nota glosam in ver.terram propriam. q ista pronomina meum/tuum/suum/denotant dominium.⁊ idem in genitiuo. quod intellige secundum propriam ⁊ strictam significationē. Et adde Bartholum in rubrica. ff. de ope. no. nunci.in.l.i.§.potestatis.ff. de pecu.in.l.iii.§.in hac.ff.vi.bo.rap. Et ex communi vsu loquendi comprehendit possessionem ⁊ determinationem.glo.est nota.in.l.ii. in prin. ff.de origi.iuris.Bartho.in prohemio Codicis.in.l.is qui suis.ff.de manumis. Et facit tex.in.c.ex literis.d proba.in.c.cū nūci⁹.de testi. in.c.i.de postu.in.c.statutū.§.cum

autem. de rescrip. in. vj. in. c. cum in
ecclia. de preben. in. vj. Abb. in. c.
quis. v. de iudi. Et nota secundum
doc. q ubi cessat larga interpreta-
tio. terre adherentes non veniūt ap
pellatione terrarum suarum. et ideo
in contractu nō veniunt. Pro quo
tex. notabilis in. c. ad apostolice. de
re iudi. in. vj. in ver. volebat. nisi ex
primantur. Dicunt tamen docto. q
infideliter agunt illi qui faciunt pa
cem. et in tractatu pacis non inclu-
dunt illos qui sibi prestiterunt auxi
lium. Nota glo. in ver. priuate. q
constitutio penalis extenditur. nam
constitutio edita contra eligentes
indignum extenditur ad postulan-
tes. in contrarium tamen facit glo.
in cle. j. de consangui. et affi. Nota q
in hoc. c. j. magis cōiter concludit q
valet electio vel postulatio facta i
loco interdicto. quod est notabile:
nec obstat tex. in. c. vbi periculum.
§. porro. de elec. in. vj. qr ibi est spe
ciale in electione pape. Item non
dicitur ibi q sit nulla: immo mero
iure tenet vt ibi. ¶ Si aliquis in-
terrogaret te: quid operetur admis
sio postulationis. Respondeas: q
de iure videtur postulatus abilita
tus vt possit eligi. Sed curia Ro-
mana vt euitetur circuitus et eccle
siarum dispendium seruat q admis
sa postulatione postulatus consequit
ius ac si fuisset electus et confirma-
tus. ideo non indiget alia electiōe:
et confirmatiōe. vt probatur in. c. gra
tum. eo. ti. secundum doc. et hoc intel
lige in postulatione solenni. Et iō
pro cognitione terminorum scias q
est duplex postulatio. vna solennis
alia nō solennis. Solennis dicitur
quādo postulatur ab eo q potest su
per omni impedimento postulati di
spēsare. Nō solennis vero dr quan
do postulatur ab eo qui non potest
dispensare super impedimento. re-
quiritur tamen eius consensus in pro
motione ratione sui interesse. Exē-
plum quando canonici volunt eli-
gere monachum in epm quia requi
ritur consensus abbatis. c. si religio
sus. de elec. in. vj. Si abbas consen
tit. hec admissio postulationis non
habet vim electionis. sed debet de
nouo eligi et peti confirmatio. Et
nota pulchram limitationem ad. c.
qualiter et quando. de accusa. vbi
dicitur q non potest formari inqui-
sitio contra aliquem non preceden
te infamia. quia secundum Innoc.
eleganter illud procedit quādo fit
inquisitio contra promotum vt pu-
niatur. Sed in inquisitione contra
promouendum que fit ad finem vt
promoueatur vel repellatur nō exi
gitur infamia. nam debet iudex ex
officio inquirere ne promoueatur i-
dignus: et talis inquisitio fit sine so-
lennitate. de q hic p Inno. et Ab. in
fi. Et q postulantes scienter indi-
gnum sint ipso iure priuati potesta-
te eligendi et postulandi. est tex. ap
tus in. c. gratū. et ex eodem tex. col-
lige vnam regulā in materia electio
nis: q aliquibus priuatis potesta-
te eligēdi illorum ius ptās deuoluit ad
alios canonicos: licet numero pau
ciores. et sic totum ius collegii resi
det in non delinquentes. et idem dic
eadem ratione in aliis actibus capi
tularibus: quia priuati et inabiles
non sunt cōputandi in numero pro
quo pulchra glo. i cle. quod circa.
de elec. Probat etiā ille tex. q i de
lictis illud qd fit a maiori pte nō cē
setur factum ab omnibus: imo ma-
ior pars venit punienda dumtaxat
minor vero pars q cōtradixit nō in
uoluitur pctō aliorū nec pena pctī.
quod tamen intellige quādo minor
pars cōtradixit expsse. secus si tacet
dictū ē notabile Inno. in. c. j. de his
que fiūt a ma. pte cap. Et istud pro
cedit qn pena apponēda cōcernit
singulos. tunc eni pauciores cōtra-
dicentes non puniuntur. Sed dubiū
est quando ex delicto venit ponē-

da pena concernens ipsam vniuersitatem. de quo per Bar. in. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. per Abb. in. c. dilectus. ij. de symonia. ¶ Queritur si potestas eligendi fuit data per canonicos tribus compromissarijs quorum duo scienter eligerunt indignum. tertius ydoneum. an valeat electio istius tertij. Et concludit secundum docto. quod non. quia compromissarij non eligunt vt collegium: sed vt singuli habentes potestatem a collegio. et sic potestas compromissariorum eligentium indignum deuoluitur ad compromittentes. Nota singulariter glo. penult. in fi. que quotidie allegatur. nunquid ius vniuersitatis possit remanere in vno solo omnibus alijs mortuis vel priuatis. que glos. concludit quod sic. Et est communiter approbata. cui adde glo. in. c. si forte. lxv. distinc. glo. et Bar. in. l. sicut. §. j. ff. quod cuius. vniuersi. nomine. iste tamen solus non posset se eligere: quia notaretur ambitione. et pondera bene glo. in eo quod dicit quod collegium non est in vno. nam deest ibi significatum vocis. sed ius collegij conseruatur in vno. Sed quid si omnes sint mortui: vel expulsi de collegio: nunquid sit extinctum collegium et ius ipsius. Et Ab. adducit hic notata per Inno. in. c. ij. de ope. no. nunc. et glo. nota. in. c. statutum. de elec. in. vj. glos. et Bar. in. dic. l. sicut. Bart. in. l. fi. ad fi. ff. de col. illi. Et dicit Abb. quod videtur esse conclusio quod si collegium est destructum auctoritate superioris pereunt omnia priuilegia. Si autem omnes decesserunt: vel expulsi fuerant propter eorum delictum: tunc in collegio ecclesiastico conseruantur omnia iura apud ipsam ecclesiam. in collegio seculari est dubium. tamen concludit Abb. idem dicens quod est communis opinio. Et tu adde nota per Barto. in l. j. §. fi. ff. de acqui. possess. glos. in c. et hec dicimus. xvj. q. vij. in regula priuilegium. de regul. iuris. in. vj. Bal. in ti. de pace constantie. in §. nos Romanorum. Bal. et moder. in. l. si grege legato. ff. de lega. j.

¶ Et nota secundum Inno. duas regulas. Prima est. quod valet electio facta non vocatis illis qui sunt priuati: vel inabiles ad eligendum. licet primo non sit discussum an sint priuati. satis enim est quod postea possint conuinci. Secunda est regula. quod cassata electione vicio persone sunt ipso iure priuati potestate eligendi ea vice. c. cum in cunctis. de elec. quando scienter indignum eligerunt. Sed dubium est quid in alijs actibus capitularibus nunquid disponentes rex non legitime sint priuati potestate explicandi talem actum legitime: ita quod potestas deuoluatur ad alios licet numero pauciores. Et concludit Ab. quod non. quia non reperitur iure cautum. Et cum sit pena non debet extendi. bene facit glos. singularis in. l. fi. de iure patrona. Nota quod iudex potest in causa pendente coram eo allegare pro vtraque parte. potest ergo iudex aperire dubia processus et allegare plenius iura facientia pro vtraque parte quam fecerint aduocati. tex. est qui semper allegatur in. c. bone. j. Et nota quod doct. in dic. c. declarant que dicatur nominatio. Nam dicitur solennis esse et fit quando duo vel tres qui sunt excellentiores in capitulo vel alibi nominant pape: et petitur per collegium vt papa prouideat ecclesie de aliquo illorum. Et nota quod postulantes et nominantes non possunt resilere a postulatione seu nominatione. quod limita singulariter secundum doc. nisi postulantes seu nominantes et superior a quo petitur conueniant. quia possunt postulantes resilere non obstante contradictione postulati seu nominati. quod est notabile. Nota singulariter gl. j. in fi. in dic. c. bone. que allegatur quoti-

die. an et quando iudex possit supplere ex officio. cui adde glo. ii. ca. prius. §. xxviii. dist. in. c. iudicantes. xxx. q. v. Barto. et Bal. in. l. i. C. de his que desunt aduoca. par. Bar. i l. iiii. §. hoc autem iudiciu. ff. de dã. in fec. glo. in. c. cupientes. §. ceterũ. in ver. contumacia. de elec. in. vi. in c. pia. de excep. in. vi. in ver. sic publice. Et i ista materia facias has breues cõclusiões. Prima est ista. quod iudex potest de iure supplere. Secunda est conclusio. quia potest supplere de facto in his que sibi sunt nota vt iudici. vt puta ex actis et pars ignorat illud sibi competere. Tertia est conclusio. supplet in facto sibi noto: vt notorio. glo. et doc. in. l. i C. qui et aduer. quos. et per glos. in dicto. c. pia. Quarta est conclusio. quia iudex supplet in exceptione que reddit iudicium retro nullum. text. est in. c. causam que. de iudi. glo. notabilis in. c. de elec. in. vi. Quinta est conclusio. quod supplet vbi vertitur periculum animarum. vt probatur in. c. exceptionem. de exceptioni. et glo. in di. c. cupientes. Sexta est conclusio: quia supplet circa repulsionem testium. potest enim iudex ex officio suo mittere pro vicinis vt videatur ex relatione ipsorum an testis sit ydoneus. Bar. in dict. §. hoc autem iudicium. hoc tamen limitat Ab. notabiliter nisi sit talis exceptio que possit per partem omitti. vt puta si testis est al's ydoneus: sed est familiaris aduerse partis: ex quo enim pars non excipit non debet iudex ex officio suo repellere. allegat Ab. notata per Joan. and. in addi. Specu. in titu. de teste. §. i. Et tu adde Antho. de bu. in. c. cum dilectus. de consuetudi. et idem dicas in similibus qui non repelluntur odio ipsorum: sed fauore eorum cõtra quos producuntur. et licet hoc notorie constet ex actis. tamẽ notorium nõ releuat ab onere pponẽdi. debet ergo pars pponere. Septima est conclusio: quia supplet vbi tractatur de fauore publico. et idem de vtilitate ecclesiarũ. c. cũ venissent. de insti. et de fauore miserabiliũ personarũ. Octaua est cõclusio. quod vbicunque iudex põt pcedere ptra absẽtem potest supplere de facto ad vtilitatem absentis. vt testes pducere pro absente excipere et alia facere: que incumbunt absenti secũdũ bar. in dic. §. hoc aũt iudicium. Et in autcten. qui semel. C. quomodo et quãdo iudex. et dicit Ab. quod ita cõmuniter tenetur. Nona est cõclusio. quod iudex potest in omni causa ex officio testes iam inductos interrogare que obscure deposuerunt. Item interrogare partes quandocunque sibi visum fuerit. c. cum Johẽs here. de fi de instru. Et vltimo concludas sic in hac pulchra materia secũdũ doctores in dic. l. i. C. de his que desunt aduo. partium. quod in his que radicant in psona iudicis põt iudex semp ex officio supplere vtraque parte pñte et nõ valet sñia lata vtraque parte presente. licet non appareat quod iudex eam ptulit ad instãtiã partis. Sed altera parte absente iudex non supplet nisi petente pñte parte: vt in. l. ad peremptorium. ff. de iudi. In his vero que radicãtur in personã partis: vt excipere. petere probare et similia iudex regulariter nõ supplet. quia nõ dz assumere officiũ ptis et supplere ad commodum. priuatũ Fallit tamen in casibus positis in conclusionibus: et hec notabis tanquam quotidiana. Nota glo. in. ﬀ. cõem. quod quis nõ tenetur pferre bonũ publicũ suo priuato si priuatum bonũ non includit sub publico. cui adde glo. in. c. licz. de re iu. et rõ est: quia prima charitas incipit a seipo. Et nota quicquid dicat Abb. quod in casu huius. c. priuatum includitur sub publico: et adde in materia notata per gl. i. c. scias. vii. q. i. i. c. si nõ lz.

xxiij.q.v. Et notata per Bar. et moder. in l.j.ff.solu.ma. in illa.q. an faber qui habet apotecam apud scholas et impedit legentes debeat expelli. Et de vtilitate publica quod sit preferenda priuate. habes textum in.l.iubemus nullam.C.de sacrosancta eccle. in auct. res que. C.communia. de le. Bald. in.l. quicumque. C. de ser.fugi. text. in.l.j. ad fi. C. de cadu.tollen. Bald. in.l. militem. C. de procura. text. in auctent. Vtneque miles: in princi. vbi per Ange. et per text. in dicta.l. iubemus. dicit Bart. ibi quod commune ciuitatis potest capere anunalia alicuius ad portandum frumentum in exercitium vel causa faciendi venire ad ciuitatem. Et quod quando iudex mittit aliquem ad furcas pot capi facere asinum alicuius super quo portetur. et per Bart. in l. fi.§.fi.ff. de pigno.ac. vbi etiam dicit quod potest capi propter publicam vtilitatem aliqua vilis persona ad suspendendum aliquem furca. hoc tamen limita nisi esset honesta persona. de quo per Bal. in.l.fi.C. de exe cu.rei iudi. vbi etiam dicit quod non reperitur officium vilius in mundo. Nota glo. in ver. tanta. dum dicit numerus postulantium sit duplo maior. Conclude sic. quod hoc procedit quando postulatio concurreret cum electione alterius partis. tunc non debet admitti postulatio nisi numerus postulantum sit duplo maior. Sed si non concurrat electio: sed sola postulatio que fit a maiori parte capituli dumtaxat nunquid talis postulatio possit admitti per superiorem inuita minori parte. in hoc est alternatio inter Goff. et Hosti. nam Goff. vult quod sic: quia regulariter valet quod fit a maiori parte. Hosti. vult quod alius superior citra papam non potest admittere postulationem factam a maiori parte. sed oportet quod concurrant due partes collegij. Ab. tenet opinionem Goff. et respondet ad istum tex. quia loquitur in postulatione facta a minori quam tertia parte. et propter hoc dicit litera quod papa non consueuit in tanta diuisione admittere postulationem ergo secus si postulatio fuisset facta a maiori parte capituli: vel collegij: et sic facit hec litera optime a contrario sensu pro opinione Gof. Sed tu contra Ab. allega glo. in c. cupientes.§.penul. in ver. gratia. de elec. in. vj. que vult quod debeant concurrere due partes collegij. ¶ Et Hosti. dicebat quod illud quod papa non consueuit inferior non debet facere. Ab. respondet quod in his que non tangunt articulos fidei consuetudo romane ecclesie non extenditur quo ad alios. Et tu pro Ab. allega gl. in.c.j. in ver. docuit. de summa tri. et fide catho. in. vj. in.c. nolite. xj. distinc. Nota ex eadem glo. quod iniuria fit postulato et postulantibus si postulatio non admittitur sine causa cum adde glo. in.c. seq. et in.c. penul. Nam gratia quandoque est debita si subest causa illam faciendi. pro quo optima glo.j.q.vij.c. exigunt. in.c. domino sancto. in.c. vt constitueret. l. dist. in.c. cupientes.§. penulti. de elec. in. vj. Et bonus tex. tunc. glo. in.c.fi.c. dist. Et commenda memorie glo. hic in ver. quam ex gratia. quod vbi subest causa iusta potest superior compelli ad dispensandum et faciendum gratiam. Adde glo. in.§. sed aliud lxj. distin. Et conclude quod qui non pot dispensare super impedimento vel defectu quo tenetur postulatus non pot postulationem admittere: licet sit ipse superior postulantium immediatus: sed semper debet adiri superior qui potest super illo impedimento dispensare. pro quo bona glo. in clem. j. de elec. in ver. eligatur. et superior illius qui potest postulationem admittere potest eum compellere ad admittendum si subest iusta causa admittendi. et intellige de causa concernente vtilitatem ecclesie. Secus vbi causa concernat solum personam postula-

ti. vt quia est ita doctus vt mereatur dispensationem. hoc casu superior non cōpellitur: et in papā nō cadit cōpulsio cū nō habeat superiorem. c. licet de elec. Volo tibi allegare pulchram glo. ponamus quod canonici fecerunt aliquem ordinari vt eū eligerent. et postmodum illo ordinato alium elegerunt: tales eligentes poterunt conueniri: vt prouideant illi in stipendio competenti: vt habeat vnde viuere possit. glo. habes notabilē in. §. sed aliud. lxi. distinct. Nota glo. fi. que ponit differentiam inter postulationem et nominationem. dictum est. s. Et dicit Ab. quod sibi magis placet dictū Hosti. Nota quod illud dicitur fieri vnanimiter quod fit nemine discrepante c. bone. ij. et dicit Ab. quod alibi nō ita bene probatur. Quid diceres de isto casu: an prescribens ius eligendi in aliqua ecclesia videatur prescripsisse ius postulandi: et tex. hēs notabilem quod sic: in dict. c. bone. quod tamen limitat Abb. non procedere quando postulatio fuisset facta quā quam in ecclesia et illi nūquam fuissent admissi nisi in actu electionis: tuncque scripsissent ius eligendi dumtaxat. non autem ius postulandi. ¶ Et scias quod tex. in. c. quod sicut. de elec. procedit etiam in illo qui est contemptus in actu postulationis. vt in dicto. c. bone. siue debeat interuenire de iure communi. siue de consuetudine. vt ibi. Et volo tibi tradere quasdam pulchras conclusiones que colliguntur ex tex. in dic. c. bone. Prima est ista. quod exercēs aliquem actum ex gratia non acquirit possessionem. Et concedēs potest quandoque reuocare. l. cum precario. ff. de preca. et sic non potest dicere se esse spoliatum. Secunda est conclusio notabilis: quod procedit talis libellus: peto talem electionem cassari: quia fuit facta me contempto. quia hēs ius eligēdi vna cum electoribus. quia videtur per hec verba inferre quod etiā sit in possessiōe eligendi: licet illa verba videantur prima fronte concludere ius proprietatis: et non possessionis. Et ratio est quia debet libellus late interpretari. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. Et nota quod ille qui non est in possessione eligendi non dicitur contemptus si non vocatur: quia ius vocis dande magis sequitur possessionem quam proprietatem. c. querelā. de elec. in. c. consultationibus. de iure pa. Tertia est conclusio: quod postquam postulatio est presentata Romano pontifici. vel alteri superiori nō pñt postulantes ab ea recedere et alium eligere: vel postulare. sed debēt expectare responsum. Sed antequam sit presentata superiori bene pñt recedere inuito postulato. quod tamen limita: vt in eodē tex. nisi superior et postulantes conuenirent: quia tūc admittitur variatio: etiā si postulatio sit presentata superiori. Et nota secundum doc. quod si postulatus fecisset aliquas expensas non potest repetere secuta variatione. Et ratio est quia cum non haberet ius et fecit illas non est sine nota ambitiōis. Et vide gl. fi. in. c. cupientes. de elec. in. vi. Quarta est cōclusio. quod eligētes non saluant conscientiam suā eligēdo illum cuius plenā noticiam non habent. Quinta est conclusio. quod vbi in locum reperiuntur ydonei non debet prefici extraneus. Et vide pulchrū tex. in. c. nullus inuitis. lxi. dist. licet male seruetur. Nota glo. in ver. de gra. que videtur velle quod non. debet presumi graciosa concessio in exercitio alicuius iuris. Sed potius debet psumi quod intēdebat vti iure suo. quod tamē intellige sm doc. quando exercuit aliquid quod de gratia nō solet cōcedi: sicut est de actu electionis. In his vero que solēt gratiose concedi nō psumitur quod quis intēdat vti iure suo. sicut est quando aliquis hospitatur frequēter in do-

mo amici non tñ propter hoc acq̃si-uit possessionē hospitādi. q2 hoc so let concedier quadā amicitia: vñ nō est presumendū q̃ iste sit pass⁹ illuꝫ vti iure hospitandi tanq̃ iure suo. Et adde quod notat Bar. in. l. j. §. hoc autem interdicto. ff. de itine. a ctuq̃ pri. Et scias q̃ Inno. hic ele ganter tractat de acquisitione iuri um icorporaliū. de qua materia tra ctat in multis locis. ꝛ in. c. in literꝫ. de resti. spol. in. c. cum ecclesia. de cau poss. in. c. ij. de in integr. rest. in c. dilectus. de capel. monach. in. c. conquerente. de offi. ordi. Et ꝯclu de sic. q̃ ad hoc vt quis acquirat q̄ si possessionē iuris icorporal' opor-tet necessario vt cōcurrāt duo. pri-mū est q̃ iste intēdat iure suo: ꝛ non iure alterius: q2 ad acquirēdū pos sessionem requiritur animus acqui rentis. Secundū est. q̃ exercuerit illud ius sciente ꝛ patiente aduer-sario in cuius preiudiciū acquire-batur possessio: q2 ex sua patientia oritur illa quasi possessio. l. q̃tiens. ff. de seruitu. Et ibi dicit Bart. sis memor facere articulū q̃ tu es vs⁹ illo iure sciente ꝛ paciente aduer-sario tuo. Et nota q̃ ad acquirēdū iustam possessionē necesse est vt cre dat vti iure suo. al's est in mala fide Sed ad acquirendum possessioneꝫ nō requiritur vt credat vti iure suo sed satis est vt hoc intendat q2 ꝛ p̄-do potest acquirere possessionē al-terius. c. in literis. de resti. spo. Et an i dubio presumatur bona vel ma la fides. plene per Abb. in. c. si dili genti. de prescrip. Nota glos. fi. q̃ iniuria fit successori si denegatur si bi priuilegium quod precessori fuit concessuꝫ: licet personaliter. cui ad de bonum textum cum glos. in. c. fi. c. distin. Et vide questionem posi-tam per Bart. in. l. j. §. permittitur. allegato in glos. ff. de aqua quo. et esti. quam limitat Ab. quando pre-latus esset aliq̃ extraneo concessur⁹

secus si vellet retinere penes eccle siā: q2 nō pōt cōpelli. Et vt intelli-gas scias q̃ Barto. ibi format ta-lem questionem q̃ emphiteosi fini-ta per generationem finitam pñt agnati petere vt eis confirmetur ꝛ de facili ipetrabunt ꝛ fit iniuria eis si non fit reformatio. Et ideo pos-set appellari ad superiorem vt co-gat vt fiat reformatio. Et Bar. ibi allegat hunc tex. ꝛ glo. adde etiam Bart. ꝛ modernos in. l. si mihi ꝛ ti-tio. ff. de verb. oblig. Bar. in. l. j. in fi. ff. de priui. credi. videtur tamen Barto. intelligere hoc. procedere de iure canonio. Et nota q̃ prescri bitur huic iuri petendi reformatio-nem anno a tempore scienti ꝛ tacis turnitatis. tex. ē sing. in. c. si titius. in ti. si de feu. fu. controuer. Adde etiam quod singulariter habetur in l. forma. §. si quis. ff. de censi. ꝛ ibi p Bar. q̃ ius petendi cathastrū emē-dari in quo quis fuit lesus durat an no: ꝛ ius petendi rem que incidit in commissum durat quinquēnio. tex. est singularis in. l. ij. C. de vecti. ꝛ cō mis. Uolo etiam tibi dicere vnā sin gularem limitationem vltra illam quam dat hic Ab. q̃ ita demū agna ti possunt petere in se cōfirmari em phiteothesim: quando fuerunt insti tuti heredes. secus si extranei: quia illi preferētur. Ita singulariter vo luit Jo. de ymo. in suo consilio inci piente. Quidam thomas de pāno. ¶ Sed contra istum decisionem est text. in. c. ex parte. in ver. libere. de feu. Ex quo videtur inferri q̃ in em phiteosi ecclesie hoc nō procedat. ꝛ adde quod Roma. refert in con-silio. lxx. in questione facta apud Ariminum contra Bartolum con-suluisse. ¶ Et nota q̃ docto. in hoc c. bone. tractant quando confessio emanat qualificate. ꝛ sic continet vnum factum qualificatum. non po test pro parte approbari. ꝛ pro par te reprobari. de quo per Barto. in

l. aurelius. §. idem quesiit. ff. de libe. lega. in l. siquidē. C. de excep. Secus est quando confessio continet duo facta separata. tunc enim pōt aduersarius recipere vnum factū quod facit pro se: et aliud quod cōtra se facit respuere. Et vt intelligas bene habeas exemplū in primo casu: confessus sum recepisse a te centum que mihi debebas ex causa mutui ista confessio debet aut tota recipi aut tota respui. De secundo habes exemplum. petis a me centum causa mutui. ego respōdi q bñ mutuasti centum. Sed tu teneris mihi mille ex alia causa. hoc casu tu bene potes fundare intentionem tuā super confessione mea: et respuere aliam partem. quia continet factū separatum. Dicit tamē Ab. q Car di. limitat hoc vltimū vt procedat quando confessio emana viua voce. Secus si per scripturam: qz scriptura est qd indiuisibile. c. cum olim. de censi. Ab. tenet contrarium per notata per Bar. in dic. §. idē quesiit. et in c. cum olim. loquitur de scriptura publica. nos autem in priuata. Nā priuata persona pōt bene scribere contra se non pro se. l. exemplo. C. de proba. Dicit tamen Ab. q Bal. limitat notabiliter in. l. j. C. de cōfes. vt non procedat in libris mercatorum: quia ex quo scribūt pro aduersario debet eis credi quatenus scribunt cōtra ipsum dūmodo quātitas sit parua. secus si est magna. qz non debet eis credi in fauorem licet ibi aliqua sint contra eos. qd est notā. dicit et Bald. q vale t ɔsuetudo q credat libris mercatorū etiā in magna quantitate concurrente coscia iudicis. l. si iudici visum fuerit quia hēbit ɔsiderare q̄litatē mercatorū. et grauitatē p̄iudicij: qd credat aūt indistincte nō valz ɔsuetudo lz ipse sentiat ɔtrariū. in. l. cūctos pplos. C. de sum. tri. sz Ab. tenet pmū dcm. ¶ Nota ex. c. penulti. q citatus vt presentet se conspectui iudicis pōt cōparere per procuratorem: et hoc teneas: licz Ab. alibi teneat cōtrarium: vt est dcm in rub. de appella. Et scias q electus innitur plene iuri et petendo confirmationem in nullo petit gratiam: et dicit Jo. and. q potest supbe accedere an superiorē etiam bireto non eleuato si cōfidat de ydoneitate psone sue et cōminari nisi ipse confirmet q habebit recursum ad superiorem: quod tamen intelligit Abb. in superiore habente ius confirmandi citra papā qz papa pōt ex plenitudine ptātis cōfirmationē impedire: nec habet superiorem p̄ntatus cōsequitur ius. c. cū Bertoldus. de re iudi. tamē qz patronus pōt variare aliū p̄ntando. c. cū aūt. de iure patro. dz cū humilitate petere institutionem. vnde petit gr̄am expeditionis: vnde debet leuare biretum et se curuare. postulatus vero oīno innititur gr̄e: idō dz genua flectere. i. est cum maiori humilitate petere admittatur postulatio. Et ex p̄dictis collige q postulatus nullum ius acquirit: p̄ntat⁹ vero acq̄rit aliquod ius: sed non ita firmum sicut electus. Ista sunt hic relata p Jo. an. et ab. Sz aduerte q cū patron⁹ clericus nō possit variare ergo idē erit in presentato a patrono clerico quod in electo. Sed queritur vtrū in aliis dignitatibus seu officiis sit locus variationi. Et vt intelligas habe exēplū. aliqua ciuitas elegit sibi aliquem in rectorem prout est de more in italia. an eligentes possint recedere ab illa electione sicut postulantes. an vero debeant p̄sistere sicut eligentes. Et idem potest queri in oīb⁹ officiis q deferunt alicui. Et Ab. hic se remittit ad notata p Barto. in. l. absenti. ff. de dona: Ex cuius dictis tu potes habere has breues conclusiones. ¶ Quarum prima sit ista. In officiis que tenetur deputatus ad illa ex necessi

sitate subire. vt est officiū tutele cure: vel alteri⁹ magr̄atus in ciuitate sua. acquiritur ius electo quantuncunq̧ absenti ante oēm acceptationē. ideo post electionē nō pōt sibi illud officium tolli. Ex quo infertur q̄ si scholaris eligitur in rectorē q̄n tūcūq̧ sit absēs acq̄ritur sibi ius p electionē nec possūt ā pli⁹ electores ab electione recedere. Scđa est cōclusio: in officiis que vuis nō tenet̄ subire. vt quando aliquis eligit̄ ad magistratū alterius ciuitatis si electores nomine proprio eligūt post acceptationem nō possunt variare. quia añ acceptationē nō est acquisitum ius electo. sed post acceptationem est init⁹ quidā cōtractus inter electores ⁊ electū. Tertia est conclusio si electores eligunt iure alieno. vt quia a superiore habent officium ⁊ eligendi potestatē ⁊ isti non pn̄t variare nō q2 sit ius acq̄situm electo: sed q2 sunt functi eorum officio. Et hec est rō q̄re canonici eligendo absentem nō pn̄t variare: q2 functi sunt eorum officio ⁊ eligunt ex necessitate. Ex q̄ infert̄ aliud dicendū de domino seculari: vl̄ papa qui absenti deputauit beneficium: vel officium. potest enim ante exceptationem sine eius iniuria mutare sententiam. Sed postulantes licet iure alieno vtantur possunt a postulatione recedere: quia adhuc non sunt functi eorum officio: q2 postulatio non habet vim electiōis. s3 est quoddam inchoamentū ad electiotionem obtinendam. ⁊ diū dictū est supra ex intētiōe Bar. q̄ officiales eligentes iure alieno nō pn̄t variare quia functi sunt suo officio q2 faciunt ex necessitate: dicas in hoc q̄ ponderāda essent vba statuti: quia aliud ē dicere teneant̄ eligere aliđ habeāt facultatē eligēdi. arg. l. sepe. ff. de offi. presi. Et nota dictum Barto. in dicta. l. absenti. q̄ nō acquirit̄ electo aliquod ius nisi acceptatione facta. Et sic gr̄a potest fieri absenti q̄ tn̄ nō operatur eff ectū añq̧ inotescat p̄uilegiato. de quo per Bar. in. l. oēs populi. de iusti. ⁊ iu. p modernos in. c. cognoscentes. de cōsti. ⁊ bene facit qđ notat glo. in. c. quanto. ꝯ. q. iiij. Et ideo dixit Bar. in. l. labeo. ff. de iureiu. q̄ dilatio statuta absenti. non currit nisi sibi fuerit notificata: facit qđ voluit Bar. in. l. multum. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ quod notat glo. in. c. ad apostolice. de cle. excom. minist. text. et quod ibi per doc. in. c. si tibi absēti. de p̄bē. l. vj. l. c. j. đ ꝯces. p̄bē. in. vj. Et iđ vł Roma. i. l. q̄ absenti. ff. de acq̄. pos. se ꝯsuluisse q̄ p̄uilegiū ciuilitatis nō acquiritur ignoranti. Tu scis illam glo. in cle. dudum. in ver. libere. de sepul. quam tibi sepe allegaui in voce: ⁊ in scriptis. Sed notabis tex. in. c. ⁊ si vnanimiter. eođ. ti. in ver. liberu3. q̄ nō dicitur quis habere liberam facultatem alicui⁹ rei quando sint alterius cōsensu nō potest đ illa disponere. liberā ergo potestatē h3 quis quādo potest sine alterius consensu disponere. Nota ex glo. in di. c. cū ibi notatis p doc. q̄ episcopus non potest eligi ad aliam dignatē: sed postulari. q2 matrimonio sp̄uali est alligatus ecclesie sue. oportet ergo vt prius absoluat̄ a b illo vinculo matrimoniali anteq̄ȝ aliud m̄rimoniū litiet̄ cū alia ecclesia. ⁊ ideo debet postulari. hoc tamē fallit in ep̄o q̄ renūciauit ep̄atui s̄m doc. Fallit secūdo in electo tantū: secus esset si esset cōfirmat⁹ licet nō consecrat⁹. l3 sint opiones. tamen tu tene qđ dcm̄ est. Nota ēt q̄ omnes clerici citra ep̄os non p̄hibentur eligi ex eo quia hēant ecclesias inferiores seu dignitates. c. si Abbatem. de elec. in. vj. Et ratio est quia proprie matrimoniū sp̄uale nō cōsistit nisi inter ep̄m ⁊ ecclesiaȝ suam. inter alios vo non cōtrahitur matrimoniū: s3 quasi m̄rimo

nsum. vt in capitulo. quia propter. iuncta glosa de elect. possunt ergo tales eligi licz non possint transire sine licentia superioris. Nota etiã ꝙ patientes defectuz propter quẽ non possunt exercere officium ad quod promouentur. vel alĩs inhabilitantur a iure ad illud officium vel dignitatem non debent eligi sed postulari. Et sub ista regula ꝯprehendunt omnes patientes defectuz in ordine vel etate. Itẽ irregulares/ criminosi/ ⁊ intrusi per potentiam secularem. c. quisqs. de elec. opꝫ ꝙ prius qđ gratiose tollat illđ impedimentum per postulationem. Nota tamen ne erres ꝙ vbicũqꝫ aliqs est indignus in dignitate in dispensabili vt quia est hereticus vel criosus. in crimine perseuerans. tũc nõ valet postulatio de his facta. Et postulantes istos scienter priuarẽtur ptãte postulandi ⁊ eligendi pro illa vice. cap. j. ⁊. ij. hoc eo. ti. Et intellige etiam ꝙ in postulatione exprimantur oẽs defectus. nã si aliquid subticeret tunc talis postulatio nõ est admittenda. ⁊ sciẽter talem postulantes essent priuati modo predicto. Et nota etiam ꝙ si quis postulatur i epm ad solũ papã ptinet admittere postulationem. Si autẽ fit postulatio ad inferiores dignitates seu ecclesias: ⁊ tũc ad eum spectat postulationis admissio, ad quẽ etat confirmatio. dummodo apud istum confirmatorem concurrant duo. Primum est ꝙ possit dispensare in illa dignitate ratiõe cuius fit postulatio. Et ideo si postulatio fieret episcopo per canonicos de archidyacono habente decem ⁊ octo annos. non posset admitti ista postulatio. licet alĩs ad ipsum spectat confirmatio. capitulo. j. de etate ⁊ quali. in. vj. Scđꝫ est ꝙ iste ad quem spectat confirmatio sit eps. Et rõ est quia epi semp dispensant vbicũqꝫ a iure pmittitur dispẽsatio in gñe. licet specifice nõ pmittatur epis. Inno. in. c. dilectus. de tem. ordi. Sed inferiores episcopis nõ dispensant nisi in casibus eis specifice permissis. Et nota ꝙ docto. tñ tangunt in hoc ca. fi. an episcopus possit trãsferri inuitus. de q̃ p Jo. an. in regula. qđ ob grãm. in mer. ⁊ eius opinio placet Abb. ꝙ si papa transfert epm ad alium epatuz propter vtilitatem ecclesie vel necessitatẽ. ꝙ inuitus trãsfertur ⁊ vacat epatus suus a die translatiõis. Secus si ob meritũ persone. ⁊ tũc non vacat epatus nisi a tpe acceptationis: Est tñ statutum in concilio Pisano. cui p̃fuit Alexãder. ꝙ episcopi ⁊ abbates non pñt transferri inuiti nisi subsit causa euidẽs ⁊ rationabilis. Et nota glosam in cap. scias. vij. q. j. ꝙ superior etiam citra papã põt cõpellere clericum ad accipiendũ aliquã prelaturam. Et ibi habes glos. j. ꝙ eps nõ põt fieri monachus inuito papa. ¶ Ultimo nota ꝙ qui seminat de alio malam famã p̃sumitur eius inimicus. textus est notabilis in. l. inimicitie. ff. de his qui vt indig.

De postulatione p̃latorũ i. vi.

Constitutio iuris antiqui declaratoria non trahitur ad p̃terita quando habet communem opinionem in contrarium. glosa est notabilis in capitulo. j. in ver. đ cetero. De qua glosa per Abbatẽ in capitulo. causaꝫ que. in prin. de rescrip. in capitulo. cum venerabilis. de consue. in capitulo. vestra. de cohabi. cleri. ⁊ muli. ¶ Nota glosam in ver. vera postulatio. que ponit diffinitionem postulationis ⁊ electionis. ¶ Nota glosam in ver. pbabiliter. ꝙ iuris ignorantia nõ est probabilis: quia debet consulere peritiores.

¶ De pactis

243

Q Uia vocati ad iudiciū qn̄q3 paciscuntur. qn̄q3 transigūt & ideo anteq̄3 ponat tractatum de iudicijs ponit hunc titulum. Et vt tu canonista bene intelligas scias q pactum est nomen generale comprehendens in se omnem conuentionē. est enim pactum generaliter sumptum duorum pluriumve in idē placitus & consensus. i. placitus cōsensus. vt in. l. j. ff. de pac. in. c. pactum. de verbo. signifi. Et sensus huius diffinitionis est. q id quod conuentum est inter duos vel plures dicitur pactum. quasi ad pacē habendam factum. hec est enim vocabuli expositio. dic. c. pactū. Unde omnis contractus potest generaliter contineri nomine pacti. sed vbi pactū assumit sibi specificū nomen. nō denoīatur a suo gn̄e sed a specie tāq̄3 a digniori. vn̄ si vēdidi tibi rē. appellat̄ ēptio. q2 ē dare hic specificū nomen & relinquit nomen generis. sicut si volo appellare hominem. nō appellatur sub noīe generis vt aīalis. sed in sua specie. vbi autē conuentio non pōt hēre nomen specificū. q2 plura sunt negocia q̄3 vocabula. tūc stat in noīe sui generis. Et nota q pactum qn̄q3 est nudum. qn̄q3 vestitutum. sic dictum ad instar hominis. nam quandoq3 est nudus cum nullū h3 vestimētū. qn̄q3 vestitus. Si em̄ pactum stat in puris & meris finib9 ꝯuctionis. q2 non intercessit aliq̄d extrinsecū. puta nec stipulatio. nec interuentus alicuius rei. nec cyrographum. tunc appellat̄ nudū inest ei illa sola obligatio iuris gentium. vt in. l. cū amplius. §. is natura debet ff. de regu. iur. l. stichum. §. natural̄ ff. de solu. Et si tu vis scire exempla huius pacti nudi. vide glos. notabilem in. l. iurisgentium. §. igitur. ff. de pac. Et iter cetera ponit exēplum quotidianum ꝓmisi tibi dare x, sine aliqua interrogatione precedēte. vel cyrographo. glo. tn̄ videt velle ibi q hoc nō sit pactū sed pollicitatio. quia est differētia iter pactū & pollicitationē. nā pactum est duorum vel pluriu3 pollicitatio est vnius tm̄ promittentis. vt in. l. pactum. ff. de polli. Sed Bart. ibi saluat istud exemplu3 intelligendo q ps cui sit ꝑmissio ꝯsensit. nam tunc potest dici pactū cū iteruenerit cōsensus duo2. qd est notabile. Qn̄q3 pactum est vestitum. & multa sunt exempla vestimentorū. Quandoq3 vestitur vestimento verborum. vt in ti. de verbo. obli. Quandoq3 vestimento cyrographi. vt insti. de literar̄ obli. Qn̄q3 vestit̄ ꝯsensu. vt in ꝯtractibus iurisgentiū q̄ solo cōsensu ꝑficiuntur. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. Qn̄q3 vestitur vestimento. de quo insti. qui. modis re cōtra. obli. Et de iure ciuili facias regulam q ex nudo pacto non potest agi sed excipi potest. q2 oritur obligatio' naturalis propter consensum. vt in dicto. §. igitur. fallit de iure ciuili in quibusdā casib9. Sed dubium est quid de iure canonico. Abbas concludit q communiter tenetur q oriatur actio. per textum in cap. j. & hanc opinionem tenet glossa Hostien. & Jo. an. Anto. de bu. & Abb. glo. & Archi. in. c. quicūq3 suffragio. xij. questione. ij. Car. autem voluit q non possit peti vt quis precise cogatur ad obseruantiam pacti nudi. sed solum vt non obseruans excōicet̄. q2 text. loquit̄ alternatiue Abb. rn̄det q2 lic3 propositio fuerit facta alternatiue. tamē ꝯciliū rn̄det simpl̄r. pacta custodiantur. Sed contra. rn̄sionē Ab. adduco tex. in. §. preterea. instit. d inuti. stipu. vbi rn̄sio simplex itelligitur prout p̄cessit ꝓpositio. S3 contra Car. adduco tex. in capitu. quicūq3 suffragio. xij. questi. ij. vbi dicit text. promissi solutionem nos absoluere oportebit &c. & vbū opor

debit importat necessitatē. Preterea si dꝫ excōicari pri° dꝫ peti ꝙ obseruetur pactum. alꝭ excōmunicatio esset iniusta. Et per excōicationē cogitur oīno ad implendū ꝓmissa. Et adde quod notat Bart. in. l. statuas. ff. de acqui. re. do. qui per illū tex. dicit ꝙ vbi lex simplr loquitur nec dat actionē inducitur actio ⁊ exceptio quē tex. alle. etiā Bar. in. l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. ð pac. ¶ Quia tex. in cap. quotiens. eodem titu. facit mentionē de assensu. scias ꝙ ibi capitur pro auctoritate. Et nota vnaꝫ pulchram regulam ꝙ vbicūqꝫ assensus exigitur a superiore in actu pertinente ad subditos. tunc assensus assumitur pro auctoritate. ꝗ quideꝫ auctoritas potest appellari assensus. qꝛ auctoritas proprie est assensus auctorisabilis competēs alicui rōne publici officij. glo. in. c. j. de re. eccle. nō alie. in. vj. in ver. tractatus. Et adde quod notabilr ponit Bar. in l. si autem plures. ff. de aqua plu. arcen. vbi querit quando in actu reqrit iussus. decretū. vel auctoritas. vel licentia. quādo debeāt interuenire. Et qđ notat Bart. in. l. tā is. §. j. ad fi. ff. de dona. cau. mor. Et volo ꝙ cōmēdes memorie vnū dictum singulare. quod alibi nō reperitur ꝙ vbi in aliquo actu requiritur licētia. requirit expressus cōsensus licētiant. dictū est sing. Archi. ⁊ Jo. an. in nouella. in. c. si abbatem. de elec. in. vj. referunt moder. in. l. ij. §. voluntatē. ff. solu. ma. Dubitat an i ꝯfirmatiōe ꝗ fieri dꝫ p supiorē sit necesse ꝙ superior dicat confirmamus. ⁊ textus in dicto capitulo quotiens. facit ꝙ non duꝫ dicit de ratihabitione: quia non refert quid ex equipollentibus fiat. Et Abb. ponderat istum textum in ar. ꝙ quando superior imponit auctoritatem alicui actui. puta vēditioni rerum ecclesiasticarum nō est necesse ꝙ dicat auctoritatem nostram impartimur. Sed satis est ꝙ appareat de consensu suo. lꝫ Bal. secundum Abbatem teneat oppositum. Sed Abb. pro opinione sua adducit textum in. c. in venditionibus. x vij. quest. iiij. in. c. placuit. xij. quest. ij. que iura satis bene probāt iuncta glosa. ¶ Aduertatis domini mei quia in partibus istis vt audio parum curatur. sed non considerant tales miseri: quia de die in diem moriuntur: ⁊ relicturi sunt beneficia velit nolit: ⁊ reddituri sunt rationem. non est licita pactio vt litigans renunciet liti super beneficio: ⁊ consequatur aliquod temporale etiam si illud recipiat nomine expensarum. nam posset in se continere symoniaꝫ. quia si nuncians hꝫ ius in beneficio videt renūciare iuri spirituali pro temporali. nec obstat ꝙ noīe expēsaꝝ dicat recipere quia hoc posset fingi in fraudem. Iteꝫ qꝛ iuri spirituali dꝫ qs libere renunciare. vt in. c. ex pte. cū ibi notatis de offi. dele. quod est ꝯtra illos qui renūciāt beneficio vt alius habeat recepta ab illo certa pecunie quantitate. vel vt recipiat fructus primi anni. aliter non renunciaturus sine aliqua auctoritate superioris. ⁊ hoc est cōe in multꝭ locis in partib⁹ istis vt mihi est relatuꝫ. ¶ Nota tñ ꝫm dños de Ro. quos refert Ab. ꝙ si litigans sup bñficio renunciat liti ⁊ cause non perdit ꝓpter hoc ius qđ habebat i illo bñficio si renunciauit in manibus illi⁹ qui non poterat renunciationeꝫ beneficij recipere. quod est notabile secundum Abbatem. Et hoc facit ad questionem quotidianam secundū Ab. ꝙ ꝑlatus litigans super utriqus ecclesie non potest liti ⁊ cause credere quādo est talis causa in qua prelatus non habeat liberam dispositionem. ista omnia habentur in. c. cum pridem. vbi per Abb. qui

etiã text. probat q iudex nõ potest cõpellere partes ad cõpositionem. Etiã si papa. possit tñ papa de plenitudine potestatis cõpellere dummodo res sub qua litigat sit in libera dispositione pape. Et sic limitatur singulare dictũ Inno. in. c. cuz inter. R. de elect. vbi dixit papam ex plenitudine potestatis posse cõpelle partes ad cõpositionez. qz sicut papa non potest directe disponere in preiudiciũ partium. ita nec indirecte. z ponit exemplũ. In cõsilio Constañ. fuit statutum vt nullus prelatus compellatur inuitus permutare. q si prelatus litigat super prelatura non possit cõpelli ad componẽdum si per cõpositionem cogeretur dimittere prelaturam. Sed est mirandum de Abbate. q papa ligabitur de cõstitutione concilij. nonne papa habeat liberã potestatẽ in beneficijs. c. licet. de preben. in. vi. Et. ẽ. Abb. dixit q papa hz ptãtem cõpellendi sup re ptinente ad suaz dispositionẽ. Et adde q papa in terris sibi immediate subiectis potest cõpellere sicut etiã imperator. Anto. d bu. z Jo. de ymo. in. c. j. d mu. pe. Alex. i. l. j. §. z post operis. ff. de ope. no. nũc. Nota tamen q si partes diu litigassent possunt cogi ad concordiaz etiam per inferiorez. textus est sing. iũc. glo. in. c. placuit. xc. dist. de q p Abb. in dic. c. cum inter. R. z in hoc. c. cum pridẽ. in. c. ff. de ma. z obe. In rub. de treuga. z pa. põt etiã cõpelli. nobiles inter quos est dissensio cuius discordia posset turbari res publica. Bal. in. l. equissimum. ff. de vsufruc. Nota singulariter glo. j. in dicto capitulo. cum pridem. q sicut in prophanis ita in beneficialibus z spiritualibus admittitur coniunctus pro cõiuncto sine mãdato põsita cautiõe rati. z idẽ tenet glo. i. c. coram. de offi. dele. z doct. transe simpliciter cũ glosa. Sed Ab. allegat dominos de Ro. in contrariuz z etiaz Spe. Dicit tamen Abbas commenda memorie glosam propter eius auctoritatem: z non dubito q ista est cõmunis opinio. z vide Abba. in dicto. c. coram. Nota ex glosa. iij. pro declaratione eorũ que dicta sunt. ẽ. q iudex ex officio suo posset prouidere vt vna pars cederet liti. super spiritualib9: z pro bono pacis reciperet expensas ab alia parte quas fecerat. Item possit puidere vt alia pars daret sibi pẽsionem annuam. per textum notabilem in. c. nisi cum pridem. de renũ. Nam nõ est presumendum q iudex mandaret dari pecuniam pro iure spirituali. sed quia videt partẽ non fouere iustam causam potest eã inducere ad renunciandũ liti. z pro bono pacis prouidere sibi de aliq tẽporali sed inter partes sine iudice non debet admitti hec pactio. hec sunt verba Ab. Aduerte tñ q tex. in dicto. c. nisi. intelligitur d iudice qui est vir circunspectus z honest9 Nota etiam singulariter glo. in §. illicite pactiones. q si certus sum me habere ius in aliquo beneficio non pecco si do pecuniaz ei qui mouet mihi litem vt desistat ab illa vexatione. Et nota etiam dic. glo. an excuset auctoritas pape: z concludit in beneficialibus q sic: non placet tamen ista opinio Ab. quando esset beneficium habens annexam potestatẽ clauium: qz accessorie videtur data illa pecunia pro illa potestate spũali. Et allegat etiaz pulchrum textum in. c. ex multis. j. q. iij. Adde etiam nota. per glo. in. c. ex parte. de offi. dele. in. c. saluator. j. quest. iij. in ver. z iudicem. Nota etiam glosam fi. in fi. ¶ Duz essem in ptib9 pomeranie fui cõsultus de hoc casu epũs fecit sibi vnũ filiũ ad optiuũ quẽ vult hẽre successorez in epatu. z canonici ipz eligũt in epm d cõsensu epi. vt post mortẽ sit suus

eps. vtrum hoc de iure fieri possit: et dixit mihi requirens consilium quod hoc erat consuetū in partibus illis Et ego respondi sunt sapientiores epi in partib⁹ istis quam in Italia. nūquam enim ibi audiui talem pulchrā practicā. quia est in potestate epi prouidere sibi de successore. papa nō potest sibi eligere successorē vt ē glo. approbata in.§.his oibus. vii.q.i. et eps potest. et ille mihi respondit. in hoc casu eps non eligit sed canonici de consensu epi. Et ego replicaui ecclesia non vacans non debet alteri promitti. etiam si consentiat rector ipsius eccle. text⁹ est in c.accepimus. hoc eo.ti. Et stante hoc facto prout mihi fuit narratum de iure nescio defendere. ¶ Si aliquis interrogaret te que differētia sit inter cēsuram ecclesiastiā et seueritatem ecclesiasticam. dicas quod appellatione cēsure venit excōicatio. interdictum et suspensio.c.quaerenti.de verbo.signi. Sed appellatiōe seueritatis venit alia pena extrinseca secundum delicti quantitatē. glo.est ff. in c.cum clerici. ¶ Nota quedā que colliguntur ex.c.fi. et commēda memorie et primo quod pro spūalib⁹ obtinendis ois conuentio cessare debet et si de facto apponitur nullā adducit obligationem. Secundo quod nullum pactum obligat in preiudiciū aiarum etiam si obligaret se ad peccatū veniale. de quo in.c.ii. et ibi per doct. de pac. in.vi. Tertio quod pactum turpe vel rei turpis est obligatorium. Quarto quod pactum impossibile de iure vel de facto non est obligatorium. quia impossibilium nulla est obligatio. Nota tamen quod impossibilitas ad tempus obligat. secus si est impossibilitas perpetua. Et ideo si obligo me dare tibi mille tūc obligat tale pactum: quia ista potius dicitur incommoditas quam impossibilitas.l.cōtinuus.§.illud.ff.de v. obli. secundum Ab. Et ad istū textum cū glosa.i.adde tu glosam in.c. quam pio. i.q.ii. que querit an sit symonia dare pecuniam iudeo vt fiat christianus. Et videtur concludere quod non. et glosa in.c.per laicos.xvi.que.vii. que querit an sit licitum aliquē inducere habitum monachalem cum promissione quod eligant ipsum in abbatē. et Bar.brix.ibi concludit quod nō. Et ad glosam.ii.hic adde quod notat glosa in cap.si ad peccatū.xxii. questione.iiii. et in cap.si aliquid. vbi dicit glosa quod si iuro me peccaturum venialiter non debeo adimplere iuramentum. Adde etiam quod notat glo.in.l.pacta.que cōtra.C. de pac. ¶ Vltimo quero aliquis portabat triticū vetitum incidit in latrones an teneatur fisco ad estimationem. respondeo quod non. casum do tibi pulcherrimum in.l.nec.C. de vecti. et commiss.

De pactis in.vi.

Nota glo.in.c.i.in v.derogeẽ quod non valet priuilegium in quo non est facta mentio de conuentione. et probat ille textus. quod religiosi si possunt pacisci contra priuilegium sibi indultum. ¶ Nota quod valet pactum factum per filiam cum patre quod non succedat si iurauerit. textus est qui semper allegatur in capitulo. quamuis. ¶ Iuramentum per per metum extortum non obligat. glosa est in dicto capitulo. quamuis. in ver. non vi. et vide in locis allegatis in glosa. ¶ Nota textum in capitulo finali. quod valent pacta facta per religiosos cum rectorib⁹ parrochialibus etiam si non interueniat consensus ministri genenerails. vel capituli prouincialis. ¶ Predicatores preponuntur in ordine scripture. quia antiquior fuit eorum institutio. glosa est in dicto capitulo finali in ver. predicatores. Et nota

245

eam: quia non solet communiter allegari. sed allegatur glosa in capitulo. quorũdam. de elec. in. vj. Volo tibi allegare vnam glosam in fauorem heremitanorum religiosorum in dicto capitulo in ver. mendicantes. ꝙ sunt sancti Augustini cõtra canonicos regulares. qui dicunt ꝙ sanctus Augustinus nunꝗ detulit talem habitum. sed habitũ canonicorum regularium. Et est textus in capitulo. quorundam de elec. in. vj. ergo heremite dñt mihi vnam bonam propinam. ¶ Ultimo quero vnus ex fratribus viuẽte patre de peculio perfecto dotauit filiaȝ. an alter frater mortuo patre possit petere illam dotem imputari. Et respondeo ꝙ non. quia ista dos prinebat ad onus aui. ꝛ reputatur tanꝗ es alienum. textum allego singularem in. l. pater filie. ff. de euic. secundum Bal. in. l. fi. C. ꝺ do. promis.

De postulando.

Ueri potest quid est postulare. ꝛ respondeo ꝙ est desideriuȝ vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni preest exponere. vel alterius desiderio contradicere. ꝛ hoc vltimum comprehendit aduocatum rei. Et dum dicitur in diffinitione in iure. queritur nunquid consulens in camera dicatur aduocare. ꝛ conclude ꝙ non: quia aduocatus est qui in iure proponit prohibitus ergo aduocare non est prohibitus in camera cõsulere. qꝺ est notabile secundum Ab. qui allegat Bart. in. l. j. §. aduocatos. ff. de va. ꝛ extraor. cog. Et tu adde Bartho. in. l. paulus. ff. de legatio. q̇ dicit hoc esse notandũ ꝓ doctoribus qui nõ pñt esse aduocati. nũ si mittunt vnã cedulaȝ iudici vel ei loquũtur nõ pp hoc videnꝭ aduocare. ꝙ dicit memorie cõmendanduȝ. Et idẽ vult Bar. in. l. j. §. j. ff. de postulã. videreꝭ tñ ꝙ non ꝓhiberetur gratis aduocare. per text. in dic. l. paulus. in fi. Et ista fuit limitatio Rom. q̄ mihi nõ placet. qꝛ isto mõ posset de facili fieri fraus. Sed bñ teneo hoc ꝙ statutũ prohibens aliquẽ doctorẽ legentẽ ne aduocet intelligitur qñ gñaliter ꝛ passim pro oĩbus vellet aduocare. secus si pro aliquo amico gratis ꝛ raro. ꝛ moueor ꝑ ea q̄ in sili dicta sunt in rub. ne cleri. vel mona. Et nota ꝙ illiteratus nõ põt esse aduocatꝰ. imo dꝫ eẽ approbatus vt in. l. nemi. C. de aduo. diuer. iudi. ꝛ per Bar. in dict. §. aduocatos. ſꝫ Ab. ꝛ tu adde Bartho. in dicta. l. j. §. j. ff. de postulã. et ibi dicit ꝙ iudices possunt esse illiterati qꝛ pñt habere peritiã ꝑ assessores. de quo etiam per Bar. in. l. statutis. C. de sen. ex pi. reci. ¶ Et nota ꝓ intelligẽtia istus tituli ꝙ in c. j. tractaꝭ de existentibꝰ in sacris nõ sacerdotibus. ꝛ de existentibus in minoribus beneficiatis. Et conclude ꝙ tales non debent esse aduocati in foro seculari in negocijs secularibus. fallit in negocijs ecclesiasticis. vt probat textus in dicto cap. j. a contrario sensu. Et dicitur negocium ecclesiasticum aut ratione persone. vt qꝛ persona ecclesiastica sequendo forũ rei litigat corã seculari. Item potest dici ecclesiasticum ratione delicti. vt quia pro sacrilegio ecclesia voluit cõuenire laicũ corã iudice seculari. ꝙ potest vt in. c. cum sit gñale de foro cõpe. Item põt dici ecclesiasticum rõne rei de qua agiꝭ vt qꝛ res est eccl'ie ſm doc. hec ꝓcedũt qñ hñt bñficia ex quibus pñt sustẽtari. secus si nõ habent. quia tunc est eis licitũ aduocationis exercitiũ ſm Hostiẽ. ꝛ Abb. quia sicut potest facere opus rurale. fortius istud nobile exercitium. sed tu vide glo. quia tenet cõ

trarium et eius opinio mihi placet et rō istorum doct. non concludit. quia opus rurale conuenit oībus. sed officium aduocationis est prohibitum regulariter clericis. exerceat ergo illud opus rurale et dimittat officium clericis prohibitū. et maxime quia inter ista officia per recte considerātem potest assignari rō diuersitatis operetur ergo manibus suis vt faciebat apl's actuum. xviij. vt sibi quereret victum. Istud tamē quod dictum est procedit in ciuilibus causis. in criminalibus autem non possunt. et indubitanter hoc verum est quando volunt esse ex parte accusatoris quando agitur ad penā sanguinis. Sed dubium est nunquid possint esse aduocati ex parte rei. et conclude quod consilium est quod abstineant. si autem nolunt abstinere protestentur sepe coram iudice quod non intendunt ad vindictam vel ad penam talionis. sed solum ad defensionem rei. et vide glo. in. c. j. li. dist. Et nota vnum pulchrum dictū Inno. in dicto. c. j. quod si aduocatus vel medic9 ē sallariatus de publico nō debet aliquid recipere ab aliquo litigante. vel constituto in egritudine. quod est notabile sm Abbatem. Nota ex. c. ex parte. et quod ibi per doct. quod religiosi possunt esse aduocati nedum in foro ecclesiastico: sed etiam seculari si duo concurrant. vtilitas monasterij. et imperium abbatis. Et si tu vis scire qualiter capiatur vtilitas monasterij. dicas primo quod si causa est monasterij. Item poterit dici vtilitas quando monachus imperante abbate pro amico monasterij sit aduocatus. quia per amicos monasterij procuratur vtilitas monasterij. Ab. allegat dictum notabile Inno. in. c. cum. I. et. A. de reiudi. et illud approbat. Sed contra hoc dictum opponi pōt quia hac rōne monachus poterit indistincte esse aduocatus pro quolibet. quia illi quibus erit prestitum patrocinium vt non sint ingrati promouebunt vtilitatē monasterij: et sic frustra erunt edita iura in contrarium loquentia in hac materia. Et ideo cōcludit Io. an. in regula. in argumentum. in mercu. quem sequitur Abb. quod si monasterium sit grauatum ere alieno nō poterit tamē monachus esse aduocatus/ licet monasterium velit conuertere illud lucrum pro satisffaciēdo creditoribus. Nota ex glosa. ij. quod religiosus non potest agere pro suo monasterio tanquam coniuncta persona sine mandato. Nota ex glo. fi. quod verbū venditio. extenditur ad omnes alienationes. quod limitat Ab. nisi fieret mentio de pcio: quia tunc intelligitur stricte de cōtractu venditionis. per tex. notabi. in. l. fi. C. de prediis curi. li. x. Et adde quod formatur questio. an omnis alienatio intelligatur prohibita. prohibita venditione. de quo per Bart. et moder. i. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. in. l. alio. ff. de ali. et ciba. lega. in. l. sicut. §. sed si permisit. ff. qui mo. pig. vel ypo. sol per Ab. in. c. j. de his que fi. a pre. et communis videtur esse conclusio quod aut nos loquimur in dispositione contra ius commune: et appellatione venditionis non continetur donatio. vel ali9 cōtractus. glosa est notabi. in dicta. l. fi. Aut dispositio est sm ius cōmune: et sit eadem ratio in aliis cōtractibus. et tunc idem. al's non. Fallit tamē hec conclusio nisi communis vsus loquendi haberet se in contrarium. quia tunc appellatione venditionis nō comprehēdunt alij contractus. de quo etiā per Bal. i. l. ij. C. de vsuca. pro em. in. l. j. C. de re permu. in. l. volūtas. C. de fidei com. Nota etiam ex eodem textu. quod vbi constitutio emanat respectu religionis. et facit mentionem de aliquibus religiosis cōprehenduntur etiā alij religiosi quia non potest assignari rō diuersitatis.

246

Nam iura loquentia de monachis extenduntur ad canonicos regulares. et ad alios religiosos secundū Abbatem. hoc tamen limitatur: nisi opponeretur aliqua qualitas per quam oporteret necessario restringere ad aliquos religiosos tātum. vt si diceretur de monachis nigris. ¶ Nota ex capitulo si. quatuor casus in quibus sacerdos potest esse aduocatus. Et nota etiam ex illo textu. q̄ exercens officium aduocationis vel procurationis contra aliquem a quo habuit beneficiū incurrit vicium igratitudinis. Unde posset donatio reuocari secundum Ab. ex quo colligitur q̄ indecens est q̄ aliquis sumat officium aduocationis contra amicum. immo dicit glo. singu. in. l. j. §. ait pretor. ff. de postu. q̄ quis non cogitur sumere officium aduocationis contra magnum amicum. sed vt puto Ab. errauit dum dixit q̄ ob istam causam posset reuocari donatio. quia ista causa non ponitur in. l. fi. C. de reuo. dona. Et inducit Abb. ad questionem de doc. sallariato a repub. vtrum possit esse aduocatus contra ipsam. et reprobat Bartholus in. l. ij. C. de aduo. diuer. iudi. tenentem q̄ non. quia dicit Abb. in doctore non est beneficium gratuitum sed pro labore suo recipit stipendium. non obstat textus. in dic. l. ij. quia loquitur in decurionibus et in habentibus honorem et beneficium a ciuitate proprie sumptum. Sed contra Abbatem facit q̄ aduocatus generalis fisci qui habet sallarium non potest esse aduocat⁹ contra fiscum. vt notatur in. l. hi qui. ff. de postu. et in. l. ij. C. de aduoca. fisci. et tamen in eo non est beneficium gratuitum. oportet igitur dicere. aut q̄ Abbas non bene dicit. aut q̄ limitatur dictum suum vt nō procedat in aduocato conducto a fisco, et secus sit in doctore conducto ad legendū. Nota glosā. §. que est singulariter notanda secundum Abba. q̄ appellatione coniunctorū veniunt coniuncti coniunctione spirituali. vt sunt concanonici eiusdem ecclesie qui adinuicem dicuntur cōfratres. ex quo potest inferri q̄ amicus potest admitti pro amico sicut coniunctus pro coniuncto. Ab. tamen tenet contrarium per multa. Allegat tamen Ci. in. l. exigendi. C. de procura. Bartho. in. l. non solum. §. qui alieno. ff. de procura. et dicit q̄ forte propter auctoritatē istorum tenentiū contrariā partē seruaretur cōtrariū. Sed tu dicas q̄ magis cōiter tenet̄ q̄ nō admittat̄ amic⁹ p amico. pro q̄ bn̄ facit tex. in. l. tutori. C. de nego. gest. in. l. j. C. si per vim vel alio mō. vbi est casus specialis. Et nota in dicto capitulo fina. secundum magis communiter docto. q̄ pro stricte coniūctis et miserabilib⁹ personis. potest clericus aduocare contra ecclesiam a qua habet beneficium. Ex quo infertur q̄ quis magis tenetur iuuare propīquū q̄̄ illū a quo habet beneficiū: et sic propinquitas prefertur amicitie. Et tu adde q̄ aduocatus fisci potest eē aduocatus cōtra eū pro filijs et parentib⁹. casus est notabilis in dicta. l. hi qui. ff. de postu. Tangit etiam Abb. in fi. nūquid filius teneatur magis patrocinari p p̄re an p patria. Et ꝯcludit q̄ filius potest esse aduocatus ꝯtra patriā. qd̄ tn̄ itelligit qn̄ pr̄ p̄tēdat iustā causam. al's si eēt rebellis pr̄. deb3 filius insurgere contra patrē. Unde si pr̄ est bannitus ita vt possit impune occidi. potest filius eum impune occidere. l. minime. vbi per Bartho. ff. de reli. Sed ego in repetitione mea. c. inter alia. de immu. eccle. tenui cōtrariū. ¶ Ultio queritur an bona mobilia subditorū existentia extra territorium possint ꝯfiscari. Et respondeo q̄ sic. text⁹

est noto. secundum Bal. in l. mercatores. C. comer. et mer. quia concernunt personam immobilia vero territorium.

¶ De procuratoribus.

Nota quod procurator dicitur ille qui aliena negocia domini mandato administrat. l. j. ff. de procu. sed si sine mandato dicitur negociorum gestor. in ti. de neg. gest. ¶ Tu debes scire quod in. l. j. C. procu. non tenetur communiter illa opinio: quod per negationem efficiatur res dubia ut admittatur procurator cum ratione rati. Et pro illa opinione videtur tex. in. c. j. nam ibi papa non vult admittere illum qui non facit fidem de mandato: licet asserat se esse procuratorem secundum Ab. ¶ Queritur an in gestis per vniuersitatem debeant describi illi de vniuersitate in instrumento vt testes. Et dicas quod non. vt probat tex. in dic. c. j. nam non debent esse partes et testes et sic debent admitti testes extrinseci: si tamen futurum oriretur aliquod dubium bene possunt illi de vniuersitate testificari: si non pretendunt commodum secundum Ab. in. c. veniens. el. de testi. et tu adde Bar. in. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius. vo. glo. in auten. de monachis. §. cogitandum. in l. ydonei. ff. de testi. doc. in. c. cum nuncius. in. c. cum super. de testi. in. c. si christus. de iureiu. et aliquid per bar. in. l. j. §. seruum. ff. de questi.

¶ Queritur an procuratorium possit probari per testes. Et dicas quod sic. glos. habes notabilem que est j. in dic. c. cui adde glo. in. l. non solum. §. qui alieno. Et ibi per Bart. ff. de procura. et licet sint quedam opiniones tamen tu tene glos. et quia Joan. and. dicit quod consuetudo iudiciorum non admittit probationes per testes: tu ergo attendas semper stillum consistoriorum in quo eris qui semper debet attendi. Bar. in. l. j. C. de iuram. ca. in. l. cum sentias, C. de sen. in. l. iudex. eo. ti. in. l. j. ff. de eden. in. l. cum proponas. C. de bonis. auc. iudi. poss. in. l. j. §. in operis. ff. de no. ope. nunc. in. l. quod bona. §. si alieno. ff. de dam. infec. in l. terminato. C. de fruc. et li. expen. in aucten. offeratur. C. de li. contes. facit tex. in. l. fi. C. de iniu. in. l. iij. ad fi. ff. de testi. in. l. instrum. C. ad exhi. et ibi per Ange. Sed cessante consuetudine serua quod dictum est. dicit tamen Ab. quod vt melius fit reo cautum si de aliquo dubitatur: vt quia procurator non sit soluendo. poterit exigi cautio. quia si in veritate non est procurator tenetur ipse ad interesse. Nota etiam ex dic. glo. quod vbi dubitatur de mandato. admittitur cum cautione. Et adde quod idem si dubitatur de speciali mandato. tex. habes notab. in. l. quod si de speciali. ff. de mino. Uolo tibi dicere vnum pulchrum dictum. tu scis quod coniuncta persona admittitur cum cautione preter voluntatem non contra. l. sed et he. in prin. ff. de procu. hoc limita singulariter nisi veniret tanquam coniuncta persona et pro suo interesse. casum do tibi singularem in. l. patri. in prin. ff. de mino. Sed queritur quid de illo qui asserit se procuratorem ad recipiendum solutionem: et dubitatur de eius mandato an admittatur cum cautione est altercatio inter docto. Sed Ab. approbat opinionem Barto. in. l. si sine. §. cum autem. ff. rem. ra. ha. et probat sic. Ab. quia etiam in requirentibus speciale mandatum admittitur cautione rati vt dictum est et hoc ideo dicit Ab. vt tollat obiectionem que fiebat in contrarium propter grauitatem preiudicij. Sed ista ratio non placet: quia non videtur esse ita graue preiudicium quod admittatur procurator quando dubitatur de mandato ad agendum cum cautione. sicut est quando tractatur de recipienda solutione. Sed adde quicquid dicat Ab. quod opinio communis videtur esse contra Bar. de quo plene per mod. in. l. j. C. de procu. quia ista fuit opi

nio glo.in.l.non solū.§. qui alieno. ff.de procurato. Nota etiā.ex gl. q clerici nominantur inter coniunctas personas. l. sicut coniunctus agit pro coniuncto sine mādato cū cautione: ita clericus pro ecclesia sue. de quo in.c.fi.§.ti.proxi. Nota glo.in ver.legaliter.in fi. q presupposito q prelatus non possit agere sine consensu capituli tamen si vult cauere de ratihabitione debet admitti. Dubitatur sepe nunquid conuersi ecclesie debeant consentire in negociis ecclesie. Et cōclude q in hoc attendenda est consuetudo ecclesie. Sed de iure dicas q non debent vocari. Et vide gl.in.c.ex eo. de elec.in.vi.ꝛ tex.in.c.ꝛ si christus. iuncta super ascriptione cū fine. de iureiuran. Hoc tamen limitat Ab. non procedere in locis vbi omnes conuersi sunt laici: vt in ihesuatis. tunc omnes habent vocē in electione prelati ꝛ in aliis negociis.

¶ Queritur an citatus si non comparuit possit se excusare propter infirmitatem: ꝛ respondeo q sic.tex.ē qui semper allegatur in.c querelā. quod tamen intellige in infirmitate graui: ꝛ sic īpediente accessū: secus si est leuis infirmitas. de quo in l.quesitū.ff.de re iudi. Et vide tex. in.c.placuit.in.c.peruenit.xviii.dis. ꝛ de infirmitate suoꝫ an excuset.est glo.in.c.cōmunis.xxiii.dist. Et nota bonum consilium vt semp citatus impeditus mittat excusatorem ad iudicem: vt certificetur iudex ꝺ impedimento: qꝛ tunc sn̄ia iudicis certificari non teneret. de quo in dic.l. quesitum. vbi per Bar. sꝫ si excusator nō mittitur tenet sn̄ia. Sed pōt peti restitutio in integrū.ꝯ sn̄iaꝫ ex ista iusta causa. Et si tu velles scire an iudex teneatur credere excusatori. Et concludit Bar. q nō.in.d.l. quesitū. Sꝫ dꝫ excusator offerre ꝓbatiōes: ꝛ si iudex nollet admittere ꝛ procederet ad sententiam non teneret: sꝫ si excusator nō offert ꝓbationes sentētia tenet. ꝛ qualiter poterit probari infirmitas dicas vt ꝑ Bar.in dic.l.quesitū. vt mittendo medicum: ꝛ postq̄ cōualuit poterit probari ex aspectu sm̄ Ab. Nota glo.i.de hac dictione querelam. de quo per glo.in.l.iii.C. quomodo et quando iudex. quam intellige largo modo. Et quia glo.in ver.infirmitate detentus. disputat vtruꝫ absens citatus teneatur mittere procuratorem si non pōt per se comparere: ꝛ i ista materia quotidiana habeas aliquas conclusiones. Quarum prima sit ista. citatus est inabilis ꝑ se: vt excōicatus tenet mittere ꝓcuratorē. Scd̄a est conclusio. ille qui non pōt cōparere per se priuilegio ꝑsone perpetuo. vt si est ep̄usq̄ non debet in iudicio seculari cōparere. v.q iii.c.fi. tenet mittere ꝓcuratorem. ꝛ idem dicendum in quocunqꝫ iudice perpetuo. Tertia est conclusio. iudex tp̄alis non tenetur mittere procuratorem: sed debet expectari donec fuerit fūctus officio l.pars literarum.ff.de iudi. Limita tamen hoc ꝑ glo.nota.in.l. si preses.C.de ep̄a.audi. q licet magr̄atus non possit conueniri in loco magistratus sui. poterit tamen alibi cōueniri. Adde etiā qd̄ pulchre dicit Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipi ꝑtori in primis quatuor questionibus. ff.de noui.ope.nunci. vbi inter alia dicit q idē est in officiali posito ad beneplacitum principis quod est in perpetuo. Allegat tex. quem dicit notabilem in.l.iurisperitos. in principi.ff.de excu.tutorum. Quarta est conclusio actor ad interrumpendā prescriptionem si non potest venire per se tenetur mittere procuratorē. Quinta est conclusio. reus impeditus culpa sua: vt quia relegatus tenetur mittere procuratorē. Sexta est conclusio: reus impeditus sine culpa impedimento tn̄ voluntario

tenetur aut p se aut p procuratorez comparere. Septima est cõclusio. si reus est impeditus impedimento necessario ꝛ perpetuo tenetur mittere procuratorem ne ius alterius pereat. Octaua est conclusio. in impedimento tp̃ali. tenetur quis mittere procuratorem in causa electionis: seu vacatiõis eccl'ie. c. cũ dilecti. de do. ꝛ cõtu. Nona est cõclusio in alia cã graui non tenet̃ quis mittere ꝓcuratorẽ: secus in cã leui: vt in hoc. c. querelam. de hac materia per glo. ꝛ docto. hic. ꝛ p Bar. in. l. j. ff. de diuer. ꝛ tempo. prescrip. secũdum Ab. ꝛ tu adde notata per bar in. l. ij. §. si quis autem in iudicio. ff. si quis cauti. glo. notabil' in. l. interdum. ff. de iudi. in. c. j. de quo tẽpore miles. vbi per Bal. ꝛ Bart. in l. si. ff. de i integ. resti. ꝛ Ange. in. l. cũ antiquitas. C. de testa. que dicit: ꝙ qui in breui est reuersurus non tenetur dimittere procuratorem. Et adde quod notat Bar. de expulsis de ciuitate i. l. creditor. ff. solu. ꝛ Bal. in. l. ij. C. de iurisdi. om. iudi. Et nõ tradas obliuioni casum multũ singu. in ti. de pace. cõstã. i ℣. snie quoq;. vbi dr̃ ꝙ snie late p impatorẽ cõtra rebelles ratiõe rebelliõis rescinduntur facta pace: secus si nõ occasione rebelliõis. sꝫ alr̃ iuste late sũt: vt occasione mutui vel alterius cõtractus. Et ille tex est multum notabilis. vt sciamus qui ꝓcessus rescindãtur quãdo expulsi reuertũtur ad ciuitatez. Quero aliquis est citat⁹ ꝛ in primo termino nõ cõparuit: an debeat in expẽsis condemnari. Et habes glo. notabilem ꝙ sic: in dict. c. querelam in ver. causa. in fi. cui adde glo. in. c. quisquis. iij. q. v. Et ad materiam glo. in. c. honoratus. lxxiiij. dist. Barto. in aucten. qui semel. C. quomodo ꝛ quando iudex. glo. in. c. j: de dolo ꝛ contuma. in vj. tex. in. c. ij. de test. cogẽ. per quẽ tex dicas ꝙ idem procedit si tres termini ponantur in vna citatione Sed hoc intellige in preceptis factis de comparendo: quia si nõ cõparuit in primo termino debet condemnari in expensis quas fecit aduersarius in comparendo. ꝛ similit̃ si nõ comparuit in scd̃o. sꝫ in tertio cõdẽnabitur expensis factis infra pmũ ꝛ scd̃m. Nam ꝓpter ipsi⁹ cõtumaciã aduersarius frustra fecit expensas: sꝫ quantũ ad expẽsas citationis cũ vnica sit citatio: lꝫ cõtineat tres terminos satis est ꝙ compareat in aliquo terminorum: quia per hoc apparet ꝙ citatio non fuit frustra facta: nam semp vnica citatio debet esse gratuita. Et reseruatur condemnatio in fine cãe. ꝛ idez est dicendũ quando aliquid pcipitur ĩfra tres terminos sub certa pena vt satis sit comparere in aliquo termino ad euitationem pene: quia pena concernit omnes tres terminos. ꝛ ista omnia que sunt Jo. and. dicit Ab. esse bene notanda. qꝛ sũt quotidiana ꝛ nota omnino de pena ad certos terminos: quia nõ cõmittitur nisi post lapsum omnium terminorum. Et vltra adducta p Ab. adde tu Bar. nostrũ in. l. contumacia. §. j. ff. d re iudi. ꝛ l. qui ante calẽdas. ꝛ ibi per moder. ff. de ver. obliga. Et nota in. c. finẽ litibus. de dolo. ꝛ cõtu. Nota bene glo penul. ꝙ causa super ecclesia dicitur grauis ita vt teneatur impeditus mittere procuratorẽ. intellige tñ put est s̃. dictum nisi ecclesia vacet. Et si tu vis scire q̃liter capiat̃ cã grauis dicas propter arduitatẽ cãe ꝛ ipsius magnitudinẽ seu p̃iudiciũ. et hosti. ponit multa exempla vt quia est cã matrimonialis. vel agitur de omnibus bonis: vel de maiori parte bonorum: vel est causa que infamat. Sed Inno. intellexit causã grauez id intricatam ꝛ inuolutaz que de facili non põt explicari per ꝓcuratorez ꝛ est glo. in. c. j. v. q. iij. Et vide.

omnino illam glo. q2 est pulchra in materia. Et adde quod notat bar. in.l. si quis. delegauerit. ff. de nova. q quis presumitur ignorare factuz propriũ qñ est valde intricatuz. qd tamẽ videtur procedere qñ tractat de dãno vitando. secus de lucro: vt notabiliter voluit Bar. i.l. q fũdũ. §. seruus meus. ff. pro empto. Et scias q tãgit hic per doc. an in sententia interlocutoria sit pars citanda. Et Ab. cõcludit ex dictis doc. q si interlocutoria ledit ius absentis debet citari: als non tenet sentẽtia aut non leditur ius partis vt q2 iudex vult prolongare terminum: τ nõ est necesse q pars citetur. Et pro hoc allegat Ab. Inno. in dict. c. querelam. τ Bar. in.l. nec qcq̃. §. vbi decretum. ff. de offi. procon. et lega. τ tu adde Bart. in.l. quod iussit. ff. de re iudi. ¶ Quid diceres d hoc casu: procurator est cõstitutus per instrumentũ: an possit reuocari viua voce. Et videtur dicenduz q non: per regulam primam. de regu. iuris. in anti. tamen in contrarium habes textum in.c. ex insinuatione. iuncta glos. j. ¶ Si quis interrogaret te: vbi est textus qui probat q vnus testis facit semiplenaz probationem. dicas q iste est tex. singularis in dic.c. ex insinuatione. τ de iure ciuili habetur per glo. τ doc. i l. admonendi. ff. de iureiurã. τ in.l. in bone fidei. C. eo. ti. ¶ In isto.c. tractatur per docto. an debeat notificari reuocatio procuratoris aduersario. de qua materia per glos. τ doc. in.c. in nostra. in.c. mandato. hoc eo. ti. Et per glos. τ Barto. in l. j. C. de satisda. τ conclude sic. Primo q si quis fuit constitutus ad litigandum cum certa persona: reuocatio debet intimari aduersario. Et idem dicas in contractu secundum Abbatem in.c. ex parte decani. de rescrip. Secundo conclude q si procurator fuit constitutus generaliter apud acta non tenet reuocatio in preiudicium ibi litigantiũ. Tertio si procurator fuit constitutus extra acta iudicij: τ intrauit iudiciũ cũ certa psona dz illa psona certificari de reuocatiõe: secus si nõ itrauit iudiciũ. τ satz est q certificetur ipse procurator: q2 cuz mandatum sit generale nõ est cui fiat denunciatio. q tamẽ intellige nisi constitutus fuisset procurator respectu certi loci: vt puta q2 fuisset prepositus alicui mercantie. nã tũc debet ibi publice proponi q nemo contrahat cum illo: quia fuit reuocatus per dominum. l. sed si pupillus. §. prescribere. ff. de insti. Et ad de in hac materia glo. multum sin. in.c. ij. de procur. in. vj. in ver. reuocari. in. cle. j. de renũ. in ver. teneat. Si tu vis scire exceptiones que habent obstare petenti restitutionem spoliationis recurre ad glo. multũ singularem in di.c. ex insinuatione. in ver. canonicum. τ dum glo. ordi. dicit de exceptione excommunicationis. Adde glos. in.c. in nomine domini. xxiij. dist. τ vide glo. in cap. quoniam multos. xj. q. iij. q excommunicatio non obstat petenti restitutionem vxoris. intellige tamen q dcm̃ est qñ excõicatus venit vt actor. secus si venit vt reus: puta q2 passus missionem ex primo decreto propter contumaciam petit nũc sibi restitui possessionẽ offerendo cautionem de stando iuri. iste eñ dz audiri. de quo in.c. qm̃. §. in alijs. vt lite nõ contes. Scda exceptio est. pactũ de non agendo: τ sic valet pactum de nõ petendo restitutionem. Tertia est exceptio rei iudicate. intellige super ꝓprietate illi9 rei. naz si post spoliationẽ fuit sñia lata pro me sup ꝓprietate obstabit exceptio sup possessorio: q2 notorie constat de defectu proprietatis. de quo in capitu. si. de ordi. cogni. ¶ Quarta exceptio clara est: vt in gl. Nota

glo. in ver. probare. quia limitat illam regulam q nemo compellit probare titulum sue possessionis. quia illud procedit nisi ius commune sit contra possidentem. Et nota singulariter ex tex. in di. c. ex insinuatioe. q petens restitutione in beneficij non debet docere aliquid de titulo: neqz iustificare suam possessionem ex aliquo titulo quod facit secundum Ab. contra communem opinionez, de qua in. c. in literis. de resti. spoli. Anto. de bu. respondebat ad istum tex. q non poterat probare possessionem in beneficicalibus nisi ostenderet a patiente superiore possederit z sic iustificat possessionem. Sz dicit Ab. q istud est destruere istuz tex. sed forte posset dici q text. iste dum facit mentionem de canonico impedimento: q istud sit vnum de illis si non iustificat saltez titulo colorato suam possessionez. de quo dicetur in di. c. in literis. Nota tamen q Ab. intelligit glo. istam q quando ius commune resistit petenti restitutionem z non fundat intentionez aduersarij debet ante omnia fieri restitutio: sed postmoduz debet iste probare titulum vt purget presumptionem est que contra euz propter resistentiam iuris communis. z hoc per istum tex. sed non displicet mihi intellect⁹ Inno. qui dixit: q ideo iste archidyaconus oneratur probare titulum: quia petijt pronunciari suam institutionem esse canonicam. Unde si fuisset cotentus sola possessione no fuisset oneratus. ¶ Et nota secundum Inno. q is ad quem spectat collatio beneficij potest compellere possessorem vt ostendat tituluz: nisi superior sit visus in illum consentire: qotest tamen superior hoc casu assumere in se onus probandi defectum tituli. Nota tamen singulariter q ad petitionem aduersarij nunq quis compellitur ostendere titulum sui beneficij. Et Ab. allegans dic. no. ppost. in. c. capitulum. de rescrip. dicit q si quis impetrat beneficium ab alio possessum tanq vacans debet ipse probare q vacat, nec compellitur possessor ostendere titulum quia presumitur iuste possidere. l. fi. C. de rei vendi. Et dicit Ab. ista verba multum notanda. z propter hoc reprehendit practicaz quorumdam executorum que iniuste z tanq ignorantes citant possessorem beneficij vt veniat ad docendum quare non debeant prouidere impetranti de beneficio per eum possesso: debet ergo possessor hoc casu coparere z dicere q iuste possidet. z si aduersarius dicit oppositum: debz hoc probare. Uolo tibi dicere vnum casum in quo exceptio dilatoria potest opponi post litem contestatam. z etiam post sententiam. exceptio scilicet falsi procuratois. Nam pot opponi per dominum in quacumqz parte iudicij. z etiaz post sententiam. tex. est in. c. in nostra. z idem in omni exceptione que reddit iudicium retro nullum. l. licet. C. de procurato. Et quid si opponatur ista exceptio per reum vide glo. nota. in. c. j. de elec. in. vj. in ver. absentia. z vide hic glo. penul. Nota glo. in ver. reuocauit. q vt teneat reuocatio procuratoris ad iudicia debet certiorari iudex vel aduersarius. Etiam si reuocatio fiat ante litem contestatam. probat etiaz illa glo. q iudicium est nullum agitatum cuz falso procuratore. ex quo aduersarius sciuit licet iudex ignorauerit. Sed secundum Ab. glo. iuris ciuilis quam sequitur Bar. aliter distinguit in. l. j. C. de satisda. Et idem tenet Jo. an. Sed pro opinione huius glo. Ab. allegat tex. in. c. ex parte decani. de rescrip. z in. c. mandato. hoc eo. ti. z i hoc. c. l. nostra. papa ignorabat reuocationez quia aliter non dedisset literas: z tamen hic dicit q hec exceptio reddit iudicium re-

tro nullum. et sic ponderat isti tex. contra opinionē glo. Jo.an. et bar. Nota glo in ver. exceptio. in fi. quia quotidie allegatur ex qua habes q exceptio falsi procuratoris qui scz nunq fuit procurator: vel fuit: sed est reuocatus: potest opponi et post sententiā: quia reddit iudiciū nullū. Et si tu vis scire rationē dicas qa non potuit sine mandato ius alteri us in iudicium deducere. Sed exceptio tu non potes esse procurator solum potest opponi vsq ad contestationem litis. non postea. vt in. l. qui stipendia. C. eo. l. filius. §. veterani. ff. eo. nec etiam in causa appellationis potest opponi. tex. est sing. in. l. ita demum. C. eo. Et nota q exceptio tu non potes esse procurator potest opponi contra religiosum etiam post litem contestatam secundum doc. quod limita non procedere quando habuisset mandatū a superiore et versetur vtilitas monasterij fm Ab. per ea que dicta sunt in ti. de postu. Secundo limita non procedere in religioso habente dignitatez seu administrationez: quia talis potest esse procurator alterius. c. sopite. de cens. glo. nota. in. c. de presentiū. xvj. q. j. Uel saltem non possit repelli post litem contestatā fm Ab. Sed quid diceres de clerico seculari. concludas q licet malefaciat assumendo officium procurationis tamen in eo dicitur sicut in multe secundū doc. Et pro declaratione predictorū videlz Bar. in dic. l. licet. C. eo. in. l. pomponius. §. rati. ff. eo. in. l. eleganter §. si quis. ff. de cōdi. indebi. Si agit de crimine et ciuiliter sunt circūstātie exprimēde in libello. vt est tex. in. c. tue. et adde Bar. in. l. pretor edixit. ff. de iniu. in. l. inde neratius. ff. ad le. aquil. et. l. ite3. exigit. ff. de dolo. in. l. viro. ff. solu. ma. in. l. j. ff. de eden. et ibi p mod. in. l. edita. C. de eden. Et concludit Bar. q vbi agitur ciuilr aliq actiōe que infamat siue de iure siue de facto debet exprimi tempus et locus. Et i dictis locis Bar. allegat hūc tex. qui tñ tex. non videtur probare cū loquatur d crimine adulterij: qd est mere criminale. Et dum dictus est q exprimēde sunt circunstantie in libello. als non procederet. l. libellorū. ff. de accu. intellige de substantialibus vt ibi. secus est in aliis circunstantiis. procedit ergo libellus accuso te q percussisti me cū ense: etiam si nō dico in qua parte corporis: et et si non exprimo esse sanguinis effusionem: et poterit postea in processu declarari: ita dicit notabiliter Bar. noster i. l. si preses. ad fi. ff. de penis. et facit qd notat glo. in. l. j. §. si quis argentū. ff. d positi. Nota glo. ij. in fi. cui adde glo. iiij. q. iiij. §. aliquando. et de pena impo nenda marito si non probauerit. est glo. i. c. publico. xxxij. q. j. In hoc c. tue. tangunt doc. vnam notabilez et quotidianam questionem. Nunquid punitus in foro ecclesiastico possit accusari de eodem delicto in foro ciuili presupposito q illud delictum sit mixti fori. Et in ista materia est tex. multum singularis i. c. felicis. de penis. in. vj. qui videtur probare q sic. et Abb. hic adducit vnam pulchram dist. Jo. an. i d. c. felicis. et illem approbat. Dicit enim q si per diuersas leges imponūtur diuerse pene pro eodem delicto omno separate. et impositio vnius non tollit aliam. pro quo tex. in. l. qui sepulchra. C. de sepul. vio. et in dic. c. felicis. Si autem pene non sunt omnino diuerse: vt quia vna lex imposuit penam centum florenorum. alia mille. et tunc si accusatio tendit ad vindictam. et tūc ex quo semel egit vno modo nō potest agere alio modo. secus si accusatio concernebat interesse proprium: rem familiarez tūc procedit id quod habetur in. l. j. ff. vi bono. rap. Si autem pene

sunt omnino similes: ut quia quelibet lex imponit penam centum florenorum. tunc non refert que pena imponatur cum sit eadem. Et adde in hac materia Abba. in dict. c. j. de offi. ordi. in c. de causis. de officio delega. in c. cum sit. de foro competen. Bald. in l. placet. C. de sacrosan. eccle. in l. si quis in hoc genus. C. de epis. et cleri. Et ego ultra alios quero si aliquis fuit punit⁹ pro simplici vulnere. an postea possit puniri de qualitate de qua non fuit actum ut puta super cicatrice. de quo per Bart. in l. senatus. ff. de accusa. in l. si ut certo. §. si duobus. ff. commoda. qui tenuit quod sic. Sed tene opinionem contra Barto. quia magis communiter docto. videntur tenere contrarium. Querunt etiam in hoc. c. docto. nunquid coram iudice ecclesiastico possit accusari uxor de adulterio criminaliter. et glo. j. in dict. c. tue. videtur tenere quod sic et cum ea multi doct. licet Inno. teneat contrarium. Abb. tenet glo. et ad istum text. respondet quod procedebat olim secundum antiqua tempora. nam quia imponebatur pena ultimi supplicij. non poterat agi coram iudice ecclesiastico. quia non imponit hanc penam. c. sententiam. ne cleri. vel mona. Sed hodie cessat ista ratio secundum Ab. sed ego dubito de hoc quia forte ius aucten. fuit ante istam decretalem. Et adde quod glo. tenet idem in c. gaudem⁹. de conversi. coniuga. quod ista. sed ibi Ab. dicit quod ista lectura glo. non est communis: et pro opinione contra gl. est optim⁹ tex. i. c. rex dz. xxxij q. v. de quo etiam per Ab. in dic. c. gaudemus. Et nota quod licet marit⁹ possit accusare criminaliter uxorem de adulterio. secus est in uxore: que non potest accusare maritum. ut in l. j. C. de adul. in c. publico. xxxij. q. j. et ibi per glo. et assignatur ro: quia vir est caput uxoris non econtra. Item maius preiudicium generatur marito ex adulterio uxoris propter dubium prolis: quam uxori ex adulterio mariti. sed ista ratio non multum viget iudicio meo quia non procedit in muliere sterili vel sene. ¶ Nota quod si procurator absentat se de certo loco principaliter pro negocijs suis: licet in consequentiam etiam tractet negocia domini non potest repetere expensas quas fecit in eundo vel etiam stando: nisi quaten⁹ fuisset pro negocio dumtaxat sibi iniuncto. tex. est notabilis in c. cum pro cau. Et ista materia ponitur ibi an et quando procurator possit repetere expensas. Sed quid si procurator incidit in latrones dum iret pro factis domini et fuit spoliatus: vel infirmitate fuit in itinere oppressus. Dicas quod non potest domino tales impensas imputare. text. habes nota. in l. inter causas. §. non omnia. ff. manda. quia hec sunt extrinseca a mandato. et potius imputanda casui fortuito. Et adde questionem positam per Bar. in l. si servus. cois. §. quod vero. ff. de fur. et in dic. §. non omnia. quia querit quid si legatus missus ad aliquem principem sit in itinere spoliatus. an mittens teneatur emendare damnum. Et in ista materia distinguit Barto. quod si illa legatio fuit affectata non tenetur mittens. et idem si portauit res non necessarias: sed ad pompam: sec⁹ si solum portauit res necessarias. adde etiam notata per Bal. in c. j. an agna. vel filius. ubi querit de vasallo qui cum iret ad servitia domini fuit spoliatus de iure non tenetur dominus dicit Bal. sed diceret⁹ dominus benefaciet compatiendo sibi et cetera. Et pro intellectu glo. in verbo propter hec. vide notata per Bar. in l. item tamen. §. in hac. ff. iudi. sol. ubi eleganter declarat an et quando defensor repetat expensas et l. i. §. j. C. de neg. gest. ¶ Nota quod scholares faciunt universitatem approbatam ut probatur in tex.

ita potest certificari per iudicem. Et sicut admittitur in tali casu petitio incerta quia pars potest probabiliter dubitare quos et quot expensas faciet in futurum. ergo etiã potest sequi sententia generalis. Et ex hoc habes cautelam vt in libello petas expensas factas et que fiunt in futurum: et admittitur hec petitio in certa ratione predicta. Et nota secundum Abb. quod multũ valet petere expensas in libello. quia licet iudex possit cõdẽnare ex officio sine petitiõe. l. ediles. §. itez sciendũ. ff. de edili. edic. tñ si iudex nõ ꝯdemnat vbi nõ fuerunt petite non tenet resarcire de suo. l. iiij. §. hoc autẽ iudiciũ. ff. de dã. infec. sm Ab. Et tu allega aurigã nr̃z Bar. in. l. ꝓperandũ. §. si autẽ. C. de iudi. in. l. fi. C. qñ ꝓuo. l. l. nõ ꝗdd. §. j. ff. de iudi. l. l. j. §. si curatores. ff. de mag. cõue. ¶ No. ex. c. petitio. et ex ibi notatis ꝑ Hosti. quod nõ ĩficit mãdatũ ꝓcuratoris qñ dr ꝯstituo te factorẽ meũ. vel asinũ meũ. dũmõ cõstet per alia verba quod dat sibi potestatem agendi et defendendi. seu quod voluerit eum constituere procuratorem suum. Et idem dicit ipse dicendum est de iure ciuili. quia non debemus stare in verbis. Et nota ex intentione doct. vnam pulchraz limitationem. Tutor seu curator non dant procuratorem ante litem contestatam sed actorem cum decreto iudicis. l. neqꝫ. C. de ꝓcu. hoc non procedit in beneficiato qui cõstituit procuratorem ad agendum a principio sine alterius superioris auctoritate vel licentia. quod est notabile. et ratio est quia potestas beneficiati est amplior quam potestas tutoris. glosa ẽ notabi. v. quest. iij. in. c. fi. Et nota vnum pulchrum dictum doct. aliquis constituit procuratorem ad litem contestandum. et vt in consecutiuis constitueret alium procuratorem. quod poterit iste ꝑ se totam litem agere considerata potius intẽtione quam vbis. nã voluit istũ preferre aliis. vnde ꝑ illã clausulam voluit eum exonerare vt nõ teneretur ꝑ se prosequi. qd est notabile. ¶ Tu legista scis quod habes textum in. l. qui in carcerem. ff. quod me. cã. Et de iure canonico addas textum in. c. accedens. hoc co. tit. quẽ text. cõmenda memorie quod ísq̃ tenet aliquem restituere libertati non liberatur ab obligatione simpliciter illũ relaxãdo in suo territorio. Sed dꝫ illũ facere secure ꝓduci extra territoriũ suum ad locum vbi possit secure morari. Et adde Bar. l. l. j. §. j. ff. de acqui. re. do. vbi dicit Fuit aliquis captus in ecclesia. pronunciatur relaxãdus libertati proprie. dimittis eum ire parũ postea capis eum an videaris satisfacere. certe non dicit Bartho. quia debet esse libertas talis quod difficilis sit eius persecutio: et Bar. in l. presenti. C. de his qui ad eccle. cõfug. Et vide Bartholum in hac materia in dicta. l. qui in carcerem et in. l. qui neqꝫ. ff. de verbo. signifi. et facias quasdam conclusiones.

¶ Quarum prima est ista. si aliq̃s est captiuus apud hostes cum perdiderit libertatem non potest neqꝫ testari neqꝫ aliquem actum facere vt liber homo. l. eius. ff. de testa.

¶ Secunda est cõclusio. si aliquis detinetur iniuriose in priuato carcere et facit aliquem actum potest postea allegare metum et facere actum rescindi. dicta. l. qui in carcerem. sed cum alio potest contrahere et potest testari. ¶ Tertia est cõclusio. si aliquis detinetur in carcere publico iuste et sit damnatus ad mortem non potest aliquid facere tãq̃ liber. qꝛ est effectus seruus pene et bona sua deueniũt ad succedẽtes ab intestato sm dispositionem auctẽ. bona dãnatoꝝ. C. de bo. prescrip. Et notat l. l. q̃ vltio. ff. de pe.

251

⁊ talis non potest etiã ad pias causas disponere. dic. est singu. Ioan. an. in. c. ij. de vsu. in. vj. de quo dict. exultat Abb. in hoc ca. accedens. ¶ Quarta ẽ conclusio. ꝙ si non est damnatus sed est in carcere ad tẽpus. tunc potest cõtrahere ⁊ alios actus agere etiam cum illo ad cuius petitionem detinetur in carcere. Et adde vnum dictum singulare Ange. in. l. nemo carcerem. C. ꝺ exacto. tribu. li. x. vbi valet ꝓmissio facta per illum qui est in carcere. etiam priuato quãdo redimitur ab hostibus. Et ideo consuluit elegãter Roma. in consilio. ca. xvj. ꝙ stãte statuto quo prohibetur minores posse contrahere nisi seruata certa solẽnitate poterit ꝯtrahere sine solennitate si se redimat ab hostibus ¶ Pro intellectu glo. fi. ⁊ eorum que ibi dicuntur per doct. Dicas breuiter ꝙ si simpliciter est datus procurator ad agẽdum. videꝭ etiã datus ad defendenduꝫ. glosam habes notabilem in. l. mutus. §. pena ff. de ꝓcu. Et ibi vult Bar. ꝙ etiã si procurator est cõstitutus a domino tantuꝫ ad agendum. tamen admittitur ad defendendum. licet nõ vi mandati. Potest tamen eum defendere tanꝗ̃ quilibet defensor ꝓstita cautione de iudicato soluẽdo Et nota ꝙ Bar. ibi dicit ꝙ nõ posset obijci illa exceptio ꝙ mandatuꝫ non valet sed posset peti a procuratore ꝙ defendat: ⁊ si non defendat potest peti ꝙ remoueatur nõ quia non habuit mandatum. sed quia nõ defendit. ¶ Nota ꝙ in capitulo. dilectus. reuocatur in dubium. numquid sufficiat prima vice citare ꝓcuratorem. ita vt contumacia procuratoris noceat domino absenti. intelligendo quando dominus põ cõmode citari. de quo per legistas in. l. iij. C. eo. Et non intelligas qñ procurator vult respondere qꝛ valebit iudicium. Sed dubium est nũquid ipsius contumacia noceat domino qui non fuit citatus. Et concludit ſm theoricam glo. in. c. causam. de do. ⁊ contu. vt semper a prĩcipio citetur dominus si commode citari potest. Sed in defectum domini est recurrendũ ad procuratorẽ. cũ qua theorica trãsit Bart. in dicta. l. iij. ⁊ placet Ab. de quo etiã ꝑ Bar. in. l. ꝗ̃uis. ff. de dam. infec. ⁊ vbi vult ꝙ ad plenum preiudicium contumacia procuratoris non noceat domĩo. Nota tñ ꝙ si dñs citatus constituit procuratorẽ ꝗ cõparuit ⁊ assumpsit in se litem demũ citatur dñs ad aliquem articulũ ⁊ non procurator dñs non teneꝭ comparere. Bar. in dict. l. ꝗ̃uis. in. l. j. C. ꝺ sen. ſm Ab. Et tu adde Bar. in. l. procuratoribus. C. de procur. in. l. furioso. ff. de re iudi. in. l. mutari. ff. de procu. Ab. in. c. sepe. de appel. quod tamen limita per text. notabilẽ ⁊ ibi per doc. in. c. si quem. ꝺ procu. in. vj. Limitat etiaꝫ Ab. hic nisi ex causa citeꝭ dñs qꝛ iustior est ꝗ̃ ꝓcurator ⁊ citatur vt veniat ad respondendũ positionibus. l. fi. C. eo. quod est notabile. Et nota ꝙ ꝑ glo. ⁊ doct. in dicto cap. dilectus. tractatur an ⁊ quãdo debeant dari inducie procuratori ad consulendũ dñm. Et nota vnũ dictũ ꝙ vbi fuit citatus dominꝰ specifice ad certaꝫ causam. tunc non debet habere ꝓcurator inducias ad cõsulendũ dominum an velit cedere vel contendere. nec etiam ad respondendũ super meritis cãe. qꝛ a prĩcipio debuit dñs instruere ꝓcuratorẽ. hoc tamen limitat Hostiẽ. nisi emersit aliquod nouuꝫ quod dñs non potuit cogitare. Solet dubitari an cõsuetudo possit abbreuiare inducias ꝗ̃ dantur condemnatis ad soluendũ. ⁊ tu habes glosam singularem ꝙ sic. ĩ dicto capitulo. dilectus. in glosa fina. ¶ Scias tu canonista ꝙ ꝑ glosam ⁊ doct. tractatur in capitu-

lo.constitutis.an et quando marit⁹ possit agere pro iuribus vxoris. et accipe has breues conclusiones.

¶ Prima est ista. in bonis datis in dotem marito ipse agit nomine suo quia dominium datis transit in maritum.l.doce.C.de rei ven. imo de illis non potest vxor elemosinā facere.glosa est notabi.sm Ab.in.c. qd deo.xxxiij.q.v.cui adde Bart. in.l.j.ff.re.amo. ¶ Secūda est cōclusio in bonis parafrenalib⁹ que habet vxor vltra dotē et tradit marito non in dotem. et in istis censet maritus procurator. et potest agere non prestita aliqua cautione. de quo per Bar. in.l.maritus.C.eo. quia tradendo bona videtur illum procuratorem constituere.sicut qñ tradit instrumenta.vt est textus iūcta glosa notabili in.l.fi.C.de pac. conuen. ¶ Tertia est conclusio. in bonis que retinet vxor apud se nō censetur maritus procurator: sed potest agere ad instar coniuncte psone. et tenetur cauere de rato sicut cōiuncta persona.l.maritus.C.eo. Si tamen in istis bonis vxor constituat maritum procuratorem.in aliquibus bonis. in aliis non poterit agere tanq̄ coniuncta persona. vt tenet glosa hic.et glo.et Bar.in dicta.l.maritus.et Ab.hic.argumento.c.nonne.de presump.et cōiuncta persona non admittitur contra voluntatem coniuncte.l. pomponius in fi.ff.eo. Tu scis q̄ de iure ciuili nemo potest alteri stipulari.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verbo.obliga. Sed quid de iure canonico diceres.glo.tenet idem in dicto.c.cōstitutis.cui adde glo.in.c.si cautio de fi.instru.sed in contrarium Ab. allegat glosaȝ in capitulo.quotiēs cordis.j.questione.vij.que dicit q̄ de iure canonico teneor si promitto tibi dare alteri certum quid: et licet aliqui intelligant illam in causa pia. Dicit Abbas q̄ non est verum. et approbat glosam quando verba obligatoria diriguntur in p̄sentem.cum etiam de iure ciuili oriatur naturalis obligatio: sed de iure canonico potest agi. vbi est orta obligatio naturalis.capitulo p̄mo. de pactis. Et de ista glosa per Abbatem in prohemio decre.et ibi videtur tenere contra eaȝ nisi quādo iuramentum intercessit. Sed tu dicas q̄ illa glosa loquitur q̄ verba executiua sunt collocata in personam absentis. vt si dicatur promittis mihi q̄ dabis titio decem.q̄ casu etiaȝ de iure ciuili valet talis stipulatio si interest stipulantis. vt notatur in dicta.l.stipulatio.§.alteri. si autem non intersit non valet: sed assumit vires si postea incipit interesse. vt quia paciscens succedit illi cui pactus est.vt notant cōmuniter doctores in.l.j.ff.de pac. in dicto.§.alteri. Salice. in.l. pacto.successorum.C.de pact. ¶ Nota glosam penultimam.q̄ in condēnatione expensarum debet precedere taxatio et iuramentum partis

¶ Sed queritur quid si iudex condemnat non facta taxatione.dic q̄ condemnatio non valet: postquam ius dat certam formam.dictum est singulare Antho.de bu.in dicto capitulo.constitutis. secundum Abbatem ibi.in fi. ¶ Nota glosam primam in capitulo.mandato.q̄ procurator.rei quantamcunq̄ constet de mādato debet cauere de iudicato soluendo nisi dominus fideiusserit pro eo sub obligatione bonorū: et ita de facto seruatur.de quo in.§. si vero. institu.de satisda.et hoc qñ ipse procurator potest prestare reȝ que petitur.sed si non potest prestare.vt q̄ petitur res possessa a dño tunc debet etiam prestare cautionem de ratihabitione secūdū Ab. Et adde notata per Bar.in.l.nō solum.§.qui alieno.ff.eo. Et nota etiam ex glosa q̄ iste cautiones

cum sint dilatorie exiguntur ante litem contestatam quod limita nisi procurator interueniret post litem contestam.l.ij.C.de consor.eius.litis. Nota glosam in ver. reuocato quia vult q ad nullitatē iudicij sufficiat reuocationem peruenisse ad noticiā iudicis vel aduersarij. Nō ergo requiritur noticia vtriusq. et cum ista glosa transit Abb. vide q dicta sunt in dicto.c.in nostra. Sz dubitatur quid si procurator sit reuocatus tacite per mortē dñi.nunquid tenebit iudicium postea agitatum cum procuratore si iudex vel aduersarius non fuit certificatus d morte dñi. et Bartho.in.l.si procuratorem.ff.eo.dicit q iudicium sit nullum.quem sequitur Ab. intellige tamen nisi lis esset contestata: quia tunc cum res non sit integra non reuocatur mandatum.§. recte insti.manda.glo.in cle.fina. de procu. Hoc tamen per text.singula. in in.l.si defunctus.ff.eo. vbi dr q si dñs cauit pro pcuratore suo sciente.q tunc nō reuocatur mandatuz post mortem dñi.quod est singulare.quia hodie communiter in procuratorio domin⁹ fide iubet pro pcuratore suo. Et adde Bar.in.l. si pecuniam.circa princi.ff.de condi. ob cau.quia allegat dict.l.si defun Et in.l si ante acceptum.in princi. ff.iudi.sol.hoc tamen non procedit in reuocatione expressa: quia tunc res non desinit esse integra per satisdationem:quia satisdatio est qd propriatorium ad iudicia: et propatoria non faciunt rem desinere esse integram.dic.l.si pecuniam. adde etiam Bart.in.l.ante litem.ff.eo. Et nota q in dicto.l.ante litem. et in.l.post litem.habetur q ante litē cōtestatā potest libere reuocari pcurator a dño.secus post litē cōtestatā.quia nisi cā cognita postq est effectus dñs litis. Et nota sm docto.q non sufficit iudicem vel aduersarium aliunde sciuisse reuocationē.sed debet reuocans certiorare iudicem vel aduersarium ne det aduersario materia malignandi et prorogandi iudiciuz. Et nota ex.c. constitutis.q contumax potest condēnari in expensis absq alia citatione. Et vide que dicta sunt in rubri.de iudi. ¶ Nota q procurator potest constitui et ad presentes lites et futuras.capitu.non iniuste. Et Abbas addit dictum notabile Speculato. q si sit simpliciter constitutus intelligitur constitutus: et ad presentes et ad futuras. Sed dicas tu q Abb.non aduertit q glosa et Bar.tenent contrariū in.l.omnium.ff.de procu.et in.l.damni.§. si is qui.ff.de dam.infec. Dicas tamen q communiter tenetur contra Bar.vt dicunt moder.in dicto.§. si is qui. Hoc tamen singulariter limita nō procedere in actore p tex. singula.in.l.item eorum.§.sed si ita ff.quod cuius.vniuersi.no.quia debet interuenire iudicis decretum quod non trahitur ad futura. Si tamen tu velles tenere opinionem Bartholi que non est contemnēda propter auctoritatem glo.limita illam vt non procedat quando nulle lites essent presentes.quia tūc trahetur ad futuras.vt talis constitutio aliquid operetur sm moder. in dicto.§.si is qui. Adde etiam Bal. in.l.quod dicitur.ff.de tute.qui tenet opinionem Bartho.et sic videtur q ista sit potius cōmunis opinio Et idem vult Bart.in.l.de his.ff. de arbi. Et ibi est textus.q compromissum simpliciter factum non porrigitur ad lites futuras. ¶ Et Bartholus in.l.j.ff.de ferijs.dicit q renunciatio feriarum simpliciter facta trahitur ad indictas non ad indicendas nisi dicatur. Probat etiam textum in dicto capitulo. nō iniuste.q per dationem secundi pcuratoris est reuocatus primus.

concordat tex in.l.si quis cum procuratorio.§.fi.ff.eo. qd itellige an lit.ptest.qz post li.ptest.non pot est reuocari sine cause cognitiōe. Probat etiam notabiliter text.in dicto c.non iniuste.q mandatum factum procuratori super certa lite non extinguitur ex toto per sententiam procuratore volente prosequi in causa appellationis.licet non compellatur.tenetur tamen appellare.adde notata per Bartholū.in.l.inuitus. C.eo.z ibi dicit q aliud est in causa restitutionis. Item secus in sententia interlocutoria. quia tenetur illam prosequi. De quo per Bart. in dicta.l.inuitus.z in.l.cum procurator.ff.de ope.no.nunci.quod tamen limitant moderni in dicta.l.inuitus. nisi causa appellationis esset tractanda in loco longinquo.

Per glosam.j. z docto. tractatur an minor possit esse procurator pro extraneo in iudicio. Et communiter concluditur q non etiam si non opponatur z iudicium esset nullum.licet aliqui velint q teneat iudiciuz si nō opponatur. Sed Ab.alle.theoricā Bar.in.l.filiusfamilias.§.veterani.ff.de procura.q vbicūqz aliquis nō potest esse in iudicio nec pro se nec pro alio nō valz iudiciū.etiā si non opponatur. Adde tu etiam Bar.in.l.minor.ff.eo.Bar.tamen tenuit contrariuz in.l.exigendi. C. eo. Sed tu tene primam opinionē est tamen casus singularis in quo minor potest esse procurator in dic. l.exigendi. Nota ex glosa.ij. q tacens non habetur pro consentiente immo pro contradicente. vt in tex. allegato in glo. Limita tamen hoc per text.in cle.j.eo.ti. Nam si scienter quis recipit instrumentum in q constituitur procurator videtur tacite se obligare an illud officium vt ibi ē text9 notabilis. Ex quo Ab. colligit bonam theoricaz q vbi qs vltra taciturnitatem facit aliquem actuz qui videtur venire ad approbationem actus illius. videtur tūc tacite cōsentire. Bar.in.l. quo eim ff.rem ra.ha. Et Ab.allegat text. in.l. si filius.ff. ad macedo. Et tu adde Bartho.in.l.titius.ff.de cōsti.pe.in.l.cum tabernam.§.idez q̄siit.ff.de pig. Et notetis vnaz cautelam q vbicunqz ad aliquem diriguntur litere in quibus continetur aliquod preiudiciale. quod faciat protestationem in contrarium. aliter legens z tacens videretur consentire. Et ē cautela in fauorē mittētis q fiat pn̄tatio in pn̄tia testiuz qui sciant tenorem lrarū ztestes ibi stent. Et nota vnum dictū notabile q si aliquis producit scripturaz contra me in qua dicit me sibi obligatum q licet nihil opponā ꝯ eā.tn̄ nō videor approbare.vt p Bal. notabiliter in.l.fi.C.si cer.peta.in.l.si ex cautione.in.iiij.q.C.d nō nu.pe. Moderni in dic.l.quo eim. in additionibus ad Bar. Abb.hic format questionē notabi.dati sunt duo pcuratores in solidū ad negocia.nūqd vnus possit exigere debitū ab alio. Et adducit notata p Bar.in.l.qui proprio.§.fi.ff.eo.z trāsit cum sua distinctiōe. Et ex dicto Bar. ifert Ab.q si sunt duo executores vltime voluntatis potest vnus exigere ab alio. Et ibi dicit Bart. q si sunt dati duo procuratores in solidum ad exigēdum tn̄ vnus potest ab alio exigere. Secus si haberēt mandatū vniuersale. licet secus sit in tutoribus z executoribus vltimarum voluntatum. de quo ibi per Bar. Solet dubitari nunquid plures litigantes super eodē si sunt actores vel rei teneantur cōstituere vnum procuratorē. vel quilibz possit dare suuz. Et concludit Ab.sic. q vbicunqz obligatio habuit a principio origine in persona vnius licz descendere postmodum ad plures tunc tenentur isti agere vel defen

253

dere se per vnum procuratorem. Si autem obligatio est originata in persona plurium tunc quilibet potest pro iure suo dare procuratorem. Et tu adde Bart. in l. si quis. cum procuratorio. §. vnius. ff. eo. in l. iam tamen. §. si in plures. ff. iudi. sol. Et nota ex textu iuncta glosa fi. q procurator tenetur appellare vel denunciare domino si iusta causa eum excusat. licet dominus sciat sententiā latā contra procuratorē. Et ibi vult glo. q propter inopiam excusatur procurator si non appellauit q intelligit Ab. qñ non appellauit viua voce incontinēti: sed oportet postea q appellet in scriptis. Sed tu vide Bar. in l. inuitus. C. eo. et ibi ostēdit q text. allegatus in glosa loquitur in alio casu: et ibi videt velle q propter inopiam non excusetur si non appellauit. Et nota q si procurator est datus ad certam litem videtur tacite mandatum vt appellet ne lis pereat per transitū in rem iudicatam. vt probatur in hoc. c. non iniuste. sed non tenetur appellationem finire. Secus si esset datus procurator generalis. puta ad omnes causas et lites tunc tenetur appellare et appellationem prosequi. et sic habes limitationem ad hunc textum. Negociorum tamen gestor qui vniuersaliter procurat negocia tenetur appellare et appellationem prosequi. ¶ Nota ex capitulo fina. q presidentes excōmunicati non possunt eorum officium exercere durante excommunicatione. et actus in quo officialis excommunicatus prestitit auctoritatem est ipso iure nullus. Et nota ex dic. c. fi. regulam. et tres casus exceptos a regula. Regula igitur notabilis est ista. q actus gestus ab vniuersitate in qua fuerunt aliqui inabiles. etiam si sunt presidentes nō inficitur propter interessentiam illorum inabilium. valet ergo actus gestus collegialiter ab abilibus et inabilibus. Et sustinetur actus propter abiles. quod alibi non ita bene reperitur fm Abba. Fallit primo quando inabiles maxime presidentes sunt expressi in ipsa dispositione actus. Fallit secundo quando actus fuit gestus ab vniuersitate inabilibus interponentibus auctoritatem tanq̄ maioribus et principalioribus. Tertio fallit quando vniuersitas scienter admisit inabiles ad agendum actum simul cum eis. intelligendo de illa inabilitate quam abiles remittere non possunt vt est vicium excommunicationis. Et ratio regule est. quia actus geritur nomine vniuersitatis. ius vero vniuersitatis residet penes abiles. etiam si esset vnus solus. vt notatur in capitulo. gratum. de postula. prela. ¶ Et inabiles non sunt de vniuersitate. hoc tamen limita non procedere quando ius vniuersitatis esset perpetuo trāslatum in presidentem. ita q potestas esset apud presidentem iure proprio tūc non valet actus. ex quo presidens esset excommunicatus secundum Abbatem. Limita etiam non procedere quando actus explicatur a singulis non nomine collegij. quia tunc si aliquis est inabilis non valet actus ex quo abilis et inabilis exercent actum indiuiduum et inseparabilem. c. cum super. de offi. deleg. l. pedius. ff. de arbi. Et nota circa secundum casum exceptum a regula fm Inno. q siue auctoritas sit necessaria siue non. ex quo isti de vniuersitate voluerunt constituere sindicum auctoritate illorum non valet actus. ex quo illi erant excōicati. q̄ si isti non intēderēt explicare actū sine illorum auctoritate. quod est valde notabile. ¶ Ex quo infertur q si in actu in quo de iure non requiritur auctoritas fuit postulata auctoritate ab illo qui non ha=

debat potestatē illam interponēdi non valet actus. Et ratio est quia deficit voluntas constituentium sine illa auctoritate. ¶ Et ex hoc colligitur limitatio ad iura que dicunt ꝙ in constitutiōe sindici quē facit vniuersitas. non requiritur superioris auctoritas. de q̄ per glo. ꝛ Bar. in. l. actor. ff. rem ratā habe. Rector tamen ipsius vniuersitatis debꝫ interesse ꝛ consentire cum sit caput ipsius vniuersitatis ſm Inno. Et adde Bar. in dicta. l. actor. qui sequitur dicta per Innoc. hic. Limitat tamen ibi Bar. nisi constituatur sindicus seu actor in re ptinente in vniuersitate ad superiorē. Et nota ex his que habētur in glosa. ſ. ꝛ per doct. ꝙ litere impetrate ob excommunicato sunt ipso iure nulle siue excommunicatio esset publica siue occulta. ex quo probari potest. siue impetrauerit nomine ꝓprio siue alieno. de quo in. c. ſ. de rescrip. in. vi. Nec fit differentia isto casu inter publicum ꝛ occultum. qꝛ illa differentia fit in his que geruntur ratione publici officiꝭ. Sed in his que geruntur iure priuato non est differentia inter occultū ꝛ publicum quo ad actus validitatem. vt est dictum sing. Inno. in. c. cum dilectus. de consue. Nota qꝛ glosa fi. vult ꝙ vnus de vniuersitate potest impetrare literas pro vniuersitate tanꝗ coniuncta persona: ꝛ sic sentit ꝙ iura loquentia ꝺ personis coniūctis verificentur etiam in cōiunctione ciuili: sed videtur magis cōmuniter teneri contrariū. ¶ Vltimo quero testator dedit formam distributionis inter paupes cū cōsilio prioris predicatorum. executor fuit negligens succedit eꝫs an debeat seruari illa forma cōsilij. ꝛ video ꝙ sic. dictuꝫ est notabi. Bal. in l. si puellam. C. si manci. fue. alie. vt manu. per notata per glos. ibi.

De procuratoribus in. vi.

Procurator datus post litem non substituit. glosa est capitulo. ſ. in ver. ab eo. Delegatus ab inferiore a principe etiam post litē contestatam non subdelegat. glosa est in ver. procurator. Habens potestatem subdelegandi licet sit delegatus ab alio ꝗ a pricipe potest subdelegare. glosa est in dicto capitulo. in ver. substituendi. Si tu vis scire aliquas differentias que sunt inter procuratorem ad iudicia ꝛ negocia. vide text. cum glo. in ver. deputare. in dicto capit. ſ. Et nota ꝙ textus in dicto ca. allegatꝰ semp ꝙ laicus potest esse ꝓcurator ad agēdum ꝛ defendendum in causis spiritualibus. Et ratio ē qꝛ ꝓcurator non tractat causas spirituales suo nomine quasi ius in eis habeat.
¶ Nota ꝙ ꝓcurator potest reuocari libere añ litē ꝯtesta. post autē nō sine causa. c. ꝗuis. ꝛ de iure ciuili habetur in. l. ante litem. in. l. post litem. ff. de procu. Etiā ille q̄ non est inimicuꝫ capitalꝰ potest dici suspectus. glo est ī. c. ꝗuis. in ver. inimicū. An dñs reuocat procuratoreꝫ an reuocatio debeat peruenire ad iudicem vel aduersarium disputat. glosa multum notabilis in dicto. c. quamuis. in ver. reuocari. ¶ Nota ꝙ procurator habens mandatum ad substituendum si substituit ꝛ mādatum suscepit non potest reuocare. licet etiam non sit vsus mandato. ca. is qui. ꝛ ratio ſm glo. qꝛ substituendo functus est officio suo.
¶ Nota glo. fina. ꝙ delegatus ab inferiore ad vniuersitatem causaꝝ potest vnam causam subdelegare.
¶ Nota text. in. c. q̄ ad agendū. an ꝛ qñ ꝓcurator possit facere illa q̄ exigūt speciale mandatū ꝛ vide ibi glo. in ver. ꝯcessa. Multi casus requirunt speciale mandatū numerati p glo. in dic. c. q̄ ad agendū in ꝟ. vel pacisci. quaꝫ ꝑ notabili allegat Abb. in cap. nonnulli. §. sunt ꝛ aliꝗ.

de rescrip.in.c.corã.de resti.in integrum.in.c.petitio.de pcu. ¶ Nota tria que colliguntur ex.c. q̃ generaliter q mandatũ gñale ad negocia extendit ad iudicia. Et adde Bar.in.l.sed si vnus §.procuratorem.ff.de iniurijs. z filiusfamilias potest esse procurator sine patris psensu. z q pcurator ad iudicia dz esse maior.xxv.annis. Nota glo.in §.expiri:qr ponit p dfendere:z adde glo.i.l.j.C.d testi.vbi ponitur defendere pro agere. ¶ Si tu vis scire quando dantur plures procuratores an vnus possit admitti sine alio.vide tex.in.c.si duo. Nota glosam in ver.simil.q dãdo scdz procuratorem reuocatur primus. etiam si scds nolit acceptare mandatum reuocetur primus. ¶ Si electus pñtata sibi electione renuit consentire adhuc electoribus in eadem voluntate manentibus poterit consentire.glosa est in capitu.licet.in ver.placebit.z hoc argumẽto illius textus:qui loquitur de pcuratore. ¶ Nota q si dominus p se tractat causam vt non assistat videtur reuocare procuratorem.tex. est in capitu.si quem.nisi protestetur. Et ideo glosa notabilis ibi in ver.manere.dicit q protestatio saluat quod als sine protestatiõe perderetur. ¶ Nota q ad contrahendum matrimonium procurator debet habere speciale mandatum.textus est in.c.fi. Et nota ibi glosam in ver.speciale. q requirit expressio certe persone. de qua glosa per Abba.in.c.in causis.de elec.in.c. coram.de resti.in integ. Dominus potest reuocare procuratorẽ.lz iurauerit non reuocare.glosa est fin. in dicto.c.in ver reuocat⁹. ¶ Ultimo quero testator reliqt ecclie centum vt inde fundũ emat.emit z tãdem vult vendere.an possit. Et respondeo q non. intelligitur em̃ vt perpetuo possideat.tex.habes notabilem in.l.Titio.in prin.ff.de cõdi.z demon.sm Bal.in.l.fi.C.de pactis inter emp.z ven.

De procuratoribus in cle.

Procurator potest constitui etiam p literas priuatas.text. est in cle.j.iuncta glosa in ver. vel literis. Recipiens literas continẽtes aliquid sibi preiudiciale sciẽter facit sibi preiudicium. videtur enĩz recipiendo consentire.glo.in dicta cle.in ver.sciẽter.z in ver. assensuz Nota glo.in ver. protestatione. q iuuat protestatio quando nõ est cõtraria facto. Nota glosam in ver. cogi precise.quia ponit casus in qbus pcurator cogitur precise. Nota textũ in cle.non potest.q sub generalitate non veniũt grauiora vel maiora. Ad opponendum crimina vel defectus contra personas eligentium vel cõtra formam electionis non requiritur speciale mandatum. glosa est in dicta clementina. non potest.in ver.in personam. Ecclesia non restituitur ad proponendum crimĩa vel defectus que infra terminum sibi prefixum neglexit. glosa est in dicta cle.in ver. grauiora. Procurator habens mandatuz ad iurandum in animã domini sine culpa constituentis non obligat cõstituentem ad periurium.glo.fi. in dicta cle.non potest. ¶ Appellatione religiosi comprehenditur quilibet religiosus.glosa.j.in clementi. religiosus. ¶ Prelatus potest esse procurator alterius prelati sine alicuius licentia. vt in eadem glosa. Contra religiosos procurantes alterius negocia sine licentia sui prelati. potest etiam excipi post litem contestam.glosa est in dicta clemẽ. in ver.suscipere. Ubicunqz potest per se esse in iudicio sine superioris licentia poterit alium substituere sine superioris licentia.glosa est in dicta clementi.in ver.consti-

tuere. An et quando inabilis possit alium substituere, habes glo. in dic. cle. in ver. commissum. ¶ Nota textum. in cle. fi. quod per obitum rectoris ecclesie: vel prelati est reuocatus procurator etiam quo ad cepta. ¶ In iudicijs dicitur res esse integra ante litem contestatam. In negocijs antequam fecerit aliqua preparamenta. glos. est in dic. clemen. fi. in ver. pro ecclesia. Mortuo eo qui dedit vicarium expirat officium vicarij. si autem non moritur: sed excommunicatur suspenditur officium vicarij. glosa est in dicta. clemen. fi. in ver. contestata. ¶ Si prelatus qui constituit procuratorem excommunicatur. eius procurator non potest agere. vt in ea. glos. que etiam vult quod mortuo prelato qui compromisit finitur compromissum. ¶ Ultimo quero: res non potest prescribi propter defectum solemnitatis: vel etatis. an tale vicium noceat quo ad fructus habenti bonam fidem. Et respondeo quod non. glosa est notabilis in. l. si contra. C. si quis igno. rem mi. que glosa dicit: quod quo ad fructus iuris ignorantia malam fidem non inducit.

¶ De plus petitionibus.

Uia plerumque in iudicijs plus petitur quam debeatur: ideo fuit posita hec Rubrica. ¶ Et si tu vis scire modos plus petendi: et penam plus petentium. vide textum in. c. vnico. istius tituli. Et si velles etiam scire quis dicatur aduersarius: dicas qui mecum contendit in iudicio. Etiam in causa pecuniaria: vt probatur in dicto. c. Aduersatur enim mihi inquatum contradixit petitioni mee. quod facit secundum Abbatem. pro statutis mentionem facientibus de aduersario. c. j. de iudi. c. accedens. quod vt lite non contestata. secundum Abbatem. Et tu adde textum in. l. j. C. de eden. in. l. ij. C. de arbi. in. c. si aduersarius. de eo qui mit. in posses sio. Et scias tu canonista quod res promissa in vno loco potest peti in alio quam vbi fuit destinata solutio. sed petens tunc condemnatur reo ad interesse. Et ratio est: quia si non posset peti in alio loco quandoque creditor frustraretur intentione sua: quia reus vel data opera vel ex necessitate nunquam perueniret ad locum destinatum. quod esset iniquum. et satis est reo quod sibi satisfit de interesse de quo in. l. j. ff. de eo quod certo loco intellige tamen quod fiat condemnatio de interesse quando petitur solutio in loco non conuento. Secus si petitur in loco ydoneo: puta in loco domicilij: vt soluatur in loco conuento. tunc enim nullam penam incurrit. cum nullum interesse in hoc reus pretendat. Et vide pulchram glosam in. §. si quis agens. insti. de actio. et quod notat Barto. in. l. j. ff. de eo quod cer. lo. dum dicit: quod vbilibet poterit conueniri tanquam fugitiuus. Abbas dicit in loco: scilicet ydoneo. et dicit hoc verius et communius. Et dicit Bartolus in dic. l. j. quod est communis opinio licet teneat contrarium. ¶ Et nota glo. j. dum dicit quod desistendo euitabunt penam dummodo desistant ante litem contestatam postea vero non licet sine pena. Bartolus in. l. j. C. eodem. et in. l. in criminali. C. de iurisdictio. om. iudi. tenet quod vsque ad sententiam nec textus allegatus in glosa hoc probat: quia ibi in duobus deliquit. Et idem vult Bartolus in. l. amplius non peti. ff. rem ra. ha. ¶ Et pro intelligentia textus conclude istos casus. ¶ Primus est: quando opponitur in alio loco facienda est solutio. et tunc non impeditur iudicium. sed fit condemnatio

255

cum refectione interesse. Secund9 casus. si opponitur q petit ante tẽpus dilatorie impeditur iudicium super principali. secus si peremptorie. tunc quia debet ferri sententia diffinitiua condemnatoria de soluẽdo tempore debito. appositis penis de quibus in text. Tertius casus est. quando opponitur q petit plus causa ante litem contestatam. & tunc impeditur iudicium & fiet cõdemnatio in expensis. Si autem post litem contestatam. & sic peremptorie. tunc infertur sententia diffinitiua absolutoria & actor condemnabitur in expensis: quia quo ad rẽ precise petitam non est obligatio: sed postea poterit agere contra naturam obligationis. Et in hac materia vide quod notabiliter ponit Bartolus in .l. exceptionem. C. de proba. Et dum textus dicit de induciis duplicandis. intellige siue sint inducie iuris: siue hominis. de inducijs iuris habetur in .c. quod ad cõsulationẽ. de re iudi. in .l. promissor. ff. de consti. pecu. Sed queritur: an solum duplicatur quod superest de termino. an vero integer terminus Joan. and. & Anto. de bu. tenent q integrum tempus duplicatur. per text in .§. hodie. insti. de excep. Sed Ab. in contrarium text. notabil. et Bartolus in .l. aut damnum. §. quisquis. ff. de pe. q solum quod superest de termino duplicatur. non obstat tex. in dict. §. hodie. quia noluit aliud nisi q inducie siue iuris siue hominis duplicentur. sed debet intelligi secundum text. in dic. §. quisquis. Sed dicas q hoc voluit Bartolus in dic. §. Et adde questionem pulcherrimam positam per Bartolum in .l. si senatus. §. fi. ff. ad turpi. & glo. in clemẽ. ij. de magis. in ver. sequentes. Tangit Abbas hic incidenter an positio habens aliquaꝫ partem falsitatis possit tota negari, & vlteradducta per ipsum qui allegat Bartolum in .l. j. §. si stipulanti. ff. de verbo. obligatio. Dicas q opinio bar. & cõis. licet glo. teneat contrarium in capitu. ij. de confes. in .vj. in capit. presentium. de testi. in .vj. Nota tamen q si reus excipiat de parte indebita: & actor non petat illam specifice: quia reus non tenetur illam offerre est iusta causa litigandi super toto. Et ita debet intelligi quod notat Bartolus in .l. qui solidum. in princi. ff. de lega. ij. secundum Abbatem. licet Barto. contrarium tenuerit. in dicta .l. j. §. si stipulanti. Sed tene opinionem Bartoli in dicta .l. qui solidum. Et adde quod notat Bartolus in .l. stipulationes non diuiduntur in vltimus verbis. ff. de verbo. obligatio. Tangit etiam Abbas. quid si aliquid ponitur in libello vel positionibus principaliter aliud demõstrãte: an responsio affirmatiua debeat referri ad totum: & transit cũ Bar. in .l. si cui. §. a filio. ff. de lega. j. Et vt bene intelligas Bartolum. vbi format talem questionem. Quidaꝫ fuit accusatus de adulterio commisso in seyam vxorem Titij. qui respõdendo accusationi dixit. Confiteor me cognouisse dictam seyam carnaliter an per hoc videatur confiteri eam vxorem titij. Et concludit q si est confessus generaliter omnia cõtenta in accusatione vera esse. & tũc refertur ad ea que ibi continentur principaliter & etiam accessorie: scilicet per modum qualitatis. Si vero non generaliter: sed dicit se cognouisse dictam seyam. tunc refertur ad substantiam persone non ad alias qualitates ipsius persone.

Et potes limitare istum textuꝫ dũ dicit q nõ potest peti ante tempus. q non procedit quando aliqua causa inherens faciat debitum illud quod adhuc non erat debitum. l. vbi. C. de iure dotium. l. ait pretor. §. si debitorẽ. ff. de his que in frau.

credi.l.in omnibus.ff. de iudi. et sic de similibus que in iure reperiuntur. ¶ Ultimo quero: an possit procurator constitui ad petendum interponi decretum super alienatiōe bonorum minoris. Et respondeo quod non: glosam habeo singularem.l. minorum.C.de predi.mi.

¶ De probationibus.

* Quia parte negante oportet quod aliquid dicens probet. ideo ponitur ista Rubrica. Et primo premittit genus: vt postea facilius descēdat ad species.

¶ Et si tu vis scire quid sit probatio: tu potes dicere: quod est rei dubie per argumenta ostensio. gloss. in rubrica. C.eodem. et accipitur large argumentum pro omni specie probationis. ¶ Potes etiam sic diffinire. quod probatio est rei dubie in iudicio per legitimos modos facta declaratio. Et dicitur probatio quasi prolatio: vel manifestatio eius quod erat dubium. vel a probe aduerbio quia probe facit ille qui probat. manifestat enim dubium vincit aduersarium et euitat penas non probantium. ¶ Nota singulariter textum in capitu.j. quia allegatur semper principem obligari ex suo contractu saltem naturaliter. et quando obligatio est facta nomine dignitatis obligatur etiam successor. de quo per Cynum et Baldum in.l. digna vox. C.de legi. et pro tali obligatione naturali potest conueniri imperator coram papa a subdito. vt ibi. ¶ Ex quo sequitur secundū Abbatē quod iura que dicunt quod non recognoscens superiorem potest esse iudex in causa propria. procedūt quando princeps habet causam cōtra subditum. secus si subditus cōtra principem non recognoscentē superiorem. de quo etiam dictū est in Rubrica de iudi. Et quia in hoc capitulo.j. dicitur iudicium esse medium: quia est medium inter actorem et reum. adde textum in.l. vbi. C.de fal. ¶ Et nota pro intellectu textus et gloss. quod regula est quod reus non tenetur regulariter actori edere sua instrumenta ad fundandam intentionem ipsius actoris. debet enim venire paratus et non querere instrumenta de domo aduersarij. Hoc tamen limita non procedere in confessione: quia potest illam actor petere a reo: faciendo positiones secundum Joannem andream in capitulo.j.de confess.in.vj. quia ratione confessionis non potuit venire actor paratus: cum non sit in potestate sua. sed respectu instrumenti sic: quia potuit a principio sibi precauere. Secundo limita non procedere in fisco.l.ne quis.ff. de eden. hoc tamen non procederet in causā criminali. textus est notabilis vbi per Bartolum in.l.ij.§.diuus.ff.de iure fisci. Limita etiam non procedere in causa matrimoniali. propter periculum anime. Et ideo si contraxi matrimonium cum aliqua que dicitur habere alium virum: et petam fieri diuortium: possum petere vt ipsa exhibeat instrumenta primi contractus: quod est notabile secundum Abbatem. limita etiam secundum Abbatem non procedere in ecclesia: quia non est minus priuilegiata quam fiscus. limita etiam non procedere quando non potest haberi copia probandi. et sit aliqua fides de retētiōe instrumēti tunc ratione peccati poterit saltem agi per viam denunciationis euangelice secundum Antonium de butrio. Et intelligit Abbas. vt quia notarius non est presens qui confecit instrumentum. ¶ Limita etiam non procedere quando actor petit non ad fundendum: sed ad adiuuandum suam intentionem.

256

Exempli gratia. peto a te fundum titianum quē mihi vendidisti, pbaui intentionem meam: nunc dubitatur inquantum extendatur fundus ille hoc casu cogitur edere instrumēta sua: quia iam actor probauit suā intentionem. Limita etiam non procedere quo ad replicationem fundandam sicut actor cogitur edere reo ad exceptionem fundandā: quia fauorabiliores sunt rei. de quo per legistas in. l. fi. C. de eden. Tangitur hic vna questio notabilis. nunquid iudex ex officio suo possit reum ad hoc compellere. Et dicit Ab quod de mente Inno. hic est quod si originalia communia sint perdita: et exempla sint penes reum: licet illa sint sua quia ppriis pecuniis redemit nihilominus quia cōtēta in ea sunt cōia iudex ex officio suo compellet ad editionem. et hoc placet Ab. Sed si sunt proprie ipsius rei etiam quo ad cōtenta: licet in aliquo possit actor fūdare intentionem suam. tunc nisi ex causa magna iudex non faciet exhiberi. Et dicit Ab. quod idem tenēt domini de rota: vt iudex ex eis colligat iusticiam. Et hoc etiā vult Anto. de bu. qui dicit quod magna causa ē si alteri parti perijsset copia probādi: maxime si nulla culpa sibi possit imputari. Ab autem dubitat multū per multa deducta per eum: saluat tamen istud dictum in causa in qua exuberaret multum officium iudicis: alias non cū iura dicant quod iudex nō debet impriri officiū suū ad vtilitatem priuatam: nisi petatur. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Et dicit Ab. quod Barto. in locis suis non cogitauit de hoc casu: et puto hoc esse verum: quia cum in casu tali possit pars petere: vt dictum est in limitationibus. imputetur ergo sibi si non petit non debet igitur iudex supplere. Sed queritur an litigio vertente inter duos petatur ex causa instrumentum consistens penes tertium non contra eum: sed vt fidem faciet in aliquo inter litigantes an debeat fieri editio. Et Anto. de bu. quod sic. Fallit in fisco contra quem non eduntur instrumēta a tertio nisi sint propria ipsius petentis. de quo quo per Bartolū. in. l. ij. §. diuus. ff. de iure fisc. et in. l. quedam in princi. vbi per modernos. ff. de eden. Et quo iure peti debet editio instrumentorum dicas vt per Barto. in dicta. l. quedam. quem sequitur Ab. et quo tempore instrumenta sint in iudicio producēda. vide Barto. in. l. si legatum. ff. de edē. et ibi dicit quod si aliquis facit mentionem de aliquo instrumento in libello quod ita debet esse penes reum sicut actorem non debet dari sibi copia: et in. l. edita. C. de eden.

¶ Et si tu vis scire an integraliter debeant edi instrumenta: vel solum illa pars de quo est questio. et an in totum cum die et consule. dicas vt hic per Abbatem in sua distinct. de huo per glos. et Barto. in. l. j. §. ediciones. ff. de eden. ¶ Et nota vnā glosam notabilem quod hodie non apponitur nomen consulis in instrumentis: sed sufficit apponere nomē pape vel imperatoris. in cap. quotiens. j. q. vij. in ver. consulibus.

Et qualiter debeat fieri editio statuti. Dicas vt hic per Abbatem. in fine. qui allegat Bartolum in rubri. ff. de ope noui. nunc. in. l. omnes populi. in vlti. colum. ff. de iusti. et iur. Et tu adde Bartolum in. l. inciuile. ff. de legi. in. l. argentarius. in §. ediciones. ff. de eden. in. l. ij. §. diez. ff. quemadmodum testa. aperi.

¶ Nota textum singularem in ca. ij. quia allegatur semper: quod non valet consuetudo vltra probationem plenam exigens iuramentum. Ex quo collige vnam causam legitimam. recusandi iuramentum iudiciale. quando pars plene probauit et idem est secundum Abbatem.

si actor nihil probauit et iuramētum defertur reo. de quo fuit dictum in rub. de iureiuran. Limita tamē notabiliter istum tex. secundum Ab. nisi vel in certo loco vel in vniuerso orbe. essent homies ita deprauati vt faciliter corrumpantur duo testes. tunc valeret statutum vel cōsuetudo exigens firmiorem probationem: et sic ex causa potest induci consuetudo contra legē reprobantem omnem consuetudinem. Et adde ea que dicta sunt in rub. de iura. calum. Nota q Ab. concludit valere statutum vel consuetudinē q testamentum valeat corā duobus testibus. Et dato q tex. in. l. fi. C. de testa habe. et clausulam derogatoriam ad contrariam consuetudinē: tamen ex noua causa tunc non existente potest induci consuetudo: vt in ciuitate veneciarum forte qz nō est ibi i mēoria q vnq fuerit facta aliqua falsitas: vel quia graue ē ibi habere semper testes. cū ibi homines intendant suis mercimoniis.
Adde tu notata per doc. in. l. si nō speciali. C. de testa. Bart. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. Bal. in. l. fi. C. de testa. et videtur communiter concludi q valeat statutū vel consuetudo. Tangit etiam Ab. hic nunquid valeat consuetudo restringens facultatem probandi ad certam speciem probationis. Et videtur cōcludi q valeat pactum et consuetudo ex causa: ita tamen q vbi requireretur probatio instrumenti non ex toto excludatur probatio testium. sed sit arbitrarium ex qualitate testium productorum vtrū admittantur. ne contingat alterum cū alterius iactura ditari. Nota tamē q loco instrumenti requiritur probatio per quinq ydoneos testes. nec sufficerent duo. per tex. notabilem in. l. testium. C. de testi. in. c. sicut. de re iudi. ¶ Quia in. c. ex literis. dicitur canonicos eiusdem ecclesie posse adinuicem litigare sup iuribus suarum prebendarum absq alio mandato ecclesie: hoc non videtur posse procedere secundū gl. quia prebende non sunt clericorum sed ecclesie. Pro quo Ab. allegat tex. notabi. xii. q. i. §. fi. cum sequenti glo. respondet q licet non habeant proprietatem: habent tamē vsū fructuum in illis ratione cuius agere possunt. et sic vult glo. q canonici nedum habeant nudum vsumfructuum. De quo late per Abb. in. c. cum esses. de testa. ¶ Et qa docto. hic multa dicunt ex intentione Abba. faciam istas cōclusiones. Quarum prima sit ista. si canonico assignatur aliqua temporalitas vt inde viuat loco prebende. nec constituitur vt sit beneficium perpetuū: nec aliter vnitur canonie: vt sic efficiatur vnum ius spirituale cū illa iuxta ea q̄ habentur i. c. dilecto. de preben. Et ex statuto vel consuetudie canonicus habeat administrationē in tali re sibi assignata. vt viuat. et tunc poterit agere et conueniri sicut quilibet habens legitimam administrationem a iure. ¶ Si autem non sit consequut⁹ talem administrationem. tunc canonici poterunt ad inuicem agere quia nil deperit ecclesie. sed aduersus extraneum non. Et hoc casu recte dicitur canonicum nō habere administrationē sue prebende et hoc modo procedit qđ habetur in. c. si. ne prelati vi. suas. Secunda est conclusio. si ex bonis ecclesie sunt constitute prebende ꝑpetuo: ita q sint prebēde date in beneficium firmum. maxime si vniātur canonicatibus. tunc quelibet ꝓbenda habet iura sua sicut qlibz alia dignitas seu administratio. Et habz tunc prebendatus legitimam administrationem et facultatem agendi et defendendi: sicut alius rector ecclesiasticus: quia nō apparet ratio diuersitatis. Et hoc est singulare

257

secundum Ab. pro intellectu et limitatione eorum que habentur et dcã sunt in.c.fi.ne plati vi.suas. vel salvando dicta doctorum hic et in dic. c.fi. potest sic dici: q canonicus habens distinctam prebendam potest agere et conueniri pro iuribus prebende: et hoc respectu dicitur habere legitimam administrationẽ. Sz nõ dicitur habere simpliciter administrationem: vt possit obligare locando: vel contrahendo ipsam prebendam: seu bona ipsius vltra tempus vite sue. sicut potest alius prelatus seu rector. et sic procedant dicta doctorum. in dicto. c.fi. Et nota q canonicus proprie nõ dicitur habere successorem: nisi in prebenda: seu canonia. sed in alijs iuribus succedit capitulum ad quod pertinet proprietas prebende: et ius canonie. Pro quo glo. notabilis in.c. quod sicut. in ver. consentire. in fi. de elec. et ideo glo. in.c. presenti. de offi. ordi. in. vj. dicit q canonicus ẽ personaliter beneficiatus: quia proprie non habet successorem. Et gl. notabilis in.c. pontifices. xij. q. iij. vult q si aliquid relinquitur canonico non acquiritur ecclesie per text. in.c. requisisti. in de fi. testa. Nota gl. quia declarat aliqua de iudicio finium regundorum Et nota tu canonista quia est materia legalis. et adde text. et glo. in.l. iij. C. fi. regund. Nota etiã ex glo. q vna persona sustinet vicem duarum. et allegat post ea iura in contrarium. ideo dicas q si officia sunt compassibilia quis potest sortiri vicem duorum. secus si sunt icompassibilia. Exempla quere hic per Abbatem. et adde glo. in c. singula. lxxxix. distin. et notata p Barto. in.l. si consul. ff. de adop. Bald. in.l. si ad scribatũ. C. de appella. in.l. binos. C. de aduo. diuer. iudi. et textus singularis in.l. duoꝝ. libertus. ff. de operis libertorum.

Tangunt hic doctores de pena turbantium fines: et legiste ponunt in l. j. C. de accusa. in. l. agraria. ff. de ter. mo. Et distingue vt hic per Abbatem. ¶ Quandoq statuta dicunt q credatur iuramento officialis in aliqua re solet dubitari an possit probari contrariũ. Et dicas q sic. tex. est notabilis in.c. proposuisti. eodem titulo. iuncta glo. iij. cum iuribus in ea allegatis. Et ille tex. etiam instruit notabiliter qualiter sit probanda virginitas. Et adde glosam notabilem in.c. hec ymago. xxxiij. q. v. Et quia tex. in dicto ca. proposuisti. probat q est recurrendum ad iudicium peritorum in arte. querit Abbas an sufficit attestatio vnius: an vero requirantur plures. et Abbas allegat Bartolum. in.l. j. §. j. ff. de ven. inspi. et in prohemio. ff. in. fi. Et concludit q si in eodem loco reperiantur plures debẽt plures adhiberi: alias sufficit vnus per textum in aucten. de non aliendis. §. quod autem. Et idem sequitur Antonius de bu. in dicto. c. proposuisti. licet Ab. aliter loquatur in hac materia. et tu adde Bartolum in.l. fi. ad finem. ff. de sicca. Et per modernos late in.l. j. §. fi §. de ver. obliga. Et adducit Abbas ad questionem quotidianam. In approbatione scholaris examinandi requiruntur septem doctores ad minus. vt in.l. si quis. C. de professo. et medi. lib. x. Joannes andreas in ca. j. de celebra. missa. qui habent deponere tanq periti in arte illa de sufficientia scholaris apud cancellarium studij. ergo si non reperiatur in loco septem sufficiet vnus. Sed dicit Abbas. q Bartolus tenet cõtrarium in.l. magistros. C. de professo. et medi. lib. x. Et Abbas tenet idem q requirantur septem et si non sunt tot in loco mittatur pro vicinis sic propter arduitatem nego-

eis non sufficerent minus septem. Et dicit Abbas ꝙ vidit in practica ad maiorem cautelam mitti pro vicinis. ergo est dubitandum an illi qui examinantur a paucioribus sint doctores postꝙ non est seruata forma. sed ꝙ sufficiant illi qui reperiuntur in loco. adduco singularem decisionem Ange. in. l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. qui dicit ꝙ si ex forma statuti debet scribere solum notarius matriculatus si tempore pestis non reperitur talis poterit alius scribere. Et quod voluit Ange. in dict. §. quod autem. ꝙ si ex forma statuti non valeat contractus factus per minorem nisi sint duo notarii: et tempore pestis non reperiatur nisi vnus sufficiet. facit text. in l. vbi absunt. ff. de tuto. et cura. datis ab his. Sed istis decisionibus potest respōderi ꝙ tempore pestis non possunt haberi etiam vicini. q̄ vellent venire. Unde concludo: ꝙ cautius est ꝙ si quomode ex aliquo loco vicino possit compleri numerus septem erit cautius: et res erit posita in tuto. ne alicui opponatur tu non es vere doctor. Et adde questionē positam per Bartolum in. l. fi. ff. de preto. stipu. ꝙ valet conuentio quādo quis promittit de expensis stare dicto alterius: vel eius iuramento. Sed poterit reduci eius dictum ad arbitrium boni viri. de quo etiam per Bartolum in. l. Tecopompus. in fine. ff. de dote prele. Et nota secundum Abbatem. ꝙ non debet attendi ad numerum peritorum data inter eos discordia: sed potius ad peritiam. pro quo allegat text. in. l. i. §. sed neq;. C. de vete iu. enu. Et quod notat Joan and. in. c. i. de cōsti. et debent isti periti esse bone opinionis: et fide digni. c. fi. de frigi. et malefi. Tangitur etiam questio nota. et quotidiana: nunquid sententia lata ad dictum peritorum veniet retractanda si producātur postmodum peritiores affirmantes cōtrarium. et Specu. et Jo. an. in ti. de homi. §. i. in ver. sed pone. tenent ꝙ sic. Et idem Anton. de bu. qui dicit ꝙ omnis sententia lata cum attestationibus de credulitate: vel ad consilium sapientis repertis testibus melius informatis vel sapientioribus consulentibus oppositum poterit retractari. Ab. autem tenet contrarium per multa. ꝙ talis sententia a q̄ non fuit appellatum non poterit retractari. ¶ Sed tu tene opinionem contra Abbatem. De quo etiam per Baldum et modernos in. l. si ab hostibus. §. i. ff. solu. matri. per Romanum in. l. cum quidam. §. quod dicit. ff. de acqui heredi. ¶ Et aduerte ꝙ Abbas dum respondeat ad. l. admonēdi. ff. de iureiurando. inductam per Antonium de butrio videtur velle ꝙ illa intelligatur de instrumentis: non testibus. ¶ Sed in capitulo. fi. de iureiurando. videtur velle contrarium. Et nota ꝙ deponentes secundum peritiam artis sue debent iurare de credulitate vt videtur magis communiter concludi. De quo per glos. in. l. i. ff. de vētre inspi. in. l. iurisiurandi. C. de testi. in. l. comparationes. C. de fide instrumentorum. in capitu. fraternitatis. de frigi. et maleficiatis. Et per Bartolum in prohemio ffatorum. et forma iurandi erit ꝙ non priuato odio: neq; amicitia: et cetera. ꝙ id quod deponunt secundum peritiam artis eorum credunt ita esse. ¶ Uolo tibi adducere quasdam allegationes ꝙ ad peritos in arte recurrendum est glos. in. §. preterea. insti. de rerū di. Bar. in. l. nulli. C. de sanc. bap. in l. diuus. ff. de extraordi. cri. in. l. eandem. ff. ad legem iuli. repe. in. l. i. C. de condi. ob causam. in. l. i. ff. ad muni. in. l. sit tibi. §. quedam. ff. de pactis. in. l. iij. ff. de acqui. poss. in. l. in

eo.ff.de testa.in. l.eadē.ff.de fer.in l.gallus.in fi.pri.ff.de libe.et post. Bal.in.l.obseruare,ff. de cura.fu. Ange.in.l.si cum dotem.§. si maritus.ff.solu.ma. Habe ergo ista vltra illas que communiter allegant ¶ Si dubitatur quomodo debeat probari falsitas instrumenti confecti nomine collegij recurre ad text. in.c.tertio loco.de proba. vt illi de collegio deponant quod collegium nunquam voluit consentire quando illius rei mentio habebatur.et sic debent se fūdare super facto collegij Non autem super facto eorum dicendo ego non cōsensi.nec ego:etc. quia sic essēt singulares in testimonijs suis.et non facerent plenam fidem.oportet etiam quod dicant quod eis sciētibus nō poterat congregari capitulum.et sic quod aut omnes deponant: vel saltem maior pars secūdū Ab. Nota glo.vlti.in dic.c. tertio loco. an et quando testes preualeāt īstrumento vel econtra.vide que dicta sunt in rubrica de fide instrumento. Et dicit Ab.quod vnum incidenter tactum per glo.multum notare debemus.quod īdicia habent equalem vim cum testibus et instrumentis: quod intelligit Ab.capiēdo indicia pro presūptionib⁹ iuris tm̄:siue iuris et de iure vel presumptionibus violentis que sufficiunt ad ferendum sententiam diffinitiuam.c.afferte. de presum.iste enim presumptiones equiualent testibus et instrumentis. Si autem secundum Ab.indicia sumātur in stricta et propria significatiōe tunc sumuntur pro aliquo notabili signo maleficij.vel alterius rei ad veritatem habendam: et licet dicantur ab indicando :non tamen plene īdicant:sed dant signum et viam ad plenam veritatem habendam. Et nota quod effectus iudicij est vt ex indubitatis iudicis puniatur re⁹.ex dubitatis torqueatur. Et adducit exēpla de primo per Jo.and.posita in titu.de probatio.§.fi.ver.xiij. Sed ipse Ab.adducit notata per Bart. in l.fur est.ff.de fur.vbi dicit quod si aliquis visus est fugere cum gladio euaginato:et ibi reperiatur aliquis mortuus: ex hoc est homicidium manifestum quod ipse fecit. Et quia Barto.ibi dicit:quod vbi aliquis deprenditur in domo alicuius pulchre puelle quod hoc facit adulterium manifestū Hoc nō placet Ab. quia iste non est act⁹ propiquus adulterio:quia forte intrauerat nesciente muliere. Sed procedit hoc dictum quando reperietur cum muliere in actibus venereis: puta osculando vel fabulando in loco secreto. Et allega glo. et Bart. in.l.capite quinto.ff.de adul. Et tu adde Bar.in.l.ij.§.fi.ff.de adul. qui dicit quod probatur adulterium quando testes dicunt quod viderunt duos in camera vel in lecto. Et Bar.in.l.j ff.de extraor.cri. Quantum autem ad indicia dubitata que solum sufficiunt ad torturam remittit Ab. ad notata per Bar.in.l.fi.ff.de questi. quedam pulchra in hac materia dicentur.in ti.de reg.iuris. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum tu scis quod iura que admittunt testes publicatis attestationibus loquūtur cū agitur de matrimonio iam cōtracto: vt in.c.series.in.c. cum in tua. de testi. Extenduntur tamen illa iura ad sponsalia quando subest ratio peccati: vt concludunt docto. in. c. iurauit.eo.ti. Exemplum vt intelligas:si probatur impedimentum vbi agitur de matrimonio contrahēdo publicatis attestationib⁹ alij testes super defectu impedimenti non sūt admittendi: vt est text.notabilis in dic.c.iurauit. Secus vero non probato impedimēto: quia tunc admittuntur testes publicatis attestationibus ad probandum impedimentum. Et ratio diuersitatis est. quia in primo casu non subest periculum si non contrahunt: cum sponsalia pōt

dissolui pari consensu.cap.ij.de spō sa. Et ideo obseruanda est cōis regula iuris ꝙ publicatis attestationibus.rc. Sed in scdo casu subest periculum si contraherent testante impedimento: ꝛ ideo debent admitti testes sicut in matrimonio cōtracto. quod est notabi. alia dicētur in locis suis. ¶ Quero si dispositio loquatur de ordinarijs quō intelligatur. Et rñdeo ꝙ non solū ꝯprehendit epōs: sed etiā inferiores ꝛ speciales ordinarios. vt notāt doct. in c. post cessionē. ꝛ est tex. iunc. glosa notabi. in. c. ordinarij. de offi. or. in vj. Et quia in hoc. c. post cessionē. dicit ꝙ si per literas ordinarij ꝓbatur ꝙ aliquis sit excōmunicatus ꝙ dz repelli ab officio procurationis tractat hic per glo. ꝛ doct. an ꝛ qñ debeat adhiberi fides lrīs ordinariorū iudicū ꝛ delegatorum: ꝛ sunt mlte opiniões in hac mā. Sz Ab. elicit vnā conclusionē breuez in tā materia longa que est talis. Litere epī seu alterius ordinarij auctentico sigillo sigillatis ꝛ testium subscriptorum manu propria roborate creditur tā in spectātibꝰ ad officiū sigillantis ꝙ̄ in alienis negocijs: tā in leuibꝰ ꝙ̄ in arduis siue sint ꝓmulgatorie siue dispositiue siue testimoniales attestātes rē factā ꝺ pñti. ꝭm datā lraꝝ. siue ꝯtineāt extra iudicialia siue iudicialis sine subscriptiōe ꝟo nō credit nisi in casibꝰ except de quibꝰ hic per Cal. ꝛ Ab. in quibus etiam creditur si sint testimoniales attestantes factum de preterito sine sigillo vero ꝛ subscriptione etiam in predictis casibus excepte non creditur si alr̄ non constat eas esse ordinarij. Ista est cōclusio quā facit Abb. ꝛ ideo requiritur ꝙ sint sigillate sigillo auctētico: quia alr̄ sunt omnino priuate. capitulo. ij. de fi. instru. cap. si canonici. de offi. or. in. vj. Item secundo requiritur ꝙ testes sint subscripti manu propria per textum in capitulo. j. ꝭm cōmunem intellectum. de procura. ꝛ per multa alia que adducit Abb. Item tertio dicitur ꝙ tales litere faciunt fidē tam in spectantibus ad eorum officium ꝙ̄ in alienis negocijs. per textum. in cap. ij. de fide instru. vbi tex. indistincte loquens equiparat eas instrumento confecto manu tabellionis. ꝛ dñi de Ro. in decisione allegata per Ab. volunt ꝙ tales litere faciāt fidē in preiudiciū aplici expectantis si sunt a testibus vl̄ notario subscripte. Item dicitur siue sint promulgatorie siue dispositiue exēplū in lrīs promulgantibus excōicationē. Item in lrīs citatorijs. seu sniam aliquā ꝑtinentibus vt in hoc. c. ꝛ i. c. ij. de fi. instru. qui gñalr loquunt. Itē dicitur idē si sunt testimoniales. attestātes rē factū de presenti ꝭm datam literarū. q: attestantur aliquid factū vel non factum. ꝙ talis permutauit beneficiū cum sempronio. vel ꝙ mutuauit illi. x. hoc volunt domini de Ro. ꝛ ꝓbatur in dicto. c. ij. vbi tales litere equiparant instrumento publico. Item dicitur siue cōtineāt iudicialia siue extraiudicialia per text. in c. qm̄. hoc eo. ti. q: tales litere sigillate ꝛ subscripte obtinent vim publici documenti. dicto. c. ij. Et ista procedunt etiam in delegato si habet sigillum auctenticum: ꝛ hoc in spectantibus ad officium suum. In alijs autē censeri debet priuata ꝑsona ꝭm Abbatem literis autē arbitrorum secundum communiter doct. non creditur. cetera dicas vt hic per Abb. Et quia tiam in dicto capitulo. post cessionem. tractatur de effectu excommunicationis circa procurationis actum. Et cōclude sic. ꝙ quando erat excommunicatus tempore constitutiōis. sed tēpore assumptionis exercitij erat absolutus. Uel quando tempore constitutionis non erat excommu-

259

nicat⁹ tpe ɔstitutiōis sic. Vel qñ erat excōicatus tēpore ɔstitutiōis et tempore assumptionis et tempore exercitij erat absolutus. In istis casibus impeditur validitas procurationis. nisi constituens certificatus de absolutione ɔseueret in eadem voluntate: quia tunc ex nouo voluntate iste potest acceptare de nouo. Item per seu erans in consensu erroneo et post facto habuit ratū gestum per istum nomine suo. Sed quando tempore constitutionis et tēpore assumptionis officij non erat ligatus. sed tempore exercitij sic. dicas ꝙ procuratoriū valet: sed q̄diu sic ligatus manet non procedetur cum ipso. sed cum fuit absolutus vtetur primo procuratorio. repellitur ergo hoc casu ꝓpter cōmunionis periculum. sed nō ꝓpter defectuʒ procuratorij. c. pia. de excep. in. vj. Et intellige predicta indistincte siue sit procurator ex parte actoris siue ex parte rei. quia ꝓcurator est voluntarius ideo cessat ratio. capitu. intelleximus. de iudi. Et nota ꝙ gesta per procuratoreʒ non valent eo casu quo excōicatio impedit constitutionē et assumptionem. sed si superuenit tunc valent gesta anteq̄ repellatur. dic. c. pia. Nec est differentia inter publicum et occultū excōmunicatum ſm magis cōiter doct. qꝛ illa differētia fit in officio publico auctoritate et vtilitate vt visum est in rub. de dolo et contu. Et aduerte quia Ab. videt velle ꝙ officiū procuratoris sit auctoritate publicuʒ. quod est falsuʒ. quia bene verum est ꝙ officium tutoris est auctoritate publicum et vtilitate priuatuʒ. Et nota pulchrā limitationem ad. c. pia. de excep. in vj. quia procedit in actore excommunicato quia valent gesta anteq̄ repellatur. secus est in procuratore qui cum esset cōstitutus erat excōmunicatus. quia in eo defuit potestas agendi cum non valeret cōstitutio vt. s. dictum est. Sed dubitatur si excōicatus est cōstitutus procurator de facto cū ptāte substituēdi an poterit aliuʒ valide substituere. de quo per Jo. an. in hoc. c. et p gloſ. in clemen. religiosus. de procura. Et videtur cōcludi ꝙ vbi cōstitutio est nulla non potest substituere. secus si esset procurator: sed posset repelli ab agēdo propter excommunicationem. vt quia fuit excōmunicatus post assumptionē ꝓcurationis tunc poterit substituere quod limita ſm Cal. et Ab. nisi fuisset datus nudus minister ad eligēdum seu nominandū aliquem que3 ex tunc dñs ɔstituebat. qꝛ hoc casu videt̄ ɔstitutus a dño nō ab ipso excōicato. Et nota qꝛ Anto. ð bu. tenet ꝙ excōmunicat⁹ possit cōstitui procurator ad negocia qꝛ excōicatus valide cōtrahit. ꝑ ea que dicta sunt in rub. de do. et ɔtu. Sed Ab. improbat hoc. qꝛ non videtur capax officij auctoritate publici. Sʒ miror ꝙ Ab. dicat hoc vide que dicta sunt in rubrica. ¶ Tu habuisti materiaʒ reconuentionis. sed queritur an in reconuentione possit reus dare libellum directe cōtrariuʒ libello actoris. Et dico ꝙ sic. text. est in. c. in presentia. de quo per Inno. in. c. ex ɔquestiōe. de resti. spolſ. in cap. cum contingat. de offi. dele. Et nota ꝙ Abb. allegat Bartholum in. l. fi. C. de pac. qui vult ꝙ valeat donatio facta ecclesie presentiū et futurorū. pro quo alle. glosaʒ sing. in. c. vt lex ɔtinētie. xxvij. q. j. de quo per Ab. in. c. fi. ð succes. ab intest. ¶ Tu habes textum singul. in. c. constituit. xx. q. iij. ꝙ si religio si allicisse aliquem ad religionis ingressum ꝓpter bona tpalia habenda. nullū debent inde ɔsequi commodum. Volo tibi tradere vnam pulchram declarationem ꝙ quāuis offerens sua bona ecclesie fit

met illã oblationẽ iuramẽto nõ ori
tur presumptio contra recipientes
tale iuramentum ꝙ fecerint allicie
tes eum propter bona temporalia
vt nota. probatur in dicto capitulo
in presentia. ¶ Probat etiam ille
textus in ver. quare cũ cõstat. ꝙ nõ
presumitur geminatio actus. adde
text. cum glosa in.l. omnium. C. de
testa. Bal. in.l.fi. C. d re credi. tex.
z Bartholus.i.l. si in rem. ff. de rei
vendi. Et quod voluit Bartholus
in.l. si quis seruum. §. si inter duos.
ff. de lega. ij. Limita tamen per ea
que habentur in cap. cum tu. de te
sti. Uolo etiã tibi dicere vnũ sing.
quod colligitur ex eodez textu. Si
aliquis fundat se super certo actu
sufficit probare illum actuz esse ge
stum. licet aliter non probet abili-
tatem persone ad illuz actum exer
cendum. Et asserenti contrarium
incumbit onus probandi. Et opor
tet ꝙ talis probatio necessario con
cludat. nec prodesset probatio gña
lis. quod facit ad notata per Bar.
in.l. sciendum. ff. de verbo. obli. fuit
Abb. Tu debes scire ꝙ probatio
actoris debet necessario conclude-
re. textus est in.l. matrem. C. de p-
ba. Quid diceres de exceptiõe ex
parte rei. Et videtur dicendum ꝙ
nõ requireretur hoc.l. fauorabilio-
res. ff. de re. iuris. textũ habes no
tabilem in contrarium. in dicto. c.
in presentia. Uolo etiam tibi tra-
dere sin. limitationẽ ad regulã vul
garẽ q̃ est ꝙ dubio pbatio nõ rele-
uat procedit ei quãdo probatio est
dubia in se ex facto suo. secus autẽ
si obfuscatur ex exceptionibus ad-
uersarij. vt notabiliter probatur in
dic. c. in pñtia. Et sic pbat ille tex.
illud qd singlr dicit glo. in cle. fi. de
rescriptis. Hoc tñ singulariter li-
mita ex notatis per Bart. in.l. non
solum. §. sed vt probari. ff. de ope.
no. nunci. quia hoc non procedit v-
bi psumit delictum. Adde tu vltra

Abb. Bartho. in.l. cum actum. ff.
de nego. ges. in.l. j. in fi. cum.l. seq.
ff. de incẽ. ru. z nau. tex. z ibi Bal.
in.l. matrem. C. de proba. glo. in. c.
pia. in ver. species. de excep. in. vj.
Limitat etiam Abb. alio modo ꝙ
etiã in ciuilib⁹ quiescente presum-
ptione delicti tollitur perfecta p-
batio actoris. si rei exceptio reddit
illaz equiuocã. arg.l. duo sunt titij.
ff. de testa. tu nisi aliter declaretur.
Tu scis ꝙ minor non potest aliena-
re bona sua sine decreto vt in titu.
ff. de re. eorum. z. C. de pre. mi. Li-
mita hoc non procedere quando
minor intrat religionem. Et adde
Cy. in auctentica. ingressi. C. de sa
crosan. ec. sec⁹ si nollet itrare etiaz
alienando in pias causas scdm Jo
an. an. quod est notabile. Nota q
glosa. f. tangit an naturales tantũ
excludant substitutum: z tenet ꝙ
sic. per iura in ea allegata. Abbas
hic late examinat hoc. Et vltra ad
ducta per ipsum adde doct. in.l. ge
neraliter. §. fina. C. de institu. z sub-
stitut. glo. in.l. fina. ff. de iure delt.
Bal. z moder. in.l. parentes. ff. de
in ius vo. Bartholus in.l. ij. ff. de
accusat. in.l. ex facto. §. si quis ro-
gatus. ff. ad trebel. Et nota ꝙ est
communis opinio ꝙ in contractib⁹
veniant naturales tantum. quod ta
men limitatur in emphiteosi eccle-
sie quam quis recipit pro se z libe-
ris suis propter dignitatem eccle-
sie. ¶ Tangit etiam glosa quid si
fuit dictuz si decesserit sine herede
Qui veniant appellatiõe heredis
respondetꝙ soli filij. l. ex facto. §.
vult. ff. ad trebel. de quo per Bar-
tholum in.l. gallus. §. etiam. ff. de
libe. z post. Et ista adducuntur
ad questionem de emphiteosi con-
cessa alicui pro se z heredibus su-
is qui veniant appellatione here-
dum. Et si loquimur in emphiteo-
si priuati vel etiam ciuitatis. veni
unt etiã extranei heredes. z Ab. al

260

dere se per vnum procuratorez. Si autem obligatio est originata in psona plurium tunc quilibz potest p iure suo dare procuratorem. Et tu adde Bart. in. l. si quis. cum procuratorio. §. vnius. ff. eo. in. l. iam tamen. §. si in plures. ff. iudi. sol. Et nota ex textu iuncta glosa fi. q procurator tenetur appellare vel denunciare domino si iusta causa eum excusat. licet dominus sciat sententiã latã contra procuratorẽ. Et ibi vult glo. q propter inopiam excusatur procurator si non appellauit q intelligit Ab. qñ non appellauit viua voce incontinẽti: sed oportet postea q appellet in scriptis. Sed tu vide Bar. in. l. inuitus. C. eo. et ibi ostẽdit q text. allegatus in glosa loquitur in alio casu: et ibi videt velle q propter inopiam non excusetur si non appellauit. Et nota q si procurator est datus ad certam litem videtur tacite mandatum vt appellet ne lis pereat per transitũ in rem iudicatam. vt probatur in hoc. c. non iniuste. sed non tenetur appellationem finire. Secus si esset datus procurator generalis. puta ad omnes causas et lites tunc tenetur appellare et appellationem prosequi. et sic habes limitationem ad hunc textum. Negociorum tamen gestor qui vniuersaliter procurat negocia tenetur appellare et appellationem prosequi. ¶ Nota ex capitulo fina. q presidentes excõmunicati non possunt eorum officium exercere durante excommunicatione. et act⁹ in quo officialis excommunicatus prestitit auctoritatem est ipso iure nullus. Et nota ex dic. c. fi. regulam. et tres casus exceptos a regula. Regula igitur notabilis est ista. q actus gestus ab vniuersitate in qua fuerunt aliqui inabiles. etiam si sunt presidentes nõ inficitur propter interessentiam illorum inabilium. valet ergo actus gestus collegialiter ab abilibus et inabilib⁹. Et sustinetur actus propter abiles. quod alibi non ita bene reperitur sm Abba. Fallit primo quando inabiles maxime presidentes sunt expressi in ipsa dispositione actus. Fallit secundo quando actus fuit gestus ab vniuersitate inabilibus interponentibus auctoritatem tanq̃ maioribus et principalioribus. Tertio fallit quando vniuersitas scienter admisit inabiles ad agendum actum simul cum eis. intelligendo de illa inabilitate quam abiles remittere non possunt vt est vicium excommunicationis. Et ratio regule est. quia actus geritur nomine vniuersitatis. ius vero vniuersitatis residet penes abiles. etiam si esset vnus solus. vt notatur in capitulo. gratum. de postula. prela. ¶ Et inabiles non sunt de vniuersitate. hoc tamen limita non procedere quando ius vniuersitatis esset perpetuo trãslatum in presidentez. ita q potestas esset apud presidentem iure proprio tũc non valet actus. ex quo presidens esset excommunicatus secundum Abbatem. Limita etiam non procedere quando actus explicatur a singulis non nomine collegij. quia tunc si aliquis est inabilis non valz actus ex quo abilis et inabilis exercent actum indiuiduum et inseparabilem. c. cum super. de offi. deleg. l. pedius. ff. de arbi. Et nota circa secundum casum exceptum a regula sm Inno. q siue auctoritas sit necessaria siue non. ex quo isti de vniuersitate voluerunt constituere sindicum auctoritate illoꝝ non valet actus. ex quo illi erant excõicati. q̃ si isti non intẽderẽt explicare actũ sine illorum auctoritate. quod est valde notabile. ¶ Ex quo infertur q si in actu in quo de iure non requiritur auctoritas fuit postulata auctoritate ab illo qui non ha

bebat potestatē illam interponēdi non valet actus. Et ratio est quia deficit voluntas constituentium si ne illa auctoritate. ¶ Et ex hoc colligitur limitatio ad iura que dicunt q in constitutiōe sindici quē facit vniuersitas.non requiritur superioris auctoritas.de q per glo.& Bar.in.l.actor.ff.rem ratā habe. Rector tamen ipsius vniuersitat; debʒ interesse & consentire cum sit caput ipsius vniuersitatis scdm Inno. Et adde Bar.in dicta.l.actor. qui sequitur dicta per Innoc. hic. Limitat tamen ibi Bar. nisi constituatur sindicus seu actor in re pertinente in vniuersitate ad superiorē. Et nota ex his que habētur in glosa.j.& per doct. q litere impetrate ab excomumunicato sunt ipso iure nulle siue excommunicatio esset publica siue occulta. ex quo probari potest.siue impetrauerit nomine proprio siue alieno.de quo in.c.j.de rescrip.in.vj. Nec fit differentia isto casu inter publicum & occultum.qr illa differentia fit in his que geruntur ratione publici officij. Sed in his que geruntur iure priuato non est differentia inter occultū & publicum quo ad actus validitatem. vt est dictum sing. Inno. in.c. cum dilectus.de consue. Nota qr glosa fi.vult q vnus de vniuersitate potest impetrare literas pro vniuersitate tanq̄ coniuncta persona:& sic sentit q iura loquentia de personis coniūctis verificentur etiam in cōiunctione ciuili:sed videtur magis cōmuniter teneri contrariū. ¶ Vltimo quero testator dedit formam
* distributionis inter paupes cū cōsilio prioris predicatorum. executor fuit negligens succedit ep̄s an debeat seruari illa forma cōsilij.& rn̄deo q sic.dictuʒ est notabi.Bal.in l.si puellam.C.si manci.fue.alie.vt manu. per notata per glos.ibi.

De procuratoribus li. vi.

Procurator datus post litem non substituit .glosa est capitulo.j.in ver.ab eo. Delegatus ab inferiore a principe etiam post litē contestatam non subdelegat.glosa est in ver.procurator. Habens potestatem subdelegandi licet sit delegatus ab alio q̄ a pricipe potest subdelegare.glosa est in dicto capitulo.in ver.substituendi. Si tu vis scire aliquas differentias que sunt inter procuratorem ad iudicia & negocia.vide text.cum glo.in ver.deputare.in dicto capit.j. Et nota q textus in dicto ca. allegat semp q laicus potest esse pcurator ad agēdum & defendendum in causis spiritualibus. Et ratio ē qr pcurator non tractat causas spirituales suo nomine quasi ius in eis habeat.
¶ Nota q pcurator potest reuocari libere añ litē ɔtesta.post autē nō sine causa.c. q̄uis. & de iure ciuili habetur in.l.ante litem.in.l.post litem.ff.de procu. Etiā ille q non est inimicuʒ capital' potest dici suspectus.glo est i.c.q̄uis.in ver. inimicū. An dñs reuocat procuratoreʒ an reuocatio debeat peruenire ad iudicem vel aduersarium disputat. glosa multum notabilis in dicto.c. quamuis.in ver.reuocari. ¶ Nota q procurator habens mandatum ad substituendum si substituit & mādatum suscepit non potest reuocare. licet etiam non sit vsus mandato.ca.is qui.& ratio scdm glo.qr substituendo functus est officio suo.
¶ Nota glo.fina. q delegatus ab inferiore ad vniuersitatem causaꝝ potest vnam causam subdelegare.
¶ Nota text.in.c.q ad agendū.an & qñ pcurator possit facere illa q exigūt speciale mandatū & vide ibi glo. in ver.ɔcessa. Multi casus requirunt speciale mandatū numerari p glo.in dic.c.q ad agendū in §. vel pacisci.quaʒ p notabili allegat Abb.in cap.nonnulli.§.sunt & aliq.

254

de rescrip.in.c.corã.de resti.in integrum.in.c.petitio.de ꝓcu. ¶ Nota tria que colliguntur ex.c. ꝙ generaliter ꝙ mandatũ gñale ad negocia extendit ad iudicia. Et adde Bar.in.l.sed si vnius §.procuratorem.ff.de iniuriis. ⁊ filiusfamilias potest esse procurator sine patris ꝯsensu. ⁊ ꝙ ꝓcurator ad iudicia dꝫ esse maior.xxv.annis. Nota glo.in ꝟ.expiri:qꝛ ponit ꝓ dfendere:⁊ adde glo.i.l.j.C.ð testi.vbi ponitur defendere pro agere. ¶ Si tu vis scire quando dantur plures procuratores an vnus possit admitti sine alio.vide tex.in.c.si duo.Nota glosam in ver.simil.ꝙ dãdo scðꝫ procuratorem reuocatur primus. etiam si scðs nolit acceptare mandatum reuocetur primus. ¶ Si electus pñtata sibi electione renuit consentire adhuc electoribus in eadem voluntate manentibus poterit consentire.glosa est in capitu.licet.in ver.placebit.⁊ hoc argumẽto illius textus:qui loquitur de ꝓcuratore. ¶ Nota ꝙ si dominus ꝑ se tractat causam vt non assistat videtur reuocare procuratorem.tex.est in capitu.si quem.nisi protestetur. Et ideo glosa notabilis ibi in ver.manere.dicit ꝙ protestatio saluat quod alś sine protestatiõe perderetur. ¶ Nota ꝙ ad contrahendum matrimonium procurator debet habere speciale mandatum.textus est in.c.fi. Et nota ibi glosam in ver.speciale. ꝙ requirit expressio certe persone. de qua glosa per Abba.in.c.in causis.de elec.in.c.coram.de resti.in integ. Dominus potest reuocare procuratorẽ.lꝫ iurauerit non reuocare.glosa est fin. in dicto.c.in ver reuocatꝰ. ¶ Ultimo quero testator reliqt ecclie centum vt inde fundũ emat.emit ⁊ tãdem vult vendere.an possit. Et respondeo ꝙ non. intelligitur eñ vt perpetuo possideat.tex.habes notabilem in.l.Titio.in prin.ff.de cõdi.⁊ demon.fm Bal.in.l.fi.C.de pactis inter emp.⁊ ven.

De procuratoribus in cle.

Procurator potest constitui etiam ꝑ literas priuatas.text. est in cle.j.iuncta glosa in ver. vel literis. Recipiens literas continẽtes aliquid sibi preiudiciale sciẽter facit sibi preiudicium. videtur eniꝫ recipiendo consentire.glo.in dicta cle.in ver.sciẽter.⁊ in ver. assensuꝫ Nota glo.in ver. protestatione. ꝙ iuuat protestatio quando nõ est cõtraria facto. Nota glosam in ver. cogi precise.quia ponit casus in qꝫbus ꝓcurator cogitur precise. Nota textũ in cle.non potest.ꝙ sub generalitate non veniũt grauiora vel maiora. Ad opponendum crimina vel defectus contra personas eligentium vel cõtra formam electionis non requiritur speciale mandatum. glosa est in dicta clementina. non potest.in ver.in personam. Ecclesia non restituitur ad proponendum crimina vel defectus que infra terminum sibi prefixum neglexit. glosa est in dicta cle.in ver. grauiora. Procurator habens mandatuꝫ ad iurandum in animã domini sine culpa constituentis non obligat cõstituentem ad periurium.glo.fi. in dicta cle.non potest. ¶ Appellatione religiosi comprehenditur quilibet religiosus. glosa.j.in clementi. religiosus. ¶ Prelatus potest esse procurator alterius prelati sine alicuius licentia. vt in eadem glosa. Contra religiosos procurantes alterius negocia sine licentia sui prelati. potest etiam excipi post litem contestam.glosa est in dicta clemẽ. in ver.suscipere. Ubicunqꝫ potest per se esse in iudicio sine superioris licentia poterit alium substituere sine superioris licentia.glosa est in dicta clementi.in ver.consti-

fuere. An et quando inabilis possit alium substituere. habes glo in dic. cle. in ver. commissum. ¶ Nota textum. in cle. si. quod per obitum rectorum ecclesie: vel prelati est reuocatus procurator etiam quo ad cepta. ¶ In iudiciis dicitur res esse integra ante litem contestatam. In negociis antequam fecerit aliqua preparamenta. glos. est in dic. clemen. si. in ver. pro ecclesia. Mortuo eo qui dedit vicarium expirat officium vicarii. si autem non moritur: sed excommunicatur suspenditur officium vicarii. glosa est in dicta. clemen. si. in ver. contestata. ¶ Si prelatus qui constituit procuratorem excommunicatur. eius procurator non potest agere. vt in ea. glos. que etiam vult quod mortuo prelato qui compromisit finitur compromissum. ¶ Ultimo quero: res non potest prescribi propter defectum solennitatis: vel etatis. an tale vicium noceat quo ad fructus habenti bonam fidem. Et respondeo quod non. glosa est notabilis in. l. si contra. C. si quis igno. remi. que glosa dicit: quod quo ad fructus iuris ignorantia malam fidem non inducit.

¶ De plus petitionibus.

Quia plerumque in iudiciis plus petitur quam debeatur: ideo fuit posita hec Rubrica. ¶ Et si tu vis scire modos plus petendi: et penam plus petentium. vide textum in. c. vnico. istius tituli. Et si velles etiam scire quis dicatur aduersarius: dicas qui mecum contendit in iudicio. Etiam in causa pecuniaria: vt probatur in dicto. c. Aduersatur enim mihi inquantum contradixit petitioni mee. quod facit secundum Abbatem. pro statutis mentionem facientibus de aduersario. c. i. de iudi. c. accedens. §. vt lite non contestata. secundum Abbatem. Et tu adde textum in. l. i. C. de eden. in. l. ii. C. de arbi. in. c. si aduersarius. de eo qui mit. in possessio. Et scias tu canonista quod res promissa in vno loco potest peti in alio quam vbi fuit destinata solutio. sed petens tunc condemnatur reo ad interesse. Et ratio est: quia si non posset peti in alio loco quandoque creditor frustraretur intentione sua: quia reus vel data opera vel ex necessitate nunquam perueniret ad locum destinatum. quod esset iniquum. et satis est reo quod sibi satisfit de interesse de quo in. l. i. ff. de eo quod certo loco intellige tamen quod fiat condemnatio de interesse quando petitur solutio in loco non conuento. Secus si petitur in loco ydoneo: puta in loco domicilii: vt soluatur in loco conuento. tunc enim nullam penam incurrit. cum nullum interesse in hoc reus pretendat. Et vide pulchram glosam in. §. si quis agens. insti. de actio. et quod notat Barto. in. l. i. ff. de eo quod cer. lo. dum dicit: quod vbilibet poterit conueniri tanquam fugitiuus. Abbas dicit in loco: scilicet ydoneo. et dicit hoc verius et communius. Et dicit Bartolus in dic. l. i. quod est communis opinio licet teneat contrarium. ¶ Et nota glo. i. dum dicit quod desistendo euitabunt penam dummodo desistant ante litem contestatam postea vero non licet sine pena. Bartolus in. l. i. C. eodem. et in. l. in criminali. C. de iurisdictio. om. iudi. tenet quod vsque ad sententiam nec textus allegatus in glosa hoc probat: quia ibi in duobus deliquit. Et idem vult Bartolus in. l. amplius non peti. ff. rem ra. ha. ¶ Et pro intelligentia textus concludе istos casus. ¶ Primus est: quando opponitur in alio loco facienda est solutio. et tunc non impeditur iudicium. sed fit condemnatio.

255

cum refectione interesse. Secundus casus. si opponitur q petit ante tempus dilatorie impeditur iudicium super principali. secus si peremptorie. tunc quia debet ferri sententia diffinitiua condemnatoria de soluendo tempore debito, appositis penis de quibus in text. Tertius casus est. quando opponitur q petit plus causa ante litem contestatam. et tunc impeditur iudicium et fiet condemnatio in expensis. Si autem post litem contestatam. et sic peremptorie. tunc infertur sententia diffinitiua absolutoria et actor condemnabitur in expensis: quia quoad rem precise petitam non est obligatio: sed postea poterit agere contra naturam obligationis. Et in hac materia vide quod notabiliter ponit Bartolus in. l. exceptionem. C. de proba. Et dum textus dicit de inducijs duplicandis. intellige siue sint inducie iuris: siue hominis. de inducijs iuris habetur in. c. quod ad consulationem. de re iudi. in. l. promissor. ff. de consti. pecu. Sed queritur: an solum duplicatur quod superest de termino. an vero integer terminus Joan. and. et Anto. de bu. tenent q integrum tempus duplicatur, per text in. §. hodie. insti. de excep. Sed Ab. in contrarium text. notabil. et Bartolus in. l. aut damnum. §. quisquis. ff. de pe. q solum quod superest de termino duplicatur. non obstat tex. in dict. §. hodie. quia noluit aliud nisi q inducie siue iuris siue hominis duplicentur. sed debet intelligi secundum text. in dic. §. quisquis. Sed dicas q hoc voluit Bartolus in dic. §. Et adde questionem pulcherrimam positam per Bartolum in. l. si senatus. §. fi. ff. ad turpi. et glo. in clemen. ij. de magis. in ver. sequentes. Tangit Abbas hic incidenter an positio habens aliquam partem falsitatis possit tota negari, et vltra adducta per ipsum qui allegat Bartolum in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verbo. obligatio. Dicas q opinio bar. est cois. licet glo. teneat contrarium in capitu. ij. de confes. in. vj. in capit. presentium. de testi. in. vj. Nota tamen q si reus excipiat de parte indebita: et actor non petat illam specifice: quia reus non tenetur illam offerre est iusta causa litigandi super toto. Et ita debet intelligi quod notat Bartolus in l. qui solidum. in princi. ff. de lega. ij. secundum Abbatem. licet Barto. contrarium tenuerit. in dicta. l. j. §. si stipulanti. Sed tene opinionem Bartoli in dicta. l. qui solidum. Et adde quod notat Bartolus in. l. stipulationes non diuiduntur in vltimis verbis. ff. de verbo. obligatio. Tangit etiam Abbas. quid si aliquid ponitur in libello vel positionibus principaliter aliud demonstrante: an responsio affirmatiua debeat referri ad totum: et transit cum Bar. in. l. si cui. §. a filio. ff. de lega. j. Et vt bene intelligas Bartolum, vbi format talem questionem. Quidam fuit accusatus de adulterio commisso in seyam vxorem Titij. qui respondendo accusationi dixit. Confiteor me cognouisse dictam seyam carnaliter an per hoc videatur confiteri eam vxorem titij. Et concludit q si est confessus generaliter omnia contenta in accusatione vera esse. et tunc refertur ad ea que ibi continentur principaliter et etiam accessorie: scilicet per modum qualitatis. Si vero non generaliter: sed dicit se cognouisse dictam seyam. tunc refertur ad substantiam persone non ad alias qualitates ipsius persone.

Et potes limitare istum textum dum dicit q non potest peti ante tempus. q non procedit quando aliqua causa inherens faciat debitum illud quod adhuc non erat debitum. l. vbi. C. de iure dotium. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his que in frau.

credi.l.in omnibus.ff.de iudi.et sic de similibus que in iure reperiuntur. ¶ Ultimo quero: an possit procurator constitui ad petendum interponi decretum super alienatione bonorum minoris. Et respondeo quod non: glosam habes singularem.l. minorum.C.de predi.mi.

¶ De probationibus.

Quia parte negante oportet quod aliquid dicens probet. ideo ponitur ista Rubrica. Et primo premittit genus: ut postea facilius descendat ad species.
¶ Et si tu vis scire quid sit probatio: tu potes dicere: quod est rei dubie per argumenta ostensio. glos. in rubrica. C.eodem. et accipitur large argumentum pro omni specie probationis. ¶ Potes etiam sic diffinire. quod probatio est rei dubie in iudicio per legitimos modos facta declaratio. Et dicitur probatio quasi prolatio: vel manifestatio eius quod erat dubium. vel a probe adverbio quia probe facit ille qui probat. manifestat enim dubium vincit adversarium et evitat penas non probantium. ¶ Nota singulariter textum in capitu.j. quia allegatur semper principem obligari ex suo contractu saltem naturaliter. et quando obligatio est facta nomine dignitatis obligatur etiam successor. de quo per Cynum et Baldum in.l.digna vox.C.de legi. et pro tali obligatione naturali potest conveniri imperator coram papa a subdito. ut ibi. ¶ Ex quo sequitur secundum Abbatem quod illi que dicunt quod non recognoscens superiorem potest esse iudex in causa propria. procedunt quando princeps habet causam contra subditum. secus si subditus contra principem non recognoscentem superiorem. de quo etiam dictum est in Rubrica de iudi. Et quia in hoc capitulo.j. dicitur iudicium esse medium: quia est medium inter actorem et reum. adde textum in.l. ubi. C.de fal. ¶ Et nota pro intellectu textus et glos. quod regula est quod reus non tenetur regulariter actori edere sua instrumenta ad fundandam intentionem ipsius actoris. debet enim venire paratus et non querere instrumenta de domo adversarij Hoc tamen limita non procedere in confessione: quia potest illam actor petere a reo: faciendo positiones secundum Joannem andream in capitulo.j.de confess.in.vj. quia ratione confessionis non potuit venire actor paratus: cum non sit in potestate sua. sed respectu instrumenti sic: quia potuit a principio sibi precavere. Secundo limita non procedere in fisco.l.ye quisque.ff. de eden. hoc tamen non procederet in causa criminali. textus est notabilis ubi per Bartolum in.l.ij.§.divus.ff.de iure fisci. Limita etiam non procedere in causa matrimonij. propter periculum anime. Et ideo si contraxi matrimonium cum aliqua que dicitur habere alium virum: et petam fieri divortium: possum petere ut ipsa exhibeat instrumenta primi contractus: quod est notabile secundum Abbatem. limita etiam secundum Abbatem non procedere in ecclesia: quia non est minus privilegiata quam fiscus. limita etiam non procedere quando non potest haberi copia probandi. et sic aliqua fides de retentione instrumenti tunc ratione peccati poterit saltem agi per viam denunciationis euangelice secundum Antonium de butrio. Et intelligit Abbas. ut quia notarius non est presens qui confecit instrumentum. ¶ Limita etiam non procedere quando actor petit non ad fundendum: sed ad adiuvandum suam intentionem.

si actor nihil probauit et iuramētum defertur reo. de quo fuit dictum in rub. de iureiuran. Limita tamē notabiliter istum tex. secundum Ab. nisi vel in certo loco vel in vniuerso orbe. essent homies ita deprauati vt faciliter corrumpantur duo testes. tunc valeret statutum vel cōsuetudo exigens firmiorem probationem: et sic ex causa potest induci consuetudo contra legē reprobantem omnem consuetudinem. Et adde ea que dicta sunt in rub. de iura. calum. Nota q Ab. concludit valere statutum vel consuetudinē q testamentum valeat corā duobus testibus. Et dato q tex. in. l. fi. C. de testa habe. et clausulam derogatoriam ad contrariam consuetudinē: tamen ex noua causa tunc non existente potest induci consuetudo: vt in ciuitate veneciarum forte qr nō est ibi i meōria q vnq̄ fuerit facta aliqua falsitas: vel quia graue ē ibi habere semper testes. cū ibi homines intendant suis mercimoniis. Adde tu notata per doc. in. l. si nō speciali. C. de testa. Bart. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. Bal. in. l. fi. C. de testa. et videtur communiter concludi q valeat statutū vel consuetudo. Tangit etiam Ab. hic nunquid valeat consuetudo restringens facultatem probandi ad certam speciem probationis. Et videtur cōcludi q valeat pactum et consuetudo ex causa: ita tamen q vbi requireretur probatio instrumenti non ex toto excludatur probatio testium. sed sit arbitrarium ex qualitate testium productorum vtrū admittantur. ne contingat alterum cū alterius iactura ditari. Nota tamē q loco instrumenti requiritur probatio per quinq ydoneos testes. nec sufficerent duo. per tex. notabilem in. l. testium. C. de testi. in. c. sicut. de re iudi. ¶ Quia in. c. ex literis. dicitur canonicos eiusdem ecclesie posse adinuicem litigare super iuribus suarum prebendarum absq alio mandato ecclesie: hoc non videtur posse procedere secundū gl. quia prebende non sunt clericorum sed ecclesie. Pro quo Ab. allegat tex. notabi. xii. q. i. §. fi. cum sequenti glo. respondet q licet non habeant proprietatem: habent tamē vsū fructuum in illis ratione cuius agere possunt. et sic vult glo. q canonici nedum habeant nudum vsumfructuum. De quo late per Abb. in. c. cum esses. de testa. ¶ Et quia docto. hic multa dicunt ex intentione Abba. faciam istas cōclusiones. Quarum prima sit ista. si canonico assignatur aliqua temporalitas vt inde viuat loco prebende. nec constituitur vt sit beneficium perpetuū: nec aliter vnitur canonie: vt sic efficiatur vnum ius spirituale cū illa iuxta ea q̄ habentur i. c. dilecto. de preben. Et ex statuto vel consuetudīe canonicus habeat administrationē in tali re sibi assignata. vt viuat. et tunc poterit agere et conueniri sicut quilibet habens legitimam administrationem a iure. ¶ Si autem non sit consequut⁹ talem administrationem. tunc canonici poterunt ad inuicem agere quia nil deperit ecclesie. sed aduersus extraneum non. Et hoc casu recte dicitur canonicum nō habere administrationē sue prebende et hoc modo procedit qd habetur in. c. fi. ne prelati vi. suas. Secunda est conclusio. si ex bonis ecclesie sunt constitute prebende perpetuo: ita q sint prebēde date in beneficium firmum. maxime si vniātur canonicatibus. tunc quelibet prebenda habet iura sua sicut q̄libet alia dignitas seu administratio. Et habet tunc prebendatus legitimam administrationem et facultatem agendi et defendendi: sicut alius rector ecclesiasticus: quia nō apparet ratio diuersitatis. Et hoc est singulare

secundum Ab. pro intellectu et limitatione eorum que habentur et dicta sunt in. c. fi. ne plati vi. suas. vel saluando dicta doctorum hic et in dic. c. fi. potest sic dici: quod canonicus habens distinctam prebendam potest agere et conueniri pro iuribus prebende: et hoc respectu dicitur habere legitimam administrationem. Sed nō dicitur habere simpliciter administrationem: vt possit obligare locando: vel contrahendo ipsam prebendam: seu bona ipsius vltra tempus vite sue. sicut potest alius prelatus seu rector. et sic procedant dicta doctorum. in dicto. c. fi. Et nota quod canonicus proprie nō dicitur habere successorem: nisi in prebenda: seu canonia. sed in aliis iuribus succedit capitulum ad quod pertinet proprietas prebende: et ius canonie. Pro quo glo. notabilis in. c. quod sicut. in ver. consentire. in fi. de elec. et ideo glo. in. c. presenti. de offi. ordi. in. vi. dicit quod canonicus ē personaliter beneficiatus: quia proprie non habet successorem. Et gl. notabilis in. c. pontifices. xii. q. iii. vult quod si aliquid relinquitur canonico non acquiritur ecclesie per text. in. c. requisisti. in de fi. testa. Nota gl. quia declarat aliqua de iudicio finium regundorum Et nota tu canonista quia est materia legalis. et adde text. et glo. in. l. iii. C. fi. regund. Nota etiā ex glo. quod vna persona sustinet vicem duarum. et allegat post ea iura in contrarium. ideo dicas quod si officia sunt compassibilia quis potest sortiri vicem duorum. secus si sunt icompassibilia. Exempla quere hic per Abbatem. et adde glo. in c. singula. lxxxix. distin. et notata per Barto. in. l. si consul. ff. de adop. Bald. in. l. si ad scribatū. C. de appella. in. l. binos. C. de aduo. diuer. iudi. et textus singularis in. l. duo. libertus. ff. de operis libertorum.

Tangunt hic doctores de pena turbantium fines: et legiste ponunt in l. j. C. de accusa. in. l. agraria. ff. de ter. mo. Et distingue vt hic per Abbatem. ¶ Quandoque statuta dicunt quod credatur iuramento officialis in aliqua re solet dubitari an possit probari contrarium. Et dicas quod sic. tex. est notabilis in. c. proposuisti. eodem titulo. iuncta glo. iii. cum iuribus in ea allegatis. Et ille tex. etiam instruit notabiliter qualiter sit probanda virginitas. Et adde glosam notabilem in. c. hec ymago. xxxiii. q. v. Et quia tex. in dicto ca. proposuisti. probat quod est recurrendum ad iudicium peritorum in arte. querit Abbas an sufficiat attestatio vnius: an vero requirantur plures. et Abbas allegat Bartolum. in. l. j. §. j. ff. de ven. inspi. et in prohemio. ff. in. fi. Et concludit quod si in eodem loco reperiantur plures debēt plures adhiberi: alias sufficit vnus per textum in aucten. de non alienādis. §. quod autem. Et idem sequitur Antonius de bu. in dicto. c. proposuisti. licet Ab. aliter loquatur in hac materia. et tu adde Bartolum in. l. fi. ad finem. ff. de sicca. Et per modernos late in. l. j. §. fi §. de ver. obliga. Et adducit Abbas ad questionem quotidianam. In approbatione scholaris examinandi requiruntur septem doctores ad minus. vt in. l. si quis. C. de professo. et medi. lib. x. Joannes andreas in ca. j. de celebra. missa. qui habent deponere tanque periti in arte illa de sufficientia scholaris apud cancellarium studii. ergo si non reperiatur in loco septem sufficiet vnus. Sed dicit Abbas. quod Bartolus tenet cōtrarium in. l. magistros. C. de professo. et medi. lib. x. Et Abbas tenet idem quod requirantur septem et si non sunt tot in loco mittatur pro vicinis sic propter arduitatem nego-

cꝫ non sufficerent minus septem.
Et dicit Abbas ꝙ vidit in practica ad maiorem cautelam mitti pro vicinia. ergo est dubitandum an illi qui examinantur a paucioribus sint doctores postꝗ non est seruata forma. sed ꝙ sufficiant illi qui reperiūtur in loco. adduco singularem decisionem Ange. in. l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. qui dicit ꝙ si ex forma statuti debet scribere solum notarius matriculatus si tempore pestis non reperitur talis poterit alius scribere. Et quod voluit Ange. in dict. §. quod autem. ꝙ si ex forma statuti non valeat contractus factus per minorem nisi sint duo notarii: ⁊ tempore pestis non reperiatur nisi vnus sufficiet. facit text. in l. vbi absunt. ff. de tuto. ⁊ cura. datis ab his. Sed istis decisionibus potest respōderi ꝙ tempore pestis non possunt haberi etiam vicini. q̃ vellent venire. Unde concludo: ꝙ cautius est ꝙ si quomodo ex aliquo loco vicino possit compleri numerus septem erit cautius: ⁊ res erit posita in tuto. ne alicui opponatur tu non es vere doctor. Et adde questionē positam per Bartolum in. l. fi. ff. de preto. stipu. ꝙ valet conuentio quādo quis promittit de expensis stare dicto alterius: vel eius iuramento. Sed poterit reduci eius dictum ad arbitrium boni viri. de quo etiam per Bartolum in. l. Theopompus. in fine. ff. de dote prele. Et nota secundum Abbatem. ꝙ non debet attendi ad numerum peritorum data inter eos discordia: sed potius ad peritiam. pro quo allegat text. in. l. i. §. sed neque. C. de vete iu. enu. Et quod notat Joan and. in. c. i. de cōsti. ⁊ debent isti periti esse bone opinionis: ⁊ fide digni. c. fi. de frigi. ⁊ malefi. Tangitur etiam questio nota. ⁊ quotidiana: nunquid sententia lata ad dictum peritorum veniet retractanda si producātur postmodum peritiores affirmantes cōtrarium. ⁊ Specu. ⁊ Jo. an. in ti. de homi. §. i. in ver. sed pone. tenent ꝙ sic. Et idem Anton. de bu. qui dicit ꝙ omnis sententia lata cum attestationibus de credulitate: vel ad consilium sapientis repertis testibus melius informatis vel sapientioribus consulentibus oppositum poterit retractari. Ab. autem tenet contrarium per multa. ꝙ talis sententia a q̃ non fuit appellatum non poterit retractari. ¶ Sed tu tene opinionem contra Abbatem. De quo etiam per Baldum ⁊ modernos in. l. si ab hostibus. §. i. ff. solu. matri. per Romanum in. l. cum quidam. §. quod dicit. ff. de acqui. heredi. ¶ Et aduerte ꝙ Abbas dum respondeat ad. l. admonēdi. ff. de iureiurando. inductam per Antonium de butrio videtur velle ꝙ illa intelligatur de instrumentis: non testibus. ¶ Sed in capitulo. fi. de iureiurando. videtur velle contrarium. Et nota ꝙ deponentes secundum peritiam artis sue debent iurare de credulitate vt videtur magis communiter concludi. De quo per glo. in. l. i. ff. de vētre inspi. in. l. iurisiurandi. C. de testi. in. l. comparationes. C. de fide instrumentorum. in capitu. fraternitatis. de frigi. ⁊ maleficiatis. Et per Bartolum in prohemio ffrorum. et forma iurandi erit ꝙ non priuato odio: neque amicitia: ⁊ cetera. ꝙ id qđ deponunt secundum peritiam artis eorum credunt ita esse. ¶ Volo tibi adducere quasdam allegationes ꝙ ad peritos in arte recurrendum est glo. in. §. preterea. insti. de reru di. Bar. in. l. nulli. C. de sanc. bap. in l. diuus. ff. de extraordi. cri. in. l. eadem. ff. ad legem iuli. repe. in. l. i. C. de condi. ob. cau. in. l. i. ff. ad muni. in. l. sit tibi. §. quedam. ff. de pactis. in. l. iii. ff. de acqui. poss. in. l. in

eo.ff.de testa.in. l.eadē.ff.de ser.in l.gallus.in fi.pri.ff.de libe.z post. Bal.in.l.obseruare.ff.de cura.fu. Ange.in.l.si cum dotem.§.si maritus.ff.solu.ma. Habe ergo ista vltra illas que communiter allegant ¶ Si dubitatur quomodo debeat probari falsitas instrumenti confecti nomine collegij recurre ad text. in.c.tertio loco.de proba. vt illi de collegio deponant quod collegium nunq̄ voluit consentire quando illius rei mentio habebatur.z sic debent se fūdare super facto collegij Non autem super facto eorum dicendo ego non cōsensi.nec ego:zc. quia sic essēt singulares in testimonijs suis.z non facerent plenam fidem.oportet etiam q̄ dicant q̄ eis sciēs nō poterat congregari capitulum.z sic q̄ aut omnes deponant: vel saltem maior pars secūdū Ab. Nota glo.vlti.in dic.c.tertio loco. an z quando testes preualeāt istrumento vel econtra.vide que dicta sunt in rubrica de fide instrumento. Et dicit Ab.q̄ vnum incidenter tactum per glo.multum notare debemus.q̄ idicia habent equalem vim cum testibus z instrumentis: quod intelligit Ab.capiēdo indicia p presūptionibus iuris tm̄:siue iuris z de iure vel presumptionibus violentis que sufficiunt ad ferendum sententiam diffinitiuam.c.afferte.de presum.iste enim presumptiones equiualent testibus z instrumentis. Si autem secundum Ab.indicia sumātur in stricta z propria significatiōe tunc sumuntur pro aliquo notabili signo maleficij.vl alterius rei ad veritatem habendā: z licet dicantur ab indicando:non tamen plene idicant:sed dant signum z viā ad plenam veritatem habendam. Et nota q̄ effectus iudicij est vt ex indubitatis iudicijs puniatur re⁹.ex dubitatis torqueatur. Et adducit exēpla de primo per Io.and.posita in titu.de probatio.§.fi.ver.xiij. Sz ipse Ab.adducit notata per Bart. in l.fur est.ff.de fur.vbi dicit q̄ si aliquis visus est fugere cum gladio euaginato:z ibi reperiat aliq̄s mortuus:ex hoc est homicidiū manifestum quod ipse fecit. Et quia Barto.ibi dicit:q̄ vbi aliquis deprenditur in domo alicuius pulchre puelle q̄ hoc facit adulteriū manifestū Hoc nō placet Ab. q2 iste non est act⁹ ꝓpiquus adulterio:q2 forte intrauerat nesciente muliere. Sed ꝓcedit hoc dictum quando reperiet cum muliere in actibus venereis: puta osculando vel fabulando in loco secreto. Et allega glo. z Bart. in.l.capite quinto.ff.de adul. Et tu adde Bar.in.l.ij.§.fi.ff.d adul. qui dicit q̄ probatur adulterium quando testes dicunt q̄ viderunt duos i camera vel in lecto. Et Bar.in.l.f ff.de extraor.cri. Quantum autem ad indicia dubitata que solum sufficiunt ad torturam remittit Ab. ad notata per Bar.in.l.fi.ff.de questi. quedam pulchra in hac materia dicentur.in ti.de reg.iuris. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum tu scis q̄ iura que admittunt testes publicatis attestationibus loquūt cū agit de matrimonio iam cōtracto:vt in.c.series.in.c.cum in tua. de testi. Extenduntur tamen illa iura ad sponsalia quando subest ratio peccati:vt concludunt docto.in.c. iurauit.eo.ti. Exemplum vt intelligas:si probatur impedimentū vbi agitur de matrimonio contrahēdo publicatis attestationib⁹ aliq̄ testes super defectu impedimenti non sūt admittendi:vt est text.notabilis in dic.c.iurauit. Secus vero non probato impedimēto:quia tunc admittuntur testes publicatis attestationibus ad probandum impedimentū. Et ratio diuersitatis est. quia i primo casu non subest periculum si non contrahunt:cum sponsalia pōt

dissolui pari consensu. cap. ij. de spō sa. Et ideo obseruanda est cōis regula iuris q publicatis attestationibus. rc. Sed in scdo casu subest periculum si contraherent testante impedimento: r ideo debent admitti testes sicut in matrimonio cōtracto. quod est notabi. alia dicētur in locis suis. ¶ Quero si dispositio loquatur de ordinarijs quō intelligatur. Et rñdeo q non solū ꝯprehendit epos: sed etiā inferiores r speciales ordinarios. vt notāt doct. in c. post cessionē. r est tex. iunc. glosa notabi. in. c. ordinarij. de offi. or. in vj. Et quia in hoc. c. post cessionem. dicit q si per literas ordinarij pbatur q aliquis sit excōmunicatus q dz repelli ab officio procurationis tractat hic per glo. r doct. an r qñ debeat adhiberi fides lris ordinariorū iudicū r delegatorum: r sunt mlte opiniōes in hac mā. Sz Ab. elicit vnā conclusionē breuē in tā materia longa que est talis. Literis epi seu alterius ordinarij auctentico sigillo sigillatis r testium subscriptorum manu propria roboratis creditur tā in spectātib ad officiū sigillantis q in alienis negocijs: tā in leuib q in arduis siue sint pmlgatorie siue dispositiue siue testioniales attestātes rē factā d pñti. sm datā lraꝝ. siue ptineāt extra iudicialia siue iudicialia siue subscriptiōe Ro nō credit nisi in casib exceptis de quib hic per Cal. r Ab. in quibus etiam creditur si sint testimoniales attestantes factum de preterito sine sigillo vero r subscriptione etiam in predictis casibus exceptis non creditur si alis non constat eas esse ordinarij. Ista est cōclusio quā facit Abb. r ideo requiritur q sint sigillate sigillo auctētico: quia alr sunt omnino priuate. capitulo. ij. de fi. instru. cap. si canonici. de offi. or. in. vj. Item secundo requiritur q testes sint subscripti manu propria per textum in capitulo. j. sm cōmunem intellectum. de procura. r per multa alia que adducit Abb. Item tertio dicitur q tales litere faciunt fidē tam in spectantibus ad eorum officium q in alienis negocijs. per textum. in cap. ij. de fide instru. vbi tex. indistincte loquens equiparat eas instrumento confecto manu tabellionis. r dñi de Ro. in decisione allegata per Ab. volunt q tales litere faciāt fidē in preiudiciū aplici expectantis si sunt a testibus vl notario subscripte. Item dicitur siue sint promulgatorie siue dispositiue exēplū in lris promulgantibus excōicationē. Item in lris citatorijs. seu sniam aliquā ptinentibus vt in hoc. c. r. l. c. ij. de fi. instru. vbi gnalr loquunt. Itē dicitur idē si sunt testimoniales. attestātes rē si factū de presenti sm datam literarū. qr attestantur aliquid factū vel non factum. q talis permutauit beneficiū cum sempronio. vel q mutuauit illi. r. hoc volunt domini de Ro. r pbatur in dicto. c. ij. vbi tales litere equiparant instrumento publico. Item dicitur siue cōtineāt iudicialia siue extraiudicialia per text. in c. qm. hoc eo. ti. qr tales litere sigillate r subscripte obtinent vim publici documenti. dicto. c. ij. Et ista procedunt etiam in delegato si habet sigillum auctenticum: r hoc in spectantibus ad officium suum. In alijs autē censeri debet priuata psona sm Abbatem literis autē arbitrorum secundum communiter doct. non creditur. cetera dicas vt hic per Abb. Et quia tiam in dicto capitulo. post cessionem. tractatur de effectu excommunicationis circa procurationis actum. Et cōclude sic. q quando erat excommunicatus tempore constitutionis. sed tēpore assumptionis exercitij erat absolutus. Vel quando tempore constitutionis non erat excommu=

nicat⁹ tpe ꝯstitutiõis ꝛc. Uel qñ erat excõicatus tẽpore ꝯstitutiõis ꝛ tempore assumptionis ꝛ tempore exercitij erat absolutus. In istis casibus impeditur validitas procurationis. nisi constituens certificatus de absolutione ꝯcurreret in eadem voluntate: quia tunc ex noua voluntate iste potest acceptare de nouo. Item per se uerans in consensu erroneo ex post facto habuit ratũ gestum per istum nomine suo. Sed quando tempore constitutionis ꝛ tẽpore assumptionis officij non erat ligatus. sed tempore exercitij sic. dicas ꝙ procuratoriũ valet: sed ꝗdiu sic ligatus manet non procedetur cum ipso. sed cum fuit absolutus vtetur primo procuratorio. repellitur ergo hoc casu ꝑpter cõmunionis periculum. sed nõ ꝑpter defectuʒ procuratorij. c. pia. de excep. in. vj. Et intellige predicta indistincte siue sit procurator ex parte actoris siue ex parte rei. quia procurator est voluntarius ideo cessat ratio. capitu. intelleximus. de iudi. Et nota ꝙ gesta per procuratoreʒ non valent eo casu quo excõicatio impedit constitutionẽ ꝛ assumptionem. sed si superuenit tunc valent gesta anteꝗ̃ repellatur. dic. c. pia. Nec est differentia inter publicum ꝛ occultũ excõmunicatum ſm magis cõiter doct. qꝛ illa differẽtia fit in officio publico auctoritate ꝛ vtilitate vt visum est in rub. de dolo ꝛ contu. Et aduerte quia Ab. videt velle ꝙ officiũ procuratoris sit auctoritate publicuʒ. quod est falsuʒ. quia bene verum est ꝙ officium tutoris est auctoritate publicum ꝛ vtilitate priuatuʒ. Et nota pulchrã limitationem ad. c. pia. de excep. in vj. quia procedit in actore excommunicato quia valent gesta anteꝗ̃ repellatur. secus est in procuratore qui cum esset cõstitutus erat excõmunicatus. quia in eo defuit potestas agendi cum non valeret cõstitutio vt. s. dictum est. Sed dubitatur si excõicatus est cõstitutus procurator de facto cũ ꝑtãte substituẽdi an poterit aliuʒ valide substituere. de quo per Jo. an. in hoc. c. ꝛ ꝑ glos. in clemen. religiosus. de procura. Et videtur cõcludi ꝙ vbi cõstitutio est nulla non potest substituere. secus si esset procurator: sed posset repelli ab agẽdo propter excommunicationem. vt quia fuit excomunicatus post assumptionẽ ꝑcurationis tunc poterit substituere quod limita ſm Cal. ꝛ Ab. nisi fuisset datus nudus minister ad eligẽdum seu nominandũ aliquem queʒ ex tunc dñs ꝯstituebat. qꝛ hoc casu videt ꝯstitutus a dño nõ ab ipo excõicato. Et nota qꝛ Anto. d bu. tenet ꝙ excõmunicat⁹ possit cõstitui procurator ad negocia qꝛ excõicatus valide cõtrahit. ꝑ ea que dicta sunt in rub. de do. ꝛ ꝯtu. Sed Ab. improbat hoc. qꝛ non videtur capax officij auctoritate publici. Sʒ miror ꝙ Ab. dicat hoc vide que dicta sunt in rubrica. ¶ Tu habuisti materiaʒ reconuentionis. sed queritur an in reconuentione possit reus dare libellum directe cõtrariuʒ libello actoris. Et dico ꝙ sic. text. est in. c. in presentia. de quo per Jnno. in. c. ex ꝯquestiõe. de resti. spoli. in cap. cum contingat. de offi. dele. Et nota ꝙ Abb. allegat Bartholum in. l. fi. C. de pac. qui vult ꝙ valeat donatio facta ecclesie presentiũ ꝛ futurorũ. pro quo alle. glosaʒ sing. in. c. vt lex ꝯtinẽtie. xxvij. q. j. de quo per Ab. in. c. fi. d succes. ab intest. ¶ Tu habes textum singul. in. c. constituit. xx. q. iij. ꝙ si religio si allicisit aliquem ad religionis ingressum ꝑpter bona tꝑalia habenda. nullũ debent inde ꝯsequi commodum. Uolo tibi tradere vnam pulchram declarationem ꝙ quãuis offerens sua bona ecclesie fit

met illā oblationē iuramēto nō oritur presumptio contra recipientes tale iuramentum ꝙ fecerint allicientes eum propter bona temporalia vt nota. probatur in dicto capitulo in presentia. ¶ Probat etiam ille textus in ver. quare cū cōstat. ꝙ nō presumitur geminatio actus. adde text. cum glosa in. l. omnium. C. de testa. Bal. in. l. fi. C. de re credi. tex. ꝛ Bartholus. l. l. si in rem. ff. de rei vendi. Et quod voluit Bartholus in. l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de lega. ij. Limita tamen per ea que habentur in cap. cum tu. de testi. Uolo etiā tibi dicere vnū singu. quod colligitur ex eodez textu. Si aliquis fundat se super certo actu sufficit probare illum actuz esse gestum. licet aliter non probet abilitatem persone ad illuz actum exercendum. Et asserenti contrarium incumbit onus probandi. Et oportet ꝙ talis probatio necessario concludat. nec prodesset probatio gñalis. quod facit ad notata per Bar. in. l. sciendum. ff. de verbo. obli. fuit Abb. Tu debes scire ꝙ probatio actoris debet necessario concludere. textus est in. l. matrem. C. de pba. Quid diceres de exceptiōe ex parte rei. Et videtur dicendum ꝙ nō requireretur hoc. l. fauorabiliores. ff. de re. iuris. textū habes notabilem in contrarium. in dicto. c. in presentia. Uolo etiam tibi tradere sin. limitationē ad regulā vulgarē q̄ est ꝙ dubio ꝓbatio nō releuat procedit et quādo probatio est dubia in se ex facto suo. secus autē si obfuscatur ex exceptionibus aduersarij. vt notabiliter probatur in dic. c. in pñtia. Et sic ꝓbat ille tex. illud qđ singlr dicit glo. in cle. fi. de rescriptis. Hoc tū singulariter limita ex notatis per Bart. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nunci. quia hoc non procedit vbi p̄sumit delictum. Adde tu vltra Abb. Bartho. in. l. cum actum. ff. de nego. gest. in. l. j. in fi. cum. l. seq. ff. de incē. ru. ꝛ nau. tex. ꝛ ibi Bal. in. l. matrem. C. de proba. glo. in. c. pia. in ver. speciez. de excep. in. vj. Limitat etiam Abb. alio modo ꝙ etiā in ciuilib⁹ quiescente presumptione delicti tollitur perfecta probatio actoris. si rei exceptio reddit illaz equiuocā. arg. l. duo sunt titij. ff. de testa. tu nisi aliter declaretur. Tu scis ꝙ minor non potest alienare bona sua sine decreto vt in titu. ff. de re. eorum. ꝛ. C. de pre. mi. Limita hoc non procedere quando minor intrat religionem. Et adde Cy. in auctentica ingressi. C. de sacrosan. ec. sec⁹ si nollet iterare etiaz alienando in pias causas scdm Jo. an. an. quod est notabile. Nota q̄ glosa. j. tangit an naturales tantū excludant substitutum: ꝛ tenet ꝙ sic. per iura in ea allegata. Abbas hic late examinat hoc. Et vltra adducta per ipsum adde doct. in. l. generaliter. §. fina. C. de institu. ꝛ substitut. glo. in. l. fina. ff. de iure deli. Bal. ꝛ moder. in. l. parentes. ff. de in ius vo. Bartholus in. l. ij. ff. de accusat. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebel. Et nota ꝙ est communis opinio ꝙ in contractib⁹ veniant naturales tantum. quod tamen limitatur in emphiteosi ecclesie quam quis recipit pro se ꝛ liberis suis propter dignitatem ecclesie. ¶ Tangit etiam glosa quid si fuit dictuz si decesserit sine herede Qui veniant appellatiōe heredis respondet ꝙ soli filij. l. ex facto §. vult. ff. ad trebel. de quo per Bartholum in. l. gallus. §. etiam. ff. de libe. ꝛ post. Et ista adducuntur ad questionem de emphiteosi concessa alicui pro se ꝛ heredibus suis qui veniant appellatione heredum. Et si loquimur in emphiteosi priuati vel etiam ciuitatis. veniunt etiā extranei heredes. ꝛ Ab. al.

legat Specu. quod etiã legari potest extraneo. dño irrequisito. quia ex quo donatur in vltima volũtate non pertinet ad alienationez. Sed Ab. allegat in ꝯtrariũ Bar. in. l. fi. C. de iu. emphi. in. l. in cõuentionalibus. ff. de verb. signifi. Sed dicas ꝙ est cõis conclusio ꝙ possit donari ꝛ legari irrequisito dño. ꝛ erit cõsultum dño qꝛ poterit agere rei vẽdicatione si nõ soluatur pensio. Et adde glo. ꝛ doct. in. c. potuit. de locato. Quid autez in emphiteosi ecclesie an transit ad heredes extraneos. Abb. allegat Bar. in. l. qđ dicitur. ff. de verbo. obli. in. l. si tibi. §. pactus. ff. de pac. Et ꝯcludit Ab. ꝙ emphiteosis ecclesiastica transeat in extraneos heredes. Sed aduerte quia glosa in. l. etiam. ff. solu. ma. quam approbant multi doctores tenet contrarium. ꝛ ideo forte illa est communis opinio. ¶ Tu debes scire ꝙ fundans se super etate maiori vel minori debet id quod est fundamentum sue intentionis ꝓbare Bart. in. l. de etate. ff. de mi. cum aliis hic allegatis. per Abba. habes tamen casum notabilem in q̃ etas presumitur absqꝫ eo quod aliter probetur. quando scilicet venit accessorie ad actum ꝓbatum vt in casu. c. in presentia. qui solũ maioribus conuenit. ꝛ Ab. allegat Bart. in. l. sciendũ. ff. de verb. obli. Et nota glo. in ꝟ. dubiũ. pro intellectu. l. si quis intentione ambiguus. ff. de iudi. quia illa procedit in verbo ambiguo actoris: quia pro eo est interpretandum. Secus in verbo ambiguo testium suorum: quia debet interpretari contra actorem ꝛ in fauorẽ rei: quia qui probat debet clare probare al's succumbit. Et adde que notat Ab. in. c. cum ad sedẽ de resti. spoli. Nota etiam ex glosa ꝙ iudex quandocunqꝫ potest ex officio suo interrogare testes qui obscure deposuerunt vt declarent dictum suum: sed non ad instantiam partis. đ quo ꝑ glo. ꝛ doc. in. c. per tuas. in. c. cum clamor. de testi. Nota etiam glo. fina. dum querit an in distincte per religionis ingressum expirat substitutio facta in defectu liberorum: ꝛ dicas vt in glo. Nota tamẽ sm magis cõmunẽ opinionem ꝙ non euanescit substitutio si non ingreditur religionẽ sed monasterium instituat heredem. de quo per glosam in aucten. nisi rogati. C. ad trebel. Nota etiam quod cõiter ꝯcluditur ꝙ si aliqs instituitur sub conditione si monasteriuz nõ ingrederetur talis cõditio habetur pro non adiecta cum impediat religionis ingressum. Et nota etiã ꝙ hoc procedit siue ingrediatur monasterium vt fiat monachus ꝛ clericꝰ siue conuersus tantum sm vnum intullectum in. §. sed hoc de presenti. qui allegatur in glo. Limita tñ sm cõiter doct. hoc non procedere qñ intraret per dolum ꝛ fraudem: qꝛ tũc nõ euanescit substitutio ꝛ ꝓbabitur fraus probãdo ꝯminationes factas ꝑ heredẽ ipsi substituto. c. q̃. de renũc. in. vſ. pro quo habes glosam in dict. aucten. nisi rogati. Nota etiam sm glo. ꝛ doct. ꝙ non euanescit substitutio si institutus se ꝛ sua dedicauit ecclesie seculari faciendo se oblatũ illius ecclie. qꝛ non debet extendi dispositio illius tex. Et nota etiam ꝙ si testator dedit substitutũ sub ꝯditiõe si institutus decederet sine liberꝭ ex se legitime descendentibus. vł' ex corpore suo nascentibus. nũquid euanescat substitutio per ingressum religionis: ꝛ licet sint altercationes inter doct. in hac questione. tu tene illam opinionem ꝙ euanescat: ꝛ ita consuluit Bartho. in questione facti vt refert Ab. de quo per Bart. i. l. si ita qs. §. si. ff. de lega. ij. Et tenet Anto. de bu. ꝛ etiã Dinus. ꝛ quidam aliꝗ. ꝛ sis contentus hoc fundamen

to. expressio eorum qui tacite insunt nihil operantur in.l.iii.ff.de lega.i. ¶ Sed hec verba de quib⁹ supra insunt in illis verbis si sine liberis decesserit. ergo nihil operatur expressio. Quod autem insunt patet: quia per illa verba si sine liberis &c. non veniunt filii legitimi tantum.l.si ita quis.§.fina.ff. de lega.ii. ergo solum intelliguntur de naturalibus: & tamen fauore monasterii expirat talis substitutio per religionis ingressum. ¶ Adde tamen Bartholum qui videtur tenere contrarium in.l. heredibus.§.i. ff. ad trebel. Queritur testamento condito testator intrauit monasterium & nihil reliquit monasterio an rumpatur testamentum. De qua questione per Bartholum in auctentica. si qua mulier.C. de sacrosancta ecclesia. cuius dicta non placent Abb. Sed dicta Anto. de bu. sic. qui tenet ꝙ non quando tacite cōtulit. secus si expresse ex interuallo quia tunc presumitur ꝙ voluit mutare: de quo hic per Abbatem. Sȝ aduerte quia Bartholus ibi allegat alios doctores tenentes suam opinionem. distinguit enim an fecerit testamentum contemplatione ingressus monasterii. an simpliciter quia hoc secūdo casu rumpitur. Et nota ꝙ ingrediens religionem potest disponere de bonis suis prout sibi placuerit: & si pater nihil reliqt filiis non per hoc rūpitur testamentum. de quo per Bartholum in dicta auctentica. si qua mulier. possunt tamen petere legitimam. monasterium tamē nihil potest petere vt magis cōmuniter cōcluditur. de q̄ p Bar. in dic. aucten. si q̄ mulier. Sed qd si filiusfamilias hñs bona aduenticia ingrediatur monasterium. Abb. allegat Pe. & Cy. in aucten. ingressi. bona transire in monasteriū. Sed Anto. de bu. tenet cōtrariū. allegat tex. in. c. licet. de sepul. in. vi. vbi filiusfamilias nō potest de aduentitiis aliquid disponere etiam pro anima sine cōsensu patris. putat tamen ꝙ remanebit patri vsusfructus in vita. Sed post eius mortem bona transibunt in monasterium: qr cuilibet conceditur testamenti factio de propri volenti intrare religionē. Abbas autem tenet contrarium per textū in aucten. presbyteros. C. de episco. & cleri. quia bona que sunt in laicis aduenticia in clericis & religiosis sunt castrensia. Non obstat textus in capitulo. licet. quia loquitur in laico. non in clerico vel religioso. Et hoc dicit verum Abb. quando expresse disposuit alks relinquit dispositio. aucten. si qua mulier. Sȝ vt puto Abb. male allegat textum in dicta aucten. presbyteros: quia ille textus vult ꝙ bona que acquirunt presbyteri & alii clerici de quibus ibi habent similitudinem cum castrensibus. ita ꝙ possunt de illis disponere. licet sint in potestate paterna. sicut statutū est de bonis castrensibus. sed casus noster est satis diuersus. Sed quid si pater habēs vsumfructum bonorum filii intrat monasterium. nunquid vsusfructus erit monasterii in vita patris. an redeat ad filiū remanentē in seculo. de quo per glo. & Bar. in aucten. idē est. C. de bo. que libe. Et conclude ꝙ pater perdit dimidiam vsusfructus: & sic solum dimidia applicabitur monasterio i vita patris. Et adde Bar. in aucten. ingressi. in fi. vbi loquitur de vsufructuario simpliciter: & tunc vsusfructus trāsit in monasteriū simpliciter: sed finitur morte ingredientis. Sed quia ingrediens monasterium potest condere testamentum salua legitima scendētium & descendentium. Queritur an heres & legatarii & filius quāt si ad suam legitimam debeant expectare mortē naturalem patris. an

261

vero incontinenti debeant habere. Et concludit Bartho. in auten. si qua mulier. q si testator intrauit religionem minorum. debent habere incontinenti. secus si aliam religionem que saltem in communi potest habere bona: quia tunc debet expectari mors naturalis. sed qstum ad legitimam filiorum. hoc reprobat Abbas per textum singularem in cap. cum sinius. de regula. Et per Bal. in dicta aucten. ingressi. quia non est equum vt habeat mendicare alimenta a monasterio. Et pro hoc de iure ciuili adduco textũ singularem iuncta glosa in auten. nũc autẽ. in ver. detrahatur. C. de epis. & cle. & glo. sing. in ca. transmissa. q fi. sint legiti. Sz dubitatur aliquis ingreditur monasterium prius non condito testamento cui applicabũtur illa bona. Dicit Ab. q communis est opinio que sibi placet q bona ingredientis religionem minorum veniunt ad succedentes ab intestato. Sed si ingrediuntur aliam religionem mendicantium poterũt capere. vt non bona immobilia seu vt iura perpetua sibi retineant: sed vt vendant & se alant. de quo per glo. in cap. vnico. de religio. do. in. vj. in ver. domum. scdm Abbat. Adde tu quod notat Bartho. in. l. legatũ ff. de capi. dimi. q possunt fratres minores capere legata pro alimentis. licet sint incapaces annui redditus. Consulit tamen Abb. singulariter. q frater mior est capax annui redditus pro expensis studij. in consilio. xlvj. Adde etiaz Bartholum in. l. seruos. ff. de ali. & ciba. lega. Bal. in. l. cum questio. C. de lega. in auten. ingressi. C. de sacrosancta ecclesia. Et Bartho. in tractatu minoricarum. Nota tamen q licet isti fratres possint capere vt vẽdant. non tamen habent actionẽ ad ista bona consequenda. non enim possunt vendicare cum non possint habere dominium rerum immobilium. dicto capi. vnico: sed implorabunt officium iudicis. idem in alijs bonis relictis fratribus istis aliter q per religionis ingressum scdm Abba. & de istis per Bart. in tractatu minoricarum. in cle. exiui. de ver. signifi. Et adde Bar. in locis superius alle. Tangitur etiam questio notabilis an bona feudalia transeunt in monasterium. Et Ab. videt transire cum distinctione Cy. in dicta aucten. ingressi. q si feudum habet annexum seruitiuz reale trãseat. sec9 si psonale qñ ẽ suitiũ incertũ. Sec9 si est tale seruitiuz qd põt clericus honeste per se prestare. vl propter iustum impedimentum per substitutum. qz tunc transit: & sic limitatur text. in. c. q clericus. in ti. si de feu. cõtrouer. fuerit. de quo ibi per glo. & docto. Emphiteosis autem transit in ecclesiam nisi dñs reuocet. qz potest reuocare. Bart. in dicta aucten. ĩgressi. & si vsusfructus est apud ingredientẽ trãsit in monasteriũ duraturus tempore vite ingredientis. glo. xix. q. vlti. c. si qua mulier. Bartho. in dicta auctẽti. ingressi. Nota etiam q bona collata alicui ea lege vt non possint alienari transeunt in monasterium p ingressuz scdm magis cõiter doc. Et nota vnum notabile dictum Inno. quod sequitur Ab. q monasterium acquirit dominium & possessionem bonorũ q cito factus est monach9 & sic est pulchra limitatio ad. l. cum heredes. in prin. ff. de acqui. pos. qz ex quo monasteriũ acquirit possessionem persone per consequens acquirit possessionem omniũ bonorũ que habebat ingrediens. Et adde etiam glo. in dicto. c. si qua mulier. Et vltra Ab. adde Bar. in. l. qui vniuersas. §. fi. ff. d acqui. possessio. in. l. si adoptauero. ff. de precario. Bal. in dicta auctenti. ingressi. & in autentica. nisi rogati. C. ad trebel.

Et tangunt doctores hic de bonis obuientibus post ingressum occasione ingredientis. Et concludit Abbas q omnia acquiruntur monasterio; sed quid si monachus decessit hereditate non adita. an monasterium poterit adire. de quo per Bartho. in. l. j. ff. de vul. et pupil. in. l. si condicatur. ff. de condi. furtiua. in l. inde neratius. ff. ad. l. acquil. in. l. is potest. ff. de acqui. heredita. et videtur concludi q non. hoc autem non procedit in hereditate que pot trasmitti ex potentia suauitatis: qz tunc sine dubio posset trasmitti ad quoscunq: et sic ad monasterium. l. si fratris. C. de iur. deli. quia per ingressum monasterij non perditur suitas Nota tamen q Joan. an. in hoc capitulo in presentia videtur tenere contrarium. quem alij magis communiter sequuntur: quia non habet velle nec nolle. sed solum inspicitur volutas Abbatis. Et dicit Alex. in dicta. l. j. q forte ista opinio e verior inspecto iure canonico. Et nota quia glosa hic vult q monasterium fundatur loco heredis. Dicas ex intentione Bar. in dic. aucten. si q mulier. in dicta aucten. nisi rogati. quem sequitur Ab. q no reperitur lex vel decretalis. q monasterium sit loco heredis vel filij. et ad tertium in hoc capitulo. in presentia. respondet. sed debemus dicere put dicit textus in. §. sed hoc de presenti. in aucten. de sanctis. epis. q omnes iste conditiones tolluntur et pro non adiectis habentur si institutus intrauerit monasterium: et hoc ne timore restitutionis retrahatur a vita contemplatiua. Sed aduerte quia Abbas ponit ista duo pro eodem q no habeatur loco heredis vel filij. Sed Bartholus in dicta auctentica. nisi. dicit q tertius iste vult q habeat loco heredis non filij: sz q monasterium habeat loco filij. alle. Bart. in terminis in. l. heredibus. §. j. ff. ad trebel. ¶ Nota ex glosa prima in capitulo. licet causam. indicem ex officio posse terminum prefigere productioni testium. ¶ Et nota eam. quia ponit multos casus in quibus iudex supplet ex officio suo. Cui adde Bartholum in. l. prima. C. de dilat. vbi concludit q iudex possit si viderit expedire. vt quia videt partem negligentem in producendo testes nec curare in petenda dilatione. Et subdit q licet judex possit non tamen tenetur nisi sit talis causa in qua teneatur ex officio supplere: quia non tenetur impartire officium suum ad vtilitatem priuatam. nisi requiratur. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Et ideo dicit Bartholus in. l. ad peremptoriu. ff. de iudi. q no valet citatio iudicis. nisi fiat ad petitionem partis. pro quo glosa notabilis in capitulo finali. de rescrip. ¶ Et nota doctrinam Bartholi in. l. in crimine. ff. de adulte. q valet probatio facta dilatione non data. et in. l. finali. ff. de ferijs. secundum Abbatem. Et tu adde Bartho. in. l. vni. §. cogniturum. ff. de q stio. totum enim tps instantie cedit probationi facide nisi iudex aliter statuat dilatione. qd intelligit Anto. de bu. vsq ad conclusionem in causa non potest. ¶ Sed hoc intelligit Abbas in productione instrumentorum. quia renunciatio et publicatio attestationum impediunt testes producendos super eisdem articulis vel directo contrarijs. no autem super capitulis nouis. ista autem non impediunt probationem fiendam per instrumenta. Sed illa probatio instrumetalis excluditur solum per oclusione in causa. Et adde ad notata hic per glo. et doct. q iudex ex officio supplet faciendo exalari testes q ia iurauerat. tert. est nota. l. l. si qn. C. de testi. et de hoc notatur per doct. in. l. secunda. C.

262

¶ x.in.l.cum te.C.de proba. et est glo.ord. in.c.q.de rescrip. Nec obstat tex.in hoc.c.licet causam. quia ibi dicitur q testes corrupti falsa dixerunt. de falsitate nihil probatur De corruptela sic: secus econuerso quando probatur falsitas non corruptela: et sola falsitas sufficit sine corruptela: sed econtra non semper Sed ita demum si interuenit corruptela per pecunia: vt in dic.l.j.ff.de fal. Est tamen vtile in fine libelli apponere illam clausulam. Non se astringens: etc. Nota glo.in ver. possideatis. q interdictum vti possidetis non datur semper inter duos qui contendunt se possidere. sed quando q inter possidentem et molestantem Et quia glo.tangit de practica pronunciandi in interdicto vti possidetis. Pro conclusione dicas q si vnus probauit se possidere tantum. pronunciabitur q alter desistat a molestatione de presenti. et q non molestat in futurum. et poterit condemnari ad interesse molestationis de preterito si hoc fuerit petitum. Sed si vterque pbat possessione diuerso modo et diuerso iure. tunc iudex pronunciabit pro vtroque. Exempli gratia quia tu probasti te habere possessionem proprietatis ciuilem. Iudex pnunciat te ita possidere vt possides vt in glo. Et secundum Innto. debet addere in sententia. et circa ista possessionem vim tibi fieri prohibeo. Et de altero potest dicere pnuncio te possidere vt vsufructuarium. Et liceat tibi facere oia vt vsufrutuarium et ista verba et debet addere in pmo exemplo. Sed si vterque probat se possidere eodem modo: et eodem iure et tunc pronunciabitur pro illo qui melius probabit. ¶ Si autem probationes sunt per omnia equales: tunc fertur sententia contra eum qui prouocauit in iudicio et absoluetur prouocatus qui tenet locum rei. c. ex literis. eodem titulo. ¶ Si autem simul ad iudicium prouocauerunt. et sic omnia omnino sunt paria. glo. videtur concludere q forte dirimatur. Sed contrarium tenet glo. in.l.j.C. vti possidetis. quia iudicium sortis non habet locum in facto incerto. Idem vult Barto.in.l.si duo.ff. vti possidetis. l.duo sunt titij.ff.de testa. tutel. Et ista videtur esse communis opinio apud dominos legistas que tamen notabiliter limitatur secundum istam glo. intelligendo prout Ioan. an. intelligit. nisi vterque consentiret iudicio sortis. et cum ista limitatione transit Ab. Si autem vterque vel alter dissentit non recurritur ad sortes. Sed Ab. saluat glo. vt forte dirimatur quis debeat sustinere partes actoris. cum ambo prouocauerint ad iudicium. hec enim est questio iuris. l.sed cum ambo. ff. de iudi. Non autem debet dirimi forte quis dicatur possessor: quia ista est questio facti. quod est notabile. Tu habuisti in.c.suscitata. de resti.in integrum. q ius canonicum non curat de illa solennitate an sententia feratur contra dominum an contra procuratorem. Adde glos. vltimam in hoc.c. licet causam. Et nota q Ab. hic notabiliter dicit non esse differentiam inter ius canonicum et ciuile. quia vbicunque administrator generalis est in iudicio pot snia ferri et in psona procuratoris et in psona dni. Secus vbi simplex pcurator interuenit in iudicio. Allegat Bar.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.ff.de verb.obliga. Et de ratione diuersitatis dicas vt hic p eum ¶ Et nota tex.in dic.c.licet causam. iunc.c.cum causa. de testi. secundum Ab. q omnis probatio dilatoria censetur pemptoria: ita q non apparente impedimento non dz dari secunda dilatio. l.fi.ff.de ferijs. Adde ea que dicta sunt in titulo de dilatio. ¶ Fuit semel dubitatum. pars non dedit interrogatoria. vtrum iudex possit ex officio supplere. Et respo

263

l.fi.ff.de his quibus vt indig. Et inter alia dicit: quod sicut filii spurii non succedunt parentibus: ita nec parentes spuriis. ¶ Et nota dictum singulare Azo. in summa.C. ex quibus causis infa.irro. quod spurii sunt infames infamia facti. quod est notabile. ¶ Et nota bene: quod ex quo quis est natus in domo mariti ex vxore sua. adeo presumitur filius mariti: vt non admittatur volens dicere illum non esse filium suum: nisi probet secum tempore conceptionis filii non concubuisse: vel propter absentiam vel propter infirmitatem. tex. est notabilis in.l.filium.ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Sed nominatio et tractatus facit aliquem presumi filium quando non esset natus ex vxore domi retenta. vt in dic.c. per tuas. vbi per docto. Sed quid diceres de sola nominatione extraiudicialiter facta an constituat aliquem in quasi possessione filiationis: donec probetur contrarium: vt quando fit in actu qui magis conuenit filio quam extraneo. vt quia dixit bene veniat filius meus quem volo habere et tenere res meas. Et Barto. notabiliter quod sic. in.l.i.§.item si per contrarium ff. de libe. agnos. cuius dictum approbat Anto. de bu. Sed Ab. insurgit contra eos adducit textum in cle. si summus pontifex. §. responso de senten. excommu. et quia ista sunt verba enunciatiua. fatetur tamen ipse hoc esse verum in confessione etiam extraiudiciali directe facta nominato presente. Sed tu tene opinionem Bart. quam communiter tenent doc. nec obstat text. in dic. cle. si summus. quia hoc procedit in casu nostro fauore filiationis. vt etiam dicit glo. hic. Et non omitto singulare dictum Bar. in.l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. qui voluit: quod si testator nominet in actu inter viuos causam piam heredem videtur facere ipsam heredem. Et intellige dictum Bar. non extantibus filiis. et tene hoc dictum singulare. licet aliqui impugnent. approbat Alexander in.l.licet. C. de pact. ¶ Nota quod Ab. hic format questionem quotidianam quidam extra iudicium dixit et asseruit certum quid vno modo. deinde productus in testem in iudicio dixit oppositum: nunquid sit credendum secundo dicto iurato in iudicio. an primo extraiudiciali sine iuramento. Et glo. videtur sentire quod potius sit standum secundo cum iuramento Barto. tenet contrarium in.l. eos. ff. de fal. Ab. concludit esse standum secundo dicto. licet aliqualiter ei detrahatur ex contrario priori dicto. Pro quo allega glos. fi. in.c. causam que. de testi. Adducit etiam Ange. et Bald. contra Barto. saluat tamen dictum Barto. quando primum dictum fuisset cum iuramento: et vide que dicta sunt in titu. de accu. ¶ Tu debes scire quod semper allegatur text. in.c. quoniam contra falsam. quod non creditur iudici super processu nisi inquantum per actas vel alia legitima documenta constabit. Limita notabiliter non procedere quando causa esset modica: quia tunc nulla requiritur scriptura. nec respectu sententie nec respectu processus: sed creditur simplici informationi iudicis. tex. est notabilis in auten. nisi breuiores. C. de senten. ex peri. reci. Et ibi per Bartolum est optimus tex. iun. glo. in.c. si quis cum clerico. xi. q. i. gl. i. c. i. de libel. obl. et respectu qualitatis personarum et cause dicitur causa leuis. vt per glo. in dic. auten. nisi. Et est glo. nota. in.c. fi. de re iudi. in. vi. in verbo illustrium. Tu habes legem si idem. C. de codicil. que allegatur semper si eadem sunt cum diuersis nominibus nuncupantur. et tamen notarius habet diuersa nomina que ponit Abb. in hoc.c. quoniam in nota. sed dicas quod illud est propter diuersos effectus. vt ibi per cum. Non tradas vnum obliuioni in

hoc.c.quoniam.quia mādant acta redigi in scriptis ne innocens ledatur: sed ponam⁹ q̄ ista cōstitutio nō seruetur non punitur iudex si ex omissione nulla difficultas emergat quia tunc cessat finis cōstitutionis. ⁊ hoc non solum procedit quantum ad penaz: sed respectu peccati mortalis. si constitutio non contendat secundū Ab. allegat quod pulchre notat Archi. in. c. vtinam. lxxvj. distin. ⁊ in genere dicas sic: quādo cōstitutio continet aliquid non propter se principaliter: sed ad finem alicuius mali euitādi. transgressores nō illaqueat ad penam si finis ad quē principaliter tendit constitutio nō violatur quod est notabile. ¶ Nota ex glo. iij. q̄ creditur in iudicijs scripture tabellionis sine testibus. Et adde Barto. in. l. in donationibus. C. de dona. ⁊ tenetur communiter: nisi aliter disponat consuetudo. Dicit tamen Ab. tutum esse seruare in practic. q̄ in omnibus actibus preiudicialibus adhibeantur testes propter opiniones contrarias. Nota tamen singulariter q̄ nō omnia que scribuntur in actis. probantur per solam scripturam tabellionis: sed oportet q̄ sint de actis. Unde instrumentum procuratiōis vel delegatiōis nō pbat p solā scripturam tabellionis sine inscriptione testium. quia ista non sunt acta iudicij secundum Abba. referentez lapum in allegationibus. quod est notabile. Nota per ea que habent in glo. in ver. citationes. ⁊ ibi per docto. q̄ creditur nuncio citanti: licet sint alique altercatiōes. ⁊ vide que dicta sunt in rubrica de appel. Et nota in practica q̄ notarius debet scribere in actis qualiter iudex ad petitionem partis iniunxit nuncio vt citaret titiuz. ⁊ q̄ nuncius reuersus retulit se citasse. Nota glo. in ver. dilationes. ex qua collige q̄ non debet fieri missio: nisi precedente trina monitione vel vnica peremptoria: ⁊ postea non requiretur alia citatio in actu missionis. cui adde glo. in. l. si finita. §. iulian⁹. ff. de dā. infec. Item allegatur q̄ ex prima citatione licet non posset procedi ad penam contumacie potest tamen procedi ad condemnationem expensarum quas fecit pars presens. Adde ea q̄ dicta sūt in ru. de pcu. ⁊ i ru. de do. ⁊ ptu. Uult etiā glo. q̄ iudex non debet condemnare aliquem tā q̄̄ contumacem: nisi prius sibi constet de contumacia. cui adde notata per Bar. in. l. si finita. §. iulianus ff. de dam infec. in. l. multum. ff. de condi. ⁊ demon. In quibus locis vult q̄ etiam presupposita cōtumacia si iudex ignoret non valet processus contumacie punitiuus: q̄ cōcludit etiam ⁊ sequitur Ab. q̄ nō ē necesse q̄ commissiones citationū ⁊ relationes nunciorū fiāt iudice sedente p tribunali. Et tu adde bar. in. l. hec autem. §. j. ff. ex qui. cau. in poss. ea. Bart. in extraua. ad reprimendum. in ver. de plano. Nota ex glo. in ver. recusatiōes. q̄ recusatio est danda in scriptis per partem. l. appertissimi. l. cuz speciali. C. de iudi. vbi per glo. Et nota glo. quia sētit q̄ valet processus post recusatione nez ppositā nisi appellet. Et adde notata per docto. in. c. cum speciali. de appellatio. Barto. in. l. quia poterat. ff. ad trebel. glo. ij. q. vj. c. quotiēs. iij. q. v. c. quia suspecti. gl. in. l. appertissimi. C. de iudi. Et videtur verior opinio: q̄ processus sit nullus si amplius non comparuit coram eo. nec aliter consensit.

¶ Nota glosam in verbo. exceptiones. q̄ proprie ⁊ stricte recusatio non comprehenditur sub verbo exceptionis: quia proprie exceptio est illa que proponitur contra aduersarium: vel rescriptum. recusatio contra iudicem.

¶ Ex q̄ sequitur q̄ in materia odio

sa non comprehenditur: secus in fa uorabili. Nota glo. in ver. instrumē torum productiones. ꝙ si de facto post conclusionem in causa fiat pro ductio instrumentorum non releuat Ab. allegat in contrarium domi. de Rota. quia tunc videtur iudex re uocare conclusionem quod intelli git Abb. subsistente legitima causa: ⁊ etiam non subsistente legitima cā quando pars fuit presens ⁊ non cō tradixit. Sed si pars ignorauit vel sciuit ⁊ appellauit non valet tūc ad missio solius iudicis secundum Ab ba. ⁊ puto ꝙ dicat verum. Et vide Bart. in. l. quod iussit. in fi. ff. de re iudi. Nota glo. in ver. interlocutio nes. ꝙ licet interlocutoria redigat in scriptis non tamen est de necessi tate ꝙ feratur in scriptis sicut diffi nitiua. Nota glo. in ver. renūciatio nes. ꝙ per conclusionem in causa ꝓ cluditur via: non solum probationi bus: sed etiam allegationibus que consistunt in iure ⁊ in facto. Cui ad de Inno. in. c. pastoralis. de causa pos. glo. in. c. cum dilectus. de fide instru. Nota glo. in ver. negligētiā. in fi. ⁊ tene ꝙ non solum iudex puni tur in interesse partis: sed etiam pro modo culpe punitur arbitrio supio ris. Et nota singulariter secundum Hostien. ꝙ locum habet pena etiam si non diligenter aduertit ad id qđ scribit notarius: ⁊ propter hoc pa grauatur laboribus ⁊ expensis. Et per ea que tanguntur in glo. vlti. fa cias has conclusiones. Quarum ꝑ ma est ista. si est appellatum a sentē tia: ⁊ pendet appellatio non presu metur pro processu. Sed oportet ꝙ probetur per stantem pro sententia vt in hoc. c. quoniam. Nec etiam ꝑ sumitur pro iusticia sententie: quia ipsa sententia est extincta seu suspē sa per appellationem. oportet ergo ꝙ is qui habet probare in prima in stantia nunc etiam probet producē do prima acta vel alia de nouo. ⁊ ni

si iustificetur retractabitur per iudi cem appellationis: secundum doc. in. c. in presentia. de renuncia. ⁊ per doc. hic. Secunda est conclusio: si non fuit appellatum. sumus tamen infra terminum appellādi respectu rectitudinis processus non presumi tur pro ipso. ⁊ ideo si citra appella tionem quis diceret sententiam nul lam ex defectu processus substantia lis non presumeretur pro eo. nisi ꝓ betur. vt in dic. c. quoniam. Sed re spectu iusticie sententie presumitur dic. c. in presentia. donec probetur contrarium: quia adhuc non est su spensa virtus ⁊ auctoritas iudicia lis per appellationem. Et Ab. hic assignat rationem differentie respe ctu processus ⁊ respectu iusticie sen tentie. Sed aduerte quia contra Ab. facit quia paria sunt esse appel latum vel esse intra tempora appel landi. glos. nota. in. l. j. in princi. ff. nil. inno. appel. pen. tex. est quem pō derat Bal. ibi in. l. ⁊ post rem. ff. de transac. quia paria sunt appellatio nem esse in potentia vel in actu. Est etiam tex. in. c. non solum. de appel. in. vj. Tertia est conclusio: si nō fuit appellatum ⁊ error cōtra ius est ex presse in sententia nō presumitur ꝓ ea nec omissio appellatiōis purgat hoc viciū nullitatis. l. si expressim. ff. de appella. l. ij. C. quando prouo. hoc tamē singulariter limita nisi es set expressa etiam causa contra ius litigatoris. tunc ex hoc capite sentē tia non est nulla. Dictū est sing. In no. in. c. in presentia. de renun. quia habetur perinde acsi nulla causa fuis set expressa sm Ab. ⁊ adde ab. ad hoc dcm Inno. in. c. ꝑ tuas. qui. filij sint legiti. in. c. cum dilectus. de or di cogni. in vlt. carta. in. c. ex parte. de conuer. coniu. in. c. ex parte. de cō ces. pre. ⁊ pro hoc allego glo. nota bilē q̄ est finalis in. l. iij. C. si ex fal. instru. Quarta est conclusio. si sen tentia continet notoriam iniusticiā:

265

tunc sententia est nulla nec presumitur pro ea. licet infra decem dies nõ fuerit appellatum. Inno. in. c. fraternitatis. de frigi. Abb. in. c. inter cetera. de re iudi. Quinta est conclusio: quando allegatur error patens ex actis: vt quia dicit iudex in sententia. quia per. A. et B. probatum est: ideo condemno. et in actis nihil apparet probatum. et tunc dicas q si iudex nõ retulit se ad acta. sz simpliciter dixit. sententia tenet. Sec⁹ si retulit se ad acta: vt quia dicit: vt in actis apparet. et tunc sententia ē nulla: etiam si non sit appellatum. et hoc modo Ab. reducit ad cõcordiam Inno. in hoc. c. quoniam. et i. c. cum bertoldus. de re iudi. Sexta ē conclusio. si simpliciter allegatur iniusta: et petitur acta produci ad probationem: vel aliter. et tūc in dubio obstat isti exceptio rei iudicate.
Septima est conclusio: si de facto fuit admissus ad disputandū de iniusticia et constitit de ea tunc dicas q si de iniusticia fuit disputatū coram iudice qui non poterat adiri nisi remedio appellatiõis. tunc sentētia non retractabitur secundū An. de bu. quem sequitur Ab. per glo. in cle. si appellationem. de appel. nisi si prius pronunciasset se iudicem: vel scienter et volentes prorogassent in iurisdictionem. secus si fuit disputatum coram iudice qui poterat adiri per viam querele. Et sic intelligatur quod voluit Inno. in. c. cum dilecta. de rescrip. in. c. cum bertoldus. de re iudi. Sed quando impugnatur sententia ex defectu processus: fuerunt multe opiniones i hoc quas recitat Abb. et dicas vt hic p eum. et ista omnia procedunt ēt in sententiis censure. et q̃uis non suspendantur per appellationem. c. pastoralis. de appel. c. is cui. de sen. exc. in. vi. Nō tñ presumitur p iusticia earū. et p ordine: sz oportet q iustificentur. vel p iudicē vel p aduersarium de quo per glo. et doct. hic. Ex quo singulariter nota q licz appellatio non suspendat sententiam censure: suspendit tamen ipsius presumptionem et respectu iusticie: et respectu processus. Et adde glo. notabilem in. c. ad reprimendam. de offi. ordi. Sed queritur: an presumatur pro processu si iudex illum recitauit i sētentia vt solet fieri. vt qr dicit visis citatione petitione etc. Et Ab. allegat Bar. in. l. s. C. de reis. in auctē. si quis in aliquo. C. de eden. et varietatem inter Hosti. et Inno. et videt concludere sic: q si presente pre fertur sententia in qua recitentur acta et probantur acta per sententiā ex quo non fuit appellatū siue idem notarius scripserit acta et sententiā siue non. Si aūt est lata in absentē et notarius apposuit in instrumento vbi: et quando: et corā quibus. Et q in pñtia sua fuerūt omnia acta et gesta in fine se subscribens singulis interfuisse presumitur p processu sm Hosti. quem sequitur Ab. Sed vbi instrumentum esset simplex recitatorium actorum tunc sm Host. prodit dictum Inno. q nõ adhibeatur fides. Et vltra adducta per Abb. adde Bar. l. i. si. ff. quando appellādum sit in. l. sciendum. ff. de verbo. obli. in. l. acta. ff. d re iudi. Et omnia que dicuntur de sententiis iudicum habent etiā locum in laudo arbitrorū: vel arbitratorū sm doc. Et nota sm glo. et docto. q cõtra scripturam de qua in tex. admittitur probatio in contrarium. Et nota pro intellectu istius tex. q vni iudici non creditur: sed pluribus si secundum Inno. et Hosti. q̃ dt q vni iudici et vni scriptori credēdū est: qr i ore duorum etc. dt tamē Ab. hec dicta intelligēda esse qñ plures iudices assumuntur in testes sup gestis corā se. l alieno tñ iudicio nõ corā se: qr in eadē cā nō pñt eē iudices et testes. et idē dicendū in vno iudice: licet ibi non

crederetur ratiõe singularitatis q̃ ad plenam fidem. Limita tñ singulariter Ab. illud quod dicitur iudices posse esse testes in alieno iudicio vt nõ procedat quando ex facto vel non facto corã eis laus vel vituperium eis ascriberetur q2 tũc nõ essent ydonei testes. Et tu in hac materia adde Bart. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. Nota q̃dã pulchra dicta doc. declarata p Ab. Et p̃mo q notari9 cãe potest deputari ad officium receptionis testiũ quãdo deputatur tanq̃ nudus minister. ita q nõ efficiatur iudex. vt ipse nihil habeat examinare neq3 articulos neq3 interrogatoria: neq3 approbare personas. sed solũ est nudus examinator fm Ab. qui allegat gl. in cle. §. ð offi. dele. q2 aliter obstaret m̃s huius. c. qm̃. Sed tu addas notata per Bal. 7 moder. in. l. hac consultissima. §. fi. C. de testa. per Bart. in aucten. apud eloque͂tissimum. C. de fide instru. glo. 7 Bal. in aucten. sed iudex. C. de epis. 7 cle. Et cõcludit Alex. in dic. §. fi. q de iure ciuili nõ nisi ex causa: sed de iure canonico p ut dicit Ab. Nota secundo q receptiones testiu3 prout s. dictũ est positiones 7 ꝯfessiones recipiende super eis possunt fieri tam in absentia iudicis q̃ in presentia: dummodo fiant de mãdato iudicis 7 inter acta iudicij computantur. Tertio nota q non creditur notario seu ipsi9 scripture super omissione sibi facta. et sic videtur q notarius nõ possit scribere instrumentu3 procurationis si constituatur ab aliquo procurator secundum Hosti. 7 Ab. qui nihil allegat. Sed tu allega Bart. in. l. ex sententia. ff. de testa. tute. qui dicit q notarius potest scribere se esse rogatum de aliquo actu a iudice dicit tamen q tutius est q alius notari9 scribat vel cum eo subscribat. Multi tamen tenent contra Bar. de quo per Sali. in dic. aucten. apud eloquentissimũ. Adde etiam Barto. in l. seruus. ff. de testa. qui dixit q scriptura notarij tanq̃ instrumentũ publicum probat suum mandatu3 procuratorium. de quo plene per eũ in l. seruus communis ipse. ff. de stipu. ser. Et quod notat Bar. in. l. filius. §. j. ff. de fal. q notarius non potest scribere instrumentũ ad sui commodum. 7 q si notarius scribit in instrumento se 7 Titium obligatos insolidum: creditur solum contra se. Et nota q si notarius producit instrumentum nunc quando est procurator sibi debet adhiberi fides. Ioã. an. in regula. cum quid vna. de reg. iu. in mer. Et nota vnũ dictu3 sing. Bar. in. l. de eo. §. illud. ff. de fal. q sufficit notarium a principio fuisse rogatu3 pro alio. 7 ideo si scripsit instrumentu3 pro sempronio 7 postea succedit illi Sempronio potest illud instrumentũ confiscare, 7 vti. quod ẽ notabile. Et quod notat Bar. in. l. fistulas. §. fundũ. ff. de contra. emp. Et nota vnum dcm̃ singu. Inno. in dic. c. quoniam. 7 sequitur Ab. q notarius potest per aliũ scribere dum modo se subscribat auctoritatem p̃stando. Nota etia3 vbi plures notarij ex forma statuti requiruntur ad certum actu3 non est necesse q oẽs scribẽt acta. s3 sufficit scripta vni9 cum subscriptione alterius seu aliorum. quod memorie commenda secundum Ab. Volo tibi dicere quedã pulchra 7 quotidiana. iudex reperit testes vacillare seu trepidare ita q fides integra iudicio iudicis non sit eis adhibenda. Hoc debet redigi in actis. Dictum est notabile Innocẽtij. in dicto capitulo. quoniam. quod si non fecerit 7 proximus in aliquo sit lesus tenetur in foro anime secundum Ioannem andream. ¶ Ex quo infertur q nisi sentẽtia in cã appellatiõis iustificetur ex act3 retractãda ẽ i cã appellatiõis: nec ẽ p̃sumẽdũ iudicẽ fuisse

motū ex aliqua causa ad non se quē dum acta ꝛ depositiões testium. Et adde quod notat Ab. in. c. causam. de re iudi. ꝛ subdit Inno. notabilit ꝙ hac vacillatione seu variatiōe debet receptor testis facere describi audiente ipso teste. vt sic sit illi contradicendi facultas. Host. tenet cōtrarium: ꝙ etiaꝫ teste absente ꝛ ipo penitus ignorante hoc scribi possit quod approbat Io. an. dum tamen nullam penaꝫ testi iudex infligat vł infligere intendat. Et debet iudex facere scribi incontinenti postꝗ̄ testis exiuit anteꝗ̄ alius intromittatꝰ vel ad alia diuertatur: ergo videtur ꝙ tanta potestas detur iudici ꝙ poterit ad velle suum condemnare vel iustificare. tamen n̄ dicas ꝙ hoc fieri non potest sine graui pena. c. j. de re iudi. in. vj. Decit etiam Hostien. ꝙ presumptio est pro iudice. Nota ēt ꝙ notarius ad mandatū iudicis debet scribere vacillationem testium: Et si ipse illā non deprehēderit. Et potest notarius cum bona conscientia scribere. Iudex mihi tabellioni mandauit vt scriberem ꝙ testis vacillabat: sed efficatior esset scriptura si adderet ꝛ sic mihi videbatur ꝙ vacillaret. Et nota pro declaratione tex. in dic. c. quoniam. quia ibi dicitur ꝙ non presumitur pro iudicis processu, nisi quatenus constiterit legitimis documētis. Queritur que sint legitima documēta dicit singulariter Inno. ꝙ licet acta ipsa non scribantur per tabellionē: vel duos viros ydoneos: valent tamen si possunt probari per confessionem partium: vel per testes: vel alio modo ꝛ sic sufficit ꝙ assertioni iudicis nō sit standum ꝛ ad hunc finem emanauit ista constitutio. Et sic nota ꝙ licet de actis debeat confisci scriptura: tamen potest probari per testes quia ista constitutio voluit soluꝫ obuiare ne stetur soli verbo iudicis. Et ideo vt facilior sit probatio mā

dat ea redigi in scriptis. Pro hoc facit glo. nota. in. c. de censi. in. vj. ꝛ est tex. cum glo. in. l. quotiens. ff. de proba. ¶ Nota ꝙ lex que est cōtra bonos mores ꝛ est pctī nutritiua nō valet. c. ad nostram. c. erit autē lex. iiij. di. Et dixit Bar. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝙ non valet lex continens inhonestum. Nosteris vos dn̄i de Saxonia ꝙ Host. in hoc. c. ad nostraꝫ. refert ꝙ in Saxonia est talis consuetudo: ꝙ si fur tenens rem furtiuam in vna manu sub tunica: ꝛ vult cum altera manu iurare ꝙ rem illam non habet: nec scit vbi sit. absoluitur. Nec auditꝰ agens petēs ꝙ inspiciatur quid habet in altera manu. ista consuetudo non valet. ꝛ reprobatur a papa ī dicto. c. ad nostram. Et dicit Abb. ꝙ interrogauit scholares de partibꝰ istis qui sibi dixerunt ꝙ adhuc hodie viget ista consuetudo. Et nota illum tex. ꝙ purgatio per iuramentum purgandi est subsidiaria. ꝛ nunꝗ̄ habet locum ꝗ̄diu probationes legitime adsint. Et nota ꝙ Ab. hic allegat glo. singulareꝫ in. c. clerici. lxxxj. dist. ꝙ testes ex parte rei preferuntur. licet testes accusatorꝫ sint magis ydonei. ¶ Et adde tu ꝙ istam glo. allegat Ab. in. c. de testibus. de purga. canoni. Et dicit fin. in. c. ex literis. de proba. Illaꝫ etiā allegat in. c. bone. de elec. in. c. ex tenore. de testi. Sed vide omnino abba. in. c. in nostra. eo. ti. Nota glo. j. in. c. cum causam. ꝙ scriptura anciquorum librorum facit fidem. Conclude sic. ꝙ quando agitur de nullius preiudicio tunc scriptura librorum antiquorum vel sculpture lapidum faciunt fidem. Et adde glo. in c. sane. ij. xxiiij. q. ij. Inno. in rubri. de conse. eccle. vel altaris. vt si dubitatur an ecclesia sit consecrata vł infās sit baptizatus. Et vltra Ab. allega glo. singularē in. c. placuit. de infantibus. de consecra. dist. iiij.

Et Bar.in.l.monumentorum.C.de reli.quod tangit de scripturis que sunt in aliquo marmore an faciunt fidem. Et videtur concludere quod sic quando continent aliquam dispositionem possibilem. Et in.l.j.ff.de albo scriben.et ideo fines diocesis probantur per libros antiquos.vt in dicto.c.cum causam. quia hic non tractatur de interesse bursali.non est verisimile quod quis scripserit falsum. Est autem modicum preiudicium an habeat iste episcopatus vel ille. Secundo conclude quod si tractatur de magno preiudicio et est liber cui communiter ab antiquis creditum est, vel reperitur in loco vbi solum reseruantur scripture auctentice: et tunc facit plenam fidem. Text. est notabilis in.c.ad audientiam.de prescrip. Bar. in.l.j.ff.si cer.peta. Et ideo debemus credere libris hystorialibus et Cronicis.glo.in.c.inter dilectos. de fide instru.in ver.magis in.c.venerabilem.de elec.in ver.transtulit. Tertio conclude quod si non sit talis liber cui a maioribus nostris sit adhibita fides.nec reperitur in loco auctentico.facit solum adminiculum seu presumptionem vt a contrario in dicto.c.ad audientiam secundum Ab. Et ad materiam Abbatis allegat glo.in dicto cap.ad audientiam.in c.habeo.xvj.distinc. Et intellige glo.in non tendentibus in preiudicium alterius.alias solum faciunt adminiculum. Et nota hic glos.vl.quod que non prosunt singula multa iuuant. Et dicas vt hic per Ab. qui adducit Bartho.in.l.admonendi. ff.de iureiur.in.l.j.§.item cornelio. ff.de questi. Et vltra Abb. allega glo.notabilem in.l.ij.in princi.ff.de excu.tuto. In.c.accedens.ij. vt li. non contesta.in.c.cum dilectus.de succes.ab intesta.in capitu.illuc.de presump.in.l.iij.§.eiusdem.ff.de testi.facit tertius in.l.excipiuntur.ff. ad sille.in.l.indicia.C. de rei vendi. Abb.in capitulo.preterea.de testi. Bal.eleganter in rubri.de controuer.inuesti.et ideo dicit Jmola. in cap.ex ore.de his que fiunt a ma. parte ca.quod qui habet plures rationes adducat:quia que non prosunt etc. Uolo tibi tradere vnam pulchram limitationem ex intentione doctorum in dicto capitu.cum causam. Tu scis quod possessor non tenetur tradere possessionem nisi probanti proprietatem.l.fi.C.de rei vendi. Jstud procedit in prophanis rebus sed spiritualia non iuste possidentur. eo quod possidentur. vnde nudus possessor potest per iudicem molestari vel si est presumptio iniusticie contra eum nisi doceat de proprietate.facit quod notat glosa in regula.beneficium.de regu.iu.in.vj.quia spiritualia non possunt occupari/licet vacantia. sed debent haberi a papa vel alio deputato ab ipso vel auctoritate canonis. ¶ Scias quod in.c.causam.ponitur materia probationis virginitatis. Et nota bene text.et glo.ij.quales debeant esse testes qui assumuntur ratione peritie quia non solum requiritur peritia.sed etiam honestas. Si tu vis scire priuilegia virginitatis vide ibi glo. fina. Uolo tibi tradere pulchram limitationem.tu scis quod publicatis attestationibus non admittuntur alii testes timore subornationis.c.le.ij.de testibus. Hoc non procedit vbicunque causa est decidenda per iudicium peritorum. ita quod testes non possunt deponere de veritate.sed de credulitate secundum peritiam artis.non obstante publicatione priorum testium facta possunt testes periores recipi quia primi potuerunt de facili decipi.tex.est notabilis secundum intellectum Ab.in dic.c. causam. ¶ Et nota singulariter quod licet acta originalia cause debeant remanere apud notarium cause.tamen si reperiantur de facto apud iudicem etiam finita iurisdictione. non per hoc fides eorum vacillat.tertius est singulares in ca.fi. quem ita intelli

git Jo.an.z Ab.de quo in capitu. qm.s.eo. Nota vnu aliud singulare ex eo.tex. q actis perditis non psumitur pro litis ptestatione z alijs actis ordinatorijs vel decisori is nisi probetur quod interuenerit. vel per testes.vel per partiu pfessiones. Et ex hoc sequit vnu aliud singulare q licet acta substantialia iudicij no dependeat a partiu consensu. vt illa possint omittere vl nulla ratificare.c.vnico.de li.ptes.l.nemo potest.ff.de lega.j. Si tamen dubitatur an ista interuenerint vel pditis actis originalib9 vel alio modo statur ipsaruz partiu assertioni. ¶ Volo tibi addere vnu tex.sing. in materia filiationis.de qua dictu est.s.in.l.miles.§. defuncto. ff.de adulte. q quauis mulier aliquado committat adulterium si faciat filiu presumit legitimus.quem text. dicit singu. Bal.in.l.si matre.C.de suis z legiti.z aureu tex. in.l.fi.C. de coi ser.ma.de quo per Ab in.c. officij.de pe.z re. in.c.accedes.de pur.ca.in.c.intelleximus.de adul. hoc tamen intellige sm doc.si.insimul cohebitabant. ¶ Ultimo quero. sunt duo fratres simul cohabitates vnus proprio noie emit fundum de pecunia coi. an ille fundus debeat communicari cuz altero fratre. Et respondeo q non.tex.do tibi nota. in.l.si vnus ex socijs.§.si vnus.ff.p socio.z etiam si comuni nomine emptus sit z non constat qua pecunia quia de propria presumitur.textuz habes singu.z ibi Bar.exultat i.l. ij.C.pro so.qui dicit nota perpetuo quia valebit ibi mille aureos: z ideo dicit sis cautus q in instrumeto ponatur de communi pecunia.

De probationibus in clemen.

Licet qn papa dicit q in manibus suis fuit facta renunciatio beneficij: z illud confert,no admittitur probatio in contrarium.in cle.i.tamen per indirectuz admittit vt quia tale beneficiu tepore renunciationis non spectabat ad eu.glosa est singular (in dic. clem ti.j.in ver.fecisse narramus: z vide ea qz est pulchra in materia. ¶ Si in sententia dicatur libellum oblatu esse z litis cotestatione fuisse factaz.an talis setetia faciat fide. vide glo. in dicta cle. in ver.fundatur que se remittit: z vide que dicta sunt in pxima rubrica. Et vide in materia glo.in.c.hoc quippe ij.q.vj.i.c.dominus.xcij.dist. ¶ Ultimo nota tu canonista vna pulchra regula q cum in contractu de aliquo dubitatur interpretatio fit contra venditorem.text.est nota.in.l. veterib9. ff.de pact.z intellige quado pactu fuit appositum a venditore: z talis interpretatio fit per iudice.vt ibi p Bartholum

De presumptionibus.

In hac Rubrica tractatur de quadam specie probationis. vt videbitur in processu tituli. Et nota q textus in.c.j.iucta glosa fi. allegatur q in maleficijs presumit prima fronte malus animus z dolus.l.j.C.de sicca. ista tamen presumptio potest tolli p presumptionem vehementiorez sm Innocen. Host.z Ab.xxij.q.ij.c.quod ait.c. ne quis arbitretur.c.solet.de consec.dist.iiij.habebit hoc arbitrari bonus iudex. Et adde qd notat Bartho.in.l.inter omnes.§.recte.ff. de furtis.z notata in.l.j.C. de sicca. Et Ab.adducit ad questionem positam per Bartho.in.l.si vt proponitur.ff.de fideius.de madate in vno loco delictum committi in alio. in quo debeat puniri. Et conclude q in loco in quo delictuz fuit commissum. Et adde Petrum de ancho. in clemeti.j.vt li.pend. Sed quid si ego existeus in vna ciuitate,ven=

do tibi per nuncium vel epistolam existenti in alia ciuitate. in quo loco dicetur contractus celebratus. Et cōclude q in ciuitate vbi es tu ita Bal. per illum textum in.l.multum.C.si quis alteri vel sibi. Alex. in dicta.l.si vt proponitur. Nota textum notabilem qui semper allegatur in capitulo.afferte. q ex violentia presumptione fertur diffinitiua. Tu scis q legibus nō exemplis iudicandum est.l.nemo.C.de sentē. Limita non procedere in exemplis principum approbatis.vt est text⁹ in dicto capitulo.afferte. Et adde glosam notabilem ex qua habes aliam limitationem in capitulo fina. xx.distinctione. Et nō tradas obliuioni vnum singulare quod colligitur ex dicto textu q iudex pōt pcedere ad diffinitiuā ex p̄sumptiōe violenta etiam si non probetur vel allegetur p partes. sufficit em̄ q iudex ex varijs circūstātijs iudicio itellect⁹ illā p̄sumptionē pcipiat seu eliciat quā p̄s credat ob probationis defectum succumbere.
Sis tamē semper cautus quando eris iudex q facias semper illam p̄sumptionem describi in actis. al's si appellaretur ꝛ ex actis sententia non iustificaret. licet tu iuste fueris motus. iudex tn̄ ad quē cui de hoc non constat iuste retractaret sententiam. dictum est notabile Innocē. in.c.qn̄ contra.de proba. Et ex p̄dictis infertur notabiliter q iudex pōt moueri ad sententiā ex cā non allegata nec cogitata per partes. quod tn̄ intellige qn̄ p̄sumptio elicitur aliunde q̄ ex facto ipsius. de cuius fauore agitur. quia tūc iudex nō debet moueri nisi allegetur. tex. est singularis in.l. si adulterium. cū incestu.§.idem polioni. vbi p Bartholum.ff.de adulte. Et ratio ē qꝛ qn̄ p̄sumptio oritur ex facto partis ꝛ non alleget. presumitur non vera ꝛ presumptio iuris tollitur per aliam. Tu autem adde qd̄ eleganter dixit Bar.in.l.cū qd.ff.si cer.pe. ꝛ ibi alle.dicto.§. idem polioni. Et glosa singularis in clemen.appellāti.de appella. que loquitur de notorio. voluit Bar. in.l.j.in vlti.colū. ff.de excep. licet non alleget istam glos. Uolo etiam tibi tradere pulchram limitationem. tu debes scire q non valet sn̄ia lata sine probatione. glo.in.c ecclesia sācte marie.de constitu.ij.q.j.in sum: quia illud intelligitur qn̄ nihil est agitatū in iudicio. qꝛ presumitur sententia lata a minus instructo. Bar.in.l. prolatā.C.de senten. Secus si in causa fuit aliquid agitatum. licet nulle pbationes sint facte. quia poterit iudex moueri ex aliquibus presumptionibus quas ipse solus percipit iudicio intellectus. vnde imputandum est reo quare non appellauit. quod est notabile secundum Abbatem. Per istum textum dicit Innocen. in.c.quia verisimile. hoc codē titulo. q sn̄ sn̄ia fertur ex presumptione violenta iudex debet temperare sn̄iā vt nō ꝯdēnet nisi raro ꝛ modice. Nec ad penā pecuniariā nec corporalē. nā Salomon adiudicauit solum vni mulieri filium: ꝛ tamen non ꝯdēnauit aliā de subtractione filij sicut condēnasset si vere probatū fuisset. Dicit tn̄ Abb. hoc nō procedere qn̄ essent vrgentissime presumptiones. vt ptꝫ p ea q̄ dicta sunt in.c.tertio loco. de proba. qꝛ tunc imponeretur pena ordinaria q̄tūcunq maxima.l. sciant cuncti.C.de proba. Sed si presumptiones non sunt ita vrgentissime: sꝫ ita violente q potest ferri diffinitiua sn̄ia ciuiliter. vt in.c.isto: ꝛ tunc pcedit quod dicit Inno. cōcludit tn̄ Ab. q ſm eorū validitatē poterit ꝛ non poterit iudex exasperare sententiam: ꝛ remittit ad capitu. constitutis.j. ꝛ quod ibi dixit de testi. Adde tu qd̄ Alex. in ꝯsilio. xv. j.j.

268

li.allegat istud dictum Innocē. di cens. q ubi iudex procedit ex pre sumptione debet minuere penam. Bal.in.l.fi.C.de proba. Roma. in l.j.§.si quis.ff.ad sile. ¶ Notēt dñi auditores tex.i.c.ex studijs.q ma gnum bonitatis signum est audire et consulere sapientes. ¶ Si tu vis scire quotuplex est confessio. vide glo.fi.in.c.nullus. Et adde qđ no. glosa in cap.priusq̄.xxviij.distinc. in.c.peruenit.xviij.distinctione. in capitulo.quatuor.xij.questio.ij. Et dñ Abb.in hoc.c.alle.dictum Inno.in.c.post electionem.de conces. pre. Adde eundem Ab. in.c.de cetero.de re iudi.in.c.finem litibus. de do.et cō.in capitu. interposita. de ap. in cap.pastoralis.§.quia vero.in cap super eo.in.c.ex parte. đ offi.dle. ¶ Scias q in cap.nonne. per glo.et doct.ponitur materia an et quando tacens videat cōsentire et Abb.adducit nota.per Innocē. in capitulo.in genesi.de elec. glos. in regula.is qui tacet.et Bart.in.l. ꝗ dotē.ff.sol.ma. Et nota q vbi a gitur de obligatione psonali tacēs habetur p cōtradicēte.l.filiusfamilias.§.inuitus.ff.de pcu. Fallit in casibus hic positis per Ab. et iter alios nota casum sing.in.l.cū ostē dimus.§.fi.ff.de fideiuss.tu. Itē qñ vltra tacere iteruenit aliquis act⁹ positiuus.vt in cle.j.de procu. Et adde vltra Abb.textum singularē in.l.si filius.ff.ad mace. Nota etiā in materia textum singularem in.l. si seruus communis.de dona. inter vi.et vx. Hoc limitat Bartho.vbi .s. nisi sit cōiunctio habens in se reuerentiam.vt in.l.j.§.que honorande. ff. quarum re.ac. non de. quia tunc tacens habetur pro contradicente. Hoc non placet Abba. per textum in capi.j.de despon. impu. in.vj. Nō obstat.§.que honorande. quia ibi oportet vt concurrant alique circunstantie vt ibi. declarat Bartho.et i.l.ad iudiciā.C. qđ me. cā. Sed adde tu quod glo.ibi non requirit circunstantias.p qua glo. est textus fin.in.l.penult.ff.de fur. Et adde quod notat Bar.i.l.fi.in fi.ff.si quis ali.testa.prohibu. Dicas tñ q requiruntur ille circūstantie.de quibus per Bar.in dicto.§. que honorande. Pro quo est text⁹ notabilis iūcta sua glosa in.l. si patre.ff.de ritu nup. Et nota vnū dictum singulare.q licet non inualidetur matrimoniū pter reuerentiā patris.dicta.l.si patre. Secus est in matrimonio spirituali: vt quia filia ingreditur monasterium propt reuerentiam patris.alīs non ingressura: quia deus non vult nisi militem voluntarium. Alex.in dicto.§. que honorande.alle. Ioā.de imo. in.l.si cum dotem.§.eo autem tempore.ff.sol.matri. Et est textus singularis in.c.cum virum. đ regula. Adde etiam ad materiā Bartholi in.l.fi.§.si fenerator.ff.quod me. causa. et quod pulchre voluit in.l. creditor.in fi.ff.de solu.vbi dixit q ordinamentum ciuitatis inducit iustum metum.ergo debitores bannitoruz soluentes fisco presumuntur q coacti soluerint:et facit textus:et quod ibi p Ange.in.l. liber homo. ff.de acqui.reruz do.q quando ꝗs soluit iussu magistratus presumit coactus soluisse. Et nota oīa ista et per ea que dicta sunt .ᵓ Abb. hic dat solennem limitationem.ad.c.j. de despon.impu.in.vj. Et in materia an et quādo taciturnitas habeatur pro consensu. adde tu notata p glosam in.l.cayus.ff.de pigno.ac. in.l.fideiussor.§.pater.ff.de pigno. in capitulo.sicut.de elec.in.vj.in.l. fideiussor.in princip.ff.qui satisda. cogā. Bal.in.l.iubemus.§.j.C. de episcop.et cleri.per illum textuz.q fauore religionis ille qui non cōtradicit consentire videtur. ¶ Nota ex textu in capi.mandata.q lege

tus pape dicitur gerere vices pape. et dixit glo. notabilis in. c. que causa. ij. q. iiij. quod debet honorari tanquam papa. Et glo. iij. hic querit an possit omnia que potest papa. Et glo. quod non. quia non potest illa que sibi reseruauit in signum vniuersal' dominij. per ea que habentur in. c. quod translationem. de offi. le. et sic sentit glosa quod reliqua non reseruata possit legatus. Abb. insurgit contra glo. per cap. dilectus. j. de prebendis. vbi non potest dare ius ad vacatura beneficia. Et ibi glo. quod non potest dispensare contra concilium. Allegat etiam glo. in. c. fi. de hereti. in vj. et Speculatorem. Sed satis potest dici quod illud quod habetur in. c. dilectus iuncta glosa sit reseruatum pape. tamen certum est quod legatus non potest statuere contra ius superioris. Joan. an. in. c. fi. de appella. in vj. in nouella. quem allegat Romanus consilio. ij. Ponunt doct. in capitulo fi. de offi. archipres. facit textus singularis in. l. formam. C. de officio prefec. preto. ¶ Nota text. in capitulo. quosdam. quia allegatur quod vicinus presumitur scire facta vicini. Et inducit Ab. ad questionem de teste et allegat Bartho. in. l. j. ff. si cer. pe. Et tu adde Bartholum in. l. de etate. in. ij. questio'. principali. ff. de mino. in tractatu suo de teste. in. l. gerit. ff. de acqui. heredi. Bal. in. l. j. C. de seruis fugi. in auten. quas actiones. C. de sacrosanc. eccle. in. l. non omnium. ff. de legibus. Nota tamen singular quod iura que dicunt quod consanguinei et vicini presumuntur scire facta consanguineorum et vicinorum. vt in. l. octaui. ff. vnde cogna. in. l. si vicinis. C. de nup. procedunt in his que respiciunt iura sanguinis et processum nature. Ita Bal. per illum textum in. l. quum sororem. C. de iure delibe. voluit Bart. in. l. qui duos in. iiij. colu. ff. de re. du. Et ideo dixit Bal. in. l. j.

C. de collu. detegen. quod si testis interrogatus quod scit quod talis commisit adulterium: et dicat quod suus vicinus non est sufficiens ratio: quia istud fit clam. Iste etiam textus in capitu. quosdam. probat qui dicantur vicini. et Abb. per istum textum limitat dicta per Bartho. in. l. si tertius. ff. de aqua plu. ar. quod debet intelligi de vicinis eiusdem loci. Secus vbi tractatur de vicinitate respectu locorum nam tunc possunt dici vicini si non distant multum eorum loca abinuicem per hunc textum. Adde de materia per Petrum de ancho. in. c. j. canonum statuta. in versi. Vlterius quero quia statutum facit mentionem de vicinis que approbat dicta per Bartho. in dicta. l. si tertius. Bal. in. l. si vicinis. C. de nup. Et glo. notabilis in cap. felicis in ver. vicinorum. de penis. in. vj. Et Bar. in l. fi. C. de his quibus vt indig. que Abb. debebat allegare pro sua limitatione. Et nota glosam de allegatione ignorantie. ¶ Tu debes scire quod allegatur glosa in regula. j. de regu. iuris in. vj. quod si precedit negatiua verbum potest. importat necessitatem. Limita non procedere quando resultaret absonus intellectus. textus notabilis iuncta glosa capi. quanto. quia importat presumtionem quod memorie commenda secundum Abb. Et nota glosam que querit an presumptio sufficiat ad condemnationem. cui adde glosam in capitulo. j. ij. questione. j. in. c. oues. vj. q. j. in cap. dixit. xxxij. q. j. Et scias breuiter quod quandoque ius presumit super incerto et intantum quod super presumptione statuit aliquid acsi verissimum esset quod presumit. Non admittitur probatio in contrarium. capitu. is qui. despon. et ista magistraliter appellatur presumptio iuris et de iure. de qua per glo. in. c. ferrum. l. dist. Et est glo. ordinaria in corpore vnde sumitur auten. sed iam necesse

C. de do. an nud. Sed si ius presu= mit aliquid & super sua p̄sumptiõe non firmat intantum pedes vt sup illa certum quid statuat. illa appel latur simpliciter presumptio iuris. Et contra eam semper admittitur probatio in contrarium. vt per glo sam hic & in die. capitulo. ferrum. Et de presumptiõe hominis dicas vt hic per Abbatem. Et conclude breuiter q̄ nõ põt dari certa doctri na qñ p̄sumptio sufficiat ad sniam qñ ad semiplenã probationẽ qñ ad ad iudiciuʒ seu ad torturã quando ad purgationẽ idicẽdã qñad suspẽ sionẽ officij & beneficij. Sed iudex ex suo bono & equo iudicio et vari= is coniecturis arbitrabit̄ hoc & si male arbitrabitur corrigetur fa= ctum per iudicem appellationis.

Et nota q̄ presumptio hominis est qñ iudex ex aliquibus coniecturis aliquid pro vel cõtra aliquẽ seu in aliqua causa p̄sumit vbi ius aliqd specifice non presumit. Et in mate ria adde glosam in capitulo. cum p bellicam. xxviij. questione. ij. in §. ostendentes in capitulo. peruenit. xviij. distinctione. In glosa. j. in ca= pitulo. multis. in glo. j. xliij. distin= ctione in ca. requisisti. xxxij. q̄st. in ver. patet. xxxij. q. ij. c. quod ait. ij. q. vij. c. non potest. Et nota q̄ illa appellatur fictio quando ius dispo nit aliquid statuẽdo super certo qd tamen in se non est verum. & vltra Ab. allega tu glos. notabilem. in. l. vnica. §. accedit. C. de rei vx. ac.

¶ Notate domini mei q̄ ille qui fu it diu negligens in preterito. presu mitur q̄ erit negligens in futuro. vt in cap. scribam. Et ideo dicunt doc. q̄ ille qui negligenter studuit in iure canonico. presumitur q̄ ne= gligenter studebit in iure ciuili: & ex contra. Et probat etiam textus il= le q̄ doctor non tenetur assidue mo nere scholares negligentes. ex quo presumit vehementer se non pro= fecturum / debet enim tunc tace= re ne mittat margaritas inter por= cos. pro quo bonus textus in cap. quando. xj. quest. iij. in. c. ephesis. xliij. distinct. Dicit tamen textus iuncta glosa in capitu. scimus. xliij. distinctione q̄ non debet doctor ces sare a docendo. nec predicator a predicando. licet patiatur perse= cutiones. Et nota glosaʒ ibi de triplici p̄sumptione. & nota eã & ad de glo. supra allegatas. Et nota q̄ Ab. format questionẽ de eo qui mi natus est alicui q̄ percuteret eũ re peritur pcussus an presumat̄ ab eo percussus. Et ex intẽtione Specu la. tenet q̄ sit sufficiens indiciũ ad torturaʒ. Adde tu Bal. & Ange. in l. fi. ff. de here. insti. Bartholus in l. metuʒ. C. quod me. cã. Abb. in. c. j. de offi. dele. in c. cuʒ dilectus. qd me. causa in. c. literas. hoc eo. titu. Bart. & alios in. l. j. C. si quis ipe. male. Bart. in. l. famosi. ff. ad. l. iul. ma. Et nota vnum pulchrum dictũ Bartho. in. l. ediles. ff. de via pub. q̄ si reperitur aliquis interfectus de nocte ante domũ alicuius an sit p̄sumptio contra ipsum q̄ interfece rit. & dicit q̄ sic nisi cõstet q̄ alibi fu it interfect⁹. intelligit tamẽ Rom. hoc dictuʒ in. l. j. §. hoc rescriptum. ff. ad silleq. quando ille erat consue= tus talia facere. ¶ Tu habuisti. §. q̄ contra presumptionem iuris ad mittitur probatio in contrariũ. Sʒ dicas vbi est verisimilitudo magna in contrarium debet esse efficatior probatio. vt notabiliter p̄batur in cap. quia verissimile. l. non est veris simile. ff. quod me. cã. Ideo debet esse clarissima sicut in causa crimi= nali: & adducitur tex. in dicto capi. qr verisil̄e. ꝓ pmutãtes bñficiũ te= nue cum pingui. p̄sumitur eñ talis pmutatio fraudulenta & simoniaca de quo dicas vt hic p Abb. & ideo est presumptio falsitatis contra te= stes deponentes contra verisil̄e: et

sic nō faciūt fidē. adde text. in. l. ob carmē. in fi. ff. de testi. Et allegatur textus in. l. milites. in ver. oportet. C. de questio. quod illud quod non est verisimile habet speciem falsitatis ¶ Nota textum notabilē in. c. illud quod sola cohabitatio etiam diuturna viri et mulieris non inducit presumptionem matrimonij. Dicit regula iuris ciuilis quod seruus non potest esse in iudicio. l. seru⁹. C. de iudi. l. vir certis. ff. eodem. hoc non procedit in spūalib⁹. textus est in dicto. c. illud. quia in illis nō curatur dñica potestas. Et pro intellectu. c. illd. et eorū que ibi tanguntur per doc. quia videtur esse materia intricata habeas istas breues conclusiones. ¶ Quarum prima sit ista. sola nominatio. s. quod aliqui nominabant se coniuges nō probat matrimoniū quācūque sit facta illa noīatio. quia fornicatores sic se sepe nominant ad palliandū suū delictū. ¶ Scda est cōclo. quod sola cohabitatio non probat. vt in dicto. c. illud. et in. c. aliter. xxx. q. v. ¶ Tertia conclusio est instrumentū confectum super dote vel donatione propter nuptias non probat plene. Quarta est cōclo sola fama nō probat: quia regulariter illa non probant que sunt grauis preiudicij. ¶ Quinta est cōclusio diuturna. cohabitatio puta. x. annorū cū fama vicinie. nō solū de mrīmonio sed etiam de tractibus matrimonialibus vna cum alijs adminiculis plene probat matrimonium. siue sit instrumentum dotale adminiculans siue aliud adminiculum. ¶ Sexta est conclusio diuturna cohabitatio et fama de matrimonio. et per testes probentur actus particulares matrimonij. vt quia eam tenebat in lecto et in mēsa et in alijs tractabat vt vxorē sat⁹ probatur mrtrimonium absque alijs adminiculis. ¶ Septima est conclusio. si per duos vel tres testes probatur quod vir cum muliere iacuit et

stetit volens et intendens querere possessionem iuris vel vinculi matrimonialis. et alter hoc sciebat et intēdebat inter tales iudicabitur matrimonium et si spoliatio interuenerit est restitutio facienda dummodo intentionē suam expresserit coram testibus alias propositum in mēte retentum non posset probari. ex quo sequitur quod matrimonium potest contrahi sine verbis etiam inter illos qui fari possunt. de quo in capitulo. tue. desponsa. Nota quod maritus potest vendicare vxorem et ecōtra. vt in dicto capitulo. illud. adiecta tū causa de iure diuino et canonico. nā per adiectionē illius cāe restringitur vendicatio vt non denotet principaliter dñium. sed potestatē competentē iure expsso. de quo in. l. j. §. per hanc. ff. de rei vendi. et licet possit maritus vendicare vxorē. tū non cessant alia remedia. vt interdictum de vxore exhibenda. vel officiū iudicis. possunt enim multa remedia simul concurrere: et istd officiū iudicis est ordinarium et sm ius non extraordinariū. vt est illud qd datur ad restitutionē in integrum. et ideo nō cōcurrit cū remedio ordinario. quod est notabile sm Ab. que allegat Bartho. in dicta. l. j. et iter dictū ppie cōpetit qū ab alio detinetur. officium iudicis qū a nemine detinetur. et tū etiā potest agi rei vēdicatione. Et nota ex dict. Jo. an. vt refert Abb. quod potest agi possessorio de matrimonio coram iudice seculari aduersus laicum. ex quo nō negatur matrimonium. et Ab. remittit ad ea que ipse dixit in capit. cum sit generale. de fo. competē. in c. literas. de iura calū. No. glos. in ver. annullos. et cōclude quod si probatur quod vir dedit annulū mulieri standum est consuetudini loci. nam in quibusdam locis est consuetudo loci quod datur ānulus tēpore matrimonij: et tunc significabit matrimoni

270

um: quia signa talia declarantur a consuetudine loci. Et adde notata per glosam in cap. tenor. de re iudi. in ca. nostrates. xxx. q. v. et sic intellige glos. in capi. femine. xxx. q. v. et in aliquibus locis est cõsuetudo q datur tempore sponsaliorum: et tũc significat sponsalia. Sed si non apparet de consuetudine et vir posuit annullu in digito mulieri presumitur matrimonium: quia hec est presumptio iuris. vt in dicto. c. femine vbi dicitur q annullus ponitur in digito mulieris ad designandu q eorum corda iunguntur. quod non fit per sponsalia. et in hoc casu intellige glo. in di. c. tenor. qd tñ intellige nisi alie coniecture sint in oppositum. Sed quid diceres quando solu probatur q mulier deferebat annulum. et responde q si solum mulieres coniugate deferunt annulos ita q aliis non permittitur. tunc si mulier cohabitans viro deferat annullum presumitur matrimonium. nisi alie cõiecture sint in contrariũ. Sed si non probatur q sole coniugate deferant facit tale quale indicium. sed non probat matrimoniu quia communiter delatio ãnuli est equiuoca ad mlta. de quibus hic p Abb. Et nota vnum pulchrum dictu Anto. de bu. qd sequit Ab. in dic. c. illud p illũ tex. q si marit9 tenet vxorẽ extra lectũ suũ et mẽsam et non tractat eã vt vxorẽ suã. posset vxor cõpellere viru suum vt in istis et in aliis tractet eã vt vxorem Pro quo Ab. adducit glo. notabi. in. c. manifestu. xxxiii. q. v. q vxor non potest vouere inuito marito vt iaceat in lecto in camisia. quod non esset si non teneretur secum iacere. ¶ Nota q ad probandum fornicationem non est necesse q deponant testes q viderunt virum et mulierẽ simul cõmiscentes. sed satis est deponere. prout dicitur in. c. literis. scilicet de solitudine / de nuditate / loco / et seruum diuersitate. Et licet textus loquatur quando agitur de crimine ciuiliter. tamen Ab. dicit ide quando agitur criminaliter: et dicit q hoc casu intelligitur etiam l. sciant cuncti. C. de proba. et maxime hoc procedit in fornicatione q̃ non subiacet sensui. Et quo no. iũcta glo. ii. q vbi actus nõ potest directe pbari per sensum. sufficit testes deponere super actibus propinquis. dum tamen addãt se credere ita eẽ. de quo est textus in. c. tertio loco. eo. ti. et sic potest quis habere certã credulitatẽ ex aliqb9 signis exterioribus. ¶ Scias q aliqui volunt q fama vicinie debeat probari per maiorem partem vicinie. Sed tu dicas q nesciunt quid dicant quia duo testes sufficiũt. vt est textus notabilis in dicto. c. tertio loco. glo. no. in. §. fi. ii. q. i. iiii. q. iii. §. itẽ sepe Bar. in. l. fi. §. tormẽta ff. de q̃sti. ¶ Nota ex tex. in. c. lras. iunc. glo. pe. q vehemens presumptio non sufficit ad condemnationem sed violẽta sic. de quo per Abbatem. in capitulo. quanto. hoc eodem titu. Glo. i. tãgit an in iudicẽ possit compromitti. de quo dictum est in rubrica de arbi. tangit etiam glosa. an de causa criminali possit compromitti. Et conclude q vbi agitur de crimĩe ciuiliter potest cõpromitti. de quo in. l. non distinguemus. §. iulianus. ff. de arbi. sed in p iudicium fisci nõ potest compomitti. Nota quia glosa et doc. tangunt an frater admittatur contra fratrẽ in testem. tu potes sic concludere per viam conclusionum. ¶ Quarũ rum prima sit ista. frater nõ ɔpellitur dicere testimoniũ ɔtra fratrẽ et idẽ est dicendũ in aliis psonis enumeratis in. l. lege iulia. ff. de testi. et hoc tã in ciuili q̃ in criali fm glosam ibi l glo. teneat contrarium in. l. parentes. C. de testi. q illa lex loquatur in criminali tantum fallit

in casu necessitatis. notant doct. in c.j. de testi.co. ¶ Secunda conclusio: volens frater admittitur cōtra fratrem: tam in ciuili q̄ in criminali. vt sentit Bar. in dic. l. lege iulia. ⁊ sequitur Ab. ⁊ intellige volentez quando fuit a parte productus: alias si sponte veniret esset supectus: vt notat Bar. in l. que omnia. ff. de p cu. in. l. vxori. §. j. ff. de fal. ¶ Tertia est conclusio. admittitur frater in fauorē fratris in causa ciuili: sed creditur minus vel magis secundū qualitatez actionis: sic intelligitur glo. iij. q. v. c. j. c. in literis. de testi. in causa criminali vero non admittitur: quia tractatur de maiori preiudicio. Dicit tamen Ab. q in defectum aliorum admittetur saltez ad faciendum iudicium: vt perueniat ad torturam. ⁊ in his casibus cogitur frater pro fratre dicere testimonium: quia priuilegium est vt nō cogatur dicere contra. Et nota q ab. limitat dic. l. lege iulia. vt non pcedat in causa heresis quia quando esset necesse compelleretur cōtra fratrem. c. in fidei fauorem de here. in vj. sed non videtur istud speciale in heresi. quia s. Ab. dixit generaliter q vbi necessitas imminet potest cōpelli. ideo possumus dicere q etiaz non imminente necessitate cōpellatur: ⁊ sit speciale in fauorē heresis de fratre. adde tu Bar. in. l. qui testamento. §. j. de testa. qui assignat rationem quare coniunctus p coniuncto non admittatur in causa criminali. q2 videtur sibi inferri aliqua iniuria. l. lex cornelia. in prin. ff. de iniu. de quo ibi per Bar. Bal. in. l. vnica. C. de rap. vir. in. l. j. C. si quacunqꝫ predi. pote. Bar. in. l. tutor. §. si tutor. ff. d suspe. tu. ⁊ ibi ēt loquitur de iiuria facta socio itineris. Nota glo. in ṽ. purgauit. q vna p̄sūptio p̄ponderat alteri. Et ↄclude q vbi sunt pis potētie. vna non preponderat alteri. ⁊ seinuicē tollūt: si altera preponderat preualet. de quo in. c. inter. ij. de elec. an aūt ⁊ qn̄ sunt paris potentie: vel altera prepōderet alteri arbitrabit discret⁹ iudex ex varietate factorū ex qb⁹ p̄sumptiones oriūtur. Quia in dic. c. literas. dicitur q fuit compromissuz in delegatos retenta prāte delegata. quid si non fuisset hec ptās reseruata: nū quid expirasset per cōpromissū. In no. ⁊ Ab. q nō. Et nota q Abb. in hoc. c. literas. reprobat dictū bart. in. l. eos. ff. de fal. qd limitat nisi essent alie presūptiōes p p̄mo dicto: vt erāt in illo tex. ¶ Studeatis domini mei: q2 p̄sumit p viro literato vt non ita inclinetur ad passiones sicut ignorās. tex. in. c cum in iuuētute. nec peccare pōt p ignorantiam sicut ille. ⁊ iō dicit q ignorātia ē mater cunctoruz erroꝝ. c. ignorantia. xxxviij. dist. Tu iam habuisti q propter infamiā a maliuolis ortam nō est faciēda inquisitio. nec purgatio indicenda. de quo etiā p glo. penl. in dic. c. cum in iuuentute. hoc intellige de solenni inquisitione. q̄ fit sup veritate criminis. secus in occulta indagatione credulitatis ⁊ fame secundum doc. in dic. c. cum in iuuentute. ⁊ sic fiet inquisitio super tali infamia. quod est notabile secundum Ab. Nota glo. in ver. ad senilem. q̄ dicit q ille qui fuit honestus presumitur etiaz q postea fuerit honest⁹. ⁊ nota illum pulchrum tex. quem allegat glo. in. l. nō omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. iunc. sua glo. Et iō Bart. allegans hunc text. in. l. ij. §. sed ⁊ si. ff. eo. titu. de re mili. Dicit q bona vita precedens facit minuere iudicia que faciunt cōtra aliquē. Facit quod voluit Bal. in. l. fi. ff. d here. insti. ⁊ pulchra verba de bona fama posuit Bal. in. l. vnica. in. vij. colum. C. de confess. ¶ Nota tex. in c. fi. qui semper allegatur: q quilibꝫ presumitur ydoneus etiaz ad beneficium respectu tamē beneficij obti

271

nendi: intellige dūmodo sit cleric⁹: al's nō est ydoneus. c. ij. de insti. Sʒ respectu bonitatis intrisece quilibʒ presumitur bonus: etiā si sit laicus. De quo per glo. nota. in. c. si forte. d̄ elec. vj. qnia ydoneitas extrinseca non presumitur. Et Ab. dicit vnum dictum qd̄ dicit esse suū: ꝛ nouuʒ: ꝙ impetrator nō tenetur probore ꝛ verificare oīa contenta in rescripto etiam si videātur expressa in forma conditionis si pro illis habet intentionem fundatam iuris presumptione: sed onus probandi ꝯriuʒ incumbit neganti. tex. est singu. in di. c. si. Et nota ſʒ Ab. ꝙ illa clausula de q̄ in tex. sapit monitionem non conditioneʒ. Tu canonista debes scire ꝙ per dominos legistas allegatur sp singl'r glo. in. l. eū de lege. ff. d̄ ꝓba. probetur illa negatiua. bona non eē soluenda. Volo ꝙ tu etiam habes glo. de iure canonico in dict. c. si. in ver. sufficiebant. si tu bene ponderabis eam. ¶ Ultimo nota ꝙ dispositio loquens de fratribus intelligitur de carnalibus. ꝛ sic in potiori significato: non autē de consobrinis. glo. est in. l. fratres. C. de in of. testa. in. . j. ff. eo. de quibus glo. nō fuit recordatus Bar. in. l. lucius. §. questtum. ff. de lega. iij. vbi dicit idem.

¶ De prescriptionibus.

Si tu vis scire quid sit prescriptio. vide pulchram glo. xvj. q. iij. in summa. que dicit ꝙ ꝑscriptio ē exceptio ex tempore sustantiam capiens que actioni personali: vl'in rē opponitur. Dicit etiam ꝙ vsucapio est acquisitio dominij per continuā possessionem temporis lege diffiniti. l. iij. ff. d̄ vsuca. Et propter hoc cōcluditur ꝙ non sit contra ius naturale. vt declarat Jo. an. in regula. possessor. de regu. iuris in mercu. ꝛ Ab. in hac rubri. qꝛ cōseruat duas regulas iuris naturalis. Prima ē. vt negligens puniatur. Secunda est: vt sit litiū finis. refert Roma. in aucten. similiter. in. xxxiij. speciali vltimarū volūtatum. C. ad le. falci. Abb. in. c. cum esses. in repetitione in. iij. carta. d̄ testa. Et dixit glo. singula. in aucten. de tempo. non solu. pecu. §. j. ꝙ prescriptio non fuit inducta in penam. sed propter libertatē subditorū: ne de iure suo semper dubitent secundū Bal. in. c. j. §. si quis per triginta. si de feu. fu contro. Et nota ꝙ per vsucaptionem acquirit̄ directum dominiuʒ. per prescriptionem solum vtile: directo manente apud dominum vt habetur in auct. nisi tricennale. C. de bo. mater. Et propter illud directuʒ posset agere actione in rē nō cōtra prescribentē: sed cōtra tertium. Sed per prescriptionem. xxx. an. vel. xl. acquirit̄ solum exceptio: qꝛ prescribēs est tut⁹ exceptione contra dn̄m. Et an per pactū posset impediri prescriptio: vide ꝑ Bar. in. l. nemo pōt. ff. de lega. in. l. j. ff. de vsuca. ſm Ab. Nota ꝙ valet statutū tollens prescriptionem. Bal. in. l. recepticia. C. de consti. pecu. nunq̄ tn̄ statutū intelligit̄ excludere prescriptioneʒ tp̄is cui⁹ ꝯria memoria nō existit. Bal. in. l. j. C. de prescrip. xxx. an. in. l. j. C. ne re domi. Alex. i. l. j. ff. de vsuca. glos. ꝛ Ange. in aucten. vt de cete. non fiāt cōmuta. Jo. de ana. in. c. multorū d̄ iude. Volo tibi dicere duo singul'r notāda. Primū est ꝙ contra ecclesiam etiam in re immobili currit ꝑscriptio spacio triennij. Secundum est: ꝙ prescriptio mala fide procedit de iure canonico. ista habentur singulariter ī. c. j. ꝛ hoc fauore fidei qui etiam tex probat ꝙ ecclesie matrici vacanti vel inutilem prelatuʒ habenti ad agenduʒ non currit prescriptio. ꝛ si fuit inchoata dormit. Nota etiam vnum quod dicit Ab. ꝙ vacante ecclesia inferiori nō cur

rit prescriptio contra eam: licet episcopus possit agere: quod possit agere probatur in.c.si.de succes. ab intes. quod non currat prescriptio: allegat dictum no. Inno.in.c.olim.j.de resti. spoli. quia tunc ecclesia caret immediato defensore. Nota etiam glo. & quod ibi dicitur per docto. quod yconomus vacante ecclesia non pot agere in bonis spectantibus ad solum prelatum. & in bonis spectantibus ad solum capitulum currit prescriptio vacante ecclesia. nisi sint talia bona in quibus rerquiratur consensus epi. secundum ea que habentur in.c.edoceri. de rescrip.in.c.j.de procu. Si autem loquimur in bonis comunibus: tunc videtur vera illa opinio: quod capitulum non possit agere vacante sede ne fiat preiudicium prelato: & sic non currit prescriptio quod limitat Ab. non procere quando non agitur de magno preiudicio: tunc capitulum exercebit iura pariter spectantia ad utrumque sede vacante. Et nota quod Ab. sequitur Barto.in.l.naturaliter.ff.de usuca.in.l.si publicanus.§.j.ff. de publi. quod vacante imperio non currit prescriptio: licet papa succedat in administratione: licet Ab. Bar. dubitauerit in.l.j.§.deniqz.ff. de aq plu.arcen. Et vult etiam Ab. secundum Bar. quod non currat prescriptio contra principem nisi data eius scia. Sed tu dicas quod communis opinio est in contrarium. vt refert Alexan.consi. vj.j.lib. qui allegat. Bal.in.c.j.que sint regalia. Anto.de bu.in.c. peruenit.de censi. & nonnullos alios. Et nota quod istud.c.j.non ponit casum specialem in ecclesia matrice vacante sed idem est in alia dignitate vacante. Nota secundum Ab. quod si prelatus est excoicatus tunc contra ecclesiam non currit prescriptio. glo. est notabil. in.c.prima.xvj.q.iij. Concludit etiam Ab. quod in iuribus propriis ipsius excoicati non currit prescriptio. quod est notabile per rationem glo.in re.ipu tari.de reg.iu.in.vj. Et si tu vis scire casus in quibus non currit prescriptio. est glo.in dic.c.prima. & habetur in.c.ex transmissa.hoc eo. titu. Nota quod Ab.in hoc.c.late tenet illam opinionem: quod aduersus prescriptionem restituatur ecclesia. dum tamen infra quadriennium petat restitutionem. & istam opinionem tenuit glo. in aucten.quas actiones. & ibi per Bar.C.de sacrosan.eccle.in.§.pro temporalibus. in aucten. de eccle. ti.in.c.placuit.ij.xvj.q.iij. & omnes fere moderni. secundum Abb. qui dicit se ita consuluisse.in questione facti. non allegat tamen glo.que tenet contrarium in cle.j.de in integrum. resti. de hoc dictum est etiam in rubrica.de in integ.resti. Et nota quod istud quadriennium incipit currere post completam prescriptionem. Dicit tamen Ab. quod a principio est utile: quia non currit ignoranti.per tex.in.c.j. de in integrum resti.in.vj.in ver. negligenter omiserit. & per alia deducta per ipsum hic in fine. ¶ Et nota quod in c. nihil.tractatur an propter scandalum debeat aliquis dimittere ius suum quando rem suam non potest habere sine scandalo. & de iure ciuili non est curandum de scandalo. quia licitum est etiam occidere furem. barto.in.l.si furem.ff.de sicca. sed de iure canonico si immineret cedes vel aliquid graue & horribile non debet hoc fieri propter bona temporalia.c.de occidendis.xxiij.q.v.c.ij.de homici. in.vj.c.suscepimus.de homi.in.c.ij. de opc.noui nunci. & peccat prelatus si non repetit rem ecclesie: propter strepitus iudiciorum: quia conuincitur de negligentia: pro hoc Ab. allegat bonum tex.in.c.in canonibus.xvj.q.j. in.c.si rector.xliij.dist.hoc tamen limitatur: nisi differendo arbitratur quod recuperabit rem sine litigio. In dicto capitu.nihil. Papa vni loquitur in plurali: & de se loquitur in singulari. adde tu quedam alia iura de iure ciuil.

272

ꝛ de iure canonico in.l.j.C. quomodo ꝛ quando iudex.in.l.ij.C.de ap. in.l.j.ff.ꝺ testa.mili.in.l.j.C.qui ad liber.per.non possunt.in.l. in testamento.C.de testa.mili.in.l.si .C.de pac.in.l.iure mariti.in.l. castitati. C. de adul.in.l.ij.C.de do.inter vi.ꝛ vxo.in.l.minoribus.C. de his quibus vt indig.in.l.ij.C.de iureiuran. in.l.ij.C.de cōdi.ob tur.cau.in.l.j. C.si aduer.vendi.in.l.iij.C.de nup. in.l.ij.C.de sententiam pas.in. c.interfecisti.de homici.in quosdam.ꝺ presump.in.c.j.de proba.in.c. filiꝰ. de testa. Sed hodie propter stillum curie litere presumerentur false.c. quam graui. de cri.fal.¶ Tangitur etiam in hoc.nihil.an denunciationes extraiudiciales constituant alique in mala fide.de quo in.l. penulti.ff.pro empto.per Bartolum.in.l. naturaliter.ff.vsuca.glo.in cap.ꝙ magnum.xxiij.q.iiij.in.c. si diligenti.hoc eodem titulo.Et adde quod Barto.in dicta.l.penul. concludit ꝙ si denunciatio fit ante apprehensam possessionem facit quem male fidei aut post.Et tunc si est eam adeptus sine iusto titulo:ꝛ ex causa lucratiua:ꝛ tunc idem. Secus si est adeptus iusto titulo ꝛ bona fide: de quo etiam per Bartolum in.l.si fundum.C.de rei vendi.in.l. nō solum. §.morte.ff.de ope.noui nunci. Et qui vult interrūpere prescriptionē: debet obseruare quod habetur in.l. ij.C.de annali exceptio. illa tamen lex secundum Innocentium ꝛ alios non procedit in principibus non recognoscentibus superiorem. quia vnus princeps contra alium interrumpit per protestationem prescriptionis.¶ Si tu vis scire de intellectu horum verborum quiete:ꝛ sincere vide textum ꝛ glosam.in.c.sanctorum.¶ Nota glo.in ver. sincere.post principium:ꝙ in dubio presumitur bona fides. ꝛ glo.in ca. si diligenti.eodem titulo.Et adde tu de iure ciuili glosam in.l. penultima. C.de euictio.in.l.super longi. C.de prescrip.long.tempo. ¶ Qualiter autem probetur mala fides ꝑ Bartolum in.l.celsus.ff.de vsuca.ꝛ habetur in dicto c.si diligenti.Et nota ex dicto capitu.sanctorum.ꝙ ecclesia prescribit rem priuati spacio triginta annorum sine titulo si fuit in bona fide. Si autem haberet titulum prescriberet spacio decem: vel viginti annorum.Et nota glosam singularem in.c. possessiones. xvj.q.iij.que vult ꝙ patrimonialia bona clericorum non requirant prescriptionem quadraginta annorum sicut bona ecclesiarum quod est notabile.¶ Nota ꝙ illa quarta funeralium.idest eorum que veniunt occasione defunctorum: est in totum prescriptibilis.textus est notabilis in.c.de quarta.nec reperitur melior secundum Abbatem.ꝛ est glo. ordīaria in.c.j.de sta.regu.quod nota contra episcopos volentes extorquere.¶ Nota tamen secundū Abbatem ꝙ requiritur titulus verus aut putatiuus:aut cursus tanti temporis de cuius:ꝛ cetera.cum sit contra ius commune.c.j.de prescriptio.i.vj. ¶ Et scias ꝙ episcopus potest istam quartam cōcedere alteri.textus est notabilis.xij.q.iij.c.si. ¶ Tu habuisti in Rubrica de iure patronatus ꝙ mala fides predecessoris in beneficio non nocet successori habenti bonā fidē.adde glo.in c.de quarta.intellige tamē glo. qñ non requiritur titulus.Et qñ reqrītur titulus sufficit siue sit verꝰ siue putatiuus:ꝛ ratio quare reqraẗ titulus est:qꝛ ius cōe est ꝯtra ꝑscribētem.c.j.de ꝑscrip.in.vj.ꝛ vide bar.i dict.l.celsus.de titulo putatiuo ẜm Ab.Et tu adde qꝺ notabiliter scribit Bar.in.l.nō fateẗ.ff.ꝺ ꝯfes.i.l. error.C.de iuris:ꝛ facti igno.in.l.j. in fi.princi.ff. de eo per quem factum erit.in.l.post legatum.in prī.

ff. de his quib⁹ vt indig. in. l. si res obligata. ff. de lega. j. Et fama publica sufficit ad probandum titulũ putatiuum. Barto. in. l. at qui natura. §. cuz me absente. ff. de neg. ges. in. l. proprietatis. C. de proba. in. l. j. §. ij. ff. de itin. actuq3 priua. ꝛ nota istas decisiones Bar. Et nota etiã ibi glo. ꝙ episcopus sine consensu capituli nõ potest donare illã quartam alteri ecclesie. cui adde glo. in c. fi. xij. q. ij. Et glo. hic tãgit an habens concessionem solius episcopi possit prescribere. vide que dcã sũt in ti. de his que fiunt a prela. Nota quia in. c. de quarta. ponitur regula ꝙ ꝯtra ecclesiã non currit nisi prescriptio. xl. annoꝝ. ꝛ hoc procedit etiam si ecclesia habet ius indiuisibile cum laico. quia propter ecclesiam non currit contra laicum prescriptio communis. vt ius ecclesie conseruetur illesum. facit tex. in. l. si communem. ff. quemad. ser. amit. facit glo. in simili. in. c. j. de iure pa. in. vj. secundum Abb. Et tu adde quod pulchre voluit Bar. in. l. precipimus. §. eodez. C. de appel. ꝙ ratione clerici cõuenitur laicus corã episcopo. ꝛ Bar. in. l. fi. ff. de colle. illi. in versi. quero coram quibus. Nota tamẽ ꝙ si posset prescribi cõtra laicum iure ecclesie remanente illeso sufficeret prescriptio communis secundum docto. ꝛ facit quod notatur in. c. ad audientiã. hoc eo. titu. in. c. volumus. xvj. q. iij. Quid diceres de hoc casu ecclesia succedit laico contra quem erat inchoata prescriptio nunquid vtetur iure priuati: an priuilegio ecclesie de q̃ questione per glos. ꝛ docto. in auc. quos actiones. C. de sacrosan. eccl. Et Jo. an. in. c. j. de iure pa. in. vj. Et cõclude sic: ꝙ pro tempore preter tovritur ecclesia iure priuati. ꝑ tempore futuro iure ecclesie. Exẽpli gratia: contra priuatũ presentez concurrerant quinq3 anni. ꝛ sic medietas prescriptionis. satis est contra ecclesiam succedentem complere aliam medietatem: habito tamẽ respectu ad priuilegium suum ꝛ sic requiruntur ad complendã prescriptionez. xx. anni. qui sunt medietas temporis respectu ecclesie. quod ẽ notabile. ꝛ idez dic in similibus. Si tu canonista vis scire qualiter acquirantur iura ꝛ seruitutes. ꝛ qualiter perdantur: ꝛ quãto tempore dicas sic breuiter quia docto. tractant in hoc. c. de quarta. Si seruitus habet causam continuam. sicut est seruit⁹ aque ductus que sine intermissione ducitur. ꝛ tunc acquiretur inter presentes. x. annis. inter absentes. xx. Nec requiritur titulus: sed sufficit solus vsus. l. si quis diuturno. ff. si serui vendi. ꝛ incipit currere hoc tẽpus ex quo quis cepit vti illo iure non vi aut clam nec precario sciente illo cui fiebat preiudicium ꝛ non contradicẽte: ꝛ hoc probari debet. Si autem seruitus non habet causã continuam vt seruitus vie ꝛ seruitiorum extraordinarioꝝ prestatio ꝛ similia: ista non prescribũtur nisi tãto tempore percipiãtur cuius inicij memoria nõ existat. Jsta sunt dicta Inno. cui adde Bart. in. l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. ꝛ ꝙ nõ requiratur titulus adde glo. in. c. cuz ecclesia. de causa poss. Et ratio est: quia quando agitur de seruitute acquirenda non agitur de magno preiudicio: cuz dominus nõ perdat rẽ ipsam: sed patitur dumtaxat seruitutem: ꝛ per istam rationem in prescribendo rei dominio requiritur titulus. quia tractatur de magno preiudicio. de quo per Barto. in. l. ij. C. de seruitu. ꝛ aqua. ꝛ ibi ponit qualiter interrumpatur ista prescriptio. Limita tamen secundum Ab. per ea q̃ habentur in. c. j. de prescrip. in. vj. ꝙ secundum eum procedit etiaz de iure ciuili. Sed ego dubito quia ꝑscriptiones seruitutum, de quibus

273

loquitur ius ciuile videtur esse contra ius cōmune. Ita Bar. in.l.j.§. q.ff.de iti.actuq3 priua.qui dicit q ius commune resistit.cum quelibet res sit libera .et ideo mala fides alterius est ipso iure probata.nisi probetur aliquid ex quo presumatur mala fides. videtur tamen q glo. sentiat contrarium in.c.j.de prescrip. in.vj.q ius commune non resistat. tamen videtur q melius loquatur Bart. Limitat etiā Ab.per ea que habentur in.l.cum de in rem verso. ff.de vsur. Adde Bar.in dict.l.j.§. deniq3.ff.de aqua plu.ar. Limitat etiā vt non procedat cōtra ecclesiā qr licet nō requiratur titulus tamē requiritur prescriptio.xl.annorum. Et scias q requiritur sciētia aduersarij in acquisitione istorum iurium incorporalium.et ita cōiter tenetur secundū Ab.licet sit secus in prescriptiōe rerum imobiliū.l.fi.C.de prescrip. lō.tēp.et de ratiōe diuersitatis per Bar.in dic.l.j.§.deniq3. Et queritur qui dicantur presentes.et dicas: q existentes in eadem ciuitate.gl.fin gu.sm Ab.in dic.l.fi.C.de prescriptio.lon.temp. Adde tu quando dicatur aliquis presens iuxta materiam aucten.presente.C.de fideiusso. glo.ordina.in auctē.de fideiusso. in prin.in ver.presentes. q presens dicitur ille qui est in eodem territorio Barto. in.l.iij.§.fi.in penul.q.ff.de duo.re. Et nota illam glo.quia ponit quot modis quis dicatur presēs et in alia materia quod notat Bar. in.l.testamēto.ff.de alie.legat. Et qd singlr voluit Bar.i.l.cū fin9.C. de agri.et cen.li.xj.in.l.quesitum.ff. de lega.iij.in.l.j.§.j.ff.de libe.agno. tex.in.l.presens.ff.de procu. Et qd notat Bart.in.l.relegati. ff.de pe. vbi dicit q ille qui fuit semel in ciuitate presumitur semper ibi fuisse nisi probetur exiuisse. Secundo queritur qualiter seruitutes perdātur.et dicas sm Inno.q seruitus rustica que non habet interuallum:vel habet sed modicum puta aliquorum dierū vel horarū perditur spacio decem annorū inter pñtes.xx.inter absentes. Si autem habet interuallū annorum vel mensium tunc duplicatur tempus vicz inter pñtes necessarij sunt.xx.anni inter absentes. xl. arg.l.si sic constituta.ff.quēad.ser. amit. Et idem si habet interualla septimanarum.de quo per glo.in dic. l.si sit cōstituta. Et nota q licet seruitus rustica pereat certo tpe non vtendo:vrbana non perit per solum non vsum omnino:sed ita demū si vicinus simul vsucepit libertatē velut si edes tue edibus meis seruiant: ne tue altius tollātur ne luminibus mearum officiāt:in hoc eni casu si ego fenestras meas prefixas habuero: vel obstruero ita demum ius meum amitto:si tu per idem tempus altius sublatas habueris edes tuas: alioquin si nil noui feceris: retineo seruitutē.hoc probatur in.l. hec autē. ff.de ser.vrba.predi. Et ratio est quia seruitutes vrbane sunt nobiliores et interest magis reipublice: q seruentur ideo difficilius prescribūtur. Noteris domini mei q vigilie sunt necessarie studenti:qr nemo potest scientie laudem consequi sine maximo labore: vt notant doc.per illum tex.in.c.vigilanti. Nota ex eodem tex.iunc.glo.penul. et fi.q prescriptio currit contra ignorantem. Et adde tex.in.l.fi. C.de prescrip. lon.temp.tamen si ignorantia est iusta et probabilis datur in integrum restitutio. Bar.in.l.j.§. si quis aūt. ff.de iti.actu.priua.et est glo.sm ab ba.in.l.j.C.de pat.potestate. Adde tamē.q licet Ab.nō dicat. multi tenent contra opinionē Bar.q nō cōpetat restitutio:sz tu tene opinionē ipsius pro q̄ vltra adducta per Ab. adde gl.in.l.sicut.in ver.militia.C.de prescrip.xxx.an.in.l.si partem.§. si fundum.ff.quem ser.amit. Nota.in.l.

si vero.§.de viro.ff.solu.ma.in.xv. fallen qui allegat tex.in.l.attilicini us.ff.de ser.rust.pre. Sed ante ipsum glo.allgauit hunc tex.ad hoc i dic.§.si per fundum. Nota tamen q notabiliter voluit glo.et p Bart. in l.j.C.de ser.fu.q si absente aliquis ingreditur possessionem meam etiã bona fide:non incipit tunc prescriptio:sed oportet q prius perdã possessionem ciuilem:vt puta quia sciens aliu ingressum suspicor me posse repelli:vel tradidi obliuioni per lapsuz decennij.et ab eo tempore incipit prescriptio:non ante:quod est notabile. Nota glo.in hoc.c.vigilanti.in ver.nouerint. que disputat si mala fides superueniat post impletam prescriptionem: an prescribẽs teneatur rem restituere.et verior videtur opinio q non per glo.et doct. licet sint altercationes:de quo per Jo.an.in regula.possessor.in mer.p Innocentium in.c.cura.de iure patronatus.in.c.plerũq.de immunit. eccle.per Bald.in.c.j.§.si quis per triginta.si de feu.fuerit controuer. et intellige etiaz in foro conscientie et hanc communem opinionem corroborat Abbas.hic multis mediis vt poteris videre. ¶ Scias q prescriptio tollit prorsus omnem actionem:vt probatur in.c.ad aures. et facit pro his que notat Barto.in.l. si.ff.rem ra.ha.et per istum textum dicunt docto.iudicem posse repellere illuz ex officio ab agendo cui obstat legitima prescriptio: quia sine actione nemo experitur et presupposito q remaneat obligatio naturalis:et directum dominium:tamen illa sunt inefficatia et inutilia ad agẽdum.et tex.i.l.si pupillus.ff.de adm.tu.dicit q pscribẽs est filius soluenti:et pia sunt nullã habere actionem vel penitus inefficacẽ sm Abb. Tu habes regulã q ea q̃ sunt q̃sibilia puilegio pñt q̃ri pscritiõe.c.duo simul.de offi.ordi.accipe pulchrã limitationẽ:quia illud non procedit i his que de iure possideri non possũt vt in.c.causam.quia prescriptio est fundata super possessione: et laicus non potest possidere spiritualia. Et nota illum tex.qui ad hoc quotidie allegatur. princeps aũt potest facere laicum capacem.glo. est notabil' in.§.verum.xxxij.dist.in.c. bene quidem.xcvj.dis.que dicit q papa põt laicis cõcedere ptãtem excõicandi et ideз in annexis ipsis spiritualib9 et ideo laicus nõ pt prescribere ius patronatus:saltem quando vult pscribere contra ecclesiaz non patronatam. Jo.and.in regula. quod alicui gratiose.in mer.per Archi. plene in.c.hortamur.lxxj.dist.secundũ Ab. Nota etiam ex dic.c.causam. iuncta.glo.q ciuilis possessio requiritur ad prescriptionem:sed naturalis solum sufficit: et ideo secũdũ gl. ciuilis possessio geminat prolem.i. parit fructũ acqrendo dñiuz. Nota etiã glo.q laici bñ pñt detinere decimas:quia detentio est quid facti: sed non sonat in ius. Tu vidisti supra qd si.ex post facto supuenit rei aliene noticia.non tamẽ tenetur restituere.istud etiam procedit in ecclesia.tex.est in.c.illud. quod est notabile:licet prescripserit contra ecclesiam. Et nota etiã ex illo text.q allegans interruptionẽ contra prescriptionẽ nõ videt' fateri pscriptionem:qr allegãs tenetur illã pbare. Et nota glo.si.que semp allegatur: qualiter interrumpatur prescriptio. cui adde gl.in.§.potest.xvj.q.iij.in ver.interrupta.in.l.cum notissimi. C.de prescrip.xxx.an.in ver.interrupta.p Bar.i.l.natural'r.ff.de vsũca. in.l.ij.§.si rẽ.ff.p emp.vbi tãgit d actionib9 ptorijs q̃ durãt ãno.vbi dt q requirit' litis cõtestatio. Querit etiam ibi de prescriptiõe inducta a statuto vt qui non petierit debitum infra decem annos cadat a iure suo. Et dicit: q per solam citationem

interrumpitur. de quo etiã per barto. in. l. i omnibus. ff. de acti. et obli. in dic. l. caz notissimi. in. l. is qui rei publice. ff. ex qui. cau. ma. in. l. fi. ff. de eo per quem factum erit. Adde etiam glos. in. c. ij. de ordi. cogni. in ver. exceptionis. que dicit quod per exceptionem non interrumpitur pscriptio. Et nota quod in casu in quo fit interruptio per litis contestationem oportet quod sit causa coram iudice cõpetenti. glo. in. l. si pater. C. ne de statu defũc. in. §. potest. xvj. q. iij. quod tamen declara secundum Anto. de bu. et Ab. qñ petitio emanat simpliciter corã iudice incompetenti. Secus autem quãdo tale quid expressit coraz iudice incompetenti. quod constituit aduersariuz in mala fide vt quia informauit in facto conscientiam suam. vel debuit informare: et tunc interrumpitur prescriptio. nõ virtute actus iudicialis: sed propter malam fidem. superuenientem que presumitur ex cõiecturis. Et adde quod notat Bar. in. l. accusaturus. ff. de adulte. Et nota etiam quod licet litis contestatio facta coram arbitratore non interrumpat corã eo non est iudiciũ secundum Jo. an. et Ab. tamen limita nisi coram eo sit dictum tale quid. quod habet inducere malam fidem. vt supra dictum est. quod est notabile. Et nota quod qñ prescriptio interrumpitur per litis contestationem. noua prescriptio nõ incipit stati post factaz contestationem: sed postquam partes cessauerunt litigare. puta post peremptam instantiam. l. fi. C. de prescrip. xxx. annorum. Et ibi dicitur quod actio que erat temporalis per litis contestationez efficitur perpetua. s. ad. xl. annos. Sz de iure canonico glos. in. c. j. xvj. q. iij. vult quod ex quo facta est semel litis contestatio non potest amplius prescribere: quia presumitur i mala fide. ad ideq glo. in regula. sine possessione. de regul. iuris. in. vj. et sequitur Ant. de bu. Sed Ab. dubitat et adducit Gra. in. §. prescriptionuz. xvj. q. iij. qui non facit differentiam inter ius canonicum et ciuile. et quia non reperitur de iure canonico contrarium. non obstat fundamentum glose de mala fide: quia iura canonica fundant se super vera mala fide nõ presumpta: quia illa est presumpta: vt notatur in. l. nemo. C. de acqui. pos. et quedaz alia adducit Ab. Sed tu tene glo. nec est faciendũ fundamentum super dicto Gra. i. §. prescriptionum. quia recitat soluz dispositionẽ iuris ciuilis. quod etiam ille qui est male fidei prescribat: licet forte posset distingui: prout fuit dictum s. de litis contestatione facta coram iudice incompetenti. Et qualiter interrumpatur prescriptio iurium incorporalium. Barto. in dic. l. naturaliter. tangit etiã: quia regulariter accusationes criminales tollũtur spacio. xx. annorum. l. querelam. C. de fal. qualiter fiat interrumptio. et dicit quod per solam libelli oblationem. quod est notabile secundum Abb. Et nota glos. in. c. j. xvj. q. iij. quod ita demum per litis contestationem fit interruptio quando fit eo animo vt ducat causaz vsque ad finem. sed impeditur postea per casus fortuitos. alias non prodest. ¶ Tu habes in hoc ti. in multis locis quod soluz prescriptio xl. annorum currit contra ecclesiaz. Dicas ampliando quod hoc procedit etiam si agatur de modico preiudicio. vt notabiliter probatur in. c. quia iudicante. quia tractatur ibi de finibus prediorũ. quod est notabile secundum Ab. Nota tu canonista quia glo. facit hic mentionẽ de agrimensore. de quo legiste habent titu. ff. si mensor fal. mo. et c. Nota quod inter mensorem et illum qui eum adhibuit nõ est propria locatio: sed magis opera beneficij loco prebetur: et id quod datur ad remunerandum honorarium appellatur. Et notabiliter loq

tur Bartho.in.l.j. et datur actio in factum contra messorē ad interesse qñ actor nō habet aliū remediū ꝯ partē: et tpe mensurationis ptes debent moueri si volunt esse pñtes De quo per Bartho.in.l.qui bona.§.fi.de dam.infec.alr processus esset nullus. Nec est necesse ꝙ iudex vadat.licet sit vtile.sed satis est ꝙ mittat messorē partibus citatis. ꝓ hoc tex.in dicto.c.qr iudicāte.de q̄ etiam per glo.et doc.in.l.iij.C.finium regun.et ibi tāgitur an in causa limitum feratur sententia diffinitiua lite nō contest. Et vr mag; cōiter ꝯcludi ꝙ nō ſm Ab.sed Bart. ibi dicit hoc verū qñ est questio de proprietate. secus si de finibus tm̄. Et scias ꝙ agrimessor tenetur de dolo et lata culpa. vt in dicta.l.j. et per glosam hic. Sed quid de aliis que adhibētur inter ptes ad sedādū aliquā discordiā.vt sunt arbitratores et similes. isti etiam tenentur de dolo et lata culpa ſm Bartholū notabiliter in.l.fi.ff.si mes.fal.mo. dix.in.l.fi.ff. ꝟ va.et extrao.cogni. Tu in hac materia limitum parrochiarum.vide bonam glosam in capitulo.quicumq;.xvj.questione iij. et qđ habet in.c.fi.de parrochijs: et vide glo.hic in ꝟ.q̄dragita. ¶ Nota tex.qui semper allegatur in.c.ex trāsmissa.ꝙ tpe hostilitatis nō currit prescriptio dormit autē tunc sed non interrumpitur.ita ꝙ finita hostilitate tp̄s sequens cōtinuabitur cum precedenti et sic perficiet prescriptio.xl. annorum subducto tpe medio ſm doc. Sunt et etiā alij casus in quibus nō currit prescriptio sed dormit quos enumerat glosa in c.cum non liceat. hoc eo.ti.et in.c. prīa.xvj.quest.iij.et per doc.in hoc c.ex.trāsmissa. Nota tñ ſm Inno. qui addit etiam casum qñ nō redditur ius in loco.vel propter defectū iudicis vel rei qđ oportet ꝙ actor istis casibus doceat se voluisse agere.sed non potuit propter causas ꝑdictas impeditus: et ideo est vtile ꝙ protestetur super hoc: et sic non sufficit probare impedimentum affuisse.nisi doceatur ꝙ id impedimētum fuit causa non agendi. et id ꝓbatur probando tunc temporis sollicitudinem: et Ab. adducit notata per Bar.in.l.ij.§.quod diximꝰ. ff. si quis cau. Sed tu adde Bart. in l.commeatus.ff.ꝺ re.mili.in.l.quibꝰ diebꝰ.in prin.ff.de cōdic.et de mō. in.l.preses.C.de appella. in auctē ti. item si appellatione.C.de tem. appella.et idem dicit Bartho.tempore mortalitatis quando ius non redditur in.l.naturaliter.ff. de vsu ca. Dici tamen Ab.ꝙ etiam si redditur ius tempore mortalitatis.tamen si actor erat absens propter timorem: quia pestis multum seuiebat in loco.ꝙ licet tunc currat prescriptio. tamen est iusta causa concedendi restitutionem ex clausula generali. allegat dictum notabile Bar.in.l.de etate.ff.ad trebel.vbi dicit ꝙ tunc citatus habet iustam causam non comparendi. Pro quo Ab allegat glosam in.c.si vero. de iureiuran.in.c. communis.xxij.distic. Et tu allega glo.in cle.q̄diu. in ver.vel alias.de appel.que notabiliter vult ꝙ mortalitas nō excusat a comparitione iudiciali. Adde etiā glo.in ca.ad supplicationē de renūc.tert.in cle.pastoralis.de re iudi. Bartholus in.l. sciendum. ff.delegatio. Adde etiam ea que dicta sunt in titu. de dolo et contu. Et Ab.hic querit an indistīcte nō valenti agere non curat p̄scriptio. Et dicit ꝙ ſm Innocen. bñficium iuris concessum vt in aliqubus casibus nō currat p̄scriptio. de quibꝰ ꝯ.non tollit maius remedium.vt p̄scriptionem interrumpat vel per ꝯtestationē vel per litis ꝯtestationem.quod est notabile ſm Abb. et adde Bartho.i.l.senatꝰ.ff.de offi.

275

prest. an et qn no valenti agere currat prescriptio. tex. in c. quia de co cessi. preben. Bar in. l. j. §. si quis. ff. de iti. actu. priua. ¶ Nota q si procuratorio accumulantur multa nomina tn non propter hoc non viciatur procuratoriu de iure. textus est in. c. accedentes. qr satis est q constet de intentione constituentis Probat etiam ille text. q clerici alicuius opidi constituunt vniuersitatem: et possunt constituere sindicu etia sine epo. et pnt habere aliuz presidente. naz pnt conuenire simul cause religionis vt missas celebret pro viuis et defunctis et similibus. vt pro oneribus eis incumbentibus Probat etiam ille tex. q per cleru totius ciuitatis debent procurationes legatis et nuncijs sedis apostolice. Et intellige q tenentur clerici rone ecclesiaru. et etia eps tenetur contribuere. c. ego. N. de iureiura. et licz valeat priuilegiu eximes a procuratione no tn prescriptio vt ibi. qd tamen singulariter limita sm Anto. de bu. et Abb. nisi prescriptio vel consuetudo inducatur ad conscientiam illius qui potest priuilegium tribuere. qr qui patitur prescriptio ne videt alienare. qd est notabile. Nota sm Abb. q si canonicis sunt assignate prebende pro sua sustentatione tantum. reliquis bonis ecclesie remanentib9 apud epm. ipse eps tenetur nomine ecclesie subire onus procurationis non canonici. Et idem dicas in ecclesijs ptinentibus ad ius et pprietate monachorum in quib9 ponunt rectores vel vicarios eis assignata modica portione pro eoruz sustentatione. qr no tenentur. quod est notabile. et vide glos. notabi. in cle. j. de censi. in §. legitima. Ab. hic format questione postq papa pt eximere a pcuratione nisi qd onus incubes imineat reliqs insolidu. Dicas vt hic p Abb. q alle Bar. in. l. ab omnib9. ff. de lega. j. Qui format questionem q si ville teneantur soluere sallarium officiali et vna villa eximatur cetere tenentur ad integrum sallariuz. Et adde tu quod notat Bartholus in l. munerum. §. fina. ff. de mu. et ho. ¶ Omnes clerici diocesis etiam si sint prelati tenentur episcopo ad obedientiam et reuerentiam vt in. c. cum non liceat: et etiam capitulo. sz episcopo tanq capiti sm Abb. per textum in. c. cum clerici. de verbo. signifi. licet Joan. an. velit cotrariu. et quod textus in. c. cum non liceat. intelligatur sede vacante. sed Abb. dicit q vacante sede debet capitulo pricipalr: sz sede repleta accessorie. tanq membris episcopi et tu pro Abb. allega glosam in capitu. tibi domino. que est pria. lxiij. distinctione que allegat textum in dicto capitulo. cum clerici. Nota glosam. j. que numerat casus in quibus est licitum recedere ab obedientia prelati ante sententia. cui adde glosam in capitu. nullus. xxxij. distinctione. et glosa singularis. in cap. sacerdotes. ij. quest. vij. que ponit casum quado prelatus non seruat canones. qua glo. itelligit Ab. qn no seruat contemnendo quia non credit ecclesiam talem habere potestatem codendi canones. de quo etiaz per Abbat. in. c. ego. N. de iureiuran. in. c. si citat9. de rescrip. Et nota vnu dictum sing. Host. et Jo. an. lz Ab. non sequatur q si prelatus corrigens subditu est inuolutus notorie in peccato mortali et est incorrigibilis potest recedere ab eius obedietia et appellare. Sed ista glosa sm Ab. videtur tenere cotrariu du dicit q regulr etiam si crimina sint notoria no est licitu an snias recedere a prelato. et puto glo. verum dicere quia si in casibus specialib9 est pmissum. ergo regula est in contrarium. Sed tamen nescio videre qd repugnat quod no possit appel-

lare. sed forte posset dici q glo. procedit in prelato non corrigente subditum. secus si velit corrigere. Nota vltimam glosam. que ponit casus in quibus non currit prescriptio.

Et nota q Abbas hic examinat si lex prohibet rem alienari an possit vsucapi vel prescribi. Et concludit q non quando simpliciter est prohibita alienari. de quo in. l. vbi lex. ff. de vsucap. Bartho. in. l. fina. C. in quibus cau. in integ. resti. non est necess. Sed si res non prohibetur simpliciter: sed sine certa solennitate. vt in re minoris et ecclesie tunc procedit prescriptio data bona fide. et excluso iuris errore. De quo fuit dictum in capi. de quarta. et idem in re prohibita per testatorem alienari cum causa. tertius est notabilis iuncta glosa in. l. ij. C. pro emp. Et idem in contractu quando est talis prohibitio que habeat impedit dominii translationem. De quo per Bartholum in. l. ea lege. C. de condic. ob cau. Sed in hoc casu Ab. tenet contra Bartholum: quia ex pacto non potest impediri prescriptio per ea que vult Bartholus in. l. j. ff. de vsucap. in. l. nemo potest. ff. de lega. §. non obstat de defuncto. quia dispositio testatoris pro lege seruari debet. Sed adde tu quod Bartholus in dicta. l. vbi lex. sequendo glosam ibi vtitur hoc argumento. si prohibetur alienatio ergo et vsucapio. et idem in vltima volūtate et in contractu quando impeditur dominii translatio. Et Alexan. etiam in primo consilio in quarto libro. vtitur tali argumento. Et adde quod notat Bartholus in. l. ij. §. si a pupillo ff. pro emp. Sed ego allego Bartholum in contrarium. in l. filiusfamili. §. diui. ad finem. ff. de lega. j. qui loquitur de re prohibita alienari a testatore: et tamen potest prescribi. Nota tamen glosam singularem. et ibi Bartho. in. l. si filio. §. j. ff. solu. ma. q licet seruitus fundi dotalis non possit alienari. potest tamen prescribi. Adde etiam casum in quo fallit hoc in. l. longe. ff. de diuer. et temp. prescrip. cū ibi notatis. Noto q Ab. allegat glo. nota. in. l. ij. C. de cura. furi. q nō currit prescriptio contra prodigū et furiosum: et dato q currat debet dari in integrū restitutio. adde tu q glosa illa allegatur q habētes curatores habēt beneficia concessa minoribus. quā allegat Bal. in. l. si curatorem. C. de in integ. resti. in. l. auxilium. ff. de mino. in. l. qui neq. ff. de re. eorum in. l. iubemus. §. C. de sacrosancta ecclesia. in capitulo. j. de benefi. fratris. Joan. de imino. in. l. imperatores. ff. de re iudi. et q prodigus et furiosus possint petere restitutio. in integrum firmat Bartho. in. l. marcellus. ff. de fideiusso. in. l. j. ff. de bono. poss. infan. dela. in. l. si infanti. C. de iure deli. Joā. an. in additionibus in rubrica. de prescrip. Et an ille qui emit a colono bona fide possit prescribere vide glosam in. l. cum nemo. C. de acqui. possessio. Bartholus in. l. cum solus. ff. de vsucap. Et dicit Abbas ex intentione Speculatoris q si dominus ignorauit poterit petere restitutio. in integrum. ¶ Nota pro intelligentia eius quod habetur in dicto capitulo. cum non liceat. q subditus non prescribit obedientiam contra prelatum. quia subditus bñ pōt prescribere q nō sit subditus isti sed alteri. et sic quis nō pōt simpliciter prescribere vt nō sit suo superiori subiectus sed si alter in eo exercuit iurisdictionem tunc bene pōt prescribere ille contra superiorem istius secundum glo. et doct. Et ideo dicunt dñi de Rota prout refert Abbas q si subditus format articlos episcopo q est exemptus ab omni sua iurisdictione. et q prescripsit omnimodam libertatem. tales articuli non sunt addmittendi per

276

istum tex. Secus si dicit q alter p̄scripsit in eo hanc iurisdictionē vel q ipse p̄scripsit q esset alteri subiectus. nec in hoc casu habet locū regula. sine possessione. q2 hoc inducitur ad extinguendum ius alterius. vel ad defensionem ptra ius alteri competens. tūc tali defendenti nō est necessaria vera possessio vł quasi. vt in casu isto. ista habentur hic per glosam z doct. Et nota q Ab. hic reprobat Bartholus in. l. hostes. ff. de captiuis. z in aliis locis. dum voluit q contra Romanum imperium possit prescribi vt sit ab illa vniuersali iurisdictione exemptus. in hoc Ab. fuit sibi contrari9 ideo tene dictum Bartho. quia p̄scribens non erit acephalus: quia suberit pape. z ad ipsuz recurretur pro iusticia. De quo per Cardina. in cle. pastoralis. §. rursus. de re iudi. per Ab. in. c. j. de proba. z ibi allegat dictum singulare Hostien. in c. cū Joānes. here. de fide instru. q a non recognoscente superiorē potest appellari ad papā. Et nota q Abb. in fine vult q valet consuetudo q cura possit exerceri per monachos ptra capi. j. d capel. monach. ¶ Nota textum in cap. ad audientiam. q presumitur pro tabellione q diligenter exercuerit officiuz suum. nec presumitur aliter scripsisse depositionem testium q̄ dixerint: z sic soli notario creditur sine testiuz inscriptione nisi contrarium probetur. Sed quid si publicatiōe facta dicit testis se non ita dixisse sicut notarius scripsit i ciuilibus statur notario per hunc textum. nisi sit notarius suspectus. vel testis sit multum notabilis persona: sed si contra testem ageretur de falso z ipse negaret se sic dixisse. scripture notarij nō crederek. q2 in cā crīali debēt pbationes zc. l. sciant. C. de proba. ita Specu. put refert Ab. Et nota etiā ex tex. dic. c. ad audiētiā.

q creditur libro cēsuali alicui9 ecclesie antiquo. dūmodo reperiak z pseruetur in loco nō suspecto. z camera episcopi non est locus suspectus fm doc. quod est notabile. Et nota vnum mirabile quod colligitur ex illo textu z sequitur Joan. an. q priuilegium pape facit fidem de ptentis in eo etiā ptra laicū tertium possessorem. licet narrata tendant in fauorem z commodū ecclesie romane. quod multum extēdit cle. lris. d proba. z p̄t dici q sit speciale in papa vt in dubijs credatur plenissime assertioni sue. Nota ex glosa in ver. magis auctoritatez. q facta antiqua melius pbank per instrumenta q̄ per testes. q2 hominū memoria labilis est. vide qd habek in. l. census. ff. de proba. Et nota istam glosam. q2 ponit regulaz que est in. l. in exercendis. C. de fide instru. z casus fallentie. Nota glosaz in ver. pricipaliter. z quod ibi per doc. p limitatione eius qd dicimus q solum centenaria p̄scriptio currit contra ecclesiam romanam. q2 illud procedit respectu rerum z iurium principaliter z non secūdario spectantium ad ecclesiā romanaz. Et ideo ptra ecclīam exemptā currit prescriptio cōi tpe: quatenus p̄iudicatur illi eccle. sed nō quaten9 preiudicat pape. glo. nota. in. c. volumus. xvj. quest. iiij. in. c. dilectus. d capel. monac. in ver. gñetur. Et istud procedit etiam respectu exemptiōis quatenus prescriptio preiudicat exempto tantum. capitulo. cum dilecta. §. quero. de confir. vti. vel inuti. Sed dubitatur an ecclesia inferior poterit se tueri ex psona pape: z tex. in dic. c. cum dilecta videtur probare q nō. quia papa constituit procuratricem abbatissam vt possit allegare ius ecclie romane ppetēs. sed Ab. videk tenere priū: z ibi dicit fuisse factū ad cautelaz: sed hoc mihi non placet.

q2 aut parum aut nihil illa p̄scriptō operet. preterea hoc videt eē ɔtra doctrinaȝ Bartho. in. l. ij. ff. de ex= cep. rei iudi. in illa questione an ꝛ quando possit opponi de iure tertij Et nota incidenter vnam glosam singularē in. l. is consequenter. §. j. ff. fa. hercis. q ubi agitur actiōe rea li. ita demum potest excipi de iure tertij quando est exclusiuum iuris agentis. Et sic collige ex predictis q ecclesia roma. gaudet illa p̄scri= ptione quo ad singulare patrimo= nium suum. Et q2 Ab. adducit rō= nem pro opinione sua q exemptus nō potest renunciare expresse. c. cū tēpore. de arbi. Sed hoc nō cōclu= dit quia prelatus nō p̄t alienare ex presse bona ecclesie. sed tñ ɔ ecclaȝ propter negligentiā prelati currit p̄scriptio. Nota etiam singulariter glo. q quis potest prescribere feu= dum respectu vtilis dominij. quod est penes vasallū. directore rema= nente apud dominum. Hosti. tenet contrariū. ne dñs habeat vasallum quem nollet vel non expediret ha= bere. Et cum hoc dic. transeunt cō muniter doct. s̄m Abb. qui tamen distinguit concordando inter dñm scientem ꝛ ignorantem. Et nota q dominus recuperans feudū de ma nibus prescribentis. non tenet am plius illud restituere primo vasal= lo s̄m Joan. an. quē sequitur Abb. Et nota q vasallus potest prescri bere libertatem ꝛ directum dñium feudi. xxx. an. dūmodo fuerit in bo na fide. intelligendo q infra tale tē pus aliis euntibus ad seruitia dñi. iste non iuit. vt quia credebat non esse feudum. quia alteri successit. d quo hic per Abba. Tu debes scire dispositionem. l. competit. C. de p̄= scrip. xxx. an. q tributum quod pre statur principi in signum vniuersa= lis dominij non potest prescribi. si= cut nec ipsa subiectio. tamē si cēsus debet principi alia de cā bñ pōt p̄= scribi. vt probatur in dic. c. ad audi entiam. Nota q impedimentū sup= ueniens etiam post inchoatam pre scriptionem facit illam dormire nō autem interrumpit. vt probatur in c. cū nobis. Et dicit Ab. q hoc fa cit contra Bart. in. l. senatus. ff. de offi. p̄sī. Sed dicas q Bar. ibi hoc non dicit. Dicūt tñ ɔmuniter legi= ste q de iure canonico non currit p̄ scriptio impedito impedimēto fa= cti. de quo in. c. q2 de conces. pre. Nota glo. iiij. q contra ecclesiā ro manam currit prescriptio centena= ria respectu iurium ꝛ bonoruȝ non respectu prelationis ꝛ supreme po testatis. Et nota q Abb. hic vult q in prescribendo iura principi re= seruata requiratur eius scientia. ta men dicas q communis opinio est in contrarium. vt alibi dictum est. Et glosa in. c. j. de cle. egro. in. vj. intelligitur in minori prescriptiōe centum annorum. capitulo. super quibusdam. §. preterea. de verbo. si gnifi. Nota q in dicto capitu. per glo. ꝛ doct. tangitur quō poterit p̄ bari per testes prescriptio centum annorum: quia hoc videtur īpossi= bile. Et q hoc possit probari videt textus in. c. cū delecta. de cōfir. vti. ꝛ Ab. ponit multos modos probā di per instrumenta. Et nota casum singularem in quo mior prescriptio centum annorum contra ecclesiam romanam currit in capitu. ij. de p̄= scrip. l. vj. ꝛ est specialis casus. Et adducit Abb. illum textum contra Bartholuȝ in. l. ij. C. de aposta. sed saluat Bartho. in fisco seculari: ꝛ allegat glo. nota. in. l. manicheos. C. de here. ꝛ textus in. l. ij. C. de ve= ctiga. ꝛ commis. Bartho. in. l. com missas. ff. d publi. sed in fisco eccle sie procedit textus in capitulo. ij. Et nota vnam limitationem quaȝ ponit Abb. per tex. in dic. c. ij. q li= cet ignoranti detur restitutio ɔ pre sumptionē: tñ fallit i illo casu p illū

ter. Et si tu vis scire qualiter prescribatur contra imperatorem seu fiscũ. vide notata per Bart. in. l. in omnibus. ff. de diuer. et tempora. p̄scrip. quem sequitur Ab. et allegatur tex. in dicto. c. cum nobis. q̄ de prescriptione centũ annorum subducitur tempus scismatis. ¶ Nota q̄ cognitio causarum matrimonialium potest prescribi per inferiorē. textus est notabilis in. c. auditis. i. ĩ eta glosa in ver. ius episcopale. licet sit dignitatis episcopalis. c. accedentibus. de excessi. prela. et adde ibi glo. in cap. j. de consang. et affini. Et per istũ tex. tenet etiã Ab. q̄ institutio autorisabilis possit per inferiorem prelatum prescribi cum hec non sit ordinis episcopalis. pro quo etiam allegat Innocen. hic et in. c. cum olim. eodem titulo. et glosa in cap. cum satis. de offi. archi. Jo. an. in. c. cũ venerabilis. de cēsi. Sed in titu. de offi. archi. dictũ est contrarium ex intentione Antho. de bu. Colligit etiam Abbas aliud singulare ex textu in dicto capitulo. auditis. q̄ inferior prelatus potest prescribere certam partem diocesis cũ territorio excludēdo prorsus episcopum in illo loco ab exercitio iuris episcopalis. de quo per Archi. et Joan. an. in capitulo. cum episcopus. de offi. ordi. in. vj. et per Abb. in cap. cum contingat. de fo. competen. Colligit etiam aliud singulare ex eodem textu. q̄ exercens iurisdictionem in aliquo loco vliter vel in certis articulis. videtur illã prescribere excludendo illum ad quem pertinebat iurisdictio. nõ autem vt in exercitio cum illo concurrat licet glosa teneat contrarium in cap. pastoralis. de offici. ordi. Probat etiam ille textus q̄ interruptio post completum tēpus prescriptionis non habet ledere ius quesitum. ex quo infertur q̄ p̄scriptio seu consuetudo cõpleta non tollit. lz semel vel bis fiat in contrariũ. Pro quo glosa notabilis in. l. nemo. §. temporales. ff. de regu. iur. requiritur ergo contraria prescriptio vel consuetudo sm Abb. Sed adde qd Bart. in. l. ij. in fi. princi. ff. solu. matri. videtur aliter loqui. dicit enim q̄ si in ciuitate conficiuntur instrumẽta diuersimode propter tales diuersitates redimus ad ius commune. allegat dictam. l. nemo. §. temporales. adde etiam Ab. ad hanc glosam in cap. pro illorum. de preben. Et si tu vis scire qualiter fiat interruptio prescriptionis in iuribus incorporalibus: Dicas sic. q̄ aut solus prescribens fuit vsus illis iuribus: et videt prescripsisse excluso episcopo. aut etiam episcopus fuit vsus: et tunc prescripsit accumulatiue ad episcopum. et sic intelligitur glosa in dicto capitulo. pastoralis: et ita procedit fere totius titulus de offi. archi. nã pro maiori parte illa spectant ad archidiaconum. de consuetudine: tamen episcopus illa exercet. sed si episcopus prohibeat ne ille exerceat iura vel puniat parrochianos volentes seruare sententias illius. istis modis interrumpitur prescriptio. de quo hic per Ab. interrũpitur etiam prescriptio aliis modis de quib⁹ dictum fuit supra. ¶ Nota dictum Innocē. et Ab. in dicto capi. auditis. q̄ in testibus indefinita non equipollet vniuersali et ratio est. qz testis dz de necessitate concludere: et ideo si testis dicat q̄ possedit terram non sequitur de tota terra. Nota glosam. q̄ Abbas potest prescribere iura episcopalia et ecclesias. ipso tamen remanente subiecto episcopo. in istis tamen requiritur titulus saltem putatiuus. vel tantum tempus de cuius initio etc. Et quia Abbas in hoc textu proposuit exceptiones contrarias Nota vnum pulchrum dictum Inno. sm Ab. q̄ proponens exceptio

nes contrarias intelligatur pponere sub disiunctiõe quasi si vnã nõ poterit probare aliam probet. & de materia per glosam in regu. nullus pluribus. de regu. iuris in. vi. Bartholus in. l. nemo. ff. de excep.

¶ Nota vnum dictum Joã. an. in hoc cap. auditis. quod est notabile in practica q probatio testium debet esse certa. & ideo si conductor equi probauit equum esse mortuum in itinere morte naturali: & sic non teneri locatori non prodest: quia oportet q pbet de quo locato. ita q non intelligatur de alio hoc refert Alexan. in consilio. xviij. j. lib. debent ergo formari articuli super intersignis equi. & probare illuz equum mortuum. Item nota q etiã ista decretalis secundum doctores docet nouos aduocatos in practica: vt non artent se ad probandum solum prescriptionem quadraginta annorum contra ecclesiam. quia si se sic artent ad illud tempus tm̃. posset contingere q aliquo tempore dormiuit. quo probato inutilis esset hec probatio: & ideo debent dicere q possedit rem talẽ. xl. l. lx. annis. & tanto tempore. cuius contrarij non est memoria: & sic testes deponant q̃ remoto tempore nouerint. Et Abbas adducit notata p Bartholum in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. noui nunc. & glosa notabilis in clementi. fina. de rescrip. Et intellige ista quando actor clare non probauit suam intẽtionem. capitulo. in presentia. de pba. Sed quandoq contingit q pbatio redditur dubia propter exceptionem rei & ipsa exceptionis probatio est etiam dubia propter probationem actoris. Exempli gratia accusatur Titi⁹ q vulnerauit Sẽpronium de mense maij. Titius vero probat ad sui defensionem q ille potuit offendi de iure municipali. quia erat bãnitus & produxit bãnitum factũ in medio mẽsis Maij. & sic per exceptionez aduersarij est dubium an talis percussio fuerit delictum vel non. hoc est an fuerit pcussus ante bannum vel post.

¶ Bartholus notabiliter vult q in delictis debemus presumere actum factum tempore quo licet. vt sic delictum vitetur. ¶ Sed in alijs non delictis si excipiens non pbat clare suam exceptionem debet succumbere. Et ille qui petit mutuum debet probare mutuum factũ ante libellum datum. als succumberet. capitulo. abbate. ad finez de re iudi. in. vi. Et notatur in. l. & an eandem in. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. ¶ Sed Abbas omisit allegare Bartholum in. l. si rem. §. finali. ff. de pigno. acti. Nam ibi habetur q si ago rei vendicatione & superueniat dominium pendente iudicio. Si ex causa noua non debet sequi condemnatio. secus si ex causa de preterito. vtputa si extiterit conditio legati cuius occasione vendicabatur. ¶ Intellige tamẽ singulariter secundum Bartholuz in. l. si mater. §. eandem. in fi. ff. de excep. rei iudi. quãdo illud ius de preterito superuenit ante conclusionem in causa. ¶ Limita etiam singulariter quando causa pendet coram ordinario. secus si corã delegato. dictum est singulare Bal. in. l. prescriptione. C. si contra ius. lx. q. Adde etiam Bar. in. l. non potest. ff. de iudi. nec dabitur nouus libellus. dictum est singulare Bart. in. l. si titius. ff. de verbo. obli. Et nota q Abbas allegat dictũ Bartholi in. l. aurelius. §. idem quesijt. ff. de liber. lega. ¶ Et dicit q ille confitens non debet condemnari saltem capitaliter postq̃ illa confessio non est pura sed qualificata.

¶ Quia probationes debent esse luce meridiana clariores. de quo hic per Abbatem. ¶ Sed ad

de quod alibi videtur aliter loqui in.c.bone.ij.de postu.prela.in.c.cū venissent.de insti. De quo late in li. maleficiorum Angel. in glo. comparent inquisiti et parti negant etc. Nota vnam glo. singularem quam allegat hic Ab.in capitulo.placuit.ij.xvj.q.iij. q tenetur prelatus de suo satisfacere ecclesie eo q ecclesiam lesit permittendo prescriptionem contra eam currere. Et adde tu quod notat glosa in capitulo quicū q.xij.questione.ij. Et nota glosam hic.que tenet q contra prescriptionem datur restitutio. et intelligere ex clausula generali.an autē ecclesia de iure speciali debeat restitui dictum est supra. Nota q contra procurationem que est debita ratione visitationis non currit prescriptio etiam tāti temporis. de cuius initio etc. vt in capitulo.cum ex officij.vbi per docto. Nota tamen q etiam subditus episcopi potest prescribere ista iura conra episcopum. vt probatur in dicto capitulo. vbi p doctores. Et adde quod notat glosa in capitulo.auditis. hoc eodem titulo. Et licet episcopi habeant redditus episcopatus. tamen debent procurari in signum subiections: et vt facilius incitentur ad visitandū. Et quia cum visitat agit et procurat specialiter curam et bonum cuiuscū q ecclesie.igitur tunc debet viuere de bonis illarum ecclesiarum. et bona episcopatus reseruare pro alijs communibus necessitatibus. Nota q est altercatio inter doctores. q licet procuratio in totū prescribi non possit.tamen quota sic: quia aliqui tenent q quota possit prescribi aliqui non. Tu teneas opinionem q nec in toto nec in parte valeat prescriptio per istū textum. Et quia visitatio ita faciliter negligeretur dando modicum sicut dando nihil. In alio etiam est altercatio an platus possit expresse remittere procurationem. Et cōcludas sic q prelatus dum visitat quolibet anno potest remittere hāc procurationē expresse et tacite nō petendo. Non autem potest remittere obligando se per pactum ad non petendum in futurum. nec respectu sui nec respectu successorū quia ea ratio que militat vt nō possit prescribi.militat etiā vt non possit pro futuro tempore remitti. Et vide glosam notabilem in clementi ij.in ver.compositiones de censi. Potest tamen vt dicit illa glosa.super mō procurandi. et super mō procurandorum interuenire compositio.quod tamen intelligit Abb. q fiat ita et taliter q indirecte procuratio non tollatur. nec visitatio debita negligatur. Nota etiam dispositionem.capitulo.exigit. de censi. in.vj. q licet prelatis accipere pecuniam a volentibus. nō autem potest ab inuitis extorquere. De quo dicas vt ibi secundum Abbatem. sed dicas q non est ibi.sed in capitulo felicis.eodem titulo. Et an archiepiscopus possit visitare et etiam cessante episcopi negligentia dicas vt habetur in capitulo.j.et fi. de censi.in.vj. ¶ Ciuitates et domini temporales fundant intentionē suam de iure communi quo ad res sitas infra limites terre sue. quod intellige quo ad iurisdictionem nō quo ad ppietatē rex.vt notāt doc.p illū tex.in.c.si diligēti. et vide quod dicta sunt in Rubri de offi.archidiaco. Quādo ecclesia est collegiata confessio solius prelati non nocet ecclesie.vt notatur in cap.ij.de testi.in. vj. hoc non procedit quando presumptio seuius cōmune est contra ecclesiā. Tex. est notabilis in dicto capitu.si diligenti. Et nota q docto.hic tractant qualiter pbetur prescriptio centum annorum de quo late p Ab.in.c.cum vobis. eodem titulo. ¶ Nota glos.in ver.

bona fides. et nota quod ille dicitur bone fidei qui possidet cogitatione domini. ita quod non erret in iure quia error iuris non excusat in prescriptione. l. nunquam. ff. de vsuca. glo. in. c. apostolice. de dona. Et quia glo. dicit quod bona fides presumitur. adde glo. in. c. sctorum. eo. ti. de quo vide per bar. in. l. celsus. ff. de vsuca. Et Barto. in. l. fi. in fin. C. vnde vi. qui limitat vnum dictum positum in dic. l. cels⁹. Dicit enim quod in possessore sine titulo presumitur mala fides. secus si cum titulo. Et nota quod contra ius presumitur in mala fide nisi possiderit longo tempore. Et quando dicatur longum tempus videtur committi iudicis arbitrio Et nota quod Ab. allegat pro multum singulari dictum Bart. in dic. l. finali. in fi. quod mala fides possit allegari per antiquiorem possessorem scilicet infra. xxx. annos. sed postea non. presumptio male fidei contra ingredientem possessionem sine titulo tollitur per cursum. xxx. annorum. et tunc presumitur retro illum fuisse bone fidei: quod est singulariter notandum. antiquiori tamen possessori est proditum remedium contra secundum. etiam si presumatur bone fidei. l. si coloni. C. de agri. et censi. lib. xi. vel officium iudicis secundum Inno. in. c. sepe de restitu. spoliato. probata antiquiori possessione licet non probetur spoliatio. Sed Ab. adducit Bar. in. l. rem que. ff. de acqui poss. quod hoc procedit solum quando secundus erat male fidei. vel ab auctore vicioso habuerat. sec⁹ si secundus sit bone fidei. Sed Ab. tenet contrarium et sequitur Inno. in dic. c. sepe. qui loquitur simpliciter. et glo. in. l. in ciuilem. C. de furtis. ¶ Et adde Barto. in. l. fi. §. sed cum in secundum. C. de fur. Sed scias quod cum Bart. transeunt multi docto. quos refert Alex. in dic. l. rem que nobis. Ista que dicta sunt habent locum in reb⁹ corporalibus. Quid autem in incorporalibus dicas quod si tractatur de prescribenda seruitute non presumitur bona fides: quia quelibet res presumitur libera nisi probet aliquid propter quod fuit motus ad credendum sibi seruitutem competere. Et vide Barto. in dic. l. celsus. et sufficit fama vicinie. Hoc tamen limitat Abb. vt procedat quando possessio est secus si possidet per longa tempora. Si ergo vsus est seruitute sciente domino et non contradicente decem annis inter presentes: viginti inter absentes. presumitur bona fides. Et dicit Ab. vnum notabile pro intellectu. c. j. de prescrip. in. vj. dum ibi dicitur quod requiritur titul⁹ quando est presumptio contra aliquem illud procedit in presumptione vrgenti. secus in presumptione modica. vt quia res presumitur libera. tunc enim tollitur faciliter ex aliis coniecturis vel ex cursu longi temporis. Et ponit exemplum in presumptione vrgenti. vt quia episcopus exigit grauamina: presumitur quod subditi timore prestiterit. xj. q. iij. c. cognouim⁹. j. q. j. c. nullus. Sed si tractatur de prescribenda libertate presumitur bona fides. potest tamen ex aduerso probari mala fides ex fama vel aliter. vt per Bar. in dic. l. celsus. Et nota glo. que excipit quosdam cas⁹ et nota quod licet error iuris noceat in vsucapione vt dictum est. secus in acquisitione fructuum. ter. est notabilis in. l. sed et si. §. scire. ff. de pe. heredi. et ibi notatur per Bart. Et tu allega singularem glo. in. l. ij. C. si quis igno. rem mi. Et dum glo. excipit casum de illo qui emit a prodigo. vide Barto. in. l. si quis cum sciret. ff. pro empto. Et adde quod ibi fit distinctio an emit ab illo quem sciebat consumpturum. sed non sciebat in quem malum vsum. Aut emit ab illo quem sciebat in certum malum vsum consumpturum. In primo casu est bone fidei. In secundo male fidei, quod tamen ma-

279

telligẽ nisi sibi esset interdictũ bonis: vł si nõ erat interdictũ erat minor. Tangit etiã Bar. de emẽte ab existente in ludo. Et dicit ꝙ valet cõtractus si vẽdidit alteri ꝙ̃ collusori. Et adde Bar. in. l. si. §. frater. ff. q̃. re. ac. non de. Et quia glo. tangit an mala fides tradentis noceat accipiẽte cũ bona fide. dic vt in gł. Et adde quod notat glo. i. l. vicia. C. de acqui. posses. Et q̃ dicit Ab. in. c. de quarta. hoc eo. ti. Et cõcludit Ab. vnũ quod dicit notabile ꝙ sicut defunctus non poterat pscribere propter malam fidem: ita nec etiam heres dato ꝙ sit in bona fide quia omne ius suum causatur a defuncto. Et adde tu Bar. in. l. cũ heres. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescrip. in. l. sequitur. §. fructus. ⁊. §. heres. ff. de vsuca. Et nota ꝙ Abb. non tenet glo. in. c. j. de prescrip. in. vj. dũ vult limitare illum tex. vt procedat quando ius cõe est cõtra prescribẽtem. ⁊ cum hoc fundat intentionẽ agentis. vt tunc requiratur titulus ⁊ dicit ꝙ Jo. an. in addi. Specu. in titu. de resti. spo. videtur illam glo. reuocasse. de quo hic per Ab. Nota ꝙ episcopus dicitur dyocesanus in tota dyocesi. nõ alius. vt in. c. cũ olim. Et adde glo. in cle. j. de vi. et hones. cleri. in cle. j. de iurepa. licet alius habeat ordinariã in loco. tamen non dicitur dyocesanus. Sed appellatione ordinarij venit nedũ episcopus. sed etiã quilibet alius habens ordinariã iurisdictionẽ. tex. est iuncta glo. in. c. ordinarij. de offi. ordi. in. vj. Limita tamen nisi materia esset apta cõprehendere epũ vel alium ordinarium: quia tunc alius ordinarius cõprehenderetur appellatione dyocesani. sm Abb. Et nota etiã ex tex. in dic. c. cum olim. ꝙ in personã clerici potest fieri cõpromissum de iuribus ecclesie sue. Et sic habes limitationem ad. l. penultimam. ff. de arbi. quia illa intelligitur in facto proprio. Et nota ex tex. in dic. c. cum olim. nouem iura que sunt prescriptibilia per inferiorem episcopo. adde hunc tex. ad notata per Bar. in. l. j. §. si quis. ff. de iti. actuq; priua. quod alio exercente vniuersalem iurisdictionem in loco exercendo quis iurisdictionem i certis articulis non per hoc acquirit vniuersum iurisdictionis: sed tantum possidet ⁊ prescribit quantum exercuit. Et nota secundum Ab. ꝙ prescribens potestatem excommunicandi. nõ videtur prescribere potestatem suspendendi: interdicendi ⁊ absoluẽdi. ⁊ in hoc iste tex. in. c. cũ olim. est nota. secundum Ab. Et nota glo. fi. dum allegat. c. ex multiplici. de deci. ¶ Tu iam habuisti ꝙ inferior episcopo non potest ex prescriptione seu cõsuetudine acquirere quo ad exercendum ea que sunt ordinis episcopalis. vt in. c. quãto. de consue. Scias tamen ꝙ potest i illis libertatẽ prescribere vt ea faciat a quo eligerat episcopo subditis suis conferri. Tex. do tibi nota. in. c. veniens. Et si tu cupis scire q̃ sunt ordinis episcopalis: vide illũ tex. Et caue ne textus ille te decipiat: quia dicit ꝙ solũ de sacris ordinibus. qz dantur multe solutiões per docto. quare dixit sic. Et vide tex. apertum in. c. fi. de tempo. ordi. in. vj. Et nota etiam in dict. c. veniens. tria propter que subditus debet cauere ne suscipiat ordines a ꝓprio episcopo. Et scias ꝙ in hoc. c. veniens. tractatur per glo. ⁊ doct. vna pulchra questio. an priuilegiũ debet facere mentionem de alio priuilegio. ipsimet priuilegiato cõcesso prius. Et conclude quedam breuiter ex intentione docto. ⁊ ex collectis per Ab. ꝙ si conceditur aliud priuilegium super separatis: vel super executione prime gratie nõ est necesse ꝙ de primo fiat mentio. Et ideo dixit notabiliter Joannes au.

in.c.ij.de filijs presbitero.in.vj.quod legitimatus et dispensatus super defectu natalium si impetrat postea beneficium non tenetur de priori defectu vel dispensatione prius facta facere mentionem quod est memorie commendandum secundum Abb. Sed si aliquis habet priuilegium cum certa moderatione iuris alterius impetrat secundum priuilegium simpliciter preiudicando iuri alterius per primum priuilegium reseruato non valet non facta mentione de priori vt est casus in dict.c.veniens.et addit Ab.tex.notabilem in.c.ij.de filijs presbitero.in.vj.per quem tex. dicit ipse ampliatur iste et theorica Innocentij.quod licet per primum priuilegium non sit alterius reseruatum tamen si secundum addit primo moderate concesso moderamen exercendo non valet secundum de alio non habita mentione. Si enim papa sciuisset forte dixisset sufficit tibi gratia primo concessa cum moderamine et hec sunt singulariter notanda secundum Ab. Et circa illud quod est dictum in primo membro dicas quod ratio est: quia hoc non reperitur iure cautum.solum enim propter odiosam pluralitatem beneficiorum hoc cautum reperitur in materia beneficiorum.c.si motu proprio.de preben. in.vj. Nota etiam quia hic tractatur per glo.et doc.an prescriptio et priuilegium sint contraria.et adde glo. in regula.nullus pluribus.de regu. iur.in.vj. Et concluditur quod per priuilegium renunciatur prescriptioni quando priuilegium: et prescriptio se non compatiuntur.vt in hoc tex. et prosequere hoc vt hic per Abb.et sufficit sola impetratio ad exclusionem prescriptionis absque vsu priuilegij secundum glo.et doc. Nota tex. qui semper allegatur in.c.fi.quod nec in foro canonico nec ciuili valet prescriptio cum mala fide.et probat ille tex.quod constitutio que non potest seruari sine peccato mortali est ipso iure nulla.et hoc est notabile ad statutum nutriens peccatum. Et scias quod omnes conueniunt quod vbi prescriptio causatur ex iniusto possidere prescribentis.quod ratione peccati standum est iuri canonico: quicquid disponat ius ciuile. Sed quando prescriptio causatur sine possessione: et facto possidentis.vt in actionibus sunt altercationes inter doc.hic non dicam: quia late dixi in repetitione c.inter alia.de immunit.eccl.et videtur communis conclusio: quod etiam in istis procedat dispositio istius. c. Et non tradas obliuioni glo.ordi. in hac materia in regula. possessor. de reg.iu.in.vj. quam allegat Ab. in.c.cum causa.de rapto.in.c. j. de op: .no.nunci.in.c.non sine.de arbi. in.c.cum esses.in prin.de testa.in.c. si diligenti.hoc eo.ti.et in hoc.c. fi.in c.ad nostram.de proba.in.c. quod clericis.in.c.licet ex suscepto.de foro compe. Nota etiam glo.fi.quod non tenetur ad restituendum si post completam prescriptionem superuenit scientia rei aliene.de quo in.c.vigilanti.et nota illam glo.que ponit quasdam pulchras questiones. Et vide in hac materia tex.nota.iuncta gl. in.c.si virgo.xxxiiij.q.ij.et qualiter presumatur mala fides declarat Ab. hic in fi.qui allegat Bar.in.l.celsus. ff.de vsuca.et in extraua. ad reprimendum in ver.per denunciationem. Et quia per glo.et doc.hic tangitur: an confessio prelati in foro contentioso preiudicet ecclesie.adde glo.in reg.delictum.de regu.iur.in.vj.

¶ Vltio nota quod ex prefatoribus colligitur mens statuti.restringitur et declaratur.glo.est in.l.j.C.ne li.in vna eademque cau.tertio prouo. quam dicit singu. Roma.in consilio.xvj. Sed dicas tu quod non est singularis sed habet socias in.l.iij.C.si ex fal. instrumen.in.l.j.C.ne fideiusso. do. den. in.l.non idcirco.ff.de iudi. in Rubrica.ff. de si quis testa.li. ef. iuss.

280

fue. de quo per Bar. in. l. cum hi. in prin. et in. §. causa. ff. de trāsac. i. l. j. ff. ad mace. et in materia est tex. melior de iure scdm Bar. in. l. fi. ff. de here. insti. et non negligatis hanc decisionem: quia est multum vtilis pro intellectu statutorum.

De prescriptionibus. in. vi.

Nota tex. qui semper allegat in. c. j. quod in prescriptione sufficit bona fides vbi ius commune vel presumptio nō resistit. Verbū oportet importat necessitatem. glo. est in dic. c. j. in ver. oportet. Nota glo. in ver. titulum. quia dicit multa circa allegationem et probationem tituli Si vtraque pars probat proferūtur testes magis ydonei. glo. est in dic. c. i ver. memoria. ad fi. Si tu vis scire casum specialem in quo contra romanam ecclesiam currit prescriptio. xl. annorum. vide text. in. c. fi. et ibi glo. in ver. in hoc casu. Ultimo quid diceres de hoc casu fuit facta donatio apposito pacto non reuocādo illam etiam propter causam ingratitudinis. an tale pactum valeat et consuluit Roma. cōs. xxvj. quod nō. quia dat occasionem delinquendi. Sed limita tu singulariter nisi sit appositum iuramentū. de quo per Alex. in. l. stipulatio hoc modo. ff. de ver. obli. per tex. in. c. quemadmodum. de iureiuran. et per alia deducta ibi nec obstat ratio adducta: quia poterit accusari ad penā imponendā. licet non ad propriam vtilitatem propter iuramentum quod est notabile.

De prebendis.

Quia clerici non possunt honeste viuere nisi habeant prebēdas vnde vite necessaria percipiant. ideo ponitur ista Rubrica. in hoc loco: et quid sit prebenda. glo. in. c. cum. M. de consti. de dignitate habebitur in. c. de multa. hoc eo. titu. Nota quod licet ius patronatus acquiratur per viā successionis sanguinis: vt visum est in titulo de iure patronatus. tamen secus est in beneficijs. c. j. et ratio est. quia ius patronatus non est pure spirituale et ideo propter vtilitatem inde prouenientem voluit ecclesia dispensare cum laicis. c. iij. de iure patronatus. et vide pulchram glosam in materia. in c. pie mētis. xvj. q. vij. et probat etiā ille tex. quod alius est populus et alius est clerus. De iure non debent omnes passim admitti ad clericatū nam illi qui non habent vnde viuere possint non debent promoueri. c. non liceat. hoc codē titulo. ne clerici mendicent in opprobrium clericatus. et turba clericorum facit eos contemptibiles. c. legimus. xciij. distinct. secundum Abbatem. Et tu allega pulchrum textum cū sua glosa. in. c. tales. xxiij. distin. Et nota glo. in dic. c. non liceat. quod appellatione clericorum veniunt omnes qui sunt in sacris. et qui non: dicetur in titu. de vita: et hone. clericorum. Nota quod bona ecclesiarum debent esse communia: omnibus indigentibus. c. ratio nulla. quod intellige de his que supersunt debent indigentes viuere. et vide tex. in. c. fi. xvj. q. j. Et notetis illum tex. in fi. quia ibi dicitur quod per abusionem bonorum ecclesiasticorum: iudicium sibi manducant et bibunt et videatis ibi glo. j. Limita tamen vt habetur in. c. quatuor. in. c. cōcessio. xij. q. ij. Et iste tex. adducitur ad questionem. an quis posset disponere de rebus communibus tanque de propria singulariter. De quo plene per Bartolum in. l. serui electione. §. j. ff. de lega. j. quem sequitur Abbas. Et ego in hac materia allego tibi singularem glosam. in. l. id quod nostrum. ff. de re iur. Et si episcopus ordinat aliquē ad sacros ordines non habentem vn viuat debet prouidere de suo donec aliquē titu

lum fuerit consecutus. vt in. c. eps. Et probat tex. ille ꝙ cleric⁹ dicitur miles dei. ⁊ ꝙ debet habere stipendium ab ecclesia sicut miles seculi a domino temporali. Et vide glo. notabilem in. l. miles. ff. de re iudi. ꝙ miles dei gaudet priuilegiis militum secularium. intellige tamē vbi sit eadem ratio vel maior. ergo donatio facta per clericum sue concubine non valet. Bar. in di. l. miles. ⁊ in. l. mulierem. ff. de his qui. vt indig. in. l. miles. §. mulier. ff. ꝺ testa. mili. Nota dictum Inno. in dict. c. episcopus. quia cōmuniter allegat ꝙ clericus potest licite viuere de fructibus beneficij. ⁊ cōseruare suū patrimonium heredibus dummodo honeste viuant. Nota glo. notabilem in dic. c. ꝙ licet clericus non habeat ecclesiaꝝ. nihilominus gaudet in bonis patrimonialibus priuilegio clericali sicut i bonis ecclesie: de q̄ videbitur in titu. de pigno. ¶ Si tu vis scire q̄re iura prohibeant. pluralitatem beneficiorum. vide pulchruꝫ tex. in. c. quia intantū. ex quo tex. probatur: ꝙ peccatuꝫ ē tenere plures ecclesias quando nō est iusta causa tenendi secundū doc. ne consuetudo excusat: ⁊ dispēsatio facta sine legitima causa dicitur dissipatio. ⁊ ideo dicit Inno. in c. ex tue. de cle. non resi. ꝙ episcop⁹ non potest dispensare sine causa. vt quis habeat duas prebendas. Tu scis ꝙ dispensatio est stricti iuris. ⁊ fit stricta interpretatio. c. j. ⁊. ij. ꝺ filiis presbi. in. vj. Tamen extenditur dispensatio ad necessaria consecutiua: seu dependentia ex eo super quo dispensatum est. glo. do tibi notabilem in dict. c. quia intantum. in glo. j. ⁊ adde glo. notabilem in. c. si quis in clerico. vij. q. j. ⁊ glo. notab. in cap. non potest. de preben. in. vj. in ver. retinere. Nota ꝑ ea que habentur ibi per glo. ⁊ doc. ꝙ vbi beneficium requirit residentiaꝫ ibi cō trahitur domicilium. secus vbi non requiritur vel non tenetur residere propter dispensationem. Et Ab. allegat nota. dic. Bar. l. l. j. ff. ad muni. ꝙ in loco vbi quis adipiscitur dignitatem efficitur ciuis. Et tu adde singul. dic. Bar. in. l. municeps. §. miles. per illum tex. ff. ad muni. ꝙ doctor efficitur ciuis illius loci ī quo recipit stipendium. Nota vnā regulam generalem in materia bñficiorū ꝙ licite non obtemperatur literis pape quando hoc non potest fieri sine scandalo. vt in. c. cū teneamur. quod intellige in dubio. Sed quid si constat de intentione pape: ꝙ non obstante scandalo prouideatur. Dicit Ab. ꝙ si est tale quid qꝺ non potest expediri sine peccato nō est parendum. Pro quo alleg. fin. dic. Inno. in. c. inquisitioni. de sen. excommu. ⁊ dict. Jo. and. in. c. cum adeo. de rescrip. ⁊ quod voluit Ho sti. in. c. significauit. de officio ordi. Papa enim non recipit potestateꝫ peccandi. c. qui resistit. xj. q. iij. Tu habes in. c. si motu proprio. ꝙ ꝺ beneficio quantumcunqꝫ tenui est facienda mentio. Sed queritur quid si tale beneficium ab alio occupatū dicas ꝙ idem ne fiat fraus. vt concludunt doc. in dic. c. cū teneamur. ¶ Tu videbis dispositionem. c. de multa. ꝙ ipso facto est priuatus prima. hoc non procedit vbicunqꝫ ecclesiie nō sunt curate. vel est vna curata. ⁊ ad aliud est simplex beneficium: quia. ex quo requirūt de iure residentiā debet dari optio vt alterū eligat: ita intelligitur tex. secunduꝫ Ab. in. c. referēte. Tu scis ꝙ nō valet appellatio omisso medio. vt vidisti in ti. de appella. quod tamen intelligitur si excipitur alias secus tu habes tex. de hoc queꝫ pōderat ibi Ab. in dic. c. referente. Et ibi nota bi glo. ꝙ valet cōsuetudo ꝙ appelletur omisso medio. ⁊ sic tu habes limitationem ad notata in. c. nō pu

281

tamus. de consueta. in. vi. quia hec glo. loquitur de circunstantiis: seu de accidentibus. ibi autem loquitur q non valet consuetudo contra substantiam actus. Nota glo. ibi in v. quam maluerit. quia est notabilis. q constitutio odiosa specifice prouidens contra epm. non debet extendi ad alios sacerdotes: et idem dicas econtra et pondera glo. ibi. quia facit pro Abba. in eo q dicit supra q ista constitutio non est mutuata: nisi respectu ecclesiarum curatarum.

¶ Nota vnam regulam in .c. maioribus. iun. glo. q dignitates: seu beneficia non debent pmutari: nisi legitima causa subsistente. et cum auctoritate superioris. Tu habuisti glos. in. c. cum. M. de constitu. q prebenda consistit in temporalitate. et pnt conferri laico. sed illam glo. intellige, quando prebende non sunt annexe canonicatibus. qr no est certus numer9 canonicoru. vel quando oia bona sunt coia. sed per capitulum assignat isti pro prebenda vnum pdium. alteri aliud. secus si sunt annexe canonicatibus. qr est certus numerus canonicorum et prebendaru tunc prebenda dicitur spiritualis. nec tuc posset pferri laico: nisi separetur a canonia. dcm e nota. Inno. in dic. c. maioribus. et sic ratioe conneritatis prebeda dicit spualis.

¶ Nota tex. in. c. relatum. iun. glo. fi. q prelatus conferendo beneficiu isti vel illi. dicit vti liberalitate. no tame est pprie in se liberalitas. de q in. c. fi. de offi. vic. in. vi. et glo. xxiii. q. vi. §. fi. dicit q eps dicit dare bnficium non donare. Uolo q comendes memorie vnu dcm. nota. Innoce. in. c. fi. de cleri. no resi. qd multu extollit Ab. in dic. c. relatu. q eps dispensare pot q canonic9 pbedat9 in vna eccla: sit canonic9 sine pbeda in alia eccla. sz no pot dispesare q sit ibi pbedatus. ex quo sibi pma pbeda sufficit: sz respectu canoicat9 potest: quia est vtile ecclesie habere plures psiliarios. Nota q recept9 auctoritate capituli in canonicu sine prebenda non habet ius affectiuum ad prebendaz vacatura. sed solum habet ius petendi vt sibi prouideatur de prebeda. vt in. c. relatuz. vbi per doc. ¶ Nota practica q debet obseruari qn aliquis vult instituere beneficium. na patronus pot ordinare prout sibi videbitur. et illu ordine porrigere postea episcopo. et tunc superior instituat beneficiuz. et apponet illa onera que sibi de iure videbuntur. vt. in. c. significatum. et in. c. cu dilectus. de consue. Et nota tex. in dic. c. significatuz. q sacerdos non potest artari ad dicendum per totum annum missam de vno sacto. Itez non potest artari ad celebrandu missaz quotidie. Et si hodie fieret talis institutio debet institut9 recipere iterpretatione ab hoc tex. vt celebret quantu frequentius pot salua honestate sua ac debita deuotione. Item si fieret institutio q nusq dimitteret illam ecclesiaz dz intelligi causa voluptatis vel se transferendi ad aliam ecclesiam sed debet posse intrare religionem et dz se posse absentare propter necessitate vel vtilitatez ecclesie. c. ex parte. de cleri. non resi. Tu scis dispositione. c. quod in dubiis. et. c. admonet. de renun. Sed queritur quid de patrono. et dicas q in designatione beneficij requiritur cosensus patroni cu episcopo. dcm est singula. Inno. in c. de renun. quod multu extollit ab. in dic. c. significatum. qr interest patroni ne bnficiatus dimittat bnficiu. Nota glo. i. ibi in ver. argumetum qd sacerdos. cui adde gl. in. c. fi. xxi q. ii. in. c. sua. de simo. et intellige gl. dumo no intedat vedere spuale seu recipere pecunia pro spualibus. sz potius pro seruitio: seu recompensatione que sustinet in trahedo ibi moram vt declarat Abbas. ¶ Nota

q in .c. de monachis. ponitur materia de religiosis qui habent ecclesias subiectas quo ad temporalia. qz fuerunt sibi date vt conuertat redditus in vsus suos. tamē non habēt potestatem instituendi. sed soluz habent presentationem z debēt dimittere tot fructus instituendo vt possit se sustentare z pro iuribus episcopalibus persoluendis. z sic religiosi solum habent redditus superfluos: nec possunt mutare statum antiquum ecclesie. qd facit contra Cardinales z alios q habent ecclesias in commendaz. Nota glo. j. isic. tex. q et clerici seculares tenent ad hospitalitatem. z intellige secundum Innocentium iuxta vires facultatum. ¶ Si tu vis scire ius quod cōpetit religiosis quo ad ecclesias sibi subiectas. vide glo. notabilem q quotidie allegatur in dict. c. de monachis. in ver. prouentibus. cui adde glo. xvj. q. ij. in summa. Et nota quia glo. vult q si patronus concedit religiosis ecclesiam de consensu episcopi non solum videtur concedere ius patronatus. sed temporalia ipsius ecclesie. Abbas insurgit contra glos. quam tamen saluat in duobus casibus. ¶ Primus casus est: quando episcopus donaret eam consentiente patrono.

¶ Secundus: si patronus diceret donamus vobis talem ecclesiam cōsentiente episcopo: quia alias nemo potest transferre ius quod non habet: nec obstat confirmatio episcopi. quia episcopus nō donat aliquid de nouo: sed auctorizat donationez factam. Sed contra Abbatez facit ille consensus aliter nihil operatur quia omnino patronus potest donare ius patronat⁹ loco religioso sine consensu episcopi. vt visum est in titulo de iure patro. z vult Abb. hic ¶ Et nota q religiosi habētes ius patronatus possunt erigere administrationez de temporalibus quod non potest facere patronus laicus. c. cum z plantare. §. in ecclesijs. de priuile. Nota etiam glo. q si religiosi edificant ecclesiam habent etiam quo ad temporalia: quam commenda memorie. dicit Ab. propter eius auctoritatem tamen insurgit cōtra eam potest tamen sustineri glo. quādo religiosi edificant ecclesiā in auxilium proprie ecclesie in loco vicino: tunc videntur in effectu ambe vna ecclesia. z sic etiam saluat glo. in. c. caz te. de eta. z qualitate.

¶ Nota textuz in. c. ad hec. q quis non potest habere plures dignitates in eadem: vel in diuersis ecclesijs. quia omnis ratio resistit: vt ibi declaratur per Abbatem.

¶ Et concludit q papa non potest dispensare sine legitima causa: quo ad deum quia hoc est contra ius diuinum: z naturale. quod requirit q sit vna coniunx carnalis. sic vna spiritualis. ¶ Nota etiam illam text. q omnes dignitates requirunt cōtinuam residentiam nec potest quis per alium deseruire.

¶ Nota ex capitu. preterea. secundum vnum intellectum: q in ecclesijs cathedralibus regularibus. regulares possunt habere dignitates inferiores: z si regularis transfertur ad aliam ecclesiam regularem legitime debet ibi iterum profiteri.

¶ Ad idem text. in capitulo. abbate. de verbo. signi. in ver. professione. Nota ibi glo. q quis non potest esse de duobus collegijs. de quo p Bar. in. l. fi. ff. de col. illicitis. et cōcludit Bar. ibi hoc esse verū qñ exercitiū ei⁹ ad quod fit vnū collegiū est impedimēto ad exercitiū alteri⁹ ad qd aliud collegiū celebraf. de q ibi pulchre per eū. z cui debeat magis obedire vide Barto. in. l. queritur. ff. de statu hominum. ¶ Nota vnuz singulare dcm Inno. qd sp allegatur in. c. cum non ignorans. q ad esse collegij nō requirif q ibi

sit prelatus vel rector. Et nota dispositionem dicti .c. quod si electus ad secundam ecclesiam non vult dimittere primam que requirit residentiam eligentes possunt resilire et non acceptare electum. Et vide glo. in ver. consenserint. ¶ Nota quod ponderat in .c. cum secundum apostolum. in ver. viuere . quod clerici debent de beneficio percipere necessaria vite: non autem luxuriari. de quo. xliij. dist. in prin. quod facit contra beneficiatos qui conuertunt redditus in vsus inhonestos. et si habent de suo patrimonio tenentur restituere ecclesie. secundum Ab. xij. q. iiij. c. j. et ij. et vide ibi glo. quia sunt pulchre. ¶ Si aliquis interrogaret te: bona ecclesiarum cuius sunt. dicas quod est patrimonium Jesu christi. vt in dic. c. cum secundum. c. cum ex eo. de elec. in. vj. Inno. in c. cum super. de causa poss. et proprie Glo. in. c. causa carpensis. de ver. sig. quod est contra prelatos. qui dicunt se esse dominos. Et tu etiam contra prelatos allega tex. in. c. ij. de donatio. Et nota illum tex. quod est licitum argumentari ab illusione seu ethymologia vocabuli. de quo i. l. decernimus cum glo. C. de epis. et cleri. in l. defensores. C. de defen. ciuita. gl. in. l. j. ff. de offi. presi. in. l. diu. ff. de bonis damna. in. l. pretor. in. prin. ff. de edendo. Bar. in. l. j. ff. ad municipa. in. l. j. de acqui. poss. i. l. j. ff. de testa. in. l. j. §. j. ff. de tute. i. l. j. ff. de furtis. in. l. liberorum. de verbo. signifi. Ab. in. c. j. de iudi. glo. in. l. facta. §. si in danda. ff. ad trebel. Et no. quod iste tex. probat quod clerici sunt stipendiarij dei ideo aduertant ne sint proditores. Nota etiam tex. in dic. c. vt scias allegare quod papa solus potest mutare constitutionem concilij. facit quod habetur i. c. significasti. de ele. No. vnum notabile dictum Inno. quod episcopus non tenetur examinare clericum presentatum per alium episcopum. si tamen sciat eum esse indignum. peccat ordinando. quod est notabile. Et quia tex. in dic. c. vult quod ordinator vel etiam successor teneatur prouidere ordinatis sine titulo in omnibus vite necessarijs. vide glo. ibi in ver. successores. Et quia Hosti. videtur velle quod antequam successor compellatur debet prius compelli heres patrimonij. si habet heredem ordinatoris. Ab. hoc intelligit quando ecclesia esset impotens. secus si potens. Nota quod Ab. hic vult per tex. in. §. reprobari. allegato in glo. in ver. liceat. quod idem fit in doctore qui postquam fuit promotus reperitur insufficiens. Et allegat tex. in. l. grammaticos. C. de profess. et medi. lib. x. quia tractatur etiam de publica vtilitate. sicut in casu. §. reprobari. Sed Abb. male allegat tex. in. l. gramaticos. Sed melius probatur in. l. magistros. eo. ti. et in vtroque loco vide per Bart. Nota glo. et quod super ea dicitur per docto. quod promotus ad beneficium debet iterum examinari propter nouam causam. Et propter hoc dicit Ab. quod examinatus et probatus in licentia potest in examine doctorum reprobari. cum ex noua causa potuit se inutilem reddere: cum fuerit magnum interuallum inter licentiam: et doctoratum: et etiam si non esset interuallum. quia tex. debet examinari. In isto ergo tertio examine posset reprobari l. j. C. de athle. lib. xij. vbi per Bart. per Archidi. in. c. de quibusdam. xxxvij. dist. Et nota quod cum dispositio istius. c. sit fundata super pia honestate. non potest ordinatus nec directe nec indirecte renunciare. c. si diligenti. de foro competi. Et si episcopus ordinauit bona fide ad titulum quem non credebat alteri debitum: non tenebitur ex dispositione istius. c. sed ex generali obligatione qua tenetur omnibus indigentibus secundum Abbatem. ¶ Tu habuisti superius: quod vbi capitulum recipit aliquem in canoni

cū sine ꝑbēda ꝙ prebenda vacans non est affecta isti ⁊ ideo tenet collatio alteri facta ꝑ caplm. vt notāt doctores in.c.inter cetera. Nota tamen dictum singulare Innocen. in capi.statuimus. de ma. ⁊ obe. ⁊ hoc scdm Ab.ꝙ capitulū tenetur ꝓuidere de bonis cōibus illi quē illusit. quod est notabile. Et scias ꝙ textus in dicto capitulo.inter cetera.est mirabil in vno secundū Abbatem.ꝙ conferens sciēter beneficium alteri debitum tenetur illo euicto illi prouidere de equiualenti beneficio. Et sic est casus in quo donator tenetur de euictione: ⁊ in aliis rebus dic. vt in.l.Aristote.§.j.ꝙ.de dona.⁊.l.ij. C.de euicti. Intellige tamē quando ille cui fuit collatum ignorabat hoc. als secus. Adde ꝙ in donatione fit distinctio.an donatio incipiat a promissione vt tunc habeat locū euictio. secus si incipit a traditione.nisi fuerit promissa. Hoc tamen limita nō procedere in donatione remuneratoria. Bartholus notabiliter in.l. iulianus.ff.de verbo.obliga. ⁊ vide ibi per eum quia eleganter loquitur. Adde etiam quod notat Bartholus in.l.qui concubinam.§.si heres.ff.de lega.iij. ⁊ in questione formata per glosam fina.dicas ꝙ glosa poterat allegare meliorē textū in.l.si fundum.C.de euicti. ¶ Si tu vis scire vitia seu defectus que opponi possunt contra electum ad dignitatem ecclesiasticam.vide text. in capitulo.cum iādudum. Et nota etiam ex eodem textu.ꝙ intrusus dicitur qui titulo non legitimo procedente ingerit se administrationi: etiā si precesserit electio.quod est notabile. Et quia in hoc capitulo. cum iam dudum tractatur per doc. An sit licitum de iure habere plura beneficia simplicia. Et procedā per conclusiones breues quatuor. ¶ Prima sit ista.si beneficia requirunt residentiam siue de iure communi.siue ex speciali statuto.nō est licitum:quia ista sunt incompassibilia propter onus residentie. ¶ Secunda est conclusio.si beneficia nō requirant residentiam de consuetudine que valet vt habetur in.c.cū omnes.de consti. Et tunc si vnū cōgrue sufficit ad sustentationem nō est licitum tenere plura propter vtilitatem propriā.immo est peccatū mortale cum ibi sit vitium ambitionis ⁊ auaritie:⁊ occupat stipendia aliorum clericorum pauperū. glo. in.c. dudum.de elec.. ¶ Tertia est conclusio.si vnū per se non sufficit tunc potest tenere plura vsq ad cōgruam sustentationem.c.gratia.de rescrip.in.vj.clementi.gre.eodē titulo.c.cū teneamur.hoc eodē titu. a contrario. ¶ Quarta est conclusio.in casibus prohibitis potest episcopus dispensare in diuersis ecclesiis.in eadem vero potest circa difformia beneficia.non circa conformia. vnde non posset dispensare ꝙ quis posset habere duos canonicatus in vna ecclesia.de quo per Io. an.in cap.literas.de concess. preben.⁊ per Abb.hic.que limitat dictū Io.an.in duabus prebendis. ꝙ ita demū possit eps quando alia per se non sufficiant. Et adde etiā notata plene ꝑ Ab.in.c.extirpande.§.qz vero.eo.ti. Et nota etiam textum in dicto.c. cū iam dudū.qz semp allegat ꝙ ꝑ tollerātiā supioris non videt dispensatio inducta in his que sunt contra ius. Sed dicas sic ꝙ vbi lex superioris hʒ consuetudinē ꝯtrariam a principio vel ex postfacto.tollit lex supioris maxime superiore sciente non contradicente.quod intellige si consuetudo est als rationabilis.e.ti.de consue.sed vbi non est cōsuetudo cōis. qz aliqui seruant aliqui non:plures sunt seruantes ꝙ non seruātes.tūc proprie est patientia superioris sci

ls in nõ puniãdo transgredientes. non autem censetur dispensatio vel permissio vt in hoc tex. Nota vnaz pulchrã cautelã fm Inno. ꝛ Abb. qñ tu vis ordinari ab alieno episcopo sine licentia proprij episcopi. vi deas obtinere ab eo vnum bene ficium ꝛ tunc es subditus ratiõe beneficij: ꝛ ideo poteris ordinari ab eo. Nota textum in. c. dilectus filius. ꝙ receptus in canonicum absqꝫ prebenda debet habere distributiones quotidianas. de quo in. c. cum M. de consti. Et nota ꝙ si reperitur aliquis in canonicum cum promissione vacature prebende. licet non teneat illa promissio. tamen nõ inficitur receptio in canonicum. qꝛ ius canonie quod creatur ex receptione in canonicum est separabile a promissione vacature prebende: ꝛ ideo vtile non viciatur per inutile. consequetur tamen prebendam non ex vi promissionis: sed quia est canonicus. Nota glosam in ver. approbantes. ibi. Sed nũquid plures. nunquid possint recipi plures in canonicos sine prebẽda. Et cõcludit hoc esse arbitrarium. Sed quid si recipiatur multitudo vltra arbitrium boni viri nunquid viciabitur receptio omnium. Et concludë fm Jo. an. ꝛ Abb. ꝙ si fuerunt recepti successiue. cassabitur soluz electio illorum qui fuerunt recepti vltra arbitrium boni viri. Si autẽ omnes essent simul recepti cassabitur electio omnium: quod est notabile fm Abb. Nota glo. penulti. ꝙ nullus citra papam dispensat contra concilium. ꝛ adde glosam in. c. cum dilecti. de elect. ¶ Tu habes textum in capi. tue. ꝙ duo non debent eligi ad eandem prebendam. Hoc notabiliter intelligit Abbas post glo. quando prebenda consistit soluz in temporalitate. sed etiã in iure spirituali. vt quia prebenda ꝛ canonicatus sunt connexi. tunc enim proprie appellatur hoc ius ꝑbendale vnicum ꝛ indiuisibile. Sz vbi prebenda consistit in mera tẽporalitate. quia non est annexa iuri canonie. vt declaratum est. s. Si est sufficiẽs potest dari duobus vt habẽt illam communem. tamen cõcludit ꝙ hoc non debet fieri nisi cũ magna causa. ne sint peioris conditionis quam precessor. ꝛ ponderat glo. dum dicit quasi dimidius canonicus. quia in casu isto non esset dimidius vt quisqꝫ habet ius canonie distinctum. Et solus papa potest dispensare in hoc. quia est contra concilium. de quo in capi. dilecto. hoc eodem tit. ¶ Nota ꝙ si cõpromittitur in iudicẽ etiaz tanqꝫ in amicabilẽ ꝯpositorem põt iudex in eodẽ facto procedere ꝛ tãqꝫ iudex tanqꝫ arbitrator. text⁹ est memorie commendandus in cap. nisi essent ex quo sequitur ꝙ si iste iudex compromissarius excedit simpliciter metam iuris in procedendo. quantus sit excessus. debemus hoc attribuere potestati arbitrarie. quaten⁹ autem iuridice procedit attribuendum est potestati iudiciarie. ¶ Tu scis dispositionem. l. si de meis §. recepisse. ff. d arbi. ꝙ arbitrator in dubio potest de iure vnius auferre ꝛ dare alteri. Sed quid in casu certo. dicas qd idem pro bono pacis. textus est multum notabilis in dic. cap. nisi. Probat etiam ille textus ꝙ non licet litigantibus recedere a lite in causis beneficialibus ꝛ paciscí vt aliquid detur pro expensis vel bono pacis. nam cauendum est ne temporale detur pro iure spirituali. Sed si compositio habet ortuz a iudice ꝛ iudex est honestus ꝛ circunspectus. tunc tolleraẽ talis cõpositio fm doc. nec requiriẽ auctoritas pape. ꝛ adde glo. notabilẽ in. c. eaque. j. q. iij. Et nota ꝙ si nõ est ꝯpromissum in iudicẽ vel alr partes cõsentiãt ordinationi iudicis.

iudex non posset iniustis ptibus facere aliquã ꝓpositionẽ. Dicit Ab. ꝙ hic est vna glo. quã multi nõ habent. per quã glo. tractatur an mors ciuilis ⁊ naturalis equparantur. Et dicit ipse ꝙ videtur concludendũ ꝙ vbicũꝗ mors ciuilis operatur eũdez effectuz quẽ mors naturalis. Mors ciuilis equiparatur naturali. ⁊ in hac materia allegat glos. in cle. ne Romani. de elec. in. c. placuit. xvi. q. i. Doct. in. l. deo nobis. C. de epi. ⁊ cleri. Bar. in. l. ea parte. §. insulã. ff. de verb. obli. Adde tu vltra Ab. glo. in. c. susceptum. de rescript. in vi. in ver. nõ morte. Et Bart. in. l. statuis. §. cornelio. ff. de iure fisci. in. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de lega. ii. in. l. intercidit. ff. de condi. ⁊ demon. in. l. gallus. §. ⁊ quid sit tantum. ff. de lib. ⁊ postu. Et potes cõcludere ꝙ mors ciuilis nũꝗ equiparatur naturali nisi quãdo hoc iure caueatur: vt sunt glo. in dicto capitulo. placuit. ⁊ in dicto capitu. susceptum. ⁊ glosa in auctenti. idẽ est C. de bo. que libe. ꝙ monachus nõ habetur pro mortuo quo ad comedendum. Nota quedam notabilia dict. Innocen. in dicto capi. nisi. Et primo ꝙ religioso licite constituitur aliqua pensio seu ꝓuisio nõ vt faciat eam suam. sed vt habeat dispensationem: ⁊ intellige permittẽte suo abbate. vel sciẽte vel non cõtradicente. Et non potest abbas ad libitum sibi auferre. Et ideo dicit Innocen. in capitulo. insinuante. qui clerici vel vouentes. ꝙ religioso potest concedi vt habeat vsumfructum pro suis necessitatib⁹ Et Joannes an. in regula non est obligatorium. cõcludit ꝙ valet statutum conditum in monasterio vt quisꝗ habeat decem in anno pro indumentis. Adde etiaz quod notat Bartho. in auctẽ. ingressi. C. de sacrosancta ecclesia. Secundo nota secundum Innocentium ꝙ religiosus habens certam dispensationez ⁊ confirmationem pape non potest priuari per abbatem suuz. quod dictum est notabile secundum Abbatem. quia tunc in illa est obedientiarius soli pape. Tu iam habuisti dictum notabile Innocen. in capi. ii. de dila. vbi dicit ꝙ si citatio prima fronte habeat iniustitiam in se. licet posset iustificari aliquo casu. tamen propter primã presumptionem iniusticie est nullius momenti Abb. hic tradit vnam singularem limitationem ꝙ illud non procedit si iudex sit vir valde circunspectus ⁊ honestus. ita ꝙ non fecisset illam citationem in casu a iure improbato per textum in hoc. c. Sed potest instari contra Ab. quia sic possem⁹ dicere ꝙ dictum Inno. non procederet cum iura dicant ꝙ pro iudice est presumendum. cap. in presentia de renunciatio. ⁊ hoc ꝙ non sit presumendum ꝙ iudex citauerit in casu a iure reprobato nec iura illa distinguuntur inter iudicem circunspectum. ⁊ non. Sed potest dici saluãdo Ab. ꝙ iura q̃ dicunt presumi ꝓ iudice loquuntur in dubio. sed i casu Innocen. non sumus in casu dubio. immo certo. tamen etiam in casu certo ꝓcedat ista limitatio per istum textum. Et adducit Ab. dictum notabile Innocẽ. in capitulo i. de cleri. pere. ꝙ si quis probat se fuisse ordinatum ad certum ordinẽ a viro multum prouido ⁊ honesto. presumenduz est ꝙ habeat alios ordines precedentes. quia non est verisimile ꝙ vir circunspectus ordinasset eum ad maiorem ordinem nisi fuisset informatus de minoribus. Et facit hoc ꝙ solẽnitas precedẽs extrinseca aliquando presumenda sit ratione probitatis persone actũ exercẽtis. ¶ Nota ꝙ licz ista ꝓnõia meum tuum suum proprie denotẽt dominium. tamen verificantur etiam largo modo in materia in qua

283

quis habet iurisdictionem seu ad = ministrationem seu aliquod ius in re. vt probatur in capitulo: pro illo rum. Et ideo non viciaretur libel = lus s̄m Abb. quia verba libelli im propiantur vt saluetur. Allegat te = xtum cum glosa in. c. constitutus. d̄ religiosis domibus. Et tu adde te = xtum. & Ab. in capi. series. de testi. Abb. in. c. ex literis. de pigno. in. c. olim inter. in. c. pisanis. de testi. spo li. in capitu. bone. ij. de postu. prela. Bartho. in. l. sed si possessori. §. itē si iurauero. ff. de iureiuran. in. l. si olei. C. locati. Et de istis pronomi = nibus tu habes bonam glosam in cap. j. in ver. terram. de postu. pre = la. in cap. quo iure. viij. distinc. s̄m Ab. Et tu adde Bartho. in. l. qui = tus. §. argento. ff. de au. & argen. le = ga. & q̄ ipse notat in rubrica. ff. de ope. noui nuncia. Et nota ex eo = dem textu vnum ad quod alibi non fuit allegatus q̄ appellatione di = strictionis ecclesiastice venit excōi catio. Abb. hic format vnam que = stionem. nūquid canonicus promo tus ante etatē legitimā ad sacros ordines habeat vocem in capitulo Cōcludit q̄ sic. quia principaliter ista potestas descendit ex canonia vt in dicto capit. licet. accidentali = ter canonicus repellatur si non est in sacris. vt in clementi. vt hij qui d̄ etate & qualita. licet glosa teneat contrarium in clemen. gn̄alē. de e = ta. & qualita. Secus esset dicendū vbi actus procederet ex ordie. q̄z tunc paria sunt vt q̄s nō sit ordiat⁹ ad ordinē requisitū. aut q̄ sit p̄mo = tus an̄ tp̄s. glo. notabi. in. c. ei cui. eo. tit. in. vj. & sic intelligit glosa in hoc casu in dicto clemen. generalē. Sed aduerte q̄ glosa in dicto. c. ei cui. de illo videtur loqui qui fuit p̄ motus absq̄ aliqua dispensatione. ex q̄ in ferē s̄m Ab. q̄ b̄nficiū cura = tū nō pōt ꝯferri exn̄ti in sacris si ē ante tp̄s promotus: & multo forti⁹

ex hoc viciaretur impetratio. Que ro mandatur prouideri alicui de cō petenti beneficio an potest p̄uideri de canonicatu ecclesie cathedral. etiam si prebenda non vacet. textū do tibi notabilem in dicto capitulo pro illorū. & sic illud dicitur compe tens beneficiū habito respectu ad quod consequitur de presenti. & q̄d consecuturus est in p̄cessu tempo = ris. Quero priuilegium est conces = sum persone seu collegio an vnica contrauentione perdatur. Et re = spōdeo q̄ sic. text. habes notabi. in dicto. c. pro illorū. etiā si fuisset cō cessum in rebus ecclesie. Sec⁹ vbi priuilegiū esset concessum loco pio seu ecclesie. quia tunc req̄rit spa = cium. xl. annorū. dictū est sing. In = no. in. c. accedentib⁹. de priui. & ibi Inno. notabilr̄ loquit̄ de statuto & consuetudine que sunt fauorabil: & ecclesie. Sed querit de statuto vel consuetudine que sunt fauora = bilia personis. Et cōclude q̄ si col legialiter illi qui fecerunt statutum contraueniunt directe. immediate tollitur constitutio saltem vt illam allegare non possint in preiudiciū alterius. Joan. an. in cap. ad audi = entiam. de cleri. non resi. Secus si aliquis de vniuersitate fecisset con tra statutum alijs scientibus & non contradicentibus secundum Abb. Sed quid in consuetudine Ab. hic dat vnum intellectum ad glosam singularem in. l. nemo. §. tempora = les. ff. de regula iuris. vult enim q̄ illa procedat quādo aliquis de po pulo facit aliquid contra consuetu dinem alijs scientibus & non ꝯtra = dicentibus. Sed req̄rit tn̄ tp̄s q̄n = tum fuit requisitum ad introducen dum consuetudinem. sed vbi popu lus collegialiter de directo & scien ter fecisset actum contra consuetu = dinē tollitur ꝯsuetudo sicut consti = tutio. ne sit maioris roboris cōsue = tudo q̄ constitutio. Quero an ep̄s

pellatiõe ecclesiarum prouincie veniant ecclesie exempte que sunt in prouincia. Et respondeo q sic. glosam habes notabilez que est prima in dicto capitulo. pro illorū. quod limita vt non procedat quando diceretur in aliqua ecclesiarum tuarum. quia ecclesia exempta non potest dici sua. adde glosam in clemē. frequens. de exces. prela. ter. in. capit. grauem. de offi. or. Tu scis dispositionē. c. quis. de prebē. in. vj. vbi in beneficijs fit stricta interpretatio. tñ habes casuz mirabilem in dicto. c. pro illorū. in quo fit larga interpretatio. Nam si mandat prouideri in aliqua ecclesiarum suarū veniunt ecclesie alterius diocesis que tamē sunt in prouincia ſm Innocen. maxime si est illa clausula cōtradictores compescendo. Sed Abbas intelligit textum. quando est illa clausula. secus si non est. qz solum intelligitur de ecclesijs imediate subiectis per text. in dicto. c. quis. Quero de virtute istius clausule contradictores compescēdo. ꝛ rñdeo q datur iurisdictio non solum inter partes. sed etiam contra extraneos contradicentes de facto. Secus si contradicerent de iure. glosam habes in dicto capitulo. in ver. contradictores. quam multi libri non habent. ꝛ sic ista clausula comprehendit etiam extraneos.

Sed quero quanto tempore durat potestas data per istam clausulaz. Et respondeo q si est facta executio ꝛ aliq̄diu ille pacifice possedit. non pōt se vlteri⁹ intromittere ſm Abbatem qui allegat Joan. an. in cap. q̄renti. de verbo. signifi. secus si incontinenti missus molestaretur. Et nota singulariter q si aliquis ē deputatus ad nudum ministerium apposita illa clausula. potest in executionis actu exercere iurisdictionem quam non posset exercere sine illa clausula secundū Joannē an. ꝛ Ab. ¶ Sed quero quid de viribus illius clausule. ponas in possessionem ꝛ inductum defendas. quāto tempore duret. Dicas vtē. q si aliq̄diu pacifice possedit expirat potestas ne preiudicetur potestati ordinarie secundum Jo. an. ꝛ Ab. Nota q hic tractatur per glosaz ꝛ doct. de executore dato ad faciēdū prouidere an ipse possit prouidere. Et glosa concludit q non. quod tamen non procedit quando mandatum diceret q faceret assignari secundum Innocentium. Nam primo casu illa verba sonant in ius. idō ius est conferendum per alium. Sz in secundo casu sonant in factum: ꝛ ideo videtur sibi data potestas ꝓuidendi. ꝛ postea compellere assignari beneficiū de facto. prout declaratur hic per Ab. ¶ Quero an legatus de latere possit venire cōtra priuilegia concessa alicui ecclesie. Et respondeo q non. glosaz do tibi notabilem ĩ dicto capi. pro illorum. in ver. recepisse. ¶ Uolo tibi dare pulchram limitationem. tu habes dispositionē. c. ex parte. ȷ. de ꝟbo. signifi. q si aliquis est excōicatus pro manifesta offensa debet ꝑmo satisfacere anteq̄ȝ absoluatur. istud non procedit in spūalibus qñ quis fuit excommunicatus: quia fuit contumax in exercendo actuz spiritualem. dictuz est notabile Innocen. in dicto capitulo. pro illorum. ¶ Queritur an non beneficiatus habens sufficiens patrimoniū possit ordinari ad sacros ordines. Et respondetur q sic. textus est in capitulo. tuis. etiam si non expresse assignet sibi patrimoniū in titulū. sufficit eū habere patrimoniū ex quo congrue sustentari potest: ꝛ in materia vide glo. nota. in. c. si epūs. eo. ti. in. vj. Et nota ſm doct. q etiam ille qui fuit ordinatus ad titulū patrimonij pōt petere bñficiū ꝛ ex eo viuere. Non potest tamen petere

284

faciendo compelli superiorem. sed poterit petere gratiose. Nec obstat q patrimonium sit loco tituli quia cum seruiat ecclesie non tenetur viuere de patrimonio.cap.cum scdm.s.eo. Auertant domini episcopi quia peccant non prouidendo clericis indigētib9 de bñficiis dū pñt.nā eps debz esse bonus paterfamilias.z dispensare bñficia ecclesiastica cuicūqz put opus est. Quero an clericus teneatur soluere decimas patrimonij sui qñ fuit ordiatus ad titulū patrimonij sui. Et rñdeo q sic.glo.est.d.in dic.c.tuis:qz non debet ordinari cū preiudio ecclesie parrochialis. Sed queritur vtrum in alienatione huius patrimonij debeat interuenire solēnitas que obseruanda est in alienatione rerū ecclesie z glo.hic tenet q sic. Sed conclude ex intentione Hostien.quē videnf alij sequi.q simpliciter ordinatus potest disponere d patrimonio prout vult. secus si sit expresse ordinatus ad titulū patrimonij. Et ista questio est quotidiana.quia clerici hodie pro maiori pte ordinanf ad titulū patrimonij. Abb: limitat primo hoc nisi cōseqretur beneficiū ex quo posset viuere.qz tūc posset disponere de patrimonio prout vellet. Sed si non habet patrimonium assignatum in titulum tenet Ab.de iuris rigore q posset alienare sine cōsensu episcopi.quia satis est quando fuit pmotus habebat vñ se sustentare posset nam paupertas voluntaria non reprobaf in clericis sz necessaria fm Ab. Sed aduerte qz fateor qñ vellet dispēsare patrimoniū suuz inter paupes amore dei.q hec esset paupetas volūtaria z laudabilis. Sed qd si alienaret in malos vsus: z postea cogaf mendicare in opprobrium cleri.nō puto pcedere qd dicit Ab.q allegat etiā de aplis quoruz paupetas erat voluntaria z laudabilis z centuplum erant recepturi. Aduerte etiā qz glo.in fi. videf tenere q posset alienare suum patrimoniū.sicut posset renūciare bñficio. Sed forte argumentū glo.non pcludit qz est in ptāte supioris non admittere renunciationē. ¶ Quero de practica pferendi bñficiū absenti. Et respōdeo q ē duplex practica que colligitur ex.c.accedens Pria est ista vt dicat superior sic inuestimus talem absentem de tali beneficio per te. Secunda practica est vt inuestiatur alius p absente.hoc modo inuestimus te de tali beneficio nomine talis absentis. Et hec secunda practica videtur magis placere pape in dicto capi. accedens. Et vide quod vult Bartho.dum allegat hunc textum in.l. q mihi donatum.ff.de dona. Et in ista materia quia est pulchra volo addere quasdam breues pclusiões z sic habebif intellectus.c.si tibi.d preben.in.vj. ¶ Quaz pria sit ista si bñficium conferf absenti nulla psona media post illā collationē nihil acqrif absenti. Vñ nō potest dicere beneficium esse suum añqz acceptet.z conferens nō pōt retrocedere a collatione sua donec absens declarauerit animū suuz.dicto.c.si tibi absenti. Et adde notata per Bartho.in.l.absenti.ff.de dona. ¶ Secunda est conclusio.qñ collatio fuit facta aliqua psona mediāte que non habebat mandatū.sed tāqz negociorum gestore: z tunc non acquiritur absenti.quia requiritur animus.nam negociorū gestor nō acquirit dominium absenti.nisi a tēpore quo habuit ratū.vt notaf i.l. si ego.ff.de nego.gest. Et vide singu.glo.in cap.qz sit.in ver.petere. de elec.in.vj. quam perpetuo memorie cōmeda. sine media psona habebat mandatū gñale nō sufficit in beneficialibus z spiritualibus. Ex quo singulariter infertur

ꝙ coniuncta persona nō potest ac ceptare beneficiū vt statim acq̄ra tur coniuncto. quia coniunctio san guinis non supplet speciales defe ctus mandati. l. patri. ff. de mino.

¶ Quarta est conclusio. si procura tor habebat speciale mandatū sta tim acquiritur absenti siue absens inuestiatur per procuratorem siue procurator nomine absentis. vt in * dicto ca. accedens. quod intellige fm doct. siue sit deputatus ad acce ptandum certum beneficiū siue in certum. quia satis apparet de inten tione domini constituētis. quod est notabile ꝛ quotidianū. Et no. fm doc. ꝙ etiam ille qui recipit inuesti turam pro absente potest esse laic⁹ quod est notabile. quia laico presen ti nihil acquiritur. sed transit istud ius spirituale in dominum sicut aq̄ per canale lapideum. Et nota ex glosa in hoc. c. iuncto textu ꝙ ma trimonium spirituale etiam large sumptum potest per procuratorem fieri. ex quo infert Ab. ꝙ professio maxime ex causa potest fieri per ꝓ curatorē. Et probat etiā illa glo. ꝙ largo mō potest dici matrimoniū inter clericum ꝛ beneficium. Pro hoc bonus textus. xxi. q. ii. in. c. si cut. Text. cum glo. in. c. ne pro de fectu. ꝟ elec. Et no. fi. glo. fm Ab. ꝙ dominum vel possessio non acq̄ ritur per negociorum gestorem.

¶ Nota ꝙ q̄s potest licite renūcia re bñficiū suū vt alteri prouideat. vt in cap. dilecto dñō renunciatō nis actum non deducat in pactum. sed illā resignationē liberaliter ꝛ pu re faciat. Et adde glo. in. c. ordina tiones. i. q. i Si autem deduceret in pactum in renunciationis actu illa renunciatio esset simoniaca. glo. est notabilis in dicto cap. dilecto. de quo etiam per glo. in cap. ex parte. de offi. deleg. Nota etiam illum te xtum vt scias allegare ꝙ legatus non potest dispensare contra conci lium. Et idem dicit Abb. in consti tutione solius pape. nisi in casibus in quibus potest episcopus. qui e tiam textus ponit bonam practicā ad probandum quasi possessionem iuris canonicalis. ¶ Quero vtrū conuictus super nullitate tituli be neficialis cōpellatur restituere om nia que tenuit occasione illius bñfi cij. hoc tractatur in dicto. c. dilecto Et cōclude sic ꝙ possessor bone fi dei iure sibi assistente non tenetur ad restitutionem. Secus si ius resi stit vt in regula. qui contra de reg. iur. in. vi. de quo per Bartholū in l. sed ꝛ si. §. scire. ff. de peti. here. Et dum Bartholus ibi loquitur ꝙ error iuris non inducit fructuū restitutionem, intellige prout di ctum est. Et sic nota ꝙ in beneficia libus bone fidei possessor non tene tur ad restitionē fructuum. sicut nec in temporalibus. de quo in ca pitulo. grauis. de restitu. spol.

¶ Quero an exemptus citatus co ram episcopo ꝛ non excipiens sibi preiudicet. Et conclude ꝙ non vt voluit Joannes an. in regula. scien ti in mercu. cum expresse non potu isset prorogare iurisdictionem sine licētia pape. capitulo. cum tempo re. de arbi. secundum Abbatem. Tu scis ꝙ prelatus potest compel lere subditum ad ostendendum de titulo suo. c. ordinarij. de offi. ordi. in. vi. Hoc limita notabiliter non pro cedere quando superior diu tolle rasset subditum in beneficio. licet posset in se assumere onus proban di defectum tituli secūdū Abba. ꝛ vide glosam hic. ¶ Quero an sta tentes possint reuocare statuta stā tee cōfirmatione superioris. ¶ Et respondeo ꝙ sic. quando concer nunt fauorem statuentium. glosam habes notabilem cum textu in dic. capitulo. dilecto. in ver. clausula. Quod tamē limita singulariter ni si superior in confirmatione apponat

285

clausulam decreti irritantis. vt ibi declaratur per docto. ¶ Et adde Bartolum in.l.omnium.C. de testa.in.l.omnes populi.ff.de iusti.et iur. ¶ Tu scis q absolutio lata pro vno prodest alteri.l.denunciasse.ff. de adul. Sed quid de cōdemnatione.dicas secus.glos.habes notabilem que est finalis in dicto. c. dilecto. ¶ Si tu vis scire an statuētes possint venire contra statuta iurata vide per docto.hic. ¶ Et dicit Abbas q est materia difficilis. z dicit accipe cautelam ad perpetuationem statuti.q singuli iurent contenta in statuto: non habita mentione de statuto. Et quod iurent etiam q collegialiter non contrauenient. subsistente tamen causa postmodum concernente fauorem publicum possunt contrauenire.glos.est notabil in.c.in his.xi.distin. Adde tu Bar. in.l.omnes populi.in.ij.q. principali.ff.de iusti.z.iure. Bal. in.l.clari.C.de fidecommis. Et doct.in clemen.j.de regula. ¶ Si tu vis scire que requirantur vt ex vna prebenda fiant plures: vide tex.in.c. vacāte.ex quo habes limitationem ad.c. maioribus.hoc eodem titu. ¶ Et nota q glos.in. c. dilectus tractat illam materiam nunquid in rescripto debeat inspici tempus date. an tempus presentationis. de quo hic per Abba.de quo etiam in.c.eā te. de rescrip.in clemen.si.de rescrip.i c.ei cui.de prebend.in.vj.in.c. si eo tempore.de rescrip.in.vj. ¶ Et nota vnum notabile dictum Joannis andree. ¶ Papa motu proprio mādat prouideri Titio de beneficio curato vacaturo.qui quidem Titius non habet etatem legitimam tēpore date. sed eam habet tempore vacationis. beneficiū debetur sibi illud beneficium curatum: quia motus proprius excludit surreptionem capitu.si motu proprio. de preben. in.vj. ¶ Ergo satis est vt sit in etate tempore vacationis beneficij: z sic.capitulo. si eo tempore. de rescript.in.vj.non procedit in literis cōcessis motu proprio.quod est singulare. Et adde in materia textus in capitulo.constitutis.de rescrip. in capitu.si is cui.de preben.in.vj. in capi.si super gratia.de offi.dele. in.vj. Et ista iura loquuntur de rescriptis impetratis ad beneficia.

Sed quantum ad rescripta impetrata ad lites.habes textum in capitulo fina.de rescript.in capitulo. super eo.ij.de appella. Abb in capiulo.vt debitus.de appel.in capi. quia frustra.de vsu.in.c.gratum.in c.licet.de offi.delega. z in omnibus istis locis habetur q diuersis respectibus possit considerari rescriptū Et in materia beneficiali habes bonum textum cum glo.in cap.si soli. in.c.si capitulo.de concessi. prebē. in.vj. Et quia glo.hic querit vtrum iudice impetrato existente excommunicato tempore date valeat rescritpum. Si tempore receptionis non est excommunicatus. Et quia glosa concludit q non valet: quia debet attendi tempus date. Accipe has breues conclusiones et intentione doctorum. ¶ Quarum prima sit ista. si erat notorie excommunicatus nō valet scriptum: z sic loquatur glosa. ¶ Secunda est cōclusio.si erat occulte excommunicatus z impetrans scienter illum impetrauit nō valet rescriptum: z hoc est dictum Joannis andree. quod secundum Abbatem. est perpetuo memorie commendandum. ¶ Tertia est conclusio generalis. que colligitur ex hoc dicto Joan.an.q gesta per iudicē excommunicatū occulte non tenēt in fauorē litigantis scienter coram illo vel saltem gesta debent retractari. ¶ Quarta ē conclusio.si occultus excōicatus cōfert tibi scienti beneficium. non tenet collatio: vel retractari debet.

quod est singulare pro limitatione l.barbatius.ff.de offi.preto. Quinta est cõclusio.si impetrans ignorabat illum excommunicatuz valet rescriptum.ex quo reperitur absolut⁹ tempore receptionis. Nota glo.in ver.conferendam.quia opponit cõtra tex.Nam gestum contra legem mortuam non tenet.ergo forti⁹ non debet tenere gestum cõtra legẽ animatam. Ab.dicit ꝙ hoc contrariuz non bene solutur.⁊ adducit Bart. in.l. amplius.ff.rẽ ra.ha.Et limita dictum Bar.vt procedat in inferiore.secus in principe.Et adducit notata per Inno.in.c.fi.de accusa.qui dicit ꝙ quemadmodum alienatio ẽ nulla attemptata contra legẽ mortuam.ita si est attemptata contra preceptum pape.allegat etiam Inno. in.c.reynaldus.de testa.tex.in.c.veritatis.in fi.de dolo ⁊ contu. Et gl. in.c.si eo tempore.de elec.in.vj.Et postea concludit sic.ꝙ si papa directe mandat collatori ne cõferat certum beneficium. collatio non tenet in contrarium attempta. Sed si papa mandat ꝙ collator debeat cõferre beneficium Titio:⁊ conferat sẽpronio.collatio tenet.si alias mãdatarius habebat potestatem conferẽdi.secus si non habebat.quia debet seruari forma mandati.pro quo bona glo.in clemẽ.j. de iure patrona. in ver.inhibentes. Et in hoc casu loquitur tex.in hoc.c.dilectus. ⁊ tenet tunc illa collatio non ex potestate delegata sed ordinaria.Adde tu etiam in materia Bar.in.l.si libertus.ff.de iure patro. ¶ Nota ꝙ cõcilium lateranense cum multa prouidentia prohibuit ꝙ eadem persona non haberet plures dignitates: ⁊ plures ecclesias curatas. vt est tex.famosus.in.c.de multa. ¶ Notetis domini mei:quia sepe in partibus istis reprehendi quosdã qui volentes disputare disputant de certo.⁊ ex hoc inde nullus fructus sequitur.per tex.in di.c.de multa.vbi dicitur ꝙ non debet edi constitutio que non producit fructum. Sunt eñ inuente disputationes: vt dubia in iure clarescant per exercitium ⁊ multiplicationem magistroruz.quia qđ a pluribus queritur facilius inuenitur.c.fi.xx.distin.Et ideo papa deridet sepe consulentem de re nõ dubia.c.cum in iure.de elec. c. cum in iure.đ offi.delega.c.rursus.q̃ cleri. vel vouen.vidi enim quosdam ponere cõclusiones pro quibus est casus in terminis in iure clar⁹ ⁊ apertus.Et đ tali materia nulla est altercatio inter doctores.⁊ volunt ꝙ argumentantes opponant contra decisionem iurisconsultoruz. Et nota ꝙ iste tex. non procedit in habente beneficium non curatuz.si acceptat curatum.nõ vacat ipso facto primũ ⁊ hoc a contrario sensu litere.⁊ hoc dictum est communius licet aliqui voluerint contrarium.secundũ Ab. de quo per eum in.c.fi.de cleri. non residen. Nota tex.in dic.c.in ver.libere. Et adde ad Ab.glo. notabilem in cle.dudum. in ver.libere. de sepul.cum aliis allegatis alibi. Cõmenda memorie vnum dictum doctorum hic.ꝙ si dispensatur cuz aliquo vt possit obtinere duas dignitates intelligitur in diuersis ecclesiis non eadem.quia cuz sit odiosius habere in eadem ecclesia q̃ȝ in diuersis:ideo ista gratia tanq̃ȝ odiosa debet restrigi:quod est notabile. Studeatis domini mei quia persone literate equiparantur nobilibus ⁊ ecclesia honorat personas literatas. nõ solũ verbo sȝ etiã facto vt in subueniendo eis pingui⁹ de redditib⁹ eccl'ie pre aliis. Et ratio est quia scientia nõ solũ prodest habenti sed ẽt toti vniuersali ecclesie.c.cum ex eo. de elec.in.vj. Et ideo dicit imperator in auctenti. habita.C.ne fili.pro pa.ꝙ mundus sine literatis regi nõ posset.Et per hoc concluditur com

286

muniter q religiosus de licētia sui prelati potest promoueri ad officium docendi. in .c e pe. de magist. Et ita secundum Abba. tenent docto. sed solum parum intelligentes tenent contrarium. Et si aliquis adduceret in contrarium textum. in .c. monachus. xvi. q. i. vbi dicit q monachus debet habere officium plangentis non docentis. Respondeas sic: quia eo q est religiosus non habet officium docentis. sed si eligitur ad illud bene docere potest. Et vide Grac. in §. superiori. xvi. q. i. Et si opponeres sic. sicut apud deū nō est exceptio personarum. ita non debet esse apud papam: q debeat dispensare cum literatis. & nō cū aliis Respondeas q illud procedit quādo circa equalia seruetur inequalitas: sed literate persone non sunt equales aliis rationibus predictis: merito si seruetur inequalitas nō ē ibi exceptio personarum. Et nota secundum beatum Tho. Jo. an. et Ab. q dispensatio nō debet fieri propter bonum priuatum. sed publicū. al's non dicitur dispensatio: sed dissipatio. Et si dispensatur cum literatis vbi vertitur bonum publicum per rationes predictas. & istud etiā procedit quantum ad papam secundum Ab. quia quantū ad deum nō est tutus ille cum quo dispensauit in pluralitate beneficiorum si ibi non vertitur bonum publicum: quia nō debet papa sine cā violare ius publicum fundatum super publico bono. Et propter hoc Abb. reprobat dcm̄ Inno. in .c. cum ad monasterium. de sta. mona. qui voluit q papa possit ex sola vountate dispensare cōtra ius positiuū. Sed si hoc ē verum ergo non erit differentia inter ius diuinum naturale & positiuum: & ideo videtur q hoc generalit non sit verū nisi in materia pluralitatis bñficiorū: vel simili: q2 in hoc vertitur qdam rō naturalis. de quo dixi ī libello de potestate pape. Sed forte posset dici q si papa dispensat ꝯ ius positiuū sine causa q tenet act⁹ quo ad ecclesiam militantē. sed nō quo ad deum. Sed si dispensat contra ius diuinum sine causa. q nullo modo teneat. ¶ Et scias pro intellectu istius .c. de multa. q reperitur extrauagās. Jo. xxii. q̄ incipit Execrabilis. vbi cauetur q recipiens secundum tenetur illico de iure: & de facto resignare primum in manib⁹ ordinarii sub testimonio publico. & si nō fecerit ipso facto est priuatus vtroq3 & efficitur ineligibilis ad beneficia ecclesiastica & ordines. Et vide glo. in cle. si plures. eo. titulo. Et nota secundum glo. q iste text. non habet locum in episcopo. nā pmotus ad ecclesiam cathedralem non pdit priora beneficia nisi postq̄ est consecratus: vel est lapsum tēpus consecrationis. Fallit etiam si calore iracundie quis recipit secundum: sed statim penituit secundum doct. Et tu allega tex. in .l. quicq̄d. ff. de re iudi. Fallit etiam in illo qui fecit expensas de suo patrimonio ī primo beneficio. non eī̄ cogitur dimittere ante refectionē expensarū. quod est notabile. & sic etiam in beneficiis habet locum retentio p expensis: & quosdam alios casus vide hic per docto. Et pro declaratione & limitatione istius tex. vide quedā iura noua. c. si tibi concesso. c. cū q̄. de preben. in .vi. c. cum singula. eo. ti. cle. i. de sup. neg. prela. cle. i. ꝺ of fi. vica. Et conclude q regulariter potest pacificā possessionē secundi vacat primū. Nota glo. in ver. prouentibus. q nō debent capi fructus beneficii pro debito ipsi⁹ beneficiati. Et dicit Ab. q hoc pendet ab illa questione an clericus faciat fructus suos. de quo late per eum in .c. cum esses. de testa. & de iure tenet q non. Sed an valeat consuetudo remittit ad Joan. an. in regula. ne-

mo potest. Et nota glo. in fine a cõtrario sensu: vt scias allegare: q possessor bone fidei in beneficio nõ tenetur ad restitutionem fructuum. Nota glos. in ver. in eadem ecclesia. que est multum notabilis: et teneeam. licet glos. in clemen. j. de vita et honesta. clericorum. videatur tenere contrarium. Nota glo. super ver. sedem apostolicam. q solus papa dispẽsat in pluribus curatis. licet alii qui voluerint q etiam hodie episcopi possũt dispensare in curatis qñ dispensatio fieret propter necessitatem vel vtilitatem ecclesie. Sed solum reseruatur illa que fit propter prerogatiuam persone. licet secundum Hostien. curia seruat contrarium. q indistincte solus papa dispenset. Et Abb dicit q de iure tenet hanc opinionem, quia iste tex. nõ loquitur hoc casu. ¶ Et tex. mẽtionẽ facit de dignitate: personatu: et officio: queritur an inter ista sit differẽtia. Dicit Ab. q ex varietate locorum insurrexerunt hec diuersa vocabula. nam in multis locis dignitas appellatur personatus: et in aliquibus quodlibet beneficium curatum dicitur psonatus. Ideo in istis debet magis attendi substantia rei q̃ denominatio. tamen cõclusio cõmunis est: vt is dicat habere dignitatem: qui habet iurisdictionem. de quo hic per Inno. et Ab. ¶ Et nota vnum dictum notabile Inno. sm Ab. q si in loco reputatur dignitas seu personatus: licet in iure non habeatur. pro tali tamen debet censeri secundum reputationem loci. et sic habet locum tex. iste. ¶ Sed queritur vtrum iste tex. habeat locũ in acceptante vicariatum episcopi. et cõmuniter concluditur q nõ. qz oportet q dignitas sit perpetua. Sed vicarius potest remoueri de facili vt est glo. in cle. et si principal. de rescrip. Et ibi est glos. q talis vicariatus ẽ dignitas. Et si tu velles scire quando dicatur beneficium curatum. et dicas siue habeat curam in foro cõtentioso: siue penitentiali. De quo plene per Innoc. in c. dudum. j. de de elec. et ibi est tex. Nec omittas glo. singularem in cle. dudum. de sepul. que vult q proprie quis dicat habere curam quando astringit ad ministrandum sacramenta ecclesiastica et alij tenentur ad eũ ire. et hoc dicitur propter mendicantes q̃ non dicuntur habere curã. licet possint audire confessiones et predicare. et quidam semel voluit scire quid est cura. Et dicas q ideo dicitur cura quia cor vrit scilicet reddendo eum solicitum in administratione sacramentorum. ¶ Quid diceres de isto casu in loco non reperiũtur ydonei an beneficia debeant conferri non ydoneis. et tex. a contrario videtur probare q sic. in. c. graue. Sed concludе sic ex intentione Hosti. et Abba. q si tanta est indignitas: q sibi non põt prouideri sine peccato: vel graui aliorum scandalo: et tunc non debent conferri beneficia indignis. Sed si vnus solus reperitur ydoneus in loco illi soli sunt potius conferenda plura beneficia. secus si nõ est tanta indignitas vt quia patitur solum defectum in scientia. in alijs tamen est bonus clericus. Sed docto. non tangũt quid si omnes in loco essent indigni tali indignitate q non posset prouideri eis sine peccato secundum ea que notat Jo. an. in c. adeo. de rescrip. tunc dicerem: q beneficia deberent conferri extraneis bonis. Et vide pulchrum tex. in. c. null⁹ inuitis. lxj. dist. Nota q cõcilium prouinciale debet fieri ãnuatim vt in dic. c. graue. Et idem in synodo episcopali. c. sicut. de accusa. sed istud male seruat. ¶ Querit vtrum prelato suspenso a collatione bñficiorum succedat capitulũ et respondeo q non. vt probat dictum. c. graue. Et adde tex. in. c. j. de supplen.

287

da negligen.prela.in.vi. Queritur etiam vtrum appellatione persone vere comprehēdatur persona ficta & representata. Et respondet Ab. q̄ non in materia penali: vt probat in dic.c. graue.nam ibi primo prouidet contra prelatos. & postea cōtra capitula. Et Ab.adducit tex. q̄ nō probat. Sed tu allega tex.in auctē. Item quecunque communitas vel persona.C.de epis.& cleri.in.l. metum. §.animaduertendum.ff. quod me. cau. ¶ Quero vtrum papa possit puniri per concilium generale. Et respondetur q̄ non.argu.tex.in dic.c. graue.vbi patet q̄ metropolitanus non potest puniri per concilium.ergo nec etiam papa.& ratio est: quia est caput concilij. ¶ Quero statutū episcopi vnius ciuitatis fulminat excommunicationem contra intrantes monasteria monialium. vnus forensis intrauit an poterit ille forēsis absolui a suo episcopo. Et respōdeo q̄ sic.argu.c.nuper. de senten. excommu.quia non debet esse maioris potentie q̄ excommunicatio lata per constitutionem pape. Quia doc.in.hoc.c.graue.mentionem faciunt de concilijs. Et de cōcilio generali cui preest papa.in isto qui debeant interesse. Dicit Ab.q̄ in hoc non reperitur iure cautum nec glo. & docto.hoc tangunt. Sed vide gl. in.c.fi.de his que fiunt a prela. sed in concilio prouinciali debent interesse omnes episcopi prouincie.xviij. dist.p totū. Sed an capitula cathedraliū ecclesiarū debeant interesse Dicit Innocen.q̄ non debet de necessitate vocari.nisi specialiter eorum intersit.dicit Abb. q̄ est text. in contrarium in.c.fi.de his que fiunt a prela. Et tertium concilium episcopi q̄ appellatur synodus. et in isto debent interesse omnes clerici dyocesis.xviij.dist.decernimus. No.non valet consuetudo q̄ p̄soni etiā ecclesiastici vendicent sibi redditus ecclesie exigua portione. rectori reseruata. c.extirpāde. Et nota illum tex.q̄ ad tenuitatem beneficiorum sequitur necessario assumptio & promotio imperitorum. Et ideo dicit Ab.q̄ esset multum cauēdum ne ecclesie parrochiales edificentur sine dote sufficienti.vt detur facultas clericis vacandi studio.

Et aduertant domini sacerdotes: in eis scientia requiritur de iure diuino.& ideo dixit deus per prophetam. Quia repulisti scientiaz. & ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Osee.iiij.c.nisi cum pridem.de renun. Nota glo.in ver. sufficiens. q̄ redditus beneficij debent esse sufficientes nedum clerico: sed etiam suis.& intellige de suis qui necessario trahunt moram cuz clerico. Et vide tex.in.c.studeat.l.dist.cum sua glo.notabili. ¶ Tu scis q̄ habens ecclesiam curatam debet seruire personaliter:nec potest constituere vicariū:quia videtur electa industria persone.c.fi.de offi.dele. Hoc limitatur notabiliter in casu.c.extirpande.§.qui viro.nisi eccl'ia parrochialis sit annexa dignitati:vel prebende:quo casu debet ibi constitui perpetuus vicarius. Nota tamen q̄ valet cōsuetudo q̄ rector curatus possit dimittere vicarium in ecclesia ex causa & ad modicuz tempus. De quo per Ab.hic.& per Jo. an.in.c. cuz ex eo.de elec.in.vj.& ibi est tex. in hac materia. Ex p̄dictis sequit̄ q̄ quis potest habere dignitatem: & ecclesiam parrochialem: quando vna venit accessoria ad aliam. Ex quo etiam sequitur q̄ habēs prebēdam & ecclesiam parrochialem illi annexam debet deseruire in ipsa prebenda:& sic in ecclesia maiori. ¶ Tu habes glosam notabilem in capitu.non potest.in.vj.de preben. que dicit q̄ habens duo beneficia incompatibilia ex dispensatione potest deseruire cui vult per se: vel per

vicarium vtriusque. per hoc habes pulchram limitationem ad illam glo. quod procedat quando beneficia sunt equalia: secus si vnum sit digni⁹ reliquo. ar. istius tex. Si tu scire qualiter constituatur iste vicarius perpetuus: vide glo. hic in ver. perpetuū.
* Cōmenda memorie ēt dic. §. qui vero. quod cessante fraude potest ex prouentibus vnius beneficij aliud constitui. Et nota istam practicā quod vbi est vnum altare multum pingue vel ecclesia multum abundans poterit superior ex certis redditibus cōstituere aliud beneficiū. vel pro sacerdote: vel pro clerico. Et dixi cessante fraude. quia episcopus vt in tex. isto faciebat vt prouideret alicui consanguineo. et ideo constituebat sibi pensionem pro beneficio. Sed q̄ritur an valeat consuetudo: quod rector curatus possit deseruire per vicarium. et aliqui tenent quod non: per tex. in c. licet canon. ad fi. de elec. in. vi.

Sed quantum ad ecclesias parrochiales et ad alia beneficia cōcludit sic Ab. quod quis tenetur deseruire ecclesie parrochiali per seipsum nisi cōsuetudo rationabilis habeat vt possit seruire per vicarium. Exempli gratia. canonic⁹ ecclesie cathedralis habet ecclesiam parrochialem in titulum. et est necessarius ecclesie cathedrali pro consilijs et alijs: nec potest sustentari ex prebenda. hec enim est causa satis rationabilis vt concurrente consuetudine possit tenere vtrunque et illi seruire per vicarium. Secus vbi nulla ratio concurrat vt quia solum vagandi causa nō vult deseruire. Et si ē beneficiū simplex et indiget seruitore nō valet cōsuetudo quod saltem non seruiat per vicarium: quia ista consuetudo eēt multum onerosa ecclesie. Si vero ecclesia non patitur defectū in ministris tunc valet consuetudo quod possit recipere fructus in absentia etiam nō seruiēdo per vicariū. ita dicit Abb. ex intentione aliorum doctorū. Et adde quod Ab. in suo consilio. lxvij consuluit quod valet consuetudo quod canonici non resideant nec deseruiant per vicarium. Sed vide que dicta sunt in rubrica de cle. non resi. Nota vnam singularem doctrinam Inno. in dic. §. qui vero. que semper allegatur: quod vbi pena apponitur negatiue non committitur nisi precedat monitio. sec⁹ si affirmatiue: vt in casu. c. si quis suadente. xvij. q. iiij.
Sed contra istam theoricam. Ab. insurgit adducens glo. notabilem in. l. j. C. de his quibus vt indig. quā sequitur Bar. in. l. in cognitione. ff. ad sile. Et concludit Ab. quod in casu istius. §. qui vero. non requiratur monitio aliqua. et quod pena ibi posita in versi. alioquin, concernat primum et secundum casum. et quia obstant iura posita in titulo. de cleri. non resi. Respondet Ab. quia procedunt in beneficijs simplicibus. Secundo quando nobis est ignotum vtrū ex causa nō resideat. et isto casu saluat theoricam Inno. Secus vbi ex cōiecturis indubitanter apparet quod sine causa non resideat. ¶ Et tu vide pulchrū tex. in. c. excōmunicamus. §. moueantur. de heret. et videtur quod magis communiter docto. approbent dictum Inno. Et nota quia appellatur vicari⁹ et nō rector quia cura saltem habitu pertinet ad rectorem principalem. et ad istum vicarium ptinet solum exercitiū. de quo in cle. vna. de offi. vica. per glo. in. c. exposuisti. hoc eo. ti. ¶ Queritur quando fit presentatio episcopo ratione cure possit examinare clericum sibi presentatum per collatorem beneficij: quia aditur solum episcop⁹ ratione cure populi sibi subiecti. Et concludit Ab. quod respectu cure animarum poterit illum examinare: quia periculosum est in experto committere curam animarum. quia cum episcopus teneatur reddere rationem

288

de cura.c.in lateranensi.eo.ti.ergo episcopus potest eum examinare. Et nota secundum Hosti.quod illi dicuntur noti clerici qui sunt oriundi de illo loco. Et Ab.in hoc.c.tractat quando aliquid dicatur fieri nominatim. Et tu adde quod habetur in.l. forma. ff.de censi.in.l.si quis in fundi.per glo.et docto.ff.de lega.j.in.l.si rex. ff.de rei vendi. Bar.in.l.demonstratio falsa.ff.de condi.et demon. glo. in.l.hac consultissima.C.qui testa. fa.poss.tex.in.l.j.in fi.ff.de do. prelega. Bar.in.l.libellorum.ff.de accu.in.l.ij.ff.de verbo.signi.in.l.j.§. libelli.ff.de appella.in.l.cum pater. §.vicos.ff.de lega.ij.tex.in.l.certum. ff.si certum peta.in.l.nominatim. ff.de condi.et demon. ¶ Nota glo. in c.licet.quod priuilegium non preiudicat consuetudini loci.nisi de consuetudine fiat mentio. Tu scis quod in beneficijs curatis habet locum dispositio.c.cum ex eo.de elec.in.vj. Sed quid in ecclesijs collegiatis: an teneatur ille qui abest causa studij dimittere vnum. Et Ab.dicit quod non.quia defectus absentis potest suppleri per alios. Sed dubitatur quid in beneficijs distinctis cum ibi non sit qui suppleat defectum absentis. Ab.noluit decidere:sed relinquit cogitandum. Sed videtur quod tex.in dic.c.cum ex eo.loquatur de beneficijs habentibus curam animarum. sed propter identitatem rationis possumus dicere idem.ne ecclesia patiatur defectum. ¶ Volo tibi dicere vnum modum argumentandi redditus canonicorum: vt annectantur prebendis eorum capelle seu ecclesie parrochiales.tex.est in.c.exposuisti. Intellige tamen quod propter talem vnionem non debet alterari status ecclesie vnite.sed debet in tali ecclesia more solito deseruiri. Et ideo non est annectenda ecclesia preben. de quando redditus non sufficerent canonico et vicario.quia primo subueniendum est seruitio illius ecclesie.deinde necessitati canonici. Et si non reperientur tales ecclesie sufficientes debet episcopus subuenire de redditibus suis. quod est notabile:pro quo facit.c.concesso.ca. quatuor.xij.q.ij.sed hoc non debet placere episcopis. Possunt etiam secundum docto.augmentari preben. de hoc modo quod episcopus consentiente capitulo constituat pensionem ex redditibus ecclesie habundantis persoluendam singulari canonico. Et etiam hoc modo poterit prouideri alijs dignitatibus seu rectoribus multum indigentibus secundum Ab.c.j.de rebus eccle.non aliena.in.vj. Et nota secundum docto.quod quando capella est annexa prebende si portio certa datur canonico tunc vendicatio rerum capelle et cura pertinet ad presbiterum. Si vero certa portio datur presbitero tunc vendicatio rerum et iurium capelle pertinet ad canonicum et cura in habitu. sed in actu pertinet ad presbiterum. ¶ Si autem statuitur solum pensio tunc canonicus nihil habet agere in capella. ¶ Tu iam habuisti quod si ecclesia habeat feudum a laico: censetur: vt laicus.c.solite.de maioritate:et obedientia.c.verum.c.ex transmissa.de foro competenti.hoc ideo est: quia dominium directum remanet apud infeudantem. ¶ Secus est quando res laici ex toto confertur ecclesie:quia talis res ex toto assumit naturam rerum ecclesiasticarum. vt probatur in.c.dilectus filius.et ideo talis res non debet amplius subijci oneribus laicorum: pro quo etiam gloss.in.c.j.de iure patrona. in.vj.in ver.semestre. ¶ Queritur vtrum papa possit conferre ecclesiam in qua laicus habet ius patronatus. Et communiter concluditur quod sic in.c.dilectus.per docto.licet gloss. ibi tenet contrarium:quod tamen intellige secundum glo.sing.in cle.ij.de p

be. l. ✠. aplicis q oportet q fiat mẽtio d iure patronatus laici. al's tñ q surreptitia non valet concessio. quod est notabile. Accipe vnam limitationem ad. c. interposita. de appella. vbi habetur q petens remitti ad iudicem a quo debet condemnari in expensis. nam ibi loquitur quando fuit appellatum friuole. et antequam de viribus appellationis constaret. secus quando iuste appellans petit reuocari grauamẽ seu petit remitti ad iudicem a quo ita dicunt doct. in dicto capit. dilectus filius. Et nota ex eodem tex. q iudex datus per literas nullas potest pronunciare se non iudicem Quia saltem in illo articulo est iudex et potest condemnare impetrãtem in expensis. tertius est notabilis secundum Abba. in clemẽ. j. de rescrip. Adde tu quod habetur in c. dispendia. de rescrip. in. vj. Bar. in. l. properãdum. §. illo. C. de iudi. in. l. nouerit. C. vt intra certũ tempus. Et probat etiã iste tex. q executor ad beneficia potest assumere partes iudicis in causa et pronũciare se non esse executorẽ. ¶ Si dubitatur. an de iure cõi prebenda requiret residentiã. et dicas q sic. c. super inordinata. et c. extirpanda. §. qui vero. Nota q in dicto capi. super. dicitur q pueri non sunt idonei ad beneficia cõsequenda. hinc sumpta occasione Abb. hic tractauit late de etate requisita ad quemlibet circa beneficium. dicas vt hic per eum. Sed solum volo dicere hoc q si est aliquod beneficium sine cura. si sonat in nomen rectorie vt quia est ecclesia vel capella per se stans: et habens clericum ad sui regimen. tunc ad minus requirit tempus. xiiij. annorũ. Pro hoc videtur casus sm Ab. in. c. indecorũ de etate et qualitate. licet glosa ibi aliter intelligat. sed si non sonat in nomẽ rectorie. sed est beneficiũ in ecclesia: vt i canonicatu ecclesie cathedralis. tunc requiritur etas. xiiij annorũ. quia hic requiritur maturitas concilij. et licet glo. teneat cõtrarium in. c. si eo tempore. de rescrip. in. vj. tamen tu tene istam opinionẽ secundũ Ab. que est Hosti. Archi. et Calde. Sed salua glo. quãdo nõ requiritur maturitas concilij. exempli gratia. in prebendis clericalibus Nam in multis ecclesijs sunt beneficia pro clericis minoribus: qui tamen non sunt de collegio: sed simpliciter beneficiati. Et ponderat Abbas istum tex. contra glo. in ver. pueri. ¶ Nota text. in. c. cum causam. qui allegatur q non licet vnum altare discooperire vt aliud cooperiatur. Adde Bal. in. ti. de pace cõstan. in ver. ãplius. q hoc nõ est boni principis facere. ¶ Quero an legatus cardinalis possit cõferre beneficia deuoluta ad sedem apostolicam. Et respõdeo q sic. vt probat tex. in. c. venerabilis. glo. in. c. j. de offi. lega. in. vj. in clemen. si de beneficio. de preben. ¶ Queritur vtrum valeat statutum: vel consuetudo: q ignobiles non admittantur in canonicos. vt est in multis locis alemanie. Et respondeo q non: per text. in dic. c. venerabiles. quia apud deum non est acceptio personarum. c. nouit. de iudi. Et nota ex eodẽ tex. et glo. q omnes indifferẽter sunt vocandi ad regimen ecclesiarũ. dũmodo sint sufficientis scientie. et honeste vite. ¶ Nota glo. in ver. eminẽtis. quia ex ea potes colligere tres qualitates scientie. ¶ Et adde notata per Innocentium in. c. cum in cunctis. de elec. Et nota q sufficiens scientia dicitur illa per quam sciat agere et gubernare officium sibi commissum. Et peccat clericus qui defectum patitur scientie. si inopia non excludit eum a studio literarum. de quo per Ab. hic qui allegat Inno. in dic. c. cũ in cunctis. No. q

aliud est prouidere in ecclesia . alid de ecclesia.tex.est notabilis in.c.fi. et glo. notabilis in cle.j.eo.ti.in ℣. incerta.que allegat istum textuz. q textus etiam probat q cum mandatur prouideri de beneficio.intelligitur de simplici. Et adde text. notabilem in.c.cum in illis.eo.tit.in.vj. Et scias q tex.in dic.c.fi. est singularis in alio.q sententia excommunicationis lata a delegato pape vltra comprehensa in rescripto est ipso iure nulla. Sed sententia excommunicationis lata a delegato cōtra intentionem delegantis bene tenet secundum docto.licet aliqui voluerint contrarium per istum tex.tamē intellige tex.vt dixi. Exempli gratia:intentio delegantis est q non feratur sententia excommunicatiōis: sine monitione. Et tamen si feratur a delegato tenet. Inno.in.c. illud. de cleri.excom.minis. et per Abba. hic. Sed queritur si mandatur prouideri in ecclesia de beneficio et in illa ecclesia sūt prebende et alia beneficia minora:nunquid poterit puideri de prebenda. Doctores communiter tenent q non . quod limita duobus modi. Primo quando ibi non essent nisi prebēde ne mādatuz videatur frustratorium . sed ista nō videtur mihi limitatio postq̄ nō sūt alia beneficia nisi prebende. Secūdo limita nisi sit dictum q prouideatur de beneficio competenti. et competens beneficium intelligitur secūdum qualitatem persone . Unde si meretur canonicatuz poterit prouideri.licet ibi sint alia bñficia. text. habes singularem in.c.pro illoruz. hoc eo.titu. Nota glo . j.in fine. cui adde glo.in.c.accepimus.de eta. et qualita. ¶ Ultimo tu vides q pupilli habēt tutores.scias q si tutor non collocauit pecuniam pupilli vt aliquam vtilitatem afferat tenetur ad interesse. Textum habes notabilem et ibi Barto in.l.tutor qui repertorium.§.si post.ff.de administr. tu.et singulariter per Barto.in.l. diuus.ff.ad legem falci.

¶ De prebendis in. vj.

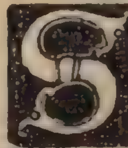
Dictio aliq̄ non includit minora expressis:sed maiora quādo fit prolatio in materia que tantū congruit maioribus.et nō minorib⁹ glo.est in.c.j.in ver.alios. ¶ In materia restringibili appellatiōe dignitatis non comprehenditur episcopatus.glos.singularis in.c. licet.in ver.dignitatum.secundum Abb.in c.venerabilis.de prebē.in.c.solite. de maio.et obedi.in.c.cum nostris. de conces.prebende.in.c.cum vintonensis.de elec. ¶ Iste tex. allegat semper q beneficia vacantia in curia alius q̄ papa conferre non pōt dum tamen conferat infra mensē vt in.c.sequenti. ¶ An iste tex.habeat locum in beneficiis spectātibus ad presentationem laicorum.glo.in.℣. collatio.tenet q sic:que glo.etiā pbat q appellatione prouisionis venit īstitutio que fit per presentationem. ¶ Uerbum moderandi respicit diminutionem non augmentum. glo.est in.c.statutum felicis.in ver. moderandum . Idem est dicere in curia:quod apud sedem apostolicā glo.est in ver.curia. Quando lex requirit actum fieri per seipsos nō potest fieri p aliū. probat tex. cum.glo. in dic.c.statutum.in ver.per seipsos Ubi ↄstitutio vno respectu est odio et alo respectu est fauorabilis.et cōstat de mēte statuētis q statuit in fauorē dicim⁹ illā fauorabilē.glo.est in di.c.in ℣.numerādū. Dictio stat exclusiue.glos.est in dic.ver. in fi.et adde Bar.in.l.a caligato.C. de nuptiis.vbi dicit q si iudex statuit terminum.viij.dierū ab hodierna die dies hodiernus non computatur. Existens extra suam diocesim pōt conferre beneficia.glo. est in dic.c. in ver.remotis . ¶ In cathedrali-

bus ecclesiis non solet per stilū curie exprimi nomē sancti in literis. ideo essent surreptitie. glosa est in c. quia propter. in ver. extendit. et vide p Ab. in cap. sacrosancta de elec. Et nota quod iste textus allegatur semper quod litere ad beneficia stricte intelligūtur. In conferendo beneficia est liberalitas in cui dando. glo. in dict. capitulo. quamuis. in ver. pēsione. ¶ Licet ratio legis non multum vrgeat tamen illa sequenda est. glosa est in dicto capi. in ver. vberiorem. ¶ Prioratus est generale verbum tam ad prioratum secularem quam ad regularē. glosa est in c. cum de beneficio. in ver. prioratu. ¶ Attenditur conditio persone que erat tempore impetrationis rescripti. glosa est in dicto. c. in ver. seculari. ¶ Cōsuetudo potest inducere quod quis in ecclesia habeat dignitatem et canonicatum. glosa. fi. in capi. super eo. ¶ Quatuor requirūtur in promouēdo scientia/etas/mores/et ordo. gl. in cap. si pro clericis. in ver. aliis. Quod nō debeamus recedere a decretalibus nisi in casibus expressis in contrarium est glosa in dicto capi. in ver. prouidere. Tempora in quibus conferri debent ordiēs numerat. glosa in dicto cap. in ver. a iure. ¶ Prebenda vacans dicitur vacatura. glosa est in cap. si postquam. in ver. postmodum. ¶ Quod attendatur ordo scripture est textus iuncta glosa in capi. mandato. in ver. ordinem. que allegat multa iura. ¶ Quis dicatur negligens committitur iudicis arbitrio. glo. in. c. si clericus. in ver. negligenter. ¶ Casus in quibus secundus īpetrans pfertur primo expectanti ponit glo. in cap. quia sepe. in ver. annexa. ¶ Regula qui prior etc. habet locum quorum causa est par. secus si dispar. glo. in. c. hi qui in ver. antea. ¶ Iura antiqua arctātia ad expressionem certarum qualitatū faciendam in lrīs beneficialibus. hñt locum etiam in impetrationibus dispensationis super beneficiis retinendis. glosa est notabilis in capi. non potest. in ver. modicum. Licet sit dispensatum cum aliquo vt possit retinere duo bñficia curata. tamen non intelligit dispensatum vt non teneatur residere. Debet tamē residere vel i vna vel in altera. glosa est notabilis in dicto. c. non potest in ver. retinere. sm Ab. in cap. quia intiñ de preben. in. c. extirpande. §. quia vero. in lectura et in repeti. eo. tit. et in concilio. xcix. ¶ Modum argumentandi a seqla absurditatis colligit glo. in. c. dudum. in ver. absurdum. ¶ In quibus literis debeat fieri mentio beneficiorum glosa est in. c. si apostolice. in §. preferri. ¶ Licet proprius motus aliter probetur tñ si non continetur in literis expresse sunt litere surreptitie. glosa est in capi. si proprio motu. que est fi. ¶ In ecclesia parrochiali promotus artatur ad ordiēs si habet exercitium cure. licet non habeat possessionem fructuum. glosa est in capi. si tibi cōcesso. in ver. vacare. ¶ Possessor non debet remoueri a possessione sine cause cognitione. text. est notabi. iuncta glosa in ver. vocato. in cap. licet episcopus. ¶ Appellatione beneficiorum non comprehenditur vicaria temporalis. glosa est notabilis in. c. si pauper clericus. in glo. fi. quod est notabile pro impetrantibus bñficia. vt non teneant de hoc facere mentionem in literis. ¶ Qualitas succedens duo subiecta que esset proportionabilis vtriqz refertur tantū ad proximum subiectum. quando si referetur ad alterum surgeret iurium correctio. glosa est notabilis in c. cū singula. in §. prioratib⁹. Glo. in ver. absqz. colligit argu. quod in curatis solus papa dispensat. ¶ Licet constitutio noua non liget infra du

290

os menses a tempore publicatio-
nis. Istud est verum nisi prinno de-
tur scientia. vnde si statim quando
fit publicatio detur scientia. statim
incipit ligare. glo. in cap. cum sin-
gula. in ver. peruenerit. Et nota q
vbi constitutio emanat super mate-
ria que nō est semper in vsu. sed cō-
tigit p interualla nō sufficit talē le
gē eē semel publicatā vt popul9 nō
excusetur ab ignorantia. sed debet
occurrente casu ad hoīm memoriā
reduci. ita declarant aliqui in cap.
vbi periculuz. in fi. de elec. in. vi. p
illum textum. facit etiam glo. fi. in
capi. j. de loca. Si monachus vult
transire ad strictiorem regulam suf
ficit requirere licentiam abbatis
etiam si non obtineatur. Si ad la-
xiorem z sine causa z sine causa so-
lus papa dispēsat. glo. est in dic. c.
in ver. canonice. ad quā vide Ab.
oīno. in. c. non est. de regu. ¶ Si tu
vis scire iura q delinquens non de-
bet esse melioris ꝯditiōis. vide glo
sam in cap. eum qui. in ver. existat.
¶ Si tu vis etiā scire de triplici spe
cie timoris seruilis / inicialis / z fi-
lialis. vide glosam in dic. c. eū qui.
in ver. formidine. ¶ Si papa man
dat simpliciter prouideri de benefi
cio. poterit prouideri de beneficio
requirente sacrum ordinem. glo.
in capi. cuz in illis verb. prouideri.
¶ In alienatione z alijs tractati-
bus nō sunt vocandi absentes. glo-
sa in capit. cum in ecclesijs. in ver.
commode. quam multū notat Ab.
in. c. coram. de elect. ¶ Iura etiaz
exorbitantia facientia mentionem
de domicilio originis. verificantur
etiam in habente domicilium rōne
continue more. quando ratio legis
ita concludit ad vnū sicut ad reli-
quum. glo. nota. in. c. pñti. in ver. o-
riginis. ¶ Iura que dicunt q gra-
tia pape expirat ipō mortuo. idē si
ipse renunciet. glo. in. c. si cui. in ꝟ.
moriatur. ¶ Ubi requiritur certa
expſſio nō sufficit mētio inclusa ꝟ-
bis generalibus. glo. notabi. in. c. si
episcopus. in ver. certas. q nota p
priuilegijs in quibus dicitur q de-
beat fieri expressa certa mentio.
¶ Legatus de latere poterit con-
ferre beneficia quorum collatio e-
rat deuoluta ad papam. glosa in. c.
si cui. in ver. legitime. ¶ Legatus
de latere sine alio speciali mādato
potest apponere decretum. glosa ē
in capi. si apostolice. in ver. decer-
nat. Receptus a capitulo z confir-
matus a papa prefert in assecutio-
ne prebende illi cui postea est pro-
uisum a papa. glosa est in dicto ca.
si apostolice. in ver. confirmamus.
z ibi dicit glosa q multa lucra re-
spuit dubitans cōsulere in hac ma-
teria. ¶ Ultimo tu iam habuisti
q si tu dicis tu mentiris saluo ho-
nore tuo. tamen teneris actione in-
iuriarum. dictum est notabile Bar
tho. in. l. si quis extraneus. ff. de ac
qui. heredi. Limita hoc singulari-
ter nisi dicaz q commisisti aliquod
delictum z non sit verum. naz tunc
potes licite dicere tu mentiris. di-
ctum est notabile Bartho. in. l. que
omnia. ff. de procura. Si tamē ver-
ba iniuriosa erant vera z post ita cō
pertum est possum agere actione in
iuriarum contra te. quia dixisti tu
mentiris. vt notabiliter voluit Ja-
cobus butri. z Paulus de castro.
in dicta. l. que omnia.

De prebendis in clemen.

SI in eadez litera con
tinetur duplex gratia
in quarum altera sit
cōmissa surreptio nō
viciatur vtraq gra-
tia per hanc mixturā
Sed tantum surrepticia. vt colligi
tur ex glosa singulariter in cleme-
ti. j. in ver. vel alteri. Et est textus
singularis. in capitu. si eo tempore
de rescrip. in. vj. Si mandatur sim-

pliciter prouideri de dignitate vacante vel vacatura venit etiam dignitas cui prouidetur per electionem. glo. est in ver. quamuis. Si mandatur alicui prouideri de aliquo beneficio in ecclesia et ibi non sit nisi vnicum. de illo prouideri non poterit. quia illud relatiuum aliquo supponit diuersitatem beneficiorum. glosa notabilis in ver. in certa. ¶ Sicut non veniunt hospitalia in literis directis super prouisione clericorum. ita nec in literis confectis super reseruatione fructuum beneficiorum. textus est cum glosa. in cle. per literas. in ver. super prouisione. Illud quod expresse fieri debet non sufficit fieri per verba generaliter prolata. glo. in dicta clementi. per literas. in verb. expresse. Per verbum decernimus inducitur ius nouum. glosa in dicta clemen. in ver. decernimus. Motus proprius non ampliat gratiam vel vim verborum licet excludat surreptionem eius pro quo scribitur. glo. est sing. in ver. directas. in dicta cle. Legatus de latere non potest conferre ecclesiam spectantem ad presentationem laici. glo. est notabilis in dicta cle. in § apostolicis. quam allegat Abb. in cap. abbatem. de rescrip. in c. dilectis filiis. de preben. ¶ Motus proprius validat gratiam contra vicium surreptionis. aliam autem inabilitatem illius pro quo scribitur non tollit nisi aliud exprimatur. glo. est notabilis in cle. si Romanus. in §. validam. Gratia seu collatio beneficii motu proprio facta alicui beneficia obtinenti non inducit dispensationem vt simul illa retinere possit Si alias de iure retinere non poterat sed solum surreptionem excludit textus iuncta glosa si. in dicta clem. si Romanus. ¶ Tempus semestre ad conferendum prefixum ordinariis non currit executori. glosa notabilis in clemen. si de beneficio. in ver. episcopi. Legatus pape potest prouidere de beneficiis deuolutis ad papam. in illis tamen executor pape prefertur legato. glo. notabi. in dicta clementi. in ver siue ad nos. que etiam glosa vult quod licet in beneficialibus. alias fiat stricta interpretatio tamen contra ipsum concedentem fit larga. ¶ Non potest episcopus dispensare vt quis habeat duos canonicatus in eadem ecclesia. glo. si. in cle. si iuxta. ¶ Ultimo queritur. an sit possibile aliquem agere actione iniuriarum pro bono sibi facto. Et sic est questio. an aliquis mihi bonum faciendo faciat mihi iniuriam. Et respondeo quod sic. textum habes singularem in. l. si seruus seruum. §. et si puerum. ff. ad le. aquil. Et ibi glo. dicit hoc multum esse notabile. vt quando aliquis castrat seruum meum facit preciosiorem. tamen mihi facit iniuriam. Et hunc textum allegat glo. in. c. relegentes. xxiii. quest. v. Habes etiam textum singularem in. l. iii. §. in bello. ff. de re mili. vbi si quis facit rem prohibitam licet bene faciat tamen puniri debet.

De precariis

Quia precarie sunt species alienationis. Ideo hoc in loco fuit posita ista rubrica. ¶ Et nota quod est differentia inter precarium neutri generis et precariam feminini. Nam precarium non conceditur ad tempus determinatum. nec etiam pactum obligat concedentem. quo minus ad libitum reuocari possit. capitulo finali. hoc eodem titulo. l. cum precario. ff. de preca. Sed precaria conceditur ad certum tempus secundum quod partes conueniunt. nec potest ante tempus conuentum reuocari. vt vt in capitulo primo. Et iste contractus precarie secundum Abb. est inco=

dere habita fide de precio. sic nec etiam prelatus ecclesie. Et adde glo. et Bal. in l. cum vendente. C. ubi cau. fis. et Bartho. in l. alio. in ultima columna. ff. de alimen. lega. qui querit an executores possint vendere habita fide de precio. ¶ Nota quod in capitulo fina. ponitur materia precarii in neutro genere. Et nota hec fundamenta quod per mortem illius cui fuit concessum ipso facto extinguitur. quia illa concessio censetur personalis. ideo non transit in heredem. Secundo quod licet precarium revocetur ad libitum concedentis. non tamen per ipsius mortem. quod tamen limitat Abb. nisi concessisset usque ab beneplacitum suum. textus est notabilis in c. si gratiose. de rescrip. in vi. quod declara ut per Bar. in l. centesimis. ff. de verbo. obliga. ¶ Nota tu canonista quod constituens se possidere nomine alterius transfert possessionem in illum. non solum quam per se possidebat. sed etiam per alium secundum doc. de quo in l. quod meo. ff. de acqui. possess. Et de differentia inter precarium et commodatum. ponunt doctores hic de quo per Bartho. in l. in commodato §. sicut. ff. commoda. in l. j. ff. de preca. et est textus: et ibi per Bartholum in l. lucius. ff. de dona. Et concludo quod commodatum datur ad certum et prefinitum usum. sive apponatur tempus sive non. quia tacite inest tempus. nec ante potest revocari. dict. §. sicut. Dicit tamen notabiliter Ab. hic. quod si concedens vellet revocare precarium cum maximo damno alterius obstaret sibi exceptio doli quia non potest negari quod non sit beneficium: quia non debet versari dolose in beneficio concesso. et alle. simile de viatore quem aliquis invitavit et ipsum detinuit: et postea penituit potest agi contra ipsum actione de dolo. quia cum damno alterius penituit. ut notat Joan. an. in prohemio. Et ad hanc materiam applicat quod notat Bartho. in l. si penam. ff. de verbo. obliga. ubi querit si mutuasti mihi pecuniam an possis repetere in continenti et concludit quod non. Nec obstabunt iura generaliter loquentia quod precarium possit revocari ad libitum concedentis quia intelliguntur sano modo et sine captione: et cum aliquo temporis intervallo. argu. l. quod dicimus. l. ratum. ff. de solu. Si tu velles scire an esset alia differentia inter precarium et commodatum. Et dicas quod sic. quia in precario tenetur solum recipiens de dolo et lata et culpa. de quo per glo. penul. hic. ¶ Ultimo quero an pro satisfaciendis debitis pupilli tutor debeat vendere frumenta et alia necessaria ad victum. an vero bona immobilia. Et respondeo quod deveniendum est ad immobilia. glosam habes notabilem in l. si. C. de predi. mi.

De pignoribus

In isto titulo tractatur de obligationibus realibus. Et nota quia in rubrica dicitur de pignoribus et aliis cautionibus. Et ideo nota quod est multiplex cautio. cum pignore. ut hic. cum iuramento. Et est nuda promissio seu simplex. Quedam fideiussoria. in dubio tamen appellatione cautionis intelligimus de nuda et simplici. l. sancimus. C. de verbo. significa. ¶ Fui semel interrogatus. an vasa ecclesie possint dari pignori. Et respondi quod sic. instante maxima necessitate. que tamen sit iusta etiam laico. textus est notabilis in capitulo j. Et si tu velles scire que differentia est iter vasa ecclesie et alias res quantum ad alienationem. Respondeas quod quantum ad alias res sufficit sola utilitas: sed in istis re=

quiritur necessitas. Nota glosaz se cundã. ꝛ intellige quando alio modo non possunt redimi. Sed quid si aliquis est in carcerem auctoritate iudicis propter debitum. nec potest soluere condemnationem. vide glosam secundum Abbatem in capitulo. sicut. alle. in glo. in capi. aurum. ea. cau. Sed tu allega glosam in capitulo sacrorum. ea. cau. ꝛ questi. que glosa allegat iura ꝛ ꝓbant ꝙ non est inhumanum benefacere illis qui deliquerunt. De quo per Bal. in auctent. similiter. C. ad l. falci. in. l. illud. C. de sacrosancta eccl'ia. Et ꝙ liberare aliquẽ a carceribus sit res pia. probat tex. in. l. quãuis. cum. l. sequenti. ff. solu. ma. Et tz ibi Bal. ꝙ idẽ esset si eẽt carceratus pro maleficio, cum ille textus loquatur generaliter. Ex quo infert ad executores qui habent distribuere pro redimendis captiuis Nota tamen ꝙ non constituitur in istis rebus ius pignoris sicut in aliis reb⁹. sed vt detineantur quousqꝫ satisfaciant de debito. Et vide glosam notabilem in. §. hoc ius. x. q̃st. ij. in ver. conflata. ¶ Nota ꝙ debitor nõ potest incarcerari si habet in facultatibus vnde satisfaciat. vt ꝓbatur in cap. lator. Et est glo. in. l. iij. §. tutores. ff. de suspec. tuto. licet statuta aliter disponant secundum Abbatem. Et adde tu quod hanc glosam approbat Bal. in. l. fina. §. ꝛ si prefatam. C. de iur. deli. in. l. j. C. qui bo. cede. pos. ꝛ ibi per Bartho. Et dicit ordinariaz. Bal. in. l. j. ad finem. C. de iu. ꝛ fac. igno. Et dicit singularẽ in. l. fina. ff. de in ius vo. in vna lectura. Et plene per Alexan. in. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. Nec tenet promissio quãdo quis se obligauit ad carcerem renunciando beneficio concessionis: Bartholus in. l. alia §. eleganter. ff. solu. matri etiaz cũ iuramento. Et an ꝛ quando homo liber possit capi ꝛ carcerari. Dic vt per Bartholum in. l. cum eo. ff. ad leg. iul. pecu. quem allegat Abbas in hoc capitulo. lator. vbi habetur ꝙ liber homo non potest pignorari. Nolo tamẽ omittere vnũ dictum singularẽ Bartho. in dicta l. cũ eo. ꝙ vbi debitor nõ põt capi: qꝛ nunq̃ erit de domo. qꝛ in domo non potest capi debitor pro debito ꝑuato. l. plerīqꝫ. ff. de in ius vo. l. nemo. ff. de regu. iuris. quia tu creditor facias ipsum condemnari de contemptu mandati: ꝛ sic criminaliter fisco tenetur: ꝛ tunc poterit capi in domo. quia pro debito criminali potest capi in domo. ꝛ cuz erit positus in carcerem poterit ibi pro debito priuato recommendari. qđ est notabile. ¶ Uolo tibi dicere vnum dictũ singulare. clericus habet patrimonium. ꝛ habet reditus beneficij. contrarit debita pro sustẽtatione proprie persone. vt qꝛ erat infirmus. tenetur successor in beneficio non heres patrimonij. dictum est singulare Ioan. an. in capitulo. et presentium. secus si contraheret debitum pro necessitate sui patrimonij conseruandi. Et licet Abb. videatur hic intricare hoc dictum. tamen in capitulo. j. de solu. approbat. Nota glosam. j. in fi. quando ponit solutionem ad contrarium.

¶ Nota vnam pulchram questionez que tãgitur in capitu. illo vos.

¶ Quidam vsurarius emit quandam rem prout dicebatur in instrumento. ꝛ immediate illam locauit venditori. ita ꝙ venditor remansit in possessione. constituta certa pensione ipsi emptori. contractus iudicatur vsurarius secunduz Abbatẽ Et vide que scribit Bartho. in. l. sicut. §. superuacuũ. ff. quibus mo. pig. vł hypo. sol. Et tu adde quod eleganter ponit Bartho. in suo cõcilio incipiente: petrus nicole. Et textus iste allegatur in ista materia

quia ponit casum in quo contractus iudicatur vsurarius. ¶ Nota ꝙ in capitu. ex literis. ponitur materia ꝙ vxor habet bona mariti obligata pro dote restituenda. Et potest agere hypothecaria contra possessorem illorum bonorum vt possessor cogatur restituere illa bona. qd si vult euitare. soluat debitum creditori. Nota glosam que tangit illam questionem. nunquid mulier p̄feratur in dote omnibus creditoribus anterioribus. Et concludit ꝙ habentibus tacitam non expressaꝫ Ad idem est glo. in. l. assiduis. C. q̄ poti. in pigno. habe. Et ibi dicit Bartho. ꝙ consuetudo est pro opinione glo. cessante tamen consuetudine loci. tene contrariaꝫ opinionē secundum Abbatem. oportet tamen ꝙ consuetudo probetur. Querit etiam glosa quid d: donatione propter nuptias. Et conclude ꝙ vbi mulier agit ad illam donationē non vt eā lucretur. Sed tanq̄ specialiter obligatam pro dote. habet in illa mulier priuilegium dotis: qr hoc casu agit potius pro dote q̄ p donatione propter nuptias. Nota glosam penultimam ꝙ bona prelalati sunt tacite obligata pro mala administratiōe quam nota. Nec teneas glosam dum vult ꝙ bona clericorum gaudeant priuilegio ecclesiarum. Sed dicas sic. ꝙ solum in casibus iure expressis. de quo est glosa notabilis in capitulo. q̄ q̄. de censi. in. vi. ¶ Quero dicitur in instrumento. Titius filius sempronij qui sempronius est mortuus. nunquid viciatur īstrumentuꝫ. ¶ Respondeo ꝙ non. quia subaudit dictio quandam. doct. in capitulo. cū contra. Et tu addde glosam in. l. eius. ff. si cer. peta. in. l. viro atqꝫ vxore. ff. solu. ma. in. l. si quis reuꝫ. §. Ideꝫ Julianus. ff. de libe. lega. in l. vtrum ff. de verbo. obligatio. institu. qui manumitt. non possunt. in prin. in. l. apud iulianum. §. antistia. ff. ad trebel. insti. de lega. §. postmo. in. l. fi. ff. de lega. i. in. l. iij. C. de nup. Et per Bartholum in. l. insulam. ff. de acquiren. re. do. ⁊ in dict. capitulo. fit mentio de fructibus perceptis ex re pignorata. quia computantur in sortem. ⁊ ꝙ pignus potest dari pignori. quod limitat singula. Specula. ratione infinitatis euitande. vt vltra ter. non possit. quod reputat singulare Abb. probat etiā textus ꝙ resoluto iure auctoris resoluitur ius successoris. Concordat tex. in. l. lex vectigali. ff. de pigno. ¶ Quero singulariter quid si pignoraui tibi rem. tu pignorasti Titio. Titius pignorauit alteri vel vendidit. qui est absens cum re. quod remediuꝫ dabitur mihi primo debitori ad consequenduꝫ pignus ex quo res non potest haberi. ¶ Dicas ꝙ agetur contra primum. sed primus liberatur cedendo actionem contra secundum. Et idem dic in secundo respectu tercij. Ita voluit Speculat. quem refert ⁊ sequitur Abb. quod est singu. Nota singulariter glosam. i. in fi. dum dicit de fructibus qui potuerunt percipi. ⁊ hoc potest facere ad illam questionem. Tu pignorasti domum quam ego inhabitaui an tenear ad pēsiones quas tu percepisses. an ad eas quas ego soluissem si fuissem conducturus. Et concludit Abb. ꝙ ad pensiones que potuissent percipi a quocunqꝫ alio. licet Specula. aliter loquatur. ¶ Nota textum in cap. significante. qui semp allegatur ꝙ impossibilitas seu iustum impedimētū impedit commissionem pene ⁊ transgressionē iuramēti. Et nota tu canonista qr in dicto. c. habetur de pacto legis commissorie quod regulariter in pignore reprobatur. de quo in titulo. C. de pac. pigno. per Bart. in. l. q̄uis. ff.

de solu. ¶ Nota etiam quia in isto textu iuncta glosa tractatur an malicia nuncij excuset mittentē. Et ideo excludit si reputabatur fidelis q̄ sic. & intellige qn̄ mittit species. l. argentuz. ff. commoda. secus si q̄titas. Et adde quod notat Bart. in. l. si soluturus. ff. de solu. Et tex. singularis. & quod ibi per Bart. in l. si quis vxori. §. apud labeonem. ff. de furtis. Tangit hic Abb. an debitor teneatur ire ad domum creditoris pro debito soluendo vel econtra. de quo per Bartholū. in. l. itez illa. ff. de constitu. pecu. Et ibi inter alia dicit Bartho. q̄ si debitor velit exonerare se ne incidat in moram & si eiusdem fori cum creditore debet ire ad domum creditoris. secus si diuersi fori: quia tunc sufficit q̄ adueniente die protestetur se esse paratum soluere si esset qui reciperet. Et adde Bal. notabiliter in. l. acceptam. in. xij. & xiij. questi. C. de vsuris. Nec in casu isto requiritur depositio & consignatio. vt p̄bat Alexan. consilio. xcij. in primo libro. ¶ Nota q̄ in capitu. fina. fit mentio de secunda parte rubrice. scilicet de cautione quam debet p̄stare vsufructuarius: & vide glosaz ibi in ver. immobilibus. Et an cautio possit remitti a testatore, vide hic per glo. in ver. idoneam: & per doct. in. l. j. C. de vsufruc. ¶ Et nota glosam i dicto ver. idoneam. q̄ appellatione idonee cautionis venit fideiussoria vel cuz pignore. ¶ Et si tu vis habere multas glosas. que non solent allegari ad hoc. vide in aureis opusclis. Nota glosam in ver. fruatur. q̄ clerici in fructibus beneficiorū equiparantur vsuarijs nō vsufructuarijs. cui adde glosam in capitulo. cum olim. de rerū permu. in cap. fina. de pecu. cle. in cap. quia nos. de testa. in. c. res. xij. q. j. glosa tamē aliter loquitur s̄m Ab. in cap. duo. xij. q. j. dum dicit q̄ sunt domini fructuum. Sed mihi videtur q̄ glosa illa dicat idem quod alie. intelligit tamen Abb. illaz glosam in bene administrando. de quo late per ipsuz in. c. cum esses. de testa. Et per glo. in cap. p̄senti. de offi. ordi. in. vj. Glosa fina. nō firmat pedem. Sed vide Bar. in. l. vsufructu. C. de vsufruc. q̄ si est p̄sona suspecta sequestratur apud aliquem idoneum qui prestabit cōmoditatē vsusfructus. Si autē non est suspecta prestabit iuratoriam cautionez Ex quo nota pulchram limitationem ad aucten. gn̄aliter. C. de epi. & cle. que etiam nō habet locūm in causa crimiali. vt est glo. notabilis in aucten. vt nulli iudicium. §. necessarium. Et de alijs limitationibus per glosam & doct. in cap. qua fronte. de appel. Nota etiā q̄ vbi quis liberatur a satisdatione q2 non pōt & deuenitur ad iuratoriam cautionem quod non solum debet promittere cum iuramēto sed obligare bona sua. l. filio. vbi per Bart. ff. vt lega. noīe caue. Nota etiam singulr q̄ istud procedit qn̄ nō potest p̄stare satisdationem propter paupertatez. Sec⁹ si p̄pter malos mores. l. non oēs. §. a barbbaris. ff. de re mili. & fuit de mente Bal. in aucten̄ti. cui relictum. C. de indic. vidu. tol. Sed queritur quid de vsufructuario non prestat cautionem & recipit fructus an faciat suos. glo. sunt cōtrarie. vna est in. l. si cui⁹. ff. de vsufruct. Alia est in. l. vxori. ff. de vsufruc. lega. de quo per docto. in dicta. l. vsufructu. Conclude q̄ si fuit in bona fide: quia no fuit exacta cautio. nec maliciose se distulit facit fructus suos. Et adde Bartholum in. l. vxori. ff. de vsufructu lega. ¶ Ultimo fuit facta protestatio semel per Titium vni debitori ne solueret suo creditori. qua nō obstāte soluit. Titi⁹ conuenit illū corā iudice & petebat sibi satisfieri in

der ipsum cōdēnauit. ꝛ male: qꝛ nō tenebatur parere nisi fieret certior de obligatione. l. nomen. C. que res pig. oblig. possunt. Sed in practica volo tibi dicere sing. dic. ꝙ talis ꝓtestatio fiat auctoritate iudicis: qꝛ tenetur parere. ꝛ excusatur absqꝫ alia exhibitione instrumenti. dictuꝫ est singulare Bart. in. l. non solum. §. morte. i. ij. q. pri. ff. ꝺ. ope. no. nū.

De peculio clericorum.

In ista rubrica tractatur de peculio ipsorum clericorum: ꝛ ideo hic accipitur peculiuꝫ pro patrimonio. Et dicitur peculium a pecunia ꝛ pecunia dicitur a pecudibꝰ seu pecoribꝰ. Et ideo quicquid habebāt antiqui consistebat in pecudibus. j. q. iij. c. totum. ꝛ multis modis accipitur de quibus hic per Ab. in Rubri. Et tu vide glo. nota. in ru. ff. de pecu. Sed nota vnuꝫ dcm̄ pulchrū ꝙ illud quod est castrense vel quasi in laico est aduenticiuꝫ clerico. tex. est notabilis in auctē. presbyteros. C. de episc. ꝛ cleri. Et per doc. in. c. quia. de testa. ¶ Nota ꝙ quicquid accquirit clericus beneficiatus nil patrimonij habens presumitur acqsiuisse ex bonis ecclesie. tex. est in. c. j. non est tamen ista presumptio iurꝫ ꝛ de iure. ꝛ sic poterit probari ꝯtrarium. vt est hic glo. fi. Et ex hoc habes pulchram limitationem ad. l. si defunctus. C. arbi. tute. quia illa nō procedit in clerico. quia clericꝰ nō potest negociari. ꝛ ideo presumeremus delictum si dicta lex procederet in clerico. facit simile quod dicimus de vxore. l. etiam. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. quintus. ff. eodem titulo. ¶ Et nota secundum docto. licet Abbas teneat contrarium: ꝙ istud non procedit vbi est beneficium simplex sine administratione: quia tunc non presumitur pro ecclesia. saluat tamen Abbas hoc dictū tenendo glos. in. c. presenti. de offi. ordi. in. vj. tamen illa opinio sibi nō placet. de q̄ dicet̄ i loco suo. ¶ Tu scis ꝙ si prelatus alienat bona ecclesie debet administratione priuari. c. monemus. xij. q. ij. Sed quid si fraudat ecclesiam in acquirendis. vt quia acquisita ex redditibus ecclesie appropriat sibi vel alteri. Et dicas ꝙ ideꝫ vt in. c. ij. Sed quid si testator volebat relinquere ecclesie induxit vt potius relinqueret sibi q̄ꝫ ecclesie. Dicas vt hic per Abb. ex intentione Cyni. in. l. quicquid. C. arbi. tute. Et est conclusio ꝙ si hoc fecerit in fraudem tenetur ecclesie. secus si blando sermone vt in tutore distinguitur. quia personam suam tenetur quis preferre. Et vide tex. in. l. fi. C. si quis ali. testa. prohi. Et adde glo. in dict. l. quicquid. ꝛ quod notat Barto. in. l. tutor. §. non est. ff. de. administr. tut. ¶ Et pro intellectu eorum que habentur in. c. j. supra. eo. vide per Abb. in. c. vt vnusquisqꝫ. hoc eodem titu. Et Ab. allegat Cynum. in aucten. licentiam. C. de episc. ꝛ cleri. ꝙ administrator secularis perpetuus si aliqua quesiuit presumitur acquisisse ex administratione: secus si erat temporalis ꝛ reddebat rationē argumento dicte legis. si defunctus. Adde tu glos. singularē in. l. facultas. C. de iure fis. lib. x. quam sequit̄ Bal. in. dic. aucten. licentiam. Aduertant domini prelati ꝙ cōmittūt sacrilegiū ꝛ grauissimum crimen acquirendo consanguineis vel sibi de redditibus ecclesie. tex. est in. c. inquirendum. Et intellige quādo volunt facere eos diuites. subuenire tamē debēt in eorū necessitatibꝰ. et adde glo. nota. in. c. oīno. xxxj. dist. Nota gl. ij. que ponit tres casus in quibus res empta ex pecunia alterius effici illius. cui. adde gl. in. l. si vt proponis. C. de rei vēn. ꝛ glo. fi. in. l. si patruꝰ. C. cōia vtriusqꝫ. iudi. ꝛ glo. j. in. l. vxor marito. ff. ꝺ dona.

294

inter vi. et uxo. Sed adverte ne erres: quia Bart. in dic. l. si ut proponis. dicit quod in minori hoc ita demum procedit quando res fuit empta a tutore vel curatore non ab extraneo quia tunc in subsidium poterit vendicare. de quo in. l. filie. ff. de solu. Et nota quod Ab. vult quod sit idem in clerico. per glo. nota. in. l. miles. ff. de re iudi. ¶ Quero prelatus expendit aliquid de suo patrimonio in utilitatem ecclesie an poterit repetere ipse vel heres suus. Et dicas quod sic. textum habes notabilem iuncta glo. in. c. j. xij. q. iiij. ¶ Volo tibi dicere unum pulchrum dictum. Rector ecclesie in terra inculta ecclesia sue industria et laboribus sive expensis plantavit vineam seu reduxit ad culturam causa sustentationis sue. licet post ea privetur beneficio suo etiam ratione delicti debet habere in vita sua illam terram. tex. est notabilis secundum intellectum Inno. in. c. fi. et sequitur Ab. Nota singulariter glo. ij. quod quilibet clericus qualitercunque sit beneficiatus non facit fructus suos ut sibi liceat testari. Sed in contrarium Ab. allegat glo. in. c. presenti. de offi. ordi. in. vj. Sed Ab. tenet contra illam glo. per multa. et allegat glo. in c. res. xij. q. j. quod si clericus emit equum de bonis ecclesie. est ecclesie non proprius. Et tex. xliiij. dist. in pri. ubi dicit quod clericis est permissum vivere non luxuriari de bonis eccle. Et ibi dicit singulariter Archi. quod si beneficiatus expendit de rebus ecclesie voluptuose. tenetur ad restitutionem. quod est notabile et periculosum. et Jo. de ligna. in cle. gratia. de rescrip. et sequitur Ab. habent ergo clerici liberam administrationem fructuum in bene dispensando. de quo late per Ab. in repetitione. c. cum esses. de testa. ¶ Ultimo tu vendis mihi domum in qua est unus murus cum lapidibus siccus. i. sine cemento. an possis inde tollere. fuit iudicatum quod sic: et male. Et contra tex. singularem in. l. si precario. ff. communia predi. Et ibi Bal. ponderat: quia regula que est quod edificium cedit solo. procedit etiam si murus sit sine cemento.

¶ De parrochiis.

Queritur. Quid sit prochia? Respondetur quod est locus in quo degit populus alicui ecclesie deputatus certis limitibus constitutus. Et dicitur parrochia quasi partitio cure. Nam cura populi fuit partita inter ecclesias parrochiales. nam rector talis ecclesie dicitur populum regere. c. j. de capel. mona. et de divisione parrochiarum. xiij. q. j. c. j. de divisione episcopatuum. c. j. et. ij. lxxx. dis. xcix. dist. c. ij. Et si tu vis scire in quo consistat ius parrochiale, vide per Ab. in hac rub. ¶ Querit Ab. nunquid parrochiani possint compelli ad oblationes faciendas. Et in ista materia habes glo. in. c. omnis christianus. de consecra. dist. j. in. c. statuimus. xvj. q. j. in. c. sanctorum. x. q. j. in quibus locis glosator variavit. Dicas ut hic per Ab. ex intentione sancti doctoris. Et conclude quod si sacerdos indiget non tamen debet subtrahere divina. sed superior debet eos compellere ad oblationem. compelluntur etiam quando hoc habet consuetudo. Et nota unum dictum notabile quod oblationes sunt ita de iure parrochiali: quod si fiant in capellis seu altaribus fundatis infra parrochiam debentur ecclesie parrochiali. Ita vult Ab. in. fi. rub. per adducta per eum. Nota bene tex. in. c. j. quod propter bonum publicum potest papa privare episcopum sine culpa sua. et in partem et in totum. et sic intellige glo. notabilem in. c. per principalem. ix. q. iij. Nota etiam tertium notabilem in. c. non autem. vij. q. j. quod ex causa magna possunt constitui duo episcopi in una dyocesi. ut quilibet eorum exerceat iura in solidum.

non possunt tamen esse duo romani pontifices: vt est glo. singula. in dic. c. non autem. Nota vnum dictũ docto. quod semper allegatur in. c. j. ꝙ quando tractatur de diuisione inter fratres. maior non etate. sed ille qui maiori tempore habuit administrationem bonorũ diuidit ꝛ minor eligit. ꝛ tu adde Bal. in. l. si maior. C. communi diuidũ. in. l. j. C. de pac. in. l. sancimus. C. de dona. in. l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. Et nota dictum notabile Bar. per illuz ter. in. l. dicitur. §. senatus. ff. de iure fis. ꝙ vbi quis habet diuidere cuz fisco fisc⁹ debet facere partes ꝛ dare electionem alteri parti. Nota et aliud dictum ꝙ quando partes diuise cõiunguntur ad faciendum certuz q̃d statur iudicio maioris partis totius corporis: non autem requiritur maior pars cuiuslibet partis. quod facit ad multa. exemplum habe in locis in quibus artiste faciunt vniuersitatem per se. ꝛ iuriste per se. ꝛ conueniũt simul pro aliq̃ actu expediẽdo. ¶ Ego fui sepe interrogatus: vtrum peccet parrochianus nõ audiendo missaz diebus festiuis in ecclesia sua. de hoc est ter. j. c. vt dominicis. ꝛ dixi ꝙ in hoc quesito oportet respondere distinguendo aliq̃s casus. Quorum primus est. si omittit ex contemptu proprij sacerdotis sine causa legitima peccat omnino. quia venit contra preceptum superioris. ꝛ ille qui admittit alienũ parrochianum committit quodammodo furtum. ꝛ tenetur restituere omnes oblationes perceptas. Secundus casus est: si cõtemnit q꞉ hʒ cãm legitimã. vt q꞉ est notori⁹ fornicator ſm Abb. tñ nõ peccat. Et noretis dñi mei q꞉ Ab. in terminis vult ꝙ si debem⁹ audire diuina a notorio fornicatore. q꞉ hic non est proprie contẽptus: sʒ hoc fit iuris auctoritate. c. pter. c. null⁹. xxxij. dis. Terti⁹ casus: si omittit sine ꝯtẽptu nõ peccat; presumitur tamen contẽptus si non habet licentiam a proprio sacerdote: vel non habet causam legitimam saltem quando propria ecclesia est vicina. Quart⁹ cas⁹ est: illi q̃ vadũt ad ecclesias fratrum mendicantiũ non peccant si faciunt bono zelo q꞉ deuotius ꝛ frequentius ibi celebratur. quia in hoc nõ potest notari cõtemptus. fatetur tamen Ab. in precipuis festiuitatibus anni esse honestum ꝙ audiantur diuina in propria parrochia. qđ nõ debet omitti ex leui causa. c. si quis extra. đ cõsecra. dist. j. vbi bonus ter. tamen vt puto consuetudo habet excusare a contẽptu. ꝛ per consequens a peccato. ¶ Et nota ꝙ sacerdos potest expellere alienum parrochianũ etiaz violenter apponendo manum si ad verba non vult exire. Et potest per se ꝛ parrochianos expellere nec essent excommunicati si esset cleric⁹: quia turbat diuinum officium. c. veniens. de senten. excommu. ¶ Dubitatum est sepe: vtrum episcopus loci vniuersitatis possit ordinare scolarem existentẽ in vniuersitate. Et ista questio formatur in. c. nullus. p illũ ter. Et conclude ꝙ non: quia licet scolaris in studio habeat habitationem non tamen domicilium: ꝛ ter. facit mentionem de domicilio in. c. iij. đ temp. ordi. in. vj. Et dicit Ab. ꝙ q̃ ad sacramenta necessaria episcopus loci est iudex competẽs sed non quo ad voluntaria: ꝛ sic nõ posset commutare votum scolaris: quod est notabile. sed oportet hoc limitare per ea que notat Barto. in l. lex cornelia. §. si tamen. ff. de iniu. nisi scolarꝫ stetisset ꝑ decẽniũ in studio. q꞉ tũc videt ibi cõtrahere domiciliũ: ꝛ hoc intellige in dubio vt ibi declarat Bar. Nota vnã regulã que habetur in. c. super eo. ꝙ fines parrochiarũ de q̃bus ꝯstat vel finibus coherẽtiam nõ possũt ꝑscribi. Et idẽ dicit glo. in limitib⁹ epat⁹.

295

⁊ intellige de quacunq; prescriptio ne. Et nota q fines probantur per verba enunciatiua in aliquo instru= mento posita. glo. est sing. in. c. cum olim. de censi. Et ratio est: quia in istis factis antiquis no pōt haberi probatio necessario concludens. idō admittitur hec presumptiua proba tio. Et si tu vis scire quid est limes dicas q est longitudo seu latitudo spaciū a spacio distinguens. sz pona mus q sit mons seu flumen pro limi te cuius erit proprietas illius limi= tis. Dicas vt in simili habetur in. §. insulan. insti. de re. diui. si autem est res idiuisibilis: vt ecclesia: tūc vter q; habebit iurisdictionem pro indi uiso ⁊ pariter habebunt commoda. ⁊ vide glo. notabilez in. c. quecūq;. in. c. licet. xvj. q. iij. Nota glo. fi. que colligit tria argumenta. ¶ Nota q in. c. fi. ponitur materia q queli= bet potest ad libituz trāsferre domi cilium de loco ad locum etiam non petita licentia ⁊ liberatur a nexib⁹ prioris domini ⁊ in spiritualibus ⁊ in temporalibus. de quo in. l. domi= cilium. ⁊ in. l. incola. ff. ad muni. fm Ab. sed illa lex probat contrarium ⁊ ideo ibi singulariter glos. vult q non potest transferre domiciliuz cū preiudicio illius loci. quando iam erat imposita aliqua collecta. ⁊ ibi per Barto. notabiliter post glo. Si sacerdos non exercet officium p se vel per aliū si petit decimas vl' alia temporalia potest sibi opponi q nō sequitur causa propter quam deben tur temporalia. de quo in dic. c. fi. Et quia Ab. hic tangit de scholari existente in studio per decem annos Adde tu Bart. in. l. lex cornelia. §. si tamen. ff. de iniu. de quo dictum ē supra. ⁊ per Barto. in. l. quesitum. ff de lega. iij. ⁊ qd notat Bar. in. l. p dia. §. j. ff. de fun. instru. q si aliquis recedit relicta familia non videtur habere animū transferendi domici= lium. ¶ Ultimo fuit vnus testator qui legauit cuidam rem suam q erat alteri obligata. dubitatuz est semel in facto an tale legatū valea. ⁊ dixi q tale legatum valet. text. adduxi singula. in. l. si tibi homo. in prin. ff. de lega. j. quia heres videtur graua tus vt illam rem liberet ⁊ illū text. pro singulari allegat Alexander in l. creditor. C. de lega.

¶ De presbitero non bapti.

Ordinatus non baptizatus nō recipit caracterem. c. j. quia ba ptismus est ianua aliorum sacramē torū. c. fi. hoc eo. ti. ¶ Nota glo. j. singulariter que solet multum alle= gari. in. c. ij. de triplici baptismo. et ex glo. fi. vnam singularem limita= tionem ad legem barbarius. ff. offi. preto. quia illa non procedit in de= pendētibus ab ordine. quia in illis attenditur veritas. non opinio. Ex quo infertur q ordinatus ab eo qui putabatur episcopus nō recipit or dinem: valent tamen sic gesta quo ad meritum propter fidem pulchra glo. in. c. dudum. ij. de elec. ¶ No= ta vnam pulchram regulam que po nitur in. c. veniens. q non intelligi= tur iteratuz quod ambigitur esse fa ctuz. Ex quo infertur: q si aliquis non recordatur: vtrum dixerit ali= quam horam tenetur iterare. Et ge neraliter vbi actus de necessita= te debet explicari si ambigitur vtrū fuit gestus. debet iterum geri. Pro bat etiam ille tex. q contra violen= tam presumptionem. admittitur p= batio in contrarium. pro quo glos. notabilis in. c. ferrum. l. distinc. de= bet tamen probatio talis esse eui= dentissima. arg. l. nō est verisimile. ff quod me. cau. ¶ Ultimo nota q faciens expēsas in re subiecta resti tutioni pō illas repetere: q2 nō vide tur donare. ⁊ dz fieri extimatio expē sar tpe restitutiōis. nō tpe q fuerūt facte. tex. est singula. ⁊ ibi p doct. in l. domos. ff. de lega. j. ⁊ tali casu nō

computantur expense cum fructib⁹ perceptis. glo. allego singularez in l. emptor. in princi. ff. de rei vendi. quia cum sit dominus interim lucratur fructus.

De purificatione post par.

* Nota q purificatio fuit inducta ob reuerentiam ecclesiaꝝ. ⁊ q mulier post partum statim pot ingredi ecclesiam. nec tenetur abstinere per aliquos dies secundum legem moysaicam. c. j. ⁊ de preceptis veteris testamenti. vide tex. cũ gl. vj. dist. §. his ita. Et que prohibeantur ab ingressu ecclesie. vide glo. notabilem in. c. vir cum propria. xxiij. q. iiij. si tamen aliqua mulier vult abstinere hoc non improbaẽ vt in tex. Sed ego quero quid si sumus in loco in quo est cõsuetudo prout est in partibus istis q mulieres abstineãt vna mulier non abstinet: vtrum peccet stante consuetudine: ⁊ saluo semper meliori iudicio puta q non. qa postq̃ illuxit veritas euãgelij ⁊ vmbra legis euanuit non potest consuetudo inducere q illa lex moysaica sit sub precepto. ⁊ q mulieres fecerunt ex deuotione sua. nõ debet alias nolẽtes abstiere obligare ad pctm̃ et pro hoc dictũ singulare Bart. in l. j. in. fi. ff. de legi. q vsus mulierum non inducit consuetudinem. ¶ Ultimo ego vendidi domũ in qua erãt aliqua non affixa. volebam illa deferre: quia dicebam illa non venisse in venditione domus. Est tex. notabilis in. l. fundi. §. labeo. ff. de acci. emp. q vbicunq in domo vendita sunt aliqua vt ibi perpetuo sint veniunt in venditione domus qd est no.

¶ De priuilegiis.

Quia dubitatur quandoq de intellectu priuilegiorum ⁊ q subditi quandoq excedũt termios priuilegiorũ: ideo posita est ista rubrica. Et vide in disti. c. priuilegia. c. priuilegiũ. xj. q. iij. ¶ Dubitatur an vt aliqua dicatur ciuitas requiratur q ibi si dignitas episcopalis. Et respondetur q non. tex. est in. c. j. Erãt enim ciuitates anteq̃ essẽt episcopatus. bene veruz est q in italia illa tantũ reputatur ciuitas que habet episcopũ. sed apd alemãnos hoc non recipitur secundũ Jo. an. in. c. si ciuitas. de senten. excommu. in. vj. Et tu adde Barto. in. l. ij. ff. de verbo. signi. in. l. si duas. §. grammatici. ff. de execu. tu. Text. optimum in. c. episcopi. lxxx. dis. Priuatur tamen ciuitas episcopo. ⁊ honore si ipsius episcopuz interficit. c. ita nos. xxv. q. ij. Secundo quando ciuitas perturbaret electionem pape. c. vbi periculum. §. ciuitas. de elec. in. vj. Tertio quando cardinalem interficeret. c. felicis. §. fi. de pe. in. vj. Quarto quando ciuitas nõ permitteret episcopum vel inquisitorez punire hereticum. c. ad abolendum. §. ciuitas. de here. Et an ad ꝯstituendam ciuitatẽ. requiratur licẽtia principis. Ab. allegat Barto. in. l. fi. ff. de colle. illi. in. l. ij. ff. de verbo. sing. Sed in contrarium allegat Bart. in. l. in tantum. §. fi. ff. de rerum diuisio. sed dicas tu q est in. l. sacra. sed immo Bar. non dicit hoc. sed cõcordat. Et adde etiã Bar. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. In extrauaganti. qui sint rebelles. in ver. lombardie. vbi etiam notabiliter loquitur an dicatur ciuitas illa que non habet episcopũ in. l. opus. ff. de ope. publi. in. l. si heres. §. vitis. ff. de lega. j. Et ibi videtur tenere q dignitas episcopalis facit ciuitatem. Et probat etiam iste tex. q dignitas episcopalis non debet concedi omnibus petentibus eam. sed solum maioribus ⁊ populosis ciuitatibus. Tu iam hũisti dictum nota. Inno. in. c. ij. de eo q fur. ordi. rece. q in casibus a iure permissis solus episcopus dispensat non inferior: pro hoc habeas optimum text. in dicto. c. j.

296

¶ Si tu vis scire quid importent hec verba pleno iure quando alicui prelato conceditur ecclesia: sic vide tex. cum glo. notabi. in. c. cum et plantare. in ver. pleno iure. Eripitur enim illa ecclesia a pãte episcopi. q nullum ius episcopale ibi exerceri põt si tamen populus non est exemptus institutio auctorisabilis quantũ ad curam spectat ad epm. de quo in. c. j. de capel. mona. in. vj. ¶ Nota text. qui solet allegari: q obligati aliquarum religionum non gaudent priuilegijs: nisi ex toto sint trãslati: vt qui tradiderunt se et sua. in dict. c. cum et plantare. quem tex. adducit Ab. cõtra Bar. in. l. semper. §. fi. ff. de iure immu. quando loquitur de fratrib⁹ tertij ordis. Adde tu q multi tenẽt cum Bar. et multi contra. de quo ẽt per Bar. in. l. j. in. fi. ff. de penis. tamen ista cessant hodie. quia nos habemus priuilegium a papa. ¶ Fui semel interrogatus que pena a iure est inducta contra illos qui nolunt seruare priuilegia alterius. Et rñdi q debent priuari priuilegijs sibi cõcessis. tex. est nota. in. c. dilecti. Dubitatur i hoc. c. an si iudex negligat facere iusticiam incurrat penam. c. cum eterni. de re iudi. in. vj. Hosti. q non: quia tex. ille punit facientem iniusticiam: non negligentẽ. alias multi illaquearentur. Hoc autem limitat notabiliter Ab. non procedere quando negligentia resoluitur in factum: vt qui non vult dare dilationes vni contra iusticiam et cõsciam. et hoc ex intentione Host. qui alibi tenuit contrariũ. Et ad. glo. in ver. nõ vultis. adde glo. nota. in. c. dñs. lxxiij. q. ij. ¶ Volo tibi allegare pulchrã glo. j. in. c. ad hec. q virtus excõicationis durat etiã post mortem. lauãdo eum mortuũ. sepeliendo vestiẽdo et sic de singulis: incurrit aliquis minorẽ excõicationẽ ex tali participatione: quod est notabile. Nota etiã ibi glos. ij. q excõicatus sepultus ante absolutionem non debet exhumari si non defecit pro eo q minus fuerit absolutus. et sic fiat absolutio in tumulo. quod nota pro itellectu capituli a nobis. de sentẽ. excom. ¶ Et nota q priuilegium datum ad nõ faciendum non tollitur vnica contrafactione sed requiritur spacium. xl. annorũ. c. si de terra. c. accedentib⁹. eo. ti. ¶ Nota vnum tex. in hac materia qui semp allegatur j. c. porro. q allegantі priuilegium non creditur nisi ostendat. et ẽm continentiam eius ita seruandum est. Et vide ibi glo. in ver. ex inspectione. ¶ Queritur an ista verba recipimus te vt sis specialiter in ius beati Petri. inducant exemptionem. tex. est in. c. accepimus. q sic. Nota glo. fi. q recipiens aliquem sub protectione sua nõ tenetur eum defendere nisi quando iniuste grauatur. Et nota q quamuis omnes debeant esse sub protectione pape tamen facilius mouetur ad defendendum illos quos recepit sub protectione. et poterit ipse fulminare sentẽtias. et pro alijs poterit scribere ordinarijs q faciunt iusticiam Et nota q in illo. c. recepimus. ponitur materia an per solutionem cẽsus probetur exẽptio. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. sane. q priuilegium non egreditur personã: et vide ibi glo. in ver. certa ratione. qualiter sit dandum priuilegium. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictũ q habere campanam publice in loco et pulsare publice est signum loci publici et sacrati. tex. est nota. j. c. patentibus. et sic si in aliquo hospitali pulsatur publice campana signũ est illud esse publicum: et episcopo esse subiectum. vide que dicta sunt in ti. de dona. In oratorijs tamen priuatis potest haberi campanula que priuatim pulset. Et si tu vis scire que dicãtur oratoria. dicas q sunt loca apta ad orandum non consecrata. nec habentia dotem sicut habẽt me

gni domini in domibus suis. et possunt destruere quando volunt. Et pro declaratiõe glo. dicas quod in ora toriis non constructis auctoritate episcopi non potest celebrari publi ce: sed priuatim. Nota dictum nota bile Hostië. in dic. c. patentibus. quod non est licitum religiosis habere in eorum ecclesiis nisi vnã campanam quia sufficit eis ex quo non habent populum. ¶ Si aliquis portat falso habitũ religionis potest puniri per episcopum loci. tex. est in. c. tuarum. et sic habes casum in quo episcopus habet iurisdictionem in laicos. et hoc ideo est quia deludunt religionem. Tu habuisti supra tex. de illis qui non sunt in totum obligati. adde tex. notabilem in dic. c. tuarum. Tu iam habuisti quod celebrans in ecclesia polluta non efficitur irregula ris. sed quid si episcopus precipiat ne ibi celebretur. an tunc celebrans sit irregularis. Et glo. in dic. c. tua rum. sentit quod sic. Sed tu tene cõtra rium secundum Ab. quia non videtur in dubio velle ponere nouum in terdictum: sed exequi interdictũ iu ris. salua tamen glo. quando episco pus intendebat ponere nouũ interdictum. Nota glo. in ver. falso signa tos. quod vbi constat de animo deferẽ tis habitum quod non intendit profite ri: tunc delatio habitus quantocun que tempore non inducit professionẽ ¶ Tangit etiam glos. questionem de illo qui iocose: seu causa explende libidinis simulat se monachum quod non obligatur ad monachatum: contrarium tenet glo. in. c. vt clerici de regula dicit Joannes andreas quod contrarium procedit in professiõe expssa. glo. ista in professiõe tacita. hoc in telligit Ab. in foro contentioso. secus in penitentiali. c. tua. de spõ. et nota ex di cto Joãnis andree. quod valet profes sio facta per virum in monasterio monialium: sed compellitur postea intrare monasterium monachorum.

¶ Et nota vnum dictum singulare quod probatur in dicto. c. tuarũ. secundum vnum intellectum. quod ex ẽ pti ratione certi loci possunt puniri per ordinarium loci: quando vere: vel ficte delinquunt extra locum ex emptum ficte. vt in casu illo mittẽdo falsos cruce signatos extra locum exemptum: quia ibi videntur delinquere. ¶ Nota glos. multum notabilem in. c. cum olim. §. in ver. quorundam fratum. que vult quod testibus etiam cardinalibus non creditur sine iuramento ad plenam pro bationem: licet quandam presumptionem inducant: et idem dicas de religiosis et honestis personis. Et sic nota quod quandam presumptionem faciunt assertiones bonorum virorum sine iuramẽto. ¶ Scias quod tex. in dicto. c. cum olim. est multum sin gularis. et allegatur ad hoc: et ibi glosa finalis quod tria requiruntur vt priuilegium seu instrumentum possit inuocari. ¶ Et nota quod requiritur quod testes sint tales qui possint di scernere falsitatem vt aduocati: et doctores. ¶ Et ideo dixit singulariter glos. quam ibi sequitur Bartolus in. l. sicut. C. de fide instrumẽ. quod vbi scriptura est de substantia actus: et testes non interfuerunt actui: sed viderunt tantum tenorem quod faciunt solum semiplenam proba tionem. ¶ Intelligitur ergo textus iste in talibus testibus vt fiat plena probatio. ¶ Nota etiam glos. pro declaratione. l. j. C. de man. princi. Et dicit Abbas quod vbi non tractatẽ de preiudicio alterius creditur noto sine literis. secus si de preiudicio de quo etiam in. c. sicut. de sen. excõ. Nota etiã ibi glo. quod pditio istrumẽ ti pbatur per iuramẽtũ perdentis: dicunt tamen docto. quod requirunt aliq cõiecture de pditiõe: et sic iudex ad hibebit aliquam cause cognitionem Et nota etiam glos. quod litere pape de iusticia possũt probari per testes

297

in dic.c. q̃ licet ex priuilegio canonici nõ pñt excõicari. tñ poterũt puniri ꝛ alr̃ puniri. ¶ Nota q̃ in.c. ex ore. ponit̃ de abbate exẽpto q̃ non tenetur ire ad sinodũ epalé nisi pro capellis non exẽptis subiectis ipsi abbati. Et q̃ abbas deb3 tenere p̃mum locũ post epm rõne religiõis ꝛ dignitatis. ꝛ allegat Abb. c.j. de eta. ꝛ quali. licet tex. facit i ɔtrariũ in dicto.c. ex ore. quia fuit ɔcessum in priuilegium. ergo secus de iure cõmuni. Sed respõde q̃ operat̃ p̃uilegiũ respectu aliorũ abbatũ ibi existentium. Nota dictum singula. Inno. in dic.c. ex ore. q̃ abbas etiã nõ exemptus non potest conueniri nisi sub illo vbi habet monasteriũ quia abbas non potest habere domicilium nisi in monasterio suo. sed clerici seculares possunt habere diuersa domicilia sicut laici. nisi clericus haberet beneficium requirens residentiã. q2 tũc h3 tm̃ domicilium vbi h3 illud beneficium. quod est notabile s̃m Abb. de quo per ipm i.c. postulasti. de foro cõpe. Dicit etiam notabiliter Inno. q̃ clericus rõne clericatus sortit̃ forũ episcopi qui ipm ordinauit. licet mutauerit domiciliũ. Nota etiã vnũ dictum q̃ si cõtingit appellari ab abbate exempto. rõne membrorũ nõ exemptorũ appellabit̃ ad epm. sed ratione sui non potest appellari nisi ad papam s̃m Ab. ¶ Tu scis q̃ dñium transfertur in ecclesiã ex solo titulo. l. fi. C. d̃ sacrosanc. ec. Sed quid in possessione. dicas q̃ requirit̃ act⁹ corporalis vt in.c. pastoral̃. ¶ Tu scis etiã q̃ si datur ecclesia in titulũ. ad quẽ spectat dare possessionẽ vt in c. ad hec. in.c. vt nostrũ. de offi. archi. Sed q̃d qñ datur ecclesia in ꝓprietatẽ. dicas q̃ traditio possessionis spectat ad epm. vt dic.c. pastoral̃. Et q2 i dic.c. ponit̃ qñ cõcedit̃ religiosis vt possint cõuertere ecclias subiectas in proprios suos. Querit̃ q̃d intelligat̃ ɔcessuz. Et dicas q̃ videt̃ ɔcessuz regimẽ ipi⁹ ecclie in tpalibus ꝛ spũalib⁹. tñ cõseruabũt eccliam in statu p̃stino. ꝛ redditus supfluos ɔuertẽt i vsuz ꝓpriũm: nõ tñ ꝑ hoc eximit̃ ecclia a iurisdictiõe epi. vt in dic. c. pastoralis. ꝛ vide q̃ dicta sunt in ti. de p̄ben. Et nota q̃ etiã eps potest concedere ecclesias religiosis vt possint conuertere redditus in vsus ꝓprios: dũmõ subsit cã ꝛ interueniat ɔsensus capli. de q̃ in.c. pastoral̃. de dona. ꝛ p Ab. hic. Si autẽ ɔcedit̃ ecclia religiosis pleno iure hñt regimen in tpalib⁹ ꝛ spũalib⁹. q2 hñt ibi iura q̃si epalia. nõ tñ pñt ɔuertere fruct⁹ in vsus ꝓprios. de q̃ in c. qm̃. hoc eo. ti. Tangit̃ in hoc ca. vna q̃stio q̃tidiana q̃d si ecclia habet p̃diũ in aliena diocesi. an i alienatione eius debeat interuenire auctoritas epi vbi ecclesia sita est. an vbi est prediũ. Et sunt opiniões. ꝛ cõclude. q̃ cautũ est habere auctoritatẽ vtriusq3. ¶ Nota q̃ si illi in quorũ fauorẽ est latũ interdictũ nõ seruãt. alij nõ tenẽtur seruare. vt in c. petistis. Et nota q̃ ponit̃ interdictũ qñ ꝑsone particulares non pñt corrigi. nã tũc subijcit̃ tota ciuitas iterdicto vt inducant̃ ille ꝑsone ad emendã. Et nota q̃ in.c. qm̃. habetur qñ ecclia cõcedit̃ pleno iure. de q̃ dictũ est etiã. s. q̃ intelligit̃ ɔcedi vt habeat oĩa iura epalia q̃ sunt iurisdictiõis nõ tñ ɔuertit reddit⁹ in vsus suos. ꝛ q2 d̃r q̃ videt̃ ɔcessa etiã in tẽporalib⁹. intellige vt possit exigere rõnem de tẽporalibus sicut patron⁹ ecclesiastus. ¶ Tu iã habuisti q̃ priuilegiũ contra ius est stricte interpretandũ. hoc tamẽ intellige nisi priuilegiũ p̄iudicaret cõcedenti: q2 tunc censetur beneficiũ principis. quod debet latissime interpretari. vt probat̃ in.c. q2 circa l. fi. ff. de cõsti. prin. Et adde quasdam pulchras allegationes in hac

299

materia Ab.in.c.olim.de verbo.si gnifi.Bartho.in.l.ij.ff.de verbo.si gnifi.in.l.liberorū.in.iiij.colū.eo. ti.in.l.legatis.§.ornatricib⁹.ff.de lega.iij.in.l.fi.C.de sen.paf.in.l.fi na.ff.de seruī.lega.Ange.i.l.ex mi litari.ff.de testa.mili.Bar in extra uaganti.qui sunt rebel.in ver.lum bardie.Bal.in.l.liberti.in penul. Char.C.de ope.liber.glo.in.l.j.§. est alius.ff.si qs a parē.fue.manu. Et in istis locis sunt pulchre q̄stio nes ꝙ beneficia principū latissime interp̄tamur qñ tractatur de preiu dicio concedentis. Allegat̄ etiam text⁹ in dicto.c.quia circa.ꝙ dispo sitio indefinita equipollet vniuersa li.istud tamen qđ proxime dictū est non procedit si priuilegium non cō cederetur a papa ꝛ preiudicaretur iuri ordinarij per ea que habentur in.c.cū capella.ẜ.eo. ¶ Si tu vis scire ordinem q̄tuor patriarchaliū sedium. Uide tex.in.c.antiqua.ꝛ nota ibi glo.in ver.alexandrina.ꝛ vide similem glo.in.c.renouantes. xxij.distinc.ꝛ isti patriarche prece dunt cardinales. dicit tamen Ho stien.defendendo dignitatem suam ꝙ Cardinalis hostiensis precedit omnes.ꝛ sequitur papā immediate quia hoc habuit ex priuilegio quia coronat papam ꝛ vngit imperatorē Nota glo.fina.q̄ vult ꝙ non potest appellari ad patriarchas omissis medijs Abb.dicit ꝙ Inno.Host.ꝛ Specu.tenent c̄triū.Anto de bu.di cit ꝙ cōis opinio est cū glo.Ab.au tē nō vidit istā cōmunē opinionē:ꝛ ꝛ tꝫ c̄triū.lꝫ Jo.an. teneat opinio nem. glo.'allegat etiam Ab.glo. in dic.c.renouātes.Mouetur etiaꝫ Ab.ex isto textu.fatetur tñ ꝙ alia opinio est equior.sed iudicio meo si bene pōderetur hec glosa nō potest adduci ꝙ voluerit hoc ꝛ presuppo sito ꝙ velit hoc.forsan posset dici ꝙ esset cōmunis opinio postq̄ Joan. an.ꝛ Ato.de bu.sequūtur glo. Et nota ẜm doct.in hoc cap.antiqua. ꝙ non potest quis vti insignijs ex tra suam prouinciaꝫ quādo sunt ta lia que denotant superioritatem vl potestatem in loco.vt in dicto.c.an tiqua.ꝛ in.c.j.vt lite pen.nisi aliter sibi cōcedatur ex priuilegio. ꝛ hoc ideo est quia tenderet in p̄iudiciuꝫ aliorū prelatorum ne in eodem lo co videātur plures prelati.¶ No ta glosaꝫ in.c.vt priuilegia.in ver. mutato habitu seculari. ꝙ isti non plene oblati.i. qui nō dedicauerūt se ꝛ sua de presenti.vt quia stant in seculo vel habent vsumfructum bo norum.non possunt dici stricte per sone ecclesiastice'sꝫ largo modo. ꝛ ideo ẜm doc.non gaudent priuile gio immunitatis persone.nec priui legio fori.de quo etiam in.c.cum ꝛ plantare.ẜ.eo.in.c.ij.de fo.compe. Nota glo.in ver.semel in anno. qꝛ habes casum in quo prescriptio nō currit contra priuilegiū.de quo hic p Ab.ꝛ vide glo.fi.iunctā cū textu ꝙ pluralitas resoluitur in singula ritates.¶ Tu habuisti in.c.sane.ꝙ seruandus est tenor priuilegij. hoc verum nisi constet de mente. quia tunc mens seruanda est.c. quanto. ꝛ p̄bat ille text.ꝙ nō valēs excōi cari et priuilegio non potest excōi cari īdirecte. Et nota glo fina.hic que semp allegat̄ que ponit quatu or modos fraudandi legem.cui ad de glo.in.l.contra legeꝫ.ff.de legi. ¶ Quō probatur clericatus vide tex.i.c.ex p̄te. Et adde gl̄.no.i cle. pñti.de censi.ꝛ que habentur in.c. si iudex laicus.ꝺ sen.excom.in.vj. ¶ Jus ciuile non potest legi Pa risius nec in locis vicinis.text⁹ est in.c.super specula.ꝛ hoc est īductū in fauorem sacre scientie.ꝛ propter hāc cām papa habet iurisdictioneꝫ in laicos. Et qꝛ in isto textu ꝺr ꝙ le ges famulantur canonibus. Si ali quis interrogaret te q̄re dicantur famulari: dicas qꝛ in mult⁹ vicꝫ in concernentibus animam subijciun tur canonibus.in aucten.de eccle

stat.titu.in prin. Item qꝛ recipiuntur leges in subsidiū in foro canonico.c.j.ꝺ noui ope.nūci. ¶ Si tu velles scire rationē quare non ita seruanꝫ leges ꝑ totū mūdū sicut canones. Dicas ſm Ab.ꝙ hoc ideo est. qꝛ epi nō possunt facere statuta cōtra canones.vt in.c.quod sup his. de maio.ꝛ obe.sed laici possunt facere statuta ꝯtra leges.l.oēs'populi.ff.ꝺ iusti.ꝛ iu.sed dñs Ab. ꝛ alij non fuerunt in partibus istis. quia etiam canones paruꝫ obseruantur. qꝛ licet non fiant statuta contra canones. tamē inducte sunt innumerabiles consuetudines contra ius canonicū que indistincte obseruanꝫ. Et hoc ideo fuit vt arbitror. quia iudices paruꝫ curabāt studere:ꝛ ferebant snīas ꝓut sibi videbaꝫ. Et res deducta ē ꝯsuetudinē longeuā ita ꝙ alij iudices non discedunt ab his q̄ facta sunt ꝑ alios p̄cessores. siue sint rōnabilia siue irrōnabilia. Nota glo.ij.q̄ sentit ꝙ null⁹ est exēptus a iurisdictiōe īperatoris ꝛ loquiꝫ de francis. De q̄ tñ in capit. ꝑ venerabilē.q̄ filij sint legit.ꝛ de hispanis est glo.in.c.adrianus. lxiij. dist. Nota glo.fi.in fi.ꝛ vide glo.in c.tolerabilius.allegato in glo. Et qꝛ Ab.hic tangit qui diceñꝫ vicini Adde tu Bar.quem Ab.non allegat in.l.si tertius.ff.ꝺ aqua plu.arcen.in.l.fi.C.de his qui. vt indig. Bal.i.l.si vicinis.C.de nup. Et cōcludit Ab.ꝙ statur cōi interpretationi:ꝛ si nō ꝯstat statur iudicis arbitrio. ¶ Nota tex.qui semꝑ allegatur in.c.in his. ꝙ indulgētia seu priuilegium principis debet ita interꝑtari vt aliquid de nouo conferat. Et idem in statutis.de quo per Bar.in.l.iiij.§.pretor.ff.de dā. infec.in.l.ij.ff.de vsuca. Probat etiā ille tex.ꝙ non est licitum celebrare in loco non cōsecrato etiam cum altari viatico sine ꝑuilegio.quod papa concedit in toto orbe.episcopus in sua dioecesi. ¶ Si tu vis scire an priuilegium concessum alicui nō faciens mentionem de possessione alterius ꝑiudicet possessori.vide tex. in.c.audiuj. in q̄ tractaꝫ pulchra q̄stio.si papa cōcedit priuilegiū hoc modo eximimus tale monasterium ꝛ capellas suas quas proprijs nominibus duxim⁹ exprimēdas.nunquid per hoc ꝙ capelle asseruntur esse monasteri nominatim ꝛ principaliter probentur esse monasterij. Et Inno.ꝛ Io.an.ꝙ non.quia papa nō intendit donare capellas monasterio.sed suas eximere. oportet ergo ꝙ probetur ꝙ sint sue. quod ē perpetuo memorie commnedandū ſm Abb.quod tamen singulariter limitat nisi concessio sit facta motu proprio.quia tunc presumūtur monasterij nisi contrariuꝫ probetur.qꝛ tunc papa videtur ex certa scientia assere illas capellas eē monasterij. ¶ Nota casum in.c.fi.ꝙ semel nouale est semper nouale. ꝛ hoc quo ad decimas. non sic qꝺ ad alia. Et ideo si statutum diceret ꝙ de terr noualibus non soluatur gabella.nō debet in perpetuum intelligi terra noualis.quēadmodum solet appellari sponsa infra annum non post. vt per glosam incapitulo primo. xxxv.questione.v.ij.secundum Abbatem. Et tu adde Bartholum in l. interdum.§. quotiens.ff.de publicanis. Et ibi dicit ꝙ si fieret statutum ꝙ nullus nouitius soluerет gabellaꝫ.tunc dicetur nouitius qui non stetit anno. ¶ Ultimo vidi semel vnum iudicem dubitare an die ascensionis domini deberet dare commissionem de capiēdo vnum malefactorem. Dixi quid dubitatis.habetis notabile dictuꝫ Bal.ꝙ commissio de capiendo delinquentem potest fieri quocunq̄ die feriato in.l.finali.C.de exhibē. reis.quod dictuꝫ ꝑ valde notabili allegauit Alex.in.l.j.§. nunciatio.

300

ff. de ope. no. nunci.

De priuilegiis in. vi.

Ille q̄ deliquit ī loco efficit̄ d̄ iurisdictione iudicis illi⁹ loci glo. est in. c. j. in ṽ. nunquid. Et sic sentit q̄ lȝ efficiat̄ de iurisdictione non tñ d̄r subditus vide ea q̄ dicta sunt in rubri. de fo. competē. in cle. Rescriptū impetrat̄ sup eo qd̄ ē de iure cōi. ꝓuilegiū sup eo qd̄ est ꝯ ius cōe. glo. est in dic. c. in ver. certo. q̄ glo. etiā ꝓbat q̄ est licitū argumētari ab eo qd̄ situatū ē sub rubri. Tex. in hoc. c. j. allegat̄ q̄ exēpti vel priuilegiati vt nō teneantur nisi sub certo iudice rñdere ratiōe delicti. ꝯtractus. aut rei. si hec fiunt inita vel sita in loco nō exēpto conueniunt̄ corā ordinarijs. sed nō ratione domicilij. Glo. in. c. abbates. in ver. quasi ep̄alē. declarat q̄re dicat̄ quasi ep̄alez iurisdictionē habere. ꝛ vide hunc tex. quib⁹ pñt abbates conferre tonsurā. Nota glo. in ver. pleno iure. cū dicit in tēporalib⁹ ꝛ spūalib⁹. Que dicat̄ solēnis bñdictio. glo. in ver. solennez. Glo. in. c. cū de diuersis. in ver. integre. dicit q̄ de iure communi exñs in studio nō recipit fructus prebende. Et ibi d̄r q̄ curia Romana hȝ studiū gñale. Ex simplici trāscursu alicui⁹ scripture nō d̄r quis bene īformatus. glo. est notabi. in. c. cū persone. ī ver. integraliter. Ordinarius cognoscit de cā eccl'ie sue lȝ non de ꝓpria re. glosa est in dic. c. cum persone. in ver. ordinarijs. Rex q̄ facit pacē nō p̄t remittere dāna illata subditis nisi ꝯsentiāt. glo. in. c. auctoritate. in ṽ. ptinent. Si tu vis scire quomodo intelligat̄ priuilegiū pape q̄ q̄s nō pōt excōicari. interdici vl' suspēdi. vide text. in. c. ne aliqui. Qñ alicui p̄lato ꝯcedit̄ vsus mitre. vide text. in. c. vt apl'ice. Et nota ibi glo. in ṽ. dignitatū. q̄ docto. pñt concedere togati ꝛ ornati. vt dignitas doctoratus appareat. sed rep̄hendit glo. scolares q̄ sibi assumunt vestes solum doctoribus ꝯgruētes. ꝛ hoc bene seruāt scolares padue cōmorantes. Quia quādoq3 eximitur ecclesia. qñq3 canonici. ꝛ qñq3 clerici. qd ista importent. vide tex. in. c. per exēptionē. De formis ꝓuilegiorū habetur in. c. si papa. Et nota ibi glo. fi. in ṽ. subiecti. q̄ vnū ꝛ idem verbuȝ diuersificatur s̄m adiuncta. In capitu. licet. ponitur an ꝛ quando familiares gaudeant priuilegio. alibi fuit dictum. In c. fi. ponitur priuilegiuȝ ep̄orum. q̄ possint celebrare ꝛ sibi facere celebrari cum altari viatico. Et si tu vis scire indulgentias iuris quas habent episcopi. vide ibi glo. in ṽ. indulgemus. Ultimo volo tibi allegare vnum casum sing. Restitutio in integ. concessa minori. nunq3 prodest eius aduersario si lesio minoris processit ab aduersario. cas⁹ est singula. s̄m Bartho. ibi in. l. qui res. in ver. huic applicat̄. ff. d̄ solu.

De priuilegiis in clemen.

Appellatione religiosoruȝ in dispositione penali non veniunt clerici seculares. licȝ dispositionis ratio videatur prima fronte in vtrisq3 pariter militare. hoc probat textus iūcta glosa prima. in clemē. j. An sit credendum per presbyterum assertioni alteri⁹ parrochiani qui dicit se habuisse licentiam a suo sacerdote recipiendi scramēta ab isto presbytero. glosa valde notabilis in dicta clementi. in ver. nō habita. que videtur concludere q̄ sic. videtur tamen se restringere solum ad sacramentum penitentie. Scolares ꝛ his silēs quo ad sacramenta censentur de illa parrochia vbi habitāt. glo. est singular;

in dict.cle.§.in ver. prochialis. Sm Ab.in.c.cũ cõtingat.de foro.cõpe. in.c.extirpande.§.qui vero. in repeti.de prebẽ. Prouisus de ecclesia prochiali licet adhuc p̃sbiter non sit põt dare licentiã suo prochiano: vt ab alio sacramenta percipiat.glos. est in dic.cle.in ꝟ.p̃sbyteri. ⁊ ibi ẽt glo notabiliter disputat an sufficiat licentia episcopi absq̧ licentia proprij presbyteri. Et in istis spũalib⁹ nõ põt se impedire vicari⁹ epi. a iure em̃ intelligit̃ ↄstitutus vicari⁹ archip̃sbyr̃. ¶ Penitẽtia nõ põt recipi cũ licentia etiã ꝓprij sacerdotis ab illo qui nõ habet curã animaruꝫ actu.glo.est nota.in dic.cle.in ꝟ.speciali.in fi.quã dicit singularẽ Ab. i c.significasti.in pri.de foro cõpetẽ. Ex quo infertur ꝙ ille qui hꝫ facultatem eligendi cõfessorẽ nõ poterit eligere illũ qui nõ hꝫ curam actu. Appellatiõe sñie facta mẽtione de absolutiõe venit etiã sñia excõicationis.⁊ interdicti.glo.est in di.clemen.in ꝟ.sententijs. ¶ Nota glo.i ver.a canone.q꞉ videt̃ velle ꝙ in casu.c.nuper.de sen.excõi.ali⁹ q̃ȝ eps possit absoluere.sed videbit̃ glo.alibi que tenet cõtrariũ. Religiosi cõprehendunt̃ sub verbis gñalib⁹. ẽt in materia penali.gl.est in ꝟ. quẽcq̧ ¶ Peccant grauiter religiosi qui in predicationib⁹ p̃latis detrahunt ⁊ pñt puniri.glo.est in ꝟ. detrahãt. ¶ Episcopis competit male ablatorum incertorũ dispensatio.glo.est in ver.i alioꝝ. ¶ Cathedralis ecclesia dicitur matrix.glo.est in ꝟ. matricibus. Senectus ⁊ infirmitas est iusta causa dispensandi in pena. gl. est in ver.necessitate. Et tu allega tex.sing.in.l.in metallum.ff. de pe.
* ¶ Vt a'liquis per interpellationẽ cõstituatur in mora requiritur.ꝙ interpellatio fiat ab eo cui⁹ interest. glo.est in ꝟ.requisisti. Solus papa põt concedere priuilegiũ gñale totũ orbẽ respiciens.ꝙ hospitale non curatũ ministret sacramenta familiaribus ⁊ pauperibus.glo.est in ꝟ. apostolica. ¶ Si suspensionis pena simpliciter imponat̃.vide glo.notabilẽ que distinguit.in ver.suspensionis. Episcopus in locis exẽptis sue dyocesis põt benedicere solenniter ⁊ celebrare.glo.est in cle.archiepo. in ver.benedicãt.⁊ ibi est tex.ꝗ etiã loquit̃ de archiepo q̃tum ad loca exempta sue prouincie. ¶ Non solũ excõicat⁹ celebrando: sed auctorizando celebrationi corã se incurrit irregularitatem.glos.est singula.in dic.cle.archiepo.in ver. celebrari. Sm Ab.in. c.illud.ꝺ cleri.excõ.mi. Et ibi dicit. Nota contra multos episcopos excõicatos. ¶ Vltimo volo tibi dicere vnum singulare dictum in practica.pater dissipat bona sua propria in quibus filius nullum ius habet.vt quia non sunt sub iecta restitutioni. potest pater cogi officio iudicis ad instantiam filij ad assignandum sibi legitimam. vel saltem tot bona que ascendant ad perceptionem alimentorum.dictum est aureum ⁊ singu.Bal.in.l.ij.in.fi.C. si quid in frau.patro.Sm Alex. in.l. imperator.ff.ad trebel.

¶ De purgatione canonica.

Ut bene intelligas fundamẽtum huius tituli dicas ꝙ infamati ex delicto qui conuinci nõ possunt debent compelli ad purgationem:⁊ propter hoc facta est ista rubrica. ¶ Nota vnum pulchrum dictum in.c.j.ꝙ grauiter peccans: et in peccato perseuerans non presumitur dicere veruꝫ:etiã per iuramẽtum. Nota sing.glo.fi. ꝙ intrans religionem nõ est ampli⁹ nobilis. Et ideo secundum Abba. statutum faciens mentionem de nobilibus non comprehendit nobiles intrantes religionem:sed contrarium ego tenui late in repetiti.in.c.inter alia. ꝺ immunita.eccle,dicas vt ibi non repe

N iij.

301

to. Et nota ex eadē glo. ꝛ quod ibi per doct. ꝙ de iure canonico al's fidedignus propter solam infamiam non subiicitur torture, sed debet se purgare cum iuramento: ꝛ aliis cōpurgatoribus. Secus est in alio criminoso: vel seruo. vel liberto: q2 purgatur aliter ꝙ per iuramentū ad arbitrium superioris. Et hoc videtur velle totus tractatus hui⁹ tituli. q̄d autem de iure ciuili vide per Bart. in. l. de minore. §. tormēta. ff. de q̄sti. ¶ Si tu vis scire quid sit bannum christianitatis. dicas. i. sub pena excōicationis ꝑm doc. in. c. si q̄s. post glo. in ver christianitatis. Nota gl. in ver. emendauerit. in fi. ꝙ si aliq̄s desistat ab operibus ex quibus prouenit infamia facti purgatur illa infamia. Et in istis casibus requirit̄ admonitio ante suspensionē: sed vbi delictum est momentaneū: vt quia est infamatus ꝙ commisit homicidium. in istis non est necessaria admonitio: quia non potest emendare sed potest procedi ad purgationem: vel ad suspensionem. ꝛ adde ea que habentur in. c. inter. Et nota ꝙ si delictum sit enorme vel scandalū sit in populo. a ꝑncipio potest suspēdi donec se purgauerit. ꝛ si ꝑstiterit purgationem tollitur suspensio: ꝛ absoluetur. Si autem defecerit punietur secundum modum agendi. iuxta ea que dicit Ab. in. c. accedens. de accu. Et si delictum est probabile non indicitur purgatio. vt in. c. si quis. ꝺ gradu. ꝛ ibi glo. ponit tres species presumptionis. ¶ Et nota vnū fundamentū in hac materia. ꝙ infamatus contra quem crimen non potest probari: debet se purgare iurando de ꝟitate. ꝯpurgatores vero de credulitate. tex. est notabilis in hac materia in. c. quotiens. ꝛ debet iurare super euangelia de veritate ille qui se purgat. Et ibi est casus in quo episcopus iurans debet tangere euāgelia, sed compurgatores iurant ꝙ credunt eum dicere verum. nec possunt iurare de veritate. cuꝫ sit factū alienuꝫ: ꝛ apparentibus accusatore ꝛ testibus infamato non indicit̄ purgatio. c. nos inter. ¶ Et nota secūdū Inno. in. c. nos inter. ꝙ si tractatur de dissolutione mutue seruitutꝭ si vxor ē diffamata in adulterio pōt indici purgatio. Nota glo. j. in fi. in dic. c. quia solet quotidie allegari. Et conclude secundum docto. ꝙ si episcopus vult indicere purgationē laico infamato ad penam iudicial'r imponendam: ꝛ nō potest nisi in criminibus ad ecclesiam spectantibus Sed si vult indicere purgationē ad penitentiam imponendam: ꝛ tūc potest: quia non debet pati ꝙ laic⁹ stet in peccato. Et nota ibi glo. ꝰ. fi. dum dicit quia excedit ꝛc. ¶ Et cōpurgatores debent esse honesti. ꝛ notū habere eum quem purgant. c. cum P. Et in hoc differunt ab aliis testibus: nam deponentes super contractibus: vel aliis nō est necesse ꝙ cognoscant vitam eorum contra q̄s deponunt. vel pro quibus deponūt Et in ista materia nota quasdā cōclusiones Quarum prima sit ista. Si aliquis negligit se purgare: seu venire ad se purgandum non habetur pro conuicto. sed potest suspendi: vel excommunicari donec se purgauerit. ¶ Secunda est conclusio. si offert suum iuramentum de presēti. sed nō potest habere compurgatores sperat tamen de breui habere tunc ratione infamie potest suspendi donec se purgauerit. ¶ Tertia ē conclusio: ꝙ si purgatione recepta purgandus deficit in ea: vt quia cōpurgatores non deposuerunt ꝓ eo: debet puniri: vt conuictus. Et si delictum super quo erat infamatus ꝛ modus procedendi ante purgationem indictam exigebant depositionem. deponetur: si vero aliam penā illa iponetur. de quo in. c. accedēs. de accusa. Et nota vnum dictū sin-

gulare Inno. q ubi terminus peremptorius fuit prefixus ad se purgandum: tunc enim si infra illum terminum non compareat et se purget habetur pro conuicto. Ex quo nota singulariter modum conuincendi absentem de crimine lite non contestata. quod perpetuo commenda memorie secundum Abb. quia iste modus non est inuentus de iure ciuili. Ponit etiam Ab. alium modum conuincendi absentem lite non contestata. vt contumax super crimine excommunicetur: et si steterit in excommunicatione per annu tunc habetur pro conuicto super illo crimine et potest puniri ac si vere esset conuictus: vt in. c. et rursus. c. quicunq3. xj. q. iij. de quo per Ab. i. c. j. de iudi. et de aliis modis procedendi contra absentes vide in ru. de do. et contu. ¶ Et q infamatus de crimine graui possit incontinenti suspedi ab officio donec se purgauerit. est tex. in. c. ex tuaru. Et si aliquis purgauit se prout de iure debet. debet absolui et pronunciari boni testimonij. vt in dicto. c. Et nunquid post purgationem admittatur accusatio: dicas vt p glo. et doc. in di. c. ex tuaru. ¶ Et si tu vis scire requisita tria compurgatoribus: vide pulchrum tex. in. c. constitutus. ¶ Et nota vnum pulchrum in fauorem fidei christiane q prelatus: etiam papa debet esse multum solicitus ad inueniendu3 hereticos et procedendum contra eos. ter. est in. c. inter. Et nota istum tex. q infamatus non debet regulariter suspendi a beneficio anteq deficiat in purgatione: sed ratione enormitatis criminis vel scandali imminentis pot suspendi a beneficio donec se purgauerit. et istum tex. ad hoc reputat Ab. valde notabile. Et nota et istu tex. singlr: q ponit tria quorum qd libet est sufficiens ad indicendum purgationem. Et nota secundum docto. per hunc tex. q vehemes suspicio solius iudicis sufficit: pro q bona glo. ij. q. v. c. omnibus. Et nota. etiam istum text. q compurgatores debent habere notam vita purgandi. nedu3 de presenti sed de preterito. Nota secundum doc. in dict. c. inter. limitationes ad. c. ex tuaru. quia hoc non pcedit in crimine heresis vl alio graui crimine: quia tuc remanet suspensus donec scandalu sopiatur. et istud probatur in dict. c. inter. sed dicit Ab. q iste tex. facit regulam q vbicunq infamatus male viuendo per actus illicitos et a iure reprobatos dedit causa3 ifamie et scandalo: licet prestet purgatione debet tamen manere suspensus ab officio donec sopiatur scandalum: vt sic illicita eius opera precedentia puniantur: et si intelligit. c. inter. Et nota q per glo. j. ibi et per doct. plene ponitur modus procedendi in hac materia. Nota glo. ij. ibi du3 dicit si inde maneat infamatus: etc. Nota etiam glo. iiij. q licet numerus compurgatorum sit arbitrarius regulariter tame est maior numerus adhibedus in maiori et minor in minori. et si superior excederet modu3 posset appellari secundum Ab. Nota q deficiens in purgatione in crimine heresis debet tradi curie secculari sicut vere conuictus secundu docto. licet glo. teneat contrarium: nisi vellet redire. Ex quo singulariter nota q si. aliquis als incidisset in heresim: et nunc ex deficientia in purgatione haberetur pro conuicto et relapso deberet tradi curie seculari quod est notabile secundum Ab. ¶ Sed queritur quid si non reperiantur tot compurgatores nunquid habeatur pro conuicto. ¶ Et conclude secundum Host. q si non potest habere q2 testes non pfidunt seu fides no est aliis de eo. tuc habetur pro conuicto: et deficiete in purgatione: si autem non reperit q2 est pauper vel extraneus in loco q2 no

302

habet notos. tunc sibi est subuenien dum arbitrio iudicis. Et Ab. dicit q est credendum soli iuramento ipsius. allegat glo. notabilem in. c. cū P. de accu. in. §. in decima. xviij. q. ij. in. c. cum in iuuentute. in glos. fi. hoc eo. ti. & si nō possunt haberi clerici adhibentur laici: etiā femine si masculi non possūt haberi. vt in di. glo. Nota glo. in dic. c. inter. in ver. familiaritatis, q presumitur contra aliquem: vel pro aliquo ratione societatis. Et adde Bart. in. l. si plures. ff. de administ. tu. Ange. in. l. vi passam. §. mulierē. ff. de adul. Bal. in. l. eum qui. C. de epis. & cleri. text. & Ange. in. §. cogitandum. in auctē. de monachis. & in istis locis habet q ex conuersatione presumitur bonitas vel malignitas alicui9: & Ab. in. c. nulli. de accu. ¶ Et nota q cō purgatores debent esse vicini. c. cū dilectus. nisi iusta causa impediat. vt quia sunt sibi exosi ſm Abb. quia tunc sufficit habere alios. Et nota ſm docto. q ti. de testi. cogen. nō habet locū in istis. sed sunt voluntarij. Nota singulariter i hac materia q vbi ꝯstat q infamia non habet ortū ex ꝓbabilibus cōiecturis non est indicenda purgatio. tex. est singula. i c. cum in iuuentute. de quo per bar. in. l. de minori. §. tormēta. ff. de questi. potest tamen indici ad instantiā purgandi. Et nota ibi glo. fi. que fuit s. allegata. Nota vnum pulchrū dictū q ille qui est infamat9 d defectu natalium non debet promoueri nisi se purget. tex. est nota. in. c. accedens. Et nota secundū glo. & doct. q hic est casus in quo purgādus iurat de credulitate. quia de veritate iurare non potest. ¶ Nota vnū tex. qui q̄tidie allegatur in. c. cū dilect9. quod etiam in processu inquisitiōis debet fieri litis contestatio quod intellige quando inquisitio fit ad petitionem alterius eā ꝓmouētis. Secus si fiat ex puro & mero officio iudicis: quia non est cum quo fiat litis contestatio. de quo per Abba. in. c. quoniam. §. sunt & alij. vt lite non cō test. Et nota etiam ex eodē tex. pro confirmatione eorū que dicta sunt in rubrica de cohabi. cleri. & mulie. q fornicatio potest esse a deo notoria q iudex absq alia indagatione potest procedere ad impositionē pene. Et ibi est etiā singularis text. q in delicto notorio laici possunt testificari contra clericos. de quo p Abba. in. c. de cetero. de testi. Et si testes dicant q omnes de vicinia dicunt. est probatum notorium: vt ibi Et nota etiam illum tex. q papa cō mittendo causam contra clericum videtur adimere iurisdictionē inferiori: ita q processus non valeret. & nota q doctores hic tractāt de modo puniendi deficientem in purgatione. & dicas vt hic per Ab. Et nota glo. fi. iunctam cū tex. q is cōtra quem causa est cōmissa p rescriptū pape nō adire ordinariū p̄t loci & renūciare rescripto. ¶ Tu debes scire glo. in. c. admonere. xxxiij. q. ij. q nō currit tempus ad impetendū aliquem ad pn̄iam imponendam. pro illa glo. habes tex. in. c. accepimus. Sed in accusatione directa que instituitur ad penam infligendam procedunt iura ciuilia etiam de iure canonico ſm Ab. l. querelā. C. de falsis. Probat etiam tex. ille q agens penitentiā in foro penitentiali pōt accusari de eodē delicto in foro cō tentioso. Nota quia glo. fi. tangit q de delicto commisso ante promotionem nō potest prelatus accusari: vel inq̄ri. de q̄ hic per docto. Nota vnū dictum Ab. in hoc. c. q nunq̄ legit curiam Romanam dispensasse circa matrimonium contrahendum. in cognatione spirituali. tamen quotidie dispensat in cognatione carnali Et ratio est quia cognatio spiritualis procedit ex venerabiliori parte. & ideo est magis veneratione digna

309

Et vide tex.optimū in.c.j.in.c.pitacium.xxx.q.iij. ¶ Ultimo fuit quidam qui fuit debitor cōitatis in pena et habebat alios creditores nec poterat satisfieri vtrisque quia non erat soluendo. vnus sindicus quorundam proconsulum consulebat primo satisfieri cōmunicati quia fisc⁹ est priuilegiatus. Respondi me consulenti ille sindicus non bene studuit quia hoc est contra rubrum et nigrū C.penis.fisca.creditores pferri.li.x. Prius enim debet satisfieri creditoribus res suas. et sua debita psequentib⁹. quam fisco de pena. Fisc⁹ est enim priuilegiatus in contractibus nō in penis. et hoc decepit sindicū. Fauorabilior est cā illius qui certat de damno vitando. quam illius qui certat de lucro captando.l.fi.C.de codicil.habet enim fiscus in penis causam lucratiuam. Et ideo vbi quis est condemnatus fisco pro combustione domus.et pro emēdatione dāni priuato. prius satisfiet priuato. Si tamen omnia bona alicuius venirent confiscanda creditores non possunt impedire illam confiscationem:sed ipsi postea petent debitum suum consummatim sine ordine iudiciario.dictum est singulare Bartho.in.l.res que.ff.de iure fis.quia nō dabitur libellus nec feretur sententia. Et ad predicta allego textū notabilez in.l.res vxoris.C.de do.inter.vi.et vxo. Est tamen notandum quod alie ciuitates non habent priuilegium fisci.l.simile.ff. ad municipia. Notat glo.et Bal.i.l.ij.C. in quibus cau.pig. tacite cōtrahatur et ideo sindicus ille nō debebat allegare priuilegium fisci cum esset sindicus vnius ciuitatis recognoscentis superiorem.

De purgatione vulgari

Dictū est de purgatione Canonica.quia canon inuenit eaz nō videam⁹ de vulgari sic dicta:quia vulgus inuenit eam. Et breuiter ista est intētio totius tituli.quod tales purgationes vulgares seu duella sunt prohibita.quia per eas multotiens condemnatur absoluendus. et videtur deus temptari. Et iste est casus in quo ecclesia habet iurisdictionem in laicos: et quia in eis vertitur periculum animarum. vt in titu.de torneamen. ¶ Et nota quod nobiles frequenter ineunt ista duella quando inter eos est aliqua contentio. ¶ Nota quod Abb.in capitulo.ij.dicit quod oīes ciuitates Italie per vsurpationem exercent merum imperium.quod non possunt iuridice allegare prescriptionem.licet contrarium velit Bartho.scdm eū in.l.omnes populi.ff. de iust. et iu. in.l.j.ff.de aqua plu.arcen.sed hoc intelligit de legitima prescriptione.secus de illegitima.sed cum dicat Abbas omnes ciuitates.et qui omne dicit nihil excludit. Hoc non est verum in illis ciuitatibus de quibus in titu.de pace constan. Et nota textum notabilem in dicto capitulo.ij.quod retractatur snīa lata pretextu istarum reprobatarum et fallatium probationum:et etiam ipsemet iudex qui tulit posset rectractare secundum glo.et docto. Et nota etiam ex eo.textu.scdm vnū itellectū quod notorietas iniusticie reddit sentētiam ipso iure nullam. nam sententia iniusta tenet propter presumptionem que psumptio cessat vbi notorietas iniusticie est in contrarium. de quo in cap.iter ceteras. de re iudi.per Innocen.in.c.fraternitatis. de frigi. et ex hoc habes pulchram limitationem ad.l. cum putarem. ff.fami.herc. ¶ Ultimo tu iam habuisti glosam singularem in.l. mulier.C.de iure do.quod qn̄ pricipal' est multum idoneus tolleratur fideiussor minus idoneus. addo quod per illam glo.Bal. ibi format talē questionē Petrus ditior homo hui⁹ ci

D

303

uitatis suscepit curam cuiusdā pupilli ꝛ dedit in fideiussorē quendaꝫ famulū suū qui nihil habebat in patrimonio. nunquid poterit opponi huic cure ꝙ fideiussor non est idoneus. glosa innuit ꝙ nō. dicit Bal. quia quando principalis est valde idoneus qualiscunqꝫ fideiussor sufficit idem econtra ſm Bal. si fideiussor est multū idone⁹ ꝛ pricipal' nō. per fideiussorem suppleri videtur patrimonium debitoris. glo. est singularis ſm Bal. in. l. si plures §. j. ff. de fideius. Videtur enim pricipal' soluendo si fideiussor eius est soluēdo. Et illū textum cum glosa. dicit etiā nota. Bal. in aucten. sed hodie in prin. C. de actio. ꝛ obli. Et Bartho. in dicto. §. j. colligit ex illo tex. ꝙ in bonis pricipalis cōputant' vires fideiussoris. qđ dicit esse nota.

De penis

Quia propter excessus debētur pene. ideo ponitur ista rubrica. Et quia textus in. c. j. vult ꝙ totiēs quis puniri debeat. quotiēs delictum iterat. Quia ista est pulchra materia. vide que notat Bartho. ſm Abba. in. l. nunqꝫ pulchra. ff. de priua. delic. Tu autem adde ꝙ si statutum imponit penam pecuniariam pro adulterio: ꝛ quis confessus est ꝙ pluries carnal'r cognouit vxorem Titij. Dubitatur an vna vel plures pene imponi debeant. Et Bartho. in. l. vulgaris. ff. ꝺ fur. tenet ꝙ plures pene imponātur. quia pena pecuniaria est iterabilis. Contrariū tenet Bar. in suo consilio incipiente. Antonius commisit adulteriū. ꝙ vna pena tantuꝫ ꝑ id quod notat glosa in dicta. l. nūqꝫ plura. nam requiritur ꝙ sint diuerse delinquendi species vt pena multiplicetur. Bal. in. l. quicunqꝫ. C. de ser. fugi. dicit ꝙ si in eodeꝫ loco ꝛ ꝓposito continuato sepius qꝫ cognoscit vxorē alterius ꝙ hoc delictum reputatur vnum. glo. in ca. imitare. vj. q. j. vult ꝙ pluries debeam puniri. sed illa loquitur in foro pnie. De qua per Ab. in. c. sicut dignum. de homici. glo. in. c. virginibus. xxvij. q. j. ꝙ accedens ad monialem tria peccata cōmittit. tamē vna pnīa imponit'. Sed Ange. in dicta. l. vulgaris. approbat opinionem Bartho. ibi. late per Pe. de anco. in cle. j. de priuileg. §. quibus. qui facit mentionē de cōtrarietate Bar. Adde etiam Bar. in materia in. l. mariti. §. sex mensiū. ff. de adulter. in. l. si diuturno. ff. de pe. In c. ij. ponitur quid faciendum sit de pena quam soluit i[n]terfector p[re]sbyteri. ꝛ episcopus potest retinere illam medietatē pro se si est indigēs: si non indiget debet distribuere inter egentes. Ex quo infert Abb. ſm istam distictionem ꝙ bona presbyteri decedentis sine ecclesia ꝛ consanguineis debent deuenire ad episcopum loci ſm dictā distinctionem. qđ est notabile ſm eū. Nota vnā conclusionē que colligit' ex c. licet. ꝙ quicunqꝫ iudex ecclesiasticus hꝫ iurisdictionē siue de iure ꝯmuni siue speciali in foro ꝯtentioso potest proferre sententiam censure. Et adde textuꝫ in. c. j. de sentē. excōica. in. vj. in. c. sicut. de symo. in cap. cū in ecclesijs. de maio. ꝛ obe. in. c. cum ab ecclesiarum. de offi. ordi. Et nota text. iunc. glosa in ver. penam pecuniariaꝫ. in dicto. c. licꝫ. q[uod] q[uo]tidie allegat' an iudex eccl'iasticus possit imponere penam pecuniariam. Et nota ꝙ extra iudiciuꝫ sine cause cognitione iudex non debet recipere pecuniam vt sustineat criminosos recepta pecunia. Sed queritur in casibus in quib⁹ iudex potest exigere pecuniam pro delicto quid fiat illa pecunia. Et concude ꝙ si ex statuto imponitur pena pecuniaria pro delicto. ꝛ tūc iudex potest illā retinere pro se. Sꝫ vbi non est statutū. sed iudex ex offi

cio suo in casibus in quibus potest sponit. posset etiã sibi retinere. sed si vult euitare suspitioné cupiditatis debet reputare in cãm piaz ẽm doc. Et qd sit de iure ciuili. dictuz est in ti. de offi. delega. ¶ Tu habes tex. in. c. calumniã. q̃ allegatur semp q̃ vict⁹ victori ꝯdẽnat̃ in expensis siue calũniose siue temere litigauerit. de q̃ etiã i. l. eũ q̃ temere ff. de iudi. Et si tu vis scire que differentia sit inter calumniaz ꝛ temeritatez. dicas q̃ calumnia consistit in animo. ꝛ probatur non ex actis: sed solum ex coniecturis. cum sit q̃dam dolus. l. dolum. C. de dolo. temeritas vero potest esse sine dolo ꝛ probari ex actis: vt q̃z habẽs iniustaz causam non habito consilio peritorum credens proprio capiti habere bonam causam litigauit. talis dicit̃ temere litigare. Et vbicũq̃ aliquis succũbit presumitur calumniosus vel temerarius: ꝛ dz ꝯdẽnari in expensis nisi aliqua ꝓbabilis cã eũ excuset. Et ꝯcludit̃ cõiter q̃ iuramentũ calũnie non excusat ab expensis. ꝛ adde ea q̃ dicta sunt in rub. de do. ꝛ contu. ¶ Nota etiam textũ. ꝛ glo. in. c. quod in dubijs. q̃ vbi bellum est iustũ licet sacerdotibus nedum alios incitare ad pugnã sed etiã interesse in ipso conflictu. dum tamen ipsi non pugnent. qd̃ intellige nisi opprimerentur ꝛ aliter non possent euitare mortem. cle. si furiosus. de homi. ¶ Nota tñ scdz doct. q̃ si prelatus hñs tpalẽ iurisdictionẽ ex iusta cã infert bellũ nõ dz ibi esse pñs. sed solũ qñ ibi est cã defensionis. ¶ Nota vnã regulaz in. c. tue. q̃ pro magno scelere clericatus nedum deponitur sed debet detrudi in arto monasterio ad agẽdum penitentiã. Et exemplũ habe si committit latrocinium. non dico furtum simplex. ꝛ declara vt hic p Abba. Sed queritur an ista detrusio erit in perpetuum. vide glosam in capitu. dictum. lxxxi. distinc. que dicit q̃ est in arbitrio iudicis. Sed text. in cap. si eps. l. distinc. dicit q̃ in ꝑpetuũ est illd̃ verius ẽm Abb. nisi habito respectu ad qualitatem delicti iudex deputaret ad tempus secundũ materiam. l. quid. ergo. §. pena grauior. ff. d̃ his qui no. infa. Et adde tu q̃ pena apposita in dubio intelligitur esse perpetua. l. si seruus. C. de pe. quem textum alle. glo. i capitulo. si lapsis. l. distinc. ꝛ Bartho. in. l. si quis adulterium. §. j. ff. de adulter. ꝛ ibi dicit q̃ si ciuitas est condemnata ad destructiõnẽ murorũ postq̃ sunt destructi non dñt reponi. sed dñt remanere ꝑpetuo sine muris. ad hoc glo. j. in fi. adde glo. in cap. si q̃s dyaconus. l. distinctio. ¶ Nota etiam q̃ de iure canonico licite in contractu apponitur pena ꝛ exigitur. vt in capitu. constitutus. Ad glo. ꝗ. adde glo. in regu. quia frustra. de re. iur. in. vj. Et nota ex glosa q̃ vltima mora nocet. ꝛ ad ea que dicuntur hic ad de Bar. in. l. qui fidẽ. ff. de transac. ¶ Tu canonista debes scire dispositionem. l. ictus fustium. ff. de his qui no. infa. q̃ ex solo genere pene aliquis incurrit infamiaz etiam nõ ꝓcedẽte aliqua ꝯdẽnatione. qñ est tale delictum de quo q̃s cõdemnatus efficeretur infamis. vt quando aliq̃s capitur in furto. vel alio crimine manifesto. iudex mãdet eum fustigari hoc non procedit in delicto variationis. quãdo testis variat corã iudice ꝛ ponitur in carcerẽ textus est in. c. super his. ẽz Inno. ꝛ Ab. ¶ Tu habes glo. in. c. fraternitas. xij. questio. ij. q̃ in foro pniali non habet locum pena. Tu habes optimũ textũ in. c. suã. nã tunc ꝓpe quis lucratur cum iactura alteri⁹. Et nota dict. Innocen. ibi. q̃ licite pena peti potest etiaz si excedat interesse. Non obstat text. in. c. suã. qui probat contrarium. quia ibi fu

304

erat qñ totũ debitũ psolutũ. Nota glo.j.dũ tractat de obligatione indiuidua.cui adde glo.in.l.si seruus ff.si quis cauti.ꝛ alle.tex. in dic. c. suã. ꝙ pena non cõmittiꝶ in totũ qñ soluta est pars debiti.¶Cõtra occidentes p̄latũ suũ prouidet tex.in c.ad aures.ꝛ vide tex.hodie. i cle. j.de pe.vbi sunt aucte.pene.ꝛ probat tex.in dic.c.ad aures. ꝙ ecclesiasticus iudex potest punire laicũ pena tẽporali postꝙ crimẽ de quo cognoscit est ecclesiasticũ.Et facit singulariter iste tex.in ar.s̄m Abb. ꝙ priuatus certa re ꝑpter delictuꝫ potest ex noua cõcessione illã acq̄rere.quia hic papa specifice interdixit.ergo si non interdixisset posset s̄m Ab.q̄ allegat ea q̄ habentur in.c cõmissa.de elec.in.vj. sed hoc facit cõtra id quod.s̄.ꝓxime dictũ est ꝙ pena debet esse perpetua. sed pro Ab.alle.glo.nota.in cle.multorum.de pe.in ver.obtentis.¶Nota ꝙ si aliq̄s infert iniuriã iudici dꝫ puniri per superiorẽ.c.dilectus. vt qꝛ dixit tu mẽtiris vel similia ꝟba. ipse autẽ nõ punit ne sit iudex in cã propria nisi iniuria esset notoria s̄ꝫ doct.qḋ tñ limitat Ab.qñ pena est statuta. secus si venit imponenda arbitrio suo.de quo per Abb. in.c. cũ venissent.ḋ iudi.ꝛ vide hic glo. ¶Nota ꝙ si aliquis est prohibitꝰ clericari ꝑpter delictũ non est prohibitus intrare religionẽ. textꝰ est notabi.in.c.in quibusdam.in fi.Qꝛ in glo.in ver.heredes.tractaꝶ q̄ veniunt appellatione heredum.adde doc.in.l.gallus.§. etiam.ff.de li. ꝛ posth.Et dũ glo.tãgit an q̄s possit puniri ꝓ d̄licto alterius.adde glo. j.q.iiij.in sum.xxiiij.q.iij.i sum.Nota glo.fi.q̄ semꝑ allegaꝶ ꝙ vbi in iure ꝑmittiꝶ dispensatio nec reseruaꝶ pape ep̄s pōt dispẽsare. Et adde glo.in.c.postulasti.in ꝟ.dispensatũ de cle.excõi.minist.¶Tu scis ꝙ ꝟba futuri t̄ꝑis nõ sunt late snīe vt iã habuisti.hoc non ꝓcedit quãdo cũ verbo futuri tẽporis poniꝶ dictio prorsus vt singul'r probatur in dic. c.in quibusdã s̄m doc. ꝛ idẽ quando ponitur penitus in cap.sequen. Et tu adde glosam in.l. si qui ad uocatorũ.C.de postu.Et qꝛ Host. hic tractat an appellatione filiorũ veniunt nepotes.Dicas per Bartho.late in.l.liberorũ.ff.de verbo. signi.¶Si aliquis ꝑseuerat in excõicatione per annum est suspectꝰ de heresi.c.graueꝫ. vbi ꝑ doc.licet tex.dicat de biennio:ꝛ ista est probabilis non violenta suspicio. Et licet hec suspicio non sit sufficiens ad condemnationem. est tamen sufficiens ad indicendum purgationẽ in qua si deficiat poterit tanquam conuictus puniri sc̄dm docto.quod est notabile. Nota glo.in ver.nobilitati. ꝛ vide in locis allegatis in glosa.ꝛ allegatur textꝰ in dicto capitu.grauem.ꝙ domino manente excõicato.subditi non tenentur ad fidelitatem.Et nota etiã illũ textuꝫ ꝙ iudex ecclesiasticus potest punire laicuꝫ t̄paliter ꝑseuerantẽ in excõmunicatione.qḋ est notabile secundum Abb.¶Ultimo tu habuisti ꝙ fideiussor non potest conueniri nisi excusso principali.aucten.ꝑsente.C.de fideiuss.Sꝫ an ipse fideiussor possit petere ꝙ in bonis principalis computentur bona alienata in fraudem per ipsum.Et Bartho.singul.in.l.bona.ff. de iure fis. dicit ꝙ sic. si notorium est bona fuisse in fraudeꝫ alienata. al's si dubitetur oportet ꝙ ille qui hoc allegat offerat cautionẽ vt suo periculo reuocentur alienata.

De penis in.vi.

Prope dictio et. stat copulatiue.nõ expositiue.glo.est in. c. j.in ver.et.¶An ꝛ qñ p̄latꝰ possit eẽ iudex in causa sua.ẽ gl.i dic.c.in

§.punire. ¶ Pena simpl'r apposi=ta itelligit q sit ppetua. glo. est in c.quis.in §.i ppetuū. Et ibi ē tex. q qs pt puniri pena carceris ꝛ ppetuo ꝛ ad tps. ¶ Nobilitas nō impmitur a genere materno.glo. est in c.vbicūqꝫ.in §.masculinū. Et nota ibi pulchꝛuꝫ tex.q si pena imponitur alicui ꝛ posteris. ꝯpꝛehēdūtur solū posteri per lineā masculinam. ¶ Priuilegiū canonis si qs suadēte.nō est ꝯcessum caracteri clericali.qꝫ degradatus retinet caracterē ꝛ tñ illo pulegio nō gaudet.glo.fi. in.c.degradatio. ¶ Nota q iudex pferēs sniam pōt vti plurali nūcro tex est i dic.c.degradatio. ¶ In iure penali.appellatiōe bñficioꝝ nō ꝯpꝛehendit dignitas epalis. glosa est in.c.felicis.in §.pōtificalē. No. glo.in dicto.c.felicis.in §. idonee. que dicat idonea cautio. ¶ No gl'. in dic.c.i §.disponāt.d hac dictione.libere.q nōsolꝫ allegari. ¶ Nota glo.in dic. c.in §. vicinarū.q dicant loca vicina. qꝫ ꝯmittit iudicꝫ arbitrio. Et adde Bal.in.l.si vicinis.C.de nup. ¶ Nota glo.penul. in dicto.c.felicis.q videt velle q ille tex.ponat casum specialē in q punitus per iudicē eccl'iasticū punit etiā per secularē:ꝛ tñ gñalit'er solꝫ allegari:vide ibi p Io.an.in nouella.p Ab.in.c.de causis.de offi.dele.ꝛ ibi fuit dictū in.c.tue.d procura. Uolo q mādes memorie tex.in dicto.c.felicis.in §si.p hoc.q papa nūqꝫ appellat filios cardīales oēs gñaliter:ꝛ tñ iaꝫ habuisti glo.q cū papa ꝯmixti loquit de cardinalib⁹ illos vocat fratres. ¶ Ultimo vidi semel corā vno iudice duos ꝓcuratores ꝯtendere super vno instrumento.nam notarius testabatur in instrumēto quandā solēnitatē interuenisse.opponebatur q illa solēnitas nunqꝫ interuenit. qrebat qd iuris. Dixi q in iure habemus vnam pulchrā regulā q vbi notarius attestat aliquid q potuit interuenisse talis assertio notarij.probat q ad ꝯtrahentes q illud interuenerit nisi ꝯtrarium appareat.glosa est nota. in.l.j.C.de fide instru. ꝛ iure haste fisca.lib.x. Notāt docto.in.c.cum in iure.de offi.delega.in.l.sciendū. ff.de verbo.oblig.stabitur ergo instrumento.l.cum precib⁹.C. de ꝓbatio. Inno.in.c.inter dilectos.de fide instru.

De penis in clemen.

Appellatione pontificis si annectitur aliquod verbū gñale, venit etiam ille qui renunciauit loco.licet non oꝛdini. glo. in cle.j. in ver.quamuis pontificē.ꝛ ibi etiā probatur q appellatione pontificū non veniunt electi etiaꝫ confirmati nondum cōsecrati. ¶ Inabilis ad beneficia obtinenda ratiōe obtentis:non potest de nouo obtinere beneficia etiam per viā permutationis.glo.nōtabi.in ver. obtinenda. ¶ Quis potest esse inabilis ad beneficia in vno loco ꝛ non in altero, tex.ꝛ glo.in dicta cle.in ver. in ciuitatibus. ¶ Uide pulchꝛam glos. in ver.defensauerit.que tractat de socio fauoꝛē dante consiliario ꝛ defensante. ¶ Quando aliquis tenetur aliquid facere cessante impedimento qualiter intelligatur.est glosa notabilis in ver.commode. que etiam in fine vult q vbi dubitatur an inciderit aliquis in excommunicationem.non debet denunciari nisi eo vocato. Et in hac clementi.j. ponitur pena percutientis vel capientis episcopum. ¶ Quāqꝫ lex iniponat priuationē oīm beneficioꝝ obtentoꝝ penā.non per hoc videt inabilitare ad obtinēda.glo. est notabilis in clem.multoꝛū.in ver.obtentis. ¶ In penis defertur dignitati.glo.est in dicta clemen.in ver. inferioꝛes. ¶ Dispositio loquēs de dominio temporali compꝛehendit

etiam ecclesiasticos habentes temporale dominium. glo. est in dicta clementi. in ver. dominium. Si debet denunciari aliquis excommunicatus si constiterit iudici. debet prius vocari. glosa est notabilis in dicta clemen. in ver. constiterit.

¶ Procurans suam captionem necitatus teneatur comparere. procedi potest cõtra ipsum tanq̃ contra contumacem. glosa est notabi. in dicta clemen. in ver. procurauerint.

¶ Resignatio beneficiorum facta per intrusum in carcerem est ipo iure nulla. textus est singularis iunc. glosa in ver. nullius. ¶ Nota. glo. in clementi. cupiẽtes. in ver. suspẽsi. quia ponit species suspensionum quam pro notabili allegat Abbas in capitulo. inter. de purga. cano. in capi. latores. de cleri. excommuni. minist. ¶ Nota q in arbitrarijs nõ redditur ratio. glosa est in dicta clementi. in ver. in prima. ¶ Ultimo scias q consiliarij principis sunt i dignitate constituti. sunt eniz pars corporis principis. textus est notabilis in. l. quisquis. C. ad legem iuli. maiest. quem textum allegat ad hoc Alexan. in consilio. xciij. in. l. lib. Doctor etiaz est notabilis. tex. est notabilis in. l. ij. §. si. ff. de excu. tuto. Barto. in. l. iudices. C. de dignita. lib. xij. z Cy. in. l. prouidendum. C. de postulan. per illum text. dicit q doctor est magis nobilis q̃ ille qui ẽ nobilis genere. Et vide q̃ dicta sunt in Rubrica de dona.

De penitentiis et remissionibus.

In ista rubrica ponitur d penis que imponuntur in foro penitẽnali: z tractatur etiam de indulgẽtiis seu remissionibus: quia per eas quandoq relevantur tales penitẽtie. ¶ Nota q ecclesia potest cogere peccatorem ad agendum penitentiaz. vt in capitulo primo. qui textus allegatur q pro peccato publico publica penitentia imponi debet vt ceteri timeant. Et vide ibi glosam de penitentia publica z solenni. ¶ Nota quia in capitulo. ij. ponitur penitentia interfectoris sacerdotis. z hoc non obstante potest iudex secularis procedere ad penas contra interfectorem: z etiam iudex ecclesiasticus poterit procedere iudicialiter. Et nota ex illo textu q propter delictuz potest qs p̃uari militia. z doctoratu. facit qd habetur in. l. ij. §. miles. ff. de his q no. infa. in capitulo. alius. xv. questione. vj. in cap. apostolice. de re iudi. in. vj. ¶ Notent domini sacerdotes q quando esset magna contritio alicuius peccatoris cõfitẽtis possent illuz absoluere absq impositione alicuius penitentie. quia illa ɔtritio est maxia pena. c. quẽ penitet. de peni. distinc. j. z notatur in c. mensuram. de peni. distic. j. quod est notabile. Nec debet sacerdos esse austerus in imponẽda penitentia: quia debet imponere talem penitentiam qualem presumat peccatorem posse peragere. capitulo significauit. Et dixit Hosti. notabile verbum sm Abba. q si peccator non valet agere penitentiam quaz imponit sacerdos. si est contritus debet ipsum absoluere cuz leui penitentia. quia si non aget hic penitentiam aget in purgatorio. c. qui in aliud. xxv. distic. Etiã si qs agat rem licitam tamen si excedit modũ debet facere penitentiam. vt i dic. capi. significauit. ¶ In. c. quod autem. ponitur materia indulgentiarum. ¶ Et nota q indulgentie nõ prosunt non subditis nisi propriũ iudices hoc concedãt. vt in dicto capitu. z pro instructione pontiũ possunt imponi indulgẽtie. qz est actꝰ pius quãdo est talis pons p quem

debent tranſire peregrini ⁊ pauperes. Et nota ꝙ ab alieno iudice nõ poteſt quis ligari neqꝫ abſolui. vt ibi ſicut etiã dicimus in foro contẽtioſo. ⁊ ſi delinquo infra limites alterius parrochie. non ꝑ hoc teneor cõfiteri illi ſacerdoti. vt probat iſte tex. Et eſt glo. nota. in. c. placuit. j. xvj. q. j. ⁊ ſic prorogatio non habet locum in foro penitentiali. Conſulatis omnibus domini mei qñ volunt peregrinari vt recipiant licentiã a ſuo epo: vt poſſint participare de indulgentijs aliorũ epõrum. Et de effectu indulgẽtiarũ vide glo. in ver. vt proſint. Et concluditur cõmuniter ꝑ doc. ꝙ indulgentie proſunt ꝑut ſonãt verba. ⁊ quo ad deũ ⁊ quo ad penitentiã hic iniunctam. ¶ Et noteris quia inter alia requiſita vt proſit indulgentia requiritur contritio: qd ergo ꝓderit ɔcubinarijs ire ad curiã romanã tẽpore iubilei. qui nolunt dimittere concubinas. qꝛ vera pnia requirit in homine verũ propoſitũ ampli⁹ non peccandi. alˀs nõ eſt fructifera quo ad vitam eternã. c. ꝙ quidã. eo. ti. vbi habetur ꝙ non abſoluitur qui non eſt contritus. c. ſunt plures. de pe. diſtin. iij. Et ſi tu vis ſcire effectus bonorũ que quis egit exiſtẽs i pctõ mortali. vide glˀ. j. in dic. c. ꝙ quidã. Et ideo tangit hic an mercatur clericus exiſtens ĩ peccato mortali dicendo officium. Et concluditur quo ad vitam eternam nõ. ſed quo ad penam euitãdã ſic. qꝛ ſi non diceret puniretur. Et idem dicas in omnibus preceptis affirmatiuis. ¶ Fuit ſemel dubitatum per vnũ ſacerdotẽ an poſſit imponi pnia ieiunandi in pane ⁊ aqua Et rñdi ꝙ ſic. qꝛ talis pnia eſt a iure approbata. vt in. c. licꝫ. ⁊ deficiẽte pane põt vti alijs cibarijs vt ibi ⁊ non ſolũ in pnia iniuncta: ſed etiã in ieiunio ad qd qs ſe obligauit ex voto ſm doc. ⁊ põt vti ẽt carnib⁹ ſi alia cibaria deſunt. Nota tñ ꝙ qs ſi

poteſt facere iſtã cõmutationẽ propria auctoritate. ſed dꝫ adire ſuperiorem ſi haberi põt. Si aũt nõ habet põt propria auctoritate. ſꝫ ꝙ̃ citius põt dꝫ eum adire ſm doc. Si tu vis ſcire an clericus debeat agere penitentiã publicã ſeu ſolennẽ. vide gl. magrãm in. c. queſitũ. in ver. ⁊ in publicum. Volo tibi dicere vnum pulchrum dcm̃. dixi ſepe ꝙ quãtũ ad legem corneliã. de ſiccarijs. lata culpa non equiparat dolo. l. lege cornelia. ff. de ſic. hoc nõ procedit quo ad irregularitatẽ. text. eſt notabilis in dic. c. queſitũ. ſecus eſt in leuiſſima culpa vt ibi. ¶ Nota vnum tex. qui ſemper allegatur in. c. deus q̃. ꝙ hodie pnie ſunt arbitrarie qꝛ relinquũtur in arbitrio diſcreti ſacerdotis. ⁊ debet habere reſpectũ ad quãtitatem exceſſus penitentis cõtritionẽ ⁊ alias circũſtantias. Et adde glo. notabilẽ in. c. ſunt plures. de peni. diſ. iij. tex. notabilẽ j. c. quẽ penitet. de peni. diſ. j. Et nota ꝙ ſi ſacerdos male arbitratur vt qꝛ imponit penitentias minores debito: an penitẽs ſit tutus quo ad deũ. ⁊ dicas vt hic per Ab. Et conclude ꝙ ſi nulla culpa reperitur in confitente vt quia probabiliter credebat illum peritum ⁊ paratus erat recipere penitentiam etiam maiorem tunc tutus eſt. ſꝫ ſacerdos obligat ſe quo ad deuꝫ. Volo tibi dicere vnum pulchrum dictũ ꝙ etiam ab homicidio põt ſimplex ſacerdos abſoluere. tex. eſt ſingu. in dic. c. deus qui. exceptis ergo caſibus qui ponuntur per glo. in. c. ſi. de peni. ⁊ remiſ. in. vj. qui reſeruantur epis. põt ſacerdos ſimplex abſoluere niſi aliter epi fecerint pro ſua ſtatuta. Et ꝓbat etiã ille tex. ꝙ tria ſũt que debet ſcire quilibet chriſtianus ſ. pater noſter. ſimbolũ. ⁊ confeſſionem. Et nota etiã illũ tex. vt ſcias allegare pro conſuetudine que eſt ꝙ in mortis articulo exhibeatur euchariſtia. ¶ Si tu vis ſcire quõ pro

306

betur filiatio. vide gl. s. in. c. officij. de quo iam dictū est. Et nota ex dicto Host. ibi limitationem ad dicta per legistas in. l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. de illo filio regis qui fuit fatuus ad dictum matris renunciare regno: quia si filius habet conscientiam lesam tenetur restituere hereditatem ne faciat contra cōscientiā. c. literas. de resti. spoli. c. per tuas. de simo. Et quia in isto. c. officij. tractatur an et quando mater debeat reuelare quod aliquis nō sit filius mariti. et in casu quo non potest reuelare dz penitere et satisfacere de suo. de quo hic per docto. Nota tex. qui sēper allegatur quod mulier est incapax potestatis clauium et ordinū in. c. noua. et si de facto ordinaretur non reciperet caracterem sm docto. communiter. et est gl. notabilis in. c. dyaconissam. xxvij. q. j. Et nota glos. in dic. c. noua. que ponit aliquas differentias inter masculos et feminas. et adde tex. et glo. in. l. in multis. ff. de statu. ho. ¶ Si tu vis scire si in iure aliquid habeatur de pulsatione cāpanarum que fit in exequijs mortuorum. Dicas est tex. in. c. quod in te. et tempore interdicti non debet fieri talis pulsatio. et in dic. c. ponitur materia interdicti. sed vide hodie tex. in. c. si. de sentē. excōi. in. vj. et habetur in. c. non est. de sponsa. Querūt doc. quid si necessitas infirmi imminet nec sacerdos habet hostiam cōsecratam. Dicas quod infirmus credat et sufficit acsi eucharistiam comedisset. et caueat ne det panem non consecratum: licet aliqui hoc voluerit. Et quia morientibus cōceditur viaticum vt ibi. quid de muliere propinqua partui. Et cōcluditur quod nō debet dari regulariter secundū Jo. and. dicit tamen Ab. quod debet considerari qualitas mulieris et eius cōsuetudo. vt si verisimiliter dubitaretur de morte debeat dari: alias secus. Itē querit quid de extrema vnctione Concluditur quod non debet dari. et vide tex. quia loquitur de clericis quibus licita sunt aliqua tali tempore. et licet tempore interdicti non debeant laici sepeliri. tamen relaxato interdicto illi qui non fuerunt culpabiles vel appareant signa contritionis in morte si fuerunt sepulti extra cimiterium poterunt exhumari et de nouo sepeliri in cimiterio secundum doc. in. d. c. quod in te. ¶ Tu scis dispositionem. c. omnis vtriusque sex. et nota dum dicit tex. omnia. ergo nō debet diuidi confessio. et nunquid teneatur iterum confiteri quando quis confessus est aliqua aliquibus suppressis. de quo per glo. in. c. non tibi dico. de peni. dist. j. et conclusio vera est et tutior quod si fit confessio alteri sacerdoti debet iterum confiteri illa peccata que iam fuerat cōfessus aliquibus omissis. Et dum dicit sua nō debet quis confiteri peccata aliena et participes. nisi quando circunstantia aggrauaret peccatum. vt si aliquis habuerit rem cum filia. de quo de peni. dis. v. in prin. Et quia in. d. c. ponitur pena sacerdotis reuelantis confessionem: quia debet deponi et detrudi in monasterium ad agendum perpetuam penitentiam. Scias quod non solum non debet reuelare peccatorem sed nec etiam peccatū in confessione sibi detectum. licet aliqui non aduertant: vt probatur in duobus locis in dicto. c. secundum Abbatem. hoc etiam probatur in. c. sacerdos. de peni. distinc. vj. Et nota quod obseruatur in Italia quod tantum puberibus datur eucharistia. et est bona consuetudo propter reuerentiam tanti sacramenti: licet in partibus istis aliter fiat.

¶ Et adde que dixi in aureis opusculis. ¶ Nota per ea que habentur in glos. in verbo. omnia peccata. quia dubitatur an quis teneatur confiteri venialia.

¶ Et cōclusio est. quod est bonū consiliū

ꝙ quis cōfiteatur ea q̄ recordatur presertim si sunt inueterata: τ in cō suetudinem deducta. al's sufficit cō fessio generalis quā facit sacerdos Confiteor: τc. vide glo. in. c. perfe cta. de pe. dist. j. Sunt opiniones an sit satisfactum cōstitutioni si recipia tur eucharistia in die iouis sancta τ non in die resurrectionis dñi. Et cō siliū est vt euitentur opiniones ꝙ su matur in die resurrectionis: tñ non peccant assumentes in die iouis sā cta. q2 tunc fuit institutum sacramē tum: τ hñt respectū ad solennitatez paschalem. Sed non videnꝰ satisfa cere cōstitutioni illi q̄ sumunt in die palmarū: vel aliis diebus. q2 cessat ratio que est in die iouis sācta. No ta singulariter gl'. q̄ est in vers. alie no sacerdoti ibi executionem habē ti. cui adde glo. in cle. j de priuileg. quā glo. intellige quando datur sim pliciter licentia parrochiano eligē di sibi confessorem. Secus autez si ipse proprius sacerdos cōmitteret vni vt audiat confessionem sui par rochiani: tūc enī nō requiritur ꝙ il le habeat executionē fm doc. quod est notabile. Et sic sacerdos habēs amplam parrochiā pōt aduocare i auxilium sui alium sacerdotem: etiā non habentez curaz actu. Nota gl'. in ver. obtineat. Et cōclude ꝙ aut est tanta necessitas: ꝙ non subest tē pus eundi ad superiorem. tunc pro cedit pma opinio: aut nō subest tunc secūda. Et absoluetur hoc casu ab alieno sacerdote. secundum Inno. τ Ab. Et nota ꝙ si non reperit aliū sacerdotem propter imperitiaz nō debet dimittere proprium. de quo i c. si sacerdos. de pe. dist. vj. Et ille tex. probat notabiliter ꝙ ēt sine cō sensu proprii sacerdotis imperiti po test adire aliū. de q̄ ibi p Archi. Di cit tñ Ab. ꝙ ista debēt itelligi ꝙ dz obtineri licētia si pōt: vt i. d. c. oīs. al's adeat alienū. dic. c. si sacerdos. Nota ꝙ hic ab. firmat ɔclusionē: ꝙ confessio sit itroducta ex gñali tra ditione ecclesie. q2 nō reperitur ali qua auctoritate aperta ꝙ fuerit isti tuta a deo vel a christo. Et per hoc deciditur fz Ab. alia questio an pa pa ligetur ista constitutione. τ dicit ꝙ si est de iure positiuo. nō tamē cō cludit ꝙ papa tenetur cōfiteri post q̄ʒ est iducta a generali cōstitutione ecclesie. τ concernit vniuersuz statū ecclesie contra quem papa non pōt venire. c. literas. de resti. spoli. Et allegat glo. in. c. sane ij. de offi. dele. Ego semper tenui: ꝙ cōfessio sit de iure diuino. per illud qđ scribiꝰ Jo. xx. Quorū remiseritis peccata: τc. quia ille qui habet potestatē iudicā di habet etiā potestatē cognoscēdi. l. ij. ff. de iurisdic. om. iudi. Sed ista cognitio non pōt esse nisi ille qui fe cit dicat. ergo videtur ꝙ confessio sit ordinata a deo. Et quando deus dixit Adam vbi es. dicit glo. ꝙ req̄ siuit eum deus de confessione. Et in testamento nouo dictum est. vade τ ostende te sacerdoti. Et Jaco. v. di citur. Confitemini alterutrum pec cata vestra. τ hoc apostolus non di xisset nisi sciuisset voluntatem chri sti. Et propter hoc ego moueor sic: quis potest dubitare ꝙ stāte illo di cto apostoli non confiterentur inter se: quia non dedisset consilium aliis de eo quod ipsi non seruassent. Si ergo apostoli faciebant confessionē quomodo possumus dicere ꝙ sit in uenta ab ecclesia: immo ecclesia nū q̄ʒ acceptasset illam nisi sciuisset: ꝙ fuisset a deo. Et omnes doctores clamant de ista confessione. Et di cit tex. in. c. cum marte. de celebra. missa. ꝙ multa omiserunt verbo apo stoli τ euangeliste quod factis ostē derunt. Et dicit Lyra Jaco. v. per illum tex. ꝙ ex hoc patet ꝙ confes sio debet fieri non solum deo. sed ēt homini. Unde τ in lege veteri sacri ficia que offerebantur deo pro pec catis offerebantur per manus sacer

307

dotis. Et nota q videtur magis cõmuniter concludi q sufficiat semel confiteri in anno. ¶ Et ideo post peccatum perpetratum quis habeat contritionem cum proposito confitendi tempore determinato ab ecclesia: et sibi remittitur peccatum. Et vide glo. notabilem de peni. dis. i. in summa. et §. i. Et ex his decidit Ab. q indulgentie concesse vere penitentibus et confessis prosunt illis qui sunt contriti et fuerunt confessi tempore debito. et habeat propositum confitendi. sed hoc nunq mihi placuit: et nunq ego darem tale cõsilium alicui. Illa ergo verba vere penitentibus et confessis: erunt frustra posita. requirũtur ergo illa duo copulatiue. fateor tamen q ista opinio posset procedere quando nõ haberetur copia sacerdotum. Et quis dicatur proprius sacerdos scolariũ et similium. vide glo. singula. in cle. i. de priuile. in ver. parrochialis. q est ille in cuius parrochia habitant de presenti. Nota vnum pulchrum dictum: ponamus q aliquis dixit cõfessori q vult interficere seu prontium: nec põt abstinere: an sacerdos potest hec reuelare. Et conclude secundũ doct. q sic: cauto modo. Et dicit singu. Inno. q dicitur detegi in penitentia peccatũ commissum: non committendum. Et hoc intellige quando dicit se omnino commissurum. secus si peniteret de voluntate: nam tunc est peccatum commissũ respectu voluntatis. Et nota q iste tex. in fi. procedit etiam in laico cui cõfiteretur liquis tempore necessitatis: quia si reuelaret confessionem deberet puniri. Sed queritur quid si confessus dicat sacerdotem reuelasse suam confessionem. Sacerdos autem confitetur dixisse: sed negat habuisse in confessione. Dicas secũdũ Host. et Ab. q nisi sacerdos doceat aliunde habuisse p̄sumẽdũ est illud habuisse in cõfessiõe: nõ tñ punietur pena ordinaria: sed arbitraria: quia apte non conuincitur de delicto. Tu debes scire dispositionẽ. c. cum infirmitas. q medici debent p̄mo inducere cum effectu infirmum ad confessionem. Sed queritur vtrum excusentur a peccato si non faciunt dicentes q in desuetudinẽ abijt ista constitutio. et conclude q non. quia contraria consuetudo non valet: quia non est rationabilis: immo ex ea p̄ueniunt multa mala. de quib9 in tex. sm Host. et Ab. Nota glo. ibi in v. arceat. Nota tex. in. c. cum ex eo. cõtra questores elemosynarum: vt nõ admittantur nisi vt ibi dicitur. Et nota illum tex. ad ea que dicta sunt supra de indulgentijs: q prosunt et quo ad penitentiã iniunctam. et ideo si aliquis. xl. dieb9 teneatur ieiunare habita indulgentia. xl. dierum nõ tenetur ieiunare. et hoc probatur ibi penitentialis satisfactio eneruatur et ibi de iniunctis penitentijs. licet sit meli9 reseruare p penitentijs illorum peccatorũ quas hic homo non potest perficere. Et nota etiã singularit' tex. in dic. c. cũ ex eo. quantam indulgentiam possunt alq prelati citra papam concedere. Nota tamẽ q inferiores prelati non possunt cõcedere indulgentias: quia istud est dignitatis ep̄alis. tex. est singularis in. c. accedẽtibus. de exces. pla. ¶ Nota q archiepiscopus intra p̄uinciam suã potest concedere indulgentias. c. nostro. Item etiam qñ visitat prouinciam potest audire confessiones et absolutiones impendere. c. fi. de cens. in. vi. Et adde qd habetur in cle. archiepiscopo. de p̄uile. Et nota etiam tex. in dic. c. nostro. i ver. libere. per id quod notat glo. in cle. dudum. in ver. libere. de sepul. Et nota etiam ibi glo. dum loquitur de legato. ¶ Tu habes tex. in. c. fi. q episcopi et inferiores dum tamen concurrant duo. q sint prelati et exempti possunt sibi eligere cõ

fessorem.non valet tamen consuetu do vt quis possit sibi eligere confes sorem.c.ij.eo.ti.in.vj. Et nota q sa cerdos habens curam potest pscri bere in subditos alterius curaz ani marum sm doc.dum tamen talis p scriptio habeat sua requisita cuz sit cōtra ius.de quo in.c.j.de prescrip. in.vj. Si tu vis scire quando dicat sacerdos prouidus confessor: vide glo.fi.in dic.c.fi.quia debet scire q rere 7 inuestigare circūstantias pec cati. Et quia superius habita ē mē tio de indulgētijs si queratur: vnde procedit q indulgentie tantum va leant. Et dicas q hoc solum proce dit ex merito christi 7 passionis ei9. cuius minima gutta sanguinis vl su doris sufficeret ad expiationez om nium peccatorū: que vnq fuerunt perpetrata:aut committentur. Ve re enim ipse portauit dolores nfos. Esa.liij.cuius thesauri dispensatio tradita est ei qui curam habet mysti ci corporis.7 clauium totius eccle sie militantis. Mat.xvj.c.quocūq. xxiiij.q.j. Et sic non obstat si dicere tur non potest inferior absoluere a pēa īposita a supiore:cuz a deo pro pctō sit īposita pena debita ēt post cōtritionē.7 sic videt q nulla pura creatura habeat auctoritatē sup bo na superioris sicut sunt merita passi onis christi. quia respōdetur q hoc ecclesia facit auctoritate christi qui concessit hoc suo vicario. Et ideo de hac superabundantia conferunt indulgentie ab ecclesia:fuit enī vni uersaliter 7 generaliter potestas cō cessa Petro per illa verba. Quod cūq ligaueris 7c.ergo vicari9 chri sti potest relaxare culparum penas quia qui omne dicit nihil excludit. Item sicut fuit concessum maius vi cario christi ergo 7 minus. nam ma ius est posse absoluere a culpa q a pena. Sed habet auctoritatem ab soluendi a culpa.ergo 7 a pena: da pena datur pro culpa. ¶ Preterea christus dedit potestatem remitten di obligationem ad penam eternaz vt patet in absolutione peccati mor talis quam facit sacerdos. ergo mlt tomagis dedit sibi potestatem re mittendi obligationem temporalez ad penaz purgatorij. Preterea chri stus commisit potestatem obligan di ad penam:ergo multomagis ab soluendi ab illa pena. Deus enim promptior est ad remittendū q ad puniendū. Eze.xviij. Nam Jo.xx. dicitur. Quorum remiseritis pecca ta remittentur eis.7 quorū retinue ritis retenta sunt. Non enim habēt potestatē sacerdotes retinendi pec cata quo ad culpam:sed solum quo ad penam.aliter possent aliquez in uitum tenere in peccato mortali:qd est falsum. verba ergo christi intelli guntur de retentione remissione pe ne. que quidez remissio fit per indul gentias. Nota etiam q dare aliqd pro hac causa vt habeatur indulgē tia non committitur simonia. quia temporalia non considerantur vt tē poralia simpliciter.s3 vt ordīata ad spiritualia. Nota etiam q infideli tas habet impedire effectum indul gentie. Et ideo magnus augusti. in primo de doctrina christiana di cit Christus ita dedit claues eccle sie vt q nō crederēt sibi peccata di mitti non dimitterentur: qui autem crederent indulgentiam reciperent Et ideo dicitur Luce.vij. Sicut credidisti ita fiet tibi. Et in eodem loco. Fides tua te saluum fecit. Et Mat.xv. Mulier magna est fides tua:fiat tibi sicut vis. ¶ Ultimo q rit vtrū rustici possit ɔpelli ad portā dū ī.ciuitate victualia.7 an hoc ī iu re reperiatur.7 dicas q sic.tex.est singularis in.l.ij.ff.de nundinis.

¶ De peni. 7 remiss.in.vi.

Nota glo.ī.c.j.ī p. prīncie q idulgētia nō pdest n subiecto Mo.q aliq pōderāt tex.ī arg.ī.c.j.

308

q iudex pōt cōmittere alteri parti. q citet aduersariū in cā. p quo qđ voluit Bart.in.l.j.ff.de ser. fugi.q quis pōt esse nūci⁹ et executor in cā ppria.et qđ voluit Bar.in.l.iuste.ff. de acqui. poss. ¶Non valet consuetudo q quis pōt sibi eligere confessorem: et eps pōt dare licētiā cuilibet de diocesi vt sibi possit eligere confessorē.tex.est in.c.si eps.Laico possumus ↄfiteri in necessitate licȝ nō possit absoluere.glo. in dict.c.si eps.in ṽ.ligare.Inferiores ab episcopis non absoluunt ab excōicatione maiori quā sibi non reseruauit cōditor canōis.gl.est nota.i.c. si eps. in ver.reseruātur.quā sequitur Ab. in.c.nuper.đ sen.excōi.et hec gl.ponit cas⁹ reseruatos epis.Nota tex. in.c.fi.qr probat q est licitū allegare sine certa determinata lege. Et adde tex.in.c.degradatio. de pe.in vj.in.c.super eo.de here.in.vj. Indulgentia saltē tenet in tpe cōcesso et sic vtile non viciatur per inutile. glo.est nota.in di.c.fi.in ver. nō obtinent. Et an et quando vtile vicietur vel non vicietur per inutile.ponunt doct.in.l.j.§.si stipulanti.ff. de ver. obli. ¶Ultimo queritur: qđ si creditor violēter rapiat res debitoris debeat puniri si hoc faciat ex cōuentione. Et rñdetur q non.talis enim violētia puniri nō dȝ.glo.habes singu.in.l.iij.C.vi bono.rapto.

¶De peni.et remis.in cle.

In cle.j.est tex. q nō valet cōsuetudo q damnatis ad mortē non detur penitentia et eucharistia. ¶Plenissimam remissionē sol⁹ papa concedit.glo.est in cle. abusionibus.in ver.a pena. Si tu vis scire aliquos casus in quibus ordinari⁹ punit exemptos.vide glo.ī dic. cle. in ver.puniri.et in tex.ponitur de q̄storibus non admittēdis nisi eo mō que dicitur ibi. ¶Ultimo volo tibi tradere vnam singularem limitationem.tu habes in.l.iij.§. tamet si.ff.de arbi.q arbiter electus non cogitur acceptare compromissum. hoc non procedit in illo qui esset affinis vel cōsanguineus compromittentis:dictum est singulare Bal.q illū tex.in.l.j.§.j.ff. vbi pupil. edu. debe. ¶Uolo etiā tibi dicere aliud pulchrum dictum filius spurius iuit ad imperatorem:et fecit se legitimari ignorante patre:nō poterit patri succedere:qr oportet q legitimatio fiat cū consensu patris.dictū est singulare Barto.in.l.gallus.§.quid si tm̄.ff.de liberis et posthumis.

¶Nunc cum dei laude auditores charissimi secunde partis huius vtilis Compendij finem imposui.et si deus misericors mihi prebebit auxiliū post paucos dies tertiā ipsi⁹ ptē et vltimā vobis offerre polliceor. Et nō parū certe gratulor qr video labores meos multis ex vobis vtilitatē attulisse.soli deo qui est cūctorū bonorū dator sit honor et gloria p infinita secula. Amē.

Aureum omnium singularium materiarum repertorium ordine alphabetico contextum in hoc preclaro iuris canonici Compendio insertarum Anthonii decurte montisacuti legum licentiati.

Vænale reperies apud Galliotum a Prato supra Pontem dine uirginis, & in Aula Palatij Regij, in tertio Pilari. Anno a partu Virgineo. M,D.XXI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

309

Aureum omnium singularium materiarũ repertorium ordine alphabetico contextũ in hoc p̃claro iuris canonici cõpẽdio isertarũ anthonii decurte mõtisacuti legũ licẽtiati.

AB

310

De littera.B.Ba.

312

BI

313

De littera. C. ca.

314

CE

CI

315

316

317

318

319

320

30[illegible]

321

322

323

325

EX

327

328

De litera. I. IC.

IE

329

330

G

331

332

333

De litera. L.

334

De litera. L.

334

335

336

337

Mo

339

340

341

342

343

345

346

R

3 47

350

348

349

350

351

352

353

Vo

354

si caste et honeste viuat transeundo ad secunda vota anperdat legatum. fo.clxxvi.c.i.
Uxore in adulterio deprehensa an sola illa apprehensio sufficiat vt apprehensue puniatur. f lxxxiij.co.i.
Uxor que fuit machinata in mortem mariti cum aliquo vt illu mortuo marito haberet in viruz secuta morte mariti an inter illos machinantes possit esse matrimoniuz. ibi.
Uxoris cum marito an valeat pactu factu de non tenenda concubina sub pena fo.cxciiij.co.iiij.
Uxor relicta executrix testamenti mariti sui transeundo ad secudas nuptias an perdat executionez huiusmodi testamenti. fo.ccxxix.co.i.
Uxor an criminaliter de adulterio possit accusari coram iudice ecclesiastico. fo.ccxlvi.co.i.
Uxor an possit maritum suum de adulterio accusare. ibidem.
Uxor volens vel inuita si detineatur an possit adiri iudex tam secularis q ecclesiasticus. f.cccxc.c.i.
Uxoranda puella de cuius matrimonio fit questio iudicis officio an sibi debeat prouideri vt collocetur interim in aliqua honesta tuta domo. ibidem.co.iij.

Anthonij de curte legu licentiati Ad lectore Tetrastichon.

Ne te decipiant corrupta vocabula Lector.
Que rudis instruit bibliopola caue.
Hec ego compilans viciosa erratis nitori.
Restitui quo res clarior esse queat.

Errata i epistola plerosq obelisco confodias et asterisco plerosq substituas/archetipo pro archetipho lege philosophia pro philosophia /post amplexus substitue/est/pro philosoru lege philosophoru/pro feudare feudale/pro q q.quotquot/ pro dificere deficere pro concordantia concordantias/ p impugnaueritis ipinguaueritis.

A

In priore pagina prime columne sub A.seuere pro liuere lege/in eadem.co.ppetuare lege et expunge p pugnare/in.ij.co.abbas pro abbatis lege/in eade positione p possessione/pro ecclesiasticas ecclesias adire pro audire/canonico pro canico/ nuitiu p multu/in.iij.co.dicatur pro dicantur lege/in eade prestitam pro ppositam/sententia p sum/ma/qliter pro gnaliter cotumacia pro cotumancia /in.iiij.co.iudicialiter pro incrsaliter/in.v.co. requiritur pro requiratur/clientulus p clientib9/extendit p extendat sint pro sunt/in.vi.co.comittatur pro comittamur/punitur p puniatur/in vij.c. alchimia pro achimia/censetur p censeatur in.viij.c.iudiciis pro iudicijs/in.x.co. alteri pro alterius substitue/i scriptis p factis/iudicem pro iudiciu/appellatio p absolutio appellationis pro appellatio/appellationi pro appellante/absolut9 pro absolued9 appellare p appellari grauatu pro generatu/absq e no positu post quomin9/in.ix.co ferre p fore legas/in.x.co.archiui pro archiui et armaria pro armari subisse/in.xi.co.aufugientis pro aufugiens/deponit pro disponit.

B

In priore.co.B.baptismo p baptism9 abiecto illo legas/i.ij.c.baptism9 absolute accipe/dicantur pro dicatur/post baptisante subnecte ee/ reuertes p renucians/i.iii.co.an p e/sufficientia pro sufficienti/in.iiij.co.expunge coram/in.v.c.qua pro q habentem pro habens et erogare pro erogando.

C

355

In.iiij.co.C.iurisditioni pro iuris ditione lege/collationē pro collatione/in.vij.co.dignitatis p dignitates/in.ix.co.deferat pro diferat/ in.xi.co.deputari pro deputare/in xiiij.clerici pro clericis/in.xv.co. seu pro sed/in.xviij.co.recipi pro recipere/et beneficū vaccantis pro būficiū vaccans/alter pro altero/ in xix.co.cōpromissi pro cōpromisso/cōmodatarius p cōmēdatori⁹/i xxi.co.probet pro probet/in.xxij. co/soli pro solo/pro/loco q remissio p remissio/in.xxiii.c.dignitate pro dignitati/in.xxiiij.co.gradu p gradiū/que dr pro qui dicit dicit pro dicit/ in xxv.co.nulitātis pro militantis/admitti pro adnulli qd pro que in.xxvj.co.audiatur appel lans pro audiantur appellantes in viti.co.extra iudiciū et infamiam legas pro insaniam.

D

In priore.co.d.poeta pro preta/li cet sit pro que sit/fuit pro sine/in. ij.co.debitum pro delictum/decez dies pro decem duas/in.iij.c.pluribus pro patribus/procedit loco prouenit/in.iiij.co.an ab ordinario lege/in.v.co.dirimant pro dormiant/denuntiare volens pro denunciare volitus/in.vj.co.re mea pro re nea/in.vij.co.diem pro dum slege/in viij.co.districtus pro districtis/ in eadem consuetudine pro consurtiue/ quid pro quod/in eadem.co.a patria pro a propria/in in.ix.co.transferre pro transferri/ in.x.co.parata pro parlata/veneant pro veniant/donatio pro dona to/donationem pro donatione fuerunt pro fuit

E

In.iij.co.E.recipere intrātes pro reficere intrante lege/in.iiij.colo. esse laici loco vt laicus/i. v.co.sint pro sit/in.x.co.eligant pro elegant in.xj.co.eucharistie pro eucharistie in.xij.co.excōdicato p excōdicatio/in eadē excōdicato pro excōmunicat⁹/ in eadez ligatur pro legitur:in.xv. co.cimiterio pro cimiterium:in.xvj. co.numerate pro munerate:in ead fraude pro fraudi:in eadez luget p liget:in eadem appellationis pro appellationes:in.xvij.co.constitutionem pro constitutionum.in eadē faciem pro famam/ in.xviij.co. veniat pro venerit/in eadez q̄z pro q/ in.xix.co.interuenire pro inuenire/ in eadem fideiussore pro fideiussori/in eadem debitore pro debitori/ in.xx.co.filio mortuo p filius mortuus/in.xxj.co.filios habens pro filius habens:in.xxij. qui debeant pro quis debeat.

G

In.ij.colona.G.scientie pro sententie:deficiendum pro disciendū lege.

H

In priore.co.H.pro pecunia vt pe cuniam ue lege.in.ii.co.suos pro sues/ .in.iij.co. imputandum pro imputandam in eadem.co.inquirē dum pro inquirandū in eadem esto pro esse.in.iiij.co.rectores pro rectoris:in eadem rectores pro rectoris/in v.co.indicta pro indita: in eadem. indictum pro, inditum. in eadem male pro mali.

I

In.v.c.I.infamatus absens pro infamato absenti.in eadem indicta pro indita:in eadem promoueri lo co premoueri : in eadem eligi pro eligere.in eadez confidendum pro concidendum : in.vj.co.si pro se:in eadem se pro si: in eadem speciali pro speciale:in.viij : colūna.penex quem pro penarum quomodo in eadem comparendo par e: pro compareudo.per a.in eadem quomodo lege pro modo : in eadem

Irregularis ꝓ regularis/ in.x.co. habitu pro habita/ in.xi.co. contumacem pro contuāce/in.xiiij.co. coram pro cora/in eadem se pro si/ in eadem se pro si/in.xv.co.inhibere pro inhiberi/in eadem pensionē pro pensionum: ⁊ alia pro alium/in eadem inchoari pro inchonari/in. xvi.co.debent pro debēs/in eadē periurij pro periurij/in.xvij.co. per iurium pro periurum/ in.xviij.co. confiscatione pro confiscationez in. xix.co.pignoraticio pro pignoramticio.

L

In.iij.co.l.simiam pro simeam/in vij.co.diuerse pro diuise/in eadez. co.a delegato pro ad delegatum/ in.viij.co.aliarum pro alis.

M

In priore.co.m.mandanti pro mādati/in.v.co.qua actione pro quia actione/et ibidem pro:loco/per. in eadem omni pro omnium:et per missus pro promissus in eadem vicinie pro vicine/ in eadem vtentibus pro vtentis/in.vij.velpro vt.in eadem hoc pro hec/in viij.co. fructibus pro furtibus in.ix.co.electꝰ pro electēs/ in.x.co.vero pro deo.i xi.co.sepeliendus pro speliendus

N

In priore.co.N.decapitetur ꝓ decapitatur in.ij.co. dissentione pro dissentio et an prepone ad.

O

In priore.co.o.se ꝓ si/in.ij. co.ad qualitatem pro equalitate.

P

In.ij.co.p.pactū pro partem lege per.e.et per.i.pro per ⁊ per/in.iij. co.dare pro dari/in eadez caracter pro carecter/i iiij.co.approbare ꝓ approbari/in.vi.co.deglubere pro deglabare/in. vij.co. possessione ꝓ possione/in eadem patrono pro patroni/in.viij. co.ab homicidio pro an homicidijs/i.xiij.co.pluribꝰ electis loco plures electꝫ.in eadē se ꝓ si.in.xv.co. plari occunatus solutionem non monentes an peccēt lege pro decimarum solutionē/in.xxiiij. co.prohibitio loco prohibito/in eadem pro libito loco pro libata/in. xxv.co.differant pro differnat/i eadem vocari pro vacari/in eadem ꝓ saltum loco pro saltum.

R

In priore co.R.committi pro conuicti/in eadem ecclesiastica pro ecclesiastice/ in eadem reducendi ꝓ reducendo/in.ij.co. reconuentio ꝓ recōmendatio/ in.v.co. reliquie ꝓ reliqui/in eadem fortuito ꝓ scorto/ in.vi.co.commodatarij pro accommodatarij:⁊ ibidē pereat ꝓ percat/i. ix.co.restitutiōe pro restitutioni/in xi.co.ciuitatem pro ciuitate.

S

In.ij.co. S.coerceri ꝓ coercei.in iiij.colo.reportent pro raportant/ in eadem. co.de pro se/in.v.colo. conduxerunt pro conducerunt/in. ix.co.permittatur ꝓ permittamꝰ/ in eadem sponsam cognitā pro spōsa cognita/in.xi.co. abscindatur ꝓ abscondatur/in eadem.co. prestetē pro prestitur.

T

In priore.co.t.alio pro alibi/in.ij. co.an pro aut/in eadem se pro si.in eadem aliquis pro alicui et ibidez eos pro eis.in.iij.co.testibus retentis inuitis pro testes retenti inuiti. in.iij.co.comparere pro comparare.in eadem complectenda pro implectenda.

V

In.ij.co.V.reuertatur pro reuertamus/in eadez hoc pro hec.in.iij. co.retrouendendo pro retribuēdo. in.iiij.co.comparendi pro comparandi.in.v.co.ordinatum pro ordinum/in.vij.co.si pro se.

¶ Incipit Tertia pars hui⁹ vtilissimi. Compendii.

Qui clerici vel vouentes.

Sta rubrica nõ loq̃tur dispositiue sȝ interrogatiue. Ideo pro responsione dicas ꝙ clerici in minoribus possunt contrahere m̃rimoniũ in sacris ordinibus constituti non. Et si contrahũt est nullũ.c.j.de voto in.vj. Uotuȝ autem continẽtie si sit simplex impedit.sed non dirimit matrimoniũ contractuȝ nisi esset solẽnisatũ per ꝓfessionem tacitã vel expressaȝ factam alicui de religionibus approbatis .vel per susceptionẽ sacri ordinis.dicto.c.j. Et sic quo ad effectum tituli habes summariũ toti⁹ nigri. ¶ Notent dñi confessores ꝙ delictum augmentaꝛ ꝑ solẽnitatem diei.textus est in.c j. Et adde glo.in.c.hõ christian⁹ .xl.distinc.in c.cũ quidã. de iureiuran. ⁊ adde q̃ dicta sunt in rub.de homici. ¶ Et si velles scire que pena sit clericis contrahentibus matrimoniuȝ quãdo sunt in sacris. dicas ꝙ efficiuntur irregulares.capit.j.⁊.ij. potest tñ cũ illis dispensari. Et est casus iste valde singularis in quo dispensatur solũ ex sola contritione ⁊ humilitate peccatoris. vt in dic.c.j. Et sic habes casum notabilẽ ĩ quo tenet dispẽsatio.licet nõ subsit causa necessitatis vel vtilitatis ecclesie. vel euidens prerogatiua meritorũ.nã propter hec tria vel alterꝫ eorum indulgetur dispẽsatio.vt est glo.notabi.in.§.nisi rigor.j q̃st.vij. Et quia tractatur in cap.j. ꝑ doct. de irregularitate q̃ ꝯtrahiꝛ per detruncationem membri. Nota ꝙ incidens alicui digitum non est effectus irregularis.quia non est membrum.⁊ Ab. allegat Bartho.in.l.ij.ff.de publi.iudi. Et allegat bonum textum in cap.singula.lxxxix. distinctione. Et tu adde docto.in l.non sunt liberi.ff.de sta.ho. Bal. in capitu.j.de noua forma fideli.in auctenti.sed nouo iure.C.de ser.fugi.in.l.reos.C.de accusa.in.l. data opera.C.qui accu.non possunt. Et nota vnum pulchrum dictuȝ ꝙ vbi quis est damnatus ad mutilationem membri.intelligitur de manu.textus est notabilis iuncta glo. in ver manus.in auctenti. de manda.princ. in.§.coges. in aucten. vt nulli iudi.§.penulti. Et nota scd̃m doct.communiter.ꝙ etiam degradatus actualiter si contraheret matrimonium non teneret. quia semꝑ remanet caracter ratione cuius si de facto celebraret conficeret verũ corp⁹ xp̃i. ¶ Et si tu velles scire postq̃ clericus contrahit matrimonium perdit executionem omnium ordinum quis poterit secum dispensare. Et dicas ꝙ si incurrit bigamiam non dispensat episcopus: sed contraxit cum vnica virgine ⁊ est contritus ⁊ penitens dispensat ep̃s.vt in.c.j.aľs non potest dispẽsare.vt in.c.ij.de quo ibi per glo. ⁊ doc. ¶ Uolo tibi allegare vnã glosaȝ sing.in.c.veniens.in ver. de seueritate.que vult ꝙ sponsalia de futuro non tollantur per simplex votum castitatis sequens. ¶ Et quia in dicto.c.veniẽs.est casus mirabilis in quo eccľia dispensat ꝯtra votum castitatis. conclude sic ꝙ papa potest ex maxima tamen causa. Si autẽ queritur de ep̃o concludit Ab.ꝙ in terminis.c.veniens.poterit ep̃s.sed extra casum istũ seu consimiles termi͂os nõ poterit episcopus dispensare.licet Specula.velit singuľr ꝙ ep̃s possit dispẽsare in voto ꝯtinẽtie.vt refert Ab. Et adde que hñtur in.c.non est de voto ꝑ glo.⁊ ꝑ doc.in.c.cũ ad monasteri=

257

um de statu.mo.ꝛ si tu vis scire ali-qua de voto solenni ꝛ simplici. vi-de glosam.ij.in ca. rursus. ꝛ ibi est casus notabilis.ꝙ sponsalia etiam iurata non valent post votum. ex q̄ infertur ꝙ contractus etiam iurat⁹ post votum non tenet.quod est no-tabile scḋm Abb.ꝛ iuramentum di-citur temerariū.Mouetur hic vna questio in qua est altercatio inter Anto.de bu.ꝛ Abb.ꝙ si aliquis ꝓ-misit castitatem. respectu certe re-ligionis:sed non vouit omnia sub-stantialia regule nūquid matrimo-nium postea contractuꝫ teneat.Et Anto.de bu.concludit ꝙ votum di-citur solennisatum. ꝛ ꝙ matrimoni um postea contractū nō tenet Ab. insurgit contra eum ꝛ ambo mouē tur per text.in dicto cap.j.de voto in.vj. Abb.dicit ꝙ si recte conside-retur.textus ille vult. ꝙ si aliquis profiteatur vnam de religionibus approbatis.ita ꝙ sit vere religio-sus.licet dicat Anto.de bu.ꝙ talis non sit vere religiosus. Credo ꝙ Abb.dicat verum qꝛ tex.dicat per professionem tacitam vł expressaꝫ cum simpliciter dicatur de profes-sione.intelligitur de professione cō tinente tria substantialia. prout cō muniter fit in religionibus appro-batis. ¶ Nota glosam. ꝫ.in.c.insi-nuante. ꝙ femina potest profiteri religionē masculoꝝ in manib⁹ eoꝝ ꝛ erit ꝟa religiosa licꝫ nō intrat mo nasterium monialium:sed moretur in domo olim sua. Et intellige etiā ꝟm Ab. si non suscepisset habitum professorum.dummodo fecerit pro fessionem expressam. Nota glo.ibi in verb.in domo.ad ea q̄ dicta sunt in cap.fi.de condi.apposit. ꝛ adde Abb.hic. Et in hoc.c. nota vnum dictum singulare Inno. ꝟm Abb. ꝙ abbas nō potest perpetuare mo nachum in prioratu manuali. vel in alio loco q̄ min⁹ possit ipsum reuo-care ad libitum. Queritur. aliqua mulier contrahit matrimonium ex imperio vel precibus principis an teneat:tu habes glos.singul.in di-cto capitu.insinuante.in ver. metu regio. que vult ꝙ preces principis non inducant iustum metum. Sed illam limita nō procedere quando princeps solebat male tractare su-is precibus non acquiescentes ꝟm Ioā.an.quod est singulare.de quo etiam per Bartho.in tractatu. de tiranno.facit quod ipse voluit in.l. ad inuidiam.C.quod me.causa.

¶ Ultimo tu scis ꝙ inuecta ꝛ illa-ta in domum conductam sunt taci-te obligata locatori. vt in.l. certi. C.loca.hoc nō procedit in istrumē-to crediti. Textum habes notabi. in.l. gayus. ff. de lega.ij. ꝛ ibi per Barto.ꝛ Cinum. ꝛ Sali. in dicta l.certi.in.iij.ꝛ.v.q.

Qui filii sint legitimi.

Quia solet dubitari qn̄ ꝙ an ꝛ quando filij sint legittimi, ideo posita est hec Rubrica.

¶ Scias ꝙ propter bonā fideꝫ pa-rentum contrahentium in facie ec-clesie filij iudicantur legitimi.licet postea constet matrimonium nō pos se inter illos consistere propter ali-quod impedimentum. Textus est in.c.cum inter. Et idem dicas si al ter solus erat in bona fide.c. ex te-nore.hoc eodeꝫ titu. Et satis est ꝙ ante sententiam diuortij sint conce pti.quia pendente lite super impe-dimento non debet impediri exer-citium matrimoniale.cap.ij. vt lite pen.ꝟm Abb. ¶ Nota glos.singu-larem in cap. transmisse. in ver. q̄-stio mota.quam dicit Abb.nescire alibi ꝙ parente intrante monasteri um potest filius illico petere legiti-mam:de quo in cap. cum scimus. ꝟ regula.per Bartho.in.l.si quis a li beris.§.item rescriptum.ff.de libe. agnos.qui videtur tenere contrari-um ꝟm Abb. Sed si recte conside-

retur Bartho.non videtur negare q filius non possit petere legitimã Nota etiam ex eadem glosa q pater potest in vita cedere hereditatẽ filijs retentis sibi aliquibus bonis Et in hoc capitulo.transmisse.tractatur materia filiationis qualiter pbetur.de quo hic per Abb. Et nota inter alia q statur verbo parentum negantium aliquem esse filium suum nisi indicijs aut testibus probetur filiatio.de quo hic per doct. Nota etiã vnã glo. singularem quã allegat Abb.in capitu. Michael. de filijs presbyt. q ille qui nascitur ex concubina in domo retenta.presumitur filius concubinarij. Et dicit Abb. illam esse memorie commendandam pro filijs presbyterorum. ex quo infert Abb.q presbyteri teneant concubinas in domo. quod non credo. ¶ Et nota glosam in dicto capitu.in fi.q concurrentibus contrarijs presumptionibus statur fortiori. Si autem nulla est fortior/tunc mutuo se tollunt.capitulo.literas. de presumptio.

¶ Nota vnum pulchrum dictum. filius ẽ legitimus. ex quo pater fuit illegitimus.nõ debet admitti ad hereditatem ascendentium.vt Gui. et aliorum. vt notabiliter habetur in capitulo.causam que.quia omnes descendentes ex filio naturali tantum prouenniunt ex radice infecta. de quo in.l.fina. C. natura. libe. in capitu.lator.hoc eodem titu. ¶ Et nota text. in hoc capitu.lator. quia quotidie allegatur q si questio spiritualis incidit coram iudice seculari debet remitti ad iudicium ecclesiasticum. et supersedendum est in questione principali per iudicem secularem donec questio incidens terminetur per iudicem ecclesiasticum.cui adde text.in capit. tuam. de ordine cogni. ¶ Nota tamẽ singulariter ex eodem textu. q iudex ecclesiasticus quando vehementer suspicatur q fiat talis oppositio calumniose potest prefigere terminum peremptorium infra quem debeat probasse illam exceptionem. quod est notabile. Et postq iudex secularis incepit cognoscere de principali non potest esse iudex ecclesiasticus intromittere.sed debet remittere ad eum. vt ibi notat glo.penulti. Et nota scdm docto. q licet glo. dicat q clandestine contrahentes non presumuntur coniuges. hoc procedit respectu viuẽtium.sed respectu filiorum presumũtur coniuges. Ex quo infertur scdm Abb.q natus ex masculo et femina simul habitantibus presumitur legitimus quasi fauore legitimationis presumatur inter illos matrimonium. Sed respectu ipsorum viuentium Canon presumit potius stuprum per text. allegatum in glo. et hoc vt inducantur ad palam contrahendum. Et hoc dictum scdm Abb.satis procederet.si vocabant se coniuges. vt voluit Innocẽ.in capitu.ex parte. de restitu. spoli. quod est notabile scdm Abb. quia est facilis modus ad probãdũ quem esse legitimũ. Dicit tamen Hostien.et sequitur Ab. q respectu ipsorum viuentium si simul diu cohabitauerunt tanq coniuges presumendum est coniugium nam propter diuturnitatem temporis difficile est probare contractum matrimonij.quod est notabile scdm Abb.et vide que dicta sunt in titu. de presump. ¶ Nota q naturales legitimantur p subsequẽs mrimonũ.spurij nõ.tex.ẽ q semp allegat i c.tanta. Nec reqruntur in hac legitimatione instrumẽta dotalia vt reqrit ius ciuile.qr tex.fundat se super potentia et vtute mrimonij. ad cuius esse non requiritur dotale. Nota etiam q matrimonium intermedium non viciat legitimationẽ. vt ibi et per Jo.an.in regla.sine culpa.in iner. Et si statutũ facit mentionem

358

de legitimis. includit etiã istos dato ꝙ textus dicat habeantur legitimi. Et Abb. allegat Barto. in. l. si maritus. §. legis. ff. de adulte. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Et paria sunt dicere habeantur ꝓ ciuibus. ꝛ sint ciues quando talia verba proferuntur ab habente potestatem. Et tu vltra adducta per Abb. Adde Bal. in. l. siue possidetis. C. de proba. in. l. ciues. C. de ap pel. in. l. si non speciali. C. de testa. in. l. in vrbe. ff. de statu ho. Et nota singulariter glosam. j. ꝙ legitimat⁹ per subsequẽs matrimonium est legitimatus quo ad omnia: ꝛ est communis conclusio ꝙ succedat in feudo. Nota singulariter glosam. ij. ꝙ filius susceptus in adulterio nõ legitimatur etiã per sequens matrimoniũ licet alter ignorauerit ꝙ cõmitteret adulteriũ. hoc ꝓcedit ẽm doct. qñ non interuenit matrĩoniũ: Secus si ꝯtraxissent qꝛ procederet tex. in. c. ex tenore. infra eo. Nota singul'r glo. fina. que quotidie allegatur. ꝛ extẽde materiã vt hic per Abb. Et nota dictum Bartho. in l. fina. ff. de his qui. vt indig. ꝙ parentes non succedunt filijs eo casu quo filij non succedunt parentibus ꝛ fuit dictum Azonis. Nota etiam ꝙ nati ex soluto ꝛ soluta legittimãtur / licet non esset concubina. de q̃ per glosam in capitulo. innotuit. de elec. in capitu. qualis. xxx. q. v. licet Bart. aliter loquatur in. l. in concubinatu. ff. de concubi. ẽm Abb. sed non est ibi. sed in. l. fi. eodem titu. Et conclude in ista materia ꝙ vbi coitus nõ poterat esse vxorius obstante aliquo impedimento non reuocabili sine dispensatione ecclesie non legitimãtur filij per subsequẽs matrimonium. ¶ Nota vnam regulam que est in cap. causam q̃. ꝙ papa in temporalibus nõ debet exercere iurisdictionẽ inter laicos. potest tamen iudex ecclesiasticus accessorie pronũciare super tẽporalibus. c. de prudẽtia. de dote post diuor. resti. Nota glo. ij. ad quam q̃tidie fit remissio: ꝛ hic per doc. an papa possit vti iurisdictione temporali. de quo per Bar. in. l. j. ff. de req. re. quem allegat Abb. Sed Bart. ibi solum cõcludit ꝙ imperiũ depẽdeat ab eccl'ia. Et bona glo. in. c. si aduersus. de here. Nota etiam glosam penultimam in fi. Et nota notabile dictum Innocen. scdm Abba. ꝙ sententia legitimationis non nocet nec prodest alijs per regulaꝫ res inter alios acta. ꝛc. Ego autẽ dubito de hoc dicto per ea que notant Cy. ꝛ Bal. in. l. ingenuum. ff. de sta. homi. ꝙ si pronunciatur quẽ esse ciuem vel clericum. facit ius q̃ ad omnes: quia sententia lata sup statu persone facit ius quo ad omnes. ꝛ idem in bannito ꝛ in infame. ꝛ si sunt plures fratres nati ex eodem patre ꝛ sit pronunciatũ vnum esse ciuem talis ciuitatis. intelligit esse pronunciatum om̃es esse ciues illius ciuitatis. dictum est notabile Ange. in. §. ad hec autẽ. in auctẽ. vt liceat matri ꝛ auie. de hoc tamẽ vide per Abb. in cap. quamuis. de re iudi. ¶ Nota singulariter textũ in capitu. perlatum. scdm vnum intellectum glo. ꝛ doct. ꝙ licet sentẽtia separationis sit nulla. ex quo tamen lata est ab ecclesia. filij geniti ex alio matrimonio sunt legitimi. Et nota textum cum glosa fina. qꝛ ibi habetur ꝙ filij nati ex clandestino matrimonio per ecclesiam approbato sunt legitimi. de quo hic ꝑ doct. ¶ Si matrimonium contrahatur contra publice honestatis iustitiam filij sunt illegitimi. c. referẽte. nisi parentes ignorantes cõtraxerit vt ibi. sed hoc ꝓcedit in ignorantia facti probabilis. sed quid de ignorantia iuris. Abb allegat tex. in. l. qua in prouincia. §. diuus. ff. de ri. nup. vbi probatur ꝙ error iuris

cum longiquitate temporis excu- sat et remittit se Abb. ad dicenda. in .c.p venerabilē. Volo tibi dicere vnū pulchrum dictū q post quinquennium a morte parentum non potest matrimonium accusari. et dicit Abb. commenda memorie glo- sam corroboratam auctoritate Ho- stien. in cap. peruenit. Nota etiam ibi glosam vt scias allegare quando datur aliqua solutio q̄ sapit diui nationem. Nota etiam ibi glosam notabilem q fama vicinie probat matrimonium quo ad effectum le- gitimationis. et postq̄ quis proba- uit se legitimum. an debeat admitti aduersarius volens probare cō trarium. dicas vt hic per Abb. Et dicit q si vult probare impedimen tum non admitteretur. quia probatio sua nō releuaret. quia propter igno rantiam parentum proles est legi- tima et presumitur ignorātia nisi sit factum manifestum. Regula presu mitur de regu. iur. in. vj. ¶ Nota q dicto parentum super filiatione nō statur etiam cum iuramento si tra- ctatus p̄cedens et fama vicinie ha bebat contrarium. textus est nota- bilis in cap. per tuas. et dicit Abb. esse memorie commendandū. Nota glo. in ver. filiu3 appellauit. que ponit quatuor modos legitimandi filios. et in fine glo. an et quando no minatio parentum prosit vel noce- at filijs. vide per Bart. in. l. j. §. itē per contrarium. ff. de libe. agnos. et per Abb. in cap. transmisse. s. eodē Et nota q iste textus facit p dict. singu. Innocen. in cap. in presentia de renuncia. q si due cause expri- muntur in sententia. vna cōtra ius litigatoris. alia contra ius commu ne. sustinetur sentētia propter cau- sa3 que non est contra ius cōmune Et ad hoc dictu3 Inno. adde etiā Abb. in. c. cū dilectus. de ordi. co- gni. in capitulo. ex parte. de cōuer. coniuga. in capitu. ex parte. de con

cess. preben. ¶ Nota q ille qui di- spensat sine causa rationabili vel ille gitima peccat. vt probatur notabi liter in cap. per venerabilem. vbi p Joan: an. et alios. Dicit tamen An to. de bu. hoc non procedere in pa- pa. in his que sunt de iure positiuo. hoc limitat Abb. quo ad ecclesia3 militantem. sed quo ad deum pec- cat si dispensat sine causa. maxime si ex affectione carnali. quia debet esse prudens et diligens paterfami lias cum gerat vices dei. adde que dicta sunt in rubrica de preben. ¶ Nota textum singularem scd̄m Abb. q in materia dispensationis licitum est arguere a maiori. Sed ad istum textum potest responderi q hic papa loquitur allegando. q2 videtur communiter teneri contra rium. de quo in cap. at si clerici. §. d adulterijs. de iudi. ¶ Si tu vis sci- re iura facientia mentionem de do natione Cōstantini. vide tex. in di- cto. c. per venerabilem in cle. Ro- mani. de iureiuran. in. c. fundamen ta. de elec. in. vj. in. l. diui. C. d natu ra. libe. licet sub hoc textu non pos sit fieri fundamentum. quia aliqui libri et maior pars habet minuit et non diminuit. Et de ista donatio- ne disputatur in p̄hemio. ff torum. per doctores. Sepe allegaui vo- bis Bartho. in. l. infamem. ff. de publi. iudi. et in. l. hostes. ff. de cap. et in multis alijs locis. Sed est te- xtus apertus in dicto capitulo. per venerabilem. q princeps non reco gnoscens superiorem in temporali bus potest exercere iura reseruata imperatori in signum specialis pri- uilegij. pbat etiā singulariter text. ille q princeps potest dispēsare cu3 proprijs filijs non tanquam pater cum filijs sed tanquā princeps cu3 subiectis. Nota etiam singulariter illum textum. q vbi in iure canoni- co fit mentio de morte. intelligitur de excommunicatione. Et tangit

359

late per docto. in dicto cap. an papa possit legitimare in terris imperij quo ad temporalia. Et videtur concludi regulariter q non. nisi in quibusdaz casibus. z idem in imperatore in terris ecclesie. Et vide p Bartho. in auctenti. ex complexu. C. de incest. nup. ¶ Uolo tibi dicere pulchra in materia legitimationis vt teneat legitimatio debeat plene narrari principi qualitas illegitimationis. vt quia est incestuosus. vel adulterinus. vel incestuosus z adulterinus simul. Item si erat spurius duplicatus hoc debet exprimi. vt quia erat natus ex vxorato z vxorata. sm Joan. an. z Abb. Itē si habens fratres legitimos z naturales non facit mentionem de illis non valet legitimatio. quod est singulare scdm Joan. an. z Abb. Requiritur q legitimandus cōsentiat z pater eius. An autem debeāt vocari agnati quibus fit preiudiciuz. Et communiter concluditur q nō. de quo per Bartho. in. l. gallus. §. z quid si tantum. ff. de lib. z posthu. Et adde Bal. in. l. nam ita diuus. ff. de adop. in. l. rescripta. C. de preci. impera. offe. in. l. deo nobis. C. d epis. z cle. de quo plene per moder. in dicto. §. z quid si tantum. Et per Alexā. in consilio. ij. in. j. lib. Et si pater non habens filios legitimos z naturales facit legitimari naturalem: z postea susciplet legitimos z naturales non propter hoc euanescit legitimatio. Bartho. in. l. ex facto. ff. de vulga. z pupil. z p Ab. hic. Et facit text. in. l. si te parens. C. de suis z legit. Nota glosam in v. non naturalibus q vult q largo modo incestuosi z adulterini possunt dici naturales. Nota tamen q proprie nati ex concubina retenta in domo dicuntur naturales. licet nati ex soluto z soluta dicantur ex communi vsu loquendi naturales z hoc est notandum propter statuta mentionem facientia de naturalibus. Et vide hic per Abb. Nota glo. in ver. adulterinis. q filij presbyterorum dicuntur adulterini. Et adde glo. in. l. ij. C. de epis. z cleri. Abb. hic. allegat Bal. in. l. cum legitime. ff. de statu ho. q filij nobilium spurij nō dicuntur de stirpe parentum. nec etiam possunt portare arma parentum. de quo per Bart. in. l. fi. C. de verbo. signifi. in. l. pronunciatio. ff. eodem titu. Et quia alibi dixi de hac materia. hic nō repeto. Nota glosam in ver. superiorem recognoscit. z Abb. super ista glosa tenet q aliquis princeps nō potest prescribere q non sit sub imperio: quia prescriptio non procedit sine possessione. Et quis nō potest possidere seipsum de quo remittit ad ea que dicit in capi. cum non liceat. de prescrip. bene possunt p̄scribere iura imperij in regnis suis c. super quibusdam. de verbo. signi fica. z tamē excipiuntur a peccato si non obediunt imperatori. si imperator non exigit ab eis obedientiā scdm doct. z vide glo. in cap. adrianus. lxiij. dist. z sic videtur q communiter doctores tenēat hoc q nō procedat prescriptio actiue contra imperium. licet passiue sic nomine Roma. eccle. ¶ Nota text. qui q̄tidie allegat in cap. ex tenore. q ad legitimationem plis sufficit ignorantia alterius cōiugis. dum tamē contrahatur in facie ecclesie. Et quando dicatur cōtrahi in facie ecclesie dicas quando coadunatis amicis nullo excluso contrahitur. licet aliqui velint q seruetur solennitas. d qua in. c. fina. de clā. despon. dicas vt ibi per Abba. ¶ Ultimo volo tibi dicere vnam pulchram decisionem. Oldradus defendit semel quendam scholarem qui accusatur q de nocte fecisset quodam maleficium. fecit probari q illa nocte non fuit clarum lumen, et

per consequens ꝙ testes non bene poterant videre. ita notabiliter dicit Bal. in. l. si cuꝫ exceptione. §. in hac. ff. quod me. cau. per glo. sing. ibi que voluit ꝙ maleficium in obscuritate noctis commissum est difficilis probationis. Et hāc glo. dicit ordinariā Bal. in. l. ꝺ quibus in penul. colum. ff. de legi. Et ideo dicit text. in. l. j. §. tria lumiaria. ff. de ven. inspi. ꝙ tenebre sunt aptiores ad nocendum.

Qui matrimonium accusare possunt. ꝛ contra ipsum testificari.

Ista rubrica habet duas partes. tractat enim qui sint accusatores idonei: ꝛ qui idonei testes contra matrimonium. Sed querit̄ nunquid in causa matrimoniali possit esse idem accusatoꝛ ꝛ testis. Inno. sentit ꝙ sic. Joan. an. in addi. hoc eodem titu. dicit se nō posse cōcipere ꝙ accusatoꝛ qui tenetur saltem ad expensas si succūbit sit idoneus testis. Sed Abb. notabiliter saluat dictū Inno. quādo q̄s duct⁹ conscientia denunciat impedimentū iudici. vt iudex ex officio suo inq̄rat. tunc enim iste poterit esse testis de veritate. qꝺ est notabile. ¶ Nota tex. in cap. j. quia ponit casuꝫ notabilem ꝙ ex quo maritus est absens culpa sua ꝛ diligenter perquisitus non reperitur. potest cōtra eū procedi ad diffinitiuam sententiaꝫ nam fuit in culpa non dimittendo procuratorem. Item delictum suū dedit causam absentie. ꝛ vide quod hodie habetur in clementi. dispendiosam. de iudi. Et generaliter collige notabile sic ex textu ꝙ contra absentem necessario proceditur ad sententiam quādo absentia sua culpa seu delicto proprio est cōtracta. nam debebat procuratorē dimittere: ꝛ procedi etiaꝫ potest ad ea que sunt grauis preiudicij. quod est notabile contra istos qui timore accusationis fugiunt secundum Abbatem. sed forte iste textus ponit casum speciale ꝫ in causa matrimoniali. ¶ Tu debes scire ꝙ Barthol⁹ in. l. theopompus. ff. ꝺ do. prelega. vult ꝙ testimonium valeat si testis dictum suum in scriptis porrigit iudici. licet fateatur iudicem posse respuere talem depositionem ꝛ velle ꝙ viua voce deponat. Tu habes textum iuncta glosa. j. in contrarium. in capitulo. a nobis. eodem tit. Et Abbas etiam allegat contra Bartholū. text. in capitulo. testes. iij. questione. ix. facit etiam in simili quod habetur de confitente in capitu. quem penitet. de peni. distinc. j. Sed adde tu quod Bartholus tenet contrarium eius quod tenuit in dicta. l. theopompus. i. l. qui bona. §. si alieno. ff. de dam. infec. in vltima colum. Anto. de bu. in capitu. licet. de testi. Sed in apostilla posita in dicta. l. theopompus. dicitur ꝙ Rota tenet opinioneꝫ Bartho. ibi tamen contraria opinio mihi magꝫ placet. ¶ Nota i hac materia vnā pulchram regulam. ꝙ in causa matrimoniali siue agatur de matrimonio coniungendo siue separando. parentes ꝛ consanguinei vtriusq̄ sexus coniuguꝫ sunt admittendi vt idonei testes. quia presumuntur habere plenam notitiam tam consanguinitatis q̄ꝫ contractus matrimonij poti⁹ q̄ꝫ extranei. Ex quo infertur ꝙ allegans ignorantiam sue cōsanguinitatis non facile auditur. intellige tamen quod dicitur de parentibus. ꝙ sunt idonei testes quando inter sponsum ꝛ sponsam est equalitas. per ea que habēt̄ur in capitulo. super eo. ꝺ testi. Dicit tam̄ Ab. ꝙ in hac materia nō potest dari certa regula. sed relinquendū est arbitrio iudicis vt etiam ex circun

36v

stantibus deprehendat an testimonium sit suspectum. ponamus enim quod filia multū affectet illud matrimonium. ¶ Nota casum in quo minori currit prescriptio. nam si puella non contradixit post duodecimum annum non auditur postea reclamans cōtra matrimonium vt in capitulo. insuper. et est speciale. quia al's multa matrimonia legitima legitima dissoluerentur. ¶ Et propter questum repellitur accusans matrimonium. capitulo significante.

¶ Nota textum qui semper allegatur quod existens in ciuitate presumitur illa scire que palam fiunt in ciuitate in cap. cum in tua. Istud tamen fallit in casibus de quibus ibi. et quia textus ibi loquitur de bānis intelligitur de denunciationibus. que fiunt tempore contrahendi matrimonij continentibus. quod quicūque scit impedimentū debet denunciare infra certum tempus. Nota tamen dictum notabile Innocē. quod edicta possunt poni sine prefixiōe temporis certi: et tunc debet comparere statim cum potest cum temperamēto tamen quia non compellitur illico currere. Nota etiam notabile dictum Innocen. quod ista edicta generabilia sunt ponenda quando nescitur quis specialiter sit citādus. al's autem citatio non debet esse generalis per edicta sed specialis. Nota etiam dictum singulare Inno. quod pueri doli capaces admittūtur ad denunciandum delictum alterius iuxta formam euangelij. Nota glo. penulti. in fi. dum loquitur de iuramento. Intellige tamen glo. secundum Abb. quod secundum qualitatē presumptiōnis iudex arbitrabitur an sit iuramentum sufficiens. Nota singulariter glo. fi. in fi. quia facit ad questionem de scholare volēte recedere et prefigitur terminus volentibus agere an post terminum audientur ista glosa facit quod sic si res est integra. Et adde quod notat glos. in l. j. C. vt nemo inuitus. Et Barto. in. l. Titia. ff. de accusa. et intellige glo. hic quando sententia non fuit lata: sed iudex simpliciter prefixit terminum. Si autem iudex tulisset sententiam imponens silentium omnibus non debet quis audiri etiam re integra nisi per viam appellationis. de quo hic per docto. ¶ Ultimo volo tibi allegare vnum dictum singulare Bartho. dicitur quod pena crescit per inficiationem. l. contra negantem. C. ad leg. aquil. hoc est verum nisi pena sit apposita ipso iure. Ita singulariter dicit Bartho. in. l. id quod. §. j. ff. de pecul. lega. Et textus in. l. palā. §. que in adulterio. in versi. ego puto. ff. de ritu nup. vult notabiliter quod vbi pena imponitur ipso iure non potest augeri vel minui.

De rescriptis.

Si queritur quid sit rescriptū Dicas quod accipiendo stricte rescriptum dicitur id quod scribit princeps ad iuris obseruātiam. vt quādo committit causam decidendam inter aliquos. potest tamē sumi generaliter et largo modo: et tūc comprehendit priuilegium et beneficiū principis: et alia rescripta que emanant ad iuris obseruantiam. et ita accipitur in hoc titu. nam sub rub. de rescrip. tractatur de priuilegijs de literis beneficialibus et literis ad lites. Priuilegium est cum papa rescribit aliquid contra ius. Et dicitur priuilegium. quasi priuata lex non communis. iij. distinctione priuilegia. Beneficium vero est nomen generale. sed stricte sumitur pro gratia concessa a principe preter ius. et tale beneficium debet latissime interpretari. l. beneficium. ff. de cōsti. prin. et ibi per Bartholum. ¶ Et nota vnā regulā in materia

rescriptorũ: vt speciale deroget generali prius impetrato: licet de eo non faciat mentionem.c.j. hoc eo. ti. Et quia in ista materia est altercatio. ideo pro concordia dicit Abbas sic. q̃ si per priuilegium generale est acquisitum ius in re in qualibet specie contenta sub genere: et tunc speciale non derogat generali ne in specie derogetur iuri quesito in re. Exemplum quando papa cõcedit omnes decimas alterius parrochie. Sed si per priuilegium generale non est acquisitum ius in re in qualibet specie: sed ad rem: et tũc derogatur generali per speciale vt in isto tex. Et ita procedit quod voluit Hostien. nam in exemplo posito in tex. non est quesitum ius in re. sed facultas appellandi in futuruz et sic valet tunc secundum speciale: quia derogat tantum preiudicium. Et in materia adde glo. in regula. generi. de reg. iur. in. vj. xxv. q. ij. in sum. Et nota ex dicto Hosti. q priuilegium concessum ad limites iuris debet intelligi q aliquid concedat vltra ius. vt in exemplo posito in text. et sequitur Abb. Et tangitur hic p doctores an valeat rescriptum contra ius si non facit mentionem de iure. de quo per glo. in. c. j. de consti. in. vj. per Bar. in. l. fi. C. si contra ius. per doc. in. c. nonnulli. infra eo. Adde Bart. in extrauagan. ad reprimendum. in ver. non obstãtibus. Bal. in. l. eam quam. C. de fideicom. in. l. fi. C. sententiam rescin. non pos. in. l. causas. C. de transact. Et nota vnum secundum Ab. q valet rescriptum cum clausula appellatione remota: licet non faciat mẽtionem de iure. quia ius est notissimum: et q2 solet apponi de consuetudine. Et circa materiam tactam in glo. fi. dicas vt hic p Ab. post alios ¶ Nota q in rescripto emanato ad instantiam partis semp subintelligitur clausula si sit ita. id est si vera narrantur in rescripto. Text. est qui sẽper allegatur in. c. ij. Ex quo sequitur q si opponatur q non sint vera onus probandi incumbit impetranti secunduz docto. qui tex. etiã probat q vbi rescriptum principis deuiat ab omni ratione et communi stillo curie: debet ille impetrans tã q̃ de falsitate suspectus de cuz illo rescripto remitti ad principem. Et in tali casu dicunt doctores q commissarius nõ debet obedire. sed debet expectare secundam iussionem. Et nota ex eodem text. de dictione precise: quia idez importat qđ absolute: et sine cause cognitione. Et si ista dictio ponitur in statuto habet vim clausule derogatorie ad aliud statutum contrarium. vt non valeat secundum contrarium: nisi fiat mentio de primo. Ex quo in statuto dicitur q id quod ibi dicitur sit preciuz dictum est notabibile Jaco. de arena. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. quod refert Abb. Et tu adde Bal. notabiliter in. l. ij. C. de execu. rei iudi. in. l. clari. C. de fideicom. in. l. filiusfamilias. §. si. ff. de procu. Nota glo. j. in. fi. quia quotidie allegat de natura copulatiue et disiunctiue. ¶ Nota in materia has regulas. q secundum rescriptum facienes mentionem de primo tollit primuz: sec9 si non facit mentionem. tex. est in. c. ceterum. Alia est regula. q si impetratur rescriptuz cum consensu partium: non valet aliud impetratum p alteram par tantum. nisi fiat mentio đ rescripto et de communi consensu vt ibi. Ex quo sequitur q non solum ẽ facienda mentio de rescripto. sed de qualibet notabili clausula eius. secundum Abbs. de quo etiam in. c. inter monasteriuz. de re iudi. Et nota etiam in hac materia q secundũ rescriptum non faciens mentionem de primo non est ipso iure nullum: sed venit annullanduz ope exceptionis vt notant docto. in dict. c. cete-

rum. Et facias vnam conclusionem generalem in hac materia rescriptorum: quod in rescriptis impetratis ad lites surreptio non viciat ipso iure. sed est opus exceptione. Limita tamen hoc per text. singula. in. c. si eo tempore. de rescrip. in. vi. vbi dicitur quod si rescriptum continet plures gratias: surreptio circa vnam non viciat alias: quod est multum notabile secundum Ab. Adde tu An. de bu. in. c. exhibita. de iudi. ad fi. qui allegat hunc tex. et an si instrumentum est falsum in parte: presumatur falsum in totum. Bar. in. l. si ex falsis. ad finem. C. de transac. in. l. quintus. ff. de au. et argen. lega. Inno. i. c. fraternitatis. de here. et quod notat Ab. in consili. lxv. vbi dicit quod nullitas laudi in vno capitulo non habet viciare alia capitula. et vide glo. notabilem in. c. si ad scripturas. ix. dist. que allegat bona iura. Sed dubitatur vtrum ad euacuandum secundum rescriptum sufficiat excipere de surreptione. licet non appelletur ob exceptionem reiectam per iudicem. Et conclude quod vbi tractatur de preualiditate plurium rescriptorum sufficit quod primus impetrans compareat coram secundis iudicibus: et excipiat de primo rescripto. et petat arbitros eligi: et sic erit tutus si protestetur quod non intendit comparere coram eis: sed procederet secundum. c. pastoralis. hoc eo. ti. Et si tu vis scire an secundum faciens mentionem de primo tollat ipso facto primum. dicas vt hic per Ab. post alios. Solet dubitari an iudex delegatus debeat deputari ad instantiam vtriusque partis. Et conclude si vtraque pars est presens coram superiore non debet dari ad instantiam alterius. l. obseruandum. ff. de iudi. Si autem altera pars est absens de stillo curie est vt detur ad instantiam vnius cum facultate recusandi ex causa rationabili. et si petit presens apponi aliquam clausulam in preiudicium alterius absentis de stillo curie est. vt si aduersarius dicatur esse in curia fiat citatio saltem per edictum generale. Si autem vtraque pars est presens: sed non concordant in iudice: communis stillus est vt quelibet pars eligat vnum: et curia tertium. Et vide glo. in dic. l. obseruandum. Materia alternatiue ponitur in. c. inter ceteras. vbi habetur quod ex disiunctiue narratis sufficit alterum probare Et adde Bar. in. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de re. dubiis. Et de dictione seu. vide tex. et Barto. in. l. si quis ita. ff. de au. et argen. lega. et ibi est text. multum notabilis quod dictio seu. est ampliatiua. et quia vbi duo mandantur sufficit alterum adimpleri. Queritur quando pena ponitur alternatiue per legem vel statutum cuius erit optio. de quo per glo. i. c. sicut. de iudeis. i. c. a crapula. de vi. et ho. cle. i. c. fraternitatis. xxxiiii. dis. que volunt quod optio detur iudici. de quo per legistas in. l. quicunque. C. de ser. fugi. et per Bar. in. l. i. ff. de effractori. Et nota quia Ab. in casu quando verba sunt impersonaliter prolata vel aliter dubitatur tenet contra Bar. qui voluit quod electio sit rei. ipse autem dicit quod sit iudicis. Mouetur quia iura canonica communiter loquuntur impersonaliter. et tamen datur optio iudici secundum illas glo. Et adducit tex. i. c. quoniam. in fi. vt lite non contest. in. c. querenti. de verbo. signi. Et nota quod Ab. alle. Bar. in. l. cum duobus. §. idem respondit. ff. pro socio. quod iudex non possit exequi in bonis post lapsum terminum Sed dicas tu quod Bart. dicit contrarium ibi: et ita consuluit. Et idem vult Paulus de castro. in. l. quamuis. ff. solu. matri. et per Bal. in. l. commissorie. C. de pac. inter empt. et vendi. Et facit quod voluit Bart. in. l. stichus. in prin. ff. de pecul. lega. vbi dicit quod si aliquis fuit condemnatus in mille. et si non solueret amputere-

tur sibi pes: aliquis soluit pro eo et ille non vult restituere dicens q melius erat pro eo q sibi amputaretur pes non debet audiri. & sic est casus notabilis in quo quis soluens pro alio inuito repetit actione negociorum gestorum. Et adde alium per glo. singularem in. l. prouidendum. lxxxiij. distinct. de medico curante inuitum. & alium per Jo. and. in. c. cum laicus. de foro compet. in. vj. in nouella. Et alium per glos. singularem in. l. sed & iulianus. §. quod dicitur. ff. ad macedo. quando aliquis mutuat pecuniam filio existenti in studio contra voluntatem patris repetit. & si verba diriguntur in reum passiue vt patiatur istam penam: vel illam: electio non est rei secundum Ab. qui allegat tex. iunct. glo. in dic. c. sicut. de iudeis. ¶ Nota tex. in. c. si quando. q officialis: vel ali9 cui princeps p literas suas aliquid mandat. potest non parere & rescribere principi: & expectare secundam iussionem: quia quandoq princeps vel propter nimiam importunitatem: vel propter surreptionem: vel nimiam occupationem concedit non concedenda. Et etiam si princeps mandaret sub pena excommunicationis ipso facto si nō paruerit: q si timetur maximum scandalū vel aliter dubitatur de mente principis licite potest mandatarius nō exequi & rescribere principi: quia hoc facit auctoritate legis. vt i hoc c. pro hoc. notabile dictum Innoc. in. c. inquisitioni. de senten. excom. ¶ Et nota vnum pro fundamento q papa non habet potestatem peccandi. c. j. xl. distinct. ¶ Nota glo. in ver. rationabilem. in dicto. c. si quando. ¶ Tu debes scire q dicitur in. l. non omnium. ff. de legi. q non omnium que scripta sunt potest reddi ratio. Intellige illud in his que dependent a voluntate legislatoris, vt de vsucapione triennij.

¶ Sed de his que consistunt in ingenio vel ratione naturali bene potest reddi ratio. ¶ Et nota vnum pulchrum dictum superior in spectantibus ad officium suum potest precipere subdito suo licet non exprimat causam precepti. dictum est notabile Inno. in. c. ad aures. de tempo. ordi. vbi dicit: q vani capitis est existimare superiorem non posse precipere sine expressione cause. ¶ Nota q isti fratres cisterciē. ordinis sunt priuilegiati: vt non teneantur respondere nisi in rescripto fiat mentio de eorum ordine. tex. ē in. c. cū ordinē. §. q̄tū ad alios religiosos sufficit ꝯstare ꝯ cui9 monasterij religiosos fiat impetratio. p locū a speciali in dic. c. ¶ Nota glo. fi. ex qua collige q priuilegiatus citatus contra priuilegium suum tenetur venire ad allegandum priuilegium suum: alias tenet sententia contra eum lata. Et conclude sic: q vbicunq est notorium citatum non teneri ad comparendum non potest contra eum iudex procedere vt contra contumacem: pro quo tex. notabilis cum gl. in. l. non videtur latitare. ff. de iudi. in cle. pastoralis. §. pisana. de re iudi. glos. in. c. veniens. de accusa. Barto. in. l. ij. ff. si quis in ius voca. non ierit. ¶ Sed vbi notorie nō constat absentem non teneri ad comparendum: procedit ista glo. vt sententia teneat contra priuilegiatū non comparentem.

¶ Et ideo si episcopus citat istos fratres mendicantes qui notorie sunt exempti: ipsi non tenentur comparere ad allegandum suum priuilegij. ¶ Et in casu quo tenet sententia contra priuilegiatum non comparentem intellige de sententia contumatie punitiua. Sed super principali non valeret sententia: etiam si esset casus in quo posset procedere lite non contestata. quia esset sententia lata a iudice

362

non suo nisi prius pronūciasset se iudicem competentem. qr illa pronunciatio facit eum iudicem auctoritate iuris: licet non esset. de quo per Bart. in dic. l. ij. ¶ Tu debes scire q mandatum in se non importat necessitatem. vt in ti. mandati. Dicas q hoc non procedit vbi mandatum sit a superiore simpliciter peccat qs non obediendo sine causa rationabili. c. si quando & per Ab. in. c. eam te. eo. ti. Nota vnum fundamentum in materia rescriptorum. q in considera nda vi rescripti & in coniecturando surreptionem ipsius debem⁹ attendere datā rescripti. vt in dic. c. eam te. Ea enim que accidunt post datam non alterant rescriptū. facit tex. in. c. si eo tempore. de rescrip. in vj. Et vt bene intelligas tex. in dic. c. eam te. quia ponit pulchrum casum: & habet varios intellectus. dicas secundū Inno. notabilier quē sequit Ab. q ibi fuit scriptū capitulo tanq̄ gerenti vices ipsius episcopi: quia non erat episcopus cui posset scribi. Unde licet capitulum nō succedat episcopo in cōferendo beneficia tamen succedit in iurisdictionalibus. & ideo si mandato non executo creatur episcopus. tenetur episcopus ipse adimplere: & si capitulum contulisset non cōtulisset auctoritate propria. sed tanq̄ gerens in hac auctoritate vices episcopi. sed creato episcopo cessat ista potestas extraordinaria. & debet hoc episcopus adimplere: etiā si nō fuisset episcopus creatus de capitulo tempore date. Et licz tex. hoc dicat tamē narratur factum. Et hoc singularit nota qñ scribitur gerenti ptātem alterius videtur scriptū tāq̄ gerenti vices illius. licet quo ad illud nō gerat vices illius. Et quia glo. penul. hic tangit an debeat semper attendi data literarum: an tempus presentationis. Adde Abbatem in. c. j. supra. eodem. Sed latius in. c. dilectus. ij. de preben. Tangit etiam an copia rescripti debeat exhiberi cum die: & consule hodie cum nomine pape. adde notata per Ab. in. c. j. de proba. Et nota in hoc. c. eam te. vnum dictum Inno. quod reputat Ab. singulare q quando mādatur capitulo id quod consistit in iure non videtur mandatum singulis immo singuli singulariter nō possūt illud exequi. vt si mādatur q eligāt vel quid simile. Sec⁹ si mādatur. c. aliqnid consistens in facto: quia tūc quilibet pōt & debet adimplere mādatum: vt papa collata prebenda alicui mandat illum recipi in canonicuz: quia hec nuda receptio facti non exposcit actum collegialem. idō si collegium non vult simul facere quilibet de collegio tenetur facere quod est singulariter notandū quo ad omnes vniuersitates quibus aliquid mandatur per superiorem. Et adde tu Inno. in. c. bone. ij. de post. prela. Et nota q in. c. ad aures. tractatur per doc. per illū tex. pulchra materia an debeant exprimi qualitates beneficij impetrandi. Et concludc q omnes qualitates notabiles debent exprimi. vt est cura animarum. residentia si requirit residētiam. Item si illud beneficiuz sit dignitas. vt est tex. notabilis in di. c. ad aures. oportet etam q fiat mentio de valore beneficij. Et nota secūdum Ab. q debet dici q non excedit valorem tante quantitatis quia periculosuz est q se astringat ad certum valorem. & onus probandi incumbit impetrāti. & Abb. remittit se ad dicta in. c. fi. de presump.

¶ Et nota q idem est dicendum in beneficio concesso motu proprio: quia illa clausula non operatur circa qualitates intrinsecas beneficij. & ideo si papa confert beneficium proprio motu curatum: nec fit mentio de cura: non valet gratia. non propter surreptionem: sed quia

non apparet de volūtate principis nec operatur etiam quo ad preiudicium tertii. vt quando papa confert beneficium proprio motu quod est de iure patronatus. et adde glo. in cle. si Roman. de pbē. Dubitatur etiam si impetro secundum debeat facere mentionem de qualitatibus primi. et glo. in cle. j. de preben. tenet q nō: sed sufficit facere mentionem in genere. Calde. quem sequtur Ab. tenet contrarium. de redditibus debet fieri mentio de stillo curie. licet de iure hoc non reperitur secundum Ab. pro quo ponderat text. in dict. c. ad aures. Nota tamen q si impetro dispensationem vt mihi liceat tenere primum cum secundo. non valet dispēsatio nisi fiat expressio qualitatum. Exempli gratia habens preposituram impetrat vt possit habere aliud personatum et simul tenere cum prepositura. si non facit mentionem q prepositura sit curata si est nō valet dispensatio: quia duo erant impedimenta. in primo dignitas: et cura: sublato vno impedimento remanet reliquum secundum docto. Et nota q Abb. hic allegat tex. singularem in. c. per venerabilē. qui filii sint legiti. vbi dispēsatio extenditur de maiori ad minus. quia illud procedit in dispēsatiōe nō odiosa: vt puta q non legitimus promoueatur ad sacros. Secus si est odiosa. vt super pluralitate beneficiorū de quo dicto multum exultat Abb. Non tradas obliuioni glo. j. in dic. c. ad aures. q quis potest impetrare pro alio literas ad beneficia sine mandato licet secus in literis ad lites. cui adde glo. in. c. nonnulli. hoc eo. ti. ¶ Tu habes vnum tex. singularem de iure ciuili in. l. falso. C. de diuer. rescrip. q rescriptū est perpetuum. i. quia durat tanto tēpore quāto durat actio super quo impetrat. Hoc limita non procedere quando data negligentia primi impetratoris impetrat secundum: quia tale rescriptum perditur: vt est tex. in. c. si autem. Et dicunt doc. q per lapsū anni presumitur negligentia. Et intellige si impetratur postea secundum contrarium. ¶ Si aliquis interrogaret te: quare litere impetrate ad lites sint odiose: cum veniant ad obseruantiam iuris. Dicas quia preiudicant ordinarie potestati. c. ad hec sumus. qui etiam tex. probat q non est credendum q litere deuiantes ab omni honestate processerint ex curia principis ex certa sciētia principis: sed potius presumende sunt false. de quo dictum est s.

Probat etiam tex. ille. q nimia generalitas viciat rescriptum. Et nota ibi glo. q. in euitandis absurditatibus. et in odiosis restringēdis verbum elegerint. exponitur q si preteritum vel futurum secundum q cōuenit subiecte materie. Pro q Ab. allegat Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. quando apponitur in statuto tale verbum q sit futuri temporis. Sed tu allega glo. in. c. vt animarum. in ver. commiserint. de consti. in. vj. in. c. j. de cle. non residen. in vj. in ver. receperint. Nota singulariter glo. in fi. in di. c. ad hec. q clausula ex certa scientia principis idem importat q clausula de plenitudine potestatis. Ex quo Ab. infert q vbicunque requiritur plenitudo potestatis sufficit clausula ex certa sciētia. Et de plenitudine potestatis vide glo. in. c. vbi periculum. in ver. concilio. de elec. in. vj. Et Ab. hic allegat pulchrum dictum Inno. in. c. innotuit. de elec. q papa non debet sine causa vti plenitudine potestatis Et videtur magis communiter cōcludi q sufficit q ex verbis rescripti possit appere de certa scientia principis: licet specifice illa clausula non exprimatur. licet glo. in cle. et si principalis. de rescrip. velit q nisi exprimatur ista clausula nō pre-

sumatur secundum Ab. qui allegat Inno. in c. statutum. de rescrip. in vi. quod dicit esse notandum. Adde tu etiam glo. in dic. c. statutum. i ꝟ. literarum. que voluit ꝙ talis clausula debeat exprimi. Et facit etiam ista glo. ꝙ princeps nõ possit de plenitudine potestatis causam cõmittere suspecto sine facultate recusandi. quod est singulare. Sed dicit Abb. ꝙ doctores tenent contrarium. in c. cum inter. de excep. Tamen Ab. sequitur glo. et ego allego glo. in cle. sepe. in ver. litis contestatio. de verbo. sign. que dicit ꝙ recusatio est defensio: ergo videtur ꝙ per principẽ non possit tolli. ¶ Falsa latinitas viciat rescriptum pape. text. est qui semper allegatur in c. ad audientiam. Et dicit Abb. ꝙ iste tex. procedit: etiam in literis aliorum principũ oportet tamẽ ꝙ sit manifesta: secus si dubitabilis. Item secus si possit saluari per aliquam figuram. de quibus per glo. in c. forus. de verbo. signi. Fallit etiam si falsa latinitas ĩsurgit ex modico defectu littere sm Jo. an. et Ab. per ea que habentur in c. ex parte. de fide instrumento. Et ibi fuit dictum. ¶ Tu iam habuisti ꝙ lapsus anni seu bienniũ firmat sententiam. et appellatio dicitᷣ deserta. c. personas. c. cum sit romana. de appel. aucten. ei qui. C. de tẽporibus appella. ¶ Volo tibi dare pulchram declarationem ad illa iura ꝙ procedunt in appellante ꝙ nõ possit prosequi post illum terminum sed appellatus sic. glo. habes singularem in c. ex parte. Et ratio est quia terminus datur principaliter appellanti: et non appellato. Cõclude tamen sic: ꝙ si vult appellatus incipere et finire appellationem post terminum non debet admitti. et si admittitur nõ valet processus etiã si prosequeretur cum appellatore. text. est singularis in cle. si appellationem. de appel. Sed si appellatus incipit in termino et vult prosequi et finire post terminum debet admitti. et iste est tex. singularis in c. ex parte. sm intellectum glo. Et adde notata p doc. in c. sepe. de appel. et sic habes pulchram limitationem ad iura predicta. intelligit tamen Ab. quando nõ potest imputari appellato quare suã appellationem non finiuit ĩ termino: vel non adhibuit diligentiam quam potuit. Et nota etiam aliud singulare dcm̃ sm Ab. ꝙ vbi appellatus vult prosequi post lapsum terminum admittetur etiã appellator non ex persona sua: sed ex persona appellati. quia litere sunt cõmunes argu. l. petende. C. de tempo. in integrũ resti. ¶ Volo etiam tibi tradere quasdam pulchras limitationes secundum Ab. tu iam habuisti ꝙ vbi competit remedium ordinarium. nõ recurritur ad extraordinarium. l. in cause. in pri. ff. de mino. quia illa regula procedit in remedio extraordinario contra ius. vt est restitu. in integr. Secus est in officio extraordinario secundum ius. vt quando petitur reuocato attentatorum post appellationem. licet etiam possit agi ĩterdicto. vnde vi. in isto tamen casu vtrumqꝫ remedium potest dici ordinarium. de quo per Jo. an. in c. nõ solum. de appel. in vi. et per doct. in dic. c. ex parte. Secundo limita vt non procedat quando extraordinarium pinguius prouidet ꝙ̃ ordinarium secundum Inno. et Abba. adducit tex. in c. q. iuncta glo. ꝺ in integ. resti. in vi. et quod notatur in c. tum ex literis. de in integ. resti. nam minor vel ecclesie restituuntur: licet habeant remedium appellandi. Item limita quando dubitatur an competat remedium ordinarium. nam tũc potest intentari vtrumqꝫ alternatiue. text. est notabilis in c. constitutus. de in integrũ restitu. Item limita quia ordinarium et extraordinarium possunt concurrere quando cõ

petunt cōtra diuersas personas. vt notatur in.l. vnica.C.de alie. iudi. ꝛ notatur in.c.j.eo.ti. Etvltra Ab. adde glo.nota.in.l.si.C.si aduer. rē iudi.ꝛ Bar.eleganter in.l.in prouinciali.§.j.ff.de ope.noui nuncia. Et nota etiaꝫ tex.in dic.c.ex parte. Et tenēt doc. ꝙ de literis elidibilibus per exceptionem non est necesse facere mentionem in secundis.

¶ Uolo etiaꝫ tibi tradere pulchrā limitationem. Tu habes legem si quis libellos.C.de appel.ꝙ appellans potest renunciare appellatiōi. hoc non procedit quando appellatus recipit appellationem:vel aľas interest sua ne appellatio deseratur dictum est notabile Inno.in.dic.c. ex parte. Nota etiam ꝙ tacite renūciatio inducitur ex attentatione in odium attentantis.vt est tex. nota. in di.c.ex parte.iuncto prin. cuꝫ si. non autē quatenus tendit in fauorē sui ꝛ in odium aduersarij qui vult ꝓsequi appellationem. ¶ Tu habuisti in ti.de prescrip.ꝙ si aliquis fuit impeditus ius suum prosequi probat nunc impedimentum. sed nō ꝓbat ꝙ tempore impedimenti voluit agere nō excusaꝛ. Pro hoc hēs bonum tex.in.c.sciscitatus.in ver.dūmodo. Et nota quia tex.iste.allegatur ꝙ si scribitur pluribus iudicibus cum clausula ꝙ si non omnes. ꝛc.intelligitur tam de impotentia iuris ꝗ̄ facti.quia sunt multi qui nō possunt esse iudices.vt ibi ꝛ in.l. cū pretor.ff.de iudi.iij.q.vij.§.tria. Et tangitur ibi per docto.an possit excipi contra iudicem ordinarium de impedimento. Et concluditur ꝙ nō sed contra delegatum sic: limita tamen quantum ad ordinariū nisi opponatur exceptio excōicationis ſm Abb.qui allegat Inno. in nihil de elec. Limita ēt nisi exciperē ꝯ iudicē ꝙ nō posset eē iudex ꝯ me qꝛ fuit ꝯdemnatus de crimine īfamāte. qꝛ tūc induciꝛ ꝓuatio ꝑtātis ipso fcō. tex.est notabilis iuncta glo.in.l. ij. §.miles.ff.de his qui no.infa.secūdum Ab. Nota tamen ſm doct. ꝙ contra delegatum non potest excipi de crimine sicut excipitur contra testem:ꝛ vide glo.iij.q.vij.in sūma. Et concluditur ꝙ etiam si crimina sint notoria non est licituꝫ recedere a suo prelato. exceptis casibus qui ponuntur per glo. in.c.cum non liceat.de prescrip. Et nota mirabilē glo.in.c.sacerdotes.ij.q.vij. ꝙ licitum est recedere a prelato non seruante canones.quaꝫ intelligit Ab. quando credit ecclesiam non habere potestatem condendi canones. Et nota ꝙ si impedimentū erat notum:ꝛ non fuit exceptum non tenet sententia:licet non sit oppositum si impedimentum erat naturale. vt qꝛ furiosus.secus si erat impedimentū iuris. vt quia infamis.seruꝰ vľ femina: vt magis communiter tenetur. licet contra istud vltimum Ab.insurgat. Si autem impedimentum erat occultum:ꝛ post sententiam detegitur.tangitur hic per glo.ꝛ doc. Et nota vnum pulchrum dictū ꝙ si impedimentum est notoriuꝫ in vno loco.ꝛ in alio vbi est gestus actus est occultum:sustinetur actus propter probabilē ignorantiā que erat in loco ſm magis cōmuniter doc.qđ est memorie commendandum ſm Ab. pro quo.glo.ij.in.c.ad nostrā.iij. de iureiu. Uolo etiaꝫ tibi,tradere pulchrā limitationē ad.l. barbariꝰ.ff. de offi. ꝑto.qꝛ nō procedit qñ ptes scirēt defectū:lꝫ alꝗ ignorabāt:qđ ē no.ꝑ Ab.ꝗ alle. Jo.an.ꝛ Cal. Tāgitur ēt nūꝗd ille cui est facta ꝯmissio possit se excusare rōne infamie. Inno.ꝙ nō.lꝫ.n. possit excipi cōtra eū de īfamia:tñ ipse se excusare nō pōt:ꝛ cū hoc dicto trāseūt cōiꝰ doctoꝝ ſm Ab.ꝗ alte.Bar.in cōtrariū in.l.ij.C.si seruus vľ libertus.lib.x. vbi dt ꝙ si delictum erat ab alio detectuꝫ,ꝛ tūc tenetur pādere: secꝰ si

364

non erat detectum. et quando debet detegere si non facit punitur. Nota glo. in ver. alio impedimento. quod potest excipi contra iudicem quod est illiteratus et non habet peritiam iudicandi: non requiritur tamen quod iudex sit peritissimus. cum ex defectu scientie sibi permittatur habere assessorem. c. statutum. §. assessore. de rescrip. in vi. ¶ Si tu vis scire ordinem procedendi quando super eadem causa impetrantur a diversis plura rescripta. et dubitatur de prevaliditate rescriptorum. vide tex. notabilem in. c. pastoralis. Et intelligitur tex. ille ubicunque contingit dubitatio tam super facto quam super iure. et licet ius in se sit certum. tamen quatenus ius applicatur ad intellectum humanum potest esse dubium. Et nota prout dicitur in gl. quod causa huius decisionis fuit timor vexationis partium coram diversis iudicibus et intricationis: et contrarietatis processuum. Tangitur etiam per glo. et docto. an hodie procedat decisio istius text. per tex. in. c. vt debitus. de appel. Et concludc quod si tenemus hodie quod per illud c. vt debitus standum sit presentationi non date. non haberet locum iste tex. quia esset iudex ille qui prius faceret citationem. et ita vult glos. quando dicit re integra. Sed si ponamus quod res non esset integra: vt quia processus esset inchoatus coram primis: et postea impetrarentur secunde facientes mentionem de processu primorum. sed revocatur in dubium: an secunde sint surrepticie: tunc super isto dubio potest servari iste tex. potest etiam servari si vtrique iudices concurrerent in citationem. ita quod non haberet locum preventio Nota multum glo. in ver. plures. ibi loco vnius sunt cum his que ibi dicuntur per docto. quia est dictum multum singulare. quod vbi conveniunt duo corpora ad aliquid explicandum: non sufficit habere maiorem partem personarum: sed requiritur maior pars cuiuslibet corporis: quia non potest dici quod illa corpora hoc fecerint nisi habeat maior pars vtriusque. Et ad de quod notat glos. et Joan. and. in c. j. ne sede vaca. li. vj. vbi si eps et capitulum habent aliquid agere non valet actus nisi cum episcopo concurrat maior pars capituli. Sicut non sufficit maior pars capituli sine episcopo. quia veniunt vt duo corpora separata. hoc tamen limita non procedere vbi conveniunt duo corpora in vnum vt ad illum actum faciant vnum corpus. nam tunc statur iudicio maioris partis personarum secundum Abba. qui ponit exemplum in studio Bononiensi. vbi iuriste faciunt corpus per se. et artiste per se: et quandoque in factis concernentibus studium conveniunt ambe vniversitates: nam tunc constituunt vnam vniversitatem: et non duas. et allegat notata per Barto. in. l. fi. ff. de colle. ill. ¶ Si tu vis scire casum in quo quis habet iurisdictionem in habitu non in actu. vide tex. in dict. c. pastoralis. §. quoniam. et adde tex. in. l. observare. ff. de offi. procon. Et habe vnum exemplum. prelatus ecclesie collegiate non habet de presenti collegium. sed in habitu et potentia habet iurisdictionem. Et quia iste tex. probat quod in materia rescriptorum species derogat generi. adde notata per Bar. in. l. quesitum. §. si quis fundum. ff. de fundo instruc. quem allegat Ab. Et tu adde pulchrum dictum Barto. in. l. socer. §. idem querit. ff. de do. prele. vbi dicit quod doctores fuerunt conducti ab vna communitate pro certo salario absque deductione alicuius gabelle. deinum erat aliud statutum quod massarii communis nullam pecuniam possent solvere nisi detraxerit sex denarios pro libra. quod a doctoribus debet detrahi: sed doctores habent actionem contra commune. Adde etiam quod

eleganter ponit Bartho. in.l. sed & posteriores.ff. de legi. Nota glo. in ver. eneruatur. in fi. quia est singula. scdm Abb. Uult enim q ca. vt debitus. de appella. habet locuz etiam quando concurrunt rescriptum speciale & generale. vt sit locus preuentioni. de q hic per Abb. Tu habuisti q delegatus principis potest subdelegare. c. pastoralis. de offi. delegati. Uolo tibi dare pulchram extensionem: quia nō solum potest delegare iurisdictionem quaz habet habitu & actu: sed etiam illam quam habet habitu tātum. glo. est singularis que est fina. in dicto. §. quoniā. Intellige tamen glo. quando iurisdictio competit d presenti in habitu. Si autem veniret purificanda ex actu de futuro. tunc non potest. vt in casu. c. Romana. de appella. in. vj. quia ante interpositam appellationem nō cōpetit. Et nota regulaz que ponitur in dicto §. quoniam. q non viciatur rescriptum si conueniendi includūtur sub clausula generali exprimendi postmodum per impetrantem.

¶ Uolo tibi allegare vnum textū. qui semper allegatur in. c. sedes. q genus sequens enumerationē specierum restringitur ad species expressas: & sic species precedens restringit genus sequens. Legiste habent text. in. l. fina. §. cui dulcia. ff. d vino oleoq3 lega. per que iura defenditur dictum Innocen. in. c. ex literis. de iure patro. q si dono alicui villam. & omnia iura que in eo habeo. non videor donare iura spiritualia. quia non sunt equalia expssis. quod est singulare. ¶ Uolo tibi tradere quasdam pulchras limitationes ad text. singu. c. si eo tempore. de rescrip. in. vj. ¶ Pria est. q si a negocio circa quod fuit commissa surreptio dependent alia negocia. tunc rescriptum corruit in totum per text. in dicto. c. sedes. quia text. i dic. c. si eo tpe. pcedit qn sunt negocia penit⁹ sepata. ¶ Scda est limitatio. vt procedat qn surreptio committitur in vero tacendo. sec⁹ quando committitur falsum dicendo pro hoc text. in dicto. c. sedes. in ver. mēdax precator. ¶ Tertia est limitatio. q si surreptō commissa in vno negocio fuit causa obtinēdi rescriptum super omnibus. tunc corruit in totum rescriptum. c. super. literis. hoc eo. ti. Secus si fuit causa obtinendi gratiam soluz super illo negocio. dic. c. si eo tēpore. Nota glo. ij. in fi. ab ordine litere. cui adde glo. in. c. quorundam. de elec. in. vj. Et quia Ab. limitat hoc nisi nominentur circa turpia. hoc reprobaui in repetitione. c. inter alia. de immu. ec. Nota glo. iij. ibi dum dicit. Non potest dari certa doctrina. ¶ Uolo q mandes memorie tres glo. notabiles in. c. qui ad agendū de procu. in. vj. in. c. fi. eo. titu. in. c. procurator. de elec. in. vj. Q vbicunq3 casus requirens speciale mādatum est adeo arduus q verisilr non fuerit cogitatus sub generalitate. tunc non sufficit q in procuratorio sit expressus casus requirens speciale mandatum subiecta clausula generali. quas glo. Abb. allegat ad hoc. Et de dictiōe alius. vide glo. in dicto. c. sedes. in glo. magna. cui adde glo. similem in. l. non solū. §. queritur. ff. de procu. ¶ Nota q ex sola impetratione diuersorum rescriptorum contra eundez nō insurgit an nullatio vtriusq3 rescripti. sed ex solo vsu vtriusq3 rescripti. tex. est cuz glo. j. in. c. ex tenore. & nota illā glo. quia est magistra in sua materia. & est coniungenda cum glo. in. c. j. supra eodez. Nota etiam glo. que quotidie allegatur in dic. c. ex tenore. q valent secunde litere non facientes mentionem de primis si prime sunt elidibiles per exceptionem. Et adde

glo.in.c.cū nostris.de cōces.p̄ben. in.c.suggestū.de iure pa.in.c.in nostra.hoc eo.ti.⁊ vide hic p Abb. Nota glo.fi.que est sing.q faciens citari aliquē corā diuersis iudicib⁹ q ꝓpter hoc nō debet pdere cām: sed satis est q reo excipiēte condēnetur in expensis secundi iudicij: ⁊ sic intelligitur tex.in.l.vbi ceptum ff.de iudi. Nota tū singu. limitationē.q2 si in prio iudicio fuit ɔtumax nec purgauit ɔtumaciā. nō pōt excipere corā secūdo fm Abb. qui allegat Bart. in.l.sepulcri.ff. de sepul.vio. Et tu adde Bar.i dic.l.vbi ceptū.ff.d iudi.i.l.q̄uis.d dā.infec. Et iō si missus ad curiā epalē sup aliq incidenti est in mora.iudex prime cāe potest ad vlteriora ꝓcedere. Bal.in.l.de die.§.tutor.in lectura antiqua. ff. qui satisda.cogā. Et ideo est cautela q iudex prefigat terminū quo se p̄ntet.⁊ si erit in mora poterit ꝓcedere. ⁊ hoc iudex facere posset.l.p̄ses.vbi per Bar. C.de appel. De quo per Alexā.in l.ij.ff.de re iudi. Et nota q in isto tex.tractatur an sit differētia inter dolū ⁊ fraudem.⁊ adde glo.in.l.iurisgentiu3.§.sed si fraudandi.ff. de pac. ¶ Nota q nō sufficit impetrātem facere mentionem de prebēda vel canonicatu.sed de vtroq3 debet facere.c.cū adeo. Et nota ibi glo. ij.que allegatur semp quando dicatur sufficiēs beneficiū. ⁊ adde glo. notabi.in.c.j.xxj.q.j. Et ɔclude q fm qualitatē persone ⁊ fm sitū ecclesie iudicabit sufficientia bn̄ficij. ⁊ hoc dicitur propter hospitalitatē Et hoc valet ad cognoscendū an ⁊ qn̄ quis cū bona cōsciētia possit tenere plura bn̄ficia.quia vbi nō subest causa rōnabilis . non excusatur aliquis quo ad deū. Etiā ex dispensatiōe pape fz Abb.qd est notabile. allegat dictum notabile Jo. an. in c.dudū.ij.de elec. Et tu adde Ab. in.c.ɔquerēte.de cleri.nō resi. l.c cōstitutus.de religi.do.in.c.de muta.de preben . Nota etiam ibi glo. fi.q in literis ad beneficia semp intelligitur clausula si est idone⁹. Et iste text.allegat q debet impetrās beneficiū facere mentionē de beneficio quod habz. Et adde tex.in.c. si motu proprio.de preben.in.vj.

¶ Nota quedam pulchra que colliguntur ex.c.cām que. Primum ē q rescriptum principis debet in dubio reduci ad ius cōe etiā si oporteat per impropriationem verborum seu per transpositionem clausularū Et ratio est.q2 rescripta cōcedunt ad iuris obseruantia3. ideo debent reduci ad ius cōe ne operet cōtra suā naturā . qd tū intellige qn̄ hoc verba patiunt. secus vbi nulla eēt ambiguitas fm Ab. Scōm dictu3 est.q processus factus vigore literarum male intellectarū non sustinetur ex errore male intelligentiu3 sed si reperitur ꝓcessus contra ius debet pronunciari nullus. Tertiu3 dictum q ꝓcessus potest pronūciari nullus parte absente sicut fecit hic papa. quod itelligit Ab. in duobus casib⁹ ꝓcedere ꝓpter notorietatē: q2 ɔstabat pape absenti nō cōpetere defensionē.c.cū olim . de re iudi. Secūdo saluat qn̄ nl'litas surgit ex interpretatione rescripti apostolici.nā quēadmodum papa potest interpretari suum rescriptū pre absente.c.olim.de verbo.significa. ⁊ ibi notatur per Innocē.ita ⁊ decernere potest nullitatem actus accessorie prouenientē ex interp̄tatione rescripti . al's regulariter nihil debet fieri in preiudicium absentis .c.j.de cau.poss. Nota q Abb.hic super glo.allegat Bart.in.l. si infinita .§.iulianus.ff.de dam.infec.q si iudex in citatiōe cominatur se ꝓcessurum ad cognitionem ⁊ decisionem negocij habet vim peremptorij. Et quia in hoc cap.tractatur d interpretatiōe rescripti quod in du

bio debet reduci ad ius commune tangitur etiam per doct. de interpretatione statutorum. de quo hic per Ab. Et adde in mã notata p Bartho. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iu. in. l. f. §. lex falcidia. ff. ad le. falci. in. l. uls. §. pretor. ff. de dam. infec. in. l. ij. ff. de vsuca. in. l. ij. ff. de lega. j. in. l. j. ff. de munc. et hono. in. l. si quis seruo. C. de fur. ¶ Nota text. singularem secundũ Abb. in capi. constitutus. q surreptio viciat gratiam ipso facto etiam si consistat in tacendo factum alienum. quod impetrans probabiliter ignorabat. et ratio potest esse. quia in considerанda validitate gratie nõ aduertimus culpam impetrantis. sed potius ad intentionem concedentis. in contrarium facit tex. singula. in cap. gratia. eodem titu. in. vs. de quo p Ab. in cap. super literis. infra eo. Nota etiam pulchrum dictum ex eodẽ text. q vbi statutum ex aliquo inualidat actum: et dubitatur an statutũ precesserit actum vel econtra. dicenti statutum precessisse incumbit onus probandi. et adde glo. nota. in cle. fi. de rescrip. Adde etiam q si die qua est facta emancipatio reperitur instrumentum donationis factum. nec apparet in eodem actu. vel post. vel ante. presumitur post. vt potius valeat. dictum est singulare Ci. et Bal. in. l. cum in testamẽto. §. j. ff. d here. insti. De quo dicto multum exultat Alexã. in. l. diuortio. ff. solu. matri. Nota glo. j. in fi. q licet statutum non sit iuratum. tamen debet fieri mentio de eo. Et nota singulariter q si statutum est iuratum: et fit mentio de statuto. nõ de iuramento. non sufficit. glo. est singularis in. c. cum non deceat. de elec. in. vs. Et per Abb. hic et per hoc habes pulchram limitationez q sublato principali tollit accessoriũ. c. dilecto. d pben. qz illd pcedit qñ scienter tollit statutũ iuratũ. secus qñ tollens statutũ ignorat iuramentum. vt in casu nostro. qz non habet animum tollendi iuramentum. Nota glo. in ver. iuramento: et quod super ea per doct. q in iuramento intelligitur excepta auctoritas pape quod intellige quando est interpositum super re subiecta ipsi pape. also papa non potest impedire obligationem querẽdam deo. probat etiã ista glo. q capitulum non habet dominium eorum iurium que habet sz solam administrationem. Et idem dicas in quolibz prelato. Nec etiã papa: quia deus habet dominium rerum ecclesiasticaꝝ: qz bona offeruntur deo. c. cum ex eo. de elec. in vs. Inno. in. c. cum super. de causa pos. glo. in. c. causa. de verbo. signi. ¶ Tu iam habuisti dispositionem. cap. si eo tempore. de rescrip. in. vs. non procedit quãdo surreptio fuit dolosa siue sit in vero tacendo siue in falso exprimendo: quia viciatur totum rescriptum licet non fuerit causa totius rescripti. licet rescriptum contineat plura capitula separata. tex. est multũ nota. in. c. sup literis. Nota etiam ex eodem text. vnam bonam regulam q surreptio non dolosa. sed ex simplicitate vel ignorantia procedens eatenus viciat rescriptum seu contenta in eo qtenus fuit causa inductiua concessionis. Unde si surreptio fuit solũ causa iductiua solius forme rescripti. viciat solũ ipam formã et nõ substãtiã rescripti cuius nõ fuit cã. si fuit cã inductiua totius rescripti viciat totũ rescriptũ. Exemplũ impetraui rescriptum contra debitorẽ meũ et dixi q de consuetudie patrie cãe tractabant simplr et de plano: et sic papa concessit: et sit falsum. viciat solũ forma. et ideo delegatus pcedet sz ordinẽ iur. sz si malitiose expssit dz carere commodo totius rescripti. Nota etiam vnam regulam ex isto text. qui quotidie allegatur

366

q iudex etiam delegatus potest cognoscere in dubio de validitate rescripti. limita tamen illud quod est dictum supra de consuetudine. quia ibi intētio impetrantis potest includi sub verbis rescripti. secus quando nō pt cōphēdi sub vbis rescripti. Exēpli grā. narrauit titius eē debitorē suū ex causa mutui. modo vult agere titulo donationis. dicens q per ignorantiam narrauit mutuum sm Inno. et Abba. Nota glo. in ver. simplicitatem. Nota etiam glo. in ver. priori modo. quia est singulariter notanda sm Abb. q ex primēs falsuz. vl verū tacēs in impetratione rescripti non videtur facere prima frōte ex dolo sed per simplicitatem vel ignorantiam: et dicas q iudex ex variis circunstantiis presumet dolum vel simplicitatem. quia dolus non potest probari nisi ex conjecturis cum consistat in animo. l. dolum. C. de dolo. Nota glo. in ver. literas, et ex ea elice hanc regulam. q ea sunt exprimenda in rescripto que possunt mouere animum principis ad concedendū vel ad difficilius concedenduz. vt in. c. postulasti. Et adde quod notat Ab. in. c. cū ordinem. §. eo. vbi tangit an de exceptione competente aduersario sit facienda mentio in rescripto. Nota singulariter glo. in ver. nisi forsan. q exceptio notoria potest opponi ad processum. et sic ante litem contestatam licet sit peremptoria. Et vide quod notat Bartho. in. l. cum querebatur. in. l. vir bonus. ff. iudica. sol. Probat etiam notabiliter illa glo. q si constat notorie citantem non habere iurisdictionem non tenetur citatus comparere. Cui adde glo. in capi. veniens. de accusa. in capit. si episcopus. ij. questione. ij. De quo per Abb. in dic. c. cum ordinem. et in delegato per Innocen. in capitu. ij. § dilatio. in capi. cum in iure. de offi. delega. Ioan. an. in regula. scienti. in mercu. Adde tu Innocē. in. ca. ex parte. j. de verb. significa. Cy. et Bal in. l. generaliter. C. de episco. et cleri. Bartho. in. l. ex quacunqz. ff. si quis in ius vo. non ierit. in. l. ij. ff. de appella. reci. in suo consilio incipiente. clericus non sub nomine clericali. et in. l. non videtur. ff. de iudi. Nota etiam ex eadem glosa. q vbicunqz notorium est rescriptū esse surrepticium. vel impetrantem excommunicatum. vel iudicem ordinarium nō habere als iurisdictionem in citatum. non potest cognoscere an sua sit iurisdictio: quia ex q iudex est certus de defectu iurisdictionis. nō debet procedere in causa. Et ppter hoc doctores hic tractant an et quando iudex si reuocatur in dubium de iurisdictione sua possit ipse cognoscere. de quo per Ioan. an. in dicta regula. scienti. Et per Innocen. in dicto capit. ex parte. et per Bartho. in l. prescriptione. C. si contra ius. in. l. quidaz consulebant ff. de re iudi. Et nota in hac materia q vbi exceptio opposita notat iudicem infamia. vel aliquo defectu. vel crimine non potest ipse cognoscere: et quando exceptio iurisdictionis pariter concludit in illo incidenti sicut in principali. vt quādo opponitur q patitur nature defectum. vel quia dicitur suspectus. Inno. in ca. prudentiam. de offi. delega. non potest ipse cognoscere. Item qñ opponitur q non est iudex vel episcopus. et sic opponitur de totali fundamento iurisdictionis et proprietate ipsius. Itē quando agitur de proprietate subiectionis. vt qz citat⁹ dicit se eē exemptuz. iudex negat per quod limitatur quod habetur in. c. cū psone. de priuile. in. vj. Non potest etiam iudex cognoscere in casu singulari posito p glo. in. c. statutuz. in ver. copia. de rescrip. in. vj. vt quā-

do questio est inter partes: et ipse assumit defensionem partis stantis pro iurisdictione. quia cum se ingerat redditur suspectus. hoc tamen non procedit secundum Abb. quando iudex procedit ex officio si dubitatur an sua sit iurisdictio. extra istos casus potest cognoscere an sua sit iurisdictio. quia principaliter iudicare est onus. licet in consequentiam sit honor. glo. in. c. si contra vnum. de offi. dele. in. vi. Et an si iudex est recepturus aliquod commodum possit cognoscere. est glo. reputata singularis in. l. de iure. ff. ad muni. et conclude quod debet attendi qualitas persone iudicis: et quantitas muneris. facit tex. in. c. et si questiones. de symo. Et nota secundum communiter docto. quod si rescriptum erat falsum: et iudex pronunciauit verum. non tenet processus si postea detegatur falsitas. licet Bartho. in dicta. l. prescriptione. videatur tenere contrarium secundum Abb. hoc tamen limita non procedere in rescripto nullo. quia dato dubio iudex pronunciauit rescriptum valere. tenet processus si non sit appellatum. dictum est singulare Lapi. in cap. j. eodem titulo. in. vi. secundum Abb. in dicto ca. super literis. in fi. ¶ Tu habes in capi. cum ad monasterium. de sta. mona. quod omnia bona debent esse communia in monasterio. Tamen tu habes text. singularem in cap. edocere. quod bona monasterii possunt esse diuisa inter abbatem et conuentum, quod qualiter possit esse. vide per Abba. ibi. et inter alia dicit quod abbas cum conuentu ex causa potest facere istam diuisionem, cum per istam diuisionem bona non sint minus monasterii sicut prius sed respectu vsus sit hec diuisio. Et allegat Joan. an. in regula. non est obligatorium. de regu. iur. in. vi. in mer. quod tenet quod valet statutum vt cesset murmur et scandalum quod dentur decem singulis annis monachis pro vestimentis. sine causa tamen fieri non debet. Dicit etiam Abb. quod abbatissa potest permittere quod moniales conuertant bona ex propriis manibus prouenientia in proprios et necessarios vsus. nec per hoc dicuntur habere proprium. nec in isto casu requiritur consensus episcopi secundum Ab. Ex quo habes pulchram limitationem ad dictum notabile Innocen. in cap. requisisti. de testa. in cap. cum accessissent. de consti. vbi dicit collegia inferiora non posse statuere circa statum ecclesie sine consensu episcopi. quia istud non concernit statum ecclesie sed potius modum viuendi inter se. de quo bona glosa in capi. ij. de verbo. significa. in. vi. ¶ Et nota quod in dicto cap. edoceri. tractatur per glos. et docto. an prelatus possit agere sine consensu conuentus: et glo. tenet quod non. Et dicit Abb. quod propter auctoritatem glosatoris curia de facili non admittit prelatum ad agendum sine consensu capituli. seu procuratorem ipsius. tamen de iure communiter tenetur contrarium. Hoc tamen singulariter limitatur non procedere in arduis rebus. quia tunc prelatus nihil debet agere sine consensu capituli per text. notabilem in cap. j. de procura. in rebus autem communibus nunquam potest agere conuentus sine prelato. quia prelato est concessa administratio. non conuentui. istud autem non procedit quum bona conuentus sunt omnino distincta. de quo hic per Abb. Concluditur etiam contra glo. quod prelatus solus possit constituere procuratorem seu iconomum. quia qui potest per se agere potest procuratorem constituere et Abb. adducit notabile dictum Innocen. in capi. cum. J. et A. de re iudi. quod hoc procedit etiam in religioso. allegat etiam Abb. aliud dictum notabile Innocen. in capi. penulti.

367

de iura. calum. q etiam ante litem contestatam potest constituere procuratorem. licet aliud sit in tutore. l. neqꝫ. C. de procura. hoc tamen limitat singulariter Inno. hic secundum Abb. quando prelatus vellet constituere officialem seu iconomū generalem z perpetuū qui omnia negocia gerat tam in iudicio q̄ extra tunc debet habere consensum conuentus seu capituli. quia hoc computatur inter ardua. Et nota etiaꝫ glos. hic q relatus potest ratificare gesta per solum conuentum. Et nota q si fit alienatio in absentia p̄lati. potest postea prelatus consentire si expedit ecclesie. Et idem dicas in prelato creato si sede vacante fuit facta alienatio. text. est notabilis in. c. si qua de rebus. xij. questione. ij. glo. notabilis in capi. j. ne sede vacante. quod est notabile secundum Abb. Et nota etiam q communiter concluditur q capitulū potest agere contra prelatum sine curatore. vel contra quemcunqꝫ alium. qz habet legitimam administrationē. communiter etiam tenetur q text. in dict. cap. edoceri. procedat in alijs prelatis. Et nota glo. fina. dum dicit q rescripta sunt stricte intelligenda. ¶ Nota q monialis potest esse in iudicio in causa electiōis ad prosecutionem iuris sui. sed debet constituere procuratorem: quia nō potest hodie exire claustrum. capi. cum dilecta. Et nota q Abb. ibi allegat dictum Innocē. in capi. cum J. z A. de quo etiam supra. q religiosus qui potest esse in iudicio potest constituere procuratorem. Et quia text. in dicto cap. cum dilecta. probat q mortua abbatissa capitulum non succedit in administratione: sed debet dari per superiorem idoneus administrator. Abb. tenet contrarium per text in clementi. ne in agro §. abbate. de statu regu. hoc tamen limitat per istum textū. quando vacante ecclesia scandalū nascitur inter illos de collegio. tūc superior debet dare administratorem. pro quo text. notabilis in cap. fi. de statu reg. z ratio est. quia tunc suspecta est eorum administratio. Et nota vnuꝫ ad quod quotidie allegatur tex. in dicto. c. cuꝫ dilecta. q si iudex delegatus nō seruat formam rescripti processus suus est ipso iure nullus. qui text. pbat vnū aliud singulare. q vbi plura committūtur in rescripto. videtur data forma vt secundū ordinem narratiōis facte debeat iudex procedere. ex q̄ primo loco narrata vidētur studiosius premissa. ¶ Uolo tibi dicere vnum dictum singulare Innocen. in dicto. c cum dilecta. Tu habuisti q litere surrepticie non sunt ipso iure nulle. secus est in obrepticijs. z vt intelligas litere dicuntur surrepticie. quando falso expresso vel veritate suppressa litere fuerūt impetrate. Obrepticie vero dicuntur quando per inuolutionem verborū puta hyronice vel calide loquēdo litere effugiunt deliberatam cō scientiam principis. quod est singulariter notandum secundum Abb. tunc enim processus est nullus. etiam si exceptio si sit opposita. No. gl. iū. in fi. que facit ad questionem an doctor posset legere per substitutum. de quo per Bart. in. l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. reis. adde Specu. in titu. de falsa. §. fi. versi. quid si doctor. per Abb. in cap. j. de sum. tri. Petrum de ancho. in cap. j. de celebra. missa. Bal. in. l. fi. ff. de excu. tu. in. l. quisquis. C. de episco. et cleri. Et videtur concludi q in casibus necessitatis potest. pro q̄ tex. in. l. de pollicitationibus. ff. de polli. facit quod habetur in. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius cui manda. est iuris. ¶ Nota singulariter glo. finalē que vult q religiosus spoliatus potest petere restitutionem in absen-

sta sui superioris. cui. adde glo. notabilem in cap. non dicatis. xij. questione. j. Et quod notatur in ca. ex parte. de accusa. Archi. et Joã. an. in capi. ꝗ. ne cleri. vel mona. in. vj. in quibus locis habetur ꝙ religiosus existens in studio de licentia abbatis potest agere et omnia experiri sine quibus in studio commode esse non potest. Et nota ex textu in dicto cap. scḋm vnum intellectum approbatum. ꝙ monachus electus de monasterio potest petere se restitui. Et ex ea glo. nota etiã ꝙ quando vniuersitas ẽ obligata pecuniis liter. et non habet vnde soluat. possunt singuli cõpelli vt contribuant et redimant vniuersitatem soluendo. Et vide quod notat Bartolum in. l. iiij. §. actor. ff. de re iudi. ¶ Volo tibi dicere casum vnum in quo tollitur rescriptum per non vsum. scilicet quando impetratur ab aduersario secundum rescriptum: et primus impetrans non curauit vti suo rescripto infra annum. text. est in capitu. plerunqꝫ. et annus incipit currere a tempore quo potuit habere copiam iudicis. requiritur tamen ꝙ non fuerit in dolo vel negligentia. quia dato ꝙ haberet copiam iudicis tamẽ fuit impeditus. oportet tamen secundum doctores ꝙ protestetur de ĩpedimento. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in cap. cũ contingat. nam instruit ordinarium q̃d facere debeat cum a diuersis delegatis recipiat mandata contraria. Nota glosam p̃mã in fine. ꝙ fama inducit iustam credulitatem. vnde si aliquis habet conscientiam ex fama. dicitur habere ex ꝓbabili causa. et adde glo. in cap. inquisitioni. ꝺ senten. excommunicatio. Et nota scḋm doct. ꝙ iste text. procedit etiã in literis gratiosis ad beneficia. vt cum executores ad beneficia mandant ordinario contraria: et quantum ad hoc practicatur quotidie textus iste. Et nota ꝙ ordinarius nõ debet audire allegationes partium. sed solum debet instrui ex inspectione literarum: et si clare percipit primas reuocatas per posteriores. dꝫ parere secũdis iudicibꝰ. Sed si cõstat ꝙ secunde non reuocant primas debet parere prioribꝫ Si vero dubitat debꝫ supersedere donec sopiatᷣ ꝯtentio ſm tenorem c. pastoralis. ꝺ. eodem. ex glo. in ṽ. tunc literarum. ibi. quia non constat ꝛc. Nota bonam limitationem ad illud quod dicitur ꝙ iudex in dubio potius absoluat q̃ꝫ condemnet quia non procedit respectu illius q̃ habet exequi. ex quo dubitat quis illorum sit iudex. non debet parere magis ad absoluendum q̃ꝫ ad condẽnandum. ¶ Tu scis ꝙ falsans literas pape debet degradari et tradi curie seculari. c. ad falsariorũ. de cri. fal. Sꝫ quid in falsante literas delegati sui. videretur dicendum idem cum gerat vices pape: sed dicas ꝙ non est ita acriter puniendꝰ de quo in cap. olim. et ibi per Abb. quia debet deponi et detrudi in monasterium. Et nota illum text. de clausula si ita. in fine posita. Tu iaꝫ habuisti ꝙ propter contumaciam fit missio in possessionem. tamen si ex immissione timetur scandalum potest fieri sequestrum. dictum est notabile Joan. an. in regula. in generali. in mercu. secundum Abba. in dic. c. olim. Et nota etiaꝫ ex illo tex. ꝙ non debet quis falsare literas etiam iniustas: et si falsaret debet puniri ac si iustas falsasset. Dicit tamen Abb. ꝙ illum mitius puniendum. quia iusto dolore motus hoc fecit. l. si adulterium cum incestu. §. imperatores. ff. de adul. Nota ꝙ Abb. in dicto. c. olim. allegat dict. notabi. Inno. in. c. per inquisitionem. de elec. ꝙ p cõfessionẽ criminis extra iudiciũ incurrit q̃s infamiã ꝓpter quam debet ꝓueri bñ

368

sciēs habitis. ꝛ inabilitari ad habenda. quod tamen dictum saluat ipse quando confessio facta de crimine extra iudicium habet sua substantialia. vt quia confitetur specifice ꝛ p̄sente parte que postmoduꝫ illum accusat. quia talis confessio plene probat sicut in ciuilibus. Et nota ſm vnū intellectuꝫ in.c.olim. limitationē ad glo.in.l.capite.quīto.ff.de adulte. ꝙ procedit quādo agitur de crimine criminaliter. secus si ciuiliter. quia tunc non supponitur torture ſm Abb. Et nota vnam pulchram regulam ꝙ iudex potest ex officio suo punire partes vel extraneos quos videt in iudicio male versari.arg.l. nullum. C. de testi. Et hanc regulā ponit Innocen.in.c.ex tenore.hoc eo. titu. in.c.dilectus.de pe. Abb.in dicto c.olim.quod dicit esse notabile.

Nota etiam ex dicto.c.ſm alium intellectum. ꝙ gesta coram aliquibꝰ iudicibus passiue non valēt quemadmodum si ipsi iudices aliquid ꝓcessissent.nam hic dicitur ꝙ confessus fuit coram aliquibus iudicibꝰ: ꝛ intellige de iudicibus qui fuerūt simpliciter dati.c.vno. de offi. dele. ¶ Nota text.in.c.dilectus. ꝙ contra iudicem spoliantem nō p̄nt impetrari litere super spoliatione de restitutione in forma cōmuni sicut contra priuatum:sed oportet ꝙ fiat mētio de causa amotionis. Et ratio est quando iudex procedit iudicialiter non dicitur aliquem spoliare.ideo contra eum non competit iudicium possessorium: ꝛ adde tex. iuncta glosa notabili in.c.presentium.vij.quest.j. Et quia in hoc c.tractatur an visitator possit priuare beneficijs. Concludit Ab. ꝙ possit si crimina hoc exposcunt. Et ad text.in cap.fina.respondet ꝙ loquitur de visitatoribus deputatis per capitulū generale quod nō habet potestatē ꝓuādi ꝑlatos. sꝫ opꝰ est recurrere ad papam vel episcopum.de quo in dicto.c.ſi. de sta.re. Nota glo.in ver.excommunicationis.in dicto.c.ꝙ excommunicatus non potest petere restitutionē si spoliatur. Cui adde glo.in.c.ex insinuatione.de procura.in.c. in nomie domini.xxiij.dist. Inno.in.c.cum nostris.de conces.preben. ꝛ an possit petere restitutionem vxoris.glo.in c.quoniam.xj.q.iij. ¶ Nota pro declaratione eorum que dicta sunt in rub.de preben. ꝙ ad hoc vt patrimonium excludat petitionē ordināti contra episcopū oꝫ esse tale ꝛ tātum ꝙ ex eo possit clericus commode sustentari. Et nota ꝙ dicit commode.non autem sine penuria:ꝛ facit ſm Abb.iste text.contra episcopos nostri tēporis q̄ oēs q̄ntūcunq̄ egentes promouent sine beneficio ad titulum patrimonij.non enim oꝫ hoc fieri si ex patrimonio nō potest commode clericus viuere. ista habentur per tex.ꝛ Ab.in.c.postulasti. Et nota q: in illo tex. habes de literis que dantur in forma communi.que etiam appellantur in forma Cuꝫ ſm apl̄m.item ꝛ lr̄e iustitie. ꝛ idem importāt. Et dicuntur in forma ꝯmuni quia olim papa non solebat priuare ordinarios in collatione beneficiorū nec ꝓcedere literas gratiosas.sed solebat scribere contra ordinatores vt ipsi prouiderēt illis quos promouerunt ad ordīes ꝛ quia hoc erat iustum ꝛ debitum. ideo iste lr̄e sunt appellate de iustitia.ꝛ q: sunt fundate super illo dicto apostoli.de quo in.c.cum scdꝫ. de preben. dicuntur in forma tamē ſm apl̄m. Item solent appellari in forma pauperum. quia scribitur ꝓ pauperibꝰ dūtaxat.c.si paup clericus.de preben.in.vj. Quedaꝫ sunt litere gratiose q̄ſi scilꝫ papa volēs alicui facere gratiā cōfert sibi bn̄ſicium.vel mandat sibi conferri non habito respectu ad predicta.c.gr̄a.

eo.ti.in.vj. Et nūq̄ tradas obliuioni tex.singu.valde in dic.c.postulasti.q surreptio viciat lras. nedū qñ fuit cā iductiua ⁊ finalis gre: seu rescripti.sed etiā si fuit cā impulsiua: vt q2 princeps als ɔcessisset cessante surreptione.sed nō ita de leui. vñ surreptio fuit causa impellēs: ⁊ sic hēs casū nota.⁊ singu.in qua cessāte cā impulsiua:seu cā ipulsiua existente falsa corruit dispositio. ⁊ hoc est i odiū materie bñficialis propt ambitionē reprimēdā. Tu hēs ex glo.ſ.relata ad tex.q si mandat alicui puideri simpliciter de bñficio in aliqua eccl'ia pōt puideri de bñficio pbendali. Sed ɔclude sic: q in hac materia stricta appellatione beneficiū nō venit bñficiū curatū nec pbenda solita prestari canonico. si in illa eccl'ia sūt alia bñficia simplicia secus si nō forēt nisi pbende sm docto.qd est nota.⁊ in.c.fi.,de pben. ⁊ vide tex.in.c.cum in illis.de pben. in.vj.Nota glo.fi. q2 tangit an quādo impetrat bñficiū dbeat fieri mētio de pr̄imonio. Et cōiter ɔcludit q sic in literis iusticie: vnde p tales literas nō tenet eps puidere habēti sufficiēs pr̄imoniū: sed in lr̄is gre nō est necesse: q2 nec de diuitijs nec nobilitate est fienda mētio: q2 hoc nō reperit i iure. Jo.an.i.c. ad aures.s̄ eo. Abb.in hoc.c. postulasti. Tāgit ēt gl.nūqd hñs sufficiēs pr̄imoniū possit tenere cū bona cōscia bñficiū ecclesiasticū. de q̄ fuit in rub. de pben. Et concludit q sic: si clericus honeste viuat: nec hz intētionē thezaurisandi. ⁊ in hac materia habes glo.xij.q.j.c.illi autem.j.q.ij c.pastor.⁊.c.clericos. xvj.q.j.c.fi. Si aliquis interrogaret te an papa ɔcedendo rescriptū ad lites dicat facere grāz.⁊ rñdeas q sic.lz.p ius nihil ɔcedat. cū ipse sit cūctorū ordinari9.ix.q.iij.c.cūcta p mūdum. q2 posset īpetrantez de iure remittere ad suū iudicē. Nota in.c.nōnulli.regulaz ⁊ duos casus exceptos. regula est q p lr̄as aplicas nō pōt quis trahi vltra duas dietas ɔputandas a fine sue dyocesis. hodie est restrictum ad vnā dietā.c. statutū. eo.ti. in.vj. Fallit qñ lr̄e fuerūt impetrate cōi cōsensu ptiū. Scds casus est. qñ rescriptū facit expressaz mētionez de ista ɔstitutiōe. Nota glo. in ver. duas dietas.q in ipetratione cuiuscunq dispositiōis recurrit ad cōez vsū loquēdi Ab.alle. Bar.in.l.oēs ppli.ff.de iusti.⁊ iur. Adde tu bar. in ru.ff.de ope.no.nunc.in.l.j. ff.de suis ⁊ legiti.in.l.cū quidā.§. qd dr. ff.acqui.here.in.l.frugē.ff. de vbo. signi.in.l.j.C.de iuram.calū. Ab.in c.nō magno.ne cle.vel mona.in.c.j. de his q̄ fi.a prela.in suo ɔsilio.j. in c.ex tenore.de foro ɔpe.in.c.ne pro defectu.de elec.in.c.si inter. de spōsa.in.c.ex multiplici.de deci.in.c.si sine.de arbi.in.c.si qs eps.de accu. in.c.si pfodiēs.de homi.in.c.maiores.de baptismo.in.c.j.de tornea. i c.q̄uis.i.c.ioseph.d vb.sig.i.c.cāz. j.de iudi.Bal.in.l.q se pris. C. vñ libe.in.l.j.C.de ser.fugi.in.l. vxor. C.qui accu.nō pos.in ti.de pace cōstan.in v.opizone. Jo.an.in. c.fundamenta.de elec.in.vj. Jn oībus istis locis inuenies pulchras decisiones qd opetur cōsvsus loqndi. Probat ēt illa glo.q vbi in aliqua dispositiōe fit mētio de dietis intelligit de vulgarib9.⁊ si i locis nō apparet de vulgarib9 recurrēdū ē ad legales glo.nota.in.c.cupiētes. in vsi.ɔmode.de elec.in. vj. Et nota q si ɔmittatur cā epo Senen.videtur in hac dioc; deputat9. vñ extra illā diocesim cognoscere nō pōt nisi in rescripto diceret q alibi moraretur.⁊ io si dr epo Senen.rome ɔmorāti.videt rome cā ɔmissa.tex.ē nota.vt p Jo.an.i.c.fi.de re.pmu.ab. in.d.c.nōnulli.⁊ si nō fieret mētio d loco more nō posset ibi cognoscere qd est nota. Et io sis caut9. No. gl.

in ver.mentionē.sup ista glo. ponit materia de clausula nō obstāte.iam de hoc dixi. No.tñ q si posset pbari papā sciuisse locoꝝ distātiā valeret rescriptū nō fcā mētiōe ꝺ hac cōstitutiōe.hoc fuit dcm Goff. qd itelligit Jo.an.qñ p ꝟba rescripti pōt apparere de certa scīa pape. secus si impetrator vellet pbare p testes. qd est nota.in practica fm Ab. Et adde que dicta sunt in.c.ad hec. supra eo. Querūt doc.qd si reus succubuit in cā principali: ⁊ appellat. nunqd in īpetratione hēatur respectus ad diocesiꝫ suā cū ipe sit actor in cā appellationis.an vero ad dyocesim appellati cū ipse sit re⁹ ī hac causa appellationis. Et cōiter concluditur q ꝺꝫ haberi recursus ad diocesim ipsius rei originarꝭ: ⁊ sic ī cā appellationis pōt trahi actor vltra duas dietas: ⁊ idē fm doc. in cā reconuentionis.vt habeatur respectus ad diocesim rei originarꝭ.

¶ Querit: si in rescripto fiat mētio de ista ꝯstitutione nūquid re⁹ possit trahi indrñter extra suā diocesim. Jo.an.q nō.sed solū p q̄tuor dietas vt sic p istā mentionē geminent iste due diete.de quo.p Ab. hic qui limitat hoc nō pcedere quādo papa cōmittit cām in loco satis noto.qꝛ tūc videtur voluisse vt indrñter ibi possit conueniri. secus si ꝯmisit in loco verisilr sibi ignoto.qꝛ tūc hꝫ locum qd dixit Jo.an. ¶ Et q verba rescriptorū sunt stricte intelligēda habes tex.iunc.glo.in.§.sunt ⁊ alij. et nota illū tex.qꝛ sp allegat: q nō valent lre impetrate ad lites sine spāli mādato nisi sint ꝯiuncte psone. Et alios casus requirētes spāle mādatuꝫ.vide p glo. nota.in.c.q̄ ad agendū.de pcu.in.vj. Nota tñ q in cāis spūalibus nō admittit ꝯiuncta psona fm doc.qꝛ illa requirūt spāle mādatū.⁊ hic est cas⁹ spālis. Et no.fm glo.⁊ doc.q iste lre nō pñt ratificari.⁊ Ab.hic alle.dic.nota.Inno. in c. prudentiā.de offi.dele.q si vn⁹ iudex noie alterius iudicis iudicaret intersubditos illius. nō pōt iudex pprius illud iudiciū habere ratū qꝛ iudiciū corruit ex defectu solennitatis.supplere aūt defectū solennitatis substātialis nō depēdet a facultate iudicis. Et nota fm glo.⁊ magis cōiter doc. q iste lre nō sunt ipo iure nulle. ſꝫ ānullāde p exceptionē si tñ reus ignorauit poterit postea facere retractari pcessū.de quo hic vide p Ab. Tangit ēt glo.cui incūbat onus probādi.de quo hic p Abba.sup glo. Et nota glo.nota.fꝫ abba.in.c.cum olim.de censi.q vbi agitur de modico pñdicio ꝟba enarratiua seu enūciatiua plene pbāt. Allegat ēt Ab. Jo.an.in regla.nō licꝫ actori.in mercu.ad pulchrā q̄stionē nunqd p lras bñficiales in qb⁹ narratur q talis cleric⁹ ⁊c. pbetur clericatus. Tractat hic p glo.⁊ doc.q̄ dicātur ꝯiuncte psone. Ab.voluit q vltra psonas in iure expssas hoc sit arbitrariū.adde tu q licet mandatum nō exigatur in ꝯiunctis psonis tñ eorū factū nō pñdicat dño: nisi ratū habeat. Bar.i.l.iij.§.j.ff. iudi. solut. Et nota q ꝯiuncta psona non pōt agere p minore habēte curatorem vel tutorē: qꝛ expressuꝫ mandatuꝫ facit silere tacitū mādatā. arg. l.fi.C.de pac.ꝯuen. Itē illi qui veniunt iure spāli nunq̄ admittūtur dōnec venientes de iure cōi non sunt ī mora ꝯstituti.tex.est nota.in.l.sepulchri violati.ff.ꝺ sepul.vio. Est etiā tex.nota.vbi singulariter p Bal.in l.senatus.C.qui accu.nō poss. ⁊ qd notat glo.in.l.patri pro filio.in ver. interdicti.ff.de mino. Et ideꝫ est dicendū si ꝯiunct⁹ dimisisset procuratorē in ciuitate.ad qd est tex.in.l. ſꝫ si vnius.§.fi.ff.ꝺ iniu.in.l. filiusfamilias.§.j.ff.ꝺ pcu. Et ratio est qꝛ qñ constituit pcuratorē videt oꝫ aliū phibere agere.arg.l.maritus.C.de procu.sed ꝯiunctus ꝯ̄ mandatuꝫ nō

admittitur.l.pomponius.§.si. ff.de procu.quod tamen singlr limita nisi equitas suaderet aliud: vt qr pcurator nollet agere & immineret periculum.ar.l.si longius.§.j.ff.de iudi. vbi notant doct. & ad illud qd dicit Ab.adde Bar.in.l.cu alienaz. C.de lega.in.l.ij.in fi.principij.ff.de accusa. Et nota q Ab. videtur cõcludere q spurij admittantur.allegat notata p Bar.in.l.j.&.ij.ff.de accu.qr inspecta natura sut filij. Sed vt puto Ab.errauit.qr cõis opinio est in contrariu.de quo p Bal.in.l.id qd pauperibus.C.de epis.& cle.in.l.cu acutissimi.C.de fideicõ.Jo.de imo. in.l.ex facto.§.si quis rogat9.ff.ad trebel. Et diuersa e rõ i casu Bar. & in casu nostro. ¶ Nota q ipetras literas in causa appellationis dicit per hunc actu prosequi appellationem vt probatur in.c. dilectus fili9. & adde tex.in.c.ex parte.e.co. & notata per Ab.in.c.ex insinuatione.de appel. ¶ Et nota vnam regulam in dic.c.dilectus.q vbi contendit de iurisdictione inter iudicem a quo: & iudicemad quem: nõ debent simul conuenire super hoc articulo. Sed iudex ad quez dz cognoscere de meritis appellationis.ad idem text.in c.vt debitus.de appel. Et nota q i dic.c.ponitur materia per glo. & docto.cu agitur actione reali.an cpputatio dietaruz fiat a fine diocesis loci vbi res est sita. Tagitur etia per glo.ij.& doc.an iudex appellatiõis possit indifferẽter inhibere iudici a quo ne pcedat ante exituz cause appellationis. Et de iudice appellationis inferiore a papa. dic vt in.c. Romana.§.q si obijcitur.de appel. in.vj. Sed quantum ad delegatum a papa:dicas vt hic per Ab.in fi.qr aliq tenẽt q ille tex.nõ hẽat locu in delegato a papa. Sed hodie dt ab. cu papa cpmittit alicui ex auditoribus cãz appellatiõis in romana curia solet ẽt cpmittere cãm pncipalẽ, & incontinenti solet auditor mittere inhibitoriam iudici a quo. ¶ Et nota q in.c.capitulu ponitur materia qn impetrantur plura rescripta in eadẽ eccl'ia sup cõsili bnficio: q statur pñtationi & nõ date.si prior i data fuit negligẽs in prosequẽdo ius suum. Et adde in materia tex.in.c. tibi q.de rescrip.l.vj.in.c.si cleric9. de preben.in.vj. Et nota hic vnum pulchrum dictu Jo.an. de quo multu exultat Ab.q cpuis dicat in.c.cpuis.de preben.in.vj.q rescripta ad beneficia interpretanda sunt stricte tamẽ rescripta ad lites sunt stricti9 interptãda q ad bnficia.argu.l.si. ff.de cpsti.pn. ¶ Nota etia glo.fi.sz Ab.q papa nunq mandat absolute ad cautela nisi exprimat. Nota q appellatione beneficij eccl'iastici nõ venit annua pensio.de quo in.c.ad audientia.& in.c.cpuis.de prebẽ.in vj. Tu habes q quis nõ põt renunciare beneficio sine licentia superioris.c.qd in dubijs.c.admonet.de renunci.lris tñ ad bnficia obtinenda põt qs renũciare & tacite & expresse.di.c.ad audientia.cle.gñe.co.ti. Tu scis q ipetras tenet facere mẽtionez de bnficio habito.dicas ẽt q tenet facere mentionẽ de lris prius habitis ad bnficiu obtinendu: ẽt renunciatis sm doc.est etia fiẽda mẽtio de annua pensione. Et nota etia illu tex.in dic.c.ad audientia.qr qtidie allegatur q surreptio i beneficialibus viciat ipso facto grãm & lras. cui adde tex.in cle.j.de pbẽ. Nota glo.ij.in dic.c.q si in spualibus exprimitur quod inest:nõ inducitur simonia.cui adde gl.in.c.significasti. de elec.in.c.olim.de resti.spoli. Et nota ex hoc q quis põt renunciare literis vt consequatur aliud bnficiu Et nota glo.in vna solutione: quia est mirabilis sm Abb.q quis licite renunciat litteris ad beneficia pro commodo temporali.quam commẽda memorie propter eius auctorit

tatem ẽm Ab.tñ ꝯclude sic: ꝙ si ex ptiũ ꝯuẽtione renũciat̃ lr̃is vt ꝗs asseq̃t̃ annuã pẽsionẽ est simonia: sꝫ si pure renũciat ex officio superiorꝫ vel interuenientib⁹ amicis ⁊ postea sibi ꝯcedit̃ annua pẽsio: nõ est simonia: ⁊ iõ ista vt trãseãt sine vicio sunt explicãda p supiorẽ. ⁊ ista sunt notãda. No. glo. fi. in. d. c. ad audiẽtiaꝫ. ꝙ in cã. appellatiõis nõ põt opponi de surreptione: nisi opponens ꝓus ignorauerat. ⁊ nõ tradas obliuioni glo. ꝙ exceptio dilatoria nõ põt opponi in cã appellationis: qꝛ extẽdit. l. ita demũ. C. de ꝓcu. ad oẽꝫ dilatoriã. Nota vnũ dcm̃ singu. doct. in hoc. c. ꝙ licet snĩa in bñficialib⁹ transeat in rẽ iudicatã ꝯ ptẽ tñ põt pars: vel alius agere ꝯ eũ q̃ iniuste obtinuit p viã denunciatiõis euangelice. Et adde qḋ habet̃ in. c. cum dilecti. in fi. de elec. ⁊ sic ꝓ eo ꝓ quo fuit lata nõ trãsit in rẽ iudicatã. qꝛ quo ad eũ cõtinet pcm̃ irremissibile p ptem. ⁊ vide ẽt glo. nota. in. c. j de ꝯces. pbẽ. Et qꝛ s̃. dcm̃ est ꝙ surreptio viciat ipso facto grãm. lꝫ tẽpore process⁹ nõ fuerit oppositũ de surreptione tñ q̃cq̃d intẽtatũ est vigore illarũ lr̃arũ dꝫ in irritũ reuocari. de qua materia dicas vt hic late p doc. Et nota ꝙ surreptio viciat ẽt si p ignorãtiã ⁊ simplicitatẽ fuit cõmissa. de quo per Ab. in. c. ꝯstitut⁹. in. c. sup lr̃is. s̃. eo. qꝛ satꝫ est ꝙ princeps nõ fuisset ꝑ[illegible] ꝯcessur⁹ si cessasset surreptio. ¶ Uolo tibi dicere vnũ pulchrũ dcm̃ ꝙ de bñficio habito in re vel i spe est fiẽda mẽtio expressa in ĩpetratiõe alteri⁹ grẽ. Nõ ergo sufficit gñalis mẽtio vt probat̃ in. c. i nr̃a. vbi p doc. nõ sufficeret ꝙ ꝙ diceret̃ nõ obstãte ꝙ aliud hẽat bñficiũ. dꝫ ꝗ sic dici in lr̃is. Nõ obstante ꝙ p lr̃as nr̃as sit recept⁹ i tali eccl'ia vel ꝙ hẽat tale bñficiũ curatũ. Et no. ẽt ex. d. c. i nr̃a. ꝙ appellatiõe bñficiorũ nõ veniũt stricte habentes canonicat⁹ sine prebẽda. et sic potius ipsa ꝓbenda q̃ ius canonie appellatur bñficiũ eccl'iasticum nã ipa spũalia nõ pñt eẽ diu sine tẽporalibus. j. q. iij. c. si q̃s obiecerit. Nota ẽm doc. in dic. c. in nr̃a. ꝙ vbi impetrant̃ plẽs litere ab eodeꝫ sub eadẽ data ad diuersa bñficia. neutra valẽt: qꝛ videt̃ impetrare fraudulẽter: nisi impetrãs excusaret̃ ista ignorantia: vt qꝛ ipse impetrauit vnã literã p se: ei⁹ ꝓcurator ignorãter impetrauit aliã. tũc dꝫ dari sibi optio. Si aũt ad vnũ bñficiũ ⁊ hñt eadẽ datã ⁊ formam ⁊ oẽs tenẽt: qꝛ vna in effectu videt̃ lr̃a. Si aũt sub diuersa data dicas vt hic p docto. Et ꝯclude vnũ ẽm doc. ꝙ qñ p primas lr̃as nõdũ est ĩpetrator aliq̃d assecut⁹. ⁊ impetrat scd̃as ad aliam eccl'iaꝫ nõ facta mẽtiõe ꝓorũ viciãt̃ scd̃e. hñs tñ plures lr̃as põt vti primis: qꝛ in illis nõ reperit̃ aliqḋ vicium. Nota tñ vnũ sing. dcm̃ Host. ꝙ si talis impetrans vteret̃ scd̃is añ q̃ primis: ꝙ nõ posset aliq̃d ꝯsequi vigore prioꝝ q̃bus tacite renũciauit vtendo scd̃is. nec aliq̃d poterit firmiter ꝯsequi ex scd̃is. cũ sint surrepticie. quod est nota. ẽm Ab. Et tangitur hic per glo. ⁊ doc. an de literis prioribus inualidis sit fienda mentio in secundis. Et cõcludit̃ ꝙ non: siue sint nulle siue elidibiles p exceptionem: intellige tamen de literis aduersarij quas ipse potest elidere p exceptionem: secus est in literis proprijs. de quo hic p Abb. Conclude etiã ꝙ de literis renũciatis nõ est necesse facere mẽtionẽ qñ ex illis nihil est ꝯsecutus. de quo in c. ad audiẽtiã. s̃. eo. de q̃ vide p Ab. in dic. c. Nota etiam ẽm doct. ꝙ de beneficio quo quis spoliatus est tenere facere mentionem. ¶ Nota etiam ꝙ Abb. in fi. in hoc. c. in nostra. dicit ꝙ scriptura requiritur ad probationem gratie: nõ tamẽ est de substãtia grẽ. ⁊ dicit ipse ꝙ mortuo papa q̃ fecit eam. literis nõdum ex

tractis nõ expirat gra. Sed succes sor debz dare literas faciẽdo mentionẽ de pcessore. Et allegat Bal. notabil'r in.l. hũanũ ad fi.C.de legi. qui dixit q si papa pnunciauit aliquẽ v'bo epm. vel abbatẽ.ille pnunciatus statim est eps: vel abbas nõ tñ dñt isti recipi pro platis nisi gratiã hñt p literas aplicas: al's tã se gerãs q recipientes incurrũt graues penas.de qbus in extraua. Bonifacij.viij.z tu adde qd volũt dñi de Rota decisiõe.lxij.q incipit. Itẽ nota q vbi gratia zc.vbi dicũt q si quis morif signata sibi supplicatiõe illud bñficiũ dicitur vacare p eius mortẽ. Et vide Car. i phemio cle. §.sane.i.v.q.q assigat rõnẽ qre gratia pape non possit pbari p testes. z in materia adde Bal.in.l. si q per calumniã.C.de epis.z cle.glo. in.c. institutionis.xxv.q.ij.Bal.in.l.vnica.C.de man.prin. ¶ Tu iaz habuisti q snia qua iudex pnunciat se cõpetentẽ est interlocutoria. Sed allega text.in.c.ex pte decani.z nota illum tex.qz est multũ nota.iunc.glo. q qcquid agit pcurator reuocatus añ certificationẽ reuocationis ẽt in fauorẽ dñi reuocãtis tenet adeo: q aduersarius nõ põt illã reuocationem allegare in preiudicium reuocantis.qd est nota. Tu hẽs hic glo.ij.iun.cũ tex. q in eodẽ iudicio z eodẽ libello põt agi ꝯ eundẽ sup pluribus articulis. Adde tex. in.c. cũ dilectus.de cã poss.in.c.cũ dilectus.de capel.mona. z ibi per glo. Nota glos. in v.falsus pcurator.q solet frequenter allegari. Nota vnã theoricam Inno.q sp allegaf in.d. c.ex pte decani.q si qs scit aliquez se gerere p suo pcuratore i iudicio: z nõ ꝯdicit:facit sibi pîudiciũ.vnde ex illa taciturnitate videtur ille rez gerere ex volũtate sua.qsi velit qd videatur sibi dare mandatuz: vel psumẽdũ est eũ habere mandatũ.cui Abb.addit Inno.in.c.cum in iure. de offi.dele.in.c.in nra.de pcu. Et Archi.in.c.q ad agendũ. de pcur. in.vi. Cy.in.l.si pecuniã.C.de neg. gest. Sed in ꝯriũ allegat Bar. i.l. sepe.de re iudi. Tu aũt p opinione Inno.adde Car.in.c. cum olim. s. de offi.dele.z in hoc.c.ex pte.q dr q in iudicijs speciale est q tacẽs videatur ꝯsentire.Bal.in.l.ij.§.volũtatẽ.ff.solu.ma.in.l.iulianus.ff.qui satis.cog. Pau.de cas.in dic.l. sepe in.l. gai9.ff.de pig. ac. Roma.in.l. q dotis.ff.solu.ma. Cõtrariã opionẽ tenet Inno.i.c.qũuis.de re iudi. Bar.in dic.l.sepe.An.de bu.i. d.c. qũuis.z in hoc.c. Io.de imo. in dic. §.voluntatẽ. Domi.in dic.c.qui ad agendũ. Alex.in dic.l.sepe. Et teneas tu istã vltimã opionez: quã tñ potes limitare: z sic saluabif pma opinio:nisi ego scirẽ pcuratorẽ meum excedere fines mãdati z patior pro quo singulare dic. Guil. de cu. in.l.j.ff.de exerci. vbi dicit q si iudex delegatus ab ordinario subdelegat sciente z patiente ordinario: valet processus:qz patiendo videf ampliare mandatum.qd est singulare. Secũdo limita non procedere in coniuncta persona. Cy.in.l.inuit9. iij.q.C.de procu. Tertio limita qñ non solum me sciente: sed presente: z patiente compares in iudicio nomine meo. Bal.in.l.j.ff.d neg.gest. Nota ex his que habentur per glo. z doc.in ver.propter suspitionẽ.ibi quare non reuocatur.vnam regulã in materia reuocatiõis respectu eorum que aguntur in iudicio qz oportet q noticia reuocationis perueniat vel ad iudicem vel aduersariuz: secus in extraiudicialibus: qz sufficit procuratorem esse certificatum nisi quando procurator destinaref ad contrahendum cum certa persona.tunc de reuocatione illa persona est certioranda. Et nota sm doc. q rescriptum nullum assumit vigorem si orta contentione super nul

litate iudex pronūciat validū ꝛ nō appellatur. ꝛ dicit Ab. nescit alibi hoc dcm̄. intellige tamen qñ rescriptum nō fuit falsum ꝑ ea que dixit i c. super literis. Et dicit Ab. ꝙ tex. in dic. c. nō dʒ tradi obliuioni: ꝙ nō solū iudex cognoscit qñ iurisdictio ē elidibilis per exceptionez. sed etiā quando opponit̄ nullam cōpetere. Et qualiter reuocādus sit procurator tractatur hic per doc. Et nota ꝙ si dñs vult reuocare istitorē oportet ꝙ publice ꝯscribat: alˀs nō hētur pro reuocato. l. sed si pupillus. §. ꝑscribere ff. de insti. si autē est procurator simplex destinatus ad ꝯhēdū cū certa ꝑsona oportet ꝙ illa ꝑsōa certioretur. Et nota ꝙ soluentes ꝓcuratori reuocato liberantur: nisi reuocatio esset publice nota: ꝑ ea que habent̄ in. l. eius qui in prouinciaz. ff. si cer. peta. ꝛ adde in materia glˀ. in cle. j. de renun. ꝛ tex. in. l. si mādasſem. ff. mā. Bar. in. l. j. C. de satisdā. in. l. nō solū. §. morte. ff. de ope. noui nunci. glo. singu. in. c. ij. de procu. in vj. Bal. ꝛ Sali. in. l. mandatum. C. man. ¶ Nota vnā regulā. ꝙ rescriptum nō extendit̄ nisi ad personam in eo expressā in. c. significāte. ꝛ probat etiā tex. ille illud qḋ dicit Bar. in. l. a procedente. C. de dila. ꝙ iudex non admittendo exceptionē legitimā videt̄ grauare partē licet expresse non pronunciet. ꝛ ex hoc pōt appellari. ꝛ adde qḋ habetur in. c. ex pte. ꝥ. de appel. Nota glo. j. ibi ꝙ rescripta sunt stricti iuris. Et nota ꝙ surreptio ēt per ignorātiā. fctā mihi nocet qñ volo vti rescripto ad casum nō cōprehensum. vt notabiliter probatur in dic. ca. significante. ꝛ sic habetur itellectus ad. c. super literis. s. eo. qꝛ tunc surreptio per ignorantiā non hʒ viciare qñ id ad quod volo vti rescripto cōprehenditur in rescripto. ꝛ limita istū tert. vt nō procedat qñ ꝑ alia expressa ꝯstaret de corpore. vt qꝛ dixi contra Titium legentem senis. diocesis florentine. cum tñ Titus sit diocesis aretine. tamē valet rescriptum ex quo est Titus solus legens senis. q̄ est de dioc; aretina. vt notabilit̄ voluit Inno. ꝛ quidā aliꝗ: quod est memorie commendandū sm̄ Ab. qꝛ facit ad multa: licet aliqui velint contrarium: qꝛ rescripta sunt stricti iuris de quo hic vide per Ab. Et nota secundū dños de Rota. quos refert Ab. ꝙ si aliquis impetrat sacristiā Senensem. ꝛ dicit illā dignitatem. ꝛ reperitur ꝙ sit officium non viciatur grā qꝛ fortꝰ ꝯdixisset papa si dixisset ꝙ erat officium. Item illa falsa expressio non restringit gratiam ad certū casum. secus vbi restringeret. qꝛ tunc viciaret in alio casu. licʒ cōstaret de corpore bñficij. iste est tex. notabilis in. c. susceptū de rescrip. i vj. Et dicit Ab. ꝙ multi ignorāt intellectum istius tex. ꝛ ratio est: quia ibi illa expressio vacatiōis habet restringere gratiā ad illū casuz. idō nō extenditur ad aliuz: quod est perpetuo notandum. ¶ Volo allegare tibi vnum pulchrū tex. quem non tradas obliuiōi ꝙ in materia stricta appellatione diocesis. non comprenditur ciuitas in. c. Rodulphꝰ. ex hoc colligitur ꝙ rescripta ad lites sunt stricte interpretationis. Tu habuisti supra glo. nota. secundum docto. ꝙ appellatione ciuitatis in priuilegio contra ius venit solum id quod murorum ambitu continetur. Hoc tamen limita secunduz Ab. nisi posset fieri fraus. quia tunc continētur suburbia. c. si ciuitas. de sentē. excō. in. vj. ꝛ sic appellatione ciuitatis in materia odiosa venit soluz quod s̄. dictum est. secus in materia larga: ꝛ fauorabili seu saltem indifferenti quia venit ciuitas cum suo territorio. l. j. §. cum vrbem. ff. de offi. pre. vr. Secundo cōclude ꝙ in materia larga appellatione dioc; venit ciuitas. Secus in materia stricta. vt in

hoc.c.Rodulphus.Nota etiaʒ ꝙ i literis impetratis ad beneficia ap= pellatione diocesis nõ venit ciuitas ſm magis cõmuniter docto. Et est glo.singu.in.c.accepimus. de eta.ꝛ qua.ꝛ est tex.iuncta sua glo.in.c. ꝗ uis.de preben.in.vi.ꝛ licet Jo. an. in.c.i.de offi.ordi.velit ꝙ in priuile giis venit ciuitas appellatione dio cesis.Abb.restringit ad priuilegia non odiosa: vel que non tangunt p̄ iudicium tertij:ad quod glo.notab. in.c.ordiarij.de offi.ordi.in.vi.hoc tamen non procedit in literis de iu= sticia.cũ mandatur illi qui erat obli gatus ſm Ab.Et an appellatione ciuium veniant cõmittatiui p Bar. in.l.i.ff.ad muni.in.l.ij.ff.de v̄bo.si gni.in.l.nõ dubito.ff.de capti. Ab. concludit ꝙ sic:in materia larga. se cus restringibili.licet Bar.tenet cõ trarium in dic.l.ij.sed Ab.intelligit in materia cõmuni ciuibus ꝛ comi= tatiuis. De qua materia adde Jo. de imo.ꝛ modernos in rubr.ff.solu. matri. Et nota duo dicta. primuʒ ẽ ꝙ natus ex ciuibus in comitatu di= citur ciuis ſʒ Bar.i.l.i.ff. ad muni. Secundum est.natus in aliqua ciui tate ex parentibus transeuntibꝰ nõ efficitur ciuis illius ciuitatis : quia oportet vt dicatur ciuis ꝙ parẽtes constituant ibi domiciliuʒ. quod est singulare secundum Ab. ꝛ pro hoc allega quod voluit Barto.in.l.pre dia.§.affini.ff.de fun.instru. ¶ No ta ꝙ in rescriptis masculinum con= cipit femininũ.ꝛ ideo per illã clau= sulam quidam alij.poterit conueni= ri mulier.vt cõcludit Ab.in.c. signi ficauit.qui tex.probat ꝙ in dignita= te non feudali succedit mulier qui etiam tex.allegatur ꝙ si conuenien dus per clausulam moriatur re inte gra successor conueniri non potest. Et nota vnum pulchruʒ dictuʒ Jn no.ibi secundum Abba. ꝙ si rescri= ptum impetratur contra ecclesiam potest conueniri is qui fuit promo= tus in prelatum post impetrationẽ quia dignitas non variatur per pro motionem presidentis. ¶ Nota ta= men secundum glo.ꝛ docto. ꝙ si de functus conueniendus erat expres= sus in rescripto.tunc rescriptum ex tenditur ad successorem etiam re in tegra. ¶ Et intellige de successore vniuersali . An autem transeat in successorem singularem. ¶ Dicas vt in. c.quia.v. de iudi.c.i. de alie. iudi. ¶ Papa mandat procedi pre uia ratione.iudices processerunt cõ tra rationem tenet processus . Jta concludit Ab.in.c.ex insinuatione. ꝛ communiter alij docto. ¶ Uolo tibi dicere vnum pulchrum dictum ꝙ papa dicitur grauare ordinariuʒ quando confert beneficia spectan= tia ad collationem suam: vt notabi= liter probatur in.c.mandatum . Et est ratio: quia collatio censetur que dam donatio.cum ordinarius vta= tur liberalitate in eis conferendo. Et ideo dicit glo.notabi.in.c. cum olim.de maio.ꝛ obed.ꝙ collatio be neficioruʒ computatur inter fructꝰ. vnde non potest dici nõ grauari cuʒ priuetur hac liberalitate ꝛ faculta= te donandi. Et in dic.c.mandatum. q̄ dantur multe lecture.ꝛc. intelle= ctum glo.que videtur magis cõis. Nota glo.i.in.c.literis. ꝙ per lite= ras monitorias: preceptorias : vel executorias non tribuitur ius in be neficio: vel ad bñficium: sed solũ da tur facultas implorandi officiũ exe cutoris. Quando aũt dicat̃ habere ius ad bñficiũ est tex.in.c. si postq̄. de prebẽ.in.vi.in.c.vlt.de ꝯces. pre ben.in.vi.p collationẽ vero acq̄rit̃ ius in bñficio.ita ꝙ põt dicere bñfi ciuʒ esse suũ.c.si tibi absenti.d̄ p̄bẽ. in.vi. Nota glo.pen.in.c.abbatẽ.ꝙ executor simplex datꝰ ad faciẽdũ p uideri p̄t excõicare ꝯdicẽtes . lʒ nõ exprimatur in lr̃is.aꝉs ſʒ doc.delu= soria videretur ista p̄tãs ꝛ fortius ſm Ab.hoc poterit delegatꝰ pape.

372.

¶ Nota quedã que tanguntur per doc. in. c. ab excommunicato. qꝛ ille tex. probat ꝙ excommunicatio lata sine monitione: ⁊ sine causa rationabili tenet. ¶ Et prima cõclusio sit ista: ꝙ regula est ꝙ vbicunqꝫ datur inabilitas seu incapacitas in agente seu patiente excommunicatio est nulla. vt si est lata a laico. vel a iudice excõmunicato. c. audiuim⁹. xxiiij q. j. vbi bona glo. Et idẽ si esset occulte excommunicatus secundũ gl. xxiiij. q. j. in sum. Et dicit Ab. ꝙ doctores sic solent tenere communiter sed in contrarium allegat dictũ singulare Inno. in. c. si vero. de sen. excom. ꝙ teneat excommunicatio lata a iudice occulte excõicato. Itẽ qñ est incapacitas in patiente: vt quando iudex excommunicat furiosũ: infantem: vel talem de quo certum est delinquere nõ posse. adde quod notatur in. c. Romana. §. vniuersitatẽ. de sen. excom. in. vj. Item infidelẽ. c. gaudemus. de diuoꝛ. Itez est nulla quando erroꝛ intolerabilis exprimitur in sententia. c. per tuas. de sẽ. excom. non tamen notoꝛia iniusticia reddit excommunicationem nullaz secundz Archi. in. c. venerabilib⁹. de sen. excom. in. vj. quẽ refert Ab. vt excommunicatio sit in maioꝛi obseruantia: sed de subtilitate iuris. Ab. tenet contrarium. ¶ Secunda est conclusio vbi datur abilitas in agente ⁊ patiẽte ⁊ cessat expꝛessio erroꝛis. tunc excommunicatio tenet: licet sit iniusta ex ordine: qꝛ nõ fuit oꝛdo seruatus: vel ex causa. qꝛ sine causa rationabili: vel ex animo: qꝛ superioꝛ iniquo animo excommunicauit. ⁊ de istis iniusticijs glo. nota. xj. q. iij. in sum. excommunicatoꝛ etiã venit puniendus. c. sacro. de sentẽ. excom. ⁊ hoc fuit inductum vt claues ecclesie habeantur in maioꝛi reuerentia. Et si dicatur causa excõmunicationis est peccatum moꝛtale. ergo vbi cessat peccatum non debet tenere excommunicatio. sed potest dici ꝙ multa fieri pꝛohibentur que tamen facta tenent. Item illud pꝛocedit quo ad deum. ⁊ vide quod notat glo. in. c. quodcunqꝫ. xxiiij. q. j. ¶ Tertia est cõclusio: quando cessat omnis iniusticia ⁊ incapacitas excommunicatio est iusta ⁊ tenet. Et nota glo. j. in dic. c. ab excõmunicato. ⁊ ibi per doc. qꝛ tractat quid debeat facere superioꝛ excommunicatoꝛum cuꝫ pꝛoclamatur per excommunicatum conquerentẽ de excõmunicatoꝛe. Et nota ex ea gl. ꝙ excommunicatus minoꝛi potest absoluere excomunicatum. Nota glo. in ver. difficultatem. relataꝫ ad tex. nam habes ꝙ excommunicat⁹ contra formaꝫ que est in. c. sacro. debet absolui sine omni difficultate. nõ enim tenetur pꝛestare iuramentum: nec aliam cautionem. Et nota secũdum Hosti. ꝙ quilibet iudex: etiam si non sit sacerdos. poterit absoluere a tali excommunicatione. Sed dubitatur quid si excomunicatio est iusta vtrum ille qui nõ est sacerdos possit absoluere: ⁊ cõcluditur ꝙ sic hoc tamen intelligit Abb. respectu pene non autem respectu culpe: qꝛ respectu culpe absoluens debet eẽ sacerdos. c. omnis vtriusqꝫ sexus. de peni. ⁊ remiss. est tamen honestũ secundum Hosti. ꝙ iudex committat absolutionem sacerdoti. vt imitetur saluatoꝛem qui nõ curauit aliquem pꝛo parte: sed in totum. Nota glo. in ver. de facto suo. quia quotidie allegatur iunc tex. ꝙ in facto pꝛopꝛio non cadit pꝛobabilis ignorantia: quod tamen limita nisi sit factum intricatum valde. vel nisi sit multum de longinquo. nisi tamen facti magnitudo aliud suadeat. c. cuꝫ illoꝛum. in fi. de senten. excõi. sed in facto alieno non pꝛesumitur sciẽtia nisi sit factum publice notuꝫ. vel nisi quis teneatur indagare illud factũ alienũ. c. innotuit. cũ gl. de elec.

Et nota etiam glo.fina.in fi. Et nota dum dicit ꝙ quis non debet absolui nisi petat. cui adde glo.in ca. significasti.de eo qui dux.in ma. Potest tamē scdm docto.si per excommunicationē quis efficitur deterior. iudex illam tollere:quia ex quo videt illam non proficere. debet vti alio remedio:ꝛ inuitus poterit absolui a pena excommunicationis non a culpa. hoc tamen dictum limitat Abb. vt procedat quando est spes de correctione.sublata excōmunicatione.secus si nō est spes. quia ex quo non vult obedire ecclesie debet haberi tanꝗ ethnicus ꝛ publicanus.i.vt infidelis: ꝛ sustinē do excommunicationem tanto tempore presumitur hereticus. ¶ Volo tibi allegare vnā glo.singularē in.c.si proponente.in glo.fi. ꝙ si forensis impetrat beneficium ꝛ non facit mentionem de loco sue originis gratia est surreptitia. ¶ Si tu vis scire casus in quibus abutentes rescripto apostolico priuantur commodo rescripti ꝛ condemnantur in expensis. vide text.in.c.fi. ꝛ quotidie allegatur tex.ille ꝙ rescriptum simpliciter impetratum ad lites non debet extendi ad ꝯtrouersias exortas post impetrationem: ꝛ adde simile quod habetur in cle. fi.eo.titu. Nota ꝙ in hoc.c.fi. Ab. non videtur approbare dictū Joan.an.in.c.dispendia.de rescrip. in vj.licet in.c.j.de loca.videatur illō sequi:sꝫ verius est id quod dicit in c.fi.ꝛ conclude ex his que ibi habē tur per glo.ꝛ docto. ꝙ vbi est eadē ratio in realibus que est in personalibus.habet locum dispositio istius text.ꝛ.c.dispēdia.de rescrip.in.vj. Nota singulariter glo.in ver.ifas in fi. que querit nunquid coram pluribus ordinarijs possim aliquē trahere eodem tempore super diuersis actionibus. vel super vna trahere coram delegato:ꝛ super alia coram ordinario: ꝛ glo. concludit ꝙ non. de quo vide hic per Abb. Nota multum glo.fi.quia quotidie allegatur ꝙ licꝫ iudex delegatus annullet rescriptum tamen potest condemnare in expēsis:quia ꝗtum ad istud incidens remanet iudex. cui adde tex.in cle.j.eo.ti.dicunt tamē doct. ꝙ primo iudex condemnet in expensis ꝛ postea pronūciet rescriptum non valere.als non posset cōdemnare in expēsis.quasi per pronunciationem desinat esse iudex. Sed Ab.reprobat hoc per text.in c.cum appellatiōibus.de appella. in.vj. Nota etiam singulariter glo. ꝙ ita demum iudex nō condemnās in expensis tenetur de suo restituere.l.sancimus.C.de iudi.si hoc fuit petitum.ꝛ commenda semper istā glo.memorie scdm Abb. Ex quo sequitur ꝙ nō poterit appellari. qꝛ ex quo non fuit petitum non dicitur iudex grauare. Et dicit Ab. ex intentione Specula. ꝙ non potest appellari a iudice si non facit id quod ex officio suo poterat facere. Nota etiam in alio glo. singulariter quia facit ad questionem nunquid delegatus delinquens in sua delegatione possit cōueniri corāʒ ordinario. Et conclude ꝙ si delegatus delinqt solum in non procedendo. non potest puniri nisi per papā.aut delinqt per se agendo:ꝛ tunc cōuenitur coram ordinario non tāꝗ delegatus. sed tanꝗ criminosus. nō poterit tamen conueniri pendente causa saltem si impediretur procedere in cā sibi delegata sm Jo.an. ¶ Vltio nota vnum modum faciendi excussionem. ꝙ iudex statuat terminum fideiussori infra quem ostendat ꝙ sunt alia bona debitoris expedita. quo non ostenso statim potest deueniri ad ipsum.glo. est singularis et ibi per Ange. in.l. a diuo pio.§. in venditione.ff.de re iudi.ꝛ per Ange.in auctē.quod si debitor.C.ꝺ pi

373

gno. et illam glo. dixit ordinariam Bal. in auten. sed hodie. C. de actio. et obli.

¶ De rescriptis in. vi.

Nota tex. in. c. j. qui semper allegatur quod rescriptum impetratum ab excommunicato est ipso iure nullum et inde secutum. nisi in causam excommunicationis vel appellationis. ¶ Nota quod per clausulam (et quidam alii) solum quatuor possunt conueniri. c. cum in multis. qui tex. allegatur quod infinitas a iure reprobatur. Nota ibi glo. in ver. vel quatuor. quod vbi lex ponit certum tempus vel numerum non potest assignari ratio. sed est arbitrarium. quia potuit dicere de pluri et minori. ¶ Nota text. in ca. dispendia. quod non valent litere nec processus si actor contra reum super pluribus personalibus impetrat ad diuersos iudices. et vide ibi glo. in ver. processus. que vult hoc procedere etiam si nihil sit exceptum et idem est dicendum in reo vt ibi. ¶ Nota etiam glo. in. c. cum aliquibus. in ver. concedimus facultatem. quia allegatur sic quod si committitur causa per verbum precipio in materia in qua iudex poterit procedere vt ordinarius. efficitur delegatus. quia commissio fit alio modo quam inceet cum ex hoc non posset delegare: et adde glo. in. c. hi qui. de preben. in vi. in. c. licet. de offi. ordi. Adde etiam glo. singu. in. l. sepe. ff. de offi. presi. quod licet verbum mando. importat necessitatem. non tamen a deo precisam quin non possit per alium expediri. sed per verbum precipio. non potest per alium ¶ Nota glo. in. c. dispendia. in ver. recusare. quod non potest ille iudicem recusare in quem semel consensit. nisi causa de nouo superueniat. ¶ In his que vult papa. est pro ratione voluntas. glo. est in. c. si gratiose. in ver. a Romano. Et nota illum textum. quod beneplacitum pape extinguitur eius morte. secus si dicatur apostolice sedis. Nota glo. in dicto. c. in ver. extinguitur. quod crimina morte extinguuntur nisi in quibusdam casibus. et glo. se remittit. ¶ Nota in. c. susceptum. quod vacatio per mortem et per renunciationem sunt diuersa: et ideo in literis ad beneficia impetratis vno expresso non venit reliquum. Nota ibi glo. in ver. non morte. quod mors ciuilis nunquam equiparatur naturali nisi in casibus a iure expressis. Nota glo. in dicto. c. in ver. preferri. quomodo intelligatur illa regula qui prior tempore. etc. ¶ Nota quod valent litere licet ignorans beneficium sibi collatum non faciat mentionem in impetratione alterius. vt in. c. gratia. oportet tamen vt alterum eligat si insimul teneri non possunt. Beneficia ecclesiastica licite conferuntur absenti. glo. in dic. c. gratia. in §. ignoranti. Que beneficia possint simul teneri est glo. in dic. c. in §. de iure. ¶ Nota tex. qui semper allegatur in. c. quibus. quod restitutus ad gratiam intelligitur restitutus sine alterius preiudicio. ¶ Maiores septennio possunt esse canonici. glo. est in. c. si eo tempore. in §. etatem. Et nota hunc text. quod in literis ad beneficia attenditur tempus date. ¶ Quando mentio de beneficio. vacaturo intelligitur quod mo vacet. glo. in. c. si propter. in ver. vacabunt. et vide. glo. ibi in ver. concedimus. pro intelligentia tex. ¶ Non iudicatur reprehensibile si secundum varietatem temporum variatur positiuum statutum. glo. in cap. statutum. in ver. ad notam. que allegat iura. Illud dicitur sufficere quod ad perfectionem actus non indiget aliquo adminiculo. glo. est in dicto cap. in ver. canonicis. quam ad hoc allegat Abb. in capit. j. de posthu. pre. et in. c. j. de excep. Causa potest delegari maiori infante de certa scientia pape. glo. est in dicto capi. in ver. canonicis. Si tempore date quis

sit canonicus et tempore presentationis non sit, an possit procedere tanquam delegatus. est glo. in dic. ver. de qua glo. vide per Ab. in. c. quoniam abbas. de offi. delega. Dispositio dicto. c. statutum. non habet locum in ordinariis. glo est in dict. c. in ver. sedis apostolice. Non valet processus quando causa est commissa contra dispositionem. c. statutum. licet pars non opponat. glo. est in dicto c. in ver. committantur: et probat illa glo. sing. iunc. tex. in ver. audiantur. quod si statutum denegat audientiam. intelligitur ope exceptionis. et est sing. secundum Ange. in. l. venditori. C. de emp. Alex. in. l. j. §. in operis. ff. de ope. no. nunci. Si est contentio inter partes et iudices. an locus sit insignis eligantur arbitri. glo. est in ver. copia. et hanc glo. alle. Abb. in. c. cum speciali. de appel. quod arbitri iuris eligantur in casibus similibus expressis in iure. et in ca. j. de arbi. Clausula ex certa scientia debet in literis exprimi. glo. est in dicto. c. in ver. literarum. Ad iuramentum recurrimus in defectum aliarum probationum. gl. est in dic. c. §. cum vero. in ver. saltem. Verbum debet importat necessitatem. hoc probat glo. in dicto. §. cum vero. in ver. possit. Si dilatoria superuenit ad noticiam post litem contestatam. potest opponi. glo. est in dicto. c. §. cum autem. in ver. recuset. quam dicit nota. Abb. in. c. insinuante. de offi. delega. Si scolari existenti in studio papa deleget causam non debet habere expensas: quia non est ibi propter causam. glo. est in. §. insuper. in ver. propter causam. Qui dicantur pauci committitur arbitrio iudicis. glo. est in dicto. §. in ver. paucis. Nota glo. in ver. pauperes. que est pulchra quod a pauperibus nihil exigi debet. Ubicunque aliquid committitur in conscientia alicuius non potest in dubium reuocari. glo est nobi. in. §. assessorem. in ver. relinquatur. quam alle. Ab. in. c. inter. de purga. cano. Licet partes concordent nihilominus assessor habebit suum salarium. glo. est in dicto. §. in ver. communiter. Plures notarii possunt assumi ad scribendum in vna causa. glo. est in. §. notarium. in ver. notarios. Ad officium delegati spectat moderari salarium notariorum. glo. est in dicto. §. in ver. officium. et est magistra. glo. in materia. Si tu vis scire quosdam casus in quibus non prodest remissio illius qui dedit nisi restituatur. vide glo. in ver. remissione. Licet testis iuret dicere veritatem pro vtraque parte. tamen solus producens sibi ministrat expensas glo. est in ver. a producente. ¶ Executor debet esse certus. glo. in. c. tibi. qui. i ver. certo. ¶ Ad episcopum et ad capitulum de iure communi spectat receptio canonicorum. glo. est in. c. si pro te. in ver. epi. ¶ Fructus possunt deberi ex consuetudine non residentibus. glo. est in. c. fina. in ver. fructibus. Quod potest esse perpetuum reputatur pro perpetuo. glo. est notabilis in dicto. c. in ver. perpetuas. ¶ Nota vnum casum sing. in dicto. c. statutum. in. §. in nullo. quod delegatus extra locum commissionis non potest cognoscere sine expresso partium consensu. ¶ Ultimo nota quod si dico debeo habere a te centum tantum propter istam taxaturam videor confiteri quod vltra habere non debeo. vt per Barto. in. l. si cum dos. ff. re amota. per text. nota. bi. cum sua glo. in. l. rationes. C. de proba. et per Bart. et Bal. in. l. sicdem. C. de transact. et per Bart. in l. iii. §. cum Titio. ff. de adi. le. Et nota quod dicit Bart. per illum tex. in dicta. l. si cum dos. quod licet tibi soluam aliquid: non tamen presumor propter hoc quod a te nihil debeam percipere.

De rescriptis in cle.

Dispositio.cap.statutum. non habet locũ nisi in papa ⁊ eius legato secus in ordinarijs inferiorib⁹. glo. est in clemen.j. in ṽ. legatorum. Dispositio penalis extenditur ex idemptitate rationis: ⁊ dispositio loquens de religiosis habet locuȝ in secularibus clericis ex idẽptitate rationis dato ꝙ materia sit penalis. glo. est in dicta cle. in ṽ. presidentes. Priores etiam obedientiarũ qui possunt remoueri ad nutum superioris possunt agere pro suis prioratibus quãdiu durat eorum administratio. glo. est in dicta clem̃. in ver. liceret. Licet pluribus eiusdem rei competat defensio etiã insolidum tamen propter contumaciam vnius non potest fieri missio in possessionẽ. Sed oportet ꝙ omnes citẽtur. glo. est in dic. ver. Idẽ est dicere non valeat ipso iure quod sine ope exceptionis. glo. est in dic. cle. in fi. ¶ Episcop⁹ potest habere plures officiales in solidum eq̄les. ⁊ si vnus est principalior ille potest esse delegat⁹ pape alij non. glo. in cle. ⁊ si principalis. in ver. principalis. Vicarius ep̄i in sp̄ualib⁹ nõ põt eẽ delegat⁹ pape q̄ al's nõ est officialis. glo. in dic. cle. in ṽ. officialis. Officialis ĩferioris prelati ab episcopo non potest esse iudex delegatus pape. secus in officiali electi confirmati nõ consecrati ⁊ secus in officiali capituli vacante sede. glo. est in dicta clemen. in ver. episcopi. Prior conuentual' dicit' habere dignitatẽ. secus in priore claustrali. glo. est in dicta clemen. in ver. conuentualẽ. Vicari⁹ ep̄i pt̄ remoueri ad nutũ ipsius. glo. est nota. in di. clem̃. in ver. electionem. quam allegat Abb. in. c. edoceri. de rescrip. in. c. postulasti. eo. titu. vbi allegat etiam glo. in clem̃. fi. de procura. ⁊ Abb. in. c. qm̃ abbas. de offi. dele. in. c. cum non ignores. de p̄ben. l. c. de multa. in. c. extirpande. §. qui ṽo in repetitione. in. iij. colum. eodẽ titu. de preben. in. c. vt nostrum. de appella. in. c. dilecti. vlti. eodem ti. in. c. G. perpetuus. in prin. de fi. instru. in cap. si quis contra clericuȝ. in cap. licet. ex suscepto de fo. compe. Nota glo. in ver. foraneo. quia dicitur ille qui in certa parte diocesis. vel ad certos actus constituit': ⁊ non est in isto idem consistorium.

¶ Beneficiuȝ largo modo sumptũ comprehendit etiam dignitatem. glo. est notabi. in cle. auditor. in ṽ. beneficio. Nota glo. j in dicta cle. auditor. quam allegat Ab. in. c. j. d̃ litis contest. in penul. colum. ꝙ sufficit libellum concludere in principali licet nihil concludat in executione. Si datur facultas iudici aliquid faciendi: non tamen per hoc compellitur. glo. in dicta clementi. in ver. poterit. ¶ Secunduȝ beneficium sine cura requirens cõtinuã residentiam facit vacare primũ curatum. istud colligitur singulariter ex glo. in clemen. gratie. in ver. beneficium. Licet quis velit dimittere secundum vigore cuius vacauit primum: non tamen recuperat primum semel extinctum. glo. est in dicta cle. in ver. illud resignaueris.

¶ Actor plene probans suam intẽtionem obtinebit. licet reus per suam exceptionem reddat dubiam. quia imputandũ est reo. quare plene ⁊ clare nõ probauit. glo. ẽ no. in clem̃. fi. in ver. creatũ. quã allegat Abb. in. c. auditis. de prescrip. l. c. est tu. de testi. ¶ Vltio nota si statutũ est ꝙ ĩ curia mercator' audiat' d̃ veritate ⁊ equitate omissis solennitatibus iuris. potest sine excussione deueniri ꝯ fideiussores. ita d̃t notabilr Ange. d̃ arc. l. §. itẽ si q̄s ĩ fraudẽ. isti. d̃ acti. q̄ al. Bal. ĩ apostillis suis in. l. si mancipiũ. §. j. p glo. valde notabilem ibi. ff. de euic.

De renunciatione.

Ponitur ista rubrica: quia ea que per postulationem/electionem/ et translationem acquiruntur per renunciationem sepe perduntur. ¶ Et in capit.j. ponuntur due cause propter quas potest peti cessio: et quando defectus scientie est magnus/tunc est iusta causa secus quando nō est magnꝰ defectꝰ. et vide glo.fi.cū allegatꝫ in ea. ꝙ nō dꝫ desisti ab inceptis: sed perseuerari vsqꝫ ad finem. ¶ Et qui abiurauit beneficium suum licite petit si ad illud de nouo eligatur.c. cum inter. Et nota ex illo text. ꝙ ius stalli in choro et loci in capitl'o.licet sint accessoria sunt iura spūalia: et per hoc dicit Anto.de bu. ꝙ probata quasi possessione istorum presumitur quasi possessio beneficij. quod est notabile scd'm eum pro articulis faciendis. Et nota ꝙ etiam text. probat si apponeretur aliqua dictio respiciens futurū tempus.vt quia ꝓmitit vlterius nō petere. qꝛ intelligit ex cā subsistēti ꝺ ꝓnti. Anto.de bu. allegat Bart.i.l.qui Rome.§. duo fratres.ff.de verbo.obli. Sed adde tu Bar.in.l.q̄ cum tutorib'.ff.ꝺ trāsac.in.l.si vxor.§.diuus.ff.de adul.in.l.heredem.ff.man.Bal.i.l.fi.C.de pac.in.l.spem.C.de dona. ¶ Nota doctrinam Inno.in.c.cuꝫ inter.ꝙ ille cum quo papa dispēsat in iuramento sine causa non est tutꝰ quo ad deum licet scd'm doc.in foro cōtēcioso nō possit argui de piurio dispensatus: qꝛ tūc in dubio cā ꝓsumitur.quod est notabi.et adde glo.in.c.quanto.de iure iurād.Et nota ꝙ iste tex.facit ad q̄stionē Bar.in.l.aut facta.§. causa.ff.de pe. et ꝑ istum tex.volo tibi tradere vnā pulchram cautelā.scolarꝫ licentiatus in vna vniuersitate iurauit non recipere graduꝫ alibi.poterit de nouo se facere examiari i alio studio.et ꝑ textu noue licētie recipe gradū nec erit piurus.qđ est nota. Nota etiā ſm doc.ꝙ si aliquis iurat nō repetere beneficiū etiā occasione iuris querendi sibi in posterū.tunc iuramentum non trahitur ad casum necessitatis.vt qꝛ non reperitur alius idoneus. ¶ Et nota ꝙ in.c.ex trāsmissa.allegat glo.per Anto.ꝺ bu. de gallo presso.in.l.hac consultissima.C.qui testa.fa.pos.ponit etiam exemplum de Cerbaro bidello: et hoc ideo quia ille text. probat ꝙ ex q̄litate īherēte aliqñ certificat ꝑsona: et adde tex.in.l.j.in fi.ff.ꝺ do.prela.in.l.cum seruo.§.j.ff.de contra.emp.Bar.in.l.libellorūꝫ.ff.de accu.in.l.ij.ff.de verbo.signi.in.l.j.§.libelli.ff.de appel.in.l.cum pater.§.vicos.ff.de lega.ij.Ange.i.l.j.ff.de lib.et posthu.qui loquitur de quodam papa.Fauo padue.tex.in l.certum.ff.si cer.pe.in.l.nominati.ff.de condi.et demon.in.l.quotiens §.si quis nomen.ff.de he.insti.in.l.lucius.ff.de fideicōmis.lib. ¶ Nota etiam singulariter scd'm Anto.de bu.in dicto.c.ex transmissa.per illum text.ꝙ bona que clericus ecclesie cōtulit seculari tempore quo in ecclesia fuit beneficiatus.potest repetere eo recedēte ab ea: et ad aliaꝫ transeunte. ¶ Nota tex.qui semper allegat in.c.admonet.ꝙ beneficiati non possunt dimittere bñficia vel illis renunciare absqꝫ auctoritate epi. non sufficit ergo auctoritas inferioris nisi ad ipsum spectet collatio. Nota ꝙ est idem in hospitalibus que subsunt episcopo ꝙ q̄s non possit recipere administrationeꝫ etiam si sit laicus sine auctoritate episcopi nec illaꝫ dimittere ſm doc. et vide glo.in.c.eps de loco allegato in glo.ij.et qualis consensus exigatur.vide glo.vij.q.j.c.placuit.j. Et nota bene questiones que tanguntur in glo.ij. et nota ꝙ nō potest quis transire ad aliam ecclesiaꝫ si.

375

ne licentia superioris alias reuocari posset. Et nota secundum Innocen. quod tex. in c. de multa, de preben. non habet locum quando transiuit sine licentia superioris licet possit priuari. quod est notabile. intelligitur ergo text. ille quando transit de licentia superioris. vel nisi expresse vel tacite ratificet superior illum transitum: et dicitur ratificare tacite post lapsum sex mensium. de quo hic pulchre per Inno. Nota etiam glo. in fi. et adde glo. in §. sed aliud. lxi. dist. quod prelatus vnius ecclesie vel clericus dummodo sit idoneus potest eligi ad aliam ecclesiam. nec est necesse quod postuletur. tamen non potest transire sine licentia superioris. solum reperitur quod episcopi et superiores debeant postulari. Et nota quod non valet consequentia non potest transire sine licentia. ergo est postulandus non eligendus. c. si abbate m. de elec. li. vi. et vide materia in c. fi. de postu. prela. Et nota secundum docto. quod si episcopus nollet dare licentiam potest compelli per suum superiorem secundum glo. et doc. et intellige quando subest causa pellendi poterit archiepiscopus sed sine caussa solus papa. Et quia c. super hoc. habet varios intellectus tene intellectum glo. Tu iam habuisti quod actio non admittitur sine cause expressione. saltem si petatur vt in titulo. de libel. obla. in l. i. ff. de eden. tamen exceptio admittitur sine cause expressione: et intellige ad instantiam partis. potest tamen iudex si ibi videbitur ex officio compellere. sufficit ergo proponere factum ex quo causatur exceptio. vt in dicto cap. super hoc. secundum intellectum glo. et ibi per doct. Et nota ex dictis doct. quod iudex licet possit supplere: non tamen artatur regulariter. licet quandoque sic. de quo per Bart. in l. iii. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Et nota hunc tex. quia semper allegatur quod non est presumptio quod quis velit iactare suum. adde text. in l. cum de indebito. ff. de proba. qui etiam text. probat quod multa sunt que habent inficere renunciationem. Et nota glo. in dicto c. super hoc. iunc. tex. quod si quis renunciat beneficio per metum tenet et non est ipso iure nulla. Nota diligenter glo. in ver. pecunie. Nota ex glo. fina. quod exceptio iusiurandi que est litis finite procedit etiam in iuramento extraiudiciali coram superiore prestito non in forma iudicii. quod est notabile pro ampliatione c. i. de litis contesta. in vi. Et nota ex eo. text. quod sicut in construendo iure spirituali datio pecunie habet illud inficere sic etiam vbi agitur de ipso destruendo. Nota etiam ex hoc tex. quod licet negatiua non sit probabilis per rerum naturam: tamen secus est si est negatiua pregnans habens implicitam affirmatiuam. de materia negatiue dictum est alibi. ¶ Si tu vis scire quis probet in causa appellationis an victor an victus vide glo. in c. in presentia. in §. standum. Et nota quod iste tex. allegatur quod pro iudice presumitur. hec materia tactatur in c. bone. de elec. in c. cum in iure. de offi. dele. in c. quoniam contra. de proba. in c. sicut. de re iudi. in c. sacro. de sen. excomu. vbi glo. et glo. ii. q. vi. hoc etiam. c. placuit. xi. q. iii. c. cure. et de materia quam tangit glo. hic adde glo. et doct. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. Et nota ex dicto. c. multiplicem probationis allicientem animum iudicis: et etiam probat quod literis prelatorum in isto questis grauis preiudicii creditur quo ad semiplenam probationem tantum: et ita intelligitur text. et ibi per doc. ¶ Vide tex. in cap. sane. cum glo. fina. An ille qui renunciat literis videatur renunciare iuri iam quesito per literas: et concluditur quod non. ¶ Et nota tex. in c. quod si dubitas. quod renunciatio facta in manibus lai

ci est ipso iure nulla. talis tñ renūciãs in penam est ipso iure priuatus Adeo q nō eget nisi spoliatiōe possessionis. et vide glo. hic q renūciatio non tenet in preiudicium superioris. intellige tamen nisi superior habeat ratam. potest tamen sm̄ doctores renunciare beneficio sine superiore. quando habet beneficiū in controuersia. de quo per glo. in. c. si electio. de elec. in. vj. Intellige tñ quando est probabile dubiū an habeat ius. secus si esset certum q haberet ius licz litem patiatur: et ita intelligit decisio rote. Et nota q sm̄ doct. non sufficit consensus solius epi: sed requiritur consensus capituli si magna est dignitas in eccl̄ia. vel talis est psona de cuius renunciatione timetur periculū in ecclesia: et magnus honor detrahitur ecclesie. Et hoc ītellige qñ simplr renunciat secus si trāsit ad aliā dignitatem: qr sufficit q solus prelatus consentiat. c. si abbatem. de elec. in vj. et non solum requiritur consensus capituli maioris ecclesie. quando dignitas est honorabilis. sed cō sensus capituli ecclesie cui cedit. Exigitur etiam in renunciatiōe cō sensus pñtantis. de quo in. c. fi. hoc eo. ti. Et renunciatio dz fieri in manibus illius qui hz ptātem instituēdi et destituendi et sic ītellige glo. in. c. admonet. nisi aliter inductū sit consuetudine vel priuilegio. et concludc post glo. q renunciatio facta in manibus clerici non sui prelati valet quo ad sui preiudicium: sz nō superioris si in manib⁹ laici ē nulla sed priuat a iure. ne laici talia psuescant. Nota tñ q si sine licentia prelati licet renunciando non pdat pprietatē. pdit tñ possessionē. Itē facultatem administrandi. glo. est nota. in. c. qd dei. de sta. mona. in glo. fi. ¶ Volo tibi casum inducere in q par in parē hz imperiū in. c. ad supplicationem. vel etiā superior subdicitur inferiori. vt qñ recipit bñficiū in prouincia paris vel inferioris. Et nota glo. ibi dum dicit de aeris intemperie. Et nota hunc tex. quia ponit practicam pbandi q aliquis non possit iure morari in loco quando scilz timet periculū mortis. probat etiā tex. iste q tendit in opprobrium clericalis ordinis q clerici mendicent. ¶ Si tu vis scire cās pp quas epi pñt petere cessiones: et cās non legitimas vide in dicto. c. et in. c. nisi cū pridē. Et nota q nō licet epo vel curato deserere ecclesiam vt transeat ad solitudinē/ nec hoc est permittendum a superiore. Et nota etiā ex hoc tex. in. c. nisi. q irregularitas non priuat ipso iure bñficio sed venit priuandus. Et si tu vis scire an criminosi et irregulares possint cedere sine licentia pape. habes hic pulchram glo. disputantem hoc. et post eam per doc. Si tu vis etiam scire que sunt crimina que impediunt executionem etiam post peractam penitentiā. vide gl. enumerantem ibi. et doct. enumerāt alios. Et nota vnum pulchrum dictum q si existēs in leui peccato leditur conscientia. quod non teneat legitime beneficium debet se cōformari volūtati superioris. qd si non potest sequatur cōscientiā: et ista est causa dandi licentiā sm̄ Joan. an. ¶ Nota in. §. p defectu. q ppetēs scientia sufficit in prelato. Et nota ibi glo. in ver. plerumqz. q etiaz aliquis senex potest addiscere. ¶ Si tu vis scire text. contra nimium rigorosos est in dic. c. nisi. in. §. pter maliciam. in fi. Et an et quando pp scandalum sit dimittenda iusticia. vide glosam in. §. pro graui quoqz. in ver. distinguendum. ¶ Et si tu vis scire etiam multiplicē spem illegitimitatꝭ. vide pulchrū tex. et gl. in. §. persone. et glo. in ver. māseres. Nota scd̄m docto. q peccat prelatus non dispensando vbicunqz per-

376

sona res vel causa vel locus exigit. xxix. distinc. c. j. c. dño. c. vt cōstitue retur. l. distinc. subditus tamen pe= tere non debet. j. q. vij. c. exigunt. Et vide glo. in. c. licet canon. in. c. cum ex eo. de elec. in. vj. ¶ Si tu vis scire de vita contemplatiua et actiua que sit vtilior. vide tex. in. §. verum. et hic tangitur per doct. an liz cōmendare seipsum: et conclusio est q de virtutib9 que alicui insunt quis licite se cōmendat ex charita= te. vt ad illas alios inducat. vel a detractoribus se excuset. Sed lau= dare se causa superbie vel elatio= nis vl ad alterius detractionē hoc non licz. de quo. xj. q. iij. c. si qs ꝟo. xviij. q. ij. c. quidam. in pn. vj. q. j. c. imitare. xxiij. q. v. §. hinc notandum xxxj. distinc. c. tenere. c. cum instan= tia de censi. ¶ Si dubitatur an nu merus ꝯpromissariorum. de quo in c. quia propter. de elec. sit de substā tia. et dicas q non: et q in vnum solū potest cōpromitti. text. est in. c. post translationez. et conconcordat tex. in. c. causam. de elec. Et vide glo. in. c. si religiosus. de elec. in. vj. qz est ordinaria. An prelatus solus absqz licētia capituli possit dare li= centiā. Si tu vis scire vnde suma= tur illa regula q eps ꝯtra cōcilium non dispensat. vide text. in dicto. c. post trāslationē. qz ibi dicitur q pa pa non de facili dispēsat contra cō= ciliū. ergo inferior nō potest. ¶ No ta text. in dic. c. iunc. glo. et allegat semper. q cessante causa cessat effe ctus. Et nota q ē duplex cā. final et impulsiua. Finalis dicit q ex to= to et fundit9 mouet animū dispone= tis non al's facturus verisimilr. vt qn do decem vt vadas Romam. al's nō daturus. Impulsiua q ipel= lit statuentem qua cessante statuēs erat staturus. vt in. l. j. §. seruum. ff. d posītu. Et in simili habe exemplum vt quando do aliquid alicui al's da turus vt emat sibi caligas. Et vi= de ibi glo. in ꝟ. nequeat. et per doc. quis possit dispensare cum simonia co. et adde glo. in. c. de simoniace. d simo. Et nota ibi glo. fina. q papa dispensat contra concilium et con= tra apostolum. ¶ Et nota pulchrū text. in. c. quidam. q si quis petit li= centiaz cedendi et obtinuit compel litur cedere nec pt penitere. Et vi de glo. et habes limitationem ad. l. is qui. ff. de ces. bo. ¶ Nota q non solum in impetratione est facienda mentio de vacatione. sed etiam de modo vacandi. vt in. c. veniens: et quid operetur se submittere gratie aduersarij. est tex. in. c. veniens. Et nota q in dicto. c. tractatur per do cto. nunquid renunciatio facta ab= sente parte noceat quo ad perden= dum aliquod ius reale vel perso= nale. de quo per Bar. in. l. non solū. §. liberationis. ff. de li. le. in. l. j. C. de pac. Et adde quod habetur in l. si quis. vj. §. differentia. ff. de acq. poss. ¶ Volo tibi dicere vnum pul chrum dictuz. Tu scis q prestatur superiori iuramentum obedientie non potest absoluere illum a tali iu ramēto vt non teneat prestare obe dientiam. vt cōcludūt doc. in. c. le= cte. et rō est qz iurans studet magis placere deo q illi cui prestat iura= mentum. Et nota illū tex. q renun= ciatio potest fieri in articulo mortꝫ Nota etiā q iste tex. ꝓbat q ꝓmis= sio de renunciando non nocet. No= ta etiam glo. in ver. fecit. dum dicit ipso facto multis vicibus. ¶ Nota q cedens in manibus inferioris su periore volente cogit cedere. vt in c. si. Nota ibi vnum dict. doc. q do= ctor per insufficientiā potest repro bari. et sic extendit tex. in. l. vt gra= datim. §. reprobari. ff. de mu. et ho. Nota etiaz vnū dict. doct. in dicto capi. fina. q si Abbas renunciauit non in manibus superioris et supe= rior postea cessionē ratū nō habeat pōt petere a monachis de nouo vt

obedientiā prestet. ꝛ sic possessionē recuperare quā perdidisse videbaẗ. ¶ Ultimo nota ꝙ licet mortua vxore duret affinitas quo ad impediendum matrimonium. nō tñ quo ad alios effectus. tex. est nota. ꝛ ibi per Bar. in. l. cui eorum. §. j. ff. de postu. ꝛ ideo si statutum dicit ꝙ questiōes inter affines cōpromittantur. intelligitur de affinitate durante: ꝛ ideo dicit ibi Bal. ꝙ licet quis pro vxore fratris viuentis non possit testificari: tamen secus si est vidua. qꝛ absoluta est affinitas. Adde etiā glo. sing. in. l. sed hec ita. ff. de re iudi. q̄ dixit ꝙ ꝛ dissoluta affinitate est dissolutū amoris vinculū. quā glo. allе. Bal. in dic. §. j. ꝛ in. l. fi. in prin. C. de ver. sig. ꝛ ibi Pau. de cast. dicit ordinariā. ꝛ in dic. l. fi. est tex. ꝙ per dissolutionē matrimonij nō dissoluitur affinitas q̄ ad alios effectus: sꝫ ibi est spāle quo ad effectū. de quo ĩ illo tex. Ex quo sequitur pulchra limitatio ꝙ per dissolutionē matrimonij non dissoluitur affinitas: qñ tractatur de fauore. secus si de preiudicio. de quo per Bal. ꝛ Pau. de cas. in dic. l. fi. qui Bal. alio modo limitat vt procedat in actib⁹ ĩter viuos secus est in successione mortuorū: qꝛ iura succedendi non soluunẗ morte sed causanẗ ex morte. l. j. ꝛ aucten. p̄terea. C. vnde vir ꝛ vxor.

¶ De renunciatione in. vi.

Illi dicūtur curiosi q̄ disputāt de his que non multum expediunt. Item reprehensibile est sapere vltra q̄ꝫ oporteat. ꝛ in papatu non ē tm̄ honor: sed onus. Et casus decisus p cōstitutionem pape nō est amplius deducendus in dubiū. sꝫ standuꝫ est determinatiōi pape. illa omnia probantur in. c. j. qui tex. allegatur semꝑ ꝙ papa potest renūciare papatui. Nota tex. ibi circa fineꝫ facit mentionem de consilio ꝛ consensu cardinalium. Et adde text. in. c. j. in fi. de reli. ꝛ ve. sanc. in. vj. ꝛ tex. in. c. cum inter. in fi. de consue. q̄ loquitur de consensu fratrū tantū. Papa propter insufficientiam non posset deponi. glo. est in dic. c. j. in ver. insufficienteꝫ. Papa vocat fratres cardinales cum de ipsis permixtim loquitur. glo. est in di. c. j. in ver. fratribus. ¶ Si fit mentio de vacatiōe per renunciationem. id est si vacat alio modo si subest eadem ratio. gl. est in. c. si te. in ver. renunciet. ꝛ iste tex. allegatur semper: ꝙ dol⁹ ꝓbaẗ ex coniecturis. ¶ Ultimo si tu vis scire de dictione a. vel ab. que ponūtur qn̄q; in statutis. vide tex. quem pōderat ibi Bal. in. l. scire oportꝫ. §. aliud. ff. de execu. tuto. vbi dixit ꝙ si statutuꝫ dicit ꝙ instantia duret per annuꝫ a die litis contestationis non computatur talis dies. adde ēt glo. in. l. ij. §. fi. ff. de actio. empto. ꝛ Bar. notabiliter in. l. patron⁹. §. sēpronio. ff. de lega. ij. vbi dixit ꝙ stat inclusiue ꝛ exclusiue secundum distinctionem ibi positam per eum in. l. pater. §. j. ff. de adulte. vbi dixit ꝙ ideꝫ est dicere. ex die diuortij: ꝛ a diuortio. ꝛ sic videtur ꝙ in vtroq; ꝯtinueẗ tempus de momento ad momentuꝫ quod dicit memorie commendādū: propter statuta. ꝛ in. l. ex hoc iure. ĩ prin. ff. d iust. ꝛ iu. ꝛ glo. in. c. statutū. in ver. annumerādū. de ꝓben. in. vj.

De renunciatione in clemen.

Casus quibus dicitur reuocari ꝓcurator vide in glo. in cle. j. in ver. quolibet. ¶ An sufficiat reuocatio procuratoris sine certioratione. est glo. in dic. cle. in ver. teneat. Debet fieri renunciatio in manibus illius qui posset inuitum destituere. glo. in dic. cle. in ver. manib⁹. ¶ Ultimo notabis vnum pulchrū dictum Bar. ꝙ si pater emancipat filium ꝛ ei tradit dotem iussu nurus sue liberatur a nuru. licet ipse doteꝫ receperit. ita notabiliter dixit Bar.

377

in.l.sane.ff.de iure do. ꝛ hoc dictum pro notabili allegauit Alexander. in.l.ij.ff.solu.matri.

De restitutione spoliatorum.

Quia est de causa possessionis ꝛ qꝛ restitutionis possessoria est ideo de illa dicitur ꝛ tractatur an ꝛ quando spoliatus sit restituendus. ¶ Et nota vnum fundamentum in hac materia ꝙ non est audiend⁹ reus de proprietate aduersus restitutionem nisi actor consentiat.c.j. Nota etiam aliud ꝙ iudex non petenti potest facere restitutionem quando imminet periculum animarũ.c.ij.ex parte.de conuer. cõ. Et vide qđ no tat glo.in.c.qꝛ presulatus.j.q.iij. Nota etiam ꝙ nõ admittitur volẽs ꝓbare dñium etiam in cõtinenti: vt est glo.j.in dic.c. ¶ Tangunt aliq̃ pulchre questiones in dic.c.j. Quarum prima est.an dñs teneat de delicto familie sue. Et conclude ꝙ dominus tenetur qñ famulus deliquit in illo officio in q̃ preposuit eũ. ꝛ sic vtitur opera sua in illo ministerio tenetur tamen ciuiliter non criminaliter.de quo p Bar.in.l.ne quid.ff.đ incen.rui.naufra.in.l.j.§.familie.ff. de publica Liberatur tamen exhibendo malefactores quando exercebat officium publicum.l. si cuꝫ exhibuissent.ff.de pub. Secundo tangitur:an dominus territorij teneat de damno dato in suo territorio. Et communiter tenetur ꝙ sic:si sciuit ꝛ prohibere potuit. vt per Bar.in di. l.ne quid. Et adde Bal.in.c.j.§.cõuenticulas.de pa.iura.fir. ꝙ exigentes de pedagia debent tenere itinera tuta. ꝛ si fiant alique depredationes in territorio vbi exigunt pedagia tenentur restituere. Tertio tãgitur nunquid extraneus quilibet sciens maleficium ꝛ non prohibens teneatur ex sola scientia. ꝛ communiter concluditur ꝙ non: sm Ab. etiã de iure canonico in foro cõtentioso. hoc tamen fallit in q̃busdam casib⁹ quos ponit Ab.hic.de quo per glo. in.l.culpa caret.ff.de reg.iu.ꝛ Barto.in.l.vlti.ff.de patrici.ꝛ inter alios casus ponit Ab. ꝙ clericus non reuelat delictum cõmittendũ cõtra epm vel in presbyterum parrochialem: qꝛ isti sunt parẽtes spũales qđ est nota. Et in casibus exceptis tenetur ex sola scia secuto maleficio: solum est spãle in crimine lese maiesta. vt etiam nõ secuto maleficio teneatur.l. quisq̃s.C.ad le.iul.ma. Sꝫ in foro cõsciẽtie sꝫ Ab. tenetur indistincte ille qui potuit obuiare ꝛ ñ obuiauit. ¶ Nota aliud pulchrum fundamentum in materia ꝙ potest reus se defendere super possessione ꝛ etiam actorem reconuenire.c.fi.đ ordi.cog.c.olim.j.infra eođ. Et idẽ si presbyter parrochialis agat contra religiosos super decimis prediorũ existẽtiũ infra limites sue parrochie pretendens se esse spoliatum a .xxx.annis citra.admittuntur religiosi ad probandum ꝙ semper fuerunt in possessione a.xxx.annis citra sm dominos de Rota.quos refert Ab.ꝛ sic est pulchra limitatio ad.c. decimas.de resti.spo.in.vj.quia procedit quando is contra quẽ facit ius cõmune est actor petendo restitutionem:sed hic isti se defendunt dicentes non spoliasse. Agat ergo actor si vult de proprietate: ꝛ obtinebit: nisi probent legitimam prescriptionem. Et licet ius cõmune faciat ꝓ actore in petitorio non tamẽ in possessorio. vt notatur in.c.oliꝫ.ij.j.eo. Et est alia limitatio ad dic.c. decimas. ¶ Volo dicere vnum dictum singulare quod colligitur ex text.in c.solicite. ꝙ vbi aliqua exceptio ꝓponitur in gñe q̃ in certa spe sub genere ꝯtenta cõcludit intentũ opponentis incerta ꝓ non.non per hoc dꝫ excludi stati.sed dꝫ iudex instare ex officio vt declaret an opponatur in casu ꝯcludẽti aut nõ. ꝛ adde tex.

no.cũ glo.in.c.pla.de excep. in.vi. Si tamẽ admittitur talis exceptio gñalis non viciaretur actus dũmodo in probando deueniretur ad speciem ꝯcludentẽ p ea que hsitur in. l. fi.C.de anna.excep. ¶ Nota etiam aliud fundamentũ in hac materia ꝙ si pactum fuit factũ spoliatori de nõ agendo possessorio. talis exceptio obstat agenti possessorio.glo.do tibi nota.in.c.ex insinuatione.de procu. Et est bonus tex.in.l.si vnus.§.pacta.ff.de pac. Inno.c.sup hoc.de renun.⁊ glo.iñ q.s.in fim. De renũciatione autẽ an ⁊ quando obstet agenti possessorio.habetur in.c.sollicite. vbi late per doc. Et no.rõnem quia renunciatio concernit ius proprietatis ⁊ non possessionis.secus in pacto vel iuramento: qꝛ concernit possessionem: ⁊ ideo quantum ad renunciationem dicas vt in dic.c.p doct. Et no.ꝙ etiã in.c.accepta.tractaẽ de eadẽ materia. Quero an cleric⁹ petens restitutionẽ beneficij teneatur aliquid probat de titulo. ⁊ text. in dic.c.accepta.pbat ꝙ non. quẽ ponderat ibi Ab. Tangunt doct.in hoc.c.accepta.questionẽ no.nunqd renunciatione facta possit eps: vel is ad quẽ spectat collatio beneficij illud statim alteri conferre sine alia sentẽtia: ⁊ possessionẽ auferre renũcianti. ⁊ cõcluditur ꝙ sic. qꝛ perdidit omne ius suũ ⁊ superior exequiẽ officiũ suũ.pro quo tex. optimus in c.quoniã.de fi.presb. Et ista decisio pcedit qꝛ notoriũ est illi nullum ius cõpetere: sꝫ vbicũqꝫ aliqd ius possꝫ sibi ꝯpetere: vt in casu.c. de multa. de prebẽ qꝛ forte hꝫ dispensationẽ. tunc in auferendo possessionẽ debꝫ citari.ita loquiẽ tex.in.c.licet ꝺ preben.in.vi. Et illi cui est facta collatio non licet eijcere possessorẽ ppa auctoritate fm doc. Et nota ne cres ꝙ ille qui est inferior epo q habet ptãtẽ ꝯferẽdi bñficiũ nõ põt citare possessorẽ: nec eũ spoliare si hꝫ solum ptãtẽ cõferendi.qꝛ illa sunt iurisdictionis.l.iubere.ff. de iurisd. om.iud.quã iurisdictionem non habet iste collator. Collatio eñi nõ est iurisdictionis cõtentiose.glos.est in c. nouit.de offi.le. Agat ergo prout sus corã epo ꝯ possessorẽ bñficij . vt sentit Inno.in.c.dilectus.ij. de preben.fm Ab.qui dicit hoc esse nota. qꝛ sepe vidit obseruari ꝯtrariũ.limita tñ nisi collator haberet i loco iurisdictionẽ quasi epalem. ¶ Si tu vis scire duas exceptiones quarũ quelibet est sufficiens ad repellendum aliquẽ a petitione bñficij vide tex.in.c.audita. Et nota ex illo tex. ꝙ licet qs non possit renunciare beneficio sine superiore.c.admonet.ꝺ renũ.põt tñ se obligare iuramento ad nõ petendũ seu nõ mouendũ questionẽ super bñficio.qd limitat Ab. pcedere inquãtũ cõcernit fauorem suũ.secus aũt qñ petitio fundaẽ sup vtilitate ecclesie vel parrochianorũ qꝛ in eorũ preiudicium nõ potuit se obligare sine superiore. Nota etiaꝫ ꝙ non obstat exceptio petenti bñficium etiã si illo dꝫ priuari.qꝛ anteqꝫ sit priuatus põt agere fm Ab.q allegat dict.no. Inno.in.c. inter dilectos.de exces.pla.in.c.s.de offi. vi. No.ẽt vnũ dic.fin.ex eo.tex. ꝙ illa verba reuocetis in irritũ qcqd innutatũ fuit in tali cã.pificanẽ in mutatiõe facti nõ iuris.qd est no. No.fꝫ Ab.ꝯ An.de bu.ꝙ pro molestatiõe iudiciali iniusta nõ cõpetit interdictũ vti possidetis. p multa deducta per eũ.⁊ vide Bar.in.l.si prius.s.v. oppositione.ff.de ope.no.nun.queꝫ intelligit Ab.ꝙ si actor pñdẽs molestationẽ extraiudicialẽ agat interdicto retinẽde.lꝫ nõ pbet aliter molestationẽ sufficit ad obtinendũ molestatio iudicialis.ex quo aliter re⁹ non probat de iure suo.⁊ ita intelligit adducta per Anto. de bu. Nota vnum fundamentum: ꝙ in interdicto vnde vi.non est necessaria con-

378

clusio. vt pbatur in.c.in literis. sed sufficit narrare spoliationē. pro quo nota glo.j.q.iiij.c.qr presulatus. qd intellige in his in quibus iudex supplet ex officio. Nota aliud fūdamētum in hac materia: q si actor agit possessorio: non pōt re⁹ ante restitutionē accumulare petitoriū: in.c. in literis.c.fi.de ordi.cog. quod intellige si actor excipiat. alis est sibi imputanduz sm doc. Nota etiā aliud fundamētū: q regula dolo facit zc. procedit quando agens habet restituere excipienti. secus si tertio. de q per Bar. in.l.si socer.§.lucius.ff.solu.ma.de intellectu illi⁹ regule. In possessorio recuperādē nō habet locuz illa regula vt in dic.c.in literis. in.c.fi.de ordi.cog. glos.in.l.j.§.q a me.ff.de vi z vi ar. In possessorio. adipiscēde cōmuniter tenetur: q si probat incontinenti audiatur alias secus. In interdicto retinende non habet locum illa regula. etiā si in cōtinenti vellet probare sm Abb. qui allegat Bar.i.l.naturaliter.§. nihil cōmune.ff.de acqui.pos. Allegatur etiā tex.in dic.c.in literis. q predo pōt agere hoc interdicto. secus est i fure qui non agit actione furti.l.itaq fullo.ff.de fur. Et de ratione diuersitatis eleganter per Bar.in.d.l.itaq fullo. dicit eni q actio furti super interesse fundatur. sed furtis non potest interesse nisi quia furtuz fecit alteri. z alteri furti tenetur: et sic ex improbitate sua consequeret actionem quod esse non debet. Sz predo agendo interdicto vnde vi fundat intentionem suam super possessione. qr possidebat z fuit spoliatus z sic non cogitur fundare intentionē suā sup iprobitate: z iō dt no. Bar. q lz fur nō agat furti rōe pdicta pōt tñ agere ad possessionē recuperādā actōe triticaria: qr fū dat in hac actiōe itentionē suā sup sola possessōe. Et no. q videt cōis opio sz Ab. q i casu.c.i lris. possessio sit iustificāda titulo: vel alio modo. de quo per glo.in cle.j.de cā pos. z per Jo.an.i ru.de resti.spo.i addi. Specu. In modo autez iustificandi non cōcordāt doc. qr qdam dicūt q debet probare titulum primo aspectu legitimū. Alij dicūt q satis est pbare auctoritate superioris se eē i possessionē iductū. Alij dicūt vt Inno. q sufficit probare q fuit i possessione canonicat⁹ vel bñficij: exercendo act⁹ q solū canonicis z beneficiatis cōpetūt. de quo per Inno.in.c.ex pte. hoc eo.ti. vbi etiā dicit q sufficit pbare q canonic⁹ fecit aliqd vt canonic⁹ intēdēs acqrere possessionē canonicat⁹. de qua materia hic late p Ab. q tenet ꝯ cōmunē opionē dicens q si ius cōe non resistit petenti restitutionem sufficit probare nudā possessionem. Nec est necessario aliter colorare: per multa q adducit. z maxime per istū tex. indistincte dicentem pri⁹ agi debere de violenta electione: q̄ d canonica institutiōe. z nihil dicentem de iustificāda possessiōe. Dicit etiā q in hac materia emanauerūt multa iura antiqua: noua: z nouissima. que mandāt restitutionez beneficij: nec aliquid dicūt de iustificanda possessione ergo non est necessaria. allegat etiā dictū no. Inno.in.c.sepe. hoc eo.ti. vbi dicit possessorem eccl'ie debere consequi possessionē ipsi⁹ per.c.re integrāda iij.q.j.licet nō valeat institutionē canonicā pbare. z fundat se solū sup possessiōe: qd est multū nota. sz ab. Et ista opinio mihi non displicet. qr etiā videt tenere idē si ius cōe resistat petenti restitutionē. vt qr possidebat duo beneficia incōpatibilia. de q hic per eū. Et retenta cōi opiniōe q sit necesse colorare possessionem: dicas q sufficit ad colorandū cōfessio aduersarij ꝯfidentis tituluz z sm do.d Ro. qs refert Ab. z hoc in odiū spoliātꝭ. z sm Lapū sufficit lōga possessio ad colorādū possess.

ꝛ sufficit retenta communi opinióe narrare ꝙ legitime ꝛ canonice possidet: ꝛ postea improbando poterit descendere ad specialia. ¶ Si autē velles scire an indistincte repellat exceptio defectus proprietatis in istis beneficialibus intelligendo qñ agitur recuperande. ꝛ Ab. concludit ꝙ si offertur incontinenti probatio differtur restitutio. ne detur viciosus igressus. ꝛ si exceptio est ita notoria ꝙ certum est vel satis verisimile ꝙ nullum ius competit petenti tūc debet admitti in istis beneficialibus siue fundet intentionem opponentis siue non. ꝛ sic in beneficialibus non procedūt glo. in. c. ad decimas. de resti. spoli. in. vi. in. c. i. de ꝓscrip. in. vi. non tamē superior dimittet beneficium apud spoliatorem si constat de spoliatione. in alijs autez non debet obstare defectus proprietatis si non fundat intentionē opponentis: vt in ꝓdicta glo. Et nota in hac materia vnum fundamentum ꝙ priuilegium possessoriꝫ vt illud intētans non possit recōueniri super petitorio procedit contra spoliatorez. non contra tertium opponentem de dominio suo. vt hic ī glo. fi. ꝛ ꝑ doc. ¶ Nota aliud fundamentuz in hac materia ꝙ possessorium retinet priuilegium petitoriꝫ suspensiuum: nedum vsqꝫ ad sententiam: sed etiā vsqꝫ ad perfectam executionem: vt in c. item cum quis. Nota aliud fundamentum: ꝙ agenti interdicto. vnde vi. non obstat exceptio criminis: vt in dic. c. item cum quis. ꝛ adde text. iunc. gl. iij. q. v. c. qꝛ suspecti. Et ad materiā hꝰ. c. vide glo. nota. iij. q. i. in sum. ꝛ vide etiam glo. in. c. ad petitionem de accu. ꝙ iudex ex officio potest illuz priuare ꝓpter notorietatem criminis: quod declara vt hic ꝑ Abba. ¶ Si tu vis scire que sunt requisita vt clericus licite possit priuari suo beneficio. vide tex. in. c. conqꝫrente. ꝛ adde tex. in. c. inuentū. xvi. q. vij. quia causa debet esse grauis. Nota qꝛ tex. in dic. c. allegatur semper: ꝙ contra iudicem iniuste spoliātem potest agi possessorio recuperāde: quod intellige secundum docto. quando processit extraiudicialiter. quia pro eo non presumitur: secus si iudicialiter. vt est tex. cum glo. notabili in. c. presentiū. vij. q. i. ꝛ isto modo reducunt glo. ad concordiā. qa est glo. que tenet contrariuz. iij. q. i. in sum. potest tamen iudex se defendere in possessorio ꝙ eum iuste spoliauit. qꝛ quandoqꝫ iudex potest ꝓcedere extraiudicialiter ad priuationem. vt in. c. ex tue. de cleri. nō resi. in. c. quoniam. de fil. presb. ꝛ vide quod notat Bar. in iuste. ff. de acq. pos. ꝛ vide hic per Ab. Nota glo. i ver voluerit. ꝙ iudex procedendo iniuste extraiudicialiter non potest amplius in illa causa procedere iudicialiter: qꝛ satꝫ redditur suspectꝰ illi. qꝛ primo processit vt priuata ꝑsona: ꝛ sic videtur se constituisse aduersarium ꝛ adde glo. nota. in. c. statutuz. in pri. in ver. copia. ꝺ rescrip. in. vi. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum. ponamus ꝙ delictuꝫ subditi non est notorium nec famosum nec vllus apparet accusator vl denunciator. quid debet facere epūs qꝛ de ipsius anima tenetur reddere rationem: ꝛ dicas ꝙ potest ꝛ debet apud superiorem agere. scilicet coram papa vel coram concilio prouinciali: qꝛ archiepiscoꝑus non est iudex competens. non tamen sibi creditur nisi probet. dic. est nota. Hoff. quem sequitur Abb. quod est nota. ¶ Volo etiam tibi dicere aliud pulchrum dictum ꝙ propter viri vl mulieris maximam seuitiam cui nō potest prouideri per cautionem fit separatio matrimonij. quo ad thorum tex. est nota. in. c. ex transmissa. ꝛ in c. literas. in fi. est etiā tex. in. c. si forte. de peni. disti. i. ꝛ vide in materia glo. nota. in. c. de bñdicto. xxxij. q. i.

Et si tu vis scire casus in quibus denegatur restitutio tam in matrimonio quam in aliis. vide gl. iij. q. j. in sum. Et si tu vis scire que dicatur sufficiens cautio. vide glo. in dic. c. ex trasmissa. in ver. sufficientem. ¶ Nota vnam regulam: quod ille dicitur possidere cuius nomine possidetur. tex. est qui semper allegatur in. c. cum venisset. cui adde tex. in. l. quod meo. ff. de acqui. pos. et ideo si deijcitur ille qui possidet pro alio: potest ille cuius nomine possidetur agere interdicto. vnde vi. quod tamen intellige quando aliquis possidet meo nomine me mandante: vel ratum habente. secus si aliquis possideat tanquam negociorum gestor nomine meo et antequam ratificem spolietur. tunc enim non obstante rati habitione sequenti non potero agere per tex. in. l. bonorum. ff. rem ra. ha. secundum do. de Rota. quos refert Ab. et est in simili bona glos. in c. quam sit. de elect. in. vj. et adde quod vbi quis apprehendit possessionem nomine meo non acquiritur mihi: nisi secuta rati habitione. l. si me in vacuam. cum ibi notatis. ff. de acqui. pos. et tempore ratihabitionis. oportet quod ille possedeat nomine meo. vt notant doc. in hoc. c. Adde etiam quod notat Bar in. l. si vxor. §. si quis vxorem. ff. de adulte. ¶ Tu scis quod epus non potest concedendo ecclesiam loco religioso spoliare rectorem ipsius ecclesie: et ideo viuente rectore non habet effectum talis concessio. c. consultationibus. de dona. Tamen potest in vita rectoris constituere censum per rectorem ecclesie donatarie persoluendum secundum doc. in hoc. c. quod est nota. quod intellige secundum Ab. quod possit imponere censum inuito quando habundat et locus religiosus cui est facta donatio indiget. secus si rector non habundat. No. gl. j. dum opponit de. c. j. de conces. preben. No. gl. ij. quod si precedenti titulo abili ad traslationem dominij soluitur pensio de auctoritate titulum concedentis: videtur traslatata possessio glo. est nota. §. in dic. c. venisset. quod intellige quando alius non est in possessione. de quo per Bar. in. l. omnis. §. j. in. l. qui vniuersas. §. quod per colonum. ff. de acqui. pos. Nota etiam glo. quod si habens possessionem ciuilem negligat naturalem: perdit ciuilem quam habebat. de quo vide notata per Bar. in. l. si de eo. ff. de acq. pos. Et infra quantum tempus dicatur negligere: potes dicere quod quam citius potest debet ire. Et quando dicatur potuisse relinquitur arbitrio iudicis: et adde quod no. vult Bar. in. l. iij. §. cum igitur. ff. de vi et vi ar. ¶ Volo tibi allegare vnam glo. sing. tunc. cum tex. que est penult. in. c. ex conquestione. quod clusula appellatione remota. non tollit facultatem appellandi ex notorio grauamine. Nota vnum fundamentum quod ponitur secundum communem intellectum in dic. c. ex conquestione. quod possessorium intentatum circa eandem rem habet effectum petitorij: prius intentati suspensiuum: et ratio est quia non debet quis litigare de proprietate rei violenter subtracte. et hoc etiam hunc effectum: si intentatur post litem contestatam. intellige tamen vsque ad conclusionem in causa. et adde tex. et gl. in cle. j. de causa pos. ¶ Tangitur vna questio hic notabilis per doct. an reus contra quem litere sunt impetrate possit illis vti et agere contra actorem eo inuito et nolente agere. Et conclude secundum doc. quod si litere emanarunt ad instantiam alicuius pro priuata vtilitate: et potest impetrans eis non vti vsque ad actum citationis. nec valet reus eo inuito illis vti. et Ab. concludit idem si papa proprio motu commisit secus si emanarunt pro bono publico. licet aliquo instante: et principaliter impetrante: vt si mandatur fieri inquisitio de ecclesia vel personis. quia tunc potest iudex procedere inuito impetrante: etiam ante presentationem. quia potest cogi vt exhibeat. Tangitur etiam an impetrans priuilegium in quo continetur fauor tertium possit illi inuito tertio renunciari.

Exemplum ecclesie metropolitane datum fuit priuilegiuz ad instantiā ipsius solius. q capl'm vna cum suffraganeis metropolitanuz eligat. z dicit Inno. q ex quo fuit vsus priuilegio per capitulū: vel illud suffraganeis presentauit non potest renūciare qd est nota.. fm Ab.d quo hic vide per eū qui dicit q regul'r ex priuilegio non acquiritur ius absenti ante presentationem factam qui allegat Bar. in.l. absenti. ff. de dona. z tu adde que dicta sunt in ru. de po stu.prela. Tangitur etiā alia q̄stio: quidam dedit libellū super dn̄io alicuius rei. reus probauit dominiū illius rei. z an n̄ solū debeat absolui: sed etiam declarari dn̄s est magna altercatio inter doctores. sed tu tene opinionem Inno. q sic. licz Ab. teneat contrarium. hoc tamē intelligc quando reus petiit pronūciari pro eo fm Abb. qz si non petiit non vult Ab. q possit declarari dn̄s. Et tu adde in hac materia dinū in regula. non debet actori. de regu. iur. in. vi. Bald. in.l.fi. C. de fideicō.li. in.l.penul. de sen. i.l. hereditas matertere. C. de pet. he. in.l. ordinarii. C. de rei ven. in.l.ii. C.cōi diui. in.l. circa. i lectura anti. de proba. z per Roma. i l. pomponius. §. si iussu. ff. de acqui. pos. Nota vnum fundamentum in hac materia quod ponitur in. c. grauis. q in hoc interdicto non solum venit restitutio rei inuase: sed etiaz plenaria restitutio rerum mobilium inde ablatarum. resartio damnoruz plenaria. z restitutio fructuum non solum perceptorum: sed etiam eorū qui ab antiquo possessore potuissent percipi. que omnia veniunt officio iudicis. etiam si non petantur. Et nota in ista materia glo. iii. quia allegatur semper. z d hac materia in.l. z ex diuerso. ff. de rei ven. nam tractatur de fructibus naturalibus: z industrialibus. z qui dicantur naturales z idustriales. z quos fructus teneatur possessor restituere z quos faciat suos. de quo etiaz in.l. certū. C. de rei ven. per glo. insti. de offi. iudi. in prin. z Bar. in.l. si vrbana. ff. de cōdic. inde. z qd no. Bar. in.l. sequitur. §. fructus. ff. de vsuca. Et qz in hoc tex. dicitur de fructibus percipiendis. Adde no. per Bar. in. d. l. z ex diuerso. in.l. domum. C. de rei ven. Et vide etiā in materia quod notat Bar. in.l. si fur. ff. de vsuca. in l. sed z si. §. scire. ff. de peti. he. Et q̄liter debeant peti fructus. vide per Bar. in dic.l. z ex diuerso. §. vbi autem. Et nota fz doc. q iudex nō potest condemnare ad fructus perceptos ante litem contestataz nisi fuerint petiti. z tangit etiaz Bar. in. d. §. vbi autem. an debeat exprimi certa quantitas fructuuz in libello. qui concludit: q quantum ad fructus perceptos ante litem contestatam debet declarari certa quantitas. dicit tn̄ Ab. q hoc nō est necesse si petantur accessorie ad rem: qa in accessoriis libellus potest esse generalis. sed i processu poterit declarari. Et alle. Inno. in. c. tāta. de excef. prela. z Bar. in.l. j. ff. de edē. et idem tenet Ab. si petātur principaliter: vt peto fructus quos percepisti ex tali possessione tot ānis: oportet tamen q postea in processu declarentur qz al's iudex nō posset certam ferre sn̄iam. §. curare. insti. de actio. Tangit etiam Bar. in dict. §. vbi autem. an debeant peti fructus an extimatio. z conclude q si certū est eos extare debent peti fructus: non extimatio. sed si certuz est q sūt consumpti petitur extimatio: sed si dubitatur ratione incertitudinis: potest libellus procedere alternatiue. de quo etiam hic per Abba. in fine. ¶ Nota q etiam si agatur per prelatum z capitulum licet repn̄tēt ecclesiam tamē debent agere nomine eccl'ie. ter. ē no. fm Ab. in. c. oli. z dicit q facit ad ea que dicta sunt

380

in.c.litere. de dila.in.c. cum super. de causa.pos. Nota q quis potest pstare obedientiam pro se et fratrib et successoribus vt in dicto.c. olim. non tamen talis promissio hz obligare nõ promittentes: sed fit ad denotandum q alij debent obedire: et si capitulum sciat hanc obedientiaz prestare a suo prelato. et patitur obligatur sm Inno. et Hosti. quod Ab. dicit esse notabile. Et nota etiam vnum pulchrum ex illo tex. q p cõseruatione seu recuperatione bonorum etiam temporalium est licitũ inferre manus violentas in clericũ sine metu excommunicatiõis. Nota q exprimere quod inest: vel quod a iure permittitur: non inducit simoniam. vt est glo. nota.ij. in dic.c.oli. cui adde notata in.c. significasti. de elec. in.c. ad audientiaz. de rescrip. Et nota q allegatur semper tex. in dic.c.olim. q potest expulsus incontinenti etiam violenter recuperare possessionem suam. Quando autem dicatur fieri incontinenti. Conclude q hoc relinquitur arbitrio iudicis. de quo per Bar. in.l.iij.§. cũ igitur. ff. de vi. et vi. ar. Et dicitur in cõtinenti qũ primuz commode poterit non diuertendo ad alia negocia. de quo etiam per Barto. in.l.j.C. vnde vi. et per glo. et doc. in.c. significasti.ij. de homici. Et vide glos. in ṽ. preiudicium. que quotidie allegatur: an et quando preiudicium generetur domino siue possideat per se siue p alium. Nota glo. in ver. cuz statim. quando dicatur in cõtinenti vim vi repellere quia facit ad ea que dicta sunt s. Et nota vnum pulchrum dictuz in hac materia: q vt habeat locum hoc interdictum sufficit probare q aliquando possedit: et allegare possessionez de presenti. qr possessio semel posita semper presumitur continuata in fauorez illius qui eam allegat de presenti. vt notatur in.l. sicut possidetis. C. de proba. etiam ad effectum agẽdi interdicto vnde vi. vt est tex. sing. in.c. olim.ij. hoc eo. ti. et per Bar. in.l. celsus. ff. de vsuca. Et vide glo. no. in.l. si nulla. C. de acqui. pos. et tex. iunc. gl. in.c. itẽ cum quis. s. eo. vbi ex clandestino introitu cuz suspitione q non admitteretur agitur īterdicto. vnde vi. tamen vtili: qd est notabile sm Abb. Nota glo. fi. quando dicatur quis excessisse modum. et adde glo. in.c. significasti.ij. de homi. Bar. in.l.j.C. vnde vi. et conclude q nõ potest dari certa doctrina. sed relinquitur iudicis arbitrio: qr nõ debet reperiri in culpa. et vide Bart. in.l. si quis in seruitute. in fi. ff. de furtis. q est licitum percutere ad defensionem alterius. Et adde gl. nota.l.§.j. xxiij. q.viij. Et Inno. in.c. si vero. de sen. excom. Nota dictum Inno. in dic.c. olim. quod semper allegatur q si non recupero in continenti vel res est apud alium sine violẽtia. et sic sumus extra casum huius capituli. nõ debet quis sibi propria auctoritate ius dicere: sed debet adire iudicem sed si non potest coram iudice prosequi ius suum: potest auctoritate superioris mouere arma ad recuperandum rem suam. et si non habet superioris copiam potest propria auctoritate recuperare. Et adde bonam glo. in.c. iusgẽtiũ.j. dist. glo. et Bar. in.l. si alius.§. bellissime. ff. quod vi aut clam. glo. in.l. nullus. C. de iudeis. Bar. in.l. hostes. ff. de capti. Nota etiam secundum Inno. q potest quis furtiue accipere rem suam dũmodo ex hoc non oriatur maluz aut scandalum. nam tunc deberet rez ipsam statim restituere in locum suum Sed ponamus q iam malum est ortum qr vir percussit vxorem acriter cui rei custodia erat commissa. cur dicamus q res debet restitui in pristinum locum. intelligerem ergo dictum Inno. quando adhuc malum nõ est ortũ. sed dubitabatur q orire-

tur nisi dicamus q in futurum etiã vir male tractaret vxorem: et ideo res est restituenda vt dicit Innoc. ¶ Nota vnum pulchrum fundamẽtum in hac materia q exceptio defectus proprietatis nõ obstat agẽti possessorio recuperande. etiã si probationes offerẽtur incõtinenti. hoc tñ limita nisi in restitutione immineret peccatum. istud singulr̃ probat in.c.lras. Et adde pulchram glo. in.c.sup cã.ij.q.v. Et no. q text. in dic.c.lras. optie declarat qñ dicat probatio offerri incõtinẽti: qz nõ requiritur q habeat probatiões secũ in promptu: sed sufficit q non petat dilationes lõgas. ¶ Volo tibi dicere vnũ casuz singu. in q preter adulteriũ fit separatio thori. qñ scz vxor nõ potest tute morari cũ viro absq periculo persone. propter magnã seuitiã. nec potest prouideri remedio cautionis. tex. est fin. in dicto.c. literas. in fi. et iudex arbitrabitur q tãta sit seuitia q non possit prouideri remedio cautionis. Nota glo.i.q inferior prelatus potest prescribere ea que sunt iurisdictionis epalis etiaz. si sunt de maioribus. de quib in.c.accedentibus. de excess. pre. et vide ibi per glo. Nota ex glo.ij.q ex simplici repulsione non impedit restitutio si postea repetit et nõ vult redire. Et adde glo. in.c.significasti. de diuor. in cap. intelleximus. de adul. Et nota hic casum mirabilez in quo solo aio non perditur possessio saltẽ irrecuperabilr̃. No. gl.i §.nõ põt dispẽsare. de gradib diuina lege prohibitis. q papa nõ pt dispẽsare q etiã vult q papa nõ possit dispensare cõtra vniuersalẽ statuz ecclie. et adde Inno. in.c quanto. de consue. q dicit q nõ potest sine rationabili cã et aliis nota. et vbi decoloratur stat ecclie papa nõ pt dispẽsare: et iõ nõ posset dare ptãtẽ pricipi sclari iudicandi clericos sue prouincie. pro quo tex. cũ glo.i.c.si imperator. xcvi. dis. Et glo. est in §. lege diuina. q ponit gradus prohibitos lege diuina. Et nota singulr̃ q Ab. refert dictũ Jo.an. in.c.per venerabilẽ. qui filij sint legit. q papa possit ex causa dispensare in gradib lege diuina prohibitis: et vnã tm̃ facit differentiaz inter istos gradus. et gradus prohibitos lege humana: qz in prohibitis lege diuina tm̃ circa matrimoniũ iã cõtractũ potest dispẽsare. q valeat vt ex nunc: et sic nõ posset facere q iam nati contra legez diuinã essent legitimi. secus in mrimonio cõtracto contra legẽ positiuã. qd memorie cõmenda fm Ab. Nota glo. in ver. offerunt in cõtinenti. que vult q spoliatus restituatur etiam si reus offerat probatiões incõtinenti de iure suo. Et adde notata per Bar. in.l. si de vi. ff. d iudi. Limita tamẽ hoc non procedere in quasi violentia. pro ea que habentur in.l. cum querebatur. C. vnde vi. Et vide Bar in dicta.l. si de vi. Et dicitur quasi violenta qñ inuenit possessionẽ vacantẽ. qd est notabile. Nota glo. penulti. que querit an iniuste excõicatus si moriat ante absolutionẽ debeat sepeliri in cimiterio: et concludit q non. qd itellige nisi añ mortẽ petiisset se absolui. vel nisi ecclia vidẽs se deceptã absoluat. ¶ Et qz in dic. c.lras. dr̃. q si probatiões offerũt incõtinenti dz differri restitutio q ad copulã: et fieri qd ad reliqua. q sunt ista reliq ad q vxor tenetur marito dicit Jo. an. q tenet custodire res mariti. lauare pedes. et caput. comestionem parare et his silia. pro q tex. in.c.hec imago. xxxiij.q.v. vbi dz q est subdita viro et pene famula Itẽ q ad operandũ marito.l.sicut. ff. de operis liber. Et notat in.l.si vxorẽ. C. de cõdi. insertis. remanet tamẽ in ptãte patris vt ibi si nõ est emãcipata. Limitat tñ Ab. illd qd dicit Jo.an. inspecta cõditiõe mulieris. qd cũ si eẽt nobilis.l. interdũ.

381

ff. de ope. liber. vbi est tex. in simili. q quis tenetur ad operandum sm conditionem sue persone. Sed an teneat opari et lucrari marito: et cõcludit q si portauit amplã dotẽ ita q põt se alimẽtare et filios. non põt cogi. alr secus. causariue subtrahẽdo nisi alimenta. intellige tñ semp sm cõditionẽ persone sm Ab. Et nota q vxor non solũ põt cogi per censurã ecclesiasticã redire ad domũ mariti. sed etiã potest realiter compelli et duci per familiã ad domum mariti sm Car. et Abb. qr alr de facili solueretur matrimonium qr vxor potius sustineret excõicationẽ q rediret. nec tex. iste negat q non possit personaliter duci. nec obstat sm Ab. quia per hoc nõ tollitur consiliũ iuris. qr cõpellitur ad redeundũ non ad reddendũ debitũ vbi potest eẽ sine peccato etiam p̃supposita cõsanguinitate. ¶ Nota ex tex. in dic. c. lr̃as. libellũ non viciari si conclusio precedat narrationem. sed ad rectũ ordinẽ obseruandum debet prius factum narrari et postea cõcludi. Nota glo. iiij. in. c. ex parte que ponit casus in quibus minor. xxv. annis põt eẽ in iudicio. Et ibi etiã glo. tangit si leditur in istis spũalibus possit petere restitutionem in integrum. Et nota q tangit an si minor renũciat bñficio possit petere restitutionẽ in integrũ: et cõcludit q si est alteri collatũ nõ. secus si nõ est collatũ: et cõcludit scdm Ab. recitatis multis opinionib' q ẽ vera dictũ glo. sed nõ indistincte qr iudex dz aduertere an ex hoc sit minor grauiter lesus vel nõ. vt qr habebat solũ illud beneficium ex q viuebat: et ductus leuitate quadã renunciauit. nec est opus noua collatione qr restituens intendit in pristinũ ius restituere: et vide qd no. glo. in. c. eos. vij. q. j. Et nota q tex. in dict. c. ex p̃te allegat sic. q p solam traductionẽ mulieris ad domũ viri factã. non precedentib' sponsalib' vel inualidis. non acquiritur possessio. vnde ea recedente non petitur restitutio. Et concludit sm glo. et doct. q sunt quedam que communiter possideri non possunt nisi certa cã specifica precedente: et tunc opz q probetur illius cause existẽtia saltem apparenter vt in casu isto. Et concludit Abb. sm istam glo. vt laicus non audiatur petens restitutionem decimarum vel aliorũ iurium spũaliũ non docto de titulo saltem colorato. Et vide glo. in. c. quo iure. viij. distinc. et iij. q. j. §. j. q̃ cõcordat cum hac glo. licet Bar. brix. ibi cõtra. quo ad decimas. Et nota vnũ dictũ doc. q nõ solũ ciuilis possessio causat restitutionẽ sed: etiam naturalr. Et nota sm doct. q petẽs restitutionẽ coniugis si confitetur consanguinitatẽ. vel alr est notoria dz denegari restitutio. Et querunt doc. hic qd habeat probare petens restitutionem cõiugis. an sufficiat pbare sponsalia de futuro. an requirant sponsalia de p̃nti. an uo sit necesse probare carnalem copulam. et cõcludit sic. q sufficit pbare sponsalia d presenti cũ traductione etiã sine copula: quia p traductionẽ est in possessione aliorum seruitiorum: et tunc prestita cautione de non cognoscendo: fiet restitutio. Si autẽ non posset sufficienter prouideri d cautione: quia timetur de viri seuitia differtur restitutio. oportet ergo q ille qui petit hoc casu se restringat quo ad alia debita. Et quia in capitu. ex transmissa: et in cap. ex cõquestione. s. eo. ponderatur copula dicas q ibi petitur r̃stitutio quo ad copulam et alia. per sponsalia tantũ de futuro etiã cũ traductiõe nõ potest peti restitutio: quia non est quesita possessio: quia sponsa non tenetur ad seruitia sicut vxor scdm Ab. Nota etiam secundum doct. q si aliquis peteret restitutionem concu-

bine.dicēdo q fuit in possessiōe illi-us tenēdo illā vt ꝯcubinā. nō esset audiēdus: ꝛ etiā libellus esset lace-randus. qꝛ talis petitio ꝯtineret no-toriū peccatū. ¶ Nota vnū funda-mētū qđ ponit in.c.cū ad sedem. q interdictum vnde vi.non competit contra illum qui non spoliauit. nec mandauit.nec ratum habuit. Nota vnam conclusionem ex dicto.c.cum ad sedem.episcopum fundare intē-tionem suam de iure cōmuni nedum super ecclesijs:sed etiam super ho-spitalibus fundatis in diocesi sua. ac ipsorum vacantium habere cu-stodiam. Et adde quod habetur in c.inter dilectos.de dona. Et non omittas hic vnum nota.dic. Inno. sm Abb. q sicut ecclesie. ita ꝛ ho-spitali dos est assignanda. đ quo in c.cum sicut.de consecra. eccle. vel altari. ꝛ ibi vide glo. Et nota glos. ſ.in dicto.c.cum ad sedem. q licet causa sit commissa tam circa posses-sorium ꝙ petitoriū:tñ actor pōt itera-re possessoriū tm̄. Nota etiā glo.§. q procedit iste libellus peto eccle-siam cū pertinentijs suis. quia hoc est iudicium vniuersale. vnde veni-unt omnia pertinentia ad ecclesiam licet non exprimantur.sicut dicim⁹ in petitione hereditatis: ꝛ iura lo-quentia in materia petitionis here ditatis procedunt etiam quādo pe titur ecclesia.quod est nota. Et ad-de notata per Inno.in.c.cōquerē-te.de offi.ordi.in.c.tanta.de excess. prela.ꝛ dicit Innoc.hic q libellus admittit incertus ꝛ gñalis qñ peti tur res ꝗ hꝫ accessoria. qꝛ in acces-sorijs procedit talis libellus. vt in ecclesia ꝛ hospitali:ꝛ idem quando sunt accessoria actioni in iudicio đ-ducte. vt in iterdicto vnde vi. quia veniunt omnia mobilia ꝛ immobi-lia damna ꝛ interesse. Et tangunt doct.hic quid veniat appellatione pertinentiarum: ꝛ dicit Innocen. q veniūt omnia tam temporalia ꝙ spiritualia que de iure consuetudīe vel statuto sunt deputata. đ quo di cas vt hic per Ab. qui vult q veni ant oīa que sunt debita etiam iure speciali scilicet priuilegio vł pacto Dicit tamē q est differentia an pe-tantur iura episcopalia simpliciter aut iura epalia cū pertinētijs suis: quia primo casu si fit condemnatio simpliciter in iuribus episcopalib⁹ aliter non facta probatione de iure speciali. fit executio solum in illis ꝗ veniunt de iure communi. secus si fit condemnatio in iuribus epalib⁹ ꝛ pertinentijs. tunc fiet executio in omnibus que probabūtur summa-rie esse iura epalia vel ad ea perti-nere. sicut dicitur in petitione here ditatis: ꝛ idē si petat eccłia simpli citer. oīa qualitercūqꝫ ptineant ad ecclesiam veniunt: ꝛ sic ꝟbū cum p tinentijs ꝛ possessionib⁹ nihil addit qꝛ petitur qđ tacite inest. Nota gł. in versi.sed qualiter.sed vide Bar tho.in.l.si quis intentione.ff. de iu di.qui tenet contra istam glo.dicēs q ista est trufa.ꝛ concludit Barto. q siue actor pponat siue reus sem-per debemus accipere quod est vti le proponenti.ex quo verba patiū-tur. Sed si probatio illius propo-sitionis est ambigua nō prodest. qꝛ dubia probatio non releuat probā-tem.cap.in pñtia.de proba. nec va let si dicat proponens se sic intelle-xisse:quia testes sic intellexerunt. Secus qñ probatio est clara ꝛ ap-ta. qꝛ tunc potest dicere. ꝗ sic intel-lexi prout testes dixerūt. potest em̄ suan intentionem declarare ex quo verba hoc patiuntur:ꝛ probatio est clara:ꝛ ita intelligitur text. in dic. l.si quis intentione:ꝛ sic colligitur libellum esse latissime interpretan dum p actore. de quo etiā p Inno. in.c.licet causam.de proba. p Bar. in.l.rerum.ff.re.amo.ꝛ in.§.l. aureli us.§.sticho.ff.de libe. lega. Et no-ta breuiter q in iudicijs vniuersali

382

bus non compellitur declarare in processu sed si sequatur condemnatio ita generalis satis erit in execu tione declarare pertinentias. sz in aliis iudiciis oportet q fiat declaratio in processu. de quo in.c.ii. de li bel.obla. Et nota sm doc. cōmuniter cōtra glo. q sufficit probare antiquam possessionem z nunc de presenti allegare possessionez vt detur interdictum vnde vi. facit qd vult Bart. in probāda prescriptione in l.celsus.ff.de vsuca. Nota etiam ex glo.in ver.diutius possedisset.q semel dñs presumitur dominus: z adde notata in.l.siue possidetis.C.de pba.z hic p doc. dñs tñ nō psumit possidere nisi probetur. Et nota q ex sola possessione non presumitur dñs.oportet ergo q aliter probet. de quo pulchre per Bar.in.l.qdaz in suo.ff.de condi.institu.per doct. in.l.cum res.C.de pba.per Inno. notabiliter in.c.illud.ad fi. de presump. vbi dicit q licet quis probet q domum vel possessionem aliquo tēpore possedit p sua. z super hoc haberet famam vicinie. non p hoc obtinebit super dominio: quia debz probare legitimum titulum. quod ē singulariter notandum sm Abb.

Et nota sm doct. q ex detentatione presumitur possessio: z adde qd notat Bar.in.l.stipulatio.§.hij qz ff.de verbo.oblig. Nota glo.in ṽ. interdictum.pro intellectu.c.reintegranda.iij. quest.j. quod inducit specificum remedium circa recuperationez possessionis contra quemlibet possessorem etiam non viciosum z ignorantem: z iste intellect⁹ est communis. de quo per Barto. in.l.rem que.ff.de acqui.pos.in.l.si coloni.C.de agri.z censi.li.xj.z tene etiam opinionē q ille tex.habet etiam locum in foro ciuili licet videatur loqui in reb⁹ ecclesiasticis. Et nota singulariter q sufficit agēti condictione canonis reintegranda probare possessionem perdidisse. iniusticia presumitur: quia quilibet psumitur diligens in facto suo. l.cum de indebito.ff.de proba. Et ideo dicit Abb.q consuluit in questione facti q clericus agens ad restitutionem rei quam ecclesia possidebat obtineat restitutionem probando solum pacificam possessionē licet non probet causam amissionis dolum vel metum. dum tamen non amiserit culpa sua. Nota etiam aliud fundamentum in hac materia q directum interdictum vnde vi. habet solum locum in casibus positis in dicto cap. cum ad sedem. Sed vbicunqz res violenter subtracta per familiam peruenit ad dominuz competit contra dominum vtile interdictum vnde vi. non autem directum secdm Inno. quod est notabile sm Abb. Nota q licet de iure ciuili a sententia lata super possessorio non appelletur. vt in.l.vnica. C.si de mo.pos. propter modicitatē preiudicij cum speretur postea sententia super proprietate que absorbet possessorium. vide tamen Bar. pro limitatione in.l.ij.ff. de appel. re.in versi.quero que est ratio. tamen de iure canonico cōmunis opinio est in contrariū.q possit appellari: z hoc videtur probari in cle.j. de seques.pos.z fruc. Nota etiaz q de iure ciuili non appellatur a missione in possessionem ex primo decreto.sed declara vt per Bar.in dicta l.ij.a missione autem ex secundo decreto bene appellatur propter preiudicium. Sed intellige sm Abb. quando fuit interpositum cōtra nō latitantem.secus si contra latitantem: quia tunc tanqz verus contumax non audietur appellans. si tamen passus missionem negaret veram contumaciam: z iudex assereret: possit tunc appellari. ¶ Nota in hac materia q sufficit concludi rem restitui licet non referatur ad

possessionem: sed intelligi debet q̄ petatur restitutio scilicet respectu possessionis.c.olim.ij. Et nota illū tex.quia allegatur semper q̄ proptͤ impotentiam debitoris in non sol = uēdo actio redditur inefficax in ef= fectu.quod intellige in ciuili.in cri= minali autem fit commutatio in pe nam corporalem. vt in.l.fi.ff.de in ius vo.ẜm Ab. Sed aduerte q̄ ille tex.non loquitur in crimiali. sed tu alle.tex.i.l.j.§.gñaliter.ff.ꝺ penis. ⁊ ad istū tex.adde text.ꝺ iure ciuili in.l.nā is.ff.de dolo. Et nota q̄ ex= ceptio impotentie seu inopie nō im pedit condemnationem seu proces= sum iudicij: sed differt executionez donec fuerit soluendo ẜm veriorem opinionem. Nota q̄ clericus nō te= netur vltra q̄ꝫ facere possit. nec te= netur cedere bonis.sicut nec miles in.l.miles.ff.de re iudi. Notatur in c.Odardus.de solu. ¶ Uolo tibi dicere vnum dictum singulare: tu scis q̄ episcopus fundat intentio = nem suam de iure cōmuni super om nibus ecclesijs diocesis.adeo q̄ eo ipso q̄ non probatur contrariuꝫ de= bet contra quemcunqꝫ obtinere. vt notatur in.c. cum venerabilis. i.c. dilect⁹.ꝺ religi.do.xvj.q.vij.c.om = nes basilice.⁊ hoc ē verum quo ad proprietatē: secus tamen ē quo ad possessionem.vnde non presumitur possidere vel aliquando possedisse nisi probetur.vt singulariter proba tur in.c.olim inter te.quia possessio cōsistit i facto.⁊ ideo dominus suc= cūbit in possessorio nisi probet pos= sessionem ⁊ deiectionem. qui text. etiam probat iuncta glo.j.q̄ pro iu ribus incorporalib⁹ potest agi pos= sessorio.de quo in ca. querelam. de elec. ¶ Uolo etiam tibi dicere ali= ud singulare dictum.q̄ in tantum il le qui semel possedit/p̄sumitur pos= sidere.q̄ hec presumptio sufficit ad obtinendum in possessorio recupe = rande: ⁊ sic sufficit probare posses= sionem de preterito ⁊ allegare illaꝫ de presenti.text.est singularis in di cto cap. olim inter.in versi.ibi. vel prius habuisset. ¶ Uolo etiam ti= bi dicere pulchrū dic.doc.ibi q̄ vbi cunqꝫ obedientia consistit in facien do.vt quia ponitur manus ĩfra ma num in signum obedientie.vel quid simile.tunc ne sibi preiudicet opor tet vt fiat protestatio.ca.ex ore. de his que fi.a ma.par.ca. Aut in non faciendo. tūc secus.vt nota.proba tur in dicto.c.olim inter. naꝫ ibi po pulus simpliciter abstinuit a diui= nis/nullum actum positiuum fecit. vnde debemus presupponere q̄ nō fecit animo se subijciendi. quod cū sit onerosum in dubio non est presu= mendum. Et quia glo.hic vult q̄ excommunicatio inferat iustum me tum.sed in.c.cū dilectus.quod me. causa.tenet contrarium. Jo.an.cō cordat.q̄ aut quis timet iuste excō municari:⁊ non excusat.secus si in= iuste. Et ista concordia est commu niter approbata. Limitat tamen Abb.quando quis non habet faci= le remedium contra metum excom municationis. vt propter potentiā minantis excommunicationem nō audet appellare: vel adire superio rem.alis secus. Est enim sibi impu= tandum quare sibi non prouidit. Nota etiam glo.notabilem. q̄ per excommunicationem non datur iu risdictio.nec per actum excommu= nicandi.acquirit excommunicans possessionē seu quasi iurisdictionē. quod est notabile. Et ratio est quia ad acquirendum quasi possessioneꝫ in incorporalibus requiritur nedū intentio volēns acquirere. Sed pa tientia seu consensus illius contra quem acquiritur. Sed per nudum actum excommunicandi non facto aliquo actu positiuo. non apparet de patientia alterius.cum potuerit illam obseruare ex aliqua alia cau= sa.de quo hic per glo. ⁊ docto. Sꝫ

383

an data sola possessione excommunicandi vbi cócurrunt requisita ad acquirendum talem possessionē teneat excommunicatio ante prescriptionem completam. Ab. hic se remittit ad notata per Jo. an. in nouella. in. c. auaritie. de elec. in. vi.

¶ Scias q Inno. tangit hic quedam vtilia que solent quotidie allegari qualiter eps possit pdere possessionem iurisdictionis. et de remedio retinendi. De quo hic per Ab. Et nota q si popul⁹ alteri obedit: et episcopus patitur perdit possessionem. Si vero non patitur: sed pcedit ad puniendos subditos et ei⁹ timore desistunt non perditur possessio. Si vero subditi noluut omnino obedire et vilipendunt eum perdit possessionem sm Ab. Et nota q simplices clerici non possunt acquirere excommunicando possessionem istius iuris: quia non possunt hoc possidere. Et conclude inter multas opiniones q nomie ppo non sit istud ius seu quasi possessio acquisibilis. Hec em prās cōpetit rōne dignitatis: sed nomine dignitatis seu officij qd hz bene pōt acqrere possessionē et prescribere dummodo nō careat bona fide et titulo. Et ideo si archidiaconus nomine sui archidiaconatus excommunicaret aliquos in quos de iure non haberet potestatē: et hoc fecit bona fide et titulo colorato: et illi sciente episcopo et non contradicente seruauerunt sniam aio obediendi acquisiuit archidiaconus possessionē excōmunicandi in illos: et iurisdictionem exercendi et tenebit hmōi sententia ratione possessionis. licet postea appareat ius superioritatis nō habuisse in illos: quia adhuc nō pscripsit. Secus autem in alio casu quando proprio nomine fecit. vl' erat in possessiōe mala fide: licet nomine dignitatis vel officij. reliqua dicas vt hic per Ab. ¶ Nota vnū fundamentum q licet interdictum vnde vi nō competat contra singularem successorem. secus i remedio quod competit ex. c. sepe. quod procedit etiaz inter laicos ratione peccati quando quis se inuoluit recipiendo scienter rem inuasam. Et nota glo. in ver. scienter. q vt habeat locum dispositio istius. c. requiritur q sciens rem esse viciosam et inuasam illam recipiat. Si autem ignoranter conuenitur condictione canonis reintegranda. Et nota q psumitur ignorātia nisi probatur scientia. ex aliquibus coniecturis. Et nota scdm aliquos: quia difficile est probare scientiam q agatur condictione canonis reintegranda. Sed dicit Abb. q non procedit text. iste in rebus laicorum. quod tamen nō est verum vt dictum est. Et limitat dispositio istius capi. etiam si res p multas manus ambulauerit dummodo sciatur vicium. Et vult Ab. q de iure ciuili non esset proditum aliquod remedium. sed erat necesse probare dominium contra possessorē quod erat difficile: et ideo spoliatus amittebat dnium in effectu. Et nota q si egit contra possessorē in casu huius ca. et recuperauit rē. poterit tamen agere contra spoliatorem condictione legis. si quis in tantū. C. vnde vi. nec vna actio tollatur per aliam sm Abb. ¶ Nota q licet excommunicatio vel absolutio facta contra formam iuris teneat. xi. q. iij. c. i. notatur in. c. i. de senten. excōmuni. in. vi. Secus si contra formam hominis. tex. est in. c. pisanis. vbi per docto. et Abb. Hic allega glo. notabi. in cle. i. de iure patrona. ¶ Uolo tibi dicere vnū singulare dictum quod probatur in dicto cap. pisanis. q quis nō dicitur esse in plena libertate possidēdi nō solum quando ipso facto turbatur: sed etiam quando de facili potest turbari et expelli: et sic potentia est

de facili reducibil' ad actum. Uolo etiam tibi dicere aliud singulare di ctum quod colligitur ex dicto cap. et quotidie allegatur. quod valet confessio facta i iudicio licet ex aliquo defectu extrinseco processus sit nullus. cui adde text. cum ibi notatis in cle constitutionem. §. fina. de elect. intellige tamen secundum Ab. nisi defectus processus concerneret pariter confessionem. non valeret etiam confessio. pono quod omnia essent agitata tempore feriato: et sic non posset dici cōfessio iudicialis: quia tūc non est iudicium. cap. fina. de ferijs. vel coram iudice vetito. cap. at si clerici. de iudi. Et ad hoc adducit notata per Bart. in. l. si expressim. in prin. ff. de appel. qui dicit sic. quod quandoque defectus ex quo sententia ē nulla recipit vniformiter acta siue sententiam: vt si litigatum esset cum minore indefenso: tunc omnia de nouo debent fieri. quandoque defectus respicit sentētiam solam. quia fuit lata die feriata: vel parte non citata. ex istis actis debet iterum iudicari. de quo ibi per eum. qui etiam prosequitur quando defectus respicit partim acta et sententiam.

¶ Nota vnum pulchrum dictum Abb. in hoc cap. pisanis. quod quādo quis iniecit manus in clericum forma communis est quod absoluatur prestito iuramento. cap. ex tenore. c. cū desideres. de senten. excommunica. hoc verum nisi vehementer presumatur contra iurantem quod periurium non timeret. quia tunc requireretur sufficiens cautio. quod est notabile.

¶ Nota etiam in hac materia quod quādo agitur pro recuperanda possessione que vacabat. tempore quo fuit occupata obstat exceptio dominij. glo. habes notabilem in. l. fina. C. vnde vi. Nota etiam quod si opponitur ista exceptio non a spoliante: sed a tertio qui dicit non debet restitui. quia est mea debet audiri. Anto. de bu. in cap. in literis. hoc eodem tit. Ange. in. l. si quis ad se fundum. C. ad le. iuli. de vi publi. Nota etiam quod quando agitur possessorio recuperande. reijcitur exceptio dominij siue interueniat violentia siue non. dictum est notabile Bartho. in. l. si coloni. C. de agri. et censi. lib. xi. Innocen. Joan. an. in cap. post electionem. de conces. preben. Nota etiam quod in vi compulsiua non habet locum regula quod spoliatus ante omnia etc. Bart. in. l. ij. C. quod me. cau. quia in vi compulsiua adest partis consensus. Nota etiam quod propter magnitudinem difficultatis restitutionis. non admittitur possessorium recuperande obstante exceptione dominij. vt quando tractatur de possessorio recuperande vnius castri. dictum est notabile Pau. de cast. in. l. ij. C. de edic. diui. Adri. tol. Nota etiam quod si prelatus ecclesie possidentem rem ecclesie spoliasset et postea conueniretur possessorio recuperande. si opponit exceptionem dominij spectantis ad ecclesiam: et offerat se in continenti probaturum debet audiri. dictum est notabile Bal. in. l. j. C. de appel. Nota etiam quod agenti interdicto recuperande obstat exceptio sententie late in petitorio. qua reus fuit declaratus dominus. ista est magis communis opinio in. l. naturaliter §. nihil commune. ff. de acqui. pos. quia de dominio conuenti constat notorie per sententiam.

De restitu. spolia. in. vj.

Nota quod capitulo primo allegatur quod in ciuilibus nō admittitur exceptio spoliationis facta ab alio quam ab actore. in criminalibus admittitur facta a tertio. dūmō sit de tota substātia vel maio

384

ri parte.cetera dicas vt ibi in text. Nota glo.in ℣.perimitur. ꝙ exceptio spoliationis est dilatoria Nota glo.in ver.proponitur. qꝛ est pulchra. ¶ Nota glo.in ver.puniēdꝰ. ꝙ quando pena non est statuta a iure est arbitraria.ꝛ adde etiaꝫ quod dicit glo.in ver. tempus. Nota gl. in verb. estimamus: quia ponit casum in quo quis cōpellitur agere. ¶ Nota text.in.c.ad decimas.ꝙ si ecclesia petit restitutioneꝫ decimarū q̄s se dicit īfra parrochiā alteriꝰ possedisse. non auditur nisi probet possessionem legitimaꝫ. Nota glo. in ver.eundē clericū.ꝛ in ver.presumuntur.qꝛ iste text. intelligit̄ qn̄ reus opponens fundat intentioneꝫ suā de iure cōmuni. ¶ Ultimo volo tibi allegare vnū tex.sing.ꝗ minoris res .quia non soluit pedagiū incidit in commissum.dꝫ restitui in integruꝫ.tex.est singu.in.l.si ex cā. §.si in cōmissum.ff. de mino. quod tamen intellige ſm text.in .l. imperatores.i fi.ff.de publica.post.xxx. dies.quia infra.xxx. dies est tutus ipso iure.

De rebus ecclesie non alienandis.

Quia clerici habentes beneficia aliquando alienant bona beneficiorum.ideo posita est ista rub. nunquid teneat talis alienatio. ¶ Et nota vnum fundamentum in hac materia ꝙ prelatus īferior episcopo non potest auctorisare in facto alienationis. est enim hoc ius episcopale.xij.q̄st.ij.c.placuit.ꝛ.c. abbatibus.xvij.q.iiij.c.in venditionibꝰ.qd limita nisi ille prelatus haberet in ecclīa ius epale. vt quia esset sibi pleno iure subiecta.ꝛ ita procedit tex.in.c.j.ꝛ est glo.notabilis in clemē.j.eodē titu. Et nota glo. j.dū dicit ex cā tn̄ posset.ꝛ adde qd habetur in.c.j.eo.ti.in.vſ. ¶ Nota glo.in.c.ij.in ver.irrita.cui adde glo.in capi.quicunqꝫ.xij.questi.ij. que videtur concludere ꝙ.l. bene a zenone.C.de quadri.prescrip. nō habet locum ſm canones. id est in preiudicium ecclesiarum. ¶ Uolo tibi allegare vnum text. probanteꝫ ꝙ conciliuꝫ generale habet iurisdictionem: ꝛ non solus papa in.c.cōsensus.nam ibi cōstitutio fuit edita in concilio generali in personaꝫ cōcilij: ꝛ multa allegaui circa hoc in libel.meo de potestate pape. Nota glo.j.ibi.ꝛ per iura in ea allegata. ꝙ prelatus licite remunerat illos q̄ fuerūt obsequiales ecclesie. Et ad de quod no. Bar.in prohemio.fftorum.text.in.c. quicunqꝫ suffragio. xij.quest.ij.ꝛ qui dicantur benemeriti.est glo. notabilis in.c. si quos. xij.q.ij.ſm Bal.in.l.iubemus.ij.C. de sacrosancta ecclīa. que dixit ꝙ ille qui fecit aliquod insigne seruicium.ꝛ est tex.notabilis in.l.etiaꝫ.ff. de manu.vin. ¶ Nota vnum fundamentum in hac materia ꝙ successor in dignitate potest reuocare male alienata per precessorem.cap.episcopi.nec potest sibi aliquid opponi vt ibi.ꝛ sic nō obstat exceptio defectus dominij:sed sufficit probare illam rē fuisse in bonis ecclesie ꝛ male alienatam per prelatum.quod ē nota.ꝛ adde text.notabi.in.l.iubemus.ij.C.de sacrosan.eccle.q̄ vult ꝙ nullum penitus ius acquiratur ei qui recipit rem ecclesie vltra modos a iure approbatos. ¶ Uolo tibi dicere vnam pulchraꝫ limitationem.tu habuisti in rub. de rescrip. ꝙ rescripta debent stricte intelligi. hoc verum quantum ad vim extensiuam.cap.fina.cap.rodolphus.de rescrip.secus quantum ad vim cōprehensiuam.dictum est nota. Inno. in dic.c.epi.ꝛ approbat Abb. exemplum qn̄ rescriptum diceret ꝙ deberet reuocare reꝫ ecclīe alienatam ad ius ꝛ ꝓprietatem ecclīe. nunquid delegatus habeat iurisdi-

ctionem in rebus inuasis & occupatis in quibus transiuit tantū possessio: & cōcludit q sic. q2 est alienata possessio: licz nō proprietas. itē largo modo dr alienata postq̄ recedit a facultate dñi. ¶ Nota etiam aliud fundamentum in hac materia. q res ecclesiastice regulariter nō possunt alienari. tex. est i. c. nulli. fallit in casibus positis per glo. no. xij. q. ij. in sum. & in ista materia verbum alienationis capitur largissime vt ibi. Nota tamen vnum pulchrum dictū quod colligitur ex illo tex. a contrario sensu. q prelatus contrahendo licet non possit specialiter obligare rem ecclie. gñaliter tamen pōt. Nota etiam aliud fundamentum q consuetudo nō potest tollere solennitatem requisitam in alienatione. c. sine exceptione. xij. q. ij. secundū communiter doc. pōt tamen augere solēnitatem. Nota etiam aliud. q vt teneat alienatio rei ecclesiastice oportet q sit seruata forma & q fiat in casu a iure permisso sm magis communem opinionē. dictum est in ru. de in integ. resti. Nota glo. ij. q prelatus potest alienare bona mobilia q̄ commode seruari non possunt. vt fruct9: & similia. Et nota q prelatus solus potest cedere seu vendere actiones si ꝯpetāt ad mobilia. sec9 si ad imobilia. de quo dic vt hic per Ab. q̄ tāgit etiam de annuis redditibus. de quo per Bar. in. l. sciendū. ff. qui satisda. cogā. per Bal. i. l. priuilegia. in aucten. ingressi. C. de sacrosan. eccle. per Fredericum in suo consilio incipiente. fratres predicatores. p domi. in. c. hoc consultissimo. de rebus eccle. non alie. in. vj. Et nota q solus prelatus potest disponere de pecunia ecclesie sicut de fructibus. quod est nota. secūdū Ab. qui adducit glo. reputatā singul. in. l. j. §. fuit questituz. ff. ad trebel. & tu adde tex. in. §. cōstituitur. insti. d vsufru. in aucten. nouissime. C. de administ. tuto. in. l. ar isto. in fi. cum. l. sequenti. ff. d iure del. Bar. in. l. si ex legati causa. ff. de vbo. oblig. in. l. si quis pro eo. §. j. ff. de fideiuss. Bal. in. l. j. C. si ad uer. transac. in. l. si fundus. ff. de re. eorum. & istam glo. allegatā p Ab. dicit etiam multum no. Ange. in. l. j ff. que res pig. obli. pos. Jo. de imo. in. c. de commoda. de quo etiam per Ange. in. §. sed q2. in auctē. de nup. Nota etiam aliud dictum pulchrum in hac materia: q in solennitate obseruanda in alienatiōe equiparant ecclesie & alia loca pia sm doc. Et adde dictum no. Jo. an. in. c. ij. de in integr. resti. in. vj. quod allegat hic Ab. q quemadmodū ratiōe lesiōis restituit eccl'a ita restituūt alia loca pia. No. ex glo. penl. q i materia odiosa appellatio alienatiōis sumit stricte seu in materia larga & fauorabili sumitur largissime. Nota aliud fundamentum q quilibet clericus absq alio mandato ecclesie pōt repetere rem ecclesie male alienataz. tex. est in. c. si qui presbyterorum: et vide terribilē tex. in. l. iubem9. ij. C. de sacrosan. eccle. Et pōt coerceri emptor in casu nō cōcesso p excōicationem ad restitutionē: vt ibi. Nota glo. in ver. rescripserit. an & qñ subscribēs se videatur ꝯsentire. Et notent dñi doc. q nunq̄ se subscribant consiliis aliorū nisi prius diligenter & mature lecta scriptura sm Bal. in l. fi. C. plus va. quod agi. Et de doctore subscribente pulchre loquitur Bald. in. l. tribunus. §. j. ff. de testa. mili. Nota etiam glo. in ver. personis. dum dicit de parrochianis laicis. tangit per glo. & doc. an emptor recuperet precium a prelato male alienante. & concluditur q nō. si fuit in mala fide. nisi sibi prosperit per euictionem. si fuit in bona fide recuperat a prelato male alienante. non ab ecclesia: nisi prelatus esset non soluēdo & ecclesia esset locupletior. de quo per legistas in. l. iubemus. in

385

aucten. que res. C. de sacrosanc. ec. per docto. in. c. ad audientiam. hoc co. ti. glo. in. c. vulterane. xij. q. ij.

¶ Nota aliud fundamentum: q cõtractus ecclesie non est validus saltez in effectu si ab alio potuisset habere maiorem vtilitatem. vt in. c. ad aures. Et nota glo. fi. in. fi. ¶ Nota ß o. j. in. c. vt super. q super decimis preteritis admittitur compositio. secus super futuris. ¶ Si in vis scire que bona dicantur de mensa z q̃ non propter iuramentum interpositum de non alienando. vide per Abba. in. c. vt super. z inter alia cõcludit: q bona quorum vtilitas z proprietas pertinet ad ecclesiam z longissimus temporibus fuerunt in bonis ecclesie. ista in dubio dicunt de mensa: quia deseruiunt necessitatibus mense: z vtilitatibus ecclesie z aliorum indigentium. idem tamen dicas de bonis que nouiter sunt acquisita per ecclesiam. z adde glos. notabilem in cle. j. de exces. prela. in ver. ad mensam. que optime declarat qñ ecclesia dicatur de mensa prelati. Nota glo. in ver. assensu. z dicas ßm doc. q licet in modicis nõ requiratur consensus expressus capituli. requiritur etiam tacitus. Et nota q stante iuramento de nõ alienando inconsulto papa alienatio nõ potest fieri etiam in casu licito: secus si iuratur simpliciter non alienare. de quo per doc. in dic. c. vt super. z habetur in. c. fi. de eccle. edi. z idem si est iuratum non alienare sine licẽtia superioris. tale tamen iuramentum non includit modicaz rem. Et nota q Ab. concludit q prelatus potest contrahere cum consanguineis de rebus ecclesie sicut cum extraneis: z respondit ad tex. in aucten. quibusdam. C. de sacrosanc. eccle. quia loquitur in yconomo. sed ego respõdeo: q imperator non potuit imponere legem prelatis. ¶ Nota vnaz regulam. q prohibitus alienare nõ potest in perpetuum locare. c. ad audientiam. licet glo. teneat contrarium in. l. codicill. §. instituto. ff. de lega. ij. z adde gl. pro parte negatiua in cle. j. eo. ti. z adde q communiter illa glo. non tenetur in dic. §. instituto. z contra ipsã allego glos. in. l. fi. C. de pac. pig. potest tamen saluari illa glo. q etiam in locatione ad magnum tempus nan transferatur dominium quando est expresse conuentũ. in dubio aũt secus: z adde Bar. in. l. j. §. quod autẽ. ff. de superfi. Volo tibi tradere vnam cautelam q̃ ponitur per glo. fi. q contrahens cum prelato semper stipuletur de euictione vt saltem re euicta habeat regressum contra prelatum. ¶ Nota q in in. c. possessiones. tangitur questio: nunquid aliquis possit donare: vel vendere rem mense suo capitulo: et econtra. z videtur concludi q sic: quia non est proprie alienatio cũ nõ exeat dominium ecclesie: tamen secus est si episcopus vellet emere ab ecclesia inferiori ßm Jo. an. in regula. qui tacet in mercu. licet Abb. de hoc dubitet. ¶ Nota q ecclesia in petitione restitutionis in integrum. potest habere recursum ad iudicem ecclesiasticum etiam contra laicum tex. est notabilis in. c. ad nostram immo etiam vult Hostiẽ. q si ecclesia diceret contractum nullum z: sic peteret rem restitui potest adire iudicez ecclesiasticum z sequitur Ab. vide que dicta sunt in ru. de foro compe. Et nota glo. in ver. enorme. que videtur sentire q ad validitatem alienationis requiruntur duo. scilicet solẽnitas. z q fiat i casu licito. z sic gl. in. c. j. de in inte. resti. nõ erit singularis. Et nota etiam illuz tex. q data restitutione in integrũ nõ debet laicus qui contraxit cum ecclesia fraudari laboribus: z expensis. ¶ Nota q non valent statuta laicorum super rebus temporalibus ecclesiarum vt probatur in. c. cum laicis. z per il

lum tex.concludit Abb. q non psit laici statuere q cum funere non deferantur nisi tot cerei: vel non intersint nisi tot clerici. Tractant docto. in dic.c.cum laicis.nunquid feudum laici possit donari ecclesie: et conclusio est q sic.dummodo feudum habeat tale onus annexum q honeste possit explicari per ecclesiam. als secus.de quo in.c.in presentia.de proba. ¶ Ultimo volo tibi dicere vnum pulchrum dictum. ego promisi soluere vbicunq inuentus fuero.non potero tamen conueniri in loco pestifero: nec in loco in quo transeundo nauigarem.dictum est singulare Ange.in.l.cum res. ff. de lega.i.refert Alex.in.l.si conuenerit.ff. de iurisdict.om.iudi.

¶ De rebus ecclesie non alienan.in.vi.

Nota gl.in.c.i.in ver.tenueo. q ex iusta causa potest episcopus concedere de iure vnius ecclesie alteri. ¶ Titulus ne sede vacante habet etiam locum in ecclesiis inferioribus.glo.est in dic.c.i.in ver. ecclesia secundum Ab.in.c. cum dilectus.de consue. ¶ In alienatione rei ecclesiastice requiritur cause cognitio.auctoritas episcopalis: et consensus cleri.glo.est notabilis in di. c.in ver.tractatus.secundum Abb. in.c.statuimus.de transac.que etiam glo.tractat an valeat consensus canonicorum non habitus in communi.que etiam glo.ponit differentiam inter decretum: auctoritatem: et consensum. ¶ Nota etiam glo. in ver. defensore.dum dicit q episcopus debet constituere yconomum: seu gubernatorem ecclesie vacanti. ¶ Iudicium dicitur esse medium inter actorem: et reum.glos.est in dict.c.in ver.in medium. et adde quod habetur in.l.vbi.C.de fal. ¶ Nota q modicum tempus dicitur infra.x.annos. glo.est in.c.fi.in ver.non modicum. et adde notata per Barto. in.l.i.§. quod aut.ff.de superfi.gl.in rub.C. que sit longa psue.in.l.cum de in rem verso.ff.de vsu.in.l.si filius.C.de peti.he.in.l.si finita.§. si de vectigalibus.ff.de dam.infec.in.l.fi.ff. si ager. vect.in.l.miles.§.mulier.ff.de adulte.glo.et Bal.in.l.si pstante.§. vxor. ff.solu.matri. ¶ Si constitutio peruenit ad noticiam ante duos menses. ligat.glo.est notabilis in dic.c.fi.in ver.hactenus secundum Abb.in.c. cognoscentes.de const.in.c.i.de postu.prela. ¶ Ultimo fuit semel questium. Titius deposuit quasdam res dicens tales res esse Sempronii. et q sibi deberent restitui.fuit responsum q propter hoc non probatur q sint sue.nec transfertur dominium. glo. habes singularem in.l.etiam. C.de dona.inter vir.et vxo.

¶ De rebus ecclesie non alienan. in clemen.

Licet materia constitutionis sit antiqua tamen ex quo pena de nouo additur non debet ad preteripreterita extendi.glo.est in cle.i. in ver.prohibemus. ¶ Constitutio edita contra religiosos etiam in materia concernente pariter clericos seculares non extenditur ad ipsos clericos seculares.glos.est notabilis in ver.religiosos.et adde glo. in cle.i. de supple.negli.prela.in cle.i. de deci.glo.tamen videtur tenere contrarium in cle.i.de rescrip. Licet constitutio penalis sit restringenda et indefinita equipoleat vniuersali tamen quando constitutio redderetur parui effectus: indefinita non equipollet vniuersali.etiam quo ad penam euitandam.glo. est singularis in di. clemen.i.in ver.possessiones. quia si text.intelligeretur generaliter.id est omnes possessiones.raro aut nunq illa constitutio haberet effectum. ¶ Et adde quod notat Abbas. in capitulo.pastoralis. in principio de

appel. q̄ vbi dispositio redderetur prorsus inutilis itelligēdo v̄ba pro ut iacent impropriantur v̄ba vt dispositio teneat. vt singulariter pbatur in. c. si sniā. i fi. de sen. excō. li. vi. etiā si materia sit odiosa. Concessio facta alicui duratura ad eius vitaʒ pōt dici ppetua. glo. est in. d. cle. i v̄. eius. de quo per glo. pleniorez in. §. perpetua. x. q. ii. Abbates habētes ecclesias pleno iure subiectas pñt prestare auctoritatem in alienatiōe rerum illarum ecclesiarū loco epōrum. glo. est nota. in dic. cle. in v̄. ppriī. ſm Ab. in. c. sicut vnire. de excess. prela. in. c. i. de rebus eccle. non alie. in. c. statuimus. de transac. Pena simpliciter apposita intelligitur vt sit ppetua. gloß. in ver. penam. ꝛ est tex. in. l. si seruus. C. de pe. ꝛ adde quod notat Bar. in. l. si quis. §. i. ff. de adulte. Prohibitus alienare vendere vel obligare potest locare ad modicum tempus. glo. est nota. in dic. cle. in ver. locationes. non autem potest ad longum: vel longissimum tempus locare. ꝛ in hoc hanc glo. dicit nota. Ab. in. c. ecclesia. vt lite pen. Potest prelatus ad tempꝰ modicum locare vel fructus vendere sine sui superioris: vel proprii capituli auctoritate. ꝛ consensu. glo. ē in ver. ad tempus modicum. que ēt vult q̄ modicum tempus dicitur infra decenniuʒ. ¶ Licet abbates habeāt ecclesias pleno iure subiectas illas tamen vnire vel vnā alteri subiicere non possunt. glo. in cle. si vna in ver. episcopuʒ. sed glo. videtur in contrarium supra. in cle. i. in ver. ppriī. Una ecclesia non potest alteri vniri seu subiici: vel loco religioso donari per episcopum sine sui capituli consensu. ꝛ talis consensus est p episcopum inprescriptibilis. vt est glo. notabilis in ver. consentiēte. ꝛ ideʒ potest dici quo ad facultatē alienādi bona ecclesie ¶ Sicut non potest episcopus ecclesiaʒ vnire mē se sue: vel capituli. ita ꝛ fortius non potest illam vnire mense communi: quia tunc vterq̄ disponeret ꝛ auctorisaret in facto proprio. gl. nota. in dic. cle. in ver. mense. In casibus in quibus in alienatione rei ecclesiastice: non sufficit auctoritas episcopi cum capitulo. debet recurri ad papam. glo. nota. in dic. ver. mense. in fi. Licet ecclesia possit alteri per episcopum vniri etiam rectore ipsius ecclesie non vocato. vt in di. cle. si vna. tamen sine consensu illiꝰ prelati cui ecclesia subest non potest fieri. glo. est in dic. cle. in ver. rector. Episcopus abundās potest aliqua de bonis mēse sue donare ipsi capitulo egenti. q2 non est proprie alienatio. glo. est valde notabilis in ver. ecclesiam. Dispositio donans consuetudinem extenditur ad preterita: quia consuetudo notat tempus precedens. glo. est notabilis in ver. decernimus. ¶ Cōstitutio damnās consuetudinem per verba generalia: puta q̄uis cōsuetudine videtur damnare etiam illam consuetudinē cuius initiū non est memoria. vt est glo. fi. in dict. clemen. secus ergo videtur si simpliciter damnatur consuetudo. ¶ Ultimo tu scis q̄ debitor obligando rem obligatam non derogat iuri creditoris. l. debitorē. C. de pig. Accipe pulchram limitationem: q̄ vbicunq̄ debitor offert debitum creditori: ꝛ ille sine causa recusat extinguitur hypoteca. ꝛ debitor potest alienare rem obligatā. glo. do tibi singulareʒ in. l. si quidē. C. de dona. inter virum ꝛ vxorem. ꝛ ibi per Sali.

¶ De rerum permutatione.

Contractus permutationis est primus emptioni: ē tñ hoc nomē pmutatiōis mltū gñale: nā ꝯuenit oībꝰ rebꝰ que inter manꝰ hoīm

versantur propter hoc nõ habet nomen speciale.sed remansit in suo genere qꝛ plura sunt negocia seu res: q̄ vocabula.l.natura.ff. de p̄scrip. verbis.secūdū Ab.in hac rub. Sed tu adde glo.no.in rub.C.d̾ re .pmu.
* ¶ Nota semper tex.in.c.j.qꝛ ponit casum singularem in quo fit permutatio cum ecclesia:cessante vtilitate vel necessitate ipsius.satis est enim ꝙ ecclesia non deterioretur: vt in p̄ncipe.l.in imperatore volente permutare cum ecclesia.ꝛ nota ꝙ simile p̄uilegiū habet quilibet rector ecclesie:qꝛ potest permutare cū ecclesia. data equalitate ipsi⁹ rei.tex. est sin. in.c.si quis qualibet.cuꝫ.§. precedēti.xū.q.ij. ¶ Et scias ꝙ Ab. in.c.in iustum.eo.ti.tractat pulchram materiam ꝛ quotidianam: ꝛ conclude: ꝙ qñ aliquis vēdit aliquod aīal debet patefacere in specie viciū si qđ habet nec debet transire sub inuolucro verborūꝫ.aliter tenebitur actione que oritur ex titulo de edilitio edicto. de quo; mentionem facit glo.in hoc.c.dicit etiam Ab.ex intētione Jo.and.ꝙ si equus venditus moritur infra triduū ꝛ reperitur habere cor marcidum ꝙ presumenduꝫ est illum morbum habuisse tempore venditionis propter breuitatem tēporis:ꝛ sic poterit emptor petere p̄cium.ex quo no.ꝙ actio redibitoria competit etiam post interitum rei ī manibus emptoris. Nota ꝙ in hac materia sunt due actiones: vna redibitoria:alia quanto minoris. Et vt tu canonista intelligas:scias ꝙ vna actio appellatur redibitoria:q̄ competit quando emptor non fuisset empturus si sciuisset illud vicium : ꝛ ꝑ hanc actionem in totum receditur a contractu:qꝛ res ꝛ vicium redeunt in priorem statum.l. redibere.ff. de edi.edic. Alia actio appellatur q̄nto minoris.ꝛ ista competit emptori empturo licet sciuisset vicium sꝫ datur vt fiat restitutio partis p̄cij quāto minus fuisset empturus si viciuꝫ sciuisset.ꝛ ista actio competit infra annum vtilem. Alia actio competit infra semestre.l.ij.C.d̾ edi.acti.l. cū sex menses.ff.de edi.edic. Et nota vnum pulchrum dictum:qꝛ viciū patens dicitur quando quilibet aspiciens potuisset perpēdere. ꝙ si ēptor fuit minus diligens ꝛ non bene prospexit tamen tenetur venditor:qꝛ lꝫ emptor fuerit in quadā negligentia tamen venditor fuit in dolo: qꝛ non dixit ꝛ dolus preponderat culpe.l. iteꝫ si obstetrix.ff.ad le.aqui. Deīn est nota.C.y.i.l.j.C.d̾ edili.acti.quē refert Ab.hic ī fi.emptor ergo tūc poterit agere quando habuit veraꝫ noticiam vicij:ꝛ tamen emit. qꝛ iniuria non fit volenti. ¶ Nota vnum fundamentum in hac materia ꝑmutationis beneficiorum in.c.quesitū. ꝙ est reseruatum episcopo interponere auctoritatem ꝑmutationi bñficiorum:nisi inferior prelatus haberet ius episcopale. nā talis exercet omnia iura episcopalia que sunt iurisdictionis secūdū doc. Et no. aliđ fundamentum ꝑm doc.in dic.c. quesitum.ꝙ permutatio beneficiorū est permissa ex expedientia personarū ꝛ ex necessitate ecclesie:ꝛ sic vna ex istis causis sufficit vt possit fieri permutatio. Et nota ꝑm Ab.ꝙ permutatio potest fieri beneficiato inuito: quando non potest prouideri per dationem coadiutoris.al's secus. Nota etiam aliud fundamentuꝫ: ꝙ licꝫ collatio beneficiorum permutandorum spectet ad alium:tamen episcopus permutabit cum consensu illorum:ꝛ si nollent cōsentire fiet ipsis inuitis:si est ꝑmutatio necessaria: vl' si est inutilis priuabitur velint nolint:ꝛ prouidebitur de ydoneo ꝛ digno. ¶ Nota etiam secundum veriorem opinionem: ꝙ illi qui volunt ꝑmutare possunt habere tractatuꝫ inter se.sed non concludere:ꝛ submittere se dispositioni superioris. ꝛ vi-

387

de glo. I cle. vnica. eo. ti. Et facias etiam in hac materia vnā conclusionem generalē ꝙ beneficia ⁊ iura q̄ habent in eis qualiacunqȝ sint possint cū auctoritate superioris ꝑmutari. vt ꝓbatur in. c. ad questiones. vbi per doc. Et nota ꝑ intellectu illius tex. ꝙ contractus sint separati quo ad aīm: ⁊ quo ad verba. vt ꝑ se permutentur ecclesie sine possessionibus: ⁊ per se possessiones sine ecclesijs addita certa quantitate pecunie vt deueniatur ad equalitatem ꝑmutationis. ⁊ iste intellectus est tutus ſm Ab. Et nota vnum ad declarationem eius qđ dictū est s̄. ꝙ vbi ꝑmutantur ecclesie iure proprietatis vt in dic. c. ad questiones. pñt ptes pacisci de permutatione earuȝ. ⁊ requiritur superioris consensus soluȝ in expletione act⁹ ⁊ ideo in isto tex. non fit mentio de consensu epī sicut in. c. precedenti. Nota etiam glo. nota. in hoc. c. que est fi. ꝙ iura spūalia habita in aliqua vniuersitate tēporali vt in illa transeunt accessorie cū ipsa vniuersitate temporali. ⁊ sic si vendo villam transfero ius spūale quod habeo in villa: sed contrarium tenuit Inno. I. c. ex literis. de iure pa. vbi dixit hoc procedere soluȝ in iure patronatus. d quo dicas ibi. ¶ Nota aliud fundamentuȝ in hac materia: ꝙ vbi volentes permutare inter se tractant ⁊ concludunt contractum ꝑmutationis certis pactis appositis ⁊ postea se cōferunt ad superiorem debent priuari beneficijs: vt in. c. cum olim. quod est nota. Nota glo. fi. ibi. ꝙ clerici equiparantur vsuarijs. Adde glo. in. c. presenti. d offi. ordi. in. vj. ¶ Nota ſm doct. in c. cum vniuersorum. ꝙ renunciatio facta simoniace non tenet. ⁊ dicit simoniace quādo fit ꝑncipaliter ea intentione ⁊ pacto vt conferatur consanguineo suo vel consanguineo paciscentis secum. ⁊ adde tex. ⁊ glo. in c. ex parte. I. d offi. dele. in. c. ordinationes. I. q. I. Nota etiam ſm docto. ꝙ collatio simoniace facta est nulla ⁊ sic potest impetrari beneficiū tanq̄ vacās. ¶ Et nota vt dictū est q̄c quid dicat glo. I. ꝙ in permutando non est prohibitus contractus: sed cōsensus deliberatus. Nota etiam glo. ij. iunc. tex. ꝙ potest fieri ꝑmutatio beneficiorū ex sola expedientia: ⁊ vtilitate ꝑsonarum. ¶ Quid diceres de isto casu: quidā non multum abundans dedit alicui pio loco certum fundum cū pacto ꝙ aleretur a loco pio toto tēpore vite sue. demū fundus perijt casu fortuito: nunquid debeat habere alimēta. ⁊ respondeas: ꝙ sic: q2 proprietas transiuit in locū pium: ⁊ sic damnum cessit sibi: ⁊ nō alteri. ſȝ Ab. in. c. fi. I fi. qui allegat Cy. in. I. ij. C. de iure emphi. Et si q̄ras an locus ipse pius possit petere restitutionem in integrum. ¶ Licet Ab. non tāgat mihi videtur ꝙ non. per tex. in. I. verum. §. sciendum. ff. d mino. Nolo omittere vnum dictum singu. Jo. an. in hoc. c. fi. qđ Ab. dicit se nescire alibi ꝙ vbi fit commissio per papā alicui expresso nomine sue dignitatis faciendo mentionem ꝙ residet in alio loco tunc pōt commissarius cognoscere in loco residētie: secus si non facit mentionem de residentia: q2 non poterit cognoscere extra suā diocesim. q2 in dubio si videtur deputatus extra locum sue diocesis: vel dignitatis. ¶ Ultimo si aliquis dicit ꝙ vult tenere de suo facto tantum. includitur etiam suus heres. tex. est singularis I. I. si stipulatio ista. §. sed si. ff. de ver. obli. ſm Bal. in. I. fi. C. de acti. emp.

De rerum permutatio. in. vj.

Nota tex. in. c. I. ꝙ non obstātibus expectationib⁹ beneficiorum potest fieri permutatio. ¶ Appellatione dyocesis comprehēditur ci-

uitas quando fit prolatio a iure. gl. est in dicto. c. in ver. dyocesi. ¶ Nota glos. in ver. collationem. que pro declaratione text. querit de quibusdam questionibus. ¶ Ultimo tu debes scire ꝙ glos. reputata singularis in. l. fi. ff. de va. & extraor. cog. vult. ꝙ iudex qui tulit sententiam nullam: non facit litem suam vt teneatur ad integram extimationem litis: dicas tamen ꝙ tenetur ad damna: & litis impendia. Angel. & moderni i l. j. §. hec autem verba. ff. qd quisq̄ iuris. de quo etiam per Barto. in sua disputatiōe incipiente. A sententia iudicis: si tamen fuit lata dolo iudicis tenetur ad integrā restitutionem. Bal. & Sali. in. l. venales. C. quando prouo. non est necesse

De rerum permutatio. in cle.

Nota text. in clemē. j. ꝙ collatio de beneficijs causa permutationis vacantibus facta alijs q̄ꝫ permutātibus non tenet.

¶ Licitum est causa permutationis renuncianti in renunciationis actu exprimere ꝙ renunciat permutationis causa: & si non exprimat sufficit hoc ex coniecturis apparere. glos. est in dict. clemen. in ver. ex causa.

¶ Nota ꝙ permutare volentes possunt inter se tractare de permutatione. glo. est in ver. volentibus.

¶ Permutantibus auctoritatem prestare pertinet dumtaxat ad episcopum. licet beneficiorum collatio vel electio pertineat ad inferiores. habent tamen ipsi consentire. glos. est notabilis in ver. conferantur.

¶ Capitulum sede vacante auctoritatem prestare potest pmutationi nisi in illis beneficijs quorum collatio spectat ad solū epm̄ gl. est i. d. §.

¶ Ultimo volo tibi allegare vnam glo. sing. ꝙ coram iudice prorogato habet locum reconuentio. in. l. est receptum. ff. de iurisdic om. iudi.

¶ De regularibus.

Ota ꝙ regulares dicuntur a rectitudine viuendi. & illi proprie dicuntur habere regulam qui profitentur tria substantialia cuiuslibet religionis approbate ea. cum ad monasterium. de sta. monacho. ¶ Alij vero licet aliqua promittant non dicuntur proprie habere regulam: sed quendam modum viuendi. licet ille modus sit approbatus a papa: de quo vide glo. notabilem in. clemen. cum ex eo. de sēnten. excommuni. in. clemen. j. de reli. domi. ex quo infert Ab. ꝙ dispositio odiosa concepta erga regulares non comprehendit istos: & facit mentionem de tertia regula sancti Francisci. secus in dispositione fauorabili: quia largo modo videtur esse sub regula ratione promissionis facte superiori eorum. & ego: & vxor mea Lucretia sumus de tertio ordine diui Francisci. & ego professus sum vnum de tribus substantialibus: scilicet paupertatem. licet regula nō requirat hoc. de quo nō parum gaudeo & laudetur deus qui est dator cunctorum bonorum.

¶ Nota etiam ꝙ illi dicuntur proprie & stricte religiosi qui per professionem subiecerunt se superioris imperio. & hoc adducit Abb. ad statutum mentionem faciens de religiosis. ¶ Nota vnum fundamentum in hac materia: ꝙ professio facta per metum est ipso iure nulla. vt probatur in. c. j. in. versi. spontanea. Et Abbas adducit glos. notabilem in. c. notificasti. xxvij. q. v. quam etiam pro notabili allegauit in. c. cū locum. in. c. de muliere. de sponsali. in. c. cum olim. de priuileg. in capitulo. bone. j. de elect. in capitulo. abbas. quod me. causa.

¶ Nota etiam q in ingrediente requiritur etas legitima: vt in dic.c.j. que est in masculo.xiiij.annorũ.in feminis.xij. ¶ Nota aliud in hac materia: q impubes non potest intrare monasterium inuitis parentibus. sz post pubertatẽ sic.c.ij.hoc eo.ti.c.j. ꝛ.ij.xx.q.ij.ꝛ vide glo.in di.c.j. q p professionẽ tollitur patria potestas cui adde glo.in.l.si ex causa.§.papinianus.ff.de mino. Nota vnuz aliđ sing.q intrans monasterium p vim si est pubes minoꝛ tamẽ.xxv. annis potest vsq ad annum reclamare.in dic.c.ij.ꝛ iducit Ab.etiam ad matrimoniuz carnale: quod est singulare. sed quantum ad matrimonum carnale hoc non videtur verum per ea que habentur per doc.in.c. ad id.đ spon.ꝛ ibi Ab.tenet contrariũ. Nota etiam aliud fundamentum q parentes possunt offerre monasterio filium impuberem: ꝛ si discoꝛdant prefertur prohibens etiam si sit mater que nolit: licet pater habeat filiũ in potestate.ꝛ dicit Inno.vnum dictũ singu.ẽm Ab.qꝛ in istis spiritualib⁹ magis est seruanda ratio naturalis q̃ ciuilis.patria potestas est de iure ciuili: sed naturaliter filius tenet ita obedire matri sicut patri.ꝛ subdit Inno.q sola mater potest offerre filium monasterio patre non contradicente.licet glo.teneat contrarium.in.c.ij.xx.q.j. sed tu tene dcm̃ Inno. Concludit etiam Inno. q si auus est pater ꝛ nepos ꝛ auus habeat vtrumq in potestate potest offerre filium inuito auo.ꝛ etiam reuocare ingressum: licet Ab. videatur dubitare.sed tu tene opinionez Inno. p rõez suã.ꝛ attẽta rõne Ab.nõ procederet quod dictum est de matre. Nota etiam q tutores possunt offerre pupilluz ẽm Inno.c.ij.xx.q.j.nõ possunt tamen parentes offerre filium inuitum quod si fecerint poterit exire qñcũq.al's non posset exire ante aduentum pubertatis. Nota etiam tu scis q per delationẽ annalem habitus inducitur tacita pꝛofessio.volo dare tibi bonã cautelam fiat expꝛesse pꝛotestatio in cõtrariũ tunc non inducitur.vt notant doc.i c.vt clerici.per illum tex.qui etiam tex.notabiliter pꝛobat q si aliqui đferant habitum monachalẽ vt videantur sanctioꝛes: coguntur vt fient monachi vel vt dimittant habitum Nota glo.j.in fi.dum dicit de illo q̃ simulauit se mulierez ꝛ intrauit monasterium monialium vt posset coꝛrumpere monialem.ꝛ adde glo.in c.quod interrogasti.xxvij.disti. que inter cetera dicit de eo qui fecit se monachum vt esset abbas.nam licz non sit abbas tñ remanebit monachus: qꝛ ex causa honesta simulabat monachatuz. ¶ Tu scis q in depẽdentibus ab animo ꝛ cõsciẽtia alicuius statur suo iuramẽto.c.si vero. de sentẽ.excom. Uolo tibi tradere pulchꝛam limitationem vt hoc non procedat vbi certa pꝛesumptio extrinseca coniecturat animum nõ statur iuramento in contrarium in pꝛeiudicium alterius.tex.est singula.in c.vidua. Et nota etiam ex illo text. ꝛ quod ibi per doc.q si nouitius ingerit se sponte actibus pꝛofessoꝛum scienter data perseuerantia tridui i eodez pꝛoposito.inducitur tacita pfessio secundum Io.an.licet An.đ bu.ꝛ Ab.dicant q in casu huius.c. non requiratur perseuerãtia tridui. ¶ Nota q licet monachus possit itrare aliud monasterium arctius tamen si temere facit non bono zelo sibi interdicitur.tex.est i.c.Ioãnes. Et nota q concluditur in hoc.c. q solus abbas potest coꝛrigere monachos sine consensu vel consilio capituli: de q̃ in.c.repꝛehẽsibilis. de appel.sed Ab.refert Hosti.qui voluit q si abbas est nimium seuerus i coꝛrigendo debet adhibere capitulum. Nota vnum tex.singu.in.c. qꝛ in insulis.in quo in pꝛofitente requiritur

etas.xviii.annorum: et videtur quod tex. iste intelligatur per doct. in omni du ra congregatione: vt est congregatio predicatorum/ minorum/ et carthusiensium. licet tex. loquatur de insulis. et intelligitur de aliquo loco solitario circundato aquis. et videtur concludere doct. quod professio in contrarium facta non valeat per istum text. licet Abb. teneat contrarium. dicit enim quod si papa prohibendo annullaret professionem. quod hoc casu fatetur quod professio non valeret: quia hoc potest facere papa propter bonum publicum vt euitentur pericula animarum. secus si simpliciter prohibet. et respondet ad legem. non dubium. C. de legi. quia loquitur quando prohibitio habet perpetuam causam: et mouetur quia hoc concernit fauorem penitentium. c. ad apostolicam infra eo. et tamen papa prohibet professionem ante annum probationis. sed dicas quod in iuribus allegatis per Abb. lex vltra procedit. ¶ Nota vnum fundamentum in hac materia quod religiosi sunt astricti monasteriis vbi professionem fecerunt: et ideo sine licentia abbatis illius monasterii non possunt ad alia monasteria transire. c. non est. Et nota singulariter glo. in. c. vt lex continentie. xxviii. questi. i. quod conuersi astringuntur magis quam monachi. vnde etiam petita licentia non possunt transire ad artiorem vitam. Et nota in hac materia secundum magis communiter doct. quod vnus religiosus potest de licentia superioris cum dispensatione episcopi transire ex causa ad laxiorem regulam. vt propter debilitatem corporis: sed sine causa solus papa potest. licet quoad deum non sit tutus secundum Abb. in dicto. c. non est. et adde nota. per glo. in. c. cum singula. de preben. in. vi. No. quod Ab. allegat hic vnam glo. quam dicit mirabilem in. c. quam sit. xviii. q. ii. quod monachus non potest consentire papatui sine licentia abbatis allegat etiam glo in. c. cum pasto ris. ii. q. vii. quod episcopus potest inuito abbate recipere aliquem monachum in suum cubicularium. remittit tamen Ab. ad ibi notata. ¶ Nota aliud fundamentum quod minor. xiiii. annis non potest se obligare ad religionem. c. ad nostram. ¶ Nota aliud fundamentum ex illo text. quod ita demum inducitur tacita professio per susceptionem habitus professorum quando datur perseuerantia tridui in eodem proposito: et adde quod habetur in. c. constitutionem. eo. ti. in. vi. Et no. glo. ii. in fi. et tene opinionem glo. in dubio vbi dubitatur quid ius senserit: tamen regulariter annus debet esse completus nisi aliud iure caueatur: et adde notata per glo. in. c. cum in cunctis. de elec. et glo. no. in cle. generalem. de eta. et quali. Nota etiam vnam conclusionem ex dicto. c. ad nostram. quod seductus ad intrandum religionem non potest ad inualidandum ingressum allegare seductionem: quia illa seductio fuit bona. dicit tamen Ab. quod non debet fieri seductio ita blandis verbis quod postea sequetur salutis dispendium. ¶ Nota quod religiosus non potest habere etiam dispensatiue beneficia simplicia in ecclesia seculari. text. est quod semper alle. in. c. super. eo. et ideo dixit glo. in. c. quorundam. lxxiiii. di. quod religiosus non potest habere canonicatum in ecclesia seculari. licet posset esse ibi episcopus. quia tunc cessat bonum cure. Adde quod habetur in. c. quod dei. de sta. mo. ¶ Tangitur vna questio notabilis. aliquis intrauit religionem vbi non seruabatur regula antiquitus instituta. demum reformatur monasterium. numquid is qui fuit ingressus dissolutionis tempore possit compelli ad obseruantiam regule reformate. Et concludit quod sic secundum docto. limita tamen nisi obligasset se postquam fuit sibi lecta regula solum ad obseruandum regulam que ibi vigebat: quia tunc poterit intrare regulam laxiorem. Limita secundo ni-

389

si esset debilis et impotens. Tertio limitat Ab. ut hoc procedat quo ad ecclesiam militantē. sed quo ad deum non erit obligatus si habuit animū se obligandi solum ad obseruandū illam regulam. Et subdit Abb. quod anteq̄ regula reformetur per superiorem. illi qui fuerunt ingressi tempore q̄ remissius ibi viuebant. nō videntur peccare. de quo hic p Ab. post alios. Et nota sm Inno. et Abb. quod maior pars cōuentus potest inuita minori parte inducere strictiorē regulam q̄ fuerit antiquitus instituta. immo vult Ab. quod solus abbas hoc possit. quia monachus nō potest resistere quando abbas aliquid precipit quod sit licitū et implebile. Adde que dicta sunt in rub. ne cleri. vel mo. Et vide glo. fina. que vult quod austeritas religionis debet probari in habitu monachali. et adde gl. in. c. legē. liij. dist. ¶ Volo quod commendes memorie vnum dictum notabl. Inno. in. c. sane. quia multi decipiūtur quod vt vna religio dicatur strictior altera non debet attendi regula antiquitus instituta. sed debet attendi pn̄s modus viuēdi. quod est nota. sm Ab. Volo etiā tibi dicere aliud pulchrū dic. pro declaratiōe. c. ij. ne clerici. vel mona. in. vj. quod illud procedit quando dimittit primum habitum. secus si recipiat habitum alterius religionis licet latioris. vt notabiliter vult Abb. in dicto cap. sane. ex intentione Jo. an. quod dicit eē notabi. pro quo tex. nota. iūc. gl. in. c. ex parte. de tēpo. ordi. Et nota vnum pulchrū fundamentū in materia quod iura permittunt trāsitū non respectu maioris seu melioris religiōis. sed cā artioris vite. vnde presupposito quod secunda religio sit fructuosior respectu finis. tamen si non viuitur ibi sanctius. nō est licitus transitus sm Jo. an. et Ab. quod ē nota. ¶ No. tex. iūc. gl. §. i. c. significatū quē adde ad ea que dicta sunt in. c. ij. nam impubes intrans monasteriū sine oblatione parentū pōt exire qn̄cūq̄ vult ante professionē. sed si fuit oblatus a parētibus nō potest exire añ euentū pubertatis: et dicit Ab. cōmenda memorie hunc tex. ad hoc. iuncta glo. Et nota singulariter illū tex. quod votum religionis emissuz añ pubertatem nō obligat vouentē: et sic papa potest limitare ius diuinū. Et adde nota. per doc. in hoc. c. significatuz. ad ea que dicta sunt in. c. nō est. quod eps pōt dispensare ex cā vt religiosus intret latiorem religionem. Nota etiam istum tex. quod ad validitatem professionis requiritur quod. xiiij. annus sit completus. de quo etiam in. c. ad nostram. supra eo. Et nota etiam vnum pulchrum doct. ibi. quod dispensatio fit ex causa leuiori cum minori. xxv. annis. q̄ cum maiore: vt fiat transitus ad latiorē religionem. ¶ Nota vnum pulchrum dic. quod colligitur ex tex. in. c. cum virum. sm Ab. quod ad inducendā professionē tacitā ex suceptione habitus professorum non requiritur quod petatur expresse. sed satis est quod accipiatur sine contradictione. Probat etiā notabiliter tex. ille quod illud quod cōsueuit fieri in certa etate vel tpe. si apparet factum non constat de tpe vel etate presumitur factum in etate vel tpe cōsueto. adducit Ab. simile quod habetur in. l. ij. C. de ali. pupil. pres. Nota etiam illum tex. de argumento a contrario sensu et non solet cōiter allegari. Nota sm doc. quod minor non potest petere restitutionem in integrum aduersus professionem. in dicto cap. cum virum. Non ergo intelligas glo. §. in hoc casu. sed in aliīs. et vide glo. xx vij. q. §. i. c. §. Nota glo. in ver. paterna deuotio. Nota glo. fina. que videtur velle quod solum imperium parentum habet inualidare professionē. quā glo. intellige sm Ab. quod iudex ex circūstantīs habebit arbitari ex q̄litate pa-

rentum & verborũ an habeat excu sare puellam. Uolo etiam tibi dice re pulchrũ dictũ q professio q̃ obli gat religiõi in gñe impedit & diri= mit mrimoniũ postea ɔtractũ. vt ẽ in susceptione habitus professoꝝ vt colligitur ex glo. fi. in dicto. c. & concluditur per docto. quod est no tabile pro intellectu ca. j. de vo. in vj. ¶ Nota aliud in materia quod habitus non est de substantialibus regule: sed accidentalibus. tex. ẽ q̃ semper allegaꝝ in. c. porrectũ. & no ta ibi ſm glo. & docto. q ad validi tatem professionis requiritur vt sit qui possit & velit professionem reci pere. Et eam de facto recipiat: & ẽ speciale in professiõe. sec⁹ ẽ in aliis votis. qꝛ non solũ obligaꝝ deo sed monasterio: & debet recipi pꝛfessio ab eo qui potest icorporare religio ni. de quo i. c. ad apostolicã. Et no ta q epũs potest aliquem recipere ad professionem ſcðm Innocen. & erit verus religiosus lꝫ non profi= teatur certaꝫ religioneꝫ. nec intret monasteriũ. sed poterit stare in do= mo p̃uata sub obedientia epĩ. secus est in aliis prelatis inferioribus: & an talis professio dirimat matrimo niũ ɔtractũ. videntur doc. varie lo= qui: & Ab. sibi videtur ɔtrarius in paucis v̄bis. nisi liber sit corrupt⁹. & tandem concludit q talis profes= sio non dirimat matrimonium ɔ̃ctũ per tex. in. c. j. de vo. in. vj. & hoc pu to verum. nec talis dicitur vere re= ligiosus. & ideo in materia stricta non veniret appellatione religiosi. Et nota aliud fundamentuꝫ in ma teria quod colligitur ex glo. fina. in dicto. c. porrectum. q regula mo nachoꝝ ponens certã formã circa professionis actum nõ videꝝ pone= re formam substantialem. vñ valet pfessio facta p q̃cunq3 v̄ba nõ ser= uata forma regulari. qð est memo= rie ɔmendãduꝫ ſm Ab. Nota etiã vnũ pulchrũ dic. Inno. i. c. j. ð vo.

quod p notabili alle. Ab. in dic. c. porrectum. in fi. q vouens intrare religionẽ potest compelli etiã si sit factus epũs. qð est notabile. ¶ No= ta casum singu. iuncta glo. penulti. q patre intrãte religionẽ põt pete= re fili⁹ legitimã nõ expectata mor= te naturali patris. in. c. cum simus. & ita tenent cõiter doct. canoniste. sed Barto. tenet contrarium in au cten. si qua mulier. C. de sacrosanc. eccle. & Abb. videtur dubitare. ta= men tene opi. istam: qꝛ videꝝ cõis. quam etiam tenet Bal. ibi. ¶ No. etiã vnum pulchrum dictum q fu= riosus nõ põt aliquo casu se obliga re. etiaꝫ deo. cũ nihil sentiat. tex. est in. c. sicut. & sic nota q etiam bene= faciendo non p̃sumitur q furiosus sit sane mentis. ¶ Nota etiam aliũ in materia q professio nec fieri nec recipi debet infra tẽpus probatio= nis. tamen facta tenet. text. est qui semp allegaꝝ in. c. ad aplicam. Et ex hoc tex. nota duplicẽ cãꝫ q̃re fu it institutus annus probationis in fauorem conuersi & fragilitatis hu mane. vt prius experiatur vires su as & asperitates monasteriĩ. Item in fauorem monasteriĩ vt experia= tur mores illius. Tu debes scire q si fratres mendicantes admittunt aliquem ad professionem ante an= num. non obligatur religioni sue sꝫ in genere. c. non soluꝫ. c. sequẽti. co. ti. in. vj. Quid si nouitius stetit per sex menses exiuit & postea rediit & stetit per alios sex menses. an pos= sit recipi ad professionem. de q̃ per glo. in tex. eũ q̃ certus. de reg. iu. in vj. & per Specu. in. c. de sta. regula §. j. versi. xxxviij. & in istis locis ha betur q sufficit. Bart. tenet ɔ̃rium in. l. interdum. §. quotiens. ff. de pu bli. & sequitur Ab. qui adducit Jo. de ligna. quia tempus intermissum minuit asperitatem regule. quia grauius est facere abstinentiam p annum continuum q̃ȝ interpella=

tim. preterea iura faciũt mentionẽ de anno. ergo de cõtinuo. glo. in. l. j. ff. de diuer. et tempo. prescrip. sed forte posset distingui. aut redit post paucos dies aut post multos. Nota glo. j. q vbi ad eundem actum explicandum iura prefigunt diuersa tempora. videtur arbitrarium qd tempus sit obseruandum. facit qd no. glo. in cap. fraternitatẽ. xxxiij. distinc. Nota glo. in ver. monasterij. in fi. q vbi est aliquid itroductũ in fauorem duorum nõ potest alter alio inuito illi iuri renũciare. ¶ Tu scis q factum contra legem prohibentem non tenet. l. non dubium. C. de legibus. regula. que contra ius. de regu. iu. in. vj. Uolo tibi dare quasdam pulchras limitationes in in quib⁹ sustinetur actus gestus cõtra legem. ¶ Prima est quando legis prohibitio non habet causam perpetuam prohibitionis. vt notatur in c. vides. x. dist. in. c. tua. de spõ. duorũ. ¶ Secunda est. q vbi prohibitio legis concernit principaliter fauorem alterius vt in casu. c. ad apostolicã tunc habet vim cuiusdã exhortationis. pro quo Ab. adducit. iiij. disti. §. hec et si legibus: et ideo infert q si statutũ prohibet mulierem cõtrahere sine consensu agnatorũ. q valebit actus in contrarium. ex quo statutũ non annullat actum. Sed hoc mihi nõ placet postq statutũ prohibens vltra nõ procedit. ¶ Tertio est limitatio nisi lege speciali actus sustineretur. Et no. q cessante cõsuetudine creatio monachorũ spectat ad abbatem cum cõsilio tamen conuentus. non tamen tenetur sequi: et ideo vacãte monasterio conuent⁹. nõ põt recipere aliquẽ ad monasteriũ: et vide quod habetur in. c. si. eo. titu. in. vj. cum glo. que videtur aliter loqui. ¶ Nota text. cum glo. in. c. sicut an timor mortis excuset: et sic impediet validitatem professionis. Et nota q timor mortis naturalis non excusat vt in grauiter infirmo: et idem in timente periculum naufragij vel incendij: et sic talis timor non inualidat actũ. Sed vbicunq timet mortem violentã sibi inferendam ab aliquo: et propter hoc ingreditur religionẽ talis ingressus non tenet. ¶ Nota q lex non est imposita iusto. c. licet. quod tamẽ itellige per glo. no. in cle. ad nostrã. de here. que vult q iustus est liber a lege peccati. non autem liber a potestate superioris. qr quilibet q̃tũcũq sanctus recognoscit in hoc seculo superiorem. licet superioris ptãs sit ligata respectu iusti. Et nota text. in dic. c. licet. qr licitum est transire ad strictiorem vitam zelo sanctioris vite petita licentia. etiam non obtẽta. secus si ex temeritate seu leuitate. vt in odiũ primi prelati. et an regula sit strictior. vel an fiat ex temeritate vel nõ. erit iudicium superioris: et superior erit ille ad quem appellaretur si religiosus grauaretur secundum Inno. quia proprius prelatus non debet esse iudex in causa sua. Probat etiam tex. ille q episcop⁹ non potest transire ad religionem. etiam petita licentia. quia vita actiua est fructuosior vita contemplatiua. Nota tamen ex illo tex. q si dubitatur qua conscientia transeat religiosus. relinquendus est cõscientie sue. Et nota q si prelatus petita licentia non respondeat vel alleget cãm iniustã denegandi potest transire. sed si allegat cãm iustã vel verisimilem denegandi licentiam. debet adire superiorem vt decernat hoc secundum doc. et nota q licet sit altercatio inter doc. tamen si transit non petita licẽtia est reuocandus. ista videtur esse verior opinio. licet glo. teneat contrarium. sed contrarium tenet glo. in. c. intelleximus. de eta. et glo. in. c. mandamus. xix. q. iij. et magis cõiter doc. ne bonum obedientie contemnere videatur. Et ex hoc no. q

vbi in aliquo actu dz peti licentia. debet peti a principio non ex post facto. Nota tñ q si per trãsitum lederet primũ monasteriũ vł infamaretur debet restitui primo monasterio fm doc. Nota etiam in hac materia fm doc. q Abb. z alius prelatus dimissis prelaturis possunt trãsire ad strictiorem vitam petita licẽtia a suo superiori immediato z nõ obtenta. si sunt immediate subiecti pape a papa. qui si non respondeat possunt trãsire. sed dnegare potest si vult: z sic papa potest impedire ingressum religionis. de quo p Jo. an. in reg. cum non stat per eum. in mercu. quem refert Abb. Nota etiam q clericus secularis potest intrare religionem non petita licẽtia fm Inno. sed si ecclesia grauaretur esset reuocãdus. Et adde gl. xi. q. iij. c. quid ergo. q clericus non potest peregrinari ex voto sine licẽtia epi. ¶ Ego vidi in quodã loco in partib⁹ istis iuuenculã inclusam ad pagendũ penitentiã. q̃ro an hoc de iure fieri possit: z dico q sic. ter. do tibi singu. in. c. veniens. Et nota pulchram glo. in dicto. c. veniens. in ver. illicitum iuramentum. q maritus z vxor etiam non intrando religionem possunt se separare cã ꝯtinẽtie seruande. secus si ex indignatiõe. Et vide glo. in. c. nosce. xxx. q. j. qd tñ limita nisi eẽnt suspecti. d incontinentia. vt quia iuuenes fm fm Hosti. qz tũc non pñt separi nisi intrẽt religionem. Et no. etiã ex ea glo. in fi. quia facit q nullum iuramentũ possit ligare eum q̃ soluit vsuras quo minus peccatum vsurarij denunciet ecclesie: z adde glo. i. c. ad nostrã. ij. de iureiu. No. vnã pulchrã ꝯclusionẽ ex tex. in dic. c. veniens. q etiam vbi fuit voluntaria separatio mariti z vxoris. põt nihilominus hoc nõ obstante alter coniugũ repetere etiam petendo restitutionẽ: z sic est casus in quo ille qui nõ fuit spoliat⁹ põt petere restitutionem in integrum. ¶ Nota vnum pulchrum fundamentum quod habetur in. c. cõsulti. q assumptio habitus nouitiorũ cũ proposito mutãdi vitam z relinquendi seculũ obligat religioni saltẽ in gñe. vñ nõ potest amplius redire ad seculum sine peccato mortali. ẽ tñ altercatio inter doc. an si talis ꝯhat mrimoniũ teneat: z communiter doc. tenẽt q sit verus religiosus: z p ꝯñs q matrimoniũ non teneat excepto Cardi. z Abb. qz hic non est professio tacita nec expressa. de qua in. c. j. d vo. in. vj. z p alia de q̃b⁹ hic p eos. q̃ in veritate stringunt: sed in practica forte teneretur opi. contraria ꝓpter auctoritatem tantorum doct. Et adde glo. i hoc. c. in ver. remeare. istud tamen non procedit in illo qui recepit habitum professorum infra annum. qz iste debet cõpelli ad intrandũ vnam religionem. nec matrimoniũ ꝯtractũ teneret. qz iste fecit professionem tacitã in certa religione approbata: z ista ratio adiuuat questionem precedẽtẽ: quia ibi non interuenit ꝓfessio tacita. Et si tu velles scire quomodo cognoscatur q habuit mutandi propositum z relinquendi seculũ. dicas vt quia ipsemet fuit confessus: vel dimisit beneficiũ suũ: vel fecit testamentũ. de quo notatur in. c. non solũ. eo. ti. in. vj. ¶ Nota glo. in cap. postulasti. z ẽ cõis opinio. q q̃tum ad professionẽ malicia nõ suppleat etatẽ. nec obstat q obligetur diabolo: qz diabolus non querit deliberationẽ sed casum z semper parat insidias. deus autem vult deliberationem z nemini insidiaẽ. qz vult militem voluntarium. ¶ Nota q in. c. ex pte. ponitur de deferente habitum p annũ. q inducitur tacita professio. de quo vide p glo. in cle. eos. eo. ti. z in cap. j. eo. ti. in. vj. z iter alia nota q vbicũq̃ hit⁹ ꝓfessoꝝ ẽ distict⁹: z di

391

strictio est patens. nõ obligat religio ni q̃tocunq; tpe ferat. ¶ Volo q mandes memorie vnũ tex. nota. in c. statuimus. q nouitius infra annũ potest recedere a monasterio etiam absq; licentia nec dicetur fugitiu⁹. hoc probat tex. in ℣. libere. ⁊ põderat Ab. dummodo nihil auferat secum. quod tñ limita nisi constaret q voluit mutare vitam. deq̃ dictum est. s. Sed queritur aliqua donauit ante ingressum, nunquid ista bona recipiet si infra annum egrediatur: ⁊ cõclude q si protestatus est q intendebat probare regulam recuperat illa bona. si vero non fecit protestationem non est requirendũ de recuperatiõe. quia presumitur q absolute voluit vitam mutare. ex quo prius ď bonis disposuit ẜm Hosti. ⁊ Ab. quod est no. ⁊ nota ibi glo. in ver. nisi euidenter appareat. ¶ Nota q in. c. fi. ponitur materia de religiosis fugitiuis: ⁊ q possunt excõmunicari p suos supiores ⁊ põt facere denũciari excõicati a prelatis ecclesiarũ. ¶ Ultimo volo tibi allegare vnum casum sing. tu scis q iudices hãbẽt suos officiales. si igitur iudex condemnauit officialem de delicto commisso in officio. non põt ab eo appellari. tex. est singul. in. l. nulli. C. quo appel. non reci.

De regula iii. vi.

Ex. c. j. nota aliquas conclusiones. ¶ Prima est q si minor .xiiij. annis ingrediatur religionem in. xv. anno libere exit. nisi in ipso xv. anno professionem fecerit vł habitum professorũ receperit: vel expresse ratam habuerit professionez a se prius factam. ¶ Secunda conclusio si per totum. xv annum portat habitum vbi non est distinctus. intelligitur professus nisi tanta sit indistinctio q viuentes cum eis simili habitu induantur. ¶ Tertia est conclo, si maior ãnis. xiiij. ingredit. si portat habitũ p annũ q̃tuncũq; sit idistictus itelligit pfessus. ¶ Et vltio declarat q̃ sint habit⁹ distincti. Et nota tex. in ℣. libere. q: ex quo talis potest libere redire ad seculũ q non compellatur ad restituẽdũ expẽsas monasterio quas ibi pcepit durãte tpe probationis. quod est nota. ¶ Nota ex. c. non solum. q predicatores ⁊ minores. si infra annum probationis quemq; ad sui ordinis professionẽ recipiũt receptus non est obligatus eorum ordini. Et ista cõstitutio extendit etiam ad omnes mendicãtes. vt in c. constitutionem. Nota glo. in dic. c. non solum. in ver. iudiciis. q̃ ponit exempla quãdo cognoscit q ingrediens religionez voluerit mutare vitam: ⁊ adde glo. in. c. bñficiuz. in ver. aut constet. hoc eodem titu. ¶ Nota q beneficium ingrediẽtis religionem nõ est alteri pferendu;. exceptis casibus de quibus in tex. c. bñficiũ. ¶ Nota etiam q ẜm votũ solẽne religionis derogat priori simplici. tex. est in. c. q̃ post. Et nota q aliud est religionem profiteri. aliud vouere de intrando vel profitendo. ¶ Nota glo. in ver. pertinet. in. c. fi. ⁊ adde que dicta sunt. s. in rubrica ď regula. Et hic est tex. q ad solum abbatẽ spectat creatio monachorum ipso defuncto non potest nouus monachus creari. ¶ Licet duo extrẽa sint parificata a iure certo casu: ⁊ non communiter in aliis casibus iura loquentia in vno ex istis parificatis certo casu non extenduntur ad alium. glosa est notabilis in cap. constitutionem. in ℣. prorogamus: ⁊ adde glo. in. c. j. de vo. in ver. sacri. in. vj. ¶ Quando aliquid prohibetur sub pena excõicationis non est ca non late sententie. glosa est in dicto. c. non solum. in ver. pena. ¶ Volo tibi allegare vnum pulchrum dictum Barto. tu scis q quandoq; statuta disponunt

q filia dotata non succedat patri. ponamus q pater reliquit filie centū in testamento. nec dicit pro dote an dicatur dotata: et sic vt non succedat? Et dicas q sic. quia intelligitur pro dote. dictū est nota. Bar. i. l. quod autem. ff. de iure doti. Et adde qd notat Bar. in. l. non est. ff. de ri. nup. in. l. titio. centū. §. titio. ff. de condic. et demonstra.

De regula. in clemen.

In cle. j. disponitur quando professi ordinē mendicantiū trāseunt ad ordinem non mendicantiū. ¶ Nota tex. et glo. in ver. ambitio. contra ambitionem. et glo. allegat quasdam auctoritates: et ideo dicebat deuotus Bernardus. O ambitio ambientium crux omnibus plac es omnes torques. Nota glo. in ver. quoslibet. que ponit ordines mēdicātium: et premittit predicatores et postea minores. deinde alios. Transiens de ordine mendicantiū ad ordinem non mendicantium nō potest assumi ad officium. etiā predicādi. glo. est notabi. in dic. cle. in ver. officia. Licet vicari9 substituere alium nō possit in vicaria. ex causa tamen ad modicum tempus potest aliū ponere loco sui. glo. est notabi. in dicta clem. in ver. locum aliorum. Illa que sunt irretractabilia per decretum non irritentur. vt baptisare. et dare eucharistiam et similia. glo. in di. cle. in ver. irritum. Papa etiam cum concilio non potest imponere legem pape. glo. est nota. in dic. cle. in ver. priuilegio. ¶ Ad professionem faciendam tacitam vel expressam requiritur pubertas in masculo. xiiij. annorum. in femina. xij. nec malicia habet supplere etatem. glo. in cle. eos. in ver. etate. ¶ Nota glo. ij. i pri. deinceps. que ponit de habitu distincto. indistincto. indistinctissimo. quam allegat Dominicus in. c. j. in prin. de regula. in. vj. et ibi declarat ista. ¶ Ultimo si aliquis iterrogaret te an cōmunicās excōmunicato veniat puniendus aliqua pena temporali qd diceres? volo tibi allegare vnū tex. notabilem. quem ibi Bal. ponderat q sic. in. l. nullus. C. de maleficis.

De religiosis domibus.

In ista rub. tractatur de domibus et ecclesijs religiosorum et quibus sint subiecte. Tu iam habuisti dictum Bart. in. l. j. §. si quis. ff. de itine. actuqз priua. q pretendens habere iurisdictionem in loco tantum obtinet quātum probat se exercuisse. non amplius. sed tex. probat contrarium in. c. j. Nam ibi probando exercitium duorum iurium vel sacramentorum infertur ad possessionem omnium iurium epalium. et ideo accipe pulchraз limitationē ex dictis Inno. quem sequitur Abb. q istud pcedit in casu isto. quia iste locus de quo erat contentio erat in diocesi istius epi. vel saltem non cōstabat q esset in diocesi alterius. q̄si notabiliter sentiat bз Abb. q ibi ius commune fundat intentionem alterius per exercitium certi articuli. probatur possessio vniuersalis iurisdictionis. secus vbi locus pertinet ad alium. ex quo nota singulariter q vbi nō constat q ius patronat9 spectat ad aliū. presumendū est q ptineat ad illū qui exercuit vnū ius competens patrono. Io. an. in regula. quod alicui. in mercu. quē sequitur Abb. vt si aliquis fuit in possessione longissimis tpibus psentandi rectorem in aliq̄ ecclesia. nec apparet aliter de patronatu: et sic ex possessione istius actus intelligitur pscripsisse totū patronatum. Accipe etiam pulchrā limitationeз ad tex. in dic. c. j. qz pcedit in loco q necario debebat eē subiect9 alicui epo. secus in hospitali. qd nō cōstat eē religiosum. quia tale hospitale non te-

392

netur epo ad iura epalia.c.ad hec. infra.eodem. Quid si in aliquo loco nemo epus exercuit iurisdictionem et cotendunt. dicas quod si episcopi sunt sub eodem archiepo ipse diffiniet vel retinebit pro se. Ex quo nota sm Hostien.notabiliter quod archieps fundat intentionem suas super locis constitutis in sua prouincia. quod est memorie commendandum sm Abb. de quo per eum in fi. Probat etiã text.iste quod ad validitatem iurium etiam sacramentaliũ sufficiat possessio conferentis dummodo cõferens habeat ptãtem cõferendi.c. quanto. de consuetu.

¶ Nota vnum pulchrũ casum et quotidianum quod si papa vnit ecclesiam alterius diocesis.ecclesie site in alia dioecesi.nihil iurę deperit epo in cuius diocesi sita est.tex.est notabilis in.c.quia monasterium. quia princeps in dubio nõ videtur velle preiudicare iuribus singulorũ. ¶ Nota quod si est hospitale constructum sine auctoritate episcopi non dr religiosuз: et potest redire ad humanos vsus. vt in.c.ad hec. quod intelligit Inno.eo viuente qui edificauit secus eo mortuo: quia tũc pertinet ad curam episcopi vt voluntas pia defuncti mandet executioni scdm Ab.in.c.de xenodochijs. licз talis locus non teneatur epo in epalib9 respondere. Et nota quod quilibet potest sibi edificare hospitale sine auctoritate episcopi etiã cũ oratorio: sed ibi nõ põt celebrari sine auctoritate epi sm docto.in dicto ca. ad hec. ¶ Nota vnã pclusionẽ quod nullus citra papã potest alterare statũ ecclesie religiose. vt si consueuit regi per regulares.regat nũc p sclares.in defectũ tñ regulariũ. Si dз reformari possunt poni seculares p epm vt probatur in.c. inter quatuor. vbi per doc. Et nota quod Ab. ibi non fuit memor allegare ea que habentur in.c. relatum, ne cleri, vel mona. ¶ Nota quod si plures scholares conduxerunt vnuз hospitiũ et p miserunt locatori certam pensionẽ quilibet tenetur pro rata non in solidum. ita dicit Ab.per illũ tex.in.c. constitutus in ver.iuxta ratam.

Nota glo.in dic.c.in ver.a qcunqз. quod episcopus non põt in totum eximere ecclesiam a iurisdictione sua. hoc tamẽ limita nisi interueniat cõfirmatio pape. Itẽ nota quod eps potest facere aliquem vicarium suũ in iuribus epalibus sm Inno. quasi velit sm Ab. quod eps potest eximere ecclesiam a se concedendo eam alteri faciendo illum vicarium suum in illis iuribus: vt sic exerceat nomine ipsius. quod est no. sm Abb. et ita potest intelligi tex.in dic.c.cõstitutus. Et que iura possit remittere eps ecclesia sibi subiecta. vide in.c.venerabilis.de cẽsi. Nota eandem glo.in versi.tamen pi.quia quotidie allegatur qñ queritur. vtrum prelati inferiores a papa possint cõcedere vni ecclesie aliqd ius in preiudicium alterius: et adde glo.xxv. q.ij.in sum. Declara tamẽ sm glo. notabi.in.c.ecclesie.xvj. questio.j. quando non infertur enorme preiudicium. quia tunc episcopus nõ posset etiã cũ causa et cũ psensu capli. sec9 si ẽ piudiciũ sз nõ enorme. Nota ergo quod tria debent interuenire: vt eps possit consulere vni ecclesie cum preiudicio alterius.s. quod subsit causa ratiõabilis. quod interueniat cõsensus capli: et quod nõ inferatur enorme preiudiciũ. de papa autem videtur concludi quod possit etiam sine cã vt tenet glo.hic. Sed glo.xxij.distinc.cap. j. videtur dicere quod papa non debet facere. non tamẽ dicit quod non possit. de quo per glo.in.c.lege x.dist. Dicit Abb. quod potest sed non sine peccato: qz debet esse diligens administrator et iuste administrare. nec debet esse apud eũ exceptio personarum. Nota glo.in ṽ.recõpẽsa-

tionem. Nota etiam glo. nota. in §. iuxta ratam. qz est notab. ad multa vult enim glo. primo q etiam ecclesia non soluens pensionem infra biennium aut triennium cadit a iure suo contrarium tenuit glo. in. c. placet. xvi. q. i. tamen tene opinionem glo. hic. cum qua videtur magis communiter doc. transire. dicit tamen Ab. q poterit conueniri prelatus vt ecclesiam reddat idoneã. qz omisit soluere. allegat glo. nota. in simili. in. c. placuit. §. xvi. q. iii. ¶ Nota etiã ex glo. plures differentias notabiles inter contractum censualez: et emphiteoticarium. Nota etiã ex glo. q in petitione iuris episcopalis veniunt ea que competunt episcopo tã de iure speciali q̃ de iure communi. contrarium vult glo. in. c. conquerente. de offi. ordi. q solum cõprehendant que sunt in iure expressa. sed dicas: q tex. iste cuz glo. loquitur in his q̃ succedunt de iure speciali in locum debitorũ de iure communi tanq̃ surrogata. alis secus secundum Jo. an. quia non sunt surrogata: sed veniũt accumulatiue: et ita procedit glo. cõtraria. nam in casu isto retinetur cẽsus in recompensatiõe libertatis cõcesse: vel in signum preterite subiectionis. ¶ Nota q possum vendicare rem incorporalẽ ratiõe iuris qd habeo in ea. intellige tamen secũdũ Inno. de rei vendicatione vtili. q̃a directa datur illi q̃ est dñs. de q̃ plene per Inno. in. c. cum venerabilis. vbi est tex. ¶ Volo tibi dicere q̃dã pulchra que colliguntur in dic. c. cũ venerabilis. iunctis notatis per docto. Primum est. q eps fundat intẽtionẽ suã in ecclia sita in sua diocesi q̃tum ad spũalia: nõ aũt q̃tũ ad tẽporalia. s. vt de reb⁹ tpalibus possit ad libitũ disponere seu redditus cõuertere in vsus suos nisi pbet hoc sibi cõpetere de iure speciali. imo punitur si nõ pfert eccliaz. c. d multa. de pben. Scdm est. q ẽt in spũalib⁹ nõ fundat intẽtionẽ suã quo ad possessionẽ. tex. est nota. in. c. olim. iii. de resti. spoli. secus quo ad proprietatem: vt in dic. c. cum venerabilis. ¶ Tertium est q procedit libellus peto ecclesiaz cũ suis pertinentiis. qz sufficit libellum esse certuz in pncipali: licet sit incert⁹ in accessoriis dictum est nota. Inno. in. c. tanta. d exces. prela. Et q̃uid veniat appellatione pertinentiarũ tractatur i. c. cum ad sedẽ. de resti. spoli. Nota gl. notabilez que est finalis in dic. c. qz quotidie allegatur. q rasura reddit suspectum instrumentum si est facta in loco suspecto: licet videatur reposita eadẽ manu. et ideo accipe hanc cautelam: q vbicunq̃ notarius errauit in scriptura ita vt oporteat aliquid radere: et iterum reponere: vel facere aliquam lineam in margine: debet notarius ad euitandam suspitionem in fine instrumenti continuãdo facere mentionem quare ipse rasit tale verbum. vel quod fecit talez lineam in margine secundum doc. et vide quod notat Barto. in. l. in fraudem. ff. de test a. mili. Nota tamen ex glo. ista q ista nõ sunt necessaria qñ ex precedentibus: vel sequẽtib⁹ potest elici veritas eoruz que cãcellata sunt: qd est no. ¶ Nota quasdã pulchras cõclusiones q̃ colligũtur ex. c. cum dilectus. iunctis his q̃ ibi scribunt doc. Prima est: q excommunicatio lata contra exemptuz est ipso iure nulla: et sic per exemptionẽ nõ solum paratur exceptio: sed ipso iure eximitur a iurisdictione. Secunda pclusio est. q tex. in. c. querelaz. et in. c. psultationib⁹. pcedũt qñ quis est in possessione iusta. secus si illicita, et mala fide. Tertia est pclo. q valet actus explicitus a possessore iurisdictiõis bona fide. lz careat pprietate. Quarta est pclo. ad trãsferendũ possessionẽ subiectionis nõ sufficit sola obediẽtia plati sed reqrit ẽt tot⁹ pũet⁹ hoc tñ itelligit ab.

393

quo ad preiudicium monasterij non pape qui possidet subiectionem.
¶ Quinta est conclusio. si su diti a licitus volunt etiã expresse mihi prestare obedientiã: non debeo eã accipere: q2 non põt illi in me transferre ius in eis per alium possessum secundum Inno. in. c. ij. de resti. in tegr. & Ab. hic. Nota glo. in ver. ratihabitione. de ista clausula promittit habere ratum. nõ ponitur ad ampliandum: sed ad confirmandum: & declarandum precedentia. & adde glo. in. c. contingit. de trãsac. Nota semper glo. in ver. prescriptiõe tuc ri. que querit an & quando possint ꝑponi plures actiones vel exceptiones. & dic vt in ea. ¶ Nota vnã conclusionem que colligitur ex. c. si. q; ẽ prohibitũ constituere nouã religionem sine auctoritate romani pontificis. vt euitetur confusio in ecclesia dei. Hec inuentio reprobatur & ẜm Ab. reperitur extrauagans excommunicans ipso facto illos qui assumunt certum habitum nouum: & cõgregant se simul ad recipiendũ alios ad eorum congregationem intrare volentes & facientes presidentes inter se. & excommunicat etiam prelatos dantes sibi facultatem seruãdi talem ritum. Nota etiam aliã cõclusionem: q; prior monasterij subiecti non debet vocari ad electionem prelati maioris monasterij. si ille ꝑoratus habet bona diuisa a monasterio maiori. vel si ille prioratus habz electionem proprij prelati per se. nõ tamẽ ille prior desinit esse monach9 maioris monasterij. & illud quod acquirit ille prior acquirit prioratui: postq̃ habz bona diuisa a bonis monasterij maioris. in his tamẽ standũ est consuetudini secundum Inno. & Ab. ¶ Ultimo nota q; omnia emolumenta: etiã penalia debent ex lege conductoribus gabellarum: seu redditũm principis: etiam si in locatione nihil sit dictum. text. habes singularem in. l. si quis. C. de vect. & com. secundũ Sali. in. l. ij. C. eo. ti. & in eadem. lege probatur q; rescriptum quod non valet non excusat q̃minus non committatur pena.

¶ De religio. domi. in. vi.

Nota ex. c. j. aliqua: & primo q; cõcessio facta per iportunitatem censetur extorta & nõ libere cõcessa. & vide concordantes in glo. Secundo q; ad solum papam pertinet approbare nouam religionem. Tertio q; qñ factum de iure non tenet põt fieri reuocatio et de facto: pro quo glo. in. l. si minor. ff. de euic. Quarto q; illi dicuntur mẽdicãtes qui prohibentur habere possessiões vel redditus pro victu. Quinto q; potest papa per suã constitutionẽ inualidare professionem factã in religione. de quo Jo. an. in regula. cum nõ stat per eum. in mercu. Et nota secundũ doc. q; predicatores & minores: heremitani: & carmelite sũt mẽdicantes ex ordine & regula. de quo per glo. hic in ẜ. ꝓfessio. Et adde tex. in. c. quorundã. de elec. in. vj. & c. si. de pac. in. vj. Et nota mendicãtes ex regula dato q; habeant proprium in communi ex priuilegio apostolico. vel aliás retineant possessionem de facto tamen non perdunt ex hoc nomen mendicantium. Et iura loquentia in mendicantibus hñt locum in istis ẜm communiter doct. ¶ Nota glo. in ver. habitum. q; licz non sit licitum congregationem facere & sumere habitum diuisum ab aliis: secus esset si singularis q̃s vellet facere i domo ꝓpria. ¶ Nota q; aliud est de nouo facere: & aliud reficere. glo. est notabilis in ver. domum. que etiam vult q; prohibitus acquirere potest acquirere cum hoc q; alienet: & ideo fratribus etiã mẽdicantibus ex regula possunt relinqui immobilia. & ea recipere possũt vt vendant & in eorum necessitates

conuertant. ꝛ adde Bal. in. l. cum q̄stio. C. de leg. Et omnes alij mendicantes possunt petere bona ingredientium: vt illa vendant exceptis minoribus secundum magis communiter doc. ¶ Ultimo. si aliquis interrogaret te: quis dicatur habere proprietatem plenam. Et respondeas: ꝙ ille qui habet proprietatem ꝛ vsūfructum: ꝛ potestatem alienandi. tex. habes de iure meliorem secundum Bal. in. l. femine. §. fi. C. de secund. nup.

¶ De religio. domi. in cle.

Qui non profitentur tria substātialia regule nō dicunt̄ proprie ꝛ stricte habere regulam nec regulares dicuntur: sed habere quendam modum viuendi. glo. est notabilis que semper allegatur in cle. j. in ver. obedientiā. quā allegat Ab. in consilio. eius. Bal. in. l. placet. C. de sacrosan. eccle. Clerici non curati non possunt predicare. glo. in ver. predicent. Si tu vis scire multa de humilitate vide glo. in ver. humilitatis. ¶ Si edificia ruinis deformātur est probatio male administrationis. glo. est in cle. quia contingit. in ver. deformari. ¶ Hospitalium rectores non possunt vltra victum: et vestitum conuertere fructus in vsus proprios: etiam si sunt a solo separati. tex. est iuncta glo. in dic. clemē. in ℣. vsꝰ suos. ¶ Solus papa pōt alterare vsum illorum que per fideles sunt relicta locis religiosis. tex. est singularis iunct. glo. in dic. clemen. in ver. apostolice. ¶ Uisitationes ꝛ correctiones a se episcopi abdicare non possunt. glo. est in ver. sedis apostolice. Qualiter cōstare potest de negligentia. est glo. notabilis in ver. negligentiam. ¶ Uerbum iniūgo. inducit preceptuꝫ. glo. est in ver. iniungimus. Laicis habentibus et filios ꝛ vxores possunt conferri hospitalia. glo. est in ver. secularibus, in fi. ꝛ adde quod notat glo. in ver. prestare. Religiosus non potest intitulari extra monasterium: nisi propter curam: vt in predicta glo. Nō valet cōsuetudo vt hospitalia conferantur clericis in tituluꝫ. tex. est singu. iunc. glo. in ver. reprobamus. et quō dicatur in titulum conferri. est glo. in ver. committatur. ¶ Rectores hospitalium non tenentur satisdare. glo. est in ver. prestare. Ille q̄ tenetur reddere rationem singulis annis non tenetur reddere non petitam. glo. est in verst. annis singulis. Hospitalia ꝛ ipsoruꝫ familie ꝛ pauperes ibi degētes sūt de parrochia ecclesie in qua sita sunt. tex. est notabilis in fi. iunc. glo. in ver. parrochiale. An hospitale possit erigi sine auctoritate episcopi. est glo. in ver. altaria. quam vide. ¶ Ultimo nota ꝙ si aliquis tenetur aliquem alimētare si procurat ꝙ maneat in hospitali sufficit. tex. habes notabilem secunduꝫ Bal. ibi in. l. j. §. sed scimus. C. de lati. liber. tol. quod tamen est verum: nisi sit verecundia illi manere in hospitali. ꝛ hoc refert Alex. in. l. alimenta. C. de nego. gest.

De reli. ꝛ venera. sanc.

Ecta quasdam cōclusiones que colligunt̄ ex hoc titulo per doctro. Quarum prima est ebrietas assidua: est peccatum mortale. de quo in. §. criminis. xxv. distin. ¶ Secunda conclusio: ꝙ non licet aliquem colere pro sancto: etiam si fecisset miracula in vita sua sine auctoritate Romani pontificis. quod tamen intellige publice. in occulto enim potest quis sine peccato emittere preces ad illum quem credit sanctum: vt probatur a contrario sensu in text. in verst. publice. ꝛ ibi per Innocen. quod commenda memorie secundū Ab. Tertia cōclo. ꝙ

394

canonizare est aliquem per summuz pontificē chatalogo sanctorū ascribere ꝛ decernere ꝛ declarare ꝙ debeat coli: ꝛ venerari pro sancto. ꝛ ꝙ fiat annuatim officium solenne pro eo sicut pro aliis sanctis iuxta qualitatem suam: ꝛ de hac canonizatione hic per Jo. an. Quarta cōclusio. ꝙ reliqe sanctorū non debent ostendi extra capsam. vt in. c. fi. Ne deuotio tepescat. nec debent exponi passim causa questus vt habeantur maiores oblationes. Est enim quedaz larga venditio. ꝛ est prohibitus illa vendere: vt ibi. ꝛ malefaciunt illi q̄stores qui decipiunt populum dicēdo esse reliquias sanctoruz que non sunt. Et vbi oritur aliqua dubitatio an aliqne reliqe sūt sancte vel nō. nō debēt venerare sine auctoritatte romani pontificis. ¶ Ultimo qꝛ sunt multi qui non possunt torqueri ꝑpt dignitatem: scias ꝙ iudex torquens illum est capitaliter puniendꝰ. tex. est notabilis. ꝛ ibi. per. Ange. in. l. dicuriones. C. de questi.

¶ De reli. ꝛ vene. san. in. vi.

PRobat iste text. ꝙ in celo sunt ordines dignitatum. de quo p glo. in. c. ad hec. lxxxix. disti. Et nota etiam ex eodem tex. episcopum p̄ferri cardinali. quia quilibet episcopus est maior presbytero cardinali glo. est notabilis in. c. quanq̄. ij. q. vij. ꝛ dixit glo. in. c. in nouo. xxi. dist. ꝙ quilibet episcopus dicitur esse par apostolico quo ad ordinem: et consecrationem: licet sit maior omnibus ratione administrationis.

¶ Episcopus non potest in dyocesi sua inducere festuz sancti non canonizati. glo. est notabilis i ver. sedis. que etiam notabiliter declarat que requirantur de essentia miraculi.

¶ Ultimo nota ꝙ miles etiam vulneratus in bello non debet discedere absq̄ licētia ꝑncipis. tex. hēs singu. i. l. ij. C. qbꝰ. nō ob. lō. tēp. p̄scrip.

¶ De reli. ꝛ vene. sanc. in cle.

LAudabilius est opus in vouente q̄ꝫ in alio. glo. est notabilis i clemen. j. in ver. seipsum. secunduz Abba. in. c. cum quidam. de iureiuran. in. c. j. §. j. de sum. trini.

¶ Si tu vis scire pulchra de corpore christi: vide glo. notabilem in ꝟ. mirabilia. Nullum animal ita sentit odorem hominis sicut anser. glo. est in ver. omnium sanctorum. ꝛ ibi dicitur ꝙ defendit capitolium. Non creditur alicui asserenti habuisse ex reuelatione nisi aliter probet. glo. ē in ꝟ. reuelatū. ¶ Nota glo. in versi. oratiōes. quia ponit multa pulchra de oratione. Non sufficit interesse horis extra ecclesiam: vt habeat illas indulgentias. glo. est in ver. in ecclesia. Quia tex. dicit penitentibus ꝛ confessis. glo. in ver. confessis. dicit quis est hic ꝛ laudabimus eum. quasi dicat ꝙ pauci participāt indulgentias. ¶ Ultimo nota vnaz glo. singularem in. l. j. C. de rap. vir. secundum Ange. ꝙ mulier rapiens puerum capitaliter punietur que dicit ꝙ hoc vidit de facto de qua glo. facit etiam mentionem Bal. in. l. raptores. C. de epis. ꝛ cle. in. l. si ita. ff. de iust. testa. in. c. j. quibus mo. feu. amit.

¶ De raptoribus.

QUia in delicto rapine frequenter committuntur incendia ꝛ violationes ecclesiarum: ideo dicitur i rubri. de incēdiis ꝛ violatoribus ecclesiarum. ¶ Nota ex c. j. cum ibi no. per doc. quasdā ꝯclusiones. Prima est: ꝙ delinquēs in alieno territorio sortitur forū iudicis illius territorij. adde qđ hētur in. c. postulasti. de fo. cōpe. i auc. q̄ in pro

uincia.C.vbi de cri.agi or.ope.hoc tñ limita non procedere in foro penitẽtiali:quia delinquens in aliena parrochia non subijcitur quo ad forum anime iudicio illius sacerdotis vbi deliquit.gloss. est singularis in.c.placuit.xvi.q.i.secundũ Abba. Secunda conclusio.ꝙ ratione delicti commissi in alieno territorio nedũ põt affici corp⁹:sed ꝛ aia. qꝛ potest excommunicari:ꝛ excommunicatus in vno loco est tanꝗ̃ excommunicatus in quolibet loco vitandus. Tertia est conclusio.iudex delicti nedum potest punire delinquẽtem secundum ius commune:sed secundum statuta sua.pro quo.c.contra mores.viij.dist. c.vt animarum. de consti.in.vi.cum ibi notatis.
Quarta est conclusio.iudex domicilij potest punire delinquẽtem subditum in alieno territorio secundũ statuta sua. quando statutũ non imponit penam ipso facto sed venit inponenda per sententiam.Hoc tamẽ limita nota.quando statutum nõ causat delictum de nouo. sed loquitur ĩ materia prohibita a iure. Quinta ẽ conclusio Bar.queꝫ refert Ab. hic aliquis cõmisit hic furtuꝫ deinde se transtulit cum re furtiua ad alienuꝫ territorium poterit ibi puniri.in.l.si dominium.ff.de fur.ꝛ Ab. non fuit ausus decidere hanc questioneꝫ : qꝛ dicit illam esse periculosam. Tu autem in hac materia adde Bart.in.l. si abducta.C.de fur.ꝛ ibi per Bal. in.l.sed nec.ff.de condic.fur.Bald. in.c.i.§.iniuria.de pace iura . fir.in aucten.sed nouo iure.C.ð ser. fugi. in.l.cunctos populos.in.xvii. colũ. C.de sum.tri.i.l.qui furere.ff.ð sta. ho.ꝛ cum Bar.concordat Anto.de bu.in.c.si.de fur. Petrus ð ancho. in cle.i.de penis.Et dicit Ange.in dic.l.si dominium ꝙ opino Barto. per multos accessores obseruat.ꝛ in.l.de his.C.de fur.in lectura florentia.dt ꝙ fauore publice vtilitatꝭ opio bar.obseruat.ꝛ Flori.in di.l.si abducta . dicit ꝙ assessores seruant opinionem Bar.pro euangelio . tamen sciendũ est ꝙ multi tenuerũt cõtra opinionem Bar.in quo per Jo. de ana.in.c.si.de fur.per Ange.i.l. si is qui.§.si cui.ff.de fur. ꝛ in dic. l. si dominiũ.ꝛ in dic.l.si abducta.Sali.in dic.l.si abducta.per multa ostẽdit opinionem Bar.esse falsaꝫ.ꝛ ibi dicit Sali.ꝙ collegium padue consuluit cõtra Bar.ꝛ Jo. de lig.ꝛ ei⁹ consilio subscripserunt se septem doctores bononiẽses.Et Pau. de castro.in.l.fine.§.i.in fi.ff.de ꝓdic.fur. Allegat etiam Bal.ꝛ Ange. impugnantem istam opinionem. dicit tamen ipse ꝙ opinio Barto.practicatur per totum mundum.ꝛ assessores ꝛ iudices habent eam pro euãgelio Potest tamen secundũ aliquos saluari opinio Bar.in quibusdam casibus ꝛ primo.si aliquis furaretur in confinibus bononie:ꝛ se transferret Ferrariaꝫ.tunc ferrarie poterit puniri secundum Ange.in dic.l.si dñium.vbi etiam ponit alium casuꝫ: vt si bononie fiat furtuꝫ bannito.quod ibi est impunibile.tunc ferrarie poterit puniri postꝗ̃ bononie non poterat puniri obstante statuto.potest ẽt procedere opinio Barto.in fure vagabundo:qꝛ scriptum est vbi te inuenero ibi te iudicabo. Item intellige dictam opinionem Barto. procedere si fur qui furatus est bononie ꝛ venit ferrariam:vt possit ferrarie puniri si fecit residentiam per spaciũ vnius diei.alr̃ secus.dictum est singulare Bal.in dic.l.qui furere.ff.de sta. ho.ꝛ ita dicit ꝙ intelligi debet opio Bar.in.dic.l.si dominium. Sexta ẽ conclusio:ꝙ superior non potest puniri a suo inferiori.nec incidit in statutum illius:sed par vel maior in dignitate.bene potest puniri ab inferiore.ex quo non est suus superior.ꝛ statuens non incidit in penaꝫ sui statuti.Et adde Bar.in.l.i.ff. qð quiſ

395

q̃ iuris. qui videtur tenere cõtrariũ ꝛ doc. in. c. vt animarũ. de cõsti. li. vj. Cy. ꝛ Bal. in aucten. quibuscunq̃. C. de sacrosan. eccle. in. l. cũ ipse. C. de ꝯhen. emp. Pe. de ancho. in. c. ca nonuz. in. xij. q. principali. de consti. Bal. in. l. digna vox. C. de legi. bar. in. l. lucius. ff. de fideicõ. li. ꝛ cõis est conclusio. q̃ statuta non ligent sta tuentes. ¶ Nota q̃ licet raptor rei ecclesiastice moriatur ꝯtritus ꝛ nõ satisfaciat: etiã si non põt. tamẽ cle rici non debent interesse eius sepul ture. tex. est in. c. super eo. ꝛ est speci ale in casu isto. al's contra. c. cũ tu. de vsu. ꝛ intellige tamẽ hoc in rapi na manifeste facta. Et nota vnã cõ clusionẽ ex illo tex. in ver. irrecupe rabiliter. s3 Jo. an. ꝛ Ab. q̃ dato q̃ hoc intelligatur. q2 pena est perpe tua: tamen operatur hoc q̃ eps pro prius non poterit dispensare: sed so lum papa. Adde glo. nota. in. c. cu pientes. in ver. perpetuo. de elec. in vj. Nota glo. in ver. parum prodes se. q2 quotidie allegatur ꝛ facit pro his qui moriuntur post confessionẽ non peracta pnia: q2 illam peragẽt in purgatorio. Et nota q̃ dato ꝓut dictũ est q̃ clerici nõ debeãt interes se tamen terra cimiterij sibi non de negatur. ¶ Volo tibi allegare vnã glo. sing. iunc. cũ text. in. c. excõica tioni. q̃ vbi pena ponitur negatiue: ad incurrẽdũ penã requiritur q̃ mo nitio precedat. pro quo dictum sin. Inno. in. c. extirpande. de prebẽ. se cus si apponitur pena pro facto af firmatiuo. Ab. tamen intelligit q̃ re quiratur admonitio quo ad ecclesiã militãtẽ s3 q̃ ad deũ pena ipso fcõ h3 locũ absq̃ monitiõe. ꝛ ita intelligit istũ tex. iunc. gl'. Et no. q̃ spoliãtes nauigãtes ꝛ itinerantes ex iusta cã sũt de fo. eccl'. tex. ẽ i. d. c. excõicatio ni. No. gl'. i. c. i archiepatu. l. §. po teris. q̃ ẽt iudex delegat⁹ põt ꝯmuta re penã vltimi suplicij i penã pecu niariã. intellige tñ sm doc. qñ subes set causa cõmutandi. al's si subesset scandalum in ꝯmutando non debet fieri. itẽ vbi agitur per accusationez ad penã legalem. Nota vnũ tex. qui semper allegatur in. c. in literis. q̃ d' iure canonico tenentur heredes de functi ex delicto licet nihil ad eos ꝑ uenerit. de q̃ in. c. fi. de sepul. in. c. a nobis. de sen. excõi. Et vide glo. in dic. c. in literis. in ver. iuxta faculta tem. sed Ab. dicit q̃ nõ est aliqua di uersitas inter ius canonicũ ꝛ ius ci uile i hoc: q2 postq̃ defunctũ penitu it: ꝛ morte preuentus nõ potuit satis facere. videtur mandasse heredib⁹ vt satisfaciãt. ꝛ sic heredes nõ tenẽ tur ex delicto. s3 ex dispositione te statoris: ꝛ si non ꝯfecerint inuenta riũ tenerent' insolidũ: vt vult ista gl'. ꝛ Ab. pro se allegat glo. fi. in. c. a no bis. de sen. excõi. ¶ Et nota etiã ex tex. in dic. c. in literis. q̃ heres non satisfaciẽdo pro defũcto prestet cãz q̃ stet maiori tẽpore in purgatorio. nã fuit ipe defunctus in culpa nõ sa tisfaciendo. Nota vnum pulchrũ di ctuz in. c. cũ cã. q̃ nõ dicitur raptus cõmitti qñ quis rapit causa matri monij ꝯhendi vbi prius precessit tra ctat⁹ matrimonij. ꝛ sic i hoc nõ pro cedit dispositio. l. vnice. C. de rap. virgi. Et statuus iuri canonico sm Ab. tamen vt ipse dicit illa iura ha buerunt diuersos respectus. nã ius canonicum habuit respectum ad li bertatem matrimonij: q2 puella non poterat libere contrahere in domo parentum. Ius ciuile habuit respe ctum ad delictum raptoris ꝛ ad de ceptionẽ mulierũ. No. glo. in §. mu lieris ꝯfessione. de qua materia hic per doc. ¶ Et nota ex tex. in dic. c. cum causa. ꝛ. c. fi. q̃ tenet matrimo niũ inter raptorem ꝛ raptã: licet se cus sit de iure ciuili. s3 preualet ius canonicum. ¶ Vltimo volo tibi al legare vnã glo. fin. in. l. ij. ff. ad le. iu li. repe. q̃ officialis q̃ nõ fuit i sindi catu absolut⁹ rediẽs i patriã põt ibi

pe ꝑpetuo conueniri. ꝛ hanc glo. multum singularem allegat Ange. in .l. iubemus. C. eo. ti.

De regulis iuris.

Quia ex iurib⁹ specialib⁹ omnes casus occurrentes decidi non pñt: cõgruũ fuit in fine operis subĳcere aliquas regulas generales. Nota regulã pmã q̃ semp allegatur. ꝛ probatur in .c. ĳ. de spõsa. ꝛ casus fallẽtie a regula. vide ꝑ glo. ſ. Et dum excipit matrimoniuꝫ adde glo. no. in .c. quapropter. xxvĳ q. ĳ. ꝛ adde ad gl. omnes casus in q̃bus character spũalis imprimitur. Et nota glo. ꝙ licet in acquirenda possessione requiratur corpus ꝛ animus tamẽ in perdẽda solus animus sufficit. Fallit etiã hec regula in casibus notatis in .c. cum inferior. de maio. ꝛ obe. Nota ꝙ dubia interpretamur in meliorem ptẽꝫ .c. estote. et ꝙ in certis non est locus coniecture Et adde quod notat gl. in .c. absit. xi. q. iĳ. ꝙ si videmus clericũ osculãtem: ꝛ amplexantem mulierem interpretamur ꝙ causa benedicendi hoc faciat. hoc tamẽ intellige nisi ꝑ ptẽ sinistra sit presumptio vehementior que potest colligi ex consuetudine ꝛ qualitate personarũ. Et nota vnam bonã conclusionẽ: ꝙ in concernentibus periculũ aïarũ debemus sp eligere securiorem viam ꝛ est glo. no. in .c. ſ. de scrutinio. que sp allegatur. Nota vnam regulã: ꝙ non debet quis committere malum vt euitetur scandalũ .c. qui scandalizauerit. cui adde tex. in .c. ĳ. de ope. noui. nunci. ꝛ notata per glo. in .c. ne quis arbitretur. xxĳ. q. ĳ. xiiĳ. dist. in sum.

Nota aliam regulam: ꝙ necessitas excusat a peccato in .c. quod nõ est licitum. ꝛ ratio est. qꝛ peccatum est voluntarium: ꝛ ideo in voto intelligitur conditio si potero. Nota vnam pulchram regulam que ponitur in .c. qđ latẽter. ꝙ illicite factuꝫ non inducit obligationem. sed qđ si prelatus dicat ꝙ recepit aliqđ seruitium a subdito ex cõsuetudine ꝛ nõ extat memoria in contrarium: si probatur ꝙ sponte fuit prestitum valet consuetudo. si per vim non valet. in dubio est presumendum pro subditꝭ arg. l. cum de indebito. ff. de proba. Et ex hoc decido questionẽ de qua fui interrogatus. Episcopus quidã omni anno mittit officialem. ꝛ ex debito petit vnum denarium a quolibet sue dyocesis. dico ꝙ in dubio p̃sumitur contra epꝫ. Nota ꝙ oportet ꝙ indicia precedant añq̃ qs subĳciatur torture. c. cuꝫ in contemplatione. Et nota tu canonista ꝙ legiste habent titulum de questionibus: ꝛ dicitur questio a querendo: qꝛ iudex per tormentum inquirit veritatem: ꝛ dicit̃ tormentũ a torqueo torques: qꝛ torquet mentẽ. ꝛ que indicia sufficiant dicit Bar. in .l. ſi. ff. de questi. ꝙ relinquitur iudicis arbitrio vnus tamen testis facit indicium glo. est nota. in .l. iĳ. C. ad le. iuli. maiest. quando est omni exceptione maior. Et nota ꝙ reo debet dari copia indiciorum ad se purgandum añ torturam. de quo per Barto. in .l. ſi. ff. de questi. in .l. custodias. ff. đ publi. iudi. in .l. si postulauerit. §. questioni. ff. de adulte. Nota etiam ꝙ tormenta debent esse moderata considerata. qualitate indiciorum ꝛ persone. ne patiatur defectum corporis. Nota etiã ꝙ tã in ciuili q̃ criminali potest inferri tortura. de ciuili est text. in .c. ſ. de deposito. ꝛ vide tex. cũ gl. in .c. illi. v. q. v. Nota etiaꝫ ꝙ quilibet potest torqueri exceptis ĩ dignitate positis .l. milites. C. de questio. exceptis tamen quibusdã criminib⁹ Cleric⁹ ẽt põt torqueri: qđ tñ intellige fm doc. si sit infamis nõ tñ dꝫ esse ita seuera in clericis sicut ĩ laicis Nota ẽt ꝙ nõ p̃iudicat confessio facta in tormentis: nisi fuerit ratificata extra locum tormentorũ: de quo

q iuris. qui videtur tenere cōtrariū et doc. in. c. vt animarū. de cōsti. li. vi. Cy. et Bal. in auten. quibuscunq. C. de sacrosan. eccle. in. l. cū ipse. C. de Zhen. emp. Pe. de ancho. in. c. ca nonum. in. xij. q. principali. de consti. Bal. in. l. digna vox. C. de legi. bar. in. l. lucius. ff. de fideicō. li. et cōis est conclusio. q statuta non ligent statuentes. ¶ Nota q licet raptor rei ecclesiastice moriatur contritus et nō satisfaciat: etiā si non pōt. tamē clerici non debent interesse eius sepulture. tex. est in. c. super eo. et est speciale in casu isto. als contra. c. cū tu. de vsu. et intellige tamē hoc in rapina manifeste facta. Et nota vnā cōclusionē ex illo tex. in ver. irrecuperabiliter. sm Jo. an. et Ab. q dato q hoc intelligatur. qr pena est perpetua: tamen operatur hoc q eps proprius non poterit dispensare: sed solum papa. Adde glo. nota. in. c. cupientes. in ver. perpetuo. de elec. in vi. Nota glo. in ver. parum prodesse. qr quotidie allegatur et facit pro his qui moriuntur post confessionē non peracta pnia: qr illam peragēt in purgatorio. Et nota q dato put dictū est q clerici nō debeāt interesse tamen terra cimiterij sibi non denegatur. ¶ Volo tibi allegare vnā glo. sing. iunc. cū text. in. c. excōicationi. q vbi pena ponitur negatiue: ad incurrēdū penā requiritur q monitio precedat. pro quo dictum sin. Inno. in. c. extirpande. de prebē. secus si apponitur pena pro facto affirmatiuo. Ab. tamen intelligit q requiratur admonitio quo ad ecclesiā militātē sz q ad deū pena ipso fcō hz locū absq monitiōe. et ita intelligit istū tex. iunc. gl. Et no. q spoliātes nauigātes et itinerantes ex iusta cā sūt de fo. eccl. tex. ē i. d. c. excōicatio ni. No. gl. i. c. i archiepatu. i. §. po sterio. q ēt iudex delegat pōt cōmutare penā vltimi supplicij i penā pecuniariā. intellige tñ sm doc. qñ subesset causa cōmutandi. als si subesset scandalum in cōmutando non debet fieri. itē vbi agitur per accusationem ad penā legalem. Nota vnū tex. qui semper allegatur in. c. in literis. q de iure canonico tenentur heredes defuncti ex delicto licet nihil ad eos puenerit. de q in. c. fi. de sepul. in. c. a nobis. de sen. excōi. Et vide glo. in dic. c. in literis. in ver. iuxta facultatem. sed Ab. dicit q nō est aliqua diuersitas inter ius canonicū: et ius ciuile i hoc: qr postq defunctū penitu it: et morte preuentus nō potuit satisfacere. videtur mandasse heredibus vt satisfaciāt. et sic heredes nō tenētur ex delicto. sz ex dispositione testatoris: et si non cōfecerint inuentariū tenerent insolidū: vt vult ista gl. et Ab. pro se allegat glo. fi. in. c. a nobis. de sen. excōi. ¶ Et nota etiā ex tex. in dic. c. in literis. q heres non satisfaciēdo pro defūcto prestet cāz q stet maiori tēpore in purgatorio. nā fuit ipe defunctus in culpa nō satisfaciendo. Nota vnum pulchrū dictum in. c. cū cā. q nō dicitur raptus cōmutti qñ quis rapit causa matrimonij cōtrahendi vbi prius precessit tractatus matrimonij. et sic i hoc nō procedit dispositio. l. vnice. C. de rap. virgi. Et stamus iuri canonico sm Ab. tamen vt ipse dicit illa iura habuerunt diuersos respectus. nā ius canonicum habuit respectum ad libertatem matrimonij: qr puella non poterat libere contrahere in domo parentum. Jus ciuile habuit respectum ad delictum raptoris et ad deceptionē mulierū. No. glo. in §. mulieris cōfessione. de qua materia hic per doc. ¶ Et nota ex tex. in dic. c. cum causa. et. c. fi. q tenet matrimonium inter raptorem et raptā: licet secus sit de iure ciuili. sz preualet ius canonicum. ¶ Ultimo volo tibi allegare vnā glo. fin. in. l. ij. ff. ad le. iu li. repe. q officialis q nō fuit i sindicatu absolutus rediēs i patriā pōt ibi

perpetuo conueniri. et hanc glo. mlt tum singularem allegat Ange. in .l. iubemus. C. eo. ti.

De regulis iuris.

Quia ex iurib⁹ specialib⁹ omnes casus occurrentes decidi non pñt: cōgruū fuit in fine operis subijcere aliquas regulas generales. Nota regulā pmā q̄ semp allegatur. et probatur in .c. ij. de spōsa. et casus fallētie a regula. vide p glo. s. Et dum excipit matrimoniū adde glo. no. in .c. quapropter. xxvij q. ij. et adde ad gl. omnes casus in q̄bus character spūalis imprimitur. Et nota glo. q licet in acquirenda possessione requiratur corpus et animus tamē in perdēda solus animus sufficit. Fallit etiā hec regula in casibus notatis in .c. cum inferior. de maio. et obe. Nota q dubia interpretamur in meliorem ptez. c. estote. et q in certis non est locus coniecture Et adde quod notat gl. in .c. absit. xi. q. iij. q si videmus clericū osculātem: et amplexantem mulierem īter pretamur q causa benedicendi hoc faciat. hoc tamē intellige nisi p pte sinistra sit presumptio vehementior que potest colligi ex consuetudine et qualitate personarū. Et nota vnam bonā conclusionē: q in concernentibus periculū aīarū debemus sp eligere securiorem viam et est glo. no. in .c. s. de scrutinio. que sp allegatur. Nota vnam regulā: q non debet quis committere malum vt euitetur scandalū. c. qui scandalizauerit. cui adde tex. in .c. ij. de ope. noui. nunci. et notata per glo. in .c. ne quis arbitretur. xxij. q. ij. xiiij. dist. in sum. Nota aliam regulam: q necessitas excusat a peccato in .c. quod nō est licitum. et ratio est. q2 peccatum est voluntarium: et ideo in voto itelligitur conditio si potero. Nota vnam pulchram regulam que ponitur in .c. qđ latēter. q illicite factuz non inducit obligationem. sed qđ si prelatus dicat q recepit aliqđ seruitium a subdito ex cōsuetudine et nō extat memoria in contrarium: si probatur q sponte fuit prestitum valet consuetudo. si per vim non valet. in dubio est presumendum pro subditꝫ arg. l. cum de indebito. ff. de proba. Et ex hoc decido questionē de qua fui interrogatus. Episcopus quidā omni anno mittit officialem. et ex debito petit vnum denarium a quolibet sue dyocesis. dico q in dubio p̄sumitur contra epm̄. Nota q oportet q indicia precedant anq̄ qs subijciatur torture. c. cuz in contemplatione. Et nota tu canonista q legiste habent titulum de questionibus: et dicitur questio a querendo: q2 iudex per tormentum inquirit veritatem: et dicit̄ tormentū a torqueo torques: q2 torquet mentē. et que indicia sufficiant dicit Bar. in .l. i. ff. de questi. q relinquitur iudicis arbitrio vnus tamen testis facit indicium glo. est nota. in .l. iij. C. ad le. iuli. maiest. quando est omni exceptione maior. Et nota q reo debet dari copia indiciorum ad se purgandum aň torturam. de quo per Barto. in .l. i. ff. de questi. in .l. custodias. ff. đ publi. iudi. in .l. si postulauerit. §. questioni. ff. de adulte. Nota etiam q tormenta debent esse moderata considerata qualitate indiciorum et persone. ne patiatur defectum corporis. Nota etiā q tā in ciuili q̄ criminali potest inferri tortura. de ciuili est text. in .c. s. de deposito. et vide tex. cū gl. in .c. illi. v. q. v. Nota etiaz q quilibet potest torqueri exceptis ī dignitate positis. l. milites. C. de questio. exceptis tamen quibusdā criminib⁹ Cleric⁹ ēt pōt torqueri: qđ tň intellige fm doc. si sit infamis nō tň dz esse ita seuera in clericis sicut i laicis Nota ēt q nō p̄iudicat confessio facta in tormentis: nisi fuerit ratificata extra locum tormentorū: de quo

396

per Bar.in.l.j.§.diuus.ff.de questi. Nota etiam q tormenta possunt re peti si superueniant noua indicia. et habetur tortura quando aliter veri tas haberi nō potest.hec omnia col legi ex dictis Ab. Tu autem adde tex.in.l.j.§.ad questionem.ff.de que sti.q si aliquis habet indicia pro se debent esse magis grauia contra se. et ideo dicit Bart.in.l.ij.§.sed si.ff. de re mili.q probatio bone vite ha bet minuere indicia que faciunt cō tra malefactorez.et est optimus tex. in.l.nō omnes.§.a barbaris.ff.eo.d re mili. Et si iudex excessit modum in questione adhibenda.debet puni ri.l.questioni.et ibi per Bar. ff.de q sti.per Bald.in.l.ij.C.d adul.in.l. milites.C.de questi. Et quando cō fessio dicatur facta metu tormento rū vltra adducta per Ab.adde bal. et Ang.in.l.ij.C.quod me.cau. Cy. in.l.fi.C.de iniu. Bal. in.c.j.§. iniu ria.de pa.iura.fir. Et q non debeat haberi questio nisi quando aliter ad veritatem perueniri non potest.ad de tex.in.l.edictum.ff.eo.de questi. Bal.in.l.j.C.de iura.calū. Roma. in.l.et si percussor.in prin.ff.ad sille. Et an in questionibus possit aliqs interrogari de socijs.vide p Bart. in.l.repeti.§.j.ff.de questi. Sali.in.l. fi.C.de accusa. Indicia sequenta nō confirmant questionem precedentē glo.et Bar.in.l. maritus.ff. de qsti. ¶ Ex confessione facta in tormen tis qs nō dānatur nisi precedētib9 indicijs:etiam si perseueret glo. est singularis in.l.penul.ff.de questi. et Bal.in.l.imperator.ff.de sta. ho.di cit si tortura non valet nec cōfessio. Pau. d cast. psilio.cxcvj.dt q si iu dex vltra tres vices repetit tormen ta i diuersis tpib9:df imoderate ex cedere:qz tūc idicia p purgatis ha bentur. Et si causa delegatur p hec verba districte pquiras. poterit ad torturam perueniri in illis casibus in quibus als non poterat. ita dicit singulr Bal.in.l.ij. C.ad le.iul.ma iest. Et ad torquendum hominē bo ne fame non sufficiunt indicia als le gitima. Ange.in.l.milites.C.de que sti. et de materia ista addo notata p Bal.in.c.at si clerici.de iudi. ¶ No ta q omnia bona ecclesiaruz possūt dici largo modo sacrata glo. est.i.i c.que multotiens. quia oblata sunt ecclesie pro sacris.et proprie quādo committatur sacrilegium et eius pe na.est tex.in.c.sacrilegium. xvij. q. iiij.per Inno.in.c.cum pro causa.d senten.excōi. ¶ Nota glo.fi.in. c. q ex timore.quam intelligit quādo fa cit ex precepto iudicis excusatur in totum.si autem ex timore priuati nō excusatur a totali culpa secūdū Ho sti. ¶ Notent deinde prelati qui ita libenter currunt pedibus veloci bus ad acceptanduz prelaturas: qz obligant se ad custodiam subiecto rum:ne diabolus illos deuoret. tex. est in.c.Quis.letentur igitur domi ni prelati cum suis bonis prelaturis et ego non minus letabor cum meo paupere et vili habitu diui Franci sci.cui plus cōmittitur plus ab eo exigitur cumvsura penarum: vt scri bit Isodor9 in.iij.de sum.bo. ¶ No ta q i spūalib9 nō pstat homagiū:sz iuramentum obedientie: vt in.c.fi.et de homagio vide glo.in cle.pastora lis.§.rurs9.de re iudi.et dicas vt hic per Ab. ¶ Ultimo volo tibi allega re vnam glo.singularem.q occidēs mediatorem per cuius concursū ali ter non poterat euadere non punit i l.ij.C.de sicca.et ibi per Ange.

¶ De rgulis iuris in.vi.

Nota glo.rub.dum di cit q regula est q rem que est breuiter enar rat.l.j.ff.eo. Nota et gl.q proprie dicitur illa exceptio que est apta comprehendi et includi sub re gula nisi specialiter excepta fuisset.

⁊ adde Barto.in.l.j.in fi.ff.eo. Nota etiam glo.ꝙ in tantum expedit habere regulam iuris pro se ꝙ non credit aliquid dicenti esse specialiter exceptũ a regula nisi hoc doceat a parte ꝑ casum legis:⁊ adde glo.notabi.in.l.omnis diffinitio.ff. de re.iur. ℭ Nota glo.j.in regula beneficium.quid veniat appellatione beneficij largo modo sumendo:⁊ adde glo.in.c.felicis.in ver.pontificalem.de pe.in.vj.in.c.ij.in ver. beneficium.de here.in.vj.in.c.fi.in ver.similibus.de verbo.sig.in.vi. Nota glo.in ver.non potest.quia semper allegatur ꝙ verbũ potest ꝑmissa negatiua reddit actũ de iure impossibilem et necessitatez impor rat.⁊ adde glo.in.l.intra.ff.ꝺ re iudi.quia hoc nõ est indistincte verũ. Nota ex glo.fi.ꝙ possidens ex causa necessitatis res ecclesiasticas. vel causa impensi obsequij non dicitur proprie beneficiatus.quod est nota.pro statutis. Nota etiaz ex eadem glo.que ponit requisita vt institutio dicat canonica. Nota etiaz ex eadem glo.quando sit ꝙ beneficiatus possit cogi ad ostendendum titulũ beneficij sui. ℭ Nota ex glo. j.in regula.possessor.que est ordinaria.quando sit ꝙ papa possit tollere leges ciuiles etiã in foro ciuili.⁊ etiaz in terris qui sunt de temporali iurisdictione imperij.de quo per Joan.an.in.c.j.de cõsti.in.c.si duobus.de appel.in.c.quod clericis.ꝺ fo.compe.per doc.per glo.in.c.ij.ꝺ arbi.in.vj.in cle.dispendiosam.de iudi.⁊ glo.in hac regula alle. Ab. in.c.cũ causa.ꝺ rapto.in.c.ꝑuenit. de adul.in.c.j.de no.ope.nũc.in.c. non sine.de arbi.in.c.cum esses.in prin.de testa.in.c.si diligenti.in.c. quoniam.de prescrip.in capitu.ad nostram.de proba.in cap.quod clericis.in capitu.licet.ex suscepto.de foro competenti. Nota etiaz ex eadem glosa.ꝙ per ius canonicũ sunt correcte ⁊ sublate leges etiã in terris imperij per quas prescribebat possidens cum mala fide. Nota etiam ex eadem glo.dum querit an si completa prescriptione superueniat mala fides an teneatur rem restituere:⁊ cõclude ꝙ est communis opinio ꝙ nõ. Et adde notata in capitu.de quarta.in cap.ad aures.in cap.vigilãti.in ca.fina.ꝺ prescrip. Limita tamen scḋm Hostien.nisi prescribẽs haberet conscientiã remordentem: quia debet satisfacere consciẽ. Nota etiam glo.fi.in fi. ꝙ ille q̇ errat ĩ facto si sit error probabilis dicitur esse bone fidei.si autem esset error in iure censetur bone fidei.quo ad fructus.sed quo ad prescriptionem censetur male fidei si vero est error in vtroqꝫ scilicet in iure ⁊ in facto reputatur bone fidei ⁊ potest prescribere ẜm doct.hic. ℭ Nota ex regula.sine possessiõe. quia ad hoc allegatur ꝙ de substantia prescriptionis est possessio:⁊ intellige quo ad initium.cum sine ea inchoari non possit.sed ea inchoata bene potest quandoqꝫ sine possessione cõtinuari.vt in hereditate iacente.l.j.§.seuola.ff.si quis.testa.liber esse ius.fue.l.ceptam.ff.de vsuca. Nota ex glo.j.ꝙ dubitatio ⁊ titubatio superueniens post prescriptionem inchoatam interrumpit ꝺ iure canonico ipsam prescriptionez ac si interueniret mala fides:⁊ itellige quando inducitur ex actu iudiciali:quia talis actus inducit presumptam malã fidem ẜm glo.⁊ idẽ in actu extraiudiciali si interueniat ab initio prescriptionis.vt notatur in.l.si fundum.C.de rei ven.secus si post eam inchoataz ⁊ contractuz perfectum.de quo per Bar.in.l.naturaliter.ff.de vsuca. Et est text.in l.si alienam.ff.eo.ti.⁊ per Bart.in dicta.l.si fundum. ℭ Si tu vis scire differẽtiã inter crimẽ/delictum/ ⁊ peccatũ.vide glo.no.j.in regula

ff

397

peccatū: ⁊ adde glo. in. l. j. C. si aduer. delictum. Et nota eādem glosam in fi. dum dicit tenetur si ad pinguiorem fortunam peruenerit nisi sit passus corporales penas. Nota singulariter glo. in ver. restituatur in prin. ⁊ adde glo. ij. in. c. quia frustra. de vsu. Nota etiā singulariter. glo. ibi ꝙ proprie aliud est remissio aliud restitutio. qḋ facit ad statuta in quibus verba debent accipi proprie. Nota etiam singulariter ex eadem glo. ꝙ non fit restitutio vsurarum soluēti quando versatur turpitudo vtriusq̧. vt quia non recipiat ex causa necessitatis ⁊ inducat mutuantem qui non erat paratus mutuare sub vsuris: sed pauperibꝰ erogatur talis vsura. ¶ Nota ex regula. peccati venia. iuncta regula precedenti. ꝙ ad indulgētiā peccati requitur non solum restitutio male ablatorū: sed etiam correctio ⁊ penitentia vt hic. Et nota glo. in fi. quia facit ad notata in. c. cuꝫ tu. de vsu. ꝙ vsurariꝰ facta restitutione desinit dici vsurarius. ḋ quo per Bart. in. l. quis sit fugitiuus. ff. de edi. edic. qui tenet contrarium. ⁊ p Bal. in rub. C. de vsu. per Bartho. in. l. palam. §. non solum. ff. de ritu nup. in. l. pretor. §. etiam is. ff. de eoden. p Ange. in disputatione Astēsis miles. in. l. sicut. §. superuacuuꝫ. ff. qui mo. pig. vel hypo. sol. ¶ Nota gl. j. in prin. in regula. nemo potest. ꝙ triplex est impossibilitas: ⁊ adde ꝙ dicitur etiam impossibilitas morum. c. quintauallis. de iureiu. l. si filius. ff. de condi. insti. ⁊ ideo non dicitur quis posse quod honeste non potest. l. nepos proculo. ff. de verb. sig. Nota glo. fi. in prin. ꝙ non obligatur etiaꝫ naturaliter. ⁊ rō est q꞉ q̄ scit impossibilitatē non videtur consentire. sꝫ si ignorauit est error ⁊ nō videtur cōsentire. l. si per errorē. ff. de iurisdi. om. iudi. Nota etiam ex ea. glo. in fi. ꝙ si iudex citat aliqueꝫ eo die quo impossibile est eum cōparere. non est omnino inutile mandatum: q꞉ tenetur comparere post diem. de quo per doc. in. c. cuꝫ dilecti. de do. ⁊ contu. in. c. cum parati. de appel. ¶ Nota ex regula priuilegium. ꝙ priuilegiuꝫ personale sequit̄ personā quocunq̧ vadat. Itē ꝙ priuilegiū personale extinguit̄ cū persona. Et quia glo. tangit an priuilegia simpliciter concessa intelligantur psonalia vl̄ realia. Adde Bal. in. l. fi. ff. de consti. prin. Cy. in. l. heredes. C. ad velle. Bar. i. l. q꞉ tale. ff. sol. ma. in. l. pater. ff. de ser. lega. Pau. de liaꝫa. in sua disputatione. papa scribit. Nota etiam glo. ꝙ destructo loco auctoritate superioris pereunt oīa priuilegia. adde Bal. ⁊ moder. in. l. si grege legato. ff. de lega. j. glo. in. c. ⁊ hec diximꝰ. xvj. q. vij. Barto. in. l. fi. ff. de colle. illi. Bal. in prohe. fforū in prin. Abb. in. c. gratum. de postu. prela. Et qḋ notat gl. in. l. sicut. §. fi. ff. quod cuiusq̧ vniuer. nomine. Nota etiam ex glo. ꝙ priuilegium concessum psonis respectu certi loci non sequitur personam extra illum locum. Nota etiaꝫ ex ea. glo. in fi. casus in quibus priuilegium concessum persone non sequitur personā quocūq̧ vadat. Et nota dictuꝫ nota. Bal. per illum tex. in. l. si non speciali. C. de testa. ꝙ priuilegiū concessum patrie vel ciuitati intelligitur i dubio concessum tam loco q̄ꝫ personis: vt sic ciues illius loci quocūq̧ vadāt gaudeant priuilegio: ⁊ ita extranei ad illam patriam accedentes: ⁊ adde quod notatur in cap. illa. xij. distinc. ¶ Nota ex regula. semel malus. ꝙ quis presumitur esse in eodē actu possessionis malicie in quo semel fuit: quia voluntas non presumitur mutata nisi probetur. l. eum qui. ff. de proba. cap. maiores. de bap. ⁊ dū glo. dicit de semel ꝯtumace adde glo. notabilē in ca. ij. in fi.

non teneris. de do. et contu. in. vi. Nota etiam glo. dum dicit quod quilibet presumitur pauper: quia nascitur nudus. quando sit quod presumatur quis pauper vel dives: et cui incumbat onus probandi. vide quod habetur. l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satisda. cogã. vbi traditur notabilis theorica. quod ille qui ad fundamentum sue intentionis allegat aliquam qualitatem paupertatis vel diuitiarum sibi onus probandi incũbit. et relinquitur iudicis arbitrio quis dicatur paup vel dives. glo. est singu. in aucten. preterea. C. vnde vir et vxor. ¶ Nota glo. in regu. ratum. quod est differẽtia inter ratihabitionẽ propriã et consensum: et sic appellatiõe vnius nõ venit alterum. Nota etiã glo. quod licet non possit haberi ratum quod non est suo nomine gestum. tñ hoc verum quo ad faciendum negocium ipsius ratificantis. sed quo ad confirmãdũ factũ gestoris bene valet ratihabitio. non tamen in ppa natura sed tanquam consensus. itellige tñ qñ actus qui confirmatur aliquo mõ valet. als si fuisset nullus tunc ratihabitio vel consensus non validaret sm doc. et pone exemplum in. c. si religiosus. de electi. in. vi. Nota etiã ex glo. quod in suum preiudicium potest quis semper habere ratum non suo nomine gestum. tamen hoc intellige quando actus celebratus non potest plene sortiri effectum absque ratificatiõe. als si habuisset effectũ plene non posset ratificari etiam in mei preiudiciũ. l. i. §. quotiẽs. ff. de vi et vi ar. et notatur in. §. sed si ego. allegato in glo. facit text. in cap. cũ quis. de senten. excommu. in. vi. Et nota ex glo. et ex dictis docto. quod episcopus Bononieñ. non potest ratam habere sententiam excommunicationis latã per episcopũ Mutineñ. in clericum bononieñ. etiam nomine episcopi bononieñ. cum fuerit nulla. ¶ Nota ex regula ratihabitionem. quod ratihabitio trahitur retro ad tempus actus gesti. sed an trahatur retro quo ad locum vt sic consideretur locus atque gesti. vide per glo. notabilẽ in clemen. i. vt li. pen. in ver. collato. et per Bartho. in. l. si vt proponitur. ff. de fideiuss. Nota etiam ex regula quod ratihabitio comparatur mandato non tamẽ sunt idem sed species opposite. sicut fictio et veritas. vnde si statutũ loquitur de vero hominis actu non comprehendit ratificatum. l. quid ergo in prin. ff. de his qui no. infa. In glo. in prin. dum dicit in maleficijs scilicet que per alios fieri possunt. secus in his que persone coherent. vt in adulterio. de quo per Bar. in. l. sed si vnius. §. si seruus. ff. de iniur. et in. l. non solum. §. si mandato. eodem tit. Bal. in. l. i. C. de ser. fugi. Nota etiam glo. ibi dum dicit in cõtractibus: et ideo si aliquis absque mãdato meo rem nomine meo et traditionem recepit per ratihabitionem acquiro dominium illius rei ac si a principio mandasset. Nota etiam glo. vsque ad finem: quia ponit plures casus in quibus fallit regula illius tex. ¶ Nota quod regula cum sint iura partiũ. non procedit quando vna probatio est fauorabilior altera. quia tũc illa preualet secundum glo. et facit text. in. l. lege iulia. ff. de manumis. et adde quod singulariter scribit Bal. in. l. cum magistratus. C. quando prouo. non est neces. Et de materia quam tangit glo. fi. ad fi. adde notata in cap. fi. de iureiu. in. l. admonendi. ff. eo. in. l. bonefidei. C. eodem. ¶ Nota ex regula in iudicijs. equalitatem esse seruandam in iudicijs. vñ iudicium claudicare non debet. l. fina. C. de frusti. et li. expen. et dicit text. in. l. vbi. C. de fal. quod iudex debet eẽ medius inter partes nec debet habere vnum a dextris alium a sinistris. sm glo. ibi. intellige tamẽ hoc pcedere in

358

ter actorē & reū. nō autē q̄ ad testes glo. est sing. in cle. j. de testi. in ver. iuri. No. glo. dum dicit q̄ in penis defertur dignitati & persone. hoc li mita singulariter s̄m Bal. in. l. nemo in prin. C. de sum. tri. nisi pena sit vniformiter taxata per legem vl' per statutum: quia tunc non habetur distinctio personarū. Et adde quod notat Barto. in. l. iij. §. desertorem. ff. de re. mi. Bal. in. c. j. in §. rusticus. de pa. te. Ab. in. c. pastoralis. in prin. de offi. dele. tex. in. l. milites. C. d' questi. & quod notat glo. in. c. qui contra pacem. xxiiij. quest. j. in. c. cum beatus. xl. dist. Nota si n gulariter glo. in regula. ignorātia. ex qua habetur quando error excusat ab expēsis. & quādo sit q̄ in causa appellationis debeat fieri condemnatio expensarum. de quo per doc. in. c. finem litibus. de do. & contu. in. l. qui solidum. §. etiam. ff. de lega. ij. per Bal. in. l. generaliter. §. j. C. de re. cre. in. l. properandum. §. sinautem. C. de iudi. & ibi per Bar.

¶ Nota q̄ in gestis per predecessorem presumitur iusta ignorantia in successore. vt in regula. cuz quis & nota glo. ad finem. q̄ vbi ad prescriptionē sufficit bona fides absq̄ titulo / tunc mala fides predecessoris non nocet successori. quod procedit in singulari successore si velit inchoare ipsam prescriptionem a se & ex hoc habetur pulchra limitatio ad auctē. male fidei. C. de prescrip. lon. tempo. vt non procedat quando ad prescriptionem sufficeret bona fides absq̄ titulo. Et nota s̄m magis communiter docto. q̄ tam d' iure canonico q̄ȝ ciuili mala fides defuncti noceat heredi: & sic heres vniuersalis non posset incipere prescriptionez a se in his que defunct⁹ mala fide tenuit. de quo per docto. in cap. si diligenti. de prescrip.

¶ Nota glo. in regl'a. odia. q̄ si ius priuilegium: vel alia constitutio p parte est fauorabilis: & p parte est odiosa. tunc iudicabitur fauorabilis: & est amplianda. intellige pro ea parte in qua est fauorabilis. pro ea vero parte. pro qua est odium: tunc debet restringi scd'm glo. notabilem in. l. venia. C. de in ius vo. & procedit hec regula. quando ex vtraq̄ parte fauoris & odij versatur ius publicum seu ius priuatum. secus si ex vna parte versatur ius priuatum. ex alia ius publicum. q2 tūc ius publicuȝ prefertur. siue v'setur ex parte odij siue ex parte fauoris. l. ij. §. ex exercitum. ff. de his qui no. infa. s̄m Di. q̄ etiā dicit q̄ licȝ i maleficijs puniendis versef fauor publicus. l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil. tamen hoc procedit in maleficijs que constat fauore commissa. & hoc respectu fit ampliatio. secus vbi qualitas criminis esset incerta. vel casus esset dubius: quia tunc fit restrictio. vt dicitur in hac regula. cum ex hoc ius publicum non ledatur. de quo per Bar. in dicto. §. exercitum. Et ex ea. glo. in fi. nota q̄stionem ibi positam de prelato qui prescripsit visitationem: & nunq̄ȝ fuit procuratus an possit petere procurationem: & cōcludit q̄ non. Dy. hic querit circa regulam an absolutio delinquentis prosit mandati vl' ratum habenti. ¶ Et concludit q̄ si absoluatur q2 non fuit culpabilis & non prodest. secus si propter delictum non commissum. alle. ff. de iureiur. l. duob⁹. §. a fideiussore. & §. si ei. naȝ licet res inter alios acta nō prosit alteri. illd' procedit quando iura diuersarum personarū sunt diuisa & separata. secus quando per omnia est eadem causa defensiōis: & ex eodē facto ambo sumunt originem. fa. ff. de appel. l. si qui separatim. §. vlt. scd'm Di. & Jo. an. qui ex his hic ponit questionem de inquisitione facta contra duos: & contra titium qui occidit: & contra ioannē

qui mandauit: ꝛ contra vtrumqꝫ est probatum: sed Titius probauit ꝙ fecit ad sui defensionem. ioannes vero nihil probauit. an probatio titij prosit ioanni vt sic debeat absolui. Et videtur ꝙ nõ. qꝛ bona fides facientis nõ excludit maliciã mandantis: vt in.l.si quis id.ff.de iurisdi.om.iudi.ꝛ in.l.j.§.rñ. ff. de eo ꝑ quem fac.est. Si vero titius probauit se absentem. ꝛ sic in loco remoto a loco maleficij.tunc si iudex illos testes pro veritate vtriusqꝫ inquisitionis cõiter ꝯtra vtrũqꝫ formate recepit qđ potuit: et tunc per illas ꝓbationes per quas absoluitur titius absoluetur iohannes.l.fi.in fi. ff.de questi. Sed si iudex illas recepit ad specialem defensionem titij.tunc titius absoluetur: ꝛ talis ꝓbatio non proderit ioanni.l.denunciasse.§.queritur.ff.de adul.ꝛ.l. aurelius.§.fi.ff.de libe.lega.requiruntur tamen tunc clariores probationes contra ioannem de suo mandato propter presumptionem surgentem ex absolutione titij. fa.c. quia verisimile: de presump. ꝛ qđ no. in l.j.C.de fal. Sed si ageretur ꝑ viã accusationis tunc ꝓdicta distinctio locum non haberet.cum acta facta inter accusatorem ꝛ accusatũ q̃ntũcunqꝫ generalia non egrediantᷣ ipsorum personã. l.inter accusatorem. ff.de publi.iudi.ꝛ in.l.si cuꝫ dies.§. plenum.ff.de arbi. ꝛ ita residet hic Jo.an.referẽdo Richar.ita disputando tenuisse. ¶ Nota reg.decet. ꝙ beneficium seu priuilegium simpliciter concessum: ꝛ quod nõ limitatur tempore.debet in dubio iudicari ꝑpetuũ. Nota etiã glo.in.fi.ꝛ tangunt doct.hic.an quando cessat causa priuilegij cesset ipsum priuilegium: ꝛ respondetur ꝙ non dũmodo illa causa fuerit impulsiua. vel si fuerit finalis.remanent tamen alique reliquie illius cause finalis. l. fi.ff.de decurio.l.vnius.§.seruus. ff.de questi. ꝛ idem si dubitatur an causa fuerit impulsiua vel finalis. l.cum tale.§. falsam.ff.de condi. ꝛ demon.alˀs si causa fuisset finalis: ꝛ de hoc constaret ꝛ dicta cã cessaret ꝛ nulle reliquie remanerent.cessaret priuilegium.l. Titia.§. vsuras. ff.de lega.ij.c.si pauper.de prebẽ. in.vj. Nota.tñ ꝙ qñ cessaret causa finalis priuilegij.reqˀrit snia recisoria: ꝛ videtur sentire glo. hic. Et hoc est valde notabile propter iura que dicunt ꝙ cessante causa priuilegij cessat priuilegium. Et nota scđm docto.ꝙ in gratijs ꝛ in priuilegijs omnis causa presumitur impulsiua. vt notatur in.l.ij.§.fi. ff. de dona.quod est notabile: ꝛ ista faciunt ad questionem ꝺm Joan.an. ꝙ si alicui propter numerum liberoꝝ est concessa immunitas ꝛ aliqui moriantur. durat tamẽ immunitas. cũ reliquie in alijs filijs remanere videantur: ꝛ ita dicit fuisse per plures doct.consultuꝫ. Ad glo.ij.in fi. adde notata per doct.in.c.constitutus.de religio.domi.in capitu. que in ecclesiarum.de constitu. Nota ex glo fina.ꝙ princeps potest suum priuilegium reuocare. Et adde qđ notat glo.in clemen.duduꝫ.in ver. instante. de sepul. ꝛ intellige etiam sine aliqua causa.quod limita nisi ꝓuilegium pricipis transiuisset in cõtractum.quia tunc reuocari nõ posset et ligaret etiam successorem.de quo in capit.j.de proba.in.c.in nostra.de iniur.ꝛ dam.da.per Bal.in l.digna vox.C.de legi. Et de inferiore a pricipe vide quod notat glˀ. in cap.cum ex eo.in ver.septennio. de elec.in.vj.per Bal.i.l.qui se patris.in penult.colum.C. vnde libe. Et ad supradicta adde notata per Bal.in.l.cum acutissimi.C.de fide commis.in illa questione.si statutuꝫ disponit aliquid contra filios rebellium vendicet sibi locũ in illis qui habuerũt patres rebelles. ꝛ Bal.

399

in.l.ij.C.de inuir.in.l.voluntas.C. de fideicommis.et in.l.j.C.si rector prouin. vbi dicit quod cessante causa odij.cessat odiu. et quod notat Bart. in.l.Titia.§.vsuras.ff.de lega.ij. vbi dicit quod si statutum disponat quod vxores rebellium nõ possent stare in ciuitate.quod vidua poterit reuerti quia est finita causa odij. ¶ Nota glo.in regula indultum. que videtur sentire quod iudex causa cognita possit abbreuiare dilationes a iure assignatas etiam absque ministerio iudicis. Sed glo.in.c.cupientes.§. quod si per viginti.in ver.quindecim. de elec.in.vj.tenet contrarium. de quo plene per Bart.et alios in.l.ij. ff.de re iudi.et videtur quod non possit nisi in casibus iure expressis. de quo in.c.cum sit.de appel. Nota etiam glo.dum dicit per legem permittentem:et per istam glo.concluditur quod legitima filij possit nedum diminui sed in totum tolli per statutum. de quo per Bart.in.l.titio centum.§. titio.ff.de condi.et demõ. per Cy. in.l.sancimus.C.de nup.per Joã. an.in additione Specu.in rub.de suc.ab intest.per Bal.in auctẽ.nũc autem.et in.l.cum lege.C.de epis.et clc.in.l.j.§.ius naturale.ff.de iust. et iu.per Sali.in aucten.nouissima. C.de inoffi.testa.per Ab.in.c.Raynucius.de testa. ¶ Nota ex regula.non firmatur quod tractus temporis non firmat quod ab initio est inualidum.quod intelligunt doct. quando constat de initio non subsistẽre de iure.alias autem si de hoc nõ constaret.vt quia factum memoriã excessisset.secus esset.l.hoc iure.§. ductus aque.ff.de aqua quoti.et esti. et intellige regulam secundum glo.solo tractu temporis sed nouo subsequente consensu interdum tacito.interdum expresso sublata causa impedimenti bene firmatur ex nunc.non vt ex tunc.vt probant iura allegata in glo.pro contrarijs:et adde glo.in.l. quod ab initio.ff.de regu.iuris. ¶ Nota glo.in regula.non est sine culpa.que ponit differentiam que est inter religionem/obedientiam/reuerentiam/dilectionem/pietatẽ/seruitiũ/obsequium/et officiũ. Et adde nota.i.l.officio.C.de nego.gest. No.et gl.in fi.quod semper quis tenetur de casu quando culpa precedit casum. quod singulariter limitatur quãdo illa culpa erat verisimiliter ordinata ad casum illum. alias si culpa non esset verisimiliter ordinata ad casum. nunquam quis tenetur de casu licet culpa precedat casum.tex.est notabi.in.l.non omne.ff.de sta.libe.l. ij.§.si vero propter valitudinem.ff. si quis cautio.et ibi per Bar.sed quedam iura vidẽtur punire casus culpis precedentibus.etiam si culpe non sint ordinate ad casum.l.si vt vt certo.§.si vero senectute.et.§.sequenti.ff.como. Et adde text.singu.in.l.iij.C.de nau.fe.quod licet vna pars se obligauerit ex pacto velle teneri de omni casu.tamen non intelligitur de casu prouenìente culpa alterius partis.de quo ibi per doct. ¶ Nota quod licet actor nõ possit cumulare et simul vti pluribus et diuersis actionibus contra eundem l.quod in heredem.§.eligere.ff.de tribu.tamẽ ipse reus potest vti pluribus et variis exceptionibus:et sic in exceptionibus admittitur cumulatio vt in regula.nullus pluribus. l.nemo.ff.eo.et in ista materia distinguit Bart.in.l.nemo.ff.de except. quod si vna et eadem exceptio est in se contraria:et tunc non admittitur.l. j.§.sed si alius.ff.quando appellãsit.quãdoque sunt due exceptiões cõtrarie adinuicem:et si incumbit onus probandi vtramque exceptionem ipsi proponenti:et possunt proponi simul iste exceptiones.ca.cum olim. e.auditis.de prescrip. Si vero propositio exceptionis transfert onus probandi in actorẽ.tunc simul et se

mei proponi nō possunt. de quo ibi per Bar.⁊ ad hanc materiam vide quod notat Abb.in.c.cum olim.ij. de priui.in.c.post electionem.de cō cess.preben. Et que sit ratio diuersitatis inter actorem ⁊ reum.dicas fm doc. quia reus est fauorabilior Alia est ratio: quia est in potestate actoris qualiter instruatur ⁊ quando agat:sed in rei potestate non. Et p hanc rationē concludit Bar. in dicta.l.nemo.in fi.ꝙ actor possit ponere plures replicationes contrarias.l.interpositas.C.ď trāsac. ¶ Nota glo.in regl'a.quod semel. dū dicit ꝙ regula fallit in testamento. Sed quid si in testamento sunt verba derogatoria secundi.an sufficiat in secundo testamento generalis reuocatoria vel requiratur specialis. Et Joā.an.videt' velle hic ꝙ nō requirat' specialis mētio de verbis derogatorijs primi.⁊ sufficit ꝙ appareat de vltima intentione testatoris volentis reuocare.de quo per Bal.in.l.sancimus.C.de testamen.per Bart.in.l.si quis.in prin. ff.de lega.ij.per doc.in.l.si mihi et tibi.§.in legatꝭ.ff.de lega.j.per Jo an.an.in ca.j.de consti.in.vj. p Archidi.in.c.voluntas. xiij.q.ij. ⁊ per Moder.in dicta.l. sancimus. ⁊ in istis locis habetur an ⁊ quando in secundo testamento debeat inseri clausula derogatoria. Nota ex glo. dum allegat text. in.l.j.§.penul.ff. deposi.vbi dicitur ꝙ deponens potest statim mutando voluntatem rē depositam repetere. Et ratio est. quia depositum fit gratia deponentis: ⁊ sic nullum ius acquiritur depositario. Sed queri potest quid in depositario si velit mutare voluntatem ⁊ rē restituere cū eā accepisset vt custodiret certo tempore an possit se exonerare. de quo in.l.cv.§.fi. ff.eodem titu.depo.per quem text. sic dicit ibi Pau.de cast.ꝙ depositarius pōt ɔpellere deponētem ad accipiendum rem depositam.nisi fidem falleret: vt quia deponēs erat recessurus: ⁊ si ille non recepisset depositum habebat alium amicum qui recepisset ⁊ nunc non habet. de quo ibi per eum. ¶ Nota glo in regula.non debet.dum dicit ꝙ est triplex pena/eterna/spiritualis/⁊ temporalis: ⁊ quando punitur vnus p alio.de quo per glo.xxiij.q̄st. iij.in sum.j.q̄st.iiij.in sum.in ca.ius generale.j.distinc.⁊ in istꝭ locis ponitur quando punitur vnus pro alio. ¶ Nota ex regula sine culpa. ꝙ sine culpa quis regulariter nō est puniendus. Secundo nota ꝙ quando subest causa punit' quis licet in culpa non fuerit. Nota glo.dum dicit ꝙ pena est mēsura culpe. quia pena debet esse cōmensurabilis delicto. ⁊ sic culpe.ca.quesiuit. de his que fi.a ma.par.ca. Et ex qualitate pene deprehēditur qualitas ⁊ q̄titas delicti ⁊ culpe.text.est notabi.in.c. non afferamus.in fi.xxiij.q. j. ⁊ ad materiam regule.vide pulchrā gl'. in.c.renouantes.xxij.distin. ¶ Nota ex regula. quod quis mandato. ⁊c.ꝙ mādatū seu iussus iudicis excusat a dolo:⁊ sic dolo caret q̄ obtemperat precepto. sicut econtra. non caret dolo qui mandato iudicis non obtemperauerit.l. non potest dolo.ff.eo.⁊ hic p glo.⁊ ad glo. hic adde notata per glo.in.c.ad aures.ď tempo.ordi.in.l.liber homo. ff.ad leg.aqui.in.l.ad ea.ff.de reg. iuris.in.l.non videtur.§. qui iussu. ff.eodē tit. ¶ Nota ex regula. mora sua cuilibet est nociua. iūc. glo. ꝙ mora facit quem teneri de casu fortuito. Nota etiam glo.de interpellatione que requiritur ad constituendum in mora:⁊ sufficit etiā extraiudicialis Bar. in.l.si ex legati cā.ff.de vb.obli.gl'.in.l. q̄ rome.§. coheredes.co.ti.i.l.āpli⁹.ff.rē ra. ha.in.l.fideiussor obligari.§. finali.

400

ff.de fideiuss. Bar. in.l.titia.§.vsu= ras.ff.de lega.ij.in extraua.ad re= primendum.in ver.in termino.in.l. traiecticie.ff. de actio. z obliga.in l.qui rome.§.seya.ff.de verbo.obli. in.l.si conuenerit.ff.de pig.acti. Li mita per tex.singularem in.l.cū po= stulassem.ff.de dam.infec.vbi req̄= ritur q̄ interpellatio sit iudicialis. Nota etiam glo.in fi. q̄ vbi non po test appellari ibi nec pōt mora pur gari. z an z quādo mora possit pur= gari. per Barto. in.l.si insulam.ff. de verbo.obli.per doc.in cap.potu it.ꝺ loca. ¶ Nota q̄ regula.ea que fiunt.facit vt citatus coram iudice incompetenti nō tenetur compare= re. z hoc quando constat q̄ non ha= bet iurisdictionem.secus si dubite= tur:quia tūc tenetur comparere al= legaturus [illegible] um priuilegiū vt in.l. si quis ex aliena.ff.de iudi. de quo per glo.notabi. em in.c.veniens.de accusa.per Inno.in.c.ex parte.j.ꝺ verbo.signi.in.c.preterea. de dila. per Cy. z Bal.in.l.generaliter.C. de epis.z cleri.per Bartho. in.l.ex quacunqꝫ.ff.si quis in ius voca. nō ierit.in.l.ij.ff.de appel.reci.in.l.ij. ff.de iudi. z singulariter per Anto. de bu.in.c.super literis.de rescrip. Nota glo.in versi. queri solet. que querit quid si iudex non poterat iu dicare nisi in decem z iudicat ꝺ.xx. an sententia teneat in.x. z glo.nō vi detur se firmare.sed tu potes tene= re illam opinionem q̄ nō valeat.de quo per Bart.in.l.fi.ff.de iurisdic. om.iudi.per Bal.in.l.j.C.si aduer. rem iudi.per Io.an.in regula scien ti.in mercu. ¶ Nota pro intellectu dic.regule scienti. glo. ibi dum di= cit a pricipio.secus si ex post facto. Nota etiam glo. dum dicit: z nota q̄ dolus malus zc. Cui autem incū bit onus probandi solum conclude secūdum docto.q̄ incumbit illi qui eum allegat.l. qui quotiens.§. qui dolo.ff.de proba. z sic regulariter

ipse dolus non presumitur nisi pro= betur.quod tamē fallit i illo qui sci ens se esse debitorem alienat om̄ia bona sua: quia presumitur in dolo. l.omnes.§. lucius.ff. de his que in frau.credi. Ex qualitate ergo fa= cti presumitur dolus.presumitur e= tiam in eo qui aliquid ratione offi= cij facere tenebatur quod non fecit vt in tutore non faciente inuentari um vt notatur in.l.tutor qui re per= torium.ff.de administ.tuto. presu= mitur etiam dolus in custodibus in mala custodia.text. est notabilis in capitu. quamuis.de regu. iu.presu mitur etiam dolus in actibus qui sunt de genere prohibitorum.vt no tatur in.l.f. C.de sicca.in capitu.j. de presump. Et probatur dolus ex perspicuis indicijs que ex qualita= te facti inducuntur.vt notatur in.l. dolum.C.de dolo. Et nota q̄ In= cen. in capitu. cum dilectus. quod metus causa dicit. q̄ vt metus ex= cuset debet esse talis qui cadat in constantem virum.sic z dolus debꝫ esse talis qui caderet in prudentem z sagacem virum. als non excusat. Nota glo.dum allegat.capitu. con tingit. de sententia excommunica= tionis. z adde text. z quod ibi per Bartho.in.l.j.§.vsqꝫ adeo.ff.de in iur.vbi format questionem an pote rit puniri ille qui percutit volentē: z concludit q̄ non potest pati ali= quis q̄ corpus suū scindatur in ali quo membro.quia nemo est domi= nus membrorum suorum: sed bene potest pati q̄ detur alapa: z tunc hoc non puniretur. de quo ibi per eum. ¶ Nota etiam ex regula. que a iure communi exorbitant. q̄ in his que exorbitāt a iure commu= ni non fit extensio. in his vero que conueniunt iuri communi.secus cū iudicetur de similibus ad similia.l. non possunt.ff.de legi. z adde q̄ in correctorijs etiam ex identitate ra tionis non fit extensio vt notatur in

aucten.quas actiões.C.de sacrosã. eccle.Bar.in.l.si constante.ff.solu. matri. Limita tamen singulariter nisi per talem extensionem rediret ad ius commune. quia ex idẽtitate rationis fit extensio tanq̃ de causa fauorabili.glo.est sing.in.c.statutũ. in ver.dinumerandum.de prebẽ.in vi.Limitatur secundo nisi ratio sit scripta.in.l.correctoria.quia tũc ex identitate rationis fit extẽsio. ad casus similes.glo.est singula.iunct. tex.in cle.i.in ver.eligatur.de elec. Bal.in dic.aucten.quas actiones. & si ratio nõ sit scripta in lege tamẽ reddi non potest nisi vna. tunc fit extensio in correctoriis ad casum non expressum sicut si ratio esset scripta in lege.glo.notabil'.in.l.q̃uis.C.de fideicõ.& loquitur notabil'r Bal.in l.maximum vicium in.iiij.colum.C. de li.prete.l.fi.ff.de here.insti. Et nota q Bar.in dic.l.constante.vult q in materia exorbitanti fauorabili vel pia non correctoria fit extensio ex identitate rationis.per iura allegata per eum.cui adde glo.in.l.i. C.de his qui an.aper.ta.in.l.miles. in prin.ff.de re iudi.text.in.l.libertum.§.senatus.ff.de ri.nup.Bar. in aucten.res que.C.communia.de le. & de materia adde notata per doct. in.l.non dubium C.de legi.Bar. in l.omnes populi.in.vi.questione prĩcipali.ff.de iusti.& iu.Moder.maxime Joã.de imo.in.l.si vero.§.de viro.ff.solu.matri.Et dum glos.dicit ad consequentiam idẽ ad viros in q̃bus esset eadem facultas que est in mulieribus secundum Jo.an.& adde in materia glo.in.c.sãne.de priui leg. Nota regulam.q omnes tangit ab omnibus debet approbari. & ad glo hic dum allegat notata in. c. cum omnes.de consti.adde glo.i.c. si archiepiscopus.de tem.ordi.c.quapropter.de elect.Bart. in.l.fistulã. ff.de ser.vrba.pre.tex.& Bald.in.l. fi.C.de aucto.prestan.Barto.in.l.&

suum.§.fi.ff. de pact. in.l.nulli. ff. quod cuius.vni.no.& per Bar. q̃ ponit aliquas fallentias in.l.quod maior.in fi.ff. ad muni. Nota ẽt glos. dum dicit q monachis potest indici austerior regula.de quo in. c. super eo.de regu. Nota q obscuritas non viciat dispositionem:sed attenuatur & ad minimum reducitur. vt in regu.in obscuris minimum est seq̃ndum. Et nota glo.ibi dum dicit vel ratione consuetudinis. cui adde notata per Bart.in.l.magistratus. ff. ad muni.in.l.ex ea parte.ff. de ver. obli.in.l.de die.in prin. ff. qui satisda.cogan.in.l.nemo est qui nesciat. ff.duo.re.in.si procurator.ff.de iure fis.in.l.non erit.in fi.ff. de iureiurã. in.l.si fraudator. ff. de his q̃ in fraudẽ credi.in.l.impẽse.ff.de impensis. et tex.singularis & ibi per Bal.in.l.si. C.de fideiusso.fa.tex.in.l.semper in stipulationibus. ff.de regu.iur.& gl'. notabilis in.l.si fundus.§.in commissoria.ff.de le.commis.in.l.illud.ff.de euict. Nota ex regula. eum q̃ certus.q vbi datur scientia: & certitudo ibi denunciatio non est necessaria. Nota tamen quod voluit Bar. in.l.ij.§.voluntatem.ff.solu. matri. q quando denunciatio fit solum ad finem scientie:& ad certificãdum aliquem tunc procedit regula ista. sed quando denunciatio fit ob aliud tũc etiã scienti debet fieri denunciatio. Et ideo concludit q etiam venditori scienti litem esse motam debet fieri denunciatio:quia ei fit non solum vt certificetur: sed vt veniat ad defendendum.de quo in.l.emptor. C. de euict.per Barto.in.l. denunciasse.ff.de adulte.in l.non solum.§.morte.ff.de ope.noui.nunci.in.l. qui absentem.ff.de procura. Quo ad hoc tamen vt ex scientia augeatur effectus bene requiritur denunciatio: vt quando requiritur mora.l. quod te.ff.si certum peta. Nota questionem glos.in.fi.& procedit hec glos.

401

in eo q̄ stetit p annū ꝯtinuū in monasterio. ⁊ exiuit añ pfessionē: ⁊ postea rediit: qꝛ nō est necesse ꝙ hēat aliuꝫ nouū ānū. Sed nouitiꝰ stetit i monasterio p sex mēses: ⁊ exiuit ⁊ postea rediit. tūc dꝫ habere integꝝ annū ſꝫ Barto. in. l. interdum. §. quotiens. ff. de publi. de quo per Abba. in. ca. ad apostolicam. de regul. ⁊ ibi fuit dictum. ¶ Nota ex regula non licet actori. ꝙ equalitas in iudicio est seruanda. de quo dictum fuit in regu. in iudiciis. ¶ Nota ex glo. ꝙ regulariter electio iudicis spectat ad actorem: ⁊ vide quod notat in. c. cū R. in ver. eligat. de offi. deleg.

¶ Nota glo. in versi. quod non pot est reus. quia ponit casum in quo fallit regula istius text. ¶ Nota ex regula mutare consilium. a contrario sensu. ꝙ vbi non est alterius preiudicium licet mutare consilium: et voluntatem. ¶ Nota ꝙ quando species aduersatur generi ipsa eidem derogat. vt in regu. generi per speciem derogatur. de quo hic per Di. Et adde de hac materia per Bar. in. l. quesitum. §. vlti. ff. de fun. instr. ⁊ ibi tangit quando sunt duo statuta, vnum generale. aliud speciale. de quo etiam per Barto. in. l. si forter. §. idem querit. ff. de dote prele. in. l. sed ⁊ posteriores. ff. de legi. in. l. sanctio legum. ff. de pe. ¶ Nota ꝙ regula. plus semper continet in se quod est minus. procedit quando affirmatiue profertur: si autem negatiue dicas vt per Barto. in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verbo. obliga. ¶ Nota ex regula. pro possessore. ꝙ dolo desinens possidet ex iuris dispositione pro possessore habetur quod intellige quo ad sui damnum non autem quo ad sui commodum. vnde eidem non cauetur licet caueatur possessori. l. hec si res. l. is qui dolo. ff. de rei vendi. Et dum dicit glo. ꝙ contra possidentem datur directa. sed contra dolo desinentem possidere datur vtilis. dicas ꝙ ista non differunt in substantia. l. actio. ff. de nego. gest. ideo effectualiter habetur pro possessore secundum docto. Et qualiter presumatur quem dolo desiisse possidere. vide per glo. in. c. ad uersario. de excep. quando quis possidebat tempore litis contestate: qꝛ postea presumitur dolo desiisse possidere: nisi contrarium probet. ⁊ ideꝫ secundum docto. si desiit possidere post libellum receptum. vel postq̄ꝫ actor sibi denunciauit se daturum libellum. ¶ Nota ꝙ vtile non viciatur per inutile. vt in regula. vtile nō debet per inutile viciari. Et adde ꝙ Barto. in. l. grece. §. illud. ff. de fideiusso. dicit: ꝙ si loquimur in indiuiduis ⁊ non separabilibus vtile per inutile viciatur. aut loquimur in diuiduis ⁊ separabilibus ⁊ tunc non viciatur. ⁊ dicitur indiuiduum altero de quattuor modis. vt ibi declarat Barto. ⁊ de materia adde etiā notata per docto. in. l. certi condictio. §. quoniam. ff. si certum peta. l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. sig. glo. in. l. si sponsus. §. generaliter. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. in. l. pecunie fenebris. ff. de vsu. in. c. si. de peni. et remis. in. vj. ⁊ in. c. ⁊ si non sanctificatur. de consecra. distin. iiij. ¶ Nota regula. ex eo non dꝫ quis fructꝰ consequi quod nisus extitit impugnare: ⁊ intellige cum effectu salteꝫ quantum in eo fuit: quia perseuerauit. de quo hic per glo. ⁊ adde quod notat Barto. in. l. post legatum. ff. de his qui vt indig. ¶ Nota tamen secundum docto. ꝙ reprobans ⁊ reprobando succumbens potest recurrere ad remedia que sibi aduersarius parat. vt si nego me vendidisse: ⁊ aduersarius probat ꝙ vendidi p centum possuꝫ in probatione aduersarii q̄ ad precium me fundare. ⁊ lꝫ ex positiōe negata nō possit qs se iuuare. vt in hac rła. Jo. an. in. c. j. de ꝯfes. in. vj. tamē bn̄ poterit qs se iu-

nare ex probationibus factis super positione negata. quod est no. Nota glo. ibi dum dicit ex necessitate officii. et facit hec regula ad questionem de pagano et iudeo qui quidem fidem ecclesie impugnant. ut ex nullo ecclesiastico sacramento cognitionem spiritualem contrahant. licet secus sit in heretico. nam ipse baptisans vel leuans efficitur spiritualis pater. cum propter heresim non perdat sacramentum baptismi. de quo hic per Jo.an. et sic ligatur ipse constitutione ecclesie. ¶ No. ex regula. cum quid. quod prohibitio antecedenti videtur prohibitum consequens ex quadam interpretatione extensiua. sic et prohibito consequenti videtur prohibitum antecedens per quod peruenitur ad illud ex eadem interpretatione. l. oratio. ff. de spon. quod procedit in prohibitione perpetua: secus in temporali. l. si quis officium. ff. de ritu nup. secundum Dynum. et Jo.an. ¶ Nota regulam. pluralis locutio. quia numero duorum contenta est. Adde tex. in. l. vbi numerus. ff. de testi. et quod notat Bald. in. l. et si post tres. in. x. colum. ff. si quis cau. de teste qui dicit quod possedit. x. annis. et pluribus quod intelligitur de duobus. et Bart. in. l. si gemina arbor. ff. ar. furce. Bal. in. l. ii. ff. de his qui no. infa. quod si accuso quod percussit me multis vicibus probando de duobus condenatur et gl. in. c. statutum. §. insup. in verbo. paucis de rescrip. in. vi. Et no. glo. quia enumerat multos casus in quibus requiruntur plures testes duobus. et casus in quibus creditur vni testi tantum. vide per glo. no. in. c. tanta. lxxxvi. dist. in. c. placuit. xvii. dist. Nota ex regula. imputari. quod illud quod casu impeditur non imputatur ei a quo erat faciendum et adde text. in. l. cum a matribus. C. qui pe. tu. Et no. gl. in verbo. satis videtur dici posse. quod regulariter semper quis tenetur de casu quando sua culpa incidit in casum. quam glo. singulariter limita quando talis culpa erat verisimiliter ordinata ad illum casum. alias si culpa non esset verisimiliter ordinata ad illum casum nunquam teneretur quis de casu. licet culpa precedat casum. tex. nota. in. l. non omne. ff. de sta. lib. de quo in regu. non est sine culpa. s. eo. ¶ Nota ex regu. accessorium. quod accessorium ex principali productum vel deriuatum illius efficacie virtutis et nature esse debet cuius est principale producens vel deriuans secundum Jo. an. Et nota de verbo. congruit. quod importat necessitatem. l. congruit. ff. de offi. presi. Et nota quod si accessorium esset preciosius vel nobilius ipso principali. extincto principali nunquam extinguitur accessorium. glo. est sing. in. l. ii. ff. de pecu lega. Ista tamen regula non procedit propter anime periculum. c. debitores. c. cum contingat. de iureiu. et hic per glo. Et adde notata in. c. inter dilectos. de fide instru. limita etiam in casu. l. intelligere. C. de lui. pig. quia sublata personali tempore remanet hypotecaria. de quo hic per glo. ¶ No. ex regula. qui tacet. et ex regu. is qui tacet. pro intelligentia tres casus. quia primo queritur an tacens habeatur pro negante. Et dicendum est regulariter quod non vt hic in tex. quod non procedit in casibus in quibus in iure reperitur contrarium expressum. l. de etate. §. i. ff. de inter acti. et notatur in. c. ii. de cofes. i. vi. non procedit etiam quando quis taceret verbo: sed cotradiceret signo: vel facto quia habetur pro negante: vt in gl. ¶ Secundo queritur an tacens habeatur pro confitente. et dicendum est regulariter quod non. vt hic in tex. quod eodem modo limita nisi in casibus in quibus in iure aliter cavetur expressum. vt in. d. c. ii. in. c. nonne. de presump. et aliis iuribus in glo. allegatis. ¶ Tertio queritur an tacens habeatur pro consentiente. et dic regulariter quod sic. vt in regula. qui tacet. quod maxime procedit in facto concupiscibili: et honorabili: et meritorio. de quo hic per glo. et de materia per glo. in. l. gaius. ff. de pig. acti. in. l. fideiussor. §. pater. ff.

402

pigno.per Barto.in.l.que dotis.ff. solu.matri.in.l.inuitus.C.de procura.per Bald.in.l.ꝛ si sine.C.ad velle.in.l.filiusfamilias.§.iuitus.ff.de procura.ꝛ Innoc.in.c.in genesi.de elec.ꝛ per docto.in dic.c.nonne.et pulchra glo.in.c.sicut.ꝺ elec.in.vj. ¶Et nota ex regula inspicimus in obscuris.ꝙ in obscuris primo:ꝛ ante omnia attenditur verisimilitudo: ꝙ si non apparet inspicitur consuetudo ꝛ hec dictio.vel.est alternatiua ordinis secundum Joan.an.qui dicit ꝙ verisimilitudo potest colligi ex multis.de quo hic per euꝫ:ꝛ ideo ex qualitate precij coniecturatur vtrum in venditione includatur vna res vel non: vel vtrum sit venditio vel locatio.glo.notabilis in.l.j.§.quod ait.ff.de superfi.Barto.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.ꝺ publi.ꝛ ideo licet Bald.in.l.diuortio.§.ob donationes.ff.solu.matri.per glo.ibi velit.ꝙ si vendo rosas viridarij:ꝛ bis in anno colligãtur intelligitur pro prima vice.hoc tamen limitant moderni ibi nisi quãtitas precij faceret ꝙ intelligatur de rosis pro prima ꝛ secunda vice: ꝛ bene facit quod voluit Bar.in.l.Paulus respondit.ff.ꝺ solu.Colligitur etiã verisimilitudo ex vicinitate scripturarum.l.si seruus pluriuꝫ.in fi.ff.de lega.j.item ex dignitate personarum.l.titia.§.seia.ff.de au.ꝛ argen.lega. Item ex charitate: ꝛ vicissitudine personarum.dicta.l.si seruus.in fi. Item ex cõsuetudine regionis ꝛ loquentis vt ibi.Et nota ꝙ debet recurri ad consuetudinem vt in hac regula.qua deficiẽte recurritur ad minimũ: vt in regula.in obscuris.Nota regulam.is qui successit in ius alterius eo iure quo ille vti debꝫ.ꝛ adde tex.in.l.qui in ius.ff.eo.ti.non procedit tamen hec regula quando successor esset in sua persona priuilegiatus: vt in clerico:ꝺ quo per glo.hic Nota etiam glo.ꝙ si loquimur in iure coherẽte persone.vt i priuilegio vel pacto personali.tale ius nõ trãsit in successorem:ꝛ facit regula priuilegium supra eo.Et ad hanc materiam adde tex.in.l.cum heres.ff.de diuer.ꝛ tempo.rescrip.Barto.in l.sequitur.§.fructus.ꝛ.§.heres.in.l.potest.ff.de vsucapi.¶Nota ex regula.presumitur.ꝙ in dubio presumitur ignorantia nõ iuris:sed facti: quia iuris ignorantia non excusat: vt in regula.ignorantia.ꝰ.eo.immo presumitur scientia iuris: vt in.l.leges.C.de legibus.Limita tamen regulam secundum glo.ꝙ non procedit in his que publice fiunt.Secundo limitatur ꝙ non procedit in his que quis scire tenetur secũdũ glo. notabilem hic:ꝛ adde ea que dicta sunt in aureis opusculis.Nota etiã glo.dum dicit ꝙ tribus modis probatur ignorantia:ꝛ adde tex.cũ ibi nota.in.c.si qui matrimo.accu.pos.gl. in.c.innotuit.de elec.in.c.propositi.lxxxij.dist.in.c.ij.de temp.ordi.l vj.tex.in.c.si vero.ij.de sen.excõi.in c.nulli.de elec.in.vj.in.c.pastoral. de excep.glo.nota.in.l.si tutor.C.ꝺ peri.tu.Nota tamen ꝙ si aduersarius probaret contrarium per legitimas probationes tunc eliditur probatio ignorantie facta per iuramentum.Bar.in.l.si cui.§.hisdem.ff.de accu.glo.in.c.eos.de temp.ordi.in vj.facit quod notat Angel.in.l.qui restituere.ff.de rei ven.in aucten.de exhi.reis.in prin.vbi habet ꝙ stãte statuto ꝙ de certa reste iuramento alicuius:tamẽ admittitur probatio in contrarium per legitimas probationes.Et adde quod notabilr voluit Bar.in extraua.l.ad reprimendũ.in ver.ꝑ denunciationẽ.gl.in.c.in lectũ.xxxiij.q.j.l.accedẽs.ꝺ cri.fal.i.§.sꝫ iste.insti.de acti.ꝙ ea q̃ cõsistũt in aĩo probantur iuramento.l l.at qui natura.§.cum me absente.ff.de nego.gest.in.l.si cui.§.hisdeꝫ.ff.de accusa.Bartol.in.l.j.§.ᵘᵐ ij.ff.

de iti.actu.pri. in.l. inter omnes.§. recta.ff.de fur.in.l.celsus.ff.de vsu ca.in.l.ij.§.si a pupillo.ff.pro empt. ¶ Nota q regula locupletari. fallit secundum glo.in vsucapionibus et prescriptiõibus.quod ideo est: qr dominia reruz sunt in incerto.l.j. ff. de vsuca.et vt sit litiũ finis.et ob puniendam desidiam dominorum.l.fi. C.de ãna.excep.c.vigilãti.de pscrip. Et idem dicit glo.in exceptione nõ numerate pecunie.sed hoc fit cũ auctoritate iuris.dicit tñ Dy.q hoc si procedit de equitate canonica quãdo sciens se non numerasse recepit confessionem.tunc exceptio non numerate pecunie non excluditur per biennium per regu.possessor male fidei. Et nota glo. hic que notabilit declarat quando possum facere aliquid in meo ex quo aliũ noceo. Et adde glo. et Bar.in.l.fluminuz.§.fi. ff.de dam.infec.q in dubio non presumitur facere animo nocẽdi.qd dicit Bar.esse notabile.et intellige regulam de enormi iactura sm glos. ¶ Nota q in materia penali fit interpretatio in benigniorem partem.cũ pene sint potius emoliende q̃ exasperande. vt in regula in penis.et adde tex.in.l.si preses.l.de interpretatione.ff.de pe. Et nota glo.quia declarat quot modis capiatur ista benigna interpretatio.et nota eam duz. dicit q si super aliquo facto reperitur imposita pena et nõ apparet seu non exprimitur ipso iure: vel per sẽtentiaz: in dubio semper intelligitur per sententiam.fallit nisi sint dictiones de quibus in glo.vt ipso iure vl eo ipso. Et adde que dicta sunt i rubri.de foro compe. Et in materia huius regule adde glos.notabilem in.l.fi.C.que res ven.non pos.in auten.sed nouo iure.C.de ser.fug.in.l. j.C.de secund.nup.in.c.decet. in pe. processus.de immuta.eccle.in.vj.in cle.multorũ.in cle.cupientes.de pe. in.c.j.de regu.iuris.in.vj.in.c.que fluit.de v.sig.in.c.felicis.in v. pontificalem.de pe.in.vj. Et quod notat Bar.in auctẽ.minoris debitor. C.q da.tu.poss.in.l.aut facta. ff.de pe.in.l.pedius.ff.de incen.rui.naufra.in.l.si gemia arbor.ff.ar.fur.ce. Abb.in.c.super eo.ad fi.de elect. et notabiliter per Cy.in.l.ij.in.fin. C. de legi. ¶ Nota regulam.actus legitimi conditionem nõ recipiunt neq diem. Et nota q matrimoniũ spirituale nõ potest contrahi ad tempus certum.fallit nisi de mandato pape glo.in.c.veniens.de fi.pres by.in.c. pastoral.vij.q.j. ¶ Et nota gl.in fi. ad quos casus sit restringenda regula. Et qui sint actus legitimi qui non recipiunt diem neq conditionẽ numerantur in.l.actus legitimi. ff. de reg.iu. Et dicitur actus legitimus a quacunq parte iuris sit inuentus de quo per glo.in dic.l.actus.in pn. ¶ Nota q sacrum ad prophanũ reduci nõ potest.vt in regu.semel deo dicatum.hoc intellige secunduz docto.possibilitate iuris.sed possibilitate romani pontificis sic. Et an ecclesia auctoritate episcopi consecrata possit ex aliqua causa destrui ita q nullatenus sit nec ibi nec alibi.de quo in.c.que semel.xix.q.iij.xvj. q. vij.c.si quis vult.vbi per glos.et ista faciunt q non. Et quod dictum est supra de pricipe: ergo secus inferiore.in contrariuz facit tex.in.c.et hec diximus.xvj.q.vij.et ibi glo.et Archi. et per eundem in. c. omnes basilice.de consecra.dist.j. per Inno.in c.ij.de no.ope.nunc.et vide glo.i.c. in ecclesiastico.xiij.q.ij. Nota glos. dum dicit idem in qualibet re inasata.et adde quod notat glo.in.c.apostolus.xij.q.ij. Nota etiam glo. in fi. et adde tex.in.c.ad nuptiaruz.de cõse.dist.j.vbi dicitur q vestes ecclesie non debent ad ornatuz nuptiarũ vel ad alium vsum mundanum cõcedi: qr videntur pollui. et postea fieri indigne ad cultuz religionis.et ideo

403

dicebat ibi glo. q de vestibus alicu mulieris non debet fieri casula: seu aliud vestimentum ecclesiasticum: quod est notabile: licet aliqui seruāt contrarium. Et adde ad materiam glos. in. c. ad hec. de reli. domi. in. c. comperimus. xxiij. q. vj. ¶ Nota q actus inualidus non prestat impedimentum: vt in regul. non prestat. Et dum glos. dicit in literis pape. adde glo. in. c. ex tenore. de rescrip. q in literis contentiosis valeant secunde non facientes mentionem de primis: non solum si prime sunt ipso iure nulle: sed etiā si sint elidibiles per exceptionem: de quo per docto. in. c. ex parte. eo. tit. et idem videtur procedere in literis beneficialibus. gl. in. c. cum nostris. de conces. pre. in. c. suggestum. de iure patro. in. c. in nostra. de rescrip. et facit glo. in. c. cum plures. in fi. de offi. deleg. in. vj.
¶ Nota q licitum est in licitis et pmissis arguere a maiori. vt in regu. cui licet. de quo per Bal. in. l. conuenticulam. C. de epis. et cle. et adde pro limitatione quod notat glos. in. c. fi. de trans. prela. in ver. ad parem. et hec regula fallit in multis casibus de quibus in regula. non debet. ff. eo. ti. Et nota vnum casum singularem in. l. si pupillorum. §. si pretor. ff. de re. co. vbi si interpositum est decretum q vendat: non potest obligare. et ratio est: quia super hoc non fuit habita cause cognitio. ¶ Nota ex regula. qui prior. q proprietas temporis potioritatem iuris inducit. et nota secundum glo. q ista regula hz locū in illis. quorū par cā est p tex. in. l. quotiens. C. de rei vē. Item dicit gl. q hec regula pcedit in contractibus: et in his q̄ duorū volūtate depēdēt sec9 in legibus et in testamētis. et adde tex. no. in. l. in opis. ff. loca. et ibi p Bar. q licet inter creditores cyrographarios nō īspiciat pōritas tpis. l. pulegia. ff. de p̄. cre. illud est verū in obligatiōe q̄ntitatis: secus est quando est in obligatione factū coherens persone: tūc enī ille prefertur cui est pmissum prius: vt ibi: quod est singulare sm Bar. Et nota pulchrum casum i quo fallit rla istius tex. in eo de cui9 pecunia res emitur et ei obligatur expresse. tex. et nota. in. l. licet. C. qui po. in pig. ha. ¶ Nota ex regula. qui sentit onus: sentire debet commodū: et econtra. sm intellectum quē sequitur glo. ibi et econtra q qui sentit commodū debet sentire onus. Secundo nota sz alium intellectū q qui nō sentit on9 non debet sentire commodū. Tertio nota: q cōtrariorū eadē est disciplina seu doctrina: nam vno cognito habetur cognitio alterius. l. j. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iu. c. hospiciolum. xxxij. dist. et adde tex. in. l. secundum naturam. ff. eo. et ista regula in quibusdam casibus: de quibus hic per glo. ¶ Nota q regula. in re communi melior est condicio prohibentis. procedit in rebus communibus corporalibus: vnde si vnus et socijs vult domum communem locare: et alius prohibet volens in ea habitare potior est condicio prohibentis. de quo per glo. in. l. sabinus. ff. com. diui. procedit etiam secundum docto. in rebus incorporalibus: vt si ex duobus heredibus vnus velit facere pacem et alter prohibeat: et fallit hec regula in casibus positis per glo. in. l. sabinus. ff. cō. diui. et p glo. hic: et adde quod notat Barto. in. l. et hec distinctio. §. cum fundum. ff. loca. q qui est dominus pro certa parte pro indiuiso. pōt locare totum fundum si vtiliter faciat: quia tale negocium pro parte expediri nō pt. ¶ Nota q verba obscura vel dubia interpretanda sunt contra proferentem: quia apertius dicere potuit: vt in regula. contra eum qui legem dicere potuit apertius est interpretatio facienda. Et adde tex. in. l. in cōtrahenda venditione. ff. eo. et plene

in.l. veteribus.ff.de pac. et per glo. hic distinguentem. ¶ Nota regulã. non est obligatorium. contra bonos mores prestitum iuramentum: quia procedit in prohibitis propter suaz turpitudinem: quia tunc iuramentũ non obligat. Si autem prestetur in prohibitis fauore persone. et tunc iuramentum illius cuius fauorem respicit facit valere quod non valebat. aucten. sacramenta puberum. C.si aduer.ven.c.quis.de pac.in.vi ¶ Nota glo.in versi. et supradictis iuribus.que videtur velle quod non solum dicatur esse contra bonos mores reprobatos de iure canonico: sed etiam de iure ciuili.pro quo facit quod notant docto.in.c.si.de solu. quod omnis lex intelligitur approbata a canone si non reperiatur expresse reprobata. ¶ Et adde notata per Barto.in.l.si quis pro eo.ff.de fide iusso. Bald.in.l.pactũ.C.de colla.in l.nec patronus.C.de ope.liber.et per Joan.de imo.plene.in.c. cum contingat.in.xii.et.xiii.cartha.de iureiuran. ¶ Nota quod qui petit quod restiturus est censetur esse in dolo: et doli exceptione repellitur.vt in regula.dolo facit qui petit quod restituere oportet.adde text.in.l.in condẽnatione.§.dolo.ff.eo. et nota secundum glo.quod ista regula intelligitur quando quis est restiturus ei a quo petitur.secus si alteri.per iura allegata in glo. Secundo dicit glo.hãc regulam non procedere in iudiciis possessoriis quod est verum in possessorio recuperande. etiam si excipiens sit paratus in continenti docere de iure suo.quia spoliatus etc. de quo per glo. et docto.in.c.i. de resti.spo. Non habet etiam locum regula in possessorio adipiscende possessiõis. si exceptio requirat altiorem indaginem.de quo per Barto. in.l.si.C. quorum bo. ¶ In interdicto retinẽde.per Barto.in.l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acqui.pos. et per docto.in.dict.c.i. Et notatur in regula.qui ad agẽdum.infra eo. in.l. si de eo.§.si.ff. de acqui.poss. et de materia huius regule per Barto. in.l.si socer.§.lucius.ff. solu. matri. ¶ Nota ex regul. non est in mora qui potest se exceptione legitima tueri. quod ad hoc vt quis excusetur a mora: est necesse quod sit tutus aliqua exceptione dummodo sit legitima. est tamen text.notabilis in.l. sciendum.ff.de vsuris. quod etiam quelibet causa colorata excusat a mora. et adde text.in.l.nulla mora.et.l.nihil interest.ff.eo. et pone exemplum secundum glo.in illo qui est obligatus naturaliter et ciuiliter.sed obstat exceptio pacti de non petendo. et intellige regulam de exceptione que nõ potest elidi replicatione secundum glo.in si. ¶ Nota quod inducta in alicuius fauorem: vel vtilitatem: non debent in eius odium: vel lesionem retorqueri. vt in regula. quod ob gratiam.adde text.in.l. quod fauore.C.de legi.in.l.nulla.ff.de legi. ¶ Nota glo.duz facit differentiã quando aliquid conceditur motu proprio an ad instãtiã partis. ¶ Et nota glo.i si.dum dicit quod regula habet veritatem in sui contrario. quia pena: vel odium non debet conuerti in premium. Et adde tex.in.l. relegatorum.§.si.cum.l. sequenti.ff.de interdict. et rele. et ideo si aliquis desinit esse nobilis propter suum delictum: intelligitur quo ad honores: non quo ad odia. Ro.in.l.si exheredatus.§.i.ff.ad sille. Anger.in.l.si quis solidum.ff.de heredi.insti. facit glo.in.c.cum inter.de excep. in l.filiũ.§. relegatus.§. senator. ff.ad muni.glo.in.l. eos. ff. de decu. et quod voluit Bartolus in.l.tutelas. §.si.ff.de capi.mi. Baldus in.l. nulla.ff.de legi. et Ab.in.c.si.de cle.excom.minist.quod excõmunicatus tenet dicere officiũ.facit glo.in. c. guuli.

404

xvij.q.v.ꝛ quod voluit Bart. in.l.j. C.de.digni.li.xij.in.l.j.C.de infantibus.li.xij. ¶ Nota ꝙ consiliuz stās in suis finibus ꝛ nemini nocens non est obligatorium.sed ex consilio doloso quis obligatur si dolus interuenerit: ꝛ sic si fuit causa damni: etiam impulsiua secundum doc.vt in regula.nullus ex consilio.ꝛ adde text.in l.consilij.ff.eo. Nota glo. que vult: ꝙ in cōtractibus: vel quasi prestās consilium non teneatur: nec illi cui prestatur: nec illi contra quem prestatur: quādo consilium nō fuit fraudulentum.ꝛ hoc intellige secunduz veriorem opinionem siue ille cui p̄statur erat al's facturus siue nō. de quo per Bar.in.l. non solū.§.si mandato.ff.de iniu. Et nota ꝙ si prestat consiliū respectu alicuius officij: puta in assessore.tex.in.l.ij.ff.quod q̄sq; iuris.videtur probare ꝙ cōsulēs teneatur dato ꝙ non fuerit in dolo. ꝛ si per imperitiam male cōsuluerit ꝛ ratio est secundum glo.ibi ꝙ acceptando officium videtur se asserere peritum.ideo si prestat malum consilium per imperitiaz vel aliter teneatur illi contra quem secutum est consilium. Sed videtur ꝙ nō teneatur illi cui prestitum est consilium. ex q̄ non tenebatur sequi. vt hic in glo. ꝛ hoc quando non fuisset in dolo: qr si est in dolo tenetur etiam illi cui p̄stium est cōsilium. ꝛ hoc ratione sui doli.vt dicit hic glo. Sed quid i aduocato ꝛ cōsultore: ꝛ dicas ꝙ aduocatus nō tenetur si cliētulus erat olno al's facturus: nisi fuerit in dolo. sed si non erat facturus litem.tenetur ad emendationem damni: etiaz si per imperitiam. Et idem dicas i cōsultore electo de volūtate partiū s̄m doc.ꝛ dum glo.dicit circa maleficia adde quod videtur idem siue esset al's facturus siue nō. de quo p Barto.in.l.non solum.§. mandato. ff.de iniu.ꝛ per Dy.hic.ꝛ Jo.de lingna.in.c.mulieres. de sen.excōmu.

¶ Sed contra istam opinionez que videtur esse communis videtur tex. singu.iun.glo.in.§.ope.insti.de obli. que ex deli.nas.dicit tamen Jo. an. ꝙ est differentia in qualitate pene: quia minor pena imponitur ei q̄ consulit al's facturo.c. sicut dignum.de homi. ¶ Nota per exceptionem nō videtur reus intentionē actoris fundare: ꝛ eaz confiteri: vt in regula exceptionem obijciens. ꝛ adde qđ habetur in.c.cū venerabilis.de excep. in.l.non vtiq;.ff. de excep. ꝛ ibi p Barto. ¶ Et nota ꝙ licet excipiēs non videtur fateri intentionem actoris videtur saltez fateri ipsam exceptionem: quia cum exceptio rei dicatur eius libellus.l.j.C. de his q̄ poten.nomi.ꝛ sicut libellās videtur cōfiteri conclusionem sui libelli.l.cum precum.C.de libe.cau.ita ꝛ excipiens videtur fateri suam exceptionē Barto.in.l.certum.§.si quis absente.ff.de cōfes.qui dicit ꝙ talis cōfessio preiudicat: licet sit facta absente parte.de quo etiam per Bart. in dict.l.j. Nota ꝙ illa que fiunt ꝯ ius hn̄tur pro īfectis q̄ ad iuris effectū sed non quo ad facientis peccatum vt in regula.que contra ius. ꝛ intellige si in se habeant delicta. al's habentur omnino pro infectis.l.ea quidem.C.si manci.fue.ali. Et nota secundum glo.in vna solutione cōtrariorū ꝙ ista regula procedit in his que perpetuaz causā prohibitionis habent.secus si temporalem. nō p̄cedit etiam quando alio iure vel eodem tolleretur.de quo per glo.x. di stin.vides in.l.non dubium.C. de legi. ¶ Nota ꝙ conditio possidentis est potior in pari delicto. vt in regula.in pari delicto.adde.l. cū par delictum.ꝛ in.l.in pari causa.ff.eo.l. si ob turpē.ff.đ cō.ob.tur.cau. ꝛ nota per Bar.in.l.cū mulier.ff.solu.ma. ¶ Nota ꝙ iuris fictione conditio quandoq; habetur pro impleta: licꝫ in veritate impleta non sit: vt in re-

p actū appellationis. nec etiā alio modo vt valeat tanq̄ sententia. de quo per doc. hic per Bar. in. l. j. C. q̄ p sua iurif. in. l. licet. ff. de iudi. in l. obseruare. ff. de offi. procon. per Inno. in. c. prudentiā. de offi. dele. per doc. in. c. significasti. de foro cō pe. ¶ Ex. c. ij. qz ibi fit mentio de rigore z de equitate facias hāc cō clusionē vt bene intelligas que dif ferentia sit inter equitatē. rigorem z ius. Jus enim tenet medium. Et quid sit ius est tex. in. l. j. ff. de iusti. z iu. sed in materia nostra capit̄ p cōi decisione q̄ fit ſm cōes regulas iuris. rigor vero est iuris excessus qui quādoq̄ statuit̄ ad terrorē alio rum. c. j. de tornea. l. aut facta. in fi. ff. de pe. qn̄q̄ tn̄ sumitur p ordīe iu ris. c. sup lr̄is. de rescrip. Equitas vero est ordinata iusticia tempera ta dulcedīe misericordie. de quo est bona glo. in. c. vt constitueret̄. l. dis. z de materia vide in. c. fi. de trāsac. in. l. placuit. C. de iudi. per Bart. in l. j. C. de legi. Nota etiā vnā aliam conclusionē ex dic. c. ij. iunctis no tatis per glo. z doct. q̄ iudex debet accelerare expeditionē. ita tn̄ vt iu ris ordo non p̄termittat̄: z veritas nō occultet̄: z si iudex ita festinaret q̄ ex breuitate tp̄is potest p̄sumi q̄ non bene instructus tulit sn̄iaz non valeret. c. cū ex lr̄is. de in integ. re stitu. Bar. in. l. platā. in fi. C. d̄ sen. z vide q̄ dic. sunt in dic. ru. de in in teg. resti. ¶ Pro intellectu eoꝝ q̄ habent̄ in. c. non potest. facias has conclusiones quarum prima est.

¶ Quando agitur contra ep̄m de crimīe criminaliter quod exigit d̄ positionem requiruntur ad minus xij. episcopi vltra metropolitanum glo. iij. quest. viij. in sum. qui cognos scunt vsq̄ ad conclusionem dunta xat. sed diffinitio reseruatur pape. ca. Quis. c. accusatus. iij. quest. vj. ita q̄ non potest ab illis neq̄ ɔdem nari neq̄ absolui. licet glo. teneat contrarium in. c. preceptis. xij. dist. z ideo dicas si ageretur vt remoue retur ab ep̄atu. qz remotio ab ep̄a tu reseruatur soli pape: z ideo con cludunt doc. q̄ metropolitanus e tiam cum toto concilio prouinciali non posset detrudere episcopum in monasteriū. sed si agit̄ ad aliā penā minorem tunc metropolitanus sol⁹ potest. vt in. c. sacro. de sen. excom muni. Jo. an. i. c. vt litigātes de of fi. ordi. in. vj. vnde potest ipsum ex cōmunicare. glo. in dic. c. accusat⁹. z etiam officialis archiep̄i in absen tia ipsius. c. romana de offi. ordi. in vj. z est etiam iudex z fortius quan do agitur ciuiliter. ¶ Scd̄a est cō clusio. si agitur contra electū cōfir matum non consecratū sufficit nu merus sex ep̄orum. c. illud. xxiij. di stinc. ſm vnuz intellectū. non tamē requiritur iste numerus cū cā ɔtra ep̄m delegat̄ per papam. vt magis cōiter concluditur. licet glo. teneat contrariū. iij. q. viij. in sum. qz dele gatus rep̄n̄tat ꝑsonā pape. qui sol⁹ sufficit ad depositionē. debet tamē attendi forma cōmissionis. ¶ Ter tia est cōcl'o. q̄ si agit̄ ɔ̄ sacerdotez vel ɔtra abbatem. vel alios p̄latos īferiores ad remotionē a beneficio. vel ad aliaz penam. non requiritur numerus episcoporū. glo. xv. q. vij. in sum. sed si agitur ad depositionē ab ordine contra sacerdotem requi runtur sex episcopi vltra ep̄m prop̄ um. z in causa diaconi z subdiaconi requiruntur tres. xv. q. vij. c. j. z vi de ibi glo. in ver. solus. Et nota q̄ vult Joan. an. in. c. ij. de pe. in. vj. quem refert z sequitur Abb. q̄ iste numerus de consuetudine requirit̄ in examinatione cause quando epi scopus intendit ad depositionem actualem. secus autem si vult esse contentus depositione verbali; et p hac ɔsuetudine facit tex. in. c. at si clerici. in. c. cū nō ab hoīe. d̄ iudi. vbi solū fit mentio d̄ pprio ep̄o. qd

hh

404

gula. cū non constat per eum.l.iure ciuili.ff.de condi.z demō. ¶ Nota q quis non potest facere per alium seu submissam personam.quod non posset per se facere.vt in regula.quod alicui.l.non licet.ff.de cōtra.emp.l.nec.C.de here.insti.l.j. C.de natu.libe.l.si per impressionē C.quod me.causa.l.ij.C.si cer.pe. l.fi.§.item si mulier.ff.ad velle.l.q̄ritar.ff.de bo.liber.l.z si sub imagine. C.de distract.pi. et in istis locis fit mentio de persona interposita. Nec omitto questionem positaz per Bar.in.l.si qui orthodoxe.C.de here.vbi dicit q si statutuz est in ciuitate q nullus popularis cedat actionem nobili, q si popularis cedit forensi z forensis nobili. q non valet.per illum text.facit q notat Bal.in.l.non dubium.in.v.colum. C.de legi. ¶ Nota regulam.potest quis per aliū qd pōt per seipz. quā intellige in his que possunt p aliuz explicari.de quo in.l.j.§.quotiens. ff.de vi.z vi ar. Nota glo. que ponit aliquos casus in quibus fallit hec regula: z dum allegat.l.ij.C.de his q ve.eta.īpetra.adde q Bald. ibi dicit idem esse in omni casu vbi venit examinanda qualitas persone an sint līati vel periti in arte nō admittitur procurator. Nota etiaz glo.qr vult q ſm canones cāe meri impn̄ possunt delegari. No.etiaz glo.que enumerat casus in quibus aliqua possum p aliū q̄ non per me. ¶ Nota regulam. I malis pmissis fidem non expedit obseruari: z adde.xxij.q.iiij.c.in malis.z per totuz. Et nota q est differentia inter mala promissa: z male pmissa.vt dicit glo.in dic.c.in malis.vn̄ non valet pmissio q̄n pmittit malū vt homicidiū fieri. sz male pmissa puta per dolū vel p metū viciant̄ īterdū ope exceptionis.l.si quis cum aliter.ff. de ver.obli. ¶ No.regulā in alternatiuis.q ī alternatiuis electio ē d̄ bitoris.z in alternatiua vēditionis. electio est venditoris.l.si ita. ff. de ptra.emp.z adde tex.in.l.plerūq. in fi.ff.de iu.do. Et pro intellectu istius regule vide per Bar.in.l.lucio.ff.de lega.ij. Nota regulaz qui ad agendum admittitur est ad excipiendum multo magis admittend⁹ cui adde text.in.l.inuitus.§.cui damus.ff.eo.l.j.§.quod ait.ff.d̄ supsi. glo.in.c. quemadmoduz de iureiu. in ver. fortius.z glos. nota.in.cap. cum ioannes. in fi. de fide instru. limita istam regulam per ea que habentur in.c.de bitores. d̄ iureiu. et hoc propter iuramentum. fallit tamen regula vt in glo. ¶ Nota regulam qui per aliū facit per inde ē ac si faceret p seipm: z hec regula pcedit in eo qui facit per aliū facientē per aliū.ideo si ego mandaui titio: z Titius Seio.oēs tenemur. vt est text.sing.in.l.si ego.ff. quod vi aut clam.quez allegat Bal.in.l.j.§. ne autem.C.de cadu.tol.ista tamē regula procedit ex quadā iuris fictione seu interpretatione.vt probatur in hoc tex.de quo per Bar. i.l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca. Et facit ad questionem q si statutum faciens mentionez de cōmittente delictum vt non includatur ille qui facit per alium. ex quo vere z prope non facit.de quo late dixi in repetitiōe.c.inter alia. d̄ immu.eccle. adde ad hanc regulam tex.in.l. quod iussu.ff.eo. ¶ Nota regulā.factum legitime: z dum dicit legitime.intellige vt cōprehendat factū z modū vt factū in se sit legitimū z sine peccato z legitimo mō factū.nec retractat̄ ex cā supuenienti. esto q sit tal' q̄ īpediret inchoationē a tpe actus z addo glo.in.c.cōsultatiōib⁹.d̄ iu. patro.in.c.placz.de puer.piu.in.c. discretionē.de eo q̄ cog.psang.vt. su. ¶ No. q lz pcessum vni de iure cōi itelligat̄ oib⁹ aliis ēpcessuz.l. j.in fi.de no.C.ppo.tamē secus ē in

405

priuilegijs.q2 cōcessum vni gratiose et speciali priuilegio. alijs concessum nō intelligitur. vt in regula. qd alicui gratiose cōceditur. c. sane. de priui. et concordat ad hanc regulaz regula. in argumentuz. infra eodē. ¶ Nota q fidem non seruanti non est fides seruanda. regula frustra. et intellige circa idem factū non circa diuersa. l. cum pater. §. libertis. ff. de lega. ij. Item verū est qn̄ contrahentiū eadē est conditio. alꝭ locum non hꝫ regula. vt si vnus esset maior alter pupillus. q2 claudicat cōtractus factus cum minore. l. iulianus. §. si q̄s a pupillo. ff. de acti. emp. ¶ Nota q ex delicto prelati ecclesia non tenetur. vt in regula. delictū persone. cum prelatus delinquendo non representat ecclesiam. intellige nisi quatenus ad ecclesiaz peruenisset. Nota gl. dū distinguit inter iudicialia et extraiudicialia. Nota etiā glo. dū dt cōicato ꝯsilio et adde glo. in. c. cum dilectus. de ordine cogni. et limita has glo. procedere vt delictum prelati et capituli noceat ecclesie in rebus particularibus. quando remanent tot bona ecclesie q potest deseruiri in diuis et eius ministri pn̄t ꝯgrue sustentari et hoc casu donatio facta ecclie posset reuocari ex causa igratitudinis prelati et capli. sed vbi propter delictum prelati et capituli ecclesia veniret priuāda omnibus bonis suis. vel maiori parte. ita q nō posset deseruiri ecclesiem diuinis: vel veniret destruenda ipsa ecclesia in totū et tunc delictū prelati vel capli non noceret ecclesie. vt est dic. fin. Specu. in titu. de dona. in ver. quid si aliquis. Baro. vbi dt q si Baro edificauit et dotauit monasterium. q ratione ingratitudis abbatis et capli nō reuocat talis donatio: et sic monasteriū non destruet nec bona reuocabunt. ¶ Nota ex regula. nō ꝯgruit vt succedat in onere q̄ substitutus est in honore. q succedens in honore seu cōmodo succedere dꝫ in onere seu damno. quod veruz est quando onus non coheret persone. alꝭ si coheret persone secus. l. legatum. ff. de adimē. lega. Et nota sm Di. q eque dici potest in quolꝫ substituto in hereditate. que honor appellatur. l. filium. §. sed si portio. ff. de lega. pst. vt succedat in onere legatorum relictorum ab instituto. licet imperator. ff. de lega. j. l. cum virum. C. de fideicommis. ¶ Nota q de ꝯcessis ob necessitatē argui non pōt: et sic cessat argumentuz de eis vt in regula. in argumentum trahi nequeunt. adde tex. in. l. que propt necessitatem. ff. eo. Nota glo. dum dicit et penitus similia: et nota ipaz quia est notabilis quando sit q argumentum a simili procedat: quia tūc locū hꝫ qn̄ penitꝰ et in totū ē similitudo. alꝭ autē si pōt dari aliq̄ dissimilitudo nunq̄ꝫ procedit argumentū a sili. de quo Ab. in. c. quēadmodum de iureiu. Et nota q illud qd propter necessitatem est concessuz. tunc propter eandem vel maiorem necessitatem bene posset in argumētum trahi. vt est glo. in. l. que propt necessitatez. ff. eo. ti. ¶ Nota q ius qd quis habet pōt in aliū transferre taliter qualiter habet et non alit nec plus q̄ꝫ habeat. vt in regula. nemo potest plus iuris. ista regula fallit in multis casibus de quibꝰ in gl. ¶ Nota partē contineri in toto. vt in regula. in toto partē nō est dubiū contineri et pone exempla que habētur in regula. plus. s. eo. et adde tex. in. l. si quis cū totū. ff. d excep. rei iudi. ¶ Nota regulā in generali ꝯcessione et cōcordat tex. in. c. cū in generali de offi vica. in. vj. in. l. j. C. que res pig. obli possunt. Et sic no. sm glo. q in gn̄alibꝰ inspicimus qd ē verisimiliꝰ. Et quod sciꝫ q̄ sūt illa q̄ in specie verisilr nō eēt ꝯcessurus declarat hic glo. Et sic nota

verbū generale restringi. Et facit sm glo. hec regula ad q̄stionē de illo q̄ promisit iuuare alium ꝯ omnes. an teneat iuuare contra se ꝛ filios. de quo per glo.in.c.de forma.xxij. q.v.in.c.peruio.de iureiuran.
¶ Nota ꝙ cōtraria iuri scripto.nō possunt cum bona fide possideri.vt in regula.qui ꝯtra iura mercatur.l. quemadmodū.C.de agri.ꝛ cēsi.li. xi.ꝛ sic iuris ignorantia nō excusat in prescriptione. Et adde quod notat glo.in.c.ad apostolice.de dona. in ver.prescriptione.in cap.cura.ꝺ iure pa.in ver.legitima. ¶ Nota ꝙ licet in regula.bona fides.dicat ꝙ nō patitur vt semel exactuꝫ iterum exigatur: ꝛ exactū dicatur ab inuito l.fideicōmissa.§.si rē.ff.de lega.iij. tamen idem dōm est si debitor spōte soluit quod debebat.quia satis ē ꝙ possit ab eo inuito exigi nō debet iterum ab eo exigi. ꝛ adde.l. bona fides.ff.eo.ꝛ procedit etiam hec regula in penis.l. amens. C.de pe. ꝛ hic per glo. Et itellige regulam ab eodem. Et quia glo.tangit an res simul ꝛ pena peti possint. vide per glo.in.c.quemcunqꝫ.xxv.q.ij.in.c. epūs qui mancipium.xij.q.ij.ꝑ Ci. ꝛ Bal.in.l.cū proponas.C.de trāsac.ꝛ Bart. in.l.predia.ff. de acti. emp. ¶ Nota ꝙ prohibit⁹ vna via videtur prohibitus alia. vt in regula.cum quid vna via.ꝛ intellige regulā de iure cōi.de quo per glo.i.c. corā.de resti.in integ.in glo.fi. Et nota sm glo.ꝙ regula intelligit cū aliquid prohibetur habito principaliter respectu ad prohibituꝫ.non ad viam vel modum quo ꝓhibet.ꝺ quo hic per glo. ¶ Nota ꝙ conuentio partiū legē inducit q̄ in ꝯtractibus seruanda est. vt in regula.ꝯtractus ex ꝯuētione legē accipere dinoscunt.l.ꝯtractus.ff.eo.l.j.§.si cō uenerit.ff.depo.c.j.ꝺ como.ꝛ intellige regulā de ꝯuentione honesta ꝛ non contra bonos mores. ꝺ quo in dicta.l.contractus. ¶ Nota ꝙ dānum sua culpa cōtingens debet quis sibi imputare ꝛ non alteri. vt in regula.damnum quod quis sua culpa l.quod quis ex sua.ff.eo. ¶ Nota ꝙ infames non debent admitti ad dignitatem. vt in regula.infamib⁹. imo dicit Joan.an.ꝙ non solum infames non admittuntur: sed etiam infamia remoueret iam promotum ad eam.l.infamia.C. de decuri. li. x.l.iudices.C.de digni.li.xij. Et secundū doct. ista regula intelligitur in quacūqꝫ infamia. tam iuris q̄ facti.ꝛ adde tex.in ca.inter dilectos. de exces.prela.ꝛ sm glos. intelligitur regu.de dignitatibus ecclesiasticis ꝛ secularibus: ꝛ adde quod notant glo.ꝛ doc.in.l.ij.§.miles.ff. de his qui no.infa. ¶ Nota ꝙ facere contra verba ꝛ sententiam: vel facere contra sententiam tantum. paria reputantur sm Di. vt in regu.certum est ꝙ is committit in legem qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem: ꝛ quot modis committatur fraus. vide glo.per doct.in.c. quanto.de ꝓui.in.l.ꝯtra legē.ff.de legi. xiiij.q. iij.c.plerīqꝫ.ꝛ late ꝑ Bal.in. l. non dubiū.in.vij.col.C.de legi.
¶ Data rome apd̄ sctm̄ Petrū ꝛc. ¶ Nota ex glo.j.ꝙ locus est ꝺ substantia instrumenti. adeo ꝙ si deficeret non valeret secundum docto. ꝛ adde glo.in cap.abbate.ad fi.de re iudi.in.vj.in.l.optimam.C.ꝺ cōtra stipu.in.l.generali.C. de tabu. li.x. Sed queritur an sufficiat loc⁹ in genere puta actum in tali ciuitate. vel requiratur in specie puta in tali domo: ꝛ concludunt doct.in dicto cap. Abbate. ꝙ statur consuetudini. qua cessante si expressione loci generalis tacite deprehenditur locus specialis: ꝛ sufficit. vt fit in data literarum apostolicarum. cum sit quasi notoriū vbi papa maneat.in aliis vero nō sufficeret ex-

406

p̄ssio loci generalissima. puta si dicatur actum in prouīcia. Tuscie. vel in tali ciuitate. nec sufficeret exp̄ssio loci generalis. vt si diceretur actum Florētie in tali porta nisi exprimatur locus particularis. No. tamen singulariter q̄ propter appositionē loci generalis nō viciatur instrumētum in totū. sed redditur suspectū in tm̄ q̄ careret virib⁹ nisi aliis p testes coadiuuetur. ita dicit notabiliter Jo. an. in rub. de instru. edi. §. instrumentum. super versi. quid si locus: & etiam concluditur q̄ nō est necesse apponere locum loci. de quo per Bal. in. l. cōtractus. C. de fi. instru. & probatur hic dum dicitur. apud sanctum petrum. nec aliter dicitur de ignoto loco loci. Sed in iudicijs bene debet apponi locus loci: & sic locus vbi iudex sedet p̄ tribunali. vnde non sufficeret dicere actum in palatio potestatis. nisi dicatur d̄ loco loci vbi iudex sedet p̄ tribunali. de quo per Bart. notabiliter in. l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de ope. no. nunc. adde etiam glo. & Bart. in. l. j. ad fi. ff. de eden. Nota tamen q̄ reperitur dictum nota. Guil. in. l. comparationes. C. de fi. inst. que dixit notabiliter q̄ si consuetudo est. q̄ actus fiat in certo loco. vt in actis que fiunt in palatio. non requiritur expressio certi loci. hoc tamen dictum est contra Bar. in dicto. §. qui nunciat. a quo non recederem. Et nota q̄ Joan. an. tangit hic an notarius possit corrigere errorem de quo plene per Bart. in. l. si librarius. ff. de regu. iu. Nota etiam ex glo. in ver. pontificat⁹. q̄ licet de ꝯsuetudine papa nō scribat pontificatum in data ante consecrationem & coronationem. tamē de iure est q̄ ex sola electione legitime facta ipse papa absq̄ alia confirmatione plenam administrationem consequitur. vt in. c. licet. de elec. & per glo. in. c. auaricie. in fi. ecclesiarum. de elec. in. vj. que etiam dicit de imperatore. Et est communis conclusio q̄ anteq̄ a papa confirmetur ex sola electione habet omnem potestatem: & priuilegia concedere potest. vt de hoc multa allegaui in libel. de potes. pa. & impera. Nota etiam singulariter glo. q̄ tenet q̄ annus pontificatus incipit a cōsecratione & coronatione: & q̄ attendi debz dies pontificatus. id est coronationis quando disputatur d̄ prioritate vel de posterioritate impetrantium. Nota glo. in ver. anno in prin. de compilatiōe huius sexti libri. De tempore compilatiōis d̄creti. est gl. in. §. forma. d. q. vj. De tempore concilij Vienen. est glos. penul. in cle. j. d̄ censi. De tempore glosatoris Accursij. vide glo. in. l. in causis. C. de accu. Nota glos. in versi. non declaratorie iuris veteris. nota hanc glo. q̄ quando constitutio est antiqui iuris declaratoria tunc statim ligat & trahitur ad preterita: & adde glo. in prohe. clemē. in ver. de cetero. quod tamen ibi intelligunt doct. quando constitutio esset veteris iuris declaratoria nullo addito. secus si declaratio fieret per modificationē veteris iuris addendo vel detrahendo aliquid de nouo: quia tunc de ipso addito vel detracto erit idem iudicandum q̄d de constitutione noua seu noui iuris editoria. de quo etiam per Joā. de imo. in. c. ij. de constitu. Si ergo cōstitutio precipit antiqua iura seruari. dicitur veteris iuris declaratoria: & statiz ligat ex quo nihil addit secus si aliquid adderet etiam penam solum. quia tunc cōstitutio penalis dicer̄ eē noua ꝯstitutio: & ita sentit glo. in dic. ver. d̄ cetero. & adde glo. in cle. j. in ver. prohibemus de re. eccle. non ali. Et nota pro intellectu eorū que tanguntur in gl. a quo tempore liget constitutio iuris cōis noui iuris editoria et ꝯclu-

delicet sint opi. q si in ipsa constitutione exprimitur certum tempus qn habeat ligare. tunc illud debet seruari. d quo per glo. hic. Si vero in constitutione non apponitur tēpus tunc ligat statim post duos menses a die publicationis. vt per glo. hic. & in. c. ij. de consti. verum est q aliq tenent q non ligat etiam scientem ante duos menses. sed contrarium tenuit glo. in. c. hoc consultissimo. in ver. hactenus. de. eccle. non ali. in. vj. Bar. in. l. omes populi. in. v. q. ff. de ius. & iur. hoc etiā sentit gl. in. c. ij. de clandesti. despon. in ver. qui voluerit. & Jo. de immo. in dic. cap. ij. de consti. dicit q ista opinio est probabilior & ratiōabilior. Nota tamen q si constitutio habet decretum. tunc statim ligat etiā ignorantes. etiā ante duos menses: qz decretum afficit ignorantes. c. si eo tempore. vbi per glo. de elec. in. vj. & intellige quo ad penam nullitatis actus. sed vbi non esset decretū licet ius esset prohibitorium non ligaret ignorantes quo ad nullitatē actus nisi post duos mēses. de quo per Joan. de immo. in dicto. c. ij.

¶ Circa autem statuta si queratur a quo tempore ligent: & qualiter p̄sumatur scientia. & ꝯclude q in his qui fuerunt presentes ligant a tempore publicationis. quia presumitur scientia de eo quod est publicatum c. qd dicitis. xvj. dist. sed in absentibus tps publicatiōis ē tps arbitrariū ſm doc. Sed an ꝯstitutio sit de necessitate publicanda in qualibet ꝑuincia sicut dicitur de constitutionibus imperialibus in aucten. vt facte noue consti. & concluditur q de ꝯsuetudīe seruatur q currāt duo mēses a die publicatiōis gn̄alis facte in curia. licet de iure esset dicendū idem in papali constitutione sicut in imperiali. ¶ Ultimo volo tibi dicere vnum pulchrum casum. maritus legat centum vxori quo ad cū filio suo erit capue. quod sufficit q sit in eadem ciuitate licet nō stet in eadē domo. text. habes singularē vbi per Bar. in. l. qui concubinam. §. vxori. ff. de lega. iij.

De sum. trinitate

Nota qz dr̄ d summa trinitate ad differentiam aliarum trinitatum que nō sunt summe. Et dicitur catholica quia eius cult⁹ per omnes mundi terminos emanauit. iuxta illud in oēm terrā &c. Et de fide & spe vide glo. ibi vbi ponitur diffinitio fidei. & facit etiam mentionē de articulis fidei. ¶ Ex. c. j. nota has cōclusiones q homo debet eē firmus & constans in credendo. qz dubius in fide iudicatur hereticus c. j. de here. ¶ Scda ꝯclo. q vnus solus deus dicitur verus deus. ſm glo. ad differentiam fictorum. quia essentialr̄ & naturalr̄ est deus. Alij per adoptionē seu nūcupationē. iuxta illud. ego dixi dij estis. quidam dicuntur dij ſm opi. errantium. iuxta illud dij eorum demonia &c.

¶ Tertia conclusio. q essentia diuina est insepabilis respectu substātie: sed respectu psonarum ē discreta.

¶ Quarta conclusio. q oīm rerum creatarum visibiliū & inuisibiliū spūalium & tpaliū de⁹ est principiū. quod est ꝯtra multos hereticos. ¶ Quinta conclusio. q demones fuerunt creati boni. sed per se abutendo libero arbitrio facti sunt mali. Et no. glo. fin. in. c. qui eps. xxiij. dist. q angelus/demon/ & homo. habēt liberum arbitrium. sed angelus semꝑ vtitur ad bonum. demon ad malum. homo ad vtrumqȝ. ¶ Sexta ꝯclo. actus incarnatiōis fuit explicatus a tota trinitate. fili⁹ tn̄ solum fuit incarnatus. habe exm̄ i se vestiente duobus adiuuantib⁹. nam oēs vestierūt sed vnus remanet vestitus. ¶ Septima ꝯclusio. q post resurrectionem lingue loquentur. d q

407

ne cessione. l. possessio quoque. §. si possessio. ff. de acqui. pos. tamen pot dominus liberare debitorem ante cessionem. tex. do gibi sin. cum glo. et ibi per Bar. i. l. apud celsum. §. mandaui. ff. de doli excep.

¶ De ser. non ordinan.

Hic ponitur de impedimento conditionis persone. de q. luij. dis. per totum. ¶ No. gl. in. c. j. dum tractat an futura sint precauenda. et an debeat inspici quod euenire pot. de quo per Bar. in. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de ver. obli. glo. in. l. si idem cum eodem. §. fi. ff. de iurisdic. om. iudi. ¶ Etiam quando seruus ordinatus deponatur et domino restituatur vide gl. iij. in. c. de seruorum. Tangit etiam glo. in ver. fugiens. si seruus a domino fugerit: et contendit de eius libertate vel seruitute coram quo questio agitanda sit ¶ Nota ex tex. in. c. consuluit. quod liber pontificalis est auctenticus. quia ibi allegatur secundum Hosti. et idem secundum docto. in arbore consang. quia solet probari per canones. xxxv. q. v. ad sedem. ¶ Nota glo. j. in dicto. c. consuluit. quis dicatur spurius ¶ Nota tex. in. c. de famulis. qui probat quod ordo est honor et gradus honoris. ¶ No. quod hodie ordo subdiaconatus est factus sacer. vt in c. miramur. et sic iura loquentia de sacro ordine recipiunt extensionem. ¶ Ultimo tu scis dispositionem. c. sacro. de senten. excommu. ego vellem scire an aliquis possit se obligare vt possit excommunicari non seruata illa forma. et repperi quod preceptor meus Alex. in. l. alia. §. elegãter. ff. solu. matri. allegat fin. dictum Innocen. et Hostien. in. c. P. et G. de offi. dele. tenentes quod non.

¶ De sindico.

Nota quod proprie dicitur sindicus ille qui constituitur ab vniuersitate. verum est quod vbi constat de voluntate constituentis: non est facienda vis in nomine. et ita intelligitur quod habetur in. c. petitio. de procura. et vide glo. in. c. si quis erga. q. q. vij. ¶ Ex tex. facio tres conclusiones Prima est. quod superior ex officio tenetur prouidere ecclesijs: et monasterijs de aduocato: et administratore: quia ius publicum consistit in sacris. ¶ Secunda conclusio. quod licite quis recipit salarium pro administratione rerum ecclesie. ¶ Tertia conclusio. quod monachi appellentur serui dei. quia fidelius seruire debent deo: licet omnes sint serui dei. ¶ Ex glo. et dictis docto. facio istas conclusiones. ¶ Prima constitutus ab vniuersitate: etiam ad certam causam appellatur sindicus. hoc vult glo. cum qua transeunt doc. secundum Ab. sed glo. iuris ciuilis aliter loquitur in. l. j. quod cuiusque vniuer. no. quod ille dicatur actor et vide per Bar. in. l. item eorum. §. quod si ita. co. ti. ¶ Secunda conclusio. laicus potest esse sindicus vniuersitatis: seu collegij ecclesiastici. qui non exerceret aliquam spiritualitatem. c. j. de pecu. in. vj. Et idem etiam vbi committitur laico dumtaxat cura temporalium. qui appellatur castaldus glo. in. c. indicatum. lxxxix. distinct. ¶ Tertia conclusio. religiosi de necessitate non possunt compelli ad constituendum sindicum extraneum: possunt enim si volunt constituere vnum ex seipsis. iste ergo text. loquitur de honestate. a qua etiam excusantur propter defectum facultatum in exhibendo salarium. vt no. glo. v. q. iij. c. fi. et ibi est bonus tex. an episcopi et sacerdotes debeant per se litigare

¶ Quarta conclusio. in constitutione sindici quam facit vna villa: vel vnum castrum. de necessitate non requiritur auctoritas magistratus illius loci secundum Ab. quod limitat nisi iura simul spectent ad magistratum: et ad vniuersitatem. de quo per Barto. in. l. actor. ff. rem ra. hab.

¶ Quinta conclusio. in constitutione sindici vel aliis gerēdis per vniuersitatem seu collegiū tā seculare q̄ ecclesiasticum nō est necesse q̄ exprimant̄ noīa singulorū de vniuersitate. sed satis est q̄ notari⁹ dicat vniuersitas talis loci. vel capl'm talis ecclesie fecit sic. ꝛ hanc cōclusionē affirmat Ab. recitatis multis doc. de quo p Bar. in. l. j. ff. de albo. scri. ꝛ late per Ab. in. c. quāto. de his q̄ fi. a prela. sine ꝯsen. ca. Nota tñ ḃm Ab. ꝛ Jo. an. hic q̄ saltē in ponderosis est satis cautum q̄ ponatur sigillum vniuersitatis in instrumento q: est presumptio q̄ vniuersitas legitime actū explicauerit. qđ est no. ¶ Ultimo tu scis q̄ fideiussor pōt repetere qđ soluit a debitore actione mandati. scias tñ q̄ debet docere illum liberatum vel cauere de eo defendēdo. casus est sin. quē ibi multū notat Bar. in. l. si ex duobus. §. quotiens. ff. iudica. sol.

¶ De seques. poss. ꝛ fructu.

Quid sit sequestrū seu sequester. vide gl'. in. c. examinata. de iudi. ¶ Ex tex. i. c. j. facias has conclusiones. Prima. contumacia prelati commissa in iudicio nocet ecclesie adeo q̄ etiam successor ipsius tenetur pro ipso satisfacere. cum sit cōmissa in causa ecclesie. Et adde quod no. glo. in regu. delictum. đ regu. iu. in. vj. Ecclesia tamen potest habere regressum contra heredem ipsius si quē habet ḃm Ab. per nota. per glo. in. c. placuit. ij. xvj. q. iij. ¶ Secunda conclusio. pluribus articulis expresse vel tacite commissis: potest vnum iudex impedire: et postea reliquū. Et idem in arbitris tex. est no. in. l. quid tamen. ff. de ar. ¶ Tertia conclusio. causa simpliciter commissa videtur commissa nedum causa possessoria: sed etiam petitoria. ¶ Quarta cōclusio. memorie commendāda. q̄ litere impetrate per actorē super diuersis articulis tacite vel expresse. per vsū i vno efficiuntur cōes adeo q̄ inuito actore reus potest illis vti sup aliis articulis. Et adde nota. per Abb. in. c. ex conquestione. de resti. spo. Quinta conclusio. per papā successorem reuocatur quod indebite factum est per precessorem. c. qđ quis. xxxv. q. ix. ¶ Sexta conclusio. cōmissa causa possessoria ꝛ petitoria. si prius ꝓnūciatur sup proprietate. non pōt postea pronūciari super possessorio sed ecōtra sic. glo. ꝛ Ab. in dict. c. j. ¶ Septima conclusio si cōmittitur causa proprietatis non videtur cōmissa causa possessionis. ꝛ idē econtra. glo. in. dic. c. j. in. l. si de proprietate. C. si a non compe. iudi. q: rescripta sunt stricti iuris. nec extendunt̄ ad non expressa. quod intellige nisi incidenter veniret: vel per viam reconuentionis. ꝛ vide glo. in. l. j. C. si a non compe. iudi. que ponit m'ltos casus in quibus iudex cognoscit de causa sibi non commissa. ¶ Octaua conclusio. si committitur causa que vertitur inter Titium ꝛ Semproniū super spoliatione occupatione. ꝛ detentatione talis rei. quā dicit sē pronius ad se pertinere. includitur petitorium. ita voluerunt domini de Rota. vt refert Ab. ¶ Nona cōclusio. sicut reuocat̄ missio oblata cautione: ꝛ restitutis expensis. ita etiā sequestrum. vt notabiliter probatur in dict. c. j. ꝛ vide quod notat Bar. in. l. interesse. ff. de acqui. pos. ¶ Decima ꝯclo. sufficit ad euitādū cursū annalē offerri cautionē corā iudicibus. nec est opus al'r offerri pti: nec aliis publicis personis. Si iudices recipere negligūt nō debet pars offerēs puniri in expēsis postea fact; vt est glo. no. in dic. c. j. in §. oblate. ¶ Undecima cōclusio. ꝯdēnatio expensarum pōt esse gn̄alis ꝛ incerta. de quo per Bart. in. l. terminato. C. de fructi. ꝛ li. expen. in. l. ij. C. de sen.

que sine ter. q̄n. et per Abb. hic post alios. Et valebit ista sententia generalis: q2 postmodum tempore executionis poterit fieri taxatio et probatio sine libello. et alia tela iudicii. et est cōis practica sm Barto. in d. l. terminato. q iudex reseruat sibi taxationem. ¶ Duodecima conclusio non potest iudex in diffinitiua sententia sibi reseruare condemnationem expensarum. q2 in istis accessoriis expirat officium iudicis illa die pronūciationis. c. cum appellationibus. de appel. in vi. l. iiii. C. de spo. ¶ Tertiadecima conclusio. iudex condemnādo potest sibi reseruare taxationem de quo per Bar. in di. l. terminato. Et expensas que nō possunt probari taxabit iudex officio suo considerata qualitate. et quantitate cause et persone. l. non ignorat. C. de fruc. et li. expen. Et adde qd notat Bar. in l. si quid ex pamphila. ff. de lega. iii. et l. semper. §. in hoc interdicto. ff. qd vi aut clam. in. l. i. C. de sen. que pro eo qd inter. ¶ Ex. c. ii. facias istas conclusiones. Prima est: q licet cesset missio q̄n petit ecclesia ab actore ratiōe tituli. c. cū qui. de eo q̄ mit. in pos. in vi. secus si tenetur ratione tituli. et petitur tanq̄ proprietas: vt notabilr probatur in dic. c. ii. ¶ Secunda conclusio: missus in possessionem non lucratur fructus: sed debet eos conseruare ad effectum qui ponitur in glo. i. fallit in casu singulari l. fulcini⁹. in fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. quando iudex ob nimiam contumaciam rei decernit q missus lucretur fructus. ¶ Tertia cōclusio. ista verba pro libito voluntatis. important liberam voluntatem: non arbitrium boni viri. vt probatur in dict. c. ii. quod est nota. pro statutis. de q̄ per Bar. in. l. alio. ff. de ali. leg. et fit sequestratio fructuum si missus dissipat: vt in dic. c. ii. ¶ Quarta cōclusio. sequestratio regulariter est prohibita. fallit in multis casibus positis per glo. ii. ¶ Quinta conclusio. sequestratio voluntaria est permissa que fit partium consensu quādo duo contēdentes de aliqua re ratiōe scādali euitandi conueniunt deponere rem apud tertium vt restituatur vincenti. et transit possessio in sequestrū nisi aliter actum sit. de quo in. c. examinata. de iudi. et in dic. l. interesse. ¶ Sexta conclusio. sequestratio necessaria que fit a iudice sine communi consensu est regulariter prohibita: exceptis casibus de quibus hic per Ab. ¶ Septima cōclusio. in casibus in quib⁹ potest fieri sequestrū euitatur per satisdationem: vt communiter concludunt doc. in. l. i. C. de prohi. seques. in. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisda. cogan. quod tamen notabiliter limitat Ab. quando sequestratio fit propter timorem dilapidationis: q2 tunc cessat ille timor. sec⁹ si ob aliam causam: q2 non cessat per satisdationem: per ea que habentur in cle. i. de seques. pos. et idē dicit quādo sequestratio fit propter scandalū euitandum: nisi etiam per satisdationem cesset scandalū: quod est singulariter notandum sm eum. adducit etiam tex. in. c. literas. in fi. de resti. spoli. ¶ Octaua conclusio. q2 debet promittere ille qui satisdat q sistet in iudicio. et de re non dilapidanda: de quo per glo. et docto. in dic. l. si fideiussor. §. fi. Debet etiam promittere de restituendo rem absq3 aliqua procrastinatione in casu quo succumbet dictum est nota. Bar. in. l. litib⁹. C. de agri. et cēsi. li. xi. et Ab. hic refert ¶ Nona conclusio. si timetur de cōsumptione rei sequestrate. q2 seruando seruari non potest. venditur auctoritate iudicis. et precium in locum rei sequestrabitur sm Ab. qui alle. Bar. in. l. fi. ff. de requi. reis. ¶ Decima conclusio: iudex debet aliquā premittere cause cognitionem anteq̄ deueniat ad sequestrum quando petitur fieri in rebus alterius pre-

409

tertu debiti.dic.est nota.Barto.fm Ab.in.l.per hac.C.de eroga. mili. anno.li.xij.z in dic.l.litibus.vbi dicit q non potest aliquis petere fieri sequestrū in re alterius respectu debiti nisi doceat de debito per publicum instrumētū.sed hoc non approbat Ab.sed sufficit vt dictum est q premittatur aliqua cause cognitio. ¶ Ex.c.fi.facias hanc conclusionē In causa appellatiōis licite seq̄strātur fructus rei petite si dissipant. vt notabilr pbat ibi.z hoc est fm Jo. an.propter p̄sumptionē que orit ex snia.z nc illud.c.non pcedit in causa principali qn̄ reus est soluendo: sed in causa appellatiōis siue sit soluendo siue non. fit sequestratio. q̄a aggrauatur plus pdicio possessor q propter presumptionē snie late ptra eum:q̄ȝ in cā principali vbi nulla sententia lata fuit. Ex quo sequitur singulr q appellatio non suspendit sententiā quo ad oēs suos effect⁹. Et nota q fit ista sequestratio i casu isto propter presumptionem que oritur pro actore ex sententia iaȝ lata z cōtra reuȝ ex eo q dissipat:z sequestratio de qua in isto tex.fiet per iudicē a quo ante appellationē receptā fm Hosti.z Ab.licet Bar.in.l.imperatores.§.fi.in fi.ff.de appel. aliter dicat. Et de materia ista per Jo. an. in regula.locupletari.in mercu. Et an requiratur citatio quando debet fieri sequestratio.doc.sunt contrarij sed tu potes concludere an periculum sit in mora: vel non. de quo per Bal.z.moder.in dicto.§.fi. Et no. q si persona vsufructuarij est suspecta debet fieri sequestratio rei apud aliquē qui prestet cōmoditatem vsusfructus.Bar.i.l.vsufructu.C.d vsufru. ¶ Ultimo si aliquis destitit ab accusatione ciuili. non potest super eodem facto criminaliter accusare. casum habes singulareȝ in.l. qui destitit.ff.ad turpi.de quo tex. Bart. ibi multum gloriatur.

¶ D sequest.pos.z fruc. in cle.

Diffinitiua snia dicit illa que pncipalem questionē diffinit Interlocutoria que fertur inter pncipium z finē cause.sup aliquo emergenti.glo.est no.in cle.j.in h. diffinitiua.quā alle.Ab.in ru.de re iudi. in.c.fi.de iudi.in rub.vt lite nō contes.in rub.de sen.excōi. Et que proprie dicatur iterlocutoria. adde gl. sing.in.§.ad excludendas.in auctē. de litigi.q omnis vox iudicis faciens ad causam.glo.in aucten. de here.z falci.§.si quis auteȝ nō implēs in.l.cum clericis.C.de epis.z cleri. glo.nota.in.l.qui.restituere.ff. d rei vendi.z quod singulr voluit Bart. in.l.j.§.fi.ff.de preto.stipu.in.l. titia ff.de accu.in.l. si cum exceptione.§. hec autem actio.ff.quod me.causa. Etiam super possessorio fertur sententia diffinitiua.glo.est in dic. cle. in ver.possessorio.z adde glo. magnam in fi.in.c.cum ad sedem. de resti.spo. Ubicunq requiritur q aliquid sit possessum triennio: oportet q totum triennium sit consumatum. nec sufficit inchoatum.glo.est in dic. cle.in ver.triennio. Nota tex. sing. tunc.glo.in ver.beneficium.in quo non solum sequestrantur fructus beneficij:sed etiam ipsum beneficium. z iura beneficij z beneficiati exercet sequester. Dispotio continens vba generalia sententie excommunicationis cōprehendit etiaȝ episcopos licet de eis non fiat mentio.glo.est in ver.si quis. Per verba nullaten⁹ absoluatur:nisi concurrentibus aliquibus non tollitur validitas absolutionis facte per ordinarium glo.ē in ver.nullatenus. Post motam litē nō dr q̄s pacifice possidere.glo.i h.antea. Nota glo.in h.restitutis. q non sufficit cautio de restituendo Ubicunq tollitur exceptio nullitatis aduersus sententiam:non videt tolli illa per quam negatur iurisdi-

ctio iudicis asserti. glo. est no. in §. non obstante. Et qz glo. videtur tenere contrariũ in cle. j. in §. pendere. de re iudi. vide late per Alex. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nunc. ¶ Ultimo vellẽ scire quid diceres de isto casu. statutũ est in ciuitate q̃ proconsules nõ debeãt ire ad sepeliendum corpus alicuiꝰ modo quidam mortuus est in longinq̃s partibꝰ. z ossa portanf in ciuitatem an poterunt adesse procõsules. Et dicas q̃ sic: qz ossa nõ sũt cadauera dictum est no. Bar. per illũ tex. in. l. j. §. pretor ait. ff. de religi. ¶ Uolo etiam allegare tibi vnum casuz multum singularem q̃ ille qui in vita nõ potest stare in ciuitate post mortem non põt reduci ad ciuitatem pro sepultura. iste est tex. sing. in. l. si quis in insulam. ff. de cada. pu.

¶ De senten. z re iudicata.

Si tu vis scire que differentia sit inter sentẽtiã z rẽ iudicatã vide late per Ab. in hac ru. p Bar. z moder. in. l. j. ff. de re iudi. Et no. q̃ snia est diffinitio iudicialis ɔtrouersie finem imponens. determinat enim iurgantium controuersias. l. j. ff. eo. Dicitur aũt snia. qz s̃m q̃ sentit iudex declarat: diffinit: z determinat lites. c. forus. iunc. glo. de §. signi. ¶ Et nota quasdam cõclusiones in hac ru. quarũ Prima est ista. sentẽtia diffinitiua est illa que imponit finem toti cause in iudicium deducte. Et dicitur diffinitiua: quia i͂ponit finem controuersie: z finit iudicis officium. de quo per glo. in clemen. j. de seques. pos. z ibi fuit dictũ ¶ Secunda conclusio. sententia lata super possessorio dicitur quasi diffinitiua: quia potest postea intentari petitorium. non dicitur. ex toto diffinitiua. de quo per glo. in. c. consultationibus. de offi. dele. per Abba. in c. fi. de iudi. ¶ Tertia conclusio. interlocutoria sententia est illa q̃ ferf inter principiuz z finem cause super his que incidunt vel emergunt. glo. in dic. cle. in ver. diffinitiuam. Et dicitur interlocutoria: quia iudex non diffinit causam. sed interloquitur inter principium z finem. ¶ Quarta conclusio. preceptum quod facit iudex de comparendo per se vel nuncium. si iam erat inchoata: causa est interlocutoria: si vero causa adhuc non erat inchoata: tunc dicitur quasi interlocutoria: qz non fertur inter principium z finem. sed ante secũdũ Abba. qui ita concordat opi. cõtrarias. ¶ Quinta conclusio. illa sententia dicitur habere vim diffinitiue quando non imponit finem cause. sz non expectat aliam sententiam post se. vt cum iudex pronunciat se nõ iudicem in illa causa. vt in. c. significãtibus. de offi. dele. glo. in aucten. habita. C. ne fi. pro pa. ¶ Ex. c. j. cum. ibi notatis per docto. accipe quasdam conclusiones. Prima est. sententia lata contra ius habito respectu dumtaxat ad merita cause: non expresso iuris errore in sententia tenet. c. cum inter. hoc eod. ti. Et hoc casu procedunt iura que dicunt q̃ sẽtentia facit ius inter partes. in dic. c. cum inter. l. ingenuũ. ff. de sta. ho. l. res iudicata. ff. de re iudi. Sed si est expressus error iuris in sententia est ipso iure nulla. l. ij. C. quando prouoca. non est necess. vt quia disputabatur an testamentuz Titij valeret. iudex pronunciauit q̃ sic. quia minor. xiiij. annis. poterat testari. ¶ Secunda conclusio. sententia lata contra ius concernens aliam iniusticiam et non merita cause: est ipso iure nulla: siue sit expressus error siue non. vt quia sententia fuit lata die feriata: z hoc casu potest verificari generaliter tex. in dic. c. j. secundũ Ab. z ratio est qz in concernentibus merita cãc daf iudici discernẽdi z arbitrãdi facultatem cuiꝰ partis iura sint petitoria. cum nõ possit

catur contractibus precedētib⁹. nō eñ ꝑsumitur ꝓcessisse. nisi aliť ꝓbet ista pertinere ad solennitatē extrinsecam. ¶ Quinta conclusio. quantū ad solennitatē intrinsecā. vt est exēplū in stipulatione. ꝛ ista presumiť si in instrumento publico vel priuato fit mentio in dictis vero testiū nō presumitur. l. j. cū glo. C. de vsur. de quo ibi per Bar. Et Ab. hic dat notabilē limitationem ad dictū Bar. in. l. j. C. de vsur. in. l. sciendum. ff. de verbo. obli. ꝙ in dic. c. testiū nō presumitur solennitas intrinseca: nisi referatur ad dictū seu factum iudicis in casu quo pro iudice presumereť. vt notabiliter probať in dic. c. sicut. Et si tu velles scire que dicatur solennitas intrinseca. ꝛ que extrinseca. Dicas ꝙ illa dicitur intrinseca q̄ ex prolatione verborū absq̧ alia expressione specifica comprehenditur vel cōprehendi potest. Exēplū si instrumentum dicit ꝙ Titius fuit stipulatus: intelligitur ꝙ īteruenit interrogatio ꝛ respōsio: qꝛ sine his nō fit stipulatio. Item quando comprehendi pōt licet de necessitate nō cōprehendatur. Exemplū. dicit istrumentum ꝙ titius promisit. istud verbum intelligi potest dupliciter. ꝛ ꝙ simpliciter. ꝛ ꝙ per stipulationem. l. sciendū. §. dictum. ff. de edili. edict. intelligitur ꝙ promisit solēniter. l. j. C. de contra. ꝛ cōmit. stipu. Extrinseca autem dicitur illa que ex verborum prolatiōe absq̧ alia expressiōe specifica non cōprehenditur. Exēplum si minor contraxit nō presumitur ꝙ solennitas tutoris interuenerit: nisi ꝓbeť. dic. l. q̄cūq̧. §. fi. qꝛ cōtractus pōt eē sine auctoritate tutoris. Et in casib⁹ in qb⁹ ꝑsumiť solēnitas admittiť ꝓbatio in ꝯriū. ꝛ de hac materia late per Bar. in. l. sciēdū. ff. de ꝟ. obli. p Inno. ī. c. īnotuit. de eo q furti. or. susce. ꝛ p glo. ꝛ doc. hic. ꝛ addo qđ ꝯsuluit Alex. ī ꝯsilio xcviij. in. j. li. nā repiebať quoddam instrumentū ī quo notari⁹ attestabatur ꝙ instrumentū fuit sigillatū aptibus ad maius robur opponitur ꝙ illa sigilla nunq̄ fuerūt apposita. q̄rebatur qđ iuris. Et rńdet ꝙ instrumento adhibeť fides: qꝛ notari⁹ in instrumento asserit omnia contenta in instrumēto fuisse sigillata: ꝛ iō ꝓbatur sigillum interuenisse. qñ enim notarius attestatur aliqđ quod potuit interuenisse. talis assertio ꝓbat quo ad contrahentes quod illud interuenit: nisi contrariū appareat allegat glo. in dic. l. j. C. de fide instru. ꝛ iure haste fisca. li. x. Inno. in. c. cū in iure. de offi. dele. Barto. in dic. l. sciendū. in auten. si quis in aliquo. C. de eden. stabitur ergo instrumēto dato ꝙ nunc non appareant sigilla. Et nota ꝙ vbi ius dicit formā ꝓbādam nūq̄ ꝑsumitur illa solēnitas secundū doc. vt ꝓbať. c. sacro. in ꝑn. de sen. excōi. Itē vbi ius precipit interuenire scripturā. videtur eñ precepisse vt per eam probetur solennitas. c. cū medicinalis. de sen. excōi. in. vj. Et iō dixit notabiliter Inno. in. c. super his de accu. ꝛ refert Ab. hic. ꝙ si excipitur contra aliquem ꝙ nō est subdiaconus ideo eligi nō potuit in epm̄. ꝙ sibi incūbit onus probandi se subdiaconum: qꝛ iura mandant super hoc literas cōfici. nisi secundum eū tanta sit presumptio ꝓ ordiato ꝙ trāsferat on⁹ ꝓbādi ī excipiētē. vt si mľto tp̄e ī subdiconatus officio seruiuisset. ꝛ ista est pulchra limitatio. Limita tñ qđ dciñ ē p istū tex. nā iura mādāt de sñia ꝯfici scripturā. c. fi. de re iudi. ī. vj. ꝛ tñ pro hac solēnitate ꝑsumiť in hoc. c. sicut. qꝛ hoc est spāle ꝓpter auctoritatē iudiciariā. vel ꝫm Ab. reqritur scriptura in sñia nō ad finē illā ꝓbādi: sꝫ ad finē illā tūc recitādi. vt cū deliberatiōe magna ferať. ¶ Ex. c. cū sup nota. hāc cōclusionē. ꝙ cū de subiectione agitur pōt libell⁹ dirigi cōtra eū qui dicitur subiectus absq̧

eo q primo conueniatur is qui subiectionem vel subiectionis possessionem pretendi..de quo per Ab.in.c. auditis.de prescrip. Sētētia tñ lata contra subiectū non nocet ei qui ꝑtendit habere ius subiectionis quantumcunq sciuerit illam causam agi ꝛ non contradixit: quinimo reputat alia persona.ita vt habeat locum illa regula.res īter alios acta. quod procedit saltem quo ad ius proprietatis. Et de hoc tex.multum gloriatur Ab.dicens.q forte alibi nō ita bene probatur. Sed quo ad possessionem est altercatio.ꝛ Inno.ꝛ communiter doc.tenēt q fiat preiudicium quo ad possessionem: qꝛ fit executio pro eo qui obtinuit sententiā. Sed dñs Cardi.tenuit contrariū. cuius opinionem per multa sustinet hic Ab. ¶ Secunda cōclusio. q cū tertius qui non interfuit in iudicio appellat pro suo interesse. debet exprimere causam appellandi. Nec sufficit dicere appello a sentētia iniqua.ꝛ intellige de diffinitiua.de q̄ p Bar.in.l. a sententia.ff.de appell. ¶ Tertia conclusio. q a sententia lata īter alios potest tertius appellare.de quo in.l.a sententia.ff.ꝺ appel.quod intellige qñ ex sentētia lata inter alios infertur alteri plenum preiudiciū.l.sepe.ff.eo.c. penul.infra eo.ꝛ in dicta.l.a sententia. nam si sententia est lata contra heredem in preiudicium testamenti: tūc enim legatarij appellāt: vt ibi. Itē si infertur aliquod preiudicium licꝫ non plenum: puta respectu possessionis: vt in hoc.c. Item si potest inferri aliquod preiudiciū respectu presumptionis: vt qꝛ sententia fuit lata contra vnum ex coheredibus: tunc alij possunt appellare ne illa sententia: vel acta faciat aliquam presumptionem contra eos quando agetur super eorum portionibus.dic.l. a sētentia. Item quando interest ratione cuiusdam humanitatis.l.non tā-

tum.ff.de appel. cōclude ergo q regulariter non potest quis appellare a sententia inter alios lata nisi possit pretendere aliquod interesse. vt in iurib⁹ ŝ.allegatis.ꝛ vide p bart. in dic.l.a sententia. Et opponeret quomodo potest audiri terti⁹ p viā appellationis cum iudex eū nō grauauerit.qꝛ nunq̄ fuit in iudicio. Dicas q iste appellat ne inferatur sibi preiudicium ex sententia.ꝛ hic effectus nō potest haberi nisi cognoscatur de iniquitate sententia saltem q̄ ad eum.merito auditur appellans. ¶ Querit Ab. pono q supior fuit vocatus ad causam que mouebatur contra subiectum sed non comparuit.nunquid hoc casu sentētia lata cōtra subiectum preiudicabit superiori. Et respondet q An.de bu. videtur tenere q sic: allegans Cy. Sed Ab.more suo insurgit contra Ant. de bu.per multa.sed nō aduertit ipse qꝛ dicit contra multas decisiones ī quibus concluditur q sententia lata contra vnum nocet tertio citato. glo.in.l.cū miles.§.j.ff.ex qui. cau. ma.in.l.si deserta.C.si propt publi. pensi.Barto.in.l.in cause.j.§.interduꝫ.ff.de mino.in.l.preuaricatiōis. ff.de preuari.in.l.cuꝫ filius.ff.de ꝟ. obli.tex.in.l.in cause.§. causa cognita.ff.de mino.dum ibi dicitur presentibus: vel citatis.ꝛ ita Bar.in dict. §.interdum.ꝛ hoc facit contra Abba.qui vult q ita demum noceat si fuit vocatus ꝛ fuit presens. secus si fuit vocatus ꝛ nō fuit presens. et idō dicit q cum An.de bu.dicat assistēte vel vocato.debuit dicere assistente ꝛ vocato. Non aduertit etiā Ab. q si est presens non est necesse q vocetur secundum opinionem suaꝫ. de qua visum est in.c.tenor.ŝ.eo.ꝛ isto modo debet intelligi.glo.in.c. dilectus.ij.ꝺ simo.in ꝟ.dātes. ¶ Quarta conclusio.si victus non acquieuit sententie: nec appellauit.sed fuit cōtentus appellatione īterposita per

appellatus potest petere confirma ri vt probat Abbas. si autem ap pellatus preueniat appellantem & & nulla facta mentione de appellatione petat sententiam confirmari. iste litere tanq̄ surrepticie nō valēt Nota etiā q̄ quis potest petere vt in possessione confirmetur vt habetur in.l.iij.§.missum.ff.ad carbo. facit tex.in.l.j.ff.ne vis fiat ei.glo.& Bar.in.l.de pupillo.§.qui opus.ff. de noui ope.nūc.Bar.in.l.j.§.satisdatum.ff.quor.lega.& nō solum qñ quis est in possessione valida. sed etiā quando est nulla potest peti cōfirmari. quia etiam sententia nulla potest peti confirmari.vt per glo.& Bart.in dic.l.j.& p Bar.in.l.si expressim.ff.de appel.& facit singulare dictū Inno.in.c.cū contingat. de offi.dele.qd sequit Bart.in.l. si vt proponis.C.quō & qñ iudex.& in dicta.l.si expressum.l.iij.§.illud.cū glo.ff.de acqui.pos.l.adoptio nō iure facta.ff.de adop.Bar.in.l.creditores.C.de pig.hoc tñ limitatur nisi esset violentus possessor.text. est nota.in.l.auctoritate.C.vnde vi.nisi esset clausula derogatoria illi⁹ legis ẜm doc. ¶ Nota q̄ in.c. de cetero. ponitur materia q̄ coram eo cui est commissa executio potest allegari nullitas illius sentētie.nō tamen executor super hoc pronūciat: sed remittit ad superiorem: & interim super sedet. ¶ Et pro intelligētia facias has conclusiones in hac materia & Prima sit ista. Si papa scribit cōquestus est nobis talis q̄ violenter fuit a suo beneficio eiectus. quapropter si ita est restituas sibi suum beneficium. talis commissarius habet iurisdictionē & potest de toto negocio cognoscere & iudicare: & conclusio affirmatur p doc. in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.glo.ordi.in.c.pastoralis.§.qr vo. de offi. dele.& Ab.hic. ¶ Scda ꝯclo. deputatus ad prouidendum simplr d beneficio non est purus executor. sed mixtus.cū papa non sit informatus de psona cui mandat pụideri. vel cui committit. vel de quantitate beneficij.de quo per glo.in dicto §.quia vero.in cle.j.de offi.deleg. per Ab.in.c.fi.de presump.p Hosti.hic.nisi aliter cōstaret de voluntate pape q̄ non vult aliquas exceptionem admitti. ¶ Tertia conclo si fit cōmissio duntaxat post sñiam. is cui fit commissio est iudex. cum executione multa possint allegari. l.a diuo pio.§. si super rebus. ff. de re iudi.talis enim cōmissarius succedit loco iudicis.& quicquid poterat coram eo opponi potest opponi coram commissario. & hoc ꝓcedit sine dubio qñ in defectū iurisdictionis cōmittitur executio. qñ ille qui tulit sñiam nō pōt exeq̄ vt quia arbiter vel delegatus ab inferiore a principe: & hoc casu requiritur ad ordinarium vł delegantem. vt per Bar.in dicta.l.a diuo pio.& credit Ab.q̄ dicit tales tanq̄ superiores poterunt pronunciare super nullitate actus: & idem quando inferior tulit sententiam vt archidiaconus: & pro executione recurritur ad episcopum tanq̄ superiorem. dato q̄ inferior possit exequi postq̄ superior additur pro execuione & posset iste superior de retractatiōe per viam restitutionis cognoscere. quod est notabile.hec est sententia Specula. Anto.de bu.& Ab. ¶ Quarta ꝯclusio.si p statutū est dputatus aliquis in auxilium iurisdictionis. vt per statutum est deputatus aliquis sup executiōe sñiarū: & tunc si exceptio non infringit sñiam. vt qr dicit q̄ non pōt exigi nisi inquātum facere pōt: & tunc cognoscit & pnūciat.si autem exceptiones de directo veniūt contra sñiam & illam impugnant/executor cognoscit sed nō pronunciat.sed remittit ad superiorem: & interim supersedet. de quo

re pignus creditori de bonis ipsi⁹ debitoris ꝓpter ei⁹ ꝯtumaciā in nō comparendo. vel non parendo iudici. quo casu nō sufficit solus iussus iudicis. non ꝓcedit tamen hoc qñ stetit ꝑ potentiā debitoris. vel qꝛ fundus in quem debebat fieri missio erat inundatus: qꝛ tunc istis casus habetur ꝓ possessore. l. cū vn⁹. §. fi. cum. l. sequen. ff. de bo. aucto. iudi. pos. ¶ Nota eñ vnā pulchrā ꝯclōnē ꝙ iussus iudicis de mittendo in possessionē creditorē. si creditor non curauit ingredi possessionē durat solū biennio. postea est opus nouo processu. text. est nota. in. l. fi. C. de bo. auto. iudi. pos. Bart. in. l. pretor ait. §. fi. ff. eo. quod est multū notabile ſm Ab. ¶ Scḋa ꝯclusio non sufficit ad transferendā possessionē ꝙ nuncius a longe stās ostendat possessionē ⁊ ꝟbis tradat. hec ꝯclōest Spec. ⁊ Anto. de bu. qꝛ cū nuncius non possideat opꝫ ꝙ actualiter intret ⁊ tradat. Ab. autē tenet contrarium per multa: ⁊ forte eius opinio de iure est verior sed magna est auctoritas Spec. pro cuius dicto potest allegari gl. no. in. l. iij. in prin. ff. de acqui. pos. que facit contra nuncios quibus est data licētia vt inducant in possessionē plurium fundorum. si inducunt in vnum eo animo vt acquiratur in aliis possessio. hoc nō sufficit ad acquirendum possessionem. sed pōt dici ꝙ glo. nō loquit᷑ eo casu qñ nūci⁹ a lōge stās ostendit possessionē ⁊ illam verbis tradit. ¶ Nota ex. c. lato. quia quotidie allegatur ꝙ sñia lata contra matrimonium non transit in rem iudicatam. vnde quādocūq̄ reuocat᷑ cum cōstat de errore. ꝯcordat text. in. c. ꝯsanguinei. in. c. tenor. hoc eo. titu. debet tamen obseruari donec constituit eam fuisse iniustū: ⁊ incūbit onus probandi asserenti errorē qꝛ presumitur pro sententia. ¶ Et ex isto tex. cū ibi notatꝫ ꝑ glo. ⁊ doc. facias has ꝯclusiones. ¶ Prima. ꝙ auditur allegans turpitudinem propriam ꝓpter periculū aīe. auditur tamen denunciādo non accusando: quia accusator non legitimus non debet audiri. c. j. de accu. Et de materia in. c. inter dilectos. de dona. in. c. cum super. de conces. preben. per Bar. in. l. iusiurandum. §. procurator. ff. de iureiu. ¶ Secunda ꝯclusio. ꝙ istud qḋ dꝛ in tex. ꝓcedit in qualꝫ sñia cuius obseruātia nutrit peccatū mortale. cum tali casu nulla valeat prescriptio vel ꝯsuetudo. c. fi. ḋ ꝑscrip. glo. fi. in. c. īter monasteriū. hoc eo. ti. ¶ Tertia cōclō. ꝙ in sententiis que nō trāseunt in rem iudicatam nō potest appellari tertio. sicut nec in aliis causis. glo. est nota. in. c. fraternitatis. de frigi. in ver. fornicario. dicit tamen hic Ab. limitando ⁊ declarando hanc glo. ꝙ non pōt dari certa regula quotiēs quis debeat admitti cōtra sñiam. sed iudex estimabit an ⁊ quando ex causa coram eo allegata. ⁊ mouetur ex dicto Inno. qḋ dicit singulare in. c. tenor. hoc eo. ti. ꝙ licet sententia in causa matrimoniali non transeat in rem iudicatam. nō tamē debet quis post x. dies indifferenter admitti ad ꝓbandū contrariū. sed oporteret ꝙ allegetur aliqua iusta ⁊ verisilis cā iniusticie q̄ habeat mouere iudicem ad credendū illā iniustā. vñ non dꝫ esse iudex facilis in audiendo prex contra illam. nā si diceremus contrariū sequeretur ꝙ eadem ratione ⁊ tertio ⁊ quarto. ⁊ in infinitū esset pars contrauenīens admittenda. qḋ videt᷑ absurdū. ¶ Quarta ꝯclō ꝙ nō transit etiā sñia lata quo ad separationē thori in rem iudicatā: qꝛ potest is ad cuius petitionē fuit separatū matrimoniū sibi cōiugem reconciliare ſm doc. sed Abb. dubitat Nunquid is contra quem sententia lata fuit debeat audiri volens pro

bare iniusticiam sententie: et conclu dit. quod non. licet Jo. an. et Antho. et Bu. teneant contrarium. dicit tamen Ab. quod iudex ex officio potest reintegrare matrimonium proposito errore. saltem quando sunt talis etatis quod possit dubitari de incontinentia. et forte non male dicit quando sunt tales persone de quibus non est dubitandum: quia ex obseruatione sententie nullum nutritur peccatum.

¶ Ex. c. cum causa cum ibi notatis per doc. colligitur conclusio. quod consuetudo cōis clericorum et laicorum valet etiam quo ad ecclesias dūmodo als sit rationabilis. ¶ Secunda conclusio quod licet possessor a nemine molestatus petere non possit rem sibi adiudicari tametsi cōuenitur ab alio qui dicit se dum potest reflectendo dicere se dnm et assumere vltro onus probandi et petere se declarari dominum. et per consequēs rē sibi adiudicari. vt notat Inno. in. c. ex cōquestione. de resti. spol. tex. et glo. in. l. circa. ff. de proba. et ibi dicit notabiliter glo. quod licet reus nō probet dominiū. non tamen perdit causam nisi actor probet de iure suo: sed absoluetur. non tamen aliter pro eo pronunciabitur. Et adde Dinū in regula. non licet actori. de regu iu. li. vj. et Bal. in. l. penul. C. de sentē. in. l. hereditas matertere. C. de petiti. here. in. l. ordinariū. C. de rei vendi. et in dicta. l. circa. in lec. antiqua ¶ Tertia conclusio. sufficit iudicē pronunciare appellationem iustam. vel iniustam esse. adeo etiam quod si precesserit absolutio satis est in causa appellationis pronunciare iuste appellatum. vt intelligatur condemnare. l. cos. in pri. C. de appel. et ibi per Bar. et Bal. per Innoc. in. l. in summa. ff. de re iudi. in. l. ex consensu. §. j. ff. de appel. licet glo. reputata singularis in. l. offidius. ff. de lega. iij. teneat contrarium. quā sequitur Bar. in. l. cū apud. in prin. ff. iu dica. sol. in. l. j. §. libelli. ff. de appel. prima opinio est mag; cōis. licet in ista materia Abb. multa loquatur.

¶ Quarta conclusio. que colligitur ex glo. nota. quod consuetudo non potest diminuere solēnitatem inductā in alienatione rerum ecclesiasticarum: et ratio est secundum doc. quia inducit grauamen ecclesiis. et valet consuetudo que addit nō que diminuit solennitates: et adde quod notat Bart. in auten. hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. eccle. ¶ Ex. c. inter ceteras. collige has conclusiones.

¶ Prima. si sententia continet errorem facti est ipso iure nulla. l. j. §. j. ff. que sen. sine appel. re. glo. et Bar. in. l. j. C. de erro. calc. ¶ Secunda conclusio. quod si non est expressus error in sententia sed in actis. et sententia est lata per relationem ad illa acta. est etiam nulla. ¶ Tertia conclusio. si sententia est simpliciter lata et in libello est error expressus. sentētia est nulla.: sed si in aliis actis apparet error nō per hoc sñia redditur nulla. de quo vide per Bar. in. l. penul. C. de sen. que sine cer. quanti. et ideo dicit Inno in. c. cum Bertoldus. de re iudi. quod si iudex sic cōdemnat. quia per A. et B. testes est probatū. ideo cōdēno te in centū. si testes nihil dicāt. sñia est nulla et sequitur Ab. sed aliud senserit Inno. in. c. quam cōtra. de pba.

¶ Quarta cōclusio. sentētia etiā excōicationis que ptinet cām falsam et impossibilē est ipso iure nulla. vt quia iudex cōdemnauit eunuchum vel infantem. quia pregnantem reddidit mulierem. ad hoc. c. Romana. §. in vniuersitatem. iuncta glo. de sen. ex cōmuni. in. vj. ¶ Quinta conclusio. si causa est notorie falsa. licet non sit impossibilis. vt quia dicitur excōico te. quia spoliasti ecclesiā cum incēdio: et hoc est notorie falsum. nō tenet. excōmunicatio. et glo. in. c. per tuas. de sentē. excommuni. in ver. intollerabilem. que videtur tenere contrarium in

telligitur in causa manifeste falsa, non notorie. quia inter ista est diversitas. ¶ Sexta conclusio. si nulla cā sit expressa in sñia tamē notorie cōstat quod ex iniusta causa profert. sententia est nulla. et inter alia Ab. adducit tex. quem dicit notabilem in c. cum ad quorūdam. de exces. pla. etiam in sentētia excommunica.

¶ Ultima est cōclusio. ubi de nullitate agitur debet dari libell⁹ et observari ordo iudiciarius. nisi nullitas esset notoria. ut quia ex actis colligitur sin dños de Rota. quos refert Ab. hic in fi. Et si tu vis scire coram quo iudice agatur de nullitate. vide per Bart. in. l. si expressim. in pen. colū. ff. de appel. in. l. si ut proponis. C. quomō et quādo iudex. in. l. que sub conditione. §. fi. ff. de condi. insti. et ibi loquitur de nullitate contractus. ¶ Ex. c. tenor. cum sua materia collige has conclusiones. quarum. ¶ Prima est ista. quod infirmitas excusat a contumacia. quod tamen intellige de gravi. l. quesitū. ff. de re iudi. glo. c. placuit. xviij. distinc. ¶ Secunda conclusio. quod per exercitium actus non compassibilis verisimiliter cum infirmitate tollitur excusatio et presumptio infirmitatis. ¶ Tertia conclusio. que singulariter colligitur ex gl. quod per immissionem annuli in digito mulieris presumitur contractum matrimonium. nisi contrarium probetur. et adde glo. in cap. fina. de despon. Ipu. l. c. femie. xxx. q. v. ¶ Quarta conclusio. quod licet in istis causis stādum sit sententie donec contrarium probetur. ut dictum est in. c. lator. non tamen statur in tantum ut liceat interim cum alia contrahere revocato litigio super validitate prioris sententie. et sic litigium noviter exortum facit primam sententiam vacillare. ¶ Quinta conclusio. quia hic tangitur per doc. an in dubio sententia presumatur lata contra absentem. quia mulier hic allegabat absentiam tempore sententie. quod si iudex attestatur partes fuisse presentes creditur, dummodo fuerit scriptura tabellionis qui fuerit rogatus de sententia. secus si ipsemet iudex conscripsisset. nisi causa esset modica per ea q̄ notat Barto. in auten. nisi breviores. C. de senten. ex peri. reci. Sexta conclusio. si iudex attestatur peremptorium precessisse. non creditur etiam scripture tabellionis. quia est de preterito. ¶ Septima conclusio. si in sententia nulla fit mentio. nō presumatur presentia seu citatio. quia facta non presumuntur. et ius exigit vocationem. l. j. ff. de in ius vocan. et predicta intellige quando acta non reperiuntur. sed solum sententia.

¶ Ultimo querit Abb. hic in fine. an sufficiat sola presentia partium absque alia citatione seu monitione: et recitatis quibusdam doctoribus concludit ipse quod sic. nec placet sibi distinctio Bar. in. l. j. ff. de in ius vocan. an presens velit litigare vel nō quia iura communiter exigunt presentiam. Sed adde tu de hac materia Bal. et Sali. in rub. C. de in ius vo. Bal. in auctenti. offeratur. C. de li. contes. in. l. nec quicquam. §. ubi decretum. in. vj. colum. ff. de offi. procon. et lega. qui allegat Jo. an. l. c. fi. de elec. in. vj. qui communiter allegatur ad hoc. et in. l. j. ff. de fe. Ab. in. c. inter quattuor. de maiori. et obe. in. c. cum causa. de offi. dele. Addo etiam quod notabiliter voluit Bal. in autē. si omnes. C. si ut se ab heredi. absti. quod statutum requirens citationem verificatur in presentia. et hoc dictum refert Alexan. in. l. fi. in prin. C. de procura.

¶ Ex capitulo. consanguinei. cum sua materia facias has cōclusiōes. Prima. quod sententia lata in causa matrimoniali pōt ex supveniētib⁹

414

probationibus retractari etiam si negocium non sit integrum. vtpu= ta quia coniuges transiuerunt ad alia vota. de quo in capi. sicut. de testi. ¶ Secunda conclusio. quod ad confessionem amborum coniugum non est sententia retractanda quando fuit lata sententia occcasione impedimenti non dependentis a volũtate partiũ. vt i casu isto. secus vbi sententia dependet ex eorum facto vt puta quia pronunciatum est illos mrimoniũ non contraxisse. possunt enim nunc dicere contrarium nullo subsistente impedimento: et ecclesia illis credet cum possint de nouo cõtrahere. si tamen eorum cõfessio nõ tendit in alterius matrimonij pre= iudicium. ¶ Tertia conclusio. sen= tentia censure transit in rem iudicatam post lapsum decẽ dierũ quo ad priuatam vtilitatẽ. non quo ad pu= blicã tangentem periculum animarum. quia non auditur volens pro= bare iniusticiam ad effectũ euitan= di expensas: seu penam cõtumacie: vel id propter quod fuit excommu= nicatus. videtur enim in facto priua= to ratione cuius fuit lata sententia acquieuisse sententie. Itẽ transit in rem iudicatã quo ad presumptionẽ iusticie vt est dictũ notabile Inno. in. c. bone. de elect. Si autẽ fuit ap= pellatũ. excõicator debet pbare iu sticiã quod est nota. sm Ab. limitat tamen Ab. primũ nisi quo ad monitionẽ. illa enim non presumitur etiam si non fuit appellatũ. illa enim dz pbari. c. sacro. de sen. excõi. et hoc ideo quia talis sentẽtia solet ferri in ab= sentem, vnde non presumitur cita= tio vel monitio nisi probetur. cessat enim ratio presumendi pro ea si ps ignorauerit. Si autem iudex excõ= municauit aliquem presentem et nõ appellantem. omnia presumuntur solenniter gesta ratione presentie et taciturnitatis: et de materia p glo. notabilem in cap. ad reprimendam in ver. non suspendatur. de offi. or= di. per Ioan. an. in. c. venerabilibus de senten. excõmuni. in. vi. et p doc. hic. ¶ Ultima est conclusio. senten tia corporis afflictiua transit in rem iudicatam. Si tamẽ apparẽt pba= tiones nouiter reperte põt subueniri pdẽnato per principẽ duntaxat. tex. est nota. vbi p Bar. l. l. diui fratres. ff. de pe. scdm Abb. cui adde ipsum Abb. in. c. fi. in fi. de purga. vulga. qui allegat etiam hunc text. ¶ Ex. c. cum olim. facias has conclusiones sm Io. an. et cõiter doct. ¶ Prima. quod si duo iura concurrũt in eadem persona quorum quodlibet producit ius vocis dande. debet talis persona habere duas voces quia censetur iure diuersorum: et idem in distributionibus quotidianis quando ratione cuiusque iuris debentur ipse distributiones. et Abb. allegat Bart. in. l. si seruus cõmunis. ff. de stipu. seruo. in illa questiõe de testatore qui legauit cuilibet fratri cappam et priori bibliã. quod etiã priori debetur cappa. Limitat tñ notabilr Ab. quantũ ad distributiones quod non procedat quando is in cuius persona cõ= currunt talia iura deseruit respectu vnius et hoc constat: et non debet habere distributiones respectu alteri us iuris. exẽplũ i canonico habẽte capellaniam in ecclesia qui celebrat tanquam capellanus. nam tunc nõ potest dici quod intersit vt canonicus. quia actus ille pro tunc celebran= di sibi vt soli capellano competit: et hanc limitationem ponit ex intentione Federici in suis cõsilijs: et sic priuatur distributionibus quas debet habere vt canonicus.

¶ Secunda est conclusio. habens dignitatem vel personatũ in ecclia. siue canonicatum. non habebit vocem in capitulo cessante consuetu= dine quia non solum habentes ius canonie habent vocẽ. Inno. in. c. si. de institut. et ideo dicitur quod cano=

pati famem/sitim/ et frigus/ et alias penalitates hois preter ignorātiā et peccatum. ¶ Si tu vis scire causas q̄re christus non assumpsit carnē humanā prius vel tardius. vide glo. in dicta cle.j.in ver.ex tēpore ¶ Si tu vis etiam scire quare voluit incarnari de maria virgie et nō de alia. vide glo. in ver. virginali. ¶ Si tu vis etiam scire cās quare christus elegit mortē crucis et non aliam passionē. vide glo. in dic. cle. in ver. cruci. ¶ Si tu vis scire q̄re euangeliste figurantur diuersimode. vide glo. in ver. ezechiel. ¶ Si vis scire mlta pulchra de aia rōnali et intellectiua. vide glo. pulchrā in ver. intellectiue. Quis dicatur proprie pertinax. glo. est in ver. pertinaciter. nam pertinacia est in malo perseuerantia in virtute. Qualiter paruulis non sentientibus infundātur per baptismum virtutes et gratia informans. glo. est in dicta cle. in ver. opiniões. Ultimo vidi quādoqz q consanguinei nō permittūt testatorem testari: q2 non pmittunt ventre notarium et testes. quod remedium est: et dicas q debet adiri iudex qui debet ire vel mittere notarium. ita dicit Bar. in l. curēt. ff. de testi. in l. j. ff. si quis ali. testa. prohi. et ibi dicit prohibens potest accusari et punietur pena extraordiaria.

De supplen. negligen. prela.

Quia sepe in prelaturis res perfunctorie aguntur. xl. dist. c. ante oīa. et q negligitur supplēdum est et quod omittitur restaurandum est. ideo ponitur ista rub. Nota vnum casum sing. in quo monitio quantumcunqz extraiudicialis debet esse trina. quando requiritur superior de conuincenda eius negligentia. in. c. j. que tamen requisitio debet esse in humilitate: et deuotione. vt ibi. dicunt tamen doct. q si semel requisitus eps denegat exp̄sse. āplius nō est requirendus: et est casus ibi in q̄ quis dat qd nō h3 auctoritate iuris q2 non bene dictus propter negligentiā epi benedicit monachos. In. c. ij. habetur q monachi ecclesias in quibus hñt ius patronatus nō possunt propria auctoritate vsib9 proprios deputare Et nota ibi tex. que requirātur vt ecclesia dicatur sufficiens: et nota illum tex. quia ad officium epi pertinet vt ecclesie manuteneātur in statu antiquo in quo fuerunt ordinate. No. vnū dictū qd colligit in. c. iij. q nō admittitur purgatio more qn̄ est facta executio a iure. No. q collatio est ipso iure nulla facta post semestre tempus lapsum. c. literas. de quo etiam. in. c. precedenti et sequēti. Et vide gl. ij. in illa questione ad quem pertineat potestas conferendi. an ad epm solum. an ad capl'm. vel ad vtrumqz. Ultimo tu vides q quotidie testatores faciunt suos executores in testamento. Quero vtrum testator possit cōmittere electionem sui executoris: et respōdeo q non. per. tex. no. vbi per Bald. in l. nulli. in prin. C. de epis. et cle.

De supplē. negli. prela. in. vj.

Nota vnam regulam in. c. j. q archieps nō supplet defectū suffraganeorum etiam impeditorū ratione delicti. nisi tantum in casibus expressis in iure. Nota glos. in ver. culpis. q propter negligentiam episcopi deuoluitur iurisdictio ad archiepiscopum: et erit practica q si episcopus tertio requisitus. vt in cap. j. supra eo. non procedit. vel pria vice expresse denegat poterit cognoscere metropolitanus. Cōsulūt tñ doc. q archieps remittat subditū ad suffraganeū statuēs sibi terminum competentē in quo subdito iusticiam faciat. quo elas

415

pso si ipse nō faciat poterit ipse facere. Et nota vt eps monitionē negare non possit fiat de presentatione literarū corā testibus publicū instrumentum: et in casu. c. primi adeundus est papa vel legatus si est in puincia sm hosti. ¶ Nota q in. c. grandi ponitur de coadiutore q datur regis remisso vel negligenti. q coadiutor hz gnalem et liberaz administrationē. vt ibi. q etiā tex. pbat q gerēti vices regis debet adhiberi idem honor sicut regi. et facit ad notata per Bart. in. l. filius. ff. de legatio. et talis coadiutor debet habere expensas pro se et suis: vt ibi. Nota glo. in ver. regis. et q nota q seculares persone propter negligētiam priuari vel deponi nō debent a dignitatibus sclaribus ex successione prouenientibus: sed dz dari tunc coadiutor: et ex aliis causis. vt in tex. licet sm glo. clerici et alii plati bene remoueantur pter negligentiā. pro quo hēs glo. no. in c. sepe. xvi. q. ii. Nota glo. in v. liberam. an hns liberam possit donare Et concluditur regulr q nō. Nota glo. in ver. monasteriorū. an appellatione ecclesiarū contineatur monasterium. de quo hic per Domi. Nota glo. in ver. violentos. quādo sit q subditi teneantur pugnare p domino. Et vide q habetur in. l. hostes. ff. de capti. in. c. olim. §. de resti. spo. Nota glo. fina. quando expiret coadiutoris officium. ¶ Nota q capitulū potest administrare bona ecclesie vacantis. vel quasi. quo ad temporalia et spūalia. vt in. c. si episcop9. Nota gl. in ver. sz caplm que ponit casum i quo ciuilis mors equiparatur naturali. non extenderet tamen hoc ad alios casus. vt si sede vacante competeret iurisdictio archidiacono vel alii de capitulo: qz nō hēret locū si sedes quasi vacaret. vt in casu istius capli scdz doc. Et colligi etiā potest argumē tuz ex glo. q officiū vicarii expirat per capturam epi sicut per mortez naturalē epi. facit glo. in clem. si. d pcu. ¶ Nota q ecclesie cathedrali vacanti datur visitator p papā nisi propter negligentiam capituli vl dolosam administrationem cū cause cognitione archiepiscop9 daret. vt in cap. fina. solus tamen deputatus a papa confert beneficia. Nota glo. in ver. premissa. et adde nota ta in cap. prouida. de elec. in. vi. et glo. notabi. in clem. i in ver. in ver. inhibentes. de iure patro. ¶ Ultimo quero. aliquis pmisit in aliquo loco rndere. quomō itelligatur ista promissio. Et rndeo q videt pmittere de cōparendo et soluendo. tex. do tibi nota. ibi per Bal. in. l. iii. C. de procu.

De sup. negli. prela. in cle.

Dispositio loquēs de religiosis nō comprehendit seculares clericos licet videatur ratio eadem quando materia est exorbitās glo. est in cle. §. in ver. regulares. ¶ Si beneficii collatio spectat ad caplm eccle collegiate iferioris cl tra cathedralē per ipsius negligentiam non cōferendo deuoluitur potestas nō ad diocesanum loci sz ad prelatum ipsius capli. glo. est sing. in dic. cle. in ver. prelati ¶ Ex negligentia non eligentiū seu non pñtantiū deuoluitur ptās ad ɔfirmantē seu ad instituentē siue sit diocesanus siue alius. glo. est notabi. in dicta cle. in ver. dispositionē. et est singularis sm Abb. in. c. cum in cunctis. §. fina. de elec. quā etiā multū notat in. c. §. eo. ti in. c. cum vos. de offi. ordi. in. c. illud. de iure patro. in cap. ii. in fi. de concess. preben. et pro intellectu in. c. cām q. de elect. ¶ Exemptio prelati habentis ius conferendi nō impedit deuolutionē collationis ad diocesanū in bñficiis non exemptis ratione negli-

gentie in non pferendo. glo. est in. d. cle. in ver. sua auctoritate. secus tñ est si ppter delictuz priuet. vt qr cõtulit indigno. vt tenet ibi glo. in ver. negligentiam. qr illa cle. ponit ius nouum et derogatiuum priuilegij. exemptionis. et sic materia restrigibili non sunt paria. nullo modo conferre. et indigno conferre. Patronus ecclesie curate potest ita presentare religiosũ sicut secularẽ: vt pbat glo. in dic. cle. in ℣. secularibus. Ex causa possunt epi nouas imponere pensiões ecclesie et veteres augere. gl. est in dic. cle. in ℣. imponant. ¶ Ultimo fui interrogatus de hoc casu. concessa est immunitas patri et filijs an filij gaudeant immunitate: etiaz viuo pře. et rñdi q sic. per cõem doctrinam. doc. in. l. gallus. §. j. ff. de libe. et posthu.

¶ De scrutinio in or. facien.

In hoc tit. ponitur q antequã pcedatur ad actum ordinatiõis debet pcedere qdam inquisitio summaria et extraiudicialis de qualitate ordinali. cuius forma est. vt vn° d assistentibus id est pñtans interrogetur de abilitate promouendi et ipse rñdeat de qualitate ordinandi. et vide tex. de materia in. c. qui eps. xxiij. dis. et xxiiij. dist. per totum. Nota glo. hic que sp allegat. q vbi agitur de preiudicio anime semper presumendum est in deteriorem partẽ. Et nota q in dubio quãtuz ad bonitatem naturalẽ quilibet presumitur bonus: qr naturaliter homini presumuntur ℣tutes inesse: qr contra peccatũ datur reparatio per sacramẽtum baptismi. c. firmiter. de sum. tri. in quo confertur gratia. et sic cuz cõstet semel reparatus presumitur adhuc reparatus nisi constet contrarium. Et nota q per istum tex. colligitur limitatio ad glo. nota. in. c. si forte. de elect. in. vº. q vult q bonitas accidentalis nõ psumatur: qr nõ pcedit quãdo apparet aliqd testimonium bonitatis illius: vel est aliqua presũptio: vt in dic. tex. vt qr ad hoc est pñtatus p alios tanq̃ bonus: et idoneus. qr tunc psumitur accñtal. bonitas. et vide glo. j. ibi. An aũt qlitas diuitiarũ psumatur. gl. sunt cõtrarie. dicit Anto. de bu. in. l. si vero. §. qui pro rei. ff q satisda. cogan. in l. ij. ff. de proba. Sed cõcordat: q si non apparet q aliquis vnq̃ habuerit diuitias et non presumunt: qr quilibet nascitur nudus. secus si semel habuit diuitias. ¶ Ultimo tu scis dispositionem titu. de nõ numera. pecu. sed volo allegare tibi vnã gl. singu. q si moriens est cõfessus se recepisse mutuum: non poterit heres opponere exceptionem non numerate pecunie: qr moriens non expectabat futuram numerationez. glo. ẽ fin. j. l. j. C. d fal. cau. adie. lega. scz m Bal. in ti. de pac. psta. in ℣. vasalli.

¶ De sacra unctione.

Quia ex ordinandis aliqui inungũtur: ideo ponitur ista rubric. Et in consecrationibus faciendis attendi debet forma ecclesie romane. nec valet consuetudo in contrarium. ¶ Et in. §. scire tractantur plura de consecratione episcopi. et notent epi illum tex. quia debet laborare erga duo ad puritatem conscientie: ad odorem bone fame correspondentem puritati conscientie. vt per hoc trahat alios ad bñ operandum ¶ Tangitur per doct. hic. an sacramentũ matrimonij gratiaz imprimat. et est pclusio. q si fideles vacant orationibus et ea intentione qua dñt ptrahant. et alr se ad grãm recipiendam abilitẽt: aliqua dat in sacramẽto matrimonij gra ꝯ triplicem inordinationem: quia concupiscẽtia inclinat ad multas mulieres. sed p grãm sacri soli vni vult coniũgi. et inde oritur bonum fidei. Secũda qr inclinat ad solam delectatio-

418

nici et episcopus faciunt vnum corpus. de aliis vero nihil. c. nouit. ca. quanto. de his que fi. a prela. qui ergo vult hoc ius sibi vendicare oportet q probet sibi ex aliquo speciali iure competere. quod est no. ¶ Tertia est conclusio: ille qui habet duas voces. etiam iure proprio non pot illas diuidere. Jo. an. in. c. penul. §. porro. per illum tex. de elec. in. vi. et Ab. hic. ¶ Quarta conclusio. q sicut ad episcopatum potest eligi qui est in subdiaconatu. c. a multis. de eta. et qualita. et hoc sufficit. fortius i inferioribus dignitatibus debet sufficere q sit in minoribus secundum Inno. et magis communiter docto. ¶ Quinta conclusio. quando super eodem facto apparent due sententie interlocutorie contrarie: nec apparet q iudex tulerit secundam animo reuocandi primam: q prima non videtur reuocata: qr primam esse latam debet iudici liquere quando profert secundam contrariam. ita per hunc tex. dicit Bar. in. l. quod iussit. ad finem ff. de re iudi. et in iudice ordinario est presumenda ignorantia in dubio propter multitudinem factorum. dicit tamen Ab. presumi scientiam si iudex de proximo presertim in facto notabili tulisset illam. dicit tamen Bart. ibi q si potest reuocari sine cause cognitione. vt est dilatio. tunc dando secundam videtur reuocare primam. ¶ Sexta est conclusio. superior in concedendo gratiam non tenetur citare seu vocare illum cui fit preiudicium. notat Inno. in. c. nisi cum pridem. de renuc. quem allegat Ab. et subdit q in his que sunt de iure gentium debet vocari ille cui fit preiudicium. licet de plenitudine potestatis ex causa possit princeps in preiudicium alterius concedere priuilegium. de quo hic per Abba. et consuluit Alexan. per multa deducta per eum ibi in consilio. ii. in primo li. q princeps de plenitudine potestatis potest legitimare in preiudicium illorum quibus erat delatum ius adeundi: etiam illis irrequesitis. et vide quod notat Barto. in. l. adoptio. ff. de adop. ¶ Septima est conclusio. ille videtur eludere collationem superioris qui vult ecclesiam postea recognoscere ab inferiore. vt est glo. notabi. in dict. c. in ver. donationis. et si hoc facit sine causa. est legitima causa illum priuandi secundum Abba. secus si faceret ad cautelam. vt quia dubitaret de validitate prime collationis. c. post electionem. de concef. preben. ¶ Octaua est conclusio. quando in absentia potest constare de facto liquide. potest procedi contra non citatum. glo. est singulariter notanda in dict. c. cum olim. in ver. absenti. et sic in facto notorio in quo nulla defensio potest competere proceditur contra absentem. secus vbi aliqua defensio possit competere. de quo per Innocen. in. c. tua. de coha. cleri. et mulie. in. c. quanto. de transla. prela. in. c. ex insinuatione. de appella. Archidia. in c. que lotharius. §. q. s. tex. notabi. et Barto. in. l. ii. §. q si de frumentaria. ff. de admi. re. ad ciui. perti. c. venerabilem. c. bone. de elect. ¶ Et nota q Ab. concludit q sententia principis sine citatione non valeat etiam contra subditum. non solum contra non subditum quem dicit aliqua ratione suum forum sortiri. mouetur per tex. in cle. pastoralis. de re iudi. tex. et glo. in. l. fi. C. de legi. et per quedam alia. sed alibi contra Ab. allegaui quedam. ¶ Ultimo nota singulariter glo. fi. in dic. c. cum olim. q verba de plena omnium concordia. prolata in materia iuris in negocio vniuersitatis. ex quo non apparet aliter principem ius voluisse immutare debent impropriari: et reduci ad terminos iuris: vt verificentur in maiori parte vniuersitatis. Ex. c. cum iter. facias has conclusiones q allegat. s. q valet sula. §.

sus litigatoris si non fuit appellatū infra decē dies. ¶ Et prima est ista clerici tenentur ire cum illis ad letanias quibus pleno iure subijciuntur regulariter tamē sacerdotes tenentur ire ad ecclesiā cathedralem in letanijs seu rogationib⁹. tex. ē iū. glo. in. c. qm̄ p̄sbyteri. xxxviij. distin. ¶ Secunda cōclusio. q ad pbationem iuris proprietatis. satis est int easdem personas pducere snias super eodē iure platam. ꝛ tenetur iudex fm illam iudicare. ꝛ ratio est: qꝛ ex quo non fuit appellatus fecit ius inter partes. quod tamen intellige in dubio secus si notorie cōstaret de iniusticia de quo fuit dictū s̄. in. c. a inter ceteras. ¶ Tertia est conclusio. postq̄ snia transiuit in rem iudicatā p̄sumitur q fuerit rite ꝛ recte lata: ita q nō est necesse ampli⁹ producere acta ad probandū iusticiam vel processum licet pars aduersa dicat eam vndiq3 iniustam. de quo plene in. c. qm̄ cōtra. de pba. per Inno. in. c. bone. de elec. in. c. cum in iure. de offi. dele. ¶ Quarta est cōclusio. Si princeps subijcit ecclesiā pleno iure intelligitur in temporalibus: et spūalibus. glo. est prima in di. c. cui adde glo. in. c. conquestus. de fo. cōpe. ꝛ ibi vide per Ab. ¶ Quinta cōclusio. q episcopus cōcedens ecclesiam videtur concessisse omnia iura que ipse possidebat in ecclesia. exceptis q̄busdam que a se abdicare nō potest. vt in. c. pastoralis. de dona. d̄ quo per Jo. an. in. c. cum venerabilis. de censi. per glo. in di. c. pastoralis. nec per generalem donationem videtur data potestas donatario: vt possit conuertere fructus in vsus ppꝛios. dictum est notabile Inno. in c. pastoralis. de priuile. fm Ab. Intellige tamen q episcopus faciat cū consensu capituli: ꝛ ex causa. dict. c. pastoralis. Ex sententia tamen potest eē ecclesia alteri pleno iure subiecta. non sic ex donatione episcopi: quia pro sentētia presumitur q fuerit ex aliqua causa iusta lata i3 eps non pōt a se in totū onus epāle abdicare. nā qua ratione posset respectu vnius ecclesie: posset respectu aliarū. qđ nō est admittēdū. qđ est no. ¶ Sexta est conclusio. metropolitanus si vult concedere priuilegium in diocesi sui suffraganei i facto graui concernente statum totius prouincie requiritur consensus omnium episcoporum puincie. glo. est notabilis quā sic intelligit Ab. in. c. placuit. xvi. q. vi. ix. q. iij. in fi. summe. sed in facto concernente preiudiciū vnius episcopi dumtaxat sufficit illius cōsensus. dummodo interueniant alie debite solennitates ꝛ consensus capituli. ꝛ pcedat glo. in hoc. c. ¶ Septima est conclusio. q licet papa cōcedat ecclesiā pleno iure: nō potest tamen donatarius cōuertere fruct⁹ in vsus proprios. habebit ergo potestatem in temporalibus quam habet episcopus scilicet exigēdi rationem de temporalibus. c. cum ꝛ plantare. de priuile. ¶ Octaua est cōclusio. q sententia non facit ius inter alios. tamen fallit in multis casibus: de quibus per glo. in ver. ad litigantes. ꝛ vide per Bar. in. l. ingenuum. ff. de sta. ho. ¶ Nona est conclusio. si fuit actum vt arbiter seu iudex super omnibus pronunciet simul non valet sententia nisi super omnib⁹ simul pronuncietur. l. quid tamen. ff. de arbi. c. cum dilecta. de rescrip. ¶ Decima est conclusio. si nihil est actum: ꝛ libellus continet plura diuersa capitula. valet super parte: ꝛ in reliquis non videtur neq3 absoluisse neq3 condemnasse: quia tot sūt petitiones quot sunt res. ꝛ per consequens tot sententie quot res. ¶ Undecima est conclusio. Si libellus continet vnam rem singularem. seu certam summam non valet sententia super parte. l. in hoc iudicio. ff. fami. her. Et idem si sunt plu

ra capitula connexa. vt non valeat sententia super parte. Hoc autem limita non procedere quando vna sũma fuit in petitione sed certa pars fuit petita ex vna causa. et reliqua ex alia. tenet enim tunc sententia super parte. Item etiam limita quod dictum est ꝙ non valet sententia super vna parte vnius capituli. vt non procedat quãdo instantia esset pro parte perempta. ita ꝙ sequeretur absolutio ab instantia iudicij. tunc enim sufficit pronunciare super illa parte qua tenet iudicium. l. si constante §. si. ff. solu. matri. Et idem si aliqs conuenitur rei vendicatione pro certo fundo. et repertum est illum possidere solum pro dimidia. Iudex illũ in illa dimidia condemnabit. et valebit sententia: licet in alia parte nihil dicat. quia super illa nõ tenebat iudicium. l. si. ff. de rei vendi. cautuz tamen est secunduz Ab. ꝙ iudex absoluat super illa dimidia causa expressa. quia non reperitur illa possidere. ¶ Duodecima est conclusio. quando libellus fuit oblatus cõtra plures. si pronunciatur contra vnuz valet nec videtur pronunciatum cõtra alios. ¶ Tertiadecima cõclusio. si sententia fuit lata super parte cuz dictione taxatiua tantum. vt puta quia centum petitis. dixit condemno Titium in quinquaginta tantum valet sententia quia videtur pronunciare super toto quia tacite absoluit in alijs quinquaginta per illam dictionẽ taxatiuam. ¶ Decimaquarta conclusio. si libellus cõtinet vnũ capitulum generale vel vniuersale vt puta peto iura episcopalia. vł administrationem vel rationem tutele. et tũc si partes fuerunt prosecute aliquas species tantum. et iudex super prosecutione tantum tulit sententiam valet. nec super alijs videtur absoluisse vel condemnasse. l. licet. C. ð iudi. ¶ Decimaquinta cõclusio. si partes fuerunt generaliter prosecute contenta in libello. et genus est resolubile in diuersas et certas species. vt peto subiectionẽ pleno iure. vł peto iura episcopalia scitur enĩ que sunt illa iura episcopalia. et idem ac si singłr fuissent petita. et sic idem dicendũ ac si fuissent plura capitula. et sic tenet sententia super expressis in sñia. et in alijs nõ videtur iudex neqꝫ absoluisse neqꝫ cõdemnasse. Si aũt genus deductũ in libello non est resolubile: vel saltem nõ recipit determinationem iuris a iure: tunc valet sñia super parte: qꝛ tunc videtur pronũciatũ super toto l. j. vbi per doc. C. si aduer. rez iudi. Exẽpli gratia. peto mihi reddi rationem administrationis frumenti. agẽdo actiõe tutele. et reliqua peto mihi restitui. iudex mandat mihi qñqꝫ restitui. cum in veritate deberentur decez. tũc enĩ valet sñia: qꝛ in dubio videtur iudicasse super oĩbꝰ debitis. cũ oĩa illa verba gñalia in petitione contenta nõ recipiãt certaz determinationem a iure. et sic nõ potest dici ꝙ iudicauerit super parte. hec omnia procedũt quando iudex super parte iudicat. vel tacite super toto modo predicto. ¶ Decimasexta conclusio. qꝛ solet dubitari quid si iudex pronũciauerit super toto: sꝫ defectus annullatiuus concernit ꝑtẽ dumtaxat. nunquid possit sententia valere pro parte: si sunt diuersa capitula potest valere sententia super parte petitorũ: et super alijs vbi reperitur defectus est nulla. l. qdaz mulier. ff. fami. her. Si aũt est vnuz capitulum: vt qꝛ peto decem: iudex cõdemnauit in quinqꝫ. ex scripti recitatione. in alijs vero quinqꝫ cõdẽnauit viua voce sine scriptura. et tũc sñia nõ tenet. qꝛ nõ habet sua substãtialia: cũ vnica sit sñia nõ potest pro pte valere: et ꝓ pte non. et idez si iudex habens facultatem cognoscendi vsqꝫ ad decem tantum condemnauit in quindeci: non enĩ valet sñia.

418

in decem: qz cū vnica sit non potest pro prevalere. glo. est no. in. l. fi. ff. de iurisdi. om. iudi. lz contrarium teneat glo. in. l. ij. C. de re iudi. Sed bar. in dic. l. fi. concordat distinguendo inter plura capitula z vnū. z de ista materia per doc. hic z vide Bar. in l. j. C. si aduer. rē iudi. ¶ Ex. c. cāz. habe has cōclusiones. Prima a sēĀtentia iudicis partiū ꝯsensu delegati pōt appellari. concordat. l. ex consensu. ff. de appel. Et idē dicas in iudice cuius iurisdictio fuerit prorogata partiū consensu: qz pōt appellari. probaꝛ ꝑ locū a spāli. i. l. epāle. C. de epis. audi. z si non appellatūr a iudice prorogato inter subditos. ita nec ab istis prorogantibus. vt ibi ꝑ Bal. z per Ab. hic qui vult ꝙ priuilegium. l. epāle. procedat solum inter laicos non clericos: qz non potuit imperator priuilegiare episcopum in preiudiciuz clericorū. z ī derogationem iuris canonici quod ꝑmittit appellari a sniā epi. c. pastoralis. de offi. ordi. z ad predicta adde quod scribit Bar. in. l. j. §. quesitum. in. l. ex consensu. ff. de appel. in l. si conuenerit. ff. de re iudi. Ab. s. c. intimasti. de appella. ¶ Secunda conclusio: ꝙ post appellationem ꝑsumitur pro sententia: z iudicem iuste fuisse motum. si productis actis non colligitur iniquitas. z hūc tex. reputat Ab. no. in hoc. ¶ Tertia ē conclusio. ꝙ licet Inno dicat in. c. quoniam contra. de proba. ꝙ si iudex qui recipit testes perpendit illos vacillare vel variare debet hoc facere in actis describi. qz licet iste posset ferre iustaz sniaz. tñ iudex appellationis ꝓfert sniam sm attestationes: qz de hoc sibi nō ꝯstat. z fa. qd notāt doct. c. i pñtia. de renū. cū ꝯcurrentib⁹ trib⁹ de qb⁹ in dic. ca. cām. ꝑsumitur ꝙ iudex fuerit iuste motus: scz ꝙ sentētia nihil iniquum contineat: z ꝙ consensu communi ꝑtiuz cā sit cōmissa. z ꝙ pars in fine requisiuit iudicē vt ferat snīam ꝑsumitur pro snīa licet in attestationibus appareat ꝓbatū esse pro actore. z ꝙ iudex ex aliq̄ iusta cā fuit motus ad nō seq̄ndū illas probatiōes iste est intellectus nouus z notabilē quē dat Ab. ad dic. cām. qd est nota. z multū mihi placet: qz nō est presumendū ꝙ papa frustra ponderasset illa que ibi dicūtur in tex. ¶ Ex c. qd ad consultationē. cū sua materia habeas has conclusiōes. Quarum prima est ista. tp̄s decē dierū ꝑfixum ad appellandū currit a prolatione snie: z sic non excluditur a numero dies illa in qua fuit lata snia: sed tēpus currit de momēto ad momentū. a principio tamē hoc tp̄s est vtile: sed in progressu est continuuz l. j. §. dies. ff. quādo appel. sit. z §. biduum. Si eñ iudex a quo z ad quē nō faciunt sui copiā tp̄s non currit consulit tamen Bar. ꝙ pars protestetur hoc z appellat corā publicis personis. Et adde Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipi ꝑtori. l. z vs. q̄sti. ff. de no. ope. nunc. Currit etiam istud tempus a tempore late sententie nō aūt a tempore finiti termini prefixi. ad aliq̄d faciēdū. ¶ Scd̄a ꝯclusio. si mandatur sentētia executioni āte lapsuz decē dierū. debet executio reuocari. de quo in. c. non soluz. de appel. in. vs. Et dicit Ab. ꝙ etiam ī cā criminali non dz mandari sententia executioni infra tempus decē dierū z allegat Barto. in. l. qui vltimo. ff. de pe. sed Barto ibi dicit ꝙ de consuetudine seruatur contrarium. Et adde Bar. in. l. non tantuz. ff. de appel. ¶ Tertia conclusio. ꝙ pars nō appellando videtur acquiescere sētentie. Ad idem est text. secundum Ab. in. l. fi. C. de sen. q̄ sine cer. quanti. in. l. ab eo. C. quomodo z quando iudex. Et tu adde tex. in. l. j. C. si sepius. in integrū. resti. postula. in. l. j. C. de postulan. Dicas tamen ꝙ non appellans non vere consentit: sed

Recte: qr sepe qs omittit appellationem execrans lites: et timens verationem iudiciorū. et ideo ex sentētia condemnatoria iniusta nō oritur naturalis obligatio sm Ab. ex intētione Barto. Iura ergo presumunt illum consensum vt sit litium finis: et sic vt precludatur via appellandi. ¶ Quarta conclusio. ab executore regulariter non appellatur: qr ipse non grauat: sed iudex qui commisit executionē. Nisi executor excedat modum sibi iniunctū. l. ab executore. ff. de appel. qr ipse et nō iudex grauat et quando dicatur excedere modū. vide per glo. hic. ¶ Quinta cōclusio que colligitur ex glo. q in appellatione a diffinitiua non est exprimenda causa. et si expressit pōt aliā prosequi. de quo in. l. scio. ff. de appel. Ab interlocutoria est exprimenda causa. de quo in cle. appellanti. de apel. in. c. vt debitus. de appell. Et de interlocutoria habente vim diffinitiue Ab. remittit ad ea q̄ habentur in. c. peruenit. de appel. Et tu allega glo: singu. in. c. si. de elect. in. vi. in ver. inanes. que videntur tenere q nō. ¶ Sexta conclusio. si fertur snia nisi se purgauerit: ē diffinitiua. si autem simpliciter est indicta purgatio. illa est sentētia interlocutoria si tamē dubitatur an purgatio sit indicenda. et iudex pronunciauit illam non indicendam: ista est diffinitiua sm Ab. vel saltem habet vim diffinitiue. cum non expectetur alia sententia. c. significantibus. de offi. dele. Tangitur etiā in hoc. c. an iudex possit breuiare dilationem iur: sed de hoc dictum est in ti. de appel. ¶ Septima cōclusio. de iure datur etiam tempus quadrimestre illi qui confitetur debitum. et non fertur sententia: licet de consuetudine dentur decem dies. glo. et Bar. in. l. si debitor. ff. de iudi. glo. in. §. omnis. insti. de ver. obli. Et nota q terminus q̄ datur iudicatis non habet locū in arbitro. l. si cū dies. §. fi. iūc. glo. ff. de arbi. ¶ Octaua conclusio notabil. si debitor vult vti dilatione quatuor mensium: vel decem dierum. debet satisdare de soluendo in termino. tex. est singu. iunc. glo. in. l. si debitori. et ibi per Bart. l. vniuersa. C. de p̄ci. impera. offe. per quē tex. fuit cōsultum: q si est datus saluus conductus vt infra certum terminum non possit a suis creditoribus conueniri debet intelligi dummodo satisdet de soluendo post terminum. quod ē no. Et dr Bar. q si non caueat poterit interim in carcerem reponi: nisi cedat bonis. hoc limitat Ab. i debitore laborante inopia: quia si debitor habet bona sufficientia pro debito non dr incarcerari. allegat gl. quam dicit nota. in. l. iā. §. tutores. ff. de suspec. tuto. Et adde q illam glo. approbat Bal. in. l. fi. §. et si prefatā. C. de iu. deli. in. l. quicunq. C. de ser. fugi. in. l. ob es. C. de acti. et obli. in. l. etiam. C. de execu. re. iudi. in. l. f. C. qui bo. cede. pos. in. l. f. in fi. C. de iu. et fac. igno. et ibi illam dicit ordinariam Ab. in. c. lator. de pig. Et plene de hac glo. per Alex. in. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. et ista glo. loquitur de iure. sꝫ de consuetudine in quibusdā locis seruatur contrarium. et hoc casu fuit locutus Bart. Et de materia glo. an et quando possit appellari ab executore. adde quod notat gl. i. l. ab executore. C. quorum appel. non reci. in l. ab executore. ff. de appel. et Bart. in. l. a diuo pio. §. sententia. ff. de re iudi. Et q sit exprimenda causa in appellatione ab executione cum sit regulariter īterdicta appellatio tenet Bar. in dic. l. ab executore. quē refert Ab. Spe. et Io. an. sm Abb. Nota etiā q si non exprimitur iusta causa vel nulla in appellando nō suspenditur executio. sed si exprimit iusta causa de qua dubitat an sit vera suspēditur executio. debent tamē

410

sequestrari fructus rei immobilis. vel res mobiles. in quibus debebat fieri executio. et pendente appellatione apud sequestrū remanere. tex. est no. et ibi per Bar. in dic. l. ab executore. Et dixit singulariter. Bart. ibi quod si aliquis capitur et a captura appellatur non debet relaxari. sed pendente appellatiōe debet detineri. quod est nota. secundum Abba. Et si causa concernit partem nō suspenditur tota executio. sed soluz in illa parte secundum Ab. qui adducit dictum singulare Spe. ¶ Et si tu vis scire ad quem appellabit qn̄ nuncius excedit modum. vide per Bar. in dic. l. ab executore. in. l. a divo pio. §. sententiam. in penul. quest. ff. de re iudi. et late per Abba. hic. ¶ Ex. c. sicut nobis. facias has cōclusiōes. Prima. id quod ad sui substantiam exigit scripturam potest probari per testes. si scriptura sit perdita. et sufficiunt duo testes. adde tex. notabilez in. l. testium. C. de testi. ¶ Secunda cōclusio. ex quo cōstat de sententia licet non appareāt acta presumendum est quod omnia rite et recte processerint: et asserenti contrarium incūbit onus probandi. nā in di. c. sicut. ex quo deposuerunt testes de sententia. presumitur quod scriptura interuenerit. ¶ Tertia conclusio. ad validitatem sententie non requirit quod in ea exprimatur causa que ipsuz iudicem ad sic sententiandum induxit. et ad hoc quotidie allegatur tex. iste. de quo hic per glo. et doc. per bar. in. l. ij. §. ignominie. ff. de his qui no. infa. sed quo ad certos effectus qui possunt ex snia oriri dz in aliqb[us] casibus causa exprimi. tamen si nō exprimatur sententia tenet. de quo hic per Ab. Et dicit Jo. an. quod fatuus ē iudex. si exprīmit cām. qz posset eē falsa. et snia nō teneret qd intellige qn̄ esset contra ius cōe. qd tn̄ singlr limitat: nisi eēt apposita dictio pcertim. seu maxime seu alia silis q̄ tacite alias causas includat. vt puta si iudex ita pnunciet. dico testamentū valere quod fertiz. qz minor. xiiij. annis pōt testari. dictū est no. Ja. bu. in dic. §. ignominie. qd sequit Ab. impugnās Anto. de bu. Et adde nota. per Bar. in. l. si is ad quē. ff. de acq. here. vbi tractat an teneat snia lata ex falsa cā. et Bar. in. l. j. §. j. ff. si messor fal. mo. dix. vbi dicit quod in illo casu inserit cā in snia. et Bar. in. l. fete. ff. de tu. et cu. da. ab his. vbi tangit qn̄ error exprimitur in snia. Adde et Ab. in. c. ex parte. de conces. pben. vbi loquit etiam de dictione maxime ponēda in snia. et ibi allegat tex. quē dicit nota. in. c. per tuas. q̄ filij sint legi. quod qn̄ exprimūtur plures cāe in snia quarū vna facit: alia non facit. sustinetur propter causam vrgentē expressā. allegat et singulare dic. Inno. in. c. in pñtia. de renun. qd et dictū alle. Ab. in. c. cuz dilectus. de ordi. cog. in. c. ex parte. de puer. oblat. in. c. j. de re iudi. in dic. c. per tuas et facit gl. in. l. iij. C. si ex fal. instru. in. l. epale. C. de epis. aud. et qd notat Bal. in. l. legitimos. ff. de legi. tuto. vbi dicit qn̄ sunt vba apta et inepta. Bar. in. l. cū senatus. ff. de re. du. in. l. annua. §. j. ff. de annu. leg. ¶ Quarta est conclusio. qz tractat hic an pro solennitate presumatur si de solennitate extrinseca nō fit mētio in instrumento non presumitur. et idem in dictis testium. l. quecūqz. §. fi. ff. de. publi. secus si de ea fiat mentio: et possibile est illam solennitatez interuenisse tempore confecti instrumēti. et tūc stat istrumēto. l. j. cū sua gl. C. de fide istru. et iure haste fisca. lib. x. vt qz scriptura dicit testis iuratus sic deposuit. et si non fuit possibile. probat inter easdem personas dū modo enuncietur tale quid quod per partes poterant renunciare. l. optimam. C. de contra. et commu. stipu. Sed si non poterant renunciare nō presumitur. vt si in contractuz venditionis cum ecclesia celebrato dis

tertium. proderit victoria isti⁹ ter- tio illi victo & irritabitur snia in to- tum. qd pcedit etiam si iste tertius in appellatione diceret se appellare respectu sui preiudicij. qz nihilominus ex q eadē est victoria in causa appellationis porrigitur ex iur dispositione ad istū q succubuerat. quod est multum notabile. hoc vult Bar. in dic. l. a snia. quem refert & sequitur Ab. hic. ¶ Quinta pclusio. sicut victus nō potest tertio appellare. ita nec iste tertius. quod tamē intellige qn sciuit cām agi p victū ante sniam. imputet em sibi qre prius non puidit sibi. secus si ignorauit. qz sine culpa sua non dz dānificari: & hoc casu appellatio nō habebit releuare victū vt pcludit hic Inno. & post eum Ab. & Bar. in dicta. l. a snia. ¶ Sexta pclo. potest tertius pro interesse suo psequi appellationem interpositam per reuz principalez. aliter per se non appellando. tex. & Bar. in dicta. l. a snia. §. idem quoqz rescripsit. Nec principalis transigendo cum actore p̄iudicat tertio in iure iam sibi quesito. vt ibi. Et quid possit facere ille tertius qui venit ad causam per alium intentatam. vide eleganter per Bar. in. l. si plusorio. §. j. ff. de appella. & per Ange. in. l. si suspecta. ff. d inoffi. testa. & per Alex. in. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Et in hac materia nota duo dicta singularia. Primum est q vbicūqz reipublice interest. semp admittit tertius lz nō pretendat interesse. dictum est sing. Bal. in. l. vbi pactuz. C. de trāsac. in pe. col. Scdz dictuz fauore pupilli. tex. habes nota. l. l. §. in fi. C. de neg. gest. & ibi p Alex. ¶ Ex. c. cum Bertoldus. cum sua materia facias has conclusiones. Prima est. si patronus pn̄tat & perseuerat in prima presentatiōe quia nullum alium presentat. presentat⁹ pt agere vt eps pellat eū institue re. qz ius ē q̄sitū ex pn̄tatiōe. vt hic & in. c. dilectus. d offi. lega. Itē potest agere p intrusuz in illo beneficio vt inde remoueat & sua pn̄tatio admittat. qz cū habeat ius ad bn̄ficiū petendum. habet per consequns ius ad omia p q puenit ad beneficium psequēdū. arg. c. preterea. d offi. dele. intellige tn sp q pn̄tatus non hz ius in re. sed ius ad illd petendū & tex. iste tunc. sua glo. tn. q̄tidie allegat ad hoc. & de hac materia in c. pastoralis. de iure patro. Probatur etiā notabilr in dic. c. cū bertoldus q si fiat pn̄tatio p eū q nō ē patronus nec ē in possessiōe. & instituatur p epm putātē eē patronū & postea fiat pn̄tatio p verū patronū. vt que est in possessione patronatus. valet hec vltima etiā prima nō cassata. & pn̄tato acqritur ius ac si nulla presentatio precessisset, & potest agere contra institutū sine pn̄tatione veri patroni vt remoueatur & vt admittatur sua p̄sentatio. Et nota q Ab. hic sup glo. allegat dictū nota. Innocen. in. c. fi. de accu. quod dicit eē memorie pmēdandū. q iudex cui cōmittit aliquis articulus cause per superiorē. per eū instruendus. & ad superiorē remittend⁹. pt ēt si sibi nihil fuerit dictū p supiorē p̄figere partib⁹ terminū infra quez cōpareant coram superiore ne sine termino cā remaneat. ¶ Scda conclusio. legatus & quilibet iudex habens merū & mixtū impiū potest ex cā restituere etiā maiorē aduersus suā sentētiaz. vt pbat in tex. & glo. in dicto. c. cū bertoldus. d quo. l. in causę. q. §. fi. cum. l. sequen. ff. de mino. & ibi habetur qd in simplici magistratu. & de delegato in. l. aduersus. C. si aduer. rem iudi. in. l. fi. C. vbi & apud quos. in. c. penult. de in integ. resti. ¶ Tertia conclusio. fm Ab. q delegatus legati cardinalis subdelegat sicut delegatus principis. allegat etiam Bald. in. l. a iu-

dice.C.de iudi.et tu adde Ab.in.c. cum causam.de appel. ¶ Quarta conclo.sm Ab.allegantem glo.sing. in.c.super questionum.§. porro. de offi.delega.quam limitat.q si delegatus subdelegat non in totum potest dare potestatē subdelegato subdelegandi.quia videtur ipse cōmittere dando potestatem cōmittendi.
¶ Quinta conclo.q in cā bñficiali pp absentiā minus legitime pbatā retractaf snia.lz nō sit appellatiōe suspensa.dictū est nota.Inno.in dicto.c.cū bertoldus.et de cā matrimoniali est tex.in.c.ex lris.de in integ.resti.et lz Ab.ipugnet dictū Inno.tñ deducta per se :.ā loquunt in casu isto vt patet recte intuenti.
¶ Sexta cōclo.lz a principio possit et debeat repelli is q petit sniam reuocare.si tñ admissus est d facto. et apparet sniam iniuste latā. reuocabitur.dictuz est nota.Inno in dicto.c.cū bertold⁹.et i.c.cū dilecta. de rescrip.qz de qua recognouit iudex de eadē pnunciare dz.vt in.l.d qua re.ff.de iudi. ¶ Septia cōclo. in contractu pignoraticio nō transit ius patronatus vel possessio ipsius.qz commoditas inextimabilis non trāsit in creditorē etiā cum vniuersitate. qz nō posset hec vtilitas restitui. vt notabilr pbatur in dic. c.cū bertoldus. ¶ Ultimo tu habuisti in ci.de offi.delega.q si appellatur a subdelegato delegati pape. subdelegauit non in totū ad subdelegantē appellaf.nō ad papā omisso medio.vt in.c.si delegatus. d offi.dele.in.vj. in.c.cum te psulēte.d offi.dele.hoc nō pcedit in delegatis seu subdelegatis legati.vel alterius citra papā.vt notabilr declarat Abb.in dic.c.cuz bertoldus.in fi.qd dicit esse nota. ¶ Ex.c.in causis.cuz materia sua nota.q sm sententiā principis est iudicandum si sic loquimur de interlocutoria. duz tñ sit clausa in corpore iuris.vel sit lata cā cognita.siue de diffinitiua. qñ princeps partibus pñtibus cognouit et diffiniuit.vt in dic.c.et i.l. fi.C.de legi.Et cōcludit Ab.q nō sufficeret q eēt lata ptra cōtumaciter absentē. qui etiam concludit q sufficit q papa tulerit sententiaz cā cognita partibus pñtib⁹ lz non sit seruat⁹ ordo iuris.Et tex.in dicto.c.in causis.loquif de ordine cōcernēte instructionē cāe:vt sic recipiantur probatiōes et de cā cognoscatur.Nota vnū dictū Ab.q in facto dubio debemus iudicare sicut per alios iudicatum est in loco illo adducit text.notabi.iuncta glo.in c.fina.xx.distinc.Circa tñ sniaz pncipis Abb.hic recitat vnam distinctionē q est legistax de q hic p euz. ¶ Ultimo querit ipse.si snia fuit lata p principē ptra absentē cōtumaciter.cū quo fuerat pri⁹ lis ptestata et de causa cognituz.sed ad sententiam audiendam noluit citatus cōparere.an talis sententia faciat ius inter alios.Et concludit q non.qz potius videtur lata ob cōtumaciaz et iniuriaz contumacie.ñ q habeat iniustam causam. et allegat glos. et Bart.in.l.qui repudiantis.§.cum contra.ff.de inoffi.testa. Sz nō aduertit Ab.q Bar.i terminis tenuit ptrariū in.l.si superatus.ff.de pigno.quia tunc sm Bar.ibi ei⁹ pñtia nihil fuisset opata.Ad idem allego glo.notab.in.l.si ideo.in prin. ff.de euic.et ista videf melior opi. et addo quod notat glo.et Bart.in.l. ab executore.§.j.ff.d appel. ¶ Ex c.inter monasteriū.facias istas conclusiones.Prima exceptio recusationis contra iudicem est dilatoria et ante litem cōtestatā proponenda per ingressum antē iudicē videtur quis iudicē approbare:et exceptioni recusatiōis renunciare.qd tamē intellige si taf exceptio erat patēs. secus si occulta.nā tūc post litē ptesta.pōt opponi.glo.iñ.q.vj.§.exce-

ptio. Item si oritur post litem contesta. c. insinuante. de offi. dele. et si quis post propositam recusationem coram iudice litigat sup principali. videtur illi exceptioni renunciare. ad hoc. c. gratum. de offi. dele. c. sollicitudinem. de appel. ¶ Secunda conclusio. ad reuocationem commissarum literarum non sufficit de illis facere mentionem in scriptis: sed oportet quod fiat mentio de processu per illas habito et ad hoc quotidie allegatur tex. c. inter monasterium. ¶ Tertia conclusio. tam exceptio recusationis quam quelibet alia declinatoria contra iudicem debet proponi ab initio. s. antequam coram iudice aliquid proponat. per quod videatur eum approbare in iudicem. seu iudicium suscipere. ista videtur esse magis communis conclusio in dicto. c. inter. Ab. allegat Bar. in. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. et sequitur eius opinionem hoc tamen intellige quando reus prouocat petendo sententiam sup aliis exceptionibus. secus si prouocatur ab aduersario suo. vt quia dum petit copiam rescripti. dicit aduersarius debet sibi credi. quia est notabilis persona: et hoc facit vt iudex super hoc pronunciet vt non possit amplius iudicem recusare Et tu adde in hac materia Bart. in. l. si conuenerit. ff. de iurisdi. om. iudi. in. l. non videtur. ff. de iudi. in. l. elegāter. §. si quis post. ff. de condic. indebi. glo. in. c. exceptionem. de excep. in aucten. offeratur. C. de litis contesta. licet glo. in. l. fi. C. de excep. senserit quod talis exceptio indistincte possit opponi vsque ad litem contest. et in. l. sed si suscepit. in pri. ff. de iudi. ista tamen conclusio fallit nisi iudex inquireret in casu prohibito. nam licet ante litem contest. non sit opposita exceptio. verum non potest dominus iudex cognoscere in tali causa. tamen poterit opponi quandocunque. et reddet iudicium retro nullum. dictum est sing. Bal. in. l. licet. C. de procu. quod est perpetue notandum. ¶ Quarta conclusio. peremptoria non potest opponi in causa appellationis. quando scienter et dolose fuit omissa in causa principali. glo. est singulariter notanda in dic. c. inter. in glo. viti. et idem tenent communiter doc. et est pulchra limitatio. ad. l. per hanc. C. de temporibus appel. et iste dolus probabitur ex coniecturis. vel quia ipse aduersarius hoc dixerit extra iudicium. Et scias quod in hoc. c. tractatur an valeat sententia secunda contra primam. de quo hic per glo. fi. et doc. et nota quod Ab. tenet opinionem Bar. in. l. j. C. quando prouo. non est neces. qui voluit quod non valet secunda contra primam. quando ambe fuerunt late ex eadem instantia. si autem ex diuersis instantiis tunc semper tenet secunda. licet in hac materia sint multe opiniones circum ad intellectum istius tex. Nota secundum Ab. hic in fine quod promotus ad regimen monasterii potest vocari abbas antequam benedicatur qui allegat Hostien. hoc tenentem per tex. in. c. j. de supplen. negli. prela. in. c. meminimus. de acu. in cle. attendentes. de sta. mona. in ver. statuimus. et dicunt doc. quod benedictio est de solennitate non de substantia. et potest abbas vti ante benedictionem baculo pastorali. quod est nota. et idem putat Ab. de annulo et mitra. de ista benedictione est bona glo. in dic. cle. attēdētes. ¶ Ex c. suborta. no vnam conclusionem iunc. glo. j. quod confessio procuratoris nocet domino etiam si ecclesia sit domina quod intelligit Ab. in procuratore constituto a prelato et capitulo. secus si a prelato tantum. et vide quod notat Abb. in. c. j. vt lite non contesta. conclusio. quod agenti possessorio sup iure subiectionis sufficit probare quod fuit in possessione vel quasi. et quod nunc subditi nolunt ei obedire. et dicit Innocen. quod eo ipso quod subditus resistit apparet spoliatus: et adde quod notat Innocentius et Abbas in capitulo. olim. tertio. de restitu. spol. et sufficit etiam probare possessionem de preterito indeterminate.

413 a.

vt probat iste tex. in ver. habuisse. ꝛ idem probatur in dic.c.olim. ¶ Et nota. quia tex. vult ꝙ fiat missio in possessionem re ipsa vltra pronūciationem verbalem ꝛ fiet missio. hoc modo quia precipitur subiecto. vt ei obediat. ¶ Tertia conclusio. tenet sententia lata ꝯ priuilegiū pricipis: ꝛ si priuilegiū fuit exhibituꝫ in iudicio videtur illud tacite reprobasse. presumitur enim iudex mot⁹ ex aliq̄ causa rationabili. ¶ Quarta conclusio. ꝙ. l. imperatores. ff. ꝺ re iud. nō hꝫ locū in eccl'ia. qꝛ nō retractaꝰ sn̄ia p̄textu ꝓbationis nouiter repte sed succurriꝰ per remediū restitutiōis in integrū. ¶ Quinta conclusio. ſm Inno. ꝛ Ab. ꝙ cū agitur petitorio ꝛ possessorio simꝰ. si prius constabit de possessorio debet iudex statim sup illo ꝓnunciare dilata questione proprietatis. bene facit tex. in. c. cū venissent. de insti. ꝛ qꝺ habetur in. c. cū dilect⁹. ꝺ consue. ꝛ qꝺ ibi p Ab. in. c. j. de mu. peti. ¶ Sexta erit cōclo. in qua habebis pulchram limitationē ad. l. qꝺ in diem. ff. de compēsa. instrumentū videtur reprobatum si eo iudici ostenso fertur sententia in cōtrarium. vt in hoc. c. suborta. hoc ꝓcedit ī exceptionib⁹ q̄ tm̄ pn̄t opponi ad merita. qꝛ ex eo ꝙ nō admittunꝰ videnꝰ reprobate. cum non possint reseruari in executione nec ibi opponi. cuꝫ per sententiā excludanꝰ. l. ꝗ. C. sen. rescin. non pos. sed secus est dicendum in exceptione q̄ pōt opponi ad merita ꝛ in executione. qꝛ nō intelligiꝰ p ꝯtrariā sentētiaꝫ reprobata nisi expresse reprobeꝰ. tex. ē in dic. l. qꝺ in diē: ꝛ ibi vide p Bar. ¶ Septima cōclusio. si titius debitor soluit creditori sed instrumētū remansit apud creditorē. tractu tpis repetitur pretextu instrumenti illud debitū. reus nō pōt ꝓbare solutionē. quia perdidit instrumentum solutionis. fuit condemnatus ad soluēdum. post sentētiam ꝛ lapsum tempus ad appellandum reus reperit instrumentum solutionis. nō potest impedire executionē: ꝛ si soluit nō potest repetere. quia solutū indebitum per sententiam nullo modo potest repeti quando venitur ꝯ sn̄iaꝫ. nisi eo casu q̄ habeꝰ in. l. icōmodato. §. fina. ff. commo. in. l. si fullo. ff. de condic. ob cau. quia quando est aliqua actio q̄ non repugnat ꝯtra sn̄iam. sed asserit eā eē veraꝫ. tunc datur repetitio. licet gl. tenuerit ꝯtrū in. l. si fideiussor. §. in oībus. ff. man. sed Bar. tenet contra illaꝫ glo. ꝛ in. l. si fine. ff. rem ra. ha. de q̄ etiam per Ioā. de imo. in. l. imperatores. ff. de re iudi. ¶ Ex. c. cū. J. ꝛ. A. cum sua materia facias istas conclusiones. Prima possunt canonici regulares ꝛ monachi ꝛ clerici seculares deferre proprium prelatum nō solū de crimine: sed etiaꝫ de infamia criminum: ꝛ implorare vt commissio fiat super veritate. c. ex parte. c. olim. c. veniens. ꝺ accu. c. veritatis. de do. ꝛ contu. qꝛ interest eorum habere bonū p̄latuꝫ. vi ꝗ. q. j. c. audacter. ¶ Scꝺa ꝯclo attestationum publicatio est de iustitia non autem de substantia: ꝛ parti illā non petenti ē imputandū. debuit eīm petere ꝛ a denegatione appellare. dictum est singulare Inno. in dicto. c. cū. J. ꝛ A. al's nō auditur volens impugnare ꝓcessum seu sentētiam ex defectu publicationis attestationum. de quo vide per Barto. in. l. prolatam. C. de sen. ꝛ idem dicas de renunciatione seu cōclusiōe. ꝙ nō sit de substātia ſm doc. cōiter de quo bona glo. in cle. sepe. de ꝟb. sig. in ver. conclusione. scꝺm Abb. ꝛ adde tu glo. sing. de qua nō meminit Ab. in. c. si. de here. in. vj. in. ꝟ. iudic꜃s. que glo. vult ꝙ parte tacēte nō viciatur processus. ergo si petit viciabitur processus etiam si nō appelletur. ¶ Tertia conclusio. ꝙ

admittitur discussio indignitatis testium in appellatione a diffinitiua. etiam si in prima causa fuit oppositum et iudice ad vlteriora procedente non fuit appellatum. quia indirecte tangitur negocium principale. quod est singulariter notādū sm Abb. hic facit ad materiam. c. fi. de appel. in. vi. cle. fi. eo. titu. et sic exceptio contra personas testium dicitur tangere negocium principale. et si non principaliter saltem per obliquum. quia admissis testib⁹ nō idoneis perit negocium principale. et iudex iterum grauare videtur sequendo illorum dicta in sniē prolatione. Et nota vnum dictum singu. Inno. sm Abb. q non solum inimici dicuntur vt repellātur a testimonio qui oderunt mente. sed etiam hi qui sine mentis odio habent vel habere presumuntur cās inimicitie. sz ꝯ alios bn̄ admittunť. qr nō peccāt nec presumunť habere cās inimicitie. et loquitur de cōspiratorib⁹ qui conspirant in bonū. Et adde quod notat Bal. in. l. prescriptiōe. in. xv. col. C. si ꝯ ius. Sali. in aucten. si dicatur. C. de testi. Inno. in. c. cū. P. de accu. et in istis locis habetur q si testis dicat q non habet odium non sufficit si subest causa inimicitie.

¶ Quarta ꝯclusio. in causis quas hn̄t religiosi seu habere pn̄t noīe ꝓprio possunt procuratorem constituere: et etiam nomine proprio procurare: et de causis. quas hr̄e pn̄t. in dicto. c. cum. I. et A. in. c. ex parte. in. c. penul. de accu. in. c. cum dilectus. de consue. in. c. cum dilecta. de rescrip. in. c. ad probandum. īfra eo. ti. ex illo generali q pōt p se agere potest procuratorem constituere

¶ Quinta ꝯclo. si agiť ꝯ monachū ex obligatione orta an̄ monachatū debet narratio facti concipi in psonam monachi. qr cū eo negociū gestum est. sed ꝯclo libelli et snia condēnatoria dz ferri in personam vt ḣ usqz. lz sint in hoc opiniōes. tn̄ istō fuit cōsiliū Bal. vt refert Ab. et sequiť. si aūt agiť ꝯ monachū ex obligatione orta post monachatū. est agendū ꝯ monasteriū. et de materia per Inno. in. c. cū olim. de priui. p glo. et doc. in. c. ex parte. de accu. p Archi. in. c. vt periculosa. ne cle. vl mo. in. vi. per glo. et Bal. in aucten. causa que fit cum monacho. C. de episc. et cle. ¶ Sexta ꝯclo. religiosus potest esse procurator abbatis sui. vt si sit accusatus vel ꝯ eum inqriť. et in aliis negociis abbatis. qr in hoc vertitur vtilitas monasterii. vt bonus abbas preficiatur et prefectus defendatur sm Inno. quod est no. sm Ab. potest etiā sm Inno. constitui procurator pro laico patrono et magno defensore monasterii: et si is contra quem agit exciperet q in hoc non vertitur vtilitas monasterii. replicabiť sm Inno. q ad ipsum non spectat inquirere vel scire pn̄t etiam contra voluntatem abbatis monachi denunciare malū ꝑlatum vt hic. et vnus vel plures pn̄t cōstitui procuratores ab aliis nomine eorūdē. vt probatur hic sm Inno. cui adde bonum tex. iunc. glo. in ꝟ. consorte. in cle. religiosus. de ꝓcu. et ex hoc habes pulchram limitationem ad. c. nō dicatis. xii. q. i. vbi dr q nec literas debet recipere monachus sine licentia supioris qd intelligitur de literis q̄tūcunqz priuatis et amicabilibus sibi missis vt ibi notatur. ergo fortius in casibus procuratoriis. quia illud procedit regulr̄ ꝓ vtilitate propria. secus quando vertitur vtilitas monasterii: et in casibus a iure permissis. quod est nota. Et ex his habes quomō debeat intelligi text. in. c. ii. de postu. dum ibi fit mentio de vtilitate monasterii. quia accipitur illud verbum satis late. et ideo dixit Hostiē. in. c. ex rescripto. de iureiuran. q ex abbatis ꝑmissiōe potest monachus deputa=

414 a

ri ad tẽpus ad seruitium alicui⁹ p̄latí vel magnatis. q2 hoc non fit si ne vtilitate monasterij cũ per illuz negocia monasterij promoueantur pro hoc tex. in. c. cum pastoris. ij. q. vij. ⁊ sequit̄ Ab. hic in finalibus v̄bis. Nota q̄ in. c. cum te. ponitur an damnatus in actione iniuriaruz sit infamis. ⁊ conclude primo scd̄m glo. j. ⁊ doc. q̄ damnatus actione iniuriarum siue agatur ciuiliter siue crimĩaliter efficitur infamis. adde glo. ⁊ Bar. in. l. infamez. ff. de pub. iu. vbi habetur q̄ etiam in crimine publico si agatur ciuiliter efficitur infamis. qđ est singulare s̄m Abb. adde etiam glo. in cap. multi. ij. q. j. Nota tamen remedium euadendi a principio hanc infamiam s̄m glo. j. hic. q̄ conuentus actione famosa constituat procuratorez. q2 tali casu nec constituens nec procurator erit infamis. Sed quid si iudex profert sententiam contra procuratorem ⁊ contra dominũ. an dominus erit infamis. ⁊ Ab. allegat Ci. dicentem. q̄ aut sñia erit nulla l. j. C. de sen. aut dñs notabitur. q2 verũ est dicere ip̄m fuisse ꝯdẽnatũ. ⁊ sic cesset ratio. l. furti. §. si quis alieno. ff. de his q̄ no. infa. quod est notabi. s̄m Abb. Datur etiam aliud remedium vt vocatus ad iudicium in actione iniuriarum vl̄ alia famosa actiõe. soluat añq̄ꝫ ꝯdẽnet̄. tũc ei absoluetur: quia soluit. text. est nota. vbi per Bar. in. l. si reus parat⁹ ff. de procu. ⁊ per Bar. in. l. infamẽ ff. de pub. iudi. prope finem. ¶ Et in materia que tangitur in hoc. c. p glo. ⁊ doct. accipe has conclõnes. Prima q̄ pro modica iĩuria datur actio iniuriarũ. de quo per Bar. in dic. l. infamem. qui allegat istũ tex. ¶ Secunda cõclusio. q̄ p modica iniuria condemnatus efficitur ĩfamis. ¶ Tertia conclõ. papa pōt restituere ad famã clericum ⁊ laicum suppositũ sue iurisdictioni t̄pali. sed non subiectũ non pōt. q2 de t̄palib⁹ papa non debet se impedire in terris aliorũ. c. cũm que. q̄ fi. s̄intlegit. Et tu adde Bar. in. l. j. §. de qua re ff. de postu. hoc t̄n limita nisi papa indigeret eo quo ad clericatum. q2 tunc posset fame restituere: ⁊ intelligetur restitutus non soluz quo ad spiritualia sed etiam quo ad temporalia. quia monstruosum esset q̄ censeretur integre fame quo ad spiritualia que sunt digniora. ⁊ non quo ad temporalia. ¶ Quarta conclusio. collegium cardĩalium potest ad famam restituere secundum Inno. ⁊ nonullos alios. Bart. in. l. j. §. de qua re. ff. de postu. glo. in cap. ecclesia. xvj. q. j. in. §. hinc colligitur. ij. q. iij. quia habet auctoritatem senatorum. cap. constantinus. xcvj. distin. ⁊ senatus potest restituere. dicta. l. j. §. de qua re. sed Barto. in dicta. l. infamez. tenet q̄ mortuo papa hoc possit. al's non. sed Abb. ⁊ multi alij doctores tenent contrarium. per tex. in cle. ne romani. de elec. vbi dicitur q̄ vacante ecclesia nihil possunt exercere cardinales de spectātibus ad papam. ⁊ respondet Ab. ad tex. in dic. c. ꝯstantinus. q̄ imperator non potuit dare illaz p̄tātem in ecclesia dei. q2 hoc p̄tinet ad papam. Item dicit Abb. q̄ ille text. non loquitur de cardinalibus. sed vt puto Abb. non bene ponderauit quia tex. loquitur de reuerendissimis ecclesie romane clericis. loquitur ergo de cardinalibus. quia cardinales dicuntur reuerendissimi. c. a subdiacono. xciij. distinc. respondet etiam ipse q̄ imperator non potuit dare hanc potestatez in eccl'ia dei. sed miror de hoc. nõne p̄nceps secularis pōt ꝯcedere p̄uilegiũ cardinalibus ⁊ ep̄is. pōt eñ imperator ꝯcedere priuilegia ecclesiis. Inno cẽ. in. c. nouit. de iud. Dicit et Ab. q̄ senatus habebat p̄tātẽ legis cõdende. ergo sequitur q̄ cardinales

possunt cõcedere legem. sed r̄ndeo ꝙ posset nisi papa aliter statuisset. nam impator dedit ptātez prefecto pretorio ɔdendi legem vniuersalē. l. formaz. C. de offi. p̄fec. preto. cur non sic cardinalib⁹. ¶ Quinta conclusio. episcopi non possunt restituere ad famam. quod intelligit Abb. principaliter. sed vbi venit accessorie ad casum sibi permissum potest. vt quando episcopus potest dispensare cum ɔdemnato ex delicto ex q̄ effectus est infamis. c. at si clerici. §. de adulterijs. ꝺ iudi. ⁊ probatur etiaz in. l. j. §. de qua re. ff. de postu. ⁊ vide glo. in. c. domino sancto. l. di stic. in. §. hinc colligitur. ij. quest. iij. ¶ Sexta conclusio. imperator pōt restituere fame laicum subditū suum. vt in dicto. §. de qua re, ⁊ talis restitutus per imperatorem poterit remoueri ad clericatum. Dicit tamen Ab. eligendo hanc mediam viam. ꝙ tunc cum tali restituto poterit ep̄s dispēsare. Et nota incidēter dictum Abb. qꝛ intelligit tex. in c. per venerabilem §. rationibus. qui filij sint legiti. de consilio cardinalium non de consensu: ⁊ allegat etiam ad hoc Joan. monach. in ca. super eo. ꝺ here. in. vj. ¶ Septima conclusio. ꝙ principes nō recognoscentes superiorē possunt exercere in suo territorio reseruata impatori: ⁊ in hac materia iā allegaui multa non repeto. ⁊ circa ea que tangit hic Ab. in fine dixi multa in sermonibus meis. ¶ Ex. c. ad ꝓbanduz. nota has ɔclusiones quaꝝ Prima est ista. gesta a iudice publice excōicato etiam delegato sunt ipso iure nulla. secus si non esset publice excōmunicatus. sed cōi opinione reputabatur abilis. lꝫ Inno. in delegato voluerit ɔ̄riū in. c. cū dilecta. ꝺ rescrip. ſm Ab. ⁊ idē dicas in arbitro. Et de arbitratore vide q̄ dicta sunt in rub. de iureiu. in. c. quintauall'. ¶ Scd̄a ɔcl'o. data labilitate vnius ex iudicibus corruit quicq̄d oēs agunt etiā si essent dati cū clausula ꝙ si non omnes. nā procedēdo cū inabili inficiunt iurisdictionē ꝓpriā. de quo in. c. cū sup de offi. de le. ¶ Tertia ɔcl'o. ꝙ si viciū nullitatis ɔcernit sniaz dūtaxat. vt qꝛ lata die feriata. remanēt acta in suo robore. sed si ɔcernit sniam pariter ⁊ acta. ⁊ tūc oīa corruūt: ⁊ hocmodo posset intelligi iste tex. qꝛ forte iste iudex fuit excōicatus i toto iudicio ꝺ quo per Bar. in. l. si expressim. ff. de appel. ¶ Et licet ꝺ materia huius tex. fuerit dictum in rub. de do. ⁊ contu. tamen etiam hic aliqua notabilia dicta scribam. Nota tex. multum singularem. quem allegat Abb. in. capi. felicis. §. cum autem. de pe. in. vj. ꝙ excōmunicatus etiā publicus potest ɔ̄here ⁊ oritur obligatio. sed non potest agere nisi post absolutionem. Nota etiaz ꝙ cōiter tenet ꝙ teneat testamentum excōicati manifesti. Joan. an. in. c. decernimus. de senten. excōi. in. vj. Bar. in. l. si queramus. ff. de testa. Nota etiam ꝙ excōmunicatus potest legare pro anima sua. quia non attenditur fauor excōmunicati. sed illi⁹ cui relinquitur. licet Barto. teneat ɔ̄riū in. l. j. C. de sacrosanc. ec. Nota etiam ꝙ si sententia fuit publice lata/tunc tollerantia ⁊ cōis opinio non excusat ꝙ teneat electio/collatio/ ⁊ excōicatio facta ab excōicato hoc tamē limita procedere quādo snia fuit lata de proximo. sec⁹ si ꝺ lōginq̄ ꝙ verisir euanuerit ꝺ mēoria Limita etiā non procedere qn̄ sententia fuisset lata in tā longinq̄ loco ꝙ verisimiliter non potuit transire in notitiā illorum in quoꝝ loco nūc actus gestus est: ⁊ istud est dictum Anto. de bu. ⁊ dicit Ab. mēorie cōmendanduz. Nota etiā dictū nota. Inno. in. c. cū dilectus. de cōsue. ꝙ in his que non gerunt rōne publici officij nō est differētia iter publicū

415a

nem. sed gratia sacramēti īducit ad prolem inde oritur bonum prolis. Tertia qr post impletionem fastidium generat. inde luxuriosus querit aliam: sed in sacramento datur gratia: vt semper velit esse cum vna. et sic erit bonum sacramenti. habūdāt etiam magis diuitijs r temporalib⁹ r consolatius viuunt. nec obstat q matrimonium contrahatur pecunia mediante. qr illud tolleratur propt onera matrimonij. Et licet sit matrimoniū inter infideles in quibus gratia non imprimitur. illud non est ex defectu sacramenti. sed ex incapacitate eorum: ac si existens in peccato reciperet eucharistiam. ¶ In. §. vnde in veteri. ponitur de vnctione regum. que vnctio fit in brachio: r humeris vt ibi declaratur. In. §. qr vero. de omnium christianorum vnctione. ¶ In. §. per frontis. tractatur d chrismate. r per confirmationem designatur aduentus spiritussancti: et ibi dicitur q licet cetera sacramēta dentur ab inferioribus. vt a simplici sacerdote. sed chrisma solum dat a pontificibus: r causa est qr solum ab apostolis quorum vices tenēt episcopi legitur datū spiritumsanctū Et nota in fi. q de sacramentis ecclesie non licet aliter sentire vel credere q̄ Ro. ec. doceat. alr̄s est heresis. c. ad abolendam. de here. Et vide ibi tex. in fi. cum glo. quare Roma. pon. non vtatur baculo. ¶ Vltimo tu scis q causa pia est multum p̄uilegiata. de quo late per Roma. in aucten. similiter. C de ad le. falci. tamen habes vnam glo. fin. q etiaz ad pias causas non valet donatio inter absentes nisi interueniat nunci⁹ vel epistola. glo. habes singularez in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle.

¶ De sacramen. non reiterā.

Sunt q̄dā sacra q̄ nō reiterantur ne fiat iniuria sacro prius collato. iō ponit ista ru. de q̄ p gl. in c. ij. de aposta. de cōse. dis. iiij. c. ostēditur. lxviij dis. §. qd. §. ¶ Et si tu vis scire q̄d sit caracter. dicas q est quedā q̄litas disponens r abilitans animā ad suscipiendā maiorē grāz q̄ q̄litas a quibusdā dr̄ sanctitas: qr p̄parat animā ad sanctificationez sm̄ Inno. r Host. Vel pōt dici q caracter est mentis custodia eo q inseparabiliter custodit mentē: r ipsam p̄parat r abilitat ad grām p quā ipsa aīa custodit. r iste est caracter baptismi. Caracter aūt ordinis est signum spūale indelebile r distinctiū: r spūalis ptās ad aliq̄d sacrum. Et accipe simile in bello. nam ibi est signum oībus cōe. r qr militia est vita hominis sup terra. sic quilibet christian⁹ habet ī hac militia cōe signū scilicet baptismū q̄ facit eū abilē ad alia sacra. Est aūt in eo signū distinctiuū: qr per eū distinguitur ab infidelibus inabilib⁹ ad grām r alia sacramēta. Sunt etiā in bello aliqui plus parati ad resistendū r pugnandum r isti h̄nt suum signū r vexillū tale signū repn̄tatur p confirmationē in fronte per quā roborat nō solum ad pugnandū pro salute p̄pria cōtra cōcupiscentias que remanent post baptismū: s3 ēt ad constātē confessionē nois christi r defensionis fi dei vn̄ in p̄mitiua eccl̄ia eligebātur aliq̄ ad publice manendū in loco psecutionis aliīs occulte manētibus vt' ptz in legēda scī Sebastiani: vt refert An. de bu. Sunt aliq̄ q̄ h̄nt alios regere vt duces belli. r illi solent h̄re spāle vexillū. r tale est qd ī primitur in ordine p qd fit aliq̄s abilis ad alios regendos r sacra ministranda. Et no. q baptism⁹ ꝯfirmatio: r ordo. nō sūt iterabilia qr ī eis ip̄mit caracter. Et d sacris q̄ sūt sepnē est glo. ī. c. veniēs de trāsac. Et qr in. c. pastoralis. fit mētio d man⁹ impositione. de multiplici man⁹ impositione vide. ī. q. ī. manus. ¶ Vltimo tu scis q nō reqritur vt' dn̄o si

nici et episcopus faciunt vnum cor-pus. de aliis vero nihil. c. nouit. ca. quanto. de his que fi. a prela. qui er-go vult hoc ius sibi vendicare opor-tet q probet sibi ex aliquo speciali iure competere. quod est no. ¶ Ter-tia est conclusio. ille qui habet duas voces. etiam iure proprio non pot illas diuidere. Jo. an. in. c. penul. §. porro. per illum tex. de elec. in. vi. et Ab. hic. ¶ Quarta conclusio. q si-cut ad episcopatum potest eligi qui est in subdiaconatu. c. a multis. de e-ta. et qualita. et hoc sufficit. fortius i inferioribus dignitatibus debet suf-ficere q sit in minoribus secundum Inno. et magis communiter docto. ¶ Quinta conclusio. quando super eodem facto apparent due sententie interlocutorie contrarie: nec appa-ret q iudex tulerit secundam animo * reuocandi primam: q prima non vide-tur reuocata: quia primam esse latam de-bet iudici liquere quando profert se-cundam contrariam. ita per hunc tex. dicit Bar. in. l. quod iussit. ad finem ff. de re iudi. et in iudice ordinario est presumenda ignorantia in dubio pro-pter multitudinem factorum. dicit ta-men Ab. presumi scientiam si iudex de proximo presertim in facto nota-bili tulisset illam. dicit tamen Bart. ibi q si potest reuocari sine cause co-gnotione. vt est dilatio. tunc dando secundam videtur reuocare primam. ¶ Sexta est conclusio. superior in concedendo gratiam non tenetur ci-tare seu vocare illum cui fit preiudi-cium. notat Inno. in. c. nisi cum pri-dem. de renuc. quem allegat Ab. et subdit q in his que sunt de iure gen-tium debet vocari ille cui fit preiu-dicium. licet de plenitudine potesta-tis ex causa possit princeps in preiu-dicium alterius concedere priuile-gium. de quo hic per Abba. et consu-luit Alexan. per multa deducta p-eum ibi in consilio. ii. in primo li. q princeps de plenitudine potestatis potest legitimare in preiudicium fi-liorum quibus erat delatum ius ad-eundi: etiam illis irrequesitis. et vi-de quod notat Barto. in. l. adoptio. ff. de adop. ¶ Septima est conclu-sio. ille videtur eludere collationem superioris qui vult ecclesiam post-ea recognoscere ab inferiore. vt est glos. notabi. in dict. c. in ver. dona-tionis. et si hoc facit sine causa. est legitima causa illum priuandi secun-dum Abba. secus si faceret ad cau-telam. vt quia dubitaret de validi-tate prime collationis. c. post electio-nem. de conces. preben. ¶ Octa-ua est conclusio. quando in absentia po-test constare de facto liquide. potest procedi contra non citatum. glo. est singulariter notanda in dict. c. cum olim. in ver. absenti. et sic in facto no-torio in quo nulla defensio potest competere proceditur contra absen-tem. secus vbi aliqua defensio pos-sit competere. de quo per Innocen. in. c. tua. de coha. cleri. et mulie. in. c. quanto. de transla. prela. in. c. ex in-sinuatione. de appella. Archidia. in. c. que lotharius. §. q. i. tex. notabi. et Barto. in. l. fi. §. q si de frumentaria. ff. de admi. re. ad ciui. perti. c. vene-rabilem. c. bone. de elect. ¶ Et no-ta q Ab. concludit q sententia prin-cipis sine citatione non valeat etiam contra subditum. non solum contra non subditum quem dicit aliqua ra-tione suum forum sortiri. mouetur per tex. in cle. pastoralis. de re iudi. tex. et glo. in. l. fi. C. de legi. et per quedam alia. sed alibi contra Ab. allegatur ut quidam. ¶ Ultimo nota singulariter glo. fi. in dic. c. cum olim. q verba de plena omnium concordia. prolata in mate-ria iuris in negocio vniuersitatis. ex quo non apparet aliter principem ius voluisse immutare debent improprii-ari: et reduci ad terminos iuris: vt verificentur in maiori parte vniuer-sitatis. Ex. c. cum iter. facias has con-clusiones q allegatur sed q valet sula. H.

ius litigatoris si non fuit appellatū infra decē dies. ¶ Et prima est ista clerici tenentur ire cum illis ad letanias quibus pleno iure subijciuntur regulariter tamē sacerdotes tenentur ire ad ecclesiā cathedralem in letanijs seu rogationib⁹. tex. ē iū. glo. in. c. qñ pſbyteri. xxxviij. distin. ¶ Secunda cōclusio. ꝙ ad ꝓbationem iuris proprietatis. satis est inter easdem personas ꝓducere sñias super eodē iure ꝓlatam. ꝛ tenetur iudex sm illam iudicare. ꝛ ratio est: qꝛ ex quo non fuit appellatum fecit ius inter partes. quod tamen intellige in dubio secus si notorie cōstaret de iniusticia de quo fuit dictū ſ. in. c. a inter ceteras. ¶ Tertia est conclusio. postq̄ sñia transiuit in rem iudicatā ꝑsumitur ꝙ fuerit rite ꝛ recte lata: ita ꝙ nō est necesse ampli⁹ producere acta ad probandū iusticiam vel processum licet pars aduersa dicat eam vndiq̄ iniustam. de quo plene in. c. qm̄ cōtra. de ꝓba. per Inno. in. c. bone. de elec. in. c. cum in iure. de offi. dele. ¶ Quarta est cōclusio. Si princeps subijcit ecclesiā pleno iure: intelligitur in temporalibus: et spūalibus. glo. est prima in di. c. cui adde glo. in. c. conquestus. de fo. cōpe. ꝛ ibi vide per Ab. ¶ Quinta cōclusio. ꝙ episcopus cōcedens ecclesiam videtur concessisse omnia iura que ipse possidebat in ecclesia. excep tis q̄busdam que a se abdicare nō potest. vt in. c. pastoralis. de dona. ď quo per Jo. an. in. c. cum venerabilis. de censi. per glo. in di. c. pastoralis. nec per generalem donationem videtur data potestas donatario: vt possit conuertere fructus in vsus ꝓprios. dictum est notabile Inno. in c. pastoralis. de priuile. sm Ab. Intellige tamen ꝙ episcopus faciat cū consensu capituli: ꝛ ex causa. dict. c. pastoralis. Ex sententia tamen potest eē ecclesia alteri pleno iure subiecta. non sic ex donatione episcopi: quia pro sentētia presumitur ꝙ fuerit ex aliqua causa iusta lata ſꝫ eps non pōt a se in totū onus epāle abdicare. nā qua ratione posset respectu vnius ecclesie: posset respectu aliarū. qđ nō est admittēdū. qđ est no. ¶ Sexta est conclusio. metropolitanus si vult concedere priuilegium in diocesi sui suffraganei i facto graui concernente statum totius prouincie requiritur consensus omnium episcoporum ꝓuincie. glo. est notabilis quaꝫ sic intelligit Ab. in. c. placuit. xvj. q. vj. ix. q. iij. in fi. summe. sed in facto concernente preiudiciū vnius episcopi dumtaxat sufficit illius cōsensus. dummodo interueniant alie debite solennitates ꝛ consensus capituli. ꝛ ꝓcedat glo. in hoc. c. ¶ Septima est conclusio. ꝙ licet papa cōcedat ecclesiā pleno iure: nō potest tamen donatarius cōuertere fruct⁹ in vsus proprios. habebit ergo potestatem in temporalibus quam habet episcopus scilicet exigēdi rationem de temporalibus. c. cum ꝛ plantare. de priuile. ¶ Octaua est cōclusio. ꝙ sententia non facit ius inter alios. tamen fallit in multis casibus: de quibus per glo. in ver. ad litigantes. ꝛ vide per Bar. in. l. ingenuum. ff. de sta. ho. ¶ Nona est conclusio. si fuit actum vt arbiter seu iudex super omnibus pronunciet simul non valet sententia nisi super omnib⁹ simul pronuncietur. l. quid tamen. ff. de arbi. c. cum dilecta. de rescrip. ¶ Decima est conclusio. si nihil est actum: ꝛ libellus continet plura diuersa capitula. valet super parte: ꝛ in reliquis non videtur neq̄ absoluisse neq̄ condemnasse: quia tot sunt petitiones quot sunt res. ꝛ per consequens tot sententie quot res. ¶ Undecima est conclusio. Si libellus continet vnam rem singularem. seu certam summam non valet sententia super parte. l. in hoc iudicio. ff. fami. her. Et idem si sunt plu

ra capitula connexa. vt non valeat sententia super parte. Hoc autem limita non procedere quando vna sūma fuit in petitione sed certa pars fuit petita ex vna causa. et reliqua ex alia. tenet enim tunc sententia super parte. Item etiam limita quod dictum est quod non valet sententia super vna parte vnius capituli. vt non procedat quādo instantia esset pro parte perempta. ita quod sequeretur absolutio ab instantia iudicij. tunc enim sufficit pronunciare super illa parte qua tenet iudicium. l. si constante. §. si. ff. solu. matri. Et idem si aliquis conuenitur rei vendicatione pro certo fundo. et repertum est illum possidere solum pro dimidia. Iudex illū in illa dimidia condemnabit. et valebit sententia: licet in alia parte nihil dicat. quia super illa nō tenebat iudicium. l. si. ff. de rei vendi. cautuz tamen est secunduz Ab. quod iudex absoluat super illa dimidia causa expressa. quia non reperitur illa possidere. ¶ Duodecima est conclusio. quando libellus fuit oblatus cōtra plures. si pronunciatur contra vnuz valet nec videtur pronunciatum cōtra alios. ¶ Tertiadecima cōclusio. si sententia fuit lata super parte cuz dictione taxatiua tantum. vt puta quia centum petitis. dixit condemno Titium in quinquaginta tantum valet sententia quia videtur pronunciare super toto quia tacite absoluit in aliis quinquaginta per illam dictionē taxatiuam. ¶ Decimaquarta conclusio. si libellus cōtinet vnū capitulum generale vel vniuersale vt puta peto iura episcopalia. vel administrationem vel rationem tutele. et tūc si partes fuerunt prosecute aliquas species tantum. et iudex super prosecutione tantum tulit sententiam valet. nec super aliis videtur absoluisse vel condemnasse. l. licet. C. de iudi. ¶ Decimaquinta cōclusio. si partes fuerunt generaliter prosecute contenta in libello. et genus est resolubile in diuersas et certas species. vt peto subiectionē pleno iure. vel peto iura episcopalia scitur enī que sunt illa iura episcopalia. et idem ac si singulariter fuissent petita et sic idem dicendū ac si fuissent plura capitula. et sic tenet sententia super expressis in sñia. et in aliis nō videtur iudex neque absoluisse neque cōdemnasse. Si aūt genus deductū in libello non est resolubile: vel saltem nō recipit determinationem iuris a iure: tunc valet sñia super parte: quia tunc videtur pronūciatū super toto l. i. vbi per doc. C. si aduer. rez iudi. Exēpli gratia. peto mihi reddi rationem administrationis frumenti. agēdo actiōe tutele. et reliqua peto mihi restitui. iudex mandat mihi quinque restitui. cum in veritate deberentur decez. tūc enī valet sñia: quia in dubio videtur iudicasse super oībus debitis. cū oīa illa verba gñalia in petitione contenta nō recipiāt certaz determinationem a iure. et sic nō potest dici quod iudicauerit super parte. hec omnia procedūt quando iudex super parte iudicat. vel tacite super toto modo predicto. ¶ Decimasexta conclusio. quia solet dubitari quid si iudex pronūciauerit super toto: sed defectus annullatiuus concernit partē dumtaxat. nunquid possit sententia valere pro parte: si sunt diuersa capitula potest valere sententia super parte petitorū: et super aliis vbi reperitur defectus est nulla. l. quedaz mulier. ff. fa. mi. her. Si aūt est vnuz capitulum: vt quia peto decem: iudex cōdemnauit in quinque. ex scripti recitatione. in aliis vero quinque cōdēnauit viua voce sine scriptura. et tūc sñia nō tenet. quia nō habet sua substātialia: cū vnica sit sñia nō potest pro parte valere: et pro parte non. et idez si iudex habens facultatem cognoscendi vsque ad decem tantum condemnauit in quindeci: non enī valet sñia.

in decem: qz cũ vnica sit non potest pro prevalere. glo. est no. in. l. fi. ff. d iurisdi. om. iudi. lz contrarium tene at glo. in. l. ij. C. de re iudi. Sed bar. in dic. l. fi. concordat distinguendo inter plura capitula z vnũ. z de ista materia per doc. hic z vide Bar. in l. j. C. si aduer. rẽ iudi. ¶ Ex. c. cãz. habe has cõclusiones. Prima a sẽtentia iudicis partiũ ꝯsensu delegati põt appellari. concordat. l. ex consensu. ff. de appel. Et idẽ dicas in iudice cuius iurisdictio fuerit prorogata partiũ consensu: qz põt appellari. probaꝛ p locũ a spãli. i. l. epãle. C. de epis. audi. z si non appellatur a iudice prorogato inter subditos. ita nec ab istis prorogantibus. vt ibi p Bal. z per Ab. hic qui vult ꝙ priuilegium. l. epãle. procedat solum inter laicos non clericos: qz non potuit imperator priuilegiare episcopuin in preiudiciuz clericorũ. z i derogationem iuris canonici quod ꝑmittit appellari a sñia epi. c. pastoralis. de off. ordi. z ad predicta adde quod scribit Bar. in. l. j. §. quesitum. in. l. ex consensu. ff. de appel. in l. si conuenerit. ff. de re iudi. Ab. i. c. intimasti. de appella. ¶ Secunda conclusio: ꝙ post appellationem ꝑsumitur pro sententia: z iudicem iuste fuisse motum. si productis actis non colligitur iniquitas. z hũc tex. reputat Ab. no. in hoc. ¶ Tertia ẽ conclusio. ꝙ licet Inno dicat in. c. quoniam contra. de proba. ꝙ si iudex qui recipit testes perpendit illos vacillare vel variare debet hoc facere in actis describi. qz licet iste posset ferre iustaz sñiaz. tñ iudex appellationis ꝓfert sñiam sm attestationes: qz de hoc sibi nõ ꝯstat. z fa. qd notãt doct. c. i pñtia. de renũ. tñ ꝯcurrentibꝰ tribꝰ de qbꝰ in dic. ca. cãm. ꝑsumitur ꝙ iudex fuerit iuste motus: scz ꝙ sentẽtia nihil iniquum contineat: z ꝙ consensu communi ꝑtiuz cã sit cõmissa. z ꝙ pars in fine requisiuit iudicẽ vt ferat sñiam ꝑsumitur pro sñia licet in attestationibus appareat ꝓbatũ esse pro actore. z ꝙ iudex ex aliq̃ iusta cã fuit motus ad nõ seq̃ndũ illas probatiões iste est intellectus nouus z notabiľ quẽ dat Ab. ad dic. cãm. qd est nota. z multũ mihi placet: qz nõ est presumendũ ꝙ papa frustra ponderasset illa que ibi dicũtur in tex. ¶ Ex c. qd ad consultationẽ. cũ sua materia habeas has conclusiões. Quarum prima est ista. tp̃s decẽ dierũ ꝑfixum ad appellandũ currit a prolatione sñie: z sic non excluditur a numero dies illa in qua fuit lata sñia: sed tẽpus currit de momẽto ad momentũ. a principio tamẽ hoc tp̃s est vtile: sed in progressu est continuuz l. j. §. dies. ff. quãdo appel. sit. z. §. biduum. Si eñ iudex a quo z ad quẽ nõ faciunt sui copiã tp̃s non currit consulit tamen Bar. ꝙ pars protestetur hoc z appellat corã publicis personis. Et adde Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipi p̃tori. i. xvj. q̃sti. ff. de no. ope. nunc. Currit etiam istud tempus a tempore late sententie nõ aũt a tempore finiti termini prefixi. ad aliqd faciẽdũ. ¶ Scda ꝯclusio. si mandatur sentẽtia executioni ãte lapsuz decẽ dierũ. debet executio reuocari. de quo in. c. non soluz. de appel. in. vj. Et dicit Ab. ꝙ etiam i cã criminali non dz mandari sententia executioni infra tempus decẽ dierũ z allegat Barto. in. l. qui vltimo. ff. de pe. sed Barto ibi dicit ꝙ de consuetudine seruatur contrarium. Et adde Bar. in. l. non tantuz. ff. de appel. ¶ Tertia conclusio. ꝙ pars nõ appellando videtur acquiescere sẽtentie. Ad idem est text. secundum Ab. in. l. fi. C. de sen. q̃ sine cer. quanti. in. l. ab eo. C. quomodo z quando iudex. Et tu adde tex. in. l. j. C. si seruus. in integrũ. resti. postula. in. l. j. C. de postulan. Dicas tamen ꝙ non appellans non vere consentit: sed

scte: qz sepe qs omittit appellatio nem execrans lites: et timens vexationem iudiciorū. et ideo ex sentētia condemnatoria iniusta nō oritur naturalis obligatio fm Ab. ex intētione Barto. Iura ergo presumunt illum consensum vt sit litium finis: et sic vt precludatur via appellandi. ¶ Quarta conclusio. ab executore regulariter non appellatur: qz ipse non grauat: sed iudex qui commisit executionez. Nisi executor excedat modum sibi iniunctuz. l. ab executore. ff. de appel. qz ipse et nō iudex grauat et quando dicatur excedere moduz. vide per glo. hic. ¶ Quinta cōclusio que colligitur ex glo. q in appellatione a diffinitiua non est exprimenda causa. et si expressit pōt aliaz prosequi. de quo in. l. scio. ff. de appel. Ab interlocutoria est exprimenda causa. de quo in cle. appellanti. de apel. in. c. vt debitus. de appell. Et de interlocutoria habente vim diffinitiue Ab. remittit ad ea q̄ habentur in. c. peruenit. de appel. Et tu allega glo: singu. in. c. si. de elect. in. vi. in ver. inanes. que videntur tenere q nō. ¶ Sexta conclusio. si fertur snia nisi se purgauerit: ē diffinitiua. si autem simpliciter est indicta purgatio. illa est sentētia interlocutoria si tamē dubitatur an purgatio sit indicenda. et iudex pronunciauit illam non indicendam: ista est diffinitiua fm Ab. vel saltem habet viz diffinitiue. cum non expectetur alia sententia. c. significantibus. de offi. dele. Tangitur etiaz in hoc. c. an iudex possit breuiare dilationem iuris sed de hoc dictum est in ti. de appel. ¶ Septima cōclusio. de iure datur etiam tempus quadrimestre illi qui confitetur debitum. et non fertur sententia: licet de consuetudine dentur decem dies. glo. et Bar. in. l. si debitor. ff. de iudi. glo. in. §. omnis. insti. de ver. obli. Et nota q terminus q̄ datur iudicatis non habet locuz in arbitro. l. si cū dies. §. si. iūc. glo. ff. de arbi. ¶ Octaua conclusio notabil. si debitor vult vti dilatione quatuor mensium: vel decem dierum. debet satisdare de soluendo in termino. tex. est singu. iunc. glo. in. l. si debitori. et ibi per Bart. l. vniuersa. C. de p̄ci. impera. offe. per quez tex. fuit cōsultum: q si est datus saluus conductus vt infra certum terminum non possit a suis creditoribus conueniri debet intelligi dummodo satisdet de soluendo post terminum. quod ē no. Et dc Bar. q si non caueat poterit interim in carcerem reponi: nisi cedat bonis. hoc limitat Ab. i debitore laborante inopia: quia si debitor habet bona sufficientia pro debito non dz incarcerari. allegat gl. quam dicit nota. in. l. vl. §. tutores. ff. de suspec. tuto. Et adde q illam glo. approbat Bal. in. l. si. §. et si prefataz. C. de iu. deli. in. l. quicunqz. C. de ser. fugi. in. l. ob es. C. de acti. et obli. in. l. etiam. C. de execu. re. iudi. in. l. f. C. qui bo. cede. pos. in. l. f. in fi. C. de iu. et fac. igno. et ibi illam dicit ordinariam Ab. in. c. lator. de pig. Et plene de hac glo. per Alex. in. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. et ista glo. loquitur de iure. sz de consuetudine in quibusdā locis seruatur contrarium. et hoc casu fuit locutus Bart. Et de materia glo. an et quando possit appellari ab executore. adde quod notat gl. i. l. ab executore. C. quorum appel. non reci. in. l. ab executore. ff. de appel. et Bart. in. l. a diuo pio. §. sententia. ff. de re iudi. Et q sit exprimenda causa in appellatione ab executione cum sit regulariter iterdicta appellatio tenet Bar. in dic. l. ab executore. quez refert Ab. Spe. et Io. an. fm Abb. Nota etiā q si non exprimitur iusta causa vel nulla in appellando nō suspenditur executio. sed si exprimit iusta causa de qua dubitat an sit vera suspēditur executio. debent tamē

410

tertium. proderit victoria isti⁹ ter≈ gē illi victo ꝛ irritabitur snia in to≈ tum. qḋ ꝓcedit etiam si iste tertius in appellatione diceret se appella≈ re respectu sui preiudicij. qꝛ nihilo≈ minus ex q̄ eadē est victoria in cau sa appellationis porrigitur ex iur͛ dispositione ad istū q̄ succubuerat. quod est multum notabile. hoc vult Bar. in dic. l. a snia. quem refert ꝛ sequitur Ab. hic. ¶ Quinta ꝯclu≈ sio. sicut victus nō potest tertio ap≈ pellare. ita nec iste tertius. quod ta mē intellige qñ sciuit cām agi p vi≈ ctū ante sniam. imputet em̄ sibi q̄re prius non ꝓuidit sibi. secus si igno rauit. qꝛ sine culpa sua non dꝫ dāni≈ ficari: ꝛ hoc casu appellatio nō ha≈ bebit releuare victū vt ꝯcludit hic Inno. ꝛ post eum Ab. ꝛ Bar. in di≈ cta. l. a snia. ¶ Sexta ꝯclo. potest tertius pro interesse suo ꝓsequi ap≈ pellationem interpositam per reuꝫ principaleꝫ. aliter per se non appel lando. tex. ꝛ Bar. in dicta. l. a snia. §. idem quoqꝫ rescripsit. Nec prin cipalis transigendo cum actore p̄≈ iudicat tertio in iure iam sibi quesi≈ to. vt ibi. Et quid possit facere ille tertius qui venit ad causam per ali um intentatam. vide eleganter per Bar. in. l. si ꝯlusorio. §. j. ff. de appel la. ꝛ per Ange. in. l. si suspecta. ff. ḋ inoffi. testa. ꝛ per Alex. in. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Et in hac materia nota duo dicta singularia. Primum est ꝙ vbicūqꝫ reipublice interest. semp admittit͛ tertius lꝫ nō pretendat interesse. di ctum est sing. Bal. in. l. vbi pactuꝫ. C. de trāsac. in pe. col. Scḋꝫ dictuꝫ fauore pupilli. tex. habes nota. i. l. §. in fi. C. de neg. gest. ꝛ ibi p Alex. ¶ Ex. c. cum Bertoldus. cum sua materia facias has conclusiones. Prima est. si patronus p̄ntat ꝛ per seuerat in prima presentatiōe quia nullum alium presentat. presentat⁹ p̄t agere vt ep̄s ꝯpellat͛ eū institue re. qꝛ ius ē q̄situ͂ ex p̄ntatiōe. vt hic ꝛ in. c. dilectus. ḋ offi. lega. Itē po≈ test agere ꝯ intrusuꝫ in illo benefi≈ cio vt inde remoueat͛ ꝛ sua p̄ntatio admittat͛. qꝛ cū habeat ius ad bn̄fi ciū petendum. habet per conseq̄ns ius ad om̄ia p q̄ ꝑuenit͛ ad benefici um ꝓsequēdū. arg. c. p̄terea. ḋ offi. dele. intellige tñ sp ꝙ p̄ntatus non hꝫ ius in re. sed ius ad illḋ petendū ꝛ ter. iste tunc. sua glo. tñ. q̄tidie al≈ legat͛ ad hoc. ꝛ de hac materia in c. pastoralis. de iure patro. Proba tur etiā notabilr̄ in dic. c. cū bertol≈ dus ꝙ si fiat p̄ntatio p eū q̄ nō ē pa tronus nec ē in possessiōe. ꝛ institu⸗ tur p ep̄m putātē eē patronū ꝛ po≈ stea fiat p̄ntatio p verū patronū. vl͛ que est in possessione patronatus. valet hec vltima etiā prima nō cas≈ sata. ꝛ p̄ntato acq̄ritur ius ac si nul la presentatio precessisset. ꝛ potest agere contra institutū sine p̄ntatio ne veri patroni vt remoueatur ꝛ vt admittatur sua p̄sentatio. Et nota ꝙ Ab. hic sup glo. allegat dictū no≈ ta. Innocen. in. c. fi. de accu. quod dicit eē memorie ꝯmēdandū. ꝙ iu≈ dex cui cōmittit͛ aliquis articulus cause per superiorē. per eū instruen dus. ꝛ ad superiorē remittend⁹. p̄t ēt si sibi nihil fuerit dictū p supiorē p̄figere partib⁹ terminū infra queꝫ cōpareant coram superiore ne sine termino cā remaneat. ¶ Scḋa con clusio. legatus ꝛ quilibet iudex ha bens merū ꝛ mixtū impiū potest ex cā restituere etiā maiorē aduersus suā sentētiaꝫ. vt ꝓbat͛ in tex. ꝛ glo. in dicto. c. cū bertoldus. ḋ quo. l. in causē. q̄. §. fi. cum. l. sequen. ff. de mi no. ꝛ ibi habetur q̄d in simplici ma gistratu. ꝛ de delegato in. l. aduer≈ sus. C. si aduer. rem iudi. in. l. fi. C. vbi ꝛ apud quos. in. c. penult. de in integ. resti. ¶ Tertia conclusio. ƀm Ab. ꝙ delegatus legati cardinalis subdelegat sicut delegatus princi≈ pis. allegat etiam Bald. in. l. a iu≈

412a

dice. C. de iudi. & tu adde Ab. in c. cum causam. de appel. ¶ Quarta 9clo. sm Ab. allegantem glo. sing. in c. super questionum. §. porro. de offi. delega. quam limitat. q si dele tus subdelegat non in totum potest dare potestatē subdelegato subde legandi. quia videtur ipse cōmitte re dando potestatem cōmittendi.

¶ Quinta 9clo. q in cā bñficiali pp absentiā minus legitime pbatā retractaf snia. lz nō sit appellatiōe suspensa. dictū est nota. Inno. in di cto. c. cū bertoldus. & de cā matri monali est tex. in c. ex lfis. de in in teg. res. & lz Ab. ipugnet dictū In no. tñ deducta per se :. 3 loquunf in casu isto vt patet recte intuenti.

¶ Sexta 9clo. lz a principio pos sit & debeat repelli is q̄ petit sniam reuocare. si tñ admissus est d facto. & apparet sniam iniuste latā. reuo cabitur. dictuz est nota. Inno in di cto. c. cū bertold⁹. & i. c. cū dilecta. de rescrip. qz de qua recognouit iu dex de eadē pnunciare dz. vt in. l. d qua re. ff. de iudi. ¶ Septia 9clo. in contractu pignoraticio nō trans it ius patronatus vel possessio ip sius. qz commoditas inextimabilis non trāsit in creditorē etiā cum vni uersitate. qz nō posset hec vtilitas restitui. vt notabilr pbatur in dic. c. cū bertoldus. ¶ Vltimo tu ha buisti in ti. de offi. delega. q si appel latur a subdelegato delegati pape. subdelegauit non in totū ad subde legantē appellaf. nō ad papā omis so medio. vt in. c. si delegatus. d of fi. dele. in. vj. in. c. cum te 9sulēte. d offi. dele. hoc nō pcedit in delega tis seu subdelegatis legati. vel alte rius citra papā. vt notabilr decla rat Abb. in dic. c. cuz bertoldus. in fi. qd dicit esse nota. ¶ Ex. c. in cau sis. cuz materia sua nota. q sm sen tentiā principis est iudicandum si ue loquimur de interlocutoria. duz tñ sit clausa in corpore iuris. vel sit lata cā cognita. siue de diffinitiua; qñ princeps partibus pñtibus co gnouit & diffiniuit. vt in dic. c. & i. l. fi. C. de legi. Et 9cludit Ab. q nō sufficeret q eēt lata 9tra cōtuma citer absentē. qui etiam concludit q sufficit q papa tulerit sententiaz cā cognita partibus pñtib⁹ lz non sit seruat⁹ ordo iuris. Et tex. in di cto. c. in causis. loquif de ordine cō cernēte instructionē cāe: vt sic reci piantur probatiōes & de cā cogno scatur. Nota vnū dictū Ab. q in fa cto dubio debemus iudicare sicut per alios iudicatum est in loco illo adducit text. notabi. iuncta glo. in c. fina. xx. distinc. Circa tñ sniaz pn cipis Abb. hic recitat vnam distin ctionē q̄ est legistaꝝ de q̄ hic p euz. ¶ Vltimo querit ipse. si snia fuit la ta p principē 9tra absentē cōtuma citer. cū quo fuerat pri⁹ lis 9testa ta & de causa cognituz. sed ad sentē tiam audiendam noluit citatus cō parere. an talis sententia faciat ius inter alios. Et concludit q non. qz potius videtur lata ob cōtumaciaz & iniuriaz contumacie. q habeat iniustam causam. & allegat glos. & Bart. in. l. qui repudiantis. §. cum contra. ff. de inoffi. testa. Sz nō ad uertit Ab. q Bar. i terminis tenu it 9trariū in. l. si superatus. ff. de pi gno. quia tunc sm Bar. ibi ei⁹ pñ tia nihil fuisset opata. Ad idem al lego glo. notab. in. l. si ideo. in prin. ff. de euic. & ista videf melior opi. & addo quod notat glo. & Bart. in. l. ab executore. §. j. ff. d appel. ¶ Ex c. inter monasteriū. facias istas con clusiones. Prima exceptio recusa tionis contra iudicem est dilatoria & ante litem cōtestatā proponenda per ingressum autē iudiciū videtur quis iudicē approbare: & exceptio ni recusatiōis renunciare. qd tamē intellige si talf exceptio erat patēs. secus si occulta. nā tūc post litē 9te sta. pōt opponi. glo. in. q. vj. §. exce

ptio. Jte͂ si orit̃ post lite͂ ꝯtesta.c.si insinuāte.ꝺ offi.dele.ꝛ si quis post ꝓpositā recusatione͂ corā iudice litigat sup principali, videt̃ illi exceptioni renunciare.ad hoc.c.gratū. ꝺ offi.dele.c.sollicitudine͂.ꝺ appel. ¶ Secūda ꝯclo.ad reuocatione͂ ꝓmarū literaꝝ non sufficit de illis facere mentione͂ in scδis:sed opꝫ ꝙ fiat mentio ꝺ processu ꝑ illas habito ꝛ ad hoc quotidie allegat̃ tex.c.inter monasteriuꝫ. ¶ Tertia conclo. tam exceptio recusationis ꝗ̄ qlibꝫ alia declinatoria contra iudice͂.debet proponi ab initio.s.anteq̄ corā iudice aliquid ꝓponat.ꝑ qδ videatur eū approbare in iudice͂.seu iudiciū suscipere.ista videtur esse magꝫ cōis cōclusio in dicto.c. inter. Ab. allegat Bar.in.l.qdā cōsulebant. ff.de re iudi.ꝛ sequit̃ eius opinione͂ hoc tame͂ intellige qñ reus ꝓuocat petendo sniam sup alijs exceptionibus.secus si prouocatur ab aduersario suo.vt qꝛ dum petit copiā rescripti.dicit aduersarius dꝫ sibi credi.qꝛ est notabilis ꝑsona:ꝛ hoc facit vt iudex super hoc ꝓnunciet vt non possit amplius iudice͂ recusare Et tu adde in hac materia Bart. in.l.si conuenerit.ff.de iurisdi.om. iudi.in.l.non videtur.ꝭ.ff. de iudi. in.l.elegāter.ꝭ.si quis post.ff.de cō dic.indebi.glo.in.c.exceptione͂.de excep.in aucten.offeratur.C.de litis ꝯtesta.licet glo.in.l.fi.C.de excep.senserit ꝙ talis exceptio indistincte possit opponi vsq₃ ad litem contest.ꝛ in.l.sed si suscepit.in pri. ff.de iudi.ista tamen cōclusio fallit nisi iudex inquireret in casu prohibito.nam lꝫ añ lite͂ ꝯtest. nō sit opposita exceptio.veꝫ nō potestꝫ dñe iudex cognoscere in tali cā.tñ poterit opponi qñcunq₃.ꝛ reddet iudicium retro nullū.dictū est sing. Bal. in.l.iꝫ.C.de procu.qδ est perpetue notandū. ¶ Quarta ꝯclo.ꝑemptoria non potest opponi in cā appellationis.qñ scienter ꝛ dolose fuit omissa in causa principali.glo.est singlr notanda in dic.c.inter. in glo. viti. ꝛ idem tenent cōmuniter doc. ꝛ est pulchra limitatio.ad.l.per hāc.C. de tꝑibus appel. ꝛ iste dolus probabitur ex cōiecturis.vel quia ipse aduersarius hoc dixerit extra iudicium. Et scias ꝙ in hoc.c. tractat̃ an valeat snia scδa ꝯtra primā.ꝺ q̄ hic per glo.fi.ꝛ doc. ꝛ nota ꝙ Ab. tenet opinione͂ Bar.in.l.j.C.qñ ꝓuo.non est neces.q̄ voluit ꝙ non valet secunda contra primaꝫ.qñ ambe fuerunt late ex eadeꝫ instātia.si aute͂ ex diuersis instantijs tunc semper tenet secunda.licet in hac materia sint multe opiniones ꝗ̄tum ad intellectū istius tex. Nota ſm Ab. hic in fine ꝙ promotus ad regimen monasterij potest vocari abbas āteq̄ benedicatur qui allegat Hostie͂. hoc tenente͂ ꝑ tex.in.c.j.de supple͂. negli.prela.in.c.meminimꝰ.de accu.in cle.attendentes.ꝺ sta.mona. in ver.statuimus.ꝛ dicūt doc.ꝙ benedictio est de solennitate non de substantia. ꝛ potest abbas vti ante benedictioneꝫ baculo pastorali.qδ est nota.ꝛ idem putat Ab.de annulo ꝛ mitra.de ista benedictione e͂ bona glo.in dic.cle.attēdētes. ¶ Ex c.suborta.no vnā.cōclusione͂ iunc. glo.j.ꝙ confessio procuratoris nocet domino etiam si ecclesia sit dña quod intelligit Ab.in procuratore constituto a prelato ꝛ capitulo. secus si a prelato tm̃.ꝛ vide quod notat Abb.in.c.j.vt lite non contesta. conclusio.ꝙ agenti possessorio sup iure subiectionis sufficit probare ꝙ fuit in possessione vl' quasi. ꝛ ꝙ nūc subditi nolunt ei obedire. ꝛ dicit Innocen. ꝙ eo ipso ꝙ subditus resistit apparet spoliatus: ꝛ adde qδ notat Innocentius ꝛ Abbas in capitulo.olim.tertio. de restitu.spol. et sufficit etiam probare possessionem de preterito indeterminate.

vt probat iste tex. in ver. habuisse. ꝛ idem probatur in dic. c. olim. ¶ Et nota. quia tex. vult ꝙ fiat missio in possessionem re ipsa vltra pronūciationem verbalem ꝛ fiet missio. hoc modo quia precipitur subiecto. vt ei obediat. ¶ Tertia conclusio. tenet sententia lata ꝯ priuilegiū pricipis: ꝛ si priuilegiū fuit exhibituꝫ in iudicio videtur illud tacite reprobasse. presumitur enim iudex mot⁹ ex aliq̄ causa rationabili. ¶ Quarta conclusio. ꝙ. l. imperatores. ff. ꝺ re iud. nō hꝫ locū in eccl'ia. qꝛ nō retractaꝛ snia p̄textu ꝓbationis nouiter repte sed succurriꝛ per remedū restitutiōis in integrū. ¶ Quinta conclusio. ſm Inno. ꝛ Ab. ꝙ cū agitur petitorio ꝛ possessorio simꝛ. si prius constabit de possessorio debet iudex statim sup illo ꝓnunciare dilata questione proprietatis. bene facit tex. in. c. cū venissent. de insti. ꝛ qꝺ habetur in. c. cū dilect⁹. ꝺ consue. ꝛ qꝺ ibi p Ab. in. c. j. de mu. peti. ¶ Sexta erit cōclo. in qua habebis pulchram limitationē ad. l. qꝺ in diem. ff. de compēsa. instrumentū videtur reprobatum si eo iudici onſo fertur sententia in cōtrarium. vt in hoc. c. suborta. hoc ꝓcedit ı̄ exceptionib⁹ q̄ tm̄ p̄nt opponi ad merita. qꝛ ex eo ꝙ nō admittunꝛ videnꝛ reprobate. cum non possint reseruari in executione nec ibi opponi. cuꝫ per sententiā excludanꝛ. l. ꝗ. C. sen. rescin. non pos. sed secus est dicendum in exceptione q̄ pōt opponi ad merita ꝛ in executione. qꝛ nō intelligiꝛ p ꝯtrariā sentētiaꝫ reprobata nisi expresse reprobeꝛ. tex. ē in dic. l. qꝺ in diē: ꝛ ibi vide p Bar. ¶ Septima cōclusio. si titius debitor soluit creditori sed instrumētū remansit apud creditorē. tractu tpis repetitur pretextu instrumenti illud debitū. reus nō pōt ꝓbare solutionē. quia perdidit instrumentum solutionis. fuit condemnatus ad soluēdum. post sentētiam ꝛ lapsum tempus ad appellandum reus reperit instrumentum solutionis. nō potest impedire executionē: ꝛ si soluit nō potest repetere. quia solutū indebitum per sententiam nullo modo potest repeti quando venitur ꝯ sniaꝫ. nisi eo casu q̄ habeꝛ in. l. i. cōmodato. §. fina. ff. commo. in. l. si fullo. ff. de condic. ob cau. quia quando est aliqua actio q̄ non repugnat ꝯtra sniam. sed asserit eā eē veraꝫ. tunc datur repetitio. licet gl' tenuerit ꝯriū in. l. si fideiussor. §. in oībus. ff. man. sed Bar. tenet contra illaꝫ glo. ꝛ in. l. si sine. ff. rem ra. ha. de q̄ etiam per Ioā. de imo. in. l. imperatores. ff. de re iudi. ¶ Ex. c. cū. I. ꝛ. A. cum sua materia facias istas conclusiones. Prima possunt canonici regulares ꝛ monachi ꝛ clerici seculares deferre proprium prelatum nō solū de crimine: sed etiaꝫ de infamia criminum: ꝛ implorare vt commissio fiat super veritate. c. ex parte. c. olim. c. veniens. ꝺ accu. c. veritatis. de do. ꝛ contu. qꝛ interest eorum habere bonū p̄latuꝫ. viij. q. j. c. audacter. ¶ Scd'a ꝯclo attestationum publicatio est de iusticia non autem de substantia: ꝛ parti illā non petenti ē imputandū. debuit eīm petere ꝛ a denegatione appellare. dictum est singulare Inno. in dicto. c. cū. I. ꝛ A. al's nō auditur volens impugnare ꝓcessum seu sentētiam ex defectu publicationis attestationum. de quo vide per Barto. in. l. prolatam. C. de sen. ꝛ idem dicas de renunciatione seu cōclusiōe. ꝙ nō sit de substātia ſm doc. cōiter de quo bona glo. in cle. sepe. de ꝟb. sig. in ver. conclusione. scd'm Abb. ꝛ adde tu glo. sing. de qua nō meminit Ab. in. c. si. de here. in. vj. in. ꝟ. iudicās. que glo. vult ꝙ parte tacēte nō viciatur processus. ergo si petit viciabitur processus etiam si nō appelletur. ¶ Tertia conclusio. ꝙ

admittitur discussio indignitatꝫ testium in appellatione a diffinitiua. etiam si in prima causa fuit oppositum ꝛ iudice ad vlteriora procedente non fuit appellatum. quia indirecte tangitur negocium principale. quod est singulariter notādū ſm Abb. hic facit ad materiam. c. fi. ꝺ appel. in. vj. cle. fi. eo. titu. ꝛ sic exceptio contra personas testium dicitur tangere negocium principale. ꝛ si non principaliter saltemp ex obliquum. quia admissis testib⁹ nō idoneis perit negociuꝫ principale. ꝛ iudex iterum grauare videtur sequendo illorum dicta in snie prolatione. Et nota vnum dictum singu. Inno. ſm Abb. ꝙ non solum inimici dicuntur vt repellātur a testimonio qui odiunt mente. sed etiam hi qui sine mentis odio habent vel habere presumuntur cās inimicitie. sꝫ ꝯ alios bn̄ admittunꝭ. qꝛ nō peccāt nec presumunꝭ habere cās inimicitie. ꝛ loquitur de cōspiratorib⁹ qui conspirant in bonū. Et adde quod notat Bal. in. l. prescriptiōe. in. xv. col. C. si ꝯ ius. Sali. in aucten. si dicatur. C. de testi. Inno. in. c. cū. P. de accu. ꝛ in istis locis habetur ꝙ si testis dicat ꝙ non habet odiuꝫ non sufficit si subest causa inimicitie.

¶ Quarta ꝯclusio. in causis quas hn̄t religiosi seu habere pn̄t noīe ꝓprio possunt procuratorem constituere: ꝛ etiam nomine proprio procurare: ꝛ de causis quas hēre pn̄t. in dicto. c. cum. I. ꝛ A. in. c. ex parte. in. c. penul. de accu. in. c. cum dilectus. de consue. in. c. cum dilecta. de rescrip. in. c. ad probanduꝫ. ifra eo. ti. ex illo generali ꝗ pōt p se agere potest procuratorem constituere

¶ Quinta ꝯclo. si agiꝭ ꝯ monachū ex obligatione orta an̄ monachatū debet narratio facti concipi in psonam monachi. qꝛ cū eo negociū gestum est. sed cōclo libelli ꝛ snia condēnatoria dꝫ ferri in personaꝫ vt ri usqꝫ. lꝫ sint in hoc opiniōes. tn̄ istō fuit cōsiliū Bal. vt refert Ab. ꝛ sequiꝭ. si aūt agiꝭ ꝯ monachū ex obligatione orta post monachatū. est agendū ꝯ monasteriū. ꝛ de materia per Inno. in. c. cū olim. de priui. ꝑ glo. ꝛ doc. in. c. ex parte. de accu. ꝑ Archi. in. c. vt periculosa. ne cle. vł mo. in. vj. per glo. ꝛ Bal. in aucten. causa que fit cuꝫ monacho. C. de episc. ꝛ cle. ¶ Sexta ꝯclo. religiosus potest esse procurator abbatis sui. vt si sit accusatus vel ꝯ euꝫ inqriꝭ. ꝛ in aliꝭs negocꝭs abbatꝫ. qꝛ in hoc vertitur vtilitas monasterꝭ. vt bonus abbas preficiatur ꝛ prefectus defendatur ſm Inno. quod est no. ſm Ab. potest etiā ſm Inno. constitui procurator pro laico patrono ꝛ magno defensore monasterꝭ: ꝛ si is contra queꝫ agit exciperet ꝙ in hoc non vertitur vtilitas monasterꝭ. replicabiꝭ ſm Inno. ꝙ ad ipsuꝫ non spectat inquirere vel scire pn̄t etiam contra voluntatem abbatis monachi denunciare malū ꝑlatum vt hic. ꝛ vnus vel plures pn̄t cōstitui procuratores ab aliꝭs nomine eorūdē. vt probatur hic ſm Inno. cui adde bonum tex. iunc. glo. in ꝟ. consorte. in cle. religiosus. de ꝓcu. ꝛ ex hoc habes pulchraꝫ limitationem ad. c. nō dicatis. xij. q. j. vbi dꝛ ꝙ nec literas debet recipere monachus sine licentia supioris qꝺ intelligitur de literis ꝗtūcunqꝫ priuatꝫ ꝛ amicabilibus sibi missis vt ibi notatur. ergo fortius in casibus procuratorꝭs. quia illud procedit reguľr ꝓ vtilitate propria. secus quando vertitur vtilitas monasterꝭ: ꝛ in casibus a iure permissis. quod est nota. Et ex his habes quomō debeat intelligi text. in. c. ꝗ. de postu. dum ibi fit mentio de vtilitate monasterꝭ. quia accipitur illud verbum satꝫ late. ꝛ ideo dixit Hostiē. in. c. ex rescripto. de iureiuran. ꝙ ex abbatis ꝓmissiōe potest monachus deputa-

414 a

ri ad tēpus ad seruitium alicui⁹ p̄lati vel magnatis. q2 hoc non fit sine vtilitate monasterij cū per illuz negocia monasterij promoueantur pro hoc tex. in. c. cum pastoris. ij. q. vij. ꝛ sequit̄ Ab. hic in finalibus v̄bis. Nota ꝙ in. c. cum tc. ponitur an damnatus in actione iniuriaruz sit infamis. ꝛ conclude primo sc̄dm glo. j. ꝛ doc. ꝙ damnatus actione iniuriarum siue agatur ciuiliter siue crimīaliter efficitur infamis. adde glo. ꝛ Bar. in. l. infamez. ff. de pub. iu. vbi habetur ꝙ etiam in crimine publico si agatur ciuiliter efficitur infamis. qd̄ est singulare s̄m Abb. adde etiam glo. in cap. multi. ij. q. j. Nota tamen remedium cauendi a principio hanc infamiam s̄m glo. j. hic. ꝙ conuentus actione famosa constituat procuratorez. q2 tali casu nec constituens nec procurator erit infamis. Sed quid si iudex profert sententiam contra procuratorem ꝛ contra dominū. an dominus erit infamis. ꝛ Ab. allegat Ci. dicentem. ꝙ aut sn̄ia erit nulla l. j. C. de sen. aut dn̄s notabitur. q2 verū est dicere ip̄m fuisse ꝯdēnatū. ꝛ sic cessat ratio. l. furti. §. siquis alieno. ff. de his q̄ no. infa. quod est notabi. s̄m Abb. Datur etiam aliud remedium vt vocatus ad iudicium in actione iniuriarum vl̄ alia famosa actiōe. soluat an̄ꝗ̄ ꝯdēnet̄. tūc ei absoluetur: quia soluit. text. est nota. vbi per Bar. in. l. si reus parat⁹ ff. de procu. ꝛ per Bar. in. l. infamē ff. de pub. iudi. prope finem. ¶ Et in materia que tangitur in hoc. c. p glo. ꝛ doct. accipe has conc̄ones. Prima ꝙ pro modica iīuria datur actio iniuriarū. de quo per Bar. in dic. l. infamem. qui allegat istū tex. ¶ Secunda cōclusio. ꝙ p modica iniuria condemnatus efficitur īfamis. ¶ Tertia conc̄o. papa p̄ot restituere ad famā clericum ꝛ laicum suppositū sue iurisdictioni t̄pali. sed non subiectū non p̄ot. q2 de t̄palib⁹ papa non debet se impedire in terris aliorū. c. cām que. q̄ fi. sint legit. Et tu adde Bar. in. l. j. §. de qua re ff. de postu. hoc tn̄ limita nisi papa indigeret eo quo ad clericatum. q2 tunc posset fame restituere: ꝛ intelligetur restitutus non soluz quo ad spiritualia sed etiam quo ad temporalia. quia monstruosum esset ꝙ censeretur integre fame quo ad spiritualia que sunt digniora. ꝛ non quo ad temporalia. ¶ Quarta conclusio. collegium cardialium potest ad famam restituere secundum Inno. ꝛ nonullos alios. Bart. in. l. j. §. de qua rc. ff. de postu. glo. in cap. ecclesia. xvj. q. j. in. §. hinc colligitur. ij. q. iij. quia habet auctoritatem senatorum. cap. constantinus. xcvj. distin. ꝛ senatus potest restituere. dicta. l. j. §. de qua rc. sed Barto. in dicta. l. infamez. tenet ꝙ mortuo papa hoc possit. al's non. sed Abb. ꝛ multi alij doctores tenent contrarium. per tex. in cle. ne romani. de elec. vbi dicitur ꝙ vacante ecclesia nihil possunt exercere cardinales de spectātibus ad papam. ꝛ respondet Ab. ad tex. in dic. c. ꝯstantinus. ꝙ imperator non potuit dare illaz p̄tātem in ecclesia dei. q2 hoc ptinet ad papam. Item dicit Abb. ꝙ ille text. non loquitur de cardinalibus. sed vt puto Abb. non bene ponderauit quia tex. loquitur de reuerendissimis ecclesie romane clericis. loquitur ergo de cardinalibus. quia cardinales dicuntur reuerendissimi. c. a subdiacono. xciij. distinc. respondet etiam ipse ꝙ imperator non potuit dare hanc potestatez in eccl̄ia dei. sed miror de hoc. nōne p̄nceps secularis p̄ot ꝯcedere p̄uilegiū cardinalibus ꝛ ep̄is. p̄ot eīn imperator ꝯcedere priuilegia ecclesijs. Innoce. in. c. nouit. de iud. Dicit et Ab. ꝙ senatus habebat p̄tātē legis cōdende. ergo sequitur ꝙ cardinales

possunt ɔcedere legem. sed rñdeo ꝙ posset nisi papa aliter statuisset. nam impator dedit ptātē prefecto pretorio ɔdendi legem vniuersalē. l. formaȝ. C. de offi. p̄fec. preto. cur non sic cardinalibꝰ. ¶ Quinta conclusio. episcopi non possunt restituere ad famam. quod intelligit Abb. principaliter. sed vbi venit accessorie ad casum sibi permissum potest. vt quando episcopus potest dispensare cum ɔdemnato ex delicto ex q̄ effectus est infamis. c. at si clerici. §. de adulterijs. ꝺ iudi. ⁊ probatur etiaȝ in. l. j. §. de qua re. ff. de postu. ⁊ vide glo. in. c. domino sancto. l. di stic. in. §. hinc colligitur. ꝗ. quest. iij. ¶ Sexta conclusio. imperator pōt restituere fame laicum subditu ȝ suum. vt in dicto. §. de qua re. ⁊ talis restitutus per imperatorem poterit remoueri ad clericatum. Dicit tamen Ab. eligendo hanc mediam viam. ꝙ tunc cum tali restituto poterit eps dispēsare. Et nota incidēter dictum Abb. qꝛ intelligit tex. in c. per venerabilem §. rationibus. qui filij sint legiti. de consilio cardinalium non de consensu: ⁊ allegat etiam ad hoc Joan. monach. in ca. super eo. ꝺ here. in. vj. ¶ Septima conclusio. ꝙ principes nō recognoscentes superiorē possunt exercere in suo territorio reseruata impatori: ⁊ in hac materia iā allegaui multa non repeto. ⁊ circa ea que tangit hic Ab. in fine dixi multa in sermonibus meis. ¶ Ex. c. ad ꝓbanduȝ. nota has ɔclusiones quaꝝ Prima est ista. gesta a iudice publice excōicato etiam delegato sunt ipso iure nulla. secus si non esset publice excōmunicatus. sed cōi opinione reputabatur abilis. lȝ Inno. in delegato voluerit ɔ̄riū in. c. cū dilecta. ꝺ rescrip. fm Ab. ⁊ idē dicas in arbitro. Et de arbitratore vide q̄ dicta sunt in rub. de iureiu. in. c. quintauall. ¶ Scđa ɔclo. data habilitate vnius ex iudicibus corruit quicq̄d oēs agunt etiā si essent dati cū clausula ꝙ si non omnes. nā procedēdo cū inabili inficiunt iurisdictionē ꝓpriā. de quo in. c. cū sup de offi. de le. ¶ Tertia ɔclo. ꝙ si viciū nullitatis ɔcernit snīaȝ dūtaxat. vt qꝛ lata die feriata. remanēt acta in suo robore. sed si ɔcernit snīam pariter ⁊ acta. ⁊ tūc oīa corruūt: ⁊ hocmodo posset intelligi iste tex. qꝛ forte iste iudex fuit excōicatus i toto iudicio ꝺ quo per Bar. in. l. si expressim. ff. de appel. ¶ Et licet ꝺ materia huius tex. fuerit dictum in rub. de do. ⁊ contu. tamen etiam hic aliqua notabilia dicta scribam. Nota tex. multum singularem. quem allegat Abb. in capi. felicis. §. cum autem. de pe. in. vj. ꝙ excōmunicatus etiā publicus potest ɔ̄here ⁊ oritur obligatio. sed non potest agere nisi post absolutionem. Nota etiaȝ ꝙ cōiter teneť ꝙ teneat testamentum excōicati manifesti. Joan. an. in. c. decernimus. de senten. excōi. in. vj. Bar. in. l. si querimus. ff. de testa. Nota etiam ꝙ excōmunicatus potest legare pro anima sua. quia non attenditur fauor excōmunicati. sed illiꝰ cui relinquitur. licet Barto. teneat ɔ̄riū in. l. j. C. de sacrosanc. ec. Nota etiam ꝙ si sententia fuit publice lata/tunc tollerantia ⁊ cōis opinio non excusat ꝙ teneat electio/collatio/⁊ excōicatio facta ab excōicato hoc tamē limita procedere quādo snīa fuit lata de proximo. secꝰ si ꝺ lōginq̄ ꝙ verisiľr euanuerit ꝺ mēoria Limita etiā non procedere qn̄ sententia fuisset lata in tā longinq̄ loco ꝙ verisimiliter non potuit transire in notitiā illoꝝ in quoꝝ loco nūc actus gestus est: ⁊ istud est dictum Anto. de bu. ⁊ dicit Ab. mēorie cōmendanduȝ. Nota etiā dictū nota. Inno. in. c. cū dilectus. de cōsue. ꝙ in his que non geruntˀ rōne publici officij nō est differētia iter publicū

415a

⁊ occultũ excõicatũ. ⁊ ideo licet sit ꝓbabilis ꝯmunis opi. tñ non iuuat qñ actus competit ratione singularis iuris ⁊ ꝑuati intereẽ. qñ excõicat⁹ exercet actũ ꝑ se ⁊ ꝓ suo iure singlari ⁊ intereẽ. sicut est impetrare rescriptũ grẽ vel iusticie. vel eligere. Nõ iuuat etiã cõis opinio qñ excõicatus exercet actũ noĩe alterius. ⁊ ad alteri⁹ ꝯmodũ. qñ is cuius nomine gerit sciẽter ꝯstituit eũ ad exercitiũ illi⁹ actus. Sed qd si ignorabat constituens illũ esse excõicatũ. ĩ hoc ẽ altercatio ĩter doc. sꝫ tu tene opi. illã ꝙ sit idẽ. pro quo est glo. or. in. c. post cessionẽ. d ꝓba. cũ aliĩs allegatis ꝑ Abb. q2 cũ hic non versetur vtilitas publica. non debemus distinguere inter occultũ ⁊ publicũ. Nota etiã ꝙ cõis opinio iuuat qñ actus queꝫ exercet excõicatus cõpetit rõne publici officiĩ. siue sit actus tẽporalis siue spũalis. l. barbarius. ff. de offi. preto. veruꝫ est ꝙ ꝗtuꝫ ad sniam excõicationis est altercatio inter doc. nã aliq̃ volunt ꝙ non teneat lata ab excõicato ꝗtũcunqꝫ occulto. de quo ꝑ glo. xxiiĩ. q. j. in sum. ⁊ idẽ in snĩa absolutionis ab excõicatione. de q̃ etiaꝫ ꝑ Innoc. in. c. si vere. de sen. excõi. qui tenet ꝙ valeat. ⁊ dicit Ab. ꝙ lꝫ opinio contraria cõiter teneatur ꝙ non valeat. tñ illa opinio est forte verior per deducta ꝑ ipꝫ. ⁊ allegat dictũ singulare Inno. in. c. j. de scisma. ꝙ etiam spiritualia sacramẽta ab excõicatis scismaticis ⁊ hereticis. in forma ecclesie conferẽtibus vim suã oĩmodã habent ex quo ab ecclesia tollerantꝰ. ⁊ sic recipiũt nedum sacrm. sed etiã executionẽ sacramẽti. ⁊ ẽm Ab. iura que videntꝰ dicere ꝯtrariuꝫ intelliguntꝰ de non tolleratis. de q̃ ꝑ glo. ix. q. j. in sum. Nota etiam vnum notabile dictuꝫ Inno in dic. c. j. de scisma. ꝙ refert Ab. ꝗtũcunqꝫ excõmunicatus tolleretur. dummodo possit probari ꝙ sit excõicatus. si vocat aliquem ad ordinem vł alia sacra. potest ei dici nõ recipiã hoc a te q2 res excõicatus. vñ tibi ꝑticipandũ non est. ⁊ ẽ legitima cã appellãdi si ꝑlatus eũ ꝯpelleret. secus dicit in aliĩs. puta ĩfamib⁹: ⁊ irregularib⁹: ⁊ silib⁹. q2 contra eos non esset talis exceptio admittenda. q2 sufficit ꝙ tollerentꝰ. Et idẽ qꝺ in excõicato. dicit ĩ simoniaco. ⁊ ĩ notorio fornicatore. q2 ab eorum obedientia licet recedere ꝓ ꝓpria auctoritate. ⁊ hoc dicit Ab. eẽ singulare: ⁊ ex hoc colligiꝰ vitãdũ eẽ excõicatũ ẽt occultũ. lꝫ sit ꝓpri⁹ ꝑlatus. Nota etiam ẽm glꝰ. ⁊ doc. ꝙ sententia lata a publico excommunicato est ipõ iure nulla. ⁊ adde glꝰ. in. c. sciscitatus. de rescrip. in. c. exceptionẽ. de excep. in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ Nota ꝙ ĩ. c. ꝗuis ponitur regula ꝙ res inter alios acta alteri non nocet neqꝫ prodest. ⁊ de iure ciuili est rubri. C. res inter alios acta. quia vni per alterum non debet iniqua conditio afferri.

¶ Et in ista pulchra ⁊ quotidiana materia habebis quasdam breues conclusiones quarum ¶ Prima est ista. ꝙ regula ista ꝓcedit respectu pleni preiudiciĩ seu cõmodi. naꝫ prodest seu nocet quo ad ꝑsumptionem et quo tangit ius absentium. glo. ⁊ Bar. in. l. si duo. ff. de iureiuran. glo. in cap. dilectus. ꝗ. de simo. in cap. interrogatum. ĩĩ. quest. iĩĩ. ⁊ dixit Barto in. l. admonendi. ff. de iureiuran. ꝙ facit semiplenam probationem. quod est notabile scdm Ab. qꝺ tñ dicit esse relinquendum arbitrio iudicis. ¶ Scđa ꝯclo. idẽ est dicendum de aliĩs actis cause. vt attestationibus ⁊ silib⁹. q2 regulantꝰ ẽm sniam. ⁊ idẽ in cõfessiõe non enim preiudicat confitenti nisi respectu interrogantis. text. est notabilis in. l. finali. ff. de interroga. acti. ⁊ vide per Abb. in. c. fi. de cõfes. ⁊ ꝓcedit etiã hoc si ꝯsanguine⁹

meus litigasset de iure meo. l. j. C. q̄bus res iudi. nō obest. qꝛ licet admittatur prestita cautione. l. sed ꝛ hec. ff. ꝺ procu. nō tamen est procurator, sed obligat ꝙ habebit ratum. tex. est nota. in. l. iij. §. j. ff. iudica. sol. dicitur tamen improprie procurator. glo. ē in dic. l. sed ꝛ hec. in prin. ꝛ Bal. in l. j. C. de procu. dicit ꝙ coniuncta psona non potest agere tanq̄ procurator. ꝛ statutū loquens in procuratore non verificatur in cōiuncta persona. Bal. in. l. j. C. quibus res iudi. non obest. ¶ Tertia cōclusio. ꝙ ista regula procedit etiā in criminalibꝰ quia res inter alios acta non debet patrocinari malefactori. tex. est no. secundum Ab. in. l. qui seruum. ff. ꝺ interro. acti. quem tex. etiã pro notabili allegat Bal. in. c. j. §. iniuria. de pa. iu. fir. Nota tamen ꝙ ista regula fallit in quibusdam casibus de quibus in. l. sepe. ff. eo. ꝛ ibi ponitur ratio ꝛ etiam in hoc. c. ¶ Quarta conclusio. in istis casibus exceptis sententia lata contra debitorem sciente creditore sibi nocet: si fuit lata contra debitorem presentem. secus si contra contumacem intelligendo quando passus est causam liquidari eo cōtumace. tunc enim magis propter contumaciam q̄ ꝙ malam causam habuerit videtur succubuisse sꝫ si totam causam tractauit presens ꝛ allegatiōibꝰ interfuit. licet in ipso actu sententiandi fuerit contumax sēntentia preiudicat creditori. qꝛ eius p̄sentia nihil fuisset operata. ita vult notabilr̄ Bart. in. l. si superatꝰ. ff. de pigno. qđ est no. ſm Ab. qđ tn̄ itelligе nisi debitor per collusionē succubuisset vt in. l. preses. C. de pig. ꝛ videt̄ ꝙ Ab. nō sit mēor coꝝ q̄ dixit in c. in causis. ſ. eo. q̄ videt̄ tenuisse ꝯrium. tn̄ male vt ibi dixi. ¶ Quinta cclō. vt fiat p̄iudiciū in istis casibꝰ exceptis nō sufficit aliquē scire litē esse motā ad hoc vt sibi preiudicet̄ in iure suo. sed req̄rit̄ ēt ꝙ sciat sibi ius in illa re competere. dic. est no. Inno. i. c. suborta. hoc eo. ti. ſꝫ Ab. ¶ Sexta conclusio. qꝛ fallit regula posita in tex. vltra casus exceptos i l. ij. C. de cōmu. re. alie. qꝛ fiscus pōt vendere rē totā quā habet cōem cū priuato: nec pōt priuatꝰ reuocare vēditionē rōne partis. sue sed petet p̄cium. ergo si fiscus nō habet illā cōmunē nō pōt rē priuati vendere. vt est glo. fin. in di. l. ij. ꝛ. l. a zenone. C. de quadri. prescrip. loq̄tur qn̄ imperator credidit rem esse suaꝫ rōe possessionis quā habebat. qđ est nota. ſm Ab. ꝓ intellectu illius legis. ¶ Septima est ꝯclusio. qꝛ non ꝓcedit regula in re indiuisibili. l. loci. §. si fundus. ff. si serui. vēdi. Et limita illud ꝙ dictū est ſ. in. iiij. ꝯclusione. ex intentione Bar. in. l. si superatꝰ. ff. de pigno. vt non procedat in duobus casibus. ¶ Primus est. si ꝓbatur contrariuꝫ per inspectionē actorum vicꝫ ꝙ ex veritate actorū: ꝛ ex plenissima probatione sn̄ia lata sit. ¶ Scđs est. quando absens fuit ex probabili ꝛ iusta causa vt est glo. nota. in. l. ij. C. de contra. iudi. tu. quod est nota. ſm Ab. Et nota pro fūdamento in hac materia ꝙ sex accurrētibꝰ sn̄ia facit fidem quoad omnes ¶ Primum. ꝙ sit legitimus contradictor. l. cū non iusto. ff. de collu. dete. ꝛ ibi glo. quis dicatur legitimus contradictor. Secundum est. in progressu ꝙ defendat causaꝫ ꝛ sit pñs. Tertium est ꝙ sn̄ia feratur declaratiue. l. ingenuuꝫ. ff. de sta. ho. Quartum est vt post sn̄iam non detegatur collusio. Quintuꝫ est. ꝙ causā sit talis nature vt omnibus preiudicet. Sextū ꝙ causa sit ordinaria. ꝛ agatur principaliter propter se. que eñi incidenter decernuntur ius non faciunt. l. si iudex. cuꝫ ibi notatis. ff. ꝺ his que sunt sui vel alie. iu. Et dicūtur sententie illius nature que alīos preiudicent quaꝝ effectus nō est restringibilis ad certas personas. ista.

416 a

sunt verba Bal. que refert Ab. exē plus habes in sententia que irrogat infamiam. ꝛ in sñia excōmunicationis. ꝛ Ab. hic ponit multa alia exēpla ex intentiōe Bal. que prosequere vt hic per ipsum. ¶ Octaua conclusio. qꝛ glo. dicit qñ cause sunt cōnexe sñia lata contra vnum preiudicat alteri. c. tātis. xxxi. dist. ꝙ si agitur ad penā sentētia vnius nō nocet alteri. l. denunciasse. §. si. ff. de adul. c. significasti. de adul. Si tamen darē notorietas delicti posset iudex ex officio sociū criminis punire. vt in dic. c. tantis. quod intellige inchoando nouam instantiam. nō autē super antiqua. si tamen ageretur ꝯtra alterum super iure iam translato: vl' super inabilitate cōferendi: ordinādi: ꝛ instituēdi. vel presentādi. ꝛ tūc sententia lata contra ordinatorē instituentem seu presentantē preiudicat ordinato īstituto: seu presentato scienti: ꝛ patienti. ꝛ ratio est: qꝛ fuit lata contra actorem suum. in illo iure quod habet ab eo. ꝛ idem ecōtra Et nota tex. nota. in dic. l. denūciasse. §. queritur. ff. de adulte. ꝛ ibi pulchre per Bar. ꝙ sentētia lata in crimine adulterij contra vnum non preiudicat alteri. licet faciat aliquā presumptionē. ꝛ ibi dicit Bar. in omnibus delictis connexis ꝛ ꝯiunctis: ꝛ idē est dicendum ſm eum in sententia absolutoria vt alteri non prosit. ꝛ vltra Ab. adde Bar. in. l. lucius. ff. de his qui no. infa. in. l. ij. ff. de ꝑuari. in. l. adulter. §. j. ff. de adul. vbi tangit an absoluto malefactore videatur absolutus mādator ꝛ in. l. j. §. si qs vltro. ff. de qōni. ꝛ. l. si vteris. C. de fi. istru. Et si int' duos nobiles est ꝯtētio de iurisdictiōe sup aliq̄ castro. sñia lata nō nocet vniuersitati: Et scieti. ꝛ iō ꝯsiliū ꝙ citeē vniuersi: ſm Ab. q̄ allegat Bal. in. l. ij. C. ꝺ libe. cau. ¶ Nona ꝯclo: lꝫ sñia ꝑiudicet in q̄busdā casibꝰ exceptis. non ita trāsactio ꝯpositio seu ꝯpromissū dictum est nota. Inno. in. c. auditis. de prescrip. ſm Ab. qꝛ isti sunt actꝰ voluntarij. ꝛ idē dicendū in confessione. ¶ Decima cōclo. cōfessio patris nō nocet filio quo ad legitimā si confiteatur debitū absorbens totuꝫ patrimoniū: qꝛ magna quantitate ꝑsumitur fraus. l. lucius. §. omnes. ff. de his q̄ in frau. credi. modificaē tñ ista conclusio: qꝛ pōderāda est qualitas persone ꝛ verisilr'itudo debiti. ꝛ tractatus filij ad fraudem conìecturandam. Et no. ad declarationē casuū exceptorū q̄s dicatur pati alīū agere ad hoc vt sibi ꝑiudicet qñ est causa que nō est restringibilis ad certas personas: vt est causa igenuitatis. ꝛ alia causa que de sui natura extendatur ad alios. vt non dicatur pati oportet ꝙ veniat ad iudiciuꝫ. ꝛ suscipiat in se iudicium vel in totum vel pro iure suo: vl' assistat ne fiat collusio: sed si sumus in casu in quo sententia extenditur ad alios ex presū ꝓtra voluntate tacentis. vt in casibꝰ exceptis in tex. tūc sufficit protestari ꝙ non intendit ꝙ per illum sibi fiat preiudicium ſm An. de bu. ꝛ Abba. ꝛ admittetur q̄ꝫ ꝑmum sciuerit. No. tñ ꝙ dū dcm̄ est s̄. ꝙ sñia lata ꝯ vnum preiudicat alteri quo ad presumptionē: ꝙ ista presumptio est q̄a facilior erit iudex ad pronunciādū contra ipsum tertium in causa postea contra eum mota. vt probat glo. in. c. cum dilectus. ij. de simo. c. inter rogatuꝫ. ij. q. iiij. operatur ergo hoc talis presumptio contra ius tertij. ꝛ dixit glo. nota. in. l. si duo patroni. ꝺ iureiu. ꝛ ibi per doc. ꝙ istud quale ꝑiudiciū ꝯsistit in hoc ꝙ si ꝓbationes sint hincinde pares. obtinebit ille ꝓ quo est ꝑsumptio resultās ex re iter alios acta. ꝛ dixit notabil'r Guil. de cuni. in dic. l. si duo. ꝙ opaē hoc ꝙ si ꝑs ꝓbasset ꝑ duos testes qui repelli potuissent ꝙ ꝑsūptio resultās ꝑ eoꝝ ꝓbāte ex sñia int' alios acta facit ꝙ illi testes hēanē ꝓ integris. cetera i

hac materia dicas vt hic p Abb.et per Bar.in dic.l.sepe.ff.eo. ¶ Nota q in.c.si.ponit materia de iudicibus,punctatib⁹ contraria:et si discordant in pari numero.si eni sunt ordinarii valet snia lata p reo: nisi actor stet pro cā fauorabili.de quo in tex.sz qd in aliis ordinationib⁹.vide pulchrā glo.in.c.licet.xvi.q.iii.q si ecclia ē subiecta duob⁹ epis.qz est posita in limite diocesiū vtriusqz.et nō conueniunt:ē officiū supioris prouidere. et adde in materia qd notat Bar.in.l.pō poni⁹.alis īcipit.si vni.ff.de re iudi. si autē sunt delegati iudices. dicas vt in tex.et ibi etiā ponit de arbitris. qui etiā tex.pcedit i arbitratorib⁹. Et p enucleatiōe tex.facio has cōclusiones. Quarū prima est ista. q tex.iste i pma pte nō pcedit qñ ordina.pcedit cū delegato pape: sz scda ps tex.hz locū sm Io.an. et Abba. ¶ Secunda cōclo. Ab.et cōtra Io an.an.q si cōcurrāt in diuersis sententiis ordinarius:et delegatus collega.et snia ordinarii si pro actore in causa non fauorabili.et delegati pro reo habet locū dispō tex.in prima pte. ¶ Tertia conclusio.q iste tex.pcedit etiā in aliis causis fauorabilibus vltra casus positos in tex.

¶ Quarta cōclusio. Abb. cōtra Bart. in.l.si vni.ff.de re iudi.q iste text.in secūda pte pcedit etiā in delegatis ad vniuersitatem causarū. inducit tex.a speciali in.c.vt officium. iunc. glo.in ver.separatim.de here.in.vi. ¶ Quinta conclusio.q iste text.dum loquitur de arbitris non procedit in arbitris iuris.quia illis discordantibus recurritur ad papam:quia potestas eorum magis accedit ad naturam delegate iurisdictionis q ordinarie. Nota q Ab.hic in hoc.c.fi.allegat dictum notabile Bal.in.c.i.de inuesti.in mari.fac.q duo arbitratores discordantes nō compelluntur eligere tertium. quia sunt vt quidā prosonete a quorum personis nō receditur.quod Ab.dicit esse notabi. ¶ Nota etiaz glo.nota.in.c.si duo. de procu.in.vi.in glos.iii.secundum Ab.q si sunt duo procuratores non insolidum et alter negat et alter confitetur.nihil agunt.et perinde procedendum est contra dominuz ac si nihil dixisset. No.ēt sm Ab. q cāpli in cōsilio iudicāt vt vniuersitas: et iō in ipsis nō pcedit dispō isti⁹ tex.l.i.parte quicquid dicat Ioan.an. contra quem Ab.multa adducit que satis stringunt. Et dum dictum est supra q Ab.tenet contra Barto. in delegatis ad vniuersitatem causarum. concludit ipse q episcopus constituit aliquos officiales simpliciter in aliqua parte diocesis nisi eis dederit potestatem in soliduz non possunt pcedere separatim.vt si ferunt sententias contrarias neutra valet.sed recurrendum est ad ipsum episcopuz. ¶ Vltimo volo tibi allegare vnum pulchrum dictum Bar. per illū tex. in.l.cum de lanionis.§.sabinus. ff.de fun.instruc.statutum dicit.quicunqz habitauerit per tot annos in ciuitate sit ciuis videtur habitare ille qui maiore parte āni ibi habitat.et pro hoc allego tex.in.c.significatum.de preben.in versi.quotidie. et in versi. quanto frequentius salua honestate etc.et glo.in.c.volumus.xvi.q.iiii. dicit q probando extrema est probata continua possessio. Ab.in.c.cum ecclesia.de causa pos.

¶ De senten.et re iudi.in . vi.

Commenda memorie tex.in.c.i.in prin.qui probat notabiliter q condemnatus per iudicem iniuste non censetur condemnatus q ad deum.hoc tamen fallit in snia cēsure:qz siue iusta siue iniusta timenda est.xi.q.iii.c.i. Nota glos.in ver.ecclesiastici.si tn iura ecclesiastica simpliciter loquuntur de iudicibus comprehēdūt ēt iudices sclares de tēpa-

417a

li iurisdictione eccle fm doc. qd tn limita quando pena potest esse conuenies laicis: vt hoc per glo. Si tu vis scire quatuor que peruertut iudicium: vide tex. nota. in dic. c. i. iuncta gl. in ver. euertat. ¶ Nota q appellatione suspensionis ab officio intelligitur in dubio de officio in diuinis. vt pbat tex. in dic. c. i. §. si quis autem. Nota glo. in ver. in iudicio. q iura penalia loquentia de iudicibus ordinariis vel delegatis no habet locu in arbitro compromissario z adde glo. in. c. i. in prin. in ver. iudicis. de foro compe. in. vi. sed gl. tenuit contrariu in. c. i. de confes. i. vi. in ver. iudices. sed intellige hac gl. in penalibus z odiosis. probat etia ista glo. q iura loquetia de iudicib9 ordinariis vel delegatis no habent locum in auditoribus: z meris executoribus. Si tu vis scire penas iudicis male iudicantis. vide glo. i v. condemnandus. ¶ Nota q mortaliter peccat qui scienter facit cotra prohibitionem: seu preceptum canonis. vt probat ibi tex. in fi. in ver. dānabiliter. de quo in. c. ii. de maiori. z obedi. z probat etiam ille text. in fi. q papa solus potest absoluere ab irregularitate. ¶ Nota etiam illum tex. i fi. qui no solet allegari ad hoc q si a lege noua iponitur diuersa pena a lege antiq. non videntur pena antiqua tollere: sed potius accumulare. de quo per Bar. in. l. i. ff. vi bo. rap. z est tex. in. c. felicis. de pe. i. vi de quo alibi dictum est. ¶ Nota et ex eodem tex. q suspensus non solu incurrit irregularitate si missam celebrat: sed etia si alia diuina officia dicat. vt prius. vt puta vesperas vl matutinum secundum docto. z non officiando suspensus z excommunicatus tenetur dicere horas suas. vt est glo. notabilis in. c. presbyterum. xxviii. distin. Et nota secundum docto. q omni casu suspensus ab officio propter crimen si ingerit se diuinis incurrit irregularitatem: p istu tex. ex quo sequitur q illi qui tenent q episcopus in casu. c. eos. de tem. ordi. in. v. si celebrat durante suspesione no incurrit irregularitate, no bene sentiunt. z vide glo. nota. in. c. ii. in ver. suspensus. de censi. in. vi. Et nota glo. no. in. c. latores. de cleri. excōi. minist. q si suspensus a bnficio celebrat non incurrit irregularitatem. ¶ Quando tu vides vnu legatum qui mittitur per aliqua principem ad alium: dicas vt sit presumendum vt sit magne auctoritatis z ydoneus ad tractandum illud negocium. vt probat tex. in. c. ad aplice. in prin. z adde tex. nota. z ibi per Bal. in epistola. iter claras. in fi. C. de sum. tri. z fi. catho. probat etiam tex. in di. c. ad aplice. in prin. q pax potest tractari per procuratores. requiritur tamen fm doc. speciale mandatum. ¶ Nota etiam ibi pulchru tex. que sepe soleo allegare q concilium gnale non habet auctoritatem cotra papa. sed ei assistit tanq cosilium prestans: z de honestate papa tenetur requirere hoc cosiliu z hic est glo. multu sin. glo. i. qua allegat Ab. in. c. ex gestis. de cleri. no resi. qd itellige i facto alteri9: sec9 in fcō ipsi9 pape. c. si papa. xl. dist. No tradas et obliuioni tex. illum q superior mouens bellu iniuste est obligatus ad satisfactione omnibus lesis ex illo bello. Et nota vnam glo. notabilem in. l. venia. C. de in ius vo. q superior in confederatione pacis non potest remittere damna illata subditis de quo ibi per doc. z in. c. in nostra. de iniu. z dam. da. Nota glo. in dicto. c. in ver. proponi. q legato bene noto: etia sine literis credi debet. ¶ Nota glos. notabilem in ver. promisissent. q creditur dicto pape non solum de gestis dum est papa. sed etiam de gestis per eum ante papatum. si de his attestatur dum est papa. ¶ Et adde glosam in

c.j. de renun. in vj. Nota glo. in §. defunctos. quod legatus cogitur suscipere legationem. Et adde tex. et Barto. l. si quis. C. de decu. li. x. quod tamen fallit in doctore dictum est no. Bal. per illum tex. in l. sed et reprobari. in ver. legatos. ff. de excu. tuto. Nota glo. in ver. grauissima. in §. sed licet quod in prelatis et clericis omne magnum peccatum est dignum depositione. Et adde quod habetur in c. inuenti. xvj. q. vij. Et no. ex tex. quod periurium est grauissimum crimen. Nota etiam glo. in dic. ver. quod imperator non habet ordinem diaconalem: quia si hoc esset posset administrare sacra que potest diaconus. potest tamen legere euangelium in apparatu diaconali et priuilegio glo. in c. valentinus. lxiij. distin. Et si tu vis scire causas propter quas non est par inter homines vide ibi pulchram glo. in ver. pacem. ¶ Tu scis quod plures dignitates ecclesiastice non possunt simul teneri sine dispensatione. de quo in c. j. de consue. li. vj. in c. de multa. de preben. sed quid diceres de secularibus: et dicas quod secus in illis. tex. do tibi no. in dict. c. in §. nos itaque. Si tu vis scire qui sint electores imperij: vide glo. in dic. c. ad si. in ver. illi. Nota glo. fi. quia est no. quod cum non sit statutum tempus ad eligendum imperatorem non posset papa eligere nisi prius moneat electores. ¶ Tu debes scire quod res debet declarari per confines: et sufficient duo. de quo in l. forma. ff. de censi. in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de lega. j. in l. si in rem aliquis. ff. de rei ven. et plene per Bar. in l. demonstratio falsa. ff. de condi. et demon. hoc non procedit quando res est certa. hoc probatur in c. abbate. in prin. nam in reali vbi locus est certus procedit libellus absque expressione confinium. facit glo. in l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. tex. in l. j. in fi. ff. de do. prele. et quod voluit Ange. in l. j. ff. de libe. et post. Bar. in l. ij. ff. de verbo. signi. Nota glo. magnam in princi. que tangit an procedat libellus pe to rem iure dominij. vel quasi. et adde notata per Bar. in l. celsus. ff. de vsuca. in l. rex que nobis. ff. de acq. pos. Bal. in l. iudicia. C. de rei ven. Nota etiam ex eadem glo. que requirantur vt competat publiciana. Et nota quod licet bona fides presumatur ex titulo probato. vt per Barto. in dic. l. celsus requiritur tamen necessario quod bona fides sit saltem allegata. alias succumbit agens secundum Ange. in l. eum qui. §. in publiciana. ff. de publi. quia presumptio debet allegari. l. si adulterium cum incestu. §. idem polioni. ff. de adul. Et facit quod voluit Bar. in l. cum quid. ff. si cer. peta. et glo. fin. in cle. appellanti. de appel. Nota etiam in eadem glo. limitationem ad auc. male fidei. C. de prescrip. lon. temp. quod licet habeat locum quo ad prescriptionem: non tamen quo ad publicianam. Non habet etiam locum in prescriptione longissimi temporis. vt hic in glo. Nota etiam ex glo. quod talis libellus. dico rem ad me spectare iure dominij vel quasi potius admittitur de consuetudine quam de iure. Et adde glo. insti. de acti. §. j. ¶ Quid diceres de isto casu. testator mandat in suo fundo edificari ecclesiam. an videatur velle quod ille fundus sit totus ecclesie. Et tu habes tex. probantem quod non. in dic. c. abbate. versi. nec pro co. Et nota etiam ex illo tex. quod licet quis possit legare monasterio construendo non tamen potest donare. de quo pulchre per Barto. in l. seruos. ff. de ali. lega. Et adde quod notat Barto. in l. id quod apud hostes. ff. de lega. j. in l. liber homo. ff. de ver. obli. vbi dicit quod illa que fuerunt fidelium et nunc sunt apud infideles possunt donari propter spem postliminij.

¶ Quando tu eris aduocatus facias quod tu primo fundes iura tua et post ea impugnes iura aduersarij. glo. in dic cle. in ver. multum. Nota glo.

418a

in ver. in reo. que tangit qñ reus de sit possidere debeat absolui. ⁊ vide quod habetur in regula. pro possessore de reg. iu. in. vi. Nota tamē singular: ꝙ eo casu quo reus absoluitur q₂ non possidet si tamen actor probauit de suo dominio debet pronunciari ⁊ declarari esse dñs. glo. est singula. in. l. si a te. §. si qs fūdū. ff. d excep. rei iudi. ¶ Nota glo. in ver. sed ad hec pars. in ver. iudicio. ꝙ allegationes partis in corpore iuris posite nō faciunt ius. nō ergo pōt sumi decisio in iure de eo qđ lex loquitur narratiue: quod tñ intellige nisi fuerit cōfirmata a cōpositoribus iuris fm aliquos hic. Sed tu adde glo. in l. j. C. qñ non peten. par. quam Roma. solebat dicere singula. Addas etiam glo. in. c. auditis. in ver. post facto. de elec. in cle. ꝗ. de iudi. in ℣. vsuris. ad fi. Et facit glo. in. c. ꝗ. i ℣. non teneris. d do. ⁊ contu. in. vi. i. c. j. in ver. collationem. de rerum permu. in. vi. Ab. in. c. per venerabilē. qui filij sint legi. Federi. d senis. cōsilio. xxxix. incipiente. Viso predicto pūcto ex motiuis. Sali. in. l. ꝗ se patris. C. vnde libe. Ab. in. c. in presentia. de proba. Accipe tamen vnā pulchram declarationē ꝙ si ex decisione iurisconsulti non remanet allegatio partis impugnata. illa etiā potest allegari ex quo in. l. refertur. dictū est Jo. de imo. in. c. ꝗ. de consti. ⁊ nota ista ꝗ faciūt honorē. Nota glo. in ver. tps. ⁊ vide per Bar. i. l. ⁊ an eandē. §. actiones. ff. de excep. re. iudi. ⁊ tractatur in istis locis an ⁊ quādo ius ⁊ causa superueniens iudicio pendente prosit actori. ¶ Nota gl. in ver. censerentur. ꝙ in instrumento publico debet poni locus ⁊ tempus ¶ Nota ex. c. cum ab vno. ꝙ actus qui debet a pluribus recitari si ab vno recitetur de aliorum mandato: ⁊ presentia censetur ab omnibus recitatus. ¶ Nota glo. in ver. ⁊ mandantibus. quia requiritur presentia ⁊ mandatum ⁊ taciturnitas nō sufficeret. Dicit etiam glo. ꝙ in sentētiis non habet locū ratihabitio. Et adde glo. in. l. licet. ff. de iudi. Bart. in l. si vni. in fi. ff. de re iudi. Nota glo. de verbo oportet. quod importat necessitatem. in ver. oportet. ¶ Nota glo. in ver. electione. ꝙ duobus testibus deponentibus sup negatiua magis creditur ꝗ̄ vni super affirmatiua. Et ratio est: q₂ isti duo non solū negāt: sed etiā asserunt contrarium eius qđ dicit affirmās: ⁊ etiā q₂ deponunt sup facto proprio. Et adde glo. sin. in. l. diē ꝓferre. §. si plures. ff. de arbi. ꝗ dicit ꝙ magis creditur duobus testibus affirmantib⁹ ꝗ̄ cētum negantibus. Sed illa glo. intelligitur quando deponūt sup negatiua nō coartata. Nota etiā ex eadē glo. ꝙ qñ res aliť ꝓbari nō pt̄ creditur testibus qbus al's non crederet de quo per glo. in. c. cum dilecti. de elec. Nota ex glo. fi. ꝙ iura loquentia de electione non habent locum in collatione quādo ratio diuersitatis assignari potest. ⁊ ita potest limitari glo. in. c. si postꝗ. de elec. in. vi. ¶ Nota ꝙ sententia diffinitiua debet ꝓferri in scriptis: vt in. c. fi. al's nō valet. Et nota q₂ tex. dicit d scripti recitatione: q₂ non valeret sñia si iudex mentetenus recitaret ⁊ non legendo. Et nota ꝙ si non appareret ex actis ꝙ sentētia esset lecta: vt q₂ diceret lata sententia: esset ipso iure nulla. de quo per Bar. in. l. fi. C. de sen. ex peri. reci. Iste tamen tex. non habet locum in sñia interlocutoria: licet debeat redigi in scriptis secundum glo. ⁊ doc. Et idem dicas in precepto quod fit in confessum ante litis contestationem secundū practicam: de quo in. c. ex parte. vbi per glo. ⁊ doc. de ver. signi. in. l. si debitori. ff. de iudi. q₂ potest ferri sine scriptis: licet postea debeat redigi in actis: vt communiter concluditur. Tex. tamen iste non procedit in no

torijs: qꝛ licet debeat ferri snia. ca. porro. de diuoꝛ. tamen non est necesse ꝙ snia feratur in scriptis. glo. hęs nota. in auctē. vt iudi. sine quoqꝫ suf fra. §. necessitatem. dicit tamen hic glo. ꝙ de cōsuetudine seruatur ꝙ iu dex dicat lecta snia: ꝛ ita cōdemno: vel absoluo: refert Alex. i. l. hac cō sultissima. C. qui testa. face. pos. que in istis est attendenda. Nota glo. in ver. illustrium. ꝙ iste tex. non proce= dit in causis breuibus: ꝛ que dicanṫ cause breues cōmittitur iudicis ar bitrio ṡm glo. Et istam glo. allegat Ab. in. c. j. ꝺ accu. in. c. j. de in inte. resti. in. c. de appellationibus. de ap pel. ꝛ facit glo. in. l. sed ꝛ si suscepe= rit. in prin. ff. de iudi. Nota tñ secun dum doc. ꝙ in istis causis breuibus iuratur de calumnia. Et nota ꝙ vi= detur magis cōis opinio ꝙ etiam in causis summarijs ꝛ in quibus proce ditur de plano ꝛc. ꝙ snia proferatur in scriptis. ꝛ de scripti recitatiōe cle mē. sepe. circa fi. de ꝟ. sig. ꝛ ibi gl. in ver. in scriptis. Nota etiā hanc gl. quia est nota. ꝛ allegatur semper an ꝛ quando partes possint renūciare ordini iudiciario. Et adde glo. fi. in
* cle. sepe. de ꝟ. sig. Nota ex tota ista glo. casus in quibus valet snia diffi= nitiua sine scriptis. que etiā glo. i fi. vult ꝙ nō est necesse ꝙ dicaṫ in his scriptis: sed sufficit ꝙ fuerit lata in scriptis. Et nota ꝙ si notari⁹ dicat: ꝙ snia fuit snialiter promulgata. di= cas ꝙ presumitur lecta ꝛ iudice se= dente pro tribunali lata: dictum est Bar. in. l. sciendū. in fi. ff. de ꝟ. obli. Nota glo. in ver. sedendo. hoc pro cedit: etiam in interlocutorijs requi rentibus cause cognitionem. de quo per Barto. in. l. ij. C. de sen. ex peri. reci. Nota etiam glo. ꝙ propter iu= stum timorem iudex potest ferre sē tentiam in equo vel turri. alˀs nō. qꝛ ille non est locus vsitatus. intellige tamen glo. ꝙ precesserit citatio de ferendo sententiam in illo loco. Et nota glo. in fi. quid si in culo doleret ꝙ sedere non possit. ꝛ dicas vt i ea. ¶ Ultimo aduerte tu tabellio. tu fuisti rogatus a quibusdam moniali bus de quodam contractu: si monia les existūt infra gradus monasterij ꝛ tu es extra grad⁹: tu poteris scri= bere actum in monasterio. dictum ē Bal. ꝛ modern. in. l. pleriqꝫ. ff. de in ius vo. per. l. satis. eo. ti. vbi si citaṫ ille qui conspicitur ex publico ꝺ do mo. dicitur citatus in domo..

¶ De senten. ꝛ re iudi. in cle.

Nota glo. in ver. quamuis. dum generaliter loquitur tex. ꝛ de diuersis speciebus causarum. vide glo. xj. q. j. in sum. ꝛ nota glo. dum di cit de causa criminali: quia oportet intelligere quando executio esset re tractabilis: alˀs non procedit text. ¶ Nota glos. in ver. contra se. quia iste tex. non procedit in tertio qui se opponit ꝛ licet sit altercatio tu po= tes tenere glo. Appellatione sentē tie venit etiam interlocutoria. glo. est singula. in dic. clemen. j. in ver. sen= tentias. quam glo. notabiliter alle= gat Abba. in. c. causam. in princi. de offi. deleg. quam intelligit quando non insurgit absurditas. Sed regu lariter appellatione sententie venit diffinitiua. de quo per glo. ord. in. l. j. §. biduū. ff. quando appel. sit. i. c. cum olim. de testi. ꝛ est bonus text. tunc. glo. in. l. quod iussit. ff. de re iu di. ꝛ est tex. in. c. venientes. de iure= iuran. probatur in. l. dicere. in prin. ff. ꝺ arbi. Si tu vis scire quibus mo dis sententia potest dici nulla. vide glo. se remittentem in ver. agendū. que tangit etiam quis cognoscet de nullitate. ¶ Si sententia contine= bat diuersa capitula: an procedat ista clemen. vide. glos. in versi. ali= cuius. ¶ Nota glos. in versi. ad= mittatur. ꝙ iudex ex officio potest agentem de nullitate reijcere. quod est notab. Nota glo. in ver. donec.

419a

q̄ si ī actione nullitatis obtinebit a gēs. fiet ꝛ reuocatio executiōis. No ta gl'. i ꝟ. plenarie. q̄d significet dice re plenarie. Et nota q̄ tex. in di cle. ꝫ. allegatur semper q̄ tres sentētias contrarias reportauit in quauis cā. nō agit nec excipit de nullitate ipsa rum executione nō facta. Limitatur tamen ista cle. singulariter vt nō ꝓ cedat quando opponeretur talis ex ceptio que ex ipsius sententie vel ac torum inspectione apparet. vt cōsu luit Oldra. de quo per Roma. in. l. si vero. §. de viro. in. xxxij. fallentia. ff. solu. matri. ꝛ bene facit glo. singu la. in. l. ꝫ. §. hoc interdictum. ff. de ta bu. exhi. ꝛ qd voluit Bar. in. l. ꝫ. i. vs oppo. de no. ope. nunc. ¶ Nota q̄ in cle. pastoralis ostenditur nullaꝫ fuis se sententiam latam per Henricum quondam imperatorem in regē Ro bertum. taꝫ ex causis ꝛ aliis in ea in sertis: q̄ꝫ ex persona a qua ꝛ in quaꝫ lata fuit ꝛ eaꝫ irritat papa quatenꝰ de facto processit. ¶ Nota ex tex. in ver. diuinitus. iunc. glo. q̄ potestas pape immediate pendet a deo ꝛ fuit concessa per illa verba. pasce oues meas. Probat ēt ille tex. ī ꝑn. q̄ ali ter loquimur de defunctis. aliter de viuentibus. q꞉ nomina defunctoruꝫ proferūtur sine alio titulo. vt patet ibi de imperatore ꝛ rege. q꞉ mortui honore huius seculi non indigent: ꝛ sic est etiam in doctoribus defunctꝭ ꝛ viuentibus. ¶ Nota etiaꝫ ex hoc tex. q̄ in notoriis debet interuenire citatio. quod intellige secundum do cto. nisi in ipso actu notorio facino ris deprehendatur. tunc eīn ꝫ nun citatum fertur sententia. Nota glo. in ver. christiani. q̄ iudei non sunt ꝺ iurisdictiōe ecclesie. ¶ No. ex tex. in versi. verum. q̄ precipitata volū tas iudicis est nouerca iusticie. Et ibi vide pulchram glo. in ver. nouer ca. Nota tex. in ver. notorium. q̄ ad hoc vt locus censeatur tutus nō suf ficit vt sit tutus alicui nisi etiam sis tutus suis. ꝛ qui sint sui. vide ibi gl'. in ver. suos. Nota singulariter glo. in ver. per violentiam. q̄ si captiuus relaxatur suo iuramento de redeun do certa die. si mors erat iniuriosa non tenetur redire. al's sic. quam al legat Abb. in. c. inter alia. de immu. ecc'le. ad fi. in. c. ꝫ. de testi. cogē. ꝛ ꝑ singulari in. c. sicut. de iureiu. Nota q̄ si aliquis citatur ad locum noto rie non tutum citatio non artat cum etiā si nō appellet. gl. est nota. in ꝟ. notorio. quam multum notat Ab. in c. ex parte. ad fi. de appel. Nota ex tex. in versi. nequaq̄ꝫ. q̄ de facto suo quis potest testificari per negatiuā putam nō coartatam. ꝛ ibi glo. in il lo verbo. ꝛ sic creditur pape negāti sicut ꝛ affirmanti. cle. ꝫ. de ꝓba. De remissione an fieri debeat ad iudicē delicti. vide glo. in ver. de more. No ta etiam glo. in ver. homo ligius. q꞉ singularis est. ꝛ eam allegat Ab. in c. eam te. de iureiur. Nota glo. in ꝟ. nō superfuit. q̄ per nō subditum nō committitur crimen lese maiestatis. Nō valet sententia ex cuius tenore deprehenditur euidens iniquitas. glo. est in ꝟ. nō habebat. Roma. ē ꝺ temporali dominio ecclesie. glos. in ver. districtum. ¶ Nota tex. in. §. ce terum. q꞉ semper allegatur q̄ impe rator non potest supplere circa ea q̄ sunt iuris naturalis. Nota glo. in ꝟ. succedimus. q̄ legatus nō succedit in potestate vacante imperio. Vtis le consiliuꝫ est vt in facto notorio iu dex procedens declaret prius illud esse notorium. vt nō possit reuocari in dubium de validitate processus. glo. est in ver. declarato quam alle. Ab. in. c. ad nostrā. ij. de iureiu. quē vide. ¶ Per confiscationem iudicꝭ non perdit quis ius patronatus. gl. in ver. subiecte. de quo per Ab. in. c. cum laici. de iure patro. in. c. quāto. de iudi. in consilio. cvij. ¶ Vltimo aduerte. vidi multa instrumenta in quibus dicitur q̄ venditor possit q̄n

esi q oblato precio redimere rē vē- dità. scias q post. xxx. annos est ex clusus. do tibi duo iura q̄ simul iun cta hoc de directo pbāt. in. l. is iun cta glo. C. de iure delibe. in. l. si cuz glo. in ver. qñcūqz. C. de dona. cau. mor. qd no. qr faciet tibi honorem.

De solutionibus

Quia obligationes tolluntur solutiōe. ideo ponitur ista ru bri. nam solutione eius quod debe- tur ois tollitur obligatio. institu. q bus modis tolli. obliga. in prin.

¶ Nota ex. c. j. cum sua materia. q successor in bñficio tenet soluere d bita ptracta per pdecessorē p ne ci tate ecclesie pcta. Nec requirit q probetur versio in vtilitatē. sufficit ergo solū pbare casuz nec itatis bz Hosti. z Ab. Et si rector eccl'ie cō traxit debita in infirmitatē cōstitu- tus pro sustentatiōe z decedat. suc- cessor tenet bm Ab. qui dicit se ita de facto rñdisse. qr pro necessitate ecclesie videt ptraxisse. cū ecclesia teneatur ipm alimentare. Nota q Ab. hic firmat hanc pclusionē q in foro aīe heres non tenet vltra vi- res non pficiens inuentariū. Adde tu Bar. in rub. ff. d acqui. here. z in l. gerit eo. ti. Bal. in. l. fi. C. de iu. d- li. Ab. in. c. tua nos. de vsu. Secun do pcludit q filius non conficiens inuentarium non tenetur de sua le- gitima satisfacere creditoribus. al- legat notata per glo. in aucten. sed cū testator. C. ad le. falci. in auctē. hoc ampli⁹. C. de fideicōmis. Ter- tio cōcludit. q ecclesia non tenetur vltra vires si non pfecit inuentariū de quo dixi in. c. inter alia. d immu. eccle. ¶ Nota bene q si prelatus obligat ecclesiam pro alienis debi- tis est suspensus ipso facto ab admi nistratione temporalium z spiritua lium: z ecclesia nō tenetur. c. si quo- rundam. Et idem si prelatus reci- pit pro facto suo obligando ecclesi am. quod est notabile. qr prelati in- cidunt frequenter in hanc penam. Et concludit Abb. q inferior non possit tollere ipsam suspensionez la tam propter delictuz: quia pena ap posita intelligitur esse perpetua. Nec potest inferior tollere penam impositam per superiorem. nisi in casibus in quibus sibi permittitur dispensare. Et in hac materia alle- gat glo. in cap. cupientes. §. ceterū de elec. lib. vj. in clemen. j. de heret. hoc tamen limitat non procedere suspensione lata propter contu- maciam. quia illa bene potest tolli sicut dicitur in excommunicatione Et ratio diuersitatis inter excom- municationem z aliam penam po- test colligi ex notatis dicti cap. cu- pientes. §. ceterum. Et Ab. remit- tit se ad ea que ipse dicit in. c. tam li teris. de testi. Sed adde tu q Ab. in. c. qm̄ sit graue. de exces. prela. ap probat glo. quam dicit singularem in dicta clem̄. j. z in dicto capi. tam literis. dicit. q illa communiter ap- probatur. licet aliter distinguat. Nota glo. fina. q per ista verba no uerit se suspensum vel excommuni- catum. pena infligitur ipso facto. Et nota q in casu istius capituli su spensus celebrando non incurrit ir regularitatem. ex quo infertur q vt suspensus celebrando incurrat irre gularitatem q sit suspensus ab offi cio. id est ab ordine. secus si ab ad- ministratione ecclesiarum in spiri- tualibus z temporalibus. ¶ Nota etiam singulariter q iste tex. non p cedit quando prelatus ecclesie mu tuat pecuniam ecclesie indigenti- bus. quando ecclesia habundat. qr sicut ecclesia tenetur facere elemo- sinam indigentibus. cap. quoniam. xvj. quest. j. ita z pecuniam mutua- re. pro hoc facit qd voluit Ab. in. c. fi. de fideiuss. ¶ Non tradas obli. tex. singularem in ca. Odardus. q si clericus non habeat vnde satisfa

420

ciat suis creditoribus non dz excõicari nec aliter molestari. prestat tñ cautionẽ saltẽ iuratoriam de soluẽdo cum peruenerit ad piguiorẽ fortunam. Et nota vnum ad quod allegatur tex. iste. q̄ a sententia excõicationis iniusta fit relaxatio sententie sine difficultate. quia non tenet soluere expẽsas. de quo in. c. sacro. de sen. excommuni. Tu vides q̄ quotidie appellamus istos qui habent officiũ. officiales. si aliquis interrogaret te quare dicuntur officiales. Dicas ab officio officis. qḋ idem est q̄ noceo noces. c. nihil. de elec. z ponitur per contrariũ. quia officialis prodest exercendo iusticiam non nocet sed criminosis videt q̄ noceat. c. nõ est crudelis. xxiij. q. v. z vide glo. j. hic. Nota q: glo. tractat de cessione bonorum. q̄ nõ potest aliquis cedere nisi prius cõdemnetur vel confiteatur debitum vt cõmuniter concluditur: ex quo colligo q̄ exceptio impotentie non differt processum iudicis nec condemnationem. sed duntaxat executionem. Et licet glo. z communiter doc. teneant q̄ iste clericus cessit bonis. vel cedere volebat. dicit Abb. q̄ nullo iure cauetur q̄ clericis imponatur necessitas cedendi bonis: z adducit glo. notabilem in cap. studeat. l. distic. q̄ a clerico debitore non sunt omnia extorquẽda. sed relinqui vnde viuere possit. z sicut miles seculi nõ cedit bonis nec conuenitur nisi inq̃ntum facere potest. l. miles. ff. de re iudi. fortius in clerico. vt ibi per glo. z Bar. Nota glo. q̄ excommunicatio lata contra notorie non valentem soluere tenet licet sit iniusta. hoc concludit glo. z Archi. fm Ab. licz ipse de subtilitate iuris teneat contrarium: z videbis dicta in rub. de re iudi. Et limita quod dicitur de clerico q̄ non conueniatur nisi inquantum facere possit. q̄ hoc procedit quando conuenitur ex contractu vel quasi. secus si ex maleficio. vt notabilr vult gl. fi. ¶ Nota vnam regulam que ponitur in. c. is qui. q̄ vbi aliquis soluit pecuniam ex aliqua causa pretensa. z postea dicit illam esse indebitam. oportet q̄ pbet. sed vbi simpliciter sit facta solutio. vt quia fuit dictum tolle hanc pecuniam. est glo. notabilis in. l. cum quid. ff. si cer. pe. quia tunc presumitur potius aut mutuum/ aut depositum. nisi q̄litas persone aliud suadeat. Et p intelligentia glo. tu canonista que tractat materiam legalem scias q̄ obligatio naturalis est illa que oritur ex cõsensu. vt in obligatione orta ex pacto nudo. de iure ciuili. l. stichum. §. naturalis. ff. de solu. l. cum amplius. §. is natura debet. ff. de regu. iu. reperitur etiam alia obligatio naturalis que oritur absq; expsso consensu ex quibusdã meris motibus nature. fm quod quis obligatur naturaliter ad benefaciendum benefacienti. c. cum in officijs. d̄ testamen. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. here. z ideo dixit Bar. in. l. in summa. §. j. ff. de condic. inde. q̄ benefacientibus ad remunerandũ tenemur. Et facit gl. in. c. nulli dubiuz. iij. q. j. in. c. si imperator. xcvj. distinc. in. c. illud. viij. q. ij. in. l. j. ff. de obse. patro. pre. in. l. libertos. C. de excu. tuto. Obligatio ciuilis est illa que inducitur ex dispositiõe iuris ciuil tm̃. sine aliq̃ obligatiõe naturali. vt in debito per cirographũ facto spe future numerationis. naz post biennium tenetur. quia licet p̄sumatur obligatio naturalis ex p̄sumpta numeratione. tamen in veritate obligatio naturalis nunq̃ affuit. Obligatio ciuilis z naturalis ẽ. vbi concurrit consensus in obligãdo. Et approbatur obligatio a iure positiuo. nam ratione illius approbationis dicitur obligatio ciuilis. nam olim anteq̃ esset ius positiuum.

nõ erat nisi debitũ naturale ꝛ red= batur ius manu regia.l.ij.ff.de ori= gi.iur.ꝙ ius ciuile quosdaꝫ contra= ctus approbauit.vnde actus natu ralis hodie approbatus a iure ciui li habet effectum in iudicio vt man detur executioni si nulla exceptio competat. Et tangit glo. an ꝛ quã do indebite solutum possit repeti.

¶ Et breuiter pro intelligentia ha beas has breues conclusiones.

Prima.si debitum est tantum natu raliter sed indebitum ciuiliter.si er rore iuris est facta solutio.non po= test repeti.secus si errore facti.ꝛ i= telligę quando error facti fuit pro= babilis.Limita tamen qđ dictũ est de errore iuris vt non procedat in minore/muliere/ꝛ milite.qui excu= santur ab ignorantia iuris:ꝛ hoc i= tellige in obligatione naturali stri cte sumpta.que oritur ex pacto si m plici. Sed in obligatione naturali magis lata.vt est illa qua naturalr inducimur ad benefaciendum be= nefacienti.dicas vt per Bart.in.l. si testamento.§.j.ff.de fideiuſ. queꝫ allegat Ab. ¶ Secũda conclusio. quando soluitur indebituꝫ natura= liter.sed ciuiliter debituꝫ.quacũqꝫ ignorãtia sit facta solutio potest re= peti:ꝛ tãtũ quando est vtroqꝫ iure indebitum.nisi scienter soluatur.qꝛ tunc videtur donare.l.cuius p erro rem.ff.de regu.iu.quod tamen limi ta non procedere in solutione vsu= rarũ.c.debitores.de iureiu. ¶ Ter tia cõclusio.si debitum est in se.sed competit exceptio.ꝛ exceptio sit ꝑ= petua ꝛ fauorabilis.potest repeti per iura allegata in glo. Sed si ex= ceptio.est perpetua ꝛ odiosa.glo. concludit ꝙ non põt repeti. Sed intellige nisi probabili errore esset facta solutio.quia tunc cõpetit re= petitio ſm Ab. q allegat notata in l.fi.ad macedo. Et de hac materia p glo.ꝛ doc.in.l.cũ quis.C.de iu.ꝛ fac.igno. ¶ Et nota vnum funda= mentum tu canonista.ꝙ post bienni um debitor habet aliqua remedia. de quibꝰ hic p Host. ꝛ Ab.sed opꝫ ꝙ ipse ꝓbet pecuniaꝫ non solutam. sed ante biennium si opponit exce= ptionem non numerate pecunie.in= cumbit creditori onus probãdi pe= cuniaꝫ numerasse.ꝛ an.l.in contra= ctibus.C.de non numerata pec. hꝫ locum in clericis ꝛ ecclesia.ꝛ Ho= stiẽ.ꝛ Jo.an.ꝙ non. Abb. contra. et intentione quorundã moderno= rũ sed cõtra Ab.facit dictũ notab. Bal.in auctẽ.hoc ius porrectũ.C. de sacrosanc.eccle.ꝙ titu. de nõ nu me.pecu.non habet locũ in cã pia. ¶ Ultimo nota vnum in practica quando tu eris iudex.tu scis ꝙ fiũt positiones quandoqꝫ per actorem quibꝰ petit vt reus rñdeat.si actor ponit ꝙ actor euincens sit dominꝰ. non cogit reus rñdere.dictũ est sin gu.Bar.in.l.at qui natura.§.cũ me absente.in fi.ff.de nego.gel.ꝛ sequi tur Jo.de imo.in.c.fi.de ẽp.ꝛ ven.

¶ De succeſ.ab intesta.

Quia quandocunqꝫ aliqui de cedunt ab intestato.ꝛ dubi= tatur de successione.ideo facta est ista rub. Et dicit Ab. in hac rubri. ꝙ ille dr intestatus.qui nullum vel non iure fecit testamentum. Et ꝓ= prie dr intestatus qui poterat face= re testamentum.sed ille qui nõ põt testari nõ dr ꝓprie intestatꝰ. liceꝫ sit secus ſm cõem vsum loquẽdi.ꝛ al= legat ter.ꝛ doc.in.l.j.ff.de su.ꝛ le= git. Sed aduerte quia Abb. lento pede in hac materia procedit.quia quamuis Barto. ibi velit ꝙ statu= tum loquens de intestato non com= ꝓhendit pupillũ ꝛ similes q nõ pñt testari.nisi aliter ꝯstet de cõi vsu lo quendi. tamẽ Bal.audacter tenet contra Barto.in cap.j. de success. feu.ꝛ etiam consuluit.ꝛ ꝫ Bart.est textus in.l.in testamento.C.de te=

421

sta.mili.ꝛ ibi Ange per istū tex.te= net ꝯ Bar.de quo ꝑ Bal.in.l.ij.C. q̄ testa.fa.pos.in.l.cū antiquiorib⁹. C.de iu.deli.per Jo.de imo.in ca. cum tibi.de test. Et vt non me extē dam in multis allegationib⁹ qꝛ scri bo compēdiū. videt̄ ꝙ maior pars doc.sit contra Bar. Sed pro certo mihi videtur ꝙ text.in dic.l.j.facit pro opinione Bar.si recte ꝯsidere= tur.ꝛ iura q̄ vident̄ appellare pu= pillum intestatū intelligunt̄ ꝓpro= prie. Sed illi qui tenent ꝯ Bar.vo lunt ꝙ ille tex.probet ꝙ pupill⁹ di= catur intestat⁹.nisi alr̄ sit de cōi vsu loquēdi.ꝛ ita ꝓcedat opinio Bart. ¶ Ex.c.j.habes ꝙ si clericus hñs bona ꝓpria decedat intestatus nec habeat consanguineos succedit ec= clesia.tangit hic Ab.an si quis inci pit facere testamentū ꝛ non ꝑficit. an valeat.ꝛ allegat tex.in.l.si is q̄. ff.de test.ꝛ ibi per Bart.ꝛ in.l.fi= deicōmissa.§.quotiēs.ff.ď lega.iij. in.l.fi.C.fami.her.in.l.hac ꝯsultissi ma.§.ex impfecto.C.ď testa.in.l.in testamēto.ff.de fideicōmiss.liber. et vario mō loquit̄ ꝺm Ab.sed ipe te net opinionē.ꝙ in cā pia valeat vo luntas. ex quo dispositio erat ꝑfe= cta.vt quia trāsiuit ad alia legata. Adde Bar.in.l.gerit.in ꝓ.circa se cundū principale.ff.de acq.here.q̄ dicit ꝙ impfecta volūtas ꝓbat vo= luntatē.per tex.in dic.l. in testamē to. Et pro opinione Ab.adde Jo. de imo.in dicta.l.si is q̄.ff.de testa. ꝛ intellige etiā quod dictum est.s̄. ꝙ ecclesia succedit. qđ ꝓcedit etiā si clericus haberet solum vnum al= tare.quod est notabi.ꝺm Abb. Si autem clericus non habet ecclesiā nec consanguineos.ꝛ decidit ab i= testato.bona debent deueniri ad e= piscopū que disponet ꝺm deum.ꝺꝫ Ab.de q̄ ꝑ eū in.c.ipresentia.de ꝓ= ba.ꝛ in.c.sequenti. ¶ Et nota vnū pulchrū dictum ꝺm doc.ꝙ id quod accedit altari posito i aliqua eccle= sia non cedit ipi ecclesie sed altari. ex quo altare habet bona distincte ab ecclesia.quod intelligit Ab. qđ obuenit contēplatione altaris.sec⁹ si contemplatione ecclesie. vtputa si fiant oblationes in illo altari. qꝛ oblationes sunt de iure parrochia li.ꝛ ideo cedunt ecclesie. ¶ Nota= bis quasdam pulchras conclusio= nes que colliguntur ex.c. cum dile ctus.quarum Prima est ista.in ex= tremis agens dummodo sit sanus mente potest exercere actum depē= dentē a sua volūtate:ꝛ sic ꝯct⁹ ꝛ cō fessio possunt fieri etiā in vltima vo luntate.c.q̄ꝫ.de vsu.in.vj.l.here= des palam.in fi.ff.de testa. ¶ Se= cunda confessio dicitur fieri in pre= sentia partis etiam si pars acciden taliter est ibi reperta.quāq̄ꝫ expres se non acceptauerit confessionē ꝓ se. ¶ Tertia est.vnus testis de veri tate plene probat cum confessione extra iudicium facta super existen= tia actus.licet confessio sit inciden ter facta. ¶ Quarta est.ꝙ etiaꝫ in extremis constitutus presumitur sa ne mentꝫ.ꝛ asserenti contrarium i= cumbit onus probandi. ¶ Quinta est.eps̄ potest in iudicio contende= re tam petendo q̄ꝫ defendendo no= mine ecclie inferioris sibi subiecte. Et ad hoc q̄tidie allegat̄ tex.iste.ꝛ dicit Inno.ꝙ hoc procedit non so= lum qñ vacat ecclesia inferior. sed etiam quando habet suum rectorē. ꝛ vide quod notat Ab.in.c.cum ď= putati.de iudi.vbi tangit ꝙ si con= currunt prelatus superior ꝛ imme= diatus.quis sit preferēdus. ¶ Se= xta est.verba enunciantia etiam ꝓ= pter aliud prolata inducunt dispo= sitionem in dispositis ad causas pi as.sed in aliꝭs relictꝫ hec verba nō sufficerent ꝺm glo.iij. Innocen. ꝛ Ab.de quo per Barto.in.l.j.C. de sacrosanc.eccle. ¶ Septima est.cō fessio.incidenter seu propter aliud facta etiam in presentia partis nō.

plene pbat. quod est singulare sm Abb. Nota glo. in ver. compotē. q semel furiosus semp presumitur furiosus. et tangit Ab. qualiter probetur furor seu mentis alienatio: et dicit verbo vel facto. Sed adde tu quod habetur in. l. apud iulianū. §. constat. ff. de lega. j. in. l. ob q̄ vicia ff. de edili. edic. in. l. ij. C. de iude. glo. in. c. j. xlvj. distinc. in. l. si cū dotem. §. si maritus ff. solu. ma. Bar. in. l. nec codicillos. C. de codi. in. l. is qui. ff. de tuto. et cura. da. ab his. in. l. siquidem. ff. solu. ma. tex. sing. in. l. fi. C. de here. insti. vbi de illo q̄ ignorat nomen proprium. et glo. singu. in. c. prouidendum. lxxxiij. dist. que loquitur de egrotante nolente recipere medicinas Et nota glo. fina. in fi. q licet ecclesia pparet matri nō tñ tenetur sacerdos aliquid relinquere ecclesie. Tangit Abb. hic pulchram questionem quidā in in infirmitate positus dixit in testamento se abstulisse multa bona cuiusdam ecclesie: et mandauit certaz qtitatē in recompensationem restitui. demū conualuit et negligit restituere. queritur nūquid possit ppelli cum non possit aliter probari. nisi p confessionem suā. de quo per Bar. in. l. cum quis. §. codicillus. ff. de lega. iij. quez allegat Abb. et videtur concludi q non. postq̄ non iurauit nec erat habens potestatē qui reciperet confessionē. Et dum dicitur de iuramento adde glo. singu. in. c. quotiens cordis oculus. j. q. vij. de qua per Anto. de bu. et Jo. de imo. in. c. si cautio. de fide instru. Et qr sumus in materia successiōis ab intestato. Quero: an nullis extātib⁹ agnatis vel cognatis tutor succedat pupillo et excludat fiscum. et gl. reputata sing. tenuit q sic. in. l. quo tutela. ff. de regu. iu. Sed contra illam glo. tenet Bar. ibi per text. in l. nutritoribus. C. cōia. de success. sz illā sequitur Bal. in. l. si quis filio. §. eius qui. ff. de iniusto testa. Nec obstat in. l. nutritoribus. quia loqtur in simplici nutritore. sed nos loquimur in nutritore qui fuit tutor. de quo per Bal. in. l. fi. C. vnde legi. in. l. si qua. C. ad orphi. et in dic. l. nutritorib⁹. vbi etiam per Bart. Sed pfecto tex. in dicta. l. quo tutela. videtur probare opi. glo. non restringendo illam ad legitimā tutelam. cum ibi ponatur regula generalis. et nota hoc qr in quodā tractatu de successi. ab intes. non reperitur iste casus. ¶ Ultimo volo q commendes memorie tex. singu. in §. sed hoc de presenti. in aucten. de sanc. epis. de quo tex. visum est in rubri. de proba. nam ibi dicitur q illa conditio adiecta. si sine liberis decesserit. deficit per ingressuz monasterij. vt ibi. Fallit singlr si sub predicta conditione substituta est pia cā quia tunc ingressus monasterij non facit illam deficere. vt est ibi text. singularis.

¶ De sepulturis

Queritur quid est sepultura et dicas q est locus concau⁹ in quo i ecclesiastico cimiterio corpus catholici requiescit. c. penulti. infra eo. c. auriuz. xij. q. ij. et inductū fuit vt corpora catholicorū sepeliātur in cimiterijs ecclesiarum. qr corpora non possunt ita vexari a spiritibus immundis. de quo vide text. cum glo. in. c. cum grauis. xiij. q. ij. decedens tamen in peccato mortali non debet sepeliri in cimiterio ecclesie. glo. in. c. ij. de sta. mona. in. c. fi. lxxxviij. dist. an autem intra eccl'iam possit aliquis sepeliri. est tex. cū gl. in. c. nullus. xiij. q. ij. vbi q sic ¶ Nota vnam regulam ex. c. j. q decedens non electa sepultura debet sepeliri in loco maiorum suorum. Si autem non habet sepulchrū sepelietur in ecclesia parrochiali. c. in nostra. c. ex parte. hoc eodē titu.

422

põt tñ quilibz sibi eligere sepulturã de nouo ꝛ ꝑtermittere sepulchꝛum maiorum suorum. vt in dic.c.j. Et tangitur per glo. ꝛ doc. vbi sepeliẽdi sint peregrini ꝛ transeuntes: ꝛ ẽ altercatio inter doc. tu potes tenere illaz opinionẽ ꝙ debeat sepeliri apud ecclĩaz parrochialẽ vbi decedunt: ꝛ vide qđ habetᷣ in.c.j. de cele.mis. ¶ Sed q̃ritᷣ pater ꝛ auus alicuius sunt sepulti apud fratres ꝑdicatores. maiores vero vt abauus tritauus ꝛ superiores in ecclĩa parrochiali. decessit nunc aliquis non electa sepultura. debꝫ sepeliri i sepulchꝛo paterno ſm Oldra. ꝛ Ab. dꝫ tñ Ab. ꝙ gl. facit in ꝯ̃riũ i.c. is q. eo.ti.in. vſ. hoc tamẽ limitat nõ ꝓcedere qñ pater fuisset alibi sepultus ꝑter propositũ suuz. qꝛ non potuit sepeliri propter ĩpossibilitatez iuris vel facti in sepulchꝛo maiorũ Nota glo. in ver. iudicij. in fi. qꝛ q̃tidie allegatur. qꝛ vult ꝙ canonica portio debeatur ecclĩe parrochiali solũ de relicto facto ecclesie sepulture. cui adde glo. in.c. cũ super. in c. certificari. infra eo. in cle. dudũ. in ver. quartã. de sepul. ꝛ ista opinio est magis cõis ſm Ab. licet aliqui voluerint contrariũ. vult etiaz ista glo. ꝛ ita cõiter tenetur ꝙ đ donatis inter viuos non debetur q̃rta adde glo. in.c.j. đ sta. regu. Abb. in c. requisisti. de testa. Nota etiã ſm aliquos ex hoc.c.j. ꝙ vita laicorum est clericis passio sed mors ẽ ꝯsolatio ꝛ đr vita passio propter labores q̃s sustinẽt in exhibitiõe sacramẽtorũ ꝛ alioꝝ diuinoꝝ. nã hñt ꝑdicare ꝛ orare ꝓ eis. ꝛ mors đr consolatio respectu ꝑceptiõis tpalium. ꝛ ideo dicitur in italia in prouerbio cõmuni. ꝙ clerici bono tempore fruuntᷣ. canunt enim tempore mortis cum alij lachꝛymas emittãt. ¶ Et nota ſm doc. in.c. relatum. ꝙ epõ debetᷣ portio. etiam de portione quam capit ecclesia parrochialis ab ecclesia sepulture. valet tamen consuetudo ſꝫ doc. ꝙ portio debita ecclesie parrochiali debeatur epõ. Et nota vnum dictum sing. Inno. in dic. c. relatum. ꝙ ecclesie parrochiali debetur quarta de oblatꝭ. pro alijs sacramentis: ꝛ intellige quando sacramenta sunt licite percepta in alia ecclesia. Nota glo. ij. ꝙ đ bonis ingredientis religionez in sanitate nihil debetur ecclesie parrochiali. secus si intrauit in egritudine de q̃ decessit. ꝛ ita intelligitur tex. in dicto.c. relatum. in.c. de his. eo. titu. Nota glo. iij. ꝙ đ relicto facto pauperibus nõ debetur portio epõ. qꝛ solum debetur portio qñ relinquitᷣ ecclesie ꝛ pijs locis.c. requisisti. de testa. ergo non de relicto personali. maxime facto pauperibꝰ. qđ tñ limita ſm. Jo. an. ꝛ Ab. nisi esset relictum factum pauperibꝰ respectu certi loci. tunc enim ꝑ oĩa procedit ur ac si esset relictum factuz pio loco. ¶ Nota vnum pulchꝛum dictũ ꝙ fidelis non potest eligere sepulturam in loco priuato. vt notabiliter probat tex. in.c. fraternitatẽ. Nota glo. ibi in ver. frequentius. ꝛ vide tex. cũ glo. in.c. cuꝫ grauia. xiij. q. ij. Nota etiã eandẽ glo. que tangit illam questionem nunquid valeat tm̃ generalis oratio que fit pro omnibus defunctis sicut illa que fit specialiter pro aliquibus defunctis. đ quo hic per Jo. an. ꝛ Ab. qui allegat dictum nota. beati Thome dicentis. ꝙ si illi pro quibus fiũt orationes non indigent prosunt alijs. ꝛ dicit glo. sing. in.c. sicut. xxiij. q. iiij. ꝙ si oratio facta pro aliquo illi non prodest. saltem prodest facienti. Nota ſm Inno. ꝙ si quis in capella audiuit diuĩa ꝛ in plebe accepit ecclesiastica sacramenta. dꝫ fieri diuisio ĩter capellã ꝛ plebẽ de canonica portione. in.c. de his. ¶ In.c. ex parte. tãgitur in glo. in ver. post appellationem. in fi. vtrum impedi=

tur sepultura alicuius si non satis= fecit prius creditoribus: et Joā.an concludit quod non. sed Abb. dicit quod si decessit in peccato mortali. inter dicitur ecclesiastica sepultura. sed Abb. non declarat an isto casu pos sit interdici ne etiam sepeliatur in sepultura asinina. nisi prius sit satis factum creditoribus. sed videas in locis in glo. Nota vnum fundamen= tum in hac materia quod contra iniu= ste sepelientes defunctum potest a= gi per ecclesiam vbi debebat sepe= liri ad restitutionem corporis et eo= rum que obueniunt occasione fune ris. in. c. ex parte. et in. c. sequenti. et ibi quod ius funerandi est de iure par= rochiali. ¶ Nota etiam vnum pul= chrum dictum. si quis indebite in par rochia aliena. audiuit diuina vel p= cepit ecclesiastica sacramenta. p cu ratum propriū potest agi ad restitu tionem illarum oblationum que de bent restitui cum integritate. vt in c. cum liberum. Et nota quod in hoc. c. tractatur pulchra questio et quoti= diana. quia ibi dicitur quod pro cada= uere violēter sublato potest agi pos sessorio. nunquid probata violentia cum possessione debeat illico resti= tui corpus sicut obseruatur in pos= sessoriis competentibus ad res p= phanas et conclude s̄m Abb. post recitatas aliorum opiniones. quod ne cessario ecclesia agens pro cadaue re violenter subtracto tenetur pro= bare titulum possessionis. sed satis est probare in possessorio titulum possessionis apparēter iustum. et sic non debet plene discuti causa pro= prietatis per deducta per ipsum. Et nota quod si parrochianus alicui⁹ curati eligit sepulturā apud fratres predicatores. qui volunt venire p= cessionalr cū crucib⁹ et aliis cōsuetis ad deferēdū fun⁹ ad eorum eccliam presbyter prochialr nō pōt phibere vt consuluit Oldra. que sequitur et refert Abb. et cū hēant liberā sepulturam.

cle. dudū. de sepul. nō tenet pri⁹ d= ferre corp⁹ ad parrochiā. et glo. in dic. cle. dudū. §. vez. in fi. integre. q videt tenere ɔtriū. pcedit vbi esset cōsuetudo. alr secus. de q etiā per Jo. an. in. c. certificari. infra eo. ¶ Nota quod mulier nupta potest sibi eligere libere sepulturā. c. de vxo= re. Nota etiā s̄m Host. et Ab. quod ser uus potest sibi eligere sepulturā: et videt ɔcludi quod. c. fi. eo. ti. in. vi. nō habeat locū in ꝑlato religioso. Tu debes scire dispositionez. c. is q. §. mulier. eo. ti in. vi. sed qd si vxor p decessit nunqd debeat sepeliri in se pulchro maiorū suorū. an in sepul= cro maiorum mariti. Abb. cōcludit di cens tamen quod ista decisio est mul tum dubia quod stetur ɔsuetudini. qua cessante debz sepeliri in sepulchris maiorū ipi⁹ mulierz. qd tn̄ limitat nisi iā maritus declarasset volunta tē suā in q loco vellet sepeliri. tunc ibi sepelietur vxor. ¶ Sed querit an. §. si mulier. habeat locum in ma rito. vt si vxor predecedat electa se pultura. et maritus postea non ele cta debeat sepeliri in sepulchro v xoris. an maiorum suorum. Ab. ar guit pro et contra. et dubitat. sed mihi placet opinio quod. §. ille proce dat etiaz in marito vxore ꝑdecedē te propter cōionez q fuit inter eos in vita. etiam in morte sint conditi in eodem sepulchro. ¶ Nota vnuz casum singula. in. c. cum super. quod si parrochianus ecclie cathedral ali bi sepelitur. de ipsius funeralibus seu relictis ecclesie sepulture debe tur qrta caplo ecclie cathedralis. Et nota quod si prochianus ecclie in ferioris eligit sepulturā apud eccle siam cathedralem. ecclia inferior pōt petere portionē ab ecclesia ca= thedrali s̄m doc qd ē no. s̄m Abb. No glo. s. quod ecclie prochiali solū d betur quarta de relicto facto eccle sepulture: et nō aliis ecclesiis. de q di ctum est supra. ¶ Ab. hic format q

423

stionem q si aliquis elegit sepulturam in aliq ecclia. et eidem legauit multa. nunquid debeat portio eccle parrochiali si casu nō potuit ibi sepeliri: sed alibi fuit sepultus et Ab. finaliter dicit q in hac questione esset latius cogitandū recitata opinione Fede. de se. et sua. Sed aduerte tu. quia si ponimus casum q non potuit ibi sepeliri facto suo vel culpa. vt quia mortuus fuit excommunicatus: et sic non potuit sepeliri in sacro loco cum ecclesia legataria debeat habere legata. per id quod notat Di. et Barto. in. l. miles. §. finali. ff. de adulte. tunc ecclesia parrochialis habebit suam portionem quia legatum est ecclesie sepulture et licet aliqui teneant contra Di. et Bar. tamen tene tu opinionem illā pro qua est optimus tex. in. l. q̄ sub conditione. §. quotiens. ff. de condi. insti. Et nota vnam cōclusionē. cōez q eligens alibi sepulturā debet relinquere portionem solitam sue ecclesie parrochiali. sed si nō facit tenet electio: sed regressus datur cōtra ecclesiam legatariam et intellige vt dicit Abb. in capitu. de his. e. eo. Nota etiam q quocunq titulo ecclesia sepulture habuerit pro anima ipsi⁹ defuncti debet quarta. ex quo bona obuenerunt tēpore infirmitatis. de quo est bonus text. in clem. dudum. de sepul. sm Abb.

¶ Nota tex. in. c. certificari. q2 statur consuetudini in quantitate portionis que debetur ecclesie parrochiali: et conclude q ista portio potest et in parte et in totum perscribi sm quod habet in. c. j. de prescrip. li. vj. Et nota sm doc. q epi pnt cōcedere priuilegia libere sepulture dum tamen ex causa et cum consensu capituli. Et q2 quandoq due q̄rte detrahuntur. episcopalis scilicet et parrochialis. exemplū in legato facto ecclie sepulture si ē subiecta epo loci. nā eps dz hēre suā q̄rtam iure epali p ea q̄ habent in. c. requisisti. de testa. Ecclia vo parrochial dz habere suaz quartā iure parrochiali. qs prio detrahet suā quartā et inter doc. est altercatio. Ab cōcludit p mlta q ecclesia parrochialis tamē est idē effectus in vtroq casu nisi in casu posito per Ab. qn scilicet ecclesia parrochial et ecclia sepulture sunt in diuersis diocesibus Et nota tex. in dicto. c. certificari. quia semper allegatur q quelibet prouincia abundat sensu suo. et est dictū beati Hiero. c. vtinā. lxxvj. distinc. nam sepe aliquid est honestum in vna prouincia. quod est inhonestum in alia. et loquitur Hiero. in obseruatione ieiuniorum. Et notetis vos domini qui venitis ad hanc vniuersitatē de diuersis partibus q tenemini conformare vos in ieiunijs et alijs honestis rebus cōsuetudini istius loci. cap. illa. xij. distinc. Et addo text. notabilez in. c. de trina. de consecra. distinc. iiij. q in vna fide nihil nocet sancte ecclesie diuersa consuetudo. ¶ Et pro his que dictā sunt supra. Nota tex. in cap. in nostra. q priuilegiati sup sepultura possunt corpora defunctorum vbi iacent capere: et sic non tenentur recipere de manibus curati: vel de ecclesia ipsius. Et nota etiā notabilr ex eo. tex. q debet q̄rta portio ecclesie parrochiali non solum de relictis. sed de omnib⁹ oblationibus et alijs que portantur in funere vt de cereis et similibus. de equis et armis et quibuscunq. et vide glo. dictam in clemē. dudum. §. verum. Nota q ex quo quis eligit sepulturam in aliqua ecclesia et relinquit legatum videtur reliquisse p aīa et sepultura. et id si postea eligit alibi sepulturam. videtur ademisse legatū sm Ab. sec⁹ si ibi non potuit sepeliri sine culpa ecclie. puta q2 fuit iterfect⁹ in bello. nec corpus potuit reperiri. Si tu vis sci-

re nūquid iudex possit sententiare su-per futuro. vide glo. et doc. in dict. c. in nostra. in ver. de cetero. et adde le-gistas in. l. j. ff. de usu. et conclude sic breuiter: q si obligatio non est orta de presenti respectu futuri tempor. iudex non potest se intromittere. se-cus si obligatio est orta de p̄senti. et ratione futuri temporis quia tunc iu-dex potest prospicere in futurū. et ad de quod notat Inno. in. c. auditis. de procu. ter. et glos. in. c. romana. §. caueant. de sen. excō. in. vj. Quia sepe dictū est de ecclesia parrochia li. queritur que dicatur ecclesia par rochialis. et dicas sic per conclusio nes. ¶ Prima. quando aliquis ha-bens domicilium in vno loco trāstu lit ex toto domicilium ad alienā pro chiam: tunc secunda est ecclesia par rochialis. c. fi. de parro. ¶ Secūda conclusio. quando retento priori do micilio quis constituit nouum domi cilium in aliena parrochia: et parit se collocat in vtroque. et tunc vtraque ecclesia est parrochialis. c. ij. eo. tit. in. vj. ¶ Tertia conclusio. quando retento priori domicilio decedit q̄s tanq̄ peregrinus in aliena parro-chia: ita q non habet habitationem ibidem et talis nō dicitur parrochia nus illius ecclesie vbi decessit. vt vo luit glo. in hoc. c. ¶ Quarta conclu sio. quando retento priori domicilio transfert se ad alienam parrochiam constituendo ibi habitationem ad tē pus: et sic non constituendo ibi domi cilium: et tunc sola habitatio non fa cit proprie quem esse parrochianum istius ecclesie ex quo habet animum redeundi ad domum suā: sed eccl̄ia domicilij est proprie parrochialis. c. ij. et ij. eo. ti. in. vj. sed propter ne-cessitatē poterit iste recipere sacr̄m. in isto loco: et isto modo intelligitur glo. fin. in cle. j. de priuil. et qd notat Inno. in. c. oīs vtriusque sex⁹. de pen. et re. et ibi hoc videtur sētire Inno. dū dt q tuti⁹ eēt q scholares habe-rent licentiam a proprio sacerdote recipiendi sacramenta in aliena par rochia ex quo infert Ab. q si de lo-co habitationis pōt cōmode ire ad ecclesiā domicilij p sacramentis. nō debet hic accipere sed ī ecclesia do-micilij vt in. c. is qui. eo. ti. in. vj. hec omnia sunt ex intentione Ab. sz nō declarat an ista ecclesia habitatio-nis que per aliqd tp̄s ministrauit sa cramēta debet ipsa habere aliquid et verū est quod allegauit d. Pau. in cle. dudū. de sepul. q si ibi traxit moram per annum et decessit debet fieri diuisio quarte īter primā eccle siam parrochialē et istam in qua de-cessit: cuz saltē per annū administra uit sibi sacramenta. sed ista decisio mihi non placet q debeat habere tantū illa que administrauit per an num. sicut illa que administrauit for te per. xl. vel. l. annos. sed tu tene q nihil debeat habere cum non sit ei⁹ parrochianus. Nota tex. in dic. c. in nostra. quē dicit Ab. se nescire alibi q oblati et conuersi sepeliuntur apd ecclesiam vbi sunt oblati nec debet solui portio ecclesie parrochiali. qd intelligit Ab. in plene oblatis et cō-uersis: vt q tradiderunt se et sua bo-na. item intelligitur s̄m limitationē de quo in. c. de his. s. eo. Nota etiam vnum dictum nota. Host. in hoc. c. s̄m Ab. q sententia principis valet q̄uis non cōueniat regulis iuris po sitiui. Nota etiam q host. in solutio ne cōtrarii qd videbat difficile dixit sol uat q̄ pōt et adde glo. in. l. ij. ff. ad le. aqui. q̄ dixit soluat appollo. Nota q aliqs pōt sepeliri in cimiterio sine aliquo sacro: vt quando mortuus ē sine confessione exteriori morte pre uentus dūmō nō contēpserit cōfes-sionē p annū. tex. est no. in. c. ex pte. Nota casum quē ponit glo. fi. ibi. tu-tores filijs suis et c. et est silis tex. i. c. ciprian⁹. xxj. q. ij. Nunqd aūt cleri-ci possunt esse tutores legitimi glo. no. q sic. in. c. peruenit. lxxxvj. dist.

424

licet non compellantur. Et nota ibi glo. que enumerat multos casus in quibus quis caret ecclesiastica sepultura. Et nota vnũ pulchrũ casũ ꝙ illi qui timore tormẽtorũ falsa cõfitentur crimina contra se. grauiter peccant. ⁊ si mortem patiuntur ob illam confessionem quando saltem in extremo non reuocant. decedunt in peccato mortali. ⁊ sic sunt damnati. tex. habes nota. per eius rõnẽ in. c. si non licet. xxiij. q. v. ẽm Ab. hic. ⁊ in c. j. de testi. cogen. ¶ Nota ꝙ illi quibus interdicitur ecclesiastica sepultura non debẽt sepeliri prope cimiteriũ. sed procul ⁊ in tanta distantia ꝙ voces clericorũ cãtantiũ non possint ibi audiri. ẽm doc. per text. in. c. sacris. Nota ẽm magis cõiter doc. ꝙ leprosi non debẽt sepeliri cũ alijs in cimiterijs. facit quod habetur in c. cum dicat. de eccle. edi. ¶ Queritur si fratres ⁊ alij exempti sepeliũt vsurarios manifestos. excommunicatos: ⁊ interdictos. nũquid epẽs loci possit obseruare quod dicitur in. c. sacris. ⁊ Ab. concludit ꝙ sic. in casibus in quibus in cle. cos. de sepul. per illum tex. in reliquis autem non põt episcopus in loco exẽpto. posset tamen impedire sepulturam antequam deueniatur ad locum exemptum. ⁊ facere sepeliri in loco priuato. Nota vnam regulã positã in prin. huius tex. ꝙ cui non communicamus viuenti: non debemus cõicare mortuo. ⁊ ideo communicans excõicato post mortẽ incurrit excõicationẽ minorẽ ac si cõicasset in vita. glo. hẽs fin. in. c. ad hec. de pur. ⁊ vide ibi per Ab. ¶ No. ꝙ rõe terre in qua fit sepultura non põt clerici quicquam exigere ẽt pretextu cõsuetudinis. c. abolẽde. ⁊ vult tex. ille ꝙ ad diocesanum spectat tollere prauas ↄsuetudines. Et nota ꝙ laici nõ põt habere sepulturã vel ius sepeliendi respectu ꝓprietatis: quia loca sacra nõ põt eẽ in dñio alicuius: sed quo ad vsũ põt hẽre vt ipsi sepeliant ibi ⁊ sui nec eis inuitis potest ibi extraneus sepeliri nisi in casu necessitatis non põt tamẽ inuito epõ sibi acquirere tale ius sed tollerant in hoc ex grã. Nota ẽt ꝙ vas lapideũ aptũ ad recipiendũ corpus si est deputatũ ad hoc auctoritate pontificis. non põt vendi. secus si non est deputatũ ẽm Inno. Et nota ꝙ in glo. ⁊ per doc. tangit. Nunquid clerici põt aliquid petere pro sepultura seu officio sepulture. ⁊ conclude ꝙ sic. pretextu consuetudinis. quod tñ intellige sane. quia ẽm doc. est facienda vis in verbis: nam si clerici dicũt petimus hoc pro sepultura. succũbunt etiã si allegãt consuetudinem: sed debent dicere: consuetudo est ꝙ pro mortuo detur aliquid ecclesie seu clericis: quia clerici nõ debent se fundare vt detur aliquid pro officio. sed vt detur ratione laudabilis consuetudinis. ⁊ idem est dicendũ quando est consuetudo ꝙ detur aliquid pro loco sepulture. Sed aduertant dñi clerici ne incidant in laqueum ne prius petant ⁊ prohibeant sepulturam: nisi prius detur pecunia. sed debent impendire officia ⁊ postmodũ debet fieri cõpulsio ad obseruandum laudabilem consuetudinem de quo in. c. ad aplicã. de simo. ⁊ ad hanc glo. vide etiã glo. no. xiij. q. ij. §. item queritur. Et nota vnã glo. nota. que est in. c. in ecclesiastico. xiij. q. ij. ꝙ ex hoc solo ꝙ corpus infertur in loco: locus nõ est religiosus de iure canonico. ¶ Volo tibi allegare vnum tex. qui non solet allegari ad hoc ꝙ de delicto notorio laici. potest se epẽs impedire non solum vt eũ cõpellat ad penitentiam: sed etiam ad satisfaciendũ de delicto. text. est no. in. c. fi. ⁊ ibi per Ab. ¶ Volo etiam tibi dicere pulchram limitationem. tu habes in. c. ex parte. j. de verb. significat. ꝙ excommunicatus pro manifesta offensa non debet absolui nisi prius satisfaciat. quia hoc non procedit quãdo absolutio fit in mortis ar

ticulo.tex. habes nota.in dic.c.fi.sz satis est recipere cautionem. Queritur laicus quidam in contractu prestitit iuramentum.an eo mortuo possit conueniri heres laici ratione illius contractus iurati corã iudice ecclesiastico.et videtur magis communiter concludi q non: qz iuramentũ est psonale.c.veritatis.d iureiu.hoc tamen limitat Ab.procedere quantum ad actionẽ ex eo contractu: qz non potest cogi corã ecclesiastico sz officium iudicis poterit implorari: vt heres cõpellatur satisfacere anime defuncti.argumento istius text. in.c.fi.sed ista dis. Ab.mihi non placet.quia tex.iste hoc non probat: nã cum fuerit defunctus excommunicatus pro manifestis offẽsis: et in mortis articulo absolutus recepta cautiõe:ideo bene pñt cõpelli heredes per iudicẽ ecclesiasticũ.sed ista cessant in casu nostro. Nota gl.fi. quia quotidie allegatur iunc.tex. pro differentia que est inter ius canonicuz et ciuile:vt de iure canonico indistincte teneatur heres ex delicto defuncti.secus de iure ciuili cui adde gl. fi.c.in lris.de rap.x.iiij.q.ij.in sum. xij.q.ij.c.episcopus qui filios. in ca. quoq3.de vsu.in.vj.j.q.iiij.§.item peccato.xvj.q.vj.c.si episcopuz.c.tua. de vsu.de quo late per Bar.i.l.j.ff. de preua.delic.sed Ab.concludit q nulla sit differentia inter ius canonicum et ciuile:nam iura que allegãtur ponderãt quẽ fuisse contritũ in morte:et sic videt tacite mãdasse satisfactionem heredibus. vbi autem hoc cessaret.non põt agi nisi quatenus agi potest de iure ciuili.pro quo allegat glo.no.in.c.a nobis.ij. d sen ten.excõi.in §.heredes.dt et hoc ee de mẽte Jo.an.et videt cõcludi sm Ab.q heres q nõ pfecit inuẽtariuz nõ teneat vltra vires ex delicto defuncti.gl.tñ tenuit Ant.in.c. in lris. de rap.et ibi Ab.dt q doc. cõit transeũt cũ illa glo.sed allegat solum in contrarium Jo.an.et Federi.de senis.quos ipse sequitur. Et nota q licet de iure ciuili per litis cõtestationem cũ defuncto pena transeat ad heredẽ:vt notatur in.l.j.C.ex delic. defunct. dicas idem per confessionẽ absq3 litis contestatione:vt voluit Bart.in.dic.l.j.ff.de preua.delic.et intellige etiam si moriatur añ cõdemnationẽ.de quo etiã p Bald. in dic.l.j. Ultimo quid diceres de isto casu:fuit imposita pena p superiorem iudici et proconsulibus.qro quõ diuidetur ista pena: et rñdeas q quãdo pena apponit vni et pluribus coniunctim.vt in casu posito tunc iudex tenetur ad dimidiam. et proconsules ad aliam dimidiã.glo. habes fin.que est fi.in aucten. causa que fit cum monacho.C. de episc.et cleri.et ibi per Bal.

De sepulturis in.vi.

Ui semel interrogatus quid importent ista verba sub interminatione maledictionis eterne. et virtute sancte obediente: nam aliqui volebant q inducerent excommunicationem. sed tu dicas q non. sed contrauenienes grauiter et mortaliter peccat.c.ij.de maio.et obed. hoc probat tex.et glo.in ver.eterne. et in.c.j.in prin.et ibi per doc. Quid aũt importent illa verba. alioquin indignationem apostolorũ. Petri et Pauli etc. Dicit Bal.in.l.j.C.d sũ. tri.q penam arbitrariam. prout referũt ibi moderni:sed tu adde notabiliter Bal.per illum text.in.c. j.§. porro.que fuit pma cã bñfi.emit. q qñq in literis aplicis. Si quis aũt attẽtare presumpserit idignationez oĩpotẽtis dei et btõrũ aplorũ Petri et Pauli se nouerit incursurũ p ista pba pminat papa puationẽ bñficiorum ecclesiasticorum. et hoc dictum refert Joã.de ans.in.c.quod olim. de iude. Nota etiam q papa subsistente iusta causa potest statuere q

425

quis nõ obligetur ex iuramēto. Nota q: tex. vult q valet promissio d sepultura eligenda: vel electa nõ mutanda. ꝛ iste tex. loquitur in odiũ inducentium ad sic promittendum. tenent multi docto. q vbi qs ex seipso ꝛ sponte elegisset sepulturam cũ iuramento. q tunc eligens non possit mutare voluntatem lʒ de anco. teneat cõtrariũ q possit mutare. licet sit periurus. ꝛ iste tex. facit pro eo. probat etiam iste tex. q non dicitur venire contra iuramentum faciens de mãdato superioris. ꝛ facit qd habetur in. c. venientes. de iureiu. in. l. fi. ff. qui satisda. co. Nota glo. in ver. promittendũ. ꝛ adde quod habetur in. c. ad aures. quod me. cau. in. c. ꝛ si christus. de iureiu. nam non est differentia dicere iuro ad sancta dei euãgelia. vel promitto sub fide mea Probat etiam tex. iste: q recipiens sepulturam in casu prohibito tenet ad restitutionem nõsolũ corporis sʒ etiaʒ obuentionũ rõne talis sepulture. Nota etiã casum in fine in quo tota ecclesia cũ cimiterio incurrit interdictum. ¶ Nota dum dicitur in. c. cum quis. ab antiquo. intelligitur per. x. vel. xx. annos. ẽm doc. Nota ex dic. c. q si certa portio assignatur propter exercitiũ alicuius actus. si tale exercitiũ equaliter diuidatur i plures non habebunt tunc singuli portionem integram. sed debent illaʒ equaliter inter se diuidere. qd facit ad questioneʒ de pluribus simul intrantibus castrum. q debeant habere tantum vnum premiũ quod diuident inter se. d quo per Bar. in. l. hoc articulo. ff. de here. insti. Nota glo. in ver. domicilia. q quis potest hr̃e plura domicilia. ꝛ d domo posita in confinio duarum parrochiarũ. ¶ Uolo tibi dicere vnum dictum singulare Bald. in. l. fi. C. de do. an. nup. quod referunt hic moderni: q si testator relinquit aliquid monasterio simpliciter intelligitur de monasterio monialium non monachorũ. Nota singulariter tex. in. c. is qui. ibi vel in ea potius. q: stat correctiue. probat enim q decedens nõ electa sepultura debet potius sepeliri in ecclesia maiorũ q̃ in ecclesia parrochiali. quod intellige si potest cõmode portari: vel sine periculo violatiõis interdicti ẽm doc. ergo nõ ẽ semper verum q ius funerandi sit d iure parrochiali. Quid diceres de hoc casu: aliquis commisit electionem sepulture dum in extremis laboraret. an poterit fieri electio post mortem illius. ꝛ conclude q sic ẽm doc communiter. ¶ Nota tex. in. §. mulier. q mulier vidua debet sepeliri in sepultura mariti: etiam si fuerit reuersa ad domum patris secundũ docto. per illuʒ tex. indistincte loquentem. tex. tamen ipse non habet locuʒ in spõsa de presenti que nõ esset carnaliter cognita. nisi eẽt deducta ad domum sponsi secundum doc. secus in sponsa de futuro. q: illa non debʒ sepeliri in sepulchro sponsi. Non pcedit etiam tex. iste in concubina: vt sentit glo. nota. in ver. viro. ꝛ tenẽt doc. quia non debet sepeliri in sepultura concubinarij si non elegit sepulturam. ¶ Nota q pater non potest eligere sepulturaʒ pro filio impubere nisi cõsuetudo terre hoc habeat. tex. est in. c. licet in prin. ꝛ nota quia tex. loquitur de consuetudine illius terre: nec sufficeret consuetudo aliquarum ecclesiarum illius loci: sed debet esse generalis. ¶ Nota glo. i ver. vel in parrochiali. dum dicit est alternatiua ordinis. ꝛ nota etiaʒ ex glo. q consuetudo potest dare electionem sepulture etiam amicis ꝛ sic non solum parentibus. ¶ Nota in. §. fi. q filiusfamilias pubes potest sibi eligere sepulturam. ¶ Nota glo. in versi. quasi castrense. que sentit q quicquid acquirit aduocat' causa aduocationis. est quasi castrense. et sic non solum quando ex publico

habet salarium aduocatus.sed etiã si a priuatis.vt a clientulis. et adde glo.in.l.fori.C.de aduo.diuer.iudi. qr talia salaria succedunt in locuz illorum que dabantur ex publico. gl'. tamen videtur tenere contrarium in §.j.insti.per quas perso. no. acqui. et de hac glo.non fuerunt memores moderni hic. Nota tamen singulare dictum Bald.in.l.fori. quia dicit hoc esse verum quando aduocatus est descriptus in matricula aduocatorum et approbatus. et sic auctoritate publica gerit officium publicum quod est singulariter notandum.et idem dicas secunduz doc. in salario assessorum:licet ex publico non recipiatur.secus videtur dicendũ in salario procuratorum cum illorum dicatur vtile officium secundum doc. hic allegãtes Bal.in.l.cuz oportet. C.de bo.que libe. et ibi tangitur etiã de tabellioñe. et dicit q si habet ex publico censetur quasi castrense periculum.al's secus. et vide etiaz Bal. in.l.fi.C.de l offi.testa.et de intellectu huius.c.in fi.vide legistas maxime moder.in.l.penl'. et fi.C.qui testa.facere pos. ¶ Nota in.c.fi. q religiosi non possunt sibi eligere sepulturam nisi sint remoti a monasterio. Nota tamen q Jo.an. et Domi. tenent: q licet monachus moriatur in remotis non tamen sibi potest eligere sepulturã.de quo p doc.in.c.nimis.de excess. pla. et ibi Ab.videt' tenere q possit ¶ Ulterius volo tibi allegare vnã gl'. sing. q cõfessio extraiudicialis post sniaz non impedit appellationez.in l. non tantuz. ff.de appel. secundũ Bal.in.l.addictos.C.de epis.audi. in.l.si quis in hoc.C. de epis. et cleri.

¶ De sepulturis in clemen.

Nota secunduz doc. q error iuris simpliciter excusat a pena que ponitur in cle.i.pro hoc Card. allegat glo.quam dicit singula.in.l. liberorum §.notantur.ff. de his qui no.infa. q error iuris est lata culpa nõ dolus. ¶ Nota tex.iun.glo in ꝟ. clauium.de pluralitate clauiũ. et adde glo.xx.dis.§.j. Nota tex.iun. gl'. in ver.tempore.q tempore interdicti est interdicta ecclesiastica sepultura. Nota etiam tex.iun.glo. in ꝟ. a iure. q tpe interdicti multi possũt legitime sepeliri. Et nota etiam gl'. ibi q licet in quatuor festis tempore interdicti possint celebrari diuina non tamen licet in illis mortuos sepelire. Nota casum in quo quis est ipso iure excommunicatus in di. clemen.j. et vide glo.in ver. subiacere. Nota casum in quo excommunicatus non absoluitur nisi prius satisfaciat in dic.cle. et vide glo.in ver.nisi prius. Nota casuz in quo quis pdit priuilegium. Nota glo.j.que vult q sub hac dictione eos includant' generaliter omnes cuiuscq pfessionis. Nota glo.in ver.publice.in fi.q̃ approbat glo.j.in.c.ad hec.de priuile. licet Hosti.teneat contrarium. Tãgit etiam dic.glo.quando quis dicatur notorie excommunicatus: quam dicit singularem Ab.in.c.si quis cõtra clericum.de foro compe.q quandocq operatur plus notorietas facti q̃z iuris.hanc etiam pro singulari allegat in consilio.c.in.c. quintaualis.in.xix.diffe.de iuretur. Nota glo.in ver.nominatim: qr non nominatum interdictus potest sepeliri.et dicitur nominatim qui est expressus nominatim in sententia. Nota glos. in ver.manifestos.q si vsurarius cauit de vsuris restituendis.non est locus pene hu°.cle. et idem si iussit satisfieri:licet non cauerit:sed post mortem caueatur. Nota glo.in ver.excõmunicatos.q excommunicati minore in illa decedentes non debent sepeliri in cimiterio.si tamen de facto sepeliuntur nõ est locus penis i cle. possitis.glo.est nota.in ver.excõmunicatos. ¶ Si manifestus vsurari° fuit sepultus in cimiterio debet ex-

426

humari si ossa possunt discerni. glo. est in ver. eis quibus. que glo. etiam dicit ꝙ si penitens non fuit sepultus in cimiterio tempore interdicti de- bet in cimiterio sepeliri relaxato inter dicto. que etiā vult ꝙ mortuaria da ta cum corpore sepulto . tempo- re interdicti non licite recipiuntur. Nota glo. in ver. sepelire. in fi. ꝙ cō stitutio debet intelligi ita ꝙ non sit delusoria seu ludibrio. Verba gene ralia derogatoria sufficiunt ad de- rogationem priuilegiorum. text. est iunc. glo. nota. que est fi. in dict. cle. ¶ Non expedit priuilegiatis ⁊ exē ptis fieri concilia generalia. qꝛ sepe per illa derogatur eorū priuilegiis glo. est in cle. dudum. in ver. instāte. Nota glo. in dic. cle dudū. in ver. ca thedram. que pulchre ponit de ca- thedra. Nota tex. iunc. glo. in ver. alueum. Romana curia dicitur alue us. Nota tex. iunc. glo. in ver. instā- tius. ꝙ habens multis intendere de bet primo expedire quod grauius est. ¶ Audio ꝙ domini theologi cōclu dunt tonsuram clericalem non esse ordinem: sed contrarium tenent ca- nonistę. de quo in. c. cum contingat. de eta. ⁊ quali. ⁊ pro hoc habes tex. in hac cle. dudum. in ver. ceteras p- sonas quas ordo clericalis īcludit. Et nota vnum pulchrum dictū do cto. ꝙ etiā promotus per saltum ad ordinem gaudet priuilegio. ⁊ etiam si esset prorsus illiteratus promotus ad ordinem: ⁊ vide glo. nota. in. c. si cut. xl. dist. in. c. illiteratos. xxxvi. di stin. Nota etiā tex. in versi. ab olim. ꝙ discordia est periculosa ⁊ ideo di- cit Salusti. ꝙ concordia res parue crescunt. ⁊ discordia maxime dilabū tur. ¶ Fui interrogatus de hoc ca- su quidam vult cōfiteri pluribus sa cerdotibus non propriis. sed nō pe- tit absolutionem vtrū hoc possit fie ri. ⁊ respondi ꝙ sic. quia aliud est au dire confessionem. aliud penitentiā iniungere. ⁊ ad augmentum gratie prodest propter erubescentiam que est maxima pars satisfactiōis: vt p- batur in dic. tex. sed absoluere perti net ad proprium sacerdotem. No- ta gl. in ver. predicare. ꝙ ille cui cō cessum est predicare potest etiam p- dicare tempore interdicti. Nota ēt ꝙ quilibet habens curam animarū potest concedere licentiam predicā di alicui note persone. ⁊ idoneo. non tamen intelligas de generali licētia per totam diocesim. qꝛ hoc solū pōt facere episcopus. ¶ Nota tex. in §. statuimus. ꝙ penitentie sunt arbitra rie. ⁊ adde tex. in. c. deus qui. de pe- niten. ⁊ remis. glo. in. c. tpa. xxvi. q. vii. in. c. suscepimus. de homi. Nota glo. in §. audire. que ponit pulchrū ordinē in cōfessionibus. Nota glo. in ver. non habent. ꝙ prouincialis seu prior conuentualis certi loci predi- catorum dicitur prelatus. ⁊ ideo cō suluit Cardi. ꝙ non habeat locū in eis cle. religiosos. de procu. ⁊ adde glo. i. in dic. cle. religiosos. ⁊ facit tex. in. c. quorūdā. de elec. in. vi. i §. prelature. glo. in. c. nullus. in ver. p- laturam. de elec. in. vi. Nota glo. in ver. presentari. sed alibi tenui cōtra istam glo. per multa iura. ⁊ maxime in ti. de appel. Nota glo. in ver. exi git que potest allegari: ꝙ vbi messis est multa operarii nō debēt esse pau ci. Nota glo. in ver. auditure. ⁊ vide glo. ad quam se remittit. Nota glo. in ver. concesserint. ꝙ licentia semel concessa nō potest reuocari sine cā. Nota glo. in ver. volentium. qꝛ ista constitutio non procedit in religio- sis qui secundum statuta suorum or- dinum debent confiteri suis prelatis Nota glo. in ver. impartiri. ꝙ cōfes si fratribus non tenentur iterum cō fiteri proprio sacerdoti. per. c. om- nis vtriusqꝫ sexus. de peniten. ⁊ re- missio. Nota glo. in ver. huiusmodi statuto. ꝙ questiones surgunt de eo in quo vertitur lucrum. ꝙ maxime procedit inter viles: sed magni viri

de lucro paruz de honore plurimum contendunt secundum Cardi. No. glo. in ver. obuentionibus. que vult ꝙ si frater est relictus executor ad distribuendam certam summam, et distribuit inter fratres suos. ꝙ debetur quarta. Nota etiam glo. in ver. funeralibus. que nota. declarat que sunt funeralia. ⁊ adde tex. in. c. i no stra. de sepul. in. l. ⁊ si quis. §. funerꝭ causa. ff. de religi. Et nota secundū communiter doc. ꝙ funeralia dicuntur siue obueniant anteꝗ̄ corpus sit traditū terre siue post. postꝗ̄ obueniunt occasione funeris: ⁊ ideo debetur quarta. dicit tamen Cardi. ꝙ consuetudo habet ꝙ non debetur quarta nisi de his que deferūtur cū funere vel offeruntur cum funus est in ecclesia. Nota glo. in ver. datis. ꝙ si legatum soluitur in vita debetꝰ canonica portio. Nota glo. in versi. decesserit. ꝙ licet quis sepeliatꝰ cuz habitu fratrum. tamen quarta debetur. Nota glo. in. ver. indirecte. ꝙ ꝙ de his que dantur singularibꝰ fratribus debetur quarta. Studiū generale constituitur ex priuilegio vꝰ consuetudine tanti temporis. de cuius initio non est memoria glo. not. in ver. generalibus. In pertinentibus ad curam id possunt vicarii. q̄d ipsi principales rectores. glo. in ꝟ. sacerdotibus. Quando inferior habet conuincere superiorem de negligentia. non sufficit vnica requisitio: sed trina singulariter. hoc ꝑbat glꝰ. in ver. recusarint. ¶ Per exercitiū aliquorum actuuz pertinentium ad curam non dicitur quis habere curam animarum nisi quando ex necessitate habet illam exercere: ⁊ alii de necessitate habēt ad eum recurrere vt singulariter vult glo. in ver. impēdant. Fratribus deputatis ad confessionem pn̄t ꝯfiteri laici absqꝫ licētia sacerdotum parrochialium. vt ē glo. notabilis in ver. libere. que semper allegatꝰ ꝙ vbi in aliq̄ dispōne dr̄. libere nō exigitur licentia alterius. Ecclesie populū non habentes non habēt de iure cōi sepulturam. ⁊ fratres habent ex priuilegio speciali. glo. est no. in ver. sepulturā. Rectores ecclesiarū prochialiū pn̄t quartam relictorum fratribus vendicare ⁊ inhibere heredibus ne illā fratribus soluant maxime si habent eos suspectos. glo. est in ver. largiri. Licet fratres possint ad quartam exhibendam ecclesie parrochiali coherceri propter exemptionem. tamē nō possunt per ordinarios locorum cōpelli. glo. est in ver. coherceri. Non absoluit frater queꝫ nō absoluit prochianus ⁊ sic eps̄ potest decurtare priuilegium istorum fratruꝫ. glo. est in ver. concessa. Nota glo. in versi. quartam. contra committētes fraudeꝫ. Valet priuilegium: seu gratia pape. de qua constat licet scriptura inde confecta non sit. glo. est sing. in ꝟ. verbo. ¶ Licet tollatur pactum: non tamen intelligitur sublatum pactum sentētia confirmatum. glo. est nota. in ꝟ. pacta. ¶ Ultimo volo tibi allegare vnum tex. multum singu. ꝙ si iudex non admittit defensionem iuris. punitur ac si non admisissꝫt defensionem vere innocentie. i. l. lex iulia. in si. ff. ad le. iulia. repe secundum Bal. in. l. presbyteri. C. de epis. ⁊ cleri. licet corrupte illum allegetꝰ in. l. vt vim. in. ii. colum. ff. de iusti. ⁊ iu. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. procon. ⁊ lega. in. l. i. ff. quod quisqꝫ iuris.

¶ De statu monachorum.

Nota ꝙ ex ista rubrica non pōt argui: ꝙ monachi sint digniores. ⁊ ꝙ debeāt ꝑferri canonicis regularibus ab ordine litere. quia ista Rubrica procedit a principaliori non a digniori. de quo dixi late in capitu. iure alis. de immunitate ecclesie. ¶ De materia que tangitur in. c. i. nō dicā hic, quia dictū est ⁊ in

427

ti. de offi.ordi. Sed nota glo.fi.q̃ est singu.q̃ valet cõsuetudo q̃ de relictis ecclesie nihil debeatur epõ.de quo dic vt hic per Ab.in fi. ¶ Nota vnũ ex.c.ij.q̃ monachatus est q̃d spirituale quia simonia committitur pro obtinendo tali iure: q̃r per receptionem canonicam acquiritur ius spirituale in collegio. ¶ Solet dubitari an monachus debeat institui sine socio in ecclesia parrochiali sui ordinis. ⁊ concluditur q̃ non: quando ecclesia parrochialis ẽ subiecta monasterio. vt in dic.c.ij.al's secus. pro hoc habes glo. nota.in cle.ne in agro.§.ad hec.in ver.ad claustrum. de sta.regu.que est memorie cõmendanda secundũ Ab. de quo in.c.q̃d dei.infra eo. ⁊ ibi vide per Ab. qui latius loquitur in hac materia. Nota etiam q̃ nullus religiosus p̃fitẽs tria substãtialia regule potest habere proprium: vt hic. ⁊ in.c. cum ad monasterium.potest tamen habere de licẽtia abbatis administrationeʒ quo ad vtilitatem monasterij: vel ad alendum seipsuʒ. Et vide tex. in. d. c. si tu vis scire causas abiles ad depositionẽ prelati regularis. In hoc c. Ab.tangit vnã notabilẽ questionẽ. religioso aliquid relinquitur a consanguineo: vel amico. cum hoc vt nihil acquiratur monasterio. nunquid valeat relictum? Et allegat Bart. in aucten.excipitur.C.de bo.que libe.qui dixit q̃ vt relictum valeat debent illa verba intelligi: vt nihil acquiratur monasterio. scilicet respectu vtilitatis: non autem respectu iuris. ⁊ est sensus q̃ monasterium permittat illũ h̃re administrationẽ illi⁹ relicti.hoc tamen intelligit Abb. q̃ habeat administrationem in casu licito vt dispenset in pios vsus: vel vt conuertat in vsus vestimentorum vel librorum.indirecte tamen istis casibus monasterium habet vtilitatem. quia releuatur ab his oneribus.nõ autem debet intelligi q̃ religiosus ad libitum administret tanq̃ p̃pria si autem abbas nollet consentire.relictum non valet secundum Abba. ¶ Nota q̃ si legat̃ alicui collegio res quam ipsi tenere nõ possunt nõ viciatur legatum: sed possunt illam capere vt commutent cum aliis nõ interdictis. vel vt vendant. ex q̃ ratione delicti non sunt incapaces. et Ab.allegat glo.quam dicit notabi. in.c.j.de exces.prela.in.vj. sed credo q̃ errauit. q̃r voluit allegare gl. in.c.j.de reli.do.in.vj. vt ista probãtur in.c.recolentes. Sed adde in Bar.in.l.si filiusfamilias.§.si q̃d alicui.ff.de lega.j.que dicit q̃ si legat̃ fund⁹ alicui qui ex forma statuti nõ potest capere: vt quia non est ciuis. q̃ ei debetur estimatio. ⁊ j.l.fideicõ. §.si seruo.ff.de lega. iij. qui loquit̃ de fratribus minoribus j.l. apud iulianum.§.fi.ff.de lega.j.in.l.seruos. ff.de ali.lega. In hoc.c. tractat̃ q̃d fiendum sit de bonis collegij dissoluto collegio.de quo dic vt hic p̃ Ab. qui allegat Barto.in.l.fi.ff. de colle.illici.adde tu glo. ⁊ Bart.in.l.sicut.ff.quod cuiusq; vniuer.no. Et nota pro declaratione eorum que dicta sunt supra. q̃ si fratribus minoribus: vel aliis incapacib⁹ legat̃ res immobilis quam non possunt cõmutare: vel vendere. tenentur eam dare pro deo vel a se abijcere secundũ Inno. ⁊ Ab. ¶ Et si religiosus nõ resignauit proprium in morte nõ debet in cimiterio sepeliri.c.super. ⁊ si de facto fuit sepultus debʒ exhumari.si tamen sine scandalo fieri potest Et nota hoc de scandalo. quia procedit generaliter in quolibet sepulto contra iuris dispositionem. Nota q̃ populus potest instare coram episcopo vt habeãt presbyterũ parrochialem eis gratum ⁊ benignum. ⁊ hoc intellige per viaʒ supplicationis.c.quod dei. Non autem q̃ necessitetur admittere si populus non habet ius patronatus eodẽ modo p̃ñt

instare ad eius depositionem si male viuit. quia eorum interest ne sub malo pastore periculum incurrant. Nota etiam q regulares possunt promoueri ad ecclesias curatas seculares principaliter pter predicationis. et sic propter bonum cure: et ideo si religiosus non est aptus ad ista nō posset pmoueri. pro quo gl. nota.in.c.monachi vagantes. xvj. q.j. Et nota q est cōis opinio sm Ab. q non requiratur dispensatio. sed potest promoueri de iure cōi. sz est magnū dubiū an debeat promoueri sine socio. et qz Ab.allegat gl. in cle.ne in agro §. ad hec. in ver. ad claustrum.de sta.regula. quā tñ videtur ipugnare.sed adde q Cardi.ibi in quarta oppositione approbat illam glo.dicens illā sing. et ibi glo.dicit q ita seruatur de facto. et hoc etiam dictum est.s. Uoli tibi allegare vnā gl.sing.in dic.c.quod dei.q̄ est.s.q renunciatio bñficij facta sine ɔsensu supioris valet in preiudiciū renunciātis. vt amplius nō possit ministrare sine nouo cōsensu superioris:sed cōiter tenetur ɔtrarium sm Ab.valet ergo renunciatio vt superior possit illum priuare ob delictum suū.vel eaz habere ratā. Adde tñ q Anto.de bu.in.c.qd in dubijs.de renūci. approbat hāc glo.dicēs illā esse multū nota. Et p patronū pt pñtari religiosus.vt ē tex.iūc. glo.i.c.in prochiali.xvj.q. j.non potest tñ pmoueri sine licentia sui abbatis.et si nollet consentire si vtilitas seu necessitas requirit poterit compelli per superiorem: vel ei dabit licentiaz secundū doc. ¶ Nota q abbas et conuentus nō possunt facere statutuz quo ligetur successor.nisi eps vl alius superior prestiterit auctoritatem.imo nec etiam abbas ipse qui fecit statutum cum conuentu ligat vt notant doc. in.c.cū ad monasteriū.etiam si iurauit seruare statutum valet reuocatio lz incidat in periuriū. Jo.an. in regu.nō est obligatoriū. Nota etiā sm Ab.q abb.nō pt obligari p pactum monacho.pro hoc tex.in.l.institas.C.de transac. Nota etiam q abbas renuncians abbatie non remanet monachus monasterij. sed erit sub obedientia episcopi loci. q sibi puidebit. vt videtur magis cōmuniter concludi in dict.c.cum ad monasterium: et presupposito q remaneret prout voluerunt aliqui.debet habere primum locum et vocez post abbatem substitutū in reuerentiam prime dignitatis. Nota glo. in ver.in sterquilinio. et ei⁹ rationē. ex qua potes sumere regulam generalem q decedens in peccato mortali caret ecclesiastica sepultura. adde glo.in.c.ij.supra eo. Nota tamen ex eadem glo. q si quis decedit ex actu facinoroso.si tamē in vltimo vite seu in puncto mortis ostēdit contritionem non debet priuari sepultura. quod est notabi. pro illis qui se vulnerant ad mortem. Nota glo.in ver. indulgentiam. q abbas potest dispensare quo ad esum carnium. et intellige ex aliqua causa.als non valeret dispensatio. et dicit hoc Inno.notabile verbum scdm Abb.q vbi inferiori prelato citra papaz conceditur potestas dispensandi.intelligitur q ex causa faciat.als causa non existente non valeret.vel veniret retractanda.et adde Innoc in.c.veniens.de fili. presby.glo.in.c.j.de eta.et quali.in.vj. glo.et docto.in cap.literas.de concess.preben.in capi. fraternitati.de scisma. Et nota concilium secundū doc. q si monachus vadit ad studium de licentia abbatis q obtineat licentiam comedendi carnes. als non posset. Nota glo.in ver. negligens. q pro qualibet negligentia non debet remoueri prelatus etiaz regularis. Nota glo.fi. q papa ex magna causa potest dispēsare ɔtra

428

votum religionis. dicit tñ singulr Inno. q si fieret dispẽsatio sine cã. dispensatio non valet. sed si deuentum fuit ad ꝯtractũ matrimonij et matrimoniũ propter bonam fidem contrahentis cum illa ꝓfessa. ne decipiatur ex licentia principis. sꝫ ꝓfessus non potest exigere debitum. lꝫ exact⁹ teneatr reddere. qđ dictũ facit ad mlta ẽm Ab. Tu scis q cõsuetudo potest immutare dispositionem iuris. vt in toto ti. de ꝯsue. sed quid de dispositiõe regule? ꝛ dicas q idẽ ꝛ fortius. vt probatr in dic. c. cũ ad monasteriũ. regula manente in substãtialibus. ita tñ q consuedo non multum deuiet ab honestate. ¶ Uolo tibi dicere vnum pulchrum dictum quod colligitur ex c. in singulis. q si pmittitr alicui ducere certas equaturas. videtr pmissum vt ducat vnum famulum pedestrem inter duos equitantes. quod est notabile ꝓ legatis ꝛ similib⁹ ꝑsonis. Nota vnum pulchrũ dictum sup glo. in ver. illis q̃tuor. licꝫ glo. sentiat ꝯtrarium q qñ sunt aliqui ꝑsidentes loco alicuius in actu gerẽdo debent omnes ꝯsentire. als cõtradictio vnius inficit totum actũ. quod ẽ nota. de quo hic ꝑ Ab. post alios. Nota glo. in ver. ꝛ appellatione remotis. q omnes presidẽtes alicui capitulo seu consilio possunt vt suspecti ex causa recusari. Tu scis q dantur conseruatores multꝭ monasterijs. sꝫ volo q habeas vnũ tex. probantem q quelibet monasteria indirecte habent conseruatores perpetuos in ca. in singulis. in fi. vbi dicitur q ratione offense cõmisse contra personas ecclesiasticas ꝛ ecclesias seu res ipsarum possunt episcopi exercere iurisdictionẽ contra laicos ẽm Abb. Sed forte tex. iste loquitur in casu speciali. tamen videtur q episcopi habeãt generalr hanc iurisdictionem iure ꝓprio. ꝛ de materia conseruatorũ habetur in cap. j. ꝛ fi. de offi. delega. li. vj. Et nota q in hoc. c. ꝛ. c. fi. ponitur materia visitatorum ꝛ de potestate eorum. Et nota ex. c. fi. q monachi corriguntur nedum ẽm regulam eorum. sed etiam secundũ canones. quod est notabile ẽm Abb. q canones simpliciter loquentes extenduntur etiam ad religiosos. Nota etiaꝫ q pena inducta a regula vel a iure non potest alterari per consuetudinem. quod intellige ẽm doct. quando consuetudo est nimis praua. vt quia imponit penã nimis leuem vel nimis acerbam. quia ꝓbat etiam iste tex. q non deponitur abbas ex negligentia nisi sit magna. de quo dictum est supra. nec in depositiõe requiritur ordo iudiciarius. vt ibi. Nota vnam singularem limitationem ad. c. cum ex iniuncto in fi. de here. q lꝫ institutio spectat ad inferiorem prelatum de iure speciali. destitutio tamen non pertinet ad eum sed ad episcopũ loci. vt singulariter probatur in dicto. c. fi. vbi per Ab. Nota etiam ex fine tex. in materia extensionis. quia si statutum habet clausulam extendentem statutum ad aliquod genus personarum. debet intelligi in proportionabilibus. Nota etiam q monialis potest intrare aliud monasteriũ arctius sicut monachus. tex. est nota. cum glo. in c. virgines. xx. q. iij. ¶ Tu debes scire q allegatur dic. Inno. in. c. cum dilectus. de cõsue. q vacante monasterio capitulũ succedit in administratione. hoc limita singulariter vt non procedat abbate deposito propter culpam suã. nam tunc est presumptio contra capl̃m ẽm Jo. an. ꝑ tex. in dic. c. fi. de tamen Ab. q text. solũ loquitur de administratore deputãdo ad curã temporaliũ. respectu ergo spiritualiũ nihil innouatr ꝑ istũ tex. licꝫ doc. non ponderauerint. hoc videtr etiã posse dici q tex. debeat limitari vt

435

non procedat qñ capl'm accusasset abbatē. qr tunc cessat ratio Jo.an. Nota etiam q in dicto.c.fi. habet̄ q clerici seculares prohibentur intitulari monasteriis. quod intellige vt sint de congregatione religiosorum. de quo ibi per doc. Nota singulariter glo. in ver. personarū delectu. quia est singulariter notanda q in religionis debet seruari equalitas. r q nobilitas tollit̄ per ingressum religionis. hoc autē limita nō procedere in delicatis r male complexionatis. c. cum ad monasteriū supra eo. r vide ad hanc gl. que dixi in. c. inter alia. de immu. eccle.

¶ Ultimo quid diceres tu canonista de isto casu. ego vendidi rem pacto apposito inter me r emptorem. q si ibi nō placeret res sit inempta vellem scire infra quantum temp⁹ poterit emptor dicere q sibi res displiceat vt rescindatur venditio. r habes casum valde singularē in. l. q si nolit. §. si quid ita. ff. de edili. edic. q hoc dicere potest infra. lx. dies. vltra non.

De statu monachorum in. vj.

Est in quadam ciuitate italie consuetudo q moniales exeunt monasterium r postq̄ reuerse sunt petant licentiā abeūdi ab abbatissa. non valet consuetudo domini mei. tex. est in cap. j. in prin. quia ex quo est periculosum r detestabile moniales exire claustrum. ergo consuetudo non valet. ¶ Notent illi qui aduertunt q moniales corrūpunt. quia dicuntur inferre grauissimum opprobrium religioni xpiane. r offensam deo. vt in dic. text. r in foro conscientie non possunt absolui per inferiores episco. glo. ē ordi. in. c. ij. de peni. r remiss. in. vj. q ponit casus reseruatos epo. Et nota pulchrā glo. in. c. virginib⁹. xxvij. q. j. q dicit q incestus cōmittitur cū moniali. qr est sponsa dei qui est noster pater. cōmittitur etiā adulterium r sacrilegiū: r sic tria peccata committunt̄ ſm illam glo. quam allegat Ab. in. c. monasterium. de vi. r honest. cle. in. c. cum dilectus. de purga. cano. ¶ Nota ex eo. text. a contrario sensu. qr monialis euidēter r grauiter infirma ita q cum aliis morari non possit absq; scandalo. poterit de ipsorum monialiū cōsensu exire monasterium etiā absq; licentia superioris. quod tamen intellige ſm doc. quando superior esset in remotis. ¶ Et si tu vis scire que requirantur vt aliquis etiā honeste vite possit intrare monasterium monialium. dicas q tria. primo q causa ratiōabilis. secundo q sit manifesta. tertio licētia superioris in specie petita r obtenta. Nec sufficeret licentia abbatisse. cum r ipsa artetur hac clausura. ¶ Disputabatur semel inter aliquos quid dicendum esset de religione Cartusiensium. an ipsa esset strictior ceteris? Et ego allegaui glo. in hoc. c. in ver. presentes. q restrictio clausure non inducit strictiorem religionem. Nota etiam glo. in ver. honeste. q nec etiam religiosi possunt loqui cū moniali nisi in presentia abbatisse r per modica verba. r vide pulchrum text. allegatum in glo. ¶ Nota tex. in dic. c. in ṽsi. sane. q papa potest irritare votum in religione emissum. quod ideo est. qr ꝓhibitio fit ante factum votum. sed si post. vide per doc. in. c. cum ad monasterium. de sta. mona. Nota glo. notabi. in ver. absq; penuria. qr est pulchra. Et ex ea nota q ē differētia inter incōmoditatē r penuria. q etiā glo. dt articulātes debere esse cautos. ¶ Tu hēs i. c. fi. ṽ iura. calū. in. vj q iuramentū pt pstari p procuratorē. tñ vbi qs dz pstare iuramentū fidelitatis dz ꝑsonalr cōpa

429

rere.nisi dño placeat q iuret p pcuratorem. vt est tex.in dic.c.j.in versi.verum. Et ex hoc tex. limitatur tex.in.l.ad egregias.ff.de iureiur. Nota etiam illum tex. quia optime probat q appellatione monialium continetur abbatissa z priorissa. ¶ Nota tex.in versi.porro. quia facit pro glo.in cle.j. de testi. in ver. exhortamur. Nota tex.ad fi. q loca exempta dicuntur esse de diocesi.z adde glo.in cle.j.in ver.anni.de exces.prela. Probat etiam tex.ille q etiam inferiores prelati possunt inuocare auxilium brachij secularis z etiam delegati apostolici. de quo per doc.in.c.de causis.in.c.significasti.de offi.delega. ¶ Ultimo tu scis q in obligatione expressa generali veniunt non solum presentia sed futura.l.fi.C.que res pig. obli. pos. quid diceres de tacita hypoteca an etiam illa trahatur ad futura bona.z audiui semel allegare text. sing.q sic.in.l.in hac edictali.i versi.omnibus.C.de secun.nup. Sed volo tibi dare duos socios l.l.si qs prioris.§.tales.C.eo.titu.de secun.nup. Et in.l.ij.C.de priuile.fisc. Et nota etiam q in dignore ptorio veniunt futura.casum do tibi singu.in l.quãuis.ff.de bo.auto.iu.di.possi. Et nota.quia tu habebis multa singularia in fi.cuiuslibet rub.

De statu monachorum in clemen.

In cle.j. ponitur generale interdictum monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum.vel notabilem excessum in vestibus/ cibis/potibus/z equitaturis.z prouidetur vt late in dic.clem.j. ¶ Nota glo.in ver.singuli.q quantum ad communionem habet locum tex.duz dicit de cõmunione quo ad alios monachos.z hoc etiam vult glo.in ℣. nigrorũ. ¶ Nota singulariter tex.in versi.regula.q ignorantia grammatice non repellit aliquem a monachatu.concluditur tamen q repellit a canonicatu.de quo per Archidi.in.c.statutum.§.j.in.c.si q tẽpore.de rescrip.in.vj. ¶ Nota in ℣si.porro.q monachi nedum debent abstinere a venationibus z aucupationibus.sed etiam non licet interesse. Nota glo.in ver. familiaribus q quis tenetur de facto familie. z dicunt doc.hoc esse notabile cõtra illos qui tenent peruersam familiã quia si aliquid mali perpetrant tenentur nec poterunt allegare ignorantiam. ¶ Nota tex.z glo.in ver. personalẽ. q in casu in quo est permissa venatio religiosi non possunt illam personaliter exercere. ¶ Nota tex.in versi.quia vero.contra proditores z quibus modis quis dicatur proditor.vide pulchram glo.in c.clericus.xlvj.dist.in.c.nolite.xj. quest.iij.z Joan.an.in cap.pro humani.de homici.in.vj.Barto.in.l. respiciendum.§. delinquunt. ff. de pe.qui dixit q ille dicitur proditor qui vnum actibus ondit z aliud in mente gerit. Nota q monasteriũ bonis religiosis est suaue iugũ. malis autem carcer.glo.est sing.in ℣.suã. Nota glosam. in ver. ipso facto que ponit quot requirãtur vt incurratur excommunicatio.de qua ibi. Nota glo.in ver.tenentes q si religiosus veniens de foris ad claustrũ cum armis.si non habet animum tenendi non incidit in penam. Et nota scdm doc. q episcopus potest absoluere monachum excommunicatum etiam exemptum.si tamen abbas consentit.quia abbas non absoluit ab excommunicatione canonis nisi in casibus iure expressis. Nota glos. in ver. ordinarios. q abbates ecclesias etiam pleno iure subiectas non vnuint.sed ordinarij. Et adde glo.j.z ibi doc.in.c.

conquestus. de fo. competen. Abb. in. c. auditis. de prescrip. i. c. de monachis. de preben. in. c quod. de priuile. Et hanc glo. pro nota. alle. Abb. in capi. sicut vnire. de excef. prela. quod tamen intellige nisi abbas haberet iurisdictionem quasi episcopalez scdm docto. Et aduerte q Ab. in dicto cap. sicut. vult q vbi prelatus inferior habet ecclesias pleno iure subiectas dicitur habere quasi iurisdictionem episcopalem. et ideo scdm eum potest vnire. sed hoc videtur contra tex. istum et glo. Nota glo. in ver. peregerit. q de arbitrarijs non pot reddi ratio. Nota glo. in ver. istos. pro declaratione tex. in. c. statutum. de elec. in vi. Nota glo. in ver. residere. quia est pulchra. Nota tex. in ver. nisi studiorum. q monachus potest abesse a monasterio causa studiorum. quod facit contra illos abbates qui nolunt q monachi sui studeant. quia dicunt q scientia sua inflat. et ego dico q ignorantia est mater cunctorum errorum. et tex. iste vult q teneatur magister qui instruat monachos in primitiuis scientijs. vt in grammatica logica et similibus. Si tu vis scire que dicantur cause rationabiles. vide glo. in ver. rationabili. Nota glo. in ver. facultates. si abbas allegat q facultates non sufficiant ad tenendum magistrum. tunc episcopus habet de hoc inquirere.

¶ Si monachus vltra iuris debitum a superiore suo grauatur potest ex legitima causa ad superiorem superioris supplicare. glo. est in ver. legitima. Nota glo. in ver. curias. quia est valde notabilis. quia ponit abusiones claustri et seculi. Nota glo. in ver. arma. quid veniat appellatione armorum. Nota etiam glo. in ver nouitijs. qui veniant appellatione nouitiorum. Et nota ibi text. q monachi tenentes arma in monasterijs sine licentia abbatis sunt ipso facto excommunicati. ¶ Singula monialium monasteria debent singulis annis visitari per illos quibus subsunt. et impedientes incidunt in excommunicationez prout ibi dicitur in clemen. attendentes. eodem titu. Nota glo. in ver. et cornutis. iuncto tex. q moniales non debent vti comatis crinibus. idest in prolixum extensis. Nota glo. in ver. incedant. q etiaz ex honesta causa non debent exire. Nota glo. in ver. solite. q non omnes abbatisse benedicuntur. quia inspicitur mos monasterij. et ad glo. istam adde glo. singularem in. l. nemo §. temporalis. ff. de regu. iu. et vide etiam glos. in §. bndici. ¶ Non omitto hic vnum qd tangit Cardi. de quo alias fui interrogatus. an abbates possent benefacere vestes sacerdotales / cruces / altaria / et similia? Et concludit q istud est potius dignitatis epalis quam ordis. et ideo potest abbatibus de consuetudine competere. Nota glo. in ver. rationabilis. que vult q corrupta non benedicatur quando fuit promota per eum qui potest dispensare. et licet glo. non dicat videtur verior opinio q solus papa possit dispesare. cum hoc sit contra ius. Nota q si lex facit mentionem de viris maturis. intelligitur etate glo. est in ver. maturis. Nota glo. in ver. impedire. que pbat q vbi tractatur de pena incurrenda debet fieri stricta interpretatio. ¶ Verbum debet ex proprio significato importat necessitatem. glo. est notabilis in dicta clem. in ver. debeant. scdm Abb. in cap. proposuit. de appel. in cap. j. in prin. de despon. impu. in. c. si vir. de adul. in. c. j. de dolo et contu. in cap. cum locum. de desponsa. in cap. intelleximus. de iudi. in ca. cum super. de cau. posses. limitatur tamen nisi iungatur cum verbo sapiente consilium. vt si dicat debet humiliter. glo. in. c. testamentum. vi.

430

dist. Abbatissa mõasterij cui subest aliud monasteriũ monialiũ visitabit p aliũ. cum ipsa non possit exire monasterium. glo. est in dicta clem. in ver. alias. quam allegat Domi. in. c. j. in prin. de sta. regu. in. vj. Benedictio abbatisse potest fieri quolibet die. glo. est in dicto ver. benedici. q̃ etiam querit an sit iterabilis. Ista ṽba sit quis contentus tali re. sunt verba negatiua vt vltra non habeat. glo. est in ver. duobus. Constitutio de abbatissa non comprehendit abbatem. qꝛ femininũ nõ ꝯcipit masculinum. glo. est in ver. cecidisse.

¶ Tam cathedralis ecclesia q̃ alia inferior diocesis. potest dici sua glo. est in ver. sue ecclesie. ¶ Vltimo ego fideiussi pro nonnullis amicis meis qui domum conduxerunt. non videor solum fideiubere de pẽsione. sed etiam pro rebus dñi q̃ remanserunt in domo pro vsu conductorum. casum do tibi singularẽ iũcta sua glo. in. l. amissi. §. fideiussores. ff. de fideius.

¶ De sponsa. et matrimo.

Si tu vis scire quid sit matrimonium. vnde dicatur ꝛ vbi fuit institutum. ꝛ de multis alijs. vide pulchram glo. xxvij. q. j. in summa. Sponsalia autem sunt futurarũ nuptiarum promissio. ca. nostrates. xxx. q. v. Et habent se ad matrimonium vt quoddam preambulum: ꝛ dicuntur a spondeo spondes. quod idem est ꝙ promitto. l. j. ꝛ. ij. ff. de ritu nup. ꝛ post contractum matrimonium est adimpleta promissio. Et nota vnam conclusionem Abb. ꝙ si statutum facit mentionem de maritata si est odiosum non comprehẽdit sponsam de futuro. secus si fauorabile. allegat bonum text. in. l. non sine. C. de bo. que libe. ꝛ glo. notabi. institu. de nup. §. ꝛ si que vxor. xxvij. q. ij in prin. ¶ Nota etiam ꝙ per tex. in capi. j. in fi. potest dici ꝙ precise potest compelli vxor vel maritus vt in vnum redeant. quia non dicitur per censuram ecclesiasticã. Nam cuꝫ ista obligatio descendat ex lege diuia ꝛ humana. potest qs precise compelli ad factum. Bar. in. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. obli. ¶ Et nota breuiter quasdam conclusiones que colliguntur ex. c. j. ꝛ per doc. Pria ẽ. non valet statutum nec etiam lex ciuilis disponens circa substantialia matrimonij inualidando contractũ vel personas. qꝛ hec materia nõ est de foro seculari sed ecclesiastico. c. penulti. ꝛ fi. de secun. nup. cap. tuã. de ordi. cogni. Secunda conclusio non tenet statutũ imponens penam de nouo contrahenti matrimoniũ: ꝛ sic inferendo damnum. qꝛ aufert liberam potestatem contrahendi. de quo per Bald. in. l. nemini. C. de nup. ꝛ per moder. i. l. Seius ꝛ Augerius. ff. ad le. fal. ꝛ impositio pene facta per statutum inducit iustũ metũ. Bar. in. l. creditor. in fi. prin. ff. de solu. ꝛ ideo consuluit Alexã. in consili. xcvij. in. j. lib. ꝙ statutum quo cauetur ꝙ quis non contrahat matrimonium cum filia sine consensu patris. non valet. etiam quo ad penam. dicit tamen ꝙ posset valere statutum si contraheret cuꝫ infami persona. secus si cum digna. facit quod notat glo. notabi. in. c. de ra. prob⁹. xxxvj. q. j. ꝛ ibi per Archi. vbi si filia nupsit inuito patre nõ tenetur eam dotare si nupsit indigno secus si digno. ꝛ ista est magis cõmunis opinio secundũ Alexan. de quo plene per ipsum in dicto consilio. Tertia conclusio. non est vera decisio glo. in. c. cum scdm leges. de here. in. vj. sed glo. in. c. de puellis. xxxvj. q. ij. ꝛ tenet Abb. ex intentione Fede. de se. in suis consilijs.

Scias tamen ꝙ aliqui doc. in dict. c. cum secundum. approbãt illã gl. sed tu tene glo. cõtrariam. Quarta

conclusio. consuetudo mixta in qua qua interuenit etiam consensus episcopi & cleri. valet circa solennitates. & peccant non seruantes illã & debet attendi consuetudo patrie vbi contrahitur matrimoniũ quando consuetudo disponit super solennitate contrahendi. dato q ambo contrahentes sint forenses. Sed si consuetudo disponit super obseruãdis post contractum matrimoniũ. debet attendi consuetudo domicilij ipsius mariti. & vide quod notat Barto. in. l. exigere. ff. de iudi.

¶ Regula est q sponsalia de futuro dissoluuntur si sponsi se dissoluũt etiam si fuerint iurata. vt in. c. preterea. Et ex hoc tex. ĩfertur q si iuraui tibi soluere tali die non incido in periurium si remittis mihi iuramentum vel dilationem ad soluendum prestitam scdm Abb. Sed tu allega Bartho. in. l. j. §. & post operis. ff. de ope. no. nunc. in. l. penult. ff. de iure. in. l. cum stipulatus sim mihi a proculo. ff. de verb. obliga. Nota tamen notabiliter pro declaratione text. q si iuraui intuitu dei ducere aliquam in vxorem, non poterit illa mihi remittere iuramentũ secundũ Inno. & Abb. Nota tex. iuncta glo. q per hec verba moneas & inducas. nõ inducitur precisa coactio. ¶ Nota q in cap. iuuenis. fit mentio d impedimento inducto ab ecclesia quod appellatur publica honestas quod oritur ex consensu prestito in sponsalibus. quod impedimentum fuit inductum ab ecclesia propter honestatem duntaxat. de quo per Jo. an. in cap. j. de sponsa. in vj. & intellige quãdo spõsalia fuerunt contracta inter minores septẽnio. & si sunt cõtracta sponsalia per maiorem cum minore septẽnio sed proxima. videtur q magis communiter concludatur q proxima septẽnio possit valide contrahere sponsalia. de quo per glo. hic. in cap. sponsam. infra eo. Sed Ab. non tenet hoc. quia iure non probatur. nec obstat iste tex. quia fundat se super dubio temptatus. Item fundat se super honestate ecclesie. quia illa dicebatur coniunx. ¶ Ex sponsalibus nullis de iure positiuo dummodo sint aliqua de iure naturali inducitur publica honestas. c. ad audientiam. & cap. j. eodem titulo in. vj. ¶ Nota q sponsa non tenetur sequi sponsum imo si sponsus transfert domicilium ad alia loca/ potest libere contrahere matrimonium cum alio. vt in cap. de illis. de vxore autem dic vt hic per Abb. & per Barto. in. l. meuia. §. j. ff. de annu. lega. Et adde glo. in. c. vnaqq. xiij. quest. ij. in cap. si quis. xxxiiij. q. ij. Bal. in. l. qui manumittitur. C. de oper. liber. Sed quid si maritus est expulsus propter partialitatem. an teneatur illum sequi: & videtur cõcludi an maritus fuerit ĩ culpa. an non. de quo per doct. in. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solu. ma. & per Alexan. in dicto. §. j. Intellige tamen text. quando non est spes de proximo reditu. Et verum est quod tãgitur per glo. & doc. an dbeat expectare per tempus legale. de quo in l. ij. C. de repu. Et videtur concludi q sic. quando nescitur vbi sit. vel si scitur non detinetur aliquo impedimento. sed si tenetur impedimento debet expectari quousq cessat impedimentum. Sed Abb. non vult q fiat aliqua suppletio secundum leges: & ista opinio mihi placet. & ita in questione facti responsi. quia non debemus supplere ius canonicum simpliciter loquens in materia matrimoniali per leges. q non possunt disponere in matrimonialibus. nisi sint aliter approbate Nos videmus q papa in multis locis allegat iura ciuilia. mirum est q si voluit intelligere secundum dispõnẽ iurẽ ciuilẽ q non alle-

431

gauerit ad hoc. ¶ Nota vnum ad quod allegatur semper tex. in. c. de muliere. q in incerto questio nō potest dari certa respōsio. et adde tex. in. l. vt responsum. C. de transac. Et dicitur q ex facto ius oritur. l. si ex plag. §. in cliuo. ff. ad le. aqui. facit tex. in. l. quidā referunt. ff. de iure codicil. et ideo ego sum semper solitus dicere consulentibus me de iure. dicas omnimodam rei veritatē quia ex breuissima facti mutatione totū ius immutatur: et semper mos est Sceuole iurisconsulti dicere scḋm ea que preponuntur respondi. Et ideo imperator in. l. j. C. de sen. ex peri. reci. in respondēdo dicit si igitur nihil fallis etc. ¶ Nota glo. in ver. intellexerit. in. c. ex literis. q sicut alij contractus possunt fieri per interpretem. l. j. in fi. ff. de verb. obliga. ita contractus matrimonij.

Et nota vnum pulchrum dictum q si aliquis crederet q per verba de presenti contraherentur sponsalia non matrimonium. talis ignorantia non excusat. vt notabiliter vult Inno. quem sequitur Abb. quia verba dent accipi scḋm verum intellectum Et nota q si dicatur sic. placet mihi te habere in vxorē. vel volo habere te in vxorem. contrahitur matrimonium de pñti. Nota glo. in ℣. proposuit. ibi vt reus intelligit. Et nota vnum notabile verbum Innocen. in. c. veniens. de iureiu. q in foro anime iuramentum recipit interpretationem scḋm intentionem iurātis. sed in foro iudiciali scḋm ius. Et circa glo. fina. adde qḋ notat Barto. in. l. si quis intentione ambigua ff. de iudi. Et nota vnam regulam q in probationibus sit interpretatio contra actorē. non in odium ipsius. sed quia dubia probatio nō releuat probantem: et idem est in reo probante exceptionem suam. ca. in presentia. de proba. ¶ Et nota q impedimentum publice honestatis impedit matrimonium contrahi. sed contractum dirimit. vt in. c. sponsam et in cap. j. eodem titu. in. vj. hoc tamen restringitur hodie ad terminos cap. non debet. de consang. et affi. Nota tamen q superueniente carnis copula oritur aliud impedimētum. scilicet affinitas vltra publicam honestatē. quando oritur affinitas sine publica honestate. vt si citra spōsalia seu matrimoniū q̄s cognoscat mulierem. nam inter eū et inter omnes consanguineos mulieris oritur affinitas. et ecōtra. scḋm tn̄ quod disponitur in dicto ca. non debet. ¶ Nota in materia vnum dictū notabile. q si dico promitto q habebo te pro legitima vxore. videtur de presenti contrahi matrimonium. tex. est nota. vbi per doc. in. c. ex parte. nam non potest haberi pro legitima vxore nisi precedat matrimonium. quod tamen limita nisi ista verba vel similia denotantia executionē sequant̄ spōsalia de futuro. vt puta promitto q ducā te in vxorē: et tenebo te pro legitima vxore. nā propter verba precedentia restringuntur sequentia in tempus matrimonij contracti. id est cum matrimoniū erit ɔtractū. Et idem etiā si dicat̄. promitto q nō habebo aliā in vxorē nisi te. per hec verba est ɔtractū matrimonium scḋm communiter docto. Nota gl. in ver. siue manifesta. que relata ad tex. vult q vir non potest propria auctoritate dimittere vxorem etiam si adulterium sit manifestum. sed glo. tenet contrariū in. c. fi. de adulte. et hec opinio videtur magis ɔmunis: et vide que ibi dicta sunt. ¶ Nota vnum pulchrum dictū quod ponunt doc. in. c. ex lris. ij. q in materia canonica promittens factum alienum. videt̄ promittere se facturum et curaturum. Et vbicūq3 interuenit iuramētū scḋm Ab. videtur promittere se facturū et curaturū. nam iuramentū habet vim

clausule si nõ valz qd ago vt ago. valeat vt valere potest. l. cũ pater. §. filijs matrem. ff. de leg. ij. fin Ab. Et tu adde Bart. in. l. si quis pro eo ff. de fideiusso. in. l. si quis maior. C. de transac. in. l. eam quaz. C. de fidecõ. Et nota glos. ij. q impubes dolicapax obligatur ex suo iuramento. qd facit ad materiam aucten. sacramẽta. C. si aduer. vendi. intellige tamẽ de proximo pubertati. et idem tenet Bar in dic. aucten. sacramenta. Sz videtur q magis communiter legiste teneant contrariuz. et ego allego vnam glo. singu. que tenet hanc opinionem in. l. fi. §. fi. ff. d libe. cau. que vult q aucten. sacramenta. non habeat locum in impubere. sed canoniste tenent contrarium. sed profecto videtur mirum: q cum illa aucten. figat pedes in pubere q velimus eaz intelligi etiam in impubere ¶ Tangitur vna questio in eadez glo. in fi. Host. dicit quem sequitur Ab. q copula cum vna superueniens declarauerit seu certificauerit sponsalia prius dubia et eodem momento faciat illa transire in matrimoniũ presumptum. arg. c. is qui. hoc eod. tit. Nota tñ q glo. alr loquitur cũ qua transeunt Joã. an. et An. de bu. nec Ab. ipse dissentit et ideo videtur q ista opinio sit verior. Nota ex glo. i ver. compellas. q ecclesia impedit se de peccato laici: nedum post peccatũ perpetratũ: sed ẽt ante: vt peccatum euiteẽ: et tu adde tex. in. c. tuas. versu. et ibi Ab. allegat hãc glo. Nota q si uevror detineaẽ inuita siue volens põt adiri tã iudex secularis q ecclesiastic⁹. vt est glos. no. in c. nõ est. postq nõ ptẽdiẽ de substantia vinculi mřimonialis. Nota q sacramẽta sint excepta tpe interdicti per glo. et doc. in di. c. nõ est. in. c. fi. de sen. excõi. in. vj. et dicit Ab. q cõiter concluditur q matrimoniũ possit ptrahi tẽpore interdicti. sz de solẽnitate mřimoniali dubitat. et alr si decidit. et forte nõ esset malũ tenere q esset prohibita: nec dicatur si põt contrahi matrimoniũ: q etiã debet posse fieri solẽnitas matrimonialis. qr videmus q in multis tpibus non prohibetur mřimoniũ: et tamen solẽnitas nuptialis est phibita. et si bene recordor vult Bal. in prohemio ffor. q tpe interdicti sunt suspẽsa organa studij: seu vniuersitatis. No etiã glo. in fi. que vult q penitentia possit recipi ab heretico i necessitate: sed hoc cõiter non teneẽ et glo. tenet contrariũ in. §. verũ. xxxij. dis. qr in necessitate nõ nocet si obmittaẽ oris confessio. Nota vnũ dictũ sin. q ratiõe peti admittitur testis sine publicatiõe nominis qñ timeẽ d potentia partis vt notabiliter probaẽ in. c. pterea. et non solum in casu illo sed etiaz generaliter ratiõe peccati et in hoc casu concurrunt multa spãlia. de quibus in tex. Et alio modo intelligitur tex. iste. q p peccato euitando admittitur denunciator occl'tus licet sit criminos⁹ et alleget turpitudinẽ propriam. Intellige tamẽ quando sponsalia non sunt iurata. vt in tex. Et nota vnum dictum singulare Hosti. et Joã. an. in. c. qm̃. in prin. vt lite non contesta. vbi dicunt q si actor timeret conuenire reuz pter ipsius potentiã: possunt testes de quorum morte timetur vel absentia recipi in priuato. et facient fidez tempore quo poterit res inchoari. ¶ Nota q illicit⁹ amor precedens non impedit contractum matronij. vt probatur in. c. veniens. Nota q copula sequens voluntaria purgat metum precedentem. et conualidat matrimonium saltem vt ex nũc tex. iunc. glo. in dic. c. veniens. Nota ẽt ibi glo. q matrimoniũ m[illegible] ptractũ est ipso iure nullũ. de quo in. c. cũ locũ. infra eo. et ratio est: qr in matrimonio requiritur consensus liber. et ideo coacta voluntas non est voluntas in matrimonio quia non est libera.

432

Et adde glo.in.c.abbas.quod me. cau.in.l.si mulier.§.si dos.ff.qd me. cau.in.l.si patre.ff.de ritu nup. et est communis opinio secundũ Ab. Et adde glo.no.in.c.notificasti. xxxiij. q.v.quam pro notabili allegat Ab. in.c.de muliere.š.eo.in.c.cuz olim. de priuile.in.c.bone.j. de elec. in.c. abbas.quod me.causa.in.c.j.i.pn. de regu.iu.et intellige de metu cadẽ te in constantem virum. ¶ Et nota glo.j.in.c.cum locuz.que vult q mi nor metus excusat mulierem: qz est fragilior. Et nota ibi tex.q vbi indagandus est animus puelle super cõtractu marimonij:debet iudex ex officio puideri vt collocetur in domo in qua nullum metum: nullamqz violentiam habeat timere. ¶ Nota tex.in.c.veniens.quia quotidie cas⁹ iste venit quando pater reperit aliquem turpiter cum filia:et cogit illũ desponsare q matrimonium non tenet. In italia tamen vidi multa matrimonia sic fuisse contracta et nunq̃ audiui talia matrimonia fuisse declarata nulla. immo semper vidi talia matrimonia habuisse effectum. qd nõ põt eẽ nisi nouo ɔsensu supueniẽte. Quidãiurauit ɔ̃here matrimoniũ cũ aliq̃ et postea vult ingredi religionẽ an dicatur periurus ingrediẽdo.et concluditur q est consilium q prius contrahat et postea ingrediat ne vulgi opinione notetur de periurio.tamen sine peccato potest intrare religionẽ et nõ ɔ̃here vt i.c. ɔmissuz.et ibi p doc. Nota q in.c. requisiuit ponitur materia an sponsa iste compellenda.et concluditur q regulariter est compellẽda: sed omititur quandoqz cõpulsio propter aliquã rationabilem causam: et que dicatur rationabilis causa relinquitur iudicis arbitrio: quid enim si sponsus p sequitur sponsam odio capitali. vel econuerso.ita q timetur: ex inuitis nuptijs homicidium. vel adulterium istis vel similibus casibus debet ec

clesia desistere a compulsiõe. Nota tamen q ecclesia nõ ita studiose cõpellit alterum quando iuramentum non interuenit sicut quando interuenit.de quo per Ab.in.c. ex literis. ij.š.eo. Nota q tenet matrimoniuz secundum contractuz pendente litigio super primo ipso non cassato si veritate primum erat nullum.c. cuz in apostolica.licet secus sit in matrimonio spirituali.c. cõsiderauimus. c.auditis.de elec. quia cum matrimonium sit institutum a deo ecclesia non statuit difficultando consensũ. ¶ Nota tamen singulariter q si cõtrahens crederet primum matrimonium tenere in foro anime non teneret matrimonium cum secunda secũdum Vincen.et Ab.quia non habebat consensum contrahendi. ex quo sequitur q credens vxorem viuere cum esset mortua.et cum alia contrahit non tenet quo ad deum secundũ matrimoniũ.pro quo facit quod habetur in.c.tua nos infra eo. ¶ No. q vxor non certificata de morte mariti non potest cõtrahere q̃uis ignoret longo tempore quid sit de marito.c.in presentia.quomodo autez p betur mors est ibi tex. et adde notata per Barto.in.l. ij.§. si dubitetur ff.quemad.testa.ape.in.l.siquidem. C.solu.matri.in contractu de teste. glo.in.c.quoniam frequenter.§.si vero.in ver.presumatur.vt li.non contesta. Barto. in.l.fi.ff. de his qui notan.infa.vbi dixit per illum text. q iusta probatio mortis est. si aliqs intrauit bellum et nõ reperitur. in.l. genero.eo.ti.in fi.vbi dixit q est sufficiens ratio testis qui dicit vidi de eo fieri luctum in domo sua. et vxorem et consanguineos assumere vestes lugubres et in materia nostra mihi placet opinio Ab.q hoc debeat relinqui arbitrio iudicantis vt diligenter omnibus ponderatis consideret vtrum de morte sit facta certificatio: quia tex.facit mentionem

de certo nuncio simpliciter. et debet iudicans aduertere. quia hic tractatur de magno preiudicio. ¶ Et nota q super glo. ij. dicit Anto. de bu. q ad hoc vt excusetur mulier a peccato sufficit q verisimiliter credebat maritum mortuum. sed quo ad hoc vt ecclesia det licentiam requiritur aptior probatio. Ab. reprobat hoc et vult q vtroq casu requiratur certus nuncius per istum tex. et q mulier aliter contrahens presumatur esse in dolo. sz Ab. ipse videtur aliter loqui in. c. dominus. de secun. nup. et ibi videtur tex. de hoc q mulier a principio contrahendo potest nõ esse in dolo. dato q postea marit9 reperiatur viuẽs. Preterea contra Ab. facit q quelibet causa: etiam iniusta excusat a dolo. vt in. l. plagij. C. de plagi. ¶ Nota q ducere meretricem que vult se corrigere proficit ad remissionem peccatorũ. tex. est qui semper allegatur in. c. inter opera. sed dubitatur nũquid omnia peccata dimittantur. est altercatio inter scribentes. mihi placet opinio illa que habet q sic. et inter alias rationes illa mouet me vt facilius inducantur aliqui ad hoc opus charitatis. cum se senserint maius premiuz consecuturos. ¶ Et nota ibi glo. q quandoq ecclesia dissimulat: vt euitetur maius peccatum. Et adde q si superior certificatus d aliquo malo non resistit: sed dissimulat fingẽs non videre. non per hoc approbat. glo. est nota. in. c. audacter. viij q. j. in. c. deniq. iiij. dist. et hoc modo procedit tex. in. c. hac ratione. xxxj. q. j. dum dicitur ibi permittimus. qr malas voluntates hominum prohibere non possumus. Declarat illd qd dictum est s. q matrimonium metu contractum est nullum. quia conualescit per cohabitationem spontaneam. text. est qui semper allegatur in c. ad id quod. et iudex arbitrabitur: an et quando talis cohabitatio habeat purgare metum precedentem et si interim intercessit copula presumitur omnino pro consensu nisi probaretur per vim extorta secundum Ab. Nota vnum ex dic. tex. q dicit Ab. memorie commendandum. q iudex ex officio suo potest compellere vtrumq coniugem qui sine legitima causa se separauerunt ad redeundum in vnum. et tractandum se maritali affectione. ¶ Nota vnum dictum singula. Inno. in. c. sicut. q non valet iuramentum contra simplicem promissionem alteri factam et probat tex. in dic. c. sicut. q valet matrimonium contra iuramentum: licet transgrediens sit periurus. et sic actus spiritualis tenet contra iuramentũ. et fortius tenebit temporalis: vt testamentum. de quo per Jo. an. in regu. quod semel. glo. in. c. vltima voluntas. xiij. q. ij. Nota pro declaratione tex. et glo. in ver. statutum. q quando terminus apponitur ad limitandam obligationem: tunc lapsus termini liberat ab obligatione. ex quo non deficit per promissorem quo minus satisfaciat in termino. et ita intelligitur text. iste q̃a terminus fuit appositus ad sollicitandum principium contractus matrimonij. et sic obligatio restricta: et limitata fuit in tempus. et ideo dicit hic Abb. in fi. se als consuluisse q si a principio spõsalia fuissent pure cõtracta: licet postea sponsus et sponsa conuenirent de die nuptiarum. nõ per hoc lapsus illi9 diei liberat ab illa obligatiõe: qr terminus ex post facto fuit apposit9 p sollicitãdo iplemẽto pmissiõis iã pfecte et pure fcẽ. No. vnã reg i hac materia: q oẽs q̃ nõ phibẽtur pñt zhere matrimonium in. c. cũ apud. Et nota q in isto tex. videt ee magis cõis opio: q ad substantiã matrimonij. non requirãtur verba: qr solus consensus sufficit etiã in valentibus loqui. de quo in. c. tue. infra eo. Itez q mut9 põt:

433

exercere omnia sacramenta in quibus verba non requirantur de substantia. ¶ Nota tamen q non sufficit consensus nudus. sed debet esse legitimus.c.dilectus nam constitutus in sacris habet consensum sz nō legitimum. Nota vnum pulchrū dictum Hosti.in dict.c.dilectus. q ad matrimonium contrahendum nō requiritur q consensus prestetur simul eodem tempore:sed satis est q vnus consentiat per prius et duret in proposito suo.et alterius consensus poterit accedere ex post facto. et dicit Ab.q hoc dictū est equum et sequitur Jo.an.licet aliqua Abb.adducat in contrarium.et istud dictum videtur de iure verius propter fauorē matrimonij in quo inducta sunt multa specialia. ¶ Et in.c.tue. tractat etiam q verba non sunt necessaria: nisi quo ad ꝓbationē. vel alia signa equipolentia. sed q verba sint necessaria tenuit glo.in terminis in.l. cuz notissimi.in prin.in ver. solam.C.de prescrip.xxx.anno.et hāc glo. approbat Bar.in.l.nuptias.ff. de reg.iu. de quo etiam per Bal.in l.ad recognoscendos.C.de inge.et manumis. glo.in.c.si rector.xliij.dist.hoc etiaz videtur sentire glo.in.c.si.de coniu. seruo.in.c.tua nos.in ver. nec forma.hoc eo.ti.et est glo.de iure ciuili que nō solet allegari in.l.sufficit.ff. de spon.et glo.singu.in.c. sufficiat. xxvij.q.ij.dicit q verba sunt necessaria quo ad probationem. questio est dubia:sed teneas tu opinionē q nō requirantur etiam in valente loqui dummodo per alia signa appareat de consensu.et adde q in iuramento requiruntur verba.text. singula. in.§.sed neqꝫ.in aucten. de manda. princi.Bato.in.l.qui iurasse. ff. de iureiuran.in.l.et per iusiurādi in ff. de accepti. ¶ Nota q si aliquis nō habuit animum contrahendi:sed decipiendi mulierem : licet iudicetur pro matrimonio in foro iudiciali.secus in foro penitentie.tex.est secundum verū intellectum in.c.tua nos. et nota ibi glo.notabi. quia semper allegatur. et quod ibi per docto. et conclude sic:q si est iusta causa protestandi protestatio iuuat. puta metus.nec videtur recessum ab ea per contrarium actum:secus si non suberat iusta causa protestandi. Nota etiam glo.penul.q ad esse matrimonij requiruntur duo substantialia.scilicet materia et forma.et exponitur ꝑ consensu et verbis:vel alijs equipollentibus:quia consensus non potest haberi nisi mediantibus verbis vel signis. ¶ Tu scis q testis qui se spōte ingerit tanqꝫ suspectus est repellendus.l.vxori.§.j.ff.de fal. Bart. in.l.que omnia.ff.d procu. Sed aduerte in practica. q si testis producatur a parte non dicitur se sponte ingerere:vt probat tex. i.c.cū i tua. quem ponderat Ab. qui omisit allegare bonum tex.in aucten.sed nouo iure.C.si certum peta.et Barto.late in.l.post legatum.§. his vero.ff.de his qui vt indig Nota vnum quod est memorie commendandum secundum Ab.q contra probationez fame potest admitti probatio contraria.et si secunda probatio est clarior obfuscatur effectus prioris probationis.et idem cū probatur infamia tex.est iunct.glo.fi.in dict.c.cum in tua.de quo per Barto in l.fi. ff.de questi. ¶ Nota vnum pulchrum dictum Inno pro declaratione text. q iudex potest inquirere de forma sine ordine iudiciario et sic de plano et sine strepitu.quod intelligit Ab. quando inquiritur non respectu magni preiudicij:alis secus. Nota etiā ex hoc tex.vnum multum notabile. q etiam vbi agitur ad impediendum peccatum futurum non admittitur vilis persona ad denunciandum.quod tamen intellige quando per alios potest denunciari. et probari impedimentum secūdum Ab.

Nota vnum pulchrum dictum q p possessionem longissimam probatur proprietas matrimonii. secus est re gulariter in prophanis: nisi proba= retur prescriptio. dictum est Hosti. in.c.consultationi. et Ab. remittit se ad notata in.c.illud. de presum. Et licet metus annullet matrimonium ipso facto. tamen per copulam subse= quentem conualescit vt ex nunc. vt in dic.c.consultationi. nisi secundum doc. fuisset vi cognita. siue sit vis p cisa siue condictionalis. Commenda memorie etiam istum tex. secundum Ab. q no omnis metus excuset mu lierem: sed oportet q fuerit talis qui potuit cadere in constantem. et dic.s. mulierem: qr minor metus excusat mulierem q virum. et est glo. quam dicit nota. in.c.cum locum. de eo.

Nota quia in.c.gemma. ponitur materia an valeat appositio pene in contractu matrimonii. de quo per le gistas in.l.titia.ff.de verb.obli. Et coclude q si apponit pena int ipos contrahentes vel inter parentes eo rum non valet: et etiam inter extra= neos si essent ita coniuncti: q veris militer inducerentur ad contractum ne coniuncti soluant penam. sed si sint extranei non ita coniuncti valet promissio pene. Nota tame vnu sin gulare dictu: q si extraneus promit= tit sub pena: q Titia mulier contra= hat matrimonium cum Sempronio si facit quantum in eo est non incur= rit penam: quia difficultas ex quo fa ctum est in obligatione impedit co= missionem pene. vt est tex. nota. secu dum Ab. in.l.si vehenda.ff.ad le.ro. de iac. Et pcedit gnaliter in qcuqs pmissioe facti. vt qn quis promit= tit pro alio q ratificabit certum con tractum. et ista procedunt quado pe na consistit in perdendo seu diminu endo patrimonium suum. sed quado consistit in lucro perdendo. vt puta lego tibi vel dono centum si contra xeris matrimonium cu Sempronio et concluditur q inter extraneos seu alios a contrahentibus valet. sz in= ter ipsas non valet. vnde si dico pro mitto tibi centum si mecum contra= xeris: no valebit.l. si ita stipulatus. §.si tibi nupsero.ff.de v. obli. et per Bar. q intuitu libidinis videt illam inducere ad contrahendum: que ra= tio cessat inter alios a contrahenti= bus. qd tamen singulariter limita ni si is cui facta esset pmissio foret no= bilior: qr tunc videtur donare pot animo compensadi ratone nobilita= tis. Bar. in.l.si voluntate. C. de do. pro. in.l.si diuortio.ff.de ver. oblig. Arra autem potest interuenire de q hic per doc. et communiter concludi tur q non possumus recedere a di= spositione.l.fi. in fi.C. de spósa. i ma teria arrarum. et ideo concludit bar to. in dic.l. q si vtraqs pars confitet recepisse ab altera centum pro arris et si vere iteruenisset solutio: qr si sol ui tibi centum et recepi a te centu no videor soluisse. et hoc sequitur Ab. qui tame dicit q multum sibi placet opinio Jo.an. q respectu arrarum consideretur quantitas et qualitas personarum. maxime respectu reci= pientis: qui habet reddere duplica= tas: seu quadruplicatas: vt in dic.l. fi. Et nota q appositio pene in qua cunqs parua quatitate no tenet bar. in.l.titia.ff.de verb.obli. et sequitur Ab. p hoc habes glo. nota. in.l. ne= qs ab initio. C. de nup. que loquitur de pena decem que est parua. Sed an pignus posset interuenire varie sunt opiniones: sed mihi placet opi nio illorum qui tenent q non. Inter esse etiam non potest nisi pars dolo se se habuerit. nam tunc altera pars potest petere interesse actioe de do= lo. non autem principaliter propter stipulationem qr ex concessione iu= ris potest pars recedere a sponsali= bus.l.i.C.eo. cetera dic per doct. in locis allegatis. Nota vnum tex. singula. qui semper allegatur: q spo=

434

salia de futuro transeāt in matrimonium per carnalē copulam subsecutam. in. c. is qui. sed non per nisū copule tantū. c. fi. hoc eo. ti. Et nota ꝙ concurrentibus matrimonio presumpto ꝛ vero statur pori in foro iudiciali. ꝛ etiam in foro conscientie: secundum est nullum: si sponsus cognouit sponsā affectu maritali: sed si cognouit sponsam non habens animum consentiendi in illā tanꝗ vxorem: tunc omnino quo ad forum iudicialem secundum est nullum: ꝛ primum est validum. sed quo ad deum secundum matrimonium tenet nō primum. Et nota ꝙ contra talem presumptionem iuris. ꝛ de iure non admittitur probatio in contrarium ēt si vterqꝫ diceret ꝙ cognouerunt se non affectu maritali: sed indirecte. tamen admitteretur probatio nō cōtra presumptionem iuris. vt puta probando ꝙ prius renunciauerunt spōsalibus: vel qꝛ mulier nō poterat eē vxor. quia consanguinea: vel quid simile quia contra presumptionem iuris: ꝛ de iure admittitur probatio in cōtrariū indirecte. vt est glo. fin. in cle. ꝺ proba. qꝺ est nota. ꝫ Ab. Et ex hoc habes vnā fin. limitationem tu debes scire ꝙ legiste in aucten. sꝫ iam necesse. C. de do. añ nup. ꝛ ē gl. sing. in corpore vñ sumitur illa auct. volunt ꝙ ꝯ presumptionē iuris ꝛ de iure admittitur probatio in contrarium p ꝯfessionē partis: p quo etiā dic. sing. Inno. in. c. qꝛ plerūqꝫ. ꝺ immu. eccle. ꝗ dixit ꝙ licet snīa transiuerit in rē iudicatā: tñ si pars pro q̄ lata est snīa fatetur eam iniustam dꝫ snīa illa retractari: qꝺ est sing. notādū fm Ab. ꝛ de isto dic. Ab. nr̄ i mltis locis mentionē facit extollendo illud in. c. nouit. de iudi. ꝛ. c. ꝗ. de purga. vulga. in. c. ꝭ. de ꝯfir. vtil. in. c. cū ꝯtingat. de offi. dele. ꝛ. c. ꝭ. de ꝯces. pbē. ꝛ. c. suborta. ꝛ. c. cū frer. ꝺ re iudi. in. c. p tuas. de sen. excō. ꝛ. c. cū cōtingat. de iureiu. ꝛ moder. ꝛ. l. iudex po

steaqꝫ. ff. de iureiu. qꝛ istud procedit quādo ius presumit fauorē alterius sed in casu nostro agitur de fauore matrimonij: ꝛ iō coniuges ꝯfitendo nō pñt preiudicare matrimonio. Et ad materiam quā tāgit ibi glo. ꝗ. ad de glo. no. ꝛ meliorē. c. ferrum. ꝛ. di. stin. ꝛ glo. no. in. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. acti. que ponit differētiam inter fictionem ꝛ presumptionem. Et pro intelligentia sciant iuniores ꝙ est presumptio iuris. ꝛ de iure. Presumptio iuris est, quando ius in aliquo facto dubio presumit: sed nō figit in tantū pedes ꝙ statuat super facto presumpto: sicut sup vero. ꝛ contra talem presumptionem admittitur probatio in contrariū: sꝫ quādo ius vltra presumptionē procedit ad statuendū ac si ex facto presumpto sibi vere ꝯstaret. contra talem presumptionē nō admittitur probatio in contrariū. vt in casu nostro ꝛ appellatur presumptio iuris. quia a iure originē habuit. appellatur de iure: qꝛ ius in tātū figit pedes ꝙ statuit sup ea ꝛ nō admittit pbationeꝫ in cōtrariū: sed habet illud ac si eēt de mero iure. cetera dicas vt hic p Ab. cui tamen addo duo iura de iure ciuili que semper allegantur in. l. antique. ꝛ ibi per glo. C. ad velle. in l. fi. C. arbi. tute. ¶ Nota vnam regulam. ꝙ sponsalia de futuro: etiam iurata soluūtur per matrimonium de presenti. in. c. penul. ꝛ ibi habes singulariter notādaꝫ fm. Ab. ꝙ etiā in loqui valente sufficiūt signa. de quo in. c. tue. Per istū tex. colligunt ar. docto. ꝙ in cōtractu matrimonij dꝫ masculus primo interrogari. sed in quibusdam locis seruatur ꝙ primo mulier: sed non est vis. est tamen cautius ꝙ mulier primo interrogetur: quia cum sit variabilis si primo vir consentiret ꝛ postea ipsa dissentiret: remaneret vir cum dedecore: vt accidit semel in quadam ciuitate celebri Italie. ꝛ habeas glo. in. l. ꝭ. C. de

cōstr.tuto.que dixit: ꝙ fragile ⁊ mutabile est consilium mulieris. Et dicit imperator in.l.si pater.C.de spō sa.ꝙ cōsilium mulieris plerunqꝫ laborat cōtra commoda propria. Ad do etiam gloss.in.l.ij.ff. de adop.in prin.que dixit ꝙ sponsus debet primo interrogari ⁊ postea sponse. Et nota ne erres pro intellectu text. ꝙ non est necesse ꝙ vir ⁊ mulier proferant consimilia verba: qꝛ nō refert per q̄ verba exprimatur consens⁹ de presenti ſm doc. ¶ Nota.c.fi.p intellectu.c.is qui.ē.eo.ꝙ quantuncū qꝫ sponsi sint maiores nisi perfecte sponsus cognoscat sponsam nō transeunt sponsalia in matrimonium.

¶ Querunt doctores.nunquid per traductionem sponse ad domum viri transeunt spōsalia in matrimoniū citra copulā carnalē: Jo.an. tenet ꝙ sic.sed communiter alij tenent cōtrariū.sꝫ pro opinione Jo. an.allego tex.sing.⁊ ibi per Bal.in. l.cum in te.C.ď do.an.nup. ¶ Ultimo nota notabilem casum ſm Bar. ꝙ mēdax in dubio non presumitur in dolo.nisi mendacium tendat ad sui vtilitatem.tex.est nota.in.l.⁊ elegāter.§.fi.cum.l.sequē.ff.de dolo.⁊ ibi per Bar.⁊ ibi est tex.nota.ꝙ cōmēdans aliquem tanq̄ ydoneum cui pecunia mutuabatur nō p̄sumitur i dolo.⁊ ideo non tenetur.

¶ De sponsa.in.vi

Situ vis scire impedimenta q̄ inducunt nullitatē sponsaliorum respectu vinculi matrimonialis vide tex.in.c.j.in prin.iunc.glo.i ṽ. alia.qui tex.etiam singulariter probat ꝙ sponsalia nulla de iure positiuo.inducunt impedimentum publice honestatis ad impediendum ⁊ dirimendum sequentia sponsalia: vel matrimonialia. Et nota etiam ꝙ istud impedimentum impedit solū matrimonium contrahi cum consanguineis spōsi ⁊ spōse vsqꝫ ad quartū gradum non autem cum affinibus eorum secundum doc. Et nota pulchrū tex.in.c.duo pueri.de despō. impu.ꝙ istud impedimentū dirimit matrimonium: etiam carnali copula consumatum. quod est singulariter notandum. ¶ Nota etiam ꝙ ex spōsalibus sub conditione cōtractis ante euentum conditionis nulla nascitur obligatio: nedum dirimens: sed nec impediens. Nota glo.in ver.cōsanguinitatis.ꝙ istud impedimentū non extenditur vltra quartum gradum.licet aliqui iura dicant ꝙ durat perpetuo.sed dicitur durare perpetuo tale impedimentū hoc respectu: qꝛ habet locum: ⁊ durat ēt post mortem alterius secundum docto. Nota gloss.in ver.publice. que assignat rationem istius impedimenti. Nota glo.fi.ꝙ expressio tacite conditionis facit dispositionem conditionalem. ¶ Ultimo nota vnū pulchrum dictum Bar. pater instituit filiam ⁊ grauauit eam si decederet sine liberis nō intelligitur de naturalibus: qꝛ sibi esset verecundia. in.l. heredibus.§.fi.ff.ad trebel.

¶ De sponsa duorum.

Quia quandoqꝫ aliquis cōtrahit cum duabus mulieribus: ⁊ econtra ⁊ poterat de hoc dubitari: iō posita est ista ru. ¶ Tu debes scire dispositionem.l.is a quo. cū.l. sequē.ff.de rei vēdi.accipe pulchrā limitationem vt procedat quando duo pariter probant aliquam esse vxorem suam.quia tunc differenda est sentētia donec habeatur tertior probatio.dictū est notabile Inno. quem sequitur Ab.in hac rubrica.⁊ dicitur in dic.l.is a quo. ꝙ primo ꝓbanti adiudicatur res petita.⁊ victor prestabit cautionem ipsi reo de conseruādo ipm indēnē respectu alterius petitoris: ⁊ si restituit cautione non exacta: condemnatur tanq̄ dolo desierit possidere: vt ibi dicit.

435

Barto. Ad.c.j.adde tex.in.c.penl. in.c.sicut.de spon.q̄ si aliquis p̄mo contrahit cum aliqua per verba de futuro. ⁊ postea cum alia per verba de presenti debet adherere secūde. ¶ In.c.ij.ponitur penitentia illius qui ducit vxorem alteri desponsatā Et nota secūdum doc.q̄ tex.ille ⁊ si milia iura que imponūt penitentiā per numerum annorum vel dierum. q̄ debet ieiunare semel: vel pluries in septimana. vel aliud bonum agere ad arbitrium discreti sacerdotis quod est notabile. Et nota q̄ ille q̄ ducit sponsam alterius ⁊ cognouit non potest amplius illam habere in vxorem etiam mortuo primo viro vt notatur hic ⁊ habetur in.c. fi. de eo qui duxit illam ⁊c. Si autem nō cognouit posset illam habere ex nouo consensu.probat etiaȝ tex. iste q̄ potest appellari sponsa illa que contraxit per verba de presenti ante copulaȝ. ⁊ ideo secundū Ab.statuta odiosa facientia mentionem de vxore nō comprehendunt istam. Et adde q̄d notat Ab.in rub.de spon.in.c.penl. eo.ti. ¶ Nota quia tex.in.c. licet.videtur probare q̄ verba sunt de substantia matrimonij in valentibus loqui.sed Hostien.supplet ad tex. vel alio signo equiualenti. ¶ Lite pendēte super matrimonio nō debet cōtrahi aliud matrimonium: ⁊ si fuerit contractum debet separari.c.tua.et c.cum in apostolica. de sponsa. Et in di.c.tua.est tex.q̄ iudex a quo potest interdicere matrimonium ꝯtrahendum. Nota glos.ij.quia semper allegatur dum dicit de causa perpetua. ⁊ hec eadem distinctio solet fieri cum queritur an actus contra legem sit ipso iure nullus. de quo per glo.in.l.non dubium.C.de legi.in.c. vides.x.dist.in regula.q̄ contra ius fiunt.de iureiurā .in.vj. ¶ Et nō obstante consuetudine preualet matrimonium primum per verba de presenti secundo postea contracto p̄ verba de presenti. etiam copula secuta tex.est in.c.fi. ¶ Ultimo fui semel interrogatus vt darem exemplum q̄n aliquis dicatur tyrannus. ⁊ ego rn̄di volo tibi allegare vnum pulchrū tex. quem ibi Bal . ponderat.q̄ ille dicitur tyrannus qui vult occupare illa que sunt proprie imperatoris in l.sacri affatus.C.de diuer . rescrip.

¶ De secun.nup.

Non soluȝ secunde nuptie: sed etiam tertie ⁊ vlteriores approbantur ab ecclesia.c. aperiant.xxxj.q.j. ¶ No. q̄ secūde nuptie nō benedicentur.vt in.c.j. Nota glo.hic que vult q̄ bn̄dictio q̄ impenditur in nuptijs sit sacramentuȝ sed glo.ista nō approbatur . quia nō numeratur inter septem sacramēta. de quibus per glos.in.c.veniens.de transac.in.c.j.de coniu.seruo , sed ē potius quoddaȝ sacramentale, id ē sacre rei signuȝ. ¶ Et contrahens cum secunda non habita certitudīe de morte prioris cōiugis reddat debitum.sed non exigat quando verisimiliter dubitatur de morte cōiugis: ⁊ si postq̄ est certificatus de vita committit adulterium si non illico dimittit. vt in.c.ij. ⁊ adde quod habetur in.c.presentia.de spon. ¶ Et si vnus ex coniugibus fuit al's benedictus nō debent de nouo coniuges benedici.c.vir autem. Et nota ibi singu.glo.q̄ in sacramentalibus vt valeat consuetudo requiritur tacit⁹ consens⁹ pape.quā ita intelligit ab. quod dicit memorie commendandū Nota etiaȝ glo.que vult q̄ extrema vntio potest iterari. ⁊ dū dicit q̄ nō est sacramentuȝ.dicas q̄ male dicit. ⁊ glo.in dic.c.veniens. enumerat inter sacramenta. ¶ Nota tex.c. pe.⁊ fi.⁊ ibi per Jo.an.⁊ alios q̄ sunt correcte leges ciuiles. prohibentes ad tempus contractum matrimonij: vel

inter certas personas. Et nota q est cōmunis opinio q per ista iura sunt solum sublate leges iponētes penas in odium secundi matrimonij. seu ppter festinationē. qz voluit nubere infra annū luctus. sed pene apposite fauore filiorū. vt sunt ille q sunt apposite mulieri transeunti ad secundas nuptias. ille non sunt sublate. qz nō sunt apposite in odiū matrimonij sed fauore ipsorū filiorū. Et lz Ab. arguat cōtra cōem opi. q̄tū ad penas impositas fauore filiorū. tamē ni fallor videt iste tex. q pbet cōem opi. quia loquitur soluz de legib9 phibentib9 mulierē ifra temp9 luctus nubere. ergo in alio casu remanet firma dispositio iurꝫ ciuilis. z sic videntur approbari leges. quod facit contra Ab. ¶ Ultimo fuit semel quidam qui retulit regimini ciuitatꝫ q Titius erat bānitus: z propter hoc impetrauit licentiam vt caperetur. z reuera ille non erat illud corpus. z constitit q ille hoc falso fecit. querebatur a sindico eorum qua pena debebat puniri. respondit q in iure non reperiebatur pena aliqua imposita pro tali facto z consulebat q cum cauda vulpis expediretur. sed ego dixi q sindicus ille non bene studuerat. allegaui Bal. per illum tex. notab. in. l. z si legibus. C. si com. ius. q debebat decapituri. Ro. hoc. qz posset de facto iterum euenire.

¶ Del simonia

Quid sit simonia. z vnde dicatur. z quot modis contrahatur. z de multis alijs est glo. notabilis. j. quest. j. in sum. Et proprie simonia est volūtas studiosa vel cupiditas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum. z dicitur voluntas vel cupiditas. quia spiritualia vendi non possunt. sed ex voluntate sola vendendi vel emendi regressa tamen ad actum committitur simonia. Nota per ea que habētur in. c. j. per glos. z docto. q notarius qui non habet salarium de publico potest pro labore suo pecuniam exigere. z in curia romana semper exigūt. z potest dici de illis. vel quia non habent salarium. vl' quia in curia romana nō habet locum titu. de simo. in his tamen sm Hosti. que sunt simoniaca quia prohibita. Et ideo tāgit Ab. hic nota. questio. an papa inuoluatur crimine simonie si de facto recipit pecuniam pro collatione alicuius prelature. z refert Cardinalez tenentem q non. quia titulus beneficij est de iure positiuo. ipse autem tenet contrarium quādo beneficiū habet administrationē ordinis vel executionem clauium. p deducta p ipm z late in repetitiōe sua. c. extirpande. §. qz vero. de preben. z in casibus in quibus papa non inuoluit non est tutus quo ad deum ille qui ex pacto dedit pecuniam pape. adducit Ab. in simili notata p Joan. an. in regu. cui licꝫ in. vj. in mercu. in illa questione quando eps fecit pstitutionem q ludens ad azarduz sit ipso facto excōicatus. quia papa non suspendit constitutionez recipiendo pecuniam ex pacto. Et nota q licite recipi potest sponte oblatū quando fit ex charitate quadaz. secus si pro ipsis spiritualib9. ¶ Nota vnum bonum dictuz q testis exoratus precibus per partem vt ferat testimoniū. non dicitur suspect9 in. c. si dominus. vbi per Joā. an. z Abb. quod tamen intellige quando exoratur vt dicat veritatē in tali causa. ¶ Nota q quando accusatus de simonia ē infamatus. lite pēdente priuatur quasi possessione officij z beneficij. vt in. c. accusatum. nam propter atrocitatez delicti cōcurrente infamia fit suspensio donec causa finiatur. ¶ Et nota sm

436

doct. q simoniacus in ordine qualiscunque occultus est suspēsus quo ad se. et quo ad alios. d quo per Innocen. in. c. tanta. hoc eo. titu. sed si est simoniacus quod ad beneficium. et est notorius est suspēsus quo ad se: et quo ad alios. sed si est occl'tus est suspensus quo ad se. et propter immanitatem criminis simonia appellatur heresis. c. quotiēs. tamen sm Innocen. ille diceretur hereticus qui crederet gratiam spiritussancti posse acquiri precio. Et in cap. sicut appellatur pestis. quia tanta ē cupiditas consequēdi beneficia vt multos inficiat sicut pestis. ¶ Tu scis q in criminibus probationes debent esse luce meridiana clariores. l. sciāt cuncti. C. de proba. hoc non procedit in crimine simonie. qr in eius odium proceditur per sola signa. idest per verisimiles probationes. vt in dicto cap. sicut. Et nota q in dicto ca. tractatur per glo. et doct. quod sit grauius crimen. an homicidium. an simonia. et concludo q vbi in hoc crimine euitatur heresis homicidiū est grauius peccatum respectu committentis et ei[9] in quem commissum est. sed quo ad inficiendum characterem. simonia in ordine est grauius delictum.

¶ Nota vnum pulchrum dictum q dispositio mentionem faciens de criminosis. non includit meretricem. requiritur ergo q specialis de ipsa fiat mentio. et hoc est propter vilitatem vite eius. probat tex. in. c. tāta. vbi per Ab. Nota etiam per ea que habentur in dicto. c. tanta. per glo. et doct. q cum simoniaco in ordine qui est suspensus quo ad se et q ad alios. solus papa dispensat. sed si est simoniacus in beneficio occultus. est suspensus quo ad se. et si renunciat beneficio potest exequi officium suum post peractam penitētiam. sed si est manifestus. est etiam suspensus quo ad alios. et si renunciat beneficio/eget tamen dispensatione. quam tamen potest facere episcopus nisi sit ille episcopus qui commisit simoniam. vt notatur. j. quest. v. cap. presentium. limitat tamen Abb. q ita demum notorius simoniacus est suspensus quo ad alios. quando simonia fuit commissa eo sciente. secus si ignorāte. vt per patrem vel amicum. non potest tamen illud beneficium retinere licite sine dispensatione. vt preallego cap. presentium. ¶ Si tu vis scire duas bonas practicas conficiendi instrumentum quando puella intrat monasterium vt non committatur simonia. vide pulchram glos. j. in. c. non satis. et ego addo Bart. in. l. j. §. si parens. ff. si quis a parēte fue. ma. qui dicit q si pater mittit filiam in monasterium. et ponit aliquid super altari. illud computatur in legitimam. et in. l. titia. §. titio genero. in fi. ff. d condi. et demon. et ibi dicit q tunc filia dicitur dotata. Bald. in. l. quoniam nouella. C. de inoffi. testa. et in. l. fi. C. de do. promis. dicit q pater tenetur dotare filiam volētem ingredi monasterium. addo etiam glos. ij. quest. j. in sum. in capi. quoniam. infra eo. et ibi Abb. dicit q cautius est q etiam per viam cuiusdam protestationis hoc non fiat quia potius debent abstinere a receptione: et debent tot recipi quot possunt ibi sustentari. capi. j. de sta. regu. in. vj. Nota q si aliquis renūciat bñficio vt hēat certā pecuniā ex pacto committitur simonia. qr talis renunciatio est simoniaca. et Abb. in dicto cap. non satis. inducit hoc ad questionem Cardinaliū renunciantium titulo commende vt habeant certam pensionem. et dicit q cautela est non precedēte aliqua pactiōe. q papa inducat ex officio cardinalem ad renunciandum: et postea apponat certam pensionem soluēdam beneficio vacanti per in-

stituendum cardinali. ꝛ dicit Abb. ꝙ hoc esset vtilius vniuersali ecclesie ꝗ̃ concedere ecclesias in commendam cardinalibus. quia sic destituuntur ecclesie proprio rectore ꝛ male deseruitur ipsis ecclesiis in temporalibus ꝛ spiritualibus.

¶ Nota secundũ doct. in cap. cum in ecclesia. ꝙ in matrimonio in actu copule non assit presentia spiritussancti propter horrorem. potest tamen ibi adesse gratia. vt si faciat animo reddendi debitũ. quia tũc cõiunx meretur. ☞ Et nota ꝙ si in matrimonio contrahendo inducat aliquis per pecuniam ad contrahẽdum non valet donatio seu promissio facta ab altero coniugum. quia videtur fieri ob turpem causam. scilicet causa libidinis extorquende. tex. est notabil' in. l. si ita stipulat⁹. §. si tibi. ff. de verbo. obliga. Fallit tamen singulariter si vir esset plebeius ꝛ mulier nobilis. quia tunc licitum est aliquid dari. de quo per Barto. ibi. ꝛ in. l. diuortio. ff. de verbo. obliga. ꝛ concludit Abb. hic. ꝙ valet donatio inter coniuges quando est remuneratoria. ꝛ ita dicit cõsuluisse Sali. sed tu adde eundem Abb. in rub. de dona. in cap. super eo. de testi. Barto. in dicta. l. diuortio. Et nolo omittere quedam pulchra de hac donatione remuneratoria. quia multa permittuntur in ipsa que al's non permitterentur. tex. in. l. diuus. ff. de bo. dam. in. l. non omnis. §. si. de re mili. ꝛ quod habetur in aucten. vnde si parens. C. de inoffi. testa. in. l. si donatione. C. de colla. vbi valet donatio remuneratoria inter patrem ꝛ filium. text. in l. viuus. ff. si quid in frau. pa. text. singularis iuncta glo. in. l. si pater. §. primo. ff. de dona. vbi non reuocatur talis donatio ex causa ingratitudinis. nec requiritur insinuatio si est excessiua. l. a quibus. ff. de dona. Et ideo dixit singulariter Roma. in. l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. in. xi viii. fallen. ꝙ text. singularis in. l. si vnꝗ̃. C. de reuo. dona. nõ habet locum in donatione remuneratoria. ꝛ allegat Bald. ibi in quibusdam lecturis. text. in. l. metum. §. sed licet. ff. quod me. cau. vbi talis donatio nõ rescinditur illa actione. quod me. causa. ꝛ dixit Barto. in prohe. ff. torum. ꝙ prohibita alienari possunt hoc casu alienari: ꝛ iõ in donatione remuneratoria nõ habet donans beneficium vt non conueniatur nisi inquantum facere potest. Ange. in. l. non tantum. ff. de re iudi. Roma. consili. xxvi. tex. notabilis. cap. quicunꝙ suffragio. xii. questione. ii. Et qui dicantur benemeriti. glo. habes singularẽ i capi. si quos. xii. questione. ii. secundum Bald. in. l. iubemus. ii. C. de sacrosancta ecclesia. ꝛ est notabilis tex. in. l. etiam. ff. de manu. vindic. Et nota bene ista. ꝛ doleo ꝙ non possum vti quandoꝙ copia mea. quia egrederer terminos compendii. tamen quandoꝙ forte faciam. In matrimonio tamen potest interuenire pecunia pro dote. quia non datur pro matrimonio contrahendo. sed pro oneribus matrimonii. l. pro oneribus. C. de iur. do. ☞ Et in eodem ca. tangitur an licite possit dari pecunia sacerdoti ꝓ baptismo quia aliter non vult baptisare. de ꝗ per glo. in ca. ꝺ baptisandis. i. q̃sti. i. ꝛ per Abb. hic. ꝛ concluditur ꝙ si est adultus qui petit baptisari et non debet dari. sed potest facere se baptisari a laico. vel habebitur ꝓ baptisato postquam non deficit per eum. Sed si est infans potest dari pecunia. licet illicite recipiatur. qḋ intellige quando non reperiatur alius qui sciat baptisare. Tangitur etiam an sit licitum dare pecuniaꝫ infideli vt baptisetur. de q̃ per glo. in. c. ꝗ̃ pio. i. q. ii. Et Abb. ꝯcludit ꝙ propter paupertatẽ hoc fieri pt.

437

secus si non habet animũ veniendi ad fidẽ: nisi ex cupiditate pecunie pmisse. Et si datur pecunia epo vt non conferat simoniace spiritualis est simonia ex parte recipientis. nõ dantis, sm doc. ¶ Nota q soluz in casibus iure expressis potest exigi procuratio. vt notant doct. in. c. cũ sit. Dicit tamen Abb. idem in casibus similibus expressis. per deducta per eum. Et procuratio de qua in dicto. c. cum sit. non datur pro labore sacramenti. qz sic daretur pro sacramento cuz sit connexa. j. q. iij. c. si quis obiecerit. Sed in signum superioritatis vt facilius inuitent prelati ad consecrandum ꝛ visitandum. Et nota vnum pulchrum dictuz Hosti. quod multũ notat Ab. q quandocũqz ecclesia consecranda sit vicina epatui nihilominꝰ potest procuratio exigi. pro quo facit tex. iste indistincte loquens. Et nota glos. notabi. hic in fi. que vult q propter defectum facultatũ ecclie debet episcopus sumptibus propriis ecclesiam consecrare: ꝛ hoc commenda memorie sm Abb. Et nota singularem glo. in. c. relatum. x. q. iij. quare nõ sic exigitur procuratio a baptisandis. dicit glo. ne propter auaritiam vel paupertatem aliqui abstineant a sacramento baptismi. ¶ Nota q pena simonie est depositio. vt in. c. de hoc. ꝛ vide per Ab. in. c. inquisitionis. de accusa. Et ex hoc tex. nota vnum pulchrum dict. contra reges ꝛ principes ꝛ alios laicos recipientes pecunias vt cõsentiant electioni ad aliquam prelaturam. naz tenentur ad restitutionem illi ecclesie de cuius prelatura agebatur. licet nõ peruenerit ex bonis ecclesie. quod est notabile et periculosum quo ad animam. nam confessores principum vel ignorantia ducti. vel vt applaudant principibus negligunt eos ad penitentiã inducere. Et dicit Ab. q hodie de his multi sunt in orbe de quoruz salute diffidendum est cum decedant in mortali peccato. nam peccatum nõ dimittitur nisi restituatur ablatum. c. cũ tu. de vsu. ꝛ ideo ego consulerem semp principibus q eligãt sibi confessores doctos ꝛ bonos: ꝛ qui non timeant loqui veritatem. ꝛ o vtinam omnes confessores principum essent prout erat frater Michael de mediolano. qui in vno suo sermone non timuit in faciem dicere duci presenti qui erat terribilis omnia sua scelera que tamen erant notoria. qui tamen finaliter ab ipso principe fuit cõmendatus: ꝛ muneribus donatus pro suo monasterio. ꝛ que sibi predixerat adimpleta fuerunt. Nota glo. in ver. in iure quia est singulariter notanda scdm Ab. dum dicit timore probationuz ꝛ adde glo. xv. quest. vlti. in sum. Et dicitur confiteri timore probationum. quando iam accersitus ad iudiciũ. secus quando non pcedẽte aliquo stimulo sponte iuit ad iudicium ꝛ confessus est crimen. qz tunc hec confessio est oĩno spõtanea. Et per hanc glo. limitat Ab. dictũ Innocen. in. c. qualiter ꝛ quando. ij. de accu. qui voluit q si quis confitet crimen non precedente directo ordine ꝫ eũ. poterit imponi pena q̃tũcũqz grauis statuta pro illo delicto qz procedit quando iam erat vocatus ad iudicium. licet non per accusationem. secus si sponte accessisset Et pro Ab. impugnãte dictũ Hosti. allega tu bonuz tex. in. l. qui sententiam. C. de pe. ꝛ adde ad hanc glo. glo. in. c. presbyterum. l. dist. Et aduerte ne glo. in ver. ꝛ principes. te decipiat. qz vult q patronꝰ etiam laicus ecclie collegiate habeat cõsentire i electiõe prelati. adeo q eo nolente consentire non confirmatur electio. naz hoc non est verũ de iure quando patronus non habet causam legitimã cõtradicendi ꝫ

quo vide per glo. ꝛ doc. in. c. nobis de iure patrona. Et nota ꝙ Abb. hic allegat dictum Joan. an. in ca. ꝗ. de preb. in. vj. in nouella. quod dicit nota. ꝙ laicus non potest acqrere spiritualia per consuetudinem etiam si esset tanti temporis cuius initij memoria non esset. Et adde ꝙ idem Ab. in multis locis extollit illud dictum. In. c. ꝗto. de consue. in. c. nouit. de iudi. i. c. messana. de elec. in cap. sacrasancta. in cap. quisquis eo. titu. in. c. cum instātia. de censi. in ca. quod autem. de iure patro. in. c. fina. de pe. ꝛ remis. c. ad aures. de prescrip. Et nota istum text. pro his que dicta sunt in rub. de coha. cleri. ꝛ mu. ꝙ ista tria sunt paria ad puniendum aliquem de delicto quādo notorie constat vel est confessus seu conuictus. ¶ Nota ꝙ est simoniacum recipere aliquas promissiones spiritualitatis pro promouendo aliquo negocio apud sedem apostolicam. vt in. cum essent. ꝛ hodie tā faciens ꝗ recipiēs sunt ipso facto excōmunicati. p extrauagantem Bonifacij. multi tamē non curant nec simoniam nec excōicationē. Nota etiam singulariter glo. in dicto capit. cum essent. an possit ꝗs licite seruire alicui prelato ꝛ sperare ab eo beneficium spūale. ꝛ cōcludit glo. ꝙ non debet principalr seruire hac intētiōe. Et adde glo. in. c. quid proderit. lxj. distinc. in. c. sunt nōnulli. i. q. i. ꝛ vide hoc p Abba. ¶ Et no. pro intelligētia eorum ꝗ iā dicta sunt. s. ꝙ simoniac⁹ in bñficio nō deponitur ab ordine qñ nō cōuincit per viā accusationis. sꝫ priuatur beneficio simoniace acquisito. de quo in. c. insinuatum. ꝛ in. c. inquisitionis. de accusa. Nota singulr glo. fi. in hoc. c. insinuatum. pro redditione rōnis ꝗre deficiēs i purgatiōe punitur vt cōuict⁹. Et Ab. hic format questionem ꝙ statutum mentionem faciens de conuicto debeat puniri certa pena. nō procedit in deficiente in purgatiōe. lꝫ habeatur pro conuicto. qꝛ deficiēs in purgatione est interptatiue ꝛ nō pꝛe cōuictus allegat glo. quam dicit notabilem in. c. inter. in fi. de purga. cano. quia i statutis non habet locum intellectus interpretatiuu⁹. de quo hic per eū. ꝗ aliq̄ adducit ī hac materia limitans ipsam. Et ego volo adducere quasdam decisiones aurige nostri Bar. in hac materia. ꝙ in statutis verba proprie accipi debent in. l. j. ff. de confes. in. l. heres quandoqꝫ. ff. de acqui. here. in. l. apud iulianum §. fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. in. l. j. i fi. in. l. filiui familias in. ꝗ. oppo. ff. de dona. in. l. ff. quod seruius. ff. de condic. ob cau. in. l. si rem. §. proprie. ff. pigno. acti. in. l. j. ff. de excep. in. l. gallus. in prin. ff. de libe. ꝛ posthu. Addo etiam Sali. in. l. j. C. de malefi. Abb. in capi. quante. de senten. excommunica. in cap. cum inter canonicos. de elec. in cap. porro. priuile. in cap. per tuas. hoc eodem titulo. in dicto cap. inter. de purge. cano. Domi. in ca. vt animarum. de consti. in. vj. Jo. de prela. in. §. j. insti. de iniur. ꝛ in omnibus istis locis inuenies pulchras decisiōes. ¶ Nota in hac materia ꝙ committitur simonia omittendo spirituale pro commodo temporali. vt probatur in ca. nemo. qui etiā tex probat ꝙ sacerdos potest ferre testimoniū de reconciliatione ꝛ penitentia peccatoris: ꝛ adde notata in. c. testimoniū. de testi. Et nota ꝙ Ab. hic vult vnū qꝺ nō puto verū. vt em̄ ꝙ doctores pñtantes suū scolarem computantur in numero illorum ꝗ hñt approbare examinandū nec sunt suspecti. qꝛ isto modo erūt iudices ꝛ testes. ꝛ in vniuersitatib⁹ italie communiter seruatur contrarium. Nota glo. j. in fi. quia facit ad interpretationem statutorum ꝛ contractuum. vt dictio vniuersalis re

438

soluatur in particularem. vt euitet
absurditas. Nota.glo.in.c. quere=
lam.ꝙ copulatiua facit copulatus
venire principalr̄ ⁊ nõ accessorie.⁊
si copulat,rẽ que principalr̄ venire
non põt sed accessorie sic impedit
actũ. Et inducit Ab. ad questionẽ
ꝙ si vendo tibi villam ⁊ ius patro=
natus qḋ habeo in ea . ꝙ non tenet
vẽditio respectu iuris patronatus .
⁊ per hoc limitat dictum Jo.an.in
c.j.ḋ iure patro. in.vj.vt procedat
quando ponitur dictio cum.que ḋ=
notat accessionem quandaʒ.⁊ tu al
lega tex.in.l.j.ff.de pecu.lega. Et
nota istum tex. pro intellectu.c. ex
literis.de do.⁊ contu.ꝙ etiaʒ inter
religiosos habet locum missio cau=
sa rei seruande.qui text.etiam pro=
bat iuncta glo.fi. iudiceʒ delegatũ
posse defendere possessionem ꝑ eũ
traditam causa rei seruãde vsqꝫ ad
sententiam diffinitiuam. Probat
etiam ista glo. ꝙ vbi plura vendun
tur principaliter.⁊ est aliquid quod
vendi non potest non retractat vẽ=
ditio in omnibus sed tm̄ in re prohi
bita vendi. ¶ Nota ꝙ non solũ ꝓ=
hibetur exigi pecunia pro chrisma
te inꝗ̃tum est sacramentũ. sed etiã
inquantũ est liquor.vt in.c.ea que.
qui tex.etiaʒ probat ꝙ variatio seu
mutatio nominis non excusat id qḋ
ex sui natura malum est. Et Abb.
hic dicit ꝙ quilibʒ potest sibi muta=
re nomen dũmodo non fiat in frau=
dem. Et tu adde doc.in prohe.gre
go. Ange. in.l.j. C. de mutua.no.
Bal.in prohe.C. Et ideo inuẽtus
de nocte non potest sibi mutare no
men. Et dixit Bar.in.l.falsi.ff.de
fal.ꝙ talis fraus punitur pena fal=
si. Et nomina imponuntur ad reco
gnoscendos homies.l.ad recogno
scendos.C. de ingenu.⁊ manumis.
¶ Quia in.c.ex diligenti. fit men=
tio ḋ homagio⁊ fidelitate.si tu vis
scire que differentia sit inter ista.di
cas sic. ꝙ proprie homagiuʒ est qñ
quis facit promissionẽ alteri genu
bus flexis.⁊ manibus intra manus
illius positis. ita ꝙ efficitur homo
illius.⁊ talis appellatur homo ligi
us:⁊ solum homagium prestatur im=
peratori seu regi. ita ꝙ non reco=
gnoscit alteruʒ superiorem.de quo
homagio per glo.in clem. pastora=
lis.ḋ re iudi. Fidelitas est cũ quis
promittit alteri seruare fidelitateʒ
⁊ continet in se hoc iuramentum fi
delitatis multa capitula. ḋt quib⁹
in.c.de forma.xxij.q.v.⁊ hoc iura=
mentum potest pluribus prestari.
homagium tamen nõ potest presta=
ri pro spiritualibus . vt in.c. indi=
gnum.de regu.iu. sed iuramentum
fidelitatis sic.⁊ de ratione differen
tie dicas vt hic per Abb. Et nota
tex.in dic.c. ex diligenti . ad illud
ꝙ gratia pape nõ potest probari ꝑ
testes.⁊ adde Cardi.in prohe.cle.
§.nec sane.qui assignat rationẽ ꝓ=
pter multa absurda que sequerent
ꝑmittendo ꝓbationeʒ ꝑ testes apḋ
quos difficilimum eẽt scire oẽm cõ
tinentiam gratie.⁊ oẽm formalita=
tem qui allegat dños de rota.⁊ cõ=
clo est ꝙ statim etiam prolato sim=
pliciter ꝟbo: dicatur gr̃a facta an̄
literarum cõfectionẽ. sʒ nõ põt ꝓ=
bari nisi ꝑ lr̃as.nõ ergo reqrit̃ scri=
ptura ad effectũ gr̃e sed ad ei⁹ ꝓ=
bationẽ.de quo notabilr̄ ꝑ Bal.in.
l.humanũ.C.de legi. Addo etiam
Ab.in.c.cum olim.j.de priuile.vbi
limitat hoc non ꝓcedere qñ litere
essent deperdite.tunc possent ꝓba=
ri ꝑ testes qui eas viderunt. Adde
etiã Ab.in.c.qualiter.de elec.in.c.
in nostra.de rescrip. No.glo.in ver.
infamia.ꝙ simoniaci sunt infames.
⁊ intellige de infamia iuris.⁊ quan
do de tali crimine fuerunt dãnati.
¶ Nota singulariter text.in cap.⁊
si questiones.quando in dubio de=
beat presumi donum gratuitum vl̄
ne.⁊ vide glo.notabilem. ⁊ ibi per
Bart.in.l.cum quid.ff.si cer.pe. ⁊

iste tex. probat q ordinatio seu consecratio non censetur simoniaca licet ordinatori aliquid fuerit donatum non ex pacto. intellige tamen quando donatur ex quadam charitate z non pro ipsa re spũali pferat. Nota tamẽ q si a clerico ordinãdo datur res modici precij ordinatori suo que sine precio non cõsueuit ordinare. hoc iudicabitur simoniacũ scdm Abb. per istum text. ¶ Nota vnam regulam in hac materia. q ex sola conuentione dandi tpale p spũali committitur simonia spũali recepto. licet non tradatur tpale p missum. que est in. c. veniens. Nota glo. fi. in dicto cap. q simonia commissa in monachatu non viciat monachatum. non tamen sic receptus monachus remanet in illo monasterio sed transfertur ad aliud monasterium sibi restituta pecunia. Et sic habes casum nota. in quo simonia non viciat actuz. ¶ Et committitur simonia non solũ si dat pferẽti ordinem. sed etiã si ministris ei9. c. ex tue. z in. c. j. ẽ. eo. Nec per ingressum religiõis abilitatur qs ad exercendum ordinem simoniace receptum. vt in dicto. c. ex tue. qz nõ tollitur defectus ptractus p pprium delictum. Nota glo. in ver. secreto in fi. qz ex ea habes duas bonas limitationes ad. c. ad aures. quod allegatur in glo. qz ille text. procedit solum in regularibus. secus in clericis secularibus. vt ex sola ãbitione supioris cã nõ apparẽte nõ pñt impediri quo minus pmoueant ad ordines. Secunda limitatio. q ab executione ordinis iã suscepti non possunt religiosi coherceri ex sola inhibitiõe prelati cã nõ apparẽte. quia multa impediunt promouendum que nõ impediunt iam promotum. quod est notabile. ¶ Et nota qz in. c. de simoniace. tractat p glo. z doc. qs possit dispensare cũ simoniaco. Et in hac materia accipe has breues pclones. qrũ ¶ Pria ẽ ista. solus papa dispensat quãdo simonia fuit commissa in ordine sciẽte z consentiente tacite vel expresse ordinato. vel ipsomet pecuniam dante z secundum doct. papa non solet dispensare. z ipse sic ordinat9 non solum est suspensus ab ordine simoniace recepto. sed etiã ab omnibus ordinibus. §. verum. xxxij. distinct. ¶ Secunda conclusio. si simonia fuit commissa eo ignorante nec postea ratum habente: z tunc si delictum est manifestum solus papa dispensat. als dispensat eps fm cõiter doct. licet Ab. insurgat contra illos per mlta hic dducta p eũ. z lz Ab. nõ dicat. glo. hic tenet opinionem suã z allegat tex. quẽ adducit Ab. contra doc. in. c. presentiũ. j. quest. v. z ibi ẽ bona glo. z ibi hoc limitatur nisi pecunia fuerit data ipi episcopo. itẽ q requirit psensus capituli. Nota tamen ne erres q iste simoniace ordinatus eo ignorãte est solum suspensus ab ordine simoniace collato. sed alios ordines licite exequi potest. beneficia retinere z recipere de nouo. sed nõ põt promoueri ad ordinem maiorẽ nisi secũ dispenset in ordine simoniace collato. ¶ Tertia cõclo. si aliquis est adeptus scienter per simoniã dignitatem vel bñficiũ curatũ: z spõte renunciat bñficio. põt dispensari secum ad aliam ecclesiã. sed vt habeat illam vbi fuit commissa simonia dispensari nõ põt. nisi vt habeat ibi aliquod beneficium. sed tunc nõ dispensat nisi vt ministret in minoribus ordinibus. ¶ Quarta cõclo Ab. q si nõ renũciauit spõte. sz expectauit sniaz pdẽnatoriã. tunc eps nullomõ dispẽsat cuz ipso. nec vt hẽat bñficiũ alibi. nec in ista ecclia. per deducta p ipsum. ¶ Quinta cõclusio. si fuit data pecunia eo ignorante a suis emulis sibi nõ nocet. quia hoc fuit factum in fraudẽ

439

c.nobis.infra eo. ¶ Sexta conclu. q vbi beneficium curatũ vl' dignitas est acquisita simoniace ipso ignorã te. quia pecũia fuit data ab amicis nullo casu dispensatur in ea vacãte vt habeat tale beneficium curatum seu dignitatem. sed in alia vacante sic. alia vero beneficia potest habe re. ex quo ipse non commisit simoni am. Ista est conclusio Abb. que di screpat in aliquo ab Hosti. et Cal. et videtur q melius loquatur.

¶ Septima conclusio. si aliquis ac quisiuit per simoniam scienter be neficium simplex. non dispensatur secum ea vice vt habeat illud bene ficium. maxime si expectauit sentẽ tiã. sed si fuit ignarus et distulit re nunciationem quousq fuerit certio ratus. non est culpabilis. et secũ di spẽsatur. secus si certior factus vo luit expectare sentẽtiã: et de hac ma teria in. c. penul. de elect. in. c. post translationem. de renunci. ¶ Tu scis q punitur sacerdos reuelans peccatum habitum in penitẽtia. c. oĩus vtriusq sexus. de pe. et remis. hoc non procedit si fiat peccatore consentiente. c. matheus: et probat iste tex. a fortiori sm Abb. q cõmit titur simonia si datur pecunia p vo ce habenda. q. est quid spirituale. Et nota vnum pulchrum dictũ In no. in dicto. c. matheus. q pro iure querendo non est licitum dare pe cuniam etiam ad redimendum ve xationem. secus p iure quesito. qd est nota. ¶ Et adde Inno. et Abb. in. c. sequen. ad aures. et ibi dicũt q si non habet possessionem quia fuit ea spoliatus non est licitum pro ea dare pecuniam. quia non solum re dimit vexationem sed etiam posses sionẽ. Et lz possessio ppie non sit qd spũale tñ est anexa. et piũcta spi ritualib9. qr p eã ꝯsequit exercitiũ spũaliu3. quod est no. Et in eo tex. ponitur q pro absolutiõe ab excõi catione nõ dz aliquid exigi. pôt tñ aliquid dari pro redimenda vexa tione. vt qr pro dilata absolutione immineret aliquod periculum. vt quia speratur eligi vel sperat elige re. ¶ Nota vnam pulchrã extẽsio nem ad. c. admonet. et. c. quod in du bijs. de renunc. quam ponit glo. no ta. in. c. de regularib9. vt non solu3 illa iura procedant in beneficio lici te acquisito sed etiã illicite acquisi to. Nota glo. in ver. ignorantibus iunctam cum tex. q etiam in benefi cio simplici acquisito simoniace nõ dispensatur per episcopum cum sci ente. Adde ad ea que dicta sunt. s. in. c. de de simoniace. ¶ Nota etiã aliud pulchrum dictum Innocẽ. in c. ex insinuatione. q non potest fie ri renũciatio in manibus solius cõ firmatoris. sed etiam requiritur cõ sensus eligentium. ¶ Volo tibi di cere vnum quod videtur mirabile. si interueniat excõicatus in vniuer sitate non viciatur totus actus nisi scienter fuit admissus. c. fi. de pro cura. Et tamen si pecunia est data vni ex electoribus. prauitas vnius inficit totum actum. tex. est notabi lis in cap. nobis. Et in alio est ibi tex. singulare in quo electio facta p simoniam non viciatur qñ scilicet si monia commissa est in fraudẽ illius qui sperabatur eligi. qd prosequere. vt hic per Abb. Et nota glo. fi. qr facit ad materiã de qua dictũ est in cap. de simoniace. ¶ Et pro di cto Inno. de quo in. c. matheus. an liceat dare pecuniam pro redimen da vexatione. vide pulchrum text. in. c. dilectus fili9. et prosequere vt hic late per Ab. ¶ Nota q in. c. su am. ponitur materia an valeat con suetudo vt p spiritualibus aliquid exigatur. de quo etiam in. c. ad apli cam. hoc eo. ti. et videt esse conclo sta q possit induci consuetudo quãdo nõ precessit exactio. sed ex mera de uotione et liberalitate populi con suetudo talis sit introducta. et suf

sic sunt decem anni secundum Ab. et adde que dicentur in.c.ad apostolicam. Et nota q hic tangitur per docto.post glo.nunquid cessante consuetudine sacerdos possit aliqd exire de quo dicas vt hic per Ab. de cuius dictis accipe hoc solum: q si sacerdos non potest sibi aliunde querere victum honeste. et indiget q populus poterit compelli ad prestandum sibi necessaria. et allegat glos. nota.in.c.omnis.de conse.dis.j.que voluit sacerdotem indigentem posse subtrahere spiritualia populo: nisi faciat sibi oblationem: vnde possit viuere: sed adde tu q Ab.meli9 loquitur in rub.de parroch. qz non debet sacerdos subtrahere spiritualia sed bene debet petere q popul9 cõpellatur. Nota etiam q sacerdos inuitatus ad exequias: vel ad alia spiritualia põt licite locare suas operas spirituales.non vt directe pro spiritualibus recipiat temporale: sed in recompensationem damnorum que sustinet in exhibendo penitentiam suam.et contrahendo moram in spiritualibus impendẽdis. de quo p Inno.in.c.quoniam ne prela.vi. suas. et sic intellige glo.in.c. precipimus. xxj.q.ij.et intellige etiam si talis sacerdos alienus abundat. Nota gl. in ỽ.dantes.in dic.c. dilectus fili9. No.ẽt ibi glo.in ỽ.officialib9. quia quotidie allegatur cũ q̃ritur nunqd collegium vel vniuersitas possit accusari vel puniri.cui adde glo. in.c. eps.q mãcipiũ.xij.q.ij.et p Inno.in c.gñe de sen.excõi.p Bar pulchre i l.aut facta.§.si.ff.de pe.que videtur sequi Abb.hic.et adde qd consuluit Ange.ɔsili.ccxliij.incipiente.visis et discussis.consilijs.q nõ põt pcedi cõtra caplm q aliqd fecerit nisi probetur q capitulariter et deliberato ɔsilio hoc fecerit p glos.in.l.si ex dolo.§.sz an municeps.ff.de do.l l.aliud.§.refert.ff.de reg. iu.l.l.metũ.§.aiaduertendũ.ff.qd me.cã. q̃a glo.commenda memorie ad probãdum q vniuersitati non imputatur delictum factum ab illis de vniuersitate non precedente contractu.et cõmunicato consilio super delicto.et dicunt doc.in cle.j.de pe.q Jo. de ligna.defendit coram papa.Bononiam a rebelione.licet quibusdã vt singulis opponeretur rebellio. imo dixit Bar.in dic.l.aut facta.§.si. q ẽt si leuato vexillo et pulsata campana iuerunt homines ad aliquid faciendum nõ tamẽ dicitur delinquere vniuersitas si deliberatio non precessit istud tamen procedit in delicto momentaneo: vt homicidium. secus vbi delictum habet causam successiuam et continuatã. vt rebellio: guerra.et similia. qz si ciuitas perpetrat hoc: vel patitur a suis perpetrari istud videtur vere delictum ciuitatis. Pe. de anca.in dic.cle.j.de pe.et istud videtur sentire Bar.in dic.§.si. ¶ Notent domini prelati hoc q prelatus quantuncunq bonus et sanctus in se põt grauari et deprimi ex subditorũ excessibus quos negligenter omittit incorrectos.ipse enim videt eos occidere non corripiendo.tex.est in c.licet.Hely.ad idem tex.in.c. ephesis.xliij.dist.et ideo prelatura non ẽ modicum onus.cum nedum sibi.sed etiam alijs oportet q sit bonus. c.q̃ episcopatum.viij.q.j. Nota etiã ex illo tex.q iudex non debet credere facile aliquid referenti in preiudicium alterius .et talis facilitas ibi reprobatur. Tu scis q si tutor accusatur vt suspectus.q debet incontinẽti remoueri ab administratione.l.cũ quem.C.de suspect.tu. hoc non procedit in prelato.vt in dic.c. Tu scis etiã q coniectura non sufficit ad pbandum crimen.l. sciant cuncti. C. de proba.hoc non procedit in suspitione dilapidatiõis: qz probatur ex solis cõiecturis ẽt ad effectũ suspendendi prelatum ab administratione. vt notabiliter probatur in di. c.licz.

440

Hely. quod est nota. secundũ. Ab. Et nota etiã singulariter ꝙ conuincitur prelat⁹ de suspicione dilapidationis si constat ecclesiam esse diuitem in se ⁊ nunc apparet eã debitis esse oneratam. nec excusatur secundum doc. prelatus respectu nobilitatis: qꝛ quantuncunq; nobilis debet facere sumptus secundũ quantitatem redituum ecclesie. nec debet vnq; aliquis expendere quicquid percipit ex redditibus. immo consilium est vt semper annuatim aliquid super sit propter necessitates superuenientes. tex. est nota. in. l. ius alimentorũ. ff. vbi pupil. edu. de. Nota glo. in dic. c. in. ver. notorijs. ⁊ adde gl. i. c. de manifesta. ij. q. j. ⁊ dic hoc procedere in notorio facti pmanẽtis. nam in notorio iuris bene requirit probatio. vt si negatur sententia lata. ⁊ idem in notorio facti transeuntis. Nota etiã glo. in ver. inscriptio. quia sepe allegatur. ⁊ vide etiam gl. in. c. indigne. xij. q. ij. an ⁊ quando requiritur monitio. d quo hic per Ab. qui inter alia dicit: ꝙ vbi est opposita obligatio si actor ⁊ reus sunt eiusdem fori tenetur reus sine aliqua interpellatione pecuniam offerre creditori: qꝛ tunc dies interpellat pro homine. c. potuit. de loca. l. magnã. C. de contra. ⁊ commit. stip. que duo iura semper allegantur. secus si non sunt eiusdem fori. allegat notata p Bar. in. l. item illa. ff. de consti. pe. ⁊ ibi Bar. eleganter loquitur in hac materia ⁊ semper allegatur. Et nota ꝙ Bar. vult ꝙ dicantur esse eiusdẽ fori quando vterq; habitat in eadem ciuitate. dicit et ibi in fi. quãdo tu emis vinum vel frumentum in genere oz portari. ad domũ tuã expensis debitoris: secus si emat vinũ qd est in tali vegete. Et adde quod notat Bar. in. l. j. ff. de ali. lega. vbi q̃rit an si legatur aliquid pro alimentis nõ solũ debeatur estimatio quando oz pstari. s; et preciũ portature.

⁊ concludit ꝙ est cõsideranda qualitas persone cui est relictus. adde et glo. nota. ⁊ ibi Bar. in. l. si heres dãnatus. ff. de vi. lega. Nota glo. in ver. dilapidatiõe. ibi infamis efficit quã memorie commenda s; Ab. ꝙ iura loquentia in tutore vt efficiatur infamis si remouetur per dolum: habẽt locum etiam in prelato: ⁊ propt talem infamiam non habebit ampli⁹ executionem ordinũ. quod est notabile. ⁊ ideo est bona cautela ꝙ prelatus non expectet sniam. sed a principio sponte cedat. de quo per Bart. in. l. si reus. ff. d procu. Et circa illd quod dicit glo. in. fi. dicas ꝙ communiter tenetur non sufficere ecclesiaz reddere indẽnem. de quo per glo. ⁊ doc. in. c. sicut. de elec. Nota ex dictis doc. quedam pulchra in illa q̃stione. qñ eps instat contra subditũ vt oñdat titulum sui benefici. quod si factum est antiquum sed superior exquirens titulum nunq; cõsensit tacite: vel expresse: vt qꝛ de nouo adeptus est epatũ. vl diu stetit in captiuitate. tunc propter antiquitatez facti admittitur probatio per iuramẽtum. qꝛ est aliqua presumptio pro titulo. ex quo fuit tolleratus per pdecessorem. ⁊ istud dictuz est Host. quod ita intelligit Ab. ⁊ dicit esse singulare. qꝛ quotidie venit in practica. naz statim cum quis promouetur in episcopum solet hodie ponere generale edictũ. vt quilibet debeat facere fidem de titulo benefici: ⁊ si ius cõmune esset contra eum qui tenet beneficium vt qꝛ possidet incõpassibilia. vel alio modo. ⁊ allegat habuisse dispensationem: sed illaz perdidisse. Etiam decidetur hec questio secundum Ab. per iuramentum consi derata longinquitate temporis ⁊ q̃litate beneficiati. ⁊ superioris pdecessoris eius. qui cuz tollerauit. Si autem factum est antiquum: ⁊ iste superior cum tollerauit tanq; beneficiatum ⁊ tunc non vrgetur ad illũ

titulum probandū etiā per iuramē tum: qr visus est consensisse: sed ipse superior bene poterit in se assumere onus probandi defectum tituli. hoc autem cōe dictū docto. limitat. Ab. nisi ius cōe esse contra possidentem qr tunc nō sufficeret ille tacitus cōsensus: cum consentire non possit: sz si superior non consensit neqz tacite neqz expresse tunc pōt eum compellere ad faciendā plenā fidem de titulo quando factum est recens. Et nota ex hoc. c. licet. z. c. sequenti. q in crimine simonie admittuntur criminosi in testes. ¶ Et ex. c. p tuas. §. nota vnum dictū sing. q cū agitur contra beneficiatū vt remoueat solum ad administratione dr agi ciuiliter z non criminaliter. licet agatur de crimine ad commodū priuatum. Dicitur enī agi criminaliter qñ agitur ad vindictā publicā. vt delictuz puniatur pena cōdigna. Et in isto tex. declaratur qñ admittunt testes criminosi in crimine simonie qr non admittuntur qñ agitur criminaliter z in casu quo admittuntur nō faciūt plenā pbationē: sed requirūtur alia adminicula vt notabiliter probatur in dic. c. per tuas. in versi. quoniam. Nota singlr glo. in ver. presertim. q dictio presertim stat proprie cōparatue. improprie p tm̄. z idem in dictione maxime. qd est no. ad statuta sm Ab. No. glo. in ver. excellentioris. iunc. tex. q abbas non dr hre excellentē dignitatē: sed potius iudicatur abbatia in numera dignitatuz inferiorū. No. glo. in ℣. capitales. z maxime ppe fi. z adde qd notat glo. in. c. cum oporteat. de accu. No. ēt glo. in ℣. furti. fi. q sub gñali dispositiōe qua abilitātur testes criminosi nō videt abilitat⁹ piur⁹. nūcqz ḡ d3 bet admitti piur⁹ spālr in testē nisi de eo admittēdo spālr caueat. Et no. in sum. cōtrā ad testes crimiosos an sint admittendi in crimine simonie. q sunt admittendi etiam non emendati concurrētib⁹ qualitatib⁹ de qbus in tex. vt hic per Ab. sec⁹ si aliqua illarū deficeret. No. glo. in. c. sicut tuis. in ℣. sub interminatione: qr quotidie solz allegari z quotidie venit in practica inter istos regulares precipientes simpliciter aliqd fieri sub pena excōicationis. nā in dubio non fertur excōicatio: sed est quedā cōminatio. de quo dicetur in tit. de sagitta. ¶ Nota q humiles preces emisse a digno p beneficio spūali cōsequendo non inducunt simoniam: nec etiam aliquod peccatum etiam ambitionis: quod procedit etiam si precessit donatio rei temporalis ex liberalitate facta vt notabiliter probatur in. c. tua nos. si non ducantur principali intentione: vt consequentur spiritualia. Et adde in materia glo. in. c. tuam. de eta. z quali. in. c. emendari. §. q. §. in. c. qm̄ pio. §. q. ij. Nota glo. in ver. consentiant. q etiā tempore receptiōis spiritualiuz potest fieri donatio alicuius temporalitatis: dummodo liberaliter fiat. ¶ Queritur si aliquis corrupit iudicem vel testez in causa spirituali nūquid committatur simonia. z conclude secundum doc. q sic propter quā conneritatem quam habet cum rebus spiritualib⁹: vel erit quasi simonia. argu. c. nemo. supra eo. secus si datur pecunia in causa mere temporali. quod est nota. secundum Abb. ¶ Nota vnum tex. qui quotidie allegatur in. c. per tuas. §. q quis nō d3 venire ꝯ pscīam ēt erroneā nisi pri⁹ eā deponat. qd est nota. ꝯ hñtes cōsciaz nimis scruplosā z erroneā. Et nota q simoniac⁹ in ordine recipiendo est suspensus: nedum ab isto ordine simoniace recepto: sz ēt ab oibus aliis ordinibus etiā licite receptis. z per cōsequens est etiam remotus ab administratione tpaliū suorū bnficiorū: vt notant doc. in dic. c. p tuas. hoc tamē procedit in eo qui vere cōmisit simoniā: secus i eo q recipit:

441

ordinem alio simoniam cōmittente eo ignorante. tunc enim est tantum suspensus ad ordine simoniace rece pto. non aūt ab aliis quos licite receperat. nec a beneficiis prius licite adeptis vel adipiscendis. Et idē concludas quādo quis est simoniacus in ordine conferēdo qr cōferēs ordinē per simoniam est ipso facto suspēsus perpetuo ab ordinib⁹. Inno. in. c. penult. infra. eo. z Abb. hic tex. z glo. in. c. si quis a simoniacis. j. q. j. in. §. verum. xxxij. dist. vbi bona glo. vnde a tali simoniaco quātū cunq3 occulto non debem⁹ recipere aliqua sacramenta nisi baptismu3 z corpus christi tantū tēpore necessitatis. vt in dic. §. verum. Sed si aliquis est simoniacus in beneficio: et est notorius est suspensus ipso iure. sed si est occultus non est suspensus sed suspendendus: dicit tamen singulariter Inno. hic. q respectu illius beneficij quod simoniace acquisiuit est suspensus ab omnibus ordinibus. vnde si quis emit episcopatū licet non ordinē nō potest valide clericos ordinare: qr illa collatio procedit ex illa emptione beneficij. z tō ordinati ab eo non habent executionem. quod est valde notabile secundum Ab. Nota etia3 sm Inno. q simoniace suspēsus excōicatus deposi tus non confert executionem ordinu3 quantuncunq3 sit occultus. Nota etia3 dict. Inno. q licitū est recedere ppria auctoritate a plato notorio criminoso. nō solū in duob⁹ casibus qñ est notori⁹ fornicator: vl' simoniacus in ordine: sed ēt in quolibet pctō qđ impedit executionē ordinū etiā post pacta3 penitentiā. de qb⁹ notat' j. c. nisi. §. ppt. de renū. ꝯ quo p Ab. in. c. nō l3. ꝯ pscrip. No. vnū dic. Inno. qđ sp alle. q male intelligere legē vl' canonē nō ē pctm qr hoc ē de iure positiuo: tñ postq3 ē edoct⁹ z istruct⁹ p superiorē grauit' peccat nō deponere errorem. intelligit tamen Ab. dictū Inno. qñ non cōmittitur aliquod delictū: qr ignorantia nō excusat in delictis. ¶ Tu iam habuisti q Archieps nō habet iurisdictionē in subditos suffraganeoru3. c. pastoral'. de offi. ordi. tñ prauam consuetudinē totius prouincie tollere pōt: vt probatur in. c. in tantum. qđ est memorie cōmendandu3 sm Ab. Et ibi. etiā est tex. iun. glo. fi. q etiā pro inuestitura facti. i. pro inductione in corporalem possessionē non pōt aliqđ exigi etiā si subest cōsuetudo qđ est notabile. ¶ Nota q sufficit q quis ordinetur ad titulu3 ecclesie alterius: vt in. c. per tuas. ex hoc em̄ consequitur vt debeat habere sustentationē ex fructibus illius ecclesie quasi sibi censeatur ꝯstitutum bñficium in redditib⁹ illi⁹ ecclesie. z p hoc amplia'. c. eps ꝯ preben. ¶ Et nota vnū in hac materia q simonia nō solu3 cōmittitur in bñficio spirituali obtinendo. sed etiam in qualibet administratione rerū ecclesiasticarū. vt in. c. consulere. Et de istis administratiōibus habetur j. q. iij. c. saluator. ¶ Nota vnu3 pulchrum dictum Hosti. in. c. sicut pro certo. q consuetudine potest induci vt ordinandus aliquid paret ad fabricam ecclesie: vel ad cultū diuinū ita tamē vt ordo libere ꝯferatur. sed postea cōpellat' ordinatus ad seruandum laudabilē cōsuetudine3. z hoc dictu3 dicit Ab. esse nota. q non solum a laicis sed etiam a clericis potest pretextu consuetudinis aliquid haberi ad cultū diuinū. non tñ valeret pactum vel statutū etia3 in fauorem ecclesie. tex. est nota. j. q. iij. j. c. ex multis. in fi. de quo in. c. iacobus. infra eo. Nō tradas etia3 obliuioni vnum pulchrū dictū doc. in dic. c. sicut. q valet consuetudo q cēs⁹ alis debitus episcopo deferatur tēpore chrismatis. qr non datur principalit' pro chrismate. ¶ No. gl'. j. in. c. quoniā. an ppt' necitatē posset qs pctm

mortale committere. & concludit q sunt quedam que in se sunt mala. vt adulterare: occidere: & ista pretextu paupertatis non debent cōmitti. quedam sunt que licet in se sint mala tamen tempore necessitatis desinunt esse mala vt furtum. qr tempore necessitatis omnia debent esse communia. de quo dic vt in. c. si quis ppt. de fur. Et nota etiam glo. in fi. cui adde glo. silem in. c. non satis. e. co. Nota etiam tex. iunc. glo. in ver. expellatur. q simonia non impedit monachatum: licet impediat locum habere in illo monasterio. nā si non essent moniales impediēte simonia possent redire ad seculum sine damnatione. quod est nota. secundū Ab. ¶ Volo tibi dicere vnuz casuz no. in quo episcopus habet iurisdictionem in laicos: vt scilicet compellat ad obseruanduz laudabilē consuetudinem erga ecclesiā introductaz. tex. est nota. in. c. ad apostolicam. & si dubitetur an consuetudo sit rationabilis. ipse cognoscit. Et no. i ista materia tria notabilia. non valet cōsuetudo q tēpore sacramenti aliqd conferatur ab inuito. Secundo nō potest consuetudo introduci vt aliquid detur pro sacramentis vbi precessit exactio. qr initiū fuit simoniacum & viciosum. & in istis duobus casibus intellige modos qui annullāt consuetudinē. Tertio valet consuetudo vt aliquid detur tempore collationis seu ex post facto vbi ex mera liberalitate populi fuit introducta ita tamen vt sacramenta prius liberaliter conferantur. aut ergo volunt dare libere tēpore sacramenti & pōt recipi. aut nolunt. & tunc ne videantur sacramenta vendi debent libere conferri. sed postea fiat compulsio ad obseruandā consuetudinē. vt probatur in dic. c. ad apostolicaz. & ibi per Ab. ¶ Nota q abbates capiūt possessionem per installationem. vt quia electus & cōfirmatus introducitur in stalluz posituz in choro deputatū pro loco abbatis: vt in. c. ne dei. qui tex. etiā probat tria que dñt abbates episcopis locorum. videl3 subiectionē: reuerentiā: & obedientiā. ¶ Quia in. c. iacob9. tractatur an debeat exigi aliquid a canonico nouiter recepto. dicas vt hic per Ab. sed inter alia nota q valet statutuz canonicorum imponens onus prebende in fauorem cultus diuini. sed non valet imponens onus receptori vel recipiens in canonicum: etiā ad vtilitatē ecclesie. pro quo Ab. allegat tex. quem dicit sing. in. c. ex multis. j. q. iij. prope fi. nec valet consuetudo q aliquid detur ad priuatā vtilitatē canonicorum. sed in fauorē diuini cultus valet. dum tamen nō precessit exactio. ¶ Nota q in. c. fi. tractatur an appellatione monachorū veniat abbas. & Ab. propter diuersitatez opinionū concludit q in materia odiosa nunq3 appellatione monachorum venit abbas. per tex. i simili. in. c. statutum. iunct. c. licet canon. de elec. in. vj. & concludit idez rectore scolariū. si vero materia nō est odiosa & prouisio est fiēda p aliū & tunc comprehenditur abbas: vt i. tex. isto. cetera dicas vt hic per Abba. Non omitto tamen q Ab. allegat Bar. in. l. fi. ff. de verb. obli. vbi dicit q si datur potestas legitimandi filium adulterinum. itez incestuosum. poterit ille legitimare adulterinum & incestuosum simul. & dicit q cōiter canoniste reprobant hoc dictuz: quia dispensatio est stricti iur. sed Ab. saluat vtrunq3 dictū. q vbicunq3 datur potestas alicui in ei9 fauorez dispensandi cuz aliquibus nō expressis. tunc tanq3 principis beneficium est latissime interpretandum pro quo ponderat glo. j. hic: sec9 vbi exprimuntur persone cum quib9 debet fieri dispēsatio. Et tu in hac materia adde Jo. cal. in sua dispu. incipiente papa concessit. vbi tenet con-

442

trarium Bar. in. l. vim passam. §. p̄scriptione. ff. de adulte. Domi. in. c. susceptū. de rescrip. in. vi. Nota gl. fi. dum dicit: sed secus in vsura. de ratione diuersitatis hic multa dicunt doc. sed potes dicere q hoc est iductum in odium vsurarū vel q hoc. c. debet restringi ad simoniam iductā ex institutione ecclesie. ¶ Ultimo quero quid diceres de hoc casu q̄ iā fuit in facto. Quidā pater fecit vni filio quedam prelegata. et inter alia prelegauit sibi vnam vaccam q̄ habebat vitulum: vtrum videatur etiā prelegasse vitulum. et respondeas q sic. tex. do tibi singu. iuncta sua glosella. i. l. que pater. ff. de famili. her.

¶ De scismaticis.

Nota q proprie secundum materiam nostram strictissime illi dicuntur scismatici qui diuidūt se ab vnitate Ro. ecclesie cōstituendo sibi ecclesiā. et ordinando clericos et sacerdotes. xxiiij. q. j. c. loquit. xxiiij q. iij. c. inter scisma. Et si tu vis scire an tales scismatici sint heretici dicas q si constituunt aliam ecclesiam omnino diuidendo se a Ro. ecclesia prout faciunt greci. et tūc sunt heretici: qr veniunt contra articulū fidei Et in vnam sanctam catholicam ecclesiam. Si vero non constituunt talem ecclesiam. immo credūt Ro. ecclesiam esse apud se. vt contingit qñ duo contendūt de papatu. nā quisq eorum credit vnitatem ecclesie et illam esse apud se. nec impugnant romanam ecclesiam. tunc isti sunt scismatici non heretici. de quo glo. nota bi. xxiiij. q. j. §. j. Et nota q hodie secundum Abba. isti sunt excommunicati. c. licet. de elect. vbi q tam ille qui se gerit pro papa q̄ sibi adherētes excōmunicationi subiacent. hoc autem limitat nisi caderet probabilis error. de quo hic per eum in ru. ¶ Uolo tibi dicere casum in quo emens rem ecclesiasticam est ipso facto excōicatus. scz quādo emit vel aliter acquirit a scismatico. vt i. c. j. Et nota q in hoc. c. tractatur p gl. et doc. an teneant gesta per scismaticos. et vide glo. ix. q. j. in sum. Et in hac materia hēas istas breues conclusiones quarum prima sit ista. gesta tenent ab illo qui est in pctō mortali qui largissime dicitur scismaticus quo ad characterē et q̄ ad executionem sacramenti. qr licet existens in peccato mortali sit suspensus quo ad se nō est quo ad alios. et idem cōcludas de ordinatis ab excōicato excōicatiōe minori. c. si celebrat. de cleri. excō. mi. Secunda pclo. excoicati et alij precisi ab ecclesia vel scismatici strictissime. non imprimūt etiam characterē quādo ordināt citra formam ecclesie scienter. si vero fuit seruata forma ecclesie imprimitur character: sed executio non confertur qr cum isti sunt suspensi ab ecclesia. conferendo non pñt dare quod non habent. Tertia conclo. si a talibus ignorantur sunt hec sacramenta recepta et ignorantia sit pbalis. q̄diu est occultum conferentes cōferunt ordinē et executionē: sed postq̄ hoc fuerit patefactum requiritur dispensatio. Quarta conclo. recipiētes eucharistiā ignorāter acquirūt grām. nec est necessaria aliqua dispēsatio. sed si scienter receperūt sacramēta a talibus peccauerunt nisi in casib⁹ permissis. vt notat in. §. verū. xxxij. dist. Quinta conclusio nō tenent gesta erga temporalia a suspensis a tēporalibus et spiritualibus: vel excōmunicatis: vel scismaticis strictissime in dānū eccle. qd itelligit Abb. nisi fuissēt tollerati. et forma fuit seruata et casus erat pmiss⁹ sz tunc ecclia lesa poterit petere restitutionē in itegrū. gesta tñ ad ɔmodū ecclesie tenēt. Ro. ex ter. in. c. ꝗ. q nō credit alicui asserenti secū dispensatū optet ꝗ q dispēsatio pbet legitime et q fuit facta ab hñte ptātem. et sic

caut⁹ quādo dispēsatio fit ab eo cui est concessa ptās de iure spāli. q̄ nō solum recipias lras sup dispensatio ne tm̄: sed etiam copiā auctenticam ptātis sibi concesse super dispensatione fienda. qz nō crederet dispensanti si diceret se habuisse ptātē dispensandi: pro hoc quod notatur i si mili. in. c. cum in iure. de offi. deleg. Nota glo. in dic. c. §. q̄ est prima. ibi q̄ expressa cā presumitur: qz quotidie allegatur. adde gl. in. c. literas. de conces. prebē. in. c. j. de eta. z q̄li. in. vj. z conclude q̄ si inferior a principe super dispensatione faciēda vl non premisse cause cognitionē pmouendo videtur dispensare: sec⁹ si nō premisit cause cognionē. Et qz Ab. hic vult q̄ si princeps promouet notorie indignū videtur secū dispēsatum. qz princeps nō astringitur ad cause cognitionem. adde tu tex. l. l. quidam consulebant. z ibi per doc. ff. de re iudi. in. l. idem vlpianus. ff. de execu. tu. text. z ibi per Ange. in l. libertus aduersus. ff. de in ius vo. glo. no. in. l. vniuersis. C. de preci. impe. offe. z glo. nota. in. c. cum autem. xliij. dist. z quod notat Ab. in. c. innotuit. de elec. in. c. diuersis. de cle. coniu. Nota etiam ex ea. glo. q̄ non est credendū simplici verbo superioris dicētis se dispensasse. z adde gl. in. c. que sine. lxxxj. dist. Nota glo. vlti. que ponit quis possit dispensare cum illo qui recepit ordinē a scismatico. de quo hic per docto. ¶ Ultimo volo q̄ mandes memorie vnum pulchrum tex. accusatus est Titius q̄ commiserit delictum deinde mortuus est. potest instare heres suus post mortem suam q̄ feratur sententia pro purganda innocentia defuncti. casum do tibi singul. in. l. filio. §. seia. ff. de adi. lega. quem text. mihi reuelauit Baldus in. l. j. C. ex delic. defunc. in. vj. q.

¶ De scismaticis in. vi.

Nota q̄ illi qui sunt de eadem agnatione dicuntur esse de eadem domo vt probat text. in hoc. c. No. glo. in ver cardinales. dum dicit q̄ lex potest pape indicari sz nō imponi. No. q̄ depositus a dignitate vel officio nō potest nec debet vti sigillo quo vtebatur dum erat in dignitate vel officio. tex. est z glo. in ver. vtebantur. Nota glo. in ver. cōtra natos. q̄ papa potest punire laicos quando crimen est ecclesiasticū Nota glo. in ver. alibi. q̄ sub nomie Ro. ecclesie proprie z stricte sumendo venit Ro. ecclesia: z non alie ecclesie qd̄ inducitur ad statuta. No. glo. in ver. cardinalis. q̄ sub generali locutione de quo in tex. non includuntur cardinales. Et adde qd̄ notat glo. in cle. frequens. in ver. superiores. de exces. prela. Nota glo. in ver. habuerit. z adde glo. fi. in. c. j. d sum. trini. z fi. ca. in. vj. z in. cle. j. de here. in ver. eo ipso. Nota glo. in ℣. sede vacante. an collegium cardinalium sede vacante fungatur iurisdictione pape. z adde gl. in. c. nullus. lxxix. dist. z tex. hodie in cle. ne Romani. in prin. de elec. z ibi glo. in ℣. non consonā. Nota etiā ex hac glo. q̄ sentire q̄ collegium cardinalium sit sine capite est hereticum. ¶ Ultimo quero Titius cōdidit testamētum postea propter eius delictum amittit testamenti factionem. an rumpatur testamētū prius factum: z respondeo q̄ sic. glo. habes singularē in. l. j. §. exigit. ff. de bo. pos. sz tabu.

¶ De sagittariis.

Nota s'm glo. z docto. q̄ tex. in. c. j. restringit q̄n bellū est iniustū. nā data iusticia belli licitum est pugnare cū q̄buscūq̄ armis: z licet peccēt mortalr pugnātes iniuste: et per consequens possēt excōicari tñ ecclesia magis se impedit ꝯtra istos. q̄ ꝯtra alios. Itē qz solet pl⁹ timeri

443

quod specialiter iniūgitur q̄ quod generaliter imperatur.c.si aduers⁹. de here. Nota glo.vlt.que allegat: an per illa verba sub pena excōicationis.feratur ipso facto excommunicatio.ꝛ tene opinionem glo. quā limitat Hosti. vt procedat in dubio quando non apparet de mente proferentis: secus vbi apparet de mente.que ex circunstantiis colligitur puta quia dixit excommunicationē velle proferre: vel protulit cum solennitate . ꝛ standum est declarationi ipsius.sed ante declarationē excusatus est subditus contrafaciens non gerens se pro excommunicato.quod est no.sm Ab. quia sepe accidit hoc tamen dictum Hosti. limitat Abb. ꝙ statur declarationi superioris quādo non imminet graue periculum contrafacienti. vt qꝛ sibi collatum fuit beneficium.ꝛ si erat excommunicatus nō teneret collatio. durum esset ꝙ superior per suam declarationem deberet inferre preiudicium. Nota glo.j.quia potest allegari ꝙ possumus arguere a contrario sensu verborū legis.ꝛ adde glo. in.c.sciendum.vii.q.j.in.c.nō solū. de appel.in.vj.in.c.non decet.xii.distin.in.c.sacerdotum:de conse. dist. ii.ꝛ est text.in.l.j.§.huius rei . ff. de offi.eius cui manda.est iuris.in.c.cū apostolica de. his q̄ fi.a prela.ꝛ idē est in verbis contrahentium. tex.habes singu.in.l.inter.§.cum inter. ff. de pac.do.ꝛ idem est in rescriptis. glo.habes singula.in. l. si procuratorem.§.si ignorantes.ff.māda.Nō omitto circa glo.vlt. de qua dictum est supra.aliquas alias glo. in.c. sicut tuis.de simo.in.c.j.ꝺ eo qui fur. or.susce.in.c.j.de biga.in.vj.in.c.cū esses.de testa.in. c . cum ecclesie.de immu.eccle.in.c.non solum. de reg. iu.in.vj.in.c.salonitane.lxiii. dist.in c.ex literis.de ma.con. inter eccle. glo.tamen tenuit contrarium.in.c.j. de loca . Et ad istum text.addde tu tex.no.in.l.fi.ff.de iu.immu. ꝛ ibi ꝑ Barto.ꝙ appellatiōe baliste nō cōtinetur arcus.qꝛ ibi ponuntur tanq̄ diuersa.quod tu potes notare ad statuta penalia.ꝛ ille tex.etiā mentionem facit de balistariis ꝛ sagittariis. ¶ Ultimo aduertant illi qui habēt viam in alieno loco: vt non permittant edificari in loco vbi debet via. ꝛ sic non permittant sibi parari obstaculum: qꝛ videntur renunciare iuri suo.casum do tibi nota.in.l. si stillicidii.ff.quemad.serui.amit.

¶ De sortilegiis.

De hac materia vide gl.xxvj. q.ii.in sum.ꝛ nota secūdū gl. ꝛ doc.ꝙ iste titulus.intelligit de sortilegiis que fiunt per incantationē vel.inuocationem demonum.vel per puncta.ꝛ per similia.quia ista omia prohibētur: qꝛ in se mala sūt: secus est in sorte que in se mala non est. vt quando aliqui submittunt se fortune puta habentes rem communem indiuisibilem.volunt ponere sortē super illa cuius debeat esse. ꝛ licꝫ hoc crimen sit ecclesiasticum.text.cū gl. in.c.contra ydolorum.xxvj.q . v.di tamen Ab.ꝙ etiā iudex secularis potest se intromittere.qꝛ non est mere ecclesiasticum. ꝛ ideo erit locus preuentioni. Inquisitor autem heretice prauitatis non potest se impedire nisi in casu.c.accusatus. de here. in.vj.cum sua glo.nota.vt quādo saperet heresim manifestā.vt ibi declaratur. Et nota ꝙ istud est graue crimē.quia attribuitur creature id qꝺ est solius creatoris.vt scire omnia occulta.ꝛ predicere futura.ꝛ potest episcop⁹ eos eiicere extra diocesim vt ē tex.no.in.c.episcopi.xxvj. q. v. ¶ Tu iam habuisti differentiam inter suspensionem: ꝛ excommunicationem.sed habe tex.in.c.ex tenore. ꝙ suspensus ad tempus potest post lapsum temporis sine alia absolutione exercere officium suum: sed sec⁹

est in excõicatiõe. glo. est no. in cle. §. de deci. Et ex tex. dic. c. ex teno. iunc. sua glo. vnũ notabile colligit ꝙ in pena imponẽda istis sortileg. vel eos ꝯsulentib⁹ dz animaduerti ad qualitatẽ ⁊ ꝗtitatẽ delicti. ⁊ ad aĩm delinquẽtis. ⁊ ẽm hoc penã i-ponere qñqꝫ acerrimã. qñqꝫ grauẽ qñ leuẽ. probat etiã glo. fi. ꝙ epũs põt cum sortilego dispẽsare. scilicet vt non deponat̃ sꝫ imponat̃ alia pe nitẽtia. Tangunt doct. hic nunqd p iura sit prohibita sciẽtia astrologie: ⁊ ꝯcludit̃ ꝙ nõ. Queritur etiã nunquid exercẽtes peccẽt. ⁊ rñde-tur ꝙ si volunt predicere ea q̃ causantur ex corporib⁹ supcelestib⁹. vt eclipsim lune. vl̃ solis. vel siccitatẽ vel abundantiã frumenti. non peccant dũmodo non credant inesse necessitatẽ. quia deus põt aliter facere q̃ꝫ astra indicent. pro quo glo. nota. in. c. non licet. xxvj. q. v. secus si volũt predicere casus fortuitos hominũ certitudinal̃r hoc asserentes quia peccãt. qꝛ licet corpora supcelestia habeant inclinationem nõ autem necessitatem. anima enim non subijcitur corporibus supercelestibus. sed quia pleriqꝫ homines sequuntur vires sensitiuas. ⁊ appetitus naturales ⁊ captiuant liberum arbitrium ⁊ rationẽ intellectus. iõ quandoqꝫ astrologi dicunt verum. dicẽdo ꝙ talis dispositus est ad tale viciũ. sed si astrologi dicũt quem inclinatũ ad tale viciũ. vel qꝛ astra inclinãt ad tale quid. non tñ imponũt necessitatẽ. non peccãt. ⁊ ideo reprehenditur astrologus ille q̃ audacter predicens mortem Alexandri pontificis moderni dixit. ⁊ si nõ morieẽ hoc anno nolo ampli⁹ dare operã astrologie. ⁊ volo oẽs libros meos ꝯburere. ⁊ tñ vixit post illud iudiciũ. x. annis. ⁊ illud dictũ astrologi fuit risu exceptuꝫ. ⁊ miror ꝙ si Picus nõ vera dicat ꝯtra astrologos. ꝙ nõ isurgãt oẽs astrologi mũdi ⁊ lacerẽt illud opus. Non omitto tamen ꝙ magnus Aphricanus inquit ꝙ astrologi sunt inimici veritatis. Concluditur etiam ꝙ alchimia non ẽ prohibita. ⁊ ꝙ eã exercẽtes non peccant. Et adde Jo. an. in addi. Spe. in rub. de cri. fal. vbi mirabiliter loquitur. Et Bal. dicebat ꝙ ista ars est perspicaci igenio inuenta. multi tamen in italia de diuitibus effecti sunt pauperes volẽtes hanc alchimiã exercere. in paucissimis ergo vt puto reperitur.

¶ Nota ꝙ in. c. fi. tractatur ꝙ in actu electionis nõ potest sors interuenire. ⁊ ratio est quia posset sors cadere super indignum. ⁊ qꝛ videt̃ tentari deus. ꝙ inuisibiliter reuelet meliorem. ⁊ vide ibi per glo. ⁊ doc. ⁊ intelligitur hoc quo ad officia ecclesiastica. secus autem iter laicos quia hic vsus sortis non reperit̃ in illis prohibitus. ex quo tñ se subijciunt fortune. ⁊ ita in multis locis faciunt laici eligentes officiales p balotas seu breuia. quod est nota. ẽm Ab. dicit tamen postea melius esse abstinendũ quia militant ratiões supertius adducte. sed aduerte quia nescio videre ꝙ in electione q̃ fit per balotas procedant rationes predicte. nam tunc quilibet ẽm suam conscientiã dat balotaꝫ illi quẽ credit meliorẽ: ⁊ tunc ille remanet qui est electus a maiori parte. No. glo. §. in fi. ⁊ conclude ꝙ etiam data potestate simpliciter possunt vnum eligere ex se. Nota glo. in ver. ad gratiam. ꝙ electio debet cassari vl̃ potius est nulla quando in ea inseruit sors. q. facta ꝯ ꝓhibitionẽ iuris. Nota glo. §. in ea. §. ꝙ licet sors de sui natura non sit mala. tamen fieri non debet ne propter assiduitatem labat̃ in idolatriã. Et no. gl̃. fin. in l. §. C. vti possit. ꝙ nũq̃ꝫ res forte dirimitur nisi quando dubium est in iure. secus si vertitur dubium circa factũ scdm moder. in. l. huiusmodi.

444

§.si. ff.de lega.j.& notat Bar. in l. si duo.ff.vti.possi. Et nota singular quod a sententia sortis & fortune non appellatur.quia non habet superiorem.dictum est singulare. Bal. in l.si.in prin.C.cōia dele.si tamen esset enormis lesio posset per iudicis officium reformari.dictum singul. Bal.in.l.maioribus.C.communia vtri.iudi.nec datur etiā minori restitutio in integrū aduersus sortes. dictuz est sing. Bal.in.l.aut ptor.§. plane.ff.de mino. & ibi dicit quod restituitur minor si optauit peiorē partē in diuisiōe inter fratres. ¶ Vltimo habeas vnum pulchruz casuz si emptor equi p industriam venditorz renunciauit actiōi redibitorie vt quia venditor ꝯsulto tacuit morbum.non tenet talis renunciatio. tex.do tibi notabilem. in.l.q̄ritur. §.si venditor.ff.de edili.edic.

De sententia excommunicationis.

Si tu vis scire quid sit excommunicatio dicas quod est censura a canone vel iudice ecclesiastico prolata priuans legitima cōmunione sacramentorum & quandoqꝫ hominum. Et sunt due species excōicationis. vna maior.& illa priuat participationem sacramentorum & cōione hominum.c.a nobis.hoc eo.ti. Quedam est minor.& illa priuat solum participatione sacramentorū. non autem communione fidelium. si.de cle.excom.in.c.nobis. de excep. Et dicitur excōmunicatio q̄si extra cōmunionē positio.xxiiij.q̄st. iij.c.ceterum. Aliquādo appellatur anathema. quod est idē quod superna maledictio.c. cū non ab hoīe. cum ibi notatis de iudi. Et nota quod non fertur excommunicatio ab homine nisi ratione contumacie. A iure vero solum ratione delicti.glo. est notabi.in.c.epi.xi q.iij. Et nota quod excōicatio iusta sm glo.notabi.in. c. quodcūqꝫ.xxiiij.q.j. quod ad deum parum aut nihil operatur. qz solū declarat illū esse extra grām dei.qz quilibet peccans incontinenti separat se a gratia dei.dicit tñ Abb.quod pōt operare hoc.qz superueniente ꝯtēptu magis est ꝓiectus a gratia dei si autē est iniusta & patienter tolleretur. quo ad deum nihil operatur quinimo agetur meritum excōicati. c.cum eterni.de re iudi.in.vj. Et nota quod tex.in.c.si qs suadente.xvij. q.iiij. est fundamentū totius istius ti. ¶ Nota etiā quod ad incurrendum excōicationē non sufficit solū factū sed requiritur animus iniuriandi. vt in.c.j.excusatur etiam magister qui ꝑcutit ratione discipline. Quero de hoc casu clericus ꝑcutit Titiū.titius ꝑcussit clericū.an sit excōmunicatus. & rñdeo quod si clericus nō habebat animū iterū percutiendi. quod ꝑcutiens incidit in excōicationē quia vocatur vindicta non autem violentie repulsio.vt notabiliter ꝓbatur in dicto.c.j.sm vnū itellectū quod est notabi.& adde Ab. in.c.si vero.j.infra eo. ¶ Nota sm Ab. quod abbas non potest generaliter absoluere monachos ab excommunicatione lata a canone nisi in casibus iure expressis.qz hoc competit epis. cap.monachi.nisi esset talis abbas vel superior habens iura episcopalia.sed in casu isto bene absoluit qñ scilicet se adinuicem percutiunt. Nota glo.j.in dicto cap.monachi. quod casus enormitatis semp intelligi gitur esse exceptus. ¶ Nota vnuz pulchrū dictū quod si officialis laicus inijcit manū in clericū deliberate. nullo modo pōt ab epō absolui. qz videtur delictum non leue. cum nō solum inferat iniuriaz imo vsurpat sibi iurisdictionem in clericum .tex. est notabi.in.c.si vero. Nota vnum dictum Innocen.in hoc cap.quod refert Abb. si clericus non potest aliter ꝯpesci ab iniuria nisi capiatur

& ligetur. potest etiã iudex secularis eum impune capere & ligare. debet tamen eum restituere iudici suo quãto citius potest. Nota etiã q si aliquis percutiat clericũ pro defensiõe alterius non est excõicatus sm doctores cõiter. q hic non potest notari diabolica psuasio. & non solum pro defensione psonarũ sed etiã rerũ alterius. ¶ Nota vnũ tex. qui sempre allegatur in.c. si vero.ij. q vbi est dubium. in dependentib9 a pscientia alicuius statur iuramento illius. cũ ignorantia aliter pbari non possit. Adde tu glo. ordina. in reg. psumitur. in. vj. tex. cum ibi notatis in. c. si. qui mater. accu. pos. glo. in. c. innotuit. de elec. i. c. pposuisti. lxxxij. distic. tex. in. c. pastoralis. de excep. in capi. nulli. de elec. in. vj. hoc tamen limitat Cardi. in cle. j. in. viij. quest. de consangui. & affini. vt non procedat quando ignorãtia potest aliter probari q̃ per iuramentum. Adde etiam glo. no. in. §. sed iste. Insti. de actio. quam facit sing. Bald. in. l. j. C. de reuo. dona. Bart. in. l. j. §. ð. ff. de iti. actu. priua. in. l. inter omnes. §. recte. ff. ð fur. vbi limitat hanc materiam in. l. celsus. ff. de vsuca. in. l. ij. §. si a pupillo. ff. pro ẽp. glo. in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. in. l. si cui. §. hisdem. ff. de accusa. ¶ Nota q Abb. in cap. non est dubium. vbi est tex. q percutiens religiosum conuersum est excommunicatus ponit hanc conclusionem. q in dispositione mere penali & odiosa. appellatõne monachorum nõ veniunt cõuersi nec econtra. per tex. in. c. statutũ. de elec. in. vj. ¶ Nota q mulieres cuiuscunq gradus sint possunt absolui ab episcopo loci. ca. mulieres. Et nota q in isto capi. tractatur an mandans delictũ committi debeat puniri tanquã principalis ita vt includatur sub dispositione iuris.

¶ Quid diceres de occulte iniicientem manum in clericum. dicas q est excommunicatus & indiget absolutione. capitu. porro. & pondera bene istum text. q absolutio ab excõmunicatione semper reseruari debet superiori etiam si petatur in foro penitentiali: & sic talis absolutio nõ licet simplici sacerdoti. ad quod forsan pauci aduertũt. & absolutio que fit in foro anime non debet indulgeri nisi cum onere satisfaciendi lesio. & si nõ satisfacit incidit in eãdem. excommunicationem. ca. cos. §. j. de senten. excommuni. in. vj.

¶ Nota q concluditur per docto. in cap. nulli. q non valet priuilegium pape sine causa q quis non teneatur euitare excõicatum: & concluditur etiam q papa sine causa non potest tollere dispositionem. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. concluditur etiam q excõmunicatus tenetur vitare excõicatum. Nota etiam glo. quam cõmenda memorie sm Abb. q papa communicando cum excõmunicato licet per prius non tollat excõmunicationẽ non est excõicat9 ¶ Nota q incidens in sententiam canõis debet denũciari excõicat9. & hoc spectat ad officiũ platorũ etiã nemie reqrẽte. vt in. c. prochianos. nec pt appellari a tali dnũciatiõe. qd tñ intellige qñ notorie pstat illũ incidisse in excõicationẽ. sed vbi nõ pstat notorie dz ordinari9 añ denũciationẽ facere illũ citari q̃ten9 ðfendat ne dnũcietr excõicat9. glo. no. i cle. pñti. ð cẽsi. in cle. ij. ð pe. & a tali dnũciatiõe bñ poterit appellari. Limita glo. j. nisi monach9 eẽt i studio vl pñs & abbas eẽt absens pcuratore nõ dimisso. nã tũc posset agere monach9. Sz q̃rit an ecclia posset remittere iniuriã ptẽtẽ clerico. & pcludit q nõ. lz ec. possit remittere iniuriã ptẽ. sibi. ex iniuria em̃ illata clerico sclari nascit actio ipsi clerico & ecclie. & si cleric9 iniuriatus hz plẽs ecclias cui illax cõ

445

¶ Si aliquis iterrogaret te an reperiat aliqs casus in iure quo pticipans excōicato non in crimine icurrat maiorē. quid diceres tu habes text. singul. in c. significauit. q pcurrētib quiqz de qb ibi in tex. incurritur maior. Primo q partici pans sit clericus. Scdo q scienter Tertio q sponte Quarto q excōmunicato a papa. Quinto q in diuinis officijs participauerit. ¶ No duos casus reseruatos pape. Incēdiarius ecclesie vel loci religiosi ē ipso facto excōmunicat. et post publicationem a solo papa absolui potest. Secūdus casus est. Incendiarius alterius loci non est excōicat sed excōicandus. et post publicationem a solo papa absoluitur. vt ista habentur in c. tua. vbi per glo. Et in materia vide glo. nota. in c. cum deuotissimam. xij. q. ij. in c. oēs. xvij q. iiij. et communiter concluditur q legatus de latere non potest istos incendiarios absoluere post publicationem. quod est no. ¶ Nota q cōiter tenet q legati de latere possint absoluere indistincte excōicatos pro iniectione manuum in clericos. vt est tex. in c. ad eminentiam Et intelligitur etiā pro enormi iniuria. et etiam pro interfectione clericorum. lz aliqui legati soleant abstinere in casu homicidij. Nota q Ab. hic inquit q Cardinales assistunt lateri pape qz fere oia cū cōsilio eorum explicat. et ideo dicuntur legati de latere. Sed quid si papa procedit saltem in arduis sine consilio eorum an valeat actus. ego in libello meo de potestate pape tenui q sic. sed Theodericus Vrebe. adolescens nobilis ecclie Bremen. canonicus in. xv. mense sui studij in iure in vvyssenburgen. vniuersitate disputauit egregie hanc questionem. et tenuit partem negatiuam. q non valet actus in arduis factus p papā sine psilio cardinaliū et pfutauit argumenta omnia facta in contrarium. et per filium meum Vincētium doctorem et per magistros et baccalaurios: et ego mirabar et etiā astantes quomō posset refellere argumenta satis fortia. et etiam replicare. et in responsionib copiose rūdebat adducēdo semper nouas rōnes. et añq proponeret istam questionem disputandaz Reuerendus et clarissimus doctor: et plebanus ecclesie parochialis Laurētius Slāman. aperto volumie. vj. lib. decretalium proposuit sibi aliquas regulas iuris quibus incontinēti dedit pcordantes recitando oēs et recto ordie. et retrogrado. et hoc velocissime. quo viso ego et propter hec et ppter alia que vt video est facturus in iure si viuere sibi dabitur. et ppt quedam dona quibus dotauit ipm altissimus: et ipsa vt ita loquar manu propria tetigi. et quia maxio affectu semper dilexit. etiā antequā me videret accepi ipsum in filium: et ita diligo ipsuz ac si ex corpore meo esset genitus. Tu habuisti glo. in clemē. ne Romani. de elec. q inferior potest canonem adiuuare per appositionem pene. habeas pro hoc tex. in capitu. a nobis. qui textus etiam probat q per hec verba. excōicat sit. profertur excōicatio ipso iure. Nota etiam qz tex. iste semper allegatur q gñalia verba statuentis restringunt ad limites potestatis sue et facit sm Ab. pro intellectu illius statuti quo cauetur q declinās iurisdictionē pcōsulū icidat in certā penā. vt nō extendat in clericos iurisdictionē declinātes. qz clerici nō sunt subditi. et statutū mensurat sm ptātem statuētis facit tex. in c. j. d iureiur. in. vj. in l. fi. C. sine cē. vel reli. et qd voluit Bar. in l. si qs sub pditione. ff. de condi. insti. quē allegat notabilr Ab. in c. si diligēti. ad fi. de fo. cōpe. Bal. in l. fi. §. in pputatione. C. de iu. deli. in l. j. C. de in-

446

dic. vidui. tol. Ange. ⁊ Roma. in. l. nolle. ff. de acq. here. Et dū tangit etiā Ab. de statuto quo cauet ꝙ vēditio bonoꝝ īmobiliū non fiat non subdito ꝙ non ꝯprehēdit clericos vltra adducta per ipm adde Bar. in. l. filius familias. §. diui. ff. de lega. j. in. l. dudum. C. de cōtra. emp. Ab. in in. c. relatū. de testa. Bal. tn̄ tenuit ꝯriū. in. c. clerici. de iudi. i. c. q̄ in ecclesiaꝝ. de ꝯsti. sꝫ opi. sua tollitur p tex. in. c. fi. ꝺ imu. eccle. in. vj. ¶ Et ex his que hn̄tur hic p glo. ⁊ doc. facias has breues ꝯcl'ones. Prima non subditi delinquentes in territorio ligant statuto. ⁊ hoc pcedit data scia statuti. Scda conclo. glo. hic Bar. ⁊ Anto. de bu. quam Ab. dicit de iure veriorē data ignorātia statuti nō subditi ligant si statutū punit factū als dānatū. lꝫ Jo an. hic ⁊ in. c. vt aiarū. de ꝯsti. in vj. teneat ꝯriū p illū tex. p cui⁹ opinione facit tex. in. c. si qs cū duab⁹ in. c. si qs cū matre. xxxiij. q. j. vbi habet ꝙ dans opam facto dānato. ⁊ ignorās q̄litatē p quā dꝫ magis puniri. excusat a pena illi⁹ q̄litatꝭ: Et dicit Ab. hāc opi. de eqtate preualere. sed p pria opi facit tex. in. l. fi. ff. de cri. expi. here. ibi. nihil mutat ⁊c. ⁊ vide glo. in dic. c. vt aiaꝝ. in ꝟ. sentētijs. Tertia ꝯclo. si statutū punit factū nō dānatū a iu[re] tūc pbabit ignorātes nō ligant. ⁊ ex ꝯiecturis p̄sumit scia vl' ignorātia ⁊ in dubio recurrit ad iuramētū illius delinquētis ſm Ab. Quarta ꝯclo. si subditi⁹ statutꝭ delinqt extra territoriū non ligat statuto vt magꝭ cōiter tenet ſm Ab. l. fi. ff. ꝺ iurisdic. om. iu. dic. c. vt aiaꝝ. de q̄ p moder. in dic. l. fi. p Ab. in. c. ꝺ foro ꝯpe. Quita. statutum cū sit q̄dā lex durat ppetuo nisi reuocet exp̄sse. c. fi. de offi. lega. ⁊ ideo cōsuluit Federici. de se. ſm Ab. ꝙ si caplm sede vacāte fecit statutū durat etiā creato epo, nisi expresse reuocet p epm. qd Ab. dicit esse no. cetera dicas vt hic p eū. Et nō omitto dic. aurige nr̄i Bar. in. l. fi. §. lꝫ. ff. ꝺ publica. p illū tex. q̄ dicit ꝙ cū sint cōmuniter statuta p ciuitates italie ꝺ armis nō portādis. de frumēto nō extrahēdo. ꝙ forēses nō excusant qꝛ supina ignorātia ē. de q̄ etiā p eū in. l. cūctos populos. C. de sum. tri. ⁊ ſm ista videt intelligēda glo. i. c. q̄ ꝯ. vij. dist. q̄ dixit ꝙ forēses ⁊ pegrini non obligant legib⁹ ciuitatis sed ppetuo ibi habitātes. ¶ Quero aliquis spoliauit ecclia ⁊ fregit hostia seu parietē. an sit excōicatus ipo iure. ⁊ rn̄deo ꝙ sic. text. est no. in. c. ꝯq̄sti. ⁊ post denūciationeꝫ. per papaꝫ tm̄ absoluit. Et nota etiam vnū pulchrū ex illo tex. ꝙ inferens dānū eccl'ijs non solū tenet ad emēdā dāni. sed etiā ad satisfactioneꝫ de iniuria. qd ꝯmenda memorie.

¶ In. c. ppēdim⁹. facias hāc ꝯclonē lꝫ varia dicāt p doc. ꝙ si cleric⁹ dimittit solū habitū ⁊ tonsurā non pdit puilegiū. si aūt dimissio habitu imiscet se enormitatib⁹. tūc pdit priuilegium canonis. Sed est magna altercatio inter docto. an perdat priuilegiū fori. ⁊ multi doc. tenuerunt ꝙ sic. qd non placet Ab. p istū tex. ⁊ ideꝫ tꝫ Cardi. ⁊ eandem opi. tꝫ Ab. in. c. j. de aposta. ¶ Nota quasdā ꝯcl'ones ex. c. vniuersitatis. ¶ Pria. prelat⁹ inferior citra epm non pōt sibi subiectū etiā cā discipline p aliū ꝟberare nisi necessitas vrgeat: ⁊ tūc non p laicū sꝫ per clericū vel monachum. Et inducit Ab hūc tex. nunq̄d clericus possit torqueri p laicos etiā ad mandatū iudicis sui. ⁊ ꝯcludit p mlta ꝙ non lꝫ de facto ſm eū seruet ꝯtrariuꝫ ⁊ male. Sꝫ aduerte qꝛ iura cōiter loquunt de ꝟberatione seu pcussione cā correctionis. sꝫ tortura q̄ fit hodie non est pcussio nec fit cā correctionis sꝫ vt habeat ꝟitas p̄cedentib⁹ indicijs. ꝫ non videt ꝙ iura il

la debeant extendi ad hunc casum. ¶ Et nota q glo.xlv.dist.in sum.allegat hunc text. vt procedat in epo q non dz esse pcussor. z vide illa gl. q est pulchra in materia. Scda pclo. obligatus ad seruitiu alicuius non tenet illi obtemparare in rebus illicitis z a iure phibit. z obtempando punit mandato non obstante. Et adde nota. p gl.in.c.ad aures. de tep. ordi.xi.q.iij.in sum.glo.in.l.seruus non in oib⁹.ff.d acti.z obliga.in.l. ad ea.in.l.non videt.§.q iussu.ff.d regu.iu.in.l.liber homo.ff.ad leg. aqui. Tertia.executor ad iudicia dz exequi sententia siue sciat iustaz siue iniustam.secus est in executore extraiudiciali. vt hic p glo.z doct. Quarta.si prelatus excedat debitam correctionez in verberando incidit in canonem.glo.est nota.in p. fieri iubeat.qd nota qz multi prelati incidunt in excoicationez.nec aduertut. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchru casuz in q cleric⁹ pdit oe puilegiu clericale.qn viuit vt laic⁹ z tertio monitus per suu platu non vult respicere in.c.in audientia. et sic post trinaz monitionez habet p degradato auctoritate iuris. Et itellige qn non immiscet se enormitatibus. qz tunc pcedit qd dicitur in c.perpedimus.s.eo. Allegat etiaz tex.iste q presumit talis qualis est habit⁹ que portat.ad ide tex.in.l. ite apd labeone.§.si qs virgine.ff. de iniur. Nota etiaz hunc tex. q in ca spirituali ciuilis potest adduci i argumentu.z adde tex.in.c.p tuas de proba.in.c.in nomine domini.d testi in.c.auctoritate.de concess. preben.in.vi.c.cum sm leges.in.c.inqsitionis.de here.in.vi.in.c.si iudex laicus.de senten. excoi.in.vi.in.c. inter dilectos.de exces.prela.in.c. calumniam.de pe.in.c.ex diligenti. de simo.c.q.de sponsa.in.c.inter alia.de immu.eccle.in.c.ciz dilecta. de confir.vti.in.c.secundo requirz. de appella.cap.j.de re iudi.cap.venientes.de iureiur an.in cap.nouit. de iudi.cap.dilecti.de arbi.in cap. q.de alie.iudi.l.c.historia.xxxiij.q. ij. ¶ Nota text.pro his que dicta sunt supra in.c.quod de his.q legatus potest absoluere pro quacunqz iniuria.qz gnalr dictu dz gnalr intelligi. Et nota ex illo tex. vnaz generale limitatione ad regula q excommunicatus p iniectione manuuz debet ire ad curia pro absolutione nisi legitimo ipedimento detineat. q sint legitima impedimeta ponit ibi in tex. Et nota ex illo text. q detetus infirmitate potest absolui ab inferiore. licet non sit in articulo mortis. Et adde tex.in materia.c. eos.eo. titu. in.vi. quia absolutus ab inferiori ex causa tpali debz cessante causa visitare eccliam ro.als reincidit in eande excoicatione p ut ibi declaratur. ¶ Ex.c.cu p ca. facias has conclusiones. Prima. rone sacrilegij comissi in ecclia potest agere ecclesia cui est facta iniuria ad satisfactionem. z nota pulchra glo.in.c.sacrilegiu.xvij.q.iiij. quia ponit quot modis pmittit sacrilegium. Secunda. violans claustrum alicuius ecclesie dr violare immunitatem ipsius ecclesie. ex q infert Abb.q sicut non potest quis capi. in ecclesia.ita nec in claustro ipsius ecclesie. Tertia pclusio.ex clesie non est quis ipso facto excoicatus. incidit tamen in minorem. vt declarat glo.s.hic. Quarta.excommunicatus pluribus excommucationibus non indiget necessario pluribus absolutionibus. sed vnica absolutio pro omnibus sufficit. dummodo expmat serie facti. glo. est notabi.si.in dicto.c. quam dicit Ab.meorie pmendada i.practica. ¶ Ex.c.a nobis.ij.cu ibi no.facias has coclusioes. Prima.illa auctoritas qdcuqz ligaueris zc.itelligit dumo iuste liget.z adde tex.cu glo.

cōicans excōicato extra territoriuȝ excōicatoris.incidit in excōicationem.qꝛ ista est snia iuris cui tot⁹ orbis est territoriū. Septima conclu. forensis ratione delicti nō efficit ꝓprie subditus sȝ sortitur forum. glo. est hic no.in ver.tunc erit. cui adde glo.ꝛ q̄ ibi dicta sūt i cle.j.de fo.cō pe.qđ est multū nota.pro dispositionibus odiosis facientib⁹ mentioneȝ de subditis.ꝛ idē dicas in contrahētibus eadē rōne. ¶ Quid rnderes ad hoc non licet excōicato tangere sacra qꝛ cui nō licet ad illa ingredi: non licet tāgere sacra.c.ad eius vero.v.dist.ꝛ tamen excommunicatus iurat ante absolutionē:dicas ꝙ nō: licet excommunicato tangere sacramenta.in sui fauorem sed in sui odiū sic naȝ iuramentū recipitur ante absolutionem vt obligetur ad hoc.vt i ca.quod in dubijs.ꝛ pro hoc allego glo.nota.in.c.paruuli.xxij.q.v.que dicit ꝙ periurus prestat iuramenta que sunt oneris non honoris. Et q̄daȝ semel ita respondit post iuramētum prestitū debet absolui.ergo habetur pro absoluto postq̄ est de proximo absoluendus.ꝛ sic videtur absolutus iurare.sȝ ego dixi amice nō ponderasti tex.i.d.c.quod i dubijs. qui facit contra hanc solutionem.

Nota ꝙ si excōicatur aliqs cū suis participibus cōicans in osculo seu i oratione dr particeps: ꝛ sic includitur sub illa snia.excōico te cum participibus.ita concludit Ab. in di.c. quod in dubijs.contra alios.ꝛ puto ꝙ dicat verum per deducta per ipsū Nota tamē ꝙ hodie nullus citra papam potest ferre talem sniam.excōico te cuȝ participibus tuis.c.statuimus.eo.ti.in.vj. ¶ Si tu vis scire ꝑsonas que possunt cōicare excōicato sine pena.vide tex.in.c.inter alia. hoc eo.ti.in.c.qm̄ multos.xj.q.iij. Sed quid diceres de hoc casu: vtrū maritus excommunicatus possit petere restitutionem vxoris in iudicio ꝛ conclude sic: ꝙ licet vxor peccet non communicando marito tamen maritus excommunicatus non pōt illam petere in iudicio. sed iudex ex officio suo debe vxoreȝ marito restituere propte periculum fornicationis.de quo vide glo.nota.in.c.quoniam multos.xj.q.iij.que etiam vult ꝙ maritus excommunicatus nō possit petere debituȝ:licet teneatur reddere ꝛ adde quod notat glo.nota.in c.ex insinuatione.de procu. Et memorie commenda vnam pulchrā cōclusioneȝ:ꝙ debitor adueniente die non tenetur soluere excōicato sȝ dȝ deponere in ede sacra secundum communiter doc.de quo per glo.nota.in.c.nos sanctorum.xv.q.vj. In ista materia facias istam regulaȝ.ꝙ inijcientes manus violentas in clericum a solo papa consequi pn̄t absolutionem. c.cuȝ illorum.ꝛ.c.si qs suadente.xvij.q.iiij. Sed ista regula fallit i multis casibus quos si cupis habere congregatos. vide per Ab.in dict.c.cum illorum. in primo no.ꝛ in hoc.c.accipe has breues cōclusiones. Prima.si cleric⁹ secularis recipit ordinē dū est excōicatus dȝ deponi ab illo ordine:nec pōt alius citra papā dispensare. Scda.abbas pt absoluere mōachos suos ab excōicatione inflicta p violenta manuū iniectione in clericū:siue inciderit in excōicationē post ingressū siue ante dūmō nō sit enormis.nō tn̄ itel ligas istā ꝑsonē in q̄libet excōicatione canonis.qꝛ cas⁹ iste nō dȝ extēdi ꝑȝ doc. Tertia ꝯclu mēorie ꝯmēdanda.ꝑm Ab.excōicatio nō ipedit ingressum religionis: nec ꝓfessionē Quarta ēt mēmorie ꝯmēdāda.i facto āntiq̄ ēt ꝓꝑo ꝑsumit ignorātia nisi fcm̄ fuerit arduū ꝛ notabile.vel nisi faciēs fuerit adult⁹ ꝛ discret⁹.tūc em̄ nō presumit ignorantia facti vl iuris.fa.qđ notat Bar.in.l.nō fatetur.ff.d.confes. Quinta. membrum proprie est ps corporis hn̄s officiū distinctū ꝛ separatū ab alijs ptibus corporis ꝑm Ab.de quo per Bar.i l.

448

l.ij.ff.de pub.in.in.l.non sunt liberi. ff.de sta.ho.z eleganter per Bal.in l.data opa.in.xxij.colum.C.qui accu.non pos.qui querit de multis. de mamilla mulieris z viri.de barba z de labijs. Solet dubitari si statutuz punit debilitantē mēbrorū an habeat locū mēbro inutili.z rñdet q̄ non z p hoc qđ dicūt doc.in aucten. sed nouo iure.C.de ser.fugi.q̄ statutum loq̄ns de amputatione manus nō intelligit de arida.qz est inutilis delinquenti. Adduco etiaz Jo.an. in ru. de fal.in addi. Specu. q̄ denarius fals⁹ nō iputat in numero denarioꝝ z glo.no.in.l.ij.C.đ here.dū dicit q̄ falsus denarius non est denarius p quaz glo.dicunt doc.q̄ statutum loquens de denario non hz locum in falso z reprobato.z dixit glo. fin.in l.fi.C.de plagi.q̄ vxor habens virū inutilem potest dici vidua.z tex.fin.in.l.ij.C.de enu.z ibi per Bal.q̄ statutum loquens de contractu: non intelligitur de nullo: z de inutili.et quod voluit Bal.in.l.non dubium.C.de legi.Bar.in.l.non putauit.§.non q̄uis.ff.de con. ta.nota ista q̄a pulchra vt scias allegare in voce z in scriptis.qz pulchra dicta illustrāt allegātes quorū copiā hēbis in hoc ope si diligēter studebis Sexta conclo inīrū sing.excess⁹notori⁹est enormis rōe notorietatis.vt singulr vult glo.hic.in ver.membri.in fi.nam percussus in platea vel ecclesia dicitur attrociter iniuriatus.§.attrox.insti.deiniu.quod est ligandu z digito.qz episcopus a talibus iniurijs non poterit absoluere. Septima cōclusio. statutum mentionem faciens de sanguinis effusione denotat abundantiam.z ideo non verificaretur in modico sanguine.glo.hēs fin.in.d.c.cū illoꝝ.in ṽ.sanguinis.q̄ sp alle.z ego volo allegare tibi o lector chrissime q̄dā sikia q̄ poteris mēorie mandare.z p̄mo ṽt tex.f.l.scio.ff.de in ite. resti.q̄ de minimis nō curamus quā allegauit Bar.in tracta.repsaliaꝝ. in.iij.q.prin.Bal.in.l.nec auus.C.de eman.libe.z dixit singularit tex. in.l.q̄uis.ff.de cōdi.z demon. q̄ ex paruis non offenditur lex.quez tex. alle.Bal.in.l.solent.§.non vero.ff. de offi.procon.z lega. Et statutum loquens de domo non habet locum in domūcula.tex.est singu.in.l.senatus.§.marcellus.ff.de lega.j.z p paruo debito non potest quis vt suspectus capi.glo.no.in aucenti.sed iam necesse.C.de do.ante nup.glo. in auctē.minoris debitor.C.qui da. tu.pos.tex.iun.glo.in in aucten.đ armis.in fi.vbi statuta loquentia đ armis non hñt locū in cultello paruo. tex.in.l.j.§.sed sciendū.ff. de edili. edic.vbi si fit mentio de febre nō venit febricola.per quā dicit Ange.in l.vacātia.C.de bo.vacan.li.x. q̄ appellatione vulneris non venit vulnusculum.fa.quod habetur in auct. nisi breuiores.C.de sen.ex peri. resci.in.l.leuia.ff.de accu.in. l.j.in. fi. ff.de ven.inspi.tex.fin.in.l. si ex plagis.§.tabernari⁹.ff.ad le. aqui. vbi probatur q̄ quando imminet pditio rei vilis non est licituz interficere furem. Et vt non videar omittere in hac materia aurigam nr̄m vide per Bar.in.l.si proprietari⁹.ff.de dam. infec. Octaua cōclo. si religios⁹ vnius claustri pcutit religiosuz alteri⁹ claustri ad absolutionē cōcurrit abbas pcussoris z pcussi z sic hēs casū mirabilem in quo alienus abbas vocatur in absolutionem non subiecti. Nona conclusio.abbas potest irregulari monacho dispēsare: quod tamen intellige in casu posito in text. sed non sic in alijs nisi iure expressum sit. Decima conclusio. etiam si religiosus percutit religiosū extra claustrum abbas absoluit. Et ad iura q̄ dicunt de claustro debet subaudiri dictio maxime. Et quia i hoc est aliqualis altercatio accipe consilium Joan.and.quia dicit se fecisse quandoq3 quod episcopus commisit abbati. ¶ Si aliquis interrogaret te.

priuilegium de quo in dict. c. si quis suadente. quibus competit: quid re sponderes: dicas q non solum com petit characteri clericali insignitis sed omnibus personis ecclesiasticis que se in totum ad deum transtulerũt c. de monialibus. c. non dubiũ. hoc eo. tit. Et nota vnum pulchrum di ctum in dic. c. de monialibus. q epi scopus absoluit moniales etiam si e normis sit excessus. vt colligunt do cto. ex dic. c. et intellige etiam si sint exempte: vt hic per glo. Sed querit Ab. quid d sororibus tertij ordinis nunquid possunt absolui a suo gene rali superiore: et arguit ad ptes nec ausus est decidere. mihi placet illa opinio q nõ. sed episcopus absoluit quia regulariter iura loquuntur de episcopis q eis competat hec abso lutio nisi de iure cõmuni vel specia li reperiatur cõcessum alteri. ¶ Ex c. si vere. habeas has conclusiones Prima est. q licite sine pena potest exigi debitum ab excõicato. quia ex cõicatio non debet afferre commo dum excõicato. Secũda conclusio. excommunicatio superueniens i fa miliarem conductum non impedit q minus libere possumus vti ei9 obse quio. Tertia conclusio magis com munis. tenet contractus initus cum excommunicato. de quo in. c. verita tis. de dolo et contu: et de hac mate ria multa ibi inuenies. Quarta con clo. ẽt in eadẽ domo vel camera pos sum esse cũ excõicato: ex quo ibi sum pro factis meis: nõ eñ tunc dicor si bi cõicare: sed potius vti iure meo: a quo sine damno resilere nõ possum debeo tñ vitare cõionẽ oĩno volũta riam: vt iacere secũ in lecto vel prã dere in eadem mensa sed hoc ego in telligo quando alibi possum iacere: vel comedere. Nota glo. in ver. ex communicatorum. dum dicit de so cietate: et intellige de societate ɔtra cta añ excõicationẽ itellegit etiam Ab. q nõ dbeo abstinere a societate qñ dãnũ mihi ɔtigeret sec9 si dãnum cõtingeret excõicato. qr non teneor sibi cõicare in fauorẽ suũ. Sz nõ tã git Ab. quid si damnũ cõtingeret ex parte vtriusq abstinendo a socieia te: et isto casu teneo q non teneatur abstinere: licet tractetur de commo do et fauore ẽt excõicati. ¶ Ex. c. vt fame qd sp alle. facias has bre. con clõnes. Pria. familia iudicis seclaris licite capit clicũ d mãdato sui plati dũ tñ clericus ille sit subiect9 plato mandanti. et ad illum spectet corri gere criminosum. ex quo sequitur q non sufficeret habere iurisdictionem in ciuilibus. Scda cõclo est Inno. quem sequitur Ab. q iudex etiã lai cus põt capere clericum criminosũ ne fugiat: non vt retineat sed vt pre sentet illũ iudici suo. qr tũc cessat ra tio. c. si quis suadente. et hoc sequit etiã Bar. in. l. si quis in seruitute. in fi. ff. de fur. licet Ab. hic allegetbar to. q loquatur de clerico capiẽte cle ricũ. imo loquitur d laico. sed cõtra videtur tex. in. c. si vero. §. in. fi. s. eo. et ideo dicas vt ibi per Ab. et adde que dicta sunt in ru. de iudi Tertia conclo. q̃uis clericus sit incorrigibil nisi sit traditus curie seculari nõ po test per secularem iudicẽ distringi. ¶ Ex. c. contingit. cum materia fa cias has conclones. Prima. excõi catus est qui in clericum etiã volen tem manus inicit violentas etiam si hoc facit i satisfactionẽ iniurie. Se cunda. offendens potest se subijcere iudicio offensi pro satisfactiõe. intel lige tamen de iudicio tãq̃ arbitrio boni viri. de quo in. c. quintauallis. de iureiuran. Intellige tamen quã do pro satisfactione non ingerit vul neratio: qr nemo est dominus mem brorũ suorũ. l. liber homo. ff. ad le. acqui. de quo per Bar. in. l. §. vsq adeo. ff. de iniu. secundum Ab. Cui adde notata per Bar. in. l. penul. ff. de condic. ob cau. in. l. si quis reũ. ff. de custo. reo. q fideiussor non põt se obligare ad penã mortis. et ẽ gl. sin gu. in. c. cum homo. xxiij. q. v. quã a

legat Bal. in rub. de vi. et ho. cle. in l. si quis in cōscribendo. C. de pac. in l. programa. C. comi. vel epis. in l. observare. §. proficisci. ff. de offi. procō su. et lega. in l. de quibus. ff. de legi. in ru. C. res inter alios. acta. fa. tex. in l. liberos. C. de libe. cau. in l. fin. §. si quis autem. ff. de bo. co. in l. lege cornelia. ff. ad le. corne. de sicca. Tertia. clericus consentire non potest vt sibi inferatur iniuria. quia istud priuilegium est inductum principaliter in fauorem publicum. cui non potest renunciare. c. si diligenti. de foro compe. Quarta conclusio. clericus percutiens seipsum est excommunicatus quando hoc facit animo irato. et adde An. de bu. in c. ex parte. ii. de corpo. vici. Quinta ex pluribus percussionibus factis non incurrit aliquis plures excōicatiões ex quo vno impetu inferuntur quod declara vt notabiliter per Bar. in l. nō tm̄ plura. ff. de priua. delic. vbi dixit quod si ego vulneraui te ex proposito nolens plus facere. tamē propter aliquod dictum vel factū te superuenit impetus propter quē te occidi tenebor de vulnerato et de occiso: quia non eodem impetu licet incōtinenti. et econtra. si te vulneraui et psecutus sum te per plures horas et finaliter te occidi. tenebor de occiso tm̄ licet ex interuallo: quia eodē impetu. l. quod ait. §. si. ff. de adul. quod est notab. Sexta conclusio. ecclesia pōt agere actione iniuriarum pro iniuria illata clerico. vt in glo. i. hic. et adde glo. in. c. parrochianos. eo. et pro hac conclusione facit tex. in. c. ii. de pe. in. c. cum desideres. supra eo. Septima conclusio. solus episcopus non potest remittere actionem iniuriarum competentem ecclesie secundum gl. et docto. quod est notabile. ¶ Et adde glo. in. c. si is qui. xxiii. q. iiii. et glo. singula. in. c. tanta. de exces. prela. quod papa non potest remittere iniuriā illatam sede apostolice. nec alius prelatus factam ecclesie. glo. est nota. in. c. conquestus. de fo. compe. nec alius clericus. glo. est notabilis in. c. si diligenti. de foro compe. et iste glo. allegant eundem tex. Sed aduerte quod Ab. opponit quod prelatus potest repudiare legatum vel hereditatem relictā ecclesie quia tūc non diceretur alienare sed non acqrere: sed quātū ad legatū hoc ē contra tex. in. l. magis puto. §. fundū. ff. de re. eorū. sed melius dicas quod actio iā ē in ca quisita eccle. ideo plat⁹ remittēdo videtur alienare: quod sol⁹ non pōt. Octaua pclo. cleric⁹ piugat⁹ incedēs in habitu et tonsura gaudet hoc priuilegio. de quo in. c. i. de cle. con. in. vi. Nona pclo: quod excōicat⁹ gaudet hoc priuilegio. glo. hēs in. c. si quis deinceps. xvii. q. iiii. et cōiter hoc tenēt doc. nā hoc priuilegiū cōpetit nō fauore pro pso sed ordinis clericalis. No. tex. i. c. relatū dū loquitur de enormi excessu: quia absolutio pape reseruatur. No. et tex. in. si. quia papa appellat se seruum seruorum dei: dicit tn̄ Jo. fa. quod licet sit seru⁹ seruorū tn̄ pmittit se adorari tāq̄ deū. No. gl. no. infra. i vtrolibet casu No. vnā rlam. quod sed excōicat⁹ sp psumitur excōicat⁹ nisi legitie pbet absolutionē i. c. sicut. et fa. regla sed mal⁹. et ideo obtinēs absolutionē sit caut⁹ vt i futurū possit pbare absolutionē et hoc et pōt pbare p testes. vt in tex. et gl. Et no. vnū ex hoc tex. quod dicit Ab. cōmendari mēorie quod lre pniarii faciūt fidē in pertinentibus ad officiū suū. No. singlr glo. si. quod ponit no. limitationē ad tex. i. c. nobilissim⁹. allegatū in ea: quod nō creditur et cardiali vel psone q̄ntūcūq3 honestissime in his q̄ tendūt in piudiciū alteri⁹. de ista gl. multū glatur Ab. adde quod hētur i. c. quod sup his. de fide instr. Sed ego intelligerē hoc qn tractatur de gūi piudicio. sec⁹ si deleui. et p hoc adduco quod dicit Ab. in. c. qdā de presump. quod ignorantia probatur per iuramentū alicuius: quando non tractatur de graui preiudicio alterius. ¶ Ex. c. per tuas facias has conclusiones.

¶ Prima. dicens excommunicationem esse nullam auditur licet nõ petat absolutionem pure vel ad cautelam: sed dicens excommunicationẽ iniustam non auditur volens probare eius iniusticiam nisi ante omnia petat absolutionem. ꝛ ad hoc sempꝫ allegatur tex. iste. Secunda conclusio. contemnens excommunicationẽ iniustam ex suo contemptu ligatur quo ad deum: ꝛ ideo excõmunicatus quantumcunq̃ iniuste debet petere quãcito potest absolutionem. ꝛ postea litigare super iniusticia. ꝛ vide glo. nota. que est ſ. in. c. cum contingat. de of. ſ. dele. que notabiliter declarat ad quid opus est disputare de iusticia: vel iniusticia postq̃ obtinuit absolutionem. Tertia cõclusio. Archiep̃s potest absoluere excommunicatum a suo suffraganeo: nec tenetur illum remittere ad suffraganeum excõicatorez. nisi velit sibi deferre. ꝛ hoc nisi excõicatio sit euidenter iusta: quia tunc tenetur illum necessario remittere: debet tamen prius examinare saltem summarie: q2 appellatũ fuit ex legitima causa. ꝛ anteq̃ cõstet sibi de veritate cause potest absoluere: sed si constat notorie excommunicationem iniustaz: ante omnia debꝫ absoluere quia fundata est eius iurisdictio. Quarta conclusio. iura que dicunt excõicatum posse appellare ꝛ appellationem prosequi quantuncunq̃ iaceat in excõicatione. intelliguntur quãdo excommunicatus appellat super alio articulo: ꝛ non fatetur se excõicatum. secus quando appellat ab excommunicatiõe quã dicit iniustaz: q2 ex quo fatetur se eẽ excõicatum debet ante omnia petere absolutionem. ꝛ ita loquitur text. iste. Quinta conclusio. quando petitur absolutio debet citari aduersarius ad cuius instantiam fuit lata excommunicatio. vel iudex qui processit ex officio nisi periculum sit in mora: q2 tunc nõ vocato aduersario poterit fieri absolutio prestitita sufficienti cautione de parendo mãdatis. ¶ Nota glo. in. c. si aliquãdo. q papa cõmunicando cum excõicato nõ incidit in excõicationem. cui adde glo. in. c. si inimicus. xciij. dist. in. c. nulli. ꝟ. eo. male tamen facit. ꝛ ideo papa seruat q cum excommunicati ligati petunt audientiam facit eos prius absolui. ꝛ expedita legatione reducit eos in pristinam excommunicationẽ. ¶ Si tu vis scire practicas absoluendi illuz qui est ligatus pluribus excommunicationibus. vide glo. no. que est. ſ. in. c. officij. ꝛ in dic. tex. fit mentio de excommunicato pluribus prelatis. ¶ Nota casũ specialem in quo excommunicatus licite intrat ecclesiam: scilicet vt audiat verbum dei. in. c. responso. ꝛ aliter non potest intrare etiam si non interſit diuinis. ꝛ est verior opĩo. licet Bar. brix. teneat contrarium. in. c. quo ſtudet. ſ. q. ſ. Nota q licet excõmunicatio non fertur in vniuersitate. c. romana. §. in vniuersitatem. eo. ti. in. vi. tamen ciues vnius ciuitatis pariter ꝛ simul possunt excommunicari dũmodo feratur in capaces. vt in dic. c. responso. ꝛ ibi est tex. qui ponit sacramenta concessa tempore interdicti. ¶ Nota q contra legẽ conscientie non est obediendum superiori et pape: vt in. c. inquisitioni. Nota q in hoc. c. tractatur notabilis questio. an sit obediendũ prelato vel pape iniuste mandãti. ꝛ allegatur semper dictum Inno. hic. ex cuius dictis dicas sic. Primo si prelatus inferior mandat mihi aliquid iniuste etiaz si non sit peccatuz non debeo sibi obedire. ꝛ si excommunicat debeo accedere ad superiorez pro relaxatione talis iniusti precepti. ꝛ cõsulens excommunicato in hoc casu nõ incidit in excommunicationem. q2 non participat in crimine. cum non sit crimẽ. Secundo. si papa mandat q nõ est peccatuz in spiritualibus ꝛ ecclesia-

450

sticis debeo obedire. licet sit durum in ecclesiasticis personis nisi presumatur ex precepto pape vehement perturbari statū ecclesie: vel aliqua mala futura. quod est singularit notandum. ¶ Tertio si mandat laico in temporalibus qui non est subiectus nec ratione cause vel psone nō est sibi obediendū. vt si mandaret vt daret bona sua. ¶ Accipe pulchrū casum. clerici in apostasia degentes si tertio moniti non reassumunt habitum ipso facto perdunt omne priuilegiuz clericale: nec requiritur alia degradatio. sed incontinenti efficiuntur de foro seculari. casum habes no. in. c. contingit. ⁊ aduerte q in casu isto non sufficit vnica monitio p omnibus. ex quo in penam incurrendam requiritur trina monitio. vt est glo. sing. in cle. §. de vi. ⁊ hone. cleri. ¶ Nota q denuncians excommunicatum repellitur si illum non premonuit ⁊ ei communicauit. tex. est in. c. in presentia. ¶ Nota istum casum. excommunicatus est ille qui dolose permittit percuti clericum: ex quo poterat prohibere ⁊ non prohibuit. tex. est nota. secundum verum intellectum in. c. quante. ⁊ secunduz Ab. presumit dolus eoipso q erat presēs ⁊ potuit obuiare ⁊ nō obuiauit. per istum tex. in fi. Nota tamen singulr pro statutis punientibus consentiētes certo facinori. vt dicātur illi cō sentientes qui cooperantur ad delictum: saltem prestando auctoritatem. secus asit videtur in eo qui tm̄ adhibuit presētiā nō auctorizabilē nec cooperatiuā: etiaz si poterat obuiare ⁊ nō obuiauit. vide q̄ hr̄tur in c. §. de offi. dele. ⁊ adde sin. glo. ī materia ī cle. §. ī ₰. defensauerit. de pe. ¶ Ex. c. sacro. facias has ɔclones. Prima. q tria requiruntur vt feratur iusta excommunicatio. primo vt precedat ɔpetens monitio. scdo: vt causa sit rōnabilis. tertio: q sit manifesta. Secunda cōclo. excōicator potest reuocare suā snīam iiuste latam nō obstante contradictione partis. Ex quo sequitur q snīa excōicationis potius trahitur ad naturam interlocutorie q̄ diffinitiue. ergo appellans debet exprimere causam sicut appellans ab interlocutoria: seu grauamie. Inno. in. c. per tuas. supra eo. Jo. an. in. c. venerabilib⁹. eo. ti. in. vj. quod est memorie commendandum. Tertia conclo. prelati pñt cōmittere inferiori absolutionē ab excōicatione: ⁊ ita vt practicatur. Quarta conclusio. is cui iter dicitur ingressus ecclesie non p hoc perdit iurisdictionalia. glo. est nota bi. ī ₰. interdictū. in fi. ⁊ excōicator per se absoluet. ⁊ per alium introducet in ecclesiam. Quinta conclusio. vbi est iniusta excōicatio fit reuocatio absq iuramento. glo. nota. in ₰. absq grauamine. hoc tamen non p cedit in casu dubiō. ⁊ quando est iusta non fit proprie absolutio sed quedam reuocatio: vt probatur in text. quod est nota. Et adde iu tex. iunc. glos. in ₰. reuocationem. c. §. qd me. causa. in. vj. Sexta conclo. verbum cōstiterit tacite presupponit citationem partis aduerse. vt est glo. nota. in ver. constiterit. quā semel allegaui in vna publica disputatiōe cui nō potuit respondere disputans. ⁊ adde glo. in cle. presenti. de cēs. in cle. §. de pe. Et nota etiam eandem gl. dum allegat. c. interposita. de apel. qr extendit illum casum ad snīaz excōicatiōis. Septia conclo. vbi agitur de retractatione snīe ⁊ nō de infligenda pena ipsi iudici non est necesse ipsum iudicem vocari. glo. est in dic. ver. constiterit. quam intelligit Abb. quando sententia fuit lata ad instantiā alterius. secus si iudex tulisset sententiā ex officio suo: quia tunc debet citari. c. venerabilibus. §. secus. ⁊ §. sequēti. eo. ti. in. vj. Octaua conclusio. expense facte extra iudicium: ⁊ damna inde secuta pro-

bantur iuramento damnum passi. vt singulariter vult glo. in ver. ad iter esse. Et intellige glo. quando excōicator conuenitur ex dolo suo. Et probat etiā ista glo. q̄ sententia lata cōtra prelatū nō debet mādari executioni in bonis ecclesie quando prelatus conuenitur ex delicto. vel contractu suo. Et adde notata per Ab. in. c. peruenit. de fideiuss. Et nota gl. in ver. iusta. et in ver. per mensem. ¶ Nota q̄ in. c. nouerit. ponitur de statutis que fiunt contra libertatē ecclesiasticam et ibi ponuntur persone que sūt excōicate propter hoc. Que autem dicantur statuta contra libertatem ecclesiasticam. dicas vt hic per Inno. et Ab. Et per Bart. in aucten. cassa. C. de sacrosan. eccl. et ibi Bar. posuit hanc theoricam. q̄ vbicunque per statutum clerici efficiuntur timidiores et laici audatiores ad nocendum. tunc dicuntur statuta contra libertatem ecclesiasticam. ¶ Et nota q̄ statuarii non euitant excommunicationem. licet in fine statutorum ponatur statutum: q̄ si qua essent statuta edicta contra ecclesiasticam libertatem habeantur pro non scriptis. quia exigitur q̄ statuta deleantur de libris. Barto. in dicta aucten. cassa. Et miror multum: quia viri in partibus istis multa statuta fieri contra libertates ecclesiasticas: et tamen non aduertunt et sic transeunt morientes. Adde ad iā dicta tex. in. c. canonica. q̄ absolutio pro percussiōe enormi reseruatur pape. ¶ Tu scis q̄ ius cōmune extendit propter idēptitatē rōnis secus tamen est in iure priuilegiatiuo. dic. c. canonica. nisi extensio fiat per habentem potestatem. facit reg. que iuri communi. in. vi. Nota glo. in ver. presbyter. et adde glo. in §. verum. xxxii. distin. in. c. bene quidem. xcvi. distinc. q̄ papa potest dare potestatem laico excommunicandi. sed episcopus non. ¶ Tu iā habuisti q̄ excōicatus non absoluitur absque iuramēto. sed quid diceres de suspenso. dicas q̄ idem: vt in. c. super eo. et in. c. sequenti. omittitur tamen propter scandalum: vt ibi. Nota gl. penul. in dic. c. super eo. q̄ iuramētū non est de substantia absolutionis. adde dicta in. c. cū desideres. ē. eo. ¶ Nota q̄ absolutio ad cautelā nō fit sine iuramēto: vt in. c. venerabili. Et nota vnum dictū nota. Inno in hoc. c. q̄ licet excōicatio tollat facultatem agendi: secus est in suspensione. quod est nota. secundum Abba. ¶ Nota etiā tex. in. c. grauē. īponētem penā statuentibus cōtra libertatem ecclesiasticam. Et ex illo tex. habes vnam nouam penā contumacie: vt possit īterdici inquilinis et colonis quatenus non respondeat dominis possessionum de redditibus. Item q̄ nemo audeat colere agros suos. Per istum tex. dicit Ab. q̄ inimicus meus qui me semel offendit pōt cogi ad prestandā cautionē ydoneam ne me offendat in futurū. Sed tu adde q̄ etiā qn̄ non offendit: sed timetur ne offendat potest peti ista cautio. de quo per Bar. in. l. qui bona. §. si quas. ff. de dam. infec. in. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. presi. in. l. sanctum. ff. de re. diui. in l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pe. Bald. in. l. i. ad fi. C. de episc. et cleri. Ab. in rubrica. de treug. et pa. Nota vnum dictum Hostien. quod approbat Ab. in dict. c. grauem. q̄ vbi factum est notorium potest dominus procedere. nec est necesse recurrere ad partes curie. quia tunc cessat suspicio probat etiam iste tex. q̄ potestas legis condende est delegabilis. ¶ Ex. c. cum voluntate. facias istas conclusiones. ¶ Prima communicans excommunicato in locutione non incurrit excommunicationem. quando hoc facit vt inducat ad satisfationem: vel ad salutē aie. qd̄ Ab. īducit ad statutū quo nemo

communicet cum bannito. Secunda conclusio. in casu necessitatis potest recipi elemosyna ab excommunicato: non tamē debent recipi oblationes ab excommunicatis secūdum docto. qr oblatio recipitur in publico. Tertia cōclusio. q in quibusdam casibus percutiens clericum nō est excommunicatus. Quarta est consio super glo. si. q pater incurrit excommunicationem percutiens filiū in sacris correctiōis causa. sed ego allego glo. in contrarium in. c. cum beatus. xlv. dist. & credo hāc opinionem veriorem. postq̄ sacer ordo nō liberat a patria potestate. nec obstat. iste tex. a contrario sensu. qr non loquitur de patre. & nullus amor vincit paternum. & ideo non potest notari temeritas in patre. & vide etiam glo. in. c. j. supra eo. ¶ Nota q communicans excōicato in crimine dāmnato incidit in excōicationem. & sic propter delictum concubinatus cōcubina clerici potest excommunicari per ecclesiam & sic efficitur de foro ecclesie vt in. c. si concubine. Audiui semel in partibus istis q fuit determinatum in rota partibus istis cōtra quosdam proconsules qui procedebant tanq̄ iudices competentes contra concubinā clerici in quadam causa ciuili. qr iudex ecclesiasticus est iudex competens cum sit de familia clerici. si hoc est verum semp acquiescerem iudicio tantorum patrū tamen hoc durum est mihi credere: q delictum prestet immunitatem. & efficitur de foro ecclesie ratiōe delicti: vt puniatur non quo ad suum cōmodum: & pro hoc est glo. in. c. eos. xxxij. dist. & illi qui allegant illam aliter illam non intelligunt. qr vidi semel illam allegatam pro ista parte dixi in rub. de foro compe. Et nota q si mulier est excōmunicata generaliter propter delictum fornicationis quilibet communicans secum in crimine damnato incurrit sententiā excommunicationis maiorem secūdum docto. in dic. c. si concubie.

¶ Nota q excōicatus minori pōt aliquem ab excōmunicatione absoluere. c. duobus. qr per hoc non immiscet se sacramentis passiue. sed exercet iurisdictionem qua priuatus nō est per excōicationem minorem ca. si celebrat. de cle. excommu. minist.

¶ Queritur dispositio facit mentionem de solennitatibus missarū quomodo intelligatur. Et dicas q pulsatio campanarum & cātus misse nō sunt de solennitate misse. peraguntur ergo solennia missarum. licet alta voce nō fiat celebratio. vt in. c. permittimus. qui tex. etiam probat q vltra vnam septimanam non debet reseruari eucharistia. ¶ Uolo q cōmendes memorie vnum pulchrum dcm̄ doc. l. c. q̄uis. q excōicatus ex alia causa q̄ propter iniectionem manuum in clericum. nō potest absolui ab inferiore in casibus ibi expressis: nisi i articulo mortis qr permissio ista reperitur solum in excōicatione canonis. si quis suadente quod est pulchrum & quotidianum in practica. ¶ Nota vnum tex. qui semper allegatur in. c. si quem. q si excōicatio simpliciter feratur itelligitur d maiori: & ex hoc habes notabilem limitationem ad iura que dicūt in penalibus fieri debere mitiorem interpretationem. qr illa intelliguntur in penis corporalibus & pecuniariis. sed excōicatio non est proprie pena. sed anime medicina. c. cum medicinalis. eo. ti. in. vj. ¶ Et nota q incidens i excommunicationem in minori etate semper reputatur minor respectu absolutionis obtinende. vt in fine. ¶ Ultimo quid diceres de isto casu. statutum seu lex mentionem facit absolute de duplo. an in illo duplo insit simplum. & dicas q sic. tert. est notabilis in. l. fi. C. de spon. in ver. tandem. quem ponderat Bal. ibi.

De senten.excom.in.vi.

SI excõicatus ɔtẽnit excõicationem tũc dicitur ipsa excõicatio mortalis: ⁊ sic ex contemptu plus ligatur.⁊ ideo dicitur in cap. episcopi.xi.q.iij.ꝙ per illam quis citi⁹ morit̃ ⁊ aiam tollit.xi.q.iij.c.nihil.in fi. ⁊ hoc casu ꝓcedit qđ dt Inno.in.c.qualiter ⁊ qñ.ij.de accusa.ꝙ excõicatio cõparat̃ pene mortis.⁊ vbicũqȝ in iure canonico reperit̃ đ pena mortis oȝ intelligi de excommunicatione nõ de morte naturali.tex.est singu.in.c.per venerabilem.qui filij sint legiti. ¶ Nota ꝙ in sententia excommunicationis est necessaria scriptura.vt in.c.j.non tamen refert ſm doc.an scriptura sit autẽtica vel ꝓuata. Nota glo.in ver.medentis.qꝛ proferens debet tendere ad medelã aie ⁊ obseruare traditiones canonicas.Et no.etiã ſm doc.ꝙ iudex debet ꝑ se proferre ⁊ recitare sniam excõicationis.nõ autẽ ꝑ notariũ.sicut dicit̃ i ñ snia diffinitiua.vt in.c.fi. đ re iudi.in.vj.excepto epõ.vt ibi.⁊ licet non fieret hoc licet habeat locum pena huius.c.tñ snia non est nulla. de q̃ hic ꝑ glo.in ver.cãm.quã vide quia est pulchra.Et quia vt ibi req̃ritur expressio cause hoc est verũ in excõicatione.secus in denunciatione ſm doc.Et nota glo.in dicto ꝟ. cãm.in versi.sed nunquid hec ɔstitutio ⁊c.que glo.in fi.ponit etiã differẽtias inter sniam excõica.⁊ sententiam aliã diffinitiuã. Nota glo. in ver.requisitus.sup q̃ q̃runt doct. Si excõicatus petijt exẽplũ ⁊ expectauit ɔgruo tpe.⁊ postea se absẽtauit nec reperitur. ꝙ tunc iudex debet mittere ad domum illius requirendo familiã ⁊ amicos.⁊ in ecclia publicare ꝙ ꝑ eũ nõ stat.⁊ ɔsulũt ꝙ ponat vnũ exẽplũ sup altare.⁊ aliđ mittat ad domuȝ illius: ⁊ si nullus vult recipere ꝙ dimittat̃ sup banca ⁊ fiet instrumentũ sicut dꝛ in tex.de restitione:⁊ euitabit penã. No.gl. in ꝟ.autentico.ꝙ in casib⁹ in quib⁹ req̃rit̃ scriptura nõ valet ꝓbatio ꝑ testes ⁊ adde nota ꝑ glo.in.c.j.đ cẽ.in.vj. Si aliquis interrogaret te que differẽtia sit inter suspensioneȝ a diuinis.⁊ ab ingressu ecclie.qꝛ in isto tex.ponunt̃ tanꝗ diuersa.quid diceres rñdeas sic.ꝙ suspensus ab ingressu ecclie potest extra eccliaȝ celebrare.suspẽsus vero a diuinis non põt in ecclia nec extra ſm doc. Et nota ꝙ cõiter tenet̃ super glos. in ver.iudicũ ꝙ oẽs habẽtes ptãtẽ excõicandi etiã si sint regulares đbent seruare hanc formã. Nota gl. in ver.temerari⁹.qs dicat̃ temerarius. Nota etiã glo.ꝙ propter periculum more potest ferri hec snia sine scriptis.Ex quo sequitur ꝙ multa conceduntur ꝓpter periculũ more que aľs non concederent̃. pro q̃ tex.in.c.j.ne se.va.in.vj.in.l. đ pupillo.§.si quis ipsos.ff.de no.ope. nunci.in.l.si quis ex signatoribus. ff.quemad.testa.ape.i.l.fi.ff.de appel.reci.in.l.eadẽ.ff.đ fe.in.c.fi.de iudi.in.l.aristo.ff.de in.deli.facit tex.in.l.si magistratus.ff.de priuile.cre.in.l.si oleum.ff.de dolo in.l. quesitum.cum glo.ff.de pigno glo. singu.in.l.dies festos.C.de fe.tex. singula.cum sua glo.in.l.si alius.§. bellissime.ff.quod vi.aut clam in.l. ait pretor.§.si debitorem.ff. de his que in frau.cre.in.l.diuus.ff.de peti.here.in.l.j.ff.de glan.legeȝ.⁊ dixit Bal.in.l.consentaneum.C.quo modo ⁊ quando iu.ꝙ potest deueniri ad capturam sine citatione. ⁊ nota ista quia pulchra sunt vt scias allegare in hoc proposito. ¶ Sed q̃ritur de pulcra q̃stione. ꝑlatus regularis vocat ad se monachũ suuȝ ⁊ illi in sua ꝑsentia constituto mandat sub pena excõicatiõis quã ipso facto incurrat nisi sibi dicat veritatem.an talis prelatus incurrat pe-

452

nam de qua in tex. et licet in hoc sit aliqualis altercatio. nam aliqui volunt quod ita demum habeat locum pena si ille monachus venit contra preceptum. et sic excomunicatio habuit effectum. secus si paruit mandato: et sic excommunicatio non ligauit. tamen tu tene opinionem Joan. an. qui tenet contrarium. et quod constitutio habet locum etiam si excomunicatio non tenet propter appellationem precedentem. Nota casum in isto cap. i. in quo quis punitur pluribus penis: et hoc ideo est quia per eandem constitutionem imponuntur.

Nota casum reseruatum soli pape qui solus potest dispensare super irregularitate contracta ex celebratione diuinorum. videtur tamen concludi quod consuetudo habet vt cum talibus qui claues non contempserunt possint legati de latere dispensare. dicit tamen Jo. an. in c. clerici. de cleri. excom. mi. quod ista consuetudo est potius de facto quam de iure. Nota tex. iuncta glo. in ver. sicut prius. quod non quelibet executio diuini officii per suspensum vel interdictum inducit irregularitatem. sed illa tantum que fit solenniter officiando sicut prius. Nota tamen secundum doc. quod si suspensus intrat ecclesiam cantando et legendo cum aliis. non est irregularis nisi vltra hoc faciat principale officium chori. vt quia facit officium cantorie in choro vel dicat capitulum. vel orationem. non fit etiam irregularis si exequitur illa que non sunt deputata certo ordini. puta si benedicat mensam. vel dicat lectionem mense. Et nota per iura allegata in glo. pe. quod requiritur contemptus ad incurrendum irregularitatem. quia ignorantia si est probabilis excusat.

¶ Nota quod in. c. solet. fit mentio de absolutione ad cautelam et omni casu quo dubitatur de nullitate habet locum talis absolutio. que tamen fieri non debet nisi citata parte vt in tex. Nota glo. in §. superiorem. que disputat quis iudex possit ad cautelam absoluere. Nota glo. in ver. petenti. in fi. et adde quod notat glo. in. c. significasti. de eo qui dux. in ma. Et an absolutio possit peti per procuratorem. et communiter concluditur quod sic. dummodo habeat speciale mandatum. Sed nunquid generalis procurator aut coniuncta persona possit petere excomicationem nullam pronunciari. Et nota vnum pulchrum dictum Spe. in ti. de procu. §. i. versi. item opponitur quod si procurator habet speciale mandatum ad petendum absolutionem poterit iurare de parendo mandatis ecclesie. licet ad iurandum non habeat aliter speciale mandatum. quod est nota. pro limitatione. c. fi. de iura. calu. in. vi. Nota vnum casum in quo res inter alios acta facit ius quo ad omnes. quia sententia excommunicationis lata contra vnum. facit fidem contra eundem in quocunque iudicio etiam quo ad alios. vt in dict. c. solet. in fi. Nota glo. in ver. in iudicio. quod iudici facienda est probatio. Et adde quedam pulchra iura in. l. quinquaginta. ff. de proba. in. l. i. C. de condic. ob tur. cau. in. l. i. C. de re. alie. non alie. in. l. i. C. quo bono. in l. ii. C. ex qui. cau. ma. in. l. si per ignorantiam. C. de condic. indebi. in. l. si presidi. C. de dona. an. nup. in. l. si probatum. C. comuni. diui. in. l. generaliter C. de non nume. pecu. in. l. ii. C. de remis. pigno. c. statutum. §. cum autem. de rescrip. in. vi. in ca. ex literis. de proba. Nota ista iura quia communiter non allegantur. Nota quod excomicatio lata in participantes excomicatis in locutione et simili non tenet sine monitione. vt in. c. statuimus. Et nota illum tex. in fi. quod licet actus non teneat tamen faciens contra legem punitur. et adde notata per Bar. in. l. si quis legatum. ff. de fal. in. l. pretor edixit. ff. de ope. no. nunc. et glo. singularis in. l. nemo. C. de sacrosanc. eccle. Nota glos. in ver. monitionem canonicam. que declarat que dicatur

tur canonica monitio. Queritur an iudex delegatus posset ferre sententiam excõicationis ꝯ participãtes excõicatis. est altercatio inter scribentes. ⁊ cõclude ꝙ regulariter nõ potest nisi in duobus casibus. Primus est. quãdo insurgeret turbatio iurisdictionis ipsoꝝ delegatoꝝ qñ excõicatus ex participatione fortius induresceret. Scđs casus. qñ participatio fieret in vilipendium iurisdictionis. No. glo. in ver. constitutionibus. an episcopus communicans in crimine cum excõicato a se icurrat maiorẽ. ¶ Nota ꝙ tex. in. c. qꝛ piculosuꝫ. allegatur semp ꝙ epi ⁊ coꝝ superiores nullã penã interdicti vel suspẽsionis incurrunt nisi in sententia sint expꝓssa. Et adde quod notat glo. in. c. cupientes. §. ceterum. in. §. suspensos. de elec. in. vj. que vult ꝙ secus sit in aliis penis. quia constitutio penalis generaliter loquens includit etiaꝫ episcopos. Et nota ſm doc. ꝙ hoc priuilegio gaudent etiam cardinales licet non sint episcopi. Nota ꝙ hoc nõ ꝓcedit in excõicatione. de q̃ ꝑ glo. hic in ver. suspẽsionis. cui adde glo. in. c. quanquã. in ver. singulos. de censi. in. vj. Nota glo. in ṽ. de episcopis. ꝙ etiaꝫ in materia penali appellatione episcopoꝝ cõprehenduntur etiam superiores in concernentibus officium pontificale. ¶ Fuit semel questum vbi haberetur in iure ꝙ ordinarii inferiores ab epis possent sibi creare officiales. ⁊ responsum ꝙ est tex. in ca. romana. in prin. qui tex. etiam probat ꝙ tales officiales pñt proferre sñiam excõicationis ⁊ interdicti. ꝓbat etiam tex. ille ꝙ archiep̃s non potest absoluere a sententiis cẽsure latis a subditis suffraganeorũ. nisi hoc habeat consuetudo. ꝓbat et notabilr tex. ille ꝙ sñie archiepi ligant tm̃ sibi subiectos immediate: ⁊ sic eius diocesanos non autem ꝓuinciales. Nota glo. in ver. sñie. ꝙ appellatione subditorum comprehenduntur etiam illi qui sunt subditi rõne delicti. hoc tñ est improprie de quo per glo. in. c. nuper. de sen. excõ. ⁊ vide que dicta sunt in rubri. de fo. compe. in. cle. Nota etiã ꝙ ꝓ culpis p̃sentibus ⁊ p̃teritis non potest q̄s excõicari monitione competenti nõ p̃missa. lꝫ tñ sñia lꝫ sit iniusta. đ quo hic in glo. in ver. iustas. Probat etiam tex. in. §. caueant. ꝙ pro futuris culpis vel iam commissis nisi satisfaciant infra tale tempus excommunicari non debet. nisi mora/culpa/vel offensa. precedat: ⁊ vide ibi glo. declarantem hoc. Nota glo. in ver. futur(. an ⁊ qñtra ctꝰ futuri tp̃is spectet ad iudicem. Nota etiã. §. in vniuersitatẽ. ꝙ sñia excõicationis non potest ferri in vniuersitatẽ vel collegium. sed excõmunicanᷓ tm̃ culpabiles. ⁊ si feratur ſm ꝯmuniter doc. est nulla. nec intelliguntur excõicati singuli de vniuersitate. quia sequeretur incõueniens ꝙ ligaretur absens vel puer vnius diei. ⁊ etiam si excõicans intẽderet excommunicare singulos de vniuersitate non teneret. Nota tamen ꝙ posset ferri excõicatio isto modo gñalr. excõico oẽs illos de vniuersitate qui fuerunt mandato meo rebelles ſm Joan. an. ⁊ alios. Et nota ꝙ finis huius capi. videtur intelligi sine aliqua noua admonitione seu vocatione dummodo constet eos esse culpabiles. sed de hoc dubito ꝓpter ṽbuꝫ constiterit. q̄đ dꝫ intelligi p̃te vocata. omitto allegare glo. quia alꝭ allegaui. Et nota ſm doc. ꝙ appellatio ciuitatis tuetur ⁊ defendit rectores ipsius ⁊ admittitᷓ ad defendẽdũ eos. quod est nota. ¶ Nota tex. in ca. dilecto. in prin. quia semper allegatur ꝙ defensio est licita oĩ iure nõ solum contra pares ⁊ minores. sed etiam contra maiores. glo. est in. c.

453

felicis.in ver.pcusserit.ɓ pe.in.vi. Nota glo.in ver.vim vi.ꝙ licet dictio omnis sit vlis tñ includit tm̄ illa q̄ sunt pportionabilia materie in qua profertur.pro quo glo. in.l. inter omnes.ff.qui satisda. cogan. Et adde tex.in.l.i.§.penulti.ff.de vsufruct.accres.in.l. si quando §.i.ff.si serui.ven.glo.in cap.historia.xxiii.q.ii. Nota glo.in ver.vicino. quā intelige quando infertur corporalis vel realis violentia. secus si verbalis:⁊ ideo non liceret iuuare iniuste excōicatos ɔtra excōicatorem:⁊ cogere eum ad relaxandū iniustam excōicationem. Nota glo. in ver. sibimet. quia est singularis ꝙ omnis offensa que tendit ad defensionem est licita q̄ꝫcumq; excedatur modus. dummō corporal lesio non inferatur. ¶ Nota tex.in c.venerabilibus.in prin. ꝙ vt quis possit absoluere excōicatū ab alio. requiritur ꝙ sit iudex excōicati. ꝗ tex.etiā probat ꝙ qñ agitur de iniusticia actus gesti p iudicē pcedentem ex officio:⁊ eius reuocatione. tunc iudex ipse citandus est ad defendendum.cū eius pricipalr intersit. Tu habes glo.in.c. quisquis. iii.q.v. ꝙ si excōicatus non comparuit in termino.qꝛ non potuit.absoluitur sine difficultate.pro illa glo. habes tex.in dicto.c.venerabilib⁹. in ver. protinus. ⁊ vide late per Abb.in cap.ii.de testa.cog. Nota ex glo.in ver.appellatum.⁊ ibi per doct.pulchram limitationeꝫ ad.c. non solum de appella.in.vi.ꝙ licet attentata medio tēpore inter sniaꝫ diffinitiuā ⁊ appellationem.si postea appelletur veniant retractanda regulariter per viam attentati. tñ fallit nisi sit snia excōica.⁊ e i⁹ executio. Probat etiam ista glo. ꝙ lꝫ iudex non debeat exeq̄ sniam pēdēte termino dato ad appellādū.si tñ exequatur ⁊ postea non appelletur remanet valida ipa executio.quod est nota. Nota glo.in ver. captus. in fi.dum dicit captus nō fui pcuratione ⁊ dolo.cui adde tex.in clem. multorum. ɓ pe.in cap.pastoralis. ad fi.offi.dele. ⁊ facit quod voluit glo.in.l.si pendente.in princi.ff. de vsufruc.tex.in.c.fi.de verbo.sig. in vi.in ca.statutum.§.insuper. de rescrip.in.vi.in.c.mulieres. de iudi. in.vi.in.c.fina.de renunc.in.vi. Et quod voluit Ab.in.c.cum dilect⁹. in fi.de cle.non residen.in.c.postulastis.de conces.preben. Bar. in.l. non soluꝫ in prin.ff.de excusa.tuto. Nota glo.in ver.impedimēto. que ponit exempla de impedimētꝫ No. glo.in ver.in iudicio. an ille dicat verus cōtumax qui dixit nuncio citanti nolo venire:⁊ concludit ꝙ nō intellige tñ glo. qñ non constat hoc nisi per relationē nūcii.qꝛ q̄ꝫuis credatur nuncio ꝙ citauerit aliquē qñ esset nuncius iuratus vt notatur in c.cū parati.de appel. tñ ipsi nuncio non creditur super rñsione ptis vel ei⁹ fctō.qꝛ tunc deponeret extra officium suum.ɓm docto. hic.oportꝫ ergo ꝙ probetur per testes. ⁊ hoc casu non procederet glo. ¶ Nota vnum text.qui semper allegatur in dic.c. venerabilibus.§.vbi autem. ꝙ sicut excōicatio iniusta ligat:ita ⁊ absolutio iniuste facta valet. quod tñ intellige ɓꝫ glo.nisi esset defect⁹ iurisdictiōis. Et adde quod notat glo.⁊ doc.in.c.cū desideres.de senten.excom.⁊ ideo valet absolutio sine citatione partis vt concluditur per Ioan.an.in cap.qua fronte.de appel. ☞ Nota tamen singulariter ꝙ eo casu quo fuit quis male absolutus posset peti absolutionem ɓclarari iniustam ⁊ illum reduci in eandem sententiaꝫ excōmunicationis.ista est singularis decisio Rote que incipit Iteꝫ si pronuncietur Et si tu vis scire an excōicatus debeat remitti ad suum excommunicatorem pro absolutione. vide ibi

tex. et per docto. in c. ab excõicato. de rescrip. Nota ex glo. pen. quod ubi quis se fundat ex tẽpore. habet necesse probare tempus limitato modo. als succumbit. facit quod notat Bar. in. l. non solum. §. sed ut p bari. ff. de ope. no. nunc. ¶ Nota tex. in. c. decernimus. quod ecclesiasticus iudex compellit secularem ad expellendum excõicatum ab actib⁹ iudiciariis prohibitis. de quib⁹ ibi. Et nota sm doc. cõmuniter quod licet exceptio excõicationis possit opponi per modum exceptionis. coram iudice seculari. tamen non poterit coram eo probari. nec etiam per instrumentum poterit fieri probatio. quia omnis probatio dz fieri coram iudice cõpetẽti. et etiam decisio et pronunciatio dz fieri p iudicẽ ecclesiasticum. quod est nota. Nota etiam sm doc. quod iudex ex officio repellit aduocatum excõicatum etiam inuitis partibus. Nota etiam singulariter sm doc. quod aduocatus vel procurator excõicatus exercens officium tenetur ad restitutionem salarii inde percepti. et debet fieri erogatio pauperibus tanq̃ de re illicite acquisita. Nota glo. in ver. testificando: et nota quod excõicatus nõ potest esse testis si tamen sit descript⁹ in instrumento. qz tunc valet instrumentum. non posset tamen iuuari p talem testem si diceretur suspectus. nisi tempore depositiõis sit absolutus. hoc tñ intellige qñ testis adhibetur in instrumento ad probationẽ. qz tunc sufficit quod tẽpore depositionis sit absolutus. secus si ad substantiam instrumenti. ut qz debet esse rogatus. tunc non valeret instrumentum si illo tẽpore non esset idoneus ut notatur in. l. ad testium §. conditionem. ff. de testa. in. l. j. C. de testa. Et nota quod excõicatus non potest testificari de actu gesto tpe quo erat excõicatus de quo plene p gl. iij. q. j. in sum. quid autem de teste q̃ tpe quo iurat excõicatus sed non tempore depositionis. vel ecõtra. an valeat eius testimonium. vide p Bar. in. l. iij. §. due cause. ff. ad carbo. in. l. damni. §. sabini. ff. de dã. infec. Nota etiã glo. que tangit an excõmunicatus possit testari. et adde Bar. in. l. si queramus. ff. de testa. qui tenuit quod sic. in. l. j. C. de sacrosan. ec. Inno. in. c. veritatis. de dolo et contu. et per Ab. in rub. de testa. Querit etiam glo. an possit conficere testamentũ. de quo hic p doc. ¶ Nota quod in. c. cõstitutionẽ. declaratur. c. statuimus. s. eo. Et nota quod est speciale hoc casu quod nõ potest simul cũ monitione nominatim faciẽda fulminari excõicatio. sed dz expectari lapsus termini et postea excõicari. Nota pulchram glo. in ver. participatione. quomodo dr quis participando minorem incurrere excõmunicationem. et quia glo. dicit quod mittens nuncium vel literas excõmunicato incurrit miorẽ. adde tex. et Bar. in. l. j. ff. ad le. iul. maies. quod ille qui mittit nuncium vel literas hostibus incidit in illã legẽ. et Bar. in. l. j. §. incidit. ff. ad turp. quod etiam ille qui defert literas punitur. et adde glo. in cle. fi. in ver. literas. eo. titu. Nota glo. in ver. nominatim. Nota unum bonum consilium doctoꝝ sup gl. fi. quod si iudex verisimilr psumit quod hij qui sunt ad arma parati nõ desisterent propter excommunicationẽ iudex non inferat excõicationẽ. sed dicat sub excõicatiõis pena precipio quod deponantur arma vel recedatis de loco. als snia non esset medicinalis. sed mortalis. Tu debes scire quod allegatur semp dictum Inno. in. c. j. de consti. quod ratione casuum emergentiũ lz leges transgredi. et tu allega optimũ tex. in fi. hui⁹. c. et illud dictũ Inno. allegat notabilr Bal. in. c. j. §. iniuria de pa. iura. fir. in. l. j. C. de preci. impera. offe. i. c. j. qui feu. da. pos. f. l.

454

§.C.qui accusa.non pos. ¶ Nota q relaxatio ad cautelam in generali interdicto locum non habet. vt in c.presenti. Nota glo.§.in versi. cum ratione non roborentur. quam tu potes adducere contra illos qui non mouentur ratione. et nota illam glo. dum ponit rationem differentie inter interdictum et excommunicationem. que etiam glo. ponderatur per modernos q licet aliqua sint a iure parificata communiter tamen statutum in vno non extenditur ad aliud quando est dare rationem diuersitatis concludentem illud ius non debere extendi. et pro hoc limitatur glo.penul.in.c.si postquam. de elec. in.vi. Nota glo.in ver.cautelam.que ponit casus in quibus fit absolutio ab excommunicatione ad cautelam. Et nota q hic est glo. q excommunicatus non potest excommunicare: et adde glo. xxiiij. q.§.in sum. Et no. q communiter concluditur q etiam excommunicatio lata ab illo qui caret claue scie. quia censura ecclesiastica ligat non ex scientia sed ex potestate et auctoritate. vide tamen glo.nota.xx.dist.§.§. que tenet q tamen sit vna clauis. No. glo.in ver generaliter. que vult q text. iste non procedat in interdicto lato in personam. quia equiparatur excommunicato. Et nota secundum doct. q interdicta ecclesiarum non sunt generalia quo ad effectum generalis interdicti. etiam si interdicerentur omnes ecclesie ciuitatis vel prouincie: et tunc poterit celebrari extra ecclesias etiam alta voce sub tentorio vel etiam in ecclesia si qua non esset interdicta. Multi sunt casus in quibus excommunicatio dicitur nulla qui numerantur in glo. in dicto §.cautelam. ¶ Nota ex.c.quicunque. q est differentia inter restituere et satisfacere. qui text. etiam probat q pena imposita danti licentiam. non extenditur ad vtentem nisi specialiter exprimatur. Nota glo.in ver. quicunque. dum dicit q etiam includuntur episcopi. Si tu vis scire qs sit ordinarius regis. vide glo.notabi.in ver.reges. Nota glo.in ver. suorum. qui veniant appellatione suorum. et adde quod notat glo. in l.si femina.C. ad turpil. ¶ Nota tex.in capi. si iudex laicus. q iudex ecclesiasticus ex officio potest repetere a iudice seculari captum. et etiam clericus potest opponere talem exceptionem. et ideo si statutum imponit penam declinanti iurisdictionem iudicis secularis. q quandoque ad clericos de facto extenditur. tunc practica est q clericus non declinet iurisdictionem sed iudex ex officio suo repetat. et iste etiam tex.notabiliter probat q si coram iudice seculari reuocatur in dubium etiam per modum exceptionis. de clericatu. iudex laicus cognoscere non potest. ¶ Volo tibi dicere vnum pulchrum casum in quo fama facit plenam probationem in dicto.c. si iudex. q in causa criminali quando agitur ad probandam iurisdictionem super illa causa per famam inducitur plena probatio. Nota vnam singularem decisionem Rote. quam allegant hic doct. q si clericus coniugatus est captus a iudice seculari non est statim remittendus: licet probet se clericum nisi doceat se contraxisse cum vnica et virgine. et portasse habitum et tonsuram clericalem. quia aliter non gaudet priuilegio clericali. per ea que habentur in ca.§. de cle.coniu.in.vi. Et de his cognoscit ecclesiasticus et non secularis. Nota glo.in ver.debeat.que enumerat casus in quibus clericus non gaudet priuilegio clericali. Nota etiam in dicto tex.notabiliter q in dubio quis presumitur talis et ita iudicari debet qualis in habitu apparet. et constituitur in quasi possessione talis status. et talis quasi possessio releuat eum ab onere probandi et transfert onus probandi in aduersarium. quod est notabile. Nota singulariter glo.in ver.fecerit.in fi. q ordo seu clericatus potest

pbari non solū per instrumenta sed etiā per testes. Et no. bz doc. q nō sufficiūt lr̃e pape in quib⁹ noiat ipsuz clericū. z nota etiā q in ista materia non sufficit sola possessio sed debet probari proprietas z titulus clerical. ¶ Nota casum in quo parificata sunt excōmunicatio suspensio z interdictum in.c.statutum.

¶ Nota glo.in.c.licet.in ver.excōicationis. q constitutio disponens super vno de extremis cōmuniter parificatis.extenditur ad aliud qñ est eadē ratio in vtroqz. Nota etiaz singulariter ex eadem glo. q licet appellet a snia nulla z deferat appellationi.ex hoc tñ nō recōualescit sententia nulla. nec excluditur a facultate agendi de nullitate sententie etiā si nō sit snia cēsure. fallit in casu exp̄sso in glo. z adde notata per Bart.in.l.si expressum.circa fi. ff.de appella. z per doct.in.c.cum venissent.de eo q mit.in pos.in.c.sepe.de appell. z ibi tangitur quid si post appellationē interpositā a sententia diffinitiua fiat executio.an reconualescat seu firmiter deserta appellatione. z videtur cōcludi q sic per doct.hic.vide tamē in dicto loco z in.c.non soluz.de appel.in.vj. Nota glo.in ver. nunciari.an ad pbandum excommunicationē sufficiat sola denunciatio. z videt ꝯcludi q sic.licet Rota teneat contrariū. z ita dicit in curia seruari q per denunciationē nō probet excōicatio. de quo vide per docto.in.c.pia. de excep.in.vj. ¶ Nota ex cap.si clericos. q vbi clericus etiam posset de iure carcerari z detineri. si det fideiussores de parendo iuri non erit detinendus sed relaxandus.nisi in casibus de quibus ibi. Nota gl. in ver.nodari.pro intellectu capi. vniuersitatis.de senten.excommu. Et nota glo.in ver.excedatur.duz dicit calce vel pugno. z adde glos. in cap.si quis suadente.xvij.questi. iiij. Nota glo.in ver.iniuria.de illo fugiente qui abstulit equum clerico nolēti dare vt posset fugere. z postea remisit.an sit excommunicatus. z videtur concludere q sic recitatis opinionibus. de quo per Alexan.in.l.gallus.§.ille casus.ff.de libe. z posthu. Nota glos.finalem. q licet confessio socij non probet delictum.tamen ad dictum socij poterunt alij malefactores capi. z vide quod habetur in.l.fina.C.de accusa. ¶ Nota tex.in cap. si sententia. in prin. q appellatione populi non cōtinetur clerus. nec econtra. Nota tamen scd̄m doct. q si daretur aliquod priuilegium districtualibus vel prouincialibus alicuius domini.puta anglicis.bene cōp̄henderentur clerici. No. glo. in v. in clerū. z idem econuerso. q interdicta ecclesia non intelliguntur interdicti clerici si non sunt culpabiles. Nota glo.in ver.econuerso. q nomen generale qualificatum respectu vnius professionis.nō includit aliud genus diuerse professionis etiam eiusdem sexus. Nota gl. in ver.interdicti. z scias q aliud est interdictum ciuitatis vel loci.ab interdicto vniuersitatis vel collegij. vnde interdicta vniuersitate poterunt clerici ianuis apertis z pulsatis campanis alta voce celebrare exclusis excommunicatis z interdictis. sed interdicto loco celebrari non posset nisi prout dicitur in cap. fina.infra eo.de quo hic. per doct.

¶ Et nota secundum docto.in hac materia istas conclusiones. Prima si interdicitur simpliciter terra alicuius domini. z sit hoc pnomen sua.vel sile denotās dn̄iuz.intelligitur iterdicta terra data in dotē sed nō pignorata.nisi diceret iterdicim⁹ terrā quā aliqs possidet. Scd̄a ꝯclo.videt iterdicta ciuitas i q̄ qs habet vsumfructum. Tertia.nō videtur interdicta terra cōis pro in

455

diuiso. Quarto. si terra interdicta perdatur vel alienet post interdictum non tollitur interdictuz. quia hoc est quid reale et transit cuz re. Quinta. q terra acquisita post interdictū nō erit interdicta nisi verba snie aliter exprimāt. Nota vnū dictum sing. qd colligit ex isto tex. ad fi. q vbicūq snia vel alia dispō esset inutilis intelligendo vba put iacent. debent tunc improprіari et extendi. et ita intelligi. vt ipsa dispō teneat et operet effectū. qātūcunq ipsa dispositio sit odiosa et penalis. pbat etiaz tex. q interdictis personis etiā per respectū ad certū locū. censentur interdicte quocunq vadant etiaz extra illū locū. sicut etiā dr de infame. q: infamia sequit Ifamē quocunq vadat sicut lepra leprosum. et facit qd notat Bar. in. l. qui vltimo in prin. ff. d pe. et habes etiā tex. hic quem effectum operetur interdictum. quia inabilitat personas interdictas in auditione diuinorū. et perceptione sacramentorū. et inabilitat loca interdicta diuinis Nota glo. in ver. non ptetant. que vult q si non existens de populo interdicto efficiatur. ex tunc ligatus erit tali interdicto sicut et alii. cum sit factus illius corporis. Sed qrit tur si ligat⁹ interdicto transferat se ad alium locum dimisso primo. an desinat esse interdictus. et dicas vt hic per doc. distinguētes. sed nota hoc q si non sit interdictus specialiter: sed sit de populo interdicto. et transferat se ad aliū locū aio mutandi domiciliuz. cum tunc desinat esse de populo desinit in eo interdictum. ¶ Omnia iura clamant vt scis q in penalibus sit stricta interpretatio. vt in regu. in penis. cū mōtis similibus. sed accipe. pulchrā limitationem vt nō procedant quando vilesceret pena si lata interptatio non fieret. vt est text. in cap. si ciuitas. qui tex. etiam probat q de ppria significatione vocabli. ciuitas et castrum. includunt id quod intra muros vel ambitum continetur. de de quo per Bart. in. l. ij. ff. de verb. signifi. limitantem hanc materiam. Et nota in proposito tex. notabi. in l. penul. §. rome. ff. de excu. tuto. q in ciuitate fieri dicitur quod fit in suburbiis. et allegatur tex. ille q licet vna consuetudo esset in ciuitate et alia extra. et testamentuz fieret in suburbiis debet seruari consuetudo ciuitatis. de quo per Bal. in. l. ij. C. quemad. testa. ape. sed tamen glo. ibi vult q ille tex. non procederet si diceretur in vrbe. et idem si diceretur in ciuitate. de quo per Barto. in. l. sed et reprobari. §. fi. ff. de excusa. tuto. Adde etiam quod notat Bar. in. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infec. in. l. j. §. fine autez. ff. de ope. noui nun. vbi ponit quomodo cognoscatur villa a castro. in. l. si heres. §. vicis. ff. de lega. j. et eleganter scribit Bartho. in extrauagāti. qui sint rebelles. in ver. lumbardie. quem vide omnino et ibi loquitur de prouincia. et glo. singularis in. l. fina. C. de prescrip. long. tempo. et quod notat Barto. in l. j. in prin. ff. quod cuiusq vniuer. no. in. l. fi. ff. de colle. illici. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. et iur. Et text. et Barto. in. l. vxorez. §. legauerat. ff. de lega. iij. vbi appellatione patrie continentur suburbia. Et de patria per Bald. in. l. si non speciali. C. d testa. Et quid sit terra est tex. in capitu. cum in partibus. de verbo. significa. Et adde in materia glos. notabilem. que est penulti. in capitu. accepimus. de eta. et qualita. Et nota q hunc text. dicit singularem Abb. in capitu. fina. de his ben. q in materia odiosa appellatione ciuitatis non solum venit qd muris clauditur. sed etiam suburbia. et ibi inducit hoc ad pulchram questionem. Nota ex eodem tex. in

st. q quando ratio est expressa in iure licet arguere a similitudine rationis: Et in penalibus. et adde qd notat glo. reputata singularis. in cle. j. in ver. eligatur. de elec. Uolo q mandes memorie vnu tex. fin. j. c. is qui. q nunq quis incurrit irregularitatem nisi in casibus expressis in iure. et ideo qui dicit aliquem irregulare oportet q probet casum expressum in iure. Nota glo. in ver. sanguinis. du dt huant et iuriosi. et adde qd notat glo. in. c. j. de cose. eccl. vel alta. in. vj. et qd notat Bar. i. l. no dubiu. C. de legi. in. l. omnes ppli in. vj. q. principali. ff. de iust. et iur. Ab. in. c. solite. de maio. et obe. No. ex co. tex. q celebrans scienter in loco interdicto est irregularis et ineligibilis. nisi in casibus permissis Quid autem de celebrante in loco in quo est indicta cessatio a diuinis. vide per glo. nota in. c. si canonici. in ver. cessare. de offi. ordi. in. vj. Et nota q tex. procedit etiam si interdictum no est publicu nisi sit occultu. et etia si soli ipsi est notum procedit text. quando potest sine scandalo abstinere a celebratione. Et adde notata per gl. in cle. j. in. ver. publice. eo. ti. ¶ Nota tex. in. c. qm. q ad positionem consequentis sequitur positio antecedetis. facit tex. in. l. illud. ff. de acq. here. p que tex. dt notabilr Jo. de pla. in. §. ite lex iulia. insti. de publi. iu. q eoipso q statutum pmittit actu in q requiruntur arma. vt occidere bannitum. videtur etia pmittere delatione armoru. et ideo procedit libellus in quo quis petit aduersarium cogi et copelli: licet no dicat condenari. vt coiter pcludit. licet Bar. teneat ptrariu in. l. j. C. de execu. rei iudi. in. l. si cum nulla. ff. de re iudi. in extrauagan. ad reprimendu. in ver. et sine figura. ¶ Nota q in. c. is cui. fit metio de illo cui est interdict⁹ ingressus ecclie in q si celebrat diuina sicut prius in suo officio ages est irreglaris.

Et nota q solu i isto casu est irregularis. q si intrat eccliam in casu phibito licet peccet non tn est irregularis: et videtur cocludi: q tpe quo no celebrantur diuina possit intrare ecclesia ca oradi. et p illa transire pro factis suis. Nota glos. in ver. in ea. du dicit secus si extra eam. Et nota q sicut excoicatio no suspendit per appellationem ita nec suspensio: vt in dic. c. in fi. et ide interdicto sm docto. quod tn limita qn pfertur pure secus si in diem vel sub conditione: qr tunc appellatio interposita ante diem vel conditione bn suspenderet de quo in. c. preterea. q. de appell. et per doc. hic. Nota glo. in §. sequentem. qr est nota. ¶ Nota. q i. c. religioso. cocludit q exceptis casibus in iure expressis abbas no absoluit monachos suos a snia canonis nisi haberet quasi episcopale iurisdictionem in sua ecclia. de quo in. c. monachi. s. eo. Et in dic. c. in fi. dicitur q verberans nouitiu religionis incurrit excoicatione. ¶ Nota glo in §. eo casu. qr ponit casus in quibus absoluit episcopus ab excoicatioe pter manuu iniectionem in clericum ¶ No. q in. c. eos q. ponit de illis q sunt absoluti in casu necessitatis ab illis q de iure non poterat absoluere si cessate periculo vel impedimeto se no pntant qcito comode poterunt illis q de iure absoluere debebant reincidut in eande excoicatione. Nota istu tex. p his q dicta sunt in. c. cum desideres. s. de sen. excoi. in ver. pntare. q absolutio no possit peti per pcuratore. Et qr supra dictu est qcito comode et c. vide gl. nota. in cle. j. de pe. in §. comode. Nota. glos. in ver. canonis. q enumerat casus in quibus quis excommunicatur a canone qui in hoc libro legutur. Nota glo. i ver. decernimus. q quando constitutio vtitur hoc vbo. non dicitur veteris iuris declaratoria: sed dicitur noua constitutio. No

456.

ta glos. in cap. cum quis. in versi. mandato. de quo etiã per glo. ꝛ docto. i. c. mulieres. eo. ti. Limita tamẽ glo. vt notabiliter procedat nisi mãdanti possit culpa imputari: qꝛ non certiorauit. qꝛ tunc quo ad deum est ligatus ſʒ doc. ꝛ vide per Ab. in. d. c. mulieres. ꝛ adde dictum Inno. in c. ad audientiaꝫ. de homi. ꝙ si aliq̃s mandauit delictum committi: ꝛ mãdatarius diu postea cõmisit delictũ an mandans teneatur: ꝛ tenet ꝙ sic. nisi mandatũ hoc sit reuocatũ exp̃sse vel tacite. ꝛ dictũ approbat bar. in. l. nõ solũ. §. si mandato. ff. de iniu. de quo per Bal. in. l. j. C. ꝺ ser. fugi. in. fi literas. ad fi. C. manda. Et addo quod notat glo. in. §. ope. insti. de obli. que ex delic. in. l. qui mutuã. §. non ideo omnis. ff. manda. ¶ Nota glo. in. ver. clericum. ꝙ appellatione clericorũ in lata significatiõe cõprehenduntur clerici seculares. regulares: ꝛ conuersi. Nota pulchraꝫ glo. in ver. tuo nomie. que ponit modum probandi ratificationeꝫ actus gesti per alium. Sed queritur quid si aliquis sciuit aliquem verberasse clericum suo nomine: ꝛ contradixit sed postea ratum habuit an sit excõicatus: ꝛ conclude ꝙ non ſm veriorẽ opini. qꝛ nõ põt quis approbare qđ prius semel reprobauit. Nota glo. in ver. incurris. duꝫ dicit ꝙ est excõmunicatus. ex nunc scꝫ ex quo ratũ habuit. ¶ Nota glo. i. c. alma. in ṽ. sacramentis. ꝙ tempore interdicti non est prohibitum matrimonium ẽt si contrahentes sint interdicti. solẽnis tñ bñdictio fieri non poterit tẽpore interdicti ſm doct. ꝛ cõcludiꝭ etiam ꝙ extrema vnctio est ꝓhibita tempore interdicti. Nota glo. in ṽ. admittantur. ꝙ tempore interdicti. non datur sanis eucharistia. ꝛ videꝭ magis communiter cõcludi ꝙ etiã mulieribus pregnantibus ꝛ partui propinquantibus non debet dari eucharistia. ꝛ vide que dicta sunt in rubrica. de peni. ꝛ remis. Non poterit etiam concedi intrantibus mare vł bellum campestre. potest tamen dari sanis damnatis ad mortem ex q̃ tales sunt in mortis articulo. Et cõcluditur etiã ꝙ quando portaꝭ corpus christi ad infirmum poterit portari cum cãpanella ꝛ lumine ꝛ aliĩs consuetis. ꝛ poterit etiam dari infirmo in presentia personarũ ibi astantium. qꝛ visio tãti sacramenti nõ est prohibita tempore ĩterdicti: nisi qñ celebrantur diuina actualiter. ꝛ licꝫ presbyter celebrans possit sumere eucharistiam tali tempore. religiosi tamen non pñt suis fratribus ꝛ sororibus quorũ curaꝫ gerunt concedere eucharistiam. secũdũ doc. non admittuntur tñ illi ad penitentiam qui dederunt causam interdicto. nisi satisfaciant ꝛ caueãt prout ibi. Nota glo. in ver. ydoneam. que dicaꝭ ydonea cautio: ꝛ nota ꝙ ille qui non potest prestare ydoneam sufficit ꝙ prestet iuratoriam: vt ibi. ¶ Et nota ꝙ tex. in dic. c. fi. in ver. adĩcimus. ꝓcedit tẽpore gñalis interdicti ꝙ possit celebrari cum illa moderatione de qua ibi: secus si ipse ecclesie eẽnt sp̃aliter interdicte ſm doc. No. ibi etiã ꝙ tempore generalis ĩterdicti nõ sunt pulsande campane: etiã siue sint in ecclesia siue extra ꝛ celebrantes diuina cum pulsatione campanarum incurrunt irregularitateꝫ secus si non celebrarunt de facto licet male faciant. Nota glo. in ver. monasteriĩs. ꝛ adde glo. in ver. monasteriorũ. in. c. grandi. de supplen. negli. prela. Nota glo. in ver. ĩterdictis. ꝙ etiã nõ interdicti non admittuntur ad diuina tp̃e interdicti generalis quod sine dubio procedit in laicis. sed quid in clericis ꝛ religiosis aliaruꝫ eccłiarũ. ꝛ conclude ꝙ pñt admitti ad celebrandũ in talibus ecclesĩs. Nota etiã ſm doc. ꝙ laici habẽtes fraternitates ꝛ societates poterũt in ecclesĩs sitis in loco ĩterdi-

cto publice cantare letanias. ⁊ rogationes: ⁊ laudes. nec incurrunt irregularitatem cū nec ordinē nec officium habeant: nec peccāt: q̄ talia non sunt prohibita per interdictum. Et q̄ in dic. c. si. quater in anno permittitur celebratio diuinorū. tamen s̄m veriorem opi. non poterunt sepeliri mortui illis temporibus. nec Ēt sacramentata prestari nec extrema vnctio: poterit tamen in istis quatuor festiuitatibus aqua solenniter benedici: ⁊ aspersio fieri: q̄ b̄ndictio accedit ad diuinum officium: poterunt etiā in quatuor festiuitatibus nuptie solēniter benedici. virgines vel altaria consecrari. velū monialibus imponi. calices abbates ⁊ abbatisse benedici. tum talia non sint proprie sacramenta: sed orationes: seu certa diuina officia que tali tempore sunt permissa. vt i hoc tex. Nota glo. in ver. assumptionis. q̄ solennius est illud festum beate virginis q̄ eius natiuitas. Et nota etiā glo. ibi tenentem q̄ cantans solenniter completorium istis diebus esset irregularis. Archid. tamen tenet cōtrarium. Et nota secundum docto. q̄ licet talis esset irregularis. tamē hoc esset dispensabile quia sulcitus opinione doct. ⁊ non in contemptū clauium hoc fecit per notata per Jo. an. in. c. clerici. de cler. excom. mini. licet aliqui teneant q̄ possit celebrari cōpletoriū sine aliqua pena istis diebus. Nota glo. in ver. ꝯmutat. q̄ nūq̄ Bonifacius reuocat ꝯstitutionē antiq̄ iuris q̄n exp̄mit v̄ba q̄ hoc denotēt. Per clausulā ḡnalē i lege positā tollūtur oīa p̄uilegia ꝯtraria lȝ aliꝰ nō specificent̄ i. d. c. si. in si. Ultimo q̄dā superior mēdauit tabellioni vt ꝯficeret q̄ddā instrumētū qui recusauit: quero quid possit facere ille sup̄ior. q̄d r̄ideres. Et dico q̄ pōt illum priuare officio tabellionatus. pulchrum est dictum Bal. in. l. prouidendū. ꝑ illū tex. C. de postu.

De sententia excom. in cle.

Nota ex tex. in cle. j. q̄ tempore interdicti in tantū debet ianuis clausis celebrari vt nec per foramina vel fenestras laici respiciāt ex quo sequitur q̄ violatur interdictū nō solū admittendo interdictos in ecclesia tempore celebratiōis diuinorum: sed etiam si stantes extra intus possunt respicere ⁊ audire.

Nota etiā pulchrū tex. ibi q̄ papa vices dei gerit in presidendo ecclesie. ⁊ dicūt doc. q̄ ex hac presidētia multa pōt claue nō errante. Ad de tex. in. c. quāto. de transla. prela. in clem. j. de magistris. in. c. vt n̄r̄m. vt ecclesiasti. benefi. in. c. j. d̄ homi. in. vj. in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. ⁊ multa pulchra adduxi in libello meo de potestate pape. Et nota singul̄r ex eo. tex. q̄ licet interdictū non teneat tamē si matrix ecclesia seruat religiosi non seruātes sunt excōicati. Nota glo. in ver. religiosi. q̄ constitutio penalis loquēs de religiosis nō comprehendit clericos seculares. ⁊ ibi glo. ponit casus in quibus per clementinas ligantur tantum religiosi. Nota glo. in v̄. matricem. que dicatur matrix ecclesia. que glo. etiam vult q̄ tex. procedit etiam si ecclesia matrix subest religiosis. Nota etiam glo. que vult q̄ quo ad interdictum prouincie. ecclesia metropolitana nō dicitur matrix: ⁊ sic ecclesia metropolitana nō est matrix singularium ciuitatū. q̄d est pulchrum. Et nota illam glos. quia mentionem facit de maxima dignitate patrie mee antiquissime.

Nota singulariter glos. in versi. obseruare. ⁊ nota eam dum dicit: q̄ vacat argumentum a contrario sensu quando reperitur contrarium in iure. cui adde notata j. l. nemo. C. de iurisdi. om. iudic. c. j. de eta. ⁊ qualita. in. vj. in cap. significasti. de foro

compe.in.c.quanto.de vsu.tex.z ab. in.c.nobis.ij.de sen.excõi. Nota gl. in ver.excõicatiõis.q̃ enumerat qui quagita casus in quibus per clemẽtinas fertur excõicatio. Nota gl. in ver.subiacere.que ponit penas contra violẽtes interdictũ. Et nota secundũ doc. q̄ si interdictus est loc⁹ ab homine vel a iure.z tamen nõ sit publicatũ.ibi celebrans scienter est irregularis. ¶ Fuit semel quesituʒ in vna corona an nobilis delinquẽs desinat esse nobilis.z allegatur tex. in cle.grauis.in prin. q̄ non, z hoc q: dicuntur nobiles a coruscatione clari sanguinis.sed verius est dicere q̄ illa est sola nobilitas que ẽ moribus ornata:z iste tex.facit ꝑ his q̃ dixi in repetione.c.inter alia. de immu.eccle.q̄ per ingressuʒ religiõis non desinit quis esse nobilis:q: si cõmittens delictum non desinit fort⁹ intrans religionem. Et adde quod notat glo.in.c.q̃ contra pacẽ. xxiiij. q.j.q̄ illi dicuntur ignobiles qui exercent vile officium.z ideo dicit eleganter Bal.per illum tex.in.l.nobiliores.C.de commer.z merca. q̄ exercens artes mechanichas non potest esse nobilis. Et addo quod notat glo.in.c.cum adeo.de rescrip.in ver.sufficienteʒ.in.c.cõquerente. ꝺ clerĩ.non resi.in ꝟ.sufficientia. Nota q̄ in cle.grauis.ponitur pena illorum qui cogunt celebrare tempore interdicti. Et nota glo.in ver. preconia:q̄ maior est contemptus quã do fit vocatio per preconem q̄ȝ quã do per campanaʒ. Nota glo.in ver. temporales.que vult q̄ constitutio habeat locum in prelatis habentibus temporalem iurisdictionẽ. Nota glo.in ver.suppositis. pro his q̃ dicta sunt ŝ.q̄ si interdictuʒ sit latũ licet non sit publicatuʒ debet obseruari. Nota etiã glo.in ver.publice. ¶ Nota q̄ in cle.cum ex eo.habetur q̄ excommunicati sunt minores si admittunt ad diuina tempore iter dicti fratres vel sorores tertiĵ ordinis. Et nota ibi q̄ regula nostra est approbata.de quo per gl.in ver.tertio.que assignat rationẽ quare dicatur de tertio ordine:q̃ glo. etiã vult q̄ illi qui nõ profitentur tria substãtialia regule non dicũtur ꝓprie religiosi:sʒ dicũtur habere quẽdã modum viuendi.z est alia glo.in cle.j. de reli.domi.z hãc glo.pro notabili allegat Ab.in.c. ne pro defectu. de elec.in.c.cũ olim.in vic.coi.de arb. in.c.dilecta.de maio.z obe.in. c.cũ dicat.de eccle.edifi.in ru. de regula.in.c.ex parte.de conuer.coniu.in c.non magno.ne cleri. vel mona.in c.cum deputati.de iudi.in.c.j. in fi. de iuram.calũ. Cõstitutio penalis puniens delinquentẽ in ecclesia sua nõ extẽdit ad delinquẽtẽ in ecclesia aliena.glo.est in dic.cle.in ver. suis ecclesĳs. Exempti q̃ inciderũt in excõicationẽ propter delictũ ꝯmissum in loco exempto nõ pñt ab ordinario loci sine speciali pape permissione absolui.glo.est valde nota.in. d. cle.in ver.auctoritate apostolica. z vide per Ab.in.c.significasti.de fo. competen. Nota casum in dict. cle. cũ ex eo.in fi.in q̃ potest episcopus quod non potest legatus de latere secunduʒ docto.quia ibi episcopus est delegatus pape.z sic maior q̄ȝ legatus.c.studuisti.ꝺ offi.lega. ¶ In cle.si summus habetur q̄ si papa ꝑticipat excommunicato nõ per hoc absoluit illuʒ: nisi id exprimat: nec approbat in dignitate illum quem nominat sub titu. dignitatis. ¶ Nota.glos.in versi.litteris.q̄ scribens excommunicato incidit in minorem z ideʒ secundum docto. si mittat nũcium. Et multos modos quibus cõmunicatur excommunicato: vide ꝑ glos. ibi in versi.quouis modo. ¶ Nota gl.in ver.velle.dũ dicit:q̄ secus in inferioribus.z facit pro illa opinione que habet q̄ non profeRatur excõicatio per illa ꝟba nullus

ei communicet. sicut etiam non indu citur absolutio per aliquem actum communicandi nisi in papa. tamē vt detur tutius teneri ꝙ sit excommunicatus quādo constat ꝙ verba sūt prolata animo. excōmunicandi. Nota glo. in ver. participet. ꝙ papa participando excommunicato nō ligaṫ minori. Nota etiam glo. in dic. ver. velle. ꝙ in papa est pro ratione voluntas. Licet episcopus audiat missam a male instituto non videtur secum dispensare: etiam si sit casus in quo possit dispensare. glo. est nota. i dic. cle. in ver. approbare. ¶ Ultio aduertant domini notarij: qꝛ eorum officium non est forrassis ita vile vt dicitur. si sunt duo testes tabelliōes preferuntur duobus alijs testibus simplicibus contrarium deponentibus. glo. est singu. in aucten. de here. ꝛ falci. §. sin vero absunt. in versi. tabularijs. quam mihi reuelauit ro. in rubrica. de arbi.

¶ De translatione prelatorū.

Quia quādoqꝫ prouidetur ecclesijs per viam translatiōis. ideo posita est ista rub. ¶ Nota ꝙ cause maiores reseruantur sedi apostolice. c. maiores. de baptis. ꝛ translationes episcoporum: ꝛ mutatiōes sedium episcopalium numerātur inter maiores. ꝛ dicuntur omnes ille cause maiores que sunt reseruate sedi apostolice. vt notaṫ in. c. qd̄ translationē. de offi. lega. ꝛ vide glo. hic in ver. pertineant. probat etiam ille tex. ꝙ electus ꝛ confirmatus si non est consecratus non dicitur episcopus. Nota glo. s. ꝛ scias ꝙ olim exercitiū habuit temporalium imperator a populo Ro. sed hodie dicitur habere a papa qui habet ipsum approbare. c. venerabilem. de elect. ꝛ Bartol. in. l. j. ff. ꝛ ꝛ qui. reis. dicit ꝙ Dantes poeta Florentinus. fuit post mortem quasi damnatus de heresi: qꝛ tenuit i sua monarchia ꝙ imperium non dependeret ab ecclesia. ꝛ quia Ab. hic rāgit quare inferiores possunt facere statutum contra legē imperatoris: ꝛ nō sic pape. adde tu melius per Abb. in. c. fi. de consue. ¶ Et per ea que tanguntur hic per glo. ꝛ doc. facias istas conclusiōes. ¶ Prima. electus in archiepiscopum: ꝛ confirmatus nondum consecratus potest cōfirmare episcopos sibi subiectos. Secunda. potest iurisdictionem exercere solus nisi eēt causa ardua que eēt reseruāda post consecrationē ꝛ pallei susceptionē. ꝛ ideo non posset cognoscere de cā criminali clerici vel episcopi. intellige tamen quando est causa criminalis tendēs quem deponere ab ordine. Tertia. nō potest electus ꝛ cōfirmatus archiepiscopus exercere que sunt ordinis nisi post cōsecrationem ꝛ pallei susceptionem: quod datur archiepiscopis post consecrationem. Quarta. licet archiepiscopus electus ꝛ confirmatus non possit illa que sunt ordinis: potest tamen illa committere alteri qui habet potestatem illa exercendi que sunt ordinis. potest dare potestatem alijs episcopis vt consecrent suum episcopū licet ipse non possit: nō dat tamē potestatem illis exercendi que sunt ordinis: quia illam habent ante mādatum ex suo officio. sed dat illis licētiam sine qua non possunt illa exercere in non suuꝫ subditum. Quinta cōclusio. si archiepiscopus cessit archiepiscopatui de licentia pape poterit postea promoueri ad episcopatum. ¶ Nota glo. penul. in fi. duꝫ dicit habes instantiam ꝛc. ad tollēdū argumentum. ¶ Ex. c. inter corporalia accipe has cōclusiones. Prima. cessio translatio ꝛ depositio episcoporum sunt reseruata pape. Secunda. episcopus solus non potest deponere ab ordine: licet solus possit ordinem dare. Tertia. confirmatus in episcopum quo ad vinculum

458

matrimonii spūalis equparatur ꝯsecratio in epm. ⁊ sic solus papa transfert. Quarta. consecratio quo ad substantiā vinculi spūalis nihil addit. sȝ ex sola ꝯfirmatione est ꝑ perpetuum ipsum mrimoniū. pōt tn̄ dici ꝙ ꝯfirmati per ꝯsecrationē cōsumūt mrimoniū spūale. sicut cōsūmatur carnale per copulā: ⁊ licet ꝯsecratio quo ad vinculū nihil addat tamen addit quo ad alia: vicȝ quo ad ptātem exercēdi ea q̄ sunt ordinis epālis. ⁊ sic dignitas epālis vel consecratio nō est de substātia matrimonii spūalis. qꝛ sine illo matrimonio potest eē dignitas epālis. vt patet in epō nullatenensi. qui renunciauit epātui non ordini. similiter pōt esse matrimonium spūale sine dignitate epāli: vt patet in electo cōfirmato. ¶ Quinta conclusio. licitum est allegare prouerbium. ⁊ est pulcher tex. in. c. ⁊ si iudeos. de iude. ¶ Sexta. paria videntur aliquid nō esse: vel esse. ⁊ inutiliter esse. ⁊ ad hoc allegatur sepe tex. iste cui adde text. in. l. quotiens. ff. q̄ satisda. cogā. in. l. i. §. quibus. ff. quod cuius. vni. no. in. l. iiii. §. cōdemnatū. ff. de re iudi. in. l. non putauit. §. non quis. ff. de cō. tabu. ⁊ ibi dicit Bar. ꝙ statutum mentionē faciens de bānito intelligitur de rite condemnato. ⁊ Bar. in. l. filium. §. si quis. ff. de lega. prest. dixit ꝙ statutum faciens mentionem de cessione nō habet locum in illa que est inutiliter facta. Et Bar. in dict. §. condemnatum. ꝙ statutum mentionem faciens de cōtumace intelligitur ꝺ eo qui est rite cōtumax. fa. qꝺ voluit Bar. in. l. iuste. in prin. ff. de acq̄. pos. ⁊ quod pulchre voluit Bar. in. l. diuus traianꝰ. ff. de testa. mili. ⁊ dixit glo. fin. l. i. fi. C. de plagi. ꝙ vxor hn̄s virū inutilē potest dici vidua. ⁊ quod voluit barto. in. l. pretor. §. defendi. ff. ex quib. cau. in pos. ea. in. l. i. §. ⁊ quidem. ff. quod cuiusqȝ vniuer. nomine. in. l. i. §. visus. ff. de procu. in. l. i. §. sufficit. ff. de admi. tu. in. l. si finita. §. iulianꝰ. ff. de dam. infec. in quibus locis voluit ꝙ ꝓcurator minus sufficiēs nō est ꝓcurator: ⁊ idē dixit ipse in. l. barbarius. ff. de offi. preto. ꝙ ꝑsona minus legitima pro nulla reputatur. ⁊ quod voluit Ab. in. c. cōstitutus. de procu. glo. in. c. me. de cleri. non resi. vbi nullum ⁊ minus cōpetēs equiparantur. facit tex. in. l. de creationibus. C. ꝺ epis. au. ⁊ quod voluit bar. in. l. ii. §. non solum. ff. ad tercu. Cōmenda memorie istas allega. qꝛ raro inuenies. Nota tex. in prin. cuȝ ꝑmis glo. ꝙ est differentia inter corporalia: ⁊ spūalia. Tu habes glo. reputatā sing. in. c. non est. de voto. ꝙ si papa dispensat contra votum sine iusta causa non est tutus quo ad deū ille cuȝ quo dispensatur. adde quod notat glo. hic in ver. diuina. Nota glo. in ver. confirmatus. ꝙ electus ante confirmationem potest cedere iuri suo sine auctoritate superioris. Et adde qꝺ notat gl. in. c. si electio. de elec. in. vi. Et nota ꝙ iste tex. allegatur ꝙ similiū idē dȝ eē iudiciū. de q̄ in. c. translato. de consti. Et si tu vis quandoqȝ euitare aliquod cōtrariū potes dicere ibi nō est omnimoda similitudo. ⁊ sic intelligitur glo. hic in ver. similitudinē. dum opponit. Nota glo. in ver. non inuenitur. dum dicit secus in beneficiis. quia latius interpretamur beneficium q̄ꝫ priuilegium. de quo in. l. beneficium. ff. de consti. prin. ci. Et nota pro intellectu materie q̄ tangitur in glo. ꝙ si sumus in materia que regulariter: ⁊ in suo genere ē permissa. omne illud quod non reperitur prohibitum intelligitur esse cōcessum. sed si sumus in materia que regulariter in suo genere est prohibita. sic est de genere prohibitorum. ⁊ tunc omnia intelliguntur prohibita que non sunt cōcessa. ⁊ quomodo cognoscatur hoc dic vt hic per glo. in fi. Et adde glo. in. l. si cōuenerit. in ver. liceat. ff. de pigno. acti. glo. ⁊

Bar. in. l. mutuo. §. cum queritur. ff. de procu. tex. in. l. j. ff. de testi. Et nota vt bene intelligas tex. matrimonium spūale contrahitur per consensum eligentium et electi etiam ante confirmationem. vt probat iste text. sed verum est q ante confirmationē nō dicitur ratū seu indissolubile: qz post confirmationem non potest dissolui sine licētia pape. ¶ Ex. c. quāto. nota q gestū sub nomine proprio in materia q̄ est talis nature vt transire debeat ad successorem. intelligitur potius commissum esse dignitati q̄ persone. Et adde quod notat Bar. in. l. pater. ff. de serui. lega. i. l. si seruus communis. ff. de stipu. seruo. Et quod no. glo. et doc. in. l. cum venissent. de insti. glo. xxv. q. ij. in fi. Quia legiste allegant semper text. pro antiquitate veneranda in. l. semper. ff. de iure immu. Tu canonista habeas tex. in dic. c. quanto. et vide ibi glos. in ver. antiquitas. Iam dictum est q dispensatio debet habere in se vtilitatem: vel necessitatem in. c. de multa. de preben. et est glo. j. q. vij. §. nisi rigor. sed est tex. in di. c. quanto. Et quia iste text. probat q factum actus transeuntis potest trāsire in notoriū: potest dici q hoc nō est hic. quia hoc habebat causā manentem in quantū perseuerabat in ipso transitu seu in ecclesia ad quam transiuerat et hoc ideo qz aliqui tenent contrarium. Probat etiā tex. iste q non debemus recedere ab antiquitate. intellige sm doc. nisi ostēdatur error euidens: et ideo dicit in l. j. §. si vsufruct⁹. ff. ad le. falci. q aristoteles a veterum opinione recessit. Si tu vis scire quedam pulchra de dignitate et potestate romani pōtificis vide glos. in ver. vicem dei. et ego multa dixi in libello de potestate pape. Et nota glo. dum dicit q in papa est pro ratiōe voluntas ad idē est pulchra glos. in. c. si gratiose. in versi. a romano. de rescrip. in. vj. in cle. si summus. in ver. velle. de sen. excommu. Nota etiā glo. dum dicit q nemo pot ei sibi dicere cur ita facis. Nota singulariter glo. in versi. notorium. q nō impeditur process⁹ facti notorij. licet allegentur alique circunstantie que non sunt notorie. et ita ponderant doct. Et quia text. dicit q episcopus qui transit ad aliam ecclesiam sine licentia pape carebit vtraq. intellige secundum docto. q non perdit ecclesiam ex solo transitu: sed ex superioris ratihabitione: et sic nō est priuatus ipso iure. ¶ Nota glos. j. in. c. fi. que pulchre declarat quando matrimonium spūale. dicatur habere principiū. et qñ dicitur ratum. et quando consummatum. Nota illum tex. q argumentū: etiam a maiori non procedit in exorbitantibus. dispensatum est in maiori: ergo concessum vel dispensatum censetur in minori. Facit quod habetur in. c. cui de non sacerdotali. de preben. in. vj. ¶ Et quia tractatur hic per docto. an priuilegium debeat extēdi: quia materia est quotidiana. ex dictis doct. facio has breues conclusiones. ¶ Prima. priuilegium cum sit contra ius stricte interpretamur regula. que a iure communi. in. vj. et sufficit q aliquid operet̄. ¶ Nota tamen q vbi agitur de interpretatione facienda contra concedentem late intelligitur si alteri non fit preiudicium. quia tunc assumit naturā beneficij. pro hoc quod notant docto. in. c. olim. de ver. sig. ¶ Secunda conclusio. in beneficio concesso per principem ambicioso seu odioso. vt est super pluralitate beneficiorum. qz hoc est contra naturalem rationem. Itē respectu q̄litatis persone. vt qz illegitimus. c. j. et. ij. de fil. presby. in. vj. fit stricta interpretatio. ¶ Tertia conclusio. beneficium fauorabile non concernens incōmodum alterius: sed ipsius cōcedentis. latissime intelligit̄. l.

459

beneficium.ff.de consti. princi.intellige tamen quātum verba patiūtur. ⁊ nō vltra. Et tu in hac materia habeas aurigam nostrum in.l.ij.ff. de verbo.signi.in.liberorum.eo. ti.l.i. legatis.§.ornatricibus. ff. de lega. iij.in.l.fi.C.de sen.pas.in.l.fi.ff.d ser ui.lega.in extrauagā.qui sint rebelles.in ver.lombardie.glo. in.l.j.i.§. sed ⁊ alius.ff.si quis a parente fue. manu. Angel.in.l.et militari. ff. de testa.mili. Bal.j.l.liberti liberteq3. in penul.char.C.de ope.libe. Ab.i c.olim.de ver.signi. ¶ Ultimo nota vnam glo.singula. ꝙ bannit⁹ seu exul a patria potest vbi repperit debitorez conuenire.glo.habes sing. in.l.vsuras.C.de solu.

¶ De tempo.⁊ quali.ordi.

Uia ordinatiōes clericorū fiunt certis tēporibus ⁊ puniuntur episcopi q nō dignos promouent ad sacros ideo ponitur ista rub. ¶ Sacri ordines non possunt nisi a papa diebus dominicis conferri. secus in minoribus. ⁊ consecratione virginuz.c.j.c.de eo.eo.ti. Et reseruata pape in priuilegiuz non potest inferior attentare. vt notabiliter declarat glo.ibi. Et vnum ius supplet per aliud.glo.est in dic.c.j.in §. virgines.quam nota pro solutione contrariorum. ¶ Non valet cōsuetudo ꝙ extra quatuor tempora sacri ordines conferant.c.sane.qui ēt tex. probat ꝙ ordinatus non congruo tempore licet recipiat characterem nō recipit ordinis executionem ⁊ deponendus est: ⁊ ordinantes priuantur potestate ordinandi. probat etiam tex.ille ꝙ tolleratur quandoq3 fcm̄ contra ius ex consuetudine: ⁊ multitudine personarum. Et nota ibi gl. in ver.multitudo. Nota etiam ꝙ cōsuetudo excusat a pena temporali q non potest imponi propter scandalum.sed non excusat a pena eterna glo.est multum notabilis in dic.c.in ver.consuetudo.cui adde glo. in.c. deniq3.iiij.distin.in §.consuetudine. ¶ Ad minores ordines non possūt promoueri plures duobus. vt in.c. de eo.⁊ omnes minores ordies nō pn̄t conferri vni eadem die nisi hoc habeat consuetudo. vt notant doct. in hoc.c.de eo.de quo per glo.in.c. quicunq3 in ver.accolitus.lxxvij.distin. ¶ Nota ꝙ prelatus regularis potest inhibere promotionez monachi ad ordines etiaz pretextu occulti delicti.vt j.c.ad aures. ⁊ vide ibi glo.nota.in ver. obedientiam. an ⁊ quando subdit⁹ debeat parere suo superiori alibi sunt allegate multe gl. Nota ibi glosellā in ver.prelati.sup qua docto.concludūt: ꝙ comprehēduntur omnes cuiuscunq3 professionis vel nominis qui religionibus p̄sunt. ¶ Nota ꝙ licet in actu electionis solum capitulum ecclesie interesse debeat: in actu consecrationis archiepi oms epi interesse debent. vt in.c.si archiepiscopus. sed suffraganeus a tribus consecratur. iubente metropolitano.de hac materia ēt in.c.nec episcopi. Et nota ꝙ ad cōsecrationem archiepiscopi debent vocari omnes suffraganei ⁊ si fieret etiam minimo contempto non valeret quo ad executionem. ⁊ sufficit ꝙ sint vocati: licet non veniant omnes secundum docto. Et nota ꝙ de substantia cōsecrationis ⁊ forma saltē exigūtur tres episcopi vt ibi. Et nota glo.in dic.c.si archiepiscopus. in ver.ab hominibus. que semper allegatur ꝙ sufficit maior pars in collegijs: secus in priuatis. cui adde glo. magnam in.c.cum omnes. de consti in regula. quod oēs tāgit. in regula. in re cōi.text.in.l.fi.⁊ ibi Bal. C.de auto.prestan. Bar.in.l.⁊ suum. ff.d pac.in.l.nulli.ff.quod cuius.vni.no. tex.⁊ Bar.in.l.fistulam.ff.de serui. vrba.predi. Et vide singul'r. Bart.

in. l. qd maior. ff. ad munici. limitan tem hanc materiã. Et vide glo. no tabi. in. c. episcopus. xxiij. disti. que dicit q nullus solus consecrat sed quilibet eorũ consecrat. sicut quan do plures ferunt trabẽ. ita q null[9] per se. que etiã tenet q liber non sit de substãtia consecrationis. Et no ta aliqua dicta doc. Archiepus dz consecrari de cõsensu patriarche si illũ habet. Si archiepus non vult ꝯsentire consecrationi suffraganei nec iubere si habet iustã causam im pediet eam. ꝛ si esset probabile du bium de iusticia cause. staretur di cto eius cõtra prouinciales epos 1. nisi appellaretur. si autẽ non habe ret iustã cãm. suffrrganei põt requi sita supioris licẽtia si habz. nisi pos sit de facili haberi recursus ad pa pã. Et si pũcia nõ habet tres epos vel habet vnũ solũ. tunc conuocan tur vicinorũ auxilia. ꝛ si conueniãt suffraganei ad consecrandũ archie piscopum ꝛ aliquid rõnabile oppo natur quare non sit cõsecrandus re currendum est ad papã. vel ad aliũ superiorẽ. Et nota q in consecra tione suffraganei necessario archie piscop[9] nõ adest vt consecrãs. sed vt iubens vt consecratio fiat. ꝛ ei[9] actus est potius iurisdictionalis q̃ ordinis. põt tamẽ fieri consecratio ab archiepo iunctis duob[9]. ꝛ ideo dz in tex. vel duobus. ¶ Dubitari potest an tpa sit de substantia ordi nũ. ꝛ rñdet q nõ. vt in. c. cũ quidã. sed est de solẽnitate. ꝛ ideo non im peditur impssio characteris. nec i peditur executio sm aliquos q vo lunt q requiraẽ snia. de quo in. c. li teras. infra eo. Sed queritur quis poterit dispensare cum ordiato ex tra tpa. ter. ꝛ gl. videnẽ velle q so lus papa. ꝛ ita tz Anto. d bu. in no tabilibus. ꝛ postea dicit q doct. te nent ꝯtrũ. ꝛ licet qui ordinauit non poterit dispensare. poterit tamen successor eius. ꝛ vide que dicunẽ in c. consultatione. infra eo. ¶ Nota q in. c. cũ scdm. ꝛ in. c. qd trãslatio ponitur qñ in vna prouincia sunt greci ꝛ latini. an greci possint ordi nari a latinis. ꝛ econtra. ꝛ videtur concludi q non si est diuersitas in ordinando. sed bene grecus põt or dinari a greco sm morez ab ecclia non reprobatuz. Et adde quod ha betur in. c. qm in plerisq. de offi. or di. in. c. fi. de baptis. Sed q̃rit quid si grecus presbyter se transfert cũ vxore ad morandum inter latinos. nunquid sit sibi licitũ retinere vxo rem. ꝛ videtur magis communiter ꝯcludi q sic. ꝛ sic nõ prohibebiẽ ab administrando. ¶ Nota q in. c. ex parte. ponitur de monacho. q trãsi uit ad aliã religionẽ ꝛ in ea est ordi natus. si redit ad primaz religionẽ potest ibi ministrare. glo. tamen in telligit quando transiuit licite. sec[9] si illicite. ꝛ adde qd habetur in. c. fi na. de aposta. ¶ Nota q ceptum a superiore inferior pficere nõ potest qz eadem debet esse cã agens finis ꝛ principij. vt in. c. cum in distribuẽ dis. vbi habetur q ordinatus a pa pa non potest promoueri ab inferio ri absq licẽtia pape: ꝛ hoc propter excellentiam dignitatis. ¶ Nota q in. c. literas. habeẽ q eps potest conferre ordies die dominico post sabbatum ordinationis ꝯtinuato ie iunio. quod intelligitur de diuersis personis. sed eidem cui contulit or dinẽ in sabbato nõ põt. qz pter cõ tinuationẽ dies dominica fingiẽ ea dem dies cum die sabbati. Et nota q ideo in sabbato pmittitur ordina tio. quia sabbatũ significat requiẽ: ꝛ ordiatus ad sacros transit ad re quẽ. ideo illo die tm cõferũtur. sed secus in miorībus. qz nõ transit ad requiem cum adhuc possit ad secu lum redire. de quo hic per glosam ꝛ doctorem. qz requiescit a labori bus sclarib[9]. Ex pat[9] aut cõferẽ die dominico ꝛ aliq ordies die sabbati

460

quia vigilia seruit festo ita promo ti ad sacros epos. Et nota fin do cto. q i die sabbati potest episcopo cōferri presbyteratus. et in die dominico consecratio. nulla interueniente continuatiōe ieiunij. et probat etiam tex. in dicto ca. literas. q in vna die non est licitum conferre duos ordines sacros. Nota etiam pulchrū tex. in c. vel non est compos. q in factis contra iura alterū duorum arguitur. vel defectus intelligētie naturalis. vel positiue scientie. Et nota q in isto tex. est altercatio. an ordinatus ante etatem legitimam sit ipso iure suspensus. an suspendendus. de quo p glo. in cle. generalē. de eta. et qualita. et videt mihi q iste text. pbet q sit suspēsus ipso iure propter verbum suspendimus. quod est presentis temporis. p ea que notat Bar. in autcen. qui semel. ad fi. C. quomō et quando iu. ¶ Nota etiam q in. c. dilectus. ponitur ille eps q vno die tres ordies contulit. et in hoc tex. est glo. nota. in ver. pmissa. an et qñ epi possint dispensare. de quo hic per doct. Nota glo. in ver. obtēperare. an et qñ sit parendum precepto superioris. ¶ Nota q in. c. consultationi tractatur quis possit dispēsare cum ordinato extra tpa. q2 ille tex. videt velle q eps et quedam alia iura q solus papa. ideo varie solutiones dātur per doc. sed potes ɔcludere ligādo simul oēs solutiones. si aliquis est ordīatus extra quatuor tēpora ex iusta ignorantia. vt q2 simplex fuerit qui nūciauit in ecclesia quatuor tempora esse tpe quo non erant. et eps non inquisiuit bene: et tunc eps dispensabit. Itē si queritur de dispensatione que fit ex necessitate vl' vtilitate ecclie etsi sciēter ɔfert eps dispēsat epos sed nō ille q delicq. Sed si dispēsatio fit p pter merita. eps nō dispēsat suo iure. nisi sibi specialiter committatur. Non dispensat etiam eps qñ papa sibi retinet dispensationem. vt in. c. lras. et in casu. c. cum qdā. §. eo. sibi papa reseruauit dispensationem. q2 episcopus delinquens non poterat nec metropolitanus poterat cū essent subditi suffraganeis. Nota glo. fina. in hoc. c. consultationi. q2 allegatur semper. et glo. in capi. ex tua. de fili. pres by. q vbi papa rñdet ad consultationem videtur de iure respondere. et allegat Cardi. in cle. fi. in. q. oppo. de preben. Ab. in. c. venerabilis. de iudi. in. c. fi. de ligentii. de fo. compe. in. c. fi. de iura men. cal. in. c. consultationibus. de offi. dele. in. c. j. de do. et contu. in. c. pastoralis. de excep. in. c. cum sim de regu. Jo. de imo. in. c. in nostra. de rescrip. in. c. j. li. vi. et honesta. clerici. Domi. in. c. de libellis. xx. disti. ¶ Nota q in. c. fi. ponitur materia de occulto criminoso qui potest ministrare in susceptis et ad superiores ascendere post peractam penitentiam. preter homicidium. Et adde etiam quod habetur in. c. ex tenore. §. eo. vbi habetur q crimē degradatione dignum occultum non impedit ordinis executionem iam suscepti post peractam penitentiā nec quo ad forum anime. nec iudiciale. ipedit tñ promotionē ad superiores ordines nō susceptos quo ad forum penitentie. licet sit occultum omnino. sed vbi ordines petit non potest prohiberi: et ex hoc sequitur q forus pnie in occultis se non habet precise in constringendo. sed quemlibet relinquit consciētie sue. et vide ibi glo. no. et per doc. Et si tu vis scire que sint crimina que et post peractam penitentiā impediūt ordinis executionē. vide glo. magnam in. c. cum pridem. in prin. de renunc. ¶ Vltio accipe vnū dic. Bart. pater habet bona aduēticia filij et facit expensas pro filio existēte in studio. in dubio videtur fecisse

expensas ex illis bonis in. l. filius a patre. ff. de peti. here. Et elegăter loquitur Bar. in. l. Mensenus. ff. de nego. gest. non tamen hoc procedit in patre dotante filiam vt magis cō muniter tenetur. licet Bar. ibi velit contrarium. de quo per ipsuz in. l. j. §. sz nec castrēse. ff. de colla. bono.

De tempo. ordi. in. vi.

SI tu vis scire modos quib9 quis dicitur irregularis. vide glo. in cap. j. in ver. irregulares. Nota glo. in ver. patriam. dum dicit ꝙ propter patriam seruus carius vel vilius emi solet per tex. in illa alle. Et addo tibi pulchrum tex. quem ibi ponderat Sali. in. l. si qs. C. de natu. libe. ꝙ esse ortum in nobili patria redūdat ad gloriam alicuius. Nota glo. in ver. clericum. q̄ vult ꝙ constitutio generaliter loquens non restringitur per prohemium ꝛ hanc glo. ponderant doct. hic. ꝙ constitutio etiam penalis licet in exordio loquatur strictius ꝙ̄ in disposito. tamen extenditur ad comprehensa sub verbis dispositiuis. sed tamen dici solet ꝙ prohemium seu exordium dat nobis intelligere intentionem legislatoris. tex. singularis. vbi per Bart. in l. fina. ff. de here. instit. Barto. in. l. j. ff. ad mace. probat etiam ista glo. ꝙ constitutio penalis extenditur de stricta significatione vocabuli ad latū In penalibus vbi omnino est eadē ratio idem ius est. nec proprie dicitur fieri extēsio. glo. est reputata singularis in dicto. c. j. in §. italie. que semper allegatur. Nota gl. in ver. literas. que ponit casum in quo requiritur scriptura. ꝛ in quo in licentia requirit causa. Nota in hoc ca. j. casum in quo est reseruata dispensatio romano pontifici. ¶ Fuit semel dubitatum an penitentiarij pape possent absoluere in casibus sedi apostolice specialiter reseruatis ꝛ tex. in dicto. c. in fi. probat ꝙ non sine speciali commissione. de quo ꝑ Joan. an. in capi. ex multa. de vo. probat etiam tex. ille ꝙ literis penitētiariorum pape creditur in his que spectant ad eorum officium. Adde quod habetur in. c. post cessionem. de proba. probat etiam ꝙ habens potestatem dispensandi iure ordinario potest alteri committere vices suas. quod nota pro his que habentur in. c. fina. de offi. dele. quia loquitur tex. ille de illo qui habet iure delegato. Si religiosus apostata recipit sacruz ordinez nō dispensatur cum eo. nisi per papaz. glo. in dicto. c. j. in ver. apostate. ¶ Nota ꝙ appellatiōe parrochie comprehenditur ciuitas ꝛ tota diocesis. cap. eos. de quo etiam in ca. cum nullus. hoc eodē titu. ꝛ sic epūs tanꝙ̄ parrochialis potest dare licētiam cuilibet de diocesi confitendi. de quo in capi. sī. de pe. ꝛ remiss. in vj. Et in hoc cap. eos. habes penā ordinantis clericum alienum. Nota glo. in ver. scienter. ꝙ vbi quis arctatur ad scientiam facti alieni in dubio presumitur scientia. ꝛ adde glo. in cap. innotuit. de elec. vult etiam glo. ꝙ ignorantia probetur ꝑ iuramentum. quod intellige quando non tractatur de preiudicio alterius. iuramentum iuuaretur aliquibus presumptionibus. de quo hic per Domi. Nota glos. in ver. affectata. que dicatur ignorantia affectata. ꝛ nota illam glo. quia secundum docto. habes pulchram ampliationem ad. l. admonendi. ff. de iureiuran. que loquitur quando iuramētū defert a iudice ī supplemētū semiplene ꝓbationis. ꝙ itelligitur ēt ī qlz iuramēto a iudice dlato. etiā si nō fiat in supplemētū. qđ est pulchrū. Nota glo. in §. figmento. ꝙ scolaris exñs in studio nō pōt ordinari ab epō illius loci. hoc tñ limita nisi per decem annos stetisset

461

in studio. de quo pulchre p Bar. in l. lex cornelia. §. si tamē. ff. de iniur. Nota glo. in ver. ordinum. ꝛ circa hoc sunt altercationes. ꝛ mihi pla=cet opinio contra glo. per tex. in. l. interpretatione. ff. de pen. dum er=go tex. dicit ordinum. intelligatur collatorum non aliorum. Nota gl. in ver. per annum. ꝙ vbi pena im=ponitur per annum. intelligit̄ de cō tinuo. ꝛ adde quod notat glo. in rubri. ff. de diuer. ꝛ tempo. prescrip. Nota glo. in ver. statuunt. ꝛ conclude ꝙ est suspensus quo ad se. ꝛ celebrans non incurrit irregularitatē. sed postea suspēdēdus ab hōie illa suspensione que celebrando induceret irregularitatē. ꝛ requiritur di=spensatio vt tollatur suspensio quo ad se. Et nota glo. que videtur velle ꝙ solus papa dispensat cum ordinatis ab alieno epō. sed cōclude ꝙ episcopus potest dispensare eo ca=su quo si habuisset licentiam a pro=prio suscepisset executionem. secus etiam si cum licentia non recepisset vt qꝛ fuisset ordiatus extra quatuor tēpora. ¶ Tu scis ꝙ allegat̄ semꝑ glo. in cle. dudum. in ver. libere. de sepul. sed tu allega tex. in dicto ca. eos. in fi. ꝙ ille dꝫ habere liberam. facultatē exercendi actū qñ potest sine alterius licentia. oportet tñ ꝙ faciat actū ſm formā illi actui a iu=re statutā. vt ibi. Nota glo. in ver. taliter. de ista dictione que distrin=git dispositionem in qua profertur ad expressa tm̄ ꝛ non ad alia. Nota glo. in ℣. vicinis. ꝛ scias ꝙ licet aliquis habeat priuilegiū vt possit or=dinari a quo malit epō. non poterit tamen epūs alius intrare diocesim sine licentia proprii diocesani. Qñ quis dicatur canonice ordinari est pulchra glo. in dicto. c. in ver. canonice. ¶ Nota ꝙ quo ad potestatem ordinandi potest quis habere tres iudices superiores. vt in. c. cuꝫ nul=lus. Et vide glo. in ver. hoc casu.

Sed queritur an iste tex. procedat si habet in loco non originem propriam sed paternam ꝛ conclude ꝙ ante factum tenendum est ꝙ non. sed post factum. debent haberi pro ex=cusatis ordinantes et ordinati ſm docto. non tamē intelligitur. de do=micilio auito. quia illud non sequit̄ nepos. Nota glo. in ver. domiciliū. ꝙ quis potest habere domiciliū in pluribus locis. Nota vnaꝫ regulā in hac materia in dicto. c. cum nul=lus. ꝙ inferiores prelati ab episco=pis non possunt iure ꝑlationis da=re literas commendatitias ad ordines. ꝛ glo. in ver. ꝑlati. assignat rōnem. nec etiā officialis epi hoc po=test vt i tex. nisi habeat speciale mādatū. vel nisi episcopꝰ eēt in remo=tis vt ibi. quo casu etiā capl'ꝫ potest dare literas. Nota glo. in ver. re=motis. qñ episcopꝰ dicatur in remotis. que glo. etiam vult ꝙ sufficiēs cautio dicitur cū fideiussore vel pi=gnore. ¶ Tangit̄ in hoc. c. in fi. an religiosi exempti possint a diocesa=nis locorum ordinari. ꝛ est alterca=tio. tu potes tenere opinionē ꝙ sic. ꝛ vide glo. in ver. religiosi. ¶ Nota ꝙ infanti potest conferri clericalis tonsura si vult intrare monaste=rium. cap. si. qui tex. etiam probat ꝙ illiteratura non repellit religio=sum a promotione ordinum. ꝛ vide tex. ꝛ glo. in ca. legi. xvj. q. j. qꝛ sufficit ꝙ sit bonus vt ibi. secus ēēt in cle=rico seculari. xxxvj. distinc. cap. illi=teratos. ꝛ intellige de penitus illi=terato. ꝛ tenetur communiter ꝙ e=piscopi non possint dispensare ꝙ penitus illiterati fiant clerici. licet re=cipiant characterem. Nota glo. in ver. infanti. qñ dicat̄ infans. ꝛ vult glo. ꝙ post septem annos possit conferri clericalis tonsura. No. glo. in ver. homini. ꝙ appellatiōe hōis nō cōprehendit̄ clericꝰ sed laicus. qñ materia vbi fit ꝑlatio ē tm̄ adaptabilis laico ꝛ non clerico. quod no=

ta propter statuta. ¶ Ultimo fuit semel vnus iudex qui tulit snīam p hec verba. credo Titiū debere decem Sempronio fuit dubitatū an talis sentētia valeat. ꝛ vt scias rñdere dicas. ꝙ sic. glo. do tibi singu. in. l. diē ꝓferre. §. plures. ff. d arbi.

De treuga et pace.

Nota ꝙ Abb. in hac rub. vult ꝙ iudex taz ecclesiasticus ꝙ secularis potest compellere ad pacem. ꝛ allegat Bar. in. l. congruit. ff. de offi. presi. qui dicit hoc procedere in causa criminali. ꝛ adde Ange. in. §. fina. in auctē. vt litigan. iu. Bal. in. l. j. §. quies ff. de offi. ꝑfec. vr. in. l. quidam estimauerunt. ff. si cer. pe. ꝛ licet in causa ciuili non deberet compellere ad concordiam. tamen fallit ſm Ab. nisi longo tempore lis durauerit ꝛ est ita intricata ꝙ de facili extirpari non potest. tex est singlarꝫ iuncta glo. in. c. placuit. xc. distinc. de quo etiam Abb. in. c. cum inter. R. de elec. in cap. si. de maio. ꝛ obe. in cap. cum pridē de pac. Non procedit etiaz hoc in papa ꝛ imperatore. Anto. de bu. ꝛ Jo. de imo. in. c. j. de mu. peti. ꝛ pulcre de hac materia per Alexan. in l. j. §. ꝛ post operis. ff. d no. ope. nū. Adde etiam tex. no. vbi per docto. in. l. equissimum. ff. de vsufruc. Dicit etiam Ab. ꝙ si aliquis timet offendi potest iudicis officium implorare vt compellat ipsum ad prestādum cautionem de non offendendo. cui adde Bart. in. l. qui bona. §. si quis. ff. de dam. infec. in. l. sanctū ff. de re. diui. in. l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pe. Bald. in. l. j C. de epis. ꝛ cle. Ab. in. c. grauem. de sen. excom. Et nota ꝙ pax dicitur esse charitatis vinculum. cap. nouit. de iudi. Charitas vero est amor dei ꝛ proximi. Treuga autem est quasi quedam pax ad tempus. ¶ Nota singulariter glo. in ver. frangere. in c. j. ꝙ lex positiua etiaz preceptiua non obligat ad peccatum. si non fuit moribus vtentiū recepta. vel per desuetudinem abijt. Et circa hoc conclude sic ſm Abb. post aliorum opiniones. ꝙ si lex preceptiua nūꝙ fuit recepta sciente ꝛ non contradicente legislatore. talis lex nō ligat nec requiritur tempus ad inducendam prescriptionē. sed sufficit binus vel trinus actus in contrariū. Secūdo si aliqui seruant in eo loco nō seruantes non excusantur. Tertio superior ignorat requiritur tempus xl. annorū dummō ꝯsuetudo sit rationabilis. Et si dicatur a pricipio peccauerunt non seruantes. responderur ꝙ si moti fuerūt ex aliqua cā rationabili non peccauerūt. qꝛ potuerunt existimare ꝙ ex aliqua causa rationabili nō sit in obseruantia. Et quia Ab. allegat Bar. in. l. cū pater. §. libertis. ff. de lega. ij. dicentem ꝙ si duo fecerūt pacem simul. postea seinuicem offendunt nec apparet quis primo ꝛ quis postea alter nō potest alteꝝ accusare de pace rupta. qꝛ pacem simul fregerūt. sed si vnꝰ prio. ꝛ aliꝰ scđo. tūc scđs potest accusare pmū de pace rupta non primus secundū. Tu autē adde Bar. in. l. j. ff. si quadru. pau. fecis. dica. ꝛ quod ipse notat in. l. si ex plagis. ff. ad. l. aquil. in. l. si seruum. §. sequitur. ff. de ꝟ. obli. ꝛ per Jo. d imo. in. l. semel mora. ff. solu. mat. qui videtur aliter loqui. sed tu tene opinionem Bar. Et nota ꝙ tu potes allegare ad duo tex. in hoc. c. j. ꝛ primo ꝙ excomunicatio nō clauditur territorio. quia cuz afficiat animam ꝛ corpus sequitur personā sicut lepra leprosum. Secundo. ꝙ prelatus tepidus in iusticia exeqnda pōt deponi a dignitate sua. Et adde glo. nota. in. c. ea ꝙ d offi. archid. ꝙ negligētia in plato ē pctm

462

mortale ꝛ idem in dissimulatione. glo. in. c. clericis. de immu. eccle. in vi. has glo. allegat Ab. sed tu allega glo. in. §. criminis. xxv. distinct. in ver. plus tacet. que dicit ꝙ taciturnitas ī prelato est peccatū mortale. ꝛ tu canonista habes pulchrū text. de iure ciuili in. l. si quos. C. de offi. pref. preto. ori. Nota glo. in ver confirmet. ꝙ vbi confirmatio exigitur a pari. capitur confirmatio pro obseruantia seu approbatione. ꝛ sic verba capiūtur improprie. Et si vis copiose loqui ī hac materia vide que scripsi in aureis opusculis dum ibi allego istam glo.

Nota ꝙ in cap. innouamus. enumerantur persone que tempore belli debent gaudere securitate. ꝛ colligit Ab. ex hoc tex. ꝙ securitas data in eundo. debet intelligi data etiam in redeundo. allegat Bar. i. l. vtimur. ff. de sepul. viola. ꝛ tu adde Barto. in. l. i. ff. ad le. iuli. maiest. in auten. habita. C. ne fi. p pa. ꝛ pulchrum text. quem ibi Abb. ad hoc ponderat in cap. quia diuersitates. de conces. preben. Sed queritur d pulchra questiōe data est securitas alicui bannito vt possit secure venire ad hanc ciuitatē ꝛ recedere. nūquid per primas vices tollatur ista securitas. an vero possit venire in infinitum. ꝛ Abb. adducit notata p Barto. in dicta. l. i. ff. ad le. iuli. maiest. ex quorum dictis facias istas notabiles conclusiones. ¶ Prima standum est determinationi si fuit determinate concessa vt possit semper venire. ¶ Secūda. si securitas fuit determinate petita ꝛ indeterminate concessa. tunc intelligitur sm determinatam petitionem. §. preterea. insti. de inuti. stipu.

¶ Tertia. si petitio fuit indeterminata. sed concessio determiata. tūc attenditur concessio non petitio. qꝛ superior videtur restrinxisse petitionem. quod est notabile sm Abb. qꝛ sepe papa signando supplicationē restringit petitionem: ꝛ non excusatur impetrans ex eo ꝙ dedit supplicationem generalem. ¶ Quarta si petitio fuit indeterminata ꝛ cōcessio indeterminata. ꝛ tunc intelligitur pro prima vice. hoc tamē limitatur nisi fuisset data securitas ad certū actum. puta pro pace facienda. tūc duraret hec securitas q̄diu veniret pro tractatu pacis. ꝛ tu adde etiam Bar. in. l. dotis. ff. de iu. dotiū Et allego quod notabiliter voluit Bart. in simili in. l. cum quidam. ff. de annu. lega. ꝙ si testator reliquit fratribus sancti Francisci vnā pitantiam. vel more alemano vnam propinam in die sancti Francisci. ꝙ debꝫ prestare tantum semel. ꝛ sic intelligitur de prima vice. Nota tñ pro limitatione horū que dicta sunt s. ꝙ securitas data vsqꝫ ad temp⁹ non intelligitur pro vna vice tm. sꝫ ꝙ quotiens voluerit possit propter temporis adiectionē. vt notant alii qui moderni. in. l. si mihi ꝛ Titio. ff. de verbo. obliga. Alexan. in dicta l. i. ff. ad. l. iuli. maiest. Adde etiam quod notat Bart. in. l. iubemus. C. de dignita. li. xii. ꝛ pulchre p Alex. in. l. ille a quo. §. nō omnis. ff. ad trebel. vbi dicit ꝙ etiā cum lr̄is saluiconductus non debet quis se cōmittere capitalibus inimicis. e. accedens. ꝗ. vt lite nō contes. ꝛ violans saluū conductū p̄ncipis incidit in crimē lese maiestatis. glo. est fin. in l. i. ff. ad. l. iu. ma. ꝛ ideo illustrissimus dux pomeranie Bugslaus in cuius vniuersitate legi quinqꝫ annis pena capitis mulctauit proconsulem quendam. quia venit contra saluum conductū ab eo concessū. Et nō omitto vnū dictum singulare Sali. in. l. nullus. C. de iude. ꝙ si bannit⁹ reuertit ad ciuitatem sciēte principe. nō pōt ā pluis offendi. quod est pulchrū ꝛ singlr̄ notādū. quia facit ad multa. ¶ Ultimo tu

scis dispositionem ti. quod me. cau sa. q actus valet ipso iure sed rescinditur actione quod met⁹ causa. hoc non procedit in administratoribus quia actus est ipso iure nullus. tex. do tibi singu. in. l. j. in. fi. ff. de auto. tuto. quem ita allegat Bal. in rub. de contro investi.

De transactio.

Nota q dicitur transactio q̄si actionis transitio. quia is q̄ transigit trāsit. id est recedit ab actione sibi competente. Et transactio est de re dubia & lite icerta pactio nō gratuita: q2 fit aliq̄ dato vl' retēto. c. sup eo. ifra eo. & dr̄ dubia. q2 si manifeste appereret de calūnia nō teneret transactio. l. in summa. ff. d̄ condic. inde. de lite incerta dicitur quia si fuisset prius iudicatum. nec sententia fuisset appellatione suspēsa. non teneret transactio. l. post rē iudicatā. ff. eo. hec Ab. in hac rub. Sed tu adde q lз regulariter trāsactio sit de re dubia. tamen etiaз p partes potest fieri super re certa. vt notabiliter sentit Bar. i. l. quod tamen. ff. de arbi. & tūc iprobabitur verbum transactio. & valebit vt pactum. l. insulam. ff. de prescrip. ver. ¶ Et scias q transactio ꝯmendat in. c. j. quia dicitur salubris. Et q2 in dicto. c. j. fit mentio de clausula supplentes defectum. nota vnū dictum singulare. Spe. quod refert & sequitur Ab. q hec clausula refert duntaxat ad solennitates iuris. nō autem supplet defectum inabilitatis personarū. vel aliū defectū naturalez. Exēpli grā ps transigit super eo quod possidere non potest & papa simpliciter confirmādo dicit supplentes defectum &c. Nam nisi papa sit de omnibus informatus illa clausula solum refertur ad defectus ꝯmissos circa solennitates iuris. quod est pulchrū. Et nota etiā q alius citra papā nō pōt ꝯfirmare defectus cōmissos in contractibus vel iudicijs fm Ab. allegantē Spec. etiam si esset legatus de latere. pro quo glo. no. in. c. fi. de here. in. vj. Et de materia posita in. j. gl. vide per Bar. in. l. sub pretextu. in l. si de certa. C. eo. Et no. vnā cautelam in hac materia si tu vis liberari generaliter facias transactionez multum generalem: & non parcas ꝑbis. dicat q sic partes venerunt ad transactionē. ꝯpositionē. & ꝯuētionē. & ꝯuenerūt & transigerūt sup oibus actionib⁹. & sup oib⁹ reb⁹ cognitis ꝯpetentib⁹ & incognitis. tā in hac re q̄ in qualз alia fm Ab. hic in fi. Et tu apde qđ dr Alex. in consilio. cxvij. in. j. lib. q qn̄ precedit clausula specialis & sub eadem materia subijcit generalis. vt si absoluo te a fūdo titiano. & postea generaliter promitto a te nihil vlteri⁹ petere. seu gn̄aliter te absoluo ab eo quod abs te petere possem. intelligitur occasione obligationis fundi. puta rōne dāni vel interesse seu fructuum dependentiū a dicta obligatione fundi. allegat Bar. in. l. aureli⁹. §. sticho. ff. d̄ libe. lega. & doc. in hoc. c. j. & bene facit glo. in. c. accusatus. in ver. iudicari. de here. in vj. ¶ Nota q in compositione seu alienatione rerum ecclesie requirit cause cognitio. cōsensus seu auctoritas superioris. de quo in. c. statuimus. glo. ordi in. c. j. d̄ re. ec. non alie. in. vj. & fm doc. prelatus inferior citra epm nō potest interponere hanc auctoritatem. q2 iure mentionem faciunt de solis episcopus. nisi sit talis inferior qui habeat iurisdictionem episcopalem. vt q2 ecclesie sint pleno iure subiecte. dictū est notabile Innoc. in hoc. c. statuim⁹. quod quotidie allegatur fm Abb. & est glo. ordi. in cle. j. de re. eccle. non alie. Ex quo inferas q talis ꝑlatus pōt in ecclijs subiectis exercere omnem iurisdictionē epalem,

463

Per glo. ꝛ hoc in hoc. c. tractatur an in spūalibus possit interuenire transactio? ꝛ conclude ꝙ reprobat transactio in spūalibus quādo dat tēporale pro spūali. secus si dat aliquod spūale ꝓ spirituali. Si tamen auctoritate supioris det aliqd tpale ꝓ spirituali. tollit viciū simonie. c. nisi de preben. ꝛ ibi habetur ꝙ transactio potest interuenire sup beneficio. quando hoc supior ordinat. sed si petitur beneficium iure ꝓprietatis. potest interuenire trāsactio. vt quia monasteriū dicit ecclesiam spectare ad se vt posset cōuertere fructus in vsus proprios ſm Inno. ꝛ Ab. Et qꝛ glo. fi. tangit an cū laicis auctoritate epi possit componi super decimis vt min⁹ soluatur ꝛ ponit opiniones contrarias. sed pro cōcordia cōclude hos casus ſm Ab. ꝙ si debet fieri compositio super decimis futuris in ꝑpetuum. ꝛ ius ecclesie sit clarum. hoc non potest fieri sine auctoritate pape. sed si ius ecclesie est dubiū tunc procedit secunda opinio posita in glo. sꝫ sup ꝑteritꝫ bñ pt interuenire. qꝛ fit ꝯpositio potius super fructib⁹ ꝙ sup iure spūali. ¶ Nota ꝙ in. c. cōtingit. tractat per glo. nunquid prelatus possit agere sine consensu capli. ꝛ quia glo. semper tenuit ꝙ non. dicit Ab. ꝙ cōis opinio est in contrarium nisi cā sit grauis. de quo in. c. edoceri. ð rescrip. Tangit etiā an ꝑlatus possit trāsigere sine cōsensu capituli? ꝛ conclude sic. ꝙ si per transactionem alienatur res ecclesie imobilis. vel mobilis preciosa non potest fieri sine consensu capituli ꝛ auctoritate superioris. vnde siue prelatus petat possessionem ab alio detentam siue ab eo petat. nunꝗ poterit fieri trāsactio sine debita solennitate ꝑ quā possessio remaneat penes aliū. glo. est notabilis. vbi per Bart. in. l. nulli. ff. eo. sed si res remaneret apud ecclesiam aliquo dato vel facto ꝑ prelatum. hoc poterit fieri sine alteri⁹ licentia ꝛ consensu. quia reddit cōditionem ecclesie meliorem. ꝛ Barto. in dict. l. nulli. dicit hoc esse perpetuo notandum. hoc tamen intellige ꝙ poterit transigere retenta seu recuperata re ecclie. dum tñ ius ecclie non sit clarum. qꝛ si esset clarū non admitteret transactio sic cum damno ecclesie. l. preses. C. de trāsac. Et nota ꝙ licet prelatus posset agere in iudicio etiam de re immobili. vt supra dictum est. non tamen potest compromittere. quia iudiciū est necessarium. compromissum est voluntarium. ſm Abb. hic in fi. per deducta per ipm ꝗ etiam dicit vnū quod reputat singulare. ꝙ prelat⁹ compromittens nō pōt dare ptātē arbitro vt procedat de iure ꝛ de facto. qꝛ posset preiudicare ecclesie. ꝛ hoc itellige in casu quo posset cōpromittere. ꝛ ego addo notabile dictum Ange. in. l. imperatores. ff. ð pac. ꝙ tutor non potest compromittere de iure ꝛ ð facto. quia videtur donare. quod est pulchrum. Et nota singulariter glo. in hoc. c. contingit. ꝙ per hanc clausulam appositā in ꝓcuratorio. ꝓmitto habere ratū quicqd feceris. datur ptās trāsigendi. ꝛ ꝑ ꝯsequēs faciendi que requirūt spēale mandatū. ꝛ ðr Abb. ꝙ idem vult Bart in. l. procurator cui libera. ff. de procu. sed in. l. ſ. ff. de offi. procu. cesa. tenuit. contrariū. ꝛ ibi refert alios doctores tenere contrarium. adducit etiam glo. in. c. cum dilectus. de reli. domi. ꝙ litere de rato nō differūt a mandato procuratoris. ꝛ ita residet Abb. ꝛ tu allega glo. ſ. in. c ꝑ tuas. ð arbi. ¶ Nota ꝙ si fiet transactio sup bñficio ecc'iastico nō est pure simonia. sꝫ speciem simonie continet ſm doct. in. c. constitutus. qꝛ potest eē ꝙ is qui dat aliquod tpale vt in beneficio quiete persistat potest ho-

bere sus in eo. et sic non consequitur per transactionem aliquid spirituale: sed quia potest esse contrarium iura prohibens transactionem in beneficio ecclesiastico. et ideo videtur esse quedam species simonie. pro hoc tex. in. c. cum ab omni. de vi. et hone. cle. Nota tamen secundum magis côiter doc. quod propter transactionem factam in beneficio non meretur clericus deponi: sed transactio debet irrita iudicari. quod est notabile secundum Ab. Nota glo. s. hic quod eque punitur transgressor fidei: et iuramenti. de quo per Ab. in. c. ad aures. quod me. cã. Et facias vnam conclusionem ex dictis per glo. quod vbi iuramentum non continet turpitudinem ex parte iurantis semper est seruandum. licet non valeat contractus super quo fuit prestitum. c. debitores. de iureiu. secus si continet turpitudinem ex parte iurantis. vt in hoc. c. cõstitutus. ¶ Ex c. de cetero. facias hanc conclusionem. quod clericus super beneficio potest transigere sine auctoritate episcopi. quod intelligit Abb. dummõ remaneat in beneficio et intellige quod in casu huius. c. fuit facta cõpositio auctoritate iudicis delegati. et tunc potest clericus se obligare ad soluendum aduersario censum toto tempore vite sue. licet episcopus non consenserit. nec velit consentire. Et adde tex. nota. in. c. nisi de preben. quod est memorie commendandum et hoc fit pro bono pacis. ex quo sequitur quod nõ sufficit auctoritas iudicis delegati ad constituendum ecclesiam perpetuo censualem. sed episcopus ex causa hoc potest. vt in. c. prohibemus. cum ibi notatis de cens. Et si causa interrogatur qualiter debet constitui iste census: rñdeas quod non debet deputari certa quota reddituum ex vi dearum fractionis beneficii. c. maioribus. de preben. sed poterit constitui certa quantitas fructuum seu reddituum secundum doc. Nota etiam istum tex. ibi. c. gl. quod iudex delegatus est extraordinarius. cui adde gl. l. c. quoniam.

contra. de proba. secundum Ab. quia cum non sit ordinarius. ergo est extraordinarius. ¶ Volo quod mandes memorie vnum tex. quem Ab. dicit se alibi nescire. in. c. ex literis. quod aduocatus alterius partis potest esse testis in instrumẽto compõnis et transactionis in illa cã. Et nota dict. nota. Inno. quod refert Ab. quod is qui fuit descriptus vt testis in instrumento alicuius contractus põt postea esse aduocatus cum agitur ad executionem illius cõtractus: nec instrumentum vacillat propter hoc. si tamen dubitaretur in aliquo de viribus instrumenti nõ posset iste aduocatus testificari. quod est mirabile. pro quo adducit Ab. Jo. an. in reg. cum quid vna. in mercu. et ego adduco singulare dictum Bar. in. l. de eo. §. illud. ff. de fal. Quidam notarius fuit rogatus in quodam instrumento Sempronii. demum notarius qui est rogatus successit illi Sempronio notarius qui est modo heres põt illud instrumentum cõficere et illo vti. quod est pulchrum. Probat etiam ille tex. quod persona põt describi vt testis in instrumento: sed viua voce nõ posset esse testis. et ratio est quia in instrumento describitur cõi consensu vtriusque partis et eadem ratione possẽt esse testis viua voce. de quo notatur in. c. s. de testi. in. vs. Nota etiam illum tex. vt scias allegare quod clericus prime tonsure est capax beneficii. Et nota vnam mirabilem decisionem doc. per istum tex. quod mediator alicuius contractus non potest contra illum contractum aliquam inualiditatem allegare. quod est memorie cõmendandum secundum Abba. Nota glo. s. iunc. tex. quia in canonibus alibi non habetur secundum Ab. Nota glo. in ver. testis inscriptus. quia facit ad questionem quotidianam: an testis descriptus in aliquo instrumento preiudicet sibi respectu eorum que continentur in instrumento. de quo dicas vt hic per Abb. Sed accipe hanc cautelam ne incidas in opinio

nes. vt nunq̄ patiaris te describi in instrumēto tanq̄ testis. si ex hoc potes pretendere aliquod preiudiciū ꝛ vide per Bar. in. l. Gaius. ff. d pigno. acti. in. l. sicut. §. nō videtur. ff. qui mo. pig. vel hypo. sol. vbi tangit de notario. ¶ Nota vnam regulam in. c. super eo. ꝙ nedum super beneficio ecclesiastico: sed nec super aliqua re spirituali potest interuenire transactio. potest tamen fieri gratuita ꝛ amicabilis compositio. vt ibi. nec tunc requiritur auctoritas superioris vt probat iste tex. quod tamē limitat Ab. nisi alit̄ ꝑ cōpositionē dimitat beneficium ab eo possessum nam non potest possessor dimittere beneficium sine auctoritate superioris. c. admonet. c. quod in dubijs. de renun. Et nota bene glo. j. quia quotidie allegatur. Volo quod mādes memorie vnum tex. nota. qui quotidie allegatur ꝙ super iuribus ecclesie immobilibus ꝛ spiritualibus potest rector transigere ꝛ componere in preiudicium successoris. ita ꝙ compositio valebit toto tempore quo ecclesiam possidebit. in. c. veniēs. Ex quo singularit̄ nota ꝙ rector ecclesie potest cōtrahere super rebus ecclesie sine superioris auctoritate. vt contractus duret toto tempore quo ipse rector est futurus. ꝛ dicit Abb. ꝙ alibi nescit ita bonum text. Nota glo. j. quia quotidie allegatur que vult ꝙ septem sint sacramenta ecclesie. quorum quinq̄ sunt necessaria. duo voluntaria. ¶ Et nota glo. quia sentit ꝙ laicus etiam in necessitate non potest conferre nisi duo: sacramentum baptismi. ꝛ sacramentum penitentie. ꝛ adde tu ꝙ Ab. nō fuit memor allegare glo. singularē in. c. fi. xxiiij. q. j. que voluit ꝙ sacramenta que spectant ad officium sacerdotis ita demū sunt licita laicis: etiam in necessitate si est expressum in iure. dico tamen ꝙ Ab. non ignorauit hanc glo. in. c. decernimus. de iudi. in. c. quanto. de consuetu. Addo etiam glo. in. c. j. de consecra. distin. v. ꝙ qui contemnit sacramentū chrismatis peccat mortaliter. Nota glo. in ver. inter alios. ꝙ rector obligatus ad obseruantiam contractus in vita sua non potest contrauenire: nisi ecclesia esset lesa. tūc enī posset petere restitutionem in integrum. ꝛ dicitur lesa secundum Hostien. de facto. quādo seruitores nō haberent vnde viuere possent dicit etiā ꝙ si iste rector haberet ꝓpriū patrimonium compelleretur satisfacere secum contrahenti. Et nota ꝙ Ab. hic reprobat dictum Hostien. qui voluit ꝙ ad satisfaciendum creditoribus alicuius rectoris: potest tolli ex redditibus ecclesie id quod cederet ad sustentationem ipsius: ꝛ contra Host. adducit tex. cum glo. in. l. miles. ff. de re iudi. ꝛ glo. nota. in. c. studeat. l. dist. procedit tamē dictum Hostiē. quando conueniretur ratione maleficij. quia dignum est vt male meriti egestate laborent. l. bona fides. ff. de posi. Et tu allega gl. notabi. in regula. peccatum. de reg. iur. in. vj. que vult ꝙ pauper qui debet ex maleficio non cedit bonis: sꝫ verberibus castigatur. ꝛ ita etiā dicimus ꝙ tex. in. l. j. C. de nundi. non habet locū in illo qui est captus ꝑ maleficio. vt notat ibi Bal. ꝛ ē tex. singula. valde in. l. si ex parte. §. quāq̄. ff. quod cum eo. ¶ Nota vnū dictum Hostiē. in hoc. c. quod approbat Ab. ꝙ monachi nō tenentur ad personales decimas. quia religiosi acquirunt monasterio: monasteriū autem non tenetur ad personales decimas. ꝛ idē est dicendū in omnibus alijs qui alteri acquirunt. ex quo infertur ꝙ si dñs est exemptus a solutione decimarū. non tenetur dñs: vel seruus de lucratis ꝑ seruū soluere decimā. Nota etiā in hac materia: ꝙ nō solū cōmittitur simonia in spiritualibus. sꝫ etiā in connexis spiri-

tualibus vt in iure patronatus. tex. est nota. in. c. preterea. Nota etiam ꝙ super subiectione spirituali nõ potest interuenire transactio vt ibi. qđ tamen intellige interueniente aliquo temporali. qui tex. etiã probat ꝙ olĩ superior semper ꝑsumitur superior. nisi probetur liberatio. ¶ Nota ex c. fi. cum glo. ꝗ. ꝙ iudex debet laborare vt partes cõponãt: sed non potest cõpellere. Aduertant isti dñi iudicantes qui quandoqꝫ sunt faciles in cõponendo. ne vt alios exonerẽt ꝙ si iura partium sunt clara vt quia iam conclusum est in causa. ꝛ sic iudici liquet pro qua parte debeat ferre sniam. ꝙ nisi alique circunstantie suadeant debent abstinere a compositione: ne videantur sine causa velle dare de iure vnius alteri. qđ non licet: cũ iudex debet reddere vnicuiqꝫ ius suũ. sed ex circũstãtiis potest iudex facere ꝛ ceteris paribus magis debet suadere actori vincenti ꝗ̃ reo absoluẽdo. ꝛ ratio est: qꝛ snia ferenda ꝓ eo est mandãda executioni ꝛ in executionis actu posset fieri lõgum litigium. quetrõ cessat ex parte rei. posset tñ etiã subesse cã in eo: vt puta qꝛ actor est pecuniosus ꝛ paratus appellare quantũ sibi iura permittũt oꝫ ꝗ his stãtibus caussis ꝯsideratis iudex abstinere: vel reducere ad ꝯcordiã si iura partiũ sunt ignota põt. vt in hoc. c. fi. Nota glo. in ꝟ. sacrm. ꝗ vult ꝙ gradus lege diuina ꝓhibiti sunt indispẽsabiles: qđ põt cõcedi sine cã ꝫm Ab. sed si cã subest saltẽ in scđo gradu in linea ẽt eqꝗli poterit papa dispensare. allegat dictũ. Jo. an. in. c. ꝑ venerabilẽ. qui fi. sint legit. qđ est memorie ꝯmẽdãdũ. cui adde qđ cõsuluit Pe. de an. in consilio. ccclxvi. incipiente. reuocatur in dubium. ꝙ papa ex cã põt dispẽsare vt vxorẽ patrui defuncti possit nepos accipere. adde ẽt glo. in. c. lraꝫ. đ resti. spo. i ꝟ. diuisa. No. gl. i ꝟ. eqtate. an ꝛ qñ iudex debeat seruare equitatem vel ius scriptum ꝛ adde notata in. l. j. C. de legi. in. l. placet. C. de iudi. ꝛ ego allego vnuꝫ pulchꝛuꝫ dictũ Bar. in. l. quint⁹ mucius. ff. man. ꝙ in curia mercatoꝛuꝫ vbi de negocio põt decidi de bono equitate nõ potest opponi ista exceptio nõ iteruenit stipulatio: sꝫ pactũ nudum. ꝛ Bar. in. l. fideiussor. §. quedam. ff. mã. in. l. bona fides. ff. depo. ꝛ qđ notat Bar. in. l. si fideiussor. in fi. ff. de fideiusso. Non omitto ad ea que dicta sunt. ꝙ iudex in criminalibus non debet componere nisi pri⁹ puniat delictũ. ꝑ hoc quod voluit Bart. in. l. j. §. vsqꝫ adeo. ff. de iniu. ꝙ dato ꝙ pars remittat iniuriã. tamẽ iudex debet punire ad vindictã publicam qđ facit contra iudices q̃ inducunt percutientẽ ꝛ percussũ ad cõpositionẽ ꝛ dimittũt delictũ impunitũ. ¶ Ultimo tu scis ꝙ emptor tenetur denunciare venditori litem esse motaꝫ. sed queritur an cogatur precise venire ad defendendũ: ꝛ discas ꝙ non: sed sibi denunciatur ꝙ si vult veniat. glo. do tibi singularem in. l. emptorem. in princi. ff. de acti. empt. secundum Bald. in. l. j. C. de pericu. ꝛ commo. re. vendi.

¶ De testibus ꝛ attesta.

Dicitur de testib⁹ ꝛ attestationibus. qꝛ tractaturus est actor de testib⁹ ꝛ ꝑsonis eoꝛuꝫ ac de ipsoꝛum depositionibus seu dictis. ¶ Ex. c. j. cum ibi notatis facias istas conclusiones. Prima. licet rogatur testis vt testimonium perhibeat veritati. ꝛ sic preces interuenire possunt non precium vt ibi. qꝛ citius corrumpitur testis precio ꝗ̃ prece. c. paup. xj. q. iij. ꝛ ego cõmuniter suꝫ solitus dicere ille qui moueri non potest ad illicitã reꝫ cum pecunia potest describi. in cathalogo scõꝝ. Secunda ꝯclo. quã nota i materia testiũ.

464

q quilibet admittitur: nisi expresse reprobetur. vt hic et in. l. j. ff. eod. Tertia conclusio. non valet dictum testis precio corrupti. vt hic in glo. ij. Nota tamen secundum Ab. q licite dat testi. pro expensis in veniendo: stando: et redeundo. qui tamen omisit allegare tex. et glo. in. l. qm liberi. C. de testi. Quarta cõclusio. quilibet presumitur idoneus testis: nisi expresse reprobet. vt hic in gl. iij. et sic ille est ydone⁹ testis cui nulla exceptio opponi põt, de quo etiã in. c. j. de psan. et affi. Et tu vltra Ab. allega pulc. glo. in. §. itez verborũ. insti. de inuti. stipu. in ver. ydoneos. ¶ Tu vides auditor charissime q semper in principio lectionuz mearũ inuoco nomẽ domini nostri Jesu christi. et pro hoc habe tex. in. c. in nomie domini. hoc eo. ti. et habes pulchrũ tex. in. c. non liceat. xxvj. q. v. j. ad corin. x. ad col. iij. in quibus locis habetur. Omnia quecũqz facitis in ṽbo an opere in nomine dñi nři Jesu christi facite. l. in noie dñi. C. de offi. prefec. preto. facit tex. in. l. deo nobis. in prin. C. de epis. et cleri. in. l. j. in prin. C. de vete. iur. enucle. in aucten. de arm. in prin. in aucten. de questo. in prin. in auct. vt ppo. nomẽ impe. in versi. mox inchoetur autore deo. Et si tu vis plura ad hoc ppositũ vide in repetitiõe c. inter alia. de immuni. eccl. ¶ Ex isto tex. habebis aliquas cõclões. Prima conclusio. receptio testium debet fieri parte citata et ps absens contumaciter habetur pro presente in sui preiudicium. et intellige ad videnduz iurare. quia in secreto deponunt. vt hic per glo. in ver. audire. Secunda conclusio. iudex potest p se monere et citare partes. imo vnica monitio iudicis sufficit. etiaz vbi requiritur trina. tex. est singularis in l. ij. C. quomõ et quando iu. glo. in. c. consuluit. de offi. dele. Tertia conclusio. actus gestus contra legez nõ penalem non tenet si habet perpetuam causam prohibitionis. de quo p glo. in. c. tua. de spõ. duo. in. c. vides x. dist. in regula. que cõtra ius. in. vj. sed quando dispositio est penalis ẽ altercatio inter doc. fz Abb. de quo hic per eum. et per legistas in. l. non dubium. C. de legi. per Bar. in. l. pretor. in prin. ff. de ope. no. nũc. Et tu vltra Ab. adde Bar. in. l. fi. ff. de diuor. Bal. in. l. nemo martyres. C. de sacrosanc. eccle. Et nota vnum dictũ singula. Host. et Jo. an. in. c. relatũ. ne cleri. vel mona. q si in aliqua regula continentur aliqua facienda a religiosis et apponitur certa pena: puta ieiunium. religiosi contrauenientes licet iurauerint vel vouerint seruare regulam non peccant mortaliter: quia intentio condentis regulam videtur limitasse suum preceptum quo ad illam penam. quod est pulchrum propter scholares qui iurant seruare statuta que dicunt aliquid fieri vel non fieri sub certa pena. de quo per modernos in dicta. l. pretor. in princi. Quarta conclusio. etiam in causa inquisitionis debet inquisitus citari ad videndum iurare testes: licet in hoc sit altercatio p tex. in. c. qualiter. §. debet. de accusa. sed ad illuz tex. responde vt hic per Barto. in. l. fi. ff. de questi. et secundum Joan. and. in dic. §. debet. hoc seruat practica. Nota tamen singulariter q quando quis non audet alicui etiã in ciuilibus mouere questionem propter illius potentiam: quia timet ne interim moriantur testes potest petere a iudice vt clandestine recipiat testes ad futuram rei memoriam. dictum est singulare Hostien. in. c. quoniam frequenter. in princi. vt lite non contesta. quod approbat Ab. hic et adde quod habetur in. c. fi. de here. in. vj. Quinta ad validitatem depositionis testiuz requiritur litis contestatio. glo. hic in ver. venire. qd limita nisi sit cas⁹ in q possit procedi lite nõ cõtestata

de quibus in cle. despendiosam ꝺ iu di. Sexta conclusio. si pars citata venire non potuit iusto impedimento detēta. et iudex sciuit. receptio nō tenet. sed si ignorauit talis receptio est retractādu si postulauerit aduersarius. saltem vbi testes possunt de nouo examinari. ista est cōclusio gl. quam ita declarat Ab. Septima cōclusio. dicta testium receptorū pre non citata non faciunt aliquod iudicium Bar. in. l. maritus. ff. ꝺ questi. Et licet Ab. allegat glo. et Bart. in l. res hereditarias. ff. ꝺ cri. expi. here. in contrarium tamen videtur ꝙ glo. ibi teneat idem: quia allegat text. in. l. si quando. in fi. C. de testi. quem etiam allegat Bar. in dic. l. marit⁹. Octaua conclusio. valet dictum testis non citati si a parte fuit productus. et vltra adducta per Ab. adde Bar. in. l. post legatum. §. his vero. ff. de his qui vt indig. Nona conclusio. si citatus fuit dominus et non procurator qui fuit litem cōtestatus ad videndum iurare testes. et dominus non comparuit non valet actus. Et vltra adducta per Abba. allega tu Bar. in. l. procuratoribus. C. de procura. in. l. j. C. de senten. in. l. mutari. ff. de procura. Bar. in. l. si quādo. C. de testi. Ab. in. c. sepe. de appel. hoc tamen limita per ea que habentur i c. si quē. de procu. in. vj. ¶ Nota ꝙ in. c. quoniam. habetur ꝙ contra clericum admittuntur laici: etiam mulieres in causa criminali quādo agitur de crimine ciuiliter. et dicit Ab. ꝙ est communis conclusio ꝙ de iure ciuili admittatur indistincte mulier de iure vero canonico non. quando agitur criminaliter. de quo in. c. forus. de ver. sig. Alex. in consilio. xj. in primo li. Nota glo. ex glo. fi. ꝙ socii crimis admittūtur in testes ad faciendum presumptionem. hoc quando agitur ciuiliter. sed si criminalit dic vt habetur in. c. j. de confes. et de materia in. c. veniens. infra eo. Nota casum in. c. in omni negocio. i quo quis potest esse accusator et testis. ¶ Nota ꝙ in. c. quotiēs. tractatur de testibus deponentibus de credulitate. Et facias hanc conclusionē ꝙ vbi credulitas est proxima sensui per quē percipitur veritas valebit testimonium tale. secus si remota est a tali sensu. et ideo si testis dicat se vidisse nudum cum nuda in eodem loco. et per hoc credit ꝙ commiserint adulterium probat. secus si dicat vidi virum et mulierē confabulantes et ex hoc credit ꝙ se cognoscant carnaliter. Nota diligēter secundū ab. ꝙ i casibus in quibus valet testimonium de credulitate est etiam necesse ꝙ deponatur de credulitate. quia ex quo non deponit directe super ipso facto sed super strictis cōiecturis debet adducere de credulitate. vt probatur in isto tex. vbi in probanda cōsanguinitate admittitur testimoniū de credulitate. in qua probanda cōsanguinei preferuntur aliis. vt ibi. Non omitto vnam glo. singla. de iure ciuili in. l. ij. §. item labeo. ff. de aq. plu. arcen. que vult ꝙ testes deponētes de auditu alieno: vel de credulitate non sunt proprie et vere testes. Et verum est ꝙ Ab. hic allegat illam. quam glo. dicit etiam notabilē Abb. in. c. tua. in fi. de cohabi. cleri. et mulie. in. c. tua. de consang. et affi. in. c. preterea. infra eo. Addo etiam ꝙ iuramentum testis debet esse ꝺ veritate glo. est nota. in rub. ff. de iure iuran. Et intantum est de veritate. ꝙ si testes dicerent se pro certo ita credere: nec redderent rationem per sensum corporeum. nullo modo probarent tex est notabi. in. c. tertio loco. in. c. literas. de presum. quos sēper pro notabilibus allegat Bal. in l. fi. §. quod obseruari. C. de iuramē. calum. in. l. conuenticula. C. de epis. et cleri. in. l. solam. C. de testi. in. l. sicue possidetis. C. de proba. Et nota in practica quando tu eris iudex quia:

quãdoq cauti procuratores faciũt interrogatoriã vt interrogentur te-stes an credãt que dixerũt eẽ vera. Specu.in ti.de testi.§.iam de inter-rogatorijs. vt tunc videantur annul lare dictum suum.qr si testis depo-neret per verbũ credulitatis.tamen si causa assignata per testẽ cõcludit sciam:nõ viciatur dictũ testis. vt cõ cludit Anto.de bu.z Ab.in hoc.c. quotiens.de quo etiã per Jo. an.in c.inquisitionis.de accusa. qr illud qd quis scit etiam credit. Bal. in.l.con venticulam.in.vj.colũ.C.de epis. et cle.in.l.solam.C.de testi.z Bart.in consilio incipiente. vanucius petri. cõsuluit q testis deponens q Titi' occidit ad sui defensionem probat licet deponat per verbum credo. qr hoc stat in intellectu ipsius testis.et solum restat cõsiderare an ea que vi dit testis fuerint sufficientia ad in-ducendã credulitatem in teste: z no ta ista qr pulchra. z de materia isti' tex.habetur in.c.licz et quadã. ifra eo. ¶ Nota q in.c. insuper tractat an clerici possint testificari in causa ecclesie.de quo etiã in.c. cũ nunci'. infra eo. Et accipe has cõclusiões tam in collegijs ecclesiasticis q se-cularibus. Prima est ista.si cã est ci uilis.z in his q fiunt in capitulo pos sunt singuli esse testes fm Jo.an.ar gu.l.consensu.C.de repu.quod intel ligit Ab.procedere.quando dãnuz vel lucrum non venit applicandum ipsis singulis d vniuersitate.nec lex cõsensu z silia iura fm Ab.loquunt q illi debeãt admitti de quoz dãno vel lucro tractatur. Scda cõclu sio ipsius Ab.z Jo.an.q in his que extra capl'm aguntur cũ vtilitas ip sius negocij obueniat singulariter sin-gulis scdario.non repelluntur ex toto a ferẽdo testimonio in causa vniuer sitatis.sed minus eis q alijs crede retur habito respectu ad qualitatez psonarũ.z qtitatẽ lucri.exẽpli grã. villa litigat sup pascuis in qbus sin gulorũ bestie pascuntur. Tertia cõ clusio.si nõ singulr sed vniuerso col legio obuenit vtilitas.tunc admittũ tur.l.intantũ.§.qui manumittit.ff.d re.diui.hoc intelligit Ab.quãdo nõ sint nisi testes pro vniuersitate z alij sint ydonei.secus si per aduersam p tem pducũtur testes in ptiũ. Quar ta pclo.in crimialibus illi de vniuer sitate non sunt ydonei testes in fauo rem vniuersitatis. Quinta pclo.illi de vniuersitate pñt testificari in fa-uorem eorũ qui sunt pariter de vni-uersitate in ciuilibus:pro quo bona glo.in.c.cũ.R.de offi.deleg. tñ cre dit Ab.esse plus vel minus creden duz fm qtitatẽ affectiõis z familia ritatis. Sed non in criminalib'. qr in eis repelluntur domestici z fami-liares qles sunt isti de vniuersitate inter se.quod tñ intellige fm Joã. an.in dic.c.cuz nuncius. qñ est ita p ua vniuersitas q illi d ipsius corpe cadunt in nomẽ domesticorũ vel co habitantiũ. Sexta pclusio. istud qd dictuz est procedit p extraneum: sz si inter illos de vniuersitate tunc ad mittuntur:qr par affectionis cã cẽz suspitionem excludit.l.nõ soluz.§.j. ff.de ri.nup.notat glo.in dic.c.cum R.in.c.postremo. de appel. Et id dicunt doc.fm Ab.q accusato pre-lato ab aliq d vniuersitate alij d vni uersitate recipiunt i testes.nõ ei sũt magis domestici accusãtis q accu sati.qd est no.fm Ab.qui ita residet in hoc passu. Et tu adde Bar. nfm in.l.extraneo.ff.de questio.in.l.q te stamẽto.§.j.ff.de testa.in.l.qui iuris-dictioni.ff.de iurisdic.om.iudi.in.l. senatus.ff.de offi.presi.glo.in.c.cõ sanguinei.iij.q.v.Roma.i.l.si vero. §.de viro.in.xviij.fallentia.ff.solu. matri. Et in hac materia vltra ad-ducta per Abba.adde Barto.in.l. sed si hac.§.qui manumittitur.ff.de in ius vo.glos.in.§. cogitandum.in aucten.de mona.in.l.ydonei. ff. de testi.z aliquid per Barto. in.l.j.§.

seruum. ff. de questio. Septima conclusio. prelatus vnius capelle que non habet collegium sed solus habet administrationem ecclesie non admittitur in testem. quia licet constituat procuratorem. tamen ipse dicitur principalis. Hanc autem conclusionem limitat Ab. non procedere quando ecclesia haberet yconomum generalem constitutum auctoritate episcopi vel ageret episcopus tanquam generalis administrator. tunc prelatus seu rector capelle admitteretur in testem. dicit tamen Abb. quod materia ista est arbitraria. Octaua conclusio. prelatus ecclesie collegiate non admittitur in testem in causa ecclesie sue agente yconomo episcopi causam singularem mense episcopalis: secus si sit causa ecclesie. vel si sit communis et sic causa mense prelati videtur proprie ipsius: vt sic repellatur a testimonio. ex quo infert Ab. quod canonicus non potest esse testis in causa prebende sue. Nona conclusio. si volo probare quod mihi teneris ad centum et probo per Titium qui dicit se tibi portasse pecuniam quam sibi dedi tuo mandato. non est ydoneus testis. quia testificatur in eo quod ad eum pertinet ita notabiliter vult Barto. in l. deferre. §. eidem decreuerunt. ff. de iure fisci. Decima conclusio in qua est altercatio inter doc. quod legatarius potest esse testis in testamento. vt declarat Barto. in l. qui testamento. in prin. ff. de testamen. vicz an talis sic fecerit testamentum. vnde vlterius de toto testamento interrogatur. de quo etiam per bart. in l. si quis. ff. de re. dub. In ista tamen conclusione dicit Ab. recitatis aliorum opinionibus: quod si testamentum apparet in scriptis: ita quod non capit totaliter essentiam a dictis testium: tunc admittuntur legatarii ad probationem et confirmationem testamenti. Sed vbi de est scriptura: ita quod suam essentiam capit totale testamentum ex dictis testium: tunc secundum Abba. illorum

dicta non sufficiunt. quia suspecti sunt et hoc intelligit quando in alterum euentum tantum sunt habituri legatum. nam si in omnem euentum indistincte possunt esse testes. cum questio est inter alios. Et tu in hac materia adde Jo. fab. institu. de testamen. §. legatariis. et notata per Bal. in l. dictantibus. C. de testamen. et quod singulariter voluit Bal. in l. i. §. huius studii. ff. de iust. et iur. quod si legatarius inductus in testem circa institutionem heredis: et interrogatus an sentiat commodum: et dicit quod non. non punitur de falso: quia debet intelligi principaliter. Undecima conclusio. venditor non potest esse testis in causa emptoris: etiam si non teneatur de euictione secundum docto. Hoc tamen limitat Ab. nisi qualitas persone et cause aliud suadeat. et hoc dicit maxime in defectum aliorum. Duodecima conclusio. cedens non testificatur pro cessionario. et vltra adducta per Ab. adde Bal. in l. omnibus. C. de test. Cyn. in l. si ad te. C. de fal. Alex. in l. si tibi. §. nos autem. ff. de pac. Et ideo si ego habeo debitorem et non possum probare nisi per vnum testem si cedo actionem alteri non potero ego cedens esse testis: quia sic fierent mille fraudes. licet Specu. tenuerit contrarium. sed eius opinio communiter impugnatur. ¶ Nota quod in c. ex parte. A. per glo. et doc. tractatur an clericus possit accusari per laicum de crimine saltem ciuiliter ad priuationem beneficii. ex quo suam vel suorum iniuriam non prosequitur. de quo per glo. in c. maximianus. lxxxi. dist. in c. constitutus. xvi. q. i. in c. filiis. xvi. q. vii. ii. q. vii. in summa. in c. qualiter et quando. de accusa. in c. venerabili. de offic. delega. Et in istis locis glo. variauit et etiam doc. in hoc passu. Sed tu potes sic concludere ex intentione Ab. recitatis opinionibus. quod laicus non potest accusare clericum de cri-

mine criminaliter nisi prosequatur suam iniuriaz.c.de cetero.infra eo. hoc tamen fallit in criminibus excep tis.de quo in.c.cum. P. de accusa.ij.q.vij in sum. Et si e patron⁹ vl parrochianus potest excipere cotra promouendum.de quo vide glo. nota.in.c.vt circa.de elec.in.vi.in ver. aliqui.de quo etiaz singulariter per Inno.in.c.super his.de accusa. Et ibi inter alia dicit q reges z princi pes admittuntur ad excipiendu co tra promouendum si habent eum ve risimiliter suspectum de proditione terre sue.vel consiliorum suorum:qr pretendunt speciale interesse z hoc dictum refert z sequitur hic Ab. p notabili.z in.c.j.in.c. cum terra.de elec.z idem etiam dicendum quan tum ad crimen dilapidationis:sz re spectu alterius criminis admittunt solum patroni z parrochiani. Nota etiam vnam conclusionem in dic. c.ex parte. q exceptis casibus de q bus in glo.hic.z per glo.j.in.c.cum causaz.infra eo.z excepta exceptio ne excomunicationis est in arbitrio iudicis an prius admittat testez.an probationem exceptionis.sed si no arbitratur vt bonus vir poterit ab eo appellari. Nota glo.in ℣.testes. dum dicit q exceptio contra testem est peremptoria per obliquum. Et ideo hoc est qr exceptio peremptoria proprie est illa que directe venit ad perimendam actionem seu inten tionem aduersarij.insti.de excep. in prin.qualis non est ista que opponi tur contra personas testium. sed qr testibus meis reprobatis deficiente probatione succumbo. dicitur perem ptoria per obliquuz. idest indirecte quia in effectu perimit intetio mea Et adde glo.in.c.j.de excep. Nota etiam hunc tex. q conuictus de per iurio in vna causa probatur periur⁹ in alia causa: nec debet admitti ad testimonium.z ex hoc habes vnum casum in quo acta in vno iudicio fa ciunt fidem in alio:etiaz inter alias psonas. Nota q Ab. ponderat hic glo.j.q ista exceptio.tua non inter est.est dilatoria: z sic debet opponi tempore dilatoriaru. Adde tu bar. in.l.ii vnus.§.ante omnia.ff.de pac. qui dicit.q ista exceptio est litis fini te.z probat etiam ista glo.laicu non esse omnino incapacem accusatiois clericorum:vnde si a principio non repellitur non potest amplius repel li. ¶ In.c.si qui testium. habes re gulam q testes possunt compelli vt vadant ad presentiam iudicis.exce ptis casibus de quib⁹ ibi. Et an iste tex.procedat in causa criminali.vi de quod habetur in aucte.apud elo quentissimum.C.de fide instru.in.c. mulieres.de iudi.in.vi. Et i casib⁹ in quibus mittitur ad domum testiu debet pars aduersa citari. de quo p Bar.in.l.ad egregias.ff. de iureiu. fallit tamen in muliere secundu bar. propter honestatem : poterit depo nere in domo parte no citata. Sed Ab.insurgit contra Barto.qr sicut mittitur notarius potest ire pars:qr tractatur de eius preiudicio. sz hec ratio non viget si potest ire vnus er go duo. Preterea in notario est ne cessitas eundi no sic in parte. Et no solu in casibus de quibus in tex. mit titur ad domum testium:sed etiaz si sunt persone egregie z honorate. vt in dic.l.ad egregias. Et ibi dr glo. q doc.possunt dici egregie persone Et nota glo.hic q senes compellu tur ad testificandum ratione pecca ti.vel vbi subest necessitas : als no. Et dicutur senes in materia propo sita maiores.lxx.annis.glo.in.§.in utti.iiij.q.iij. Sed vbi volunt sponte testificari vel peccatum imminet p cedit dispositio istius tex. Nota glo. si.q pauperes als nobiles persone excusantur a muneribus publicis q pala explicanda sunt si propter pau pertatem stant in domibus. vult et glo.q pauper als honestus non re

pellitur a testificando imo mittitur ad eum si verecundatur exire propter nimiam paupertatez. Et adde glo. in.§.si testes.in ver.locuples. .iiij.q.iij. Nota tamen secundum Abba. quod licet pauper admittatur in testem tamen iudex arbitrabitur ex circunstantijs quãta fides sit ei adhibenda. Et ad predicta allego pulcrum tex.in.l.in eadem.ff.ex quibus cau.maio.in versi.sine dedecore in puplico apparere non possunt.et ibi gl. quem tex.allegauit pulchre Bar. vir.in.l.pecunie.in fi.ff.de all.lega. et ibi dixit quod excusatur ille qui omittit aliquid facere propter verecundiam.et quod ita debet aliquid fieri propter verecundiam sicut propter obligationem. quod est pulcrum. Tu scis quod producens debet ministrare expensas testibus qui veniunt ad testificandum. vt in.c.statutũ.ad fi. de rescrip. in. vj.quid si est pauper? Dicas quod iudex ordinarius dabit expẽsas.quia tenetur pauperibus prouidere secundum Ab.hic in fi. Sed quero quis dicatur pauper in hac materia?tu habes glo.sing.i.§. sin vero.in versi.substantiã.in aucten.de he. et fal.quod ille qui nõ habet tot in bonis que ascendant ad estimationem litis super qua testificatur dicitur pauper. Et glo.sing.in aucten.preterea.C. vnde vir.et vx.dixit quod quis dicatur pauper committitur iudicis arbitrio et tex.notabi. vbi Abb.vult quod ille dicitur pauper qui viuit ex proprio artificio.in.c.quod super his.de voto.

¶ Nota ex.c. sicut nobis quod testis corruptus seu falsum deponens nõ solum puniendus est de piurio seu falsitate.sed etiaz de omni eo quod ex sua depositione inique processit.et adde quod notat glo.in re. imputari. de re.iur.in vj. Probat etiam tex. iste quod nõ creditur testi.post depositionem dicenti se corruptum dixisse testimonium.allegat enim turpitudinem suam merito non debet audiri.et tu vltra Ab.allega Bar. nostrum in.l.si quis in graui.§.j.ff.ad si le.qui allegat istum tex.et dicit quod si testis diceret in articulo mortis se in tali causa tulisse falsum testimoniũ nõ preiudicat parti. de quo etiaz per Bal.in aucten. si dicatur.C.de testi.in.l.generalit.C.de nõ nume.pecu. Tu habes vnam glo. nota.i.c. imitare.vj.q.j.que disputat nunquid totiens penitentiam agere debeaz de fornicatione quotiens committo fornicationez cũ eadem muliere? et concludit quod sic.sed pro illa glo.habes hic bonum tex.facit etiam tex.in.c. ad apostolice.de re iudi.in.vj.in versi.deterauit.quod totiẽs quis committit piurium quotiens venit cõtra iuramentũ.

¶ Nota quod in iure patronatus committitur simonia.tex.est in.c.veniens ad nos.Tu habuisti etiam optimũ tex.in.c preterea. de trãsac. Tu debes scire quod legiste habẽt tex.in.l. quinetiam.ff.de calũ.quod remittere est idem quod dare.sed tu allega etiã tex. in hoc.c.veniens.et vide glo.nota. in.l.si quis obligatione.ff.de reg.iu. que querit an si aliquis remittat causa donationis vltra summam requiratur insinuatio?et cõcludit quod sic.pro quo etiam allego glo.in.l.j.§.j.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol.per Ba.i.l.modestinus. ff.de dona.No.etiã vnaz pulcrã cõclusionem que collegitur ex dicto.tex.quod donatio alicuius rei multo tempore continuata inducit in ecclesia obligationẽ in futurũ.vt singulis annis sic donetur more solito. facit quod habetur i.c.ad apostolicã.de simo.et late per Ab.i.c.peruenit.de cẽsi.No. vnũ dictũ.Jo.an.hic quod presbyter potest aliquod debitũ ecclesie remittere i vita sua,quod intelligit Ab. quando cõcernit vtilitatẽ ipsius remittẽtis.vt quia inde viuere debet.secus si alias vtilitatẽ ecclesie cõcernẽret.No.hic glo.ij.que vult quod in ciuilibus sufficit vnus testis cũ fama. et in hac materia late legitur Ab.hic sed tu allega gl.i.l.

467

iã.§.eiusdem.ff.de testi.in.l. at qui natura.§.cum me absente.ff.de nego.gest. Bal.in.l.proprietatis.C. de proba. Bar.i.l.de minore.§.tormenta.que notabiliter loquitur.ff. de questio.doc.in.c.cũ causã.de pba.in.c.j.de appel.in.c.cũ diocesi. de vsur.⁊videtur concludi ꝙ in factis de antiquo fama faciat plenã pbatiõem.⁊ factũ cẽtũ annorũ dr factũ antiquũ.l.fi.C.de sacro sanc. ec.⁊ per doc.hic per Bal.i auctẽ. q̃s actiones.C.de sacro sanc.ec. in .l.cũ super.C.de rei ven. hoc tamẽ nõ placet indistincte Ab.⁊ vult ꝙ hoc procedat qñ ẽ pbanda pscriptio tanti tpis cuius initiũ memoria non existit.nõ autẽ pcedit gñaliter in omni facto antiquo. Et nõ omitto vnũ dictũ mirabile Bal.i.l.gallus.§.ille cas⁹.ff.de libe.⁊ posthu. ꝙ si vnus testis deponit d̃ veritate ⁊ fama.⁊ alius de fama. cõcludẽt pbãt dc q̃ ibi per Alex. Nõ omitto etiã aliud dictũ singlare ꝙ si vnus testis deponit de veritate.⁊ ali⁹ d̃ confessione facta pñte pte.pbãt.⁊ sic cõiũgũtur ad plenã probatiõez faciendã.dictũ est singu. Bal.in.l. si q̃s ex argentarijs.in pn.ff.d̃ edẽ qd approbat Alex.i dic.§.ille cas⁹ Nec obstat ꝙ videãt singlares.qꝛ singularitas admiculatiua dicti testis nõ viciat.put elegãt declarat Bal.i.l.de q̃bus.ff.d̃ legi. ¶ No. ꝙ i.c.cãz q̃.tractat mat'ia an acta in vno iudicio fidẽ faciãt in alio.⁊ p declaratiõe terminorũ scias. ꝙ acta q̃ fiunt in iudicio sũt triplicis q̃litatis.q̃dã eñ pcernũt ordinatio iudicij. vt citatio.libelli oblationẽ; litiς ptestatio.⁊ silia q̃ alio vocabulo nũcupãt acta iudicij seu iudicij ordĩatoria. Quedã pcernũt idagationẽ vitatiς.vt sũt attestatões testiuz ⁊ pfessiones.⁊ silia.que alio vocabulo dicuntur acta litiς seu cause Quedã concernũt decisionem negocij.vt snie q̃ feruntur in cã.nõ t hac materia facio aliq̃s bre. pclones. Prima est ista. si instãtia nõ ẽ pempta oĩa acta siue sit ordinatoria siue istructoria cãe fidẽ faciunt corã iudice surrogato.vt super eis possit pcedere sicut precessor.idẽ enĩ videtur iudex.l.proponebatur ff.de iudi. ⁊ idẽ corã iudice appellationis. ¶ Secũda cõclusio.p instãtie pemptionẽ solũ pimunt acta litis ordinatoria. vt citatio.libelli.oblatio.⁊ silia. nõ autẽ perimũt acta cause tendentia ad veritatis indagationẽ. vt depositiões testiũ. ⁊ pfessiões partium. ¶ Tertia cõclusio.pempta instãtia nõ perit effectus actorũ peremptorũ iã perfectus de preterito ãte peremptiõez instãtie.sed iste remanet. vt quia p litis ptestationẽ efficit q̃s malefidei possessor.res efficitur litigiosa ⁊ sic de alijs.sed effectus d̃ futuro perit. vt p ea ⁊ sup eis ferat snia. ¶ Quarta conclusio. ꝙ deponẽs testiũ nõ publicate corã iudice recipiẽte faciẽt fidẽ corã alio iudice alterius instantie.⁊ petetur ꝙ p ipsum fiat publicatio.ita firmat Ab. allegãs Bar.in.l.cum lite.ff.iudi. sol.sed in ista cõclusione videtur ꝙ Ab.non bñ viderit.qꝛ Bar.tenet cõtrariũ in.l.gesta.C.de re iudi.dt enim ꝙ si dicta testium non sunt publicata corã iudice qui examiauit eos poterũt publicari ab eius successore.non autẽ ab alio.ad idẽ qd voluit Bar.post glo.ibi in.l.solam C.de testi.in.l.j.in.fi.ff.de his q̃ in frau.cre. Et tu potes tenere hanc opinionem ꝙ vbi attestationes nõ sunt publicate habz locũ.l.fi.C.de testi.q̃ etiam debet intelligi de iudice. Si autẽ sũt publicate nõ habet locum distinctio illi⁹.l.de quo ibi per Bar. ¶ Nota ꝙ in.c.cũ nũcius.tangitur per glo.⁊ docto. an clerici cogantur testificari cõtra ecclesiam.⁊ concluditur ꝙ si reperiuntur alij testes non compelluntur

clerici. secus si non sūt alij testes super hoc verisilr informati. qr i defectum probationū cessat omne priuilegium. per ea q̄ notantur in. c. j. de testi. cogē. Querit Ab. an i causis priuatorum cogantur clerici testificari. et allegat tex. nota i. c. quicūq̄ xxiij. q. v. et concludit q̄ sic. quando alij testes laici nō reperiuntur. Et nota q̄ quāuis clerici et etiam religiosi debeant habere licentiam prelatorum qn̄ debēt testificari. tamen si sine licentia deponūt valet testimonium eorū. de quo hic per Ab. q̄ in fi. dicit q̄ in foro seculari testimonium soli⁹ epi valet. quod est pulcrū. et remittit se ad dicta in. c. sicut. de proba. ¶ Nota ex. c. super eo. q̄ cōiunctio vel confessio facta in vno iudicio quo ad certū finem facit fidē in alio iudicio quatenus agitur de abilitate persone. ¶ Nota vnam regulam q̄ vbi agit de crimine criminaliter non testificantur laici cōtra clericum in. c. de cetero. et tu habes alibi regulā cōuersā. q̄ nec admittūtur clerici cōtra laicum cum criminaliter agit. tex. ē nota. in. c. testimoniū. xj. q. j. credit tñ Ab. q̄ i crimine seculari vbi non ageret ad penā sāguinis possit clericus ferre testimonium contra laicum in defectum testium. et glo. in. c. j. lj. dist intelligit text. in dicto. c. testimonium quando agitur ad vindictam sanguinis. Probat etiam tex. in dicto. c. de cetero. q̄ etiam laico prosequente iniuriam propriam contra clericum non admittuntur laici ad testificandum. Limitat tamen Ab. solus vt ipse refert vt procedat quando delictum de quo accusatur clericus fuit cōmissuz in loco in quo est clericorum copia. limitatur et secundo qn̄ delictū clerici est notorium. tex. est nota. in. c. cum dilecti. de purga. ca. secundum Abb. Tertio limita vt laici regularit nō admittātur scilicet ad plenam probationem. sed ad indicium faciendum sic. vt saltem subijciatur torture. Queritur quid cōprehendantur appellatione suorum quia tex. dicit iuam suorum q̄ iniuriam prosequitur. et legiste habent glo. sin. in. l. si femin. C. ad turpil. Sed dicas q̄ omnes illi qui enumerantur in. l. j. in fi. ff. de postu. veniunt appellatione suorum. exceptis tribus vultimis secundum Jo. an. et Ab. ¶ Nota q̄ tex. in. c. in causis variatur in intellectu. sed Ab. tenet q̄ tex. intelligatur sic. q̄ habēs vnā dilationem. vel plures ex causa. nū q̄ admittatur ad quartam productionem nisi cum solennitate legali. de quo in. c. vltra tertiam. infra eo. et est ratio quia ex iterata tollens productione est presumptio q̄ fuerit pcunctatus dicta testiuz. et quia forte illi non probabant inductus est ad productionem aliorum illos prius sub ornando. ideo exigit iuramentū huius presūptiōis purgatiuum. aduerte tamen q̄ primus intellectus positus in glo. seruatur de facto. secundum glo. et sequitur Jo. an. Sed queritur an valeant attestationes recepte in quarta productione data sine solennitate legali: et concluditur q̄ valent si non fuit contradictum et appellatum. et hoc Abb. allegat fortiorem casum q̄ valet testium receptio facta post conclusionem si non fuerit appellatum. et allegat dominos de rota. ¶ Volo q̄ mandes memorie vnā pulcram regulaz que est ista. q̄ vbi testes actoris et rei videntur deponere contraria circa actum iterabilem. et per presumptionem multiplicati act⁹ pñt reduci ad concordiā. reduci debēt. et tūc presumitur act⁹ multiplicat⁹. et sic intelligēdi sūt testes dpōere sup diuersis actib⁹. tex. ē no. i. c. cū tu. qd notabilit limita nisi cōstaret d actus vnitate vl p cōfessionē ptiū. vl ex dictis ipoz testiū

468

Primum probat in.c.cū Ioānes de fide instru. scdm probat ex dictis testium deponentiū contra susānā. & de hoc habes glo. pulcrā.iij. q.ix.c.nihilominus.q̄ glo. notabiliter vult q̄ siūs cōcordia fit alio nō obstāte in testibus eiusdē ptis. Et aduerte q̄ si testes vtriusq̄ ptis reducātur ad concordiā intelligēdo q̄ deponant sup diuersis actibus. nō solum euitant piurium sed etiā probāt illos diuersos actus super quib⁹ p̄sumptiue deponunt. ex q̄ super quolibet actu datur plena probatio. vt probat in hoc tex. Ex q̄ infert. Ab. q̄ si p duos testes probē q̄ cōmisisti adulteriū in tali loco. p alios duos in alio loco. probatū ē adulteriū bis fuisse cōmissum. Et nota q̄ secūdū veriorē opinionē tex. iste procedit etiā si testes alteri⁹ ptis sint plures seu meliores. & pro hoc glo. no.iiij.q.iij.§.si testes. Volo etiā q̄ notes vnū pulcrū dictum q̄ licet.fiet concordia inter testes vnius ptis.& alterius.nō tamen fit inter dictū testiū & cōfessionē pducētis: vn̄ si dicta testiū sunt nimis gn̄alia necessario nō cōcludentia intētū partis producentis.nō tamē.fit reductio ad confessionē partis.q2 pars non potuit in suum fauorē cōfiteri.dictū est nota. Inno. in.c.cū contingat.de officio dele.& sequit Bar.in.l. ij.§.creditū.ff si cer. pe. Quid diceres de hoc casu an in dubio debeamus interpretari excōicationem tenere vel nō? & cōclude sic: vt p Ab.post alios q̄ qn̄ agit de pena excōicationis. vt puta an valeat collatio beneficij medio ipe facta. vel q̄d sile. tūc in dubio dicimus eā non tenere. sed q̄n⁹ agit de ipsi⁹ vinculo an tenuerit vel nō. tunc in dubio interpretamur eā tenere. quia hoc casu nulliū periculū est cū possit petere absolutionem. ¶ Nota vnam regulam que habetur in.c.fraternitatis. q̄ attestatio-num publicatio impedit testiū pductionem super eisdem capitulis vel directe cōtrarijs tā in causa pn̄cipali q̄z in cā appellatiōis. cuz in hoc iste istātie a pari iudicet. cle. ij.co.ti.tū ab ista regula excipiunt multi casus de quibus hic p Abb. Et nota q̄ videtur ꝑior opi.q̄ sola puplicatio sufficiat absq̄ eo q̄ ps viderit testificata. intellige tamen quando de consensu ptium fuit facta puplicatio.sec⁹ si inscia vel pte inuita.de quo etiā p Bar.in auct. qui semel.C.de proba. ¶ In hac materia nolo omittere aliquas cōclusiones pro declaratione ipsius. ¶ Prima ē ista.capitulū & articulus idem significāt.& dicitur articulus pars intentionis continens aliquid quod articulans probare intēdit.c. ij.tūc.glo. in ꝟ.articulis. co. ti.in vj. ¶ Secunda conclusio.illi dicuntur articuli noui q̄ oīno dicūt impertinentes in cā. itaq̄ non concludunt nec coadiuuāt intentūarticulantis. & sup his nō admittūtur testes siue sint aliorum depositiōes puplicate: siue nō. quia non debet quis admitti ad probandum quod probatū nō releuat.c. cū cōtingat. de offi. dele.l.ad probationem.C. de proba. Et ideo iudex a pricipio debet corrigere & etiam delere positiones et articulos impertinētes notat glo. in.c.j.de cōfes.in.vj. ¶ Tertia conclusio. articuli noui dependentes ex antiquis sunt illi qui fundant seu coadiuuant intentionem articulātis in eademcausa de nouo formati.vt in.c.cū ioānes de fide instru.oportet tamen q̄ saltem tacite cōprehendantur in articulis antiquis q̄ ad necessitatē facti & probationis.quedam enī tacite includūtur sub prioribus articulis quo ad necessitatem facti & probatiōis. exemplū quando articulat sup tali prescriptione q̄ de necessitate requirit titulum.licet enim ex-

plicite non fuerit in articulo facta mentio de titulo, intelligitur tamē tacite quo ad factuȝ et quo ad onus probandi. et hoc casu non potest de nouo articulari super titulo. quia in effectu potest dici capitulū antiquū.

¶ Quarta conclusio. qn̄ aliqua cō prehendūtur sub priori articulo de necessitate facti. sed non necessitate probationis admittitur publicatione depositionum nō obstante articulus. et probatio noua super eo. Exempli gratia. articulaui tibi cētum. de necessitate facti inest tēpus sed non inest de necessitate probationis. admittetur ergo articulus super tempore. et probatio noua.

¶ Quinta conclusio. qualitates q̄ nō includuntur ex necessitate facti. licet possint includi. non videntur deducte: vnde appellatione excōicationis necessario non includitur qualitas publicationis. licet posset includi et ideo debebat admitti articulus super publicitate. ¶ Sexta conclusio. nō admittuntur regulariter articuli directe cōtrarij publicatis attestationibus timore subornationis. clemen. ij. de testi. Barto. in. l. per hanc. C. de tempo. appel. qd̄ tamen notabiliter limita nisi aliquid de nouo addatur per qd̄ tollatur timor subornationis saltē presūptiue. vt puta quia corrupti falsa dixerunt vel odio vel amore naȝ non possunt probare q falsa dixerunt nisi probem directe contrariū eorū q̄ dixerunt. sed quia addo qualitatem corruptionis: vel odij tollitur illa presumptio subornationis. cuȝ hoc sit nouū capitulum. ¶ Nota glos. fi. q̄ ponit capitula que dȝ iurare testis. Et adde ēt glo. in. c. hortamur. iij. q. ix. et adde aliud sm doc. scȝ q teneat secrete dcm̄ suū vsqȝ ad publicationē et testes dn̄t iurare tactis sacrosāctis euāgelijs. d. c. hortamur. nisi aliter inducat consuetudo: et vide gl. fin. in cle. j. de here. ¶ Si aliquis interrogaret te qūo dicatur quis didicisse testificata vt impediatur de nouo producere testes. dicas sic q multis modis. Primo. si liber testiū erat apud se. Secūdo q puncta cuncta viderit diligenter. secus si librum transcursorie viderit. Tertio si procurator vel aduocatus viderit: nec sufficeret se audiuisse a testibus. de quo per Bar. in aucten. qui semel. C. de proba. Et adde glo. fin. in. c. cum persone. de priuile. in. vj. q̄ allegatur ad hoc q ex simplici trāscursu nō dicitur quis informatus: nec sufficit vidisse exēplū eorum que dixerunt testes si non est visum originale. dictū est fin. Bal. in. l. fi. ff. quē ad testa. ape. Sed nunquid in causa criminali possunt produci testes post didicita testificata. et Bart. q sic in dic. aucten. qui semel. per iudicem non per partē. de quo ēt per Bar. in. l. j. §. fi. ff. de q̄stio. in. l. si defendantur. ff. de pe. Nota ēt q licet post conclusionē in causa nō possint produci testes: vt per Barto. in dic. aucten. qui semel. tamē iudex ex officio pt īterrogare testes nedum ad declarandum rem dubiam sed etiā ad fundandū intentionem aduersarij. l. vbicunqȝ. ff. de interroga. actio. gl. nota. in. qm̄. ꝯ. in ver. interrogationes. de proba. que sic ītelligitur. Et nota q post didicita testificata possunt produci testes non ad plenam probationē: sȝ ad aliqualem presumptionē. dictū est notabile Inno. in. c. cū dilectus. de accusa. quem allegat Roma. in l. si vero. §. de viro. in penul. et vlt. fallentia. ff. solu matri. Adde etiā Bar. in. l. j. §. sufficit. ff. de bo. pos. q sufficit q iudex pronūciet dicta testium habenda pro apertis: licet non legat nec partibus aperiat.

¶ Nota etiam secundum Barto. in dic. aucten. qui semel. q publicatio que nō valuit nō est impedimento: nisi iam pars didicisset testifica

469

ta. si tamen prior examinatio nõ valuit etiam si pars didicisset testificata non impeditur secunda examinatio. Bar. in dic. aucten. qui semel. & in. l. qui per salutem.. in fi. ff. d iureiu. Et nota vnũ singulare dictũ in quo post didicita testificata producuntur testes quando iudex male examinauit: quia inest verus dolus male examinantis. qui prepõderat dolo subornatiõis. ita singulariter Bal. in. c. j. quid sit inuestitura quẽ refert Aleran. in dic. aucten. qui semel. Limitat etiam notabiliter Bal. in dic. aucten. quãdo iudex idiscrete: odio: vel iniuria publicauerit cito testes vt impediat productionẽ testiũ. Et tu vide glo. in dic. cle. §. in ver. publicatis. Et de consensu partium possunt testes admitti post didicita testificata. Bar. in dic. aucten. qui semel in fi. in. l. per hanc. i fi. C. de tempo. appel. Et tu allega glo. notabilem in dic. cle. §. in ver. producere. Uolo tibi dicere vnam mirabilem limitationem ad tex. in c. intimauit. quia ille tex. procedit de iure cõmuni. quia post publicationez seu renunciationem non admittuntur beneficio restitutionis ex clausula generali. si qua mihi causa iusta &c. sz Inno. Host. & Jo. an. quod tamen limitat Ab. vt hoc non procedat quando negligentia potest i putari volenti producere. de quo hic per eum. Nota quod Ab. hic allegat notabile dictum Inno. in. c. qualiter & quãdo. j. de accusa. quod si quis iuramento promisit nõ reuelare secretum sibi dictum: si tamen producitur in testẽ tenetur illud reuelare & pro hoc facit tex. in dic. c. intimauit. ¶ Nota etiam vnum pulchruz tex. in. c. causam que. quod priuilegiuz contrarium rationi & contra solitũ cursum priuilegiorum est de falsitate suspectum. propter quod debet remitti vna cuz presentante ad papam. & vide ibi glo. fi. ¶ Tu scis quod iudex repellitur propter similitudinem cause. c. causam que. de iudi. ne affectione ductus cause sue quã iustam putat sic iudicet in causa alterius. idem dicas in teste. vt probatur in. c. personas. vbi per doct. Exempli gratia. pone quod sit questio vtrũ sit certa consuetudo in loco producitur in testẽ ille qui habet cãm in qua allegat illam consuetudinez de facili deponet de illa cõsuetudine cũ eam asserat in alio iudicio in causa propria. ¶ Nota quod iudei nõ possunt vti munere testificandi inter christianos. sz christiani admittuntur contra iudeos in testes. vt i ca. iudei. potest tamẽ iudeus repellere christianum exceptione criminis. vt ibi per doc. ¶ Nota casum in. c. super eo. i quo mater testificatur pro filia vel filio cũ agitur de matrimonio contrahendo vel contracto: et cessat suspicio contra matrẽ ex qualitate cõtrahentiũ. Habes etiam ibi casum in quo dictum vnius facit plenaz probationez cũ agitur ad matrimoniũ impediendũ. Ex quo tex. Ab. ponit istã regulam quod vbi agitur de peccato ĩpediẽdo nec diminuitur ius alterius sufficit dictum vnius. Et nota quod Ab. in hoc. c. allegat glo. quã dicit nota. in. c. presul. ij. q. iiij. quod duo testes sufficiũt etiã contra papam. quaz dicit singularem in. c. per tuas. de maio. & obe. in. c. tercio loco. de proba. in. c. quotiẽs. in. c. licet. hoc eo. ti. in. c. at si clerici. in prin. de iudi. in repetitione. c. cuz esses. de testa. quam etiam allegat in. c. j. de peccu. ¶ Regulariter sufficiũt duo testes c. licet vniuersis. fallit tamen i multis casibus in quibus requiruntur plures quam duo: vt hic per glo. in ver. quedã. & vbi non agitur de preiudicio alterius sufficit testimoniũ vnius. vt hic in glo. fi. ¶ Nota vnam generalem doctrinam quales debent esse testes. debent enim esse probate vite. & opiniõis, & quod nulla sit veri

similitudo q debeāt deierare. tex. est in.c.in literis.qui tex.allegatur q illi qui sunt de familia producē-tis non sunt idonei testes. ¶ Nota glo.ij.qui dicantur familiares & q domestici: & domestici dicuntur illi quibus imperari potest: & isti nullo modo admittuntur. familares sunt consanguinei qui admittuntur.sed propter affectionem nō sunt omnino integri. Et adde quod habetur in.l.ij.C.eo.& glo.in.l. presenti. C. de his qui ad eccle.confu. Et dicit Abb. hic: q si super contractu non habeo nisi familiares q consilium est q expellam eos. & postea potero eos producere in testes. allegat Bart.in.l.j.§.si seruus.ff. de questio. Et tu adde Bart.in.l. vir mulieri.ff.de dono.inter vir.& vxo. Et Alexan.in consilio.v.in.j.li.q dicit q non est fraus sibi probationes parare. Cyn.in.l.ij.C.de testi. nisi postea famulus rediret incontinenti.& ibi Alex.allegat glo.quā dicit singularem in.l.iij.§. eiusdē. ff.de testi.in versi.numerus.q licet duo domestici non sufficerent sufficient tres.quia quod deficit in fide suppletur in numero.& istam glo. dicit etiam singularem Bal.in.c.si qui testiū.de testi.q tres domestici sunt ydonei. Et consanguineus deponens ad simplicē defensionē & innocentiam est ydoneus testis. Bald.& Sali.in.l.parentes.C. de testi. Et familiares nobilium & episcoporū sunt ydonei testes. secus in familiaribus plebei & scholaris Bald.in.l.etiam.C.de testi. Alex. in dicta.l.vir mulieri. quod est pulchrum. ¶ Sed queritur: quid de vxore: an admittatur in testem in causa mariti: & econtra? & concludē q creditur plus vel minus secū-dum circunstantias.glo. tamen.iiij q.iij.§.ydonei.dixit vxorem non admitti.quia sibi imperari potest cū sit subiecta viro. ¶ Nota q in ca. cum venissent. videtur magis communiter concludi q morte delegā-tis re integra expirat ipso facto iurisdictio.licet aliqui tenuerint q est opus exceptione. vnde si non excipitur valet processus. ¶ Nota glo.notabilem in cap. series. in ver.instrumentum.q verba enunciatiua instrumenti confecti nō principaliter propter se sed propter aliud faciunt fidem. intellige tamen q non faciunt plenam probationē sed coadiuuant alias probationes vbi tamen agerctur de modico preiudicio faciunt plenam fidem. tex. habes notabilem iunct. sua glo. in.c.cum olim.de cēsi.& de hac materia in.l.ex hac scriptura.ff.de dona.in.c.si papa. de priuileg.in.vi. ¶ Nota etiam ex eadem glo. q instrumenta possunt produci vsq ad conclusionem in causa post publicationem attestationum: etiam si sunt contraria attestationibus alterius partis.& ratio est.quia nō est ita timendum de subornatione in notario et testibus sicut in solis testibus. ¶ Et nota text.in dict.c. series. secundum vnam lecturam satis nota.q non est imputandum quando quis nō potuit ante publicationem attestationum instrui super directa vel indirecta probatione cōtraria. Et vt bene intelligas de claro sic. instans contra matrimonium simpliciter proposuit consanguinitatem in casu prohibito: nec in suis articulis distinxit gradus.sed testes sui postmodum producti distinxerūt gradus ponētes illos. J.& B. de quib9 in tex.in primo gradu publicatis attestatiōib9 ps aduersa voluit pbare illos nō eē frēs & sororē de admitti qr nō ē qd sibi iputet qre pmo nō pbauit cū hoc ignoraret.& no.hāc rōnē: q valz csuetudo p quā lz pducere testes publica.attest.fz doc.& hoc p baf rōe qr si ptes hoc pūt cōi csēsu

vt in.c.fraternitatis.§.eo. multo
fortius hoc poterit induci ex ↄsuetu
dine quod pulchrũ. Nota etiã hãc
conclusionem in hoc.c.ꝙ in cã ma-
trimoniali possunt produci testes
publicatione non obstante sup eo.
dem capitulo vel directe cõtrario
¶ Nota quasdam conclusiões ex
c.preterea. Prima cõclusio. ꝙ for
nicatio potest probari per testes ꝺ
ponentes de visu.vt qꝛ viderunt vi
rum supra mulierem.item si vide-
runt virum ꝛ mulierẽ se in latebrꝭ
osculantes ꝛ amplexantes.de quo
per Bar.in.l.ꝗ.ff.ꝺ fur.in.l.capite
quinto.ff.de adul. Scḋa cõclusio.
licet testes non viderint virũ ꝛ mu
lierem simul cõmiscẽtes precise eo
dem tp̃e sed interpellatim cõtinuo
vnus post aliũ hoc sufficit:puta qꝛ
per foramen viderunt successiue il
los coeuntes.qꝛ cum iste actus sit
successiuus non videntur depone-
re super diuersis fornicationibus:
sed super vna tm̃.glo.habes nota.
in.c.nihilominus.iij.q.ix. Tertia.
non sufficit sola fama ad probãdũ
copulã carnalem qñ agiꝶ de pleno
preiudicio inferẽdo.aꝉs sola fama
sufficit ad impediendũ mr̃imoniuꝫ
contrahẽdũ.c.sup eo.de consang.
ꝛ affi. Quarta.creditur testibꝰ iu-
ratis qui dicũt carnalis copule se
conscios.sed de visu nihil affirmãt
sed audiuerunt eos cõmiscentes ꝛ
cũ hoc cõcurrat fama.ꝛ alia admi
nicula.est probata copula.ꝛ iõ req
runtur alia adminicula vltra audi
tum ꝓpriũ:qꝛ actus copule nõ ꝑci
piꝶ sensu auditꝰ tm̃ sꝫ visꝰ. Quita.
tales depositiões de qbꝰ in prima
ↄcł one sufficiũt ꝗ ad oẽs effectꝰ ẽt
ꝗ ad dissoluẽdũ mr̃imoniũ iã ↄtũ
qꝛ tex.loquiꝶ multũ gñaliter. Sex
ta.vnꝰ testis de visu cũ fama ꝛ aliꝗs
adminiculis certꝭ ꝛ ꝓbabilibꝰ suf-
ficit in delictis ꝗ fiunt occulte se-
cundũ doc. Et tu adde qꝺ ꝺt Ro.
in ↄsil.vij.ꝙ qñ sumꝰ in casu ꝗ diffi
culter probatur admittũtur proba
tiones que aꝉs nõ admitterentur.
Et si tu vis scire que dicantur ad-
minicula in casu nostro.dicas ꝙ ri-
sus iocus missio munerum ꝛ locali
um cohabitatio osculum ꝛ similia.
Septima.ꝙ multa simul iuncta ꝓ
bant que de ꝑ se nõ ꝓbarent.ꝛ ad-
de glo.no.in.l.ꝗ.in prin.ff.de excu
sa.tuto.in.c.cum causam.ꝺ proba.
in.c.accedens.ꝗ.vt lit.nõ cõtest.in
c.cum dilectus.de succes. ab intes.
in.c.illud.de presump.l.l.iij.§.eius
dem.ff.de testi.facit tex.in.l.excipi
untur.ff.ad sille.in.l. indicia. C de
rei vendi. Bar.in.l.j.§.idem corne
lio.ff.de quest.ꝛ pulchre per Bal.
in rub.de controuer.inuesti.ꝛ Jo.
de imo.l.c.ex ore.de his ꝗ fi.a ma-
io.par.capit.dicitꝙ qui habet plu
res rationes omnes adducat: qꝛ ꝗ
non prosunt singula multa iuuant.
¶ In.c.cuꝫ a nobis.in quo tracta
tur pulchra materia habeas aliꝗs
conclusiones. Prima cõclusio. nu
da verba pape si in eo perseuerat
credendum est.qꝛ nemo illi contra
dicere potest secundum Hostien.
hoc credit Ab.verissimum in illis
in quibus papa habet plenam po-
testatem.vt in beneficialibus.spiri
tualibus.ꝛ similibus. sed Abb.in
causis prophanis laicorum dubi-
tat.de quo hic per eum qui relin-
quit cogitandum. Secunda con-
clusio. Cardinali legato de latere
creditur in his ꝗ nõ sunt multi pre-
iudiciꝗ.glo.in.c.sicut.de sen.excõi.
ꝛ si nõ esset legatꝰ nõ crediꝶ. vt in
isto tex.regulariter in alterius pre
iudiciũ nisi aliud habeat stilus cu-
rie sm̃ Ab.sꝫ vt mihi videꝶ ꝑua vi
deꝶ dr̃ia inter legatũ ꝛ nõ legatũ.
Et adde quod dicit Jo.an.in.c.j.
de offi.lega.in.vj. ꝙ si legatus de
latere vult vti reseruatis pape. et
sic transcendere officium legatio-
nis.debet tunc probare ꝑ litteras
nec sibi creditur, ibi hoc sequitur

moderni allegantes etiam Specu. Tertia cōclusio. iudex non potest esse testis super negocio principali super quo iudicauit ẜm glo. hic q̄ ē magis communiter approbata. c. statutum. ij. q. vj. vbi etiā per glos. Quarta. iudex pōt esse testis in actis gestis corā se ẜm glo. in defectum tamen. quam tamen glo. Ab. limitat nisi quando iudex nullum p̄tēderet interesse: qr tūc ē oīno integer testis: si aūt vult testificari d̄ gestis per se: dicas vt hic per Ab. et de aliis que hic tāgunt. Nota q̄ testis deponens sup dilatoria nō cogitur deponere super principali. c. de testibus. qr resultaret contrarietas: et qr turbaretur ordo iuris: qr lite nō cōtestata testes nō sunt recipiendi super principali: secus est in peremptoria: qr illa coheret negocio principali et lis est iam contestata: et testis debet esse cōmunis vtriq3 parti. licet per alium tantum p̄ducatur. glo. in. c. fraternitatis. supra eo. Nota glo. in ver. cogēdi. q̄ pars producens testes si pars aduersa petit eos examinare sup pricipali nō pōt eos reprobare. Et nota q̄ dicitur in textu q̄ renūciatio impedit productionem testium. hoc intellige ẜm doc. quando vtraq3 ps renunciauit. qr pars que non renūciauit posset producere testes. et iō qñ tu eris aduocatus nō patiar q̄ tua pars renunciet nisi etiam altera ps renunciet. Et facias hāc cōclusionē q̄ videt magis cōis. q̄ nō valet dcm̄ testis qui primo deposuit et postea iurauit. et pro hac conclusione est tex. hic dū ponderat q̄ non valeret dcm̄ testium qr deponerent non iurati. Nota tñ q̄ iuramētum non est de substantia falsi testimonij: si ergo testis deponeret falsum testimoniū licet nō iurasset et obliuione puniret tñ de falso. Bar. in. l. si quis legatū. ff. de fal. ẜm Ab. cui adde Bar. in. l. damus, C. de fal. et Bal. in. l. iurisiurandi. C. de testi. in l. f. C. de sepl. vio. Sed queritur an valeat dictum testis si scripsit testimonium suum et tradidit scripturā iudici. et Ab. hic in fi. allegat Bar. in. l. theopōpus. ff. de do. prele. qui tenuit q̄ sic: quē reprobat Abb. p tex. expressum in. c. testes. iij. q. ix. sed aduerte qr Bart. videt tenere contrarium in. l. qui bona. §. q̄ alieno. ff. de dam. infec. dū voluit q̄ testis non pōt iurare per nunciū Reperitur tñ q̄ rota tenuit contrariū q̄ testis possit iurare et deponere p nuncium procuratorem. sed cōiter doc. in. c. licet. ifra eo. prout refert ibi Ab. tenēt q̄ testis non possit iurare p pcuratorē p illū tex. ¶ Tu debes scire q̄ tertius cōparēs p interesse suo admittitur ad iudiciū. c. cū super. de re iudi. c. veniēs hoc eo. et. tñ scias q̄ nō pōt petere q̄ attestationes recepte inter partes pricipaliter cōtendentes aperiantur et publicentur. vt probatur notabiliter in. constitutus. ẜm vnum intellectum. qd̄ est notabile. qui etiam tex. probat ẜm alium intellectum: q̄ si attestationes fuerunt deposite apud partē: etiam non facta publicatione solenni non potest pars depositoria super illis articulis vl directe contrariis testes producere qr presumitur didicisse testificata. quod tamen limitat Host. et seq̄tur Ab. nisi attestationes clause et sigillate apud eum deposite fuissēt et sic eas restitueret: et sic intellige glo. hic. ¶ Nota vnam pulchrā regulā in materia cū casibus exceptis que ponit in. c. presentiū. q̄ publicatis attestationibus nō pōt opponi in psonas testiū. Et primus casus exceptus est. si post publicationē iurat q̄ maliciose non opponat. Secundus est. si añ publicationē fuit p̄testatus q̄ volebat testes post publicationem reprobare. Tertius est. si protestatione non facta vult nūc

probare q de nouo didicit q̄ nunc obijcere vult. z aduerte q2 in scdo casu excepto non reqritur iuramen tum. tn̄ ſm doct. ſi iudex habet suspectum volentē producere testes siue sit premissa protestatio: siue nō potest iudex si sibi videbitur defer re iuramentuz. Et nota vnā cōclusionē in materia q pducens testes non potest amplius illos reprobare: etiā causa vel defectu tunc existēti. z hec est approbatio personalis q̄ etiā extendit respectu aliorū z etiā in alia causa ſm doc. qd pcedit etiā si pducens non sit vsus testibus: q2 non potuit. Accipe tamē duas notabiles limitationes. Prima est nisi velit reprobare personas ex delicto. tunc verisimiliter ſi bi incognito. c. nulli. de elec. in. vj. Scda est. si vult reprobare ex causa procedente a producente illos in alia causa: vt puta induxi patrez tuū in testē in causa que erat inter me z Sempronium. nunc in causa que est inter me z te. si vis eum producere pro te potero eum tanq̄ suspectum repellere. dicta tamen testium potest producens reprobare q2 respectu dictoruz non potuit diuinare. Et nota q licet ille contra quē testes fuerunt producti in vna causa illos non approbauit nec reprobauit poterit tamē illos in alia causa reprobare ſm doct. Et nota q videt esse arbitrariū quātū credatur testibus. ꝯ quos pcessit pte statio in fauorē pstantis. ¶ Nota cōclusionē in hac materia q̄ habetur in. c. in nostra. q sunt tria ex qbus testes testib9 pferunt. Primum est. q2 sunt honestiores: ditiores z melioris fame. Scdm est q̄litas depositoꝝ: vt q2 deponunt veri similiora z aptiora negocio. Tertiū ē multitudo recurrendū est tn̄ ad auctoritatē. nā vt dicit singlr Hos. et seqtur Ab. possēt eē cētū nequā z viles ex vna pte, ex alia pte duo. ta lis z tante honestatis q eis potius stare q̄ multitudini qd est pulch. ¶ Et in hac materia contrarietatis testiū que tangitur hic per glos. et doc. facias istas conclusiōes. Prima. si vnus testis contradicit sibi ip si corruit dcm̄ ipsius: nisi tamen in continenti corrigeret suā ꝯrietatē Scda. si vnus testis ꝯtradicit vni: vtriusq3 dcm̄ ānullat: si tn̄ alter esset melior z dignior pōt prouocare iudicem ad iusiurandū deferendū iuxta ea que habentur in. c. fi. de iureiu. qd est singu. ſz Ab. z est dcm̄ Vincē. de quo p moder. in. l. admonendi. ff. de iureiu. Tertia. si vnus testis cōtradicit pluribus talis cō trarietas nō obstat. quod intellige quando vnus testis ex toto contrariatur pluribus. si aūt vtrūq3 dictū esset possibile. vt q2 duo testes ex p te actoris deponunt sup mutuo. et vnus testis ex parte rei deponit super restitutione. tunc posset deferri iuramentum ad dictum vnius. ꝯ quo per Bar. in dic. l. admonendi. Quarta conclusio. si plures cōtradicūt pluribus si fieri pōt debēt reduci ad concordiā. si aūt nō est possibile primo recurrendū est ad auctoritatem. scdo ad verisilitudinez tertio ad multitudinē. Quinta cōclusio. si testes per omia sunt equales ferenda est sententia pro reo. nisi in casibus exceptis. de quo hic p glo. Sexta conclusio. Si secundo inducantur testes ad probandum indirecte contrarium. vt in casu. c. ex tenore. infra eo. z omnia sint paria. statur poti9 primis. quia presumitur potius subornatio in secundis secundum glo. z docto. quod ē pulchrum. Et tu etiam in hac materia adde Barto. in. l. j. in prin. ff. de ope. noui. nunci. qui loquitur de vno teste qui videtur sibi contra dicere in. l. eos. in fi. ff. de fal. in. l. labeo. ff. de suppel. lega. in. l. j. in fi. C. de vsufru. vbi voluit q dictū te

stis coadiuvatur ne incidat in falsitatem non tamen vt probet. et de ista materia late per Jmo. in. l. inter stipulantem. §. j. ff. de ver. obli. per Bart. et moder. in. l. ij. §. creditum. ff. si cer. peta. in. l. gallus. §. ille casus. ff. de libe. et posthu. in. l. si statuas. ff. in iur. in. l. de etate in. §. questione. ff. de mino. ¶ Nota quod mulier admittitur ad testimonium cum agitur de irregularitate clerici: vt in. c. tanz literis. qui tex. etiam probat quod principaliores de ecclesia non possunt impune scribere literas sub nomine capituli inscio capitulo. Nota gl. fi. in. d. c. tam literis. que ponit practicam qualiter debeant deponere illi de capitulo. vt non videantur singulares. ¶ Nota quod in. c. cum olim. tractatur an et quando particulares de ecclesia admittantur ad agendum pro ecclesia. Et nota secundum doc. quod qualitercunque agatur pro iuribus ecclesie sic egitur nomine ipsius. et sententia lata contra particularem de ecclesia preiudicabit ecclesie. vt sic de cetero. alias non admittatur: nisi interuenisset preuaricatio. vt notatur. l. c. de his. de accusa. et vide bonam glo. in. c. cum dilecti. de elec. nec secundum doc. tenetur iste defendere ecclesiam si reconueniatur. Et nota quod Abb. allegat dominos de rota. qui volunt quod monachus potest agere pro abbate capto et incarcerato vt restituatur regimini abbatie. et habebit expensas in monasterio. Nota etiam quod decanus et capitulum possunt agere pro singulis beneficiatis in ecclesia quando tangitur preiudicium ecclesie. non solum ecclesie cathedralis: sed etiam inferioris. prelato seu rectore negligentibus et capitulo etiam negligente: poterit quilibet particularis de ecclesia agere puta canonicus secundum Abba. quia succedit negligente prelato et capitulo. Nota vnum pulchrum casum quem ponit Inno.

hic quem refert Ab. in finalibus verbis: in quo proceditur lite non contestata. quod si aliquis de capitulo contradicat alicui contractui celebrando per ecclesiam audietur postmodum agens ad illius retractionem coram superiore sine contestatione et sine appellatione. quod est pulchrum. Nota vnum pul. dictum ad probandum falsitatem testium vt si restringant se ad certum locum et tempus contractus et probetur eo tempore absentia a loco. c. ex tenore. Nota tamen secundum doc. quod testes deponentes super absentia debent dicere quod viderunt illum continue in tali loco commorantem. ita quod intra interuallum temporis quo eum videre desierunt non potuisset ire ad locum vbi dicitur fuisse prius et rediisse. alias non probarent: quod est nota. quia testes debent necessario concludere. c. in presentia. de proba. No. quod testes debent deponere de loco et tempore quando sunt necessaria. alias secus vt in dic. c. ex tenore. et. c. cum Ioannes. de fi. instrum. est tamen arbitrarium an sit presumendum contra testes quando omnes deponunt eodem modo quod non recordentur de tempore. secundum Host. et Ab. Tu iam habuisti quod non auditur allegans turpitudinem propriam. vt l. c. cum super. de conces. preben. in. c. inter dilectos. de dona. Accipe vnam pulchram limitationem quod hoc non procedit quando sumus in casu in quo vertitur periculum anime. glo. habes nota. in. hoc. c. in ver. tunc viuentem. Et nota ne erres quod ita demum publicatis attestationibus admittitur probatio indirecta quando post publicationem apparuit de loco et tempore que prius non fuerunt declarata secundum Inno. pro quo glo. nota. iiij. q. iij. c. si quis testibus. imo etiam directa probatio contraria admittitur publicatis attestationibus quando articulus non fuit debite specificatus exempli gratia. contra instrumentum obiicio in genere: quod est falsum. testes inducti de-

472

ponunt q tempore confecti instrumenti notarius erat mortuus. poterit aduersarius publicatis attestationibus probare q erat viuus licet hoc sit directe contrarium. qr non est quid sibi imputetur fm Jo an. an. r Ab. r hoc est pulchrū. Et si tu cupis scire q̄re post instrumentum licitum est producere testes in contrariū. r non sic post attestationes publicatas. vide glo. nota. in dic. c. si quis testibus. ¶ Uolo tibi allegare vnā pulchram glo. in c. significauerūt. que est penul. que semper allegatur qn dicatur de cā liquere que dicit q nisi sit renūciatum r conclusum in causa non dicitur de cā liq̄re quin possint adhuc fieri probationes. quod est notab. Et ego addo glo. r doct. in. l. si de meis. §. fi. ff. de arbi. Bal. in. l. properandum. §. s. C. de iudi. in. c. sancimus. quo tempore miles. Nota ex glo. fi. q licet sentētia feratur p reo in petitorio. sententia tamen lata pro actore i possessorio debz habere executionem respectu fructuum. licet respectu rei pricipalis petitoriū absorbeat possessoriū: r sic habetur limitatio ad. c. cū dilect⁹. de cau. pos. r istud videtur speciale in odiū violenti. Et nota q Ab. hic adducit vnam notabilem decisionem dominorum de rota. q is q quem fuit actum possessorio suspēso petitorio. non auditur lata sentētia contra euz in possessorio volēs procedere in petitorio nisi prius restituat rem cuz fructibus a tempore delectiōis: r oēs expensas. sec⁹ dicunt in casu ꝯuerso. nā snīa lata in possessorio contra actorē audietur actor volens redire ad iudiciū ꝓprietatis. lz prius nō satisfaciat de expensis. aget q reus de expensis nō aūt pōt de eis excipere. Nota vnū dcm Jnno. qd cōit sequunt doc. lz Ab īpugnet q a futuro grauamine nō pt appellari: sz a p̄terito vl saltem p̄nti sic. r talis appellatio non valet etiaz secuto grauamine nisi appellatio geminetur. ¶ Nota in hac materia testiū q testes debent sigillatiz per se examinari aliter non valeret eorū receptio. glo. in. c. cum cām. in §. procures. Et intellige gl. qn duo testes simul examinant: secus est in extrinsecis. et ideo cautū est fm doc. in omni causa graui obseruari vt adhibeantur aliqui tanq̄ testes: vt dicta testium possint per illos probari. sicut dicitur in causa heresis. c. vt officium. de here. in. vj. No. qn eris assessor q testis probat si non reddit rationem dicti sui. qn nō fuit interrogatus. secus si fuit interrogatus r illam nō reddidit. vt est glo. nota. in hoc. c. in §. de causis. Et tu vltra Ab. allega glo. in. l. solam. C. de testi. r idez dicas si reddat malā causam: qr non valet dictum suum nec quo ad probationem nec quo ad ꝑsumptionē. sed Ab. adducit in contrariū dictum Goffre. quod refert in notabilibus qui dixit q si testis inquisit⁹ respōdet de fama d audi tu. vel d credulitate. hoc valebit q̄ ad presumptionem non quo ad plenam probationem. dicit Ab hoc esse in arbitrio iudicis ꝯsiderata q̄ntitate cause. ista autez distinctio an fuit interrogatus vel nō. procedit in his que percipiuntur aliquo sensu corporeo. sed ī perceptibilibus iudicio tantū intellectus est necesse q reddat causā. pulchra est theorica Jnno. in hoc. c. que semper allegatur quam approbat Bar. in. l. solā. C. de testi. r ī tractatu de teste r ibi dicit illud dcm ꝓcedere ī his q̄ ꝑcipiunt magno discursu rōis. secus ī his q̄ percipiunt facili descursu: ita q veniant p sensum corporis ad intelligentiaz faciliter r valde supinus esset qui non intelligeret exemplū in numeratione pecuniemam testis non vidit nisi colorem.

sed mente vel ratione pcepit an fuit argentea vel aurea. Addo etiã qd notat Inno. in c. cum oporteat. de accu. q in probatione infamie artat testis ad exprimendum causam non interrogatus. de quo etiam p Bar. in. l. de minore. §. tormento. in versi. quero qualiter probabitur fama. ff. de questio. Nota etiam aliam theoricam Inno. q vbi testes deponunt super his que possunt trahi ad iudicium rationis: et sensum corporis debemus intelligere dictum testis q̃tenus cadit in sensum corporis. ad idem glo. et Bar. in. l. stipulatio ista. §. hi quoq. ff. de ver. obli. Et nota in summa q procedit dictũ glo. hic quando pars non petijt et iudex non interrogauit vt tunc valeat dictum in perceptibilibus sensu corporeo: vel modico discursu ratiõis. et ideo est bonum consilium q pars det sua interrogatoria saltẽ de causa scientie. et petit examinari. Et nota vnaz conclusionẽ Ab. q si iudex maliciose omisit interrogare de causa quia sciebat testem non redditurum sufficientem causam vel testis hoc confitetur q iudex potest condemnari tã in foro iudiciali q̃ penitentiali. p deducta per ipsuz. Et nota q si testis deponit per sensum visus super re pceptibili alio sensu corporis non viciatur dictum eius: qr sensus visus est generalis ad omnem sensum pro quo habes glo. sing. in §. testes. iij. q. ix. et Bar. in. l. ij. §. idem labeo. ff. de aqua plu. arcen. Et nota vnũ pulchrum dictum Bar. in. l. ij. C. de peri. nomi. li. xi. qui dixit q si testis dicat scio. quia manibus tetigi. deeo quod per tactum percipi non poterat sed alio sensu probat. et hoc dictũ pro notabili approbat Bal. in. l. nõ omnium. ff. de legi. Et nota q dicta testium sunt iuuanda non cauillãda Bal. in. l. de quibus in vlti. colũ. ff. de legi. in rubri. de re. diui. in vl. col. in. l. ij. C. de tempo. appel. Alex. l cõsilio. v. in p̃mo li. Et ex predictis infertur an cecus possit testificari de eo quod pcipit sensu auditus si habet notas voces contrahentium. et videtur concludi q sic. immo videtur q valeat dictum testis si non vidit contrahentes: vt qr erat cortina in medio. glo. in dic. l. ij. §. idẽ labeo. ff. de aqua plu. arcẽ. et habet notas voces contrahentium. et ista videtur esse verior opinio preterq̃ i actu testandi. l. si non speciali. C. de testa. et Bal. in. l. conuenticulam. C. de epi. et cler. approbat glo. in dic. §. idez labeo. Adde etiã gl. iij. q. ix. §. testes. hoc tamen videtur limitare Ab. vt procedat vbi quis in eodem loco vidisset prius contrahentes: licet tẽpore cõtractus modico facto interuallo nõ vidisset: tũc valebit testimonium si habebat notas voces cõtrahentiuz. secus si diu non vidisset. vt cecus. vel alius. qr posset faciliter errare in voce. potuit enim mutasse vocem. Ego autem nescio quid dicam in hac materia: qr vidi multos hystriones principũ ita optime formare vocem alterius: q omnes decipiebantur. et sic de facili posset fieri fraus: etiam in cõtractibus: et sic videtur q debeat dici prout dt Ab. q testes prius viderint contrahentes in loco. et q alius ibi nõ poterat esse. et ad predicta adde Bart. in. l. ij. de offi. procu. cesa. qui dixit q ratio non debet esse eadem cum dicto. Et si interrogatur testis de causa et assignat eandem causam cum dicto nihil valet eius testimoniuz: qr diceret. scio qr scio. Ad idẽ Bar. s. l. q̃ itersrogat⁹. ff. de peti. here. Bal. in. l. solam. C. de testi. in. l. conuenticulam. C. de epis. et cleri. Addo etiaz quod voluit Bar. in. l. si quis ita. ff. de testa. tute. q si testis iterrogatus quomodo scit. respõdet qr est certus. nõ probat quia non probat per sensum corporeum. potest enim esse certus vehementi opinione que potest esse

falsa. Et nota vnum singulare dcm̄ Bartol. in suo consilio incipiente quidam massiolus. ꝙ si testis dicat ꝙ Titius occidit ad sui defensionē Sempronium ⁊ reddidit rationem qꝛ vidit probat. Addo etiam Bal. in.l. presbyteri.C. de epis. ⁊ cle. ꝙ si sunt duo testes ⁊ vnus reddat cām alius non. etiam non interrogatus magis creditur reddenti causam. Nota etiam ꝙ ad probanduȝ interesse requiritur causa. Bal. in.l.§. per illum tex. in.x. colum. C. de sen. q̄ p eo quod inter. profe. Et nota ꝙ notarius non attestatur de omnibus sensibilib⁹ corporis sicut testis. sed solum de visu ⁊ auditu secundū doc. ⁊ ideo notarius non posset conficere instrumentum ꝙ illud vinum esset dulce: qꝛ ipse gustauit. fatentur tamen doc. ꝙ sua assertio iuuaret dictuȝ asserentis. ⁊ Ab. adducit notabile dictum Fede. de se. in suis consiliis qui dicit notario credi de gestis coram se non ab eo. ⁊ ideo si notarius in instrumento dicat se certiorasse mulierem de velleiano. ei non creditur. quod est pulchrum. Sed queritur an testis teneatur respondere an sit criminosus vel talis qui non possit esse testis. de quo hic per glo. in ver. personis. ⁊ in hac materia sunt sex opiniones: sȝ tu tene opinionem ꝙ de omnibus potest interrogari. ⁊ respondere tenetur q̄ suaȝ turpitudineȝ nō detegunt. ad ea vero que suaȝ turpitudinem detegunt respondere non tenetur: ⁊ ideo tenetur respondere si est pauper ⁊ ille q̄ minus habet q̄ȝ quinquaginta aureos dicitur pauper. tex. ⁊ glo. in.c. p hibentur. ii. q. i. nisi tamen als sit bone fame. Tangit ēt glo. ꝙ testes debēt cognoscere eos a quibus ⁊ cōtra q̄s inducūtur. de quo ēt p glo. in l. iii. §. i. ff. eo. ⁊ hic p Ab. Nota glo. in v. ipe ⁊ adde glo. no. in.c. nihilomin⁹. iii. q. ix. No. gl. in v. ꝯpellas. ⁊ vide Ab. sup hac glo. q̄ notablr loquitur. Nota glos. penulti. vbi vult testium quantitatem moderandam ẽm magnitudineȝ ⁊ qualitatem cāe Nota vnum dictuȝ Inno. in hoc.c. cum causaȝ. quod semper allegatur ꝙ si attestationes testium sunt nulle ex aliquo defectu possunt ratificari consensu partiuȝ. secus tamen est in his que sunt de substantia iudiciorū Nota etiam glo. fi. que querit de teste qui secundo loco inductus dixit contrariū eius quod primo loco dixerat. de quo dic vt i glo. ⁊ adde notata per Abb. in.c. per tuas. de proba. ⁊ glo. in.c. sequenti. Tangitur in hoc.c. per Ab. an iudex iferior possit testes ad suam presentiam euocare: aut debeat committere sicut fecit papa in hoc.c. ⁊ ꝯcludit ꝙ in causa criminali non debet fieri commissio. de quo in aucten. apud eloquentissimum. C. de fi. instrumen. glo. in cle. i. de offi. dele. glo. nota. in.c. testes. iii. q. ix. in.c. cōstitutus. de fideiusso. ¶ In causa ciuili statur consuetudini. si autem nulla est consuetudo. ⁊ tūc si sunt alterius prouincie non sunt inuiti euocandi. sed si sunt eiusdem prouincie est in facultate iudicis vel euocare vel committere i loco examinationē. ⁊ adde quod habetur in.c. mulieres. de iudi. in. vi. Et dum ẽ. dictum est eiusdē prouincie vel alterius. intellige hodie qñ sunt diuerse ciuitates vt non possūt trahi ad aliam ciuitatē pro hoc glo. sing. in.l. fi. C. de prescrip. long. tēpo. Et nota ꝙ ẽm doc. est reprehēdendus iudex qui de facili committit examinationem testium notario. cum tota vis questionis consistat in probationibus. Sed queritur notarius examinauit ⁊ testis dicit ꝙ non ita dixit sicut scripsit notari⁹ cui creditur. ⁊ concluditur ꝙ de facto creditur notario. licȝ de iure eēt sec⁹. si tamē testis accusaretur d̄ falso ⁊ nō diceret sic se dixisse: non crederetur scripture tabellionis, secundum do

cto. quod est notabile. Et ad predicta adde Bal. et moder. in. l. hac cō sultissima. §. si quis autem. C. de testi. ¶ Nota q in. c. veniens. fit mentio de tertio comparente pro suo interesse. de quo pulchre per Bart. in l. si perlusorio. §. j. ff. de appel. vbi declarat quid possit facere tertius qui venit ad causam iam inceptam per alium. de quo etiam per docto. in. l. si suspecta. in prin. ff. de inoffi. testa. Et nota singulariter q quotienscūq reipublice interest semper admittitur tertius. licet non pretendat interesse. dictum est singulare Bal. in l. vbi pactum. circa penul. colū. C. de transac. et idez fauore pupilli per tex. nota. in. l. ij. C. de nego. gest. de quo per Alexā. in. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Et nota regulā quam ponit Bart. in dic. l. si perlusorio. q cui preiudicat sententia preiudicant et acta. ad idem Bart. in. l. si superatus. ff. de pig. Nota etiam q in casu quo tertius cōparet vt cause assistat et alium adiuuet ad victoriam: ita demū potest producere testes publicatis attestationibus quādo ignorauit. secus si sciuit. vt declarat Bar. in dic. l. si superlusorio. §. j. Tangit etiam Barto. quando tertius venit ad impediendum executionem sententie qui dicit: q si venit infra tempora appellandi et poterit appellare. si vero venit post tempora appellationis elapsa remittit ad dicta per se in. l. a diuo pio. §. si super reb⁹. ff. de re iudi. Et adde ēt notata p Bar. in. l. penul. de peti. here. et aliqd p eū in. l. si alienā. ff. solu. ma. Tu scis q delegata iurisdictio non pōt prorogari ad psonas nō exp̄ssas i rescripto. Nota tn̄ singlr q iste tertius pōt prorogare ius suū corā delegato ali3 alr nō sit ei⁹ iudex. et hoc ratione cōnexitatis. dicit Inno. in c. veniēs. de spō. et sequit Abb. hic. Et si tu vis scire q̄lit terti⁹ pbabit suum interesse ad effectu3 vt admittatur ad contradicendu3. vt in casu huius. c. veniens. et sili. conclude q non sufficeret iuramentum. sed requiritur probatio testium vel instrumētorum. sed non requiritur q sit multum stricta. et necessario cōcludens. sed tantum apparens. et ideo dicunt notabiliter hic docto. q in ista summaria non admittit probatio testiū nec respectu psonarū nec dictorum. quod est pulchrum. et intellige quando res est alicuius magni preiudicij. sed vbicunq res est nullius vel modici preiudicij tunc sufficit iuramentum. l. thesaurus. ff. ad exhi. Et quia in tex. dicitur q incontinenti debet iste interesse suum probare infra q̄ntum tempus debet hoc facere. et cōcludit Inno. quem sequitur Ab. q hoc relinquitur arbitrio iudicis. Allegat tamen Bar. in. l. si is a quo. in prin. ff. vt in pos. lega. qui vult q generaliter omnis summaria cognitio que opponitur executioni debet expediri infra illud tempus īfra quod expediretur ipsa executio. et sequit hoc Anto. de bu. sed hoc non placet Ab. per deducta per ipsū. et pōt forte Ab. dicere verum in casu isto. sed generaliter loquendo Bar. dixit verum. et glo. in dic. l. si is a quo: dicit hoc esse arbitrarium. Et Bar. dicit q debet isto modo arbitari p illum tex. quem dicit singularissimū. et idē voluit Bar. in. l. iij. §. condemnatū. ff. de re iudi. et doctrina Bar. videt magis communiter approbata. Et adde quod notabiliter voluit ipse in l. j. de. glan. legē. vbi dixit q si est cōtentio de officio prioratus: seu cōsulatus ciuitatis qd tm̄ duret duob⁹ mensibus cā debet expediri ita cito q tps nō incipiat trāsire. qr dilatio esset cā q̄ periret res de q̄ cōtēdit qd ē pul. No. hic gl. fi. q nūq̄ qs absoluet ad cautelā nisi qn excōicatō allegat pbabilr nulla. puta qr lata post appellationē. tūc ēt necesse est q constet appellationē pcessisse. l. 3.

adhuc nõ cõstet de legitimitate appellationis. Nam si de ea constare non fieret absolutio: sed pronunciaretur nulla. pro quo tex. nota. cũ gl. in. c. venerabilibus. ad fi. de sen. excom. in. vi. Vult etiam glo. q excõmunicatus vocatus ad testimoniũ non debet propter hoc absolui. sed in casu isto fuerunt absoluti ad cautelam propter ratione de quo supra sed si ponatur casus q allegatur iniusticia excommunicationis de quo potest probabiliter dubitari. tũc poterit absolui donec tulerit testimonium secundum Hostiẽ. qui dicit hoc esse de consuetudine curie. quod tamen non placet Ab. sed q hoc solũ procedat in defectum aliarum probationum. Sed quando non negat iusticia excommunicationis: vel de ea constat tũc non debet absolui: q etiam secundum Ab. non posset absolutus testificari propter perseuerentiam in peccato. de quo non conteritur. Et ex predictis nota q põt fieri absolutio ab excommunicatiõe ex causa ad tempus. et deb fieri absolutio non relaxatio. ¶ Nota q licet iuramentum sit solennitas formalis et substantialis testimonij: vt probatur in. c. de testibus. §. eo. vbi non valet testimonium sine iuramento. tamẽ q concernit principaliter fauorem partiũ: potest a partibus remitti. c. tuis. vbi per Ab. Et nota etiam illum tex. q religiosi non admittuntur ad testificandum absq iuramento. quod est contra illum iudicem de grosseto qui volebat admittere religiosum sine iuramento. dicebat enim: est religiosus non diceret mendaciũ. stude stude tu qui vis esse officialis. Et nota q gl. hic vult q talis remissio debeat fieri auctoritate iudicis ergo ipso inuito nõ posset. Et cum ista glo. transeunt doct. secundum Ab. qui tamẽ tenet q nõ sit necesse quando causa est mera priuata. Et nota etiam glo. notabilem hic q si agitur de matrimonio contracto dissoluendo. non possunt partes remittere iuramentum: et per hoc generaliter inferas hoc procedere in omni causa non dependente a libera partiũ voluntate: secus est in matrimonio coniugendo. Et nota q cessante cõsuetudine iuramentum testis debet esse cum tactura euangeliorũ. c. hortamur. iij. q. ix. aliter non valeret depositio. Et vide glo. singu. in cle. c. j. de here. in ver. tacta. que dicit q vbi consuetudine seruatur q sufficit iurare qualibet scriptura tacta. et nota in practica q dicatur in actis talis testis iuratus in presentia partiũ q si non diceret in presentia partis licet illa scriptura probet iuramentum non probat presentiam partis: de quo per Ab. hic i fi. Et adde notata per Bar. et moder. in. l. sciẽdũ. ff. de ver. obl. ¶ Nota q mulier est capax iuris conferendi prebendas: etiã sacerdotales. vt in. c. dilecto. secundum vnum intellectum quod intellige secundum Abb. ex priuilegio pape. alias hoc non potest licere laico. etiam ex consuetudine: etiam per tantum tempus de cuius initio nõ est mẽoria. Allegat Ab. dictũ notabile Jo. an. in. c. ij. de preben. li. vj in nouella. quod dictũ Ab. allegat in multis locis pro nota. in. c. quanto. de consuetu. in. c. nouit. de iudi. in c. messana. in. c. sacrosancta. in. c. qui quis. de elec. in. c. cum instantia. de censi. in. c. quod autem. de iure pat. in. c. fi. de peni. et remiss. in. c. ad aures. in prin. de prescrip. in. c. dilect. de preben. Secundum alium intellectum probat q ius patronatus cadit in feminam. et licet tex. loquatur de comitissa tamen idem est in quacunq femina priuata. pro quo text. nota. iunc. glo. i. c. quoniã inuestituras. xvj. q. vij. Et quod notant doc. in cle. ij. de iure pa. vbi dicunt q heredes masculi et femine pariter succedunt in hoc iure patronatus. Et

quia tex.in dic.c.dilecto. probat ꝙ propť actū testimonij repellitur q̄s a munere iudicandi. Nota q2 glo. notabiliter dicit ꝙ textus iste procedit etiaȝ si haberet plures testes quando aduersarius fraudulenter impetrasset illum iudicem queȝ volebat producere in testem. Et nota ẜm glo. ꝛ doc. ꝙ ille qui petit iudicem remoueri ꝛ aliuȝ subrogari ꝓpter testimoniū ferendū nō est stati audiendus. sed debet premitti aliqua cognitio verisimilis. ꝛ ꝙ sit necessarius: ꝛ ꝙ sciat veritatem. Et nota ꝙ si est illa clausula. ꝙ si non omnes: ꝛc. est purificata conditio. ex quo alter legitime non potest interesse. quod est pulchrum. q2 multum extendit virtutem illius clausule. ꝙ si non omnes. ꝛ vide glo. in ver. excluso. Nota glo. in ver. recusastis. que tangit quasdam questiones. ꝛ super ea multa dicuntur: et inter alia nota ẜm Ab. vnā bonaȝ practicam ꝙ si ordinarius cause ē tibi necessarius in testeȝ. obtineas primo vt causam alteri committat: ꝛ coram illo producas illū in testeȝ Nota etiaȝ glo. in fi. que vult ꝙ ordinarius potest produci in testē coram suo officiali seu vicario. ꝛ non solum generali: sed etiam foraneo secundū doc. ꝛ dic vt hic per Ab. qui etiam querit an maior iudex coram minori testificans. ꝛ falsum deponens vel aliter vacillans. possit ab isto minori puniri: ꝛ cōcludit pꝰ Speculatorem ꝙ si iste maior habet iurisdictionem in minorem non poterit ab eo puniri: sȝ habebiť recursus ad superioreȝ. aut est maior respectu potestatis: sed non respectu istius iudicis. ꝛ tunc poterit ab eo puniri q2 hoc casu reputať priuata persona sed aduerte quia Abb. non aduertit ad gl. ij. q. vj. c. j. que videtur velle ꝙ ep̄s possit punire archiep̄m delinquentem in sua diocesi. ¶ Tu habuisti in. c. ij. ẜ. eo. ꝙ quando produtunť testes directe i causa iam in iudicium deducta. debet citari ille contra quem producuntur. sed quid quando producūtur indirecte quadam via extraordinaria ad futuram rei memoriam ꝛ dicas ꝙ idem cum sit eadem rō. vt in. c. significauit. de quo etiaȝ in aucten. si quis. C. eo. Et nota ꝙ remediū huius. c. significauit. procedit secundum magis communiter doc. quando vterqȝ potest agere: ꝛ vide per Bar. in dic. aucten. si q̄s. Et nota ex tex. iuncta glo. penult. ꝙ vnum remedium extraordinarium non tollit aliud. Nota etiam ꝙ examinatio testiū que fit ad perpetuam rei memoriam fieri debet coram iudice principalis cause. de q̄ hic per Ab. in fi. ¶ Nota ad materiaȝ. c. fraternitatis. ẜ. eo. ꝙ possūt etiam testes antiqui publicatis attestationibus produci aliquo nouo addito quod subijcitur necessitati probandi. vt. c. cum causa. Et vide exemplum in glo. ij. ex qua etiaȝ nota ꝙ si testis primo examinatus dixit nescire. ꝛ secundo examinatꝰ dixit scire non dicitur sibi contrariꝰ. quia potest quis ex diuersitate temporis scire quod aliquando nesciuit. Et nota etiam glo. hic que semper allegatur qualiter probetur p̄cium rei: de quo per Bar. in. l. ij. C. de rescin. ven. in. l. precia rerum. ff. ad le. fal. ꝙ res tantum valet quantum vēdi potest. scilicet homini scienti conditionē. glo. nota. in. l. mortis causa. ẜ. fi. ff. de dona. cau. mor. Item vendi potest communiter et in loco publico. item intellige quātū poterit vēdi pl̄ibꝰ ꝛ pl̄ibꝰ diebꝰ nō vno die vel vno momēto. ꝛ istud ꝓcedit ẜm Bar. qn̄ tractatur de extimatione rerum mobilium. sed immobilium remittit ad notata in dicta. l. ij. C. de rescin. ven. Addo Et Bal. in. l. illud. C. de colla. ꝛ Bart. in. l. j. ẜ. si heres. ff. ad trebel. i. l. nō

ff.

475

intelligitur.§.diui.ff.de iure fis.l.l. filiusfamilias.§.si quid alicui.ff. de lega.j.Ange.in.l.videamus.ff. de vsur.Bal.in.l.si.ad si.C.de iure do mi.impe.⁊ accipe ista vltra Abb.
¶Tu scis q causa matrimonialis est dignitatis epalis.c. accedentibus.de exces.prela. tn̄ ex priuilegio vel prescriptione vel sedevacā te potest tractari corā capitlo tex. est ⁊ ibi per Ab.in.c.albricus. Et nota q ille tex.facit mentionem de capitulo patrie mee in q̄ est sedes metropolitana ⁊ magne. dignitat⁊ ⁊ auctoritatis: probat etiam text. iste q ad perpetuandam memoriā alicuius actus satis est q testes q̄ actui iterfuerunt per iudicem examinentur.⁊ eorum dicta in scripturam publicam redigantur. No.gl'. j.que ponit casus in quibus non requiritur q sententia feratur in scriptis. Et nota s̄m doc.q licet de solennitate substantiali sentētie sit q feratur in scriptis.c.si.d re iudi. in vj.non tamen est necesse q illa scriptura sit publica.sed sufficit priuata manu scripta.sed vt faciat fide⁊ oportet q notarius redigat in scriptis publicis.⁊ adde ad gl'.hic notata in.c.j.d libel.obla. Nota glo. si.dum dicit.citandi sunt illi quos negocium tangit. limita tamen gl'. quando sine periculo pars absens vocari ⁊ expectari potest.al's poterunt testes recipi ⁊ procedi secūdū dispositonem.c.quoniam.vt lite nō contest.dictum est nota. Inno.j. c. significauit.d co.s⁊ Ab.hic. ¶Tāgitur hic vna questio an ⁊ quando scriptura que in actu iteruenit possit peti exemplari ⁊ publicari.⁊ cōclude q omnes scripture possūt exemplari ⁊ auctenticari. puta quia incipiunt deleri.vel timet quis ne perdat originale cum habeat transire per loca periculosa.vel est procuratorium:⁊ habet agere contra diuersas personas.de quo in.c.fi.d fide instrumen.in.c.cum dilecta.d confir.vti.vel.inuti.in. c. ex parte. abbatisse.d priui. Et nota q si idē notarius qui fuit rogatus de instrumento vult exemplare non requiritur alia solennitas:quia vnum videtur instrumentū licet multa sint exempla.l.vnum.ff.d testa. Notat Bar.in.auctē.si quis in aliq̄. C.de eden. Si vero non est idem notarius qui fecit instrumentū.tūc oportet q recurratur ad iudicē⁊ q citetur pars cui⁹ interesse potest.vt se opponat si velit.al's exemplatio nō valet vt tenent doc.hic. ⁊ Bart.in dic.aucten.si quis.⁊ hoc commenda memorie:q⁊ multi sunt in errore faciētes solummodo exemplari p notarium auctoritate iudicis. imo dicit hic notabiliter Inno. q si sit instrumentum qd aliū specialit' nō tangit vt priuilegium.vel indulgētia.⁊ sic non est specialis aduersarius debent saltem per edictum solēne vocari illi quo⁊ int'est:seu int'esse potest:al's autem non valebit exēplatio:nisi fiat per illum qui ipsum concessit.q⁊ licet sicut a principio sine alicuius vocatione ɔcessit possit ⁊ ita de nouo exemplare. tamen quandoq⁊ principem fallit obliuio. xxiiij.dist.c.preterea.⁊ ideo est vtile ⁊ valde honestum vt pars vocetur. Et adde quod notat Bart. in l.adoptio.ff.de adop.in.l. gallus. .§.quid si tantum.ff.de libe. ⁊ post Hu.doc.in.c.cum olim.de re iudi.
¶Tu debes scire q allegatur dictu⁊ Inno.in.c.super hoc.de renūcia.q magis creditur duobus testibus affirmantibus q̄⁊ centu⁊ negātibus.hoc dictum intellige procedere in negatiua nō coartata. que vere probari nō potest. secus in coartata.vt in.c.cum in tua. hoc co. ti.quod est pulchru⁊ Qui etiā tex. probat q etia⁊ in spiritualibus habet locu⁊ illa iuris subtilitas. vt probationes facte ad vnum effectū vl'

432

extra iudicium non faciant fidē ad alium effectuȝ seu in iudicio. quod est nota fm Ab. Probat etiā tex. iste q̄ testis scd̄o inductus sup eod̄ ad aliū effectuȝ potest dicere Ego dico illa eadem que dixi in prima depositione. et hoc est cautuȝ ne notetur contrarietate. et Ab. hic adducit notata per Bart. in. l. eos. ff. de fal. vbi dicit q̄ iudice acquiescēte valebit tale testimonium: sed iudex non potest admittere vt audiat testem qua constantia et trepidatione loquatur. l. d̄ minore. §. tormēta. ff. de questio. et cōsulit testi q̄ faciat sibi exhiberi depositionem vel protestetur in fine depositionis: q̄ nunc non ita recordatur. sed vult p omnia dixisse vt primo: q2 tunc melius recordabatur: et sic per hāc relationē euitabit viciuȝ contrarietatis. et ita residet ab Et tu adde qd̄ notat Bar. in. l. j. ff. si cer. peta. d̄ teste qui interrogatur quomō scit q̄ Sempronius fecerit tale instrumētum tali mēse et anno. respondit q2 vidit scripturam manu sua factam et propter hoc recordatur. et Bar. in. l. legata inutiliter. ff. de lega. j. d̄ querit q̄ si prīa examīatio fuit nulla aliquo d̄fectu. et postea testis examinatus iteruȝ dicit. dico per oīa vt dixi supra in prima examinatiōe verū hec scd̄a examinatio laborat eodē morbo quo prima. adde etiaȝ Bald. in. l iurisiurandi. C. de testi. Nota vnam pulc. limitationem docto. hic ad. c. p̄sitata. infra eo. et. l. fi. C. de testi. q̄ in casu huius. c. cuȝ tua. si testes essent mortui non procedunt illa iura. quia iudex nō succedit loco primi iudicis. nec ad idē agitur vt patet in tex. quod est pulchrum. Et nota vnam conclusionē doctorum q̄ duo testes possunt reprobare centum. vbi queritur d̄ reprobatione personarum: quia isti duo deponunt super diuerso articulo a primis. Nota glo. vltimam: q̄ si testis in iudicio plenario dicit cōtrarium eius quod dixit in iudicio summario non valet dictum eius: et vide que dixit Ab. hic. ¶ Adde ad dicta in. c. ij. ē. eo. tex. in. c. cōstitutis. j. hoc eo. ti. q̄ testis p̄ductus per partem absq3 aliqua citatione iudicis non iudicatur suspectus ēt in causa criminali. Et non tradas obliuioni istum tex. q2 ponit practicam q̄ iudex ecclesiasticus potest excōicare etiam laicos vel quoscūq3 impedientes partes in explicandis his que sunt in iudicio necessaria. et feretur excōicatio generalis si ignorantur impedientes. Probat etiam tex. iste q̄ non valet iuramentum de non testificando cōtra aliquem: etiam in causa criminali. Commenda etiam memorie istum tex. fm Ab. q2 habes casuȝ in quo quis punitur ex verisimili p̄sumptione de delicto. Singulariter ēt probat tex. iste q̄ delictum habens causam successiuam commissum a consanguineo vel amico in fauoreȝ alterius presumitur fieri de voluntate illius de cuius fauore agitur. et ipse potest artari etiam per appositionē pene ad faciendum cessari īpedimentuȝ. hoc tamen non procedit in actu momentaneo fm Abba. Et adde notata per Ab. in. c. cum cām. ē. eo. quod est pulch. Et dū dicit Ab. de actu momentaneo adde notata in. c. cū ad sedem. de resti. spol. et per doc. in. c. petrus. d̄ homici. et volo corroborare dictuȝ Ab. cū vna pulchra decisione Pe. de anco. in consi. cliij. incipiente ex enarratis in facto. vbi dixit q̄ vbi delictum habet cām successiuā seu cōtinuatā et ciuitas patitur hoc fieri a suis ciuibus. istud videtur vere delictum ciuitatis. et idem voluit Jo. de ana. in. c. dilectus. de simo. Pe. de anco. in cle. j. de pe. ¶ Volo q̄ hēas pul. limitationē eu tā hūc lo q̄ est spāle i cā mr̄imoniali q̄ ad

rr. ij.

licet Ab. hic allegat ipsum aliter quia est vltima opinio sua in qua videtur residere. et multa alia adducit ad hoc probandum. et quia non habemus aliquem tex. hoc probantem ideo non debemus recedere a regula que habet quod testes singulares non probant. ¶ Ex dictis in. c. per tuas facias istas conclusiones. Testis si vult addere et non corrigere admittendus est: etiam postquam potuit loqui cum parte: sed minor fides ei adhibebitur quam si incontinenti addidisset. non enim reperitur hoc prohibitum nisi in materia correctionis et memoria hominis labilis est. de quo per Inno. in. c. preterea. de testi. cogen. Secunda conclusio. si potest imputari examinatori debent repeti testes: etiam post publicationem vt quia iudex omisit interrogare super capitulis datis per partem. concernentibus substantialia negocii: vel super inclusis et connexis in ipsis capitulis: vt quia fuit capitulatum de prescriptione de materia in qua requiritur titulus. et iudex omisit interrogare de titulo bona fide. et continuatione temporis: debent iterum interrogari per istum tex. secundum Inno. et Ab. quod est pulchrum. Si omisit etiam iudex interrogare super interrogatoriis partis aduerse debent iterum super omissis examinari. intellige tamen quando iudex iniuste pretermisit. secus si omisit aliqua tanquam impertinentia. ¶ Tertia conclusio. non debet dari copia interrogatorum et si iudex vellet dare posset appellari. Quarta conclusio. in practica quod deferatur iuramentum testibus quod iurent dicere veritatem super tota causa quia si iurant solum dicere veritatem super articulis datis. et aliquid dicant extra articulos non valeret dictum eorum: quia videntur non iurati deposuisse. c. de testibus. supra eo. ¶ Nota vnam regulam que est in. c. licet dilectus. quod ratione infinitatis euitande non licet reprobare testes reprobatorios reprobatoriorum. Et nota quod licet sit altercatio inter doc. tamen teneas quod iste tex. procedit etiam in reprobatione dictorum. per multa que hic potes videre per Ab. Et si queratur quid si agatur de reprobatione instrumenti: an solum admittantur due reprobationes an plures. Jo. an. quem sequitur Ab. vult quod reprobatio instrumenti per testes habeatur pro prima probatione: poterit ergo contra illam fieri prima et secunda reprobatio. Et nota quod illud quod non potest fieri per testes per istum tex. poterit fieri per instrumenta secundum doct. ex quo sequitur quod in materia odiosa prohibita probatione per testes non veniunt instrumenta. ¶ Tu scis dispositionem. c. fi. de arbi. quod compromissum finitur morte compromittentis nec transit in heredes. volo tibi tradere pulchram limitationem vt hoc non procedat in compromisso facto per prelatum super iuribus ecclesie cum auctoritate superioris. quia transit in successorem. tex. est nota. vbi per doct. in. c. presentata. et probat etiam notabiliter tex. iste quod non solum per mortem vnius arbitrorum expirat compromissum. sed etiam per absentiam diuturnam: vel saltem per alia potest adire iudicem ordinarium impune compromisso non obstante. quod est nota secundum Abb. Et nota quod iste tex. ponit eundem casum qui ponitur in. l. fi. C. eo. quod attestationes recepte per arbitrum fidem faciunt in iudicio. si testes mortui sunt: si viuunt est in optione illius contra quem testes producti sunt an velit attestationes recipere: an testes de nouo deponere. sed est pulchrum dubium an ista iura procedant in arbitratore: et magis communiter doc. videntur tenere quod sic. si fuerunt recepti in forma iudicii. de quo per Bart. in di. l. fi. licet Ab. insurgat hic contra omnes.

¶ Et nota q regulariter omnia acta factū respicientia fidē faciunt coram iudice.l.pe.C.de arbi. fallit in attestationibus: q adhibetur distinctio.de q̄ hic vt in dic.l.fi. Sed si tu vis scire quātū ad acta ordiatoria dicas sic.q si loquimur in actis substantialibus.vt est litis cōtestatio: et de aliis que non dependēt a voluntate partium.et in his nihil operatur partium consensus sm Ab. secus in aliis actis non substantialibus:q cōualidant consensu partium.nec sufficeret consensus alterius partis tm.et cōclude sm glo. et per alia deducta per Ab.q in casu isto et in casu.l.fi.C.eo.testes debēt iterum iurare. Et nota vnam cōclusionem que est glo.et Ab. cōtra alios doc.q p superueniētiā epatus clericus non pōt cōpelli ad pronūciādum super compromisso. Et nota glo.fi.q̄ pōt obiici in personas eorum qui mortui sunt.et sic habes pulch. limitationem q iura que dicunt q per mortem extinguitur crimen: et pena.vt in titu.C.si reus vel accu. mor.fue.quia illud procedit quando tractatur de reis puniendis.

¶ Religiosus potest esse testis: sed sibi non crederetur in alterius preiudicium sine iuramento.c. nup.et ibi probatur q si monasterium repetat religiosum tanq̄ suum professum pōt probari professio per illos de cōuētu. Et vide glo.no.ibi pmā Nota glo.ij.et cōclude sm doc.requirit cōsensus expressus: nec sufficeret q ps aduersa nō cōdiceret i casu.c. tuis.§.eo. No.glo.fi.q dicto vnius etiam iurati nō credit in alterius pīudiciū.et adde gl.in.c.tāta.lxxvi dist.in.c.placuit.xviij.dist.q̄ ponūt casus in qbus creditur vni tm. Et volo q tu mandes memorie vnum dictū sing. Inno.hic.q in causis q̄ mouentur in iudicio seculari creditur dicto epi tm. et hoc priuilegium habēt epi ex concessione imperatoris:secus in foro ecclesiastico.quia in illo foro non pōt imperator concedere priuilegium cō canones: qd est pulch.dicit tamen Ab.q credit hoc nō obseruari in foro ciuili. Sed tu dicas q dato q iste casus nō fuerit in mille annis. q vnus episcopus fuerit inductus in testem in foro ciuili: tamen si hodie occurreret casus deberet obseruari hoc priuilegium vt per ea que notat Bar.in prohe.ff.torū.in.§.et antea. doct.inc.ioannes.de cleri. coniug. Nota q si religiosus egreditur monasteriū an̄ professionem non tenet redire ad instantiā monasterij: nisi professio contra eū. vt probatur in hoc tex.et ibi.per doc.et sic monasterium non poterit agere possessorio. ¶ Scias q in.c.venerabili.tractatur quid requiratur ad canonisationem alicuius sancti. nam requirunt miracula et sancta vita: et vide glo. de miraculis.in.c.j.de reli.et vene. sanc.in.vj. Nota glo. in ver. sigillatim.q testes debent examinari secreto et intellige quilibet de per se non duos simul. ¶ Nota q si testis obscure deposuit potest iudex ex officio illum interrogare non ad instantiā partis.vt in.c.cū clamor cum ibi notatis. Et adde glo.in.c. in presentia.de pba.in.c. per tuas. §.eo. Et vide glo.in.c. iudicantē. xxx.q.v. Si autem nō interrogaret non faceret iniuriam alicui.sed posset absoluere reum per regulā cum sint iura partiū.in.vj.et ideo est bonum habere iudicē fauorabilē. Nota vnū dcm̄ sin. Inno.hic qd sp allegat: q etiā ad instantiā partis: et post publicatas attestationes pn̄t testes de nouo recipi ad cōfirmādū priorē pbationē ipius producentis: qd est pulc. Adde etiam qd notat Bar.in.l.si qs intētiōe.ff.d iudi. et scias q in hoc.c.tractat an̄ distincte cū pcedit p inquisitionē liceat pius publicatas attestatiōes testes d

nouo pducere testes vel antiquos repetere vt declarant dicta sua. dicas vt hic p Ab. qui refert Hosti. qui eleganter loquitur in materia. ¶ Nota quasdã cõclusiones q̃ colliguntur ex. c. testimoniũ. cũ ibi notatis. qz est materia quotidiana.

Prima. clericus concubinarius si potest esse testis etiã in causa ciuili cuz in eo cõcubinatus sit graue crimen. c. nullus. xxxij dist. ista est maxima laus illorum miseroꝝ q̃ sunt inuoluti in hoc crimine. est tñ hoc idem in laico. tex. est nota. in. c. nemo. xxxij. q. iiij. Scda conclo. emẽdatus de crimine nõ remanet omnino integer. qz licet sit ydoneus in causa ciuili. non tamen in causa criminali: qz si presumeretur innocẽs et integer sibi adhiberetur fides: et in criminali: et sic licet dicatur i. c. ferrum. l. dist. q post pniam non dz inspici quod fuit. tamen non reputatur saltem ydoneus vt admittatur ad actus legitimos et publicos Nota tñ vnum tex. nota. in aucten. de monach. quẽ allegat Ab. q triẽnalis temporis testimonium sufficit ad augmentũ virtutis. vt presumatur bone vite. Tertia cõclusio. repellit quilibet perseuerans in q̃cunqz pctõ mortali de iure canonico. et nota sing. tex. in. c. forus. in fi. de ver. sig. q si bona vita deficiat testis fide carebit. Quarta conclusio. infamia iuris indistincte repellit testem. et dicitur infamia iuris illa que irrogatur per sniam: vel ipo facto. de quo p tex. et glo. in. §. porro. iij. q. vij. in. l. j. in. l. athas. §. calũniator. ff. de his qui notan. infa. admittũtur testes tamen infames qñ qz cum tormentes in subidium. l. q̃ vltimo. ff. de pe. in. l. ob carmen. §. pe. ff. de testi. Barto. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. Quinta cõclusio. infamia facti in criminalibus repellit et in causis grauibus nisi q̃ ad presumptionem. in alijs vero ad mittuntur. sed plus: vel minus: vel nihil credetur sm qualitatẽ et q̃ntitatem infamie. Sexta conclo. violans licitum iuramentũ indistincte repellitur a testimonio: siue iurauerit de pñti: siue de futuro: siue de p̃terito. temerarium aũt iuramentuz non repellit a testimonio: sicut nec a dignitate. qd tamen procedit in eo quẽ penituit. Et de hoc temerario iuramento hẽs bonã glo. in ca. florentinũ. lxxxv. distin. Et nota q idem est qñ est dubium an iuramẽtum est licitum an illicitũ. qz nõ debuit venire contra. propria auctoritate. et sic habetur pro periuro. Septima conclusio. q periurus non ẽ infamis infamia ciuili: nisi in casu singulari. l. si quis maior. C. d trãs. quando iurauit ei cum quo contraxit. Et iura. canonica que videntur velle q periurus sit infamis intelliguntur sm Ab. de infamia canonica: qz quilibet irretit9 peccato mortali est notatus tali infamia. que q̃dem ĩfamia tollitur per pniaz. Et vide gl. nota. in. c. quicunqz. vj. q. j et per glo. et Bar. in. l. lucius. ff. de his q̃ notan. infa. Octaua conclusio. semel delinquẽs q̃ntũcunqz sit emendatus non admittitur in testẽ in causa criminali. quod tamen singulariter limitat Ab. nisi postmoduz intrasset religionẽ: qz tunc sublata est ois cã suspitionis. Nona conclo. q q̃s sit emendatus de crimine pbatur per sacerdotẽ: d quo hic per glo. et docto. Et adde glo. in. c. ipsi apli. ij. q. vij. qui tamen sacerdos debet deponere cum iuramento. et sic habes casum in quo creditur vni testi. et hoc est propter facti qualitatem. qz confessio fit in secreto. Nec tradas obliuioni vnũ singulare dictuz doc. hic. q si quis fuit emendatus per dispensationẽ. hoc ei proderit quo ad oẽs q̃stiões tam ciuiles q̃ criminales: vel etiã si sit in integrũ restitutus. Ab. hoc

478

admitit in integrum restitutiõe. sz quantum ad dispensationem dicit esse consideranda vba dispensationis. Decima conclo. testis cui obijcitur crimen non potest repellere obijcientem exceptione seu replicatione criminis sm glo. z docto. Et nota glo. dum dicit q ꝯ testẽ directe non agitur: sed potius contra ptem ne vtatur illius testimonio. et est hoc notabile ad multa. Primo obijcitur crimen contra clericuz testez in foro ciuili: poterit de hoc cognoscere iudex secularis. Secundo facit q huic testi contra quẽ obijciuntur crimina non sunt capitula tractanda. potest tamen testis assumere in se defensionem z probare se innocentem secundum docto. ne fama ipsi⁹ grauetur. Tu habuisti q postq̄ quis didicit testificata non potest amplius producere testes propter timorem subornationis. vt in. c. fraternitatis. tamen scias q̄ nõ sufficit quelibet inspectio momentanea actoruz ad hoc vt excludatur. sed requiritur q fuerit diligenter perscrutatus. vt notãt docto. per illuz tex. in. c. vltra tertiã. z ideo concludunt docto. q si testes recitauerunt depositiones q̄s fecerunt nõ per hoc excluditur: q̄a per hoc non potest plene instrui.
Et nota glo. nota. in. c. in primis. ij q. j. in verss. si eo presente. q si pars interfuit examinationi testium non debet admitti amplius volens testes producere: z sic limita q̄d supra dictum a est. Nota vnaz regulam que ponitur in. c. fi. q ex pendentia accusatiõis criminalis grauatur opinio accusati. vt interim nõ dicatur integri status. hinc est q repellitur ab ordine z testimonio. et ex eodem tex. colligit Ab. argumẽtum q admittitur in causa ciuili notatus infamia facti. Et adde glo. z Barto. in. l. cassius. ff. de sena.
Et adde vnum tex. qui alibi nõ al reperitur in. l. reus. ff. de muner. et hono. q reus accusatus pendente accusatione non potest habere honores. Nota glo. in fi. an si condẽnatur accusat⁹ z appellauit admittatur in testez: z in ciuili concludit q sic. Vltimo caueat quicunq ne alteri mortem minetur: quia in italia sic accidit: dum quidã ciuis minaretur alteri q faceret quomodo vellet. q faceret ipsum furca suspendi. z ille postea reperit ipsuz in horto quem interficit. sed dubium pulchrum est an impune occidatur minans mortem alteri. z tex. do ti singu. z ibi Bal. q sic. in. l. j. C. quãdo liceat vnicui. zc. quod tamen ibi intelligit Pau. de cast. procederet in illo qui cõsueuit suas minas executioni mandare. quod est pulchrum et quotidianum.

De testibus in. vi.

Ediator etiam dicitur facere crimẽ cuius perpetrationi operam dedit. vt i. c. j. quod est nota. pro statutis imponentibus penam committentibus delictum. quia videntur includere etiã mediatores. Nota tex. iunc. gl. in ver. per quos. q dictio per. nõ sẽper refertur ad personas principales actum gerentes. sed quandoq refertur ad personas quarum ministerio principales inducũtur ad actum faciendum: quod facit ad saluãdos testes qui dicunt q talis contractus fuit factus per talem. z ille non fuisset principalis: sz mediator. quia dictum testis possit saluari vt per illum factum fuerit. id est eius ministerio. Nota glo. in ver. plerunq. q hoc verbum non denotat continuationem actus.
Nota glo. in ver. auctores. q de facto proprio questione vertente inter alios potest quis testificari quã

do actus est talis nature q p alios conuincti non possit. vt qz fit occulte. z adde glo.in ver. z si tres.in.c. cum dilecti.de elect.ex quo sequit q mediator poterit esse testis in cã solutionis vsurarum.cũ illa cõiter fiat occulte. ¶ Nota glo.in ver.ciuiliter.q mediator in ciuilibus de consensu partium admittitur in testem. Nota.glo.fi.q̃ est nota. z nota ex illa q non debet quis damnari ex confessione criminis quando crimen non ɔfitetur simpliciter sed implicite:nec punitur pena ordinaria:nec extraordinaria. Et adde quod notat glo.magna in.c.si quis papa.lxxix.dis. ¶ Ex.c.presentiũ. nota q actor primum debet iurare de calumnia.q̃ reus.z sic etiam reus debet prius respondere positioni actoris q̃ actor rei. Probat ẽt tex.iste q quando principales persone debent respondere positionibus propter distantiam loci.fit remissio ad partes vbi sunt persone principales litigantes: non autem compelluntur.personaliter comparere ad respondendum coram iudice. ¶ Nota glo.in ver.possessione. dum dicit quasi possessione.pro saluandis libellis. Et adde quod notat glo.in.c.quisquis.in ver. possidere.lxxxiii.dist. Nota glo.in ver. conuentuum.q vbi dispensatio refertur ad vniuersitatem.z materia est talis que non conuenit vniuersitati collectiue.sed tantum singularibus de vniuersitate. illa dispositio debet sumi distributiue.quo ad singulares vniuersitatis.z non collectiue. Et adde glo.in.c.si sententia.de senten.excom.in.vi.ver.non competunt.quod nota quando cõcederetur vniuersitati indulgentia ¶ Nota etiam ibi glo.in fi.q confessio solius prelati nõ nocet ecclesie.z adde glo.in.c.de constantinopolitane.xxii.dist.z glo.fi.in fi. in c.fi.de prescrip. Et intellige istam glo.quando prelatus agit in bonis communibus. Nota glo.in ver. ipsorum.que facit regulam q in actibus capituli nunq̃ sunt vocãdi absentes nisi in tribus casibus. z hãc glo.allegat Ab.in.c. cum omnes. de consti.in.c.ij.de ope.noui nunci. in.c.cum inter vniuersas.de elect. in.c.bone.ij.z in.c.in causis.eo.ti. in.c.fi.de maio.z obe.in.c.j.de his q̃ fi.a pla.z i.c.j.d his q̃ fi.a maio. par.ca.i.c.cũ dilecta.de cõfir.vti.vel inuti.z cũ ista glo.videt ee cõis opio. Inno.tamẽ in.c.ij.de ope.noui.nunci.dicit q in negocijs arduis semper sunt vocandi absentes: nisi expresse statuatur contrarium. z ista opinio est satis sustentabilis quam tenet etiam Ab.in dic.c.cuz dilecta.intellige tamen q quando aliqui sunt absentes ex propria culpa tales non sunt vocandi ad aliquem actum.de quo per Bar.in.l. omnes populi.ff.de iusti.z iure. et Ab.in.c.cũ oẽs.de consti. sed vbi sunt absentes sine culpa. vt si timore tyranni stant extra.ad hoc vt actus valeat semper vocabuntur siue sint negocia ardua siue leuia.vt saltem mittant procuratores.dcm̃ est nota. Inno.in dict.c.ij. de.ope. noui.nunc.intelligitur ergo quando sunt absentes ex causa voluntaria.quia regulariter non sunt vocã di nisi in casibus positis per glo. vel nisi in arduis secunduz Inno. z sequaces.si tamẽ absentes essẽt in loco adeo remoto:q attẽta qualitate actus faciendi non possent absq periculo vocari:tũc nullo casu sunt vocandi. vt videtur sentire glo.i.c.fi.de maio.z obe.z tex.optimus in.c.j.ne sede vacan.in.vi. ¶ Nota glo.in ver.sigillatim.que vult q possit negari tota positio: si in aliqua parte est falsa. sz communis opinio est in contrarium. z cum hac glo.concordat glo.in.c. ij. de confes.in.vi.de quo per Barto. et

479

moder. in. l. §. si stipulanti. ff. de v bo. obli. Nota glo. in ver. quid sciat. qsi quis dicat titubare. & adde glo. in. c. in nra. d procu. in ver. titubasset. probat etiã ista gl. qsi negatio precedit verbum credo. non includit certam credulitatez in eius opposito. Si tu vis scire quis dicatur articulus. vide glo. in ver. articulis. Nota glo. in ver. productos q post receptionẽ testium pñt fieri positiones. Nota glo. in ver. nomina. que ponit practicã. Nota glo. in ver. iterrogatoria. que ponit practicã interrogatoriorũ. Et nota ẽt glo q̃ vult q testis dbeat cognoscere partes. de quo in. c. cum cãm. s. eo. ti. Nota sup glo. in ver. specificatione cõiter tenetur q debet specificari locus & tps commissi criminis. Nota tex. ad fi. q testes debẽt pduci corã iudice: non sufficeret q̃ corã notario. qui text. etiã pbat q est differentia inter productionem testium & examinationez. satis facit ergo tunc ille cui datus est termin⁹ ad producenduz testes si producit in termino licet non fuerunt examinati. ¶ Nota etiã illũ tex. q2 facit ꝯ dicta testiũ. l. c. testimoniũ. s. eo. q exceptio criminis ad repellẽdũ testes potius videtur opposita cõtra testes q̃ producẽtẽ. qd est etiaz Inno. in. c. verum. de fo. ꝯpe. s3 potens intelligere dictũ Inno. quantum ad effectũ. q2 ex tali exceptione producens frustrat sua intentione cum probare non possit illam.

¶ Nota in. c. fi. q procurator non potest esse testis in causa per eum agitata. etiam in causa appellationis: & vide hic per glos. ponentem rationem. que etiam tangit in causa appellationis sit alia a causa pñcipali. & tu potes concludere q cã est eadem: sed est diuersum iudiciũ Nota glo. in ver. ita testem. que q̃rit quid d procuratore ad negocia que tenet q potest esse testis: nisi in negocio qd procurauit nisi de communi consensu partiũ. Nota glos. penul. q dictum vnius testis facit presumptionẽ. ¶ Ultio aduertãt domini medici. quia non debent assumi ad aliquem magistratum. nec debent esse de consilio: nec secreta rũ. nec se impedire de statu. quia debent vacare officio suo sanando egrotos tex. do tibi singularem i. l. placet. C. de epis. & cle. quem mihi reuelauit Pau. de castro.

¶ De testibus in clemen.

Iudei & infideles possunt conuinci per testes christianos n̄ obstantibus priuilegijs in contrarium sibi concessis. tex. est in cle. j. ¶ Nota glo. sing. in ver. iuri. q regula que est q in iudicijs seruetur equalitas non pocedit in testibus. Christiani producti testes contra iudeos possunt exceptione criminis a testimonio repelli. glo. est in dic. cle. j. in ver. christianos. Iudei regulariter nõ compescuntur per ecclesiã. sed per principes seculares: glo. est in dic. cle. in ver. principũ. ¶ Consilium reuerentie obligat. glo. est in dic. cle. inexhortamur. et hoc est quãdo princeps vtitur verbo consultiuo non necessitatiuo ppter reuerentiam illius cui scribit. Nota tex in cle. testibus. qui semp allegatur q publicatis attestatiõibus testes produci non possunt. Et in causa appellationis super eisdẽ articulis. vel directe contrarijs. et vide ibi glo. in ver. directo. que ponit exempla de directe contrarijs. Quando receptio testium non tenuit publicatio n̄ impedit testes recipi super eisdem capitulis. glo. est in dic. c. in ver. rite. Si attestationum publicatio est facta inscia: vel inuita parte: non impedit quo minus pars que non vidit testificata non possit producere testes. glo. est in dic. cle. in ver. publicatus. Per-

te aduersa cōsentiente cessat dispositio dicte.cle.glo.est ibi fin.in ver. producere. ¶ Ultimo fuit a me q̄situm .in partibus istis est statutus in vniuersitate q̄ offendens scolarem matriculatum puniatur certa pena. quid si scolaris non est matriculatus: sed ex proximo est matriculandus. an statutū sibi locum vēdicet in hac pena. aliqui docto. tenent q̄ sic. in.l.pe.ff. de testa. mili. vbi habetur q̄ cingendus de proximo habetur pro cincto. ꝛ Bar. in.l. j.§.sed nec castrense.ff.ď colla. bono.q̄ de proximo doctorandus habetur pro doctorato.sꝫ in casu isto casu teneo contrarium.qꝛ sumus in materia penali ꝛ odiosa in qua nō procedit tex.in.l.pe.ff.de testa.mili.quod probo sic. Docto.querunt an licenciatus habeatur pro doctore:ꝛ est conclusio q̄ si sumꝰ in odiosis q̄ non. licet de proximo veniat cingendus. de quo per moder.in ꝓhe.vj. Alexā.in.l.mulier.§.j.ff.ad trebel.nescio ꝗ videre cū hic tractetur de pena alteri imponēda.ďbeamus facere latam interpretationē Et scias q̄ scolaris non mr̄iculatus non gaudet priuilegio.glo.est ordinaria que cōiter allegatur i.l. eos.C.de offi.magis.mili. quem allegauit Bal.in.l.ex eo. ff. de testa. mili.in.l.petitionem.C.de aduo.diuer.iudi.in.c.j.de controuer. feu. Sed tu allega tex.in.l.si duas.in fine.ff.de excu.tuto.

¶ De testibus cogendis.

Quia posset dubitari an testes de quibus dictuꝫ est possint compelli ad testificandum. iō posita est ista rubrica. Et scias q̄ Inno.in.c.nihil.de elec.quem allegat Ab.in hac rubrica vult q̄ officiū testis in se est pulchrum.sed testis non fert testimonium tanꝗ̄ habens officium publicuꝫ.hinc est q̄ per exceptionem criminis repelli tur nec prodest tollerantia sicut in alijs officijs publicis. Innoc.in.c. sciscitatus.de rescrip. ¶ Et quare cōpellanť testes.glo.in ver. occultent.in.c.j.ponit rationē ꝓpter bonum publicum ne veritas occultetur,ꝛ tacere veritateꝫ est pctm̄ mortale.hoc tn̄ intelligas sic: q̄ in casibus iudex pōt de iure interrogare nō r̄ndendo.sꝫ negando: vel celando veritatē q̄s mortaliť peccat. qꝛ q̄s dꝫ obedire superiori suo in spectantibus ad eius officiū ſm.doc. ¶ Et si tu diceres multi sunt priuilegiati vt nō coganť testificari: qď non esset si esset pctm̄. R̄ndetur q̄ priuilegiū nō excusat ex toto. sed cū alij testes haberi possunt. Et inter priuilegiatos ꝛ nō ꝑuilegiatos hec differentia notari pōt: vt nō ꝑuilegiati cogantur.etiaꝫ si ꝑ alios fides fieri pōt: ex quo moniti recusant: priuilegiati vero nō cogūtur. nisi vbi ꝑ alios ꝟitas haberi non pōt. quo casu ꝓcedit qď diciť ď peccato ſm Host. qď est pulc. No. gl. fi.q̄ corpo q̄ testes requisiti nolunt ferre testimonium presumitur contra eos: quod intellige ſm doc.nisi alia presumptio elidat istam. vt qꝛ est religiosus nō est damnū ꝓximi sed obtentu religionis iurare rēnuit. Nota glo§.fi.q̄ in criminalibus non mittitur ad egregias ꝑsonas: sed omnes compellunť venire ad ꝓsentiam iudicis.limita tamē ꝑ tex. nota.in.c.fi.de iudi.in. vj. ꝛ quibꝰ modis compellantur testes ē text. in.c.fi.per sn̄iam suspētionis. excōicationis ꝛ depositionis. ¶ No.q̄ sup glo.j.in.c.fi.ꝯcludit Ab.q̄ valeat citatio sine certo termino sꝫ dꝫ citatꝰ ꝯparere q̄ citiꝰ pōt: ꝛ remittit ad dicta ꝑ se i. c.cū pati. de appel. Sed q̄ citatio nō cōtinēs diē quo citatus cōparere debeat nō teneat.voluit Bart.in.l.si liber.§. decem.ꝛ in.l.qui ante kalendas. ff.ď ver.obli.facit text.in.l.fi.C. vbi in

480

rem acti.in.l.si.vbi per Bal.C.de iur.domi.ipe.in.l.iiij.C.de distrac. dig.in.§.si vero etiam quidam.i au cten.de exhi.re. in. l. consentaneum.vbi per Bal.C.quomõ & quan do tu.in.l.si ea.C.qui accu.nõ pos- tex.in.c.si episcopus.xviij.dist.iiij. q.v.c.quisquis.vide per docto. in dic.c.cum parati. probat etiã ista glo.q citatus ad certum terminum hora diei nõ expressa tenetur comparere tali hora q possit explere negocium ad quod citatur. addit Ab.notata per Inno.in.c.cum no bis.de.elec. Et tu adde quod notat Bar.in.l.si vitem.§.si is qui.in l.aut qui aliter.in princ.ff.quod vi aut clam.q si tu es citatus ad aliquem actum faciendum in vesperã ille actus debet fieri tunc illa hora in qua esses citatus:sed si fieret alia hora non valeret tanq̃ esset factus parte non citata.Bar.in.l.finita.§.iulianus.ff.de dam.ifec.gl. si.querit hoc de questione quotidiana.iudex excõicauit testes nisi cõparerent in termino pfixo.testes fuerunt ipediti q̃rit nũq̃d sint excõicati.i hac q̃stiõe nõ cõcordant scribentes:sed potes p hos casus decidere istam questionẽ fm Ab.quorũ Primus est.si ex tenore snie apparet q iudex voluit ligare nõ cõparentẽ siue esset ipeditus siue nõ talis sententia non tenet. Secũd9 casus est. si simpliciter excõicauit nõ cõparentẽ in termino.& ex aliq̃b9 verbis põt mens iudicis deprehẽdi.vt q2 dixit pteriseris vl distulerit nõ erit excõicat9.q2 q̃ nõ põt nõ cõtẽnit.Terti9 cas9.si nõ põt vephẽdi q̃ ad deũ nõ est ligat9:s3 q̃ ad ecc'iam sic.& fiet absolutio saltem ad cautelã. Dicit tñ Ab. q sibi placz opĩo Hos.& Spe.q dato & pbato ipedimẽto facti nulla idigeat absolutiõe.No.q iste tex.pbat notabilr q iudex i pmo pcepto põt apponere mulctam nõ parenti. Tu debes

scire q r'sa est in hac materia q in criminalibus testes non cõpelluntur vt in.c.peruenit.infra eo. Accipe pulchram limitationem q hoc non procedit qñ timore aduerse partis se subtrahunt.nam tunc in odium partis cõpelluntur.c.sup eo. vbi per doc.& idẽ etiã si aliter per ptem aduersam a testimonio retrahantur. secus aũt si amore partis: quod pul. sed tunc cõpelluntur deficientib9 aliq̃s probationib9.Et nota ex eo. tex.q de iure ciuili indistincte cõpelluntur testes. Nota etiam q in dic.c.super eo.formatur questio.cui incumbat onus probãdi q veritas aliter haberi possit vel non. Et dñ Ab.dicit ex intentione An.de bu. q in ciuili onus icumbit testi. quia fundata est presumptiue itentio pducentis.nisi testis sit priuilegiatus dicas q nõ capio hoc cum non priuilegiat in ciuili indistincte compellantur siue veritas possit haberi aliter siue non. Et sic ista questio solum procedit in priuilegiatis & in causa criminali. & credit Ab. q sufficiet iuramẽtũ testis:vel q iudex summarie se informet. ¶ Nota et q in criminali testes compelluntur pter maliciã partis vbi alr non pcellerentur.c.peruenit.j. Et nota q colligunt doc.in hoc.c.q si si est datus termin9 ad producẽdũ instrumenta nõ poterũt pduci testes.& adde Bal.in.l.si ex fals.C. de transac.in.l.j.C.de iure.calum. In cã crimiali si res alr pbari nõ põt pcelluntur testes.tex.ẽ s3 vnũ itellectũ i.c.peruenit.s.& Inno.intelligit alr tex.q sit spãle i fauorẽ clericorum.& ne laicorum iiuria maneat ipunita.No.gl.pe.i.c.cetem.q̃ dr q eo ipo q testis se subtrahit pũmitur odio.adde dcã in.c.j.s.eo.No. tñ casũ no.i q̃ si aliq̃s recusat testificari non presumitur facere odio vel timore.in.c.preterea.ex quo quis semel tulit vnum testimonium in vna

causa non debet iterum compelli ad testificandum coram alio iudice nisi in defectum probationum. et hoc ne incurrat plures inimicitias. et ne forte incidat in contrarietatem. Et nota vnum pulchrum ex dic. tex. in c. preterea. q testis non potest ex interuallo corrigere dictum suum. et ad hoc quotidie allegatur. et si testis corrigit dictum suum incontinenti nō habet docere de errore et idē putat Ab. in parte reuocante. incōtinenti suam confessionem. glo. est nota. in. c. apud misericordē. xxxij. q. j. in. c. cum positionibus. de iure iu. in. vj. Et non tradas obliuioni vnum dictum notabile Inno. hic. quod multum notat Ab. circa dictū testis. q iudex debet diligenter attendere modum et causam correctionis et nisi cognoscat eū probabiliter se posse corrigere scidit in suspicionem: vel vacillationē. l. in testibus. ff. eo. et eadem ratione dicit Ab. in parte confessionem suam in continenti corrigente. et dicit hec esse bñ notanda. Et nota q in hoc tex. fit mentio de testibus sinodalibus qui dicuntur denunciatores. et isti constituuntur quasi ad coadiuuandum officium iudicis. et de istis denunciatoribus pulchre per Barto. in. l. diuus. ff. de custo. reo. et ibi tangit an istis denunciatoribus sit creditum. et per doc. in. l. ea quidē. C. de accu. Uolo tibi dicere vnum singulare dictum Host. in hoc. c. preterea. tu iam habuisti doc. in. c. ij. de scisma. q si fuit premissa cause cognitio videtur cum inabili promoto dispensasse. nā hoc procedit vbi inabilitas erat notoria seu famosa pro quo glo. singu. in. c. qui in aliq. lj. dist. secus si in occulto. qr imputandum est ei qui assumitur ad officium publicum si non detegit suam inabilitatem occultam secundum Host. et Abb. adducit singulariter Bart. in. l. ij. C. si ser. vel liber. ad dē. cu. aspi. li. x. qui dicit per illum tex. q ex hoc potest puniri: quod ē pul. et itellige semper in inferiore a principe. q debet subesse causa dispensandi. Et qr in tex. isto dicitur q testis potest corrigere dictum suum ī continenti. Queritur quomodo intelligatur hoc. glo. fina. ponit opiniones. sed tu conclude secundum Host. et Ab. q hoc est arbitrarium cōsiderata qualitate persone. et quantitate interualli. colloquio partium et reliquis circunstātijs. et iudex secundum hoc correctionem quādoq admittet quandoq non. Et nota singulare dictum Inno. q si testis corrigeret dictum suum in casu quo nō posset. statur primo dicto sed tamen debilitatur primū p contrarium secundi: quod est pulchrū. sed si vult addere postq potuit cū parte loqui audiendus est. sed minor fides ei adhibebitur. Nota q in. c. dilectorum tractatur per glo. et doc. quādo in causa criminali debeant compelli testes: et qr glo. tangit quid in prosoneta vtrum compellatur. et concludit q non: nisi de communi consensu partium. sed dicas altera parte cōsentiente admittitur si vult. sed non compellitur quanta autem fides sibi adhibeatur erit arbitrarium secundum Ab. qui adducit tex. et glo. in. §. quoniam. in aucten. de testi. Et quia vt video ista materia an in criminalibus testes compellantur est multum inuoluta ideo pro conclusiōe dicas sic in criminalibus. qr in ciuilibus dictum est supra. si veritas aliūde haberi nō potest compelluntur testes in. c. peruenit. ij. supra eo. c. ſi. infra eo. expedit enim reipu. crimina nocētum esse nota: vt puniantur: etiam si de crimine excipatur contra testes nam si testes criminosi admitterentur cum sit presumptio de falsitate contra eos. reus reportabit iniquā sententiam cōtra se. si vero assint alie:

481

probationes non compelluntur nisi constet quod maliciose reus subtraxerit testes.c.peruenit.§.fi.eo. vel nisi timore aduerse partis se subtrahant. ¶ In.c.fi.ponitur de coniurantibus.nam is contra quem coniuratum est potest agere contra coniurantes ad penam imponendam. vel ad satisfactionem iniurie. vt ibi. Et dicitur coniuratio quasi conspiratio facta cum iuramento contra aliquem in damnum illius. Et dicitur conspiratio quasi simul spiratio quia simul spirant et tendunt contra illum.de quibus per doc.in.c.cum I.et A.de re.iudi.in.c.exhibita.de iudi.aliquando tamen fit in partem bonam. vt cum fit contra prelatum dilapidatorem ad sibi resistendum vel quid simile:tamen primo fronte semper presumitur illicita secundum docto.quod est nota. Nota etiam hunc tex.cum glo.quod in defectum probationum cum scilicet ex negocii seu criminis natura non potest haberi probatio legitima admittitur probatio minus legitima.et alias insufficiens. et adde tex. cum sua glo.in.c.cum dilecti.de elec. Si tu vis scire quomodo pena puniantur coniurantes contra episcopum proprium vide glo.§.et intellige eam quando sunt incorrigibiles quia tunc traduntur curie seculari Ultimo volo te docere vt scias euitare contrarium quando tibi allegatur aliqua lex.loquens de ecclesia si non occurrit alia congrua responsio potes dicere speciale est in ecclesia.tex.habes singul.in.l.sancimus.§.fi.C.de sacrosanct.ecc.et ibi in tex.ponuntur rationes specialitatis. Et nota hoc quia forte non inuenies in aureis opusculis.

¶ De testa.et vlti volun.

Quamuis vltima voluntas generaliter sumpta comprehendat testamentum: tamen quia non omnis vltima voluntas est testamentum merito ad maiorem declarationem posuit hic rubri. duplicatam. ¶ Nota in hac ru.aliquas conclusiones. Prima conclusio.omnes possunt testari qui non sunt specifice prohibiti. Bar.in.l.si queramus.ff.de testa. Et nota quod facultas testandi est hominibus gratiose concessa. glo. no.in.l.illa institutio.ff.de here.insti.et personas prohibitas enumerat glo.in dic.l.si queramus. No. 2.quod damnatus ad perpetuum carcerem siue sit clericus siue laicus est intestabilis.et communis opinio est quod excommunicatus possit testari secundum Ab. Tertio.damnatus ob carmen famosum quod iniuriam alterius conscripsit est infamis.et efficitur intestabilis.l.is cui.§.fi.ff.de testa.l. ob carmen.in prin.ff.de testi.in.l.lex.cornelia.§.si quis libellum.item apud labeonem.§.generaliter.ff.de iniu. Punitur ergo componens famosum libellum et intellige quando innocens infamatur.de quo per glo.in sum.v.q.i. et si conscribitur capitale crimen est pena capitalis.l.i.C.de famo.libel. in aliis puniendus est sicut accusandus esset puniendus.glo.in di.l.i. et ex tali libello non leditur opinio alicuius.vt in dic.l.i. Sed fui consultus quidam poeta seu orator conscripsit carmina et prosam contra alium et opus illud fuit impressum et venditum omnibus volentibus emere:et in illo libello ostendit illum in multis deficere.et in poesi: et in grammaticalibus. Queritur an componens veniat puniendus.quia dicit ille contra quem conscripsit quod sua fama est lacerata.et respondi quod iudicis officium est conuocare peritos in arte coram se.et si ille componens poterit ostendere esse vera que conscripsit premio donari debet: quia interest reipublice quod ignorantia alicuius detegatur.si autem non poterit tunc tenebitur actione iniuriarum illi quem ausus est falso appella

re ignorantem. ꝛ hanc conclusionē facio ex iuribus supra allegatis. ꝛ si ego fuissem rector vniuersitatis sic fecissem ꝛ fuisset pulc. iudicium Et nota ꝙ Ab. hic format questionem vtrum prohibiti a iure testari possunt disponere ad pias causas. de quo hic ꝑ eum qui allegat glo. sing. in. l. si quis titio. ff. de lega. ij. ꝙ omne relictū pro aīa dicitur relictum ad pias causas. Sed aduerte qꝛ licet illa glo. allegetur sic tamen videtur ꝙ dicat contrarium. dicit eñ pro anima seu ad pias causas. ꝛ adde tu ad hanc glo. Bal. in aucten. similiter. C. ad. l. fal. Bart. in. l. alio. ff. de alimen. ꝛ ciba. lega. pro quo moderni solent allegare tex. in. l. illud. cum glo. C. de sacrosan. eccle. in. l. diuus. ff. ad le. fal. ꝛ pro ista glo. est casus bꝫ Bal. in. c. j. §. donare. qualiter olim feu. pote. alie. ꝛ adde doctrinam Bar. in. l. j. in vlti. colum. C. de sa. san. eccle. ꝙ in dispositionibus factis ad pias causas nulla requiritur solennitas iuris ciuil. Adducit et Abb. nota. ꝑ Bal. in dic. l. j. C. de sacrosan. ec. qui voluit ꝙ relictum factū pauperi ꝯsanguineo dicitur ad pias causas. secus si diuiti. Et adde glo. fin. in. c. ij. ꝺ sepul. Ange. ꝛ moder. in dic. l. diuus. ꝙ si relinquitur diuiti etiā si dicatur amore dei vel pietatis intuitu. nō dicit ad pias cās per notata ꝑ glo. fin. i dic. l. illꝺ. C. de sacrosan. eccle. ꝛ tex. ꝛ quod ibi per Bar. in. l. alio. ff. de alimē. leg. Adde etiam dictum singula. Bal. in dict. l. j. in repeti. in. xvij. colum. ꝙ si pater relinquit filio spurio alimenta vel concubine non dicit habere priuilegia concessa pie cause propter deum: quia licet sit pietas patris erga filium: tamen est quedꝫ naturalis compassi: non religio ad deum. Et cūꝫ relictum concubine habeat causam quasi turpē nō potest dici ad pias causas. quod est pulchrum. Et ꝙ relictū consanguineo pauperi dicitur relictum ad pias causas. adduco etiā Bal. in di. l. illud. Ab. in. c. requisisti. infra eo. Moder. in. l. illa institutio. ff. ꝺ here. insti. Pe. de anco. in. c. cuꝫ tibi. infra eo. vbi habetur ꝙ executor ꝺputatus ad erogandum in pauperes poterit erogare i pauperes cōsanguineos testatoris. ¶ Nota ꝙ in. c. j. ponitur de episcopo qui pōt testari de bonis patrimonialibus. de bonis vero ecclesie seu intuitu ecclesie quesitis non potest testari. Et nota glo. nota. in. c. j. xij. q. v. q̄ voluit per illum tex. ꝙ si heres clerici est in possessione. onus probandi incumbit ecclesie. Nota ꝙ i isto c. j. tractatur an habens filios posset promoueri in epm̄ de iure communi. ꝛ est altercatio in hoc passu mihi placet opinio Inno. quam sequitur Ab. ꝙ non: sine dispensatione. de quo etiam per glo. in. c. de syracusane. xxviij. dist. que distinguit inter suspectos filios ꝛ bone fame Nota glo. hic que semper allegat ꝙ heres pro ea parte pro qua institutus est tenetur approbare alienationem quam fecit defunctus ꝺ bonis suis dum viueret. ꝛ adde glo. in. c. epūs. qui filios. xij. q. ij. glo. ꝛ doc. in. l. fi. §. in computatione. C. de iu. delibe. Nota etiam glo. sing. ꝙ ecclesia. teneatur vltra vires hereditarias si non confecit inuentarium ꝛ dicit Abb. ꝙ doc. transeunt cum ista glo. fatetur tamen secūdū Jo. an. ꝙ si ecclesia est lesa poterit petere restitutionem in integrum. tamen postea tenet cōtrarium allegans Barto. ꝛ Bal. ¶ Sed tu adde in hac materia Bald. in auctē. sicut alienatio. C. de sacrosanct. eccle. Angelus in. §. si vero quidam. in auctē. de aliena. ꝛ emphi. Card. in. c. j. de solu. ꝛ isti videntur tenere ꝙ nō teneant. de quo et ꝑ Ange. in l. j. §. hec stipulatio. ff. si cui plus.

482

q̄ per le.fal.sed istam glo. approbat Jo.de imo.hic & in.c.j.ꝺ solu. Roma.in ru.ff.de acquiren. here. Sali.in aucten.sed cū testator. C. ad le.fal.& videtur ꝙ ista sit magis communis opinio. si tamen ecclesia sit lesa petat restitutionē in integrum. Addo ē᷑ Bar.in.l.si.§.fi. C.de iu.deli.& dicit Ab. hic ꝙ si ecclesie est factum legatū cum onere excedēte lucrum. poterit ecclesia ex post facto relictum repudiare. per dic.aucten.sicut.quod dicit eē nota. Nota glo.penult.cum ibi nota.per doc.ꝙ quicquid acquirit religiosus promotus ad prelaturam acquirit prelature.habet tamē ad ministrationem illorum bonorū ex quo est prelatus.sed debet vti non vt propriis sed vt bonis ecclesie. quod est nota.Et ꝙ quicquid acquirit episcopus contemplatione persone acquirat sibi nō ecclesie sicut dicimus in simplicib⁹ clericis. qd est nota secundū Ab. quia iura nō videntur aperte loqui de hoc. Volo tibi dicere vnum pulchrum dcīm & deberes mandare memorie pulchra dicta:quia illa illustrant scientes.tu scis dispositionem.c. null⁹. de elec.in.vj.ꝙ nō valet electio facta ad prelaturam regularē de nō expresso professo.hoc nō procedit in prouisione que fit per viam collationis seu postulationis. & sic tenet collatio abbatie facta expresse non professo.dictum est singu. Jo. an.in c.ij.hoc eo.ti.qd sequit᷑ Ab. q꞉ illud ius speciale loquēs de electione non debet extendi ad prouisionem vel postulationem. quod ē nota. ¶ Nota ꝙ in.c. nos quidez. disponitur ꝙ si infra annum a die monitionis nō fit executio testamēti per debentem exequi deuoluitur executio ad episcopum. dicit tamē Abb.ꝙ hodie episcopi per statuta disponūt vt ann⁹ a die mortis currat monendo generaliter quoscun

q꞉.hoc tñ statutum intelligit Ab. a die mortis & a die hereditatis. & scientie.& ego pro ipso adduco notata per Bar.in.l.si in diem. ff.de cōdi.& demon. Limitat etiā Ab. istā constitutionem episcopi per nota. per Bar.in.l.cum quidam.ff.de lega.ij.vbi format hanc questionem: quidam reliquit centum pauperibus declarandis per Semproniū. lapso anno nō potest episcopus declaratione non facta vigore statuti eligere.quia statutum loquitur ꝺ executore & habens declarare nō est executor.& adde notata p̄ Bal. in.l.id quod pauperibus.C. de episco.& cle. Super glo.penul. formatur ista questio.si relictum ad pias causas seu certe persone nō potest deputari ad vsum destinatum. nunquid efficiatur caducuz? & Ab.adducit notata per Bart.in.l.pater. §.tusculanus.ff.de lega. iij.ex quorum dictis facias istas conclusiones. ¶ Prima si legatum concernit piam causam simpliciter & non personam.tunc debet deputari ad alium vsum cum consensu episcopi & heredis. ¶ Secunda relictuz factum persone contemplatione ale. quia fuisset aliq̄ psone relictur⁹ tūc deficiente illa persona debet relictum ad piū vsum conuerti. ¶ Tertia.si legatum fuit factum contemplatione persone vel collegij nō habito respectu ad piam causam tunc deficiente persona vel collegio expirat legatuz & remanet apud grauatum. ¶ Quarta.in dubio debemus presumere fauore religionis. & anime quod ad piam causam p̄spexit:ex his deciditur questio sm Ab.quidam simpliciter reliq̄t puelle cuidam maritande quinq ua gīta.moritur ista puella ante q̄ consequatur relictum.querit᷑ an e xpiret legatum.an sit conuertendum ad aliam puellam maritandam? & tu vltra Ab.adde notata per Bart.

in.l.alio.in pri.ff.de ali.lega.Bal.
in.l.si quis ad declinandã. C.de epi
sco.& cleri. Pe.de anco.in cle. ij.de
reli.do. Bar.in.l.legatũ.ff.de vsu-
fruc.lega. vbi querit per quos de-
beat fieri ista conuersio in aliuz vsũ
& Bar.nota.in.l.ij.C.de sacrosan.
eccle.in.ij.q.q si aliquis reliquerit
diuiti quem putabat inopem: quan
tum ad se recte reliquit. & ad pias
causas. sed ab illo diuite legata sũt
auferenda & conuertenda in alium
vsum. Et Bart.fin.in.l. liberto.§.
lucius.ff.de annu.lega. vbi limitat
predicta. dicit eniz q omnes leges
que dicunt q pecunia ad vnũ vsuz
relicta possit conuerti in aliuz vsũ
ex auctoritate superioris sunt vere
testator prouideat quid debeat fie
ri. vt q illo nõ facto puenit ad here
des: qr tũc non potest fieri trãsmu-
tatio ad alium vsum. ad idem Bal.
in.l.ab eo.C.de fideicõ. Addo etiã
sing. dictuz Bal.in in dic.l. si quis
ad declinandaz.in.v.colum.q si te
stator iussit distribui centum p ma
le ablatis & reperitur q male abla
ta non sunt centum: quid fieri debe
at de residuo. & concludit q debet
distribui iter pauperes. & hoc dem
mihi reuelauit Ab.in.c. tua nobis.
infra eo. Addo etiam Bal.in.l. pe
nul.C.de dona. q relictum ad edi-
ficanduz domos: vel aliquid aliud
decus vrbium concernens non po
test in alium vsum conuerti: & licet
papa possit disponere q conuertat
in alium pium vsum.cle.ij. de reli.
domi. tamen hoc procedit ex pleni
tudine potestatis tantum. adeo q
requiritur insertio clausule non ob-
stante in lata forma. dict. est nota.
Bal.in.l.si testamentũ.C.de testa.
Et ibi an valeat statutũ circa hoc
disponens: & pulchre per Bal.in.l.
j.in vlt.colum.C.de his que pe. no
mi. Et an relictum pro virginibus
maritãdis possit distribui inter vir
gines ingredientes monasterium.
Bal. q nõ.in aucten.nisi.C. ad tre
bel. Addo etiaz Barto.in materia
in.l.legata..ff.de adminis.re. ad ci
ui.parti. Et nota q Ab. ponderat
tex.in hoc.c.nos quidem. q relicta
ecclesie construende debent tradi
sine aliqua diminutione. & ideo de-
bent etiaz assignari fructus medij
temporis. pro quo allegat pulchrũ
tex.in.l.si ita relictum.§. pegasus.
ff.de lega.ij. Et tu adde tex.in.l.in
fideicõmissi.§.cum pollidius.ff.de
vsur. ¶ Nota glo.si.in prin.indicã
te. q si testator. legat simpliciter ec-
clesie sancte marie: & sunt plures il
lius nominis. debetur pauperiori:
per tex.alleg.in glo. quod limita vt
hic per Ab. nisi ex cõiecturis cõsta
ret de quo monasterio sensit testator
& si monasteria sunt equalia episco
pus gratificabit fm veriorem opi-
nion ex. & si simpliciter relinquit ec
clesie dabitur parrochiali ipsius te
statoris. Barto.in.l.que condicia.
.§.j.per illum tex.ff.de condi.& de-
mon. Sed quid si habebat duas p-
rochias. videtur concludi q dabit
illi a qua recipiebat sacramenta.p
doc.in.c.si.de sepul.sed Ci.in.l.cũ
multe.C.de dona.an.nup. vult q de
tur pauperiori. Et ibi Bal. voluit
q si legatur monasterio. in dubio
intellegitur de monasterio mulierũ
non virorum. & dum glo. tangit cu-
ius debeat esse optio an heredis vt
legatarij. adde in materia glo. ma-
gistram in.l.legato generaliter. ff.
de lega.j. Et nota q Abb.adducit
vnum dictum Bart. quod reputat
singulare in.l.titia.§. seia.ff.de au
ro.& argen.leg. q in legatis ad pi-
as causas factis generaliter. debe
tur melius. Et tu adde q Bar.ibi
vult q si testator iubet fieri in eccle
sia figuram christi cum apostolis i-
telligitur de duodeciz. Addo etiã
quod notat Ange.in.l.j.§.ad muni
cipium.ff.ad le.falci. q relictum q
pinguatur imago alicuius sancti d'
ff.

citur ad pias causas. quod est pul. secundum eum. Et quia Ab. ponderat istum tex. quod incertitudo legatarii non viciat legatum ad pias causas Adde tu pulchre Bar. in. l. quidam. ff. de re. dubi. an et quando incertitudo viciat legatum. Et dum supra allegaui Ange. in. §. ad municipium: addo quod hoc est dic. Aurige nostri in. l. linea margaritarum. §. j. ff. ad l. fal. Et de alia questione glo. adde notata per glo. et doc. in. l. cum seruus. ff. de lega. j. ¶ Sunt altercationes inter doc. circa intellectum c. filius noster. an dispositio. l. cum alienam. C. de lega. habeat locum de iure canonico. et dicit Ab. recitatis opinionibus quod multum dubitaret in iudicio quam opinionem deberet eligere. sed in scolis audacter teneret quod de iure canonico non procedit illa. l. cum alienam. et ego in iudicio audacter tenerem opinionem Inno. que est quod iste tex. procedit solum quando legatur res ecclesie: et idem tenet glo. in. c. si episcopus. xij. q. v. et idem tenet Anto. de. bu. Et quia in. c. si heredes. dicitur quod ad iudicem ecclesiasticum pertinet vt vota defunctorum executioni mandentur tamen dicas quod etiam in legatis ad pias causas iudex secularis potest officium suum impartiri. et sic erit locus preuentioni secundum Abb. et ego pro ipsa allego pulchrum tex. in. l. hereditas. §. j. ff. de peti. here. Et nota tu canonista quod in isto. c. si heredes. tractatur materia que habetur in aucten. hoc amplius. C. de fideicommis. Quomodo puniatur heres non adimplens voluntatem defuncti. et hoc. c. dicitur quod interdicitur heredi omnis res hereditaria: etiam in fructibus et emolumentis. Nota glo. fi. que vult quod filius institutus heres non adimplens voluntatem defuncti in relictis ad non pias causas solum priuetur successione defuncti non debita iure nature: sed si sunt relicta ad pias causas priuetur etiam illo iure nature. licet glo. non videatur firmare illam opi. tamen Host. sequitur. que tamen fatetur si filium peniteret posset sibi ecclesia facere aliquam elemosynam. sed hoc non placet Ab. de quo hic per eum in fi. et addo quod notat glos. in. c. siluester. xj. q. j. ¶ Nota quod in c. cum in officiis tractatur de quibus bonis clerici possunt facere testamentum. et facias istas breues conclusiones. ¶ Prima. clericus habens bona ex successione vel ex industria acquisita potest de illis testari. et sic clericus ex industria acquirit sibi: non ecclesie. quod etiam procedit in episcopo ¶ Secunda conclusio. de bonis acquisitis intuitu ecclesie vel de facultatibus ecclesie non potest clericus testari. quod tamen singulariter limita nisi rector ecclesie tanquam de suo reliquerit ecclesie quantum vult relinquere de ecclesie facultatibus pro quo Ab. allegat duos tex. quos dicit pulcherrimos in. c. si quis quelibet. xij. q. ij. in. c. si episcopus. xij. q. v. Limitatur secundo nisi consuetudo esset in contrarium secundum doc. Ex quo infertur quod valet consuetudo quod clericus posset testari de bonis per ecclesiam acquisitis: quod tamen intelligit Abb. quantum ad bona mobilia et modica. quantum autem ad immobilia non valet consuetudo predicta per ipsum Limita etiam per ea que habentur in. c. sequenti. limita etiam vt procedat quando clericus vult renunciare beneficia accepta. probatur tunc aliquid ex mobilibus in alios conferre. Tertia conclusio. clerici simpliciter beneficiati vel canonici possunt testari de fructibus ecclesie perceptis vsque ad tempus mortis vt est glo. nota. in. c. presenti. de offi. ordi. in. vj. et licet Ab. teneat contrarium et multi alii quos ipse refert: tamen ista opi. multum fundatur de consuetudine. Quarta conclusio. de bonis acquisitis ratione dignitatis clericalis: vt quia lucratus est multa in missis dicendis: vel quia fuit capellanus principis

potest testari. Et querit Abb. an si clerico sint relicta centum pro missis dicendis: an debeatur episcopo canonica portio. ꝛ dicit in hoc esse aduertendū ad coniecturas. an relinquens habuerit respectū ad ecclesiam vel ad personam. ¶ Nota ꝙ clericus in egritudine constitutus potest aliqua de bonis ecclesie intuitu elemosyne conferre. sed nō possit per viam testamenti disponere. c. ad hec. ſ. Et notēt clerici vnā bonam practicaꝫ si de rebus ecclesie volunt aliqua inuitu elemosyne vel pro remuneratione seruitiū erogare vt actualiter donent dum viuunt: non autē relinquant conferēda post mortē. Et licet tex. cicat ꝺ constitutis in egritudine tñ non est dubium ꝙ tēpore sanitatis pñt facere elemosynā. de quo hic ꝑ Ab. in fi. ¶ Volo tibi dicere vnū pulc. dictum. tu debes scire ꝙ iura ciuilia annullant testamentum patris in quo filius in potestate est preteritus. vt notatur in auctē ex causa. C. de libe. prete. hoc non procedit in testamento clerici. vt singulariſ probatur ſ. c. qꝛ nos. in ver. libere. ſm Ab quandꝫ filijs debita portio debeatur. Probat etiā tex. iste singularis ex sui gñalitate ꝙ clīci ēt ī parentum potestate constituti pñt testari aduēticīs: sicut miles ꝺ castrensi. quod est pulchrum. ꝛ adde tex. ꝛ Bart. in. l. sacrosancte. C. de epis. ꝛ cle. ¶ Tu scis ꝙ. in. c. cuꝫ esses. dicitur ꝙ valet testamentū qꝺ facit parrochianus coram presbytero parrochiali: ꝛ duobus testibꝰ sed q̄ritur an ista dispō debeat seruari generaliter: ita ꝙ sit derogatum iuri ciuili. ꝛ in hoc sunt q̄ttuor opiniones. de q̄bus hic ꝑ glo. ꝛ docto. iter q̄s est vna ꝙ sic. ꝛ Ab. illā tenet ꝑ multa deducta per ipsuꝫ: sꝫ mihi placet illa opinio q̄ fuit Joā. an. ꝙ hoc. c. seruetur ī terris ecclesie: ius ciuile in terris īperiȷ. ꝛ ita vt dicit Jo. an. seruatur de consuetudine: maxime in italia. Et cōclude sic. ꝙ in relictis ad pias causas valet quelibet vltima voluntas in pñtia duoꝝ testiū ēt sine p̄sbytero. vt in. c. relatū. ī alijs ꝓ relictis requiriſ presbyter vł duo loco sui cū alijs duobus testibus. nec reqriſ ꝙ testes rogati sint vel ꝙ sint masculi. ista est opinio Bal. per istum tex. ꝛ seqtur Ab. sed hoc mihi non placet nisi in relictis ad pias cās. debet em̄ inter ista esse dr̄ia sicut ē etiā in numero testium. No. glo. fi. ꝛ alibi allegaui multas glo. cōcordātes. ¶ Et nota ex. c. relatū. ſ. ꝙ relictum factum ecclesie potest peti corā iudice seculari. ꝛ iudex dꝫ ꝺterminare talē casuꝫ ſm canones: non ſm leges. Et no. ꝯclonē Ab. ī hoc. c. relatuū. ꝙ in dotatione fctā ecclīe excedēte summā nō requiritur insinuatio. ꝛ allegat note. per Bar. in. l. illud. C. de sacrosan. ecc. ꝛ propter hoc ꝺcidit quasdā alias pulchras questiones vt si mulier nō possit testari sine certa solennitate sine illa solennitate poterit testari ad pias causas. dicit etiam Ab. ꝙ legata ad pias causas debentur hereditate non adita. sed mirandū est ꝙ Ab. in hoc passu ita leuiter ꝑ transierit. quia hoc est maximum dubium in iure in quo docto: nedū variarūt. sed ipsimet sunt contrarij ꝛ maxime Bartoł. posuit contrarias sententias. de quo per eum in l. ſ. C. de sacrosanc. eccle. in repetitione: ꝛ in lectura in tractatu de minoricarum. in. l. eam quam. C. de fideicommis. C. de bo. vacan. lib. x. per docto. post eum in dicta. l. eam quam. per Baldum in. l. id quod pauperibus. in. l. nulli. C. de episco. et cleri. in. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. in. l. si iure. C. de testa. manu. per Baldum ꝛ modernos. in. l. que filio. §. ſ. ff. de here. insti. per Baldum ꝛ Ange. in. l. hereditas.

ff. ij.

484

.§.j.ff.de peti.here.et videtur in istis locis verior opinio q requiratur aditio hereditatis vt debeantur legata ad pias causas.et retenta ista opinione pro vera limita illam non procedere in legato facto in piam causam vbi obligatio inciperet in personam defuncti.et anima grauaretur interim.dic est nota.Bal.in auctẽ.hoc amplius.C.de fideicõ. Secundo limita nõ procedere in legato quod de sui natura nullã requirit dilationem:puta pro sustentatiõe infirmorum.ita singul'r voluit Ci.in.l.fi.§.donec.C.de iur.deli. ¶ No. q si clericus de redditibus ecclesie.emat equũ vel alia hec dicuntur acquisita per ecclesiã.vnde sunt ecclesie.et non clerici.glo.est not. in.c.res.xij.q.j.et probatur in.c. relatum.ij.qui tex.etiam notabilter probat q acquisita per canonicuz intuitu ecclesie seu prebende non cedũt successori in prebẽda.sed capitulo ipsius eccl'e vbi aũt beneficiatus nõ est de congregatione.sed habet beneficium omnino separatum.vt puta qr est rector ecclesie parrochialis.vel prepositus:vel archidiaconus nõ beneficiatus a capitulo tũc bona acquisita intuitu beneficij cedunt successori non capitulo.et rõnem diuersitatis vide hic per Ab. qui infert ad vnum nota.dcm̃ q custodiam bonorum prebende vacãtis habet capitulum non episcopus qr omnia bona sunt capituli licz diuisa p prebendas. Queritur hic p doc.qd si clericus aliqua acqsiuit ex illicita aduocatiõe vel negociatione inhonesta seu ex ludo.et cõcludit Hos.q si apparent repetentes est pmo eis indulgendum.al's aũt fit distributio per epm inter pauperes.hoc intelligit Ab.quãdo illicite q̃situm subiacet restitutioni.secus vbi non subiacet restitutioni: licet sint illicite acquisita cuz possint aliter penitere de pctõ sine restitutiõe quia tunc clericus põt de istis ad libitum disponere.et adducitur nota glo.in.c.ex trãsmissa.de deci.xvij.q.v.in sũ. ¶ Nota q tex.in.c.cuz tibi.cũ sua glo.est multũ sin.et hz varios intellectus.sed cõclude sic q ad pias causas valet testamentum nutu factum: et vltra adducta per Ab.adde Bal.in.l.iubemus.C.de testa.in.l.discretis.C.q̃ tes.fa.pos. Jo.de imo.in.l.captorias.ff.de here.insti.addo etiã q Bart. allegat istũ tex.i di.l.captatorias.q in relictis ad pias causas valet istitutio captatoria.et in.l.captatorie.ff.de lega.j. ¶ Aduertant testatores ne decipiant qr de bonis suis nihil tenentur relinq̃re epo suo:qr sibi solum debetur canonica portio de relictis factis ecclesie. vt pbatur in c.officij.vbi per Ab. Et nota illuz tex.ẽt q legatuz simpliciter epo factũ nõ diminuit sibi portionem debitã ex relicta facto ecclesie.et hoc procedit in legato relicto epo et ecclesie inferiori. Sed dubitatur nũquid dispositio istius tex. locũ habeat in relicto facto per parrochianũ eccclesie parrochiali qui alibi elegit sepulturam.vt possit presbyter parrochialialis capere relictũ sibi a testatore factum.et de relictis factis ecclesie sepulture petere canonicã portionẽ.et in hac questione videtur esse altercatio aliqua.sed tu tene opinionem q nõ pcedit iste et sic q non põt peti ab ecclesia sepulture nisi vt suppleatur vsqz ad quartam.de quo dic vt hic late per Ab.rñdentẽ ad tex.et ad gl'.in.cle.duduz.in ver. integre.de sepul. Et nota q cõiter concluditur q debeatu epo.canonica portio ex relictis ecclesie subiectis non aũt exẽptis sed tũc debetur pape:quia papa cẽsetur ordinarius et episcopus exemptorum: vt notatur in.c.auctoritate.de priuileg.in.vj. Et nota etiaz glo.no.quã allegat Ab.hic in cle.

dudum. in ver. quartam. de sepul. q si testator nõ sepelitur apud fratres non tenentur fratres soluere quartam de relicto eis facto. quod est memorie commendandum. No ta etiam q communiter concludit q si hospitalia sunt religiosa constructa scilicet auctoritate episcopi. de relictis factis episcopo debetur quarta: etiam si esset factum relictum pauperibus certi hospitalis secundum docto. quia videtur habuisse respectum ad locum non ad personas pauperes: secus vbi relictum esset factum pauperibus sine determinatione alicuius loci. quia tunc nihil debetur episcopo. glo. oo tibi nota. quaz memorie commenda secundum Ab. in. c. ij. de sepul. Sed si relictum est factum hospitali non religioso est altercatio vtrum debeatur quarta episcopo. Et Ab. recitat docto. qui fuerunt contrarij in consulendo. ipse autez ponit duos casus quorum Primus est. si hospitale fuit constructum auctoritate testatoris iam defuncti: tunc eps habebit quartã. qz epus habet curã talis hospitalis. cũ iam plius non possit deduci ad prophanos vsus. p tex. adductum p ipsum Scds casus est. quando ille q edificauit adhuc viuit. qz dñs loci potest ad libitum disponere de tali loco: qz tunc non videtur capax relicti z videtur potius relictũ factuz pauperibus q̃ loco z tunc nõ debetur quarta. z alleg. Fede. de senis in suis consil. q ab hospitalibus n religiosis epus non potest erigere iura epalia. quod est nota. Concludit etiã Ab. q de relicto facto fraternitati nihil debeatur episcopo. qz videtur factũ ipsis de fraternitate vt disponant in piam causam. Et addo Ab. in 9sil. xxvij. in. j. li. q et 9suluit q nõ debeat q̃rta de relicto facto eccle exempte: sz pape. No. vnũ pulc. qd colligit ex. c. req sisti. q si relictum sit episcopo a consanguineo presumitur intuitu persone. licet sit expressuz nomẽ dignitatis. z hoc ideo: qz sunt coniecture magis vrgentes q fuerit contẽplata persona. secus si relictum est factum ab extraneo. qd est pulch. Et in isto. c. est tex. omni alio clarior: q de relictis factis non solũ ecclesijs: sed etiã monasterijs z alijs pijs locis de bet epo canonico portio. z intellige prout s. dictũ est. et cõmunio q̃ est inter epz z ecclesiaz est cã istius cõmunionis seu diuisionis relicti. vt ibi. Et nolo omittere quedã pulc. dic. Inno. hic: qz dicitur hic: q licet sit cõmunio inter epm z ecclesias: non tamen est tanta quanta est inter epm z ecclesiaz cathedralem. z propter istam communionẽ dicit Inno. nõ pñt ecclesie inferiores facere statutum sine consensu epi. hoc tñ intelligitur de statutis concernentibus statum ecclesie. de quo per Inno. in. c. cum consuetudinis. de consue. per glo. nota. in. c. constitutionem. de verb. signi. in. vj. Itẽ dicit Inno. nõ pñt locare rem ecclesie sine consensu episcopi: quod tamen intellige quãdo fieret locatio ad magnum tempus. Item dicit Inno. ob hanc cõmunionem nõ pñt ecclesie inferiores quelibet ardua negocia explicare sine consensu epi. z dicit Ab. q ista dicta Inno. non sunt cõtemnenda. Et nota ex eo. text. ad ea q̃ dicta sunt s. q relictum factum nõ habẽti plationẽ vel administrationem ecclesie licet als sit beneficiatus presumitur factum intuitu persone nõ eccle vbi est bñficiatus z pono exẽplũ i canonico. Quis autem dicat habere prelationem seu administrationẽ dicũt doct. q verbum platio sumitur hic large vt cõprehẽdat et hñtes ecclias curatã. Administratio aũt verificat i eo q̃ hz aliquã dignitatẽ seu misteriũ in eccl. iij.

clesia separatū a congregatiōe vel dicitur qs habere prelationem qñ habet administrationem perpetuā & dicit᷑ habere administratione͂ qñ habet tp̄alem. vt qz est vicarius te͂poralis alicui⁹ eccl'e. seu ꝯme͂datarius. Et nota ꝙ magis cōit᷑ cōcluditur ꝙ licet de relictis in morte debeatur quarta ep̄o. vt in dic. c. requisisti. secus est de donatis inter viuos. & pro hoc do tibi glo. nota. in c. j. de sta. regu. & illa glo. probat e͂t singl'r ꝙ ista quarta pōt tolli cōsuetudine. & tene hanc opinio. licet sit altercatio inter scribe͂tes. & ita cōsuluit Ab. in cōsi. xxxvij. in. j. volu. Nota glo. in ver. presumitur. ꝙ cōtra presumptione͂ iuris admittitur etiam ꝓbatio p cōiecturas. dūmō coniecture sint veheme͂tiores illis super quibus ius fundauit presumptionem. Nota sing. glo. in ver. nec est. ꝙ relictū factū ab extraneo habenti administrationē eccl'ie noīe proprio p̄sumit᷑ relictū intuitu ecclesie. Et nota etiā hanc glo. s'm Ab. cū glo. in. c. ij. eo. tit. l. vj. ꝙ id quod disponitur rōne affectitionis propinquitatis vendicat sibi locū in amico. & adde quod voluit Barto. in. l. si plagij. ff. de ver. obli. dum dixit ꝯsanguineo vel amico. ¶ Ex c. raynutius. colligit Abb. ꝙ filius qñqz denoīatur a matre. & dicit: ꝙ contrarium debet esse de iure. qz debet denominari a patre. & adducit Jo. an. quare hic denominatur a matre. sz doc. isti non aduerterūt ad tex. in. l. si in re͂. in. fi. ff. de rei ve͂di. in. l. iij. in p̄n. ff. de libe. & posthu. & illos tex. ponderat antiqa noster ꝙ filius pōt denoīari a m̄re. & noui duos fratres in patria mea q denominabant᷑ a matre. & de p̄re nullū ꝟbū fiebat. No. ex. eo. tex. ꝙ verbū relinquo adiectū vniuersitati bonorū inducit institutionē. plus d't singul'r Ab. ꝙ ꝓbat tex. iste ꝙ v'bū relinq̄ relatū ad ꝑsonam q̄ de iure cōi debet institui opera᷑ institutionem & non simplex legatū. īduce͂do tex. ꝓut ipse inducit. allegat tame͂ bar. tenente͂ contrariū in. l. cogi. ff. ad trebel. & ita i hoc pulchro passu residet Ab. hic in notabilib⁹. ego autem addo ꝙ qñ testator dixit bona mea tibi relinquo: perīde est ac si dixisset instituo. glo. do tibi singular. in auct. de here. & fal. §. si vero nulla. in ver. relictis. & bñfac. tex. in. l. qm̄ indignū. vbi late p Sali. C. de testa. & tenetur cōiter etiā si ee͂t ad tectum in persona filij. de quo p gl. & doc. in. l. his verbis. in p̄in. ff. de here. insti. Bar. in. l. Centurio. i. iij q. prin. ff. de vulga. & pupil. in. l. illa institutio. ff. de here. insti. & e͂ gl. ordina. in. c. si pater. de testa. in. vj. & communiter doc. in. hoc. c. rainutius. Sali. in. l. quotiens. C. de here. insti. in. l. si. C. fami. her. & Alex. in. l. apud iulianū. §. non omnis. ff. ad trebel. vbi limitat hanc materiam. addo etiā Bart. in. l. diuus. ff. de testa. mili. Et de verbo assigno. dicas idem ꝙ in verbo relinquo: glo. est sing. in. l. quotiens. C. fami. hercis. quam dixit singula. ad hoc Jo. de imo. in. l. j. §. si ex fundo. i re peti. ac si. ff. de here. insti. Addo e͂t Bar. in aucten. vnde si parens. C. de inoffi. testa. vbi querit quid si p͂r relinquit filio centum pro sua falcidia an videatur relinquere iure institutionis. & concludit ꝙ sic: cū falcidia accipiatur pro legitima. & idem vult Barto. in. l. si. ff. de pecu. lega. in. l. j. ff. ad leg. fal. Sed in. l. filium. §. sed si portio. ff. de lega. prestan. nō fuit ausus decidere. Et cōtra Barto in istis locis tenent aliq̄ docto. Sed Bald. in. l. humanitatis. C. de impube. & aliis substi. tenet opinionem Barto. Quidam legauit domum an videatur legasse hortum. iste text. probat ꝙ non nisi exprimatur: sed concludo ꝙ nō venit quando hortus non coheret

domui. alis secus. de quo vide glo. z iura in ea allega. in. c. si. xii. q. ii. Tangitur in hoc. c. rainutius. an p statutum possit diminui seu in totu tolli legitima filii. Et Abb. refert opinionem z tandem concludit. q si filius habet alis vnde viuat. val; statutu. secus si no habet. quia tuc non valet statutum in totu; absor bens legitimam. Et tu vltra p ab. adducta adde Joan. and. in regu. Indultum. in mercu. Ange. in au cten. de here. z fal. in prin. Barto. in consilio suo. ex facto proponitur q nobilis in. l. titio. §. titio. ff. de co di. z demon. Bal. in auctenti. nunc autem. in. l. cum lege. C. de episco. z cleri. in. l. i. §. ius naturale. ff. d iu sti. z iu. in. l. sancimus. C. de nup. Sali. in aucten. nouissima. C. de in offi. testa. z videtur esse communis opinio q statutu; valeat. placet ta men mihi limitatio Ab. Et quia i hoc. c. tangitur per glo. z docto. an institutus in re certa habeatur lo co heredis: vel legatarii. adde tu vltra adducta per Ab. docto. in. l. quotiens. C. de here. insti. Et con cluditur communiter q si habet he redem vniuersaliter institutum que adiuit habetur loco legatarii pre terq qua ad querelam: z ius dicen di nullum. z ita intelligatur gl. no tabilis in. l. si quis priore. ff. ad tre bel. Et etiam preterq ad accipien dum illam rem propria auctorita te: quia licet legatarius non possit l. i. ff. quo. lega. Secus est in he rede instituto in re certa. dictu; est notabile Barto. in. l. ex facto. ff. d here insti. si autem heres vniuersa lis repudiauit. tunc secundum ma gis communem conclusionem per omnia habetur loco heredis. quia sibi ascrescit totum ac si a prin cipio no fuisset datus coheres. di. l. i. §. si ex fundo. ff. de here. institu. Barto. in dicta. l. ex facto. z in. l. q tiens. §. si duo. ff. eod. titu. Et dicit Barto. notabiliter in dicta. l. quo tiens. in fi. q si anteq heres certe rei decederet ipse agnouit suam in stitutione transmittit ius acrescen di ex illa institutione. d quo ibi per Barto. z Alexan. Et quia in hoc c. fit mentio de substitutione com pendiosa z reperiuntur multe sub stitutiones. si tu vis declarari vide glo. hic i ver. si absq liberis. z me liorem glo. insti. de pupil. substi. in ver. ad exemplum. ¶ Non omitto tamen pro intelligentia canonista rum: q sunt quedam verba mere di recta z ciuilia. vt verbum sit heres vel verbum instituo. na; ista dicun tur d iure mere directa z ciuilia: q importat ex se: vt hereditas non capiatur a manu alterius: sed ab ipso testatore immediate. quedam sunt verba indirecta: seu obliqua: vt rogo: volo: mando. vt restituas hereditatem tali. nam hereditas non capitur directa manu testato ris. sed a primo herede. quedam sunt verba communia: que possunt trahi ex proprio significato ad sub stitutionem directam: aut indire ctam. vt est verbu; substituo. z ver bum succedat. z similia. de quo per Barto. in. l. centurio. ff. de vulga. z pupil. Modo scias q testator fecit substitutionem compendiosam im puberi. per verba directa. Exem pli gratia. instituo filium meum im puberem heredem. Et quandocun q decesserit sine liberis filius me us Sempronius sit heres. Et hoc casu si filius moriatur in pupillari etate valet iure directo. Unde sub stitutus capiet totam hereditatem absq deductione quarte. Si vero moritur post tempus pubertatis. expirat in totum. Et ista videtur magis esse comunis opinio. de quo per. glo. hic in verbo. vel substi tutionis. Et glo. in dicto capitu. si pater. de testamen. in sexto. Sed vbi substitutio est facta p ver

486

bum cōmune exemplū instituo filiū meū impuberem heredē. ꝛ qñcūq3 decesserit substituo Semproniū. tunc si impubes moriatur valet iu re directo: si vero moritur post pubertatē iure fideicōmis. ꝛ sic detra hetur quarta: vt probatur in hoc. c. ꝛ in. c. si pr̄. de testa. in. vi. Bart. in dic. l. centurio. Si autē fiat sub stitutio compendiosa per verba in directa seu obliqua. ꝛ tūc in dubio semper valet vt fideicommissaria. Exemplū. instituo filium meū īpuberem heredem. Et quandocunq3 decesserit volo ꝙ restituat heredi tatē Sempronio. ꝛ hoc casu semꝑ in restitutiōe detrahet̄ quarta tre bellianica. ex quo herditas capit̄ de manu sua. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vul. ꝛ pupilla. Nota tamen ꝙ si substitutio sit geminata: puta qa testator dixit: instituo filium meum impuberem. ꝛ si decesserit infra tē pus pubertatis. vel postea quādo cunq3 talis sit heres. hoc casu infra tempus pubertatis valet iure dire cto: post pubertatem iure fideicom missi. ꝛ est cōis opinio ſm Ab. hic. Nota glo. in ver. deducēdas ꝙ do natio inofficiosa non reuocat̄ in to tum: sed solum respectu legitime d̄ bite iure nature. ꝓbat etiā gl. ꝙ vē ditio facta de oib⁹ bonis in fraudē liberorū reuocat̄ quo ad legitimā debitā filiis. non autē in totum. nisi venditio fuisset simulata. Et Ab. remittit ad notata per Bar. in l. he reditariū. ff. de bo. aucto. iudi. pos. Et tu adde Bar. in. l. nō vsq3. ff. si quis a parē. fue. manumis. ꝛ i. l. cū emancipati. §. illud. ff. d̄ colla. bo. Et Bar. tenet cōtrariū in. l. j. in fi. C. si quid in frau. patro. ꝛ respōdet ad istuz ter. sed tu potes conclude re ꝙ si emptor participauit de frau de possit agi secum de dolo. alꝰ se cus. de qua questione late per mo dernos. in. §. item si quis in fraudē. insti. d̄ actio. Bal. i. l. j. C. d̄ ioffi. do na. in dic. l. j. Et dum dicitur ē ꝙ inofficiosa donatio non reuocatur in totum: sed respectu legitime tm̄. dicas ꝙ licet Ab. ita transeat ꝙ in hoc sunt multe opi. de q̄bus late ꝑ glo. ꝛ doc. i. l. j. C. d̄ inoffi. dōa. No ta glo. in ver. trebellianū. q̄ pōit de mltiplici quarta. Est eīm quarta q̄ debetur iure institutionis. cū here ditas est exhausta legatis. ꝛ in ista quarta nō ꝯputant̄ nisi ea q̄ obueni unt heredi iure institutionis. nō au tē legata vl̄ alio mō ꝓueniētia. Sz in quarta trebellianica cōputantur nō solū ea q̄ ꝓuenīūt iure institutio nis heredi: sed oīa q̄ ꝓuenīūt ex te stamento: puta iure legati. alia ꝟo prouenietia extra testamētū nō cō putant̄ in ista quarta. In legitima vero q̄ debetur filio non solū cōpu tantur q̄ prouenīunt ex testamento quocūq3 titulo. sz ēt vndecūq3 sint profecta. vt in iuribus allegatis in glo. ꝛ plenissime in materia in. l. in quarta. ff. ad le. fal. Nota tamē cir ca hoc vltimū. ꝙ si pater donauit fi lio aliquid in vita ob cām puta do tis vel donationis ꝓpter nuptias: ꝛ illud cōputatur in legitima sua. aucten. ex testamēto. C. de colla. et ibi etiaz tractatur per doc. quando donatio fuit facta simpliciter ꝛ te nuit: vt qꝛ fuit facta filio emancipa to. vel filio in potestate tanq3 bene merito ꝛ tunc istud non cōputatur in quarta: qꝛ valet hec donatio ac si esset facta extraneo. Sed si dōa tio non tenuit: etiā si cōfirmat̄ mor te tunc cōputatur in legitima. de q̄ plene in. l. filium quem habentē. C. fami. her. Et de ratione diuersita tis inter istas quartas vide hic per Ab. No. glo. in. ver. legitimā. qꝛ q̄ tidie allegatur in q̄stione nota. an filius rogatus restituere heredita tem possit detrahere legitimam iu re nature debitam. ꝛ quartam tre bellianicam. ꝛ videtur esse commu nis opio de ꝯsuetudine approbata

q filius grauatus de restituendo i diem vel sub conditione. detrahat duas quartas. de quo vltra adducta per Ab. allega tu notata p doc. in. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad le. fal. in. l. quãq3. C. eo. ad le. fal. in. l. papinian9. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. in. l. filiũ quẽ hñte3. C. fami. hercis. p Bal. in. l. scimus. C. de inoffi testa. in. l. filij. C. fami. hercis. secus si sit rogatus pure. Et p istã gl. querit Abb. hic ad fi. nunquid filius institutus heres a patre possit repudiare hereditatẽ paterna3 retenta sibi legitima. Et concludit q non: allegans Barto. notabiliter in. l. gerit. ff. de acqui. here. Bal. in. l. j. C. quando non peten. par. Et tu adde Barto. in. l. quia poterat. ff. ad trebel. ponit tamen Barto. in dic. l. gerit casum in quo filius potest petere legitimam z hereditatẽ omittere si habet substitutum vulgarem. z est grauatus legatis. in. l. si libertus patrono. ff. de bo. liber. Addo ẽt Bart. in. l. j. ff. de vulga. z pu. in. iij. q. pñ. in. l. pro herede. §. j. ff. de acqui. here. z per doc. in. l. ij. C. de impube. z alijs substi. Et nota q Abb. hic notabiliter vult q hoc procedat: ẽt quando pater decessisset intestat9: quia etiam nec poterit tunc repudiare hereditatem z retinere legitimam: z pro eo põt induci text. in l. si libertus patrono. ff. d bo. liber. Nota ẽt q ab. hic in fi. dicit q l3 legitima sit debita filio: nõ potest tamen illã petere in vita patris. Et tu adde Bartolu3. in. l. j. §. si ipsis. ff. de colla. bono. ¶ Nota q in. c. tua nobis. tractatur q episcopus compellit executores ad exequendum non obstante q testator hoc interdixerit. Sed querit Ab. quid si testator mandauit q episcopus nõ impediret de executione. z respondet q si testator puidit sibi de alio executore in casu negligẽtie primi. non potest se episcopus impedire d executione. z sic non succedet epũs in executione. secus si nõ prouidit de alio. sed simpliciter prohibuit q episcopus non haberet se impedire. qz tunc saltem in legatis ad pias causas succedit episcop9. Et tu adde tex. in. l. autem. licet testator. C. de epis. z cler. z ibi Bal. per illum tex. ponit modum excludendi epm ab executione. per negligẽtiam executoris. Et nota q executor tenetur facere inuentarium. et de omnibus reddere rationem episcopo. episcopus autẽ soli deo reddit. d quo in. l. nulli. in. l. si quis ad declinandam. C. de epis. z cler. vbi per doc. Nota glo. j. que vult q episcopus non potest se impedire de relictis, ad non pias causas. sed cõmuniter tenetur cõtrarium. de quo per gl. z doc. in. c. si heredes. s. eo. ¶ Tu scis q i legatis ad pias causas nõ habet locum falcidia. vt in aucten similiter. C. ad le. fal. s3 dubitatur per doct. in. c. Reinaldus: quid de trebellianica nunquid illa detrahatur si restitutio hereditat3 est facienda ad pias causas. z videtur esse cõis conclo q non. z vltra adducta per Ab. adde tu Bart. in dic. aucten. silr. Ange. in. §. si vero expressim. in aucten. de here. z fal. vbi dicit q ista opinio seruatur per totã Italiã in. §. si autem. in auctẽ. de eccłas. titu. p Ab in ɔsil. lx. in. j. lib. vbi dicit q ista est cõis conclo. Roma. tñ i di. auctẽ. silr. in. xxxix. spãli vltimarũ voluntatũ terribiliter insurgit contra cõem opinionẽ per mltas rões. dicit tñ Roma. postea q dato q cõis opinio sit vera q nedum intelligitur prohibita detractio qñ restitutio est facienda pie cause immediate. sed etiam mediate. qz heres est restituturus extraneo. z extraneus pie cause. quoniã nec tunc poterit heres ab extraneo detrahere. addo etiam Alexan. in.

487

saria restitutio. sed nō aduertit ab. quia dicit contra glos. et Barto. in l. fi. §. fi. C. communi. de lega. in. l. marcellus. §. res que. in fi. ff. ad tre bel. Nota glos. in ver. contestata. quia super ea tractatur an in appel latione ab interlocutoria sit facien da litis contestatio. de quo in. c. p tuas. de appella. Et dicit Abb. q cautum est q parte presente fiat cū ea contestatio. Nota q per glo. in ver. portiones habebat. et per doc. tractatur in qua re debeat filius d ducere legitimam suam. et vltra ad ducta per Ab. adde tu notata per Cy. in auten. res que. C. communi. de lega. per Barto. in. l. suus q. q. ff. de here. insti. Bal. in. l. iube mus. C. ad trebel. i. l. ij. C. ad le. fal ci. in. l. filium quem habentē. in. rj. colum. C. fami. hercis. in rubri. ff. d re. diui. in. ij. colum. vbi eleganter loquitur: et dicit q de rebus legat alteri non potest detrahere suaz le gitimā. quia potest legare cui vult dummodo filio remaneat legitima et per Alexā. in. l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. vbi limitat hoc ni si pater legasset omnes res melio res: et tandem concludit q commu nis cōclusio est q sit in arbitrio iu dicis in qua re debeat filio assigna ri legitima. Non omitto vnum qd tetigit Abb. supra in. c. tua nobis. an scilicet femina possit esse execu trix testamenti? et miruz est q omi sit allegare Barto. in. l. femine. ff. de reg. iur. in. l. a filio. ff. de alimē. et ciba. lega. et concludit q sic. et in dic. l. a filio. dicit q per transitum ad secunda vota non expirat offi cium executionis. quod est pulch. ¶ Nota q Ab. in. c. ioannes. col ligit q vbi in dispositione debet fie ri mentio de clerico et laico. cleri cus debet premitti tanq dignior: et adducit quod notat glos notabi lis in. c. quorundam. de electio. in vj. et ego allego tex. i. l. nemo cleri cus. C. de summa trini. sed Ab. nō allegauit text. qui probat contra rium. in. c. nicolao. de appella. vbi laicus premittitur monacho. et li cet Ab. ibi vt euitet contrarium di cat q hoc processit eo tēpore quo monachi non erant clerici. sed tem pore illius decretalis omnino mo nachi erant clerici. Sed q dignio ra debeant premitti. adduco glo. in. §. permissum. insti. de tute. insti. per quas perso. no. acqui. in princi. in. §. alia. insti. de bo. pos. que dixit: q digniores debent sedere in altio ri loco. glos. in rubrica. C. de testa. mili. in. c. bene quidem. xcvj. disti. et facit text. in. l. certi conditio. §. quoniam. ff. si certum peta. in. l. si p curator. C. de eden. vbi per Bart. et text. in. c. solite. de maioritā. et o bedien. vbi spiritualia sunt digno ra temporalibus. ¶ Nota vnam pulchram regulam Jo. and. quam tamen Ab. limitat. probat enim il le tex. q clericus et laicus possunt simul deputari ad certum officium exequendum. dicit Joan. and. hoc procedere quando vocantur tanq diuersa capita. secus si vocarentur vt collegium: quia ad collegiuz fa ciendū non admittuntur homines disparis professionis. c. cuz causā. de electio. hanc tamen regulam li mitat Ab. quando sunt varia stu dia respectu professionis: si autem omnino est idem studium non impe dit diuersitas professionis eos in simul collegialiter congregari: ex emplum in vniuersitate scholariuz vbi sunt clerici religiosi et laici fa cientes vnaz vniuersitatē. Bar. in. l. fi. ff. de colle. illi. Et qr in tex. di q ad diocesanum pertinet compel lere executores testamentorum: di cas q diocesanus hic capitur pro quocunq habente iurisdictionē in loco: vt sunt multi qui habent in lo co iurisdictionē episcopalē: et istud est dictū Jo. an qd est mēorie gmēd

488

dandum secundum Abba. quod officium tributū diocesano pōt exerceri per illum qui habet iurisdictionem epalem in loco. sed non hēat in tota diocesi pro quo glo. nota. in cle. j. de re. eccle. non alie. intellige tamen hoc sm Ab. in materia larga et fauorabili in qua videatur potius ponderata iurisdictio q̄ officium epale: secus si i materia noua et stricta fit mentio de diocesanis. ita quod verisilr videatur ponderatū officium epi. et ita Ab. intelligit glos. in cle. j. de vi. et honest. cleri. in. cle. j. de iure pa. Et nota sm Jo. an. et Ab. quod capitulū sede vacante succedit in officio compellendi et exeq̄ndi. Tu habuisti supra quod de reb⁹ ecclesie non potest clericus testari: sz idem dicas quod non potest legare: q2 est eadē ratio. glo. est in hoc. c. q̄ est ṅ. Nota glo. in ver. mandatum. ex qua nota iuncto tex. quod licet executio vltime voluntatis sit res fauorabilis et pia. non tamen quis compellitur acceptare officium executionis: etiā in relictis ad pias cās quod est pulc. Et si tu velles scire quando dicatur acceptare executor officium dicas sm doct. multis modis. Primo quādo acceptauit expresse. Secūdo tacite. qñ icepit aliquid exequi de spectantibus ad illud officiuz. Tertio si scienter recepit literas in quibus sibi deferebatur hoc officium. Quarto si ipse scripsit quod testator deputauit ipsum ad illud officium. et hoc vltimum ē pul. q2 potest adduci ad mlta. Nō dicitur tamē acceptare si erat presens. qñ officium deferebatur sibi et tacuit. l. filiusfamilias. §. inuit⁹. ff. de procura. Et subdit Ab. quod respectu legatorum ad pias causas episcopus potest compellere citra acceptationem: et si non vt executorem testamentarium. saltem vt delegatum commissarium. et ita i hoc pulchro passu residet Ab. hic. Sz tu adde quod domini legiste querunt: an executor possit compelli ad exequendum. de quo per Bart. in. l. j. ff. de lega. ij. in. l. a filio. ff. eo. alimē. lega. in. l. post legatuz. §. amittere. ff. de his qui vt indig. Cy. et Bal. in. l. iij. §. j. ff. de arbi. Bal. in. l. nulli. C. de epis. et cleri. in. l. si quis pro redemptione. C. de dona. et magis communis conclusio est quod cum acceptauit officium possit cogi: quas non limitat tamen singularis Bal. in repetione. l. j. ff. de lega. ij. quem ibi sequitur Alex. quando acceptauit officium iam delatum. secus si deferendum. Et licet Ab. non dicat hoc: non fuit dictum suum. sed dictum Bart. in. l. j. ff. de lega. ij. quod episcopus potest cōpellere aliquē: licet non tanq̄ testamentariuz. sed tanq̄ ab ipso delegatum. cū ad episcopum est deuolutum officiuz exequendi per tex. in. l. j. C. qui pro sua iuris. sed contrarium tenent Cy. et Bal. in dic. l. iij. §. j. ff. de arbi. et Alex. in dic. l. j. q2 illud officium est ꝓuatum auctoritate et vtilitate. ergo non potest aliquis cogi. sicut nec ꝓcurator non obstat. l. j. C. qui ꝓ sua iuris. quia loquitur in munere iudicandi. ideo cogitur aliquis inuit⁹. quod est pulchrum. Est tamen notandum perpetuo ex dicto Barto. quod licet executor testamētarius nō possit officiū suum alteri cōmittere vt in. l. nulli. C. de epis. et cleri. et ibi ꝑ Bal. et per Barto. in. l. in venditione. §. fi. ff. de bo. aucto. in. pos. fallit tamen hoc in executore legitimo. idem voluit Bald. in dicta. l. nulli. quod est pulchrum. ¶ Tangitur etiaz hic per docto. nunquid executores testamentarij possent agere contra heredes vt eis tribuatur vnde possint exequi voluntatem defuncti. et in relictis ad pias causas possint agere. in alijs mer⁹ executor nō pōt agere: sz pōt iplorare officium iudicis contra here-

des: vel alios detinentes bona defuncti secundum Bar.in.l.si quis titio.ff. de lega.ii.quem sequitur Ab. et quia tex iste videtur obstare: quia cōpellūtur executores exequi intelligitur tex iste quod epūs compellet executores vt implorent officium iudicis cōtra heredē et sic nō cōtradicit tex. iste iuri ciuili. Et dicitur purus: seu nudus executor ille qui nullum sentit commodum. vt notatur in dic.l. si quis titio. et dicas vt ibi per Bart. et quando non est purus executor habet actionem contra heredē secundum doc. hic. Et de materia executorum dicas vt late per Bar.in.l. alio.ff. de ali.lega. Et quia hodie cōiter in testamento datur plena et libera licētia executoribus vendendi de bonis hereditariis pro executione testamenti nunquid important ista verba vide ibi pulchre per Bar. ¶ Tu tā habuisti quod de relictis factis ecclesiis soluitur canonica portio epō et ecclesie parrochiali secundum ea que dicta sunt supra. ista regula fallit in quibusdam casibus de quibus in.c.fi. Et nota quod ibi fabrica et ornamenta ecclesie ponuntur tanquam diuersa ex quo notabiliter collige quod redditus deputati ad fabricam non sunt conuertendi ad ornamenta ecclesie. nam fabrica capitur pro sculptura vel repatione edificii. c.de fabrica. de conse.dist.i. Querit Ab hic in fi. vtrum legatum factum ecclesie de certa re quolibet anno: debeatur perpetuo et ineternum an duret per aliquod tempus determinatum. Et allegat Bart.in.l.annua.§.i.ff.de annu.lega. quod durat vsque ad centū annos. sed allegat alios docto. tenere contrarium. et ita residet. tu aūt dicas quod etiā si dicatur lego perpetuo non durat vltra centum ānos. et ista est verior opinio. de quo etiā per Bar.in.l.vsusfructus.ff.de vsufruc.leg. Alexā.in.l.ii.ff:solu. ma. qui sequitur semper communes: et veriores opiniones. ¶ Ultimo vidi pulchrum casum in facto. Pater fecit expensas pro vno filio doctorādo. mortuo patre fuit dubitatum an debeant fieri expense pro alio filio de communi: rn̄sum est quod non: sed debet facere de suo proprio glo.do tibi sing.in.l.iii.§.fi. et ibi notabiliter Bar.ff.de mune. et hono. Bal.in.fi.§.fi.C.de bo. quelibet.in l.filie.C.fami.here. Bar.in.l.i.§.sed nec castrense.ff.de col.bō. Queritur etiam si est statutum quod puniantur prestantes auxilium bannitis an prestans patrocinium incidat in penā statuti: et allegatur Bar.contrarie locutus in.l.post legatum.§. sunt qui putant.ff.de his qui.vt indig. Et in.l.furti.§.ope.ff.de fur. sed ego quod incidat in penam allego singularē tex.in.l.per omnes.C.de defē.ciui.

¶ De testamen.in.vi.

1 Nota ex glo.ii.i.c.si pater. quod vbi ius requirit certum nūerum annorum quis non dicitur abilis donec peruenerit ad illam etatem. licet malicia suppleat etatē Nota glo.in ver.re certa. que querit an institutus in re certa habeatur loco legatarii. vide que dicta sunt in titulo precedenti. Nota glo.in verbo. instituat que querit an sufficiat relinquere filio absque institutione ad finem vt non possit rumpere testamentum. et recitat opiniones multorum. et tu tene opinionem quod filius debet habere titulo institutionis. Nota glo.in ver.pauperes. quod institutio pauperum simpliciter facta intelligitur de pauperibus proprii domicilii. et facit ista glo. an commissarius cui testator commisit nominationem pauperum teneatur nominare de loco domicilii testatoris. et videtur concludi quod possit nominare vnde vult. Nota glo.in ver. trebellianice. que tenet quod de generali fideicommisso distribuendo in

489

ter pauperes detrahatur trebellianica. sed vide q̃ dicta sunt in ti. precedenti. q2 cōis opinio est in contrarium. ¶ Nota tex. in. c. religiosus. ꝙ superior dz consentire executoribus religiosis ⁊ eorum officiū nō impedit alterius impotentia: vel volūtas. Et no. ꝙ sicut fratres minores nō pñt esse executores. cle. exiui. §. verū. de verbo. sig. ita nec etiam pōt ꝯmitti nominatio executorū sui doc. sed scias ꝙ nec etiam aliis potest fieri talis commissio: q2 executores debēt esse certi. Io an. an. in. c. j. de procu. in. vj. ⁊ domi. hic. Nota casuz in quo equiparatur mors. ⁊ absentia remota. vt ĩ hoc tex. Nota de ver. libere. pro q̃ glo. que sp allegatur in cle. dudū. in ver. libere. de sepul. Tu vidisti l c. ioānes. de testa. ꝙ executor cogitur quando acceptauit. sed quid si vnus executor postea non vult exequi: nunquid poterit alius exeq̃ vt dicitur in tex. ⁊ p doc ꝯcludit̄ ꝙ sic ⁊ dicunt ꝙ tex. in dic. c. ioānes non tangit istuz casum. Per istum tex. in fi. formatur questio. An executores ad id deputati p testatorem poterant dispensare male ablata incerta: ⁊ sunt altercationes inter doc. ⁊ potes tenere opinionē ꝙ sic. Si in veritate apparet dispensatū sine fraude ꝙ talis dispēsatio debeat approbari nec obstat tex. i. c. cū sit. de iude. q2 ille tex. multꝭ modis euitat̄. de quo hic p Domi. Et no. p illū tex. in ver. adimplere. ꝙ executores non pñt sibi aliq̃d reseruare pro executione. ⁊ facit tex. in. c. tua. ẽ. eo. in ℣. plenarie tñ sumptus occurrentes in litigādo fiūt de bonis disponendis. Et nota ꝙ si ē dubium an executor bñ dispensauerit stat̄ iuramento suo. vt p gl. ⁊ Bar. in. l. diuus. ff. si cui plus q̃. p. l. fal. quod est verū in legatis minutis q̃ non possint probari per testes. sec9 si sunt magna. de quo etiā p Bar. l

l. j. §. officio. ff. de tute. ⁊ rō. distra. per glo. ⁊ Bar. in. l. fi. §. in computatione. C. ð iu. delibe. in. l. si quis pro redemptione. C. de dona. Appellatione religiosorum ꝯprehēdūtur omnes religiosi claustrales. tñ non aūt non claustrales. ⁊ hoc quādo materia in qua fit ꝑlatio non cōgruit ñ claustralib9. glo. fi. in dic. c. religiosus. q̃ ēt vult ꝙ minor. xxv. annis. ⁊ mulieres pñt ðputari executores. Officium executoris non transit ad heredes. gl. ē in di. c. in ver. mortuo. Et adde glo. in. l. tutela. ff. ð tute. Dispositio facta sub nomine dignitatis p habentem affectionem circa personā ꝑlati. ⁊ in materia q̃ cōiter cōmittit̄ nons sicut sunt executiones testamentorū non transit ad successorem. glo. est valde nota. in. ℣. expresserit. secundū Ab. in. c. qm̄ abbas. de offi. dele. in. c. requisisti. de testa. ¶ Ultio tangitur per aliquos in aucten. habita. C. ne fi. pro pa. an aduocatus debeat prebere gratis patrociniū pauperi: ⁊ teneo ꝙ sic. hoc ꝓbo p glo. sing. in. c. prouidendum. lxxxiij dist. que vult ꝙ medic9 tenetur curare gratis pauperē īfirmū. ꝑ tex. in. l. tam dementis. in fi. C. de epis. audi. vbi notarius non debet recipere mercedē a paupere per glo. sing. in. l. omnes. j. C. de anno. ⁊ tribu. li. x. vbi. administrator reipubl. potest remittere collectam pauperi. per tex. in illicitas. §. fi. ff. de offi. presi. vbi iudex potest remittere mulctā pauperi. Tangit̄ etiam ibi vtrū valeat statutū ꝙ vnus puniat̄ pro alio. ⁊ Bal. in rub. C. res inter alios. ac voluit ꝙ statutum non teneat si īponit penā corpōlē vel īfamiam vni pro delicto alteri9. quia istud videtur cōtra naturalē rōnez sed quātū ad infamiā non bene dixit Bald. p. l. quisqs. C. ad. l. iuli. ma. ergo eodem modo hoc poterit statutum ex cā. de quo p Inno. i. c.

grauez. de sen. excō. ⁊ de materia per Bal. in. l. j. C. ne fi. pro pa. in. l. si qua pena. ff. de his qui sunt sui. ⁊ aucten. si captiui. C. de epis. ⁊ cle. in. l. sancimus. C. de pe. Bar. in. l. j. §. familie. ff. de publica. dicit q̄ valet statutū q̄ dn̄s teneatur pro delicto familie. in. l. titius. ff. de testa. mili. vbi dixit q̄ non tenetur de delicto cōmisso an̄q̄ esset famulus.

De testamen. in clemen.

In cle. j. dicitur q̄ religiosi et exempti tenentur reddere rationem ordinario loci de executione testamentorum. Constitutio cōcernit preterita negocia quo ad actus gerendos in futurum. ⁊ hoc quando actus futuri sunt separabiles ab actibus d̄ preterito. si aūt non sunt separabiles non regulantur ab ea cōstitutione. sz relinquuntur dispōni antiq̄ iuris. glo. est fin. in dict. cle. in ver. deputatis. Etiā volūtas codicillaris dr̄ vltima voluntas. glo. in. ꝟ. cuiuslibet. Nō sufficit tacita superioris licentia ī casibus in q̄b⁹ tenet̄ subditus petere licentiā ⁊ obtinere. glo. in ver. obtenta q̄ glo. et vult q̄ superior q̄ dedit licētiā religioso suscipiēdi executiōis officiū pōt illam reuocare: etiā re nō integra. Executor testamentarius tenetur reddere ratiōnē ordinario loci: et nō petenti. gl. est in ver. exigere. Vbicunq̄ cōstitutio mandat imponi penam debitam ⁊ illa nō reperit̄ in iure est arbitraria. glo. est in ꝟ. debita. Vltimo q̄rit̄ vtrū iurisdictio sit apud populos ciuitatum. ⁊ Bart. tenuit q̄ sic: in. l. j. in fi. ff. de iuris. om. iud. sed ei⁹ opinio cōiter nō tenetur. vt ibi per Alex. allegantem Inno. in c. cum accessissent de accu. ⁊ alia adducit. Et si decernit̄ si ppl̄i nō habent iurisdictionē nō pn̄t illam dare creādo rectorē: r̄ndet̄ q̄ populus creando non est ille qui dat iurisdictionē. sed lex. d̄ quo ibi plene per eum. ⁊ hoc est multū vtile scire si quis vellet se probare vsuz fuisse quasi possessione iurisdictionis: q̄r nō sufficeret probare se vsum sciente ⁊ patiente populo. cū debeat ꝓbare se vsū sciēte eo q̄ iurisdictionē habebat: quod est pulchrum.

De torneamentis

In hac rub. tractatur de q̄busdam actibus per quos licz nō semꝑ q̄n̄q̄ tn̄ peruenitur ad homicidiū. ⁊ vult in summa totus titul⁹ q̄ non fiant torneamenta. ⁊ conceditur penitentia in eis vulnerator sed si moritur denegatur ecclesiastica sepultura si accessit animo pugnandi. secus si ex alia causa. Et vulgariter dicuntur torneamenta. q̄r percutiūt se circūeundo. Et sic nota q̄ non licet exercere ludu3 et ad ostentationem virium ⁊ causa virtutis demonstrande si imminet ex eo periculum mortis ⁊ animarū ⁊ idē est de iure ciuili s̄m doc. Ali⁹ autē ludus ad ostendendum vires non ꝓhibetur etiaz de iure canonico. ⁊ sic ad damnū inde contingēs non tenetur quis. l. qua actione. §. siquis in colluctatione. ff. ad le. aquil. quod est pulchrum. Et addo quod noat Bart. in l. j. §. remoue. ff. de postu. per illum tex. q̄ ille qui locat operas suas vt ascendat in arborē multū altā ad colligēdos fructus non est īfamis: quia fit gratia vtilitatis publice. sed illi qui faciunt ludos p̄iculosos p̄ plateas ⁊ alia loca dicunt̄ infames. Sed quidā sacerdos q̄ male studuerat nolebat admittere q̄ndaz ad ecclesiasticā sepulturā. q̄r nō receperat corpus dn̄i. nec fuerat vnctus sacra vnctione. Tu habes tex. in cōtrariū iun. gl. in. c. q̄. qd̄ tn̄ intellige q̄n̄ ꝯtermisit sine ꝯtēptu ⁊ idē si nō recepisset pn̄iaz. si sel̄ ī ano ꝯfessus est ⁊ habebat propositū ꝯfitēdi. ex:

490

idem si non recepisset si tamen i eo appareant signa contritionis. sec⁹ si constat eum decessisse in peccato mortali. studete studete dñi mei maxime vos domini sacerdotes. ⁊ commendetis memorie illa que po testis huius compendij. quia factũ est propter vos. ¶ Ultimo querit quis possit concedere priuilegium ⁊ dicas ꝙ de principe non est dubi um: sed dubitatur de episcopis: et conclude ꝙ tribus interuenientib⁹ potest episcopus concedere priui legium cum preiudicio alterius sci licet ꝙ subsit causa rationabilis. ꝙ interueniat consensus capituli. ⁊ ꝙ non inferatur enorme preiudiciuз ⁊ pro hoc vide tres notabiles glo. xxv. q. ij. in sum. in. c. constitutus. in ver. a quocunqꝫ. de reli. domi. in. c. ecclesie. xvj. q. j. ⁊ vide per Ab. in dic. c. constitutus.

¶ Ut lite non contesta.

Ex ista rub. nota vnam regulã negatiuam que regulariter li te nõ contestata non debent testes recipi: vel ad diffinitiuaз sententiã procedi. quicunqꝫ ergo allegat spe cialitatem debet illam probare po tior est enim causa pro qua facit re gula. vt dicit glo. super rubr. de re. iur. in. vj. secundum Ab. in rub. hic ⁊ tu allega glo. in. l. omnis diffini tio. ff. de re. iur. ⁊ intellige quod di citur in rub. super principali. nam super exceptionibus dilatorijs be ne recipiuntur. immo de necessita te debent recipi ante liteз contesta tam: ⁊ non post. c. exhibita. de iudi. c. cum causaз. de appel. c. frequẽs. de resti spo. in. vj. ⁊ dicitur in rubr. ad diffinitiuam. qꝛ ad interlocuto riam bene proceditur. ¶ Tu scis ꝙ vbi agitur de substantia vinculi an matrimonium teneat vel nõ: nõ seruatur ordo iuris. tamen quãdo agitur ad separationem thori. tunc est seruandus ordo iuris. tex. est in c. j. ⁊ ad hunc effectum vxor potest accusare virũ sicut econtra. vt per glo. j. hic in tex. ⁊ glo. in. c. christia na. xxxij. q. v. Tu debes scire ꝙ cõ tumax in respondendo habetur ꝑ negante vel confitente prout cedit in preiudicium suum. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interro. ac. hoc nõ procedit quantum ad litem conte standam. in qua est opus facto. cuз in ea exigatur consensus verus cũ sit quidam quasi contractus. l. iij. §. idem scribit. ff. ð pecu. illud aũt ꝓcedit in alijs actib⁹. vt i hoc. c. j. Nota glo. in ver. aduocatus. ꝙ in dulgende sunt indutie propter ab sentiam aduocati. ⁊ conclude secũ dum doc. ꝙ erit arbitrarium multꝫ consideratis. si tamen est reuersu rus de proximo debet dari dilatio. Barto. in. l. sed si vnius. §. quod au tem. ff. de iniu. in. l. obseruare. ff. de offi. procõ. in. l. placuit. C. de peda. iudi. in. l. quidam. §. nihil. ff. de edẽ. in. l. si longius. ff. de iudi. facit etiã quod voluit Bar. in. l. j. §. fi. ff. ð ac cusa. tex. in. l. cum antiquitas. C. de testa. Nota etiam glo. in fi. ꝙ nõ va let sententia lata contra fiscum ab sente eius aduocato. ⁊ hoc in qua cunqꝫ cã. pro quo habes pulc. glo. in. l. non intelligitur. §. diuus. ff. de iu. fis. que etiam dicit ꝙ secus est si est lata pro fisco. ⁊ dicit etiaз ꝙ idẽ in procuratore fisci. Si tu vis scire casus in quibus non habet locũ re gula: ꝙ ante omnia debet fieri re stitutio. vide glos. hic in ver. suspe ctũ. Et adde glo. xxxij. q. vj. in sũ. ⁊ alios casus ponũt hic doc. Si tu vis etiam scire multa specialia i cã matrimoniali. vide per glo. no. hic in ver. obseruetur. Nota glo. fi. et super ea tractatur late per doc. an ⁊ quando factum procuratoris no ceat domino. de quo per Barto. in l. j. §. si procurator. ff. si quis ius di cẽ. non obtem. Et in hac materia satis longa ⁊ intricata adducã ali-

quas paucas cōclones. reliq̄ poteris videre hic p doctorem. et i dic. §. si pcurator. ¶ Prima pclo. si aliqd ē iniunctum dño et mittit procuratorem qui non fecit illud. nocet dño excusat tn̄ dñs si pcurator ñ fecit propter casuz. tex. ē nota. in. l. cū a matribus. C. qui pe. tuto. ¶ Scda Si aliquid iniungitur procuratori et non domio. et nō est obediens. in his que sunt parui preiudicij p̄iudicat dño. sec⁹ si magni p̄iudicij. nisi domin⁹ fuerit sciēs et negligēs in purgando contumatiam illam. et ideo si procurator fuit ver⁹ ptumax non pp̄ter hoc repellitur dominus ab appellando. nisi domin⁹ fuerit sciēs et negligēs. ¶ Tertia. si nō ē certū contumatiā pcuratoris cadere in delictū tūc nocet dño vt si omiserit appellare infra. x. dies potuit enim esse qđ expediebat domino sic fieri. Item si fuit negligens in producendo probationem infra terminuz. poterat eñi scire q tunc dñs non habebat probationē. tñ si hoc dolose fecerit succurritur dño scdm formaz. l. eleganter §. penul. et quod ibi notatur. ff. de dolo. ¶ Quarta. Si aliquis fecit procuratorē ad fide iubendum pro tutio. et procurator renunciauit beneficio ordinis vt possit p̄us cōueniri fideiussor anteq̄ȝ dominus. ista renunciatio preiudicat domino. Bar. in. l. si. in p̄n. ff. d his q̄ i frau. cre. Et ibi dr notabiliter Bart. qđ in generali mandato veniunt ea q̄ sunt consueta fieri. sȝ de consuetudine omnis fideiussor renunciat. qđ est no. ¶ Quinta. Confessio pcuratoris voluntarie facta vt quia vadit ad iudicem nulla discussione facta statim cum porrigitur libell⁹ confitetur non preiudicat domino. secus si pfitetur p viā iurisdictiōis contentiose. vt quia rñdet ad positiōes. de quo p doc. hic. et i. l. certuz §. sȝ an ipsos. ff. de pfes. et idē ē i cōfessione ficta que surgit ex cōtumacia in non respondendo positōib⁹ tex. est nota. in. c. ij. de confessi. in. vj. Et nota vnum qđ est nota. qđ pfessio procuratoris non est tante efficatie quante est propria. quia per cōfessionē propriam mihi aliquando p̄iudicat i alio iudicio. quod tñ non procedit i pfessiōe pcuratoris quia non habebat potestatem cōfitendi nisi quo ad illam causā. ideo non extēditur ad aliā cām scdȝ docto. quod est pulcrū. ¶ Itē pfessio procuratoris non tollit facultateȝ appellandi. secus in confessiōe propria. l. ij. C. quo. appel. non recipi. an. et de materia predicta addo etiam Bar. in. l. eum qui reos. C. de pcura. l. quanuis. ff. de dam. infec. ¶ Nota glo. etiam in fi. que querit an teneat excōicatio si iudex excōmunicat dominū propter cōtumatiam procuratoris. de quo dic vt hic p Ab. ¶ Tu scis q q̄s nō dȝ pteri duplici pena. c. at si clerici. de iudi. hoc non procedit quādo vna nō est pena. exempli grā. licȝ ptis ptumacia non sit ipeditiua processus. potest tamen contumax mulctari et etiā ad vlteriora pcedi. vt pbat in c. accedēs. §. i. et ē melior tex. in. c. veritatis. de dolo et contu. nam mulcta imponitur q2 cōtempsit iudicē. ad vlteriora vero proceditur pro iusticia partis. et sic non est pena. et adde qđ notat glo. multum singu. i c. f. de elect. in. vj. in ver. defecerit. ¶ Nota quod papa scienter delegando non aufert ptātez recusādi suspectum. vt probatur in dic. c. accedens. ¶ Verbuȝ causare pprie sūptuȝ refertur ad id qđ tenet. Tu habes tex. hic iūc. sua gl. i ver. causauimus. qui solet ad hoc allegari. Volo qđ mādēs memorie tex. in dic. c. accedēs. i fi. qđ causata sniā cōpellitur pars que sniam obtinuit restituere istrumē. snie et oīa alia q̄ habuit vigore snie. nā tā istrumēti.

491

ta sententie q̄ alia incipiunt esse inu tiliter penes partē ꝛ possunt in futurum esse damnosa aduersario. Et adde tex. in. c. cū dilecta. ꝟ con fir. vti. Si tu vis scire multas cās ad recusandum iudicem legitimas vide glo. nota. in ꝟ. subesse. ꝛ nota duz dicit ꝙ potest recusari si est suf fraganeus aduersarii. quod intelli ge ſm doc. in delegato. ordinarius autē cognoscere potest. nam posset metropolitanus coram suo suffra ganeo ipsius subditum conuenire. quod est nota. ꝛ de ratione diuersi tatis dic vt hic per Ab. nota etiam glo. nota. ꝙ etiā suffraganeus pōt esse testis in causa metropolitani: ꝛ subditus in cā dñi. licet nō posset esse iudex. dicas tñ hoc esse arbitra rium ſm Jo. an. ꝛ Ab. Et de rōne diuersitatis vide hic p glo. ¶ No ta vnū qd est satis nota. in practica licet tñ sit altercatio inter scriben tes: ꝙ qñ agitur reali debet iudex ꝓcedere ad missionem nō ad excōi cationē propter ꝯtumaciā. ꝛ putat Ab. rōnē quā assignat ꝙ si iudex omissa missione in possessione ꝓce deret ad excōicationē posset actor tanq̄ grauatus appellare ꝛ in hoc casu loquitur. c. tue. Si vero agit personali tunc seruatur dispositio c. fi. infra eo. in fi. vt lis in optiōe iu dicis. Tu debes scire ꝙ ponit vna theorica per Bar. ꝛ alios in auct. si omnes. C. si vt se ab here. absti. ꝛ latius p Bart. in. l. si finita. §. iulia nus. ff. de dam. infec. ꝙ quando il lud quod petitur est tale ad quod non potest consuli per missionez ex primo vł secūdo decreto. tunc par te contumace peruenitur ad diffini tiuā sententiam. contra hoc videt tex. in isto. c. tue. destruens istā the oricam. ꝛ ideo dicas saluando illā theoricam ꝙ procedit quando non est persona cum qua possit lis con testari: tunc proceditur ad sententiaz lite non contestata. non ex eo quia non potest fieri missio. sed quia non est persona cuz qua lis contestetur nec est prouisuz de aliquo remedio aggrauante. secus vbi appareret ali qua persōa ad quā possit dirigi ag grauatio. tunc eñ lz ex natura cau se non possit fieri missio. pōt tamen aliud remediū aggrauatiuū exerce ri: vt excōicatio: mulcta vel aliqua alia. ꝛ ita loquitur iste text. Si tu vis scire remedia inducta contra illuz qui non admittit actorem in posses sionem ad mandatum iudicis vide glo. nota. §. dict. c. tue. in ver. indu cendus. Si tu vis scire etiaz aliqs causas sufficientes ad recusanduz iudicem: vide text in. c. accedens. §. iunc. glo. penul. Et non omittas vltra causas particulares vnā val de gñalem abilem ad recusandum iudicem qñ concluditur ex circun stantiis ꝙ debeat nimis fauere alte ri parti: ꝛ idez est si de facto nimis fauet. vt in hoc tex. ſm doct. Nota bene text. qui quotidie allegatur in hoc. c. accedens. §. ꝙ non tenetur ꝗs ire in terram inimicorum. etiam cū literis salui conductus. talis enim cautio nimis fragilis est. Et nota ꝙ Ab. hic declarat que inimicitia dicatur capitalis. grauis seu grauis sima. de qua pulchre per Bart. in l. iii. §. fi. ff. de adi. leg. Et non omit to glo. singula. in. l. licet. ff. de arb. ꝙ dicitur esse orta inimicitia capitalis quando quis minatus ē mortē ali cui. ꝛ vltra adducta per Ab. adde Bal. in aucten. si dicatur. C. de tes sti. in. l. §. C: si quacūq̄. predi. pote. in. l. liberi. C. de inoffi. testa. in. l. in ipsius. C. fami. herc. ¶ Nota glo. in ver. nimis fauens. ad ea que di cta sunt supra. ¶ Et nota vnuz pul chrum dictuz ꝙ si vna pars sibilat in aurem iudicis quia loquitur sibi secrete est suspectus alteri parti se cundum docto. quod est notabile in practica. Nota etiam secundum docto. ꝙ socius in domo nō potest

esse iudex consocii durante societa te sine metu recusationis. ¶ Si tu vis scire que et quot requirūtur vt testes lite nō contestata pñt recipi vide tex. in. c. qm̄ frequenter. in prin ci. et gl. j. enumerat multos casus i quib⁹ fallit hec regula. et vltra gl. numerantur alij casus per doc. hic. Nota glo. in ver. subtrahatur. q̄ p cedit etiam iste tex. quando timetur ne propter moram testes variant fidē. qz de facili pñt obliuisci. et te ne glo. licet aliqui illam impugnēt qz sufficit q̄ aliqui doct. sint cū gl. et hanc glo. approbat Bar. in. l. iij. §. due. ff. ad carbo. Et nota p ea'q habent' p glo. in ver. timetur. et ibi doc. q̄ tex. in. c. significauit. de testi. loquit' in reo vbi testes recipiuntur et eorū dicta publicātur ad perpe tuam rei memoriā. qz reus nō mīē dit nec pōt agere. sed ad perpetuā defensionem petit testes recipi vel examinari et publicari: et ideo reci piuntur omnes indifferenter. sz iste tex. loquitur in actore in cuius fa cultate est agere et qui intendit age re de presenti vel de proximo. ideo non debent testes recipi lite non contestata: qz forte aduersarius de liberabit tp̄e oblati libelli nō con tendere. sed ne pereat probatio re cipiuntur testes in casibus de qui bus in tex. et gl. Et adde notata p Barto. in auctēn. si quis. C. de te sti. et in. l. fi. C. de vsu pupil. Nota glo. in ver. non valeant. quia dicit' in tex. q̄ annullantur attestationes si actor non seruauit illud quod di citur in tex. non tamen annullātur quatenus tangunt fauorem aduer sarij. quam tamen glos. declara vt hic per Ab, qui dicit se noua addu xisse. Et nota secundum docto. q̄ iste textus procedit quando testis aduena recedit de loco vbi iudiciū exerceri debet. quanq̄ velit profi cisci ad domicilium proprium pōt recipi i testē: prout hic dicitur et cō cludit Anto. de bu. q̄ testis aducta qui interfuit actui pōt compelli p iudicem ad perhibendum testimo nium. qz ex dispositione iuris sunt testes submissi iurisdictioni cuius cunq̄ iudicis coram quo causa a gitatur. Sed queritur qui dicātur senes vt tex. procedat. et circa hoc multa scribuntur. sed potes cōclu dere q̄ septuagenarius / a septua genario anno infra erit arbitrariū considerata complexione ipsorum testium. et exemplifica istum tex. dum dicit de quibus ex rationabi causa potest timeri. per text. in. l. fi. iij. et iiij. ff. d̄ dona. cau. mor. vbi po nuntur pulchra exempla. Et nota singulare dictum Hostien. hic q̄ si reus esset maliciosus tyrānus quē actor non audet conuenire: nec re ceptionem denunciare subueniat iudex actori sic iuste timenti. consi deratis personarum et negocij qua litate et alijs circūstantijs recipiat testes quanto citius et cautius po terit et diligenter sustineat vices rei in ipsa examinatione reseruan do sibi exceptiones in personas et in dicta. Et licet iste tex. faciat tan tum mentionem quādo reus est cō tumax vel absens habuit respectuz ad id quod communiter accidit. non tamen negat qui reo pre sente possit fieri receptio imminen te aliquo periculo. et ista sunt notā da secundum Abba. quia pulchra et quotidiana. Queritur an tales testes possint in hac causa exami nari etiam diebus feriatis. et vide tur concludi q̄ sic: per doc. commu niter ēt in dieb⁹ solēnibus. qz iste a ctus fit extra iudiciū. Ab. insurgit ꝯ alios dicēs q̄ iste actus nō est oi no extraiudicial'. cū debeat fieri ci tatio et in iuramētū recipi et citatio tali tp̄e fieri ñ dz. c. fi. d̄ fe. vñ ꝯclu dit q̄ nisi maximū piculū immineat nō dz tex' act⁹ tūc fieri: sz tex. l. c. fi. d̄ fe. loqt' d̄ iudiciali strepitu q̄ tūc

it. fi.

492

vel qr nolebat mandare sniam exe cutioni. vel ob aliam cāz mãifestã tūc nō audiref volens recuperare nisi prius satisfaceret vel adimple ret propter quod fuit fctā missio se cundū Ab. q̄ aliq̄ adducit ad hoc z adde quod tex. quez allegat in. l. pecunie. ff. vt in pos. lega. reputa tur cōiter sing. z de hoc tex. exul tat Bar. i. l. eū qui. ff. de priui. cre. vbi nota. loquitur in materia.

Istū etiam tex. allegat Bar. i. l. p perandum. §. sinaūt re⁹. C. de iudi. quod si fuit facta missio qr non sol uit non recupat nisi soluat. Istum etiam tex. allegat Bar. in. l. neq̄ i. puberes. ff. de in ius vo. in. l. si is q̄ §. z si antiphona. ff. de pig. vbi eti am pro notabili allegat hunc text. z singl'r per moder. in. l. si finita. §. item videamus. ff. de daz. infec. et nota ista vltra adducta per Abb.

¶ Nota vnaz conclusionem i hoc §. in aliis. quod missio in possessio nem in reali infra annum constitu it missum custodem tantuz. post an nū ṽo cōstituit verum possessorem z icommutabilem. z reo tantuz ab senti reseruatur ius sup proprieta te. Et nota ex eo. tex. q̄ requiranf vt actori def possessio qñ reus conuē tus nominat dominum in iudicio. No. etiaz ex illo tex. remedia idu cta cōtra ɔtumacem in actiōe psō nali. ē etiam aliud remediuz q̄ po nitur in. l. cōsentaneū. iūc. gl. nota. ibi. C. quomodo z quando iu. quod iudex faciat contumacem realiter capi z ad iudicium duci. Probat etiam tex. iste ad fi. quod iudex nō potest facere missionē z simul mul ctare partem. hoc tamen notabilir limitat Abb. nisi sit magna contu matia rei. vt quia dicit iudici ver bis opprobriosis nolo venire. In casu magne contumacie salua glo. nota. in aucten. qui semel. C. quo modo z quando iu. qui voluit quod si iudex precipit partibus pñtib⁹. quod añq̄ recedāt litē ɔtestentur. z altera ps recedit ɔtumaciter po terit iudex illaz mulctare z actorē in possessionem mittere. No. glo. in ver. affectus. quod missus in re ali expellit reū de possessiōe. sz i p sonali actione missus non expellit reū de possessione. tedium ergo e rit i reali. qr missus habebit dētē tionem z reus expelletur. in persōa li ṽo si missio est facta in bona im mobilia. puta in domū missus q̄ est ibi causa custodie erit onerosꝰ reo. quia si ille vult ire in cameram mis sus simil'r intrabit. z sic de similib⁹ Si in bona mobilia. puta in equ um. si dominus vellet ducere ad vnam aquam poterit missus prohi bere z ducere ad aliam aquam sa niorem cū ipse habeat custodiaz. si missio ē facta in libruz: z dñs velit legere in vno titulo. poterit missus voluere cartam. z sic de similibus. Et no. scđz hoc. quod si ex hac cō munione timeretur scādalum eue nire inter actorem z reum. poterit iudex ex officio suo iubere illū paf sum missionem recedere. z tunc cō stituere vnum qui fructus colligat quod est nota. No. etiam ex eadez gl. quod reo venienti infra annum restituitur res cū fructibus. p̄t tñ iudex ꝓpter nimiā ɔtumaciā rei d cernere quod missus lucretur fru ctus. tex. est sin. in. l. fulcinius. §. si. ff. ex qui. cau. in pos. ea. z vide ibi per Bar. z in. l. si finita. §. iulianus ff. de dam. infec. Nota. glo. in ver. cautione. quod ista cautio de qua in tex. debet esse sufficiens cum pi gnore vel fideiussore. z tenet glo. aliqui dicunt qđ sufficiat iuratoria cautio. tamē si non p̄t prestare suf ficientē, sufficiat iuratoria. aucten. gñali'r. C. de epis. z cle. Et nota gl. i ṽo. possessionē recuperet. z ē cōis opinio canonistarum cum gl. quod miss⁹ i reali nō efficif ver⁹ posses sor infra ānū sz ɔsequf solū dētētiōez tm̄ iā.

493

prohibet. sed iste vt dicunt doct. est actus extra iudicialis. ¶ No. i. §. porro. tres modos probandi contumaciam. Primus. Si peremptorio precedente non comparuit. Secundus. se maliciose seipsum occultat. Tertius. Si impedit ne citatio possit ad eum peruenire. et secundum Ab. nota notabiliter istos duos modos vt ipsis probatis non sit necesse aliter ipsum citare. et adduxit notata per Inno. in. c. ad petitionem. de accu. Bar. in. l. j. §. sed si aristo. ff. quod vi aut clam. Et tu adde tex. in. l. si dictum. §. si presente. ff. de euic. fa. tex. et ibi per Jo. an. in. c. tue. de cle. non resi. glo. in. l. contumacia. in pri. ff. de re. iudi. dr tamen Ab. quod cum hec impedimenta de facili probari non possint. est vtile et cautum quod fuerit quod notat glo. in cle. causam. de elec. Nota tamen quod in casu isto hodie si iudex eligit procedere summarie sufficit vnica citatio. cle. sepe. de ver. sig. iunc. cle. dispendiosam de iudi. Si autem vult procedere plenarie. procedit quod dr in hoc tex. secundum Ab. No. gl. in ver. presumatur. qualiter probetur mors. et adde notata per Bar. in. l. siquidem. C. solu. ma. in l. si. §. si dubitetur. ff. que ad. testa. aperi. in. l. genero. in fine. ff. de his que no. infa. in. l. is. potest. ff. de. acqui. here. Et quia glo. in dict. l. siquidem. vult quod probetur mors quando testes dicunt quod viderunt eum sepeliri vel quod interfuerunt sepulture. pro ista glo. tu allega pulchrum tex. in l. conditionum. ff. de condi. et demo. et vide que dicta sunt in ru. de sponsa. Volo tibi tradere vnam pulcram limitationem ad tex. in. §. affinitatis. insti. de nup. qui semper allegatur quod cessante vna causa non cessat effectus dispositionis. sed manet vigore alterius cause. quia illud procedit quando quelibet causa per se sufficiens et finalis. secus quando quilibet per se non sufficit sed oportet quod vtraque simul concurrat. vt probatur in hoc. §. porro. secundum Host. quem refert Abb. in. fi. quod dicit esse nota. Et in hoc. §. excipiuntur a regula duo casus in quibus proceditur absque litis contestatione ad testium receptionem. et ad diffinitiuam sententiam. et quia aliqui volunt hic super glo. in ver. non dz. quod in dubio. si aliquis non apparet absentia presumitur maliciosa. hoc forte potest esse verum in casu istius tex. sed generaliter hoc non est verum. quia in dubio quis presumitur abesse ex iusta causa. tex. do tibi no. in. l. si cum §. si. ff. de fidei com. liber. quem mihi reuelauit preceptor meus Alexan. in. l. contra pupillum. ff. de re iudi. ¶ Et no. quod in. §. sunt et alii. fit mentio de testibus que recipiuntur ad eternam rei memoriam. et vide gl. que ponit differentias inter istum casum et casum de quo in isto. c. in prin. Dicitur etiam in hoc tex. quod in causa inquisitionis proceditur lite non contestata contra absentem contumacem. quod declara vt hic per Ab. post gl. ¶ Tu canonista debes scire quod possidens immobilia non satisdat de iudicio sisti. l. sciendum. in prin. ff. qui satis. coga. Volo tibi tradere singularem limitationem quia hoc non procedit quando per eius contumaciam est deuentum ad missionem in possessionem. quia tunc prestare tenetur prout dicitur in. §. in aliis siue sit clericus siue laicus. licet alias clericus non prestet cautionem de iudicio sisti. glo. in. c. cum clericis. C. de epis. et cle. et adde glo. fin. i. §. si vero. in auctentica. de exhi. re. et scias quod alie cautiones preter istam non prestantur de consuetudine gl. in. §. sed hodie. insti. de satisda. Bar. in aucten. generaliter. C. de epis. et cle. Volo tibi dicere vnum pulchrum dictum iste tex. in. §. in aliis. procedit quando fuit facta missio. quia non venit ad se defendendum. Si vero fuit facta missio ob aliam causam. vt quia non soluebat.

vel qr nolebat mandare sniam exe cutioni. vel ob aliam cāz māifestā tūc nō audiret volens recuperare nisi prius satisfaceret vel adimple ret propter quod fuit fctā missio se cunduz Ab. q̄ aliq̄ adducit ad hoc τ adde quod tex. quez allegat in. l. pecunie. ff. vt in pos. lega. reputa tur cōiter sing. τ de hoc tex. exul tat Bar. i. l. eū qui. ff. de priui. cre. vbi nota. loquitur in materia.

Istū etiam tex. allegat Bar. i. l. p perandum. §. sinaūt re⁹. C. de iudi. quod si fuit facta missio qr non sol uit non recupat nisi soluat. Istum etiam tex. allegat Bar. in. l. neq̄ i. puberes. ff. de in ius vo. in. l. si is q̄ §. τ si antiphona. ff. de pig. vbi eti am pro notabili allegat hunc text. τ singlr per moder. in. l. si finita. §. item videamus. ff. de daz. infec. et nota ista vltra adducta per Abb.

¶ Nota vnaz conclusionem i hoc §. in aliis. quod missio in possessio nem in reali infra annum constitu it missum custodem tantuz. post an nū vo cōstituit verum possessorem τ icommutabilem. τ reo tantuz ab senti reseruatur ius sup proprieta te. Et nota ex eo. tex. q̄ requirant vt actori dec possessio qn̄ reus conuē tus nominat dominum in iudicio. No. etiaz ex illo tex. remedia idu cta cōtra ptumacem in actiōe psō nali. Ē etiam aliud remediuz q̄ po nitur in. l. cōsentaneū. iūc. gl. nota. ibi. C. quomodo τ quando iu. quod iudex faciat contumacem realiter capi τ ad iudicium duci. Probat etiam tex. iste ad fi. quod iudex nō potest facere missionē τ simul mul ctare partem. hoc tamen notabilr limitat Abb. nisi sit magna contu matia rei. vt quia dicit iudici ver bis opprobriosis nolo venire. In casu magne contumacie salua glo. nota. in aucten. qui semel. C. quo modo τ quando iu. qui voluit quod si iudex precipit partibus pn̄tib⁹. quod anq̄ recedāt lite ptestentur. τ altera ps recedit ptumaciter po terit iudex illaz mulctare τ actorē in possessionem mittere. No. glo. in ver. affectus. quod missus in re ali expellit reū de possessiōe. sz i p sonali actione missus non expellit reū de possessione. tedium ergo e rit i reali. qr missus habebit dētēti onem τ reus expelletur. in persōa li vo si missio est facta in bona im mobilia. puta in domū missus q̄ est ibi causa custodie erit onerosꝰ reo. quia si ille vult ire in cameram mis sus simlr intrabit. τ sic de similibꝰ Si in bona mobilia. puta in equ um. si dominus vellet ducere ad vnam aquam poterit missus prohi bere τ ducere ad aliam aquam sa niorem cū ipse habeat custodiaz. si missio ē facta in librıs: τ dn̄s velit legere in vno titulo. poterit missus voluere cartam. τ sic de similibus. Et no. scd̄z Ioc. quod si ex hac cō munione timeretur scādalum eue nire inter actorem τ reum. poterit iudex ex officio suo iubere illū pas sum missionem recedere. τ tunc cō stituere vnum qui fructus colligat quod est nota. No. etiam ex eadez gl. quod reo venienti infra annum restituitur res cū fructibus. pt tn̄ iudex pp̄ter nimiā ptumaciā rei d̄ cernere quod missus lucretur fru ctus. tex. est sin. in. l. fulcinius. §. si. ff. ex qui. cau. in pos. ea. τ vide ibi per Bar. τ in. l. si finita. §. iulianus ff. de dam. infec. Nota. glo. in ver. cautione. quod ista cautio de qua in tex. debet esse sufficiens cum pi gnore vel fideiussore. τ tenet glo. aliqui dicunt qd̄ sufficiat iuratoria cautio. tamē si non pt̄ prestare suf ficientē, sufficiat iuratoria. aucten. gn̄alr. C. de epis. τ cle. Et nota gl. i vo. possessionē recuperet. τ ē cōis opinio canonistarum cum gl. quod missꝰ i reali nō effici r verꝰ posses sor infra ānū sz pseqr solū dētiōez

493

rei quam habet cā custodie exclu- so reo. Nota. glo. in ℣. cōstituat. ꝙ solus transcursus anni ɔstituit missum possessorē ⁊ incommutabilem in reali nec exigitur ſm decretuʒ ⁊ ista est cōis opinio ſm Abb. canonistarū ⁊ legistarū. de quo per glo. ⁊ doc. in. l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infec. Nota glo. in ver. rebus immobilibus: que concludit ꝙ iste tex. habet etiā locum in rebus mobilibus vt per nominationē euitet iudiciū ⁊ cōis opi. est cum glo. licʒ sit altercatio inter scribētes ḋ quo etiā p Bart. in. l. ij. C. vbi in rē ac. No. glo. in ℣. dʒ. stati ꝙ noiatio dʒ fieri añ litē contestatā: ⁊ ita videt concludi per doc. Nota glo. in ver si. producēdo. ⁊ tene hoc esse tuti⁹ ꝙ talis intimatio fiat per iudicem: ⁊ cōclude ꝙ si clericus venit tanꝗ̄ noiatus ⁊ ius habens ⁊ est necessarius defensor ⁊ principalis. aduocat causam ad forū suum. sed si venit voluntarie ad defendendū non noiatus predicto modo: vel ad defendendū emptorē suuʒ. ⁊ tun tenetur ibi defendere ⁊ iudiciū subire. qꝛ non est reus principalis. cū iudicium dirigatur contra possessorem nomine proprio qualis est emptor: vel feudatarius. Et vide nota. per Bar. i. l. ij. C. vbi in rem ac. Et i. l. ſ. eo. tit. tangit an possit vti priuilegio sibi competenti non mutando forum in. l. venditor. ff. de iudi. i. l. procurator. §. ſ. ff. rem ra. ha. Nota glo. in ver. summatim. Ab. hic iudicio meo intricat hanc materiā. Et conclude secundum Barto. in. l. ij. C. vbi in rem ac. dicit enim ꝙ quandoꝗ̄ ex missione in possessioneʒ nō fit preiudicium neqꝫ in proprietate neqꝫ in possessione. tunc sufficit sūmaria cognitio per iuramentum calumnie. quandoqꝫ fit preiudicium in ꝓpetate ⁊ ī possessiōe: vt qñ iterponit secunduʒ decretū. tūc dʒ plene constare de iure actoris. quandoꝗ̄ fit preiudicium in possessione nō in proprietate vt in casu dict. l. ij. et hoc debet constare de iure actoris summatim. hoc est per presumptionē iudicialem vel semiplenā probationem. Et adde nota. per Barto. in. l. si finita. §. iulianus. ff. ḋ dā. infec. in. l. cum proponas. C. de bo. aucto. iu. pos. Et conclude ꝙ etiaʒ in reali sufficit solum iuramentum. Et quia dicitur in isto tex. ꝙ nō auditur ille nisi super proprietate qñ reus nō compareat infra annum. q̄ritur vsqꝫ ad quantum tempus auditur super proprietate. ⁊ concluditur per glo. ⁊ doct. donec sit prescriptum: etiam de iure canonico ꝓcedit ista prescriptio. Et secunduʒ glo. ⁊ Barto. in dicta. l. ij. C. vbi in rem actio. sufficit tempus deceʒ annorum inter presentes viginti iter absentes poterit tamen in futuruʒ peti ꝙ loco secundi decreti statuatur sibi terminus ad agendum sup proprietate post quem amplius nō auditur secundum docto. quod est pulchrum in practica. ne diu miss⁹ cogatur expectare. ¶ Queritur etiam quia in personali fit missio ꝓ mensura debiti declarati: qualiter fiat ista declaratio. ⁊ dicas secunduʒ glo. ꝙ statur libello super quātitate petita. ⁊ secundum docto. exigitur etiam sacramentum ipsius actoris. Nota tamen glo. notabileʒ in aucten. ei qui iurat. C. de bo. aucto. iu. possi. que dicit ꝙ non exigitur ꝙ res valeat tantū precise quātum petitur. sed ꝙ etiā debeat pl⁹ valere debet enīʒ inspici an res exigat expensas. vt si est bos vel equ⁹ vel nullas expensas. vt argentum ⁊ consimiles res. vt primo casu lōge plus debeat valere. vt ibi etiam per Barto. quod est notabile secūdum Abba. Et nota in ista materia in missione facta in personali. ꝙ si non interuenit secundum decretum missus semper habet nudā de

tentionem ⁊ nihil plus acq̄rit etiaȝ
per lapsum anni. ⁊ reus veniēs au
ditur si offerat cautionem ⁊ satisfa
ctionem expensaꝝ ⁊ se paratuȝ sta
re iuri nec ꝑ hoc perdit fruct⁹: nec
grauatur onere probandi. de quo l
dic. auctēn. ei qui iurat. Si autē ē
ꝓcessum ad secundū decretū: ⁊ tūc
est aduertendū ad formaȝ secundi
decreti. de quo vide hic per Ab. in
sua disp. per Bar. in. l. si finita. §. iu
lianus. ff. de dā. infec. in. l. consenta
neum. C. quomō ⁊ qñ iu. qꝛ quando
audit ⁊ qñqȝ si. Sȝ q̄rit qñ debeat
interponi secūdū decretū p⁹ primū
Et cōis est cōclusio q̄ est tempus
arbitrarium. cōsulit tñ Abb. q̄ iu=
dex sine magna causa non recedat
a termino anni. qꝛ tex. facit mentio
nem de anno. Et nota secundum
Ab. ex intentione Bart. q̄ etiaȝ in
realibus potest interponi secundū
decretū. quia pōt operari magnuȝ
effectum vt non audiatur amplius
super proprietate si non vult cōpa=
rere: ⁊ sic vt statuatur sibi termin⁹
ad agendū. al's imponetur sibi silē=
tium perpetuuȝ. Tangitur hic per
glo. ⁊ doc. an possit prescribi ꝑ cre=
ditorem ius offerendi contra debi
torem. ⁊ videtur concludi in casu
isto q̄ si secundū decretū non inter=
uenit: quandocunqȝ veniet debitor
cum satisdatione recuperat posses
sionis commodum. ⁊ Ab. adducit
Bar. in. l. cum notissimi. C. de pre=
scrip. xxx. anno. qui dicit q̄ ius offe
rendi quod competit per moduȝ cu
iusdam facultatis non potest p̄scri=
bi: exemplum debitor pōt qñcunqȝ
offerre debituȝ creditori ⁊ pignus
reluere. ista facultas nunq̄ȝ potest
prescribi. sed tu adde Barto. in. l.
pignori. ff. de vsuca. ⁊ ibi in apostil=
la referunt q̄ tenent contrarium. ⁊
Bar. in. l. si rem. §. oīs. ff. de pig. ac
ti. tñ teneo opinionē Bar. qꝛ Pau
lus de cast. in dic. l. pignori. dicit q̄
docto. ita tenent. Queritur etiam
an ad actum missionis tam in reali
q̄ in personali requiratur trina ci=
tatio vel sufficiat vnica: ⁊ videtur
magis cōiter concludi q̄ requirat
trina citatio vł vnica peremptoria
de q̄ per gł. in. l. si finita. §. iulianus
ff. de dam. infec. per Bar. in. l. ꝯsen
taneum. C. qūo ⁊ qñ iu. Et si iudex
comminatur in citationem qꝺ pro=
cedet ad vlteriora. talis commina
tio habet vim peremptorię. Barto.
in di. §. iulianus. ⁊ si precessit talis
citatio non requiritur alia ad actū
missionis. licet requiratur ad actū
mulcte: quia actus missionis con=
cernit processuȝ in quo est facta cō
tumacia: non sic alia mulcta. ⁊ alle
gat Ab. Barto. in. l. desertorem. §.
si ad diem. ff. de re. mil. in. l. q̄. ff. si
quis in ius voca. nomine. Et tu ad
de Bar. in. l. impuberibus. §. fi. ff. d
suspec. tuto. qui videtur hoc limita
re nisi fuerit comminatus q̄ nisi cō
pareret eum mulctabit. quia tunc
poterit procedere ad nouam penā
imponendam sine noua citatione.
Addo etiam Barto. in. l. statu libe
ros. §. stichus. ff. de sta. libe. Et no
ta etiam quia in. §. in aliis dicitur:
q̄ reo non comparente infra annū
efficitur actor verus possessor. iste
annus incipit currere a tēpore mis
sionis exceptio casu. c. contingit. d
dolo ⁊ contu. Nota etiam secundū
veriorem opinionem: q̄ is ꝯ. quem
facta est missio potest compelli infra
annum: vt recuperet possessionem
secundum Abba. allegantem Ar=
chi. ⁊ Jo. an. Nota etiam q̄ conuē=
tus noīans alium in iudicio: non te
netur ꝓbare se possidere noīe alte=
no: qꝛ sufficit q̄ eū noīet in iudicio:
vt absoluat ab instantia iudicij. ni=
si actor velit in se assumere onus ꝓ
bandi: et probare eum suo nomine
possidere. vt sic in eum transferat
possessio autoritate. l. fi. C. de rei
ven. secundum Bart. in dic. l. fi. C.
vbi in rē ac. ⁊ magis cōmunit doc.

secus si matrimonium fuisset cōtra ctum lite pendēte qꝛ tunc vsus pro hibetur. c. tenor. de re iudi. Et no. ꝙ istud procedit in iudice qui nō ꝺ bet hoc attentare lite pendente: cū sibi adhuc non constet de peccato. secus i pte qui habet certā notitiā de impedimento: quo casu sibi con sulitur ꝙ potius sustineat excōica tionē ꝗ̄ reddat debitum ne incur rat peccatū. c. inquisitioni. de sen. excōi. ꝛ supple ad tex. duꝫ dicit ali probatam accusationē: ꝛ lataꝫ sen tentiā. ꝛ vide hic per Ab. ¶ Nota vnā conclusionē ex. c. ecclesia. j. ꝙ leges penales hñt locum in rebus ecclesiasticis ex quo canones aper te non contradicunt: vt patet hic i. vicio litigiosi. Nota ꝙ iste tex. alle gatur semp ꝙ surrogatū debet sa pere naturam eius in cuius locum surrogatur. Et nota pro intelligē tia: ꝙ in vniuersalibus preciuꝫ suc cedit loco rei. l. si rem ꝛ preciuꝫ. ff. de peti. here. sed in particularibus secus. l. qui vas. §. fi. ff. de fur. hoc tamen fallit in casibus specialib⁹. de quibus per glo. in. c. inquiren dum. de pecu. cle. ꝛ per Bar. in di. §. fi. Fallit etiam nisi ex causa fiat talis surrogatio auctoritate supe rioris: vt hic vel ex conuentione pꝛ tium ꝫm doc. Et si tu canonista vis scire ꝺ vicio litigiosi: vide p gl. hic. ¶ Et nota in ista materia aliquas breues conclusiones. Quarum pri ma est ista. si agitur actione reali ꝺ dominio: vel quasi dominio. efficit res litigiosa per solam conuentio nem. aucten. litigiosa. C. de litigio. Bar. in. l. j. ff. eo. Et ideꝫ si agitur de parte dominij: vt de vsufructu. Secunda conclusio. actio realis nō fit litigiosa nisi per litis contesta tionem ita ꝙ vlterius non poterit cedi sine vicio litigiosi secundum Joan. and. ꝛ Abb. licet Barto. te neat contrarium. l. j. C. eo. Tertia conclusio: quando non agitur de dominio. vel quasi: sed hypotheca ria: quia actoꝛ dicit reꝫ sibi obliga tam res nō efficit litigiosa. qꝛ pōt vendi cum suo onere. aucten. de li tigiosis. in pꝛin. sed actio ipsa effi citur litigiosa p litis contestationē vt dictū est. Quarta cōclo. qñ agi tur actione personali ꝛ ꝑtenditur ꝺ ipsa re tunc res efficitur litigiosa. ꝛ actio p litis contestationem secū dum Bar. in. l. j. ff. eo. Et tene hāc opi. quam tenēt aliqui in. c. cū. M. de consti. licet Ab. hic. teneat con trarium: ꝛ bar. aliter loquatur in. l. j. C. eo. Quinta conclusio. si est ac tio mixta vniuersalis efficitur res ꝛ actio litigiosa per solam conuen tionē: si vero est particularis: tunc res ꝛ actio efficitur litigiosa p con testationem litis. Bar. in. l. j. ff. eo. Fallit tamen hec materia in casi bus positis in. l. fi. C. eo. ꝛ per glo. hic. Sexta conclo. ꝙ ipsa res liti giosa non pōt obligari sine vicio li tigiosi secundum communiter doc. l. fi. C. eo. Et etiam secundum Ab ba. prohibetur locatio in longum tempus. quia pꝛobitus alienare vl obligare videtur prohibitus loca re in longum tempus. text. est cum glo. nota. in cle. j. de rebus eccle. non alie. licet glo. teneat contrari um in. l. codicillis. §. instituto. ff. de lega. ij. Septima conclusio. contra ctus de re litigiosa factus ipso iu re non tenet. vt in dicta. l. fi. Octa ua conclusio. si contrahentes igno rant impeditur cōtractus, sed alie pene cessant. Sed videtur difficile ponere ignorantiam in venditore. sed dicas hoc procedere quando successit alteri ꝛ ꝓbabilit hoc igno rauit. Nona ꝯclo. si vterqꝫ ꝯhētiū sciuit contractus non tenet. ꝛ ꝑce dit lis suo marte sicut pri⁹. sꝫ pene committuntur qꝛ emptoꝛ ꝑdit pre cium. ꝛ venditoꝛ cogitur conferre de suo tantundem. ꝛ vtraqꝫ quanti tas applicabitur fisco. vt in di. l. fi.

495

Decima. Si alter tantum soluit
tūc ille solus punit̄.de quo in dic.
l.fi. Undecima.Si quis rem liti=
giosam sacre domui dedicauerit.
punitur in duplum applicandum
petenti.l.fi.ff.de liti. secūdū Hos.
Et nota vnum effectum litigiosi.
nam sn̄ia lata contra alienātē mā=
datur executiōi absq3 alia tela iu=
dicij ꝯ eum in quem facta fuit alie
natio.Barto.in dic.l.j.in.l.credi=
tores.C.de pig.Nota etiam quod
sic ē perēpta instantia per lapsum
triennij non impeditur contractus
nec hn̄t locum pene supra scp̄te s3
durat vicium litigiosi quo ad quid
l.j.C.de prescript.lon.temp.Bar.
in.l.ij.C.de fruc.ꝛ li.expen. No=
ta singulr.glo.fi.quod iura q̄ dicūt
ꝙ p possessore habetur q̄ dolo.desi
it.possidere ꝛ .l.is q̄ se liti.ff.d rei
ven.nō pcedūt in ecclesiasticis ne=
gocijs.ne delictum persone.ꝛc.ꝛ
sic si solus prelatus se offert liti ac
si possideret ecclesia non debet cō
dēnari ad estimationē3.dt tn̄ Ab.
qd prelatus erit condennandus in
suo patrimonio.ex quo seqtur ꝙ de
lictum solius prelati non nocet ec=
clesie etiam in iudicialib9.ꝙ est cō
tra glo.in regu.delictum.d re.iur.
in.vj.hoc tamen limitat Hos.nisi.
plat9 cum tota ecclia delīqrit.ꝙ
intelligit Ab.procedere nisi deue=
niretur ad distractionem immobili
um.per ea que ipse dt l.c.j.de do.ꝛ
contu.¶ Nota glo.fi.in.c.ecclia.
ij.quod reddito instrumensto debi=
ti presumitur liberatio facta seu re
missio debiti.ꝛ in hac materia faci
cias has breues conclusiones.
Prima.si instrumentum probatur
legatu3 vel donatū.presumitur do
natum seu legatum ius cōtentum i
eo.l.j.C.de dona.l.qui cyrogra=
phū.ff.de lega.iij.Secūda.si pro=
bat̄ tantum instrumentum redditū
p̄sumit̄ liberatio si nullā aliā vtili=
tatē p̄t afferre sec9 si p̄t.d q̄ p Bar.
in.l.ij.ff.de pac.ꝛ ibi etiam habe=
tur quod reddendo pignus non vi
detur debi. liberatus.ꝛ vide Bar
to.ibi.quia notabiliter loquitur in
materia. Tertia.si debitor dici=
se pacto liberatum.ꝛ instrumentū
ad hoc probandum allegat apud
se existere.non sufficit ad plenam
probationem . potuit enim illud
subtraxisse .ꝛ ideo oportet proba=
re quod illud fuit per aduersarium
traditum.Quarta.si dicit se libe=
ratum solutione.et idem si perso=
na habens instrumentum est dome
stica creditori.sed si non est perso=
na domestica presumitur solutio=
ne liberatus. tamen creditor pōt
probare contrarium.vt si vult pro
bare quod sine facto suo instrumē=
tum peruenit ad manus debitoris
ꝛ quod fuit sibi subtractum quan=
do domus fuit supposita spolijs.vl̄
quid simile.in his tamen casibus
multū operātur cōditiones ꝛ circū
stantie psonarū.Nota tamē vnum
bonum cōsilium doc.propter istas
difficultates.vt satisfacto debito fi
at instrumentum de solutione et li
beratione. ꝛ non confidat debitor
ex sola restitutione instrumenti.ad
hoc bonus tex.cum glo.in.l. pecu=
nie.C.de solu.¶ Nota tex.in.c.fi.
quod non valet priuilegium impe=
tratum lite pendente de lite non
habita mentione.non enim est ve=
risimile principem voluisse i preiu
ditium litis mote contra iura sua
iam posita priuilegium concedere
quin de litis pendentia mentione3
fecisset. Nota vnum dict.nota.In
no.quod refert ꝛ sequitur Ab.hic
quod equipollet pcedere aliqd ex
certa scia. vel facere mentionem
expressam de obstantibus.adde ꝙ
habetur in.c. nonnulli.de rescrip.
¶ Ultimo queritur qn̄ ex priuile=
gio acqrat̄ ius priuilegiato.an a die
pcessiōis.an a die scie9 ꝛ allegatur
Bar.l.l.fi.ff.de cōsti.pnci.ꝙ disti=

guat inter puilegium fauorabile z odiosum. sed si hñ cõsiderek Bar. vult φ omni casu acqraf ius a tẽpore scie. z hoc verũ est. quia licet gratia possit fieri obsenti nõ tñ opatur effectũ suũ antequã innotescat priuilegiato Bar. in. l. omnes ppli. ff. de iusti. z iu. notant doc. in. c. cognoscentes. de consti. glo. in. c. quãto. ij. q. iiij. Bal. in rub. C. qui admit. Roma. in. l. qui absenti. ff. de acqui. possessi. z ibi dicit se consulu isse quod priuilegiuz ciuilitatis nõ acquiritur ignoranti. fa. quod voluit Bar. in. l. multum. ff. de condi. z demon. glo. in. c. ad apsice. de cleri. ex communi. minist. z qd notant doc. in. c. si tibi absenti. de preben. in. vj. in. c. de. conces. preben. in. vj.

¶ vt lite penden. in vi.

Nota casum. l. c. s. l. q̃ mors naturalis z ciuilis eqparantur vt ibi z in. c. ij. dicitur quod electio facta lite pendente cum superstite quando duobus litigantibus alter decedit nõ tenet. Que dicatur res litigiosa declarat glo. in. c. s. l. ver. litigantibus. Et adde glo. in. c. ff. xj q. j. in. c. j. de confir. vti. vel inuti. ¶ Nota glo. in ver. finita. in. c. ij. quod potest peti quod concubinarius remoueatur ab ecclesia. sed cõsuetudo aboleuit hoc. qz multi remouerentur. Solet dubitari si priuilegiatus citatur an teneatur cõparere z allegare puilegiuz. Et allegatur Bar. in. l. ij. ff. si quis in ius voca. non ie. in. l. non videk. j. ff. de iudi. Inno. in. c. preterea. de dila. Et ego adduco Inno. in. c. ex pte. ff. de ver. signi. Johã. an. notabilr in regula. scienti. in mercu. Barto. in. l. ij. in secũda. q. ff. de appel. recipi. glo. notabilem in. c. veniens de accusa. Et no. qd Ansto. de bu. in. c. super litteris. de. rescrip. voluit quod vbi exceptio iurisdictionis est notoria. non tenequis comperere. licet Johan. de imo. ibi tenet contrarium. z clericus exemptus tenetur comparere ad allegandum priuilegium. alr teneret snia ordinarij. nisi exemptio esset notoria. δ quo per doc. in cle. j. de exces. prela. z ibi Pe. de ancho. dicit. quod clericus citatus a seculari non tenetur comparere. ex quo exemptio est in corpore iuris clausa. z per consequens notoria. z etiam si iudex laicus citaret clericum qui laicus reputabatur communi opinione z non comparentẽ exbanniuit non tenet bannũ secundum Joan. an. in dic. regula. scienti. Et quod si aliquis citatur ad locum suspectum vel sibi inimicum quod non teneatur comparere adduco. Barto. in. l. sciendum. ff. de legatio. Et an excusetur citatus ad locum pestiferũ vel vbi ẽ malus aer si non comparuit. adduco nota ta per glo. in. c. si vero. δ iureiu. l. c. ad supplicationem. de renuncia. in ca. cum. dilecti. in. ver. calores. de dol. z contu. z glo. singu. in cle. quãdiu. in ver. vel alr de appell. que voluit quod mortalitas non excusat a comparatiõe iudiciali. sed michi placet opinio Ab. in dic. c. cum dilecti. ¶ Ultimo volo tibi dicere vnum pulchrum dictum ad quod pauci aduertunt. si aliquis offendit inimicum suum diebus festiuis. punitur grauiori pena quam si offendisset alia die. quia illis diebus hz saluũ conductũ a lege. z sic offẽdẽdo vr rupisse saluũ ↄductũ. ter. do tibi sin. quẽ ibi ponde. Bal. z Pau. δ cas. in. l. dies fest. C. δ fe.

¶ vt lite penden. in clemen.

496

PEr solam electionem facta ad ecclesiam vacantem nō de finit ecclesia vacare. sed per confirmationem subsecutam sic. ex q̄ infertur quod si electus non confirmatus moriatur in curia, ecclesia in qua facta est electio non vacat in curia. secus si ibi moriatur electus confirmatus. glo. ē nota. in cle. j. in ver. collato. in p̄n. que glo. etiam vult quod beneficium resignatū in curia p̱ p̄curatorē vacat in curia. non autem in loco vbi est constitutus procurator ad renunciandum. ⁊ ista glo. ē sing. ſm Abb. in. c. cuȝ ī cunctis. §. j. de elec. quod si promotus in curia recepit possessionē p̱ procuratorē in partibus beneficia vacant extra curiā. ⁊ subdit glo. quod beneficia promoti in ep̄m nō vacāt nisi sit adeptus possessionem. ⁊ si ep̄s promotus in curia vadit extra curiam ⁊ accipit possessionem beneficia nō vacāt in curia. Nota glo. in ver. mori. nam dicit idem puto in renunciatione. ¶ Non dr̄ possessor aliq̄d in nouare lite pendente si vtitur sua possessione vt prius. glo. est nota. in cle. fi. in ver. innouari. Quando iudex est competens mero iure q2 hȝ iurisdictionem cum exercitio si nō opponitur exceptio valet p̄cess⁹. gl'. est nota. in dic. cle. fi. in ver. competenti. quam nota. pro intelligentia q̄s dicat iudex p̄petens. Quā q̄p ad iurisdictionem perpetuandē sufficiat citationem a iudice emanasse licet non p̱uenit ad partem. tamen quo ad inducēdum litis p̄ dentiā oportet quod p̱uenerit ad p̱tem. glo. est in dic. cle. in ver. ⁊ ad p̱tem. ¶ Fuit a me quesitū an p̄uilegium a principe concessuȝ possit tolli. ⁊ ī hoc pulchro passu bis aut ter consului in partibus istis. ⁊ doleo quod nō tenuerim copiā illorū cōsiliorū. q2 mūta scripsi. Et adduco glo. fi. i. regl'a. decet. q̄ tenet q̄ sic ⁊ p̄uilegium cōcessum nō subdito non potest reuocari p̱ notata p̱ Inno. in. c. nouit. de iudi. sed concessum subdito licet transiuerit in contractum. potest subsistente causa reuocari. vt notant doc. in dic. c. nouit in. c. in nostra. de iniur. ⁊ dn̄a. Antoni. de butri. in. c. que in ecclesiarum. de consti. Domi. in. c. j. de consti. in. vj. ⁊ per Alexand. in consilio. cj. in. j. li. Et nota vnā pulcrā limitationem quod licet vt dictum est possit reuocari p̄uilegiū concessum subdito etiam si transiuit ī contractum. hoc intelligit q̄n p̄uilegiū habet cām successiuaȝ. vt q̄d non teneatur soluere collectā. secus si dedit vnam rem. quia transiuit in ius gentium acq̄rendo sibi dominium. non potest acq̄renti auferri. ita voluit Abb. in. c. nouit. de iudi. Alexan. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. Addo etiam Bar. in. l. ij. in. fi. ff. de. iur. imu. in. l. quod semel. ff. de decre. ad ordi. faci. Et quod notat Barto. in. l. ciuitas. ff. si cer. peta. in. l. cesar. ff. de publi. ⁊ in. l. p̄uilegia. in fi. C. de sacrosāc. ec. vbi ponit singulare dictum.

¶ Ultimo vidi semel dubitari q̄d esset maius festum. an natiuitatis domini. an vero resurrectionis domini? ⁊ ego dixi quod volebam adducere vnum tex. sing. de iure ciuili ī quo probatur q̄ sit maius festū resurrectiōis. in. l. omnes. C. d̄ fer. nam ibi sunt feriati septem dies p̄cedentes ⁊ sequentes pasca. nō sic in natiuitate domini. ⁊ adducitur ratio. quia nasci est naturale omnibus. sed resurgere est miraculosuȝ ⁊ diuinum.

¶ De vita et honesta. cle.

QUia in hoc. iiij. li. autor ē tractaturus de actibus clericorū. p̄mittit istā ru. q2 p̄ ceteriȝ debēt

clerici vita et honestate fulgere. et no ta quod vita concernit necessaria ad victum clericorum. honestas concernit clericum respectu morum. Et nota quod hic appellatione clericorum comprehenduntur largo modo omnes in quacunque dignitate sint positi. vnde omnes qui non sunt laici dicuntur clerici. cum duo sint genera christianorum. c. duo. xij. q. j. et ita accipitur in hoc titu. sed putat Ab. quod in materia stricta et odiosa appellatione clericorum non comprehenduntur epi. nec alij in dignitate positi. nec canonici ecclesiarum cathedralium. p deducta per ipsum. ¶ Nota quod in ca. j. formatur questio p illum tex. nunquid liceat laicis causa offerendi accedere ad altare tempore celebrationis. et Ab. concludit quod sic. nisi esset maxima multitudo offerre volentium et tex. iste prohibet ne laici stent vel sedeant secus altare. Et nota tex. pulchrum quam allegat Ab. in. c. oblationes. xc. dis. quod oblationes dissidentium fratrum non sunt recipiende. quod est pulchrum contra illos fouentes inimicos et nolentes reconciliari proximis. vt non admittantur ad offerendum. et ibi est glo. no. que prohibeantur ab oblationibus. Et quia vt dictum est iste tex. vult quod laici non debeant stare inter clericos tempore celebrationis. quod de clericis coniugatis et communiter doc. concludunt quod debent stare inter laicos. Ab. autem tenet contrarium et adducit inter alia nota. dic. Jo. an. in c. iohannes. de cle. coniuga. quod statutum epi excommunicans certo casu laicos non comprehendit clericos coniugatos. cum materia sit odiosa. et illi non sint puri laici. sed tu tene conclusionem doc. per rationes suas quam non tollit Ab. et allegat vnam glo. que non reperitur. Et nota quod iste tex. loquitur de honestate nec ligat contrafacientes maxime si consuetudo est in oppositum secundum In. hoc tamen limitat Ab. nisi fiat ex contemptu. Et nota quod solum missa magna et publica diebus festiuis est illa que est in precepto. c. et hoc attendendum. de conse. distin. j. sed consuetudo habet oppositum secundum Ab. Et nota quia forsan consuetudo alemanie que habet quod sacerdotes celebrent missas priuatas voce submissa sumpta est ex dicto. c. et hoc attendendum. vbi dicit quod misse priuate debent dici illis festiuis diebus in locis secretis vt populus non abstrahatur ab audiendo missam solennem. sed istud posset procedere in missis que dicuntur tempore quo celebratur publica. sed cum multe misse dicantur ante illam. et sunt videntes illas nec curant de publica. nescio videre quomodo sit satisfactum precepto ecclesie de audiendo missam diebus festiuis. ¶ Nota in. c. clerici. clericis prohibetur delatio armorum. queritur an papa possit dare licentiam clerico pugnandi in bello iusto sine metu irregularitatis? et videtur verior opinio quod sic. per deducta p Ab. Nam etiam videmus secundum communiter doc. in. c. sicut dignum. de homicidio. quod papa dispensat post penitentiam in irregularitate ex peccato contracta. Nota hanc conclusionem. quod si clericus potest fugere et aliter euitare mortem. si occidit incurrit irregularitatem. quia tunc euitat irregularitatem occidendo quando aliter mortem euitare non potest. cle. si furiosus. de homi. Nota aliam conclusionem. pro defensione rerum non debet clericus procedere ad occisionem. seu membri mutilationem. sed aliter verberare et resistere potest c. olim. de resti. spo. et hic per Ab. No. etiam aliam conclusionem quod si non potest aliquis aliter propulsare iniuriam sed clerico capere aggressorem protinus. verberare et etiam occidere sine peccato. incurrit tamen occidendo irregularitatem. vt declarat hic Abb. Nota etiam alias conclusiones. licitum est religioso se de

fendere sine licentia superioris si illa commode haberi nō pōt p q̄ glo. nota. in. c. non dicatur. xij. q. j. ymo cōtra superiorem potest se defēdere si superior inuadit eū ɔ̄ oēm regulā. sm doc. qđ est nota. Et dum tex. iste prohibet dlationē armorū non procedit in cultello paruo apto ad incidendum panem ꝛ alia necessaria. allegat Ab. c. lator. de homi. ꝛ tu allega tex. ꝛ glo. in aucten. de armis. ad fi. Barto. in. l. j. ff. ad le. iuli. de vi publi. Ange. in. l. pignore. §. furen. ff. de fur. Jo. de ana in. ca. ita quorundam. de iude. ꝛ in dic. c. lator. Et dicit Barto. in dic. l. j. quod per statuta ciuitatum non punitur ille qui portat arma nisi cum eis sit inuentus. Et Barto. in. l. si barsatoram. C. de fide iuſ. ꝙ si non est captus non dr̄ iuentꝰ. in l. nunquam nuda. ff. de acq̄. re. do. Bal. in. l. item si lapilli. ff. de re. diui. Bar. ꝛ mođ. i. l. j. ff. de acqui. pos. Et nota glo. hic. que vult qđ ex sola delatione armorum clericꝰ perdit priuilegium si tertio monitꝰ non desistat. de q̄ dictū est in titu. de senten. excōmūi. ¶ Nota ꝙ in eccl'ia parrochiali. dꝫ adminus esse vnus clericus vltra sacerdotem. c. vt quisq;. ꝛ ibi ponit̄ circa que versetur officium istius clerici. probat etiam iste tex. quod non debet pr̄sbyter dicere missam sine clerico. c. proposuit. de fili. presbyte. c. hoc quoq;. de conse. dis. j. Et si solus diceret licet conficeret tamen peccaret. ꝛ vide notata in dict. c. hoc q̄q; excusaretur tamen sacerdos si propter inopiam non teneret clericū. q̄ casu licite admittit ppl'm ad adiuuandum eū. ꝛ sic tempera glo. secūdū Ab. in. c. sedulo. xxxviij. dis. que dixit non sufficere ꝙ ppl's r̄ndeat amē. Nota glo. q̄. que dicatur dos sufficiens pro eccl'ia. ꝛ adde. glo. in. c. cū sicuti. đ cōsecra. eccl'ie vł al. No. ex his q̄ tāgūtur i gl'. iij. ꝛ per doc. ꝙ nō ordinatꝰ ad subdiaconatum nec in pulpito nec in vestibus sacris deputatis subdiacono epl'am legere nō potest. al's peccaret grauiter ꝛ puniretur. prout habetur in. c. j. ꝛ. ij. de cleri. non ordi. minist. Nec posset promoueri ad subdiaconatum sine dispensatione pape. vt concluditur in dic. c. j. ꝛ. ij. ꝛ per Ab. hic. sed non in vestibus sacris nec in pulpito. potest ēt laicꝰ in necessitate legere eplam. quod est nota. Et q2 glo. hic reprobatur i eo quod voluit ꝙ sacerdos ꝛ diaconus nō dꝫ dicere epistolā q2 per promotionē ad maiores ordines non amittit quis minores. sed Ab. saluat glo. ꝙ ordinatꝰ ad maiores licite recusat s̄uire in minoribus necessitate non imminente. ꝛ vide glo. i. c. si qui clerici. lxxiiij. dis. ¶ No. in. c. si quis ex clericis. quod clericus debet h̄re rasurā i superiori parte. ꝛ tōsuram in inferiori parte. ꝛ vide notabi. gl'. in cle. j. de vi. ꝛ hones. cle. ꝛ non deferens tonsuram peccat mortalit̄. nam dignus est anathemate vt ibi. ꝛ đ monialibus vide glo. nota in cle. attēdentes. đ sta. regu. que dicit quod moniales debent habere tonsurā in parte inferiori. ꝛ ideꝫ in ɔuersis glo. in dic. cle. j. ꝛ sic moniales et conuersi non portant clericam in parte superiori. No. glo. fi. ꝙ quādo canō loquitur per verba p̄ntis tp̄is non est canō late sn̄ie sed ferēde. sed contrarium videtur tenere Barto. in aucten. qui semel. in fi. C. quō ꝛ quando iu. ¶ Nota ꝙ clericus ɔiugatꝰ nō perdit irrecuperabiliter p̄uilegiū clericale ex dimissione tonsure sed illud recuperat statim quādo retondetur. vt in. c. clericꝰ. ꝛ voluīt doc. in. c. j. đ. cle. cōiuga. in. vi. quod si mortua vxore clericus reassumit tonsuram ipso factō recupat ōnia p̄uilegia clerica

lia. dummodo fuerit vnica et virgo ¶ Nota quod superior potest precidere capillos clerico etiam reluctanti sine metu excommunicationis. vt in. c. clericis. et quia glo. tangit an bñficiũ conferatur in inuitũ Adde Bar. in. l. soluendo. ff. de nego. gest. in. l. seruus. ff. de ver. obli. et cõcludit sic. quod qñ beneficium respicit commodum tm̃ illius q̃ cõtradicit. tunc nõ pferẽ in inuitũ. qñ q̃ etiam respicit commodum alterius. et tunc pot conferri inuito. vt patet in honoribus q̃ cõferũtur in inuitũ. quia respiciunt vtilitatem publicam. et qd possit solui pro alio respicit etiam commodũ creditorũ ¶ Nota quod frequens visitatio monialium ẽ suspecta. et ideo clericus deponiẽ et laicus excõicaẽ. c. monasteria. et sic ẽ casus in quo laicus efficitur de foro eccl'ie. Et no. tex. allegatum i glo. in. c. diffinimus xviij. q. ij. quod quãdo aliquis vult loqui moniali debet loqui in p̃sẽtia abbatisse et pauca et compendiosa verba. No. ex glo. ij. quod ex duabus vicibus inducitur frequẽtia. quod facit ad statuta. Et si tu vis scire quot delicta committat committens hoc scelus cum moniali. vide. glo. nota. in. c. virginibus. xvij. q. j. que dicit quod tria. sacrilegium. incestum. et adulterium. ¶ Nota vnum tex. nota. in. c. quoniam. quod ep̃us cum capitulo ecclesiã parrochialem p̃t facere collegiatam. et disponere q̃ clerici licet secl'ares viuãt i cõmũi. et dormiant sub vno tecto. non artatur tamen ep̃us hoc facere. Et iste tex. ponit vnũ p̃uilegium clericorũ viuentiũ in cõi. quia p iniuria etiam mediocri ex iniectione manuum in sociũ. possunt absolui ab ep̃o loci. secus si esset atrox. vt in tex. No. etiam glo. j. iunc. tex. ad quam debẽt aduerte. maxie iuuenes. vt tãtũ expẽdãt q̃tũ habẽt i redditib⁹ et non amplius. imo p̃siliũ ẽ q̃ semper aliquid supersit. naʒ si qs expẽdit tm̃ q̃tũ habet in redditib⁹. ex casu aduerso efficitur pauperior. l. iij. in prin. ff. vbi pupil. educ. debe. vbi tex. nota. et ibi dicit Bar. q̃ Dinus dicebat. maledicaẽ q̃ fecit istam legem. et sic videẽ qd Dinus fuerit multum liberalis secundum Bar. ¶ No. tex. in. c. cum ab omni. vt non solum sit abstinenduʒ ab eo quod in se malũ ẽ. sed etiam ab eo quod occasionaliẽ potest esse malum. sicut recipere pecuniã. p iudicãdo. posset enim inducere iudicem ad iniusticiam. qui tex. etiam probat quod reddit⁹ eccl'astici assignãtur clericis p̃ncipaliter vt ex ip̃is honeste viuere possint. non enim dñt ex redditibus viuere inhoneste. xlij. dis. in prin. et de his que supsũt alia pia opera debẽt facere. Super glo. j. formatur vna questio. Nunquid tradens pecuniam iudici possit illaʒ repetere tã q̃ indebite solutam. et si ponamus casum qd dedit iudici eo animo vt corrumperet iudicẽ ad ferendam sniam precise pro se. nõ posset repetere. sed fiscus repetet. l. lucius ff. de iur. fis. sed si dedit pecuniam vt conseruarem ius suũ. et vt sniaʒ recte ferat. dicit Ab. quod Bart. in auten. nouo iure. C. de pe. iudi. qui mal. iudic. tenet quod hodie p ius nouissimum non possit repeti. quia non est licitum iudici quoquo modo dare pecuniam. qd tum limitat Ab. vt hoc non p̃cedat quãdo d̃disset quia verisimiliter timebat grauari. al's secus. Et vide glo. in. c. non sane. xiiij. q. v. in. c. qui recte. xj. q. iij. et addo. Barto. vltra Ab. i. l. j. i p̃n. ff. d fal. q̃ si testis accipit pecuniã vt dicat testimo. verũ pũiẽ p̃ea falsi Bar. i. l. diu⁹. ff. de r iudi. q̃ ẽt p̃ce. bʒ Alc. i di. l. j. si p sp̃ote. offer. Et ʒ clu. p itelli. q̃ de iure canõico, nec ordinari⁹ nec de

498

post penitentiam q2 sunt infames: de quo hic vide per Ab. No.text. in.c.vt clericorū. contra clericos incontinenter viuentes. Et nota ibi q prelati grauiter peccant sustinēdo clericos concubinarios: & inducitur iste tex. in versi. prelati. nūquid prelati possint imponere penam pecuniariam clericis pro delicto. et cōmunis conclusio est q sic: si fiat causa correctionis. vt quia magis timetur pena pecuniaria q̄. spiritualis. sed si facit causa auaricie. hoc non licet. & ideo vt cessat omnis suspitio debet conuertere illam pecuniam in aliquam piam causam. de quo in.c.licet. de penis. ¶ Nota tex. in.c.a crapula. contra bibētes vinum sine aqua. & secundum doc. peccant mortaliter: quia contra prohibitionem concilij. nisi ex causa aliud facerent. nam reperiuntur vina minus potentia. satis est enim q se temperent vino. & dicuntur se tēperare vino quando habent respectum ad potentiam vini. item respectu frequentie bibendi. nam clericus debet esse contentus trina vice c.quando. xliiij. dist. intelligitur tamen quando naturalis appetit⁹ vltra non exigit. voluit enim temperare homies immoderatos. credit tamen Ab. q etiam non apponēdo aquam in vino potenti non peccet mortaliter. nisi assidue inebrietur. allegat tex. quem dicit nota. in.§. ea demum. xxv. dist. q ebrietas non ē peccatum mortale nisi sit assidua & ad istū tex. dicet q non loquatur p̄ceptiue. Sed cum bona venia dñi Ab. si tex. non loquitur p̄ceptiue & eodē modo dicemus q in alijs ibi positis non loquatur preceptiue & bibere ad equales nō erit peccatū quod est contra illum text. ¶ Nota glo. fi. ex qua colligitur q in penis alternatiuis electio datur iudici. cui adde glo. in capi. fraternitatis. xxxiiij. distin. in.c. sicut. de iude. Et nota q istam glo. dicit ordinariam Alexan. in.l. quicunq. C. de ser. fugi. q in alternatiua iuris īdistincte electio est iudicis. Et addo ēt gl. in.c. de causis. de offi. dele. de quo etiam per Bart. in dic.l. quicunq. per Jo. de imo. in.l.ij. ff. de publi. iudi. Bal. in.l. si fugitiui. in auctē. sed nouo iure. C. d ser. fugi. & ibi dixit q talis electio debet fieri parte citata. Et nota q iudex non potest dare electionem mortis reo. tex. ē fin. tunc. glo. in.l. aut damnū. in p̄n. ff. de pe. ¶ Et tex in.c. clerici. facias istas conclōnes. Prima est. clerici in minoribus non possunt habere ī ciuitatibus officia secularia Secunda. clerici non debent exercere negociationes: etiā honestas quod intellige qñ non indigent. c. clericus victū. xcj. dist. Et si tu vis scire quis p̄prie dicat negociator honestus & inhonestus: vide pulc. text. in.c. ejciens. lxxxviij. dist. Et ɔtra clericū negociatorē ē elegās tex. in.c. negociatorē. eadē dist. vbi dicitur q est fugiendus tanq̄ pestis vide etiam nota. tex. in.c. peruenit lxxxvj. dist. vbi dicitur q causa lucri nō dñt clerici ɔducere possessiones. Tertia. q clerici non debent habere hystriones in domo. immo nec eos audire debent. c. non oportet. de conse. dist. v. Quarta. clerici non solum nō dñt ludere in ludis p̄hibitis. s3 nec ēt interesse. Quinta clerici dñt incedere capite detonso & patentibus aurib⁹. c. nō liceat xxiij. dist. Sexta. ep̄i seculares dñt deferre rochetū in publico & in ecclesia sup alia vestimenta. secus in religioso p̄moto in ep̄m. q2 nō mutat habitū monachalē ēt si promoueatur in cardinalē. Septima. cessante priuilegio soli episcopi & superiores possunt deferre annulos secundum Joan. and. & est communis sententia secundum Abb. licet aliqua adducat in contrarium.

499

Octaua. clerici doctores licite deferunt annulum. quoniam inter cetera insignia que licite traduntur doctoribus. etiam clericis est annulus: vt in clem. §. de magis. licet de hoc dubitet Ab. per istum text. qui dicit ex officio dignitatis cōpetit quia officium est administratio rex ecclesiasticarum quam non habet doctor. sed rñdetꝫ ꝙ multis modis accipitur officiū. de quo per doc. in rub. de offi. deleg. in l. officio. C. de nego. ges. ꝛ licet tex. ꝓhibeat ornatum auri ꝛ argenti. intelligo de clericis qui non sunt doctores. Et adduco quod dicit glo. in. c. vt apostolice. de priui. in. vj. qḋ nō est reprehendendū immo ratione deferēdū ꝙ doctores ornati incedant. vt per hoc dignitas doctoratus appareat. Nona. habens vsum annulorum vel aliorum insignium. potest vti illis extra locum priuilegiatum. vt ꝓbat tex. in dic. c. vt apostolice. ꝛ tenent doc. Decima. clericꝰ publice aleator ipso facto repellitur a promotiōe sed nō priuatur bñficio obtento nisi precedat monitio. glo. est nota. in ver. ad aleas. ꝛ an dicatur publice aleator: qui semel vel bis ludit. Abb. remittit ad notata per Bar. in prohe. ff. orum. qui dicit ꝙ nomina verbalia que sonant in delictum verificantur in vno actu exceptis quibusdā casibus. Et mercator dicitur ille qui exercet plꝛes mercantias: non vnā. dicit tamē ꝙ regulariter istud ꝯmittitur opinioni vulgi. ꝛ tu adde Bal. in rub. de ꝯsti. pec. ad fi. q̇ vult ꝙ exercēs vnā mercantiam dicitur mercator si est matriculatus. Addo etiam Bar. i l. mariti. §. q̄ q̄stū. ff. de adul. Et notata per Barto. in. l. legatis. in p̄n. ff. de lega. iij. Vndecia. illud qḋ vicit a ludo qḋ ꝯsistit in īgenio: vt ludus scacorū. de q̄ ꝑ glo. in auctē. in ter dicimus. C. de epis. ꝛ cleri. nō ds restitui: qꝛ oīs ludꝰ q̄ fit cā ꝓbitatis exercitende videtur esse permissus l. penul. ꝛ vlt. ff. de alea. fꝫ Ab. qui tamen limitat nisi q̄s exercet se in istis ludis principaliter cā spoliandi proximū. qꝛ qḋ vincitur ibi debet restitui: saltem pauperibus propter intentionem depꝛauatam. debet eī esse ibi principalis intentio exercendi ingenium. nec debet ludi maxima quantitas. Duodecima. illḋ quod vincitur in ludo qui ꝯsistit in fortuna: vel in fortuna ꝛ ingenio simul. debet institui si ille qui ꝑdidit nō habebat liberam administrationem. vt in filio vel seruo. pater eī vel dñs repetere pōt. l. fi. ff. ḋ alea. ꝛ idem videtur dicendū in alio casu sup eandē rationem. Tertiadecima. ꝙ si perdens habebat liberā administrationē ꝛ interuenit fraus ex parte alterius. competit repetitio perdenti. Deciaquarta. ꝙ quicquid sit de iure valet cōsuetudo circa ludum mixtum scꝫ tabularū: dūmodo cessēt fraudes blasphemie. ꝛ turpia quis non tenetur restituere. dicit tamē Anto. de bu. ꝙ est tutiꝰ ꝙ restituatꝫ paupibꝰ ꝑpt intētionem spoliādi proximū. sed Ab. tenet ꝙ consuetudo nō valeat tanq̄ reddens hoīes faciliores ad peccandū. c. ex parte. de ꝯsue. Deciaq̄nta. si mutuantꝫ pecūie ludēdi nō fit repetitio. Deciasexta. vēdēs rē in ludo non tenetur de euictiōe. fꝫ glo. hic in versi. ad aleas. in fi. de q̄ per Bar. in. l. si quis cū sciret. ff. de vsuca. ꝓ emp. ꝛ vide ḋ materia pulcre per Bald. in ru. C. de condi. ob tur. cau. Et in dic. l. si q̄s cū sciret. habetꝫ ꝙ si aliquis mutuat pecuniā illi quē scit cōsumpturum in certū malū vsum: non hꝫ actionē. Adde etiā glo. in. l. qḋ si minor. §. restitutio. ff. de mino. Non omitto etiam vnum dictum singulare ex dic. l. si quis cum sciret. quia habens nouū modū īducēdi malā fidē. qꝛ posito ꝙ credat rē eē vēdentis. ꝛ ꝙ licite

possit vedere qz e maior. xxv. ānis z sibi non est interdictum bonis. et etiam quia vendit iusto precio. si ta men scit q venditor in certum ma- lum visum sit consumpturus preciū reputatur malefidei. quod est pul- chrum z perpetuo memorie cōmē- dandū fm Pau. de cast. ibi. Nota glo. in ver. deauratis. dum dicit: q in vestibus clerici debent se cōfor mare consuetudini regionis. intel- lige tamen quando sunt tales ve- stes que non portantur ad pompā sed ex consuetudine illorum. z als sint honeste secundum Abba. et vi de glo. notabilem in summa. xxi. q. iiij. que dicit q vsus vestiuz non de spicitur. sed abusus. idest iactantia z voluptas: quia in victu nō refert quis vel quid vel quantum come- datur. dummodo non gulose suma tur: z ibi videtur velle glos. q cle- rici possint vti vestibus fulgidis: z preciosis: si hoc habet consuetudo No. glo. fi. qz dicit q monachus fa ctus epus non est penitus absolu- tus a regula monachali. cui adde glo. in. c. statutum. xviij. q. i. in. c. ne mo. in. c. de monachis. xvi. q. i. No ta ex. c. fi. vnam pulchram conclu- sionem fm Ab. q vbicūqz ad pdē- dū adaliq d preiuilegiū clericale iu ra requirunt trinam admonitionez fieri ipsis clericis non recte viuen- tibus. oportet q ipa citatio seu ad monitio si fieri potest apprehēdat ipsos clericos: quod est contra pre latos aliquos qui faciunt mentio- nem in genere: q quilibet clericus īcedat i habitu z tōsura als nō gau debit suo puilegio clicali. nā talis monitio gnalis nō sufficit ad puan dū clericos alit īcedētes puilegio clicali qz dr Ab. nūqz citatio gnal hz locū qn certū ē q sūt citandi vel monēdi p deducta p iphz lz dicat q hoc poterit fieri p viā statuti. z sūt hec notāda fm Ab. qz multos vi- dit errare. No. gl. i. §. ctio. z pclu- de q in casu isto solū pdunt clerici priuilegium quo ad negociationes z facultates suas. No. glo. fi. q si clericus negociatur d bonis eccle- sie nō dz pdere puilegiū quo ad bo na ecclastica. qz delictū psone zc. Et Ab. adducit Fede. in suis con siliis. q si bona ecclarū deferantur causa negociationis ad certū locū nō tenetur soluere aliqd p gabella ita q. c. q̄q̄. d cē. l. vi. z cle. ex psiti eo. tinō hñt. locū i bōis eccle qd ē sp mēmorie cōmēdandū fm Ab. Poterit ergo superior clericū com pescere ne negocietur in bonis ec- clesie non tñ ex delicto clerici de- bet ecclesia pdere puilegiū in suis facultatibus. Habes etiam hic gl. que semper allegatur que generali ter vult q bona ecclarū z bōa cle ricoruz gaudent eodez priuilegio. cui adde gl. in. c. ex literis. de pig. c. similiter. xvi. q. i. sed itellige gl. solum in casibus iure expressis. z vi de glo. multū nota. in. c. q̄q̄. de cē. in. vi. Queritur de notabili questio ne. nūquid ecclesia vel clerici tene antur soluere onera p possessioni- bus eis collatis ex quo ex illis pos sessionibus soluebantur onera ante qz ad eos puenirēt. z pcludit Ab. q si illa bona hēbant on9 ppetuuz annexū z inuariabile tūc trāsferūt ad clericos cū onerib9 suis. als se- cus. z Ab. adducit Bar. i. l. rescri- pto. ff. d mūe. z ho. q pōit aliqs pra ctiqs afficiēdi bōa sclaria z sic af- fectatrāseant ad clericos: z dicta sua nō placēt Ab. ppt fraudē. d q hic p eū. Bar. tñ ibi se submittit in hoc determiatiōi fcēē mris eccle. et adde tu Bar. z Bal. i. l. placz. C. d sa. sā. ec. i auc. itē nlla cōitas. C. d epis. z cle. Et no. casū i q ē eccla tenet de iure in. l. munerū. in §. hu iusmodi. z ibi Bar. ff. d mūe. z ho. z singlr p Roma. i. l. si publicanus §. i. ff. d pub. Bal. i. l. fi. C. sn cē. vl reli. z Bal. z Pau. d cas. i. d. l. pla vv. q.

500

cet. tenent quod ille practice presumatur fieri in fraudem. Et qz solz dubitari an priuilegium concessum p imperatorem possit reuocari vel modificari per ducem vel comitem in suo ducatu vel comitatu. z videtur concludi quod non. qz inferior non dz posse tollere priuilegium superioris. c. cum inferior. de maio. z obe. z adduco Ab. in. c. cum in veteri. de elec. que dixit qd legatus non pt tollere priuilegium p papam concessum. z allegat glo. quam dt nota. in. c. pro illorum. de preben. quam etiam allegat l. c. venerabilem. de elec. in. c. nisi. de offi. lega. sed est aduertendum qd hoc videtur procedere in principe recognoscente imperatorem in superiorem sed quid de duce non recognoscente imperatorez z in hoc casu teneo q pt iste dux non recognoscens imperatorem. qz talis princeps in regno suo est imperator. Bal. in. l. exemplo C. de proba. Barto. in. l. hostes. ff. de capti. in. l. infamez. ff. de publi. iudi. z tunc cessat illa ratio qd inferior zc. ¶ Ultimo adde vnuz tex. sin. de iure ciuili ad ea que dcã sunt in ti. de peni. z remis. in cle. in. l. archigerontes. C. de epis. audi. vbi habetur quod debet mitti presbiter ad condemnandos ad mortez vt audiat cofessionem eorum. z eps potest prohibere ne ducantur ad mortem nisi prius confiteantur.

¶ De vita et hone. cle. in. vi.

Nota quod in. c. j. dz qd cleric9 ioculator ãno vl tertio monit9 non desistens perdit omne priuilegium clericale. z pbat tex. iste q appellatione artis cõphendit ioculatio. q no. ppt statuta. Itẽ no. q vbi canõ. iponit penam ipso iure ex facto negatiuo nõ requiritur monitio qñ illi additur certum temp9. Clerico nõ ẽ p hibitum in loco occulto causa alicui9 honeste rei facere aliquẽ locũ. glo. ẽ in dict. c. in ver. ioculatores z adde gl. nota in. l. ij. §. fi. ff. de his qui nota. infa. z communiter cõcluditur q iste tex. pcedit ẽt in clericis constitutis in ordinibus sacris qd perdant priuilegium canonis. si qs suadente. Non licet clico tenere tabernã. glo. est in ver. ignominiosam. quaz intelligit ibi. Domi. per sõaliter. pt tamen aliis locare domos eccle. ¶ Fuit a me questituz vtrum statutum iuratum p doc. vl magistros alicuius collegij possit tolli aliquo tempore p eosdẽ statuentes sine metu periurij. z sunt aliqui concludũt q sic. quia tale iuramẽtum ẽ prestitum p eos vt singlr non controueniant. secus collegialiter z cũ cã subest. z allegatur gl. no. in. c. in his. xi. dis. ego aũt vtar verbis Ab. in. c. dilectõ. de preben. vbi late examiat hunc passum. qd ista materia sp michi vt etiam sibi fuit visa difficilis. z videtur q Jo. an. fuerit sibi cõtrarius vt refert Ab. in dic. c. dilecto. nam in. c. j. de his que fi. a maio. par. capit. vbi formatur ista questio. dixit prout supra dictũ ẽ. non reqrit tamen quod sub sit aliq cã. sed in. c. dilecto. vult q ad euitatiõez piurij reqrit qd collegialiter cõtrauenirt tollẽdo statutum. z quod subsit cã rõnabilis. deinde ibi Ab. recitat opiniones aliorũ quib9 recitatis pro pcordia sic inqt z ex dictis suis facio istas cõclusiones. ¶ Prima. si singulares de collegio iurant seruare statuta singlr ita quod habito respectu ad formã z substãtiã iuramẽti potius ligat eos singlr. tunc sublato statuto collegialiter. nullum piurium incurrunt. ¶ Secunda Si iuramentũ astringit eos ad obseruantiam etiaz collegialiter. tũc sine metu piurij non possent etiam

collegialis cōtrauenire cā rōabi. li non subsistente. Si tu vis exēpla dicas vt ibi per eum. Barto. in. l. omnes populi. in. ij. q. prin. ff. de iusti. et iu. tenez quod reuocātes sit periuri. et ibi Ale. in apostollis videtur transferre cū cōcordia Ab. de q̄ s̄. de q̄ etiam per Bal. in. l. clari. C. de fidei cōmis. vbi vult qd ex causa pñt reuocari statuta iurata. d̄ quo etiam per canonistas in cle. j. de regn. Sed vellem q̄ daretur michi vnum bonum respōsuz circa hoc si pñt statuentes contrauenire suo iuramento ex cā ratioabili. ergo nullo casu habebit locum absolutio a iuramento. que non conceditur nisi subsistente cā. ¶ Ultimo familia proconsulum ducebat vnū ad furcas p furto. et dubitabat ne de eorum manibus auferretur et ideo ipsum interfecit anteq̄ eū ad locum duceret. quid diceres d̄ hoc casu. Quidam doctor fuit interrogatus qui monens labia obmutuit dico quod debet puniri nisi hoc fecerit de cōmissione iudicis. qz non debet egredi cōmissionē eis factā. Uerū est notabile Bal. quod approbat ibi Pau. de cas. in. l. aditos. C. de epis. audi. Et non omitto etiam tex. sing. et ibi Barto. in. l. cuiusq̄ ff. ad. l. iul. maies. quod ille qui abstulit a familia condemnatum vel condemnandum. qz de crimine cōfessus. incidit in crimē lese maiestatis. q̄ ibi Bar. dt mēorie ɔmēdādū.

¶ De vita et hone. cle. in cle.

In cle. j. punitū. clerici ɔiugati et alij q̄ personaliter et publice exercent officium carnificum et tabernariorū si moniti non desistāt in. cle. ij. prohibetur certe vestes clericȩ. Appella. diocesanorū d̄ venisse inferiores ordinarij lz in loco iurisdictionem habeant. gloss. est in dic. cle. in ver. diocesanis. quam intellige quia glo. i cle. j. de fo. cō. tenet contrarium. quando in loco hñt quasi epistolem nō tamē exclusis epis. als pcedit glo. cōtraria d̄ quo p Ab. in. c. cum olim. in prin. de prescrip. in. c. Joānes. de testa Per verba generalia ɔstitutiōis q̄ precipitur ordinarijs vt in aliquo procedant cōtra clericos. nō videtur data ptās super exemptos nisi dicatur expresse. gl. ē i dic. cle. i v̄. clicos. Constitutio emanās super certis criminibus penam pro illis inferens non habet locum in alijs delictis etiam grauioribus. gl. est sup v̄. macellariorū et p̄t esse rō. qz constitutio quādoq̄ comprehēdit certa delicta. qz homies sunt prōptiores ad illa. Ubicūq̄ ɔstitutū fundatur super aliquibus qualitatibus eis cessantibus vel altera earum. cessat constitutio. glo. est in v̄. publice. et dum dicit gloss. personaliter. ergo si per alium secus. Addo quod pro illa glo. ē tex. in. b. ff. §. is autē. de offi. deleg. et ibi Ab. allegat hanc gl. et in. c. significauit de iude. in. c. licet de deci. et dicit singularem in. c. mulieres. in fi. de sen. excōmū. Quando ordinarius intendit procedere cōtra clericos incedentes cū armis ad ɔuatiōes preuilegij clerical non debet clericos monere gñalr sed spēalr. ipo rum nōibus specialr expssis. vt colligitur ex glo. in v̄. noiatim. Ubicunq̄ ad penā icurrendā iura exigunt vt aliquis tertio seu tribus edictis moneatur non sufficit vnū peremptorium. gloss. est singularis in ver. tertio. quam p valde notabili allegat Ab. in. c. quoniam frequenter. §. porro. vt. li. non cōtesta. in. ca. ij. in fin. ne cleri. vel mona. in. c. ij. de vi. et honestā. clerico. in. c. ex tue. de cleric. non resi. vbi dicit illā singula. et illā allegare i. c.

501

contingit. de sen. ex cō. Pet. hec verba. eo ipso amittat inducitur ꝓuatio ipo iure. gl. est in ver. eoipso ¶ Appellatione clericorū veniūt clerici prime tonsure q̄tꝫ materia sit penitētialis. glo. ī. c. quoniā. ī ꝟ. clericus. Per hec verba. ipso facto non est necessaria monitio nec sniā glo. in ver. ipso facto. Si suspensus a fructibus beneficiorum nō seruat suspensionem fruct⁹ recipiēdo non per hoc incurrit ꝑuationē bñficiorum aut irregularitatem. sed tenet restituere. gl. in ꝟ. suspēs⁹. ꝛ cui sint tales fructus restituendi vide ibi glo. valde notabilem. Et causa potest epūs aut legatus imponere penam inabilitationis ad beneficia tam clerico q̄ laico in perpetuum ꝛ ad tempus. glo. est nota. in dict. cle. in ver. inabilis. De tonsura clerici ꝛ corona quid significent vide glo. in ver. ꝛ tonsuram. Si religiosus portat habitum sub habitu clericorum secularium incurrit apostasiam. glo. in ver. extrinseci. Superior vestis clericorum debet esse talaris. i. vsqꝫ ad talos. glos. in. ver. videatur. non dꝫ ergo esse ita breuis vt vestis inferior videatur. Monachus qui est in peregrinatiōe de licētia abbat. pt facere moderatā elēosynā. gl. est in ꝟ. cōuertendum quam allegat Abb. in. c. ꝙ quibusdam. de fideiuss. Pena in aliqua constitutione apposita non intelligitur repetita in fine. qui additur ad constitutionem precedente etiā si eodem tempore fiat adiectio. gl. est sing. in ver. sanctioni. sed in contrarium est glos. in ca. de multa. in fi. in. ver. in eadem. deprehen. ꝛ pro intelligentia vide ibi per Abb.

Ista glo. probat etiam quod si prohibeatur aliquid licet non addat pēa tñ cōtra faciēs pūit. cui adde glo. ordinariam de iure ciuili. in. l. nemo martyres. C. de sacrosāc. ec. sa. text. ꝛ ibi Sali. in. l. j. C. de sepul. viola. in. l. j. §. qui aduersus. ff. de postu. Bal. in. l. legis. C. de legi. in contrarium facit tex. in. l. sed ꝛ si quis. §. diuus. ff. de reli. vbi. probatur quod cum pene sint odiose non habent locum. nisi in casibus a iure expressis. ideo Bal. in dic. l. nemo. dicit quod illa glos. habꝫ locū qñ illud ꝓhibitū si fiat hꝫ in se delictum. secus vbi non. vt quādo emit res minoris prohibita alienari. ¶ Questitū fuit a me. retores vniuersitatum quotidie mādant scolaribus sub pena prestiti iuramenti vt faciant certum qd. an nō faciēs sit periurus. ꝛ reperio ꝙ aliq̄ volūt qd non sit periurus nisi sit declara t⁹ p sniam. sicut dicim⁹ quādo ꝑcipitur aliquid sub pena excōicationis. non faciēs non est excōicatus. sed excōicandus. per glo. in. c. j. de sagit. sed ista non est bona doctrina ꝛ contra tex. in in. c. breui. de iureiu. ꝛ ibi Abb. in. ij. no. vbi dicit qd non obediens secūdū iuramentum ꝓprium incidit eo ipso in piurium nec requiritur aliqua snīa. ꝛ illd ꝙ allegatur de ꝑcepto sub pena excōmunicationis nichil valet. vt patꝫ intuenti ꝛ si debꝫ declarari piurus ergo est ipso iure piurus ꝛ in casu glo. supra allegate excōicatur. non autem declaratur excōicat⁹. qꝛ inter ista est magna differentia. c. ꝑrochianos. d̄ sē. excō. Percutiens clīcum declaratur excōicatus non quia excōicatur qꝛ ē ipo iure excōicatus. Si autem q̄s non adimplet iuramentum ex necessitate non incidit i periuriū. qꝛ deus respicit aīm c. querelaꝫ. de iureiu. Et an ꝛ quādo piurus sit infamis. vide dic. in. c. testimoniū. de testi. ꝛ in casu. l. si q̄s maior. C. de transac. est ipo iure infamis. vt ibi Pau. de. cast. ¶ Ultimo qdā vēdidit codicē scolari per hec ꝟba. vendo tibi hūc librū ꝓ illo ꝑcio de q̄ erim⁹ ꝯcordes hec vēditio nichil valꝫ. tex. hēs no

ta.⁊ ibi notant aliqui moder. in. l. empti fides.C.de contrahē.emp.

¶ Vt eccle.benefi.sine dimi. conferantur.

NOta regulam principalem q̄ est in hoc.c.j.ꝙ conferens beneficiū non debet retinere redditus.nec aliquam portionē ex redditibus.⁊ si fuerit de hoc pactum cum eo cui beneficium confert cōmittit simoniam. potest tamen episcopus statuere pro iusta ⁊ necessaria causa vt redditus beneficij vacantis deputentur ad certum ⁊ ad laudabilem vsum.ita qd̄ statutum preiudicabit ad eps noviter instituendo.vt in isto tex. Nota.glo.in. ver.accusatione.que ponit regulā ⁊ quosdam casus exceptos de quo per Barto.in.l.ij.§. si publico.ff. de adult. Nota.glo.in.ver.probante.que ponit casus in quibus non procedit regula . actore non probante ⁊c. Nota glo.in ver.occulta .quod licet clandestina electio sit nulla .c.quia propter. de elect. secus est in coclatione. Nota gl. in ver. carnalitatem. quod conferens beneficium spūale cōsanguineo vel amico al's non concessurus cessante consanguinitate vel amicicia.committit symoniam.⁊ adde notata in.c.tuam.de eta. ⁊ quali. Nota glo.in ver.constituat. quia ē notabilis quod eps cum caplo suo pt statuēdo retiere ad tēp⁹ fruct⁹ beneficiorum vacantium in sua diocesi pro exoneratione suorū debitorum.quod tamen intellige de debitis contractis nomine ecclesie .et idem tenet. Inno.qui late.prosequitur hic latam potestatem episcopo rū circa beneficia subiecta. et subdit. Inno.quod hoc pt facere etiā si ecclesia sit patronata.licet de honestate debeat requirere consensum patroni. qui poterit ex causa contradicere.⁊ vide hic per Abb. in.fi.qui aliqua adducit in contrarium. Et nota etiam istum tex.ꝙ ignomia iudicis ē nō seruare debitū ordinem iudicialem. ergo potest adduci tex.iste quod iudex nō possit esse testis coram iudice ad quē si dubitatur de rectitudine processus. ¶ Fuit a me quesitum. Utrum lex principis secularis valeat etiam quo ad clericos. et respondent aliqui moderni quod sic si ē fauorabilis ⁊ ecclesia acceptet allegant tex.in.c.ecclia scte Marie.de constitu. Sed est aduertendum quod ista materia multū late tractat̄ in dic.c.⁊ quātū ad legēs īperatorū cōcluditur sic.ꝙ si lex ciuilis est generalis ⁊ rōnabilis nec contradicit canoni.⁊ est fauorabilis.est etiam seruanda q̄ ad clericos sec⁹ si p̄iudicialis.sȝ quantum ad statuta inferiorum videtur ꝯcludi ꝙ etiam si statutum sit fauorabile ⁊ procedat p̄cipiendo vel prohibendo non comprehendit clericos ex defectu potestatis.nisi sit mere priuilegiatiuum.vel nisi sit expresse approbatum per ecclesiam.de quo per doc.in.c.fi.de solu.⁊ ꝺ hac materia late dixi in repetitione.c. inter alia.⁊ in additionibus.de immu.eccles. ¶ Ultimo volo tibi eradere pulchram limitationē ad.l. solemus .§. latrum culator. ff.de iudi.vbi dr̄ quod iudex maleficiorū non se impedit de causa ciuili.qȝ hoc nō ꝓcedit qn̄ illa cā ciuilis depende a criminali.vt quia iudex maleficiorum procedit contra accusatū ⁊ dedit fideiussores ī pena pecuniaria.facta cōdēnatiōe compellit fideiussores ad soluendum.pōt etiam fideiussores petere quod compellat reum ad restituendū illam pecuniam.text .do tibi notabilē hoc ꝓbātē l.i.cū vēdēte. C.vbi causa fisca.quem tex.allega

502

adimplere votū. Alia est cōclo sm Ab. q maritus potest emittere votum sine licentia vxoris dūmodo sibi non preiudicetur. secus in vxore de quo vide per glo. nota. in. c. manifestū. xxxiij. q. v. Alia est cōclusio clericus non potest emittere votum peregrinationis sine consensu epi sed votum continentie seu religionis sic. Alia est cōclo. epus nō pōt emittere votū peregrinationis vel religionis sine licentia superioris. de quo in. c. licet. de regula. et idem est dicendum in abbate sine licētia episcopi vel sui superioris. Et q clericus non possit vouere sine consensu episcopi. allega tu vnam glo quā omisit allegare Ab. j. c. quid ergo. xj. q. iij. ¶ Nota vnū in hac materia q etiam voti executionē nō potest aliqs pp auctoritate differre. vt in. c. non est. No. glo. j. ibi q vult q in voto subintelligitur illa conditio generalis. si commode fieri poterit. non placet tn̄ Ab. glo. dum dicit commode. qr putat ipse q impedimentū difficultatis voti non auferat obligationem: sed reddit facilitatem d. spēsandi. c. j. s. eo. Nota gl. ij. qr singularis est et quotidie allegatur: q vbicunqz papa dispensat contra ius diuinum sine causa: ille cū quo dispensatur non est tut⁹ quoad deum. et hanc glo. in multis locis magnificat Ab. in. c. non est. de reg. in. c. ad hec. d preb. in. c. proposuit. de cōces. preb. in. c. nobis. de deci. in. c. extirpande § qui vero in repetitione. de preben. in. c. significasti. in. c. dudum. ij. de elect. Et Inno. in. c. cum inter. de renun. loqtur de iuramento. glo. in. c. quanto. de iureiur. Ab. in consilio. xij. in. c. cōstitutus. de rescrip. et facit gl. fin. in. c. monachi vagantes. xvj. q. j. Adde etiā Ab. in. c. cū venissent. d iudi. j. c. cū ado. d rescrip. j. c. conqrente. de cle. non resi. et late p Ioā. an. in. c. de multa. de pben. Ab. j. c. que in ecclesiarū. de consti. Et videtur esse cōclo q si probat dispensationē precessisse sine cā i his que sunt iuris diuini dispensatio non tenet etiā in foro cōtentioso. qr in talibus nō presumitur causa: et predicta inducit Anto. de bu. et post eum Ab. contra miseros religiosos impetrantes dispensationem a papa vt possint transire ad laxiorem regulā. nam si non subest causa nō est ille tutus quo ad deum. Itē si religiosus preficit ecclesie curate causa legitima non subsistente: puta qr non est aptus ad officium predicandi vel exercitium cure. nam propter hoc bonum publicum emanauit illud ius dispensatiuum. vt religiosus posset prefici ecclesie seculari. vt in. c. quod dei. de sta. reg. et miror de illo romano pontifice qui cōcessit in italia quibusdam nobilib⁹ priuilegiū q posset quilibet ex eis et eorum descendentes in perpetuū extrahere d religiōe. xij. religiosos qui nobiles extrahunt oēs petētes oblata eis aliqua pecunia. et vt puto papa ille reddit rationem administrationis sue. ¶ Nota vnam regulam in hac materia in. c. licet. q votum regulatur a natura contractuum qui a principio sunt voluntatis. j. l. sicut. C. de ac. et obli. probat etiam ille tex. q pater potest aliqd iniūgere filio sub pena maledictionis paterne. Et auertant filij qr iā magni effect⁹ vise sunt maledictionis patrne ēt etate nra pbat ēt tex. q laic⁹ rōne voti efficit d foro ecclesie. Probat ēt singulr si heres nō adimplet votum priuatur omni cōmodo successionis: etiā si defunct⁹ decessit sine testamento: quod ē nota. Probat etiam tex. iste singulariter q in regnis et dignitatibus secularibus succeditur per filios ordine geniture: vt sic primogenitus debeat primo succedere. et eo defficiente sine sobole secundus. et sic de.

503

inceps. Ex quo singulariter nota q in regno p electionē nō succeditur. de quo p glo. in. c. denicq. vij. q. j. licet glo. teneat 9triū l. c. moyses. viij. q. j. sed de consuetudine seruat hoc. c. In hoc. c. tangit vna quotidians qstio. si ante adeptionē regni viuente patre decessit primogenit⁹ relicto filio: nunquid nepos an vero patruus debeat succedere in regno. ꝛ Ab. hic concludit filium primogeniti preferendum esse patruo ꝛ adducit Oldra. in consilijs suis. Jo. and. in rubri. de feu. in additionibus Specu. ꝛ Bal. in. l. cum antiquioribus. C. de iure deli. Sz tu adde Bar. in aucten. post frates. C. de legi. here. Bal. in. l. liberti liberteq. C. de ope. liber. Cy. Bal. ꝛ Sali. in. l. si viua matre. C. de bo. mat. Cal. in. l. ex hoc iure. in. vj. questione. ff. de iust. iur. Pau. de cas. in. l. maximū vicium. C. de libe. pte. ꝛ licet sint opiniones tn potes tenere opinionē illam q est in fauorem nepotis. Nota glo. ij. duz dicit q qs potest ieiunare pro alio filio est minus dubium q possit pater ieiunare per filium. qz eadē est persona⁹ ꝛ plus terrentur patres in filijs q in seipsis. glo. est notabilis in. c. penitentia. de peni. dist. iij. glo. tamen. i presbyter. lxxxij. dist. videtur tenere indistincte q quis possit per alium ieiunare. glos. xiij. q. ij. c. anime defunctorum. Ex glo. si. nota q licet in rebus priuatis fiat diuisio equaliter inter filios. aucten. in successione. C. de suis ꝛ legit. tamē in dignitatibus primogenitus prefertur alijs. ꝛ sic poterit cōtingere casus q alij filij etiam sine eorum causa priuabuntur legitima vt si pater nihil habebat preter dignitatem secularem. ꝛ hoc fuit inductum propter bonum publicum ne diminuatur dignitas. ¶ Item si plures succederent insolidum. respubli. lederetur. qz vnus debet esse princeps vij. q. j. c. in apibus. Non credas tamen q alij filij debeant mendicare. sed seruata integritate principatus subueniendum est alijs filijs secundum doc. de quo notatur. p Jo an. an. in regula. sine culpa. in mercu. als consuetudo esset irrationabilis. Et nota q singulariter voluit Inno. q quando quis vouit visitare terram sctām pro sua deuotione non tenetur exequi votum superueniēte impedimento. sed qn vouit pro subsidio impendendo debet exequi p alium ꝛ sic impendere meliori modo quo pōt. Et multuz notat Ab. hic q votum emissum pro deuotione non obligat vouentem superueniente impedimento omnino impeditiuo. de quo per eū in. c. j. ē. eo. quod tamen limitat: nisi prius fuisset in mora in exequendo. qz tūc votum debet cōmutari vel. exequi vel redimi. Et nota secundum doct. q filius tenetur ad executionem voti paterni: etiā si se nō obligauit postq adiuit hereditatem. ꝛ non solum pōt compelli per priuationē hereditatis: sed etiam p excōicationez quod est nota. ¶ Ex. c. magne. cuz ibi nota. facias istas conclusiones. Prima. epus non pōt dispensare i voto proprio. nā non debet qs auctorisare in facto proprio. ꝛ ideo dicit Bar. post glo. in. l. j. ff. de aucto. tuto. q pater nō pōt prestare cōsensum filio ad sui cōmodū. Et ideo dicit ipse cum sint per italiā statuta q minores ꝛ mulieres nō pñt cōtrahere sine consensu aliquorū consanguineoꝝ: quē consensū nō pōs prestare alijs qn tractat de acqrendo sibi directo. Addo ēt nota. per Ab. in. c. cū i veteri. de elec. Bar. i l. frater a fratre. ff. de condic. inde. Bal. in. l. si vxorē. ff. de 9di. inser. i l. si furiosi. C. de nup. Secunda cōclusio. episcopus non potest emittere votū peregrinationis lōge sine licētia pape: sed si non est lōga re

quiritur consensus capituli: vt notabiliter probatur in dic. c. magne. Ex quo colligit q episcopus nõ potest se absentare ab ecclesia sine cã. Et ad de. pulchrum tex. in. c. eps. de consecra. dist. iii. vbi dr q cessante infirmitate non dz eps saltem diebus dñicis abesse ab ecclesia sua. quem tex. iuc. sua glo. singlr nota. q eps tenetur diebus dñicis et diebus solennibus interesse officijs ecclesie sue. Tertia conclusio. prelatus delinquens magis aggrauat ex pctõ suo q persona priuata. propter malum exemplũ qd prebet subditis. et advertant prelati ad text. notabilẽ in c. precipue. xi. q. iii. et vide glo. in §. agitur a prelatis. que dicit cõponitur orbis regis ad exemplũ. et ideo dicit Isydo. in. iii. de sum. bo. q reges vitã subditorũ suorũ facile exemplis suis vel edificãt vel subuertunt. Quarta conclusio scdm Ab. statutum disponẽs in causa infirmitatis hbet locũ in causa senectutis: qz senectus est quidaz defectus habẽs labores et dolores. per istum tex. et ego addo sing. tex. in. l. in metallũ. ff. de pe. Et text. in. l. diuus. ff. de ter. mo. q senex mitius puniatur.

¶ Ex. c. quod super his. nota et est memorie commendandum scdm Ab. q viuẽtes ex proprio artificio possunt dici inopes. et q in considerãda facultate alicuius debem⁹ inspicere vtrum habeat aliquam artem. et facit scdm Ab. ad materiã illorũ qui conueniuntur inqñtũ facere possunt. et ego addo notata per Bal. in auten. defuncto. C. ad tercu. in. l. etiam. C. de execu. rei iu. q non tenetur ad collectas ille qui viuit ex propria industria. Et non omitto q allegatur dictum Ange. in. l. in personam. §. i. ff. de pac. q ille dicitur tendere ad inopiam qui facit multas fideiussiones. quod facit ad materiã. l. si constante. ff. solu. ma. vbi per Bar. Addo etiã q habetur in. l. si quis a liberis. §. sed si filius. ff. de libe. agnos. vbi habet q si filius vult facere aliquam artẽ vnde possit sibi qrere alimenta nõ potest a patre petere: quod tamen ibi Bar. notabilr limitat si honeste potest illam artem exercere. Probat etiam ille tex. q non valens agere pniam iniunctam a sacerdote non liberatur ab obligatione. sz debet fieri cõmutatio seu redemptio.

In isto. c. tangitur questio. nunquid sit licitum principibus christianis mouere bellum contra infideles. et concludit Inno. q nõ: si non sunt infesti christianis. per deducta p euz. sed Hosti. dicit q si recognoscunt dominum ab ecclesia nec sunt infesti christianis debẽt tollerari. et p. opinione Host. est text. iunc. glo. in c. si de rebus. xxiii. q. vii. sed stante ista opinione cũ certũ sit q non recognoscant indistincte põt illis bellum indici. Addo etiam Jo. an. in additio. Specu. in ru. de iude. q cõcludit q si pacifice viuũt nõ debẽt expelli. de quo etiam hic per Ab. allegantem Oldra. in suis cõsilijs qui etiam concludit q licitum est in bello iusto christianis iplorare auxilium infideliũ. Sed tu adde Jo an. de ana. examinantem hoc in. c. ad liberanduz. de iude. et Joan. de imo. in cle. i. de iude. et videt cõcludi q tria debẽt concurrere. q non sit belluz inter ipsos et christianos q si necessitas. et q bellum sit iustũ.

¶ Commenda memorie vnum casum reseruatum soli pape in. c. ex multa. ipse enim solum commutat votum transmarinum: quod intellige quando fuit emissum pro subsidio terre sancte. vt singulr vult gl. in hoc. c. in §. icũbit. Ex quo inferas ad duo. q si qs vouisset visitare sepulcrum pro deuotione: vel ire ad sanctum Jacobum potest commutationẽ voti ab epo loci obtinere. Scdo q in casu huius. c. qñ votuz

504

fuit emissum in subsidium terre sā-cte. legatus etiam de latere dispensare non pt. cuz requiratur specialis delegatio. vt in tex. ¶ Nota quod Abb. pōderat tex. in §. ij. in hoc. c. quod concilio disponitis capit intellectū ab his q̄ dicuntur in pfatione pro quo Ab. adducit tex. in. l. fin. ff. de here. insti. cum alijs vt hic p eum. Sed tu adde quod singl'r voluit Barto. in. dic. l. fi. in. l. cum hō. in prin. ⁊ in. §. eam transactionem. ff. de transac. in. l. j. ff. ad macedo. ¶ Nota in versi. in tanta. casum spēalissimuz in quo maritus emittit votum pegrinationis sine consensu vxoris. regulariter ē cōtra. vt dictum est s̄. vxor etiam potest sz dicto. emittere votum sine consensu viri quando est senex ⁊ potens ad ducendū bellatores. ⁊ hoc p subsidio t're sancte. No. glo. ij. ex q̄ collige duo pulcra. Primum est quod regul'r potest eps in omni voto dispensare arguendo per locum a spēali. d q̄ in. c. j. s̄. eo. Scdm ē q̄ votū vltra marinum emissum pro subsidio terre sancte est reseruatuz soli pape. secus in alio voto vltra marino. Et quia tex. hic vult quod clericatus reddit clericos inabiles ad pugnandum etiam cōtra sarracenos. hoc itellige nisi habeant iurisdictionem. vt in. c. dilecto. de sēten. excommuni. in. vi. de q̄ dic vt plene per Ab. in. c. clerici arma. s̄. de. vi. ⁊ hones. cleri. ¶ Tu scis qd per matrimonium carnale tollitur votuz pus emissum mr̄imonio non consōsū. c. j. de vo. in. vj. secus est i mr̄imonio spirituali. vt ex tex. notatur in. c. per tuas. ⁊ de intellectu istius tex. vide hic per Ab. ¶ Tu habes vnum casum sigu. in. c. fi. qd prelatus regularis potest emittere votum pro succursu terre sancte etiaz sine licentia superioris. restringit tm̄. Ab. istum tex. vt intelligatur in casu quo fit passagium gñale ex dispōe. Ro. pon. Non procedit etiam tex. iste in religioso simplici. Et quia glo. ij. colligit quod hic ē casus in quo publica vtilitas non prefert priuate. ⁊ non soluit. dicas quod vbi priuata vtilitas ex toto confunditur ⁊ publica parum iuuatur. non debemus pferre publicaz vtilitatem priuate. de. hoc in. c. bone. de postu. pla. in. c. licet. d regu. Tu habuisti glo. in. c. monachi vogantes. xvj. q. j. sed pro illa glo. tu habens bonum tex. in hoc. c. fi. Et nota vt scias allegare. vidi semel dubitari ⁊ est altercacio in auctem. habita. C. ne fi. pro pa. an habeat locuz in ciuibus studentibus in patria propria. sed iudicio meo nō est opus ire per mendicata suffragia. adduco tex. sing. in. l. j. C. q̄ eta. li. x. vbi probatur quod studētes in patria propria gaudent multis immunitatibus. de quib⁹ ibi. si gaudent illis. cur debemus dicere quod non gaudeant istis. de quib⁹ i auctē. habita. ¶ Ultio pstigit semel in facto q̄ quidam fugiebat de terra sua dicens qd hoc timore duct⁹ faciebat. qr tīti⁹ volebat eū iterficere. ⁊ qd faciebat tractatum in domo de nocte de hoc ⁊ tn̄ mētiebatur. sz faciebat hoc ad ifamādū eum. ⁊ ad prouocandum officiales ꝯ eum. Queritur an iniure requirat aliq̄ decisio d hoc. ⁊ tex. do tibi no. d hoc in. l. j. ⁊ ibi i terminis. Pau. de cas. C. his qui ad sta. confu. vbi dz quod debet acriter puniri.

¶ De voto in. vi.

Si tu vis scire que dicatur vota non solēnia. vide tex. i. c. j. quis omnis exceptis duobus ex psis in tex. Et votū solenne dirimit matrimoniū post ꝯtractū vt ibi. Et no. hunc tex. in fi. quare grauior pena imponitur p dilectis manife-

stis vicez propter scandalū et maluz exēplum q̄ insurgūt ex illis. Si tu vis scire p que vba fuit institutum matrimoniū. vide gl. in v. innocentie. Nota gl. in ver. sacri ordis. qd p susceptionem sacri ordinis non dissoluunt sponsalia de p̄senti sicut p ingressum religionis. Et ex hac gl. collige qd vbi constitutio equiparat duo extrema q̄ ad certum casum. et non quo ad alios statuta in alia materia disponentia de altero equiparatorum non extenduntur ad aliud. et adde glo. in. c. constitutiōez de reg. in. vi. Si tu vis scire qualr quis tacite profiteatur vide glo. in ver. tacitam. Nota gl. in ver. approbatis. dum querit de duabus questionib9. Questitum est a me. an aucten. habita. C. ne fi. pro pa. hēat locum i clericis vt possint conueniri corā iudice seclari. et concluditur cōit ibi q nō. qz lex iperatoris nō valet q̄ntū ad clericos. sed ego nō leūdo p multa dico quod nec etiam papa p̄t facere legem q clerici sint de iurisdictione seculari. gl. do. tibi fin. i. c. si imperator. xcvi. dis. et fa. glo. no. in. c. q̄z quam in v. diuino. d cēsi. i. vi. Non negligatis gl. dñi mei quarū copiā haberis in hoc opere. Ultimofuit. interrogat9 se in ptibus istis ab vno principe qd cum ipse haberet vnā filiam nobilem an posset grauare subditos p dote soluēda Itē qz transiuerat q̄dam magnus princeps per territorium suū et propter hoc fecerat magnas expensas. an possz ppt hoc petere aliqd a subditis et ego respōdi q n. lz expectaret aliud responsum. tex. do tibi nota. et ibi Pau. de cas. in. l. penulti. et fi. C. de sta. et imagi. qui tex. notabilr probāt qd vbicunq3 princeps vult facere aliquid pro honore suo debet facere de sua bursa fiscali et non grauare subditos.

De vsuris.

Si tu vis scire quid est vsura. dicas quod vsura ē qcqd sorti accedit ex pacto. vl itētiōe pcedēte. c. psuluit. ifra eo. Et nota q i illis reb9 pmittit vsura in qb9 psistit mutuum. et ideo in istis rebus tantum cōmittitur vsura. quia in istis transfertur dominium. et vsus rei non est separatus a consumptione ipsius rei seu dnij ipsius rei. vnde in istis rebus exigens aliquid propter rapit vsum. quia vult capere aliquid ex vsu rei mutuate. et tamen in illis non est dare vsum separatum a dominio rei. quia dominiū cōsumitur ex vsu. sed in aliis reb9 sec9 est. nā si loco tibi domū vl equum vs9 rei ē sepat9 a dominio. nec consumitur dominium rei ex vsu. et ideo non facio cōtra naturā rei capiendo aliqd p vsu ipsarū rerū. nā dominium dom9 seu equi remanet apud me. et tu hēs vsum rei. nam ex illo vsu quem loco licite possum aliqd lucrum capere. sed hoc nō cōtingit i reb9 mutuatis. vnde dr vsura quasi raptus vsus. qz qs rapit vsum et inducit vsum vbi in vitate vsus non est. et ex his hēs quare ex re locata possum recipe lucrūz. secus ex re mutuata. Et si tu vis scire rōnes propter quas vsura ē ita prohibita in vtroq3 tastamento et ita detestata a iure positiuo. vide per Ab. hic in ru. qui refert Inno. Nota quod est vsura si creditor vult lucri facere fructus rei pignorate. vt in. c. i. Excipitur tn̄ ibi casus vnus. et nota ex illo tex. penam clerici exercentis vsuram quia debet deponi. de q in. c. iter dilectos d exces. pla. Aduerte quia vt puto Adb. nr grauiter errauit in hoc. c. i. dum ponit exēplū qn̄ lct9 pignoraticius sit gfa vtriusq3. qz hoc est.

505

contra tex.in.§.fi.insti.qui mo.re ꝯ obli.nam talis cõtractus fit sp gratia veriusqꝫ ꝛ debitoris vt facilius sibi credatur pecũia ꝛ vt creditor sit magis caut⁹. Et adde ꝙ notat Pau.de cas.in.l.j.in.fi. C.de pig. ac.vbi querit quid si tibi pignoraui domum.tu non locasti sed habitasti an debeas pensionem computare in sortem ꝛ ꝛ rñdet quod sic si fuisses conducturus aliã domũ.si hũc non recepisses.ꝛ dꝫ tãtuꝫ ꝯputari quantũ consueuit percipi ex re illa.secus putat Pau.de cas. si nõ fuisses aliam domum cõducturus nam potius videris ĩhabitare pro vtilitate domus.ꝛ dicit se ita ĩ questione facti rñdisse.ꝛ idẽ dt Laciã. quod domus ab habitatore debita dilabitur. Quero an iste tex.procedat in laico in casu excepto in tex. ꝛ rñdeo quod sic.glo.hẽs sing.que est in fi.hoc.c.ꝛ sic pt gñaliter concludi ꝙ licite qs pcipit aliquid ex mutuo vbi illud erat suum vel alẽs sibi debitum nec poterat aliter illd cõseq̃.ꝛ sic hẽs vnum casũ in quo pcipitur vltra sortem ꝛ non est vsura. Si tu vis scire alios casus vide glos.nota.xiiij.q.iij.in sum.

Et gñaliter vbi percipit aliquid loco iteresse nõ cõmittitur vsura.ꝛ volo tibi ponere exemplum in casu multum quotidiano.mutuaui tibi decem.ꝛ cum indigerem hac pecunia ꝛ tu non posses restituere recepi tantam pecuniam sub vsuris. tunc potero exigere a te non solum debitum sed etiam vsuram quam solui.quia non vt vsuram sꝫ vt iteresse peto.de quo per glo.in.c.ꝯquest⁹.ifra eo.in.l.curabit. C.de acti. emp. ¶ Et nota gñaliter qd oẽs fruct⁹ q̃ntũcunqꝫ modici computãtur in sortem.vt in.c.ij. ¶ Si tu vis scire que sint pene mãifesti vsurarij.vide pulchrum tex. in.c.quia in omnibus.ꝛ nota illum tex.quod vsura est prohibita in nouo ꝛ veteri testamento.ꝛ in lege canonica. ꝛ inter alias penas est ista.quia clericus debet respuere oblationes manifesti vsurarij. Sed nunquid hoc est in omnibus peccatoribus manifestis.ꝛ glo.nota.in.c.oblationes.xc.dis.videtur tenere quod non nisi in casibus expressis. Et secundum doc.iste tex.non procedit in elẽosyna .quia illa communiter fit in occulto.ꝛ notent clerici quia tenentur restituere oblationem q̃ receperunt ab vsurario manifesto ꝛ aliter puniuntur.vt in tex. No. glos. j.que tenet quod etiam hodie de iure ciuili sunt prohibite vsure.ꝛ Abb.addit glo.in aucten.ad hec.C.de vsu.aucten.de ecclesiasti.ti.in prin.ꝛ Johan.an. in mercu.in regu.peccatum.ꝛ remittit ad notata per se in.c.cum sit generale de fo.competen. ¶ Et nota quod Barto.in dicto.c.auctẽ.ad hec saluat imperatorẽ.qd lꝫ pmiserit vsuras non propterea fuit hereticus. qꝛ Moises ꝑpter duriciã populi. permisit diuortiũ quod ab initio seculi est prohibitũ. ita ĩperator ꝑmisit vsuras. Ad idẽ adduco Barto.disputãtẽ hanc materiam in.l. cunctos pplos.C.de sum.tri.ꝛ ibi tenet idem. Addo etiaꝫ Bal.in.l. improbum. C.ex qui. cau.infa.irro.ꝛ quod notat glo.in.l.socium q̃ in eo.ff.pro so.qui etiã vult ꝙ illd quod petitur loco interesse non dz vsura.ꝛ adde circa istas penas de quo in hoc tex.quod habet.i..c.q̃ꝗ q̃.de vsu.in.vj.in cle.eos.d sepul. Et si tu vis scire qui dicantur vsurarij manifesti dicas vt hic per Abb. Et non omitto vnum pulchrum dict. Fede.de senis in suis consilijs quod refert.Ab. ꝙ si vsurarius mãdat in genere vsuras restitui. vel illis personis que probauerit vsuras dedisse.nõ propẽ hoc dz vsurari⁹ mãifest⁹ .qꝛ ipsẽ nõ cõfitet se vsura.mãifestũ.sꝫ mãdat re-

stitui si apparuerit. q est pulcrum. ¶ Nota per ea que habetur in.c. sup eo. q in mutuante sp est pctm. sed in recipiete si recipit pro illicito ope idez est. sed si pro opere pio aut indifferenti. z ille erat paratus mutuare sub vsuris z non peccat. secus si inducat mutuantem non alr paratum mutuare sub vsuris. Et nota etiam istum tex. qr non est licitum mentiri etiam pro aliena vita. xxij. q. ij. c. ne qs. z ad hoc no aduertunt multi ex nostris doc. q no verentur dare consilia cotra ɔsciam vt liberent aliquem a morte. ¶ No. quod in.c. cu tu. coguntur vsurarij p penas statutas in consilio restituere vsuras. Et pro intelligentia ex hoc.c. eliciaz coclusioes ifra scriptas. Prima vsure debent restitui illis a quibus extorte sut. si non supsunt heredibus suis. quibus deficientibus pauperibus. adde qd habet in.c. sicut dignu. de homi. Secunda ɔclusio. no valens restituere illicite extortum p pniam liberatur a pena eterna. adde qd notat in regula. peccatum de re. iur. in. vj. Tertia conclusio. qr.c. qr in omnib. ɔ. eo. apponit modu compellendi vsurarios ad restitutionem vsurarum. z restitutio est qd de futuro. ideo concernit vsuras ia preteritas. ex quo nondum restituerut. Quarta. si vsurarius recessit de loco vbi extorsit vsuras debz illas remittere expensis suis. ¶ Quinta. si illi a quibus sunt extorte recesserunt debent remitti expensis eorum nisi inueniretur aliquis qui velit gratis deferre. Sexta. etiam si vsurarius cessit bonis tenetur ad restitutionem in integrum: nec habet ro ne egeat. vt notabilr vult glo. hic in ver. in facultatibus in fi. q intellige in foro peiali. q est pulcrum. licz in foro contentioso debz heberi ratio ne egeat post cessionem bonorum. per iura allegata in glo.

Septima. vbi bona vsurariorum puenant ad aliquem titulo honesto no pnt vedicari p debetes recipe vsuras. Octaua. si possessioes empte ex pecunia fenebri puenerut ad tertiu ex ca lucratiua. potert vedi tuc p officiu iudicis. Nona. pecunia q dz restitui paupib no extatibus illis a qb extorta e. sufficit q restituat qbuscuq paupib: nec reqrit q restituat magis paupib vnius loci quam alterius secudu Fede. z Abb. licet sit consilium qd magis restituat. pauperib illius loci in q habitabat. ille a q extorta est pecunia. Et no. quod Abb. hic in fi. querit. cum dicetur quod no remittitur pctm nisi restituat ablatu. nu qd sufficiat remissio illius q soluit vsuras. vt sic euitetur peccatu absq restitutione reali. z adducit gl. in regula. peccatu. q sic. hoc tame limitat Dinus dicit Ab. qn vsurarius erat parat restituere vsuras alr secus. z licz non teneat hoc dictu Di. Adde tn quod hoc dictu approbat p nota. Alc. in. l. si mora ff. solu. ma. ¶ Nota quod in.c. in ciuitate. ponitur de vedete re plus quam valeat. quia solutio differtur. quod peccat. sz an teneatur ad restitutionem dicetur in. c. cosuluit. infra eo. Intellige tn secudu veru intellectum tex. nisi dubiuz sit tempore solutionis erit valor rei variatus z venditor non erat venditurus tpe quo vendidit. ex quo sequitur q lz valor rei attendat fm tps emptionis z vedititois. c. cu dilecti de emp. z ven. l. ij. C. de rescin. ven. hoc veru nisi dubium sit: an tempore solutiois pcij res sit min vel plus valitura. vt in tex. z venditor non erat alr venditurus tempore ɔtract p valore nuc currete. istis eni duob ɔcurrentibus vt habet hic. z in. c. fi. infra eo. no attenditur valor extris tpe cotract. q e singulare fz Ab. ɔsiliatioe dictor iuriu.

506

Probat etiam tex. iste q vbi cōtractus est dubius an contineat in se peccatum: vel non. debemus pot⁹ abstinere a tali contractu: qz in dubio debemus capere partē magis tutam anime. glo. in. c. j. de seru. z i hoc allegaui multa in ru. de coha. cle. Nota vnam conclusionem doc. super glo. j. q iura permittentia deceptionem vsqz ad dimidiaz iusti precij debent intelligi quando deceptio venit in ipsa. secus autem vbi dolus dedit causaz contractui vel incidit in contractum. quia tūc debet illud quis restituere. quod ē pulc. In hoc. c. formatur vna quotidiana questio in qua cum pl⁹ studeo plus dubito. z est in partibus istis multum frequens. nunquid sit licitum dare alicui centum vt ipse singulis annis in perpetuuz seu ad vitam suā det sibi certum annuum redditum: puta quinqz. dicit Ab. q cōmuniter docto. tenent q sic. siue iste annuus redditus ꝯstituatur ex redditibus alicuius fundi. vel domus: siue ex laboribus libere persone: vel serui. qz nō pōt dici q sit vsura: cum in veritate nō interuenerit mutuum. sicut ergo potest quis libere emere totam possessionem. vł emere annuum redditum iā constitutū ab antiquo ita licitū est de nouo cōstituere z emere. hanc questionē tetigi in meo sermone sinodali in aureis opusculis. z ibi conclusi: ex intentione Inno. hic q est illicitum qn̄ de nouo constituitur redditus q ille idez in se cōstituat redditū qz videtur obligare se ad dandū plus q̄ acceperit. z sic non pōt dici emptio annui redditus. de q̄ ibi Uide modo hic aliqua addaz que ibi non fuerunt dicta. Alexan. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. adducit Bal. in. c. j. in titulo. si de feu. ab ali. vasal. fue. interpel. q̄ format istam questionem: emo a te annuum redditum quinquaginta aureorum pro mille florenis: quos tibi solui an iste contractus sit licit⁹. z videtur concludere q iste contractus non est sine scrupulo vsurarũ z vt contractus sit iustior apponat pactū q illa mille conuertantur in emptionē prediorū z si venditor nō vult emere imputet sibi. Et subdit Bald. cogita sup ista cautela ne ꝑ tales cautelas perdas animā tuaz z sic Bal. videtur dubitare de isto contractu. Sed quando scripsi in sermone sinodali non viderā extraua. Martini quinti. quam etiā non viderunt multi doctores moderni. in qua papa expresse approbat istū contractum z ex hoc multi exultāt sed est aduertendū quia timeo non parū q multi illaqueantur nō intelligentes sensum illius extraua. naz ibi dicitur z ita pape fuit narratuz q quando fit talis venditio annui redditus expresse obligantur aliqua bona pro solutione illi⁹ census. ex quibus soluitur census ille. z si extinguūtur bona illa oportet q census extinguatur. sed video q contrarium obseruatur. quia si celum rueret emptor census vult illū habere z sic non vult esse in aliquo periculo. sed q indistincte persona sit obligata: ergo ista nō est emptio annui redditus. immo. vt video nō obligantur bona nisi generaliter ꝓ obseruatione conuentorum. ista eni est cōmunis cōsuetudo q indigēs centum florenis promittit se dare omni anno quinqz quousqz restituerit centum. z appellatur emptio annui redditus. z indistincte emptor sequitur personam. etiam si possessiones obligate passe sint celi tempestatem. Et volo adducere rationem inconuincibilem q talis contractus non potest defendi ab vsuraria prauitate. z q multi illaqueantur. dicunt doctores in hoc. c. excusando contractum emptionis annui redditus. ab vsuraria prauita-

te. q sicut potest quis emere libere totam possessionem ita potest emere aliquem annuum redditum illi9 possessionis. et sicut emendo vnam possessionem non est vsura. ita etiã emendo aliquem redditum illius. modo arguitur sic: si est contract9 emptionis nõ mutui. ergo emptor perfecto contractu debet esse in periculo. cui enim dubiũ est q si emã vnam domum et pereat domus illa q pit piculo mei ẽptoris. et venditor potest petere precium. text. est in terminis in. §. cum autem. insti. de emp. et ven. ergo etiam dicendum i emptione annui redditus. quia cõtractus emptionis nõ habet diuersam naturaz. ergo si emptor nõ stat in periculo non est contractus emptionis verus: sed simulatus i fraudem vsurarum. et ita videntur sentire doc. et ita etiam declarat Martinus pontifex. Concludo ergo q si venditur annuus redditus cõstitutus in aliqua re: et emptor stet in periculo: vt si aliquo casu fortuito census ille non possit haberi sit dãnum emptoris tunc sine dubio contractus est licitus. et ista est intẽtio extraua. et docto. qui autem volunt esse i tuto tẽpore suo cognoscẽt an sit vsura vel nõ. et de mõte venetiarum et florentiñ. de quo hic tangit per doc. dixi in dicto sermone sinodali. ¶ Aduertant dñi epi q vsurarij in vita pñt excõicari vt desistant et satisfaciant de preteritis. vt in. c. preterea. peccãt igitur si nõ faciũt patiendo alios peccare. xlij. disti. c. ephesus. Et nota q iste text. in versi. vsq; ad condignã satisfactionem facit contra dictum Di. de q̃ dictum est supra in. c. cuz tu. ¶ Tu habuisti q fructus rei pignorate computantur in sortem. Est tamẽ tex. notabilis ponens casuz in quo hoc fallit in capi. conquestus. nam creditor habens proprietatem rei pignorate non tenetur computare fructus in sortem: qua si consolidetur tunc vsusfructus cum proprietate. et est cas9 valde notabilis iste. et ex hoc etiam habes limitationez ad iura que dicunt q in re propria non consistit pignus. nam illud procedit in re omnino sua. secus si ali9 habet ius in illa re. tunc respectu illius iuris potest constitui pignus ¶ Et adde quod habetur in. c. j. de feu. glo. j. c. j. supra eo. ¶ Nota singularẽ glo. ij. dum dicit: non qua si vsure: sed quasi interesse petantur etc. et commenda memorie perpetuo: et conclude secundum glos. et docto. q etiam de iure canonico possit peti aliquid vltra sortem ratione interesse non solum damni cõtingentis sed etiam lucri cessantis et hoc habebit iudex extimare. Nota etiaz singulariter glo. quia vult q pactum de retrouendendo coniunctum cum modicitate preciĵ facit contractum presumi vsurarium et precipue quando consueuit exercere vsuras. Sẽtit ergo glos. q illa duo prima sufficiunt. et istam glo. allegat Abba. in consilio. lxxvj. in primo lib. et dicit se ita consuluisse. q pactum de retrouendendo cum modicitate preciĵ faciunt contractum presumi vsurarium. sed multi doctores volunt q requiratur tertiũ scilicet q cõsueuerit exercere vsuras. tñ semp mihi multũ placuit opinio istius glos. et cum ista glos. videtur concordare glos. in c. ad nostram. de empt. et ven. et aliq quos refert Ab. ibi. ¶ Nota etiã glo. quia enumerat aliquos casus in quibus aliquid recipere vltra sortem non est vsura. et alios casus vltra glos. vide hic per Abbatez. ¶ Nota q in. c. tua nos. dicitur: q heres vsurarĵ compellitur satisfacere de vsuris etiam si defunctus non mandauit restitui. ¶ Et scias q lz gl. hic velit q omnia bona vsurarĵ sunt obligata pro restitutione

vsurarum tamē communis opinio docto. est in contrarium secundum Abba. quia ista opinio non probatur iure. licet docto. antiqui teneant istam opinionem. ꝛ ideo concluditur notabiliter ꝙ ille ad quem bona vsurariorum perueniunt titulo singulari siue ex cā lucratiua. siue onerosa non potest molestari super illis bonis: etiam pro vsuris restituendis. ¶ Nota tamen vnam pulchram conclusionem ꝙ licet heredes teneanł tantū ꝓ hereditariis portionibus. l. i. C. si certum peta. l. pro hereditariis. C. de here. acti. tamen fauore anime vno herede effecto non soluendo. alter tenetur in solidum vt communiter tenent docto. ꝛ tenetur heres vltra vires hereditarias si non confecerit inuentarium secundum docto. licet in foro anime non teneatur. vt magis communiter cōcluditur. ꝛ vltra adducta per Abba. adde ipsum in. c. i. de sol. Barto. in rubrica. ff. de ac qui. here. in. l. gerit. eo. tit. Bald. et Ange. in. l. fi. in princi. C. de iu. de li. Joā. de imo. in. l. i. §. hec stipulatio. ff. si cui plus ꝙ̃. per. l. falc. ꝛ dn̄ Ab. dicit hic ꝙ licite iudicatur contra communem opinionem doctorum quando iure non probatur ꝛ allegat Joan. and. in. c. i. de consti. ꝙ iudex non tenetur sequi communē opinionē quando est euidenter falsa. adde tu ipsum Abba. in. c. capellanus. de fe. in. c. calumniaꝫ. de pe. in. c. finem litibus. de dolo ꝛ contu. in. c. scientes. de cen. in. c. cū sint. ꝛ deci. in. c. prudentiam. de offi. dele. in. c. ex literis. de sponsa. in. c. vt debitus. de appellatio. Bal. in. c. i. §. iudices. de pa. iura. firmā. ꝛ est textus singula. in. l. i. §. sed neqꝫ. C. de ve. iu. enu. ¶ Nota vnum pulchrū ꝛ singulare dictum in materia ꝙ libera donatio debitoris occasione mutui non prodest ipsi creditori habenti intentionem deprauatam. vt quia aliās non fuisset mutuaturus nisi sperasset inde aliquid consequi. tex. est sin. in. c. consuluit. Concludę etiā ex dic. text. ꝙ quantūcunqꝫ modicū sit ꝛ qualecūqꝫ sit qđ datł occasione mutui sp inducitur vsura ꝛ tenetur ad restitutionem etiaꝫ si sint munuscula. xiiii. q. iii. c. i. ꝛ. ꝛ iii. Et no. istum tex. qui facit ꝯ florentinum amicum meum. qui adueniēte termino solutiōis debitor dū peteret prorogari terminū ipse maliciose recusabat vt aliqđ lucrum cōseqreł quo ꝯsecuto prorogabat terminū. ꝛ cū. x. flo. mutuatꝫ. x. psonis ex prorogatione terminorꝫ lucrabatur multos anseres: gallinas ꝛ agnos. ad quorū oīꝫ restitutionē tenetur: vt in hoc text. No. singulr glo. in ꝓ. sperantes. duꝫ dicit in spe lucri principaliter posita. ¶ Et si queratur an manifestus vsurarius cōpulsus ad restitutionem vsurarū possit appellare. ꝛ concludił ꝙ nō. in. c. ꝙ̃ perniciosum. qn̄ ꝯstat ꝙ sua appellatio est friuola. secus si aliq̄ modo iniuste grauaretur. ꝛ ibi glo. ꝛ doc. ¶ Dubitatū est semel an restitutio vsurarū possit peti coraꝫ iudice seculari. ꝛ rn̄sum est ꝙ sic. tex. habes sing. in. c. post miserabilem. ꝛ intellige qn̄ non dubitatur cōcretum non esse vsurariū. aliās autē cognitio spectat ad iudicem ecclesiasticū. vt notatur in. c. cū sit generale. de foro ꝯpe. ꝛ ita ab. inducit istū tex. qꝛ sicut iudei possunt compelli per iudicem seculareꝫ. vt in tex. ita etiā christiani. sed hec īductio apđ me non concludit. cū iudei regulariter non sint subiecti ecclesie sꝫ ꝓncipibus secularibus. vt iam habuisti glo. quas non repero tamē dcm̄ hoc puto verū. Et adde qđ notat glo. in cle. dispendiosam de iudi. et ad istum tex. potest dici ꝙ cum crimen sit ecclesiasticum ꝛ iudei pecce nt contra legem eorum ꝛ contra naturam. ecclesia habet in eis iurisḋ

dictionem. sed id hic papa mandauit principibus secularibus vt compellant. qz facilius possunt compelli per pricipes seculares: qz habent hoies armatos quos ecclia nō hz et de iurisdictione spūali non curant. ptera quātū ad restitutionē crimē est mixti fori. Et nota casuz in hoc c. i quo iudei idirecte excōicātur i terdicendo eis cōmunionē christianorū et concludit Ab. per istū tex. q iudei peccant exercentes vsuras cōtra christianos. de quo late dixi in repetitione mea. c. inter alia. de immu. eccle. Et nota glo. fi. dū dicit q propter delictū iudei efficiuntur de foro ecclesiastico. et idem dicas bm doc. q ratio rei vel contractus vel domicilij. cū ista equiparētur. c. fi. de fo. cōpe. quod est pulcr. Est speciale pter piculū animarum in vsuris q iudex suppleat ex officio et mandat vsuras restitui immo prohibet ne promisse soluantur. vt in. c. tuas. etiaz si iuramentū interuenit nec est opus absolutionē facere quādo iudex procedit ex officio non implorato. qz in nullo venit iurans contra iuramentū: qz iurauit non repetere nō aūt iurauit non recipere si redderentur et sic proprie loquitur tex. iste. Et nota glo. hic q iurās nō repetere pōt petere absolutionem. licet absolutio ordinetur ad finē repetendi. et hoc ideo est: qz primū factū est damnatum. et iō est restringendū ad suos terminos tm. Et nota bm Ab. q non valet iuramentum si debitor iurauit nō denūciare qz non potuit se obligare cōtra bonum caritatis et euangelicaz dispositionem. si peccauerit et c.

¶ Nota q in. c. qz frustra. disponitur q non auditur vsurarius repetens vsuras nisi prius restituat extortas per se. et nota q in odium vsurarum auditur quis allegans de iure tertij. Sed dubium est secundū doctores. quid fiet cum vsurario excipiente contra vsurarium. nō procederur in causa remanebit ne peccatum primi vsurarij impunitū. nā ex hoc iste vsurarius prius conuentus reportabit ꝯmodū. et sic vterqz retinebit vsuras quod est absurdū dicit Ab. q doc. mirabiliter intelligunt istū tex. q iudex ex officio suo repulso actore cōpellat ꝯuentū ad restituendū vsuras non isti actori. sed illis qui debēt recipere vsuras ab isto actore. et iste actor tenebit postea hoc habere ratum. cum negocium suū sit vtiliter gestum. et facta integra restitutione audietur actor. hunc intellectū nunqz cepi: nā si facta est integra satisfactio p conuentum ad quid audietur. actor petit vsuras a se extortas ab alio vsurario. ille vsurarius officio iudicis restituit illis a quibus extorsit. et dz habere ratum. ergo habet qd petebat quare non possumus dicere q iudex ex officio compellat actorez ad restituendum. et facta restitutione audietur et sic cessabit absurdū. Nota glo. j. que querit: an delinquens contra vnam legem perdat beneficium aliaruz. et conclusio gl. est q non. dummodo secundum doctō. non peccauerit erga fidem. ca. deficat peccator. de regu. iu. ad cōtraria dicas vt hic per Abba. Nota glo. in ver. restituerit. dum dicit pauperibus si nullus appareat. hoc intelligitur quando nescitur vbi sit cui facienda est restitutio. si autem esset absens et de proximo venturus tunc pecunia illa debet consignari et deponi. argumento. l. acceptā. C. de vsu. ¶ Nota etiam ex eadem glo. ad fi. iūct. tex. q dictio frustra. quandoqz refertur ad id quod tenet: sed eliditur per exceptionem. Et facit secundum Abb. ad materiam. l. penulti. §. ad crimen. ff. de public. iudi. vbi dicitur q in causa criminali frustra interuenit procurator quasi p hoc verbū necessario

xx. ij.

508

non concludatur. processū esse nullum. et remittit. Ab. ad dic. p se in c. veniens. de accu. Sed adde tu q Bar. tenet contrarium in dic. §. ad crimen. in fi. Et nota quod ista exceptio de q in tex. pponēda ē añ litem contestatā. qr est exceptio dilatoria. et debet probari hec exceptio infra octo dies secūdū doc. q ē notabile ¶ No. singu. tex. in. c. cum in dioces. qd per solam famā et communē opinionē non cōuincit aliquis de hoc crimine. sz reqrūtur alia argumenta. et tunc dicit manifestus vsurarius. Et nota q Host. intelligit tex. post manifestationez factam per iudicē. vñ exponit tex. manifestos. id est manifestādos per iudicez. q̄si dicat q postq̄ iudex receptis his argumentis illū declarauerit vsurariū. potest dici tūc manifestus. et Ab. primo dicit istud dictū satis notabile. et postea videtur de ipo dubitare. sz ego ñ dubito: qr tex. dicit cōstituerit. g iudex cognoscit. et de qua recognouit de ea pnūciat. l. de qua re. ff. de iudi. ergo requiritur sententia. Et que sint ista armenta vltra famā. dicas qd vendebat cariori precio. qr pfferebat solutionem. vel emebat cum pacto de retrouendēdo cū maiori pcio et sic de similib9. de qbus hic per doc. Et no. ꝺm doc. q non valet statutum episcopi q vsurarius possit conuinci p vnum testē. vel per tres de auditu. vel p quattuor singulares. qr nō pt epus tollere dispositionē iuris. sz forte possem9 dicere qd epus ex magna causa posset hoc facere. vt qr i diocesi sua mltū freqntaret hoc crimen vt facili9 hoies abstinerēt. ¶ Tu habuisti q fruct9 cōputāt in sortem. accipe sin. casum in q nō ꝯputāt quando marit9 recipit pign9 p dote. pmissa. cas9 ē sin. in. c. salubriter. quia succedūt loco interesse quod patitur maritus in non recipiendo dotem pmissā. Intellige tamen tex. ꝺm doc. quando dos debebat solui incōtinenti et interuenit pignus. secus si a pricipio cōuētuz est de soluenda dote in certo termino. qr ex q nulla mora. ibi nullū dz esse interesse. et videt etiā concludi licet si aliqua altercatio q a pricipio possit conuenire socer cum genero de dando ānuatim certam pecuniam vsq ad solutionem dotꝫ dummodo ꝺm Ab. sit hō q solitus sit mercari vl ponere pecuniam apud mercatorem. cū iste nō capiat pro mutuo. nec pro dilatione data. sed vt substineat onera matrimonij. et sic potius capit vt interesse. nec videtur hoc contra bonū caritatis. No. tñ quod iste tex. nō pcedit in vxore cui soluto mrīmonio datū est pignus pro restitutiōe dotis. q nō lucratur fruct9. et ideo sit cauta mulier vt faciat sibi dotē solui vel possessionē dari insolutū ꝺm Ab. et hoc facit ad q̄stionē scdm eū In multis locis ē statutum vt soluto mrīmonio q̄diu heresmariti steterit in dote psoluēda teneat dare certū qd vxori relicte vt possit idese alere. nūqd valeat tale statutū. et concludit q si vxor debz ali ab herede mariti. statutū valet. cū honestius sit recipe quātitatez q̄ alimēta annuati. als secus. Et an heres mariti teneat alere vxorē relictaz dōec psoluat sibi dotē. et ꝯcludit q sic. si non habet alia bōa vñ se alere possit. de quo per gl. et Bar. i. l. vnica. §. exactio. C. de rei vx. ac. Et adde tu quod pñt heredes viri statim restituere dotē vxori nec tenebuntur eam alere. Alex. in. l. diuortio. ff. solu ma. allegat Bal. i auc. eum qui. C. de bo. aucto. iudi. possi. et vult Bal. ibi vnum mirabile quod heredes incontinenti restituentes poterūt sibi retinere iterusuriū medij tpis. ¶ No. q. c. michael. ponit de materia. c. qr frustra. s eo. sz addit hoc. qr ibi fit mētio nūi

de extortis per impetrantez seu repetentem. hic autem etiaz de extortis per patrem. No. tñ quod ista iura non procedunt in clerico repetente vsuras nomine ecclesie. qr agit noie eccl'e. nec delictuz suũ dz obesse ecclesie fm doc. z idez i procuratore. vt nõ possit excipi de extortis per se. Nota. ex gl'. fi. fin. quod heres vsurarij tenetur ex quasi contractu. Et quo infertur qđ etiam ꝺ iure ciuili heres tenet restituere vsuras extortas p defunctũ. licet de vsuris nichil peruenerit ad euz quia non conuenitur ex dilecto defuncti sed ex quasi contractu. z sic cessat. l. j. C. ex delic. defũc. Et nota glo. in. c. si episcopum. xvj. q. vj. que vult quod licet agatur ex quasi contractu: tamen quia versatur delictum quod est mixti fori. ideo potest conueniri laicus coram iudice ecclesiastico. Et nota glo. in fi. in eo quod concludit quod is qui vsuras extorsit nomine alterius non tenetur ad restitutionem nec potest contra eum excipi. sed contrarium sensit glo. in. c. sicut. xlvj. dis. z videtur concludi p doc. quod aut principalis ẽ soluendo. z non tenetur. al's secus. vt ex quo dedit cãm delicto teneatur alio nõ valẽte satisfacere. quod ẽ no. scđm Ab. qui ita residet. Et tu adde gl'. sing. in. l. si sciente. ff. de parrici. z tex. et Barto. in. l. j. §. incidit. ff. ad turpil. z ibi dicit. Barto. quod est tex. ibi pro illa glo. z quod no. Barto. in. l. si seru⁹. ff. de cõdict. furt, vbi dixit ꝙ prestãs consilium vel opez nõ tenet cõditione furtiua nisi in subsidiũ ꝯmittẽte furtũ existẽte nõ soluendo. z Barto. in. l. si peculiũ §. si opem. ff. de pecul. ¶ Si tu vis scire vnam causã quare prohibetur vsura. vide tex. in. c. quanto nam diminuuntur facultates hominũ. z sic breui tempore rediguntur ad paupertatẽ, z paupertas ẽ ẽt ꝑiculo sa animabus. z adde tex. l. c. eo ti. in. vj. z in isto tex. ẽt dicit qđ iudei cõpellũt ad restitutionẽ vsurarũ. ꝺ quo in. c. post miserabilẽ. ꝺ eo. z cõpellũt p subtractionẽ ꝯmertij xpianorũ q̄ excõicãt. z ꝓbat iste tex. ꝙ ꝺ iure iudei possũt acqrere rerum dominia ꝺ q̄ p Inno. i. c. ꝙ sup his de vo. No. gl'. hic ꝙ nõ sumit argumẽtũ a cõtrario sẽsu vbi isurgit absonꝰ intellectꝰ. vel alibi repit ꝯriũ z in materia vltra adducta p Ab. habe tu ista. l. nemo. cũ ibi notatis. C. de iurisdic. om. iu. glo. i cle. j. in ver. obseruare. de sen. ex com. in. c. j. de eta. z quali. in. vj. in. c. significasti. de fo. compe. benefacit quod notat glo. in. c. cupientes. §. quod si per viginti. in ver. petere. de elec. in. vj. text. est communiter non allegatus in. c. a nobis. ij. de sen. excom. l. conuenticulã. C. de epis. z cle. Et de tali argumento adde etiam glo. in. c. sciendum. viij. q. j. in. c. non solum de appella. in. vj. in c. non decet. xcij. dis. in. c. sacerdotũ de conse. dis. ij. in. c. j. de sagit. Et nota. quod in verbis contrahẽtium habet locum tale argumentum. tex. est fin. in. l. inter. §. cum inẽ ff. de pac. dota. est tamen alius tex. in. l. pecuniam. ff. si cert. peta. z etiam in rescriptis. glo. est sing. in. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. manda. ¶ Nota quod non est licitum mutuanti recipere aliquid vltra sortem etiam si suscipiat in se periculum pecunie mutuate. vt est tex. in. c. nauiganti. qui etiam text. probat notabiliter ꝙ non est licitũ aliquid recipere a mercatore licet recipiat mutuum causa lucri. No. etiam vnam cõclusionẽ ex dic. c. ꝙ quando venditur res plus q̃ valeat z differtur precium rei ad certum terminum duo debent ꝯcurrere ad hoc vt cõtractus nõ censeat vsurarius. Primo qđ dubiũ sit an tp̃e solutiõis preciJ res sit valitura

xx. iij.

509

plus vel minus. Scdo q iste venditor non erat als venditur tempore contractus. si ergo certum sit quod tempore solutiōis nō valebit pl vel minus quā iste erat venditurus nūc p minori pcio si habuissz pecuniam in pñti. tunc contractus censēdus est vsurarius. Et si diceres vsura non committit nisi in contractu mutui. vt dcm est s. ergo nō debet hoc committi cuz sit contract emptionis. rñdeas q quo ad formam ptractus nō ē vsura. sed quo ad intentionem depravatā ē vsura nam ius fingit emptorem soluisse pcium de presenti. et venditorem sibi illud mutuasse vsqz ad terminū prefixum pro illo lucro. quod ē vltra verū preciū rei. Nota etiaz istā conclusionez q licitus ē contract societatis quando vn ponit opam alius pecuniam ex quo communicant sibi lucra et damna. glo. est. ordi. in. c. plerumqz. xiiij. q. iij. et quia huic concloni videtur obstare tex. in. §. de illo. insti. pro so. r fide vt hic per Ab. Alia est conclusio. si mercator est paratus pficisci in aliā regionem empturus merces in quibus fuisset verisimilit lucrat centum. et amicus accedit ad eum rogans vt sibi mutuet illam pecuniam quam promittit sibi restituere i termino cum lucro spato. iste contract est censendus vsurarius. fz Inno. quod intellige an morā. sec si post moram pmissam. scdm Io. an. et istud est singlare qd etiam in contractu mutui pōt peti interesse post moram lucri vrisimilr cessantis. de quo in. c. conquestus. s eo. Alia ē conclo. nō ē licitū aliqd recipere vltra sortē qn illud qd recipitur est extimabile fm doc. et ideo si doctor mutuat pecuniā scolari vt vt inter secū et non erat als mutuatur nec scolarz srratur. si este mutuans recipit aliquid pmodū pecunia extimabile. committitur vsura. Exēplū. ex pcursu scolariū efficit celebris et augmētat salariū. nā pe ex mutuo aliqd recipit vltra sortē ideo tenet ad restitutionē sz eā oz facere paupib. qr ab illis qb mutuauit n extorsit istā pecuniā. et hoc modo itellige gl. i. l. j. ff. de offi. pfec. vr. in. l. ij. ff. d calū. q dicūt. Nota p mros q pecūia data inueniunt scolares nec est simonia vt dicūt il. gl. sz ē vsura vt declaratū ē. Alia ē pclusio. n ē licitū qd aliqs emat rē vt hic itegrā vēdat cariori pcio qn inducitur principaliter spe lucri. secus si vult deferre ad alium locum. quia tunc ponit labores et industriam suam. sed si emit hic frumentum ne ciuitas tractu temporis pateretur penuriaz quia alij extrahunt. et tunc licet alio tempore vendere carius et non est peccatuz Alia est conclusio. si mutuaui tibi frumentuz qd tpe ptract valebat qnqz florenos. nunc tēpore satisfactionis valet decē. salua consciētia possum recipere illud frumentum pciosi si ductus bona intētione tibi mutuaui. nam sic potuisset vilescere eius precium secus si habuissez intentionem depravatā qr mutuaui frumentum antiquum vt post ea haberem nouuz. et sic i meliori pcio secūdum Ab. hic et alios qs refert. sed oportet hoc intelligere qn certū erat quod nouū fuit valiturū maiori precio. ¶ Ultimo loco hic Ab. in. fi querit nunquid quis teneatur restituere vsuras et qcqd ē lucratus ex illis. an vsuras dumtaxat. et adducit Io. an. in. c. q cs. eo. ti. in. vj. et videtur concludi qd aut lucratus est per vsurariam prauitatem rē germinātem et producētem fructū. puta vineam. et tenetur totū restituere. aut lucrat ē pecuniā. et n tenetur totū restituere nisi pecuniam. quia reliquū pcessit ex opibus suis et industria. de quo per doc. in dic. c. qcqz. ¶ Fuit a me qsi.

tũ an scholares de libris suis ꝛ d' rebus suis debeant soluere pedagiũ seu gabellam. ꝛ dixit qḋ hec materio tractatur in aucten. habita. C. ne fili. pro pa. ꝛ rñdi ꝙ nõ. quod etiam videt̃ procedere in q̃cũq; alio. ꝛ ideo dicit Bart. in. l. cetera. §. in q̃s. ff. de lega. j. ꝙ si statutum dicit ꝙ frumentũ non possit extrahi de ciuitate. poterit tamen extrahi cã sui vsus. ad idem Barto. in. l. sed ꝛ si. ff. nau. caupo. stabu. Sed ego quero quid si sit contentio inter officialem ꝛ scholarem an portat causa vsus sui vel non quid erit hoc casu. ꝛ pro decisione adduco singularem glo. in cle. presenti. de censi. in ver. non negociandi. quod stabitur iuramento scholaris. que glo. etiã probat quod stabitur iuramento suo an sit scholaris siue nõ. ꝛ sic nõ erit necesse habere l̃ras testimoniales. allegatur tamen Barto. in. l. naturalem. §. apũ. ff. d' acqui. re. do. ꝙ si scholaris recedit ꝛ stat ꝑ tp̃s ꝛ non reuertitur. deinde reuertit̃ ꝛ dicit se scholarem tamẽ non gaudet priuilegio. Sed aduerte tu ne erres quia oportꝫ quod steterit absens per quinq; ãnos vt ꝑdat ꝑuilegia Bar. in. l. ex eo. in fi. ff. de testa. mili. in. l. per hanc. C. de aduo. diuer. iudi. ¶ Sed quid diceres de isto casu scholaris stetit absens ꝑ quinquennium ꝛ sic perdit priuilegiũ dꝫ iterũ metriculari si vult iterum studere an debeat soluere iterum matriculam? ꝛ dicas ꝙ nõ. dictũ est sin. Bart. in consilio suo incipiente. statuto vniuersitatis ꝛc. ¶ Ultimo fui cõsultus de hoc casu. duo compromiserũt in arbitros quantum duret illud compromissũ si non ceperunt cognoscere de causa cepta coram eis durat quãdiu arbitri viuunt. dictum est notabile Bal. ꝛ Pau. de cas. in. l. falso, C, de diuer. rescrip.

¶ De vsuris in. vi.

Nota ꝙ vsura iducit detrimẽtum animarum ꝛ ꝑditionem bonorum vt in. c. j. No. etiaꝫ quod vbi aufertur ꝯmoditas faciendi d' lictum videtur restringi libertas delinq̃ndi. ꝙ ẽ nota. ꝛ hoc facit ꝯ statuta alleuiãtia penas iflictas a iure cõi. qꝛ videt̃ potiꝰ fauere delinquentibus quam retrahere a delictis. Et no. vnum quod dicit Jo. an. per hũc tex. ad fi. quod ꝑiculo sum est prelatis habere iurisdictionem temporalem in loco. qꝛ rarissima sunt loca in quibus tales vsurarij alienigene non habitent ad mutuandum. ex quo concludit̃ illos aut suspensos. si sunt episcopi vel superiores vel excommunicatos. si sunt inferiores. Nota glo. j. que allegans tex. de iure ciuili appellat dulcedinem vsurarũ. ꝛ cõmuniter vsurarij moderni dicunt quod vsura est lac. Si tu vis scire d' itellectu maledictiõis. qꝛ sepe i iure fit mẽtio. vide gl̃. hic i ꝟ. maledictiõis. qꝛ d' pene ct̃ne. No. gl̃. i ꝟ. alienigenas. qꝛ ista ꝯstitutio nõ icludit ide gẽitos. ꝛ assignat rõem ꝛ nota illã gl̃. dũ vult ꝙ appellatione aliẽigenarũ ꝯprehẽdũt̃ ẽt ciues ex accñti. qñ lex ponderat ciuilitatẽ respectu origis tm̃. qḋ ẽ notabile ad statuta. Nota etiam gl̃. in alio pro statutis. quod illed: ortus de ciuitate qui oritur in vico ciuitatis. Nota glo. in ver. manifestos. qui dicantur manifesti vsurarij. Nota glo. in ver. expellant. que allegat similia. nec debent expelli ex relatu cuiuscunq; sed debet primitti inquisitio. vt in glos. Nota glo. in. ver. ad fenus. quod locator videtur locasse domuꝫ in dubio ad illud exercitium quod consueuit facere ille cui locauit. quod est pulchrum. qꝛ si dominus locat domuꝫ fabro nõ poterit ipm̃ expellere si ex

xx. iiij.

510

ercet fabrilia. nec poterit etiam do minus expellere scolares quibus locauit domum si conducūt meretrices in domū. q2 debebat scire φ scolares nō possunt viuere sine meretricibus: loquor tamen de italis: non de alemanis. No. glo. in §. ipo rū. φ gtūs non semper denotat dñi um rei cui adiungitur. s3 refert tan tū ad subiectionē ratiōe iurisdictio nis. alibi allegaui aliqua circa hoc Et nota φ ḃm doct. iste tex. habet locum in iudeis quibus locatur do mus ad fenus exercendum. & mul te ciuitates christianitatis sunt in malo statu. ⁊ multa scripsi in repeti tione. c. inter alia. de immunit. ec. ¶ Nota φ testamenta manifestoꝝ vsurariorū non valent nisi seruetur forma de qua in. c. q̄ ꝗ. vel φ satisfecerint. vel ydonee cauerint de re stituendo. Nota glo. in ver. manife sti. q̄ dicantur vsurarij manifesti. et nota gl. vbi dicit φ dicit manifest⁹ ille qui coram sacerdote ⁊ testibus publice fatet se esse vsurariū. intel lige tamē glo. ḃm doc. φ fiat ita pu blice φ in multorū noticiā perueni at ⁊ ꝓpter hoc id publice affirmet Nota glo. in ver. possint acq̄rere. q̄ late ponit q̄ sint illi q̄ possint acq̄re re. Nota glo. in ver. teneatur. φ re sidui cōmemoratio totū admittit. Appellatione ordinarij ꝯprehēdū tur inferiores ab epis hñtes pote statem in materia de qua loquit dispositio glo. in dic. c. ꝗ. in ver. lo ci. Ydonea cautio intelligitur cū pi gnore seu fideiussore. glo. est in dic. c. in §. idonee. No. glo. in §. satisfi eri que sit forma satisfaciēdi de vsu ris ⁊ in ver. facultates Constitutō penalis extendit de stricta significatiōe vocabuli ad latā quādo sub est eadē ratio. glo. fi. in ora. ¶ Tā git hic vna questio in q̄ est magna altercatio: si vsurari⁹ fecit testamē tū nō ꝑstita cautiōe. ⁊ p⁹ testamen tū ꝑstitit. an recōualescat testamen tū. ⁊ licet vt dixi sint opiniones: tñ mihi placet illa opinio φ recōualescat. de quo per Bar. in. l. filio ꝑterito. ad fi. ff. de iniust. testa. q̄ tenet φ sic per Bart. in. l. s. ff. de reg. ca. per Bal. in. l. vniuersa. C. de preci. impe. offe. in. l. ex libe. C. de suis et legit. in. l. gallus. §. etiā ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ per omes scribētes hic. In cle. s. de sepul. per Io. de ana. plene in. c. q2 in oib⁹. de vsu. Fuit a me quesitū quid dicendum sit de fraudatoribus gabellarum. ista q̄stio tāgitur p aliq̄s in aucten. habi ta. C. ne fi. ꝑ pa. Sed aduerte tu ne erres q2 Bar. in. l. vectigalia. ff. de publi. dicit φ si q̄s fraudat gabellam nō tenetur deo neq3 mundo. de quo per Bal. in ti. que sunt rega. in l. veluti. ff. de iust. ⁊ iu. Ab. in. c. inno uamus. de censi. ⁊ est conclo φ non peccat forensis fraudans gabellā impositas sine ꝑmissu principis q2 dicit q̄dam errorsio. ¶ Ultimo tu scis φ in rescripto principis intelli gitur clausula. si preces ꝟitati nitā tur: vt in. l. fi. C. d̄ diuer. rescrip. q̄d diceres in contractib⁹ priuatorum dicas φ nō inest illa clausula si nar rata vera sunt. glo. do tibi singu. in l. si ex falsis. in §. precipimus. C. d̄ transac. ḃm Pau. de. ca. in dic. l. fi. quod etiam intellige si fiat contra ctus respectu alicuius scripture. p quo etiam do tibi glo. in. l. ita de mum. in ver. conditiōe. ff. de arbi.

¶ De vsuris in cle.

In hac clemē ina excommunicantur illi qui faciunt statuta φ vsure soluātur et φ solute nō repetātur ⁊ φ ille censetur hereticus q̄ ꝑtinaciter asserit vsurā exercere nō esse peccatum. Constitutio iuris antiqui declaratoria non extendit ad preterita quo ad penam. sed solum ad futura. glo. est in dic. clesi. in ver. de cetero. Tu habes etiam

ibi.glo.in ℣.Facere.q̄ reputat̄ sin. q̇ sumitur argumētū a 2rio qn̄ stagnentes inciderent in penaz. Per ista ℣ba.sniam excōicationis incurrant fertur excōicatio incontinenti sine tēpis iteruallo.gl.ē in ℣.icurrāt. Ubicunq̄ materia est proportionabilis tam christianis q̄ iudeis.licz in dispositione nulla fiat mentio de iudeis extenditur ad iudeos.glos. est in ℣.censura. Non stat̄ dicto heredis vsurarij q̇ non habeat libros oportet q̇ aliter probet si tamē eēt bone vite cum fama staretur suo iuramento.glo. est no. ad multa in ℣. cōpellendos. Usurarius facta restitutiōe dz etiā penitere. glo.est in ver.nō esse pctm̄. Nota glo.in ℣ rationū.qz hic ponitur casus spālis i quo vsurarius cogit̄ edere librum suarū rationū. ¶ Fuit a q̄stū an p̄uilegium scolariū competat eorū nunciis z famulis. z ista q̄stio tāgit̄ in aucten. habita.C.ne fi. pro pa.z adda tu notata per doc.in.scrineatios.C.de testa.mi.vbi Ja.butri.z Pau.de cast.dicunt q̇ bedelli scolarium non gaudent priuilegio: lz sint matriculati si non intrant.z gl. singu.in.l.restituende.in ver.quod p̄ voto.C.de aduo.diuer.iu.z Barto i.l.ū.§.legatis.ff.de iudi. vbi notabiliter dicit q̇ sicut scolares non possunt capi p̄ represaliis. ita nec fratres vel pater qui veniunt ad videndum ipsos:quod est notabile. Ultimo volo tibi dicere vnum mirabile ad quod pauci aduertunt. Incurrit infamiā ille q̄ supplicat p̄ncipi q̇ retractet̄ sna q̄ transiuit in rē iudicatā.casuz do tibi mirabilem in.l.fi.C.vt lite pen.ex quo ferras q̇ si produceretur in testē possit sibi obiici q̇ non esset habilis.cōmēda memorie qz posset te illustrare si casus occurreret.dicta eni sin gl̄aria z q̄ pauci sciūt sūt illa q̄ celebres reddūt doctores quorum copiam habebis in hoc opere.

¶ De verbo.significatio.

Quia in dispositionibus quādoq̄ dubitatur de significatio verborum.z ideo auctor in fine operis ponit de ver.signi. ¶ Si tu vis scire quid sit nouale vide text. in.c.j.qz est terra nouiter ad culturam redacta. ¶ Nota q̇ in interp̄tatione verborū debemus recurrere ad cōmunē vsum loquēdi. vt in c.nā z rex.vbi appellatione patris veniunt omnes ascendentes.nō ex propria significatiōe sed lata z addo Bar.in.l.patri.ff.de adult. vbi dicit q̇ in materia odiosa apellatione patris non venit auus.z ideo dicit q̇.l.quisquis.C.ad.l.iuli.maies. loquens de patre non habet locū in auo. ¶ Ille dicitur vnigenitus qui non habuit alium fratrem vel si habuit incontinenti natus decessit in.c.naz z ego.sed dicit Ab. q̇ hoc vltimo casu improprie dicitur vnigenitus. Et gl.fi. colligit ex tex. q̇ non dicitur fuisse qui non durauit. z vltra iura allegata in glos.adde tu tex. z glo.in.l.item eorū.§.qd si actor.ff quod cuiusq̄ vniuer.no.in l.quid si fugitiuus.§. quod autē.ff. de edil.edic.tex.z glo. i. l.ex facto .§.fi.ff.de vulga.z pupil. qui p̄bat contrariuz. Et non omitto questionem positaz per Barto.in.l.si fideiussor.§.meminisse.ff.de lega.j. vbi dicit q̇ si arbiter condēnauit partē ad locandum domum in quinquennium.locauit sed non stetit locationi an possit peti pena compromissi z cōcludit: q̇ liberatus est a pena compromissi faciendo locationem z agendum est a modo ex cōtractu locationis: z respondet ad multa iura que faciunt in contrarium.
¶ Nota q̇ ex facto negatiuo non sequitur necessario aliqua affirmatio.c.quod dicitur. z hoc valet multum in saluandis dictis testium secundum Abba. vt puta dicit testis

511

anteq̃ Titius veniret ad prandiũ filius suus percussit Sempronium probatur q̃ titius non venit ad domum illa die. nunquid testimoniũ sit falsum. Et dicendum q̃ non: qz satis est q̃ non venerat tp̃e percussionis: qđ est pulc. ¶ Nota q̃ primogenit⁹ dicitur ille qui primo nascitur etiã si nullus sequitur eũ. c. ioseph. Et adde et istũ tex. ad ea q̃ dicta sunt supra. q̃ in expositionib⁹ scripturarũ debemus recurrere ad communem consuetudinem loquẽdi. ꝛ ex hoc tex. colligit Abb. q̃ si brauium debet dari primo veniẽti ad talem locum. si nemo venit nisi vnus debet sibi dari. quia dicitur p̃mo venisse quem nemo secutus est. Sed quid si equus venit ad brauium primus sine equitatore qz cecidit. an dominus equi debeat habere brauium. ista questio formatur p̃ Bar. in. l. j. §. item acquirimus. ff. đ acqui. pos. in. l. j. §. quesitum. ff. de aquaquoti. ꝛ esti. per Jo. de imo. i l. cũ seruus. ff. de verb. obli. in. l. ij. ff. de condi. ꝛ demonstra. Bal. in. l. qui fundum. ff. quẽadmo. ser. amitt. Et videtur cõiter concludi q̃ debemus aduertere ad verba statuti: qz si statutum dicit q̃ ille cuius equus primo venit ad brauiũ debeat habere. tunc dñs equi habebit brauiũ secus si statutum diceret qui venerit primo ad talem locũ cum equo ꝛ in dubio debet dari brauium domino equi. qz mens statuentium fuit velocitas equi. ¶ Quando habemus intentionẽ non debemus curare de verbis. c. intelligentias cõcordat tex. in. c. marchion. j. q. j. l. scire leges. ff. de legi. ¶ No. vnaz pulchram conclusionem cum pulc. fallentia: q̃ vbi testes adducuntur ad probandum substantiam facti. diuersitas in verbis nõ habet viciare si ideẽ in substantia concluditur. tex. est in. c. nihil obstat. Fallit notabiliter secundũ Ab. vbi haberent probare verba materialia ꝛ formalia ab alio prolata. qđ est pulc. Et adduco ad conclusionem fin. tex. in. l. qui sniaz. C. de pe. Et nõ omitto qđ posuit Alex. in cõsi. v. in. j. li. q̃ si testes variant circa aliqua extrinseca non infringitur dictũ principale super quo deponunt. allegat Bar. in. l. eos. ff. de fal. Bal. ꝛ Jo. de imo. in. l. his verbis. §. fi. ff. đ here. insti. ꝛ dictum sing. Anto. de bu. in. c. ij. de reg. q̃ si testes in modico sunt ↄtrarij non nocet. vt qz vn⁹ testis dicit de ãno. alter de anno ꝛ die pro quo dicto ego adduco glo. fin. in. c. rex pacificus in prohe. š. in p̃. in iudicijs. que probat q̃ non viciatur dictum testis si dicit omnes egerũt sic. licet pauci ex illis hoc nõ fecerint. qz propter modicũ non dz viciari dictum illius. Inducitur et iste tex. ad questionẽ. notarius seu iudex recepit primũ testem ꝛ extense scripsit dictum suũ. ꝛ postmodũ audito secundo scripsit sic. talis testis deposuit vt primus: ꝛ idem fecit de tertio: ꝛ quarto. nunquid talia testimonia probent. doctores reprehendunt notarium sic scribentem ex quadã pigritia. ꝛ dicit Hosti. q̃ si ita est consuetudo non damnaret talia testimonia. sed Anto. đ bu. videtur tenere contrarium. et hoc videtur placere Ab. tanq̃. de iure verius quasi protulerint vnuz eundemq̃ sermonez. Ego semper cõsulerẽ notarijs q̃ extense scriberent: qz ex modo loquendi multum potest deprehendi falsitas ꝛ adde tex. in. c. preterea. ad. c. intelligentis. ¶ Nota q̃ argumentuz ab ethimologia vocabuli est validus in iure: vt in. c. Quis. Adducit Ab. tex. in. c. cum secundum apostolum. de preben. c. cleros. xxj. disti. quod intelligit verum nisi diffinitio contra dicat: nam semper est standum diffinitiõi. ꝛ remittit ad notata per se in. c. j. de iudi. ꝛ ita residet. Tu aũt

adde tex.cum glo.in.l. decernim⁹. C.de episc.z cler.in.l. defensores. C.de defen.ciui.glo.in.l.j.ff.de of-fi. presi.i.l.diuus.ff.de bo.dāna.in l.pretor.in princi.ff.de eden. Bar to.in.l.j ff.ad muni.in.l.j.ff.de ac-qui.pos.in.l.j.§.j.ff.d tute.in.l.j.ff. de testa.in.l.j.ff.de fur.in.l/. omnes populi.ff.de iusti.z iur.in.l.libero-rū.ff.de ver.signi.Bal.in.l. non si-ne.C.de bo.quelibe.glo.in.l. facta §.si in danda.ff.ad trebel. Adde etiam tex.in.c.forus infra eo. Nō omittatis vos qui habetis disputa re vnum quod probat tex.in dic.c. forus.q qñ habetis tex.expressum nunq̃ adducatis tex.per viam ar-gumenti.sed dicatur ibi est text.de hoc.sed adducitur in argumentum quando subtiliter z acute adducit tex.ad probandum id ad quod īdu citur:vel per locum a spāli. vel a si mili.vel a sufficienti partium enu-meratiōe.vel alio modo.z ideo re-prehenditur glo.in.c.j.de pac. per hoc.qz dicit ibi esse argumentū.cū sit text.expressus q ex nudo pacto detur actio.sed ad istud possum re spondere q ibi non est tex.expres-sus cum doctores variant circa in-tellectum istius tex.Probat etiaz tex.in dic.c.forus. q femina nō est tante fidei sicut masculus. z ideo ī illis casibus in quibus femina ad-mittitur non facit tantam fidem si-cut masculus.z ideo si sunt duo viri ex vna parte z due femine ex alia preferuntur masculi.quod est nota bile.Nota glo.in ver.de qua Vir-gilius.q possim⁹ adducere aucto-ritates paganoruz z allegatur tex. iste q possumus etiaz ad decisionē causarum adducere poetas z ora-tores. Et adde tex.z glo. in.l.fran tum .§.fi.ff.de re diui.tex.in.l.si pa ter.ff.de solu.insti d dona.§.j. in.l. legatis.§.pecoribus.ff.de lega.iij. in.l.proponebatur.ff.d iudi.in.l.j. ff.de contrahen.emp.in.§. item pre cium.insti.eo.ti.in.l. septimo men-se.ff.de sta.ho.in.l.intestato.§.fi.ff. de suis z legit.in.l. fulcinius.§. sed quid si latitare.ff.ex quibus cau.in pos.ea.glo.in.quod nerua.ff. d po. Bar.in.l.de quibus.ff.de legi. Si tu vis habere noticiam figurarum vide glo.in ver.parte ablata. No-ta etiam glo.in ver.non femina.an z quando mulier admittatur in te-stimonio tā in criminali q̃ in ciuili.

¶ Si tu vis scire quid sit pactū vi de tex.in.c.pactum. z diffinitiones iuris ciuilis.vide hic in glo.fin.Et nota q pollicitatio est ex parte vni usitantum quando quis aliquid p mittit absq̃ facto aduersarij.Et le giste habent titulu3.ff.de pollicita. pactum vero est plurium. vt quan do ad inuice3 conueniunt super eo negocio.¶ Pro intelligentia eoꝝ que habentur in.c.ius dictu3 Ab. adducit glo.in.ru.de re iudi. in v/. ad fi.Et tu adde singula.glo.in p he.cle.in ver.iuris. Et nota istum tex p si auarus non expendit quan do debet dicitur male possidere qz quodammodo detinet alienum.id est alijs debitum.¶ Tria requirū-tur vt proprie dicatur oblatio q̄ po nuntur in.c.causa.Et nota secūdū Ab.q ppe stricte accipiēdo obla tio dicitur illa que offertur sacer-doti in missa. large autem accipi-tur omni quod offertur ecclesie: si-ue in vita:siue in morte.¶ Et nota hic vnum notabile Hostien. in fa-uorem rectorum parrochialium. dicit enim q oblatio proprie sum-pta est debita in precipuis festiuita-tibus.quod est memorie commen-dandum secundu3 Abbatem. vult enim Hostiensis parrochianos te-neri ex debito ad faciendum obla-tiōes in pcipuis festiuitatib⁹.vt in. dficis dieb⁹.z alijsfestis. Sz post-ea ab.dubitat d hoc dcō z pcludit:

512

Probat etiam tex. iste q ubi cōtractus est dubius an contineat in se peccatum: vel non. debemus potius abstinere a tali contractu: qr in dubio debemus capere partē magis tutam anime. glo. in. c. j. de seru. et in hoc allegaui multa in ru. de coha. cle. Nota vnam conclusionem docto. super glo. j. q iura permittentia deceptionem vsqz ad dimidiaz iusti precij debent intelligi quando deceptio venit in ipsa. secus autem vbi dolus dedit causaz contractui vel incidit in contractum. quia tūc debet illud quis restituere. quod ē pulc. In hoc. c. formatur vna quotidiana questio in qua cum plus studeo plus dubito. et est in partibus istis multum frequens. nunquid sit licitum dare alicui centum vt ipse singulis annis in perpetuuz seu ad vitam suā det sibi certum annuum redditum: puta quinqz. dicit Ab. q cōmuniter docto. tenent q sic. siue iste annuus redditus constituatur ex redditibus alicuius fundi. vel domus: siue ex laboribus libere persone: vel serui. qr nō pōt dici q sit vsura: cum in veritate nō interuenerit mutuum. sicut ergo potest quis libere emere totam possessionem. vel emere annuum redditum iā constitutū ab antiquo ita licitū est de nouo cōstituere et emere. hanc questionē tetigi in meo sermone sinodali in aureis opusculis. et ibi conclusi: ex intentione Inno. hic q est illicitum qñ de nouo constituitur redditus q ille idez in se cōstituat redditū qr videtur obligare se ad dandū plus q̄ acceperit. et sic non pōt dici emptio annui redditus. de q ibi Uide modo hic aliqua addaz que ibi non fuerunt dicta. Alexan. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. adducit Bal. in. c. j. in titulo. si de feu. ab ali. vasal. fue. interpel. q fomat istam questionem: emo a te annuum redditum quinquaginta aureorum pro mille florenis: quos tibi solui an iste contractus sit licitus. et videtur concludere q iste contractus non est sine scrupulo vsurarum et vt contractus sit iustior apponat pactū q illa mille conuertantur in emptionē prediorū et si venditor nō vult emere imputet sibi. Et subdit Bald. cogita sup ista cautela ne per tales cautelas perdas animā tuaz et sic Bal. videtur dubitare de isto contractu. Sed quando scripsi in sermone sinodali non viderā extraua. Martini quinti. quam etiā non viderunt multi doctores moderni. in qua papa expresse approbat istū contractum et ex hoc multi exultāt sed est aduertendū quia timeo non parū q multi illa queantur nō intelligentes sensum illius extraua. naz ibi dicitur et ita pape fuit narratuz q quando fit talis venditio annui redditus expresse obligantur aliqua bona pro solutione illius census. ex quibus soluitur census ille. et si extinguūtur bona illa oportet q census extinguatur. sed video q contrarium obseruatur. quia si celum rueret emptor census vult illū habere et sic non vult esse in aliquo periculo. sed q indistincte persona sit obligata: ergo ista nō est emptio annui redditus. immo. vt video nō obligantur bona nisi generaliter pro obseruatione conuentorum. ista enim est cōmunis cōsuetudo q indigēs centum florenis promittit se dare omni anno quinqz quousqz restituerit centum. et appellatur emptio annui redditus. et indistincte emptor sequitur personam. etiam si possessiones obligate passe sint celi tempestatem. Et volo adducere rationem inconuincibilem q talis contractus non potest defendi ab vsuraria prauitate. et q multi illaqueantur. dicunt doctores in hoc. c. excusando cantractum emptionis annui redditus. ab vsuraria prauita-

te. q sicut potest quis emere libere totam possessionem ita potest emere aliquem annuum redditum illi⁹ possessionis. z sicut emendo vnam possessionem non est vsura. ita etiã emendo aliquem redditum illius. modo arguitur sic: si est contract⁹ emptionis nõ mutui. ergo emptor perfecto contractu debet esse in periculo. cui enim dubiũ est q si emã vnam domum z pereat domus illa q pit piculo mei ẽptoris. z venditor potest petere precium. text. est in terminis in. §. cum autem. insti. de emp. z ven. ergo etiam dicendum i emptione annui redditus. quia cõtractus emptionis nõ habet diuersam naturaz. ergo si emptor nõ stat in periculo non est contractus emptionis verus: sed simulatus i fraudem vsurarum. z ita videntur sentire doc. z ita etiam declarat Martinus pontifex. Concludo ergo q si venditur annuus redditus cõstitutus in aliqua re: z emptor stet in periculo: vt si aliquo casu fortuito census ille non possit haberi sit dãnum emptoris tunc sine dubio contractus est licitus. z ista est intẽtio extraua. z docto. qui autem volunt esse i tuto tẽpore suo cognoscẽt an sit vsura vel nõ. z de mõte venetiarum z florentinis. de quo hic tangit per doc. dixi in dicto sermone sinodali. ¶ Aduertant dñi epi q vsurarij in vita pñt excõicari vt desistant z satisfaciant de preteritis. vt in. c. preterea. peccãt igitur si nõ faciũt patiendo alios peccare. xlij. disti. c. ephesus. Et nota q iste text. in versi. vsq ad condignã satisfactionem facit contra dictum Di. de q dictum est supra in. c. cuz tu. ¶ Tu habuisti q fructus rei pignorate computantur in sortem. Est tamẽ tex. notabilis ponens casuz in quo hoc fallit in capi. conquestus. nam creditor habens proprietatem rei pignorate non tenetur computare fructus in sortem: qua si consolidetur tunc vsusfructus cum proprietate. z est cas⁹ valde notabilis iste. z ex hoc etiam habes limitationez ad iura que dicunt q in re propria non consistit pignus. nam illud procedit in re omnino sua. secus si ali⁹ habet ius in illa re. tunc respectu illius iuris potest constitui pignus ¶ Et adde quod habetur in. c. j. de feu. glo. i. c. j. supra eo. ¶ Nota singularẽ glo. ij. dum dicit: non quasi vsure: sed quasi interesse petantur zc. z commenda memorie perpetuo: z conclude secundum glos. z docto. q etiam de iure canonico possit peti aliquid vltra sortem ratione interesse non solum damni cõtingentis sed etiam lucri cessantis z hoc habebit iudex extimare. Nota etiaz singulariter glo. quia vult q pactum de retrouendendo coniunctum cum modicitate preciȷ̃. facit contractum presumi vsurariu m z precipue quando consueuit exercere vsuras. Sẽtit ergo glos. q illa duo prima sufficiunt. z istam glo. allegat Abba. in consilio. lxxvj. in primo lib. z dicit se ita consuluisse. q pactum de retrouendendo cum modicitate preciȷ̃ faciunt contractum presumi vsurarium. sed multi doctores volunt q requiratur tertiũ scilicet q cõsueuerit exercere vsuras. tñ semp mihi multũ placuit opinio istius glos. z cum ista glos. videtur concordare glos. in c. ad nostram. de empt. z ven. z aliquos refert Ab. ibi. ¶ Nota etiã glo. quia enumerat aliquos casus in quibus aliquid recipere vltra sortem non est vsura. z alios casus vltra glos. vide hic per Abbatez. ¶ Nota q in. c. tua nos. dicitur: q heres vsurarij compellitur satisfacere de vsuris etiam si defunctus non mandauit restitui. ¶ Et scias q lz gl. hic velit q omnia bona vsurarij sunt obligata pro restitutione

vsurarum tamē communis opinio docto. est in contrarium secundum Abba. quia ista opinio non probatur iure. licet docto. antiqui teneant istam opinionem. et ideo concluditur notabiliter q ille ad quem bona vsurariorum perueniunt titulo singulari siue ex cā lucratiua. siue onerosa non potest molestari super illis bonis: etiam pro vsuris restituendis. ¶ Nota tamen vnam pulchram conclusionem q licet heredes teneant tantum p hereditariis portionibus. l. j. C. si certum peta. l. pro hereditariis. C. de here. acti. tamen fauore anime vno herede effecto non soluendo. alter tenetur in solidum vt communiter tenent docto. et tenetur heres vltra vires hereditarias si non confecerit inuentarium secundum docto. licet in foro anime non teneatur. vt magis communiter cōcluditur. et vltra adducta per Abba. adde ipsum in. c. j. de sol. Barto. in rubrica. ff. de acqui. here. in. l. gerit. eo. tit. Bald. et Ange. in. l. fi. in princi. C. de iu. deli. Joā. de imo. in. l. j. §. hec stipulatio. ff. si cui plus q. per. l. falc. et dū Ab. dicit hic q licite iudicatur contra communem opinionem doctorum quando iure non probatur et allegat Joan. and. in. c. j. de consti. q iudex non tenetur sequi communem opinionē quando est euidenter falsa. adde tu ipsum Abba. in. c. capellanus. de fe. in. c. calumniam. de pe. in. c. finem litibus. de dolo et contu. in. c. scientes. de cen. in. c. cū sint. de deci. in. c. prudentiam. de offi. dele. in. c. ex literis. de sponsa. in. c. vt debitus. de appellatio. Bal. in. c. j. §. iudices. de pa. iura. firmā. et est textus singula. in. l. j. §. sed neq. C. de ve. iu. enu. ¶ Nota vnum pulchrum et singulare dictum in materia q libera donatio debitoris occasione mutui non prodest ipsi creditori habenti intentionem deprauatam. vt quia alias non fuisset mutuaturus nisi sperasset inde aliquid consequi. tex. est fin. in. c. consuluit. Conclude etiā ex dic. text. q quantūcunq modicū sit et qualecūq sit qd dat occasione mutui sp inducitur vsura et tenetur ad restitutionem etiam si sint munuscula. xiiij. q. iij. c. j. d. et iij. Et no. istum tex. qui facit contra florentinum amicum meum. qui adueniēte termino solutiōis debitor dū peteret prorogari terminū ipse maliciose recusabat vt aliqd lucrum cōseqret quo ꝯsecuto prorogabat terminū. et cū. x. flo. mutuat. x. psonis ex prorogatione terminorum lucrabatur multos anseres: gallinas et agnos. ad quorū oim restitutionē tenetur: vt in hoc text. No. singulr glo. in ꝟ. sperantes. dum dicit in spe lucri principaliter posita. ¶ Et si queratur an manifestus vsurari⁹ cōpulsus ad restitutionem vsurarū possit appellare. et concludit q nō. in. c. q perniciosum. qn ꝯstat q sua appellatio est friuola. secus si aliq modo iniuste grauaretur. et ibi glo. et doc. ¶ Dubitatū est semel an restitutio vsurarū possit peti coram iudice seculari. et rnsum est q sic. tex. habes sing. in. c. post miserabilem. et intellige qn non dubitatur cōtractum non esse vsurariū. alias autē cognitio spectat ad iudicem ecclesiasticū. vt notatur in. c. cū sit generale. de foro ꝯpe. et ita ab. inducit istū tex. qr sicut iudei possunt compelli per iudicem secularem. vt in tex. ita etiā christiani. sed hec iductio apd me non concludit. cū iudei regulariter non sint subiecti ecclesie sz principibus secularibus. vt iam habuisti glo. quas non repeto tamē dcm hoc puto verū. Et adde qd notat glo. in cle. dispendiosam de iudi. et ad istum tex. potest dici q cum crimen sit ecclesiasticum et iudei pecent contra legem eorum et contra naturam. ecclesia habet in eis iuris

dictionem. sed idõ hic papa mandauit principibus secularibus vt cõpellant. qꝛ facilius possunt compelli per pri͂cipes seculares: qꝛ habẽt hoĩes armatos quos ecclia nõ hꝫ ⁊ de iurisdictione spũali non curãt. ꝑterea quãtũ ad restitutionẽ crimẽ est mixti fori. Et nota casuꝫ in hoc c. ĩ quo iudei ĩdirecte excõicãtur ĩterdicendo eis cõmunionẽ christianorũ ⁊ concludit Ab. per istũ tex. ꝙ iudei peccant exercentes vsuras cõtra christianos. de quo late dixi in repetitione mea. c. inter alia. de immu. eccle. Et nota glo. fi. vbi dicit ꝙ propter delictũ iudei efficiuntur de foro ecclesiastico. ⁊ idem dicas ꝫm doc. ꝙ ratio rei vel contractus vel domicilij. cũ ista equiparẽtur. c. fi. de fo. cõpe. quod est pulcr. Est speciale ꝑpter pi͂culũ animaꝝ in vsuris ꝙ iudex suppleat ex officio ⁊ mandat vsuras restitui immo prohibet ne promisse soluantur. vt in. c. tuas. etiaꝫ si iuramentũ interuenit nec est opus absolutionẽ facere quãdo iudex procedit ex officio non implorato. qꝛ in nullo venit iurans contra iuramentũ: qꝛ iurauit non repetere nõ aũt iurauit non recipere si redderentur ⁊ sic proprie loquitur tex. iste. Et nota gloß. hic ꝙ iurãs nĩ repetere põt petere absolutionem. licet absolutio ordinetur ad finẽ repetendi. ⁊ hoc ideo est: qꝛ primũ factũ est damnatum. ⁊ idõ est restringendũ ad suos terminos tm̃ Et nota ꝫm Ab. ꝙ non valet iuramentum si debitor iurauit nõ denũciare qꝛ non potuit se obligare cõtra bonum caritatis ⁊ euangelicaꝫ dispositionem. si peccauerit ⁊c.

¶ Nota ꝙ in. c. qꝛ frustra. disponitur ꝙ non auditur vsurarius repetens vsuras nisi prius restituat extortas per se. ⁊ nota ꝙ in odium vsurarum auditur quis allegans de iure tertij. Sed dubium est secundũ doctores, quid fiet cum vsurario excipiente contra vsurarium. nõ ꝓcedetur in causa remanebit ne peccatum primi vsurarij impunitũ. nã ex hoc iste vsurarius prius conuentus reportabit ꝯmodũ. ⁊ sic vterqꝫ retinebit vsuras quod est absurdũ dicit Ab. ꝙ doc. mirabiliter intelligunt istũ tex. ꝙ iudex ex officio suo repulso actore cõpellat ꝯuentũ ad restituendũ vsuras non isti actori. sed illis qui debẽt recipere vsuras ab isto actore. ⁊ iste actor tenebit postea hoc habere ratum. cum negocium suũ sit vtiliter gestum. ⁊ facta integra restitutione audietur actor. hunc intellectũ nunqꝫ cepi: nã si facta est integra satisfactio ꝑ conuentum ad quid audietur. actor petit vsuras a se extortas ab alio vsurario. ille vsurarius officio iudicis restituit illis a quibus extorsit. ⁊ dꝫ habere ratum. ergo habet qđ petebat quare non possumus dicere ꝙ iudex ex officio compellat actoreꝫ ad restituendum. ⁊ facta restitutione audietur ⁊ sic cessabit absurdũ. Nota gloß. ĩ. que querit: an delinquens contra vnam legem perdat beneficium aliaruꝫ. ⁊ conclusio gl. est ꝙ non. dummodo secundum doctores non peccauerit erga fidem. ca. deficeat peccator. de regu. iu. ad cõtraria dicas vt hic per Abba. Nota glo. in ver. restituerit. dum dicit pauperibꝰ si nullus appareat. hoc intelligitur quando nescitur vbi sit cui facienda est restitutio. si autem esset absens ⁊ de proximo venturꝰ tunc pecunia illa debet consignari ⁊ deponi. argumento. l. acceptã. C. de vsu. ¶ Nota etiam ex eadem glo. ad fi. iũct. tex. ꝙ dictio frustra. quandoqꝫ refertur ad id quod tenet: sed eliditur per exceptionem. Et facit secundum Abb. ad materiam. l. penulti. §. ad crimen. ff. de public. iudi. vbi dicitur ꝙ in causa criminali frustra interuenit procurator quasi ꝑ hoc verbũ necessario

508

de extortis per impetrantez seu repetentem. hic autem etiaz de extortis per patrem. No.tn quod ista iura non procedunt in clerico repetente vsuras nomine ecclesie. qz agit noie eccle. nec delictuz suu dz obesse ecclesie fm doc. ridez i procuratore. vt no possit excipi de extortis per se. Nota. ex gl. fi. fin. quod heres vsurarij tenetur ex quasi contractu. Et quo infertur qd etiam de iure ciuili heres tenet restituere vsuras extortas p defunctu. licet de vsuris nichil peruenerit ad euz quia non conuenitur ex delicto defuncti sed ex quasi contractu. z sic cessat. l. j. C. ex delic. defunc. Et nota glo. in. c. si episcopum. xvj. q. vj. que vult quod licet agatur ex quasi contractu: tamen quia versatur delictum quod est mixti fori. ideo potest conueniri laicus coram iudice ecclesiastico. Et nota glo. in fi. in eo quod concludit quod is qui vsuras extorsit nomine alterius non tenetur ad restitutionem nec potest contra eum excipi. sed contrarium sensit glo. in. c. sicut. xlvj. dis. z videtur concludi p doc. quod aut principalis e soluendo. z non tenetur. als secus. vt ex quo dedit cam delicto teneatur alio no valete satisfacere. quod e no. scdm Ab. qui ita residet. Et tu adde gl. sing. in. l. si sciente. ff. de parrici. z tex. et Barto. in. l. j. §. incidit. ff. ad turpil. z ibi dicit. Barto. quod est tex. ibi pro illa glo. z quod no. Barto. in. l. si seru9. ff. de codict. furt. vbi dixit q prestas consilium vel opez no tenet coditione furtiua nisi in subsidiu pmittete furtu existete no soluendo. z Barto. in. l. si peculiu §. si opem. ff. de pecul. ¶ Si tu vis scire vnam causa quare prohibetur vsura. vide tex. in. c. quanto nam diminuuntur facultates hoium. z sic breui tempore rediguntur ad paupertate. z paupertas e et picul o sa animabus. z adde tex. i. c. eo ti. in. vj. z in isto tex. et dicit qd iudei copellut ad restitutione vsuraru. de quo in. c. post miserabile. de eo. z copellut p subtractione pmercij xpianoru q excoicat. z pbat iste tex. q de iure iudei possut acqrere rerum dominia de q p Inno. i. c. q sup his de vo. No. gl. hic q no sumit argumetu a contrario sesu vbi isurgit absonu intellect9. vel alibi repit ruu z in materia vltra adducta p Ab. habe tu ista. l. nemo. cu ibi notatis. C. de iurisdic. om. iu. glo. i cle. j. in ver. obseruare. de sen. excom. in. c. j. de eta. z quali. in. vj. in. c. significasti. de fo. compe. benefacit quod notat glos. in. c. cupientes. §. quod si per viginti. in ver. petere. de electi. in. vj. text. est communiter non allegatus in. c. a nobis. ij. de sen. excom. l. conuenticula. C. de epis. z cle. Et de tali argumento adde etiam glo. in. c. sciendum. viij. q. j. in. c. non solum de appella. in. vj. in c. non decet. xij. dis. in. c. sacerdotu de conse. dis. ij. in. c. j. de fagit. Et nota. quod in verbis contrahetium habet locum tale argumentum. tex. est fin. in. l. inter. §. cum int ff. de pac. dota. est tamen alius tex. in. l. pecuniam. ff. si cert. peta. z etiam in rescriptis. glos. est sing. in. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. manda. ¶ Nota quod non est licitum mutuanti recipere aliquid vltra sortem etiam si suscipiat in se periculum pecunie mutuate. vt est tex. in. c. nauiganti. qui etiam text. probat notabiliter q non est licitu aliquid recipere a mercatore licet recipiat mutuum causa lucri. No. etiam vnam coclusione ex dic. c. q quando venditur res plus q valeat z differtur precium rei ad certum terminum duo debent pcurrere ad hoc vt cotractus no censeat vsurarius. Primo qd dubiu sit an tpe solutiois precij res sit valitura

509

plus vel minus. Scdo q iste venditor non erat als venditur tempore contractus. si ergo certum sit quod tempore solutiois no valebit pl vel minus qua iste erat venditurus nuc p minori pcio si habuiss pecuniam in psnti. tunc contractus censedus est usurarius. Et si dices usura non committit nisi in contractu mutui. vt dcm est s. ergo no debet hoc committi cu sit contract emptionis. rndeas q quo ad formam ptractus no e usura. sed quo ad intentionem depravata e usura nam ius fingit emptorem soluisse pcium de presenti. et venditorem sibi illud mutuasse usq ad terminu prefixum pro illo lucro. quod e vltra veru preciu rei. Nota etia ista conclusione q licitus e contract societatis quando vn ponit opam alius pecuniam ex quo communicant sibi lucra et damna. glo. est. ordi. in. c. plerinq. xiiii. q. iii. et quia huic concloni videtur obstare tex. in. §. de illo. insti. pro so. i fide vt hic per Ab. Alia est conclusio. si mercator est paratus pficisci in alia regionem empturus merces in quibus fuisset verisimilit lucrat centum. et amicus accedit ad eum rogans vt sibi mutuet illam pecuniam quam promittit sibi restituere i termino cum lucro spato. iste contract est censendus usurarius. fm Inno. quod intellige an mora. sec si post moram pmissam. scdm Jo. an. et istud est singlare qd etiam in contractu mutui pot peti interesse post moram lucri vsimilr cessantis. de quo in. c. conquestus. s eo. Alia e conclo. no e licitu aliqd recipere vltra sorte qn illud qd recipitur est extimabile fm doc. et ideo si doctor mutuat pecuia scolari vt vt inter secu et non erat als mutuatur nec scolar stratur. si este mutuans recipit aliquid pmodu pecunia extimabile. committitur usura. Exeplu. ex pcursu scolariu efficit celebris et augmetat salariu. na pe ex mutuo aliqd recipit vltra sorte ideo tenet ad restitutione s ea ox facere paupib. qr ab illis qb mutuauit n extorsit ista pecunia. et hoc modo itellige gl. i. l. i. §. ff. de offi. pfec. vr. in. l. q. ff. d calu. q dicut. Nota p mros q pecuia data inueniunt scolares nec est simonia vt dicut il. gl. s e usura vt declaratu e. Alia e pclusio. n e licitu qd aliqs emat re vt hic itegra vedat cariori pcio qn inducitur principaliter spe lucri. secus si vult deferre ad alium locum. quia tunc ponit labores et industriam suam. sed si emit hic frumentum ne ciuitas tractu temporis pateretur penuria quia alii extrahunt. et tunc licet alio tempore vendere carius et non est peccatu Alia est conclusio. si mutuaui tibi frumentu qd tpe ptract valebat dnq florenos. nunc tepore satisfactionis valet dece. salua conscietia possum recipere illud frumentum pciosi si ductus bona intetione tibi mutuaui. nam sic potuisset vilescere eius precium secus si habuisse intentionem depravata qr mutuaui frumentum antiquum vt post ea haberem nouu. et sic i meliori pcio secudum Ab. hic et alios qs refert. sed oportet hoc intelligere qn certu erat quod nouu fuit valituru maiori precio. ¶ Ultimo loco hic Ab. in. fi querit nunquid quis teneatur restituere usuras et qcqd e lucratus ex illis. an usuras dumtaxat. et adducit Jo. an. in. c. q. q. eo. ti. in. vi. et videtur concludi qd aut lucratus est per usurariam prauitatem re germinatem et producetem fructu. puta vineam. et tenetur totu restituere. aut lucrat e pecunia. et n tenetur totu restituere nisi pecuniam. quia reliquu pcessit ex opibus suis et industria. de quo per doc. in dic. c. q. q. ¶ Fuit a me qs

tū an scholares de libris suis et rebus suis debeant soluere pedagiū seu gabellam. et dixit q hec materio tractatur in aucten. habita. C. ne fili. pro pa. et rn̄di q nō. quod etiam videt̄ procedere in q̄cūq alio. et ideo dicit Bart. in. l. cetera. §. in q̄s. ff. de lega. j. q si statutum dicit q frumentū non possit extrahi de ciuitate. poterit tamen extrahi cā sui vsus. ad idem Barto. in. l. sed et si. ff. nau. caupo. stabu. Sed ego quero quid si sit contentio inter officialem et scholarem an portat causa vsus sui vel non quid erit hoc casu. et pro decisione adduco singularem glo. in cle. presenti. de censi. in ver. non negociandi. quod stabitur iuramento scholaris. que glo. etiā probat quod stabitur iuramento suo an sit scholaris siue nō. et sic nō erit necesse habere lr̄as testimoniales. allegatur tamen Barto. in. l. naturalem. §. apū. ff. de acqui. re. do. q si scholaris recedit et stat p tp̄s et non reuertitur. deinde reuertit̄ et dicit se scholarem tamē non gaudet priuilegio. Sed aduerte tu ne erres quia oportz quod steterit absens per quinq ānos vt pdat p̄uilegia Bar. in. l. ex eo. in fi. ff. de testa. mili. in. l. per hanc. C. de aduo. diuer. iudi. ¶ Sed quid diceres de isto casu scholaris stetit absens p quinquennium et sic perdit priuilegiū dz iterū metriculari si vult iterum studere an debeat soluere iterum matriculam? et dicas q nō. dictuz est sin. Bart. in consilio suo incipiente. statuto vniuersitatis etc. ¶ Ultimo fui cōsultus de hoc casu. duo compromiserūt in arbitros quantum duret illud compromissū si non ceperunt cognoscere de causa cepta coram eis durat quādiu arbitri viuunt. dictum est notabile Bal. et Pau. de cas. in. l. falso, C, de diuer. rescrip.

¶ De vsuris in. vi.

Nota q vsura īducit detrīmētum animarum et pditionem bonorum vt in. c. j. No. etiaz quod vbi aufertur ꝯmoditas faciendi d lictum videtur restringi libertas delinq̄ndi. q ē nota. et hoc facit ꝯ statuta alleuiātia penas īflictas a iure cōi. qz videt̄ poti⁹ fauere delinquentibus quam retrahere a delictis. Et no. vnum quod dicit Jo. an. per hūc tex. ad fi. quod piculosum est prelatis habere iurudictionem temporalem in loco. qz rarissia sunt loca in quibus tales vsurarū alienigene non habitent ad inutuandum. ex quo concludit illos aut suspensos. si sunt episcopi vel superiores vel excommunicatos. si sunt inferiores. Nota glo. j. que allegans tex. de iure ciuili appellat dulcedinem vsurarūz. et cōmuniter vsurarū moderni dicunt quod vsura est lac. Si tu vis scire d ītellectu maledictiōis. qz sepe ī iure fit mētio. vide gl. hic ī v. maledictiōis. qz dt pene cīne. No. gl. ī v. alienigenas. qz ista ꝯstitutio nō īcludit ide gēitos. et assignat rōem et nota illā gl. dū vult q appellatione alīēigenarū ꝯprehēdūt̄ et ciues ex accn̄ti. qn̄ lex ponderat ciuilitatē respectu origis tm̄. qd ē notabile ad statuta. Nota etiam gl. in alio pro statutis. quod illedz ortus de ciuitate qui oritur in vico ciuitatis. Nota glo. in ver. manifestos. qui dicantur manifesti vsurarū. Nota glo. in ver. expellant. que allegat similia. nec debent expelli ex relatu cuiuscunq sed debet pmitti inquisitio. vt in glos. Nota glo. in. ver. ad fenus. quod locator videtur locasse domuz in dubio ad illud exercitium quod consueuit facere ille cui locauit. quod est pulchrum. qz si dominus locat domuz fabro n̄ poterit ipm̄ expellere si ex

510

erceet fabrilis. nec poterit etiam do minus expellere scolares quibus locauit domum si conducũt meretrices in domũ. qz debebat scire q scolares nõ possunt viuere sine meretricibus: loquor tamen de italis: non de alemanis. No. glo. in ꝟ. ipo rũ. q gtũs non semper denotat dñium rei cui adiungitur. sz refert tantũ ad subiectionẽ ratiõe iurisdictionis. alibi allegaui aliqua circa hoc Et nota q ſm doct. iste tex. habet locum in iudeis quibus locatur domus ad fenus exercendum. & multe ciuitates christianitatis sunt in malo statu. & multa scripsi in repetitione. c. inter alia. de immunit. ec. ¶ Nota q testamenta manifestorũ vsurariorũ non valent nisi seruetur forma de qua in. c. q̃ q̃. vel q satisfecerint. vel ydonee cauerint de restituendo. Nota glo. in ver. manifesti. q̃ dicantur vsurarij manifesti. et nota gl. vñ dicit q dicit manifest⁹ ille qui coram sacerdote & testibus publice fatet se esse vsurariũ. intellige tamẽ glo. ſm doc. q fiat ita publice q in multorũ noticiã perueniat & ppter hoc id publice affirmet Nota glo. in ver. possint acq̃rere. q̃ late ponit q̃ sint illi q̃ possint acq̃rere. Nota glo. in ver. teneatur. q residui cõmemoratio totũ admittit. Appellatione ordinarĩ ↄprehẽdũtur inferiores ab epis hñtes potestatem in materia de qua loquit dispositio glo. in dic. c. q̃q̃. in ver. loci. Ydonea cautio intelligitur cũ pignore seu fideiussore. glo. est in dic. c. in ꝟ. idonee. No. glo. in ꝟ. satisfieri que sit forma satisfaciẽdi de vsuris & in ver. facultates Constitutiõ penalis extendit de stricta significatiõe vocabuli ad latã quãdo sub est eadẽ ratio. glo. fi. in dicti. ¶ Tãgit hic vna questio in q̃ est magna altercatio: si vsurari⁹ fecit testamẽtũ nõ pstita cautiõe. & p⁹ testamentũ pstitit. an recõualescat testamentũ. & licet vt dixi sint opiniones: tñ mihi placet illa opinio q reconualescat. de quo per Bar. in. l. filio pterito. ad fi. ff. de iniust. testa. q̃ tenet q sic per Bart. in. l. j. ff. de reg. ca. per Bal. in. l. vniuersa. C. de prect. impe. offe. in. l. ex libe. C. de suis et legit. in. l. gallus. §. etiã ff. de libe. & posthu. & per omẽs scribẽtes hic. In cle. j. de sepul. per Jo. de ana. plene in. c. qz in oib⁹. de vsu. Fuit a me questiũ quid dicendum sit de fraudatoribus gabellarum. ista q̃stio tãgitur p aliq̃s in aucten. habita. C. ne fi. p pa. Sed aduerte tu ne erres qz Bar. in. l. vectigalia. ff. de publi. dicit q si q̃s fraudat gabellam nõ tenetur deo neq mundo. de quo per Bal. in ti. que sunt rega. in l. veluti. ff. de iust. & iu. Ab. in. c. inouamus. de censi. & est conclo q non peccat forensis fraudans gabellã impositaz sine pmissu principis qz dicit q̃dam extorsio. ¶ Ultimo tu scis q in rescripto principis intelligitur clausula. si preces vitati nitãtur: vt in. l. fi. C. de diuer. rescrip. qd diceres in contractib⁹ priuatorum dicas q nõ inest illa clausula si narrata vera sunt. glo. do tibi singu. in l. si ex falsis. in ꝟ. precipimus. C. de transac. ſm Pau. de ca. in dic. l. fi. quod etiam intellige si fiat contractus respectu alicuius scripture. p quo etiam do tibi glos in. l. ita demum. in ver. conditiõe. ff. de arbi.

¶ De vsuris in cle.

In hac clemẽ ina excommunicantur illi qui faciunt statuta q vsure soluãtur et q solute nõ repetãtur & q ille censetur hereticus q̃ ptinaciter asserit vsurã exercere nõ esse peccatum. Constitutio iuris antiqui declaratoria non extendit ad preterita quo ad penam. sed solum ad futura. glo. est in dic. cle. fi. in ver. de cetero. Tu habes etiam

ibi.glo.in §.Facere.q̄ reputat̄ fin. q̄ sumitur argumētū a 2rio qn̄ stagnentes inciderent in penā3. Per ista v̄ba.sniam excōicationis incurrant fertur excōicatio incontinenti sīn t̄pis iteruallo.gl'.ē in §.icurrāt. Ubicunq̄ materia est proportiōabilis tam christianis q̄̄ iudeis.lic3 in dispositione nulla fiat mentio de iudeis extenditur ad iudeos.glos. est in §.censura. Non stat̄ dicto heredis vsurarij q̄ non habeat libros oportet q̄ aliter probet si tamē eēt bone vite cum fama staretur suo iuramento.glo.est no.ad multa in §. cōpellendos. Usurarius facta restitutiōe d3 etiā penitere.glo.est in ver.nō esse pctm̄. Nota glo.in § rationū.q2 hic ponitur casus spālis i quo vsurarius cogit̄ edere librum suarū rationū. ¶ Fuit a q̄stū an p̄uilegium scolariū competat eoru3 nuncijs 7 famulis.7 ista q̄stio tāgit̄ in aucten.habita.C.ne fi.pro pa.7 adda tu notata per doc.in.scrineatios.C.de testa.mi.vbi Ja.butri.7 Pau.de cast.dicunt q̄ bedelli scolarium non gaudent priuilegio: l3 sint matriculati si non intrant.7 gl'. singu.in.l.restituende.in ver.quod p̄ voto.C.de aduo.diuer.iu.7 Barto i.l.ij.§.legatis.ff.de iudi. vbi notabiliter dicit q̄ sicut scolares non possunt capi p̄ represaliis. ita nec fratres vel pater qui veniunt ad videndum ipsos:quod est notabile. Ultimo volo tibi dicere vnum mirabile ad quod pauci aduertunt. Incurrit infamiā ille q̄ supplicat p̄ncipi q̄ retractet̄ snīa q̄ transiuit in rē iudicatā.casu3 do tibi mirabilem in.l.fi.C.vt lite pen.ex quo sperras q̄ si produceretur in testē posset sibi obijci q̄ non esset abilis.cōmēda memorie q2 posset te illustrare si casus occurreret.dicta enī singlaria 7 q̄ pauci sciūt sūt illa q̄ celebres reddūt doctores quorum copiam habebis in hoc opere.

¶ De verbo.significatio.

Quia in dispositionibus quādoq3 dubitatur de significatio verborum.7 ideo auctor in fine operis ponit de ver.signi. ¶ Si tu vis scire quid sit nouale vide text. in.c.j.q2 est terra nouiter ad culturam redacta. ¶ Nota q̄ in interp̄tatione verborū debemus recurrere ad cōmunē vsum loquēdi. vt in c.nā 7 rex.vbi appellatione patris veniunt omnes ascendentes.nō ex propria significatiōe sed lata 7 addo Bar.in.l.patri.ff.de adult. vbi dicit q̄ in materia odiosa apellatione patris non venit auus.'7 ideo dicit q̄.l.quisquis.C.ad.l.iuli.maies. loquens de patre non habet locu3 in auo. ¶ Ille dicitur vnigenitus qui non habuit alium fratrem vel si habuit incontinenti natus decessit in.c.na3 7 ego.sed dicit Ab. q̄ hoc vltimo casu improprie dicitur vnigenitus. Et gl'.fi.colligit ex tex. q̄ non dicitur fuisse qui non durauit. 7 vltra iura allegata in glos.adde tu tex.7 glo.in.l.item eoru3.§.qđ si actor.ff quod cuiusq3 vniuer.no.in l.quid si fugitiuus.§.quod autē.ff. de edil.edic.tex.7 glo.i.l.ex facto.§.fi.ff.de vulga.7 pupil.qui p̄bat contrariu3. Et non omitto questionem posita3 per Barto.in.l.si fideiussor.§.meminisse.ff.de lega.j. vbi dicit q̄ si arbiter condēnauit partē ad locandum domum in quinquennium.locauit sed non stetit locationi an possit peti pena compromissi 7 cōcludit: q̄ liberatus est a pena compromissi faciendo locationem 7 agendum est a modo ex cōtractu locationis: 7 respondet ad multa iura que faciunt in contrarium. ¶ Nota q̄ ex facto negatiuo non sequitur necessario aliqua affirmatio.c.quod dicitur.7 hoc valet multum in saluandis dictis testium secundum Abba. vt puta dicit testis

511

anteq̃ Titius veniret ad prandiũ filius suus percussit Sempronium probatur q̃ titius non venit ad domum illa die. nunquid testimoniuʒ sit falsum. Et dicendum q̃ non: q2 satis est q̃ non venerat tp̃e percussionis: qđ est pulc. ¶ Nota q̃ primogenit⁹ dicitur ille qui primo nascitur etiã si nullus sequitur euʒ. c. ioseph. Et adde ẽt istũ tex. ad ea q̃ dicta sunt supra. q̃ in expositionib⁹ scripturarũ debemus recurrere ad communem consuetudinem loquẽdi. ꝛ ex hoc text. colligit Abb. q̃ si brauium debet dari primo veniẽti ad talem locum. si nemo venit nisi vnus debet sibi dari. quia dicitur p̃mo venisse quem nemo secutus est. Sed quid si equus venit ad brauium primus sine equitatore q2 cecidit. an dominus equi debeat habere brauium. ista questio formatur p Bar. in. l. j. §. item acquirimus. ff. đ acqui. pos. in. l. j. §. quesitum. ff. de aquaquoti. ꝛ esti. per Jo. de imo. i l. cũ seruus. ff. de verb. obli. in. l. ij. ff. de condi. ꝛ demonstra. Bal. in. l. qui fundum. ff. quẽadmo. ser. amitt. Et videtur cõiter concludi q̃ debemus aduertere ad verba statuti: q2 si statutum dicit q̃ ille cuius equus primo venit ad brauiuʒ debeat habere. tunc dñs equi habebit brauiũ secus si statutum diceret qui venerit primo ad talem locuʒ cum equo ꝛ in dubio debet dari brauium domino equi. q2 mens statuentium fuit velocitas equi. ¶ Quando habemus intentionẽ non debemus curare de verbis. c. intelligentias cõcordat tex. in. c. marchion. j. q. j. l. l. scire leges. ff. de legi. ¶ No. vnaʒ pulchram conclusionem cum pulc. fallentia: q̃ vbi testes adducuntur ad probandum substantiam facti. diuersitas in verbis nõ habet viciare si ideʒ in substantia concluditur. tex. est in. c. nihil obstat. Fallit nobiliter secundũ Ab. vbi haberent probare verba materialia ꝛ formalia ab alio prolata. qđ est pulc. Et adduco ad conclusionem fin. text. in. l. qui sniaʒ. C. de pe. Et nõ omitto qđ posuit Alex. in cõsi. v. in. j. li. q̃ si testes variant circa aliqua extrinseca non infringitur dictũ principale super quo deponunt. allegat Bar. in. l. eos. ff. de fal. Bal. ꝛ Jo. de imo. in. l. his verbis. §. fi. ff. đ here. insti. ꝛ dictum sing. Anto. de bu. in. c. ij. de reg. q̃ si testes in modico sunt ꝯtrarij non nocet. vt q2 vn⁹ testis dicit de ãno. alter de anno ꝛ die pro quo dicto ego adduco glo. fin. in. c. rex pacificus in prohe. š. in p̃. in iudicijs. que probat q̃ non viciatur dictum testis si dicit omnes egegerũt sic. licet pauci ex illis hoc nõ fecerint. q2 propter modicũ non dʒ viciari dictum illius. Inducitur ẽt iste tex. ad questionẽ. notarius seu iudex recepit primũ testem ꝛ extense scripsit dictum suuʒ. ꝛ postmodũ audito secundo scripsit sic. talis testis deposuit vt primus: ꝛ idem fecit de tertio: ꝛ quarto. nunquid talia testimonia probent. doctores reprehendunt notarium sic scribentem ex quadã pigritia. ꝛ dicit Hosti. q̃ si ita est consuetudo non damnaret talia testimonia. sed Anto. đ bu. videtur tenere contrarium. et hoc videtur placere Ab. tanq̃. de iure verius quasi protulerint vnuʒ eundemq̃ sermoneʒ. Ego semper cõsulerẽ notarijs q̃ extense scriberent: q2 ex modo loquendi multum potest deprehendi falsitas ꝛ adde tex. in. c. preterea. ad. c. intelligentia. ¶ Nota q̃ argumentuʒ ab ethimologia vocabuli est validuʒ in iure: vt in. c. ꝗuis. Adducit Ab. tex. in. c. cum secundum apostolum. de preben. c. cleros. xxj. disti. quod intelligit verum nisi diffinitio contradicat: nam semper est standum diffinitiõi. ꝛ remittit ad notata per se in. c. j. de iudi. ꝛ ita residet. Tu añs

adde tex.cum glo.in.l. decernim⁹.
C.de episc.⁊ cler.in.l. defensores.
C.de defen.ciui.glo.in.l.j.ff.de of-
fi. presi.i.l.diuus.ff.de bo.dānā.in
l.pretor.in princi.ff.de eden. Bar
to.in.l.j ff.ad muni.in.l.j.ff.de ac-
qui.pos.in.l.j.§.j.ff.ð tute.in.l.j.ff.
de testa.in.l.j.ff.de fur.in.ll. omnes
populi.ff.de iusti.⁊ iur.in.l.libero-
rū.ff.de ver.signi.Bal.in.l. non si-
ne.C.de bo.quelibe.glo.in.l. facta
§.si in danda.ff.ad trebel. Adde
etiam tex.in.c.forus infra eo. Nō
omittatis vos qui habetis dispute
re vnum quod probat tex.in dic.c.
forus.ꝙ qñ habetis tex.expressum
nunꝙ adducatis tex.per viam ar-
gumenti.sed dicatur ibi est text.de
hoc.sed adducitur in argumentum
quando subtiliter ⁊ acute adducit
tex.ad probandum id ad quod idu
citur: vel per locum a spāli. vel a si
mili. vel a sufficienti partium enu-
meratiōe. vel alio modo.⁊ ideo re-
prehenditur glo.in.c.j.de pac. per
hoc.qr dicit ibi esse argumentū.cū
sit text.expressus ꝙ ex nudo pacto
detur actio.sed ad istud possum re
spondere ꝙ ibi non est tex.expres-
sus cum doctores varient circa in-
tellectum istius tex. Probat etiaꝫ
tex.in dic.c.forus. ꝙ femina nō est
tante fidei sicut masculus. ⁊ ideo i
illis casibus in quibus femina ad-
mittitur non facit tantam fidem si-
cut masculus.⁊ ideo si sunt duo viri
ex vna parte ⁊ due femine ex alia
preferuntur masculi.quod est nota
bile. Nota glo.in ver.de qua Vir-
gilius.ꝙ possum⁹ adducere aucto-
ritates paganoruꝫ ⁊ allegatur tex.
iste ꝙ possumus etiaꝫ ad decisionē
causarum adducere poetas ⁊ ora-
tores. Et adde tex.⁊ glo.in.l.fran
tum.§.fi.ff.de re diui.tex.in.l.si pa
ter.ff.de solu.insti.ð dona.§.j.in.l.
legatis.§.pecoribus.ff.de lega.iij.
in.l.proponebatur.ff.ð iudi.in.l.j.

ff.de contrahen.emp.in.§.item pre
cium.insti.eo.ti.in.l.septimo men-
se.ff.de sta.ho.in.l.intestato.§.fi.ff.
de suis ⁊ legit.in.l.fulcinius.§.sed
quid si latitare.ff.ex quibus cau.in
pos.ea.glo.in.quod nerua.ff.ð po.
Bar.in.l.de quibus.ff.de legi. Si
tu vis habere noticiam figurarum
vide glo.in ver.parte ablata. No-
ta etiam glo.in ver.non femina.an
⁊ quando mulier admittatur in te-
stimonio tā in criminali ꝙ in ciuili.
¶ Si tu vis scire quid sit pactū vi
de tex.in.c.pactum. ⁊ diffinitioneꝫ
iuris ciuilis.vide hic in glo.fin. Et
nota ꝙ pollicitatio est ex parte vni
us tantum quando quis aliquid ꝓ
mittit absꝙ facto aduersarij. Et le
giste habent tituluꝫ.ff.de pollicita.
pactum vero est plurium. vt quan-
do ad inuiceꝫ conueniunt super eo
negocio. ¶ Pro intelligentia eoꝝ
que habentur in.c.ius dictuꝫ Ab.
adducit glo.in.ru.de re iudi. in vj.
ad fi. Et tu adde singula.glo.in ꝓ
he.cle.in ver.iuris. Et nota istum
tex ꝓ si auarus non expendit quan
do debet dicitur male possidere qr
quodammodo detinet alienum.id
est aliis debitum. ¶ Tria requirū-
tur vt proprie dicatur oblatio q̄ po
nuntur in.c.causa. Et nota secūdū
Ab.ꝙ ꝓpe stricte accipiēdo obla-
tio dicitur illa que offertur sacer-
doti in missa. large autem accipi-
tur omni quod offertur ecclesie: si-
ue in vita: siue in morte. ¶ Et nota
hic vnum notabile Hostien. in fa-
uorem rectorum parrochialium.
dicit enim ꝙ oblatio proprie sum-
pta est debita in precipuis festiuita-
tibus.quod est memorie commen-
dandum secunduꝫ Abbatem. vult
enim Hostiensis parrochianos te-
neri ex debito ad faciendum obla-
tiōes in ꝑcipuis festiuitatib⁹.vt in
dñicis dieb⁹.⁊ aliis festis. Sꝫ post-
ea ab.dubitat ð hoc dcō ⁊ ꝯcludit

512

quod hoc pcedit qñ sacerdos indiget. alis vult q debemus stare consuetudini. qz non reperit iure cautuz quod prochiani teneant ad hoc sed mirum est quod Ab. non sit memor eorū q̄ dr i rub. d prochi. iō vide ibi quia plene loquitur in materia ex intentiōe sancti doc. Si tu vis scire quot modis capiat ecclesia vide glo. hic que est. ij. z glo. pleniorem in. c. fi. ne prela. vi. suas.
Nota etiam ex glo. quod bona dedicata ecclie sunt dei. z adde nota per Inno. in. c. cū super. de cau. possessi. z proprie. tex. notabilē in c. cum ex eo. de elec. in. vj. vbi dr q est patrimonium iesu xpi. Probat etiam ista glo. quod clerici d bōis ecclesie debent habere solum vsum alibi dictum est. ¶ Nota quod solus sacerdos pt pferre extremā vnctionez infirmo. c. q̄siuit. Et de ista extrema vnctione allego tibi pulchram glo. in. §. sed istud. xcv. dis. que assignat triplicem causam extreme vnctionis. Ego vidi diuersas consuetudines circa istā extreman vnctionem. in italia cōmunit nō dat nisi qñ vident ifirmum esse in articlo mortis constitutū. vt qñ de eius salute corporali desperat. In ptib9 istis in principio etiā leuis ifirmitatis datur. z vidi illā dari sedentibus extra lectum. z ipsa habita bene comedentib9. z p cōsuetudinē italie mltū me mouet q appellat extrēa vnctio. q̄si velit hoc nomē quod iste infirm9 nō sit āpli9 habiturus aliud sacfm. cum sit discessurus ex hoc mundo. lz aliq cuadāt z non morlantur. z in vna oratiōe ecclesie cātatur vt possint i hora mortis mee extremā habere vnctionem. pro consuetudine istarum partium mouet me qd tex. dicūt q oleo scrō infirmi vngātur. ergo eo ipso q ē ifirmus pt inūgi. itē rō gl. de qua s̄. q ideo inūgit ifirm9 vt ei9 liberet ab īfirmitate corporali, sz vnum vidi in aliqb9 locis almanie q meum debile ingenium c. pe non pt propter rei altitudinem. qz pueris septem z octo annorum dat eucharistia. sed extrema vnctio nō datur nisi illis qui sunt etatis. xx. annorum vel circa. Et nota glo. in dic. §. sed istud quod extrema vnctio potest iterari. nota tamē qd est bonum cōsilium qd plures clerici pueniant qñ vngitur infirmus tñ non est necessariū. z d hoc sacro fit mentio Jacobi. v. Et nota q ibi ē decisio Lyre pro consuetudine italie. dicit eñ quis in text. dr. Infirmatur quis ex vobis zc. infirmitate de qua probabiliter dubitatur mori. nā istud sacfm est exeuntium de hac vita. Nota glo. penult. in fi. quod in odiosis intelligitur annus de trecentis sexaginta quinq diebus licet illo anno ptingat bisextus. secus in fauorabilibus. qz tūc duo dies cōputabūt p vno. z adde pulcraz glo. in. c. si pro pter. in ver. primi anni. de rescrip. in. vj. glo. z Barto. in. l. ij. ff. de diuer. z tempore prescrip. Bar. in. l. cuz bisextus. ff. de ver. sig. qui distīguit an terminus statuatur per numerum annoruz. vel mensium z tūc duo dies computantur p vno. si bisextus tūc accidit. sz si termin9 statuat per numerum dierū nō cōputantur pro vno. qz in veritate plures dies sunt: tenet tñ Ab. hic opinionem glosarū iuris canonici. qd si terminus statuatur p numerū annorum vel mensiū quod distinguamus inter fauorabilia z odiosa.
¶ Nota quod etiam in sententijs non debemus attendere nudā proprieta tem z corticem verborum sed potius mentem z voluntatem iudicis proferen tis vt in. c. in his exquo text. aperitur intellectus iuriuum dicentium sententiam debere continere absolutionem vel condēnationem. vt itelligant de con-

dēnatione vel absolutiōe ī effectu non quo ad verba tm̄. ⁊ adde legistas in.l. in summa.ff.de re iudi.in.l.preses.C.de sen. Et nota quod valet sententia lata simpliciter super facto.seu quādo simplr est facti declaratoria. ⁊ hoc in crimialibus.l.j.§.j.ff.ad turpil. Idem etiā in criminalibus ciulr intētatis.l.viro.⁊ ibi per Barto.ff.solu.ma.⁊ idē in actiōe psonali ex contractu.l.quid tamen.§.j.ff.de arbi.l.si pretor.in prin.ff.de iudi.⁊ idem in reali.l.ex diuerso.§.j.ff.de rei ven.l.pomponius.§.si is qui.ff.de procu.⁊ hec nota ad intellectum iurium predictorum ¶ Tu scis quod omnia iura clamāt q̄ priuilegium contra ius cōe debet strictissime īterp̄tari.hoc nō procedit qn̄ verba patiūtur quod latissima fiat interpretatio.tex.habes singu.secūdū vnum intellectum in.c.olim. Probet etiam tex.iste notabiliter scdm alium intellectū qd priuilegiū indultum contra statutum vel consuetudinem pforme tm̄ iuri cōi.ē latissime interpretādū. Et pro pclōne materie que tractat in hoc.c.facias istas cōclusiones. Prima est, iura que dicūt q̄ beneficia pncipū latissime interpretamur.intelligūt de beneficijs cōcessis p principem preter ius cōe sine alterius preiudicio.vt quando princeps pcedit aliqua iura ad se spectantia.q2 tūc p̄iudicat tm̄ cōcedēti. Scda pclio priuilegium quod dr priuata lex in q̄tū preiudicat tertio vel iuri cōi debet stricte interpretari. Tertia conclusio.rescriptum qd est beneficium fm ius.q2 datur ad iuris obseruantiam.non tenet tn̄ princeps dare.cum subiecti habeāt iudices ordinarios.debz stricte interpretari.q2 preiudicat ordinarie ptāti. ⁊ idem in rescripto ad bnficia nā ē ābitiosū ⁊ p̄iudicat ordinarie ptāti. Et adde ad materiaz gl.in.c.ordinarij.de offi.ordi.in.vj.in.c.fin.de transla.prela.⁊ quod habet i.c.q̄uis.de preben.in.vj.⁊ quod notat Barto.in.l.ij.ff.de ver.sig.⁊ in l.liberorum.eodem ti.in.l.fi.C.de sen.pas.Bal.in.l.liberti liberteq̄ in penulti.charta.C.de ope.liber.vbi dixit quod verbum heredibus prolatum a rege in q̄ est presumenda liberalitas transit ad omnem heredem. Addo etiam quod notat Ab.in ru.d rescrip.Bal.in.l.j.ff.de consti.prin.vbi dixit q̄ omis cōcessio principis dr priuilegiū eo quod discrepat a iure cōi. Et qd notat Inno.i.c.cum dilecti.de dona.Abb.in consil.j.glo.in.c.nunc vero.ix.q.iij.in.c.basilicas.de conse.dis.j. Et quod notat Bal.in ti.de pa.constan.in ver.amplius.vbi dixit quod non est boni pncipis vnū altare discooperire ⁊ aliud cooperire. Et Bal.in.l.ij.C.de cōmu.re.alie.quod lz papa habeat plenitudinem ptātis debz raro illa vti, nota omnia ista vt scias allegare. ¶ Si tu vis scire qn̄ dicatur interdictum generale.⁊ interdictum particulare.vide tex.in.c.cū in partibus.q2 gn̄ale ē qn̄ vniuersitas vni us loci interdicit siue locus sit paruus siue magnus.vt est villa.vel castrum Interdictum vero particulare est.qn̄ vna eccl̄ia vel plures ecclesie specifice ⁊ non sub nomine vniuersitatis interdicuntur. Et nota vnum dic.nota Host.in hoc.c.quod interdictum non ē odiosum cuz ad correctionē aiarū infligatur.q̄ est nota.scdz Ab. ¶ No. vnum pulchrum dic.in.c.cum tibi quod valet consuetudo vt clerici possint dispōere de bonis acq̄sitis intuitu ecclesie.⁊ q̄ propinqui succedant eis ab itestato in hmōi rebus q̄ ē memorie cōmendādum scdm. Ab. Nota etiam vnum sin.dictum doc.in dic.c.cum tibi.qd i materia stricta appellatione clericorū nō

venlunt canonici s3 simplices cleri ci tm. s3 i materia larga veniūt om nes ēt epi. z adde notata p Ab. in ru. de vi. z honest. cle. ¶ No. q cle rici hñtes curā tenētur pstare iura mētū obedientie epo z caplo. c. cū clerici z ibi p doc. Nec tradas obli uiōi dcm Inno. hic. q ex psuetudi ne iduci pt vt qlibet clic⁹ dioce. te neaē pstare iuramētū obediētie p̄ lato. Probat etiā notabiliter tex. iste quod tanta ē cōiūctio iter epm z caplm quod etiam in obediētia p̄ stāda faciunt vnum corp⁹ z ex hoc iuramēto obligari deb3 cleric⁹ ad obediendum epo tāq̄ capiti. z ca nonicis tanq̄ membris. non tamen intelligas qd cuilibet canonicorū iste sit obligatus. sed obligatur eis vt vniuersitati. ita qd singulis non est astrictus. Et adde tu notata per glo. i. in. c. tibi domino. lxiij. di. que glo. videtur facere cōtra Ab. hic. dum dicit q si aliqs recipit feu dum a caplo tenetur iurare caplo si ab epo. tunc iurat epo. Et adde glos. i. in hoc. c. ad glo. in. c. causa supra eo. de varijs significationi bus ecclesie ¶ Si tu vis scire qd ꝯphendaē appellatiōe ecclīastice cēsure vide tex. in. c. q̄renti. na3 ꝯphendiē excōicatio. suspētio. z i terdictum. Et nota singulariter secundum Ab. quod si i lris dele gatorū apponitur illa clausula. cō pescendo contradictores p cēsurā ecclīasticā3. q tm iudex delegatus poterit apponere aliam penam in iure expressam. z si non ē expssa po terit apponere aliam penā arbitra riam. z sic non astringitur ad exer cendum istam censura3 nisi voluerit velit z hec clausula ponitur in lris ex super abundanti. q3 si non exp̄ matur pt tm delegat⁹ ꝟtute simpli cis delegationis excōicare. suspen dere. z interdicere. c. i. c. ex literis de offic. dele. ¶ Tu habes vnam regulam vulgarem in. c. i. de no. ope. nun. quod ius ciuile obseruae tur vbi ius canonicum non est i cō trarium. hoc non procedit quando decisio iuris ciuilis non potest ad aptari menti pape. vt in. c. quid per nouale. z in hoc tex. ponitur de priuilegio de decimis noualium nō soluendis quomodo intelligatur. z ibi dr quod illud appellatur noua le. de cuius cultura non est me moria. z quod prius nullu3 vel mo dicum fructum afferebat. Nota glo. ii. quia facit ad multas questi ones. sepe enim a principio priuile gium modice ledit. sed ex postfa cto incipit esse valde nociuū. z fm Jo. an. debet per principē reuoca ri. q3 nō d3 princeps vni consulere cū graui p̄iudicio alteri⁹. ¶ Si cō ceditur aliquid eccl̄ie inferiori sal uo iure matricis ecclesie. intelligi tur de cathedrali. vt in. c. venerabi li. Et adde glos. z tex. in cle. i. de sen. excom. ¶ Ex. c. ex pte. facias istas cōclusiōes. Judex t̄ritorij pt repetere malefactorem captum in territorio suo per alienum iudice3. nā violatur eius territoriu3 ex illa captione. z si malefactor capt⁹ nō pōt restitui agi pt ad satisfactionē violati t̄ritorij. prout hic agebatur fc̄dm vnum intellectum. Et adde q notat Bar. in. l. qs si fugitiuus. §. apud labeonē. ff. de edi. edic. in l. i. §. i. ff. de acqui. re. do. Scd̄a cō clo. excōicatus pro contumacia de bia debet absolui prestita cautio ne. nec tenetur satisfacere anteq̄ absoluatur. Tertia conclo excōi catus pro manifesta offensa non de bet absolui nisi prius satisfaciat. nec sufficit prestare cautionem de satisfaciendo. hanc tamen conclusi onem limita vbi satisfactio cōsistit in exercitio actus temporalis. sec⁹ si consistit in exercitio actus spiri tualis. quia tunc debet absolui an tequam satisfaciat. ne excommuni catus attentet actum spiritualem

secundum doc. Quarta conclusio in manifestas offensa de qua constat per confessionem vel probationem legitimam vel rei euidentiã. Quinta. vbi quis tenetur prestare cautionem pignoratitiam vel fideiussoriam releuatur prestando iuratoriam si non potest dare fideiussores vel prestare pygnora. Sexta. vna citatio constituit quem contumacem vt posset condemnari p̃sertim in expensis. sed ad hoc vt iudex possit procedere ad excõmunicationem requirunt alie due citationes. vel vnica peremptoria p̃ oĩbus. et adde tex. cum glo. in. c. cõstitutiõem de sen. excommuni. in. vi. Septima licet confessio pretextu erroris nõ possit reuocari post sententiam diffinitiuam. l. error. C. de iu. et fac. igno. c. fi. de confessi. tamen potest reuocari post preceptum factum p̃ iudicem post confessionem de satisfaciẽdo. secũdũ. glo. notabilẽ fi. hic quod tamẽ limitat Barto. in l. nõ fatet. ff. de ↄfes. nisi p̃ceptũ fuisset factũ cũ cãe cognitione. vt puta q2 fuisset datus terminus ad allegandum quare confessio nõ deberet mandari executioni. Octaua est bona practica iudicis. quod ante intentionem rei et anteq̃ constat iudici de debito vl' delicto possit per suas lr̃as precipere absenti vel satisfaciat vel compareat. alr̃s excommunicat euz. scd̃m glo. notabilem hic quia non potest reus se dicere grauatũ cuz iudex iustificet preceptuz. et ita in hoc pulchro passu residet. Abb. hic. Et tu adde Barto. in. l. j. C. de execu. rei iu. qui dicit q̃ tale preceptum ẽ nullũ. sz ẽ simplex citatio. et glo. reputatã singularem de iure ciuili in. l. de pupillo. in. §. meminisse. ff. de no. ope. nun. ¶ Et inter docto. videtur esse aliqua altercatio cum aliqui teneant qd̃ non habeat etiã vim simplicis citationis. et videtur ista esse communis conclusio quod tale preceptum illo comparente resoluat in vim simplicis citationis. Et ad de Bal. in. l. actione. C. de transac. in. l. ij. C. de epis. au. et late. per Alexan. in dic. §. meminisse. Nota glo. hic in ver. sufficiens. que dicatur sufficiens cautio. alibi allegaui inl'tas glo. concordantes. ¶ Nota quod probatio in iure facta reddit rem notoriaz. tex. est qui semper allegatur in. c. cum olim. et sic non solum sñia facit rem notoriam. c. fi. de coha. cle. et mulie. sed etiam probatio. quod tamen limitant domi de Rota quando est in causa conclusum ita quod amplius nichil p̃t obiici cõtra probationes. qd̃ refert Ab. q̃ tamẽ subdit declarãdo decisionem dñorum de Rota. q2 tex. loquitur indistincte. q̃ eoipso q̃ facta est probatio reddit rẽ notoriã. sed ista notorietas est commutabilis vsq3 ad cõclusionẽ in causa. et ego adduco Anto. de bu. et Johan. de imo. in. c. j. vt li. non contes. quos refert Ale. in. l. emptorem. in pri. ff. de actio. emp. quod sñia inducit notorium etiam si sit talis que retractari possit anq̃ retractet'. Ex. c. abbate. habeas istas cõclões. Prima. valet consuetudo qñ electores cõpelluntur eligere vnum de certo gñe personarũ. q2 tũc non tollitur libertas eligendi tunc enĩ tollitur quando compellũt' eligere vnum. et tũc electio est nulla. de q̃ in. c. cuz terra de elec. in. c. vbi periculum. §. ceterum. de electi. in. vi. Secũda professus in vno monasterio intrando alium monasterium ad hoc vt dicatur monachus illi9 monasterij oportet qd̃ iterum ibi p̃fiteat'. Tertia est notabilis. priuilegiũ etiam iuri cõmũi derogatiuum vel alteri p̃iudicatiuũ n̄ d3 ita stricte intelligi vt paruz vel nihil operetur. sz d3 itelligi vt aliq̃d iducat vt poti9 valeat q̃ pereat. Et addo qd̃

514

notat Barto.in.l.iiij.§.pretor.ff.de dam.infec.in.l.ij. ff.de vsuca.in.l. nō solū.ff.de rei vend.vbi ponit de statuto q victus victori ɔdēnet in expensis.z p moder.in.l. paul⁹.ff. de re iudi. Quarta.p act⁹ mere facultatis etiam multo tpe continuatos non introducitur ɔsuetudo:seu aliqua seruitus.qz non apparet per hunc actum q voluerim preiudicare .uri meo cum vtar iure mihi cōcesso.z ideo si accessisti ad molendinum titij multo tempore non propter hoc est inducta consuetudo vt tenearis in futurum ire.nisi te prohibente ille iusserit vt ires . tunc si obtemperas inducitur consuetudo quia tunc apparet q ille intelligit vti iure suo.z tunc facis actum nō gratuitū: sed mere seruitutis.de q hic per glo.nota.z per Cyn.in.l.ij. C.que sit lon.cōsue.per Inno. i .c. bone.ij.de postu.prela. Quinta.nō requiritur de necessitate ad validitatem consuetudinis q sit obtenta in contradictorio iudicio : quia ad inducendam consuetudinem sufficit consensus ppl'i saltem tacit⁹.l. de quibus.ff.de legi . sed consens⁹ populi potest haberi nedū in actu iudiciali.sed etiam extraiudiciali bene verū est q est vnus modus p bandi consuetudinem q fuit obtenta in contradictorio iudicio. Sexta conclusio.instrumentum exēplatum auctoritate iudicis facit fidē dūmodo sit vocata pars cuius interest.vel si non interest alicui⁹ specialr fiat gnale edictū vt quicunqz putauerit sua interesse comparcat ad contradicendum:z facta exemplatione ita solenniter non est amplius necesse producere originale. nisi aduersarius vellet illud reprobare de falso:qd est nota. qz extēditur.l.fi.C.de fi.instru. Nota tamen q exemplum sumptum ab illo qui scripsit originale probat. vt notant docto.in auctenti.si quis in aliquo.

C.de eden.tex.z glo.in.l. vnū. ff.de esta.z si statutū diceret q instrumētum scriptū manu publici notarij de contractu rogati habeat executionem non verificatur in instrumēto exemplato:etiam cū auctoritate iudicis:licet faciat fidem. glos.do tibi fin.in.l. pbatorias. C.de diuer offi.li.xij. Septima.licet verbū volo significet liberā volūtatē non arbitriū.l.fideicōmissa.§.quāqz. ff.de lega.iij.non tn̄ denotat tātā libertatē vt aliqd fiat contra ius cōe . glos. habes nota.hic in ver.personā.qd est pulchrū p libertate que qtidie dat arburis z arbitratorib⁹ p hoc verbū volumus. Octaua.licet destructo monasterio destruatur priuilegium:tn̄ si reedificatur recuperat pūilegiū.fz gl.fi.z doct.nisi sit destructum auctoritate superioris. qz tunc ex toto perditur priuilegiū nec recuperatur licet reedificet p ea que notat Inno.fm Ab.in.c.ij. de no.ope.nunc. Et tu adde glo.in c.z hec dixim⁹.xvj.q.vij. in regula priuilegiū.de reg.iu.in.vj.Bart.in l.fi.ff.de colle.illi.Bal.in ti.de pa. constan.in ver.nos romanorū.in.l. si vsusfructus ciuitatis.ff. qui mo. vsu.amit.Ange.in.l. pponebatur. ff.de iudi.z notata per glos. in.l.si cut.§.fi.ff.quod cuiusqz vniuer.no. per Bar.in.l.j.§.fi.ff.de acq.pos. Nona.si ex toto cessat causa priuilegij cessat ipsū priuilegium . sed si cessat de pn̄ti sed non spes in futurū tūc remanet priuilegiū . de quo per glo.fi.z doc.qd est notabi. Decima fm glo.z doc.q non vs⁹ priuilegij volūtari⁹ tollit priuilegiū:sz non vsus necessarius non . quia ex quo non potuit vti priuilegio non fuit in mora vel culpa. Undecima. negligentia solius prelati in adimplendo cōditionē non preiudicat ecclesie secus si ex negligentia prelati z capituli. quod est pulchrum quia quotidie donantur seu relin-

quuntur possessiones ecclesie sub certo modo vel conditione. qz negligentia solius prelati non nocet ecclesie. ¶ Si tu vis scire modos quibus inducitur notorium, vide tex. nota. in. c. super quibusdã i pn. Et nota quod pedagia z alia vectigalia non debent ipont nisi qttuor modis. de quibus in. §. preterea Et nota illum tex. qz quotidie allegatur qd reseruata principi in signum specialis priuilegij possiit acquiri consuetudine tanti temporis de cuius initio memoria in contrarium non extat. hoc tamẽ limita secundum dictum notabile Barto. in. l. si publicanus. §. vi. ff. de publi. vbi dicit tantum tempus requiri quando prescribitur contra principem. secus si contra priuatum qui acquisierit ista priuilegio vel consuetudine. quia tunc non requirit tãtum ipsa sz tempus. x. annorũ cum titulo. vel. xxx. sine titulo Nota etiam hic tex. fin. quod consilium generale hz iura principis. p hoc qz in cõsilio gñali preest papa. non excluditur cõcessio soli papa pe fm doc. Nota vnum casum in quo actor non sequetur forũ rei in hoc tex. in fi. quia miserabiles psõe de quibus in tex. z sites psit cõuenire laicũ corã iudice eccliastico etiam si causa de se nõ sit ecclesiastica Nota etiã qd mãdatum gñale restringit secũdũ potestatẽ mandantis. Fuit scl dubitatũ an aliquis peccet recipiendo precium vt ducat tute transeũtem: z concluditur qd non. vt notant doc. hic. Nota fin. tex. in fi. iũc. glo. in ver. psonarũ quod laic ratione pacis fracte pt cõueniri corã iudice ecclesiastico. nã ex fractione panis leditur charitas z ipse xps. ¶ Nota qp per degradationẽ actualẽ clericus in cõtinenti perdit puilegium clericale vt in. c. nouim. z in. c. degradatio. de pe. in. vi. z efficitur de foro seculari. Et probat etiam fin. text. iste quod pro delicto valde graui z scãdaloso debet fieri degradatio actualis. z in tali casu non requiritur incorrigibilitas. de quo per Abb. in c. at si clerici. in. c. cum non ab homine. de iudi. Aduertant prelati ne incurrant irregularitatẽ qd carcer non debet esse a deo artus z durus vt verisimile sit clericus vi carceris extinguatur infra paucos dies. vt in dic. c. nouimus. z dicit fin. tex. in. c. ad audientiã d cri. fal. nullam penam imponendam per ecclesiã per quam posset quis incurrere verisilr penas [illegible]. Et adde de materia istius tex. id qd habet in c. degradatio. de pe. in. vi. z ibi habet quod de gradatio i gñe sũpta pt comprehendere degradationez actualem z depositionem. quod facit ad statutum imponens penam degradationis. Habetur etiã ibi quod in depositione clericorum existentium in minoribus ordinibus non requiritur numerus episcoporum. sed proprius eps sufficit. vult tamen ibi glo. in ver. presentia. qd requiritur presentia capli sui. nisi eps prescripsisset ꝯ capitulũ. ex q glo. no. infertur quod eps etiã in arduis potest pscribere ꝯ capitulum Et nota scdm doc. in dic. c. degratio. quod eps in degradatione nõ ẽ necesse qp sit indutus põtificalib lz ꝯrium seruetur. dicũt etiam qp ẽ honestum qp fiat in eccl'ia. nõ tñ est de subã degradationis. ¶ Nota vnum pulcrum dic. in. c. dilecto. in prin. quod possessio non debet restitui reo etiam parato satisdare si missus in possessionem est absens ex causa necessaria. quodem no. ex quo habe aliud dictum notabile. quod ad restituendam possessionẽ traditam causa contumacie debet missus citari. quia eius interest. z hoc volunt communiter doc. z vt non noceat laps anni propter ab

515

sentias aduersarij pt offerri cautio cum effectu iudicij. & in defectum iudicis personis idoneis secundu3 doc. ¶ Nota q in. c. cum inter. tractatur q ius percipiendi certam partem oblationum in ecclesia alterius est pscriptibile. & ibi oblatio capit large. & sic habet limitatio ad ea q dicta sunt s. q i materia odiosa capit stricte. ¶ No. q. c. ex pte. ij. qui dte allegat q lis dr mota cu sit cote statam. & licz Ab. hic dicat q ideo est hic ppt subiecta materia. & qd et dr lis qn e ptestio extra iudicialis. tn 3 ipsu est tex. iuc. glo. in aute. q semel. C. quo & qn iu. Adduco etiam iura que dicunt q tunc dr ceptum iudicium qn est facta litis ptestatio in. l. cum fundus. ff. si cer. peta. s. l. apl. ff. re ra. habe. s. l. curator. C. qui da. tuto. pos. in. l. videamus. §. actionem. ff. de vsu. in. l. j. C. de iudi. Barto. in. l. iudicium soluitur. ff. de iudi. in. l. is qui se obtulit. ff. de rei ven. ¶ Nota tex. in c. ex parte. ij. q statutum generaliter loquens in materia iuris recipit exceptionem & limitationem. vt sic minus ledat ius cõe q possit & sat3 est quod aliquid opet. Probat etiam tex. quod statutum gnraliter loqns recipit interpretationem restrictiuam ne tertius puniatur et priuetur iure suo indebite. l. ij. C. de nora. Barto. in. l. omnes populi. ff. de ius. & iur. secundum Ab Et tu adde glo. ordi. in. l. fi. §. in computatione. C. de iu. deli. Barto. in l. sanctio legum. ff. de pe. in. j. l. fi. C. de spon. Ab. late. in cõsilio. xvij. in. j. li. Ange. in. l. ex militari. ff. de testa. mili. Bal. i rubri. & in. l. data opera. C. qui accu. non pos. in. l. cu a matre. C. de rei ven. Sed si statutum per omnia loquitur secundum ius commune ita quod non potest intelligi vt aliquid addat. tunc quid operetur tale statutum vide glo in. c. j. de consti. in. vj. que vult quod nihil sed citius commune. sed vide Barto. in. l. j. ff. ad. l. fal. qui dicit quod ad nouam actionem. nam poterit agi etiam vigore statuti. ¶ Nota ex glo. in ver. interpretatione. & ibi per docto. quod legatus potest suam constitutione interpretari cum oritur dubietas quando adhuc durat eius potestas Et no. secundum doc. quod statutarij deputati a populo ad condendum statuta non possunt interpretari statuta sed populus interpretabitur quia functi sunt eorum officio. & quia illi non videntur condidisse statuta sed illi qui dederunt auctoritatem. ¶ Tu scis quod quando beneficium stricte sumitur non comprehendit beneficia maiora. c. cum in illis. de preben. in. vj. facit tex. in. c. fi. eo. titu. in anti. tamẽ tu habes tex. in. c. tua nobis quod in priuilegio de percipiẽdis fructib beneficiorũ appellatio bñficiorũ et maiora bñficia cõphẽdit. & tamen tractat de preiudicio beneficiorum vacantium & est contra ius commune. sed ratio est. qr concessio fuit facta epo pro debitis soluendis. hec est enim causa honestissima vt filij subueniant parentibus. & ideo cum materia ista in se sit fauorabilis non debet restringi sed ampliari. & ista e ratio Ab. que michi placet per tex. in versi. in hoc casu & c. & de materie istius tex. dic vt habetur in. c. si propter tua debita. de rescp. in. vj. ¶ Nota ex. c. fi. quod verbum moderationis continet diminutionem nõ augmentum. & adde glo. in. c. statutũ felicis. in ver. moderandum. de pben. l. vj. & de materia que habet in hoc. c. vide in. c. cum. M. de consti. & facias quod nunq in dubio recedas a significatione vocabuli nisi aliter constet de mente scribentis. l. non aliter. ff. de lega. iij. & gl. penul. hic. Fuit a me qsitũ an

doctor scilicet approbatus possit propter ignorantiam reprobari. et videtur concludi quod sic. allegat Bar. in l. grammaticos. C. de profes. et medi. li. sed tu adde gl. in l. pomponius scribit in versi. semel probatum. ff. de nego. ges. que allegat illum tex. Bar. in l. sed et reprobari. in prin. ff. de excu. tuto. vbi notabiliter dicit quod archiepiscopus capuanus omnes redeuntes doctores ad patriam voluit iterum examinari in ciuitate neopolitana. et quam plures reprobati fuerunt. et vellet deus dicit Bart. quod sic fieret nunc. et in dic. l. sed et reprobat. dicit Bal. quod si pretor duxit secum collateralem si postea repit eum imperitum potest eum expellere nec tenetur ei dare salarium nisi pro rata temporis. et ideo si doctor conductus ad legendum non legit vtiliter scolaribus. vel negligenter se habeat. eius conductio potest cessari. quod est pulcrum. ¶ Ultimo nota quando tu eris officialis. quia quando statuta vel ius comune vetant aliquam scripturam produci sub certa pena. si aliquis produxerit talem scripturam potest condenari eo ipso ad penam sine nouo processu. tex. do tibi sing. quem ponderat ibi Bal. et Pau. de cas. in l. fi. C. vt li. pen. in versi. protinus condenetur. et ibi habes gl. notabilem in ver. actorum. que sunt illa que comprehendantur appellatione actorum.

¶ De verbo. signi. in. Vi.

Nota ex. c. i. quod legatus de latere habet iurisdictionem in exemptos existentes in prouincia sua. Probat etiam tex. iste quod per receptionem in proprios filios non conceditur exemptio. sed solum quod non possunt excommunicari vel interdici. Probat etiam tex. quod per ista verba. gaudeas plena libertate. eximitur quis a lege diocesana declaratur etiam quis dicatur locus desertus. et quod exempti non possunt edificare ecclesias sine licentia pape vbi iura loquuntur communiter. Et quando aliqua extrema. statutum post ea in vno extenditur ad reliquum. glo. est no. in dic. c. i. in ver. interdici. Et adde glo. in materia in. c. i. in ver. excommunicationis. de sen. exco. hoc eo. li. et gl. i. c. penul. in. c. i. in ver. declaramus. ne cle. vel mo. hoc eo. li. in. c. constitutionem. i. ver. prorogamus. de regu. eo. li. No. glo. in versi. sed aplica. quod regulare est quod ecclesia potest edificari cum licentia diocesani. fallit tamen in casibus positis in glo. ¶ No. ex. c. constitutionem quod patiens defectum in aliquo ex sensibus corporalibus et in materia vel intellectus est inabilis ad dignitatem. Probat etiam tex. iste quod facientes conuentionem vel statutum de non recipiendis beneficiatis in [illegible] ad mandatum pape. dicuntur [illegible] nspiratores et debent puniri. et [illegible] statuta dicuntur esse contra libertatem ecclesiasticam. Et si tu vis scire causas quibus cognoscitur an aliquod statutum sit iniquum vel non. vide ibi tex. An et quando canonici possunt facere statuta est glo. nota. in hoc. c. constitutionem in ver. statutum. quam pro notabili allegat Ab. in. c. cum omnes. de consti. in. c. edoceri de rescrip. in. c. cum consuetudinis de consue. in. c. quoniam. de vi. et hones. cle. in. c. i. in prin. de cle. ergo li. corrupte alleget. i. c. fi. de insti. in. c. i. de his que fi. a maio. par. ca. i. c. requisisti. de testa. i. c. ad nostram. de appel. et adde secundum doc. quod idem dicendum est in capitulo ecclesie colligiate. ¶ Nota glos. in ver. canonicas. que loquitur de conspiratoribus. et quod per instrumentum probatur crimen. cui adde notata per Barto in. l. in senatus. ff. ad turpil. Bal. in. l. contra negantem. C. ad. l. aquil. glo. in. c. fi. de iureiu. in. vi. in. c. cum in eccle

516

ſiis.de maio.ꝛ obedien. ¶ Nota etiam text.iſtic.glo.in ver. laudabile.quod votum litis execrande dicit laudabile.ꝛ ideo ſcribitur eccleſiaſtici.xxviij.abſtine te a lite ꝛ minues peccatum. ¶ Nota glo.in c.priuilegium.in ver.ꝓmorãtes et limita iſtã gl.ꝑ ea q̃ no.glo. i.c.j.ꝺ ꝓuile.i.vj.i ꝟ.reſideãt. No. gl. in ꝟ.ſecreta.quõ accipiatꝭ cella. No. tex.i.c.ſicut.vñ dr breui rñdemus oraculo ꝛc.ꝙ breuitas ẽt i legibus ꝯdẽdis cõſideratur. Et habeas q̃ſ damputeras allegationes contra verboſos.ꝛ quod breuitate vti debemus. ꝛ abſtinere a ſuperfluis. l.inſtrumentorũ.C.de preci.impe. offe.l.fin.§.in refutatorijs. C .de temp.appel.l.pediculis.§. labeo. ff.de au.ꝛ argen.lega.ꝛ ideo dicebat magnus Auguſti.quod breuitas locutionis gratiam parit.ꝛ dicit tex.in prohe.decretal.... q̊ prolixe prefactiones ... nem inducunt nec aliquod ... agium conferunt.de emenda ... C.in ꝟ. tollendis.ꝛ pene nil immenſuꝫ bonum.in auct.vt deter.ſit nu .cle.§. queſitum.ꝛ i auc.de refe. dicitꝭ.q̊ verborum multitudo onoroſa nichil honeſti hẽt ymo eſt canonibꝰ inimica.c.qꝛ intantum.de preben. c.relatuꝫ.de cle.nõ reſi.ꝛ in.l.ij.C. de ve.iu.enu. dicitur quod melius eſt pauca idonea q̃ꝫ multa inutilia effundere.ꝛ Horatiꝰ monet dicẽs Cum quid precipies eſto breuis ꝛ cõpendiũ approbatur diſpẽdio reprobato.c.diſpendia.de reſcrip. lib. vi .abbate.ad fin . de . re iudi. in.vj. Non eſt opus verbis.l.fi. C.de.dona. Et fides veritatis verborum adminicula non deſiderat. l.j.C.ſi vt ſe ab here.abſti. Et gl. in.c.cum ſit ars.de eta.ꝛ quali.clamat contra aduocatos allegantes multa inutilia. quam allegat Ab. in prohe.decretalium gl.in.c.legebatur.de maio.ꝛ obedi.dicit ſuperflua eſſe reſecãda.nota omnia iſta vt ſcias allegare. Nota.ex eo.tex. iſtic.glo.in ver.cõtinue. quod illud dicitꝭ continue fieri quod habet aliquod interuallũ.nam in dict . tex. dicuntur continui etiam ſi aliquãdo ſe abſẽtẽt. Et adde no.ꝑ Bar. in.l.ſi quis ita legauerit.ff.de condi.ꝛ demõ.nã dr per illũ tex.quod ſi rectores ciuitatum dñt ſecum ducere ꝛ tenere certũ nũerũ famulorũ.non requiritur q̊ q̃libet momẽto ſtẽt in domo.ſi eĩ pro aliqua neceſſitate reiuiſit ad domũ tamen dicetur continue tenuiſſe.vt ibi. ꝛ inducit ad alias ſiles queſtiones.de quo etiam per Bal.in.l.obſeruare §.proficiſci.ad fi.ff.de offi. procõ. ꝛ lega. ¶ Nota glo in ver.ſimilibus.ꝛ ſcias quod tex.iſte diſponit qui veniant appellatione clericorum ſuorum in priuilegio.nã veniunt illi qui ſunt continue commenſales vt declaratur in tex. ¶ Fuit a me queſitũ.quedam ciuitas i partibus almanie hꝫ priuilegiũ doctorandi.ſtetit per.x. annos quod non doctorauit.an amiſerit illud ꝓuilegium.ꝛ aliqui concludũt q̊ non. quia ſicut lex non tollitur per non vſũ ſic nec priuilegium.ꝙ eſt priuata lex.ꝛ rñdent ad tex.in.l.j. ff.de nundi.qꝛ loquitur in materia odioſa. Ego autẽ allego Bar. in dic. l.j.tenentem contrariũ.i.l.q̃ minꝰ. ff.de flumi.ꝛ ad obiectionẽ adduco gl.ꝛ Ab.in.c.abbate.de verbo. ſigni.q̊ non vſꝰ priuilegij voluntariꝰ tollit priuilegiũ.ſed non vſus neceſſarius non qꝛ ex q̃ non potuit uel priuilegio non fuit in mora vel in culpa. ꝛ ideo dicunt docto. in.l. in filijs.C.de decu.li.x.quod ſi ſtetit dominus per centum annos quod nõ impoſuit vaſallo aliquod onus.vel non vſus fuit iuriſdictiõe in caſtro.vel nõ impoſuit. collectã qꝛ non fuit expediens nec occurrit caſus.nõ ꝓpterea ꝑſcribitꝭ ꝯtra cũ

nec perdit ius suum. ¶ Ultimo vidi multos laicos ideotas q̄ dicunt ꝙ qñ res cōmodatur gratis si pereat qualitercunqꝫ ꝙ teneatur cōmodatarius. ⁊ habent istud quasi pro lege: sed graviter errant ⁊ ꝯ tex. in l. eum qui rez. ff. cōmo. quando culpa non potest imputari commodatario. immo dico ꝙ si cōmodator ē in culpa: vt q̄ ꝯmodauit equū quē sciebat illuz laborem ferre nō posse: tenetur cōmodatario ad interesse. si propter hoc ꝙ in via deficit equus damnū aliqđ pertulit. tex. habes notabilem in. l. in rebus. §. itez qui sciens. ⁊ in. l. si. ff. commoda.

De verbo. signi. in cle.

In cle. sepe. declaratur q̄ qñqꝫ a principe vel a iure fit cōmissio ꝙ procedatur simpliciter. et de plano ⁊c. q̄d significent hec ꝟba. No. ꝙ glo. in ꝟ. simpliciter. dicit sine plica ⁊ iuolutiōe. Et adde bar. in. l. j. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ in. l. coiri. ff. pro soci. in. l. eam quam. C. de fideicō. in. l. manifestissimi. C. đ fur. Solus papa potest in commissiōe tollere substantialia iudicij: etiam mandando vt procedatur simpliciter. glo. est notabilis in dic. clemē. sepe. in ver. mandamus. quam allegat Ab. in. c. venerabilis. de iudi. ⁊ adde glo. reputatam singularem in ver. figurā. in. c. fi. de here. in. vj. ¶ Constitutio de sui natura est ꝑpetua. licet in eo nō exprimatur ꝙ in perpetuum sit valitura. glos. est in ver. imperpetuum. ¶ In verbo necessario. disputat glos. an libellus sit de substantia iudicij. Inducie deliberatorie in iudicijs plenarijs sunt de substantia si petantur. glo. est notabilis in ver. litis contestationem. Et commenda memorie etiā glo. quia dicit ꝙ recusatio iudicis sapit defensionem. ergo videtur ꝙ per principem tolli nō posset. de quo vide per glo. ⁊ docto. in c. ad hec. de rescrip. in. ex parte. de offi. dele. Idem iudicamus de ferijs repentinis qđ de indictis ob honorem dei. glo. est singula. in ꝟ. ob necessitates. Si dat⁹ est iudex ꝙ procedat summarie. an teneatur procedere tēpore iferiarū iductaꝝ ob necessitatem hominum. glos. in ver. valeat. dicit ꝙ licet possit non tamen tenetur. Per dationem arbitrij alicui iudici nō videtur data potestas tollendi iusticiaꝫ: ⁊ legitimam defensionem: sed solū ea que respiciunt solennitatez iudicij. glo. est nota. in ver. defensiones. ſꝫ ab. in. c. dilecti. de iudi. Si etiā in causis summarijs tacite omittatur iuramentum calumnie non viciaꝛ iudicium. glo. est in ver. non excludi. Si ad instantiaꝫ partis emanat cōcessio ꝙ ꝓcedatur summarie. idez erit in causa reconuentionis. secus si motu proprio. glo. est no. in ꝟ. voluerit. in fi. secundum Abb. in. c. fi. de mut. peti. Usqꝫ ad quem actum possit fieri per reum reconuentio. est glo. nota. in ver. exordio. Cauti aduocati actoris triplicant libellū vnum dimittunt apud acta, alium dant reo. alium tenent penes se. vt melius et certius possint facere positiones. glo. est in ꝟ. formari. glo. in ver. confessiones. notabiliter declarat quid releuat facere positiones si quis negat quod petitur. quia et illas negabit. ¶ Usus positionum incepit a tempore gregorij. vt in. c. dudum. ij. de electio. glos. est super ꝟ. lōgeu⁹. gl. i ꝟ. vtrosqꝫ. ponit practicam qñ dicitur. ponit ⁊ probare intendit. No. glo. in ver. post datio nem. quam allegat Ab. pro notab. in. c. licet causā. in notabilib⁹ de ꝓba. Instrumenta pñt produci post terminum datuz. si ius aduersarij ē illesum. glos. est in ver. non obstante. In causis summarijs est specialе ꝙ iudex post conclusionem in cā ad istātiā partis pōt facere iterro

517

gationem. glo. est in ver. interrogabit. Non artat citatio in genere facta ad sententie validitatem. sed oportet exprimi q veniat ad sententiam audiendam. glo. est in ver. ad id. ¶ In causis summarijs sententia debet ferri in scriptis. glo. est in ver. inscriptis. que etiam dicit q iudex habet illam per seipsum proferre. In causis summariis non est necessario conclusio. vnde potest iudex ferre sententiam conclusiõe nõ facta. glo. est in ver. conclusione. Et nota etiam singulariter eandem glo. q iudex inuitis partibus vel altera earum ex quo sufficientes date sunt dilationes et elapse potest pnunciare conclusum esse in causa. quam dicit singula. Ab. in. c. pastoralis. d causa pos. et proprie. ¶ In causis summarijs tenet processus si de consensu partium seruatur ordo iudiciarius quia res de facili reuertitur ad suam naturam. secus si non seruatur in ordiarijs. quia partes non possunt disponere q omittatur ordo iudiciarius. glo. est fi. in ver. irritandus. quam pro notabili allegat Ab. in. c. j. ad fi. de libel oblatione. quem vide. ¶ Fuit a me quesitum: qr quandoqz nostri doc. dicũt q ita seruatur de consuetudine. an illis sit credendum: et per aliquos concluditur q sic. per glo. in. l. dos a patre. C. solu. ma. et Bal. in. c. cũ dilect⁹. de ɔsue. ¶ Et ego adduco Bar. idẽ volentẽ in. l. de qb⁹. ff. de legi. tñ alex. d imo. i. l. p⁹ dotẽ. ff. solu. ma. reprehẽdit hoc dicẽs. q vox mortua nõ põt iducere ɔsuetudinẽ que est quid facti. et cõcludit q etiã si essent plures eis nõ crederet nisi aliter pbet illud qđ est facti. et adducit Bal. in. l. si is q. §. q: in lec. antiq. ff. d pig. in. l. ɔsentaneũ. C. quõ et quando iu. et reprehendit Io. de imola. in. l. j. §. nunciatio. ff. de noui ope. nuncia. qui voluit saltem duobus debere credi. ¶ Queritur etiam an priuatus doctoratu pter delictum possit iterũ intrando examen doctorari. et allegatur cõiter Bal. in. l. ij. de liber. et eo. libe. q non. Et ego alleg fin. glo. in auc. de armis. in fi. qui loquitur de notario. quam allegat Bal. in ru. C. de pe. iudi. in l. mãcipia. C. de ser. fugi. Io. d pla. in. l. iudices. C. de ãno. et tribu. li. x. Adduco ẽt pulc. tex. in. l. iudices. C. de digni. li. xij. Sed qđ diceres si talis vellet redire ad doctoratum mediãte rescripto principis. et Io. de pla. in dic. l. iudices. C. d digni. li. xij. dicit q tale rescriptũ est surrepticium: nisi habeat spãlem clausulam derogatoriam illius legis. et aliarũ specialiter prohibẽtiũ. et ad pdicta facit tex. iũc. gl. i. l. fi. de fi. ff. de offi. pcu. cesa. ¶ Fuit etiã a me quesitum: an sit aliquis modus probandi doctoratum. alio modo q per testes vel instrumentum. et rñdi q sic. si enĩ aliquis se gessit pro doctore et ita fuit tentus et reputatus et postea opponitur sibi q nõ est doctor. et q incidit in falsum se gerendo pro doctore. l. eos. in fi. ff. d fal. tunc sufficit probare q longo tempore scilicet decem annorum ita fuit tentus et reputatus. dictum est notabile Pauli de castro. in. l. si solennibus. in fi. C. de fide instrumento. ¶ Fuit etiam a me quesitum: vtrũ spurius possit doctorari. et allegatur Petrus de anco. in clemen. ij. de magis. q non. Alexan. in prohe. C. Sed ego allego rationem q spurius est infamis infamia facti. dictum est singulare Azonis. in Rubrica. C. ex quibus cau. infa. irroga. ergo tanqz infamis repellitur a dignitate doctoratus. ¶ Et si dicatur collegia tribuunt spurio gradum doctoratus. Et ego respondeo: q tantum est doctor sicut asinus est homo. et illud dictum Azonis approbat Baldus. in. l. iij. de libe. et posthu. in. l. gñaliter. §. j. C. de

insti. et substi. sub condi. fac. in. l. in bone fidei. C. iureiuran. ¶ Et addo quod sicut infamis non potest exercere officium tabellionatus quod habet in se dignitatem: ita non poterit exercere aliquod officium publicum. et ideo spurius non poterit esse notarius actorum ad bancum. Bar. in. l. eadem. ff. ad. l. iuliam repe. sed bene potest assumi a partibus volentibus quod faciat publicum instrumentum. ¶ Audiui semel doctorem quendam dicentem quod doctor iuuenis debet preferri seni si est eo doctior: ut notant moderni in. l. cum quid. ff. si certum peta. et ego interrogaui illum quomodo cognosceretur quod ille iuuenis sit doctior. responde frater charissime. at ille nesciuit respondere. et tunc dixi accipe tex. singularem in. l. vnicuique. C. de proxi. sacro. scri. li. xij. vbi habetur quod ad probandum excellentiam illius qui vult aliis prioribus preferri requiruntur quindecim testes iurati. non ergo leuiter dicamus iste est doctior illo. ¶ Fuit etiam a me questitum. si aliquis doctor est patrocinatus in aliqua causa an presumatur gratis fecisse. et allegatur Barto. in. l. ij. C. de nego. gest. quod non: quando solitus est viuere de salariis clientorum. ¶ Et ego allego pulchrum tex. in. l. inter causas. §. fi. ff. manda. que generaliter potest adduci: quod in dubio non presumitur quis prestare operas suas gratis. Non negligatis text. et glo. domini mei quia illi sunt qui in promptu habiti illustrant iuristas. ¶ Tu vides quod quotidie in ecclesiis conceduntur loca sepulture laicis. vellem scire si est licitum ibi facere sepulturam honorabilem cum statuis et figuris honorificis et respondeo quod sic. tex. do tibi notabilem in. l. statuas. C. de reli. ¶ Solet queri an et quando corpus humanum sepultum in vno loco possit transferri ad alium locum. et concluditur quod subsistente iusta causa et auctoritate episcopi potest transferri: sed non subsistente causa auctoritate solius pape vt in. l. j. C. de reli. Uerum est quod olim superior erat preses. et princeps imperator potest tamen transferri nulla subsistente causa et sine auctoritate superioris quando fuit positum in vno loco non vt perpetuo ibi staret: sed certum tempus. vt postea ad alium locum transferatur. vt ibi per glo. et docto. quia tunc dicitur depositum. oportet tamen quod constet a principio ita actum esse. limita tamen predicta per ea que habentur in. l. inuito. C. eod. ti. de reli. ¶ Quid diceres de isto casu. testator legauit titio. et Titius postea fecit expensas in sepultura testatoris. an possit repetere expensas. an vero presumatur donasse in remunerationem legati. tex. habes notabilem quod potest petere expensas et legatum. in. l. legatum. eo. ti. de reli. ¶ Et tantum de tertia parte Compendii.

¶ Finis compendii iuris canonici Petri Rauennatis.

¶ Disputatio seu confutatio domini Petri Rauennatis doctoris moderni ac famatissimi super materia decimarum. An scilicet decimarum solutio sit de iure diuino contra quendam theologum.

Idi & legi tractatuz quendaz satis longū in materia decimarū editū a quodam clarissimo doctore sacre theologie aduersus canonistas. in quo dicit se reprobasse Innocentium: glo. Hostien. Joannem andree. & reliquos canonistas: & parcat mihi dominatio sua: puto q potuisset vti conuenientiori verbo q̄ sit verbum reprobabo. qd multuz implet os proferentis. & reprobatus potest dici ille cui nulla est spes salutis et redemptionis.
Dicitur etiaz in principio tractat⁹ q solenniter disputauit cōtra canonistas. Ab. noster dedit cāz edicto q aliqui moderni scribant ꝯtra canonistas. dixit eñ q motiua theologorum stringunt. dicunt ergo ipsi quare non scribimus. motiua nra stringunt. confundamus eos. qz aliter non credebāt q motiua sua stringerent. nisi ad dictum Ab. Innocētius autem papa non dixit sic. Noui multos excellētes theologos in Italia qui tenent opinionem canonistarum moti auctoritate doctorū eccle sie & Romanorum pontificū. est ergo ortum scisma inter theologos modernos. ergo opinio canonistarum est verissima. cum habeat etiam theologos adherentes.
Et doleo non modice q nunc non possum latissime scribere cōtra sua dicta. qz tempus mihi non datur sz reseruo hoc in tempus commodi⁹. statui tamen precibus quorundam iuristarum motus nonnulla pauca scribere contra ipsum in presentiarū. & veniam dabit mihi dominatio sua si pro defensione splendidissimorum luminum iuris & preceptorum meorum qui satis dici possunt mei p̄ceptores. qz bibi & q̄tidie bibo de aqua suauissima suorū fontiuz & etiā p defensione veritatis ostendā ipz errasse nō tot illustres viros. Sed quid dico: immo ipsos Romanos pontifices quos vult aduersarius noster errasse cū ipsi Romani pontifices apertissime loquātur cōtra ipsum: licet ipse velit interpretari iura ipsorum modo inaudito. Est igitur quota decime de iure diuino obligante, hodie non de iure humano. vt apertissime affirmāt Romani pontifices in multis locis. & ita est cōis opinio vt notant doctores nostri in. c. j. de deci. l. vj. & ita determinarūt domini de rota. in quoruz numero sunt doctissimi: nō solū i iure: sed etiam in sacris scripturis. & quotidie feruntur sententie in curijs episcoporum cōtra illos qui ēt longissimis temporibus non soluerunt: & ex consilio meo fuerunt late sententie. nec vnq̄ de hoc penitentiam sum acturus tanq̄ peccauerim & lex testamēti veteris est in testamento nouo approbata. Luce. xj. & Matthe. xxiij. & ibi glo. clare. quaz refert aduersarius noster licet dicat q Chrysostomus teneat cōtrarium. sed vbi sunt opiniones ad papam spectat decernere. c. j. de biga. in. vj. & hoc non negat doctor ipse in suo tractatu. & ex confessione sua condēnatur. dum submittit dicenda p se correctioni sedis apostolice. submittit ēt se correctiōi eoꝶ q̄rū interest errātes corrigere. & in hoc bn̄ fecit. & hoc est officiū canonistaꝶ corrigere errātes i materia decimarū. nec est opus ire ad sedē apostolicā. qz iā ipsa determinauit Canōiste ergo hn̄t corrigere illos q̄ nolūt sano mō itelligere determinationē eccle. & in hoc laudād⁹ est p̄fecto qz solū voluit ondere ingeniū suū qd est sublime. & p ꝯfirmatione veritatꝫ adduco extraua. Bonifacij. viij. q̄ icipit. vnā sanctā. vbi dicitur q de⁹ istituit decimas vt denotaretur q terrena ptās est subiecta ecclīastice: & sic soluuntur decime tanq̄ cēsus debitus p laicos cleri-

cis. et istum tex. non vidit doctor ipse sicut multa alia in hac materia non vidit. Et quod determinatio spectet ad ecclesiam in similibus casibus. Adduco Antonium de bu. in cap. tua. de deci. dicentem. quod in his que attinent ad precepta diuina standum est potius declarationi canonistarum quam theologorum. quorum est conuenientius scripturas sacras interpretari quam precipere. aut de preceptis decernere. licet aduersarius noster ipsum aliter referat. sed non vidit Cardi. Alex. accutissimum iuristam: et etiam theologum nunc viuentem. qui ipsum refert in cap. j. x. distin. et Ab. in. c. tua. de deci. qui dicit ex intentione Anto. de butri. quod theologi peccant hodie dicentes decimas non deberi. Et quia Ab. ibi dicit. quod vbi dictum alicuius sancti iuuatur auctoritate iuris diuini potius ei quam constitutioni summi pontificis standum est. Aduersarius canonistarum glorietur de hoc dicto dicens quod cum dictum sancti Thome iuuetur auctoritate Pauli. et apostolorum: quod precepta iudicialia hodie cessent. ergo standum est potius dictis sanctorum. Sed ego quero ab eo quis habet determinare hoc: an ipse sit supra papam vt possit dicere: tu papa male fecisti. quia tu habes auctoritatem sacre scripture in contrarium. et ideo sapienter sequitur Ab. quem non curauit referre. quia faciebat contra ipsum quod hoc determinare potius spectat ad ecclesiam vniuersalem. et ad concilium generale quam ad priuatam personam. cum ergo papa interpretetur quod hodie decime sint de precepto diuino. et habeat auctoritatem euangelistarum et doctorum sanctorum. aduersarii autem dicant contrarium. oportet conuocare concilium generale secundum Ab. et quousque non conuocetur et aliter determinetur standum est constitutionibus romanorum pontificum; et canonistis ita interpretantibus. Ipsis est data potestas non aduersario nostro et iurisconsultus in. l. minime. ff. de legi. dixit quod minime mutanda sunt que semper interpretationem habuerunt certam. Et licet dicat doctor ipse quod sanctus Tho. teneat quod decime hodie de iure humano non diuino. mihi videtur quod teneat opinionem canonistarum. et vt video doctor ipse non aduertit diligenter ad verba sancti Tho. ij. ij. q. lxxxvij dicit enim sanctus. Tho. sic. quod preceptum de solutione decimarum quantum ad id quod erat morale. datum est in euangelio a domino. vbi dicit Mat. x. dignus est operarius mercede sua. et etiam ab Apostolo. j. ad corinth. ix. sed determinatio certe partis est reseruata ordinationi ecclesie. hec sanctus Tho. in istis verbis non dicit quod quota sit mere de iure positiuo humano. sed dicit quod determinatio est reseruata. vult sanctus doctor sic in effectu quod papa non possit facere legem generalem quod mercennarius non haberet suam mercedem. quia hoc esset de directo contra legem diuinam et naturalem: nec etiam potest subesse causa aliqua vrgens propter quam fiat illa lex generalis: quia illud esset in totum destruere legem diuinam: et naturalem. sed bene posset ecclesia minuere ius diuinum quantum ad quotam decime determinatam institutione diuina. secundum varietatem locorum et temporum certo casu ex causa. et sic remansit determinatio in ordinatione ecclesie. quod si ecclesia faceret esset ius diuinum sed limitatum et etiam quod nihil deroget. aliquo casu concedere potest ex causa. et aliud est tollere in totum legem. aliud est limitare. Exemplum pono. ciuitas habens sua statuta dedit potestatem aliquibus ciuibus quod possent illa statuta antiqua limitare et moderari. in aliquo corrigant illa vel limitant quo vtrum illa statuta sic limitata dicantur statuta ciuitatis. vel illorum limitantium. et respondeat qui sapit. Quero

519

supposito etiã opiniõe aduersarij
qđ pceptũđ q̃ta decie sit iudiciale
aliq̃ mõ. ꝙ tñ ñ pono ꝑ ꝯstanti. su-
perior fecit edictum per vnum an-
num duraturum . quod nemo in
sua ciuitate audeat portare arma.
ꝛ mittit illud edictum ad suũ offici
alem ad publicandum. dans offici
ali arbitrium vt si sibi videbitur in
specta conditione temporis . vel
alio respectu quod post tempus fi
nitũ possit illud renouare renouat
officialis istđ edictũ. dicet edictũ
superioris non officialis renouan-
tis. ꝛ succedet regła. Qui per ali
um facit ꝛc. ꝛ vt tollã vnã obiecti
onem. dico quod aliud est creare
officialem. ꝛ dare sibi ptãtẽ ꝯdẽdi
leges. Aliđ est qđ superior condat
vnam legem duraturã vsqꝫ ad cer
tũ tẽpus. cum arbitrio dato offici-
ali vt posset illam renouare post tẽ
pus si sibi videbitur. nec tunc ob-
stabit scriptura . qđ iudicialia ces-
sent quod satis factum ẽ postq̃ se
mel cessarunt. ꝛ erat in arbitrio of
ficialis non renouare. sicut vide-
mꝰ in multꝫ iudicialibꝰ q̃ nõ fũt re
nouata. ꝛ illa cessatio nõ fuit sĩplex
sed conditionata scđm Tho. ergo
succedit doctrina iurisconsulti . in
l. aut priuari l. §. s. ff. ad turpil. vbi p
gl. ꝛ Bar. Et tãdẽ sufficit canoni
cis ꝙ cũ decĩa fuerit istituta propt
multas causas. quod licet aliqua
illarum deficiat ꝛ alie non cessent
remanet dispositio quote hodie in
suo robore. §. affinitatꝫ. isti. đ nup.
ꝛ huic immobili fundamento inni-
titur ecclesia . cum in hanc sñiam
conueniant sancti doctores qui fu
erunt cum sua doctrina pceptores
eorum qui audent tenere ꝯriũ. ꝛ ad
ecclesiã spectat determinare. c. p
venerabilem q̃ fi. sint legit. Et qđ
ista fuerit sñia sãcti Tho. probo ex
verbis suis dum đt. qđ non sunt in
statu dannationis illi qui non sol-
uunt in locis illis in q̃bus ecclia
non petit. nisi forte propter obstia
tionem animi habentes voluntatẽ
non soluendi etiam si ab eis pete-
rentur. hec sctũs doctor. Modo ꝯ
duco sic. Si quota essꝫ de iure po-
sitiuo hũano. ꝛ bona fide non solut
tes per longissima tpa essẽt de obli
gati vt aduersarius đt . quare de-
berent peccare si non soluerẽt q̃n-
do peterent. qꝛ cũ habeant legẽ p
se. ergo non peccant . l. gracchus.
C. de adul. ꝛ sic deciperent auctori
tate legis. sed qꝛ sanctus doctor vi
dit qđ ista quota erat inabrogabi-
lis ideo sic dixit. qꝛ deꝰ respicit cor
non manuꝫ . xiiij. q. v. c. si quid. ꝛ ad
uersarius videns se strãgulari hoc
dicto. conuolauit ad refugia. dicit
primo qđ sanctꝰ Doctor loquitur
quando papa mandaret ꝙ soluerẽ
tur. sed cum bona venia non consi-
derauit ꝟba sua medullitꝰ. sed sup
ficialr. dicit enim ipse in locis in q̃
bus ecclesia non petit papa nõ pe
tit decimas debitas ecclesijs. pars
enim đꝛ petere cui aliquid debet.
ꝛ iudex condemnat. ergo sanctus
doc. loquitur de plebano petẽte.
ꝛ ex eo quod petit. peccant non sol
uentes ipsemet videns ꝙ ista solu
tio ꝯsternitur confugi ad aliã . scꝫ
ꝙ sanctꝰ doctor loquit q̃n minister
indigeret illa quota. hec non valet
qꝛ sanctus doctor non đt hoc . imo
dicit ꝯriũ qꝛ euangelium đt. dignꝰ
est mercennariꝰ mercede sua. quia
mercennariꝰ dꝫ hr̃e mercedẽ ẽt di-
ues. Quero ab eo ipse legit theo-
logiam. ꝛ solenniter vt audio. quia
vere est magnus theologus . an le
gat gratꝫ supposito quod sit diues
si diceret quod sic. ꝛ ego dicerem
qđ non omnia iura clamant quod
quis nõ debet militare stipendiis
proprijs. ponamus quod plebanꝰ
habeat bona patrimonialia quare
non debetur sibi merces pro admi
nistratione spiritualium. Sed sibi
venia danda ẽ. qꝛ forte lex . l. c. qui

am. xvj.q.j. superficialiter lectus ipsum decipit. sed non aduertit ad tex. in. c. clerici omnes. j.q.ij. vbi dicitur. quod datus clerico stipendium non propter indigentiam sed propter seruitium. non enim tenetur suo patrimonio militare. nō aduertit etiam ad dictū notabile. Inno. et doctorum in. c. episcopus. de preben. Et alibi idem sanctus doctor dicit. quod nulla valet consuetudo quod decime non soluantur. et Archidia. in. c. decime. xvj.q.j. allegans sanctū Tho. dicit quod non obstante consuetudine debentur decime. Et pro opinione verissima canonistarū est tex. ineuitabilis romani pontificis ad quem spectat determinare auctoritatiue sacram scripturam. tanq̄ ille qui gerit vicem dei in terris. in. c. quadragesima in fi. de cōsecra. dist. v. vbi dicit sic ad verbum. iubemur autē etiam ab omnipotēti deo decimas oīm bonorū nrorū dare. hec ibi. et doctor ipse volens euitare istū tex. infert ei violentiam sicut omnibus aliis a deo quod si scirent loqui facerent ipsū citari in ius pro satisfactione violentie. gl. igitur sua ē ista Iubemur ab omnipotenti deo idē ab ecclesia. ergo ecclesia est omnipotens deus. Secunda glo. est iubemur. i. iussi fuimus ꝯnumerādo nos fidelibus veteris testamenti. propter vnitatem ecclesie eorum et nostre. licet non sumus sub illa obligatione sub q̄ ipsi fuerūt. sicut Daniel cōnumerat se aliis peccatorib⁹ dicens. Peccauimus iniq̄tatē fecimus et c. Danielis. ix. iste sunt pro certo mirabiles. gl. et videtur sibi ipsis ɔ̄rius. dicit enim alibi. q̄ solū israelite continebantur sub illo precepto. et quod nos non sumus de illis. et modo vult quod Gregorius annumeret nos cum illis. et annumerantur non obligati cum obligatis. Non obstat simile de Daniele quia Daniel ipse poterat dicere verum connumerando se cum aliis peccatoribus. iuxta illud. si dixerimus quia peccatum non est in nobis et c. et alibi. oēs in adam peccauerunt. et alibi quis potest dicere mundum est cor meum. et licite potest quis se dicere peccatorem in gn̄re. hic nulla est similitudo. Iste sunt destructiones textuum quisūt clari. non solutiōes. et sic per tales mōs dicit se reprobasse splendētia lumina iuris. Et licet tex. ille. in. c. quadragesima intrincet per ipsuꝫ tamen iste est verus sensus illius tex. Argumentatus est sic Gregorius. nos habemus preceptum dei omnipotentis obligans nos ad solutionem decimarum omnium bonorum nostrorum. Volumus nos statuere quod in decima anni affligamus corpora nr̄a. Fuit ergo statutum humanum Gregorij ampliāns ius diuinum. q2 preceptum diuinum non intelligebatur quod deberemus nos affligere in decima parte anni. et sic tex. ille clare procedit. Intellectus aūt aduersarij est itricatio. et Archi. in dict. c. quadragesima. in ver. iubemur ab omnipotenti deo. adducit testamentū vetus. non autem adducit ecclesiā. Et quia miratur doctor ipse quod canoniste velint. quod preceptum de sanctificando sabbatuꝫ per mortem christi sit mortuum. non autem sic volunt de precepto decime. et canoniste mirantur de ipso quomodo argumentetur de precepto ceremoniali ad iudiciale. quia ipse affirmat quod preceptum de decima est iudiciale. et sanctificatio sabbati est ceremoniale vt etiam affirmat Nicolaus de Lyra. Exodi. xx. ¶ Sed miratur etiam canonista de ipso. quod etiam si opinio sua esset vera quam tamen negat canonista. cum loco sabbati obseruetur dies dominica. et cū consuetudo nō

520

possit abrogare istum cultum diui num vt ipse videtur sentire. et tamen vult quod decima que hodie secūdū ipsū est instituta p eccl'am ī locum decime que dabatur leuitis possit abrogari p consuetudinem. et tamen tempore leuitarum erat ī abrogabilis cum in ipsa versetur honor dei. et recognitio vniuersalitatis dominij. et quod terrena potestas sit subiecta ecclesiastice.

Et quia dicit aduersarius quod si clerici sunt diuites non debētur ipsis decime per id quod scribitur. Numeri. xviij. nichil aliud possidebunt decimarum oblatione cōtenti. ex quo videtur quod cum clerici habeāt alia bona debeāt carere decimis. Ad hoc rñdet qd in diuisione terre sancte nichil debuerunt habere clerici sicut alie tribus sz debuerunt esse contenti decimis. sz si alias offerētur eis vel acquirerēt iusto titulo bene poterant possessiones habere. Leuiti. c. vlti. nec licet eis auferre quantuncunqz sic diuites vel mali. c. tua. de deci. pro hoc facit quod omne donum siue a deo acquiratur siue ab imperio sequente deum. decet esse mansurum. regl'a decet. de regu. iuris in vj. nec dicatur quod in precepto de deci. sint duo capita. vnum affirmatiuum. aliud negatiuū. et sic clīci non dnt approbare affirmatiuū sine negatiuo. quia nichil debent possidere. sed dicendum quod affirmatiuū habet preceptum. negatiuū non. Leuiti. xxv. et. xxvij. Ezechie. xlv. et sic preceptū negatiuum non fuit perpetuum. sed affirmatiuum est perpetuum. qz non reperitur immutatū. et in hoc conueniūt oēs sancti doctores et per illud preceptū negatiuum videtur potius deus inhibuisse auariciā. et cupiditatem quam possessionem. vt colligitur. Nūeri. xviij. et gl'. sup illo Deute. xviij. non habebunt sacerdotes &c. &c. in veteri et ī nouo testamēto ministris altarꝫ pceptū est de oblationibus et de decimis viuere. nec terrenis possessionib9 acqrendis inhiare. hec ibi. Et ideo est phibitū cl'icis pducere possessiões laicorū causa lucri et cupiditatis. tex. et glo ī. c. si. lxxxvj. dist. ī. c. ſ. lxxxviij. dist. Itē veritate cōsiderata clerici nihil possident. tanquam proprium. sed ecclesie. Unde res ecclesie non facile alienantur. vt in ti. de rebus ecclesie non alie. et nunquam potest esse sufficiens cibus in domo dei. qz qntūcūqz opulenta sit nūqz tn̄ hospitalitati gñali et necessitati oīm pauperū est sufficiēs ad puidēdū. et ideo impator. in. l. priuilegia. C. de sacrosāc. eccle. dicit oēs clericos eē paupes. ad idē tex. in. c. qm̄. xvj. q. ſ. q̄ vult aliosre probare oportet primo q multa viderit. Preterea videtur q hec oppositio sit multū debilis. qd em̄ si testator hereditatē suā diuidat. et vnūquēqz portiōe sibi assignata velit esse ptētū. et nihil vltra de ipsa hereditate habeat vel possideat. deinū vn9 filiorum alteri fratri suo partē suam det. vel in testamēto relinquat. Nunquid dices quod non licet alteri fratri hanc portionem recipere vel habere. vtiqz hoc nūqz dicendum ē. sed iste est sensus q ex vi testamenti patris. siue diuisionis ab eo facte. portione sibi assignata debeat esse cōtentus. nec vltra petere. non tamen videtur q p hoc non possit recipe si sibi ab alio conferatur vel al's iuste acquirere ptē suā. et sic cōcluditur q licet clericis debeāt decie non per hoc fiunt incapaces ad alia acqrēda.

Nō qz in multis deficit tractat9 su9 statui pro nūc oñdere aliquos passus in quibus deficit quos non declarauit. q̄ de necessitate erāt declarādi. si volebat pprobare candi stas. et postes alios pass9 ī qb9 er-

rauit. z vltimo q frustra laborauit. z q pt dicere illud euägelicü. tota no cte piscati fuim⁹ z nihil cepimus. In suo tractatu psupponit sp vnū q canonista negat. z tamē non probauit. Dicit enim qd ecclia fecit pceptum de nouo ad silitudinē pcepti diuini veteris. q decime soluerenť z canonista dicit qd iura loquentia in materia sunt declaratoria antiqui iuris. non editoria noui. sed ecclesia solū statuit qb⁹ clicz debeantur hodie. z addit penam non soluentib⁹. debebat ergo oñdere ipse q eēnt editoria noui iuris. qz inter ista est magna dña. debebat etiaz declarare si illi tres doctores Hieroni. Ambrosi. z Augu. scripserunt in materia decimarum añq ecclia pciperet. aut post. z si ecclesia fecerat pceptū d decis añq doctores illi scriberent. quo nomine vocat⁹ fuit ille roman⁹ pōtifex q prim⁹ istituit decimas. z qre pfati doct. non fecerunt aliquā mentionem de pcepto ecclie. sed solum fūdarūt se sup precepto veteri. z qre vult ipse argumētari isto modo. si decie hodie eēnt de precepto diuino obligante fieret aliqua mentio i actibus apostolorū. z qd canonista non posset dicere sic. si decime eēnt solum hodie de precepto humano. doctores ipsi facerent aliquam mentionem. vel si post doc. ecclia precepit omnio videtur q doctores illi fuerint falsarij. cum non hñtes ptātem legis cōdende adducebāt pncipaliť p sua cōfirmatione legē abrogatā tanq viridez z obligātē. l. fi. ff. de fal. z istud videtur magnum incōueniens dicere. z ideo optebat bñ declarari. Debuit etiaz aliť enucleare tex. btī Augus. in. c. maiores. xvi. q. vij. scilicet de quibus maioribus loqtur ipse. z in q seculo fuerint illi maiores qui soluebat decimas. cū de⁹ ipse pqrať Malachie iij. quod non soluantur. z de quo cesare loqtur Augu. qz fuerit mlti cesares. Et an possit loqui Au. de cesare q fuit imediate p⁹ mortē xpi. Debuit etiā ab eo declarari. q cū cōsuetudo potuerit sm eū deobligare debentes soluere. q in hoc mlta vba effudit. an illi debentes soluere decimas deobligati pretextu longissime consuetudinis. erāt obligati soluere tanq singuli. aut tanq vniuersi. z si tāq singuli quō singulares psōe possint ducere ɔsuetudinē que est lex non scpta. z quō populus posset scire quod non est. Preterea si ecclesia instituit in lege noua qd populus soluat decimā ministris noui testamenti. quia ministri noui testamenti maioris dignitatis sunt q ministri veteris testamenti. vt probat aplს. ij. ad Corin. iij. z aduersarius dicit quod pceptū veteris legis se extendit ad homines noue legis per humanaz assumptionem. z deus ita hodie affligitur z irascitur. z mittit multa mala sicut tempore antiquo. si non soluuntur decime. z hoc non negat ipse. quare ergo hodie tale preceptum de quota decime sit abrogabile per consuetudinem contrariam. sm quod concludit doct. ipse per multa verba. cum olim non esset abrogabile. ergo ministri noui testamēti sunt deterioris cōditiōis z est eadem rō respectu dei q erat tpe antiquo. z extensio fit cum eisdē qlitatib⁹. l. legē. C. loca. z subrogatum sapit naturam eius in cuius locū subrogatur. sz iura nra. Ista omnia fuissent pulcerrima si fuissēt declarata. z digna quolibet sublimi ingenio. sed forte non curauit ne canonista ex talibus declarationibus sumeret argumentem contra ipsum. sed spero quod in futurum declarabit. z canonista videbit suas declaratiōes. ¶ Mō deueniam⁹ ad pass⁹ i qb⁹ errauit. et vt puto icidit ipe i illd carmē Catho.

521

nis. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. qr l vna materia volēs alios reprobare oz eē ipse icōuicibilis. adeo q adversariis ipōat ppetuū silētium. qs ḡ dicere potīt suas reprobatiōes eē veras. si ipe meretur reph̄edi i eadē materia. et nūc solū ppt breuitatē tpis ostēdā aliqs errores suos. et alios qr nō sūt pauci reseruo i tps qn ptra ipm latissime scribā. qr nūc solū sub ppēdio loqr. Dicit eīm ipe ex lectione cācellarii parisieñ. q omis lex hūana ē abrogabilis per contrariā cōsuetudinē adeo quod non posset inueniri modus q non abrogetur. et in nōnullis locis vt video habet istum cācellarium p sua auriga. si ego crederē q cācellarius deberet destruere iura nra. et pmēratores excellētissimos pnios agerē grauissimā p omi etate mea frustra psūpta i studio iuris cū poti⁹ debuissē dare opaz libris cancellarii parisieñ. In opusculo pleno ostendam quod populi ciuitatum possunt condere statutum i abrogabile. quod si ostendero putabo sufficienter ostendisse argumentando a minori potentia. quod supremi principes possunt condere legem inabrogabilem. nec aduertunt ipsi quod aliud est loqui q consuetudo inducatur contra auctoritatem legis superioꝝ. Aliud qd inducatur ꝯ dispositū a lege isti termini sunt icogniti deridentibus iuristas. et volunt ipsos reprobare per argumenta sophistica. et corolaria. et per añcedens et consequens p terminos iurꝝ et p leges et canōes iprobāt iuriste. nō alit dicit etiam q ois lex hūana abrogat p psuetudinem. nec dicit corruptela nisi in q̄tum lederetur ius naturale. vl diuinū. sed q hoc sit falsū adducitur tex. in. c. cuz venerabilis. d psuetu. in. c. messana. d electi. q̄ iura appellant talē psuetu. q̄ ē sacrꝫ canōibus inimica corruptelā. i. c. ad abolendam. de filiis presby. in. c. aquā de cōsecra. eccle. vel alta. et in multis aliis locis. hoc est etiam ptra glo. et doc. in. c. i. de cōstitu. li. vi. vbi cōcluditur cōmunit q vbi ius cōe resistit cōsuetudini. eius irrōabilitatem declarando vel ipsam improbando. tunc noua cōsuetudo ꝯ illis ius induci non pt. cui est ergo magis credendū. cuz ipse dicat in suo tractatu quod in his que pertinēt ad iuristas magis est eis credēdū q̄ aliis. Dicit etiam ipse qd si papa facit pstitutionē in concilio vel cum cōcilio. q pcilium pstituit seu cōfirmat illaz pstitutionē. illd ē falsū et ꝯ omnia iura. qr semp qn papa facit cōstitutionem in pcilio dt sic. sacro approbante consilio. c. sacro de senten. ex c. et in multis locis in libro clemen. et inter confirmare et approbare est longa dria. quia cōfirmatio est manifestum signum superioritatis. Bal. in. l. fi. C. de legi. et est tex. fin. in §. interim. in aucten. de desen. ciuita. sed bene papa tanquā superior confirmat constitutiones consilii. Hostieñ. in ca. qualiter de elec. Cardi. in. c. significasti. eo. ti. sed forte ipse doctor ē in illa opinione quod conciliuz sit supra papam. scribat ipse et videbit quid sciant dicere canoniste in hac materia. sufficit qd nunquam reperiet papam dicentem q concilium confirmat suas pstitutiōes. hoc est etiam contra supscriptionē i. c. ad apostolice. de re iudi. in. vi. vbi dicitur presente concilio. non dicit confirmante illam sententiam. et ꝯ tex. illū. per quem dicunt ibi doct. q concilium gñale nō habet auctoritatem cōtra papā. sz potius assistit sibi tanquā consulens excepta causa heresis illius pape. c. si papa xl. dist. Errat etiam quando dicit q conciliū captum cū papa ē aliqd quid maius papa tātū. quia totū est maius sua pte. vult ergo ipse

q quando concilium est congregatum totū, q ibi papa sit tāq̄ pars. hoc est falsum. qꝛ papa est caput cōcilij nō pars. c. nouit. de his que fi. a prela. Quero ab eo. si est tāq̄ ps in concilio que est ratio q ad ipsuȝ soluȝ spectat congregatio concilij. dissolutio: ꝛ translatio. adeo q concilium sine sui auctoritate congregatū dicitur potius ꝯuenticulū q̄ ꝯsiliū. xvij. dist. per totū ergo maior potestas est apud minimam partē corporis q̄ apud maiorem. voluit dicere sic: sed defecit. q constitutio facta a papa in concilio cū approbatione concilij est maioris auctoritatis q̄ cōstitutio facta a solo papa. ꝛ ex hoc infert q cū totū sit maius sua parte: non potest vel non cōgruit ita facile tollere cōstitutionē concilij. prima pars est falsa. qꝛ cōtra tex. et glo. in. c. vbi periculū. in ver. cōcilio. de elec. in. vj. imo dicit tex. tunc. glo. in cle. ne romani. in ꝟ. inferiorem. de elec. q concilium tāq̄ inferius non potest tollere cōstitutionem pape. ꝛ ideo dicit tex. in c. significasti. de elec. q papa est supra omnia cōcilia. ꝛ sumunt robur a papa ꝛ vt singulariꝰ gl. i cle. j. d regu. q papa cū cōcilio non potest ponere legem pape futuro. Secundum etiam non tenet: qꝛ videmus quotidie in rescriptis apostolicis: q papa derogat constitutionibꝰ cōcilij. ergo facile tollit. nec est presumendum q tantus princeps faciat quod de iure fieri nō possit. Errat etiam duȝ dicit q. A. vel. B. sit papa. ꝛ sic supremam habeat potestatem: nō est ex īstitutiōe diuina. Tm̄ solus beatꝰ Petrus illo modo fuit papa: ex q̄ īfert q ab eo pōt auferri obediētia p ꝯsuetudinē. hoc ꝯtra determinationem ecclesie in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. vbi dicitur sic ad verbū. Cū Jesu christi vices licet īmeriti teneamus in terris. nobisq̄ i beati Petri persona sic dictū q̄cūq̄ ligaueris ꝛc. hoc est etiaȝ contra extrauagantē Bonifacij. viij. q̄ icipit. vnā sanctā. vbi dr̄ q auctoritas pape est diuina. qꝛ ore diuino petro suisq̄ successoribus data est. ergo. A. vl. B. est papa ex institutione diuina. nō solum beatus Petrus. Ad idē tex. in. c. quanto. d transla. prela. ꝛ ibi dicit Inno. q contra supmā ptātem pape nō currit prescriptio. qꝛ illa est a deo ergo īmutabilis. Dicūt etiaȝ ibi doc. q christi ꝛ pape est idē tribunal. ꝛ consistoriuȝ. facit tex. in. c. nouit. de iudi. Dicit etiam ex intentione Scoti. q nulla pena canonica que nō est inflicta a papa condēte ius incurritur ipso iure: nec propter argumenta exponentiuȝ canones siue a simili siue a ꝯrio sensu est aliquis astrictus pena. qꝛ glosatores possunt exponere ius qd̄ cōditum est: sed non condere nouū ius. per suas expositiōes. ꝛ si in vno casu reperitur nō intelligitur inflicta in alio casu. etiā simili. quia si papa voluisset ita īflexisset hoc sicut ibi hec ipse ex intentione Scoti. quem refert ad suum propositū contra iuristas: Et sic colligo ex verbis suis ꝛ ex ratione sua. q non est reddendum a verbis legis. nec debemus trahere legem ad alium q̄ ad expssum. qꝛ tunc illud esset condere ius nouum. non autem exponere. ꝛ licȝ contra hoc dictum possē multa adducere: qꝛ in hac materia sunt multa cōmenta scripta per nostros doctores. licet Scotus ꝛ ipsum referens se cito expedierint. tamē pro nunc sum ꝯtētus his paucis. Bal. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iure vult q si statutū dicit q si aliq̄s ꝑcusserit aliquē cū claua ferri puniatur pena dupli. q si aliquis percutiat cuȝ instrūento alio eq̄ graui iudex potest punire pena dupli. ꝛ iudex dicit Bal. non soluȝ de iure cōmuni potest procedere d similibus ad similia. l. non possunt. ff. de legi.

522

sed etiam de iure municipali.l.de quibus.ij.responso ff. de legi. et dixit Bal.in.l.illud.C.de sacrosan.ecc. quod illa dicuntur similia in quibus est eadem ratio vel maior.l. non solum. §.qui primi pilum.ff.de excusa. tuto.et tunc non dicitur proprie extensio.sed hoc inest de iure.allegat glo. singula.in.c.j.de tempo.ordi.in.vj.et est text.singularis.ibi per Bald. in.l. his solis.C.de reuo. donati.quod pro expresso habetur illud in quo eadem ratio reperitur:etiam in penalibus:quod etiam procedit in statutis secundum Bal.ibi et Ab.in prohe. Gregorij. vult quod constitutio penalis loquens de imperatore habeat locum in papa propter identitatem rationis et glo.est in cle.j.de rescrip.in versi. presidentes.vult quod illa constitutio penalis loquens de religiosis habeat etiam locum in secularibus prelatis.et ibi per Cardina.quod constitutio penalis extendatur ad casum eiusdem rationis. Scotus qui loquitur in materia penali posset aliquo casu saluari. sed dictum doctoris referentis illud ad materiam decimarum minime nequaquam. Et dum dicit de contrario sensu. ego quero dicit lex quod non extantibus filijs masculis filie femine succedent matri ab intestato. verum extantibus masculis excludantur femine. Dicet Scotista quod non. quia non debet glosator per contrarium sensum priuare filiam successione.quia si legislator voluisset hoc expressisset. et tamen nostri doc.tenent contrarium per rationem quod deus et natura nihil agunt frustra. Preterea dum dicit quod glosatores possunt exponere ius quod conditum est: sed non condere ius nouum. hoc facit contra ipsum. quia postquam possunt exponere ius quod conditum est exponendo quod non est dare rationem diuersitatis inter istum casum et illum. tunc exponunt et non condunt ius nouum. Nam legislator docuit doctores et iudices ita debere facere textus est ad quem non aduertit Scotista in.l.non possunt. ff. de legi.et in.l.a titio. ff.de verbo. obliga.dicit iurisconsultus. quod debemus decidere istum casum sicut illum quando ratio diuersitatis reddi non potest. Quantum ad vltimum quod frustra laborauerit dicendum est quod posito.et nunquam admisso quod opinio sua est vera quod mirandum est quod concludit talem decimam posse tolli consuetudine.cum communis opinio nostrorum doctorum teneat contrarium. quod aliquis non posset se tueri aliqua prescriptione temporis.quod non teneatur ad solutionem decimarum.et cum ista materia sit iuris nostri videlicet an aliquo casu procedat prescriptio. vult ipse decidere contra opinionem iuristarum.et contra iurisconsultum in l.minime.ff.de legi.quid ergo operabitur sua noua opinio. dicet forte ipse.ego concludo sic. quia fundant se super falso fundamento.cum credant quod decime hodie sint in precepto de iure diuino.et ideo talis decima est inabrogabilis sublato fundamento.ergo sua opinio remanet erronea.non credo tamen verum ad hoc quod posset aliud dicere.sed nostri doctores non mouentur hoc fundamento tantum.sed alio. et licet esset sub latum vnum quod tamen est falsum tamen remanet aliud:quod sicut non potest aliquis se tueri aliqua prescriptione aduersus rem publicam. vt non soluat de predijs suis pensiones seu tributa ita nec aduersus ecclesiam quin soluat decimas debitas de predijs ¶ Ista deductio non potest euitari per ea que habentur in.l.fina. C. de sacrosanct.eccle. est glos notabilis.in cap.j.de in integrum resti. que voluit quod in fauorabilibus respublica et ecclesia equiparentur.quam allegat optimum tex. et est tex.in terminis in.c.placuit.§.porro. xvj.q. iij.dicet aduersarius. ille est tex. gra

tiani.⁊ ego dicaz qđ ostdat ꝙ i hoc sit gratianus reprobatus.creditur gratiano si probat.sicut credit̄ alij doctori probāti.⁊ hoc ꝓbatur satꝫ ⁊ idē tenet ibi Archidi.⁊ doc.com müit.l.ꝑerit.C.đ ꝑscrip.xxx.an. argumentādo a silitudie rōnis.qꝛ eccl'ia equiparatur reipublice vt s̄.dictū ē.⁊ i adiutoriū eccl'ie possumus adducere leges.c.si adiutorium.x.dist.⁊ Archi.in.c. quicunqꝫ.xvj.q.vij.dicit quod ꝑdiales decime debentur ex precepto nulla obstante consuetudine.⁊ hoc facit iterpretatio papalis.Et ꝙ nō tollantur decime aliqua ꝑscriptione seu consuetudine ēt si sua opiō falsa cētvera ꝓbat̄ ꝑpt̄ innūerabilia iura antiquissima.antiq̄ moderna. ⁊ moderniora que facta sūt in hac materia ⁊ non solū sunt facte speciales Rubrice.sed in innumerabilibus locis corporis iuris sub aliis rubricis sunt iura in qb⁹ papa mandat terribiliter vt decime soluant̄.etiam non obstante aliqua appellatione ex qb⁹ ꝯphēdit̄ intētio pape.quod vult sua iura debere obseruari nec abrogari . als elusoria esset sua potestas.que a deo ē imediate.si non posset facere qđ iura sua non abrogarentur a subditis. ⁊ si ista est materia positiua humana secūdū ipsū.detur q̄so alia materia in qua romani pontifices scripserint tot iura diuersis temporib⁹ cum minis.censuris ⁊ maledictionib⁹.⁊ etiam etate nr̄a emanarūt a sede ap̄lica rescripta in materia decimarum. Non est ergo mirum etiam milies hoc ꝑsupposito quod sua opinio esset vera.ꝙ decime sint mere de iure humano positiuo.si ē in abrogabile tale ius. nescio ego inuenire positiuam materiam in iure in qua romani pontifices tot iura fulminauerint.vt ita loquar cum penis ⁊ censuris.vt in materia decimarū.imo oēs doctores sci'l di cunt qđ nō soluētes peccāt mortaliter.ex quib⁹ cōcluditur qđ aduersarius canonistarum frustra laborauit.qꝛ etiaz si sunt de iure humano secūdum ipm sunt in abrogabiles ⁊ ista ratio apđ me ꝯcludit.ꝙ sint đ iure diuino hodie obligante. quod romani pōtifices fecerint tot iura declaratoria in hac materia decimarum.cum tot penis ⁊ maledictiōib⁹ ⁊ ꝙ doc.sācti ita t̄ribilit̄ scripserint denunciantes mala q̄ generi christiano euentunt propter decimas non solutas.Et non omitto quod dicunt doctores nostri in cle. cupientes de pe.quod papa nō potest aliquem absoluere vel alicui remittere iussoluēdi decimas.sed bene potest absoluere vel remittere prestationem vel actum prestandi decimas.sicut in simili ex quo matrimonium consummatum est inter fideles neuter pōt absoluere reliquū a vinculo coniugij.licet de cōmuni consensu se possint absoluere ab executione illius transeundo ad religionem . dicunt etiam. quod si confessor inuenit aliquem retinentem decimas non debet absoluere nisi restituat.quia stat in continuo peccato mortali.⁊ in hoc excedūt mendicantes absoluentes tales . nec deberent tradi ecclesiastice sepulture.quia decedunt in peccato notorio.in quo quis ad instar heretici potest accusari post mortem.et de hoc an aliquo casu excusentur a peccato propter dictū sancti.Thome dicaz .quando latius scribā in hac materia. Inno.in.c.i aliquib⁹ de deci.vult quod non valet consuetudo quod non soluantur decime.vel minus plene soluantur. et mouetur per text.i.c.quicūqꝫ. xvj. q.vij .⁊ doctores in.c.ij.de prebē. in. vi. dicunt quod quantuncunqꝫ papa tolleret vt decime per laicos non soluantur non queritur illud ꝑ laicos vt non soluāt . per text.in.

523

nem. qz cum isto nõ satisfecit cano-
nistis nec illos reprobauit. z sic nõ
stabit in ocio. z in summa angelica
fit vnum argumentū contra cano
nistas φ papa potest aliquē exime
re a solutione decimarū. c. nobis.
de deci. ergo nõ sunt de iure diuino
istud argumentū non valet vnā mu
scam. vt patet manifeste: nec indi-
get responsione. z sic cum talib⁹ ar
gumentis volunt aliqui reprobare
celeberrimos iuris principes. qui
si viuerent non auderent in corū p̄-
sentia os aperire. Dicit etiam ipse
ex intentione Alex. de ales. φ deci
ma semper fuit in precepto inquan
tum est de iure nature z morali: secz
inquantum conscientia dictat φ de
us honorandus est de propria sub-
stantia: z φ aliquota pars substan
tie detur ad substentationem mini-
strorum dei. z istud facit pro cano-
nistis z doctor ipse i suo tractatu di
cit: φ illud quod est ex lege diuina
ipsi deo debitum etiam si non sit fū
datum in lege nature: sed solum in
diuina voluntate: ipsū esset inabro
gabile. Dicit tamē φ hodie hoc nõ
procedit. hoc concludit cōtra ipsū.
quia decimam sibi reseruauit deus
tanq̄ debitam: z nunc est ille deus
qui erat tūc. ergo durat tale prece
ptum cum non reperiatur mutatū
immo approbatū tanq̄ morale di
sciplinae: hoc est legis s̄m ipsū. Et
aliqui ex nostris volunt φ non po-
test reddi ratio quare fuit instituta
decima z non octaua. qz non omni-
um potest reddi ratio. l. non omniū.
ff. de legi. quis enim cognouit sen-
sum domini: aut quis consiliarius
eius fuit. ad Romanos. xi. Nunc
ista sufficiant auditores charissimi
propter breuitatem temporis quā
do tempus dabitur videbimus cir
ca alia tacta per ipsum in suo tra-
ctatu: an de iure possint subsistere.
z an propter dicta sua debeant re-
manere destructa iura nostra z en
frustra laborauerint tot ingenia vi
rorum illustrium in iure nostro. No
lite igitur tristari auditores charis
simi propter illū tractatū et bono
animo iuribus operam detis: quia
apud omnes principes sunt in pre-
cio docti iuriste. z vidi in germania
doctos iuristas ab illustrissimis p̄n
cipibus z re z verbis honorari. lau
do tamen ingenium compositoris
ipsius tractat⁹. quia vere nõ caret
sublimi ingenio. z mos meus fuit sē
per de bono dicere bonum.

¶ Finis huius disputa-
tionis domini Pe-
tri in materia
decima
rum.

¶ Compendium seu promptuariū
iuris canonici opulentissimum cau
sarum patronis singulisq̄ iusticie
moderatoribus acōmodatissimum
hic finē capit optatū cū ingēti p̄cē
totū repertorio hactenus nõ viso.
Impressum autem parisiis expen
sis honesti viri Gallioti du pre by
bliopole iurati vniuersitatis pisien.

524

Cum priuilegio

S. FRANCESCA ROMANA

